Digitized by Google

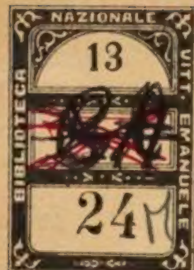
NAZIONALE
VITT. EMANUELE
BIBLIOTECA
13
24

¶ Solēnis atqꝫ aureus Tractatus libelloꝝ

D. Rofredi Beneuētani suꝑ vtraqꝫ cēsura: cū suis fructuosissimis questionibꝰ: ⁊ ceteris decisionibꝰ exquisitissimis: oībus Cesarei atqꝫ Pontificij iuris ꝓfessoribꝰ sūme necessarius: ac mēdis ⁊ erroribus (q̄bus scatebat) diligēter abstersis: emendatior redditus. Additis denuo aptissimis sūmarijs: ante vnūquēqꝫ titulū cū numeroꝝ cōuenientū distinctiōe: ad singulares materias in ictu oculi percipiēdas: maxime facientibꝰ: necnō Rubricaꝝ Tabula operi prefixa: cui nuperrime accessit oīum materiaꝝ scitu dignaꝝ amplissimū Repertoriū ꝑ elemētorū Alphabeti seriē digestū: nūq̄ꝫ hactenus excusum. Pleraqꝫ ītē alia studioso lectori maximā vtilitatē allatura iter legēdū se offerēt.

DISSIMILIVM IN FIDA SOTIETA

Cum gratia ⁊ Priuilegio.

Tabula

¶ Finis septimi tractatus seu secunde partis de senatusconsultis.

¶ Incipiunt rubrice tractatus de constitutionibus que violentias puniunt.

¶ Rubricarum totius operis in libellis domini Rofredi Beneuentani super iure ciuili finis.

¶ Repertorium materiarum omnium notatu dignaꝝ super insigni tractatu Libelloꝝ domini Rofredi Beneuentani J.V. doctoris Alphabetico ordine congestum feliciter incipit.

¶ De litera A.

De littera. C.

¶ De litera D.

¶ De litera N.

De litera O.

De littera Q.

De litera R.

¶ De litera T.

¶ De litera V.

F I N I S.

¶ Aureum et insigne opus de ordine iudiciorum: ab egregio iuris civilis pfessore dño Rofredo beneuētano cōpositū. nuper recognitū. In quo ope cōtinet: qualiter cōcipiant libelli: et fiant pfessiōes: et de natura cuiuslibet actionis. Additis sūmarijs aptissimis: et locupletissimo repertorio.

1 Natura multis nouitatib⁹ de nouo vtit.
2 Morbi causam qui non intelligit: minime curare potest.

Prohemium.

I cōsiderarem ingeniū et sciētie mee ppie facultatē non essem ausus tā grande et arduū op⁹ assumere cū sim multū insufficiēs et vir simplex et labiis circūcisus: sed illi⁹ misericordia et ptectione cōfisus q linguas infantium facit esse disertas. qui dat cūctis affluentiā animi et nō improperat: qui ait. Cū steteritis ante reges et psides nolite cogitare qd loquamini: nō eni estis vos q loqmini sed spūssctūs qui loquitur in vobis. Ipse os meū tetigit forcipe quā tulerat de altari vt p me tanq̄ p organū libellorū materia panderet: et qualis sit ordo solitus q in iudicijs frequētat: et sic nō nouā rē aggredior cum a multis peritissimis res ista sit hactenus agitata quorū nō sum dignus

1 corrigiā calciamēti soluere. † ¶ Uerū qr natura quotidie multis nouitatibus vtit de nouo noua quotidie pcreant: vt i auf. de consangui. et vter. fra. i prin. coll. vj. Ideo q̄ desunt supplebo repetēdo aliq̄ de predictis: nam dixeris egregie notū: si callida verbū reddiderit iūctura nouū. Nec dicat aliquis tractare nō expedit qđ a sapiētib⁹ iā multis est tractatū. Sed si varietatē cāz coniiciūt nō facile ad culpam venient si varietatē rerū examinēt et ea q̄ ex inopinato emergūt nō eē ab alijs pertractata pñs opusculum non culpabunt: vt in auf. vt defun. seu fun. coll. v. i prin. et scriptum est alibi. omne artificium per exercitiū suscipit incrementū: cū vel oēs adhuc addiscere possint vt. ff. de lega. iii. l. legatis seruis. §. ornatricibus. et si pedū alterū in sepulcro tenerē tñ addiscere vellē si possem. ff. de fideicō. li. l. apud iulianum. Uerū qr credidi quādā sūmā a quodā perito de libellis cōposita sufficientē eē ad hȝ vt sciret qs libellū concipere sup actionibus pponēdis quā summulā insufficientē reputo: nā aut est ita peritus qs i legib⁹ q sciat sibi spālem actionē cōpetere et tunc de facili sciet formare libellum: aut ignorat sibi actionē cōpetere. et tunc p illud opus nō pōt instrui qualiter sit conci-

2 piēdus libellus cū actionē ignoret. † qui enim cām morbi ignorat quō curat? nā nō intelligēti nulla est curatio morbi: nec etiā libelli difficiles defacto quotidie emergētes sunt in pdicto ope ptractati: qr quedā modo est difficile vt sciat libellos difficiles bñ cōponere et ordinē iudicij ptractare etiā si al's sint boni in legibus nisi i causaz exercitio cōuertent. ¶ Ideo Ego Rofredus Beneuentanus iuris ciuilis pfessor ad preces et instātiā sociorū meorū nobiliū de partib⁹ tuscie cū essem i ciuitate curialissima nobili aretina ausus sum opus de libellis et ordine iudiciorū cōponere: nō cōfidens de meritis nec de scientia: sed et e sola grā creatoris. cuius nomē omnipotentis inuoco: vt donet principiū qr ipse est principiū: cōcedat et mediū: et p eū pñs opusculū fine laudabili cōcludat. Presumā ergo pñs op⁹ incipere ex cōmētarijs antiquorū et precipue dñi Jo. et dñi Pilei supplēdo illa q̄ ipsi in eorū libellis dispu tatorijs reliquerūt. Cesset g liuor et inuidia repellat: poterit eni in hoc ope indoctus arcta iudicia doctorū intueri: siue errās et dubitans circa cōceptionē libelli poterit plenius edoceri qualiter sit cōcipiendus libellus. et que actio competat. sciet etiam cetera iudicij pertractare.

¶ Incipit materia omnium Rubricarum vsq ad libellos qui fient super quibuslibet actionibus.

TRactaturus ergo de libellis et ordine iudiciario. Et qa libelli dant in iudicijs corā iudice vel arbitro. Ideo i primis videdū occurrit. ¶ Quid sit iudiciū

ℭ Qui pñt eē iudices ordinarii vel delegati. ℭ Que cāe pñt delegari. ℭ Utruȝ recuset ordinarius. ℭ Utrū recuset delegatus. ℭ Utrū cā suspitiōis sit isereda. ℭ Qualiter cōcipiat libellus sup recusatiōe vtriusqȝ. ℭ De aduocatis. ℭ De psonis litigātiū: ⁊ q p se pñt agere ⁊ q nō. ℭ Qui p alijs pñt agere ⁊ q nō: ⁊ in qb⁹ causis. ℭ Qualit̄ iudiciū declinet rōne feriaꝝ ⁊ rōne fori. ℭ Qual'r icipiat iudiciū ⁊ de sūma libelloꝝ. ℭ Quid sit libell⁹. ℭ Quot modis ɔcipiat libell⁹. ℭ In quo loco offerat. ℭ Apud quos offerri debeat. ℭ A quo offerat ⁊ cui. ℭ In qb⁹ causis offerat libell⁹. ℭ Que debeat ɔtinere libell⁹. ℭ De actiōe edēda. ℭ De cā agēda. ℭ De reb⁹ petitis vtrū debeāt i libello cōprehēdi. ℭ De actiōe vl'i. ℭ De actione generali. ℭ Et de actione spāli. ℭ Utrū libellus possit mutari. ℭ Utrū possit emendari. ℭ De effectu libelli oblati. ℭ Qualiter libellus sit cōcipiēdus sup q̄libet actiōe. ℭ Iste rubrice q̄ sequūtur nō sunt in principio sed erunt in fine. ℭ Et qualiter iudicium postea terminet. ℭ Et sic videbimus. ℭ Qualiter agat actor. ⁊ reus q̄liter se defendat. Et qual'r iudex debeat iudicare. Et qualiter appellet: ⁊ qñ nō appellet. Et qualiter sentētia sit executioni mandanda.

ℭ Quid sit iudicium.

2 Solus actor ⁊ reus contendunt: testes autem nequaquam.

Iudiciū est actus triū psonaꝝ. s. actoris rei ⁊ iudicis. licet enim testes vt necessarii aliqñ producant ⁊ etiā instrumēta: vt. ff. de testib⁹. l. i. ⁊. C. de dila. l. i. tñ qꝛ iudicia sine testib⁹ multotiēs explicant: iō sufficit p̄dicta difinitio. ℭ Quidā tñ diffiniunt. Iudiciū est actus triū personaꝝ sub iudice cōfligentiū: ⁊ sic cōcludit personā actoris rei ⁊ testis. Sed hoꝝ diffini-
2 tio nō placet † solus eniȝ actor ⁊ reus cōtendunt. testes enim nō contendunt. Unde melius posset ita diffiniri. Judicium est legitimus actus trium personarum. super pecuniaria vel criminali causa contendencium. cōtendit enim iudex vt veritatem inquirat. cōcēdit actor vt reus sibi cōdemnetur. contendit reus vt absoluat. xxx. q. v. iudicātē. ⁊. iiii q. iiii c. i. ℭ Uel posset diffiniri. Judiciū est causa in dicēdo posita cū certaꝝ personaꝝ interuentu actoris rei ⁊ iudicis: ⁊ he oēs diffinitiones possunt ad arbitrium pertinere.

ℭ Qui possunt esse iudices ordinarii vel delegati. Rubrica.

1 Judices clarissimi: spectabiles: illustres: supillustres q esse dicantur: cū plu. seq.
5. 6 Judex ordinari⁹ q dicat: ⁊ qs delegat⁹.
7 Delegatus a principe a delegato ab alio in quo differant.
8 Delegatus si moriatur: an delegati iurisdictio finiatur.
9 Ordinarius a delegato in quo differat.
10 Delegatus ab alio an delegare possit.
11 Ordinarius nec delegatus quis in causa sua esse potest.
12 Judex an possit eē pr i cā filii: vel eɔ̄rio.

Iudices pñt eē oēs nisi legib⁹ reprobēt. Reprobant aūt multis de causis: vt. ff. de iudiciis. l. cū p̄tor. ⁊ notat plene dñs me⁹ Azo i sūma d̄ iudiciis circa pricipiū. ℭ Uerū iudicū qdā sūt clarissimi. Quidā spectabiles. Quidā illustres. Quidā supillustres. Quidā ordinarii. Quidā de-
1 legati. † ℭ Clarissimi sūt quos maiores iudices appellamus. psides puinciaꝝ: vt in auť. de nō alie. aut pmu. re. ec. §. vlti. col. ii. ⁊ oēs defensores ciuitatū ⁊ magr̄atus municipales si sunt ordinarii clarissimi appellant: vt. C. de epis. ⁊ cle. l. rapto-
2 res. Spectabiles sūt quos mediocres appellam⁹: vt magr̄ offōꝝ. comes reꝝ priuataꝝ: ⁊ comes oriētis: nō tñ comites nr̄i tpis: illos enim clarissimos reputo. Pretor. cōsul. pfect⁹ vigilū. vicarii: ⁊ duces. ⁊ pfect⁹ egypti. ⁊ sic maior est dux q̄ȝ comes. cū dux sit spectabilis. Comes clariss-im⁹. pbant hec. C. de epis. ⁊ cle. l. raptores. ff. de officio prefecti vigil. l. iij. circa
3 prin. † ℭ Illustres sunt quos maximos iudices appellamus prefectus vrbis. magister militū. questor sacri palacii: p̄fecti p̄torio siue orietis vel p illiricū vl'p comitatū senatores. lȝ oēs supillustres dicāt se

riatores. pbant hec. C. de appel. precipimus. z C. de episco. z cleri. l. raptores. ff. de senato. l. v. tima. in auc. de appel.
4 z intra que tempo. §. ad hec. † ¶ Superillustres autem sunt imperator patricius: vt. C. de consul. li. xij. l. nemini. z in auc. vt ab illustrib⁹ z q sup ea dignitaté. col. v. z. C. de epis. z cle. l. cú clericis. Oés tñ iudices possunt appellari clarissimi. arg. ff. de senato. femine. Hi oés pdicti ordinarij sút z oés habét merú iperiú: exceptis defensorib⁹ ciuitatú z magistratibus municipalib⁹: vt. ff. de offo pfecti vrbis. l. j. z. ff. de officio pcósul. z leg. l. obseruare. cú. ll. sequétib⁹. z. ff. ad municipales. l. magratus municipales. leuia enim crimina tractant p defensores ciuitatú vt in auc. de defensorib⁹ ciuitatú. §. audiét. coll. iij. z de mandatis principú. col. iij. §. qð si delinquétes. Sic ğ prates nři tpis merú iperiú sibi vsurpát. s. amputátes capita: z imponétes mébri abscisioné. ¶ Oés ğ pdicti sunt ordinarij. Sed z illi dnr ordinarij q ab iperatore vel papa sunt ordinati z ab eis hñt iurisdictioné vel indeffinite vel gñalr: si cui ad vnã cãm sit delegatus nó erit ordinarius sed delegatus. Sed papa iterdú eligit: interdú electioné ɔfirmat vel etiá ipator. Populus etiá dat ordinariá iurisdictioné. C. de ad no. diuer. iudi. l. si qs de togatis. z. C. de defensorib⁹ ciuita. l. defensores. z in auc. de defenso. ciuita. coll. iij. §. de cetero. z C. de emã. li. l. j. Unde iudices electos hodie de cósuetudine ẜm qð annuatim eligunt in ciuitatib⁹ tuscie z lóbardie puto
5 ordinarios esse. † ¶ Jo ğ dr ordinarius q iurisdictioné hȝ a papa vel ab iperatore vel a pplo: vel lege vel cósuetudine: vt. ff. de iurisdictióe oium iudi. l. more maioꝝ.
6 z. l. z qa. † ¶ Delegat⁹ aút is é cui cã cómittit cognoscéda: nec refert a q̃ cómittatur an a pricipe vl ab alio q iurisdic. hȝ: vt. ff. de offi. ei⁹ cui mádata é iurisd. p totú: z. C. de iudi. a iudice. z. ff. de iur. om. iu. l. solet ptor. z. C. q p sua iuri'di. iudi. dare. dari ve pñt. l. i cã. Et ita demú valet delegatio si cã illa q̃ delegat z psona illa cui delegat ad iurisdictioné ptineat delegátis: vt i pdicta. l. i cãꝫ. C. q p sua. iurisd. i fi. z est rõ q: eẽ territoriú ius dicéti ipune nó paret: vt. ff. de iu. om. iu. l. vl. Et ita demú tenet missio vt creditores mittant i bóis si loc⁹ vbi dȝ fieri missio ad iubéte ptinet: vt. ff. de bonis auc. iudi. pos.
7 l. cú vn⁹. §. is q. † ¶ Refert tñ iter delegatú a pricipe z delegatú ab alio. nã delegat⁹ a pricipe delegat. delegatus ab alio nó: vt. C. de iudi. l. a iudice: nisi dicas casuale i legato pcósul. ẜm vnã lecturá in q̃ deest nó: vt. ff. de offi. pcósul. z leg. l. legatus mádata. ¶ Jté ois delegat⁹ ab alio dr pedaneus pter delegatú a principe: vt C. de pedaneis iudi. l. j. z in auc. vt defuncti seu func. coꝝ. §. illud ét col. v. Et q̃re: q: iusta est rõ ideo enim omnis delegatus dicit pedaneus pter delegatú a principe quia nullá iurisdictioné habet a se ideo delegare nó pót sed delegatus a principe habet aliquá iurisdictioné ideo z delegare potest: sicut dictum est. Uel potest distingui vtrú delegat⁹ faciat corã se lité ɔtestari z túc a quolibet sit delegat⁹ rite delegat ceteꝝ añ lité ɔtest. nó nisi sit delegatus a principe ad instar pcuratoris q ante lit. cótest. nó dat pcuratoré: post litem sic: vt C. de procur. l. neq; z. l. procuratoribus.
8 † ¶ Et sic consueuit hec distinctio fieri. Quotiés morit delegãs vtrú sit finita iurisdictio delegati: sicut cótigit mortuo papa Jnnocétio. nã videt finita cú mandatú re integra morte finiat: vt. C. mandati. l. mádatú. z res dicit integra añ lit. contest. Jn auc. de litigio. coll. viij. §. si vero apud iudi. licet in delegato a papa vel imperatore posset dici ɔtra: q: facta delegatione ex sola delegatióe habet iurisdictioné pp̃riá sicut dictú est. † ¶ Hec est ğ dif-
9 ferentia inter ordinariú z delegatú: q: ordinarius delegat. delegatus nó: nisi a principe deleget: vt. ff. de offi. ei⁹ cui mádata est iurisdi. l. vlt. z. ff. de iurisdic. om. iudi. l. more. z. C. de iudi. l. a iudice. z. ff. de iudi. l. cú ptor. §. j. Licet quidá dicát z male q ð lex illa. C. de iudi. l. a iudice corrigat p auc. vt defuncti seu fune. coll. v. z

est signata i lege illa q̄ icipit ad hec: sꝫ male dicūt qꝛ auc. loqt̄ qn̄ delegatus volebat oīa iudicij delegare ⁊ sibi sententiam reseruare hoc ꝓhibet iure nouo. sꝫ si vult ex toto delegare pōt. ⁊ ita nō corrigit lex antiqua. qḋ cū nō mutat̄ q̄re stare ꝓhi-
10 bet. C. de testa. l. sancimus. † ¶ Utrum aūt ab alio delegat⁹ possit delegare. qdā distinguunt. vtrū sit delegatus ad vniuersitatē causaꝝ: ⁊ tūc de illis vnā delegare pōt. nō tn̄ totā iurisdictionē quā hꝫ demādatā: an ad vnā sit delegatus ⁊ tūc illā nō delegat. ⁊ sic intelligunt. ff. de iudi. l. cū pretor. ff. de offi. ꝓconsul. l. legatus. fm vtrāq; lecturā. ⁊. ff. de offi. eius cui mandа. l. vltima. ⁊. ff. de iurisd. om. iudi. l. imperiū. in. fi. ⁊. l. more. ⁊. l. solet. Potest delegari vniuersitas cāꝝ tota vel ps sicut de facto. cōtingit: puta eligit̄ aliqs in potestatē aretinā ipse nō pōt interesse semp aliū cōmittit vices suas sicut fit sepe in tuscia ⁊ i lōbardia. hic talis cui cōmittunt̄ vices potestarie recte iudicem delegat ad aliquā cām: qꝛ in illa iurisdictione demādata inest iurisdictio. s. iudicis dādi licētia. ar. ff. de iurisdic. om. iudi. l. iij. in fi. Ubi aūt delegat̄ pars iurisdictiōis. verbi grā. est modo dn̄s azetb⁹ potestas aretinus delegat p comitatū aretinū quēdā loco sui hic aliquē iudicē delegat. Delegatur causa singularis. pone dn̄s potestas hꝫ cām corā se hāc delegat alicui doctori. hic delegatus alij nō delegabit sicut dictū est.
11 † ¶ Sciendū est tn̄ ꝙ nec ordinarius nec delegatus erit qs in cā sua: siue sit sua ab initio: siue ex postfacto: vt. C. ne qs in cā sua iudicet. l. j. ⁊. ff. de iudi. iulianus ait si alter. Itē non erit iudex in q̄ est assessor vt. C. de assesso. l. nemo. Item nō erit iudex si fuerit aduocatus in cā illa: vt ff. de iurisdic. om. iudi. l. ꝑtor. Itē illi nō erūt iudices quoꝝ societas habet̄: vt. ff.
12 de iudi. l. cū ꝑtor. † Questio. Sed an possit esse iudex pater in cā filij vel e cōuerso. filius in cā pris querit̄. dn̄s Pileus distinguit vtrū sit delegat⁹. ⁊ tūc pōt: vt. ff. de iudi. l. in priuatis. an sit ordinarius ⁊ tunc nō erit iudex nec filius nec hi quos secū hꝫ: vt. ff. de iurisdic. om. iudi. l. q iurisdictioni. nisi vsq; ad cōtestationē litis: vt. ff. de offi. presidis. l. senatuscōsul. Sꝫ que sit ratio. Rn̄. delegatus fungitur munere delegantis ⁊ non suo: vt. ff. de officio eius cui mandata est iurisdic. l. vlti. ⁊ ideo est presumptio quod iudicet delegatus sicut ⁊ delegans: ar. ff. de offi. prefe. ꝑto. l. j. at ordinari⁹ fungit̄ munere suo: vt. ff. de iurisdic. om. iudi. l. more. ⁊ ideo est p̄sumptio ꝙ nō bn̄ iudicaret. Alij distinguunt vtrū causa sit criminalis. ⁊ tūc nec filius p̄ri nec p̄r filio: nec affinis etiā: vt. ff. de iniuriis. l. lex cornelia. ⁊ in eo casu intelligūt. ff. de iurisdi. om. iudi. l. qui iurisdictiōi. Si vero sit ciuilis pōt: vt. ff. de iudi. l. i priuatis. Sed q̄ est rō. Respō. in prōptu est: qꝛ in causa criminis maius periculum est ⁊ ideo maius consilium apponendum: vt ar. ff. de carbo. edic. l. i. in cā enim sanguinis plerūq; psona pris capit cōsiliū ꝓ liberis: vt. ff. ad. l. iul. de adulteris. l. neq; in ea. ⁊ ideo remouent̄ p̄r ⁊ filius ⁊ etiā affinis. Dn̄o aūt meo r̄ndet̄ sine distinctione cāe quod p̄r filio ⁊ ecōuerso possit esse iudex: vt. ff. de iudi. in priuatis. vel recusari pōt: vt. ff. de iurisdi. om. iudi. l. q iurisdictioni. ⁊. ff. de iniurijs. l. lex cornelia. Is enim recusat̄ qui iudex esse pōt: nec interest vtrū sit ordinari⁹ an delegatus. qꝛ quātū ad ius publicū non sequit̄ filius ius pr̄ris: vt. ff. ad trebel. l. nā qḋ ⁊. ff. quod cuiusq; vniuersi. l. item coꝝ. Mihi aūt videt̄ distinguendū vtrū iurisdictio sit cōtētiosa ⁊ tūc pōt esse iudex ⁊ recusat̄. Si aūt sit volūtaria tūc pōt esse iudex ⁊ nō recusat̄: vt. ff. ad trebel. l. nā. ⁊. ff. quod cuiusq; vniuersi. l. itē coꝝ.

¶ Que cāe pn̄t delegari ⁊ q̄ nō. Rubrica.

1 Imperij meri que sunt: non delegātur.
2 Imperii mixti an cā liberalis existat.
3 Causa restitutionis in integrū an mixti imperii esse dicatur.
4 Bonorum possessio an delegari possit.
5 Cause quecunq; cognitionē desiderāt: an per libellum explicari possint.

Quia diximus de iudice delegato crederet forte aliquis ꝙ oēs cause

possent delegari. ideo videamus q̄ cause posiint delegari. nā si sciuerimus q̄ cause nō pnt delegari p cōsequentiā sciemus q̄ cause pnt delegari. nā si sciuerimus qui sunt in ptāte: p ɔsequētiā sciemus q sunt sui iuris: vt isti. ō his q sui vł alieni iuris sunt: i pn. c. l. i. ɔ̄trioꝝ. n. hec est natura q̄ pbato vno restat pbatū reliquū. nā si pnunciat rē meā ec. p consequētiā pbarē tuā nō eē: vt. ff. de pcu. l. pōponius i pn. ¶ Ecce enim nō delegat cā liberalis: vt C. de peda. iudi. l. placet. Jtē nec cā criminalis q: cū ptineat ad merū iperiū nō delegat: nisi qn̄ cōtingit psidē pficisci: vt. ff. de offi. ei⁹ cui mādata est iurisdi. l. i. z. ff. ad municipa. l. ea q̄ sunt meri iperii. vn̄ z pp̄terea arbiter de cā crimiali nō cognoscet. vt. ff. de arbi. nō distinguem⁹. Cognitio aūt suspecti tutoris demādat z trāsit cū gn̄ali iurisdictione demādata: z h̄ pp̄ vtilitatē pupilloꝝ: vt. ff. de offō eius cui māda. est iurisdic. l. cognitio. delegat⁹ lȝ cognoscat nō tn̄ pnunciabit sȝ iudex ordinarius tn̄: vt. ff. ad turpil. l. i. §. suspecti. Et id̄ puto i criminali qn̄ cōtingit psidē pficisci quod delegat⁹ cognoscet nō tn̄ pnūciabit: vt. ff. de offi. pcōsu. l. solet z in auł. de col. z aliis capit. §. prohibemus. coll. ix. nisi sit vicarius electus auctoritate pncipis in locū psidis. ille enim cognoscit vt pses: vt. C. de offi. ei⁹ q vicē alter. l. suggerēte. lȝ qdā dicāt q̄ lex illa loquat in vicario. vn̄ dicūt q̄ maioris est auctoritatis q̄ȝ delegatus. Sed in cognitione suspecti legatus pcōsulis pōt pnūciare: vt insti. de suspec. tutorib⁹ in pri. quod dicūt qdā speciale in legato pcōsulis q hȝ multa specialia. z q: iudex ordinari⁹ est. z de oi crimine cognoscit: z spāliter intitulat de co legato potius q̄ȝ de alio. † Et sic nota regulā gn̄alē q̄ illa q̄ sunt meri iperii nō delegant: vt. ff. de of. ei⁹. cui mā da. l. i. z. ff. de offi. pcon. l. nec qcq̄ȝ. §. oia. z. ff. de reg. iu. l. oia. z. l. vbicūq̄ȝ. Sed regula illa fallit hodie in trib⁹. Prio q: pses necessitate aliq̄ ipeditus mittere pōt aliquē ad puinciā sibi decretā q: oia pōt explicare. z oia sunt sibi cōmissa pter merū

3

bri abscissionē z vltimū suppliciū: vt in auł. de colla. z aliis capi. §. ad hec. col. ix. quā auctēticā qdam volūt male trahere etiā postq̄: pses in puincia venerit: q̄ lra illa nō pauł. nā loqtur qn̄ pses i puicia nōdū venerat. ¶ Scdo q: demādare potest ea pconsul q sunt de mero ipio q̄ȝ tū ad cognitionē: vt. ff. de of. pcōsul. l. solet. ¶ Tertio obtinet q: si iudex fuerit i locū mortui subrogat⁹ poterit oīa expedire: vt C. de offi. ei⁹ q vicē alicui⁹ gerit. l. suggerēte. Sed ille nō dr̄ hr̄e delegatā iurisdictionē sȝ potius cōmēdatā. ¶ Sunt aūt ista meri ipii q̄ delegari nō pnt: aīaduertere in facinorosos hoies z corrigere delinquētes in carcerē z vincula mittere. Ar. ɔ̄ hoc. i auł. de defensorib⁹ ciui. §. audiet. in pn. ¶ Jtē nec tpe sui magr̄atus pnt agere vł cōueniri: vt. ff. de in ius voc. l. ii. z. ff. de iudi. l. ii. z. l. pars lr̄aꝝ. Minores vero magistratus recte cōueniunt tēpore sui magistratus. vt. ff. de iniuriis. l. nec magistratus. ¶ Jtē q̄ corā eis possit fieri vēditio pdii minoris. ¶ Jtē transactio alimētoꝝ: vt. ff. de reb⁹ eoꝝ q sub tu. vel cu. l. i. z. ff. de trāsac. l. cum hi. ¶ Jtē vt fiant testamentoꝝ insinuationes olim: lȝ hodie non sint meri imperii: q: possunt isinuari corā defensore: vt i auł. de defenso. ciui. coll. iii. §. non habentes. ¶ Jtem iubere cauere pretoria stipulatione z in possessionē mittere re ipsa: vt. ff. de iurisom. iu. l. iubere. lȝ istoꝝ cognitio possit demandari: vt. ff. de offi. eius cui manda. l. cognitio. ¶ Jtē nō delegant ea que sunt mixti imperii: vt. ff. ad munici. ea que. ¶ Sed huic regule derogat in duobus casibus. Primo circa dationem tutoris: vt. ff. de tuto. z cura. datis ab his. l. ius dādi. z insti. de attiliano tutore z. ff. de administratione tuto. l. lucius titius §. cum testō. Oppositio. Sed contra. ff. de tuto. z cu. da ab his. l. nec mādante. Rn̄. quod ibi dr̄ q̄ alius dari nō pōt: subaudi qui non sit de iurisdictione presidis demandantis. si enim sit de iurisdictione presidis demādantis de iure demandatur. z hoc pp̄ter vtilitatē pupilloꝝ. sed hodie

defensores dant tutores eo q̄ nō sit solēnitatem. i. ff. de atiliano tutore. §. nos aūt. ¶ Secundo derogat̄ in cā restitutionis. et hoc ppter vtilitatē minor̄ q̄ et olim poterat generaliter delegari: et hodie spāliter et gnāliter delegat̄. vt. C. vbi et apud quos dat̄ restitutio. l. vlt. in fi. si ergo delegat̄. ergo habeat cā magr̄atus municipa. Sz ē̄ ar. ff. ad municipa. l. ca. Rñ. est mixti imperij sed tñ magistratus municipa eā nō habet nisi ex delegatione: vt C. vbi et apud quē. l. vlt. in fine. Sic p ea q̄ dicta sunt patet aperte qd̄ dr̄ res eē meri imperij vbi tractat̄ de iudicio sanguinis: vel puniunt̄ delicta q̄ delegari nō pñt. ¶ Res dr̄ mixti imperij q̄ delegari nō pōt: hoc enim hz a mero impio: qz ibi venit cognitio pecuniaria: et hō eā iurisdictionis: et iō res tales sicut supius dixi dicuntur mixti imperij. ¶ Res dī iurisdictionis q delegari pōt indifferent̄ et agit̄ ibi de pecuniario commodo. Et q̄ sunt ille Rñ. oēs alie exceptis
2 pdictis qs supius diximus. † Questio. Sed q̄rit̄ de cā liberali vtrū sit mixti imperij. quidā dixerunt q sit meri imperij. et qz de aiaduersione tractat̄: puta de seruitute q̄ seruitus mortalitati cōparat̄: vt ff. de reg iur. l. seruitutē. et in aut. de nup. col. iiij. §. si vero decretū iudiciale. Sed
3 puto q sit mixti imperij. † Questio. Itez querit̄ de cā restitutionis an sit mixti imperij. Rñ. sic: et qz nō delegatur. vt. ff. ad munici. ca. itē qz de cā restitutionis desiderat̄ marima cause cognitio: vt. ff. de in integ. resti. l. oēs: sed hodie derogatur p l. insti. sicut dictū est. Et intelligas oia illa q̄ excellentie cā p̄sidibus p legē aliquā cōmittunt̄ et demādari nō pñt et nō cōtinēt animaduersionē sunt mixti imperij: vt datio tuto. et talia sicut superi⁹ diximus: lz enim illa habeat qs a mero impio sunt tñ mixti imperij. et qz delegari nō pñt. et qz
4 ibi est cōmodū pecuniariū. Questio. † Si tu queras an bonor̄ possessio possit delegari. distingue. aut queris de illa bonor̄ possessione q̄ ius tribuit: sicut sunt vt bonor̄ possessio fm̄ tabulas. ɔ̄ tabulas. vnde liberi: vnde agnati: vnde cognati: vnde vir et vxor. et etiā septima extraordinaria sicut notaui in summula de bonor̄ possessionibus q ex mēte bonor̄ possessiones tribuantur habes. ff. de bonor̄ pos. l. iii. §. bonor̄ possessio. et tūc ista nō delegant̄: qz maxima desiderabit̄ solēnitas in petēdis bonor̄ possessionibus. Hodie tñ putat dñs Bulgarus q delegari pñt. nā nulla desiderat̄ solēnitas: vt. C. q admit. ad bonor̄ pos. pñt. l. vlti. et C. de cura. furio. l. vlt. Si vero sit bonor̄ possessio q̄ facti ē vt carboniana: et illa q̄ dat̄ mulieri noīe vētris: et illa q̄ dat̄ legatario noīe legati sub cōditione relicti. illa etiā iure veteri et hodie delegat̄: vt. ff. de officio eius cui mād. cognitio. In eā tñ dāni infecti nōta casuale et qz demandari pōt. et qz hz gami magistratus municipal'. etiam vt mittat in pos. re ipsa ex pmo decreto. et hoc ppter celeritatē: vt. ff. de dāno infe. l. j. Op
5 positio. † Sed opponit̄. nā videt̄ q nulla cā pos. t delegari: nā oia q̄ cause cognitionē desiderant nō pñt p libellū explicari. i. demādari: vt. ff. de of. pcō. l. nec quicq̄ et de reg iur. oia. at non est aliq̄ cā in qua cause cognitio nō desideret̄. g. nulla cā delegabit̄. Rñ. vbicūq3 desiderat̄ cause cognitio: aut desiderat̄ plena aut semiplēa. Itē aut illa cognitio hz expediri p officiū iudicis aut iure actionis. si desiderat̄ plena cause cognitio et expedit̄ p solū officiū iudicis vt bonor̄ possessio q̄ ius tribuit: vt. ff. de bonor̄ pos. l. iii. §. penul. Itē resti. in integ. in qua desiderat̄ maxima cause cognitio: vt ff. de integ. resti. l. oēs. q̄ restitutio hz cōcedi solūmodo p offm̄ iudicis: vt. ff. de mino quod si minor. §. fi. Item trāsactio alimentor̄: vt. ff. de transac. l. cū hi. Ista talia nō demandant̄. lz fallant in datione tutoris. et cā resti. vt dictū est. Si 1
vero desiderat̄ semiplena cause cognitio et expedit̄ res illa solo officio iudicis vt in carboniana bonor̄ pos. vt. ff. de carbo. na. bo. pos. l. iii. tunc potest demandari. Si vero petit̄ aliquid iure actionis licet in oibus actionibus desideretur cause cognitio tñ demandari pñt. ¶ Sed lz cā q̄ sunt meri iperij vel mixti nō pñt delega

tñ. est tñ q̃ sunt coherẽtis speri vel iurisdi
ctionis trãseunt ⁊ delegant̃ sicut modica
cohertio: vt ff. de of. eius cui mãda. l. i. in
fi. ff. de iuris. om. iu. l. ii. ⁊ l. magistratibus.
¶ Itẽ ⁊ de coherẽti ipso habẽt vt primum
ticiant aliquẽ in pos. mittendũ sed nõ m. t
tũt: sicut tota die de facto videmus fieri. ⁊
hoc dicit. l. C. de iudi. ppetu. §. sinautẽ.
Itẽ vt exequant̃ sñias arbitrorum ⁊ iudicũ
delegatorum: vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §.
fi. ⁊ ff. de bo. auct. iudi. pos. cũ vnus. §. 2
to qui. Itẽ vt possit citare ptes: q̃ citatio
qualiter fiat in hoc ope notabo.

¶ Utrum recusetur ordinarius. Rubrica.
1 Argumentum a contrario sensu quo valeat.
2 Priuilegium: quod nulla sui parte compa
ret: nullum est.

Dictũ est sup̃a de iudicib⁹ ordinariis
⁊ delegatis verum qz iudices aliqñ sus
pectu habent̃: ⁊ iõ a litigatorib⁹ recu
sant̃: ideo videam⁹ de recusatiõe ordina
rii vtrũ possit recusari. ¶ Et in parte illa
differẽtie notant̃ inter doctores nr̃os: fuit
.M. in ea sñia q iudex ordi. nulla cau
sa interueniẽte possit recusari. ¶ Ecce. n.
recusat̃ pses q est ordinarius q nõ sit iu
dex ĩ cã illorum quos secũ hz: vt. ff. de iuri. di.
om. iudi. l. q̃ iurisdi. Itẽ affinitas repellit
iudicẽ ordinariũ: vt. ff. de mun. lex corne
lia. Itẽ inimicitie: vt. ff. de liberali cau. l.
ii. si pariter. Nec dicat aliquis q lex ista
loquatur in delegato nõ est verum: nã ibi tra
ctabat̃ cã liberalis q̃ apud ordinariũ so
lum agitat̃: vt. C. de pedaneis iudi. l. pla
cet. Itẽ si fuit aduocatus in cã in qua po
stea est iudex ordinarius: vt. ff. de iuris. di.
om. iu. l. ptor. Itẽ si est assessor recusatur
etiã iudex ordinari⁹: vt. C. de assesso. l. vl.
Itẽ recusat̃ ordi. si cã cepit ad eũ ptinere:
vt. ff. de iudi. iuli. ait si alter. Itẽ argumẽ
tat̃ .M. a cõtrario sensu illius. l. C. de iu
ris. om. iu. l. nemo post litẽ. q̃ añ litẽ põt.
1 † nã locus est a cõtrario sensu legis: vt. ff.
de offi. ei⁹ cui mãda. l. i. §. hui⁹ rei. ⁊ ff. de
testib⁹. ex co. ⁊ ff. mãda. l. si pcuratorẽ. §. si
ignorãtes. Itẽ ⁊ ar. ista suadent q iudex
possit recusari ẽt si sit ordi. ff. de arbitrio
nõ distinguem⁹. §. cũ qdã. ⁊ ff. de pcura.

aut affinitate. ⁊ C. de exercu. tuto. l. huma
nitatis. Itẽ recusat̃ ordinari⁹: vt in auẽ.
de ea hibẽdis ⁊ introduc. reis. col. v. §. san
cim⁹. ⁊ ẽ posita. C. de lit. ⁊c. aut. offerat̃. ⁊
in auẽ. de executorib⁹ ⁊ q cõueniunt ⁊ re
cõue. col. vii. § illud quoqz: ⁊ est posita. C.
de sentẽtiis ⁊ inter loc. aut. ⁊ cõsequent̃.
⁊ hanc sñiam sequit̃ dñs ⁊ pceptor me⁹.
R. dño aute. B. ⁊ dño Jo. ⁊ dño meo azo.
vi vt iudex or. recusari nõ possit. ⁊ rñdet
oib⁹. ll. q oẽs loquũt̃ i iudicib⁹ delegatis
q qdẽ recusari poterũt: vt statim notabo.
Nec obstat. ff. de liberali cau. si pariter.
nã ibi erat iudex delegat⁹ ⁊ a pncipe vt
de liberali cã cognosceret. Uel meli⁹ q d est
verius: qz reus ibi nõ recusabat iudicẽ sz
aciõe q debebat ad eũ iudicẽ mitti cũ eo q
agebat pri⁹: vt ẽbi gra. Ego peto te i seruit
tutẽ sub vno psule q ẽ tibi iudex ord. Ali⁹
q dicit se fructuariũ vult te cõuenire sub
alio psule q sitr est iudex ordi. nõ potes q
dẽ tu eũ iudicẽ recusare sz hic sedis eẽ sub
mittet fructuariũ ad eũ consulẽ sub quo 1
ego litigo: nisi sit h inimic⁹: fructuari⁹. q
nõ sunt sz tuũ recusat iudicẽ: ⁊ sic casu le
gis posito. nõ pbat̃. p. l. illã si pariter q
iudex or. possit recusari. ¶ Quod at̃ non
2 possit recusari iudex ordinari⁹ vidẽdũ ẽ.
Spãli puilegio pcedit̃ miserabilib⁹ pso
nis q iudicẽ or. recusent: vt. C. qñ imp. in
ter pu. ⁊ vi. l. i. Itẽ de spãli puilegio pcon
dit̃ qbusdã psonis q psicẽ recusent: vt
C. si de eũqz pdu⁹ po. l. i. si. n. hoc cõcedit̃
spãlib⁹ psonis de puilegio q iudex ordi.
2 recuset. q̃ cõtra est de iure cõi. † nã nul
lũ est puilegiũ q nulla sui pte cõparet: vt
ff. ad munt. l. i. ⁊ ff. de legi. l. si qñ. ¶ De
ordine ergo ⁊ iure cõi si qs hz suspectũ or
di. iudicẽ põt petere dñm eum associari vt
in aut. col. ii. vt differẽtes iu. §. si tñ. al's
si vero. ⁊ est posita. C. de iudi. aut. si con
tigerit. Nec obstat ar. contra a dño. M. 1
sũptũ nemo post litẽ ⁊c. nã i eadẽ. l. pat̃
insistẽtia si vult aliqs argumẽtari a cõtra
rio sensu. l. nã lex illa dicit. nemo post litẽ
contestatiõem ordinarie sedis declinet exa
men. ergo nõ ordinarie potest declinare
post litẽ. falsum est: vt. ff. de iu. l. vbi quod

enim nō possit ordi. recusari dicit. l. C. de iurisd. om. iudi. l. vlt. z C. vbi qs decur. vl cohor. l. vlt. §. vlt. Si qs aūt vellet. M. . . . defendere legibus a dño. B. indu. ctus ita poterit respōdere. nā in. l. illa. C. si quacūqz predi. po. iusta cā interuenit q̄ re preses prouincie q est ordi. recusat. s. q2 volebat matrimoniū cōtrahere cum sibi subiecta. z sic potius pro. M. q̄ cōtra facit. Itē. l. illa. C. nā imperator inter pu. z vi. nō ob. stat: q2 illud facit miseria persone: . . . z . . . aduersarij. Itē nec obstat aut. vt differētes iudi. nā ibi si eoipso est quo dico ordi. suspectū adiungit aliusa multo ergo fortius remouet si iusta causa suspitionis al's remouet. Itē nec obstat. l. C. vbi qs de curiali. nā illud est casuale pp functiōes publicas sicut z aliud qđ ibi fert snia diffinitiua sm lit. Uel ibi nō suberat iusta cā recusatiōis. z sic Rn. ad. l. C. de iu. om iu. l. vl. z dicā . . . ii.

¶ Utrū recusetur iudex delegatus. Rubri.

1 Sacrilegū crimē incurrit. q disputat. an sit dignus quē elegerit imperator.

DE iudice delegato certū e. q2 recusari pōt: q2 dicit Imperator: cordi nobis est oēs lites sine suspitione procedere: vt. C. de iudi. l. apertissimi. z l. cum specialis. Oppositio. Sed videt q delegatus a principe vel a papa nō possit recusari vt suspectus. Nā delegatus fungit vice z munere delegātis: vt. ff. de of. ei⁹ cui māda. l. z si ptor. Si ergo fungit munere z vice delegantis ergo recusari nō pōt: sicut nec recusat pnceps vel papa. Rn. delegatus z si fungat vice z munere delegātis nō tn̄ p oia sicut diximus supra q pnt esse iudices vel nō. Quantū enim ad hoc vt iudicare possit fungit munere delegātis: nō tn̄ quo ad hoc vt recusari psona nō posit. Oppositio. Itē obijcit q recusari nō pōt delegatus: † nam crimē sacrilegij cōtrahit q disputat an sit dignus quē elegerit impator: vt. C. de crimine sacrilegij. l. disputari. Imperator enim quēcunqz elegerit vr̄ psonā illius approbare: vt. ff. de re iudi. l. quidā. Rn. cōtrahit crimē sacrilegij si aliqs velit disputare an imperator aliquē potuit eligere in iudicē cū oia sint possibilia pncipi, nō aūt cōmittit sacrilegiū q dicit q delegatus est suspectus: maxime cū ad petitiones partiū iudices delegant: z pp verecūdiā petiti iudicis: vt. ff. de iudi. obseruandū. z. ff. de re iudi. quidē. Ratio. qa ibi ex quo imperator aliquē eligit in iudicē ordinariū o . . . q̄ sunt iudici: z sine qb⁹ exerceri nō pōt videt cōmisisse: vt. ff. de iurisdi. om. iudi. l. ii. nō tn̄ per illa dicit vt nū iudex possit recusari vt suspectus. Oppositio. Itē adhuc obijcit: nō est credendū q iudex delegatus aliter iudicet q̄ imperator iudicaret: vt ar. ff. de of. pfe. pre. l. i. Rn. illa loqt in pfecto ptorio in quo sunt multa spālia cū ab eo appellari nō possit: vt C. de pcib⁹ ipe. aut. q̄ supplicio. Sed iudex delegatus recusari pōt: nisi aliq̄ partium illū aliqn̄ petierit: siue cōcessus fuerit siue nō: vt in aut. offerat: sicut simile q̄ in testibus: vt. C. de testib⁹. si qs testibus. debet tn̄ cā probabilis allegari quare iudex debeat recusari. Que aūt sūt ille cause diximus supra de recusa. iudi. ordi.

¶ Utrū cā suspitionis sit inserēda. Rubri.

1 Iudex delegatus remanet delegatus: si causa suspitionis nō probatur.

2 Iudex ordinarius de iure pontificio recusari potest.

VTrū aūt cā suspitionis sit inserenda: vel sufficit si dicat recuso: qa qdā fuerunt in ea opinione q cā suspitionis nō sit inserēda. Nā sufficit heredi si hereditatē recuset z dicat nolo adire. neqz querit vt assignet cām quare nolit adire: vt ff. ad treb. l. q2 poterat. Et ei q appellat satis est si dicat appello: vt. ff. de appel. l. ii. Et ei q recusat satis est si dicat recuso: vt. C. de sentē. z interlo. om. iu. aut. z cōsequēter. Itē sufficit mulieri si dicat non placet mihi accipere hūc in virū: vt. C. de nup. l. vidue. Itē eoipso q puto iudicem suspectū incontinenti eligo arbitros nec cām allego: vt. C. de iudi. l. apertissimi. Melius aūt videt fm leges z canones q cā pbabilis suspitionis allegetur corā delegato: nā si prima snia obtineret: illud

sequeretur absurdum q in potestate esset cuiuslibet rei iudicium recusare quod ee nō debet: vt ar. ff. de arbitris. si qs rē. ⁊ iudicia non debēt eē illusoria: vt. ff. de iudi. l. si pretor. ⁊. ff. ne quid in loco publico fiat. l. vl. i fi. Item a. q cā exprimat. ff. de liberali cā si pariter. Item ar. C. de transac. vt rāsum. ⁊. ff. ex qb⁹ causis in pos. ea. ff. ex qb⁹ causis maior in integ. restituat. C. de edicto diui adri. tol. l. vl. Itē cū iudex remittit: nullitē ab exercere iu dz dicere q de cā remittit: vt. ff. de bis q not. infa l. i. sine cā enim trāsientē neminē audit ptor: vt. ff. de trāsac. cū hi. §. in hoc. Iudice ḡ delegato vt suspecto recusato illico. i. infra triduū eligunt arbitri corā qb⁹ cā suspitionis pbabit: ⁊ sic cā suspitionis allegat corā delegato vt si sit iusta eligunt arbitri corā qb⁹ pbabit: si pbat cā suspitionis ipsi arbitri i electi de cā pncipali cognoscent sicut si ipsi fuis sent a principali culmine delegati: ⁊ ipse iudex delegatus lz recuset vt suspectus cōpellet ptes ad arbitros eligēdos tanq̄ executor ⁊ mādante tn̄ pside vel rectore puincie: vt C. de iudici. s. l. apertissimi. ⁊. l.
3 cū spālis. † Quid aūt si cā suspitionis nō pbat: credo iudicē delegatū iudicē remanere ⁊ arbitros electos nō posse in cā pcedere. Et q dicit lex illa apertissimi. tanq̄ si essent ab imperiali culmie delegati. intelligit qñ cā suspitionis fuit allegata ⁊ pbata. Jure vero canonico si delegatus recuset cā suspitionis dz corā eodē suspecto iudice allegari ⁊ debet probari corā arbitris: ⁊ debet certū tēpus assignari a iudice qui dz suspectus infra quod tunc pbetur cā suspitionis: q̄ si pbata fuerit: pōt iudex recusatus suspectus de assensu partiū vices suas alii cōmittere: alʼs cā ad superiorē reuertit. Si vero infra tps pfixum: corā arbitris pcessum vel pbatū nō fuerit: iudex q dicebat suspectus iurisdictione sua vtetur. Et hec oia sunt statuta in nouissimo laterano cō. in c. illo cū specali: ⁊ fere eadem dicunt extra de
2 appella. secūdo regris. † ¶ Jure etiam canonico ordinarius recusat ⁊ arbitri eligunt corā qbus q̄stio terminabit: vt. xi. q. i. peruenit. ⁊ extra de foro cōpe. si qs contra clericū. imo si recusat ordi. cā suspitionis nō assignabit lz in delegato cōtrariū sit ⁊ pbabit tali ar. Sine cā assignata appellat ab ordi. vt extra de appel. cum sit romana. ḡ sine cā assignata recusat: quia appellatio ⁊ recusatio de pari cōtendūt: nā vbi a mi tit vnū admittit ⁊ reliquū. ⁊ vbi remouet vnū remouet ⁊ reliquum: vt extra de appel. super eo. ⁊. c. consuluit ⁊ de elec. q2 diligentia. Sed cōtra. C. de sen. ⁊ interlo. l. vl. Sed hec oia p lateran. cōciliū sunt imutata: q2 causa suspitionis debet inseri tam in iudice ordi. q̄3 delegato: vt supra dictum est.

¶ Qualiter libellus concipiatur super recusatione vtriusq3. Rubrica.

1 Iudex an recusari possit: si papa vel imperator rescribat: appellatiōe remota.
2 Princeps vel papa si dederit iudicē ad vnā rē sine appellatiōis remedio. ⁊ postea i lrīs subiecit: vt iudex de q̄libet actoris petitione cognoscat: vel de alijs i cb⁹: nec adiecit sine remedio appellationis: an iudex in alijs caplīs recusari posiit: vel ab eius sententia appellari.
3 Causa si sine appellatione cōmittatur: an de suggestione falsi queri possit.
4 Delegare an alius a principe ita possit: ne delegatus recusetur.
5 Causa sine appellatione cōmissa: an possit litigator aliquo audientiā declinare.
6 Excōicatio an teneat si is a quo appellatū est: appellantē excōmunicauerit.
7 Causa si duab⁹ cōmissa fuerit: an possit vnus sine alio pcedere: vel altero absente vel mortuo iudicare.

Sed q2 recusatio iudicis tā ordinarij q̄3 delegati h3 fieri p libellū. ideo ita concipies libellū. Libellus. Quia res tristis est ⁊ tristes solēt sortiri effectus aduentus sub suspecto iudice litigare. ideo dñe. P. audientiā tuam inter me ⁊ titium recuso quia habeo te suspectum cū sis inimicus meus. ⁊ sic cōcipias libellū si offeras iudici quem recusas suspectum. Si vero offeras alij: pone delegantī ita con-

cipies libellū sicut dixi: dūmodo ista verba inmutes: ideo audiētiam illius recuso. Et sic concipias libellū īserta causa: si es in ea sententia: vt causa suspitionis inseratur. Si vero es in ea sentētia vt causa suspitionis nō inseratur: tūc remoueas illua: quia habeo rē. et alia pon: in libello vt dictum est. Et q̄ ita sit cōcipiendus libellus et iudici si psī no est: vel si abest: presidi offerendū dicit. l. C. de iudi. cū specia

1 lis. Questio. † Sed querit an si imperator ita rescribat vel papa remota appellatione: an possit postea iudex recusari: videtur q̄ sic. C. de sen. et interlo. l. vlti. nam appellatio solet interponi post diffinitiuā sniam: recusatio añ li. vt. C. de epali au. l. ii. et. C. de iudi. apti ssimi. Itē tertia appellatio interdicitur sed tñ iudicem recte recuso: vt. C. ne liceat in vna eadēq̄ cau sa. l. j. Sed Alexand. papa. iij. contra statuit in canone extra de appellatio. consu

2 luit nos tua frater. Questio. † Item queritur si dederit princeps vel papa iudicē sine remedio appellationis ad vnā rem et p̄ hoc nō recusaf fm cano. q2 de illa sola questio erat et postea subiecit in litteris: vt iudex de qualibet petitione actoris cognoscat vel de aliis rebus. nec addidit sine remedio appellatiōis: an possit i aliis capitulis iudex recusari: vel ab eius snia appellari quod posse p̄baf: nā qd in vno remouet i aliis cōceditf: vt ar. ff. de fun. instru. l. cū de lanionis. §. cui fundū: et de auro et argen. lega. l. i. et de iudi. cū pretor. et. C. de p̄cura. l maritus. Econtra pōt allegari q2 quod in vno fuit exp̄ssum intelligitf in alio repetitū: q2 p̄cedens scriptura determinat sequētē: vt. ff. de here. insti. q non militabat. §. lucio. et. C. fami. her. l. quotiens. inest enim sermoni vnius verbi tacita repetitio: vt insti. ad. l. aquil. §. hoc aūt capite. et. ff. de cōdi. insti. que sub cōditione. et totū generale de repetitione pōt allegari. et facit ad hoc. C. de diuersis re. l. j. pōt etiā et illud allegari quod in cōstantia recusaf. ar. ff. de p̄cura. l q̄ cia. Presumo ḡ dicit Ioh. q̄ in nullo possit recusari. decretal. tñ dñi Alex. pape. iii. super eo de appel. dicit enim si principalis causa fuerit sine appel. cōmissa et de aliq̄ exceptione quod suboriat et exinde appellationē fieri cōtingat: si principalis causa sine illa terminari nō potest erit principali supersedēdū: quod intelligitf snia data: ex hoc datur intelligi p̄ cōtrariū arg. quod si p̄ncipalis cā pōt sine illa finiri q̄d locus est appellationi. Si aūt de falsi suggestione in appellationē p̄ruperit nō propterea differtf snia in lris in qbus est inhibitū appellationis obstaculū nisi iudex voluerit p̄bationes de falsi suggestione admittere: vt in dicto. c. sup eo. Sz miror q̄ de hoc oēs. ll. cōtra senserūt: vt. C. si cōtra ius vel vtilitatē publicā. l. ii. et. l. iiii. et. C. de diuersis rescrip. l. fi. et q2 pōt accusari de crimine falsi: vt. ff. ad. l. cor. de falsi qs obrepserit. nam si veritatē tacuerit nō p̄derit ei rescriptū: vt. ff. de in ius vo.

3 sz si hac lege. §. patronū. Questio. † Querif aūt an causa sine appellatione cōmissa possit de suggestiōe falsi queri. Rn. nō pōt vt eē de ap. sup eo. et. c. meminimus.

4 † Questio. Itē queritur an alius a p̄ncipe possit ita delegare ne delegatus recusetf: videtf q̄ sic. nā cum ipse recusari non possit iurisdictionē suā pōt cū eodē iure alicui demādare: sed hoc nō placet: nā et papa nō appellaf et tñ ipe nō pōt ita delegare ne appelletf a delegato: vt. ff. a qb9 appel. nō li. l. i. in fi. et. C. de sententia pas

5 sis. l. i. † Itē si cā cōmissa sine appellatione possit litigator aliq̄ casu delegati audientiā declinare pōt quidē in casu. dicit enim idē Alexan. si post citationē factā aduersarius appellet iter faciēs ad nos nō est audiēdus: secus si ante citationē factā iter accepit vt in illo. c. meminimus. Que

6 stio. † Itē querif an si is a quo appellatū est excōicauerit appellantem an teneat excōicatio: et certe nō tenet: q2 huius iudicis desinit esse iurisdictio. Questio. † Itē

7 querif si duob9 sit cā commissa an possit vn9 sine alio p̄cedere vel altero absente vel mortuo iudicare: et vz q̄ sic: vt. ff. de p̄cu. l. q p̄prio. §. vlt. Cōtra tñ est vt p̄dicto. c. meminim9 et p̄pterea apponitf in lris ille.

la clausula q' si duo vel tri interesse non possent alter v'm nihilominus exequat'.

Qui possunt esse aduocati. Rubrica.

1 Aduocatus in legibus peritus eē debet.
2 Aduocati hodie an iurare debeant.
3 Aduocati error quousq; reuocari possit.
4 Aduocatus qn̄ sallariū petere potest.
5 Libelli forma cum aduocatus sallarium suum petit.
6 Idiota an aduocatus esse possit.

Qui possunt esse aduocati τ q nō legitur. ff. de postul. ido. l. i. cū legib' sequentibus: τ ideo in his nō insisto. Uerū
1 vnū est notādū circa aduocatū † q' dz eē peritus in legib'. nā turpe est patricio τ causas tractanti ius in quo versat' ignorare: vt. ff. de origi. iur. l. ii. §. post hos qn tus mucius: nā τ leges ab oīb' sciri debent. vt. C. de legi. τ cōsti. leges. debēt eni p quinqueniū saltē audiuisse leges: vt. C. de aduo. diuersoꝝ iudi. l. nemini. τ in constitutione. ffoꝝ. oēm totius reipu. nr̄e sanctionē. §. discipuli. Debent moderate agere τ honeste tractare quod causa desiderat: nō pbris nec iracūdia certent: vt. C. de postulā. q̄sq̄s. Stare dz τ non sedere. Nō faciat pactū cū clientulo suo de certa parte litis habēda: q2 si hoc faciat est redēptor litis τ infamis. vt. C. de postu. l. si q aduocatoꝝ. τ. l. q̄sq̄s. Factū dz pmo pponere q2 facta sunt optima fundamenta cāꝝ: vt. C. si p vim. vel alio mod. l. vl. postea de iure pcedat. Nō alleget argumēta remotissima sed q̄ ad cām faciunt. Itē nō aliī cām tractabit nisi sacrm̄ prestet quod ope oi τ virtute sua quod iustū τ verū fuerit suis cliētulis iferre pcuret: τ si cognouerit q' cā sit improba vel desperata vel ꝯ iura: vel mendacibus allegationibus cōposita ab ea recedat: τ hoc siue ab initio siue ex postfacto sibi cognitum fuerit: vt. C. de iudi. rē non nouā. vn̄
2 impator Frede. dū q̄reret a. d. B. † vtrū deberēt hodie aduocati iurare sic lex illa dicit. Rn̄. q' sic iurent lege cauet': sed in consuetudine nō habet'. vel intelligas de illis aduocatis qui salaria habebāt a publico: indignū enim eēt vt p minimo salario quod recipit aduocatus a clientulo iurare debeat. Item nō stipulet' .c. marcas noie salarii: sed stipulet' pro sua facūdia: pro qualitate cause: τ consuetudine fori nō vltra c. aureos: vt. ff. de variis τ extraor. cog. l. i. Item nō sit preuaricator aduocatus sed fidelis τ legalis: vt. C. de aduo. diuersoꝝ iudi. l. i. alioquin infamia notabit': vt. ff. de his q notant' infamia. l. i. Itē nō instruet ptes in cōfessionibus de facto lz sit ꝯriū. ar. C. de auc. prestan. l. clarū: τ. ff. de interro. actio. l. q interrogatus. nec eas faciat deierare. Non subornet testes suspecto instrumento vel falso non vtatur. factum bene intelligat vt in ppouendo non erret. alioquin si errat clientulus errorē illius nō reuocabit nisi infra triduū: vt. C. de errore aduo. l. vlti. licet pprium possit reuocare vsq; ad sententiam. τ hoc fm antiquos doctores: vt C. de iuris τ facti ignorantia. l. error fa-
3 cti. † Sed nos dicimus q' errorē aduocati sicut τ meū vsq; ad sniam reuoco maxime cuz illud quod dicit aduocatus perinde hr̄ ac si ego ppo'uissem: vt. C. de errore aduo. l. i. τ. ff. p suo. l. vl. in fi. τ magis mihi dz subueniri i in errore alterius q̄; in pprio: vt ar. ff. de reg. iu. l. qui in alterius. Nec obstat de errore aduo. l. i. q2 ibi de facto euenerat q' aduo. errauit τ. ĩ. triduū fuit data snia. vn̄ vba recitatiue nō assertiue ponūt'. Itē nō sit aduocatus mior. xviii. annis. vt. ff. de postu. l. i. §. initiū. lz i pcuratore desideret' etas. xxv. annoꝝ: vt. ff. de pcura. l. minor. xxv. annis. Que ē rō. Rn̄. talis q2 pcurator obligat' actione mādati. pterea pcurator ꝯdēnat': vt. ff. mādati. l. si rē. §. i. τ. ff. de neg. gest. l. liberto vel amico. vn̄ q2 p ista posset pcu. si eēt minor rest tui io pcu. non dz esse minor q̄ oīa in aduocato nō cadūt. Itē p salario nō tenet' aduocat' tractare cām appellationis sed tm̄ pncipalē: vt ar. C. de pcu. l. inuitus. Itē q fuit aduocatus in cā pma nō erit aduocat' in cā appellationis maxie cū sim' i ca snia vt cā appellatiōis sit eadē cū pma. lz d. is m.' aliī notauerit τ totū ꝯ. ff. de postl. l. penul. alīs si. res

tū et mali exēpli vt ille cui i cā prīa nū la
ui oīa secreta mea debeat ꝯ̄ me aduocare
lȝ cā appellatiōis sit alia. Itē petat sala-
riū aduocat⁹ et certū: q: icertū nō petit:
vt.ff.māda.l.salariū.faciat sibi caueri p
pignora:q: tuti⁹ ē pignori icūbere q̄ i p-
4 sonam agere:vt.ff.de supti.l.i.Qō.† Qn̄
petet aduocat⁹ salariū:puto equi⁹ et vtili⁹
nob i pncipio cāe: vt C.de suffragio.l.i.
Sȝ lex vr̄ velle qd̄ i fi.vt.C.de iudi. ppe
rā.i fi.lex aūt alia vr̄ argumētari vt i me-
dio cāe:vt.C.de adu.diuersoꝝ iudi.l.pe.
in vlt.colūna. ℭ Qua actione petet sala
riū.Rn̄.si intercessit stipl'o aget certi cō-
ditione q̄ orit ex stipulatione et formabit
5 ita libel. Libellus.† Deo et vobis dn̄o iu-
dice ꝯqueror.e.R.de.M.q mihi pmisit
certū salariū pone.x.et mihi dare recu^sat
cū p me non steterit quo mimus patroci-
niū pstē.Uel si pstiti pone in libello cū si-
bi patrociniū prestiterim vn̄ illa.x.mihi
pmissa peto certi cōditione q̄ orit ex sti-
pulatione:vt ar.insti.de v.obli. in princ.
Si vero stipulatio nō intercessit sed nu-
dū pactū aget conditione ex illa.l.C.de
suffra. Si vero nec stipulatio nec pactū
intercessit sed pollicitatio tūc poterit pe
ti officio iudic.vt.ff.de varijs et extra.co
gnit.l.i.in fi. Itē p recepto salario aduo
catus nō exibit puinciā: vt.ff.de pcu.l.
sed he psone.§.nō solū. Itē si non hȝ cliē
tulus salariū pcipiet a cōitate:vt in auc.
de mā.pn̄.coll'.iii.§.sit tibi quoqȝ tertiū
studiū. Itē sit aduocatus catholicus: vt
C.de aduo.diuersorum iudi.l.i. Questio.
6 † Itē qrit an aliqs idiota possit esse ad-
uocatus sicut est in pluribus partibus.
videt q nō:imo dȝ esse lr̄atus vt a ꝯ̄rio
sensu.l.ii.C.de postulādo.licitum enim ē
argumētari a ꝯ̄rio sensu legis: vt ff.de
testibus ex eo.et de officio eius cui māda.
est iuris.l.i.Sed videt ꝯ̄.vt.ff.de iud.cer
ti.dūmō habeat causaꝝ experiētiā: vt in
auc.coll'.vi.de iud.i pn̄.et.ff. de varijs et
extraor.co.l.i.§.a iuo. Sȝ rn̄deri posset
qa leges ille loquunt i iudice et nō in ad
uocato:et ē rō q: iudices p assessores et cō
siliarios pn̄t recte iudicare:aduocati aūt
nō possunt p alios recte instrui: et q: si in-
struerent cito traderet obliuioni ea q̄ ad
discerēt cū memoria hoīs labilis sit: vt
.ff.de proba.si arbiter.et.ff.de acq.pos.l.
peregre.in pn̄.et q: pferēt vba siue leges
barbarizādo sicut de quodā aduocato vi
di q pponebat ita dn̄e peto possessionem
mihi expoliato restitui p.l.si quoliquātā.
Itē et aliū aduocatū laicum vidi pro re
mobili ablata proponentem interdictū
vnde vi.qd̄ locū nō hȝ nisi in re immobi
li:vt.ff.de vi et vi ar.l.i.§.si qdē. Et pter-
ea turpe est patritio et cās tractāti ius in
quo versat ignorare : vt.ff.de origi iur.
l.ii.in penl'.colūna.in pn̄. Itē et culpa est
immiscere se rei ad se non ptinenti: vt.ff.de
reg.iur.culpa:nec intromittat se aliqs de
illo officio quod sentit aliis periculosum
vt.ff.ad.l.aql.idē iuris est.§.i.Uerum ho
die de cōsuetudine sunt aduocati et etiā
imperiti lr̄aꝝ q: predictū de postulando p
hibitorū est,ergo cū nō phibeant admit
tunt:vt.ff.de postulando.l.i.oīa enim sūt
admissa nisi inueniant phibita : vt.ff.ex
qbus causis maio.necnō et.ff.de pba.ab
ea pte:Sed cōsilio meo aduocati lr̄ati lo-
quent semp lr̄aliter iudici q: aliter loqui
non tenentur vt notaui.ꝭ.in alia rubrica
de causa agendi:et ita huiu^smodi laicos
cum verecundia remouebuntur.

ℭ De personis litigantiū et q̄ pro se pos-
sunt agere et que non. Rubrica.

1 Libellus ciuilr ꝯ̄ seruū quō concipiat.
2 Seruus q̄re agere vl' accusare nō possit.
3 Seruus quare in criminibus non accu-
sat:sed accusari potest.
4 Pupillus vel minor si conueniātur:quid
agendum sit.
5 Libellus i cā pupilli quomodo ꝯcipiat.
6 Mulieri luxuriose quare curator detur.
7 Pater contra filiū quare non ciuiliter
sed criminaliter agit.

Diximus supra de psonis iudicū et ad
uocatoꝝ:restat vt de psonis litigātiū
videamus veꝝ q: qdā p se pn̄t et qui
dā p alios nō pn̄t in iudiciis interuenire.
de illis videamus.Ecce.n.seru⁹ nec p se
nec p alios in iudicio pōt interuenire: vt

C. de indi. l. seruus. fallit tñ in casib⁹ q nõ tanf. ff. de iudi. l. vix. ¶ Itẽ agit seruus ꝑ certis criminib⁹: vt l. iul. maie. ⁊ frãdati cẽsus ⁊ artioris annone. ⁊ de tabul. vbi fuit libertas sibi relicta: ⁊ de crimine adulterii: ⁊ his casib⁹ admittit etiã ꝯ patronũ vt in pdicta. l. de iudi l. vix. ⁊. C. de questionibus. l. i. ¶ Itẽ agit de possessione dñi turbata. s. si fuerit seru⁹ deiectus: vt. C. si p vim vl' alio mõ. l. i. ⁊ hoc cõtigit ꝓpter vtilitatẽ rei in qua quilibet admittit: vt. C. q legitimã psonã hꝫ stãdi in iudicio. l. momẽtanee. ⁊. C. si de mo. pos. fuerit appellatũ. l. i. In pdictis aũt casib⁹ ꝓpter imanitatẽ criminũ seruus accusat. Seruus aũt iperatoris ⁊ agere ⁊ cõueniri põt ciuiliter ⁊ crimialiter: vt. C. vbi cã fiscal. l. vl. ¶ Sed lꝫ seru⁹ nõ possit agere nec criminaliter nec ciuiliter nisi fm quod dictũ est cõueniri tñ põt ciuiliter ⁊ accusari criminaliter põt. l. iul. de vi priuata. ⁊ in accusatione serui oia seruant sicut in accusa. liberi: vt. ff. de accu. hos. §. si seruus. ⁊. §. oib⁹. Sed hec dr̃ia est ꝙ si ciuiliter volo agere cõcipiã libellũ ꝯ dñꝫ

1 in hũc modũ. Libellus. † Deo ⁊ vobis dño. M. cõqueror ego. R. de. A. talis serui dño a quo peto. x. p actionẽ de peculio vel de in rẽ verso. vel ꝙ iussu: qꝛ cũ seruo illius cõtrari emẽdo aliquã rẽ. vel in rẽ eius illa decẽ versa sunt: vl' qꝛ ipse iussit. ¶ Si vero criminaliter vis accusare cõtra ipm seruũ cõcipies libellũ vt dicit. l. illa libelloꝝ. dño aũt cõcedit ipm defendere vt. C. ad. l. iul. de vi publica. si criminis. ⁊. C. de accu. l. ii. de hoc autẽ libello

2 plenius tractabo infra. Questio. † Que autem sit ratio quare seruus non agat vel nõ accuset queritur. Rñ. tales actiones oẽs sunt de iure ciuili: vt. ff. de origi. iuris. l. ii. in fine prime colũne. at seruus de iure ciuili pro mortuo reputat: vt. ff. de regu. iur. seruitutem. ⁊ in aut. de nup. col. iiii. §. si vero decretũ. nec hꝫ cõionem ciuilis iuris nec ꝓtorii edicti: vt. ff. q testamẽta facere pñt. l. q testamẽto. §. seru⁹.

3 Questio. † Si tu queras q̃re in criminibus non accusat sed accusari põt. Rñ. ⁊

do instantiã in excõicato excõicatus fm canones nõ agit sed cõueniri põt. vt in extra. i. de iudi. intelleximus. Et est alia rõ: qꝛ interest reip. ꝙ maleficia puniant: vt. ff. de fideius. l. si a reo. §. vlti. ⁊. ff. de solutionibus stichum aut pãphil. circa prin. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus. i fi. vñ si seruus delinquat: puniendus est: at si alius delinquat seruus lꝫ nõ accuset nihilominus alio accusante punie̊ delinquens. ¶ Itẽ pupillus nõ stabit i iudicio solus nec ꝑ se nec ꝑ alios nisi i momẽtaria possessione: vt. C. q leg. psonã. l. momentarie. ⁊. C. si p vim: vel alio modo. l. i. ⁊. interdicto de libero hoie exhibẽdo: vt. ff. de libero hoie exhi. l. iii. §. ait ptor. ¶ Item nec minor. xxv. annis nisi sicut pupillus: vt C. qui dari tu pos. l. in vniuersis. ⁊. C. de auctoritate pstanda. l. clarũ. Uerũ si egerit sine tutore vel cura. ⁊ obtineat tenet sentẽtia: vt. C. de ꝓcur. l. nõ eo minus. ne quod fauore eoꝝ inducimus cõtra ipos torqueamus: vt. C. de legib⁹ ⁊ ꝯsti. l. quod fauore. si tamẽ cõtra eos iudicet nõ valet vt. C. si aduersus rẽ iudica. l. cũ ⁊ minores. Fallit tñ in casib⁹. Ecce agit minor ꝑ suo thoro violato: vt. ff. ad. l. iul. de adul. si maritus. §. lex iulia. Itẽ si impetrauit veniã etatis agit solus. nisi in his q̃ decreti interpositionẽ desiderãt: vt. C. de his qui veñ. eta. impe. l. vlt. ¶ Itẽ solus accusat tutorẽ suspectũ. cũ cõsilio necessariarum psonaꝝ: vt insti. de suspectis tuto. §. impuberes. quod casuale est cũ. in illo crimine puniat tutor suspectus etiã sine accusatore: vt. ff. de susp. tuto. l. i. Questio. † Quid

4 ergo faciam si ego volo conuenire pupillum vel minorem. Respõdeo cõueniã illũ pupillũ vel minorẽ si est maior septẽnio cũ auctoritate sui tutoris. si est minor septẽnio cõueniam tutorẽ solũ. ⁊ hoc si hꝫ tutorẽ sinautẽ petã sibi dari. In minore autẽ si hꝫ curatorẽ ⁊ est pñs minor cõueniam ipm minorẽ ⁊ in psona sua formabo libellũ cũ auctoritate curatoris. Si est absens cõcipiã libellũ i psona curatoris. Si aũt nõ hẽat curatorẽ. petã sibi aliquẽ dari. ⁊ dabit ei inuito ad litẽ. Et hec vera

sunt etiã si pupillus vel minor agere volu-
erit. Hec oia legunt ar. C. de iure deli-
be. potuit. ⁊. l. si infanti. ⁊. ff. ad trebel. l.
restituta. §. i. ⁊. C. qui legi. p. l. i. ⁊. ij. ⁊. C.
qui pet. tuto. vel curato. l. i. ⁊. ff. de tutel.
qui hz. §. idẽ cassius: ⁊. ff. de administra-
tu. l. i. ¶ Unde si vis agere cõtra pupillũ
maiorẽ septẽnio: vel cõtra minorẽ presen-
tẽ tutorẽ. vel curatorẽ habentẽ ita conci-
5 pies libellũ. Libell⁹. † Deo ⁊ vobis dño.
A. cõqueror ego. R. de. M. pupillo ⁊ de
suo tutore a qbus peto. c. ⁊c. ¶ Si autẽ
pupillus sit minor. vij. annis vel minor
sit absens cõtra tutorẽ ⁊ curatorem. cõci-
piã libel. ita. Libellus. Deo ⁊ vobis dño
A. conqueror ego. R. de. M. tutore vel cu-
ra. talis pupilli vel minoris a quo nomi-
ne ipsius pupilli peto. c. ⁊c. ¶ Si autem
pupillus vult agere vel minor ita conci-
pias libel. Libellus. Deo ⁊ vobis dño. A.
cõqueror ego. R. cum auctoritate tutoris
vel curato. mei de. M. a quo peto. c. ⁊c.
¶ Sed si solus tutor vel curator vult
agere minore absente vel pupillo minore.
vij. annis cõcipies ita libellũ. Libellus.
Deo ⁊ vobis dño. A. cõqueror ego. R. tu-
torio vel curatorio noie ⁊ nomine pupilli
mei vel adulti de. M. a quo peto. c. que
debet pupillo vel adulto meo ⁊c. ¶ Itẽ
furiosus nec p se nec pro aliis in iudicio
interuenit quia nec sentit: vt. ff. de optio.
lega. l. si tibi. §. vni⁹. ⁊. ff. de codicil. l. ij.
Sed gaudeat ille q furioso sua negocia
curanda cõmittit. Idem in mente capto.
¶ Prodigus aũt anteq̃ interdicat sibi
bonis ⁊ p se ⁊ p aliis interuenire põt in
iudicio: nec enim interdicit eis bonoꝝ ad
ministratio ipso iure sed per iudicẽ. Idem
in muliere luxuriosa: vt. ff. de cura. furio-
si. l. i. ⁊. l. mulieri. ⁊ insti. q testã face. pos.
§. itẽ pdigus. Quid ergo erit. Rñ. sicut in
minore diximus ita ⁊ in illis: sed ꝯ. ar. ff.
de mino. l. pñi. in princi. ⁊ insti. de cura. §.
furiosi. Sed cõtrario rñdeo: licet habeãt
curatores legitimos nõ tñ interdicit eis
ipso iure administratio. Sed vtrum luxu-
rioso masculo dent curatores me legisse
6 nõ memini. Questio. † Sed que est ratio

q mulieri luxuriose curator dat. Rñ. q
in ea magis ardet stimulus ⁊ magis est
verecundiũ generi si mulier fornicet q̃ si
masculus. ¶ Itẽ nec debilis nec mutus
nec fatuus agunt si curatores hñt: vt. ff.
de priuileg. credito. l. dabimus. cũ. ll. se-
quentibus. ¶ Itẽ tutor accusatus de su-
specto nunq̃ aget vt tutor. licet admini-
stratio nõ sit ei interdicta a iudice: vt. ff.
de solutionibus qd si forte. §. sunt quidã.
ar. cõtra. C. de suspe. tut. l. cu quẽ. ¶ Itẽ
excõicatus nõ aget an̄ absolutionẽ: q2 se-
paratus est nõ solũ a corpe xpi sed etiã a
cõione fideliũ: vt in aut. de priuil. do. mu-
lieri. hereticis. nõ p. coll. viij. ⁊ extra. de
iudi. c. intelleximus. lz. excõicat⁹ possit cõ-
ueniri: vt ar. ff. de interdic. ⁊ releg. l. rele-
gatoꝝ. §. vlt. ¶ Itẽ si est separatus a cor-
pore xpi: q2 excõicatus puta qa est i mor-
tali pctõ: lz ifamis tñ agere põt q2 nõ est
separatus a cõione fideliũ. i. q2 nõ est pu-
blice denũciatus excõicatus: vt extra de
iudi. in dicto. c. intelleximus. ¶ Itẽ illu-
stris psona non aget nisi p pcuratorẽ: vt.
C. de pcur. qcũq3. ⁊ i aut. vt ab illustrib⁹.
⁊ q sup eos sũt. coll. v. ¶ Itẽ filiusfa. nec 7
aget nec cõuenit p se sine pris auctte: vt.
C. de annali exceptiõe. l. i. in fi. ⁊ de bonis
mater. l. i. ⁊. C. de bonis q̃ liberis. l. cũ nõ
solũ. §. i. ⁊ si pñt nihil querit cõpellit pr̃.
agẽti filio cõsentire. vt in. dic. l. cũ nõ so-
lũ. Et sic formabis libellũ sicut ⁊ dixim⁹
in psona minoris ⁊ pupilli. s. eo. Fallit aũt
in castrensibus ⁊ q̃si vbi filius agit ⁊ cõ-
uenit sine pris auctoritate: vt. ff. ad mace-
do. l. ii. ⁊. C. de inoffi. testã. l. vl. ¶ Itẽ fal-
lit in alio casu: vt in aut. de equali do. §. 8
illud. col. vii. vbi. filia agit sine pris vo-
luntat. ¶ Itẽ si pater sit absens ⁊ ei⁹ p-
curator fili⁹ agit pro viatico pro furto p
iniuria sibi illata: vt. ff. de iudic. l. si lon-
gius. ⁊. ff. de iniuriis. l. sed si vni⁹. §. filio.
¶ Itẽ agit filius vt puto sine pre in illis
actionib⁹ q̃ enumerant. ff. de actionib⁹ ⁊
obli. l. filiusfa. ⁊. l. in factũ. ¶ Item non
agit pater ꝯ filiũ: vt. ff. de iudi. l. lis nulla
nisi in casib⁹ q in. l. illa notãt p dñm Azo.
⁊ hoc si ciuiliter; criminaliter aũt agit latu-

to in sice p sua volūtate sniam: vt. C. de
7 patria ptate. l. in. Questio. † Sʒ q̄ est rō
q. ciuilit nō agit sed crimialit sic. Rñ. q
i criminalib⁹ ꝯsiliū capit psona patris p
filiis: vt. ff. de adul. l. nec i ea. ❡ Itē nec
fili⁹ cōtra prēm: vt. C. de in ius uoc. l. q i
ptate. ❡ Itē monachus ꝛ canonic⁹ regu
laris nō agit sine ꝯsensu abbatis vl ppos
ti: vt extra de postulā. c. ex pte. ❡ Item
nec mulier de iure lōbardo sine mūdual
do: vt in lōbardo. q̄liter mulier aliena. p
l. i. Hi ḡ oēs sicut p se: ita ꝛ p aliis repel
lunt. Fallit in filiofa. vt. ff. de pcura. fili⁹
❡ Itē nec deportat⁹ agit vl ꝯuenit suo
noie cū fisc⁹ ħ faciat sub noie q in oia bo
na illi⁹ succedit: vt. ff. de fideius. si debi
tor. ꝛ. ff. de noua ꝯ̄tiōs. ꝛ. C. de bōis dā.
l. si vt pponis. Idē est ꝛ si q̄libet mō qs
amiserit ciuitatē: vt. ff. de capi. di. l. j. Li
cet bona dānatoꝝ hodie nō publicent sʒ
reseruantur generi vsq ad tertiū gradū
in ascendentib⁹ ꝛ descēdentib⁹: vt in auf.
vt nulli iudi. §. vlti. col. ix. ꝛ i auf. de mā
da. pnci. §. oportet. col. iii. Licet ḡ mona
chus nō agat nec ꝯuenia. si tñ delinquat
ꝯuenit sic deportat⁹ vt. ff. de penis aut
dāna. §. iter eos. ꝛ. l. in fuoꝝ. §. qđ em ꝛ
l. capitaliū. §. in exulib⁹. ꝛ. ff. de accu. l.
si cui. §. vl. ꝛ in auf. de sanc. epis. § si mo
nach⁹. ꝛ in auf. de nup. §. fm accusatio
nē col. iiii. Questio. Sed nunqd de añ cō
missis cōuenient. Rñ. in ciuilib⁹ cōueniet
monasterium: vt insti. de acqr. per arroga
tionē. In criminalibus aūt nō credo. cū
crimina monachatione sint extincta sicut
ꝛ peccata: vt in au. de monachis. in prin
ci. coll. i.

❡ Qui pro aliis possunt agere ꝛ qui non: et in quibus causis. Rubri.

1 Iconomus: sindicus: actor ꝛ procurator differunt inter se.

2 Procurator in criminali quare non interuenit.

Quia supra diximus de psonis q̄ p se interuenire nō pñt: restat vt de illis q̄ pro aliis pñt agere videamus ꝛ stare in iudicio tā ad agendū q̄ȝ ad defendendū. ❡ Et qdē stare pñt p aliis tutores
ꝛ curatores: ita tñ si iurauerint se cū lega
litate bona pupilli vel adulti tractare ꝛ
oēm eoꝝ vtilitatem agere vt in auf. vt hi
q obli. hēc. §. vl. col. vi. Si inuentariū fe
cerint: vt C. arbitriū tutele. l. vl. si satisde
derint legittimi. s. vel datur sine inqsitiōe
rē pupilli saluam fore: vt. C. de admistra.
tuto. l. vlti. C. de tuto. q nō satisdedit. l. in
dubiū. ꝛ. l. nō omniū. ꝛ. l. vlti. Dati aūt cū
inqsitione vel testamētarii nō satisdāt: vt
insti. de satisda. tuto. §. i. nisi in casib⁹ duo
b⁹. Satisdant dati cū inqsitione si faculta
tes pupilli sint vltra qngentos aureos: ꝛ
in alio casu: vt insti. de attiliano tutore. §.
vlt. ꝛ. C. de epali audi. de creationib⁹. Sʒ
qđ iuret tutor cautū legib⁹ nō inuenim⁹:
sed tñ de curato. vt in pdicta auf. vt hi
q obli. prohi. Sed qr eadē est rō in tutore
ꝛ maior q̄ȝ i curatore cū plura ibi cōmit
tunt. iō dicim⁹ tutorē iurare debere: vt
arg. C. de cōstitu pecu. l. vlt. ꝛ. ff. de fide
iussorib⁹ tutorū. l. fideiussores in fi. Prete
rea cauet in autentica de cur. ergo idē ꝛ
in tutore: qr nomen curatoris equiuoce
ponit ꝛ aliqñ pro tutore: vt in auf. vt de
bitrices matres ꝛ creditrices. in pnci. col.
vii ꝛ ff. de tute. ꝛ ratio. distra. si tutor. in
pnci. ꝛ hoc expresse cauetur in nouellis:
❡ Itē pcurator pro aliis iteruenire pōt
dūmodo cōstet de mādato: vel pstita cau
tione de rato si sit coniuncta psona: vt. ff.
de pcura. l. i. ꝛ. l. sed hec psone. ꝛ. l. pponi
us in fine. ꝛ notat plene de ħ in summa
de pcurato. ❡ Item actor a tutore vel
curatore constitutus ante litem contesta.
recte aget: vt institu. de curato. in fine. ꝛ
C. de procurat. l. neq. ❡ Item actor pro
vniuersitate recte agit ꝛ conuenit si sit a
duab⁹ partib⁹ elect⁹: vt. ff. quod cuiusq
vniuersitatis. l. nulli. ❡ Item recte agit
yconomus p epō vel pro vniuersitate ca
nonicoꝝ: vt. C. de sacrosan. ec. iubemus.
ꝛ. C. de epis ꝛ cle. l. iubem⁹. ❡ Itē sindi
cus p vniuersitate ꝛ sine tractatu epi: vt
ff. qđ cuiusq vniuersi. l. itē eoꝝ. §. si decu
riōes quē sindicū defēsorē appellam⁹: vt
1 ff. de mu. ꝛ ho. l. iiii. §. defensores. † Et sic
differūt yconom⁹: sindic⁹: actor ꝛ pcura

Si vero ex causa necessitatis: non: vt. ff. de procura. l seruũ. §. vltimo. z. l. siquis. z. l. pater. z. ff. de regu. iur. ex qua psona.

¶ Qualiter iudicium declinetur ratione feriarum z ratione fori. Rubrica.

1 Causam si scholaris vel miles habeat: an feriaꝝ tempore iudiciũ declinabit.

2 Domicilia litigans quot habere possit.

3 Domiciliũ originale an. qs mutare possit.

Diximus supra de psonis per quas ordinat iudicium. verꝫ qꝛ iudiciũ declinat z rõne feriaꝝ z alijs de causis. io videam⁹ cãs qb⁹ foꝝ seu iudiciũ declinat. Primo de ferijs videam⁹. ¶ Sciẽdũ est q̄ tpe vidẽmiarũ vel messiũ nõ vocat quis ad iudiciũ. z si vocat ire nõ cogit. z si sententia lata fuerit non tenebit nisi fiat de cõsensu partiũ: vt. ff. de ferijs. l. j. Indicunt ille ferie geminis mẽsib⁹ duobus in estate pro messibus: z duobus pro vindemijs: vt. C. de ferijs. l. publicas. z l. oẽs dies. In qbusdã tamen prouincijs illi mẽses aliquãdo citius aliqñ tardius indicunt f̃m q̄ citius z tardius hꝫ fieri messis z vindemia. Vñ potestas z preses indicere põt illas ferias scdm consuetudinẽ regionũ. vt. ff. de officio procõsulis l. si in aliã. de nouo aũt non indicet: vt. C. de ferijs. l. a nullo. Questio. † Quid ergo 1 si scolaris vel miles habeat cãm: nũquid declinabit iudicium tẽpore feriaꝝ: videt q̄ nõ: qꝛ cessat legis ratio: ne occupati rẽ vt. ff. de ferijs. l. j. Contrariũ tñ est z indu ci potest illud gñale cessante cã nõ cessat effectus: maxime qꝛ illa causa fuit impulsiua: vt. ff. de postulã. l. j. §. serum. z quia generalitati standũ est: vt dicit aliud generale: vt. ff. de seruitu. vrbano. predio. l. si seruus. In casib⁹ tamẽ reperio quod etiam tẽpore feriaꝝ agitur. qui casus notant. ff. de ferijs. l. i. in fine. z. l. ii. z. l. iii. z. C. de ferijs puinciaꝝ. ¶ Sũt autem certi dies feriati sicut dicit lex. C. de ferijs. l. publicas. z. l. oẽs. z. l. vr. fer. Et has ferias vocamus oẽs solẽnes. Sũt autẽ alie repẽtine ĩ q̄ pot. stas vel preses indicit: z illis diebus non reddit ius: vt C. de ferijs. l. i. z. ii. ex qbus causis maio reo. l. sed si per pretorẽ. C. si ferie. ¶ Itẽ declinatur iudiciũ etiã rõne fori si nõ i m ex illo foro vnde iudex est: vt. ff. de iurisd. omni. iudic. l. vltima. z. ff. si qs in ius vocatus nõ ierit. l. i. z. ii. z. ff. de iudicijs. l. siqs ex aliena. Verũtamẽ foꝝ nõ suũ sortiut aliqs z facit suũ multis de causis. z rõne delicti: z rõne cõtractus: sicut plene de hoc notat in summa de iurisdictione oium iudi. z de foro cõpetẽti: z notatur in distinctione Iohã. que sic incipit. Sortit quis forũ rõne accusationis: vt. C. vbi in rem actio. l. vltima. Item rõne contractus: vt. ff. de iudicijs herco. §. si qs tute. z dicit ibi quis cõtrahere vbi quis se solutorũ cõstituit: vt. ff. de bonis auctoritate iudi. possidẽ. l. iii. Ratione domicilij: vt. C. vbi de ratiocinijs agi oportet. l. i. z ff. bo. aucto. iudi. pos. l. i. z. ii. z ibi quis dꝛ hr̃e domiciliũ vbi contulit summa oium fortunarũ suaꝝ z inde non sit discessurus z si nihil aliud a uocet: vt C. de incolis. lib. x. l. ciues. z. ff. ad municipales. l. domiciliũ. si enim solã domũ possideat in ciuitate vel in villa non ppterea dicet habere domiciliũ: vt. ff. ad municipales. l. libertus. §. sola. nisi habitauerit ibi per decenniũ etiã causa studij: vt in illo lib. C. de incolis. l. ii. vnde multi scolares facti sunt ciues Bononĩ. quia vltra decẽ ãnos ibi morã traxerunt z fere in etate decrepita volunt cõsumare dies suos: z vtinã contingat: arcus vbi viget hodie studium translatũ. † ¶ Potest ergo quis habere 2 duo domicil. a: tertiũ non: z sine domicilio potest qs esse: vt. ff. ad municipales. l. eius qui. §. i. z. ii. z. l. assumptio. §. iuris. Verũ si quis hꝫ domiciliũ rõne originis illud mutare non põt: vt. ff. ad munici. l. assumptio. in pn. nisi eximat puilegio dignitatis: vt. ff. ad muni. l. filij. §. senatores. z. l. municipes. Domiciliũ aũt quod hꝫ qs rõne incolatus mutare põt. cũ enĩ ex sola volũtate cõstituat cõtraria voluntate tollit: vt ar. ff. de reg. iur. l. nihil tam 3 naturale. Oppositio. † Sed videt q̄ etiã originale domiciliũ posit qs mutare: vt ff. a. [illegible] l. placet. z. l. nõ tamen. z. l. si

bertus.§.patrio.hoc intelligēdū est qñ ciuitas p̄rio passa fuit capitis diminutionē: vt Troia. ita ergo qs hȝ duo domicilia, si in illis duobus equaliter cōuersetur: equaliter colit dies festiuos. si autem in vno plus q̄ in alio in eo loco in quo plus habet ibi domicilium habet in alio incola est: vt. ff. ad munici. l. labeo indicat: ꝛ l. eius qui. §. j. ꝛ iij. ¶ Rōne delicti: vt C. vbi de crimine agi oportet. l. j. ꝛ aut. q̄ in ꝓuincia ¶ Ratione possessiōis: vt. C. vbi in rem actio. l. ii. ¶ Rōne consensus: vt. ff. de iudi. l. i. ꝛ ii. ¶ Rōne cōuētionis vt. C. de sen. ꝛ interlo. l. cū papi. ¶ Rōne negociationis: vt. ff. de iudi. h. r. s. §. siqs tutelam. ¶ Rōne vltime volūtatis: vt. ff. de iudi. l. heres. in prin. ꝛ l. is. qui rome. ¶ Rōne administrationis: vt. ff. de iudi. heres. §. siqs tu. ¶ Rōne ꝓfessionis: vt in aut. vt clerici apud proprios epōs cō. col. vj. ¶ Rōne cōstitutiōis: vt. ff. ad mu nici. l. nō vtiqȝ. ¶ Rōne originis: vt. ff. ad munici. l. assumptio. §. filius. ¶ Ratione manumissionis: vt. ff. ad munici. l. siqs. ꝛ l. eius qui in ꝓnci. ¶ Rōne militie: vt. ff. ad munici. l. municipes. §. miles. ¶ Rōne tp̄is: vt. C. x. li. de incol. l. ii. ¶ Rōne dignitatis: vt ff. ad mu. filij. ¶ Rōne matrimonii: vt. ff. ad munici. de iure. §. vlt. ꝛ. l ea q̄. ꝛ. ff. de iurisdi. om. iudi. l. cū qdā. Et hec qdē locū habēt de recusatiōe fori in aliis ciuitatibus vel locis. In Roma cessant: Roma enim cōmunis patria est: vt. ff. ad munici. roma. ¶ Sūt ꝛ alie cause per quas quis potest declinare forum: multis de causis: per quas non potest etiā quis in ius vocari: vt notatur in summa. C. de in ius vocando.

¶ Qualiter incipiatur iudicium ꝛ de summa libellorum. Rubrica.

1 Libellus in litis inceptione porrigitur.

Quia ea q̄ supius diximꝰ sūt quedā ꝓparatoria iudicioꝝ. ideo illis visis videamus qualiter iudicium incipiatur.

1 † Utrum qȝ inceptione libellus porrigit: iō libelloꝝ materia tractat. ¶ Primo videamus q̄ sit libellus. ¶ Scdo qbus modis accipiat. ¶ Tertio vbi offerat. ¶ Quarto cui ꝛ a quo. ¶ Quinto in qbus causis. ¶ Itē que cōtinere debeat libellus. ¶ Itē si libellus oblatus possit emēdari vel mutari. ¶ Itē qs sit effectꝰ libelli oblati. ¶ Itē qualiter cōcipi debeat libellus super qualibet actione.

¶ Quid sit libellus. Rubrica.

1 Libellus vnde dicatur.

Libellus est breuis cartula petitionis cām ꝛ actionē cōtinens ꝓponētis. Uel aliter libellus est explanatio volūtatis intrinsece in scriptis redacta cū actionē ꝛ eius accidentijs. Uel aliter libellus est breuis petitio in scriptis habita voluntatem legittimam ꝓponentis ostendens. Uel aliter libellus est breuis petitio i. q̄ua quis aduersarū suū dicit sibi obligatum legitime coram iudice in scriptis: habita verba singula in diffinitionibꝰ posita pōdus habent sicut patebit. j. in illa rubrica q̄ dr continere libellus. † Dr aūt libellus a libro. qȝ est eius nomen diminutiuū ꝛ hoc ꝓpter paruitatē: sicut dicit: quē recitas meus est offerri libellus. sed male cū recitas incipit eē tuus: sic codicillꝰ. i. puus codex q deriuat a codice: ethimologizat libellus velutꝰ q̄si lucidus luis limes. dr aūt libellus a libro q est codex: nam liber est codex vel raptus ab arbore cortex. liber. i bacus vel vir sine cōpede natus. sicut enim sub cortice cōtinet medulla: ita sub libello intentio ꝓponentis. vel dr libellus a libra. sicut enim in libra pōderat iusticia: ita in libello ponderat ꝛ inquirit iusticia ꝛ intentio ꝓponentis. vel dr libellus a librādo: qȝ in codē deliberat reus vtrū cedat an contendat.

¶ Quibus modis accipit libellus. Rubri.

1 Libellus inscriptionis i cā criminali dr.

Accipitur aūt libellus multis modis. Primo enim ponitur pro paruo libello: vt supra dixi in rubrica proxima. ponitur aliquando pro pane subcinericio: vt. C. de epāli au. l. iudices: ponitur pro codicillo: vt. ff. de tabulis exhibēdis. l. j. in princi. ponit etiā ꝓ supplicatione facta princip. vt C. quando libellus pel. datus. l. fi. ꝛ in rubrica ꝛ in nigro. ꝛ. ff. de

arbitris non distinguemus.§.cum qui/
dam.ponitur etiam libellus pro aptis.i.
litteris dimissoriis: vt dicit rubrica.ff.de
libel.dimissoriis.l.vnica. ponit etiam li-
bellus pro quadam breui petitione in scri
ptis redacta vbi obligatio et actio conti/
net vt in superiori ru. distinxi. et iste talis
libellus appellat quedā breuis cartula
que cartula breuis vocatur a lege libel/
lus conuentionalis: vt in auf. de exhiben.
8 et intro.reis.coll' v.§ sancimus. † In cau/
sa aūt criminali dr libellus inscriptionis:
vt.ff.de accu.libellorum.et.C.qui accusare
non possunt.l.qui crimen publicum. In
causa ciuili dr libellus conuentionalis: vt
in auf.de litig.coll' viii.§.si vero. In qui
busdā aūt locis dr libellus petitio sicut
Rome. In quibusdam autem sicut bono/
nie dr reclamatio. In quibusdam sicut
aretii dr libellus. Ponitur etiā libellus
pro libellis appellatoriis qui dant iudi/
ci a quo appellatur: vt.ff.de appel.l.i.§.
libelli. et.C.de appella.l.siquis libellos.
Ponitur etiā libellus pro sepulchris si/
cut in quibusdam prouinciis et ciuitatib⁹
dicitur hic est libellus.i.sepulchrū talis.

¶ In quo loco offerat libellus. Rubrica.

1 Libellus in multis prouintiis per consue
tudinem in contrarium non offertur.

Offertur autem libellus in iudicio.i.in
loco vbi ius redditur: vt.ff.de insti. et
iure.l.pe. Offertur libellus per totā
Italiam fere. et in curia etiam romana.
fere ideo dixi.propter apuliam que licet
in Italia contineat: vt.ff.de verbo.signifi.
l.nonone.§.i.tamen ibi libellus nō offer/
tur nisi in sola facundissima et nobilissima
ciuitate Beneuentana vnde mihi origo ē.
In aliis aūt prouinciis libellus nō offer/
tur: sicut a sociis prouincialibus intellexi.
8 † Sed fm iura debet semper libellus of/
ferri.sed p cōsuetudinē cōriā in multis p/
uinciis et ciuitatib⁹ vt dictū est derogat.

¶ Apud quos debeat offerri libellus. Rub.

8 Ius suum per pactum quilibet deterius
constituere potest.

Apud q̄s aūt offerat libel. sciēdum est.
Et certe offert libellus apud iudices
et in iudicio: vt.C.de lit.pte.auf. offerat:
siue sint iudices ordinarii siue delegati si/
ue maiores siue minores fm q. ā. diximus
de iudicib⁹ minorib⁹ vl' maiorib⁹: vt.C.
de litig.auf. litigiosa res. Itē coram arbi
tris offert libel. vt.C.de arbi.l.penl'.cir/
ca fi.nā si offert i iudiciis ḡ et in arbitriis
cū arbitria redacta sunt ad instar iu. icio
rū: vt.ff de arbi.l.i.et ar.C.de iudi.l.rē nō
nouā: nā ibi parificant arb.tri et iudices.
Oppositio. Sed videt cōtra.C.de epi.et
cleri.auf.generaliter.in fi.ibi nisi cā mo/
ueat ex ꝯsensu vtriusq partis. quā lectu/
rā exponūt pleriq.i.nisi cā moueat corā
arbitris q̄si hec sit itētio: est offerēd⁹ lib.
et alia faciēda vez est i iudicio ordinario
nō āt corā arbitris. sz hec expō nō placz.
vñ ita expone: nisi cā moueat.i.nisi p̄di/
cta cautio quā dicit p̄stādā seu interponē
dā auc.illa ḡnalr remittit ex ꝯsensu vtri/
usq ptis.l.q neutra ps iubet alteri p̄sta/
re p̄dictā cautionē: nūq.n.auf ḡnalr fa/
cit mētionē q debeat offerri lib. sz dicit
q lib.nō det antēq̄ cautiōes iterponant
1 scilicet de decima pte litis p̄standa. † pōt
enim q̄libet p pactū ius suū ꝯstituere de/
terius: vt.ff.de mino.si iudex.et.ff.de pa/
ctis.pactū.et.ff.de edi.edi.l.q̄rit.§.si vē
ditor q̄d.n.nō sit dādus lib.corā arbitro
pbat.certū est q lib.dat ad h vt re⁹ de
liberet cedat an cōtēdat: vt.C.de lit.ptest.
auf.offerat.et.ff.de eden.l.i.ḡ hec est cā
q̄re dat lib.vt sciamus si vult cedere vl'
cōtēdere: at in arbitrio certū est q ptes
volūt cōtendere ex q̄ arbitrū elegerūt vñ
a modo i certis nō est locus coniecturis:
vt in auf.de resti.et ea q̄ pa. in.xi.mense.
col.iiii.et ff.de.r.ob.l.cōtinuus.et sic lib.
nō est dandus: nā remota cā remouet effē
ctus: vt.ff.de adop.in oi fere.et dicit hoc
generale. Sed rñdet q nō est sola cā q̄re
lib.dat.s.vt cedat an cōtendat. sz dat p
pter illud et ppter aliud: vt si veniat ad cō
tendēdū q̄liter possit eē instructus ad rñ/
dēdū: vt.ff.de eden.l.i. Itē fit lib. vt scia
tur vtrū cōpetēs actio sit pposita vt si cō
petēs: cōdēnet re⁹.si icōpetēs absoluat:
vt.ff.si agri mensor.fa.mo.dixerit l.i.

¶ A quo offeratur libellus ꝛ cui. Rubrica.
1 Libellus iudici an actori offerri debeat.
2 Iudicis officio aduersarium ad solutionem compelli peti debet.

Offert auté libellus ab actore in causa ciuili. ab accusatore in cã criminali.
1 Questio. † Sed cui offerat̃ vtrũ reo an iudici querit̃. ꝛ aut. vr̃ velle ꝙ ipsi reo: vt auf. offerat̃ ei. ꝛ hoc seruat̃ in pluribus ciuitatib⁹: tutius tñ credo ꝙ lib. offerat̃ iudici ꝛ postea iudex faciat copiã pti vt in auf. de litig. q̃ est posita. C. de litig. auf. litigiosa res est. principaliter eni lib. datur iudici ꝛ secũdario pti vel reo. Nõ ne ita cõcipies libellũ. Uobis. d: P. conquero: ego. R. de. M. ꝛc. Certe sic actionẽ intentans peti offm̃ iudicis tan̄q̄ mercennariũ quod deseruit actioni: vt. C. de posit. l. iiii. vt cõpellat aduersariũ adimplere illa q̇ petis siue petas ꝑ officiũ iudicis tan̄q̄ principale vt in restitutionib⁹:
2 vt. ff. de mino. ꝙ si minor. §. vlti. † semp enim petas ꝑ officiũ iudicis aduersariũ ad solutionẽ cõpelli. parũ enim esset obligationis vinculũ nec pdesset actio ex obligatiõe descẽdens nisi officiũ iudicis eẽt i cã. ꝛ sic videmus de facto vbiq3 fieri vbicũq3 porrigit̃ libellus qđ iudici daf̃ ꝛ iudex in q̃ternis cõitatis facit scribi ꝛ libellũ retinet apud se. ꝛ facit copiã iudex reo vel accusato quod debeat exemplare: ꝛ ẽ rõ. si enim daref̃ libellus reo: ꝛ nõ iudici illud sequeref̃ absurdũ ꝙ reus forte mutaret libellũ vel aliquid adderet vel detraheret: ꝛ sic posset eẽ dubiũ. Uerũ si iudex habeat libellũ apud se licet reus vellet cõmittere malitiã tñ nõ posset iudice ostẽdẽte libellũ originalẽ sicut sepe de facto vidi hoc in iudiciis agitari.

¶ In qb⁹ causis offerat̃ libellus. Rubrica
1 Cause viles intelliguntur minores duobus aureis.
2 Libellus ne detur an possit pacto ꝛ volũtate partiũ remitti.

Et q2 forte quis crederet ꝙ in oib⁹ causis daref̃ libellus. Ideo videamus in quibus litibus libellus debeat dari: ꝛ in quibus nõ. ¶ Igit̃ iure veteri nõ erat libellus necessarius vt ꝓbatur subtiliter. ff. de eden. l. i. §. edere. ꝛ §. cũ quoq3. nisi in cõuentione illustrium personaꝝ. tunc enim libellus erat necessarius: vt. C. de dignitatibus. li. xii. l. quotiens. ꝛ hec vera erant in causis ciuilibus. in criminalibus enim etiã iure veteri necessaria erat scriptura: siue crimen erat priuatum siue publicũ. ꝛ etiã illud obtinet hodie regulariter: vt. ff. de priuatis delictis. l. fi. ꝛ. ff. de fur. l. vlti. ꝛ de accusa. l. libelloꝝ. ꝛ. C. qui accusare nõ possunt l. qui crimẽ. ꝛ locum etiam habet hodie in ciuilibus regulariter vt offerat̃ semp libellus: vt. C. de lit. contesta. auf. offerat̃. ¶ Uerũ vtrũq3 fallit ꝙ in ciuilibus ꝛ in criminalibus ꝗbusdã non desiderat̃ libellus. Ecce enim si breues sunt lites: ꝛ maxime viliũ causarum tractant̃ sine libello: vt i auf. de mãdatis princi. coll. iii. §. sit tibi quoq3 tertiũ stu. tiũ. ꝛ est posita. C. de sentẽ. experi-
1 rẽdi. l. vlti. † viles autẽ causas intellige minores duobus aureis: vt. ff. de dolo. l. si oleuz. in fi. ꝛ. l. sequẽti. vel cõmittit̃ hoc arbitrio iudicis: vt. ff. de iure deliberãdi. l. i. Inspiciet enim iudex qualitatẽ personaꝝ ꝛ cause quãtitatẽ. ar. ff. de trãsac. l. cũ hi. §. sed ꝛ personaꝝ. ꝛ ff. de vsu ꝛ ha. l. plenũ. §. i. ¶ Itẽ fallit regula qñ ep̃us cognoscit inter clericos sibi subiectos: vt i auf. vt cleri. apud propri. ep̃os cõ. §. i. coll. vii. ¶ Itẽ fallit qñ ep̃us cõprehendit presidẽ fugientẽ accusatores enim cõtra eũ ex nõ scripto audiunt̃. vt in auf. vt iudices sine quoquo suffra. coll. ii. §. necessitatem. ¶ Itẽ ᵬm quosdã fallit si partes velint consentire: vt in auf. generaliter. in fi. licet auf. illa aliter ꝛ aliter intelligat̃. ¶ Item adducunt quidã aliũ casum. xi. li. C. de naufragiis. l. de submersis. sed illa nõ facit ad causam: nã ibi iudex debet cognoscere siue ꝑ libellũ tñ interpellet̃ ꝛ illud est casuale: siue plenaria interpellatione. i. cõtestatione facta ꝛ causa plene examinata. ¶ Item fallit in quibusdã criminib⁹: vt in crimie abigeatus: vt. C. de abigeis. l. i. ¶ Itẽ fallit in crimine suspecti: vt. ff. de suspe. tuto. l. ii.

§.non tm. ¶ Item fallit in criminibus notorijs: vt.C.de accu'a.l.ea quidem. ¶ Ité fallit ẜm quosdá in leuibus criminibus: vt.ff.de accusa.leuia. sed littera illa nó facit ꝑ hoc: qꝛ dicit in talib⁹ de plano cognoscendú: est enim intelligendú de plano.i.summarum.i.sine magna inquisitione: vel aliter de plano.i.iudice nó sedéte ꝑ tribunali.ná licet de plano adeaẜ iudex tñ libelli⁹ daẜ: vt.ff.ad.l.iul'.de adul'. l.miles.§.lex. ¶ Ité fallit in oibus criminib⁹ vbi qs sine accusatione dánaẜ: vt i crimie lenocinij: vt.ff.ad.l.iul'.ð adul'. l.ij.§.si publico. Sed posset rñderi ꝙ crimen erat i modú exceptióis oppositú vñ libellus nó fuit necessarius lꝫ pena fuisset interposita: sicut cótingit i crimine calúnie: nam ꝛ ibi iudex sine accusatore ꝑ se ꝑ hie pót pená imponere: vt.C.de calum. l.j. Idé est in carta falsa: ꝛ in teste falso ꝑducto corá iudice: ná ꝛ iudex punit sine accusatore: vt.C.de proba.l.vlti.ꝛ.C.de testibus.l.nullú. Ité dicebat.B.in crimine falsi vbi etiá incidéter mota qóne puniẜ: vt.C.de falsis.vbi: lꝫ dño Jo.visum fuit cótrariú ná in.l.illa vbi.nó incidéter sed principaliter falsi questio mouebaẜ. Sed dño meo videẜ ꝙ in oibus ꝑdictis criminib⁹ possit iudex ex officio suo dánare tñ si accusator aliqs accedit necessarius est libellus: sicut vides in simili si liquet aliquid sibi tanq̄ iudici pót ipse iudicare vt dicit vnú generale. vt ar.ff.finiú regú.l. si irruptione. sed tñ si aliqs vellet petere ꝙ reus códénareẜ de eo qð liquebat iudici probare debet. Et est in ea'sententia dominus meus ꝙ semper libellus sit offeréđus in criminibus ꝑterq̄ in crimine abigeatus: ꝛ crimine suspecti. ꝛ crimine notorio: ꝛ crimine apostataꝝ: ꝛ ꝑterq̄ in casu q ponit'.C.de iudeis.l.ne quis. sed sua deri posset ꝙ cú solus iudex possit ex offó suo códemnare multo fortius pót cú accusatore. ná faciút duo qð nequit vnú ꝛ ꝛ que nó ꝓsunt singula ꝛc. vt.C.de testamétis.l.sancimus. ꝛ.C.de trásac.l.si qs maior. ¶ Ité fallit regula vbicunq̄ mulier admittiẜ ad accusandú qð ibi libell⁹ nó est necessari⁹: vt.C.q accusare nó possunt.l.de crimine. licet lex illa possit intelligi ꝙ mulier debeat iscribere: verútamé nó teneẜ subscribere.s.se subiturá pená calúnie si in probatione defecerit sicut subscribút accusatores: vt.C.de accusa.l.vlt. Sicut video in marito: qꝛ si accusat iure mariti teneẜ inscribere verꝫ non tenetur subscribere vt.C.ad.l.iul'.de adul.l.iure mariti.ꝛ.l.q̄ uis.

2 † Qð. Sed illud queritur an possit de pacto ꝛ volútate partiú remitti ne daretur libellus. videtur ꝙ nó quia non propter vtilitatem partium sed de iure publico est inductú vñ nó remittiẜ vt in sacro calúnie qð nó pót remitti: vt.C.de iureiu.ꝑꝑ calú.da.l.ij.§.sꝫ qꝛ veremur. ꝛ sic est in milite: vt.ff.de ꝑcura. filiusfa.ꝛ hoc dixe sút plerique prudentes. Sꝫ tñ dño meo videbaẜ ecóuerso: vt ar. C.de epis ꝛ cle.aut.gñalr in fi.ꝛ legú auctoritas pactis litigátiú mitigaẜ: vt.C.ð tꝑib⁹ ap.l.vl.i fi.nec.n.tm̄ periculú est in remissióe libelli q̄tú est in remissióe sacri. Si.n.sacrm remittereẜ iudex plene veritaté indagare nó posset. at sine scriptura bene possuꝫ ꝓponere actioné ꝛ plene pót instrui reus. vt vbi grá. peto.ꝛ.actióe ex empto qꝛ equú tibi vendidi. Cú ẜ sit sñia dñi mei ꝙ possit libelli scriptura ꝑ pactú remitti. seqẜ ẜ ꝙ ꝑ cósuetudiné pꝫ sit remitti. vbicúq̄ enim aliqd ꝑ pactú remitti pót etiá ꝑ ꝯsuetudiné tolli pót: vt notaẜ: C.q̄ sit lóga ꝯsu.l.ij.ꝛ sic nó peccát multú quedá ꝓuincie in qb⁹ libelli nó dantur.

¶ Que debeat continere libellus. Rubrica.

1 Statutú in ciuitate aretina disponit: ꝙ ois cá determinato tꝑe finiatur.

2 Libelli forma q̄ ad ea q̄ ꝯtinere debeat.

AD conceptioné libelli faciendá sciédú est q̄ debeat cótinere libellus vt sit format⁹legitime. Uñ nota ꝙ ois libell⁹ qui porrigiẜ i causis ciuilib⁹ tria cótinere debet: vt factú bene recitetur qð appellaẜ causa. Ité obligatio ꝛ actio ex obligatione descendens: in qualibet enim actióe ista tria cóueniunt. primo factum. scilicet emere vendere ꝛ talia: ista enim facti sút: vt.ff.de cura.furio.l.cósilio. ¶ Secúdo

obligatio que ex illo facto descendit. nam obligatio est iuris vinculū quo necessitate astringimur alicuius rei soluēde causa vt insti. de obl. in prin. ℂ Tertio debet cōtinere ex obligatione actionē descēdentē tanq̄ de matre filiā: nā actio est ius persequēdi in iudicio qd sibi debet: vt insti. de actio. in prin. debet etiā cōtinere rē vel quantitatē quā petimus: sicut. j. notabo. Item debet cōtinere die dati libelli vt perinde sciamus vtrū. xx. dies sint elapsi vel nō: vt. C. de lit. cōtest. auf. offeras. dz etiā cōtineri annus: mēsis: ꝛ nomē imperatoris: vel pape si terra illa subiecta est pape. ar. C. lib. x. de apochis publi. l. j. vt per hoc sciamus vtrū trienniū sit elapsum seu trāsactū quo per iȷ̄t instantia iudicij in ciuilibus: vt. C. de iudi. pperā. vel sit transactū bieniū q̄ perit instātia iudicij in criminalibus: vt. C. vt īfra certū tp̄s cri. mi. l. vlt. vel vtrū transacti sint. xl. dies infra
1 quos s̄m statuta ciuitatū dz cā finiri. † sicut statutū dicit in ciuitate nobili aretina: dz etiā cōtinere nomē agētis ꝛ nomē illius cōtra quē pponit: dz etiā cōtinere nomē iudicis corā q̄ pponit libellus. ℂ Unde ita recte cōcipies libellum. Libellus.
2 † Uobis dño. A. pote. are. cōque. e. R. de M. a q̄ peto. x. actiōe ex emptoꝛ: qꝛ equū sibi vēdidi Anno dñi. M. cc. xxvij. mēsis nouēbris tertia die existēte Hono. papa. vel rsidēte impatore Frederico. ℂ Item anni dñi debet apponi in ipso bello sꝫ tabelliones nr̄i tp̄is q oīa i scriptis redigūt qꝛ statim ex q̄ dat libellus: ꝛ si anni dñi nō apponant tn̄ scribūt annos mēsem ꝛ diē inquātenus cōitatis sicut tota die quilibet p totā lombardiā ꝛ tusciam pōt videre. ideo anni dñi nomē imperatoris. vel pape omittunt. sed in partibus illis vbi nō sunt tabelliones qui scribunt ita in actis communitatis sicut contingit in ciuitate mea beneuentana concipitur libellus vt dictum est.

ℂ De cā agēdi ꝛ actione edenda. Rubrica.

1 Actio incōpetēs si pponat quare secūdū iura absolutio sequi debeat.
2 Actiones plures an ex vno facto oriant.

Quia diximus q libellus dz cōtinerē actionē ꝛ cām agēdi vel factū: qꝛ circa actionē pponendā est diuersitas inter. P. ꝛ suos sequaces. ꝛ iter dñm Jo. ꝛ suos sequaces. ideo de hoc breuiter dicemus argumēta ꝛ leges p que vtraq̄ sn̄ia iuuet ꝛ qd hodie obtineat. Fuit dñs. P. in ea sn̄ia vt nomē actionis nō exprimat sed tm̄ cā. vbi gr̄a. peto a te. x. que tibi mutaui. vl' peto a te. x. qꝛ equū tibi vēdidi. ꝛ sic s̄m eum videbat q actio ꝛ cā agēdi idē eēt. facit p. P. q sola cā pponat. qd legit insti. de acti §. j. in fi. nā qui rē suam esse dicit in rē est actio. ꝛ sic scriptū reliquit in summa sua tit. de actionibus. ꝛ sic s̄m eū quilibet rusticus facere sciret libellū ꝛ cōpetentē actionē pponere: ꝛ sic nunq̄ incōpetēs actio pponi posset. ℂ Nō.
1 † Quid est ḡ q leges dicūt q si actio incōpetens pponat sequi dz absolutio: vt. ff. si agri mēsoꝛ falsum modū dixerit. l. j. itē alibi dr̄ q debet aduocatus cōpetentē ꝛ aptā actionē negocio pponere: vt. C. de for. ꝛ impe sub. l. ij. itē s̄m eū nō esset necessariū istud opus cū qlibet sciret formare libellos. qd enim P la. p se inducit: ita intellige in rē est actio subaudi pponēda puta rei vendicatio. ꝛ silia vba inueniens: fur tenet hac actiōe si apparet eū dare facere oportere: vt insti. de ac. §. sic itaq̄ nō tn̄ illa vba sunt actio: nec nomē denotant actionis. Itē alibi q certā pecuniā numeratā petit vtit illa actiōe si certū petat: vt ff. de trit. l. j. nō tn̄ illa vba sunt actio. Unde p̄dicta sn̄ia. P. nō placuit dño ꝛ preceptori meo. R. nec dño Jo. nec dño Azo. sunt aūt ipsi i ea sententia vt speciale nomen actionis in libello proponat: vt. ff. de eden. l. j. in princi. ꝛ. C. de eden. edita. ꝛ C. de interdic. l. vlti. ꝛ. ff de admi. tuto. l. q̄rē. §. itē si tpali. ꝛ. ff. de neg. gest. si pupilli. in fi. Itē lex dicit aliqn̄ incōpetentē act. pponi: vt isti. vi bonoꝝ raptoꝝ. ꝛ hāc sn̄iam seruat Johā. ꝛ elegās pisanoꝝ ciuitas pādectaꝝ iuris fidelissima gubernatrix si enim. P. sn̄ia obtineret iā nemo cōpelleret ad actionē eligendā. sed iura dicunt q cōpellat quis actionē eligere: vt

ff. de leg. ij. l. cū filiꝰ. §. varijs: ⁊ ff. de tributoria qȯ in heredē. §. eligere. qȯ semper quis facere dꝫ nisi sit de iure suo incertus: vt. ff. quoꝝ legatoꝝ. l. j. ij. rñso. ⁊ de hoc notat plene dñs meꝰ in pdicto. § eligere. secūdm enim. p. sufficiet talis libellꝰ. peto fundū q fuit mihi legatꝰ in testō talis. Itē peto a te dño. x. qꝛ ꝯtraxi cū seruo tuo qȯ
2 dicere eēt absurdū. † Fuerūt aūt pleriqꝫ prudētes i ea sñia vt dicāt referre vtrū ex vno facto oriant plures actiōes: an vna. si plures vt ex incisione arboꝝ ex q̄ orit interdictū qȯ vi aut clam. itē actio legis aquil. Itē arboꝝ furtim cesaꝝ: vt. ff. arboꝝ furtim cesaꝝ. l. si colonus. ⁊ l. penl. ⁊ ff. qȯ vi aut clā si īmaturā. Itē i societate si furtū cōmittat ⁊ p socio ⁊ furti locū hꝫ vt. ff. p socio. l. rei cōis noie. tūc actio est pponēda vt certificet reꝰ: vt. ff. ð act. ⁊ obli. plura idē i co. ti. l. q seruū. ff. de priuatis delictis. l. nunq̄. ⁊ sic cōcordāt sñie Io. Si vo vnica actio ex ꝯtu descēdat: puta vēdidi tibi equū: vna sola orit. s. ex vēdito sufficit si factū pponat ⁊ sic concordāt sñie. p. Alij voluerūt distinguere vtrū tales actiōes descēdāt ex ꝯtu quarū euētus ꝯrius est: vt. C. de fur. l. j. ⁊ C. si seruus ex se emi mā. l. j. ⁊ ff. fami. herc. l. puto. § vlti. tūc est actio eligēda al's nō. ⁊ ita itelligit. l. ff. de edēdo. l. j. in princi. Sed hoꝝ sñia mihi displicet siue enim diuerse sunt actiōes ⁊ nō ꝯrie vt i illo. §. eligere. de tributoria dꝫ qui agit exprimere actionē: siue sunt ꝯrie. dꝫ etiā exprimere actionē. Dño aūt meo vɨ aliter de nouo dicendū: vt si factū hñ pponat sufficit quātū ad editionē actiōis. Vbi gr̄a. peto. x. qꝛ vēdidi equū. Nec. n. dicit vt. p. ꝙ cā vel factū sit actio sed dicit ꝙ sufficit factū bene pponere ⁊ si actio nō pponat: actio. n. ideo dꝫ edi vt reus possit eē instructus: vt ff. de edēdo. l. j. At ita bene instruit reus si dico: peto. x. qꝛ equū vendidi: vel peto. x. actione ex empto. Nihil. n. interest vtrum qd ex equipollētibꝰ fiat: vt. ff. de v. obl. l. cū seruus. ⁊ ff. de peti. her. l. itē veniūt. §. a q̄. ⁊ C. de insti. ⁊ substi. sub cō. factis. l. si mater. Sñia eīm. p. non placet: qꝛ iam idem esset mater ⁊ filia ⁊ econuerso: nā ex facto. s. emere sequit obligatio ex obligatione actio sicut de hoc plene notat dñs meus in summa de edendo.

¶ De causa agendi. Rubrica.

1 Aduocatus an semper literaliter proponere debeat.

ET quia edita actione nō sufficit nisi causa edatur ideo diximus causam in libello debere proponi. quod sit proponenda dicit. l. C. de edicto diui. adria. tolen. l. vltima. ⁊ ff. de transac. cum hi. §. in hac causa. arg. C. l. xj. ð apochis pu. l. j. Oppositio. Sed videt cōtra C. de annali excep. l. vlti. Respō. ibi libellus fuit de voluntate receptus qꝛ cōfidebat de iure suo: sed ꝙ diximus causam edendam est veꝝ generaliter in actionibus personalibus: in realibus aūt sufficit si actio proponat: puta peto rem talem rei vendi. sicut infra plenius notabimus: at in personali nihil sonaret libellus iste peto. x. actione ex empto. vñ merito causa est inferenda vt reus
1 possit instrui sicut dictum est † Nam questio quedā format ⁊ multotiens dubitat vtrū aduocatus debeat ita pponere semper litteraliter pone qȯ ex aliq̄ parte sint ali q laici ⁊ idiote: ⁊ ex alia est aliqs litteratus: vtrū debeat pponere litteratus ita ꝙ intelligat ab idiota. videt ꝙ sic. nam ad hoc vt inuicē cōtrahat obligatio debent se intelligere contrahentes: vt. ff. de vbo. obli. l. j. Itē ita dꝫ edi. actio vt reus intelligat ⁊ possit esse instructus: vt. ff. de eden. l. j. Item qui obscure proponit perinde ē: ac si nihil pponeret: vt. ff. de iterro. act. l. de etate. §. nihil interest. Ecōtra vɨ ꝙ nō debeat proponere vulgariter sed literaliter si iudex qui sedet in medio est literatus: ⁊ istud credo vtilius aduocatus litteratis vt laici ⁊ idiote ab aduocationibus reppellant. Si autē iudex sit idiota sicut in multis partibus vbi iudicant comites ⁊ barones ⁊ milites qui qdem possunt: vt. C. de iudi. l. certi. ⁊ in auc. de iudicibꝰ. col. vj. i pnci. tūc vulgariter necesse est vt aduocati pponant. iudici enim soli fides est facienda: vt. C. si aduersus cre

ditoré.l.j.z.C.de conditio. ob turpē cau sam.l.j.z.C.qñ dicis leg.ce.l.j.z.ff. de p ba.quinquaginta.z.C.si quis alteri vel sibi.l.j.Et postea iudex interpretabit aduo cato idiote: vt ar.in autē.de litig.aut. liti giosa posita.C.de litigiosis. Et sic iudex fatigabit interpretãdo vbi necesse erit vt aduocatú idiotam cú verecun lia faciat remoueri.

¶ De rebus petitis vtrú debeāt in libello comprehendi. Rubrica.

1 Actiões oēs secūdū leges distigui debēt.

Item edita actiōe z causa agēdi non suf ficiet nisi in libello res ponat: ideo di ximus rem petitam vel petendam debe re in libello cōprehendi: sed vario z va rio modo.res petite ponunt propter va rietatē actionum ideo distinguere:quia aut agit actiōe vniuersali:puta petitione he reditatis:famil.hercis.aut generali puta tutele:aut singulari vel speciali: puta rei

2 ven.depositi cōmodati:vel similib⁹.† qđ ita distinguant actiões dicit lex.ff.pro so cio arbiter.z.ff.de rei vendica.l.j.

¶ De actiōe vniuersali. Rubrica.

1 Libellus in actione vniuersali quomodo concipi debeat.

2 Sententia incerta quomodo detur.

3 Sententia incerta quid prodest.

4 Actiones vniuersales quot sint.

Si ergo agat actiōe vniuersali debz ex primi actio z cā agēdi:res aūt exprimū tur vniuersaliter nō singulariter vel spe

1 cialiter. Uerbi grā Libellus. † ¶ Con queror.e.R.vobis dño ar. ptāti de.M. a quo peto bona q̄ fuerūt pr̄is mei z hoc peto petitiōe hereditatis: qa dico me isti tutú vel ab itestato illa bona ad me ptine re:z sic recte cōcipies libellū si te insolidū dicis heredē. Si autē pro parte dicas vl' designa quotā partē petas vt dicas:peto bona quondā patris mei pro dimidia qz pro dimidia dico ad me ptinere vel ab in testato vel ex testō: z hoc quā do cert⁹ sum de certa pte. Si āt icert⁹ tūc incerte ptis petitio dat:quod ita intelligas ratiōe: cer tius:quia pōt pars petita augeri vel mi nui:vt.ff.de solutionib⁹.si pater.z.ff.si pars here.peta.antiqui.non itelligās ra tiōe petitionis: quia certú debet petere puta quartā:vt.ff.si ps heredita. petat. l.j.in fine. Qđ.eñ causa ponat in libello probatur.ff.de petitione hereditatis.l.j. z.ij.z.iij.qđ res ita generaliter debeāt pe ti vt dictú est probat argumēto tali Lex dicit qđ si intento petitionē hereditatis z postea possessor inueniat plures res pos sidere q̄z possidebat tēpore litis cōtesta.q in illis debet cōdemnari:vt.ff.de peti.he redi.l.iiij.z.l.si quo tēpore:sequitur ergo q res generaliter petite fuerūt: nā si spe cialiter in alijs rebus non esset postea cō demnandus possessor.nō eñ in plus cō demnari debet possessor nisi sup quo peti tio est in libello:verū est in rebus princi palibus.nō aūt in accessorijs puta fructi bus vel vsuris:in illis eñ cōdemnatur z si nō petantur:quia post litē veniunt vsu re in bone fidei iudicijs. fructus autē in bone fidei iudic. z etiā stricti iuris: vt.ff. de vsuris videam⁹.z.C.de peti.here.l.j. vnde quia incerta format petitio icerta etiā datur sententia. puta cōdemno te in quartā partē bonorū pro indiuiso: vt.ff. si pars heredi.peta.l. non possum. Que

2 stio.† Sed quomō dabit incerta senten tia cú iura dicant ecōuerso.insti.de actio nibus.§.curare.z.C. de senten. que sine certa quantita.pe.l.penultima z vltima. Respō dico hoc facit natura actiōis sicut

3 dictā est. Questio.† Sed qd prodest mi hi talis sentētia. Respondeo in illum nā aut probaui res illas possessas fuisse i bo nis patris mei z sic cōdemnabitur posses sor in restitutione rerū illaꝝ:quia manda bit executioni sententia: aut nō probaui. z sic michi iterum probare oportebit q fue rint in bonis:vt.ff.de peti.heredit.l.z nō tantū.z.l.item veniunt: z pbatio ista fiet nō iure ordinario sed quodā extraordina rio.Uerbi gratia: petam sententiā latā in petitione hereditatis mādari executio ni z dicā in rebus illis:quia res ille fue runt in hereditate:ille excipiet z dicet q non:ego probabo q res ille fuerunt i bo nis: z sic mandabitur executioni senten

2 tia. † ¶ Sunt autem actiones vniuersales quattuor. petitio hereditatis. familie herciscu. actio ex testamento que datur pro vniuersitate per trebel. restituenda. actio ex empto que datur quotiens tota hereditas emitur. ꝛ sic concipies libellū indistincte sicut dixi in petitiōe hereditatis. Conuenio te familie hercis. pro illis bonis diuidēdis q̄ fuerūt olim ticij q̄ bona ad me pertinent ex testamēto vel ab intestato. Conuenio te actiōe ex testamento ꝓ bonis ticij mihi ex causa fideicom. restituendis. Cōuenio te actione ex empto ꝓ bonis ticij q̄ mihi vendidisti vnde peto vel bona assignari vel interesse pstari ſm ꝙ dn̄s meus notauit in summa. C. de hereditate vel actiōe vēdita. ꝛ in summa insti. de actionibus. in. xj. diuisione.

¶ De actione generali. Rubrica.

1 Dictio vniuersalis a gn̄ali i quo diferat.

2 Libellus i actione gn̄ali quomō ɔcipiaẗ.

Vidimus de vniuersalib⁹ videam⁹ de generalibus Generales sunt tutele ꝓ socio si facta est societas omnium bonorum vel maioris partis negociorum gestorum si oīa negocia gesta sunt vl' plura: vt. ff. pro socio. l. pro socio arbiter. Questio.

1 † Sed in primis queriẗ que sit diffinitio i noie: nōne idē sonat vniuersalis qđ generalis. Rn̄. nō. vniuersalis em̄ diciẗ actio illa q̄ pro hereditate cōpetit q̄ appellaẗ vniuersum ius qđ defunct⁹ habuit vt. ff. de vbo. sig. l. hereditas: oēs em̄ actiones vniuersales grā hereditatis cōpetunt sicut in supiori rubrica dictū est. At generalis diciẗ actio q̄ plura sub se capitula cōtinet. pro socio enī ꝛ tutele: ꝛ nego. ge. iste em̄ plura capitula cōtinēt administrationem. s. panis ꝛ vini ꝛ olei ꝛ similium: non tamen continent vniuersum ius quod defunctus habuit. nam multotiens euenit ꝙ omnia paterna ad filios non deueniunt. in his generalibus est exprimenda actio ꝛ causa. Res aūt exprimunẗ generaliẗ. sed in cause ꝓcessu specialiter exprimuntur: vt ar. C. de iudi. licet quod i vniuersalibus non est sicut supra diximus: ¶ Unde ita concipies libellum. Libel-

2 lus. † Conqueror vobis domis Ar. po. c. R. de. M. quo peto. rōnem tutele mihi reddi de bonis meis administratis ab eo qꝛ tutor meus fuit testāriꝰ legitim⁹ vel datiuus. ꝛ peto villicatiōis rōnem reddi per actionē tutele: vt. ff. de tutel. ꝛ rōci. dis. l. j: ¶ Et sic concipies libellum i neg. ge. Peto rōnem administrationis negociorū reddi. ꝛ hoc peto. ꝑ actionē neg. ge. quia bona mea administrauit. Itē i actione ꝓ socio. peto a tali: quia socij fuimus rationē societatis reddi de bonis cōibus ꝛ hoc peto actione pro socio.

¶ De actione speciali. Rubrica.

1 Libellus in actione speciali quomodo cōcipiatur cum pluribus sequen.

3 Libello si quis vestimēta petierit: an colorem designare teneaẗ.

7 Sententia quid valeat: si quis in libello diceret rest. tue mihi ciphum vnū de argēto: pondus aūt non exprimeret.

8 Actionibus in singularibus an cā exprimenda sit.

9 Actiones reales a personalibus in quo differant.

Superest vt de specialibus actionibus videamus. Si ḡ agaẗ actionē singulari sicut rei vendicatione. vel publiciana: vel similibus res specialiter exprimēda est vtrum totā an partem petā: ꝛ si partē debet dicere quotā: vtrum tertiam vel quartam: ꝛ dicere debet cōfines: vt. ff. de rei vendi. cū in rē. in princi. ꝛ. ff. de censibus forma. in prin. ꝛ ꝙ confines dicendi sint. ar. est. ff. de contrahen. empt. l. quot sepe. §. vlt. ꝛ. l. cū seruo. §. vlti. ¶ Item ar. alio ꝓbaẗ ꝙ dicendi sint confines. [illegible] ne res certa dꝫ peti in rei vendica. vñ ꝙ sic. ḡ designandi sunt confines. nā si peterē: fundū icertū peterē cū stipulatio fundi vel etiam legatum fundi nullum sit: vt. ff. de iure dotium. l. cum post diuortium. §. gener. ꝛ quare incertum: ideo quia fundi constituuntur destinatione patrisfa. vt. ff. de leg. j. quod in rerum. §. vlti. ꝛ iō minimū vna forte gleba petita videretur nam ꝛ in re mobili certa signa sunt dicēda. ¶ Unde ita formaẗ libell⁹: Libellus

Peto fundū talē. s. sempronianū positū i tali loco vbi dr̄ vallis vmbre: ex pte posidet ticius: ⁊ ex alia sempronius: ⁊ ex alia gaius: ex alia via publica est. Debet etiā dici vtrum sit vinea cāpus vel pratū: vt C. de bonis pscript. l. si quis. ¶ Si aūt petā materiā vel specie puta argentum. ⁊ ex illo argēto nihil sit inde factū speciale: puta cupa vel scutella vel ciphus: sed tm̄ cōsistit i materia al's marca: debet petere illud argētū ⁊ adiicere pondus vt ita dicat. Peto ego a tali tot marcas argēti q̄s apud eū desposui q̄s marcas peto rei vendi. ¶ Si autē ex argēto facta sit pecunia ⁊ signata ita petā. Peto ego a tali .c. sol'. venetorū q̄s retinet: vt publiciana peto. Si āt nō est signata nō pōt vendicari nisi certū esset qd̄ extarēt illi denarij: quia ex quo pecunia ad numerū deponit videt vsus pecunie cōcessus: vt. ff. depositi. l. di sponsaliorum. §. vlti. ¶ Si aūt ex argēto facta sit cupa vel ciphus tūc debet ita formari Libellus. † Peto vnū ciphū tanti ponderis. i. duarū marcarum: q ciphus est celatus vel simplex. ⁊ hūc ciphū peto rei vendi. vel publiciana qd̄ spēs ⁊ celatura debeat poni in libello dicit lex. ff. de rei vendi. l. rē. qd̄ debeat poni pōdus dicit lex. ff. depositi. l. j. §. si qs argentum. Oppō. Verū. l. cōtradicere v̄ det q pondus nō debeat dici. ff. de fur. l. actiōe. §. j. Sz illud forte cōtingit ratiōe odij ppter furē: vel ibi cōstabat de vase. verū si ignorat pōdus iuramēto succurrit. ff. depositi. l. j. §. si qs argētū. ¶ Si autē volo petere vestimēta debeo designare colorem ⁊ speciē. nō aūt teneris dicere vtrū sint trita an noua. Verū si colorē nescis iuramēto tibi succurrit: vt. ff. de rei vendi. l. si in rem. ⁊ ff. de fur. l. actiōe: ⁊ ff. depositi. l. j. §. si qs argentū. Et hoc verū est quātū ad petitionē. sed ante sententiā designādus ē color cū ppter colorē varia fiat cōdemnatio. Questio. † Quid si nō designauit pbatū tm̄ de vestimētis quid faciet iudex. Respon. in minimis vestimētis cōdemnabit reū. Vn̄. ita cōcipies libellū. † Libellus. Peto ego a tali vnā tunicā de scarlato vel de viridi quā tunicā rei vendi. vel publiciana peto. Idē ē ⁊ si vis petere aliā rēm mobilē puta bouē. peto vnū bouē vl' equū talis coloris ⁊c. Si autē volo petere hoiem adijciā nomē ipsius in libello ⁊ vtrū sit puer an senex vl' adolescēs. ⁊ h̄ si scias nomē. Si aūt ignoras dicas puerū q ex tali ancilla natus est vel ex tali hereditate. Vn̄ cōcipias ita libellū. Libellus. † Peto a tali puerū sticbū vel natū ex tali ancilla: vl' q est ex tali hereditate m. hi relictus: q puer est adolescēs vel senex. ⁊ istū peto rei vendi. vel publiciana q ita sit cōcipiēdus libellus dicit lex. ff. de rei vendi. si rē. §. vlti. ¶ Si aūt volo petere domū petā domū sitā in tali loco: ⁊ dicā cōfines sicut superius in fundo diximus. ¶ Si aūt volo petere quantitatē debeo ipsam in libello designare: vt in aut. de litig. col. viii. §. ad exemplādas. ⁊ C. de epis. ⁊ cle. autē. generalit' Vnde concipies ita libellū. Libell⁹. † Peto a te decē solidos pisanorum quos tibi mutuaui. vnde certi cōditionē que ex mutuo orit' intento. ¶ Sed licz dixerim succurri ignoranti si dicat ⁊ iuret se nescire colorē. verum ē ad hoc vt recipiat' libellus: verū i pcessu carē certū colorē ⁊ certū pōdus debeo pbare alioqn sentētia nulla esset: q2 contineret quantitatē incertā vel qd icertū: ⁊ sic nō valeret: vt. C. de sentētijs que sine certa quā. pfe. l. pe. ⁊ vlti. Questio. † Quid enī valeret sentētia si diceret. restitue sibi ciphū vnū de argēto nisi diceret tāti pōderis. ¶ Itē qd valeret si diceret restitue tunicā vnā nisi diceret de tali colore scarlato vel viridi. fuerūt tn̄ quidā i ea sentētia vt non admittat' libellus: ⁊ si velit iurare se nescire colorē vl' pōdus: nisi dicat colorē vl' pōdus. qd̄ enim legit'. ff. depositi. l. j. §. si qs argen. qd̄ si de pōdere dubitet' qd̄ iuranti succurrit: ita intelligūt de pōdere. i. de pōderis estimatiōe quasi hec sit intentio: q2 cō stabat de pōdere sed d̄ pōderis estimatiōe dubitabat' cū forte res deposita nō restitueret' sz ei⁹ estimatio vnū q2 depositor plene pbar' nō poterat ergo deferri faciūt ei a iudice i defectū pbatio

nio: vt. C. de reb⁹ credi. l. in bonefidei. Uel posset intelligi i iuramēto in litē cū dolo nō restituit. pōt enim i litē iurari etiā in actiōe depositi sicut i alijs bone fidei: vt ff. de in lit. iur. l. videam⁹. §. i actionibus. ꝛ. ff. depositi. l. j. §. in deposit. ff. cō mo. l. iij. § ij. Magister āt Aldricus hō magne auctoritatis dixit non esse necesse res i libello certificari a pricipio sed generaliter: ꝛ de reb⁹ incertis poterat suā intētionē actor cōcipere: ꝛ post actionē editā quam ipe i libello non esse edēdā dicebat actorē res q̄s petit ꝛ cām petitiōis debere certificare. ꝛ ita intelligebat ipe oēs. ll. p̄dictas. Sed h̄ cōstat euidēter falsum. tū enī reus nō posset instrui cū p scripturā debe ret instrui vtrū cedat an cōtēdat: qð non posset facere re⁹ si in scriptura illorū ꝟborū generalitas esset: nā generalitas ꝟborū inducit obscuritatē: vt. ff. de iure fisci. ita fidei heredis ꝟ. q̄uis enim noiaret. Oppositio. Sz obijcit q: in iudicijs si ē ambiguitas id itelligit in iudicio venire de q̄ actor senserat: vt. ff. de iudi. l. si quis in itēione ambigua. ꝛ. ff. de ꝟ. ob. inter stipulantē. Rñ. ibi contingit q: est qð imputet reo quare nō petijt rem certius designari. Oppositio. Item si obijciat. ff. de in. l. solem⁹. vbi dicit omnia vēire i iudicio pter id de quo actū est ne veniat. Rñ. q: lex illa itelligit de illis q̄ cōtineri possūt sub petitiōe actoris: puta de vsuris i bone fidei: vel ēt fructibus: nō aūt itelligas de p:orsus diuersis. ar. ff. ad exhibē. l. iul. §. quesitū. Sic g̃ reprobata snia Aldrici dicim⁹ rē ꝛ cām spāliter designari sicut dictū est: nisi cōtingat odio furtiorū q: tunc res nō specificant in libello: vt. C. vñ vi. si qñ. immo pbabit res sacro suo si cōstabat de violētia. vt. l. p̄dicta. ꝛ i lōbarda. de dāno ꝛ iniuria. l. j. Uel qð ibi dicit qð pbant singula suo sacramēto. i. singulorū estimationē: cōstat enim de reb⁹ ablatis. ꝛ hec odio furū sunt inducta: sic ꝛ alia: vt ff. de cōdi. furtiua. si p fure. ff. vsufru. quēadmodū caue. l. vlti. ꝛ. ff. de condi. ob. turpē ca. l. ij. Questio. ¶ † Si ꝟo queritur 8
an in singularibus actionibus sit causa exprimenda subdistinguo. nā aut actio illa q̄ agit est psonalis: aut realis. Si realis nō ē necesse cām exprimere: q: eo solo qð vendicat res cōstat de cā: nā rei vēdicationis cā nō est alia nisi dominiū: nā ei soli cōpetit q dñs est de iure ge. vel ciuili vt. ff. de rei vē. l. in rē. j. rñ. ex q̄ enim rem vendico ꝛ ita dico. peto talē rē rei vē. q: dico meā esse: nō pōt alia cā adijci nisi dominiū ex q̄cunq; cā: ꝛ nō nisi ex vna causa dñium hēe possum⁹: vt. ff. de acqr. pos. l. possideri. §. ex plurimis. Et de consilio meo stult⁹ eēt re⁹ vel ei⁹ aduocat⁹ si postularet ab actore cām edi. vñ fact⁹ eēt dñs: ꝛ videat qð malū inde ptingeret. Actor enim qñ simplr̄ rei vē. ppenit cā nō adiecta si absoluat reus nunq̄; actor actionē poterit intētare p quā rē a reo possit auocare q: vndecūq; ꝛ q̄lecūq; dñiū habuit in iudiciū in prima vendicatiōe deduxit: vt. ff. de ex. rei iudi. l. si mater. §. candē. in fi. Si aūt cām exprimat actor ex q̄ esset dñs: puta Peto talē rē rei vē. q: dico me dñm ex cā donationis quā fecit mihi ticius: si succūberet actor nihilomin⁹ posset ex alia cā vendicare: puta: peto rē talē rei vē. q: dico me dñm ex cā emptiōis: vt. ff. de excep. rei iudi. l. si mat. §: si qs autē. ꝛ. C. de peti. here. l. hereditas matertere. Si vero agat actiōe psonali ꝛ cā exprimat q̄ exprimēda est: vt dixim⁹ s. de causa agēdi. cā enim est exprimēda: q: si nō exprimeret nullū cōmodū fecerit: nā si absoluatur reus etiā cā expressa vel nō: nihilominus ex alia cā cōueniri pōt: vt. ff. de excep. rei iu. ꝛ an candē. §. act. oēs. Nō. † Si il- 9
lud q̄rit que dña est int̄ actiōes reales ꝛ psonales sic videt assignare. §. ille actio nes. Ná pbo apte q nulla dña est: nā si ago ita generalit̄ vel indistincte: peto rē istā actiōe in rē null⁹ eēt iste libellus. Idē est etiā si dicerē peto decē ac. psonali sitr null⁹ esset iste libellus: nec re⁹ reciperet: nec iudex admitteret. Si tu oppo. de. l. C. de annali excep. si qs ex. Rñ. ibi recipitur q̄ ad interruptionē: vel stult⁹ fuit re⁹ q recepit. sicut. ff. de iudi. l. si qs intētiōe. Itē si opponis. ff. de iudi. l. solemus. Dico q

omnia vt ... sunt in iudicium subaudi circa rē illā. Itē si cā exprimat in actione reali: puta: peto rē istā rei vendi. qz dico me dn̄m ex cā empt. & sic si succūbat actor ꝓponere poterit rei vēdi. adhuc ex alia cā puta qd dicit: peto rē istā rei vēdi. qz dico me dn̄m ex cā donationis: vt. ff. de excep. rei iudi. l. si mater. § siqs aūt. Idē est & in actione psonali vt si cām exprimat & succūbat qꝫ poterit ex alia cā agere. Qō.

10 † Que est ḡ dr̄ia inter reales & psonales. Rn̄. duplex. pma est: qz si dico. peto rē istā rei vēdi. & si cām nō adijcio. oēm eni dominij cām vndecūqꝫ & q̄lecūqꝫ habui in iudicio deduxi: cū nō nisi ex vna cā dn̄iū ad nos potuit ptinere: sicut. s. dictum est. Vn̄ ita intellige actiōes i rē differūt &c. subaudi qb9 dn̄iū petit subaudi directū. Nō aūt intelligas de vtili puta publiciana si velis agere qa tūc admitteris: vt. ff. de euic. mino. §. si seruus. nec obstat. l. si mater. § eandē. in fi. q̄lecunqꝫ &c. noli exprimere directū vel etiā vtile. sed expone q̄lecunqꝫ. s. ciuile: puta p vsuca. vel naturale. i. de iure gētiū: puta p traditionē: vel alijs modis cōtētis insti. de rer. diuisiōe §. p traditionē. & ff. de rei vē. l. i rē actio. Id dixi ita intelligēdū est qb9 petit dn̄iū: qz si prio rē petij rei ven. & succubui: possum agere postea hypothecaria q̄ in rem est: vt. C. de pigno. l. pignoris. at si ago actione psonali & ita dico: peto rē istam actione depositi nō videris aliā cām i iudiciū deduxisse nisi depositi: vn̄ aliā cām bn̄ itētabis. Vel alia rō assignat. est dr̄ia īter reales & psonales q̄ ad cōdēnationē nō q̄ ad absolutionē. Verbi grā. Proposui gn̄aliter & indistincte in libello ita peto rē istā actione in rē in iudicio sum vnā cām psecutus: puta qz dicebā me dn̄m ex emptiōe obtinui: nūq̄ petā rē illā ex alia cā si velim me dicere dn̄m ex cā donationis: qz qd meū est amplius meū fieri non pōt nisi desinat esse meū vt insti. de legatis. §. sed si rē. at i actiōe psonali secus qz si ego ꝯcepi libellū. peto decē actione psonali & in iudicio vnā cām fui psecutus. s. depositi & obtineo: possū postea illa decē petere ex alia cā: puta actione ex testō. & hec ē dr̄ia quā facit. §. actiones: qz res eadē non pōt esse mea nisi ex vna cā: deberi aūt pōt nobis ex plurimis causis. & ē ar. ff. de lega. i. l. plane. §. i. ff. de actio. emp. & vē. l. nō est nouū. At in absolutione nulla est dr̄ia: qz si egi cā adiecta: puta. peto rē illā rei vē. qz emi: & fui absolutus possessor recte agā ex alia cā: vt. ff. de excep. rei iudi. l. si mater. §. siqs aūt. Idem est in actione psonali. Vel etiā differūt in absolutione: qz si egi psonali actione ab initio & in libello nullā cām exp̄ssi: & si in iudicio exprimo vnā cām & succūbo possum aliā intētare: vt. ff. de exce. rei iud. l. si ex testō. ibi enim petebat argētū actiōe psonali. s. ex testō. Si aūt ago actione reali indistincte ita cōcipiā libellū. peto rē istā actione reali. & postea vnā cām psequar in pcessu cause: qz dico me dn̄m ex cā emptionis & fueris absolutus amodo ꝯtra te nō agā nisi in casu in q̄ subuenit & nisi velī agere ex noua cā de nouo accidēti q̄ quesiui dominiū: si enim vellē agere ex aliqua causa qua cōpeteret mihi dn̄iū tpe formati libelli obstaret rei iudicate exceptio: vt. ff. de excep. rei iudi. l. si mater. in prin. & §. deniqꝫ. Refert ḡ inter reales & psonales. vt si generaliter cōcipiat libellus: vt dictū est & cām vnā psequat actor in processu cause: vel etiam si specialiter: puta in rei vendi. peto rē istā: cām tn̄ in libello nō dixi sed in cause pcessu si absoluat possessor nunq̄ actor aget nisi vt dictū est. In psonali secus hoc dicit. l. ff. de except. rei iudi. l. si mater. §. deniqꝫ. Si aūt in libello cām expresserit puta. peto rem istā rei vēdi. qz dico me dn̄m ex causa empt. poterit ex alia causa agere. Et hoc in reali & personali: vt. ff. de excep. rei iudi. l. si mater. §. siquis aūt. ¶ De cōsilio ḡ meo procedit qꝫ quicūqꝫ rei vendi. proponit adijciat causam vnde sit dn̄s: vt si in vna succubuerit in alia non succumbat.

¶ Vtrum libellus possit mutari. Rubrica.

1 Libellus qꝫ mutet: si reus nō vult: actor aūt mutare velit: nunqd eo inuito possit.

2 Libellus quando mutari dicatur.

3 Libello nouo mutato: an noue inducie dari debeant.

Qualiter libellus in singulis actionibus formet: et hoc superficialiter vidimus: restat vt videamus an libellus datus possit mutari. Et certe mutari pōt indistincte sm iura vetera ante lit. contest. post lit. cōtest. nō licebat mutare quia de qua re cognouerit iudex de ea pnūciare cōpellit: vt. C. de eden. l. edita. et. ff. de iudi. l. de qua rē. Hodie aūt et ante lit. ptest. nō licet alicui mutare libellū: vt in auē. de litig. coll. viii. §. ad excludendas: et est posita in. C. quō et qn iudex. auē. q semel. qui auē. intelligimus reo instāte vt actor libellū nō mutet. Si vero reus velit et patiat q libellus mutet et mutari pōt et an-

1 te lit. cōtest. et post lit. cōtest. Qō. † Sed quid si reus nō vult q libellus mutetur. actor aūt vult mutare. nunqd pōt inuito eo. Rā. sic. et aā lit. ptest. et post lit. sed reus poterit petere q iudex absoluat eū a veteri actione intentata p. l. illā. ff. de iudi. de qua re. Sed q possit mutari post lit. ptc. duo ar. pñt induci. ff. de noxali. in delictis. §. si detracta. nā ibi ante litē agebas cōtra dñm noxaliter. poteris post lit. contest. insolidum agere si eū de sciētia vis redarguere. Rā. ibi nō mutat actio sed qualitas cōdēnationis: et hoc ideo qr sciuit. sicut alibi vbi nō mutat actio sed qualitas rōne mēdacii: vt. ff. de fideiusso. si dubitet. Itē aliud arg. adducit. ff. de vi et vi. ar. l. cū fundus. §. vlt. Rā. ibi nō mutatur actio aliud petit: quod licet sm. P. q dixit et petitoriū et possessoriū posse simul intētari. Sed Jo. dixit q ibi fuit primo iudicio renūciatum: vel reus voluit sicut

2 dictum est. Questio. † Sed querit qn dicatur mutari libellus. Rā. dupliciter libellus mutat. primo qn rē petebā aliqua actione: modo muto libellū: qr rē eandem peto sz alia actione. Itē mutat et alio modo qn primo petii stichū. et modo peto pāphilū alia actione. et de hac vltima mutatione hic non tractamus: qr tūc nō mutat libellus sed aliud iudiciū istituit: qd quidē licitū est sm oēs: sed tā illa mutatio ni ita demū locus erit qn actiones nō sūt cōtrarie: tūc enim non est locus mutationi: vt. C. de fur. l. vl. et. C. de codicil. l. vl. et. C. si ser. exte. se mād. emi. l. vnica. et. C. de pac. inter emptorē et vē. cōmissoriē. Idē est etiā si sunt diuerse actiones ita q non cōtrarie: vt. ff. de tributo. quod in heredē. §. eligere. et. ff. de leg. ii. cū filiº. § varus. Locū hz ergo mutatio qn ad idē cōpetūt actiones. puta intētaui primo actionē ex empto volo intētare certi condi. ad illam eandē rē petēdā possum. Questio. † Sed

3 illud querit an mutato nouo libello noue debeāt dari inducie. Rā. P. admisū indistincte q sic et ita intellexit. C. de eden. l. edita. in fi. put edicti perpetui etc. ita vt bñficiū deliberationis saluū sit reo in quo deliberet an cedat vel contēdat. Dño. B. visum fuit q nunq̄ dent noue inducie. et q dicit. l. illa. edita. put edicti etc. ita intelligebat scilicet qa reus poterit agere p actorē actione in factū ad interesse quatenus interest sua q actio mutat et deliberare non pōt et ita fatigat: vt ar. ff. de eden. l. vbi. Alius videt q reus habeat beneficium vtrunq: aut velit de nouo deliberare: an velit agere ad interesse. Dño et preceptori meo. R. videt aliter distinguēdum. Refert quotiēs mutat libellus aut mutat actio et cā retinet. Uerbi grā. Petii stichū actione depositi. et postea ex eadē cā qr deposui peto certi condi. in hoc casu nō gaudet reus nouis induciis: qr ita pōt esse instructus in actiōe mutata sicut et in prima. Idē exemplum: eg: vi bo. rap. ex eadē rapina ago furti nec manifesti. Si vero cā mutatur et actio. vbi grā. petii stichum ex testamēto: modo peto stichum certi condi. tunc reus gaudere debet nouis induciis.

Utrū libellus possit emēdari. Rubrica.

1 Libellus in iudiciis singularibus post litem contestatam et iuramentum de calūnia mutari non potest.

Sed qr libellus nō semp mutat sz aliqn emendat. ideo de eius emēdatione videamus. Emendatur autē libellus ita puta petii ab inuito. xx. modo peto. xxv

ad sententiam.ff.:q2 iudex nō potest ferre sententiā:7 si tulerit nō valet quasi sit solu tus ordo iudiciorū dimissus:vt.C.de sen tentiis.l.prolatā.non tñ est pro nihilo quā tū ad interruptionē faciendā q2 interrūpit p̄scri. vt.C.d p̄scrip.xxx.āno.l.sicut.7.l. cū notissimi.7 potest adduci illud genera le pro eis:vtile per inutile nō viciat: vt. ff.si certū petatur.l.certi cōditio.§.quo niam.7.ff.de verbo.obli.l.1.§.potest. Do mino autem meo videtur q sit pro nihilo 7 quo a l sententiam 7 quo ad interruptio nem p̄scrip. cū illud verbū sit indistincte prolatum generaliter est accipiendū: vt. C.de vsufru.antiquitas.7 ff.de aleato.l.i.7 de seruitut.vrbano.p̄dio.si seruitus. Nec eni sequenda est sententia Barnerii: quia.ll.inducte non loquunt q fiat inter ruptio per solā libelli dationē: vel si ali qua lex hoc dicit:intelligit in annalibus 7 pretoriis:leges eñ inducte dicunt fieri interruptionem p executoris cōuentionē solam: non aūt dicūt de libello: quia tpe illaz legū nō fiebat cōuentio p libellū ni si tñ in illustri persona:vt.C.de dignita tib⁹.libro xii.l.quoties.Si ergo datur li bellus nō facit interruptionē libellus sed tantū executoris cōuentio. que processit.

2 †Questio.Si tu q̄ris que sit rō quare li bellus solus nō interrūpit.sola tā execu toris cōuentio interrūpit vt dictū est. Rñ deo.ideo libellus non facit interruptio nē in ciuilib⁹:quia cū tm in pretoriis sit hoc iductū: ergo in ciuilib⁹ secus erit: vt argumē.ff.de iudi.l.cū pretor. Est 7 alia rō:q2 libellus qñ offert 7 iudici offertur 7 in iudicio:vt sup dicimus: cui offerat libellus vnde reus vel cōuētus nihil scit de cōuentione facta:at executor quando mittit vadit ad eū 7 dicit veniatis ad cu riā:q2 talis cōqueritur de vobis de re ta li: vel denunciat familiaribus vel domui qui familiares renunciant ei:talis execu tor venit 7 dicit q eatis ad curiam : quia talis conqueritur de vobis:vt.C. de an nali exception.:vt perfectius.7.ff.de dā. infec.dies §.abesse.iste autem due leges intelliguntur forte in quattuor casibus vt dicit lex illa vt perfectius.7.C.de epi scopali audien.si p̄sens.7.l vlti.Cum eni hodie semper primo mutat executor an teq̄ det libe lus sicut tota die videtis de facto fieri q executor vadit 7 sollicitat re um qui veniat responderc.frustra querit an sine libello fiat cōtestatio an fiat inter ruptio cū facta sit:quod eni factū est am plius infectū fieri nō pōt: vt.ff.de capti. 7 postli.l.in bello.§.facte.Si ergo p solū executorē inducit interruptio quid ope ratur cōtestatio litis ad interruptionē fa ciendam.Rñdeo:q2 pōt cōtingere q exe cutor non sit missus 7 lit.cōtesta.fiat. pu ta inueni te corā iudice libellū dedi. Re spondisti 7 sic nō fit interruptio p execu torē sed p lit.cōtesta. Nam itur Romam hac via vt p Uiterbiū:tñ itur aliunde:pu ta per ciuitatem Uarñ. Prodest etiā ad aliud:quia si fiat interruptio per lit. cōte sta. actio fit perpetua vsq3 ad.xxx.annos vt.C.de p̄script.xxx.an.l.vlt.7 de anna. excep.l.i.

¶Qualiter libellus sit concipiendus super q̄libet actione. Rubrica.

PRelibatis his que diximus tanq̄ itrodu ctoriis 7 premissis floribus necessariū est vt veniam⁹ ad fructus:nam cum ar bores incipiunt pullulare prope est estas 7 proximus fructus. ¶Uideamus igit qualiter libelli formantur in singulis ac tionib⁹ notatis in arbore domini Joan. quia oēs actiones que sunt in mundo ibi inueniuntur notate.Uideamus etiam qua liter actiones competant alicui vt sciat super actione competenti postea formare libellum. Et ideo inseramus rubricas per quas quilibet etiam tabellio: 7 eti am simplex legista sciat vtrum sibi com petat actio: 7 sciet etiā formare libellū: 7 postea in fine ponentur quosdam libel los q de facto difficiles notantur 7 i indi

clis examinant. Uerumtamen libelli vario et diverso modo cōcipiunt in diversis partibus: nā in lombardia et in bononia et in tuscia et in civitate nobili aretina conci/
1 piuntur ita libelli. Libellus. † Deo et vobis. a. aretine pot. cōqueror. e. R. de. M. a quo peto. x. certi cō dic. que orit ex mutuo: vel ex locato: vel ex vendito. et ita in psonalib⁹. ¶ In realibus ita. Libellus. Deo et vobis dño. a. pote. are. cōqueror. e. R. de. M. q iniuste possidet fundū talem ad me pertinētē. ex causa emptionis: vnde illū fundum peto rei vendi. vel quasi. ¶ Rome cōcipiunt libelli i curia romana dñi pape hoc modo. Libellus. Supplicat sanctitati vře pater pce humili et deuota. R. q talis extorsit ab eo certā summā. pone. x. p vsurariā prauitatē vnde petit illa. x. sibi restitui cōditione ex canone. ¶ Sed ita cōcipit libellus. si velles corā dño papa agere. Uel ita cōcipit: vnde de illis. x. petit iusticiā exhiberi. ¶ Si autē velles q causa alicui committeret, concipies ita. Libellus. ¶ Supplicat sanctitati vestre sancte pater. R. q talis p. possessiones ad eū pertinentes violēter inuasit: vnde vt iusticiam consequatur petit in causa ista iudicem delegari: vel petit in causa ista vt iudicē dignemini delegare: et hic talis libellus vocat rome petitio: et petitio ista porrigit rome in audiētia. ¶ In apulia autē non dat libellus nisi in civitate nobili Beneuētana vnde mihi est origo in qua formaf libellus seu cōcipit ita. Si vis agere actione personali dices ita. Libellus. Ego. R. ago cō. M. a quo peto. x. q mihi debet ex causa mutui: vñ ad hoc certi conditio. q ex mutuo oritur propono. ¶ Si vis agere reali dices ita. Libellus Ego. R peto ab M. fundū talem p tales fines quē fundū possidet predictus. M. et illū dico ad me pertinere ex causa emptionis vnde dico me dñm: et ad hoc rei vendi. ppono. ita concipit libellus ibi: vno excepto quod nō ponit ibi nomē actionis sed sufficit factum recitare fm qđ diximus. s. de actione edenda. ¶ † Formemus igit libellum
2 in singulis actionibus fm ordinem arboris dñi Jo. Et primo sup publiciana q ipsa primo occurrit in arbore et etiā ipsa sepius occurrit in quotidiano causaꝝ iudicio: et sic in istis libellis q fient in singulis actionibus inuenies libellos bene cōpositos et positiones et confessiones actoris et rei q̄ fiunt de facto in iudiciis. Sed in cōfessionibus ita attendēdū est quod si fis aduocatus ex parte rei et p̄ reus salno sacro negare neget: nisi forte sit aliqua implicita confessio ex parte actoris: et sic caueant aduocati: caueant iudices. ne aliqua implicita cōfessio vel positio fiat. Itē iudex in cōfessionibus si fuerit nō det dilationē reo si viderit qđ reus posit pro certo rñdere. Si aūt posset dubitare reus det sibi inducias: vt ff. de interro. actio.
3 l. q interrogatus. Qō. † Sed nūquid faciet interesse aduocatū in cōfessionibus. Rñ. non: q2 faceret de facili aduocatus partē deierare: quod periurium est euitādum: vt. C. de indi. vidui. l. ij. Sed argumentatur cōtra quod aduocatus debeat interesse in confessionibus. C. de auctoritate prestanda. l. clarum.

¶ Si aliquis rem possideat quā dicis ad te pertinere quia a non domino emisti vel habuisti ex iniusta causa potes ab eo vendicare per actio. publicianam.

¶ De actione publiciana Rubrica.

1 Positiones rei in publiciana actione.

2 Positionem si reus faciat: ego dico: q tu preciū non numerasti: nunquid actor a publiciana excludetur.

3 Libelli in actione publiciana quomodo formari debeant. cum plu. seq.

6 Actor qui dicit se bona fide emisse: an debeat probare bonā fidem suā: vel aduersarius probare debeat: illum malam fidem habuisse.

7.8 Libellus in actione rei vendicationis quomodo concipi debeat.

9 Actio rei vendicationis vnde oriatur: et an sit propriū actionis nomen.

10 Publiciana et rei vendicatio: an contrarie actiones esse dicantur.

Si igitur

Si igitur aliquis possideat rem ad te pertinentem vel ex causa dotis vel legati vel emptionis vel cuiuslibet tituli: dum modo rem illam acceperis aliquo titulo: et bona fide credendo rem fore tradentis cum in rei veritate non erat dominus et eam vis petere: publicianam propone. ¶ Sed ad hoc ut actio ista competat. v. sunt necessaria: quorum si aliquod defuerit publiciana non habet locum. ¶ Primum desideratur bona fides in principio: hoc est tempore emptionis et traditionis rei: nec enim sufficit alterutro tempore habere malam fidem: et alterutro bonam: vt. ff. de publiciana. l. cum qui. §. ait pretor. et §. publiciana. et §. iulianus scribit traditione rei. et ff. pro soluto l. iij. et ff. pro empto. l. ij. j. responso. Quidam tamen dicunt quod et adhuc debet habere bonam fidem cum experitur: vt. ff. de publiciana. l. si ego. §. iterum. quod non approbo: quia quod ibi dicit quod debeo habere bonam fidem cum experitur subaudi maxime: sicut et alibi dicit imperator. C. de rescin. vendi. l. j. Uel ibi est casuale sicut et alia specialia ibi notantur. Si enim debet quis habere bonam fidem tempore quo experitur nulli competeret publiciana quia quicumque publicianam proponit tempore dati libelli habet malam fidem. s. quia dicit a non domino emisse: sicut stati in libello apparebit at bonam fidem habere nihil aliud est nisi credere quod res sit tradentis: vt. ff. de publi. l. j. ¶ Secundum quod res sit talis quod possit vsucapi vel prescribi: nam istud est regulare in publiciana quod quecumque res non potest vsucapi vel prescribi non petitur per publicianam et econtra. quod quecumque potest vsucapi vel prescribi petitur publiciana si res illa traditur a non domino: et est hoc a communiter accidentibus: vt. ff. de publi. cum qua a furioso. §. vl. et. l. siue autem. §. hec actio. Fallit tamen regula in multis casibus vbi vsucapio cessat: et tamen publiciana non cessat. Ecce enim si seruus hereditarius emit: vsucapio cessat quia ante aditam hereditatem non sumit initium: vt. ff. de vsucap. l. vlt. tamen et datur publiciana: vt. ff. de publi. l. siue autem. §. si seruus hereditarius. ¶ Item fallit in vsuf. tradito. nam ibi cessat vsucapio: quia statim cum perit ad proprietatem redit: vt. C. de vsufr. corruptionem. et insti. de vsufr. §. finitur. et tamen datur publiciana pro vsufructu: vt. ff. de publi. l. si ego. §. de vsufru. Item fallit in seruitutibus que non habent continuam causam et sic non vsucapiuntur: quia lex voconia vsuca. sustulit: vt. ff. de vsuca. l. sequitur. §. penul. et tamen pro seruitutibus si sunt tradite competit publiciana: vt. ff. de publi. l. si ego. §. ideoque de seruitutibus. Item fallit in vectigalibus et superficiarijs prediis que quidem possunt vsucapi: vt. C. de prescrip. xxx. annorum. l. male. et tamen pro eis datur publiciana: vt. ff. de publi. l. cum sponsus. §. in vectigalibus. ¶ Tertium vt intercedat causa iusta transferendi dominij: ex quibuscunque enim titulis transfertur dominium si res tradatur a domino ex hisdem datur publiciana si res tradatur a non domino: vt. ff. de publi. l. quecumque. in prin. ¶ Quartum quod res sit talis que alienari possit: vt. ff. de publi. l. cum sponsus. §. si res sit talis. Fallit in re furtiua que alienari non potest sed tamen datur publiciana. vt. ff. de publici. sive. §. hec actio. ¶ Quintum quod res tradatur: pretor enim traditionis facit mentionem vt. ff. de publicia. l. j. sicut enim sine traditione non transfertur verum dominium: vt. C. de pactis traditionibus. nisi in casibus notatis per dominum meum. vt. ff. de rei vendi. l. si ager. ita nec quasi dominium transfertur sine traditione: nisi in casibus: vt. ff. de publiciana. l. j. et. ij. et. iij. in prin. licet litera illa multis modis exponatur sicut ibi notaui. ¶ Uerum hodie multum derogatur publiciane: nam iure digestorum sufficiebat accipientem habere bonam fidem. licet qui tradebat haberet malam: vt. ff. de publiciana. l. cum q. §. ait pretor hodie autem ad hoc vt publiciana detur necesse est quod ille qui tradit habeat bonam fidem: nam si haberet malam res non posset prescribi: vt. C. de prescriptio. x. vel. xx. annorum. autent. male fidei. et sic nec publiciana locum haberet: nisi quando verus domino sciret ius suum et alienationem factam: tunc quia res posset prescribi. vt in predicta auten. bene competeret publiciana. ¶ Et sic per ista que dixi cauti aduocati in causis faciunt positiones tales: et dicit reus ad hoc vt excludat actorem a publiciana. Positio rei. †Ego dico meo sacramento vel credo vel pono quod tu sciuisti rem istam non fore tradentis. ¶ Item quod tu sciuisti non fore tradentis tempore contractus vel tempore traditionis. ¶ Item quod res ista

est furtina vel vi possessa: vl' fuit minoris vel pupilli: vl' fisci vel fuit eccl'ie: vl' feudo. vel res fuit concessa in p̄cariū. ℭ Item q̄ habuisti in causa p̄carij vl' in cā pignoris. ℭ Itē q̄ tu emisti s; tibi nō fuit tradita possessio: ⁊ sic si in aliq̄ ↄsiitcat actor cadit publiciana. ℭ Actor autē faciet ita positiōes suas. Positio. act. Ego dico sacramēto meo q̄ rem istā emi a tali: vel in dotem fuit mihi data: vel ex alio titulo. ℭ Itē q̄ ipse tradidit mihi rem istam. ℭ Itē dico ip̄m bona fide tradidisse mihi ⁊ me bona fide accepisse. ℭ Itē q̄ res talis est q̄ pōt vsucapi. ℭ Itē credo q̄ il-
2 le non fuerit dn̄s q mihi tradidit. † Q̄ð. Sed qd si reus faciat talē positionē. Ego dico q̄ tu p̄ciū nō nūerasti: nūquid excludif actor a publiciana: nō credo. l; enim nō habeat actor necesse pbare preciū solutū: vt. ff. de publiciana. l. de p̄cio. tn̄ si probat vel cōfitet̄ nō mutat̄ ppterea natura actiōis: q: qd̄ preciū nō pbet dictū est in fauorem actoris. ℭ Itē q̄ ego sum dominus rei istius: ⁊ si sic confitet̄ nō dabitur publiciana cōtra me: quia nūq̄; datur publiciana contra dominū: vt. ff. de publiciana. l. exceptio dominij iusti alias incipit Paulus notat. Preterq̄; in sex casib⁹. Primus. ff. de rei vendicatio. si a titio. ⁊. ff. de exceptio. rei vendite: si a ticio. Secundus. ff. de exceptio. rei iudica. l. si q̄s rem Tertius. ff. de noxalibus. si quis rē ⁊. l. gn̄aliter. Quartus. ff. de exceptione rei iudic. l. ex sertante Quintus ff. de damno infecto. l. domini §. non solū. Sextus. ff. de rei vendicatio. si culpa. ⁊ sic per ista que dicta sunt ⁊ per alia que tamen que in iudicio sepe contingunt poterit quilibet aduocatus esse cautus q̄liter debeat facere positiones. ℭ In hac actione formant libelli pluribus modis. Et primo
3 sic format̄ ſm Placētinū. Libell⁹. † Dico ⁊ vobis dn̄o. M. areti. pote. ꝗ queror: ego: R. de. B. q iniuste detinet domū q̄ndā sitā i ciuitate Areti. in porta sancti andree ex vna pte est dom⁹ Rainerij: ⁊ ex alia parte est dom⁹ Jacobi: ex alia coheret eccl'ie: ex alia est via publica: ⁊ si ignoras confines nota vnū vel duos: ⁊ dicas in libello ⁊ si q alij sunt confines. Uel ad maiorem cautelam etiam positis confinibus: pone vel si qui alij sunt confines: quā domū dico meā esse: q: ego emi eā a ticio nō domino ⁊ eā vsucepi: vnde peto eā mihi restitui p actionē publicianā. Et sup hoc supplico mihi iusticiam exhiberi. Oppositio rei contra libellum actoris. Sed libellus iste nullo modo stare potest: ⁊ ita reus obijcit. Actor in libello pponit rem suam esse ⁊ vsucepisse: ergo dicit se dn̄m cū vsucapio sit acqsitio dominij: vt. ff. de vsucap. l. iij. si ergo est dn̄s ergo publicianā nō h; sed rei vēdica. vt institu. de actio. §. alie. ⁊ cuicunq; dat̄ rei vendicatio. non datur publiciana: ⁊ ecōuerso: sicut infra exponā. Preterea si vsucepit incontinenter factus est dn̄s. vnde ergo si ei rei vēdicatio dat̄: vt. ff. de rei vendica. l. i rē actio. in princi. ergo publiciana cessat. Item p̄to: pro ea re dat publicianam que nōdū est vsucapta: si enim eēt vsucapta dicit p̄tor: quare volumus honorariā. i. publicianā. cum sufficiat directa ciuilis. i. rei vendi. vt. ff. de publiciana. l. i. publiciana. n: in subsidiū fuit inuenta: vt insti. de actionibus. §. alie. Item in libello isto pponuntur duo contraria: quia per libellū dicit se dominum ⁊ non dominū: nā in eo q̄ dicit se vsucepisse ⁊ suam esse dicit se dominū. in eo q̄ dicit se nō dn̄o emisse dicit se nō dominū: vnde sunt ista contraria esse dominū ⁊ nō dn̄m eiusdē rei ⁊ sic non debet audiri eo q̄ pponit duo contraria: vt. C. de furtis. l. j. ⁊. C. si seru⁹ extero. man. emi. l. j. ⁊ C. de codicil'. l. vlti. in aut'. de his q igre. ad appell'. §. illud. coll'. v. Itē mentitur. ergo puniat̄: vt ar. ff. de interd. ⁊ rele. ⁊. relegator. i fine. ⁊. ff. de neg. gest. sine herede ita. Oppositio actoris cōtra reum: ℭ Quod autem libellus predictus sit recte cōpositus: ita defendit actor. In primis q: lex dicit q̄ q publicianā intendit: recte pponit. ita ego dico rē istam eē meā: ⁊ me rem illā vsucepisse: vt insti. de act. §. alie: nec obstat allegatio mea: si dico me vsucepisse. ergo sum dn̄s. vnde rei vē

dicationē debere proponere. Rñ. km. p. primo q dixit q in h casu lex pmittit nobis mētiri: q: pmittit me dicere vsucepisse: qd nō vsucepi: vt dicit pdictus. ḡ. alte. z sic pter mēdaciū nō ppe nā rei vendi. sed publicianā: q: omne mēdaciū non est rei veritas: sed ppe veritatem accedit. nā omne mēdacium falsum: z falsum est immutatio veritatis: vt. ff. ad. l. corne. de falsis. l. j. z alibi nō quodcūq: velis possit tua fabula credi: ficta volūtatis causa fuit prima veri. vnde si ppe veritatē accedit nō pponā rei vendi. sed public. z videas similia vbi leges pmittūt mētiri: vt insti. de act. §. rursus. sed ibi nullū mēdaciū qa illud contingit pter beneficiū restitutorie. ¶ Item alibi lex pmittit mētiri. C. de bonis mater nis. l. j. vbi pater docet rem esse proprij iuris zc. sed sub euagi ppri ij quo ad ministrationē sibi cōmissā vt. C. de bonis. q lib. l. cū oportet. ¶ Ex huic responsioni nō insisto: q nunq: lex pmittit mētiri. cū. l. piur ia puniat: vt. C. ō indicta viduitate. l. ij. z ar. C. vnde vi. meminerint. Uñ respōdeas sicut dñs meus, z pceptor. R. aggerius q publicianā proponit dicit se vsucepisse rem idest ex ca cē cepisse: ex qua vsucapio sequitur: quia ad hoc vt cōpetat publiciana: necesse est q res pōt vsucapi: sicut supra dixi. Uel aliter quod legitur insti. de act. §. alic. qui pponit publicianam dicit se vsucepisse. repete: quasi: sicut dicit dominus Jo. qd q̄si ponit in pncipio illius. §. ita enim dicit: q ptor pmittit actori dicere: se q̄si vsucepisse: q ō nō vsucepit. i. sicut si vere vsucepisset: daret directa rei vendicatio: vt. ff. de rei vendi. l. in rem. ita iusto titulo. z bona fide pcedente daf vtilis rei vēdi. Unde illud itelligas q̄si repetitū in verbis inferiorib'. i. q̄si vsucepisset: z q̄si suā gs rē vendicet. sicut z alibi verbū plurimū semel dictū intelligitur tacite repetitū: vt insti. ad. l. aquil. z alibi reperitur verbū semel positū ex vi repetit: ōis. vt. ar. ff. de vbo. obli. l. stcis. ff. de cedendo. si qs ex argēta. §. init. fi. ff. de cōditionib' z demonstrationib'. l. unia. z. ff. de rē dici i. illum. 4 l. que sub eē ditiōe iusiurandi. † ¶ Qualiter cōcipiaf libellus si pdictus libellus rñi. p. reprobaf. z certe in pmis antequā aliqs pponat libellū in publiciana cōsiderare debet: vtrū s. t dño an nō. s. est dño nō intentet public. sed rei vēdi. si non est z ño publici. intentet. Si x° dubitet vtrū sit dñs vel nō: puta quia h3 ab eo cāin de quo nō est cert' si fuerit dominus vel nō: de cōsilio s. pitis procedit: q propenit public. z tutius est: q: in publiciana opōtet eū probare cōtractū pcessi. fise: z rē traditā fuisse. de pcio enim nihil pbare debet: vt. ff. de public. l. de pcio qd ita attēdit: qd licet nō probet de pcio: pbare tñ dz q s. deo in babuis de pcio: vel sit al'o satisfactū. q: alieqn nō haberet bonā fidē. z sic nec publicianā: q: sciu rem alterius esse. nisi forte erraret in iure. qd crederet eo ipso cōpetere sibi i public. q' fit res tradita qd nō credo: qd pter iuris errorē talē daref sibi publ. c. z sic istud itelligas lz multi hic errent. ¶ In rei aūt vendicatiōe oportet te quatuor probare si agas cōtra tertiū possessorē. primo te emisse. secūdo in vacuā possessiōnē inductū fuisse. tertio pciū nūerasse. vt. C. de probationib': cū res. ff. ō in sbmissa. l. pcuratoris. §. si z edi. ff. de pu aben. empt. qd vēdidi. ¶ Quarto q venditor fuisset dñs: sicut ait dominus Jo. sicut de hac materia ad plenū notabo dante dño infra i hoc libello. cū de rei vēdi. tractabo. ¶ In publiciana aūt psumit semp bona fides. ex q̄ non pbaf cōtrariū. Qui ḡ. dicit emptorē habuisse malam fidē probet. vt. C. qui mi. li. nō pos. sup seruis. z. C. de euic. l. z enul. ff. de adilicō. lib. si cū seruum. §. placeret. ff. de probatio. quod. §. qui dolum. z. l. verius. Dño autē placētino videbaf q magis expedit pponere emptori rei vēdi. q: publicianā. ideo quia dicebat ipse ex quo actor pbat se vel auctorē suū possedisse: presumit dñs fuisse: vt ar. C. de pbat. l. ij. z. l. siue possidetis. z magis expedit pponere rei vēdi: q: in ea pnunciaf reo petitorio esse: vt. ff. de procurā. l. pēpenimo. §. j. in fine. Uerū tamē hec sentētia. p. in

parte placet: ⁊ ĩ pte non. Q̄ď enĩ dicit: ꝙ
magis expedit rei vendi. ꝓponere: istud
placet: si possunt illa q̃ttuor ꝓbari: que su
peri⁹ dixi: illud aũt nō placet: vt eo ipso
q̄ď possideo. q̄ď ꝓpterea p̄sumat dñs. nā
illud nō sequit̄: possideo. ergo sum domi
nus. nō possideo. ergo nō sum dñs. nam q̄
ratiōe s̄m. P. si p̄sumit̄ dñs ille q possi
det. ergo eadē ratiōe deberet p̄sumi do
min⁹: imo maiori ille qui nūc possidet: nec
obstat. l. ij. C. de pba. q: ibi ponit̄ dñium
pro pos. sic. ⁊ al'. ff. de verbo. sig. inter. si
⁊. ff. de ui. si de vi. ⁊ pos. ¶ Concipit̄ aũt
in hac actiōe libellus hoc modo. Libell⁹.
5 † Vobis domino Aretino potestati coque.
ego Rofredus Beneuentan⁹ de Mar. qui
iniuste detinet domū quandā positā in ciui
tate aretina: i porta sancti andree: ex vna
pte est dom⁹ ramerii. ⁊ ex alia domus. F.
⁊ ex alia eccl'ia. ⁊ ex alia via publica: ⁊ si
q alij sunt cōfines. quā domū peto mihi
restitui cū fructib⁹ perceptis. ad q̄s pro
pono conditionē sine causa: cū ceteris iuribus:
ad quos silr publicianā ꝓpono: cū per
cipiendis: quos peto vr̄o officio domine
iudex. q: illam domum a Johanne forte
nō dño emi: ⁊ bōa fide. vnde ad restitutio
nē p̄dicte dom⁹ vtilē vendicationem scȝ
publicianam ꝓpono. ⁊ sup hoc peto mi
bi iusticiā exhiberi: reseruata potestate ad
dēdi vel minuēdi. Uel sic ad restitutionē
predicte domus publicianā intēdo. Q̄ď
recte sic concipiat̄ libellus: ⁊ nunq̄ȝ pos
sit reprobari ita probo. Certū est quia pu
blic. est in rē: ⁊ per eam quicūq; habȝ rē a
nō dño iusta de cau'a ⁊ bona fide potest
in iudicio rem ꝑsequi. vt insti. de acti. §.
alie. ⁊. ff. de public. l. j. ⁊ l. eum qui. §. pu
bliciana. ⁊ sic cū sit in rē recte petit̄ rei re
stitutio p publicianā. Item ꝙ res debeat
poni in libello ⁊ designari fines dicit. l.
ff. de rei vēdi. l. si in rē ⁊ notaui plene su
pra de singulari actiōe sicut enī res desi
gnat̄ in rei vendi. ita in public. oia enī q̄
veniūt in rei vēdi. veniūt in publicianā:
nisi lex aliud spālīter dicat. vt. ff. de pu
bli. l. cū qui. §. in publiciana. Itē ꝙ fru
ctus veniāt in hac actiōe ꝓbo: nā veniūt

in rei vēdi. vt. ff. de rei vendi. l. ex diuer
so. §. vbi autē. ergo ⁊ i publiciana veniūt
vt ꝓbat̄ per legē predictā. eum qui. §. eo
¶ Item oīa que post lit. cōtesta: ꝯtingūt
valde ptinent ad officiū iudicis. vt. ff. de
edilicio edicto. l. edilēs. §. penul. ⁊. ff. de
vsuris partā. Oppositio. ¶ Sed videt̄
ꝙ libellus iste sit male ꝯceptus. nā i libel
lo isto proponis duo cōtraria. s. te emisse
mala fide dū dicis te a nō domino emisse
itē ⁊ dicis te bona fide emisse. q̄ sunt ꝯtra
ria: vnde nō deberes audiri. vt. C. de fur.
l. j. ⁊. C. si ser. ex. se. man. emen. l. vnica. ⁊
. C. de codicillis. l. vlti. Item videtur
male conceptus. nam eo ipso ꝙ dicis te a
non domino emisse: habeo malam fidem
quia habeo scientiam rei aliene. ⁊ sic vsu
capere nō potes: vsucapiōe longa vl' bre
uis. vt. C. cōmunia. ď vsu. l. si male fidei.
⁊ insti. de vsu. ⁊. C. de p̄scrip. lōgi tpis. x.
vel. xx. anī. l. vlti. si nō potes vsucapere ꝓ
pter tuā malā fidē. quomō ergo itēdis pu
blicianā cū omnis res q̄ nō pōt vsucapi
p publicianā peti nō pōt. vt. ff. de public.
l. sed si res. §. cū qui a furioso. ¶ Rñ. is
qui dicit se a nō dño emisse ⁊ bōa fide nō
sunt ista cōtraria nec allegat malā fidē di
cēdo se a nō dño emisse. Nā in p̄ncipio cō
tract⁹ ⁊ tpe traditiōis desiderat̄ bona fi
des. vt superius in hac actiōe notaui. vñ
si a p̄ncipio habuerit bonā fidē: q: credi
dit rē fore tradētis: cōpetit sibi publicia
na: ⁊ eā de iure intentat: lȝ enim ex postfa
cto. s. nūc tpe dati libelli habeat ipse sciaȝ
rei aliene: nō impedit̄ ꝓpterea vsucapio:
nec min⁹ publi. dat̄. vt. C. de vsu. trāsfor.
l. vnica. circa finē. ⁊. ff. ꝓ soluto. l. penul.
6 ⁊. ff. pro emptore. l. ij. in p̄nci. † Questio.
¶ Sed illud q̄rit̄. vtrū actor q dicit se
bona fide emisse: debeat ꝓbare bonā fidē
suā. vel aduersarius debeat ꝓbare illum
habuisse malam fidē. Rñ. semp p̄sumo ali
quem habere bonā fidē nisi probetur eō
tra. s. ꝙ habuerit malā. vt arg. ff. de fidei
cōmis. lib. l. si cū seruū. §. placere. ⁊. ff. de
re mili. l. nō omnes. §. a barbaris. probet
ergo aduersarius actorem habuisse ma
lā fidē. ⁊ ar. ff. de adminustra. tuto. l. hoc

aute. z. ff. de proba. cum qui. z. l. verius. z. l. quoti. §. qui dolum. ¶ Sed cum hodie durum sit proponere libellum in rei vendi. sicut infra de rei vendi. dicimus ideo z in ciuitate Bononie vt vidi z composui de facto libellos in causis. z etiam in ciuitate nobili Aretina aduocati cum hac cautela libellos cõcipiunt. Libellus.
7 Uobis dño. B. ar. pote. conque. e. R. beneuentanus legũ doctor de. M. qui iniuste detinet rem talem: positam in tali loco. cuius fines sunt tales. quã rem dico ad me pertinere iure dominij vel quasi vnde rem illam peto mihi restitui rei vendi. vel quasi ita concipit libellus: vt per illu. l quod dicitur iure dominij videat proposita rei vendicatio. per illud quod dicitur quasi videatur proposita public. Sed libellus iste de facto recipitur. z faciunt iudices actorem eligere actionem. vtrum velit actor rei vendicationem vel publicianã proponere in cause processu. Sed libellus iste de iure nõ potest recipi. Nam aut sunt actiones iste diuerse aut contrarie. si contrarie: non possunt proponi: vt superius diximus. si diuerse: debet eligere. qua illarum vti volet: vt. ff. de tribut. quod in here. § eligere. ff. de leg. ij. cum filius. §. varijs. Item alia ratione reprobatur talis libellus. nam qui actionẽ proponit certam z vnicam actionem debet edere: vt perinde reus possit plenius instrui. vt. ff. de edendo. l. j. nam dicit qua actione zc. nõ dicit: qbus actionibus. quõ enim reus posset instrui: qualiter responderet. Itẽ alio modo nõ valet libellus: qz dicendo quasi nõ intelligit magis de publiciana q̃ est vtilis rei vẽdi. q̃ de illa vtili que datur superficiario. nã z illa est vtilis: vt. ff. si ager. vectiga. vel emp. pe. l. ij. vez fm. P. posset i hoc dubio de iure formari libell⁹. Libellus. †
8 Uobis dño. A. cõqueror ego. R. de. M. q possidet rẽ talẽ ad me ptinentẽ iure dominij. z ideo rez illã rei vẽdicatione: peto mihi restitui. sed si forte dñium probare non possum: ppono publicianã: vel sic rem istã peto directa rei vendicatione. z publiciana rei vẽdica. ppono publicianam. protestor: qd ita recte cõcipiat libellus. dicit lex: nam quotiẽs incertus sum q̃ actio mihi cõpetat duas actiones possum pponere. vnã proponẽdo. aliã ptestando: ptestari ex altera nos velle cõsequi qd nos ptingit: vt ff. quoz leg. l. j. §. ij. nec obstat si dicat ibi aliqs: ideo cõtingit qz possessor nõ omittebat interrogatũ certũ: imo iurisconsultus argumẽtat postea ex illa regula tan q̃ generali. nã ita dicit: gñalr quotiens incerti sumus zc. z sic fuit ista snia Placẽtini que placere dz. qd si actor est certus que actio cõpetat illã actionẽ pponat: si autẽ dubitat: duas potest intentare: sicut dictũ e. l. nec obstat si opponas Placẽtino nõne actor debet esse certus de iure suo. sic. vt ff. ad vell. quãuis. z. ff. pro socio. l. vlti. Rñ. hic. nõ potest esse certius de iure suo: imo est ignorantia facti alieni: vtrũ ille q vẽdidit fuerit dñs vel nõ. z ideo admittit ignorãtia. vt in pdicta. l. ff. p socio. l. vlt. in fine. Due qõnes sunt in hac actione: de qbus sepe queruntur aduocati z iudices p dicti.
9 Questio. † Primo vnde oriatur ista actio: z an sit propriũ nomẽ actionis. qui dã rñdent q actio ista est datiua: z nõ natiua. dat enim a pretore. sicut z alio. C. d transac. cũ mota. z dicũt q sit ppriũ nomen actionis. ¶ Uerius puto: q actio ista sit natiua: z oriat ex vtili dominio: sicut rei vẽdicatio oritur ex directo: z q nõ est propriũ nomen actionis: sed vtilis rei vendicatio q̃ dicit publiciana. Questio.
10 ¶ † Item secũdo queritur: an publiciana z rei vẽdicatio sint cõtrarie. z per hãc questionẽ vide reprobari libellus q tota die offert in iudicijs: cũ natura cõtrariarũ actionũ sit illa q vtraqz nõ intentatur simul. nec etiã vna intentata potest ad alterã quis redire: vt. C. de furtis. l. manifestissimi. nã lex illa ff. quoz legatorum: loquit: nõ in cõtrarijs actionibus. sed diuersis: videt enim q sint cõtrarie: nam q pponit publicianã dicit se a nõ dño emisse. qui pponit rei vendicationẽ: dicit se a dño emisse. nõne ista sunt cõtraria: dicere me emisse a non dño: z a dño. si ergo sunt

cōtrarie non possunt simul ꝓponi: vt. C. de furtis. l. j. ⁊ . C si seruus ex. se. mā. emē l. vnica. ¶ Item etiam si vna intētetur: non potest ad aliam redire: vt. C. de furtis. l. vlti. ¶ Sed cōtra. ff. de euic. l. minor. §. si seruus. nā ⁊ vna intētata ad aliā redditur. ¶ Respōdeo actiones istas non iudico esse cōtrarias: sed diuersas. nā actiones ille dicuntur cōtrarie q̄ habēt cōtrarios euētus vel effectus: non que sunt cōtrarie rōne originis. nā mādati ⁊ furti sunt contrarie: quia diuersos habent effectus per vnam habetur ratus contractus. s. actionē mādati: p aliā reprobatur cōtractus. scʒ p furti: vt. C. de furtis. l. . At effectus publiciane: ⁊ rei vendicatio. idem est rei vendicatio pro re enim daᵗ vēdicāda. ⁊ public. similiter. vn̄ sunt diuerse qꝛ diuersos habēt auctores. quia vna ciuilis. s. rei vendicatio. alia p̄toria. scʒ publiciana. sicut videᵒ in simili dicere testamētum falsum ⁊ inofficiosum. ⁊ ista sunt cōtraria rōne originis: qꝛ qui dicit falsum dicit nullū: vt. ff. quēadmodū testaméta aperiantur. l. j. ⁊. ff. de rei bo. signi. l. paulus respōdit: qui dicit inofficiosum dicit testamētū finisse sed ruptū esse. ⁊ tamē quia ratione exitus ad idē tendūt ideo si pmo dixi falsum possum dicere inofficiosum postea: ⁊ ecōuerso. vt. C. de inoffi. testamēto. l. eū qui. ad idē enim tēdūt nā si dico falsum. volo q̄ volūtas illa irrituᵗ: q̄ de facto est. itē si inofficiosum sitᵗ quia semper p vtranqꝫ viā ad irritandū testamentum procedo.

¶ Si res tua sit vsucapta vel p̄scripta ab aliquo p̄sente dū esses absens: poteris eā petere per rescissoriā: per quā vsucapio rescindiᵗ.

¶ De actione in rem rescissoria. Rubrica.

Et quia loco sequenti actio rescissoria in arbore domini Johā. ponitur: ideo de rescissoria dicamus. si ergo res tuā sit vsucapta ab aliquo possidente. vel qꝛ fuisti absens cā reipublice vl' cā studiorū: vel necessaria captiuitate poteris rē tuā recuperare. pinde ac si vsucapta nō esset vt insti. de act. §. rursus. ¶ Itē ⁊ si absēs vsucapiebat rem p̄sentis similiter p̄senti succurriᵗ cōtra absentē per actionem rescissoriā: sed diuerso modo vt infra notabo. nō enim debet tēpus qd̄ currit in medio tēpore absenti vel p̄senti obesse vel prodesse: vt. ff. ex qbus causis ma. in integ. restī. l. j. ⁊. l. item ait p̄tor. ⁊ ista rescissoria competit siue sit lesus absens vel p̄sens in actionibus ciuilibꝰ vel etiā in delictis vt. ff. ex quibus cau. ma. l. si qua accusatio.

1 Questio. † ¶ In hac actiōe p̄ncipaliter queriᵗ. an sit propriū nomē actiōis. Item quibꝰ deᵗ. Item quando cōpetit. vel deᵗ ⁊ vnde nascaᵗ: ⁊ quāto tpe duret. Utrum rescissoria sit nomē actiōis. Est ergo sciēdū q̄ rescissoria s̄m quosdam est ꝓprium nomē actionis: dn̄o tamen Johan. ⁊ dn̄o meo Azo. ⁊ dn̄o p̄ceptori meo Rogatio videᵗ q̄ nō sit ꝓprium nomē actiōis: sed est nomē adiectiuū: quasi ab effectu dictū qꝛ vsucapionē vel p̄scriptionē rescindit q̄ secuta sunt: sicut actio dr̄ cōfessoria q̄ datur cōtra cōfessos: ⁊ tamen nō est proprium nomē actiōis. vt. ff. ad. l. aquil. proinde. §. ij. nihil enim aliud sonat istud nomen rescissoria q̄ʒ actio p̄mitiua quasi restituta ⁊ sanata medicina: ⁊ electuario p̄torio q̄ fuerat elisa vel infirma p vsucapionē vel p̄scriptionē.

2 Questio. † Si ergo q̄ris. vtrum actio ista rescissoria sit in rē: vl' i psonā: vel mixta: itē vtrū sit eadē cū p̄ria. Rn̄. actio rescissoria est in rēn si actio p̄mitiua est in rem. Uerbi gratia: cōpetit mihi rei vēdicatio q̄ cum sublata sit p vsucapionē restituiᵗ illa mihi rei vendicatio beneficio pretorio. ⁊ sic vocatur rei vendicatio rescissoria. Item rescissoria est in personam: si prima actio fuit in personam verbi gratia: competebat mihi certi cōditio ex mutuo: p̄scripsisti. competit mihi certi conditio rescissoria. Item si prima actio fuit mixta sicut petitio here

ditatio: vt. C. de peti heredit. l. hereditatis petitione. rescissoria erit mixta. & dicetur petitio hereditaria rescissoria. Item si prima fuit ppetua & rescissoria: tūc actio restituta erit ppetua. si pma tēporalis: actio rescissoria tēporalis: vt in redhibitoria. & quāto minoris. que anno vel sex mensibus tolluntur: vt. ff. de edil. edicto. l. sciēdū §. vlti. & l. cum ser. Item vna & eadem est cum prima. Oppositio. Sed opponis. nōne actio primitiua fuit sublata p vsucapionē: quia vsucapio est acquisitio dominij p cōtinuationē tēporis. l. diffiniui: vt. ff. de vsuca. l. vsucap. si ergo est sublata quomodo potuit per pretorem renasci. videt q nō: vt. ff. de solutionibus. l. qui res. §. arcam. Respondeo. fictiōes aliquādo pīudicant veritati: sicut hic pretor fingit nō esse vsucaptū qd erat vsucaptū remouendo vsucapionē de medio: vt insti. de actiōibus. §. rursus: sicut & in alia fictione scilicet postliminij. q captus fingit semper in ciuitate fuisse. Item & in fictione. l. cornelie. que fingit captū mortuum hora captiuitatis: vt. ff. de cap. & post limi. reuer. l. postliminiū. & l. pater. §. vlti. & l. q si filius. Quando cōpetit rescissoria & quib⁹ detur.

3 ¶ †Videamus quando cōpetat & certe cōpetit: siue quis fuerit absens causa necessaria & probabili: puta reipub. causa. siue causa pbabili: vt studiorū: siue necessaria vt captiuitatis. Si autē ex volūtaria causa fuerit absens nō dabit ei rescissoria: vt. ff. ex quibus causis ma. in integ. rest. l. j. & l. necnō. in principi. sed pdictis psonis aliter & aliter datur rescissoria. ecce enim ad hoc vt absenti cā reipublice detur rescissoria. ista sunt cōsideranda. scilicet q fuit absens. Item q non affectauit q esset ambasiator p republica: sicut multi q rogant officiales q si debet mitti aliquis ambasiator p repub. quod ipse mittatur. Item q ierit tantum pro cōmodo reipub. & non pro suo commodo. Item q nō fuerit absens pp ter lesionē alterius. Item q non fuerit absens cause vitande litis. Item q non vadit maturius & ante tempus quod iniungitur. Item q potuit reuerti & non fuit reuersus & .xx. miliaria dantur per d. e ad reuertēdum q hec omnia requirantur dicunt iura. ff. ex quibus cau. ma. l. item hi & l. & qui data. & l. reipub. & l. abesse. & l. miles cōmeatu. Unde ad hoc vt rescissoria non competat ei qui fuit absens causa pbabili: vel republice & necessaria: reus in iudicio tales faciat positiones.

¶ Positiones rei quando quis abest causa probabili vel necessaria.

1 Actio rescissoria denegatur: si in prima secunda tertia & quarta confessione respondeat actor omnia esse vera.

Ego dico sacramēto meo vel pono: q tu dedisti operam & affectasti q esses ambasiator p republica aretina. Item dico q tu causa tue vtilitatis & causa tui commodi iuisti. Item dico q tu fuisti absens: ad hoc vt alium lederes. Item dico q tu fuisti abs͠n cā vitāde litis: quam litē talis inferebat tibi. Item dico q tu maturius fuisti absens ad hoc vt alium lederes q̄ debueras. Item dico q tantum tempus est finitum de mense q potuisti redire & non es reuersus Item dico q tali die arripuisti iter. Item dico q postq̄ redijsti tantum tempus cucurrit: quanto fuisti tempore absens: & sic non dabitur rescissoria: vt. ff. ex quibus cau. ma. in integ. resti. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter: si fiant iste confessiones in hac rescissoria varium effectum inducunt:

1 † qz in prima & in secunda tertia & quarta confessione. si respondet actor vera esse omnia denegatur rescissoria. In alijs autem confessionibus denegatur rescissoria pro illo tempore quo maturius iuit: pro illo tempore quo potuit redire vel debuit. & illa tempora non restituentur.

¶ Positiones actoris quando quis abest causa probabili & necessaria.

1 Actione in rescissoria si reus actoris positionem confiteat: puta q non fuit defensus: ipse actor ad totā cām restituetur.

Actor autem ad hoc vt obtineat in rescissoria: tales faciat positiones. Ego dico sacramēto meo q rem mei

possedisti in mea absentia: anno biénio vl triennio. Item dico q rem illam postea vsucepisti: computato tempore absentie ab vsucapione. Item dico q fui absens causa reipublice istius scilicet Aretine ciuitatis. Item dico q inuitus fui missus vt per hanc positionem excludatur illa positio: q data opera fui absens. Item dico q propter talem absentiam fui damnificatus in tantum. vt per hanc positionem excludatur positio rei. quod non gratia vtilitatis proprie fui absens. Item dico q tali die fuit mihi iniūcta ambasiata: et illo die iui vel sequēti. vt p hanc positionem excludat positio rei q maturius actor iuerit. Item dico q fuit pessimū tempus p naufragiū fractus vel viarū guerra postq̄ iui ambasiator. et sic cito redire non potui. vt. ff. ex quib9 cau. ma. in integ. resti. l. si cui in fine. et sic tollit positio rei. que est: q potuisti redire. et non redijsti. Item dico q postq̄ redij non potui habere aduocatum: nec potui cōducere hospitiū nec potui cōponere sarcinulas meas: vt. ff. ex quibus causis ma. in integ. resti. l. ab hostibus. §. sed qd simpliciter ptor. Item dico q ius in terra non reddebat. et sic per istam positionē tollit rei positio que est: q multū tempus pterijt, postq̄ redijsti: licet enim pterierit tēpus post reuersionē: tamen si per magistratū stat qd ius nō redditur. nihilomin9 cōpetit rescissoria: vt. ff. ex qbus causis ma. in i integ. resti. l. et si per ptorem. et he sunt positiones generales. verū si vellet petere rescissoriā ratiōe iudicij. reus facit tales positiōes. Positio rei. ¶ Ego dico sacramēto meo q tu fuisti legitime defensus si istud cōfitebit actor nō restituet nisi ad appellandū: vt. ff. de in integ. resti. l. vlt. Actor vero tales faciat positiones. Positio actoris. ¶ Ego dico q nō fui legitime defēsus. Item dico q nullo modo fui defensus † si enim cōfitebitur reus restituetur ad totam causam. vt. C. de procura. l. qui a te absente. et. C. ex. quibus causis ma. in integ. resti. l. j. ¶ Item in rescissoria quā intentat his qui fuit absens causa probabili: puta studiorum. tales faciat reus positiones.

¶ Positiones rei in rescissoria quando quis abest causa probabili.

Clericus et monachus ita priuilegio clericali gaudent: si ea fecerit que ad monachos vel clericos spectant.

Ego dico sacramēto meo q tu in scholis tota die cras cū ganeis: ludebas ad casardum. libros pignori semper habuisti. si istud confitet actor. ergo non potuit petere restitutionē quasi ex causa probabili. licet enim ex cause probabilis occasione fuisses absens. non tamen fuit causa probabilis. et ideo cessante causa cessat effectus. s. restitutionis † nam clericus et monachus ita gaudent priuilegio clericali: si ea faciant q̄ spectant ad monachos vel clericos: vt. C. de epis. et cleri. l. decernimus. et. l. generaliter. et. l. quicūq sub pretextu. ¶ Item dico sacramēto meo q quādo tu iuisti causa studij Bononiā vel Parisius q potuisti relinquere procuratorem: et nō reliquisti: si enim cōfitebitur istud nō habebit rescissoriam: vt. ff. ex quibus causis ma. in integ. resti. l. nec nō. in pnci. He sunt positiōes generales. verū si de iudicio q non fuerit defensus reus tales faciat positiones. Positio rei. Ego dico q tu fuisti legittime defensus. si istud confitebitur actor: non habebit rescissoriam: vt. ff. quādo appell. sit. l. j. et vlt. Positio actoris. ¶ Actor vero faciat tales positiones. Ego dico q min9 legitime fui defensus. item dico q nullo modo fui defensus: tunc habet ius appellandi suo iure et sine rescissoria: vt. ff. de i integ. resti. l. vlti. si autē dicat sacramento suo: ego nō potui relinquere procuratorē. vel reliqui: et mortuus est tūc rescissoriam habet quo ad appellādum: vt. ff. ex quibus causis ma. in integ. restitu. l. nec non. in princi.

¶ Positiones actoris absentis causa probabili.

Res alicuius qn̄ alicui vsucapta vl' prescripta fuerit: quas positiones facere debeat.

Actor vero absens ex causa probabili tales faciat positiones. Ego dico q' fui Bononie: vl' Aretine: vel Parisi' causa studij. Itẽ dico q' semper continue studui. item dico q' non potui relinquere procuratorem. item dico q' reliqui procuratorem. scz tic ú. item dico q' ille mortuus est. Item dico q' rem meam possedisti. item q' vsucepisti. Item dico q' illud tempus computas ad prescriptiones
1 vel vsucaptiões: † Hec sunt positiones q̃s aliquis facit tunc: quando res alicuius est vsucapta vel pscripta. si aũt velit intẽtare ideo rescissoriã qd forte fuerit damnificatus: quia fuit condemnatus. dicat actor. ego dico q' nullo modo fui defensus. Item dico q' fui minus legittime defensus/ et sic si hoc cõfitebitur reus restituetur ad appellandum: non restitutionis beneficio. sed suo iure. vt. C. quomodo et quando iudex. l. ab eo. Item et in rescissoria quam intentat, quis absens causa necessaria: sicut captiuitatis vel relegationis.

¶ Positiões rei absentis causa necessaria.
1 Captus a latrũculis statũ nõ mutat.

Reus facit tales positiones. Ego dico q' tu fuisti captus a latrunculis. et nõ ab hostibus. si hoc confitebit' actor.
1 non dabitur sibi rescissoria † captus eni a latrunculis statũ non mutat: vt. ff. qui testa. facere po. l. qui a latrunculis. nã cum possit agere cõtra eos nõ datur rescissoriae. sicut non datur exceptio pene promisse si aliquis fuit retentus a priuato. vt. ff. si quis caut'. l. ij. in fine. sed hanc cõfessionem non multum approbo: quia et si a latronibus aliquis impeditur. habet rescissoriã: vt. ff. ex quibus cau. ma. in integ. restitu. l. succurrit'. Item ego dico q' aufugisti ad hostes item dico q' potuisti relinquere procuratorẽ: et nõ reliquisti. Itẽ dico q' vbi fuisti relegatus potuisti adire pretorem per tuum procuratorem: vel adire tu potuisti presidẽ vbi eras. si eni confiteat' actor non datur sibi rescissoria. vt. ff. ex quibus causis ma. in integ. restitu. l. item ei. et. l. ab hostibus. ff. de minoribus. l. papinianus exuli reuerso. Item dico q' potuisti rediuisse a captiuitate vel relegatione iam est mẽsis et non rediuisti. vnde illius temporis denegat' rescissoria: vt. ff. ex qbus causis ma. in integ. resti. l. itẽ hi. Item ego dico q' eo animo redisti q' ad hostes: vel ad latrunculos redires. et si hoc cõfitebitur nõ habet rescissoriã: quia nõ videt' reuersus: vt. ff. de cap. et postlimi. l. nihil. et. ff. de edi. edic. qui sit fugitiuus.

¶ Positiões actoris absentis cã necessaria.
1 Mercatori an det' rescissoria: cũ sit absẽs causa probabili. s. mercature.
2 Anima cunctis rebus pciosior est.

Actor autẽ absens ex causa necessaria captiuitatis vel relegationis tales faciat positiões. Ego dico q' fui captus a talibus latronib'. vel ab hostibus. Itẽ ego dico q' fui relegatus. item dico q' tãto tẽpore fui relegatus vel captus. itẽ dico q' illo tẽpore vsucepisti. itẽ dico q' illud tẽp' cõputas i lesionẽ meã. ¶ De rescissoria sit q̃ dat' alicui absenti ex cã voluntaria nõ tracto: q2 nõ dat' ei nisi reuertat' iudice adhuc sedente p tribunali: siue sit vere cõtumax siue sit psumptiu': vt q2 citatus p pretorẽ nõ venit: vt. ff. de in integ.
1 restitu. l. diuus. ¶ † Sed nũquid mercatori dat' rescissoria cũ sit absens causa pbabili. scz. causa mercature: videt' q' nõ. vt. ff. ex quibus causis ma. in integ. resti. l. reipublice. et. l. itẽ hi. Sed respondeo. leges ille loquuntur quãdo quis sub occasiõe reipu. propriũ commodũ exequitur. qd non licet scdm iura. lz contra faciãt ambasciatores nostri temporis: vt. ff. de leg. l. eũ qui legato. §. vl. Uerũ si principalit' causa mercature sit absens: videt' q' sit absens causa pbabili. sicut scholaris causa studiorũ: vt. ff. ex qbus causis ma. in inte. resti. l. necnõ. in pncipio et q' ibi dicit q' datur rescissoria his q absunt causa probabili. postea qd dicit causa studiorum. gratia exempli' ponit idem et in alijs causis probabilibus. nam iurisconsulti aliquando cum in multis abundant exemplis. vnum gratia exempli ponũt vt

.ff.de vi z vi ar.l.j.§.qd vulgo. z.ff.ad
.l.corne.de falsis.si qs obrepserit.z.ff ad
.l.aquil. ita vulneratus.§.penul.nã cum
tinitu.l.illius necnõ.sit generale: quia di
cit dari restitutionẽ absentibus ex causa
pbabili. licet pse quasi in vno exemplo:
nihilominus lex erit generalis: vt.ff.de
iuris z fac.igno.l.regula.§.penul. Qd
enim detur eis restitutio. est arg.ff.de re
militia.l.vlti.z prodest istud notare pro his
q vadunt causa orationis.vel vltra mare
vel ad sanctũ Petrũ.vl ad sanctũ Jaco
bũ.vel ad sanctũ Antoniũ. vel ad sanctũ
Marcũ nã cũ detur rescissoria absentib9
causa mundi: multo fortius debz dari ab
2 sentibus causa anime † cũ sit dignior aia
omnibus rebus: vt.C.de sacro.sanc.eccl.
l.sancim9. nec obstat si dicat absenti cau
sa volũtaria nõ datur rescissoria. ¶ Res
põdeo: tali volũtarie que cadat in noie
cõtumacie vere vl psumptiue: z ita intel
ligit.l.ff.de in integ.restitu.l.diu9. actor
vero absens causa mercature vel oratio
nis: tales faciat positiones.

¶ Positiones actoris absentis causa pba
bili vel mercature vel orationis.

1 Decipiens deum z homines actione in
dignus est.

EGo dico q sum mercator. Item dico
q tali mercatura vtor. puta quia vado
in Franciam. emo pannos vel reuendo
vel alia mercatura. Item dico q hoc an
no vel hoc mense iui pro tali mercatura.
vel oratione in festo sancti Petri. vel Bo
nonie. in foro reni. vel Ferrarie. in festo
die dominice oliuarum. Item dico q iui
z mercatum feci. Item dico q tot men
sibus fui absens. Itẽ dico q illos men
ses computas in vsucapione. Item dico
q tu vsucepisti. Item dico q res quam
vsucepisti est mea. Item dico q fui causa
orationis vltra mare per annum. vel ad
sanctum Jacobum. Item dico q illum
annum computas in pscriptione rei mee.
Item dico q tu vsucepisti. ¶ Reus vero
tales faciat positiões. Positio rei. ¶ Ego
dico te aleatorem esse: vt per hoc exclu
datur positio illa q sit mercator. Item
dico q quando iuisti nõ pro mercato fui
sti: sed in foro eras cũ ganeis z lusoribus
viuẽdo luxuriose: z totã pecuniam amisi
sti. Itẽ dico q tu verecũdia motus retar
dasti venire. Item dico q tot mẽses sunt
q potuisti redire. Item dico te non iuisse
vltra mare. sed iuisti ad quendam amicũ
tuũ visitandũ. Item dico q licz illo tẽpo
re fuerit rumor q iueras vltra mare in
clusus fuisti cũ tota tua domicella quam
1 volebas cognoscere latent † z sic cũ de
ceperis deũ z hominẽ: indignus es resciss
soria. Item dico q talia sunt signa in se
pulcro dñi ita est formata ecclesia illa: vt
si ignoret ita. dat aperte intelligi q non
fuerit ibi.

¶ Positiones absentium contra presentes
qui vsuceperant.

1 Restitutio an det absentibus causa reipu
blice alicuius castri: vel ville: vel burgi
2 Rescissoria quando dari dicat.
3 Rescissoria vnde nascat: vtrum ex cõtra
ctu vel quasi: ex maleficio vel quasi: vel ex
varijs figuris causaz.
4 Rescissoria quanto tempore duret.
5 Actione in rescissoria qualiter libellus
concipiatur.
6 Judici qñ aliquid proponitur: qd spectat
ad officium suum: vel p modum denũcia
tionis tunc sine libello audire debet.

HEc sunt positiones quas faciunt psen
tes cõtra absentes: q volunt intẽtare
rescissoriam. Sed absentes quando
contra presentes vsuceperũt. tales cõfes
siones faciunt. ¶ Ego dico q procurato
rem reliqui. scz talem quem tu potuisti cõ
uenire: vnde cum non conueneris. nõ ha
bes rescissoriã vt.ff.ex quibus causis ma
io.in integ.resti.l.his q reipublice. ¶ Itẽ
dico q talẽ habui defensorem: qd habeo
multos consanguineos z amicos qs non
requisisti: qui me defendissent. vnde non
dat tibi rescissoria: vt.ff.ex quibus cau
sis ma.in integ.resti.l.item ait ptor. cum
.l.sequenti ¶ Item dico q tu potuisti da
re libellum potestati z interrumpere tem
pus qd contra te currebat quod est ino
ordinarium. g auxiliũ extra ordinariũ nõ

bet locū: vt. C. de annali excep. l. vt pfe/
ctus. ergo rescissoria non habet locū. q3
vbi locū habet ordinariū auxilium extra
ordinariū nō habet locum: vt. ff. de mino
rib⁹. l. in causa. ꝛ. ff: de edēdo. l. argenta/
rius. §. ii. ꝛ sic ti. ff. ex quib⁹ causis ma. i
integ. restitu. in eo ꝙ dicit de restitutiōe
p̄sentiū cōtra absentes. nullā potuit cape
re correctionē. per. l. illam. vt pfectus
secundum quosdam licet alijs videt con
tra. vt notat dn̄s meus in titulo ex qbus
causis ma. l. item ait pretor. Questio.
1 ¶ † Sed querit illud an p̄dicta restitu/
tio dēt absentib⁹ causa reipublice. alicu
ius castri. vel ville. vel burgi. ¶ Respō/
deo sic: ꝙ idē ius habet villa vel burgus
vel castrū. sicut ciuitas: vt. ff. de leg. j. l. si
heres. §. vicis. ꝛ. ff. ad trebel oib⁹. C. de
fundis limi. ꝛ palu. l. quicūq3 castellorū.
ꝛ. C. de fundis palu. rei priuate ꝛ salti/
bus. li. xi. l. cū qui. ¶ Fiunt autē iste po
sitiones quando impetrat rescissoria. vn
de ad hoc sciēdū est ꝙ quādo qs absens
vel p̄sens dicit se lesum vadit ad iudicem
ꝛ impetrat ab eo ꝙ illa vsucapio tollat
de medio: q̄ sibi nō obsit. in hac tali pe
titiōe cōcedenda sit restitutio vel nō. fiūt
p̄dicte positiōes. Postq̄3 autem restitutio
cōceditur a iudice ꝛ datur actio p̄mitiua
resuscitata: al's rescissoria. positiones iste
nō fiunt: sed fiunt positiōes que illi actiōi
p̄mitiue conueniunt. vt si fuit publiciana
actio: publicianas facit positiōes: que in
publiciana conu[illegible] vel si certi condi/
tio: similiter fac positiones actioni cōpe/
2 tentes. Questio. † ¶ Quare autē quan/
do cōpetit rescissoria dicit. P. ꝛ Johan.
quia tunc rescissoria datur: quādo a p̄to/
re cōceditur. id est quādo dicit p̄tor: ego
te restituo: ꝛ dico te esse in statu primitiuo
vsucapione de medio que interim cucur/
rit rescissa. Ante enim q̄3 ita dicat iudex
nulla cōpetit rescissoria. ratio est eui[illegible]ens
pro. P. ꝛ Johā. cū enī actio primitiua sit
sublata per vsucapionē quomō potes di
cere q̄ō vnq̄3 durēt: cū ex toto de iure ciui
li deseruit te prima actio: vt arg. ff. de rei
vendi. l. in rem. actio. ¶ Sed Johan. ꝛ

R. dicūt ꝙ ab initio etiā cōpetit hec re/
scissoria: s3 sine effectu mortua est nisi pre/
tor in ea sufflet spiritū vite. vnde ꝛ inspi/
rata per pretorem fit efficax. cum enim se
mel cōcessa est a pretore motiuo: nō est ne/
cesse iterū eam concedi: vt arg. ff. de con/
ditio. institu. l. que sub conditiōe. §. vlt. si
cut vides in bonorū possessione. nam illa
competit mihi: tamē nō possum bonorū
possessionem intentare, nisi ad eum pre
torem: vt. C. qui admit. ad bonorū posses
sio. l. vlti. ꝛ. C. de curato. furiosi. l. vlti.
¶ Q̄ō enī ab initio competit: dicit lex.
quia hec actio anno tollit: vt. C. ex quib⁹
causis ma. in integ. resti. l. vlt. ꝛ. C. de ca
ptiuis. et postli. reuer. l. ab hostibus redē
ptis. ꝛ. ff. de actionibus ꝛ oblīgatio. l. in
honorarijs: si tollit p̄scriptiōe. ergo con
pet. t. actioni cui non cōpetenti nō currit
p̄scriptio: vt. C. de annali excep. l. j. in fi.
ꝛ. l. vltima. ¶ Sed respondit. P. currit
p̄scriptio actioni rescissorie. id est petitiōi
al's impetrationi rescissorie. cū enim sit su
blata per vsucapionē quemodo posset re
suscitari. vt ar. ff. de solutionibus. l. qui
res. § arcam. Item ar. per Johā. ꝙ rescis
soria competit ab initio: nonne p̄tor resti/
tuet absentes. sic ergo nō videtur rescisso
ria excludi quos pretor in integ. resti. pol
licetur: vt. ff. de in integ. restitu. l. nemo vi
det. licet enim de iure ciuili res p vsuca/
pionē discesserit a domino p̄mitiuo: tamē
pretorio beneficio remāsit res in bonis il/
lius: vt in actiōe q̄ō metus causa: in quā
res remanet in bonis passi metū de iure
pretorio. licet de iure ciuili sit dominium
translatū: vt. ff. q̄ō metus causa. l. metum
. §. licet. ꝛ. ar. ff. de capti. ꝛ postli. reuer. l.
3 si libello. §. si qs seruū. Questio. † ¶ Que
ritur vnde nascat hec rescissoria. vtrum
ex cōtractu vel quasi ex malefic:o vel q̄/
si ex varijs figuris causarum. vt ff. de ac
tionibus ꝛ oblīga. l. j. Respō. quidā ꝙ nō
nascatur sed datur: ꝛ ista est datiua ꝛ non
natiua vt ꝛ gl's. C. de tr[illegible]nsac. l. commo/
ta immo actio i⁹ a orit ex pristino domi/
nio: ꝛ erit actio ista vtilis si postea tibi re
stituit, vel oritur ex p̄stina causa q̄ō domi

ficium iudicis illud operat qd actio: vn/de qd actio prosequit et iudicis officium prosequatur. Item per officiu iudicis. id est per restitutioné ledit ius alterius: vt dictum est. ergo debet dari libellus. vt sit instructus contradicat an cedat. vtru re/stitutio tibi concedat: concessa tali restitutione competit sibi rescissoria. id est actio primitiua restituta rescissa vsucapione de medio. in qua actione cócipitur libellus scdm Placentinu Libellus. † Vobis do/mino. M. potestati Aretino. conqueror ego Rof. de. B. qui posiderem meã sitam in tali loco: cuius cófines sunt tales. quã ré predictus. B. nó vsucepit nec alio modo quesiuit. vnde rem illam peto mihi resti/tui per rei vendicationem rescissoriam. et hoc si dominus fuissem per actionem pu/blicianam rescissoriam. et hoc in realibus actionibus: que dantur iure dominij vel quasi. ¶ Si autem róne pignoris dicens. peto rem talem per ationem ypothecar/riam: quam rem dico ipsum non vsuce/pisse vel alio modo acquisiuisse. ¶ Si autem in actione personali ita. peto. x. a ti/tio certi conditione rescissoria que sibi mutuaui: quia dico ipm huic actioni nó pre/scripsisse. et sic admittebat. P. talem libel/lum. quia dicebat quod in hac actióe per/mittit alicui mentiri istud nó admittim^{9} sicut diximus supra i publiciana. ¶ Vn/de ita concipe libellú in hac actione. Li/bellus. † Vobis dño An. potestati Areti. conqueror ego Rof. de. M. a quo peto ré talem sitam in tali loco. cuius fines sunt tales. et illam rem peto mihi restitui rei vé/dicatione rescissoria. si sum dominus. qz dico rem illam ad me iure dominij perti/nere. vel peto mihi restitui publiciana re/scissoria: quia dico me a non domino emis/se. Vel aliter concipies: rem meam sitam in tali loco in mea absentia vsucepisti. sed quia pretor rescindit vsucapionem: ideo per rei vendicationem. vel per publicia/nam rescissoriam: peto rem illam mihi re/stitui. Vel aliter. rem quondam meã possi/des. vnde quia pretor me restituit: ideo ré illam peto mihi restitui vtili rei vendica/tione. vel publiciana. Vel aliter. rem meã possides: hanc peto mihi restitui rei ven/dicatione rescissoria. vel publiciana rescis/soria: perinde ac si nó vsucepisses. Quod his modis possit formari libellus dicitur insti. de actionib^{9}. §. rursus. Oppositio. ¶ Sed videtur qz libelli isti non sunt re/cte concepti: nec etiam qz rescissoria pos/sit habere locum: nonne possessor factus est dominus de iure ciuili per vsucapio/nem. ergo primus dominus desinit eé do/minus: quia duo insolidú eiusdem rei do/mini esse nó possunt. vt. ff. cómo si vt cer/to. §. si duobus. et. ff. de acquiren. posses. possiden. §. ex pluribus. ergo quomodo potest intentare actionem primitiuam. nã si intentat actionem: aut primitiuam aut aliam: si primitiuam non potest: quia sub/lata est vt dixi. si est sublata: non potest su/scitari vt. ff. de soluti. l. qui res. §. aream. ¶ Si aliam actionem intentas ita respó/deo: non solum in illa obligatus: nec ex contractu vel quasi: nec ex maleficio vel quasi: et ita non teneor: vt institu. de actio/nibus. in principio. Si dicas qz sit dati/ua ex equitate pretoris vel primitiua re/stituet ex equitate pretoris: videtur miru certum est: quia par in paré non habet im/periú: vt. ff. de arbitris. l. nã magistratus. et. ff. ad trebel. l. ille a quo. §. tempestiuum. nec minor in maiorē: vt. ff. de minor. l. mi/nor magistratus. quomodo ergo ius pre/torium cum sit minus iure ciuili: vel equa/le tollit ius ciuile. Rñdeo. primitiua actio cópetit restituta de iure pretorio: et eadem est cum primitiua et ex eodem iure: licet sit ista vtilis que primo fuit directa. Potest enim pretor tollere ius ciuile vt hic. ff. de iusticia et iure. l. ius autem ciuile. §. ius pretorium. Formantur ergo isti libelli ve/re et bene de iure pretorio. non autem de iure ciuili. quia licet de iure ciuili res sit amissa. tamen de iure pretorio fuit in bo/nis. et remansit in bonis meis. vt. ff. quod metus cã. l. metum. §. licet. et. ff. de capt. et postlimi. reuer. l. in libello. §. si quis ser/uum. Questio. † Sed querit an possit in eodem libello peti restitutio et proponi re/

scissoria. quidā negauerūt. quia separata debent esse ista iudicia: vt ar. ff. de procu. l. qui propter. §. max. me. cū primum peta‑tur exhibitio iudicio. secundum intentetur iure actionis. Nihilominus tamē Johan. ad‑misit q. vel unqz in eodem libello possit pe‑ti. et hoc causa minuendarū litium: perti‑net enim ad pretorē lites minuere: vt. ff. si certum petatur quicquam. et in auctē. de lit‑tig. esis coll. viij. §. ad excludēdas. nam et causa minuendaru litium vna actione fa‑mil. herc. et c. plures hereditates possunt diuidi: et plures societates vna actione pro socio separari: vt ff. famil. herc. l. here‑des. §. de pluribus. et ff. pro socio. l. socie‑tatem non posse. §. si plures. Hoc etiam admisit dominus Johan. in actione ad ex‑hiben. et rei vendica. quod possit in codē libello vtraqz proponi: vt ita dicam. peto rem exhiberi: et exhibitam vendico rei vē‑dicatione: vt ar. ff. cōmod. l. ij. ¶ Unde se‑cundum dominum Johan. ita concipiet libellus super vtroqz hoc modo. Libel‑

5 lus secundum Johan. † Uobis dn̄o An‑aretino potestati supplico ego. R. qui cū absens essem causa reipublice. vel causa studiorū. vel mercature: et p talē absentiā lesus sim: quia talis rem meā vsucepit. ideo vt vsucapio remoueatur de medio. officium vestrum imploro et peto per offi‑ciū vestrum restitui et vsucapione rescissa propono contra. M. qui rem meā possi‑det sitā i. tali loco rei vēdicationē rescisso‑riam vel publicianā: et per illā peto rem il‑lam mihi restitui. Oppositio. Sed videt q libellus iste pro parte scilicet qua pro‑ponitur rescissoria que nondum compe‑tit sit male cōceptus. nā est certum q an‑te restitutionē mihi concessam rescissoria nō datur. Si ergo nō est nata quomodo eā intentare possum: cū actio sit ius perse‑quēdi in iudicio quod nobis debet: vt in‑stitu. de actionib⁹. §. i. nō qd nobis futurū est deberi. nec enim iudiciū de futuris eē potest: vt ar. ff. de iudic. l. non quemadmo‑dū. Respondit Johan. bene. nam et actio ab initio nō competit et intentatur de fa‑cto: et tamen si postea ceperit cōpetere de‑

iure videtur ab initio intentata: vt in pi‑gnoraticia: vt ff. de pignoraticia actione. si rem alienam. § vlt. hoc etiam in actio‑ne de peculio que ab initio nō cōpetit: nec bene intentat. At tamen ex post facto vide‑tur bene intentata ab initio: vt. ff. de pecu‑lio. quesitum. hoc idem in rei vēdicatione vt. ff. de rei vendica. l. in auti. m. §. j. sic et in rescissoria. vt licet adhuc non competat: tamen quia competitura est in proximo: et ante sententiā de iure intentat. Et hec de rescissoria vt vberiora tractaui. alia quere i sūma dn̄i mei Azonis. C. de resti. militū. et in sūma quā notaui de actionibus.

¶ Si colonus vel inquilinus conduxerit a te domū vel fundum sunt tibi obligata omnia inuecta et illata pro pensione et dā‑no dato: vnde potes illa bona obligata aduocare a quolibet possessore per actio‑nem seruianam.

¶ De actione seruiana. Rubrica.

1 Actio seruiana ad hoc vt competat quot necessaria sint.

2 Turpe est pompa patere diuitias et rei fa‑miliaris detegere paupertatem.

3 Scholariū: q sunt arcuū pro maiori pte minores: an tacite bona obligentur.

4.5. Positiones actoris et rei in actione ser‑uiana.

6.7. Libellus in actione seruiana quomodo concipiatur.

8 Actio seruiana quare inducta fuerit: cum saluianum interdictum sufficeret.

Si colonus vel inquilinus tuus condu‑cat a te predium vel domū: omnia sunt obligata tibi pro pensione domus. que sunt inuecta vel illata: vt. C. locati. et con‑ducti. et. C. in qbus causis pignus tacite contra. si nō inducta. ff. in qbus causis pi‑gnus tacite contra. l. j. et. ij. et. iij. Unde si aliquo casu possessio rei perueniat ad ali‑quem potes ab eo aduocare p actionē ser‑uianā. ¶ Que actio ad hoc vt competat

1 tot sunt necessaria. ¶ † Primo q cōtra‑ctus locationis precesserit. ¶ Secundo q res sint inuecte et illate in predium vel in domū. Hec duo probantur. ff. in quib⁹

cau. is pigno. taci. contra. l. si horreum. & ff de pactis. item quia. ¶ Tertium q in urbanis non desideratur scientia vel ignorantia sciat vel ignoret dominus illa illata esse. In rusticis autem desideratur scientia domini. idest quod dominus illa illata sciat: ad hoc ut teneantur pignori: ut ff. ex quibus causis pign. vel tacite contra. l. eo iure. C. locati & con. l. certi iuris. Et est ratio: quare aliud in urbanis in quibus non desideratur scientia: aliud in rusticis.
2 † quia turpe est pompa patere divitias: & rei familiaris detegere paupertatem: ut. C. li. x. quando & quibus quarta pars ex bonis decurio. de. l. ij. Sed in rusticis ideo exigitur scientia: quia rusticorum sancta simplicitas non novit nisi ligones & aratra. unde merito talia possunt sine turpitudine videri. ut notavit dominus meus. C. locati & con. l. certi. ¶ Item est & quartum necessarium scilicet q res invecte sint: & eo animo invecte ut perpetuo essent ibi donec colonus vel inquilinus moraretur in predio: al's si ad tempus sunt illate: ut usque ad mensem essent ibi: sicut forte faciunt mercatores qui merces inferunt ut revendant: non competit pro illis serviana. ut. ff. de pigno. l. debitor. ¶ Item quintum est necessarium: q res sit talis illata: cuius rei inquilinus sit dominus. vel saltem nomine illius rei habeat publicianam: alioquin non daretur serviana. nam ea quis obligare potest: que quis de bonis suis facit obnoxia: ut. C. que res pignor. oblig. pos. l. qui filios. in fine. & ff. de pignor. si habeo. & q res illa fuerit saltem in bonis conductoris: ut. ff. de pignor. & que nondum. idest quod nomine illius rei habuerit actionem vel retentionem: ut. ff. de acquiren. re. do. l. rem in bonis. ¶ Sextum: q res sit talis que possit obligari: nam si res talis est cuius commercium quis non potest habere sicut in rebus sacris illa res non potest pignori obligari: ut. ff. que res pignori oblig. possel. l. j. §. eam rem. ¶ Septimum: q ille res intelligantur obligate: quas quis specialiter esset obligaturus. non ergo bracce. non concubina. nec talia. ut. ff. de pignor. l. obligatione generali. & arg. ff. de peculio. l. qui liberam. ¶ Octavum: q precium conventum fuerit certum pro locatione predii vel locatione domus. al's nec locatio esset ulla: nec essent aliqua obligata sine precio. ut. ff. locati. & con. l. ij. & ff. deposi. l. j §. si quis servum custodiendum. ¶ Nonum: q res possideatur a reo. nam cum sit in rem actio ista: ut. C. de pigno. l. pignoris. necesse est q reus possideat. arg. C. de alienatione iudicii mutan. di causa fac. l. j. ¶ Item est & decimum necessarium: q sit maior vigintiquinque annis colonus vel inquilinus: ad hoc ut res eius tacite obligentur. minoris enim res tacite non obligantur: quod sic probo. res tutorum tacite obligantur: ut. C. de administra. tuto. l. pro officio: sed minor tutor esse non potest quia hi demum tutores esse possunt: quorum res obligari possunt: ut. C. de leg. tuto. l. ulti. Sed res minorum non possunt obligari: ut. ff. de rebus eorum qui sub tuto. & curato. sunt. l. i. & C. de administrat. tuto. l. lex. Si ergo expressim non obligantur: ut. ll. predictis. ergo nec tacite: quia non debet plus posse tacitum q expressum. ut ff. de verbo. obliga. quicquid. & ff. de arbitris
3 l. celsus. Questio. † Quid ergo dices de scholaribus qui sunt Aretii vel Bononie: qui pro maiori parte sunt minores: nunquid tacite obligantur eorum bona: videtur q sic. nam Macedonianum cessat si in scholis filiofamil. sit mutuata pecunia: ut. ff. ad macedonianum l. sed & iulianus. §. si filio: sed non puto. potius enim habetur ratio etatis q macedoniani: ut ff. de minor. l. verum. §. ulti. qui. Ergo erit. Respondeo. bona non obligantur. sed ipse tenebitur ex conductione. nec implorabit in integ. restitu. quia Socrates & Plato fecissent idem. ¶ Unde in hac actione faciat actor tales positiones. Positio actoris. † Ego dico sacramento meo q ea que
4 in libello proposui reus mihi reddere debet. ¶ Item dico q talem domum meam vel talem fundum meum ego locavi Titio

pro decē libris. ¶ Item dico q res ista quā peto fuit inducta a Ticio vel illata in domum vel fundū ex mea scientia fuit illata vel inducta. ¶ Item dico q res ista fuit illata vel inducta in fundum: ad hoc vt esset ibi donec colonus vel inquilinus esset in domo vel in fundo. ¶ Itē dico q res est talis que potest obligari. ¶ Item dico q res ista fuit Ticij: quia fuit dominus rei illius: vel ius habebat in re illa. ¶ Item dico q rem istā tu possides. ¶ Item dico q rem istam Ticius esset simpliciter obligaturus. ¶ Item dico q Ticius maior fuit tempore conductionis. ¶ Sed anteq̄ proponat semper sit cautus reus q si potest cum securitate sacramenti negare: maxime quia positiones pendent ex facto alterius. Unde potest habere credulitatem suam ad sic: vel non: neget si potest omnia predicta: et ita actori incumbet onus probandi: tamen ipse reus tales faciat positiones. Positio

5 rei. ¶ † Ego dico q tu prediū vel domū locasti Meuio pro isto anno. si istud confitebitur actor: excludit ab intentione sua ex toto. q si per locationē istius anni faciam ticio: ipse agit et confiteat se locasse Meuio: ex toto tollit sua intentio: quia si locauit vno pro isto anno impossibile est q alij insolidum locasset. quia duo insolidum eiusdem rei locatores esse non possunt: vt arg. ff. commo. l. si vt certo. §. si duobus. ¶ Item dico q tu debes recipere a Ticio frumentū pro ista domo quā sibi tradidisti fruendā pro hoc: et sic si hoc confitebitur nō erit locatio: quia sine precio locatio nulla est: vt supra dixi: sed erit quidam cōtractus innominatus: vel facio vt des. vel do vt des. et sic omnia inuecta nō erunt obligata pro illo frumento: quia hoc cautū legibus non inuenimus. ¶ Item dico q res iste eo anno quando habui domū conductam per totum illum annum fuerunt apud sempronium. et si istud cōfitebitur: non potest dicere actor q ista fuerunt inuecta vel illata. ¶ Item ego dico q tu in fundo quem locasti sciuisti (?) . . . res tantum illatas. si istud confitebitur sequitur q pro alijs non potest dari seruiana ex quo non fuerunt illate. ¶ Item dico q res ista illata a Ticio erat merces quā Ticius volebat vēdere: et tota die ex illa mercē vēdebat. ¶ Item dico q ticius rē istā habuit i causa cōmodati: vel depositi: et si concedat: sequitur q nullū ius habebat in re. vnde non potuit obligari. ¶ Item dico q rem illam non possidet. ¶ Item dico q res talis est que obligari non potest. ¶ Item dico q Ticius fuit minor vigintiquinq annis. ¶ Item dico q Ticius rem istā pro aliquo nulli de mundo obligasset. ¶ In hac autem actione concipit ita libellus.

6 Libellus. † Uobis domino An. potestati Arc. cōqueror ego Rof. de. M. qui iniuste rem talē detinet: quā rem dico mihi restituendam: vel restitui debere. cū sit mihi obligata propter pensionem fundi vel domus debitam mihi a colono meo vel inquilino. que pensio est decē libris. vel propter damnum datum in domo locata: qđ damnū est decē solidorum. ad quam rē restituendam seruianam actionem propono. ¶ Qđ recte sit iste libellus conceptus probo. q2 actio ista cōpetit pro rebus obligatis: pro mercede vel pro pensione vel pro damno. vt supra in principio huius actionis dixi. et dicit institu. de actionib⁹. §. seruiana. et q de iure intentet contra possessorē patet: quia est rei persecutoria: vt. C. de pignor. l. pignoris. institu. de actionibus. §. sequens. si rei psecutoria: et tu possides recte intentatur contra te. vt q2 possessio parit aduersario actionem in rē vt C. de alienatione iudicij mutādi causa fac. l. vnica. Oppositio. ¶ Sed videtur q iste libellus male cōcipiatur. et hoc modo probo. certum est q seruiana possessionem nudam aduocat: vt. ff. de euic. l. si cum venditor amouisset. §. j. si possessionē aduocat nudam. quomodo ergo intendit vt res illa restituatur: nō potes aliquo modo intendere: immo debes possessionem petere rei debere tibi restitui: cum aliud sit precium rei: aliud precium possessionis. vt. ff. vti possi. l. si duo. §. vltimo.

¶ Item

¶ Item et aliis videtur conceptus libellus male: quia per libellum intentatur petitorium: cum dico: peto rem. et ex natura actionis videtur quod sit possessorium: sicut dixi. Respondeo. immo bene concipitur libellus. nec obstat predicta lex. si cum venditor: quia quod ibi dicit: nudam possessionem aduocat. ita intellige. id est aduocat rem ratione possessionis non ratione dominii. Interest enim sua possidere rem illam: ut cautum sit sibi pro debita pensione: ut in. institu. quibus modis re. contra. obli. §. vlti. et quod habeas ita necesse exponere vide leges. Nam in hac seruiana habeo necesse probare rem fuisse in bonis coloni debitoris: vt. ff. de pignor. l. si quis superatus. et l. et que nondum. quod in possessoriis non est necesse probare: sed tantum me in possessionem fuisse et deiectum fuisse. ¶ Item ideo dicitur nudam possessionem aduocat: quia si possessor quicunque sit vult offerre et soluere debitum tibi: repellit te creditorem agentem. et sic confirmat sibi possessionem illius rei: vt. ff. quib⁹ modis pignus vel ypo. l. paulus. respondeo. ¶ Quidam tamen metu questionis istius concipiunt ita libellum. Libell⁹.
7 † Deo et vobis domino. B. potesta. Aretino conqueror ego Ros. de. M. qui rem talem possidet. obligatam mihi pro pensione domus vel fundi: vel pro damno ipsius domus: que pensio est vel quod damnum est decem lib. a tali colono vel inquilino. vnde peto possessionem illius rei mihi restitui. vel peto rem mihi ratione possessionis restitui. et hoc peto per actionem seruianam. et sic melius est istam clausulam apponere: rem peto mihi restitui ratione possessionis: et non illam possessionem mihi peto restitui. quia si ita ponerem teipsum excluderes: cum possessionem rei nunquam habuisti: sed petis rem tibi restitui ratione possessionis. id est quod res illa sit in possessione tua. et sic quocunque modo concipiatur libellus recte concipitur. Questio.
8 † Unde queritur: quare actio ista seruiana fuit inducta: cum sufficeret interdictum saluianum. quod locum habet aduocando bona inquilini vel coloni. vt. ff. de saluiano interdicto. l. j. Respondent quidam quod saluianum competit ratione seu gratia possessionis tantum: hec actio gratia iuris licet rem ratione possessionis aduocet. vnde illud possessorium: ista petitorium. vel aliter in seruiana debet probare locator rem fuisse in bonis coloni. vt. ff. de pignor. l. et que nondum. §. quod dicitur. at in saluiano
2 hoc non est necesse probare. ¶ Item saluianum competit contra conductorem et eius heredes tantum. vt. C. de interdicto sal. l. j. seruiana contra omnes possessores: et contra eundem. vt. ff. de saluia. interdicto. l. vlti. et hoc quidam dicunt: licet. l. illa aliter intelligatur: nec admitto quosdam dicentes quod hec actio sit annalis: imo perpetua: quia licet pretoria est tamen rei persecutoria: vnde perpetua. vt. ff. de actio. et obli. l. in honorariis.

¶ Si aliquis possideat rem tibi pignori obligatam potes ab eo petere per actio. quasi seruianam que ypothecaria est.

¶ De actione ypothecaria que datur creditori. Rubrica.

1 Actio hypothecaria: que datur creditori ad hoc vt competat quot requirantur.
2. 3 Positiones actoris et rei in dicta causa que.
4 Actio hypothecaria competit: postquam principalis excussus fuerit.
5 Libellus in dicta actione quando formetur.

Si aliquis possideat rem mobilem vel immobilem tibi pignori obligatam siue sit debitor siue alius poteris ab illo rem illam aduocare. et hoc potes facere proponendo actionem quasi seruianam que appellatur ypothecaria. ¶ Que actio ad hoc
1 vt competat tot sunt necessaria. † ¶ In primis quod debitum subsit. i. quod in rei veritate numeraueris sibi pecuniam vel aliud quod continetur pondere numero vel mensura: vt institu. quibus modis re contra. obli. §. vlti. et. ff. que res pig. ob. po. l. vlti. et sic frequentius contrahitur ypotheca in reb⁹ talibus. vel quod res aliqua sit vendita et pro defensione illius rei sit tibi res illa obligata. vt ff. qui pot. in pig. ha. l. creditor. §. post diuisionem. vel si aliquid tibi promitto soluere vel constituo me debitorem pro alio et obligo pignus. vt. ff. de constitu. pecu. l. qui

autem. ꝛ ff. de pignoꝛ. l. j. §. pacto. ꝛ sic breuiter nota. necesse est ꝙ aliqua obligatio pcedat ad hoc vt q̄si seruiana. i. ypothecaria locū hꝫ. ¶ Secūdū est necessariū ꝙ sit res obligata vel cōsensu solo sine traditiōe: qḋ sufficit cōsensū dico debitoris: sicut faciūt tota die debitores qui dicūt sit istud sub ypotheca rez mearum. vt. ff. de pig. actiōe. l. j. vel traditione rez interueniente. vt istit. qb⁹ modis re cōtra. oblig. §. creditoꝛ. ꝛ sic quātū ad actionē ypothecariā nō est dr̄ia si cōtrahaẜ ypotheca solo consensu vel rei traditione. vt istitu. de actiōib⁹. §. iter pign⁹: tn̄ est dr̄ia inter pignus: ꝛ ypothecā quātū ad pignoꝛaticiā: qꝛ actio pignoꝛaticia nunq̄ꝫ debitoꝛi p pignoꝛe daẜ: nisi qn̄ rei traditio itercessit: ꝛ ita itelligiẜ qḋ habes istitu. qb⁹ modis re cōtra oblig. §. creditoꝛe: obligaẜ pignoꝛaticia ad rē restituēdā. s. qn̄ traditio īteruenit. ¶ Tertiū ē necessariū ꝙ res sit talis q̄ possit obligari vt in supioꝛi actiōe diri. ℣. sextū ꝙ res sit talis ꝛc̄. ¶ Quartū ꝙ ille q obligat rē sit dn̄s rei vel habeat ius in re illa vt in supioꝛi actione notaui. vel hꝫ sit res aliena q̄ fuit obligata volūtate dn̄i. vel eo ratum habēte. vt. ff. de pigno. actione. l. aliena res. ꝛ ar. ff. cōmo. l. si vt certo. §. nūc vidēdū. ¶ Quintū ꝙ sit maioꝛ. xxv. ann̄. q rē illā obligauit: vt in superioꝛi actione notaui. ℣ itē est ꝛ decimū necessariū ꝛc̄. ¶ Sextū ꝙ res fuit in bonis illius debitoꝛis qn̄ fuit spālr̄ obligata: nō gn̄alr̄. vt. ff. de pigno. ꝛ q̄ nōdū. §. qḋ dr̄. ꝛ diciẜ res ēē in bonis nr̄is: cui⁹ rei noīe actionē hēmus vel retētionē. vt. ff. d ac q ren. re. do. l. rē in bonis. Septimū ꝙ si generaliter fuerūt bona obligata: ꝙ res illa sit talis quā spālr̄ qs esset obligatur⁹: vt supius notaui. ¶ Octauū ꝙ debitum sit iure debitū si eni factū est pactū de nō petendo: tolliẜ ypothecaria aliqn̄ ipso iure: aliqn̄ p exceptionē. vt. ff. de pactis. l. si tibi. §. de pignoꝛe. ꝛ ibi hoc notat dn̄s me⁹. ¶ Nonū ꝙ talis sit psona q̄ possit obligari. nō furiosus ergo necnō is cui bonis interdictū est. vt. ff. de vb. ob. is cui. ꝛ ar. ff. cōmo. nec in furiosum. Itē nec filiusfa.

in mutuo pp macedonianū senatuscōsultū. vt. ff. ad mace. l. sed ꝛ iulianus nisi in illis casib⁹: vt i vltio ꝛ penl̄. §. illius. l. sꝫ ꝛ iul. ¶ Itē decimū est ꝙ reus possideat rē quā p ypothecariā aduocat: vt in superioꝛi action notaui. ¶ Unde i hac actione facit actoꝛ tales positiones: ꝛ pꝛimo 2 generalem ¶ Positio actoꝛis. † Ego dico ꝙ ea que in libello petij de iure petere possum. Item dico ꝙ tibi mutuaui viginti libras: vel tu vendidisti rem talem. Item dico ꝙ tu p illis denarijs obligasti mihi bona tua specialiter vel vniuersaliter. Item dico ꝙ pꝛo euictione illius venditionis obligasti mihi talem rem. Item dico ꝙ tu cōstituisti te debitoꝛem pꝛo ticioꝛ ꝛ obligasti talem rem. Item dico ꝙ quando mutuaui tibi denarios meos tu obligasti mihi omnia bona tua: ꝛ per tuum cōsensum fuerunt mihi obligata vel tradita. Item ego dico ꝙ res illa est talis que obligari potest. Item dico ꝙ tu es dominus illius rei: vel habes in re illa ius: vel si fuit res aliena dicas: ego dico ꝙ talis qui est dn̄s rei consensit vt obligares: vel ratū habuit: vel ei successisti. vt. ff. de pigno. actione. si rem alienā. ꝛ. l. rē alienam. Item dico ꝙ res ista erat i bonis tuis cū fuit specialiter obligata. Item dico ꝙ tēpoꝛe illo quādo mihi obligasti fuisti maioꝛ. xxv. ann̄. vel si minoꝛ fuit tēpoꝛe obligationis: dicas: ego dico ꝙ compleuisti iam. xviij. ann̄. Item dico ꝙ ticius debitoꝛ meus qui mihi rem istam obligauit nomine illius rei habebat actionem vel exceptionem tempoꝛe illo quando mihi obligauit. Item dico ꝙ res est talis que obligari potest. Item dico ꝙ ea que mihi debes cum effectu debes. vel ego dico ꝙ tu es mihi obligatus ciuiliter ꝛ naturaliter: ꝛ adhuc teneris mihi cum effectu: pꝛo quo debito tu obligasti mihi tua bona. Item dico ꝙ tu es homo qui recte cognoscis: ꝛ bene administras negocia tua. vt per hoc excludatur: ꝙ non sit furiosus: vel non sit ei bonis interdictum. Item dico ꝙ tu es talis persona que de iure obligari potest. ¶ Reus

autē ita se defendat: et si potest negare i pri-
3 mis neget. † Positio rei. ¶ Ego dico q tu creditor istos denarios quos mihi convenisti mutuare mutuasti sempronio. Itē dico q tu convenisti mihi mutuare denarios dic tali: sed postea numerasti mihi post mensem: et tempore numerationis res illa non erat in bonis meis: si istud confitebitur actor non habebit ypothecariam pro re illa. vt. ff. que res pigno. ob. pos. l. ticius. Item dico q rem tibi vendidi tantum vel constitui me debitorem tantum. si hoc confitebitur actor ppter istud verbū tantū excludit q nō potest proponere ypothecariā. Item dico q tu mutuasti mihi denarios tantum. et si hoc ɔfitebitur actor erit cyrographarius creditor solummodo et nō ypothecarius. Item dico q res illa est aliena nec aliqđ ius habeo in re illa. Item dico q res illa est talis que obligari nō potest. Item ego sum talis qui iure obligari non possum. Item dico q tu fecisti mihi pactum de non petendo. Item ego sum liberatus tempore. Item dico q tu sciebas rē illā fore alienam quando obligabā. si istud confitebitur actor nō habebit postea contrariam pignoraticiam: et cessat etiam crimen stellionatus. vt. ff. de pignor. actio. l. tuto. §.
4 sed si sciens creditor. ¶ † Est autē aliud notandum in hac actiōe q ita demū competit hec actio postq̄ fuerit excussus pncipalis. vt in auct. de fideius. §. sed neq3. col. j. licet auct. de liti. sit contraria: vt ibi
5 notatur. † ¶ In hac actione ita concipitur libellus. Libell⁹. Vobis domio An. potesta. areti. conqueror ego R. de. M. qui iniuste detinet rem talem mihi obligatā a ticio debitore meo p. x lib. pisanorū quas sibi mutuaui. Unde peto rem illam mihi restitui. et ad hoc ppono ypothecariā actionē: vel quasi seruianam. ¶ Qō ita recte concipitur libellus: ita probatur. certum est q actio ista in rē est. vt. C. de pigno. l. pignorō et datur contra quēlibet possessorē si res sit obligata pro debito: vt probatur istitu. de actionibus. §. item quasi seruiana. Oppositio. Uerum opponitur q videtur male conceptus libellus, nam ponitur i libello iniuste. quid enim si iuste ille possidet: forte quia habet titulum a domino. quomodo ergo dico i libello iniuste. Respondeo: posset sine illo verbo recte concipi libellus. et si apponatur nō viciaret libellus. licet eni3 iste possideat quia habeat titulum: tamen quantum ad me iniuste possideret: qa licet res transierit ad te. transiuit tamen cum onere suo. vt. ff. de acquiren. rerum do. l. traditio. Oppositio. Item alio modo opponitur. ypothecaria nudā possessione aduocat: quomodo ergo intentatur ad rē. Respondeo. dic vt notaui in superiori actione. in simili questione. xii. oppositio. sed videtur q illic libellus et cetera.

¶ Si conduxisti arcam vel solum et imposuisti ibi superficiem: et modo illud solum cum illa superficie ab alio possideatur: potes ab eo p vtilē rei vēdicationē vēdicarꝫ.

¶ De vtili rei vendicatione que superficiario datur. Rubrica.

1 Actio vtilis in rei vendicatione: que superficiario daꝫ ad hoc vt ɔpetat: q̄ requiranꝫ
2. 3 Positiōes actoris et rei i dicta actiōe q̄.
4 Libellus i dicta actione quomodo fiat.
5 Dñs in actiō: dicta si qs nō fueri t: aliqs tñ credens cū dñm: supficiē imposuit: nūquid rei vēdicationē vtilē intētabit.
6 Actio quomō et q̄ quē procedat: si ill: a soli possessione cadat: in quo supficiē hꝫ.

Conducit aliqs areā vel solū et imponit ibi supficiē sicut tota die de facto ɔtingit: si cadit a possessione illius rei pōt intētare actionē ad rem illā petēdā: q̄ vocaꝫ vtilis rei vēdicatio: vt. ff. de supficie. l. j. et ar. ff. si ager vec. vl' emphi pe. l. j.
1 et. ij. † ¶ Ad hō āt vt i'ta actio cōpetat tot sunt necessaria. ¶ Primū q cōtract⁹ locatiōis pcesserit: vt. ff. de superfic. l. j. §. j. vl' ali⁹ cōtractus: vt dōatiōis vel ali⁹: vt in predicta. l. j. ¶ Secundū: q rē conduxit ad non modicū tēpus. vt. ff. de superficie. l. j. §. quod ait ptor: qđ tempus accipio nō modicū: forte vsq3 ad decē annos: vt arg. C. de prescriptio. longi tempo. de.

cem vel viginti annoꝝ. l. vlti. vel etiam quinquénium. vt ar. ff. de sepa. l. j. §. qd dictú est. si enim vsq ad annú códucat secus est cú nō habeat ius in re: qa nec mortuo dño nec viuo possidet. vt. ff. de vsuca. l. nō solú. §. qd vulgo. ¶ Tertium est necessarium q superficies sit iposita. ¶ Quartum q aduersarius possideat: quia hec requirunt in qualibet reali: quia possessio subijcit aduersarium actioni in rem. vt. C. de alie. iudi. mu. cau. fac. l. vnica. vl' quod dolo desierit possidere: quia dolus pro possessione habetur. vt. ff. de peti. heredi. l. sed si lege. §. si autem sunt. ꝛ. ff. de rei vēdica. si nautem. ¶ Quintú q ille qui locat sit dñs vel saltē habeat publicianam. ¶ In hac actione actor faciat tales po-
2 sitiones. Positio actoris. † ¶ Ego dico q ea que continent in libello de iure petere possum. ¶ Item dico q titius locauit mihi solum vel donauit vel vendidit: ad hoc vt superficiem imponerē. ¶ Item dico q conduxi solú ad superficiē imponendam vsq ad decē annos. si neget de decēnio ꝛ ipse dicat de nouē. si negauerit de nouē. ipse dicat de octo. ꝛ sic vsq ad quinquennium. quia illud accipio nō ad modicum tempus: vt supra dixi. Item ego dico q superficiem que est modo in solo ego imposui vel feci imponi. ¶ Item dico q titius fuit dominus vel quasi istius soli. ¶ Reus autem faciat tales positiones. In primis si potest negare saluo suo
3 sacramento neget. Positio rei. † Ego dico q titius est minor vigitiquinq annis. si istud confitebitur actor licet donauerit sibi vel vendiderit vel locauerit nō valet sine pretore. vt. ff. de rebus eorum qui sub tuto. vel cura. l. j. ¶ Item ego dico q titius solú illud in quo dicit esse superficiem vendidit ꝛ tradidit Meuio anteq superficies fuisset imposita. si istud confitebitur actor: sequit q excludat ab intētione sua: quia titius nullum ius habuit quod potuisset transferre. vt ar. ff. de acquiren. re. do. l. traditio. ꝛ de reg. iur. nemo plus iuris. ¶ Item dico q vsq ad annum conduxisti domú istā vel solú. si istud cōfitebit actor excludit ab intentione sua: quia nō conduxit ad nō modicú tempus. ¶ Item ego dico q rem istā non possideo nec dolo desij possidere. ꝛ sic absoluit. Uerútamē caueat: quia si probatur quod possideat transferetur possessio in actorem. vt. ff. de rei vendica. l. vlti. ꝛ he positiones locum habent tam contra dominú soli q contra quēlibet possessorē. nā ꝛ ista vtilis rei vendicatio dat contra dominum. vt. ff. de superfi. l. j. ¶ Item dico q titius non fuit
4 dominus nec quasi. † ¶ Cócipitur autē in hac actione libellus hoc modo. Libellus. Uobis domino Ber. conqueror ego. R. de. M. q in iuste possidet rem talē sitam in tali loco: cuius tales sunt cōfines: quam rem conduxi: vel ex causa donationis habui. vel emi a titio ad superficiem imponendam: ꝛ imposui superficiem que in solo est modo. Unde peto rem illam mihi restitui. ꝛ ad hoc propono vtilē rei vendicationē. peto etiā ꝛ pēsiones perceptas ꝛ percipiendas: que sunt decē lib. pisanorum: perceptas ꝛ consumptas: peto p cōditionē sine causa perceptas ꝛ extentas vtili rei vēdicatione pcipiēdas officio vestro dñe iudex. ꝛ hoc si fuerit malefidei possessor qui tenet de percipiendis. al's nō. vt notaui supra de publiciana. Uel sic petorem talem mihi restitui pper superficiem quā imposui in solo predicto concesso mihi a titio ex causa locatiōis facte ad nō modicum tempus: vel donationis. vel emptionis. vel alterius cōtractus. ꝛ ad hoc ppono vtilē rei vendicationem. ¶ Qd isti libelli de iure cōcipiant. pbatur. ff. de supfi. l. j. §. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ pbāt illa que in principio huius actiōis dixi. Oppositio. Sed vr q libelli sint male concepti: certú est q is qui superficiē imponit statim facit eius superficiē cuius est solū: nam quicquid solo inedificatur solo cedit. vt instiu. de rerú diuisione. §. cum in suo. ꝛ. ff. de acquiren. re. do. l. adeo. ꝛ arg. ff. de cōdic. indebiti. si in aliena area. si ergo edificiú factū illius est cuius est solú. ergo iste nō potuit esse dominus. nā eiusdem rei insolidú duo dñi esse non possunt

vt.ff.de acqren.posse.possideri.§.ex plurimis.z.ff.cōmo.si vt certo.§.si duobus vehiculū. ¶ Preterea lex dicit q etiam pactū nō valet vt alterius sit solū alteri⁹ edificiū: quia si in tradendo apponat tale pactū: trado solum sine superficie: nō valet ista conuentio: quia etiā supficies transit. vt.ff.de actionib⁹ z oblig.l.obligationum fere.§.placet. Item vsucapto solo vsucapitur etiam superficies.vt.ff.de vsuca.l.rerū mixtura. Respondeo. immo recte sunt cōcepti: nec obstat qđ opponis: duo insolidū domini esse non possunt. Uerum est eodem iure z eadem causa. duo ergo nō sunt domini de iure ciuili: sed diuerso iure sunt duo domini z ex diuersis causis. Nam vnus est dominus de iure ciuili z habet rei vendicationem directā: vt domin⁹ soli. alius est dominus de iure pretorio: vt superficiarius: z habet vtilē rei vendicationē: z apud vnūquenq; est possessio: sed diuerso iure. vt.ff.de precario.l. z habet.§.cum qui precario. z ita intelligit.l.in eo titulo de pcario.l.duo. qđ nō possunt duo pcario possidere: verū est de iure precario. z de hoc dic vt notaui supra de rescissoria in reprobatiōe libelli. ¶ Item licz dominiū superficiei transierit in dominū soli tamē, vtile remansit apud superficiarium: z hoc de iure pretorio. vt ff. de superficiebus.l.j. sicut in actione quod causa metus: vbi dominiū transit de iure ciuili: sed de iure pretorio remanet apud meticulosum. vt.ff.qđ metus causa.l.metū.§.licet questio. ¶ Item nō obstat q dicit q conuentio illa non valet. vt solum sine superficie non transeat. Uerum est q nō valet de iure ciuili: valet tamen de iure pretorio fm q valent omnia pacta. vt.ff. de superficieb⁹.l.j.z.ff.de pac.iuris genti.§.ait pretor.nā actio ista pretoria est: vt in circulo huius actionis inuenies in arbore domini Iohā. Oppositio. Item z alio modo videtur q non sit recte conceptus libellus. tu proponis vtilem rei vendicationē. ergo necesse est vt ille qui locauit solū tibi domin⁹ fuerit: z directo, alioquin si non fuerit nec directum.nec vtile dominiū potuit transferre z hoc verum est. vt.ff.de acquirē.re.do.

5 l.traditio. Questio. † Quid ergo si ille nō fuit domin⁹. ego tamē cum credēs dominum superficiem imposui. nūquid intentabo rei vendicationē vtilem sicut ponit in libellis. Respondeo: z ita distinguo si ille qui locauit tibi solum erat talis: cui saltem cōpetebat publiciana: tu habebis vtilem vendicationē: quia illis competebat vt.lis rei vendicatio nomine soli. ergo tibi cōpetit vtilis: si erat domin⁹ cū sibi cōpeteret directa tibi cōpetet vtilis: si vo erat talis cui publiciciana nō daretur tunc iste supficiarius nul'ā haberet rei vēdicationē. nec vtilē nec directā. Questio.

6 † Quid ḡ faciet si cadat a possessiōe soli in quo habet superficiem. Respondeo agat cōtra illū qui solū sibi locauit ex cōducto ad interesse. vel ex empto ad interesse. vel si donauit z sciens agat contra ipsum de dolo. vt.ff. de dona. aristo.§.labeo. z hoc si fuit sciēs qñ donauit. si autē ignorans nunq; tenet is qui donauit. vt .C. de euic.l.ij. licet posset distingui vt distinguit.C.de iure do.l.j. licz in cōtractu venditiōis z locatiōis nō fiat differētia inter scientē z ignorantem. Et hec vera sunt quando ille qui imposuit superficiē nō possidet. si āt possideat habeat excep. p superficie. vt.ff.de rei vendi.l.in fundo. z insti.de rerū.di.§.cum in suo. z .ff.de cōdi.inde.si.in aliena.

¶ Si quis rem aliquā in emphitheosim acceperit vel alium contractū q hodie vulgariter dicit libellarius a domino: puta receperit rem vsq; ad q̄dragīta annos vel in perpetuū. soluendo inde singulis ceram vel piper vel denariū: z rem illam alius possideat: potest eā petere p vtilē rei vendicationē que dat emphiteote.

¶ De vtili rei vendicatione, q̄ datur emphiteote seu illi qui conduxit ad non modicum tempus. Rubrica.

1 Emphiteotic⁹ ɔct⁹ est ɔct⁹ melioratiōis.
2 Emphiteote vt vtilis rei vēdicatio detur quot necessaria sint.

3 Heres extraneus an i dicto iure succedat.
4 Dominus si videat alicui rem datam in emphiteosim: an emptor teneat pati: emphiteotam illa rem habere.
5 Duxit si quis piam vxorem: et recepit dotem: ac fecit sibi quartam secūdū ius lombardū an res i la in emphiteosim habita pro dote obligata sit.
6 Quartā si maritus det de bonis suis: que habet: et q̄ habiturus est: an iure lōbardo in re ista etiā quātitatē habeat.
7 Contractus emphiteoticus an a locatiōe differat.
8.9 Positiones actoris et rei in dicta actione que.
10 Libellus in dicta actione quomodo fiat.
11 Contractus emphiteoticus ad hoc vt valeat quid requiratur.

Est et alia rei vēdicatio vtilis que daē emphiteote. de qua nō inuenit̄ in arbore domini Johan. sed tamē de ea tractemus quia vtilis est: et tota die contractus iste d facto celebrat̄. verūtā celebrat̄ ɔ̄ct⁹ nō emphiteoticus: sed quasi similis: q ap-
1 pellat̄ cōtractus libellarius. † ¶ Emphiteoticus aūt cōtractus est contractus meliorationis. nam iure veteri dabant̄ sterilia: vt fierēt fructuosa: dabat̄ terra vt ibi fieret vinea. dabatur area vt ibi fieret domus. ¶ Uerumetiā hodie fructuosissima in emphiteosim dantur: vt in auct. de nō alien. aut pmu. re eccle. col. ij. et in auc. de alien. et emphi. col. ix. et. C. de iure emphi. l. vlti. ita tamen vt aliquid detur statim domino p re illa. et postea singulis annis vel libra piperis vel frumēti vel denarij: et potest iste contractus fieri vel in perpetuum vel ad tempus: vel sit vt nunq̄ res auferat̄ q̄diu pensio soluat̄. vt. ff. si ager vecti. vel emphi. pe. l. j. et. iij. et instim. lo-
2 cati et cōduc. §. adeo. † ¶ Ad hoc autē vt vtilis det̄ emphiteote vendicatio tot sunt necessaria. ¶ Primo vt cōsensus vtriusq; intercedat sicut in quolibet contractu. ¶ Item q res sit talis que possit dari in emphiteosim: puta que non prohibetur alienari a lege: a testatore vel contrahentibus. nunc enim possit res illa in emphiteosim dari: vt. C. de reb⁹ alien. nō alienā. l. vltima. ¶ Item q scripture intercedant. vt. C. de iure emphi. l. j. ¶ Item q persona sit talis que possit alienare: non minor. xxv. ann̄ non furiosus: non is cui bonis interdictum est. laici vero nostri tēporis vocant contractum emphiteoticū contractum libellarium. Sed vere posset dici contractus emphiteoticus. nam et cōtractus meliorationis est: quia datur area vt fiat domus: datur terra vt fiat vinea et prestatur aliquod annuatim duo denarij vel quattuor: et dantur in festo sancti Stephani vel sancte Marie. ¶ Item fit inde scriptura sed multi laici simplices: id cauent et timent sibi et ne'ciunt quid faciunt: quia dicunt: concedo tibi rem istam ad libellum vel emphiteosim. vsq; ad. xxix. annos et nolunt apponere de. xxx. quia timent de prescriptione: sed frustra timent: q2 si possideret emphi. per mille annos. et nō interuerteret pos. i. q dominū venientem non admitteret. vt. ff. de vi et vi ar. l. cum fundus. et. l. colonus: nunq̄; prescriberet: vt. C. de prescrip. triginta ann̄. l. male agitur. lz. enim pēsionē nō soluat: et fingat in animo suo rem illā vt ppriam possidere nō pōt. q2 nemo sibi causam possessionis mutare pōt. vt. C. de acquirē. possess. l. cum nemo. Alij autē concedunt rem ad libellum: et dicunt tibi et heredibus tuis.
3 Questio. † ¶ Sed hic querit̄ an extraneus heres succedat in iure illo: videt̄ q sic. vt. ff. de verbo. signi. l. in conuentionibus et. l. heredis appellatione. et. C. locati et con. l. vi ā veritatis. maxime cum omne ius quod cōpetit defuncto cōpetat et heredi. vt. C. de hereditarijs actionibus. et quia persona heredis et defuncti eadem reputat̄. vt in auct. de iureiuran. a morē. presti. coll. v. ¶ Econtra videt̄: q extraneus heres nō succedit. nam cum dico: et heredibus tuis videor de filijs cogitasse vt. ff. ad trebel. ex facto. §. vlti. et ar. in auct. de nō alienā. aut permu. eccle. re.
1 §. emphiteosim. Respōdeo: quotiens res dat̄ in emphiteosim si dat̄ ab eccl'ia tunc extrane⁹ heres nō succedit: q2 dat̄ scd'm

τ tertiā ꝑgeniē. subaudi: ex eo descēdētē: vt dic̄ ille. §. emphiteosis. τ ar. ff. ad treb. ex facto. §. vlt. Si ꝟo fiat a priuato vel a rep. alicuius ciuitatis q̄ fungat̄ vice priuatoꝝ. vt. ff. de ꝟb. sig. l. cū q vectigal. tūc etiā ex̄neus heres succedit: q: succedit ēt legatarius. vt. ff. de ꝟb. sig. l. in cōuētioni b⁹. nec obstat. l. ad trebel. ex facto q: lex illa h₃ locū i vltimis volūtatib⁹ sic̄ i tiu. de ꝟb. sig. l. i cōuētionib⁹ notaui. ℭ Itē sunt τ alia necessaria ꝙ pēsio soluat̄ vsq₃ ad triēniū: τ si nō: cadet a iure emphiteo. nō ipso iure: s₃ p sniam. vt. C. de iure emphiteo. l. ij. τ nō h₃ aliq̄ repetitionem meliorantiis facte i pdio vel i domo. vt pdicta. ℭ Itē vt denūciet dn̄o si vult vēdere emponemata sua. i. meliorationes. vt. C. de iure emphiteo. l. vlt. circa pnci. Qō.

4 † Sed nūqd si dn̄s vēdat alicui rē datā i emphiteosi: tenet̄ emptoꝛ pati emphiteotā hēre rē illā: nō vr̄. vt. C. locati τ cō. l. emptorē qde fundi. s₃ illa lex locū h₃ in colono: q: nō h₃ ius in re. At emphiteota cum habeat ius in re: q: dat̄ vtilis rei vēdicatio. vt. ff. si ager vectigal. vel emphi. pe. l. j. nō pōt expelli ab emptore q: res trāsit i emptorē cū suo onere. vt ar. ff. d acq̄rē. re. do. l. tradito. Questio.

5 † Itē querit̄ si aliquis duxit vxorem τ recepit dotem fecit sibi quartā scd̄m ius lombardie: an res ista in emphiteosim habita sit obligata pro dote: τ an in re ista possit habere quartam ſm ius lombardoꝝ: videtur ꝙ sic. nam omnia bona mariti tacite obligant̄ vxori pro dote: vt. C. in qbus causis pi. ta. cōtra. l. fatis. ergo τ res ista obligat̄. q: res ista in bonis mariti est: q: τ h₃ actionē τ exceptionē noīe huius rei. vt ff. de acqui. re. do. l. rē in bonis.

6 † ℭ Itē si maritus dat quartā de bonis suis q̄ habet τ que habiturus est: vt in lombarda de his que a viro in vxorem dan. l. j. ergo τ mulier ista habet quartam in re ista. Respondeo. si non speciale pactum intercedat ꝙ res reuertatur ad dominū si emphiteota decedat sine filijs: q: tunc dominus ratione pacti succedit eam mulierē habere quartā in re illa τ obligatā esse rem illā pro dote. Nam aut habet maritus heredē: τ tunc heres succedit: τ mulier habet iura sua. aut non habet heredē. τ tunc vxor est heres vltima: vt. C. vnde vir τ vxor. τ sic succedit in totū.

7 † ℭ Contractus autem iste differt a locatione. qa in locatione non transfertur dominium nec vtile nec directum. vt. ff. locati τ conduc. l. non solet. In contractu autem isto transfert̄ vtile dominium. vt. ff. si ager vecti. l. j. ℭ Itē si conductor expellatur nullo iuuatur remedio. vt. ff. locati τ cōduc. l. cu₃ in plures. §. messem. emphiteota sic: quia habet vtile interdictum. vnde vi. ℭ Item colonus vel inquilinus nullam habet possessionem nec viuo nec mortuo domino. vt. ff. de vsucap. l. non solum. §. quod vulgo. emphiteota autem vere possidet. ℭ Item locatio non fit sine precio. vt ff. locati τ conduc. l. j. emphiteoticus contractus sic: quia datur species: puta piper vel cera annuatim. ℭ Item locatio non fit nummo vno. vt. ff. locati τ cōduc. l. siquis conduxerit. emphiteoticus contractus sic: sicut tota die de facto videtis. ℭ In hac ergo vtili rei vendicatione est necesse ꝙ ille qui dat rem in emphiteo. ꝙ sit dn̄s directo vl' vtiliter: alioquin nullum ius haberet in re illa emphiteota. vt in superiori actione notaui in principio τ in fine. ℭ Fiunt ergo positiones ex parte actoris hoc modo. Positio Actoris.

8 † Ego dico ꝙ teneris mihi reddere rem: τ ea que in libello continentur. ℭ Item dico ꝙ tu consensisti τ rem talem mihi dedisti in emphiteosim: vel ad libellū: τ hoc si agat contra illum qui dedit. Si autem cōtra tertiū: mutet verba: τ dicat. ℭ Ego dico ꝙ Titius est dominus predij talis: vel habet publicianam pro illo predio. ℭ Item dico ꝙ Titius rem illam mihi dedit in emphiteosim: vel ad libellum. ℭ Item dico ꝙ res talis est que potest dari in emphiteosim: vel ad libellum. ℭ Item dico ꝙ de hoc cōtractu facta est scriptura per manum Alberti notarij. ℭ Item dico ꝙ singulis annis a die celebrati cōtractus solui quod soluere debui.

¶ Item dico q͞ talis est persona que po test alienare ¶ Reus autem faciat tales
9 positiones. † Positio rei. Ego dico q͞ res ista quā dicis tibi fuisse datam in emphiteosim fuit minoris. si hoc cōfitebit᷑ actor: ergo non potest habere ius in re illa. nec valet contractus: quia res illorum prohibentur alienari. per. l. vt. ff. de rebus eorum qui sub tutela: vel cura. l. i. ergo non valet contractus emphiteo. vt C. de reb⁹. alienis non alien. l. vltima. ¶ Item dico q͞ testator qui dedit titio a quo dicis causam habere rem prohibuit alienari: ⁊ causam prohibitionis apposuit in testamento. al's nō valet prohibitio. vt. ff. de lega. j. filiusfamil'. §. diui. ¶ Item dico q͞ contrahentes prohibuerunt rem alienari. ⁊ si ista confitebitur actor: non valet contractus emphiteo. vt. C. de rebus alien. non alien. l. vltima. ¶ Item dico q͞ titius auctor tuus fuit furiosus vel fuit sibi bonis interdictū. si istud confitebitur actor: non valet cōtractus emphiteo. vt. ff. de verborū obligatio. l. is cui. ¶ Item dico q͞ iam est trienniū q͞ pensionē debitam non soluisti: si istud cōfitebitur actor: cadet ab actione sua. vt. C. de iure emphiteo. l. vlt. ¶ In hac autem actione ita concipitur libellus.

¶ De emphiteota vtili rei vendicatione agenda.

10 V † Obis dn̄o Ber. potesta. Areti. cōqueror ego. R. de. M. qui possidet rem talē: puta predium vel domum mihi datā a Titio in emphiteosim vel ad libellū: cuius cōfines sunt tales. vnde peto rem illā mihi restitui vtili rei vendicatione: que datur emphiteote. Oppositio. Videtur q͞ libellus iste non sit bene cōceptus. Certum est q͞ in hoc libello proponitur vtilis rei vendicatio. ergo sequitur q͞ emphiteota est dominus vtiliter. nā dominiū vtile vel directū est causa vtilis vel directa rei vēdicationis. ¶ Itē necesse est q͞ ille qui dedit in emphiteosim q͞ fuerit dominus directus. quomodo ergo istud sequitur q͞ sint duo eiusdem rei domini in solidum. quod est contra ius: vt. ff. de acqui rerū. possess. possideri §. ex plurimis. Rn̄. Nō obstat obiectio tua: quia bene c. conceptus libellus. nam q͞ dicis duo in solidū non sunt domini. verū est directo ⁊ de iure ciuili. veruntamē vnus directo ⁊ alter vtiliter. ¶ Item vnus de iure ciuili alter de iure pretorio possunt esse domini:
11 vt in superiori actione notaui. † ¶ Illud nota q͞ cōtractus iste ad hoc vt valeat est necesse q͞ sit immobile qd̄ datur. vt in corpore auct. de nō al. aut p re. e. ⁊ in auct. de al. ⁊ emphi. ⁊ C. de iure emphi. l. j. ⁊ ij. ⁊ vlti. ¶ Itē illud qd̄ diximus attēde in re data in emphiteo. vel ad liuellū a laico. si aūt dat᷑ ab ecclesia ad hoc vt valeat iste cōtractus: necesse est q͞ fiat cū solēnitate legis: fm quam solennitatem legis ⁊ nullus hodie fit ab eccl'ia sed potius de consuetudine. Unde de consuetudine valet: licet de iure non valeat. vt extra de consuetudine. c. j. al's vltimo.

¶ Qualiter autem fiat iste contractus dic vt notatur in summa de sacrosanc. ecclē. circa fi.

¶ Si aliquis compellitur per metum rem suam tradere vel dare: potest per vtilem rei vendicationem petere.

¶ De vtili rei vendicatione que datur metum passo. Rubrica.

1 Actio vtilis rei vendicationis: que datur metum passo ad hoc vt competat: quot necessaria sint.
2. 3 Positiōes actoris ⁊ rei i dicta actiōe q̄.
4 Libellus in dicta actiōe qūo formetur.
5 Vēdicatio rei vtilis an sit vna ⁊ eadē cū pria: q̄ directo competebat: sicut eadem est illa vtilis. q̄ fideicōmissario datur.

SI aliquis p metum compellat᷑ rem aliquam vendere vel tradere vel donare: succurritur sibi per pretorē: ⁊ habet vtilē rei vēdicationē. lz de iure ciuili sit do-
1 miniū translatū. ¶ † Vn̄ ad hoc vt ista actio cōpetat tot sunt necessaria. ¶ Primo q͞ metus sit adhibitus: ⁊ talis q cadit in cōstantissimū virū. vt. ff. qd̄ metus causa. l. metū: nō autem vanus. al's vanū: sed qd̄ cōtineat aīe periculū ⁊ corpis cruciat᷑.

tū.vt.C.de trāsac.l.interpositas. ¶ Secundū q intercedat metus in cōtractu z l ipsa traditiōe: alioqn si spōtanea fiat traditio licz pcesserit metus: non habet locū hec actio: qz spōtanea traditione sublata est causa proxima turpitudinis. vt.C. q metus cau.l.ij. ¶ Tertiū q ppter illum metum obligatio aliqua intercesserit: vl' etiā res tradita sit. nam in pfectis z in imperfectis actio ista locū hz. vt ff. qd metus cau.l.metū.§.sed qd pretor. ¶ Item quartū q periculū sit instans vel futurū: z metus sit psens. vt.ff qd metus causa. l.i.z.l.metum. ¶ Quintū est q metus sit illat' z aliqd ad te successorē vniuersalē vel rei singularis puenit: alioquin z si tu metū intulisti licz aliqd ad te nō puenerit nihilominus teneris. vt.ff.qd metus cau. l.metū.§.ex hoc edicto.z.§.cū autē.z.l. sed z part'.z.l.qd dixim'.§.vlti. ¶ Itē z sextū e necessariū q ali' inferat metū: z nō ipse sibi. vt.ff.qd metus cā.l.si mulier. z hec vera sunt in actiōe qd met' cā: directa qd metus mortis desideraf: vt dictū est. nā z vani timoris nulla fit estimatio. vt.ff.de re iudi.l.si qs ab alio. Uerū in actiōe vtili quod met' cā: nō est necessarius met' mortis: sed eque siml'. puta volebas cōburere instrumēta stat' mei: volebas cognoscere filiā z filiū meū: in hoc casu locū hz actio vtilis qd met' cā: qz concordat snia licz vba deficiāt. vt.ff.qd met' cā.l.isti quidē: subuenif enim metū passo quinqz actionib' directa z vtili vt dictū est. ¶ Tertio subuenif ei p constitutiones: vt.C.quod met' cau.si per impssionē. ¶ Quarto subuenif etiam iudicis officio: vt in medico q volebat oculis infirmi apponere mala collirua: vt infirm' daret sibi vel pmitteret. vt ff. de varijs z extraor co.l.medicus. ¶ Quinto ex generali clausula si q iusta causa mihi videbif. vt.ff.qd met' cau.l.mulier.§.vlti. ¶ Item septimū est necessariū ad hoc vt actio ista det. vt ille q infert metū sit potentior te: alias non audieris: nisi probares metū esse illatū. vt.ff. qd metus causa.nō est verisimile. ¶ Itē octauo: q fuerit in tali loco q potuit iuste timere. si aūtē in curia dñi imparatoris vl' pape dicat metū illatū nō audif. quia in comitatu impatoris vel pape nil timere debuisti vt ar.C.de his qui metu iud. non appel. ¶ Unde in hac vtili rei vendicatiōe tales actor faciat positiōes. † Positio acto-

2 ris. ¶ Ego dico q tu intulisti mihi metū: z talem qui caderet in cōstātissimo homine: qz habebas cultellū ad gulā meā. vel qz posuisti me in carcere. vt ff. qd metus cau.qui in carcere. vel qz ligatū me tenebas: z teutonice me verberabas z male me tractabas. ¶ Item dico q rem illā ipo metu tradidi. ¶ Item dico q res illa ad te puenit: vel ad aliū p te. ¶ Itē dico q tu in ciuitate Aretij es me potētior. ¶ Item dico tu in ciuitate illa intulisti mihi metum. ¶ Has positiōes faciat ita si agat contra illū qui metū intulit. si autē agat cōtra illū q rem meticulosi possidet faciat similiter illas positiones: sed in tertia persona: vt ita dicat. ¶ Ego dico q metus fuit mihi illatus zc. nec habet necesse designare certā personā: quia met' habet in se ignorantiā. vt.ff. qd met' cau. si cū excep.§.in hac actiōe. de volūtate ergo poterit dicere talis est q intulit metū.

3 ¶ Reus aūt tales faciat positiōes. † Positio rei. Ego dico q vsqz ad istā horā sēp fuisti amic' me': vel sic vsqz ad istā horam semp fui tuus amic'. z feci ea q placuerūt tibi: si istud cōfitebif actor cadet ab intentione sua: quia nunqz amicus amico metū mortis infert ¶ Itē q eo tempore q tu dicis metū tibi fuisse illatū: ego fui absens. si istud cōfitebif actor cadet ab intentione sua. vt ar.C.de contra. z cō.stip. l.optimā. ¶ Item dico q si intuli tibi talē metū. scz quia minatus fui tibi q malefacerē tibi: scdm qd mināt homines: z nō aliū metū intuli. si istud cōfiteb f actor succūbet: quia mine potuerūt illusorie esse. nā nō semp feriet qcunqz minabif arcus. vt.ff.si cui plus q per.l.fal.l hec autē satisdatio. in pricipio. z qz vani timoris nō fit estimatio. vt.ff.de reg.iur.l.vani. z de re iudi.si quis ab alio. z quia debet talis

esse metus qui cadat in cōstantissimū ho-minē: vt sup dictū est. Itē dico q licz in-tulerim tibi metū mortis: tu sponte tra-didisti rem: si illud cōfitebitur actor succum-bet. vt. C. qd metus cau. l. ii. ¶ Item di-co q tu es potentior me in psona in ami-cis z edificijs z in parentib⁹: si illud cōfi-tebitur actor succumbet vt. ff. qd metus cau. l. nō est verisimile. ¶ Itē dico q ut tibi metū hunc intulisti: si hoc cōfitebitur actor succūbet. vt. ff. qd metus cā. si mu-lier. ¶ Item dico q rem illā non tradi-disti mihi. ¶ Item dico q quando dicto metū eē illatum eras in curia imperatoris vel pape. In hac autē vtili rei vendica-tione. que datur metū passis que est preto-

4 ria concipitur ita libellus. † Libellus. Uobis domino. B. potesta. Arc. cōqueror ego. R. de. M. qui iniuste detinet rem ta-le positam in tali loco cuius fines sunt ta-les: vel rem mobilem talē: cui⁹ signa sunt talia: quā tradidi ticio per metum mortis ex causa emptionis vel ex alia: vel rem quam ticio per metū tradidi z vendidi. Unde rem illā peto mihi restitui. z peto q mihi de dolo repromittat ne forte res de-terior facta sit: vtili rei vendicatione. ¶ Qd ita debeat pcipi libellus probat: quia ista vtilis est in rem ptoria que rem aduocat: z possessorē persequit: vt institu. de actionib⁹. §. sequēs. z. ff. qd metus cā. l. metum. §. volenti. z. §. ex hoc edicto. ¶ Sed opponitur. Oppositio. Qd ac-tio ista sit male intentata: certū est q iste q per metū rem tradidit q dominiū tran-stulit. vt ar. institu. de rer diui. §. per tra-ditionē z. C. de pac. l. traditionib⁹: si do-miniū est translatum ergo ille desiit domi-n⁹ esse. duo enī insolidum eiusdē rei do-mini esse non possunt. vt. ff. de acquiren. posses. posideri. §. ex plurimis. z. ff. com-mo. si vt certo. §. si duobus. Item si de-sijt dominus esse quomodo intendit rei vendi. cū rei vendi. detur illi q vere est do-minus de iure gētiū. vel ciuiliū: vt. ff. de rei vendicatiōe. l. in rem. in pnci. Respō-deo qd oppositio locū habet de iure ciui-li. nā de iure ciuili dominiū est translatū z hic nullū habz auxiliū. At de iure pre-torio res per metū tradita remansit in bo-nis passi metū. vt. ff. qd metus cau. l. me-tū. §. iuli. vnde ppterea hz hanc actionē. qz nō videt re exclusus quē pretor in in-teg. resti. pollicet. vt. ff. de in integ. resti. l. nemo videt. z ideo ppter hanc vtilē rei vendicationē necessaria est possidenti pre-scriptio: vt. C. qd metus causa. l. iij. Que-

5 stio. † Sed illud querit an ista vtilis rei vendicatio sit vna z eadem cū prima: que cōpetebat directo: sicut eadē est illa vti-lis que datur fideicommissario. cū illa di-recta que dat heredi vt insti. de fideicom-mis. here. Rndeo. eadē est quo ad dominiū quia si primo fuisti dñs z cōpetebat tibi directa: nūc etiam cōpetet tibi vtilis: sed alia ei a prima: qz prima fuit ciuilis ista aūt ptoria. vt ar. ff. de nor. l. electio. §. ij. vnde si tu ageres actione vtili rei vēdica-tiōe. cōtra eū qui intulit metū. cū nō pos-sis referre questionē dominij secure eā in-tendito: si vo cōtra aliū haberes forte ne-cesse ē pbare via que probant in rei vē-dicatiōe z pluo: q: metū. vñ caue si fuisti dñs pponere: si nō fuisti domin⁹ sed cō-petebat tibi publiciana: tūc pponas vti-lem publicianam. z sic pponeo vtilē i rē. qz ois publiciana ē vtilis i rē. ¶ Alia q̄ sunt dicenda circa actionē qd metus cau-sa psonalē. j. de actionibus quod met⁹ causa notabo.

¶ Si aliquis vocet ad successionem de iu-re pretorio z fuit admissus qz data est sibi bonoz possessio poterit petere bona de-functi peti. here. possessoria.

¶ De possessoria hereditatis petitiōe. Rub.

1 Possessoria hereditatis petitio ad hoc vt cōpetat que exigantur.

2 Positiōes actoris z rei i dicta actiōe q̄.

3 Libelli i dicta actione quomodo formet.

S I aliquis vocatur ad successionem de iure pretorio: vt emācipatus: quia ius ciuile eos nō cognouit. vt institu. de he-re. q̄ ab intest. defe. §. emācipati. z de ex-here. lib. §. emācipatos: nō pōt hic dire-ctā petitionem hereditatis. sed habz pre-

toriā: puta defensoriā here. peti. q̄ tantū operat̄ quantū directa petitio hereditatis. vt. ff. de pos. here. peti. l. j. ⁊ ij. ⁊ ideo dicitur possessoria: q: datur bonorū possessori. ptor enim non potuit facere heredē sed fecit pro herede: seu bonorū possessore: vt institu. de bonorum possessione. in principio. licet hodie actio ista scʒ possessoria petitio hereditatis locum non habeat scdm quosdā: cum equaliter succedāt hodie emācipati sicut ⁊ sui: vt i auct. de here. que ab intest. col. ix. ⁊ est posita. i. C. de legitimis hered. auc. defuncto. ⁊ auc. cessante. ⁊ sic dicunt hanc actionem hodie esse voluntariā ⁊ non necessariā: nisi in casib⁹ in quibus etiā hodie possessiones bonoꝝ necessarie sunt vt notaui in sūma de bonoꝝ possessione Domino tamen meo videtur q̄ actio ista hodie sit necessaria: nā licʒ hodie sit sublata inequalitas in successiōe: non tamē est sublata in modo. quia emācipatus succedit insimul cū suo: sed tamē cū suo. id est sicut antea vocabat̄: vt notat dominus meus in predictis auc. cessante ⁊ defuncto. † ¶ Uñ ad hoc vt actio ista cōpetat. tot sunt necessaria. ¶ Primū q̄ aliquis sit de illis psonis que vocant̄ de iure pretorio. vt emancipat⁹ vt institu. de bonoꝝ possessione. in pncipio. ⁊ institu. de here. que ab intestato defe. §. emancipati. Secundū est necessariū q̄ si testator facit testamentū: q̄ iste in illo testamēto sit preteritus vł exheredatus: ⁊ q̄ illud testamētū sit rescissum. primo enim debet testamentū rescindi per cōtratabulas. quando est preteritus filius emancipatus. vel per querelā quando est exheredatus. ⁊ postea pponetur petitio hereditatis directa vel possessoria: vt. ff. de inofficioso testamēto. l. qui. de inoff. vbi notat domin⁹ meus plene. ¶ Tertiū est q̄ si defunctus non fecit testamentum q̄ sit filius: ⁊ emancipatus qui vocetur p vnde liberi. vel sit agnatus: cuius agnatio de iure ciuili desijt esse. puta per emācipationē. vt. C. de legitti. tuto. frater. ⁊ .C. de legitti. here. l. de emācipatis. ⁊ insti. de legit. agna. tute. in fine. ¶ Quer

tū q̄ illi qui hanc actionē proponūt probare debēt sibi bono. posses. datam esse. vt. ff. de pos. hered. peti. l. j. ⁊ hoc olim: hodie pbauit se admissum esse: vt. C. de curato. furiosi. l. vlti. ⁊ C. qui admitti ad bonorum posses. pos. l. vlti. ¶ Unde in hac actione actor faciat tales positiones. † Positio Actoris. Ego dico sacramēto meo q̄ ego fui filius talis testatoris vł agnatus vel cognatus. ¶ Item dico q̄ fui emācipatus ab illo. ¶ Itē dico q̄ ipse in testamēto suo me pteriuit: vł exheredauit. ⁊ illud testamētū ego per cōtratabu. vel ꝑ inofficiosi querelam expugnaui. ¶ Itē dico q̄ bonoꝝ possessio vñ liberi vel vnde agnati vł vnde cognati fuit mihi ꝯcessa. ¶ Ecōtra re⁹ faciat tales positiones. † Positio rei. Ego dico sacramento meo q̄ tu nō es filius talis testatoris nec cognatus vel agnatus eius. ¶ Item dico q̄ tu fuisti iuste exheredatus. ¶ Itē dico q̄ illud testamētū adhuc non est ruptū. ¶ Itē dico q̄ adhuc es in potestate ⁊ sui: ꝺ vn le nō proponet possessoriā sed directā. ¶ In hac aūt actione cōcipitur ita libellus. † Libellus. Uobis dño Ber. cōqueror ego Rof. de. M. qui iniuste detinet hereditatē Ticij quondā. cuius hered. mihi pos. vnde liberi data est a ptore: vł vnde cognati: vel vnde agnati. ⁊ hoc quando ab intestato. si aūt ex testamēto dicas hoc modo: cuius possessio ꝯ tabu. vel querela inofficiosi testamenti data est mihi: quam hereditatem peto mihi restitui. ⁊ ad hoc propono possessoriam hereditatis petitio. ⁊ super hoc peto mihi iusticiaꝫ exhiberi ¶ Uerū quia hodie non est necesse q̄ aliquis petat bonoꝝ possessionem sed q̄ tantū agnoscat secundum qd̄ dictū est. ¶ Formatur hodie libellus ita ⁊ melius. † Libellus. Uobis domino Ber. conqueror ego. Rof. de. M. qui iniuste detinet hereditatē Ticij. cuius bono. pos. agnoui. vnde liberi vel vnde agnati: vel vnde cognati. ⁊ hoc quādo ab itestato. Si autēʒ ex testamēto dic vt supra. vnde illā hereditatem dico mihi debere restitui. ⁊ ad hoc ppono possessoriā hereditatis peti.

rienē. ¶ Q̄ꝺ libellus iste fuerit recte cō ceptus: ꝛ probāt superiora ꝛ ꝓbatur ita. nam petitio hereditatis dir. cta q̄; vti lis mixta est: ꝛ in rem ꝛ in ꝑsonā. vt. C. de peti hered. l. hereditatis. ꝛ institu. de actiōib⁹. §. sequēs. vnde merito res omnes per hanc actionē petuntur. ꝛ illa omnia veniunt in hac actione que veniūt in directa: vt. ff. de possess. hered. peti. l. j. ꝛ. ij. ꝛ de peti. heredi. item veniūt. §. vlti. Oppositio. Uerumtamē videt ꝙ iste libellus sit inepte cōceptus vel supuacuo: nonne sublata est differentia emācipationis: quia equaliter succe ūt: vt in aut. de hered. q̄ ab intestato. vnde cū habeat locum ius ordinarium. scʒ ciuile: nō est recurrēdum ad extraordinariū. scʒ p̄torū: vt. arg. ff. de minor. l. in causc. vel si habet etiam hodie locū superuacua est: vt institu. de bonoꝝ possess circa principium. Responde. ꝛ i le ꝛ vt supra eadem actiōe dixi. licʒ enim superuacuo scdm quosdam ꝓponatur: tamē nihilominus tenet: vt arg. ff. de seruituti. quotiens. ꝛ argu. C. de testamētis. l. testamentum. ꝛ est mihi electio: an velim agere de iure pretorio an ciuili: vt ar. C. de liberis pre. maximū. ꝛ. ff. naute caupo. l. iij. §. vltimo.

¶ Si aliquis fecit testamentum ꝛ instituit aliquem heredē ꝛ rogauit eū vt restitueret tibi hereditatē: ꝛ ille restituit tibi potes bōa defuncti petere fideicom. hered. petitione.

¶ De fideicommissaria hereditatis petitione. Rubrica.

1 Hereditatis directa petitio quare alicui non competat.
2 Actio fideicōmissaria hereditatis petitione ad hoc vt ꝯpetat quot necessaria sint.
3.4 Positiōes actoris ꝛ rei i dicta actiōe q̄.
5 Libellus i dicta actiōe que mō formēt.

Verum quia est alia petitio hereditatis pretoria que vocatur fideicōmissaria: ideo de ea videamus. si enim aliquis facit testamentum ꝛ te heredem instituit: ꝛ rogat te per fideicommissum vt hereditatem mihi restituas ꝛ restituisti: ecō petit nunc mihi fideicō missaria hereditatis petitio. Questio. † Sed quare non cōpetit mihi directa petitio hereditatis. Respondeo. ideo quia tu qui fuisti institutus heres: etiam restituendo de iuris subtilitate remanes heres: vt. ff. de mino. ait p̄tor. §. restitut⁹. al's. l. ꝛ si sine. §. sed ꝙ papinianus. in. fi. ¶ Sed quia ego q̄ ad effectum sum heres: vt. ff. q̄ꝺ cū eo q i aliena po. l. si filiusfa. ideo ius pretoriū hanc petitionē hereditatis mihi dedit. ꝛ ideo habeo cā fideicommissariam: qꝛ per fideicōmis. est mihi hēditas restituta. † ¶ Ad hoc ergo vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In p̄mis ꝙ testamentū alicuius precesserit vel etiā codicillus: in quo licet non possit qs heres directo institui: potest tamē per obliquū. s. rogari ꝙ hereditatē restituat: vt. C. de codicillis. l. hereditatē. potest etiam hoc fieri in testamēto: vt. C. de impub. ꝛ alijs substit. l. ij. ꝛ. C. ad trebel. l. iij. ꝛ p totū. ꝛ. ff. ad trebel. l. j. §. hoc autē. ¶ Secūdū ē necessariū: vt si est testamentū ꝙ sint ibi septem testes ꝛ rogati. vt. C. de testamētis. hac consultissima: vel si codicillus: ad minus quinq; rogati vel nō: vt. C. de codicillis. l. vlti. ¶ Tertiū ꝙ talis fuerit ꝑsona ꝙ potuerit rogare restitui bona sua: quia pōt facere testamētū: vt institu. de testamentis. ꝛ institu. quibus nō est permiss. facere testamentū. ꝛ. C. quādo prouo. nō ē necesse. l. ij. ꝛ arg. ff. de dona. inter virū ꝛ vxorem. l. cum hic status. §. si maritus vxori. ¶ Quartum: ꝙ sit talis persona cui possit fieri restitutio hereditatis. id est ꝙ nō sit indigna. scʒ ꝙ possit ex testamēto capere al's nō. vt arg. ff. de ꝓba. cum tacitū ꝛ. ff. de iure fisci nō intelligit. §. si qs palam. ꝛ. ff. de his qbus vt indignis. l. cū q ¶ Quintum: ꝙ sit facta restitutio vel re vel verbo vel patientia vel ratihabitione ꝛ siue fiat restitutio tibi siue alij: vt. ff. ad trebel. l. restituta. ¶ Unde in hac actiōe 3 tales positiones faciat actor. † Positio Actoris. ¶ Ego dico sacramēto meo: ꝙ talis in testamento vel codicillo talem heredem instituit: ꝛ eum rogauit ꝙ mihi restitueret

restitueret hereditatē suam. ¶ Itē dico q̄ in illo testamento septē testes interfuerūt si negauerit reus: prosequere. dico q̄ interfuit ticius. M. ꝛ. R. ꝛ Seius. ꝛ sempronius. ꝛ Meuius. ꝛ sic pro cuiuslibet nomine poterit actor facere vnam confessionem. ¶ Item dico q̄ talis fuit qui potuit condere testamentum. ¶ Item dico q̄ ille qui fecit testamentum fuit maior ann. xiiij. ¶ Item dico q̄ sum talis persona que possum ex testamento capere. ¶ Item dico q̄ Ticius heres institutus ꝛ rogatus restituere hereditatē mihi restituit. ¶ Ecōtra reus faciat tales posi-
4 tiones. † Positio rei. Ego dico sacramento meo q̄ ille qui fecit testamētū fuit minor. xiiij. ann. tēpore testamētu. si istud confitebit actor excludet ab intentiōe sua: q2 minor non potest facere testamentū: vt insti. quib⁹ non est permis. facere tes. ꝛ. C. quādo puo. nō est ne. l. ij. ¶ Itē dico q̄ testes tm̄ interfuerūt quattuor. si istud cōfitebit actor excludetur: cū in testamento septē testes: in codicillis qnq3 interuenire debēt: vt dictū est supius. ¶ Itē dico q̄ septē qui interfuerūt: nō fuerūt rogati si h̄ cōfitebit actor succūbet: vt. C. de proba. suc. rogati. ¶ Itē dico q̄ nō iterfuerunt vno cōtextu temporis: ꝛ si cōfitebit actor succūbet: vt. C. de testamentis. hac consultissima. ¶ Itē dico q̄ pater tuus cōmisit crimē lese maiestatis. si istud ꝯfitebit actor cadet. al's succūbet cū sibi legari non pōt. C. ad. l. iul. maie. l. quisquis. ¶ Itē dico q̄ tu es hereticus: si ꝯfitebit actor cadet seu succumbet cū heretico legari nō possit: vt. C. de her. l. oēs. ꝛ. l. ij. ¶ Itē dico q̄ tu es fili⁹ sacerdotis: ꝛ i sacerdotio genit⁹. vnū n̄ potuit tibi relinq: vt. C. d nā. libe. l. j. ꝛ sic pn̄t fieri oēs pōnes p q̄s aliqs idign⁹ nō pōt cape ex testō: q̄s causas notat dn̄s me⁹ Azo. in summa. C. de his qbus vt idig. ¶ Itē dico q̄ talis institutus nō adiuit hereditatem nec sponte nec coactus: ꝛ si adiuit non restituit tibi nec re nec verbo: si istud confitebitur actor cadet. ¶ In hac autem actione fiet
5 ita libellus. † Libellus. Uobis domino. A. potestati Areti. conqueror ego. R. de. M. qui iniuste detinet hereditatē talem que fuit quondam ticij: que hereditas fuit mihi restituta per auctoritatem senatus consulti trebel. ab herede in testamēto ticij instituto. vnde illā hereditatē peto mihi restitui. ꝛ ad hoc propono fideicōmis. heredi. peti. ¶ Qd aūt iste libellus sit de iure cōcept⁹. probat. institu. de fideicommis. hereditatib⁹. ꝛ. ff. ad trebel. l. j. ꝛ ēt p ea que dicta sunt. ꝛ omnia que veniunt in petitiōe hereditatis directa veniunt. ꝛ in fideicōmissaria: vt. ff. de fideicōmis. heredi. peti. l. j. ꝛ. ij. possunt etiā peti. fructus pcepti ꝛ pcipiendi si fuit malefidei possessor. si fuit bone fidei pcepti tantum: ꝛ hi in qbus factus est locupletior. ꝛ hoc ante lit. cōtesta. post lit. vero cōtesta. omnes veniunt non facta distinctione possessoris: vt. ff. de peti heredit. l. sed ꝛ si lege. §. consuluit. ꝛ. §. si ante litem. ꝛ. l. si a patre. §. q̄ tempore. Et notat hoc plene domin⁹ me⁹ Azo in summa. C. de rei vendi. xsi. sciendū est igit ꝛ notabitur infra de peti. heredi. cum libellū sup ipsa concipiā. si ergo vis petere fructus dicas. ꝛ peto fructus perceptos ꝛ percipiendos. Item ita concipies libellum quando vis petere totam hereditatem. si autem partem ita concipies: peto hereditatē quondā ticij: seruatis aliis que in libello cōtinentur. Oppositio. ¶ Sed videt q̄ libellus iste sit male conceptus. ¶ In primis quia dicis hereditatē tibi restitutā per se. cō. trebel. cū forte spōte fuit restitutio facta: vnde non fuit necesse q̄ quis per trebel. cōpellatur: qd̄ tunc locū habet quando aliquis nō vult adire q̄ compellatur inuitus adire. ꝛ aditam hereditatē restitui. vt institu. de fideicōmis. heredit. §. si vero totam. ꝛ. ff. ad trebel. l. j. ꝛ. l. quia poterat. Oppositio. ¶ Item ꝛ secūdo male videt ꝯceptus libellus: tu dicis mihi restitutā tibi hereditatē: hoc stare non potest. cum eni hereditas ista possideat ab alio: quomodo potest seu potuit res ista restitui tibi cum traditionibus dominia rerum transferant: vt institu. de rerū diui. §. per

traditionē. z. C. de pactis. l. traditionib⁹. 1
Respōdeo ꝓ me questioni: quia bene concipitur. licz enim aliqs sponte adeat hereditatē z restituat nihilominus habz locū trebel. eius enim quattuor sunt remedia. ¶ Primū ꝙ aliquis compellatur adire. ¶ Secundū ꝙ aditā hereditatē sponte vel coacte restituat. ¶ Tertiū ꝙ omnes actiones q̄ fuerunt in ꝑsona heredis directe transeant in fideicōmissariū vtiles. 2
¶ Quartum ꝙ heres si sponte adijt qḋ retineat quartā: vt probatur ista institu. de ficōmis. heredi. z. ff. ad trebel. l. j. z. l. quia poterat. z. l. ex asse. vnde licz nō habuerit locū trebel. per primum auxilium scilicz vt quis cōpellatur adire: habet tamē locū propter alia auxilia. scilicz vt aditam hereditatē restituat. z ꝙ iura omnia transeant in fideicōmis. Secūde questioni rn̄deo dico enim ꝙ in adeūda hereditate non est necessaria possessio vel traditio: quia in sola volūtate consistit. vt. ff. de acquirē. heredi. l. aditio. z. ff. de acqu rē. pos. cum heredes. vnde cum institutus fuerit dn̄s: z sic restituēdo in me: ex auctoritate trebell. transierunt omnes actiōes: 3
vt dictum est.

¶ Si libertus alicuius vel vasallus gerat se ꝓ ingenuo negans aliquid tibi debere nomine operaꝝ prestare: potes agere contra illum actione in rē preiudiciali de libertinitate vl' vasallia: vt ita loquar.

¶ De actione in rē preiudiciali ꝓ libertinitate vel vasallia seu vasallinitate. Rub.

1 Actio in rem preiudicialis pro libertinitate ad hoc vt ꝯpetat quot necessaria sint.
2. Positio. actoris z rei i dicta actiōe que.
4 Libelli in dicta actione quomodo formentur.
5 Actio dicta quomodo preiudicialis dicatur.
6 In actione dicta qḋ iudicis officiū erit.

SI libertus meus gerat se pro ingenuo quia preiudicatur mihi possum contra eum agere actione in rem preiudiciali: que ita vocat' actio in rem ꝑiudicialis ꝓ libertinitate: per quam actionē ipsum reuocō in libertinitatē. ¶ † Sed ad hoc vt actio ista ꝯpetat tot sūt necessaria. ¶ In primis ꝙ aliquis sit seruus meus z ipsum manumiserim: is enim dr̄ libertus qui ex iusta seruitute manumissus est: vt institu. de libertinis. in pncipio ¶ Item est necessarium ꝙ ille se proclamet in libertatem: z dicat se ingenuum. ¶ Unde in hac actione actor faciat talē positionē. † Positio Actoris. ¶ Ego dico sacramēto meo ꝙ tu fuisti seruus meus: si hoc cōfitebit'. bene ē. si aūt negabit, dicas. ego dico ꝙ tu fuisti natus ex ancilla mea. z si hoc cōfitebit': sequit' ꝙ sit seru⁹. vt institu. de ingenuis. z. C. de rei vēdi. ptū. ¶ Itē dico ꝙ tu passus es te venūdari prī meo vel mihi ignorāti ad ꝑciū participādū: z ꝑcium es participatus: z maior fuisti. xx. anñ. vt institu. de iure ꝑsonarū. §. serui autem. z. ff. de libe. cau. l. liberis. z. ff. quibus ad libertatē pcla. nō li. l. vlti. C. de libera. causa. nō ideo. ¶ Item dico ꝙ ego vel pater meus te manumisimus. ¶ Itē dico ꝙ recusas te esse libertū meū z geris te pro ingenuo. ¶ Ecōtra reus faciat tales positiones. † Positio rei. Ego dico ꝙ ego sum natus ex libera matre: si illud cōfitebitur actor succumbet: vt institu. de ingenuis. §. sed z si quis. ¶ Item dico ꝙ ego militaui z te sciente: si istud cōfitebitur actor succumbet: vt. C. qui mili. non pos. sup seruis. li. xij. ¶ Item ego dico ꝙ fui natalibus restitutus z te sciēte. si istud cōfitebitur actor secūbet: vt. ff. de natalibus resti. l. queris. ¶ Itē dico ꝙ fui seruus ticij z ab eo manumissus: vnde quantum ad te me gero pro libero. nā si habeo edes q̄ debēt seruitutē ticio quantū ad ticiū habeo illas seruas: quantū ad alios liberas habeo: vt. ff. si seruitus vendi. l. loci corpus. §. cuius. ¶ Unde in hac actio-
4 ne ita concipit' libellus. † Uobis domino Are. cōqueror ego. R. de. M. quē dico meū libertū esse. vel ꝙ cū sit libert⁹ meus gerit se pro libero. vnde ipm in libertū meum peto. z ad hoc propono preiudicialē in rem actionē. ¶ Quō ita recte concipiat' libellus habes insti. de actio. §. pīa

diciales. nā est preiudicialis in rē p quā querit: liber sit an ingenuus: vel libertus Oppositio. Sed videt q libell⁹ sit male cōceptus. tū ratione actoris. tum etiam quia illa actio est in rē. z quia cū sit realis contra possidētē intentat: certū est q actio illa debet potius dici p̄iudicialis in personam q̄z in rem. Contra psonā eni ago z personā vendico: vnde debet dici potius preiudicialis actio i personā. Respōdeo. nō est ita. nā ius est illud qd peto in liberto: z omne ius res est incorpalis: vt isti. tu. de rebus incorpo. vnde merito dicitur in rē ratiōe iuris qd peto z ratiōe iuris i ipsam rem.

5 † Questio Item alio mō querit tu agis p̄iudiciali: at hic nulla alia actio p̄mo pponit. ergo nō potes eam dicere preiudicialē cū nulli preiudicet. Respondeo: dicit preiudicialis p aptitudinem z nō in actu. id est non q semp p̄iudicet: sed est apta ad preiudicandum si cū alia concurrat: vt i impatore qui dicit August⁹. z in iusticia que dicit ius suū zc. z in matrimonio qd dicit coniunctio indiuidua zc. que omnia per aptitudinē dicunt. vel dicitur preiudicialis. id est fauorabilis. quia si modicum quid fecerit pro libertate p̄so ea sententiatur. pretores enim multū fauēt libertatibus: vt. ff. de alienatione iudicij muta. cau. fa. l. iij. Oppositio. Item alio modo opponit. nōne qui intentat actionē realem: alius est qui petit: ali⁹ a quo petitur: aliud qd petit: certe sic. sed hic est alius qui petit: alius a quo petitur: idem z quod petit. z sic non videt in rem. Respon. littera insti. de actio. di. §. p̄iudiciales solent questionē: quia dicit quarū vna fere legittimā habz causam. scilicet qn aliquis pet. t i seruitutē: de quo dic vt in summa de actionib⁹. in p̄dicto. §. no

6 taui. † ℭ In hac autē actione officiū iudicis erit: qd si cōstiterit eū eē libertū: pnūciabit illū eē libertū meū. vel si cstiterit ingenuū pnūciabit eū ingenuū. z ista snia trahit executionē secū. Qd si libert⁹ noluerit parere: postea forte reuocabit i seruitutē. se. i hoc dixrū ē: vt. C. de liberali cau. l. solo. Unde forte castigabitur. vt. ff. de iure patro. l. j. z. ff. de offi. presidis. l. j. secundum distinctionē que notatur. C. de libertis. z eorū liber. l. nō est ignotū. vel cōpelletur captis pig. vt arg. ff. de ventre in pos. mitten. l. j. z. ij. z institu. de sat. tut. §. penul. vel. forte imponetur mulcta a iudice: vt. ff. si quis ius di. non obtēpe. l. j.

ℭ Si filius vel nepos non agnoscat a patre vel auo vel quia non prebet sibi alimēta potest cōpellere ipsum vt sibi puideat p actionē in rem preiudicialem de partu agnoscendo.

ℭ De actione in rem preiudiciali de partu agnoscendo. Rubrica.

1 Actio in rem preiudicialis de partu agnoscendo pretoria est.

2 Actio dicta ad hoc vt cōpetat quod necessaria sint.

3 Positiones actoris z rei in' dicta actione que.

4 Mulier quare infra trigita dies post diuortium denunciare debet: se esse pregnātem z si postea denunciauerit. audiri non debet.

5 Libellus in dicta actione quomodo formandum sit.

Sed quia est z alia preiudicialis q̄ vocatur de partu agnoscendo. ideo de ea videamus. Si ergo aliquis sit filius qui a patre non exhibetur: vel non agnoscit habet actionē in rem p̄iudicialem de partu agnoscendo. ℭ Item locum habet etiam in nepote contra auū z in pronepote: z sic deinceps. ℭ Et econtra locum habet vt filius agnoscat patrem: z nepos auum. Et ita q competat actio ista dicit lex. institu. de actioni. §. preiudiciales. z. ff. de liberis agnoscendis. l. sine. §. j. sic eni pater tenet alere filiū qui alis non est sibi sufficiens. Ita econtra filius patrem tenet alere: vt ff de liberis agnoscendis. si quis a liberis. z. C. de alendis liberis a pa. ℭ Item habet locum etiam ista preiudicialis quando pater vult vendicare filium in sua potestate. ℭ Item etiam habet locum tertio modo: quando vxor fuit pregnans z Maritus suspicās

de ea sinistrum quasi q͛ð ex eo non esset p̄gnans reijciteam ꝛ non fecit ventrem custodiri in preiudicium sui. dicit lex ꝙ filium compellitur agnoscere: vt. ff. de ventre inspiciēdo. l. j. ꝛ. C. de patria potest. l. nec cuiquā. ¶ Sic ergo in tribus casibus habꝫ locū ista preiudicialis de partu agno. quādo filius petit agnosci a patre: vel nepos ab auo. ad hoc vt dētur eis alimenta. Item quādo pater vult petere filiū. vel auus nepotem. Item quando partus non fuit custoditus. vt dictum est.
1 ¶ Veruntamē istud nota. † ꝙ actio ista est p̄toria ꝛ preiudicialis in rem: per quā querit̄ si sit filius: vel nō. ꝛ de hac ita tractatur. Illa autē per quā querit̄ si sit i potestate vel nō. similiter p̄iudicialis est: sed ciuilis. ꝛ de hac tractabim⁹ infra in tra-
2 ctatu ciuilium. † Unde ad hoc vt ista p̄iudicialis pretoria competat tot sunt necessaria. ¶ Primū in illa per quā petuntur alimēta: q͛ð ita intellige ꝙ tunc locū habeat hec actio quādo dubium est si sit filius vel non. ꝛ tunc petent̄ alimēta hac actione nō principaliter: sed secūdario. vt ita dicat. agnosce me filium tuū. ꝛ mihi in necessarijs prouide. vt infra dicam in libello. Uerum si esset certū de filiatione: tunc petent̄ alimenta officio iudicis. vt. ff. de agnos. liberis. l. si quis a liberis. §. si vel parens. ꝛ. C. de alendis liberis. l. a patre. est eni illud necessariū ꝙ iste sit filius ꝛ ille p̄r. ꝛ ille sit nepos. ꝛ ille auus: vt. ff. de liberis agnos. l. si quis a liberis. §. si vel parēs neget filiū. ¶ Item secundū ꝙ sit filius vel nepos legittim⁹ ꝛ naturalis: vel naturalis tantū ex cōcubina natus: vt. ff. de liberis agnos. l. si quis a liberis. §. idē rescripsit. ꝛ in auct. col. vij. quibus modis naturales effi. sui. §. si qs igit̄ habens filios legittimos. coll. vij. Si enim filius vel nepos sit illicitus: nūꝙ̄ petet alimēta. vt in auctē. qbus modis natura. effi. sui col. vij. §. vlti. ¶ Item si est vulgo cōceptus: a patre nō petet alimenta: quia nō habet patrē. nam cui pater est populus: vnus est sibi pater. ꝛ omnis vnus in rerū natura omnis putatiuus: ꝛ cui pater est populus nō habet illum patrē: vt institut. de nuptijs. §. penul. A matre autē petet alimenta. etiā vulgo q̄situs: vt. ff. de liberis agnos. l. si quis a liberis. §. idem in liberis quoqꝫ. nam ꝛ filius spurius habꝫ querelā inofficiosi testamētī cōtra testm̄ matris. vt. ff. de inoff. testa. si instituta. §. de inoffi. Sed respō. ista sunt vera si mulier non erat illustris: tunc eni secus est: vt. C. de legitimis here. si q̄ mulier. ¶ Itē quartū est necessariū ꝙ filius non habeat vnde alatur: si. n. potest se sustentare pater eū alere non cogit̄: vt. ff. de liberis agnos. si quis a liberis. §. sed si filius possit. ꝛ sunt alendi filij ꝛ nepotes. siue sint masculi siue femine. siue sint nati ex masculo siue ex femina. siue sunt filij emancipati siue in potestate: vt. ff. de liberis agnos. si quis a liberis. in p̄ncipio. sed ne potes ex filia ita tenentur alere si non sit pater vel auus eorum vel sint etiam egeni: vt. ff. de liberis agnos. l. penul. ¶ Item in illa preiudiciali: quando pater petijt filiū. vel auus nepotem. tot sunt necessaria. ¶ Primū ꝙ sit filius vel nepos. ¶ Secundum ꝙ sunt ex legittimo matrimonio nati. alias enim illiciti vel nati ex concubina non possunt nec a patre nec ab auo vēdicari. est eni naturalis in potestate curie cui curie pater illius est sup positus. vt. C. de naturalibus liberis. si quis seu liber. ꝛ in aucten. quib⁹ mo. naturales effi. sui. coll. vij. ¶ Itē tertiū est necessariū: ꝙ filius vel faciat cōtrouersiā sui vel ab alio detineatur ꝛ volens: alioquin si inuitus locū habet interdictū de liberis exhiben. vt notat dn̄s meus has diuersitates. ff. de rei vendica. l. j. Et notaui in summa institu. de actionibus. §. preiudiciales. ¶ In illa preiudiciali in rem de partu agnoscēdo. tot sunt necessaria. ¶ Primum ꝙ diuortium sit secutū inter virū ꝛ vxorem: ꝛ ꝙ filius nascatur post diuortium. si enim nascat̄ constante matrimonio: omnimodo alendus ē. vt. ff. de liberis agnos. l. siue. § j. ¶ Secundum est necessarium: vt mulier denunciet marito se esse pregnantem. denunciet

dico infra

dico infra triginta dies continuos numerandos a tempore diuortij. vel etiã post triginta dies: sed causa cognita: vt. ff. de liberis agnosc. l. j. ¶ Tertium est necessarium ꝙ facta denunciatione a muliere nõ contradicat maritus. ceterũ si contradicat. scꝫ suam vxorẽ nõ esse ex se pregnantem: non cõpellitur alere filiũ illũ: vt. ff. de alendis liberis. l. j. ¶ Unde in hac actione que in tribus casibus competit vt dictum est. tales faciat actor positiones.

3 † Positio Actoris. ¶ Ego dico ꝙ sũ filius tuus vel nepos. ꝛ hoc si agat filius. Si vero pater: dicat ego sum pater tuus vel auus: si hanc negauerit aduersarius dicat postea: ego dico ꝙ talis mulier .s. Berta fuit tua vxor legitima. si hanc negauerit dicat ego dico ꝙ tractabas eã vt vxorem. si istud confitebitur sufficit: vt .ff. de donatio. l. donationis. Si vero negauerit: dicat. Ego dico ꝙ illa mulier scilicet Berta: erat ꝛ est libera mulier: ꝛ ad eam habuisti ꝛ habebas ꝛ habes accessum. si istud confitebitur: presumitur vxor: vt. ff. d ritu nupti. l. i libere. ¶ Itẽ dico ꝙ tempore illo quãdo cum ea vtebaris quod ex ea natus sum. Et econtra in persona secunda pater faciat tales positiones: ꝛ obtinebit: vt argu. ff. de in ius vocã. quia. ¶ In illa ꝑiudiciali. de partu agnosc. que vere dicit̃ i partu agnosce: id est vt agnoscatur partus. ¶ Actor faciat tales positiones.

4 † Positio Actoris: Ego dico ꝙ diuortiũ fuit secutũ inter te ꝛ vxorem tuam Bertam. ¶ Item dico ꝙ Berta post diuortium denunciauit tibi infra triginta dies ꝙ erat pregnans ex te ꝛ tu non contradixisti. vel ego dico ꝙ etiam post triginta dies tibi denũciauit: qꝛ infra illud tẽpus triginta dierꝫ ignorabat se esse seu fuisse pregnantem. ꝛ hoc est qꝛ dicit lex. ff. de liberis agnosc. l. j. §. si mulier ꝙ causa cognita post trigita dies audit̃. ¶ Et istud nota ꝙ i ista vltia ꝑiudiciali solus filius vel nepos agit contra patrem vel auum. Non autem pater vel auus poterũt agere contra nepotem ꝛ filiũ. ꝛ ita dicit lex agendũ esse cũ auo ꝑiudiciali de ꝑtu agnoscẽdo: vt. ff. de agnosc. liberis. l. siue. ꝛ ita intelligitur institu. de actionibus. §. preiudiciales. ¶ Reus autem tales faciat positiões.

5 † Positio reus ¶ Ego dico ꝙ illa mulier scilicet Berta de qua dicis te esse genitum: ita ponatur. si pater dicat: vel filius vult facere quando aget contra illũ: ex qua dicis te me genuisse: fuit cõcubina ticij: dicat patri. si confitebitur filius. sequit̃ ꝙ non sit filius istius. ¶ Item dico ꝙ fui absens per tot annos de domo mea. reuersus inueni te natum anniculum. si istud confitebitur filius: non erit filius: vt. ff. de statu homi. l. filium. ¶ Item dico ꝙ in tali tempore licet habuerim eam vxorem semper fui infirmus: ꝛ generare non potui: nec coire si istud confitebitur reus succumbet. vt in predicta. l. filiũ. de statu homi. ¶ In secunda ꝑiudiciali de partu agnoscendo dicat reus. ¶ Ego dico ꝙ illa Berta facto diuortio ante peperit q̃ꝫ mihi denunciaret. vel ante erat venter eius tumens ꝙ mihi nunciaret se ex me esse pregnantem. si istud confitebit̃ actor succũbet: qꝛ denunciare debet infra triginta dies a tempore diuortij vel postea si iusta causa fuerit: sicut expositum est: vt. ff. de liberis agnoscen. l. j. ¶ Item dico ꝙ tali die fecit mecum diuortiũ. pone. in kalen. Maij. ꝛ infra kalẽ. Augusti. nunciauit mihi se ex me fore pregnantẽ. si istud confitebitur actor succumbet: ꝙ iam sunt vltra triginta dies. Unde non est verisimile qꝛ de suo quondam viro conceperit: sed aliꝰ medio tempore tignum immiserit. Questio.

6 † ¶ Et que est ratio q̃re infra triginta dies mulier post diuortium deberet denunciare se esse pregnantẽ. ꝛ si postea denunciat non auditur: nisi iusta de causa. ¶ Respõdeo: ideo nam mulier habet mẽstrua: vnde statim ex quo concepit incontinenti nõ habet menstrua. quia masculus cõceptus ex illo putrido sanguine nutritur. Unde si hodie separet̃ vxor a viro si post separationem infra triginta dies non habet menstrua scit vel scire debet esse se ex illo quondam marito pregnãtem. ¶ In

7 hac autem actione ita fit libellus. † Libellus. ¶ Uobis domino. R. côqueror ego. B. de. M. de tali patre meo: vel ego pater de tali filio meo: vel ego auus de tali nepote meo. vel ego nepos de tali auo meo q cû sim filius suus vel nepos vel pr vel auus denegat mihi alimêta: & me denegat filium suû. Unde vt alimenta prestet & me agnoscat in filiû suû. vel patrê auum vel nepotem: actionê in rem pjudicialem propono. Uel propono officium vestrum domine iudex. ¶ Quod enim ita recte concipiat libellus: d. cit. lex. ff. de rei vêdica. l. j. Qđ etiam alimenta petant officio iudicis: habes. C. de alêdis liberis. l. ij. Quod etiã officium iudicis recte intêtetur pro filio vêdicâdo: dicit. l. j. ff. de rei vendica. nam ibi dicit q locû habet actio pretoria quã nos appellam⁹ officiû iudicis. Oppositio. ¶ Sed videtur q iste libellus sit male conceptus io quia tu proponis in libello preiudicialê in rem: que non videtur locû habere. nã actio dicitur preiudicialis: que alij preiudicat. cû ergo nullam actionem seu questionê intentet pater vel auus quomõ filius intentabit peiudicialê. Respondeo: dicitur preiudicialis. id est fauorabilior quia & si modicû quid faciat pronunciabit p filio iudex: q filius alatur: vt. ff. de carbo. edicto. l. carbo. §. cause. Uel aliť. pjudicialis diciť p aptitudinê. & nô i actu. sicut. l. aquilia. diciť penalis per aptitudinem & non in actu: vt institu. ad. l. aquili. Et imperator dicitur Augustus p aptitudinem: & matrimonium dĩ indiuiduum p aptitudinem. si enim cû alia ɔcurret: bñ actio illa pjudicaret Uerbi gratia. si filius ageret contra patrem de aliquo. pater diceret filio. nô potes agere: quia fili⁹ meus es. & ideo ad te vendicandum actionê in rem preiudicialê propono. licet ergo ponať in modû actionis. & alie non sunt primo ꝓposite. dicitur tñ preiudicialis. & sicut hec actio intentatur pro filio vt dictum est. ita dicit dñs meus q intentatur pro colonis & ascripticijs & similibus. sicut etiam Abbas monachum, & potestas cinê suû potest vêdicare: vt ar. ff. ad municip. l. de iure. Pro vxore autem nô credo actionê preiudicialê in rem côpetere. quia de iure romano non est in potestate mariti: sed in eius tantû officio: vt. C. qui potest. in pigno. l. assiduis. & ff. de operis liberto. sicut patronus. Competeret tamê interdictû de vxore forte exhibenda & ducenda si ab aliquo detineretur: vt. ff. de liberis exhiben. l. immo: qđ interdictum forte de vxore sua exhibenda: quidam dicunt q sit propriû nomê actionis. Alij qđ auocet per vtile interdictû de libero homie exhiben. Si tu opponas. nô habet locû: vt. ff. de libero homie exhi. l. iij. §. si quis cû Respon. immo. nã dolo facit pater qui iurã côcordantis matrimonij turbare desiderat: vt. ff. de liberis exhi. l. j. in fi. & hoc qñdo vxor ab alio detineť. qđ auertat a nobis deus. Si autem vxor faciat ipam côtrouersiam sui & recedit a marito. ideo forte q miser maritellus sibi seruire nô poterat: quia nô legerit titulum de concussiõib⁹: locû habet officium iudicis. etiã secularis: vt arg. C. de insti. & substi. l. reprehendenda: licet hodie iure canonico per iudicê ecclesiasticû côpellať vxor ad maritû redire: vt extra de sponsal. & matrimonijs. c. nô est. Iure autem lombardorû cû mulier sit in potestate mariti si habeat mundiû ipsius forte posset habere locû in rem pjudicialis vt in lombarda: de sponsal. & in lombarda de succes. si sorores. in fi.

¶ Si debitor alienat in fraudê creditorû possunt creditores reuocari per actionê paulianam.

¶ De actione pauliana. Rubrica.

1 Actio pauliana ad hoc vt competat quot sint necessaria.

2 Bona sua si quis vendat: vt maleficium committat: an reuocatoria competat.

DEbitor aliquando alienat in fraudê creditorum. Qualiter fiat illa alienatio, habes. ff. que in frau. creditorû

l. j. ⁊ notat dominus meus Azo in summa. C. de his que in fraudem creditorum, alias incipit de reuocan. his que in fraudem alienata sunt. ⁊ competit actio ista tam contra alienantem q̃ contra illum qui ab alienatore recepit: vt. ff. de his que in fraudem credito. l. j. ¶ Sed contra alienatorem in casu quando bona sunt ita dispersa. q̃d nõ potest sciri vbi sint: vt ff. de his qui in frau. credito. l. vlti. §.
1 vltimo. † ¶ Sed ad hoc vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q̃ debitum subsit ciuile ⁊ naturale. ⁊ tale quod possit exigi: vt. ff. de actio. ⁊ obli-
2 gatio. cui: † Questio. ¶ Quid enim si aliquis alienat bona sua vt committat maleficium: sicut tota die de facto videmus: nunquid competat reuocatoria: certe de iure stricto non credo: quia necesse est q̃ creditores primo precedant ⁊ postea alienatio subsequatur in fraudem ipsorum: non autem in fraudem creditorum qui non sunt: alienatio reuocatur. de facto tamen potestates nostri temporis ⁊ p bonum regimen tales alienationes omnes reuocant. ⁊ bona taliter alienata deuastant: non obstante alienatione. quorum factum ⁊ consilium approbo. ad hoc scilicet vt terreantur a maleficijs peccatores: vel volẽtes delinquere: ⁊ sicut scio ⁊ multis dissuasi multa maleficia remansere que commissa fuissent. est enim occurrendum malicijs hominum: vt. ff. de rei vendica. l. in fundo. De iure tamẽ scripto ⁊ si maleficium sit commissum etiam si capitale sit maleficium: tamen alienatio facta valet: ⁊ etiam donationes: vt. ff. de dona. post contractum nisi sit donatio causa mortis: que non valet: vt. ff. de dona. causa mortis. l. si aliquis: nisi sit crimen lese maiestatis. tunc enim alienatio reuocatur: vt. C. de bonis proscripto. si go. ⁊ C. ad. l. iul. maie. l. vlti. C. de donationi inter virum ⁊ vxorem. l. reo. Oppositio. ¶ Sed sic opponeo. de. l. ff. de verbo. significatione. l. creditores: vbi creditor appellatur. ⁊ cui debetur ex causa criminali, ergo alienatum in fraudem ipsius reuocatur. Respondeo. non sequitur. vere est enim creditor tuus cui commisisti maleficium: quia obligaris ex maleficio. vt insti. de obligatio. que ex delic. nas. non tamen reuocat alienata in suam fraudem: quia pretor considerauit ibi fraudem. id est damnum pecuniarium quod creditori ex causa ciuili contingere potest: quia damnum est diminutio rei nostre: vt. ff. de damno infec. l. iij. ⁊ arg. pro hoc. ff. ad exhiben. si liber homo. ⁊. ff. de seruo expor. l. si venditor. ¶ Secundum est necessarium q̃ creditores fraudentur consilio ⁊ euentu. vt ff. de his que in fraudem credito. l. ait pretor. §. ita demum. simile in reuocanda libertate data i fraudem creditorum: vt insti. qui manu. pos.
3 vel non. §. in fraudem autem. † Questio. ¶ Sed quis probabit fraudem vel consilium alienatoris. Respondit dominus meus: aut alienauit omnia bona sua. ⁊ tunc eo ipso ex quo scit se creditores habere presumitur fraus contra ipsum: vt ff de his que in fraudem credi. l. omnes §. lucius. Si autem partem bonorum alienet vel rem aliquam singularem cessat presumptio. ⁊ creditor habet necesse probare quod debitor alienauit in fraudem: vt. ff. de probat. l. patronus. ⁊. l. quot. §. qui dolum. ⁊ ita notauit dominus meus in summa tituli istius. ¶ Tertium est necessarium q̃ prius excutiantur bona alienantis. vt. C. de his que in frau. credi. ali. l. j. quod voluit intelligere dominus Johan. in eo casu quando creditores fraudantur euentu solo: si autem consilio ⁊ euentu. tunc est electio creditoris. an velit primo excutere bona alienantis an agere contra illos qui bona possident ex alienatione: credo tamen indistincte q̃ primo debeat bona alienantis excuti: vt in. l. p̃dicta. C. ⁊ institu. de actio. § item si quis in fraudem. ¶ Quartum est necessarium: q̃ ille qui accipit ab alienatore si accipiat ex causa non lucratiua: quod fuerit conscius fraudis illius. alias non tenetur: vt. ff. de his que in fraudem credito. l. qui aũt. §. hoc edi-

ctū. §. z. p̄terea. si autē possideat ex causa lucratiua: tunc si sit conscius fraudis vel non: in solidum tenet: vt. ff. de his que in fraudem credito. l. qui autē. §. simili modo. z. C. de his que in fraudem credi. l. ignoti. Que autem sunt illa que dicunt alienata in fraudē creditorū leguntur. ff. eo. l. j. z. ij. z. iij. z. iiij. ¶ In hac autē actiōe
4 faciat actor tales positiōes. † Positio rei ¶ Ego dico sacramēto meo q ea q̄ dedi in libello qd de iure possu petere. ¶ Itē dico q titius fuit debitor meus .n. xx. ex causa mutui: vel ex alia causa. ¶ Item ego dico q illud debitū fuit efficax z sine omni exceptione. ¶ Item dico q titius fuit debitor meus cōsiliatus: taliter q alienatione me frandaret. ¶ Item dico q sciuisti fraudis consilium. ¶ Itē dico q re tali alienata nō inueniuntur tantū in bonis qd possit satisfieri mihi. ¶ Item dico q rem alienatam tu habes tenes z possides. ¶ Econtra reus faciat talē positionē.
5 † Positio rei. ¶ Ego nego qd petis. ¶ Item dico q illi tuo debitori fecisti pactū de nō petēdo. ¶ Itez dico q ille soluit tibi. ¶ Item oppono exceptionē nō numerate pecunie sicut infra bienniū potest: vt. C. de nō numerata pecu. l. penult. ¶ Item dico q ille tuus debitor alienauit ppter necessitatē rei familiaris: vt p hoc excludat fraudis cōsilium. ¶ Itē
6 in hac actione ita cōcipit libellus. † Libellus. ¶ Uobis domino. B. potestati Are. cōqueror ego. R. de. M. qui possidet prediū tale: vel domum talem: cuius tales confines sunt: qd predictū alienauit titius debitor per fraudē vel fraudis cōsilio: vt me fraudaret debito meo. z fraudatus sum. quia bona ipsius nō sufficiūt ad debitū meū exsoluendum ipso. M. possessore sciente z fraudem participante. ideo rem predictam reuoco cū fructib⁹ z omni causa. z ad hoc ppono paulianam vnde peto mihi iustitiam exhiberi. ita cōcipies si vis dicere q pauliana sit proprium nomen actiōis. Si autē es in ea sententia vt est dominus meus: q nō sit nomē actionis. sed adiectio. vt notauit i sū

ma. C. de his que in fraudē credi. ita pone in libello. ad hō propono actionē in factū paulianā. sicut dicimus. peto. x. actione ex empto. de peculio mandati. de peculio depositi vt. ff. de peculio. l. licet. §. si seruus. z. l. deposui. in principio. ¶ Qd enim sit ita concipiendus libellus: probatur. ff. de his que in fraudē credit. l. j §. j. z. l. qui autem. §. hoc edictum. z. l. ait p̄tor. §. per hanc. qd enim actio in factum sit pponenda dicit lex. ff. e. l. hac in factū. Oppositio. ¶ Sed videtur q libellus iste nō sit bene cōceptus. Primo quia hec actio scilicet pauliana: vel in factū: est psonalis. ergo non potest rem aduocare. ¶ Respondeo. verū est q nulla personalis rē aduocare debet de ordine z regulari iure. Sed tamē multe personales rem aduocant vt ista. z actio caluisiana z fauiana: de quibus dicemus infra: z actio quod metus causa personalis est z tamē rem aduocat. vt. ff. qd metus causa. l. metū §. cum autem hec actio. z institu. de ac
7 tionib⁹. §. p̄terea. † Questio. ¶ Itē actio ista personalis i intendit contra me: quo iure intenditur. Nam non sum obligatus neq ex contractu vel quasi. nec ex male. vel quasi. ergo nullo iure: vt insti. de obligationibus. ¶ Respondeo. in eo casu quando emptor participatus est fraudē est obligatus ex quasi maleficio. dixit yrnerius. Unde merito tenetur: sed donatarius qui obligatur: quo iure e: certe nullo. Unde dicas q licet iste sint personales: habent tamen naturam realium: in quibus nulla obligatio est necessaria. Nam cum eo agimus z experimur: qui nullo iure nobis est obligatus: vt institu. de actionib⁹ in pricipio. Oppositio. ¶ Itē videtur quo ad fructus q sit male cōceptus. Aut enim intelligas de fructibus pceptis: z tunc debet lucrari sicut i rei vē. vt insti. de rerū diuisiōe. §. si qs a nō dn̄o vel saltē lucrat sicut in peti. hereditatis vt. ff. de peti here. l. item ve. §. eas autē. ¶ Itē a pcipiendis excusat rōne vtilis vt. C. de rei ven. l. si fundū: extantes ergo in fundo restituet tm̄. Respōdeo. immo

tenetur ad oēs fructus cōsumptos perce ptos ꝛ pcipiēdos:qꝛ ꝙ qs lucraſ fruct⁹ in rei vendi.locū hab. ꝛ i bone fidei possessore.at male fidei possessoꝛ teneſ de oib⁹: vt.C.de fruc.ꝛ li.expen.l.ij. ꝛ.C. de rei vēdi.certū. Item id qđ diciſ. ꝙ titulus excusat a pcipiēdis.verū est si titulus hēaſ pro titulo.alſs si titulus habetur p nō titulo.teneſ etiā de pcipiēdis: vt hic. idē de actiōe qđ metus causa vbi titulus habeſ p nō titulo:vt.ff. qđ metus causa sed ꝛ partus idem:vt.C. de sacrosanctis eccle.auc.queras iā dictas. ¶ Item vbicūqꝫ qs emit. cōtra legū interdicta: vt .C.de agricol. ꝛ censi. quemadmodum: ¶ Utrū āt hec actio sit pp̄rium nomen actiōis.itē ꝛ q̄ sunt dicenda qre in sm̄ma de his q̄ in frau.cre. ꝛ quere ī summa de acti.īstitu.§.si quis in fraudē.quā ego cō posui:ꝛ ibi inuenies.

¶ Si libertus alienat in fraudē patrōi po terit patronus alienata reuocare p actio nem fauianam.

¶ De actione fauiana. Rubrica.

1 Actio fauiana ad hoc vt cōpetat:quot ne cessaria sint.

2.3 Positiōes actoris ꝛ rei i dicta actiōe q̄.

4 Libellus i dicta actiōe quomō ɔcipiaſ

5 Iuratur in litem in dicta actione.

Verum quia non solū fraudantur cre ditores per alienationem debitorum sed etiam fraudatur patronus ꝛ p alie nationē libertorū: ideo competit eis fauiana:per quam patronus reuocat alienata in fraudē suā. †Que actio vt cōpe 1 tat tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ sit patron⁹:patronū intellige siue manumittat ex voluntate siue ex necessitate: vt.ff. de suis ꝛ leg.l. intestato. dummodo non sit patronus:q vendidit seruum recepta pecunia a quodam extraneo: tūc eniꝫ iste nullo modo esset patronus nisi q̄ ad reuerentiā:vt.C.de opis libertorum.l. si tuis ¶ Scdm est necessariū ꝙ libertus sit maioꝛ cētenario.i.vt habeat vltra.c.aureos in bonis.vt insti de succes. liberto.§. sed nr̄a constitutio. Si enim sit minoꝛ centenario ꝛ moriaſ .ex testamēto nullū ius patronus habet ad bona illius:sed tm̄ ab intestato.ꝛ tunc forte reuocaret alienata:vt insti.de succes.liber.dicto.§.sed nr̄a cōstitutio. ¶ Tertiū est necessariū ꝙ libert⁹ dolo patroni alienet.s.ad hꝰ vt diminuat dolo tertiam partē patrono debitam.alſs aūt si cessat dolus liberti.cessat actio: vt .ff.si quid in fraudē patroni.l.j. in principi.nec.enim exigim⁹ ꝙ ille q accepit a liberto fuerit cōsci⁹fraudis vel non.ꝛ hoc de alienatione facta inter viuos in donatiōe aūt cā mortis.ꝛ si non alienet dolo libertus.nihilominus fit reuocatio:vt.ff.si qd in fraudē patroni.l.j.§.j.Et habet necesse pbare patronus fraudē:vt.ff.de p ba.patronus.fallit si dotē pro filia dat: ꝛ fallit si remuneret bn̄ merentes amicos in quibus a iure concediſ liberto: vt.ff. si qd in fraud.patroni.l.j.§. sed si libert⁹ filiā.ꝛ.l.diu⁹. ¶ In hac āt actione actor faciet ta.po. † Positio actoris. ¶ Ego 2 dico sacramento meo ꝙ ea q̄ petij i libello de iure petere possum. ¶ Itē dico ꝙ ego solus sum patron⁹ filius.s.titij. si negauerit reus ɔsequatur in positionibus oēs illas causas qbus aliqs est patron⁹: vt.ff.de suis ꝛ legit.l.in testō. ¶ Item dico ꝙ libert⁹ ille q alienau t erat diues. ꝛ maioꝛ erat cētenario.Itē dico ꝙ rem illam alienatam habes ꝛ tenes ꝛ possides. ¶ Item dico ꝙ ipse ꝛ dolo ꝛ fraude alienauit ad hꝰ vt minueret ptē meā.s. tertiā a iure mihi debitā.tunc enim cōpetet tm̄ fauiana.si eni alienaret i fraudē legis vt minoꝛem faciat se cētenario:tunc ipso iure nō valet alienatio: ꝛ pinde patronus admittiſ ac si alienatio facta nō esset: vt .ff.de iure patronat⁹.l.si libertus. ¶ Et est sciendū ꝙ ista actio differt a supioꝛi: qꝛ illa in totū reuocat hec nō reuocat nisi p parte tm̄.s. pro tertia.vt.ff. si quis in fraudē patroni.l.j. ¶ Reus autē ta.fa. 3 positio.† Positio rei. ¶ Ego nego quod petis:si negare pōt. ¶ Item dico ꝙ titi⁹ q donauit mihi vel vēdidit natus fuit ex libera matre:si enim cōfitebiſ actoꝛ succūbet:quia liber est.ꝛ ingenuus natus ex

libero ventre: vt instit. de ingenuis. §. sed et si quis. ¶ Item si istud negabit actor: dicat reus. Ego dico quod ille titius factus fuit miles te actore sciente. si istud confitebitur actor succumbet. quia et si fuit seruus fit liber. et si libertus fuit multo magis fit ingenuus: vt. C. li. xii. qui mil. non pos. super seruis. ¶ Item dico quod titius qui alienauit. tamen propter necessitatem rei familiaris: alienauit vt si istud confitebitur actor succumbet: sequitur quod non fuit facta dolo. et ita succumbet. ¶ Item
4 dico quod titius ille erat centenarius. † ¶ In hac autem actione ita concipitur libellus Libellus. ¶ Uobis domino. P. do. are. conqueror ego. A. Catarensis de. M. qui possidet domum talem: vel tale predium: cuius tales sunt confines: quam rem titius libertus meus alienauit in fraudem meam: ad hoc vt me suum patronum fraudaret de tertia parte quam de iure habeo in bonis ipsius. Unde rem illam pro tertia parte pro indiuiso peto mihi restitui et assignari cum fructibus et omni causa: et ad hoc propono fauianam. vnde super his peto mihi iusticiam exhiberi: ita dicas si es in ea sententia: vt fauiana sit proprium nomen actionis: sin autem dicas actionem in factum. fauianam propono. de fraude autem quis debeat probare dic vt in superioribus actionibus dixi: quod ita concipiatur libellus recte. et quod fauiana patrono detur dicit lex. ff. si quid in fraudem patroni. l. j. §. dolum. et l. quicunque. in principio quod fructus omnes possunt peti per hanc actionem. dicit. l. ff. si quis in frau. patro. l. j. §. vlti. et l. in fauiana. Oppositio. ¶ Sed videtur quod libellus iste non sit bene conceptus. Primo quod fauiana: est personalis: vt. ff. si quid in fraudem patroni. l. j. § hec actio. quomodo ergo rem auocat. Respondeo et dico vt in superiori questione: et omnes alias questiones quas in superiori questione alias actione
5 notaui hic repete. † ¶ Illud nota quod in hac actione et in superiori iuratur in litem: vt. ff. si quid in frau. patro. l. tenet.

¶ Si aliquis arroget aliquem filium et postea alienet aliquid de rebus suis in fraudem filii arrogati: poterit filius arrogatus reuocare per vtilem caluisianam vel fauianam: vel vtilem in factum.

¶ De vtili caluisiana vel fauiana. Rubri.

1 Actio vtilis caluisiana vel fauiana ad hec vt competat que requirantur.

2. 3 Positiones actoris et rei in dicta actione que.

4 Libellus in dicta causa quomodo concipiatur.

5 Caluisiana vel fauiana nunquid filio legitimo et naturali competat: si pater alienet et det: vt filius suus non habeat aliquid.

Est autem et alia actio quasi caluisiana et quasi fauiana que appellatur vtilis caluisiana: vel vtilis fauiana: vel vtilis in factum. de qua in arbore domini Johan. non tractatur: et est illa que datur filio arrogato in bonis patris arrogatoris. s. si aliquid alienet pater arrogatorum ad hoc diminuat quartam quam debet filio arrogato per constitutionem diui pii de bonis suis. vt. ff. de adop. l. si arrogator. §. sed impuberi. et ff. si quid in fraudem
1 patroni. l. vlti. † ¶ Que actio ad hoc vt competat tot sunt necessaria. In primis quod arrogatio sit facta legitime. i. quod precedat interrogatio ipsius qui arrogat. et illius qui vult arrogari. vt institu. de adoptio. et quod alia interueniant que desiderantur in adoptionibus. vt habes. ff. de adopti. l. si pr. §. in arrogato. et ll. sequentibus: et sic de omnibus illis possunt fieri positiones: que vt credo septem sunt vel octo. ¶ Unde in hac
2 actione actor fa. ta. po. † Positio actoris. ¶ Ego dico quod titius me arrogauit ¶ Item dico quod arrogatio illa fuit facta legitime. ¶ Item si illud negauerit reus dicat illa que in arrogatione desiderantur. vt pertinent in ll. predictis. ¶ Item dico quod rem illam alienatam tenes et possides.
3 ¶ Econtra facit talem positionem. † Positio rei. ¶ Ego dico quod tua arrogatio fuit minus legitima: et quare fuit mi-

nus legitimus: ponat omnes illos causas que continentur in legibus. ff. de adopti. puta: quod tu es maior quam fuerit pater tuus. ¶ Item dico quod tu es diues vel pauper: et alias causas ponat que in legibus illis numerantur. ¶ In hac autem actione ita formatur libellus. † Libellus.
4 ¶ Uobis domino. B. potestati arci nos conqueror ego. R. de. M. qui possidet res tales quas titius pater meus arrogator in fraudem meam alienauit: vt quarta debita mihi ex constitutione diui Pii diminueretur. Unde peto res predictas mihi assignari cum fructibus et omni causa. et ad hoc propono vtilem caluisianam. et vtilem fauianam: vel propono vtilem in factum caluisianam: et super his peto mihi iusticiam exhiberi. De fraudatione quis debeat probare: dic vt in superioribus actionibus dixi. ¶ Quod sit concipiendus libellus: et quod ille actiones competant dicit lex. ff. si quid in fraudem patroni. l. vlti. † Questio. ¶ Sed
5 nunquid filius meus legitimus et naturalis si ego pater alieno et do: vt filius meus non habeat aliquid: nunquid competet sibi caluisiana vel fauiana. Respondeo: nō. nam nec filio nec patri in casu tali prouidentur vt. ff. si quis a pa. fue. ma. l. j. in fine. et. l. ij. et est argu. ad idem quod maius ius habet filius arrogatus quam filius legitimus et naturalis. nam arrogatus etiam si proponat querelam contra testamentum patris arrogatoris non amittit quartam debitam sibi ex constitutione diui Pii: immo habet eam. Sin autem filius sit legitimus et naturalis si proponat querelam amittit debitum bonorum subsidium. ff. de inoffi. testa. l. contra veterani. §. meminisse. et. §. si impubes. et. §. conditioni.

¶ Si libertus vel debitor alienet in fraudē patroni seu creditoris possunt alienata reuocari per actē. caluianam. 1

¶ De actione in factum caluiana. Rubrica.

1 Actio caluisiana ad reuerendum quid sit.

Est et alia actio † que competit ad reuocandum. scilicet caluisiana: quam quidam dixerunt soli patrono competere. vt dicit. l. C. si quis. in frau. pa. l. vltima. Sed dominus meus Azo dicit hanc esse actionem communem creditoris et patroni: vt notauit in summa. C. si quid in frau. pau. versiculo reuocatur autem alienatio. et. C. de reuocan. his que in frau. alie. sunt versiculo. est autem sciendum. Item debent fauianam communem per. l. ff. de vsur. l. videamus. §. in fautana. Sed bene diceretur si esset ibi littera per quas: sed ibi est littera per quā que refertur ad paulianam. pauliana autem secundum omnes est creditoris. sic ergo secundum dominum meum fauiana solius patroni: pauliana solius creditoris: caluisiana cōis. sed quod caluisiana detur creditori: cautū legibus nō inuenimus: sm alios caluisiana solius patroni. pauliana solius creditoris: fauiana cōis. vñ dicit. calui. pa. datur. pau cre. fa. datur vtrique. Hec diuersitas sine fructu est i solo noīe. vñ dictam noīs pertinacibus relinquamus. vt. C. de cōsti. pec. l. ij. siue ergo dicas quod detur soli patrono: serua illa q dirimus in actione fauiana: siue dicas quod dicas creditori: serua illa que diximus in pauliana. et eodem modo forma libellos: et concipias.

¶ Si predicta alienatio fiat a predictis personis in fraudem predictorum. poterit reuocari per act. in factum.

¶ De actione in factum reuocatoria. Rubrica.

1 Actio pauliana reuocatoria in factum quid sit.

2 In quibus actionibus vel adiectionibus in litem iuretur.

Est et quarta actio reuocatoria in factum. s. pauliana: † quam dicit dñs meus solā esse reuocatoriā et pprium nomen actionis: alias predictas dicit adiectiones: vt in actione peculio notauit: sed per eā dicit reuocari corporalia et incorporalia iura et actiōes. vt. ff. de his q in frau. cre. l. hac in factū. et ita notauit in summa.

C. de his q̄ in frau. cre. circa p̄ncipium. ⁊ dicit̄ hec actio in factū pauliana: quia a paulo auctore inuēta: ⁊ dicit̄ actio in factū pauliana p approbationē: idē in caluisiana: ⁊ fauiana ⁊ al's pe. hered. dicit̄ pretoria p approbationē vt. ff. si pars here. peta. l. j. ⁊ actio i factū de pauperie dicit̄ p̄toria p approbationē: tamē iuētiōe oēs sunt ciuiles. vt. ff. de peti. heredi. l. itē veniunt. §. pridie. ⁊. ff. si quadrupes paup. fe. di. l. j. Antiqui tamen doctores dixerunt q̄ nomina predicta erant p̄pria noīa actionū: ⁊ hanc assignabant differentiam inter p̄dictas: ⁊ act. in factū: q2 p̄dictas dicebant cōpetere ad reuocanda corporalia. actio. in factū dicebāt cōpetere ad reuocāda incorporalia iura ⁊ actiōes. vt
2 . ff. q̄ in frau. cre. l. hac in factū. † ¶ In his autē oīb9 actionib9 vel adiectionib9 iurat̄ in litem. vt. ff. si quid in frau pa. l. tenet̄. §. j. ¶ Qualiter autē cōcipiat̄ libellus: ⁊ qualiter fiant confessiones per superiora liquere potest.

¶ Si aliquis equū emerit vl' aliud animal quod sit in causa redibitionis poterit agere contra venditorem redibitoria.

¶ De actione redibitoria. Rubrica.

1 Actio redibitoria ad hoc vt cōpetat quot requirantur.
2 Redibitoria directa seu vtilis in quibus competere non potest.
3.4 Positiōes actoris ⁊ rei i dicta actiōe q̄.
5 Libell9 in dicta actiōe quomō ɔcipiat̄.

Sequitur in arbore dn̄i Jo. de actiōe redibitoria. vnde si aliquis vēdat equum qui quidē est retrogradus: vel alio modo viciosus: competit quidem emptori re
1 dibitoria contra venditorem. ¶ † Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ¶ In primis q̄ venditio fiat vl' alius contractus: vt p̄mutatio q̄ est similis vēditioni. vt. ff. de edil. edi. l. j. in p̄n. ⁊. l. sc. ēdū. §. dein de. hoc si ab aliquo priuato. aliud si a fisco det̄: vt. ff. de edil. e. di. l. j. §. illud. ad res autē donatas non pertinet redibitoria: vt. ff. de edil. edicto. l. ad res donatas. ¶ Scd̄m est necessarium q̄ in re vendita insit morbus vl' viciū que duo nō cadūt nisi i seruis ⁊ aīalib9: ⁊ corporib9 ipsoꝝ: vt. ff. de edilitio edi. l. ob q̄. §. idem pompo. ¶ Tertium est necessariū ad h̄ vt teneat̄ vēditor de vicio: q̄d est animi: q2 morbus est corpis q̄d venditor specialiter de vicio isto q̄d p̄misetur absit: vt. ff. eo. ob que. §. cū autem. de morbo aūt corporis tenet̄ venditor siue p̄mittat vel nō siue sciat rem habere morbū vel nō: vt ff. ea. l. j. §. causa. ¶ Quartum est necessarium q̄ emptor ignoret rē emptā habere morbū vel viciū. al's non aget. vt. ff. e. l. j. §. si intelligat̄. nam ipse se decepit: nec videt̄ deceptus: qui sciuit nec certiora debuit q̄ non ignorauit rē. vt. ff. de act empt. l. j. ⁊ volēti nō infert̄ dolus: ⁊ scienti. vt. C. de transac. l. cū dona
2 tiōis. † Questio. ¶ Sed q̄d dicem9 de p̄dio vēdito in quo est viciū: si viciū dici potest: q2 nascit̄ ibi herba pestibula seu pestifera. Quid de libro vendito q̄ fere totus inuenit̄ falsus. Quid de tigno vicioso vēdito. Quid de carne mala ⁊ leprosa vendita: nunq̄d habet locū redibitoria. videt̄ q̄ sic: vt. ff. e. l. j. in p̄nci. nā ⁊ ad res soli: ⁊ ad mobiles ⁊ ad immobiles ⁊ se mouentes locū habet. vt. C. de edil. act. l. si p̄dūi. ¶ Rn̄. nō habet locū directa redibitoria sed vtilis. ⁊ querit̄ q̄re: q2 ediles fecerāt itentionē de vicio ⁊ morbo: vt dictū est. q̄ in reb9 p̄dictis nō habēt locū. vn̄ vtilis redibitoria locū habet vt notat dn̄s mais. ff. e. l. j. in p̄nci. sed pro p̄dictis reb9 non agit̄ redibitoria: sed quāto minoris: nisi p̄ fūdo tn̄: vt. ff. e. l. si tn̄ §. vl. ⁊. l. etiā. ⁊. C. e. l. si prediū. ⁊. ff. de act. emp. iul. §. j. ¶ Et nota q̄ vbicūq3 habet locū redibitoria locū habet quāto minoris nō tn̄ ecōuerso. nā in reb9 p̄dictis locū habet quanto minoris: nō tn̄ redibitoria. ¶ Itē p̄ q̄busdā causis agit̄ quāto minoris: nō aūt redibitoria. vt. ff. e. l. j. §. vlti. ⁊. l. ob que. ¶ Quintū est necessariū q̄ morbus sit latens: si eni3 sit patens nō agit redibitoria vt. ff. e. l. j. §. si intelligat̄. ⁊ arg. ff. de cōtrahen. emp. l. ea q̄ cōmendandi. ¶ Itē sextū est necessariū q̄d viciū fuerit an̄ vē

dicationē nō posī. nisi specialiter de omni
vicio promiserit. vt. C. e. l. si apud ⁊ em/
ptor ꝓbare debet ꝙ viciū istud fuerit añ.
vt. ar. ff. e. l. q̃ro. §. penl. al's. §. vl. ℭ Uñ
3 in hac ac. ac. fa. ta. po. † Pō. actio. Ego
dico sacro meo ꝙ illa q̃ peto. de iure pe/
tere possū. ℭ Itē dico ꝙ tu vēdidisti mi
hi equū talē vel pmutasti. ℭ Itē dico ꝙ
equus ille est retrogradus: vel habet su/
perosa vel gallas vel aliū morbū. ℭ Itē
dico ꝙ morbus ille est vel erat latēs ⁊ nō
apparebat tpe venditiōis. ℭ Item dico
ꝙ morbus ille fuerit ante venditionem.
4 ℭ Ecōtra reus fa. ta. po. † Pō rei. Ego
nego si negare potest. ℭ Itē dico ꝙ equū
istū vendidit vicinus: si istud cōfitebit actor
nō aget redibitoria. ℭ Itē dico ꝙ istud
viciū erat patēs tēpore vēditiōis. ℭ Itē
dico ꝙ tu cognouisti si haberet aliquam
magagnā: si istud cōfitebit actor nō aget
redibitoria: vel quia cognouit vel q: di/
cat se magist ū in cognitione tali: nō aget.
ℭ Itē dico ꝙ morbus ille fuit post vēdi
tionē. ℭ Itē dico ꝙ hñ trāsiuit iā annus
vtilis a tēpore venditiōis: ⁊ cogniti mor
bi: vt. ff. eo. sciendū. ⁊. l. cum sex. ℭ In
hac aūt actiōe cōcipiat tali modo libel/
5 lus. † Libellus. ℭ Uobis dño. B. pote.
cōqueror. e. R. de. M. qui vendidit mihi
equū talis coloris: puta rubei vl' albi: q
equus est retrogradus: vel alio mō mor/
bosus: vel seruū morbosum. vñ quia pdi/
ctus equus vl' seruus est in cā redibitiōis
ideo ad ipm redibendū ꝙ oia retro agan/
tur cū accessionib⁹ suis: actionē ⁊ redibi/
toriā ꝓpono. ⁊ sup his peto mihi iusticiā
exhiberi. ℭ Qð ita recte cōcipiat libel/
lus ꝓbat p. l. ff. e. l. j. ⁊. l. redibere. ⁊. l. cū
aūt. §. iul. ⁊. l. bouē. ⁊ in plurib⁹ legib⁹ ti
tulus tit. ℭ Oppositio. Sed videt ꝙ libel
lus iste nō sit bñ concept⁹. nā ꝓpter vicia
ista nō debet vēditio rescindi: cū id qð ab
initio legittime factū est superueniēte aliq̃
casu vel vicio nō debet rescindi: vt. C. de
administra. tuto. sancim⁹. ⁊. ff. de itinere
ac. ꝙ priua. l. nec enim. sic ergo debet age
re ad suū interesse ꝓpter ista vicia: vt ar.
ff. de eo. qð cer. lo. l. nō vtiq₃. §. item iul.

ℭ Rñ. qð opponis locū h₃ quādo em/
ptor iste cognito vicio nihilomin⁹ emptu
rus esset. sed minori pcio ꝓpter viciū. al's
aūt si nō eēt empturus ꝓpter tale viciū
in totū fieret redibitio: vt. ff. e. l. bouē. §.
6 aliquādo. † ℭ Illud aūt nota ꝙ si vēdi
tor nō restituet preciū emptori: ⁊ nō resti/
tuit oia illa que notant i summa dñi mei
vt. C. de edili. act. tenebit emptori resti/
tuere illa in duplum: vt. ff. e. l. redibitoria
Questio. Sed nūquid dabit alia senten/
tia. Rēspō. ⁊ dico ꝙ sic. Sed nunqd ali⁹
libellus dabit: ita puto. ⁊ iterū iurabit
8 de calūnia: ⁊ alia dabit sententia. † Que
stio. Sed qd si in hac secū la cā negabit
qð in pma cōcessit: certe nō pmittet sibi:
q: eadē est causa. idem ius agēdi. eadē p/
sona: vt ar. ff de exe. rei iud. l. cū queritur
nec admitto sententiā quorūdam q volue
runt dicere ꝙ hec actio sit arbitraria. ideo
q: accrescit pena nolētis parere sentētie:
vt in actionibus alijs arbitrarijs vt. ff.
qð metus causa. l. si cū exceptioe. sicut in
actiōe de dolo vt. ff. de dolo. l. arbitrio.
nā cū hec actio sit psonalis: ergo nō arbi/
traria. nulla eni₃ psonalis est arbitraria:
nisi de q̃ cautū legib⁹ inuenit: vt. ff. de in
lit. iur. l. in actiōib⁹. vt actio de dolo ad
exhibē. ⁊ qð metus causa: ⁊ quedā alie.
9 † Qõ. ℭ Sed qūo iurabitur: iterū de ca
lūnia nōne eadē eē cā vt dictū est cū hodie
semel ⁊ nō sepius sit i eadē cā iurandum:
vt. C. de iureiur. ꝓpter calūniā. auc. ibi
posita. Rñ. verū est ꝙ in eadē cā iurat se
mel. i. in eadē instantia. verū si sit alia in/
stātia iterū iurat. ℭ Format autem libel
10 lus hoc modo. † Libellus Uobis dño.
B. potest. Are. cōqueror ego. R. de. M. q
vēdidit mihi equū viciosum seu retrogra
dū: vl' alio mō viciosum ꝓpter quod fuit
mihi condēnatus in redibitoria: vt resti/
tueret mihi pciū ⁊ accessiōes: ⁊ restituere
noluit. ideo duplū pciū ⁊ duplam acces/
sionem peto: ad ista ꝓpono redibitoriam
actionē. si in ca snia eo: ꝙ redibitoria sit
ꝓpriū nomē actionis sin autē dicas. pro
pono in factum redibitoriā: fm qð hec di
uersitas notatur in summa domini mei

.C. de edil actio in qua diuersitate eligit ipse q̄ nō sit ꝓpriū nomē actionis. ¶ Quō ita recte concipiatur libellus dicit l. ff. de edil. e. l. l. redhibitoria. Audiui tamē a dn̄o meo q̄ in oībus arbitrarijs vbi duc dantur sententie q̄ in secunda sn̄ia non est necessarius alius cause ꝓcessus sed sufficit p̄mus ꝓcessus pro vtraq; sententia: vt notat per eū. ff. de rei ven. l. qui restituere.

¶ Si aliquis emat animal quoddā vel seruū qui habebat viciū vel morbum et erat alis empturus propter illud vicium vel morbū: sed minori precio habet actione quanti minoris.

¶ De actione quanti minoris. Rubrica.

1 Actio quāti minoris ad hoc vt competat quot necessaria sint.

2 Libelli in dicta actione quomodo concipiatur cum plu. seq.

Est et alia actio et ipsa pretoria. s. quanto minoris res est licet sit alia quanto minoris empturus esset si sciuisset que est ciuilis. vt. ff. de edil. edic. l. quod si nolit. §. si quis egerit. et de act. emp. l. iul. §. j. et . ff. de exc. rei iudi. si is qui. §. est in pote-
1 state. † Et cōpetit actio ista qn̄ propter viciū vel morbū res minus valet: pone si nō habet res illa morbum vel vicium valet illa. xx. nunc propter morbum valet res illa. xv. et aliquando illud minus potest esse totum: si propter illum morbum forte res illa erat oīno inutilis. vt. ff. de edil. edic. l. bouem. §. aliquando. ¶ Et ad hoc vt actio ista competat omnia sunt necessaria: que in actione superiori dixi: et eedem positio-
2 nes pro actore et pro reo fiant. † ¶ Unde in hac actione ita concipias libellum. Libellus. Uobis domino. B. Are. conqueror ego. R. de. M. qui vendidit mihi seruum viciosum scilicet qui est erro vel fugitiuus: vel seruum morbosum: puta idropicum vel equum morbosum qui habet gallas vel superossa: vel quia retro tradus. vel librum qui est corruptus in textu: vel codicillatus. seu cancellatus vel abrasus. vel fundum qui ducit herbam pestibulam: vel carnem que non fuit sincera. vnde quia propter dictū morbum vel vicium res predicta. x. minus valet q̄ valeret si illo morbo vel vicio careret. ideo illa. x. peto. quia res illa tanto in notis est ad predicta propono actionem quanto minoris res est: si es in ea sententia quod quanto minoris sit proprium nomē actionis. si autē propono actionem in factum quanto minoris res est: et super his peto mihi iusticiam exhiberi. ¶ Et q̄ ita sit cōcipiendus libellus dicit. l. ff. de edil. edi. l. quod si nolit. §. si quis egerit: q̄ etiam vicium vel morbus debeat inseri. dicunt . ll. ff. e. l. ob que vicia. §. cū et. l. item q̄ si lius et multe. ll. ti. illius: et de vicio attende: q̄ nun q̄ tenetur venditor nisi in trib⁹ casibus. quādo nominatim promisit: et tunc agetur ex stipulatu. vt ff. eo. l. ob que . §. animi et tunc concipies libellum ita.
3 † Libellus. Uobis domino. B. Are. conqueror ego. R. de. M. qui mihi vendidit seruum: et promisit q̄ non haberet viciū animi. vnde quia habet vicium scilicet tale: propter qd̄ est deterior in. x. que magis valeret si illud vicium non haberet. ideo illa. x. peto certi condition: ex stipulationem: noli dicere actione ex stipulatu. quia licet inter sse fuit in certum factū est mō certum. vt. ff. si cer. pe. l. certi cōdic. §. j. ¶ Itē tenetur et in alio casu quando sciebat seruum habere vicium venditor: et emptorem non admonuit: et tunc tenetur ex empto vel quod redhibeatur vel q̄ teneatur ad interesse. vt. ff. e. l. j. §. exempli.
4 et. §. aiunt: et sic concipies libellum. † Libellus. Uobis domino. B. pote. conqueror ego. R. de. M. qui vendidit mihi seruum viciosum et sciens vnde quia me nō certiorauit: ideo peto seruum redhiberi actione ex empto redhibitoria: vel actione ex empto ad meum interesse: quod enī redhibitio cōtineatur vel interesse empti iudicio dicit. l. ff. de act. empt. ex empto. §. j. ¶ Item tenetur in tertio casu venditor propter viciū animi quod seruus habebat: si vicium animi sit mixtum vicio corporis vt. ff. eo. l. ob que. §. in summa.

Opposito. ¶ Sed videtur q̄ primus li

bellus male sit conceptus nã licet sit rem minoris precij nõ deberet alicui subueniri: nisi illud sit minus dimidia. vt C. de re scin. ven. l. rem maioris. Respõdeo. illud legis auxiliũ locũ habet quando aliqs decipitur re ipsa in pcio: verũ si inueniat lesus ratione morbi vel vicij. tunc propter edictũ edi. subuenit quantũcũqz sit q̃liscũqz minor inuenit lesio. Oppositio. Sz vr q nec redhibitoria. nec q̃to minoris hz locũ. certũ ẽ. n. q redhibitoria vj. mensibus vtilib⁹ tollit: z quãto minoris anno vtili. vt. ff. e. l. sciendũ. §. vlti. z emptor qñ emit vł cognouit morbũ vł viciũ z tũc nõ aget. vt. ff. e. l. j. §. si intelligatur. z. l. queritur. §. vlt. Aut ignorauit morbũ hic aial tpe vẽditiõis: si sciuit morbum: z tũc pdicte actiões locũ non habẽt qz dicit. l. pdicta. sciendũ a tpe venditiõis currere illa tẽpora vtilia: si sunt vtilia g̃ sciẽti currũt z ignoranti nõ: qz nullũ vtile tẽpus currit ignoranti. vt. ff. de diuersis z tem pscrip. l. j. z. l. alibi dicit q a tpe sciẽtie currũt illa tempora. vt. ff. eo. l. cũ ser. Respõdit dñs me⁹: imo locũ habẽt actiones pdicte. z tũc locũ habẽt tpa illa: quãdo vterqz sciebat. s. vẽditor z emptor: sed emptor sẽpine ignorauit: vt in predicta. l. cũ ser. z. l. ediles aiũt. §. idem refert osilium. z q dicit q quãto minoris res est q sit ptoria: z quãto minoris empturus esset: q hec sit ciuilis verba sunt doctorũ: non autem lege canet.

¶ Si res vendita sit redhibita pter viciũ vel morbum z non prestant a venditore vł emptore ea que adinuicẽ sunt prestanda competit actio in factum edil.

¶ De actione in factũ edilicia. Rubrica.

1 Actio edilicia in factũ qñ competat.

2 Libellus in dicta actione quomodo formetur: cum plu. seq.

SEquitur alia actio in factum edilicia que competit i multis casibus z diuersis
1 † competit enim in primis qñ facta fuit redhibitio z preciũ nõ restitui tur emptori cum accessionib⁹ z alijs que iubent ediles. Item cum venditori nõ restituunt ab emptore q̃ sunt quesita p seruũ z alia q̃ precipiunt ediles. z in hac casu non querit si vtraqz res sit in causa redibitiõis: vel nõ. Item si fuerit redibita intra legitima tẽpora: vł nõ: sed illud solũmmodo querit an redibitio facta sit: vt. ff. e. l. qđ si nolit. §. in factũ. Et quo sed quãto tpe durat Respondeo illã credo ppetuã in hoc casu cum sit rei psecutoria. vt. ff. de ac. z obli. l. in honorarijs: licet i alijs casib⁹ vbi cõpetit minori tẽpori tpe tollat. vt infra notabit. Positiões i hac actiõe nõ sunt necessarie. vñ ita cõcipies
2 libelľũ. † Libellus emptoris. ¶ Uobis dño po. Are. cõqueror ego. R. de. M. qui vendidit mihi equũ morbosum vel seruũ. cuius equi cũ facta sit redibitio z preciũ nõ sit mihi restitutũ z accessiões: puta. r. ideo pdictũ preciũ cũ mihi nõ sit re inuitũ petor: z ad ista propono actionẽ i factũ ediliciã. z ita cõcipit in psonã emptoris: in psona autẽ vẽditoris ocipit hoc modo.
3 † Libellus vẽditoris. ¶ Uobis dño po. Are. cõqueror ego. R. de. M. cui vendidi equũ morbosum noie cui⁹ equi egit redibitoria cõtra me z redibitio facta est: sed quia mihi non restituit q̃sita per seruum vel equum z accessiões: puta talia z ideo cõtra ipm ago: vt pdicta mihi restituat: z ad illa ppono actionẽ in factũ ediliciam. ¶ Qđ in vtroqz casu concipiat recte libellus dicit. l. ff. eo. qđ si nolit. §. in factũ. ¶ Item ocpetit qñ vẽditio facta est vt nisi res vendita placeat vel displiceat qđ redđat: in hoc casu nõ esset perpetua sed tpalis vsqz ad. xl. dies. vt. de edil. edi. qđ si nolit. §. si quid. in fine. ¶ Unde
4 in hac actiõe ita cõcipiet libellus. † Libellus. Uobis dño. M. po. Are. conqueror ego. R. de M. q vendidit mihi rẽ talem vt nisi placeret mihi redheret: vnde q non placet peto fieri redibitionẽ: ad pdicta propono actionẽ in factũ. ¶ Qđ ita concipiat recte libell⁹. dicit. l. pdicta. Oppositio. ¶ Sed nõ videt q libellus debeat de iure stare: nã talis venditio nõ valet si conferatur in arbitrium alterius contrahentis. vt. C. de cõtra. emp. l. i vẽ

dentio. Respondeo: verū est q non valeret si
conferatur in arbitrium substātie cōtractus:
s. preciū: vel ipse contractus: puta vendam
si voluero. emam si voluero. vel emā vel
vendā pro eo pcio qd placuerit mihi. ve
rū accidēs potest cōferri in alterius arbi
trium: puta vendo p. x. & si displiceat re
stituas mihi. vt insti. de contra. emp. §. pe
nul. ¶ Item cōpetit etiā pro ornamētis
restituēdis ab emptore: vel etiā de man
cipijs redibendis ppter ornamēta: q si
nō vult vēditor tradere seruum vel manci
piū ornatū vt ostēdit fiet redibitio etiā iu
mentorū: & ita fiet redibitio rei pncipalis
ppter accessoria. & in his casibus compe
tit infra. xl. dies. vt. ff. eo. l. ediles aiunt
in pnci. & ita fiet redibitio pro ornamētis
si ornatus eius erat tempore vēditionis.
alr̄s non. ¶ In hac aūt actione ita cōci
5 piet libellus. † Libellus. Uobis dn̄o. B.
pote. Are. cōqueror ego. R. de. M. cui vē
didi equū vel seruum ornatū talibus or
namentis & facta redibitione equi vel ser
ui ornamenta mihi reddere vel restituere
recusat: vn̄ ipsa peto mihi restitui p actio
nem in factū ediliciā. ¶ Qd ita dēat cō
cipi libellus probatur. ff. e. ediles aiunt in
princi. Si aūt emptor vult pponere pro
pter ornamēta actionē ad equū redibēdū
6 cōcipiat ita libellum. Libellus. † Uobis
dn̄o. M po. cōque. ego. R. de. M. q vē
didit mihi equū ornatum tpe vēditionis
cū sella & freno deaurato: q ornamēta q
mihi non prestat: ideo restituere sibi equū
volo: & peto vt restituat mihi denarios
meos. ppono ad hoc actionē in factum.
Qd ita debeat cōcipi libellus dicit. l. pdi
cta. Oppositio. Sed videt q libell' i re
stare non possit. nā certū est q per rem mi
norē nō debet fieri pīudiciū rei maiori. vt
ff. de iud. l. p minorē. & ff. de in integ. re
sti. l. scio. Respondeo. istud ptingit ppter
stulticiā & cōtumaciā venditoris. & q fo
te emptor alr̄s empturus non esset. vt ar.
ff. de in di. adie. qd si vnd. ¶ Item cō
petit ista actio i factū quādo i ea pte qua
vulgo iter fit. habet quis canem: verrē:
aprum: vrsum: pantherā: vel leonē: aliud
ue aīal qd nocere possit siue ligatum siue
solutum sit. vt. ff. de edi. edicto. hi enim. &
. l. seq. in hoc casu poterit ita formari li
7 bellus. † Libellus. ¶ Uobis do. B. po
Are. cōque. e. R. de. M. q in loco prohibi
to & in quo iter est publicū habet canē vl'
verrem aliudue animal qd nocere potest q
nocuit iam: q homo talis occisus est: &
q cōtra vtilitatē reipublice vel toti' po
puli est: peto cū condēnari in. c. sol'. ad h
ppono actionē i factū. & sic aget nō tāq
priuatus: sed tanq quilibet de populo. Est
enim hec actio popularis: vn̄ aliqs pos
8 set agere tanq quilibet de populo ppter
damnū datū alij: & etiā ppter damnū da
tū sibi: & quandoq publica est tēporalis &
qnq publica est perpetua: & quādo noci
tum est libero homini cōdemnatio fit in
quantū bonū & equū iudici videt: sin au
tem in alijs rebus fit in duplū cōdemna
tio. vt in. l'. pdictis. ff. de his qui deie. vl'
effu. l. j. & l. si vo. §. hec aūt actio. ff. de
9 pplar. b' act. l. vlt. Reliqua q ad hāc ac
tionē ptinēt dic vt in sūma. C. de edi. acti.
¶ Si aliquis preponat aliquē negotiatio
ni nauali & quis contrahat cū illo prepo
sito teneat dn̄s. minus actione exercitoria.

¶ De actione exercitoria. Rubrica.

1 Actio exercitoria ad hoc vt cōpetat quot
necessaria sint.
2.3 Positiones actoris & rei i dicta actione
Libellus in dicta actione quomō formet.

SI aliqs haberet nauē fluuialē vl' ma
rinam vel stagni & pponat in eā magi
strum vt contrahat: tenetur iste qui pre
ponit magistrum ratione exercitoria: & de
nominatur hic exercitor: dn̄s ille qui pre
ponit ad quem quotidianus nauis que
stus ptinet. vt. ff. e. l. j. §. exercitorē. &. §.
nō autē. & §. naūtē. licet institoria appel
letur a pposito: vt in sequenti actione no
tabo. ¶ Sed ad hoc vt actio ista compe
tat tot sunt necessaria. ¶ Primū q sit ne
gociatio naualis: vt. ff. e. l. j. in pnci. & ac
cipe naualem cuiuscūq sit nauis. vt. ff. e.
l. j. §. nauē. ¶ Secundū q sit prepositus
generaliter. siue que ad speciē vnā. s. q lo
cet vecturas

cet vecturus nauis tñ: de alijs dom'mas non tenet: nec haberet locum :x:rc.tota. vt.ff.e.l.j.§.magistrú.z.§.igitur preposito. ¶ Tertiú q dñs preponat illú magistrú expressim vel patiatur negociari in naui quem pposuit magistrú naui s. vt.ff. eo.l.j.§.magistrú: z ita in exercitoria patientia cósensum inducit. ¶ Quartú q si plures sint magistri z nó diuisa sint officia z si cú vno côtraham oés obligo i solidú: si diuisa: nó obligo aliqué nisi pro parte illius. vt.ff.e.l.j.§ si plures. ¶ Quintum q nauis tpe illo indigeret refectióe. vt.ff.e.l.vlt ¶ Unde actor in hac actio/
2 ne tales faciat positióes. † Positio actoris. ¶ Ego dico vel ppono q titiú preposuisti negociationi nauali. ¶ Itê dico q tu passus es Titium in naue negociari. ¶ Item dico q nauis tpe illo refectione indigebat. ¶ Econtra reus faciat tales positiones. si negare pôt neget: si autê di
3 cat. † Positio rei. Ego dico q pposui naui semproniú: si hoc cófitebitur actor succúbet. qz iam côtractus habitus cú titio nó ligat dñm cú nó fuerit titius prepositus. ¶ Item dico q pposui semproniú ad hoc vt locaret vecturá z nó aliud. si B cófitebitur actor succumbet. ¶ In hac
4 autê actione côcipiat ita libellus. † Libellus. Uobis dño. B. potest. Are. côquero: ego. R. de. M. qui cú titiú pposuerit naui sue cú ipso titio magistro nauis conueni q portaret me cú rebus meis vltra mare ad subsidiú terre sancte. vnde qz fidé fregit peto ab ipso.c.solidos. cú in tm mea interfuit: ad hoc ppono exercitoriam. z hoc si tenes illá sententiá q exercitoria sit propriú nomé actionis. si autê dicas: ppono actioné ex côducto exercitoriam quasi q hec sit adiectio: quare agis ex côducto. ideo qz nauem exercuit ille cú quo côtraxi ¶ Quo l ita recte côcipiat libellus: dicit.l.ff.de exercito.l.j.z.l.si seruus. z insti. de action.b9.§.seques.z.§.omnes z.§.ex côtractu: cú enim fuerit côtractus inter me z magistrum nauis: de iure ago. Oppositio. Sed vid q libellus iste nó sit recte conceptus. certú est enim q actio ex contractu 3 illú cú quo côtraxi côpetit vel 3 eius here le:vt.ff.de acti. z obli.l.ex 3tractibus. quô g daf actio côtra dñm p côtractú habitú cú magistro: cú etiá ex côtractu filij nó teneaf pater z econuerso. vt.C.ne filius pro patre. qui est mantur vna psona. vt C.de inoub. z al.sub.l.vlt. Respô leo q côuenitaf dñs pp ter côtractum magistri: hoc facit mandatum domini. ná ex ôtractu pcuratoris dñs tenetur z obligatur. vt.ff.de acti.emp.iul.§.si pcurator. z q côueniaf dñs dicit.l.esse mihi electioné q côueniá ipm magistrum ex locato iure directo: qa cú ipso côtraxi: an dñm nauis: qz ipse illú posuit. vt.ff.e.de exercito.l j.§.econtrario. ¶ Sed illud nota qô ago contra dom nú nauis ex côducto pp ter côtractú magistri: ipse autê dñs nó habet actioné contra me propter côtractú illius magistri: nisi ille magister cedat sibi actioné côuentus a dño act. ex locato vel mandati. z quare illud.l.ipsa. reddit rônem.ff.e.l.j.in fi.primi responsi z.§.econtrario.

¶ Si quis proponat aliqué negociationi vel taberne z aliquis contrahat cú preposito tenet dominus acti.institoria.

¶ De actione institoria. Rubrica.

1 Actio institoria ad hoc vt locum habeat quot necessaria sint
2.3 Posit ones actoris z rei in dicta actióe.
4 Libellus in dicta actione quô formetur.
5.6 Actione institoria côtra dñm ex contractu procuratoris an agi possit.

Aliquádo dñs vel alius pponit seruú vel filiú vel liberú hoiem al cui taberne vel stationi vel negociationi si 3bo cum illo preposito: agam contra dñm vel
1 patré actióe institoria. † ¶ Que actio ad hoc vt locum habeat tot sunt necessaria .s.tria. ¶ Primú q ille qui preponit sit maior.xxv. annis vel si pupillus est q preponat eum cum auctoritate tutoris: vel minor auctoritate curatoris. vt.ff.eo. t.l.vex. z.l.quicunq §.fi. ¶ Secundú est necessarium q in illa merce contrahatur ad quam fuit prepositus: vel quod se/

quatur etiam occasione illius mercis. vt ff.e.ti.l.quicun.ꝑ.§.non tñ. ¶ Tertiū ꝙ ille sit prepositus.s.ꝙ possit cōtrahere. si enim eēt ꝑpositus vt impararet discipulis vel oparius: vel ꝙ eēt villicus: puta vt recolligat fructus ⁊ reddu⁹: nō haberet locū institoria. vt.ff.e.ti.l.j.si cum villico. ¶ Unde in hac actione actor fa. ta. po.

2 † Positio actoris. Ego dico sacro meo ꝙ cū sit maior.xxv.annis. vel pupillus cū tutoris auctoritate talē.s.pone titiū merci olearie ꝑposuisti. ¶ Itē dico ꝙ i illa merce: puta in oleo cōtraxi secū: qz mutuaui sibi tot denarios: vel emi ab eo tñ olei. ¶ Itē dico ꝙ tu quādo illū ꝑposuisti cū ꝑposuisti qd contraheret. ¶ Ecōtra reus

3 faciat ta.po. † Positio rei. ¶ Ego dico ꝙ sum minor.xxv.annis. vel quādo tu dicis ꝙ fuit titius ꝑpositus: ego tutorē nō habebā cū essem pupillus. ¶ Item dico ꝙ ꝑposui seiū illi merci ⁊ nō titiū.si illud cōfitebit actor succūbet qz cōtraxit cū titio. ¶ Item dico ꝙ ego ꝑposui titium in tali merce.s.vt locaret opas suas.si istud cōfitebit actor succūbet.qz nō est in merce illa .s.olearia ꝯctū.vt.ff.eo.l.qcūqz.§.nō tñ. ¶ Item dico ꝙ scripsi publice ⁊ in loco publico in quo poterat legi ꝙ nullus contraheret secū: si illud cōfitebitur actor succūbet.vt.ff.e.l.sed si pupillus.§.proscribere. ¶ In hac aūt actione formaf ita li

4 bellus. † Libellus. ¶ Uobis dño.M. po.pist.cōque.ego.R.de.M.a quo peto. xx.lib.que mutuaui titio i merce olearia: quē titiū ꝑposuit ipse.M.in ipsa negociatione: ad ꝑdicta ꝑpono institoriam actionem: si es in ea sententia ꝙ sit proprium nomen actionis: si aūt es in ea sñia vt nō sit ꝓpriū nomē actiōis: sicē etiā dñs m̃r⁹ vt in summa huius ti.notauit: tūc dicas: ꝑpono certi cōdit. de mutuo institoria. Oppositio. Sed vr̃ ꝙ libellus iste sit male cōceptus. ¶ In primis certū est ꝙ actio ex cōtractu cōtra illū datur ⁊ cōpetit illi q cōtraxit.quō ergo aget cōtra dñm q non cōtraxit. R̃ñ.d c vt in supiori actiōe nota

5 ui. † Questio. Sed illud querit an possit agi cōtra dñm ex contractu ꝓcuratorio. Respondeo sic. Questio. Sed nunqd ipse potest agere ex contractu procuratoris cōtra illum cū quo cōtraxit ꝓcurator. martinus indistincte admisit ꝙ sic.d.Jo.⁊.d. meo videtur ꝙ nō possit agere nisi in casu qñ institor nō est soluēdo. vt.ff.e.l.ij.⁊ ita intelligūt.ll.ff.de ꝓto.stip.l.in ꝓtorijs: de quo dic plene vt notaui.ff.de act.emp.l.iulianus.§.si procurator.

¶ Si aliquis contrahat cū seruo vel filio alicuius tenef dominus merces peculiares conferre creditoribus: id est dare tantum ceteris creditoribus quantum sibi retinet: ⁊ hoc per actionē tributoriam.

¶ De actione tributoria. Rubrica.

1 Actio tributoria ad hoc vt cōpetat: quot requirantur.

2.3 Positionis actoris ⁊ rei in dicta actiōe.

4 Libellus i dicta actiōe quomō formef.

Adhuc etiā cōpetit ꝓpter contractū factū cū filio vel seruo alicuius vel libero hoie bona fide possesso: vel seruo in quo vsufru.habemus alia actio que vocatur tributoria per quā cōsulitur cōtrahēti cū predictis ꝑsonis quod vocetur dñs in tributū.i.vt cōicet oibus creditoribus merces peculiares: ⁊ tantū tribuat cuilibet creditori quantū sibi retinet pro rata

1 debiti.vt.ff.e.l.j. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ ꝑsone cū qbus cōtractū est sint in ꝑtate alicui⁹ mō ꝑdicto.vt.ff.e.l.j.§.vlt. ¶ Secundum ꝙ cōtractus sit factus in merce peculiari.alr̃ nō cōpetit. vt ff.eo. l.j.§.licet. ¶ Tertium vt dñs sciat seruū in merce peculiari negociari ⁊ nō cōtradicat.vt.ff.eo.l.j.§.licet.⁊.§.scientiam. ¶ Itē q̃rtū ꝙ illa tm̃ merces veniūt i tributū in q̃ ꝯctū ē.⁊ sic si ageret hac actiōe in q̃ nullū hꝫ priuilegiū dñs: secus aūt in actiōe de peculio in q venıet cōsideratio toti⁹ peculij: ⁊ in q̃ dñs priuilegiū hꝫ qd deducit illud qd sibi debef: ⁊ qd d bef: ē h s q̃s secū hꝫ. vt.ff.e.l.ꝓcu.§.nō aūt.⁊.l.aliqñ.⁊.ff.d pecu.l peculiū aūt. ¶ Itē quin ū exigimus s.ꝙ vere sit dñs: vel saltē bona fide possideat vel habeat ius i re

vt fructuario: aliogn si e st tutor q habet loco dñi. vt. ff. p empto. l. q fundú. §. si tu tor. z ff. de fur. l. iterdú. §. q tutelá: cu us scia vl' dol⁹ nõ spectat: sz spectari dz scia tutoris z pupilli z adulti z curatoris. vt ff. e. l. z si seru⁹. §. j. z vl qd sic itellige qñ pupill⁹ est maior septênio z est psens: al's si minor septênio vl' absens túc solius scia tutoris sufficit. vt ar. C. de iure deli l. po tuit. z. l. si ifanti. z. ff. de administra. tu. l. j. z. ff. ad treb. restitutia. Fallit h qd dixi m⁹. in pcuratore q lz nõ sit dñs. vt. ff. de pcu. l. j. tñ ei⁹ scia asp:ctat. vt. ff. e. l. pcu ratoris. i pn. z. ff. de dolo. ex. l. apud celsú §. qsitú. ℂ Uñ in hac actióe actor fa. ta.

2 po. † Positio actoris. Ego d. co meo sacro q titius e:l seru⁹ tu⁹ vel fili⁹: vel cú possi deo bona fide: vel habeo in eo vsumfru. si cõfitebitur reus bz ia partẽ cõfessionis. si negat cú seruú suú esse facias alias posi tiones. Ego dico q fuit nat⁹ ex tali ancil la. si cõfitebit: g sequitur q sit seruus su⁹. vt. C. de rei ven. partú. ℂ Jtẽ de filio: si neget q sit filius suus dicas. Ego dico q domina Berta fuit vxor tua: vel cã mari tali affectióe tractabas. ℂ Jtẽ dico q ti tius fuit nat⁹ ex illa Berta postq̃ fuit tua vxor. ℂ Jtẽ dico q tu semp vocasti z cú vocas filiú: vnde si ista cõfiteb. t cõstat q sit filius suus vt ar. ff. de dona. l donatio nes. z. ff. qõnib⁹. l. j. ℂ Jtẽ dico q nego ciatus fuit in merce tali: puta qz vendidit ceram vel pannos. ℂ Jtem dico q nego ciari sciebas in merce tali z nõ cõtradice bas. ℂ Jtẽ dico q illa merces est apud te: vel dolo fecisti quominus esset. si cõ. ite bit cõdemnabit. vt. ff. e. pcuratoris. § p hanc actionẽ. z. l. illud. §. minus. ℂ Jtẽ dico q in illis pãnis vel illa cera ego cõ trari cú illo ti:io: qz vẽdidi sibi ceram vel pãnos: vel emi pãnos: z inueni illos iter talos: al's interpolatos: vnde tenet vẽdi tor. vt. ff. de cõtrahẽ. emp. l. labeo. §. si ve stimẽta. ℂ Jtẽ dico q titius est seru⁹ vel bõa fide possessus: vl' habet i eo vsumfru. ille pupillus vel adultus. ℂ Jtẽ q ipse pupillus vel adultus. tutor z curator sci uerũt illum seruũ cõtrahere in merce tali. ℂ Jtẽ dico q talis est tuus pcurator qui sciuit titiú in merce peculiari cõtrahere.

3 ℂ Econtra reus fa. ta po. † Positio rei. Ego ne. o qd negare possum salua cõsciẽ tia mea. ℂ Jtẽ dico q titius ille cú quo dicis contraxisse est filius sei vel seru uox vel ab alio possidetur vel ipse in eo habet vsumfru. si illud cõfitebitur actor: cadet a cã: quia cú nullum habeat ius in eo nõ po terit cõueniri: sicut dictú est in pn. ℂ Jtẽ dico q titius vẽdidit carnes vel tenet tm̃ tabernã. si illud cõfitebit actor iã non pro derit sibi: si cõtraxit cum eo in cera vel in p nnis ad hoc vt agat tributoria: sicut di ctú est. ℂ Jtẽ dico q fui absens iã est an nus vel bienniú a ciuitate beneuẽtana: vel ab illo loco vbi dicis te cõtraxisse. si illud cõfitebit actor obtinet reus: quantum ad hoc vt presumat q ignorauerit si tpe sue absentie ceperit titius negociari. sed sine hac positione psumo semp reú ignorare ni si probet eius sciẽtia. vt. ff. de administra. tu. l. hoc autẽ. ff. de proba. verius. ℂ Jn

4 hac actione cõcipit ita libellus † Libel lus. Uobis dño. M. pote. pit. cõqueror ego. R. de. M. qui merces tales: puta ce ram vel pannos quos apud se hz: in qb⁹ mercibus cú titio seruo suo vel filio vel ab eo bona fide possesso vel q̃ a i eo vsumfru. habet: contraxi eo non cõtradicente z sciẽ te. vnde peto quod mihi contribuat: vel si forte contribuit z non ad plenum: dicas q merces minus contribuit. vnde vt ad plenú cõtribuat ago: z ad hoc ppono tri butoriã: si vis dicere q sit propriú nomen actionis. sin autẽ: dicas: actionẽ ex ẽpto tri butoriã. ℂ Quod ita recte cõcipiat libel lus dicit. l. j. ff. e. ti. z insti. qd cú eo qui in alie. pote. Oppositio. Sed videt q libel lus ille sit male conceptus. certum est q contra illú agimus qui nobis est obligat⁹. ex cõtractu vel qsi: ex maleficio vel quasi. vt insti. de obli. at hic nõ ẽ obligat⁹ aliquo modo de predictis. ergo contra cú nõ agi mus. Re põdeo verú est qd opponis de iu re ciuili: sz de iure ptorio secus est: qz ius ptoriú facit cú teneri: ex quo merces sunt apud eú. vt. ff. de exercitoria. l. si eú. §. vlt.

¶ Est autem sciendum q aperte hic dñs Martinus errauit: dicebat enim nō habere locū tributoriam nisi quando cōtributum est: & mala fide vel non plene. vt ar. ff. e. l. vlti. ¶ Itē dicebat nō iure actionis a principio cōpelli aliquē ad cōtributionē: sed p officiū iudicis: sicut & al's circa collationē faciendā: q fit iudicis officio: vt. C. de colla. l. j. & ff. de colla. bonoꝝ. l. j. que collatio si fiebat & male tūc habebat locū postea tributoria. Sed cōtra dicimus. nā hz locū tributoria etiā si nih. l tribuat. vt. ff. e. l. illud. §. minus. & ff. de vb. sig. l. min⁹. vñ & a pricipio tributoria posset intētari. ¶ Si ex contractibus habitis cū seruo vel filio aliquid sit versuz in vtilitatē dñi vel patris tenetur dom inus vel pater actione de in rem verso.

¶ De actione de in rem verso. Rubrica.

Propter cōtractus predictos hz locum etiā alia actio que noiatur de i rem verso que locū habet quando illud quod de disputa mutuādo filio vel seruo vel ab eo emendo vel al's cōtrahēdo versum est in rē patris vel domini. que actio cōpetit in solidum. i. catenus quatenus versum est. Sed ad hoc vt cōpetat actio ista tot sunt
1 necessaria. † ¶ Primo q seruus vel filius gerat negociū patris vel dñi voluntate: & tunc siue vtiliter siue inutiliter geratur habet locū hec actio etiā si debeāt emi vnguēta ad luxurie materiā. si autē sine volūtate: tūc eatenus tenet quatenus versum est: tali. s. distinctione cōsiderata vt si illud negociū fuerit volūtariū: tenet dominus ad hoc vt patiatur illas voluntarias impēsas tolli nisi res illa sit propter calis. vt. ff. e. l. iij. §. negocia. & l. si res. §. quod seruus. & l. iij. §. si furtiua. & ff. de impensis in rebus dotalib⁹ quo si heres vel nisi dominus habeat ratū: q2 tunc tenetur insolidum. vt. ff. e. l. iij. §. si mutua. & l. si res. §. quod seruus. si vero illud negociū sit necessariū vel vtile tenet dñs: etiā si nō sit versum ad eam quantitatem quam dñs solebat ministrare: puta si emit frumēta p familia sua. vt. ff. e. l. iij. §. vl. & l. si res nō necessarias. ¶ Secundū est necessariū q seruus vel filius accipiat pecuniā ad hoc vt vertat in rem dñi: & qd vertat al's non dat. nā curiosus debet eē creditor q vertat pecunia in rem patris vel dñi. vt. ff. e. l. iij. §. sed si mutuatus. 2
¶ Tertiū q ita demū dat de in rem verso si durat versum. i. si nō solutū sit seruo vel filio. vt. ff. e. l. si pro patre. §. versum. ¶ Unde in hac actiōe actor faciat ta. po.
2 † positio actoris. Ego dico q titius ē tuus seruus vel filius: si cōfitebit reus bene est. si aūt negauerit pcede in cōfessione: vt in superiori actione notaui. ¶ Item dico q ille titius erogauit in frumentū pro alē da familia tua xx. lib. pro ea vestiēda: vel soluit tuo creditori: vel emit togam filio tuo: vel dedit in dote pro filia tua: vel expedit in illas expensas voluptarias: vel tu mandasti vt emeret vnguenta ad luxurie materiam: & emit de illis. xx. si illud confitebitur reus stat bene: q2 pro his omnibus potest agi de in rem verso. vt. ff. e. l. iij. & l. filiusfa. & l. vlti. ¶ Item dico q illa. xx. i. ll titio mutuaui ad hoc vt illa in tuam vtilitatem conuerteret: & conuertit. ¶ Item dico q illa. xx. adhuc debentur ab illo seruo cū nō ipse soluerit nec alius
3 pro eo. ¶ Reus fa. ta po. † positio rei. ¶ Ego dico q ille titius est seruus vel filius s. i. si illud confitebitur actor succūbet cum nō sit in eius potestate. ¶ Item dico q denarios illos quos a te accepit mutuo ipse seruus amisit in foro rem: vel viuendo luxuriose cōsumpsit. si illud confitebitur actor succūbet: quia nō fuit expēsa pecunia in vtilitatem domini. ¶ Item dico q illos denarios soluit titio seruo

vel filio

vel filio meo. si istud cõfitebit actor succũbet. ¶ In hac autẽ actione cõcipit ita li
4 bellus. † Libellus. ¶ Uobis dño po. &c. cõqueror ego. R. de. M. a quo peto. xx. q̃ seruo ipsius titio. s. vel filio mutuaui vel alias cũ eo contraxi: que pecunia in sui vtilitatẽ fuit conuersa: vñ illã peto mihi restitui: ad hoc propono actionẽ de in rẽ verso: si dicas q̄ sit ꝓpriũ nomẽ actionis sinautẽ: dicas certi conditione de in rem verso: vel actione ex vendito de in rẽ verso. ¶ Quod ita recte concipiat libellus dicit. l. ff. e. l. j. & insti. qd cũ eo qui in
5 alie. po. † Questio. Sed illud querit: qũo hic agit cõtra dominum cum nõ cõtraxit vel quasi. Respondeo vt i supiori actione
6 notaui. † Questio. Sed illud querit: pone q̄ aliqs liber homo gerebat negocia tua & pecuniã sibi mutuaui: & illã expẽdit in tuã vtilitatẽ: vtrũ possim agere contra te actione de in rem verso. Respondeo: potes: q2 vtilis de in rẽ verso cõpetit: q2 sententia ꝯcordat: licet verba deficiãt. vt ar. C. qd cũ eo. l. si qs. & C. de ꝓcur. l. si preciu3 & de hac questione notat dñs meꝰ plene in summa. C. si certum petatur.

¶ Si pater vel dominus iubeat qd quicunq3 vellet cum filio vel seruo suo contraheret teneat actione quod iussu.

¶ De actione quod iussu. Rubrica.

1 Actio q̄ iussu ad hoc vt competat: quot exigantur.

2. 3 Positiones actoris & rei in dicta actiõe

4 Libellus in dicta actione qũo ꝯcipiat.

SI aliqs iubet seruo vel filio q̄ cõtrahat vel etiam iubeat alicui in genere: q̄ ita dicat quicunq3 volet cum seruo meo cõtrahat vel filio. habet locum hec actio
1 que vocatur qd iussu insolidũ. † ¶ Que actio ad hoc vt competat tot sunt necessaria ¶ In primis q̄ persona cum qua contrahit sit in potestate patris vel domi. vt. ff. eo. l. j. & l. si tutoris. §. si iussu. ¶ Secundum q̄ mandatũ sit ipsi seruo vel filio vel illi persone que debet contrahere: vel q̄ subscribat vel q̄ ratũ habeat. vt. ff. e. l. j. §. iussum. & §. si ratũ. ¶ Tertiũ q̄ sit cõtractũ in merce peculiari: at si in dominica locũ h3 mãdati. vt. ff. e. l. j. & C. mãdati. l. si tibi. ¶ Unde i hac actione actor faciat ta. po. † Positio actoris.
2 Ego dico q̄ titius est seruus tuus vel filius. si hoc cõfitebitur cõstat q̄ sit in potestate nisi probet qualiter sit emancipatus vel manumissus. vt insti. de his qui sui vł alie. iuris sunt. & ff. de his q sui vel alie. iur. sunt. l. vlti. sinautẽ neget. faciat positiões sicut in tributoria. ¶ Item dico q̄ tu mandasti illi titio vt acquireret denarios mutuo vel emeret rem talem. & pro merce peculiari. ¶ Item dico q̄ tu mandasti q̄ quicunq3 vellet contraheret cum illo titio. ¶ Item dico q̄ secũ contraxi mutuando sibi. xx. vel vẽdendo codicẽ ꝓ xx. ¶ Itẽ dico q̄ illũ contractũ quem feci secum ratũ habuisti: vel illi instrumẽto subscripsisti. ¶ Econtra reus fa. ta.
3 po. † Positio rei. Ego dico q̄ ille titius est seruus vel filius sci si hoc cõfitebitur actor: constat q̄ non sit suus filius vel seruus: vnde secũ agi non potest. ¶ Itẽ dico q̄ illum titiũ seruum vel filium meum ego manumisi vel emãcipaui. ¶ Itẽ dico q̄ res illa vbi mandaui q̄ filius meus vel seruus acciperet denarios mutuo est dominica vel paterna. ¶ Item dico q̄ gaius mutuauit sibi illos denarios. si istud confitebitur actor: sequit q̄ ipse nõ possit agere cũ nõ mutuauit. ¶ Itẽ dico q̄ ego cõtradixi filio vel seruo: ex quo sciui illum accepisse illos denarios mutuo si istud cõfitebit actor nõ poterit dicere q̄ reus habuerit ratũ. ar. ff. ad mac. si filius. ¶ Ite3 dico q̄ tm̄ in illo cõtractu fideiussi. si istud confitebit actor non aget quod iussu. ff. eo. l. j. §. quid ergo. ¶ In hac autẽ actiõe ita recte cõcipitur libel
4 lus † Libellꝰ. Uobis dño. M. pote. pist. cõqueror ego. R. de. M. qui debet mihi. xx. ex cõtractu mutui vł emptionis: quẽ cõtractũ eius iussu cum eius seruo vel filio feci. vnde q̄ ꝓdictã pecuniã mihi soluat vł reddat ago cõtra ipsum: & ad hoc ꝓpono actionẽ qd iussu: si dicas q̄ sit ꝓpriũ nomẽ actiõis. sinautẽ: dicas certi cõ

dictione quod iussu. similis oppositio, ꝛ so/
lutio potest fieri sicut in superiorib⁹ actio/
nibus notaui.

ℭ Si quis cōtrahat cum filio vel seruo ali
cuius tenetur pater vel dominus actio.
de peculio.

ℭ De actione de peculio. Rubrica.

1 Actio de peculio ad hoc vt procedat quot
necessaria sint.

2.3 Positiões actoris ꝛ rei in dicta actione.

4 Libellus in dicta actione quō ꝯcipiat.

Ompetit etiam propter cōtractum filij vel serui actio que vocatur de peculio. † ℭ Que actio vt cōpetat
1 tot sunt necessaria. ℭ In primis ꝙ perso na sit in potestate: puta filius vel seruus. vt. ff. e. t. l. j. in prin. ℭ Secundū ꝙ ser/ uus vel filius habeat res in peculium de dñi vel patris voluntate: quidā dicunt ex pressa: nos dicimus tacita vel expressa: res dico separatas a reb⁹ dominicis vel paternis. vt. ff. e. l. peculium. ꝛ. l. depositi. §. vlti. ꝛ. l. quā tuberonis. §. sunt quidā. ℭ Tertiū ꝙ dominus sit maior. xxv. an/ nis: ꝛ nō minor. vt. ff. e. l. licet. §. idē adij/ cit. ꝛ. l. quā tuberonis. in princi. ℭ Item quartū ꝙ seruus viuat vel nō sit manu/ missus: vel si ē manumissus: vel mortuus ꝙ nondum trāsierit annus vtilis. vt. ff. quando de peculio actio annalis est. l. j. sed cōtra dominū nō agitur. vt. ff. e. ꝛ an/ cillarum. §. si seruus. ℭ Quintum ꝙ nil domino debeat vel his quos secū hꝫ: alio quin primo deduceт illud totale debitum vt. ff. e. l. sed si dānū. §. peculiū. ꝛ. §. huic. ꝛ. §. pterea. ℭ Itē aliud ꝙ cā sit ciuilis vel agat ex peculio ex criminali. n. ñ agit nisi qtenus peculiū auctū ē. vt. ff. de his qui deiec. vel effu. l. j. §. cū seruus. ff. e. l. li cet. §. ex causa. ℭ Unde in hac actione
2 actor fa. ta. posi. † Positio acto. ℭ Ego dico ꝙ titius est seruus tuus vel filius: si cōfitebit re⁹ bene est. sinautē: pcede vt di xi in tributoria. ℭ Itē dico ꝙ in talibus reb⁹ ille titius ꝯsuebat te sciēte ꝛ nō ꝯdicē te. ℭ Itē illas res habebat tu⁹ separatas a reb⁹ dñicis. ℭ Itē dico ꝙ tu pater vel dñs illi⁹ titij es maior. xxv. annis. ℭ Itē dico ꝙ titius in ptate tua adhuc est ꝛ ad/ huc viuit: vel si est mortuus vel manumis sus vel emācipat⁹: dicas: ꝙ septē menses sunt trāsacti a tpe mortis vel manumissio nis vł emācipatiōis. ℭ Itē dico ꝙ illud peculiū est liberū ab oī ere alienū pter ꝗ̄ a meo. ℭ Itē dico ꝙ debitū qd̄ debuit tibi vel his qs tecū habuisti qd̄ tibi solutū ē.
3 ℭ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico ꝙ titius est seru⁹ vel filius sei. si istud confitebitur actor absoluet reus: cū nō sit eius filius vel seru⁹. ℭ Itē esto ꝙ titius sit seru⁹ vł fili⁹ sei. dicat. Ego dico ꝙ titius ille semper ꝛ tm̄ in rebus dñicis vel pris ꝯsbit. ℭ Itē dico ꝙ ego dñs ei⁹ vel pr̄ sum minor. xxv. an. ℭ Itē dico ꝙ in peculio illius sunt tm̄. xxx. Itē ꝙ mihi vel alijs filijs meis vel pupillis vel adul tis quos habeo i tutela vel cura dꝫ. xxx. ℭ Item dico ꝙ titiū manumisi vel eman cipaui. ℭ Itē dico ꝙ iā sunt sex anni ꝙ mortuus ē vel emācipatus vel manumis/ sus. ℭ Itē dico ꝙ tu sciuisti quando fuit mortuus vel manumissus vel alienatus vel emancipatus. ℭ Itē istas positiones ideo faciat reus: qꝛ in hoc casu actio de peculio cōpetit infra annū vtilem qui vti lis aliquādo vltra tres annos extenditur: ꝛ qui annus nō currit nisi a tempore scien tie. vt. ff. de diuersis ꝛ temp. prescrip. l. j.
4 ℭ In hac actione cōcipit libellus. † Li bellus. Uobis do. M. po. pisł cō. ego. R. de. M. a quo peto. xx. q̄ titio seruo ipsius vel filio mutuaui. vnde vt mihi dictā pecu niā reddat ppono contra ipm actionē de peculio si es in ea sententia: ꝙ actio de pe culio sit ppriū nomē actionis. sinautē: di cas certi cōditionem ex mutuo ꝛ de pecu lio. Oppositio. Sed videtur ꝙ libellus iste sit male conceptus: certū est ꝙ peculia ris est debitor ꝛ creditor. vt. ff. e. l. iij. vn/ de qualiter ago cōtra eūm ꝛ patrem. Re/ spondeo: ideo qꝛ filius eius vel seruus cō trarit. vñ dñs vel pater licet nō obligent de iure ciuili: obligant tamē de iure pto/ rio. vt. ff. e. l. j. §. verba. ꝛ in prin. nā qui cū seruo cōtrahat totū serui vel filij pecu

lium intuet. vt. ff. e. l. hic querit. ij. Rño. Qd autē recte cōcipiat libellus dicit. l. ff. e. l. j. z insti. qd cū eo q in alie. pos. est. z ff. de his q deiec. vel effu. l. j. §. cū seruus.

¶ Si quis se debitorem constituerit pro aliq tenet ipse actione de cōstit. pecunia.

¶ De constituta pecunia. Rubrica.

1 Actio de cōstituta pecunia ad hoc vt locū habeat: quot debeantur.

2. 3 Positiones actoris z rei in dicta actiōe.

4 Libellus in dicta actione quomodo fiat.

5 Actio de constituta pecunia an sit propriū actionis nomen.

Si aliquis pro aliquo debitorē se constituat hz cōtra ipm actionē de cōstituta pecunia. Que actio ad hoc vt locū habeat tot sunt necessaria. In primis q debitū subsit vel naturale tm vel naturale z ciuile z q sit iurib⁹ debitū. i. q nō sit eneruatū p exceptionē pro q sit debito cōstitutū. vt. ff. e. l. j. §. debitū. z. l. q si marit⁹. §. si quis autez. Ex quocūq3 cōtractu sit debitū nō curo: siue bone fidei siue stricti iuris: siue nomiato siue innominato, vt predicta. l. qd ita intellige si ille contractus sit vtilis fm iura: alioquin si non posset agi ex illo contractu non valet ista constitutio. vt. ff. e. l. j. z ar. ff. de verb. obliga. l. generaliter. z. l. vlti. z ar. ff. de leg. j. si quis inquilinos. z ar. ff. de eden. l. si vn⁹ ex ar. §. pactum. Item q fiat constitutio a tali psona que possit se obligare: ergo non pupillus: non furiosus: non is cui bonis interdictum est: non minor sine curatore curatorem habens. vt in insti. de aucto. tu. ff. de verborum obliga. l. is cui. z. C. de in integ. resti. l. si curatorē habens. z. ff. e. l. j. §. de pupillo. Item tertiū est necessarium q fiat cōstitutio p pactum nudum: alioquin si per stipulationem nō habet locum actio de constituta. vt instit. de act. §. de constituta. z. ff. e. l. j. §. cū q. Quartum q fiat constitutio illa personaliter: puta constituo me debitorem vel soluturum pro tali: alioquin si dicat bene satisfiet. ista constitutio nulla est: quia est impersonalis. vt in auct. vt cum de appell. co. §. vlti. z est posita in. C. eo. auct. §. sed ita. ¶ Unde in hac actione actor

2 fa. ta. po. † Positio actoris. Ego dico q titius fuit debitor meus in. x. ex tali causa: puta quia sibi mutuaui: vel aliam adijciat causam puta quia promisit: causam enim debet inserere. quia debitum debet esse vel ciuile z naturale: vel naturale tm vt dictum est. z quia nuda ratio non facit aliquem debitorē vt. ff. de dona. l. nuda. ¶ Item dico q titius est maior viginti quinq3 annis. z sane mētis istud ideo qz si esset furiosus vel pupillus obligatio illius nō teneret. vn non valeret cōstitutio. ¶ Item dico q cōstituisti te debitorē pro illo titio in illis. x. ¶ Item dico q tu es maior. xxv. annis z homo sane mentis. ¶ Itē dico q ego dixi tibi si velles te cōstituere debitorem p titio qui debet mihi x. z tu dixisti ego cōstituo: ecce verba nudi pacti. ¶ Itē dico q tu ita dixisti ego me cōstituo tuū debitorē in illis. x. que dz tibi titius. ¶ E conuerso reus fa. ta. po.

3 † Positio rei. Ego dico q titius ille quē dicis tuū debitorem tibi soluit. si istud cōfitebitur actor succumbet: quia omnis obligatio tollitur solutione ei⁹ qd debet. vt in. li. quibus mo ob. tollitur: si tollitur principalis ergo z accessoria. s. de cōstituta. vt. ff. de reg. iur. l. cū pricipalis. z. ff. de fideiusso. l. vrānius. ¶ Itē dico q tu feci sti sibi pactum de non petendo anteqz ego constituerē me p eo. ¶ Itē q tu cōpulisti eū per metū: vl dolo induxisti ad pmittenda tibi. x. anteq3 constituerē me debitorem: si istud confitebitur actor succūbet. qz nulla est constitutio ex quo primum debitū est inefficax per exceptionē. vt. ff. e. l. j. §. debitū. z. l. q si maritus. § si qs aūt. ¶ Itē dico me minorē. xxv. annis: vnde si istud cōfitebit actor succumbet: quia minor restituetur. ¶ Itē q tu fuisti stipulatus a me illa. x. z ego tibi promisi. si istud confitebitur actor succūbet: qz actio de cōstituta per nudū pactū oritur. vt insti. de act. §. de pecunia autem cōstituta. ¶ In hac autem actione ita cōcipitur libellus.

4 † Libellus. Uobis do. M. po. Ar. . cō. e.

R. de M. q se mihi cõstituit debitorẽ in .x. pro titio a q titio mihi illa .x. debeban tur ex cã mutui. vel qr mihi ꝓmisit etiam ex nudo pacto. vnde ꝙ illa .x. mihi soluat ago cõtra illũ: ꝛ ad hoc ꝓpono actionem de constituta. ¶ Q ita recte ꝯcipiat li bellus ꝓbatur per .l. insti. de act. §. de pe cunia aut constituta. ꝛ. ff. e. l. j. Opposi tio. Sed videtur ꝙ libellus iste sit male conceptus. si enim debitum illud primũ fuerit tm̃ naturale: vt ponitur in libello: non videt ꝙ valeret constitutio: nõ enim plus debet esse in accessorio q̃ꝫ in princi pali. vt. ff. de fideiusso. l. vranius. ꝛ. l. he res. at cũ ex prima non posset agi qr na turalis. vt. ff. de pac. l. iuris gentiũ. ergo non posset agi ex illa accessoria. Rñ: im mo potest agi. qd enim opponis qr plus nõ potest esse in accessorio q̃ꝫ in principa li. veꝝ est si accipis illud plus re vel quã titate: fortius autẽ obligat fideiussor q̃ꝫ principalis. qr etiam ꝓ eo qui naturali ter ẽ obligatus interuenit fideiussor ꝛ con uenitur. vt. ff. de fideius. l. j. ¶ Itẽ i actio ne de constituta est casuale quod ex nudo pacto agat. vt insti. de act. §. de constitu ta aũt pecunia. nã ex nudo pacto non ori tur actio: lex est dotem promissam vel do nũ constituentem verbis ꝛ vsuras naua leqꝫ subtraiecticium fenus: ꝛ sic cessat obiectio que formari posset: quomodo hic
5 aget ex nudo pacto. † Illud nota: ꝙ ſm nos ꝛ etiã dñm Jo. actio de constituta est ꝓprium nomen actionis: licet alij dicãt ꝙ non est proprium actionis: quorum sen tentiam reprobo: quia si non esset propri um nomen actionis sed adiectio: cuius actionis esset adiectio. Contra videtur ꝙ nulla sit: qr ex nudo pacto obligatur. ꝙ enim sit proprium nomen actionis dicit .l. C. e. t. l. j. ꝛ. ij.

¶ Si rẽ quã possidebas quã dicebã me am esse ex aliq cã ꝛ te deferẽte iuraui me ani esse: dat mihi vtilis actio ex illa cã ex q iuraui cõtra te. verbi grã: si iuraui meã esse ex cã emptionis datur mihi vtilis ex empto. idem est in alijs causis. vnde inti tulatur.

¶ De vtili actione ex ea causa ex qua iu ratur. Rubrica.

1 Actio vtilis ex cã ex qua iurat: ad hoc vt procedat: q̃ necessaria sint.
2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
4 Libellus in dicta actione quõ cõcipiat.

Si rẽ aliquã possidebas quam ego dice bam ad me pertinere causa adiecta: pu ta quia emi a te vel quia mihi donasti vel quia fuit mihi legata a testatore tuo vel ab aliquo: ꝛ tu detulisti mihi sacra mentum ꝙ ego iurarem ꝛ ego iuraui ꝙ tu mihi vendidisti: competit mihi vtil' ex empto. ¶ Item si iuraui ꝙ res illa fuit mihi legata te deferente: cõpetit mihi vti lis ex testamẽto. ¶ Itẽ si petebã a te .xx. quia tibi mutuaui ꝛ te deferẽte iuraui qd illa .xx. tibi mutuaui competit mihi vtilis certi conditio ex mutuo. ¶ Idem est ꝛ si alia cã ꝓponat vel depositi vel alia: qr dabit mihi vtilis actio ex eo cõtractu ex quo agebã. vt. ff. de iureiu. l. sed ꝛ si pos. §. itẽ ꝛ. §. si cũ. ꝛ d hac vtili tractat ĩ qñ fuit iuratũ formit. i. cã adiecta. s. cũ cau sa vel forma. si ãt iuraui te deferente in formiter. i. sine causa: pone petebã a te .x. tu detulisti mihi sacramentum ꝙ iurarẽ iuraui non adiecta causa: competit mihi actio in factum: de qua dicitur infra.
1 ¶ Unde ad hoc vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis ꝙ sit facta petitio de re illa de qua est iuratũ. vt. ff. e. l. sed ꝛ si poss. ¶ Secundũ ꝙ ego iura uerim te deferẽte: al's si iurem non valet. vt. ff. e. l. ait pretor. in fine. ¶ Itẽ tertium ꝙ iurẽ cã adiecta: puta peto .x. qr vẽdidi tibi equũ. vt. ff. e. l. si duo. §. si qs vẽdidis se. ¶ Quartum ꝙ persona q detulit sa cramẽtũ nõ sit pupillus vel minor: licet i iurãte nulla sit differẽtia si sit pupill' vel nõ vel femina vl' masculus. vt. ff. e. l. q iu rasse ¶ Quintũ ẽ notãdum ꝙ si iuro me emisse qd mihi det actio ex empto vtilis ꝯtra te: ꝛ tibi ex vẽdito vtilis ꝯ me. vt. ff. eo. si duo. §. si quis vẽdidisse. ¶ Unde in
2 hac actione actor fa. ta. po. † Positio ac toris. Ego dico ꝙ petebã a te .x. ex cã vẽdi tionis vnius equi. ¶ Itẽ dico ꝙ de vo

lũtate tua tu mihi iuramentũ detulisti q ego iurarẽ q tibi vẽdidissem equũ illũ p pdictis.x. ¶ Itẽ dico q te deferẽte iura mi cũ hac ca.s. qz tibi vẽdidi equũ illum. ¶ Ite dico te hoiem sane mẽtis: z maiorẽ.xxv.annoz. istud dico ne possit petere restitutionẽ vt minor. ¶ Itẽ ideo dico sane mentis: qz furiosus vel mẽte capt⁹: vł cui bonis eẽt interdictũ nõ obligaret. vt ar. ff. soluto matri. l.ij. z. ff. de iure codicil. l.ij. z. ff. de opt. leg. l. si tibi. §. furiosus. ff. de verbo obli. is cui. ¶ Reus aũt

3 sa.ta.po.† Positio rei Ego dico q illa.x. q̃ dicis a me petiuisse tu petebas a titio si istud ↄfitebit actor succũbet: qz ex q̃ a titio sequit q nõ petisset ab eo. ar. ff. de indic. cũ pretor. z. ff. de ↄdi. z de. cum ita. z .C. de pcur. maritus. ¶ Itẽ dico q tu iurasti q tu mihi vẽdideras tua volũtate me ↄtradicẽte z inuit si istud ↄfitebit actor succũbet. qz non valet sacramẽtũ prestitũ a nullo deferẽte. vt. ff. eo. l. ait pton si. ¶ Itẽ dico q detuli tibi iusiurãdũ vt iurares ad sancta dei euãgelia: z tu iurasti p aiam tuã: vel p sanctũ aliquẽ: vel p crede mihi si istud ↄfitebit actor succũbet qa ita dz iurari: vt defert vt ff. e. t. l. ait p tor. in fi. cũ. ll. sequẽ. ¶ Ite dico q eo tpe q̃ detuli tibi sacrm erã minor. xxv. annis. si ↄfitebitur petet restitutionẽ: vt dictũ est. si negauerit: dicat: tali tpe detuli iusiurãdũ tibi: quãdo talis potestas erat in ciuitate pistorij. ¶ Itẽ ab eo tpe ex q̃ fuit potestas ille sunt tot anni. ¶ Itẽ in numero annoz inueniẽs me minorẽ. ¶ Itẽ dico q mihi fuit bonis interdictũ tpe illo q̃ tibi detuli vt iurares. ¶ In hac aũt

4 actiõe ita concipit libellus. † Libellus. Uobis. d. M. po. pisto. cõ. e. R. de. M. a q̃ peto. x. vtili ex empto: qz dũ illa. x. ab illo peterẽ actione ex empto: ipse mihi detulit sacramẽtũ q iurarẽ q sibi vendidi s sez equũ p illis. x. vñ qz ego te deferẽte iuraui video ab illo illa. x. peto. z ad hoc ppono vtilẽ actionẽ ex empto. ¶ Quõ ita recte ↄcipiat libellus dicit. l. ff. eo. si duo. §. si quis vendidisse. Et illud nota q ita ↄcipitur libellus in hac actiõe ex empto quãdo iuratũ est actore deferente: ita etiã posset cõcipi sup qualibet actione super qua iuratũ est adiecta causa vt dictũ est. Opposuo. Sed videt q libellus iste nõ sit bene cõceptus: licet igit te deferẽte iurẽ z cã adiecta nunq; ppter hoc debet mihi actio dari vtilis ex eo cõtractu. primo q ex sacramẽto nõ datur actio nisi quando ope pmittuntur a liberto. vt. ff. de liberali cã. l. vlti. z. ff. de opis lib. l. vt iurisiurandi. ¶ Itẽ si debet oriri actio q̃uo vtilis ex eo cõtractu oritur videt mirũ. Rñ. vez ẽ q ex iureiur. non orit actio nisi ex iureiur. delato vt dictũ est. z q oriat vtilis iusta est ratio: qz licet verba deficiant sñia tamẽ concordat. vnde vtilis lecũ habet. vt. ff. si q̃drupes pau. fe. di. l. penulti. z. ff. de iuris. om iu. l. si quis id q dr: ex quo enim cãm adieci. s. venditionis z iuraui pinde habetur ac si pbassem: cũ sacramẽtũ loco probationis succedat. vt. ff. e. l. sz z si possessori. §. penult.

¶ Si petebam a te. x. que mutuaui tibi: z tu in iudicio confitearis te debere datur mihi vtilis certi conditio contra te.

¶ De vtili certi conditione. Rubrica.

1 Actio vtilis certi cõditione ad hoc vt veniat que exigant.

2.3 Positiones actoris z rei i dicta actiõe.

4 Libellus in dicta actiõe quomõ fiat.

Contingit sepi⁹ q petit aliqd i iudicio puta peto. x. certi conditiõe ex mutuo: reus cõfitebit in iuditio: datur vtilis actio ↄtra ipm. s. vtilis certi conditio. vt. ff. ad. l. aquil. pinde. §. j. z. ij. nec admitto q actio vtił def ↄ illũ q ãte lit. ↄte rñdit. in ill: s. xj. casib⁹ q notant. ff. de interro. act. qd qdã voluerũt dicere p. l. ff. d interro. act. l. edic. z. l. volu t. z. l. de etate. §. qui iter rogatus. z. l. si quis in iure. p illas enim cõfessiones nec plus nec min⁹ ↄuenitur ille q rñdit. nã licet rñdeã me herede: nũq; ppterea cõstat de intẽtiõe tua ad h vt ego sim ↄdẽnad⁹. vñ pp illas cõfessiones vtilis actio nõ ↄpetit. sed pp illas cõfessiones tñi q̃ in iudicio z post lit. cõte. fiũt: vt dic. l. pd: eta. pinde. z. C. de

cōfessio.l.vnica.ꝛ.ff.de cōfessio.l.j.ꝛ.l.iul.ꝛ.l.si is cū q̄.ꝛ.l.certū Oppō. Sed ostēdo apte ꝙ hec actio nō est necessaria: imo stultū vr̄ de ea tractare.nā q cōfitebitur in iure ſm quosdā ē ipso iure dānat⁹: adeo ꝙ iudex non dꝫ ferre sniam.nā nulle sūt ptes iudicis in ꝯfitentē.vt.ff.ad.l.aq.l.pinde:adeo ꝙ ita currāt dico q dantur cōdēnatio illis q cōfitent: sicuti q dānat vt.ff.de re iudic.l.debitorib⁹. ¶ Itē si nō ē ipso iure dānat⁹ sed est adhuc cōdemnādus: ſm nos ꝛ dn̄m Jo.ꝛ dn̄m meū.vt.ff.de ꝯfes.l.iul.ꝛ.ff.ꝺ custodia ꝛ exhi.reoꝝ.si cōfessus q̄re necesse habeo agere ꝯ illū nisi ꝙ dicerē iudici:dn̄e pcedatis in eā secūdū officiū vestrū:ex q̄ ille ꝯfessus ē: Rn̄.ſm iura nō videt ꝙ actio p̄dicta locū habeat p ea que dicta sunt nā aut iudex ille corā q̄ fuit ꝯfessus iste viuit ꝛ durat in eodē officio ꝛ tūc petā ab eo ꝙ procedat vt dictū ē.aut est mortuus vel remot⁹ ꝛ ali⁹ subrogatus: ꝛ tūc petā a successore sic a p̄mo.vt.ff.de iudi.cū pponebat.ꝛ.l.si iudex.cū sit idē iudiciū ꝛ sic hec sūt vera qn̄ eadem durat instantia iudicij:pone infra trienniū.at si instātia perisset nō valēt cōfessiōes p̄dicte qꝛ perijt instātia iudicij: q̄ ad oīa.ꝛ si aliq cōfessiones remanēt viribus euacuant.vt.C.de iudi.l.pperādū.§.finautē.in fi.verūtamen credo verius ꝙ ſm iura posset habere locū hec vtilis in tali casu.pone ꝙ agebam cōtra te certi conditione ex mutuo forte mutuū ita pbare nō poterā:tu fuisti in iudicio confessus:ego tn̄ fui negligēs ꝙ non isteti:ꝙ daretur snia infra trienniū:ꝛ ita triennium est elapsam:volo agere vtili certi conditione ex mutuo ꝛ ex illa cōfessione bn̄ possum:nā nō percūt acta corā illo iudice licet pereat instantia:qꝛ acta vel gesta redacta in publica monumēta habere volum⁹ perpetuā firmitatē.vt.C.de re iudi.l.vl.nā ꝛ ea q̄ fiūt corā arbitris licet illud dissoluat tn̄ psunt in iudicio ordinario.vt.C.de arbitris.l.penul.in fi. Posset etiā habere locū hec actio hodie de facto per statuta ciuitatū i qb⁹ si nō pcedēte finit iurisditio iudicis per annum succedit alius

actor iteꝝ facit libellū:sed tn̄ oīa que fuerūt corā p̄mo gesta valent. ¶ † Un̄ ad hꝫ
1 vt actio ista competat tot sūt necessaria. ¶ Primū ē necesse ꝙ petitio facta fuerit de illis.x. ¶ Secōm ꝙ lis sit cōtest.vt dictū ē. ¶ Tertiū ꝙ fuerit iudex talis q potuerit de hac cā cognoscere: al's litis ꝯtestatio ꝛ pcessus null'.vt C ne ꝺ statu defun.post qnq̄niū:q̄ra.l.si pr̄. ¶ Quartū ꝙ in iure facta fuisset ista confessio:ita dicit.l.C.de cōfessis.ꝯfessos in iure sicut dictū est supra. ¶ Quintū ꝙ in loco illo sit facta cōfessio illa vbi iudex ius reddit vel reddere consueuit.vt.ff.de iusticia ꝛ iure.l penul.puta iustice sedēte p tribunali.vt.ff.qs ordo in bonoꝝ pos.ser.ij.§.dies alioquin si corā pcedēte.iudice fiat talis confessio nō p̄iudicat.vt ar.C.de dila.l.a procedēte.nec obstat si opponis.l.ff.de interrog.act.l.voluit.in fi.vbi videtur innui ꝙ etiā in itinere facta ꝯfessio valet.Rn̄o:ibi loquit de illis cōfessionib⁹ q̄ fiunt in.xj.casib⁹ an̄ lit.cōtest.in qb⁹ nō desiderat cause cognitio i alijs cōfessiōib⁹ vbi cause cognitio desiderat secus p ea que dicta sunt. ¶ Un̄ in hac actiōe ac.fa.ta.
2 po.† Positio.ac.Ego dico ꝙ titius fuit iudex hoc āno de ciuitate pistorij. ¶ Itē dico ꝙ corā eo ego reclamaui de te:ꝛ petij.x.certi cōditi.ex mutuo. ¶ Itē dico ꝙ sup illa petitione lis fuit cōt. ¶ Itē dico ꝙ in pcessu cause tu fuisti cōfessus te debere mihi illa.x. ¶ Itē dico ꝙ illa ꝯfessio facta fuit corā p̄dicto iudice i palatio cōmunis vbi ipse residebat pro tribunali.
3 ¶ Ecōtra re⁹ fa.ta.po.† Positio rei Ego dico ꝙ titius fuit elect⁹ a cōitate pistorij: ad hoc vt cognosceret de terris ꝛ terminis si illud cōfitebitur actor succūbet: qꝛ non fuit iudex in illa cā:ꝛ si fuisset nō posset cognoscere:ꝛ si cognouisset nō valeret sicut corā incōpetēti iudice facta cōfessio.vt.C ne de statu defun.l.si pater.nec valet si dicas qꝛ fuit in eū cōsensum: immo fuit erratū.vnde error litigatoꝝ nō dedit ei iurisditionē.vt.ff.de iurif.om.iu.si p errorē.ꝛ.ff.de iudi.l.ij. ¶ Itē dico ꝙ tu reclamasti ꝺ me de illis.x.corā sempro

nio si illud cõfitebit actor succũbet: q2 ille
titius non fuit iudex. ¶ Itẽ dico q̄ sup
illis. x. tñ libellus fuit datus. si illud con
fitebit actor succũbet: q2 iã lis nõ fuit cõ/
ta. vñ sequit q̄ nulla confessio facta fuit.
p solum. n. libellũ lis non contestatur. vt
. C. de lit. conte. l. j. z auc. de litig. §. omnẽ
vero. ¶ Item dico q̄ illa. x. fui cõfessus
qñ iudex ibat per via. si cõfiteatur actor
succũbet p ea que dicta sunt. ¶ Vñ i hac
4 actione ac. ita concipiat libellũ † Libel
lus. Vobis do. M. po. pi. con. co. R. de
M. qui fuit corã iudice cõfessus se mi/
hi debere. x. cũ illa. x. peterem ab eo ex cã
mutui. vñ q̄ illa. x. mihi soluat ago cõtra
eũ: z ppono vtilem certi cõditionẽ ex mu
tuo. ¶ Q̄d ita recte cõcipiat libellus di
cit. l. ff. ad. l. aquil. pide. Oppositio. Sz
opponit: mirũ videt q̃uo datur vtilis p
illam confessionem solum imo dz dari in
factũ. vt ar. ff. de prescrip. ver. quotiens
Rñ: immo de iure datur vtilis. si eniz cõ
tra illũ pbassem forte daretur mihi dire
cta pp̄ter cõfessionem si detur vtilis non
est mirum sicut in superiori actione dixi.
¶ Si aliquis gerat negocia sine tuo mãda/
to z sponte locum habet contra eũ actio
neg. gest.

¶ De actione neg. gest. Rubri.

1 Actio negociorũ gestorũ ad hoc vt regrat: quot necessaria sunt.
2. 3 Positiões actoris z rei in dicta actiõe q̃
4 Libellus in dicta actiõe quomõ formet.
5. 6 Negociũ quid sit: z quotuplr̃ dicatur.
7. 8 Actio negociorũ gestorũ ad hoc vt proce/ dat: que requirãtur.
11 Libellus in dicta actione q̃uo ccipiat.
12 Solutionẽ aliquã si ratã habui cũ reus possum aliqd exigere: q2 nõ est soluendo: nunqd cõtra debitorem agam.

SI aliquis te absente gerat negocia tua
oritur indirecta neg. gest. que competit
contra gestorem. Que actio ad hoc vt
1 competat tot sunt necessaria. † ¶ In pri
mis q̄ negocia absentis gesta sint: vel
p̄sentis z ignorãtis. vt insti. de obl. q̃ ex q̃
si contractu: alioquin si presentis z patiẽ
tis locum haberet mandati. vt. ff. eo. l. ij.
z. l. mandati. z. l. si remunerãdi. §. si pas
sus z. l. qui patitur. z. l. ex mãdato. §. vl.
¶ Secundum q̄ quis gerat spõte alias
si necessitate vel suspitiõe necessitatis ha
bet locũ vtilis neg. gest. vt. ff. eo. l. ait pre
tor. §. hac actione. ¶ Tertium q̄ gerant
negocia q̃ fuerũt alicui9 viuẽtis: alioquin
si post mortẽ non habeat locũ neg. gest. vt
. ff. e. l. ait pretor. in prin. ¶ Quartum q̄
omnia gerat quãdo eo animo accedit. vel
qñ ali9 erat gesturus: alias sufficit si vnũ
negocium gerat. vt. ff. eo. l. si pupilli. z. l.
pompo. §. ij. ¶ Unde in hac. act. fa. ta.
2 po. † Positio ac. ¶ Ego dico sacramẽto
meo q̄ ego fui absens in tpe tali. ¶ Itez
dico q̄ illo tempore tu administrasti ne/
gocia mea. ¶ Item dico q̄ fui presens i
ciuitate tali tẽpore: z tu administrasti ne/
gocia mea me ignorãte. ¶ Item dico q̄
mea negocia que administrasti i mea pre
sentia vel absentia vt dictũ est sponte ad/
3 ministrasti. ¶ Ecõtra re9 fa. ta. po. † Po
sitio rei. Ego dico q̄ tali tempore quando
tu dicis q̄ ego administraui negocia tua
ego fui abs. ns. si illud confitebitur actor
succumbet. q2 cõstat ex quo fui absens q̄
ego nõ potui gerere ar. C. de ꝯbẽ. z cõ. sti.
l. optimã. ¶ Itẽ dico q̄ q̃dam negocia q̃
gessi: ego gessi te mãdate vl' te sciẽte: vl' p̄/
sẽte z patiẽte. si ꝯfitebit illud actor: absol
uet re9 pp ineptã actionẽ: q2 hz locũ ac/
tio mãdati. vt. ff. si agri mẽsor fal. mo. di.
. l. j. z extra de cõfir. vtili vel inutili. c. vl.
in fi. ¶ Itẽ dico q̄ negocia q̃ administra
ui gessi suspitione necessitatis: q2 credidi
me tuũ curatorem. si illud cõfitebit actor
succũbet. q2 locũ hz vtilis vt dictum est.
¶ Unde in hac actiõe ita concipitur lib.
4 † Libell9. Vobis. d. zẽ. cõ. e. R. de. M. q
gessit negocia mea z male: quia dolum
vel culpam adhibuit. vnde quia per eius
gestionem negocia mea deteriorata sunt
in. c. ideo. c. ab ipso peto. z ad hoc ppono
actionẽ directã neg. gest. ita concipies li/
bellũ si vis ager q̄d administrauit z male
si ãt administrauit z bñ. z hi forte. c. d ha

nis tuis que vis vt restituat tibi cum vsu
5 ris: ita cōcipies libellū. † Libellus. Uobis do. rē. cō. ego. R. de. M. q gerēdo negocia mea absente vel pñte me ignorāte pcepit ex bonis meis. c. vnde qꝫ illa. c. mihi reddat ago ꝯ ipm. ꝛ ad hꝫ ppono neg. gest. directā. ℭ Qđ ita debeat concipi pbat p. l. ff. e. l. j. ꝛ. ij. ꝛ insti. de obli. que ex quasi contrac. Oppositio. Sed opponit qꝫ primus libellus ꝛ secūdus sit male pceptus: ꝛ actio talis nō pōt intentari. qꝛ certum est qꝫ actio neg. gey. est personalis ꝛ bone fidei. vt insti. de act. §. actionū. si personalis qūo propter gestionē oritur: ꝛ si oriretur deberet oriri actio realis: cum ipsum gerere est reale: ꝛ facti. vt. ff. de cur. furi. l. cōsilio. ℭ Item in primo libello qꝛ dolū cōm. sit vel culpam nō deberet dari neg. gest. maxime in eo casu qñ dolo vel culpa aliqua non gessit: immo potius deberet dari actio non nego. gesto. si posset dici. ℭ Itē in scđo libello si hꝫ. c. deberē posse vendicare actione vtili. s. rei ven. quia qđ ex re mea superest meū est. vt. ff. de rei ven. l. solū. §. vl. ꝛ. ff. ad exhiben. l. de eo. Rño. imo de iure cōpetit actio. ex gestione enim qꝫ oritur actio psonalis non est mirū. hoc enim vides in tutela q̄ actio psonalis ex ipsa administratiōe orit. ℭ Sed illud exēplū posset pati calūniā. vñ melius potest in deposito ꝛ cōmodato poni. qꝛ contractus re cōtrahit. vt insti. qbus mo. re cōtrahit obli. ꝛ tñ actiones q̄ oriunt psonales sunt. de iure enim intētat actio ista psonalis. siue de eo qđ est omissuꝫ vel male administratū. vt ꝛ alꝰ in actione tutele. vt. C. arbi. tutele. qcqd. siue de eo qđ hēt gestor apud se. vt ꝛ alꝰ. ff. mādati. ex mandato.
6 † Uerūtamē nota qꝫ in hac actione aliquādo dꝫ qs cōcipere libellū. si tm̄ aliquid dolo malo est: aliquando si tm̄ leuis culpa est: aliqñ si leuissima: aliqñ si casu fortuito seruatis oibus que superius dicta sunt. nam aut gestū negociū alicuius desertū ē ꝛ ad quod gerendum nullus erat accessurus. ꝛ tunc tenetur gestor de solo dolo ꝛ lata culpa. vt. ff. e. ait pretor. §. interdum. aut gerit quis negociū alicuius consuetum. l. quod absens consueuit gerere. ꝛ tūc tenetur de dolo ꝛ lata ꝛ leui culpa. vt. C. e. l. tutori. interdū de leuissima si alius diligentior erat accessurus. vel qñ gestor erat in suis diligentissimus. vt. ff. eo. si pupilli. §. videamus aut gerit quis negocium insolitum. i. qđ nunqꝫ absens cōsueuit gerere: puta emēdo vasa vitrea: tūc tenet de dolo lata leui ꝛ leuissima: ꝛ etiam de casu fortuito. vt. ff. e. si negociuꝫ absentis. ℭ Item ꝛ alijs casibus tenetur de formato casu: ꝛ oibus illis que gessit: puta si spāliter pmissus fuit fortuitꝰ casus. vt. C. e. l. negociū. ℭ Itē qñ accedit aio depredandi. vt. ff. e. si pupilli. §. sꝫ ꝛ si qs negocia. ℭ Itē qñ culpa gestoris pcedit casum fortuitū. vt ar. ff. cōmo. l. si vt certo. §. qđ vero se. ꝛ ar. ff. ad. l. ro. de iac. l. q leuande. §. si ea cōditione. Uñ fm ea q̄ dicta sunt vario modo possunt fieri cōfessiōes qñ dolꝰ detegit: ꝛ qñ lata culpa vel leuis vel leuissima: vel casus fortuitus sit cōmissus. ℭ Itē ꝛ notare potes p pdicta cōfessiones vel libellos q̄liter debeas facere in oī actione neg. gest. siue negociū sit tuū re ipsa: siue ipso gestu: siue ratihabitione. siue cura ꝛ sollicitudine. istis eni quattuor modis dr̄ negociū alienum. vt. ff. e. si
7 pupilli. † ℭ Negociū dr̄ re ipsa tuū vt dictū est qñ ego gero negocia tua. vel dr̄ re ipsa tuū qđ ipso gesto tibi q̄rit: puta qñ refeci isulā tuā. vt. ff. e. si pupilli. §. qd ꝫ. Et qualr̄ in hac actione fiūt cōfessiōes dictū ē supius. Negociū ē alienū ipso gestu qñ ego facio qđ tu habebas necesse facere: puta quia solui denarios tuo creditori. vñ mihi datur actio contra te: vt mihi soluas illam pecuniā quā solui. vt. ff. e. si pupilli. ꝛ. l. soluendo. Est negocium alienum ratihabitione gestum: puta qñ tu egisti aliquid nomine meo: ꝛ habeo ratam illam exactionem datur mihi actio neg. gest. vt
8 ff. e. si pupilli. §. item queritur. † ℭ Unde ad hoc vt actio ista competat est necesse qꝫ exegeris illum vel ab illo. x. ℭ Iteꝫ qꝫ noie meo exegeris aliter nūqꝫ posset habere ratū illud negociū. vt. ff. de precario l. si seruus: nisi in tribus casibus re vsuca

pta vel prescripta vel perempta: in quibus negocium non meo nomine gestũ possum ratum habere: reprobata .M. sententia q̃ dicit: negocium etiam nõ meo nomine gestum possum ratum habere: de quo dic' vt notat plene dñs meus in suma. C. de neg. gest. ¶ Itẽ tertiũ q ratum habuerim. vt ff. e. si pupilli. §. item queritur. ¶ Unde
9 in hac actione ac fa. ta. po. † Positio act. Ego dico q tu a tali exegisti x. ¶ Itẽ dico q illa. x. q̃ exegisti nomine meo exegisti ¶ Item dico q illam exactionem habui
10 ratã. Ecõtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q die quo dicis q exegi ego fui absens: si istud confitebitur actor succumbet: vt dictum est in prima. ¶ Item dico q. x. que exegi meo noie exegi. si cõfitebit actor succumbet: quia non fuerunt exacta nomine meo. ¶ Itẽ dico q illa. x. q̃ tu dicis me exegisse exegit titius. ¶ In hac actione ita concipit libellus. † Libellus.
11 Uobis. d. iũ. cõ. e. R. de. M. q a Joã. nomine meo. x. exegit: et illã exactionẽ ratam habui. ideo cõtra ipm ago q illa. x. mihi soluat: ppono act. neg. gest. Q̃ ita recte cõcipiat libell° dicit. l. ff. e. l. si pupilli. §. itẽ querit. Oppositio. Sed opponit. si aliqs exigat q iuri nostro nõ est subditus: nil nobis acquirere põt. vt. ff de ac. pigno. l. solutum. §. p liberã. et C. p qs psonas nobis acq. l. j. ergo quomodo hic extraneus exigendo etiã noie nostro etsi ratũ habeamus non potuit nobis actio queri. Respõdeo: duobus modis: primo q circa pecuniam est casuale: q per aliam personã nobis querat actio: siue illa credatur nomine nostro. vt. ff. si cer. peta l. singularia. et C. si cer. peta. l. si absentis. siue exigat nomine nostro vt dictum est: vel alr non acquiritur tibi actio per istam liberam personam sed per eius ministeriũ: sicut habes ff. de consti. pecu. l. licet. et ff. de vsuris. l. sigs solutioni. §. vlti. Oppositio. ¶ Itẽ adhuc obijcitur quomodo potuit extraneus ille exigere pecuniam nomine meo cum exactio dicatur fieri ab inuito. vt. ff. de leg. iij. fideicommissa. Respondeo: vel quia fuit coniuncta persona que sine man

daio admittitur. vt. ff. e. l. si autem. ff. de procur. l. sed et he. vel forte quia petijt nomine meo: et ille a quo petebatur illa. x.
12 soluit. † Questio. Sed queritur si habui ratam illam solutionem: cum non possum aliquid exigere a te: quia es non soluẽdo: nunquid agam cõtra debitorem: videtur q sic. per ar. ff. de eo per quem factum est. l. vlti. et ff. de leg. j. l. plane. ij. ¶ Sed contra. credo. nam ex quo ratã habui solutionem factam nomine meo incontinenti fuit debitor liberatus: et pecunia fuit facta mea. vt. ff. e. l. si ego. vnde licet ille sit non soluendo tamen debitor liberatur: nã habeo actionem licet inanem: et bonum nomen facit creditor qui inopem debitorem admittit. vt. ff. mandati. l. inter cau-
13 sas. † Questio. Item queritur si habui ratam solutionem non meo nomine factam an possum agere cõtra debitorem primũ. Respõdeo: sm nos. et d. Jo. qui dicimus q negociũ nõ meo noie gestũ q nõ possum habere ratũ nõ preiudicatur mihi. vt. ff. de pac. l. si cum te. at sm. M. incontinenti debitor liberatur et mihi preiudicatur.
¶ Si aliquis est tutor vel curator alicuius et ego gero negocia pupilli sui vel minoris teneor actione negocioꝝ gesto.

¶ De actione nego. gest. Rubrica.

1 Actio negocioꝝ gestoꝝ ad hoc vt competat: que exigantur.
2. 3 Positiones actoris et rei in dicta actione.
4 Libellus in dicta actione quomodo formetur.

Est et negocium alienum gestum cura et sollicitudine puta quando aliquis est tutor vel curator alicuius et ego gero negocia que debebant ipsi ex officio gerere. vnde habet locum actio neg gest. vt. ff.
1 eo. si pupilli in prin. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q ille fuerit tutor vł curator vel testamentarius vel legitimus vel datiuus. ¶ Secundum q gesserim negocia pupilli vel adulti illius tut. vel cur. ¶ Tertium q contẽplatione illius gessi

ferim.s.tu vel cu. vt in predicta.l.si pupil li. ¶ Unde in hac actione ac. fa. ta. po.
2 † Positio act. Ego dico q talis est pupillus meus vel adultus cuius curam gero. ¶ Item dico q tu gessisti negocia ipsius pupilli vel minoris. ¶ Item dico q illa negocia que gessisti ideo gessisti.s.ne ego tutele vel cure possem puniri. ¶ Econ
3 tra reus fa.ta.po. † Positio rei. Ego dico q ille quē dicis pupillū habet. xiiij. annos. si istud cōfitebitur actor succumbet: q: iam desijt esse pupillus puberrate adueniente. vt insti. quibus mo. tu. fi. in fine. ¶ Item dico q iam est annus q ille pupillus cōpleuit. xiiij. annos. ¶ Item dico q illo anno gesit negocia sua. ¶ Idē dicas in minore: si confitebitur actor succumbet: quia iam est maior vt dictum est. ¶ In hac actione cōcipitur ita libellus.
4 † Libellus. Uobis. d. ꝛc. conqror e. R. de M. q mei cōtēplatione gessit negocia pupilli vel adulti mei. vnde quia ex illa administratiōe vel gestione percepit. xx. vel forte omisit quedam que debuit facere dolo vel culpa. ideo cōtra ipsum ago ꝛ peto illa. xx. solui mihi: ꝛ ad hoc ppono actionem neg. gest. Qd ita cōcipiatur libellus dicit. l. ff. e. si pupilli. siue ergo adijciatur contemplatione siue non: habet tamen locum actio predicta: si pupilli vel minoris negocia sunt gesta. vt. ff. e. l. ait pretor. §. ꝛ si furiosi.

¶ Si aliquis cum credens se tutorem vel curatorez gerat negocia minoris: tenetur vtili actione neg. gest.

¶ De vtili actione nego. gest. Rubrica.

1 Actio vtilis negocioꝝ gestoꝝ ad hoc vt procedat: quot requirantur.
2.3 Positiones actoris i dicta actione.
4 Libellus in dicta actione quomodo fiat.

Est ꝛ alia actio que appellatur nego. gest. vtilis. ꝛ hec compet adulto quando curator gerit negocia sua. Item competit quando quis suspitione necessitatis gerit credens se curatorem cum nō sit. vnde locuz habet vtilis fm. P. Quod enim illa vtilis competat in tali casu dicit. l. ff. e. ait pretor. §. si furiosi. ꝛ. §. curatori. ꝛ. C.
1 e. l. curatoris. † Que actio ad hoc vt habeat locum tot sunt necessaria. ¶ Primū q aliquis fuerit curator vel credēs se curatorem. ¶ Secundum q gesserit. vt. C. arbitrium tu. l. quicquid. ꝛ. ll. predictis ¶ Tertium q gerendo omisit aliquid dolo vel lata culpa vel leui: vel aliquid apud se habeat. vt in predicta. l. quicquid
2 ¶ Unde in hac actiōe ac. fa. ta. po. † Positio actoris. Ego dico q tu fuisti curator meus. ¶ Item dico q tu credidisti te esse curatorem meum. ¶ Item dico q tu meus curator administrasti vel credēs te meum curatorem. gessisti. ¶ Itez dico q tu gerēdo omisisti talia dolo lata culpa vel leui. ¶ Item dico q ex illa gestione ē apud te valens x. li. ¶ Econtra reus fa.
3 ta. po. † Positio rei. Ego dico q tibi tm titius fuit curator: si istud cōfitebitur actor succumbet. quia ex quo fuit titius curator tantum. ergo non iste. ¶ Item dico q plures fuimus curatores ꝛ omnes sumus soluendo: ꝛ fuimus tpe depositi officij. si istud confitebitur actor nō poterit conuenire istuz nisi pro parte sua. vt. C. de pbar. l. ex persona. ¶ Itē dico q titius solus administrauit ꝛ est soluendo: si istud ɔfitebitur actor succumbet. q: primo cōuenitur qui administrauit q̄ꝫ qui non administrauit. vt. C. si tutor non gesserit. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de tutel. ꝛ ratio. di. l. j. §. nunc tractemus: ꝛ C. de d. ui. tu. l. ij. vel esto q reus administrauit dicat: Ego dico q bene administraui. si illud ɔfitebit actor nō poterit cōqueri de mala administratione. ¶ In hac ait
4 actiōe concipiet ita libellus. † Libellus. Uobis. d. ꝛc. cō. e. R. de. M. qui fuit curator meus vel datus in testō ꝛ confirmatus legitimus vel ꝛ atiuus: vel credens se meum curatorem administrauit negocia mea ꝛ male. vnde q reddat mihi rōnem administrationis ago cōtra ipm: vel quia dolo vel culpa sua lata vel leui cōmissa ab eo in administratione sum dānificatus in. x. vel q: ex ipsa administratiōe h̄z. x. io illa. x. peto. ad pdicta ppono vtilē actionē nego. gest. ¶ Qd ita recte cōcipiatur li-

bellus dicit. l. C. de neg. gest. l. curatoris.

5 † Nota q̄ i hac actione ago siue sit finita adm nistratio curatoris siue non. vt. ff. rem pu. sa. fo. l. iij. licet tutele nō possit agi nisi finita tutela. vt ff. de tutelis ꝛ rō. di. l. j. in fi. ꝛ. l. sed non dantur.

¶ Si tu gerās negocia alicuius ꝛ aliquid impendisti in illa gestione potes repetere p actionē neg. gest. contrariā.

¶ De contraria actione nego. gestoꝝ. Rub.

1 Actio ɔtraria negocioꝝ gestoꝝ ad hoc vt veniat: quid respiciendum sit.

2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in dicta actiōe.

4. 5 Libelli in dicta actione quō formētur.

Verū sicut dn̄o negocioꝝ cōpetit actio neg. gest in p̄dictis casib⁹ ita ꝛ ei qui gerit negocia ɔpetit ɔtraria neg. gest. ꝓpter impēsas q̄s fecit. vt in sti. de obli. q̄ ex q̄si ɔtractu na §. pmo. ꝛ. ff. co. t. l. ij. ideo de ea videamus quādo in predictis 1 casib⁹ cōpetat † Uerūtamē facim⁹ dr̄iam si agat̄ hac actiōe ꝯ pupillū vel ꝯ maiorē: si cōtra pupillū inspicimus quatenus pupillus locupletior ē si agat̄ ɔtra ipsum alioquin si pupillus agat cōtra gestorem insolidū ɔpensabit̄ ipsi pupillo qcqd expensum ē. vt. ff. co. l. ait ptor. § pupillus. ¶ Scd̄m ispicit̄ q̄ sit locupletior tpe litis cō. vt. ff. e. l. litis. s; hoc itelligas i gestione rei vtilis: alioqn in gestione rei necessarie nō insp cim⁹ tp̄s lit. cō. s; tantū pncipium vt si in pncipio erat res illa necessaria pupillo ꝛ si habuit euētū aduersū nihilomin⁹ tenet̄ pupill⁹. vt. ff. de solu. l. in pupillo. ꝛ. ff. de exc. l. in pupillo. ¶ Si āt agat̄ ꝯ maiorē oportet q̄ a pncipio gerat vtiliter negociū etiā; si postea habuerit aduersum euētū. vt. ff. e. s; an vltro. §. j. ꝛ. ij. ¶ Jtē scd̄m ē necessariū tā i ꝯria q̄ ɔpetit ɔtra pupillū q̄; i ea q̄ ɔpetit ɔtra maiorē q̄ impēse q̄ facte sūt nō sint facte cā pietatis. nam tūc nō possunt repeti. vt. C. e. l. j. ꝛ. l. alimēta. ꝛ. l. si paterno. ꝛ. ff. e. l. nesennius. ¶ Jtē q̄ nō fuit factū paterno affectu. vt in p̄dicta. l. si paterno. ¶ Jtē q̄ nō fuit al's fiat amicicia. ff. co. is q. s; h itelligas de amicicia itima q̄ q dē pr̄ne assimilat̄. vt dic̄. l illa. is q: n̄ itelligas de q̄libet: q: alioqui nūq̄; ɔpeteret actio nego. gest. semp. n. negocia amici gerimus ꝛ nō inimici. vn̄ illa leuis amicitia nō impedit actionē neg. gest. vt. ff. co. l. si pupilli. §. si qs seru⁹ meus. Jtē q̄ in illa gestione nō iteruenerit culpa. vt. ff. e. si negocia. ꝛ. l. cum lusitanis. §. vlti. ¶ Jtē q̄ nō iteruenit ꝓhibitio. vt. ff. e. si ex duob⁹. ꝛ C. e. l. istū. ¶ Unde i hac actiōe ac. fa. 2 ta. po. † Positio ac. Ego dico q̄ gessi negocia tua ꝛ sponte te absente. vel te p̄nte ꝛ ignorāte. ¶ Ego dico q̄ p illā administrationē ego expēdi in rebus illis. xx. de meis bonis. ¶ Jtē dico q̄ ego sum obligatus titio creditori in. xx. p illa administratione: vn̄ illa pecunia videt̄ abesse gestori. vt. ff. e. l. si qs mādato titij. §. vltimo. ¶ Jtē ego expēdi illa. xx. ꝛ a te petij ꝛ noluisti mihi soluere: istā ɔfessionē facio ad hoc vt dn̄s negociorū dep̄hendat̄ in mora: ꝛ sic teneat̄ ad vsuras. veniūt. n. vsure in ɔtrarijs actionibus: vt. ff. de vsuris. l. in ꝯria. ꝛ ille q̄ frequentant̄ in consuetudine regiōis. vt. ff. de vsuris l. j ꝛ. ff. mā da l. ideo. ¶ Jtē si talis est psona q̄ forte p̄sumeretur q̄ fecisset cā pietatis: dicat ita i ɔfessione ego: dico q̄ has expensas ego redegi in codicem rationum mear vl' in quaternis meis vel ego ꝓtestatus fui q̄ faciebā istas expēsas aio repetendi. si istud confitebit̄ reus repetūtur impēse cessante presumptiōe. vt. ff. e l. nesciu⁹. ꝛ ff. de relig. l. at si qs. ¶ Jtem dico q̄ vtile erat tibi maiori: q̄ domū talem tibi reficerē. Jtē si ē pupillus dicat: ego dico q̄ p necessario domū talē tibi fulsi. ¶ Jtem dico q̄ emi equum tibi pro. xx. ꝛ erat tibi vtil: q̄ emeretur: ꝛ adhuc habes equū 3 il'um. ¶ Econtra reus fa ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ tu gessisti negocia patria affectiōe. si ɔfitebit̄ actor succumbet ¶ Jtē dico q̄ tu cā pietatis gessisti illud negociū si istud cōfitebitur actor succumbet vt dictū est. ¶ Jtē dico q̄ dom⁹ illa quā tu refecisti erat mihi onerosa ad reficiēdum. si istud confitebit̄ actor succumbet vt dictū ē: q: n̄ fuit fcm vtil'r. ¶ Jtē

dico q licet vtilr icepio: tñ tua culpa dom⁹ illa periȷt. si istud cõfitebit actor succũbet vt dictũ ē. q: nõ dz esse penam premiũ vt. ff. solu. ma. l. si ab host. b⁹. ℭ Itē sic pupill⁹ ita dicat: ego dico q res illa quã cnusti. fuit mihi iutilis: ⁊ res illa mortua est si istud cõfitebit actor succũbet vt dictũ ē. vel si fuit vtil' dicat ego dico q tu vtilr equũ illũ ɔpasti: sed periȷt an lit. cõte. si istud cõfitebit actor succũbet: cũ tpe lit. cõ. nõ ineniat locupletior. ℭ In hac āt actioe ita cõcipit libel. si vis agere p eo qđ soluisti p illa administratiõe.

4 † Libell⁹. Uobis do. ⁊c. con. c. R. de. M. cui⁹ negocia eo absente vel etiã p̃sente ⁊ ignorãte administraui ⁊ spõte: i q̃ administratiõe. xx. ⁊ e bonis meis erogaui. vñ vt illa. xx. mihi soluat ago ɔ̃ ip̃m ⁊ peto vsuras q̃ cucurrerunt a tpe more: ad p̃dicta ppono ɔ̃riã neg. ge. ac. si āt nõ expẽdisti aliqd de tuo sz es aliȷ obligat⁹ p illa administratiõe ita ɔcipies li.

5 † Libell⁹. Uobis. d. ⁊c. cõ. e. R. de. M. cuius negocia eo absente vl' p̃nte ⁊ ignorãte gessi. p q̃ gestiõe sũ tiᵇⁱ obligat⁹ i. xx. vñ q ab illa gestione me liberet ago ɔ̃ ip̃m: ⁊ ad hoc propono ɔ̃riã neg. gest. actionē. Qđ enim cõpetat actio vt me liberes ⁊ agã ad factũ nõ vt aliqd des dic. l. ff. mã. l. si mãdato meo. §. q̃tiēs. Qđ enim p̃m⁹ libell⁹ recte ɔcipiat dic. l. ff. e. l. ȷȷ. ⁊ inst. de obli. q̃ ex q̃si ɔtrac. in princ. scđo oppo. Sed vr̃ q actio ista nõ cõpetat nec libellus iste sit bñ cõcept⁹. certũ ē q ɔ̃ria neg. ge. nõ cõpetit qñ qs amicicia duct⁹ negocia gereret alteri⁹. vt. ff. e. l. is q. at iste q gessit tanq̃ amic⁹ gessit vñ nõ cõpetit. Rño vt dictũ ē supi⁹ i hac actione Oppõ. Itē dari vel donari videt qđ nulla necessitate cogẽte ɔcedit. vt ff. de do. l. i. ⁊. l. cui⁹ p errorē. dati repetitio ē ci⁹ cõsulto dati dõatio ē. ff. de reg. iur. cui⁹. at iste nõ cogebatur gerere. vñ si gessit ipẽsas nõ recupat qũo g̃ ppono ɔ̃riã neg. gest. actionē q restituant ipẽse. Rño: qđ oppon s locũ hz in eo q donare voluit. at hic impensas fecit animo repetẽdi. Opposito. Itez qũo repetunt vsure iure actionis immo debe rent peti officio iudicis. vt. ff. e. l. q2. Rñ. immo iure actionis petũtur vsure: qđ. n. ibi imploratur officiũ iudicis non tanq̃ principale: sed tanq̃ executor vel mercenarius est.

ℭ Si aliquis credẽs se tutorē vl' fingẽs se n. gerit negocia alicuius conueniri põt ab eo cui⁹ negocia gessit actiõe p tutele.

ℭ De actione p tutele. Rubrica.

1 Actio pro tutele vt locũ habeat: que requirantur.

2. 3 Positiones actoris ⁊ rei in dicta actiõe

4 Libellus in dicta actiõe qũo ɔcipiat.

SI aliqs credẽs se tutorē cũ nõ esset vel sciẽs tutorem nõ eē fingit tñ se tutorē: ⁊ gerit negocium alicui⁹ cõuen. ri põt ab eo cui⁹ gerit negocia act. p tutele. vt. ff. de eo q p tuto. negocia gest. l. ȷ. §. ȷ. ⁊. ȷȷ.

1 † ℭ Que actio ad hoc vt locũ hēat tot sũt necessaria. ℭ Primũ q qs credat se tutorē: vl' sciẽs se tutorē nõ eē: fingit tñ se tutorē vt dictũ est: siue sit liber siue sit seru⁹ ñ curo. vt. ff. e. l. ȷ. §. pinde. ⁊. §. si seru⁹. ℭ Secũdũ q gesserit vt det rub. đ eo q p tutore. l. ȷ. §. cũ eo. ℭ Tertiũ q pupill⁹ sit ille cui⁹ negociũ gestũ sit: vt. ff. e. l. ȷ. ℭ Quartũ q oia gesserit: alioqn si q̃dã gessit ⁊ q̃dã nõ: tenet si ali⁹ eēt gestur⁹: vl' si sciuit nõ eē se tutorē ⁊ abstinuit nec certiorauit necessarios pupilli. vt. ff. e. l. ȷ. §. vl. ℭ Uñ i hac act. ac. fa. ta. po.

2 † Posi. act. Ego dico q tu credidisti te q̃nq3 meũ tutorē eē vel fuisse. ℭ Itē dico q tu sciebas te meũ tutorē nõ eē. sz tñ te meũ tutorē fingebas eē. ℭ Itē dico q tu gessisti negocia mea. ℭ Itē dico q ex illa gestiõe apđ te ē valẽs. c. lib. ℭ Itē dico q vtilia potuisti gerere ⁊ omisisti: vñ fũ affect⁹ dãno in. c. lib. ℭ Itē dico q postq̃ sciuisti te nõ eē tutorē tu omisisti certiorare nẽ negocior pupilli. ℭ Econtra reus. fa. ta. po.

3 † Po rei. Ego dico q tpe illo qñ gessi tu eras maior. xiiij. an. si istud ɔfitebit actor succũbet: q2 nõ hz locũ: nisi quãdo negocia impuberis gesta sũt. vt. ff. e. l. ȷ. §. si curator. ℭ Itē illa negocia gessi vt curator a p̃tor dat⁹. si ɔfitebit actor succũbet: q2

bet:q2 locum hz vtil' neg.gest. vt.ff.e.l.j. ¶ Itē dico q negocia tua q̄ gessi ego gessi tanq̄ amic⁹. si illud cōfitebit actor succūbet. q2 locū hz act.neg..gest. vt s i hac ac tiōe nego.gest.tractaui. Si āt n̄ gessit iste ꝛ vult se defendere dicat. Ego dico q ti/ mus tm̄ gessit negocia tua credēs se tuto rē quem dicis tuū eē si istō ꝯfitebit actor succūbet:pp illud ꝟbū:qd si ille tm̄ gessit ergo sequit q iste nō gessit. ¶ In hac āt
4 act.ita ꝯcipit libel. † Libell⁹. Uob.d.ꝛc. cō.e.de.M. q tanq̄ tutor gessit negocia mea:cū nō eēt:ex q̄ gestiōe sunt.c. ap̄d cū vel ex illa gestiōe me dānificauit in.c. vn̄ illa.c.peto.ꝛ ad h̄ ꝓpono actionē ꝓ tutele. ¶ Q. d ita recte ꝯcipiat lib.dt.l.ff.e. l.j. Oppō. Sz opponit cū spālis actio sit edēda nō videt speal' edita.nā ista ꝟba nō videnf notare ꝓpriū nomē actiōis sed adiectionē:vt i ac.de peculio dixim⁹ sup̄: vn̄ dz dicere:ago actionē neg.gest. ꝓ tutele.ꝛ ita videt ꝯcipiēdus lib. Rn̄o:imo est ꝓpriū nomē actiōis.s.n. ē aliqs ver⁹ tutor tenet tutele:ita si aliqs se tutorem credat tenet ꝓ tutele sic video i herede:si aliqs ē heres tenet vt heres.si āt sit ꝓheres tenet ꝓ herede ita q ista ꝟba:ꝓ tutor: ꝓheres sunt vna pars: sic bonorꝫ possessor.vt .ff.de vsuc.ꝓ herede.ꝛ.ff. d pet.her.l. ꝓ herede. ¶ Illud āt attēde q sicut dat ꝓ tutele ꝯ ipm:ita dz dari vtil' neg.gest.ꝯ illū q curatorē se credit ꝛ gerit.nec videat alicui mirum q hec tractat de actione se ꝓ tutele cū nō sit tractatū de actiōe tutele q2 istud iō quia hec ē ptoria. illa ciuilis: q sit p̄toria dicit.l.ff.e.l.j. ꝛ ideo cum de pretorijs primo tractemus: ideo primo de ea dicimus.

¶ Si aliquis credēs se tu.cū nō eēt aliqd impendit in administratione pupilli potest petere p ꝯtrariā ꝓ tutele act.

¶ De contraria ꝓ tutele actione. Rubrica.

1 Actio contra.pro tutelle actione ad hoc vt veniat quot requirantur.
2.3 Positiōes actoris ꝛ rei in dicta actiōe
4 Libellus in dicta actione quomodo conci/ piatur.

Quia sicut cōpetit actio ꝓ tutele qn̄qꝫ pupillo:ita competit ꝯtria ꝓ tutele illi q gessit.vt.e.l. vl.ideo de ea vi/
1 deamus. † ¶ Un̄ ad h̄ vt ꝯpetat illa sūt necessaria que diximus in actiōe supiori. ¶ Itē q ipensas fecerit in rebus illius pupilli.vt.ff.d eo q ꝓ tu.l.vl.ꝛ.ff.d ꝯtrio tutele iudi.l.i.§.hec actio. ¶ Itē aliud q ꝓ tutor iste nō obiecerit i modū compēsationis impensas q̄s fecit:vel si cōpēsa/ uit iudex nō reprobauit. vt.ff.e.l.j.§.p̄terea. ¶ Itē illud qd ipendit qd fuerit vtile pupillo:licet aduersū habuerit euentū. vt.ff.eo.l.qd g̃.§ sufficit. ¶ Itē nō solū ꝓ impensis agit immo ꝛ ꝓ eo qcqd abest ꝓ pupilli negocijs: vel etiā si sit obliga/ t⁹.vt ff.e.l.vl. ¶ Itē ꝛ aliud q illud qd exigit p ꝯrīū ꝓ tutele iudiciū nō possit exigi p aliā actionē.vt.ff.e.l.i.§. an in h̄ iudicio. ¶ Itē aliud q officiū ꝓ tutele sit finitū:vel etiā nō finitū.vt.ff. eo.l.j.§. fini
2 to. Un̄ in hac act.ac.fa.ta.po. † Positio act. Ego dico q tanq̄ tutor administraui negocia tua. ¶ Itē ego administraui ꝛ in ipsa administratione expendi.xx. ¶ Itē dico q pro illa administratiōe sum obli/
3 gat⁹ in.xx. ¶ Ecōtra re⁹ fa.ta.po. † Positio rei. Ego dico q tpe illo qn̄ gerebas negocia ego erā maior.xxv. ānis:si istud ꝯfitebitur actor succumbet:q2 nō hz locū nec ꝓ tutele neqꝫ ꝯtria:vt i supiori actiōe dixi. ¶ Item dico q tu voluptatis cā incepisti gerere.si cōfitebit actor succūbet: q2 nō fuit negociū vtilr ceptū:vt dictū ē. ¶ Item dico q sponte gessisti.si istud cōfitebit actor succūbet.q2 locū hz neg.gest. sic supi⁹ dixi in actiōe neg.gest. ¶ Item dico q qn̄ egi actiōe ꝓ tutele ꝯ te q voluisti mihi ꝯpēsare:ꝛ iudex ꝯpēsationē reprobauit.si istud ꝯfitebit actor succūbet. vt.ff.e.l.j.§ p̄terea. ¶ In hac actione cō
4 cipit ita lib. † Libellus. Uobis.d.ꝛc.cō. e.de.M.cui⁹ bona administraui credens me tutorē illius:in q̄ administratiōe expēdi.xx.iō illa.x.peto.p ꝯtrariā actionē tutele. ¶ Q.d recte ꝯcipiat iste lib.dic.l.ff. de ꝯrio tu.tut.l.j. Oppō. Sed videt q actio ista nō cōpetat.certū ē q h̄ erat pu

pillus cuius negocia gesta sūt: q̄uo potuit obligari sine auctoritate tutoris certe nō: nam si obligat᷑: salt: natural'r obligat᷑. vt. ff. de nouat. l. j. §. vlti. q̄ sola naturalis nō p̄dest ad agendum. vt. ff. de pac. l. iur. gētiū. Sȝ respōdeo q̄ obligari potuit cū auctoritate istius q̄si tutoris. Rn̄sio nō valet q̄ cū auctoritate veri tutoris pupill⁹ ipsi tutori obligari n̄ pōt. vt. ff. d auc. tu. l. j. ita ḡ rn̄deas. dicas: q̄ pupillus obligat᷑ ⁊ ēt furiosus: ⁊ h̄ p̄pter gestionē. nā vbicūq̄ ex re obligatio venit sic h̄: obligatur pupill⁹ ⁊ furiosus. vt. ff. d act. ⁊ ob. l. furiosus: ⁊ leges q̄s inducis loquūt᷑ in actiōe p̄sonali i q̄ pupillus nō obligat᷑ ciuiliter ⁊ natural'r sine tutore si ipse pupillus ɔ̄hat: vn̄ loquūtur in ɔtractu: i q̄si cōtractu sec⁹: vt dictū est. Oppō. Item opponit᷑ actio p̄ tutele ē p̄sonalis: q̄ ⁊ directa ⁊ oīs ɔ̄ria ē personalis. si ḡ p̄sonalis q̄uo ḡorit᷑ ex re. Rn̄. ⁊ h̄ alibi pignoratitia enīȝ ex re orit᷑. vt inst. qb⁹ mo. re. ɔ̄. ob. §. creditor: sȝ tn̄ p̄sonalis ē. vt. C. d distra. pi. l. fi. ⁊. ff. de pac. l. si tibi. x. §. de pignore. Oppō. Itē adhuc opponit᷑: tutor. n. vel p̄ tutor: si creditor ē ⁊. nō protestet᷑ ab initio sustinet iacturā actiōis. s. quia agere nō pōt: ⁊ hoc si ab initio fuit creditor. si āt fiat postea creditor nō administrabit sine adiuncto curatore: alioquin ex illa actiōe nō aget. vt in auc. vt hi. q p̄hibent᷑ re. mi. ob. habere col. v. ⁊ ē posita in. C. q dari tu. pos. auc. minoris debitor. si ergo actiōe p̄uat᷑ vt dictū ē. q̄uo ḡ itētabit actionē contrariam p̄ tutele vl' contrariā actionē tutele. Rn̄. q̄ dic᷑ auc. de eo q fuit creditor minoris q̄ n̄ possit agere. subaudi ex alia cā si fuerit creditor: nō āt si fiat rōne ipsius administratiōis: q̄ alioqn tutor ⁊ curator expendāt: ⁊ ita fiant creditores minoꝝ vl' pupilloꝝ ⁊ iā deberet dari vel adiūgi semp̄ curator q̄d nō est veꝝ: q̄ nisi in certis casib⁹ tutorē habenti nec tutor nec curator dat᷑. vt. C quibus causis tu. habenti tutor vel curator dari pōt de quibus casibus iste casus non est.

¶ Si deposuisti apud aliquē res tuas causa timoris incendij ruine naufragij seu tumultus ⁊ ipse non vult restituere habes actionē depositi.

¶ De actione depositi. Rubrica

1 Actio depositi ad hoc vt procedat quot necessaria sint.

2. 3 Positiones actoris ⁊ rei i dicta actione.

4. 5 Libelli i dicta actiōe q̄uo formētur.

Quia deponunt a'iqui res suas aliq̄n timore incendij in locum vicini tutiorē: vt fit bononie vbi sepe incēdiū cōtingit: vel cā tumultus: puta p̄p seditionē p̄pl'i: vt apud aretinos sepe accidit. vl' cā naufragij. vt in his q p̄ mare vadunt cū nauib⁹ sicut venetijs: vel cā ruine: q̄n domus aliq̄ minat᷑ ruinā: sicut apud messanā al's messanā. i oībus istis casibus ɔpetit actio depositi: ⁊ ē p̄toria: iō d ea videamus. † ¶ Unde ad hoc vt ɔpetat tot sūt necessaria. ¶ In p̄mis q̄ al'qs il'oꝝ casuū iteruenjat. ¶ Itē scdm q̄ res illa fuerit deposita. vt. ff. depositi. l. q̄d tumult⁹ ⁊. l. j. §. j. ⁊ inst. de act. §. seques. ¶ Tertium q̄ met⁹ ille fuerit iust⁹ q cadet i hominē ɔ̄stantē: al's nō haberet᷑ rō vel estimatio vani timoris. vt. ff. de re iu. l. l. si qs ab alio in p̄n. ff. de dāno infec. l. in hac. §. i eadē. ff. lo. ⁊ cō. l. habitatores. ¶ Quartū q̄ ille inficiet᷑ apud quem deponit᷑ ad hoc vt det᷑ in duplū: aliogn i simplū dat᷑ vt in. ll. p̄dictis. ff. depositi. ¶ Un̄ in hac

1 (margin, at "mus.")

2 ac. ac. fa. ta. po. † Positio. ac. Ego dico q̄ tali die vel nocte fuit incendiū in domo mea. ¶ Itē tali die sum passus naufragiū vel iminebat mihi. ¶ Item in tali die dom⁹ mea minabat᷑ ruinā. ¶ Itē tali di: p̄pl's are. mouebat seditionē ɔ̄ me. ¶ Itē in tali die sum passus incendiū in domo mea. ¶ Itē tali di: nauis vbi erā passa fuit naufragium. ¶ Itē ego dico q̄ tali die deposui apud te res tales: puta pannos vl' denarios. ¶ Itē dico q̄ res tales mihi negasti reddere quādo petebā ¶ Itē dico q̄ iustus fuit met⁹ illi⁹ ruine vel tumult⁹ vel naufragij: vel incēdij: q̄ dom⁹ ruina ɔburebat᷑. vt. ff. ad. l. aquil. si qs fumo. nā tua res agit᷑ paries cū pro

3 tim⁹ ardet. ¶ E cōtra re⁹. fa. ta. po. † Positio rei Ego dico q̄ incēdiū illud vł ruina vel tumultus vel naufragium fuit die tali. s. anteq̄ ille penat de die suo. si istud ꝯfitebit actor succūbet: q2 nō fuerūt deposite illo die quo dicebat actor. vt ar. C. de ꝯtrahē. stip. l. optimā. ¶ Itē dico q̄ qñ die illa fuit ortū incendiū: tu res illas q̄s a me petis ꝛ dicis te posuisse apud me tu deposuisti apd̄ titiū. si istud ꝯfitebit actor succūbet. q2 ex quo apud illū fuerūt deposite: sequit q̄ nō apud me. vt ar. C. de pro cu. l. mariti⁹. ꝛ. ff. de iudi. cū ptor. ¶ Itē dico q̄ illud incēdiū nō appropinquauit domui tue p q̄ttuor domos. si istud confitebit actor succūbet. vt. ff. qd̄ vi aut clā. l. si ali⁹. §. est aūt. ¶ Itē dico q̄ semp volui tibi restituere res illas quas apud me deposuisti. si istud ꝯfitebit actor non poterit agere ad penā dupli. ¶ Item dico q̄ res illas q̄s apud me deposuisti ego restitui tibi. si istud ꝯfitebit actor succūbet: q2 nil ē qd̄ pōt ab illo peti. ¶ In hac autē
4 act. ꝯcipit ita libel. † Libellus. Uobis d. ꝛc. cō. e. R. d. M. apd̄ quē deposui res tales tpe incendij vel ruine vel naufragij vel tumultus: quas res negat se a me habuisse in cām depositi ꝛ reddere cōtradicit. vñ res illas p̄dictas peto mihi i duplū restitui: ad p̄dicta ꝓpono actionē depositi. Qd̄ ita recte ꝯcipiat libellus ꝓbatur. ff. depositi. l. i. §. j. ꝛ. l. qd̄ tumultus. ꝛ insti. de ac. §. sequens. Oppositio. Sed videtur q̄ sit male conceptus quantū ad penam. nam dicit. l. inficiando quis depositū furtū nō ꝯtrahit. vt. ff. de fur. l. inficiando: quomodo ergo punitur hic in duplum cū furtum nō ꝯmittat. Rñō: q̄ non cōmittit furtū nisi inficiet q̄s depositum in p̄dictis q̄ttuor casib⁹. vel alr̄ nō ꝯmittitur furtū. nā istud duplū in furto totū penaē sine rei ꝓsecutiōe. hic aūt simplū ē pena: vñ nō venit i actiōe furti. s3 venit vt alia pena sicut venit simplū vt pena i actiōe in factū q̄ ꝯpetit ꝯ publicianā. vt. ff. d̄ publi. l. j. vel si nō negauit a p̄ncipio ꝛ times ne neget i ꝓcessu cause dicas ita.
5 † Libell⁹. Uob. d. ꝛc. cō. e. R. de. M. apd̄ quē deposui res tales ꝓpter incēdiū ruinā naufragiū vel tumultū. vñ peto res illas mihi restitui p actionē depositi ꝛ si ipse fuerit res illas inficiat⁹: peto res illas i duplū mihi restitui. ꝛ ad h̄ ꝓpono actionē depositi. nec admitto qd̄ q̄dam voluerūt simplr̄ admittere q̄ fieret libe'lus. s. q̄ res tm̄ restituent q̄si qd̄ si postea negauerit post lit. cōt. qd̄ p̄tineat ad officium iudicis: q̄ in duplū condemnet. ar. ff. de iudi. l. solemus. vt ff. de edili. edi l. ediles. §. sciendū. Oppō. S3 videt q̄ secūdus libell⁹ sit male ꝯcept⁹. nā q̄libet actor cert⁹ d3 esse de iure suo vt. ff. de acqui. here. l. cū falsum q̄ūo ḡ hic sub alternatione ꝓponet. Rñō: hoc ꝯtingit ꝓpter responsionē illius ꝯuenti de quo incert⁹ est qualr̄ debeat respōdere: sicut ꝛ al's. ff. quorum leg. l. j. ¶ Et ē notādū q̄ ista actio depositi i his q̄ttuor casibus ē p̄toria: in alijs āt ciuilis. vt. ff. depositi. l. j. Predictis modis posset ꝯcipi lib. oib⁹ casib⁹ his q cresc̄ūt in litē p inficiationē. vt. C. de condi. inde. l. ea que. sicut est actio. l. aquil. vt. ff. ad. l. aquil. inde neracius. §. hec actio. sicut legatum relictum venerabili loco: si inentat actio ex testō. vt institu. de act. §. in duplum. ꝛ ꝑsti. de oblig. ex quasi contrac. §. vlti. ꝛ. C. de non numerata pecu. auc. contra qui ꝓpriam.

¶ Si vicinus tuus in agrum tuū viā publicā reiecit: tu potes agere cōtra ipsum actione vie reiecte.

¶ De act. vie reiecte. Rubrica.

1 Actio vie reiecte ad hoc vt cōpetat: quot necessaria sint.
2. 3 Positiones actoris ꝛ rei i dicta actiōe.
4 Libellus i dicta actiōe q̄ūo concipiat.
5 Actione vie reiecte agens: si vellet ageres vt via remoueatur: quid iuris.
6 Actor dicta actiōe agens si egit p̄mo ꝯ vicinum: q viā publicā in fundū suū reiecit ꝛ fuit ꝯsecut⁹ interesse: an postea claudere possit.
7 Uiam priuatā si aliq̄s reiciat per fundū vicini sui: nūq̄d predicta actiōe aget.

SI vicinus in agrū sui vicini viā publicam reiecerit agere pōt is cuius p fundum via publica facta est actione vie reiecte ad suū interesse.i.quanti interesset sua:q̄ via publica p fundū illius facta nō esset. vt.ff.de via publica.l si in agrum. quā actionē dicunt quidā esse ꝓprium nomen actionis ⁊ ita est in arbore actionum in speciali circulo. ⁊ ita bene sonat actio vie reiecte.i.propter viam reiectam: sicut ⁊ nomen alterius actionis. Alij dicunt q̄ non sit proprium nomen actionis sed est adiectio sicut de peculio est: ⁊ qd̄ legitur in.l.predicta.si in agrū.ff.de via pub. q̄ datur actio vie reiecte.i.ꝑpter viā reiectā datur actio.s.l.aquil.vtil' vel actio in factum.sicut ⁊ al's dr̄ daf actio de dolo.i.ꝑpter dolū daf actio.s.mandati. vt.C.de
1 dolo.l.j. † ℭ Unde ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ℭ Primum q̄ viam publicam quis fecit per fundum vicini sui. ℭ Secundū q̄ fundus ille sit vicini. ℭ Tertiū q̄ ꝑpter hoc damnum sit illatum illi vicino:p cuius fundum via pub.facta est:sicut hec oīa colliguntur ex .l.ff.de via pub.l.si i agrū. ℭ Uñ ac.fa.
2 ta.po.† Positio act.Ego dico q̄ via pub. solet ire ⁊ dʒ ire p tales partes. ℭ Item dico q̄ illam viam tu vicinus reiecisti vel immisisti eam per fundum meum. ℭ Itē dico q̄ per talē viā missam dānum mihi illatum est seu datū bene.in.c.l.b. ℭ Ecōtra
3 reus fa.ta.posi.† Positio rei. Ego dico q̄ via pub.it vel vadit vel ire dʒ p tales partes. ℭ Itē dico q̄ in partes illas vel fines est fundus meus. ℭ Itē dico q̄ per talēʒ viā pub.ita imissam cōditio tua facta est melior:modo enim per viā ⁊ stratam pub.potes vendere mercimonia tua: ⁊ p viā transeuntibus romipetis. ℭ In hac autem actione si dicis q̄ sit ꝓpriū no
4 men actionis ita cōcipies lib.† Libellus. Uobis.d.⁊c. con.c.de.M qui in agrum meum viaʒ pub. reiecit seu imisit: ꝓpter quod interest mea in.c.ne illa via ita reiecta sit.vnde illud meum interesse peto. ⁊ ad hoc propono actionem vie reiecte. ℭ Qd̄ ita recte concipiaf libellus: ⁊ ad interesse ⁊ actionem propositā dicit.l.ff. de via pub.l.pē. Si aūt sis in ea sñia q̄ nō sit ppriū nomē actionis retineas oīa in libello posita. ⁊ dicas ad hoc ꝑpono actionem in factū vel vt lē aquil. subsidiariā. Oppositio. ℭ Sed opponit q̄ actio nō sit bene ꝓposita. videf enim q̄ competat ad hoc vt via reiecta moueatur: non autē ad interesse. Respondeo: imo ad interesse
5 cōpetit vt dictū est † Questio. Quid ergo si vellet agere ad hoc vt via remoueatur. Respondeo:non crederem actionem predictam cōpetere.sed credo q̄ posset sua auctoritate claudere ita q̄ populus inde trāsire non possit:sicut sepe de facto videtis. ar.ff.ad.l.aquil.quēadmodū.§.si prote
6 ctum. ⁊ ar.C.de alluuio.l.j. † Questio. Sed quid si egit is primo cōtra vicinum qui viam publica in fundū suum reiecit ⁊ fuit consecutus interesse nunquid postea poterit claudere sicut dictum est. videtur q̄ sic.ar.ff.de solutionibus.s.icbū aut pā pbilum.§.dolo. Contrarium credo: qꝛ cū ipse habuit precium: ⁊ precium loco rei succedit.vt.ff.de pet.her.l.si ⁊ rem ⁊ precium.ergo videtur fundum habere:vnde
7 non potest remouere. † Questio. Sed illud queritur:si aliquis reijciat viā priuatam p fundum vicini sui nūqd aget predicta actione. Respondeo: credo vtilem locum habere:posset etiam intentare negatoriam si est dñs fundi.vt.ff.si seruit⁹ vē. l.ij.si autē nō est dñs fundi. sed forte publiciana competit datur sibi vtilis negatoria vl' publiciana.vt.ff.de publi.si ego. ℭ Si aliquis te compellat per metum vt sibi rem tradas vel promittas: habes cōtra illum actionem qd̄ metus cā: per quā ab illa obligatione potes liberari ⁊ rem recuperare.

ℭ De actione quod metus causa. Rubrica.

1 Actio q̄ metus causa ad hoc vt requiratur: quot exigantur.
2 Libelli in ista actione quomodo concipiātur: cum plu.seq.

COmpellit quis aliquē per metum qui caderet in hominem constantissimum

que

qui continet corporis periculum et anime cruciatum ut rem aliquam sibi tradat. vel donet vel cū ab obligatione liberet. vñ metū passo succurrit p actionē q metus cā: que personalis est et pretoria: et quem/libet possessorem rei persequit. vt insti. de act. §. sequens. et. ff. e. l. metum. §. volēti.
1 et. § hec actio. ¶ Unde ad h vt actio illa cōpetat tot sunt necessaria: q dicimus su/
2 pra in actione vtili in rē q daf sibi metum passo: cōfessiōes actoris et rei ibi inuenies. Uez q in actione psonali est diuersitas sententiaz inter P la. et dñm Jo. s. vtrum vtraqz snia sit diffinitiua vel prima inter/locutoria. scda diffinitiua qd vltimū ad/misit P la. et dñs Jo. primū. ideo diuersis modis cōcipiunt libelli. Uñ fm. P. cōci
2 piaf lib. ita. † Libell⁹. Uobis. d. et c. cō. e. R. de. M. q rē talē p metū mihi abstulit. vñ rē illā peto mihi restitui: et q mihi de dolo repromittat: ne res illa deterior fa/cta sit: et si restituere ɔdicit peto ipm mihi in qdruplū cōdēnari: ad predicta ppono actionē qd metus cā. ¶ Q ita recte cō/cipiaf libell⁹ pbaf: insti. de ac. §. sequēs. et. ff. e. l. metū. §. ex h edicto. et. l. si cū exce. §. si qs nō restituit: sicut et hz fieri libellus in actiōe ad exhibēdū. vbi ɔcipif libellus
3 ita. † Libellus. Peto rē talē mihi exhibe/ri: et exhibitā mihi vēdico. vt pbaf. ff. ad exhi. l. iij. et hoc admisit P la. cā minuēda rū litiū: cū sit boni pretoris lites minuere. vt. si. cer. pe. l. quidā. Dño meo et dño Jo. videtur q vtraqz snia sit diffinitiua. et sic
4 fm eos duo fiēt libelli. pmus ita. † Libel/lus. Uobis. d. et c. cō. e. R. de. M. q rem ta lē p metū mihi abstulit. vñ rē illā peto mi/hi restitui: ad predicta ppono actionē qd metus cā facta cōdemnatione. s. q resti/tuat: si postea restituere ɔdicit. Formatur
5 ali⁹ libell⁹ in hūc modū. † Libellus. Uo/bis. d. et c. cō. e. R. de. M. q rē talē mihi p metū abstulit: et ad eā restituēdā cōdēnat⁹ restituere cōtradicit vñ ipm peto in qdru plū cōdēnari. ad pdicta ppono actionem qd metus cā. si eni cōcedis q vtraqz snia sit diffinitiua: necesse habes cōcedere q duo libelli denf: cū sit impossibile q snia diffinitiua sine libello et alijs solēnitati/bus ferri possit. ¶ Tertij admittūt libel/lum. P. verūtñ dicūt pmā sniam nō inter locutoriā nō diffinitiuā: sed admonitoriā quādā: sicut pcedit admonitio. vt in auc. de her. et fal. col. j. ma. et c posita. in. C. de fide. cō. auc. h... ampli⁹. mihi tñ vr q pri ma sit diffinitiua. et qa libellus daf et iura tur de calūnia: et oia fiūt q in diffinitiua exigunt. et q2 finē ɔtrouersie iponit. vt. ff. de re iud. l. j. De secūda āt vr q nō sit dif finitiua: sed sit executio prime. nam prima datur in restitutione simpli qd per metū fuit ablatū. secūda snia daf ad penā: qa pena iponif. s. tripli vt. ff. e. si cū exceptio ne. §. si quis nō restituit. et. §. quadrupla/tur. et. §. qtenus. nā si quis rem restituat subaudi ex prima snia in quadruplum cō demnaf: subaudi ex secūda snia: cōputa/to primo simplo in quo fuit p primā sentē tiā ɔdemnatus: ita intelligif. l. si cum ex/ceptione. §. i. et. §. quadruplatur. in fi. quo modo eniz possunt dicere aliqui q prima sententia fuit interlocutoria: immo est dif finitiua. nā et libellus datur et lis contest. et iuratur de calūnia: et alia interueniunt in pcessu cause: sicut et in alia diffinitiua. ¶ Item et fertur in scriptis et finem con/trouersie imponit et appellaf ab ea et dan tur tpa quadrimestria sicut et in alijs dif/finitiuis. vt. ff. e. si cū exceptione. §. quod si homo. nec enim possunt dicere q secun da sit diffinitiua. q2 in scda snia nō datur libell⁹: nec iuraf de calūnia: nec alia fiūt sicut desideraf in alia diffinitiua: nisi qd fertur in scriptis: nā qua ratione diceres istā scdam diffinitiuā sentētiā: eadē rōne diceres scdam sentētiā q daf in realibus et in arbitrarijs. s. de iureiur. in litē. vel d soluendo interesse q sit diffinitiua. vt. ff. de rei. vē. l. q restituere. et. ff. de pig. l. si fū
6 dus. §. in vēdicatione. † Questio. Quali/ter ergo fm sniam meā cōcipief lib. Rñoz approbo q concipiaf fm qd dixit. P la. vt supra notaui: vel alr cōcipief libellus simplr vt dictū ē: vt rē mihi restituat quā p metū abstulit: vt supra dictū est. nec fa/ciā aliquā mentionem de pena: nec conci/

piam libellū scḋm q̄ ad penā: vt dixit. d. Jo. imo iudex ex offō cōdēnauit i illo triplo v l quadruplo illo simplo cōputato in quo fuit condēnatus in prima snia etiā nullo alio libello porrecto: sicut video in iureiur. in litē quod interponit loco pene propter contumaciā non restituentis. vt ff. de in lit. iur. l. i. qḋ iusiurandū in litem nun͡q̄ petitur in libello: nec etiam postea ad hoc vt libellus de nouo formetur: ꝛ tñ iudex ex officio suo condemnat. vt. ff. de rei ven. qui restituere. ꝛ de pigno. si fundus §. in ven licatione. Formatur enim li
7 bellus ita. † Libellus. Agit titius contra seium a quo rem talem petit sibi restitui. rei ven. nec adijcit in libello ꝛ si non vult restituere sum paratus in l tem iurare: ad quod ipsum condemnetis: hoc tamen hꝫ scḋa snia: q̄ lꝫ nec sit vere diffinitiua per ea que dicta sunt habet tamen quedam similia diffinitiue: quia credo ab ipsa posse appellari: ꝛ quia dantur cōdemnato quadrimestria. Oppositio. Sed libellis omnium sic opponit actio ista q̄ metus causa: in persona est. vt. ff. eo. l. metum. §. volenti. quo modo cum sit personalis rem persequitur. Respondeo: hec actio licet in persona tamen imitatur naturam realium: sicut ad exhibendum ꝛ caluisiana ꝛ pauliana ꝛ fauiana: que licet personales sint tamen persequuntur possessores ꝛ imitantur naturā realium. Et hec vera sunt si vis rem que fuit per metum tradita auocare. Si autem velles per metum factum vel obligationem auocare concipies ita
8 libellum. † Libellus. ℭ Uobis do. ꝛc. con. e. R. de. M. qui p̄ metum compulit me vt sibi venderem vel ꝑmitterem talē rem. vnde q̄ a dicta obligatione me liberet ago cōtra ipsum: ꝛ ꝓpono actionē qḋ met⁹ causa. Quod locū habeat hec actio siue negocium sit ꝑfectū siue imꝑfectum ꝛ etiā in obligationibus rescindendis dicit. l. ff e. l. metum. §. sed quod pretor. ꝛ. §. ex hoc edicto.

ℭ Si aliquis dolo te decipiat in cōtractu siue ex proposito siue ex incidēti: habes cōtra illum act. de dolo.

ℭ De actio. de dolo. Rubrica.

1 Actio de dolo ad hoc vt procedat: quot requirantur.

2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in dicta actiōe.

4 Libelli in dicta actione quomodo formentur. cum plu. seq.

Quia hodie tēporibus nostris de dolo actio locum hꝫ. qua vnus nitit decipere aliū: ꝛ in contractibus bonefidei ꝛ in cōtractibus stricti iuris. ideo videamus qñ locū hꝫ hec actio: qd sit iuris sit qñ dolus dat cām cōtractui bone fidei vel stricti iuris: vel qñ incidit: dic vt
1 notat in sūma dñi mei. C. e. ti. † ℭ Unde ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ℭ In primis q̄ dolus intercessit vel dans cām contractui vel incidens in cōtractu: verbi grā dat cām cōtractui: qñ ego nullo modo erā ꝯcturus tecū: pro nullo enim precio vēderē codicē meū tu mihi tota die suadebas q̄ venderē: ego semper ꝯdicebaꝫ tu dicebas q̄ glosule male sunt ꝛ ita inutilis. ℭ Itē impator veniet q̄ destruet codices antiquos ꝛ faciet nouas leges: ego tali suasione inductus vēdidi tibi ꝛ tūc dol⁹ dedit cām ꝯctui: si ē bone fidei ipso iure null⁹ est ꝯctus: si stricti iuris tꝫ ꝛ dabit actio d: dolo. ꝛ. ff. ḋ dolo eleganter. ꝛ. C. de inutili stipu. l. dolo. Pōt etiā poni exēplū p. l. C. de her. vel ac. ven. l. qui nondū certus. incidit in cōtractu qñ ego vēditurus ꝑm codicē tu mihi dissuasisti ꝓpter qḋ ego minori precio vendidi: puta valebat. xx. dedi ꝑ. vij. tūc si ꝯctus est bone fidei purgatur dolus vsq̄ ad vltimum denarium p̄ actionē ex illo cōtractu. vt. ff. de act. emp. ꝛ vē. l. iul. §. p̄ ꝯtiū si sit ꝯctus stricti iuris ita dabit de dolo. si sit quantitas maior duobus aureis. vt ff. e. t. l. si oleum. in fi. ꝛ. l. idem. ℭ Scḋm est necessariū q̄ qñ dolus est incidens in ꝯctu stricti iuris sit vltra duos aureos: lꝫ in ꝯctibus bone fidei non distinguo vt dictū est. ℭ Tertiū est necessariū q̄ ego ignorē dolū mihi cōmitti eo tp̄e qñ cōmittebat: al's nō agerē: q: sciēti ꝛ volēti dolus nō infert. vt. C. de trāsa. l. cum donationis. ꝛ ar. ff. de aqua plu. ar. l. in diem.

¶ Itē tertiū q̄ psona al's ɔ quā dolus ē
cōmissus nō sit vilis luxuriosa vel humi/
lis vel plebeia cū ali⁹ sit honeste vite vel
nobilis. vt. ff. eo. ti. nō dz cū. ll. sequētib⁹.
¶ Quartū q̄ lz dol⁹ sit cōmissus q̄ bien
niū nō sit trāsactū. vt. C. e. t. l. vl. ¶ Qui
tū q̄ alia actio nō cōpetat: nā si alia cōpe/
tit ista nō daē. vt. ff. e. l. y. ꝛ. C. e. l. de do/
lo. ¶ Sextū q̄ designeē certa psona que
dolū cōmisit: lz in ac. qd̄ metus cā. cōtra.
vt. ff. e. l. sed si dolo. §. vl. ¶ Uñ act. fa.
2 ta. po. † Positio ac. Ego dico q̄ tu multū
suasisti mihi q̄ ego venderē tibi codicem
meū: vel hereditatem: dicēdo q̄ minima
erat illa hrditas: ꝛ codex ille erat inutil'.
¶ Itē dico q̄ ppter tales suasiones ego
tibi vēdidi: al's non vēditurus: ꝛ iste con/
fessiōes sūt si dolus dedit cām cōtractui.
Si aūt fuit dolus incidēs ita dicas. Ego
dico q̄ ego pponerē vēdere codicem vel
hereditatem tu mihi in tm̄ suasisti q̄ vale
ret modico quod ego vēdidi tibi p. x. mi/
nus. ¶ Itē dico q̄ codex seu hereditas
valet. xl. ego vēdidi p. xxx. p tuis suasio/
nibus. ¶ Itē dico q̄ credebā vera esse q̄
dicebas mihi: ꝛ de hereditate q̄ esset mo/
dica ꝛ etiā de precio. ¶ Itē dico q̄ sum
honeste vite ꝛ nobilis. ¶ Itē dico q̄ est
ann⁹ iā q̄ hec vēditio facta fuit. ¶ Ecō/
3 tra reus fa. ta po. † Positio rei. Ego dico
q̄ tu eras vēditurus codicē seu heredita/
tē al's: si istud cōfitebiē acto: succūbet: nec
poterit dicere dolum dedisse cām ɔctui.
¶ Itē dico q̄ rē quā vēdidisti vēdereē p
x. cōiter apud oēs hoies. si istud cōfitebiē
acto: succumbet: ex quo non posset plus
haberi. nam res valet tantū quantum vē
di pōt. vt. ff. ad. l. falci. precia. ꝛ. ff. de do
na. causa mor. l. mortis cā. ¶ Itē dico q̄
tu sciebas ea q̄ tibi suadebā. si istud cōfite
bitur acto: nō poterit cōqueri de dolo: q:
scienti ꝛ volēti nō infereē dolus. ¶ Item
dico q̄ tota deceptio non excedit. xx. sol.
¶ Itē dico q̄ nobilis sum ꝛ legalis hō.
¶ Item dico q̄ tu es mercator ꝛ aleator
si istud ɔfitebiē actor succumbet: ꝛ nō ha
bet actionē de dolo. vt supra dictum est.
¶ Itē dico q̄ actionem ex vēdito habes
ad recuperandū tuū interesse: si istud cōfi/
tebitur actor succumbet: vt supra dixi. ve
rūm huic positioni iuris non teneē reus
respondere. ¶ Itē dico q̄ iā est trienniū
elapsum q̄ nec venditio facta fuit: si istud
cōfitebitur actor nō hz actionem de dolo
cū tpa sint elapsa. vt. C. e. t. vl. ¶ In hac
autem actione concipitur ita libellus.
4 † Libellus. Uobis. d. ꝛc. cō. e. R. de. M.
q̄ me dolo induxit ad hoc vt sibi venderē
codicē meū vel hereditatē. vñ q: sibi ven
didi peto ɔctū ipso iure rescindēdū: ꝛ ad
hoc ppono actionē de dolo. Qd̄. n. ɔct⁹
sit ipso iure null⁹ dolo dāte cām ɔctui bo
ne fidei: dicit. l. ff. eo. eleganter in pn̄ Op/
positio. Sed pbo apte q̄ libell⁹ iste nullo
mō pōt stare. si. n. pp dolū dātē cāz ɔctui
ipso iure ɔctus nullus est. ergo nō pōt re
scindi. qd̄ enim ruptū est semel vlteri⁹ rū/
pi nō potest. vt. ff. de iniusto ꝛ irrito facto
testō. l. nā ꝛ si sub cōditiōe. Rñ. vez est qd̄
opponit: q: libell⁹ est male cōceptus. vñ
dicas ita dolo dāte cām ɔctui: aut statū
est i finib⁹ cōtractus bone fidei: aut vltra
pcessum est. s. ad traditionē: si statū est in
finib⁹: tūc nullus libell⁹ est necessari⁹: q:
ipso iure acto: nullā hz actionē. si autē sit
vltra pcessū q: res ē tradita: tūc res recu
peraē p actionē de dolo ꝛ ɔcipiē ita libel
5 lus. † Libellus. Uobis. d. ꝛc. con. e. R. de
M. q̄ me dolo induxit q̄ vēderē sibi co/
dicē meū al's nō vēditurus: ꝛ illū codicē
sibi tradidi vñ vt illū codicem mihi resti/
tuat ago ɔ ipm: ꝛ ad hʒ ppono actionē de
dolo. ¶ Qd̄ ita recte cōcipiaē libell⁹ di
cit l. ff. e. elegāter in pn̄. Oppō. Sz oppo
nit: nō vr̄ q̄ habeat locū actio d̄ dolo. nā
hz locū ex vendito. vt. ff. de ac. emp. l. iu/
lianus. §. p ōriū. si hz locū ex vendito nō
hz locū de dolo. vt. ff. de in ite. restu. l. pen.
ꝛ. ff. de dolo. l. ij. ꝛ C. de dolo. l. de dolo.
Rño: lex illa locuz habet. s. ff. de ac. emp.
qn̄ dolus incidit in cōtractū. ꝛ tūc locum
hz ex empto: ꝛ cessat de dolo. At qn̄ dol⁹
dat cām cōtractui: cū contractus sit ipso
iure nullus: nullā actionem parere potest.
Oppositio. Sed opponis. nā cōtractus
est nullꝫ: ꝛ daē tm̄ actio. vt. ff. de ac. emp.

l.ex empto.§.bis q vina. Rño: ibi cõtra/
ct⁹ aliqs fuit ab initio lz fuerit rescissus
expost facto. vñ non videt̃ null⁹ fuisse q
nititur pm medio veritatis. vt.ff.d leg.ij.
l.cú filius.§.heres. Oppó. Jté opponit̃
adhuc: actio de dolo psonalis ẽ: quõ da/
tur ad rẽ psequẽdam. Rño: hoc etiã in alijs
inuenies vt in actione cõmodati ⁊ deposi
ti: q̃ lz personales sint tñ rẽ psequũtur: et
ita ɔcipit̃ libellus si dolus dat cãm ɔtra
ctui sin aũt dol⁹ incidit in cõtractũ bone
fidei. tũc nõ ɔponit̃ libellus vt dictũ est
6 sed ita † Libellus. Uobis.d.⁊c̃.cõ.e.R.
de.M.q cũ ɔponerẽ vẽdere codicẽ p:o
.xx: ipe dolo suo incidẽte contractui me
decepit in duob⁹ denarijs. iõ vt illos de.
mihi det ⁊ soluat ago cõtra ipm. ⁊ ad hoc
ppono actionẽ ex vẽdito. ℭ Qd ita re/
cte cõcipiat̃ libellus: etiã p minima q̃ti
tate dic. l.de ac. emp.l.iul.§.p ɔtrariũ.
Si ãt incidat in cõtractu stricti iuris: tũc
si quãtitas ẽ vltra duos aureos dabitur
7 actio de dolo. Et sic cõcipies libellũ. † Li
bellus. Uobis.d.⁊c̃.cõ e.R. de.M. q in
pmissione quã sibi feci decepit me in tri/
b⁹ aureis. vñ act de dolo ago ɔ ipsum q
pdictã quantitatẽ mihi restituat. ℭ Qd
ita recte ɔcipiat̃ libell⁹ dicit. l.C.de inu/
tili stip.l.dolo. Si aũt det cãm cõtractui
stricti iuris: tũc tenet cõtract⁹: sed obstat
exceptio: ⁊ si pcessit ad traditionẽ locũ hz
ac.de dolo: ⁊ cõcipiat̃ libellus silr sicut
supra. Hec actio de dolo arbitraria ẽ sic
⁊ supio: ⁊ in ea iurat̃ in litẽ: ⁊ sic duo li/
belli vel vn⁹ pm qd superius dixim⁹ ɔci/
piunt̃. Qd enĩ sit arbitraria dicit.l.ff.
de dolo.l.arbitrio. ⁊ q iuret̃ dicit.l.ff.de
i litẽ iur. videam⁹.§.in actione.

ℭ Si aliquis rem tuã auferat tibi ⁊ tu eũ
in eo delicto deprehendas habes contra
illum act.furti manifesti.

ℭ De act. furti manifesti. Rubrica.

1 Actio furti mãifesti ad hoc vt vẽiat quot
exigantur.
2 Positiones actoris ⁊ rei. cũ. plu. seq.
3.2 Libelli in dicta actione quomõ ɔcipiat̃.
8 Actione furti manifesti ciuilr ⁊ crimiali
ter agi potest.
9 Actione dicta an eodẽ libello vtraq via
agi possit.

QUia actio furti manifesti est ptoria.
vt insti.de noxalibus. ⁊ de perpetuis
⁊ tpalib⁹ act.§.furti aũt manifesti. lz
actio furti nec manifesti sit ciuilis. vt insti.
de noxa.ac.§.sũt ãt d hac dicem⁹.j.i tra
ctatu ciuiliũ. videam⁹ q̃ qñ actio ista fur/
1 ti maifesti ɔpetat. † ℭ Et ad hoc vt actio
ista cõpetat tot sũt necessaria. ℭ Jn pri/
mis q res sit aliena. ℭ Scõm q res illa
cõtractet̃: ⁊ dolo. ℭ Tertiũ q ipsa ɔtra/
ctetur ɔ volũtatẽ dñi. ⁊ hec tria pbãtur
ex diffinitiõe ipsius furti. Furtũ ẽ cõtra/
ctatio rei aliene inito dño fraudulosa. vt
insti.de obl. q̃ ex male.ori.§. furtũ. ⁊.§.i sũ
ma. ⁊.ff.e.l.j. q̃ oĩa si vis diligẽter psequeris
dic vt notat̃ i sũma.d.mei.ti.e. ℭ Quar/
tũ ẽ necessariũ q ille q vtit̃ re illa sciat se
vti ɔ dñi volũtatẽ. alioqn si credat dñm
pmissurum ⁊ si falso excusat̃ tñ a vicio fur/
ti. vt insti.de ob. q̃ ex deli.nas.§.pẽa mani
festi.i fi. ⁊.ff.e.l.int' oẽs.§.recte. ℭ Qua
liter aũt quis vtatur cõtra dñi volũtatẽ
querit̃. Respondeo plura exempla ponũ
tur. insti.e.§. pena. ⁊.ff.e.ti. Et intelli/
gamus voluntatem domini contrariam
nisi probetur q dominus consensit. vt.ff.
eo. qui vas.§.vetare. ℭ Quintum est ne
cessarium q is qui agit furti intersit ip/
sius ex honesta seu iusta cã rem illam sal
uam esse. vt.ff.e.t.l.is cuius. ⁊ insti.eo.t.
§.furti aũt actio. ℭ Sextũ est necessariũ
⁊ pcipuũ in hac actiõe q fur dephendat̃
anteq̃ perueniat ad locũ destinatum: per
ueniat eo die dico q̃ furtũ factũ fuit. qd
enim si volebat ire hispaniã cum re illa: ⁊
hodie dephendat̃ in tuscia: vbi furtũ fa/
ctum fuit sufficit: vt.ff.e. fur est manife/
stus. ⁊.l.sequẽti. vel etiã q videat̃ qñ rẽ
illã asportauit. nã si videat̃ anteq̃ pueni/
at ad locũ destinatũ fur manifest⁹ est. vt
insti.e.§.manifest⁹. nec distinguo a q̃ de/
phendat̃ vel videat̃ vel vtrũ de loco pu
blico an priuato. vt dicũt leges allegat. ⁊
.ff.d vsur.l.si qs solutiõi.§.mora. ℭ Se
ptimum q res sit mobil'. vt insti de vsuc.

§. furtiue. Nec sufficiūt si agat̄ ꝯtra illum q̄ furtū dī p̄ncipaliter cōmisisse. Si aūt ꝯ illum qui p̄stitit opē vel auxiliū: ⁊ ista sunt necessaria. ⁊ octauū. s. ꝙ p̄stiterit opē vel cōsiliū: vt. ff. e. in furt. acti. ⁊ insti. eo. §. ope ⁊ ꝯsilio. Nec obstat ꝙ in eodem. §. dr̄: ꝙ qui dat consiliū nō tenet̄: subaudi qñ ille al's tenet̄ qs furti. ⁊ si solū cōsiliū dedit. vt. ff. e. in fur. act. §. cōsiliū. Sed lȝ qs dedit ꝯsiliū vel opē: non tñ conueniri pōt furti manifesti actiōe: sed nec manifesti: vt. ff. e. is q opē. Et ꝙ diximꝰ de eo q opē p̄stat ꝙ tenet̄: itelligas qñ sciebat cuius rei grā opē p̄stabat. vt insti. e. §. ope.

2 i fi. ¶ Uñ i hac actiōe ac. fa. ta po. † Positio actoris. Ego dico ꝙ codex ille meus est: vl' interest mea illū codicē hre ex honesta cā: puta cōmoditati vl' deposui: vl' q̄ fui formator: vl' sarcinator vel fullo illoꝝ vestimentorum. ¶ Jtē dico ꝙ tu illū codicē vel illa vestimēta ꝯtractasti. ¶ Jtē dico te ꝯtractasse illa vestimēta vl' illum codicem in aliū vsuȝ q̄ ꝑ me ēēt ꝑmissurꝰ vel ꝯcessurꝰ. ¶ Jtē dico ꝙ cōcessi tibi rē illā vt vtereris vsq̄ ad Florētiā: ⁊ tu fuisti vsus vsq̄ Are. in hͦ casu si cōfitebit̄ reꝰ succūbet: licet dicat ego credidi dñȝ ꝑmissurū. vt. ff. e. t. l. q iumēta. ⁊. ff. de cōdi. cada. l. pe. cū q̄ enim ad certū vsuȝ rē tibi cōcedo vl' ad certū locū: ⁊ tu vteris alio mō vl' ad aliū scire debes vel scis te vti contra meā volūtatē. ¶ Jtē dico ꝙ dep̄hendi te cū rē tali anteq̄ꝫ ꝑuenires ad illū locū q̄ veire debeas: vl' alius te app̄hēdit. ¶ Jtē dico ꝙ vidi vl' talis: puta titiꝰ te codicē illū meū deferētē anteq̄ꝫ ꝑuenires ad locū destinatū. s. ad illū locū q̄ ire volebas illo die. iste ꝯfessiōes sūt si agatur furti manifesti ꝯ illū q commisit furtum. Ceterū ꝯ illū q p̄stitit ꝯsiliū vel opē ta.

3 fa. positiōes. † Positio act. Ego dico ꝙ tu suasisti titio vt codicē meū mihi subtraheret vel furaret̄. ¶ Jtē dico ꝙ tu sciebas titiū velle mihi codicem subtrahere. ¶ Jtē dico ꝙ tu p̄stitisti sibi opē apponēdo schalas circa parietē. ¶ Jtē dico ꝙ titiꝰ est ope tua mihi furatꝰ meū codicē

4 ¶ Ecōtra reꝰ fa. ta. positio. † Positio rei Ego dico ꝙ codex ille quē dicis subtractū a titio sempronij est. ¶ Jtem dico ꝙ codex ille tp̄e illo qñ fuit amissus fuit cōmodatꝰ sempronio vl' apud eū depositus vel sibi pignori obligatus: si istud confitebit̄ actor absoluet̄ reꝰ: q2 ammodo cū sua nō intersit actionē furt nō poterit intentare sic dictū est. ¶ Jtē dico ꝙ tua volūtate fui vsus codice illo vel vestimētis illis. ¶ Jtē dico ꝙ credidi te ꝑmissuꝝ mihi ꝙ vterer illo codice vl' vestimētis illis ¶ Jtē dico ꝙ esto ꝙ aio ꝯtādi illū codicē accepim tñ sine app̄hensiōe alicuius vel visu primo ad locū destinatū ꝑueni si istud confitebit̄ actor excusabit̄ reꝰ a pena q̄drupli. q2 in duplo erit ꝯdēnatio: vl' qd veriꝰ puto fiet absolutio ꝑpter ineptā actionē. vt. ff. si agri mē. fa. mo. dixerit. l. j. ⁊ extra de cōfir. vtili vl' inutili. c. examinata. in fi. Jste ꝯfessiōes sūt si cōueniatur aliquis ꝙ furtū fecerit. si aūt q2 p̄stiterit

5 opē vel cōsiliū: dicat ita. † Positio rei. Dico ꝙ titiꝰ q fecit furtū al's erat facturus etiam sine ꝯsilio meo. ¶ Jtē dico ꝙ ignorās p̄stiti opem qñ ille titiꝰ dixit ꝙ fecit furtū. ¶ Jn hac aūt actiōe ꝯcipit̄ ita libellus si vis agere ciuilit̄ ad penā quadru

6 pli. † Libellus. Uobis. d. ⁊c. cō. e. R. de. M. q codicē meū mihi subtraxit vl' furatꝰ ē: ⁊ anteq̄ꝫ cū illo codice ꝑueniret ad locū destinatū. s. q̄ ire volebat fuit dep̄hensus vl' visus cū illo codice a me vl' a titio vel ab aliq̄. vñ mihi peto ip̄m in q̄druplū cōdēnari: ⁊ ad hoc ꝑpono actionē furti manifesti. ¶ Qd ita recte ꝯcipiat̄ libellꝰ dicit. l. insti. e. t. §. manifestꝰ. ⁊. ff. e. t. l. fur. manifestꝰ. Oppositio. Sȝ opponit̄ i eo ꝙ dr̄ in libello dep̄hēsus vel visus ab aliq̄: qd operatur illud: esto qd sit: nūq̄ tñ posset mihi actio q̄ri: q2 excepta cā possessiōis nil nob acquirit̄ p ꝑcuratorē. vt. C. p quas ꝑsonas no. aqui. l. j. Rñō. bene queritur mihi actio nō p illū sed p ministeriū illiꝰ. vt. ff. de vsur. l. si qs solutiōi. §. mora. Si aūt velles crimialit̄ agere ex

7 furto cōmisso concipies ita libellū. † Libellus. Coram vobis do. ⁊c. cō. ego. Ro. bñuētanus iuris ciuilis ꝑfessor de L. an

nō dñice incarnationis. M.cc.lviij.mēse maij.x.die intrāte. regnāte dño.F.romanoꝝ dignissimo impatore: ⁊ accuso ⁊ defero reū.s.titiū:q codicē meū quē habebā in domo mea posita in ciuitate pisto. ipse ꝑ furtum subtraxit ipe vestre potestatis in mēse aprilis:⁊ anteq̄: ad locū destinatū ꝑueniret ego ipm apphēdi vel vidi vl' ali⁹. vñ peto ipm criminal'r cōdēnari ⁊ puniri: cū intersit reip. ne maleficia remaneāt impunita: ⁊ subscribo me istū libellū de iusse ⁊ pena calūnie subituꝝ:si in ꝓbatione defecero. ¶ Qō ita recte cōcipiat̄ libellus dicit.l.ff.de accu.l.libelloꝝ. ¶ Qō etiā i p̄uatis criminib⁹ sic cōcipiat̄ libell⁹ ⁊ ⁊ sit faciēda subscriptio ⁊ etiā pena calūnie iponat̄ dicit.l.ff.de fur.l.vl. ¶ Que aūt pena iponat̄:iure ro.m:do exordiarie coercet̄:q: nil absciderēt̄: sed aliter castigabit̄ .vt i auc.vt nulli iud.li.ha. lo.ser.col. viij.⁊ est posita i.C.de ser.fugitiuis. auc. s; nouo. iure tñ lōgobardo. si agit̄ tm̄ ex furto ciuiliter nō facta dñia sit manifestū vel nō: iponit̄ pena ciuilis in octoginta lib.als i octo gilis. ⁊ sic re cōputata fiet cōdēnatio i nonū. Sic igit̄ criminaliter pro primo furto amittit oculū: ꝓ secūdo nasum:pro tertio suspēditur seu moritur. ⁊ ita multe ciuitates seruāt de facto: sicut ⁊ bononia:vt in lōbardia de fur.l.ij.⁊.iij. ⁊.l.siquis ꝑ ꝓditorē.l.siqs aurum. ⁊.l.si qs latro de vno furto. Hodie tñ ciuitates tuscie ⁊ lōbardie ⁊ ēt beneuētane:⁊ vbiq; fere istud seruatur. q̄ si de crimine agitur criminaliter vel ciuiliter nun q̄ fit talis libellus.se i simpliciter accusatio ꝑ iuramentū accusatoris: ⁊ sic describit̄ postea in quaterno cōis. Talis suo sacramento accusat talē.⁊ sic libellū nō faciūt interuenire:⁊ faciun iurare p̄cise.s.ita esse. sed s; nō det̄ libellus:tñ si criminaliter agit̄: oia debēt seruari in sacramēto q̄ dixim⁹

8 in libello debere seruari. † Qō. ¶ Sed illud querit̄ an possit agi ex crimine ciuiliter ⁊ criminaliter:dicimus q̄ sic. vt.C. quando ciuil.actio p̄iu. criminali.l.vnica.⁊.ff.de fur.l.vl.reprobata.p.sñia: qui voluit dicere q̄ in p̄uatis nō posset agi nisi ciuiliter vel criminaliter tm̄. vt.ff.de fur.l.interdū.§.qui furē. ⁊.C.ne.tu.vel cu.vec.con.sicut de hoc notat dñs meus in summa.C.qñ ciuilis actio p̄iudicat cri

9 minali. Questio. † Sed nūquid potest in eodem libello vtraq; via agi ⁊ ciuiliter ⁊ criminal'r. Rñdeo:nō credo:q: iterim donec agit̄ ciuiliter nō potest agi criminaliter: q: intentata vna fit interim p̄iudicium alteri per aliam vt.ff.vi bo.rap.l. pretor a't.§.ex hoc edicto.

¶ Si nauta caupo.stabularius vel aliquis de eorum familia furto tibi res subtraxit habes cōtra eos furti actionē in duplū.

¶ De act.furti aduersus nau.cau.sta.Rub.

1 Actio furti aduersus nautas: caupones: stabularios ad hoc vt procedat: quot sūt necessaria.

2.3 Positiones actoris ⁊ rei in dicta actiōe.

4.5 Libelli in dicta actione qño cōcipiat̄.

Est ⁊ alia actio q̄ rōne cuiusdā furti cōpetit que vocatur in factū ⁊ est in duplum re cōputata:puta si aliquid mihi surripitur a nau.cau.sta.vel ab aliquo libero homine cuius opera vtebatur nau. cau.sta.⁊ competit in duplum.vt ff.e.l.j. hanc aūt approbauit dñs Jo. esse p̄toriā cū eā in numero p̄toriarū posuerit. verū tñ vr̄ q̄ sit ciuilis. nā ois actio est ciuilis nisi iueniat̄ p̄toria. vt ff.de orig. iu.l.ij. in fi.p̄ne colū.s; certe p̄toria ē.vt.ff.e.l.j. in fi.p̄mi rñsi. Et qō dicit rubrica furti aduersus nau.nolo itelligere q̄ tractet̄ ibi de actione furti manifesti vel nec manifesti.sed ita expon: furti aduersus nau.i.de actione in factū q̄ est in duplū: ⁊ p̄toria q̄ dat̄ aduersus nau: ꝑpt᷑ furtū factum.

1 † ¶ Uñ ad h̄ vt actio ista cōpetat tot sūt necessaria: ¶ In primis q̄ ille q recepit merces sit nau. cau. vel sta. vt.ff.e.t.l.j.in p̄n.⁊ in rubrica. ¶ Scōm q̄ ille res itromisit q cōquerit̄ illas amisisse. ¶ Tertiū q̄ furtū sit factū vl' ab exercitore vel sua ope ⁊ cōsilio:vel alicui⁹ eoꝝ q i naue erāt cā naui gādi. ¶ Quartū est necessariū q̄ nau.cau.sta.non suscepit custodiā reꝝ. h̄ oia ꝓbāt̄ .ff.fur. aduersus nau.l.j.§.j.

¶ Itē ꝙ furtū sit factū ab his q̄ habitandi cā sunt cū cau. vel sta. sī. n. a viatorī hoc vel ab his q̄ vehunt̄ i naue factū fuit: tūc nō tenet̄ exercito: p̄dicta actione: sed alia in factū dē qua ifra dicemus. Si āt fiat furtū a p̄dictis p̄sonis q̄s secū h̄r: tūc p̄ncipales p̄sone tenent furti. exercito: āt actione in factū ex illo edicto nau. ca. vel sta. vt recepta restituant: ꝛ tenetur exercitor nau. ca. sta. illa actione in factū que est in duplū nomine furti. hec p̄bant̄. ff. e. t. l. j. §. j. ꝛ. ij. vl. ꝛ penul. ff. nau. cau. sta. l. ꝫ. §. in factum. ¶ Itē ꝙ certa d. signet p̄sona q̄ dr̄ furtū cōmisisse. vt. ff. e. t. l. ꝫ. §. in factū. ¶ Unde in hac actiōe ac. fa. ta.
2 po. † Positio act. Ego dico ꝙ anno tali ꝛ die tali ꝛ mēse tali tu eras nauta vel exercitor nauis eras cau. vel sta. ꝛ in domo tali. ¶ Itē dico ꝙ illo anno mēse ꝛ d. ego intraui nauem illam: cuius eras nau. vel cuius eras exercitor: vt irem vltra mare. Eo die anno ꝛ mense intraui caupo. vel stabu. vt hospitarer apud te. ¶ Item dico ꝙ illa die immisi merces meas in naue illa cau. vel sta. que merces tales fuerūt. ¶ Item dico ꝙ illas merces quas ego immisi in naue cau. vel sta. subtraxisti. vel aliquis qui erat in naue causa nauigandi: puta tuius: vel qui erat tecū causa inhabitandi in stabulo vel in cau. ¶ Item dico ꝙ res ille erāt sub mea custodia ꝛ meo periculo: hanc cōfessionē facio si furtum fiat ab alio existente in naue: cau. vel sta. Ceterū si ab ipso nau. cau. vel sta. vel exercitore: non est necessaria illa confessio.
3 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico ꝙ illo anno mense ꝛ die tuius erat nauta vel exercitor nauis. si illud cōfitebitur actor absoluetur reus: q2 sequit̄ ꝙ iste qui conuenitur non fuerit ꝛ ita absoluitur. ¶ Item dico ꝙ amore dei te misi in nauim vt transires vltra mare cum pauper esses. si illud cōfitebitur actor succumbet: ex quo cum pauper erat ꝛ nihil habebat ergo merces non intulit. Quia cātabit vacuus coram latrone viator. ꝛ eius periculo nil est: qui nil habet. vt. ff. de furt. l. itaq̄. ¶ Item dico ꝙ illas merces quas intulisti: ego nau. vel caup. vel sta. suscepi sub meo periculo ꝛ custodia. si illud confitebitur actor non habebit actionem furti: cum res non sit eius periculo ꝛ sua non intersit: vt supra dictum est. ¶ Item dico ꝙ merces illas tibi sublatas a viatore vel a vectis. si illud cōfitebitur actor succumbet: q2 non tenebit̄ reus: vt supra dictum est. ¶ In hac actione cō
4 cipitur ita libellus. † Libellus. Uobis domino conqueror ego. R. in cuius naue caupona vel stabu. res seu merces intuli seu immisi; que res in hi surrepte sunt a tali. vnde contra cauponē ago actionem i factū ex illo ti. furti: aduersus nau. cau. sta. vt recepta restituat: ꝛ peto duplum per predictā actionē: ꝛ hoc qn̄ ago cōtra nau. cau. vel sta. ¶ Si autem vis agere contra illum qui surripuit potes: vt ita
5 dicas. † Libellus. Uobis domino ꝛc. cōqueror ego. R. de. M. qui merces seu res quas intuli seu immisi in nauem vel cau. vel sta. tuti res illas seu merces ipse mihi subtraxit. vnde nomine predictarum mercium in duplū ago cōtra ip̄m. ꝛ ad hoc p̄pono actionem furti manifesti vel nec manifesti: ex illo ti. furti aduersus nau. ¶ Q̄d in vtriusq̄ p̄sona recte cōcipiat̄ libellus dicit. l. ff. eo. ti. l. vnica. ¶ Sed querit̄ circa primū libellū quō in factum potest agi contra nau. caup. vel sta. propter furtū cōmissum ab his quos secum habent cū peccata tm̄ suos debent tenere auctores: nec vlterius progrediat̄ pena q̄ꝫ inueniat̄ delictū. vt C. de penis. l. sancimus. cū etiā maritus propter vxoris delictū ꝛ ecōuerso nō teneat̄. vt. C. ne vxor pro ma. l. ij. Respōdeo: verū est qđ opponitur de iure cōmuni. At in casu isto vbi familiaris meus cōmittit delictū: ego teneor in solidū nomine illius delicti. vt. ff. si seruitus vē. l. is cui⁹. ꝛ. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. in princ. ꝛ ratio redditur. ideo tenent̄: quia vtuntur operibus malorū hominū. ꝛ quia tota die se non abstinent ab huiusmodi fraudibus. ꝛ ideo vt compescat̄ eorum malicia istud inductum fuit. vt. ff. eo. t. l. vna. ꝛ. ff. nau. cau. sta. l. j. ꝛ. l. iij. §. ie.

¶ Si nauta caupo vel stabularius res quas immisisti in nave cau. vel sta. non restituerit: sed forte dicit eas amissas tenetur actione in factum ex illo edicto nau. cau. sta. ut recepta restituant.

¶ De actione in factum ex illo edicto. nau. cau. sta. ut re. resti. Rubrica.

1 Actio in factum ex edicto: naute caupo. etc. ad hoc ut competat quot necessaria sint.
2. 3 Positiones actoris et rei in dicta actione.
4 Libellus in dicta actione quomodo formetur.
5 Furatus si aliquis fuit aliquas res: quare nauta: caupo: vel stabularius teneatur.
6 Actione furti et actione in factum an adversus nautam: cauponem: vel stabularium agi possit.
7 Actio furti manifesti que actio esse dicatur.
8 Actio pretoria in factum que ad interesse competat que actio sit.

Quia adhuc etiam propter furtum factum his que sunt in nave caupona vel stabulo. vel etiam propter res amissas competit alia actio in factum: que quidem est pretoria: et in simplum tantum competit: et continet rei persecutionem. Secunda ex quasi maleficio. et in duplum competit computata rei persecutione. ut ff. nau. cau. sta. l. iij. §. vl. et l. vlti. §. hec actio. et ff. furti adversus nau. cau. ideo de illa videamus: licet in arbore domini Jo. nil de
1 illa tractatum sit. † ¶ Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. ¶ Primo quod ille sit nau. cau. sta. ¶ Secundo quod res immiserit in nave cau. vel sta. ut ff. e. l. j. ¶ Tertium est necessarium quod res illas recepit salvas fore nau. cau. vel sta. ut ff. e. l. j. Quid contineatur appellatione naute dicit. l. ff. e. l. j. §. qui sunt igitur. videtur autem recepisse sive expressim: puta quod sibi assignate sunt sive in navem immisse sunt: vel si in littore vel in caupona: vel stabu. vel coram. ut ff. e. ti. l. j. §. vlti. et l. et ita in principio. Et istud precipue consideramus in hac actione in factum: que oritur ex quasi contractu et in simplum: adeo quod dicit dominus meus quod etiam si eo ignorante res ille imisse sint quod teneatur nau. cau. vel sta. immo ita demum tenetur si sciente eo: ut ar. ff. locati. et con. l. cum in plures. §. locator. et ar. ff. de iure do. si ego. §. vlti. et ar. ff. de usuc. sequitur §. tunc. ¶ Ideo et quartum est necessarium scilicet quod eo sciente merces sint illate. ¶ Un-
2 de in hac actione actor faciat ta. po. † Positio ac. Ego dico quod tu fuisti nau. cau. vel sta. tali anno mense vel die. ¶ Item illo die anno mense ego immisi merces tales in tua nave ca. vel sta. ¶ Item dico quod res illas tu recepisti. ¶ Item dico quod te sciente imisi res illas in nau. cau. vel sta. ¶ Eco-
3 tra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico quod titius fuit nau. cau. vel sta. tali anno mense et die. si istud confitebitur actor succumbet ut supra dixi. Item faciat alias positiones ut supra dixi. ¶ Item dico quod predixi cuilibet ut res suas custodiret: et vos concessistis. si istud confitebitur actor succumbet. ut. ff. e. ti. l. debet. §. j. ¶ Item dico quod quando immisistis res tales seu merces: ego eram absens. si istud confitebitur actor succumbet: quia presumitur ignorare nisi probetur scientia. ut. ff. de admini. tu. l. si aute. et. ff. de proba. verius. ¶ In hac autem
4 actione ita concipietur libellus. † Libellus. Vobis do. etc. conqueror ego. R. de. M. in cuius navem cau. vel sta. immisi vel intuli eo sciente merces tales quas ipse nau. cau. vel sta. vel alius abstulit vel subtraxit mihi: puta talis. unde quod res illas restituat ago contra ipsum. et ad hoc propono actionem in factum ex illo edicto nau. cau. vel sta. ¶ Quod ita recte concipiatur libellus
5 dicit. l. ff. eo. t. l. j. † Questio. Sed queritur quare si alius fuit mihi furatus res illas tenetur nau. cau. vel sta. Respondeo sicut in
6 superiori actione notavi. † Questio. Sed illud queritur an possit agi actione furti et actione in factum. Respondeo: non. ut. ff. e. l. iij. §. vlti. et quare cum una sit persecutoria pene et alia rei: dominus meus ibi rationem assignat. quia si loqueris de actione furti nec manifesti cum illa sit civilis: et ista in factum pretoria: electo auxilio iuris civilis videtur contemptum auxilium pretoris: et econ-
7 verso. ut ff. de mino. l. si filius. † ¶ Si queris de actione furti manifesti cum il-

la sit pretoria sicut ista. Respondeo: ideo: quia actio furti est auxilium commune: actio in factū est auxilium speciale. vnde quis eligendo cōmune videt cōtemnere speciale: z econuerso. ¶ Illud enim notat: q in hac pretoria in factū que ad interesse cōpetit z datur in simplū z oritur ex quasi ɔtractu pp receptam: tenet nau. cau. vel sta. siue res ille ammittant per illos q sunt in naue cau. sta. siue etiā per viatores vt. ff. eo. l. j. in fine z. l. ij. z. l. iij. in princi. In illa autē actione i factū que est ṗto ria z in duplū qa vnū simplū est rei ꝑsecutio aliud pena: z oritur q̄si ex maleficio non tenetur exercutoria vel nau. vel caup. vel sta. si viatores vel iter agentes res illas subtrahāt. vt. ff. furti aduer. nau. l. vnica in p̄n. z i fi. z. ff. nau. cau. l. licet. §. i factū. ¶ Si tu corripuisti seruū alicuius teneris actione serui corrupti.

¶ De actione serui corrupti. Rubrica.

1 Actio serui corrupti ad hoc vt requiratur quot necessaria sint.

2.3 Positiōes actoris z rei i dicta actiōe.

4 Libellus in dicta actione quomō fiat.

5 Domine ꝓ libro corrupto quid ɔpetat.

6 Domine in corruptio interesse quomodo probabitur.

Quia furta domestica aliquando corruptela seruorum precedit. ideo de actione serui corrupti adiecit dominus Jo. in arbore actionū. si ergo habes seruū: z ego animū ei⁹ corrūpo faciendo de bono malū: z de malo deteriorē: habet locū hec actio. vt. ff. e t. l. j. in p̄nci. z. §. vlt. 1 † ¶ Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis dolo malo corrumpat seruū alicui⁹. Ceterum si sine dolo: puta per iocū nō tenetur. vt. ff. e. ii. l. dolo malo. ¶ Secundū q seruus sit alienus: alioquin si seruū meū corrūpo vl' illū quē bona fide possideo non teneor. vt. ff. e. l. j. in p̄n. ¶ Tertiū q ex illa sua[si]ōe seru⁹ ille fuerit deterior. vt. ff. e. l. j. §. ꝑsuadere. sed ꝑ iustinianū ēt si seru⁹ nō fiat deterior nec corrūpat tñ agit contra ꝑsuasorē serui corrupti. vt. C. de fur. l. si qs seruo. Qualiter aūt seruus dicat corrupt⁹ ꝑsuasiōe alicuius habes exempla. ff. e. l. j. §. vlti. z. l. corrūpit. ¶ Quartū ē necessariū q ille q vult agere ista actione directa sit domin⁹. si autē vtili: quod vsuarius vel creditor habeat ius in seruo vt fructuarius. vt. ff. eo. l. si quis seruum. §. in seruo. Si autē sit bone fidei possessor notauit dñs meus in summa istius ti. q non habeat actionē illam. vt. ff. e. l. j. in p̄nci. dño tamen preceptori meo. R. videtur q bone fidei emptor habeat actionē serui corrupti vtilē: sicut z p̄dicte persone. nam si detur fructuario: ergo multo fortius bone fidei possessori: cū plus iuris habeat bōe fidei emptor q̄z fructuarius. vt. ff. de vsur. qui scit. §. in alieno. z. ff. de acquiren. re. do. l. bone fidei. ¶ In hac actiōe fit cōdemnatio ī interesse serui z estimatione rerū quas seru⁹ subtraxit: z est in duplū. vt. C. de fur. l. si qs seruo. z. ff. e l. j. ¶ Unde in hac actione 2 actor faciat ta. po. † Positio actoris. Ego dico sacramento meo q ille seruus meus est: vel habeo in eo vsūfruc. vel vsum: vel sum creditor: vel ipsum bona fide possideo: fm. R. licet fm dominum meum ista positio de bone fidei possessore non reciperetur. ¶ Item dico q tu persuasisti illi seruo vt me cōtemneret vt fugeret vel vt furtum faceret vel vt amator esset meretricū. z alia exempla habes. ff. e. l. j. in fi. z. l. vel luxuriosum. ¶ Itē dico q pp talē suasionē seru⁹ ille fact⁹ est malus cū fuerit bon⁹. z si fuerit malus factus est deterior. ¶ Item dico q tot res asportauit seruus ille. ¶ Econtra reus fa tales po. 3 † Positio rei. Ego dico q seruus ille est titij z q̄ ad dominiū z q̄ ad possessionem: z pleno iure. si istud cōfitebit actor succumbet: q2 cū sit titij ergo nō est actoris: q2 si res [illegible]tiuo: p consequentiā ꝓbat q nō sit illi⁹. vt. ff. de pecu. l. pom. §. j. ¶ Item dico q illā suasionē feci p iocū. si cōfitebitur actor non tenebit reus. vt. ff. e. l. dolo malo. ¶ Itē dico q bona fide suasi ṗdicta. si istud cōfitebit obtinet re⁹. q2 si bona fide fecit, ergo dolus cessat. ¶ In hac

4 actioē cōcipieť ita libellus. † Libellus.
Uobis dño ꝛč. conq. ego. R. de. M. qui
seruū meum corrupit suadēdo sibi dolo ꝛ
fraude vt me cōtemneret: vl' subtraheret
mihi res meas: puta: tales: ꝓpter qđ ser/
uus est deterior: atꝰ in. x. ideo illa. x. peto. ꝛ
etiā res q̄s mihi subtraxit: ꝛ ad hoc ꝓpo
no actionē serui corrupti. ¶ Qđ ita re/
cte ↄcipiať libellꝰ. dicit. l. ff. e. t. l. j. ꝛ. l. si
qs seruū. §. vlti. Hec q̄ dicta sunt locum
hñt in seruis. Si aūt aliqs corrūpat filiū
tuū vel filiā: locū habet vtilis actio serui
corrupti. vt. ff. eo. t. l. ꝛ. iiij. §. de filio. ꝛ cō
cipies libellū vt superius dictū est. Op/
positio. Sed ad qd cōpetit hec actio pro
libero hoie. s. pro filio tuo: nō videť: nam
actio ista ad interesse cōpetit. vt. ff. eo. l. si
qs seruū. §. dať autē hec actio: at liberū
corpus non recipit estimationē. vt. ff. de
his q deiec. vel effu. l. vl. ꝛ. ff. si quadru/
pes pau. fe. di. l. ex hac. Rñō: verū est qđ
opponis si de directa actiōe queramꝰ. at
si de vtili secus: sicut in. l. aquil. que dire/
cta ꝓ mēbro absciso nō cōpetit: q: nemo
est dñs mēbroꝝ suorū: sed hꝫ vtilē. vt. ff.
ad. l. aquil. liber homo. Eadē actio vtilis
cōpetit si aliqs forte corrūpet capsarium
meum vel sociū meū: ꝛ posset hoc suaderi
1 q cōpeteret vtilis. † Questio. Sed ad
quid competit pro libero hoie corrupto.
6 Rñō ad interesse vt dictū est. † Questio.
Sed qualiter ꝓbabiť illud iteresse. Rñō:
p sacramentū actoris: cū enī petať rōne
delicti interesse ꝓbať p sacramentum: vt
ff. qđ vi aut clam semp. §. in h edicto: cū
taxatione tñ iudicis. vt ar. ff. de iniur. l.
constitutionibus. ff. de custo. ꝛ exi. reo. si
quis reū. ꝛ ar. ff. de dolo. arbitrio. ꝛ. C.
vnde vi. l. si quando.

¶ Si quis res aliquas mobiles p rapinā
tibi abstulit: habes contra eū actionē vi
bonorum raptorum.

¶ De actione vi bonorū raptoꝝ. Rubrica.
1 Actio vi bonoꝝ raptoꝝ q̄re i triplū q̄ ad
penā vēiat: actio furti māifesti i q̄drnplū
2 Actio vi bonoꝝ raptorum ad hec vt ꝓce
dat: quot exigantur.
3. 4 Positiones actoris ꝛ rei in dicta actiōe
5 Libellus in dicta actione quō ↄcipiatur.
6 Actio vi bonoꝝ raptoꝝ an intentari possit
si furtū sit māifestū vl' nec manifestum.

SI al qs rē tuā mobilē p violentiā tibi
auferat hꝫ locum h. c actio vi bo. rap.
q qdem est i quadruplū re computata.
1 vt isti. e. t §. quadruplū. † Questio. Sed
queriť hic vnū: quare vi bo. rap. sit i tri
plū quo ad penā: ꝛ actio furti manifesti i
qua. druplum quo ad penam: vt in supio/
ri actione furti manifesti notaui: duplex
ratio assignať. Prima per. l. nā fur mani
festus manifestat per aliū: ꝛ ideo grauī/
us punitur. h. c autē raptor seipm publi/
cat: ꝛ ideo minus puniť. vt. ff. e. l. pto:. §.
in hac actiōe. in fi. sicut ꝛ al's minus puni
tur q seipm defert q̄: qui deferť ab alio.
vt. ff. d: iure fisci. l. edicto. in princi. Est ꝛ
alia rō magistralis. ideo in actione furti
māifesti punitur grauꝰ si agať ciuiliter,
q: si agať criminaliter: minus puniť q̄: in
vi bo. ra. ideo leuiꝰ puniť si ciuiliter aga
tur. q: si criminaliť agať puniť grauꝰ.
puta. l. iul. de vi priuata: que imponit pe
nā tertie partis bonorū: si vis fuit sine ar
mis. si cū armis. l. iul. de vi pu. ꝛ imponit
penam deportationis. vt insti. de pub. iu
di. §. itē lex iul. ꝛ sic in qualibet predicta/
rum actionum pro vno commodo sentit
qs aliud incōmodū: ꝛ ecōuerso. vt ar. ff.
de iureiur: cū qui. ꝛ de aqua plu. ar. l. j. in
2 fine. † ¶ Ut ad hoc ista actio competat
tot sunt necessaria. ¶ In pmis q res il/
la que est ablata sit mobilis. vt insti. eo. t.
§. melius. nā mobilia dicunť rapi: immo
bilia dicunť inuadi seu occupari. vt ibi.
ꝓbo hoc alio modo. qcunq: cōmittit rapi
na cōmittit furtū. vt. ff. e. t. l. j. ꝛ insti. e. t.
§. si furtū cōmittiť. ergo necesse est q res
sit mobilis: q: abolita est sniā dicētiū fun
di loci ve furtū fieri. vt insti. de vsuc. §.
item alijs quoq: modis. ¶ Secundū q
res sit aliena. ceteꝝ si ꝓpriā qs rapiat nō
teneť vi bo. rap. actio. vt. ff. e. l. pretor. §.
hoc ait. ꝛ insti. e. in prin. ¶ Tertiū q dolo
malo rapiat: al's si credit licere sibi nō pu

nis. vt. ff. e. l. pto2. §. hac actiōe. ⁊ insti. e. §. j ℭ Quartū q̄ vis illa sit ablatiua. ex hac eni; oꝛit' actio ista. vt. ff. eo. l. p̄to2. §. hac actiōe in fi. ⁊. §. j ℭ Quito q̄ ille qui hanc actionē intentat ꝓpter rē illi ablatā doceat sua saltem modice; it' rei; q̄ res illa sit de bonis suis. l; nō fuerit in bonis puta q2 cōmodata vel deposita. vt. ff. eo. l. p̄to2. §. i hac actiōe. ⁊ §. si qs igit'. ⁊ insti. e. § sane. Aliud est. n. rem in bonis eē aliud ex bonis: i bonis dicit' res illa esse cui' rei noīe vel actionē vel exceptionē habemus. vt. ff. de acqren. re. do. l. rē in bonis: ex bonis dr̄ res cuius rei noīe nec actionē nec exceptionē habem⁹: sed tm̄ q2 tenemur: vt i re cōmodata ⁊ deposita sunt exēpl ap2sita. Competit aūt hec actio siue tu rapias bona siue familia tua: nec habeo necesse docere: quis de familia rapuit ff. e. l. p̄to2. § hec actio. licet i furto habeā necesse designare psonā q̄ furtum cōmisit. vt. ff. nau. ca. sta. l. licet. §. in factū. ⁊ in actiōe de dolo idē vt certā psonā designem⁹. vt. ff. de dolo. l. sed si ex dolo. §. vlti. idē in actiōe iniuriaꝝ. vt. ff. de iniurijs. l. p̄to2 edixit. sed forte in hac actione illa est rō: q2 violētia forte talis i se cōtinet metū. vnde sicut in actiōe qd̄ metus causa nō habeo necesse designare certā psonā: q2 metus h; in se ignorātiam. vt. ff. qd̄ metus causa l. si cū ex. §. in hac. ⁊ de dolo. l. s; si ex dolo. §. vlti. Unde si familia alicuius fecit rapinā tenet' dn̄s intantū ac si vn⁹ liber fecisset. s. tm̄ vnū q̄druplū vt. ff. e l. p̄to2. §. hec actio: sicut ⁊ als in furto. vt. ff. si famil. fur. di. ⁊ ff. ad. l. aquil illud. ℭ Sextū est necessariū. vt sciam illa bona mihi esse rapta: istud ideo ad h̄ vt p̄scribat hanc actiōē: ⁊ ideo desideraf scia: q2 vtilis ann⁹ currit q2 infra annū vtilē est i quadruplū post in simplū vt ff. eo l. p̄to2. §. in hac actiōe si ḡ annus vtilis. ḡ desideraf scia. vt. ff. d diuer. ⁊ temp p̄scrip. l. j. ℭ Unde in hac actiōe

3 ac. fa. ta. po. † Positio actoris. Ego dico q̄ res illa quā mihi rapuisti est codex: vestimētum est bos vel asinus vt p ista p̄bet' q̄ res ista sit mobilis. vt. ff. de verb. sig. mouentiū. ℭ Itē dico q̄ res illa est mea: vel saltē mihi fuit cōmodata vel deposita. ℭ Itē dico q̄ p vim abstulisti mihi res illas. si resꝑōdeat sic. ḡ cōstat q̄ fecit dolū. vt ff. e. l. p̄to2. §. doli mali. ℭ Itē dico q̄ sunt tantū sex mēses q̄ p̄dictā rapinā mihi fecisti. ℭ Econtra reus faciat

4 ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ res illa quā tu me dicis rapuisse est mea. si istud cōfitebit' acto2 absoluet' reus: q2 non habet locū actio ista sicut dictū est. ℭ Itē dico q̄ rem illā quā tu me dicis rapuisse ego credēs mihi licere accepi rem illam. Itē dico q̄ ex quo accepi tu sciuisti qn̄ accepi. ℭ Itē dico q̄ postq̄; tu sciuisti me accepisse: iā trāsiuit ann⁹ ⁊ vlt' ra. ℭ Itē dico q̄ in illo anno potestas reddidit ius si istud confitebitur acto2 absoluet' reus: cū annus sit vtilis iā elapsus: in q̄ potuit quis habere copiā dictoris. vt. ff. quis o2do in bono2um poss. siōe ser. l. j. §. d eo. ⁊ ff. d diuer. ⁊ temp. p̄es. l. j. ℭ In hac

5 autē actiōe ita cōcipiet' libellus. † Libellus. Uobis dn̄o ⁊c. conq'e. e. R. de. M. q per violentiā abstulit mihi codicē meum vel mihi commodatū vel depositū. vnde peto ipm in quadruplum cōdemnari. ad qd̄ ꝓpono ac. vi bo. ra. ℭ Q. ō ita recte ꝯcipiat' libellus dicit. l. inst. e. t. § j. ⁊. ff. e. t. l. j. ⁊. l. p̄tor. Et scias q2 q̄druplicabit' vera rei p̄ciū nō interesse. vt. e. l. p̄to2. §. in hac autē actione: sicut in actione furti. vt

6 . ff. de furt. l. in hac actiōe. † Questio. Sz istud querit' an possit actio ista intentari si furtū sit manifestū vel nec manifestum: qd̄cunq; dixeris: cōcludo. nā aut dicis raptorē esse furē manifestū vel non manifestū: si dicas eū manifestū: ergo tenet' actione furti manifesti. sed dicit. l. eū nec furti manifesti teneri. vt. ff. e. l j. ℭ Itē dicit. l. generaliter ex quibus causis in re clam facta actio furti non manifesti competit ex eisdē causis me habere actionē vi bo. rap. vn̄ colligitur q̄ rapto2 sit fur nec manifestus. vt. ff. e. p̄to2. §. ⁊ generaliter. ⁊ insti. e. §. vlt. ℭ Ecōtra videt' q̄ sit fur manifestus. nam. l. dicit nullus improbior fur q̄; qui rapit. vt insti. e. t. i princi. ⁊. ff.

e.l.pretor.§.damni quidē pretor inquit si his improbior.ergo vltra q̄ manifestus: vt bona sit cōparatio. Item.l. dicit q̄ ra ptor publicat ipse met suum delictū vt.ff. e.t.pretor.§.et generaliter. in fi. Itē dicit .l raptorem furem manifestum.vt.ff. de fur.l.si vendidero.§. cū raptor. Respon/ deat qui pōt respōdere:quādo raptor ali/ quis cōmittit rapinam: aut aliquo pñte vel vidente vel deprehendente aut nemi/ ne:in primo casu dico illum furem mani/ festū et furti manifesti:et vi bonorum rap.cō ueniri pōt in eo q̄ vna excedit aliam.vt .ff.de fur.l.si vēdidero.§.cū raptor. Si autem nemine vidente vel apprehenden/ te:erit fur nec manifestus et furti nō mani festi:et vi bo.rapt.conueniri potest. vt.ff. de furt.si quis ex domo.et.ff.vi bonorum raptorū.l.j.Et de hoc dic plenius:vt no. in summa insti.de actio.§.ex maleficijs.

¶ Si aliquis fecit tibi iniuriā dicto facto seu scripto preterq̄ in trib⁹ casibus:quan do quis ē pulsat⁹ et verberatus domusue sua vi introita habes contra eum actio/ nem iniuriarum pretoriam.

¶ De actione iniuriarum pretoria. Rubri.

1 Actio iniuriarū pretoria ad hoc vt ꝯpetat que requirantur.

2.3 Positiones actoris et rei in dicta actiōe.

4 Libellus in dicta actione quō fiat.

5 Actione iniuriarum an ciuiliter et crimi/ naliter agi possit.

6 Libellus supra positus in actiōe iniuria/ rū an bene ꝯpositus sit.

7 Iuramēti forma i actiōe iniuriarū q̄ sit.

8 Actione iniurarum homo auarissimus quo mo lo iurabit.

Si aliquis intulit mihi iniuriam con/ ueniri pōt actiōe iniuriarum p̄toria p̄ter q̄ in tribus casib⁹ qñ q̄s est pulsatus verberatus:domus sua vi introita: quia tunc conuenitur iniuriarum: et actio erit ciuilis:de q̄ dicem⁹ infra in tractatu ciui lium.vt.ff.eo.l.lex cornelia. et inst.eo.tit.

1 † ¶ Uñ ad hoc vt actio ista cōpetat tot sūt necessaria. ¶ In primis q̄ psona q̄ dr fe cisse iniuriā sit talis q̄ possit facere: puta cōpos mētis:et pupill⁹ doli capax. alr̄s āt nō tenet iniuriarum q fecit iniuriā.vt ar.ff. de rei vē.qd infans.et.ff.ad.l.cor.de sic. l.infans.et.ff.e.t.l.illud. ¶ Itē scd̄m: q̄ ille q facit iniuriā faciat aīo iniuriādi.nā volūtas et ꝓpositū distinguūt maleficia. vt.ff.de fur.l.q iniurie.alr̄s si p ioců fa/ ciat nō tenet iniuriarum. vt.ff.e.l. illud.nā nec stipulatio contracta per iocū tenet.vt .ff.de act.et oblig.obligationū substantia .§.vl.nā si percussissem te pugno vl̄ la pi de,cum vellē percutere aliū iniuriarum nō teneor. vt.ff.e.l.illud. ¶ Tertiū est neces sariū in hac actiōe q̄ iniuria fiat dicto vl̄ scripto sīāt facto:locū hz.l.cor.iniuria.et illa ciuilis est:vt supra dixi.et.ff.eo.l.j.§. iniuriam:et.l.lex cor.et insti.e.t. ¶ Fit āt dicto si q̄s cātet de me malā cātionē. vel si aliquis verbū iniuriosū dicat:puta fili/ us meretricis es tu vel tu es cucurbita. ¶ Scripto si aliquis scribat famosū li/ bellū de te.vt.C.de famosis libell s.l.vni ca.et.ff.e.l.nō solū.§.si q̄s i libello.et de hoc plura exēpla notant i summa dñi mei.t. illius. ¶ Quartū q̄ illud ꝯuictū qd di/ co cāto vel scribo nō sit in psona illi⁹ cui cōuictū dico:alioquin si dicā te cucurbi/ tā et i veritate es:et dico te filiū meretri/ cis:et ita ē:nō teneor iniuriarū:qr penā no cēt ū nota esse expedit et oportet.vt.ff.e.l. cū qui nocētē.§.j.et.C.e.l.si nō es nūc ia ctor. ¶ Quītū q̄ ille q iniuriarum vult age re nō dissimulauerit a pncipio:tūc.n. nō aget qr iniuriarum actio dissimulatiōe abo/ letur.vt.ff.e.l.nō solū.§.iniuriarum actio. ¶ Sextū:q̄ psona illa cui fit iniuria sit libera:alioquin si seru⁹ sit nō teneor iniu/ riarum nisi iniuria sit atrox et nisi faciā i cō tumeliā domini.vt insti.e.ti.§.si seruus. et ff.e.l.item apud labeonem.§. pretor. et .§.si quis fecit et.§ item si liber. ¶ Se/ ptimū:q̄ ille qui ꝯqueritur conqueratur de certa iniuria.vt.ff.e.l.pretor ait.i pn. ¶ Octauū q̄ ille q facit iniuriam faciat tanq̄ priuatus:alr̄s si tanq̄ magistrat⁹:pre sumit q̄ p̄ma facie iniuriarum non teneat nisi pbaret q̄ animo iniuriandi fecisset. vt.ff.e.t.l.iniuriarū actio.§. is q.et.§. si.

quis qđ decreto. z. §. que iure pot. statis z. ff e. nec magistratibus. ¶ Non ī q iu sta sit cā quare illam iniuriam dicere tibi non debuerim. nam si vidi quandā domi nā indutā veste meretricali z ipsam dixi meretricem: non teneor iniuriarū. vt. ff. e. t. l. itē apud labeonē. §. si quis virgines. ¶ Decimū q in hac actione ptoria iniuriarū nō transiuit ann°. vt insti. de ppe. z tēpa. act. z. C. de iniu. si nō couicij. ¶ Ui i
2 in hac actione ac. fa. ta. po. † Pō actoris ego dico q tu es compos mētis z maior xij. ānis. ¶ Itē dico q aīo iniurādi tu dixisti mihi tale couiciū: puta filius meretricis vel cucurbita. ¶ Item dico q tu cantasti de me carmē famosum: vel cantasti de me malam cātionē: puta dicebas me adulterū vel aleatorem. ¶ Item dico q ego sum honestus hō z religiosus. ¶ Item dico q statim ex quo dixisti illā iniuriā mihi ego illam iniuriā ad animū reuocaui. ¶ Itē dico q sum liber homo. ¶ Item dico q talem iniuriam quā dixisti mihi dixisti cū omni carerēs officio ¶ Itē dico q ibā vt matrona: z tu meretricem me dixisti. ¶ Econtra reus fa. ta.
3 po. † Positio rei. Ego dico q sū furiosus: vel minor. xx. an. ¶ Itē dico q tali die feci tibi vel dixi illud verbum per ludum ¶ Itē dico q tali die feci tibi vel dixi illud vbū qđ tu dicis iniuriosū: z eo die comedimus vl' postea: si istud ↄfitebit actor succumbet: quia no videtur reuocasse ad animū p ar. l. ff. de adimēdis lega. l iij. in fi. z insti. de suspe. tut. §. inimicitie. ¶ Itē dico q si dixi te meretricē ideo dixi: quia vt meretrix pcedebas induta. ¶ Item dico q tali tēpore qñ dixi illam iniuriam eram potestas ciuitatis pisto. ¶ Item dico q iā est annus q illā iniuriā tibi dixi. ¶ In hac āt actione ↄcipietur ita libel-
4 lus. † Libellus. Uobis do. z c. cō. e. R. de. M. qui mihi dixit talē iniuriā. s. me vocauit filiū meretricis vel cucurbitam: vel cantauit malam cantionē de me: vñ propter dictā iniuriā ago iniuriarū ↄtra ipm quā iniuriam nollem mihi dixisset vel de me cantasset p. c. lib. pisanorū: vel scripsisset p. c. lib. pisanorū: q̃s lib. peto mihi dari vel pstari. ¶ Q̄ ita sic cōcipiēdus libellus: pbatur insti. de iniur. §. in summa ¶ Q̄ ita certe iniurie mētio sit in libello cōcipiēda: dicit l. ff. e. ti. l prętor edixit. in prin. z hoc si ciuiliter vis agere. si autem criminaliter: poteris sic agere: z fiet libell° in hac criminali: sicut supra diximus in actione furti: hoc tñ mutato qđ in hoc libello ponā: q: proponā actionē iniuriarū: cū ibi pposui actionem furti.
5 † Questio. Sed illud queritur an possit vtroq3 iudicio agi etiā ciuiliter z criminaliter. Rñ. nō puto: quia licet in omnibus aliis publicis z pūatis delictis posset agi z ciuiliter z criminaliter vt notaui s. de actione furti, hic tñ non: q: actio ista cōpetit ad vindictā. vt. ff. de col. bonorū. l. cū emācipatis si egeris ciuiliter vel criminaliter iā cōsecutus es vindictā: z ideo vtraq3 agere nō potes. vt. C. quando ci. ac. p: e. cri. l. vna.
6 † Questio. Sed querit: q: nō videt libellus bene compositus: z ostendo: ecce si facio tibi iniuriā: vel dico: tu vis agere contra me. s. in. c. lib. pis. vt dicis in libello: certe non potes agere. dicit en. z. l. q nemo est dñs mēbrorū suorū. vt. ff. ad. l. aql. liber homo. si ergo nō eris dñs ergo non potes agere: ergo neq3 p. c. lib. neq3 pro aliq: nec habet ratio deformitatis si alicui euulsi oculū: sed tantū propter opas vt. ff. ad. l. aquil. l. qua actione. ¶ Item ista. c. que petis nullo modo potes petere q: aut illud crimē est in tua psona: z tunc iniuriarum nō ages vt. ff. e. ti. l. eum. quī nocentē. z. C e. si nunciator non es. aut nō est in tua psona: z tunc similiter nō ages. q: dicit lex quotiens nec hominū nec pdiorū interest: agere nō possumus. vt. ff. de seruitu. l. quotiens. z. ff. de pactis. l. nemo. z interesse accipimus pecuniarum nō ratiōe vidicte: vt. ff. de serui. exportā. l. si venditor. in fi. Rño. verū est qđ opponis: si tractamus de illis actionibus que ad interesse cōpetunt vel pro interesse. At actio ista cōpetit ad vindictā: vt dictū est z iō cessat oppositio. ¶ In hac āt actione notatur diuersitas inter doctores cir-

ca estimationem faciēdā sacramēto pas
si iniuriā. q̄ sit forma illius sacramēti. di
7 cūt enī quidā q̄ ita debet iurare. † For
ma sacramēti. Ego iuro q̄ pl' nollē lu
crari. c. q̄; si aliq̄s fecisset mihi hāc iniu
riā. vel ego iuro q̄ p c. lib. quas mihi de
disset aliq̄s ego nollē pati hanc iniuriam.
Dñs me' tñ putat ita debere iurari. Ego
iuro q̄ plus vellē amittere tantā summā
scilicet. c. lib. de bonis meis q̄; pati talē
iniuriā. nā cū in penis potius mitiores eē
debeam'. vt. ff. d penis. l. penul. ideo illō
ita iurare meli' pcedit: q̄ plus dolet ali
quis amittere vnū denariū de hoc q̄d hz
q̄; lucrari duos denarios: qualitercūq̄;
iuretur in q̄cunq̄; actione iniuriarū. s. vel
hac pretoria vel ciuili semper cum tara
tiōe iudicis iurabit. vt. ff. e. l. cōstitutiōi
bus. τ de hoc notat dñs meus in summa
istius. t. Si autē iudex sit timidus τ no
lit precipere vt iuret q̄d dictum est: sit in
generalibus v̄bis: τ dicat: pro quāto nol
les hanc iniuriā pati: sicut τ notat domi
nus me' in sūma. C. e. t. Dñs tñ py. dicit
debere iurare. pro tāto nollē pati tantam
iniuriā. Rñdet autē vt iuret: ego plus tan
tū vellē amittere de meo. sed videt̄ q̄ nō
pcedat: q̄ pone q̄ aliq̄s esset nobilis q̄
modicū hēret: q̄n dicerēt ille ego pl' vel
lē amittere tantū de meo: cū eius pericu
lo nil est q̄ nihil hz. vt. ff. de fur. l. itaq̄;.
8 † Itē pono q̄ iste q̄ passus ē iniuriā sit
auarissim': q̄ prius vellet carere oculo q̄;
amittere denariū: q̄n iurabit ille q̄ pri
us vellet tantum d suo amittere: τ sic re
manerent maleficia impunita: quod est con
tra. l. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus. sed in
vtroq̄; exēplo defendēdo sniam dñi mei
sicut fidelis discipulus: vt fecit cassius q̄
sententiam sui doctoris sabini excusat. vt
. ff. de arbi. dicere als. l. qualē. §. dicere
nam in primo exemplo sustentari potest τ
defendi q̄ iuret q̄ tantū vellet amittere
de suo nō habito respectu ad id quod ha
bet: sed ad id quod haberet: in secūdo exē
plo posset poni optime: ex quo enim sciret
quod deberet lucrari ex illa iniuria, iam
cito iuraret.

Si dammum det tibi vicinus tuus in re
bus tuis a corpe suo in non corpus vel a
nō corpe suo in nō corp': vel a non corpo
re in corpus: tūc habes ɔtra eum actio
nē in factū subsidiariā. l. aquil. vel vtilē
. l. aquil.

De actione in factū subsidiaria. l. aquil.
τ de vtili actione l. aquil. Rubrica.
1 Actio in factum subsidiaria ad hoc vt ve
niat quot exigantur.
2 Actio dicta an bōe fidei possessori ɔpetat.
3 Actio dicta an ēt creditori competat.
4.5 Positiones actoris τ rei i. dicta actiōe.
6.7 Libelli in dicta actione.

Si aliquis det damnū in rebus tuis po
tes agere cōtra ipm aliquādo. l. aquil.
de qua q̄ ciuilis est: infra in tractatu ci
uilium dicemus: τ ista tunc competit
quando dat damnū a corpore in corpus.
vt insti. ad. l. aquil. §. ceterū. Si autē da
num dat a nō corpore in corpus: veluti
si pāno rubeo fugaui armenta vel iumen
ta: τ aufugerunt τ p̄cipitata sunt teneor
vtili actiōe. l. aquil. q̄ sentētia cōcordat
licet v̄ba deficiat. scilicet q̄ damnū datū
est sed nō a corpore: sed tñ prestiti occasio
nē damni. vñ damnū videor dedisse. vt
. ff. ad. l. aquil. q̄ occidit. §. in hac quoq̄;.
Item teneor τ in factum. vt. ff. de fur
tis. l. in furti actione. §. vl. Itē posset
poni exemplū qñ a nō corpore in corpus
damnū datū est: vt si pecora tua inclusi: τ
ppter illā iclusionē fame pecora tua mor
tua sunt. vt instit. ad. l. aquil. §. ceterū.
Si autē damnū det a corpe in nō cor
pus: tūc habet locū in factū: non illa ge
neralissima q̄ cōpetit quotiens alie defi
ciunt. vt ff. de p̄scrip. ver. quotiens: q̄ cō
petit ex multis τ varijs τ diuersis articu
lis. vt. C. de sacrosanc. eccle. l. sancimus:
sed in factū subsidiaria. l. aquil. q̄ est pro
ria. vt. ff. de p̄scrip. ver. l. q̄ actionū. l. ti.
ad. l. aquil. §. vl. verbi gratia: excussi an
nulū de manib' tuis aureū cecidit in ma
ri vel flumie: damnū datū est de corpore
meo in nō corpus. quia aureus annulus
stans in aqua non est fact' deterior. Si āt

damnũ datur a nõ corpe in nõ corp⁹: tũc locũ habet actio pdicta i factũ. verbi gratia: solui seruũ tuũ cõpeditatũ misericordie cã: seruus ille postea fugit: constat.n. q: corpus nõ est lesum. Item constat q a corpore meo nõ dedi damnũ: sed ppter sequentem fugã damnũ tibi illatũ est: competit in factũ. vt insti. ad. l. aquil. § vlti. Et salua auctoritate dñi mei sicut notat in summa. C. ad. l. aquil. hanc credo differẽtiã inter istã vtilẽ et in factũ: q: vtilis locũ habet vbicunq corpus lesum ẽ: dummodo non ledat a corpe: q: tunc hz locũ directa. Si autẽ detur damnũ in nõ corpus locũ: hz in factũ: et illã vtilem credo ciuilem: istam in factũ: credo pretoriã. sed vbicunq competit vtilis aquil. locũ habet in factũ: vt. ff. ad. l. aquil. l. itẽ si obstetrix. §. si qs hominẽ. et. l. quẽadmodũ. §. magistratus. et. ff. de bo. rap. l. ij. §. si publician⁹. et. C. ad. l. aql. l. de pecoribus.
1 † ¶ Vñ ad hoc vt actio ista vtilis, vel in factũ cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q sit dñs qui has actiones itentat vel sit vsuarius vl' fructuari⁹. vt. ff. ad. l. aql. itẽ mela. §. legis aql. et. §. vlti. nõ. n. intentat eã cõmodatarius: vt in predicta
2 . l. § eũ. cui vestimẽta. † Questio. ¶ Quid de bone fidei possessore: nunquid sibi competit. Respondeo: si habet titulum sic: alias non. vt. ff. de ser. cor. l. j. §. j. et. ff. de relig. et sump. l. ij. §. in locum: que. ll. videntur velle vt bone fidei pos. non cõpetat: si aũt habeat titulũ: cõpetũt et in eo casu intelliguntur. ll. ff. ad. l. aql. l. item mela. §. sed si seruus. et. l. si dñs. et. ff de edi. edi. l. iustissi
3 me. §. vlti. † Questio. ¶ Quid in creditore. Respõdeo: daf i duobus casibus si debitor nõ sit soluendo: vel quãdo amisit actionẽ. vt. ff. ad. l. aquil. q occidit. §. pignori. ¶ Secundũ q dãnũ datũ est dolo vel culpa saltẽ leuissima. q: in. l. aquil. etiã leuissima culpa venit. vt. ff. ad. l. aql. l. in leg. ¶ Tertium q damnũ sit datum vel a corpore in nõ corp⁹. vel ecõtra: vel a nõ corpe in nõ corp⁹: vt superius dictũ est. ¶ Quartũ q datũ sit in re tali q estimationẽ recipiat: alioqñ si do damnum in membris tuis: puta effodi oculũ: vl' abscidi manũ. nõ ageo directa vel vtili: vel in factũ ad interesse: seu estimationẽ oculi vel manus: q: liberũ corpus nõ recipit estimationẽ. vt. ff. si quadru. pau. fe. di. l. ex hac. et. ff. de his qui deicc. vel effu. l. vlti. et q: nemo est dñs mẽbrorũ suorũ. vt. ff. ad. l. aquil. liber homo: a et tamen ad operas qs interim amisit vel amissurus est. vt. ff. ad. l. aquil. qua actiõe. ¶ Quintũ q ille q agere vult. l. aquil. directa vl' vtili vel in factum nõ sit in eadẽ culpa vl' maiori: cũ illo q dederit damnũ. vt ponũtur exempla. ff. ad. l. aquil. l. item si obstetrix. §. vlti. et. l. item mela. i pnci. nã quotiens duo sunt in pari culpa: deterior est agentis conditio: et bñs q tenebit. vt. ff. de ver. obli. seruũ §. sequit. ¶ Sextum q si aliqs cõfiteat dedisse damnũ lz non ipse dederit q saltem ab alio sit damnũ datũ vt. ad. l. aquil. l. inde neracius §. vlti. et. ll. sequentib⁹. §. hoc aptius. et. l. pinde. ¶ Septimũ q nõ sit infans vel furiosus ille q dedit damnũ. vt. ff. de rei vendi. qd infans. ideo enĩ oĩa ista i his acti. cõsidero: quia omnia que veniũt indirecta veniũt et in his actionib⁹. nam cũ sint subrogate in locũ directe. vt. ff. de presc. ver. l. qa in oĩbus eas subrogauit ptor. vt. ff. si qs testã liber esse ius. l. j. §. sceuola et. ff. de dona. l. qui id qd. et. ff si qs caut. l. si qs eum. §. qui iniuriarũ: sicut video in publiciana que est vtilis rei vendi. quia omnia ven iũt in ea q veniunt in rei vẽdi. vt. ff. de publi. l. eũ qui. § i publi. ¶ Unde in his actionibus facit actor tales po
4 sitiones † Positio actoris. Ego dico q seruũ illũ vel annulum vel aĩalia ego emi bona fide: vel habeo in eo vsumfru. vel vsũ. vel sum dominus illius serui: vel habeo pignori. et debitor meus liberat⁹ est a me actione tempore: vel non est soluendo. ¶ Item dico q tu inclusisti ista aĩalia: et ita fame mortua sunt: vel seruus ille mortuus est. ¶ Itẽ dico q tu dolum commisisti vel latã culpã vel leuẽ vel leuissimã. ¶ Itẽ dico q seruus ille valuit tantũ: iã est annus: quia habetur repetitio anni ex

primo capite: vel etiam illa animalia tm̄
valuerunt retro iā est annus: quia in hoie
mortuo vel animalibus que gregatim pa
scuntur occisis vel mortuis locū hȝ annus:
ꝛ primū caput.l.aql. vt.ff.ad.l.aql.l.ij.
ꝛ insti. ad l.aquil.§.j. ¶ Itē dico ꝙ tu
es homo sane mētis: ꝛ maior.xiiij.annis.
¶ Item dico ꝙ seruus ille vel animalia
ista a te vulnerata intra annū: infra.xxx.
dies tātū fuerūt. Habet enim ratio ex ter
tio capite in seruo vulnerato ꝛ animalib⁹
vulneratis que gregatim pascunt. vt.ff.
ad.l.aquil.si.seruus seruū.§.huius.l.in
sti.e t.§.caput tertiū. ¶ Item dico ꝙ tu
fuisti cōfessus in iure te occidisse seruum
vel animalia. ¶ Item dico ꝙ aialia vel
seruus occisa fuerunt. ¶ Econtra reus
5 faciat tales positiōes. † Positio rei. Ego
dico ꝙ seruus ille vel animalia illa sunt
vel fuerunt titij: si istud cōfitebitur actor
actiones illas nō intentabit: qꝛ si sunt ti
tij: ergo non sunt actoris: qꝛ duo insolidū
eiusdē rei domini esse nō possunt. vt.ff.de
acquirē.possess.possideri.§.ex plurimis.
ꝛ.ff.cōmodati l.si vt certo.§.si duobus.
¶ Item dico ꝙ tu sciebas illa aialia vel
illū seruū quē possidebas ad aliū pertine
re: si cōfitebit actor: non poterit dicere ꝙ̄ si
ego sum bone fidei pos volo agere. ¶ Itē
dico istum seruū vel ista aialia pleno iure
ad titiū pertinere: si istud cōfitebit actor:
sequit ꝙ nō possit habere actionē.l.aql.
tanꝙ̄ vsuarius vel fructuarius. ¶ Item
dico ꝙ debitor tuus cuius eo seruus quē
dicis me vulnerasse est soluendo: ꝛ nō ad
huc prescripsit actioni tue: si istud confite
bitur actor nō intentabit.l.aquil. vt credi
tor. ¶ Item dico ꝙ tu transibas ꝑ cam
pū ioculatoriū vbi nos ludebamus quan
do ego percussi te.si cōfitebitur actor: non
ꝓponet.l.aquil.vt.ff.e.l.si obstetrix.in fi
ne. ¶ Item dico ꝙ sum furiosus vel mi
nor.xiiij.annis. ¶ Itē dico ꝙ tu stabas
in via publica ꝛ faciebas tibi tondere ca
pillos tuos quādo ego te vulneraui: si cō
fitebitur actor succumbet. vt.ff.e.l.item
mela.in princi. ¶ Item dico ꝙ seruus il
le quē cōfessus fui me occidisse vel vulne
rasse: ꝙ seruus ille viuit vel sanus est: ꝛ
fuit sine aliqua lesione iā est annus: si istud
confitebitur actor succumbet.vt.ff.e.l.in
de neracius.§.vlti.ꝛ legibus duabus se
quentibus. ¶ Itē dico ꝙ seruus ille non
valuit vltra.x.iam est annus: si istud cōfi
tebitur actor nō aget ex repetitione anni:
quatenus melior fuit. ¶ In hac autem
actione ita cōcipiet libellus. † Libellus. 6
Uobis do.ꝛc.cōqueror ego.R.de.M.ꝙ
panno rubeo fugauit armentū meum: vel
pecora mea iclusit: ꝛ ita fame mortua sūt.
q̄ qdē iā est ānus ꝙ valuerūt.c.vn̄ ꝙ illa
c.mihi prestet ago contra ipm̄: ꝛ ad hoc ꝓ
pono vtilē actionē.l.aquil.vel in factuȝ.
¶ Quod ita recte concipiat libellus ꝓ
batur insti.e.t.§.ceterū. Et hoc quādo dā
num datum est a non corpore in corpus.
Si autē dānum datum sit a nō corpore in
non corpus: vel a corpore in non corpus:
7 concipies ita libellū. † Libellus. Uobis
do.ꝛc.cōqueror ego.R.de.M.qui seruū
meum titiū quē posuerā in cōpedibus sol
uit: ꝛ ita ille seruus aufugit qui valuit.xl.
iam sunt.xxx.dies. vnde ipsa.xl.peto. ꝛ
ad hoc ꝓpono actionem in factum subsi
diariam l.aquil. vel quia annulū meum
vel denarios excussit de manibus meis:
ꝛ deuenerūt in flumine vel in mari: quem
annulum estimo.c.solidos. Unde vt illos
c.solidos det mihi contra ipsum ago: ad
hoc propono actionē in factum subsidia
riam.l.aquil. ¶ Quod his duobus exem
plis recte concipiatur libellus dicit.l.ff.
de pres.ver.l.quia actionum. Oppositio.
¶ Sed videt ꝙ libellus iste sit male con
ceptus. In primis id eniȝ deberet peti qđ
est in obligatione. vt insti. de acti.§.sic
itaqȝ. At in obligatione non est nisi ipsum
factum quod occidisti vel vulnerasti. quo
modo ergo tu petis interesse. Respondeo:
esto quod factum sit in obligatione tamen
interesse potest peti: vt.ff.de re iudi. si qs
ab alio. ꝛ.ff.de verbo. obliga.l.vbi au
tem.§.qui id quod. ꝛ.ff.si certum peta.l.
certi conditio.

¶ Explicit tractatus de ꝓtorijs actionib⁹.

¶ Incipit

¶ Incipit tractatus de interdictis q̄ & ipsa pretoria sunt cum prohemio & summa omnium interdictorum.

1 Interdicta omnia pretoria sunt
2 Interdictis in omnib' sex desiderant.
3 Interdicta omnia personalia sunt
4 Interdictis prius de possessione q̄ de proprietate cognoscit.
5 Annalia q̄ sunt ad agēdum sūt perpetua ad excipiendum.
6 Libelli in interdictis oib' quō formenf.
7 Interdicta vnde dicta sint
8 Religionis causa dignior est.

Ernatanim' aliquātulū pfunda pelagi: & iā p dei gratiam felici nauicula p̄roiaȝ actionū sulcātes littora: ipsaȝ portū te tigim' salutarē: dū eleuatis velis vellem' nauigare ad ciuiles actiōes: q̄ sunt ex legib' introducte. vt. ff. de ori. iur. l. ij. clamauerunt interdicta ex pte alia: cur nos doctor deseris: aut cui nos desolatos relinqs: inuadēt .n. gregem pretoris lupi rapaces † nā

3 & ipsa interdicta oia pretoria sunt. vt insti. de interdictis. in p̄n. nisi .n. de nobis tractaueris: venient simplices & legib' imperiti: & male de nobis cantabunt corā iudicibus: & pponēt: cū nos ignorēt: & nra nomina: nescient formare libellos: vel actiones subijcere legib' cōpetētes. Ideo ego Rof. Beneuētanus: iuris ciuilis pfessor: cōditor pn̄tis opis: ad pfectū & vtilitatē scholariū attendens: q iuste petētib' non est denegandus assensus. vt. ff. de ser. ru. pre. l. atilicin': ideo de eis tractare intendās: exp̄mēdo naturā cuiuslibet interdicti: & q̄liter libelli & cōfessi. in interdictis singulis pponuntur. Unde aūt dicanf iterdicta: & qbus x̄bis pponanf: & cū qua solēnitate: q̄ vel q̄lis sit diuisio interdictoȝ: notaf plene in sūma dn̄i mei in titulo de interdictis. iō hic nō tractabo ad plenū.

2 sed aliqntulū isra tangā. † Sex tn̄ nota: q̄ desideranf in oibus interdictis: quatuor negatiue. Primum q omnia interdicta pretoria sunt, vt insti. de interdictis & in prin. ¶ Secūdum q nullū interdictū infamat. vt. ff. vn̄ vi. l. neq; . ¶ Tertium q nullum interdictū hodie cū solēnitate pponif: sicut nec q̄libet actio: vn̄ oia iterdicta & actiōes dicunf hodie extraordinaria. vt insti. e. t. §. vlt. & insti. de successionibus subla. & de senatuscōsul. claudi. ¶ Quartū q in nullo interdicto habef rō fructuū ante lit. cōt. p̄terq; in interdicto vn̄ vi. vt. ff. e. l. in interdictis. & de vi & vi ar. l. j. §. ex die. ¶ Quintū q nullum interdictū reddit inter nō sibi subiectos. vt. C. e. l. ij. † ¶ Itē tria affirmatiue: q2 oia interdicta psonalia sunt: & tn̄ in re scripta sunt: q2 & dātur ꝯ quēlibet possidente. vt. ff. e. t. l. j. §. penul. ¶ Item in omni interdicto habef rō fructuum post lit. cōtesta. vt. ff. e. l. antepe. ¶ Item loco cuiuslibet interdicti reddif actio in factū vt insti. e. i p̄n. §. vl. & C. de ac. emp. l. vl.

4 † Itē & pōt adijci quartū q p interdicta p̄us cognoscat de possessione q̄ȝ de proprietate. vt. C. eo. tim. l. incerti. & C. quorū bonoȝ. l. vl. & C. q̄rū. leg. l. j. Quidā addūt q̄ntū: q oia iterdicta dentur noraliter: qd̄ falsum est: cū certū sit ea dūtaxat dari noraliter: q̄ ex delictis oriunf. vt. ff. e. l. vl. q̄dam enim interdicta nō oriuntur ex maleficio: vnde cōstat eos male & falsum dixisse. Sed illud quintum est generale in oib' interdictis: † q ea q̄ sunt annalia ad agendum ppetua sunt ad excipiēdum. vt. C. de exce. licet. & ar. ff. de doli

5 excep. l. pure. §. vl. Itē & sextum q illa q̄ annalia sunt. s. de eo q nō peruenit ad violentū: pone q aialia sunt mortua. vinum effusum est ppetuo competunt de eo q ad violentū peruenūt. vt. e. t. l. penul. Hec notat dn̄s me' in fine summe ti. de interdictis in summa. Et ideo in hoc ope illa posui q̄ vtilia sunt & p̄bent noticiam oium interdictoȝ. ¶ Itē illud attēdendū est in oib' interdictis qd̄ multi dicūt: & etiam hodie vidi & audiui iudicantes de facto & pro-

6 ponentes in libellis. † Libellus. Ego talis propono actionem in factum subrogatam in loco interdicti, vnde vi vel vti possidetis. Unde cum iudices vident interdi

ctum vñ vi in libello propositum absol/ uunt reũ ꝓpter ineptam actionẽ dicentes actionẽ in factũ subrogatã in locũ inter/ dicti debere ꝓponi: non aũt ipsum interdi ctum. vt. insti. e. t. §. vl. Mihi tñ videt̃ cõ trariũ ꝛ aduocatos ꝛ iudices: si tales in/ uenero iudeos reputo: ipi enim adherent littere vt iudei. Dico eniꝫ hodie recte ꝛ de iure libellum cõcipi tali modo. Libellus. Ego cõtra talẽ q me expulit de pos. fun/ di talis vnde vt restituat mihi possessionẽ dicti fundi ꝛ omnẽ causam dãni dati: ꝓ/ pono interdictũ vñ vi: ꝛ meli⁹ q̃; si dice/ rem ꝓpono actionẽ in factũ subrogatam in locũ interdicti: vñ vi. Jstud enim esset redire ad ius antiquum ꝟm quod ꝓpone/ bant̃ formule ꝛ solẽnitates ꝟborum. Me/ lius. n. sonat ꝓpono interdictũ vnde vi: q̃; si dicat ꝓpono actionem in factũ sub/ rogatam in locum interdicti vñ vi. Qđ ergo legit̃ insti. de interdictis. §. vlt. non est necesse reddi interdictũ: ꝛ ita ius dĩ si/ ne interdictis atq; si vtilis actio ex eã in/ terdicta reddita fuisset: expone: non est ne cesse reddi interdictũ. s. cũ illa solẽnitate antiq̃ cum qua olim ꝓponebant̃: ꝟm quã solẽnitatem hodie omnia iudicia dicun/ tur extraordinaria. vt dicit lr̃a. j. eo. t. ꝛ se. §. ꝛ dicit. l. insti. de successionibus sub/ latis. Jnterdicta enim nihil aliud erant nisi quedã formata ꝛ solẽnis conceptio ꝟborum. quibus pretor aliquid fieri iube/ bat: aut prohibebat: quod tũc maxime fie bat quando de possessione vel quasi inter aliquos cõtendebat̃. vt insti. e. in princi. sed ꝟm hoc idem erat actio. s. quedã ver/ borũ formula. vt. C. de formulis. ꝛ. C. de edendo. notauit dñs meus in sũma. Rñ. nõ q: illa solẽnis formula interdictorum est inducta a iure ciuili: sed solẽnis formu la interdictoꝝ est inducta a iure pretorio. ¶ Jtẽ ꝛ alia differentia: q: illa ꝟba solẽ nia in actionib⁹ non formãtur in ꝑsonis certis aliquorum. sed generaliter conci/ piebantur in ꝑsonis omniũ. Uerba vero in interdictis quot erãt homines q vole/ bant illa ꝓponere tot eis petẽtibus ꝛ de/ siderãtib⁹ formabãt ꝟboꝝ ↄceptiões: qb⁹ in cãis ↄ̃l uos aduersarios vterent̃: que interdicta vocabant̃ qsi inter duos dicta hoc põt copiosus lector attendere: q: in int̃dictis plerũq; specificabãt̃ spãlia no/ mina ꝑsonaꝝ: facta demõstratiõe ꝑsonaꝝ lꝫ nõ specificent̃ ꝓpria coꝝ noĩa. vt. ff. de tabulis exi. l. j. ꝛ. ff. ne qd in loco pub. fie

7 ri. l. j. ꝛ. ff. de vi. ꝛ vi ar. l. j. † Dicta sunt aũt int̃dicta q̃si int̃ duos dicta: q: int̃ duos dicta reddunt̃: lꝫ qdã dicãt q̃ dicant̃ ab interdicẽdo. i. ꝓhibẽdo. vt insti. e. t. §. sũt. Hodie aũt int̃ interdicta ꝛ actiones nul/ lã puto eẽ dr̃iam. est. eniꝫ int̃dictũ actio ꝑtoria. nã actiõis ꝟbo etiã interdicta ↄti/ nent̃. vt. ff. de act. ꝛ obli. l. actionis ver/ bo. ¶ Et q: de oĩb⁹ int̃dictis dicturi su/ m⁹: ꝑmo de interdictis tractem⁹: q cãm

8 religiõis tuent̃ † q: dignior est causa reli gionis. vt ar. ff. cõia de seruitutib⁹. ꝑ. ca/ ueri. ꝛ ar. C. de sacrosan. eccle. l. sancim⁹. Et iõ tractem⁹ de interdicto de mortuo in ferendo: q: causam religiõis tuet̃: sicut q̃/ dam alia. vt. ff. de interdictis. l. ij. §. j. de qbus postea dicemus dño cõcedente.

¶ Si aliquis vult inferre mortuũ in sepul crũ vel de nouo vult facere sepulcrũ i lo/ cũ suũ ꝛ ab aliquo ꝓhibeat̃: habet inter/ dictũ de mortuo inferẽdo cõtra ipsum.

¶ De interdicto de mortuo inferẽdo. Rub.

1 Jnterdictũ de mortuo inferendo ad hoc vt competat que requirant̃.

2. 3 Positiões actoris ꝛ rei i tali interdicto.

4 Libelli in tali interdicto q̃uo forment̃.

SJ aliq̃s vult sepelire vl' inferre mortu um in sepulcrũ ad qđ sepulcrũ sibi ius cõpetebat inferẽdi mortuũ vl' de nouo velit facere sepulcrũ in locũ suũ purum ꝛ ꝓhibeat̃ ab aliq̃ poterit agi interdicto de mortuo inferẽdo qđ ꝓhibitoriũ est: vl' act. in fa. sub. in locũ illius interdicti. vt insti. d int̃dictis. §. ꝓhibitoria. ꝛ. ff. de int̃ dictis. l. j. ꝛ. ff. de mortuo inferẽdo. l. j. ve/ rũ si fuit ꝓhibit⁹ locũ hꝫ ꝑdictũ int̃dictũ ad interesse: ꝛ hꝫ locũ actio in factũ ad in teresse: vt ꝑ eã tantũ ↄsequat̃ actor: quan tũ interfuit ei⁹ ꝓhibitũ nõ esse: in q̃ cõpu/ tatiõe cadit loci empti ꝑciũ: aut conducti

loci mercede. ¶ Itē ꝛ venit sui loci puri
ficiū: quē quis nisi q2 fuit ꝓhibit⁹ nō fe
cisset. vt. ff. de relig. ꝛ sum. fu. liberū ꝛ. ff.
1 de mortuo infe. l. j. † ¶ Unū ad hoc vt in
terdictū seu p̄dicta actio cōpetat tot sunt
necessaria. In p̄mis ꝙ loc⁹ ille ad quem
volebat inferre mortuū sit suus. vel i quē
habeat ius inferēdi mortuos in sepulcrū
illud. vt. ff. de mortuo inferēdo. l. j. §. hoc
aūt interdicto. ꝛ. §. itē si mihi. Habet aūt
ius inferendi mortuum is cui ius illud le
gatum est. vel is q est de familia testato
ris. vt. C. de relig. ꝛ sump. fu. l. sepulcrū
ꝛ. l. ius. familiarium. ꝛ. l. ius sepulcri.
¶ Secūdo ꝙ si locus sit alienus: qd̄ dn̄i
voluntate immiseris vel immittere deberes
vt. C. de reli. ꝛ sump. fu. l. ij. ¶ Tertiū:
ꝙ volēdo inferre mortuū ꝓhibit⁹ fueris.
vt. ff. de mortuo infe. l. j. q̄ ꝓhibitio hȝ lo
cū siue aliqs te ꝓhibeat in ip̄o loco siue in
ip̄a via. vt in l. p̄dicta. ¶ Unū in hoc in
2 terdicto actor fa. ta. po. † Positio actoris
Ego dico sacro meo ꝙ talis ꝯsanguine⁹
me⁹ tali die decessit. ¶ Itē dico ꝙ dictū
meū cōsanguineū in talē locū volebā se
pelire. ¶ Item dico ꝙ tu me volentē in
ferre ꝓhibuisti. ¶ Itē dico ꝙ loc⁹ ille in
q̄ volebā sepelire me⁹ est vel mihi ius cō
petit inferēdi mortuū: q2 ius illud fuit le
gatū: vl' q2 sum de familia: vel heres illi⁹
qui mortuū poterat inferre. ¶ Itē dico
ꝙ loc⁹ ille licet sit alienus tn̄ ego inferebā
dn̄i volūtate. ¶ Econtra reus fa. ta. po.
3 † Positio rei. Ego dico ꝙ ille q decessit
fuit tibi extrane⁹ ꝛ ignot⁹. ¶ Itē dico ꝙ
libenter vteris mundanis nec pontē fa
cis nec hospitale: nec es cōsuetus sepeli
re mortuos. si ista cōfitebit̄ actor succum
bet. ꝛ hoc cuilibet patet. ¶ Itē dico ꝙ il
le q fuit mortu⁹ fuit tu⁹ inimic⁹. si istud cō
fitebit̄ actor succūbet: q2 nō est verisimile
ꝙ aliquis inimicum suum velit sepelire.
¶ Itē dico ꝙ tu es impius ꝛ sine oi pie
tate vl' aliq̄ opa pietatis. si istud ꝯfitebit̄
actor succūbet: q2 q sepelit maxima pieta
te mouet̄. vt. ff. de relig. ꝛ sump. fu. l. at si
qs. Item dico ꝙ loc⁹ ille vbi volebas in
ferre mortuū me⁹ est. si istud ꝯfitebit̄ actor
succūbet. vt sup̄ dixi. ¶ Itē dico ꝙ ulti⁹
tn̄ te ꝓhibuit. si istud ꝯfitebit̄ actor succū
bet. ¶ In hoc aūt interdicto vel actione
4 concipit̄ ita libellus. † Libellus. Uobis
.d. ꝛc̄. cō. e. R. de. M. q me ꝓhibuit infer
re mortuū in locū talē cui⁹ fines sunt ta
les in quē locū mihi ius cōpetit inferen
di mortuū. vn̄ interesse meū peto: qd̄ esti
mo tn̄. ad istō ꝓpono interdictū de mor.
infe. vel actionē in factū subrogatā in lo
cū illius interdicti. ¶ Qd̄ ita sit formā
dus libell⁹ dic̄. l. ff. de mor. infe. l. j. ꝛ. ff.
de relig. ꝛ. sump. fu. l. liberū. Oppō. Sȝ
nō videt̄ libell⁹ iste bn̄ cōcept⁹. nā istud in
terdictū ꝓhibitoriū ē. vt. ff. de mor. infe.
l. j. ꝛ. ff. de relig. l. liberū. nam ibi dr̄ ꝙ si
sim ꝓhibit⁹: ago vt cesset illa ꝓhibitio. ve
rū si volo al's inferre possū: sȝ ago postea
in factū. Un̄ dicūt qdā cōcipiendū ita li
5 bellum. † Libell⁹ Ago ꝯ talē: ne ꝓhibeat
me inferre: ad istud ꝓpono actionē in fa
ctū subrogatā in locū interdicti de mortu
is inferen. vel ꝓpono interdictū de mor.
infe. Oppō. Si tu opponas eis qūo sta
bit mortu⁹ ne sepeliat̄ donec cognoscat̄
habeat ius ille inferēdi vel nō forte fuit
interim putridū. Respondēt ipsi ꝛ dicūt
ꝙ eodē die vel incōtinēti finiet̄ illud iudi
ciū cū celeritatē desideret vt cā dāni infe
cti. vt. ff. de dāno infe. l. j. verius tn̄ puto
libellū debere cōcipi sicut p̄mo formaui.
Et istud interdictū ad duo cōpetit. s. si vo
lo te ꝓhibere ne ꝓhibeas: ꝛ est ꝓhibito
riū. ꝛ si nō possum petere interesse p̄ illud
interdictū: vt. ff. eo. l. liberū: ꝛ q̄si rō hoc
suadet. qs enīȝ cū sit dolens de morte sui
cōsanguinei iret ad potestatē vt ꝓhiberet
illū ꝓhibentē ꝛ ꝓponeret libellū ꝛ iura
ret de calūnia: possent enīȝ de facili pessi
ma vba oriri ꝛ seminari inter eos. ¶ Itē
tam s̄m eos tollit̄ istud interdictum forte
vno die cū oia interdicta admin⁹ annalia
sunt. vt insti. de ꝑpetuis ꝛ temp. act. ꝛ pre
ter ꝗȝ interdictū de glande legenda: qd̄ fi
nit̄ tertio die. vt. ff. de glan. le. l. j. ꝛ. ij.
¶ Si āt mortuū alio intulisti potes age
re p̄dicto iterdicto: ꝛ cōcipere libellū vt
dictū ē: vel agere in factū. Et tūc ita cōci

6 pico libellū. † Libell⁹. Uobis. d. rc. con. c. R. de. M. qui me ꝓhibuit inferre mortuū in locū talē: in q̊ mihi erat ius inferēdi. Uñ ꝓpter illam ꝓhibitionē intuli in aliū locū puꝝ vel conduxi ꝓ tanto precio .s.x. qd̓ interesse dicti loci estimo. xx. q̄ pete actione in factū. Q̄d ita recte cōcipiatur libellus dicit. l. ff. de relig. l. liberum. alias si quis liberum.

¶ Si aliquis vult edificare sepulcrum ad qd̓ edificandū sibi ius ꝯpetebat ꝛ ab aliquo ꝓhibeatur habet contra eū interdictum de sepulcro edificando.

¶ De interdicto de sepulcro edificādo Ru.

1 Interdictū de sepulcro edificādo ad hoc vt ꝓcedat: que erigentur.

2 .3 Positiones actoris ꝛ rei ī tali intᷣdicto.

4 Libell⁹ ī tali interdicto quō concipiatᷣ.

Est ꝛ aliud interdictū qd̓ vocatᷣ de sepulcro edificādo: qd̓ ē ꝓhibitoriū ꝛ cā religionis competit. si enim aliquis volebat edificare sepulcrū ad qd̓ ius sibi cōpetebat: ꝛ tu eū ꝓhibeas edificare habet locum interdictum de sepulcro edificando. vt. ff. de mor. infe. l. j. §. pretor ait.

1 † ¶ Uñ ad hoc vt competat istud interdictū tot sūt necessaria. ¶ In primis ꝙ aliqs possit edificare de iure. i. ꝙ habeat ius edificandi: forte quia ita ꝯuenit p stipulationē in loci traditione. vt. ff. de relig. ꝛ sump. fu. l. ꝙ si locus. ¶ Scd̓m ꝙ aliqs edificaret vel edificare vellet: puta cōgregabat materiam opi necessariā: vel homines necessarios opi. vt. ff. de mor. infe. l. j. §. ꝓtor ait. ꝛ. §. edificare. vel etiā purgabat locū in q̊ vellet edificare ꝛ ali⁹ eū impediuit. vt ar. ff. de noui opis nun. l. stip. §. op⁹. ꝛ ar. ff. de pollicit. l. j. §. cepisse. ¶ Tertiū. s. ꝙ aliqs te ꝓhibuerit: vt in legib⁹ ꝓdictis. ¶ Quartū ꝙ sepulcrū nō sit factū sed faciendū: al's nō hꝫ locū. vt. ff. de mor. infe. l. si ꝓprias. nā tunc hꝫ locum interdictum qd̓ vi aut clam. vt in. l. predicta si proprias. ¶ Unde in hoc

2 interdicto ac. fa. ta. po. † Positio ac. Ego dico ꝙ volebam edificare sepulcrum in tali loco. ¶ Item dico ꝙ in eo loco habebam ius edificādi. ¶ Itē dico ꝙ cōgregabā ibi lapides ꝛ harenam ꝛ calcē: vt ibi edificarē: vel locū purgabā. ¶ Itē dico ꝙ tu me ꝓhibuisti volentem edificare.

3 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. ¶ Ego dico ꝙ tu volebas ibi edificare domū. si istud cōfitebitᷣ actor succūbet: qꝛ nō hꝫ locū interdictū qꝛ ꝯpetit tm̄ ꝓpter sepulcrū: sicut supra dictū est. ¶ Itē dico ꝙ tu materiā illā quā cōgregabas faciebas ꝯgregare ad vtilitatē tuā. si istud cōfitebitᷣ actor succumbet: qꝛ nō interest sua. ¶ Itē dico ꝙ loc⁹ ille in q̊ volebas edificare ē meus: si istud ꝯfitebitᷣ actor succūbet: qꝛ potuit de iure ꝓhibere. vt. ff. ad. l. aql. l. quēadmodū. §. si ꝓrectū. ¶ Itē dico ꝙ titius te ꝓhibuit. si istud cōfitebitᷣ actor succumbet: qꝛ de violētia illata ab alio ꝯ me agere ñ posset: cū pena tm̄ suos teneat auctores vt. C. de penis. l. sancimus. ¶ In hͦ āt interdicto ita cōcipitᷣ li-

4 bel. † Libellus. Uobis. do. rē. cō. c. R. de. M. q ꝓhibet me volentē edificare sepulcrū in loco tali cuius fines sunt tales: ī q̊ loco ē mihi ius edificādi sepulcrū ꝛ mortuū inferēdi. vnde ne ipse me īpediat ī futurū ago ꝯ ipm̄: ꝛ ad hͦ ꝓpono act. in factū subrogatā in locū interdicti de sepulcro edificando vel ipm̄ iterdictū. ¶ Q̄d ita recte ꝯcipiatᷣ libell⁹ dr̄ in. l. ff. de mor. infe. l. j. §. pretor. ꝛ legib⁹ sequentib⁹. Oppositio. Sꝫ videtᷣ ꝙ libellus nō sit bñ cōcept⁹. nā si agitᷣ ꝙ nō dēat ꝓhibere eū in futuꝝ. hoc stare nō pōt. nā de his q̄ futura sūt iudiciū eē nō potest. vt. ff. de iudi. l. nō quēadmodū. ꝛ qꝛ ñ ꝑtinet ad iudicis officiū tract⁹ futuri tp̄is. vt. ff. de vsur. l. j. Rñor ꝙ nō de futuro est iudiciū sꝫ de ꝓsenti. violentia enim ꝓsens erat q̄ inferebatur vñ de illo ꝓsenti agitᷣ ꝙ remoueatᷣ ꝛ ꝙ in futuꝝ etiā ꝓhibeatᷣ: ne necesse habeat singulis annis litem cōtestari. vt ar. ff. ad. l. aquil. l. in lege aquilia si deletū. ꝛ ar. C. de ꝓscrip. xxx. anñ. l. male. ꝛ. ff. si seruitus ven. l. egi.

¶ Si aliqs immittat aliquid in loco sacro tenetur interdicto ne quid in loco sacro fiat: immitatur ve.

¶ De interdicto ne qd in loco sacro fiat immitatur ve. Rubrica.

1 Interdictū: ne quid in loco sacro fiat: ad hoc vt veniat: que requirant.
2.3 Positiones actoris & rei tali interdicto
4.5 Libelli i tali intᵉdicto quō fiant.

SI aliqs edificat vel aliqd imittit in loco sacro locū h₃ interdictū: ne q d i loco sacro fiat imittatur ve. vt. ff. e. t l. j. in pn.
1 † Unū ad hoc vt istud interdictū locū habeat tot sūt necessaria. ¶ In pmis q locus ille sit sacer. vt. ff. e. l. j. dr āt locᵘ sacer q rite p pōtifices deo cōsecratᵘ est vt. ff. de rer diuisione. l. sacra. ¶ Scdm q illud qd ponit ptineat ad incōmodū vl ad deformitatē: nō ad ornatū. vt. ff. e. l. j. §. intᵉdictū. ¶ Unū i hoc iterdicto ac. fa. ta.
2 posi. † Positio act. Ego dico q locᵘ ille q ē ita cōfinatus ē sacer. si cōfitebit reᵘ bn erit: sin aūt negauerit dicat dn̄s eps cōsecrauit illū locū vel dedicauit in honorem sci Jacobi. ¶ Itē dico q tu edificasti vel imittere vis ibi in loco illo res tuas: vel cornices in parietibᵘ domᵘ illius sacre. ¶ Itē dico q p ea q̄ imittere vis locᵘ ille turpis apparet. Ecōtra reus fa. ta. po.
3 † Positio rei. Ego dico q locus ille cuius cōfines sunt tales est locᵘ puatus. si istud cōfitebit actor succūbet. qr ex q̄ ē priuatus nō pōt esse sacer. cū de loco puato fiat sacer. Itē dico q titius immisit vl immittere voluit. si istud confitebit actor absoluet reus: qr ppter factū tuū ipe cōueniri nō pōt. ¶ Itē dico q illud qd imissuz ē vl immitti dr ad ornatū loci illiᵘ spectat. si cōfitebit actor absoluet reus. vt. ff. e. l. j. §. j. ¶ In hoc āt intᵉdicto cōcipiat
4 ita libellᵘ † Libellus. Uob. d. rē. cō. e. R. de. M. q vult immittere in loco tali sacro cuiᵘ fines sūt tales: pp quā imissionē locᵘ ille turpis & deformis apparet. vn̄ ne immittat vl immitti faciat: peto ipm phiberi. ad hoc ppono actionē in factū subrogatā in locū intᵉdicti: ne qd fiat in loco sacro imittat ve vl ipm intᵉdictū. ¶ Qd ita rcē cōcipiat libellus dt. l. ff. eo. t. l. j. & ita cōcipit libellus. si aliqs vult imponere vl mittere aliqd. si āt ē immissuz aliqd facta. positionē: qr immisisti vt in lr̄a ponit .s. Si. āt vis facere pmas positiones facias vt interliniatum seu declaratum est. ¶ Scdo āt mō cōcipiet ita libellᵘ.
5 † Libellᵘ. Uob. d. rē. cō. e. R. d. M. q immisit in loco tali sacro: cuiᵘ fines sūt tales: pp quā immissionē locᵘ ille turpis deformatᵘ appet: vn̄ vt illud qd immisit remoueat ago cō ipm: ad hoc ppono intᵉdictū: ne qd in loco sacro fiat immittatur ve: vel actionē in factū subrogatā in locū pdicti interdicti. Qd ita recte cōcipiat libellᵘ dt. l. ff. ne qd in loco pub. l. ij. §. locor. & l. illa n̄ ē posita in titulo: ne qd in loco sacro. & sic vtilius mihi fuit visuz ponere istud sub hoc intᵉdicto: vt si aliq sit immissū vt tollat. cū p idē intᵉdictū vtrūq₃ fiat: qr phibitoriū ē: vt nō immittat: & ē restitutoriū vt si aliquid fuerit immissū qd tollat: l₃ dn̄s Jo. in sua arbore posuerit sepatim & sub alia rubrica. vn̄ dat intelligere q sint duo interdicta: immo potius credo vnū: l₃ sit ex pma pte phibitoriū: ex secūda restitu. Jura tn̄ velle vident q duo sint: qr in diuersis titulis & separati ponunt: vt supra dixi. Oppō. S₃ videt q in vtroq₃ mō fm q cōcipit lib. q nō possit apponē tē pponi: certū est q loca sacra in bonis sunt nullius: vn̄ nec possideri possunt nec seruitutes recipiunt. vt. ff. de rei ven. l. in rem actio. §. loca. & ff. cōia de serui. l. caueri. quō ergo pōt aliqs pdicta interdicta pponere: cū interdicta cōpetāt rōne interesse. vt. ff. de intᵉdictis. & ad puatas cās nō ad publica cōmoda. vt. ff. de iniuriis. l. sane. Rn̄o: pdicta pponi possunt a platis ecclesiar. illi eni₃ cū possint vēdicare loca pdicta. vt. C. de sacrosāctis eccle. l. sancimᵘ: merito ēt interdictū poterūt intētare. Qd enī tu obijcis interdicta cōpetūt ad interesse. Rn̄o: ver ē: & istd ad interesse cōpetit. vn̄ interest plati q locᵘ ille nō deformet ppter illud qd immitti debuit vel immissū ē: immo dico q qlib₃ pᵖuatᵘ agere pōt & pponer pdicta intᵉdicta. Omniū. n. interest q fiāt oratoria vbi possint pcōres deū p peccatis suis orare. vt in auc. vt l ceat matri & auie. col. viij. §.

qr vero ita cõperiũ ẽ: ⁊ ita oẽs pñt interdicta ꝓponere. qđ aũt dicis ꝙ interdicta pertinent ad cãs priuatas. Rñ: verũ est q̃dam: nõ tñ oĩa. vt ff. de interdictis. l. j.

¶ Si aliqs ponat aliqd in via publica vel loco publico vel edificat vel immittit tenetur interdicto: ne quid in loco publico.

¶ De iterdicto ne qđ in loco publi. fiat. Ru.

1 Interdictũ ne qđ in loco publico fiat: ad hoc vt cõpetat que requirantur.

2. 3 Positiões actoris ⁊ rei i tali interdicto:

4. 5 Libelli in tali iterdicto qũo ocipiant:

F Requẽtius cõtingit ꝙ aliqs i via publica vel i itinere publico aliqd edificat vł imittit. idõ iterdictũ ꝓditũ ẽ ne qđ fiat i loco publico vel via: vel itinere publ. co. ⁊ si factũ fuerit qđ tollat. ⁊ sic est istu | interdictũ: vt supra dixi: ex prima parte ꝓhibitoriũ: ex scđa re|titutoriũ. vt. ff. eo. t. l. ij. i pñ. ⁊. §. hoc interdictũ. ⁊. § ꝑto: ait. vel sicut visũ fuit dño Jo. ⁊ vr hoc ex. l. ꝓbari: duo sũt iterdicta. vnũ ꝓhibitoriũ ne fiat. aliud restitutoriũ si factũ fuerit vt tollat. Ego tñ cã melioris itellectus i vno trado notitiã vtriusq₃ ⁊ etiã in libello: cũ

1 ex eadẽ cã vtrũq₃ operat. † ¶ Vñ ad hoc vt ista iterdicta dent tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ via illa vel locus ille sit publicus: nõ ꝑuatus vel vicinal. Qualr aũt via vel locus dicat publicus vł ꝑuat⁹ vel vicinal: dic vt. ff. e. l. ꝑto: ait §. publici. ⁊. §. viaꝝ. ⁊. §. vicinales. ¶ Scđm ꝙ ponat aliq | i loco illo. vt ex lra illi⁹ legis colligit. ¶ Tertiũ ꝙ nõ sit appositũ de licent a ꝑncipis. ¶ Quartũ ꝙ si est positũ cũ licẽtia principis oditio alteri⁹ fiat deterior. vt. ff. e. t. l. ꝑto: ait. §. merito. ⁊. si qs a pricipe. ¶ Quitũ ꝙ ille q agit hoc iterdicto nõ hẽat edificatũ i publico: alio qn nõ ag. t. vt. ff. e. l. ꝑto:. §. idẽ ait. ¶ Sextũ: ꝙ illud qđ positũ ẽ vel stati noceat vel nocere in antea possit. vt. ff. e. l. ꝑto:. §. deinde ait ꝑto:. ¶ Septimum ꝙ ad hoc vt tollat necẽ est vt nõ sit edificiũ alioqn si domus sit nõ tollet: ne ruine vrbs deformet: nõ tollet dico nisi public⁹ vsus impediat. vt. ff. e. l. ꝑto:. §. si qs nemine. ¶ Itẽ nõ tollet ꝑ interdictũ: tollet tñ ꝑ offiṁ iudicis. vt i dicto. §. si qs nemine. ⁊. l. vlti. adeo ꝙ nec etiã pontẽ l₃ qdẽ facere supra viã. vt. ff. e. l. ꝑto:. §. dci|e tractatũ. ⁊. ff. de fluminib⁹. l. vl. q: celũ. i. aer. qđ. ẽ. solũ est liberũ esse d₃. vt. ff. de serui. l. vl. §. ij. ¶ Octauũ ꝙ locus public⁹ fiat deterior: ⁊ tũc locũ h₃ iterdictũ directum: Ceterũ si icõmodet locus priuatus alteri⁹ locũ h₃ vtile. vt. ff. e. l. ꝑto:. §. cũ qdã. ⁊. §. merito i fi. ¶ Nonũ q: sufficit quãtũ ad hoc vt iterdictũ locũ hẽat siue ip|e posuit siue positũ ab alio h₃. vt. ff. e. l. ꝑto: §. hoc iterdicto. ¶ Vñ i hoc iterdicto ac. fa. ta po. sine

2 ꝯfessiões. † Pō ac. Ego dico ꝙ locus ille cuius fines sũt tales ẽ public⁹. ¶ Itẽ dico ꝙ tu aliqd imisisti vel vis imittere tua auc|te sine licẽtia ꝑncipis. ¶ Itẽ dico ꝙ l₃ ip|ato: tibi cõcesserit ita edificare vł immittere i publico ꝑ talẽ imisiionẽ icõmodat vsus alterius de iure agit ⁊ ꝑuato ⁊ publico noie adeo ꝙ si ꝑuato noie agit potest dare ꝓcuratorẽ vtil: l₃ sec⁹ si agat pu. noie. vt. ff. đ ꝓcur. l. l₃. ¶ Itẽ dico ꝙ ego q ago hoc iterdicto oi careo edificio posito i loco publico. ¶ Itẽ dico ꝙ illud qđ posuisti vł vis ponere nocet loco pub. vel nocere põt i ãtea. ¶ Itẽ dico ꝙ illud qđ posuisti vł vis iponere ẽ aliud q̃₃ domus. ¶ Itẽ dico ꝙ dom' illa quã edificasti in pub. nocet multũ loco publico. ¶ Itẽ dico ꝙ tu ẽ. locũ publicum pótem posuisti. ¶ Itẽ dico ꝙ opus factũ in loco pub. tu posides. ¶ Itẽ dico ꝙ ꝑ tuũ op⁹ fecisti i loco pub. lumẽ qđ habebam a publico tu mihi abstulisti. Oppõ. S₃ oppõ|o ꝙ ista ꝯfesiio nõ sit recipienda q̃si sit mihi licitũ auferre tibi lumẽ. vt. ff. de dã. ĩfe. l. ꝑcul. Rñ: licitũ ẽ tibi mihi auferre lumẽ quod hẽbã a loco ꝑuato q mihi seruitutẽ nõ debebat: vñ potes altius edificare ⁊ lumen meũ obscurare. vt. C. đ serui. l. alti⁹. ⁊. ff. de ser. vr. ꝑ. l. binaꝝ. ¶ Ecõtra re⁹ fa. ta.

3 po. † Pō rei. Ego dico ꝙ via illa vel loc⁹ ille ẽ vicinalis vel priuatus. si illud constebit actor succũbet. q: sequit ꝙ non sit locus ille publicus. ¶ Itẽ dico ꝙ illud qđ posui vel ponere volo feci cuꝫ auc|ta tẽ

principio: ꝛ ecce priuilegiū. ¶ Itē dico ꝙ illud qđ posui vel ponere volo cū priuilegio principis ē sine incōmodo alicui⁹. ¶ Itē dico ꝙ tu q ꝓponis istud īterdictū habes edificatū in loco pub. ¶ Item dico ꝙ illud qđ volo iponere vel iposui ē sine icōmodo loci pub. ¶ Itē dico ꝙ illđ qđ edificaui ē dem⁹ ꝛ sine incōmodo alicuius loci publici. ¶ Itē dico ꝙ opus p̄dictū desij possidere sine culpa vel dolo. ¶ Itē dico ꝙ lumē tuū qđ ꝑ edificiū obscuraui hēbas a loco meo ꝑuato. In hoc
4 aūt interdicto cōcipiaꝛ ita lib. † Libell⁹. Uobis. d. ꝛc. cō. e. R. de. M. q vult ponere vel iposui i loco pub. cuius tales sunt fines: tale qd ꝑ qđ locus pub. deterioraꝛ ꝛ deformaꝛ: puta faciēdo pōtē. vñ ipm ꝓhiberi peto ne ponat. Uel si posuit dicas i libello: vñ vt positum tollat ago ꝯ ipm. ꝛ ad hoc ꝓpono actionē. i factū subrogatā in locū interdicti: ne qd fiat in loco pub. ꝛ si fuerit factū qđ tollaꝛ vel etiā ipm interdictū. Caue tñ ꝙ qñ vis agere qđ ꝓhibeatur ne ponat: ꝓponit in libello actionē in factū subrogatā i locū iterdicti: ne qd in loco pub. fiat. vel ipm iterdictū: q: tūc ꝓhibitoriū est ne fiat. Si aūt vis agere vt illud qđ positū est tollatur: dicas: ꝓpono actionē i factū subrogatā i locū iterdicti. vt si aliqd fiat i loco pub. qđ restituatur: vł ipz iterdictū qđ ē restitutoriū. ¶ Qđ ita recte ꝯcipiaꝛ lib. dicit. l. ff. e. l. ij. §. j. ꝛ §. hoc iterdictū. ꝛ. §. p̄tor ait. ¶ Si aūt ꝑ illud qđ factū ē in loco pub. ꝓpria tua ledaꝛ vtilitas: puta q: lumina obscuranꝛ
5 cōcipies ita lib. † Uobis. d. ꝛc. cō. e. R. de M. q ta e qd vult ponere vel ponit i loco pub. puta pōtē cuius fines sunt tales: per qđ lumina mea obscuranꝛ: vñ qđ ne fiat ago ꝯ ipm: vel si fecit dicas: ago ꝙ remoueat: ad hoc ꝓpono vtile iterdictū: ne qd fiat i loco pub. ꝛ si factū fuerit ꝙ remoueatur: vel actionē i factū subrogatā i locum illoꝝ iterdictoꝝ. Oppō. Sed vř ꝙ vltio casu nō posit de iure agi. nā lumina tua possum obscurare. vt. C. de seruit. l. alti⁹. ꝛ. ff. de serui. p̄ si bonaꝝ. Rñō: lumē quod habeo a tuo loco priuato possum obscurare: cū seruitutē nō debeā. vt. ll. p̄dictis. at si habeo a loco pub. lumē: secus. vt. ff. de dā. ifc. fluminum. §. vl. ꝛ. l. ꝓcul. sicut supius dixi. Oppō. Sz qrit q: nō vř ꝙ aliquo mō locū habeat istud itei dictū. nā licitū est cuilibet edificare ꝛ ponere i loco pub. ff. de acqui. re. do. l. statua. Uez ē qñ ponunꝛ statue. s. nō in loco pub. vel si fuerūt in loco pub. posite: nō impediebaꝛ locus publicus: vnde quod ponitur nō remouebitur sicut supra dictum est.
¶ Si aliquis in flumine pub. vel ripa ipsi⁹ ponat aliquid teneꝛ interdicto: ne quid in flumine publ. vel ripa eius ponatur.

¶ De interdicto: ne quid in flumine publ. vel ripa eius ponatur.

1 Interdictum: ne qd in flumine publico ad hoc vt ꝓcedat: que requirantur.
2 Flumen publicum quod dicatur.
3.4 Positiōes actoris ꝛ rei i tali interdicto:
5.6 Edificat si qsp. ā in flumē publicū: ita ꝙ nō sit factū deterius ad nauigādū: vel nō fluat alr q̄z in estate priori: sed ꝑ illud edificium alicuius molendinū impedit: quo iure cōtra illū agi poterit.
7 Libelli i tali iterdicto quō formari dēant.

Contingit sepius ꝙ aliqd vult inmitti ab aliq̄ i flumie publico vel ripa ipsi⁹. Itē cōtingat ꝙ etiā aliqd in flumine vł ripa eius im tiit seu aliqui imittunt: ideo prodita sunt duo iterdicta: qꝝ vnū est ꝓhibitoriū. s. ne qd fiat i flumine pub. vł ripa eius. Aliud restitutoriū. s qđ si factū fuerit restituaꝛ vel tollaꝛ. Probāꝛ hec. ff e. l. j. in p̄n. ꝛ. §. deinde ait p̄tor. ꝛ. ff. de flu.
1 l. j. † ¶ Uñ ad hoc vt ista interdicta competāt tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ flumē illud sit publi. vt. ff. e. l. j in p̄n. flumē āt publicū a riuo magnitudine sua secerniꝛ. vt. ff. đ flu. l. j. §. flumē. ¶ Scđm ꝙ aliqd debeat poni vł ponaꝛ in flumine publico vel ripa ipsi⁹. vt ex. ll. p̄dictis. ¶ Tertiū ꝙ tale sit illud qđ poniꝛ ꝑꝑ ꝙ flumē nō sit nauigabile. vt. ff. de flu. l. j. in p̄n. Et scđm hoc. ¶ Quartū ē necessariū ꝙ flumē illud sit magnū ita ꝙ sit nauigabile vt ex verbis p̄torijs apparet. vt in. l.

p̄dicta ⁊ etiā in rub. ¶ Quītū exigit͂ q̄ p illud factū flumē illud fluat mō aliter q̄3 fluxerit i p̄iori estate. vt. ff. ne qd in flumine pub. l. j. in p̄n. ⁊ in ipsa rub. Hec est. n. dr̄: a iter alias rubricas q̄ p̄ma de fluminib⁹ h3 locū ne aliqd fiat i fluminibus publicis vl̄ ripa ipoȝ q̄ pei⁹ possit nauigari. vt dicit rub. ⁊ dicūt xba p̄torie posita. ff. de flu. l. j. in p̄n. ⁊ h3 locū qd̄ si aliqd factū fuerit qd̄ tollat͂. vt. ff. de flu. l. j. §. deīde ait p̄tor. scd̄a rubrica ne qd fiat i loco pub. ripa ve ei⁹ q̄ alr̄ aq̄ fluat q̄3 p̄ori estate. vt. ff. ne qd in flumie pub. l. j. i p̄n. ⁊ locū h3 vt si aliqd factū fuerit qd̄ tollat͂. vt ff. ne qd in flu. pub. l. j. § deide. nec faciās

2 vi i xbo qd̄ dr̄ publicū. † Questio. Quia quereret aliquis qd̄ flumē eēt publicum. R̄n̄o: oia flumina publica sunt. vt isti. d̄ rerū diui ⁊. ff. de reȝ diui. l. i. s3 ita sūt p̄hēnia. vt. ff. de fluminibus. l. j. §. fluminum. ¶ Vn̄ sextū exigit͂ pp ista interdicta. s. q̄ flumē sit p̄hēne. Si āt nō sit p̄hēne s3 p̄uatū p̄ eo iterdictū istd̄ nō cpetit. vt. ff. e. l. j. §. h̄ iterdictū. p̄hēne āt flumē dr̄ qd̄ semp fluit vl̄ currit i hyeme ⁊ i estate. vt. ff. e. l. j. §. p̄hēne. ¶ Septimū ē necariū q̄ aliqd fiat i illo flumine pub. nō aūt vt aliqd fiat in veteri alueo: vel etiā in isula nata i medio fluminis: q̄ tūc nō h3 locū interdictū. vt. ff. e. l. j. §. si isulā. ¶ Octauū q̄ illud vel tale qd fiat pp qd̄ flumē fiat deteri⁹ q̄ pei⁹ possit nauigari. ⁊ si fiat i ipo flu. vel ripa. si āt in alijs flumib⁹ fiat q̄ nauigari nō p̄nt nō h3 locū iterdictū directū s3 vtile. ff. e. l. j. §. in flumib⁹: al's si i mari. ¶ Itē si fiat i mari locū h3 silr̄ directū interdictū. si āt i alijs flumib⁹ q̄ nauigari n̄ p̄nt locū h3 vtile. vt. ff. e. l. j. §. si i mari. ⁊ §. sed si in flumine. ¶ Nonū q̄ siue tu feceris siue ali⁹ ⁊ tu possideas sufficit. vt. ff. e. l. j. §. vl. ¶ Qualr̄ āt dicat͂ ipediri locus q̄ min⁹ nauiget͂ dicit. l. ff. e. l. j. §. p̄tor.

3 Vn̄ i his iterdictis ac. fa. ta. po. † Pō ac. Ego dico q̄ flumē cuius tale est nomē est publicū. ¶ Itē dico q̄ tu vis ponere vel posuisti i illo flumine vel ripa ei⁹ tale qd. ¶ Itē dico q̄ pp illud qd̄ imposuisti flumē nō ē nauigabile: vl̄ alr̄ fluit q̄3 fluxerit in p̄ori estate. ¶ Itē dico q̄ p illud flumē naues trāseūt. ¶ Itē dico q̄ illud flumē p̄hēne ē. i. cōtinue currit seu fluit ⁊ hyeme ⁊ i estate. ¶ Itē dico q̄ illud qd̄ posuisti posuisti in illo flumine. vel sic dico q̄ illd̄ qd̄ tu posuisti in illo flumine facit flumen innauigabile. vel fluxum fluminis a consueto more fluēdi auertebat. ¶ Itē dico q̄ locū illū factum in flumine tu possideas

4 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ flumē qd̄ dicis flumē ē riu⁹. ¶ Itē dico q̄ illud qd̄ posui posui extra flumē ⁊ ei⁹ ripā. vel sic illud qd̄ posui nō facit flumē inauigabile. vel dico q̄ flumē illud in q̄ posui est sine nauigio. ¶ Itē dico q̄ p illud qd̄ iposui vsus nauigij est ita bonus sicut ⁊ primo: ⁊ ita nūc p̄nt naues ita trāsire sic̄ ⁊ an̄. ¶ Itē dico q̄ flumē illud ita currit mō sicut ⁊ in p̄iori estate. ¶ Itē dico q̄ flumē h3 modicā aquam. ¶ Itē dico q̄ illd̄ qd̄ fuit positū nec possideo nec dolo desij possidere. P3 ḡ p ea q̄ dicta sunt: q̄ tūc locū hn̄t interdicta qn̄ flumē ē nauigabile ⁊ vsus nauigij ipedit͂ ⁊ vl̄ qn̄ alr̄ fluit q̄3 p̄ori estate fluxerat. Vez si aliqd fiat i flumie sic sepe ɔtingit. pp qd̄ forte molēdinū alteri⁹ istagnat͂: vtȝ hoc liceat: qd̄ ē sabbatina. ⁊ credo scd̄m iterdictū locū hr̄e vtilr̄. ¶ In his āt iterdictis

5 ɔcipit͂ ita lib. † Libell⁹. Vob. d. ⁊c̄. cō. e. R. d. M. q tale qd posuit i flumie tali pp qd̄ flumē nō est nauigabile: vel pp illud p̄ flumiū nauigari nō pōt. vnde q̄ remoueat ago ɔ̄ ipm. vl̄ si nōdū posuit s3 vult ponere dicas ita i lib. q vlt ponere vn̄ peto ip3 p̄hiberi: ad hoc p̄pono iterdictū de fluminib⁹. ⁊ ne qd i flumie pub. fiat ripa ve ei⁹ q̄ pei⁹ nauiget͂: vel actionē i factū subrogatā i locū illi⁹ iterdicti. Q. d̄ ita recte ɔcipiat͂ lib. dic̄. l. ff. d̄ flumib⁹. l. j. i p̄n. ⁊. §. deide ait p̄tor. Si āt vis agere ex alio iterdicto. s. ne qd fiat i flu. pu. ɔcipies ita lib.

6 † Libell⁹. Vob. d. ⁊c̄. cō. e. R. de. M. q in flu. pu. tale qd posuit q̄ flu. illd̄ alr̄ fluit q̄3 fluxerat i p̄ori estate. vn̄ vt remoueat ɔ̄ ip3 ago: vl̄ si vult ponere: dicas: ago ɔ̄ ipm ne ponat. ad hoc p̄pono iterdictū: ne qd i flu. publico fiat q̄ alr̄ fluat q̄3 fluxit i p̄ori.

estate:vel actionē i factū subrogatā i locū ipsi⁹ iterdicti. Qd ita recte cōcipiatur lib. dic.l.ff.ne qd i flu.pu.l.j.i pn. ꝛ ff deide
7 †Qd. Sꝫ illud q̄rit si aliqs edificat in flu.pu.ita ꝙ nō sit factū deteri⁹ ad nauigādū vel nō fluat alr̄ q̄ꝫ i priori e.tate:sed p illud edificiū:tuū forte molēdinū ipedit: q̄ iure poteris agere ꝯ illū. hec qō ē sabbatina:i qōnibus dn̄i pi.credo tn̄ ꝙ possit agi ꝯ illū q tale qd facit in flu. pu. pp qd ipedit cursus molēdini mei. Nā si aliqs īpetret a pncipe vt i loco pub.edificet: vr̄ cōcessū puilegiū vt edificet sine icōmodo alicui⁹. vt.ff.ne qd i loco pu.l.ij.§.si qs a pncipe:ita demū dēs vti iure tuo vel iure tibi cōcesso:ꝙ nō officias alieno. vt.ff.d aq̄ plu.ar.l.j.§.de eo ope. ℭ Vn̄ ita ꝯcipies lib. †Libell⁹. Uobis.d.ꝛc.cō.e.R.d
8 M.q iniuste tale op⁹ vult facere vel imittere:vel fecit vel imisit in flumie tali. pp qd dānū mihi infert:q: molēdinū meū n̄ ita currit nec ita fluit sic̄ ꝯsueuerat: vn̄ ne ponat vel mittat:vl̄ si posuit dicas: ꝙ remoueat:ago ꝯ ipm:ꝛ ad hoc ppono vtile iterdictū:ne qd fiat i flu.pu. vel ripa ei⁹ q̄ alr̄ fluat q̄ꝫ i priori estate.ꝛ si fcm̄ fuerit ꝙ restituat:vel actionē i fcm̄ subrogatā i locū illi⁹ iterdicti. Qd ita recte ꝯcipiat lib. dicit.l.ff.ne qd i fl.pu.l.j.§.deide. Quare dico vtile iterdictū:iō credo q: directū interdictū:ne qd in flu.pu.locū hꝫ qn̄ qs agit de pu.vez de puato cōmodo locū hꝫ vtile:q: qn̄ v̄ba deficiūt snīa locū habet. ℭ In pmis.n.libellis agit qn̄ de pu.qs vult agere cum interdicta illa sint pub. dicit.l.ff.de iterdictis.l.j.§.publice. Oppositio. Sꝫ opponit ꝙ lib.iste sit male cōcept⁹:nec aliq̄ mō possit agi.si.n.istud iterdictū ē pub.vt dictū ē:qūo agit iste de priuato dano. Rn̄o: bn̄ vt dicit.l.ff.de pen.l.lꝫ.§.j.ꝛ sic̄ i supiori dicto notaui. ℭ Itē opponit:q: vr̄ ꝙ aliqs licite possit facere vel imittere in flu.pub.ꝛ si pstet ipedimētū tuo molendino:nā possum cōpertre al's apire venas i puteo meo etsi me siccent vene putei nullo mō ages ꝯ me. vt.ff. de sse.l.fluminū.§.vl.ꝛ.l.penl. Rn̄o. leges ille nō obstāt:q: loquūt qn̄ aliqs imittit in suo loco q est priuatus:at si i pu.fecis: vt.ff.ne quid in loco pub.l.ij.§.dānū vel alr̄. Refert:vtrū immittā in tuo vel pub. ꝛ tunc non possum:aut in meo ꝛ tūc mihi licet vt dictum est.

ℭ Si aliqs ꝯducit prediū vl̄ domū a fisco. vel a repub.alicuius ciuitatis ꝛ cōductor impedit re cōducta frui: hꝫ cōtra impedietē interdictū de loco publico fruēdo.

ℭ De iterdicto de loco publico fruēdo. Ru.

1 Interdictum de loco publico fruēdo: ad hoc vt exigat: quot necessaria sint.

2.3 Positiones actoris ꝛ rei i tali iterdicto.

4 Libellus in tali interdicto qūo formet.

Quia sepe vectigalia publica locant: ꝛ cōnductores in illis vectigalib⁹ inquietant:iō est pditū iterdictū de loco pub.fruēdo:q̄ iterdicto ꝓhibet ne aliq cōductores illos ꝓhibeat q̄ min⁹ pos-
1 sint vti fru. † ℭ Ad hoc ꝙ istud iterdictū locū hēat tot sūt necessaria. ℭ In pmis ꝙ res illa q̄ dat in locatiōe sit publica.i. reipub.cuiuscūqꝫ ciuitatis. vt ar.ff.si ag. vec.vel emp.pe.l.j.ij.ꝛ.iij. vt.j.notabit. ℭ Scdꝫ ꝙ pēsio soluat:aliogn ē locatio nulla sine precio. vt.ff.locati ꝛ con.l.ij. ℭ Tertiū ꝙ ille q ꝓhibet vtat fm̄.l.locatiōis.aliogn si ꝯ.l.vel vltra legē locatiōis vellet vti:posset ꝓhiberi.vt.ff.e.l.j. i fi. ℭ Quartū fm̄.d.meū ꝙ ille q ꝯduxerit ꝯduxit id ad modicū tps vt i pdicto ti. tu.notat:ꝛ assigt rōnē.nā si cōduxerit ad nō modicū etiā a puato hr̄et iterdictū:vti possidetis:ꝛ ne vis fiat ei q i pos.missus ē ꝛ rei vē.vtilē.vt.ff.si ager vec.l.j.ij.ꝛ.iij. ꝛ.ff.de superficieb⁹.l.j.i pn.ꝛ.§.qd at ait.§. vt sit casuale in loco pub.ꝙ def ꝯductori istud iterdictū dꝫ ꝯducere ad modicū tps. ℭ Sꝫ hoc q̄rtū dn̄i mei credo ꝓbabile sꝫ nō necessariū.nā esto ꝙ qs ꝯducat a rep. rē aliquā ad nō modicū tps:credo ēt tūc hr̄e locū illud interdictū de loco pu. fruēdo.si āt ad modicū tps ꝯduxerit ibi nullo iuuat interdicto.nā ꝯductor nullā hꝫ possessionē.nā rei locate possessionē ꝛ ꝓprietatē retinem⁹.vt.ff.locati ꝛ cō.colonus: nec viuo nec mortuo dn̄o vllā hꝫ pos.vt

.ff. de vsuc. l. nō solū. §. qd vulgo. vsq tūc hēret locū pdictū interdictū. Et sic ex his q̄ dicta sūt: vr q̄ hēat locū istud interdcm tm̄ i reb⁹ pub. ciuitatis Romae al's reme tm̄ qd sic pbo fm. o. meū: dt. n. ad hoc vt dif ferat a cōductōe puati qd cōducat qs ad modicū tps. ḡ n̄ loqt i rep. cuiuslibet ci tatis fm ipm qr respubl. ee puatoꝝ vice fū gūt. vt ff. de ver. sig cū q. vec. Rñō: veꝝ ē q̄ directū interdictū d loco pub. fruēdo hz locū i repub. ciuitatis Romae. vt dictū ē. qr vba z snia cōcordāt. i re āt pub. alteri⁹ ciuitatis locū hz vtile: qr cōcordat snia lz
2 vba deficiāt. ¶ Vñ. ac. fa. ta. po. † Pō act. Ego dico q̄ loc⁹ ille ē reipu. ciuitatis Romae vel tal' ciuitatis Itē dico q̄ locū illū cōduxi a repu. p. x. solidis seu lib. pisa noꝝ singl' anis soluēn. singul' anis. ¶ Itē talis publican⁹ locauit mihi pdicto pcio. ¶ Itē cōduxi a repub. ciuitatis Romane vsq ad bienniū vl' trienniū hāc pōnē faciēs fm. o. meū vt supi⁹ dixi. ¶ Itē dico q̄ vs qz ad. x. ānos cōduxi locū illū. ¶ Itē dico q̄ tu phibeo me vti vl' frui illo loco pub.
3 ¶ Ecōtra re⁹ fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ loc⁹ ille d q̄ dicis ē tuij. si istd cōfi tebit actor absolueē re⁹: qr seqē q̄ n̄ sit lo c⁹ pub. ¶ Itē dico q̄ loc⁹ ille fuit locat⁹ titio isolidū. si illud cōfitebit actor absolue tur re⁹. qr duob⁹ insolidū locari n̄ pōt: ni si eēnt duo rei debendi: fm qd ex oi cōtu pnt fieri. vt. ff. de duobus reis. l. eandem ¶ Itē dico q̄ tu p illo pdio dēs soluere p oi āno frumētū. si istd cōfitebit actor ab soluef re⁹ q: locatio n̄ ē sine pcio. vt. ff. lo cati z cō. l ij. z. ff. depositi. l. j. § si seruū: tūc posset n̄ locum hēe vtile iterdictum. ¶ Itē dico q̄ titi⁹ tm̄ tibi itulit violētiā si istud cōfitebif actor absoluef re⁹: qr si ti ti⁹ tm̄ intulit tibi violētiā: seqē q̄ nō intu lit iste re⁹ q cōuenif. ¶ In h' āt interdicto
4 cōcipies ita li. † Libell⁹. Uob. d. z c. cō. e. R. d. M. q nō pmittit me vti z frui loco pub. cui⁹ fines sūt tales: quē locū a tali pu blicano ciuitatis Romae cōduxi. vel alte ri⁹ ciuitatis p pcio. x. lib. pisanoꝝ singul' ānis soluēdaꝝ. vñ ne phibeat a go cō ipm z ad hoc ppono interdcm d loco pub. fruē do: vel act. in factū subrogatū i locū illi⁹ interdicti. Qd ita recte cōcipiaf lib. dt. l. ff. de loco pub. fru. l. j. Oppō. Sz opponif q̄ istud iterdictū nō cōpetit. nā aut is q cō duxit. cōduxit ad nō modicum tps: aut ad modicū. si cōduxit ad n̄ modicū tps ille q cōduxit hz ius in re: z ē vtilr dñs. vt. ff. si ag. vec. l. j. ij. z. iij. ff. de superficieb⁹. l. j. Si ḡ hz vtile rei vē. z ē vtilr dñs: ḡ n̄ pōt dici q̄ re illa vtaf z fruaf: cū res ppria nemi seruiat. vt. ff. d serui. vr. p. l. i re cōi. z. ff. si vsufru. pe. vel ad aliū pti. ne. l. vti frui. ¶ Itē si cōduxit ad modicū tps nu l lū ius hz: qr ē simplex colon⁹: nec q̄ ad p prietatē nec q̄ ad possessionē sic supi⁹ di ctū ē. Rñō: i vtroqz casu loqē z pōt cōcipi libel. nā si cōduxit ad n̄ modicū tps lz vtilr dicaf dñs: tn̄ pōt rei illi⁹ hēe vsufru. nam cū ali⁹ directo sit dñs ego possū d ei fru ctuari⁹ habito respectu ad i'lū: z vti dicor reb⁹ alien. s. nec obstat qd dr res sua ne mi seruit. Rñō veꝝ ē res mea mihi n̄ ser uit si sit d recto mea: sz si vtiliter sit mea tūc possū hēe v'sufru. z seruitutē: sic videō i illi rōne: directo rē suā nemo pōt cōduce re pterq̄ a furē. vt. ff. de vsuf. quēad. ca. l. vl. in fi. rē āt meā vtilr cōdico. vt. ff. de do. cā mor. l. qui mortis. z. C. d do. q̄ sub mo. l. j. ¶ Itē z alibi silr hēs: rē directo meā n̄ possum hēe p gnori. vt. ff. d re. iur. l neqz pign⁹. z. ff. de excep. rei iudi. l. ex sertante. §. latinus larg⁹. in fi. rē autem vtiliter meā retineo pignori. vt. ff. ad tre bel. debitor. z ff. de ac. emp. in l'. §. offer ri. ¶ Item si conduxit ad modicum tem pus habet ius quo ad possessionē: z sic est speciale: vt superius notaui secundum. o. meū. Et no. in hoc interdicto quoddam mirabile quod propter violentiam illa tā socio etiā socius agit. vt. ff. de loco pu. l. j. z alias simile. ff. pro socio. l. adeo. als contra. vt. ff. pro socio. l. iij. in prin.

¶ Si aliquis vult reficere viā pub. z ab ali quo ipedif habet cō ipedientē interdictū de via publi vel itinere publ. reficiendo.

¶ De via pub. vel itinere pub. re ficiendo. Rubrica.

1 Interdictū de via publica ad hoc vt pro

cedat: quot necessaria sint.
2.3 Positiones actoris et rei i tali iterdicto.
4 Libellus in tali interdicto quo ɔcipiat.

CONtingit aliqñ q aliqs vult reficere vià pu. et ab alio ipedit: et iõ pditû ẽ in terdcm̃ de via pub. et itinere pu. reficiẽ
1 do. † Qõ intdcm ad hoc vt ɔpetat tot sunt ncẽaria. ¶ In pmis q via illa sit pu. vl iter pub. ¶ Scdo q aliqs velit reficere. ¶ Tertiû q reficiẽdo nõ mutet stat⁹ pri mitiu⁹ vie pub. ¶ Quartû q ali⁹ te impe diat volẽtẽ reficere vl purgare vià. Hec ɋtuor pbãt. ff. de via pub. et itinere pu. refi. l. j. ¶ Uñ i hoc intdcõ ac. fa. ta. po.
2 † Põ ac. Ego dico q via illa vl loc⁹ ille ẽ pu. ¶ Itẽ dico q loc⁹ ille vel via idiget refectiõ: ¶ Itẽ dico q vià illà volebã re ficere vl purgare. ¶ Itẽ dico q tu me p hibuisti et phibes. ¶ Itẽ dico q reficien do àtiquû retinebà statû ¶ Ecõtra re⁹ fa.
3 ta. po. † Põ rei. Ego dico q loc⁹ ille ẽ titij si istõ ɔfi ac. absol. re⁹. q: seqt q nõ sit pu blic⁹. ¶ Itẽ dico q tu reficiẽdo volebas et vis facere vià illà pub. latiorẽ et lõgio rẽ et altiorẽ et humiliorẽ ɋ̃ ãtea. si istõ ɔfi. ac. absol. re⁹: q: de iure possũ phiberi ɋ̃ñesciũq pm⁹ status mutat. vt. ff. e. t. l. j. §. ij. ¶ Itẽ dico q titi⁹ tñ itulit tibi violẽtià. si istõ ɔfi. ac. ab. re⁹. q: ille tñ. s. titi⁹. itulit violẽtià tibi: et null⁹ ali⁹. ¶ In hoc ãt inter
4 dcõ ita ɔcipiet lib. † Libell⁹. Uob. d. etc. cõ. e. R. d. M. q me volẽtẽ reficerẽ vl pur gare iter pub. vel vià pu phibz vñ vt ces set a tali iniuria vel violẽtia: ago ɔ ipm et ad hoc ppono actionẽ i factû subro. in locû intdicti de via pub. et itinere pub. reficiẽ do: vl ipm iterdictû. Qõ ita recte ɔcipiat lib. õt. l. ff. e. t. l. j. Si ãt pp illà refectionẽ debebat ppria et spẽialis vtil tas actor is potes lib. pdicto mõ ɔcipere et a iijcere in lib. et qõ iterest mea spẽalr pp domû meã nõ eẽ phibitû: iõ illud meû iteresse peto et ad hoc ppono pdictû iterdictû: vel dictà actionẽ in factû: q. n. istud possit actor pe tere in libello dicit. l. ff. e. l. j. §. vl.

¶ Si aliqs vult ire p vià pub. vel vult ali quid ducere vel agere et impedit ab aliqb ɔ cû interdictû vt liceat ire agere per viam pub.

¶ De inter. vt liceat ire agere p vià pu. Ru.
1 Interdictû vt liceat ire etc. ad hoc vt ve niat quot requirant.
2.3 Positiões actoris et rei i tali intdicto
4 Libellus in tali interdicto quo fiat.
5 Pedagia q nõ colligant: an tali interdi cto prohiberi possint.

QUia sepe qs vadit p vià pu. vl vult aliqd ducere vl agere et ab alio ipe dit: iõ pditû ẽ iterdictû vt liceat ire agerẽ via pub. et nulla violẽtia volẽti age
1 re iferat † ¶ Uñ ad hoc vt istõ iterdictû cõ petat tot sût ncẽaria. In pmis q via il la sit pu. qlit ãt via dicat pub. õt. l. ff. ne qd in loco pub. l. ij. §. viarz. ¶ Scdm q phibeat ille q volebat ire vel agerẽ p vià pub. vt. ff. ne qd i loco. l. ij. §. vl. et nûq ali bi reperit de hoc itdicto: nisi i lege illa: p vià. n. puatà: si aliqs vult ire phiberi pot negatoria. vt. ff. si ser. vẽ. l. ij. ¶ Uñ i hoc
2 intdcõ ac. fa. ta. po. † Põ ac. ¶ Ego di co q via tal ẽ pu. ¶ Itẽ dico q ibà p vià illà. ¶ Itẽ dico q tu me phibuisti et phi bes me eũtẽ et volẽtẽ agerẽ vl ducerẽ p vià
3 illà. ¶ Eõ re⁹ fa. ta po. † Põ rei. Ego di co q via illa puata ẽ. si istõ ɔfi. act absol. re⁹. q: ipune põt eû phiberi. ¶ Itẽ dico q loc⁹ ille ẽ meus vñ tu dicis vià eẽ pub. si istõ ɔfitebit ac. absoluet re⁹: q: possũ te phibere ipune ne vadas p fundû meû. ¶ Itẽ dico q titi⁹ tñ itulit tibi violẽtià. si istu i ɔfi. ac. absoluet re⁹. ¶ In hoc ãt
4 iterdicto ɔcipiet ita lib. † Libell⁹. Uob. d. etc. cõ. e. R. d. M. q me volentẽ ire vel agerẽ ducere tale qd p vià pu. phibuit vl phibz. vñ ne me phibeat ago ɔ ipz. et ad hoc ppono ɔ ipm iterdictû vt liceat ire vel agere et ducere p vià pu. vel act. i fa. sub. i locû ipsi⁹. intdicti. Qõ ita recte ɔcipiat lib. õt l. ff. ne qd fiat i loco pub. l ij. §. vl.
5 † Qõ. Sed ɋrit de his q colligût hmõi pedagia ab his q vadût p vià pub. an pos sit de iure phiberi p hoc intdictû q peda gia nõ colligãt. Rño: credo q sic: ipedi ût enim eũtes agẽtes p vià pub. vñ faciût ɔ iura: nisi habeãt õnilecẽtià a pncipe vt. C. noua vec. insti. nõ posse. l. j. ij. et iij. et. C. de

vectigalib⁹.l.oiȝ. ¶ Un̄ nec ciuitates p sua ↄstituta p̄nt hmōi pedagia ipōere. vt .C.no.vec.isti.l.n̄ pos.l.vec.ꝛ sic nec ciuitates nec aliq nobiles ipedir̄ p̄nt iter agētes:nisi habeāt p̄uilegiū p̄ncipis de eius ↄscia pp pedagia.ꝛ nisi q̄n p̄riaē tenuis. ꝛ tūc de facili puilegiū ↄcedir̄:vt noua vecti.possint a ciuitate erigi:sȝ p p̄uilegiū. .C noua vec.isti.nō pos.l.j lȝ.hod:e ō facto cōtrariū faciant ciuitates ꝛ nobiles homines ꝛ potentes.

¶ Si aliquis vult reficere ripā pub'ici fluminis ꝛ ab aliquo ꝓhibet̄:hȝ ↄ̄ illū interdictū:vt liceat ripā publici fluminis reficere vel munire.

¶ De interdicto vt liceat ripā publici fluminis reficere vel munire. Rubrica.

1 Interdictū vt liceat ripam:ꝛc̄. ad hoc vt ↄpetat quot necessaria sint:

2.3 Positiōes actoris ꝛ rei in tali iterdicto

4 Libellus in tali interdicto qūo ↄcipiat̄

Interdictū de ripa flumis ex iurisↄ̄sulti iterp̄tatiōe in ripa stagni ꝛ lac⁹ locū hȝ.

DE posito iterdicto ne qd i flu.pu. vel ripa ei⁹ fiat sic̄ supi⁹ notaui.sȝ qꝛ aliq̄n aliqs vult reficere ripā pub. flumis: ꝛ ab alio ꝓhibet̄ reficere:iō ꝓditū fuit interdictū vt liceat ripā pub.refic re vl' mu

1 nire. † Un̄ ad h̄ vt istud int̄dictū ↄpetat tot sūt necessaria. ¶ In p̄mis q flumē sit pu.qō āt dicat̄ pub.s̄.notaui:ne qō i flu. pu.ripa ve ci⁹ fi it:ꝛ de fluminib⁹. ¶ Secūdū ē nec̄ariū q ripa sit in cā refectionis. ¶ Tert ū q p illā refectionē iter nauigij vel ipa nauigia n̄ ipediat̄. ¶ Quartū q ille q reficit satisdet vel caueat vicinis h̄ntib⁹ p̄dia ꝓpe trās flumē sȝ q̄litatē p̄sone vsq̧ ad.x.ānos noie dāni ifecti. ¶ Quītū q op⁹ n̄ sit factū an̄ ꝗ̄ satisdatō petat̄.postea āt si dānū det̄ aget̄.l.aql. ¶ Sextū: q ille q vult reficere vel munire qō ipediat̄. Hec oīa ꝓbāt̄ ff. de ripa. muni.l.vnica. ¶ Un̄ in hoc iterdcō ac.

2 fa.ta po. † Pō act. Ego dico q tale flumē ē pu. ¶ Itē dico q ripa tal' flu.i loco tali idiget refec. ¶ Itē dico q illa refectio fit sine aliq̊ ipedim̄to nauigij. ¶ Itē dico q ego volo satisdare vel cauere vicinis h̄ntib⁹ p̄dia trās flumē vsq̧ ad.x. annos:sȝ qō mādat p̄tor. ¶ Itē dico q me ꝓhibes volētē dictā ripā reficere vl' mu

3 nir̄. ¶ Ecōtra re⁹ fa.ta.po. † Pō rei. Ego dico q flu.illō ē p̄uatū. ¶ Itē dico q ripa hui⁹ flu.ē i ↄsueto statu ꝛ sustētari pōt sine aliq̄ refectōe. ¶ Itē dico q p illā refectionē ipedir̄ vs⁹ nauigij. ¶ Itē dico q illud flu. ē nauigabile. ¶ Itē dico q q̄n petij cauere vel satisdar̄ a te:vt satisdares mihi noie dāni.ife.qō tu recusasti cauere vel satisdare.si istō ↄfi.ac.absol.re⁹ꝛ qꝛ possū te ꝓhiber̄ volētē reficere. ¶ Itē dico q titi⁹ m̄ ꝓhibuit.si istō ↄfi.ac.ab. re⁹. In hoc āt interdicto ↄcipiet̄ ita lib.

4 † Libell⁹. Uob.d.ꝛc̄.cō.e.R.de.M.qui me volētē reficere vel mūire ripā flumis sine al q̊ ipedimēto nauigij: cū eēm paratº satisdare vel cauere noie dāni ife. vsq̧ ad.x.ānos sȝ māda.p̄toris ꝓhibuit ꝛ ꝓhibȝ.vn̄ ne me ꝓhibeat. ago.ↄ̄ ip̄:ꝛ ad hoc ꝓpono iterdictū: vt liceat ripā flu.reficere vl' munire:vel actionē in factū subrogatā i locū ipsi⁹ int̄dicti. Qō ita recte ↄcipiat̄ lib.ōt.l.ff.ō ripa.muni.l.vnica. Oppō. Sȝ opponit̄.nā n̄ vī q p̄dictū iterdictū ↄpetat. nā ripe flumis sūt illoꝝ q ꝓpe flumia p̄dia possidēt.vt.ff.ō reꝝ di.l. ripaꝝ.si ḡ sūt illoꝝ:aut illi volūt reficere aut alij.si illi volūt reficer̄ h̄n p̄nt:ꝛ h̄ planū ē:sināt alij volūt reficer̄ ripas:illi ō iure ꝓhiberi p̄nt nec h̄nt aliq ō iterdictū:cū si aliqs vult aliqd facer̄ i meo posse meā auc̄te ꝓhibere.vt.ff. ad.l.aql. quēad.§. si ꝓtectū.R̄n.ꝛ si alij volūt reficer̄ ꝛ ꝓhibet̄ h̄nt int̄dcm̄.nā lȝ ripaꝝ ipaꝝ ꝓ̄etas sit illoꝝ q ꝓpe h̄nt p̄dia ripaꝝ tn̄ vs⁹ pub. ē:ita q q̄libet pōt ibi retia siccar̄:ꝛ naues applicar̄. vn̄ pp hoc q̄libȝ pōt ripas refi

5 cer̄.vt i.l.p̄dicta ripaꝝ. † ¶ Nota q illō qō dcm̄ ē de ripa flumis idē itelligas ō ripa stagni:ꝛ lac⁹:ex iterp̄tatōe iuris ↄsulti: vn̄ qꝛ snia int̄dicti locū hȝ lȝ v̄ba deficiāt.vt.ff.ō ri.mu.l.vnica.i fi.credo vtile p̄dictū iterdictū locū h̄e.nā vbicūq̧ snia edicti locū hȝ ꝛ v̄ba deficiūt locū hȝ vtile int̄dcm̄.vt.ff.si q pau.fe.di.l.penult.

¶ Si aliquis in flumi. pu. vel stagno pub. vel lacu pub. vel fossa pu. nauigare vel pi scari prohibeat: hz interdictum vt in flu. pub. liceat nauigare.

¶ De interdicto vt in flu. pub. liceat naui- gare. Rubrica.

1 Interdictum vt in flumie publico: &c. ad hoc vt pcedat quot exigantur.
2.3 Positiones actoris & rei i tali iterdicto.
4 Libellus in tali interdicto qm formet:

Quia sepe ptigit q aliqs i flu pu. vult nauigare vel piscari vel i stagno pu. vel lacu pu. vel fossa pu. silr vult na uigare vel piscari & ab alio phibet: ideo pditu fuit iterdcm vt in flu. pu. & stagno & lacu: & fossa liceat nauigare. † ¶ Unde
1 ad h vt isto iterdictu ppetat tot sut neces- saria. ¶ In pmis q flume: stagnu & lac9 vel fossa sint pu. si eni sint puata pnt ipue phiberi. vt. ff. e. vt i flu. pu. liceat na. l. j. i pn. & §. si puata. ¶ Scdm q vult naui gare vel piscari. ¶ Tertiu q ab alio phi beat vt i. l. pdicta colligit. ¶ Quartu q ille q phibz piscari i n sit vs9 piscatioe i flu mie pub. p puilegiu pncipis: tuc. n. ipune phibet: vel et si sit vs9 piscari i flu. pu. sic p logissimu tps. vt. ff. d diuer. & tep. pscri. si qsqz i flumie pub. nec obstat. l. de vsuc. l. vl. i. rnso. vbi di q piscari i flu. pu. n ac- qrit tpe logo. Rno: vez e: q no vsucapit ius piscadi logo tpe. vt i. l. j. d vsuc. sz lo- gissimo sic vt i. l. de diuer. & te. pscri. vel alr: lex illa d vsuc. loqt qn qs n hz puile giu. si at hz puilegiu tuc qrit logo tpe. vt i pdicta. l. d diuer. & te. ps. vel alr i. l. illa d vsuc. ledebat pub. vtilitas. & io n currit pscriptio logi tpis. si at ledat puata cur- rit: vt i pdicta. l. d diuer. & te. ps. vt ar. ff. de via pub. l. via. & C. de opib9 pub. l. ps. io. n. isto qrtu exigo: q n beat ius puatu. Si. n. bret ius puatu p ipatore: forte tuc possz te phibere. vt. ff. de iiur. l. sae. & h in terdcm locu hz: si aliqs phibeat piscari i flu. Si at i mari nullu interdictu locu hz: sz actio iiuriaz. vt. ff. ne qd i loco pu. l. ij. §. aduers9 eu. & ff. d iiurijs. l. iniuriaru. §. si qs me phibeat: adeo q si phibea ali que piscari et an domu mea vel ptoriu: il le iiuriaz poterit agere. vt. ff. de iiur. l. iiu riaz. §. vl. ¶ In hoc itdco ac. fa. ta. po.
2 † Po act. Ego dico q flu. tale seu stagnu lac9 vel fossa pu. st. ¶ Ite dico q i illo vel i illo volebā nauigare. ¶ Ite dico q tu me phibuisti & phibes ibi nauigar vel pi scari. ¶ Ite dico q tu tale ius hes i illo flu. & i illis locis qle & ego. ¶ Ite dico q an9 e q tu i illis locis vel i illo loco icepi-
3 sti piscari. ¶ Ez re9 fa. ta. po. † Po rei. Ego dico q flume illo vel loca illa sut mei iuris. ¶ Ite dico q illa loca sut mihi co cessa p pncipe. ¶ Ite dico q i illis locis ego su piscat9 ia sut. xxx. ani. ¶ Ite dico q titi9 tm te phibuit. ¶ In hoc at intdi
4 cto pci. ita lib. † Libell9. Uob d. &c. co. e. R. de M. q me phibuit & phibz nauigar vel piscari i flu. tali vel stagno vel fouea vel lacu. vn ne me phibeat ago p ipz. ad h p pono intdcm. vt i flu. pu. lacu vel stagno vel fossa liceat nauigare: vel actione i fcm subrogatā i locu pdicti iterdicti. Qd ita recte pcipiat li. dicit. l ff. vt i flu. pu. lice at na. l. j. & sic p ea q dca st i hoc interdco pz: q malefaciut multi bnuetani: & alij q phibet me piscari i flu. pub. imo vedunt aqs id e ius piscadi piscari voletib9: & in mari cora domib9. sz tn ita est vsu obten- tu. vt ar. ff. de iniur. l. iniuriaz. §. vlti.

¶ Si aliqs mittit in pos. cā rei ser. vel in te nuta: & aliqs phibz illu ee in pos. vel tenu ta. ideo hz interdictu contra illum ne vis fiat ei qui in pos. missus est.

¶ De interdicto ne vis fiat ei qui in posses- sione missus est. Rubrica.

1 Interdictu ne uis fiat ei: &c. ad hoc vt ve niat quot requirant.
2.3 Positiones actoris & rei in tali iterdicto.
4 Libelli in tali interdicto qmo pcipiantur cum pluri. seq.
5 Sententie in talibus interdictis quomo formari debeant.

Quia mittut aliq ex mltis cāis & va rijs sepi9 i tenutā seu pos. cā rei fuā- de: & aliq phibet illos & qan habe- bāt nec pui vi nec si qs i tantā: q nec possa

debat. vt. ff. de ac. pos. possideri. §. vl. z. ff.
q̄z leg. l. j. §. q̄situ̅. z. ff. vti pos. l. si duo. §.
creditores. z. ff. de acq. pos. l. si qs a̅t ꝯdu
xerit. §. j. z io̅ nec̄ariu̅ z i subsidiu fuit isto̅
iterdictu̅ iuētu̅. vt. ff. ne vis fi. ei q in pos.
1 missus ē. l. j. † ¶ Un̄ ad h̄ vt isto̅ i̅t̄dictu̅
ꝯpetat tot sr̄ nec̄aria. ¶ Jn p̄mis q ca̅ ali
q̄ sit q̄re aliqs petat mitti i pos. puta vl' le
gati vl' dotꝫ: vl' q̄cu̅q̄z alia ca̅ pp qua̅ mit
taꝰ i pos. ca̅ rei ser. ff. e. l. j. §. ē a̅t gn̄ale.
¶ Scd̄m q ca̅ illa sit iusta z vba: aliogn
nlla est missio. ff. e. l. j. §. h̄ vba. ¶ Tertiu̅
q sit miss⁹ vl' iussus mitti. ¶ Quartu̅ q
sit ꝓhibit⁹: z dolo malo. vt. ff. e. l. j. i p̄n.
¶ Quītu̅ q ille q ꝓhibet n̄ sit furios⁹: no̅
pupill⁹: no̅ doli capax: n̄ dn̄s vl' pr̄ q iussit
tu̅c. n. excusanꝰ q paruer̄t. vt. ff. e. l. j. §. h̄
edi. z. §. si dn̄i. ¶ Et ē notādu̅ q nisi dol⁹
iterueniat qn̄ aliqs ꝓhibet sꝫ credat sibi li
cere vl' re̅ sua̅ ee̅ vl' sibi obligata̅: vl' q no̅
fuerit debitoris: n̄ teneꝰ h̄ i̅t̄dicto. vt. ff. e.
l. j. §. siqs io̅. ¶ Jte̅ nota q ei q ē ꝓhibit⁹
co̅petunt tria auxilia pp illa̅ ꝓhibitione̅.
¶ Primu̅. s. an̄q̄z venerit i pos. si ꝓhibeaꝰ
venire: hꝫ iterdc̄m: ne vis fiat ei q in pos.
miss⁹ ē. i. mitti iuss⁹. ¶ Hꝫ scd̄z vt manu
militari i ducaꝰ i pos. rei illi⁹ a q̄ fuit ꝓhi
bit⁹: vl' i bo̅a ꝓhibe̅tis si post sex me̅ses no
luerit satisdare ꝓ legato vl' ꝓ alia re peti
ta. vl' noluit venire r̄nsurus. vt. ff. e. l. j. in
p̄n. z. l. siqs miss⁹: i p̄n. z. §. ꝯstitutu̅. z. C.
vt i pos. leg. l. certa. ¶ Hꝫ tertiu̅ auxiliu̅
. s. act. i fc̄m. p qua̅ ꝯseqꝰ q̄zti ea res ē. i. to
tu̅ iterec̄ illi⁹ q ē ꝓhibit⁹. vt. ff. e. l. j. §. j.
z. §. h̄ vba. ¶ Hec oi̅a auxilia p̄t h̄re an̄
q̄z mittaꝰ i pos. Postq̄z a̅t miss⁹ fuerit si' h̄
hꝫ oi̅a p̄dca̅ auxilia. ē. n. isto̅ iterdc̄m resti
tutoriu̅. vt. ff. e. l. j. i p̄n. §. hoc iterdc̄m. z
§. ē a̅t. z. l. si qs miss⁹. §. cu̅ p̄tor. z. l. vlt. §.
p̄tor. lꝫ qda̅ dica̅t vt dn̄s z p̄ceptor me⁹.
R. bn̄uēta̅n⁹: q iterdc̄m ne vis fi. z ē. n̄ sit
restitutoriu̅ nisi i casu qn̄ mulier fuit mit
ti iussa noi̅e ve̅tris. vt i p̄dca̅. l. si qs miss⁹
i alijs a̅t dic̄ no̅ ee̅ restitutoriu̅ sꝫ tm̄ ꝓhibi
toriu̅. vn̄ si aliqs expellaꝰ no̅ dicit eu̅ iuua
ri p iterdc̄m: sꝫ p ac. i fc̄m. Quare a̅t sit re
stitutoriu̅ qn̄ mulier mittiꝰ i pos. noi̅e ve̅
tris: ro̅ ē: q2 cu̅ mulier noi̅e ve̅tris mittiꝰ:
oi̅a debe̅t ei exhiberi i fine q̄b⁹ mli'er ad p̄tu̅
ꝑduci n̄ p̄t. vt. ff. de ve̅tre i pos. mit. l. j. §.
si mulier. z. l. curator. Et sic s̄m eu̅ tria tm̄
auxilia ꝯpetu̅: an̄ missione̅. s. int̄dc̄m ꝓhi
bitoriu̅ p qd̄ co̅seqꝰ actor ne vis fiat sibi.
¶ Jte̅ act. i fc̄m p qua̅ ꝯseqꝰ suu̅ iteresse
q̄zti sua iterec̄t no̅ ee̅ ꝓhibitu̅. Jte̅ offm̄ iu
dicis. s. vt p manu̅ militare̅ i pos. iducaꝰ.
vt ff. e. l. si qs missus. §. j. Postq̄z a̅t vene
rit i pos. hꝫ duo auxilia. s. ac. i fc̄m z offm̄
iudicis. ¶ Ego a̅t no̅ defe̅de̅s sn̄iaꝫ dn̄i z
p̄ceptoris mei. R. sic fec̄ Cassi⁹ q sn̄iaꝫ sui
doctoris sabini optie excusauit. vt. ff. de ar
bitris. l. dicere: z l'. l. q̄le̅. §. dicere. imo si
bi si audeo ꝯdice̅s: dico i̅t̄dictu̅ ne vis fi.
ei q missus ē co̅petere: e̅t postq̄z aliqs fue
rit iduct⁹ i pos. z fuit ide expuls⁹: dico. n.
iterdc̄m isto̅ restitutoriu̅ z ꝓhibitoriu̅. vt l.
l. p̄dca̅. si qs missus. § cu̅. p̄tor. Et q ibi de
muliere dr̄ gr̄a exe̅pli notaꝰ: sic̄ a'lij iuris
co̅sulti faciu̅t qn̄ multis abu̅dant exe̅plis
vnu̅ tm̄ notant. vt. ff. ad. l. aql. l. ita vulne
rat⁹. circa fine̅. z. ff. de vi z vi. ar. l. j. §. qd̄
vulgo. z. ff. ad. l. cor. de fal. l. si qs obrepse
rit. ¶ Jte̅ vba i̅t̄dicti faciu̅t ꝓ sn̄ia mea:
ne vis fi. ei q i pos. miss' ē. no̅ a̅t dixit mit
ti iussus: lꝫ ipi ita exponāt: q2 ꝯcedo: q si
aliqs iubeaꝰ mitti in pos. si fiat sibi viole̅
tia q locu̅ h̄eat interdc̄m z e̅t locu̅ h̄eat
postq̄z fuerit missus. ¶ Jte̅ dic̄ Ulpian⁹:
paꝝ ee̅t p̄tore̅ mittere alique̅ i pos. nisi mis
su̅ tueaꝰ: tueꝰ. n. eos ex q̄cu̅q̄z ca̅ mittaꝰ.
z siue ꝓhibit⁹ sit venire aliqs in pos. siue
postq̄z fuerit missus fuit expulsus: hꝫ hoc
iterdc̄m: vel ac. i fc̄m subro. i locu̅ ipsi⁹ in
terdicti. Hec ꝓbaꝰ. ff. e. l. j. §. hoc int̄dc̄m
z. §. ē a̅t. z. §. h̄ actio. ¶ Un̄ i hoc int̄dco̅
2 ac. fa. ta. po. † Po̅ ac. Ego dico q talis iu
dex co̅is: vl' talis p̄tor p̄cepit q ego mit
terer i pos. taliu̅ reꝝ. ¶ Jte̅ dico q io̅ iu
dex p̄cepit q noluisti venire citat⁹ legitie
vel q2 noluisti mihi cauere noi̅e ve̅tris: vl'
noluisti satisdare noi̅e legatoꝝ. ¶ Jte̅ di
co q tu ꝓhibuisti me ire in pos. Jte̅ dico
q postq̄z habui tenuta̅ seu pos. tu me expu
listi de illa pos. ¶ Jte̅ dico q expulsione̅
dolo fecisti. ¶ Jte̅ dico q tenuta qua̅ de
dit mihi iudex: iuste dedit. ¶ Jte̅ dico q
tu es sane me̅tis. ¶ Jte̅ dico q tu es ma
3 ior. xxiiij. an̄. ¶ Econtra re⁹ fa. ta. po. † Po̅

rei. Ego dico q ego debitū p q petijsti mis
sionē i bōis meis tibi solui: vl legatū qd
tibi pr me9 reliqt i testō: qd ipe i alio testō
adimit: vl ego satisdedi tibi noie dā. isec.
si ista ꝯsi. ac. ab. re9 nā illa missio ñ fuit iu
sta: ꝛ sic d iure nulla: vt. s. dcm̄ ē p. l. ff. e.
l. j. §. hec vba. Oppō. Nec obstat si oppo
nis q illa sit legitima tenuta: cū iudex pce
pit. vt. ff. de acq. pos. l. iuste. Rñō: vez ē q
ē iusta seu legitima si iudex iuste pcepit cā
.s. pcedēte vl q ad offm ei9 ptineat. vt. ff.
de reg. iur. l. fcm̄. nā ꝛ si pcipiat iudex qd
iposibile: nō valz ei9 pceptū. vt. ff. q snie
sine ap. rescin. l. vl. ¶ Itē dico q titi9 tm̄
te phibuit. ¶ Itē dico q tu es i ciuitate
ista potētior q3 ego. si istud ꝯsi. ac. ab. reus
qz nō ē verisilē q aliqs min9potēs iferat
iniuriā vl violētiā alicui potēti. vt. ff. qd
met9 cā. l. nō ē verisile. ¶ Itē dico q ego
dixi malū tibi: vl oculos tm̄ extorsi: pp qd
tu affugisti. si ꝯsi. ac. ab. re9 qz vani timo
ris nulla sit estimatio. vt. ff. de re iud. si qs
ab alio. ¶ Item dico q illo tpe qñ dicis
me violētiā itulisse erā furiosus. ¶ Itē
ego erā minor. xiiij. anni. ꝛ sine capacitate
doli. si n. eēt pupill9 ꝛ doli capax teneret.
vt. ff. de re. iur. l. pupillus. ¶ Itē dico q
dñs me9 vl pr mihi pcepit q ego illā vio
lētiā tibi iferrē. ꝛ si ꝯsi. ac. ab. re9: vt supi9
dcm̄ est p. l. ff. e. l. j. §. si dñi. Oppō. Nec
obstat si opponis q fui i atrociorib9 dñis
nō debēt parere. vt. ff. de act. ꝛ obl. serui.
Rñō: vez ē i atrociorib9: s3 istō ñ ē atrox
phiber hoiem volētē adipisci pos. vel ex
pellere aliquē q sit in pos. ¶ Itē dico q
ego credebā hoc mihi licere. ¶ Itē crede
bā q illa res eēt mea vel mihi obligata.
4 ¶ In hoc āt iterdcō ꝯci. ita li. † Libell9.
Uo3. d. ꝛc. cō. e. R. de. M. q phibuit me
ire in pos. taliū rez. s. scij. i qz rez pos. iu
dex me mittēdū decreuit. vñ ne me phibe
at ago ꝯ ipm. ad hoc ppono iterdcm̄: ne
vis fi. ei q i pos. missus ē. vel ac. i fcm̄ sub
rogatā i locū ipsi9 intdicti. Uel si vis pe
tere tmi itereē. s. q̄ti tua itereēt nō eē phi
bitū: sua oia q i pdcō lib. dixi: ꝛ adijcias
istō. Uñ qz intēst mea in cētū nō eē phi bi
tū: iō istō iteēē peto: ꝛ ad h ppono ac. i fa.
descēdētē ex eo edicto: ne vis fi. ei q i pos.
missus ē. Qd ita recte ꝯci. lib. dt. l. ff. e. l.
j. i pn. §. ij. ꝛ. iij. ꝛ. §. h vba. Si āt nō vis
pdcās actiōes pponere: potes tertio mō
5 ꝯci. li. vt dicas. † Libell9. Uob. d. ꝛc. cō.
e. R. de. M. q me ire i pos. rei tal scij. s. p
hibuit. i qz rez pos. iudex me mittēdū de
creuit. vñ q in pos. rez illaz mittar manu
militari offm iudicis ppono. ꝛ vrm offm
dñe iudex iploro. Qd ita recte ꝯci. lib. dic
l. ff. e. l. si qs miss9. §. j. ꝛ ibi dat ꝯsiliū Ul
pian9: q meli9 sit agē offō iudicis q3 ppo
nēr intdcm̄. ꝛ qre meli9: iō vt puto qz tūc
iudex ñ recipiet li. immo ex offō suo d pla
no pcedet ꝛ mittet te in pos. vl ipe p se vl
p nūciū: imo sepi9 manu militari. ꝛ iō dic
meli9: qz sine expēsis pcedit ista petitio ꝛ
sine mag dilatiōe: q mltotiēs interuenit in
cāis ꝛ sine timore q multotiēs ꝯtingit cū
euēt9 litis sit dubi9. vt. ff. de mino: ib9. l.
minor. xxv. anñ. cui fideicō. ꝛ. ff. vt lega.
seu fideicō. no. ca. l. etiā. ꝛ. ff. d peculio: qd
debet. Et istud puto q vbicūq3 imploratr
offm̄ iudicis q nō sit dād9 lib. s3 h iō ꝯci
pi lib. pp qsdā iudices: q ēt sicut vid. sepe
de fcō nō audiūt aliquē ꝛ si pponat offm̄
iudicis nisi lib. ꝯcipiat: vt si eris corā eis
scias lib. cōcipere. Oppō. ¶ Sed vr q
pm9 lib. sit male ꝯceptus: immo nō vr q
locū hēat istud interdictum: ne vis fi. ꝛc.
Primo q mittit in tenutā nullā h3 pos. s3
est in pos. cā rei ser. vt. ff. de acq. pos. l. pos
sideri. §. vl. ꝛ. ff. qz lega. l. j. circa fi. pme
colūne. ꝛ. ff. vti pos. si duo. §. creditores.
Si g nō possidēt: g interdcm̄ nō hñt: cum
interdcā siue sint retinēde siue recuperāde
siue adip. scēde sp dant rōne possessiōis.
nā ꝛ colon9 ꝛ inqlin9 q nō possidēt sed te
nēt pp tenutā nō hñt interdictū: nisi post
possessionē interuersam. vt. ff. de vsuc. nō
solū. §. qd vulgo. ꝛ. ff. de vi ꝛ vi. ar. l. co
lon9. ꝛ. l. cū fud9. Rñ. e9 o q aliqs mittat
i tenutā q̄cūq3 de cā q ad pos. nullū ius h3
s3 q ad petitoriū sic. nā acqrit sibi ius pi
gnoris qd vocat ptoriū. vt. C. d pto. pig.
l. j. ꝛ. ij. ꝛ. C. q po. in pig. habe. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ
C. vt in pos. leg. l. si postq3. ꝛ. l. q lega. Rñ.
vez ē qd opponis. nā istud intdcm̄ ñ dat
rōne pos. si. n. aliqs mittat in tenutā: ve
rū est q nō possidet; sed est in pos. lōge. n.

aliud est possidere ꝛ i posses.eē: vt dicūt leges allegate: ꝛ iō ꝑpter sūmā necessitatē fuit inuētū istud interdictū: vt qꝛ de iure cōi iuuari nō poterāt illi q mittunt in pos.iō ꝑtor istud auxilium iuenit: vt q̄s mittebat in pos.iuuet isti⁹ bn̄ficio interdicti vt.ff.e.l.j ℂ Si āt aliqs fuit missus
6 in pos. ꝛ postea expellat ꝯci.ita lib. † Libellus. Uobis.d.ꝛc.cō.e.R.de.M.q ꝓhibuit me eē in pos.rez̄ seij:que res tales st̄.ꝛc.vel expulit me de pos.taliū rez̄ seij: in quam pos.iudex me miserat. vn̄ vt illa pos.mihi restituat ago ꝯ ipm̄. ꝛ ad hoc ꝓpono interdi.ne vis fiat ei q i pos. missus ē.vl' act.in fac.subro.in locū ipi⁹ iterdi. ℂ Si aūt vis petere tuū interesse: serua oia q̄ in p̄dicto libello dixi: vsq₃ ad xbū vn̄ ꝛc. ꝛ istud addas: vn̄ qꝛ iteresst mea nō eē ꝓhibitū vl' expulsum in.c.iō illud interesse peto. ꝛ ad hoc ꝓpono ac.in fac.de scēdentē ex eo edicto.ne vis fiat ei q i pos. missus ē. Q̄ð ita recte ꝯcipiant lib.isti. ꝓbat.ff.e.l.j.§.j.ꝛ.ij.ꝛ.iij.ꝛ.§.h̄ actio. ℂ Tertio ēt mō potes libellū ita ꝯcipe vt
7 supius dixi. † Libell⁹. Uob.d.ꝛc.cō.e. R.de.M.q me ꝓhibuit: vel nō ꝑmisit vl' expulit de pos. rez̄ taliū seij:in quā pos.iudex me miserat. vn̄ q i illa pos. mitar manu militari.officiū iudicis ꝓpono. ꝛ sup hoc officiū vi͂m iploro dn̄e iudex. Q̄ð ita recte ꝯci.lib.dicit.l.ff.e.l.si qs missus.§. j. Oppō. Sꝫ opponit q nec p̄m⁹ nec iste libell⁹ vr̄ bn̄ ꝯcept⁹. nā aut vis adipisci pos.quā nō habuisti:aut recupare quā habuisti: si vis adipisci nunq̄₃ ꝓpones istud interdcm̄:qꝛ nō ē adipiscēde:nisi tm̄ iterdcm q̄z bonoz̄ vt insti.de interdictis.§. adipiscēde.si vis recupare pos. ꝛ ita formare scðo loco lib.nō vr̄ q cōpetat.nam nullū iterdictū iuenim⁹ recupande nisi vn̄ vi.vt insti.de interdic.§.recupande. Rn̄. verū ē qð opponis si tractarem⁹ de pos. adipiscēda vel recupanda. At h̄ non tractat de eo q velit recupare pos. sed de eo q sit i pos.sic̄ superi⁹ dictū est. ℂ Illud āt est sciēdū q multi aduocati adijciunt i libellis cām quare iudex dederit eis tenutam:qꝛ dicunt i quam pos.iudex me misit vl' ꝓnunciauit mittēdū pp talē cām vel legati vel debiti ꝛ similiū: si vis apponere bene potes: ꝛ ꝓcedat ita lib.sine calūnia cū cā sit i lib.inserēda:vt dixi.s̄.de cā agēdi.si aūt nō vis apponere nihilomin⁹
8 recte ꝯci. lib.sic̄ supi⁹ dictū ē.† ℂ Illud āt no. q qdā iudices qn̄ dāt tenutā vl' alijs quē mittūt i pos.vel s̄m iura vel s̄m ꝯstitutā ciuitatū male formāt sn̄ias:nā ita dicūt. Forma sn̄ie. Nos tales iudices:qꝛ se ius legittīe a nobis citat⁹ corā nobis non ꝯparuit.vel qꝛ de legato relicto titio noluit satisdare:vel quia noluit cauere noie dāni infec.iō titiū mittimus i pos. bonoz̄ ei⁹. ꝛ talē nunciū dam⁹ q titiū mittat i tenutā: lata fuit sn̄ia hec pistorij i domo tali vbi curia tenebat p̄ntibus talib⁹ dn̄is. ℂ Dico hanc sn̄iam male formatā qꝛ dicūt: nos mittim⁹: nisi exponeres.i. mitti iussim⁹ sic̄ superi⁹ exposui. ꝛ sic restituisset exponit.i.restitui iussus.vt.ff. de rei vē. is a q̄. ℂ Itē male ꝓnunciāt pp aliud qꝛ dicunt nos mittim⁹ ꝛ dam⁹ executorē talē.si g̊ mittunt:q̄re dicunt nos dam⁹ talē executorē vel nūciū. ℂ Itē dicunt: nos mittim⁹: ꝛ forte res est per.x.miliaria extra citatem.quomō ergo iudex cū sit apō pistoriū mittet eū i tenutā ð re illa:cū nec añ cōstituat illud pign⁹ p̄toriū nec acquirat tenuta anteq̄₃ vētū sit in pos.vt.ff.de act.pig.nō ē mix. ℂ Unde cōsulo q ita
9 forment sn̄ias. † Forma sn̄ie. Nos tales iudices ꝓnunciam⁹ titiū mittendū i pos. rez̄.seij. ꝛ iō damus talē nunciū q eū mittat in tenutā. Oppō. Itē vltio loco opponit q nunq̄₃ actio in factū locū hēat. nā actio ista in factum penalis est. vt.ff.e.l. j.§.vl.qūo ergo competit ratiōe recuperande vel habende illius tenute. Rn̄o: verum est q penalis est respectu rei. sed ratione actoris est persecutoria interesse: sicut alias sepe inuenitur.quod actio aliqn̄ est penalis respectu soluētis.ex parte recipientis non. vt.ff. de eo per quem factum est.l.j.§. si plures. ℂ Item no. q ista actio in factum est annalis preterq̄₃ quando competit pro legati satisdatione: vt.ff.e.l.j.§.vlti.

ℂ Si aliquis

¶ Si aliqui succedāt aliquib⁹ ex testamento vel ab intestato ⁊ volunt bona defuncti petere q̄ ab alijs posidenť quo ad possessionē habēt interdictū quoꝝ bonoꝝ.

¶ De interdicto quoꝝ bonoꝝ. Rubrica.

1 Interdictū quoꝝ bonoꝝ ad hoc vt cōpetat: quot requiranť
2 Filiatio p filiationis possessiōem pbať:
3 Interdictū quoꝝ bonoꝝ an sit possessiōis adipiscende retinende vel restituende.
4.5 Possessiōes actoris ⁊ rei i tali intdicto
6.7 Libelli i tali intdicto qūo ɔcipianť.
8 Res singularis q̄ fuit patris mei si a te possideť: quo iure illius rei possessionē auocare possim.

Quia mł'totiēs aliq vocanť ad successiōez alicui⁹ ex testō vł' ab intestato ⁊ volūt possessionez hereditariā reꝝ a possessorib⁹ recupare vł' aduocare. iō qliter eis ɔsulať fuit inuētū a p̄tore h interdictū q̄ꝝ bonoꝝ. cū p petitiōez hēditatis siue directā siue possessoriā n̄ aduoceť pos. s; ipaꝝ reꝝ ppetas. ⁊ sicē vna dīa inter istud intdcm ⁊ petitiōez hereditatis: sūt ⁊ alie sic. ī. notabo. 1 † ¶ Un̄ ad h vt istō intdcm ɔpetat tot sū necēria. ¶ Pmū q si aliqs vult pponere istō intdictū ab intestato necesse ē q ipe pbet se filiū defūcti vel agnatū seu cognatū primiorē. vt. C. e. l. j. in fi. ⁊. ij. ⁊. iij. ¶ Scōm q qn̄ ab intestato pponit istō intdcm̄ qō petierit bonoꝝ pos. vn̄ liberi: vł' vn̄ agnati vł' vn̄ cognati. ¶ Tertiū q fuerit cōcessa ista bonoꝝ pos. vt. C. e. l. j. ⁊. ff. e. l. j. S; istō qō dicim⁹ de bonoꝝ pos. petiti. attēde: nō vt oli cū solēnitate s; tm̄ simplr a p̄tore. vt. C. q admitti ad bo. pos. l. vl. ⁊. C. ō cur. furiosi. l. vl. i fi. p̄me colūne. ¶ Quartū q ad h vt directū ɔpetat necē ē vt succedat ō iure p̄torio. nā cū istō intdictū sic ⁊ alia sit p̄torū directū ɔpetit ei q de iure p̄torio succedit. q: ⁊ xba ⁊ snīa intdicti cōcordant. at si succedat aliqs de iure ciuili nō h; locū intdictū directū: s; vtile: q: cōcordat snīa xba deficiūt: q: succedēti ō iure ciuili nō dať ex edi. p̄torio bo. pos. nā vbi xba ⁊ snīa locū hn̄t directū auxiliū ɔpetit: vbi snīa sola vtile. vt. ff. si q̄dru. pau. fe. di. l. penł. ⁊ hoc ēt sensit dn̄s azo. ⁊ ita notauit i sūma tituli isti⁹: circa pn̄. l; qdā dicāt hodie: q directū ɔpetit maxime ab itestato. nā cū hodie sit sublata dīa sec⁹ ⁊ emācipatiōis ⁊ p̄rie ptātis. vt i auc. ō here. ab itestato venie. §. nullā xo. col. viij. seqť q̄ q oīa sint exeqta. q̄ sic de iur p̄torio dať directū. ita ⁊ succedēti de iur ciuili: s; dn̄s me⁹ ōt hodie eē sublatā dīā in hoc: q: vn⁹ alteri nō p̄ferť. s; nō est sublata qn hodie q succedit de iure p̄torio n̄ succedit p vias suas ɔsuetas ⁊ iura. Un̄ s̄m eū hodie ēt vtile istō intdictū dať succedēti de iure ciuili: qō magis approbo. ¶ Quītū q aduocet vniuersitatē: ⁊ non res singłas. vt. ff. e. l. j. ¶ Sextū q agat gs hoc intdicto ɔ̄ possessorē reꝝ corpaliū: nō ɔ̄ debitores hēditatis. vt. ff. e. l. ij. ¶ Si āt testm̄ fec ille pp cui⁹ bona aliqs vult pponere intdictū: si iste q vult ppo nere fuit istitut⁹ i illo testō: ⁊ erat tal' q vocať de iure p̄torio petita bo. pos. s̄m tabulas quā pponeret de volūtate nō ō necessitate. vt in fi. de bo. pos. §. j. al's. aliqn̄ tm̄ ⁊ notaui i sūma de bo. pos. hēbit istud interdictū q̄ꝝ bo. directū. si āt erat tal' q de iure ciuili tm̄ succedat h; istō intdcm̄ vtile. si āt i illo testō fuit fili⁹ eiu⁹ p̄terit⁹. p̄mo d; petere bo. pos. s. ɔ̄ tabulas p quā subuertat testm̄. ⁊ postea pponat intdcm̄ q̄ꝝ bo. q̄: diu. n. testm teneť ab itestato hereditas adiri nō pōt. vt. ff. de acq. he. q̄ diu. ⁊ ita itelligitur. l. C. e. l. j. reprobatis alijs glosuł: q dn̄t q aliā bo. pos. petierit ibi fili⁹ p̄terit⁹. vł' si fuerit exheredatus: si fuit emācipat⁹ petet bo. pos. extraordiariā. de q̄ habes insti. de bo. pos. §. septia. vel petet bo. pos. q̄ vocať generalis gr̄a agnoscēde litis. te q̄ habes. ff. de inoffi. testō. papinianus. §. j. p q̄s bo. pos. redigeť in locū suū: ⁊ postea pponet q̄relā inofficiosi testi ⁊ sic rupto testō pponet postea interdictū pp rōnē quā supi⁹ assigui. p. l. ff. de acq. here. l. q̄ diu. Si aūt fili⁹ erat talis q de iure ciuili pōt vocari qa in ptāte: si fuit exheredat⁹ pponet p̄mo q̄relā. ⁊ sic rupto 2 testō pponet postea intdictū. † Qō Sed

q̄rit circa ea q̄ dcā sūt duob⁹ mōis. Primo qꝛ dixi q̄ dꝫ ꝓbare se filiū. vr̄. n. q̄ hoc ꝓbatio sit inutil' vel īpossibil'. vt. ff. ḋ ꝯdi. ꝛ de. l. luci⁹. Rn̄. ꝓbabit se filiū. s. stādo in pos. sēp filiatiōis. vt ar. ff. ḋ dona. l. donatiōes. ꝛ. ff. de ꝗōnib⁹. l. j. ꝛ. C. de nuptijs. l. si vicinus. ¶ Itē scd̄o q̄rit circa pdicta qui vult ꝓponere intdcm̄ illud q̄rum bo. dꝫ ꝓbare se bono. pos. amisisse: vt supi⁹ notaui si. n. habuit bo. pos. ad qd ꝓponet intdictū: cū isto intdcm̄ pos. rer̄ adnocet. vt supi⁹ dixi. Rn̄. si petijt bo. pos. ꝛ habuit illā qd iuris ē. nā bo. pos. est ius ꝓseqn̄di retinendiq̄ pr̄imonij siue rei q̄ cuiusq̄ cū morit fuit. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. bonor̄ igit. ꝓ intdictū auoco possess. bonor̄. per bo. pos. vn̄ liberi. vel al's auoco bo. pos. q̄ valde differt. vt. ff. ḋ bo. pos. l. j. ꝛ. l. iij. §. hereditas.

3 † Qō. Item q̄rit: an h̄ intdi. sit adipiscēde pos. vl' retinēde vl' restituēde. Rn̄. lex vr̄ velle q̄ sit adipiscēde pos. ꝛ q̄ sit restituēde. vt. ff. e. l. j. ꝟ. vl. quā legē qdā intelligūt q̄ sit adipiscēde poss. sūōis i extraneis heredib⁹ i suis āt heredib⁹ sit restitutoriū: vt insti. de intdictis. §. restitui. ꝛ qꝛ pos. ꝯiūcti descēdit ad suos heredes. vt. ff. ex qb⁹ ca. ma. in in rest. l. cū miles: i extraneos āt nō descēdit pos. nisi psonalr̄ appbendat. vt. ff. de acq. her. l. cū h'des dn̄s āt ꝛ pceptor me⁹. R. dt h̄ intdictū eē adipiscēde pos. ꝛ restitutoriū adipiscēde pos. inspecta psona ei⁹ q ex nouo vult possidere. restitutoriū āt ē ispecta ei⁹ psona q restituit. sic legit de intdcō q̄r̄ leg. qd̄ dr adipiscende pos. vt. ff. q̄r̄. leg. l. j. in pn̄. inspecta psona ei⁹ q de nouo adipiscit pos. ex pte aūt ei⁹ q restituit dr̄ restitutoriū. vt. ff. q̄r̄ leg. l. j. i pn̄. nec obstat. l. ff. ex qb⁹ ca. ma. l. cū miles. qꝛ qd̄ ibi dt pos. ꝯiūcti descendit ad heredes: ita itellige. i. vsucapio q̄ sine pos. nō ꝓcedit. vt. ff. de vsuc. l. sine pos. ꝛ h̄ ē qd̄ dt ibi i lege illa cū miles l'ra sc̄qns adita hered tate ꝯplet. s. vsucapio ꝛ sic ponit id p qd̄ ē p eo: qd̄ sit vt al's sit ḋ errore calculi. i. de errore ꝯputatiōis facere vl' faciēde p calculū. ¶ Vn̄ i h̄ int dicto

4 ac. fa. ta. po. † Pō. ac. Ego dico q̄ ego sū fili⁹ titij. si ꝯfi. re⁹ iā ꝯstat de filiatiōe si āt neget: dicat: ego dico q̄ titi⁹ me hēbat ꝓ filio suo. ¶ Itē dico q̄ ipe vocabat me filiū. ¶ Itē dico q̄ berta fuit legitia vxor titij. ¶ Itē dico q̄ ego fui nat⁹ ex illa berta. ¶ Itē dico q̄ illa berta ē mlier libera. ¶ Itē dico q̄ titi⁹ iā sunt xx. āni q̄ accessit ad eā: ꝛ eā i domo retinebat. si illud ꝯfi. re⁹ ꝯstabit ḋ filiatiōe. vt. ff. ḋ ritu nup. l. i libere. ꝛ. ff. ḋ adop. l. qꝛ. ¶ Itē dico q̄ titi⁹ ē mortu⁹. si isto ꝯfi. re⁹ ecce vn̄ qꝛ pōt intētari intdictū q̄r̄ bo. alioqn si viueret sec⁹: qꝛ nō dꝫ qs eē sollicit⁹ ḋ hereditate viuētis. vt. ff. de vulg. ꝛ pu. sub. l. ij. nec bo. pos. viuētis peti pōt. vt. C. de cap. ꝛ postli. re. l. nec nos. ¶ Itē dico q̄ ego petij bono. pos. vn̄ liberi: vl' aliā. vt. s̄. dixi. ¶ Itē dico q̄ dn̄s orlādin⁹ de pott. pist. pote. mihi ꝯcessit illā. ¶ Itē dico q̄ sui emācipat⁹ ab illo titio. ¶ Itē dico q̄ aduoco pos. oim rer̄ q̄ fuerūt titij. ¶ E ꝯtra

5 re⁹. fa. ta. po. † Pō rei. Ego dico q̄ tu fuisti filius seij. si isto ꝯfi. ac. sub. qꝛ nō fuit fili⁹ titij. ¶ Itē dico q̄ titi⁹ ille de q̄ dicis te filiū viuit. si h̄ ꝯfi ac. ab. re⁹: vt. s̄. dixi. ¶ Itē dico q̄ tu obmisisti petere bo. pos. ¶ Itē dico q̄ tu petijsti bo. pos. ꝛ fuit denegata. ¶ Itē dico q̄ sempronī⁹ possidet oia bona illi⁹ titij. ¶ In h̄ āt intdic. ꝯci.

6 ita lib. † Libell⁹. Vob. d. ꝛē. cō. e. R. de. M. q tenet ꝛ possidet oia bōa q̄ fuert q̄ndā titij: cui titio ego ab ītestato vl' ex testō successi. vn̄ eor̄ pos. peto mihi dari vl' tradi. ꝛ ad h̄ ꝓpo. intdi. q̄r̄ bo. ꝛ ac. in fac. sub. i locū iterdicti. Qō ita recte ꝯci. lib. dt. l. ff. e. l. j. ꝛ insti. de intdi. §. adipiscende: Multi tn̄ sapiētes ꝯcipiētes ꝯcipiūt

7 lib. h̄ mō. † Libell⁹. Vob. do. ꝛē. co. e. R. de. M. q iniuste tenet seu possidet bona q̄ fuerīt q̄ndā titij: cui titio ab itestato vel ex testō ego successi. ꝛ q̄r̄ bo. pos. p vn̄ liberi petij: ꝛ fuit mihi ꝯcessa: vn̄ illor̄ bo. pos. mihi restitui peto ꝛ ad hoc ꝓpo. intdi. q̄rū bo. vl' act. in fac. sub. in locū ipi⁹ intdicti. Qō ita recte ꝯci. lib. iste. ꝓbat p iura ꝓprio dicta. ꝛ per. l. C. e. l. j. Oppō Sed iste lib. patit calūniā. In pmis q̄ supuacuo ponit in libello iniusto. ¶ Itē ꝛ sup

naccio ponit. q: petij bo.pos. vñ liberi z fuit mihi ɔcessa. ℭ Ité male ponit :peto illoꝝ pos. mihi restitui:cũ in psona actoris sit adipiscẽde: z nõ restituẽde: vt.ff.e.l.j. Sz rñdeat ipi sicut z dñs ɔ̃pileus mo diceñis voluit notare:ꝙ bñ est restituende pos. hito respectu etiã q̃tũ ad psonã actoris. q: eadẽ psona testatoris z heredis ẽ: vt in auc. de iureiu.a.mo.p̃.circa pn. Sz d. mc⁹azo al'r dt ꝙ ibi ꝟbũ restituere po nit impꝛope. z ppterea nõ reprobat libell⁹.nã z mihi rsitituit qd nũq̃: habui sic z al'i d: mihi qs reddere qd nũq̃: habui: sz de nouo dat. vt.ff. de ꝟ.sig.l. ꝟbũ reddẽdi. z.ff.de leg.ij.l. cũ qdã. z sic ipꝛope ponit ibi:ppe aũt restituere d: mihi qd aliq̃ñ habui. Ueruntñ attẽde ꝙ q̃n ppo nit intdcm ab eo q succedit ab itestato: z de iure p̃toꝛio pponat intdcm directũ. si aũt d iure ciuili pponat vtile sic supi⁹ dixi. Jllud aũt intdictũ ɔpetit rõne vniuersi
8 tatis: vt supi⁹ dixim⁹. † Qõ. Sed qd si rei singularis q fuit pris mei a te possideat :q̃ iure possũ auocare pos. illius rei Rñ. credo vtile intdictũ q̃ꝝ bo. ɔpetere. nã directũ p vniuersitate ɔpetit:vt supi⁹ dixi. p re aũt singl'ari credo locũ hr̃e vtile: cũ lz ꝟba d̃ficiũt snia tñ locũ hz. z idẽ est d toto q̃ ad totũ. qd i pte q̃ ad p rẽ: vt.ff.d rei ven.q̃ tota. z.ff. de admi.tu.l. si duo. ℭ Jllud aũt in fi.no. ꝙ istud intdictũ differt a petitiõe hereditatis z ab edicto diui Adriani:seu ɔdi. ex lege iustiniani. vt .C.de edicto diui adri.tol. Jstd.n. intdictũ ẽ de iure p̃toꝛio:vt.ff. eo.t.l.j.petitio hereditatis de iure ciuili:vt.ff.de peti.here.itẽ veniũt.§.pridie ℭ Jtẽ istd intdcm directũ vendicat vniuersitatẽ tm. vt.ff. e.t.l.j. petitio hereditatis directa vẽdicat etiã rẽ minimã:vt.ff.d pec.l. regulariter.z.l.lz minimã. ℭ Jtẽ istud intdictũ nõ dat ɔ̃ debitores hereditarios: sz tãtũ ɔ̃ corpaliũ possessores.ff.e.l. vlt. petitio aũt hereditaria dat ɔ̃ debitores si se ɔtendat heredes. vt.ff. de peti.here.si debitor z.l.qd si. ℭ Jtẽ istd intdcm est possessoriũ petitio he.petitoꝛiũ. Ab edi. z ɔsti. diui adri. differt ꝙ illud pꝛetoꝛiũ; illud ciuile. ℭ Jtẽ istud interdictum de eo ꝙ nõ pueñit ad possessorẽ:ãnnale ẽ illud ppetuũ Hãc d̃ñiaz multũ appꝛo.q: cũ vterq: pe tit mitti se i pos.corpali:al's corpoꝝ:non posset dici q̃:.j.annũ d.e. ℭ Jtẽ illd intdictũ directũ dat succedẽtib⁹ d iure p̃toꝛio:illud dat succedentib⁹ de iure ciuili. Jllud intdcm nõ dat nisi aliqs pbet se filiũ z petiisse bo.pos. z ad illã admissuz. Jn illo aũt edicto nõ hẽo necẽ pbare filiũ:vt ar.C.de edicto diui adri.tol.l.ij. Oppõ. Sz opponit :imo hẽo necẽ pbare me heredẽ. vt.C.de edicto diui adri.tol.l. vlt. Rñõ:nõ ita plene sicut i interdcõ q̃ꝝ bo. Cõcoꝛdat aũt vtraq:.q: vtrũq: possessoꝛiũ dat ɔ̃ corpoꝝ possessores: z alie sũt d̃ñie q̃s peritus p se poterit inuenire.

Si legatari⁹ sua auctate occupauerit añ aditã hereditatẽ rẽ sibi legatã: tenet heredi tẽ illã restituere p interdictũ q̃ꝝ legatoꝝ.

ℭ De interdicto q̃ꝝ legatoꝝ. Rubrica.

1 Jnterdictũ quoꝝ legatoꝝ ad hoc vt pcedat quot necessaria sint.
2 z ɔ̃positiões actoꝛis z rei i tali intdicto.
4 Libell⁹ in tali interdicto qũo fieri debeat
5 Testatoꝛ nõ dñs si pponat publicianã q̃ testatori ɔpetebat: quam actionẽ pꝛoponere debeat:
6 Legatarius si post aditã hereditatẽ ab herede rei legate possessionẽ apprehendat: quid iuris.
9 Jntdictũ quoꝝ bonoꝝ in quo differat ab edicto diui marci: vl'a ɔstitutiõe si qs in tãtã vl'a cõstitutiõe cũ querebat.

Sepe cõtingit ꝙ legatarij occupãt pos. legataꝝ sibi reꝝ in te d vel codicillis sua auctate sine heredis volũtate. id q̃liter hr̃s possit a legatario possessionẽ auocare:succurrit p̃toꝛ p interdcm q̃ꝝ legatoꝝ.
1 † ℭ Uñ ad hoc vt illud interdictũ locum hẽat tot sũt necẽaria. ℭ Jn p̃mis ꝙ testm̃ vl' codicilli sũt facti. ℭ Scdm ꝙ sint facti codicilli vl' tstm̃ a tali persona q̃ testari possit. nõ q̃ filiusfa. etiã pr̃e volẽte. vt.ff. de dona.cã mor.l.tã his. z insti qb⁹ nõ ẽ p.fa.t.i pn. z.ff.d do.int vir z vx.l.cũ h

stat⁹. §. miles. n. ꝙ minoꝛ. xiiij. anñ. vt. C. qñ ꝓuo. nō ē ne. l. ij. nō furiosus nō is cui bois int̃dictū est. vt. C. q te. fa. po. si frat patruel'. ꝛ. l. furiosuȝ. ꝛ. ff. q te. face. po. l. ꝗ etate. ꝛ. l. q i ptāte. ꝛ. l. filiusfa. nō ꝙ obses: vl' ille q de statu suo dubitat: vl' q est seru⁹ vel apd hostes. vt. ff. q te. fa. po. obsides. ꝛ. l. obsides. ꝛ. l. d statu suo. ¶ Tertiū ꝙ illi codicilli sint facti de iure. vt. ff. q te. fa. po. l. si q̃ram⁹. ¶ Quartū ꝙ legatari⁹ occupauit pos. rerū legataꝝ sine volūtate heredis: vt. ff. e. l. j. §. j. ¶ Quītū ꝙ occupauit añ aditā hereditatē ab here. alioqn si post puniret ex toto: qꝛ amitteret legatū illi⁹ cui⁹ pos. occupauit. vt. C. d leg. l. nō est dubiū: lȝ mlte alie solōnes dent. sȝ hāc approbauit dñs me⁹ i sūma isti⁹ ti. ¶ Sextū ꝙ si heres accōmodat voluntatē añ aditā h̃rditatē: alioqn si post cessaret int̃dictū: vt. ff. e. t. l. j. §. qd ait p̃toꝛ. ¶ Septimū est ꝙ in heredi. illa nō sit falcidia. si. n. eēt falcidia i hereditate: cessaret int̃dcm. ꝛ hoc multi sapiētes approbauerunt ꝛ etiā approbat dñs me⁹ sic notat in sūma isti⁹ tt. ꝛ ꝓbaſ h p iura. nā p istd int̃dcm heredi ꝯsulit: si successio sit exhausta. legatis pp q̃rte retētiōem: vt. C. e. t. l. vnica. ¶ Itē istd int̃dcm heredi daſ ad int̃esse: vt ff. e. t. l. vl. §. ex h' int̃dicto. at i alio nō posset interessē heredis nisi rōne falcidie: vt ꝓbaſ p ar. ff. eo. l. j. §. si qs ex mortis. ¶ Octauū ꝙ heres satisdet vel sit par⁹ satisdare legatario. s. ꝙ deducta falcidia restituat legatū legatario: alr' nisi sati'det: hoc int̃dcm nō intentabit: vt. ff. e. l. j. §. qd ait p̃toꝛ. nisi satisdat ꝛ. l. vl. §. qd ait p̃toꝛ. ꝛ. §. si. adeo ē h veꝝ ꝙ ꝛ si legatari⁹ miss⁹ sit i pos. ex decreto iudicis ꝛ heres vult satisdarē: qd hȝ locū int̃dcm lȝ legatari⁹ ñ occupauerit sua auc̃te: sȝ habuerit p̃toꝛē auctoꝛē: vt. ff. e. l. j. §. q̃situ est. ¶ Nonū ꝙ pseueret heres satisdare. nā si aliqñ voluit satisdare: ꝛ nūc nō vult nūq̃ hēbit int̃dcm istd. ad p̃dictū. n. int̃dcm: alr' a. l. tpa. n. int̃dicti vos referim': vt tūc si heres par⁹ sit satisdare. vt ff. e. l. vl. in fi. ¶ Itē ita attēde ꝙ teneaſ heres satisdare: nisi legatari⁹ fuerit ꝯtē.

t⁹ repꝛomissiōe sola: vt. ff. e. l. vl. §. si legatari⁹. ¶ Decimū ꝙ talit' sit satisdatū ꝙ sit acq̃sita actio legatario ip'o iure. s. p seruū: vl' p seipm: vel acq̃ri possit saltē p actiōem mādati: puta p ꝓcuratoꝛē: vt. ff. e. l. j. §. satisdatū. quid āt differat istd interdcm a ꝯstitutiōe si qs i tantū: ꝛ alio edicto diui marci: ꝛ a ꝯstitutiōe cū q̃rebaſ. j. dicem⁹. In hoc āt int̃dicto ac. fa. ta. po.
2 † Pō act. Ego dico ꝙ titi⁹ fuit p̃r famil. ꝛ maioꝛ. xiiij. an. ¶ Itē dico ꝙ ip̄e si mp fuit in ciuitate. ¶ Itē dico ꝙ ip̄e fuit liber. ¶ Item dico ꝙ fuit hō sane mētis. istas ꝯfessiōes ad cautelā facio. nā ꝛ si nō fiant p̄sumo quēlibet posse testari: nisi ecōtra ꝓbeſ q̃lit' testari nō potuit: vt. C. de codicill'. l. nec furētē. ꝛ. ff. de ꝓba. ab ea p te. ¶ Itē dico ꝙ ip̄e fecit testm vltimū i q̃ tibi domū talē reliq̄t. ¶ Itē dico ꝙ añ q̃ȝ adirē h̃rditatē tu ꝓpa auc̄te possessionē illi⁹ rei occupasti sine voluntate mea. ¶ Itē dico ꝙ lȝ accōmodauerim tibi volūtatē meā accōmodaui añq̃ȝ adirē hereditatē: ¶ Itē dico ꝙ tm̃ tibi ꝛ alijs legauit titius testatoꝛ ꝙ falcidia mihi deest. ¶ Itē dico ꝙ ego tibi satisdedi ꝓ legato tibi p̄stādo: vl' sum ego parus satis dare. ¶ Itē dico ꝙ ego satis dedi tuo ꝓcuratoꝛi vl' sibi sū par⁹ satis dare. ¶ Eē reus
3 fa. ta. po. † Pō rei. Ego dico ꝙ rē illā legatā mihi i testō titij occupaui sei⁹. si istō cōsi. ac. ab. re⁹. ¶ Itē dico ꝙ rē illā quā app̄hēdi app̄hēdi d tua volūtate. ¶ Itē dico ꝙ tu fuisti a titio istitut⁹. ¶ Itē dico ꝙ titi⁹ mihi legauit domū suā i testō vl' codicill'. ¶ Itē dico ꝙ app̄hēdi pos. dom⁹ illi⁹ mihi legate de volūtate tua quā accōmodasti post aditā h̃rditatē. ¶ Itē dico ꝙ tm̃ ē i heredi. ate ꝙ potes tibi ꝯsulere i lege falcidia. ¶ Itē dico ꝙ tu recusasti mihi satisdare. ¶ Itē dico ꝙ tu satis de. disti titio q est tm̃ ꝓcuratoꝛ tiberini ¶ Itē dico ꝙ iā voluisti mihi satisdare sed qñ petij tu recu'asti mihi satisdare.
4 ¶ In hoc int̃dicto cōci. ita lib. † Libel. l⁹. Uos̄. d. ꝛē. cō. e. R. de. M. q domū talē: cui⁹ fines sūt tales legatā sibi i testō titij cui titio ego ex testō successi. sua auc̄ te

iacēte hr̄ditate occupauit. vñ p̄dicte do/ m⁹ pos. mihi dari vl' tradi peto: vl' p̄dictā domū mihi dari peto. ad h̄ ꝑpo. int'di. q̄ꝝ leg. vl' ac. in fac. sub. i locū ipi⁹ int'di. Q̄ō rcē ꝯci. lib. ōt. l. ff. e. l. j. in p̄n. Mlti tñ sa piētes ponūt i lib. cui⁹ dom⁹ pos. vl' quā domū peto mihi restitui: cū istō interdem dicat' restitutoriū: vt. ff. e. l. j. in p̄n. s; h̄ cū calūnia ꝑce. iu. ⁊ qlit' dicat' r̄stitutoriū eadē h̄ repetas q̄ notaui i supiori int'dcō circa lib. ¶ S; illō no. q̄ h̄ int'dem dat' ꝯ iuris q̄i possessores. s. ꝑ fuitutib⁹. vt. ff. e. l. j. §. qō ait p̄tor: l; supi⁹ int'dem nō ꝯpetat nisi ꝯ posses. rēꝝ corpaliū. ¶ Itē illud no. q̄ istō int'dem dat' ꝯ titulo pos sidētē: l; supi⁹ dcē ꝯ illos q̄ possidēt ꝑ he rede vel ꝑ possessore: vt. ff. q̄ꝝ bo. l. j. vñ añq̄ aliqs ꝑponat h̄ int'dem ꝑcedit ō cō silio sapiētis. vt q̄rat aduocat⁹ fr̄ rē istā quā possides: possides pro legato si r̄ndet possideo ꝑ legato: ⁊ tu bñ scis q̄ pos. rei il li⁹ occupauerit hr̄ditate iacēte: pone ꝯ ip sū istud iterdi. q̄ꝝ leg. ¶ Si āt dī ⁊ r̄ndit ego possideo ex alia cā puta ꝑ dote: ꝑ em ptore: ⁊ nō vt legatari⁹: tūc istō int'di. nō dat' s; cū heres adiuerit hr̄ditatē: ⁊ sic fa ct⁹ dñs ꝑ aditionē: vt. ff. de acq. pos. l. cū hr̄des. vēdicet illā rē ꝑ petitiōē here. vel

5 ꝑ rei vē. a possessore. † Q̄ō S; qd si testa tor nō fuit dñs: ꝑponat publicianā q̄ te statori ꝯpetebat: q: illud ius trāsit i hr̄dē. si āt nec publiciana ꝯpetebat defuncto in fcm̄ ꝑpōat. vt. ff. de pre. x. q̄t. si āt posses sor nō vult r̄ndere: ad vocat⁹ ꝑponat peti tionē her̄. ⁊ istō it'di. q̄ꝝ leg. sic lex dat ꝯ si liū: vt. ff. co. l. j. §. ij. S; istō int'di. locū h; 6 i eo casu qñ hr̄ditas nō fuit adita. † Q̄ō. S; qd si legatari⁹ post aditā hr̄ditatē ab hr̄de pos. sibi rei legate app̄hēdat: dixi⁹. ō q̄ dñiū amittat. ꝑ. l. C. ō leg. l. nō ē dubiū ⁊ ita sentit. d. me⁹. Oppō. S; vr̄ q̄ stare nō possit. nā adita her̄. dñiuz rei legate tñ sit in legatariū vt. ff. de furtis a t tio: vt ff. de leg. ij. l. legatū q̄uo ḡ cū sit dñs fact⁹ ō; puniri i aliq̄ cū res illa apō neiez fue rit q̄ ad pos. ⁊ ita cesset oppō ō debitore. q̄ l; sit dñs tñ punit' si rē sbripuit creditori. vt. ff. de vsuc. sequit'. §. si rē. ⁊. ff. si fur. l.

itaq; fu' lo. §. s; ⁊ si res. ⁊ sic cessat oppō ēt legis: si q̄s i tātā: ⁊ edictū diui marci. nā ibi po'. erat apō illos. ⁊ iō inuasor seu oc cupator punit'. R̄ñ. l. illa. nō est dubiū. in telligit' nō ō legatario occupāte: s; ō hr̄ de. q. d. q̄ si heres subtraxit aliq̄ de hr̄di tate denegat' ei f. her̄. act. f. legis falcidie retētio seu petitō ꝑ legatis: vt. ff. ad. l. fal. l. vl. si loq̄t' i l gatario occupāte locū h; qñ fuit ab hr̄de app̄hēsa pos. sic. ib: not. d. me⁹. vl' alr lex illa: nō ē dubiū: loq̄t' in casu illo: quādo res fuit legata in ḡne non in spē. ⁊ sic cū nō potuerit trāsire i legata riū dñiuz rei legate i ḡne: merito punit' le 7 gatari⁹ si occupet. † Q̄ō. Si q̄ris qd dif ferat ab edcō diui marci. R̄ñ. istō int'dem ꝯsulit tm̄ hr̄di. ⁊ pos. rei legate auocat. il lud edictū ꝯsulit debitori aduocāti sibi rē a creditore: ⁊ iponit penā iuris qō hēbit 8 ibi creditor. † Q̄ō. Itē qd differt a ꝯstitu tiōe: si q̄s i tātā. R̄ñ. q: illa ꝯstō loq̄t' qñ res inuadit' cui⁹ pos. erat apō illū ꝯstitu 9 ta. † Q̄ō. qd differat a ꝯstōe cū q̄rebat'. q̄ loq̄t' qñ aliqs inuasit rē cui⁹ pos. vacabat: vt. C. vñ vi. ꝯq̄rebat'. R̄ñ. illa loq̄t' i pos. vacāte absentiū ⁊ viuētiū. h̄ āt interdictū loquit' de possessione vacāte rēꝝ que fue runt defuncti.

¶ Si aliquis fecit testm̄: ⁊ illud ab aliq̄ te net': ⁊ tua interest illud testamentū tibi ex hiberi: potes agere ꝯtra eū ꝑ interdcō de tabul' exhibēdis.

¶ De int'dcō de tabulis exhibēdis Rubri.

1 Interdictū de tabulis exhibēdis ad h̄ vt locū habeat quot requirantur.
2. 3 Positiōes actoris ⁊ rei in tali int'dicto
4. 5 Libelli i tali interdicto q̄uo ꝯcipiat'.
Interdictū de tabulis exhibē ab edi. quēad modū testa. ap. Itē ab actiōe ad exhibēdū
6. 7 Itē a lege aquilia: in quo differat.
8. 9 Interdictū de tabul. exhiben. an a. icui⁹ momenti existat.
10 Int'dicto de tabul. exhib. si testes q̄ testō iterfuei ūt. nō cōparēt: nec actor eos inue nire pōt: q̄uo iudex ad iteresse ꝯdēnabit.
11 Interdictū de tabul. exhib. quare ꝯpetit ēt si plures tabule facte sint ab eodem.

Quia multotiēs ꝯtingit fieri testamē-
ta ꝛ petūt ab aliq̄ exhiberi: iō fuit ꝑ-
ditū seu iuctū iterdcm̄ de tabul. exhi
bēdis. vñ qd differt ab actiōe ad exhibē
dū: vl' ab edicto: quēadmodū te. ape. ĩ. di
cem⁹. † ℂ Uñ ad h̄ vt istō iterdi. ꝯpetat
tot sūt necc̄ria. ℂ In p̄mis ꝙ testm̄ seu co
dicilli sint fci: siue sint ꝑfecti siue ipfecti:
siue veri siue falsi: siue ab initio valeāt: si-
ue postea rupti dicāt: siue fci sint ab eo q
habuit factiōez testi siue nō hūit: siue sint
p̄rie tabl'e siue sint vltie. Itē siue sint vne
tabl'e siue sint plēs. h̄ ꝓbant. ff. e. l. j. §. h̄
iterdcm̄. Oppō. Sz vr̄ mirabile qūo h̄ i
terdcm̄ ꝯpetit ꝓ ill' tabul' exhibēdis q̄ fal
se sūt: cū falsū testm̄ abusiue dicat testm̄.
vt. ff. quēad. te. apl. l. ij. ꝛ qḋ falsū ē nihil
ē: vt. ff. de v̄. sig. l. paul⁹ trādit. ℂ Itē qūo
ꝯperit ꝓ ill' tabul' q̄ nulle sūt: vl' q2 p̄ores
vl' q2 rupte: vl' ab eo fcē q factiōez testi ñ
hūit: vt. s̄. dcm̄ ē. nā nō vr̄ iterdcm̄ ꝯpete
re. nā oīa iterdcā danť rōe itesse: ꝛ ēt istō
vt. ff. e. locū. §. ꝯdēnatio. qūo ḡ ꝯdēnabiť
ad iteresse cū nihil itersit testm̄ falsū vl' ru
ptū vel ipfectū exhiberi. Rñ. d. ꝛ p̄ceptor
me⁹. R. q2 ꝯtēnit p̄torio impiū ꝛ decretū
q nō exhibz. nō. n. ōt iudex apō quē agiť
exhibere testa. q̄si videať approbare testm̄
illud. sz cū ab actore verū illud dicať te-
stm̄: p̄tor iubz exhiberi: ꝛ si ille nō exhibz cō
dēnabiť pp suā ꝯtumaciā postea ac si ille
tabl'e fuissent vere. ꝛ q2 h̄ p̄sumo erq̄ non
exhibuit: ꝛ q2 ꝯtēpsit p̄toris impiū. nam si
nūcio nouū op⁹: ꝛ tu ꝯtēpta nūciatōe tene
ris destruere ꝛ si de iure edificabas ꝛ ego
ius nūciādi nō hēbā: iō teneris destruere
q2 fuisti ꝯtumax. ꝛ q2 ē p̄sūptio ꝓ me iuris
ꝛ de iure: q2 iuste nūciassez: ꝛ q2 ꝯtēpsisti
p̄toris impiū. vt. ff. de no. ope. nūc. l. p̄tor
. §. iterdi. ℂ Itē vide optimū sil'e. nā vo-
cabā aliquē i ius. ꝑ calūniā: tu eū ꝑ vi a iu
dicio exemisti: certe teneberis mihi ad to
tū qḋ estiauero: nō āt ad illud qḋ mea i v
tate iterest. vt. ff. ne qs eū q i ius vo. fu. vi.
exi. l. penl'. j. respō. ꝛ. l. vl. al's ēt puniť qs
hō q2 ꝯtēnit p̄toris impiū: vt. ff. de iterro.
act. l. d̄ etate. §. q tacuit. Dñs tñ Otto alr̄
voluit rñdeř q̄ōni p̄dcē: verū ē ꝙ opponis
ꝙ istud iterdcm̄ cōpetit rōe interesse: q̄ tñ
ad diffinitiuā sniaz cū ab aliq̄ petiť iteres-
se: nec. n. diffinitiue ꝯdēnať re⁹ nisi acto-
ris itersit: sz actor interlocutori potuit ꝯdē
nari: si hūerit facultatē exhibēdi: ꝛ sic ma
nu militari ꝯpellet: vt. ff. d̄ rei vē. q resti
tuer. si āt d̄ iteresse tractem⁹ i hac iterlocu
toria i nullo ꝯdēnabiť: cū nihil actoris in
tersit: ꝛ h̄ dt dñs me⁹ Otto Sz dñs me⁹.
R. vereť huic snie ꝯsētire. q2 iā eēt illuso
ria snia iudicis: si ipune ei nō pareť: ꝛ cō
cedať ꝯdēnatio eā negligere: vt ar. ff. ne
vis fi. ei. q i pos. mil. l. j. §. ē āt. ꝛ. ff. d̄ iudi.
si p̄tor ꝛ. ff. ne qd i loco pu. l. vl. i fi. ℂ Ue
rū snia p̄dicta his poterit iuuari argumē
tis. nā si qs rē p̄ciosā ꝓ modico obliget cō
uēt⁹ debitor hipotecaria i pignoris restitōe
ne dānať. ꝛ si ñ vult pareř snie i q̄ fuit cō
dēnat⁹: nō cōdēnať i pl⁹ nisi q̄tū⁹ creditō
ris itersit: ꝛ si fuerit i pl⁹ ꝯdēnat⁹ dādo tñ
qḋ iterest actoris liberať: vt. ff d̄ pignor.
l. si inter colonū. §. ꝛ si res. ꝛ. l. si fūd⁹. §.
si pluris. ℂ Itē iterdcō q̄rū legator tor
tū legatū iubz iudex hēdi legatariū resti-
tuere. sz si iudici nō pareť nō dānabiť hē-
di legatari⁹: nisi q̄tū hēdis itersit: vt. ff.
q̄z lega. l. vl. §. ex h̄. ℂ Scđz ē necc̄riū
ꝙ ille q hūit tabl'as neg: tabl'as apud se
eē vl' nō posse exhibere: alioqn si ꝯfiteať z
sz nō vult exhibere nō hz locū h̄ interdcm̄
sz edictū quēadmodū te. api. vt. ff. e. l. j.
§. si qs forte. Uñ cauti aduocati añq̄ ꝓ-
ponāt h̄ interdcm̄ faciūt a iudicib⁹ iterro
gari reū. dñe q̄ratis si ip̄e testm̄ vl' codicil
los titij hz. ꝛ si negauerit: ꝯcipiet lib. ꝓpo
nēdo hoc interdcm̄. vl' ꝓpōet edictū. quē-
ad. te. api. Et si tu dicas non dēt fieri ista
iterrogatio añ lit. ꝯte. dico ꝙ sic ex illa. xij.
clausula vbicūq3 eqtas mouerit iudicē: vt
notat dñs me⁹. ff. de iterro. ac. l. j. ℂ Ter
tiū ꝙ ille cui⁹ tabl'e petūť exhiberi sit mor
tu⁹: vt. ff. e. l. j. §. vlt. ꝛ. ff. quēad. te. api. l.
ij. §. si dubiteť. ℂ Quartum ꝙ testm̄ vel
codicilli sint fci in scriptis: al's nō hz lo-
cū. qūo. n. tabule pñt exhiberi q̄ scrpte nō
sūt. vt. ff. e. l. j. §. h̄ interdi. ꝛ. ff. quēad. te.
api. l. j. ꝛ ar. ff. d̄ bo. pos. sz ta. l. j. ℂ Quī
tū ꝙ tabule ille signate sint hoc fm̄ dñm

meū azonē sicut notauit i sūma isti⁹ ti. de.
tabl'e āt. z h̄ ꝓbat p.l.ff.e.l.ij.§.h̄ iterdi.
qd credo locū h̄re.s.vt locū heat istd itd.
i tabul' sigtis. z credo ēt locū h̄re in tabul'
n̄ sigtis: dūmō i scriptis redacte sint salua
pace dn̄i mei. z h̄ collige ex v̄bis p̄xi: ijs
positis. z.ff.e.l.j.i pn. Si.n. desideret q
sint seu eēnt sigte iā nō h̄ret locū istd itd.
nisi p solēni testō: qd ē ꝯ vtā. dixi. Qō.n.
dicit Ul.ff.e.l.iij §.h̄ intdi. qd ibi nōt de
sigtorib⁹. no. iō vt det itellige: qd itelligat
v̄bo illo exhi. seqt postea.i.q facit copiā
īspiciēdi legēdi z scribēdi. z ēt q testes si sīt
sigti recogscāt sigilla sua: vt i.l.p̄dicta. z
ff. quē. te. ape.l ij.§.ispectio: z ēt.ff.ad.l.
fal.l.pe. z vl. ℭ Sextū q ille q cōuenit
tablas possideat: vl' dolo fecerit q̄ minus
possideat: vt.ff.e.l.j.i pn. ℭ Septimū q
ei q itēdit istd iterdi. sit aliqd relictū i ta/
bul': vt.ff.e.l.locū.§.solēt. ℭ Un̄ i h̄ itd.
2 ac. fa. ta. po. † Pō ac. Ego dico q titi⁹ fec
test. vl' codicillos. ℭ Itē dico q tu illas
tabl' tenes vl' possides ℭ Itē dico q i il/
lo test. vel codicill' reliqt mihi. xx. ℭ Itē
dico q tu illas tabulas dolo malo desijsti
possider' seu h̄re. ℭ Itē dico q qn̄ tu fui i
sti a iudice iterrogat⁹ an lit. cte. tu negasti
illas tab. te possidere vel restituere posse.
ℭ Itē dico q illd testm̄ vl' codicilli i scri
ptis redacti sīt. ℭ Itē dico q tab. ille sig
te sūt. vij. testib⁹. hāc pōnē facias fm. d.
meū q dicit n̄ i sigtis h̄re locū h̄ iterdi.
cō q̄ dic: vt notaui. s. ℭ Eꝯ re' fa. ta. po.
3 † Pō rei. Ego dico q titi⁹ decessit ab ite/
stato. sine oi testō. ℭ Itē dico q lz titi⁹ fe
cerit testm̄ vl' codicillos fecit sine scriptu
ra. i. tātū corā testib⁹. ℭ Itē dico q illd
test. vl' codicillos q̄s dicis titiū i scriptis
fecisse: ego nō possideo nec dolo desij pos
sidere. ℭ Itē dico q i illo test. vl' codicill'
nihil fuit tibi relictū: qz tātū fuit tantib⁹ re
lictū puta titio z seio. ℭ Itē dico q qn̄
iudex me iterrogauit: an ego h̄rē ta. illas
ego dixi me h̄re z me velle ondere. ℭ Itē
dico q tabl'e ille sīt sine signis testiū. ℭ In
4 h̄ āt intdi. ꝯci. lib. † Libell⁹. Uob. d. po.
zc. cō. ego. R. de. M. q test. vl' codicillos
titij i q̄ vl' qb⁹ mihi legatū fuit relictū nō

exhibz. vn̄ vt exhibeat ago ꝯ ip̄m. ad hoc
ꝓpo. intdi. d tab. exhi. vl' ac. i fac. sub. in
lo. ipi⁹ intdi. Qd ita recte cōci. lib. dicit
l.ff.e.l.j. z.l locū.§.solēt. ℭ Multi tn̄ sa
5 pictes ita notāt li. † Libell⁹. Uobz d. zc.
cō. e. R. d. M. q testm̄ vl' codicillos i qb⁹
sīt mihi. xx. legata: cū possz exhiber' nō ex
hibz. vn̄ qz iterest mea i. xx. iō p̄dictū meū
iteresse peto. z ad h̄ ꝓpo. iterdi. d ta. exhi.
vl' ac. i fa. sub. i lo. ipi⁹ iterdi. Qd ita re/
cte ꝯci. lib. dicit. l.ff.e.l.j. z.l.locū.§.ꝯdē
natio. Oppō. Sz qd apponit i lib. de q̄ti
tate legata: iō illud ponūt qz forte certi sīt
p testes q iterfuerūt i testō vl' codi. al's qūo
pt qs certā q̄titatē petere cū certi⁹ qs eē n̄
possit nisi ispectis z cognitis v̄bis testi: vt.ff.
de trās.l. de his. z.ff. quēa. te. ape.l.j. istd
satz sustineri pōt. Oppō. Sz qd dz de iter
eē vr̄ pati calūniā. nā p iterdi. agit de sui
nā q qs exhibeat. z ita dn̄t v̄ba p̄toris. z
ff.e.l.j. lz forte: illo nolēte exhibē ꝯdēnet
ad iteresse ff.e.l.locū.§.ꝯdēnatio. Oppō.
Sz h̄ qūo posset eē: vt si peto codicillos
exhiberi z iudex te ꝯdēnauit ad iterēe: qd
nō fuit petitū cū iudex ita ꝯdēnare deret
fz q ē fcā petitio. isti. de ac.§. curare. C.
de sentētijs q̄ sine certa. quā. ꝓfer. Rn̄. su
stineri pt q iteresse i libello petat: cū istd
iterdictū sicut z alia ꝯtineat iteresse vt s.
dixi. Qō. Sz qd si petitū nō sit iteresse pt
iudex ꝯdēnare. Rn̄o: nō i p'ria snia: sz ita p
cipe qd exhiberet: vt ita dicat. Ego iudex
talis h̄ito sapiētū ꝯsilio scīū vt exhibeat
testm̄ t. tij. seu codicillos ꝯdēno: si nō vult
exhibere vl' parere p'me snie: tūc in scda
snia ꝯdēnet eū ad iteresse. z ita itelligo.§.
ꝯdēnatio. ff.e.l.locū p.l.ff. de rei vē. q re
stituere. nā illa snia z lex gn̄alis est ad oia
iterdicta vt i fi.l. illi⁹ notat. z notaui. s. i
6 act. de dolo. † Qō. Itē querit: qd differt
istud interdictū ab alio edicto. quēadmo.
te. ape. Rn̄. istud locū hz ꝯ negantē se h̄re
tabulas: vel cōfitētē: sz dicētē se nō posse
restituere. vt.ff.e.l.j.§. si qs forte. Illud
edictū locū hz qn̄ qs cōfitet se h̄re tabu/
las nō patit eas legi inspici vel describi.
vt.ff. quēad. te. aperi.l.j. z.ij. Et sic per ea
q̄ dicta sunt in h̄ interdicto facile oia liq̄.

re pñt q̄ sūt dicēda i illo edicto queād. te.
7 api. ⁊ iō nō de eo ꝓseq̄ᷓ. † Qō. Quid āt
d i ffert ab actiōe ad exhibēdū. Rñ. in hoc
differt. q: illa nunq̄; legatarijs ꝯpetit: s;
tm̄ hered. vt. ff. ad exhi. l. iij. §. siqs extra
heredē. ℭ Itē si qs fecit testm vl' codicil
los ⁊ apō aliquē deposuerit: ipe nō re pe
tit p h int'di. s; p actoꝫ ad exhibēdū vt. ff.
e. locū. §. si ipe testator. ℭ Et no. ꝙ iō ap
pellaᷓ h int'dictū ō tabul': q: antiq oia in
tabul. scribebāt: sicut ⁊ alibi d; bo. pos. ƀ;
ta. vt. ff. ō bo. pos. ƀm ta. l. j. Posſ; tñ di
ci int'di. de cartis exhibēdis: vl' ō testō ex
hibēdo seu codicill'. ℭ Itē no. ꝙ i h iter
dcō q nō exhib; ꝯdēnaᷓ ei cui debeat ex
hibere i suo int'esse: siue legatū sit puꝝ siue
sit ꝯditōale. vt. ff. e. locū. §. ꝯdemnatio. ⁊
fiet icōtinēti ꝯdēnatio ⁊ exactio. At in. l.
aql'. al's fiet qdem condēnatio incōtinēti
pp debitū ꝯditōale. exactio qdē differᷓ i
euētū ꝯditiōis vt. ff. ad. l. aql'. l. i lege aql'.
8 si deletū. † Qō. Et q̄re aliud i lege aquil'.
Rñ. in lege aql'. aliqs ꝓseqᷓ dānum. vñ si
dānū nō det; aql'. locū nō h;. vt. ff. ad. l.
aql'. si ƀuᵘ ƀuū. §. rupisse. vñ merito ꝯpetit
exactio. At i istō int'dcō delictū cōmittiᷓ i
cōtinēti eoipo ꝙ nō exhib;. vñ ꝯpetit ⁊ si
nō int'sit actoris. vt. ff. e. l. j. §. h in fac.
Qō. S; illō q̄riᷓ. q̄re actio ad exhibēdū
ꝯpetit heredi ꝓ tabul' exhi. ⁊ nō ꝯpetit le
gatarijs. vt. ff. ad exhi. l. iij. §. si qs extra
heredē. Rñ. q: i actiōe ad exhi. h ē casua
le i instr'is ⁊ cartis: q: ille intētat actionē
ad exhibē. q ē dñs instr'i vl' carte. vt. ff. ad
exhi. l. iij. §. interdū vñ cū heres sit dñs ⁊
nō legatariᵘ: iō heres solᵘ intētat act. ad
9 exhibē. † Qō. S; illud q̄riᷓ: ñ vr̄ ꝙ istō
int'dcm̄ sit alicuiᵘ mom̄ti. nā is q ꝯueniᷓ
h int'dicto: aut exhibet ⁊ tunc liberaᷓ. q:
tūc oia iudicia sūt absolutoria. vt insti. de
ppe. ⁊ tēp. act. in fi. aut nō exhib;: ⁊ tūc i
nullo fiet ꝯdēnatio: nā iudex d; ad int'esse
cōdēnare: vt supr' dcm̄ ē. si ḡ non exhibet
reᵘ: qūo ḡ iudex ꝯdēnat. cū igñret iudex qd
sit legatū. Rñ. hec qō exoc. tiᷓ. ff. ō edēdo.
argētariᵘ. §. cū āt. ⁊ ff. de fur. qdā tabu
laꝝ. q: poterīt iduci testes q testō int'fuerīt
ab eo q ꝓponit iterdi. ⁊ ita ꝯdēnabiᷓ q ꝓ
10 tori nō paret. † S; qd si testes q testō in
ter fuerīt nō cōparēt: nec actor pōt eos iue
nire: qūo iudex ꝯdēnabit ad int'esse: cū sit
incertᵘ: exq̄ xba tabulaꝝ ñ ꝯparēt. vt. ff.
ō trāsac. l. ō his. ⁊ ff. queādmodū te. api.
l. j. Rñ. ⁊ si testes nō ꝯparēt ⁊ reᵘ dolo de
sijt possidere: dabit iudex sacr'm actori q
iuret i litē. vt ff. de rei vē. l. q restituere. ⁊
sic ꝓbabit suū iteresse. Ceteꝝ si culpa de
sijt posſidere nō tenebiᷓ h int'dcō: q: de
mū ille teneᷓ q tabl'as possidet: seu dolo
11 fecit q̄ minᵘ possideret. vt. ff. e. l j. † Qō.
S; illud q̄ri ƀ: q̄re h iterdcm̄ ꝯpetit ēt si
plēs tabl'e scē sint ab eodē: ⁊ ꝯpetit ēt pro
poꝛibᵘ tabul'. vt. ff. e. l. j. §. h iterdi. ⁊. §. p
inde. At bo. pos. ƀm ta. ñ ꝯpetit nisi ex his
tabul' q̄ vltie sᷓ ⁊ autētice. vt. ff. ō bo. pos.
ƀ; ta. l. j. §. j ⁊. §. si qs i duobus. Rñ. bo.
pos. ƀ; ta. respicit ius. nā nō ꝯpetit nisi ex
his tabul' q̄ ō iure valēt ⁊ scē sūt ab eo q
hūerit factiōꝫ testi. vt. ff. ō bo. pos. ƀ; ta.
l. j. in ꝓn. ⁊. §. exegit ꝑtor. ꝙ in h iterdicto
nō attēdiᷓ vt. s̄. dixi. ⁊ q̄re: q: h int'dictū
ꝯpetit ad factū. s. qō exhibeat: cū exhibe
re ⁊ talia facere facti sint. vt. ff. de cura.
furiosi. ꝯsilio. At bo. pos. ius respicit. vt.
ff. de bo. pos. l. iij.

ℭ Si filiᵘ tuᵘ ab aliquo detineᷓ inuitus po
tes agere contra illum interdicto de libe
ris exhibendis.

ℭ De iterdicto de liberis exhibēdis. Rub.

1 Interdictū de liberis exhiben. ad hoc vt
veniat quot necessaria sint.
2. 3 Positiōes actoris ⁊ rei i tali iterdicto.
4 Libellus in tali iterdicto qūo ꝯcipiaᷓ.

Quia sepe ꝯtigit filios nr̄os ab alio ō
tieri ⁊ eos videre nō possumᵘ: iō ꝓdi
tū ē interdcm̄ de liberis exhibēdis.
1 Istud int'dcm̄ a. 4 h vt locū hēat tot sunt
necr'ia. ℭ In ꝑmis ꝙ ille ō q̄ ad exhibē
dū aginᵘ sit filiᵘ nr̄. vt. ff. e. l. j. i ꝓn. ℭ Se
cūdū ꝙ sit i ptāte ipiᵘ: al's si hēbit h inter
dcm̄. ff. e. l. j. i ꝓn. ⁊. §. h int'dcm̄. ⁊. §. pa
ri mō. ℭ Tertiū ꝙ filiᵘ q detineᷓ detineaᷓ
inuitᵘ: al's si volēs nū; h; locū istō itdcm̄
nisi q detinet dicat se pr̄ez eē. vt. ff. e. l. vl.
ℭ Quartū ꝙ ille q detinet nō hēat iustā

cām detinēdi.puta q: mr̄ q̄n̄ seuus est pr̄ ⁊ crudelis circa filiū.vt.ff.e.l.j.§.si vero mr̄.⁊.l.deide.§.⁊ si marie. ¶ Itē posset eē iusta cā illi⁹ q detinet filiū meū.pone q̄ mr̄ ē ⁊ fili⁹.ille minor ē trienio:q: tūc apō matrē ōz ali:nisi supinduxit victricū: vt C.de p̄ria po.l.nec minorē.⁊ C.vbi pupilli debēt educari.l.ij. ¶ Itē posset esse iusta cā si filia mea sit cū marito suo: nec eni possīz hēc p̄ filia illa iterdictū de libe. exhi.⁊ ꝯcordātis m̄rimonij iura turbare: vñ h̄z gener meus ꝯ̄ me exceptionē: nā ⁊ hēet ꝯ̄ me actionē.s.iterdcm̄ vtile de lib. exhi.vl' iterdcm̄ ꝑprīū de vxo.exhi.vt.ff. e.l.j.i fi.⁊.l.imo. ¶ Uñ i hoc iterdcō ac.

2 fa.ta.po.† Pō ac.Ego dico q̄ titi⁹ ē fili⁹ me⁹.si ꝯcesserit:ecce bñ:sinautē negēt: dicas:ego dico q̄ berta ē vxor mea. ¶ Itē dico q̄ ex illa berta nat⁹ ē ille titi⁹. si ꝯfi. erit bñ:sinaūt: ꝑcede:ego dico q̄ sp̄ habui ip̄m vt filiū. ¶ Itē dico q̄ ille fili⁹ me⁹ ē in ptāte mea:ista ꝯfessio fit de supabūdātia.nā si nō ꝑbaſ qūo sit emācipat⁹ sp̄ p̄su mit i ptāte.vt.ff.ō his q sui vl' alie.iu.sūt. l.vl. ¶ Itē dico q̄ illū filiū meū detines. ¶ Itē dico q̄ ita detineo illū ꝯ̄ volūtatē ip̄i⁹. ¶ Ite dico q̄ sp̄ benigne tractaui illū filiū meū. ¶ Itē dico q̄ lz sis mr̄ q̄ de tuncs:tu tñ es sepata a me. ¶ Itē dico q̄ tu supinduxisti filio meo victricū. ¶ Ex

3 re⁹ fa.ta.po.† Pō rei.Ego dico q̄ titi⁹ ille de q̄ dicis eē tuū filiū:ē fili⁹ sempronij. si istō ꝯ̄si.ac.absol.re⁹:q: duo p̄res eiusdē filij eē nō p̄nt. ¶ Itē dico q̄ illū titiū tu emācipasti. ¶ Itē dico q̄ oli fuit cōtrouersia iter me ⁊ te.⁊ fuit istō iudicatū: titiū n̄ fuisse tuū filiū. ¶ Itē dico q̄ ego sū mr̄ isti⁹ titij. ¶ Itē dico q̄ ego sū marit⁹ isti⁹ filie tue. ¶ Itē dico q̄ ille fili⁹ tu⁹ vl' filia ē spōte apō me. ¶ In h̄ āt iterdi.ꝯci.

4 ita lib.† Libellus. Uob.d.⁊c.cō.e.R.de M.q titiū filiū meū i ptāte ꝯstitutū iniuſtē detinet: vñ peto illū mihi exhi.⁊ ad h̄ ꝑpono iterdic.de lib.exhi.vl' ac.i fac.subro.i locū ip̄i⁹ iterdic. ¶ Qō ita recte ꝯci.lib. dicit.l.ff.e.l.j.i p̄n.§.j.⁊.§.i h̄ iterdicto. Oppō. Sz vr̄ q̄ istō iterdcm̄ nō ꝯpetat. nā ad exhibēdū agit is cui⁹ pecuniariter

iterest.vt.ff.ad exhi.l.si liber. At p̄ n̄ro filio nō p̄t n̄ra pecuniarit̄ iteresse cū sit libera p̄sona ⁊ libera p̄sona nō recipiat estimationē.vt.ff.si q̄dru. paup. fe.di.l.vl.⁊.ff. ō his q deie.vl' effu.l.vl. Rñ. qō opponis locū h̄z:si ageret qs actiōe ad exhibēdū.at si qs vult agere iterdcō ō liberis exhi. nō agit q̄ sua itersit sz cā iuris sui ꝯseruandi .i.rōne p̄rne ptātis quā h̄z i filiū:vt.ff.de iterdictis.l.j.§.iuris. ¶ Illō āt no.q̄ p̄ n̄ris filijs iura m̄lta nob̄ succurrūt: locū .n.hn̄t q̄ttuor auxilia. ¶ Primū p̄iudicial' i rē q̄ ē p̄toria.de hac dirim⁹.s. i tractatu p̄toriaꝝ. ¶ Scōm cognitio p̄toria quā appellam⁹ offm̄ iudicis.vt.ff.de lib. exhi.l.deide.§.h̄ āt iterdcm. ¶ Tert ū.s. iterdictū de libertis.exhi.de q̄ h̄ tractam⁹. ¶ Quartū.s.rei vē.adiecta cā de iure q̄ritū.h̄ oīa legūſ.ff.de rei vē.l.j.ō singul' tñ dicem⁹ suo loco. ¶ Nota tñ dr̄iaꝫ iter ista si fili⁹ a nullo detineſ:sz ip̄se facit cōtrouersiā sui q: negat se filiū:locū hn̄t tria auxilia. ¶ Primū cognitiō p̄toria.s.offm̄ iudicis.vt.ff.de libe.exhi.l.deide §.h̄ āt iterdcm̄. ¶ Scōm āt.s.p̄iudicial' actio i rē q̄ dr̄ rei vēdi.p̄iudicial':vt isti.ō act.§. p̄iudiciales. ¶ Tertiū.s.iterdictū de lib. educa.⁊ i casu.s. si dicebā mihi p̄ eū fore h̄rditatē q̄sitā ⁊ ille negabat. vt.ff.ō lib. exhi.l.pen. Si āt fili⁹ detineſ ab alio ⁊ volens:locū hn̄t q̄ttuor auxilia. ¶ Primū offm̄ iudicis:⁊ cessat iterdcm̄.vt.ff.ō lib. exhi.l.deide.§.h̄ āt iterdcm̄.⁊ etiā.l.vlti. ¶ Scōm p̄iudicialis actio i rē:q: apud scip̄m videſ eē:vt.ff.de rei vendi.l.j.§.j. ¶ Tertiū rei vē.adiecta cā de iure q̄ritū q̄ ciuil' est rōne possessiōis quā ali⁹ h̄z: vt ff.de rei vē.l.j.§.j. Quartū.s.iterdictū:⁊ i casu:si vterq̄ se p̄rem ꝯtēdat:tā ille q tz: q̄ ille q petit filiū:tūc h̄z locū iterdcm̄ de lib.exhi vt.ff.de liberis exhi.l.vl. Si āt sit fili⁹ apud aliū ⁊ inuit⁹ h̄z locū iterdcm̄ ō lib.exhi.vt.ff e.l.j.⁊ rei vē. adiecta cā de iure q̄ritū: q̄ ēt daſ ⁊ ꝯpetit rōne pos. qui alius h̄z seu detētionis. Cessant autē alia duo auxilia.s. p̄iudicialis in rē p̄etoria:offm̄ iudicis:q: ista tantū ꝯ̄ filiū com

5 petūt.† Qō. Querit āt q̄ sit dr̄ia iter illā

p̄iudicialē in rē: ⁊ rei vēdi. adiecta cā de iure qrtiū. dn̄s me⁹ Rog. dt illā eē i gremio nature. mihi āt vr̄ q̄ sit dr̄ia: q: i illa p̄iudiciali dz qs pbare tm̄ filiū suū eē. ⁊ suffic̄ si pbo te filiū meū. In hac ciuili dz qs pbare illū eē fil ū. ⁊ i sua ptāte. ⁊ h̄ ex eo pbo: q: i hac ciuili itēdit̄ adiecta cā d̄ iure qrtiū. Si hec ḡ cā adijciat̄: ḡ debeo pbare illū eē filiū i ptāte q: romani h̄nt filios i ptāte. vt. ff. d̄ his q sui vel ali. iu. fr. l. iij. ⁊ insti. de pr̄ia po. ℭ Itē est ⁊ alia dr̄ia sicut ex p̄dictis colligit̄. s. q: preiudicialis ꝯ filiū: alia ꝯ aliū intentat̄.

ℭ Si fili⁹ alicu⁹ ab aliquo detinet̄ ⁊ exhibet̄ patri: poterit pr̄ intentare ꝯ illū interdictū de liberis deducendis

ℭ De iterdcō d̄ liberis deducēdis. Rubri.
1 Interdictū de liberis deducēdis ad h̄ vt pcedat: quot exigantur.
2 Libell⁹ in tali iterdicto qūo formet̄.
3 Interdictū de libe. exhib. p pcuratorem intentari potest.

Quia filio exhibito pr̄ petit ip̄m deduci: nō inuētū fuit aliud int̄dcm̄: circa idē: qd̄ vocat̄ d̄ liberis deducendis parū. n. eēt filiū exhiberi nisi exhibitus deduceret̄. † ℭ Un̄ ad h̄ vt istd̄ int̄dcm̄ cōpetat tot sūt neēria quot diximus i supiori. Et easdē facias pōnes: nā cū p̄mū iterdcm̄. s. de liberis exhi. sit p̄pator iū q̄cūq̄ dcā sīt i illo: ⁊ h̄ itelligūt repetita: ⁊ ex qb⁹ illis causis ꝯpetit: ⁊ istd̄. vt. ff. e t. l. dcide. §. j. ℭ Itē sicut nec illud dat̄ ꝯ filiū: nec istd̄: sꝫ hꝫ locū oīm̄ iudiciis. vt i p̄dicta. l. h̄ āt int̄dcm̄. ℭ Un̄ i h̄ int̄dcō ɔcipies ita lib. † Libell⁹ Uob. d. ⁊c. cō. e. R. dc. M. q me volentē ducere filiū p̄hibet ⁊ ipedit me ducere: vn̄ ne me p̄hibeat vl' impediat: ago ꝯ ip̄m. ⁊ ad h̄ ppono int̄dcm̄ de liberis deducēdis. vl' actōꝫ i factū subrogatā i locū ipi⁹ int̄dicti. Qd̄ ita recte cōcipiat̄ lib. vt. l. ff. e. l. dcide. §. j. ⁊. §. h̄ aūt int̄dcm̄. † ℭ Et ē sciēdū q̄ supi⁹ int̄dcm̄ intētari pt̄ p pcuratorē. q: nō inuenit̄ p̄hibitū: ḡ pou⁹ ad missum. vt. ff. ex q̄b⁹ cau. ma. l. nec nō. ⁊. ff. de pba. ab ea pte. istud āt interdictū nō p pcuratorē intentat̄ nisi habeat speciale mādatū. vt. ff. de pcura. l. pompo. §. j.

ℭ Si liber homo detinet̄ ab aliquo inuit⁹: potest intētare ꝯtra detētatorē interdictū d. libero homine exhibendo.

ℭ De int̄dicto d̄ libero hoie exhibēdo. Rub.
1 Interdcm̄ de libero hoie exhibēdo ad h̄ vt ɔpetat quot necessaria sint.
2.3 Positiōes actoris ⁊ rei i tali int̄dcō.
4 Libellus in tali interdicto qūo ɔcipiat̄.

Quia aliqn̄ liber hō ab aliq̄ detinet̄ inuit⁹ ⁊ nō dat̄ sibi libera facultas redeūdi q̄ velit: ⁊ sic n̄ distat mltū a seruo: iō fuit pduū int̄dcm̄ d̄ libero hoie exhi. qd̄ cuilib; de pplo ɔpetit. vt. ff. e. l. j. ⁊. §. ⁊. l. qd̄ ⁊ lex. §. h̄ itdcm. † ℭ Un̄ ad h̄ vt istud int̄dcm̄ ɔpetat tot sunt neēria. ℭ In p̄mis q̄ ille q petit̄ exhiberi sit liber: aliogn̄ si dubitat̄ de statu ipi⁹: vtꝫ sit liber an s̄u⁹: nō ɔpetit int̄dcm̄. vt. ff. e. t. l. iij. §. hec v̄ba. ⁊. §. plane. ℭ Scōm q̄ ille ap̄d quē sit hō liber: nō hēat ille ius i eo: puta q: redeit cū ab hostib⁹: vl' q: hꝫ cū i ptāte: vl' si aliā hēat iustā cām: q̄re reticeat eū: tūc nō dat̄ istud int̄dcm̄. q̄ iusta cā videt̄ iudicāti. vt. ff. e. l. iij. §. is tn̄. ⁊. §. si qs eū. ⁊. §. si qs. ℭ Tertiū q̄ ille q hꝫ illū sciat apd̄ se eē: aliogn̄ si ignoret secꝰ: q: nō tenet̄ h̄ int̄dcō nisi certiorat⁹. vt. ff. e. l. iij. §. is q nescit. ℭ Quartū q̄ ille liber hō detineat̄ inuit⁹: aliogn̄ si volēs nō dabit̄ ꝯ detinētē istd̄ int̄dictū nisi illa volūtas sit im̄issa dolo seu calliditate detinentis. vt. ff. e. l. iij. §. si qs volētē. ℭ Quintū q̄ ita exhibeat q̄ in publicū pateat copia tangēdi ⁊ vidēdi. vt. ff. e. l. iij. §. exhibere. ℭ Sextū q̄ si ml'ier sit vl' pupillus q h̄ int̄dictū velit pponere q: agat p cognato suo vl' agnato. vt. ff. e. l. iij. §. h̄ int̄dcm̄. Et h̄ ē mirabile q̄ pupill⁹ h̄ ac mul'r at̄ q nō hꝫ legittiāꝫ psonā stādi i iudicio vt. C. q legi. p. h. ꝫ stan. i iudi. l. j. ⁊ d̄ auctēti. l. j. ℭ Septim ū q̄ si plēs veniāt ad pponēdū h̄ int̄dictū illū eligēt p̄tor q ex fide ex dignitate ex ɔiūctiōe magis idone⁹ sit. vt. ff. e. l. iij. §. si tn̄ plēs. ℭ Octauū q̄ hoc interdicto nō sit adhuc actū nam am

plī⁹ q̄: sel' h̄ infdicto agi non p̄t: ⁊ si sel' sit actū qd̄ doceaf de crimie p̄uaricatoris. vt. ff. e. l. iij. §. si tñ postea q̄. ¶ Un̄ i hoc
1 interdcō ac. fa. ta. po. † p̄o ac. Ego dico q̄ titi⁹ ē hō liber. ¶ Itē dico q̄ tu illū ti tiū detieo. ¶ Itē dico q̄ tu scis illū titiū apud te eē. ¶ Itē dico q̄ illum titiū iui tū deties. ¶ Itē dico q̄ tu exhibuisti eū in secreto. ¶ Itē dico q̄ te certiorauit. s. q̄ illū apō te hebas. ¶ Itē dico q̄ dolo vl' suasiōib⁹ iduxisti titiū vt spōte eū deti neres. ¶ Itē dico q̄ ille titi⁹ est me⁹ agna t⁹ vl' cognat⁹. ¶ Itē d. co q̄ ego sum di gnior oib⁹ illis q venilit ad accusandum. ¶ Itē dico q̄ i h̄ iterdcō: ego tm̄ icipio agere mō. ¶ Itē dico q̄ i h̄ iterdcō titi⁹ q egit h̄ iterdcō fuit p̄uaricat⁹. ¶ Ecōtra
3 re⁹ fa. ta. po. † p̄o rei. Ego dico q̄ titius quē petis exhiberi seru⁹ ē. ¶ Itē dico q̄ de statu ei⁹ dubitaf: q̄ mota ē stat⁹ cōtro uersia ¶ Itē dico q̄ ille titi⁹ ē fili⁹ me⁹. ¶ Itē dico q̄ i mea ptāte est. ista ɔfessio ē supuacua: q̄ ex q̄ fili⁹ est p̄sumif i ptāte ni si pbef emācipat⁹. vt. ff. de his q sui vel alie. iuris st. l. pīc furioso. ¶ Itē dico me isgrāre virū su titi⁹ apō me. ¶ Itē dico q̄ ille titi⁹ sua spōte ē apud me. ¶ Itē dico q̄ sempzoni⁹ est dignior te: q sil'r accusat. ¶ Itē dico q̄ sempzoni⁹ egit ɔ̄ me h̄ iter dicto ⁊ sū absolut⁹. si illa ɔ̄. ac. subeū. q̄ re' absoluef: cū snīa lata i pplārib⁹ actio nib⁹ alijs p̄iudicet: nisi doceaf de crīe p̄ uaricātis. vt. ff. ō p̄uari. l. p̄uaricatiōis. Idē i iureiu. vt. ff. ō iureiur. cū q. §. i ppla
4 rib⁹. ¶ In h̄ āt it'di. ɔci. ita lib. † Libell⁹ Uob. d. ⁊c. con. e. R. de. M. q titiū liberz hoiez iuitū detiet: ⁊ sibi lib'tatē recedēdi q̄ velit non p̄stat. vn̄ q̄ illū titiū exhibeat peto ⁊ ad h̄ ppono. iter. d̄ libero ho. exhi. vl' acti. in fac. sub: o. in lo. ipi⁹ iterdi. Q̄d ita rcē ɔci. lib. ōt. l. ff. e. l. j. ⁊. ij. ⁊ hec oia plana sunt. Oppō. Uerūtñ vnū v̄: i hoc interdcō mirabile q̄ si re⁹ nō vult exhibe re q̄ actor iurat ɔ̄ eū i litē: ⁊ nihilomin⁹ cōuenif postea vl' ab codē vl' alio. vt. ff. e. l. iij. §. si tñ re⁹. Hoc v̄ mirabile pp duo ¶ In p̄mis qūo in hoc interdi. iuref i li tē cū istud interdictū def p̄ re illa. s. p̄ li bero hoie: q ē i bōis nulli⁹. ff. d̄ iterdictis. l. j. in p̄n. marie cū dicat lex alibi q̄ si vo lum⁹ h̄re rōez iteresse sp pecuniariū com modū inspicim⁹ vt. ff. ad exhibē. l. si liber hō. ¶ Preterea lib'tas res iestimabil' est. vt. ff. de his q deie. vl' effu. l. penl'. ⁊. ff. si quadrupes pau. fe. di. l. j. qūo ḡ fiet h̄ litis estiatio. ¶ Itē esto q̄ p̄dicta admitterēf qūo tñ ex q̄ ɔsecut⁹ est h̄ actor litis estiatio nē poterit itez agere. ⁊ nō obstat sibi exce ptio: cū iura cōia dicāt q̄ lit̄ estimatio lo co rei succedit. vt. ff. p̄ emptore litis. ⁊. ff. de rei vē. q̄ si possessor. his obiectionib⁹ r̄ndeat q pōt r̄nderi posset q̄ hec q̄ dicta sunt. dicta sunt p̄pter odiū nō exhibētis: ⁊ p̄pter priuilegiū libertatis.

¶ Si tu possidebas domū vl' fundū vl' ali quā rē imobilē ⁊ aliqs te expellat a pos. illius rei potes recuperare pos. il'ius rei per inter. vn. vi.

¶ De interdicto vnde vi. Rubrica.

24 Juribus icorporalib⁹ q̄ nec possideri pos sint quomō quis expelli dicat.

Quia sepi⁹ z multotiēs violētie com/ mittūt: z int̄ oēs alias vis expulsiua freqnti⁹ cōmittit: iō dē ea videam⁹: si ḡ aliqs expellat ō pos. rei imobilis quā ipe possidebat succurrit sibi p̄ interdcm̄ vñ vi: p qō fit restitutio pos. cū oi cā dāni
1 dati. vt. ff. e. l. j. in p̄n. z. §. j. † ℂ Uñ ad hō vt istō interdcm̄ ɔpetat tot sunt nccia. ℂ In p̄mis q̄ aliqs possideat. vt. ff. e. l. j. §. hō int̄dictū. z p̄pterea dr̄ insti. e. ti. q̄ sit recupande pos. intelligas q̄: tū ad hō in terdcm̄ aliquē possidēr siue corpe siue aio z si nō corpe. vt. ff. e. t. l. j. §. siue corpore.
2 † Qō. Sz q̄rit q̄uo aliquis aio solo ali/ quid possidens possit ab illa pos. repelli. certū est q̄ illa pos. est soli⁹ ai: q̄uo pōt ali qs illā po⁹. sine aio meo mihi auferre. nā si corpe possideā: certū ē q̄ illā pos. qs p̄t mihi auferre. ℂ Itē alia rōne istat: expel lere facti ē: possessio āt ai iuris est: q̄uo ḡ illa cū sit iuris z videri nō pōt nec palpa ri. q̄uo ḡ pōt qs me ab illa expellere: cer/ te nullo mō. Rñō: imo de iure hz int̄dcm̄ nā illa pos. retēta p̄ aim q̄ p̄p retētiōez ci/ uil' dr̄: est illa eadē quā hēbā existēs i fun do: z de iure gētiū dr̄ nālis. vt notat. d. me us ō hō plene i sūma. C. de acq. pos. ẍ. hec tal' possessio. zc̄. si ḡ ē illa ḡ p̄ expulsiōem pcssū illā amittere. Preterea solū fcm̄ ad uersarij nō ē in cā: q̄re illā pos amittā: sz aius me⁹ cū fcō aduersarij. nā stati exq̄ va dēs vel al' no p̄ me nō admittor: vl' nō ad mittit incōtinēti amitto. q: fui ita vil' q̄ no'ui ip̄m expell re. ℂ Itē stati illo in/ gresso z ego scio z suspicor me posse re/ pelli icōtinēti pos. p̄uor. quā i aio retine/ bā: vt. ff. de acq. pos. clā possidere. i fi. z. l. seq̄nti. sz z si nolit. z. l si id qō. §. vl. z. ff. e. l. colon⁹. z. l. cū fundū sic vides in noui nūciatiōe opis: vbi si nūcio nudo s̄mone pos. amitto. vt. ff. ō opis no. nūc. l. de pu/ pillo. §. meminisse. cū eadē sit cā acq̄rēdi q̄ z amittēdi ducta in ɔ̄riū. vt. ff. de ẍ. ob. int̄ stip. z ar. ff. ō solu. l. penl'. z. de re iur.
3 l. nihil. † Qō. Sz i hō vltio q̄rit an si ali qs suspicet se posse repelli z ñ vadat ad

fun dū z non admittat an hēat int̄dictū. Rñ. P la. q̄ nō nā q̄ p̄ponit int̄dcm̄ tria dz p̄bare: z se posse... z p̄ violētiā deie/ ctū eē: z pos. amisisse: l; .n. p̄ suspicatiōez pos. amittat vi dcm̄ ē: tñ non hz int̄dcm̄ q: nō vi deiect⁹ q nō iuit: sic is q aufugit z deijci nō expectauit. vt. ff qō met⁹ cā. l. metū. §. ij. Uñ dicebat P la. tūc cōpetere interdictū qñ ego expellor vel vadēs nō admittor. Alij dīt q̄ int̄di. nō ɔpetit: exq̄ eniz suspicor me posse repelli incontinēti pos. amitto: exq̄ ali⁹ int̄uenit sic dcm̄ est z vñ. hēo int̄dcm̄. nā ōt. l. si aliqs itrat pos. fū. mei z ego suspicor me posse repelli hēo iterdictū vñ vi. vt. ff. co. idē q̄s. §. q arma ti. z. l. j. §. idē labeo: Nec obstat. l. qō met⁹ cā. l. metū. nā iō ibi euenit q: ē ncc̄ria ibi volūtas saltē coacta tradētis. vt. ff. qō
4 met⁹ cā si m'lier. † Qō. Itē q̄rit: an hō in terdictū dat nāliter tm̄ possidēti: z qdā min⁹ itelligētes admiserūt q̄ sic z hñt. l. ff. e. t. l. j. §. deijcit. si ḡ dat nāliter possidē/ ti: ḡ z colono qō ē ɔ legē: vt i fi. §. illi⁹ dr̄: q: colon⁹ nō hz istō int̄dictū. vt. ff. eo. l. j. § hō int̄dictū. ℂ Itē rōne alia nō hz colo n⁹: q: nullā pos. nec viuo nec mortuo dño hz. vt. ff. de vsuc. nō solū. §. qō vulgo. si ñ possidet: ḡ nō hz int̄di. vt. ff. e. l. j. §. inter dcm̄ aūt hō. Si tu obijcias de. l. duab⁹. e. t. cū fundū. z. l. colon⁹: nō obstāt: q: leges ille loquūt postq̄ colon⁹ int̄uerterat pos/ sessionē. vñ q: tūc incipiūt possidere exq̄ int̄uerterūt iō hñt coloni int̄dic. si postea expellant: nō añ. Qō aūt legit in p̄dicto §. ff. e. l. j. §. deijcit: siue qs ciuiliter siue nāliter possideat z expellat hz intedictū. Expone ita siue ciuilr. i. iuste: siue nāliter i. iniuste: q̄si is sit intellect⁹: dat istud in terd. possess. siue possessor ille sit iust⁹: siue iniust⁹ nā v oleto datur. vt. ff. e. l. j. §. q āt. Et hoc est quod dicit littera illa i predicto §. deijcit: nāliter. i. iniusta. z pro suo. i. iusta possessio ad hoc interdictū pertinet. z hoc etiam exemplū de viro z vxore po situm in eodem. §. ostendit: quia maritus donando vxori: vxor non habet iustam causam possidendi: quia contra iura: z tñ habet interdictum. nō aūt intelligitur de

naturali

naturali sola. q2 in eodē. §. dr in fi. q colonus nō hz hoc iterdictū. Uel aliter: naturaliter. i. corporalr tenēti: ita q per me teneam datur interdictū. z hoc est qd dicit lra in eodē. §. naturalr: z p suo. i. ita naturaliter q eā hēat p se vn colon⁹ excludit: q2 lz hēat nālē: nō tn̄ hz eā noīe suo sz nomine alterius. vt. ff. de ac. po. qd meo. z C. de psc. xxx. an. l. male. Qd aūt dicit ciuiliter. i. aio solo. vt. ff. e. l. j. §. siue āt corpe. Uel tertio mō expone. §. pdictū: exijcit sine nālr: ita q illa nālis def rōne iuris vt vsufructuario z vsuario z supficiariario. isti eniz nālr possidēt. vt. ff. de acq. pos. l. nālr. ideoqz hnt iterdictū. vt. ff. e. l. idēqz §. vnde vi. siue ciuilr expone vt dictū est.

5 † Qd. Circa pdicta qrit si fructuarius z siles psone hnt hoc interdictū. vt dicit l. ff. e. l. idēqz. §. vn̄ vi. q de eā dat eis. viz rōne possessionis vel rōne iuris: qdcunqz dixeris cōcludo. si enim dixeris rōne possessionis: instat. certū est q fructuari⁹ tm̄ nālr possidet. vt. ff. de ac. pos. l. nāliter. si tm̄ naturalr possidet z stat in fundo z expellat hz hoc interdictum. z de hoc nulla dubitatio est. sed qn̄ reuertit dicit. l. pdicta. idēqz: q hz iterdictū. si dicis rōne naturalis possessionis stare non pōt. illā. n. naturalē statim ex quo exiui de fundo amittit. nā ius naturale. i. gētium nō admittit aliud nisi vt possessio acquireretur aio z corpe interueniēte. vt. ff. de ac pos. l. j. z. l. quēadmodū. postqz āt de fundo exeo illā possessionē de iure gētiū amitto: nec iusgētiū mihi subuenit in retinenda pos. sz tm̄ ius ciuile. z hoc est qd dicūt iura q possessiones aio retinent. vt. C. de acq. pos. licet: vn̄ taliter retēta dr ciuilis. si ergo tm̄ ius ciuile mihi subuenit in retinendo: hoc in fructuario stare nō pōt. q fructuarius illā suā naturalē quā hēbat existēs in fundo q retineat de iure ciuili ex quo exijt de fundo: z quare non: vide rōnē. nā pprietarius possessionē illā de iure ciuili aio retinet: z sic ciuiliter possidet: vn̄ fructuari⁹ ammodo possidere nō pōt: q2 isolidū possidere non pnt. vt. ff. de acq pos. l. possideri. §. ex pluribus. Un̄ rn̄dent quidā z dnt imo ciuilr fructuari⁹ possidet: q2 qd dicit l. duo. isolidū pos. nō pnt. Rn̄o: vez ē eodē iure: at diuerso iure possidēt: q2 iste vt fructuari⁹: ille vt pprietari⁹. Mo2 rn̄sio nulla. q2 sz eos nō possidēt iure diuerso: imo eodē. s. ciuili. sz sm eos possidēt ex diuersis causis. nā vterqz illoz possidet ciuilr: z sic eodē iure: sed ille vt fructuari⁹ z ille vt pprietari⁹ iste sunt cāe. Oppō. Sz adhuc opponit huic soloni: ex diuersis causis plres possidere eādē rē nō pnt. vt. ff. de acq. pos. l. possideri. §. ecōtrario. Rn̄dent ipsi vez ē. qd ille. §. logt de naturali pos. q apud duos eē nō pōt insolidū. z h exēpla posita i eodē. §. cn̄dunt. at ciuilis pōt apud duos eē: cū ai pluriū possint ad plura extendi. Alij dnt z rn̄dent qoni: q fructuari⁹ illā suā nālē de iure gētiū retinet: lz i alijs sit ɔ̄. z qre assignt rōnem: q2 cū fructuari⁹ hēat modicū iuris: z min⁹ qz pprietari⁹. idō magis sibi succurrūt iura: qūo magis: ita: q2 pprietario ius gētium non subuenit: vt possit possessionē de iure gētiū retinere: sz tm̄ ius ciuile. At fructuario subuenit q possit fructuari⁹ illā nālē de iure gētiū retinere: sic z alibi videos: q2 iura magis subueniūt ei q hz minimū iuris: qz ei q mai⁹. Pr circa dotē filie q: sibi dedit hz mai⁹ ius qz hēat auia si dedit dotē p nepte. q2 pr z si nō stipulet sibi isolidū reddi hz tn̄ actōnē p dote p dimidia. auia aūt nullā actionē hz nisi spālr stipulet. Et ppterea dnt iura. actio d dote ē cōis pri z filie. vt. ff. solu. mat. l. ij. z de pcur. l. filiusfa. z. ff. solut. mat. l. qtiēs. z. C. de rei vxo. actiōe. §. accedit. z sic hz min⁹ iuris auia qz pr: vt dcm̄ ē vn̄ iura poti⁹ succurrūt auie circa dotē. nā ecce: si pr det dotē: z paciscat sibi reddi: nullā hz actionē ex illo pacto: auia gt si apponat vz pactū: z aget ex eo. vt. C. de iure dotiū. auia. Sed huic ar. ɔ̄dicit au. tas: oi hn̄ti dabitur z abūdabit: ei aūt q modicū hz: z qd modicū hz auferet ab eo. Et alij dnt: i q opinione ē dn̄s z pceptor me⁹. R. vt def sibi interdictū. i fructuario rōne iuris qd hz: vt p qsi possessiōe iuris ɔpetat sibi interdictū vtile: q2 cū iura icorpalia nō pnt vere pos

sed d̃ ri: sꝫ q̃si. vt. ff. ꝺ acq. re. do. ser tu⁹. §. in
corpaleo: ⁊ iõ hꝫ locū vtile. nā Ul. dič da
ri interdictū et q fuit i pos. vt. ff. e. t. l. si plu
res. §. deiectū. Et si tu opponas: q2 nemo
de via mero iure detrudit. vt. ff. de vsuc.
seqť. §. si viā. Rñō: verū est: q2 nō pōt vere
ꝺtrudi: sꝫ q̃si. ⁊ iō dič vti'e itꝺem fructua
rio dari. Sic ergo vt dciū č illō necariū ē ꝙ
aliqs possideat corpe suo vel aio suo. si āt
possideat aio suo ⁊ corpe alieno: puta p co
lonū: tūc ad hoc vt illud iterdictū deť illi est
necē ꝙ colonus expellať. si aūt ego expel
lor ⁊ nō colon⁹: nō habeo iterdictū. ff. e.
6 l. j. §. si qs me. ⁊ §. qđ fuius. † Qđ Sꝫ il
lud q̃riť si expellať colon⁹ hēo iterdictū:
sič dcm ē quā possessionē amittit: vtrū nalē
tm vel ciuilē: vel vtrāq3. Rñdent qdaꝫ ꝙ
amitto nalē tm quā hēbā p colonū: ciuilē
aūt amittere nō possum: nisi ꝯri⁹ aius me⁹
interueniat: puta q2 suspicor me posse re
pelli: vel vadēs nō admittor: sič supius di
ctū ē. Dño tm Jo. visum fuit ꝙ vtrāq3 pos
sessionē amitto: multū etiā refert vtrū possi
deā aio meo solo: ⁊ tūc non amitto: nisi in
duob⁹ casib⁹: qñ vadēs nō admittor: ⁊ qñ
suspicor me posse repelli: nūq̃. n. ignorās
amitterē. nisi i duob⁹: vl' etiā trib⁹ casib⁹:
qñ mittiť aduersari⁹ in pos. ex cā dā. infe.
ex scđo decreto: ⁊ qñ p alluuionē: ⁊ qñ p
censatores: ex q̄ cessaui i tributū. vt. ff. ꝺ
dā. ifec. si finita. ⁊ ff. de acq. re. do. l. qd ergo.
Et i. hoc casu itelligunť. ll. ff. de acq. pos. l.
clā pos. in fi. ⁊ in sequēti. l. ⁊. l. si id qđ: qñ
aio tm nřo possidem⁹. si āt possideo corpe
meo illā nunq̃ amitto: nisi i casu qñ expel
lor. vt. ff. e. t. l. j. si aūt aio meo ⁊ corpe alie
no: illā quā hēbā aio: amitto stati ex q̄ co
lon⁹ deijciť. vt. ff. e. t. l. j. §. si quis me vi
deiecerit: ⁊ est rō: illa. n. mea ciuil' ita ē cō
nexa illi nāli quā habeo p colonū: qđ illa
amissa ⁊ ista admittiť: ⁊ illa retēta ⁊ ista
retineť ⁊ vide rōnē. mea pos. retēta p aim
dr̃ ciuilis: ⁊ iō qa retineť aio: sꝫ q̄ retineť
illa q̄ est nālis i psona coloni. vñ ex quo il
lā amitto quā habebā corpe coloni ⁊ illa
ciuil' sil'r amittiť. Nec placet illoꝝ opinio
q dñt ꝙ amittā tm nālem. si. n. remanet
possessio ciuil' apđ me: q̃riť q̄ eēt illa pos
sessio quā retinerē: certe nulla: q2. illa so
la retineť q̄ fuit in psona coloni. ¶ Itē
si possiderē: nihil ꝺ interdictū mihi nō dareť:
q2 nō dať possidēti sꝫ spoliato. ⁊ iō dr̃ re
cuperande pos. sicut supi⁹ dictū est. Et sic nō.
ꝙ nūq̃ possum possidere aio ⁊ corpe meo
nisi aio meo ⁊ corpe alieno: vt i colono di
ctū ē: ⁊ sic nūq̃ possuꝫ ex psona mea hēre
nisi nalem tm qñ sum in fundo: vl' ciuilem
tm qñ exeo de fundo ⁊ aio retineo: q̄diu
.n. sum i fundo: habeo solā nālem: q2 licet
vtrūq3 interueniat: ⁊ aius ⁊ corp⁹: tm nō in
teruenit ibi aius sꝫ qđ iudicať pos. ciuil'
puta pp retētionē: q2 tūc dr̃ ciuil' qñ acqsita
7 p aim retineť. † Qđ. Sꝫ istđ q̃riť: an co
lon⁹ q hꝫ corpalē corpe suo si exijt ꝺ fūdo:
an eā retineat. ¶ Itē ⁊ eo exeūte ꝺ fūdo: 2
an tūc ego possideā ciuil'r ⁊ nāl'r: vel nā
liter tm. Quidā rñdent ꝙ colon⁹ exiēs ꝺ
fundo retinet illā nālem de iure gentiū: si
cut ꝺ vsufructuario dixim⁹: ⁊ sic ego hēo
vtrāq3 pos. ⁊ ciuilē ⁊ nālem. Alij dicūt ꝙ
colon⁹ exiēs nō retinet nālem nec de iure ci
uili nec ꝺ iure gētiū: sꝫ incōtinēti amittit
q̄tū ad se dñs tm sbuenit colono q2 illā nālē
dñs retinet aio suo. ⁊ sic soluiť qđ alia. q2
colono exeūte i fundo dñs hꝫ ciuilē aio suo
nālem ex psona coloni: ⁊ sic possidet ciuil'r
⁊ nāl'r: colono exeūte nō possidet nisi ciui
l'r. ¶ Tertiū ē necēriū ꝙ possideat qs rē i
mobilē. aliogn si deijciať de pos. rei mo
bil' nō hꝫ locū interdictū: sꝫ vl' vi bo. rap.
cōstitutio si qs i tantā. vt. ff. e. l. j. §. illud
vtiq3. ⁊ §. si qs de naue. ⁊ isti. vi bo. rap.
⁊. C. vñ vi. si qs i tantā. ¶ Quartum ꝙ
tpe violētie possideas. ¶ Quītū ꝙ ab il
la pos. expellaris: vt. ff. eo. l. j. §. hoc interdi
ctū. Vñ p hoc reprobať q̃rundā aduocato
rū opinio: in q fuit etiā. P. q2 si aliqñ p
bo me possedisse rē q̄ ad te puenit: psumiť
⁊ me possidere. vl' a te violētiā mihi illatā
nisi pbes q̄lit' possideas sine vicio p ar. l.
C. de pba. siuc. Sꝫ nos legē illā admitti
m⁹ in dño: nō āt in pos. ⁊ est rō. nam si fui
dñs psumor dñs nisi pbes ꝯriū i posses
siōe. Sꝫ q2 possessio citi⁹ amittiť q̄ dñiuꝫ
vt. ff. de acquir. pos. si quis vi. §. dñia.
¶ Sextū ꝙ ille q intulit violētiā: nō in

tulerit aio sue pos. recuperande. nā tunc si incōtinēti fecerit nō tenebit h intēdicto: q: vi vi repellere oēs leges oiaq; iura pmittūt. vt. ff. e. l. j. §. vi vi. 7. ff. ad. l. aq. l. sciam. §. ij. 7. ff. de iusticia 7 iur. vt vim. Ceterū si ex intēdicto expellā ipm violētū nihilominus h; intēdictū. vt. ff. e. l. j. §. aūt a me vi possidebat. Sed q dixi incontinenti attēde ita: vt fiat cū moderamie inculpate tutele: qđ moderamē attēdit circa tria: qđ incōtinēti 7 qđ fiat ad repulsandū v m. 7 nō ad vīdictā. 7 qđ si ille cū armis 7 tu cū armis: sic ō his plene notat dñs meus Azo in sūma ti. istius xsiclo beat ät locū h intēdcm. 7 vsi. itē moderamē adhibet 7c. ¶ Septimum q si aliqs noie meo deiecit q ego habeā ratū. vt. ff. e. l. j. §. quiens. ¶ Octauū q si aliqs de familia mea deiecit: q ad me puenerit illud vt. ff. e. l. j. §. ait ptor. ¶ Un in h intēcō

8 ac. fa ta. po. † Pō. actoris. Ego dico q talē terrā vl' talē domū ego possidebā. ¶ Itē dico q tu ab illa pos. me expulisti. si qfite. re9: ecce bn̄. si āt negabit: tūc pcede. Ego dico q die tali possidebā. ¶ Itē dico q die illa intulisti mihi violētiā. ¶ Item dico q illa die me a possessiōe priuasti. ¶ Itē dico q dū i illa domo eēt colonus meus vl' inqlinus tu illū expulisti. ¶ Itē dico q tuus me expulit a posses. fundi tal' noie tuo. ¶ Itē dico q habuisti ratā expulsiōē illā. ¶ Itē dico q qs ō familia tua puta titius expulit me ō fūdo. ¶ Itē dico q ille fundus puenit ad te. ¶ Econtra

9 reus fa. ta po. † Pō rei. Ego dico q fundū illū de q̄ dicis possidebat i solidū titius. si h ɔfitebit actor absoluet reus q: duo i solidū possidere nō pnt. vt. ff. de acq. pos. l. possideri. §. ecōtrario. ¶ Itē dico q illū fūdū iā est annus q seio tradidisti. si ista ɔfite. actor absoluet reus: q: āmō seu ad pñs nō possidet. ¶ Itē dico q i illo fundo a quo dicis te deiectū adhuc fr̄ coloni tui 7 procte. ¶ Itē dico q scius tm̄ illā violētiam tibi intulit. si h cōfi. actor absoluet reus pp illud vbū tm̄. ¶ Itē dico q tu me a possessiōe fundi illius pmo expuleras. ¶ Itē dico q incōtinēti ab illa pos. te deieci. sib ɔfi. actor absoluet reus: q: nō videt violētiā iferre: sed suā pos. recupare. ¶ Itē dico q tali die q̄ dicis tibi illatā violētiā scius erat in pos. illius fundi. si istud ɔfitebitur actor absoluet reus. q: qui ppenit iter dictū pbare d; se possedisse tpe deiectionis: sicut. ē. dictū ē. ¶ In hoc autē inter-

10 dicto cōcipit ita lib. † Libellus. Uobis do. 7c. con. e. R. de. M. qui me expulit de possessiōe fundi talis: cuius fines sūt tales: quē fun tū possidebā: vñ q restituat mihi pos. fundi pdicti 7 omnē cām dāni dati ago ɔ ipm. 7 ad hoc ppono intēdictū vñ vi: vl' actionē i factū subrogatā i locū ipsius intēdicti: 7 ita ɔcipies li. qñ fuisti expulsus cū eēs i fundo. Si āt vadēs nō fuisti

11 admissus: dicas ita. † Libellus. Ago ɔ. h. q possessione fundi talis intrauit: quē fundū ego possidebam: 7 vadens ad fundū pdictum me non admisit. vnde q restituat 7c. serua oia q̄ in supiori libello dixi. Si āt suspicatus fuisti te posse repelli: di-

12 cas ita i libello. † Libellus. Ago ɔ talē q pos. fundi tal' quē fundū ego possidebā itrauit: 7 ego suspicat' sum vel fui me posse ab eo repelli. vnde vt restituat 7c. dicas vt in supiori libello dixi. Si āt nō fuisti expulsus: sed forte vl' colonus aut emptor alius cui vēdideras vel locaueras. vt dicit. l. ff. e. colon9. 7 l. cū fundū: ɔcipias

13 ita lib. † Libellus. Uob. do. 7c. cō e. R. de. M. colono meo q titiū cui fundū talē vendiderā vel locauerā 7 iusserā ipm emptorem seu locatorē apprehēdere possessionē fundi illius ipse. M. ipm volentem intrare nō pmisit. vñ q: me possessiōe priuauit: ago ɔ ipsum vt restituat 7c. Si āt nō fuisti tu expulsus: sed colonus tuus dicas

14 in lib. † Libellus. Ago contra talem: q colonos meos puta tales q erant in pos. fundi talis expulit violenter de ipso fundo vnde q restituat 7c. dicas alia q̄ in libello dixi. ¶ Quod ita recte cōcipiat libel. dicit. l. ff. e. l. j. §. j. 7. §. quiēs. 7. §. siue autē. 7. §. rectissime. 7 § penul. 7 l. cum fundum. 7 l. colonus. Si āt tu me nō expulisti sed fami. ia tua: vel aliquis nomi-

15 ne tuo 7 tu ratū habuisti dicā ita. † Libel

lus. Ago ꝯ talē cuius familia vel titius
noie suo me expulit de pos. tal' fundi quē
ego possidebā: ꝛ illā expulsionē ratam ha
buit vel fund⁹ ille ꝑuenit ad ipm. vñ vt re
stituat mihi ꝛc. Si aūt sit fructuari⁹ vl' su
perficiari⁹ vl' alij siles: puta feudatarius
16 vel emphiteota: cōcipiat ita lib. † Libel
lus. Ago ꝯ ipm q me d pos. fundi tal': quē
fundū vt vsufructuari⁹ seu superficiari⁹
seu emphiteota vl' vasallus possidebā. vñ
ꝙ restituat ꝛc. ¶ Quod isti recte ꝯcipiat
l b. dicit. l. ff. e. l. ideq3. §. vñ vi. ꝛ p̄dictis
modis ꝯcipit lib. qñ iterdictū vñ vi ꝓpo
nit. Si aūt velles ꝓponere cōst. si qs in tātā:
17 dices ita. † Libellus in ꝯstitutiōe si qs in
tantā. ¶ Uobis. d. ꝛc. cō. e. R. de. M. q
me de pos. fundi tal' expulit cui⁹ fines sūt
tales. vñ ꝙ restituat mihi pos. fundi p̄di
cti cū oi cā dāni dati: ago ꝯ ipm. ꝛ ad hoc
ꝓpono ꝯstōnē si qs in tātā vel cōditionē
ex illa. l. si qs i tātā. Oppō. Sz opponit:
de natura ꝯstitutionis est ꝙ fiat restitutio
pos. ꝛ pena iponit: q2 aliud tñ qñ nō fuit
dñs: vel si fuit dñs cadit a iure. qūo g̃ pos
sum petere p' ꝯstōnē vt restituat mihi ois
cā dāni dati: certe nō cū illud petā p ipm
interdictū. ¶ Itē ꝛ alio mō q̄rit cū ꝯsti
tutio: si qs in tātā fuerit fcā in supplemē
tū interdicti: puta pp mobilia in qb⁹ non
hz locū interdictū hz locū ꝯstō. vt insti. vi
bo. rap. g̃ male ꝓponit ꝯstō: si qs in tātā:
ad recuperādā pos. rei imobilis. Rñ. qdā
vt. P. oia admiserunt p̄dicta q̄ in qōnib⁹
sunt posita. s. vt fructus nō possent peti p
cōstitutionē: si qs in tantā: nec qd cōpetat
p pos. rei imobilis recupanda. Nos tñ
ꝯriū dicimus. s. ꝛ q ꝯpetat p pos. recupe
randa rei mobil' ꝛ imobil' ipator enim nō
fuit auarus succurrere tā egētibus q̄3 non
eg̃tib⁹: sicut ꝛ p̄tor facit i bo. pos. fm ta.
vt insti. de bo. pos. ¶ Itē dicimus ꝙ etiā
p ꝯstōnē: si qs i tātā: possem petere restitu
tionē toti⁹ dāni: ꝛ h̄ ꝓbo: nōne ꝯstō: si qs
in tātā: cōtinet restitutionē: sic: g̃ ꝛ fructus
restituent: ꝛ ois cā: cū ꝟbo restitutiōis oia
ista p̄dicta ꝯtineant. vt. ff. de vsuris. l. vi
deam⁹. §. ij. ꝛ. ff. de ꝟ. sig. l. restituere ꝛ. l.
vl. Et sic ꝯcipiet lib. qñ volo agere p con
stitutionē vt tñ fiat restitutio pos. Si aūt
18 vis agere vt ille puniatur dicas ita. † Li
bellus. Ago ꝯ. M. qui me expulit de pos.
fundi talis: cuius tales sunt fines. vñ vt
restituat mihi pos. fundi p̄dicti cum pena
cōstitu. ago ꝯ ipm. Alij magis exprimūt.
vñ ꝙ restituat pos. mihi fundi p̄dicti: ꝛ esti
mationē ipsius fundi soluat mihi si nō est
dñs: vl' si nō hz ius in re: vl' si ē dñs vel si
hz ius i re qd cadat a dño vel a iure qd
hz: ago ꝯ ipm. ꝛ ad h̄ ꝓpono ꝯstōnē: si qs
in tātā: vel cōditionē ex. l. illa. si qs i tātā.
¶ Qd ita recte cōcipiat lib. dicit. l. C. e.
19 si qs in tātā † Nō. Querit aūt: an ꝯdē
natus in ꝯsti. t. si qs in tātā: possit appella
re. Rñō: si intētat tñ ad restitutionē pos.
nō possit appellari. vt. C. si de pos. ꝛ eius
mo. si aūt ad penā: q2 in pte illa credo peti
toriū esse: posse appellari puto. vñ interim
possessoriū differt: sicut hec ꝛ plures alie
qōnes notat in. l. p̄dicta: qs h̄ nō repeto.
¶ Qual'r aūt dicti libelli ipugnent p qō
nes p̄dictas patere pōt. Unū tñ nō omitto
ꝙ multi iudicātes errāt apte i sentētijs: q2
20 qñ ꝯdēnant dñi. † Forma snie. Ego talis
iudex cognitor litis ꝛ ꝯtrouersie q̄ est iter
talē ꝛ talē titiū ad resti. fundi condēno:
male cōdēnāt ꝛ stulti sunt. sicut etiā iudex
ille fuit stultus de q̄ legim⁹. vt. C. de fidei
cō. lib. l. vl. Uerūtñ coꝝ snia posset sustine
ri si i libello fuit dcm: ago ad restōnē pos.
fundi: ꝛ iudex dixit restituas fundū vi3 cō
dēnasse fm petitionē. vt. C. de snia q̄ sine
quā. l. pen. ꝛ vl. Uñ ita cōdēnent: si tñ ad
21 restitu. pos. agat. † Forma snie. Cōdēno.
M. ad restit. pos. fundi tal': cui⁹ fines sunt
tales ꝛc. Est. n. aliud p̄ciū rei: aliud posses
sionis. vt. ff. vti pos. si duo. §. vl. Si aūt
volūt ꝯdēnare vl' ꝓnūciare i pena dicant
22 ita. † Forma snie. Ego ꝯdēno. M. ad re
sti. fundi tal': ꝛ ꝙ soluat estimationē ipsius
fundi: ponc. xxx. vl' dñiū qd ibi hz: vl' pos.
vel ius amittat. ¶ Itē illud in fi. nota ꝙ
multi ponūt in libellis ita peto restit. pos.
fundi tal' ꝛ ꝓpono si qs in tantā: nunquid
reus sit in pena ꝯstituta ꝯdēnādus. Rñō
nō credo cū potius pene sint molliende q̄3
exasperande: vt. ff. de penis. l. penl'. ꝛ cum

sint odiose: ḡ restringēde. vt. ff. de libe. ꝛ post. cū q̄dā. ¶ Itē circa inter. ꝛ ꝯsti. dāt aliq̄ cōsiliū sapiētes nō possū ꝓbar̄ qūo fui expuls⁹ ꝛ possū ꝓbar̄ qūo possedi: vn̄ vt ꝓbē qūo sim expulsus ꝙ vadā ad fūdū ꝛ ducā testes ꝛ tabel. ꝛ intrē fūdū: aut ille q possidet pmittit. ꝛ sic pos. habeo. Aut me volētē intrare nō admittit: ꝛ sic incōtinēti me pos. spoliat. ꝛ incōtinēti pos. amitto vt. ff. de acq. pos. l. clā. §. vl. ꝛ l. qd̄ si nolit. ꝛ l. si id qd̄. habeo interdictū. ꝛ de hoc faciā fieri instrm̄ a tabelliōe. nā si ꝓbo ꝙ olim h anno possederi illā possessiō. animo retinui quod sēp de q̄libet p̄sumo. s. ꝙ aio reticat nisi forte videres aliū possidere vt ex tua patia ꝯparet tibi p̄iudiciū. vt. C. de acqr. pos. min⁹. ꝛ nisi longū tp̄s trāsierit q̄ fuit ille i pos. nā ex lōgo tp̄e oblivio se

23 q̄r. vt. ff. de vsuca. furtū † Qō. ¶ Querit circa interdictū: ꝛ est qd̄ ista vtilis: ꝛ multū de ea tota die dubitat̄. hꝫ aliq̄ qs certos reddit⁹ ꝛ fruita q̄ p̄stāt sibi rustici hꝫ etiā iura: puta colligēdi pedagiū vl̄ iura patronat⁹: vl̄ alia iura silia a qb⁹ iuribus dn̄s spoliat̄: q̄ rustici reddere ꝯdicūt: q̄rit̄: qd̄ ius v. l actio cōpetit illo dn̄o qui fuit ab illis iurib⁹ seu redditib⁹ spoliat⁹. R̄n̄o: aduocati mei tp̄is ꝛ iudices ita fuāt hodie: vt ꝓponāt vtile interdctū vn̄ vi. vl̄ vtilē actiōēꝫ subrogatā i locū ipi⁹ interdicti: vel vtilē ꝯstitutiōēꝫ. si qs in tātā. ꝛ q̄re ꝓpono ista vtilr̄ ꝛ nō directo: rōnem assignāt: q̄ interdictū ꝛ ꝯstitutio locū h̄nt q̄n qs a pos. rei expellit̄. at cū ista sint iura q̄ vere nō p̄nt possideri: sꝫ q̄si. vt. ff. de acq. re. do. l. fu⁹. § incorpales. iō d̄nt int̄dcm ꝛ cōstit. vtilr̄ hīe locū q̄ snia interdicti hꝫ locū lꝫ v̄ba deficiūt. vt ar. ff. si q̄ pau. fe.

24 di. l. penul. Un̄ ita ꝯcipiūt lib. † Libellus. Uob. d. cō. e. R. de. M. a q̄ peto restitui. pos. vel q̄si restitutiōēꝫ taliū iuriū. s. v t p̄stet singulis ānis caponē: ꝛ ꝙ reddat mihi vnā spallā ꝛ alia fruitia. ¶ Item restituat pos. vel q̄si restitutiōēꝫ iurispatronat⁹: vel etiam colligēdi pedagiū: a qb⁹ iuribus ꝛ redditibus p̄rem meum spoliauerūt vel q̄si: vel me spoliauerūt vel q̄si. Unde restitutiōēꝫ vel q̄si oīum p̄dictoꝝ ꝛ singulorꝝ peto: ad h ꝓpono int̄dictū vtile vn̄ vi. vel directū vel act. in factū vtilē vel directā subrogatā in locū interdicti vn̄ vi: vl̄ cōstitutiōēꝫ si qs in tātā vtilē vel directā. ¶ Qō ita recte cōcipiat̄ lib. ꝓbant ꝛ dicūt. certū est ꝙ ꝓ iurib⁹ turbatis cōpetit interdictū q̄si vti possidetis. vt. ff. de seruit. l. q̄tiens. ff. si seruit⁹ ven sicuti. §. aristo. Sic ḡ cōpetit q̄si vti possidetis. ꝓ iurib⁹ turbatis: ita etiā ꝯpetit q̄si vn̄ vi ꝓ iurib⁹ spoliatis: sic dcm̄ est. ¶ Itē dicūt hn̄ cōceptū in eo ꝙ ꝓponit̄: q̄si resti. q̄si pos: q̄ cū iura vere nō p̄nt possideri: nec pōt qs vere ab illa pos. detrudi vt. ff. de vsu. l. sequit̄. §. si via. ꝛ iō ponūt in libello q̄si rest. q̄si possessiōis. Oppō. Sꝫ vr̄ ꝙ libellus iste nullo mō stare posit. aut. n. petit̄ restitutio iuris illi⁹ quod est p̄stitū ꝛ p̄teritū: aut vo petit̄ restitutio futuri: quodcum ꝙ dixeris cōcludo: nā illi⁹ quod est p̄stitū: nō petit̄ restitutio cū illud habuerim: futuri iuris nō posset peti restit. cū restitu. n̄ respiciat futuꝝ tp̄s. sꝫ p̄teritū. q̄ est p̄oris status reintegratio. vt. ff. de mino. quod si minor. §. restitutio. ¶ Preterea qūo petis rest. illi⁹ iuris: qd̄ nūq̄ habuisti. R̄n̄or qd̄ fuit tractata de fcō bononie Canonici eccl'ie sci petronij Bonon̄. petebant q̄si restitutiōēꝫ cuiusdā annue ꝓcuratiōis ab abbate sci stephani: ꝛ intētabāt q̄si restitutoriū: abbas se debere negabat: ꝛ dicebat male eē intētatū possessoriū restitutoriuꝫ q̄si restituēde q̄i pos. rōib⁹ p̄dictis: sicut in ea cā allegabat dn̄s me⁹ ꝓ abbate scti stephani. ¶ Preterea āt petit̄ q̄si resti. illi⁹ iuris qd̄ ē detētū ab abbate. ꝛ illi⁹ iuris nullo mō pōt peti. restit. nā illi⁹ qd̄ detentū est nūq̄ habuisti pos. vel q̄si. qūo ḡ petis restitutiōēꝫ vel q̄si: cum certe restitutio est p̄oris status reintegratio qūo ergo hic reintegraretur prior status illius pos. quē nunq̄ habuisti. ¶ Unde his rationibus dicit dominus meus ꝙ nunq̄ possessoriū reintegrande nec restituende nec retinende pos. competit pro his iuribus spoliatis seu turbatis: ꝛ semel consultus in alia questiōe de eo qui spoliatus erat iure colligendi pedagiū: dixit iterdictū vnde vi:

nec vtile nec directum locum habere: nec etiam si turbetur locum habere:interdictũ q̃si vti pos. dicit tamẽ locũ habere vel actionẽ in factum vel officiũ iudicis:exquo alia iura deficiũt: q2 tunc illa locum hñt. vt. ff. de mino2. l. in. cause. ff. de p2escrip. ver. quotiens. Et vide subtilissimã rationem quam dñs meus assignat: vt ita distinguat: aut competit mihi ius i vero. vt forte q2 constitutũ est mihi inter viuos vl' in testõ alicui⁹: vel acquisitũ est mihi tpe: q2 seruitus illa hz ꝯtinuã cãm. vt. ff. si seruitus vẽ. si quis diuturno. ⁊ tũc ꝓ istis iuribus competat mihi si turbentur interdictũ q̃si vti possidetis: ⁊ si ab illis iuribus q̃si spolier competit mihi interdictũ: q̃si vnde vi: q2 est ius quod turbať. ⁊ a cuius quasi pos. expellor: ⁊ in eo casu loquuntur iura predicta que dicunt p2o iure. i. seruitute turbata competit q̃si interdictũ vti possidetis. q2 seruitus illa de iure mihi cõpetit: ⁊ in hoc casu de iure formať p̃dict⁹ libellus. ❡ Item est ⁊ alia ratio in iure exp2essa. certum est si aliqua seruitus mihi competit de iure: q2 constituta: ⁊ turbetur mihi pos. vel expellar: ꝙ habeo illa interdicta vtiliter: ⁊ q̄re: vide rationẽ. certũ est: ꝙ seruitutes ꝑ se possideri vel haberi non possunt: q2 nõ sunt in bonis nec extra bona vt. ff. de vsuf. le. l. j. Quod verbũ ita attende: non sunt in bonis nec extra bona subaudi co2p̃alia: sed sunt in bonis vel extra bona. s. inco2po2alia. vel aliter: non sunt i bonis vt ꝑ se possideri possint. sunt tamen in bonis. q2 ille di seruitutes possidere qui edes possidet. vt. ff. de ser. v2. p̃. l. si edes. in fi. Et propterea diciť alibi: nemo potest constituere seruitutem nisi habẽs p2edium. vt. ff. cõmunia de ser ui. l. j. ⁊ insti. de seruit. circa p2in. vnde cũ ille videatur seruitutem habere qui edes possidet sicut dictũ est habet aliqd quod turbetur: ⁊ aliquid a quo expellatur. Unde admittit dominus meus ꝙ si ius aliquod mihi competat circa seruitia: vel q̃ sunt promissa vel constituta: vel circa annuos redditus: vt si turber i iure illo vel quasi expellar: habeam interdictum quasi vnde vi: ⁊ q̃si vti possi. ❡ Questio. Sed illud queritur quomodo i iurib⁹ illis dicať quasi possessio alicui⁹ quasi turbari. vel ab illa quasi pos. expelli: cũ sint inco2p̃alia: nec p̃nt possideri sicut dictũ est. R̃ño: tunc dñr mihi iura ista turbari: vbi gr̃a: d3 mihi aliqs dare caponem singulis annis: vel lib2ã pip2is vel cere: vel spallã vel denarios noĩe p̃esionis: vel habeo ius recolligẽdi pedagiũ mihi ab imperato2e concessũ: ⁊ al'r nõ possum habere. vt. C. de vectiga. ⁊ cõ. l. j. ⁊. C. noua vec. inst. nõ posse. l. j. ⁊. ij. imo excõicari debeo iure canonico. vt extra de treuga ⁊ pace. c. penul. tu quid facis: venis non permittis colonum meũ app2ehẽdere caponẽ vl' emere piper vel cerã vel spallam vt mihi det. vel post q̃3 venit me⁹ colonus cũ istis ⁊ mihi vult dare nõ ꝑmittis eũ itrare vel venire ad me vel ad meã domũ: vel volebat mihi numerare denarios ꝓ pensione vel pedagio tu nõ ꝑmittebas eũ numerare. vel muliones volẽtes venire ꝑ locum vbi recolligebam pedagium tu auertisti. ❡ Itẽ i iure patronatus: ego patronus volebã eligere tu stabas ⁊ nõ ꝑmittebas me conciliari. vel me electionem facere: ⁊ ita puto vim turbatiuã ⁊ in iuribus committi sicut i rebus co2p̃alib⁹ ꝯmittiť. vis turbatiua est q̃ñ aliquẽ non ꝑmitto arare nec seminare. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. vim facit. ⁊ ita turbať possessio iuriũ ab illo extraneo: puta ab il'o titio q non dicit se ius hẽe i rebus illis. Si autẽ dicat se ius habere: ⁊ ita opponat se mihi aduersariũ: ⁊ dicat se possidere iura illa: tunc dicuntur iura illa quasi turbari q̃ñ cõtradicit colono vel illi inquilino vel illi meo homini: vt nõ soluat nec p̃stet mihi annua illa seruitia. Et sic vidisti exemplũ q̃liter qs turbeť in pos. iuriũ. Uide exemplũ q̃liter qs expellatur: pone in persona ipsius rustici qui debet mihi predicta seruitia: ego peto ipse mihi reddere ⁊ soluere contradicit: videor quasi spoliatus incontinenti: sicut vides ratione aperta in hoc simili: si habeo ciuilem pos. quam animo retineo: vadens non admitto2 incontinẽti pos. illam

amitto: vt in eodem hoc ti. notaui supra. Sicut ergo p ɔtradictionem coloni amitto quasi pos. rei corporalis quam aio possidebam. ꝛ ita amitto quasi pos. iurium statim exquo rusticus mihi soluere cõtradixit. ¶ In extraneo. i. in tertio qualiter me expellat: pone exemplum: recolligebam illa seruitia: venit quidã ꝛ abstulit mihi illa seruitia q̃ pstabant a colonis: ꝛ facit sibi solui: nec liberatur rusticus p talem solutionẽ. vt. ff. de cõdi. inde. l. si vrbana. ꝛ hec vera sũt qñ sũt ẜuitia in vero ɔstituta ꝛ mihi debentur. si ãt ẜuitia mihi cõstituta nõ sunt nec promissa sed certis annis forte soluta. puta x. vel. xx. nullũ tũc ius mihi acquiritur. vt. C. de pac. si certis. ꝛ q: tempus nõ est modus inducende obligationis. vt. ff. de ac. ꝛ obli. l. obligationum ꝯ. §. placet. nisi velles dicere ꝙ soluta p lõgũ tempus ꝑsumantur promissa. vt. ff. de vsur. cũ de in rẽ verso. hoc veꝝ est i personis alioꝝ: sed i ꝑsonis rusticorũ non ꝑsumunt debita nisi soluãt tpe. xxx. annĩ. vt C. de agrico. ꝛ cen. li. xij. l. litibus. ¶ In hoc ãt casu dicit dñs me⁹ si turbet. q̃si pos. vel q̃si expellaris ab illa q̃si pos. ꝙ nullo iuuaris intdicto nisi vel act. in fac. vel officio iudicis vt dcm̃ est: ꝛ allegabat h in cã scti stephai ɔ canonicos. ¶ Uerũtñ dñs Ugo. q iudex ꝛ assessor erat i cã iudicauit ꝛ pnũciauit ꝓ illis ãnuis ꝓcuratiõibus licet nõ ꝓbent debite vel ɔstitute: canonicos spoliatos esse restituẽdos: ꝛ sniaꝫ suã defendit tali modo Ugo. Nonne differt petitoriũ a possessorio: certe sic. in petitorio oꝫ ꝓbare q̃ dicit dñs me⁹: sed in possessorio suf.icit si ꝓbo me possedisse: ꝛ vi mihi illatã eẽ: vt supi⁹ dcm̃ ẽ. vñ exq̃ ꝓbata est q̃si pos. illius iuris: ꝛ si nõ ꝓbẽ mihi ɔstitutũ: nihilomin⁹ ẽ faciẽda q̃si restitutio. ꝛ ita dicit Ugo. ꝛ eũ hodie multi sapientes sequunt. Sed rñdit dñs me⁹. verũ circa pos. q facti est. vt. ff. ex qb⁹ cau. ma. in inte. rest. l. deniq: ꝙ ita sufficit si ꝓbo me possedisse. At i huiusmodi redditibus ꝛ iuribus: si ius mihi non ɔpetit ꝙ sit mihi ɔstitutũ: cui⁹ rei peto q̃si restitutionem certe nullius. nã illius iuris nõ possum petere cũ nõ sit mihi q̃situm quo ergo dicã: peto restitutionem iuris talis: certe nullo modo dicere possum q: illud ius nunq̃ mihi cõpetijt. ¶ Itẽ restitutionẽ ipsius pos. non peto: nisi illa pos. sit gratia rei alteri⁹. at hec nõ possuꝫ dicere peto resti. q̃si pos. tal' iuris cũ illud ius nũq̃ mihi cõpetijt. nec ɔpetit. Preterea ꝓ ipsa pos. non possem petere resti. vel q̃si. q: nec pro ꝑterita ꝛ ꝑñna: nec ꝓ pteita ꝛ nõ ꝑstita: nec ꝓ futura vt dictum est. Uerumtñ in hmõi annuis seruitijs si sunt ꝑstita saltẽ p. x. annos ab alijs: a rusticis p. xxx. posset ita formari libellus: ꝙ daret ꝛ q̃si vti

26 vi. ꝛ quasi vti pos. vt ita dicas. † Libellus. Uobis. d. ꝛc. cõ. e. R. de. M. q me a talibus seruitijs puta capone vel libra piperis debitis mihi ꝛ antecessorib⁹ meis ꝛ ab ipso ꝛ ab ãncessoribus suis: ꝛ soluta per. xxx. annĩ. quam. solutionẽ allego ad ꝓbanda ꝑdicta ẜuitia debita me quasi spoliauit contradicendo mihi soluere seu reddere. vnde vt quasi restituat mihi q̃si pos. illoꝝ seruitiorum. ago cõtra ipsum ꝛ propono ad hoc vtile interdictũ: vnde vi. vel act. in factum vtilẽ subrogatam in locũ interdicti. vel vtilẽ ɔdic. ex. l. si quis in tãtũ. Si ita concipit libellus etiam ẜm dominũ meũ possum optie petere: q: est ius debitũ saltem presumptione tpis: cui⁹ iuris peti nõ potest q̃si restitutio: nec est locus oppositioni: quia solum tempus non inducit obligationem. Respondeo. verũ est solũ tẽpus. sed obligatio inducta ꝑsumitur ratione tẽporis. vt dictum est. Uñ de consilio sapientis ꝓcedit ꝙ semp pro hmõi redditib⁹ agat possessorio ꝛ nõ petitorio: q: petitoriũ duꝝ esset forte ꝓbare: nisi ita tẽporis ꝑsumptiõe vt dcm̃ est. In hmoi ẜuitijs vel affictis vel redditibus credo si forte iã sunt. c. anni ꝙ fuerunt cõstituta: ꝙ in petitorio recipiam testes de publica fama: exquo illius contractus testes non supsunt: sicut. l. dicit. ff. de ꝓba. si arbiter. Nec dico in act. aq̃ plu. arcen. casuale. imo rõneꝫ. l. illi⁹ ɔsidero: q: dicit exq̃ factũ memoria non tenet ꝛc. maxime cum publica fama ꝓbet. vt. ff. de testib⁹. l.

testiū. nā ibi facit fidē: al's nūerus testiū: alias ꝑsentiens ⁊ frequens fama. ⁊ ita q̄ ad ꝓbationē parificaꝭ ibi publica fama nūero testiū: quod. n. sola fama ꝓbet dicit .l. ff. de fluminib⁹. l. ij. §. j. ne flumē appellaꝭ: sꝫ extimationē circū coletiū. vt. ff. de fundo instru. vel instru. leg. l. cū de lanionis: §. aſi nā molēdinariā. Oppō. Sꝫ op/ 1 ponit p̄dictis libellis interdictū: vñ vi nō hꝫ locū nisi ꝓ re imobili. vt. ff. eo. l. j. §. si qs ꝯ naue. at hmōi seruitia ⁊ reddit⁹ hmōi iura nō sunt imobilia: sicut. l. dicit. ff. de re iud. l. a diuo pio. nā ibi fit p̄mo missio i mobilib⁹: ⁊ postea in imobilib⁹: vltio loco in noib⁹. vñ cū noia nō sint mobilia vel imobilia: q̄uo ḡ interdictū vñ vi hꝫ locū ꝓ hmōi seruitijs q̄ q̄si noib⁹ cōparanꝭ. Rñō: imo ista seruitia ⁊ isti redditus bene cōputanꝭ inter imobilia. vt. C. de sacrosanc. eccle. iubem⁹. nam ibi inter imobilia eccl'ie cōputanꝭ annui reddit⁹ ⁊ ānone ciuiles. Uel ꝓpone. l. si qs i tantā: q̄ hꝫ locū i mobilib⁹. ⁊ ita cessat obiectio. ⁊ hoc tanq̄ magis vtilia circa interdictum vnde vi notaui.

¶ Si aliquis post tuam denunciationē vel te celāte alias celato edificauit: potes agere contra ip̄m interdicto quod vi aut clā.

¶ De interdicto qꝺ vi aut clā. Rubrica.

SEd qꝛ frequētius vis ingetatiua interuenit: ex qua oꝛiꝭ interdictū: ꝙ vi aut clā. iō de ea videamus. si ergo aliqs ꝯ tuam denunciationē aliquid facit i tuo: siue ⁊ denunciatio fiat per iactū lapilli siue alio mō videꝭ vi facere. ¶ Item si qs te celāte quem suspicaꝭ sibi ꝯtrouersiā moturū vel suspicare debuit aliqd i tuo solo faciat videꝭ clā facere. vñ ꝯpetit interdictū ꝙ vi aut clā. vt. ff. e. l. j. §. ꝙ si vi. ⁊. l. vim facit. ⁊. ff. e. t. ꝓhibere. §. clā. ⁊. l. sul 1⁹. † Qō. Illud tñ in p̄mis q̄ritur: an ista sint duo iterdicta vel vnum. Et voluit notare. P. ꝙ sint duo interdicta. ⁊ hꝫ. l. pro se. ff. de offi. p̄. vr. l. j. §. ex int'dictis. Preterea alia ratione mouebaꝭ placētinus. aliud est factū quod fit vi: aliud quod fit clā: ⁊ diuersa sunt facta. vñ dicebat duo eē int'dicta. Dñs tñ meus Azo. Jo. ⁊ Roge. dicūt vnū esse iterdictū. vt. ff. de mor. infe. si ꝓprias ⁊. ff. e. t. l. j. nam v̾ba p̄toris sunt sil' in h̄ interdicto posita. ergo ē vnū. si enim eēnt plura: sepatim v̾ba ponerenꝭ in edicto p̄toris. Itē impatoꝛ cōiunxit verba ad denotādum ꝙ sit vnū. nā illud aut ꝓ ⁊ ponitur. vt. C. de ver. sig. l. cū quidā.

2 † Qō. Sed illud queritur: qꝛ imperatoꝛ illā disiunctiuā aut. ꝓ cōiunctiua posuit. melius eniꝫ accipeꝭ ꝓ disiūctiua. nā qꝺ vi fit nō fit aut clā: ⁊ ecōuerso. vnde. cum fcā sint inter se diuersa meli⁹ poneretur illa disiūctiua aut in vi disiūctiue q̄ i vi cōiunctiue. Rñō: illa disiuncta accipiꝭ ꝓ cōiuncta. qꝛ gratia eiusdem rei vtrunq̄ dictū est. s. si in re ipsa fiat aliquid vi restituetur: ⁊ si clam restitueꝭ: nō autē clā intelligas ꝙ vtrunq̄. s. vi aut clā: simul ⁊ semel eodem momēto contingere possint: cum sint illa duo facta contraria: vt dictum ē. Unde ad hoc vt istud interdictum competat tot sunt necessaria. In primis: quia istud opus quod vi aut clā fit fiat in solo vel in his que solo continentur: sicut i edificijs ⁊ ramis arborū: non autem in fructibus. vt. ff. e. l. j. §. hoc interdictum. ⁊. l. si alius. §. vlti. ⁊. l. nam origo. ⁊. l. nam ⁊ si ramos. Secundum nunciatio fiat per lapilli iactum. Tertium ꝙ ille postea faciat opus. vt. ff. eo. l. j. §. quod fit vi. ¶ Itē etiam attende quod videatur vi factū si fecit quis quo minus sibi denunciarem: ⁊ denunciationem attende: siue verbo pro-

dibeat:siue lapillum iaciat:siue etiam manum apponat. vt.ff.e.l. vim facit.in pn. z.§. phibitus. ¶ Itē attende siue ego te phibui siue etiam mercennarius meus: vel quis libera persona vt.ff.e.l. phibere. Oppō. Nec obstat si opponas quod p liberā personam querer mihi actio: cū excepta causa possessionis nihil nobis acquiri pōt per liberā personā q̄ iuri nro ē subdita. vt.C.p q̄s p.rso.no.ac.l.j. Rn̄.hec actio mihi queritur magis ex facto delinquentis q̄3 ex facto denunciantis: sicut hec rō redditur in.l.predicta.ff.e.l phibere. Et alia fit ro est rō.ff. de vsuris.l.si quis solutioni.§.vl.z pptrea dicit.l. alibi. p pcurationē nō semper acqrimus:sed aliquādo retinemus. ¶ Itē nec excusat ille qui edificauit post q̄3 fuit phibitus:si dicit q fecit volo potestatis.nā p̄sidi locoꝝ pcuratio cōmittit:nō autē cōcessio est ei cōcessa:nisi forte lex municipalis hoc cōcederet vel impator ipsi presidi. ¶ Quartū est necessarium q duret prohibitio: ceterū si postq̄3 phibui sibi edificare cōcessi. vel pcurator q habebat generalem z liberam administrationē vel tm̄ specialē: vel tutor vel curator:h3 ille q edificauit exceptionē vt.ff.e.l. phibere.§. sed z si pmiserit. z.l.vim facit.§.tamdiu. ¶ Quintum q ille qui fuit edificare phibitus nō sit paratus defendere: tunc enim si postea edificauit nō videt vim cōmittere. vt.ff. e.l. phibere.§.si qs paratus. ¶ Sextū est necessariū q ille q intentat hoc interdictū p ope aliquo qd fiebat: q illud opus nō fecisset vi aut clā:alioquin non intentabit hoc interdictū. vt.ff.e.l. si alius.§. bellissime. ¶ Septimū q ille qui fecit aliquid in tuo edificio nō fecit causa arcendi incendij:tunc enim non haberet locū interdictū:vt distinguit celsus.ff.eo.l. si alius.§.est autē z aliud ¶ Octauum q illud opus quod fecit qs phibit9 i agro nō faciat conditionē loci meliorem: alioquin non daret iterdictū.vt.ff.e.l. si ali9 .§.si aliqs aceruū. ¶ Nonū est necessariū q q interdcm̄ pponit sit dn̄s vel sua interfit. vt.ff.e.l.q in puteum.§.vlti.z.l. deniq3.§.si ex socijs.fructuario tamen z colono datur illud interdictū:si aliqd fiat in solo propter qd ledat fructus:puta:q: arbores sunt succisse. vt.ff.e.l.q̄3 j̄.et.l. deniq3.§.j. ¶ Decimū q ann9 nō sit trāsactus:q annus currit postq̄3 opus perfectū est:aut fieri desijt. vt.ff.e.l. semp.§.h interdictum:q annus vtilis est rōne pncipij:q: nō currit nisi scienti: cōtinuus ē tñ ratione cursus:q: exquo incipit currere currit sine intermissione. ff.e.l.semp.§.h interdictum. in fi. z.§.si quis rei publice. ¶ Undecimū q in eo quod clā desideratur quod cel ite aduersario quē suspicabatur sibi cōtrouersiā motuꝝ iste edificauerit:siue hoc suspicat9 fuerit siue suspicari debuit:n e melioris cōditionis sit stultus q̄3 peritus. vt.ff.e.l. phibere. in fi. z.l. seruitus. ¶ Unde in h interdicto actor fa.ta.

4 po.† Positio actoris. Ego dico q tu fecisti tale opus vel edificium in tali solo vel i tali edificio. ¶ Item dico q ego nunciaui tibi ne faceres. ¶ Itē dico q nunciauit tibi mercennarius me9: pone titi9 vel fili9 me9. vel etiā titi9 amicus me9 ne tale opus faceres. ¶ Itē dico q illa talis phibitio semper durauit sine remissione vl' cōcessione. ¶ Item dico q dū tibi dicerem q tu te defenderes:tu te defēdere cōtempsisti ¶ Itē dico q istud solū meum. est. ¶ Item dico q mea interest ne istud opus in pdicto solo fuisset factū. ¶ Itē dico q illud edificiū in q̄ tu edificasti post meā probibitionē ego edificaui sine omni violentia seu clandestinitate. ¶ Itē dico q propter illud opus quod tu fecisti in agro meo: ager ille factus est deterius. ¶ Item dico q iam sunt sex menses tantum q tu predictum opus fecisti. ¶ Itē dico me ignorasse opus illud fuisse factū ¶ Itē dico q tu me celante z suspicante tibi controuersiam moturam edificasti. ¶ Item dico q tu suspicari debuisti cōtrouersiam me moturum. ¶ Econtra re9

5 fa.ta.po.† Positio rei. Ego dico q illud opus feci in naue vel circa fructus arborum:vel circa aliam rem mobilem. si hoc confite. act. absoluetur reus. q: nō habet

interdictum pro eo quod sit in re mobili.
vt. ff. eo. tit. l. vim facit. §. quod in naui.
¶ Item dico q ego denunciaui tibi q vo
lebam facere opus in tali loco: et die tali et
nullus comparuit mihi qui interdiceret.
¶ Item dico q predictam nunciationem feci
tibi aut amicis tuis: aut domui tue. si istud
confitebitur actor: absoluetur reus. vt. ff.
e. l. aut qui aliter. §. si quis denunciaue
rit. Et ita no. q in hoc casu sufficit si fiat
denunciatio et domui: sicut et alias. ff. de dam.
infec. l. dies. §. abesse. et C. de annali ex
cep. l. vt perfectius. ¶ Item dico q post
q denunciasti mihi ne opus facerem permi
sisti mihi q facerem: vel procurator tuus vel
tutor. si hoc confitebitur actor absoluetur
reus ex posteriori concessione: sicut supe
rius dictum est. ¶ Item dico q solum illud
vel edificium in quo illud opus feci est tu
um insolidum tamen in pleno iure. si confitebitur
actor absol. reus quia iam illud solum non
est actoris: nec eius interest. et ideo inter
dictum non proponet. ¶ Item dico q pro
pter istud opus quod feci: fundus tuus fa
ctus est melior. ¶ Item dico q annus iam
transijt q ego illud opus feci. ¶ Item dico
q tu sciebas illud opus factum esse. si hoc confi
tebitur actor. absoluetur reus: quia restat proba
tum q iam sine clandestinatione factum sit.
¶ Item dico q illud opus quod feci: feci causa
arcendi incendij. ¶ In hoc autem inter
6 dicto concipietur ita libellus. † Libellus. Vo
bis do. etc. co. e. R. de. M. q vi vel clam
me inuito et ignorante et celante seu suspi
cante me sibi controuersiam moturum in ta
li loco meo cuius fines sunt tales: quem lo
cum dico ad me pertinere iure dominij: vel quasi
vel ratione vsusfruc. vel alterius interes
se: opus post meam denunciationem et prohibi
tionem fecit vel fieri fecit: vnde vt illud opus
in pristinum statum suis expensis patiatur resti
tui: ago contra ipsum: et ad hoc propono interdi
ctum quod vi aut clam: vel actionem in factum
subrogatam in locum ipsius interdicti. Quod
ita recte concipiatur libellus dicit lex. ff. e.
l. i. in prin. §. hoc interdictum. et l. semp. §.
hoc interdicto. et l. competit. §. vl. Ita con
cipias libellum si ipse tecum opus vi et clam.
quod est post partim vi et partim clam. vt. ff.
eo. t. l. is q in puteum. §. hoc interdictum. et l.
semp. Si autem opus fecit aliquis vt tantum
clam post tuam denunciationem et prohibitionem
7 concipies ita libellum. † Libellus. Vobis
do. etc. co. e. R. de. M. q vi me inuito et con
tra meam prohibitionem et denunciationem
in tali loco cuius fines sunt tales: quem lo
cum dico ad me pertinere iure dominij: vel
quasi: vel ratione vsusfructus: vel alterius in
teresse opus fecit vel fieri fecit post meam
denunciationem et prohibitionem. vnde vt illud
opus remoueat et in pristinum statum patia
tur restitui. alias remoueri suis expensis:
ago contra ipsum: et ad hoc propono interdictum
quod vi aut clam: vel actionem in factum subro
gatam in locum ipsius interdicti. Quod ita recte
concipiatur libellus dicunt iura predicta: ita
ponas in libello suis expensis et quod ponatur
quando fecit ille opus: illud quod fieri fecit et pos
sidet. Si autem opus fecit et non possidet: in
libello omnia predicta ponas vt istud solum
mutes: vnde vt impensas quibus predictum
opus destruatur et in pristinum statum reuerta
tur prestet. ago contra ipsum: et ad hoc propono etc.
Si autem possidet et alius fecit opus concipies
8 ita libellum. † Libellus. Vob. do. etc. co. e.
R. de M. q opus infectum a titio in loco
tali cuius fines sunt tales: quem locum dico ad
me pertinere iure dominij: vel quasi vel ratio
ne vsusfr. vel alterius iuris: post meam prohibi
tionem et denunciationem possidet: vnde vt pre
dictum opus patiatur destrui et in pristinum
statum restitui. ago contra ipsum. et ad hoc propono
interdictum quod vi aut clam: vel actionem in fa
ctum subrogatam in locum ipsius interdicti.
Quod ita recte concipiatur libellus dicunt iu
ra predicta: et ita distinguunt lex. ff. e. l. compe
tit. §. vl. ¶ Si autem fecit opus te ignorante et
9 celante concipies ita libellum. † Libellus. Vo
bis. d. etc. co. e. R. d. M q opus fecit in lo
co tali: cuius fines sunt tales: me ignorante et
celante et suspicante seu suspicari debente
me sibi controuersiam moturum: quem locum
dico ad me pertinere iure dominij: vel quasi
vel ratione vsusfr. vel alterius iuris vnde q predi
ctum opus patiatur destrui suis impensis et in pristi
num statum restitui. ago contra ipsum. vel si non pos

sidet dicam sicut in supiori libello notaui: et ad hoc ppono interdictu qd vi aut clam. vel actione in factu subrogata in locu ip sius interdicti. Qd ita recte ocipiat libell9 dicit le. ff. e. l. i. in pn. z. l. phibere. §. cla. l. seruius. Oppositio. ¶ Sed querit: na videt q oes isti libelli sint male concepti pper vnum. na si tm vi factu est: male p ponit in libello interdictu qd vi aut cla. Ite si cla tm factu est silr male pponitur. qd vi aut cla. cum deberet pponi interdi ctu qd vi: aut interdictu qd cla. Respon. hoc cotingit pper natura z identitate in terdicti quod vnu e: vn merito pponitur licet aliquando habet locu ex ea pte quod vi: aliqn ex ea parte quod cla: z hoc osten dendo apte. nam in lege. ff. de mor. infe. l. si proprius: opus erat factu cla z tamen dicit interdictu qd vi aut clam compe te re. Oppositio. Item qrit. videt enim q predicti libelli de iure no intentent: si il le qui fecit opus habuit ius faciedi. Rn. nihilomin9 hz locu interdictu etia si ius habet ille edificandi. tueri enim debuit ius suum no iniuria committere. vt. ff. eo. l. j. §. hoc interdictu. Oppositio. Ite non vi det q aliquo modo copetat hoc interdi ctu: na aut ego possideo locu in q pdictu opus factum est: z sic e meu etia illud op9. q: quicquid edificat in solo alterius to tu cedit dno soli. vt. ff. de acq. re. do. adeo. aut ille possidet q edificauit: z sic debeo lo cu vendicare: aut possidet extraneus: z sic debeo locum similiter vedicare: in q pre dictu op9 factum fuit. sed vedicando ille opponit doli excep. nisi expense facti opis restituant. vt. ff. de rei ven. l. in fundo. z ff. de condi. indebi. l. si in aliena area: Rn. si ego possideo nihilomin9 hz locu inter dictu: qz cu illud op9 noceat fundo: volo q tollat suis impesis: vt dictu est. Si au tem ipse vel alius possidet: nihilominus datur interdictu: vt dictu est: nec opponet doli except. quia illud locu hz in bone fi dei possessore. At ille q contra denuncia tione edificauit, no videt bonefidei posses sor: sed malefidei: cum denunciatio faciat malefidei possessorem. vt. C. de rei ven. si fundu. z. ff. de peti. here. l. ite veniunt. §. petitam. z. §. a quo. Oppositio. Ite non videt q habeat locu istud interdictum ex ea pte qd vi: no videt supfluu cu copetat interdictum de noui opis nun. si aliquis post denunciatione edificat adeo q copelli tur destruere etia si iuste edificauit vt. ff. de opis no. nun. l. ptor ait. Questio. Uel si non est supfluum querit in q differat vnu ab alio. Rno: bene videt pma facie istud interdictu superfluu vel illud de opis no ui. nun. sed tn neutru est supfluum: immo multu differut inter se: lz in qbusda cor dent. Differunt enim in pmis. nam interdi ctu de opis noui nuc. est ppetuu. vt. ff. de opis no. nun. l. ptor ait. §. hoc interdictu ppetuo. interdictu at quod vi aut clam est annale. vt. ff. e. l. semper. §. hoc interdictu ¶ Ite interdictu de opis no. nunc. dat si opus fiat. vt. ff. de opis no. nun. l. ait p tor. in. pn. §. hoc interdictu. Istud aut in terdictum locu hz siue fiat opus siue factu destruat. vt. ff. e. l. j. ¶ Ite interdictum de opis no. nun. no hz locu in re comuni. vt. ff. de opis. no. nun. l. in puinciali. §. j. Interdictu aute qd vi aut clam dat etia socio in re comuni. vt ff. e. t l. deniqz. §. si ex socijs. ¶ Ite fructuari9 no hz suo no mine interdictu de operis no. nun. vt. ff. e. l. j. §. vsufructuarius. Interdictu at qd vi aut cla fructuario dat. vt. ff. e. l. is qui in puteu. §. vlti. z. l. qz. z. l. deniqz. §. j. ¶ Ite interdictu de opis no. nu. n. dat ha beti rustica seruitute. vt. ff. d opis no. nu. l. q vi a. Interdictum aut qd vi aut clam dat habeti rustica seruitute vt. ff. e. l. de niqz. §. si ex socijs. z. l. semp. §. hoc interdi ctu. z alie etia differentie a qlibet diligen ter notari possut. ¶ Illud no. q hoc intdi ctu dat alicui etia postqz desijt ee dns fu di. vt. ff. e. l. is qui in puteu. §. si postea qz. Questio. Sed ad qd dat sibi. Rno. ad su um interesse: sed qd erat suu ius siue inte resse cu iam vendiderat prediu Rno: in hoc videt sua interesse q prediu vedidit pre cio viliori: vt in pdicto. §. dicit. Sed ro ista videt nulla: na z si no vedidit precio viliori: nihilom n9 hz veditor interdictu.

vt ibi. sed in hoc casu videt interdictú cessare cú tátú sit fundus vendit⁹ quáti fuisset vénditus si vi aut clá factú nó esset: ideo q̄ nihil interesse videt. Rñő: non sequit: q: r ńs nihil p r amni estimatione ;secutus est preciú autē illud videt ex negociatione p. recepisse: vt alias. ff. de hereditate vel act. ven. l. vēditor. r al's ff. ad. l. falci. si heres. h autē nó dz cedere lucro ei⁹ q deliquit: q: iā delictú illius remaneret ipunitú: qđ iur a nolút. vt. ff. de fideius. si qs arco. r. ff. de solutionibus. l. stichú aut pā pbi'ú. §. j. r. ff. ad. l. aquil. ita vulnerat⁹. ¶ Itez illud nota q̄ hoc interesse quod venit in hoc interdicto nō pbat p testes: sed per iusiurandú actoris. vt. ff. e. l. semper. §. hoc int'dicto. r hoc ē generale vbicúq̄ interesse petit ex maleficio: vt hic. r .C. vnde vi. l. qñ. si autē petit ex contractu: tunc debet pbari p testes. vt insti. de ver. obli. §. vl. r. ff. de preto. stipu. l. vlti. ¶ Multi tamē aduocati ;cipiúnt libellos in hoc interdicto alio modo q̄: ;cepe

14 rim ego. vt ita dicat † Libellus Tūñ peto illud opus in pristinū statū restitui. r quáti interest mea id opus factú non esse restaurari r prestari peto. r ad hoc ppono interdictú qđ vi aut clā. r hoc pbat p. l. ff. e. l. semper. §. h interdicto. Oppositio. Sed iste libellus nō pōt vllo modo stare. Certú est. n. q̄ illud petit quod est in obligatiōe: vt patet ex diffinitione actiōis. vt insti. de act. in p̄n. interesse autē nō est i obligatione: sed i cōdemnatione: sicut vides. ptor enim dicit: al's iubet: quod vi aut clā factú est restituere. vt. ff. e. l. j. in p̄n. si est restitutoriú ḡ id restituet quod factú fuit. male ḡ petit interesse. preterea. l. ff. e. competit. §. vl. distinguit ad qd teneāt qs in hoc interdicto: aliquādo ad patiētiaz tñ: aliqñ ad expēsas tñ: aliqñ ad patientiaz r inpensas. vnde sequitur q̄ male petitur interesse. quid ergo petam petam scilicet opus destrui: r in pristinū statú restitui. r illud est in obligatione tantú ex delicto edificantis cōmisso. interesse autē est in condēnatione. q: iudex si videbit q̄ nō vult restituere condemnabit postea ad interesse. vt. ff. de interdictis. l. vlti. sicut r alias in rei ven. ;tingit. vt. ff. de rei vēdi. l. qui restituere. sicut r alias in actione de dolo. ff. de dolo. arbitrio. r. l. p̄dicta. qui restituere. in fi. dicit q̄ illa sentētia est generalis ad oia interdicta. Oppositio. Illud autē i fi. q̄rit. legit. ff. e. l. j. §. j. q̄ h interdictú restitutoriú sit. vnde ex illa litera al's. l. aperte colligitur: q̄ oēs libelli sint male cōcepti. quod ita pbo: est restitutoriú: ergo datur tantú possidenti: alioquin nō diceret restitutoriú. vnde q hoc interdictú pponit: oportet q̄ duo probet: r q̄ possideat: r q̄ vis ingctatiua sibi sit illata. sicut in interdicto vñ vi: duo qs pbat q̄ possederit r q̄ sit expulsus. vt. ff. de vi r vi ar. l. j. in prin. r. §. sine autē corpe. r ar. ff. de itinere actuq̄ p̄ua. l. j. hoc autem a supiore. Sed cōtra est. nā hoc interdictú datur cōductori r colono. vt. ff. e. l. is qui i puteú. §. penul. r. l. quanq̄. certú est enim q̄ isti nec viuo nec mortuo dño vllā habēt possessionē. vt. ff. de vsuc. l. nō solú. §. qđ vulgo. quid ergo. Rñő: hoc interdictú dicitur restitutoriú respectu cōdemnati. nā restituit in statu pristino: qđ vi aut clā fecit: nō āt respectu actoris. nā dat ei q non possidet si sua interest. vt. ff. e. l. cōpetit. sicut r alias vbicúq̄ vides simile interdictú quorú bo. r quoz legatorú restitutoria sunt respectu cōdemnati: respectu vō actoris sunt adipi'cēde possessiōis. vt. ff. quorú bonorú. l. j. r quoz legatorú. l. j. §. j. Rōne enim interesse dat hoc interdictú quod nulli alij dat nisi ratione dominij seu pprietatis vl' seruitutú vel vsus: vel vsufruc. vt. ff. e. semper. §. in hoc interdicto. Sed diuerso mō dat istis psonis. nā ratione dominij datur seu proprietatis. si ratione dominij interest ratione seruitutis si fru⁹ est amissa vel ipedita fructuario vel vsuario r colono rōne fructuú. vt. ff. e. l. is qui in puteú. §. vlti. r. l. q̄q̄. r. l. r eniq̄. §. j. Datur etiā ratione alteri⁹ iuris si fiat vi vel clam in loco publico. vt. ff. eo. vim facit. §. vlti. vel si aliquid vi vel clam fiat in monumento vel in sepulchro proprio vel auferendo statuam

positam in sepulcro. vel si aliquid vi vel clam fecerit supra celū: quod est supra sepulcrū. quod debet esse ex toto liberū. vt ff. e. is qui in puteum. §. ij. ꝛ. l. semper. §. si in sepulchro. ꝛ. l. vl. §. penul. nō ergo qs dicat hoc interdicto cōpetere ratiōe possessionis: licet dicaſ restitutoriū: q2 nō respicit cām possessionis: sed ꝓprietatis. vt. ff. de interdictis. l. j. §. qdam. quod verbū sic intelligiſ: respiciunt quedā interdicta cām ꝓprietatis. s. quo ad probationē. nā sicut in rei ven. debet quis probare: ita ꝛ in his. Sed hec rō nulla. nā hac ratione oia inťdi. ꝯtinēt cāꝫ ꝓprietatis: sꝫ iō cōtinēt cāꝫ ꝓprietatis: q2 i his ius quoddā vēdicaſ: qď ius etiā ven. in directa rei vē di. sunt. n. interdi. q̄ cōtinent rei ꝑsecutionē ista: interdictum de itinere actuqꝫ ꝓuato: subaudi ex scďo capite. ꝛ interdicta q̄ de locis sacris ꝛ religiosis proponūtur. ista enim q2 ꝓprie religiosa ꝛ sacra sunt non sunt in bonis nec cōtinent verā cām ꝓprietatis: sed quasi. Item interdictū de liberis exhi. ista n. interdicta cām ꝓprietatis cōtinent. nec est mirū si qdam interdicta ad rē familiarem pertinētia ꝓprietatis non possessionis cām hñt: ꝛ licet illa ponanſ sunt ꝛ alia: sicut qď vi aut clam. vt dictū est. Quedā autē alia sunt interdicta que ad familiarē cām respiciūt: ꝛ sūt possessoria. sicut hec oia leguntur. ff. de interdictis. l. j. §. quidā. q̄ verba ita intelliguntur continēt rei persecutionē ꝛ cām ꝓprietatis ꝛ nō possessionis verbi gratia. sicut rei. vē ꝛ publiciana. ff. de publi. l. cū qui. §. publiciana. nā non sufficit q quis ꝓbet se possedisse in interdicto de itinere actuqꝫ priuato ex secundo capite: nisi ꝓbet sibi deberi seruitutē. vt. ff. de itinere actuqꝫ pri. l. iiij. § hoc autē a supiore. In terdicto ne quid in loco publi. non sufficit si probet se possidere: sed debet ꝓbare sibi ꝑmissuꝫ edificare a lege vel senatuscōsul. vel a ꝑncipe. vt. ff. ne quid in loco publi. l ij. §. j. In interdicto ne quid fiat in loco sacro: nō sufficit si aliqs ꝓbet q qsi possidet locū illū sed debet probare q ꝑncipio auctoritate. idem in muris ꝛ portis ciuitatis. vt. ff. ne qd in loco sacro. l. vlt. Itē in interdicto de mortuo inferēdo: nō sufficit si probet quis se aliquādo intulisse: sed dꝫ probare se habere ius inferendi. vt. ff. ne mor. infe. l. j. ¶ Item in interdicto de liberis exhi. nō sufficit si ꝓbet qs q habuit aliqñ illū secū. sed debet probare illū filiū suum esse ꝛ in sua ptāte. vt. ff. de liberis exhi. l. deinde. §. hoc intďictū. Item i interdicto quod vi aut clam de q̄ hic tractamus: nō sufficit si quis probet q possederit: sed debet ꝓbare q sua inter est: sicut supra dixi. simile in rei ven. ꝛ publiciana: in quibus nō sufficit si qs ꝓbet q possederit. sed debet probare se a dño emisse. vel qsi dño: ꝛ rē sibi traditam ꝛ q habuerit bo. fi. vt. C. de ꝓba. cū res. ꝛ. ff. de publiciana. cū q. §. publiciana. ¶ Itē fortiori etiā ratione ꝓbo: q interdictum quod vi aut clā respiciat cām ꝓprietatis: omne interdictum exceptis publicis ꝛ sacris ꝛ ꝓ libero hoie exhibendo: ꝛ liberis exhibendis respicit cām familiarem. si respicit cām familiarem: ḡ aut cām ꝓprietatis aut pos. vt. ff. de interdictis. l ij. §. q̄dā. ꝛ. §. hec autē. sed nō respicit interdictū qď vi aut clā cām pos ḡ respicit cām ꝓprietatis. ¶ Octo eniꝫ sunt interdicta q̄ causam pos. respiciūt: in qbus non habeo aliquid necesse ꝓbare de iure meo sed pot. solā. ꝛ q violētia sit illata vel ꝓhibitio. Primū est recuperatoriū pos. ꝛ vocatur vñ vi. sunt duo retinēde: ꝛ vocanſ vti possi. ꝛ vtrobi. tria sunt adipiscēde. s. quorū bonorū. ꝛ quoꝝ leg. ꝛ saluianū. duo ꝓhibitoria: de itinere actuqꝫ ꝑuato ex ꝑmo capite. ꝛ de aqua quoti. ꝛ estiua. ꝛ de estiua: maxime: q2 si duxisti estate ꝑterita vno die vel nocte habes interdictū directum: si hac estate habes vtile sicut hoc probatur. ff. de interdictis. l. ij. §. quedā. ꝛ. §. hec autem. ꝛ insti. de interdictis. §. quedā. ꝛ. ff. de itinere actuqꝫ pri. l. j. §. j. ꝛ. ff. de aqua. quoti. ꝛ esti. l. j §. quod autem. ꝛ. §. qui hac estate. ¶ Quedam autem istorum interdictorum que respiciunt causā posses. respiciunt tempus preteritum sicut interdictum vnde vi. de itinere actuqꝫ

prima. et de aqua quoti. et estiua: quia in hoc tempus. vt vti possit. et vtrobi. quedam fuit rei. vt illa que sunt adipiscende. vt. ff. de itin. dictio. l. j. §. interdictorum quedam. Sunt tamen tria. in interdicto de itinere actuque priuato: et primo capite: si aliquis iuit hoc anno. xxx. diebus. et interdicto de aqua estiua. quia ista interdicta isti dantur vt non prohibeantur interim donec de iure suo doceant. non quod propterea sibi seruitutem acquirant. ¶ Item si interdictum quod vi aut clam continet causam possessionis: ergo ille solus tenet qui vel clam aliquid fecit, sicut in interdicto vnde vi: quod datur contra illum tantum qui vim commisit et non contra alium. vt. ff. de vi et vi ar. l. cum a te. at illud datur contra pos. opio: licet alius edificauerit. vt. ff. quod vi aut clam. l. semper. §. j. ¶ Item interdictum vnde vi non datur neque colono neque inquilino nisi possessione interuersa vt. ff. de vi et vi ar. l. colonus. et l. cum fundum qui non possidet. at illud datur colono vt supra dixi. ¶ Item alia ratione probo: pretor vocat hoc interdictum quod vi aut clam: restitutorium pure simpliciter. ergo eo ipso respicit causam proprietatis. Illa enim interdicta que sunt possessoria non appellauit eam pretor restitutoria: licet per interdictum vnde vi fiat restitutio pos. et per quorum bonorum: et quorum leg. sed appellauit ea adipiscende: vel recuperande pos. sicut rei ven. petitorium iudicium et etiam restitutorium dicitur vt. ff. de rei ven. quod petitorio. l. qui restituere. et sic dico omnia interdicta que simpliciter appellantur restitutoria: causam proprietatis re-

13 spicere: vt supra dixi. Questio. † ¶ Item queritur in eo quod habetur. ff. quod vi aut clam. l. j. §. denique: super illo verbo nam aduersus vim vel quod clam factum est nulla iusta excep. se quis tueri potest. nam videtur quod multe iuste excep. possunt obstare: si permisso tuo fecero: non videor fecisse vi vel clam. vt. ff. e. l. j. §. sed aristo. idem est si permissu procuratoris tutoris. cura. presidis: procura. reipu. etiam in publico: si hoc lex a lege municipali: vel permissu principis vel illius cui imperator hoc concesserit. vt. ff. e. l. prohibere. §. sed si permiserit idem est etiam si aliquis non prohibuerit impeditus ab alio non a te. quia propter imbecillitatem noluit te defendere vel illum qui te magnificabat. vel etiam si prohiberet animo alterius, et non tuo. vt. ff. e. l. j. §. si quis in... ¶ Item si sum paratus me defendere in iudicio. s. quod iste edificio. vt. ff. e. l. prohibere. §. si quis paratus. ¶ Item si quis per functorie aut obscure denunciauit non comprehendendo diem et horam et locum: et opus quod fiebat. vel si in vltima hora dici se artauit vt denunciaret. vt. ff. e. l. aut qui aliter. §. si quo denunciauer. t. In nouo enim opere tamen soli quem celi mensura consideranda est. vt. ff. e. si opus. §. in op. ¶ Item si tu edificasti mandato alterius tu excusaris et ille tenetur. vt. ff. e. l. aut qui aliter. §. si quis seruus. et l. is qui in puteum. §. si tutoris. ¶ Item si remissio denunciationis sit facta. vt. ff. co. si alius. §. ait iulianus. ¶ Item si paratus est satisfacere. vt si appareat se iniuste edificasse quod destruet: licet enim quodammodo possessor constituatur quantum ad hoc vt non videatur violentiam committere. vt. ff. e. l. si alius. §. ait iulianus. ¶ Item si tu edificasti contra me vi aut clam. vt. ff. eo. si alius §. bellissime. ¶ Item si causa arcendi incendij. vt. ff. eo. si alius. §. est autem et alia. ¶ Item si causa colendi agri aliquid factum sit. vt. ff. eod. si alius §. si quis acervum. ¶ Item si annus vtilis transactus sit: vt. ff. eo. semper. §. hoc interdictum. ¶ Item est et alia exceptio iusta. ff. e. l. vi. §. si ad ianuam. Alias excep. studiosus per se inueniat. et de his licet tetigerimus supra in hoc eodem interdicto. tamen ideo quedam repetij: vt verba ista diligentius exponerem que verba sic exponuntur. ista sunt duo dicta. Primum si aliquid vi vel clam factum est. Secundum: vt nulla iusta excep. se tueri possit. si primum est verum: secundum non habet locum: et econuerso nam si certum est vt aliquid sit factum vi vel clam. et hoc est verum ergo sequens dictum non habet locum. nam que exceptio posset competere certe nulla. ¶ Item si exceptio iusta locum habet vt supra diximus, ergo non videtur esse aliquid factum vi aut clam.

¶ Si aliquis turbat te in possessione tua et non permittit te pacifice possidere: habes contra eum interdictum uti possidetis.

¶ De interdicto uti possidetis. Rubrica.

1 Interdictum uti possidetis ad hoc ut procedat quot requirantur.
2 Interdictum quasi uti possidetis quando pro iuribus turbatis concedatur.
3.4 Positiones actoris et rei in tali interdicto.
5 Libelli in tali interdicto quomodo concipi debeat. cum plu. seq.
6 Interdictum uti possidetis an uni vel pluribus competat.
7 Interdictum uti possi. quanto temporis competat.
8 Interdictum uti possidetis in passo violentiam ultra annum an competi possit.
9 Interdicto uti pos. quando anni computari debeant.
10 Interdicto uti possidetis an uterque possidens vincere possit. cum seq.
12 Negativa in interdicto uti possi. an et quo modo probari possit.
13 Interdictum uti pos. an pro asscriptitijs et rusticis quasi colonaria cedi... competat.
14 Interdictum ad hoc ut ... competat qualiter possessio turbari ...
21 Possessio iuris vel quasi qualiter turbetur.
22 Interdicto uti possidetis si equaliter probetur: iudex quid facere debeat.
23 Violentia turbativa si alicui inferatur: et agatur contra ipsum interdicto uti possi. ut a turbatione cesset: ipse vero sit pertinax: et turbet: qualiter a iudice procedendum sit.

Quia intervenit et committitur vis turbativa: quia non permittit te vicinus pacifice possidere: non arare: non seminare: ut. ff. de vi et vi ar. l. vim facit. ideo proditum est interdictum uti possidetis: per quod possessionem habitam retineo. et propterea dicitur retinende pos. insti. de interdictis. §. retinende.

1 † ¶ Ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria. ¶ In primis quod aliquis possideat. ¶ Secundum quod possideat rem immobilem. ¶ Tertium quod res illa sit talis quod possi. possit non ergo sacra nec religiosa: non illa que non est in commercio ut respublica. ut. ff. eo. l. j. in prin. et §. hoc interdictum in omnibus. Et propterea dicitur alibi res predictas non recipere usuc. ut. ff. de usuc. l. usucapionem: quare: quia possideri non possunt: et ideo nec usucapi. quia usucapio sine pos. non procedit. ut. ff. de usucap. sine pos. ¶ Quartum quod vis turbativa inferatur: ut. ff. de vi et vi ar. l. vim facit. et. ff. e. l. j. §. huius autem interdicti. ¶ Quintum quod ille qui possidet non possideat vi vel clam vel precario. ut. ff. eo. l. j. in princi. ¶ Sextum quod non possideat vi clam vel precario: ab adversario licet ab alio possideat vi vel clam vel precario. ut. ff. e. l. j. §. ul. ¶ Septimum quod ista talis possessio sit habita tempore litis contestate. ut insti. de interdictis. §. sed hodie. et. C. eo. l. unica: et. ff. e. l. j. §. ul. ¶ Octavum quod si sunt iura que quasi possideantur, nam vere non possunt possideri sed quasi. ut. ff. de acqui. re. do. servito. §. in incorporales. unde tunc competit interdictum quasi uti pos. ut. ff. de servit. l. quotiens. et. ff. si servitus vendi. l. sicuti. §. arulo. Fructuarius enim

2 habet interdictum hoc ut. ff. e. l. ulti. † Questio: Sed queritur: qualiter pro iuribus turbatis detur interdictum quasi uti possi. Item qua de causa detur interdictum uti possidetis fructuario. Rn̄o: dicas sicut in superiori interdicto notavi. Qualiter autem detur interdictum istud pro iuribus: infra in questione libelli dicam. ¶ Unde in hoc

3 interdicto actor fa. ta. po. † Positio ac. Ego dico quod domum talem cuius fines sunt tales: ego possideo. ¶ Item dico quod res illa quam possideo est imobilis. ¶ Item quod res illa est talis que potest esse in commercio. ¶ Item dico quod illius rei possum habere comercium: ut. ff. de verbo. obli. l. multum interest. ¶ Item dico quod in illa domo: vel in illo fundo non permittis me pacifice possidere. ¶ Item dico quod in illa domo vel fundo quem ego possideo in turbas me non permittendo me arare vel semiare. ¶ Item dico quod illam domum possideo sine vi clam vel precario. ¶ Item dico quod ego possideo sine vi clam. vel precario a te. ¶ Item dico quod ego possideo modo predicto tempore lit. contestate. ¶ Item dico quod usufructum habeo in tali fundo. ¶ Item

dico q̄ turbas me volētē vti frui. ¶ Itē
dico q̄ talis fuitus cōpetit mihi. ¶ Itē
dico q̄ me volentem vti illa seruitute in
turbas. vel sic tu turbas me volentem vti
4 seruitute illa. Ecōtra reus fa. ta. po. † Po
sitio rei. Ego dico q̄ domū illā de qua tu
dicis titius possidet eā insolidū. si hoc cō
fitebit actor absol. reus. q2 duo insolidū
possidere non possunt. vt. ff. cōmodati. si
vt certo. §. si duobus. ⁊ de acqui. pos. pos
sideri. §. econtrario. ¶ Item dico q̄ do
mus illa est religiosa. puta hospitale: vel
sepulta sunt corpa. si hoc ɔfi. ac. absoluet
reus. q2 non possunt talia esse in commer
cio p̄uatoꝝ vt superius dictū est. ⁊. ff. cō
munia de seruit. l. caueri. Secus autē si
hospitalarius intentaret illud interdictū
seu prelatus ecclesie: illi enim possent in
tentare: saltē vtiliter. sicut alia loca sacra
⁊ religiosa vendicari nō possunt a laicis
vt. ff. de rei vendi. l. in rē actio. §. loca a
prelatis tamē ecclesiarū sic. vt. C. de sacro
sanctis eccle. l. sancimus. ¶ Itē dico q̄
tu es hereticus. si hoc ɔfitebitur actor ab
soluet reus: q2 nullius rei pōt habere cō
merciu. vt. C. de hereti. l. ij. ¶ Itē dico
q̄ illam violentiā quā dicis me tibi infer
re: titius tantū infert tibi. si hoc ɔfitebitur
actor absoluet reus propter istud ꝟbum
tm̄. ¶ Item dico q̄ domū illā possides a
me vi. q2 me expulisti: vel clā vel precario
si ɔfitebitur actor absoluet reus. vt dictū
est. ¶ Item dico q̄ domus illa omni iu
re pleno pertinet ad titium ⁊ quo ad do
miniū ⁊ quo ad pos. si hoc cōfitebit actor
absoluet reus. quia nec ratione possessio
nis: nec rōne seruitutis aliquod ius habe
re potest. ¶ Vn̄ in hoc interdicto ɔcipie
5 tur ita libellus. † Libellus. Vobis d. ⁊c.
cō. e. Rofredus de. M. q̄ me vel colonos
vel inquilinos meos in pos. domus talis
vel fundi talis: cuius fines sunt tales: inqe
tat ⁊ turbat: nō permittēdo me domū illā
vel fundū pacifice possidere: quam domū
vel fundum ego possideo. vnde ne me tur
bet vel inquietet: ago contra ipsum. ⁊ ad
hoc propono interdictum vti possidetis:
vel actionem in factum subrogatam in lo
cum ipsius interdicti. Quod ita recte ɔci
piatur libellus dicit. l. ff. e. l. i. in prin. ⁊
institu. de interdictis. §. retinēde. ¶ Vel
sic cōcipias. Libellus. Vobis do. ⁊c. cō.
e. R. de. M. qui me in tali fun. o cuius fi
nes sunt tales quem possideo inquietat ⁊
turbat: nō permittendo me pacifice possi
dere. Unde ne vim mihi baiulam vel inquie
tatiuam mihi inferat nec aliquo modo in
quietet possessionem meam prohiberi pe
to. ⁊ ad hoc propono interdictū vti pos
si. tetis: vel actionē in factum subrogatam
in locū ipsius interdicti. Quod ita recte
ɔcipiatur libellus dicunt iura predicta.
nam ibi expressim dicit pretor vim fieri ve
to. ¶ Multi tamen aduocati adijciunt
in predicto libello hoc: seruatis oībus q̄
ibi posita sunt. ⁊ peto ipsum prohiberi: ⁊
q̄ntū interest mea non inquietari peto pre
stari. ⁊ ad hoc ꝓpono vt. s. ⁊c. ⁊ habent
legē ꝓ se. ff. e. l. j. in fi. primi respon. ⁊ ꝟbo
rū pretoris. Oppō. Sed hic opponit. Il
lud potest peti quod est in obligatione. vt
insti. de act. in prin. ⁊. ff. de ac. ⁊ oblig. l.
obligationum. in prin. Interesse autē nō
est hic in obligatione: sed tm̄ vt ꝓhibeat.
⁊ hoc ex natura ipsius interdicti. quō er
go peto interesse mihi prestari. Rn̄o. bene
potest illud interesse peti per illud interdi
ctum. nam pretor etiam quo ad interesse
dat agendi facultatem actori infra annū
vtilem: vt. ff. eo. ti. l. j. vel aliter dicas q̄
interesse non posset peti per interdictum
sed veniet in causa condemnationis. nam
si ille non vult ab inquietatione cessare
dat pretor experiundi facultatem q̄ pos
sit in tuo interesse tibi condemnari. vt. ff.
de rei ven. l. qui restituere. Sed hec vlti
ma expositio non placet. nam verba pre
toris dicunt posita ff. eo. tit. l. j. q̄ dat po
testatem experiundi intra annum: ⁊ acto
ri agere permittat vnde prima expositio
videtur verior. Nec obstat si dicis inte
resse non esse in obligatione. Rn̄o: immo
est statim enim exquo me inquietas i pos
sessione mea: statim es obligatus mihi. sicut
alis statim exquo contrahis obligatus es
ex cōtractu. vt. ff. de iudicijs oēm. ⁊ es ob

ligatus

ligatus mihi ad meũ interesse: sicut dicũt
6 verba pretoris. † Qõ. Itẽ querit nõ vi
detur q illud interdictũ vni tm cõpetat sed
pluribus: q2 dicit vti possidetis: cũ sit hec
locutio pluris: ⁊ ad minus duos requirit
vt. ff. de testibus. vbi. Respondeo: imo ⁊
vni ⁊ pluribus competit. qd enim dr vti
possidetis: i psona vnius dicit cã honoris.
sicut ⁊ lombardi dicũt semp in sermoni
bus suis. nam si vni loquant semp dicũt
vos. ⁊ sicut ⁊ alĩs. ⁊ si vnum hoiem inueni
mus dicimus sibi domine bene veniatis.
7 † Questio. Sz circa illud qd dr. ff. e. l. j.
q hoc interdictũ intra annũ vtilẽ cõpetit
querit. Ecce hodie turbaui te in possessio
ne tua: transiuit annus vtilis: tu nõ egisti
cõtra me interdicto: possum te ammodo
turbare. nec tibi cõpetit interdictũ cũ in
tra annũ vtilẽ det vt dictũ est. ¶ Item
quo ad retinendã meã pos. ppetuo debet
mihi cõpetere interdictum vti possidetis:
cum istud interdictum sit reti. possessio
nis. Quo ergo vltra annũ non dat: cum
ego video aliter in conuerso casu. q alia
interdicta q̃ sunt annalia de sui natura si
unt ppetua: de eo qd ad violẽtũ peruene
rit. vt ff. de interdictis. l. ex qbus causis.
Rñdit dñs meus Rogerius ⁊ dicit: q dr
interdictũ hoc intra annũ cõpetere: intel
lige respectu prime inquietationis: de quã
post annũ p hoc iterdictũ agere nõ potes.
sed tñ infra annũ agere potes in hoc q
tua interest nõ cẽ inquietatũ. sed cũ agit
in hoc vt retineat ppetuũ est interdictuz.
8 † Qõ. Itẽ q̃rit: an aliq mõ posset ↄsuli isti
q passus est violẽtiã ⁊ annus vtilis tran
siit: ad hoc vt post annũ possit agere rõ
ne pterite inquietationis. Rñdit. d. meus.
R. q põt sibi cõsuli: nõ p interdictũ quia
nihil peruenit ad violentũ: sed p qualita
te cõmissorũ. i. vtrũ dãnũ a corpore in cor
pus ⁊c. ⁊ tũc vel lege aquil. vel in factũ etiã
9 post annũ poterit agere. † Qõ. Itẽ q̃rit:
an cõputet ille annus vtilis a tpe vltime
inquietationis vel prime: vel an p singu
lis inquietationibus nascat istud interdi
ctum. Rñdit. d. meus. R. interdictũ a pri
ma inquietatione oriri. ⁊ eo pposito ha
betur rõ in eo interdicto singularũ inquie
tationũ quanti interesset mea nõ cẽ inquie
tatũ. nã vnũ est furtũ lz in pluribus reb9
cõmittat. nã si ifans subripiat ⁊ fiat ado
lescens apud furẽ vnũ est furtũ: lz ⁊ infan
tis ⁊ adolescentis cõmittat. vt. ff. de fur.
inficiando. §. si infans ⁊ ar. ff. de verbo.
obli. l. si sic. ⁊ ar. p eo. ff. de fur. l. eũ qui.
in prin. ⁊. ff. ad. l. iul. de adul. l. mariti le
nocinũ. §. sex mẽsiũ. ⁊. §. quinquẽnium.
Sed hoc ita attẽde vt ex prima violentia
oriat: vt ex illo interdicto pter illã vio
lentiã agi possit. ver si annus transeat ⁊
post annũ violẽtia fiat: cũ ex scda violen
tia oriat interdictũ vti possidetis: ⁊ põt
agi: sicut dñs meus Azo tractat in nega
toria q̃ p prima ↄone nõ cõpetit. ⁊ sic tol
lit p. xxx. anñ. p scda aũt cõpetit. ⁊ p illa
nõ tollit vt notat in sũma. C. de vsufruc.
versi. querit autẽ quãto tpe tollat nega
10 toria ⁊c. † Qõ. Itẽ querit in eo q lex di
cit. nã si tu possides nõ vi nõ clam nec pre
cario a me: ⁊ ego silr possideo non vi non
clam nõ pcario a te q neuter nrm vincet
in hoc interdicto: nã ⁊ tu possides ⁊ ego.
vt. ff. e. si duo. §. j. qño posset illud de fa
cto cõtingere. Rño: quidã est vsufructua
rius in fundo alter pprietarius: ego vi clã
vel precario possideo a fructuario: ⁊ non
a pprietario. si pprietarius velit agere ↄ
me: hoc interdicto nõ vincet ↄ me. q2 a p
prietario nõ possideo viciose: ⁊ ille possi
debit ⁊ ego. pprietarij. n. nihil interest pro
pter hãc meã possessionẽ: cũ ipm nõ phi
11 beam vti iure suo. † Qõ. Itẽ q̃rit. l. pdi
cta. ff. e. t. l. si duo. in primo. §. dicit. q si
ego possideo nõ vi non clam non precario
a te: ⁊ tu silr non possideas a me: q neuter
nostrum vincet. ⁊ in. C. eo. titu. l. vnica di
citur: q2 q pbat se nõ vi nõ clam nõ preca
rio possidere q vicet. ⁊ sic fm. l. C. vterq
nostrum vinceret. ex quo equaliter proba
uimus: q neuter ab altero vi clã vel pre
cario possideat: fm. ff. neuter vinceret: ista
iura vident ↄria. Rño: ista interdicta sũt
duplicia. q2 in his quilibet actor ⁊ quili
bet reus. vt insti. de actionibus. §. quedã.
⁊ insti. de interdictis. §. penul. vnde neu

ter vincit in eo q̄ quilibet est actor. vterq̄ vincit in eo q̄ vterq̄ est reus. actorē enim vincere nihil est q̄ reum sibi in eo quod competit cōdēnari. ⁊ sic in hoc neuter vincit. quia neuter alteri condēnatur. Reum vero reorum enim vincere est a petitione acto

12 ris absolui: quod hic pcedit. † Q̄ō. Item q̄rit' in hoc interdicto dz qs pbare se nō vi nō clā nō pcario possedisse vt dcm̄ est. q̄rit' q̄uo ista possit pbari cū sit negatiua. vt. C. de pbat. actor. R̄n. sil' q̄stio notat' in seruitute q̄renda q̄ habet ptinuā cām. vt qz ibi hz qs nece pbare sir. vt. ff. si fuit' vēdi. si qs diuturno. vn̄ ita dicas: nō pbo illā negatiuā: sed pbo ei' affirmatiuā. Exempli gr̄a: pbo me nō possidere vi vel clā: qz pbo q̄ ego possideo fundū illū dn̄o sciente ⁊ vidēte ⁊ nō ptradicente: ⁊ ita non possideo vi. qz si vi possiderē p iniuriā possiderē at nō est iniuria q̄ fit i volētē. vt. ff. de aqua plu. ar. l. in dic: immo videtur mihi tradidisse pos. vt ar. C. de acq. pos. min'. Item ⁊ illo pbato restat pbatū q̄d non clam. qz clam ille possidet qui eo celante possidet quē suspicat' ptrouersiā moturū vt. ff. de acqr. pos. l. clā. Itē pbo q̄ nō pcario possideo: qz induco testes p quos pbo q̄uo talis induxit me in pos. rei illius a q̄ cām habeo. vel aliter: semp restat pbatū p me q̄ iuste possideā nisi pbet' per aduersariū quod iniuste. vt ar. C. li. xij. q militare nō pos. l. sup fuis. ⁊ ff. de fideic. lib.

13 si cū seruū. §. placere. † Q̄ō. Querit' an hoc interdcm̄ ptpetat p ascripticijs seu censitis nr̄is: seu hmōi rusticis q nobis q̄si colonaria pditiōe detinent'. R̄n̄o: credo q̄ sic nā isti tales inter immobilia cōputantur. vt. ff. de diuer. ⁊ temp. p̄s. l. lōge. ⁊ hoc q̄zdiu inherent. alias coherent solo. postq̄ autē a solo sunt separati inter mobilia cōputātur. vt. ff. de furt. l. si certe. ⁊ ar. ff. comuni. diui. l. arbor. ⁊ ff. p socio. l. pen. Pro hmōi tamen rusticis nostris qui non sunt vere ascripticij neq̄ cēsiti. sed forte possent esse coloni seu originarij: credo locū

14 habere hoc vtiliter. † Questio. Sed queritur qualiter istorum possessio dicatur turbari: ad hoc vt cōpetat hoc interdictū vt dictū est. R̄n̄o: turbatur a tertio hoc mō si ascripticij' mei vel censiti': originarij' mei seu colon' stāt in fūdo: tu vadis ⁊ turbas eos: nō pmittis illos arare nec seminare nec facere seruitia cōsueta. ¶ Vn̄ ita pci

15 pies libe. lū. † Libell'. Vobis. d. ⁊c. cō. e. R. de. M. q tales meos ascripticios seu colonos vel originarios seu cēsitos quos possideo in tali solo cuius fines sunt tales: inquietat ⁊ turbat: non permittendo eos explicare que eorū incūbunt officio pacifice ⁊ qete: nec pmittēdo mihi pacifice ⁊ qete p̄stare cōsueta fuitia. Vn̄ ne me inqetet in pos. ascripticiorum dictorum: ago contra ipsum. ⁊ ad hoc propono interdictum vti possidetis: vel actionem in factū subrogatam in locum ipsius interdicti. Quod ita recte concipiatur lib. dicūt iura predicta. Si autem pro hmōi rusticis quos hodie habemus in tuscia ⁊ in lōbardia: posset hoc mō concipi lib. Ut ita di

16 cas. † Libellus. Vobis. d. ⁊c. cō. ego. R. de. M. q tales rusticos meos: seu manentes seu colonos seu originarios quos possideo: nō pmittit esse pacifice ⁊ quiete: nec pmitt t pacifice ⁊ quiete p̄stare mihi seruitia ab eis debita. vn̄ ne me i pos. p̄dictorum turbet seu inqetet: ago p̄ ip̄m ⁊ ad hoc ppono interdictū vti possidetis vtile. vel act. in factum vtilē subrogatā in locū ipsius interdicti: vel iterdictū vtrobi. Quare autem apponunt hoc interdictū vtile. R̄n̄o: q: directū vti possidetis habet locū in ascripticijs ⁊ censitis q censentur res immobiles: vt dictū est. at i sti nostri rustici nō sunt res immobiles vere. ⁊ ideo qz sentētia locū hz: sed verba deficiūt: locū habet vtile vti possidetis: vel interdictū vtrobi. si vis dicere q̄ isti rustici sint res mobiles. ¶ Si autem isti rustici nos turbent in pos. suipsorum tunc concipies ita

17 libellum. † Libellus. Vobis. d. ⁊c. con. e. R. de. M. qui cum sit meus colon' seu manēs: ⁊ ipsum possideam: turbat me in possessione suipsius: q: non permittit me vti pacifice ⁊ quiete possidere ipsum: ⁊ seruitijs ab eo debitis. vnde ne me turbet: ago contra ipsum. propono interdictum

vtile vti possi. vel interdictum vtrobi. vel actionem in factum subrogatam in loco ipsorum interdictorum. Quod ita recte concipiatur lib. dicunt iura superius allegata. Oppo. Sed opponitur. certum est q isti rustici liberi sunt: nam et ascriptitii sunt liberi cum possint testari. vt. C. de epis. et cle. l. si qs presbyter. et. l. quisquis. et ar. in auct. de sanctissimis episcopis. §. ascriptitios. nam clerici fieri possunt: vt in legibus predictis q si essent serui non possent facere. vt ff. qui testa. facere possunt. l. ad testium. §. seruus. et. ff. de ver. sig. l. paterfami. et. C. communia. de succes. seruus: et in auc. de san. epis. §. seruus. si ergo ascripticii sunt ergo et rustici liberi sunt. Nec obstat si dicas imo serui videntur: quia cuius ipsi sunt et sua oia esse cognoscant seu recognoscunt vt. C. li. xj. in quibus causis coloni censi. capite et dños accusare non pñt. l. coloni. Rño: sunt sua: q ad iurisdictionem. quia dñs est iudex ordinarius illorum. vt i auc. de qstore. col. vj. §. si vo forsan. sic et alia oia bona priuatorum dicuntur principis. vt. C. de quadri. psc. bñ a zenone. s. q ad iurisdictionem. sic et alr: littora sunt ppli romani. s q ad iurisdictionem: in q pplus hz iurisdictionem. vt. ff. ne qd i loco pub. l. littora. si ergo sunt liberi: ergo possideri non pñt. vt. ff. de acqr. pos. l. cum heredes. §. fi. et. ff. de vsuc. l. vsuca. Rño: verum est q liber hō possideri nō pōt: q fit ex toto liber. at si sit liber et habeo aliquod ius i eo rōne illius iuris illum liberum possideo sic i redempto ab hostibus q lz sit liber: nihilominus tñ eum possideo pp viculum pignoris. vt. ff. de cap. et postli. re. l. cēt. et. C. de cap. et post li. re. l. vl. sicut et filium quem dicor possidere rōne iuris qd habeo i eo rōne patrie ptātis. Oppo. Itē opponitur in oi petitione necesse est q aliud sit qd petā et aliud a q petā. h autē qño petā pos. iuriū pi a teipo Rño: h ptingit ppr rē ipsam q petitur. nam et in hac cā si ageretur petitorio: s hr rē illā a teipso petam. et propterea dicitur fere habere legittimam causam. vt insti. de act. §. preiudiciales: et de hoc dic sicut in summa tituli de acti. notaui in predic. §. preiudiciales. Questio. Item queritur: an habeat locum istud interdictum pro seruitijs et iuribus debitis seu prestitis aliquo tempore: si turbentur qualiter autem iura et seruitia seu redditus debiti possint turbari notaui supra i interdicto vnde vi. et respondeo et dico q sic: et cōpetit tunc quasi vti possi. vt ff. de seruit. quotiens. et. ff. si seruitus vē. l. sicuti. §. ar: sto. ¶ Unde e cōcipiatur ita lib. cōtra extraneum si turbat mihi illa iura vel redditus: seu seruitia q debentur mihi a rusticis.

18 † Libellus. Uobis d. etc. cō. e. R. de. M. q nō pmittit me pacifice et qete possidere vel qsi: seruitia talia et tales redditus q prestantur mihi a talibus rusticis. vnde q me nō turbet in illa possessione vel quasi: ago ꝯ illum. et ad h ppono interdictum vtile vti pos. vel actionem in factum vtilē subrogatā in locum ipsius interdicti. Quod ita recte ꝯcipiatur libel. dicunt iura allegata. ff. de seruit. et si seruitus vendi. ¶ Si tñ isti rustici te ingetant vel turbant i illa pos. vel quasi: illorum seruitiorum seu redditū concipias ita libellum.

19 † Libellus. Uobis. d. etc. cō. e. R. de. M. colono vel manēte meo: q me i possessiōe vel qsi talium redditum et seruitiorum q mihi ab eo prestantur et debentur ingetat seu turbat nō soluēdo nec prestando illa mihi pacifice. vñ ne me turbet ammodo seu inquietet. et vt soluat in futurum: ago contra ipsum. et ad hoc propono interdictum vti pos. vtile: vel act. in factum subrogatā in locum ipsius iterdicti. Qd ita recte concipiatur lib. dicunt iura predicta. et. ff. si seruitus ven. l. egi. Sed forte illa clausula: et q in futurum prestet: nō apponitur in possessorio sed in petitorio: quod puto verius. et sic recte concipitur libel. si illa seruitia et redditus debeantur: quia sunt constituti. Alioquin si aliquibus annis sint prestita: quia tamen propterea non debentur: sicut de his copiose tractaui supra in interdicto vnde vi: concipias ita lib. si sunt prestita. x. annis a quolibet: preterq a rusticis in quibus. xxx. annis consideramus. vt supra in interdicto vñ vi notaui. ita dicas.

20 † Libellus. Uob. d. etc. cō. e. R. de. M. q me i pos

vel q̄si taliū seruitiorū: ⁊ ab ipso. M. debitorū ⁊ solutorū p. x. annos. vel. xxx. quam solutiōem ⁊ tp̄us allego ad p̄banda p̄dicta seruitia: turbat ⁊ inq̄etat nō p̄mittēdo me pacifice ⁊ q̄ete possidere. vn̄ ne me turbet: ago ꝯ ip̄m: ⁊ ad hoc p̄pono iterdictū vtile vti pos. vel q̄si. vel act. in factū vtilē subrogatā in locū ipsius int̄dicti. Quod ita rei te ꝯcipiat lib. dicunt iura p̄dicta.
21 vt. ff. de vsur. l. cū de i rē. † Q̄ō. Qualr̄ possessio iurtū vel q̄si turbet: ⁊ alia q̄ sūt dicēda q̄re copiosius supra in interdicto
22 vn̄ vi. † Questio. S; q̄rit̄ si in h̄ int̄dicto vterq; equaliter p̄bat qd sit iudici faciēdū in seq̄nti interdicto tractat̄. alias q̄ōnes circa h̄ interdictū q̄re in sūma dn̄i
23 mei in hoc ti. † Q̄ō. S; illud q̄rit̄. ⁊ questio ista de facto sepe cōtingit. aliq̄s inferebat mihi violētiā turbatiuā: ꝯ ip̄m ago interdicto vti possi. vt cesset a turbatiōe: ille est ꝯtumax venire nō vult: ⁊ nihilominus turbat qualiter actori ꝯsulet̄. ⁊ qualiter erit iudici p̄cedendū. R̄n̄o: iure canonico excōicaret ip̄m: ex q̄ cā est talis q̄ in pos. cā rei seruāde mitti nō pōt. vt extra. vt lit. nō ꝯtest. c. qm̄ freq̄nter. Jure tn̄ ciuili posset iudex mulctā indicere p̄ illud interdictū si q̄s ins di. nō obtem. vel posset actor taxare suū interesse s̄m quod cōtinet natura hui⁹ interdicti. ⁊ p̄ illo interesse fit missio in pos bo. ad instar cuiuslibet alterius p̄sonalis actōis. vt i auc. de exhibē. ⁊ intro. reis. Uel meli⁹: ex q̄ cōtumax turbator nō vēit: iudex ex officio suo p̄hibebit illi ne turbet q̄; diu de iure suo p̄bet: ⁊ interim faciet te possessorē pacifice gaudere ⁊ possidere. vt ar. ff. de oper. no. nun. l. si p̄ussq̄;. ⁊ ar. ff. de vsuf. l. cuiuscunq;. ⁊ ar. ff. de opt. leg. mācipiorū. ⁊ ar. C. de inge. ma. l. diffamari. ⁊. C. de remis. si. pig. l. si p̄ gramate. ⁊ ar. C. qui ac. non pos. l. si ea.

¶ Si possessio alicui⁹ rei mobilis turbetur habes ꝯtra turbantem int̄dictū vtrobi.

¶ De interdicto vtrobi. Rubrica.

1.2 Jnterdicto vtrobi: dictio vtrobi quid sonare habeat.
3.4 Jnterdicto vtrobi actor ⁊ re⁹ ⁊ si eq̄lr̄ p̄bent quid iudici faciendū sit.
5 Libellus in tali interdicto quomodo concipiatur.
6 Rei mobilis possessionē quomodo aliq̄s turbare possit.
7 Jnterdicto vtrobi qualr̄ inter duos possit eē questio quis eorū possideat.

Sed q: aliq̄n possessio rei mobilis turbat̄ seu inq̄etat̄: id inuētum fuit interdictū vtrobi. vt. ff. de interdicto vtrobi. l. vnica. ⁊ insti. de interdictis. §. retinēde Jn q̄ interdicto oīa veniūt q̄ dixim⁹ in superiori: ⁊ hic p̄nt repeti. illa tamen sola est differentia: q̄ illud in rebus immobilibus
1 istud in rebus mobilib⁹ locū h;. † ¶ Unde q̄cunq; circa naturā interdicti ⁊ circa positiones ⁊ questiones supius dixim⁹: i
2 hoc interdicto repetas. † Q̄ō. q̄rit̄ tn̄. in hoc interdicto qd sonēt hec verba: vtrobi. dn̄s me⁹ ita exponit: sicut in iterdicto vti. pos. v̄ba sunt ꝯcepta p̄ possidente. s. vti possidetis ita possideatis: ita v̄ba sunt hec ꝯcepta contra turbantem vel inquietātem. s. vtrobi. i. habuistis ita habeatis .i. vti venistis ita recedatis. Dn̄s tamen meus. R. beneuētanus dicit: istud sonat vtrobi. s. vter ex binis possideat. q: ⁊ hoc in interdicto vti pos. ⁊ in hoc illud q̄ritur q̄s ex duob⁹ possideat. q: naturalis facit rō vt vn⁹ possideat: ⁊ ali⁹ a possidēte petat. vt i ist. de int̄dictis. §. retinēde. † Q̄ō.
3 Sed illud q̄rit̄ in hoc iterdicto ⁊ i supiori: si ambo eq̄liter p̄bāt in oībus ⁊ circa pos. ⁊ p̄ ita bonos testes vnus sicut alius qd iudici sit faciēdū: q̄liter d; sentētiare. dicūt q̄dā q̄ ita p̄nūciet vti possidetis ita possideatis. certe si h̄ dicet iā nō feret certā sn̄iā; imo inuitabit eos ad arma ⁊ rixas: ⁊ ponet gladiū i manu vtriusq;. q̄d est ꝯ iura: q: curare d; iudex: vt certā ferat sn̄iā;. vt insti. de acti. §. curare. nec d; pati p̄tor eos ad arma ⁊ rixas venire q̄s sua pōt iurisdictiōe ꝯpescere. vt. ff. de vsufru. eq̄simū: imo laborare d; vt respirēt a cōtrouersijs litigantes. vt. ff. de oper. no. nun. l. j. in fi. p̄me colūne. Dn̄s meus dicit ⁊ ꝯsulit iudici: abstinēdū a iudicādo

q: ex sua snia si pferret seqref quoddam impossibile vt dcm est: vñ snia non valeret. vt. ff. q snie sine ap. re. l. impossibile. Oppo. Si tu opponis de q re cognouerit iudex de ea pnunciare dz. vt. ff. de iudicijs. l. de q re. Rño: verum est si pot. at h nō pt. τ iō nō tenef. Sz ostēdo qd iudex dz pnūciare saltē p reo. nonne in h interdicto: lz ab initio vterqz actor vterqz reus: tm ille dr actor q pmo ad iudiciū puocauit. vt. ff. de iu. l. in trib. si g ille q ad iudiciū puocauit nō pbauit meli qz ille de q puocauit ipuiet sibi. vñ est p reo ferenda snia. Rñdit dñs meus azo. in h intdicto nō mutaf natura qn vterqz sit actor vterqz reus: lz enim sit actor q pmo ad iudiciū pvocat est actor q ad qdā. Quid g si vterqz eqlr pbet: lex dicit qz iudex pnūciet vti pos. vt. ff. e. si duo. τ sic vr lex p pma snia facere. Rño: lex illa loquif qño duo probant eqlr se possidere iure diuerso. vnus vt fructuarius. alius vt pprietarius: tūc qz neuter ab altero vi clā vel pcario possidet: pnūciet ita iudex: τ assignet cās possessiōis cuiuslibet: vt dicat. qz pstitit mihi tuū vt pprietariū: τ seiū vt fructuarium possidere: τ neutr possidet ab altero vi clā vel pcario: ideo pnūcio vti possidetis ita possideatis. †Questio. Sed quid in alijs possessorib quoz neuter ab altero possidet vi clā vel pcario Dñs meus Azo dt iudici abstinēdū a snia vt supra dictū ē. Dominus tm meus Roggerius dū Placentie regeret. τ duo ad inuicē ptenderēt se possidere τ intētabāt intdictū vti pos. τ eqlr in oib τ p omnia pbabant: τ p tot testes vnus sicut alius: dedit ɔsiliū suo clientulo: qz in cā illa erat aduocatus dixit sibi: qs vim est potētior: dixit clientulus dñi mei. R. ego in duplo. vñ dixit: vocate amicos τ catis cras ad locū illū: vñ est ptentio de possessiōe: τ sis ibi aduersario tuo vidente qd fecit: aduersarius aūt timuit ire: qz forte suspicabat se posse repelli: iuit ad iudicē: τ pposuit incōtinēti intdictū vñ vi. qz dicebat se illa pos. spoliatū. Dñs meus. R. rñdebat ego te possessiōe nō spoliaui: sed mea pos. sum vsus. τ sic fuit clientulus dñi mei. R.

absolutus: τ ab interdicto vti pos. τ ab interdicto vñ vi. ¶ In h āt intdicto ɔcipief ita lib. † Libellus. Uob. do. rē. cō. e. R. de. M. q me rē talē mobilē. cuius signa sūt talia ñ pmittit pacifice possidere turbādo mihi possessionē rei illius. vñ ne me turbet τ pmittat pacifice possidere: ago ɔ ipsum. τ ad h ppono intdictū vtrubi: vel actionē in fcm subrogatā in locū ipsius interdicti. Quod ita recte cōcipiat lib. dt. ff. e. l. vnica. τ insti. de interdictis. §. re. tinende.
6 † Qō. Sed qrif in pmis. τ circa ipm interdictū: τ circa libellū: qño aliqs pt turbare pos. rei mobil. Rño: habeo equū: tu non pmittis me illū equū eqtare vl ducere quo volo. habeo τ possideo librū volo ibi legere: tu me nō pmittis. vl volo ibi glosare vel ibi scribere: tu me non permittis.
7 † Questio. Itē querif qño in h interdicto posit eē questio inter duos: qs possideat nā si ego solus dico me possidere: τ tu me turbas in illa pos. hoc planū est. Sed qualiter posset eē qz τ tu possides τ ego rem aliquā mobilē: vt inter nos sit contētio de pos. certe nullo mō nā exq est res mobilis aut rē illā possideo. τ tūc qño potes possessionem rei illius hrē: aut tu possides. τ tūc qño possū pos. rei illius hrē: cū duo isolidū rē eādē possidere nō pnt. vt. ff. cōmo. si vt certo. §. si duob. τ. ff. de acqr. pos. possideri. §. econtrario. Rño: bene pnt poni exēpla vbi grā. tu possidebas τ bn hoc pbabas. ego tn dicebā. qz illā rē possidebas noie meo: qz tibi cōmodaui: cuius rei τ possessionē τ pprietatē retineo. vt. ff. cōmoda. l. rei. vel qz apud te deposui: cuius rei silr τ pos. τ pprietatē retineo. vt. ff. depositi. l. licet. §. rei. vel qz tibi locaui. τ sic nullā habes pos. vt. ff. de vsuc. nō solz. §. qd vulgo. tu aliter ecōtra dicebas te tuo iure possidere τ sic vides qño vel te vl me possidēte rē mobilē: est questio de pos. Itē posset etiā poni exēplū: qz esset questio de pos. rei mobilis i extraneo. i. tertio possidēte. vbi grā: possidebat aliquis equum vel librū. vel aliam rem mobilem: tu inquietabas eum in pos. rei illius. ego agebā ɔ te ne tu inquietares eum in pos. rei il

lius quia dicebā illū noīe meo possidere. Ecōtra dicebas tu illum noie tuo possidere. z sic posset esse questio de possessiōe rei mobilis circa interdictū vtrobi. vt ar. ff. de acqr. pos. l. interesse. z ar. ff. de ꝑcario. l. certe rei.

¶ Si imposuisti superficiē in solo alieno: z alius turbet in supficie illa: habes interdictū de superficiebus.

¶ De interdicto de superficiebꝰ. Rubrica.

1 Interdictū de supficiebus ad hoc vt cōpetat quot necessaria sint.

2 Interdictū de supficiebꝰ quare iterdictū est: cū superficiario interdictū vti possidetis sufficiat.

3. 4 Positiōes actoris z rei in tali intdicto.

5 Libellꝰ in tali intdicto quō formari dēat

Quia multotiēs aliqs hz supficiē positā in alieno solo: z illā supficiē hz z possidet: z alius venit z turbet pos. illius supficiei: succurrit isti supficiario ꝑ interdictū de supficiebꝰ. vt. ff. e. l. j. i pn.

1 † ¶ Quod interdictū ad hoc vt cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis ꝙ aliqs habeat supficiem in solo imposita. ¶ Secūdū ꝙ illud solū sit alienū. ¶ Tertium ꝙ ipe supficiariꝰ supficiē illam possideat. ¶ Quartū ꝙ possideat nō vi nō clā non ꝑcario ab illo q infert violentiā. ¶ Quintū ꝙ cōtract locatiōis vł alius pcesserit ¶ Sextū ꝙ cōduxerit ad nō modicū tēpus sicut hec oia pbant. ff. e. l. j. in pnci. z §. ij. z §. pponit. z §. qd ait ꝑtor. z l. vlt. Sz hoc vltimū ꝙ cōductio sit facta ad nō modicū: nō puto desiderari quātū ad hoc possessoriū. s. ad interdictū de supficiebꝰ. sed desiderari ad vtilē rei vēdicationē q̄ cōpetit supficiario: tūc qn conduxit a dn̄o ad nō modicū tēpus. In hoc casu loquit. ff. e. l. j. §. quod ait ꝑtor. z. ff. si

2 ager vec. l. emphi. pe. l. j. ij. z iij † Questio. Sed illud queritur: quare fuit inductū istud interdictū de superficiebꝰ: cum superficiario iterdictū vti possidetis sufficiat: quod superficiario datur. ff. vti possidetis. l. si duo. §. labeo. Itē videt istud interdictum superuacuum: cū omnia que desideranf in interdicto vti possidetis desiderētur in hꝰ. vt. ff. e. l. j. §. pponit. Rñ. superficiari hz tria auxilia. duo que sunt possessoria s. retinēde pos. s. vti possidetis z interdictū de supficiebꝰ hz tertiū auxilium qd est petitoriū. s. vtilis rei vēdi. de q̄ in tractatu ꝑtoriarū copiose tractaui. vt. ff. e. l. j. §. pponit. z §. quod ait pretor. z. ff. vti possidetis. si duo. §. labeo. Interest eniz nr̄a plures actiones hr̄e z plura auxilia. vt ar. ff. de libera. lega. l. ij. in fi. Funiculus. n. triplex difficilius rūpitur. Itē licet nobis etiā quedā hr̄e lz sint inutilia. vt. ff. de seru. t. l. ei fundo. Item z hn̄ inuenimus qnq3 ꝙ etiā auxilia sunt inuenta: z de supuacuo: vt est in bonorū pos. fm tabulas: que datur istituto de supabūdanti: cū sibi dat petitio hereditatis. vt insti. de bo. pos. circa pnci. Itē ideo fuit inuentum illud interdictū: q: magis dz timeri quod speciali q̄ qd generali sponsione cōcedit. dicit capitulū de hereticis extra. si aduersus. z alias: ea q̄ notabiliter fiunt si nō spāliter notenf: videnf ꝙ si neglecta. vt. ff. de iniu. l. itē apud labeonē. §. ait ꝑtor. nā in dicto. §. q̄rit ꝑ iscōsultus: q̄re pretor fecit mentionē de aliq infamādo. z sic videbat illud supfluū: cū sufficeret generale edictū de iniurijs z dicit ꝙ nō est supuacuū nā ideo spāliter dixit pretor: q: q̄ notabiliter fiūt zc. ¶ Unde in

3 hoc interdicto act. fa. ta. po. † Positio actoris. Ego dico ꝙ illud solū ita termiatū est titij. ¶ Itē dico ꝙ illud solū ego conduxi ab illo titio ad supficiē imponendā. ¶ Itē dico ꝙ ego superficiem imposui. ¶ Itē dico ꝙ illam supficiē possideo sine vi clā vel precario. ¶ Item dico ꝙ tu illam supficiē me turbādo nō pmittis pacifice possidere. ¶ Itē dico ꝙ illud solū cōduxi vsq3 ad. x. annos. vel qnq3 ad minus Nā istud est nō modicū tpus sicut notaui supra de vtili rei ven. q̄ dat supficiario in tractatu ꝑtoriarū. ¶ Econtra reus

4 fa. ta. po. † Positio rei Ego dico ꝙ illud solū est meū si hoc cōfitebit actor absoluetur reus. quia iam non habet ius in illa superficie cum ipse conduxerit a titio.

¶ Itē dico q͏ illud solū ā me conduxisti: ꝛ a me illam superficiem habes ibi p̄caꝛio vt vel clā si hoc ꝯfitebit actor absoluet reus. vt patet p ipsa v͏ba pretoris posita. ff. e. l. j. in p̄n. et q2 si rē habes a me p̄cario: q̄n̄cunq3 volo possum auocare. vt. ff. de precario. l. ij. §. h interdictū. ꝛ. l. cū p̄cario. ¶ Itē dico q͏ illā supficiē de qua tu dicis possidet titi⁹. si istud ꝯfite. actor absoluet reus. ¶ Itē dico q͏ illam superficiē imposuit Meuius in illo so'o pro se tm̄. si h confitebit actor absoluet re⁹. q2 tā ipse nō imposuit. ¶ Itē dico q͏ in illa tua supficie Gaius tm̄ te inquietat g̃ non iste. ¶ Itē dico q͏ illud solū tu cōduxisti vsq3 ad annū tm̄. si hoc ꝯfitebit actor absoluet re⁹. q2 necesse est ꝭm quosdā q͏ cōduxerit vsq3 ad nō modicū tp̄s. qd̄ nō puto: sicut superius dixi in hoc. e. t. ¶ In h
5 autē interdicto actor ita ꝯcipiet lib. † Libellus. Uobis. d. ꝛc̄. cō. e. R. de. M. qui me superficiē posit tā in tali solo cuius fines sunt tales. quod solū ad supficiē imponēdam a sempronio d̄ño ipsius soli cōduxi: pacifice possidere nō pmittit: immo me in possessiōe ipsius supficiei turbat ꝛ inquietat. vn̄ ne me turbet: ago ꝯ̄ ipsum. ad predicta ꝓpono interdictū de supficieb⁹. vel actionē in factū subrogatā in locū ipsius interdicti posset etiā ꝓponi interdictum vti possidetis. Quod ita recte cōcipiat lib. dictū. ff. e. l. j. in p̄n. ꝛ. §. ꝓponitur. ꝛ. ff. vti possidetis. l. si duo. §. labeo. Quidā tm̄ dicunt adijciēdo in libello: qd̄ solū ad nō modicū tp̄s cōduxi: qd̄ nō puto. q2 illud est necesse in vtili rei vē. Oppositio. S; vr̄ q͏ hoc interdictū nō competat nec rōne poss. f. nec etiā rōne ꝓprietatis: rōne possessiōis nō. nā iste supficiari⁹ supficiē imponēdo: fecit supficiē illi⁹ cui⁹ est solū. vt. C. de rei ven. l. si inferiorē. ꝛ insti. de rez diui. §. cū quis ꝛ de acq. re. do. l. adeo. si g̃ supficies est facta illi⁹: ꝛ q̄ ad dominiū: vt. dcm̄ est. ꝛ pone q͏ habuit pos. soli d̄ñs: ergo facta est illius: ꝛ q̄ ad pos. si ergo d̄ñs ille possidet: q̄ūo poterit supficiari⁹ possidere cum duo possidere nō p̄nt eandē rem insolidū. Item si dominus soli fact⁹ est d̄ñs q̄ūo supficiar. nō posset fieri d̄ñs. R̄n̄o qd̄ obijcis de possessiōe vez est q͏ vtercq3 possidet. si tu dicis duo insolidū nō p̄nt possidere. verum est vno eodēq3 iure. at diuerso iure secus. dominu⁹. n. possidet de iure ciuili: supficiari⁹ de iure p̄torio sicut ꝛ aliud site. ff. de p̄cario. ꝛ bz. Alteri q̄stioni responde sicut supra de vtili rei vendi. q̄ dat supficiario tractauī: ꝛ q̄ ibi dixi. ꝛ supra de vti possidetis hic p̄nt repeti. Nec admitto q͏ quidā male voluerunt dicere q͏ hoc interdictū nō sit interdcm̄ sed vocet q̄si vti possidetis: ꝓpter l gē p̄ma. ff. e. §. ꝓponit. q2 ibi dr̄ oia q̄ desiderant in interdicto vti possi. desiderant ꝛ in hoc. nā si vnū esset istud cū vti possi. frustra diuersa vocabula bis interdictus attribuerent: vt ꝛ al's. C. de codicillis. l. si idem.

¶ Si tu iuisti hoc anno p fundū alicuius p. xxx. dies: ꝛ ipediaris illo itinere vti vel turberis: habes iterdictū de itinere actuq3 priuato.

¶ De interdicto de itine. actuq3 p̄uato. Ru.

1 Interdictū de itinere actuq3 p̄uato ad h vt ꝯpetat quot necessaria sint.
2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in tali interdicto
4 Libellus in tali interdicto q̄ūo fiat.
5 Interdictū de itinere ꝛc̄. an competat p uia vel actu debito alicui domui seu predio vrbano.
6 Interdictū de itinere ꝛc̄. quare nō det p seruitute vrbana: sunt pro rustica.

Quia sepe ꝯtingit q͏ aliqs vadit p fūdum alicuius priuati hoc anno: non tamē iure seruitutis ꝛ venit alius ꝛ ꝓhibet ip sum volētē ire agere: iō proditum est sibi interdictū possessoriū: quod est retinēde possessiōis. f. d itinere actuq3
1 p̄uato. vt. ff. e. l. j. in p̄n. † ¶ Quod interdictū ad hoc vt cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In p̄mis q͏ aliqs sit vsus hoc anno: vel itinere vel actu p fundū vicini ad fundū suū. vel ad min⁹. xxx. dieb⁹ h anno sit vsus. vt ff. e. l. j. in p̄n. ꝛ. §. h interdicto. ¶ Scd̄m q͏ sit vsus nō vi non clam non precario. vt. ff. e. l. j. in princi. ꝛ. §. ij.

¶ Tertiũ q vtat quasi iure huitutis. si eniz alio mõ iniusti. puta qz ppter riuũ qui creuit. aut qz via publica erat interrupta. et ita ad tuũ fundũ ire nõ poteras p fundũ vicini iniustu: nullũ ius tibi qrit. vt. ff. e. l. j. §. vl. et. l. vl. ¶ Quartũ q via rustica vel itinere vl' actu ad pdium rusticũ sit vsus: nõ aũt ad pdiũ vrbanũ. qz hoc interdictum tuet tm̃modo rusticas seruitutes vt. ff. e. l. j. §. h interdictũ. ¶ Quintum q aliqs sit vsus sic dcm̃ est. nec ssideraf si fuerit sstituta huit⁹: vel debeaf vl' nõ. vt. ff. e. l. j. § h interdictũ. ¶ Sextũ q hicq fuit vsus h anno vt dictũ est vt sit phibit⁹. ff. e. l. j. in pn. §. j. et. ij. ¶ Vñ i h iterdi
2 cto ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q pdiũ tale quod est sitũ in tali loco est meum. ¶ Itẽ dico q tale pdiũ qd est iuxta illud: est titij. Quare facio has ssessiões: qz nemo põt hr̃e h interdictũ: nisi et alius habeat prediũ: et ipse etiã habeat: sic nec aliam huitutẽ pdialẽ qs hr̃e põt nisi hẽat pdiũ: nec deberi nisi habenti pdiũ. vt in sti. de seruit. et. ff. cõi. de serui. l. j. maxime cũ interdictũ tueaf rusticas huitutes: vt. ff. e. l. j. ¶ Itẽ dico q p illud tuũ pdium iui ad pdiũ meũ h anno ad min⁹ p. xxx. dies. ¶ Itẽ dico q ego iui sine vi clã vel pcario. ¶ Itẽ dico q iui eo ãno vt huitutẽ mihi quererẽ. ¶ Itẽ dico q illud prediũ meũ ad quod iui: et tuum pdiũ p quod iui est rusticũ. ¶ Econtra reus fa. ta. po.
3 † Positio rei. Ego dico q inter pdiũ meũ et tuũ est aliud pdiũ mediũ quod est titij. si hoc sfitebif actor non poterit agere. et qre. vide rõnez: h interdictũ est proditũ ad tuendas rusticas seruitutes: vt dictũ est sup. e. ti. At medium pdiũ quod nõ seruit impedit seruitutẽ. vt. ff. de seruit. rust. pre. l. q sella. §. si. ¶ Itẽ dico q in illa via itinere vel actu es vsus a me vi clã vel pcario. ¶ Itẽ dico q p meũ prediũ tu iuisti hoc anno semel tm̃ vel decies. si h confitebif actor succũbet qz ad min⁹ dz vti. xxx. dieb⁹. vt dictũ ẽ. ¶ Itẽ dico q p pdiũ iõ iuisti ppter impedimentũ riui. vel iõ: qz via publica p quã primo ibas fuit interrupta. si h confitebif actor absoluef reus vt supra dixi. ¶ Itẽ dico q illud pdium quod dicis rusticũ: ego dico q ibi est dom⁹: et pdiũ quod est ibi: grã dom⁹ illi⁹ fuit ibi. si h cõfitebif actor succũbet: qz amodo est pdiũ vrbanũ. et sic nõ hz locũ interdictũ qd est inductũ ad tuẽdas rusticas seruitutes tm̃modo: vt dictũ est. nã pdiũ vrbanũ a rustico nõ loco sed qlitate secernif. vt. C. de pdijs minorũ. l. si pdiũ rusticũ. ¶ In h aũt intdicto ita cõcipietur
4 † Libell⁹. Vob. d. et c. cõ. e. R. de. M. qui me volẽtẽ vti et vtentẽ vi itinere vel actu p talẽ fundũ: cui⁹ fines sunt tales phibet q via itinere vel actu. xxx. diebus et vltra vsus suz hoc anno: nõ vi nõ clã nõ precario. vñ ne me phibeat ago s ipsum. et ad h ppono interdictũ de itinere actuq pũato: vel actionẽ in factũ subrogatã in locũ ipsius intdicti. Qd ita recte scipiaf lib. dicit. l. ff. e. l. j. Multi tñ apponũt in libello inqtũ mea interest nõ phiberi: vel impediri: sdẽnari cũ mihi peto. et hoc pbãt p legẽ. ff. e. l. vnde. §. i h intdicto. qd nõ credo posse de iure poni i libello. s. q vtrũq petas. s. ipm phiberi ne inferat violentiã: et sdẽnari ad itceresse. Quo eniz istud stare posset q vtrunq deberef: stare nõ posset. vt ar. ff. de penis. sanctio. et ar. ff. naute caupo. stabu. l. licet. ¶ Itẽ in pena apposita in stractu h videmus: q vtrunq non potest peti: nisi actũ ẽẽt qd vtrũq deberef: vt. ff. de doli excep. apud celsuz. §. labeo. ¶ Preterea si peto interesse: videf q nõ possum petere ipm phiberi: nã interesse seu pciũ loco ipsius rei vel facti succedit. vt. ar. ff. quod metus causa. videamus. et ar. ff. de peti. heredi. l. sed et si lege cõm: ssoria. et. ar. ff. pemp: o. l. litis estimatio. ¶ Item ex natura intdicti colligif q tantum phibitio sit in obligatiõe vt patet in verbis pretoris. ff. e. l. j. i pn. Quid ergo dicitur. ff. e. l. vnde. §. in hoc: q fit sdẽnatio ad interẽ. Rño: sicut et supra de interdicto quod vi aut clam notaui. nam iudex potest condennare in illo interesse si sibi non pareaf in illo quod mãdat. s. vim non fieri. In prima snia quam pat i interdicto. vt. ff. de rei ven. qui resti

nere. Preterea: esto q actor obtineat in h iterdicto: queritur qd prosit sibi victoria nam ego reus q fui in hoc intdicto códénatus incótinenti intentabo negatoriã p quã te prohibebo ne vadas vel vtaris. qd ergo proderit tibi in hoc possessorio obtinuisse: Rñ. mltũ pdest i h possessorio obtinere. primo: quia dicit auctoritas: btũs q tenebit. vt ar. ff. de ver. obli. si seruum. §. sequitur. ¶ Item vtilius est possidere q̃ȝ petere. vt. ff. de rei vẽ. l. is qui. nã q̃tiens sunt dubia vtriusqȝ iura: remanet suo loco possessor. vt insti. de interdictis. §. cõmodũ. ¶ Itẽ poterit esse q ille nõ pbabit se dñium fundi illius hre p quem iui quod necesse est in negatoria. vt. ff. si serui tus ven. l. ij. Quia dñium rei alicuius pbare difficillimũ est. vt. C. de pba. l. cum reo. Itẽ multũ pdest ista possessio. qz interim iste vtef illa via itinere vel actu donec ille pbet de iure suo: z tenef cauere isti vtẽti q cũ nõ ipediat q̃ȝdiu de iure suo pbauerit actor i negatoria. vt. ff. de vsuf. l. cuiuscũqȝ. Unũ tñ vere fateor: qz in oib[9] possessorijs parũ est obtinere ex q̃ actor i petitorio obtinet. z ppterea questio possessionis dr momentanea: vt. C. si de pos. z eius momẽ. fuerit iudicatum. † Questio.
5 ¶ Itẽ querif: an illud iterdictũ cõpetat pro via vel itinere vel actu debito alicui domui seu pdio vrbano. Respõ. nõ credo: qz tm rusticas fuitutes tuef. ff. e. l. j. §. ij.
6 † Questio. Sed q̃rif: quare non daf pro seruitute vrbana sicut p rustica. Rño: magis iura cõsulũt alicui hñti rusticã seruitutem q̃ȝ vrbanã. sicut z alia notaf dña in predijs rusticis z vrbanis. vt. C. loc. z cduc. l. certi. Oppõ. Itẽ nõ vr q lib. sit bñ ccept[9] pp pdicta nã in h iterdicto duo gs dz pbare. s. se vsum h anno: z sibi ius eẽ ita hre. vt. ff. e. l. vñ. §. h aũt. Rño: illud verũ ẽ i scdo iterdicto d itine. actuqȝ pua. reficiẽdo. de q̃ incõtinẽti. j. dicemus.

¶ Si tu habes seruitutẽ vie vl itineris vl actus z vis reficere locũ illũ vnde iter tibi debef z ab aliquo phibearis: habes ȝ illũ intdictũ de itinere actuqȝ pri. resi.

¶ De itinere actuqȝ priuato reficiẽ. Rub.

1 Interdictũ de itinere reficiẽdo ad hoc vt procedat quot exigantur.
2. 3 Positiones actoris z rei in tali intdicto
4 Libellus in tali interdicto qũo fiat.
5 Intdictũ de itinere reficiẽdo an sit aliud ab interdicto de itinere actuqȝ zc.
6 Interdictũ de itinere reficiendo intentare quid prodest.
7 Interdicto tali quare probare sit necesse se per annum vsum fuisse.
8 Interdicto hmõi si possessio pbef cur necessariũ sit seruitutẽ cõstitutã pbari.

Cum habes ius vie itineris vel actus z vis illã viã iter vel actũ reficere: vt possis ire agere: ideo phibitũ per interdictum de itinere actuqȝ puato reficiẽdo: per quod phibef ne qs impediat vl phibeat te volẽtẽ reficere viam iter vel actũ. vt. ff. eo. l. vnde. alias inde. §. ait pretor.
1 † ¶ Uñ ad hoc vt istud interdictũ cõpetat tot sũt necessaria. ¶ In primis q aliquis sit vsus h anno. ¶ Scõm q sit vs[9] nõ vi nõ clã nõ precario. ¶ Tertiũ q pbet seruitutem sibi deberi seu competere ¶ Quartũ q debeat cauere nomine dãni infecti ppter opus qd vult facere i refectiõe: vt pbaf ista. ff. e. t. l. vñ. §. ait pretor: z. §. h autẽ. ¶ Quintũ q ille q vtif vtaf iure seruitutis. vt. ff. e. l. vl. ¶ Sextũ q reficiat qs vsqȝ ad modũ cõsuetum imposite seruitutis. vt. ff. e. l. vnde. §. hoc ãt. ¶ Septimũ q impediaf ille qui vult reficere: vel q reficiat vl q apponat ea q̃ sunt necessaria ad reficiẽdũ. vt. ff. e. l. veteres. Octauũ q aliqs q vult reficere nõ portet ea q̃ sunt necessaria ad refectionẽ longiori itinere vt deteriorẽ cãm eũdi faciat. tunc. n. impune poterit phiberi. vt. ff. e. t. l. veteres. §. fi. ¶ Nonũ q ille qui vult reficere portet ea que sunt necessaria p eam ptẽ agri per quã cũ minori incommodo dñi fundi portari pñt. aliogn impune poterit prohiberi. vt. ff. e. t. l. apparet. ¶ Decimũ q habeat fuitutem constitutam: vt dictum est. vel habeat vsum illi[9] vie vel itineris cuius non extet memoria: vt. ff. eo. l. apparet. §. vlti. Et q dicit ibi longe possessionis: expone. i. longissime.

& talis cui⁹ nō extet mēoria. nā cū serui-
t⁹ vie nō habeat causas ɔtinuam vt. ff. de
ser. l. seruitutes. iō tps lōgissimū est neces-
sariū: ad h vt illa seruit⁹ aqraf. vt. ff. de
aq plu. ar. l. j. in fi. z. l. ij. §. ij. z. iij. Si āt
sit seruit⁹ q̄ hz cōtinuā cām: tūc q̄rit tpe
lōgo. vt. ff. si seruit⁹ vēdi. si qs diuturno:
z. C. de serui. l. si p fundū. ¶ Un̄ in h in-
2 terdicto ac. fa. ta. po. † Positio actoris.
Ego dico q p talē tuū fundū iui ad fūdū
meū. ¶ Itē dico q ego iui sine vi clā vel
precario. ¶ Itē dico q est mihi ius eūdi
agendi per tuum fundū ad fundū meum.
¶ Itē dico q volui tibi cauere noīe dāni
infe. pp̄ter op⁹ qd̄ volebā facere in dicta
via cā refectionis. ¶ Itē dico q qñ ego
fui vsus: fui vsus iure suitutis. ¶ Item
dico q ego volebā reficere fm modū de-
bite suitutis z icte vie seu itineris. ¶ Itē
dico q tu impedis me volētem reficere.
¶ Itē dico q tu impedis me z ꝓhibes
vl' meos apportātes necessaria ad refe- 5
ctionē. ¶ Itez dico q via vel itinere ita
remoto sicut z p̄mū ego vtor ad refectio-
nē illius vie seu itineris. ¶ Itez dico q
ego portabā ea q erāt necessaria ad refe-
ctionem illius vie vel itineris p fundum
tuū cū minori dāno illius fundi. ¶ Itez
dico q illa via vel itinere ego z maiores
mei sumus vsi per fundū tuum lōgissimo
tpe: cuius ipis nō extat memoria. ¶ Cō-
1 tra reus fa. ta. posi. † Positio rei. ¶ Ego
dico q tu iuisti per fundū meū ad fundū
tuū tantum vno anno. si actor confitebit
hoc succūbet. q: nō poterit allegare q sit
vsus tanto tpe: cuius nō extat memoria.
¶ Item dico q fundus meus est liber
ab omni seruitute. si h confitebitur actor
succumbet. q: non poterit āmodo ꝓbare
se seruitutem habere. ¶ Itez dico q ego
petij a te vt caueres mihi noīe dāni infe-
cti: z tu mihi cauere recusasti. ¶ Itē di-
co q tu fuisti vsus via illa itinere vl' actu
vi clā vel p̄cario a me. ¶ Itē dico q tu
fuisti vsus remoto animo acquirende tibi
suitutis. Itē dico q tu vis vltra modū re-
ficere debite suitutis. ¶ Itē dico q tui⁹
tm̄ te ipedit. ¶ Itez dico q tu portabas
ea q̄ erāt necessaria ad refectionē illi⁹ vie
itineris vel actus p illam ptē agri p quā
ager me⁹ fiebat deterior. ¶ Item dico q
tu afferendo necessaria ad illā refectionē
longiori via: vel itinere per fundum me-
um vtebaris. ¶ In h āt interdicto con-
4 cipiet actor ita lib. † Libellus Uobis. d.
pote. pist. cō. e. R. de. M. q me volentem
reficere viā seu actum: quā vel quē habeo
p fundū talem: cuius fines sunt tales de
iure mihi ɔstitutā z debitā impedit z pro
hibet reficere. vñ ne me impediat: ago ɔ
ipsum. z ad hoc propono interdictū de iti
nere actuq3 reficiendo. vel actionē in fa-
ctū subrogatā in locum ipsius interdicti.
Quod ita recte ɔcipiat lib. dicit. l ff. e. l.
vñ. §. ait. p̄tor. nec admitto q ponat in li
bello. z quanti mea interest non ꝓhiberi
ipsum in illo interesse cōdēnari peto. q:
licet iudex possit in interesse cōdēnare: nō
tñ est in obligatione: sicut in superiori inter
5 dicto notaui. † Questio. Sed q̄ritur: an
istud interdcm̄ sit aliud a primo: ita q sint
duo. vel sit vnū interdictū hñs duo capi-
ta: Rño: duo sunt interdicta. nā v̄ba p̄to-
ris sepatim ponuntur in primo z scdo in
terdicto. Itē dicit lex. ff. e. l. vnde. §. h āt
interdictū distat a superiore. g est aliud. Itē
sunt duo q: in primo habeo necesse ꝓba-
re tm̄ me vsuz h anno ad minus. xxx. die
bus: vt sup ius notaui. In hoc autē debeo
ꝓbare me vsuz hoc anno: z seruitutē mi-
hi debitā. Itē primū cōpetit p possessiōe
tm̄ retinēda. Istud āt interdictū ɔtinet cāz
ꝓprietatis quodāmodo. vt. ff. de interdi
ctis. l. ij. §. q̄dam. q: sic̄ al's in rei vendi.
nō sufficit ꝓbare me possedisse: nisi z ꝓbē
me dñm. ita z in h interdicto nō sufficit
ꝓbare me possed. ff.: nisi z ꝓbez seruitutē
mihi ɔstitutā. vt. ff. e. t. l. vñ. §. h aūt. Alij
dicū. vnū est interdictū habēs duo capi
ta: sic̄ z al's: lex aquil'. di vna hñs duo ca
pita: p̄mū z tertiū. vt insti. ad. l. aquil. et
ff. ad. l. aquil. l. ij. Itē z lex iulia dr vni-
ca habens qnq3 capita. vt. ff. ad. l. iul. de
adul. l. capite. z lex velleia di vna: z tñ ha
bet tria capita. vt. ff. de liberis z postu. l.
gallus aquilius. Itē z cōditio dr vnica

bus duas ptes. vt. ff. de ꝓdi. ꝛ demō. l. ĥ
6 scriptura. † Questio Itē qrit in hoc se
cūdo interdicto si hꝫ necesse ꝓbare serui
tutē sibi cōstitutā: sicut dictū est: qd differ
rat a cōfessoria. vel qd ꝓdest istud interdi
ctū intētare. nā in ꝯfessoria oportet q ꝗs ꝓ
bet seruitutē sibi ꝯstitutā vel testamēto vl
pactiōib⁹ ꝛ stipulatiōib⁹: vel lōgo tpe: vl
longissimo: cui⁹ nō extet memoria. vt sup
eo. in hoc interdicto notaui. vt ꝓbat hoc
insti. de act. §. eque. ꝛ insti. de seruit. §. vl.
ꝛ. ff. si s. ruit⁹ vendi. l. ij. ꝛ. l. si qs diuiur
no ita etiā i int'd. cto sicut dictū est. Rño:
hec est dr̃ia interdictū de itinere actuqꝫ ꝑ
uato reficiendo cōpetit tūc tm̄ qñ qs vult
reficere q dicit sibi seruitutē debitā ꝛ vult
reficere: al's autē si ꝓhibeas alio mō vo
lentē vti seruitute: nō credo interdictum
locū hr̃e: sed cōfessoriā. nā si volebas vti
seruitute: ꝛ ego negabā te volentē vti: tu
nō habebis interdictū sed ꝯfessoriā tātū.
ꝛ ita cōfessoria est genus quātum ad in
terdictū de itinere actuqꝫ priuato. qꝛ vbi
cūqꝫ ꝯpetit it'dem ꝛ ꝯfessoria. at vbi ꝯfes
soria dat int'dictū ñ ꝯpetit. int'dcm̄ āt est
spēs. ꝛ ita interdictū hꝫ locū in domicilio
suo tm̄. s. qñ aliqs vult reficere vt dictum
est. vt. ff. si. seruitus vēdi. l. loci. §. si quis.
¶ Item est ꝛ alia differentia. qꝛ qui pro
ponit ꝯfessoriā sufficit si probet seruitu
tem sibi constitutā esse: sicut dictū est at q
proponit interdictum duo debet probare
. s. ꝛ se vsum ĥ anno: ꝛ seruitutē sibi ꝯstitu
tā. vt. ff. e. l. vnde. §. ĥ autē. Uñ nō credo
esse vtile proponere interdictū cū illa duo
debeat probare: nisi qꝛ spāliter volēdo re
ficere. propōat interdictū. Itē cōfessoria
ꝯpetit siue aliqs possideat fundū siue nō:
vt. ff. si vsufru. pe. l. fructuario. §. vl. In
terdictum autē non nisi ei qui hoc anno
fuit vsus: vt dictum est. Et alias differen
7 tias glibet studiosius notare pōt. † Que
stio. Sꝫ q̄ritur. q̄re in interdicto isto de
bet ꝓbare aliqs se ĥ anno vsum fuisse. nō
ne satis est si ꝓbaret seruitutē suā esse. vt
. ff. si seruit⁹ vēdi. l. loci corpus. §. si quis
mihi. ꝛ. ff. e. l. vnde. §. hoc aūt. Quedam
verba posita ibi inueniuntur. s. que dicūt
ius sibi esse reficiendi ꝛc. Item ꝛ aliud v
bū quod ibi ponit. s. ꝛ seruitutē compete
re ꝛc. Et aliud verbum quod ibi ponit. s.
fieri āt potest vt quis ius eundi habꝫ ꝛc.
Rño: posset dici q duo sunt necessaria: q
qs probet si a primo incipiatur. s. a posses
siōe vel vsu sec⁹ autē si incipias ab altero
. s. a seruitute. nā tūc illā tm̄ ꝓbare sufficit
sicut ꝛ alias nulla possessio amittitur nisi
corpus ꝛ anim⁹ interueniat. ff. de acqui. r.
pos. l. quēadmodū. Uerū ē si a corpore in
cipias. aliogn si ab aio sufficit solus aius
. ff. de acqr. pos. possideri. §. in amittēda.
¶ Itē ꝛ alias dicit docere dꝫ actor sua
interesse in actione ad exhibē. ꝛ tpe. lit. cō
test. ꝛ tpe snie. Uerū est si añ litē cōtest. in
cipias: alioquin si a tpe snie sufficit vt. ff.
ad exhibē. l. tigni. §. vl. Sed huic rñsioni
obstat qd dr in p̄dicta. l. vnde. §. ĥ āt. ff.
e. t. ibi alterutrum si desit: sed forte ꝓponi
tur ꝓ altero. vt ꝛ al's ponit similiter i m q̄s
dā. ff. de leg. i. si ex toto. §. i. Sed al's in
ꝯfessoria si vel in reficere satis est si ꝓbeꝫ
seruitutē meā esse. vt. ff. si seruit⁹ vendi. l.
loci corp⁹. §. si qs mihi sed in interdicto
hec duo ꝓbari debent vt dictum est. ꝛ sic
nihil ꝓdest iudicio meo agere interdicto
sed tm̄ cōfessoria in qua minori onere ꝓ
8 batiōe. † Questio Itē querit in ĥ interdi
cto si probo me esse in quasi possessiōe vie
vl itineris vel actus: q̄re habeo necesse ꝓ
bare q s. ruit⁹ sit mihi ꝯstituta: nōne suffi
cit sola possessio: cū ꝛ hoc alias in rebus
corpalib⁹ videas: nā si ꝓbo me possidere:
nō habeo aliud necesse ꝓbare: nisi eniꝫ ac
tor ꝓbet quod intēdit remanet apud me
possessio: vt. C. de rei vēdi. l. vl. Itē ꝛ hoc
vide in cā liberali q̄ res fauorabilis ē. vt
. ff. de regulis iuris libertas: ꝛ ꝑtores ēt
fauent libertatibus. vt. ff. de. ali. iudi. mu
tandi cā fac. l. iij. ꝛ tñ si possideo aliquem
seruum: ꝛ ille dicat se liberum habet ne
cesse se liberum probare. nec ego habeo
necesse probare illum esse seruum cum
sufficiat mihi sola possessio. vt. C. de pro
ba. l. si de pos. ꝛ. l. vis ei⁹. cū fauorabilior
sit cā ꝑsonarū q̄ꝫ rerū. vt. C. de sacrosanc.
eccle. sancimus. Rño: rō ē in ꝓmptu: qui

si iure. z. §. aristo. ¶ Sextū q̄ in illa aq̄ ducēda nō excedat amplio: ē nec diu vl' q̄ nō ducat p̄ aliā regionē q̄; vnde solit⁹ sit ducere. vt. ff. e. l. j. §. illud. ¶ Septimū: q̄ illā aquā ducedo aliā nō admisceat. alioquin nō habet interdictū: vt. ff. e. l. j. §. illud labeo dicit. ¶ Unde in h interdi-
2 cto actor facit tales positiões. † Positio actoris. Ego dico q̄ aq̄ que erit de tali fōte vl' flumie ē q̄tidiana: q2 q̄tidie posset fluere. ¶ Itē dico q̄ illa aq̄ sum vsus h anno sine vi cla vel pcario. ¶ Itē dico q̄ ego sum illa aq̄ hoc ano saltē vna die vel vna nocte vsus. ¶ Itē dico q̄ aq̄ illa sēper est pennis .i. nullo tempore deiccat. ¶ Itē q̄ aqua illa orit a tali fonte vel a tali flumie. ¶ Item dico q̄ ab illo fōte vel flumie aquā duco. ¶ Itē dico q̄ ego duco aquā illā: q2 credo iure seruitutis vti z iure meo. ¶ Itē dico q̄ ego duco ita sicut z p̄mo ducebā. ¶ Itē dico q̄ illam aquā p̄ eūdem locū duco sic z ducere solebam. ¶ Itē dico q̄ illā tm̄ aquā ducere solit⁹ sū: duco sine alia. ¶ Ecōtra re⁹ fa-
3 ciat tales pōnes. † Positio rei. Ego dico q̄ aq̄ illa currit tm̄ i hyeme z i estate siccat. si hoc ɔfi. actor absoluet reus. q2 aq̄ nō est q̄tidiana nec pennis. ¶ Itē dico q̄ aq̄ illa ē vsus titi⁹ tm̄. si hoc cōfite. actor succūbet. q2 si titi⁹ tm̄ fuit vsus: ergo nō ipse. ¶ Itē dico q̄ illa aq̄ fuisti vsus vi clā vel pcario a me. Itē dico q̄ aquā illā quā ducis: a tali loco ducis. ¶ Itē dico q̄ loc⁹ ille est tm̄ remot⁹ a fonte vel a flumie vnde aqua illa h3 initiū. si hoc cōfiteb: actor succūbet q2 nō ducit aquā a capite. Item dico q̄ tu scis seu credis te contra ius z iniuste aquam istam ducere. ¶ Itē dico q̄ aquā illā ducis p̄ aliā regionē q̄: hoc anno duxeris. ¶ Itē tu hac aquam ducendo aliam aquā admisces. ¶ In hoc autē interdicto ɔcipiet actor
4 ita libellū. † Libellus. Uobis do. zc. cō. e. R. de. M. q me ꝓhibet ducere aquā p̄ fundum talem cuius fines sūt tales. quā aquam duxi i hoc anno non vi nō clā non precario. vnde ne me impediat seu prohibeat ago ɔ̄ ipsum. z ad hoc ꝓpono interdictū de aqua quotidiana. vl' actionem in factū subrogatā in locū ipsius interdicti. Quod ita recte cōc. p. at lib. dicit lex ff. e. l. j. in p̄n. ¶ Quidā tm̄ apponunt in libello z petūt interesse: vt ita dicāt: z q2 in. xx. interest mea nō esse ꝓhibitū: idō ipsum ad interesse meū ɔdēnari peto. z ad h ꝓpono p̄dicta iura. z ꝓbant hoc. vt. ff. e. l. j. §. p̄terea. Sed nō credo q̄ possit peti p̄ interdictū: l3 in illis ɔdēnari possit index sic in supioribus interdictis notaui. Nec obstat. §. ille p̄terea. q2 ibi ꝓpter factū tuū amiseram ius aque ducende. vn̄ q2 in hoc casu est restitutoriū: idō mihi re-
5 stituit illud interesse. † Q̄ō. Sz q̄rit in illo. §. quō interdictū duret seruitute mihi debita aque ducēde amissa. maxie cū interdicta sint annalia z eo q̄ nō peruenit ad violētū. vt. ff. de interdictis. l. penul. z seruit⁹ non amittatur nisi decē ann. s ad min⁹. vt. ff. de vsucap. sequit. §. si viā. nā si aquam duxi in hoc anno seruitutē non amisi. si nō duxi interdictū nō cōpetit. Respon. tēpore illaz legū seruitus biennio amittebat: sic z dominia rez immobiliū. vt insti. de vsuca. i p̄n. licet hodie tpa sint ꝓrogata: vn̄ ita dicas: q̄ lis fuit contestata super interdicto. z ita interdictū est perpetuatū. actio tn̄ p̄ seruitute cōpetens est amissa. z sic fiet ɔdēnatio in interdicto habita rōne seruitutis amisse. z sic z al's de eo q̄ restituit hoiem vsucapiū p̄ste rei vendicationē intentatā. vt. ff. de rei vēdi. l. si post acceptū iudiciū. Nec obstat si opponis ɔtestata lite super interdicto: q̄ videatur actio p̄ seruitute cōpetens ꝓpetuata. nō est verū: nā interdictū quoddā est p̄paratoriū ad ɔfessoriam q̄ pro seruitute cōpetit. vnde ꝓpterea nō ꝓpetuat ɔfessoria. ꝓpter lit. cōtest. sup interdicto: sicut nec perpetuat rei vēdi. lite cōtestata. sup actione ad exhibendū. vt. ff. ad exhibendū. l. iiii. §. q̄situ. z ita rūdit d̄ns me⁹ Rogge-
6 rius beneuētan⁹. † Questio. Sed vr̄ mirabile: q̄ interdictū cōpetat ꝓpter vsum aque quotidiane ducte p̄ noctem vnā vel diē. quō vnq̄ mihi ius posset ē r t. R̄n quātū ad cām posses, non refert q̄ tpe ego. vel

quāto tp̄e. sed an vtat. alias sed an vsus sit: licet quo ad petitoriū illud ꝯsideretur. sicut: ⁊ alias habes i intdicto de itinere actuq; puato. qḋ competit si tu iusti sal tē triginta diebus: vt supi⁹ notaui. Op positio. Itē opponit: q2 nō videt ꝙ sit h interdictū alicuius vtilitatis. ecce dn̄s in tētat negatoriā ꝯtra istū iste hȝ necesse ꝓ bare de iure suo: qliter sit sibi seruit⁹ cōsti tuta. alias hoc interdictū vl' i modico vl' i nullo sibi ꝓficiet: q2 lȝ in fuitut bus ali qs possideat: necesse hȝ ꝓbare de iure suo vt insti. de acti. in prima colūna. Rn̄. dic vt notaui supra de intdicto de itinere ac tuq; priuato. In h enī ꝓdest. q2 aut est i possessione seruitutis ille qui vult ducere aquā: aut non. si est in possessiōe: licet aga tur contra eū negatoria cauebit sibi ꝙ nō impedi. ꝑ ducere aquā q̄diu de iure suo ꝓbauerit. Si aūt nō sit in possessiōe: ca uebit ipse qui petit fuitutē: ꝙ illa seruitu te nō vtat: q̄diu de iure suo probet sine ꝑ iudicio seruitutis amittende. vt ff eo. ti. si

7 de via. † Itē q̄ritur: adhuc dictum est su pra in hoc interdicto ꝙ eodē modo ⁊ lo co debet qs aquā ducere: alioquin posset impune prohiberi. videt lex velle in con trarium ff. e. l. vlt. nam ibi dꝛ ꝑ quācūq; partem fundi potest riuum facere ille qui habet ius aque ductus: dūmodo aque du ctus non interuertatur. ⁊. ff. e. l. j. §. illud tamen quia non dꝫ ducere aquā ꝑ aliā re gionē. Rn̄o. lex illa loquitur quando ali cui de iure cōpetebat seruitus: ⁊ ideo po test riuum ducere qua parte fundi vel t. subaudi ab initio postq̄; autem elegit non ducet per alias partes. vt. ff. de seruit. l. si cui. At. l. j. §. illud loquitur quando ius aque ductus mihi nō competebat: sed tm̄ iram vsus. vnde per aliam regionem nō duco. Et sic si recte consideres idem est in vtroq;: considerato initio sicut dictū est.

¶ Si habes ius ducendi aquā estiuam ad locum tuum: ⁊ ab aliquo impediris seu alias impedieris: habes contra eum in terdictum de aqua estiua.

¶ De interdicto de aqua estiua.

1 Interdictum de aqua estiua ad hoc vt ꝓ cedat quot exigantur.

2 3 Positiōes actoris ⁊ rei in tali intdicto.

4 5 Libell⁹ in tali intdicto q̄uo cōcipiatur.

6 Interdictum vtile ⁊ nō directum quo ca su competat.

7 Interdictū de aqua quotidiana: nūquid sit aliud ab interdicto de aqua estiua.

8 Intdictū de aq̄ quoti. an eo casu cōpetat qn̄ cōpetat interdictū de aqua estiua.

Verū quia ꝓpter aquā que estate tantū ducit: est ꝓditū aliud iterdictū de aq̄ estiua: iō de eo videamus. si q̄ aliqs du xit aquam in ꝓori estate: ⁊ modo vult du cere: sed impeditur ab aliquo habȝ istud interdictum de aqua estiua. vt. ff. eo. l. j.

1 §. deinde ait pretor. † ¶ Unde ad hoc vt istud interdictum competat tot sūt neces saria. In ꝑmis ꝙ aqua illa sit quotidiana nā estiua a quotidiana differt vsu non iu re. vt. ff. e. l. j §. quotidiana. ¶ Secundū ꝙ aquam illā duxeris in ꝓori estate, hoc est nō in ista etate: sed in precedenti. alio quin si in hac estate locum habet vtile in terdictum de aqua estiua. vt. ff. eo. l. j. §. quod autem diximus. ⁊. §. qui hac estate q ei aes durat sex mensibus. s. quia icipit ab eqnoctio veris: ⁊ finitur i equinoctio autumnali. vt in predicto. §. dicitur. alia tēpora sunt hyemis: vt patet in versibus istis. Versus. Festum clemētis hyemis caput est orientis Cedit hyemis retro: ca thedrato simone petro. Ver fugat vrban⁹ estatem simphorianus. Id tibi quod re stat autumni tempora prestāt. Rn̄ dixi ꝙ aq̄ estiua debet esse quotidiana. nā omnis aqua q̄ de estate currere pōt est q̄tidiana. ois. n. aq̄ q̄ currit i estate currit ⁊ hyeme. sed nō cōuertit. multe. n. aq̄ currūt i hye me que in estate desiccantur. ¶ Tertium quod duxeris saltem vna nocte vel die: si cut ⁊ in superiori interdicto dixi: cū hec aq̄ distet a quotidiana nō iure sed vsu vt dictū est. ⁊ oia que ibi dixi hic repetas. ¶ Quartum ꝙ duxeris nō vi non clam nō precario. vt. ff. e. l j. §. deinde ait ꝑtor.

2 ¶ Un̄ in h interdicto ac. sa. ta po. † Po sitio acto. Ego dico ꝙ illa aqua que est in fonte tali seu flumine: est quotidiana: quia

q̄ tale fuit vl' posset fluere. ¶ Item dico q̄ illa aq̄ ego fui vsus p̄ori estate. ¶ Itē dico q̄ ego duxi illā aquā saltem vna nocte vel die. ¶ Item dico q̄ duxi illam sine vi clam vel precario. ¶ Itē ego duxi ab illo loco vnde oritur aq̄. ¶ Itē ego duxi credens me ius h̄re. oēs enim ɔfessiones ꝛ oia q̄ desiderantur: in superiori interdicto desiderantur ꝛ hic. ¶ Ecōuerso
3 reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ hec aq̄ in estate siccat. ¶ Itez dico q̄ iā sunt duo anni q̄ aquā illā duxisti. ¶ Itē dico q̄ tu duxisti illam aquā vi clā vel p̄cario a me. ¶ Itē dico q̄ tu duxisti illaz aquā credens te ius non h̄re ¶ In hoc
4 autē interdicto ɔcipiet actor ita lib. † Libellus. Uobis. d. o. ꝛc. cō. e. R. de. M. qui me prohibet vel impedit ducere aquā estiuā ad fundū meuz ad irrigandas teneras cucumerlas: vel citreolas: vel fasciolos: vel alia vti aquā illā duxi p̄ori estate. vn̄ ne me ipediat vl' prohibeat ago ɔ̄ ipsum. ꝛ ad hoc propono intdictū de aq̄ estiua. vel actionē in factū subrogatā in locū ipsius interdicti. Q̄ ita recte ɔcipiat lib. dicit lex. ff. e. l. j. §. deide ait p̄tor. ¶ Si n̄t in priori estate n̄ duxisti: s; i hac estate ꝛ
5 ipediris ɔci. libel. mō p̄dicto. vt istō. † Libell⁹. Qui me ipedit seu prohibet ducere aquā sicuti i hac estate duxi. vn̄ ne me impediat ago ɔ̄ ipsum ꝛ ꝑpono iterdcm̄ vtile de aq̄ e iua. vel actionē vtilē in factū subrogatā in locū ipsi⁹ interdicti. Q̄ ita recte ɔcipiat lib. dicit. l. ff. e. l. j. §. q hac
6 estate. † Questio. Sed q̄rit quare in hoc casu ɔpetat vtile ꝛ nō directū. R̄n. snia locum h̄z ꝛ v̄ba deficiūt pretor. n. dixit vti aquā duxisti i priori estate. vt. ff. e. l. j. §. deinde ait pretor. At iste duxit hac estate ꝛ nō p̄ore. ꝛ iō snia cōcordat s; v̄ba deficiūt vt in eadē. l. §. quod āt. ꝛ. §. q hac. Sicut ꝛ al's vbi snia locū h̄z. locū h̄z vtilis ex q̄ v̄ba deficiunt. vt. ff. si q̄. pau. fe. di. l. pen.
7 † Questio. Itē q̄rit: quare istud interdictum sit factū cum sufficeret p̄mū: ꝛ nunqd sit aliud: cū aq̄ estiua a quotidiana nō iure distet: sed vsu. vt. ff. eo. l. j. §. quotidiana. Respon. ideo fuit factū: q: in speciali casu loquit: s. qn̄ aliquis vult ducere aquā quā in estate duxit. ꝛ etiā differūt inter se q̄mū ad factū. vt. ff. e. l. j. §. qd āt l; āt oia q requirūt i vno: regrant i alio: vt dictū est. Fuit āt istud ideo inuentū: q: vtile erat aquā ducere in estate ꝑpter hortos ad irrigāda ea q̄ ibi sunt. nec facias vim i verbo qd dixi ad irrigādas: q̄si nō habeant locum interdicta al'a: immo h̄nt nā ꝛ si alia de causa ducta sit aqua: nihilominus ɔpetūt interdicta vt. ff. eo. l. j. §.
8 idē labeo scribit etiā si pretor. † Questio Itē querit: an interdictū de aq̄ quotidiana ɔpetat i eo casu qn̄ cōpetit intdictū de aq̄ estiua: videret q̄ sic: q̄si qd illō sit gen⁹ istud spēs. sed non puto q: doli clausula non pertinet ad ea de q̄bus spāliter cautū est. vt. ff. de ver. obli. l. doli. ꝛ ār. ad idē. ff. de penis. l. sanctio.

¶ Si ducis aquā p castellū i. per receptaculū quoddā ad locū tuuz ꝛ impediris illam aquam ducere: habes interdictū de aqua ex castello ducēda.

¶ De intdicto de aqua ex castello ducēda.

1 Interdictū de aqua ex castello ꝛc. ad h̄ vt cōpetat: quot requirant.
2. 3. Positiões actoris ꝛ rei i tali iterdicto.
4 Libellus in tali interdicto quō ɔcipiat.

Sed quia aliqn̄ aq̄ ducit ad p̄diū alicuius vl' domū ex receptaculo illo quod aquā publicā suscipit: quod vocatur castellū. ideo ꝑditū est iterdictū de aqua ex castello ducenda. Unde si aliquis h̄z ius aque ducende ita ex castello: ꝛ prohibeatur ab aliquo illā aquā ita ducere: habet hoc interdictum de aqua ex castello ducēda. vt. ff. e. l. j. §. ait pretor: quo ex ca-
1 stello. † Unde ad hoc vt istud intdictū cōpetat tot sīt ncēria. ¶ In p̄mis q̄ ius aq̄ ducēde sit tibi ɔcessū ab eo q ɔcedere potuit puta ab impatore vl' senatu. nulli. n. aquā ducere ex castello. i. ex receptaculo qd aquā publicā suscipit ɔcedit: nisi sibi a p̄ncipe vl' senatu ɔcedat. vt. ff. e. l. j. §. h̄ intdcm̄ ncēriū. ꝛ. ff. d flumib⁹. l. q̄ min⁹.
¶ Scdm̄ q̄ violētia tibi inferat al's nō ɔpetit. vt. ff. e. l. j. §. ait ptor: q̄ ex castello.
¶ Terciū q̄ si de nouo vis ducere ex

illo receptaculo seu castello q̃ď tu caueas noīe dāni infecti vicinis. vt. ff. e. l. j. §. ait ptor q̃ ex castello. in fi. ¶ Quartū q̃ receptaculum ex q̃ aq̃ ducit sit tale q̃ď aquā suscipiat publicā. vt. ff. e l. j. §. h īt̃dictū necc̃riū. Et istud nota. q̃ lz p̃dicta interdicta. s. de aq̃ quotidiana ꝛ de aq̃ estiua sint possessoria. illud tñ iterdictū respicit cāz p̃petatis. q̃z si est tibi ꝯcessuz seu assignatū ius a p̃ncipe vel a senatore: habeo tu h iterdictū: nō aūt̃ habes lz vsus fueris tpe tāto cui⁹ nō extet mēoria. vt. ff. e. l. j. §. vl. ꝛ. l. hoc iure. §. duct⁹ aq̃. ꝛ sic ille. §. intelligit de ductu aq̃ a flumie publico. Ceterū si aliūde ducat aqua: ꝛ hz continuā cām q̃rit seu acq̃rit fuit⁹ illa tpe lōgo. vt. C. de seruit. l. ij. ¶ Quītū est necc̃riū q̃ ille q̃ vlt ducē: ducat ita q̃ vicinis nō noceat. vt. ff. e. t. l. h iure. §. ex flumie. Princeps. n. q̃ ꝯcedit alicui vt ducat aquā vr̃ cōcedere sine dāno alioꝝ. vt. ꝛ al's. ff. ne quid in loco pub. l. ij. §. merito. rescripta. n. p̃ncipis ꝛ p̃uilegia sine cuiuſ. r̃. iniuria ꝯcedi solēt. vt. C. de emanc. li. l. nec au⁹. ¶ Uñ in h interdicto ac. fa. ta. posi.

2 † Positio ac. Ego dico q̃ in tali loco est q̃d tā receptacl'm: in q̃ colligit aq̃ publica. ¶ Itē dico q̃ loc⁹ vocat castellum. ¶ Itē dico q̃ dñs impator: vl' senat⁹ cōcessit mihi ducer̃ aquā ex illo loco. ¶ Itē dico q̃ tu me ꝓhibes illā aquam ducere. ¶ Itē dico q̃ q̃ñ volui ducere aquā: volui satisdare noīe dāni infecti. ¶ Itē dico q̃ illam aquā duco ꝛ volo ducere sine dāno alicuius vicini. ¶ Eꝯ re⁹ fa. ta. po.

3 † Pō. rei. Ego dico q̃ loc⁹ ille vbi aq̃ recipit ē p̃uat⁹. ¶ Itē dico q̃ tu ducis aquā seu vis ducere sine omni p̃uilegio p̃ncipis vl' senat⁹. ¶ Itē dico q̃ q̃ñ volebas ducere aquā ego petij vt caueres mihi nomine damni infecti ꝛ tu recusasti cauere. ¶ Itē dico q̃ tu vis ducere aquā cū incōmodo meo ꝛ vicinoꝝ meoꝝ. ¶ Itē dico q̃ tit⁹ tm̄ īfert tibi violētiā. ¶ In h sūt

4 interdicto actor facit ita. lib. † Libellus Uobis do. ꝛc. cō. e. R. de. M. q̃ iniuste ꝓhibet me seu impedit aquā ducere ex castello: ꝛ ex illo tali receptacl'o q̃ď cōtinet aquā publicā: ex q̃ loco ius est mihi seu cōpetit aquā ducere. vñ ne me ꝓhibeat ago ꝯ ipm ꝛ ad hoc propono īt̃dictū de aq̃ ex castello deducēda: vel actionem in fa. subrogatā in locū ip̄i⁹ interdicti. Quod ita recte ꝯcipiat lib. d̃t lex. ff. e. l. j. §. ait ptor: q̃ ex castello. Oppositio. Sz q̃rit̃ur. nā nō videt q̃ istud interdictū habeat locū: nā ista est rō istu⁹ interdicti q̃ aliqs nō ducat aquā pub. sine licētia p̃ncipis. vt .s. dictū est. Sz probo q̃ etiā sine licētia p̃ncipis possum ducere aquā pub. nā ecce: flumia publica sunt. vt. ff. d̃ fluminibus. l. j. §. ij. ꝛ. iij. ꝛ tñ possum mea auctē ducere aquā: dūmō impator vel senatus nō ꝓhibeat. vt. ff. e. t. l. q̃ min⁹. R̃ñ. bñ verū ē q̃ tu potes ducere aquā ex flumie pub. ēt sine pīcipe. sed aquā pub. i. ī ē publico vsui destinatā. i. vsui reipublice: nō potes ducere sine p̃uilegio p̃ncipis. vt. ff. d̃ fluminib⁹. l. quo min⁹. Et in hoc casu attēde q̃ď d̃t hoc īt̃dictū de aqua ex castello ducēda. i. ex eo receptacl'o q̃ď aquā publicā suscipit. vt. ff. eo. l. j. §. ait ptor: q̃ ex castello. Uel aliter vt puto loquit forte hoc interdictū: habeo p̃diū meū vl' domū iuxta flumē vl' riuū inter prediū seu domū meam est via publica. volo ducere aquā supra viā publicā: ad p̃diū vel ad domū meā: ꝛ sic facere castellū. i. receptaculum q̃ď suscipiat illā aquā publicā. certe hoc nō possum facere sine mādato p̃ncipis Q d̃ ita sit intelligēdū illud īt̃dcm̄ d̃t lex. ff. de aq̃ plu. ar cē. l. si in loco pub. §. sine iussu. Uel ita pone exēplum. hēo domum ex vna pte vie publice: ꝛ aliā domū ex alia. volo facere pontē iter vtranq̃ domuz. vt capiā aquā pluualē p cisterna: ꝛ ita facere castellū. i. receptaculū q̃ recipiā aquā pluualē. certe nō possū facere sine licētia p̃ncipis. nā pontē sup̄ viā publicā facere nulli ꝯcedit. vt. ff. ne q̃d in loco pub. fiat. l. ij. §. tractatum. ad hoc facit. l. ff. eo. l. j. §. permittit.

¶ Si tu habes riuum per quem aquā ducis ꝛ per illum impediaris ab aliquo aquam ducere: habes contra illum interdictum de riuis.

¶ De interdicto de riuis.

1 Interdictum de riuis ad hoc vt ꝓcedat quot exigantur:

2.3 Positiões actoris ꝛ rei i tali interdicto.

4 Libellus in tali interdicto quõ ꝯcipiat:

5 Interdictũ d riuis an recte i libello ꝓpõat qñ ꝯcipit libellus: vt aq̃ p septa 1 vl' specũ vel cuniculũ: vl' de puteo ducat.

SI aliquis habet aliquẽ riuũ p quẽ riuũ ducit aquã ꝛ ꝓhibet ab aliq̃ ne ducat vl' vult reficer riuũ illũ vl' purgare ꝛ ab aliquo ꝓhibet. ideo ꝓditũ est interdictũ de riuis vt. ff. e. l. j. in p̃n. Idẽ etiã si aliqs habeat specus: vel septa in flumie: vl' habeat icilia vl' puteũ ꝛ vult ducer aquã vel reficere vel purgare: si ab aliq̃ probibeat: habet hoc interdictũ de riuis. vt. ff. e. l. j. in p̃n. Quid aũt differãt inter se attende. Riuus. n. ẽ loc⁹ p lõgitudinẽ depressus q̃ aqua decurrit Specus ẽ de quo aqua despuit: al's despicit. s. quando aqua ducitur per locũ cooptũ. vt. ff. e. riuus. in p̃n. vñ ꝛ spectacula dicta sũt. Septa sũt q̃ ponũt adicile flũis aq̃ deriuãde vel ꝯpellẽde cã: siue lignea siue lapidea vl' de alia materia ad ꝯtinẽdã aquã: ꝛ trãsmittẽdã. Incile aũt dr̃ locus iuxta flumẽ: ꝛ dictũ ẽ qꝛ incidit lapis vel terra: vñ p̃mũ aq̃ ex flũie agi duci ve pos. sicut hec ꝓbat. ff. e. l. j i p̃n. ꝛ. §. riu⁹ ꝛ. §. spec⁹. ꝛ. §. septa. ꝛ

1 §. icile. † ¶ Uñ vt i isto itdcm ꝯpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ riuus ille sit factus cã ducẽde aq̃. vt. ff. eo. l. j. §. aque. ¶ Scõm. ꝙ illo riuo sit vsus hoc anno vel in p̃ori estate. vt. ff. e. l. j. i p̃n. §. hoc intdcm̃. ¶ Tertiũ ꝙ sit vsus non vi non clam nõ precario. vt. ff. e. l. j. §. j. ꝛ. §. hoc intdictũ etiã. ¶ Quartũ ꝙ aliqs te prohibeat volẽtẽ ducere aquã vel reficere vel purgare illũ riuũ. vt. ff. e. l. j. i p̃n. ¶ Quintum ꝙ eo mõ ducat ꝛ p eũdẽ locũ: sicut duxit hoc anno seu priori estate: alioqn ipune ꝓhibetur. vt. ff. e. l. j. §. sed si quis terrenũ. ꝛ. §. sed si eundem. Uerũ tñ nouũ cãnale vel fistulas ponere poterit i riuo: lꝫ nõ habuerit: dũmõ nõ incommodet ager illi⁹ p quẽ aq̃ ducit: vt. ff. e. l. riui⁹. §. si qs nouũ. Et ẽ sciẽdũ ꝙ lꝫ nũciet nouũ op⁹ illi q volebat reficere riuũ: non valet nũciatio q̃ min⁹ possit reficere: lꝫ p negatoriã possit ꝓhiberi. vt. ff. e. l. riuus. §. si qs riuũ. nec facio dr̃iaꝫ si sit riu⁹ in publico an i p̃uato siue sit riu⁹ aq̃ frigide siue calide. nam ẽt ꝓ riuo p quẽ aq̃ ducit in vaporibus balneariis locũ hꝫ h̃ intdictũ vtile vt. ff. e. l. riui⁹. §. h̃ intdcm. vtile aũt iõ dat qꝛ sñia ꝯcordat verba deficiũt: sicut sepe dcm̃ ẽ. Quõ. Sꝫ illõ q̃rit: volo reficere riuũ aduersarius itẽtat ꝯ̃ me negatoriã: sũ ego a refectiõe ꝓhi. videret ꝙ sic. vt. ff. e. l. riui⁹. §. h̃ intdictũ. Sꝫ eꝯ̃ viꝫ ꝙ ñ sũ repellẽd⁹: qꝛ ꝛ nũciatio noui opis ipune ꝯtẽnit vt dcm̃ ẽ. qꝛ interest reipublice riuos refici ne hoĩes siti moriant: vt. ff. e. l. vl. Rño: aut ille q vult reficere ẽ in possessione illius riui: ꝛ tũc nõ credo eum ꝓhiberi p negatoriã q̃ min⁹ reficiat. aut nõ est in pos. ꝛ tũc credo eũ ꝓhiberi. vt distiguit lex. ar. ff. de aq̃ q̃ti. ꝛ esti. l. si de itinere: nisi i eo casu qñ riu⁹ ille eẽt necessarius pp siti tũc. n. nõ facta distictiõe pos. credere ipꝫ reficere posse etiã si negatoria ab aduersario intentat. Uñ ꝙ Jo. dt. ff. e. t. l. riui⁹. §. si qs riuũ: ꝙ possuꝫ eũ ꝓhibere p negatoriã. attẽde h̃ verũ eẽ: qñ nõ publica cã volebat reficere. s. pp siti. ¶ Uñ i h̃

2 intdicto ac. sa. ta. po. † Põ ac. Ego dico ꝙ riu⁹ tal: cui⁹ fines sũt tales: ẽ fact⁹ cã aq̃ ducende. ¶ Itẽ dico ꝙ p riuũ illũ duxi aquã h̃ anno vel hac p̃ori estate ¶ Item dico ꝙ illã aquã duxi sine vi clã vel p̃cario. ¶ Itẽ dico ꝙ tu ꝓhibes me volẽtẽ vti aq̃ illa: seu volẽtẽ reficere. Item dico ꝙ eo mõ ꝛ loco volo ducere p̃dictã aquã sicut duxi i h̃ anno Eedẽ ẽt cõfessiões p̃nt fieri qñ aliqs vult ducere aquã p specum vl' septa: vl' de puteo: vl' etiam ad balneũ p cuniculos sicut supi⁹ dixi ꝛ. ff. e. riui⁹.

3 Ecõtra re⁹ sa. ta. po. † Põ rei Ego dico ꝙ riu⁹ ille ẽ min⁹ idone⁹ ad suscipiẽdam aquã. si hoc cõfi. ac. absoluet re⁹. qꝛ nõ ẽ ꝓpter aquam recipiẽdam sicut supius dixi m⁹. ¶ Itẽ dico ꝙ p riuũ illum iam sunt duo anni ꝙ in desiꝫ sti ducere aquam si hoc confite. actor succũbet. quia iam non duxit hoc anno vel p̃ori estate. ¶ Item

dico q tu aquã illã duxisti vl' clã vel precario a me: si hoc osi. ac. succũ. qz ãmodo male est vsus. ¶ Itẽ dico q titius tantũ te phibuit volentẽ ducere aquã vel reficere. ¶ In hoc ãt iterdicto cõcipiet actor

4 ita lib. † Libellus. Uobis. do. M. po. pi. cõ. e. R. de. M. q me phibet et ipedit ducere aquã p riuũ vl' si pla vel p specũ vel ducere aquã de puteo: sicut pori estate vl' hoc anno dux: vl' reficere. vñ ne ipediat vel prohibeat ago ꝯ ipm. ⁊ ad hoc ppono interdictũ de riuis: vel ac. in factũ subrogatã i locũ ipsius interdicti. Quod ita recte ocipiat lib. ut lex. ff. eo. l. j. in prin.

5 † Questio. ¶ Sz illud q̃rit: qñ ocipio libellũ vt ducã aquã p septa vel specũ vel cuniculum vl' de puteo. an recte ponat in libello intdictũ de riuis. Rño: forte q sic. cũ nomẽ riui sit quoddã nomẽ generale: ⁊ omnia pred cta sub se cõprehẽdat. vl' si velles dicere q ponens i libello intdictũ de specu qñ velles agere de specu. vel interdictum de puteo quãdo velles agere de puteo. vel interdictũ de septis quando velles agere de septis. vel qñ vis agere p talibus: dicas: ppono vtile interdictũ de riuis. vt ar. ff. eo ti. l. seruius. §. hoc interdictum.

¶ Si aliquis hz vsum hauriẽde aque de puteo vel de fonte: vel piscina vel lacu ⁊ ab alio impediat: hz contra illũ interdictũ de fonte Et si vult reficere puteum vl' fontẽ et ab aljo impediat: hz interdictũ de fonte reficiẽdo.

¶ De interdicto de fonte reficiendo.

1 Interdictũ de fonte reficiendo ad hoc vt cõpetat quod necessaria sint.

2. Positiões actoris ⁊ rei in tali intdicto.

3 Interdictũ tale an locũ hẽat: in locis vbi tm̃ cisterne inueniunt: ⁊ aliquis cisternã purgare velit: ⁊ illa aqua vti.

5 Libelli in hmõi interdicto qũo fiãt cum plu. sequen.

7 Iterdictũ tale an locũ habeat: si qui spatio nõ illo anno. sed alio vsus fuerit.

8 Libello si dicat vsus sum hoc ãno: an de toto ãno. vl' de media ãni pte intelligat.

Sepe contingit q qs hz vsum hauriẽde aque de fonte vel de puteo vel de piscina vel de lacu. ⁊ ab alio impedit vti: iõ proditũ est interdictum de fonte. ⁊ quia aliqñ qs vult reficere fontẽ puteum piscinam vel lacũ quoz aqua vtit: ⁊ ab aliq phibetur reficere vel purgare: ideo fuit pditũ interdictũ de fõte reficiẽdo. vt. ff. e. t. l. j. in prin. ⁊. §. deinde ait pretor Et lz dñs Jo. fecerit duos circulos in arbore actionum de istis duob' interdictis ego tñ piũcti de vtroqz tracto p p cõnexitatẽ. qz q desiderant in vno ⁊ in alio: preterq̃ qz primũ intdictũ reqrit vsũ: scd'z reqrit refectionẽ. † ¶ Uñ ad h vt ista iterdicta opetãt tot st ncẽria. ¶ In pmis q fons sit seu pute' lac' vel pisc ina. ¶ Scdm q in illis sit aq viua aliogn nõ hz locũ istd intdictũ vt. ff. e. l. j. in pn. ⁊. §. h iterdictũ de cisterna. ¶ Tertiũ erigit q aliqs te phibeat vt. ff e. l. j. §. h ãt int' ic ũ locũ hz. ⁊ hz locũ siue qs prohibeatur haurire aquã: siue pecus appellere: vt predicto. §. ¶ Quartũ q qs velit purgare fontẽ lacũ puteũ seu piscinam vt. ff. e. l. j. §. deinde. ¶ Quintũ q lle q su t v' fuerit vs' h ãno nõ vi n clã nõ pcario. vt. ff. e. l. j. l pn. ⁊. §. de de. ¶ Sextũ q ita qs vtat vel purget dũmodo sic osuetus est vti seu purgare. vt. ff e. l j §. h intdictũ eadem. Siue ergo velit qs purgare fontẽ seu coercere aquã fontis ne fluat vel dilabat ⁊ opetit sibi hoc iterdictũ. vt. ff. e. l. j. §. vl.

2 ¶ Uñ i h intdicto ac. sa ta. po. † Põ ac. Ego dico q in tali loco cui' fines st tales: ẽ fons: pute': seu lac' vel piscina. ¶ Itẽ dico q i illis ẽ aq viua: qre facimus hãc ofessionẽ: qz si nõ sit aq viua sic in cisterna: nõ cõpetit h intdictũ. vt. ff. eo. l. j. §. h

3 iterdictũ de cisterna. † Qõ Quid ğ si sum' in ptib' illis vbi aq viua nõ inuenit sed tm̃ cisterne: ⁊ vbi aq imi ⁊ vẽdi solz: sicut ẽ in apulia plana in quibsdã locis. vt. ff. õ alimẽtis ⁊ ci. leg. v p. volo purgare cisternã: vel volo haurire aquã ⁊ vti aq illa sicut sui vsus h ãno ñ vi nõ clã nõ precario. Rño: credo vtile iterdictũ de fonte locũ hre qz snia ocordat lz vba deficiũt. ⁊

q2 denegat interdictu q[s] cisterna. ff. e. l. j. libellu gas denegari directum. ¶ Itē dico q tu phibes me vti illa aqua vel reficere fontē illū: vel appellere oues ad haustum aq. ¶ Itē dico q ego volebā vti sic sui vsus. ¶ Itē dico q ego fui vsus h āno il la aq sine vi clā vel p̄cario. ¶ Ecōtra re/
4 us fa ta. po. † Positio rei. Ego dico q in tali loco fuit fons: sz de vi cē. si h ē si. act. succūbet: q2 nō iuenit fons p q̄ interdictū spectat. ¶ Itez dico q i illo loco ē aq col lecta ibi: ub[9] si os. ac. succūbet. q2 nō spe/ tit iterdictū nisi p aq viua vt dictum est. ¶ Itē dico q tu tm̄ te r bibet vti aq illa vel purgare fontē. ¶ Itē dico q tu vsus fuisti aq illa h anno vi clā vel preca rio a me. ¶ Itē dico q tu vis vti aq illa seu purgare fontē i alio statu z alia forma vel m q: fuerit vsus. ¶ Itē dico q vis venas q̄rere seu apire. ¶ In h āt interdi/
5 cto pcipiet ac. lib. † Libell[9]. Uob. d. M. po pi. cō. e. R. de. M. q me phibet vel im pedit vti aq d fonte lacu puteo vel pisci/ na tali cui[9] fines sunt tal s. q aq vsus sū h anno nō vi nō clā n̄ p̄cario. vn̄ ne me ipe diat vel phibeat vti aq illa sic h āno vs[9] sū: ago p̄ illum: z ad h ppono interdictū d fōte: vel act. in factū subrogatā in locū ip sius interdicti. Q d ita recte pcipiat lib. dt. l. ff. e. l. j. §. deinde. ¶ Si āt vis pcipe
6 re lib. p reficiēdo fōte dicas ita. † Libel/ lus. Uob. d. zē. cō. e. R. de. M. q me phi bet vel ipedit purgare fōtē vel reficere pu teinā: vel lacū vel puteū: cui[9] fines sūt ta/ les. Un̄ ne me pediat purgare p̄dicta sic ius est mihi purgādi z vsus sū h anno: nō vi nō clā n̄ p̄cario a v p̄ ipm. z ad h pro/ pono iterdictū d fōte reficiēdo: vel ac. in factū sub. i locū ipsius interdicti. Q d ita recte pcipiat lib. dt l. ff. eo. l. j. §. deinde.
7 † Questio. Sz q̄rit: q re in libello ponit vti sic vsus h āno. q d q̄ si nō h anno sed alio fui vsus: nunq d locū hz h interdictū: Rn̄: non puto: maxime cū oia interdicta sunt annalia de eo q nō puenerit ad vio/ lentum vel ad phibentem l. cet de his q̄ puenerunt perpetuo competat. vt ff. de i/
8 terdictis. l. penul. † Questio. Itē q̄ritur de eo quod dicit vsum hoc anno: quare non dicit quot diebus debeo hoc anno es se vsus: vtrū p totū annum an pro media parte anni: Rn̄o: idē puto quod in interdi cto de itinere actuqz p̄ri sup̄a notaui.

¶ Si vis cloacā tuā purgare z ab alio im pediris. Itē si vis cloacā de nouo facere: z ab aliquo phiberis. Itē si aliqs imisit cloacā i tuo: hēs p̄ eū interdictū de cloacis.

¶ De interdicto de cloacis.

1 Interdictū de cloacis ad hoc vt veniat: quot requirant.
2. 3 Positiones actoris z rei in tali interdicto
4. 5 Libelli i tali interdicto quō formentur.
6 Cloacam de nouo facere i alicui[9] edes an liceat in tm̄ vt si nūciatio fiat: an talis nū ciatio contemni possit.

Quia multotiens aliquis vult refice/ re cloacā suā vel purgare: z ab alio phibetur ideo p̄ditū est interdictū d cloacis idem etiam ē si al qs velit cloa cā de nouo facere z ab alio phibet. Itē z q2 sepe alius imittit in cloacā meā ali/ quid quod immittere nō dz. vel qd imis/ suz cloacā ipedit. iō pditū ē interdictum restitutoriū: q̄ iubetur auferri qd imissuz est. z sic pz mū phibitoriū ē: scdm restitu toriū. vt. ff. e. l. j. §. j. z. §. d inde. z. l. vlt. Et lz videar Trebatio z ei[9] fnie p̄sent re. erq de cloacis tracto q fuit vere al's ami c[9] stercorosus: z cui[9] snia p̄ualuit in ster/ quilinio. vt. ff. de act. empti. l. fundi. §. ij. tm̄ nib lominus de cloacis tracto. q2 tra/ ctatus de cloacis ad salubritatē z tutelaz ciuitatū ptinēt. nam celum pestilens z im mundū faciunt imūdicie cloacaz: idē z si n̄ reficiatur. Et hac rōne sic z ego pos sum dici trebatius: ita vlpianus q di/ dit legē p̄mā: z et n̄ neraci[9] q pdidit legē vlti. de cloacis. Quod illa sit vtilitas ma xima ē t l ff e. t. l j §. curant. Un̄ lz dn̄s Jo. fecerit duos circulos i arbore actio/ nū d his duobus iterd ctis: tn̄ vnicū fe/
1 cit interdictū cā breuitatis. † ¶ Un̄ ad hoc vt illa spectāt tot sūt necīa. ¶ In p̄mis q sit cloaca. ē aut ē cloaca loc[9] caua p quē colluuies q̄dā fluit. vt. ff. eo. l. j. §. cloaca

¶ Secūdū q aliquis phibeat te purgare cloacā factā vel reficere: vel si aliqd ē immissuz p qd vsus cloac. ipediat q remoueat. vt. ff. e. l. j. i pn. ¶ Tertiū q ille qui vult reficē vl' purgar caueat vicino d dā. infe. vt. ff. e. l. j. §. si quis purgāti. Et illd nota: q habet locū istud intdictū: siue qs velit purgare ipaz cloacā siue fistulas: seu meatus seu tubū .i. foramen cloace. vnde purgat colluuies aq. vt ff. e. l. j §. cloace. ¶ Itē 7 nota q: ēt si aliqs hēat vsuz cloace vi clā vel pcario: q nō nocet sibi. ¶ Itē 7 si nūciet nouū op⁹: ptēni pōt nūciatio. vt ff. e. l. j. §. hoc interdictū qd pri mū. 7. §. si qs purgāti. ¶ Vñ in hoc inter-
2 dicto ac. fa. ta. po. † Pō. act. Ego dico q inter me 7 te in loco tali ē cloaca. ¶ Itē dico q illā cloacā ego volebā reficere vel purgare. ¶ Itē dico q tu me phibuisti. ¶ Item dico q ego volui tibi cauere noīe dāni infecti: 7 volo. ¶ Itē dico q tu imittis tale qd p qd vsus cloace mee
3 ipedit. ¶ Ecōtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q iter me 7 te i loco in q dicis pstituisti mihi seruitutē. s. vt nihil posses ibi pijcere. si hoc pti. ac. ab. reus. ¶ Itē dico q qñ volebas reficere vel purgare cloacā q ego petij a te vt cauereo mihi noie dāni ifecti. ¶ Itē dico q tu cauere mihi recusasti. ¶ Itē dico q ti ti⁹ tm te phibuit. ¶ In hoc āt iterdicto
4 pcipiet ac. ita lib. † Libellus. Vob. d. 7c. cō. e. R. de. M. qui prohibet me purgare vel reficere cloacā meā que est in loco tali inter me 7 ipm. vnde ne me phibeat vel impediat ago p ipm. 7 ad hoc ppono interdictū de cloacis: vel ac. in factū subrogatā i locū ipsi⁹ interdicti. Et ita pcipies lib. qñ vis purgare vel reficere. ¶ Si āt aliqs imisit p quod impediat vsus cloa-
5 ce: dicas ita. † Libellus. Vobis. d. 7c. cō. e R. de. M. q in cloacā que est iter me 7 ipz i loco tali imittit alia p q vsus meus i cloaca illa ipedit. vñ q remoueat ago p ipm. 7 ad hoc ppono iterdictū de cloacis vel act. i factū subrogatā in locū ipi⁹ interdicti. Quod ita recte pcipiat lib. dicit. l. ff. e. l. j. i pn. Oppō. Sz qrit alias opponit: nā nō vr q locū habeat ista interdicta: 7 nō possit lib. pcipi. nā aut cōpetit mihi ius habēdi cloacā: aut nō. i primo casu si ius mihi pcetit: possuz phibere illū q me ipedit reficere vel purgare: vel aliquid imittit p negatoriā: vl' possū habere pfessoriā ad vēdicādā illā suitutem libere. vt ar. ff. de vi 7 vi ar. l. idēqz. §. vñ vi. Ad qd ergo hēo istud intdictū. Itē si nō pcetit mihi ius nōne ille pōt me p negatoriā phibere: qsi nō sit ius mihi i suas edes vl' in cōi solo aliqd eo iuito imittere: cū i re cōi melior sit pditio phibētis. vt. ff. cōi diui sabinus. ¶ Itē ecōuerso vr: q 7 si ius nō hēat q nihilominu⁹ possit facere cloacā. nā i hoc interdicto ē: si qs vtatur vi clā vel pcario: q nihilominus habet iterdictū: quod i alijs iterdictis secus est vt sup.⁹ notauim⁹. vt. ff. e. l. j. § hoc interdi. Rñ. i vtroqz casu possz itelligi. i. siue ius hēat siue ñ. si n. hz ius 7 pcetit sibi pg id pfessoria: nihilomin⁹ hz hoc iterdictū qz pfessoria petitoriū ptinet. hoc āt iterdictū possessoriū. 7 hoc vide i fructuario. nā licet hēat pfessoriā nihilomin⁹ hz tñ interdictū vñ vi. vt. ff. de vi 7 vi ar. l. idēqz .§. vnde vi. Si āt nō hz ius: est sibi vtile 7 necessariū hoc iterdictū. sufficit eniz sibi qlisqlis possessio. Nec moueat aliqs quia ptor fecit mētionē i iterdicto de hoc verbo ptinet. vñ vr q ptinet saltē iure dominij vel qsi rōne iuris. vt. ff. de ver. sig. l. vbū ptinere. Rñ. ptor expōit istud vbū vt illud vbū ptinet nō extēdat ad ius dñij vel qsi: vel iuris. Sed extendit ad factū .s. ptinet. i. dirigit: peruenit: extendit. vt
6 .ff. e. l. j. §. quod ait ptor. † Questio. Sed illud querītur an liceat mihi cloacā d nouo facere inter edes meas 7 tuas te inuito 7 pdicēte seu nūciāte nouū op⁹ possuz illam nunciationē contēnere. Rñō: vtiqz: vt. ff. e. l. j. §. si quis purgāti. 7. l. vl. dum tamen si in via publica vis cloacā facere quod facias permittente illo cui viarum publicarum cura committit. vt cauetur. ff. eo. t. l. vlti.

¶ Si rem tuam concessisti alicui precario: 7 ille non vult tibi rē tuam restituere: habes interdictū

bes interdicto de precario contra illum.

¶ De interdicto de precario.

1 Interdictū de precario a titulo cōmodati in quo differat.

2 Res aliqua si alicui cōcessa fuerit: ⁊ dubitet: vtrū p̄cario vel in cām cōmodat. cō cessa sit: quid presumet.

3 Interdictū de precario ad hoc vt ꝯpetat quot requirantur.

4. 5 Positiones actoris ⁊ rei i tali intdicto.

6 Libellus in huiusmodi interdicto quomodo concipiatur.

7 Interdictū de p̄cario vtrū respectu possessionis vel ꝓprietatis det et qd p illud interdictū actor ꝯsequat.

8 Intdictū tale q̄re restitutoriū dicat.

Quia sepe ⁊ multotiēs res ꝯcedūtur i p̄cario ⁊ tota die de facto: istud frequentat: ideo de eo videam⁹. vnde si aliqs rē suā p̄cario alicui ꝯcessit: pōt tā recupare p intdictū de p̄cario. vt. ff. e. t.
1 l. j. † Qō. Sed q̄rit qd differat iste titul⁹ a titulo ꝯmodati dn̄o. In p̄mis i h̄ quod p̄carium ad certū tp̄s nō ꝯstituit: immo si ad certū tp̄s ꝯcedat etiā post tp̄s durat p̄ cariū. vt. ff. e. t. l. in reb⁹. §. meminisse. Cō modatū āt sp̄ ad certū tp̄s ꝯcedit: vt. C. e. t. cū q ꝯpalia. Itē p̄cariū ꝯcedit sine aliqua p̄finitiōe certi vsus puta: q: dico: ꝯcedo rē istā tibi p̄cario. Cōmodatū āt sēper ad certū vsū vel locū puta: q: dico: ꝯmoda mihi equū tuū vsq₃ ad villā: vel ancillā vt faciā cū ea vindemiā: vel tabulas vt in eis faciā mihi cauere debitorē. vt. C. e. t. l. cū q ꝯpalia. ⁊. ff. ꝯmodati. l. i. cōmodato. §. j. ⁊. ij. ⁊. l. si vt certo. Itē cōmodatū āt tp̄s reuocare nō possū. ff. ꝯmodati. l. i cōmodato. Si āt p̄cariū an̄ tp̄s reuoco et si pactū sit appositū. vt vsq₃ ad pasca hēas: tn̄ an̄ pasca reuoco. vt. ff. e. t. l. cū p̄cario. Itē i cōmodato venit dol⁹: lata: leuis: leuissima culpa. vt. ff. cō. l. si vt certo. §. j. ⁊. ij. In p̄cario n̄ tenet qs nisi d̄ solo dolo ⁊ lata culpa. vt ff. e. t. l. q̄situ. §. cū q̄s. Et q̄ ē rō. Rn̄. lex p̄dicta assignat rōnē q: h̄ totū: q tenear interdicto d̄ p̄cario procedit ex liberalitate ei⁹ q p̄cario ꝯcessit. Oppō. Sz hec eadē rō ꝯuēdit i ꝯmoda tore: sola enī₃ liberalitate illi⁹ q cōmodat ꝓuenit null⁹. n. cōpellit ꝯmodare. vt. ff. ꝯmo. l. i ꝯmodato. §. sicut āt. q̄re in precario qd̄ itercedit grā tui tn̄. nō venit leuis ⁊ leuissima culpa sicut i cōmodato. Rn̄o: p ꝯ cōmodo h₃ aliud incōmodū. s. q: reuocat p̄cariū ab eo an̄ tp̄s vt dictū ē: qd̄ i cōmodato ꝯtr. ū est. vn̄ si p vno cōmodo sentit aliud icōmodū eq̄ aio d₃ tolerare. vt ar. ff. qd̄ met⁹ cā. l. si cū excep. §. q̄ten⁹ ⁊. ff. de iureiur. cū q. in p̄n. Quidā tn̄ voluerūt dicere q sit dr̄ia i solo noie. si dico p̄cor te vt rē istā mihi cōcedas p̄cario erit p̄cariū. ff. e. l. ij. §. vl. Si āt dico cōmoda: erit cōmodatū: Nō approbat h̄. d. meus sicut notat in summa tituli cōmodati. ⁊ i ti. de p̄cario. q: tn̄ essent iposita iura verbis ⁊ nō reb⁹. vt. C. cōia. de leg. l. oē verbū sz q: dr̄ia ē i noie: iō differētiā nois grāmaticis relinquam⁹. vt. C. de ꝯstit. pecu. l. ij.
2 † Qō. Sed ponam⁹: rē aliquā tibi ꝯcessisum⁹ in dubio: vtrū p̄cario vel in cām cōmodati cōcessero. qd p̄sumemus: p̄sumem⁹ cōmodatū vl p̄cariū: certe posset r̄ndeer q neutrū p̄sumat: ⁊ sic in casu isto non ius deficit sed ꝓbatio. vt ⁊ alias ff. de testa. tu. l. duo sūt titij. Quidā tn̄ dicūt alr̄ distiguunt vtrū sit res mobilis: ⁊ tūc p̄sumit cōmodatū: an immobilis. ⁊ tūc p̄sumit p̄cariū: lz enī₃ mobilia ⁊ immobilia ⁊ etiā iura pn̄t ꝯmodari: ⁊ in p̄cario ꝯcedi. vt. ff. cōmo. l. j. ff. e. t. l. ait p̄tor. §. vlt. ⁊. l. h₃. §. p̄cario. ⁊. l. i reb⁹. tn̄ ad ea q̄ frequēti⁹ accidūt iura adaptāt. vt. ff. de le. ⁊ ꝯsti. nā ad ea. nā istud frequēti⁹ ꝯtingit q mobilia ꝯmodāt: imobilia p̄caria cōce
3 dūt. † ¶ Un̄ ad h̄ vt istud intdictū cōpetat tot sūt necessaria. ¶ In primis q tu me rogasses q rē aliquā tibi p̄cario cōcederē: vel me rogasset fili⁹ tu⁹ vel seru⁹: vl ali⁹ noie tuo: ⁊ tu ratū habuisti. vt. ff. e. l. j. ⁊. ij. i p̄n. ⁊. l. in reb⁹. §. meminisse. ⁊. l. titio. §. si ꝓcurator. ⁊. l. si seruus. ¶ Secūdū q rē illā cōcesserim tibi p̄cario: vt. ff. e. l. ij. i p̄n. ¶ Terti ū q res illa quā rogas hr̄e p̄cario nō sit tua. tunc enim p̄carium nullum: rei enim sue precariū non tenet. vt. ff. e. l. in reb⁹. §. meminisse. Quod

ita atiēde q̄ sit tua, ⁊ rē e ꝓprietatis ⁊ vel ꝑssionis. alioquin lz res sit tua rōne pro prietatis nō tñ respectu possessiōis tenet pcariū rē tuā. Sicut exēplū ponit in creditore ⁊ debitore. vbi tenet precariū ī persona debitoris ꝑ possessionē q̄ est apud creditorē: lz ꝓprietas sit debitoris: vt. ff. e. l. eū te. §. vlti. ⁊ C. de act. pig. pign⁹. ⁊ ff. de acq. pos. q pignoris. ⁊ l. rē pignoris. Et hoc potes notare i scholaribus q suos libros obligant creditorib⁹: ⁊ postea retinent pcario: lz eniz tu sis dñs rei. si tñ rē illā possideā ⁊ ɔcedā tibi pcario: valet pcario. vt. ff. e. t. l. sed si eā rē. sicut in emptione dr emptio eniz rei ꝓprie nulla est: nisi teneat respectu possessionis que apud aliū erat. vt. ff. de ɔhē. emp. l. sue rei. ⁊ l. si i. emptione. §. rei sue. ¶ Quartū q ille q ɔcessit rē illā precario velit ī e illā auocare. s. q mutauerit volūtatē suā. vt. ff. e. l. in pn. ⁊ l. ij. §. h interdictū. ⁊ l. cū precario. ¶ Quītū q ille q ɔcessit precario nō fecerit sibi spālr cauerī d re restituēda: tūc. n. nō hz locū h intdcm. vt. ff. e. l. ⁊ hz. §. cum qs. ¶ Vñ in h interdicto ac. sa.
4 ta. posi. † Pō. acto. Ego dico q tu rogasti me q rē talē tibi ɔcederē pcario. vel rogauit seruus tu⁹ vel fili⁹ tuus vel ɔcurator tu⁹: vel talis amic⁹ tuus ex pte tua: ⁊ tu ratū habuisti. ¶ Itē dico q rē illā tibi vel illis ɔcessi pcario. ¶ Itē dico q res illa quā tibi vel illis pcario ɔcessi ē mea. ¶ Itē dico q ego volo reuocare rē illam quā tibi ɔcessi precario. ¶ Item dico q rē illā qñ ɔcessi precario ɔcessi sine oi cautione de illa restituēda. ¶ Econ
5 tra re⁹ sa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q ego rogaui te vt rē illā mihi ɔcederes precario. ⁊ tu mihi concedere recusasti. ¶ Itē dico q rē illā titio insolidū ɔcessisti pcario. si h ɔfitebit actor absoluetur reus. q2 duo insolidū rē eādem non possunt precario possidere. vt. ff. e. l. duo insolidum. ¶ Item dico q res illa quā ɔcessisti mihi precario est mea. nam rem illam noie meo possidebas. puta quia tibi commodaui vel quia apud te deposui. ¶ Item dico q qñ rē illā ɔcessisti mihi precario ego pmisi de ea restituenda. ¶ In h aūt interdicto ɔcipit act. ita lib.
6 † Libellus. Coram vobis d. ⁊c. ɔqr. R. de M. cui rē talē concessi pcario. ⁊ eā mihi reddere ꝑdixit. vnde q mihi restituat ago ɔ ipm. ⁊ ad h ꝓpono intdic. ū de precario vel actionē in factū subrogatā in locū ipsius intdicti. Q d ita recte ɔcipiatur lib. dt. l. ff. e. l. j. ⁊. ij. Multi tñ adijciunt in libello: ⁊ ipm mihi ad iterēsse cōdēnari peto. ⁊ sumūt arg. l. ff. e. t. l. qsitū. §. h interdictū. qd nō credo. nūq̄ eñ. puto q interesse sit in obligatione. ḡ nec in petitione. qd ergo legit ī d. ꝑdicta qsitū: verū ē qd ē interesse in cōdēnatiōe. s. q cū in oibus interdictis due dent snie. si nō pareat prime: pōt iudex postea ad iterēsse ɔdēnare. vt. ff. de rei vē. l. q restituere. ⁊ sicut nota
7 in. ḡ. † Qō. Sz illud q̄rit: ad qd intēdat intdi. de pca. vtr respectu possessi. an respectu ꝓprietatis. ⁊ qd ꝑ illud intdic. ac. ɔsequitur. Rño: intēdat rōne possessiōis. ⁊ ideo lex dt eū ē restitutoriū: vt. ff. e. l. ij. §. h interdictū. † Questio. Sz q̄re dr re
8 stitutoriū. nā sic vr q possessio sit apd eū q pcario rogauit. Rño: hn est aliq̄ possessio apd eū q pcario rogauit si h spāliter petijt. vt. ff. e. l. ⁊ hz. §. eū q precario. ⁊ sic q2 naturalis ē apud illū q pcario rogauit. id dr restitutoriū q2 restituet mihi illa naturalis possessio. Si aūt nō rogauit vt possideret tūc dr restitutoriū rōe detētatiōis q̄ erat apd illū q rogauit pcario.
¶ Si arbor vicini tui pendet supra domū tuā vel agrū Itē si arbor illa superexcreuit ⁊ dānū inferat fundamētis tue dom⁹: habes ɔ illū intdcm d arborib⁹ cedēdis.

¶ De interdicto d arbo. cedēdis. Rubrica.
1 Interdictum de arborib⁹ cedendis ad h vt competat: quot requirantur.
2 Intdcō tali an qs sibi auctoritate sua ius dicere possit.
3. 4 Positiones actoris ⁊ rei in tali intdicto
5 Libelli in tali interdicto quō formētur. cum plu. seq.
9 Interdictū de arboribus cedendis quare inductum fuit.

Quia multotiens arbor vicini pendet supra domum vicini vel agrum: et damnum sibi infert. vel etiam supercrescens infert damnum fundamentis domus vicini. ideo fuit proditum interdictum de arboribus cedendis: per quod consulitur ei qui habet arborem quod eam succidat aliogn ille in cuius domum vel agrum pendet potest sua auctoritate totam succidere et ligna tollere: si pendeat in domo. Si autem in agro poterit illam arborem deglabare per xv. pedes connumerandos a terra vbi pendet. et quod dicit deglabare. i. succidere vel remouere. et sic est istud interdictum habens duo capita. vnum pro edibus: et aliud pro agro: quando arbor pendet vt dictum est. vt. ff. eo. l. ij. et . §. ij et iij. et . §. cetera. Est et interdictum vtile de arboribus cedendis s. quia sententia locum habet licet tota officiat. s. quando arbor supercrescens nocet fundamentis domus tue: et non supimpedet: sicut in ciuitatibus et villis videmus huiusmodi ficulneas vel vlmos afferre talia impedimenta. vel locum habet condictio. ex. l. C. de interdictis. l. j. †. ¶ Unde ad hoc vt istud interdictum competat tot sunt necessaria. ¶ In primis quod arbor illa pendeat in domo vel agro tuo vel etiam quod radices afferant damnum fundamentis domus tue vt. ff. e. l. j. in prin. et. C. de interdictis. l j. ¶ Secundum quod arbor illa officiat. ff. e. l. j. § si arbor. ¶ Tertium quod tu sis dominus domus vel fundi vel habeas ius in ea puta vsufructu. cui domui vel fundo nocet arbor illa. vt. ff. eo. l j. §. non solum. ¶ Quartum quod per te stet quominus arborem illam tollas. aliogn ego quando domui vel fundo nocet possum eam succidere vsque ad radices quando nocet domui: vel deglabare vsque ad. xv. pedes quando nocet agro mea auctoritate: et si tu prohibeas habeo hoc interdictum. s. de arboribus cedendis. s. ne me prohibeas succidentem vel deglabantem. vt
2 ff eo. l. j. §. ait pretor † Questio. Sed queritur quomodo possum hic mea auctoritate ius dicere: nonne incido in . . . dictum diui marci vel forte alio modo sum puniendus. Respondeo: non. quia qui peccat iure vel legis auctoritate non peccat. et quod legitime factum est penam non meretur. vt. C. de adult. grauet. et. ff. de concubinis. l. ij. nam et alias possum mea auctoritate dicere mihi ius puta si ducebas aquam per domum meam contra seruitutem possum mea auctoritate traiectum aque interdicere. vt. ff. ad. l. aquil. quemadmodum. §. aliud. ¶ Quintum quod illud nunciet illi cuius arbor pendet: quod debeat eam tollere ad hoc vt propter talem denunciationem eum deprehendat in mora. vt. ff. de vsuris. l. mora. Quomodo enim diceretur per istum non stare si sibi denunciatum non esset: cum prior exigat vt per illum stet cuius arbor pendet sicut dictum est. Unde procedit de consilio sapientis quod habeas tabellionem et testes: et coram illis denuncies illi cuius arbor pendet quod debeat eam succidere vel deglabare et facias inde fieri chartam: si succidet erit bene: si autem: habebis postea interdictum.
3 ¶ Unde in hoc interdicto ac. sa. ta. po. † Positio Acto. Ego dico: quod domus mea vel fundus est iuxta domum tuam. ¶ Item dico quod i domo tua vel fundo est arbor. ¶ Item dico quod illa arbor pendet supra domum meam vel agrum. ¶ Item dico quod propterea mihi damnum infertur. ¶ Item dico quod ego denunciaui tibi quod arborem illam tu removeres. ¶ Item dico quod removere tu omisisti. ¶ Item dico quod ego volui arborem illam succidere vel deglabare. ¶ Item dico quod tu prohibuisti mihi ne succiderem. vel deglabarem. ¶ E contra reus sa. ta.
4 po. † Positiones rei. Ego dico quod domus mea vel fundus est remotus a domo tua vel fundo. si hoc [illegible] ex [illegible] reus: quod arbor amodo pendere non potest vt damnum afferat ¶ Item dico quod arbor illa recte stat sine aliqua appenditione. ¶ Item dico quod licet illa ar. pendeat: pendet tamen sine damno tuo: ¶ Item dico quod tu mihi modo primo denuncias tamen quod illa arbor inferat tibi damnum ideo quia pendet ¶ Item dico quod tu quando voluisti succidere vel deglabare arborem illam: quod ego permisi tibi et tu recusasti. ¶ Item dico quod arbor illa pendet sup. agrum tuum vltra. xl. pedes si computet a terra recte sursum
5 ¶ In hoc autem interdicto concipi. ac. i. s. lib. † Libel. Uobis. do. re. co. e. R. t. e. M. qui arborem positam in domo sua vel area: et

pēdētē supra domū meā nō vult succidere nec patitur q ego succidā. vn̄ q me succidētē vel incidētē patiatur: ago ꝯ ipz. ⁊ ad hoc ꝓpono interdictū de arboribus cedēdis: vel actionē in factū subrogatā i locū ipsius interdicti. Qd ita recte cōcipiatur lib. qn̄ arbor pēdet i domo tua dicit. l. ff. e. l. j. in prin ¶ Si aūt pendeat in agro
6 ꝯcipies ita lib. † Libellus. Uob. d. ⁊c. cō. e. R. de. M. cuius arbor posita in predio suo pēdet supra ꝑdiū meū: quā arborē ipse a terra vsq3 ad. xv. pedes deglabare nō vult. vn̄ ne me ꝓhibeat deglabare volētē vsq3 ad predictū legitimū modū: ago ꝯ ipsum. ⁊ ad hoc ꝓpono interdictū de arboribus cedendis ex scd̄o capite vel actionē i factū subrogatā in locū ipsius interdicti. Quod ita recte ꝯcipiatur lib. dicit. l. ff. e. t. l. j. §. deinde ait ꝑtor. ¶ Si aūt arboris radices fundamētis de mꝰ mee dānum affe
7 rant cōcipiā ita lib. † Libellꝰ. Uobis. d. ⁊c. cō. e. R. de. M. cuiꝰ arbores site i area sua vel domo: fūdamētis domꝰ me dānū afferūt: quam arborem ⁊ radices non remouet. vn̄ q patiatur me radices illiꝰ arboris succidere ago ꝯ ipsum. ⁊ ad hoc ꝓpono vtile interdictū de arboribus cedēdis: vl' actionē in factū subrogatā in locū ipsius interdicti. vel ꝯdic. ex. l. C. de interdictis. l. j. Quod ita recte cōcipiatur lib. dicit. l. j. C. de interdictis. ¶ Si autē arbor sit inclinata vento supra prediūm meū vel do
8 mū ꝯcipiā ita lib. † Libellus. Uobis. d. ⁊c. cō. e. R. de. M. cuius arbor posita in suo solo ⁊ vento inclinata pēdet i ꝑdium meū. vnde nego ius illi esse ita arborē ibi hr̄e. ad hoc propono negatoriā: vel ꝯdic. ex. l. vl. ff. e. t. nā quoties ꝑ legē inducitur qd̄ agere possimꝰ: ⁊ non est cautū quo gn̄e actionis experiamur cōdit. ex. l. agēdū ē vt. ff. de ꝯditi. ex lege. l. j Quod ita ꝯcipia-
9 tur lib. dt̄. l. ff. e. t. l. vl. † Questio. Sed illud queritur: q̄re istud interdictum fuerit inductum. qd̄ enī dānū afferre pōt arbor si i domū pendet? Rn̄o. maximum: qz obscurat forte lumina mea. vt. ff. de ser. vr ꝑ. si arborem vel forte si haberet arborē illā ꝑ tā. ū ꝑs: puta. x. vel. xx. annis acquireret

sibi seruitꝰ cū hēat ꝯtinuā cām: ⁊ illa non possim altius edificare. vt. ff. si seruitꝰ vēdi. quis diuturno ⁊. ff. de ser. vr. pre. forame. In agro aūt posset dānū iferre q fructus nō cresceret ꝑp vmbrā arboris: radices inferūt dānū fundamētis domꝰ: ⁊ ita domus caderet sicut sepe de facto vidi vnde multum vtilia sunt iterdicta.
¶ Si fructus arborum tuarum cadāt i fundum vicini tui ⁊ vis illos fructus colligere sed vicinus tuus te prohibet: habes contra illū interdictū de glande legenda.

¶ De inter. de glande legenda.

1 Interdictū de glande legenda ad hoc vt veniat: quot necessaria sint.
2 Interdictū tale quare post ter tiū diem non detur.
3 Interdicto huiusmodi qn̄ dies currere incipiunt.
4 Positiones actoris ⁊ rei in tali interdicto
5 Libellus in tali interdicto qūo ꝯcipiatur.
6 Interdictum tale: quomodo alicui competat.
7

Uerum quia propter arbores ita vicinas aliqn̄ fructus cadunt in predium vicini. ⁊ ille cuius fuerūt fructꝰ vult intrare prediū vicini vt colligat fructus ⁊ a dn̄o predij ꝓhibetur. ideo vt possit fructus illos colligere: fuit inductum pro eo iterdictū de glande legēda per quod ꝓhibetur dn̄s ꝑdij inferre vim illi quo minꝰ fructus possit colligere. vt. ff. e. t. l. vnica.
1 † ¶ Unde ad hoc vt illud interdictū ꝯpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q ꝑdium illius vicini sit primū tuo. ¶ Secundum q arbor sit in ꝑdio illius vicini. ¶ Tertium q arbor illa sit talis que ꝓducit fructꝰ. ¶ Quartū q illi ceciderūt in prediū tuū. ¶ Quintū q ille voluerit legere. i. colligere: ⁊ tu eum prohibeas. ¶ Sextū q tres dies non sint transacti. alioquin post tertiū diē non cōpetit sicut
2 hoc omnia probantur. ff. e. l. vnica. † Qōo Sed queritur: quare post tertiū diē non detur istud interdictum cū saltē omnia interdicta ad minꝰ annalia sint. vt. ff. de interdictis. l. penul. Rn̄du dn̄o meꝰ: ideo q

glande vsq ad tertiū diē colligūtur exq̄ incipiūt colligi. nā citi⁹ colligūt q̄ ceteri fruct⁹. sed hec expō nulla. nā istud interdictū nō loqt de glāde tm̄: sed de oib⁹ fructib⁹. nā glādis appellatione oēs fruct⁹ ptinēt. vt. ff. e. l. vnica. i fi. Uel dicas: q̄ iō triduo durat: q: p maiori pte exq̄ fructus cadunt ex arbore ⁊ iacēt i terra per tres dies corrūpunt: ⁊ fiūt terra. ⁊ ideo inutile esset postea intdictū. vnde dicit dñs meus. bñ dico istud interdictū durare de sui natura ppetuo vel vsq ad annū saltē: sed q: nō i terest actoris vltra tertiū diem rōne pdicta: iō triduo ɔpetit. si eniʒ fruct⁹ essent tales q p triduū nō corrūperent credo istud intdictū pro illis ɔpetere fructib⁹ vltra tertiū diem.
3 † Questio. Itē q̄rit: qñ incipiunt currere isti dies. Rñ. ab eo tpe exq̄ fructus ceciderunt. ℭ Uñ i h intdicto ac. fa. ta. po.
4 † Positio actoris. Ego dico q̄ pdiū meū est vicinū pdio tuo. ℭ Itē dico q̄ in illo pdio meo est arbor talis. ℭ Itē dico q̄ arbor illa ducit fruct⁹ tales. ℭ Itē dico q̄ iuxta pdiū meuʒ ē vicinū pdiū tuū. ℭ Item dico q̄ ex illa arbore mea ceciderūt fruct⁹ in pdiū tuuʒ. ℭ Itē dico q̄ duo dies sunt tm̄ q̄ fruct⁹ illi ceciderūt. ℭ Itē dico q̄ volui colligere illos fruct⁹ ⁊ tu me phibuisti. ℭ Eʒ reus fa. ta. po.
5 † Positio rei. Ego dico q̄ pdiū meū est remotū a pdio tuo. ℭ Itē dico q̄ illō pdiū tuū ē sine arborib⁹. ℭ Itē dico q̄ arbores que sunt ibi sunt sine fructu. ℭ Itē dico q̄ iā sūt octo dies q̄ fruct⁹ illi ceciderunt. ℭ Item dico q̄ qñ voluisti colligere fruct⁹ illos: titi⁹ tm̄ te phibuit. ℭ In h āt intdicto. ac. concipiet ita lib.
6 † Libell⁹. Uobis. do. ⁊c. con. e. R. de. M. q fruct⁹ q ceciderūt ex arbore mea in agꝝ suū non patit me colligere: vnde ne me prohibeat volētē colligere ago ɔ ipʒ. ⁊ ad hoc prepono interdictum de glande legenda. vel actionem in factum subrogatā in locum ipsius iterdicti. Quod ita recte concipiatur lib. dicit. l. ff. e. t. l. vnica.
7 † Questio. Sed illud queritur: quomodo hoc iterdictū possit mihi competere: quomodo enim possum intentare interdictuʒ vel ius aliquod q̄ te inuito possum intrare in domum tuā vel prædium tuū: immo si intrauero cōtra tuā volūtatē teneor iniuriaꝝ. vt. ff. de iniurijs. l. iniuriaꝝ. §. vl. Rñō: bñ possū intrare in domū tuā te inuito: causa rei mee q̄rēde quā dico esse i domo tua. vt. ff. ad exhibē. l. thesaur⁹. ⁊ ar. ff. de ser. fugiti. l. diuus. sic ⁊ in hoc interdicto competit mihi facultas ingrediendi: ad h vt possim fruct⁹ meos colligere. ℭ Si ab aliquo domū ɔduxisti: ⁊ mō res vis inde extrahere: ⁊ domin⁹ te prohibet habes ɔtra eum interdictū de migrādo.

ℭ De interdicto de migrando.

1 Interdictum de migrando ad hoc q̄ competat quot exigantur.
2. 3 Positiones actoris ⁊ rei in tali intdicto.
4 Libellus in tali interdicto qūo ɔcipiat.
5 Interdictū de migrando qūo competat.

Quia multotiens inquilini volūt a domo conducta recedere ⁊ res suas remouere: ⁊ nō patit locator ipsum recedere: vel res suas extrahere: ideo inquilino pditū est interdictū de migrādo. vt. ff. eo. l. j.
1 † ℭ Unde ad hoc vt istud interdictū competat tot sunt necessaria. ℭ In primis q̄ locatio interuenerit. ℭ Secūdum q̄ domus sit q̄ sit locata: ad hoc vt istud interdictū directo cōpetat. si eniʒ sit pdium locatū non cōpetit istud iterdictū directum. sed vtile. vt. ff. eo. l. j. §. j. ⁊. ij. ℭ Tertiū q̄ res illa sit inducta in domū illam de conuentione locatoris siue expssa siue tacita. vt. ff. eo. l. j. in priñ. ⁊. C. in quib⁹ causis pig. ta. contra. l. si non inducta. ℭ Quartū q̄ pecunia debita nomie pensionis sit soluta locatori. vel per inquilinū non stet quo min⁹ soluat. puta: quia paratus est dare: ⁊ ille non vult recipere. vt. ff. eo. l. j. §. j. Sed hoc ita est necessarium: vt competat hoc interdictum: ⁊ directo. alioquin p habitatione data gratuito cōpetet interdictum. sed vtiliter. vt. ff. eo. l. j. §. si tamen gratuitā. Item nec exigo si sit res propria conductoris: vel hēat ius in re illa. nam etiam pro aliena inducta. vel deposita vel commodata datur h

interdictum. vt. ff. eo. l. j. in fine. et l. vlti. ¶ Quintũ q locator inferat tibi violentiã. s. q non pmittat res illas tibi extrahere. vt ff. e. l. j in prin. et §. hoc interdictũ. ¶ Unde in hoc interdicto act. faciat ta. positiones.
2 † Positio actoris. Ego dico q ego cõduxi a te talẽ domũ. ¶ Item dico q ego cõduxi illã domũ pro. x. ideo istam confessionem facio. qr locatio sine pcio nulla. vt. ff. locati et cõd. l. ij. ¶ Itẽ dico q in domũ illam ego induxi res tales. ¶ Item dico q pecuniam debitam nomine pensionis ego solui vel sum paratus soluere. Item dico q volebaz migrare vł exire de illa domo et res meas alibi portare vel afferre. ¶ Item dico q tu intulisti mihi et infers mihi violentiam q non permittis res illas mihi extrahere.
3 ¶ Econtra reus faciat ta. po. † Positio rei Ego dico q titius conduxit a me domũ tantũ. si hoc confitebit actor succumbet. ¶ Itẽ dico q ego locaui tibi sine aliqua inductiõe rerum facta in domo illa. ¶ Itẽ dico q p cõductione dom⁹ illius tu debes mihi dare frumẽtũ. si confitebitur actor nõ habet locum interdictũ istud directũ: sz vtile: qr nõ est locatio sed alius contractus innominat⁹. vt. ff. depositi. l. j. §. si quis seruum. ¶ Itẽ dico q tu vis recedere ante tẽpus sine soĺone toti⁹ mercedis. ¶ Itẽ dico q tu fecisti mihi pactũ q nõ recederes añ tẽpus. si ista ɔfi. ac. succũbet. vt. ff e. t. l. j. ¶ Itẽ dico q titi⁹ tm infert tibi violentiã: ne res illas pssis extrahere. ¶ In h āt interdicto ɔcipiet actor ita libellũ.
4 † Libell⁹. Uobis. d. et c. cõ. c. R. de. M. q talẽ domũ mihi locauit cuius fines sunt tales: p. x. sol. vel etiã gratuito ɔcessit: in quã domũ res tales intuli: qs me extrahere nõ pmittit: nec me libere exire cũ reb⁹ meis pmittit. vñ ne me impediat ego cõtra ipm. et ad h ppono iterdictũ de migrãdo: vel actionẽ in factũ subrogatã in locũ ipsius interdicti. Qđ ita recte ɔcipiat lib. dr. l. j. §. j. et §. h intdictũ. et §. si pẽsio.
5 † Questio. Sz qrit quo h intdictũ ɔpetat: nõne hz locũ officiũ iudicis. itẽ nõne hz locũ actio ex ɔducto. vt. ff. loca. et cõ. l. sz addeo: q si inqlin⁹ h nõ vr necessariũ. Rño: re vera nõ est necessariũ. et ppterea lex dt h interdictũ eẽ infreques. i. qr nõ frequẽtat: cũ soleãt ptores facere hoc ex officio suo. vt. ff. co. l. j. §. h intdictũ. Interest. n. nr̃a habere plura auxilia. vt ar ff. de leg. iij. in fi. et ar. ff. de seruit. l. ei fundo. sed licet tantum inquilino det hoc interdictũ: nõ colono: colonus hz h intdictũ vtile. vt. ff. e. l. j. §. h interdictũ: et ɔcipiet libellũ mõ pdicto: pterq qr ponet in libello: qui locauit mihi fundũ: et qr ppõet vtile intdictũ de migrãdo ¶ Si colon⁹ tuus intulit res in fũdo: vel inqlin⁹ in domo et res ille a colono vel inqlino vel ab alio possideant: potes possessionẽ il arũ rez auocare per interdictum saluianũ.

¶ De interdicto saluiano. Rubrica.

1 Interdictũ saluianũ ab actione seruiana seu hipothecaria in quo differat.
2 Interdictũ saluianũ ad hoc vt competat quot requirantur.
3. 4 Libelli in tali interdicto quomodo concipiatur.

Quia colon⁹ aliqñ ɔducit fũdum sub pẽsione debita annua seu annuatim soluenda: et infert aliq in pdium que dño p pensione obligant q dñs vult petere vt sibi obligata et saltẽ rõne possessi: is vult auocare: iõ fuit pditũ interdictũ saluianũ. vt. ff. e. t. l. j. et C. e. t. l. j.
1 † Qđ. Sz illud qrit qd differt istud interdictum saluianũ ab actione seruiana seu hypothecaria: cũ h intdictũ possessionez auocat. vt dictũ ẽ: et hypothecaria solã possessionez auocat. vt. ff. de euic. l. si cũ vnditor. §. j. Rño: hec ẽ dria qr illa petitoriũ et istõ possessoriũ. Itẽ illa in rẽ h āt in p̃onã: sicut et oia alia iterdicta psonalissima sunt et vt breuiter dicã p maiori parte oia q desiderant in seruiana: desiderantur et in hoc interdicto saluiano: sicut et supra tractaui in tractatu de seruiana. i. de hypothecaria.
2 † ¶ Uez ad h vt istud iterdictum cõpetat oia sũt nec̃aria q dixim⁹ esse nec̃aria

in seruiana. ¶ Jtē est ꝛ aliud necessariū ꝙ ipse colon⁹. vel ei⁹ heres possideat: ad hoc vt istud iterdictū directo cōpetat. vt. C. e. t. l. j. si āt ali⁹ possi. tūc ꝯpetat vtile. vt. ff. eo. l. j. Oppositio. Si ḡ eadē sūt hic necaria q ī i hypothecaria: ꝛ illa pos. auocat vt dictū ē: ꝛ hoc interdictū etiam auocat pos. q̄re ḡ fuit inductū: videt̄ sup̄fluū. Rn. nō ē sup̄fluū. nā in hoc intdicto min⁹ habeo ne cesse pbare q̄ȝ in hypothecaria. nam in hoc interdicto sufficit si pbem rem fuisse possessam a colono meo vel eius herede eo tēpoꝛe qn̄ locaui sibi fūdū. ꝛ hoc si ago contra extraneum. si āt contra ipsum colonū vel eius heredem sufficit si pꝛobem illum possidere vel possedisse. vt. ff. eo. l. j. Jn hypothecaria aūt opoꝛtet ꝙ colonus meus possederit vel induxerit: et ꝙ res illa fuerit in bonis illius coloni. vt. ff. de pig. l. ꝛ q̄ nōdū sunt. §. qđ dicit̄. ¶ Unde ꝛ ea q̄ sunt necessaria in seruiana id est hypothecaria: ꝛ etiā ꝯfessiones hic repetas. ¶ Jn hoc āt interdi. ꝯcipit̄ ita lib.

3 † Libellus. Uobis. d. ꝛc. cō. e. R. de. M. ꝙ res tales mihi obligatas a colono meo tali p pensione fundi talis quem sibi locaui pro. x. tenet seu possidet. vn̄ ꝙ mihi pos. reꝝ predictaꝝ tradat: ago ꝯtra ipsū: ꝛ ad hoc ꝓpono interdictum vtile saluianū: vel actionē in factū subrogataȝ in locum ipsius interdicti. Q đ ita recte ꝯcipiat̄ libellus đt. l. ff. e. t. l. j. ꝛ. C. e. l. j. ¶ Si aūt vis agere ꝯtra ipsum colonū vel eius he

4 redem: dicas. † Libellus. Uob. d. ꝛc̄ cō. e. R. de. M. cui locaui p̄dium tale p. x. nomine pēsionis mihi soluēdis: p qua pensione res sue tales fuerunt mihi obligate vndeq̄ ꝙ illas res tradat mihi ago ꝯtra ipsum. ꝛ ad hoc pꝛopono interdictū saluianū directū: vel actionē in factū subrogatā in locū ipsius interdicti. Quod ita recte ꝯcipiat̄ libellus đt. l. ff. e. l. j. Oppō. Sȝ vr̄ ꝙ lib. sit male ꝯceptus. ideo qđ dicit tradat mihi res tales: cū deberet dicere: vt tradat mihi possessionē reꝝ talium: cum hec sit natura istius interdicti. s. ꝙ pos. auocet. Rn̄ o: quodcūq̄ȝ dicatur non est viciū: siue. n. dicas: vt tradat mihi rē istā per tale interdictū nō intelligo nisi ꝙ tradat sibi pos. illius rei. talia. n. sūt p̄dicata qualia subiecta pmittūt. vt. ff. loca. ꝛ cond. l. si vno tēpoꝛe siue dicas pos. rerū taliū: de iure cōcipitur libellus ꝛ magis ꝓpꝛie: cū aliud sit p̄cium rei aliud possessionis. vt. ff. vti possidetis. si duo. §. vl. ¶ Si alicui volēti in tuo solo edificare tu denunciasti ne edificaret: ꝛ ille post denunciationem edificauerit: habes contra eum interdictum de no. oper. no nuncia.

¶ De interdicto de no. ope. nun. Rub.

1 Nouū opus quare nunciat̄ tres cause esse dicunt̄.

2 Nūciatio noui opis trib⁹ modis fieri dȝ.

3 Lapilli p iactum nūciatio. quare possessionē retineo: si āt nudo sermone: possessionē amitto: ꝛ si p p̄toꝛē nequaq̄ȝ.

4 Jnterdictū de no. ope. ad hoc vt procedat: quot necessaria sint.

5 Seruitutē rusticā habenti an tale interdictum competat:

6 Nunciet si vn⁹ nouū opus: quare alij nō nūciēt ꝛ si vni nūciat: omnib⁹ nūciat̄.

7 Actoꝛ si vnus solus egit: qd fieri debeat.

8 Nūciatio an teneat: si nūciatio opi fiat: ꝛ in re p̄nti nullus in ope fuerat.

9 Nunciet̄ si nouū opus opificibus: illi autem non abstinent: quo minus edificēt postea dominus reuertit̄: ꝛ scit nūciatiōem factā esse: an opus quod factū est eo ignorante: post nunciationē tn̄ destruere dēat.

10 Nunciatio facta opificib⁹ quid prodest: si dn̄s absens fuerit.

11 Positiones actoꝛis in tali interdicto.

12 Causam naturalem vel publicam: vel impositiuam habere in tali interdicto: qd prodest.

13 Positiones rei in tali interdicto.

14 Libellus in tali interdicto quomodo cōcipiatur.

15 Edificet si quis iuste post nunciationē: an opus destruere teneatur.

16 Jactū p lapilli quare in libel. apponat̄.

17 Jnt̄dictū de no. ope. an ppetuo durabit.

Cum sepe contingat ꝙ aliquis vult edificare vel edificat in solo alieno

z ille q ius hz in solo denunciat sibi ne edificet: ille nihilominus edificat spreta denúciatione: ideo iura succurrunt núciáti per que cōpellitur ille q edificauit edificiū destruere suis expensis: etiā si iuste edificauit. z propterea datur sibi interdictum de noui operis nun. vt. ff. eo. l. i. in prin. z l. p̄ or ait in p̄n. vez quia de hac materia multotiēs pbabiliter dubitatur: ideo diligenter attendas ea que in hoc interdicto notabo. †

1 ¶ Notabis ergo in p̄mis: q tres sunt cause quare nunciaf nouum opus. Prima naturalis. Secúda publica. Tertia ipositiua. Naturalis est q̄tiēs aliquid in tuas edes imittif vel i tuo edificaf. vt. ff. e. de pupillo. §. sextus pedius z. §. naturalē. Publica ē quotiens leges vel senatuscōsulta ɔstitutionesq̧ p̄ncipū opis noui nunciationē tienf. vt. ff. e. t. l. de pupillo. §. publica. q̄liter āt opus fiat ɔtra legem. z ppterea fiat nunciatio: habes. ff. finiū. reg. l. vlt. z est lex illa greca. Senatusconsulta phibent Auiola z pansa ɔsulibus: puta qñ aliquis vult destruere edificia iā facta. z sic ruinis vrbs deformaref. vt. ff. de ɔtrahen. emp. senatus. z. ff. de leg. j. l. cetera. Cōstitutiones p̄ncipū phibēt: qñ vult alqs edificare domū iuxta domum alterius nō seruatis finibus z terminis qui continētur in. C. de edificijs p̄ua. l. meniana. Impositiua est quotiens aliqs iponit sibi seruitutem: z post illā seruitutē impositā cōtra eā aliquid facit: potest ille cui debef seruitus opus nouū núciare: si aliquid fiat ɔtra seruitutē impositā. vt. ff. e. l. de pupillo. §. impositiua. Ad predicta concordat qd alibi dr: q nunciatio noui opis hz fieri: vel gratia iuris nostri ɔseruādi: vel damni depellēdi: vel causa mēdi publici iuris. s. ne aliqd fiat in loco sacro religioso vel publico. vt. ff. e. l. j. §. núc vidqam. †

2 ¶ Et sicut tribus de causis fit nunciatio: ita tribus modis habet núciatio fieri. Primo fit núciatio nudo sermone. Secundo fit p p̄torez. Tertio fit iactu lapilli. Nudo sermōe fit: quando ego inuenio aliquē nouū opus facictē: z dico sibi verbo tm̄: q nō edificet: z ppterea dr fieri nudo sermone: q: verba tm̄ intercedunt: z nihil aliud. ista núciatio facit aduersariū incontinēti possessorē: lz antea nō possideret: si mō habeat animū z affectionē possidēdi. vt. ff. eo. l. j. §. núciatio. z. §. in operis noui. Fit p p̄torē qñ aliquis edificabat nouum opus: vado ego ad pretorem: z dico sibi: dñe ad vestz officiū pertinet mala extinguere: z hoies ad ɔcordiā reuocare. q: nō dz pati pretores ad arma z rixas venire: quos pōt sua iurisdictione cōpescere. vt. ff. de vsufru. equissimū. talis edificat nouum opus i solo meo mittatis cito denúciādo q nō edificet. q: nisi feceritis videbitis quid faciā ideo enim ad vos recurri. q: nō debet qs propria auctoritate sumere vltionē: cū ió sit iudicialis vigor in medio cōstitutus. vt. C. de iudeis z celicolis. l. nullus ista nunciatio ɔseruat núciāti possessionem z omnia iura: q: vadit núcius cōmunis: z dt edificāti ex parte potestatis dico tibi q tu nō edifices: z sic núcio tibi nouū opus. Fit núciatio p iactū lapilli: qñ ego vado cum testib9 seu cū tabellione z dico ita: nuncio nouū opus: z ita proijcio lapillū quendā minimū. z hoc solū sufficit. Uerūtamen hodie nunciātes proijciunt tres lapillos minimos: primo vnū postea secundum. z tertio alium. z dicit ille q proijcit. núcio nouū op9: nuncio nouum opus: núcio nouū opus. ista núciatio retinet núciāti possessionem. sicut hec oia pbātur. ff. eo. l. de pupillo. §. si qs ipsi p̄tori. z. §. meminisse. z sit lapillus iste minim9 vel paruulus z pijciatur in ipso ope: non autem sit maximus: nec proijciaf in capite alicuius operarij: sicut ɔtingit in causa abbatis sancti Proculi q p̄cepit cuidā monacho q denúciaret nouum opus p iactum lapilli: q iuit z piecit maximū lapidē z pcussit vnū de magistris: quē fere interfecit. †

3 Questio. Sed q̄ritur q̄re p iactū lapilli retineo possessionē si núcio. si āt nuncio nudo sermone possessionem amitto: z si per p̄torem nuncio nō amitto possessionem. Rñ. quādo p p̄torē vel lapillū nuncio: videor audax z probus: et nō timidus: vñ possess

ſionē retineo ꝛ ꝑ ꝑtoꝛem, ꝛ ꝑ lapillū: qꝛ ꝑ
lapillū videoꝛ retinere poſſeſſionē. At qñ
nudo ſermone nūcio videoꝛ timidus ꝛ mi
ſer: vñ merito poſ. amitto. de h̄ notat dñs
meus in ſūma tituli iſti⁹. ❡ Illud āt ꝓce
dit de ꝯſilio ſapiētis ꝙ qñ nunciat̄ nouū
op⁹: ꝙ ille q nūciat habeat ſecum tabellio
nem ꝛ teſtes. ꝛ coꝛam teſtibus ꝛ tabellio/
ne faciat menſurari edificium in longitu
dine ꝛ latitudine ꝛ altitudine. ſicut ego fe
ci fieri in cauſa canonicoꝝ de aretio quā
habebant de quodā molendino cū abba
te ſancti floꝛis. ꝛ erit hoc tutum. ideo qꝛ
cū opus quod poſt nūciationē factū ē de
beat deſtrui ēt ſi iure ſit edificatū. vt. ff. e.
ait ꝑtoꝛ. i ꝑn. ſcit̄ poſtea q̄tū poſt nūcia
tionē ſit edificatū. vt. ff. e. l. nō ſolū. §. qui
4 op⁹ nouū. † ❡ Vñ ad h̄ vt iſtud int̄dictū
ꝯpetat tot ſūt neceſſaria. ❡ In ꝑmis ꝙ ali
que ꝑdictaꝝ cāꝝ īterueniāt. ❡ Scōm ꝙ
op⁹ nō ſit factū: ſꝫ futuꝝ. aduerſus enim
facta opa ꝯpetit int̄dictū qđ vi aut clā. vt
. ff. e. l. j. §. h̄ āt edictū. ❡ Tertiū ꝙ opus
alīqđ fiat in ſolo. rōne enī ſoli iſtđ int̄di
ctū ꝯpetit. vñ ſi aliqs faciat meſſeꝫ vel vi
demiā: aīs vineā ſuccidat nō hꝫ locū nun
ciatio. vt. ff. e. l. j. §. h̄ āt interdicto: nō oīa
❡ Quartū ꝙ qs faciat op⁹ de nouo: alio
qn ſi antiquū fulciat nō hꝫ locū nūciatio
vt. ff. e. l. j. §. ſi qs edificiū. ſic ꝛ iudei q no
uā ſynagogā nō pñt facere: veterē āt pñt
fulcire. vt. C. de iudeis ꝛ celicolis. l. hac
valitura. ꝛ idē ī fructuario vt. ff. de vſu/
fru. l. vſufructuari⁹ no. q enim reficit nō
videt̄ de nouo facere ſꝫ veteri ſuſtētamē/
tū adhibere. vt. l. ꝑdcā. ff. e. ꝛ ar. ff. de do.
inter viꝝ ꝛ vxo. l. ſi donare. §. vl. Sꝫ ita in
telligas de refectiōe: ita ꝙ illa refectio nō
mutet faciē opis ꝑmitiuā: alioqn hꝫ locū
nūciatio. vt. ff. e. l. j. §. op⁹ no. ❡ Quin/
tū ē neceſſariū ꝙ aliud auxiliū tibi nūciāti
nō ꝯpetit. ſi enim ꝯpetit nō hꝫ locū nūcia
tio. vt ecce fructuari⁹ hꝫ ꝯfeſſoꝛiā ꝑ quā
petet vſūfructū ſi aliqđ fiat in ipſius ꝑiu
diciū. ❡ Item ſi in re cōi aliqđ fiat ſoci⁹:
nō nunciat. qꝛ hꝫ aliud auxiliū. ſ. cōi diui
dūdo. vt. ff. e. l. in ꝓuiciali. §. ſi in loco. l.
j. §. vl. ꝛ. l. ij. Oppō. Sꝫ ecōtra videt̄: vt
q hꝫ aliud auxiliū ꝙ nūciare poſſit nouū
op⁹. nā ecce cui debet̄ ſeruit⁹ vie vel itine
ris ꝑ fundū tuū: ſi tu edificas de nouo po
terit te ꝓhibere ꝛ nūciare nouū opus: vt
. ff. ſi ſeruit⁹ vē. l. ꝛ ſi foꝛte. §. ſciēdū. ꝛ. l. ſi
eo loco. §. j. ꝛ. ij. ❡ Itē ſi ſeruit⁹ luminis
debeat̄ mihi ꝛ tu aliqđ facias ꝯ illā ſer/
uitutē poſſum tibi opus nouū nūciare. vt
. ff. de ſerui. vꝛ. pꝛe. l. inter ſeruitutes. §. j.
ꝛ. ij. ❡ Itē ꝛ ille q hꝫ rē cōmunē cū alio
ſi aliqđ faciat aliqs in re illa cōi ꝓ ea re
recte ſoci⁹ nūciat ſibi nouū op⁹. vt. ff. fa/
mil. herc. l. in familie herc. l. iudi. ❡ Ecō
tra videt̄ ꝙ nō poſſit nūciare nouū opus
q ſeruitutē hꝫ. vt. ff. e. t. l. q viā. ❡ Itē ꝓ
bo apte ꝙ nūq̄ȝ hꝫ locū iſtud īterdictū ſi ē
veꝝ illud qđ dictū eſt. ſ. vt ſi aliud auxili/
um hꝫ locū. naꝫ ecce: tu edificas in meo:
nōne poſſum agere ꝯ te negatoꝛia ꝙ non
edifices: certe ſic. vt in. ll. ꝑdictis. ff. ſi ſer/
uit⁹ vēdi. quō ḡ itelligem⁹ iſta iura ꝯria.
Rñō: veꝝ ꝛ id nō appꝛobo. ꝙ ſi aliud auxi
liū ꝯpetit ꝙ nō hꝫ locū nūciatio noui ope
ris: vt. ff. e. l. in ꝓuinciali. imo dico ꝙ ꝛ
ſi aliud auxiliū ꝯpetit, ꝙ hꝫ locū nūciatio
noui opis: vt pꝫ ꝑ leges allegatas. Nec
obſtat ſi opponis de fructuario. vt. ff. eo.
l. j. in fi. ꝛ. l. ij. qđ nūciare nō pōt. Rñō: ve
rū ē dño: aut extraneo bñ nūciat. vt in. ll.
ꝑdictis. ꝛ. ff. de remiſſionib⁹. l. j. §. ius ſit.
qre dño nō nūciat: rō aſſignat̄. qꝛ qñ nun
ciat extraneo: nūciat vt ꝓcurato. vt. ff.
e. l. j. §. vl. at ꝓcurato dño nunciare non
pōt. ꝛ iō fructuari⁹ dño nō nunciat. Iteꝫ
nec obſtat. vt. ff. e. l. i ꝓuiciali. Rñō: ideo
ibi ꝯtigit qꝛ cū ſoci⁹ poſſit tm̄ ꝑ ꝓhibitio
nē illū ſociū remouere: qꝛ in re cōi melioꝛ
ē ꝯditio ꝓhibētis. vt. ff. cōi diuidūdo. l.
ſabin⁹. Vñ cū ꝑ ſolā ꝓhibitionē meā poſ
ſum ego ſocius facere ne me inuito in re
cōi aliqđ facias vt dictū ē. iō noluit ꝑtoꝛ
mihi ꝑ hoc int̄dictū ſubuenire: ſꝫ alibi fu
it larg⁹ ꝑtoꝛ q tā egēt. h⁹ q̄ȝ ñ egētib⁹ ſubue
nit. vt circa bonoꝝ poſ. ſm tabu. ꝛ circa
aīs bo. poſ. vt iſti. de bonoꝝ poſ. at aliȷ q
hñt alia auxilia nō hñt talia ſicut ſocius
ꝙ poſſit tm̄ ꝓhibere: iō merito dat̄ eis h̄
5 interdictum. † Queſtio. Sed illud queri

turi an ei q̄ hȝ seruitutē rusticā ꝯpetat hoc
interdictum lex videt velle ꝙ nō det. vt
.ff.e.q̄ viā: ⁊ hoc admiserūt doctores an
tiqui. lȝ admiserūt ꝙ ei q̄ hȝ vrbanā det:
vt.ff.de ser.vr.p̄.l. inter seruitutes. Sed
reprobat eoꝝ so.lo p.l.ff.famil. her.l. in
hoc iudicio. vbi dī ꝙ in vtraqȝ pōt nūciari
.s. in rustica seruitute ⁊ in vrbana. vn̄ di
cim⁹ ꝙ ⁊ q̄ hȝ rusticā seruitutē pōt nouū
op⁹ nūciare. vt ff. famil. her.l. i hoc iudicio
nec obstat.l.ff.de noui opis nū l.q̄ viam.
quia leg̃ illā ita itelligo reiectis omnib⁹
alijs notulis ibi notatis. dicas enī ꝙ ille
q̄ hȝ seruitutē vie et nūciat op⁹ nouū edi
ficāti: aut ille q̄ edificat ꝯfitet̄ istum habe
re seruitutē: ⁊ tūc nūciare pōt. vt in.l. illa
in hoc iudicio. aut negat me seruitutē habe
re. tunc debeo me ꝓbare habere: sicut in
iudicio famil:e herc. ⁊ cōi di. vt.ff. famil
herc.l.j.⁊.ff.de excep.l. fundi. ⁊ i hoc ca
su intelligit̄.l.ff.de no. operis. nū.l. qui
viam. ¶ Sextū ꝙ qn̄ fit nunciatio fiat in
re p̄ñti.i. in eo loco vbi op⁹ fit: siue qs edi
ficet siue inchoet edificare. Dicitur āt in
choare edificiū qn̄ locū purgat. vt.ff.de
pollici.l.j.§.cepisse.⁊.ff.eo.l. de pupillo
.§.nunciatiōe.⁊.§.si qs forte.⁊.l. operis
noui nū.⁊.l. cuilibet. ¶ Septimum ꝙ si
res sit pluriū sufficit nūciatio facta vni:
⁊ oib⁹ videt̄ facta. Si āt vn⁹ nunciet non
videt̄ nunciatio facta ab oib⁹. vt ff.eo.l.
6 de pupillo.§.si plurium. †Questio. Sed
q̄ ē ratio q̄re si vn⁹ nunciat nō nūciat alij:
si vni nunciat̄ nunciat̄ oib⁹. vt in p̄dicto
.§. Rn̄o. ratio est i. ꝓmptu. iō videt̄ oib⁹
nūciatū qn̄ vni nunciatur. quia cū nūcia
tio fiat in re p̄ñti vt dictū est. ergo rē affi
cit: adeo ꝙ etiā tenet̄ emptor ꝓpter nun
ciationem factā venditori. vt.ff.e.l. penl.
ideo videt̄ oibus nunciatū. at qn̄ vn⁹ nun
ciat: illa nūciatio q̄tū ad nūciantē ꝑsona
lis est: vnde socijs nō pōt acquiri. vt.C.p
7 quas perso. no. acqui.l. excepta. † Que
stio. Quid ergo erit qn̄ vn⁹ sol⁹ egit. Rn̄.
agat ille ⁊ ꝓsequat̄ cām. ⁊ sic victoria sua
ꝓderit alijs postea. vt ar.ff. si seruit⁹ vēn
8 di l. loci corpus.§. si fundus. † Questio.
Sed quid si qn̄ nunciatio fit operi ⁊ in re
p̄senti nullus erat in opē: nūqd nuncia
tio tenet: vel si tenet quid valebit. Rn̄det
dn̄o Jo. ⁊ dicit nūciatōnē valere ꝑ ar.l.
ff.de dāno infec.l. dies.§. totiens. ⁊.C. de
annali excep.l. vt per secti⁹.⁊.ff. qd vi aut
clam.l. aut q̄ aliter.§ ij. n.si. Ualet autē
illa denunciatio ꝙ postq̄ dominus vene
rit ⁊ sciuerit nūciationem factam ꝙ debe
ret abstinere ab edificādo: vel si edificauc
rit tenebitur destruere. indignū enī vr̄ si
dn̄s tenet̄ destruere quod edificauit igno
rans factā esse denūciationē. Nec obstat
qd opponis.ff.eo. operis. q: qd ibi dicit
⁊ in.l. sequenti ꝙ tenet nūciatio facta alij
cui etiam ignoranti nā ibi ponit de furio
so q̄ magis q̄ȝ alius dī ignorās. vt.ff. de
ritu nup.l. in eo.§ inuitum. Rn̄o. tenet de
mero iure.s. ꝙ videat̄ nūciatio facta de
iure: ⁊ ab eo tp̄e habeat vires: ex quo dn̄i
scia interuenit. vt dictū est: vel hic tenet i
p̄iudicium tutoris ⁊ curatoris si sint sol
uendo. vt ar.C. de iudic. ꝓperandū.§. vlt.
9 †Questio. Sed illud querit̄: nūcio nouū
opus fabris ⁊ opificibus: illi nō abstinēt
quo minus edificent: postea dn̄s reuertit̄
scit nunciationē factā esse. querit̄ an op⁹
quod factū ē eo ignorāte post nūciationē
tñ: debeat destruere. Rn̄o: ⁊ dico ꝙ non.
vt.ff.e.l. de pupillo.§. si qs forte illud āt
opus quod fecit dn̄s postq̄ȝ sciuit nuncia
10 tionē factā: illud tenet̄ destruere. †Que
stio. At qd ḡ p̄dest hodie facere nunciatiō
nem fabris seu opificib⁹ si dn̄s sit absens.
Rn̄o. circa duo. Primo ꝓpter illud quod
dixi. q: si dn̄s postq̄ȝ sciuit ⁊ edificat tene
tur destruere: Scd̄o q: hodie opifices qn̄
eis nunciatur incontinenti abstinent. q:
credunt cōmodum esse domini. ¶ Octa
uum ꝙ ille qui nunciat iuret animo calū
niandi non nunciare: sed ita si hoc sacra
mentum exigatur. vt.ff.e.l. de pupillo.§.
qui opus nouum: sicut ⁊ alias. vt ff. de iu
reiur.l. iusiurandum. ⁊ ad pecunias.§. qui
iusiur. ¶ Nonū ꝙ si fiat nunciatio in p̄
te edificij q: fiat demonstratio partis illi
us secus si fiat nunciatio in totū. vt.ff.eo.
l. de pupillo.§. totiens. ⁊ alias simile. vt
.ff. quod vi aut clam.l. at q̄ aliter.§. si qs.

ft. ¶ Decimum q ille qui nunciat non re miserit nunciationem: alioquin nō habet locum interdictum, vt. ff. co. l. j. in princi. z. ff. de remissionibus. l. j. sed in. l. j. i pn. ff. e. di q si remittat eatenus tenet remissio: qtenus is qui prohibuit ius nunciandi non habuerit: z alia litera dicit habuit z contrarium videt. ff. de remissionibus . l. j. Qualiter autem verba ista intelligantur dicemus in sequenti iterdicto. ¶ Un
11 de in hoc interdicto act. fg. ta. posi. † Positio acto. Ego dico q tu de nouo vis immittere tigna in edes meas. z sic ista positio pertinet ad cām naturalem. ¶ Item dico q tu de nouo edificas contra leges vel senatusconsulta. vel quia vis destruere domum. ista positio pertinet ad causaz publicam. Item dico q tu de nouo edificas cōtra seruitutem vie q̄ mihi debetur per locum talem. hec positio fit per causā
12 impositiuā. † Questio. Sz q̄ritur. non videt q iste cause multum faciant. nam z si nulla predictarū causarum ꝓbatur. tamē exquo nūciatur nouum opus: z si iniuste. al as nūciaui: z tu iuste edificabas: si post nunciationem edifices: destruere cogeris. vt. ff. e. l. ptor. in princi. Quid ergo ꝓdest mihi: vtrum habeam causam naturalem vel publicam vel impositiuam. Rñ: prodent mihi habere causam nō in casu predicto: sed in 2'ijs pone: q facta sibi a me nunciatione ille abstinuit ab edificādo vl satisded t: vt si appareret iniuste edificatū quod destrueret: nunc in casibus istis in processu cause prodest mihi nuncianti habere causam aliquam qre nunciaui alioquin aduersarius obtinebit. ¶ Item dico q vis facere tale opus. ¶ Item dico q tu vis facere tale op⁹ i tali solo. ¶ Itē dico q illud opus vis de nouo edificare seu facere. ¶ Item dico q tu es socius titij in re illa. si hoc confiteb tur reus tā non poteris sibi obijcere aliquid de lege. ff. co. l. in prouinciali. ¶ Item dico q quando nunciaui nouum opus: ego nunciaui in re ipsa vbi illud opus fiebat.
¶ Item dico q licet sit res illa communis tibi z alijs. ego tibi nunciaui nouum opus in re presenti. ¶ Item dico q ego iuraui animo calumnie nouū op⁹ non nunciare. vel etiam fui paratus iurare. ¶ Item dico q ego nunciaui opus nouum in tali parte edificij vel i toto edificio. Item dico q quando nouum opus opificibus nunciaui seu magistris tu sciuisti nunciationem factam. Econtra reus
13 faciat tales positiōes. † Positio rei. Ego dico q tale solum in quo ego edifico pleno iure titij est: si hoc cōfitebitur actor absoluetur reus. quia nulla causa pertinet ad actorem. nec naturali nec publica nec impositiua. ¶ Item dico q opus quod ego feci iam est annus q feci. ¶ Item dico q tu nunciasti iam sunt duo menses tātum. si hoc confitebitur actor absol. reus. cum opus non sit futurum sed factum. ¶ Item dico q solum istud in quo edifico est mihi z tibi cōe. si hoc ꝯfitebitur act. absoluetur reus. propter legem illam. ff. e. t. l. in prouinciali. ¶ Itē dico q tali edificio sustētamentū adhibeo. quia illud edificiū iam erat factū. si hoc ꝯfi. act. ab. re⁹. ¶ Itē dico q op⁹ qd facio ē riu⁹ vl cloaca. si hoc ē verū tā nō hz locū nūciatio. vt. ff. de riuis. l. j. z. ff. e. l. de pupillo. §. si quis. ¶ Itē dico q qn petij a te vt iurares q aio calūniādi n̄ nūciasses te iurare recusasti. ¶ Itē dico q qn nūciasti nouū opus ego erā absēs. ¶ Itē dico q ꝑusq̄ redirē op⁹ illd ꝯpletū fuit. si h ꝯfi. ac. ab. re⁹. qz nesciuit qn illa nūciatio fcā fuit. ¶ Itē dico q lz tu nūciaueris: tn̄ illā nunciationē remisisti. ¶ Itē dico q tu nūciasti mihi tm̄: z i loco tali tm̄. ¶ Itē dico q i loco alio tale fiebat op⁹. si h ꝯfi. ac. ab. reus: qz nō fuit facta in re p̄nti. ¶ In h āt iter
14 dicto ꝯcipies ita lib. † Libellus. Uobis d. z. cō. e. R. de. M. q pestq̄ nūciaui nouū op⁹ in edificio ta'i p lapil'i iactū ipse edificauit. vn̄ p. to illd qd post nūciationē edificauit q destruat. z suis expēsis. ad h ꝓpono h iterdictū de op. no. nū. vel act. in factū subrogatā in locū ipsi⁹ interdicti. qd ita sit ꝯcipiēd⁹ lib dt lex. ff. e. l. j. z. l. p tor alt. in pn̄. z h qn possidet ille q post nūciationē edificauit. Si āt alius edificauit z alius possidet: tenet ille q possidet prestare patientiā tm̄. vt. ff. e. l. penul. z vl. si ē

dixi supra in interdicto qđ vi aut clam.

15 †Questio. Sʒ illud q̃rit. si aliqs iniuste edificat tenet opus destruere si ipe edificauit post nūciationē. vt dt lex illa. ff. e. l. aut ptor. cū videā alos. q̄ si aliqs vocat⁹ sit q venire nō tenebatur ↄ nō venit q: nō icidit in edictū. vt. ff. ne qs cū q i ius vo. su. vi exi. l. ij. ↄ. ar. ff. de iud. l. nō vr frustrāde. Rñ. nō ↄpellit destruere: q: vr cōtēpta auctoritas ptoris q pcepit post nunciationē abstinēdū ab ope. Et si tu opponas. nā i legib⁹ allegatio vr ↄtēpta ptoris auctoritas ↄ tñ nō punit. Rñ: qđ h qđ dicim⁹ locū hʒ i dubio. at si certū eēt q̄ aliqs p calūniā nūciasset: tūc nō credo q̄ ille q post nūciationē edificauit q̄ debeat destruere. vt ar. ff. ne qs cū q i ius vo. su.

16 vi. exi. l. j. †Questio. ℭ Itē q̃rit. q̃re apponit i libel. p lapilli iactū. Rñ: ad h vt denotet talē nūciationē eē factā p quam possessionē nō amitti sicut supra in h eodē

17 interdicto distinxi. †Questio. Itē q̃rit. nā iura videt int se ↄtraria. nā lex dicit. C. d edificijs p̄uatis. l. de opis q̄ nūciatio noui opis dʒ finiri. j. tres mēses. lex āt. ff. e. ptor. §. h interdictū: dat ppetuo heredi: ↄ ceteris successorib⁹: ↄ ↄ̄ heredes: in id qđ ad eos puenit. si g̃ dʒ finiri istud iterdictū trib⁹ mēsib⁹: quō durabit ppetuo. Rñ. sm Bal. ↄ Al. q dicūt q̄ est in arbitrio nūciātis: si offert satisdatio ab eo cui nūciatio fcā est ↄ q nūciauit recipit illā satisdationē: ille cui nūciatū est poterit edificare. ↄ tūc qñcūqʒ poterit nūciator probare q̄ iniuste edificauit ↄ poterit agere. ↄ i h casu iterdictū ppetuo ↄpetit: ↄ ↄ̄ illū cui nūciauit: ↄ ↄ̄ heredē ei⁹. Si āt nō vult recipere satisdationē: sed vult incōtinēti pcedere ↄ pbare de iure. ↄ tūc causa illa dʒ finiri. j. tres mēses. vt dt lex. C. d edi. p̄ua. d opis. Uel alr sʒ. R. ↄ sm Ottho. ille cui nūciatio facta est si satisdat vl satisdare parat⁹ est incōtinēti finita ē nūciatio. Uerū ē si statum est in finib⁹ nūciationis. sed si vult nūciator in cā pcedere: tūc dʒ cā illa finiri īfra tres mēses. vtr aqʒ solo ad idē tēdit. Oppositio. Sʒ adhuc opponit. l. dt. ff. e. l. ptor. §. hoc intdictū. q̄ dat h iterdict heredi: ↄ contra heredem: ī id quod ad eū peruenit. ↄ alibi vt. ff. e. l. nō solū §. morte. dicit. q̄ hoc interdictū finit morte eius q nunciauit quomodo ergo datur heredi. Respondeo intelligo. §. illum morte qñ ille q nunciauit decessit nondum aliq̄ ope facto ab eo cui nūciauerat vñ morte nunciātis finit nūciatio. ↄ sic heres hʒ necesse iterū nunciare. Si āt post nūciationē ille cui nūciatio facta est aliquid edificauit tunc istud intdictū dat nūciāti dat etiā ↄ heredi eius Quare āt finiat nunciatio morte nūciātis: rō suadet: q: finit: sicut ↄ finit mādatū morte mādātis. vt isti. mandā. ↄ. ff. de iurisdictiōe oium iud. l. ↄ quia. Oppō. Itē adhuc opponit de lege. ff. e. l. d pupillo. §. is cui. vbi dī q̄ dʒ satisdare illi q nūciauit. qđ ex eo colligit. q: dt ibi i fi. §. qđ remittit necessitatē ad eūdi ptorē. ↄ lex dt alibi: q̄ est satisdādū vrbicarie pfecture: vel ↄuinciali vt. C. de edi. priua. l. de opis. q̄ videtur inter se ↄ̄ria. Rñ. si ille qui nunciat est presens ei deberet satisdari. si autem sit absens deberet satisdari prouinciali seu vrbica. prose. sicut ↄ alias in satisdatione interponenda circa iudicia. vt. C. de lit. cont. auc. lib. ↄ sicut ↄ alias. ff. rem pu. sal. fore. l. iij.

ℭ Si tibi nunciatum est nouum opus ↄ tu satisdes de opere destruendo si apparuerit te iniuste edificasse: ↄ postea ꝓhiberis edificare: habes contra impedientem interdictum vt liceat edificare ei cui nunciatum est si satisdederit.

ℭ De interdicto vt liceat edificare ei cui nunciatum est si satisdederit. Rub.

1 Interdictum vt liceat edificare ↄc. ad hoc vt competat: quot requirantur.

2 Cautio vel satisdatio interposita in tali interdicto: quare non duret.

3 Prohibitio in huiusmodi interdicto quomodo remittetur: si is qui nunciauit ius prohibendi non habuit.

4. 5 Positiones actoris ↄ rei in tali interdicto.

6 Libellus in tali interdicto quomodo concipiatur.

VErum quis occasione nunciationis facte impeditur opus ne fiat ꝛ si factum fuerit ꝙ destruatur vt superius dictum est. ꝛ sic per superius interdictum succurri ur nuncianti. vnde inuentum est aliud interdictū p quod cōsulitur ei cui nunciatio facta est. vt non obstante denunciatione possit edificare. s. ex quo satisdedit: vel paratus sit satisdare: vel nuncianti si presens est: vel vrbicarie prefecture vel prouinciali si nūciās sit absens. s. vt si apparuerit eum iniuste edificasse ꝙ debeat destruere. Et est istud interdictum prohibitorium. s. ne vis fiat ei qui satisdedit de opere destruendo si vult edificare. vt. ff. e. l. pretor ait. §. deinde ait p̄tor ꝛ. §. hoc interdictū.

2 † ℂ Unde ad hoc vt istud interdictū competat tot sunt necessaria. ℂ In primis ꝙ denunciatio noui operis facta sit. ℂ Scdō ꝙ ille cui nūciatū ē satisdederit vel voluerit satisdare vl' sit paratus satisdare illi nūciāti. s. ꝙ si apparuerit eū iniuste edificasse ꝙ destruet. vt. ff. e. l. p̄tor. §. deinde. ꝛ. §. hoc interdictū. ℂ Sed illud nota. ꝙ quando aliquis edificat aut edificat in publico. ꝛ tunc tenetur si nunciatur sibi cauere tantum. i. repromittere sine fideiussore. vt. ff. e. l. nō solum. §. si cum possem aut edificat i loco priuato. ꝛ tunc tenetur satisdare: ꝛ si repromittat non valet aliquid repromisso quo minus habeat locū interdictum de operis no. nun. vt. ff. e. l. pretor. §. deinde. ꝛ. §. hoc interdictum. ꝛ. §. pinde. ℂ Que autem sit ratio quare in publico si aliquis edificat teneatur cauere. si in priuato teneatur satisdare: lex assignat rationem talem. quando ego nūcio nouum opus alicui edificanti in publico nuncio iure alieno ꝛ in re aliena. ꝛ non meo iure nec in re mea. vnde repromissione cōtentus esse debeo. Et quando tu edificas in loco meo priuato. ꝛ ego nūcio nouum opus: iure meo nuncio ꝛ in re mea. vnde si mihi debeas satisdare non ē mirum: vt hec ratio assignatur. ff. co. t. l. non solum. §. si cum iure. ℂ Tertium ꝙ illa satisdatio vel cautio duret alioquin nō videtur cautio nec satisdatio illa prestita vt. ff. eo. t. l. p̄tor ait. §. pinde. sicut ꝛ alias in actiōe de in rē vso. q̄ ita demū cōpetit si duret versum. §. ꝛ ei in rē vso l. si ppter. §. versuȝ. ꝛ ar. ff. qd cuiusqȝ vniuersi. l.

2 itē cop. in si. p̄mi respō. † Qō. Qualr' āt cautio vel satisdatio iterposita non duret q̄rit. Rñō. qꝛ forte fideiussores dati mortui sunt. vel habebant priuilegiū reuocādi for: vel forte mulier erat. vt ꝛ al's. ff. q satisdare cog. l. quotiens. ꝛ. ff. ad vell'. l. nō putat. §. si conuenit. ℂ Quartum ꝙ ille cui est satisdatū ꝙ phibuerit illum ꝛ impediat edificare. vt. ff. e. l. p̄tor §. deinde. ℂ Quintum ꝙ annus non exierit: vt. ff. e. l. p̄tor. §. h intdictū. Oppō. Sȝ opponit. nonne interdictū de opis no. nun. ppetuū est. certe sic: vt in superiori interdicto not: in q̄o ergo istud interdictū ē annale. Rñō. rō est in prompti. istud interdictū est annale: iō qꝛ violētia cōmittit. vnde h interdictū sicut ꝛ alia est annale: de eo ꝙ nō peruenit ad violētū. supius autē est ppetuū. iō qꝛ puenit ad violētū. s. quia edificauit post denunciationē. vñ iō ē perpetuū: sicut ꝛ alia sūt ppetua: de eo ꝙ ad violentiā puenerit. Illud autē est in hoc interdicto ꝛ in supiori ꝙ facta nūciatiōe noui opis: opus incontinēti inhibet. i. ꝙ nō edificet. vel si edificatur inhibet opus. i. destruet: sine iure sine iniuria illud opus fiat. deinde prohibitio remittit catenus q̄tenus habet ius nunciādi is qui prohibuit. alia litera dicit. nō hic ius nunciandi q phibuit ꝛc. sicut hec legunt. ff. e. l. j. i p̄n. q̄ verba sic intelligimus: si est lr'a siue nō. s. si remittit phibitio remittit vel per pactū vel p cōuentionē. qꝛ ille qui nūciat dicit. Ego remitto tibi nunciationē. vel remittit prohibitio satisdatione prestita ab eo cui nunciatio facta erat qꝛ ex quo satisdatur potest ille cui nūciatio facta ē edificare. Uñ si ista phibitio remittit catenus tenet remissio q̄tenus ille q nūciauit habuerit ius nunciandi. nam ibi tenet remissio vbi tenuit nunciatio. ꝛ ibi tenuit nunciatio vbi ille qui nunciat ius habuit nunciandi: vt. ff. ꝛ e remissiōib'. l. vnica. §. j. Si habeo liceat mecum nō catenus tenet

remissio quatenus prohibendi ius q nūciasset non haberet. † Questio. ¶ Querit quō
3 litera illa stare possit. Nā quō remittit prohibitio si is q nūciasset ius prohibēdi non habet. sic vīq; lrā illa stare nō possit: cū dicat. ff. de rem nūciātiōib'. l. vnica. remissionē ibi demū tenere vbi tenet nunciatio. ɀ nūciationē ita demū valere vbi ē ius nūciandi. ɀ hoc dr ius prohibēdi qui nunciauit nō habuit. ergo nō tenuit nūciatio. vñ nec remissio valet qualr ḡ h remittit. R. i. deceptio est i equocatione vocabuli. nā hec verborum cōceptio. iste nō hz ius prohibēdi dupliciter intelligit. vno mō qz quo ad ipsam veritatē prohibere nō dz: nā aduersarius hz ius edificādi. Idem tū dr habere ius nūciādi. qz ius enunciare permittit. a l h vt nūciatio teneat. q̄ casu si aduersarius satisdedit remittitur nunciatio i eo q̄ ius prohibēdi nō habuit. i in eo q nūciare nō debuit. ɀ sic intelligit qd hic dr. Si vero non satisdedit destruit edificium: qz contempsit edictū. ɀ qz nūciatio tenuit licet nunciare nō debuit: qnimo ɀ si p calūniā denunciauit cōtempta denunciatiōe destruitur edificiū. vt ar. ff ne qs cū q i ius voc. fu. vi exi. l. si qs aliū. Dicit ɀ alio mō non habere qs ius nūciandi qz si dz nunciare vel nō: tñ sic nūciat vt nunciatio teneat. puta qz nō fit in re pñti. vt. ff. de noui opis nū. l. de pupillo. §. nūciationē. ɀ ita loquit. ff. de rem. nūciationib'. l. j. ɀ tūc nō fit remissio. qz nō tenet nūciatio ita intelligitur litera hec: cū nō sine non plane legit. qz remittit nūciatio: q̄tenꝰ habeat ius prohibendi q nunciauit. ɀ h verū ē pstita cautione vel satisdatione q̄re debeat remissio fieri. ¶ Itē nota sm dñm meū: q ille cui nūciātur nouum opꝰ: pōt interrogare nūciantē: qua de causa nunciet. ɀ si nunciator cām nō exprimat: ipunie edificabit sm Azo. nā qui petit missionē in bonis dicere debet causam quare petat: al' ās nō auditur vt. C. de edicto diui adri. tol. l. vlti. ɀ stipulatio sine causa pcepta nō ligat aliquem cum effectu. vt. ff. de doli excep. l. ij. ɀ. ff. de dona. nuda. ɀ ar. ff. de acq. re. do. l. nunq̄ nuda traditio ɀ sine causa vo

lētem transigere neminē audiet pretor. ff. de transac. l. cum hi. in fi. prime columne. ¶ In hoc autē interdicto ac. fa. ta. posi.
4 † Positio acto. Ego dico q tu nunciasti mihi nouum opus. ¶ Itē dico q ego satisdedi tibi vel caui. quod si appareret iniuste me edificasse q ego destruere. ¶ Itē dico q fui paratus tibi satisdare. ista enī sunt paria siue satisdedi siue voluerim satisdare. ¶ Item dico q tu me prohibeas volentem edificare post satisdationem a me prestitam ¶ Item dico q est minꝰ anno q hanc prohibitionem feceris. ¶ Econ-
5 tra reus faciat tales positi. † Positio rei. Ego dico q ego nunciaui nouum opus tibi. ¶ Item dico q ego petij q mihi satisdares. Itē dico q tu mihi satisdare recusasti. Item dico q iam annus transijt ab eo die ex quo dicis q ego te prohibui volentem edificare. ¶ In hoc autem
6 interdicto pcipiet ita libellus † Libellꝰ. Vobis do. ɀc. con. e. R. de. M. qui cum denunciasset mihi nouum opus ɀ sibi satisdederim de ope demoliēdo si apparerit me iniuste edificasse. vel paratus eisem satisdare ɀ nunc velim edificare: me prohibere ɀ impedire quo minus edificem non cessat: vel me impedit edificare. vñ ne me impediat ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum de operis noui nunciat. quo cauetur vt satisdatione prestita ab eo cui nunciatur nouum opus non impediatur quo minus edificet vel in factū actionem subrogatam in locum ipsius interdicti. Quod ita recte concipiatur libellus dicit. l. ff. eo. l. pretor. §. deide. Oppositio. Sed opponitur. non videtur q libellus iste sit bene conceptus. certum est q iste q vult edificare: aut possidet. ɀ tunc habet vti possidetis interdictum ex quo non permittatur sibi edificare. vt ar. ff. de vi ɀ vi ar. l. vim facit. vel habere interdictum quod vi aut clam. vt. ff. quod vi aut clam. l. is qui in puteum in fi. ¶ Aut non possidet. ɀ tunc quomodo habet illud interdictum: cum illud interdictum tueatur possidentem scilicet ne impediatur edificare. sicut patet per. l. ff. eo. l. pretor. §. deinde.

Respondeo iste libellus est bene concept⁹. verum est enim quod istud iterdictum datur possidenti vel tenenti. ꝛ licet haberet forte locum interdictũ vti possidetis: vel quod vi aut clam: nihilominus datur ꝛ istud. licitum enim est nobis habere plura auxilia. vt ar. ff. de liber. leg. l. ij. ꝛ. ar. ff. de seru. l. ci fundo.

¶ Si debitor alienet in fraudē creditorũ: habet creditor ad reuocanda alienata interdictum fraudatorium.

¶ De interdicto fraudatorio. Rubrica.

1. 2 Interdictum fraudatoriũ an sit propriũ nomen interdicti: ꝛ q̃ interdicta fraudatis creditoribus competant.

Contingit ꝙ aliquã debitor alienat in fraudē creditoris: pp qḋ cōpetit creditori interdictũ fraudatorium. vt. ff. de solution. bno. l. pupilli debitor. in princi.

1 † ¶ Itē ꝯpetit creditori caluisiana ꝛ pauliana seu fauiana ꝓm diuersitates sniarũ de quibus plene diximus supra i ꝓprijs rubricis. vñ que dicta sunt in illis: itelligant ꝛ in hoc interdicto tacite repetita.

2 hec enim notatur diuersitas. † Nam quidam dicũt ꝙ sit ꝓpriũ nomē interdicti ꝛ habent pro se legē ꝓdictam de solutionib⁹. in nulla enim alia lege inuenitur nomen ipsius interdicti. Alij dicũt ꝙ non sit ꝓpriũ nomē interdicti. imo quod di. ff. de solu. l. pupilli debitor interdicto fraudatorio: intelligunt forte quod est. ff. de his que in frau. cre. l. j. sicut ꝓbatur per l. eiusdem tituli de his que in frau. cre. l. iij. vbi est litera: siue numerauit ꝛc. ꝛ in h videt cōsentire dñs meus ꝙ nō sit ꝓpriũ nomē interdicti. sed siue sit ꝓpriũ nomen interdicti siue non: cōcipias libellũ sicut ꝯcepi supra i tractatu de caluisiana ꝛ pauliana. ꝛ fauiana. ꝛ quot requiruntur in illis pro maiori parte: ꝛ etiam circa confessiones tot requiruntur in isto interdicto: vñ hic repetas ea que superius notaui.

Explicit tractatus de interdictis.

¶ Incipit tractatus de edictis que ꝛ ipsa pretoria sunt. cum prohemio ꝛ summa omnium edictorum.

1 Jus pretoriũ per actiones: interdicta: ꝛ edicta diuisum est.

2 Actiões inter pretorias: interdicta: ꝛ edicta que differentia sit.

3 Edictum quid propter esse dicatur.

4 Actio in factum loco cuiuslibet interdictũ conceditur.

5 Actio ois ex edicto descendens ꝓtoria est.

Cum de interdictis omnib⁹ plene ꝛ copiose sit tractatũ: restat vt de actionib⁹ ciuilib⁹ disseram⁹. Uerũ qꝛ edicta sunt ꝓtoria sicut interdicta. ideo ꝓmo de edictis tractãtes postea de ciuilib⁹ disseremus. qꝛ concedente diuina gratia ꝓtorij iuris tã in actionib⁹ q̃ in interdictis cursum peregimus: esset ab sonũ si ĩptractatã circa edicta pre iuris ꝓtorij sinerem⁹ Jdeo de edictis videamus.

1 † ¶ Sciẽdũ ẽ i ꝓmis ꝙ ius ꝓtoriũ sit tripartite collectũ seu diuisũ: p ac. ꝛ p interdicta: ꝛ p edicta. cũ ḡ sit plenissime tractatũ de actiõib⁹ ꝓtorijs ꝛ ð interdictis: restat vt

2 de edictis copiosissime disseram⁹. † Qð. Querit i ꝓmis q̃ sit differẽtia iter actiões ꝓtorias ꝛ interdicta ꝛ edicta cũ oia actiõis ꝟbo ꝯtineãt. vt. ff. de ac. ꝛ ob. l. actionis ꝟbo ꝯtinet. Rñ. q̃ sit differẽtia iter ac. ꝓtorias ꝛ interdicta: dixim⁹. ŝ. de interdictis i ꝓn. Jnter edicta aũt ꝛ interdicta talẽ differẽtia. in oib⁹. n. interdictis aliqd ꝓcise ꝓcipit vl fieri ꝓhibet. puta: vñ vi illũ expulisti illic eum restituere vti possi. eas edeo nec vi nec clã nec ꝓcario: ab aduersario vi fieri veto. ꝛ sic i oib⁹ alijs ꝓcise aliqd ꝓcipit vel ꝓhibet. sic qlibet studiosus diligenter poterit cõsiderare. Jn edictis aũt non precipitur aliquid ita precise: sed sub quadam cõminatiõe. Precipitur. n. in ꝓmis ne aliquid fiat. ꝛ si factũ fuerit actionem in factũ pollicetur. precipit. enim ne aliquis corrumpat album pretoris. sed si corruperit dat actionẽ in factũ ꝯtra cor-

rumpentē. vt. ff. de iuris. omnium iud. l. si quis id quod. Itē precipit ꝛ ꝓhibet ꝑtor ne aliquis habeat positum in subgrunda. sed si habuerit actionem in factum ꝑtor ex suo edicto pollicetur. vt. ff. de his q de ie. vel effu. l. si vero plures. §. ꝑtor ait. sicut etiam in alijs edictis quilibet stud ioꝛ suo potest attendere de quibus infra dice
3 mus. † ¶ Item nota ꝙ edictum ē cōstitutio vel constitutatū ꝑtoris vel alterius qui iurisdictione preest. vnde etiam dicit auctoritas. Exijt edictum a Cesare augusto. Item in edictis pretor aliquātulum moderate loquitur. dicit enim in titulo de minoribus. si cum minore. xxv. ann. nam contra eū est. que res erit aiaduertēda: vt. ff. de minoribus. l. ait pretor. Item in titulo generali de resti. dicit se daturum re
4 stitutionez. † ¶ Item nota ꝙ loco cu iuslibet edicti datur actio in factum: nisi speciali nomine aliquod edictū nuncupetur.
5 † Item nota: ꝙ omnis actio ex edicto descendens est pretoria sicut hec per singula edicta ostendemus. Uerum qa de edictis sumus tractaturi. primo videamus de eo q̄ vindicat contēptam maiestatem pretoris. ꝛ qr ... per edictum de albo corruptor ideo de eo videamus.

¶ Si quis corrupert vel deleuerit album pretoris: loco cuius hodie sunt quaterni communis: vel abraserit: punitur in quinquaginta aureis: per edictum de albo corrupto.

¶ De edicto de albo corrupto. Rubri.

1 Statuta sua ꝛ citatiōes pretores vbi scribebant.
2 Delegati alij qualiter citare habeant.
3 Actori quare nō liceat id qđ reo licet.
4 Edictum de albo corrupto an hodie locū habeat.
5 Interdictum tale ad hoc vt cōpetat: q̄ necessaria sint.
6 Culpa lata an dolo comparetur.
7. 8 Positiones actoris ꝛ rei i tali īterdicto.
9 Libellus in tali interdicto qūo cōcipiatꝰ
10 Interdicto huiusmodi quare in libello ponit ytile.
11 Interdictū tale an hodie vt olim locum habeat.
12 Pena huiusmodi interdicti an in totū cōmunis sit: vel rei publice: vel an debeat dimidiari inter actorem: seu accusatorem ꝛ fiscum.
13 Aduocatus si corrumpit: an ꝓbare potero illum dolo corrupisse.

Et notum est in primis quare vocatꝰ album pretoris: ꝛ qualiter aliquis dicatꝰ corrumpere: ꝛ quare pena imponatur.
1 † ¶ Unde attende ꝙ secūdum iura: ꝑtores in curijs suis habebant locū quēdā dealbatū. ponē parietem vel tabulā: vel quid aliud ꝛ in loco illo scribebāt pretores citatiōes quas faciebāt ꝛ statuta sua ꝛ ita dicebatur in littera illa vel scriptura. pretor citat talem. vt die tali veiat coram eo. Item pretor precipit ꝙ tale quid non fiat si aliquis fecerit contra ita puniatꝰ. Unde hec talis citatio q̄ fiebat per edicta non potest fieri a pedaneis iudicibus. vt. C. de iudi. l. sancimus. in fi. nec ēt a delegatis ab alijs iudicibus. vt in auc. col. v. de exhiben. ꝛ intro. reis. §. si vero non administraret: nisi esset delegatus a principe: qui quidem poterat per edicta citare. vt in auc. de litigiosis. col. viii. §. oēm
2 vero. in versiculo. edicta vero. † Questio: Quid ergo facient alij delegati: qualiter citabunt. Respondeo: possunt requirere id est mittere nūcium ꝙ litigātes veniāt coram eo. vt in predicta l. sancimꝰ. Opposutio. Sed opponitꝰ. videtꝰ. n. auctentica dicere ꝙ delegatꝰ demum ... delegāti. vt delegans citet absentē. vt in auc. de exhi. ꝛ intro. reis. §. si vero nō administret. Rño. intelligas qđ dt auc. ante lit. cōte. post lit. āt conte. pōt ipse delegatus regrere in q̄ casu loquitꝰ lex ꝑdicta. sancimꝰ. sicut ꝑdicta auc. vr̄ distinguere in ꝑdicto. §. Oppō. Itē opponitꝰ de predicta auc. de litigiosis. §. igitꝰ. vbi videtꝰ notare ꝙ qlibet delegatus possit dare inducias: ꝛ mittere actorem in possessionē. i. precipere ꝙ mittatur. nullus enim re ipsa posset imittere nisi haberet mixtū vel merū imperium. vt. ff. de iurisdictiōe om. iu. l. iubere.

bere. z. ff. ad municip. l. magistrat⁹ muni
cipales. z. l. ea q̄ iubere ãt possunt vt mit
tat̃ aliqs in pos. vt. ff. de officio eius cui
manda. ē iurisdictio. l. j. §. vl. sicut de his
notaui copiose sup:a q̄ cause possint dele
gari vel nō. si ḡ pōt mittere in pos. i. preci
pere q̄ mittat̃ z dare inducias: multo for
tius citare. vñ videtur q̄ qlibet delegat⁹
possit citare. z sic videt̃ corrigi qd̃ dt in
pdicta auc. §. si vero nō administret. z qd̃
dt lex. C. de indic. l. sancim⁹. Sz si ita di
cimus: occurrit auct. d̃ litigijs. §. edicta.
vbi d̃ q̄ nullus delegatus citare pōt nisi
sit a principe delegatus. vñ ita rñdeas: ci
tationes tres sunt z trib⁹ modis fiunt. pri
ma p p̄conē: q̄ ad citādū reū sufficit. vt in
auc. col. v. vt oēs obediāt iudicib⁹. §. si ve
ro neq₃ ipse apparuerit. z est posita in. C.
vbi de criminibus agi oz auc. q̄ in puin
cia. l₃ talis citatio non sufficiat ad citan
dū actorē: imo specialr̃ oz ad eū mitti nū
cius vt veniat. vt dt auc. de litig. §. oēm
3 vero. † Questio. Sz q̄re aliud in actore
q̄₃ in reo: nonne dt regula iuris. nō debet
licere actori quod reo nō l₃. vt. ff. de regu
lis iuris. l. non oz. Rñō. rō est in promptu.
reus enim multotiēs citat̃ p nūcium: q̄
veniat respōsurus. vñ ad ɔuincēdā mali
ciā eius sufficit citatio p p̄conē. actor ãt
nūq̄ citat̃ imo aliū facit citari. vñ p spe
cialem nūciū z ñ p p̄conē est citādus. Est
z alia citatio que fit p nūciū. sicut tota die
de facto videmus q̄ venit nuncius pote
statis seu cōis z dt: venias corā potestate.
istas duas citationes qlibet iudiciū po
test facere. Est z tertia citatio q̄ fit p edicta
q̄ edicta nō fiebāt nisi a maximis iudici
b⁹: z scribebant̃ i albo sicut scribebant̃ i
illo albo noia decurionū z dignitatū. vt
ff. de albo scribēdo. l. j. z. ij. ¶ Quis ãt
locus dicat̃ albū p̄toris dictū est sup̄ in
4 pn. † Questio. Sed qrit̃. non videtur q̄
istud interdictū locū habeat hodie n. nō
est albū p̄toris tale. vñ nec loc⁹ ē pene. q̄
p hoc edictū imponit̃. Rñō imo credo ho
die locū habere: z si non directo: vtiliter
tñ h₃ locū. nam l₃ hodie in desuetudinem
abierit tale albū p̄toris: tñ loco ipsius su

bi successerūt hodie ɔstituta ciuitatū: z q̄
terni q̄ tota die conficiūtur in cōi. vñ cre
do q̄ si aliqs corrūpat hodie ɔstitutū ci
uitatis vel q̄ternos cōis: q̄ habeat locū
5 h edictum vtiliter. † ¶ Vñ ad h vt istud
interdictū cōpetat tot sūt necāria. ¶ In
p̄mis q̄ aliqs sit pretor vel talis qui pos
sit edicta facere. vt. C. de officio pre. afri.
l. normā. al's formā. ¶ Scdm: q̄ habue
rit locū illū. s. parietē dealbatū ad scribē
da edicta. ¶ Tertiū q̄ edicta sint pposita
z cā perpetue iurisdictiōis. ¶ Quartum
q̄ aliquis corruperit albū illud sicut hec
oia pbant̃. ff de iurisdictione om. iud. l.
si quis id qd̃. z locū h₃ h interdictum siue
sit scriptū in loco qui vocat̃ albū p̄toris
siue in charta vel in alia materia. vt in. l.
predicta. z hec ē pena ciuilis. Si ãt vel
let quis criminaliter agere posset illū ac
cusare de falso. vt. ff. de falsis. hodie.
¶ Et nota q̄ hmōi edictū est populare.
vt. l. p̄dicta. si qs id qd̃ ¶ Quintū q̄ do
lus interueniat: non aūt lata culpa. leuis
vel leuissima. vt in. l. p̄dicta. si qs id qd̃.
6 † Questio. Sz non ne lata culpa ɔparat̃
dolo. vt. ff. depositi. qd̃ nerua. Rñō. verū
est qd̃ ɔparat̃ in ɔtractib⁹ z q̄si cōtracti
bus. at in delictis nunq̄ lata culpa ɔpa
rat̃ dolo. vt ff. ad. l. cor. de sicarijs. l. i le
ge cor. Itē si lata culpa interfeceris ho
minē: nō teneris vt homicida. q: dol⁹ ces
sauit. vt. C. ad. l. cor. de sica. l. z in furto si
qs latā culpā ɔmittat: nō tenet̃: sed de do
lo tm̃. vt. ff. de furtis. l. j. z. l. inter oēs. i fi.
p̄me colūne. ¶ Vñ in hoc edicto. s. quili
7 bet de populo faciat tales po. † po act.
Ego dico q̄ titius ē p̄tor vl' senator seu po
testas ciuitatis pistorie. ¶ Itē dico q̄ ip
se fecit scribi in tali loco vel in talib⁹ q̄
ternis cōis ita. s. aliqd̃ capitulū. ¶ Ite₃
dico q̄ tu iuisti z corrupisti h albu₃ vel il
los q̄ternos cōis: corrūpere ãt dr̃ qs siue
ita corruperit vt legi nō possit: siue inter
leuerit. vt ff. ad. l. aql. q tabulas: siue rase
rit siue incidat vel mutet. vt. ff. de falsis.
8 l. qd sit. ¶ Ecc̄tra reus fa. ta posi. † po
sitio rei Ego dico q̄ potestas siue p̄tori
ne senator qui scripsit in loco illo vel q̄ter

nis: scripsit sine ꝯsilio ciuitatis. vl' solus
senator sine alijs senatoribus. vñ si h ꝯti: ac.
re⁹ puniri nõ põt solus ptãs h facere si/
ne ꝯsilio. vt. ff. ad municip. q̃ maior. ꝛ
. ff. qd cuiusq vniuer. l. itẽ coꝝ ꝛ. ff. de re.
gu. iur. l. aliud. §. refert. ꝛ. C. de aduoca
tis diuersoꝝ iud. l. restituẽdũ. ¶ Itẽ di/
co ꝙ adhuc illi qterni cõis sũt i pma figu.
ra. si h ꝯti. ac. ab. reus. qꝛ sequit ꝙ non sit
neqꝫ cãcellatũ nec abolitũ. qd ẽ in pma fi
gura. vt. C. de edicto diui Adr. tol. l. vlti.
¶ Itẽ dico ꝙ tñ⁹ corrupit tñ qternos
illos. si h ꝯti. ac. absoluet re⁹ pp̃ter ꝟbũ
illud tñ. ¶ In h edicto ꝯcipiet actor ita
9 lib. talẽ siue accusator. † Libell⁹. Uobis
do. ꝛc. cõ. c. R. de. M. q qternos cõis si/
ue libellos siue ꝯfessiones vel dicta testiũ
posita in qternis cõis ipse corrupit: vel
abradẽdo vel mutãdo: vl' itercidẽdo: vl'
interliniẽdo. vñ ipm peto puniri in qnq̃/
ginta aureis. ad hoc propono actionẽ in
factũ subrogatã in locũ edicti de albo cor
rupto vtilem. vel ipsum edictum de al/
bo corrupto vtile. Qd ita recte ꝯcipiatur
lib. dt lex. ff. de iuris. om. iud. l. si qs id qd
10 ꝛ insti. de actiõib⁹. §. penales. † Questio.
Illud aũt q̃rit. q̃re ponit in libello vtile
ꝛc. Rño: directũ edictũ nõ credo hodie lo
cũ hr̃e: cũ hodie nõ sint p̃tores vel tales q.
possint cõdere iura: nec fiant huiusmodi
scripta in albis: nisi forte dominus impe/
rator faceret qui solus iura condit: vt. C.
de leg. ꝛ cõsti. l. humanũ. ꝛ. l. vl. vl' posset
hodie locũ habere directũ si aliqs corru/
pit aliqd edictũ p̃toris positũ in aliq̃ ti/
tulo digestoꝝ. Utile diri iõ habere locũ:
qꝛ lꝫ verba edicti deficiãt: tñ hꝫ locũ snia
edicti. vt ar. ff. si qdru. pau. fe. di. l. penl'.
11 † Questio. Itẽ q̃rit. nõ videtur ꝙ hodie
vel olim potuerit habere locũ. nã ita dr:
si qs id qd cã perpetue iurisdictiõis: qño
al's: qꝛ nunq̃ posset esse vel iurisdictio p̃/
toris vl' alicui⁹ ptãtis ppetua: nõne ãnuũ
erat p̃torus imperiũ. ꝛ hodie etiã potesta/
tes p annũ eligunt. vt insti. de ppe. et tẽ.
act. qño ḡ eoꝝ statuta possunt esse ppetua:
cum lex dicat alibi: ꝙ ptãtes seu p̃sides
nõ possunt aliquẽ dãnare ppetuo ꝛ vltra
tẽpus sue iurisdictionis. vt. ff. de penis. l.
mortis. Rño. veꝝ est ꝙ p annuꝫ durabat
coꝝ officiũ. verũtamẽ eorũ statuta perpe/
tuo seruabantur ꝛ seruant hodie: nõ tñ vl
tra annũ durãt. Nã ois actio p̃toria ꝛ pe
nalis ãnalis ẽ: p̃ter actionẽ furti manife
12 sti. vt insti. de ppe. ꝛ tem. act. † Questio.
Sꝫ illud q̃rit an ista pena sit in totũ cõis.
vel reipublice. vel an debeat dimidiari.
inter actorẽ seu accusatorẽ ꝛ fiscũ. ꝛ hec
questio posset notari fere in oĩbus infe/
rioribus edictis: nisi vbi edicta illa sũt pu
blica: ꝛ pena debet ex illis. Iura enim vi
dent inter se variare. nã q̃dã leges dicũt
ꝙ tota pena sit dãda cõi vel fisco. vt. C.
de sepul. vio. l. q sepulcrũ. nã ibi dt ꝙ pe
na illa infert fisco. Itẽ lex. ff. de termino
amoto. l. agraria. nã pena quinq̃gita au
reoꝝ dat in publico. Ecõtra lex vr̃ velle
ꝙ sit illi⁹ q accusationẽ intentat tota pe/
na. nã lex dt ꝙ in actionib⁹ popularibus
censet creditor q litẽ est ꝯte. vt. ff. de ver/
boꝝ signi. si cui. Item lex alibi videt vel/
le ꝙ pena debeat dimidiari iter fiscũ ꝛ ac
cusatorẽ. vt. C. de assesso. l. nemo. ꝛ. ff. ad
sill. l. lege. §. j. ꝛ ar. de thesauro inuẽto cu
i⁹ medietatẽ hꝫ fiscus. medietatẽ inuẽtor.
vt. ff. de iure fisci. l. nõ intelligit. §. vl. Rñ
dit dñs yrnerius ꝙ dimidiã fiscus: ꝛ di/
midiã accusator accipiat: p leges predi/
ctas. ꝛ h etiã sentit dñs vuer. al's vber. ꝛ
etiã dñs meus Azo. L ño aũt Otto dixit
ꝙ tota pena sit accusatoris p legem pre/
dictã. si cui. Nec obstat qd dt lex de sepul
cro violato. Ibi. n. dicit spãle pp̃ter atro
citatẽ delicti ei⁹ q mortuos qdã sceleris
imanitate in pace dormire nõ sinit. vt. C.
de epali audien. nemo. Nec obstat lex. ff.
de termino moto. qꝛ qd ibi dt datur i pu/
blico. i. cuilibet agẽti de populo. Uñ di/
cebat ipse ꝙ vbicũqꝫ pena debeat ex aliq̃
edicto: ꝙ semp det accusatori ꝛ non fisco
nisi lex dicat ꝙ debeat dimidiari. vt. ll. p̃
dictis. ¶ Et nota ꝙ licet primã facie nõ
videat aliqua vtilitas istius edicti: tamẽ
maxima est hodie pp̃ter maliciã aduoca
toꝝ: q qternos communis corrũpunt ꝛ li
bellos imutant ꝛ ꝯfessiones: ꝛ acta: ꝛ di/

cta testiū: sicut sepe vidi de facto ꝯtingere, Sꝫ nos dicimus ꝙ dolo malo dꝫ albū corrūpi. † Questio. Sꝫ qd si aduocatus corrūpat. nūquid ꝓbabo ipsum dolo corrupisse. videt ꝙ sic. nā qui dolū dīc: dolū ꝓbare dꝫ. vt. ff. de ꝓbat. qtiēs. §. q dolū. ꝛ. l. dīc. dolus ab actore ꝑspicuis indicijs ꝓbari dꝫ. vt. C. de dolo. l. dolus. Sꝫ ꝯtrariū credo in pte ista. si certū eēt ꝙ aduocatus abrasisset vel corrupisset: ꝑsumeretur ꝙ dolo fecerit. ꝛ ita dicerē hic doluꝫ ꝑsumi: sicut ꝛ alās. ff. de admi. tu. l. tutor q repertoriū. Qđ āt sup notaui. ꝙ lata culpa hic nō ꝯparatur dolo. ꝛ qđ lex dīc. ꝙ parcitur rusticitati. vt in lege ꝑdicta. si quis id qđ. Rñō: verū ē in ꝑncipali: aliud in aduocato: q sciuit iura vel scire debuit quō possēt dicere ꝙ fecit hꝰ p ignorātiam vel simplicitatē. certe nullo mō. Uerūtamē si aduocatus abraderet ad hꝰ vt emendaret: sicut aliqn̄ multi faciūt. ꝛ hꝰ eēt certum: nō credo eū puniēdū. Sꝫ de ꝯsilio meo ꝓcedit: vt si vult hꝰ facere maxime in libello: ꝛ ante lit. cōt. dicat iudici ꝛ iudex faciat: vel mandet tabellioni fieri. alioqn si aduocatus mandaret tabellioni ꝙ abraderet ꝛ ille abrasit: vterqꝫ tenet. vt in lege predicta. si quis id quod.

¶ Si quis iudici non obtēperauit vel i ꝑncipio vel in medio vel in fine: iudex potest eū mulctare ex illo edicto.

¶ Si qs ius dicēti nō obtēpauerit. Rub.

1 Edictū si qs ius dicenti ꝛc. an locū hēat in potestatibꝰ ꝛ iudicibus nostri tēporis.
2 Mulcta modica que intelligatur.
3 Pena: seu mulcta per banna an imponi possit.
4 Banni ignorātia an aliqs excusari possit
4 Edictū si quis ius dicenti ad hoc vt ꝯpetat quot requirantur.
5. 6 Positiones actoris rei in tali edicto:
7. 8 Libelli in tali edicto quō ꝯcipiant.
10 Libellus in tali edicto quare duobꝰ modis concipiatur.
11 Pena huiꝰ edicti an locū habeat.
12 Edictum tale ab alijs inferioribus edictis an differat.

Contingit sepius ꝙ litigātes iudicibꝰ non obtemperant. ꝛ ideo introductū est edictum per quod imponit mulcta illi qui iudicanti non obtēperat: q̄ mulcta continet quanti ea res est. vt. ff. si qs ius dicenti non ob. l. vnica. Qō. † Sed illud queritur: an hodie istud edictum habeat locum in potestatibus ꝛ iudicibꝰ nostri tēporis. videt in ꝑmis ꝙ non. nā omnibus magistratibꝰ est ꝑmissum defendere iurisdictionē suā: penali. i. mulctali iudicio: nō tñ duūuiris. vt lex ꝑdicta: quod vel hū duūuiris. et ponit dñs meus sic. l. ciuitatū defensoribus: seu municipiorum vt. C. de iudi. l. vlt. Jtē lex dicit defensores ciuitatū non indicūt mulctas. vt. C. de defensoribus ciuitatū. l. defensores nihil. Sed dñs meꝰ dicit ꝛ olim ꝛ hodie posse defensores ciuitatū mulctas idicere ꝛ defendere suā iurisdictionē mulctali iudicio. nam cū ꝛ olim ꝛ hodie habebant iurisditionē. ergo habebāt cohertionē ꝛ habent: cū iurisdictio sine cohertione nulla est. vt. ff. de offi. eius cui māda. est iur. l. j. ꝛ. l. vlti. Jtem cum hodie possint audire leuia crimina. vt in auct. de defensoribꝰ ciuitatū. col. iij. §. audiēt. q̄ multofortius possunt mulctas imponere Preterea vide rationē expressam. esto ꝙ potestas vel iudex aliqs ꝑcipiat aliqd tanq̄ iudex et litigator non vult parere. qd erit. certe iā esset inane ꝛ delusoriū pretoris imperium: qđ iura nolūt. vt. ff. de iudi. l. si pretor. et ff. ne qd in loco pub. hat. l. vlti. hodie tñ videmꝰ de facto ꝙ ꝛ potestates ꝛ iudices cōmunis indicunt mulctas litigatoribꝰ nolentibꝰ eoꝝ parere ꝑceptis. ꝛ sic ꝛ de iure ꝛ de facto videtur bona sñia dñi mei: nec obstat lex. ff. si quis ius di. no ob. vbi dicitur ꝙ nō pōt duūuir defendere suam iurisditionem penali iudicio. Rñō: verū est penali si corporaliter puniat. vel aliter ꝛ melius idest mulctari: subaudi imponendo maximam mulctā: de qua mulcta loquitur lex. C. de mō mulc. l. vlt. pōt tñ indicere mulctā modicā. ꝛ ita rño. l. ꝑ.
2 de defensoribus ciuitatum. † Questio. Sed illud querit. quā intelligimꝰ modicā

multctā. Rño: fm qualitatē cōtempte iu/
risdictiōis: ⁊ fm cōditionē persone: ⁊ fm
ciuitatē in qua precst. ⁊ dī maxima mul/
cta vel modica in lombardia. vbi potesta
tes habēt liberū arbitriū ī potestarijs in
dicūt mulctā nō modicā sꝫ maximā. nam
sepe vidi pro modico delicto. s. ꝙ potesta
ti nō obtēperauit imponi penā ⁊ mulctā
i. s. c. librarū imperialiū. ⁊ sic imponit mul/
cta vltra q̄ȝ dicat lex. C. de modo mul. l.
vl. In tuscia āt vbi nolūt ciuitates ꝙ po/
testates sint liberi ⁊ ñi quo ad mulctas ⁊
quo ad penas imponendas indicūt mo/
dicas mulctas. nā apud pistorium ciuita/
tem fertilem nobilem ⁊ probissimā: ptās
sine cōsilio nō pōt punire vltra. xx. sol. cū
volūtate ꝯsilij potest punire quantū vo/
3 luerit ptās cū cōsilio. †Questio. Sꝫ illō
querit: de illis bannis q̄ mittunt hodie
p p̄cones: ita ptās p̄cipit ꝙ qcunqȝ iuerit
cum armis sit in pena c. lib. querit̄ an ta
lis pena seu mulcta possit imponi. sicut fāt
comites ⁊ barones in apulia faciunt q in
dicunt mulctas. c. vnciarū ⁊ sic indicunt
mulctā vltra legē C. de mō mulc. l. vlti.
Rño. de iure si q̄rimus talis mulcta im/
poni nō pōt. nā p legē illā maior mulcta
q̄ imponit non excedit sex vncias auri. ⁊
hoc qñ maxim⁹ est iudex. q sex vncie auri
faciūt. xxxvj. aureos. qui. xxxvj. aurei fa
ciunt bene. xxxiiij. libras pisañ. ⁊ hic ita
colligo. lxxij aurei: accepto ferunt in li/
bra auri. vt. C. li. x. de suscep. ⁊ arcarijs
. l. q̄tiens. libra auri valet. xij. vncias. vn
cia aūt auri valet q̄tuor lib. ⁊ dimidiā.
vel. c. solidos ad plus. ⁊ sic poteris cōpu
tationē trahere si feuisti de abbaco. ⁊ sic
semp in leg. b⁹ nostris ponit̄ solidus pro
aureo. ⁊ econuerso. Un̄ quidam stult⁹ iu
dex apud nobile castrū de tuscia. s. montē
pollic. dona. ccc. librarum factā sine insi
nuatione reuocauit: ⁊ dixit nullam vsqȝ
ad. xxv. lib. ⁊ faciebat talē cōputationē:
donatio nō valet vltra quingentos sol. vt
. C. de dona. sancim⁹. ⁊ l. si qs argentum
quingēti solidi faciūt. xxv. lib. ⁊ ideo do/
nationē. xxv. librarū valere iudico. vltra
quincis nō valere. ⁊ sic iudex ille fuit de

ceptus specie rei. ⁊ sic sciuit de iure. l. de
hodio. ideo illud recitaui vt sciant sibi ca
uere iudices nr̄i tēporis: ne male iudicēt
sicut ille. verūtñ de facto hodie potesta/
tes in lombardia ⁊ tuscia: ⁊ comites ⁊ ba
rones in apulia: indicunt mulctas ⁊ im/
4 ponūt. †Questio. Itē illud queritur ecce
bannū missum est per totā ciuitatē: aliqs
venit ⁊ fecit cōtra bannū: dic. s modo ego
nō incidi in penā. q: ignorabā bannū fore
missum. ⁊ ita dicit se iudici vel potestate
nō obtēperasse: q: cōtra nō fecit: cum sua
sit ignorantia excusat⁹. nunqd econuerso
dꝫ pbari illū bannū sciuisse fore missum
videret̄ ꝙ sic. q: qui aliquē vult de scien
tia arguere: ille pbare dꝫ q dicit sciuisse
nō q dicit se ignorasse. vt. ff. de pba. ve/
ri⁹. ⁊ ff. ex admini. tuto. l. hoc aūt. Item
⁊ est aliud ar. nā vox p̄conia paucis inno
tescit. vt auc. qui semel. C. q̄ ꝯ ⁊ quando
iudex. ⁊ est in auc. de litig coll. v. ij. §. om
nē vero. Preterea lex dicit ꝙ decretū fa/
ctū ab ordine non tenet nisi scientē: nō āt
ignorantē. vt ff. de decretis ab ordine fa/
ciendis. l. vl. nā ⁊ si quis ignorans test. to
rē occultum testamentū aperuit nō punit̄.
vt. ff. q. si l. l. si qs in graui. §. si qs igno
rans: ⁊ nō conuenit disciplinam q ignoraq
uit militē. vt. ff. loc. ⁊ cōdu. l. si qs igno.
¶ Ecōtra videt̄ ꝙ aliqs nō possit excu/
sari ppter ignorantiā. nā lex dicit ꝙ suffi
cit si sit aliquis p̄conia voce citat⁹: vt in
auct. qua in puincia. C. vbi de crimine
agi oportet. ⁊ est in corpe auc. vt oēs obe
diāt iudicib⁹. coll. vj. Preterea lex dicit
ꝙ licet aliqs se ignorasse dicat: nihilomi/
n⁹ incidit in penā vectigalis. vt. ff. de pu/
bli. l. vl. §. licet. qd ergo dicem⁹. Respon/
deo ⁊ dico: aliquē in bannū incidere: ⁊ si
dicat se ignorare. si enī bannū fuit gene/
rale p ciuitatē ⁊ ipse fuit in terra: nō pōt
allegare se ignorasse illud qd oēs de ciui
tate vel maior ps sciuit: ⁊ eēt crassa ignorā
tia vt. ff. de iur. ⁊ facti igno. l. regula. ⁊
de iuist. l. sed ⁊ si pupillus. §. pscribere.
verum si vellet dicere ꝙ eo die fuit absēs
quo bannū fuit missum audire illū ⁊ excu
saret̄ a pena. vt. C. de cōtrahenda ⁊ cō/

inst. slip. l. optimã. & in eo casu attēde qd̄ dicit lex ō decretis ab ordi. faciēdis. & qd̄ dicit auct. q2 nō sufficit si sit pcoīs voce citat⁹. verū est qñ preco mittit ita p totā ciuitatem: tunc nullū credo a banno excu
5 sari. † ℭ Uñ ad hoc vt istud interdictū competat tot sunt necessaria. ℭ In primis q aliqs sit magistratus. ℭ Scd̄m q aliqs sit subiect⁹ iurisdictiōi illius: alio quin nō tenet parere: vt. ff. de iuris. om. iud. l. vlti. & ff. de bonis auc. iud. pos. l. cū vn⁹. §. is qui. ℭ Tertiū q aliquid fuerit mandatū subiecto iurisdictioni sue a iudice. ℭ Quartum q ille nō obtēperauerit. sic hec pbant. ff. si qs ius di. nō ob. l. vnica. Et dicit aliqs nō obtēperare siue non obtēperat in pncipio: puta iudex dicit: exhibeas rē: vel venias die tali ad curiam: siue in medio cause: siue in fine. in qcun. pergo pte cause actor vel reus nō paret iudici: nō videt obtemperare. & ideo iudex cū punire pōt p hoc edictū. & lz dicat lex pdicta: qd̄ is videtur non obtēperare: q2 q d est extremū i iurisdictiōe nō implet: & ita videt caueri: qd̄ vltimā partē iudicij respiciat sic & multi errātes in hac opinione fuerunt. dñs tamē me⁹ dicit extremū vocari quālibet ptem iudicij. sic ipse notat in pdicto titulo in notula sua hoc mō: hic ponūt quidā extremū p vltimo. & vltimū vocāt executionē snie & missionē rei q̄ petit. i. q̄ vltio fit post vocationē. & qd̄ sequitur in lege pdicta. veluti si quis rem mobilē a se vēdicare nō est passus &c. nō ad positū sed ad subauditū refert. qsi dicat. is demū incidit: qui non paruit vltimo: nō is q nō paret pmo. Is aūt pmo nō paret q in iudicio rē a se peti nō patit. q2 absentat se. sed patit rē sibi auferri. hic paret vltimo. hic nō incidit in edictū. ceterū si &c. qsi di. vltimo nō paret: & sic recusauit sequentia: hic punitur. Oppositio. His pōt obijci qd̄ est i. e. l. §. nō solū. nā ibi dicit q hoc locū hz in actore & reo. sz secūdum eos nō hz locū titulus nisi i reo qd̄ falsum est. pterea ratio viua cōfundit eos. si eniz nō patit rē a se vēdicari. & sic nō pōt lis in rei vēdicatiōe cōtestari: quo

modo patietur rē a se vendicari. hoc esset impossibile. vñ dicimus extremū dī primū & vltimū iurisdictiōis. nā in sillogismis: extremū dī prim⁹ & vltim⁹: termino medio cōiuncto. puta in hoc exēplo. ois homo est aial. sed omne risibile est homo. ergo omne risibile est aial. nā qd̄ pdicat in pclusiōe & ppositiōe. s. hoc nomē aial dī vna extremitas: & maior. qd̄ aūt subijcit & assumit in assumptiōe & cōclusione: est alia extremitas: minor. i. hō nomē risibile. medi⁹ qd̄ subijcit in pma: & subijcitur in secūda. s. homo. & qd̄ dicit in littera veluti si qs a se rē vēdicare passus nō ē &c. ponit exemplū de eo q non paret ei quod primū est in iurisdictiōe. & qd̄ dicit littera sed duci &c. si & sequētia. & cū ponit exemplū de eo q non obtēperat ei quod est vltimū in iurisdictione. ℭ In hoc aūt edicto
6 actor faciat ta. positiōes. † Positio actoris. Ego dico q dominus Ugolinus de portaria est potestas pistorij. ℭ Itē dico q dominus inforus est iudex communis pistorij. ℭ Itē dico q ipse tibi pcepit q die tali esses corā eo: vel q rē exhiberes. vel q rem restitueres. vel aliquid tale. ℭ Itē dico q tu contēpsisti tale pceptū. ℭ Itē dico q tu es de ciuitate pistorij: vel de eius districtu. ℭ Itē dico q tanti mea interest: pone in. x. q tu illud pceptū seruasses: hanc vltimā cōfessionem facio qñ actor vult petere suū interesse: p illud edictū qd̄ pōt. sicut infra notabim⁹. si aūt vult agere ad penā: tūc dico illā cōfessionē nō esse necessariā. ℭ Ecōtra re⁹ faciat
7 tales positiōes. † Positio rei. Ego dico q dñs Ugolinus fuit potestas p annum: a kl̄is ianuarijs vsq3 ad annū. ℭ Item dico q ipse dñs potestas pcepit mihi eo tēpore qñ successor aduenit vel fecit mihi istud mandatum post kl̄s ianuarij finito anno. si hō pfitebit actor absoluet re⁹. q2 precipere eo ipe quo pūat⁹ est nō pōt: vl eo tēpore quo successor aduenit. vt. ff. de iuris. om. iudi. l. cū q. & ff. de offi. pconsul. & leg. l. meminisse. ℭ Itē dico q ego sum pisan⁹: si hoc confite. ac. absol. reus. p lege. ff. de iuris. om. iudi. l. vl. ℭ Itē dico

q illud preceptũ ego adimpleui. ¶ Itẽ dico q illud mãdatũ fecit titio tñ si hoc cõfitebit actor absoluet reus. ¶ Itẽ dico q licet preceperit mihi q vsq ad talẽ diẽ ego tale qd facerẽ. ⁊ ego post diẽ illũ feci q tu precepisti. si hoc cõfitebit actor ab. reus. p legẽ. ff. si quis cau. l. ij. §. ij. ⁊. ff. de eo qd certo loco. l. vlti. ¶ In hoc autẽ edicto cõcipitur ita libellus. † Libellus. Uobis do.
8 M. pe. pistor. cõ. e. R. de. M. q vocatus a tali iudice cõis pist. q veniret corã eo ad meã petitionẽ q mihi responderet venire cõtempsit. vñ qꝛ nõ venit interest meã in tm. pone in. x. ideo illud interesse peto. ad hoc ppono edictũ. si qs ius di. nõ ob. Qd ita recte cõcipiatur lib. dicit lex. ff. si qs ius di. nõ obtemp. l. vnica. ita cõcipit libellus. si aliqs vul petere suũ iteresse qñ aliqs vocatus nõ venit ad iudicẽ: vel mandatũ sibi factũ a iudice ad petitionẽ meã non seruauit: vt ita dicas: q mãdatũ de re exhibẽda vel restituẽda vel pecunia soluẽda non seruauit. vnde qꝛ tanti interest mea ⁊c. ¶ Si aũt vis cõcipere libellum q iudex eũ puniat. i. mulctet pena pecunia-
9 ria concipies ita libellũ. † Libellus. Uobis. d. ⁊c. con. e. R. de. M. q mandatũ sibi a vobis factũ nõ adimpleuit. ⁊ sic vobis nõ obtemperauit. vñ vt ipm puniatis ago. ⁊ ad hoc ppono actionẽ in facto ex edicto: si qs ius di. nõ obtẽ. Qd ita recte cõ-
10 cipiat libellus dicit lex pdicta. † Questio. Sꝫ illud q̃rit: q̃re duobus modis cõcipit in hoc edicto libellus. Rñdo: qꝛ p hoc edictũ duplex via agẽdi concedit. p vnã cõsulit actori: ⁊ poterit petere: q̃nti ea res erit id est quanti sua interest. qd enĩ di. hic iudiciũ nõ ad id qd interest. s. singulariter: sed quanti ea res erit. i. quãti iterest. nam hec vba lꝫ ad verã rei estimationẽ referantur. vt. ff. de verbo. sig. l. inter hec verba. tamen hic aliter accipiuntur. s. pro vero interesse actoris. sicut alibi hec vba accipiunt vt. ff. ne vis fi. ei q in pos. missus est. l. j. §. hec vba. continent q̃ illa verba iteresse actoris. s. quãtũ re vera expẽdit dando aduocatis. vel si aũs poterit pbare qd sua int. rẽt. sic ⁊. a. s. ff. q satisdare. co. l. ij. §. vl. ⁊. C. de iudi. l. sancimus. satius n. esset dicere: vt vera rei estimatio prestetur vni ab altera. ideo qꝛ vel actor vel reus nõ venit: ⁊ est alia via p quã imponit pena ei q nõ obtẽperauit: ⁊ illa pena dat fisco vl cõmuni. C. de modo mulc. l. mulctã. ⁊ hoc dicit. ff. si quis ius di. nõ obtem. l. vnica. §. hoc iudiciũ. nã qd dicit: hoc iudiciũ nõ ad id qd interest. sed quãti ea res erit inducit. loquit quãdo ex hoc edicto agere põt actor ad suũ interesse: vt dictũ est: in eo qd sequitur in eo. §. ⁊ cũ meram penam cõtineat: loquit quãdo petit mulcta q̃ fisco prestat: vt dictũ est. ⁊ illa mulcta exacta vel exigẽda dicitur mera pena ex pte soluentis. qꝛ soluit illud qd nunq̃ ad se puenit. fiscus recipit qd nunq̃ sibi affuit. at si velles intelligere vltimã partẽ. §. de iteresse. de eo qd loquit pncipiũ. §. stare non posset. qꝛ interesse nõ est mera pena. qꝛ lꝫ sit pena quantũ ad soluentem. qꝛ soluit qd nunq̃ sibi affuit. tamen quãtum ad recipientẽ non est pena: sed interesse. quia recipit illud qd sibi abfuit. ⁊ hec est vera expositio illius. §. sicut ibi notaui. lꝫ dñs meus legat illũ. §. pmo. q totus loquat de interesse actoris. ⁊ quod dicit merã penã: impropꝛie ponit: sicut in titulis suis antiqs notauit. Scdo modo legitur. §. quod totus loquat de mulcta q̃ a iudice põt imponi. ideo quia sibi nõ fuit obtẽperatum. ⁊ hoc dicit interea: nõ ad interesse. s. actoris: sed quanti ea res erit. s. ad mulctã. ⁊ hoc dicit pp sequẽtia. ⁊ cum merã penã ⁊c. ⁊ sic notauit ipse in notis notulis. Sꝫ sic legimus. §. pdictum quod loquat ⁊ de interesse actoris ⁊ de mulcta a iudice imponenda. ⁊ hoc patet ratione eadẽ. nã qd loquatur d: interesse totus stare non possa. qꝛ dicit q nõ dat post annũ: imo dꝫ dari ppetuo: cũ sit rei persecutoria. i. interesse. vt. ff. de act. ⁊ oblig. l. in honorarijs: nisi forte diceres q ideo non datur post annum. quia cũ sit ex edicto actio: ⁊ nõ peruenit aliqd ad illũ q nõ obtemperauit: nõ debet vltra annũ dari. vt. ff. de interdictis. l. penul. Questio. Querit: quomõ ex hoc edicto aliquis bis pu-

[illegible] cū lr̄a dicāt nō debēre de delicto eiusdem hoīs sepi⁹ queri. vt. ff. nau. cau. stabu. l. licet. ⁊ de⁹ nō iudicat aliquē bis in ipsum. quare ergo hic bis punit ex hoc edicto: vt dictū est. Respōdeo: ideo cōtingit: q: contra vtrunq; deliquit: ⁊ contēpsit: in litem quia vocatus nō venit ⁊ nō veniendo lesit alterā partē: cū oportuerit ipsam facere expēsas. vnde si bis puniatur non est mirū. nā plura delicta plures exigunt penas: vt. ff. de act. ⁊ obl. l. nunq̄. ⁊. l. qui seruum. §. vit. ⁊. ff. de priuatis delictis. l. nunq̄. Quō enim dicit non dz de delicto sepius queri subaudi ab eodē: sed a diuersis secus. nā ⁊ hereticus punitur a deo: ⁊ nihil'ominus ab impatore. vt. C. de summa trini. l. j. ⁊ hoc etiā potestates nostri tēporis att[e]ndunt. nā si aliqs non obseruat sua mandata puniunt cōtemptorē in. x. sol. sicut pisti. ⁊ faciūt preterea sua
11 mandata seruare. † Questio. Itē qrit. nō videt q̄ habeat locū pena isti⁹ edicti. naz si aliqs non paret iudici actor pōt petere q̄ mittat in possessionem. ⁊ hoc satis est. vt. ff. de in ius vocā. l. satis. Respondeo. vtrunq; pōt actor petere. s. ⁊ missionē in bonis. ⁊ qō per[i]t suū interesse: per hoc edictū. ⁊ hoc multi admiserūt. dn̄s meus aliter sentit. dicit eniz si aliqs nō venit. aut ideo q: est p̄sumptiue cōtumax. ⁊ tunc locū habet lex illa sat. s. si eniz sit vere cōtumax. puta: quia contēnit actorē vel iudicē secus est. ⁊ habet locum pena istius edicti. ⁊ ita notauit ibi dn̄s meus. Oppositio. Item multa vident̄ huic edicto cōtradicere. nā pretor mortuus ordinariam penā inducit in eū qui iudici nō obtemperat. s. quanti ea res est que pena mulcta est: expressa tamen non est. Item. ff. si qs in ius voca. nō ierit. l. ij. dicit eū qui nō obtēperat esse mulctandum pro iurisdictione iudicis: ⁊ illa pena ordinaria nō est. Item q iussus est rem restituere ⁊ iudici nō paret cōtra eum iurat̄ in litem. vt. ff. de rei vē. di. q restituere. Itē in actiōe qō met⁹ causa: qui nō paret iudici punitur in quadruplū. vt insti. de actionibus. §. itē actio qō metus causa. ⁊. ff. qō met⁹ causa. si cū ex. §. ij. Preterea si iudex aliquem in possessionem mitti iusserit: ⁊ iudici nō obtēperauerit. dat̄ contra illū qui nō paruit actio ad interesse illius q iussus est mitti. vt. ff. ne vis fiat ei q in possessionē missus est. l. j. §. hec vba. Item contumacia eius q iudici non paret: damno litis coherceatur. vt. ff. de re iudi. cōtumacia. si ergo alie ⁊ diuerse pene imponunt̄ p leges vt dictū est ei qui non paret iudici. quare ergo p illud edictū pena inducit̄. vel quare istud edictū fuit inuentū. Respōdit dn̄s meus. R. q̄ per alia auxilia litiganti succurritur. q: illi. pene litigatori prestant̄ p istud edictū inducitur mulcta q̄ fisco dat̄ fm qō ⁊ dn̄s me⁹ legit. §. iiij. vt illud edictum totū loquat̄ i mulcta: vt supra notaui. Uel aliter ⁊ melius. titulus iste vt generalis ponitur de eo qui iudici nō obtemperat. alie leges loquuntur specialiter: ita q̄ quelibet in domicilio suo vn̄ non supabūdat: sicut nō superabundat cōstitutio: si qs in tantā: que punit violentiā: lz alie leges violentiā puniant. ⁊ sanctio legū qre generalē penam imponit: nō supabundat ꝑpter leges que spcialē penam imponūt: imo nec ad alas pertinet. vt ff. de penis. l. sanctio. ⁊ ar. ff.
12 de vbo. obli. l. doli clausula. † Questio. Itē querit̄ q̄ sit differentia inter istud interdictū ⁊ inferiora edicta. s. si qs in ius voca. nō ierit. ⁊. ff. de in ius voca. ⁊. ff. in ius vocati vt eāt. ⁊. ff. ne qs eū q i ius voca. ⁊. ff. qui satisda. cogan. ⁊. ff. de eo per quē factū est quo minus quis in iudicio sistat: vnde attende: q̄ ī ī differētia iter ista. nā ista edicta videntur inter se variare ⁊ quo ad materias ⁊ quo ad penas. nā edictū: si qs ius di. non obtemp. ⁊ edictū in ius vocati vt eant: vident̄ ad eandem materiā pertinere. sed differunt inter se: quia edictū in ius vocati vt eāt: clarius ⁊ apertius loquit̄ q̄ edictum si quis ius dicen. Itē in eo edicto: in ius vocati vt eant: pl⁹ ponitur q̄ in alio edicto: si qs ius di. nā in eo ponit̄ de eo q vocatur ad extraordinarium iudicem. qō in illo edicto non est. Itē edictū si qs ius di. nō obtemp. est generalius. nā ⁊ pro mulcta ⁊ pro expensa

tur. Illud aut tm pro mulcta. Uel qd est verius fm dominu meu in illo edicto: in ius vocati vt eant: nullu decretu interponit de mulcta pstanda. sz tm agit ex stipulatiõe. p. illud edictu: si qs ius di. non obtep. imponit mulcta. sz salua pace dni mei: cõtrariu est. na z p illud edictu: i ius vocati vt eant: inducit mulcta. vt. ff. in ius voca. vt eat. l. ij. §. vl. Itẽ edictum in ius voca. vt eat. z edictu q satisdare cog. differut inter se. qz in edicto in ius voca. ponit de cautiõe iudicio sisti tm interponenda. In edicto. q satisdare cog. loquit z de illa cautione. z de cautione iudicatu solui: z copiosius. Itez edictum illud: ne quis cu q in ius voc. fu. z edictu: de eo p quẽ factu est: differut: qz edictuz ne quis eu zc. locu hz: qn qs eremit aliquẽ vi nõ cõmittendo dolu ptra exemptu. sed tatu cõtra in ius vocantẽ. Edictu aut de eo p quem factu ẽ: locu hz qn quis exemit aliquẽ a iudicio: nõ p vi: sed alia de cã z dolo. Itẽ per illud edictu: ne qs eu: zc. punitur eximẽs in toto singulari interesse actoris. quia iurat ptra illu in litẽ. vt. ff. ne quis cu q in ius vo. iu vi. eri. l. p aliu: z cõsulitur tm actori. Per edictu de eo p quẽ factu est: imponit pena. s. q̃ ad interesse verũ nõ singulare. qz non iurat in litẽ. z est ratio: qz ibi in ipo deliquit cu vim pmittit z consulit z vocato z vocati. sed vocati in casu qn actio suo tpe est perempta. vt. ff. de eo p quẽ factu est l. ex hoc edicto. Inter edictu at si qs ius di. z edictum si qs in ius voca. non ierit: hec ẽ differẽtia q ad pena. qz p hoc edictum: si qs ius di. imponit mulcta. tm p illud edictu: in ius vocati vt eant: non ponit mulcta. Et qd dicit in eo. t. l. ij. qz a iudice mulcta imponit: subaudi nõ p illud edictu. sed p illud .s. si quis ius di. lz alie differentie notent inter illa duo vltima edicta. sicut supra eo. ti. notauimus.

¶ Si aliquis temere vocauerit aliquez in iudicio quem vocare non licet: punitur in quinquaginta aureis: ex edicto: si quis aliquẽ vocauerit quem vocare non licet.

¶ De edicto: si quis temere vocauerit aliquẽ in ius quẽ vocare nõ licet. Rubri.

1 Edictu si qs temere an de filio emãcipato vel in potestate pstituto disponat.

2 Heres extraneus liberti q̃re vocet patronu in ius sine venia: libertus at nõ possit vocare patroni heredẽ etiã extraneu.

3 Edictu tale ad hoc vt pspetat quot necessaria sint.

4 Interdictu hmõi an locu habeat: si discipulus vocet magistru in ius sine veniam vel aliqs iuuenis senem.

5. 6 Positiones actoris z rei in tali edicto.

7 Libellus in tali edicto quomõ pcipiat.

8 Libello hmõi quare apponat clausula z litem ptestatus fuit.

9 Pena in hmõi edicto apposita an hodie locu habeat.

10 Ueniam a potestate si quis petierit: z postea patrem vel patronum in ius vocauerit an excusandus sit: vbi etiam quid in filio.

Quia multotiẽs vocant aliq in ius q p edictu vocari nõ possunt. sicut sunt parentes z patroni sine venia. ideo per edictum de in ius vocando: imponit pena filio z liberto qnquaginta aureorũ. si vocauerit sine venia patrem vel patronum. vt. C. de in ius vocan. l. ij. z ff. e. t. l. penultima. Qui at intelligant appellatiõe parentis z patroni legitur. ff. eo. l. quiqz. cu leg. b9 sequẽt. h9. z. l. adoptiuu. z. l. eo quoqz. z l. sed si hac. Et de hac materia copiose dic. vt notat dominus me9

1 in sũma hui9 tituli. † Queritur. Sed illud qrit circa filiu: an illud edictu loquat de filio emãcipato vel i potestate pstituto: qz non possit vocare patrẽ in ius sine venia. Rño: z dico: qz loquitur de filio emãcipato. ille enim nõ põt vocare patrẽ in ius sine venia. si enim erit in potestate: tunc nullo modo etiam cum venia posset vocare. qz qui in potestate patris agunt aduersus eos experiri nõ possunt. vt. C. eo. ti. l. qui in potestate. z. ff. de iudic. l. lis nulla. nam quando est in potestate magis phibetur vocare patrem in ius iure patrie potestatis q̃ pcepto ptoris. vt. ff. e. t. l. adoptiuu

haec: et ff. in casibus in quibus filius durante patria potestate vocabit patrē in ius. sed tūc credo cum venia. Ecce enim filiusfa. agit ↄtra patrē: si petat emācipari: quia pater iposuit sibi necessitatē peccandi vt .C. de episcopali audiē. l. si lenones: vel si alias sit pater durus ⁊ seuus ⁊ crudelis circa filiū: sicut ⁊ de multis inuenit. vt. ff. si qs a pa. fue. ma l. vl. Item si legatū sit relictū patri vt emācipet filiū ⁊ agnoscat legatū pater vt. ff. de cōdit. ⁊ demō. l. si cui Itē si hereditas sit relicta patri vt filio restituat agit fili⁹ cōtra patrē: ad hoc vt pater sibi caueat de hereditate illa nō dissipādavel q restituat sibi. vt. ff. ad trebel. l impator. Itē ⁊ agit vt pstet sibi alimēta vt. ff. de liberis agno. l. si qs a li. ⁊. C. de patria po. l. nec. Et econuerso: pater agit cōtra filiū p alimētis vt. C de alendis liberis: ⁊ intētat īterdictū ↄ cū de liberis exhiben. ⁊ deducendis. vt. ff. de liberis exhi. l. deinde. ⁊. l. si cū. ⁊ rei vēdicatiōnē piudicialē: adiecta cā de iure quiritū. vt .ff. de rei vē. l. j ⁊ insti. de act. §. piudiciales. Itē ⁊ in alio casu C de patria po. l. j. ⁊ criminari pōt filiū vt. ff. a. d. l. cor. de sica. inauditū. Itē in castrensi peculio. vt .ff. de iudic. l. lis nulla. ⁊. ff. de in ius voc. l. adoptiuū. Et ad hoc attende q: hoc qđ dico in filio locū hz etiā in nepote ⁊ pronepote: ⁊ in omnibus descendentibus. vt. ff. e. sed si hac lege. §. liberos. Hoc etiā attende in liberto ⁊ eius filijs. sz in extraneo liberti herede⁹. q: poterit patronū liberti sui testatoris in ius ⁊ sine venia vocare. q: heres extraneus liberti oīa iura ingenui hz q̄ ad patronū. vt. ff de obsequijs a liberis patro. prestandis. l. heres.

2 †Questio. Queritur ergo que sit ratio: quare extraneus heres liberti vocat patronū in ius sine venia libertus autē non poterit vocare patroni heredem etiam extraneū sine venia. vt. C. e. l. ij Nec obstat lex. C. de operis liber. l. liberti libertaeq;. q: illa loquit de opis artificialibus: seu fabrilib⁹. ⁊ de his que consistunt in faciēdo has operas nō debet libertus extraneo heredi patroni: at operas que cōsistant in non faciendo: vt non vocare: illas debet libertus etiam extraneo heredi patroni. Rño: ratio est in pmptu. ex parte patroni est fauor. ex pte liberti odiū. vnde cū sit fauor ex pte patroni merito prorogatur ad eius extraneū heredem ⁊ ex pte liberti cum sit odiū merito restringit. vt. ff. de liberis ⁊ posthu. l cū qdam in fi. ⁊. ff. de ventre in pos. mittēdo. l. j. §. j. merito extrane⁹ heres liberti vocat patronū in ius sine venia. Sed licet libertus nō posiit patronū vocare in ius sine venia. Respondeo. verū est noīe suo etiam si patronus sit tutor vel curator alterius. at libertus tutorio noīe bene vocat patronū in ius: ⁊ sine venia. vt. ff. eo. t. l. sed si hac lege. §. vlt. ⁊. l.

3 qsitū. †Ad hoc vt illud edictū habeat locū tot sunt necessaria. In pmis q aliquis sit parens vel patronus. Qualiter autē aliqs dicatur parens vel patronus dicit. ff. eo. l. quicq;. ⁊. l. adoptiuū. Secundū q filius sit emācipatus sicut superius dictū est. Tertium q filius vel libertus litem fuerint cōtestati. aliogn per solam dationē libelli nō puniūtur si postea peniteāt. vt. ff. e. t. l. libertus. Sicut nec qs p solam dationē libelli si desistat incidit in turpillianū. vt. ff. ad sc. con. turpillianū. l. quesitum Et maritus pp solū libellū datū cōtra vxorem nō phibet de iure vxorē in matrimonio retinere. vt. C. ad. l. iul. de adult. l. sine metu. ad idem facit lex. ff rem ratā habe. l. amplius nō pe-

4 ti. †Questio. Sed illud querit: an istud edictū habeat locū si discipul⁹ vocet magistrum in ius sine venia. vel aliqs iuuenis senem. ⁊ videt q sic. vt. ff. e. l. generaliter eas psonas qbus reuerētia est prestāda non possumus vocare in ius sine venia. at seni debet reuerētia. vt ff. de iure immunitatis. semper. ⁊ etiam doctori. vt .ff. de donat. l. aquili⁹ regulus. Rño: non est vex in sene. vel in doctore. Q d. n. dicit lex predicta. generaliter psone qb⁹ reuerētia debetur. subaudi iure paternitatis: seu patronat⁹. nō possunt i ius vocari sine venia. Quartū q vocatio in ius fuerit facta sine venia. aliogn si cū venia

bz punit. vt.ff.e.l.vl. z penul. ¶ Vñ in
5 hoc edicto ac.fa.ta.po. † Positio actoris.
Ego dico q ego sum pater tu⁹ vel patro/
nus sed l: lex dicat de patre adoptiuo. vt
dicit lex.ff.e.adoptiuũ.verũ est iure vete/
ri.sz hodie sec⁹.q: nõ trãsit in potestate.z
ideo posset eum vocare in ius cum venia.
¶ Itẽ dico q tu es filius meus vel liber
tus. ¶ Itẽ dico q te emãcipaui. ¶ Itez
dico q tu iuisti a l potestatem z fecisti que
rimoniã de me ¶ Item dico q potestas
misit p me nũciũ cõis. ¶ Item dico q
tu fecisti libellũ reclamatiõis de me corã
potestate. ¶ Itẽ dico q sine omni venia
petita a potestate tu fecisti predictã recla/
mationem. ¶ Itẽ dico q in pdicta causa
tu fecisti litem contestatus. ¶ Ecõtra re⁹
6 faciat tales positiões. † Positio rei. Ego
dico q iui ad potestatẽ vt facerẽ de te co/
rã eo querimoniam: z petij ab eo licentiã.
vt possem de te reclamare. ¶ Itẽ dico q
potestas mihi dedit licentiam vt possem
de te reclamare si hoc confitebitur actor
iam non poterit petere penam. qz non vo
cauit eum in ius sine venia ¶ Item dico
q p pdicta reclamatione tm libellum de
di. ¶ Item dico q ab illa reclamatione
ego destiti ante lit. conte. ¶ In hoc autẽ
7 edicto pcipi.f ita libellus. † Uob.d.z c.
cõ.e R.de.B.q me patrem suum seu pa/
tronum vocauit in ius sine venia cõcessa
sibi a pretore seu a potestate z in dicta vo
catione litem fuit contestatus. vnde ip/
sum in quinquaginta aureis condẽnari
seu ompni peto. z ad hoc ppono actionẽ
in factũ ex edicto de in ius voc. Q' ita re
cte concipiatur libellus dicit lex.ff. eo.l.
penul. z vlti. z C.eo.t.l.ij. z inst. de acti.
8 §.penales. † Questio. Sz illud q̃rif: qua
re apponitur in libello. z litem cõtestatus
fuit. Rñ ad h vt pena cũ effectu cõmit/
9 taf sicut z supra notaui. † Questio. Sed
illud queritur. an habeat locũ hodie illa
pena: si vocenf ille persone in ius sine ve
nia q̃ psone numeranf.ff.eo.t.l.ij. Rñ. nõ
puto. quia tunc pena ex hoc edicto indici
tur: quãdo vocanf ille psone q̃ sunt a iu/
re pretorio vocari phibite. nõ aũt q̃ phibẽ/
tur vocari de iure ciuili vt ille q̃ in lege
10 secunda continentur. † Questio. Item q̃/
rif. an hodie si petatur venia a potestate:
incidat in penam si postea vocauerit pa/
trẽ vel patronũ cum illa venia. videref
q nõ excusaref. qz a ptore ẽ petẽda venia
Ita enĩ dĩ ne quis sine pmissu meo z c.
Rñ excus͛o cũ a pena si vocauerit cum v/
ẽnia potestatis. lz enĩ dicat sine pmissu
meo. itẽ intelligo z sine pmissu cuiuslibet
iudicis. nam nomẽ ptoris est ibi nomẽ ge
nerale sicut z alio nomẽ presidis. vt.ff.de
offi.psid.l.ij ¶ Illud aũt nota. q si non
bz libert⁹ vñ soluat quinquaginta aureos:
q debet in corp⁹ torqueri. vt.ff.e.l.si fine.
11 † Questio. Sz nũquid idez in fil. o. Rñ o
itẽ. q: h est generale iure romano. q vbi/
cũq3 aliqui pecuniariã penã pter ege/
statẽ eludunt: in corpus torquendi sunt
vt.ff.de penis.l.j.
¶ Si aliquis vocatus fuerit a iudice z ip/
se non vadat ad eum potest iudex eum pu
nire sm iurisdictionez suã: ex edicto si qs
in ius vocat⁹ non ierit.

¶ Si quis in ius vocatus non ierit.

1 Edictum si quis in ius vocatus: ad hoc
vt procedat: que exigantur.
2 Iudex pistoriensis si mittat pro aliq̃ florẽ
tino: q veniat coram eo: z nõ venit an vt
huiusmodi edictũ eũ punire poterit.
3 Aliquis q sit de aliqua iurisdictione: si
in dubium vertatur: quis de hoc dubio
cognoscet.
4 Iurisdictionis aliene existens z non ve/
niens an z quomodo puniri debeat.
5.6 Positiones actoris z rei in tali edicto.
7.8 Libelli in tali edicto quõ pcipiatur.
9 Dictio temere quare in libello apponaf.

Sepius vocati in ius non vadunt. z ideo
edictum est propositum: si quis in ius vo
catus non ierit: q põt a iudice puniri se/
cundum iurisdictionem suã. vt ff. eo. l. j.
z.ij. de iure enim fuit propositũ illud edi/
ctũ: qz iudicium redditur in inuitũ. vt.ff.
de verbor oblig. l. inter stipulantẽ in fine
1 .§. pri mi. † ¶ Unde ad hoc vt istud edi/
ctũ cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In pri

mis q aliqs sit vocatus. ¶ Secūdū q sit facta vocatio de mādato iudicis. hec dico ppter malos nūcios: q aliqn vadunt ad vocandū aliquē ppter pces vocātis: dicentes se vocare demandato iudicis. ¶ Tertiū q ille vocatus sit supposit⁹ iurisdictioni iudicis. ¶ Quartū q vocat⁹ nō veniat. ¶ Quintū q non sit rusticus. ¶ Sextum q intersit vocantis: alias non cōmittit penā: nisi hec oia interueniāt. sicut hec oia pbanf. ff. si quis in ius vocatus non ierit. l. j. 7 ij. † Questio. Sz querif. mittit iudex pistoriensis p aliquo florētino: q veniat corā eo nō venit: poterit eū punire: vl' hz locū istud edictū. Rñ. aut certū est q sit florētinus: nec aliq de causa fuit sortitus forum iudicis pistoriēsis: 7 tūc vocatus nō tenef ire: nisi ex vrbanitate: 7 si vocat⁹ nō vadit nō punif ab isto iudice: nec posset: nec hz locū h edictū. vt. ff. de iuris. om. iudi. l. vl. Si autē sit dubium vtrū sit florētin⁹ vel nō: vel vtrū cōtraxit vel aliqua cā interuenerit q̄re sortitus sit for: tūc vocatus ire debet: 7 allegare puilegia sua. vt. ff. de iud. si quis ex aliena: 7 si nō iuerit vocatus: puniri pōt a iudicāte. vt. ff. eo. l. ij. † Questio. Sed illud q̄rif. esto q sit dubiū: vtrū sit de aliena iurisdictione: quis cognoscet de hoc dubio. Rñ. voluit notare. p. 7 dominus Otto q ipse iudex cognoscet examinando nō tn̄ pnunciando qr iā ferret sniam in causa sua: qđ iura nolūt. vt. C. ne quis in sua causa iudi. vel ius sibi dicat. sicut ēt dicūt in incidenti vbi iudex cognoscit. i. examinat. non tn̄ diffinit fm eos. Sed fm eos qs cognosceret si ipse idem iudex nō deberet sniare. certe nullus. vn̄ dicem⁹ q ipse idē iudex cognoscet 7 examinādo 7 sententiando: an sit sua iurisdictio. 7 si videbit q vocatus sit sue iurisdictioni suppositus: dicet: compello te vt respondeas: 7 pnuncio me esse tuū iudicē in cā ista. Si aūt videbit q vocatus sit aliene iurisdictioni suppositus: pronunciabit: ab obseruatione mei iudicis te absoluo. 7 pnūcio te non esse mee iurisdictioni subiectum. Oppositio. Sz tu opponens: erit ergo iudex in causa sua. Rño: nō est verū nā cā ppria dr alicuius ad quē illius cause spectat cōmoduz 7 incō modum. vt. ff. qn̄ appel. sit. l. j. §. in ppria. At nec cōmodū nec incōmodū iudicis ē in causa illa. ideo cessat obiectio. si tu dicis: imo est sua causa: 7 est suū cōmodū ppter salariū. qr fm iura duos aureos debēt habere in pncipio cause: 7 duos in fine. vt in auc. de iudi. col. vi. §. audiēt. Rño: ppterea causa nō dicef sua pncipaliter: sed secūdario. 7 ideo nō repellef ppterea a iudicando: sicut nec legatarius a ferēdo testimonio p testamēto i quo fuit sibi relictū legatū: vt insti. de testamētis ordi. §. legatarijs. Et venditor etiam admittitur p emptore. vt. ff. finiū regundorum. eos. 7 tutor etiam prestat auctoritatē pupillo i sua causa. vt. ff. de aucto. tu. l. qđ dicimus. 7. ff. de cōtra ben. emp. l. filiulas. † Questio. Sz pone q in h dubio: vtrū sit de iurisdictione isti⁹ iudicis: nō venit: nūquid hz locū istđ edictum. admiserūt qdam q non. qr non ex necessitate sed ex vrbanitate venire dz. Dñs tamē Otto dicit eū mulctandū. qr temnit enim pretorem: 7 ideo punief. sicut in nunciatione noui opis in qua punitur cōtēpta auctoritas ptoris. ff. de opis noui nūciatione. l. pretor. in pncipio. Sz de quo puni f. Respō. si inueniet aliquid de suo in sua iurisdictione. sinautē: nihilominus dabit sentētiā 7 eū mulctabit fm q sibi videbif. 7 si tu dicis: nō valet sententia: q a nō suo iudice dicta. vt. C. si non a cōpe. iudi. fuerit iud. Rño. imo a iudice suo fuit lata snia. est eni fact⁹ suus iudex ratione cōtemptus. Sicut in excōicatione de cum⁹. vbi excōmūicatio ab initio facta sine cā nō obligat. postea si contēnat incontinenti est ligatus. vt extra. de snia excōicationis. c. cū medicinalis. Quidaz tamē dicūt q iudex q mulctabit eum mittit ad iudicē istius q suā sentētiā mandet executioni. per ar. l. ff. de bo. auctoritate iudi. possi. l. cū vnus. §. is qui. 7 quomō tenebif ille parere huic madato iudicis: cū par in parē non habet imperium. vt. ff. de ar. l. nā 7 magistrat⁹. ff. ad trebel. l.

ille a quo. §. tempestiuū. Rn̄o. tenet forte sibi parere sicut et al's ordinari⁹ tenet delegato parere. vt extra. de officio et potesta te iud. de leg. c. si qn̄. Uel forte nō facit h̄ ex mādato sz occasiōe isti⁹ mādati exequetur sniam iure suo ordinario. sic̄ et alias vbi p̄ses iure suo exequit sn̄as iudicū de legator. vt. ff. de re iud. l. a diuo pio. §. j.
5 ¶ In hoc āt edicto ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q̄ ego iui ad iudicē cōmunis. s. titiū et reclamaui corā eo de te de pecunia quā tibi mutuaui ¶ Itē dico q̄ ad instātiā meā iudex ille fecit te vocari. ¶ Itē dico q̄ nūcius te vocauit de mandato iudicis. ¶ Itē dico q̄ tu es de ciuitate pistorio seu districtu. ¶ Itez dico q̄ tu vocat⁹ non venisti. ¶ Itez dico q̄ tu es nobilis. ¶ Item dico q̄ tu es astutus et callidus. ¶ Item dico q̄ inter erat mea q̄ tu corā iudice veires. ¶ Ecō
6 tra re⁹ fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ tu corā iudice cōis reclamasti de sempronio tm̄. si h̄ p̄fite. ac. ab. reus ꝓpter illud verbum tm̄. ¶ Itē dico q̄ tu iuisti ad iudicem vt de me reclamares: et a reclamore destitisti. ¶ Item dico q̄ iudex recusauit mittere nūciū ꝓ me. ¶ Itē dico q̄ nūcius cōis q me citauit: citaui me sine mādato iudicis. ¶ Itē q̄ pecuniā illaz ꝓ q̄ reclamabas ego solui tibi. si h̄ p̄fi. ac. ab. reus: cū actoris nō intersit. ¶ Itez dico q̄ ego vocat⁹ veni. ¶ In h̄ aūt edicto cō
7 ci. ita lib. † Libellus. Uob. d. rē. con. e. R. de. M. q vocatus a iudice tali. s. titios nō venit corā eo: cū esset iurisdictioni ipsius supposit⁹. vnde peto ipm̄ p̄dēnari s̄z vestram volūtatē. et ad h̄ ꝓpono actionē in factū ex eo edicto. si qs in ius vocatus non ierit. Q̄ ō ita recte p̄cipiat lib. ōt lex. ff. si qs vocatus in ius non ierit. l. ij. Et omnia q̄ dicta sūt in illo edicto. si qs ius dicen. nō obtem. et etiā diuersitates hic intelligant tacite repetite. Oppositio. Sz non vr̄ petitio ista bene p̄cepta. nam ista mulcta dat in publicum. vt. C. de modo mulct. l. mulctar. ad qd ḡ ago cū meum nullū sit p̄modū. vn̄ nō suz audiēdus: ex q̄ alij volo obesse et mihi nō prodesse. vt. ff. de rei ven. in fundo. et ff. soluto matrimonio. l. ij. in pn̄. et. h. et aq̄ queti. et ciuita. l. ij. §. illud. et. §. lab. o. et. ... seruit. si cui et. ff. de his q̄ in frau. credito. l. vlt. Rn̄. et si nō sit meū p̄modū: tn̄ possū agere ad hoc vt puniat: cum intersit reipu. q̄ malefacia nō remaneāt impunita. vt. ff. de fide iusso. si qs a reo. et. ff. de soln. sicbuim aut pamphilum. et. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus Et satis ē mihi si video inimicū meuz puniri in reb⁹ vel in p̄sona. Nec obstāt leges allegate: q̄ loquūtur in ciuilib⁹: et qn̄ maleficiū no erat ex altera p̄te cōmissum. ¶ Illud āt non obmitto q̄ ex hoc edicto nō inducit actio ad penā. Sed ex superiori: si qs ius dicē. nō obtē. et qd ōt. l. ij. ff. e. p̄dēnabit. subaudi. nō p h̄ edictū: s̄z per superius. vn̄ dicūt in arbore dn̄i Jo. nō debere esse notulā nec circulū. ad qd ergo ē appositū s̄m eos: q dicūt q̄ inducit p h̄ edictū: q̄ si pena sit p̄missa pōt peti per actionē ex stipulatu: vt. ff. e. l. vlt. et s̄m h̄ nō eēt alicuius ciuitatis vel modice. cuz et al's p̄ter istud edictū posset agi ex stipulatu ad penā. vt insti. de ver. obli. circa p̄n. Un̄ melius ē vt dicam⁹ q̄ sit edictū. et per hoc indicatur mulcta. et per illud supra. si quis ius di. q̄ āt sit inter ea differentia supra. si qs ius dicē. non ob. notauimus. ¶ Illud aūt nota q̄ in rubrica ulti⁹ edicti tractat. et si qs vocauerit eū q ex edicto vocari non debuit. puta qn̄ voco illū qui nō est subiectus iurisdictioni iudicis. Et qd iuris sit: supra dixim⁹ in vocato. Nūc āt videam⁹ in vocante: nūqd punit q vocat me ad iudicem nō meum. Rn̄o: q̄ punitur in omnib⁹ expēsis qs ego feci. vt. ff. de iudi. l. eū quē temere. et. C. de fructib⁹ et litis ex. l. nō ignorat. et extra de rescriptis. c. ceter. ¶ Un̄ in h̄ casu p̄cipies ita
8 lib. † Libell⁹. Uobis d. rē. cō. e. R. de. S. q me temere vocauit ad iudicē non meuz pp qd feci expēsas. puta. xx. vn̄ illas expēsas peto mihi restitui seu solui ꝓpono p̄ditionē. ex. l. ff. de iud. eū quem temere vel ex. l. C. de fructib⁹ et litis ex. l. nō ignorat. Q̄ ō. n. recte ꝓponat ex lege cōditio ꝓbat, nā q̄ties cautū est per legē q̄ agere possimus

possum⁹. nec ē cautū q̄ gſle actionis expe
riamur ꝯditiōe ex. l. agif. vt. ff. de ꝯdit.
ex lege. l. vnica: ꝛ ar. ff. de adul. l. si postu
9 lauerit. §. vi. ꝛ. l. q̄d āt. † Questio. Sꝫ il
lud q̄rit. q̄re apponif in libello temere:
nōne idē eēt ꝛ si nō temere: dū tū eēt ꝯden
nat⁹. s. q̄ nō debuisti me vocare ad iudicē
nō meū. Rn̄o. nō ē idē q̄z ꝯdēnat⁹ in litis
tm̄ sūptib⁹. i. in his q̄ in ipsa lite expen
dunf sportulis ꝛ salario aduocatoꝝ dꝫ
puniri: non āt in viaticis. i. in his que in
via expēdunf. at vbi vocat temere ꝛ in p̄
dictis expēsis punif: ꝛ etiā in viaticis. vt
dt lex i' la. cū quē temere. vel dic. vbi te
mere vocat etiā nō lata s̄nia punief i via
ticis. vt puta fecit aliū vocari ꝓ alio ex
rās tn̄ cū āt vocat⁹ venisset dixit actor nō
sensi de isto. se l de vic. no ciuis q eodē no
mine vocabaf. hec certe damnabif vo
cato in viaticis. non tn̄ damnabif in his
expēsis q̄ circa cibaria faciet vel fecit. vt
. ff. ad exhib. l. sꝫ si hereditas. §. q̄ āt loco.
❡ Si aliqs noluerit recipe fideiussoꝛē pro
illo qui debebat satisdare iudicio sisti pu
niatur in quinquaginta aureis: ex edicto.
de eo qui non accepit aliquē fideiussorem
pro reo principali.

❡ De edicto de eo q non accepit aliquē fide
iussorē ꝓ reo principali. Rubrica.

1 Edictum de eo q nō accepit aliquē ꝛc. ad
hoc vt cōpetat: quot necessaria sint.
2 Actoꝛ quare fideiussorē recuset: ꝛ a pena
adeo excusetur: vt legitima causa esse pos
sit.
3.4 Positiones actoris ꝛ rei in tali edicto.
5 Libellus in tali edicto quō cōcipiatur.

Quia vocati in ius si nō sūt possesso
res reꝝ imobiliū: satisdare cōpellun
tur. s. iudicio sisti. vt. ff. q satis. co. l.
sciēdū. idō vocati volūt satisdare. i. dare fi
deiussorē q̄ stabūt iudicio ꝛ actoꝛ fideius.
illum recusat ꝛ alium petit. Ideo produ
ctū est edictū p qd pena iponif et qnq̄gin
ta aureorum. vt. ff. in ius vo. vt eant. l. ij.
1 † ❡ Unde ad hoc vt istud edictū cōpetat
tot sunt necessaria. ❡ In p̄mis q̄ aliqs
de aliquo reclamauerit. ❡ Scdm̄ q̄ re⁹
vocat⁹ veniat. ❡ Tertium q̄ ille voca
tus voluerit dare fideiussorem. ❡ Quar
tum q̄ actoꝛ recuset recipe illū. ❡ Qui
tum q̄ sine causa legitima recuset illum
recipe. sicut hec oia ꝓbanf. ff. e. l. j. ꝛ. ij.
2 † Questio. Sꝫ illud q̄rif. q̄ pōt esse cā le
gitima: q̄re actoꝛ recuset fideiussorē. ꝛ ita
excusef a pena. Rn̄. ꝓpter triplicē cām.
❡ In p̄mis si fideiussoꝛ dat⁹ nō sit locu
plex f̄m q̄litatē rei petite. puta petebam
a te. c. sol' argēti: das mihi fideiussorē: qui
nō hꝫ in bonis qnq̄ginta. vt. ff. e. l. j. ꝛ. ff.
de ver. sig. l. quos nos hostes. §. locuplex
❡ Scdm̄: q̄ fideiussoꝛ sit habilis ex ꝯue
niēdi facilitate: vt. ff. q satisdare cog. l. ij.
§. j. ❡ Tertiū q̄ sit fideiussoꝛ fide dign⁹:
ꝛ nō sit maliciosus: q ponit oia in negati
ua. vt. ff. de v̄bo ob. l. si stipulat⁹. §. vlti.
❡ Quartū etiā posset addi q̄ habeat rei
noticiā seu cause. vt ar. C. vt oēs tā mili.
q̄z ciui. iudi. l. vnica circa fi. qd nō credo:
lex eniꝫ illa loquif in ꝓcuratore ordina
to ad cām. ꝛ hic fideiussoꝛ dat⁹ hꝫ rei noti
ciā: q̄z bn̄ scit ꝛ tractū p̄cessiff. ꝛ se i illo cō
tractu fideiussisse. Hec ita sūt vera q̄ ex
cusef pp̄ p̄dcā: nisi q̄ infueniat ꝓ necaria
persona q̄ ꝯuenif: tūc eniꝫ q̄liscūqꝫ fide
iussoꝛ recipi dꝫ. vt. ff. e. l. ij. ꝛ. iij. ❡ Un̄ i
3 h edicto act. fa. ta. po. † Positio act. Ego
dico q̄ tu de me fecisti reclamationē corā
talibus iudicib⁹ de. c. sol. q̄s dicebas me
tibi debere. ❡ Item dico q̄ ego vocat⁹
ab illis iudicib⁹ veni. ❡ Itē dico q̄ iudi
ces p̄dicti petierunt a me q̄ cauerē iudi
cio sisti. ❡ Itē dico q̄ ego p̄sentaui talē fi
deiussorē. ❡ Itē dico q̄ ille fideiussoꝛ hꝫ
. c. sol'. in bonis. ❡ Itē dico q̄ tu illū fide
iussorem sine legitima cā recipe recusasti.
❡ Itē dico q̄ fideiussoꝛ ē habilis ad cō
ueniēdū. ❡ Itē dico q̄ fideiussoꝛ ille est
hō fidelis. ❡ Econtra reus fa. ta. posi.
4 † Positio rei. Ego dico q̄ ego de te recla
maui. ❡ Itē dico q̄ tu voluisti mihi da
re titiū in fideiussorem vt stares in iudicio
❡ Itē dico q̄ ille titi⁹ hꝫ i bonis. l. tātū
❡ Itē dico q̄ ille titius ē hō infidelis. ꝛ
oia negat si q̄reref ab eo per sacramētum
❡ Itē dico q̄ ille titi⁹ vir posset ꝯueniri.

¶ In hac aut edicto ɔcipiet actor libellum.
5 † Libell⁹. Uob. d. rc. cō. e. R. de. M. q a me fideiussorē iudicio sistēdi cā paratū dare locupletē: ꝛ fide di gnū ꝛ habilē ad ꝯueniēdū sine cau'a recipere recusauit: cū de iure recusare nō debuit. Uñ ipm condēnari peto in. l. aureos: ꝛ ad h ꝓpono acti. in factum ex eo edicto in ius vocati vt eant. Quod ita recte ɔci. li. ōt. l. ff. i ius. vocati vt eāt. l. ij. Sed illud q̄rit an ista pena sit actoris insolidū vel ꝓ pte. Dic de h vt notaui supra de albo corrupto.

¶ Si aliquis vi eximit aliquē vocatū ad iudicium: in quātū actor in litē iurauerit tenet ex edicto si quis in ius vocatum vi exierit.

¶ Si qs in ius voca. vi eximat. Rubrica.
1 Edictum si qs in ius vocatū rc. ad hoc vt procedat: quot requirant.
2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in tali edicto
4 Libellus in tali edicto quomō ɔcipiat.

SEpe ɔtigit q̄ in ius vocati vi ab alijs eximunt ne ad iudiciū veniāt: ideo edictū inducit contra eos ne qs eū q in ius vo. fue. vi exi. ꝑ qd imponit pena eximēti q̄ condemnet: q̄ti actor in litē iurauerit. vt. ff. ne quis eum qui in ius vo. fu. vi exi. l. j.
1 ꝛ. l. si. ꝑ alium. rñ. j. † ¶ Unde ad h vt istō edictū competat tot sunt nccaria. ¶ In primis q̄ aliquis sit vocatus ad iudiciū. ff. e. l. iij. §. vl. ¶ Scdm q̄ vocatus vadat. ¶ Tertiū q̄ eximat cū ꝑ vim ꝛ aliq̄ modo eū ipediat: ne ille vocat⁹ iret ad iudiciū. vt. ff. e. l. iij. §. vl. ¶ Quartū q̄ talis sit psona q̄ fuit exempta q potuisset in ius vocari: alioqn eximēs n̄ tenet. vt. ff. e. l. j. §. j. ꝛ. §. vlt. ꝛ. l. ij. i pn. §. vl. ꝛ. l. iij. ¶ Quintū q̄ a tali iudice qs vocet q potuerit aliquem in ius vocare. vt. ff. e. l. q̄ si qs. §. si qs. ¶ Uñ in h edicto ac. fa. ta.
2 po. † Pō. act. Ego dico q̄ ego reclamaui corā tali iudice cōis de titio. ¶ Item dico q̄ titius vocat⁹ veniebat ad iudicium. ¶ Itē dico q̄ titi⁹ est talis persona q̄ pōt in ius vocari. ¶ Item dico q̄ tu illū vocatū vi exmisti ne ad iudiciū veniret vel alio mō eū ꝓhibuisti. ¶ Itē dico q̄ ꝑpea actio mea tpe est amissa. ¶ Item dico q̄ iudex q fecit vocare titiū est iudex ordinarius. ꝛ pōt citare ex officio suo. ¶ Econ-
3 tra re⁹ fa. ta. posi. † Pō rei. Ego dico q̄ semel tm̄ reclamauit de titio: si h ɔfi. ac. ab. re⁹. q: si ille. f. semel tm̄ reclamauit ḡ non hz locū h edictū ɔ̄tra ad istum actorem. ¶ Itē dico q̄ titi⁹ voc. nō venit. ¶ Itē dico q̄ titi⁹ fuit detētus ne veniret ad iudiciū tm̄ a sempronio. ¶ Itē dico q̄ ille titi⁹ quez faciebas vocari erat tu⁹ parēs vel patron⁹. ¶ Itē dico q̄ iudex ille qui fecit te vocari ē pedaneus. ¶ In hoc aūt
4 edicto. ɔci. ac. ita. lib. † Libellus. Uobis domi. cō. e. R. de. M. q titiū a me vocatū ad iudiciū vi s. u dolo malo exemit: vñ quāti in litē iurauero in tm̄ i ipm peto ɔdēnari vel aūr vñ meū singulare interesse peto qd estimo. c. sol. ꝛ ad h ꝓpono actionem i factū ex illo edicto ne qs eū q i ius vo. fu. vi exi. Qd ita recte ɔcipiat lib. ōt. l. ff. e. l. j ꝛ. ij. ꝛ. iij. ꝛ. l. pe. Oppō. Sz vr̄ q̄ libell⁹ nō sit ɔceptus de iure. nā ōt peto ipm ɔdēnari quāti in litem iurauero vel peto meū singulare intēsse. nō vr̄ q̄ possit peti cū illud nō sit i obligatiōe. Rñ. immo de iure ɔcipit. ille. n. deliquēdo tenet mihi ex maleficio ꝛ sic ad singulare interesse obligatur ex q̄ in h edicto iurat i litē. vt. ff. eo. l. pe. ꝛ. ff. de in litē iurādo. l. j.

¶ Si aliquis dolo malo vocatū ad iudiciū eximat ne ad iudiciū veniat tenet actione in factum ex illo edicto de eo ꝑ quē factū ē quo minus quis in iudicio sistat.

¶ De actione in factū ex illo edicto: de eo ꝑ quē factū est quo minus quis in iudicio sistat. Rubrica.
1 Edictum de actione in factū: rc. ad hoc vt veniat quot necessaria sint.
2. 3 Positiones actoris ꝛ rei i tali edicto.
4 Libellus in tali edicto qūo ɔcipiatur.

COntingit etiam sepe q̄ aliq impediūt vocatos ad iudiciū venire non vi sed dolo: ideo qualiter teneatur ille q dolo malo vocatum ad iudiciū eximit edictuz de eo ꝑ quem factum est quo mi n⁹ qs i iudicio sistat euidēter ōndit: ꝑ quod edictuz

tā vocato exempto q̄; etiā vocāti ꝯsulitur ꝯ eximētē: sicut notaui. s̄. de edicto si qs
1 ius dicē. nō ob. † ¶ Unde ad hoc vt isto edictū ꝯpetat tot sūt necēaria. ¶ In primis ꝙ reclamatio sit facta de aliq̄ in curia. ¶ Secūdū ꝙ ille qui vocatus erat iret ad curiā. ¶ Tertiū ꝙ aliqs dolo aliqd dixerit isti vocato p̄ qd vocatus non iuit ad iudiciū sicut h̄ oia probanť. ff. de eo p̄ quē factū ē. l. j. ¶ Qualr̄ āt dicatur dol⁹ ꝯmitti ponūť exēpla. s. siue p̄ se siue p̄ aliū q̄ sciret vel ignoraret: nō curo qre vocar⁹ eximereť siue p̄ seruos suos. Item si denunciauit aliquid triste sibi: puta mortu⁹ ē pater tu⁹ vel amasia tua quā sup oia diligebas: sic hec exēpla ponūť. ff. eo. l. j. §. j. ꝛ. ij. ¶ Quartū ē necessariū ꝙ multū intsit vtrū q̄ vocabat exemerit vel ali⁹ p̄ eo: an ali⁹ q̄; q̄ vocat. ¶ In p̄mo casu h; vocatus exceptionē in sc̄do fit distinctio ꝙ ille q̄ fuit exempt⁹ aut a p̄uato ꝯ quem agere pōt. aut ab aliq̄ publica p̄sona ꝯtra quā nō posset agere. i p̄mo casu nō h; exceptionē vocat⁹. i sc̄do sic vt. ff. si qs cau. l. ij. § vl. ꝛ ar. ff. ad. l. rhodiā. de iac. l. vlt. ꝛ ar. ff. loc ꝛ cō. l. si fundus. ꝛ. l. hec distinctio. ¶ Uñ i h̄ edicto ac. fa. ta. po. † pō
2 ac. Ego dico ꝙ ego ꝯqu st⁹ sui ꝯtrā d̄ truncel. ¶ Itē dico ꝙ ille vocat⁹ veniebat ad curiā. ¶ Item dico ꝙ dolo tuo ille fuit ipedit⁹ q̄ min⁹ veniret ¶ Itē dico ꝙ denūciasti sibi aliqd triste pp̄ qd nō venit. has positiōes faciat actor ꝯ impedientē.
3 ¶ Ecōtra reus. s. ipediēs fa. ta. po. † positio rei. Ego dico ꝙ tu vocasti titiū. si hoc ꝯfi. ac. succūbet. q: ille ꝯquerebať de truncilino vocato ꝛ exempto. ¶ Itez dico ꝙ ille quem tu fecisti vocari vocat⁹ venire oino recusauit: si ꝯfi. act succūbet. q: non potuit dolo eximi. ¶ In h̄ āt edicto fa.
4 ac. ita libellum. † Libellus. Uos. do. ꝛc. cō. e. R. de. B. q̄ impediuit dolo malo truncel. q̄ minus in iudicium veniret vt mihi in iure m̄ rñderet: vñ q: mea interest in .xx. id factū nō esse. ideo ip̄m. B in predictis. xx. denari peto ꝛ ad h̄ ꝑpono actionē in factū ex edicto de eo p̄ quē factū est ꝛc: ¶ Quod ita debeat formari libellus

cōtra eximētē ꝓbať. ff. de eo p̄ quē factū est. l. j. in p̄nci. Quod intesse si declarať in libello bñ est siue declarať postea in ꝓcessu cāe. Oppositio. Sz vr̄ ꝙ actio ista sit modice vtilitatis ꝯ eximētem ꝛ libell⁹ cōtra eū n̄ possit ꝯcipi: nam aut actori saluum est ius contra reū quē vocabat: aut nō est: si est saluū esto ꝙ nō veniat vno die vocatus ad iudiciū reus qd interest actori: vel nihil vel modicū: si nō est saluum ius ergo frustra vocabat: q: forte actio sua perempta erat: ꝛ ita non poterat sine actione expiri. vt. ff. de admi. tut. l. quoť. Si ḡ vocatus nō tenebať venire: ꝛ ille q̄ exemit non videtur ꝙ possit teneri. vt. ff. ne qs eū qui in ius vo. fue. vi exi. l. ij. §. vlti. Rñō oib⁹ modis potest agere actor contra eximentē: nā lz actio sua sit salua contra reū h; tñ actionē ꝯtra ip̄m ad interesse suū puta erat actor forte alicuius artis opifex sicut sunt florentie infiniti. oportuit eniz ire ꝛ stare tota die ad curiam: ꝛ ita amisit forte. x. sol. quia nō sine magno incōmodo a nostris negocijs auocamur. vt. ff. quēad modū te. api. l. si qs ex signatorib⁹ ¶ Itē conduxit forte aduocatum qui locauit opas suas diurnas sicut multi faciūt: ꝛ ita oportuit eū ip̄m actorē soluere. x. sol. Oppositio. Nec obstat si opponis q̄; diu qs tutus ē ordinario iure nō d; recurrere ad extraordinariū. vt. ff. de minori. in cause. Rñō: illud locū h; cōtra eandē p̄sonā: cōtra diuersas secus. vt. C. si tu. vel cu. inter. l. etiā. Uel aliter ibi loquiť de illo extraordinario auxilio: qd nō h; qs iure actiōis sed tm̄ officio iudicis. vt. ff. de minor. l. ꝙ si minor. §. vlti. Hic autem habeo vtrunq; auxilium ꝛ ordinariū ꝛ iure actionis. vnū ꝯtra reū. aliud cōtra eximētē. ¶ Oppositio. Itē oppon̄ ꝑpter modicū interesse iudex nō deberet audire cām ꝯtra eximentē. sicut non audit causam minoris volētis restitui propter modicā summā. vt. ff. de i inte. resti. scio. Respō. immo ꝛ minime cause audiūtur vt in auc. d̄ manda. pn. §. sit tibi quoq; studij. col. iij. Q. d. n. non dať restitutio rōne modice summe. illa est rō: quia fieret

preiudiciū maioꝛ͡ hēc rescinderet̄ illō qō actum est. vt al's. ff. de iudic. l. ꝑ minorez. Item ꝛ si actio nō est salua ꝯtra reum ni/ bilominus agit ꝯtra eximentē. qꝛ quan/ do actoꝛ vocabat ad iudiciū: actio sua sal ua erat. tñ ꝓpter exemptionem actoꝛi fuit prescriptum. ꝛ sic maximū est interesse ac toꝛis cōtra eximentem. Oppositio. Si tu opponis: hoc non hꝫ locū: qꝛ fuit per exe cutorē qui citauit reuz facta interruptio. vt. C. de ꝑscrip. trigita annoꝝ. sicut in rē ꝛ sic actio ꝑpetuata est. vt. C. de ꝑscrip. triginta annoꝝ. l. vl. Rñō. tpe harum le/ gum non fiebat per executorem interru/ ptio. hodie etiam locum haberet in actio nibus pretoꝛijs penalibꝰ eisqꝫ annuis. i. annalibus. vt. C. quādo libellus. l. vlti. Uel esto ꝙ fiat interruptio: nihilominus agit contra eximentem: vt dictū est: ne ip/ sius maleficium remaneat impunitū. qō iura nolunt. vt. ff. ad. l. aquil. ita vulnera tus. Item cum necesse habeat ꝓbare do/ lum: hoc difficile erit actoꝛi: cū dolus per spicuis insidijs ꝓbari cōsueuit. vt. C. de dolo. dolū. Et sic vidimus q̄liter succur/ rat̄ vocāti. ¶ Qualiter autē succurritur vocato: q̄ritur. pone ꝙ vocatus ꝓpterea quia nō iuit: ꝛ fuit detētus iudex eū in ali/ quo mulctauit: in quo non mulctasset si iuisset. vel forte promisit penam si nō iret certo die ad iudiciū: detentus cōmisit in penam: aget ꝯtra illuz vt ff. e. l. ex hō edi/
5 cto. §. sed. ꝛ si stipulatoꝛ. † ¶ Illud aūt no ta de sūma equitate in hō edicto. ꝙ si actoꝛ amisit actionē suā contra reū ꝓpter exi/ mētē: ꝛ eximēs sit nō soluendo: ꝙ restitue tur actio q̄ fuit perempta ꝯtra reū libera tum. vt. ff. de leg. j. plane.

¶ Si aliquis habeat instrumenta tua pro/ pria vel communia vel rationes: ꝛ eas ti bi nō exhibuit: potes ꝯ eū agere ad tuū in teresse actiōe i factū ex edicto de edendo.

¶ De actiōe i factū ex edicto de edēdo. Ru.

1 Edictum de actione in factū ad hoc vt ꝓ cedat quod requirantur.

2 Nummularijs ꝛ campsoꝛibus nostri tē/ poris an ꝓm iura idē sit quod olim in ar/ gentarijs erat.

3. 4 Positiōes actōꝛis ꝛ rei in tali edicto.

5 Libellus in tali edicto quō ꝯcipiat̄.

6 Ratio a capite edi debet: ꝛ illa solum con siderari.

Licet editio fiat actionis instrumentoꝝ ꝛ rationum: ꝛ per diuersa iura: vt no/ tat dominus meꝰ in summa de edendo. tamen in hac actione in factū non tracta tur: nisi quādo instrumenta vel rationes non fuerunt exhibita: ꝛ agis ad tuum in/ teresse ꝯtra non exhibentē. Unde si aliqs hꝫ instrumenta tua propria vel cōmunia: vel habet rationes cōmunes: ꝛ tu petas illas exhiberi vel edi. potes ea petere tibi edi ꝑ officiū iudicis. vt. ff. de edendo. vbi primo rñso. vel sicut notat dominus meꝰ. in summa: possunt peti edi per actionē in factum. vt. ff. de p̄script. ver. quotiens. illo nō edente succedit actio ista in factū ex hoc edicto: que competit ad interesse.
1 † Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ aliqua sint data ꝛ accepta adinuicem inter te ꝛ argentarium: vel nūmulariū. aliter enim rationes esse non possunt. nam si cōtinea/ tur pignus tm̄ in scriptura. vel mandatū illa nō cōpellūtur edere. ꝛ si nō ediderunt non incidūt in hanc actionē. quia illa ta/ lis scriptura est extra officium argenta/ rie. vt. ff. e. l. si quis ex argentarijs. §. ra/ tionē. Qō ita intelligo saluo dicto prece ptoꝝ meoꝝ: nisi pignus illud vel manda/ tū interueniret occasione argentarie. sicut video in ꝯstituta vel in ꝑdicta lege: ꝛ ꝑdi cto. §. in fi. Item intelligo ꝙ si tātū data ꝛ accepta contineatur in rationibꝰ: ꝙ ra tiones dicant̄ ꝛ debeant edi. ꝛ si non edā tur ꝙ actio ista in factum locū habeat. ꝛ qō legit̄ i lege ꝑdicta ꝛ ꝑdicto. §. frequē tiā potius denotat q̄ ꝯtrariū sensuz indu cat: vix enim pōt esse ꝙ pecuniā habeam apud argentariū ꝙ inde nō recipiā: ꝛ nō det mihi aliquādo de suo. Nec obstat qō in ꝑdicto. §. dicitur. nec si p gnus ꝛc̄. ibi nō loquitur de pignoꝛe vel mādato susce pto gr̄a argentarie: sꝫ extra. alioqn durū esset si argētariꝰ haberet a me accepta. c.

vel mihi edidisset vel scripsisset in rōnib⁹ suis q̄d n̄ deberet edere: cū maxima fidem habeat rōnib⁹ eoꝝ. vt ff. de edēdo. l. quedā § nūmularios. in fi. ¶ Secūdū est necessariū: q̄ ille qui h̄z hmōi rōnes fuerit argētari⁹: vel nūmularius vel successor illo⁹ iuris. & vniuersitatis nō rei. vt. ff. e. l. argētari⁹. in pn̄ & l. q̄dā. § nihil. Nihil .n. refert siue ipse argētari⁹ exercuerit argentariā p se siue p ꝓcuratorē: siue p filiū siue p seruū: vl' volūtate ipsius patris vel dn̄i. vt. ff. eo. ꝑtor. §. si & fili⁹. & l. si quis ex argenta. §. ex h. & §. ꝓcurator. ¶ Tertiū q̄ sit mascul⁹ argētari⁹ & nō mulier. vt ff. eo. l. femie. ¶ Quartum q̄ alia actio nō ꝯpetat p quā q̄s cogat edere. nā si p alias actiōes ꝯpellit q̄s edere & n̄ officio iudicis: nō tenebit ista actiōe in factū si nō edidit: s; ad illas q̄b⁹ petebat editio. & si nō edat per illas ꝯdēnat ad interesse. vt ff e. l. q̄dā. in §. j. ¶ Quītū ē necessariū q̄ ille q̄ petebat editionē nō habeat instrumētū vel rōnes. nā si haberet nō tenet ad aduersari⁹ exhibere. & si nō exhibuit nō tenetur postea ista actiōe in factū. vt. ff. eo. l. si q̄s ex argē. §. vl. ¶ Sextū q̄ q̄ petet exhibitionē iuret: q̄ aio calūnie n̄ petat. nā si calūniose petebat edi nō tenebit hac actione q̄ nō edidit. nā docere dz actor qui agit hac actiōe: q̄ sua interfuerit illo tpe q̄n exhibitionē petebat lz mō sua nō intersit vt. ff. e. l. si q̄s ex ar. §. exigit. & l. vbi §. vl. & l. argē. §. vl. ¶ Septimū q̄ rōnes nō fuerūt edite: vel maliciose edite: vl' minus q̄ꝫ oportuit edite: puta. q: a capite nō fuerūt ostēse. vt. ff. eo. l. j. § edere. & l. argē. § edi. Questio. Sz illud q̄rit: q̄ sit rō q̄re in rōnib⁹ ostēdēdis deberet ostendi dies vel edi: in editiōe instrō⁹ nō. Rn̄. lex assignat rōem in rōnib⁹. iō dies edit. q: data & accepta alr̄ sciri nō p̄nt nisi dies ostēdat. In instris āt dies nō editur. quia die ostēso aliqd mali die plato vel p lato: quia duplex ē ibi l'ra fieret vel iōne qd fraudis excogitet edito die & p̄. lato die fiat. vt. ff. e. l. j. §. editiōes. & §. ratio-
2 nes. † Questio. Itē q̄rit: an idē sit hodie in nūmularijs nr̄i tpis & cāpsorib⁹ sicut

erat in argētarijs & nūmularijs s̄m iura vt ad fidem rōnum ipsoꝝ occurratur. vt sic. vt. ff. e. l. q̄dā. & ar. q: vbi eadē rō idē ius. vt. C. de ꝑsti. pe. l. ij. in fi. Sz ꝯ putat & n̄s me⁹. nō eni; istra ꝑuata ad ꝓbationē sufficiūt. vt. C. de ꝓba. l. rōnes. & l. instra. & l. exēplo. Iura. n. loquūt de argētarijs & nūmularijs h̄ntib⁹ publicū officiū: q eligebant & iurabāt oīa fidelr̄ facere cū sit eoꝝ officiū publicū. vt. ff. eo. l. argētarius. ꝑmo rnso. Cōtradicunt tn̄ dn̄s Jo. & B. dicūt enī; q̄ nō ē officiū publicū: nec eligebāt a cōi: sed approbabant. At hodie capsores nr̄i tpis seu nūmularij modicā h̄nt fidē: nec ab aliquo eliguntur nec iurāt: imo quicūq̄ h̄z pecuniā vt possit seu⁹ ꝯmittere incōtinēti efficitur cam-
3 psor. ¶ Vn̄ in hac ac. fa. ta. po. † Positio act. Ego dico q̄ tu eras vel es argētari⁹ vel nūmulari⁹: & vel exercebas argentariā p te vel p ꝓcuratorē: vel p filium vel p seruū. vel es successor vniuersitatis illi⁹ argentarij vl' nūmularij. ¶ Itē dico q̄ ꝓp data & accepta inter nos ad inuicē rōnes tu ꝯfecisti. ¶ Item dico q̄ tn̄ data & accepta iter nos facta sunt sine ei alio ꝯtractu. ¶ Itē dico q̄ tu habes hmōi rationes. ¶ Item dico q̄ ego a te petij vt exhiberes mihi rōnes: & tu noluisti mihi exhibere vel edere. ¶ Itē dico q̄ exhibuisti rationes sed maliciose. ¶ Itē dico q̄ si habuissem rōes vel instra obtinuissem in tali causa. vn̄ in. x. itereſt mea. ¶ Ecō-
4 tra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ ego sum tn̄ iuris ꝓfessor. si h ꝯfi. ac. sub. q: nō fuit argētarius ¶ Itē dico q̄ tu deposuisti apud me pecuniā. si ꝯfite. ac. sub. quia non poterit petere q̄ sibi ederet. ¶ Itē dico q̄ q̄n petebas a me rōnes tibi edi: tu habebas similes. ¶ Item dico q̄ sum mulier vel mulieri successi. ¶ Itē dico q̄ quando petisti edi: fui parat⁹ edere. ¶ In hac aūt actiōe ꝯcipi. ac. ita lib.
5 † Libellus. Vobis. d. & c. cō. e. R. de. M. q̄ rōnes mihi vel instrumenta mea ꝓpria vel cōmunia cū ab eo petij non exhibuit vel edidit & maliciose. q: min⁹ plene. Vnde quia propter illas rationes vel instru

mēta nō edita: vel maliciose edita sum dānificat⁹ in .xx. ideo illa .xx. peto. Uł si nō vult facere editū. dicat peto meū interesse. 7 ad hoc ꝑpono actionē in factū ex edicto de edēdo. Quod ita recte ꝯcipiatꝰ lib. ꝓbatꝰ. ff. e. l. vbi. §. fi. 7 l. argētari⁹. §. vl. Oppō. Sꝫ q̄ritꝰ nā nō videtꝰ ꝙ actio ista in factū pp rōnes nō editas possit ad interesse intēdi. certū ē ꝙ rōes aut petebatꝰ ꝯ aliū oñdi vel edi: aut ꝯ ipsū argētariū. si ꝯ alium esto ꝙ argētari⁹ nō ederet: quō pōt interesse actoꝛis cū ex illis rōnibus ꝯ illū agi nō poss. t. nā quō ex instrō ē publico inter me 7 te cōtracto pōt alij ꝑiudicari: cū res īt alios acta nō ꝑiudicet. vt. C. res int alios acta. 7 lectio rōnū alꝰ illoꝝ nō adiuuat recitātē. vt. C. ō ꝓbat. ad ꝓbationē vti. dominij. In instrumētis. n. nō editis posset locū habere actio ista. nam alio agēte cōtra me vel me cōtra aliū de aliq̄ edificio potuissem obtinuisse si instrā fuissent exhibita. q2 probassē loci ꝓprietatē fuisse meā. sicut lex dicit. ff. de act. pig. l. vlt. Rñ. in rationibus optime nō exhibitis vel editis recte datꝰ actio ista in factū. nā creditꝰ rationib⁹ argētarij: sicut instrumēto publico. vt. ff. eo. l. argētarius. j. responso poterat esse qō in rōnibus ꝯtinebatur quō ego solui .xx. titio. q accepi a te argētario. q2 tu argētarius sibi de mandato meo solueras. 7 ita ꝓbo ex rationib⁹. Oppositio. Secūdo queritur in eo qō dīt lex. ff. eo. vbi. 7 l. argētari⁹. qō lꝫ mō mea nō īterfuit cū ago actione in factū: sed īterfuit mea tūc cū petebā edi: qō bene possuꝫ agere ista actione. at in. ff. ad exhibē. l. tigni. §. vl. dicit ꝙ vtroqꝫ tp̄e deberet interesse actoꝛis: 7 tp̄e iudicij: 7 tēpoꝛe illo quo fit ꝯdēnatio. Rñ. reiectis oībus alijs solutionibus qō ibi agebatꝰ ad exhib. que lꝫ ꝑsonalis sit: est tamē preparatoꝛia rei vē. vñ sicut in illa ita in ista vtrūqꝫ tēpus spectatꝰ si a lite ꝯte. incipias. ceterū si a tempoꝛe sñie sufficit illud tp̄s. vt. ff. de rei vē. si āt. 7 agebatꝰ in lege illa tigni vna actione. s. ad exhiben. vñ le si tēpoꝛe sñie nō interest fiet absolutio. At in hac actione in factū adhibetur alia consideratio. q2 p̄imo fuit actuꝫ officio iudicis: vt rationes ederentur 7 nō fuerunt edite: imputatur illi q noluit edere. vnde ago modo alia actione rōne illa: q2 eo tēpoꝛe quādo petij noluit edere. 7 ideo consideratꝰ illud interesse.

6 †. ¶ Illud aūt nota: ꝙ a capite ratio edi dꝫ: 7 illa sola pars rationū deberet cōsiderari: que ad īstruendū ꝑtineat. vt. ff. eo. l. argentarius. §. edi. ¶ Item illud sciendū ꝙ hec actio vltra annū cōtinuum nō datur. vt. ff. eo. l. vlt. quē annum credo currere postq̄ argentarius requisitus noluit edere. neqꝫ datꝰ contra heredem: nisi quatenus ad eum ꝑuenit vt in l. ꝑdicta. Oppositio. Unde videtꝰ ꝙ sit ex maleficio sicut est in omnibus ex maleficio venientib⁹. ff. de calūniato. l. in heredē. ¶ Iteꝫ econtra videtꝰ ꝙ sit ex cōtractu: q2 datꝰ de peculio. vt. ff. de edendo. l. ꝑtoꝛ. §. si seruus. ergo nō ex maleficio. vt. ff. ō his qui deie. vel effu. l. j. §. cum seruus. Item si esset ex contractu. ergo contra heredem daretꝰ ꝑpetuo. vt. ff. de ac. 7 obl. l. ex cōtractibus. Rñ. dico istam anomalam: vel est ex cōtractu. nā 7 in alijs quibusdā hoc ideꝫ ē. vt. ff. si quis cau. si eū. §. q iniur. 7. ff. de tribu. l. ꝙ in heredem. vt ff. de edil. edi. l. sciendum. §. vlt.

¶ De actione in factuꝫ ex edicto de calūniatoꝛibus que datur in quadruplū. Rub.

1 Actio in factuꝫ ex edicto de calum. 7c. ad hoc vt competat: quot requirantur.

2. 3. Positiones actoꝛis 7 rei in tali edicto.

4. 5. Libelli in tali edicto quō ꝯcipiantur.

6 Actione huiusmodi si pecunia nō sit data sed promissa nunquid quadruplum petetꝰ.

7 Actione huiusmodi nunquid imponetur pena cōmitti rerū priuatarū: preter illud quadruplum: quod parti datur.

8 Datoꝛ an actionē in factuꝫ habere possit.

9 Quadruplum huiusmodi totum an sit pena infra annum.

10. Actionis huius animo quomodo nō cōtinuus esse dicetur.

Contingit autem sepe ꝙ aliquis dat pecuniam alicui vt moueat contra te negocium vel causam per calūniam. i. vt calūniose vocet te coꝛam iudice. vel dum

vellet aliquis te vocare calūniose corā iudice dedi sibi pecuniā ne te vocaret in vtroq3 casu datur actio in factum ex edicto de calūniatoribus in quadruplum infra annū post annū in simplum.
1 † ¶ Unde ad hoc vt actio illa competat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis daret pecuniam: ad hoc vt alij ei calumniosa moueretur. vt. ff. eo. l. j. et intelligas nomine pecunie omnē rem. vel etiam aliqd compendium. vt. ff. e. l. j. in fi. et. l. ij. et. l. et generaliter. et h3 locum siue iudicium iā erat ceptū3 siue non ab eo qui calumniose causam mouebat. vt. ff. e. l. j. et h3 locū tam in ciuilibus q in criminalibus causis: licet in criminalibus locū habeat lex iul. repetundarū. vt in lege predicta et ad hoc punitur et tenetur ille qui accipit: q etiam si non instituat calūniosam cāminis bilominus punitur. vt. ff. e. l. et generaliter. j. rn̄so In scd̄o casu quando dedi pecuniam ne tibi fieret negocium per calūniam est necessarium: q ille p calumniam causam moueret. ¶ Secundū q ego dederim sibi pecuniā: et siue moueat siue non tenetur. sed in primo casu quādo dedi pecuniam vt alij fieret negocium p calūniā ille habebit repetitionem. s. q causa3 calūniosam debebat sustinere. ego autem nō repetam q2 turpiter dedi. In scd̄o casu. s. qui dedi ne fieret. et ego et tu habebimus repetitionē. vt. ff. e. l. et generaliter. §. illud erit. et. l. si quis ab aliquo. hec vera sunt i eo q p calumniā lite3 mouebat. et idem in eo q turpiter paciscit. s. pecunia data cū accusaretur de crimine. verum si bona fide transigat et aliquid recipiat ille: nō punitur. sordibus. n. concussionibus nō trāsactionibus est interdictum. vt. ff. eo. l. j. §. vl. et. l. et generaliter. §. hoc. et. ff. d his qui no. infam. qm̄. vnde glosauit domin9 Roggerius q p calūniam insistit vel resistit nō pdest ei si transigat. in resistēte non admittimus glosam domini R. vt notat. ff. de cōdi. inde. l. i summa. et pecunia videt data siue det calūnioso siue alij d mādato suo: siue ipso ratū habēte. vt. ff. e. ti. l. ij. ¶ Unde i hac actione ac. fa. ta. po.

2 † Pō act. Ego dico q tu recepisti pecuniā a titio vt mihi negociū p calūniā faceres. ¶ Itē dico q tu recepisti aliqd vel sensisti ppterea aliqd ɔpēdiu3. ¶ Ite3 dico q titio te mādāte fuit data vel te ratū habente. ¶ Ite3 dico q tu volebas titio calūniose mouere questione3. et ego dedi pecuniā tibi ne moueres. ¶ Econtra reus
3 fa. ta. posi. † Positio rei. Ego dico q cām tu iā fouebā3 contra te. s. forte de actione in factū q oritur ex re iudicata. ¶ Itē q2 agebā tecū ex vendito. i confitebit actor succūbet. q2 nō p calūniā insistebat. oportet. n. q duo interueniāt et q p calūniam moueat causam. et q pecunia detur vt dictum est. ¶ Itē dico q pecunia3 quā mihi dedisti: ex causa transactionis dedisti. ¶ In hac āt act. cōcipi. et actor ita libel.
4 † Libellus. Uobis. d. etc. cō. e. R. de. M. q. xx. sol. pisanoꝶ recepit a. B. vt mihi qstionē talē calūniose moueret. vnde illos. xx. sol. mihi solui i qdruplum peto. et ad hoc propono actionem in factum que oritur ex edicto de calumniatoribus. Quod ita recte concipiatur lib. dicit lex. ff. e. l. j. et. iij. Ita formatur libellus quando pecuniam accepisti: vt mihi negociu3 per calūniam faceres. Si vero accepisti ne mihi calumniam faceres: concipiam ita li-
5 bellu3. † Libellus. Uob. s. d. etc. cō. e. R. de. M. qui recepit a B. xx. sol. ne mihi calumniosa3 qstionem moueret. vnde illos xx. sol. in quadruplū mihi solui peto. et ad hoc ppono actionē in factū que de cēdit ex edicto de calūniatoribus. Quod ita recte concipiatur libellus dicit lex. ff. de calumnia. l. si quis ab aliquo. ¶ Sed primo nota q in toto titulo de calūniatoribus: vbi ponitur negociū. accipias. i. iudiciū. vt. C. d iur. et facti igno. error facti nondū finito negocio. i. iudicio. et. C. de d errore aduocato. sentētijs. finita negocia idest iudicia. Oppositio In primo libello opponitur. quomodo possu3 agere cōtra. M. et petere ab eo vt mihi in quadruplū soluat quod accepit. nō videtur. nam mihi non est obligatus ex contractu vel quasi. nec ex maleficio vel quasi. ergo nō pos-

vel sine cā titulo nō habēte ratū. qr ꝯ datē nullum maleficiū neqꝫ ꝯmittebat nec fuit ꝯmissum. nā si ratū hꝫ titius: ego q dedi nullam habeo repetitionē. qr ipse videtur dedisse. vt in pdicta. l. siquis ab aliquo.
9 † ¶ Questio. Illud q̄ritur. an totū istud q̄druplum sit pena infra annū. Rñō. dñs meus. R. et dñs meus Azo. dicūt q nō. sꝫ triplū est pena. qr si totum quadruplū eēt pena: post annū actio ista in simplū ꝯpetit illud simplū est de q̄druplo: ꝛ pena nō est. qr hec actio tm̄ infra annū est penalis. vñ sequeret q post annū eēt penalis: si totū q̄druplū eēt pena. Sꝫ ꝯtra. ar. ff. e. t. l. si quis ab aliquo. nā ibi videt q totū q̄druplum sit pena. nā dicit ibi. ꝛ ego q dedi repeto: ꝛ tu agis in q̄druplū. Rñō. verū est q vtriqꝫ datur actio. verū vno agente ad
10 simplū alter in eo simplo nō aget. † ¶ Illud āt nota in anno huius actionis: qr est ꝯtinu⁹ rōe cursus: vtil: rōe principii. s. in eo casu qñ dedisti pecuniā ne mihi faceret titius negociū p calūniā. vt. ff. eo. l. ann⁹.

¶ De actione in factum subrogata in locū actionis de dolo post biennium. Rub.

1 Actione in factum subrogata. ꝛc. si defunctus qui cōmisit dolum vltra bienniū viueret heres de dolo non teneretur.

Quia actio de dolo infra bieniū ꝯpetit ꝛ nō vltra. vt. C. e. l. vl. post bienniū ꝯtra ipsum dolosum in eo in quo locupletior est. in factū actio inducta est in locū actionis de dolo: q̄ ppetuo ꝯpetit. vt ff. de dolo. l. itaqꝫ. in q̄ actione sunt oia illa dicenda q̄ diximus supra in actione de
1 dolo. † ¶ Et nota mirabile. qr defunct⁹ qui ꝯmisit dolū si viueret vltra bieniū de dolo nō teneret. heres tñ eiusdē de eo qd ad eū puenerit tenet ppetuo actiōe de dolo: cū totū econtra videret magis verū. Sꝫ sabinus respōdit. qr si defunctus teneret vltra bienniū actione de dolo infamaret: qd i herede nō est. qr ꝯtra heredē agitur ratione calculi: nō rōne maleficii. vt. ff. e. l. itaqꝫ. ꝛ. l. sabinus. ꝛ sic in casu isto actio de dolo non infamat pter pdictā rationē. ꝛ quia nomine alterius dānari videntur. vt. ff. de his qui no. infa. l. furti.

vel dic q eadem est actio ista de dolo: cū illa in factū lꝫ mutet nomen. vt. ff. de her. insti. l. iij. §. qui fideicom.

¶ De actione in factum subrogata in locū actionis de dolo contra parentes ꝛ personas coniunctas Rub.

1 Actio in factum subrogata. ꝛc. ad hoc vt competat. quot necessaria sint.
2 Actione huiusmodi in proponenda an mētio bone fidei haberi debeat.
3. 4. Positiones actoris ꝛ rei in tali actiōe.
5 Libellus in tali actione quō cōcipiatur.
6 Exceptione doli quare diuersum sit. vbi ꝯtra heredē, ab herede nō opponitur: doli exceptio: sed in factum.
7 Actio de dolo: que datur heredibus ꝛ ꝯ heredes predictorum an sit illa in factū: que verbis temperanda est contra personas predictas.
8 Actionem de dolo ex post facto nasci qd bonum est: cum supersit actio in factū in re hereditario.
9 Actio in factum cum in defunctum detur in heredem autem de dolo: vnde actio de dolo nasceatur.

Est ꝛ alia actio i factū subrogata in locū act. de dolo q̄ dat liberis ꝛ libertis deceptis a patre ꝛ patrono ꝯ ipsos humili aduersus eum q in dignitate excellit plebeio cōtra cōsulares pcipue auctoritatis: luxurioso ꝛ prodigo: ꝛ alīs v. li. cōtra
1 hominem vite eminētioris. vt. ff. e. l. non debet. † ¶ Que actio ad hoc vt cōpetat necesse est in primis: q sint ille psone de quibus dictū est. ¶ Secundū q dol⁹ sit ab eis ꝯtra pdictas psonas ꝯmissus: vl' dās cām ꝯtractui: vel incidēs. cōtra patrē. n. vel patronum nec actio famosa nec exceptio debet pponi. vt. ff. de doli excepti. l. apud. §. aduersus qr eorū psone sancte ꝛ reuerēde debēt videri filijs ꝛ libertis. vt. ff. de obsequijs a libertis patro. pstādis. l. honori. ꝛ. l. penul ¶ Tertium est necessarium in hac actione. vt qñ proponitur proponatur cum temperamēto verborū: ꝛ
2 vt bone fidei mētio habeatur. vt. ff. e. non debet. in fi. † Questio. Sed queritur: si in proponenda actione haberi debet mentio

bone fidei. ergo actor se ipsum excludit. q2 dicet se nō deceptū. qd ḡ. pderit sibi actionez istā intētare. R̄n̄o: quod lex dicit vt debeat haberi mētio bone fdei itelligas: vt notat dñs meus p abnegationē. s. vt non fiat mētio male fidei. i. q non habeat mētio doli: lz dicas te ab eo deceptū. q̄si q talibus verbis vtaris: dñe potestas: ego cuz patre meo cū sim emācipat⁹ ꝯtraxi: quem cōtractū nūq̄ fecissē nisi q2 ipse mihi suadebat tota die q secū ꝯtraherē. vn̄ peto vt rescindatur: sicut statim videbis in libello. Silr̄ nota p abnegationē: si te meruerit. i. si te nō offēderit. ff. de leg iij. fideicō. §. si qs ita. ⁊. ff. de. l. ij. cū pater. §. rog ff. d minorib⁹. l. penul. Cōtra ar. ff. de i offi. testamēto. l. cū. ⁊. l. q repudiātis. ⁊. l. pap. §. meminisse. ¶ Vn̄ in hac acti. ac. fa. ta.
3 po. † Pō Acto. Ego dico q sū filius tuus. ¶ Itē dico q sū emācipat⁹. ¶ Itē dico q tecū cōtraxi. ¶ Itē dico q illū cōtractū feci tuis suasionibus: alr̄ non contraxissem. ¶ Item dico q in cōtractu illo quē alr̄ erā factur⁹ tu decepisti me in. xx. sol. ⁊ hic dol⁹ fuit incidēs. ¶ Ecōtra re⁹ fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q tu rez
4 istā volebas vēdere. ¶ Itē dico q volebas dare p. x. ¶ Itē dico q. x. tibi solui si illa cōsi. act. sub. q2 nec dol⁹ iterfuit dās cām ꝯtractui: nec incidēs: ex q̄ tātū soluit qd̄ habere potuit: cū res tātū valeat q̄tū vēdi pōt. vt. ff. ad. l. fal. l. pterea. ff. ad. l. aql. si seruus. ¶ In hac aūt ac. cōcipiet actor ita lib. † Libellus. Vobis. d. ⁊c. cō.
5 e. R. de. M. patre meo cū sim emācipat⁹. vel de. M. patrono q suis suasionibus tota die mihi suadēdo idurit me vt vēderē sibi digestū meū alr̄ nō vēditur⁹: vel duz pposuissem vēdere suo dicto vēdidi sibi p. x. minus q̄ valeret. vn̄ q mihi digestū meū restituat: vel illa. x. mihi soluat ago ꝯ ipsuz. ⁊ ad hoc ppono actionē in factū q cōtra tales psonas verbis tēperaf. Qd̄ ita recte concipiaf lib. dicit. l. ff. de dolo. vt in p̄dicta. l. nō dz. Oppō. ¶ Sz q̄rif. nā non videf q actio ista possit contra p̄dictas psonas itēdi. nā actio ista subrogatur in locū actionis de dolo vt in p̄dicta.

l. nō dz. q̄ subrogata esset in oībus. vt. ff. si qs. t. libere iussus fuerit. l. j. §. sceuola. ⁊. ff. de dona. qui id quod. ⁊. ff. si qs caut. si qs cū. §. q iiuriaz. ergo sicut illa ifamat ita ⁊ ista. vn̄ sic̄ illa nō daf: ita nec ista dari dz. R̄n̄o. lz subrogef in locū actionis d dolo: nō tn̄ subrogaf i omnibus. q2 non q̄ ad infamiā. Actio. n. de dolo ideo ifamat: q2 ibi habef mētio fraudis. at i hac actione cū non fiat mētio fraudis: imo verbis tēperaf. vt dicit lex. ff. e. t. non dz. ergo nō ifamat q2 agif tn̄ de calculo. ergo cessat mētio fraudis: sicut ecōuerso: alr̄ in actione de dolo. vt. ff. e. itaq3. ⁊ ar. ff. de furt. si qs vxori. primo rn̄so. vbi cessat actio furti. ⁊ daf actio in factū contra patrē ⁊ hec actio i factū daf p̄dictis personis contra p̄dictas psonas donec viuūt. heredibus tn̄ p̄dictarū personaz contra heredes p̄dictoz daf actio de dolo. vt. ff. e. l. heredibus. q actio nō infamat: vt diximus supra pxe in alia actione in factū contra predictas personas, sed omnia seruanf hic q̄ diximus in actione in factū q̄ datur con
6 tra p̄dictas psonas. † Questio. ¶ Sz q̄ritur: q̄re aliud sit in exceptione doli vbi contra heredē ab herede non opponetur doli exceptio: sed in factum. vt. ff. de doli excep. l. apud. §. aduersus. dñs. Yr. respōdit. hoc ideo: q2 in excep. doli habef mentio perfidie defuncti: ⁊ excipitur cōtra heredez q aliqd apud eū sit. sed q2 defunct⁹ dolum cōmisit. merito ergo in factum excipif at in actione de dolo non habef rō perfidie contra heredem: sed calculi. ff. e. itaq3. preterea dicitur contra heredem. de dolo agif q2 aliquid ad eū peruenit. sic ergo nō taz ppter doluz defuncti q̄ ppter id quod ad eum peruenit conuenitur Yr.
7 † Questio. Sed illud q̄ritur. an hec actio de dolo q̄ datur heredibus ⁊ contra heredes predictoz sit illa in factum q̄ verbis tēperata est cōtra p̄dictas psonas. ⁊ pap. respōdit: aliā esse q daf in factū: sicut alia est in factum actio q̄ p modica sūma datur. i. vsq3 ad duos aureos. vt. ff. e. l. id ē. ⁊ alia est in factuz que daf post biēniū q̄ finitur de dolo actio etiaz ⁊ in ipsuz dolo

sum post biennium de ipso qd ad eū puenit. vt. ff. e. l. itaq;. At si qris: quādo nascatur. Respōdeo. fatuū est credere eā nasci anteq; aliquis heres existat. cū de eo dūtaxat detur quod ad heredē peruenit: nec defuncto nec cōtra defunctū cōpetit. cū nullus igitur sit q eā tenetur. ergo nascitur: cū quid ad heredē puenit. vt actiones aūt non ab initio sz ex post facto nascātur in multis cōtingit: quorū duo ponere contētus ero. s. cū aliena pecunia datur mutuo. vt. ff. de fideiusso. si quis pro eo. z. ff. si certum pe. l. nō omnis. §. si pupillus. hoc etiā in delictis. ff. de solu. l. si cibum aut pamph. circa princi. Itez si dominus serui contractū lōge post contractū celebratū approbauit vel ratū habuit. ff. quod iussu. l. j. z pigneratitia fm quosdā.

8 † Questio. Itez querit q bonū est nasci actionē de dolo ex post facto: cū supersit tibi z contra eos in factū actio iure hereditario. Respondeo. de dolo actio iuramētum in litem admittit: cū sit arbitraria. vt ff. eo. arbitrio. z etiā cōtra heredē: si heres arbitrio non pareat. qd nō puto de actione in factū.

9 † Questio. Itez queritur: cū in defunctū datur actio in factū: in heredē de dolo. vnde nascitur hec actio de dolo. nō enim nata ē ex dolo defuncti. q alia actio nascitur in factū cōtra defunctū: z nata fuit cōtra eū. Et verū est q actiones quedā ex cōtractibus cōtra heredes incipiūt. C. vt act. ab herede z cōtra heredē icipi. l. j. Rndit dns meus Azo: z dicit forte eadez est actio de dolo cū actione in factū in substātia: lz alio noie nuncupetur. vt ar. ff. de herd. insti. l. iij. §. qui fideicō. z ita ex dolo defuncti nata est. z cōtra heredem agitur z competit. Uel melius due nascuntur: z de dolo z in factum. vt ar. ff. de damno infec. l. si proprietarius.

De actione in factum descendente ex illo edicto de alienat. iudi mu. cā facta. Rub.

1 Actio in factum ad hoc vt cōpetat: quot necessaria sint.

2 Iudicium si intētet quod non respiciat: nec dominium: nec quasi dominium: sed personali aliquo agatur: quid iuris.

3. 4. Positiones actoris z rei in tali edicto.

5. 6. Libelli in tali edicto quomō cōcipiantur.

7 Actio z alia an ad istud edictum competat: anteq; aliquid expendatur.

8 Actio talis an intendi possit: si reus iudicium suscipere paratus sit: perinde ac si possideret.

Si contra aliquem volebas intentare actionem rei vend. vel aliam actionem realem vel aliquam personalem que sit in rem scripta. vt quod metus causa. vt. ff. quod metus causa. l. metum. §. cū autem z interdicta omnia. vt. ff. de interdictis. l. j. §. interdicta. z ille qui rem illam possidebat causa futuri istius iudicij mutandi: alienauit in alium. mutandi dico quantum ad se: z quod ab alio suscipiatur cui alienauit. nam rem vult habere. sed litez ad aliū transfert: vt molestum aduersarium pro se subijciat. habes contra istum alienantem actionez in factum a pretore. per quā tuum interesse consequeris: reseruata tibi rei ven. vel alia reali contra possessorez: cum possessio subijciat aduersariū actioni in rem. vt. ff. e. l. j. §. j. z. l. item in fi. z. C. eo. t. l. vnica.

1 † Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. In primis q iudiciū debeat moueri. Secundum q rei vendi. deberet intentari: vel alia realis: vel personalis in rem scripta. Tertium q ille qui rem possidebat: rē illam vel possessionem vel seruitutem realem vel personalem alienauerit licet. P. diceret q pro sola possessione translata nō competeret. sicut dominus meus nota: in summa istius tituli. sicut hec probantur. ff. eo. l. j. z. l. non solum. §. j. z. §. ad iura. Quartum q ille qui alienat: alienet q rem habere velit. litem tamen ad alium transfert vt molestum aduersarium pro se subijciat: vt. ff. eo. l. item. in fi. Quintum q iudicium sit futurum z non ceptū vt. ff. eo. t. l. ex hoc. §. ait pretor. si enim ceptum est z ageretur de dominio vel quasi res facta esset litigiosa z ideo prohibetur alienari vt in auc. de litig. primo respōso. z. C. de litig. l. vl.

2 † Questio. Quid autez si iudicium intētet quod nō respiciat nec

dominiū nec q̄si dominiū: sꝫ agaṫ p̱sona-
li aliq̄: sicut dī dn̄s meus Azo. ⁊ ita no-
tat in sūma istius tituli. ꝙ cū res nō sit li-
tigiosa locū haberet h̄ edictū: cū plus vi-
deaṫ delinq̄re iā ꝯuentus q̄ꝫ nō ꝯuctus.
Dn̄s me' ali⁹. s. R. dī etiā p̱ actionē perso
nalē fieri rē litigiosam. vt. C. cōi diui. iū-
do. l. j. ⁊. ff. famil'. her. l. alienat. nam si so-
la hypothecaria a litigiosi vocabulo exci
pitur. vt in auc. de litig. §. ad h̄. ḡ alijs
actionib⁹ fit res litigiosa. Nec obstat q̄d
dī auc. de cui⁹ dominio ⁊c̄. Rn̄. vez ē quā
do agiṫ realiṫ se ꝗ si p̱sonali agaṫ dī actio
nē fieri litigiosā. Otto papie. ꝯ ⁊ concor-
dat cum dn̄o meo Azō. Nec obstat lex. C.
cōi diuid. ⁊. ff. fam. herc. q̄ꝛ ibi ꝯtingit p̱
pter auctoritatē iudicij diuisorij. ⁊ q̄ꝛ illa
iudicia sunt mixta. vt inst. de act. §. q̄dam
Un̄ q̄ꝛ in rē est actio. ⁊ ideo fit litigiosa. iō
āt desideratur in hac actiōe: ad h̄ vt alie
nās teneaṫ: vt litē ad alium trāsferat. q̄ꝛ
etiā si dolo malo alienaret ex toto: non te
nereṫ. puta q̄ꝛ lites execratur: vel ob va-
litudinē aut etatē aut occupatiōes neces-
sarias. vel redhibēdo vēditori suo vel sol
uēdo: cui tenebaṫ soluere hoīem petitum
vel heredē instituēdo vel legādo. vt. ff. e.
l. itē. §. pōt. ⁊. l. nō solū. §. si q̄s āt. ⁊. l. ex
h̄. §. aut p̄tor. ⁊. §. vlt. ⁊. l. quia redhibito.
⁊. l. nā ⁊ si obligat⁹: ¶ Sextum ꝙ aliena
tio nō sit reuocata. nā si q̄s alienauerit ⁊
postea receperit: al's reuocauerit seu recu
perauerit: h̄ edicto nō teneṫ: vt. ff. e. l. ex.
h̄. §. si q̄s alienauerit. ¶ Septimū ꝙ in-
tersit agētis: al's non datur: vt. ff. e. l. non
solū. §. hec actio. q̄d intēesse attēdiṫ circa
p̱sonā cui res alienata ē. puta ꝙ potētior
ē: aut maliciosus attendiṫ circa locūꝫ. vt
si alienaueris hoī alterius ꝓuincie: circa
cām: q̄ꝛ hoīem quē volebā petere manu-
misisti. Circa rē puta si locū alienaueris i
quo opus feceras propter q̄d volebā age
re intēdicto q̄d vi aut clā. aque plu. ar. aut
intēdicto de ope. no. nū. q̄ꝛ si tu possideres
tuis expensis tolleres. nūc alio possiden-
te meis expēsis tollā. vt. ff. e. l. j. in fi. ⁊. l.
ij. ⁊. l. iij. §. j. ij. ⁊. iij. ¶ Octauum ꝙ res
alienata supsit. cetez si sine culpa alienan

tis decessit: nō tenebiṫ ille q̄ alienauit: vt
. ff. e. l. nō solum. §. hec actio. ¶ Un̄ī hac
3 act. ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego di-
co ꝙ ego volebā intēdere ꝯ te rei vē. vel
aliā realē actionem. ¶ Itē dico ꝙ tu cā
mutādi futuri iudicij rē illā quā posside-
bas alienasti titio. ¶ Itē dico ꝙ tu alie-
nasti p̱p̱ h̄ vt titiū supponeres mihi ad-
uersariū cū res eēt ad te reuersura. ¶ Itē
dico ꝙ tu alienasti nec reuocasti adhuc.
¶ Itē dico ꝙ i. xx. mea intēest te nō alie-
4 nasse. ¶ Ecōtra reus. fa. ta. po. † Pō rei.
Ego dico ꝙ tu noīe rei tal' ꝯ semproniū
tm̄ volebas istituere iudiciū. si h̄ ꝯfi. act.
ab. re⁹. q̄ꝛ nō debebas mouere ꝯ ipsum.
¶ Itē dico ꝙ rē illā cuius noīe volebas
mouere iudiciū: ego nullo tp̄e possedi: nec
dolo feci q̄ min⁹ possiderē. ¶ Item dico
ꝙ de alienaui rē illā / vel q̄ꝛ ꝯcessi ex toto
vl' q̄ꝛ vēdidi. ¶ Item dico ꝙ alienaui de
necītate redhibēdo vl' soluendo cui tene-
bar. ¶ Itē dico si alienaui ego recupaui
rē illā. ¶ Item dico ꝙ parat⁹ sum susci
pere iudiciū ac si possiderē. certe si h̄ vult
r⁹ ex eludet actorem. vt. ff. e. l. q̄ꝛ. §. vlt.
5 ¶ In hac āt ac ꝯci. ac. ita. lib. † Libell⁹
Uob. d. ⁊c̄. cō. e. R. d. B. q̄ cā mutādi a se
iudicij rē talē cui⁹ noīe volebā ageꝛ ꝯ ipꝫ
alienauit ⁊ dedit titio cū res illa sit ad eū
reuersura: q̄ titi⁹ ē potētior q̄ꝫ aduersari⁹
me⁹. B. vel ē alteri⁹ ꝓuicie vel est hō ma-
liciosus: vn̄ q̄ꝛ p̱p̱ talē alienationē itēest
mea i. xx. iō illud meū intēeē peto: ⁊ ad h̄
ꝓpono ac. i factū q̄ descēdit ex edicto p̄to-
ris de alienatiōe iud. mu. cā fcā. Q̄d ita
rcē ꝯci. lib. dī. l. ff. e. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. itē. §. vlt.
Et ita ꝯci. lib. q̄n intēest mea rōe p̱sone i q̄
alienatio fcā ē. vl' rōe loci. ¶ Uez si rōe
6 cāe tūc ꝯci. ita lib. † Libell⁹. Uob. d. ⁊c̄.
cō. e. R. d. M. q̄ suū quē possidebat: cui⁹
noīe ꝯ ipꝫ volebam agere rei vē. vel alia
reali actiōe: ipse manumisit: vel locū i quo
edificauerat vi vel clā. vel p̱ q̄ nūciauerā
nouum op⁹: vel ꝯpetebat mihi actio aq̄
pluuie. ar. lucio alienauit. q̄ res sūt reuer
sure. vn̄ q̄ꝛ p̱pter talē alienationeꝫ interest
mea. xx. iō illud interesse peto. ⁊ ad hec p̱
pono ac. in factū ex edicto de alienatione

sit. nisi cā fcā. Qđ ita recte cōci.lib. ōt.l. ff.e.l.qz.§.j.ij.z.iij.z.l.itē.§.vlti. Op/positio. Primo lib.opponit: nā nō vr ꝙ actio ista sit necessaria: vel ꝓsit actori. naz fcā alienatiōe dñs hz ꝯ possidētē rei vē. cū possessio pariat aduersario actionē in rē.vt.C.e.l.vnica. Itē hz ēt aliā actionē ꝯ alienātē.s.vtilē rei vē.qđ ita ꝓbo.actio ista locū habet qñ dolo fcā ē alienatio.vt ff.eo.l.j.z.l.itē primo rñso.z.l.nō solū.§. si qs āt. sz dol⁹ sp ꝓ possessione habet. vt.ff.de peti.her.sz si.l.ꝯmisso.§.pinde. ¶ Itez z is q dolo desiit possidere tenet vtili rei vē.vt.ff.de rei vē.l.sinit.z.ff.de nox.l.electio. Rño: lz illa duo auxilia ha/beat de iure cōi: z ꝯ illū q alienauit: z cō/tra illū in quē alienatio fcā est: tñ nihilo/minus hz istud.nā illa nō dantur ad id ad quod daf ista.nā illa duo rē auocāt cū ac cessionibus.hec āt actio interesse ꝓsequi/tur: qđ interest actoris ꝓpter talez aliena tionē. Oppō. Itē q̄ritur p istud edictum inducitur restitutio iure actionis. nā ois restitutio sp fit p officiuz iudicis. vt.ff.de mino.ꝙ si minor.§.vl.pterq̄ in qua tuor casibus vbi fit iure actionis.in actione ꝙ metus cā: de dolo: de capite minutis.z p hoc edictū.vñ cū habeāt locū illa duo au xilia ō iure cōi.ğ istud extraordinariū da ri nō dz.vt.ff.de mino.l.in cāe. Rñ.tūc hz locū qđ opponis: qñ ad idē danf auxilia cōia ad qđ daf z extraordinariū. at h dā

7 tur ad diuersa sic supius dixi. † Qō. Itez q̄rif an actio ista cōpetat ad istud interes/se anq̄ aliquid expēdā. Rñ.d. meus Azo ita. qz vr a iqd mihi abeē cū ego q̄dmō ad id expēdēdū ꝯpellar.vt.ff.e.l.iij.§.itē z.ff.de neg.ge.l.si qs mādato. Sz ꝯ. ar. p.ff.de peculio.l.sz si dānū.§.itē deduce tur.ꝟ.marcell⁹.nā nō agit ꝓ eo ꝙ interit sz ꝓ eo ꝙ iterest.lz.n.videat abeē non tñ abest.z ita iudicia de his q̄ debētur z peti pñt intētāf: nō de his q̄ pñt deberi. Nec obstat lex de neg.ges.qz ibi obligat⁹ erat ex quasi ꝯtractu.sz hec rñsio nulla. naz z h alienās obligaf ex maleficio. Vñ q̄ tū ꝯ ipsuz ex delicto orif.z iō no daf ꝯ heredē lz rei ꝓsecutionē ꝯtineat.z iō daf heredi. vt.ff.e.l.nō solū.in fi.z.l.vel.z.l.qz. Op/positio. Itē nō vr ꝙ actio ista possit itēdi marie qñ alienatio facta ē in potētiorē.qz nō valet nec q̄ ad alienātē nec quo ad euz in quē alienatio facta ē.vt.C.ne liceat po tē.l.j.z.ij.imo cadere debet a iure qđ hz. Rño: nulla est oppō.z h duplici rōne. In primis ꝙ h loqf de potēte.i.de eo q in ci uitate hēat maiorē potētiā: ibi loqf de il/lis potētioribus q hñt merū ipatū in sub/iectos. Uel aliter.titu.iste loquitur in reo z possessore cedēte rem quam possidebat: titulus ille loquitur in actore cedēte actio nem seu iura sibi cōpetentia.vnde se nō tā

8 gunt. † Questio. ¶ Item queritur in eo quod dictū est supra: ꝙ si reus sit paratus suscipere iudiciū perinde ac si possideret: quod actio ista non potest intēdi. Sed nō ne semper cogitur: z sic deficiat hec actio cum dolus sit pro possessione. vt z supra dixi. Responsio.si paratus sit deficit: sec⁹ si nō esset paratus.vt.ff.de dolo.l. elegā/ter.§.si dolo malo.vnde cum paratus est releuat me a probatione: cuz ego tenear ꝓ bare ipsum dolo desiisse possidere. z hoc dicit dominus meus Azo. Uel aliter secū dum eum etiam hoc sic intelligo quando eandem causam z coditionem promittit se prestaturum qui alienauit ac si posside/ret.verbigratia.dicit: ego promitto me re stituere rem si vincis.z hoc sub pena.M. sol.alioquin si diceret rē non restituā z qz non habeo.sed quanti tua interest vel quā ti in litem iuraueris prestabo secus esset. nam z si hoc non offerret tenetur tamē ad idem.z hoc secundum dominū meū Azo. dominus autem alius meus.R.dicit non ideo contingere qz paratus est. sed qz ni/hil interest eius cum valeat sine incōmodo agere contra eum qui alienauit. z sic non habet duriorem aduersarium. Itez dicit ipse hanc actionem cessare si cōtra aliena torem inuitum actionem proponat vtilez aduersarius.qz non est ei alius oppositus aduersarius. At dicet aliquis: ergo semp cessat hec actio cum semper inuitus co/gi valeat is qui alienauit.vtilem actionē suscipere. Rño: nō est ita.qz dominus ma

uult plerūqz rē suā hre q̄z estimationē reci
perez rē sua carere. vt. ff. rez amotaz. l.
non enim. vel finge cū qui alienauit nō ē
soluendo q̄tū ad interesse huius actionis.
Rūo. Hec actio vltra annū non datur. vt
. ff. e. t. l. vel post annum.

¶ De actiōe in factū ex edicto nau. cau. sta.
z de illa in factū q̄ ē in simplum z ex q̄si
contractu. Rubrica.

1 Actio in factum ex edicto nau. caupo. ad
hoc vt in simplum competat: quot neces
saria sint.

2. 3 Positiones actoris z rei i tali actione.

4 Libelli in tali actione quō ↄcipiant.

5 Peregrinus q redit: vl' vadit vltra ma
re: si intret nauē: tabernā: vel stabulum: z
non ostendat p̄ hospitiū timore res quas
habet: demum de amissione conqueratur:
qualiter procedetur.

6 Peregrinus si res assignauerit: non nu
merando singulas: sed in saculo: vel in pe
ra: vel in folle immiserit an eius sacra
mento standū sit.

7 Res si non restituantur: z fuerint assigna
te in mala vel immisse quid petetur: vtrū
mala: vel res que in ea continentur.

8 Balneū si dñe ingresse fuerint: z pelles
suas intromittāt: an si amittanf: ipse bal
neator teneatur.

9 Amicus si amicū recipiat: z amicus rece
ptas res suas amittat: quid iuris.

10 Actio in factum huiusmodi quid diffe
rat ab actio. aduersus nautas zē.

Si aliqs intrat nauē cū reb⁹ suis. vel cau
ponā vel stabulū: z de reb⁹ suis amittat
p̄tor duabus actionibus sibi succurrit.
Primo per actionem in factum que i sim
plum competit ad res recuperādas ↄtra
nau. cau. vel sta. q̄ est ex contractu vel q
si. z de hac primo videbimus. Secūdo p
actionem in factum aliam que competit
in duplum: z est ex quasi maleficio. Pri
ma vero ex contractu: z vtraqz ↄpetit ↄ̄
p̄dictas psonas. vt. ff. e. l. j. in pn. z l. vl.
1 §. hec actio. † ¶ Unde ad h̄ vt actio ista
in factū in simplū cōpetat tot sūt necessa
ria. ¶ Inprimis q aliqs sit nau, cau. vl'
sta. ¶ Scdō m q res itromiserit. ¶ Ter
tiū q illi receperint saluum fore. nā si re
nūciauerīt custodie nō tenēt. ¶ Quar
tū q res am. ferit. sicut hec pbant. ff. e. l.
j. §. j. z §. ait ptor. z l. ds. primo respōso.
itelligas nautam large. s. dñm nauis vel
exercitorē. vt. ff. e. l. j §. q sūt. z. ff. de exer.
cit. l. j. §. exercitorē: z magistz nauis. vl'
illū cui cōmissa est nauis custodia: imo vl
detur etiā olum nautaz z vectoz. vt. ff. e.
l. j. §. sz de exercitore. z. §. vl. Oppō. Sz
opponit. ut dñs nauis nō obligat si p re
migē. i. q meli⁹ scit nauigare aliqd rece
ptū sit. vt. ff. eo. l. j. §. sed de exercitore. in
pn. Rūdit cōa me⁹ Azo: qd di. in. §. sz de
exercitore: de remige. corrigit in. d. l. Uel
meli⁹. in. §. sz de exercitore loquif cū ex
tra nauem dānū datū sit in fi. l. cū i naui.
Uel aīr: in. §. predicto logf. vbi nauta cō
traxit. z recepit: non exercitor vel eius
magr. vn̄ nullo mō tenef exercitor. vbi x̄o
exercitor ↄtrahit. q: sibi res assignāt: de
nautaz facto tenetur: z etiā vectoz. vt in
fi. l. Sz lz ptor de marimis nauib⁹ fece
rit mentionē: idē z in puulis. vt. ff. eo. l. j.
§. de exercitorib⁹. Et qd dixi de reb⁹ qs
amiseris: intelligas gnālr res. vt. ff. eo. l.
j. §. ait ptor. Et qd dixi q recipiāt saluū
fore: intellige eos recepisse saluū siue eis
sūt assignate res: siue nō dūmodo in naue
imisse sint: adeo q postq̄z vel assignasti vl'
in naue sunt immisse. z oportuit aliqua dē
causa res illas extrahi: z si in littore pere
ant: tenēt. vt. ff. e. l. j. z. l. ita. in pn. ¶ Itē
qd di de cauponibus z stabu. intellige cau
pones vel stabu. s. exercentes cauponam
vel stabu. puta quia a. i eos q̄tidianus ta
berne vel stabuli questus ptinet. vt alias
in exercitore lex exponit. ff. de exercito. l.
j. §. exercitorē. ¶ Itē si aliq sūt institutu
ab istis. sz z factum etiā viatoz q̄s in ho
spitijs recipiūt pstāt. vt. ff. e. l. j. §. caupo
nes. z. l. sicut z caupo. Nec obstat qd in
p̄dicto. §. caupones di: qd nō ↄtinēt qui
opa mediatoris al's mediastini fungit: z
atriarij z focarij. Rūo. vez est q nō ↄtinē
tur noie cauponū vel stabularioz: vel no
mine illoz q ab eis instituunf. Teñez noie

Mor tenentur caup. z sta. maxime cum illi in domib⁹ eo℞ vtanť nã cũ ꝑstat factum viato℞ multo fortius z illo℞. ¶ In hac
2 actiõe ac. fa. ita. posi. † Positio acto. Ego dico ꝙ tu es nauta cau. vel sta. vel institu tus ab eis. ¶ Item dico ꝙ ego i'naui tuã vel taberna vel stabulo res tales intro/ misi. ¶ Itẽ dico ꝙ res illas tibi assigna ui. ¶ Item dico ꝙ res illas in nauẽ cau ponã vl' stabulũ imisi. ¶ Itẽ dico ꝙ res illas amisi. ¶ Econtra reus fa. ta posi.
3 † Positio rei. Ego dico ꝙ titius tũ exer/ cebat nauẽ illã: cauponã: vel stabulũ: in q̃ dicis res tuas imisisse. si ꝯfi. acto: sub. qꝛ ille reus non fuit caupo: nau. vel stabu. ¶ Itẽ dico ꝙ ego ꝑdixi vobis ꝙ qlibet custodiret res suas. ¶ Item dico ꝙ cla ues scrinij ego dedi tibi. si ꝯfi. ac. sub. qꝛ tacite vĩ renũciasse custodie. sicut z dñs Jo. notat in locatore p. l. ff. de ꝯtrahen. em. clauib⁹. z notat ꝭ in ti. ff. locati. l. dñs horreo℞. ¶ In hac ãt actiõe ꝯcipiť ita
4 lib. † Libell⁹. Uobis. do. zc. cõ. e. R. de M. nauta cau. seu sta. in cui⁹ naue domo seu stabulo res tales amisi. vñ qꝛ res illas non vult restituere: interesse meũ qđ esti/ mo. xx. peto. z ad ꝭ ꝓpono ac. in factũ ex edicto na. cau. sta. vt recepta resti. Qđ ita recte ꝯcipiať lib. đt. l. ff. e. l. j. in ꝑn. z. l. z ita. §. hec actio. Oppõ. Sꝫ nõ vr̃ ꝙ ac/ tio ista possit itẽdi. qꝛ cũ sufficiat ciuil' ex locato z ꝯducto: si interuenit ꝑciũ: si ñ inter uenit ꝑciũ: sꝫ aliq̃ spẽs fuit ꝯct⁹ innoiat⁹. z sic ꝯpeteret ꝑscriptis xbis. vt. ff. depo/ siti. l. j. §. si qs seruũ in ꝯstinũ. Item si gra tis suscepit res ꝑferẽdas ꝯpetit depositi Mirať ꝗ vlp. q̃re ista sit inducta. Rñdet ipse vl. pp duo fuit inducta. ꝑmo ad hoc vt ꝑto: ageret curã rep̄mẽde malicie isto/ rum. nã ea q̃ notabiliter fiũt nisi spãl'r no tenť videnť quasi neglecta. vt. ff. de iniu/ rijs. l. itẽ apud labeonẽ. §. ait ꝑto:. Et pl⁹ solet timeri qđ spẽali q̃ qđ ğnali sermo/ ne concludiť. dicit cap. in'ũ extra de he/ reticis. si a due sus. Scđo: qꝛ in contra/ ctu locati z in inoiato venit dolus lata culpa z leuis: cũ ꝯtrahatur gr̃a vtriusq3. vt. ff. ꝯmodati. si vt certo. in ꝑn. In depo

sito vẽit dol⁹ z lata culpa. vt. ff. depositi. qđ nerua. aũ i ista actione venit dolus: la ta: leuis: z leuissima culpa. nõ tamẽ venit casus fortuit⁹. sic rñdit z examinat vlp. vt. ff. e. t. l. z ita. primo responso. z qđ ibi đt: etiã si sine culpa: intellige lata vel leui leuissima tñ interuenit. Oppositio. Itẽ nõ videť ꝙ adhuc conpetat imo ẽ supflua. nã aut vult agere ꝓpter maleficiũ. z tunc succedet rubrica illa furti aduersus nau/ tas. z alia actio i edicto. ff. eo. l. os. §. hec actio. aut vult agere ex cõtractu. z tũc cõ petet vel exercitoria vel institoria. vt. ff. de exercito. l. j. z. ff. de institu. l. j. Rñ. ac/ tio ista nõ supabũdat. nã hec loquiť qñ ex cõtractu vel q̃si agiť: cũ nau. cau. sta. s. de reb⁹ tñ illatis. In rubrica furti aduer/ sus nau. z. ff. e. l. os. loquũtur qñ agiť ex maleficio: z de exercitoria z institoria: lo/ quũť qñ agiť ex cõtractu vero habito cũ eo. puta qꝛ emit. qꝛ pmutauit vel sil'ia fe/ cit. ꝭ ãt de alio ꝯtractu. s. qꝛ res inferẽdo vel assignãdo: vr̃ cuꝫ eo ꝯhere. vel quasi.
5 † Questio. Itẽ q̃riť: si peregrinus qui re dit vel vadit vltra mare: intrat naueꝫ ta/ bernã vel stabulũ: z nõ ostendit res q̃s hꝫ demũ ꝯq̃riť de amissione: timet. n. oñdere ꝓpter illos q hospitãť: q̃liter ꝓcedetur. hac q̃stionẽ de facto vidi. Rñ. in multis locis ẽ optima ꝯsuetudo in pegrinis. non ãt in alijs. vt si vult iurare pegrin⁹ ꝙ tan tũ amiserit crederť sacramẽto suo: z posset ꝓbari p iura. nã cũ ip̃e venit vel vadat vltra mare ꝓ aie sue salute: ñ ẽ ꝑsumptio ꝙ deieret: z velit res ꝑferre aie imo aiam rebus. vt ar. C. de sacrosctis eccle. l. sanci/ m⁹ z. C. ad. l. iul. repe. l. vl. de iure tñ stri/ cto z scripto si q̃rim⁹ nõ stareť sacramẽ/ to pegrini: cũ actore nõ ꝓbãte re⁹ absolua tur vt. C. de edẽdo. qaccusare. nisi ꝙ ꝯpel lerẽ nautã cau. vel sta. ad iurãdũ ꝙ tales res ñ subtraxerit nec fecit subtrahi. sicut purgatur quis per sacramẽtum: quando quetitur ab eo de sua mala conscientia. vt. C. de his qui ad ecclesiam confu. l. fi. z. C. de iure do. impe. l. vlti. z. C. de bo/ nis auc. iu. pos. l. vlti. Questio. Quid si nauta caupo vel stabu. sint homines ma/

Et non miretur aliquis: si de hac actione alibi in hoc opere tractaui. nā propter q̄stiones emergētes iō iterū tractaui. † Q̄ō.
9 Sz q̄d si amic⁹ amicū recipiat: & amicus receptus res suas amittat. R̄n̄o: nō credo hanc actionem locū habere: quia cessant omnia q̄ in titulo dicuntur: lz sit cōtra ar. ff. e. t. lz i prin. rubrice de actione in factū ex edicto na. cau sta. vt recep. resti. & est in duplū. Sed & propter hm̄oi res amissas cōpetit alia actio q̄ est in factū: & i duplū: siue res sint subtracte a na. ca. vel sta. siue ab alijs: ita q̄ vnū simplū sit pēa: aliud rei persecutio. vt. ff. na. ca. vel sta. l. licet. §. in factū. & l. debet. §. hec actio. Unde quicquid dicēdū est in hac actione totum inuenies notatū sup̄ i hoc eodē op̄e de p̄to:ijs
10 in rubrica furti aduersus nautas. † Q̄ō. Sed illud q̄rit: q̄d differat actio ista i factū ab illa rubrica aduersus nautas. nam videt̄ idē dicere: vñ videtur alterū sup̄r abūdare. Respōsio: dicūt quidā si agitur ex illo ti furti aduersus nau. q̄ illud duplū totū est pena. si āt ex hac actione i factū vnum simplū est pena: aliud rei p̄secutio & hēt ar. ff. de act. & obli. l. ex maleficio. §. vl. Ego aūt nullā credo inter istas actiōes dr̄ia: q̄a vtraq̄ ē ex quasi maleficio: lz differāt a superiori. q̄a supior. aliquādo est ex cōtractu vel q̄si. Quare ḡ. tractat̄ de hac actiōe: ibi furti aduersus na. & h. R̄n̄ rō sua sit ibi: cū tractatus generalis de furt. p̄cesserit: merito tractauit & ō speali furto: sicut & de alio speali tractat po⁹ea si familia furt. fe. di. & hic sil̄r iuste tractauit: q̄z tractat de delicto commisso: q̄liter sit agendū ciuiliter: iustū fuit vt tractaret q̄liter ageret criminaliter. vel aliter. ea q̄ notabiliter fiūt nisi specialiter notētur vident̄ quasi neglecta. vt. ff. de iniurijs. Itē apud labeonē. §. ait pretor sicut & in superiori actione notaui.

¶ De actione in factū de his qui deiecerunt vel effuderunt.

1 Actio in factum de his qui dei: & cete. ad hoc vt competat: quot requirantur.
2. 3. Positiones actoris & rei i tali actione.
4 Libelli in tali actione quomodo cōcipiā-tur cum seq.
6 Actor in tali actione si viuat: vel minus vita p̄e̓sumpta: de estimatione soluta pro operis: si minus vixit: quid erit.

SJ aliquis deijciat vel effūdat ex domo: & sic illud qd̄ deijcit̄ cadat sup̄ aliquem trāseuntē. & sic vestimēta sua vel alie res sue deteriorate sin: ille q̄ dānū passus est hz act. i factū ex illo edicto de his q̄ deie. vel effu. & ē actio illa in duplū. si āt ex illa deiectione liber hō pereat: dabit̄ p̄dicta actio cōtra deijciētē: & erit cōdēnādus in q̄nquaginta aureis. sicut h̄ p̄batur. ff. e. l. j. § j. & ff. de ac. & ob. l. ex male. §. his q̄ que. si āt libero hōi alio mō itulit dānū in p̄sona sua puta q̄z caput suū fractū est vł forte monoculus inde factus ē vel mac⁹: tūc dabit̄ actio q̄ tū equū videbit̄ iudicā ti: quod def̄ miat̄ a lege. s. q̄z habebit̄ rō expēsaz & mercedū q̄s soluit medicis: & opaz q̄bus & caruit & cariturus est si forte factus sit inutilis. cicatricū āt & deformitatis nō fiet estimatio: q̄z liberū corp⁹ nō recipit estimationē. vt. ff. e. l. j. §. j. & §. sz cū hō liber. & l. vl. & ff. si q̄dru. pau. fe. di l. vl. sicut in. l. aq̄l. vt. ff. ad. l. aq̄l. l. sed si q̄cūque. in fi. & l. q̄. act. & l. liber hō. §. j.
1 † ¶ Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ¶ In p̄mis q̄ aliq̄d sit deiectū vel effusum. ¶ Scd̄m q̄ dānū datū sit aliquo mō p̄dictoz. ¶ Terciū q̄ locus i quē deiectū est: & p̄ quē ille q̄ dānū passus ē trāsibat q̄ fuit talis p̄ quē vulgo iter fiat. Ceterū si locus iste sit secretus cessat actio ēt si deiectū sit & dānū sit datū. ff. e. l. j. primo rñ̄o. & §. sūma. sicut in. l. aq̄l. ff. ad. l. aq̄l. si putator. ¶ Quartum q̄ deiectio illa vel effusio facta sit de die nō de nocte. sz sufficit si fiat iterdiu. i. inter diē & noctē: q̄si sūmo mane in crepusculo. nā si de nocte deijciat̄ cessat actio. vt. ff. e. l. hoc edictū. §. labeo. ¶ Unde in hac ac. ac. fa. ta. po. siue confessiones.
2 † Positio Ac. Ego dico q̄ ex tali domo cuius inhabitator tu es fuit p̄iectū vel effusum. vñ vestimēta mea vel merces mee deteriorate sūt i. r. r. ¶ Itē dico q̄ ex illa deiectione talis liber hō mortuus ē. ¶ Itē

dico q ex illa deiectione caput meũ fractum est: vel manũ amisi: vl oculũ. ¶ Itẽ dico q tot expensas feci: tot mercedes solui medicis: tot operas amisi ⁊ amittã qr inutil' factus sum. ¶ Itẽ talis deiectio fuit in loco tali vñ publice ⁊ vulgo trãsitur: ⁊ ego p illũ locũ trãsibã. ¶ Itẽ talis deiectio fuit fcã de die vel iterdiu. ¶ Ex
3 reus fa.ta.po. † Põ rei. Ego dico q domus illa ex q̃ dicis ee effusũ: ⁊ erat fuit: iã ẽ ann⁹ sine oi habitatore.si. ꝯsi.ac.sub. q ex quo nullus fuit habitator: ꝯ dãnũ dari nõ potuit. ¶ Itẽ ex illo loco vñ tu transibas null⁹ solet transire nã nec vulgo iter fit ide. ¶ Itẽ deiectio fuit facta de nocte
4 ¶ In hac ãt actiõe ꝯci.ac. ita lib. † Libel⁹. Uob.d.iẽ.cõ.e. R.de.M. ex cui⁹ domo ta'e qd ẽ deiectũ vel effusũ: cũ ipse domũ illã ibabitet vñ vestimẽta mea vel merces deteriorate sũt i.xx. vñ illa.xx. i du plũ mihi pstari peto. ⁊ ad h̃ ppono ac. in factũ ex illo edicto: de his q deic. vel effu. ¶ Qñ aũt liber hõ fuit pempt⁹ cõci. ita
5 lib. † Libell⁹. Cõ ego R. d.M. ex cui⁹ domo quã ipse ibabitat tale qd fuit deiectuz vl' effusũ. vñ pr me⁹ mortu⁹ fuit. vñ ab eo qnq̃ginta aureos mihi pstari peto. ⁊ ad h̃ ppono ac. i factũ: ex edicto de his q de te vel effu. ¶ Si ãt ex illa deiectiõe cor
6 p⁹ liberi hois lesũ sit ꝯci. ita lib. † Libel l⁹. Cõ. ego R. de. M. ex cui⁹ domo quam ipse ibabitat tale qd ẽ effusũ vel deiectuz. vñ corp⁹ meũ lesũ ẽ. pp quã lesionẽ tot ex pẽsas feci: tantum solui medicis: tot opis carui ⁊ sum caritur⁹: q̃s opas estimo.xx. vñ q oia pdicta mihi pstet ago ꝯ ipm. ⁊ ad h̃ ppono actionẽ in factũ ex edicto de his q deic. vel effu. Q̃d ita recte ꝯcipiãt libelli istẽt t lex. ff. eo. t.l.j.§.j. ⁊.l pe. ⁊. ff. de act. ⁊ obli. l. ex male. §. his q̃qꝫ. Et illud attende: q qñ actio ista ꝯpetit p dãno dato in vestib⁹ vel mercib⁹ actio ppetua ẽ q̃ daẽ heredi: sꝫ nõ in heredẽ qñ ꝯpetit p eo q liber hõ perijt tũc ẽ ãnalis: q̃ nõ da ẽ in heredẽ nec heredi vt heredi: qr nõ est in bonis: sed daẽ sibi vt primiori. qñ ãt cõ petit p eo q corpi liberi hois nocitũ sit. tũc ipsi libero hoi erit ppetua: suo vo heredi annalis. vt. ff. e.t.l. si vero. §. hec ãt actio. Oppositio. Primo libello opponitur. nã actio ista nõ dꝫ intẽtari ꝯ inhabitato rẽ: sꝫ ꝯ illũ q deiecit. vñ videẽ male ꝯcipi. ⁊ etiã alia rõne: qr dꝫ designari psona q̃ deiecit: sicut in actiõe iniuriaꝝ vt. ff. de iniur. l. ptor edixit. ⁊ sicut in actiõe de dolo. vt. ff. de dolo. l. sꝫ si ex dolo. §. vl. Rñs. q daẽ in habitatorẽ etiã nõ designata psona: iusta ẽ r õ. qr teneẽ habitator pstare culpã suã ⁊ suorũ. vt. ff. e.t.l. pe. §. habitator. Debuit eni eos admõere ne alt qd male pijcerẽt. q psonã nõ designẽ rõ est. qr ego p viã vado inuẽt⁹ circa rẽ meã illi pijcit: ego sentio mihi dãnũ datum ex tali deiectiõe: ⁊ is q pcẽt facta piectio, n se remouet: vñ ipm videre nõ possum. Oppõ. Scdo libello opponiẽ. certũ ẽ q liberũ corp⁹ ñ recipit estimationẽ: ẽ supi⁹ dixi. q̃ e ꝯ p tũẽ qnq̃gita soluẽ vl' aurei. aut p estimatiõe: q̃d nõ ꝯcedis. aut p pena si p pena: mirabiẽ ẽ piacũ p vno forte comite barone vel nobili occiso deniũ qnq̃gita aurea sit p vno eq̃ mortuo: cũ pena rõe delicti deberet iponi: vt. C. de penis. l. sicim⁹. ⁊. ff. de penis. l. respiciẽdũ. Rñs: qnq̃ginta aurei q petunẽ nõ pstanẽ rõne estimationis: sꝫ pene. ⁊ lꝫ sit modica pena rõne delicti: tamen ita placuit auctori. aliquando enĩ vbi minor pena deberet imponi: imponiẽ maior. ⁊ ecõuerso. nã abigeatus crimen modicum est: ⁊ maxima tamen imponitur pena q debẽt relegari: aut bestiis subijci. vt. ff. de abigeis. l.j. Item ecõuerso qui effregerit parietẽ ⁊ subripit pecuniã qnquennio relegatur. vt. ff. de effracto. l.j. Itẽ ecõtra. vbi maximũ fuit delictuz ⁊ modica pena iponiẽ vel ideo ita illa breuis iponiẽ pena. quia delictũ illud forte fit sine dolo. Et sic legiste romani non derideant legistas longobardos: q dicũt liberũ hoiem interfectũ recipere estimationẽ vsqꝫ ad. cel. sol'. vl'. ccc. qñ se defendẽdo qs occidit aliũ. vt dĩ lõbarda d homicidijs. recolim⁹. qr ibi pstaẽ illud q̃d pstaẽ loco pene ñ loco estimationis. Oppõ. Sup libello tertio opponiẽ de operis futuris: qũo ille possunt petĩ

eā sint future. nō videt. vt. ff. de iudic. l. nō quēadmodū. Itē quō pnt estimari ope re future. vel vsq ad qd tps estimabūt. Rño: pnt peti ope lz sint future. certū ē q delictū est cōmissū ex pnti delicto agit: lz aliqd sit futuꝝ. tn qz ꝓpter delictū indiciū fuit in ēat i: sicut si habes. ff. si seruus vēdi. l. haꝝ. z. l. egi. z. ff. ad l. agl. l. in l. agl. fiet āt cōputatio opaꝝ futuraꝝ fm estimationē vite. vt z al's fit. ff. ad. l. falc. l. hereditatū cōputationē. Sz in lege illa fit duplex estimatio vite. qz alio mō fit i alimētis: alio mō i vsufr. z minore: quā cōputationē seruabim⁹ Rño: illā q̄ fit in alimētis q̄ maiorē presumūt vitam. vt qd facit fauor ibi in alimētis: ꝉ faciat idē odiū rōne q̄si delicti. † Questio. Sz qd si actor ille vlteri⁹ vinat vel min⁹ vita presumpta: qd erit de estimatiōe soluta ꝓ opis: si min⁹ vixit: repetit qd est solutū. si min⁹ accepit: petet id q̄d posset peti ꝓ estimatiōe futuraꝝ opaꝝ. Rñdit dñs meus Azo repeti posse qñ min⁹ vixit: id qd vltra habuit ꝑ conditionē sine causa: qñ vltra vixit pōt petere actor qd debet adhuc ꝓ opis futuris: sicut in vsufr. vel publice relicto. vt. ff. ad. l. fal. l. hereditatū cōputationē. §. sic deniq Oppō. Sz nōne obstabit exceptio rei iudicate. nam pecunia soluta ex cā iudicati nō solet repeti. vt. C. de cōdic. indebiti. l. j. z. ff. mādati. l. si fideiussor. §. in oib⁹. Uñ multi metu istius q̄st onis dicūt: nec ab isto posse pecuniā repeti si min⁹ vivat: nec illū posse agere si vivat vlteri⁹ Ego āt defendo sententiā dñi mei: z dico optime dixisse ipm. Qd opponis q ob stat res iudicata. Rño: nō e i veꝝ. nā iustis causis interuenientib⁹ repetit solutū ex causa iudicati z dat exceptio. vt. ff. de cōdic. sine cā. l. si fullo. z. C. de re iud. l. j.

¶ De vtili actione ꝓ socio q̄ cōpetit: cū plures socij i eodē cenaculo habitāt: z vnus forte deiecit vl' effudit si vn⁹ soluat penaz pro alio: al⁹ tenet hac actione. Rubrica.

1. 2 Libelli in tali actione quomodo fiat.
3 Actio in factum q̄ dat cōductori ꝯ discipulū vel hospitē nō est illa in factū: q̄ descendit ex edicto de his q deie. zc̄.

VErū quia contingit sepe q plures in eodē cenaculo habitant: z vn⁹ forte deiecit vel effudit. vnde damnum datum est. z oportuit conuentos a lios soluere: iura soluentibus succurrūt q vtili ꝓ socio actione possunt ab illo repetere. vel actione in factum ex ꝉ edicto descendente. vt. ff. e. l. j. in fi. z. l. cum sane. z. l. z qui dem. z. l. perceptione. hec qñ simul habitant. alias si separatim tunc ille solus tenetur ex cuius cenaculo effusum ē. vt. ff. e. si vero. in ꝓn. Unde ar. legum predictarum notat domin⁹ me⁹ Azo: q scholaris scholari teneatur: z pro expensis factis: z ne turbet eū in hospitio: volendo alios inducere: vel alijs repetere: datur vtilis ꝓ socio z non directa qz nō cōtrahūt societatē scholares in festo sancti michaelis: ad cōmodiorem vsum z vberiorem questū. z si locum habet snia: non habent locum verba. vñ habet locū vtilis. vt. ff si quadru. pau. fe. di. l. j. z. l. penul. z ita ipm de facto consului cum essem arbiter inter q̄sdam socios meos. z ita ipse mihi respondit: lz alij dicant q ego scholaris impeditus a socio meo nullā habeo actionem contra impedientem. sed habeo actionez contra ob nomen locatorem ex cōducto. vt ipse prohibeat socium meum. vt ar. ff. ad. l. rhodiam de iac. l. ij. respōso. j. z. ff. loc. z condu. l. maritus. vel vt quidam libri habent. l. cū in plures. §. messem. Itē z contingit sepe q aliquis conducit hospitiū z vt habeat ibi merces suas: vel habitaret vel vt ibi operaretur cum discipulis suis. iste etiaz cōductor recepit forte ibi secū aliquē hospitē q manet cū eo vsq ad ānū vel mediū: modo hospes ille receptus: vel aliqs de discipulis: dat z ānūz cōductor ille tenet actione in factuz ex ꝉ edicto de his q deie. vel effu. illi cui damnū dātū ē ex: ali z eiecti ē. vñ de iure dat actio in factū isti conductori ꝯ illū hospitē vel discipulū q deiecit: ꝓpter cuius deiectionē dānatus est. z ꝉ qñ nō conduxit opas discipuli vel hospitis: tunc ex cōducto daret actio. vt. ff. e. l. si vero. §. cum āt. l. agl. Et q dīt ibi ex locato. expōe. i. ex

cōducto. ista.n.verba pmiscue ponunt. vt.ff.de act.emp.vetere eo: lz in.§. illo sit alia lra: dānandus: ⁊ tūc agit. sz qualiter agit cū nihil ei absit. Rño. abesse videtur id in q̄ quis obligat⁹ ē vt ⁊ al's.ff.de neg. gest.l.si qs mādato. Jn hac actione itelli gas repetita oia q̄ diximus in actione su
1 piori. † ℭ Uñ cōcipies ita lib. Libellus. Uobis.d.⁊c.cō.c.R.de.M.discipulo vl' hospite meo qui de domo quā ihabito ta le qd piecit quod dānū dedit titio in vesti mētis eius vel mercib⁹ in.xx.vñ ppterea sum cōdēnatus in ⁊ tupla illi titio.qḋ ⁊ tu plū in hi ab hospite meo vel discipulo p̄ stari peto. ⁊ ad hoc ppono actionē in fa ctū Quod ita recte cōci.lib. ōt lex.ff.e.l. si vero.§.cū āit Et ita credes cōcipi lib.re cte qñ iste cōdēnat⁹ soluit. Alioquin si nō soluit sed dānatus est vel dānā.dus: tunc
2 seruatis omnib⁹ de libello dices. † Libel lus. Uñ q: ppter deiectionē suā in duplū sum dānā .us illi titio vel dānatus. idō vt ab illa cōdēnatiōe facta seu faciēda me libe ret ago ꝯ cū. ⁊ ad h̄ ppono actionē i fem. Quod sic debeat cōcipi lib. qñ non soluit sz tenet soluere ōt lex.ff.mādati.l.si man dato.§.quotiēs. Oppō. Sz opponit.nā non videt q actio ista possit ꝯ cōductorē intēdi ppter effusionē factā a discipulo vel hospite.q: per ātm suos debēt tenere auctores.vt.C.de penis.l.sancimus. si g̃ iste cōductor nō pōt tenere illi cui dānum datū ē.ergo cōductor ꝯ discipulū nō hz actionē male g̃ actio ista intēdatur. Rño. actio ista q̄ descēdit ex h̄ edicto ē pretoria ⁊ est extraordinaria ⁊ ex q̄si maleficio: vñ sicut diximus in actione in factū q̄ descē dit ex edicto nau.cau.sta.q̄ est in duplū. ⁊ ex q̄si maleficio dat extra ordinē ꝯ inha bitatorē.⁊ illa ꝯ dñm ex delictis ꝯmissis a familiarib⁹.sicut g̃ teneor ppter factū tuū extra ordinē ⁊ p ptorē.ita iustū ē vt tu tenearis mihi. Oppō. Sz querit.nā cō ductor ꝯ hospitē nullā hz actionē. vt.ff. e.l.j.§.pe. male g̃ cōcipit lib. ꝯ hospitē ⁊ male ōt.l.ff.e.si vero.§.cū āit Rñ.l.j.lo quitur in hospite repētino q in sero hospi tatur in mane recedit.l.si vero loquit de

hospite q morabatur cū pductore ad tps.
3 † ℭ Jn fine illud nota q actio ista in scrū q̄ datur pductori ꝯ discipulū vel hospitē nō ē illa in factū q̄ descēdit ex illo edicto de his q d.ie.vel effu.se.i est illa in factū cuius tenor in multis ⁊ varijs articulis locū hz.vt.C.de sacrosan.ec.l.sancimus. ⁊ ita intit dñs meus.Az. ⁊ ita ibi notat. alij volūt dicere q descēdat ex illo edicto cum in illo sit posita.

ℭ De actione in factum que dat cōtra illū q aliquid hz appēsum in subgrūda vel ex cenaculo ex quo dānum cōtingere poss t.
1 Actio in factum que datur ⁊c. ad hoc vt procedat quot exigantur.
2.3. Positiones actoris ⁊ rei in tali actiōe.
4 Libell' i t.li act ōe quomodo concipiat.
5 Jmpositū si quispiam habuit: cuius casus facilis eē posset si in penam incidit semel ⁊ habuit: ⁊ renouit: an teneatur.

Onsequenter pretor p aliud edictū sitsē p dictione aliqd mali cōtingere possit ho minibus cūtibus p viā.s.ne aliquis ha beat aliquid ita impositū in subgrūda seu tecto vel cenaculo vel aliquo alio edifi cio qḋ si caderet posset nocere. ⁊ si qs ꝯtra fecerit punit cū in decē aureis.vt.ff.eo.l. si vero.§.pretor ait. ⁊ ad hoc etiā inducit
1 actionē in factū. † ℭ Uñ ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ℭ Jn pri mis q aliquis iponat vel ipositū ab alio patiatur ita stare. ⁊ quocūq sit inquilinus vel dñs inhabitet vel nō: nō curo. vt ff.e. l si vero.§ pretor ⁊.§.hoc edictū. ⁊.§.ac cipere. ℭ Sc'm q sit supra illū locū po situm vñ vulgo iter fit vel homines ꝯsue uerūt stare in aliqua pte ciuitatis vl vici. ℭ Tertiū q si caderet posset dānū dare. vt.ff.e.l.pdicta.⁊.l.penul. i prīnci. ℭ Jn hac aūt actione nō exigit vt dānū sit da tū: sed an dari posset. q si dānū est datū q2 cecidit.tunc ageret cōtra illū q imposuit ille q dānū passus est: pter penā istā q̄ tenetur ipse si imposuit ⁊ impositū hz. si aūt ille imposuit ⁊ alius possidet q impo suit tenetur de dāno dato si cecidit. ⁊ ille q impositū habet tenetur pena.x aureorū. vt.ff.eo.si vero.§.ptor.⁊.§.si qḋ. ℭ Uñ in hac

6 ¶ In hac actione ac. fa. ta. po. † Po. Actio. Ego dico q tu iposuisti tale quid supra il lũ locũ: vnde vulgo iter fit. ⁊ in loco tali. ¶ It̃ dico illud q ipo suisti de facili ca dere posset. ¶ Itẽ illud impositũ cecidit ⁊ tale danuz mihi dedit. ¶ Itẽ si caderet danũ posset dare. ¶ Econtra reus ta. ia. 3 po. † positio rei. Ego dico q iste non tenuz imposuit ⁊ scivit in ipositũ habet. si hoc confi. ac. sub. qr ergo nõ iste. ¶ Item il lud quod ẽ ipositũ ẽ impositũ supra locũ vnde nullus transit. ¶ Itẽ illud quod est ipositũ nunq̃ cadere posset. ¶ In hac aũt 4 actione cõcipitur ita libellus. † Libell⁹. Vel is do. te. con. e. R. de. M. qui in ca p te vel loco vnde vulgo iter fit impositum habet quod si caderet dãnuz dare posset: vñ ipsum in xx. aureos cẽ dẽnari petoˀ: ⁊ ad hoc ꝓpono ac. in factũ ex edicto ne qs aliquid habeat positũ in subgrũda. Qd̃ ita rẽ cencl. lib dicit. ff. de his qui deie. vel effu. l. fi. §. pretor. Oppõ. Sed op ponit. nã nõ vr q actio ista possit intendi qr tũ oẽs fere de ciuitate tenerent cũ oẽs habeãt ipositũ supra locũ vnde vulgo iter fit. Rñ. edictũ intelligit. ⁊ actio locũ hz ꝯ illos qui hñt ita ipositũ vt de facili cade 5 re posset. † Qd̃ Itẽ querit si aliquis ha buit ipositũ cuius casus facilis esse poss an qr semel icidit i penã: si habuit ⁊ remo uit: an teneat. Rñ. hãc questionẽ inuenio inter q̃stiones mẽ o sabbatinas tractã tã ⁊ io dic vt ibi ne taui. ¶ Illud no. q hec actio popularis ẽ: ⁊ heredi dat nõ vt heredi: sed vt cuilibet de populo in herẽ dẽ aũt nõ datur: ⁊ credo infra annum. vt ff. e. l. si vero. §. vlti.

¶ De actione in factum que datur contra agrimensorem qui mentitus est in modo renunciandi. Rubrica.

1 Actio in factum que datur cõtra agri. ⁊c. ad hoc vt competat quot necessaria sint.
2.3. Positiones actoris ⁊ rei in tali actiõe.
4 Libellus in tali act. quomodo concipiat.
5 Contractus mensurationis: cũ fiat gratia illius qui mittit ad metiẽdum ⁊ agrimẽso ris gr̃ bñficij loco aliqd recipit: quare agri mẽsor de dolo ⁊ lata culpa non teneatur.
6 Contractus per se ⁊ inominatus. s. do. vt facias: an locatio sit.

Contingit sepius q aliquis vult emere ex. starie la de alicuius tenemẽto: vel q̃stio est de finibus ⁊ sic agrimẽsor vadit ad locũ vt metiat: vadit ⁊ metit ⁊ renun ciat falsũ modũ: vel plus: vel minus: ita q nocet emptori vel vẽditori: vel mihi vl tibi: in iudicio finiũ regũdoꝝ vel renuncia uit falsaz mẽsurã. vel edificij frumẽti vel vini. vel latitudinẽ itineris. vel de seruitu te imutãdi ⁊ ꝓijciendi al's prohibẽdi siue areã: lapidẽ: vel tignũ: metiẽdo mentit⁹ fue rit vel ẽt in cuiuslibet rei mẽsura nos fe fellerit: iõ ptor induxit actionẽ in factũ p quã ab illo agrimẽsore m in interesse cõse qui possumus. vt. ff. si agrimẽ. fal. mo. di. l. j. ⁊. l. si mẽsor §. hoc iudiciũ ⁊. l. siue. ⁊. l. vel cuius: ⁊ ad exẽplũ agrimẽsoris tenet architectus: ⁊ redẽptor. i. q suis cementis op⁹ edificat: ⁊ debebat mihi murare vsq ad. xx. pedes. tenet ẽt tabullarius si me in cõputatiõe fefellit. ff. e. l. vl. ¶ Sz ꝯ pri mos. s. qui renũciãt falsũ modũ in finibus: vel in agro: cõpetit directa in factũ: i alijs 1 casibus cõpetit vtilis. † ¶ Uñ ad hoc vt actio ista ꝯpetat tot sũt necessaria. ¶ In primis q q̃stio sit de finibus inter al' q̃s: vel emptio sit facta de aliquo pdio. ⁊ em ptor vult esse certus quãte mẽsure sit pre dium emptũ. ¶ Scdũz q agrimẽsor eli gat. ¶ Tertiũ q vadat agrimẽsor ⁊ me tiat. ¶ Quartũ q metiat ⁊ male: ⁊ sic re nũciat falsum modũ. ¶ Quintũ q dolo vel lata culpa fecerit pdictam mẽsuram. ¶ Sextũ q nõ competat mihi actio ꝯ te emptorẽ cũ plus habeas de meo pdio. vl mihi emptori ꝯ te vẽditorẽ a quo possũz cõdicere pciũ: ex quo minus habui de mo do vel de finibus: ⁊ q̃to pr esset esse: qr for te p'ene sũt nõ soluẽdo: ꝑterq̃ in casu vbi actio solũmodo ꝯpetet cõtra agrimẽsorẽ. puta petij a te q vẽdideras mihi. x. iugera vnũ iugeri si quod mihi minus soluereo. tu dicebas te tota soluisse suit missus agri mẽsor renũciauit tota. x. iugera cõtineri i eo quod traditũ erat: absolutus fuisti. ha beo nõ actionẽ cõtra agrimẽsorẽ tñ ⁊ nõ

ꝯ tercꝫ obstat exceptio rei iudicate. sic h̃
ꝓbant. ff. e. l. j. §. j. ⁊. ij. ⁊. iij. ⁊. vlt. ⁊. l. si
duob⁹ §. operis. ⁊. §. i tē pōpo. ¶ Septi
mū ꝙ agrimēsor sit in illa arte peritus. al's
īputa tibi q eū elegisti. vt. ff. e. l. j. ¶ Uñ i
3 hac act. ac. fa. ta posi. † Positio Act. Ego
dico ꝙ volebā emere a titio. x. iugera ṗdij
vel q̃tio finiū erat inter me ⁊ titiū. ¶ Itē
volebā scire an illud ṗdiū eēt. x. iugeꝝ vel
an fines mei vsqꝫ ad talē locū ꝑtenderēt.
¶ Itē istū agrim. elegi. ¶ Itē tu iuisti ⁊
fuisti metit⁹ ⁊ ma͞le. ¶ Itē renūciasti mi
hi ṗdiū esse. x. iugeꝝ. vel fines meos i. mi
nus ꝑcedi. ⁊ īueni minora esse iugera: vel
plus esse i finibus. ¶ Itē vēditor cui sol
ui ṗciū est factus nō soluēdo. ¶ Itē tu es
peritus in agris mēsurādis. ¶ Item dolo
tuo vel lata culpa male mēsurasti. ⁊ male
3 renūciasti. ¶ Ecōtra reus fa. ta. po. † Pō
rei. Ego dico ꝙ tm̄ sempronius egit cū ti
tio de finibus. vel voluit ab eo emere iuge
ra. x. ¶ Itē dico ꝙ imp. te me gero circa
mēsurāda ṗdia. ¶ Itē ⁊ in ṗdio illo sunt
tm̄. x. iugera. ¶ Itē fines tui vsqꝫ ad talē
locū tm̄ ꝑtendunt. ¶ Itē ego renūciaui
illa eē. x. iugera. ⁊ fines tm̄ ꝑcedi. ¶ Itē
vēditor q tibi vēdidit ē soluēdo. ¶ Item
dico me sine dolo ⁊ culpa lata mēsurasse
idest bona fide. ¶ In hac āt acti. cōcipiet
4 ac. ita lib. † Libell⁹. d. ⁊c. cō. e. R. d. M.
q male dolo vel lata culpa renūciauit mi
hi: cū ipsuꝫ mitterē ad mensurādū iugera
vel fines. renūciauit eniꝫ. x. iugera ⁊ mino
ra inueni. renūciauit fines vsqꝫ ad talē lo
cū tm̄ ꝑtendi: q vlterius ꝑducūt: vñ inte
resse meū peto ab eo qd̄ estimo. x. ⁊ ad hoc
ꝓpono actionē i factū ex illo edicto si mē
sor fal. mo. di. ¶ Qd̄ ita recte cōcipiat
lib. dr. l. ff. e. l. ri. §. j. Opp̄ꝫ. Sꝫ q̄rit nō
nō videt ꝙ actio ista cōpetat. nā si emptor
vel venditor seu ille q habuit finale ꝑtiōꝫ
tecū est soluēdo: ⁊ nūc cū habeā auxiliū ꝯ
illos: ꝯ agrimēsorē nō ago. vt. ff. e. l. iij.
§. cōpetit. Rñ o: actio ista ē subsidiaria il
lis ꝑsonis existēib⁹ nō soluē. do. vt in. l. ṗ di
cta: ⁊ in casu etiā cōpetit lꝫ ille ꝑsone sint
soluendo: vt in hac actione notaui. vt. ff.
5 e. l. iij. §. i. tē pōpo. † Qō. Itē q̄rit cū con

tractus. s. m̄ mēsurationis fiat gratia vtriusqꝫ
ꝙ: ⁊ illius q mittit ad mēsurādū: ⁊ agrimē
soris q recepit aliqd loco bñficij. ꝗre nō
tenet agrimēsor de dolo lata ⁊ leui. Sed
de lata tm̄: cū s̄ꝫ regulā vbi cū. ꝑ ꝯtus
sit gratia vtriusqꝫ: tenet qs ⁊ de leui cul
pa. vt. ff. cōmo dati. l. si vt certo §. j. Rñ. re
gula illa est vera. vt regula: h; m̄ exceptio
nem vt h. nā ⁊ al's s̄ꝫ regulā vbi ꝯtractus
sit gratia tui tm̄. tū nō teneris nisi de dolo
solo ⁊ lata culpa. ff. de ṗcar. o. l. q̄situ. §.
cū q̄ꝫ. ¶ Itē al's s̄m regulā si ꝯtractus
sit gratia mei tm̄ teneris de solo dolo ⁊ la
ta culpa: vt in deposito. fallit tñ in ꝓcura
tore q tenet de leui ⁊ leuissima s̄ꝫ diuersi
tatem opinioꝝ. vt. C. man dati. l. a ꝓcurato
6 tore. † ¶ Itē no. ꝙ hic est q. da contract⁹
ꝑ se ⁊ inominat⁹. s. do vt facias. ⁊ lꝫ videat
locatō: nō tm̄ est: etiam si iterueniat merces:
qꝛ id quod datur: datur gratia remuneratio
nis. o. vt. ff. e. l. j.

¶ De actione in factum ex edicto quando
aliquis in fundum alterius eo inuito mor
tuū sepeliuit q̄ ꝯ sepelientem datur. Rub.
1 Actione in factūꝫ: qñ qs in fundū alterius
mortuū sepeliuit: cuius erit electio redimē
di: inferentis an domini loci.
2. 3. Positiones actoris ⁊ rei in tali edicto.
4 Libellus in tali edicto quō concipiatur.
5 Actione tali quid sit in obligatione: vtrum
loci ṗciū: an ꝙ mortuus remoueri debeat.

Quia s̄m iura mortui i ciuitate sepeli
ri nō debent nec in castello nec vico
sꝫ tm̄ extra: qꝛ corrūpit aer a cadaueri
bus mortuoꝝ. ⁊ ita hoīes infirmarent. id
pena statuta est i eos. xl. aureoꝝ: ꝯ illos q
faciūt. vt. ff. de sepulcro viola. l. ꝑtor. §.
diu⁹ adria. ⁊ ideo contingebat sepe ꝙ ego
sepeliebā mortuū in fundū tuū: ⁊ ita vide
bat tibi loci vsus auferri: id qꝛ ibi huma
nus hō iacebat. inuenta est actio i factū a
ꝑtore: p quā vel dabis mihi ṗciū loci ⁊ sta
bit ibi mortuus: vel auferas inde sepultū.
1 vt. ff. de relig. ⁊ sump. fu. l. is q. † Questio
Sꝫ cuius erit electio: inferētis: vel dñi lo
ci: vr ꝙ inferentis. vt. ff. de iure do. l. ple
rūqꝫ. §. vl. vr tñ iniquū. vt. ff. re. amo. nā
eniꝫ. ⁊. C. de his q a nō dñis ma. l. j. Dño

... sepeliri. videtur q sit electio inserētio. q cogit̃ qs vēdere i fauorē religionis. vt. ff. de relig. & sump. fune. l. si qs sepulcrū. nā regulariter nemo cogit̃ vēdere: nisi ex causa in fecio manumittēte. vt. C. d cōi seruo. ma. l. j. & in hoc ꝯcordabat dñs meus: cuz dño B. lz de mino. p. visum fuerit cōtrariū p argumēta predicta. Uez q2 actio ista ho die de facto vix possz locū habere: cū hodie ꝯ ꝯsuetudine mortui in ciuitatibus castris & villis sepeliunt vel si extra: sepeliunt in ecclesiis. Ideo in ea parū insistam⁹. ¶ Ue rum ad hoc vt cōpetat tot sūt necessaria. ¶ In primis q aliqs sit dñs loci vel iu debet ibi puta vel seruitutē vel vsumfr. vt ff. e. l. ij. §. ij. & §. si vsufr. & l. cessa. §. i hac actione. ¶ Sec m q locus ille sit purus .i. neqȝ sacer neqȝ religiosus. vt. ff. e. l. ij. §. pur⁹. ¶ Tertiū q inuito loci dño sit il latus: alio cessat. vt. ff. e. l. ij. §. si vsumfr. & §. locus. ¶ Quartū q interat mortu⁹ ex ꝑpetue sepulture. vt. ff. e. l. ij. §. de ea. ¶ Quintū q ille loc⁹ in q̄ corp⁹ humatū ē ꝯtinet. vt. ff. e. l. ij. §. celle. ¶ In hac

2 ꝯit actione ac. sa. ta. po. † Pōd c. Ego di co q talis loc⁹ meus est vel ius habeo in eo. ¶ Itē locus ille purus fuit vsqȝ ad talē diez. ¶ Itē dico q me inuito intulisti in eo mortuū talē: & ex eius ꝑpetue sepulture.

3 ¶ Rec̄itatur sa. ta. pe. † P̄ō c. Ego di co q loc⁹ ille de q̄ dictū ē in ar. iiij. ¶ Itē dico q p beroē illatū mortuū: nō postea ali bi sepeliui. ¶ Itē dico q illatū sic ꝑ sētētiā. ¶ In hac actione concipit os ita lib.

4 † Libell⁹. Uobis. d. ꝯc. con. c. R. ꝯc. M. q in locū meū purū talē me inuito intulit mortuū. scz talē. vñ aut ipsuz mortuū re moueat. aut mihi illi⁹ loci p̄ciū in q̄ est mo decē p̄stet pcto: ad hoc ꝑpono actio nē in factū ex edicto illo q intulit mortuū in locū alienū. Q ōt ita recte cōcipiat lib. dicit. l. fi. e. l. io q. Et ita cōcipitis libelluz si dicis electionē eē inserētis. Si sūt eēt dñi loci electio ꝑnt alterū tm in libello.

5 Qō. † Sz illud q̄rit̃ iz eius sniās qd sit i obligatione. vtrū loci p̄ciuz. an q mortu⁹ debeat remoueri. Rñ. vnū eqȝ esse in obli gatione alterū tm in solutiōe. sicut i alter natiua ꝯmissione. vt. ff. de verb. obli. l. si duo rei. in fi. Et hoc si ex in ea snia v ele ctio sit inferentis. Si āt est electio dñi loci tunc illud erit i obligatiōe & solutione qd eliget dñs: & petet i libello. Sicut videõ qñ ē electio alicui⁹ exp. essa. puta ꝑmitto tibi rē istā aut illā quā volco. vt. ff. de vbo ob. si qs stipulat⁹ sit hū aut pāphilum.

¶ De actione in factū funeraria que datur funerantipro expensis funeris. Rub.

1 Actio in factū funeraria ad hec vt proce dat quot necessaria sint.

2. 3. Positiones actoris & rei in tali actione.

4 Libell⁹ in tali actiōe quomō cōcipiatur.

5 Actio in factum funeraria contra prohi bentem datur: licet in actione negociorum gestorum oppositum sit.

Quia multotiēs aliqs sepelit mortuū & in eius funus facit expensas. iō ꝑroz ad recuperādos sumpt⁹ succurrit fu nerātī p actionē funerariā quā qdā dicūt iā specialē no ē vocari. alij dicunt q non sit ꝑpriū nomē actionis: sz sit adiectio: & vocetur actio i factū funeraria: sicut dñs meus notat i rubrica medie sūme de reli. & sūp. fu. & posset adduci in ar. in actione de peculio q nō est ꝑpriū nomē actiōis: sz adiectio vt sup̄ i actiōe d peculio notaui. Q ō actio ista det ad recuperādos sum pt⁹ dicit. l. ff. de relig. & sūp. fu. l. si qs se

1 pulcrū. §. ꝑtor. † ¶ Que act o ad hoc vt cōpetat ipsi sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis sit mortuus. ¶ Secundū q in funus illius mortui sint facti sumptus. ¶ Tertiū q aio recuperādi fecerit sicut hec omnia ꝑbāt p. l. predictā Et sunt p̄luz ita intelligas siue fiat i mortuo sepeliēdo vel custodiendo. sicut cōtingit de his qui moriuntur in sero. postea datur p̄ciuz mu lieribus que custodiunt cū in nocte. vel in ducendo mortuo: puta quia vult sepeliri peregre. Sicut multi qui vadunt ad mo nasteria multum remota. vt ibi sepelian tur: siue fiat vt presbyteri de nocte vel de die cū custodiūt cantent psalteriuz ꝑ aīa mortui: vel si qd ipēsū ē i marmore vt ibi se peliant̃. vel i fēmina: & breuiter qcqd in

pēsum ē circa corpus in talib⁹ dī īpensa funeris. nō aūt dicit impēsa si aliquid in vestibus ꝑciosis impēsum ē: vt cū eis sepeliret: sicut faciūt simpliciores ⁊ gazari. q dicūt: cū qbus vestibus sepelit aliquis cū talibus resurget in die iudicij. vt hec probant p. l. ff. e. l. at si quis. §. funeris. ⁊. l. funeris sumpt⁹. ¶ Quartū q fiant sumptus fm dignitatē mortui. vt neq plus iputet q̄ factū est. neq quātū factū ē si est īmmodice factū: q habet rō facultatū defuncti: neq stat voluntati testatoris. si immodice ꝑcepit. ff. e. l. at si quis. §. equum. ¶ Quintū q in sumptū habeat rō tpis vt in ꝑdicto. §. vt si fecit tpe hyemali in q pl⁹ ipēdit qs q̄ i estate. ¶ Sextū q fiat ꝑtestatio a funerāte q facit aīo repetēdi sumptus. vt in ꝑdicta. l. §. sed interdum. ¶ Septimū q alia actio nō cōpetat: nā tunc ista nō dat. vt. ff. eo. at si qs. §. si go dum. ¶ Octauū q sumpt⁹ fiat fm dignitatē ⁊ facultatē defuncti. nā si modici sūptus fiāt in cōtumeliā defuncti cū defunctus esset locuples: sumptus ille nō repetitur. vt. ff. e. l. at si quis. §. sed interdū in fi. ¶ Uñ in hac act. ac. fa. ta. po. seu ꝯfessi.
2 † Pō actor. Ego dico q titius mortuus fuit vel ē. ¶ Itē in funus illius tm̄ expēdi sine q a ipsum sepelir' feci vel custodirj vel pegre deferri. ¶ Itē sumptus feci eo aīo vt repeterē. ¶ Itē feci sumptus fm dignitatē ⁊ facultatem defuncti. ¶ Item sum ꝑtestatus q aīo repetēdi faciebam. ¶ Itē in hyeme feci sumptus. ¶ Ecōtra
3 reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q titius viuit. si cōfi. actor sucūbet. ¶ Item si fuit mortuus: scius tantū fecit sumptus. ¶ Itē tm̄ cā misericordie fecisti sumpt⁹. ¶ Itē tu fecisti sumptus gerēdo negociū heredis. ¶ Itē tu habes act. famil' hercis. ꝯ heredem titij. ¶ Itē titius mortu⁹ fuit diues ⁊ nobilis ⁊ tu paucos sumptus in eius funus fecisti. ¶ In hac aūt act. con
4 cipiet ac. ita libellū. † Libellus. Uobis. d. ⁊c. cō. e. R. de. M. a quo peto mihi sol. tū ⁊c. q̄ expēdi in funus sui patris cuius ē heres. ad hoc ꝑpono actionē funerariā. vel actionem in factū funerariā. Ꝺbita recte concipiat libellus d' est. l. ff. e. si qs sepulcrū. § ꝑto: ait. ⁊. l at si qs. §: hec act. Oppō. Sed opponit. nā hec actio nulla mō vid: f q cōpetat. nā certū est q si alia actio ꝯpetit q ista nō dat. vt supra notaui. sz ꝑbo q semꝑ ꝯpetat alia. s. neg. ges. nā si sciēs defunctū: gero negociū quod ipso gestu respicit heredē. ⁊ vtiliter gessi. ergo dat nego. ges. actio. vt. ff. de neg. ge. si pupilli. §. si qs. ⁊. l. pōp. si negociū. Sz possz forte. rñ. q istud verū ē adita hereditate iacente adhuc aūt secus. ⁊ tūc locū hz funeraria. Oppō. Sz ⁊ opponit: nā a tpe mortis videt successisse defuncto. nō ex adiīt. vt. ff. de stipulat seruoꝝ. l. hec re domini. §. illud. Rñ. l. illa fictionē ꝯsiderat hic aūt rei veritas ꝯsideraf. nā in rei veritate heres anteq̄ adeat heres dici nō pōt ꝑ alijs āt negocijs etiā iacēte hereditate daret actio neg. ges. sz ꝑ hoc nō. ⁊ est rō: nā alia negocia gesta iacēte hereditate potuerūt esse defuncti si viueret. illud aūt non. nā habita relatione ad pñs tēpus: nō pōt illud negocium dici defuncti cū non superfuit habita relatione ad ꝑteritū tpꝰ. similiter nō pōt dici defūcti q eo viuente illud negociū explicari non potuit: multo ꝯ̄ minus pōt dici heredis q iacente hereditate nōdū erat heres. vt. ff. de neg. ges. l. ait ꝑto: §. hec verba. ⁊. l. siue hereditaria. Nec obstat qd legit. ff. e. l. j. q ꝑpter funus ipendit cū defuncto cōtrahere videt nō cum herede. Rñ. verū est. q cū defuncto videt ꝯhere vt videatur creditor hereditarius esse. ⁊ ita habeat beneficium separationis. vt. ff. de separationibus. l.
5 j. ⁊ ita notat dñs meus in summa de religiosis. † ¶ Illud āt no. q hec actio dat etiā ꝯ ꝑhibētē. lz in actiōe neg. gest. sit ꝯ. vt. ff. e. l. at si qs §. idē labeo. ¶ Item nota q omne es alienū ꝑcedit. vt. ff. e. l. pe.

¶ De actione in factum per quam consulit dño cuius locus religiosus venditus ē ꝑ puro: ⁊ prohibet ab emptore ne ibi inferatur mortuus. Rubrica

1 Actio in factum ⁊c. ad hoc vt contrahat: quot exigātur.
2. 3. Positiones actoris ⁊ rei in tali actiōe.

4.5. Libelli in tali actione quõo concipiatur.
6 Actio huiusmodi quõo 9 heredez detur.
7 Actio talis quomodo fructuario: vel habenti seruitutem concedatur.

Contingit sepe q quis locũ religiosuz vẽdit p puro ⁊ emptor iponit vel edificium vel aliud in loco illo vel phibet dñm loci religiosi inferre ibi mortuos cõsulit dño loci religiosi p actionez in factu 9 illũ: vt tollat posita: imo vt pstet sibi suuz interẽ q̃ntus interẽt sua illa non fuisse iposita: vel illũ nõ fuisse phibitum: imo etiã ⁊ loci pciũ. vt. ff. de relig. l. ossa. §. si locus. ⁊ l. liber. ⁊ l. is q. emptor autẽ hz actionẽ ex empto 9 vẽditorem lz vendi tio nõ valuerit quantũ ad rẽ ipsaz. vt. ff. de cõtrahẽ. emp. l. ef. cy. §. qui. ⁊ hoc qñ
1 emptor fuit ignorãs vt pdicta. l. † ¶ Unde ad hec vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q locus ille fuit religiosus. ¶ Scdõz q sit vẽditus ⁊ pro puro. ¶ Tertiũ q ille q agit hac actione sit dñs vel fructuari9 vel habeat seruitute puta inferẽdi mortuũ. q2 de alio nen pot. i. religi. vt. ff. cõia d seruit. l. caueri. sic hec ponit. ff. de reli. l. ossa. §. si loc9. ⁊ §. in hac. ¶ Uñ in hac actiõe ac fa. ta.
2 po. † Petitio Acto. Ego dico q talis loc9 est religiosus. ¶ Item dico q tu vendisti eum p puro. ¶ Item locus ille ad me ptinet vel in eo habeo vsũfr. vel seruitutez.
3 Ecõtra reus. fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q locus ille vacat omni sepultura. si con. ac. sub. q2 iam nõ erat religiosus. ¶ Item dico q illũ locũ titius vendidit mihi. ¶ Item illius loci sempronius ẽ dominus pleno iure: si cõfi. actor sub. ¶ In hac aũt actione actor talẽ 9cipiat libellũ.
4 † Libellus. Uobis. d. cõ. c. k. de. M. q locum meũ. s. talẽ religiosũ p puro emẽs talia iposuit vel mortuos meos inferre phibet. vñ vt imposita tollat vel interesse meũ mihi pstet quod estimo. xx. ago cõtra eũ. ⁊ ad hoc ppono actionẽ in factum. Quod ita recte 9cipiat lib. dicit. l. ff. e. l. ossa. § si loc9. ⁊ l. liber. ⁊ l. is q. ¶ Põt. etiã cõcipi libellus 9 venditorẽ illius lo
5 ci vt iã dicas. † Libellus. Uobis. d. ⁊c. cõ. e. C. de. M. qui meũ locũ religiosũ p puro vendidit mihi: q in loco pdicto edificauit. vñ mortuos meos inferre non possum. vñ ago 9 ipsuz vt pdicta iposita faciat remoueri. vel mihi meũ interesse pstet: ago 9 ipsuz. ⁊ ad hoc ppono actionẽ in factũ. Quod ita recte cõcipiat libellũ dicũt. ll. pdicte. Oppositio. Sed opponi tur. nã non videt q cõtra emptorẽ possit libellus cõcipi. certũ ẽ q emptor nõ tenet sibi nec ex contractu vel q̃si. nec ex malefi cio vel q̃si: cũ ignorãs emerit. g actio 9tra eũ intẽtari nõ põt. vt. ff. de ac. ⁊ obli. l. j. Itẽ si emptor iposuit edificiũ posset a ge re. q edificiũ esset suum cũ q̃cquid iponi tur solo cedat. vt. ff. de acq. re. do. l. adeo. ⁊ insti. de re. di. §. cum in suo. ¶ Item si iponit alia circa sepulcrũ: p actionẽ in factũ illa petet: cum religiosa facta sint. vt. ff. de rei ven. l. q religiosis. Rñ. 9tra emptorẽ recte intẽdit actio pdicta. ⁊ p predictus. nã si aliqd imposuisti i. sepulcro meo me inuito volo q tollas. Et hec rõ suadet. Itẽ quod venit in loci pcium: ⁊ hec ratio suggerit. q2 hec est qd dicit in pdicto. §. si locus iure 9sultus: cũ q̃si ex empto actionẽ cõtineat. i. sicut illa cõtinet interesse: ita ⁊ illa. contra venditorẽ nt de iure concipi tur libellus iste p predictis. Sz vñ oritur in hoc casu: credo illã oriri ex maleficio. delictũ. n. est vendere quẽ alienã rẽ p sua. Itẽ religiosaz pro pura. vt ar. C. de pac.
6 l. de q̃stione. §. vlt. † Questio. Sz quõo datur cõtra heredẽ vt in pdicta. l. is qui. ⁊. l. liber. Rño: q2 ex quo defunctus vendidit locũ meũ ⁊ habuit pciũ: videt. rez hẽ buisse. cũ preciuz loco rei succedat. vt. ff. de peti. heredita. si ⁊ rẽ ⁊ pciũ. ⁊ suff. cit semel ad eũ puenisse. vt ⁊ al' ff. quod me
7 tus cã. l. videamus. † Qõ. Sed illud q̃ri tur q̃liter ista actio detur fructuario: vel habenti seruitutẽ. vt superius dixi. nã certum est: q ea que humani iuris esse desinũt vt sunt religiosa seruitutẽ nõ recipiũt. vt. ff. cõia de seruit. l. caueri. Rño non recipiunt seruitutẽ vt ad certum modũ monumentum extollat vel certus numerus hoim humet vt in §. pdicta: verũtamẽ ser

nitute recipere e pot. s. quod licitu sit tibi i monumentu meu inferre mortuos. Ite z monumeti mei relinqre possu tibi vsufru.

De actione in factu q descedit ex iureiura do informiter delato qn est questio inter petitorem z possessorem z vnus defert sacramentum alij. Rubrica.

1 Actio in factum que descendit zc. ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

2.3 Libelli in tali actione quo concipiantur.

4 Possessore deferente iusiurandu actori z re actori tradita quare actor contra oes publicianam habeat.

Contetio e sepe inter petitore z possessore de re aliq: qua petitor informiter. i. sine ca petit q dt sua ee. verbi gra q dt petitore ista que dico ad me ptinere: z no dt ex q causa. vel possessor dt ad se ptinere: eade cotetio e de vsufr. forte vel de hereditate vel de reb9 alijs. z sic aliqn possessor defert sacrametu actori. iura quod res ista sit tua. z ego illa tibi restituam. vel actor dicit possessori: iura quod res ista sit tua. z ego credo tibi. vn in hoc casu pretor induxit actione in factu q dr ex hoc iureiurando delato: p qua cosulit iuratu q possit re inuocare: sz aliter possessori z aliter petitori. na possessor hz exceptione 3 petitore. hz etia actione 3 eu si forte possessor a possessione cecidit. z puenit ad petitore: petitor aut tm 3 possessore hz actione q detulit sacrametu. no aut hz actione 3 alios. q: res inter alios acta alijs no piudicat sicut h pbant. ff. de iureiu. l. na z postea. §. vlt. z. l. sequen. z. l. sz z si possessoria. p. tot. l. Oppo. Sz opponit. ff. de publiciana. l. cu q. §. si petitori. na ibi dicit delato sacramento a possessore actori: actor hz publicianam hic aut dicit quod hz in factu. Rndo distingue tpa z cocordia erit na hodie ego possessor detuli tibi petitori sacrametum. tu iurasti. habes cotra me actione in factu vt rem tradam postq aute tibi tradidero si a possessione cecideris: z illa possessio puenit ad me: habes cotra me publiciana q: publiciana no dat ante possessione tradita: nisi in casibus. vt. ff. de publicia. l. ij. z. iij. Alij dicut q nos admittim9: q publiciana no e pprium nome actionis. sz e adiectiuu. vn no cotradicit. l. illa: q: dr actio in factu publiciana. Sz possessione tradita petitori qre no hz publiciana 3 oes sz tm cotra deferete vt in predicto §. si petitori. cu ex iusta ca habeat. vt insti. de act. §. alie. z. ff. de publici. l. j. Rndit dns me9. z dicit q vn copetit iurati publiciana cotra oes cu sibi ex iusta ca sit tradita: puta ex delatione iurisiurandi: sicut si esset data sibi ex ca dotis, vel pmutationis vel legati: sicut iste cause assignat. ff. de publicia. l. j. z sequetibus. Et illud duntaxat qd ponit in pdicto §. no excludit q n det 3 oes possessores. sz excludit tm dnm q: contra eu no dat. vt. ff. de publicia. l pe. Et sic exponit alr verbu soli. C. de leg. z osti. l. si in pdialis. z verbu h solu simile inuenit. ff. de iureiur. l. no erit. §. dato. z. l. na postea. §. iureiura. 1 † Vn vt actio ista cpetat tot sut necessaria: quot sunt necessaria in actione vtili ex qua iurat. de q tractauimus sup inter ptorias. z ibi inuenies. i oibus. n. cocordat ista cu illa. z illa cu ista. pterq: q illa locu hz quado fuit adiecta causa in sacramento delato: hec aut locu hz quado ca no adijcitur. z io dr iurari informiter: q: ca no adijcit. z verbu istud informiter e verbu magistrale: no legale: z qre: q: cuz ca sit iusta z no qre actio inducat. alr non valet obligatio. vt. ff. de doli excep. l. ij. de coditione sine causa. l. q sine. si ca: q est substatia actionis z obligationis. q est forma. na forma rei est esse rei. vt. ff. de exhibe. l. iulianus. §. si qs hoiem. §. sz z si qs rem. z hoc est quod dicit. l. alibi cautione indiscrete loq. q: sine causa. vt. ff. de pbatio. l. cu de indebito. §. vel lz. n. dica qd ad me ptinet. causa pterea no inscribitur pter dubiu ipsius verbi no ptinere. vt. ff. d verbo. sig. l. verbu ptinere. Unde oes confessiones q fiunt in pdicta actioe possunt z in hac fieri. In hac aut actione 2 pcipit ita libellus. † Libellus. Uobis d. zc. co. e. R. de. M. q cum ab eo re tale petere quez dicebam meam esse: vnde eo deferente iuraui re illa esse meaz: quas rem mihi tradere recusat. vnde pt tradat mihi z as

signet ago cōtra illu₃. ⁊ ad hoc propono actionē in factū ex iureiurādo informiter delato ⁊ descendente. Quod ita recte cōci. li. dicit. l. ff. de iureiuran. l. nā ⁊ post ea. §. vlt. cū l. sequēti. ⁊ l. sed ⁊ si possessori. p to. tā legē: qualiter aūt libello obijciat̄ q̄re i. p̄dicta actione vtili ex qua iurat̄ de q̄ tra ctaui supra. ¶ Si aūt possessor a posses sione ceciderit ⁊ res deueniat ad petitorem
3 q detulit: concipiat ita libellum. † Libel lus. Uobis. do. cō. e. R. de. M. q cū res a me peteret. quā dicebat suā esse: ipso defe rente iurauī rē illam meā esse. vnde cu₃ a possessione rei illius ceciderit: ⁊ ad ipsum puenerit: rē illā mihi prestari peto: ad hoc ppono actio. in factū ex iureiurado infor miter delato. Quod ita recte concipiat̄ lib: dicit. l. ff. de iureiurādo. l. sed ⁊ si possesso ri. in prin. ⁊ hoc verū est quando possessor iurauit rem suā esse. secus si iurauerit re₃ petitoris nō esse: tunc nullā haberet actio nē. sed tātum exceptionē. vt in. l. predicta: ⁊ est rō quare in primo casu habet actio nē: in secūdo non. nam quotiens iuro rem mea₃ esse: p consequentiā iuro tuam nō eē ⁊ id dat actio ⁊ exceptio: quod in secundo casu non est. vt. ff. de pcur. l. pompo. §. ij.
4 in fin. † Questio. Sed illud queritur q̄ sit rō quare possessore deferēte iusiuran dum actori: ⁊ actori tradita h₃ actor pu blicianam cōtra oēs vt supius dixi actori aūt deferēte sacramētū possessori. ⁊ re apud illū dimissa: nō h₃ act. in factu₃ cō tra oēs s₃ tm̄ cōtra deferētē. vt. ff. de iure iurā. l. nā ⁊ postea. §. vl. R̄ndit dn̄s meus. actor id h₃ publicianā ꝯ oēs: q2 ⁊ cā iusta p̄cedit: ⁊ traditio sequit̄. q̄ publicianā in ducunt. vt. s̄. dixi. ⁊ dicit. l. ff. de publi. l. tradit. cū reo aūt iurante res nulla sibi tra dit. s₃ tm̄ ex transactione apud eū remane re. vt. ad. h. ar. op. C. de trāsa. l. si p fūdo.

¶ De actione in factum ex illo edicto. si mu lier. vent. no. calum. causa in posses. missa esse dicatur. Rubrica.

1 Actio in factum ex illo edicto ⁊c. ad hoc vt procedat: quod requiratur.
2. Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.
4 Libellus in tali actiōe quomō cōcipiat̄.
5 Actione tali mulier q̄ est missa in possessi. l₃ non possideat: fructus tamen percipit.

Contingit sepe q aliquis morit̄ ⁊ vxor illius dicit se ex mortuo pregnante₃: cū non esset. vel erat pregnās ex alio: ⁊ ita per calumniam petit nomine ventris mitti in possessionem bonorum quondam sui mariti: ⁊ vt interim fruat̄ ⁊ pinguis fiat rebus alienis. vnde pretor succurrit here di venienti ex testamento vel ab intestato: contra illam mulierem p actionē in factū ex illo edicto. si mulier vētris noīe: q̄ dat̄ contra illā ad interesse. vt. ff. si mulier vē tris noie in possessionē calū. causa missa
1 esse dicat̄. l. j. † Uñ ad hoc vt actio ista cō petat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis sit q habuerit vxorē. ¶ Secūdū q habuit bona. ¶ Tertium q sit defun ctus. ¶ Quartū q mulier p calūniā pe tat missione₃ in bonis illis. ¶ Quintū q missa sit. ¶ Sextū q annus vtilis nō sit elapsus. sicut hec oīa pbant̄. ff. e. l. j. §. j. ⁊. ij. ⁊. iij. id. n. dixi q fuerit vxor. q2 alr̄ nō poss. t petere. ita. n. demū petit̄ missio: quociēs ille q g. statur in vētre esset legiti mus successor nasceretur. vnde interi₃ nō adit̄ hereditas. vt. ff. de acqr. heredi. l. cū quidā. Itē ideo dicit rubrica si mulier cā calūnie. q2 si cessat calūnia cessat h̄ actio cōtra mulierē: ⁊ interim sine causa aletur nomine ventris rebus alienis. vt. ff. eo. l. j. ⁊. ij. ⁊. iij pōt. n. esse sine calumnia si for te credebat se pregnātē. vel asseuerabatur pregnās ab ostetricibus. puta q2 forte ces sauerūt mēstrua ⁊ habebat dolores. ha bebat fastidium. Tertiū si aliq̄ sero multū comedisset de faba ⁊ ita vēter intumuit: nō d₃ credere se p̄gnatē. vt. ff. de acquir. here. cū qdā. ff. de his. q no. infa. l. notat̄. ⁊. l. cum nō p̄gnans. ⁊. l. debuit. ⁊. l. ea. ⁊. l. nō alia. In dubio quid presumemꝰ. R̄n. presumo missam sine calūnia. vt. ar. ff. de his q no. infa. l. nō alia. ¶ In hac autē
2 act. ac. fa. ta. po. † Positio Acto. Ego di co q tu dn̄a fuisti vxor titij. ¶ Item titiꝰ multa reliqt tempore mortis. ¶ Itē post mortē eiꝰ habebas mēstrua. ¶ Itē tu ex

tali ꝯcepisti. ¶ Itē tu dicebas te pgnantem cū esses sine oī cōceptione. ¶ Itē annus vtilis adhuc durat. ¶ Itē tm̄ pcepisti ex illis bonis. ¶ Itē petiysti miss onez in illis bonis. ¶ Item fuit tibi concessa.
3 Ecōtra reus fa.ta.po. † Pō rei. Ego dico qꝫ ego credidi me pgnatē ꝛ iuste. ¶ Itez dico me castā vitā sp duxisse pterqꝫ cū marito meo. ¶ Itē obstetrices dicebāt me pgnantē. ¶ Itē fui in vero pgnūs. ¶ Itē feci abortum. vel natus est filius vel filia. ¶ In hac aūt actione concipiet actor ita
4 lib. † Libellus. Uobis. d. cō. e. R. de M. vel de dn̄a berta q̄ fingēs se grauidā cuz nō eēt vel eēt nō ex viro suo: p calūniam petijt miss onē in bonis titij quondā viri sui ꝛ missa fuit in ɋbus bonis pcepit qđ valet. c. vel multa de illis bonis diminuta sunt: q̄ valēt xx. vn̄ cuz sim heres titij. iō cōtra pdictā dn̄az a ꝯ: ꝛ predicta peto ꝛ ad predicta ppono actionē in factuz ex illo edicto. si mulier vētris noie i pos. missa eē di. Qđ ita recte ꝯcipiatꝰ lib. dicit. l. ff. e. l. j. § j. ꝛ. §. cōpetit. ꝛ. §. vlt. Oppō. Sꝫ videtꝰ qꝫ actio ista cōtra mulierē intēdi non possit. ꝛ sic inepte ꝯcipitꝰ libellꝰ. nā mulier q̄ petebat missionem in bonis noie ventris. aut fuit sibi obiectū qđ p calūniā peteret. aut nō si fuit obiectū ꝛ pretor non obstāte obiectione eā in pos. misit frustra mō litigat aduersarius de calūnia mulieris: nā mulier posset hr̄e exceptionē rei iudi. Si nō fuit obiectū de calūnia qn̄ petebat missionē in bonis: nec mō pōt obijci: qꝛ cū fuerit pemptoria dꝫ ante sn̄iam opponi. vt. C. sententiaꝫ rescindi nō posse l. pemptorias. Rn̄. qn̄ mulier petebat missionem in bonis iusta videbatꝰ ꝓ ea cā qđ nō p calumniā peteret. vn̄ si actor tunc nō obijcit: non fuit qđ sibi iputaretꝰ. ꝛ iō dicimus qđ opponis locū hꝫ in his q̄ cause cognitionē desiderāt. at hic plena cause cognitio nō desideratꝰ: vel forte actor p ꝯstatus fuit de calumnia ꝛ ideo auditur. vel esto qꝫ non fuerit ꝓtestatus mō ex post facto apparet calumnia pterita: que decepit ptorē. ꝛ iō actor admittitꝰ. vt. ff. de his
5 q̄ not. infa. l. debuit. † ¶ Et sic not. in hac actione qꝫ mulier q̄ est missa in pos. lꝫ non possideat. vt. ff. de acquirē. pos. l. possideri. in fi. tn̄ fructꝰ pcipit. vt h. ꝛ. ff. vt i pos. legatoꝝ. l. q̄ legatoꝝ: qđ alibi nō est: pterqꝫ in petitione hered tacite. vt ar. ex ɋbus causis in pos. eatur. l. fulcinius. §. vlti.

¶ De actione in factū ex illo edicto. si muliere ven. no. in pos. missa dolo malo eā possessio ad aliū trāslata eē d. caf. Rub.

1 Actio que interdicta habeat ꝯ illum: q habet possessionem a muliere translatam.
2 Actio in factū ex illo edicto ꝛc. ad hoc vt competat: quot necessaria sint.
3. 4. Positiones actoris ꝛ rei in tali actiōe.
5 Libellus in tali actione qūo ꝯcipiatꝰ.
6 Interdictum vti possidetis quomodo in actione talis heres habeat: cum nullam possessionem habuerit.
7 Possessionem quomodo heredes apprehendere potuerint: cum interim muliere pregnante hereditas adiri non potest.
8 Interdictū vnde vi qūo cōpeteret: si mulier missa in possessionem nō possidet.

Quia aliquā do mulier peccat nō solūmodo pdicto: immo ꝛ alio: qꝛ postqꝫ missa est in possess. no. vētris: ipsa possessionem illā in aliū trāsfert: ꝛ sic dānificabitꝰ heres q de iure succedere pōt. qꝛ forte bona fide fructus consumit: vel si mala fide: est nō soluēdo. iō heres hꝫ actionē in factū contra mulierē ad interesse suuz. lꝫ contra illū q missus est habeat actor ordinariū auxiliū scꝫ iterdicta. vt. ff. si vētris noie in pos. missa eadē pos. do. ma. di. esse translata. l. j §. j. ꝛ. ij. ꝛ. §. non solū. ꝛ. §. necessario. Et hec est vera sn̄ia: qꝫ heres habeat interdicta cōtra illū q missus est: non aūt mulier habeat iterdicta qꝛ cū ipsa trāstulerit qūo haberet interdicta. Un̄ expositio illoꝝ non placet mihi sicut dn̄s meus
1 ibi notat. † Questio. Sed illud queritꝰ q̄
2 interdicta habeat actor cōtra illuz qui hꝫ possessionem a muliere trāslatam. quidaz dicunt vti possidetis. vel vnde vi. vel interdictum. ff. si ventris nomine in possessione missa ꝛ ea poss. s. ad alium do. ma.

dic. esse trans. q: in eo. ti. l. j. ðt ꝑto: vt q ꝑ
dolū ven. t in pos. cogatur discedere. Alij
glo. aucrūt qd h3 interdictū: ne vis fiat ei
qui in pos. Sed male. q: illud daf mulie
ri q̄ est iussa mitti in pos. ꝛ alius vel ipse
acto: ei in possessionē ꝓhiberet: puta. q:
nō admittit vel reiicit vel expellit. vt. ff.
2 ne vis fiat ei q in pos. ꝑ totū. † ¶ Uñ ad
hoc vt actio ista ꝯpetat ioi sunt necessa/
ria. ¶ In pmis ꝙ mulier sit in pos. mis/
sa. ¶ Scōm ꝙ pos. illā ad aliū dolo ma
lo trāstulerit: vel ꝯclamauerit, circūscribē
di alter? cā vt ꝑ quandā machinationē i
possessionē al'? introducaf. vt. ff. e. l. j. ꝛ
ij. ¶ Itē intelligas istā actionem ita de/
mū ꝯpetere ꝯtra mulierē vt detur heredi
venienti ex testamēto vel ab intestato quan
do mulier ꝑ calūniā missa fuit in pos. vt
in superiori actiōe notaui. vel quādo fuit
missa rōne vētris ꝛ sic nō ꝑ calūniā, sed
fecit abortū. alioqn si nasceret: ꝛ eēt in re
rū natura q portabat in vētre: q̄re ageret
q poterat al's esse heres ꝯtra mulierē. sed
i hoc casu posset agere ꝯtra mulierē par
tus postea edit?. alioqn titulus iste nō h3
locū. ¶ Uñ i hac actione ac. sa. ta. posi.
3 † Positio acto. Ego dico ꝙ sū heres titij
ex testamēto vel ab intestato. ¶ Item tu
dña fuisti missa in possessionem bonoꝝ no
mine vētris ipsi? titij ꝛ ꝑ calūniā vel feci
sti abortū. Itē dico ꝙ tu illam pos. ad ali
um transtulisti. ¶ Econtra re? sa. ta. po.
4 † Positio rei. Ego dico ꝙ sempronius tñ
est heres titij: si hoc ꝯfi. ac. su. cumbet.
¶ Itē ego fui missa in pos. noie ventris
ꝛ peperi filium ꝛ filius ille viuit. ¶ In
5 hac aūt actiōe rei. ac. ista lib. † Libellus.
Uob. d. M. ꝛc. con. c. R. de berta q̄ missa
in pos. bonoꝝ quendā titij: cui heres sū
ex testamēto vel ab intestato: illā possessio
nē dolo malo ad alium transtulit. vnde in
terest mea in c q̄ interesse peto: ꝛ a l hoc
ꝯpono actionem in factū: descendētē ex
illo edicto si mulier vētris no. in pos. mis
sa ꝛ eadē pos. ad aliū dolo malo dicaf es
se transla. Qd ita recte dici. li. ðt. l. ff. eo.
l. j. primo resp. Oppositio. Sz q̄rif non
videf qd libell? iste ꝯtra mulierē recte cō
cipiatur: nā iste q se dicit herēdē h3 ordi
nariū auxiliū. s. interdictū. vt supi? notaui
ꝯtra illū q h3 possessionē. vt. ff. e. l. j. §. ne
cessario si ḡ h3 ordinariū auxiliū ꝯtra il
lū. ḡ extraordinario vti ꝯtra mulierē non
debuit sicut in minore legif. ff. de minori
b?. l. in cause. Rñō: h vex esset ꝯ eandē ꝑ
sonam. ac cōtra diuersas vtroqꝫ auxilio
vtor. vt. C. si tuto: vel cura. interuenerit. l.
eē. ¶ Itē ꝙ opponis locū h3 qñ ordina
riū auxiliū alio iure cōpetit q̄ꝫ extraordi
nariū. at hic vtrūqꝫ auxiliū eodē iure cō
petit: vñ vtroqꝫ vti pōt. sicut ꝛ al's habes
ar. ff. ex qbus causis in pos. eatur. l. apud
6 iul. † Questio. Itē q̄rif qūo h3 heres in
terdictū vti possidetis. vel vnde vi. cum
nullā habuerit pos. nā lz hereditatē adi
uerit oia iura transeunt. possessio āt ñ ni
si specialiter apprehēdaf. vt. ff. de acqui.
pos. l. cū heredes. Rñō: si sustinere vis qd
illa interdicta locum habeāt: dicas quod
possessionē apprehēderūt: al's vti possi
7 detis vel vñ vi hre non possent. † Que
stio. Sz adhuc q̄rif qūo potuerūt appre
hēdere pos. cū interim muliere ꝑgnante
hereditas adiri nō pōt. ff. de acq. here. l.
cū qdā. §. j. Rñō: mulier ab initio nō dice
bat se ꝑgnantē: sed posteaq̄ꝫ isti adiuerunt
hrditatē ꝛ possessionem apprehēderunt.
8 † Qō. Itē q̄rif qūo ꝯpeteret istis interdictū
vñ vi si mulier missa in pos. nō possidet:
vt. ff. de acqr. pos. l possideri. §. vl. si non
possidet. qūo ergo illa assignāre al'ijs pos.
fuit heres possessione puatus: nā non po
tuit plus trāsferre q̄ꝫ ipse haberet. at ip
sa nō habuit pos. ḡ nō potuit ad aliū trans
ferre. vt. ff. de reg. iur. l. nemo plus. ꝛ. ff.
de acq. re. do. l. traditio. Rñ. mulier in du
cta in pos. lz nō possideat tenet tñ. ita tñ
ꝙ ista detētio operaf in tñ: vt heres ciui
lē habeat ꝛ alo: naturalem ꝑ istā. vñ mu
liere tradēte puatur dñs ꝛ verus posses
sor possessione sua: vt de colono legif: qui
lz nō possideat sed teneat: tñ si tradat pri
uat dñm possessiōe. vt. ff. de acq. pos. pe
regre. §. qbus explicitis. Oppositio. Si
opponis de. l. C. de acq. pos. l. vlti. dico
ꝙ l. illa loqf in duob? casib?: colono ne/

gligēte: vel ꝑdente: tūc nullū fit ꝑiudiciū dño. at colono expulso: vel tradente: dñs possessione ꝑuaē. sicut etiā ibi notatur.

¶ De actione in factū ex illo edicto q̄ð fal so tuto. aucto. n. go. gest. esse dicitur que ↄpetit ↄtrahenti cum pupillo contra ip sum fal. tutorem. Rubrica.

1 Actio in factū ex illo edicto ⁊c. ad hoc vt ↄp. tat: quot exigantur.

2. 3 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.

4 Libellus in tali actione qūo ↄcipiaē.

5 Actio talis quid differat ab actione pro tutelle ⁊c.

6 Actio talis daē heredi: nō aūt ↄ heredem atq; principalem post annū.

SI aliquis sciens se non esse tutorē dolo malo dicit se tutorē: ⁊ ita eius auctorita te alius cum pupillo contrahit: quem contractum apparet postea non tenere: vel rem aliquā pupilli vendidit. q̄ vendi tio reuocatur ⁊ sic dānificaē q contraxit āget ↄtra illū ad totū suum interesse ꝑ ac tionē in factum: de eo q̄ð cū falso tutore auctore esse gesti dicië: in q̄ interesse habe bitur rō etiā sumptuū q̄s facturus est in iudicio restitutorio. vt. ff. e. l. j. ⁊ l. nouis sime. §. pōponius. aget etiā pupillus con tra illū si in al. q̄ damnificat⁹ est. de q̄ ac

1 tione dicem⁹ statim in sequēti. † ¶ Unde ad h̄ vt actio ista ↄpetat tot sunt neccaria. ¶ In ꝑmis ꝙ aliqs sit pupillus. ¶ Se cūdū ꝙ aliqs sciens se tutorē non esse se h̄ ipsi⁹ negocijs interponat. ¶ Tertium ꝙ dolo malo h̄ faciat. ¶ Quartū ꝙ ei⁹ sit auctoritate contractum. ¶ Quintum ꝙ ille q ↄtraxit ignoret: istū esse falsuꝫ tuto rē. immo credat illū eē verū. ¶ Sextū ꝙ ↄct⁹ ille nō sit cōfirmat⁹ tuitiōe ꝑtoris. nā tūc lꝫ ipso iure nō valet: valet tñ tuitione pretoris. sicut hec oiā ꝓbanē. ff. e. l. j. §. j. ⁊ §. vlti. ⁊ l. ij. §. vlti. ⁊ l. nouissime.

¶ Septimū ꝙ tm̄ falsus interueniat. nā si interueniret falsus cū vero valet ↄtra ctus. vt. ff. e. l. j §. interdictū. al's sed pō

2 po. ¶ Uñ i hac actiōe ac. fa. ta. po. † Po sitio. ac. Ego dico ꝙ titi⁹ ē pupill⁹. ¶ Itē dico ꝙ tu dicebas te tutorē illius. ¶ Itē tu sciebas te non esse tutorem ⁊ sic dolo malo asserebas te tutorem. ¶ Itē ego cō traxi cū illo pupillo te auctorizāte. ¶ Itē contractus ille fuit rescissus. ¶ Itē ego damnificatus fui ꝑpter ↄtractū illū in

3 .c. ¶ Ecōtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico ꝙ tu alias ⁊ ꝑter meā auctorita tē eras ↄtract⁹ cū illo pupillo. ¶ Itē lꝫ ego prestiterim auctoritatē meam ali⁹ tutor verus interfuit. ¶ Item tu sciuisti me falsum tutorem. ¶ Itē fuit tibi denū ciatū me esse falsum tutorem: ⁊ tu denun ciationi fidem adhibuisti. ¶ In hac aūt

4 actione ↄcipi. ac. ita libellū. † Libellus. Uob. domi con. e. R. de. M. q. dicens se tutorē pupilli titij cuius nō erat: imo sci ens nō eē tutorē falso asseruit ⁊ dolo ma lo se tutorē esse. vñ cū ipso ⁊ cū dicto pu pillo eo auctorizāte ↄtraxi. vñ cū falso tu tore auctore ↄctus habit⁹ nō teneat. ⁊ me ↄtraxisse cū vero tutore interesē. t in. xx. ideo illa. xx. peto ⁊ peto etiā sumpt⁹ quos facturus ero in iudicio restitutionis quā minor petet ↄ me. q̄s estimo. c. ad h̄ ꝑpo no actionē in factuꝫ: de eo q̄ð falso tuto re au. gestū dicië ⁊c. Q̄ð ita recte ↄcipiaē libellus pꝫ. l. ff. e. l. j. §. j. ⁊ l. nouissime. ⁊ l. etiā al's. §. pōpo. Opposi tio. Sed vi detur ꝙ actio ista ↄtra istū falsū tutorem nō cōpetat. nā iudiciū nō pōt esse in pen denti: sicut fideiussoris obligatio: sed p̄ eo intenditur q̄ð debeē ⁊ peti p̄t. vt. ff de iudicijs. l. nō quemadmodū. qūo ergo hic cū ↄtractus duret: ⁊ minor nō sit restitu tus: petet suū interesse ⁊ illas expēsas q̄s est factur⁹ in iudicio restitutionis: cū non dū fecerit. Rñō: h̄ ↄtingit ꝑpter dolum il lius qui dicebat se tutorē: cū falsus esset: sicut ⁊ al's in simili in eo q sciens vēdidit rem alienam vbi emptor agit ↄtra euꝫ ad interesse actione ex empto: anteq̄ꝫ res eui caē ab eo. vt. ff. de act. emp. ⁊ vē. l. seru⁹.

5 §. sciens. † Questio. Itē querië qd diffe rat actio ab ista actione ꝑ tutele: de q̄ su pra tractauim⁹ in tractatu ꝑtoriaꝝ. Rñō. quidam illa locū h̄ꝫ qñ qs credebat se tu torem cū nō esset. ista quando sciebat ꝙ nō erat. Et hec respōsio tollië. nā illa etiā actio tūc locuꝫ hꝫ qñ qs scit se non esse tu

tore. vt. ff. de eo qui pro tuto. l. j. Un dici-
mus q illa locu hz: qn qs ignorauit vel
sciuit: sz sine dolo malo se asseuerabat tu
6 tore. hec aut qn dolo malo. † ¶ Itē nota
q actio ista dat heredi nō aut ꝯ herede: ne
qz ꝯ pncipalē post annū. qz factū punit
z in dolum ꝯcipit. vt. ff. e. l. huius. §. vl.

¶ De actione in factū ex illo edicto qd fal-
tuto. aucto. ne. gest. esse dicetur competē
ti pupillo contra falsum tutorē. Rubri.

1 Libellus in tali actione quō formetur.

VErum quia aliqn ppter falsum tutorē interpositū damnificatur impubes: io pretor impuberi succurrit: vt cōtra illū habeat actionē vtilē in factū. ex edicto quod falso tutore gestum esse dicet. vt. ff. e. ti. l. vl. Unde in hac actiōe repetas oia q in superiori dixim9. Cōcipies autē ita
1 lib. † Libellus. Uos. d. B. cō e. R. d. M. q dicēs se meū tutorē cū nō esset: in iudicio qd cū titio habebā ꝯfessus ē talia: ppter q damnificatus sum in. c. vnde illa. c. peto. ad hz ppono actionē in factū vtilē: ad exemplū edicti qd falso tuto. auct. Qd ita recte ꝯcipiat libellus dt. l. ff. e l. vlti. vel si decept9 sit impubes in contractu dicat in libello cui9 auctoritat: in tali cōtractu decept9 sum in. x. vnde illa. x. peto. Oppositio. Sz videtur q actio ista nō possit intēdi: nā si dānificatus ē pupillus in contractu hz ꝯ illū restitutionē cū quo contraxit: sicut legit C. si aduersus vēdi. si g hz restitutionē ꝯ illū: g actionē ꝯ istū nō hz. qz si haberet actionē restitutio denegaret. vt dt. l. ff de minorib9. l. in causae. Rn. hoc locū habet cōtra eandem psonā: ꝯtra diuersas secus. vt. C. si tutor vel curator inter. l. etiam. Oppositio. Item queritur si tutor confitebitur non nocet pupillo. vt ff. ad. l. aquil. pinde. §. si tutor. si ergo non nocet confessio qualiter ergo aget cōtra illū. Rn. confessio nō nocet pupillo ipso scilicet petente restitutionem: vnde quia interest minoris litis sumptibus non vexari. vt. ff. de minoribus. l. in. minoribus. ideo aget contra illuz.

¶ De actione in factum descendente ex illo edicto.

¶ Si quis omissa causa testamen. contra illum qui hereditatem illam omisit. Rubrica.

1 Actio si qs obmissa cā. tē. ad hoc vt procedat quot requirantur.
2 Possit dere quō qs ex cā lucratiua possit.
3.4 Positiones actoris z rei in tali actiōe.
5.6 Libelli in tali actione quō formenf.

QUia multi aliquando qui totum cōmodum volunt sibi acquirere: vel legatarios z alios quibus sunt i testamento legata relicta fraudare: omittunt hereditatem: quam ex testamēto possunt adire: z adeunt ab intestato: quia forte est filius vel agnatus vel cognatus: pretor succurrit legatarijs per actionem in factū descendentē ex illo edicto: si qs omissa causa testamenti. contra illum qui hereditatem illam omisit. vt perinde teneatur ac si non omisisset. vt. ff. e. l. j. § j. z. §. penul. Quidam tamen in nomine actionis dissentiunt. dicunt enim non actionem in factum competere: sed vtilez ex testamento: z habent iura pro se: nam iste si non omisisset locum haberet actio directa ex testamento contra illum. vt. C. cōmunia de leg. l. j. sic ergo modo per dolum commissum locum habet vtilis contra eū: sicut alias inuenitur in actione noxali. vt. ff. de noxalibus. electio. §. neqz. Pro prima snia facit. l. ff. si vētris nomine mulier in pos. mis. eadez pos. ad alium dolo malo trans. l. j. nam ibi pretor dat actionem. glosat dns meus Azo. z dicit in factum tradens pro regula. qz sicut cōditione ex. l. agitur vbi cautum est per legez q agere possimus de nomine aūt actionis non pōitur. vt. ff. de conditio. ex. l. l. j. ita vbicūqz inuenis in aliquo edicto: ptorem dare actionem z nomen actionis nō ponitur. intelligas de actione in factū z ita notat ibi dom n9 meus. z facit p eo. ff. de pscrip. vbis. l. quotiēs. z. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. sed qz differentia ē de noie: differētiā nois g tnacib9 relinquam9. vt. C. de ꝯstituta pec. l. ij. ¶ Un

ad hoc vt actio ista spetat tot sunt necessa
1 ria. † ¶ In pmis q testamentu sit tale ex
quo potuit a.iri hereditas. vel bono.pos.
peti al's q omittit no tenet: qz tuc iudiciu
defuncti no vsurpat: sed a.l irritu intes
tatione vocat. vt.ff.si omissa ca testame
ti.l.ij. ¶ Scom qd hereditate qua ex te
sto adire potuit: l ea possidet: q ipse eam
possideat: siue ab intestato: siue alio iure le
gittimo. no at si possideat ex alia ca: ex q
testator forte erat sibi obligat⁹: puta p fi
deico. ab alio relicta: vl ex alio aliquo ti
tulo: totiens enim locu hz hec actio quo
tiens hereditatem omissam possidet: vel
qsi legitim⁹: vel qsi bonorum possessor.
aut quasi pdo finges sibi aliqué titulu ab
intestato. vt.ff.si omissa ca testa.l.j.§. no
querim⁹. z.l.vl. ¶ Tertium vel q possi
deat vel qd pecunia accepit vt ad alium
tra'mittat: z tuc enim tenet: sed in h casu
vltimo tenet loco sequeti. vt pmo conuenia
tur possessor hereditatis. si lucratiua hz
causam. al's ipse primo. vt.ff.e.l.si qs pe
cunia. z.l.licet. z.l.vlti. z.C.e.l.j. In h
casu intellige qd di.ff.e.l.j §.vl.qn omi
sit pecunia accepta. vl al ter vt statim di
cem⁹. si aut gratis omiserit hereditate: no
tenebit legatarijs rndere. vt.ff.e.l. si qs
pecuniam.in fi.j Rno.z.l.si quis omissa.
2 † Questio. Sed querit quo ex ca lucrati
ua pot qs possidere: ex quo pecunia rece
pit ille q omittit hereditate. vt sup dictu
est. Rn. pot exeplu notari ita q forte ali
us dedit pecunia illi instituto: vt non adi
ret hereditate. z ita pueniret ad me: qui
alias ab intestato era ventur⁹. vel alr esto
q ego soluerim pecuniam illi omitteti ni
bilomin⁹ couenjar ego: sz postea: qz pmo
couenit omittes vt dictu est. Et q dicit
.l.ff.e.t.l.licet.in fi. maxime si lucratiua z.
ibi illud maxime supabudat: sicut z al's
.C.de testa.manu.l.vl. z sic ibi notat do
min⁹ me⁹. z si pecunia recipio pmo coue
niar ego actione directa ex testamento. z
possess... postea vtili. vt.ff.e.si qs pecuni
am.in ... Rn. qz causam hz no lucrati
ua. al's si hz causam lucratiua pmo co
nit possessor. vt in pdicta.l.licet. Si at

pecuniam non recipiat sed fraude om'
tat: tuc tenet. z sic intelligit.ff.e.l.j.§.vl.
qz qd di in eode ti.si qs pecunia no acce
perit, simpliciter aute omisit z c. simpr id.i.
sine pecunia z sine dolo. al's tenetur vt di
ctu est. Oppositio. Sz querit: na no vide
tur q ille q ab intestato possidet data pe
cunia: sit conueniendus: sed omittes tatu:
na cum precium loco rei succedat. vt ff.
de peti.here.l.si z re z pcu.ergo cu pre
ciu habeat ille tm videt couenieds z no
possessor. vt.ff.e.si qs pecuniam.§. vlti.
Rn. re vera couenit ille pmo: sed ille in
uento no soluedo recurrsu hz habet legatarij
cotra possessore. vt z al's.ff.de leg.j.l.pla
ne.in.ij.§.j. z ar.ff.de eo p que factu est
.l.vl. vel forte omittes habebat valde exi
gua pecunia. vn no expediebat legatarijs
agere cotra eu. sic z al's.ff.de pet.here.l.
ctia.§.ide. Sz hanc vltima rnsione no
approbo. na ibi rogat⁹ erat restituere mo
dico recepto pcio: vnde no tenet: hic aut
ppria volutate omisit. Quartum q dolo
omittat vl fraude. vt.ff.e.l.j.in princi. e
.§.vlt. Intelligit aut dolo omittere qui
quocuqz mo potuit acqrere hereditate z
z no acqsiuit. vt.ff.e.l.j.§.j. z.§.q sub co
ditioe. ¶ Quintu q de volutate testato
ris no omittat. nam tuc no tenet si omit
tit ex testameto: z adijt ab intestato. vt.ff.
e.l.j.§.si pponat. z.l.qui aut.§.j. ¶ Un
3 de in hoc interdicto ac.fa.ta.po. † Posi
tio actoris. Ego dico q talis fecit testame
tu. ¶ Ite dico q in eo interfuerut septe
testes. z alia q in testameto desiderantur.
¶ Ite dico q in illo testo te herede insti
tuit. ¶ Ite mihi legauit.x. ¶ Ite illam
hereditate omisisti ne adires. ¶ Ite hec
dolo z fraude fecisti. ¶ Item vt omitte
res pecuniam recepisti. ¶ Econtra reus
4 fa. tales posi. † Positio rei. Ego dico q ti
ti⁹ fecit testamentu min⁹ solenne. ¶ Ite
ego om.si hereditatem quia testamentum
solennitate carebat. ¶ Item testator vo
luit q si vellem adire ab intestato: quod
possem ¶ Ite gratis z bona fide illa he
reditate omisi. ¶ In hoc aut edicto pci
5 pit actio talis libel. † Libellus. Uobis do.

D. com. e. R. de. M. q cū fuisset heres institut⁹ a titio q mihi in testō. xx. reliquit: in fraudē legatarioꝝ hereditatē illam omisit ꝛ ab intestato possiderꝫ vñ ac si ex testō adiisset peto mihi legatū pstari ab eo. ad h ppono actionem in factum descendētē ex illo edicto. si omissa cā testamēti. vl utilē actionem ex testamēto. Qd ita recte cōcipiat libellus. dicit. l. ff. e. l. j. ꝛ. l. de libertatib⁹. §. heredes. Ita ɔcipies libellū qñ heres q fuit institut⁹ omisit ꝛ ipse possidet: q si non possideat sed per fraudem omisit: cōcipies libellū modo pdicto: videlicet ꝛ ab intestato possidet: ꝛ sic recte concipit libellus. vt. ff. e. l. j. §. vlti. Oppositio. Sꝫ huic libello opponit: q non vid̄ q actio pdicta possit intendi. nam ea q̄ in testō relinquunt ita demū valēt ꝛ peti possunt si ex testō adeat hereditas. vt. C. de fid icō. l. eā quā. at iste non adiuit ex testō. g legatū non pōt peti. Rñ. verū est q nō pōt peti actione directa ex testō: at hac actione vtili: vel in factū peti pōt: vt dictū est: nā regula illa in. xj. casibus fallit quoꝝ pm⁹ est de q̄ tractam⁹. Scds. C. de fidcō. eā quā. Tert.⁹ i aut. vt cum de appellatione cognoscitur. §. si qs d pdictis. Quart⁹. ff. de lega. ij. l. cū pater. §. fil.⁹. Quintus. ff. de bonoꝝ possessio. cōtra ta. l. j. ꝛ. ff. de lega. pstan. contra ta. bono. pos. pe. l. j. Sext⁹. ff. de his q̄ in te. delē. l. maxime. Septim⁹ instit. de eo cui liber. causa bona. Oct⁹. ff. ad silleta nū fisco. N⁹. ff. de fideicō. liberta. l. in testō. Decim⁹. C. de codicillis. l. vl. Undecim⁹. ff. de heredib⁹ instituendis. l. itē. Et est rō q̄re iste teneat: q; cū dolo omittit ꝛ dolus p possessiōe habeat. vt. ff. de rei ven. sinaūt. merito ille q dolo omittit tenet. ℂ Si āt non possideat ille qui omisit: nec dolo fecit q omitteret: imo gratis omisit: ꝛ ali⁹ modo possidet: concipies ita

6 libellum. † Libellus. Uobis. d M. cō e. R. de. M. q possidet hereditatē omissam a titio instituto herede in testō sempronij qui testator mihi in illo testamēto. xx. reliquit. vnde q illa. xx. mihi prestet ac si heres esset ago contra ipsum. ꝛ ad h propono actionem in factum descendentem ex illo edicto si omissa causa testamenti. vel vtilem actionem ex testamēto. Quod ita recte concipiatur lib. dicit. l. ff. e. t. l. si qs pecuniam. §. j. Oppositio. Sed non videtur q libellus iste recte concipiatur certū est: q legatarius si petit legatū: agit ex q̄si contractu. vt in sti. de obli. ex q̄si contractu. §. heredes. ꝛ si agit ex q̄si contractu: agit cōtra heredē: ꝛ herede appello siue qs sit institutus: siue substitutus. vt in sti. de vulgari ꝛ pupillari substit. at iste possessor hereditatis nec heres est nec institut⁹. nec substitutus: g cōtra eū agi non pōt. Rñō. de iure ciuili procedit recte oppositio. at de iure ptorio q̄ voluit voluntates testatorum prorogari: tenet ille. vt. ff. e. l. j. sicut ꝛ alias contingit vbi qs de iure ciuili non tenetur: de iure pretorio sic. vt in actione qd met⁹ cā. vt. ff. qd metus cā. l. metū. ꝛ idē cōtingit in eo q dolo desijt possidere. qui de iure ciuili non tenet de iure tamen pretorio. s. c. vt. ff. de noxalibus. l. electio. §. ij.

ℂ De actione in factū descēdēte ex edicto.

ℂ De publicanis. Rubrica.

1 Actio de publicanis ad hoc vt competat quot exigantur.

2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

4 Libellus in tali actione qūo cōcipiat.

5 Actione in factum q̄ est in duplum an cōtra publicanū agi possit.

6 Actionē si quispiā ɔ publicanū intētauerit dicēdo: dñe ago ɔ publicanum: ꝛ peto ab eo mihi ablata: seu extorta ſm legē restitui: q̄ actio in iudiciū deducta videat: ꝛ si iudex ipm ɔdēnauerit: in qua actione ipsum condemnasse dicat.

7 Actio de publicanis qñ penalis est: vtrū ab initio: an in iudicio crescat.

Quia aliquando publicani: qui ꝛ exactores tributorum appellantur exigunt vltra debitum: ideo pretor contra eos actionem in factum ex edicto de publicanis idit: p quā ɔpellit publican⁹ restituere in duplū. j. annū. post in fra

plũ: ei a q̃ exegit siue familia sua publica: in noie cõputato illo simplo qd̃ exactum est i illo duplo. vt. ff. de publicanis. l. j. ꝛ accipias h̃ publicanũ q publico fruit̃. i. q aliqd hꝫ a fisco siue vt ꝓcurator. siue qr ꝓ illo publico soluit pensionẽ: siue qr colligit tributa ꝛ oẽs illi qui al. quid a fisco conducunt recte publicani appellantur. vt. ff. e. l. j. §. hic titulus. Idẽ intelligas in eo q a republica alicuius ciuitatis conduxit. vt. ff. e. sed ꝛ hi. §. pręter ea. publicani etiam appellantur qui sunt hodie baiuli: qui propter occasionem illius officij multa illicita extorquent. † ℂ Unde

1 ad hoc vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ℂ In primis q aliquis sit publican⁹. ℂ Scd̃m q noie publicani. i. nomine illi⁹ officij publici exegerit. ℂ Tertium q vi exigat siue vis illa sit ablatiua siue compulsiua. sicut. hec ꝓbant. ff. e. l. j. §. j. ꝛ ij. ꝛ. l. licitatio. §. quod illicite. ꝛ. C. quod metus causa. l. si per impressionem. ℂ Uñ in hac actiõe ac. faciat talẽ

2 positiões. † Positio actoris. Ego dico q tu es publican⁹. ℂ Itẽ dico q tu publicani noie. x. a me extorsisti. ℂ Itẽ dico q illud qd̃ extorsisti p vim extorsisti. ℂ Cõ

3 tra reus sa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q tuus tantum fuit publicanus. si istud confit. act. sue. quia ꝯ illũ nõ aget cum nõ sit publicanus. ℂ Itẽ dico q illud quod pcepi ꝓ tributo illi⁹ offij pcepi. ℂ Itẽ illud d. bebas soluere. ℂ Item tui reddit de illo predio qd̃ a te possidet. ℂ In hac

4 autem actione concipiat actor lib. † Libellus Uob. d. con. c. R. de. M. publicano domini imperatoris vel reipublice q noie publicani sciẽs me nihil debere exegit a me. x. vñ illa. x. peto in duplũ mihi restitui. ad h̃ ꝓpono actiõẽ in factũ ex edicto de publicanis. Q̃ ita recte concipiatur lib. dicit. l. ff. de publicanis. l. j. ꝛ. l. sꝫ hi. §. pterea. Oppositio. Sꝫ vr̃ q actio ista nõ possit cõpetere. nã ne publicanus si p vim aliquid extorsit tenet̃ vi bonorũ rap. vl̃ et. ꝯ furti. vt. C. de furtis. l. etiã. ꝛ ar. ff. de cõditio. furtiua. l. qm̃. ℂ Item nõne tenet̃ actione in factũ de calũniato-

ribus. vt. ff. d calũnia. l. si qs ab alio. §. eu publicanus. Itẽ nõne tenet̃ qd̃ metus cã. vt. C. qd̃ met⁹ cã. l. cũ te. ꝛ. l. si in pręsi. sione. q̃ d̃ l. oĩ ñ est actori illã actiõẽ intendere: cũ maiores penas p illas actiones possit cõsequi. Itẽ pretor quare istã actionem induxit: videtur enim ꝛ supflua cum pręcedẽtia sufficerent. Rñ o: sicut ꝛ iurisconsultus respõdet: q̃ hoc edictũ induxit cõtra publicanos. ideo quia minus: q dat eis facultatem restituendi vsq ad sententiam quod in alijs non est: pręterea q̃ in actione qñ p[illegible] ca. ff. e. l. j. §. hic titulus. ꝛ. si vi [illegible] causa. si cum exceptio. ff. respõsio. Itẽ ꝓpter aliud induxit pretor hanc actionẽ: qr̃ solet plus timeri qd̃ specialiter inducit̃ q̃ qd̃ g̃nali clausula inductũ. hoc dicit. c. extra de. heretis. c. sęcunda fine. ꝛ dicit lab. eo. ca. q̃ nõ publicani nisi specialiter notent videntur neglecta. vt. ff. de muner. ꝛ ho. l. nec apud

5 lab. e. in. §. an pretor. † Quęstio. Sed an ꝓpter q̃ ad ꝓ edicti actione in factũ q̃ est in duplũ ꝛ alijs penalis actionibus com ita publicanũ: nõ ei iurisconsultus q̃ sic ne sit melior conditio ꝓ [illegible] sue. ꝛ. vt. ff. eo. l. j. §. hic titulus. ita nñ alijs possit agi: vt. id qd̃ plus est in alijs actionibus. vt. ff. de actiõn. l. eo ꝛ obligatio nil⁹. l. ꝓ plura. ꝛ de pub. delic. l. cui q̃. ff.

6 de alimentis. l. equi. † Quęstio. Sꝫ illud quęrit si al. qs egerit cõtra publicanũ ita i m. p. li. i. ꝛ a. eo cõtra publicanum ꝛ petit ab eo mihi ablata siue extorta in hac tessiua ꝛ nulla lege in qua actio videat in iudicium ĩ deduca. si iudex ipsum cõdẽnat in qua actiõe videt̃ cũ cõdẽnasse. Rñ. si: minor scilicet in ista actiõe in factum q̃ minor est: ꝛ ita videt̃ in iudiciũ deducta. nã si iudex cõdẽnauit de vi minori. s. de ꝑ vista. videt̃ cõdẽnasse ꝛ in penis minores sun⁹. vt. ff. de penis. l. l. pręsidis ꝛ. l. interpretatione. ꝛ eo. ff. de suspectis

7 tuto. l. hec etiam. † Quęstio. Item quero in eo q dicit pretor: q hec actiõe: quia infra annũ cõpetit in duplũ: ꝛ dat reo facultatẽ restituendi vsq ad sniam vt liberet a pena: quando actio ista. s. penalis vn̄

ab initio an crescat in iudicio: sicut et ille q crescat in litem p inficiationem. vt lex aquil. et alie actiões. vt. ff. ad l. aquil. et de iterrogatio. et insti. de actionib⁹. §. ita ꝺ. insti. et ff. de iureiurando eum qui iurauit. Et ideo ab initio est actio ista in duplum. Is pretor etiam iter agat cū eo: qui dat sibi restitue in eius facultatem vsq3 ad sniam vt liberetur a pena. sicut in actione q̄ð metus causa. q̄ ab initio est q̄ in quadrupli. licet pretor det inferenti metū facultatē restituendi vsq3 ad sententiam. vt. ff. q̄ð metus ca. l. si cū exceptione. §. satis. nec obstat q in eadē. l. dicit in fine. §. satis. s. quia nō statum ab initio q̄ duplicat. Rñ vere est sine remedio.

ℂ De act. in factū descēdēte ex illo edicto.

℄ De liberali causa: q̄ dat et competit ɔtra illū q passus est se venundari ad precium participandū. Rubrica.

1 Actio de liberali causa ad hoc vt veniat quot necessaria sint.
2. 3 Positiones actoris et rei i tali actione.
4 Lib lle⁹ in tali actione q̄ꝰ formet.

Aliquando contingit q aliquis liber patiatur se venundari ad preciū participandū: et sic omnibus concurrentib⁹ liber seru⁹ efficit. s. q ille qui patit se venundari sit maior. xx. an. ℂ Scðm q patiatur se vēdi ad hoc vt habeat pciū pcij. ℂ Tertium q habeat partem precij. ℂ Quartum q sciat se liberum. ℂ Quintum q vendatur alicui q credat illū esse seruū. et sic ignoret cōditionē illi⁹ sicut hec pbant. ff. de liberali causa. et l. liberis. et l. cum pacto. et l. q sciens. et C. de liberali causa. l. nō ideo min⁹. et insti. de iure psonarum. §. serui. Alioquin si ista nō interueniunt vel aliqð desit ille qui patit se venundari ad preciū participandū: tñ pōt proclamare in libertatē. vt. ll. pdictis. Uerum q: emptor inuenit decept⁹ si illa vēditio irritet. ideo pretor emptori succurrit p edictū suū. et dat sibi actionem in factum cōtra illū: q modo pclamat in libertatē. et passus est se pro seruo venūdari: cū esset liber: q̄ actio tm infra annū cōpetit: et in duplū. q: solā penā pecuniariā cōtinet. contrahendum: in qua duplo habet ratio et pcij dati et illius q̄ð precio dato accessit: vt totū cōplicetur: puta si ppter emptionem istam ali qd det alicui: vel mutuauit: vel cōpensauit: vl obligatus est. vt ff. de liberali causa recte simē. et. l. et tm. et. l. vel. et. l. nō solū. ꝯ. vlti. Preter hanc aūt actionē nihilomin⁹ ago cōtra venditorē quasi euictione secuta ad duplū si dupli promisit. nec vna tollit aliā cū prima q̄ datur cōtra illū venditorem sit penalis. vt. ff. de liberali ca. l. vel obligatus. et l. vtiq3.

1 † ℂ Uñ ad h vt actio ista cōpetat tot sūt necessaria. ℂ In primis q venditio illius facta sit. ℂ Scðm q facta sit ita q de iure nō teneat. ℂ Tertium q ille proclamet in libertatem. ℂ Quartū q ille proclamet de iure: ita p obtineat sicut hec pbantur. ff. de liberali causa. l. rectissime. ℂ Quintū q ille q emit ignoret ipsum esse liberum alioqn si sciat indignus videt ei auxilio. q: ille pclamabit in libertatē nec iste hz aliquā actionē. vt. ff. de liberali cau. l. liberis. et l. qui sciēs. ℂ Uñ in

2 hac actiōe ac. fa. ta. po. † Positio actor. Ego dico q titius te vēdidit mihi pro decem. ℂ Item tu pclamasti ad libertatē. ℂ Itē pronanciatū fuit pro te. ℂ Item q̄ te emi credebam te seruū fore vēdētis.

3 ℂ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q quādo titius me tibi vēdidit pro. x. tu sciebas me liberum hoiem esse. ℂ Itē tuus pcurator p quē me emisti sciuit me liberū. ideo autem pono de sciētia pcuratoris. q: ia tunc q̄ p procuratorē emo: et incertum hoiem. puta vade et eme mihi hoiem: tūc spectat sciētia pcuratoris. Ceterum si certū hoiem mandez emi [illegible] spectat scientia mea. et in primo casu loquunt. ff. de liberali cā. imo. et. ff. de cōtrahēda empt. l. hmō. et. ff. de edil. edicto. l. cū mancipiū. in pn. In secundo casu loquunt iura ff. de liberali cā. l. in seruo. et. ff. de edil. edicto. l. cū mancipiū. §. sed si seru⁹. Et eadē locū habet quando quis emit p filiū vel p seruū: q̄ nō peculiarij noīe. sicut d. hoc notat dn̄s me⁹ in pdicta. l. cū mancipiū. ℂ Item nota

ꝯ terq; obstat exceptio rei iudicate. sic ꝓbant. ff. e. l. j. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ꝛ. vlt. ꝛ. l. si duob⁹ §. opetit. ꝛ. §. i. itē pōpo. ¶ Septimū ꝙ agrimēsor sit in illa arte peritus ar's iputa tibi q eū elegisti. vt. ff. e. l. j. ¶ Unī
3 hac act. ac. fa. ta posi. † Positio Act. Ego dico ꝙ volebā emere a titio. x. iugera p̄dij vel q̄titio finiū erat inter me ꝛ titiū. ¶ Itē volebā scire an illu p̄diū eēt. x. iuger̄ vel an fines mei vsq; ad talē locū ptenderēt. ¶ Itē illū agrim. elegi. ¶ Itē tu iuisti ꝛ fuisti metit⁹ ꝛ male. ¶ Itē renūciasti mihi p̄diū esse. x. iuger̄. vel fines meos i. minus p̄edi. ꝛ iueni minora esse iugera: vel plus esse i finibus. ¶ Itē vēditor cui solui p̄ciū est factus nō soluēdo. ¶ Itē tu es peritus in agris mēsurādis. ¶ Item dolo tuo vel lata culpa male mēsurasti. ꝛ male
3 renūciasti. ¶ Ecōtra reus fa. ta. po. † Pō rei. Ego dico ꝙ tm̄ sempronius egit cū titio de finibus. vel voluit ab eo emere iugera. x. ¶ Itē dico ꝙ impite me gero circa mēsurāda p̄dia. ¶ Itē ꝛ in p̄dio illo sunt tm̄. x. iugera. ¶ Itē fines tui vsq; ad talē locū tm̄ ptendunt. ¶ Itē ego renūciaui illa eē. x. iugera. ꝛ fines tm̄ p̄edi. ¶ Itē vēditor q tibi vēdidit ē soluēdo. ¶ Item dico me sine dolo ꝛ culpa lata mēsurasse idest bona fide. ¶ In hac ṅt acti. cōcipiet
4 ac. ita lib. † Libell⁹. d. ꝛc. cō. e. R. d. M. q male dolo vel lata culpa renūciauit mihi cū ipsuz mitterē ad mensurādū iugera vel fines. renūciauit eniz. x. iugera ꝛ minora inueni. renūciauit fines vsq; ad talē locū tm̄ ptendi q vlterius ꝓtēdūt: vñ interesse meū peto ab eo qd̄ estimo. x. ꝛ ad hoc ꝓpono actionē i factū ex illo edicto si mēsor fal. mo. di. ¶ Q ō ita recte cōcipiet lib. dr. l. ff. e. l. si. §. j. Opp̄ō. Sꝫ q̄rit nō nō videt ꝙ actio ista cōpetat. nā si emptor vel venditor seu ille q habuit finale p̄diū tecū est soluēdo: ꝛ nunc cū habeā auxiliū ꝯ illos: ꝯ agrimēsorē nō agō. vt. ff. e. l. iiij. § cōpetit. Rñō: actio ista ē subsidiaria illis ꝑsonis existib⁹ nō soluē. lo. vt in. l. p̄ti cta: ꝛ in casu etiā cōpetit lꝫ ille ꝑsone sint soluendo: vt in hac actione notaui. vt. ff.
5 e. l. iiij. §. i. itē pōpo. † Qō. Itē q̄rit cū contractus. s. mēsurationis fiat gratia vtriusq;: ꝛ illius q mittit a l mēsurādū: ꝛ agrimēsoris q recepit aliqd loco bn̄ficij. q̄re non tenet agrimēsor de dolo lata ꝛ leui. Sed dr lata tm̄: cū sꝫ regulā vbicunq; ꝯtus sit gratia vtriusq; teneat qs ꝛ de leui culpa. vt ff. cōmo. l. si vt certo §. j. Rñ regula illa est vera. vt regula: sꝫ in exceptionem vt h. nā ꝛ al's sꝫ regulā vbi ꝯtractus sit gratia tui tm̄. tu nō teneris nisi de dolo solo ꝛ lata culpa. ff. de p̄car. o. l. q̄situ §. cū q̄ ꝓ ¶ Itē al's sm̄ regulā si ꝯtractus sit gratia mei tm̄ teneris de solo dolo ꝛ lata culpa: vt in deposito. fallit tñ in ꝓcuratore q tenet de leui ꝛ leuissima: sꝫ diuersitatem dñoꝝ. vt. C. mandati. l. a ꝓcuratore.
6 † ¶ Itē no. ꝙ hic est q. d. contract⁹ ꝑ se ꝛ inominat⁹. s. do vt facias. ꝛ li videat locatō: ñ tñ est: etiam si iteruenit merces q: id quod datur: datur gratia remuneratiōis. vt. ff. e. l. j.

¶ De actione in factum ex edicto quando aliquis in fundum alterius eo inuito mortuū sepeliuit q̄ ꝯ sepelientem datur. Rub.

1 Actione in factuz: q̄ñ qs in fundū alterius mortuū sepeliuit: cuius erit electio redimendi: inferentis an domini loci.

2. 3. Positiones actoris ꝛ rei in tali edicto.

4 Libellus in tali edicto quō concipiatur.

5 Actione tali quid sit in obligatione: vtrum loci p̄ciū: an ꝙ mortuus remoueri debeat.

Quia sm̄ iura mortui i ciuitate sepeliri nō debent nec in castello nec vico sꝫ tm̄ eē: q: corrūpit aer a cadaueribus mortuoꝝ. ꝛ ita hoies infirmarent. id pena statuta est i eos. xl. aureoꝝ: ꝯ illos q faciūt. vt. ff. de sepulcro viola. l. p̄tor. §. diu⁹ adria. ꝛ ideo cōtingebat sepe ꝙ ego sepeliebā mortuū in fundū tuū: ꝛ ita videbat tibi loci vsus auferri: iō q: ibi humanus hō iacebat. inuenta est actio i factū ꝯ p̄toreꝝ quā vel dabis mihi p̄ciū loci ꝛ stabit ibi mortuus: vel auferas inde sepultū.
1 vt. ff. de relig. ꝛ sump. fu. l. is q. † Questio. Sꝫ cuius erit electio: inferētis: vel dñi loci. vr̄ ꝙ inferentis. vt. ff. de iure do. l. plerūq;. §. vl. vr̄ tñ iniquū. vt. ff. re. amo. nā eniz. ꝛ. C. de his q a nō dñis ma. l. j. Dño

minico loci. videtur q sit electio inferētio. q cogit qs videre fauorē religionis. vt. ff. de relig. & sump. fune. l. si qs sepulcrū. nā regulariter n mo cogit vēdere: nisi fit in fecio manumittēte. vt. C. de cōi seruo. ma. l. j. & in hoc cōcordabat dñs meus: cuz dño M. l3 domino. P. visum fuerit cōtrariū p argumēta predicta. Uerū qz actio ista hodie de facto vix posset locū hre: cū hodie de cōsuetudine mortui in ciuitatibus castris & villis sepeliāt vel si extra: sepeliunt in ecclesiis. Ideo in ea paꝝ insistam⁹. ¶ Uerum ad hoc vt cōpetat tot sūt necessaria. ¶ In primis q aliqs sit dñs loci vel mo do est ibi puta vel sei mutē vel vsufr. vt. ff. e. l. ij. §. ij. & §. si vsufr. & l. est a. § i hac actione. ¶ Scd'm q locus ille sit purus .i. neqꝫ sacer neqꝫ religiosus. vt. ff. e. l. ij. §. pur⁹. ¶ Tertiū q inuito loci dño sit il latus: alr' cessat. vt. ff. e. l. ij. §. si vsumfr. & §. locus. ¶ Quartū q interat mortu⁹ ca ppetue sepulture. vt. ff. e. l. ij. §. de ea. ¶ Quintū q iste loc⁹ in q corp⁹ humatū e cllimct. vt. ff. e. l. ij §. celle e. ¶ In hac

2 āt actione ac. sa. ta. po. † Pōsi. c. Ego dico q talis loc⁹ meus est vel ius habeo in eo ¶ Itē locus ille purus fuit vsqꝫ ad tale diē. ¶ Itē dico q me inuito intulisti in eo mortuū ca. ppetue sepulture.

3 ¶ Econtra re⁹ sa. ta. po. † Pō. ii. Ego dico q loc⁹ ille e q̄ dicis ē meus. ¶ Itē dico q p hoc ā intuli mortuū: nā postea alibi sepeliui. ¶ Itē dico q intuli te cōsentiē te. ¶ In hac actione concipitur ita lib.

4 † Libell⁹. Uobis. d. &c. con. e. R. & c. M. q in locū meū p me iuz talē me inuito intulit mortuū. scz talē. vñ aut ipsuz mortuū remoueat. aut mihi illi⁹ loci p̄ciū in q̄ est mo decē petit p eo: ad hoc ppono actionē in factū ex edicto illo q̄ intulit mortuū in locū alienū. Nō ita recte cōcipiat lib. dicit. l. si. e. l. is q. Et ita cōcipitur libellū. & dicis electionē ēē inferētis. Si aūt ēēt dñi loci electio p̄ponet alterū tm in libello.

5 Nō. † Scz illud q̄rit. scz cum sñias qd sit i obligatione. vtrū loci p̄ciuz. an q mortu⁹ debeat remoueri. Rn. vtrūqꝫ esse in obligatōe alterū tm in solutiōe. sicut i alter natiua pmissione. vt. ff. de verb. obli. l. si duo rei. in fi. Et hoc si eo in ea sñia q electio sit inferentis. Si aūt est electio dñi loci tunc illud erit i obligatiōe & solutione qd eliget dñs: & petet i libello. Sicut videmꝰ qñ ē electio alicui⁹ expressa. puta pmitto tibi rē istā aut illā quā voles. vt. ff. de verbo. ob. si qs stipulat⁹ fuerit aut pāphilum.

¶ De actione in factū funerari a que datur funeranti pro expensis funeris. Rub.

1 Actio in factū funeraria ad hec vt procedat quot necessaria sint.

2. 3. Positiones actoris & rei in tali actione.

4 Libell⁹ in tali actiōe quēmō cōcipiatur.

5 Actio in factum funeraria contra prohibentem datur: licet in actione negociorum gestorum oppositum sit.

Quis multotiēs aliqs sepelit mortuū & in eius funus facit ipensas. iō pro ad recuperādos sumpt⁹ succurrit funerati p actionē funerariā quā qdā dicūt illa speali no. e vocari. alij dicunt q non sit ppriū nomē actionis: sz sit adiectio: & vocetur actio i factū funeraria: sicut dñs meus notat i rubrica medie sūme de reli. & sūp. fu. & posset adduci in ar. in actione de peculio q nō est ppriū nomē actiōis: sz adiectio vt sup̄ i actiōe d. peculio notaui. Nō actio ista dat ad recuperādos sump⁹ tus. ti. l. ff. de relig. & sūp. fu. l. si qs se

1 pulcrū. § pro. † ¶ Que actio ad hoc vt cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis sit mortuus. ¶ Secundū q in funus illius mortui sint facti sumptus. ¶ Tertiū q sio recuperādi fecerint sicut hec omnia pbāt p. l. predictā. Et hm plus ita intelligas siue fiat i mortuo sepeliēdo vel custodiendo. sicut cōtingit de his qui moriuntur in sero. postea datur p̄ciuz mulieribus que custodiunt cū in nocte. vel in ducendo mortuo: puta quia vult sepeliri peregre. Sicut multi qui vadunt ad monasteria multum remota. vt ibi sepeliantur: siue fiat vt presbyteri de nocte vel de die cū custodiūt cantent psalteriuz p aia mortui: vl' si qd ipēsū ē i marmor vt ibi sepeliant. vel i fiemina: & breuiter quodcumqꝫ

pēsum ē circa corpus in talib⁹ dr̄ īpensa funeris. nō aūt dicit impēsa si aliquid in vestibus p̄ciosis impēsum ē: vt cū eis sepeliret: sicut faciūt simpliciores ꝛ gazari. q dicūt: cū qbus vestibus sepelit aliquis cū talibus resurget in die iudicij. vt hec probant p. l. ff. e. l. at si quis. §. funeris. ꝛ. l. funeris sumpt⁹. ¶ Quartū q fiant sumptus fm dignitatē mortui. vt neqꝫ plus iputet q̄ factū est neqꝫ quātū factū ē si est immodice factū: qꝛ habet rō facultatū defuncti: neqꝫ stat voluntati testatoris. si in modice p̄cepit. ff. e. l. at si quis. §. equum. ¶ Quintū q in sumptu habeat rō tpis vt in p̄dicto. §. vt si fecit tpe hyemali in q pl⁹ ipēdit qs q̄ i estate. ¶ Sextū q fiat ꝓtestatio a funerāte q facit aīo repetēdi sumptus. vt in p̄dicta. l. §. sed interdum. ¶ Septimū q alia actio nō cōpetat: naꝫ tunc ista nō dat. vt. ff. eo. at si qs. §. si qs dum. ¶ Octauū q sumpt⁹ fiat fm dignitatē ꝛ facultatē defuncti. nā si modici sūptus fiāt in cōtumeliā defuncti cū defunctus esset locuples: sumptus ille nō repetitur. vt. ff. e. l. at si quis. §. sed interdū in fi. ¶ Uñ in hac act. ac. fa. ta. po. seu ꝯfessi.

2 † Pō Acto. Ego dico q titius mortuus fuit vel ē. ¶ Itē in funus illius tm̄ expēdi sine q a ipsum sepeliri feci vel custodiri vel pegre deferri. ¶ Itē sumptus feci eo aio vt repeterē. ¶ Itē feci sumptus fm dignitatē ꝛ facultatem defuncti. ¶ Iteꝫ sum ꝓtestatus q aio repetēdi faciebam. ¶ Itē in hyeme feci sumptus. ¶ Ecōtra

3 reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q titius viuit. si cōfi. actor sucūbet. ¶ Item si fuit mortuus: seius tantuꝫ fecit sumptus. ¶ Itē tm̄ cā misericordie fecisti sumpt⁹. ¶ Itē tu fecisti sumptus gerēdo negociū heredis. ¶ Itē tu habes act. famil' her cis. ꝯ heredem titij. ¶ Itē titius mortu⁹ fuit diues ꝛ nobilis ꝛ tu puos sumptus in eius funus fecisti. ¶ In hac aūt act. con

4 cipiet ac. ita libellū. † Libellus. Uobis. d. ꝛc. cō. e. R. de. M. a quo peto mihi solui. ꝛ. x. q̄ expēdi in funus sui patris cuius ē heres. ad hoc ppono actionē funerariā. vel actionem in factū funerariā. Qd ita

recte concipiat libellus d'cit. l. ff. e. si qs sepulcrū. §. p̄to: ait. ꝛ. l. at si qs. §. hec act. Oppō. Sed oponit. nā hec actio nullo mō vid: q cōpetat nā certū est q si alia actio ꝯpetit q ista nō dat. vt supra notaui. sꝫ pbo q semp ꝯpetat alia. s. neg. gest. nā si sepeliō defunctū: gero negociū quod ipso gestu respicit heredē. ꝛ vtiliter gessi. ergo dat nego. gest. actio. vt. ff. de neg. ge. si pupilli. §. si qs. ꝛ. l. pōp. si negociū. Sꝫ possꝫ forte. rn̄. qꝛ istud verū ē adita hereditate: ante aditā aūt secus. ꝛ tūc locū hꝫ funeraria. Oppō. Sꝫ ꝛ opponit: nā a tpe mortis videt successisse defuncto: nō ex q adijt. vt. ff. de stipulat seruoꝝ. l. sicut re domini. §. illud. Rn̄. l. illa fictionē ꝯsiderat hic aūt rei veritas ꝯsideraꝫ. nā in rei veritate heres anteq̄ adeat heres dici nō pōt ꝓ alijs āt negocijs etiā iacēte hereditate daret actio neg. gest. sꝫ ꝓ hoc nō. ꝛ est rō nā alia negocia gesta iacēte hereditate potuerūt esse defuncti dū viueret. Illud aūt non. nā habita relatione ad p̄ns tēpus: nō pōt istud negocium dici defuncti cū non supersit habita relatione ad p̄teritū tps. similiter nō pōt dici defūcti qꝛ eo viuente illud negociū explicari non potuit: multo ꝗ minus pōt dici heredis qꝛ iacente hereditate nōdū erat heres. vt. ff. de neg. gest. l. ait p̄to. §. hec verba. ꝛ. l. sine hereditaria. Nec obstat qd legit. ff. e. l. j. q ꝓpter funus ipendit cū defuncto cōtrahere videt nō cum herede. Rn̄. verū est. qꝛ cū defuncto videt ꝯhere vt videatur creditor hereditarius esse. ꝛ ita habeat beneficiuꝫ separationis. vt ff. de separationibus. l. j. ꝛ ita notat dn̄s meus in summa de reli

5 giosis. † ¶ Illud āt no. q hec actio dat etiā ꝯ ꝓhibētē. lꝫ in actiōe neg. gest. fit ꝯ. vt. ff. e. l. at si qs. §. idē labeo. ¶ Item nota q omne es alienū p̄cedit. vt. ff. e. l. pe.

¶ De actione in factum per quam consulit dn̄o cuius locus religiosus venditus ē ꝓ puro: ꝛ prohibet ab emptore ne ibi inferatur mortuus. Rubrica

1 Actio in factum ꝛc. ad hoc vt contrahat: quot erigatur.

2. 3. Positiones actoris ꝛ rei in tali actiōe.

4.5. Libelli in tali actione qualis concipiatur.
6 Actio huiusmodi quando contra heredem datur.
7 Actio talis quomodo fructuario: vel habenti seruitutem concedatur.

Contingit sepe q quis locum religiosuz vendit pro puro & emptor imponit vel edificium vel aliud in loco illo vel prohibet dominum loci religiosi inferre ibi mortuos: io consulit dño loci religiosi p actionez in factu contra illu: vt tollat posita: imo vt prestet sibi suuz interesse quatenus intererat sua: illa non fuisse iposita: vel illum nō fuisse prohibitum: imo etiā & loci pretiū. vt. ff. de relig. l. ossa. §. si locus. & l. libez. & l. is q. emptor autē hz actionē ex empto contra venditorem lz venditio nō valuerit quantū ad rē ipsaz. vt. ff. de cōtrahē. emp. l. et si cy. §. qui. & hoc qñ
1 emptor fuit ignorās vt pdicta. l. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q locus ille fuit religiosus. ¶ Scdūz q sit venditus & pro puro. ¶ Tertiū q ille q agit hac actione sit dñs vel fructuarius vel habeat seruitute puta inferēdi mortuū. q2 de alio non posset intelligi. vt. ff. cōia d seruit. l. caueri. sic hec probant. ff. de reli. l. ossa. §. si loc°. & §. in hac. ¶ Un in hac actiōe ac fa. ta.
2 po. † Petitio Acto. Ego dico q talis loc° est religiosus. ¶ Itez dico q tu vendisti eum p puro. ¶ Item locus ille ad me ptinet vel in eo habeo vsūfr. vel seru. tutez.
3 Ecōtra reus. fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q locus ille vacat omni sepultura. si con. ac. sub. q2 iam nō erat religiosus. ¶ Item dico q illū locū titius vendidit tibi. ¶ Item illius loci sempronius ē dominus pleno iure: si cōsi. actor sub. ¶ In hac aūt actione actor talē ɔcipiat libellū.
4 † Libellus. Uobis. d. cō. c. K. de. M. q locum meū. s. talē religiosū p puro emēs talia iposuit vel mortuos meos inferre phibet. vñ vt imposita tollat vel interesse meū mihi pstet quod estimo. xx. ago cōtra eū. & ad hoc ppono actionē in factum. Quod ita recte ɔcipiat lib. dicit. l. ff. e. l. ossa. § si loc°. & l. libez. & l. is q. ¶ Pōt etiā ɔcipi libellus contra venditorē illius lo-
5 ci vt ita dicas. † Libellus. Uobis. d. &c. cō. c. C. de. M. qui meū locū relig. osuz p puro vendidit tutio: q in loco pdicto edificauit. vñ mortuos meos liber e iferre non possum. vñ ago contra ipsuz vt pdicta iposita faciat remoueri. vel mihi meū interesse pstet: ago contra ipsuz. & ad hoc ppono actionē in factū. Quod ita recte cōcipiat libell° dicūt. ll. pdicte. Oppositio. Sed opponi- 1
tur. nā non videt q cōtra emptorē possit libel. sic cōcipi. certū ē q emptor nō tenet sibi nec ex contractu vel qsi. nec ex malefi- 2
cio vel qsi: cū ignorās emerit. g actio contra eū intētari nō pōt. vt. ff. de actio. & obli. l. j. Itē si emptor iposuit edificiū posset agere. q edificiū esset suum cū quicquid iponitur solo cedat. vt. ff. de acq. re. do. l. adeo. & insti. de re. di. §. cum in suo. ¶ Item si iponit alia circa sepulcrū: p actionē in factū illa petet: cum religiosa facta sint. vt. ff. de rei ven. l. q religiosis. Rñ. contra emptorē recte intēdit actio pdicta. & p predictis. nā si aliqd imposuisti i sepulcro meo me inuito volo q tollas. Et hec rō suadet. Itē quod venit in loci pciumz & hec ratio suggerit. q2 hoc est qd dicit in pdicto. §. si locus iure ɔsultus: cū qsi ex empto actionē cōtineat. l. sicut illa cōtinet itercsse: ita & illa. contra venditorē āt de iure concipitur libellus iste p predictis. Sz vñ oritur in hoc casu: credo illā oriri ex maleficio. l. delictū. n. est vendere quē alienā rē p sua. Itē religiosaz pro pura. vt ar. C. de pac.
6 l. de qstione. §. vlt. † Questio. Sz qñ datur cōtra heredē vt in pdicta. l. is qui. & l. libez. Rño: q2 ex quo defunctus vendidit locū meū & habuit pciū: videt rez hēduisse. cū precium loco rei succedat. vt. ff. de peti. heredita. si & rē & pciū. & sufficiat semel ad eū peruenisse. vt & al' ff. quod me-
7 tus cā. l. videamus. † Qō. Sed illud qritur qliter ista actio detur fructuario: vel habenti seruitutē. vt superius dixi. nā certum est: q ea que humani iuris esse desinūt vt sunt religiosa seruitutē nō recipiūt. vt. ff. cōia de seruit. l. caueri. Rño non recipiunt seruitutē vt ad certum modū monumentum extollat vel certus numerus hoim humet vt in l. pdicta: verūtamē fa-

nitute recipere pot. s. quod licitu sit tibi i monumentu meu inferre mortuos. Ite z monumeti mei relinqre possu tibi vsufru

¶ De actoe in factu q descedit ex iureiurado informiter delato qn est questio inter petitorem z possessorem z vnus defert sacramentum alij. Rubrica.

1 Actio in factum que descendit zc. ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

2.3 Libelli in tali actione quo concipiatur.

4 Possessore deferente iusiurandu actori z re actori tradita quare actor contra oes publicianam habeat.

Contetio e sepe int petitore z possessore de re aliq: qn petitor informiter .i. sine ca petit qz dt sua ee. verbi gra qz dt petitore illa quo dico ad me ptinere: z no dt ex q causa. vel possessor dt ad se ptinere: eade cotetio e de vsufr. forte vel de hereditate vel de reb9 alijs. z sic aliqn possessor defert sacrametu actori. iura quod res ista sit tua. z ego illa tibi restituam. vel actor dicit possessori: iura quod res ista sit tua. z ego credo tibi. vn in hoc casu pretor induxit actione in factu q oritur ex hoc iureiurado delato: p qua cosulit iuranti q possit reuocare: sz aliter possessor: z aliter petitor na possessor hz exceptione ꝯ petitore. hz etia actione ꝯ cu si forte possessor a possessione cecidit. z puenit ad petitore: petitor aut tm ꝯ possessore hz actione q detulit sacramentu. no aut hz actione ꝯ alios. qz res inter alios acta alijs no preiudicat sicut h pbant. ff. de iureiu. l. na z postea. §. vlt. z l. sequen. z l. sz z si possessoris. p tot. l. Oppo. Sz opponit. ff. de publiciana. l. cu q. §. si petitu. na ibi dicit delato sacrameto a possessore actori: actor hz publicianam. hic aut dicit quod hz in factu. Rnd distingue tpa z cocordia erit na hodie ego possessor detuli tibi petitori sacramentum. tu iurasti. habes cotra me actionez in factu vt rem tradam postq; autem tibi tradidero si a possessione cecideris: z illa possessio puenit ad me: habes cotra me publiciana qz publiciana no dat ante possessione traditam: nisi in casibus. vt. ff. de publicia. l. j. §. ij. z iij. Alij dicut q nos admittim9: q publiciana no e pprium nome actionis. sz e adiectiuu. vn no cotradicit. l. illa: qz datur in factu publiciana. Sz possessione tradita petitori qre no hz publiciana ꝯ oes sz tm cotra deferete vt in predicto §. si peteret. cu ex iusta ca habeat. vt insti. de act. §. alie. z ff. de public. l. j. Rndit dns me9. z dicit q bn copetit iuranti publiciana cotra oes cu sibi ex iusta ca sit tradita: puta ex delatione iurisiurandi: sicut si esset data sibi ex ca dotis. vel pmutationis vel legati: sicut iste cause assignat. ff. de publicia. l. j. z sequet ibus. Et illud du taxat qd ponit in pdicto. §. no excludit qn def ꝯ oes possessores. sz excludit tm dnm qz contra eu no dat. vt. ff. de publicia. l. pe. Et sic exponit illo verbu soli. C. de leg. z osti. si tm pialis. z verbu h solu simile inuenit. ff. d iureiur. l. no erit. §. dato. z l. na postea. §.

1 iureiura. † Vn vt actio ista cpetat tot sut necessaria: quot sunt necessaria in actione vtili ex qua iurat. de q tractauimus sup inter prozias. z ibi inuenies. i oibus. n. cocordat ista cu illa. z illa cu ista. pterq: qz illa locu hz quado fuit adiecta causa in sacramento delato: hec aut locu hz quado ca no adijcitur. z io dr iurari informiter z qz ca no adijcit. z verbu istud informiter e verbu magistrale: no legale: z qre: qz cuz ca sit iusta z no qre actio inducat. alis non valet obligatio. vt. ff. de doli except. l. ij. de coditione sine causa. l. q sine. si ca: q est substitia actionis z obligationis. q est forma na forma rei est esse rei. vt. ff. de verbo. l. iulianus. §. si qs hoiem. §. sz z si qs rem. z hoc est quod dicit. l. alibi cautione indiscrete loq. qz sine causa. vt. ff. de pbatio. l. cu de indebito. §. vel lz. n. dica q ad me ptinet. causa pterea no inscritur z pter dubiu ipsius verbi no ptinere. vt. ff. d verbo. sig. l. verbu ptinere. Vnde oes confessiones q fiunt in pdicta actioe: possunt z in hac fieri. ¶ In hac aut actione

2 ocipit ita libellus. † Libellus. Vobis d. zc. co. e. R. de. M q cum ab eo re tale petere quez dicebam meam esse: vnde eo deferēte iuraui re illa esse meaz: quaz rem mihi tradere recusat. vnde vt ita iat mihi z as

signet ago cõtra illũ. ⁊ ad hoc propono actionẽ in factũ ex iureiurãdo informiter delato descendente. Q̃ ita recte cõci. li. dicit. l. ff. de iureiuran. l. nã ⁊ post ea. §. vlt. cũ. l. sequẽti. ⁊ l. sed ⁊ si possessori. p to. tã legẽ. qualiter aũt libello obijciat̃ q̃re i. pdicta actione vtili ex qua iurat̃ de q̃ tractaui supra. ℭ Si aũt possessor a possessione ceciderit ⁊ res deueniat ad petitorem

3 q̃ detulit: concipiat ita libellum. † Libellus. Uobis. do. cõ. e. R. de. M. q̃ cũ rem a me peteret. quã dicebat suã esse: ipso deferente iurauĩ rẽ illam meã esse. vnde cũ a possessione rei illius ceciderim: ⁊ ad ipsum puenerit: rẽ illã mihi prestari peto: ad hoc ppono actio. in factũ ex iureiurãdo informiter delato. Q̃ ita recte concipiat̃ libe. dicit. l. ff. de iureiurãdo. l. sed ⁊ si possessori. in prin. ⁊ hoc verũ est quando possessor iurauit rem suã esse. secus si iurauerit rem petitoris nõ esse: tunc nullã haberet actionẽ. sed tãtum exceptionẽ. vt in. l. predicta: ⁊ est rõ quare in primo casu habet actionẽ: in secũdo non. nam quotiens iuro rem meam esse: p consequentiã iuro tuam nõ ẽe ⁊ ĩo dat̃ actio ⁊ exceptio: quod in secundo casu nõ est. vt. ff. de pcur. l. pompo. §. in

4 in fine. † Questio. Sed illud queritur q̃ sit rõ quare possessore deferẽte iusiurandum actori: ẽ actori tradita h̃z actor publicianam cõtra oẽs vt supius dixi actore aũt deferẽte sacramẽtũ possessori. ⁊ re apud illũ dimissa: nõ h̃z act. in factum cõtra oẽs s; tm̃ cõtra deferẽtẽ. vt. ff. de iureiurã. l. nã ⁊ postea. §. vl. R̃ndit dñs meus actor ĩo h̃z publicianã ꝯ oẽs: q: ⁊ cã iusta pcedit: ⁊ traditio sequit̃. q̃ publicianã inducunt vt. s̃. dixi. ⁊ dicit. l. ff. de publi. l. tradit. o reo aũt iurante res nulla sibi tradit. s; tm̃ ex transactione apud eũ remanere. vt. ad. io. ar. op. C. ð trãsa. l. si p fũdo.

ℭ De actione in factum ex illo edicto. si mulier. vent. no. calum. causa in posses. missa esse dicatur. Rubrica.

1 Actio in factum ex illo edicto ⁊c. ad hoc vt procedat: quod requiratur.

2. Positiones actoris ⁊ rei in tali actiõe.

4 Libellus in tali actiõe quomõ cõcipiat̃.

5 Actione tali mulier q̃ est missa in possessi. l; non possideat: fructus tamen percipit.

Contingit sepe q̃ aliquis morit̃. vxor illius dicit se ex mortuo pregnantem: cũ non esset. vel erat pregnas ex alio: ⁊ ita per calumniam petit nomine ventris mitti in possessionem bonorum quondam sui mariti: ⁊ vt interim fruat̃ ⁊ pinguis fiat rebus alienis. vnde pretor succurrit heredi venienti ex testamento vel ab intestato: contra illam mulierem p actionẽ in factũ ex illo edicto. si mulier vẽtris noĩe: q̃ dat̃ contra illã ad interesse. vt. ff. si mulier vẽtris noĩe in possessionẽ calũ. causa missa

1. esse dicat̃. l. j. † Uñ ad hoc vt actio ista cõpetat sex sunt necessaria. ℭ In primis q̃ aliquis sit q̃ habuerit vxorẽ. ℭ Secũdũ q̃ habuit bona. ℭ Tertium q̃ sit defunctus. ℭ Quartũ q̃ mulier p calũniã petat missionẽ in bonis illis. ℭ Quintũ q̃ missa sit. ℭ Sextũ q̃ annus vtilis nõ sit elapsus. sicut hec oĩa pbant̃. ff. e. l. j. §. ij. ⁊. ij. ⁊. iij. ĩo. n. dixi q̃ fuerit vxor. q: alias nõ posset petere. ita. n. demũ petit̃ missio: quotiẽs ille q̃ gestatur in vẽtre esset legitimus successor nasceretur. vnde interim nõ adit̃ hereditas. vt. ff. de acqr. heredi. l. cũ quidã. Itẽ ideo dicit rubrica si mulier cã calũnie. q: si cessat calũnia cessat h̃ actio cõtra mulierẽ: ⁊ interim sine causa aletur nomine ventris rebus alienis. vt. ff. eo. l. j. ⁊. ij. ⁊. iij. põt. n. esse sine calumnia si forte credebat se pregnatẽ. vel asseuerabatur pregnãs ab ostetricibus. puta q: forte cessauerũt mẽstrua ⁊ habebat dolores. habebat fastidium. Tertiũ si aliq̃ sero multũ comedisset de faba ⁊ ita vẽter intumuit: nõ dz credere se pgnatẽ. vt. ff. de acquir. here. cũ qdã. ff. de his. q̃ no. infa. l. notat̃. ⁊. l. cum nõ pgnans. ⁊. l. debuit. ⁊. l. ea. ⁊. l. nõ alia. In dubio quid presumem⁹. R̃n. presumo missam sine calũnia. vt. ar. ff de his q̃ no. infa. l. nõ alia. ℭ In hac autem

2 act. ac. fa. ta. po. † Positio Acto. Ego dico q̃ tu dña fuisti vxor titij. ℭ Item titi⁹ multa reliqt tempore mortis. ℭ Itẽ post mortẽ ei⁹ habebas mẽstrua. ℭ Itẽ tu ex

tali ꝯcepisti. ¶ Itē tu dicebas te ꝑgnātē
tem cū esses sine oī cōceptione. ¶ Itē an-
nus vtilis adhuc durat. ¶ Itē tm̄ ꝑcepi
sti ex illis bonis. ¶ Itē petijsti missionē
in illis bonis. ¶ Item fuit tibi concessa.
3 Ecōtra reus fa. ta. po. † Pō rei. Ego dico
ꝙ ego credidi me ꝑgnatē ꝛ iuste. ¶ Itē
dico me castā vitā sp̄ duxisse ꝑterq; cū ma
rito meo. ¶ Itē obstetrices dicebāt me ꝑ
gnantē. ¶ Itē fui in vero ꝑgnās. ¶ Itē
feci abortum. vel natus est filius vel filia.
¶ In hac aūt actione concipiet actor ita
4 lib. † Libellus. Uobis. d. cō. e. R. de M.
vel de dn̄a berta ꝙ fingēs se grauidā cū
nō eēt vel eēt nō ex viro suo: ꝑ calūniam
petijt missionē in bonis titij quondā viri
sui ꝛ missa fuit in eis quibus bonis ꝑcepit qd̄
valet. c. vel multa de illis bonis diminu
ta sunt: q̄ valēt xx. vn̄ cū sim heres titij.
Iō cōtra ꝑdictā dn̄ā agtor: ꝛ predicta peto
ꝛ ad predicta ꝑpono actionē in factū ex
illo edicto. si mulier vētris noīe i pos. mis
sa eē di. Qd̄ ita recte ꝯcipiat lib. dicit. l.
ff. e. l. j. § j. ꝛ. §. cōpetit. ꝛ. § vlt. Oppō.
Sz videt̄ ꝙ actio ista cōtra mulierē intē
di non possit. ꝛ sic inepte ꝯcipit̄ libell⁹. nā
mulier q̄ petebat missionem in bonis noīe
ventris. aut fuit sibi obiectū qd̄ ꝑ calūniā
peteret. aut nō si fuit obiectū ꝛ pretor non
obstāte obiectione eā in pos. misit frustra
mō litigat aduersarius de calūnia mulie-
ris: nā mulier posset hr̄e exceptionē rei iu
di. Si nō fuit obiectū de calūnia qn̄ pete
bat missionē in bonis: nec mō pōt obijci:
qr cū fuerit peremptoria dz ante sniam op-
poni. vt. C. sententiaz rescindi nō posse l.
peremptorias. Rn̄. qn̄ mulier petebat mis-
sionem in bonis iusta videbat̄ ꝑ ea cā qd̄
nō ꝑ calumniā peteret. vn̄ si actor tunc nō
obijcit: non fuit qd̄ sibi iputaret̄. ꝛ iō di-
cimus qd̄ opponis locū hz in his q̄ cau-
se cognitionē desiderāt. at hic plena cau-
se cognitio nō desideratr̄: vel forte actor ꝑ
testatus fuit de calumnia ꝛ ideo auditur.
vel esto ꝙ non fuerit ꝑtestatus mō ex post
facto apparet calumnia ꝑterita: que dece
pit pretorē. ꝛ iō actor admittit̄. vt. ff. de his
5 q̄ not. infa. l. debuit. † ¶ Et sic not. in hac
actione ꝙ mulier q̄ est missa in pos. lz non
possideat. vt. ff. de acquirē. pos. l. pos. i de
ri. in fi. tn̄ fruct⁹ ꝑcipit. vt h. ꝛ. ff. vt i pos.
legator. l. q̄ legator: qd̄ alibi nō est: ꝑter
q̄ in petitione hereditatis. vt ar. ex quibus
causis in pos. eatur. l. fulcinius. §. vlt.

¶ De actione in factū ex illo edicto. si mu-
liere ven. no. in pos. missa dolo malo ea
possessio ad aliū trāslata eē d. caf. Rub.

1 Actio que interdicta habeat ꝯ illum: q ha
bet possessionem a muliere translatam.
2 Actio in factū ex illo edicto ꝛc. ad hoc vt
competat: quot necessaria sint.
3.4. Positiones actoris ꝛ rei in tali actiōe.
5 Libellus in tali actione quō concipiat̄.
6 Interdictum vti possidet. s. quomodo in
actione talis heres habeat: cum nullam
possessionem habuerit.
7 Possessionem quomodo heredes appre-
hendere potuerint: cum interim muliere
pregnante hereditas adiri non potest.
8 Interdictū vnde vi quō cōpeteret: si mu-
lier missa in possessionem nō possidet.

QUia aliquādo mulier peccat nō solū
modo ꝑdicto: immo ꝛ alio: qr postq̄
missa est in posses. no. vētris: ipsa pos
sessionem illā in aliū trāsfert: ꝛ sic dānifi-
cabit̄ heres q de iure succedere pōt. qr for
te bona fide fructus consumit: vel si mala
fide est nō soluēdo. iō heres hz actionē in
factū contra mulierē ad interesse suū. lz
contra illū q missus est habeat actor ordi
nariū auxiliū scz interdicta. vt. ff. si vētris
noīe in pos. missa eadē pos. do. ma. dt. esse
translata. l. j §. j. ꝛ. ij. ꝛ. §. non solū. ꝛ. §. ne
cessario. Et hec est vera snia: ꝙ heres ha-
beat interdicta cōtra illū q missus est: non
aūt mulier habeat interdicta qr cū ipsa trā
stulerit quō haberet interdicta. Un̄ expo-
sitio illor non placet mihi sicut dn̄o meo
1 ibi notat. † Questio. Sed illud querit̄ q̄
interdicta habeat actor cōtra illū qui hz
2 possessionem a muliere trāslatam. quidā
dicunt vti possidetis. vel vnde vi. vel in-
terdictum. ff. si ventris nomine in posses-
sione missa ꝛ ea poss. s. ad alium do. ma.

ri.esse trans. q: in eo.ti.l.j.et ptor: vt q p dolú ven.t in pos.cogatur discedere. Alij glo'auerút qd hz interdictú:ne vis fiat ei qui in pos. Sed male. q: illud daf mulie ri q est iussa mitti in pos. z alius vel ipse actor ei in possessionē phiberet:puta. q: nō admittit vel reiecit vel expellit. vt.ff. ne vis fiat ei q in pos. p totú. † ¶ Uñ ad
2 hoc vt actio ista spectat tot sunt necessaria. ¶ In pmus q mulier sit in pos. missa. ¶ Secōm q pos.illā ad aliú dolo malo trāstulerit:vel pclamauerit,circúscribēdi alter.us cā vt p quandā machinationē i possessionē ali9 introducaf. vt.ff.e.l.j.z ij. ¶ Itē intelligas istā actionem ita demū spetere ptra mulierē vt detur heredi venienti ex testamēto vel ab intestato quando mulier p calúniā missa fuit in pos. vt in superiori actiōe notaui. vel quādo fuit missa rōne vētris z sic nō p calúniaz sed fecit abortu.aliogn si nasceref: z eēt in rerú natura q portabaf in vētre:qre ageret q poterat als esse heres ptra mulierē. sed i hoc casu posset agere ptra mulierē partus postea edit9.aliogn titulus t..nō hz locú. ¶ Uñ i hac actione ac.fa.ta.posi.
3 † Positio acto. Ego dico q sū heres titij ex testamēto vel ab intestato. ¶ Item tu dña fuisti missa in possessionem bonoz nomine vētris ipsi9 titij z p calúniā vel fecisti abortú. Itē dico q tu illam pos.ad aliū transtulisti. ¶ Econtra re9 fa.ta.po.
4 † Positio rei. Ego dico q semproniꝰ tm̄ est heres titij: si hoc pñ.ac.sucumbet. ¶ Itē ego fui missa in pos noie ventris z peperi filium z filius ille viuit. ¶ In
5 hac aút actiōe rei.ac.ita lib.† Libellus. Uob.d.M.rē.con.e.R.de berta q̄ missa in pos.bonoz quondā titij: cui heres sū ex testamēto vel ab intestato:illā possessionē dolo malo ad alium transtul.t.vnde interest mea in c q̄ interesse peto: z a l hoc ppono actionem in factū: z descendētē ex illo edicto si mulier vētris no.in pos. missa z eadē pos.a aliū dolo malo dicaf esse transla. Qō ita recte rei.li.dt.l.ff. eo. l.j.primo rñso. Oppositio. Sz q̄rif non videf qd libell9 iste ptra mulierē recte cōcipiatur:nā iste q se dicit heredē hz ordinariū auxiliū.s.interdictú. vt supi9 notaui ptra illú q hz possessionē.vt.ff.e.l.j.§.necessario si ḡ hz ordinariū auxiliū ptra illū.ḡ extraordinario vti ptra mulierē non debuit sicut in minore legif .ff. de minori b9.l.in cause. Rño:h vez esset pt eandē psonam.ac cōtra diuersas vtroqz auxilio vtoz. vt.C.si tutor vel cura.interuenerit.l. et ¶ Itē q opponis locú hz qñ ordinariú auxiliū alio iure cōpetit q̄z extraordinariū.at hic vtrūqz auxiliū eodē iure cōpetit:vñ vtroqz vti pōt.sicut z als habes ar.ff.ex qbus causis in pos.eatur.l.apud
6 iul.† Questio. Itē q̄rif quō hz heres interdictū vti possidetis. vel vnde vi. cum nulla habuerit pos. nā lz hereditatē adiuerit oia iura transeunt.possessio āt n̄ nisi specialiter apprehēdaf. vt.ff.d: acqui. pos l.cū heredes. Rño:si sustinere vis qō illa interdicta locum habeāt:dicas quod possessionē apprehēderūt: als vti possi
7 detis vel vñ vi hre non possent. † Questio. Sz adhuc q̄rif quō potuerūt apprehēdere pos.cū interim muliere pgnante hereditas adiri nō pōt.ff.de acq. her.e.l. cū qdā.§.j.Rño:mulier ab in tio n̄ dicebat se pgnantē:sed posteaq̄z isti adiuerunt hrditatē z possessionem apprehēderunt.
8 † Qō. Itē q̄r.f quō spetere istis intdctm vñ vi si mulier missa in pos. nō possidet. vt.ff.de acqr.pos l possideri.§.vl.si non possidet.quō ergo illa assignāre alijs pos. fuit heres possessione puatus:nā non potuit plus trāsferre q̄z ipse haberet. at ipsa nō habuit pos.ḡ nō potuit ad aliú transferre.vt.ff.de reg.iur.l.nemo plus.z.ff. de acq.re.do.l.traditio. Rñ.mulier inducta in pos. lz nō possidat tenet tñ. ita tñ q ista detētio operaf in tm̄: vt heres cui lē habeat z alo:naturalem p istā.vñ muliere tradēte puatur dñs z verus possessor possessione sua:vt de colono legif: qui lz nō possideat sed teneat:tñ si tradat priuat dūm possessiōe.vt.ff.de acq. pos.pe regre.§.qbus explicitis. Oppositio. Si opponis de.l.C.de acq. pos.l.vlti. dico q.l.illa loqf in duob9 casib9: colono ne

gligēte: vel pdente: tūc nullū fit p̄iudiciū dño. at colono expulso: vel tradente: dño possessione puat. sicut etiā ibi notatur.

¶ De actione in factū. ex illo edicto qd fal so tuto. aucto. n. go. gest. esse dicetur que cōpetit ɔtrahenti cum pupillo contra ipsum fal. tutorem. Rubrica.

1 Actio in factū ex illo edicto ₜc. ad hoc vt cōpetat: quot exigantur.
2. 3 Positiones actoris ₇ rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione quō ɔcipiat.
5 Actio talis quid differat ab actione pro tutelle ₜc.
6 Actio talis daš heredi: nō aūt ɔ̄ heredem atq; principalem post annū.

SI aliquis sciens se non esse tutorē dolo malo dicit se tutorē: ₇ ita eius auctorita te alius cum pupillo contrahit: quem contractum apparet postea non tenere: vel rem aliquā pupilli vendidit. q̄ vendi tio reuocatur ₇ sic dāmificaš q contraxit aget ɔtra illū ad totū suum interesse p actionē in factum: de eo qd cū falso tutore auctore esse gestū dicit: in q̄ interesse habe bitur rō etiā sumptuū q̄s facturus est in iudicio restitutorio. vt. ff. e. l. j. ₇ l. nouis sime. §. pōponius. aget etiā pupillus con tra illū si in al q̄ damnificat⁹ est. de q̄ ac
1 tione dicem⁹ statim in sequēti. † ¶ Unde ad h̄ vt actio ista cōpetat tot sunt nec̄aria. ¶ In p̄mis q aliqs sit pupillus. ¶ Se cūdū q aliqs sciens se tutorē non esse se i psi⁹ negocijs interponat. ¶ Tertium q dolo malo h̄ faciat. ¶ Quartū q ei⁹ sit auctoritate contractum. ¶ Quintum q ille q ɔtraxit ignoret: istū esse falsū tuto rē. immo credat illū eē verū. ¶ Sextū q ɔct⁹ ille nō sit cōfirmat⁹ tuitiōe p̄toris. nā tūc lz ipso iure nō valet: valet tñ tuitione pretoris. sicut hec oia pbanš. ff. e. l. j. §. j. ₇ §. vlti. ₇ l. ij. §. vlti. ₇ l. nouissime. ¶ Septimū q tñ falsus interueniat. nā si interueniret falsus cū vero valet ɔtra ctus. vt. ff. e. l. j §. interdictū. al's sed pō
2 po. ¶ Uñ i hac actiōe ac. fa. ta. do. † Po sitio. ac. Ego dico q titi⁹ ē pupill⁹. ¶ Itē dico q tu dicebas te tutorē illius. ¶ Itē tu sciebas te non esse tutorem ₇ sic dolo malo asserebas te tutorem. ¶ Itē ego cō traxi cū illo pupillo te auctorizāte. ¶ Itē contractus ille fuit rescissus. ¶ Itē ego damnificatus fui pp̄ter ɔtractū illū in
3 .c. ¶ Ecōtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q tu alias ₇ p̄ter meā auctorita tē eras ɔtractur⁹ cū illo pupillo. ¶ Itē lz ego prestiterim auctoritatē meam ali⁹ tutor verus interfuit. ¶ Item tu sciuisti me falsum tutorem. ¶ Itē fuit tibi denū ciatū me esse falsum tutorem: ₇ tu denun ciationi fidem adhibuisti. ¶ In hac aūt
4 actione ɔcipi. ac. ita libellū. † Libellus. Uob. domi con. e. R. de. M. q dicens se tutorē pupilli titij cuius nō erat: imo sci ens nō eē tutorē falso asseruit ₇ dolo ma lo se tutorē esse. vñ cū ipso ₇ cū dicto pu pillo eo auctorizāte ɔtraxi. vñ cū falso tu tore auctore ɔctus habit⁹ nō teneat. ₇ me ɔtraxisse cū vero tutore interess. t in. xx. ideo illa. xx. peto ₇ peto etiā sumpt⁹ quos facturus ero in iudicio restitutionis quā minor petet ɔ̄ me. q̄s estimo. c. ad h̄ ppo no actionē in factū: de eo qd falso tuto re au. gestū dicit ec. Qd ita recte ɔcipiaš libellus pz. l. ff. e. l. j. §. j. ₇ l. nouissime. ₇ l. etiā als. §. pōpo. Oppositio. Sed vi detur q actio ista ɔtra istū falsū tutorem nō cōpetat. nā iudiciū nō pōt esse in pen denti: sicut fideiussoris obligatio: sed p eo intenditur qd debeš ₇ petiū pōt. vt. ff de iudicijs. l. nō quemadmodū. quō ergo hic cū ɔtractus durret: ₇ minor nō sit restitu tus: petet suū interesse ₇ illas expēsas q̄s est factur⁹ in iudicio restitutionis: cū non dū fecerit. Rño: h̄ ɔtingit pp̄ter dolum il lius qui dicebat se tutorē: cū falsus esset. sicut ₇ al's in simili in eo q sciens vēdidit rem alienam vbi emptor agit ɔtra eū ad interesse actione ex empto: anteq; res eui caš ab eo. vt. ff. de act. emp. ₇ vē. l. seru⁹.
5 §. sciens. † Questio. Itē queriš qd diffe rat actio ab ista actione: p tutele: de q̄ su pra tractauim⁹ in tractatu p̄torio. Rño. quidam illa locū hz qñ qs credebat se tu torem cū nō esset. ista quando sciebat q nō erat. Et hec responsio tollit. nā illa etiā actio tūc locum hz qñ qs scit se non esse tu

toꝛẽ. vt. ff. de eo qui ꝓ tuto. l. j. Unñ dici-
mus ꝙ illa locũ hꝫ: qñ ꝗs ignoꝛauit vel
sciuit: ſꝫ sine dolo malo se ꝯſeuerabat tu
6 toꝛẽ. hec aũt qñ dolo malo. † ¶ Itẽ nota
ꝙ actio iſta daẽ heredi nõ aũt ꝯ heredẽ: ne
ꝗ ꝯ ꝑncipalẽ poſt annũ. qꝛ factũ puniẽ
ꝫ in dolum ꝯcipiẽ. vt. ff. e. l. huius. §. vl.

¶ De actione in factũ ex illo edicto qđ fal. tuto. aucto. ne. geſt. eſſe diceẽ competẽti pupillo contra falſum tutoꝛẽ. Rubꝛi.

1 Libellus in tali actione quõ foꝛmetur.

VErum quia aliqñ ꝓpter falſum tutoꝛẽ
interpoſitũ damnificatur impubes: idõ
pꝛetoꝛ impuberi ſuccurrit: vt cõtra il-
lũ habeat actionẽ vtilẽ in factũ. ex edicto
quod falſo tutoꝛe geſtum eſſe diceẽ. vt. ff.
e. t. l. vl. Unde in hac actiõe repetas oĩa
q̃ in ſuperioꝛi dixim⁹. Cõcipies autẽ ita
1 lib. † Libellus. Uob. d. B. cõ. e. R. d. M.
q dicẽs ſe meũ tutoꝛẽ cũ nõ eſſet: in iudi-
cio qđ cũ titio habebã ꝯfeſſus ẽ talia: ꝓ-
pter q̃ damnificatus ſum in. c. vnde illa
. c. peto. ad hꝫ ꝓpono actionẽ in factũ vti-
lẽ: ad exemplũ edicti qđ falſo tuto. auct.
Q đ ita recte ꝯcipiaẽ libellus đ t. l. ff. e l.
vlti. vel ſi decept⁹ ſit impubes in contra-
ctu dicat in libello cui⁹ auctoꝛitat: in ta-
li cõtractu decept⁹ ſum in. x. vnde illa. x.
peto. Oppoſitio. Sꝫ videtur ꝙ actio iſta
nõ poſſit intẽdi: nã ſi dãnificatus ẽ pupil-
lus in contractu hꝫ ꝯ illũ reſtitutionẽ cũ
quo contraxit: ſicut legaẽ C. ſi aduerſus
vẽdi. ſi g̃ hꝫ reſtitutionẽ ꝯ illũ: g̃ actionẽ
ꝯ iſtũ nõ hꝫ. qꝛ ſi haberet actionẽ reſtitu-
tio denegareẽ. vt đ t. l. ff de minoꝛib⁹. l. in
cauſe. Rñ. hoc locũ habet cõtra eandem
ꝑſonã: at ꝯtra diuerſas ſecus. vt. C. ſi tu-
toꝛ vel curatoꝛ inter. l. etiam. Oppoſitio.
Item queritur ſi tutoꝛ confitebitur non
nocet pupillo. vt. ff. ad. l. aquil. ꝓinde. §.
ſi tutoꝛ. ſi ergo non nocet confeſſio qual-
ter ergo aget cõtra illũ. Rñ. confeſſio nõ
nocet pupillo ipſo ſcilicet petente reſtitu-
tionem: vnde quia intereſt minoꝛis litis
ſumptibus non vexari. vt. ff. de minoꝛi-
bus. l. in. noꝛibus. ideo aget contra illũ.

¶ De actione in factum deſcendente ex illo edicto.

¶ Si quis omiſſa cauſa teſtamen. contra illum qui hereditatem illam omiſit. Rubꝛica.

1 Actio ſi qs obmiſſa cã. tẽ. ad hoc vt pꝛo-
cedat quot requirantur.
2 Poſſit dare quõ qs ex cã lucratiua poſſit.
3. 4 Poſitiones actoꝛis ꝛ rei in tali actiõe.
5. 6 Libelli in tali actione quõ foꝛmenẽ.

QUia multi aliqñando qui totum cõ-
modum volunt ſibi acquirere: vel le-
gatarios ꝛ alios quibus ſunt i teſta-
mento legata relicta fraudare: omittunt
hereditatem: quam ex teſtamẽto poſſunt
adire: ꝛ adeunt ab inteſtato: quia foꝛte eſt
filius vel agnatus vel cognatus: pꝛetoꝛ
ſuccurrit legatarijs per actionem in fa-
ctũ deſcendentẽ ex illo edicto: ſi qs omiſ-
ſa cauſa teſtamenti. contra illum qui he-
reditatem illam omiſit. vt perinde tenea-
tur ac ſi non omiſiſſet. vt. ff. e. l. j. § j. ꝛ. §.
penul. Quidam tamen in nomine actio-
nis diſſentiunt. dicunt enim non actio-
nem in factum competere: ſed vtilem ex te-
ſtamento: ꝛ habent iura pꝛo ſe: nam iſte ſi
non omiſiſſet locum haberet actio dire-
cta ex teſtamento contra illum. vt. C. cõ-
munia de leg. l. j. ſic ergo modo per do-
lum commiſſum locum habet vtilis con-
tra eũ: ſicut alias inuenitur in actione no-
xali. vt. ff. de noxalibus. electio. §. neqꝫ.
Pꝛo pꝛima ſnĩa facit. l. ff. ſi vẽtris nomi-
ne mulier in poſ. miſ. eadeꝫ poſ. ad alium
dolo malo tranſ. l. j. nam ibi pꝛetoꝛ dat
actionem. gloſat dñs meus Azo. ꝛ dicit
in factum tradens pꝛo regula. qꝛ ſicut cõ-
ditione ex. l. agitur vbi cautum eſt per le-
geꝫ ꝙ agere poſſimus. de nomine aũt ac-
tionis non põitur. vt. ff. de conditio. ex. l.
l. j. ita vbicũqꝫ inuenis in aliquo edicto: ꝑ-
toꝛem dare actionem ꝛ nomen actionis
nõ ponitur. intelligas de actione in factũ
ꝛ ita notat ibi dom n⁹ meus. ꝛ facit ꝓ eo
. ff. de ꝑſcrip. ṽbis. l. quotiẽs. ꝛ. C. de ſa-
croſan. eccle. l. ſancimus. ſed qꝛ differen-
tia ẽ de noĩe: differẽtiã noĩs ꝯtinacib⁹ reli-
quam⁹. vt. C. de ꝯſtituta pec. l. ij. ¶ Unñ

ad hꝫ vt actio ista ꝯpetat tot sunt necessa/
1 ria. † ¶ In p̄mis ꝙ testamētū sit tale ex
q̄ potuit adiri hereditas. vel bono. pos.
peti al's q omittit nō tenet: q2 tūc iudiciū
defuncti nō vsurpat: sed ad irritū iuris
ratione vocat. vt. ff. si omissa cā testamē/
ti. l. ij. ¶ Scōm qō hereditatē quā ex te
stō adire potuit: l eā possidet: ꝙ ipse eam
possideat: siue ab intestato: siue alio iure le
gittimo. nō āt si possideat ex alia cā: ex q̄
testator forte erat sibi obligat⁹: puta p fi/
deicō. ab alio relictā: vl' ex alio aliquo ti/
tulo: totiens enim locū hꝫ hec actio quo/
tiens hereditatem omissam possidet: vel
q̄si legitim⁹: vel q̄si bonorum possessor.
aut quasi p̄do fingēs sibi aliquē titulū ab
intestato. vt. ff. si omissa cā testa. l. j. §. nō
querim⁹. z. l. vl. ¶ Tertium vel ꝙ possi/
deat vel qō pecuniā accepit vt ad alium
trāsmittat: z tūc enim tenet: sed in hꝫ casu
vltimo tenet loco sequēti. vt p̄mo excutia
tur possessor hereditatis. si lucratiuā hꝫ
causam. al's ipse primo. vt. ff. e. l. si qs pe
cuniā. z. l. licet. z. l. vlti. z. C. e. l. j. In hꝫ
casu intellige qō dz. ff. e. l. j. §. vl. q̄ñ omi/
sit pecunia accepta. vl' aliter vt statim di
cem⁹. si aūt gratis omiserit hereditatē: nō
tenebit legatarijs rñdere. vt. ff. e. l. si qs
pecuniam. in fi. j Rño. z. l. si quis omissa.
2 † Questio. Sed querit quō ex cā lucrati
ua pōt qs possidere: ex quo pecuniā rece/
pit ille q omittit hereditatē. vt sup̄ dictū
est. Rñ. pōt exēplū notari ita ꝙ forte ali/
us dedit pecuniā illi instituto: vt non adi/
ret hereditatē. z ita pueniret ad me: qui
alias ab intestato erā ventur⁹. vel alr esto
ꝙ ego soluerim pecuniam illi omittēti ni
hilomin⁹ cōueniar ego: sꝫ postea: q2 p̄mo
cōuenit omittēs vt dictū est. Et ꝙ dicit
.l. ff. e. t. l. licet. in fi. maxime si lucratiuaꝫ.
ibi illud maxime sup abūdat: sicut z al's
.C. de testa. manu. l. vl. z sic ibi notat do/
min⁹ me⁹. z si pecuniā recipio p̄mo cōue
niar ego actione directa ex testamento. z
posse[illegible] postea vtili. vt. ff. e. si qs pecuni/
am. in [illegible]. Rñ⁹. q2 causam hꝫ nō lucrati/
uā. al's si hꝫ causam lucratiuā p̄mo ꝯue
nit possessor. vt in p̄dicta. l. licet. Si āt

pecuniam non recipiat sed fraude omi' v/
tat: tūc tenet. z sic intelligit. ff. e. l. j. §. vl.
q2 qō dz in eodē ii. si qs pecuniā nō acce/
perit: simpliciter autē omisit zc. simpliciter. i.
sine pecunia z sine dolo. al's tenetur vt di
ctū est. Oppositio. Sꝫ querit: nā nō vide
tur ꝙ ille q ab intestato possidet data pe/
cunia: sit conueniendus: sed omittēs tātū:
nā cum precium loco rei succedat. vt ff.
de peti. here. l. si z rē z pc'ū. ergo cū pre/
ciū habeat ille tñ videt cōueniēdus z nō
possessor. vt. ff. e. si qs pecuniam. §. vlti.
Rñ. re vera cōuenit ille p̄mo: sed ille in/
tēto nō soluēdo recursū habēt legatarij
cōtra possessorē. vt z al's. ff. de leg. j. l. pla
ne. in. ij. §. j. z ar. ff. de eo p quē factū est
.l. vl. vel forte omittēs habebat valde exi
guā pecuniā. vñ nō expediebat legatarijs
agere cōtra eū. sic z al's. ff. de pet. here. l.
etiā. §. idē. Sꝫ hanc vltimā rñsionē nō
approbo. nā ibi rogat⁹ erat restituere mo
dico recepto p̄cio: vnde nō tenet: hic aūt
ꝓpria volūtate omisit. Quartū ꝙ dolo
amittat vl' fraude. vt. ff. e. l. j. in princi. z
.§. vlt. Intelligit aūt dolo omittere qui
quocūqꝫ mō potuit acqrere hereditatē z
z nō acqsiuit. vt. ff. e. l. j. §. j. z. §. q sub cō
ditiōe. ¶ Quintū ꝙ de volūtate testato/
ris nō omittat. nam tūc nō tenet si omi/
sit ex testamēto: z adijt ab intestato. vt. ff.
e. l. j. §. si ꝓponat. z. l. qui aūt. §. j. ¶ Un
3 de in hoc interdicto ac. sa. ta. po. † Posi/
tio actoris. Ego dico ꝙ talis fecit testamē
tū. ¶ Itē dico ꝙ in eo interfuerūt septeꝫ
testes. z alia q̄ in testamēto desiderantur.
¶ Itē dico ꝙ in illo testō me heredē insti/
tuit. ¶ Itē mihi legauit. x. ¶ Itē illam
hereditatē omisisti ne adires. ¶ Itē hec
dolo z fraude fecisti. ¶ Item vt omitte
res pecuniam recepisti. ¶ Econtra reus
4 fa. tales posi. † Positio rei. Ego dico ꝙ ti
ti⁹ fecit testamentū min⁹ solemne. ¶ Iteꝫ
ego omisi hereditatem quia testamentum
solennitate carebat. ¶ Item testator vo/
luit ꝙ si vellem adire ab intestato: quod
possem ¶ Itē gratis z bona fide illā he
reditatē omisi. ¶ In hoc aūt edicto ꝓci/
5 pit act. ita libel. † Libellus. Uobis do/

D. conse. R. de. M. q cū fuisset heres insti/ tut⁹ a titio q mihi in testō. xx. reliquit: in fraudē legatarioꝝ hereditatē illam omi/ sit ꝛ ab intestato possideret: vn̄ ac si ex testō adisset peto mihi legatū pstari ab eo. ad h ppono actionem in factum descendē/ tē ex illo edicto: si omissa cā testamēti. vl' vtilē actionem ex testamēto. Qd ita recte cōcipiat libellus. dicit. l. ff. e. l. j. ꝛ. l. de li bertatib⁹. §. heredes. Ita pcipies libellū: qn̄ heres q fuit institut⁹ omisit ꝛ ipse pos/ sidet: q si non possideat sed per fraudem omisit: cōcipies libellū modo pdicto: vt/ sentio ex testō ꝛ ab intestato possidet: ꝛ sic re/ cte concipi⁊ libellus. vt. ff. e. l. j. §. vlti. Oppositio. Sꝫ huic libello opponit qr non vid⁊ q actio pdicta possit intendi. nam ea q̄ in testō relinquunt ita demū va/ lēt ꝛ peti possunt si ex testō adeat hereditas. vt. C. de fid icō. l. eā quā. at iste non adinit ex testō: g legatū non pōt peti. R̄n. verū est q nō pōt peti actione directa ex testō: at hac actione vtili: vel in factū pe/ ti pōt: vt dictū est. nā regula illa in. xj. ca/ sibus fallit: quoꝝ pm⁹ est de q̄ tractam⁹. Scd̄s. C. de fideicō. eā quā. Tert⁹ in aut. vt cum de appellatione cognoscitur. §. si gs d pdictis. Quart⁹. ff. de lega. ij. l. cū pater. §. fil⁹. Quintus. ff. de bonoꝝ pos/ sessio. cō tra ta. l. j. ꝛ. ff. de lega. pstan. con/ tra ta. bono. pos. pe. l. j. Sext⁹. ff. de his q̄ in te. dele. l. [illegible]. Septim⁹ instit. de eo cui liber[illegible] bona. Oct⁹. ff. ad sil leta [illegible] fisco. N[illegible]. ff. de fideicō. liberta. l. in testō. [illegible] C. de codicillis. l. vl. Un/ decim⁹. ff. de heredib⁹ instituendis. l. itē. Et est rō q̄re iste teneat: qr cū dolo omittit ꝛ dolus p possessiōe habeat. vt. ff. de rei ven. si quis [illegible]. merito ille q dolo omittit te/ net. ¶ Si āt non possideat ille qui omi/ sit: nec dolo fecit q omitteret: imo gratis omisit: ꝛ ali⁹ modo possidet: concipies ita
6 libellum. † Libellus. Uobis. d M. cō c. R. de. M. q possidet hereditatē omissam a titio instituto herede in testō sempronij qui testator mihi in illo testamēto. xx. reli/ quit. vnde q illa. xx. mihi prestet ac si he/ res esset: ago contra ipsum. ꝛ ad h propo no actionem in factum descendentem ex illo edicto si omissa causa testamenti. vel vtilem actionem ex testamēto. Quod ita recte concipiatur lib. dicit. l. ff. e. t. l. si qs pecuniam. §. j. Oppositio. Sed non vi/ detur q libellus iste recte concipiatur cer/ tū est q legatarius si petit legatū: agit ex q̄si contractu. vt in insti. de obli. ex q̄si con/ tractu. §. heredes. ꝛ si agit ex q̄si contra/ ctu: agit cōtra heredē ꝛ herede appello si/ ue qs sit institutus: siue substitutus. vt in sti. de vulgari ꝛ pupillari substit. at iste possessor hereditatis nec heres est nec in/ stitut⁹. nec substitutus: g cōtra eū agi non pōt. R̄n. de iure ciuili procedit recte op/ positio. at de iure p̄torio: qꝛ voluit volun tates testatorum prorogari: tenet ille. vt. ff. e. l. j. sicut ꝛ alias contingit vbi qs de iure ciuili non tenetur: de iure pretorio sic vt in actione qd met⁹ cā. vt. ff. qd metus cā. l. metū. ꝛ idē cōtingit in eo q dolo de/ sijt possidere. qui de iure ciuili non tenet de iure tamen pretorio. s. c. vt. ff. de noxa libus. l. electio. §. ij.

¶ De actione in factū descēdēte ex edicto.

¶ De publicanis. Rubrica.

1 Actio de publicanis ad hoc vt competat quot exigantur.
2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione quō cōcipiat.
5 Actione in factum q̄ est in duplum an cō/ tra publicanū agi possit.
6 Actionē si quispiā ꝯ publicanū intētauer/ rit dicēdo: dn̄e ago ꝯ publicanum: ꝛ peto ab eo mihi ablata: seu extorta s̄m legē re/ stitui: q̄ actio in iudiciuꝫ deducta videat: ꝛ si iudex ipm ꝯdēnauerit: in qua actione ipsum condēnasse dicat.
7 Actio de publicanis qn̄ penalis est: vtrū ab initio: an in iudicio crescat.

Quia aliquando publicani: qui ꝛ exa/ ctores tributorum appellantur exi/ gunt vltra debitum: ideo pretor con tra eos actionem in factum ex edicto de publicanis i[illegible] quā ꝯpellit publica n⁹ restituere in duplū. ī. annū. post in sim

plũ: ei a q̃ exegit siue familia sua publicanus nomine cõputato illo simplo qd̾ exactum est i illo duplo. vt. ff. de publicanis. l. j. z accipias h̾ publicanũ q publico fruit̾. i. q aliqd h̾z a fisco siue vt pcurator, siue qz p illo publico soluit pensionẽ: siue qz colligit tributa z oẽs illi qui al. quid a fisco conducunt recte publicani appellantur. vt. ff. e. l. j. §. hic titulus. Idē intelligas in eo q a republica alicuius ciuitatis conducit. vt. ff. e. sed z hi. §. preter ea. publicani etiam appellantur qui sunt hodie baiuli. qui propter occasionem illius of-

2 ficij multa illicita extorquent. † ℂ Unde ad hoc vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ℂ In primis q aliquis sit publican⁹. ℂ Secũ q noie publicani i. nomine illi⁹ officij publici exegerit. ℂ Tertium q vi exigat siue vis illa sit ablatiua siue compulsiua. sicut. hec pbant̾. ff. e. l. j. §. j. z. ij. z. l. licitatio. §. quod illicite. z. C. quod metus causa. l. si per impressionem. ℂ Unde in hac actiõe sic faciat talem

2 positiõẽs. † Positio actoris. Ego dico q tu es publican⁹. ℂ Itẽ dico q tu publicani noie. x. a me extorsisti. ℂ Itẽ dico q illud qd̾ extorsisti p vim extorsisti. ℂ Econ-

3 tra responsa. rea. po. † Positio rei. Ego dico q titius tantum fuit publicanus. si istud confitear. sic. quia ꝯ illũ nõ aget cum nõ sit publicanus. ℂ Itẽ dico q illud quod pcipi p tributo illi pẽpi pcepi. ℂ Itẽ illud d. bebas soluere. ℂ Item tu reddit de illo predio qd̾ a te possidet̾. ℂ In hac

4 autem actione concipiat actor lib. † Libellus Uob. d. con. e. R. de. M. publicano domini imperatoris vel reipublice q noie publicani fuiẽs me nihil deberẽ exegit a me. x. vñ illa. x. peto in duplũ mihi restitui. ad h̾ ppono actiõẽ in factũ ex edicto de publicanis. Q̃ ita recte concipiatur lib. dicit. l. ff. de publicanis. l. j. z. l. sz hi. §. pterea. Oppositio. Sz vr̃ q actio ista nõ possit cõpetere. nõne publicanus si p vim aliquid extorsit tenet̾ vi bonorũ rap. vl̾ cõ. furti. vt. C. de furtis. l. ctiã. z ar. ff. de cõditio. furti. ma. l. qm̃. ℂ Item nõne tenet̾ actione in factũ de calũniato-

rib⁹. vt. ff. d calũnia. l. si q̃s ob alio. §. eñ publicanus. Itẽ nõne tenet̾ qz metus cã. vt. C. qd̾ met⁹ ca. l. cũ te. z. l. si impressione. qz g. l. om̃ũ sit actorũ illã actiõnẽ intenderet. z ũ maiores penas p illas actiones possit cõsequi. Itẽ pretor quare istaz actiõnẽ induxit: videtur eniz z sup̾flua cum predicta sufficiant. R̃n̾o: sicut z iurisconsultus respõdet: q: hoc edictũ induxit cõtra publicanos. ideo quia mittens dat eis facultatem restituendi vsq ad sententiam: quod in alijs non est: preter q̃ in actiõne quod metus ca. ff. e. l. j. §. hic titulus. z. ff. qd̾ met⁹ causa. l. si cum exceptione. §. respõsio. Itẽ pretor alius induxit pretor hanc actionem: q: solet plus ꝑ alia quod specialiter induxit̾ q̃ qd̾ gñaliter alia cõsulta ... dicit. c. ... z dicit labeo. ca q̃ nota ... specialiter ... videntur neglecta. vt. ff. de ... l. nec apud

5 labeo ... §. ait pretor. † Questio. Secundo ... quia ... actiones factũ q̃ sit in ... z alijs ... actiones ... contra publicanũ ... melior ... publicanus. vt. ff. eo. l. j. § hic titulus. ... alijs potest agi ... id qd̾ plus est in alijs actionibus. vt. ff. de actionibus z obligatio. l. ... z de ... delic. l. ... ff.

6 de ... † Questio. Sz illud ... publicanũ ... publicanus ... mihi ... sit ... videat in iudicium ... ipsum ... qua actiõẽ videt̾ ... R̃n̾. sz ... scilicet in ista actiõe in factum q̃ minor est: z ita videt̾ in iudicium deducta. na si iudex cõdemnauit de vi minori ... condemnasse. z in penis minores sun⁹. vt. ff. de penis. l. si preses z. l. interpretatione. z ca. ff. de suspectis

7 tuto. l. hec etiam † Questio. Item queritur in eo q dicit pretor: de hac actiõe: quia infra annũ cõpetit in duplũ: z ei reo facultatẽ restituendi vsq ad finem vt liberet a pena: quando actio ista sit penalis ...

ab initio an crescat in iudicio: sicut et ille qui crescat in item per inficiationem. ut lex aquil. et alie actiones. ut. ff. ad l. aquil et de variatione et utili de actiõib. § in duplũ et. ff. de iureiurando eam qui. Videtur ab initio est actio ista in duplũ. ls pretor clementer agat cũ eo: qui dat sibi facultatem usque ad sententiam ut liberetur a pena. sicut in actione quod metus causa. que ab initio est quadrupli. licet pretor det inferenti metũ facultatẽ restituẽdi usque ad sententiam. ut. ff. quod metus cau. l. si cũ exceptione. § satis. nec obstat quod in eadẽ l. dicit in fine. § satis. f. quia nõ datum ab initio que duplici est. Rñ. verum est sine remedio.

¶ De act. in factũ descẽdẽte ex illo edicto.

¶ De liberali causa: que dat et competit contra illũ qui passus est se venundari ad precium participandũ. Rubrica.

1 Actio de liberali causa ad hoc ut veniat quot necessaria sint.

2. 3 Positiones actoris et rei in tali actione.

4 Libellus in tali actione quõ format.

Aliquando enim quod aliquis liber patitur se venundari ad preciũ participandũ: et sic omnibus concurrentibus liber servus efficit. s. quod ille qui patit se venundari sit maior. xx. an. ¶ Scdm quod patiatur se vẽdi ad hoc ut habeat pretium precij ¶ Tertium quod habeat partem precij. ¶ Quartum quod sciat se liberum. ¶ Quintum quod vendatur alicui qui credat illũ esse servũ. et sic ignoret cõditionẽ illius sicut hec probant. ff. de liberali cau. a. et l. liberis. et l. cum pacto. et l. qui sciens. et. C. de liberali causa. l. nõ ideo minus. et instit. de iure personarum. §. servi. Alioquin si ista nõ intervenirent: vel aliquod desit ille qui patit se venundari ad preciũ participandũ: bñ potest proclamare in libertatem. ut. ll. predictis. Utrum quia emptor inveniet decept⁹ si illa vẽditio irritet. ideo pretor emptori succurrit per edictũ suũ. et dat sibi actionem in factum cõtra illũ: qui modo proclamat in libertatem. et passus est se pro servo venũdari: cũ esset liber: que actio tñ infra annũ cõpetit: et in duplũ. que: solũ penã pecuniariã cõtinet contra illũ: in qua duplo habet ratio et precij dati et illius quod precio dato accessit: ut totũ duplicetur: puta si propter emptionem iste in aliquid se obligavit alicui: vel mutuavit: vel cõpensavit: vel obligatus est. ut ff. de liberali causa. recti. me. et l. et tm. et l. vel. et l. nõ solũ. §. ulti. preter hanc aũt actionẽ nihilominus ago cõtra venditorẽ quasi evictione secuta ad duplũ si dupli promisit. nec una tollit aliã cũ prima que datur cõtra illũ venditorem sit penalis. ut. ff. de liberali ca. l. vel obligamus. et l. utique.

1 † ¶ Unde ad hoc ut actio ista cõpetat tot sũt necessaria. ¶ In primis quod venditio illius facta sit. ¶ Scdm quod facta sit ita quod de iure nõ teneat. ¶ Tertium quod ille proclamet in libertatem. ¶ Quartũ quod ille proclamet de iure: ita quod obtineat: sicut hec probantur. ff. de liberali causa. l. rectissime. ¶ Quintũ quod ille qui emit ignoret ipsum esse liberum alioquin si sciat indignus videt hoc auxilio. quia ille proclamabit in libertatẽ nec iste habet aliquã actionẽ. ut. ff. de liberali cau. a. l. liberis. et l. qui sciẽs. ¶ Unde in hac actiõe ac. fa. ta. po.

2 † Positio actoris. Ego dico quod titius te vẽdidit mihi pro decem. ¶ Item tu proclamasti ad libertatẽ. ¶ Itẽ pronunciatũ fuit pro te. ¶ Item quod te emi credebam te servũ fore vẽdẽtis.

3 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico quod quando titius me tibi vẽdidit pro. x. tu sciebas me liberum hoiem esse. ¶ Itẽ tuus procurator per quẽ me emisti sciuit me liberũ. ideo autem pono de scientia procuratoris. quia tunc quando per procuratorẽ emo: et incertum hoiem. puta vade et eme mihi hoiem: tũc spectat sciẽtia procuratoris. Ceterum si certũ hoiem mandes emi: tũc spectat scientia mea. et in primo casu loquunt. ff. de liberali cau. imo. et. ff. de cõtrahẽda empt. l. hmõ. et. ff. de edil. edicto. l. cũ mancipiũ. in pn. In secundo casu loquunt iura ff. de liberali cau. l. in servus. et. ff. de edil. edicto. l. cũ mancipiuz. §. sed si servus. Et eadẽ locũ habet quando quis emit per filiũ v. l. per servũ: et quasi nõ peculiarij noie. sicut d. hoc notat dño meus in predicta. l. cũ mancipiuz. ¶ Item nota

q₃ ea q̄ diximus de actiōe penali q̄ non cōpetat emptori sciēti. verū est quādo emptor a principio sciuit. s. tēpore emptionis: alio qn posterior sciētia sibi non nocet: vt .ff. de liberali causa. l. nō solū. §. penul.

¶ In hac aūt actiōe cōcipiet actor ita libellū. † Libell⁹. Uos d. cō. e. R. de. M.
4 q̄ sciēs se liberū se ad preciū participandū venūdari passus est a titio mihi ignorāti suam cōditionē: 7 credenti eū seruū esse. 7 ipse postea ad libertatē pclamauit: 7 obtinuit: cū oia ea q̄ debuerant interuenire non interuenerūt. vñ cū p emptiōe ipius mihi. c. absint: ideo illa mihi in duplū sol ui peto. ad hoc ppono actionē in factum inductā ex edicto ptoris de liberali causa. Qd ita recte cōcipiat libellus dicit. l. ff. de liberali cā. l. rectissime. 7. l. in tri. 7. l. vl' obligatus. Oppō. Sz opponit: nā nō videt q̄ actio ista cōpetat c̄ illū q modo pclamat in libertatē certū est. n. q̄ quando ipm emi: illum mihi obligare nolui. si g̃ nolui obligare q̄uo mihi dat cōtra illū actio: nō videt. vt ar. ff. cōi diui. l. in B in dicto. Rñ. qd opponis locū h₃ in actiōe q̄ ex cōtractu vel q̄si descēdit. at in actione ex maleficio secus q̄ delictū cōmisit ille a principio. 7 nūc quādo pclamauit delictū illud consumauit.

¶ De actione in factum descēdente ex illo edicto.

¶ De bono: aucto. iudi. possi. q̄ dat contra illos qui in possessionē missi sunt 7 fruct⁹ percipiunt. Rubrica.

1 Actio de bon. auctori. iudi. possi. ad B vt procedat: quot requirantur.
2. 3 Positiones actoris 7 rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione q̄uo cōcipiat.
5 Actio dicta an cōpetat pro damno dato in rebus illis, in quibus missio facta fuit.

Q Uia multotiēs aliqui mittunt i possessionem bonorum alicui⁹ ex varijs causis: aliquando propter legata: de quo habes rubricā specialē. vt in pos. legatorū. Aliquando etiā ppter alia: vt rubricā damni infecti. vt. ff. de damno infecto. l. si finita. §. vlti. ff. de acquiren. pos. l. possideri. §. vlti. 7 i siquorum in leg. l. j. Aliqn pp cōtumacia 7 unctis actiōe reali vel psonali. vt C. de bonis aucto. iud. pos. fa. p totū. 7 ff. co. ti. 7. ff. ex qb⁹ causis i possi. catur. 7 in auc. de exhibendis 7 introducēdis reis. col. v. 7. C. de pscript. xxx. anno. si quis emptiōis. § penl. q oes si mittant in pos. nō possident s₃ tm tenēt. vel ll. pdictis. pterq₃ in actione reali vbi est offensio. an missus in pos. infra annum possideat. de q̄ al. bi dicemus. nec pnt fructus percipere: nisi cōtingat rōne persone: puta filia neptis. pneptis. vxor. ve. ita qd si nupta nō sit. nec suū quicq₃ habeat. vt .ff. in pos. legatorū l. pe. 7 nisi contingat rōne cause. puta in petitiōe hereditatis: vbi ille q mittit in pos. pcipit fruct⁹ 7 lucrat. vt. ff. ex qbus causis in pos. eatur. l. fulcinius. §. vlt. Uez qz isti taliter missi aliquādo pcipiunt fructus 7 damnū dāt ideo ptor succurrit ei in cui⁹ bonis missio facta fuit. p actionē in factū: p quā fructus pceptos creditor sibi tenet restituere 7 damnū emēdare. vt. ff. de bonis aucto. iudi. pos. l. ptor ait. j. rñso. † ¶ Unde
1 ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q̄ cā aliqua precedat. puta debiti: vel legati. vl' alteri⁹ cause p qua creditor petat in bonis missionē. vel q̄ petebat creditor 7 debitore inuento cōtumace facta est missio. ¶ Scd₃ q̄ illud petat a iudice. ¶ Tertiū q̄ iudex mittat illū in pos. ¶ Quartum q̄ iudex fuerit talis qui potuerit mittere. sicut hec probantur per leges superiores 7. ff. ne vis fiat ei qui i pos. mis. l. j. §. hec verba. 7. ff. de iurisdi. om. iudi. l. iubere cauere. 7. ff. ad municipales. l. ea. 7. l. magistratus. ¶ Quintum q̄ pcipiat fruct⁹ vel damnū det. vt in predicta. l. pretor. ¶ Uñ in hac actione ac. fa. ta. po. † Positio acto-
2 ris. Ego dico q̄ tu petebas a me decem. ¶ Item vocat⁹ a iudice nō veni. ¶ Itē iudex misit te in possess. talis pdij. ¶ Itē ex illo predio tot fructus percepisti: vel damnū dedisti. ¶ Ecōtra reus fa. ta: po-
3 si. † Positio rei. Ego dico q̄ hoc anno fuit sterilitas. ¶ Item in illo fundo in quo fui missus

fui missus in pos. venerūt in locuste z bru cus. si ista cōsi. ac. succūbet. qz ex quo fuit sterilitas fructus nō potuerūt pcipi. vt. ff. locati. z cō. l. ex cōducto. §. si vis. z. C. loca. z con. l. lz. ¶ In hac aūt actio. cōci
4 pietur ita libellus. † Libellus. Uobis. d. P. cō. e. R. de M. qui cuz missus esset in pos. talis pdij mei vel domus vel rei uz meatrū: fructus tot ex illis rebus pcepit: vel res deteriores fecit. vñ vt fructus il/los mihi restituat vel dānū datū resarci/at. ago cōtra illū: z ad hoc ppono actio/nem in factū ex edicto ptoris de bonis ad cto. iudi. poss. d. Qd ita recte conci. lib. dicit. l. ff. de bonis auct. iud. possi. l. ptor ait. j. riso. Oppositio. Sed oppenit. naz nō videt q actio ista p fructibus possit i/tētari. nā cū actio in factū sit subsidiar ia. vt. C. de sacrosan. ec. l. sancimus. z. ff. de pscrip. verbis. quotiēs. si ergo alia cōpe/tat: ista locū nō habet at hic locum habet scz furti. vt ar. ff. de furtis. l. inficiādo. §. vlt. nā sicut ibi colonus post tempora lo/cationis finita: si pcepit fructus tenet fur ti. ita z hic. ergo z ista locū habere nō po/test. Rñdeo. non est locus oppositioni fin. na ad id qd dat ac. furti q dat ad penā: ad id ē nō dat illa: qz ad rē ipsam. Op po sitio. Si tu oppenis ad rē ipsaz z in hoc casu dat cōditio furtiua q est rei psecutio/ria ergo ista nō datur. Rñdeo. condictio est de iure ciuili. at ista est de iure pretorio. vnde eodem iure nō da t. hoc etiam vides in actione de dolo que tunc demū cōpetit cū alia. s. pecuniaria ad rē ipsam nō super sit. si autē alia detur z criminalis licet nihilo minus datur z de dolo. vt. ff. de dolo. l. ij. z l. si quis affir mauerit. vel aliter leges ille de quibus oppenis qd tunc demū datur illa actio in factū quādo alia nō superest: de ciuili actione in factum loquuntur. at pretoria actio in factum sicut ista: bene cū
5 alijs posset concurrere. † Questio. Item queritur in eo qd dicitur q actio ista cō/petat pro damno dato in rebus illis in q bus fuit facta missio. nam non videtur q ita detur. cuz alia superit. s. legis aquil. actio vel vtilis aquil. vel in factum. vt di/stinguitur: institu. ad legez aquil. §. vlti. Respōdeo. lz lex aquil. posset cōpetere: ni hilominus z ista cōpetit. quia cum ista in factum sit pretoria nihilominus z cū alia concurrit: sicut in superiori questiōe dixi.

¶ De actione in factum ex eodem edicto.

¶ Per quam creditor missus in possessionē recuperat expēsas factas in re illa. Rub.
1 Actio: per quaz creditor. zc. ad hoc vt ve/niat que exigantur.
2. 3. Positiones actoris z rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione quomodo fiat.

Sicut succurritur debitori contra credi/torem: qui fuit missus in possessionez: vt fructus recuperet z sibi dānum eme ru/detur vt in superiori actione diximus: ita succurritur isti creditori qui missus i pos. rerum illarum fecit expensas per preto/rem. qui sibi dat actionem in factum: per quam recuperat omnes sumptus factos sine dolo. vt. ff. de bonis auc. iudi. possi. l.
1 ptor. j. responso. † ¶ Unde vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria quot diximus in actione supiori: pterq; de fructibus: z d dano dato. ¶ Item necessariū est z aliud q ille qui est missus in pos. sine dolo malo faciat illas impēsas: etiam si ille impense non sunt necessarie vel vtiles illi in cuius bonis facte fuerunt ille impense. vt. ff. de bonis auc. iudi. pos. l. pretor ait. §. qd ait ptor. Quod sic intelligo q recuperat im/pensas. z si non pfuit erogatio expēsarū subaudi respectu exit⁹. cōsiderato tñ prin cipio. debēt ille expense esse saltem vtiles. vt ar. ff. de neg. gest. l. sz an vltro. nā si dat in factum contra creditorē: z omne id ve/nit in ea quod in actione neg. gest. attendi/tur. vt. ff. de bonis aucto. iudi. pos. l. cre/ditores. §. vlti. ergo z qñ datur creditori omne id debet cōsiderari q venit similiter in actione neg. gest. vt contrariorum eadē sit ratio. preterea creditor illas impensas recuperat quas fecit sine dolo. vt in. l. pre dicta pretor. In manifesto ergo esset dolo creditor qui voluntarias faceret. z ideo saltem ratione principij debent esse vtiles vt dictum est. ¶ Est z aliud necessarium

ad hoc vt actio ista cõpetat. q loc° ille i q̃ fu-
it ipẽsuz ptinz at ad iubẽtẽ. al's missio nul
la. vt. ff. de bonis auc. iud. pos. l. cũ vnus.
§. is q. ¶ Unñ in hac actu. ac. fa. ta. po..
2 † Pô Act. Ego dico q ego cõquest° sui de
te corã tali iudice. ¶ Itẽ tu citat° noluisti
cõparere. ¶ Itẽ iudex misit me in pos. re-
rũ tuaz. ¶ Itẽ dico q res ille sunt de di-
strictu illius ciuitatis. ¶ Itẽ dico q in re
b° illis feci tales expẽsas. ¶ Ecõtra re°
3 fa. ta. po. † Pô rei. Ego dico q tu fuisti cõ
quest° de me. ¶ Itẽ citat° veni patus re-
spõdere. ¶ Itẽ iudex ille sine citatione te
iussit mitti in possess. ¶ Itẽ res ille i quaz
possessione iussit te mitti sunt i iurisdictio
ne alteri° iudicis. ¶ Itẽ expẽse q̃s feci-
sti fuerũt volũtarie. ¶ In hac act. actor
4 cõcipiet ita lib. † Libellus. Uobis d. M.
cõ. e. R. de. M. qui cũ fuissez missus i pos.
bonoz eius vel rei talis ex cã cõtumacie
eius. vel ex alia cã expẽdi i rebus illis. c.
q̃s expẽsas mihi restitui peto. z ad hõ ppo
no actionẽ in factũ ex edicto ptoris de bo
nis auc. iudi. pos. Q̃d ita recte cõcipiat li
bel. dicit. l. ff. de bonis auc. iudi. pos. l. pre
tor. J. rñso. §. qd̃ att. Oppõ. Sz videt q
nun q̃ iste ipen̄se repeti possint. certũ ẽ q
creditor iste q missus ẽ i pos. hz nõ ptoriũ
pignus. vt. ff. de ac. pigno. non ẽ mirũ. z
C. vt in possessiõe legatoz. l. si posiq̃. z. l.
q legati. z. C si potiores i pign ha. l. ij. z.
iij. nõ tenet facere expẽsas. q tenet tñ d
dolo z lata culpa. lz cõuentionalis teneat
etiã d̃ leui. vt. ff. d bonis aucto. iudi. pos.
l. ptor. §. pterea. z. C. de acti. pign. l. si cre
ditor. z. l. si nulla. si g̃ nõ tenebat z sciens
ipendit videt donasse. vt insti. de rerũ di.
§. ex diuerso. z. ff. de acqr. re. do. l. adeo. z
ar. ff. de reg. iur. l. cuius. Preterea mira-
bile ẽ qd̃ di q recuperat expẽsas. ẽt si illa
erogatio in nihilũ pfuit debitori. Rñdeo
nõ ẽ locus oppositioni: nec seq̃t istu l ar.
nõ tenet facere ipẽsas: g̃ si fecit nõ repetet
nã fallit. nã neg. gest. non tenet negociũ
gerere. z si fecit expẽsas repetit etiã si nõ
habuit bonuz euẽtũ. dũmodo a principio
fuerint vtiles. vt ff. de. neg. gest. l. se. i an
ptro. z. C. de neg. gest. l. tutori. lz ẽt vide
i herede q nõ tenet reficere res quaz relic-
tu ẽ vsusfr. tñ si refecerit hz act. negoc-
cioz gestoz cõ fructuariũ. vt. ff. de. vsufr.
l. sz cũ fructuarius. §. nõ magis. z. l. si ab
sente fructuario. nã lz g̃nale ẽ. q quotiens
cũq̃z facio expẽsas i re aliqua: si facio tan
q̃z i re mea: tñ retẽtionẽ habeo z nõ actio
nẽ. q neminẽ mihi obligare volui. at si in
re aliena habeo actionẽ neg gest. vt. ff. cõi
di. l. in hoc iudi. §. ipẽdia. Oppõ. Itẽ nõ
videt q act. ista cõpetat. nã cũ sit subsidia
ria. si g̃ alia cõpetit ista nõ dz dari sicut i su
periori actione diximus. at cõpetit alia. s. cõ
ria pignoraticia q̃ dat creditori si facit ex
pẽsas i pignore. vt ff. d pig. actiõe l. si ser
uos. Rñdeo illa cõria pignoraticia isti cre-
ditori nun q̃ posset cõpetere. q illa oritur
ex q̃si contractu. vt ar. insti. qbus modis
re. cõtra. ob. §. creditor. z insti. de obligã.
q̃ ex q̃si cõtractu nas. §. Itẽ si inter alios. z
dat creditori cõuentionali. q cuz habeat
pignus ex cõuentione: z p ius ciuile hz ẽt
actionẽ illã de iure ciuili iductã. at iste cre
ditor cũ habeat pignus ptoriũ nõ posset si
bi actio q̃ ẽ de iure ciuili cõpetere. nisi forte
qs vellet dicere q cõpeteret illa vtiliter. z
sic daret isti vtilis pignoraticia. vñ tanq̃
subsidiariam ptor huic creditori hãc act.
in factum pro impensis dat.

¶ De actione in factum descendente ex illo
edicto.

¶ Si quis testa. liber esse iussus fuerit que
datur contra seruum surripientẽ aliquid
post mortem domini ante aditam heredi-
tatem. Rubrica.

1 Actio si quis testamento zc. ad hoc requi-
ratur quot necessaria sint.

2. 3. Positiones actoris z rei in tali actione.

4 Libellus in tali actiõe quomõ formetur.

Q Uia ali q̃n̄do seruus spe libertatis
in dñi testamento relicte post mortem
dñi z ante aditã hereditatẽ: aliquid d
bonis defuncti subtrahit: vel defuncto rẽ
pignoratã: vel rẽ aliquã. quã interest he
redis nõ esse subtractã. z quia deficiebãt
omnes actiones ciuiles: ideo pretor actio

nem in factum dat heredi cōtra illū: et intra annum vtilē: p quā duplū ab illo subtracte rei heres cōsequitur: q duplum est tantum pena. quia nihilominus heres potest rem vend. care. sicut ista probātur. ff. si qs testamento liber esse iussus. l. j. primo responso. et §. hec actio. et §. in summa. et §. illud. Et sicut daf pro rebus subtractis ita et daf pro dānis datis in hereditate ab illo seruo. vt. ff. e. ti. l. j §. non tantum. et cōpetet similiter in duplum intra annū vtilem.

1 † ¶ Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis condat testamentum et legitimum. ¶ Secundum q in eo det libertatem seruo suo pure. vel sub conditione que post aditam hereditatem cito existat. ¶ Tertiū quod ille testator moriatur. ¶ Quartum q seruus ille libertati donatus res subtrahat ante aditam hereditatem: vel damnum det. ¶ Quintum q dolo malo vel lata culpa det illud damnum vel res illas subtrahat. ¶ Sextum q heres futurus sciat aliquid esse amotum vel corruptum ab illo seruo. alias ignorantia domini non inducit hanc actionem. ¶ Septimum q annus vtilis non sit elapsus. sicut hec omnia probantur. ff. si quis testamento. li. ius. esse. l. j. responso. j. et §. itaqz et. l. si paulo. et. l. vlt. Quod autem dixi de hereditate: intelligas quando a nullo heredum sit adita: nam si vnus adiit tātum: et post seruus ille subtrahat res: non competit actio ista cū iam sit liber. vt. ff e. l. j. §. ante. ¶ In hac autē actione ac. fa. ta.

2 po. † Positio Actoris. Ego dico q titius fecit testamentum. ¶ Item me in illo heredē instituit. ¶ Item in illo testamento tibi reliquit libertatem pure ¶ Item testator ille mortuus est. ¶ Item ex illa hereditate res tales subtraxisti. ¶ Item dolo malo vel lata culpa damnum in rebus hereditarijs dedisti. ¶ Item post ista ego adij hereditatem. ¶ Item quando tales res amouisti vel damnum dedisti ego sciui. ¶ Item restat adhuc de anno vtili ex quo ista fecisti. ¶ Econtra reus fa. ta. po.

3 † Positio rei. Ego dico q titius reliquit mihi libertatem sub conditione. ¶ Item viuente domino meo titio tales res subtraxi: vel damnum quod dedi te ignorante feci. ¶ Item in dando leuem tantum culpam commisi. ¶ Item iam annus vtilis transit. ¶ In hac autem actione cōcipe ita libellum.

4 † Libellus. Uobis do. N. con. e. R. de M. qui cum in testamento titij quondam domini sui relicta esset sibi pure libertas: cui titio ego successi: quia me in illo testamento heredem instituit: post mortem ipsius titij ante aditam hereditatem res tales subtraxit: vel damnum in rebus hereditarijs in tantum dedit dolo vel lata culpa: me sciente illum res illas subtrahere vel damnum dare. vnde ipsum in duplum mihi condemnari peto: et ad hoc propono actionem in factum ex edicto ꝓtoris si quis te. liber. ius. est. Quod ita recte concipi. lib. dicit. l. ff. eo. l. j. responso primo. §. itaqz. et. §. non tantum. et. l. penultima. Oppositio. Sed opponitur quia non videtur q actio ista detur: cum competat accusatio criminis expilate hereditatis. quod crimen committitur: quando aliquid ex hereditate iacente subtrahitur ante aditam hereditatem. vt. ff. de crimine expi. here. l. ij. Respondeo. illa accusatio hic locum habere non potest. nam hec regula est q vbicunque furti agi non potest: nec illud crimen locum habet. vt. ff. de crimine expilate here. l. ij. at in casu isto contra seruum furti agi non potest. vt. ff. si quis testamento liber ius. est. l. j. respōso pmo. et ideo actio ista locum habet.

¶ De actione in factum descendente ex illo edicto.

¶ Cuius dolo malo damnum in turba datum esse dicetur. Rubrica.

1 Actio cuius dolo malo et c. ad hoc vt requiratur: quot necessaria sint.

2. 3. Positiones actoris et rei in tali actiōe.

4 Libellus in tali actione quomō ꝯcipiat.

5 Actione proposita: si quispiam libellasset ago contra talem: cuius dolo damnum in turba mihi datū fuit: vnde rōnez peto.

Contingit sepe q turba coadunata dānum alicui datur ideo pretor actionem in factum dat damnū passo contra illum qui damnū dedit. que actio infra annum vtilem cōpetit in duplum. post in simplū. vt. ff. vi. bo. rap. l. ptor ait. j. respōso.

1 † Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. Jn primis q aliq̄ sit turba z ad hoc vt sit turba necesse est q sint. x. homines: aut plures. nam. x. homines faciunt turbam. z est contra illud: nos duo turba sumus. z duo homines cōmittunt rixam vt. ff. e. pretor ait. j. responso z § neqz. tres homines faciunt collegiū. vt ff. de verbo. sig. l. neratius prisc. x. oues faciunt gregem. z. v. porci vel quatuor faciunt gregem. vt. ff. de abigeis. l. vlti.

Secundum q dolo alicuius factum sit q a turba damnum daretur. siue fuerit p̄sens siue absens. siue fuerit auctor turbe siue in turba venit. neqz enim exigit pretor vt ab ipso sit turba conuocata. sed hoc vt dolo alicuius a turba dānum datum sit: sicut sunt multi qui i tali coadunatione turbe damna maxima inferunt inuidis suis in bonis suis vel clamando vel dicendo: pereat talis. destruatur eius domus: vel destruantur eius bona. vt. ff. e. l. pretor. §. neqz. z. §. hoc edicto. z. §. si qs aduentu suo. Tertium q damnum sit datū vel aliquid amissum. vel aliquid corruptum scissum forte vel fractum: alioquin si raptum: nō hz locū hec actio. sz vi. bo. rap. vt. ff. eo. t. l. pretor. §. idcirco. Quartū q damnum sit datū. z in turba. alioquin si alibi q̄z in turba cessat hec actio. vt. ff. e. l. pretor. §. hec actio. Quintuz q vtilis annus nō transierit. nam infra annum est in duplum post in simplum. vt. ff. e. t. l. pretor. j. responso. Unde in hac actione

2 ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q x. homines vel vltra fuerunt congregati in loco tali. Jtem dolo tuo factum est q illa turba dedit mihi dānum. Jtem tu fuisti in illa. z ad clamorem tuum vel dictum: turba illa intulit mihi damnum.

Jtem propter insultum illius turbe dānum datum est mihi in. c. vel talia amisi. vel sunt scissa vel fracta. Jtem illa contigerunt mihi in illa turba. Jtē adhuc superest de anno vtili. q ista omnia facta

3 sunt. Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q illi qui fuerunt congregati in loco tali fuerunt. viij. tm̄. si hoc cō fi. ac. subcū. qz. x. homines z non minus faciūt turbam. Jtē ab illa turba bona tua remāserunt illesa. Jtem illud quod amisisti extra turbam amisisti. Jtem a tpe illius turbe transijt tā annus vtilis. Jn hac autē actione concipi. ac. ita li.

4 † Libellus. Uobis. d. M. cō. e. R. d. M. cuius dolo malo in turba dānum datum est mihi in tm̄: vel tm̄ amisi: vel talia scissa sunt vel fracta vel rupta. vnde illud in quo dānum passus sum vel ea que amisi. vel scissa sunt: vel fracta: vel corrupta: in duplum mihi emendari peto. z ad hoc ꝓpono actionē in factum ex edicto ꝓtoris cuius dolo malo dānum in turba factum esse dicetur. Quod ita recte cōci. libellus dicit. l. ff. vi. bo. rap. l. pretor. j. rn̄so. Oppositio. Sz non videtur q actio ista sit necessaria: imo superflua. nam propter damnum datū vel aliquid amissum scissum fractum vel corruptū: cōpetit actio l. aquil. vt. ff. ad. l. aquil. l. j. z. l. si seruus. §. huius legis. z. §. inquit lex. z. §. rupisse. z. § si quis vestimēta. Rn̄. actio ista nō est superflua. imo necessaria. nā competit ista tātū quādo dolo alicuius amissum ē vt supra dixi. lex autē aquil. competit etiā quādo leuissima culpa īteruenit. vt. ff. ad l. aquil. l. in lege aquil. vel esto q concurrat cum le. aquil. quādo dānum datum ē dolo: quid mal. nā pretor non fuit ausus tam egentibus q̄z non egentibus succurrere vel subuenire. sicut z alias in bo. pos. secundum tab. quam de sola volutate induxit z dedit ex instituto. vt insti. de bo.

5 pos. §. j. † Questio. Jtem queritur si aliquis egisset ita. ago contra talē cuius dolo dānum fuit datum mihi in turba. vnde peto rationez que actio videat proposita. respondeo. l. aquil. actionem videtur proposuisse que minorem cōdemnationem cōtinet. sicut z diximus supra de actione in

factum contra publicanum.
¶ De actione in factú ex illo edicto.

¶ De incé. rui. naufra. q̄ daf ɔtra illum q ex eis dánú vel surripuit orto incédio rui na naufragio naue expugnata. Rubrica.
1 Actio de incendio ruina naufragio: &c. ad hoc vt ɔpetat: quot requirantur.
2 Res oes in tali actione vtrum in quadruplum estimenf: an tm̄ estiment.
3 Pena in tali actione qúo vltra q̄druplú imponaf: cú lege cōtrariú cautum sit.
4 Clauum vnú tm̄ subtrahens: quare omniú rez teneatur.
5.6 Positiones actoris & rei in tali actione.
7 Libellus in tali actione qúo cócipiaf.
8 Quadruplum totum in tali actióe an pena esse dicatur.
9 Naufragio conq̄rens: q naufragiú passus sit infra annú probare debet.
10 Naufragio si ex inundatione res de mari expulsas aliquis post naufragium abstulerit: furti tenef
11 Subtractor rez si nō cognoscaf: attñ aliqua ex naufragio amissa fuerunt: a possessoribus vicioz̄ pretioz pdicta recuperari possunt.
12 Naufragio si criminalr agaf: q̄ pena esse dicatur.

Quia aliq̄ñ orto incédio ruina vł naufragio imminéte aliq res aliqs surripuit vel recipiunt dolo malo: vel damnum dant. idem est in rate naueq; expugnata. ideo ptor ɔ̄ pdictos actioné in factú inducit: per qua tenef infra annuz vtilé in q̄druplú: & post i simplú. vt. ff. de
1 incé. rui. nau. l. j. §. j. † ¶ Uñ ad hoc vt actio ista ɔpetat tot sút ncc̄ria. ¶ Jn primis q incédiú sit vł ruina. vł naufragiú vł nauis vel ratis expugnef. & sic pp istú tumultú: vel dána denf vel res subtrahant̄ tur: siue in ipsis p̄dijs vbi est incédiú vel ruina. siue ex ad iacéntib⁹. sola. n. suspitio incendij vel ruine hác actioné nō inducit vt. ff. e. t. l. j. §. ex incédio. & §. ité ruine. & §. si suspitio. & §. ité ait ptor. & l. ij. & l. q̄ naufragiú. j. rñso. & §. deinde. & l. pedius j. rñso ¶ Scóm q res subtrahanf. vel recipiaf. vł dána denf & dolo malo. vt i pdicta. l. q̄ naufragiú. §. qd ait pretor.
¶ Tertiú q ann⁹ vtilis nō trāseat ad h vt def in q̄druplum. vt. ff. eo. t. l. j. j. rñso. ¶ Sz illud no. q in hac actióe i factú q̄ cópetit p naufragio sunt duo sp̄alia. Primú q: pp vnú clauú de naui subtractú tenef noie oium rerú q̄ sunt in naui q: oés ille estimabunf. & in oib⁹ fiet ɔdénatio. vt
2 . ff. e. l. q̄ naufragiú. §. senat⁹. † Questio. Sed vtrú oés res estimenf in q̄druplu3 si agaf infra annú: an res tm̄ estimentur querif. Rño: non puto res q̄druplari. nā cú p vno clauo teneaf noie rez: satis maxia pena imponif pro ta3 modico delicto maxime cú pene sint molliēde. vt. ff. de penis. l. pe. Est & scóm casuale q ille q deliquit inquantú p̄uato tenef: puta infra anná in quadruplú post in simplú in tm̄ tenebif fisco. & sic punief in octuplú. vt. ff.
3 e. l. quo naufragiú. §. vl. † Questio. Sed q̄rif: nā l. dicit q pena a lege ipōsita vltra q̄druplú nō excedit. vt insti. de actio. §. oés vero actióes vł in simplú: qúo hec pena vltra imponif. Rñdeo. qd ibi dicif locú h3 quādo pena vltra q̄druplú non excedit subaudi respectu eiusdé psone cui pene condemnatio est p̄standa. respectu tñ & iuersa3 personarum cōtra quas delictú cómittif: excedit pena q̄druplum. & vnú prestatur ei cuius res subtracte sunt aliud fisco q lesus est. cú reipublice intersit nihil capi ex hmōi casib⁹. sicut & alibi punif ille q manumittit cora3 p̄ncipe seruum alienum. q: duo mancipia cópell'if dño dare. & tria fisco. vt. C. de his q a nō dñis manu. l. vlt. sed qcq̄d dicas casua
4 le est. † Questio. Sed q̄ est rō quare pro vno clauo tenef noie oium rerú. Rñdeo. q: ppter vnú clauú subtractú tota merx posset perire. & ideo habetur rō rez oiu3. & sic ratióe delicti estimatur aliqd fm qd pōt esse: sicut & alibi. ff. de furt. l. cum qui emit. §. pap. & ff. qd met⁹ cā. l. isti q̄dé. §. si his. Alij dicút q. l. illa nō loquif de ol clauo subtracto: sed de illo q nauē sustinebat. ¶ Jn hac actione ac. sa. ta. positio.
5 † Positio acto. Ego dico q i domo mea

ortū fuit incendium. ¶ Itez orta fuit ruina. ¶ Item passus fui naufragiū. ¶ Itē nauis vł ratis mea fuit expugnata. ¶ Itē ex tali incendio ruina vel naufragio vł naue expugnata res tales subtraxisti. ¶ Itē annus superest adhuc quod ista fecisti.

6 ¶ Econtra reus fa.ta.po. † Positio rei. Ego dico q timor fuit de incēdio vel ruina vel naufragio: sed domus tua insolidū salua in omnibus remāsit. ꝛ similiter nauis. ¶ Item omnes res que erant in domo tua vel naui salue in omnibus remanserunt. ¶ In hac actione ita concipietur libel. † Libellus. Uobis do. M. cō.e. R. de. M. qui dolo malo recepit vel rapuit res tales. vel in eis damnū dedit: qñ domus mea fuit passa incēdium: vel ruinaz. vel qñ nauis mea fuit passa naufragium. vel fuit expugnata vnde in quadruplum eū mihi cōdemnari peto. ꝛ ad hoc propono actionem in factum ex edicto pretorio de incendio ruina naufragio. Quod ita recte conci.lib. dicit.l.ff.e.l.j. respōso.j.

8 † Questio. Sed illud in primis queri tur: an istud totum quadruplum sit pena. similem questionem ꝛ solutionē: quare supra d actione qđ metus cā. ꝛ supra de actione i factū de calūniatoribus. Oppositio. Sz obijcitur: naz nō videtur q actio ista locum hodie habeat ꝑpter consuetudinem. naz consuetudo est in partibus maritimis q si aliquis patiatur naufragiū: quicūqz potest recipere de rebus illis capit ꝛ suuz facit: dicētes: de⁹ sibi male fecit ꝛ nos faciamus: eddentes afflictionē afflicto: qđ est cōtra iura. vt.C. de episcopali audiē. l. tā dementis. Rñdeo. quicqd de cōsuetudine vel de facto obtineat: de iure tñ actio ista intenditur. Nec obstat si est consuetudo: qꝛ nō debet obstare. vt.ff. ad.l. rhodiā de iactu.l. deprecatio: absurdum est enim in persona fisci ꝛ omnium quod de aliena calamitate ꝛ re tam luctuosa lucrum sentiant. vt.C. lib.xi. de naufragijs.l. prima.

9 † ¶ Sed illud nota q si aliquis vult cōqueri de naufragio: quod naufragiuz sit passus: infra annum debet ꝓbare se naufragium passum: ꝛ causam post ea finiat infra alium annum. ꝛ sic debet lis incipi probari causa ꝛ finiri infra biennium. vt C. de naufrag.lib.xi.l.ij. ꝛ.l pe. ꝛ sic licet actio in simplum post annum duret: tamē instantia perit biennio: licet alias triennio pereat. vt.C. de iudi. properandum.

10 † ¶ Illud etiam no. q si ex naufragio ex in vndatiōe res de mari expulsas abstulerit aliquis si post naufragium acceperit: tenetur furti. si autez in ipso naufragio tenetur actione predicta. vt.ff.e.l.j. in fi. ꝛ.l. ij. ꝛ.l. iij. in princi. ꝛ.l. si quis ex naufragio. §. iacentem. † ¶ Item no. q si subtra 11 ctorem nō cognosco: ꝛ res aliquas ex naufragio amisi: quod possum a possessoribus qui vicina predia possident recuperare ꝑdicta. vt.ff.e.t.l. ne quid. Qualiter autez dicatur nauis expugnata dicit.l.ff.eo.l. expugnatur siue cum spoliatur: siue cum mergitur: siue dissoluatur: aut pertundatur. aut funes eius precinduntur. vel vela conscinduntur: aut anchore inuoluantur in mari. pro omnibus his potest agi i 12 fra annū in quadruplum. † Questio. Si queras que sit pena si agatur criminalit. Respondeo. si aliquis accusatur q per eū passa est nauis naufragium tenetur.l. cornelia de sicca. vt.ff. ad.l. cor. de sic.l. eiusdem. §. alio. Si vero criminaliter agatur contra illos qui res surripiunt: tunc imponitur pena secundum distinctionem legis. ff.e.l. pedius. §. diuus. vbi fit distinctio personarum ꝛ reꝝ. s. an fuerunt tales que seruari possunt aut non. Si vero agatur contra aliquem de incendio quod fecerit i domo: vel de aceruo frumenti iuxta domum: si dolo victus: igni concremat vel necari iubetur: si per negligentiam debet emendare damnum si potest. si non fustib⁹ castigabitur. vt.ff.e.l. qui edes. De aliqs si criminaliter agatur: extraordinaria erit pena. nec mireris si ꝑtor hāc act. idüxit ꝛ fecerit i ea ꝑuilegia qdā. nā ꝛ alꝭ in simil lib⁹ casib⁹ qdā spēalia idüxit in ac. depositi. vt.ff. depositi.l.j. ꝛ.l. qđ tumultus.

¶ De act i factū descendēte ex illo edicto.

¶ De sepulchro violato. Rubrica.

1 Actio de sepulchro violato ad hoc vt pre

cedat: quot necessaria sint.
2.3. Positiones actoris et rei in tali actione.
4.5. Libelli in tali actione quomõ formẽt.
6 Actio abs᷑ nti quo casu non restituatur.
7 Actione de sepulcro violato: si quis dicat nolle agere: penitentia acta: anteq̃ lis ab alio contesteur: agere potest.

CONtingit aliqñ q̃ aliquis sepulchrum violat: vel spoliãdo mortuũ: sicut et de facto questionẽ vidi vel amouendo aliquid de sepulcro: siue illud esset illi affixũ siue nõ: ideo pt̃or cõtra illũ actionẽ in factum inducit: et accusationẽ p quã si agit ille cuius interest. puta agnatus: vel cognatus: vel heres: cõsequit̃ totũ interesse quãtumcumque sit illud ex iniuria q̃ sibi facta est ppter illud. vt. ff. de sepulchro violato. l. pt̃or. §. q de sepulchri. etiã si ascẽderet vsq3 ad. M. aureos. si autẽ sit modicũ cõsequet̃ ad minus. c. aureos. Si autem iste nõ vult agere cũ primo admittat̃ admittitur quilibet extraneus. et datur sibi act. predicta vsq3 ad. c. aureos. vt. ff. de sepulchro vio. l. pt̃or ait. j. rñso. et h̃ ẽ. qd̃ dicit̃. ff. de sepul. viol. pt̃or. §. q de sepulchri. Si aũt aliquis inhabitauerit sepulchrum tenet̃ actiõe in factũ in. cc. aureis. et erit actio ista popularis. vt cuilibet de populo det̃: sine delectu psonarum. vt. ff. e. l. pt̃or in fi. j. respon. et §. vlti. licet prima actio in factũ primo det̃ quibusdã psonis vt dictũ est: insuper et decẽ pondo auri fisco cogetur inferre. vt: C. e. ti. l. qui sepulchra. Sz dñs. p. l. illã intellexit qñ quis de materia sepulchri edificat vel vẽdit. sed dñs meus intelligit. l. illã generaliter: sicut in sũma huius ti. notauit et imponetur pena. c. aureorum. vel. cc. et puniet̃ in decem pondo auri. q2 illa pena pristine seueritati accedit vt in. l. predicta. et ar. ff. de actionibus et obligationibus. l. quotiẽs. accusatio. n. inducitur cõtra illũ: et pena imponit̃. vt. ff. e.
1 l. pt̃or. §. aduersus. et. l. vl† ❡ Uñ ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ❡ In pmis q̃ aliquis sit mortuus. ❡ Secundũ q̃ in aliquo loco sepeliat̃ qd̃ dicat̃ sepulchrum. ❡ Tertium humetur et cum capite. alias non esset sepulchrum nec locus religiosus et hoc colligo ex significatione ipsius vocabuli. de sepulchro violato. nisi. n. esset religiosus violari non posset: sola enim religio violatur. vt. ff. eodẽ in ipsa rub. et. l. ij. et l. pt̃or. et. ff. de religiosis et sumpt. fu. l. cũ in diuersis. ❡ Quartum q̃ illud sepulchrũ sit violatum. vt in l. predicta. pretor. Et nomine sepulchri intelligas omnem sepulture locum vt in p̃dicta. l. pretor. §. sepulchri. ❡ Quintum q̃ non fuerit hostis ille qui fuit sepultus. vt. ff. e. t. l sepulchra. ❡ Unde in hac ac.
2 ac fa. ta. po. † Positio Acto. Ego dico q̃ talis mortuus est. ❡ Itẽ in sepulchro tali fuit sepultus et cum capite. ❡ Itẽ tu violasti illud. ❡ Itẽ ego sum agnatus vl' cognatus illius: vel vnus de populo. sz hoc vltimum non est necessarium. ❡ Econtra
3 reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̃ titius decessit. ❡ Item ille fuit hostis romanus. si hoc cõfi. ac. sub. q2 non tenetur de sepulchro violato. vt. ff. e. titu. l. sepulchra. et. ff. de relig. cum loca. ❡ Item tu qui agis fuisti extraneus illi defuncto. si hoc confi. ac sub. quia non poterit agere ad suum interesse. ❡ Unde in hac actio-
4 ne conci. ita libel. † Libellus. Uobis do. M. con. e. R. t. c. M. qui dolo malo violauit sepulchrum tale. puta spoliando mortuum ibi sepultum: vel lapides seu statuas remouendo. vnde cum ex illa violatione iniuria sit mihi illata et defuncto. et damnum dedit tantum: et tantum asportauit: que omnia vt facta nõ essent interest mea in. cc. aureis. Unde illud interesse meum peto. spoliando mortuum ibi sepultum: vl' lapides seu statuas remouendo. vnde cum ex illa violatione iniuria sit mihi illata et defuncto: et damnũ dedit tantum. et tantũ asportauit. que omnia vt facta non essent interest mea in. cc. aureis. vnde illud interesse meum peto. et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de sepulchro violato. Quod ita recte conci. libellus. dicit. l. ff. eo. ti. l. pretor. in prin. et q̃ oĩa illa cõsiderẽtur dicit. l. ff. e. t. l. pretor. §. q de sepulchri. Uerum posset etiam bene cõcipi libell' etiã si illa nõ apponerent̃. vt

re:entis alijs dicat:m ũ interesse peto:qḋ e[illegible]mo tm̃.nã p̃dicta.l.dicit illa est:mãda esse a iudice:nõ autẽ · ſſe in petitione ponẽ da:⁊ sic cõcipit libell⁹ si velit agere is cu/ ius ẽ .terẽ. Si autẽ extraneus.tũc dicas.
5 †Libell⁹.Lõ c.R.ḋ.M·q dolo malo vio lauit tale sepulcrũ.vñ ipsum in.c. aureis condẽnari peto:⁊ ad hoc ꝓpeno actionẽ i factũ ex edicto de sepulcro violato.Qḋ ita recte cõcip at libellus dicit.l. p̃dicta. Oppõ.Sed videt q primus libellus nõ possit cõcipi quo.n.defuncto posset inferri iniuria:cũ mors oia soluat:vt in aut.de nup.coll.iiij.§.deinceps. Itẽ ita demũ põt qs agere iniuriã si illam reducat ad animũ:vt.ff.de iniur.l.nõ solũ.§.iniuriarum.def.inctus aũt nec velle nec nolle potest.nec ad animũ reuocare. vt.C.de sacrosan.eccle.l.j. ¶ Itẽ ex p̃sona sua non põt iniuriã a ere q̃ ille q violat sepulcrũ isti iniuriã facere noluit.in·uria.n.ex affectu iniuriãtis estimat.vt ff.de iniurijs l.illud rela ũ.⁊.ar.ff.de furtis. qui iniurie causa.Rñdeo ex p̃sona vtriusq̃.nã ex p̃sona defuncti agit.q̃ defuncto fit iniuria.vt insti.qui ma.pos.vel nõ.§.j. multe etiã qualitates viuoꝝ mortuis attribuuntur.nã ⁊ ipsi dormire dicunt.vt.C.de episcopali audi l.nemo.ex p̃sona sua etiã hꝫ actionẽ ꝓpter p̃dicta.nã interest nostra q nostris defunctis iniuria nõ inferat:cũ intersit etiã nr̃a ymagines auoꝝ nostroꝝ nõ videri auulsas vt.C.de adm.tu.l.lex q̃ tutores.Oppõ.Itẽ secũdo libello opponitur.nã dicit quod agit ad interesse. sed cũ de iteresse tractemus pecuniariũ attendimus.vt.ff.ad exhibẽdũ l.si liber hõ. ⁊ ff.de seruitute.quot.Rñ.agentis hac actione interest.⁊ principaliter p̃pter tria. ⁊ q̃ iniuria est illata:⁊ q̃ lucꝝ sensit q violauit.⁊ damnũ est illatũ ⁊ temeritas violãtis.vt.ff.e.ti.l.p̃tor.§.q de sepulcris. ¶ Illud aũt nota in hac actione:q si plures volũt agere:ille p.mo admittit:cui⁹ instior causa videt.vt.ff.e.l.pretor.§.i. Idẽ in in erdicto de libero homine exhi. vt.ff.de libero homi.exhi.l.quod ⁊ lex. §.hoc iterdictũ. hoc enĩ in q̃libet publica actione contingit. vt.ff.de accusa.l.si plures. ¶ Itẽ illud etiã nota q etiã si extraneus primo egerit ⁊ s̃nia lata est:alius cui p̃senti primo dat actio:si postea vult agere nõ audit etiã si reipub.cã fuit absens siue s̃nia sit lata condẽnatoria:siue absolutoria. vt ff.co.l.sepulcri violati.⁊.ff.de iureiurãdo cũ q.§.in popularibus. ⁊. ff. de
6 p̃uaricatoribus.l.iij.†Questio. Sed cũ absenti causa reipublice ⁊ reuerso oia restituantur:q̃ nõ dꝫ obesse vel ꝓdesse qḋ euenit.vt.ff.ex quibus causis ma.l.j.⁊ cũ officiũ suum publicũ vel priuatũ nemini dꝫ esse dãnosum.vt ff. ex quibus causis ma.l.videlicet.⁊.ff.de fur.l.si seruus cõmunis in fi.p[illegible] colũne:q̃ritur q̃re huic absenti actio ista non restituatur.cũ actio etiã cõpetens militi restituit:nec perimit eo tempore quo fuit absens vt.ff.ex quib⁹ causis ma.l.si qua.Rñdeo lex assignat rationẽ.q̃ cum actio ista non ad rem familiarẽ:sꝫ ad vltionẽ pertineat:ideo militi nõ restituit.vt.ff.de sepulcro violato l. sepulcri.nã nulla accusatio absenti militis causa reipub.ice restituit.vt.ff.ex quib⁹ causis ma.l.sci ndum.⁊.ff de minoribus auxilium §.j.⁊ quod dicit.l.predicta.ex qu.b⁹ causis ma si qua accusatio.l.actio ⁊ sic.C.de edendo,qui accu are.vel aliter actio restituitur militi q̃ tm̃ tempore expirauerat.⁊ hoc est quod dicit.l.illa:si qua actio militi cõpetat tpe quo reipub.causa abfuit nõ ptinet. Uerũ si res non sit integra:q̃ sententia lata est vt est hic:tũc non restituet.Nec obstat lex ex quibus causis ma.sciendũ:q̃ ibi loquitur de actione pe/
7 nali.vt in.l.sequenti deniq̃. † ¶ Itẽ illud nota q si quis hac actione dicat nolle agere:potest renũctia acta antẽq̃ lis ab alio p̃testetur agere.vt.ff.de sepulcro violato.l.p̃tor.§.si is cuius interest. Sꝫ mirũ videt cũ alibi dicãt iura:postq̃ liti more de p̃dio renũciast i instaurari semel litem omissa iura ꝓhibent.vt C.de pact.post[illegible] maxime cũ hec actio vindictã contineat vt dictũ est istaurari nõ deberet.Rñ. hic casuale est vt ⁊ alias in tertulliano. vt.ff. ad tertullia.l.filij. vel aliter hoc iõ euenit

ppter verbum extensum nollet: vbi sola pma volútas cú non ipedit si postea vult agere. sic z alibi in suo simplici cótingit. scz volet: vbi pma volútas obligati nó nocet. vt. ff. de vbo. obli. si qs stipulatus sit.

¶ De pretorijs stipula. s. de stip. dam infecti rem pupulli sal. fal z rem ratam haberi. iudi. solui vt legatoz seu fideicom. nomine cauea. z de operis noui nunciatione: z iudicio sisti. Rubrica.

1 Stipulationes quot sint.
2 Stipulationibus sub exemplo iudicialiú quare ponatur stipulationes de dolo.
3 Stipulationum omnium ptoriarum quatuor tantum instar actionis habere dicuntur: z per eas nouatio fit.
4 Stipulatióes q re istar actionis habeant.
5 Libellus in dicte s quatuor stipulationibus an necessarius sit.
6 Nouatio qualiter p pdictas actióes fiat.
7 Regule in pretorijs stipulationibus.
8 Stipulat. ptorijs an de calúnia iuretur.
9 Stipulationes pretorie quo tpe tollant.

De pretorijs stipulationibus vidédum nobis in fine edictorum occurrit: in quibus dñs Joh. in arbore actionú: circulum actio. non posuit: sed vocauit istas pretorias notas: ideo q: actiones nó sunt. sed instar actioné obtinent. vt. ff. de actionibus z obligationib°. l. actionis verbo. ex qua lege reprobat Martini snia q voluit dicere has esse actiones: z ex alia lege reprobat. ff. de minoribus. qd si minor §. vlt. Que ptorie stipulatióes multe sunt scz stipulatio de dáno infecto. hec petit in forma actionis: z in ea cócipit libellus. 1 vt isra notabo. † ¶ Est z stipulatio ré pupilli saluá fore. in hac nó formát libellus. sz de plano expedit: quotiés tutor legitimus interuenit: vel datus sine inquisitione: testamétarius etenim: z datiuus cú inquisitione non satisdant. vt. ff. rez pupilli sal. fo. l. j. z instit. de satisdatione tuto. ista eniz interponit statiz ex quo tutor admittit. verum si ex hac stipulatióe postea agitur. s. finita tutela: q: ante nó pot. vt. ff. rez pupilli saluam fore. l. non qsi. §. generaliter. nó erit actio illa ex stipulatu ptoria: sz ciuilis: de qua actione ex stipulatu generaliter dicemus infra in tractatu ciuiliuz. z specialiter i sua rubrica. si auté tutor interuenisset z administraret sine satisdatione pstita tunc posset peti in locú actionis: z daretur libellus agente ipso pupillo vl seruo publico. vt. ff. rem pupilli saluaz fore. l. ij. iij. z. iiij. z. v. z. l. seruum pupilli. ¶ Et z stipulatio ré ratá haberi q interponit a pcuratore actoris. quot. dubitat de mandato. C. de procuratoribus. l. j. Est z stipulatio iudicatum solui que interponitur a pcuratore rei vt. ff. de pcuratoribus. l. q pprio. §. q aliú. z. l. minor. §. is qui. de qbus duabus stipulationibus plene notat dñs meus in summa de pcuratoribus. In his. n. nó dat libellus: sed de plano expediet: ante. n. nó admittit pcurator vel ad agendú vel ad defendéduz q dicte satisdationes z stipulationes interponant z ante lité cótestatá. vt in pdictis. ll. z. ff. eo. ti. l. Pomponius. §. rati. ¶ Est z stipulatio q interponit. vt legatorum seu fideicómissoz nomine caueat. q z ipsa ptoria est. vt. ff. de actióibus z obligationibus. l. actionis. In hac. n. necessarius est libellus. si nó vult heres de plano satisdare: de qua statim dicem°. ¶ Est z stipulatio de operis noui nunciatione pto r a. s. que interponit ab edificare volente facta sibi nunciatione noui opis. vt si appareat cum in iure edificasse quod debeat destrueé. Uerú aliqn satisdat quotiés núciat ne qd in loco priuato edificet. z cauet quotiés nunciat nouum opus: ne quid in loco publico edificet. z quare in primo satisdat: in secundo cauet. ratio assignat: q: quotiens núcias mihi: quádo in priuato edificio: debeo tibi satisdare: q: iure tuo agis. at quotiés núcias in publico de opere illo destruendo: iure alieno cótédis: z nó tuo: vnde tanq alieni iuris petitor repromissione cótentus esse debeo: vt. ff. de ptorijs stipula. l. j. §. j. z. §. stipulationú. z. ff. de opis noui nunc. l. nó solú. §. si cu iure. In hac nó datur libellus. sz e plano non expeditur: q: statim ex quo denúciat nouú opus mihi: ego interponá huiói stipulatio

ctum scilicet de destruendo si appar[u]erit me iniuste edificasse: et de hoc plene nota/tur supra de interdictis. in speciali interdi/cto. vt liceat edificare contra nunciatum est. et c. quod est in penultima rubrica intra/ctatu interdictorum. ¶ Est et stipulatio pretoria scilicet que interponitur et pre/statur ab eo qui in ius vocatur vt sistat iudicio et vocatur iudicio sisti que ab eo interponitur qui non est possessor rerum immobilium: vt. ff. de preto. stipula. l. j. §. communes. et. ff. qui satisdare cog. l. sciendum. In hac non formatur libellus: sed de plano expeditur. de in. li. de sacro/sanc. ec. sed hodie. Item autem omnes stipulatio/nes pretorie sunt: vt. ff. de pto. stipu. l. j. Ue/rum licet oes iste dicantur pretorie: diuiduntur. quia quedam dicuntur iudiciales. quedam cautiona/les quedam coes. i. et que a pretore inducuntur et a iudice interponuntur vt insti. de diui. sti. §. vl. et. ff. de pto. st p. l. j. verum insti. de di/ui. st p. fit alia diuisio: quia quedam sunt iudicia/les: quedam pretorie. quedam conuentionales. quedam coes. [ta]m pretorie quam iudiciales. et etiam va/

2 ria exempla ponuntur. †Questio. Unde queri/tur: quare in insti. sub exemplo iudicialium po/nunt et stipulationes de dolo. s. qua qs re/stituit seruum post vsucap. completam cauet de dolo. s. ne corruperit animum serui: vt. ff. de rei ve. l. si post acceptum iudicium. et. l. si ho. Item et stipulatio de persequendo seruo qui in fuga est restituendo vel pretio secundum quod habes exemplum. ff. de rei ven. si ho custodiendus i. §. aut de pto. stip. l. j. §. iudiciales. sub iudicialibus ponunt exempla rem ratam habe/ri iudicatum solui: et de op. no. nu. c. in insti. de diui. stip. in vltio. §. dicunt predicte sti/pulationes coes. Rn. ratione diuersorum rei/spectuum ista noia sortiuntur: nam in insti. di/cuntur iste stipulationes iudiciales. s. a iudi/ce: quia iudex iubet illas interponi: in. ff. di/cuntur iudiciales a iudicio: quia pp iudicium ratum habendum interponuntur. dicuntur etiam coes: quia pretor induxit et iudex decreuit.

3 † Illud autem no. quod omnium istarum pretoriarum sti/pulationum quattuor dicuntur habere instar actio/nis et per eas fit nouatio. s. stipulatio de legato: stipulatio de tutela. s. qua stipulatur quod a tutore legitimo rem pub. sal. fo. et sti/pulatio rem ratam haberi: et damni infecti: vt. ff. de preto. stipula. l. j. §. cautionales.

4 †Questio. Circa quod queritur qualiter habeant instar actionis. Rn. ita quod sicut per actiones petimus aliquid nobis prestari vel dari: ita agimus vt stipulationes nobis prestentur: et con/cordat. ff. de actio. et obliga. l. actionis.

5 †Questio. Nunquid quod in omnibus illis quat/tuor necessarius est libellus. Rn. in tribus certo. sed in stipulatione rem ratam haberi non sicut superius dictum est. Unde circa diui/sionem pretoriarum stipulationum ita sentit dns meus. R. stipulatio iudicatum solui: et de ope. no. nuncia. interponuntur: vt iudicium ra/tum sit. . vt mandetur executioni quod iudica/tum est: et in hac significatione dicuntur iudi/ciales: stipulatio autem iudicio sisti commu/nis est et sic iudicialis: sed aliquando interponuntur non vt mandetur executioni iudicium sed vt iudicio stando reus iudicium ex/plicetur et termietur: sed ipsa de rato iudicia/lis dicitur in tertia significatione. i. vt iudicium non irritetur: sed in sua firmitate perduret. ¶ Sane dicuntur quedam cautiones et in/star actionis habere. i. specialiter petuntur. sicut aliquid per actionem petitur. vt cautio lega/torum: et damni infecti. et rem pupil. sal. fo. a tu/tore legitimo. sed iudicio sisti: et iudicatum solui. et de opis noui nuncia. et de rato: instar actionis non habent. nam principaliter non pe/tuntur: sed tantum contra aliquem agitur et ali/quid petitur prestantur cautiones ut dicte vt supius dictum est: et sic secundum equiuocatio/nem nominum dicuntur etiam cautionales hec.

6 †Questio. Item queritur qualiter per predictas actiones quattuor fiat nouatio: vt dic. l. in. ff. de pretor. stipu. l. j. §. cautionales. Rn. fit nouatio. i. noua actio attribuitur. non quod prima tollatur: sicut habes in simili: ac/tio in factum nouat primam. id est tanquam noua prime adijcitur: vt. C. de vsuris rei iu. st. l. vlti. et vide qualiter noue actiones attribuan/tur. Fit nouatio in legati stipulatione. ver/bi gratia legatum erat mihi sub conditione re/lictum aduenienete conditione ad petendum lega/tum multas habeo actiones. s. ex testamento. hypothecaria rei vendi. vt. C. coia. de le/

ga.l.j ff.de lega.ij.cũ filius.§.varijs.tñ
si heres ꝓmittit prestare legatũ mihi ad/
uenientе cõditione.vt.ff.vt legato.vel si
dei com.(so.noie ca.l.j.habeo ꝗ go legata
ri⁹ modo nouã actiõnẽ ex stipulatu.De tu
tela fiat nouatio scilicet qñ stipulor rẽ pu/
pilli sal.fo.interponit ꝗꝛ nouatio.s.ex sti
pulatu.adijcitur actioni tutele: que qui/
dem pupillo competit ꝓ his q̃ quondam
male sunt administrata: nec admitto ꝙ
ꝑma actio scꝫ tutele tollatur ex toto si pu/
pillus post pubertatem habuit ratã illã
stipulationem:vt.ff.de nouatioib⁹.si pu/
pillus:nã ibi tollit tutele p exceptionẽꝫ
cũ ad idẽ ambe actiões rei ꝑsecutorie non
cõpetant:vt.ff.de tribu.qd in heredẽ.§.
eligere:vel ibi intercẽ sit stipulatio rẽ pu/
pil.sal.fo.anio nouandi.Rẽ ratã haberi
stipulatio nouat.i.noua adijcitur indebiti
cõditiõi: q cõpeteret.ꝛ cõpetit etiã si hec
interposita non fuisset.ff.rem ratam ha/
beri.l.si sine.ꝛ.l.vlt.Damni infecti stipu/
latio nouat.i.noua adijcitur interdicto
qd vi aut clã.competenti.Itẽ noua adij
cit actioni.l.aquil.q̃ quidẽ cõpetit dam/
no dato ex ope eius q promittere debuit
ꝛ non promisit.vt.ff.de ripa munienda:
vel noua adijcit act.õi in factũ:vel con/
ditioni ex lege q̃ cõpetit vt.ff.de dãno in
7 fec.ꝑtor.§.vlt.† ¶ In ꝑtorijs aũt stipu/
lationib⁹ nota quasdã regulas generales
Primo ꝙ oẽs ꝑtorie stipulatiões:aut rei
restitutionẽ cõtinẽt aut certã quãtitatẽꝫ.
ff.eo.l.ꝑtorie.item in oib⁹ ꝑtorijs stipula
tionib⁹ satisdatur preterꝗ̃ in cã damni in
fecti:vt supra diximus.vt.ff.eo.generali
ter.Itẽ quia ꝑsonas ꝓ se desiderãt inter
uenientes:vt.ff.e.l.pretorie.nec tenet da/
re pecuniã argentũ vel aurũ deponere.tñ
citius ego reciperẽ predicta ꝗ̃ fideiussо/
res:vt.in.l.predicta.Unde quesiuit dñs
.M.al's Otto.vtri.pignoribus inuito
actori cauere valeat.Rñ.ipe min:me.ar.
ꝯtra.ff.vt leg.noie ca.l.filio.ꝫ.l.illa spe
cialr̃ i patre loqtur:nec ob.qd loqtur.ff.
de coll'.bo.l.j.§.iubet.nã illud dũtaxat i/
ter fratres vel al's cõferẽtes loqtur: vel
forte cautio illa non est ꝑtoria.sed quod

nõ sit pignorib⁹ cauẽdũ inuito stipulatore
inuit.ff.quoꝝ lega.diuersuꝫ.§.si legatus
sed i.l.predca ꝑtoria:manifeste ostẽditur.
licet maior cautio sit i rem ꝗ̃ i personam:
vt.ff.de reg.iur.l.plus.Itẽ pretorie sti/
pulationes sepius iterponuntur:ex ꝗ̃ cau
tũ esse desijt sine culpa stipulatoris:vt.ff.
e.l.ꝑtorie stip.Item i pretorijs stipulatio
nib⁹:si ꝓcurator me⁹ stipulatiões iterpo/
nat:ꝛ sit nõ soluendo datur mihi vtilis:
vt.ff.eo.l.i oibus.Item i pretorijs stipu
latiõibus si aliquod verbũ sit dubiũ ꝑto/
ris ẽ iterꝑtatio:vt.ff.e.i ꝑtorijs.Itẽ oẽs
ꝑtorie non sunt actiones:sed instar habent
actionũ,vt.ff,de actionib⁹ ꝛ obliga.l.ac
tionis verbo.si.n.habent instar actionis
ergo nõ sunt actiones.nã vt dt Aristo.ni/
hil est id cui idipsum est simile.nam rati/
habitio retro trahitur ꝛ mãdato cõpara
tur.vt.C.ad mace.l.vlt.nõ tamẽ est man
datum.quia ex ratihabitione oritur neg.
gest.actio:vt.ff.de neg.gest.pop.si nego/
ciũ:ex mãdato orit mãdati.vt isti.eo.§.
mandati.Ad istas ꝗ stipulationes iterpo
nẽdas iterponitur offm̃ iudicis.ꝛ p illud
exigam cautiones illas seu stipulationes
iterponi.sicut ꝛ restitutio solo officio iu/
dicis petitur.nisi i quattuor casib⁹.puta
i actione de dolo.quod met⁹ causa:d alie
natione iudicij mu.cau.fac.ꝛ de capite
minutis.in qbus fit restitutio iure actio/
nis vt ex rubricis proprijs apparet:vt
.ff.de minorib⁹.l.qd si minor.§.vlt.lꝫ.n.
stipulationes ꝑdcẽ dicant ꝑtorie iudi.of
ficio petuntur iterponi:actiões tñ ex illis
postea descendentes ciuiles sunt:qꝛ ex sti/
pulatu oriunt propter oẽs stipulationes
ꝑdictas.qꝛ ex stipulatu ciuilis est: vt isti.
de act.§.de pecunia.Aliqñ ẽt pretor sup
ciuilibus ẽt se iterponet:vt.ff.commoda
8 ti.l.j.† Questio.Sed illud q̃ritur:an i ꝑ
torijs iuretur de calumnia.Rño.ꝙ sic:vt
.C.d iureiurãdo pp ca.dan.l.j.ff.de dã.
ifec.ꝑtor.i pri.ꝛ.l.q bona.§.vl.Item que
ritur:an i his stipulatiõib⁹ iuret i litem.
vr̃ ꝙ sic.nã ꝛ i personalib⁹ ꝛ i realib⁹ iu/
rat i litem:vt.ff.de i lit.iur.l.videamus
.§.i actiõib⁹.ꝛ.ff.de pignorib⁹.l.si fũdꝰ.

.§.in vēdicatiōe.ff.de dolo.arbitrio.τ τ e
rei vendi.q restituere. Rñō.nō iuratur in
litē:pterq̄; in arbitrarijs personalib⁹.τ h̄
dicit.l.ff.de in litē iur.videam⁹.§.in ac/
tionib⁹.τ pterq̄; in actione ex stipulatu.
qui fuit hō ꝓmissus:τ fuit mortu⁹.vt.ff.
de in litē iur.l.alīs.¶Uerū q: in duab⁹
p̄torijs stipulationib⁹ necessarius est libel
lus.s.in stipulatiōe dāni in fecti.τ vt lega
torū no.e caueat: vt dixim⁹ supra.iō de
eis videam⁹.τ p̄mo de stipulatiōe de dā/
9 no infecto.†Questio.Sz illud i vltimis
queritur q̄do tp̄e tollant̄ iste p̄torie stipu/
latiōes.τ videt in primis q̄ in q̄driennio
τ hoc rōne doli cū enim pretorie stipula/
tiōes officio iudicis petant̄:vt.ff.de pre/
torijs stipulatiōib⁹.l.j.τ insti.de diui.sti/
pu.ḡ continuo q̄driennio tollunt̄.nā τ re
stitutio q̄ petit̄ officio iudicis:vt.ff.de mi
norib⁹.q̄ō si minor.§.vlti.cōtinuo q̄driē
nio officium iudicis tollit̄ quo dat̄ resti/
tutio:vt.C.de minorib⁹ in integ.restitu.l.
vlti.si h̄ dicim⁹:iaz sequet̄ absurditas:q̄
ecce:dom⁹ tua iā est q̄driennīū q̄ minata
est ruinā.si nō possum vltra q̄driennium
petere caueri. Item iā est q̄driennīū q̄ re
lictum fuit mihi legatū:τ sub cōditiōe.τ
hereditas fuit adita τ cōditio nondū ex/
titit:ḡ amodo non possum petere cautio/
nē.Rñō.non credo q̄ in casib⁹ istis:hoc
est in pretorijs stipu.q̄ iudicis officio in/
terponunt̄ q̄ q̄driēnio tollant̄.τ hec vi/
de in fili.alimēta petunt̄ officio iudicis:
vt.C.de alēdis liberis.l.ij.ff.de liberis
agnos.l.j.τ.ij.pone ergo q̄ fili⁹ nō petijt
alimēta a patre iā sūt q̄ttuor anni amodo
peter certe si h̄ diceres sūma eēt iniqtas τ
filius iā fame periret puto q̄ vsq̄ ad.xx.
annos.lz enī officiū iudicis nō sit ac/
tio:vt.ff.de minoribus.l.q̄ō si minor.§.
vlti.tñ operat̄ idē q̄ō operat̄ actio.vnde
gn̄aliter sumptū nomē actiōis pro officio
iudicis supponit.ff.de actiōib⁹ τ oblig.l.
actiōis.τ ibi etiā dicit̄ q̄ p̄torie stipula/
tiōes obtineāt ēt instar actiōis.τ aliud in
restitutiōe pro q̄ officiū iudicis cōpetens
q̄driennio tollit̄.ibi eniz vult rescindere
gs q̄ō fecit:siue de minore siue de maiore
loquamur:vt.ff.de minorib⁹.q̄ō si minor
.§ restitu. Unde cū habeat fieri ad lesio/
nē alteri⁹ partis:vt.ff.de mino.l.verum.
ideo certis tp̄ib⁹ limitat̄:sicut τ alia limi
tat̄ certis tēporib⁹ in accessorijs:q: vno
die.vt.ff.de re iudica.paulus. At in istis
stipulationib⁹ p̄torijs:p quas ius meum
cōpetiturum prosequor.nō est mirū si vsq̄
q̄ ad annos.xxx.audior.sicut in ceteris
actionibus personalibus:vt.C.de consti
tu.pecu.l.ij.

¶Si edificium alicui⁹ minat̄ ruinam po/
test dñs alterius edificij vicini petere vt
sibi caueat noīe damni infecti.

¶De damno infecto. Rubrica.

1 Edificiū alicuius si minet̄ ruinā edificio
vl' p̄dio alteri⁹:pōt dñs vicini edificij a
dño edificij minātis ruinā petere:q̄ sibi
noīe dāni infecti promittat.
2 Edificij minātis ruinā cautio ad hoc vt
peti possit quod requirantur.
3.4 Positiones actoris τ rei in tali actione.
5 Libelli in tali actione q̄do formēt̄.

LIcet dñs Joh.in arbore actionum cir/
culum sup stipulatione damni infecti
non posuerit:tamen cū sit digna circu/
lo:τ ipsa causa celeritatē desideret:vt.ff.
de damno infecto.l.j.ideo bene est q̄ ei ce
leriter succurramus:eaz discutientes ad
plenum.quando locum habeat.τ quādo
1 debeat interponi.†Sciendum est q̄ si edi
ficiū alicuius minat̄ ruinā edificio vel p̄/
dio alterius:pōt dñs vicini edificij a dño
edificij minantis ruinā petere q̄ sibi pro/
mittat noīe damni infecti.q̄ stipulatio cō
tinebit totū interesse illi⁹ vicini si forte po
stea dānū ex illo edificio ruinoso contin/
gat:vt.ff.e.in hac stipulatione venit.τ.l.
sed τ si conijcere.τ.l.dāni infecti stipula
tio. Que stipulatio si nō interponat̄ mitti
tur ille q debebat stipulationē recipere in
possessione edificij ruinosi:vt.ff.e.l.dies
2 cautioni.§.ij.τ.iij.†Unde ad hoc vt cau
tio τ stipulatio possit peti oportet q̄ multa
interueniant. In primis q̄ edificiū sit ita
ruinosum q̄ damnum ex illo vicinus ti/
mere possit τ ita q̄ damnum sit futurum

p̄pterea

ppterea dicit stipulatio dāmni infecti.i. nondū facti.ff.eo.l.ij. Ideo dico de dam no futuro:qz si damnū esset datū haberet locum.l.aquil.vt.ff.e.pretor.§. hoc edictū.insti.ad.l.aquil.§. vlti. contingit tñ vt dāno dato nō agat:qz cautio non fuit interposita si edificiū cadat ante interpositā stipulationem:immo dñs liberat a pstatione seu restitutiōe damni illius si omnia rudera hz pro derelicto verū si vult illa rudera tollere nō pōt: nisi caueat tam pro pterito q̄z pro futuro dāno:imo ei qui passus est damnū consulit: q agat ɔ̄ illū p interdictum cuius nomē non habemus z ideo dicim⁹ q ibi interdictum ponitur pro actiōe in factū.vt.ff.de pscrip. vbis .l.sunt.z sic cōpellet dñs ruinosi edificij vel tollere rudera:z cauere de damno tā preterito q̄z futuro. vl' totas edes p derelicto hre.vt.ff.e.l.euenit.z.l. ptor ait.§. vlti. Jtellige ita damnum si contineat ad emptionē seu diminutionem patrimonij. vt.ff.e.l.damnū.lucri enīz nō habet rō. vt.ff.e.l.fluminum.§.vlti.z.l.sequenti. z.l.pculus:z hec oīa locū habēt tā in pdio vrbano q̄z rustico.vt.ff.eo.ti.l.si finita.§.ex hoc edicto.z.l.emptor.§.si agit. Secūdū vt illud damnū qd pōt ɔtinger ɔtingat vicio opis quod priuati sit loci.z ediū in vrbano.i rustico sufficit vicium soli siue damnum contingere possit tunc cū opus fit siue postea.Ceterū si vi vētorū vel alia vi diuina aliqd damnū det:stipulatio nō cōmittit:nisi edes sint ita vetustissime q de facili cadere possint ex q̄libz vi ventorū.vt.ff.e.fluminum.§.j.z.§.viciū z.§.itē seruus.z.§.itē apud iul'.z.l. dāni infecti quidā:iō dixi de ope qd fit in loco priuato. qz si fiat in loco publico princeps vel preses est adeūdus. vt phibeat p interdictū. ne qd in loco publi.fiat. vt .ff.e.fluminū.§.j.z.ff. ne qd in loco publico.l.j. z.ij. Tertium vt denuncietur illi cuius est dom⁹ vel ager.si est psens:vt cautionē interponat. alioquin denuncietur domui:vel pcuratori: vel inqlino illius.ad hoc vt postea si dānum cōtingat possit agere ɔ̄ dñz edificij ruinosi.vt.ff.e.

l.di.e.§.pretor.z.§.totiens. Quartū vt postulet qs caueri sibi p tribunali: alias nō aget.vt.ff.e.l.dies.§.l3 autē iudicium. Quintum vt is qui petit sibi caueri:iuret de calūnia primo.vt.ff.eo. ptor.z.l. q bona.§.q damnū.z.§.vlti. Sextum vt si est dominus qui debet pmittere:tñ pmittat si nō est dñs satisdet.vt.ff.eo. pretor. z.l. damni infecti stipulatio.nisi sit dubiū sit dominus nec ne. tunc sub exceptione promittet. vt si constabit illū nō esse dominū satisdet.vt.ff.eo.qui vias.semp enīz possessor conueniendus est. z si non sit dñs: vt stipulationē intpōat:vt.ff.e.int q̄s.§ si dñs. Septimū vt dies apponat .j. quē diem duret cautio. vt.ff.e. dies. in pnci pio.z.l.qui bona.§.vlti.z.ff.eo.l. diem. Dies autē ille statuet arbitrio iudicis.vt .ff.e.pretor.in pnci.pter q̄z si fiet opus in flumine publico vel loco publico: vel ripa ipsius.tunc tempus decē annorū statuitur infra quod duret satisdatio. z hoc ideo:qz fit in publico. vt.ff.e. si finita.§. deinde. Octauum vt alio modo quis nō possit sibi consulere. alioquin stipulationem non petet interponi. z si interposita fuerit non tenet. vt.ff.e.si edibus.z.l.qui bona.§.de illo.z.l. damni.§. ei cui.z.§. ei qui.z.l.inter fructuarium:nisi in casu: vt in inquilino. vt.ff.eo.inter quos paries. Nonum vt ille qui petit cautionem non sit qui iam cessit edibus ruinosis. vt .ff.eo.qui bona.§.si quis qzia sibi.Decimum vt nomine illarū ediū tantū cōmittatur stipulatio:que fuerunt tpe interpositionis stipulationis.l3 de rebus postea inductis in domo teneatur z cōmittat stipulatio.vt.ff.eo. damni.§. si is q vicinas. Undecimum q iuste habeat edificiū pro q̄ petit satisdari sibi: alias si illicite edificauit stipulationem nō petet.vt.ff.e.qui bona.§.si quis iusta.Et no.q pro ope priuato est satisdandum in alieno:cauendum in pprio. in publicis de vicio opis tantū: vt.ff.eo.si finita.§.deide.z.l.hoc amplius.§. q̄situm.z.l. fluminū.§.j.z.ij.z.iij. Duodecimum vt si non satisdet vl' caueat mittatur actor in possessione ediū ruino

sarū. vt .ff.e. si finita. §. ex hoc edicto. vt t:dio affectus veniat cautur⁹ vel satisda tur⁹ ꝛ hoc ex pmo decreto. ꝛ sic dñs non deijcief. Si aūt fiat missio ex secundo de creto fiet dñs. si ille fuit dñs. alioqn para tur sibi vsucapiēdi cōditio. vt. ff. e. si fini ta. §. iulia. ꝛ postq̄; vsuceperit vel factus est dñs nō erit loc⁹ cautioni vel satisdatio ni. vt. ff. e. si finita. § postq̄. Uerū si ille in cui is domo debebat fieri missio si phibe at tenebitur actione in factum ad interes se ex illo interdicto ne vis fiat ei: p quam actionem si sit consecutus interesse non aget ad cautionē. vt. ff. e. damni §. si pu p illus. ꝛ. §. cassius. ꝛ. §. si mandato. ꝛ. §. nō solū. Tertiumdecimū vt insolidū ca ueaf vl' satisdef. vt. ff. e. stipulatio. Quar tumdecimum vt si stipulatio sit interposi ta ꝛ postea dānum detur. qđ detur vel cō tingat culpa edificij: vel ipsius q cauit vl' satisdedit: al's nō cōmittit stipulatio. vt .ff. e. damni. § quā q̄. ꝛ. §. cassius. ꝛ. §. itē apud iul. Quintumdecimū. vt si plu res sint q debēt stipulari noie dāni infe cti vel stipulationē recipere: stipulationē recipiat sine adiectiōe partis puta: pro mittis nobis noie dāni infecti: de sua gli bet pte stipulari videf aliogn si qlibet sti pulef: pone p tertia: cum tres essent dñi. ps adiecta parti partē faceret. i. qꝛ stipu latus videf de tertia tertie. Ceterū si plures sint q debēt stipulationē interpone re: qlibꝫ pmittat p te tia p indiuiso. po ne q tres dñi erāt pro indiuiso illaꝝ ediū ne si aliter pmittant videref quilibꝫ inso lidū obligat⁹. vt. ff. eo plures: cū ex oi cō tractu pñt fieri plures rei debendi. ff. de duob⁹ reis. l. eadē. Eodē etiam modo cre do in pluribus debentib⁹ recipe stipula tionē. si dicunt ita promittas mihi p ter tia totius dom⁹ p indiuiso: aliogn rō di uersitatis reddi nō posset. ¶ Actor autez
3 his positionib⁹ vtatur. † Positio actoris. Ego dico q edificiū tale est ita ruinosum q damnū defacili ptinget. ¶ Itē illud damnū vicio operis cōtinget: si nō est da tū: si est datū dicat cōtingit. ꝛ hꝰ si agaf de vrbano edificio. ¶ Ceterū de rustico pre dio dicas i positione vicio soli. ¶ Itē de nūciaui tibi vt caueres mihi: vel satisda res: vel denūciaui domui tue cū te nō iue nissez. ¶ Itē petij corā iudice vt mihi ca ueres vel satisdares. ¶ Itē in ego iuraui vl' parat⁹ sum iurare q calūnie aio nō pe to cautionē interponi. ¶ Itē q tu pmisi sti mihi vl' satisdedisti noie dāni infecti. ¶ Itē iudex apposuit certū diē ifra quē debet cautio ista durare. Itē hoc solo re medio ꝯsulit mihi. ¶ Itē istas edes ha bebam ego vicinas tpe interpositē sti pu latiōis ꝛ tot res habebā i domo. ¶ Itez tale edificiū iuste habebā iuxta tuū ruino sum. ¶ Itē qꝛ noluisti mihi cauere: fui missus in possessione ediū ruinosaꝝ. ex p mo: vl' ex scđo decreto tu me phibuisti. ¶ Itē cū sis dñs isolidū tu mihi cauisti p tertia. ¶ Itē dānū qđ cōtigit: cōtigit culpa tui cauentis vel vicio edificij. ¶ Itē tu cauisti p tertia qꝛ p tertia dñs eras. ¶ Ecōtra reus vtaf istis positiōib⁹.
4 † Positio rei. Ego dico q edificium meū est bene munitū: si illud ꝯfi. ac. suc. qꝛ iam ruinā nō minaf. ¶ Itē illud dānum qđ dicis illatū: datū fuit ex maria vi vētoꝝ. ¶ Itē mihi denūciasti cū irē ad scholas ꝛ sic extra iudicium. ¶ Itē cū a te peterē vl' de calumnia iurares iurare renuisti. si hoc ꝯfi. ac. suc. vt. C. de iureiurādo pp calūniā. l. ij. ¶ Itē dico q post diē a iu dice appositum damnum ꝯtigit. ¶ Itez tu potes hic contra me actionē cō: diui dūdo cū res ista mihi ꝛ tibi cōmunis sit. ¶ Itē edes istas p qbus agis tu emisti post interpositā stipulationē. ¶ Itē illas domos illicite edificasti. ¶ Itē volui ca uere ꝛ tu cautionem recipere recusasti. ¶ Itē tu es p tertia pte dñs: ꝛ ego caui tibi p tertia pte tue ptis: nec miref aliqs de istis varijs positionib⁹: qꝛ vna videtur alteri ꝯtraria. iđ euenit qꝛ hic tractaf de trib⁹: de cautiōe vel stipulatione interpo nēda de dāno dato post cautionē interpo sitā. Itē si nō fuerit cautū quid faciat iu dex. ꝛ si phibeatur postq̄; missus fuerit qd fieri debeat: vñ pōnes si vario modo fiant non est miꝝ. ¶ In hac aūt actione

ↄcipiet actor ita libellū In pmio qñ vult
5 petere cautionem interponi. † Libellus.
Ago. e. R. cōtra. M. quia edificium suū ꝫ
minaẗ ruinā edificio meo: vel cū habeat
edificiū ruinosum iuxta edificiū meum: ꝛ
posset de facili mihi dānū contingere. ꝙ
mihi caueat noīe dāni infecti: vel satisdet
ꝛ ad hꝰ ppono officiū iudicis. Qđ ita re
cte ↄcip. lib. dicit. l. ii. e. l. j. ꝛ. l. dico. ꝛ. l.
ptor ait. §. j. ꝛ. ff. de pto. stip. l. j. ꝛ insti. de
diui. stip. ita cōcipietur libellus p cautione
interponenda. Oppositio. ¶ Sꝫ oppo
nitur ꝙ videẗ libellus male cōcepꝰ. ¶ In
pmio. l. dicit ꝙ sine actione nemo experi
tur: vt. ff. de admini. tuto. l. qtius. §. si ipa
li. ff. de neg. ge. si pupilli. §. fi. ff. qđ metꝰ
cā erat. hic aūt ꝛ si sit ppositū officium
iudicis: nō est actio. vt ff. de minoribꝰ: qđ
si minor. §. vlti. Rñō. similis oppositio
posset fieri in oībꝰ in qbꝰ imploratur offi
ciū iudicis. vt in restitutionibꝰ: ꝛ in cau
sa alimentoꝝ: scđm ꝙ dicit vnū generale
iudicis officiū. Uñ sicut nemo sine actione
experiẗ: vel sine illo qđ obtinet vicem ac
tionis: sic in officio iudicis. Oppositio.
¶ Itē adhuc oppoit̃. certū est ꝙ qcun
qꝫ nob obligaẗ. aut ex cōtractu vel quasi.
aut ex maleficio vel qsi. vt insti de obli. ꝛ
ff. de actio. ꝛ obli. l. j. hic autē nullo iure
mihi obligatus est ꝗ ↄtra cū nō ago. Rñ.
vera est regula vbicūqꝫ ago cōtra aliquē
actiōe psonali cū pero aliqd mihi presta
ri ex iure meo. at qñ intēto iudicis officiū
nil intēto qđ iure meo mihi cōpetit sed
quoddā auxilium ab ipso iudice imploro
¶ In realibus ago contra illum q nullo
iure est mihi obligatꝰ. sed ideo: quia rem
hꝫ seu possidet. vt insti. de act. § ꝛ ita hꝰ
si nullo iure sit mihi obligatꝰ: sic tñ in hoc
ago cū edificia ruinosa possideat. sic eniꝫ
actio in rē possessorē psequitur. vt. C. de
alienā. iud. mu. causa fac. l. j. ff. de rei vē.
officiū ita ꝛ hic. vt. ff. eo. iter qđ. §. si. do
minꝰ. Simile etiā habeo in actione in fa
ctū de pauperie. q nō orit nec ex cōtractu
vel qsi, nec ex maleficio vel qsi. a al enim
nō dī delinquere cū sensu careat: sed ta
men teneẗ qui hꝫ aial. vt. ff. si qdru. pau.
fe. di. l. j. ꝛ. lex etiā in cā damni parificat
ista duo. s. edes ꝛ aialia. vt non sint nobis
vltra eorū estimationē dānosa. vt. ff. e. p
tor ait. §. hoc edictū. Oppositio. Itē nō
videtur ꝙ aliquo mō possit dñs edificij
ruinosi conueniri etiā ad cautionē: naꝫ si
edificiū meū minaẗ tuo ruinaꝫ: qre volo
cauere noīe dāni infecti de dāno postea
contingente: cū edificiū sit res q̄ spiritu
caret licet qdrupes spiritū habeat. vt. ff.
e. ptor. Rñō. iusta est rō: nōne diximus su
pra ꝙ ad istā cautionē agimꝰ: quotiēs p
pter viciū operis damnū cōtigit: vel eꝰ vi
um: ergo culpa dñi pcessit in edificando
opere: quare ad cautionē teneẗ. Uñ cū ha
beas electionē vel cautionē interponere:
vel edes pro derelicto hēe. si cautionē vis
prestare habebis edes tuas sicut sup di
ximus. ¶ Si autē vis concipere libellū
6 qꝫ damnum sit secutū ita dices. † Libellꝰ
Ego. R. ago ↄ. M. qui cū mihi pmisisset
noīe dāni infecti pp̄ter edificium suū rui
nosum quod erat iuxta edificiū meū: illud
cecidit ꝛ totū meū edificiū destruxit: vnde
ꝙ pdictū damnum mihi emendet vel re
sarciat ago cōtra ipsum: ꝛ ppono actio
nē ex stipulatu. Qđ ita recte cōcipiatur
libellus. dicit. l. ff. e. pretor ait. §. j. ꝛ. ij.
¶ Si autē fuit prohibitus quādo debuit
mitti ex primo decreto vel ex scđo. quali
ter cōcipiaẗ libellus quere supra. ne vis
fiat ei qui in posses. missus est. ꝛ ibi inue
nies [illegible]
¶ Si legatum relinquaẗ legatariꝰ pōt pe
tere ab herede caueri seu satisdari de le
gato illo prestādo ꝛ hꝰ p officiū iudicis.

¶ De satisdatione legatario prestanda per
officium iudicis. Rubrica.

1 Satisdatio legatario prestanda ad hoc vt
peti possit: quot requiranẗ.
2 Satisdatio dicta semel iterponiẗ: ꝛ non
sepius nisi noua causa allegetur.
3 Missio in posses. multis de causis impe
diri potest:
4 Legatarij plures si i posses. mittaẗ: licet
vnꝰ pmo: alter secūdo: nullus erit potior
altero: sed oēs ius equale habebunt.

q ea q diximus de actiõe penali q non cõpetat emptori sciēti. verū est quādo emptor a pncipio sciuit.s.tēpore emptionis: alio qn posterior sciētia sibi non nocet. vt .ff.de liberali causa.l.nō solū.§.penul.

¶ In hac aūt actõe cõcipiet actor ita li
4 bellū. † Libell9. Uob.d. cō.e.R.de.M.
q sciēs se liberū se ad pciū pticipandū venūdari passus est a titio mihi ignorāti suam cõditionē: z credenti eū seruū esse. z ipse postea ad libertatē pclamauit: z obtinuit: cū oia ea q debuerunt interuenire non interuenerūt. vñ cū p emptiõe ipius mihi.c.absint: ideo illa mihi in duplū solui peto. ad hoc ppono actionē in factum inductā ex edicto ptoris de liberali causa Qŏ ita recte pcipiat libellus dicit.l.ff. de liberali cā.l. rectissime.z.l.in tñi.z.l. vl' obligatus. Oppō. Sz opponit: nā nō videt q actio ista cõpetat ɔ illū q modo pclamat in libertatē certū est.n.q quando ipm emi: illum mihi obligare nolui. si g nolui obligare qūo mihi dat cõtra illū actio: nō videt. vt ar.ff.cõi diui.l.in h in dicto. Rñ. qŏ opponis locū hz in actiõe q ex cõtractu vel q si descēdit. at in actione ex maleficio secus qz delictū cõmisit ille a principio. z nūc quādo pclamauit delictū illud consumauit.

¶ De actione in factum descēdente ex illo edicto.

¶ De bonor. aucto. iudi. possi. q dat contra illos qui in possessionē missi sunt z fruct9 percipiunt. Rubrica.

1 Actio de bon. auctori. iudi. possi. ad h vt procedat: quot requirantur.
2.3 Positiones actoris z rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione qūo cõcipiat.
5 Actio dicta an cpetat pro damno dato in rebus illis, in quibus missio facta fuit.

QUia multotiēs aliqui mittunt i possessionem bonorum alicui9 ex varijs causis: aliquando propter legata: de quo habes rubricā specialē, vt in pos.legatorū. Aliquando etiā pter alia: vt rubricā damni infecti. vt.ff.de damno infecto.l.si finita.§.vlti.ff.de acquiren.pos.l. possideri.§.vlti. z in quorum in leg.l.j. Mi qui pp cõtumacia ɔuenctis actiōe reali vel psonali. vt C.de bonis aucto.iud. possi. p totū. z ff.eo.ti. z.ff.ex qb9 causis i pos. eatur. z in auc. de exhibendis z introducēdis reis.col.v.z.C.de pscript xxx. anno.l.si quis emptiõis.§ penl. q oẽs si mittant in pos. nō possident s; tm tenent. vel ill. pdictis. pterq; in actione reali vbi est dissensio. an missus in pos. infra annum possideat. de q al.hi dicemus. nec pnt fructus pcipere: nisi cõtingat rõne persone puta filia neptis. pneptis. vxor ve. ita tñ si nupta nō sit. nec fuit quicq; hat eat. vt .ff.in pos. legatorū l.pe. z nisi contingat rõne cause. puta in petitiõe hereditatis: vbi ille q mittit in pos.pcipit fruct9 z lucrat. vt.ff.ex qbus causis in pos.eatur.l. fulcinius.§.vlt. Uerz qz isti taliter missi aliquādo pcipiunt fructus z damnū dāt ideo ptor succurrit ei in cui9 bonis missio facta fuit. p actionē in factū: p quā fructus pceptos creditor sibi tenet restituere z damnū emēdare. vt.ff. de bonis au
1 cto.iudi.pos.l.ptor ait.j.rñso. † ¶ Unde
ad hoc vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q cā aliqua precedat. puta debiti: vel legati. vl' alteri9 cause p quā creditor petat in bonis missionē. vel q petebat creditor z debitore inuento cõtumace facta est missio. ¶ Scdz q illud petat a iudice. ¶ Tertiū q iudex mittat illū in pos. ¶ Quartum q iudex fuerit talis qui potuerit mittere. sicut hec probantur per leges superiores z.ff. ne vis fiat ei qui i pos.mis.l.j.§.hec verba. z.ff. de iurisdi.om.iudi.l.iubere cauere. z.ff. ad municipales.l.ea.z.l.magistratus. ¶ Quintum q pcipiat fruct9 vel damnū det. vt in predicta.l.pretor. ¶ Uñ in
2 hac actione ac.fa.ta.po. † Positio actoris. Ego dico q tu petebas a me decem. ¶ Item vocat9 a iudice nō veni. ¶ Itē iudex misit te in posses.talis pdij. ¶ Itē ex illo predio tot fructus percepisti: vel damnū dedisti. ¶ Ecõtra reus fa.ta.po
3 si. † Positio rei. Ego dico q hoc anno fuit sterilitas. ¶ Item in illo fundo in quo fui missus

fui missus in pos. venerit in locuste z bru
cus. si ista cõi ac. succũbet. qz ex quo fuit
sterilitas fructus nõ potuerũt pcipi. vt.
ff. locati. z cõ. l. ex cõducto. §. si vis. z. C.
loca. z con. l. lz. ¶ In hac aũt actio. cõci
4 pietur ita libellus. † Libellus. Uobis. d.
P. cõ. c. R. de M. qui cũz missus esset in
pos. talis predij mei vel domus vel rei nz
mearũ: fructus tot ex illis rebus pcepit:
vel res deteriores fecit. vñ vt fructus il
los mihi restituat vel dãnũ datũ resarci
at. ago cõtra illũ: z ad hoc ppono actio
nem in factũ ex edicto ptoris de bonis au
cto. iudi. poss. d. Nõ ita recte conci. ib.
dicit. l. ff. de bonis auct. iud. possi. l. pto
rit. j. respõ. Oppositio. Sed oppenit. nez
nõ videt q actio ista p fructibus possit i
tẽtari. nã cũ actio in factũ sit subsidiaria.
vt. C. de sacrosan. ec. l. sancimus. z. ff. de
pscrip. verbis. quotiẽs. si ergo alia cõpe
tat: ista locũ nõ habet at hic locum habet
scz furti. vt ar. ff. de furtis. l. inficiãdo. §.
vlt. nã sicut ibi colonus post tempora lo
cationis finita: si pcepit fructus tenet fur
ti. ita z hic. ergo z ista locũ habere nõ po
test. Rñdeo. non est locus oppositioni sin
na ad id qd dat ac. furti q dat ad penã:
sed hec nõ dat illa: qz ad rẽ ipsam. Op po
sitio. Si tu opponis ad rẽ ipsaz z in hoc
casu dat cõdictio furtiua q est ei psecuto
ria ergo ista nõ datur. Rñdeo. condictio est
de iure ciuili. at ista est de iure pretorio.
vnde eodem iure nõ dat. hoc etiam vides
in actione de dolo que tunc demũ cõpetit
cũ alia. s. pecuniaria ad rẽ ipsam nõ super
sit. si autẽ alia detur z criminalis nihilo
minus datur ac. de dolo. vt. ff. de dolo. l. ij. z
l. si quis affirmauerit. vel aliter leges ille
de quibus opponis qd tunc demũ datur
illa actio in factũ quando alia nõ superest
de ciuili actione in factum loquuntur. at
pretoria actio in factum sicut ista: bene cũ
5 alijs posset concurrere. † Questio. Item
queritur in eo qd dicitur q actio ista cõ
petat pro damno dato in rebus illis in q
bus fuit facta missio. nam non videtur q
sta detur. cũz alia superest. s. legis aquil.
actio vel vtilis aquil. vel in factum. vt di
stinguitur: instit. ad legez aquil. §. vlti.
Respõdeo. lz lex aquil. posset cõpetere: ni
hilominus z ista cõpetit. quia cum ista in
factum sit pretoria nihilominus z cũ alia
concurrit: sicut in superiori questiõe dixi.

¶ De actione in factum ex eodem edicto.

¶ Per quam creditor missus in possessionẽ
recuperat expẽsas factas in re illa. Rub.

1 Actio: per quaz creditor. zc. ad hoc vt ve
niat que exigantur.
2. 3. Positiones actoris z rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione quomodo hat.

Sicut succurri uur debitori contra credi
torem: qui fuit missus in possessionez: vt
fructus recuperet z sibi damnum eme i
deatur vt in superiori actione diximus: ita
succurritur isti creditori qui missus i pos.
rerum illarum fecit expensas per preto
rem. qui sibi dat actionem in factum: per
quam recuperat omnes sumptus factos
sine dolo. vt. ff. de bonis auc. iudi. possi. l.
1 ptor. j. respon'o. † ¶ Unde vt actio ista
cõpetat tot sunt necessaria quot diximus
in actione supiori: pterq; de fructibus: z d
dano dato. ¶ Item necessariũ est z aliud
q ille qui est missus in pos. sine dolo malo
faciat illas impẽsas: etiam si ille impense
non sunt necessarie vel vtiles illi in cuius
bonis facte fuerunt ille impense. vt. ff. de
bonis auc. iudi. pos. l. pretor ait. §. qd ait
ptor. Quod sic intelligo q recuperat im
pensas. z si non pluit erogatio expẽsarũ:
subaudi respectu exit⁹. cõsiderato tñ prin
cipio debẽt ille expense esse saltem vtiles.
vt ar. ff. de neg. gest. l. sz an z l. nã o. nã si dat
in factum contra creditorẽ: z omne id ve
nit in ea quod in actione neg. gest. attendi
tur. vt. ff. de bonis aucto. iudi. pos. l. cre
ditores. §. vlti. ergo z qñ datur creditoris
omne id debet cõsiderari q venit similiter
in actione neg. gest. vt contrariorum eadẽ
sit ratio. preterea creditor illas impensas
recuperat quas fecit sine dolo. vt in. l. pre
dicta pretor. In manifesto ergo esset dolo
creditor qui voluntarias faceret. z ideo
saltem ratione principij debent esse vtiles
vt dictum est. ¶ Est z aliud necessarium

ad h vt actio ista spectat. q loc° ille i q fuit ipēsuz pruncat ad iubētē. als missio nulla. vt. ff. de bonis auc. iud. pos. l. cū vnus. §. is q. ¶ Vn in hac actu. ac. fa. ta. po.

2 † Pō Act. Ego dico q ego pquest° fui de te corā tali iudice. ¶ Itē tu citat° noluisti pparere. ¶ Itē iudex misit me in pos. rerū tuaꝝ. ¶ Itē dico q res ille sunt de districtu illius ciuitatis. ¶ Itē dico q in re b° illis feci tales expēsas. ¶ Ecōtra re° fa. ta. po.

3 † Pō rei. Ego dico q tu fuisti cōquest° de me. ¶ Itē citat° veni patus rēspōdere. ¶ Itē iudex ille sine citatione te iussit mitti in possess. ¶ Itē res ille i quaꝝ possessione iussit te mitti sunt i iurisdictione alteri° iudicis. ¶ Itē expēse qs fecisti i fuerūt volūtarie. ¶ In hac act. actor cōcipiet ita lib.

4 † Libellus. Uobis d. M. cō. e. R. de. M. qui cū fuissez missus i pos. bonoꝝ eius vel rei tali ex cā cōtumacie eius. vel ex alia cā expēdi i rebus illis. c. qs expēsas mihi restitui peto. ꝛ ad h ppono actionē in factū ex edicto ptoris d bonis auc. iudi. pos. Nō ita recte ocipiat libel. dicit. l. ff. de bonis auc. iudi. pos. l. ptor. j. rñso. §. qd ait. Oppō. Sz videt q nunq̄ iste ipense repeti possint. certū ē q creditor iste q missus ē i pos hz mō ptoriū pignus. vt. ff. de ac. pigno. non ē mirū. ꝛ C. vt in possessiōe legatoꝝ. l. si possidis. ꝛ. l. q legati. ꝛ. C. si potiores i pign ha. l. ij. ꝛ. iij. nō tenet facere expēsas. qꝛ tenet tm̄ d dolo ꝛ lata culpa. lz pventionalis teneat etiā d leui. vt. ff. d bonis aucto. iudi. pos. l. ptor. §. pterea. ꝛ. C. de acti. pign. l. si creditor. ꝛ. l. si nulla. si g nō tenebat ꝛ sciēns ipendit videt donasse. vt insti. de rerū di. §. ex diuerso. ꝛ. ff. de acqr. re. do. l. adeo. ꝛ ar. ff. de reg. iur. l. cuius. Preterea mirabile ē qd dr qꝛ recuperat expēsas. ēt si illa erogatio in nihilū pfuit debitori. Rideo nō ē locus oppositioni nec seqt istu l ar. nō tenet facere ipēsas: g si fecit nō repetit nā fallit. nā neg. gest. non tenet negociū gerere. ꝛ si fecit expēsas repetit etiā si nō habuit bonū euentū. dūmodo a principio fuerint vtiles. vt ff. de. neg. gest. l. si. l. an ꝑtro. ꝛ. C. de neg. gest. l. tutori. l. h ēt vide i herede q nō tenet reficere res quaꝝ relictu s est vsufr. tm̄ si refecerit hz act. negocioꝝ gestoꝝ ꝯ fructuariū. vt. ff. de. vsufr. l. sz cū fructuarius. §. nō magis. ꝛ. l. si absente fructuario. nā l gnale ē. q quotiens cūqz facio expēsas i re aliqua: si facio tanq̄ i re mea: tm̄ retētionē habeo ꝛ nō actionē. qꝛ neminē mihi obligare volui. at si in re aliena habeo actionē neg. gest. vt. ff. cōi di. l. in hoc iudi. §. ipēdia. Oppō. Itē nō videt q act. ista ꝯpetat. nā i cū sit subsidiaria. si g alia ꝯpetit ista nō dz dari sicut i supiori actione diximus. at cōpetit alia. s. ꝯtraria pignoraticia q dat creditori si facit expēsas i p gnore. vt ff. d pig. actiōe l. si seruos. Rideo illa ꝯria pignoraticia isti creditori nunq̄ posset cōpetere. qꝛ illa oritur ex q̄si contractu. vt ar. insti. qbus modis re. cōtra. ob. §. creditor. ꝛ insti. de obliga. q ex q̄si ꝯtractu nas. §. Itē si inter alios. ꝛ dat creditori pventionali. qꝛ cuz habeat pignus ex cōuentione: ꝛ p ius ciuile hz ēt actionē illā de iure ciuili iductā. at iste creditor cū habeat pignus ptoriū nō posset sibi actio q ē de iure ciuili ꝯpetere. nisi forte qs vellet dicere q ꝯpeteret illa vtiliter. ꝛ sic daret isti vtilis pignoraticia. vñ tanq̄ subsidiariam ptor huic creditori hāc act. in factum pro impensis dat.

¶ De actione in factum descendente ex illo edicto.

¶ Si quis testa. liber esse iussus fuerit que datur contra seruum surripientē aliquid post mortem domini ante aditam hereditatem. Rubrica.

1 Actio si quis testamento ꝛc. ad hoc requiratur quot necessaria sint.

2. 3. Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

4 Libellus in tali actiōe qnomō formetur.

Quia aliqn̄ prando seruus spe libertatis in dñi testamento relicte post mortem dñi ꝛ ante aditā hereditatē: aliquid d bonis defuncti subtrahit: vel defuncto rē pignoratā: vel rē aliquā. quā interer at heredis nō esse subtractā. ꝛ quia deficiebāt omnes actiones ciuiles: ideo pretor actio

nem in factum dat heredi cōtra illuz: et in tra annum vtilē: p quā duplū ab illo subtracte rei heres cōsequitur: q duplum est tantum pena. quia nihilominus heres potest rem vendicare. sicut ista probātur. ff. si qs testamento liber esse iussus. l. j. primo responso. et §. hec actio. et §. in summa. et §. illud. Et sicut daē pro rebus subtractis ita ēt daē pro dānis datis in hereditate ab illo seruo. vt. ff. e. ti. l. j §. non tantum. et cōpetet similiter in duplum intra annuz vtilem. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista compe
1 tat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis condat testamentum et legitimum. ¶ Secundum q in eo det libertatem seruo suo pure. vel sub conditione que post aditam hereditatem cito existat. ¶ Tertiuz quod ille testator moriatur. ¶ Quartum q seruus ille libertati donatus res subtrahat ante aditam hereditatem: vel damnum det. ¶ Quintum q dolo malo vel lata culpa det illud damnum vel res illas subtrahat. ¶ Sextum q heres futurus sciat aliquid esse amotum vel corruptum ab illo seruo. alias ignorantia domini non inducit hanc actionem. ¶ Septimum q annus vtilis non sit elapsus. sicut hec omnia probantur. ff. si quis testamento. li. ius. esse. l. j. responso. j. et §. itaqz et. l. si paulo. et. l. vlt. Quod autem dixi de hereditate: intelligas quando a nullo heredum sit adita: nam si vnus adiit tātum: et post seruus ille subtrahat res: non competit actio. sta cuz iam sit liber. vt. ff e. l. j. §. ante. ¶ In hac autez actione ac. fa. ta.
2 po. † Positio Actoris. Ego dico q titius fecit testamentum. ¶ Item me in illo heredē instituit. ¶ Item in illo testamento tibi reliquit libertatem pure ¶ Item testator ille mortuus est. ¶ Item ex illa hereditate res tales subtraxisti: ¶ Item dolo malo vel lata culpa damnum in rebus hereditarijs dedisti. ¶ Item post ista ego adij hereditatem. ¶ Item quando tales res amouisti vel damnum dedisti ego sciui. ¶ Item restat adhuc de anno vtili ex quo ista fecisti. ¶ Econtra reus fa. ta. po.
3 † Positio rei. Ego dico q titius reliquit mihi libertatem sub conditione. ¶ Item viuente domino meo titio tales res subtraxi: vel damnum quod dedi te ignorante feci. ¶ Item in dando leuem tantum culpam commisi. ¶ Item iam annus vtilis transit. ¶ In hac autem actione cō
4 cipe ita libellum. † Libellus. Uobis do. M. con. e. R. de M. qui cum in testamento titij quondam domini sui relicta esset sibi pure libertas: cui titio ego successi: quia me in illo testamento heredem instituit: post mortem ipsius titij ante aditam hereditatem res tales subtraxit: vel damnum in rebus hereditarijs in tantum dedit dolo vel lata culpa: me sciente illum res illas subtrahere vel damnum dare. vnde ipsum in duplum mihi condemnari peto: et ad hoc propono actionem in factum ex edicto ꝑtoris si quis te. liber. ius. est. Quod ita recte concipi. lib. dicit. l. ff. eo. l. j. responso primo. §. itaqz. et. §. non tantum. et. l. penultima. Oppositio. Sed opponitur quia non videtur q actio ista detur: cum competat accusatio criminis expilate hereditatis. quod crimen committitur: quando aliquid ex hereditate iacente subtrahitur ante aditam hereditatem. vt. ff. de crimine expi. here. l. ij. Respondeo. illa accusatio hic locum habere non potest. nam hec regula est q vbicunque furti agi non potest: nec illud crimen locum habet. vt. ff. de crimine expilate hereditatis. l. ij. at in casu isto contra seruum furti agi non potest. vt. ff. si quis testamento liber ius. est. l. j. respōso ꝑmo. et ideo actio ista locum habet.

¶ De actione in factum descendente ex illo edicto.

¶ Cuius dolo malo damnum in turba datum esse dicetur. Rubrica.

1 Actio cuius dolo malo etc. ad hoc vt requirātur: quot necessaria sint.
2. 3. Positiones actoris et rei in tali actiōe.
4 Libellus in tali actione quomō ꝯcipiaē.
5 Actione proposita: si quispiam libellasset ago contra talem: cuius dolo damnum in turba mihi datū fuit: vnde rōnez peto.

Contingit sepe q turba coadunata dānum alicui datur ideo pretor actionem in factum dat damnū passo contra illum qui damnū dedit. que actio infra annum vtilem cōpetit in duplū; post in simplū. vt. ff. vi. bo. rap. l. pretor ait. j. respōso.

1 † Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. In primis q aliq sit turba & ad hoc vt sit turba necesse est q sint. x. homines: aut plures. nam. x. homines faciunt turbam. & est contra illud: nos duo turba sumus. & duo homines cōmittunt rixam vt. ff. e. pretor ait. j. responso & § neq; tres homines faciunt collegiū. vt ff. de verbo. sig. l. neratius prisc⁹. x. oues faciunt gregem. & v. porci vel quatuor faciunt gregem. vt. ff. de abigeis. l. vlti.

Secundum q dolo alicuius factum sit q a turba damnum daretur. siue fuerit p̄sens siue absens. siue fuerit auctor turbe siue in turba venit. neq; enim exigit pretor vt ab ipso sit turba conuocata. sed hoc vt dolo alicuius a turba dānum datum sit: sicut sunt multi qui i tali coadunatione turbe damna maxima inferunt inuidis suis in bonis suis vel clamando vel dicendo: pereat talis. destruatur eius domus: vel destruantur eius bona. vt. ff. e. l. pretor. §. neq;. &. §. hoc edicto. &. §. si qs aduentu suo. Tertium q damnum sit datū vel aliquid amissum. vel aliquid corruptum scissum forte vel fractum: alioquin si raptum: nō h; locū hec actio. s; vi. bo. rap. vt. ff. eo. t. l. pretor. §. idcirco. Quar. ū q damnum sit datū; & in turba. alioquin si alibi q; in turba cessat hec actio. vt. ff. e. l. pretor. §. hec actio. Quintū q vtilis annus nō transierit. nam infra annum est in duplum post in simplum. vt. ff. e. t. l. pretor. j. responso. Un̄ in hac actione

2 ac. fa. ta. po. † Positio Acto. Ego dico q x. homines vel vltra fuerunt congregati in loco tali. Item dolo tuo factum est q illa turba dedit mihi dānum. Item tu fuisti in illa. & ad clamorem tuum vel dictum: turba illa intulit mihi damnum.

Item propter insultum illius turbe dānum datum est mihi in. c. vel talia amisi. vel sunt scissa vel fracta. Item illa contigerunt mihi in illa turba. Itē adhuc superest de anno vtili. q ista omnia facta

3 sunt. Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q illi qui fuerunt congregati in loco tali fuerunt. viij. tm̄. si hoc cō si. ac. subcū. q2. x. homines & non minus faciūt turbam. Itē ab illa turba bona mea remāserunt illesa. Item illud quod amisisti extra turbam amisisti. Item a tpe illius turbe transijt tibi annus vtilis. In hac autē actione concipi. ac. ita li.

4 † Libellus. Uobis. d. P. cō. e. R. d. M. cuius dolo malo in turba dānum datum est mihi in tm̄: vel tm̄ amisi: vel talia scissa sunt vel fracta vel rupta. vnde illud in quo dānum passus sum vel ea que amisi. vel scissa sunt: vel fracta: vel corrupta: in duplum mihi emendari peto & ad hoc p̄pono actionē in factum ex edicto p̄toris cuius dolo malo dānum in turba factum esse dicetur. Quod ita recte cōci. l. bellus dicit. l. ff. vi. bo. rap. l. pretor. j. rn̄so. Oppositio. S; non videtur q actio ista sit necessaria: imo superflua. nam propter damnum datū vel aliquid amissum scissum fractum vel corruptū: cōpetit actio l. aquil. vt. ff. ad. l. aquil. l. j. & l. si seruus. §. huius legis. & §. inquit lex. & §. rupisse. & § si quis vestimēta. Rn̄. actio ista nō est superflua. imo necessaria. nā competit ista tātū quādo dolo alicuius amissum ē vt supra dixi. lex autē aquil. competit etiā quādo leuissima culpa interuenit. vt. ff. ad l. aquil. l. in lege aquil. vel esto q concurrat cum le. aquil. quādo dānum datum ē dolo: quid mal'. nā pretor non fuit aua r⁹ tam egentibus q; non egentibus succurrere vel subuenire. sicut & alias in bo. pos. secundum tab. quam de sola volūtate introduxit & dedit ex instituto. vt insti. de bo.

5 pos. §. j. † Questio. Item queritur si aliquis egisset ita. ago contra talē cuius dolo dānum fuit datum mihi in turba. vnde peto rationē que actio videat proposita. respondeo. l. aquil. actionem videtur proposuisse que minorem cōdemnationem cōtinet. sicut & diximus supra de actione in

factum contra publicanum.
¶ De actione in factũ ex illo edicto.

¶ De incẽ. rui. naufra. q̃ daṫ ꝯtra illum q
dedit damnũ vel surripuit orto incẽdio rui
na naufragio naue expugnata. Rubrica.
1 Actio de incendio ruina naufragio: ⁊c̃.
ad hoc vt ꝯpetat: quot requirantur.
2 Res oẽs in tali actione vtrum in quadru
plum estimenẗ: an tm̃ estimenẗ.
3 Pena in tali actione quõ vltra q̈druplũ
imponat: cũ lege cõtrariũ cautum sit.
4 Clauum vnũ tm̃ subtrahens: quare om
niũ rerũ teneatur.
5. 6 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.
7 Libellus in tali actione quo cõcipiaẗ.
8 Quadruplum totum in tali actiõe an pe
na esse dicatur.
9 Naufragio conq̃rens: q naufragiũ pas
sus sit infra annu probare debet.
10 Naufragio si ex inundatione res de ma
ri expulsas aliquis post naufragium ab
stulerit: furti teneẗ.
11 Subtractor rerũ si nõ cognoscaẗ: attñ all
qua ex naufragio amissa fuerunt: a posses
sionib⁹ viciorũ precioꝝ pdicta recupera
ri possunt.
12 Naufragio si criminalr̃ agaẗ: q̃ pena es
se dicatur.

Quia aliq̃ñ orto incẽdio ruina vl' nau
fragio imminẽte aliq res aliqs sur
ripiũt vel recipiunt dolo malo: vel
damnum dant. idem est in rate naueq; ex
pugnata. ideo p̃tor ꝯ̃ pdictos actionẽ in
factũ inducit: per qua teneẗ infra annuꝫ
vtilẽ in qdruplũ: ⁊ post i simplũ. vt. ff. de
1 incẽ. rui. nau. l. j. §. j. † ¶ Vñ ad hoc vt
actio ista ꝯpetat tot sũt necẽria. ¶ In pri
mis q incẽdiũ sit vl' ruina. vl' naufragiũ
vl' nauis vel ratis expugneẗ. ⁊ sic pp istũ
tumultũ: vel dãna deñ vel res subtrahã
tur: siue in ipsis p̃dijs vbi est incẽdiũ vel
ruina. siue ex adiacẽtib⁹. sola. n. suspitio
incendij vel ruine hãc actionẽ nõ inducit
vt. ff. e. t. l. j. §. ex incẽdio. ⁊ §. itẽ ruine. ⁊
§ si suspitio. ⁊ §. itẽ ait p̃tor. ⁊ l. ij. ⁊ l. q̃
naufragiũ. j. rñso. ⁊ §. deinde. ⁊ l. pedius
j. rñso ¶ Scdm q res subtrahanẗ. vel
recipiaẗ. vl' dãna deñ ⁊ dolo malo. vt i
p̃dicta. l. q̃ naufragiũ. §. qd ait p̃tor.
¶ Tertiũ q ann⁹ vtilis nõ traseat ad hĩs
vt deẗ in qdruplum. vt. ff. eo. t. l. j. j. rñso.
¶ Sꝫ illud no. q in hac actiõe i factũ q̃
cõpetit p naufragio sunt duo sp̃alia. Pri
mũ q: pp vnũ clauũ de naui subtractũ te
neẗ noĩe oĩum rerũ q̃ sunt in naui q: oẽs
ille estimabunẗ. ⁊ in oĩb⁹ fiet ꝯdẽnatio. vt
2 . ff. e. l. q̃ naufragiũ. §. senat⁹. † Questio.
Sed vtrũ oẽs res estimenẗ in q̈drupluꝫ
si agaẗ infra annũ: an res tm̃ estimentur
quer iẗ. Rñso: non puto res q̈druplari. nã
cũ p vno clauo teneaẗ noĩe reꝫ: satis ma
xia pena imponiẗ p̃ro taꝫ modico delicto
maxime cũ pene sint molliẽde. vt. ff. de pe
nis. l. pe. Est ⁊ scdm casuale q ille q deli
quit inquantũ p̃uato teneẗ: puta infra an
nũ in quadruplũ post in simplũ tn̄ tm̃ te
nebiẗ fisco. ⁊ sic puniẗ in octuplũ. vt. ff.
3 e. l. quo naufragiũ. §. vl. † Questio. Sed
q̃riẗ: nã. l. dicit q pena a lege ĩposita vl
tra q̈druplũ nõ excedit. vt insti. de actio.
§. oẽs vero actiões vl' in simplũ: quõ hec
pena vltra imponiẗ. Rñdeo. qd ibi diciẗ
locũ hꝫ quãdo pena vltra q̈druplũ non
excedit subaudi respectu eiu͛dẽ psone cui
pene condemnatio est p̃standa. respectu
tñ t iuer saꝝ personarum cõtra quas deli
ctũ cõmittiẗ: excedit pena q̈druplum. ⁊
vnũ p̃statur ei cuius res subtracte sunt
aliud fisco q lesus est. cũ reipublice inter
sit nihil capi ex hmõi casib⁹. sicut ⁊ alibi
puniẗ ille q manumittit coraꝫ p̃ncipe ser
uum alienum. q: duo mancipia cõpel'iẗ
dño dare. ⁊ tria fisco. vt. C. de his q a nõ
dñis manu. l. vlt. sed qcqd dicas casua
4 le est. † Questio. Sed q̃ est rõ quare pro
vno clauo teneẗ noĩe oĩum rerũ. Rñdeo.
q: ꝓpter vnũ clauũ subtractũ tota merx
posset perire. ⁊ ideo habetur rõ reꝫ oĩuꝫ.
⁊ sic ratiõe delicti estimatur aliqd fm qd
põt esse: sicut ⁊ alibi. ff. de furt. l. cum qui
emit. §. pap. ⁊. ff. qd met⁹ cã. l. isti qdẽ. §.
si his. Alij dicũt q. l. illa nõ loquiẗ de os
clauo subtracto: sed de illo q nauẽ sustine
bat. ¶ In hac actione ac. fa. ta. positio.
5 † Positio acto. Ego dico q ĩ domo mea

ortū fuit incendium. ¶ Itē orta fuit rui
na. ¶ Item passus fui naufragiū. ¶ Itē
nauis vel ratis mea fuit expugnata. ¶ Itē
ex tali incendio ruina vel naufragio vel na
ue expugnata res tales subtraxisti. ¶ Itē
annus superest adhuc quod ista fecisti.
6 ¶ Econtra reus fa.ta.po. † Positio rei.
Ego dico q̄ timor fuit de incēdio vel rui
na vel naufragio: sed domus tua insolidū
salua in omnibus remāsit. ꝛ similiter na
uis. ¶ Item omnes res que erant in do
mo tua vel naui salue in omnibus reman
serunt. ¶ In hac actione ita concipietur
7 libel. † Libellus. Uobis do. M. cō. e. R.
de. M. qui dolo malo recepit vel rapuit
res tales. vel in eis damnū dedit: qn̄ do
mus mea fuit passa incēdium: vel ruinaꝫ.
vel qn̄ nauis mea fuit passa naufragium.
vel fuit expugnata vnde in quadruplum
eū mihi cōdemnari peto. ꝛ ad hoc propo
no actionem in factum ex edicto pretorio
de incendio ruina naufragio. Quod ita
recte conci. lib. dicit. l. ff. e. l. j. respōso. j.
† Questio. Sed illud in primis queritur:
8 an istud totum quadruplum sit pena. simi
lem questionem ꝛ solutionē: quare supra d
actione qd metus cā. ꝛ supra de actione i
factū de calūniatoribus. Oppositio. Sꝫ
obijcitur: naꝫ nō videtur q̄ actio ista lo
cum hodie habeat ꝑpter consuetudinem.
naꝫ consuetudo est in partibus maritimis
q̄ si aliquis patiatur naufragiū: quicūq̄
potest recipere de rebus illis capit ꝛ suuꝫ
facit: dicētes: deus sibi male fecit ꝛ nos fa
ciamus: addentes afflictionē afflicto: qd
est cōtra iura. vt. C. de episcopali audiē.
l. tā dementis. Rn̄deo. quicqd de cōsuetu
dine vel de facto obtineat: de iure tn̄ actio
ista intenditur. Nec obstat si est consuetu
do: qr nō debet obstare. vt. ff. ad. l. rhodiā
de iactu. l. deprecatio: absurdum est enim
in persona fisci ꝛ omnium quod de aliena
calamitate ꝛ re tam luctuosa lucrum sen
tiant. vt. C. lib. xi. de naufragijs. l. prima.
9 † ¶ Sed illud nota q̄ si aliquis vult cō
queri de naufragio: quod naufragiuꝫ sit
passus: infra annum debet ꝓbare se nau
fragium passum: ꝛ causam postea finiat
infra alium annum. ꝛ sic debet lis incipi
probari causa ꝛ finiri infra biennium. vt
C. de naufrag. lib. xi. l. ij. ꝛ. l. pe. ꝛ sic licet
actio in simplum post annum duret: tamē
instantia perit biennio: licet alias trien
nio pereat. vt. C. de iudi. properandum.
10 † ¶ Illud etiam no. q̄ si ex naufragio ex
in vndatiōe res de mari expulsas abstule
rit aliquis si post naufragium acceperit:
tenetur furti. si autē in ipso naufragio te
netur actione predicta. vt. ff. e. l. j. in fi. ꝛ. l.
ij. ꝛ. l. iij. in princi. ꝛ. l. si quis ex naufra
11 gio. §. iacentem. † ¶ Item no. q̄ si subtra
ctorem nō cognosco: ꝛ res aliquas ex nau
fragio amisi: quod possum a possessoribus
qui vicina predia possident recuperare ꝑ
dicta. vt. ff. e. t. l. ne quid. Qualiter autē
dicatur nauis expugnata dicit. l. ff. eo. l.
expugnatur siue cum spoliatur; siue cum
mergitur: siue dissoluatur: aut pertunda
tur. aut funes eius precinduntur. vel ve
la conscinduntur: aut anchore inuoluan
tur in mari. pro omnibus his potest agi i
12 fra annū in quadruplum. † Questio. Si
queras que sit pena si agatur criminalr̄.
Respondeo. si aliquis accusatur q̄ per eū
passa est nauis naufragium tenetur. l. cor
nelia de sicca. vt. ff. ad. l. cor. de sic. l. eius
dem. §. alio. Si vero criminaliter agatur
contra illos qui res surripiunt: tunc ipo
nitur pena secundum distinctionem legis.
ff. e. l. pedius. §. diuus. vbi fit distinctio
personarum ꝛ reꝝ. s. an fuerunt tales que
seruari possunt aut non. Si vero agatur
contra aliquem de incendio quod fecerit
i domo: vel de aceruo frumenti iuxta do
mum: si dolo victus: igni concremaṫ vel
necari iubetur: si per negligentiam debet
emendare damnum si potest. si non fustibus
castigabitur. vt. ff. e. l. qui edes. De aliqs
si criminaliter agatur: extraordinaria erit
pena. nec mireris si ptor hāc act. idurit ꝛ
fecerit l ea ꝓuilegia qdā. na ꝛ als in simi
libus casibus qdā spēalia idurit in ac. depo
siti. vt. ff. depositi. l. j. ꝛ. l. qd tumultus.
¶ De act i factū descendēte ex illo edicto.

¶ De sepulchro violato. Rubrica.

1 Actio de sepulchro violato ad hoc vt pre

cedat: quot necessaria sint.
2.3. Positiones actoris et rei in tali actione.
4.5. Libelli in tali actione quomodo formentur.
6 Actio absque nisi quo casu non restituatur.
7 Actione de sepulcro violato: si quis dicat nolle agere: penitentia acta: antequam lis ab alio contestetur: agere potest.

Contingit aliquando quod aliquis sepulchrum violat: vel spoliando mortuum: sicut et de facto questionem vidi vel amouendo aliquid de sepulcro: siue illud esset illi affixum siue non: ideo pretor contra illum actionem in factum inducit: et accusationem per quam si agit ille cuius interest. puta agnatus: vel cognatus: vel heres: consequitur totum interesse quantumcumque sit illud ex iniuria quam sibi facta est propter illud. vt. ff. de sepulchro violato. l. pretor. §. quod de sepulchri. etiam si ascenderet vsque ad .M. aureos. si autem sit modicum consequitur ad minus .c. aureos. Si autem iste non vult agere cum primo admittatur admittitur quilibet extraneus. et datur sibi act. predicta vsque ad .c. aureos. vt. ff. de sepulchro vio. l. pretor ait. j. rnso. et hoc est quod dicitur. ff. de sepul. viol. l. pretor. §. quod de sepulchri. Si autem aliquis inhabitauerit sepulchrum tenetur actione in factum in .cc. aureis. et erit actio ista popularis. vt cuilibet de populo detur: sine delectu personarum. vt. ff. e. l. pretor in fi. j. respon. et §. vlti. licet prima actio in factum primo detur quibusdam personis vt dictum est: insuper decem pondo auri fisco cogetur inferre. vt: C. e. ti. l. qui sepulcra. Sed dominus .p. l. illam intellexit quando quis de materia sepulchri edificat vel vendit. sed dominus meus intelligit. l. illam generaliter: sicut in summa huius ti. notauit et imponetur pena .c. aureorum. vel .cc. et punietur in decem pondo auri. quia illa pena pristine seueritati accedit vt in. l. predicta. et ar. ff. de actionibus et obligationibus. l. quotiens. accusatio. n. inducitur contra illum: et pena imponitur. vt. ff. e. l. pretor. §. aduersus. et. l. vl.
1 † Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis quod aliquis sit mortuus. Secundum quod in aliquo loco sepeliatur quod dicatur sepulchrum. Tertium quod humetur et cum capite. alias non esset sepulchrum nec locus religiosus et hoc colligo ex significatione ipsius vocabuli. de sepulchro violato. nisi. n. esset religiosus violari non posset: sola enim religio violatur. vt. ff. eodem in ipsa rub. et. l. ij. et l. pretor. et. ff. de religiosis et sumpt. fu. l. cum in diuersis. Quartum quod illud sepulchrum sit violatum. vt in l. predicta. pretor. Et nomine sepulchri intelligas omnem sepulture locum vt in predicta. l. pretor. §. sepulchri. Quintum quod non fuerit hostis ille qui fuit sepultus. vt. ff. e. t. l. sepulchra. Unde in hac ac.
2 ac fa. ta. po. † Positio Acto. Ego dico quod talis mortuus est. Item in sepulchro tali fuit sepultus et cum capite. Item tu violasti illud. Item ego sum agnatus vel cognatus illius: vel vnus de populo. sed hoc vltimum non est necessarium. Econtra
3 reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico quod titius decessit. Item ille fuit hostis romanus. si hoc confi. ac. sub. quia non tenetur de sepulchro violato. vt. ff. e. titu. l. sepulchra. et. ff. de relig. cum loca. Item tu qui agis fuisti extraneus illi defuncto. si hoc confi. ac sub. quia non poterit agere ad suum interesse. Unde in hac actio-
4 ne conci. ita libel. † Libellus. Uobis do. M. con. e. R. et c. M. qui dolo malo violauit sepulchrum tale. puta spoliando mortuum ibi sepultum: vel lapides seu statuas remouendo. vnde cum ex illa violatione iniuria sit mihi illata et defuncto. et damnum dedit tantum: et tantum asportauit: que omnia vt facta non essent interest mea in .cc. aureis. Unde illud interesse meum peto. spoliando mortuum ibi sepultum: vel lapides seu statuas remouendo. vnde cum ex illa violatione iniuria sit mihi illata et defuncto: et damnum dedit tantum. et tantum asportauit. que omnia vt facta non essent interest mea in .cc. aureis. vnde illud interesse meum peto. et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de sepulchro violato. Quod ita recte conci. libellus. dicit. l. ff. eo. ti. l. pretor. in prin. et quod omnia illa considerentur dicit. l. ff. e. t. l. pretor. §. quod de sepulchri. Uerum posset etiam bene concipi libellus etiam si illa non apponerentur. vt

pp̄ter verbum extensum nollet: vbi sola p̄ma volūtas cū non ipedit si postea vult agere. sic ꝛ alibi in suo simplici cōtingit. secꝫ volet: vbi p̄ma volūtas eligēti nō nocet. vt. ff. de verbo. obli. si qs stipulatus sit.

¶ De pretorijs stipula. s. de stip. dāni infecti rem pupilli sal. fal ꝛ rem ratam haberi. iudi. solui vt legatoꝝ seu fideicom. nomine cauea. ꝛ de operis noui nunciatione: ꝛ iudicio sisti. Rubrica.

1 Stipulationes quot sint.
2 Stipulationibus sub exemplo iudicialiū quare ponatur stipulationes de colo.
3 Stipulationum omniū p̄toriarum quatuor tantum instar actionis habere dicuntur: ꝛ per eas nouatio fit.
4 Stipulatiōes q̄ instar actionis habeant.
5 Libellus in dictis quatuor stipulationibus an necessarius sit.
6 Nouatio qualiter p̄ p̄dictas actiōes fiat.
7 Regule in pretorijs stipulationibus.
8 Stipulat. p̄torijs an de calūnia iuretur.
9 Stipulationes p̄torie quo tp̄e tollant.

De pretorijs stipulationibus vidēdum nobis in fine edictorum occurrit: in q̄bus dn̄s Job. in arbore actionū: circulum actio. non posuit: sed vocauit istas pretorias notas: ideo q: actiones nō sunt. sed instar actionis obtinent. vt. ff. de actionibus ꝛ obligationib⁹. l. actionis verbo. ex qua lege reprobat Martini snīa q voluit dicere has esse actiones: ꝛ ex alia lege reprobat. ff. de minoribus. qd̄ si minor §. vlt. Que p̄torie stipulatiōes multe sunt secꝫ stipulatio de dāno infecto. hec petit in forma actionis: ꝛ in ea cōcipit libellus.

1 vt isra notabo. † ¶ Est ꝛ stipulatio rē pupilli saluā fore. in hac nō formaṫ libellus. sꝫ de plano expediṫ: quotiēs tutor legitimus interuenit: vel datus sine inquisitione: testamētarius etenim: ꝛ datus cū inquisitione non satisdant. vt. ff. reꝫ pupilli sal. fo. l. j. ꝛ instit. de satisdatione tuto. ista enim interponiṫ statim ex quo tutor admittiṫ. verum si ex hac stipulatiōe postea agitur. s. finita tutela: q: ante nō p̄ōt. vt. ff. reꝫ pupilli saluam fore. l. non q̄si. §. generaliter. nō erit actio illa ex stipulatu p̄toria: sꝫ ciuilis: de qua actione ex stipulatu generaliter dicemus infra in tractatu ciuiliū. ꝛ specialiter i sua rubrica. si autē tutor interuenisset ꝛ administraret sine satisdatione p̄stita tunc posset peti in locū actionis: ꝛ daretur libellus agente ipso pupillo vel seruo publico. vt. ff. rem pupilli saluā fore. l. ij. iij. ꝛ. iiij. ꝛ. v. ꝛ. l. seruum pupilli.

¶ Et ꝛ stipulatio rē ratā haberi q̄ interponiṫ a p̄curatore actoris. quotiēs dubitaṫ de mandato. C. de procuratoribus. l. j. Est ꝛ stipulatio iudicatum solui que interponitur a p̄curatore rei vt. ff. de p̄curatoribus. l. q p̄prio. §. q aliū. ꝛ. l. minor. §. is qui. de q̄bus duabus stipulationibus plene notat dn̄s meus in summa de p̄curatoribus. In his. n. nō daṫ libellus: sed de plano expediṫ: ante. n. nō admittiṫ p̄curator vel ad agendū vel ad defendēduꝫ q̄. dicte satisdationes ꝛ stipulationes interponaṫ ꝛ ante litē cōtestatā. vt in p̄dictis. ll. ꝛ. ff. eo. ti. l. Pomponius. §. rati. ¶ Est ꝛ stipulatio q̄ interponiṫ. vt legatorum seu fideicōmissoꝝ nomine caueaṫ. q̄ ꝛ ipsa p̄toria est. vt. ff. de actiōibus ꝛ obligationibus. l. actionis. In hac. n. necessarius est libellus. si nō vult heres de plano satisdare: de qua statim dicem⁹. ¶ Est ꝛ stipulatio de operis noui nunciatione p̄toria. s. que interponiṫ ab edificare volente facta sibi nunciatione noui opis. vt si appareat eum in ui (?) edificasse quod debeat destrueṫ. Uerū aliq̄n satisdat quotiēs nūciaṫ ne qd in loco priuato edificet. ꝛ cauet quotiēs nunciaṫ nouum opus: ne quid in loco publico edificet. ꝛ quare in primo satisdat: in secundo cauet. ratio assignaṫ: q: quotiens nūcias mihi quādo in priuato edifico: debeo tibi satisdare: q: iure tuo agis. at quotiēs nūcias in publico de opere illo destruendo: iure alieno cōtēdis: ꝛ nō tuo: vnde tanq̄ alieni iuris petitor repromissione cōtentus esse debes. vt. ff. de pretorijs stipula. l. j. §. j. ꝛ. §. stipulationū. ꝛ. ff. de operis noui nunc. l. nō solū. §. si curare. In hac nō datur libellus. si de plano non expeditur: q: statim ex quo nunciat nouū opus mihi: ego interponā huiuſ stipulatio

tiam scilicet de destruendo si appareuerit me iniuste edificasse: et de hoc plene nota. ut supra de interdictis. in speciali interdicto. ut liceat edificare entem nunciatum est. et c. quod est in penultima rubrica in tractatu interdictorum. ¶ Est et stipulatio pretoria scilicet que interponitur et prestatur ab eo qui in ius vocatur ut sistat iudicio et vocatur iudicio sisti que ab eo interponitur qui non est possessor rerum immobilium: ut. ff. de preto. sti pula. l. j. §. communes. et. ff. qui satisdare cog. l. sciendum. In hac non formatur libellus: sed de plano expeditur. de insti. de sacrosanc. ec. l. hod e. Item autem omnes stipulationes pretorie sunt: ut ff. de pto. stipu. l. j. Uerum licet omnes iste dicantur pretorie: diuiduntur. quia quedam dicuntur iudiciales. quedam cautionales quedam coes. i. et que a pretore inducuntur et a iudice interponuntur ut insti. de diui. sti. §. vl. et. ff. de pto. st p. l. j. verum. insti. de diuisi. st p. est alia diuisio: quia quedam sunt iudiciales; quedam pretorie. quedam conuentionales quedam coes. et tamen pretorie et iudiciales. et etiam varia exempla ponuntur.
2 † Questio. Unde queritur: quare in insti. sub exemplo iudicialium ponunt et stipulationes de dolo. s. qui quis restituit seruum post usucap. completam cauet de dolo. s. ne corruperit animum serui: ut. ff. de rei ve. l. si post acceptum iudicium. et. l. si ho. Item et stipulatio de persequendo seruo qui fuga est restituendo ve precio sm quod habes exemplum. ff. de rei ven. si ho custodiendus i. §. aut de pto. stip. l. j. §. iudiciales. sub iudicialibus ponuntur exempla rem ratam haberi iudicatum solui: et de op. no. nunc. in insti. de diui. stip. in ultio. §. dicuntur predicte stipulationes coes. Rn. ratione diuersorum respectuum ista noia sortiuntur: nam in insti. dicuntur iste stipulationes iudiciales. s. a iudice: quia iudex iubet illas interponi: in. ff. dicuntur iudiciales a iudicio: quia pp iudicium ratum habendum interponuntur. dicuntur etiam coes: quia pretor induxit et iudex decreuit.
3 † Illud autem no. quod oium istarum pretoriarum stipulationum quatuor dicuntur habere instar actionis et per eas fit nouatio. s. stipulatio de legato: stipulatio de tutela. s. qui stipulatur quis a tutore legitimo rem pub. sal. fo. et stipulatio rem ratam haberi: et damni infecti: ut. ff. de preto. stipula l. j. §. cautionales.
4 † Questio. Circa quod queritur qualiter habeant instar actionis. Rn. ita quod sicut per actiones petimus aliquid nobis prestari vel dari: ita agimus ut stipulationes nobis prestentur: et concordat. ff. de actio. et obliga. l. actionis.
5 † Questio. Numquid igitur in oibus illis quatuor necessarius est libellus. Rn. in tribus credo. sed in stipulatione rem ratam haberi non sicut superius dictum est. Unde circa diuisionem pretoriarum stipulationum ita sentit dominus meus. R. stipulatio iudicatum solui: et de ope. no. nuncia. interponuntur: ut iudicium ratum sit. ut mandetur executioni quod iudicatum est: et in hac significatione dicuntur iudiciales: stipulatio autem iudicio sisti communis est et sic iudicialis: sed aliquando interponuntur non ut mandetur executioni iudicium sed ut iudicio stando reus iudicium explicetur et termi etur: sed ipsa de rato iudicialis dicitur in tertia significatione. i. ut iudicium non irritetur: sed in sua firmitate perduret. ¶ Sane dicuntur quedam cautiones et instar actionis habent. i. specialiter petuntur. sicut aliquid per actionem petitur. ut cautio legatorum: et damni infecti. et rem pupil. sal. fo. a tutore legitimo. sed iudicio sisti: et iudicatum solui. et de opis noui nuncia. et de rato: instar actionis non habent. nam principaliter non petuntur: sed tantum contra aliquem agitur et aliquid petitur prestantur cautiones predicte ut supius dictum est: et sic sm equiuocationem nominum dicuntur etiam cautionales hec.
6 † Questio. Item queritur qualiter per predictas actiones quatuor fiat nouatio: ut dic. l. in. ff. de pretor. stipu l. j. §. cautionales. Rn. fit nouatio. i. noua actio attribuitur. non quod prima tollatur: sic habes in simili: actio in factum nouat primam. id est tanquam noua prime adijcitur: ut. C. de usuris rei iu. l. ulti. et vide qualiter noue actiones attribuantur. Fit nouatio in legati stipulatione. verbi gratia legatum erat mihi sub conditione relictum adueniente conditione ad petendum legatum multas habeo actiones. ex testamento. hypothecaria rei vendi. ut. C. coia. de le.

ga.l.j ff.de lega.ij.cū filius.§.varijs.tū si heres pmittit prestare legatū mihi adueniente cōditione.vt.ff. vt legato. vel si deicom.sso.noie ca.l.j.habeo ego legatarius modo nouā actionē ex stipulatu. De tutela fiat nouatio scilicet qñ stipulor rē pupilli sal.fo.interponit.qz nouatio.f. ex stipulatu, adijcitur actioni tutele: que quidem pupillo competit p his q quondam male sunt administrata: nec admitto q pma actio scz tutele tollatur ex toto si pupillus post pubertatem habuit ratā illā stipulationem:vt.ff.de nouationib⁹. si pupillus:nā ibi tollit tutele p exceptionez: cū ad idē ambe actiões rei psecutorie non cōpetant:vt.ff.de trib.q.qd in heredē.§. eligere:vel ibi intercē sit stipulatio rē pupil.sal.fo.animo nouandi. Rē ratā haberi stipulatio nouat.i.noua adijcitur indebiti cōditiōi: q cōpeteret.z cōpetit etiā si hec interposita non fuisset.ff.rem ratam haberi.l.si sine.z.l.vlt. Damni infecti stipulatio nouat.i. noua adijcitur interdicto qd vi aut clā.competenti. Itē noua adijcit actioni.l.aquil.q quidē cōpetit damno dato ex ope eius q promittere debuit z non promisit.vt.ff.de ripa munienda: vel noua adijcit act.ōi in factū:vel conditioni ex lege q cōpetit vt.ff. de dāno in fec.ptor.§.vlt.

7 † ¶ In ptorijs aūt stipulationib⁹ nota quasdā regulas generales Primo q oēs ptorie stipulatiões:aut rei restitutionē cōtinēt:aut certā quātitatez. ff.eo.l.ptorie.item in oib⁹ ptorijs stipulationib⁹ satisdatur preterq in cā damni infecti:vt supra diximus. vt.ff.eo.generaliter. Itē quia psonas p se desiderāt interuenictes:vt.ff.e.l.pretorie. nec tenet dare pecuniā argentū vel aurū deponere.tū citius ego reciperē predicta q fideiussores:vt.in.l. predicta. Unde quesiuit dñs .M.als Otto. vtri. pignoribus inuito actori cauere valeat. Rñ. ipe minime.ar. ptra.ff.vt leg.noie ca.l.filio.§.l.illa specialr i patre loqtur:nec ob.qd loqtur.ff. d coll.bo.l.j.§.iubet.nā illud dūtaxat inter fratres vel al's cōferētes loqtur: vel forte cautio illa non est ptoria, sed quod nō sit pignorib⁹ cauēdū iuito stipulatore inuit.ff.quoz lega.diuersuz.§ si legatus sed i.l.predca ptoria:manifeste osteditur. licet maior cautio sit i rem q i personam vt.ff.de reg.iur.l. plus. Itē pretorie stipulationes sepius iterponuntur:etiā q cautū esse desijt sine culpa stipulatoris:vt.ff. e.l.ptorie stip. Item i pretorijs stipulationib⁹:si pcurator me⁹ stipulatiões iterponat:z sit nō soluendo datur mihi vtilis: vt.ff.eo.l.i oibus. Item i pretorijs stipulatiōibus si aliquod verbū sit dubiū ptoris ē iterptatio:vt.ff.e.i ptorijs. Itē oēs ptorie non sunt actiones:sed istar habent actionū. vt.ff.de actionib⁹ z obliga.l. actionis verbo.si.n. habent istar actionis ergo nō sunt actiones.nā vt dt Aristo.nihil est id cui idipsum est simile. nam ratihabitio retro trahitur z mādato cōparatur.vt.C.ad mace.l.vlt.nō tamē est mandatum.quia ex ratihabitione oritur neg. gest.actio:vt.ff.de neg.gest.pōp. si negociū:ex mādato orit mādati. vt isti.eo.§. mandati. Ad illas ḡ stipulationes iterponēdas iterponitur offm iudicis.z p illud exigam cautiones illas seu stipulationes iterponi.sicut z restitutio solo officio iudicis petitur.nisi i quattuor casib⁹. puta i actione de dolo. quod met⁹ causa: d alienatione iudicij mu. cau. fac. z de capite minutis.in qbus fit restitutio iure actionis vt ex rubricis proprijs apparet: vt .ff.de minorib⁹.l.qd si minor.§.vlt.lz.n. stipulationes pdcē dicant ptorie iudi. officio petuntur iterponi:actiões tñ ex illis postea descendentes ciuiles sunt:qz ex stipulatu oriunt propter oēs stipulationes pdictas.qz ex stipulatu ciuilis est: vt isti. de act.§.de pecunia. Aliqñ ēt pretor sup ciuilibus ēt se iterponet:vt.ff.commodati.l.j.

8 † Questio. Sed illud qritur:an i ptorijs iuretur de calumnia. Rño.q sic:vt .C.d iureiurādo pp ca.dan.l.j.ff.de dā. ifec.ptor.i pri.z.l.q bona.§.vl. Item queritur:an i his stipulatiōib⁹ iuret i litem. vr q sic.nā z i personalib⁹ z i realib⁹ iurat i litem:vt.ff.de i lit.iur.l.videamus .§.i actiōib⁹.z.ff.de pignorib⁹.l.si fūdū.

.§.in vendicatione.ff.de dolo.arbitrio. et re rei vendi.q restituere. Rño.nõ iuratur in litẽ: pterq̃ in arbitrarijs personalib⁹.et h dicit.l.ff.de in litẽ iur.videam⁹.§.in actionib⁹.et pterq̃ in actione ex stipulatu. qñ fuit hõ pmissus: et fuit mortu⁹.vt.ff. de in litẽ iur.l.alis. ¶ Uerũ qz in duab⁹ ptorijs stipulationib⁹ necessarius est libellus.s.in stipulatiõe dãni infecti.et vt legatorũ no.e caueat: vt diximus supra.iõ de eis videam⁹. et pmo de stipulatiõe de damno infecto.

9 †Questio.Sz illud i vltimis querimr quõ tpe tollant iste ptorie stipulatiões.et videt in primis q in qdriennio et hoc rõne doli cũ enim pretorie stipulatiões officio iudicis petanf: vt.ff.de pretorijs stipulatiõib⁹.l.j.et insti.de diui.stipu.g continuo qdriennio tollunf.nã et restitutio q petif officio iudicis: vt.ff.de minorib⁹.qõ si minor.§.vlti.cõtinuo qdriennio officium iudicis tollif quo daf restitutio: vt.C.de minorib⁹ in integ.restitu.l. vlti.si h dicim⁹: iaz sequef absurditas: q ecce: dom⁹ tua iã est qdrienniũ q minata est ruinã.si nõ possum vltra qdriennium petere caueri. Item iã est qdrienniũ q relictum fuit mihi legatũ: et sub cõditiõe. et hereditas fuit adita et cõditio nondũ extitit: g amodo non possum petere cautionẽ. Rño.non credo q in casib⁹ istis: hoc est in pretorijs stipu.q iudicis officio interponunf q qdriẽnio tollanf. et hec vide in sili.alimẽta petunf officio iudicis: vt.C.de alẽdis liberis.l.ij.ff.de liberis agnos.l.j.et.ij.pone ergo q fili⁹ nõ petijt alimẽta a patre iã sũt qttuor anni amodo petet certe si h dicer eo sũma eẽt iniqtas et filius iã fame periret puto q vsqz ad.xx. annos.lz eniz officiũ iudicicis nõ sit actio: vt.ff.de minoribus.l.qõ si minor §. vlti.tñ operaf idẽ qd operaf actio.vnde gñaliter sumptũ nomẽ actiõis pro officio iudicis supponit.ff.de actiõib⁹ et oblig.l. actiõis.et ibi etiã dicif q ptorie stipulatiões obtineãt ẽt instar actiõis.et aliud in restitutiõe pro q officiũ iudicis cõpetens qdriennio tollif.ibi eniz vult rescindere gs qd fecit: siue de minore siue de maiore loquamur: vt.ff.de minorib⁹.qõ si minor .§ restitu.Unde cũ habeat fieri ad lesionẽ alteri⁹ partis: vt.ff.de mino.l.verum. ideo certis tpib⁹ limitaf: sicut et alia limitaf certis tẽporib⁹ in accessorijs: qz vno die.vt.ff.de re iudica.paulus. At in istis stipulationib⁹ ptorijs: p quas ius meum cõpetiturum prosequor.nõ est mirũ si vsq ad annos.xxx. audior. sicut in ceteris actionibus personalibus: vt.C.de consti. tu.pecu.l.ij.

¶ Si edificium alicui⁹ minaf ruinam potest dñs alterius edificij vicini petere vt sibi caueat noie damni infecti.

¶ De damno infecto. Rubrica.

1 Edificiũ alicuius si minef ruinã edificio vł pdio alteri⁹: põt dñs vicini edificij a dño edificij minãtis ruinã petere: q sibi noie dãni infecti promittat.

2 Edificij minãtis ruinã cautio ad hoc vt peti possit quod requirantur.

3.4 Positiones actoris et rei in tali actione.

5 Libelli in tali actione quõ formẽf.

Licet dñs Joh.in arbore actionum circulum sup stipulatione damni infecti non posuerit: tamen cũ sit digna circulo: et ipsa causa celeritatẽ desideret: vt ff. de damno infecto.l.j.ideo bene est q ei celeriter succurramus: eaz discutientes ad plenum.quando locum habeat. et quãdo

1 debeat interponi. †Sciendum est q si edificiũ alicuius minaf ruinã edificio vel pdio alterius: põt dñs vicini edificij a dño edificij minantis ruinã petere q sibi promittat noie damni infecti.q stipulatio cõtinebit totũ interesse illi⁹ vicini si forte postea dãnũ ex illo edificio ruinoso contingat: vt.ff.e.in hac stipulatione venit.et.l. sed et si cons.dicere.et.l.dãni infecti stipulatio.Que stipulatio si nõ interponaf mittitur ille q debebat stipulationẽ recipere in possessione edificij ruinosi: vt.ff.e.l.dies cautioni.§.ij.et.iij.

2 †Unde ad hoc vt cautio et stipulatio possit peti optet q multa interueniant. In primis q edificiũ sit ita ruinosum q damnum ex illo vicinus timere posit et ita q damnum sit futurum

pptterea

ppterea dicit stipulatio dāmni infecti.i. nondū facti.ff.eo.l.ij. Ideo dico de dam no futuro:q2 si dānnū esset datū haberet locum.l.aquil.vt.ff.e.pretor.§.hoc edictū.insti.ad.l.aquil.§.vlti.contingit tn̄ vt dāno dato nō agat:q2 cautio non fuit interposita si edificiū cadat ante interpositā stipulationem:immo dn̄s liberat a pstatione seu restitutiōe damni illius si omnia rudera h3 pro derelicto verū si vult illa rudera tollere nō pōt: nisi caueat tam pro pterito q̄3 pro futuro dāno:imo ei qui passus est damnū consulit: q agat ꝯ illū p interdictum cuius nomē non habemus 7 ideo dicim9 q ibi interdictum ponitur pro actiōe in factū.vt.ff.de pscrip.vbis.l.sunt.7 sic cōpellet dn̄s ruinosi edificij vel tollere rudera:7 cauere de damno tā preterito q̄3 futuro.vl' totas edes p derelicto hr̄e.vt.ff.e.l.euenit.7.l.ptor ait.§.vlti.Jtellige ita damnum si contineat ad emptionē seu diminutionem patrimonij.vt.ff.e.l.damnū.lucri enī3 nō habet rō.vt.ff.e.l.fluminum.§.vlti.7.l.sequenti.7.l.pculus:7 hec oīa locū habēt tā in pdio vrbano q̄3 rustico.vt.ff.eo.ti.l.si finita.§.ex hoc edicto.7.l.emptor.§.si agit. Secūdū vt illud damnū qd pōt ꝯtinger ꝯtingat vicio opis quod priuati sit loci.7 ediū in vrbano.i rustico sufficit vicium soli siue damnum contingere possit tunc cū opus fit siue postea.Ceterū si vi vētorū vel alia vi diuina aliqd damnū det:stipulatio nō cōmittit:nisi edes sint ita vetustissime q de facili cadere pcssint ex q̄libȝ vi ventorū.vt.ff.e.fluminum.§.j.7.§.viciū 7.§.itē seruus.7.§.itē apud iul'.7.l.dānni infecti quidā:io dixi de ope qd fit in loco puato.q2 si fiat in loco publico princeps vel preses est adeūdus.vt phibeat p interdictū.ne qd in loco publi.fiat.vt.ff.e.flumnū.§.j.7.ff.ne qd in loco publico.l.j.7.ij. Tertium vt denuncietur illi cuius est dom9 vel ager.si est psens:vt cautionē interponat.alioquin denuncietur domini:vel pcuratori: vel inqlino illius.ad hoc vt postea si dānum cōtingat possit agere ꝯ dn̄ȝ edificij ruinosi.vt.ff.e.l.di.e.§.pretor.7.§.totiens. Quartū vt postulet qs caueri sibi p tribunali: alias nō aget.vt.ff.e.l.dies.§.h autē iudicium. Quintum vt is qui petit sibi caueri:iuret de calūnia primo.vt.ff.eo.ptor.7.l.q bona.§.q damni.7.§.vlti.Sextum vt si est dominus qui debet pmittere:tm̄ pmittat si nō est dn̄s satisdet.vt.ff.eo.pretor.7.l.damni infecti stipulatio.nisi sit dubiū sit dominus nec ne.tunc sub exceptione promittet.vt si constabit illū nō esse dominū satisdet.vt.ff.eo.qui vias.semp enī3 possessor conueniendus est.7 si non sit dn̄s: vt sti pulationē intpōat:vt.ff.e.int q̄s.§ si dn̄s.Septimū vt dies apponat.i.quē diem duret cautio.vt.ff.e.dies.in pncipio.7.l.qui bona.§.vlti.7.ff.eo.l.diem. Dies autē ille statuet arbitrio iudicis.vt.ff.e.pretor.in pnci.pterq̄3 si fiet opus in flumine publico vel loco publico: vel ripa ipsius.tunc tempus decē annorū statuitur infra quod duret satisdatio.7 hoc ideo:q2 fit in publico.vt.ff.e.si finita.§.deinde.Octauum vt alio modo quis nō possit sibi consulere.alioquin stipulationem non petet interponi.7 si interposita fuerit non tenet.vt.ff.e.si edibus.7.l.qui bona.§.de illo.7.l.damni.§.ei cui.7.§.ei qui.7.l.inter fructuarium:nisi in casu vt in inquilino.vt.ff.eo.inter quos paries.Nonum vt ille qui petit cautionem non sit qui iam cessit edibus ruinosis.vt.ff.eo.qui bona.§.si quis quia sibi.Decimum vt nomine illarū ediū tantū cōmittatur stipulatio:que fuerunt tpe interposite stipulationis.l3 de rebus postea inductis in domo teneatur 7 cōmittat stipulatio.vt.ff.eo.damni.§.si is q vicinas. Undecimum q iuste habeat edificiū pro q̄ petit satisdari sibi:alias si illicite edificauit stipulationem nō petet.vt.ff.e.qui bona.§.si quis iusta.Et no.q pro ope priuato est satisdandum in alieno:cauendum in pprio.in publicis de vicio opis tantū: vt.ff.eo.si finita.§.deide.7.l.hoc amplius.§.q̄situm.7.l.fluminū.§.j.7.ij.7.iij. Duodecimum vt si non satisdet vl' caueat mittatur actor in possessione ediū ruino

sarũ. vt .ff.e. si finita. §. ex hoc edicto. vt tedio affectus veniat cautur⁹ vel satisda tur⁹ ꝛ hoc ex pͥmo decreto. ꝛ sic dñs non deijcief. Si aũt fiat missio ex secundo de creto fiet dñs. si ille fuit dñs. alioqn para tur sibi vsucapiẽdi cõditio. vt. ff. e. si fini/ ta. §. iulia. ꝛ postq̃ vsuceperit vel factus est dñs nõ erit loc⁹ cautioni vel satisdatio ni. vt. ff. e. si finita. § postq̃. Uerũ si ille in cui⁹ domo debebat fieri missio si ꝓhibe at tenebitur actione in factum ad interes/ se ex illo interdicto ne vis fiat ei: p quam actionem si sit consecutus interesse non aget ad cautionẽ. vt. ff. e. damni §. si pu/ pillus. ꝛ. §. cassius. ꝛ. §. si mandato. ꝛ. §. nõ solũ. Tertiumdecimũ vt insolidũ ca/ neaf vl' satisdef. vt. ff. e. stipulatio. Quar tumdecimum vt si stipulatio sit interposi ta ꝛ postea dãnum detur. qḋ detur vel cõ tingat culpa edificij: vel ipsius q cauit vl' satisdedit: al's nõ cõmittitẽ stipulatio. vt .ff. e. damnũ. § quã q̃. ꝛ. §. cassius. ꝛ. §. itẽ apud iul. Quintumdecimũ. vt si plu/ res sint q debẽt stipulari noie dãni infe/ cti vel stipulationẽ recipere: stipulationẽ recipiat sine adiectiõe partis. puta: pro/ mittis nobis noie dãni infecti: de sua gli/ bet pte stipulari videt aliogn si qlibet sti pulef: pone ꝓ tertia: cum tres essent dñi. ꝓs adiecta parti partẽ faceret. i. q: stipu/ latus videf de tertia tertie. ℭ Ceterũ si plures sint q debẽt stipulationẽ interpone re: qlibꝫ ꝓmittat ꝓ tertia ꝓ indiuiso. po/ ne q tres dñi erãt pro indiuiso illaꝝ ediũ ne si aliter ꝓmittant videref quilibꝫ inso lidũ obligat⁹. vt. ff. eo plures: cũ ex oi cõ tractu pñt fieri plures rei debendi. ff. de duob⁹ reis. l. eadẽ. Eodẽ etiam modo cre do in pluribus debentib⁹ recipe stipula/ tionẽ. si dicunt ita promittas mihi ꝓ ter/ tia totius dom⁹ ꝓ indiuiso: al'ogn rõ di/ uersitatis reddi nõ posset. ℭ Actor autẽ

3 his positionib⁹ vtatur. † Positio actoris. Ego dico q edificiũ tale est ita ruinosum q damnũ defacili ꝯtinget. ℭ Itẽ illud damnũ vicio operis cõtinget: si nõ est da tũ: si est datũ dicat cõtingit. ꝛ hꝰ si agat de vrbano edificio. ℭ Ceterũ de rustico pre dio dicas i positione vicio soli. ℭ Itẽ de nũciaui tibi vt caueres mihi: vel satisda/ res: vel denũciaui domui tue cũ te nõ iue nissẽ. ℭ Itẽ petij corã iudice vt mihi ca ueres vel satisdares. ℭ Itẽ m ego iuraui vl' parat⁹ sum iurare q calũnie aio nõ pe te cautionẽ interponi. ℭ Itẽ q tu ꝓmisi sti mihi vl' satisdedisti noie dãni infecti. ℭ Itẽ iudex apposuit certũ diẽ ifra quẽ debet cautio ista durare. Itẽ hoc solo re/ medio ꝯsulit mihi. ℭ Itẽ istas edes ha/ bebam ego vicinas tpe interpositis stipu/ lationis ꝛ tot res habebã i domo. ℭ Itẽ tale edificiũ iuste habebã iuxta tuũ ruino sum. ℭ Itẽ q: noluisti mihi cauere: fui missus in possessione ediũ ruinosaꝝ. ex pͥ/ mo: vl' ex scḋo decreto tu me ꝓhibuisti. ℭ Itẽ cũ sis dñs isolidũ tu mihi cauisti ꝓ tertia. ℭ Itẽ dãnũ qḋ cõtigit: cõtigit culpa tui cauentis vel vicio edificij. ℭ Itẽ tu cauisti ꝓ tertia q: ꝓ tertia dñs eras. ℭ Ecõtra reus vtif istis positiõib⁹.

4 † Positio rei. Ego dico q edificium meũ est bene munitũ: si illud ꝯfi. ac. suc. q: iam ruinã nõ minaf. ℭ Itẽ illud dãnum qḋ dicis illatũ: datũ fuit ex maria vi vẽtoꝝ. ℭ Itẽ mihi denũciasti cũ irẽ ad scholas ꝛ sic extra iudicium. ℭ Itẽ cũ a te peterẽ vt de calumnia iurares iurare renuisti. si hoc ꝯfi. ac. suc. vt. C. de iureiurãdo ꝓp calũniã. l. ij. ℭ Itẽ dico q post diẽ a iu/ dice appositum damnum ꝯtigit. ℭ Itẽ tu potes hic contra me actionẽ cõ: diui/ dũdo cũ res ista mihi ꝛ tibi cõmunis sit. ℭ Itẽ edes istas ꝓ qbus agis tu emisti post interpositã stipulationẽ. ℭ Itẽ illas domos illicite edificasti. ℭ Itẽ volui ca uere ꝛ tu cautionem recipere recusasti. ℭ Itẽ tu es ꝓ tertia pte dñs: ꝛ ego caui tibi ꝓ tertia pte tue ptis: nec miref aliqs de istis varijs positionib⁹: q: vna videtur alteri ꝯtraria. iõ euenit q: hic tractaf de trib⁹: de cautiõe vel stipulatione interpo nẽda de dãno dato post cautionẽ interpo sitã. Itẽ si nõ fuerit cautũ quid faciat iu dex. ꝛ si ꝓhibeatur postq̃ missus fuerit qd fieri debeat: vñ põnes si vario modo fiant non est mirꝫ. ℭ In hac aũt actione

ↄcipiet actor ita lib. llū In p̄mis qn̄ vult
5 petere cautionem interponi. † Libellus.
Ago. e. R. cōtra. M. quia edificium suū
minat̄ ruinā edificio meo: vel cū h. beat
edificiū ruinosum iuxta edificiū meum: ꝛ
posset de facili mihi dānū contingere. q̄
mihi caueat noīe dāni infecti: vl' satis det
ꝛ ad h̄ ꝑpono officiū iudicis. Q̄ ita re
cte ↄcip. lib. dicit. l. h. e. l. j. ꝛ. l. dico. ꝛ. l.
p̄tor ait. §. j. ꝛ. ff. de p̄to. stip. l. j ꝛ insti. de
diui. stip. ita cōcipietur libellus ꝓ cautione
interponenda. Oppositio. ℭ Sꝫ oppo
nit̄ q̄ videt̄ libellus male cōcept⁹. ℭ In
p̄mis. l. dicit q̄ sine actione nemo experi
tur: vt. ff. de admini. tuto. l. q̄ti⁹s. §. si tpa
li. ff. de neg. ge. si pupilli. §. si. ff. q̄d met⁹
cā erit. hic aūt ꝛ si sit ꝑpositū officium
iudicis: nō est actio. vt ff. de minorib⁹: q̄d
si minor. §. vlti. Rn̄o. similis oppositio
posset fieri in oīb⁹ in qb⁹ imploratur offi
ciū iudicis. vt in restitutionib⁹: ꝛ in cau
sa alimentoꝝ: sc̄dm q̄ dicit vnū generale
iudicis officiū. Un̄. t. n̄ nemo sine actione
experit̄: vel sine illo q̄d obtinet vicē ac
tionis: sic in officio iudicis. Oppositio.
ℭ Itē adhuc opponit̄. certū est q̄ qcun
q̄ nob̄ obligat̄. aut ex cōtractu vel quasi.
aut ex maleficio vel q̄si. vt insti de obli. ꝛ
ff. de actio. ꝛ obli. l. j. hic autē nullo iure
mihi obligatus est q̄ ↄtra cū nō ago. Rn̄.
vera est regula vbicūq̄ ago cōtra aliquē
actiōe ꝑsonali cū pero aliqd mihi presta
ri ex iure meo. at qn̄ intēto iudicis officiū
nil intēto q̄d iure meo mihi cōpetit sed
quoddā auxilium ab ipso iudice imploro
ℭ In realibus ago contra illum q nullo
iure est mihi obligat⁹. sed ideo: quia rem
hꝫ seu possidet: vt insti. de act. §. ij ꝛ ita h̄
si nullo iure sit mihi obligat⁹: sic tn̄ in hoc
ago cū edificia ruinosa possideat. sic enī
actio in rē possessorē ꝓsequitur. vt. C. de
alienā. iud. mu. causa fac. l. j. ff. de rei vē.
officiū ita ꝛ hic: vt. ff. eo. iter q̄s. §. si. do
min⁹. Simile etiā habes in actione in fa
ctū de pauperie. q̄ nō orit̄ nec ex cōtractu
vel q̄si, nec ex maleficio vel q̄si. a al enim
nō dꝫ delinquere cū sensu careat: sed ta
men tenet̄ qui hꝫ aial. vt. ff. si qdru. pau.
fe. di. l. j. ꝛ. lex etiā in cā damni parificat
illa duo. s. edes ꝛ aialia. vt non sint nobis
vltra eorū estimationē dānosa. vt. ff. e. p̄
tor ait. §. hoc edictū. Oppositio. Itē nō
videtur q̄ aliquo mō possit dn̄s edificij
ruinosi conueniri etiā ad cautionē: naꝫ si
edificiū meū minat̄ tuo ruinaꝫ: q̄re volo
cauere noīe dāni infecti de dāno postea
contingente: cū edificiū sit res q̄ spiritu
caret licet q̄drupes spiritū habeat. vt. ff.
e. p̄tor. Rn̄o. iusta est rō: nōne diximus su
pra q̄ ad illā cautionē agim⁹: quotiēs ꝓ
pter viciū operis damnū cōtigit: vel e⁹ vi
um: ergo culpa dn̄i p̄cessit in edificando
opere: quare ad cautionē tenet̄. Un̄ cū ha
beas electionē vel cautionē interponere:
vel edes pro derelicto hr̄e. si cautionē vis
prestare habebis edes tuas sicut sup̄ di
ximus. ℭ Si autē vis concipere libellū
6 q̄ damnum sit secutū ita dices. † Libell⁹
Ego. R. ago ↄ. M. qui cū mihi ꝑmisisset
noīe dāni infecti ꝓpter edificium suū rui
nosum quod erat iuxta edificiū meū: illud
cecidit ꝛ totū meū edificiū destruxit: vnde
q̄ p̄dictū damnum mihi emendet vel re
sarciat ago cōtra ipsum: ꝛ ꝑpono actio
nē ex stipulatu. Q̄ ita recte cōcipiatur
libellus. dicit. l. ff. e. pretor ait. §. j. ꝛ. ij.
ℭ Si autē sit prohibitus quāto debuit
mitti ex primo decreto vel ex sc̄do. quali
ter cōcipiat̄ libellus quere supra. ne vis
fiat ei qui in possess. missus est. ꝛ ibi inue
nies.

ℭ Si legatum relinquat̄ legatari⁹ p̄t pe
tere ab herede caueri seu satisdari de le
gato illo prestādo ꝛ h̄ ꝑ officiū iudicis.

ℭ De satisdatione legatario prestanda per
officium iudicis. Rubrica.

1 Satisdatio legatario prestanda ad hoc vt
peti possit: quot requirant̄.
2 Satisdatio dicta semel iterponit̄: ꝛ non
sepius nisi noua causa allegetur.
3 Missio in possess. multis de causis impe
diri potest:
4 Legatarij plures si i possess. mittāt̄: licet
vn⁹ p̄mo: alter secūdo: nullus erit potior
altero: sed oīs iure equale habebunt.

5 Ex legatarijs vnus si mittat in possessio
nem cur sibi prodest: non aūt alijs: credi
toribus autem econtra.
6.7 Positiōes actoris ꝛ rei i tali satisdatiōe
8 Libelli in tali actione quō ꝯcipiat.
9 Legatū qn̄ pure relictum est: ab adita he
reditate dominiū i legatariū transit: cur
tn̄ nō petit legatū sibi dari ꝑ actionem ex
testamēto: vel certi conditiōe: vel q̄re non
inuocat ꝑ rei vendicationē: vl' hipothecā.

QUia nihil est magis qđ debeat hoi
bus q̄ȝ vt supme volūtatis liber sit sti
lus. ꝛ licitū qđ iterū nō redit i arbi
triū. vt. C. de sacrosanc. eccle. l. j. ꝛ cuȝ le
gata a testatore relinquunt heredes ea p̄
stare nolūt legatarij agūt ꝯ heredes: vt ꝑ
legatis prestandis siue puris siue sub con
ditionibus relictis siue in diē: ꝛ pro illis
marie caueāt. h. i. satisdēt. ꝛ si satisdare
nolunt: mittunt postea i possessionē rerū
hereditatis. ꝛ etiā aliqn̄ heredis. vt. j. di
cemus. vt. ff. vt leg. seu fideicō. noie ca. l. j.
1 ꝛ. l. etiā. † ¶ Un̄ ad hoc vt ista satisdatio
possit peti: ꝛ si nō p̄stet qđ fiat missio oȝ
ꝙ multa interueniant. ¶ In p̄mis ꝙ re
licta sint legata siue in testō siue in codi
cillis h̄ est ab intestato. vt. ff. eo. l. postq̄ȝ
. §. si dies. ꝛ. l. etiam §. vlti. ¶ Scdm ꝙ
hereditas sit adita: aliogn si certū sit here
ditatē nō aditā: vl' repudiatā vl' omissaȝ
vel necessarios abstētos satisdatiōi nō est
locus: nisi sit dubiū aut sit adita. vt. ff. vt in
pos. leg. l. j. §. vlti. ꝛ. l. ij. ¶ Illud aūt no.
ꝙ p̄stat hec satisdatio etiā si heres locu
pletissimus sit p̄terq̄ i fisco. qui nō satisdat
si sit heres institutus. ꝛ in repub. sȝ caueret
vt. ff. e. l. j. in p̄n. ꝛ. §. si ad fiscū. ꝛ. l. si qn̄
. §. vl. ¶ Tertiū vt legatarius nō sit sir.
ꝯtestatus ꝑ legato p̄stando: tūc enim cessat
satisdatio. vt. ff. e. l. j. §. nō solū. Ideo enī
fuit inuentū istud remediū satisdationis
ꝑ legatis: siue puris: siue cōditionalibus:
siue relictis ex die certa: q2 ꝑ conditiona
libus bonū ē ꝙ sit cautū legatario: vt adue
niēte conditione vl' die habeat legatū. ꝑ
puris iō quia petēdo legatum nonnullas
moras hȝ exceptio iudicij. vn̄ si ē tibi cau
tū: eo magis secur⁹: lȝ p̄stita satisdatione
ois exceptio sit salua heredi ꝯ legatarius
agentē ex stipulatiōe: sicut si ageret ꝑ lega
to. vt. ff. e. l. stipulatio. ꝛ. l. ēt. ꝛ. l. j. §. si qs
sub cōditiōe. ¶ Quartū vt iuret in p̄mis
legatarius de calūnia qđ gn̄ale est in oibus
satisdatiōibus: nā si heres dt hodie cōstat
de fidei cōmisso hodie agam⁹. audiēdus
est: vt. ff. vt in pos. leg. si is a q̄. §. j. ꝛ. ff. e.
postq̄. §. si dies. ¶ Quintum vt non sit
ꝓhibitus legatarius satisdationē petere:
ꝑōt enim hec satisdatio a testatore remit
ti: cū fauore sue vltie volūtatis sit iducta
lȝ satisdatio de vtendo fruendo arbitrio
boni viri remitti non possit. vt. C. e. ti. l.
j. ꝛ. l. scire. ꝛ. ff. e. l. lȝ. Adeo qdem q si ꝑso
na heredis sit suspecta ꝛ totā substantiaȝ
dissipet: nō pōt cōpelli ad satisdationem:
cū sit sibi remissa. imo ꝛ si interposuit pōt
cē dicere: vt. ff. e. l. vlt. ꝛ. ff. vt in pos. leg.
l. j in p̄n. nec est ꝯ. ff. ad trebel. imperiuȝ
vbi filius agit ad cautionē interponēda cō
tra patrē si pater substātiā dissipet. nam
ibi nō fuerat satisdatio a testatore remis
sa ¶ Sextū vt legatarius petat sibi caueri
nō en. ȝ dȝ offerre heres. sȝ petēti moraȝ
nō facere. vt. ff. e. l. j. §. nō exigit. satisda
tio ista est p̄standa legatario vl' suo succes
sori in puro legato. veꝝ in cōditiōali suc
cessore nō caueo: q2 legata conditionalia
ad heredes nō trāsmittun⁹. vt. ff. e. l. j. §.
nō solū. ꝛ. § si qs sub conditione. ꝛ. ff. de
2 reg. iur. l. q legata cōditionalia. † ¶ Itē
nota ꝙ satisdatio ista semel interponit: ꝛ
nō sepius: nisi noua cā allegetur. puta: quia
fideiussor decessit: aut inopinate patrimo
niū suū amisit. nō autē erit ita si receperit
egenos fideiussores. q2 benū facit nomē.
vt. ff. vt in pos. leg. si is a q̄. §. vlt. ꝛ. l. pla
ne. ꝛ. ff. de fideiuss. l. j. ꝛ. ff. man. inter cās
Adeo qdē h̄ est veꝝ: ꝙ si legatū relinquat
vt si legatarius amiserit totiēs ꝙ rursus
hēat vl' q̄tiens amiserit hēat nō p̄stabit
cautio: nisi semel. vt. ff. e. l. j. §. si qs ita. ꝛ
. §. de his. ff. de lega. iij. fideicōmissa. §. si
qs decē alicui. Si autē heres satisdare
nō vult mittit legatarius in pos. rerū here
ditariarū. vt tedio heres affectus veniat
satisdaturus. ꝛ interim legatarius erit in

illa

lla possessionē:lz non possideat:nisi cū eā studie. ⁊ custodiet fructus ne consumant ab herede. Verum si heres non vult tollere poterit legatarius postea tollere ⁊ seruare fructus. ⁊ vēdere:si tales erant quas expediebat primo tpe vēdere ⁊ q seruādo. seruare nō possunt. ⁊ pciū seruare: non tn̄ eos deminuet eā vescēdi: nisi sit filia neptis pneptis: ⁊ vxor:nec habeat aliqd de suo: ⁊ nisi mittat filius agēdo petitiōe hereditatis: tūc. n. fructibus vtitur. vt.ff. vt in posses. legatoꝝ.l.si is cui.§.j.⁊.§.qd l gatoꝝ.⁊.l.q legatoꝝ.⁊.ff.ex quibus causis in pos.eat.l.fulcinius.§.penul.⁊.ff.de acquirē.pos.possideri.§.penul ⁊.ff.quoꝝ.

8 leg.l.j † ¶ Missio tn̄ impedit multis ex causis. Ecce si vēter sit in pos. vel si vxor pgnans. vt.ff. vt.in pos.leg.l. cum vēter. ¶ Itē ipedimur si calumnie eā petatur. vt.ff. vt in pos.leg.l.is a quo. ¶ Itē imped t si fuerit a testatore remissa cautio vt superiꝰ

4 diximus. † ¶ Sz illud no. q si plures legatarij mittunt in pos.lz vnus primo: alter secūdo:nullus erit potior altero:sz oēs equale ius habebūt:h verū est si sunt eiusdē tituli:aliqñ secus. vt.ff. vt in pos. legl is cui.§ q prior.⁊.ff.de priuil.credi. priuilegia.C.q potio.in pig.habeat.l.ij.⁊.iij. ⁊.C.de bonis auct.iudi.pos.l.j. † ¶ Qō: Sed illud qrītur:quare si vnus ex legatarijs mittit in pos sibi pdest ⁊ non alijs: vnius aūt de creditoribus si mittat qd pdest omnibus:vt.ff. vt in pos. leg.l.is cui §.si plures.⁊.C.de bonis auc.iudi. pos.l. vl. Rñō:ideo missio creditoris vnius prodest ceteris:q: certāt de dāno euitādo: sz legatarij de lucro captādo.ar. C. de iure delibe.sancimus.§.licētia.⁊ C.de codicil lis.l.vl. Sed hec ratio tollit:nā ⁊ hi qui mittūt in pos.ex cā dāni infecti mittunt cā dāni euitādi ⁊ tn̄ missio vnius nō pdest ceteris: vt.ff.de dāno infec.l.si finita.§.si plures.vñ si aliud est in creditoribus non est mirū:in causa dāni infec.eī qd impute tur negligētie illius q potuit petere qd sibi caueretur ⁊ nō fecit vidēdo domū ruinosam:q d creditoribus alijs ipuntari nō potest. ¶ In hac autē satisdatione petenda ac.sa.ta.po. † Positio Acto. Ego dico q tal' in testō vel codicil.mihi rē talē legauit. ¶ Itē ipse instituit te heredē. ⁊ tu adiuisti hereditatē illius. ¶ Itē mō in primis a te satisdari peto. ¶ Itē ego sum paratus iurare q animo calumnie nō peto. ¶ Itē dico q testato: sine aliqua phibitione pcepit mihi legata pstari. ¶ Econ

7 tra reus sa.ta.po. † Positio rei. Ego dico q tal' fuit minor.xiiij.annī.si h ofi.ac.subcū.q: talis fuit q nō potuit testari: vt isti. de testa.⁊.C.qñ prouo.nō est necesse.l.ij. ¶ Itē talē tamū heredē instituit. ¶ Itē ab intestato decessit sine testō ⁊ codicill'. ¶ Itē hereditas fuit omissa vel repudiata ex testō ⁊ adita fuit ab intestato. si cōfi. ac.sub q: ea q̄ in testō relinquunt ita demū val t:si ex testō adeatur hereditas.vt C.de fideicō.eā quā. ¶ Itē tu incepisti a me petere legatū ¶ Itē peiij vt iurares de calūnia ⁊ tu recusasti.si hoc cō:ac.sub. vt.C.d. iureiurā.propterea.ca.dā.l.ij. ¶ Itē testator phibuit satisdari. ¶ Li

8 bellus cōcipit ita. † Libellus Ac. Uobis d.P.cō.e.R.de.M.q cū sit institutus heres in testō talis ⁊ mihi res talis sit a testatore legata ⁊ hereditatem adiuerit:⁊ mihi satisdare noluit peto vt mihi satisdet de illa re legata pstāda:ad h ppono officiū iudicis vel hoc peto fieri p officium vestrū dñe iudex. Quod ita recte cōcipiat lib. dt l.ff.e.ti.l.j.⁊.l.etiā.⁊ ita cōcip t libellus

9 qñ legatū relictū est pure. † Questio. Sz illud querit:qñ legatū relictū est pure:nōne ab adita hereditate dñium transit in legatariū: vt.ff.de furt.a titio.⁊.ff. quē ad mo.serui.amit.si partē.§.ij.qre ergo non petit legatū sibi dari p actionē ex testō vel certi cōditione:vel quare nō auocat p rei vēdi.vel hipothecariā: vt C.cōia de leg. l.j.ff.si certū petatur.l.certi.cōditio.in pn. ⁊.ff.de leg.ij.cū filius.§.varijs. Rñō:lex assignat rōnez:q: nōnullas moras hz exceptio iudicij:⁊ ideo q: lites progātur.idō vtilius est q satisdatio interponat:nec hz locū aliqua exceptio nisi esset patus in pti nenti pbare:quasi diceret:hodie cōstat hodie agamꝰ: vt.ff. vt in pos.leg.seu fideicō.

si is a quo. ¶ Itē euentus litis dubius est ⁊ incertus: vt. ff. de peculio: qđ debet. ¶ Si antē legatū fuit sub cōditione reli-
10 ctū: retineas oia ⁊ dicas. † Libellus. Lu3. talis mihi rē talē sub conditione reliquit; ⁊ satisdationē petiji ⁊ noluit mihi satisdare peto ꝙ satisdet mihi vt adueniēte conditione mihi debeat legatū prestare. ⁊ hoc peto mihi fieri ꝑ vestrū officiū dñe iudex. ¶ Quod recte cōcipiat lib. dicit. l. e. ti. l. j. Oppositio. Sꝫ opponit: nō videt ꝙ libellus iste sic posset cōcipi: ante. n. conditionis euētū nullus trāsigit creditor nec vllum ius hꝫ: siue queramꝰ de cōditionali legato: siue de cōditionali stipulatione: nisi ꝙ hꝰ plus est in stipulatione: qꝛ illā spē trāsmittimus ad heredes in legato cōditionali nō: vt insti. de verbo. obli. ⁊. ff. de regu. iur. q̄ legata cōditionalia. Rñ. non est creditor vt possit petere: vt. ff. si certuꝫ pe. l. certi cōditio. §. ij. ⁊. ff. qñ dies vsus fru. leg. cedit. l. j. in fi. ⁊. ff. de verbo. signi. l. cedere: creditor tamē est quantū ad hoc vt petat sibi satisdari: vt. ff. de act. ⁊ obli. l. cui ⁊. ff. de verbo. sig. creditores. ⁊. ff. de iudi. l. in omnibus bonefidei.

¶ In quibus actionibus primum ⁊ secūdū decretum interponatur. Rubrica.

1 Contumax proprie quis esse dicatur.
2 Decretum primum cur interponatur.
3 Decretum primum an tam in personalibꝰ q̄ in realibus actionibus locum habeat.
4 Decretum primum quid in personalibus actionibus operetur.
5 Decreto primo detentatio quid prodesit: licet alijs noceat.
6 Missus in possessionem ex primo decreto an habeat aliquod ius petitorium: seu possessorium: si forte per vim expellatur: vel non admittatur.
7 Missus quis in ꝑsonali ex primo decreto licet fuerit: dominus tamē vsq3 ad annos. xxx. auditur: postea vero nequaquā.
8 Missus ex primo decreto in possessioneꝫ non possidet: nec dominus de possessione eiciendus est: immo simul stabunt.
9 Missus in ꝑsonali an interim fructus percipere possit: ⁊ si percipit an eis vti possit. ⁊ si vtatur an aliquo iure teneatur.
10 Decretum primum interponitur: quotiēs quis vocatus non respondit.
11 Decretum secundum quando ⁊ a quo interponatur.
12. 13. Decretum secundum an realibus ⁊ ꝑsonalibus locum habeat.
14. 15. Decretum secundum quādo interponatur: ⁊ infra quod tempus.
16 Decretum secundum iudicantis arbitrio interponitur.
17 Pauper in secundo decreto secundū legem a cautione exoneratur.
18 Decretum secundum ad interponendum an aliud tempus expectetur: si vocatus dicat: non satisdo.
19 Decretum secundum an vtraq3 parte presente iterponendum sit.
20 Decretū post secundū si dñs dixerit. ꝙ illi non fuit cautum: an audiri debeat.
21 Decretū scđꝫ quo iure interponi petatur.
22 Decreti secundi effectus quis sit.
23 Usucapio in secundo decreto ad quid necessaria sit.

Quia in titulo superiori de dāno infecto. ⁊ in prima rubrica facta est mētio de primo decreto ⁊ secundo: qa si nolūt cauere missio fit in primis ex primo decreto. ⁊ postea si adhuc in cōtumacia perseueret missio fit ex scđo: vt. ff. de dā. infecto. l. ꝓtoris officiū. ⁊. l. ꝓtor. ⁊. l. si finita. §. iul. ⁊. ff. vt leg. vel fideicō. no. ca. l. j. ⁊. ff. vt in pos. leg. l. ij. ⁊. C. e. ti. l. certa forma. Ideo videamus in quibus actionibꝰ: vel primū vel secundū decretū interponatur. ⁊ infra qđ tēpus debeat interponi. ⁊ a quo. qd etiā operet primū decretū. ⁊ qd operet secūdū ⁊ qua actione vel iure secūdū decretum vel etiā primū petat interponi. Rñdeo multi voluerūt dicere ⁊ notare ꝙ nunq̄ interponat secundū decretū nisi in causa dāni infec. qꝛ in ea tm̄ actione dicūt se inuenire in alijs nō est cautū: si. n. legislatori placuisset: interponi iussisset secūdum decretū. arg. C. de caduc. tol. l. vnica. circa finē. Et inducūt talē errorem: vt missus in possessi. in personalibus: ꝓ mēsura debiti declaratū vt. C. de bonis auc.

iudi. aut. ei qui iurat: 7 est in corpore aut. de exhiben. 7 intro. reis. coll. v. Et in alijs vt tedio affectus veniat responsurus: vt. C. de iudicijs pperadū. qꝛ non possidet: ff. de acquirē. pos. possideri. §. vlti. 7. ff. quorū legato. l. j. §. quesitū. 7. ff. vti possidetis. si duo. §. creditores. Et ideo nō vsucaperet seu prescriberet: cū vsucapio seu pscriptio sine possessione non pcedat. ff. de vsucap. sine possessione. Unde etiā audictur dominus quādocunq̧ veniat. etiā post annos. xxx. Et hec ita pbo: ille q fuit in possessione causa rei seruāde: nihil sibi p illā prescriptionē 7 possessionem quesiuit ergo ego dñs nihil amisi. qꝛ non videtur amissuꝫ qḋ alteri acquisitū nō ē: vt. ff. ex qbus causis ma. l. deniqꝫ. Cōtrariū credimus. nam secundū decretū hꝫ locum in omnibus personalibus actionibus. 7 hec ita pbo. certū est: quod propter contumaciam citati: interuenit primū decretum. vt tedio affectus veniat satisdaturus: vel i iudicio rñsurus vt statim copiose dicemus.

1 Et in hoc loco oēs consentiunt. † Quis aūt dicatur cōtumax: dicunt iura. q respondere tenet: 7 sine iusta causa: citatus tribus edictis vel vno pemptorio p omnibus psentiam sui facere cōtēnit: vt. ff. de re iudi. ca. l. contumacia. 7. l. cōtra. Nec est contra qḋ in eadē. l. dicit in principio qꝛ contumacia litigatoris dāno litis cohercet. qꝛ principiū legis respicit tēpus post litē cōtesta. contingēs: 7 ita exponimus dāno litis: qꝛ condēnatus non appellat 7 si obtinet expēsas a victo nō recuperat. vt. C. de iudicijs pperādum. Et sic iste missus ex isto primo decreto in actione personali. pone: certi conditione de mutuo: vel de generali certe conditione: vel exemptio: vel ex alia statim non possidet 7 stabit ita vt ymbra. 7 toto tempore vite sue stare posset 7 stabit. veruꝫ medio tēpore postq̄ fuit missus iuit ad iudicem dominus adhuc est contumax. respōdere nō vult. petere p secūdum decretū fieri possessor. 7 sic ille iudex se audiet vt statim copiose dicemus. Quod enim habeat locū: in personalibus. l. dicit oēs eā. . . . actione q̄ dominū nomine serui. 7 sic psonali nulla. n. noxalis inuenitur realis. sꝫ oēs sunt personales: 7 ex maleficio serui nascunt: vt. ff. de noxalibus act. l. j. dñs absens: in iudicio nō cōparuit citatus: mitteris in possessionem ipsius serui. Primo vt tedio affectus veniat respōsurus. si postea non veniat: ex secūdo decreto assignabitur tibi seruus vt sias possessor. ita vt si nō fuit dñs ille q ē absens: incipias vsucapere. si fuit 7 nō: fias dominus incōtinenti. vt. ff. de noxali. act. electio. 7. §. si absente: 7. ff. si ex noxali causa agatur. l. ij. in fine. Stultū enim eēt dicere vt ex primo decreto illa contingerēt. Item que esset maior rō quare in causa dāni infecti posset: vnde qꝛ non possunt omnes articuli legum laqueis cōprehendi. ff. de leg. 7 consti. non possunt. ideo bene est vt de similibus ad similia procedamus. vt. ff. e. t. 7 ideo. ¶ Item modica esset vtilitas primi decreti nisi deberet secūdum interuenire. sicut 7 alias. parum eēt iura esse condita: nisi essent constituti 7 illi q iura defenderēt. vt. ff. de orig. iur. l. ij. 7 §. deinde. 7 parū esset aquā habere i puteo nisi hauritoriū haberemus. In oībus ḡ personalibus hꝫ locū secundum decretum: pterq̄ in conditionalibus vbi lꝫ primum decretū locū habeat. s. vt mittaris i pos. si ille nō vult cauere: vt dictum ē supra. 7 dicit. l. ff. de act. 7 oblig. is cui. Secundū tamē interuenire non potest: qꝛ nihil ē qḋ debeat: sꝫ tm̄ spes ē debitū iri: 7 hꝫ etiā i conditionalibus stipulationibus cōtingit. vt insti. de verb. obli. §. si sub cōditione. ¶ Itē nonne multotiēs i psonalibus res p iudicē dant insolutū: vt. ff. de publici. l. sunt 7 alie. in fi. 7. l. vel soluēdi. 7. l. vel ex cā. 7. l. iteꝫ. qḋ non hꝫ fieri ex primo decreto sꝫ ex scdo. stult9. n. eēt iudex q ex pmo decreto daret insolitū. licet qdā dicant q in alijs personalibus statim iudex ex primo decreto facit actorem possessorem vel dominum: quod satis stulū reputo. sicut supra dixi. ¶ Nūc videamus qñ interponatur pmum decretū 7 qd operetur. 7 postea dicem9 de scdo.

2 † Sciēdū est q primū decretū interpon. ppter. cōtu

maciā al' cuius ecce aliqs citatur: inueni-
tur cōtumax: vt supra. dixi: nō vult rñde-
re nō vult satisdare vt cau. r mittit actor
in pos. cā rei seruāde: vt ille tedio affectus
veniat rñsurus vel satisdaturus. vt. ff. vt
in pos. leg. is cui. §. j. z. ff. ex quibus cau-
sis in pos. eatur. l. j. z. ij. z. iij. vt. supra di
ctū est. ¶ Et sic no. q ista possessio q dat
cā rei seruāde dr pmū decretū: qz primo
decernit p iudicē. z hoc est pmū qd inue
nit ad puniēdū contumaciā citati nolētis
in iudicio cōparere. z sic remouetur quo-
rūdā stulta qstio: q qrūt qd sit pmū decre
3 tum. † Questio. Sz illud qritur: an istud
pmū decretū habeat locum tā in psona-
libus q; in realibus actionib⁹. Rñdeo ita.
C. de iudi. pperādū. C. de prescripti. xxx,
anno. si qs emptiōis. §. vl. diuerso tñ mo-
do. nā missus ex primo decreto non possi-
det. vt. s. dixi. si mittat p psonali actione:
ceterū si p reali possidet. nā reus veniēs in
fra annū recuperat pos. vt. C. de pscrip.
xxx. anni. si qs emptionis. §. vlt. si recupe-
rat ergo amiserat. Itē post annū in reali
missus. fit verus possessor. vt in. l. illa. sic
quādo post litē cōtesta. vel quasi mittitur,
vt. C. vbi in rez actio. l. ij. C. de iudicijs. l.
pperādū. nun qd ergo annus trāsfert pos
sessionē: certe nō. cū possessio facti sit. lex
aliqñ trahat aliq a iure. vt. ff. ex quibus
causis ma. l. denicz. z sine facto trāsferri
nō possit: nam in aditione hereditatis vi-
deo vbi ius ciuile nō potuit facere vt pos-
sessio trāsiret nisi fuerit specialiter appre-
hensa. vt. ff. de acquirē pos. l. cū heredes
ergo iā illud sequeret absurdū si diceres
missus in reali non possidet. qd vel scdm
decretū esset necessariū in realibus quod
nunq; memini me legisse vel audiuisse: rur
sum vel qd tēpus induceret z transferret
possessionē. At tēpus nō est modus tollē-
de vel inducēde obligationis. vt. ff. de ac,
z oblig. l. obligationū. § placet: vel q ille
q est missus faceret se possessorē z sic sibi
ius diceret auctoritate ppria qd esse non
pōt. vt. ff. de acquir. pos. si ex stipulatiōe.
Vñ firmissime credo missuz in reali incō-
tinēti possidere: z etiā fructus pcipere pos
se: sicut in creditore cōuentionali: vt. C. d
pig. act. l. ij. lz hic nō teneat de pcipiēdis
vt ille: sed de pceptis tm. vt arg. si cont u-
max infra annū possessionē recuperat. ff.
de bonis auc iudic. possidē. l. ptor. §. ij. z
§: est pterea. nec admitto errorē quorūdā.
q dicūt: q tm operat annus in reali: q; tm
secūdū decretū in psonali. istud est diuina
re: z sic assumo q in realibus interuenit pri
mū decretū: lz secūdum non interueniat:
4 nec sit necesse. † Questio. Querit autē in
psonalibus qd operat pmū decretū. Rñ
deo operat hoc qz ille q mittit erit onero
sus debitori rōne cuius ptumacie mittit.
z hoc est qd dicit vt tedio affectus veniat
rñsurus vel satisdaturus: vt. ff. vt in pos.
leg. is cui. z si dñs iuerit in camerā. et iste
in camerā. si dñs in cellariū. z iste in cella
rium. z sic psequet eū vt lepra non tñ pos
sidet ex primo decreto nec dñs est de pos-
sessione deijciēdus: vt. ff. d d. i. infec. si fi-
nita. §. iul. ff. de acquir. pos. possideri. §.
5 vl. ff. quorū. l. j. §. qsumm. † ¶ Itē quere
tur ad qd psit talis detētatio lz alij noce-
at. sibi non est audiēdus cū nihil sibi prosit
nisi vt officiat: vt. ff. de rei ven. in fundo.
Rñ. immo multū ei pdest: qz per hoc cō-
pellit illū: vt respōdeat vel satisdet.
6 † Q3. Itē qritur an taliter missus habeat
aliquod ius pretorium seu possessoriū: si for
te p vim expellat: vel nō admittatur. Rñ-
deo si de pretorio querimus: hz hypothe-
cariā. vt. ff. de pign. act. l. nō est mirū: ha
bet enim ex tali possessione pretoriū pignus
quare z habet hypothecariā: vt. C. q pos.
in pig. l. ij. z. C. vt in pos. leg. l. si post q̄. z
l. q legato. possessoriū hz: siue non admit-
tatur: siue admissus expellat: vt. ff. ne vis
fiat ei qui in pos. missus est. l. j. z. ff. vt in
pos. leg is cui §. missus. z, ff. de dam. in-
7 fec. l. dies. §. ij. † Questio. Itē quare sta
bit iste in pos. missus in psonali ex pmo d
creto. z nō possidet vt dictum est: vsq; ad
xxx. annos audit dñs. post. xxx. annos nō,
nā cum habeat cōditionem ex lege ex illa
auc. de exhibē. z intro. reis. colt. v. que est
in. C. de bonis auc. iud. pos. l. pe. z omnis
conditio est personalis: vt insti. de act. §.

ne itaq3. ꝛ omnis personalis fere vsq3 ad xxx. an. durat. vt. C. de cōsti. pecunia. l. ij. merito ergo post. xxx. annos non auditur. Oppositio. Nec obstat si opponis quod hic pscribit cū non possideat ꝛ vsucapio seu pscriptio sine possessione nō procedit. vt. ff. de vsuca. sine pos. Rn̄. in realib⁹ hʒ locū at in psonalibus currit pscriptio sine oi possessione: sufficit eni3 si p annos xxx. nō petas. hic aūt psonalis actio cōpetit il li. s. ex. l. condi io. Item tollit istud ius. s. vt oblata cautione possit recuperare illā tenutā: sic tollit ius off rēdi in psona secū di creditoris. vt C. de pscript. xxx. an. cū notissimi. Itē esto q̄ sint trāsacti. xxx. an. ꝛ dn̄s nō possit expellere istū. etia3 si velit cautionē offerre cōmodū hʒ iste post ann. xxx. non vr̄ q̄ habeat plus iuris: nisi qd̄ primo habuit circa possessoriū ꝛ petitoriū vt dictū est. Rn̄o. verū est q̄ nō hʒ plus iuris: sed sibi imputet q̄re non iuit ad iudicē medio tpe: ꝛ ex secūdo decreto fuisset verus possessor: seu dominus cōstitut⁹. vn̄ si bi iputet dānum. n. qd̄ quis sua culpa sen tit de se q̄ri dz. vt. ff. de reg. iur. qd̄ quis.

8 † ¶ Attēde g̃ q̄ missus ex primo decreto nō possidet: vt dictū est: nec dn̄s est deij ciēdus de possessione. imo simul stabūt. ff. de dam. infec. si finita. §. si qs aūt in pos sessione. l3. qdā male intelligētes: stati3 ex quo mittūt aliquē in possessione cā rei ser uāde: incōtinēti expellūt dn̄m: sicut si mit terent ex secūdo decreto. adeo q̄ vidi mul tos stultos: vt facīant iurare homines ca stri: cuius possessione fuit missus aduer sarius: fidelitatē ꝛ homagium qd̄ errorē cōtinet. sed minus ꝛ si male vellent facere iurarent reddere redditus ꝛ seruitia que dn̄o reddebāt sed hoc ēt approbo: sicut di xi q: dn̄s primus de possessione nō est de iiciēdus vt dixi: adeo est hoc verū: vt pre tor pmiserit magistratibus municipalib⁹: cognitionē ex primo decre. ꝛ dare posses sionē: non autē cōmisit eis vt darēt posses sionē ex secūdo decr. q: illud est mixti ipe rij: vt ff. de iurisd. om. iudi. l. iubere. ꝛ. ff. ad municip. l. ea q̄. ꝛ. l. magistratus. cogni tio uī ꝛ datio ex primo decre. rōne contu macie ꝛ celeritatis est facta hodie iurisdi dictionis: ꝛ cōmissa est magistratibus mu nicip. vt. ff. de dā. infect. l. de eo. §. duas. ꝛ §. si forte. ꝛ. ff. de offi. eius cui manda. est

9 iurisdictio. l. j. † Questio. Sed illud q̄ritur an missus in psonali possit interim pcipe re fruct⁹: ꝛ si percipit an possit eis vti. ꝛ si vtit̄ an teneatur aliquo iure. Rn̄o. aut ille in cuius bonis mittit̄ vult colligere fru ctus: aut negligit. ¶ In primo casu dn̄s pcipiet fructus. in secūdo iste qui missus ē in pos. ita q̄ fructus nō diminuat: ꝛ si ser uādo cōseruari nō possunt vēdet: sed ꝛ in primo casu dicimus in re legata: nō in a lijs. i. q̄ legatari⁹ custodiet: ne heres fru ctus consumat: ꝛ est forte rō: q: in legatis ꝛ fideicōmissis veniunt vsure ꝛ fructus a tpe more. vt. ff. vt in pos. leg. is cui. §. qui legatorū. ꝛ. C. de vsuris ꝛ fruct. leg. ꝛ fidei com. l. j. ꝛ. ij. Opp°. Sed opponitur de eo quod habes. ff. de bonis aut. iudi. pos. l. pretor ait. in princi. ꝛ. §. est pterea. nā ibi videt: q̄ missus in pos. pcipiat fructus. sʒ quod dixi intellige negligēte pcipere dn̄o alioquin dn̄o volēte pcipere missus i pos sessione nō pcipiet. dn̄o tamē negligēte id pcipit: q: ois custodia ad eū ptinet. ꝛ ideo tenet̄ de dolo ꝛ lata culpa: l3 creditor cō uentionalis possideat: ꝛ fructus pcipiat: ꝛ teneat̄ de dolo ꝛ culpa lata: ꝛ leui. vt. C. de pign. act. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de pig. cum ꝛ for tis nomine. ff. de acquirē. pos. l. q pign. ꝛ l. rē pignoris. ꝛ. C. de ptu pigno. l. j. ꝛ. ij. fructus autē nō diminuet. etiā causa. ve scendi. nisi sit filia. vxor neptis. pneptis. nec de suo habēt. vt. ff. vt in pos. leg. l. q legatorū: ꝛ pterq̄ in petione heredita. vt. ff. ex quibus causis in pos. eat: fulcinius. §. vlt. alis aūt si fructus pcipit tenet̄ per actionē in factū restituere. vt. ff. de bonis aut. iudi. pos. l. pretor ait in pn̄. est ꝛ alius casus. vbi missa in pos. lucrat̄ fructus: si mulier mittat̄ nomine vētris nisi p calū niā fuit missa. vt. ff. si mulier vētris noie. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de ventre in posses. mit. l. j.

10 † ¶ Et vt breuiter cōprehēdā. primū de cretu3 interponitur quod. qs vocatus nō rn̄dit. nec defendit̄: siue in actione in re3:

dictum est. ¶ Item ita demum interponitur istud secundum decretum: si perseveret dominus in contumacia: si nō vult respondere vel cauere vt dictū est: z interponit verbo z facto: pronunciabit enim iudex interponi z interponet re ipsa idest inducet in pos. realiter. vnde ideo dicit iubere cauere z in pos. mittere: potius est imperij q̄ iurisdictionis. vt. ff. de iure. om. iudi. l. iubere. z si non admittet per viatorē eū inducet. vt. ff. vt in pos. leg. l. is cui. §. missos. sed z actio in factū habet aduersus eum qui non admittit eum. vt. ff. de dam. infe.
19 l. damni. §. penu. † Questio. Sed illud q̄ritur. an vtraq3 parte presente debeat interponi secūdum decretum: quidam negauerunt. Alij admittunt q sic: nā vbicunq3 desideratur cause cognitio dz fieri vtraq3 parte presente: vt. ff. de re iud. de vnoquoque. z ar. ff. de mino. verum. §. causa. z ar. ff. de adopti. l. nā. z. C. si vt se ab heredit. abstineat cur. ibi posita omnes. z admonebit eum si vult cauere: z si respondebit: volo: cessabit secundum decretum. Si aūt dixerit nolo: q cōtumacia est expressa: vt C. vbi de crimine agi oportet auten. qua in prouincia. z. ff. de re iudi. contumacia tunc interponet secundū decretum: z sic vtraq3 parte presente interponit. q iterū sit facienda admonitio dicit l. C. de iudi. autē. iubemus. z. ff. de iudi. z post edictū.
20 † Oppositio. Sz illud queritur: si post secundum decretum velit cauere dominus q: illi non fuit cauendum. Rñ. non auditur: q: z si fit peremptoria post secundum decretū non potuit opponi quasi nec post sententiam: vt. C. sententiam rescindi non posse peremptorias. nisi essent minores vel absentes cause reipublice vel p ambitionem sit interpositū secundum decretū ar. ff. de iudi. si pretor. z. ff. de his qui subsunt. vel. cur. sunt. l. magis. §. per ill. z. ff. d
21 damno ife. si finita. §. si forte. † Questio. Item queritur quo iure petatur secundū decretum interponi: z videtur q p actionem in factum: vt. ff. de damno infec. inquiline. z quia non est expressum de nomine actionis: vt. ff. de prescrip. v. quotiens. sz melius est vt per officium iudicis petatur secundum decretum interponi: z quod dicit. l. illa inquilino. actio. i. ius quo cautio petitur: z sic. ff. de actionibus z obligationibus. l. obligationis verbo. z ar. ff. de
22 succes. edicto. l. i. §. decretali. † Questio. Queritur in fine quis sit effectus secundi decreti. Rño. maximus. nam si est dominus in cuius bonis fit missio: iste missus incontinenti fit dominus: si non est dominus fit possessor iste qui mittitur z paratur sibi vsucapiendi conditio: vt. ff. si ex noxa. causa agatur. l. ij. z. ff. de noxali. electio. §. vl. ff. de damno infec. si finita. §. vl. z. §
23 si de vectigalibus. † Questio. Sed illud queritur: ad quid vsucapio sit necessaria ꝓpter dominum non videtur necessaria: q: iste post secundum decretum nō videtur audiendus cum sit modo in contumacia duplicata: fuit enim in primo contumacia ratione primi decreti. Item in secunda quando secundum decretum fuit interpositum: vnde modo non auditur. vt ar. quomodo z quando iudex. auten. qui semel. l. in fi. z ar. C. de plus peti. l. vnica in fi. z. C. ad vell. antique. z auten. siue a me. ¶ Item alia ar. nonne quando dominus fuit ille in cuius pos. missus est: missus incontinenti fit dominus vt dictum est: z sic nunq̄ vendicabit cum iam amisit dominium: multo ergo minus vendicabit ille qui non est dominus. ¶ Pro alijs nō videtur vsucapio necessaria. nam si erat creditor qui habebat ius in re hypothecaria non tolletur vsucapione. vt. C. de pignori. vsucapio. Respondeo. ideo est necessaria vsucapio propter illos qui habent ius in re: sicut in seruo redempto ab hostibus: qui licet fiat redimentis tamen vsucapio est necessaria: vt excludantur omnes ius habentes in re. vt. ff. de capt. z postli. re. l. in libello. §. si quis seruum. Nec obstat si opponis hypothecaria non tollitur vsucapione. Rñ. verum est breui: put a triennio at lōga tollitur. vt. C. si aduersus creditor. l. j. nomen tamen vsucapionis pronuscue ponitur multotiens.

Et sic sit finis huius tractatus.

¶ Incipit tractat⁹ de ciuilibus actiõibus.

1 Jus pretorium est viua vox iuris ciuilis.

Tractatus n̄ri proposi ti naticulã cohibētes p̄toriarum oium inter dictoꝝ ⁊ edictoꝝ oiuz q̄ ⁊ ipsa p̄toria sunt. vt insti. de interdictis. portũ trãsiuim⁹. nũc necesse est ꝙ ad portũ ciuilium nauigemus: quem cum intrauerimus ibi remos colligem⁹. ⁊ omnes ibi anchoras collocantes: nec ibi ammodo vagabundi: nec mirum si sunt primo premisse pretorie. ⁊ si eas dominus. Johan. sub ipsius dextro latere collocauit: lꝫ non rõne dignitatis considerata ꝙ digniores sint pretorie q̄ꝫ ciuiles sed q: nũero plures debuerunt sub dextro latere tanq̄ꝫ sub fortiori merito collocari. ideo. n. sunt primo

2 p̄misse: † q: cũ ius pretoriuz sit viua vox iuris ciuilis. vt. ff. de insti. ⁊ iure. l. naz ⁊ ip̄m: ideo tanq̄ꝫ p̄co precedēs dñm p̄mo p̄torie p̄cesserũt Est ⁊ alia rõ q: cũ pretorie sint ciuiliũ actionuz pedissequę. vt. C. de veteri iure enu. l. tanta. scd̄a colũna. Sunt etiam earum ministre vt i cōstitutiōe. ffoꝝ. ordinẽ reipublice. §. hec autẽ: ⁊ cõsuetudo est ꝙ i hyeme maxime p̄cedãt scutiferi: ⁊ postea dñi subsequũt̄. ideo de ciuilibus tanq̄ꝫ de dignioribus videamus. Ueꝝ q: dominus Jo. in arbore actionum primo tractauit de rei vẽdi. cũ venit ad tractatũ ciuilium. ideo de rei vendi. videamus: q: ⁊ ipsa ciuilis est. vt. ff. de rei vẽdi. l. j.

¶ Si aliq̄s rẽ aliquã possideat seu teneat: ⁊ eã dicis tuã esse potes eã vẽdicare.

¶ De rei vẽdica. Rubrica.

1 Actio de ciuilib⁹ actionib⁹ ad hoc vt competat quot necessaria sint.

2 Possidebat ab initio aliq̄s: ⁊ sic ꝯ eũ actione directa: lice ꝯtest. dolo desijt possidere: an sit ꝯdemnãdus: vl' absoluendus.

3 Detentatio sicut sola an ita sola possessio actioni in rẽ aduersariũ subijciat.

4. 5 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.

6 Libellus in tali actione quõ formet̄.

7 Libello in tali actione an alia cã inserenda sit ex qua cã dñium ad actorẽ p̄tineat.

8 Libello i tali actiõe an p̄poni debeat: peto rẽ istã: quã dico ad me p̄tinere iure dominij vl' q̄si: ⁊ an talis libell⁹ recipiẽdus sit.

9 Signa rei forte mobilis: quã volo vendicare: an dicenda sint.

10 Fructus in tali actiõe quo iure petãtur.

11 Judex i s̄nia rei p̄ncipalis si nihil de fructib⁹ dixerit: nũqd postea dicere possit.

12 Judex in s̄nia si neutꝝ faciat: nũqd d̄ suo restituere tenet̄ ei q expensas vicit.

13 Uendidit si quispiaꝫ reꝫ alienã alicui bone fidei emptori: ⁊ bone fidei emptor d̄ fructib⁹ nõ teneat̄: nũqd vẽditor tenebit̄.

14 Rei vẽdicatio in q̄ loco agitanda sit: an vbi res est siue res sit mobilis: siue immobilis vel vbi possessor domiciliũ habeat: ⁊ si res alibi fuerit: ⁊ conuentus vbi domiciliũ habeat dicit se nõ teneri subire iudicium: sed ibi: vbi res est.

15 Rem si quis alieno noie teneat: vbi ⁊ quo modo iudicium tractari debeat.

16 Rei vẽdicatio an possit intendi ꝯ cõmodatarium, depositarium: colonum: vel inquilinũ: si dñs ab eis rẽ vendicare velit.

17 Rei vẽdicatio si cõtra p̄dictos intentet̄: an p̄pterea eos dñs possessores faciat.

Si aliqs rẽ aliquã possideat cuius rei dicis ad te pertinere dñium: ⁊ eã vis ab eo vendicare: rei vendi. itentabis. vt. ff. de rei vendi. l. j. ⁊. l. in rem. ⁊ insti. de act. §.

1 j. † Que actio ad hoc vt cõpetat tibi tot sunt necessaria. siue loquamur de directa que datur contra possidentẽ vel tenentez siue de vtili siue q̄ dat̄ contra illũ q dolo desijt possidere: quia ⁊ ipsa ciuilis est sic. j. dicem⁹. ¶ In primis ꝙ ille q intentat oportet ꝙ sit dñs de iure gentiũ vl' ciuili. de iure gentiũ p traditionẽ. ⁊ p alios multos ⁊ diuersos modos: q notant̄ p totum titulum. ff. de acqren. re. do. ⁊ spaliter in. l. illa adeo. ⁊ insti. de reꝝ diui. De iure ciuili p vsucap. triẽnij s̄m dñm Jo. ⁊ azo. secundum. M. ẽt per p̄scriptionẽ. x. vel. xx. annoꝝ. vt. ff. e. t. in rẽ. Pro. dño Jo.

ducūtur: qꝛ p prescriptionē decenij non acqritur dñiū. sꝫ exceptio vt. C. ꝺ pscrit. x. vel. xx. anni. l. sup lōgi. Unde diffinitur. pscriptio est exceptio cām sumēs ex tpe: p vsucapionē acquirit̄ dñium: qꝛ vsucapio est acquisitio dñij p cōtinuationē possessionis tēporis lege diffiniti. vt. ff. de vsuca. l. iij. ꝛ. C. de pactis traditionib⁹. Pro M. inducūtur leges. C. de serui. l. si p fundū. ꝛ etiā diffinit o q̄ ꝭm qꝺ tradit cōis erit tā vsucapionis breu sq; lōge. ¶ Justinianus enim nihil aliud imutauit nisi qꝛ tēpora plōgauit: qꝛ res mobilis vsucapiebat̄ anno. res imobilis biēnio: statuit postea vt mobilis triēnio. res imobilis. x. vel. xx. anno. vt insti. de vsucap. in prin ꝛ C. de vsuc. trāsfor. l. vna. Nec obstat q̄ pscriptio vocat̄ exceptio in l. illa sup lōgi. qꝛ etiā vsuc. vocat̄ exceptio. vt. C. de iure dot. l. in reb⁹. §. ois autē. Dñs. R. sequit̄ etiā. M. Et in hac sniā ego sum. Jtē si de iure gētiū vult se dicere dñm ꝛ rōne ꝯtractus: qꝛ oēs ꝯctus sunt de iure gentiū idu cti exceptis qbusdā. s. cōtractu emphiteotico: ꝛ litteraꝝ obligatione. Nunq; enim de his duobus inuenies tractatū in. ff. nisi in. C ꝛ. insti. ꝛ. ff. de iusti. ꝛ iure. l. ex hoc iure. ꝛ insti. de iu. natu. gen. ꝛ ciui. lꝫ actiones sint de iure ciuili. vt. ff. de orig. iur. l. ij. in fi. pme colūne. Si i ex ꝯtracto emptionis oportet q̄ ista interueniāt. s. q̄ cōtractus pcedat. Secūdū q̄ pciū numeret̄: vel alias satisfiat vēditori: vel fides sit habita emptori de pcio. Tertiū vt res sit tradita. Quartū q̄ vēditor fuerit domin⁹: sic hec pbātur. C. de pbat. cū res. ff. de pig. l. si superatus. ꝛ. l. ꝛ q̄ nō dum sunt. §. qꝺ dr̄. Quare autē ista q̄tuor ꝯsiderātur nō sine cā. si enī cōtractus nō pcedat: secuta traditio dñiū non trāsfert̄ vt. ff. de acqr re. do. l. nunq; nuda. sic ꝛ alias nuda ratio nō facit debitorem. vt. ff. de dona. nu la. Secundū q̄ pciū numeret̄ vel fides habeat̄ vel alias satisfiat: nō requirit̄: qꝛ alꝰ non trāsmittitur dñium. vt. ff. de tr. buf. l. pcurationis. §. sed si dedi. ꝛ. ff. de contrahē. da empto. qꝺ vēdidi. Tertiū vt res tradat̄: iō qꝛ sine traditione dominiū non trāsfertur: nisi i casib⁹ vbi sine traditione trāsit dñium. ar C. de pactis. l. traditionibus. ꝛ. C. de heredita. vel actione ven. l. q tibi hereditatē. ꝛ. ff. de rei vē. si ager. Jn casibus. n. spālibus tā in cōtractibus q̄ i alijs dñium sine pos. q̄rit̄: seu sine traditione. vt in. l. cōmissor. ꝛ i pacto adiectionis i diē. vt. ff. de rei ven. diē. §. si qs hac l. ꝛ. ff. de i diē. adiectione. l. vbi autē. ꝛ. ff. de leg. cōmisso. ꝛ si fundus. Jtē i societate oium bonoꝝ oēs corporales res icontinēti cōmunicātur sine traditione: exceptis q̄ in nominib⁹ ꝯsistūt. vt. ff. p socio. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. Jtē i donatione p retētionē vsusfru. vt. C. de dona. l. quisqs. Jtē si cōstituo me rē tuo noie possidere quā donaui vel vēdidi. vt. ff. de rei vē. q̄dā mulier. ꝛ ff. ꝺ acqr. pos. l. quod meo. Jtē si ostēdo tibi fūdū de turri: pinde est: ac si pedes finibus intulisses. vt. ff. de acqrē. pos. quod meo. §. si vēditorē. Jtem si ostēdo tibi rem quam vēdo: q̄ pp ter magnitudinē suā se moueri non pōt. Jtē si trado claues corā cella: videtur facta traditio omniū merciū. vt. ff. de acqren. pos. l. j. §. penul. ꝛ. l. quarū. iaꝫ ꝛ. ff. de contrahē. emp. clauibus. Sed in his oībus lꝫ non interueniat traditio interuenit tamē q̄si traditio. vñ ita glosauerūt doctores nostri: traditionibus vel q̄si dñ a rerū trāsferunt̄. Jn alijs etiā dominium acqrit̄ sine traditione. vt i legato cui⁹ dominiū recta via adita hereditate trāsit in legatariū. vt. ff. de furt a titio. ff. de leg. ij. l. legatū. ꝛ. ff. de publiē. l. j. imo legatario ignorāti q̄rit̄. vt. ff. quēadmodū seruitus amit. l. si ptē. §. si p fundū. ff. de testis. fili⁹ §. vl. Jtē i ꝯtu habito cum eccl'ia vt. C. de sacrosan. ec. l. vt inter diuinū. Jtē i oibus bo. possessionib⁹ q̄ ius tribuūt q̄ concessis ꝛ habitis incōtinēti dominiū acqritur. vt. ff. de bo pos. l. j. ꝛ. iij. §. bonorum. Jtē in hereditate adita. vt. ff. de acquirē. pos. l. cū heredes. Jtē in restitutiōe trebellianica. vt. ff ad trebell l. facta. Sufficit ergo ad trāslationē dominij sola traditio etiā si possessio vacua non tradatur. vt. ff. de fundo dotali. si fundus quē titi⁹. sꝫ q̄ vere ponit̄ ibi casus. Nec obstat qꝺ dr̄

C. de ꝓbat. cū reo. qꝛ dr̄ φ dꝫ tradi va/cua. vbū illō vacua recitatiue ponit: ꝛ nō assertiue: sic als. C. ō distract. pign. q pre diū. Q̄ō sufficiat sola traditio dt. l. ff. de act. empti. l. ex emp. i p̄n. Ul' alr. posses/sio dꝫ tradi vacua a vēditore q̄tū ad hͦ vt liberet ab actiōe ex empto. vt. ff. ō act. empt. l. rō. in p̄n. Quartū ideo desideraṫ φ venditor sit dn̄s: qꝛ si non est dn̄s: dn̄iuꝫ qd non habꝫ transferre non posset: nemo plus iuris ad alium transferre potest q̄ȝ ipse hꝫ. vt. ff. de acqren. re. do. l. non ē no uū. ꝛ. ff. de officio procōsul'. obseruare. §. vlti. Nec est locͦ oppositioni de creditore vt cum non habeat dn̄ium φ transferat. vt. l. p̄dicta. non est nouū. ꝛ insti. quibus alie. licet. Rn̄o. nō est verꝫ: quia ipse non trāsfert: sed debitor p eum sicut per minu/strū. vt. ff. de diuersis ꝛ temp. p̄scrip. l. ō acces. §. vlti. Q̄ō dictū est in cōtractu em ptionis de quarto ꝓbato. s. φ vēditor fuit dominͦ. Attende verū si agaṫ contra ter/tiū. Ceterū si cōtra vēditorē tm̄ tria ꝓbaṫ sufficit: ꝛ hͦ notauit dn̄s Johan. far. ff. de rei vē. si a titio. In alijs aūt ɔtractibͦ ex qbͦ trāsferunṫ dn̄ia. vt dotis ꝑmutatio/nis: donatiōis: traditiōe interueniēte: sꝫ lōgū esset illos tractatͦ ꝓsequi. vn̄ aduo/catͦ sit cautͦ ꝛ videat illū ɔ̄ctū ex q̄ vult di cere clientulū suū dn̄m: ꝛ illū ꝓsequatur. Ad minͦ enim in oībͦ cōtractibͦ optet φ ista duo interueniāt. s. φ ɔ̄ctus p̄cedat et φ traditio sequaṫ. Proseq̄ ēt oēs casus ex qbus sine ɔ̄ctu acqriṫ dn̄ium de iure gentiū ꝓlurū eēt: lꝫ ille cause ad rei ven. ptineant. Un̄ etiā aduocatus sit cautͦ vt videat causam illā ꝛ ɔsideret ex q̄ vult di cere clientulū suū esse dn̄m: vtrū iure spe cificationis vl' inclusiōis vl' ex a'ia: ꝛ cau/sam illā ꝓ'equaṫ: qs causas iueniet. ff. de acqren. re. do. fere p totū. ꝛ ꝓ'palr in. l. illa adeo. ꝛ in. li. de rez diuisi. ¶ Sūt ꝛ alia necr̄ia ad hͦ vt rei vēdi. ɔpetat ō qua cunqꝫ re loq̄mur: siue ex cōtractu siue ex alijs causis de iure gentiū res illa debeat vendicare. ¶ Est eniꝫ necessariū. s. φ res illa q̄ dꝫ vēdicari sit corpalis. Incorpo/ralis eniꝫ nō vendicaṫ: qꝛ cum nec possi/deaṫ nec possideri possit: ḡ nō pōt vēdica

ri: cū possessio subijciat aduersariū actiōi in rē. vt. ff. de acqren. re. do. ser̄uͦ. §. incor porales. ꝛ. C. de aliena. iudi. mu. cā fac. l. vnica. ꝛ. ff. ō rei vē. l. j. §. p hāc. Oppō. Sꝫ opponiṫ: nā nō vr̄ hec rō sufficiens: nō pōt possideri. ergo nō pōt vēdi. qd ita ꝓbo. dicit. l. p̄tē incertā nō posse posside/ri. vt. ff. de acqr. pos. l. possideri. §. incer/tā sed pars incerta vēdicaṫ. ff. de rei vē. que de tota. §. incerte. ff. cōi di. ꝛ. l. si nō oēs. §. j. ꝛ. ff. de rei vend. marcel' in fi. ꝛ. ff. si ps heredi. pe. l. j. in fi. Rn̄o. nō obstāt hīs q̄ dicta sunt. nā verū est φ in casibus incerta ps vendicaṫ ꝓpter rōnes q̄ in le gibͦ illis redduṫ. ꝛ subaudi quātum ad hoc vt recipiatur libellus. In ꝓcessu tn̄ cause ꝛ in ipsa sn̄ia dꝫ fieri certū. vt insti. de act. §. curare. C. de sentētijs q̄ sine cer ta quātitate ꝓfe. l. vnica. Nō tn̄ sequitur φ incerta portio possideaṫ. ꝛ est hͦ sophi/stica: als sophisma fm̄ acciñs. Nā incer/ta res vēdicaṫ. i. incerta suba: qꝛ nō pos/sumus esse cert' quātū vendiceṫ: nō tamē sequiṫ φ res incerta possideaṫ: lꝫ posses/sio subijciat aduersariū actiōi in rem. Si cut vides in hoc simi. i. hec statua est arti ficialis. i. in hoc qd est statua: nō in eo φ es. Scdm̄ φ res illa sit singularis vel ge neralis vl' vniuersitas facti: nō q̄ iuris sit Uerbi gr̄a. hereditas cū in se iura ꝛ actio nes cōtineat vt dicūt iura: qꝛ est successio in vniuersum ius qd defunctͦ habuit. vt ff. de verbo. sig. hereditas: ꝛ alibi heredi tas sine vllo corpore per se iuris intelle/ctū hꝫ. vt. ff. de peti. here. hereditas. Itē bonoꝝ possessiones q̄ ius continēt. vt. ff. de bonoꝝ pos. l. iij. §. bonoꝝ. ꝛ. l. j. Itē pe culiū in quo sunt iura. vt. ff. de pec. l. q̄ꝫ tubonis. §. in peculio. ꝛ. §. si quid furti. ꝛ tūc actiōes q̄ sūt in peculio intētabis: res aūt corpales vēdicabis. Ceterū si sit vni/uersitas facti: sicut grex equitū: ista talis vniuersitas vendicatur. vt. ff. de rei ven. l. j. §. p hanc. ꝛ. l. vendicatio. Nec admit to q̄rundā errorē q noluerunt vocare: φ quecunqꝫ res vendicari pōt illa nō possit peti p petitionē hereditatis: ꝛ adducunt in. ff. de peti. here. ꝛ nō tantū. §. qd si pro emptore Sꝫ male dicūt. certū est φ in pe/

ti.heredi. veniũt etiã res ppriе testatoris licet etiã veniãt alie vt pignorate commo date depositе.vt.ff.de peti.here. Jtẽ vi dẽdũ.§.vl.z.l.nõ tantũ.z.l.item veniũt Jtẽ res singularis per peti. heredi. auo catur. vt.ff. de peti.hered.l.regulariter. z.l.lz minima.qd si res illa fuit pp ia te statoris nihilomin⁹ ven t in peti.here.z ni hilomin⁹ vẽdicaẽ cũ heres ab adita here ditate sit factus dñs.vt.ff.de acgrẽ.pos. cũ heredes. Nec obstat.l. z nõ tantum.§. qd si p emptore: qz ita intelligo illud ve rũ esse si heres pse vsucapit vñ cũ vẽdi care põt rem qd nunq̃ potuit defunctus. ideo nõ hz peti.here. ceterũ si defunctus potuisset vendicare: nihilomin⁹ heres ẽt vẽdicabit z aget peti .he. vt dt.l.ff.de pe ti.he.l.qd si i dic.§.sz si nego. al's deniq̃ z nisi ita intelligeres: mala eẽt ratio que assignaẽ in pdicto.§.qd si p emptore: qz vendicari põt:ideo nõ põt peti petitio he re.nisi vt dcm̃ est. ℭ Tertium vt res illa mobilis vel immobilis que debet vẽdica ri sit talis que possit esse in commercio no stro:non ergo sacra: non religiosa: vt.ff. de rei vẽdi.l.in rẽ.§.loca.z.l.q̃ religio sis:nisi in casu in quo vendicatio datur: puta prelato vt.C.de sacrosanc.eccle.san cim⁹. ℭ Quartũ exigiẽ vt aduersarius possideat seu teneat vel dolo desierit possi dere:vt.C.de alie.indi.mu.cã fac.l.vni ca.z.ff: de rei vẽdi.officiũ.z.l.sinautem. z.ff.de nora.electio.Si enim dolo desijt possideri conueniri potest rei ven.an dire cta vel vtili.respon. vtili. qz verba defi ciunt:sed sententia locũ hz:vt ar.ff. de in ris.om.iudi. si quis id quod.z.ff. si qua dru.pau.fe.di.l.penul. Nec autez vtilis erit pretoria an ciuilis:dicunt quidam p toria:vt.ff.de nora.electio.§. itẽ si ex plu ribus.z.§.si is quẽ.sed domin⁹ me⁹ dicit eam ciuilem:vt no.in prin. summe.de rei vẽdi. Nec obstat.l. illa electio.§.ii.qz q ibi vocatur ptoria subaudi extensione nõ autem inuentione:sicut z alias de peti.he redi.q̃ diciẽ pretoria per approbationem vt.ff.si pars heredi.pet.l.j.z de act.neg. gest.vt.ff.de neg.gest.ait ptor.z de act.cõ modati.vt.ff.de cõmoda.l.j. que dẽs ciui les suntnã z al's acceptilatio que est in ducta p legẽ.xij.ta.d: de iure gẽtiũ p ap probationem.vt.ff.de accep.l.an inutilis .§.vl. † Questio. Sed illud q̃riẽ aliquis ab initio possidebat:z sic ẽ eũ actione di recta.s.rei ven.lite contest.dolo desijt pos sidere:an sit pdẽnandus vel absoluendus ideo quero:quia vt dictũ est qui dolo de sijt possidere cõuenitur vtili: videẽ q sit condẽnand⁹ certum est q dolus habetur p possessione:vt.ff.eo.sinaũt.sic g si possi deret pdẽnareẽ:ita z si dolo desijt possi dere:vt.ff.de nora.electio.§.ij. Jtẽ si nõ condẽnareẽ sed absoluerctur:iã esset i po testate cuiuslibet eludere iudicium: quod iura nolunt:vt.ff.de arbitris.l.si rẽ quã. Jtem stultus esset q̃libet cõuentus q post lit.pte.rem dolo nõ alienaret. Jtẽ melio ris conditionis essent stulti q̃z periti: qd iura nolũt.vt.ff.qd vi aut clam. seruius. Jtẽ esset melioris cõditiõis malefidei q̃z bonefidei:qd eẽt absurdũ:vt.ff.d nora.l. nõ solũ. Jtẽ iã titul⁹ de litigiosis nõ hrẽt locũ p quẽ rei litigiose phibeẽ alienatio: vt.C.de litig.l.j.z vl.z.ij. ℭ Econtra vr̃ q absoluendus sit:certũ est q pmũ cõue niebatur directa rei vendi. qz possidebat: nũc aliter:qz dolo desijt possidere:cõueni tur vtili:z prima est ciuilis fm quosdã.se cũda pretoria:lz fm nos sit vtraq̃ ciuilis z dicaẽ ptoria extensione: vt supra dictũ est. Jtẽ si fieret pdẽnatio nõ posset: nã sup pma actiõe nõ cũ n̄ possideat:sup hac vti li rei ven.non posset pdẽnatio fieri: quia super hac nõ fuit libellus dat⁹:nec ptesta tio facta:super q̃ g dareẽ snia diffinitiua sup eo q non fuit in iudiciũ deductũ qd esse nõ põt:cũ post lit.cõtest.pt ngit: ideo alia interpellatione op⁹ est: vt ff.de iudi. l.nõ põt. Rñо.illũ qui desijt dolo posside re cõdẽnandum puto:z forte posset dici i ista vtili rei ven.nec mir si q̃ fuit directa actio:fiat vtilis rõne delicti illi⁹.s. doli: cũ z al's inuenio q ppter factũ alteri⁹ ac tio mea mutaẽ:nã z noxal's fit directa ma numissio suo:z directa fit noxalis libero facto suo:vt insti.de noxa.z.ff.d penis.l.

j. Sz z vt veꝝ dicam⁹ hic actio nõ muta tur: sed q̃litas in noxali z directa. vt ff. de noxa. in delictis. §. si detracta. vñ dico q̄ nõ ꝯdẽnaf in vtili s; ꝯdẽnabif in dire cta ꝑposita: z verba ꝯdẽnatiõis erũt ta lia. s. q: ꝑmo faciet actorẽ in litẽ iurare: z sic quãtitate taxata in certa q̃ntitate dam nabit. vt. ff. de rei vẽdi. q restituere. z q̄ dt. l ff. e l. sinit. §. sed z si is. qd q dolo desijt possidere qd teneaf ac si possideret z qd teneat vtili: vt dicit. l. ff. de noxali. electio. locũ h; añ lit. ꝯtest. alioqn n obti nerent post litẽ q̃ superius dicta sunt z h dt. l illa sinaũt. §. s; z si is. Questio. Que ri solet: an sicut sola detentio ita sola posses sio subijciat aduersariũ actiõi in rẽ. vt. C. de alie. iudi. mu. cã fac. l. vnica. z ff. de rei vẽ. officiũ. an id ẽ sit si aliquis ciuilit' possideat q̄ rei vẽ. teneatur: puta quan do aliqs solo aio possidet. Et admittit do min⁹ ine⁹ q̄ sic: vt notauit in sũma d: rei vẽ. nã si sola detẽtio subijcit g̃ multo for ti⁹ z ciuilis. Si tu obijcias: nõ vr̃ hec bo na rõ q: vt dt. l. illa: officiũ loc'i h; pro pterea q: h; facultatem rei restituẽ: z qd circa traditionẽ ip̃ius rei cõtingit: at q h; ciuilẽ qũo põt tradere. Rñ. tradet illis mo dis qb⁹ possessio trãsfert: nã aut h; tm̃ ci uilẽ. s. aio suo solo: aut ciuilẽ suo aio: z na turalem ex persona coloni: z sic in oi ca su põt restituere. ℭ In hac aũt actiõe ac.

4 sa. ta. po. † Positio actoris. Ego dico q̄ talis vendidit mihi rẽ talẽ. ℭ Item rem ipsam tradidit mihi. ℭ Itẽ ꝓ illa re p̃ci um nũerani. ℭ Itẽ ille q vẽdidit fuit do min⁹. ℭ Itẽ res ista ẽ singularis. ℭ Itẽ est vniuersitas. ℭ Itẽ rẽ illã tu tenes vel possides: vł dolo fecisti q̃ min⁹ possideret dicas aliqd istoꝝ nõ oia. ℭ Itẽ rẽ istam emi a titio: z eã tenui p triennium qñ mo bilis. vł. x. anñ. qñ imobilis. ℭ Econtra

5 re⁹ sa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ ti tius vẽdidit mihi rẽ istã. ℭ Itẽ dico illũ fuisse dñm. ℭ Itẽ rẽ istã quam dicis te emisse tu adhuc ꝓ illa p̃cũ debes. ℭ Itẽ res illa fuit mihi tradita. ℭ Itẽ rẽ illaz titi⁹ possidet z insolidum. ℭ Itez res ista vniuersitas ẽ iuris. ℭ In hac aũt actiõe

6 ꝯcipiet act. ita lib. † Libellus. Vobis. d. M. iusticiarie seu camerarie con. e. S. de. M. q tenet domũ talẽ sitã in loco tali cu ius fines sunt tales: ex vna parte possidet titi⁹: ex altera sempronī⁹: ex alia via publi ca: z ex alia gai⁹: quã domũ dico ad me ꝑ tinere iure dominij: vñ q̄ domũ illã mihi restituat ago cõtra ipsum z propono rei ven. Vł ita. vnde peto domum p̄dictam mihi ab eo restitui cũ fructib' inde perce ptis z percipiendis: z ad hoc ꝑpono rei. ven. Quod ita recte concipiatur lib. dicit. l. ff. de rei vẽdi. l. in rem actio. z. l. j. z. C. de aliena. iudi. mu. cã fac. l. vnica. z insti. de actio. §. ij. z. ff. de excep. io. rei iudi. si mater. §. eandem. in fi. ad idẽ. ff. de rei vendi. officium. Oppositio Sed opponẽ tur: non videtur libellus bene conceptus in ꝓmis: certũ est q̄ cõtra illũ agim⁹ qui obligatus est nobis ex contractu vel q̃si vel ex maleficio vel quasi: vñ si nullo iure obligatus est nobis contra eũ nõ agimus vt instit. de obligatio. z. ff. de actio. z obli ga. l. j. at qui rei vendi cũ agit qui nul lo iure ei obligatus est: sed ideo agit quia rem tenet. vt insti. de actio. §. ij. Rñ. quod opponis h; locum in personalibus. At in realibus secus: vt in predicto ti. de actio. in pn̄. z propterea qñ contra personaz in tento actionẽ: dico personam mihi obliga tam: z sic contra ipsaz actionẽ intento: z secũdũ hoc dr̃ actio ius ꝑsequendi in iudi cio qd nobis debetur. vt insti. de actio. in princ. z propter hoc dr̃ alibi obligatio in hoc consistit nõ vt aliquid faciat meũ sed mihi debitum. vt. ff. de actio. z obliga. ob ligationum substantia. at qñ in rẽ agimus nihil petim⁹ a persona: sed cõtra rẽ ipsaz principaliter intendo. z si de natura dare tur facultas loquendi ipsi rei cõtinere ip sa deberet mihi in iudicio respondere: ve rum tenenti vel possessori datur facultas q̄ rem illam defendat. vnde dr̃. cũ in rem agimus: agimus cũ eo q nullo iure nobis obligatus est. Sed ideo agimus: quia rẽ tenet z habet restituendi facultatẽ: vt in sti. de actio in prin. z. ff. de rei vẽdi. offi cium. z ꝑpterea dr̃ etiam actio. in ꝑsonaz

petitio

petitio i rē:psecutio i vtroqꝫ modo. Jn generali aūt significatione actio i rem dr actio: nā ēt interdicta cōtinenť generali nomine actiōis. vt.ff.de actio.ꝛ oblig actionis verbo.ꝛ.l.actio. †Questio. Jtē queriť
7 an alia cā sit inserēda i libello: vt dicatur ex qua cā dñium ad actorē ptineat: cuꝫ cause dñij multe sint ꝛ esse pñt: lꝫ ex vna parte tantū contigat. vt.ff.de acq.pos. possideri.§.ex plurimis.ꝛ.ff.de excep.rei iudi.l.ꝛ an eadē.§.actiones. videretur qꝫ sic: sine cā eni neminē trāsigentē audiet ptor: vt.ff.de transac.cū hi.§.in hac.ar. C.de edicto diui adri.toll.l.vl.ꝛ.C.li.x. de appocis publicis.l.j. Ecōtra videtur qꝫ cā nō sit inserēda: nam sufficit si dico rē istam meā esse in rem actionē ppono: licet verba illa nō denotent nomē actiōis: sicut nec illa si certum peta. vt.ff.de tritic.l.j. ꝛ.ff.de eo qđ certo lo.l.j.ꝛ insti.de actionibus.§.j. Jtē dicēdo rē meā esse videor omne iūs meū i iudiciū deduxisse: vñcunqꝫ ꝛ qlecunqꝫ habui: vt.ff.de excep.rei iudi.si mater.§.eandē.in fi. Nec obstant in ra allegata: quia oia locum habent i personalibus: at in realibꝰ secus: vt.ff.de excep.rei iudi.ꝛ an eadē.§.actiones. si velles dicere qꝫ cā alia erit inserenda. Rñdere posses legibus istis et diceres: verum est quādo causa spālis fuit insertaꝫ: als nō: cū generalitas pariat obscuritatē: vt.ff. de iure fi'ci.l.ita fidei.in pte ista dicimus qꝫ sufficit libellus in rei vēdi. si dicať peto reꝫ istā qua dico ad me ptinere iure dominij: ꝛ de hoc dic vt notaui.s. de causa agēdi. ꝛ supra de actione spāli. †Questio
8 Jtē queritur an debeat in libello pponi: peto rē istā quā dico ad me ptinere iure dñij vel quasi ꝛ si sic pponať an talis libellus sit recipiēdus: de hoc dic vt notaui.s.in rubrica de publiciana. ꝛ an sit cōtraria publiciana cū rei vēdi. dic vt ibi:
9 †Qō. Jtem queriť: an oia signa rei forte alicuiꝰ mobilis quā volo vēdicare dicēda sint: dicemus qꝫ sic: de q̄ dic vt notaui.s.e.de act.spāli. Qualiter ēt libelli sint pcipiendi in qlibet re vendicāda ibi inuenies. Oppositio. Qō autē de fructibus dr in libello nō videť qꝫ recte pponatur qꝛ nō pñt peti certum est qꝫ si aliquis rei ven. conueniať ꝛ habeat titulū ꝛ fuit bonefidei qđ sēper psumo: vt.ff. de fideicō. liber.si eū seruū.§.vl.semp lucrať fructꝰ pceptos añ lit.conte.vt insti. de reꝛ diuisione.§.si qs a nō dño.ꝛ.ff. finiū regū.lꝫ ꝛ loci.§.post litē. Rñ. bñ opponis i bonefidei pos.hñte titulū vt fructus nō petantur ante lit.conte.pcepti: lꝫ post litē fructus nō petanť añ lit.cōte.pcepti: lꝫ post litē fructus pcepti veniāt: vt i pdicta.l. finium reg.ꝛ est rō: quia post lit. cōte. oēs possessores pares fiunt: vt.ff.de peti. here.sed si lege cōmissoria.§.si ante litē. verū si possessor habuit titulū: sꝫ habuit mali fidē: tūc teneť etiā de fructibꝰ pceptis titulus eniꝫ solūmō a pcipiēdis eū excusat. vt.C.de rei vē.l.si fundū.ꝛ.l.certū. mlto ğ fortiꝰ teneť possessor q nō hꝫ titulū de pceptis ꝛ pcipiēdis. Bonū ē ğ vt petať fructꝰ i libello: i pcessu.n iudicij apparebit an teneať vł nō de fructibus posses
10 sor. †Qō. Sꝫ illud q̄riť q̄ iure petantur fructꝰ vł veniāt. Rñ. si loqmur de extantibꝰ ꝛ pēdētibꝰ illi petūť cū re ipa ꝛ eadeꝫ actione: qꝛ fructꝰ pēdētes ps fundi eē dicūtur vt.ff.de rei vē. fructꝰ.ꝛ est alibi siľe vt res mobilis q̄diu iheret solo dicatur imobiľ: separata dr mobilis: i arbore habeo .ff.cōi di.arbore in lapide: vt.ff. p socio .l.penľ.in grano: vt.ff.de act.emp.l. granaria.in certa.ff. de furtis.si certe idē in ascripticio: vt.ff.ō diuer.ꝛ tpali pscri:lōge. Si aūt fructꝰ sint sepati ꝛ extāt illi petūť p rei vē.ꝛ erit illa ista rei vē.q̄ dať p fructibꝰ: ab illa q̄ dať p re pñ. ꝛ qđ dē rei vē. pba. p.l.C.ō pdi.sine cā.l.mala fi. ꝛ sic.ff.ad exhi.l.de eo.§.si qs ex vnis.C. de crimie expilate he. aduersus.i fi. Si aūt fructꝰ cōsumpti sint a malefidei pos.petunť p cōditionē sine cā: a bonefidei pos. peti nō pñt: qꝛ eos lucrať: vt dictū est pcipiendi aūt ꝛ oēs post lit.conte. fructus ptingētes veniūt officio iudicis.vt.ff.de rei vē.ex diuerso.§.petitor. ꝛ sic fm ista cautꝰ aduocatꝰ p fructibꝰ petēdis pponat actionem quā sibi melius videtur ex-

pedire s'm q̄litatem negocij sicut dictū est
11 †Q̄ō. Sȝ illud q̄rit': si iudex in ipsa sn̄ia rei pn̄cipalis nihil d't de fructib⁹: nunqd possit postea dicere. R̄n̄. eadem die sicut .ff. d' re iudi. paul⁹. rn̄. vl' nisi dicat iudices in sn̄ia sua sic multotiēs faciūt: d' fructib⁹ aūt cū nob' nō liq̄at distulim⁹ iudicare: tūc p̄nūciare p̄nt. al's nō: vt. C. d' fru/
12 ctib⁹ ⁊ litis expen. l. termiato. †Questio. Quid si iudex neutrū faciat: nūqd de suo tenet' restituere ei q vicit expēsas: si velles seq exēplū expēsarū diceres φ sic: vt .C. de iudi. p̄perā ū. §. sin aūt alterutra ꝯ cōdēnatū enim nullā habes actionē: vt .C. de fructib⁹ ⁊ litis expen. l. terminato.
13 †Questio. Sȝ q̄rit': q̄dā vendidit rē suā alicui bonefidei emptori: nos dicimus bonefidei emptorē nō teneri de fructib⁹: nū/
14 qd vēditor tenebit'. R̄n̄. nō credo. †Q̄ō. Ultimo q̄rit' in q̄ loco rei vē. sit agitanda: vtrū vbi res est: siue loq̄mur de re mobili: siue imobili. an vbi possessor h'ȝ domicilium: ⁊ si res sit alibi: ⁊ ꝯuentus vbi h'ȝ domiciliū d't nō teneor subire hic iudiciū sed ibi vbi res ē: vl' ecōuerso. Et v'r φ ibi vbi res ē: vt. C. vbi i rē actio debeat exerceri. i rubrica. ⁊ in legib⁹ illi⁹ tituli. Itē q̄ȝ res subiacet inspectiōi ⁊ visui iudicantis: vt. ff. finiū regū. l. si irruptiōe. in fi. q̄uō ḡ posset subiacere visui marie in re imobili: nisi vbi res sita ē. Itē in re mobili v'r idē: nā res deposita ibi d'ȝ reddi vbi est: vt. ff. deposi. l. si i asia. Itē arbitraria. vt. ff. qd' certo loco. l. qd' si ephesi. §. interdum. Itē in re legata: vt. ff. de leg. j. l. si seruus legat⁹. §. j. Hoc idē in editiōe rōnū vl' instrumētoꝝ: vt. ff. de edēdo l. p̄tor. in fi. ⁊ .l. si qs ex argētarijs. §. j. Idē in actione ad exhibēdū: vt. ff. ad exhi. l. sȝ si hereditas. §. q̄ aūt loco. R̄n̄. qd' si possessor vult subire iudiciū vbi res sita est: pōt: siue sit mobilis: siue imobilis: nō tn̄ ꝯpellit'. Cōpellit' aūt vbi h'ȝ domiciliū: vt. ff. de iudi. heres. in rei vē. nō ꝯsidero vbi res sit: sȝ vbi qs h'ȝ domiciliū: p̄ reb⁹ .n. positis vltra mare pōt h' rei vē. intentari: vt. C. de prescrip. xx. vl' xx an. l. vl't. ⁊ p̄pterea d'i i. C. vbi in rē actio debeat exerceri: ⁊ nō dicit' vbi c'ptēat: sic dicit i alijs sup'ioꝝ⁹ rubricis: vbi de crimie agi optet: vbi de possessiōe agi optet q̄si diceret: vbi i rē actio d'ȝ exerceri. i. possit. Si ḡ aliqs cū re mobili trāseat p terrā tuā: sic vidi de facto ⁊ velles ab eo vēdicare rē bn̄ potes: p. l. ff. de iudi. l. si qs legationis. R̄n̄. l. illa nō obstat: q̄ȝ illud ꝯtigit rōne ꝯtus. dico ergo ꝯuentū h'ȝ ius reuocādi foꝝ: ⁊ h' iure romano veꝝ est: siue qs ꝯueniat' p re mobili vel imobili ⁊ p̄prio noie: q̄ȝ ipse detinet
15 noie p̄prio. †Questio. Quid d't si alieno noie teneat: tūc idē: veꝝ h' plus q̄ dantur sibi inducie in fra qs r̄m in iudicio p̄n̄tabit: vt. C. vbi in rem actio debeat exerceri. l. j. ⁊ ij. quā legē intelligim⁹: siue hēat ius i re: siue nō q possidebat. vt. ff. de rei ven. officiū. ⁊ ad idē. ff. de iudi. l. vēditor lege tn̄ lōgobarda aliter in re mobili: φ ille q est ꝯuent⁹ d'ȝ ire cū actore pariter ad guarentē vsq ad tertiū guarentē si vult ⁊ tertiū comitatū ⁊ nō vltra: vt i lōgobarda de reb⁹ intertiatis. l. vl. i re mobili quā rēs laudat⁹ d'ȝ emptorē defendere i foro emptoris. vt i lōgobarda de euict. l. vl. d' vno tn̄ caueas qd' faciūt aliq̄n imperiti iudices: q̄ȝ si in libello nō ꝯtinet' peto rē quā teneo. si hec v'ba deficiāt: quā tenes: qd' absoluūt ab actiōe p̄posita: lȝ dicāt peto rē talē. cui⁹ fines sunt tales quā dico ad me ptinere iure dn̄ij sȝ male dicūt. aut. n. re⁹ possidet aut nō: si possidet ecce bn̄ non est refutand⁹ p̄terea i bell⁹: si nō possidet ⁊ offert se liti: pinde dānat' ac si possideret: vt. ff. de rei ven. is q se liti. ⁊. ff. de peti. here. l. q se liti. Itē multi simplices simpl'r dicūt φ si in libello p̄ponat': peto rē istā mihi restitui: φ videat' possessoriū intētatū cū v'bū restituere ad possessionē p'tineat. ff. d' vi ⁊ vi ar. l. j. in p̄n. qd' n̄ō ē verū: imo v'bū restituere largissimū est ⁊ ad petitoriū ⁊ ad possessoriū p'tinet. vt. ff. de rei ven. q restituere. ⁊. ff. de v'bo. si. videam⁹. §. ij. v'ba ergo p̄cedētia in libello posita hāc significationē nō sc'dm tūc: vt si p̄tat' res restitui videat' possessoriū p̄positū: cū aliud sit petitoriū rei: aliud possessionis vt. ff. vti possidetis. l. si duo. §. vlti. ⁊ talia

sint pdicata qualia subiecta permittunt.
16 †Questio. Sed illud qrif in rei vedi. an possit intedi ptra comodatariu: deposita rium colonu: vel inquilinu: si vult r no ab eis rem vedica re: videf q no. nam rei co modate pprietate r possessione retinem vt. ff. comodati. l. rei. h in re deposita: vt. ff. depositi. licet. §. rei. hoc in re coducta: vt. ff. locati. no solet. r. ff. de vsucap. non solum. §. quod vulgo. si ergo possideo: er go vendicare no possum. primo. qr cum aduersari non possideat. g no pot subijci actioni in re. vt. C. de aliena indi. mu. ca facta. l. vnica. Itez si possideo: no habeo rei vedi. qr possideti no datur actio in re vt insti. de actio. §. ij. Respon. admitto q possit dns a pdictis re vedicare. Nec ob stat q dicis q isti no possidet: no curo: du mo re teneant: cum sola detentatio suffi ciat qtu ad h vt rei vedi possit intentari. vt. ff. de rei ve. officiu. quod enim o com modatariu def rei ve. dicit. l. ff. como. l. ij Nec obstat, in insti. de actio. qr no daf actio in re possidenti: loquitur de negato ria: vel si velles intelligere de rei vendi. propter verba q apponuntur in eodem. §. sane vno casu. dicas q possidenti r te nenti non datur actio in rem: at licet pos sidea non tamen teneam nihilominus da tur mihi rei vendic. vt in exeplis superio
17 ribus. †Questio. Sed queritur si inten tatur rei ven. cotra predictos an propte rea faciat eos dns possessores: videtur q sic. na si nucio nouu op sermone facio ad uersarium possessore. vt. ff. de operis no ui nunc. de pupillo. §. meminisse. Rno. no est verum: na non videf interdicto vti pos sidetis renuciare q cepit rem vendicare. vt. ff. de acqren pos. l. naturalit. §. vlti. r in talibus psonis predicta regula intel ligitur. Nec obest insititu. de actio. quia non datur actio in rem possidenti: lo quitur de negatoria. vel si velles intellige re de rei vendi. propter verba que ponun tur in eode. §. sane vno casu rc. dicas q possidenti non datur actio in rem: r tene ti. at licet possideam: cu non tame teneam: nihilominus datur mihi rei vendi. vt in exemplis superioribus.

¶ Si alicui sit seruitus constituta r sibi de beatur si impediaf vti seruitute illa: ha bet actione in re confessoriam pro ea ven dicanda.

¶ De acti. confessoria in re. Rubrica.

1 Seruitus multis modis constituitur.
2 Vicinus an r are teneaf si in via priuata mari: vel flumine res perierit.
3 Tempus cuius i priu memoria no extat: qualiter pbari debeat.
4 Seruitutib no habetib cotinua ca q re in pbatioib. xxx. anno tps no sufficiat
5 Actio confessoria ad hoc vt copetat: quot necessaria sint.
6. 7 Positiones actoris r rei in tali actione.
8 Libelli in tali actione quomodo formen tur cum plu. seq.
14 Actio talis quare confessoria dicatur.
15 Confessoria r negatoria vnde orlantur.
16 Actio confessoria qualiter in rez dicatur.
17 Actione cofessoria habere quid prodest.
18 Actio confessoria ab interdicto q vi aut clam: in quo differat.
19 Actio confessoria quid differat ab inter dicto de itinere actuqz priuato.
20 Verba legis forame quo itelligi debeat.
21 Lex seruitus. ff. de seruitu. quo accipi de beat.
22 Actus qre no recipiat diem: q ratio sit.
23 Seruitus vsusfructus quare diuidua sit r alie indiuidue.
24 Seruitus si ad certu pte pro diuiso con stituta sit nuqd ingrediens ad alias par tes ire potest.
25 Legef si simplr via alicui p fundu: an le gatarij sit electio p quam fundi partem ire libuerit.
26 Testator si legauit suum fundu: q fundo heredis seruiebat: r heres hrditate adeat an dominiu rei legate ab adita hereditate in legatariu trasseat: vel dominiuz penes heredem remaneat.
27 Seruitutum cum non sit vacua tradi tio: interdicta an veluti possessoria prodi ta sint.
28 Edificare altius an seruitus: vel libertas sit.

29 Areã iuxta palatiũ alicui⁹ si q̃spiã hũit p annũ.xxx.ꝛ postea edificare velit: an sibi prohiberi possit.

30 Altius tollere qũo seruitus rustica dicat̃ cũ in vrbanis dicatur potius libertas.

31 Seruitutẽ si quis nõ deberet: an alte edificare possit: vt alteri⁹ lumia obscurent̃.

32 Seruitus ab eo q̃ prediũ nõ habet: an cõstitui possit.

33 Seruitus protegendi quomodo vrbana vel rustica esse dicatur

34 Pontem in via publica an ꝛ quo casu mihi facere licitum sit.

35 Seruitus ois q̃re spatio.x.annoꝝ inter presentes.xx.ãt inter absentes tollat̃.

6.7 Positiones actoris ꝛ rei in tali actiõe.

8 Libell. in tali actione quomodo formẽt̃ cum plu.seq.

36 Foramia q̃dã si quispiã obturauit ꝛ q̃dã nõ.in pariete illo in quo seruitus tigni immittẽdi habebat̃: an seruitus in totũ: vel p pte amittat̃: vl' in totũ retineat̃.

37 Confessoria si ꝯ aliquẽ agat̃: q̃ phibuit aliquẽ: vel famil iã su m vti seruitute sibi debita: ꝛ ille cõtumax sit: qualr iudici p cedẽdũ sit: ꝛ q̃lr ei⁹ ꝯtumãcia puniat̃.

38 Agat̃ si ꝯfessoria: q̃ est i rẽ: ꝛ fiet missio in bonis cã cognita: q̃ cãe cognitio fiet.

39 Possessiões es núq̃d habebũt: sicut qñ i reali mitt t̃: ꝛ quo casu.

40 Seruitutib⁹: q̃ cãm ꝯtinuã habẽt: an in eaꝝ pscriptione titulus requirat̃.

41 Negatoria ꝛ ꝯfessoria quomodo possessori dent̃: et ad quid.

42 Negatoria qño det̃ iuris possessori ꝛ petitio: cũ ill'a soli dño det̃: ꝛ dñs nõ seruitutem: sed pprietatẽ possideat.

SI alicui seruit⁹ debeat̃: ꝛ postea ipedia tur vti seruitute illa: hꝫ actionẽ in rẽ cõfessoriã: p quã poterit seruitutẽ vendicare: siue sit seruitus rustica: siue vrbana. ff. si seruit⁹ vẽdi.l.j.ꝛ.ij.§.j. q̃ aũt cõfessoria sit in rẽ dicit.l.insti.de acti.in pma colũna.ꝛ.ff.si seruit⁹ vẽdi.l.ij.§. hec autem Item si seruit⁹ etiã sit psonalis: vt vsus ꝛ vsusfru.vt.ff.de seruit.l.j.locũ hꝫ hec actio confessoria.vt.ff.si vsusfruc.pe.vel ad aliũ pertinere neget̃.l. fructuario.§. sicut fructuario.ꝛ.l.vtifruivel. vt plenius disseramus de confessoria: de qua hic tractamus ꝛ etiam de negatoria: de qua dicemus in sequenti rubrica oportet q̃ sciamus in primis q̃ vel q̃les sunt seruitutes pro quibus confessoria competit: ꝛ certe vt breuiter respõdeas pro seruitutib⁹ realibus ꝛ personalibus competit.ꝛ taꝫ pro rusticis q̃ꝫ pro vrbanis vt dictum est: que autem sunt personales ꝛ reales: rustice vel vrbane.legitur insti. de serui.ꝛ.ff.de seruit.l.j.ꝛ.ff.de seruit. vr.pre.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.ff. de seruit rust.predio.l.j.ꝛ.ff.cõia de seruitu.l.j. ¶ Scdo est sciendũ: qñ vel q̃liter dicat̃ seruitus constituta ad hoc vt confessoria competat: nisi enim esset seruitus debita: confessoria non habet locum.

1 † ¶ Constituit̃ enim seruitus multis modis inter viuos ꝛ in testamento inter viuos pactionibus ꝛ stipulationibus.i.pactionalibus stipulationibus vt fit ibi en diadis.vt insti. de seruit.§. penl'.ꝛ vl.q̃ constituit̃ inter viuos p quasi traditionẽ.i.p patientiã: q: alio mõ traditio fieri nõ potest: cũ sit res incorpalis.vt insti. de rebus incorpora.ꝛ.ff.de acq̃r.re do.seruus.§.incorporales.ff.de vsuca.sequitur.§.si viam. Seruitutis eniꝫ vacua traditio esse nõ põt.vt.ff.de seruit.quotiens.ꝛ.ff.de seruit.vr.pre.l.j.§.traditio. Si autẽ i testamẽto leget̃ seruit⁹.incõtinẽti ab adita hereditate q̃ritur: adeo q̃ legatari⁹ ignorans amittit.vt.ff.quemadmo.seruitus amit.l.si partẽ.§.si per fundũ. ¶ Itẽ est ꝛ aliud necessarium q̃ qui cõstituit sciens fe faciat hoc volẽs: alioq̃n cõstitutio ab initio est nulla.vt.ff.de seruit.vr.pre.inuitum.in casu tamen forte quis inuit⁹ cõpellitur: vt si via publica ipetu fluminis vel alia cã sit amissa: vicinis vl' proximis tenetur dare viam forte vendendo vel donando.vt.ff.quẽad.serui.amit.si locus.§.j.q̃d donet habeat ar.q: cũ pro cõmodo quod habet ex ipsa via: si habet hoc icommodũ substineat.vt ar.ff.de iureiur.cũ qui.si via ꝛ iter q̃ p precio dato: queritur a quo. Respon eo.a publico.vt.C.pro quibus causis serui.p premio libertatem acci.

a tem acci.l.penul.† Questio. Quid in via
puuata:si mari vel flumine perijt:tenetur
vicinus dare:sed dato forte precio.vt.ff.
de religio.si quis sepulchrum.⁊ ar.idem
in iure priuato quod in publico.C.de pe/
ti.here.l.j.⁊.ff.qd cuiuscq̄ vniuersitatis
no.l.j.⁊.ff.de iur.⁊ facti igno.l.regula.
tñ in.l.illa.de religio.illud opatur fauor
religioīs. ¶ Cōstituit etiā seruit⁹ p ꝯsue/
tudinē tēporis:⁊ in h distinguas:aut agi/
tur de ea seruitute q̄ hꝫ continuā cām:pu/
ta luminis foraminis tigni imissi.aq̄ductus
si ꝯtinuo ducit:stillicidij alti⁹ nō tollēdi:
ita vt i hac suitute currat deceniū vl' vicē
niū:ab eo tpe q̄ ille voluit edificare ⁊ po/
stea fuit phibit⁹ aliogn edificabit iūc oēs
he suitutes lōgo tpe q̄runt.vt.x.anñ.int
p̄ntes.xx.inter absentes:si is q vtit nō vi
nō clā nō pcario sit vsus:⁊ sic desiderat
bonafides:titulus nō:⁊ sic in seruitutib⁹
acq̄rit nob ius sine titulo. At i reb⁹ corpa
lib⁹ nō est vt spacio lōgi tpis sine titulo ac
q̄rat dñiū.vt.ff.de seruit.vr.p̄dio.l.fora
mē.C.de suit.l.ij.ff.quēad.seruit⁹ amit.
si qs diuturno.⁊.ff.de seruit.vr.p̄dio.l.
q luminib⁹.⁊.C.de seruitu.l.alti⁹. Si aūt
seruit⁹ nō hꝫ continuam cām sicut via:actus
itineris:nullus enim tā cōtinue ire potest
vt nullo momēto intpellari possessio ei⁹ vi
deat:tunc oportet q̄ p̄scribant tanto tpe
cui⁹ nō extet memoria.vt.ff.de aqua plu.
arcē.l.j.in fine:⁊.l.in summa.in p̄n.⁊.§.
cassius.⁊.§.itē labeo.⁊.l.vl.⁊.ff.de serui
tu.l.seruitutes p̄dioꝝ.⁊.ff.de itinere actu
q̄ p̄ua.l.apparet.§.si qs suitute.⁊ q̄ ibi
dicit lōgo:expone lōgissimo.s.cui⁹ nō ex/
tet mēoria:vel lōgo dicas:pprie:dūmō in
telligas de seruitute q̄ hꝫ causam ꝯtinuā.
vt.ff.de aqua quo.⁊ esti.l.hoc iure.§.du
b ctus.† Qō. Si aūt q̄rat qualiter debeat
pbari illud tps cui⁹ nō extet memoria lex
dicit q̄ nō sit regrendus dies vl' cōsul fa
cti opis.i.q̄ die factū fuerit. Itē nō requi
rit an aliqs viderit op⁹ illud fieri vel au/
diuerit qn̄ fuerit factū:sed h requirit:vt
dicant testes:domine nos vidim⁹ semper
istud ita factū esse,nec vidim⁹ illos q fe/
cerunt:nec audiuim⁹ aliq̄s q dixerint q̄
tales fecerunt:⁊ sic vsq̄ ad superiores.i.
vsq̄ ad antecessores nostros ⁊ ad descen/
dentes nostros.vt.ff.de aqua plu.arcen.
l.in summa.§.item labeo.⁊.ff.de proba.
si arbiter. Admittit tamē dñs meus:⁊ ita
notauit in sūma d.seruitu.q̄ in seruituti
b⁹ q̄ nō habēt cōtinuā causam:si aliqs ex
titulo p̄cedēti dicat sibi seruitutē cōstitu/
tā.nec id possit pbari p testes vel instru/
mēta:⁊ in adminiculū sue intentionis ad
ducit:q̄ sit vsus seruitute illa dño sciēte ⁊
nō cōtradicēte p annos.x.vel.xx.p̄sumit
seruit⁹ debita ex ea causa:q̄ allegat.vt.ff.
de aq̄ plu.ar.l.j.§.vl.⁊ ar.ff.de vsur.cū
de in rē verso.C.de bonis q̄ liberis.cum
oportet.§.finaūt.ff.de iure dotiū.cū post
diuortiū.C.de peti.here.l.filius. Oppo/
sitio. Grauis aūt insurgit obiectio:tu di/
cis q̄ seruitus q̄ nō hꝫ cōtinuā causam:
nō pōt q̄ri lōgissimo tpe.s.xxx.anñ.nec lō
go.s.x.vl'.xx.sed illo cui⁹ nō extat mēoria
ergo f'm hoc nulla res posset vsucapi:vl'
triēnio:vel.x.anñ.vel.xxx.nōne i oibus
istis p̄scriptiōib⁹ desiderat ꝯtinua posses
sio.sic.vt.C.d vsuca.trāsfor.l.vnica.adeo
q̄ si naturalis sit interruptio p̄scriptio in
terrūpit.⁊ oib⁹ pdcīs.vt.ff.de vsuca.na
turaliter.⁊.ff.de iti.actuq̄ pri.l.j.§.si p
pter. Idē ⁊ in ciuili interruptiōe q̄ hꝫ fie/
ri p lit.cōtest.lꝫ psit tm̄ ꝯtestanti.vt.C.
de p̄scrip.x.vl'.xx.anñ.l.j.⁊.C.de rei vē.
l.more litis.qs ḡ posset ita tāto tpe conti/
nue stare ⁊ possidere:vt alio nō diuerteret
Itē test eos qui volūt pbare ꝯtinuā posses
sionē:ego ondo q̄ oēs mentiunt:si dicant
nos vidim⁹ istū possedisse p.xxx.an.semp:
qūo posset h esse:si semp viderunt:ḡ non
dormierūt:saltē nō iuerūt ad alias ptes
certe sic:videt ḡ p rōnes p̄dictas.⁊.p.l.
ff.de seruit.l.seruitutes p̄dioꝝ:q̄ nullus
cōtinue possit possidere.⁊ nulla continua
possessio pbari posset:vel si potes redde/
re rōnē predictorū:redde rōnē q̄re aliud
i seruitute. Rñ.bñ possum cōtinue posside
re:nō obstantib⁹ p̄dictis obiectio.certum
est q̄ si possessio mihi q̄rit corpe ⁊ aio in/
teruenientē.vt.ff.de acqr.pos.l.quēadmo
dū illa nā lis q̄sita aio retinet:q̄ retenta

di ciuilis. vt. C. de acq̃ren. pos. l3 vñ de plano pcedit rō q possu3 ɔtinue posside re:si n. vadã vltra mare. vl' ad feriã Jaco bũ. possessionẽ aio meo retinco. l3 ḡ ita sit i possidẽte ⁊ pscribẽte q possit cõtinue p scribere. Rñ. in testib⁹. testes dicũt q vide rũt istũ possidere ɔtinue p. xxx. an. aut te stificant de nali possessiõe aut de ciuili q̃ aio retinet. Sed ostẽdo q de nulla pñt te stificari: de corpali. ⁊ nali ñ: q2 illa ɔtinua eẽ nõ põt vt dictũ ẽ: sic ḡ dicerent impossi bile: si de ciuili. i. de retenta p animũ: ni hil dicũt certũ est q debẽt dicere se vidis se. vt. C. de testib⁹. testiũ. ⁊ in aut. vt liceat matri ⁊ auie. §. q auté. col. viij. ⁊ in aut. de here. ⁊ fal. §. hinc nob. col. j. sed q̃uo testes pñt deponere se vidisse illũ aio pos sedisse: cũ talis possessio inuisibilis sit. Rñ. refero me ad principiũ: testes viderũt ip sum hodie possidere corpaliter: ⁊ sic h3 na turalẽ. viderũt etiã cum multis vicibus possidentẽ fuisse: ⁊ sic a pma possessiõe sũt. xxx. anni: q2 dicũt a tali die vsq3 ad annũ. xxx. vidimus eum possidere: hoc presumi mus q possessionẽ acquisitã corpe ⁊ anio retineat. nec est presumẽdũ qd possessiõe illa carere velit: vt. ff. de proba. cũ de in debito: vñ cũ a principio pbet q possede rit multis vicib⁹ postea: ⁊ mõ psumit q oib⁹ medijs tpib⁹ possederi: aio ⁊ sic cõti nua possessio ptim pbat vere vt dictum est ⁊ p testes: ptim presumptiue pbat per legẽ ⁊ alio mõ nõ credo pbari posse cõti nuã possessionẽ: q ãt aliter sentit. rñdeat

4 arg. q põt. †. Questio. Sed q̃rit q̃re non idẽ in seruitutib⁹ q̃ nõ hñt ɔtinuã causa3: vt eodẽ mõ pbari possint: ⁊ sic sufficiat tpo. xx. anni. ⁊ nõ desideret illud tps cui⁹ non extat memoria. Rño. iõ seruitutis na tura mixta h3 diuersa ⁊ spãlia: q̃ nõ desi derant in natura rei corpalis mobilis vl' imobilis. In pmis: q2 possideri nõ potest si ille di seruitutẽ hre q edes possidet: vt .ff. de seruitu. vrba. pdio. l. si edes mee. §. vl. Scdo q hui⁹ iuris nõ est vacua tradi tio: vt. ff. de seruit. l. vl. Tertio in eo cõsi stat vt patiat q seruitutẽ dz: nõ vt aliqd faciat: ⁊ ppterea patientia inducit tradi

tionẽ. vt. ff. de serui. l. q̃tiẽs nec bolum .§. fi. ⁊. ff. de serui. rusti. pdio. l. j. §. vl. p pterea q2 possideri nõ pñt p se statim erg seruitute vtor ⁊ decimo vii incẽ tincti illa q̃si possessio interrũpit. vt. ff. de serui. l. seruitutes pdioꝝ. ⁊ sic quartũ attẽditur. Itẽ quito: q in pscriptiõe nõ desideratur titulus sic supius dictũ ẽ. ⁊ ppterea dr q seruit⁹ nõ est in bõis nec extra bona. vt .ff. de vsufr. l. j. cũ ḡ possessionẽ nõ potuit acq̃rere corpalẽ: ⁊ sic naturalẽ possessio nẽ: vt dictũ est: ḡ nõ potuit retineri aio qd acq̃situ nõ est: id. n. retinet qd acq̃rit: vt .C. de acq̃r. pos. l. licet. si ḡ interrũpit illa q̃si pos. seruit. nõ est mirũ vt dicit lex illa seruitutes: ⁊ sic ɔtingit in seruitutib⁹ que nõ hñt cõtinuã cãm. at in his q̃ hñt conti nuã scc⁹: nã ibi habeo possessionẽ corpa lẽ nõ ipsius seruitutis: s3 illius p qd mihi seruit⁹ q̃rit: hoc videre potes in aq̃ductu q̃ aq̃ continue fluit ħ in stillicidio quod tota die su pimpẽdet: ħ in lumie: ⁊ ħ i ser uitute tigni imissi vt. ff. de serui. vrba. p dio. foramẽ. ⁊. l. hec autem. ⁊. ff. si seruit⁹ vẽdi. sicuti. §. distãt. vñ cũ q̃rat posses sio corpe merito põt aio retineri: ⁊ sic cõ tinua pcedet vsuca. ⁊ hec est vera rõ oib⁹

5 alijs refutatio. † ¶ Ad ħ ergo vt ɔfesso ria cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In pri mis q seruit⁹ sit ɔstituta aliq̃ pdictoꝝ mo doꝝ: vt dictũ est. ¶ Scdm q ɔstituat ab hñte pdiũ: alr eni nõ põt ɔstitui. vt insti. de serui. ⁊. ff. cõia de seruit. l. j. ¶ Tertiũ vt insolidũ constituat: p parte enim acq̃ ri nõ põt nec imponi. vt. ff. d seruit. l. pro parte. ¶ Quartũ vt pdia sint vicina: ita q cõiuncta. alioqn pdijs rusticis: impe dit seruitutẽ mediũ pdiũ qd nõ seruit: vt .ff. de serui. rusti. pdioꝝ q sella. §. vlt. nã si mediũ pdiũ sit tale q̃ vti possim libere: ⁊ si nõ debebat seruitutem: puta. q erat via publica: vel locus public⁹: nec p vsu3 me um noceret trãseuntib⁹. si enim noceret nõ posset ɔstitui: vt in aq̃ductu: vel erat ppri us me⁹ fund⁹: vel sile: sic notat domin⁹ me us in sũma de seruit. p. l. ff. de seruitu. ser uitutes. §. publico. ⁊. §. vl. ⁊. ff. de serui rus. pdio. si mihi. §. penl'. ⁊. l. tria. ff. cõ

pdiorum.l.in tradendis.§.interpositis.
¶ Quintum q ille cui constituit seruitus: de reali intelligas: vl' q petit illa seruitute: oport:t q sit dns fundi cui seruitute debe ri dicit.vt.ff.si seruitus vendi.l.ij.§.hec aut actio.intelligas h dnm large vt con tineat z bonefidei emptore: vl' emphiteo tam:vel supficiarium.vt.ff.d pign.si ab eo.ff. de superficieb.l.j.§.vl.vel speret in p ximo dominus:vt in emptore q ante tra ditionem seruitute imponit empto pdio deberi alij pdio quod tu retines.vt.ff.de serui.vrb.prediorum.l.q duas.ff.coia pre.l. iij.z.l.si qs duas.j.respos. z.ff.de seruit. l.ei fundo. ¶ Sextu: q si multi sunt q vo lunt eorum fundo seruitute imponere:op tet q oes consentiant:alioquin vno solo non concedente: z si oes cosentiant:no va let constitutio seruitutis. vt.ff. de seruit. rusti.pdiorum.l.p fundu. z.ff. coia pdiorum
6 .l.si.† Positio actoris. ¶ Un i hac actio ne.ac.fa.tales po. Positio ac. Ego dico q talis mihi cstituit: vel inter viuos vel in testamento sm qd cotingit. ¶ Ite di co q seruitus ista hz cotinua cam. ¶ Ite decennio inter pntes:vicenio inter absen tes cotinue vsus sum. ¶ Ite tale prediu meum est ad quod aquam duco. ¶ Item insolidum vsus sum seruitute tali. ¶ Ite insolidum fuit mihi cstituta. ¶ Ite oes domini illi fundi mihi cstituerut. ¶ Ite predium meu est imediate vicinu predio tuo. ¶ Item habeo ius in illo predio ad
7 qd aqua duco.† ¶ Ecotra re faciat ta les po. Positio rei. Ego dico q titi quez dicis tibi cessisse seruitute illa concessit sempronio:si hoc cofite.act.succum.quia duobus insolidum eadem seruit concedi no potest:sic duo insolidum possidere vel hre dominium:quia vn incomodu pati tur per vsum alteri. aliogn si sepatim z no incomodat vnus per aliu:pluribus ser uit concedi pot.vt.ff.de seruit.rust.pre. l.p quem.z.ff.coia de seruitu.l.q p certu z.ff.de aqua quo.z esti.l.lucio.arg.ff.de acqui.pos.possideri.§.ex plurimis.ff.co modati.si vt certo.§.si duob. ¶ Ite ego infra.x.annos moui qstione contra te de hac seruitute vel naturaliter interrupi:q aquam alio duxisti cofi.ac.succum.q sine fuit ciuilis siue nalis int rruptio: vsuca pione allegare no pot vel prescriptione. vt.C.de pscrip.longi tpis.x.vel.xx.ann. l.j.ff.de vsucap.l.naturaliter. ¶ Itez il la seruitute fuisti vsus vi cla vel precario si h confi.act.succu.vt.ff.quemadmo.serui tus amit.l.si quis diuturno. ¶ Itez pre dium illud ad qd aq ducit:est titij insoli dum. ¶ Item oi iure cares in illo predio ¶ Item plures sunt dni illi pdij a q di cis tibi seruitutem deberi. ¶ Item dico q titius no concessit.si hoc cofi.act.suc. vt.ff.de aq plu.ar.l i cocedendo. ¶ Ite illud predium est tuu: est medium prediu titij quod est liberum. ¶ In hac aute ac
8 tione concipiet ac.ita lib.† Libell. Uo bis do.M.zc.con.e.R.de.M. q me pro hibet ire:agere:p tale fundu positum in tali loco:cuius fines sunt tales: p que fu dum dico mihi ius esse eundi. agedi. vn de ne me prohibeat ago c ipsum. ad hoc propono cofessoriam. ¶ Ita concipitur libellus qn debet seruit vie seu itineris. ¶ Si aut debeat seruit aqducti dicas
9 in libello.† Libellus. Ago contra tale q me prohibet ducere aqua p fundu suum positu in tali loco.cui fines sunt tales: p quem fundu mihi ius est aquam ducere vn ne me phibeat ago c illu:z ppono co fessoriam. Eodem mo concipitur pro oib alijs seruitut.quorum oia exempla no pse quor: sz sufficit me ita posuisse exempla. ¶ Si at vis cponere libellu sup seruit.
10 psonali:puta.vsu vl' vsufruc.dicas.† Li bellus. Ago cotra tale q me phibet vti frui fundo tali.in q fundo ius e mihi vte di fruendi. vn zc. z sic breuiter quot mo dis cipitur negatiue:eisde modis cipi tur affirmatiue in cofessoria:z sic his mo dis cipias libellu in seruitutibus q sunt cstitute in testo:vel'iter viuos pactionib vel stipulationibus:vel q habet cotinua cam.si aut seruit sit q non habet causam continuam:puta vie vel itineris: tuc mul
11 ti adijciunt in libello. † Libellus. Ago cotra tale per cui fundu cu iuerint anea

forēs mei: τ ego p̄ tantū ipse cui⁹ nō extet
memoria τ seruit⁹ mihi sit q̄sita. vn̄ ne me
ꝓhibeat volentē ire: agere. Ego contra ip
sum τ propono confessoriā: sed non credo
eē locū his anfractibus: sed credo bn̄ cō
ceptū libellū vt p̄mo dixi: hoc enim vlti
mo mō nō approbo libel. q2 nihil querit̄
tpe cū tēpus nō sit modus inducēde obli
gatiōis: vt hec notaui plene. j. de actione
ex stipulatu presumpta ex tpe: τ ita ꝯscrip
tur lib. postq̄ seruitus fuit tibi q̄sita. Cete
rū si ꝓmisi tibi seruitutem in fundo meo:
vel legaui in testō: τ vis agere ꝯ̄ me: vl' an
teq̄ sit tibi acq̄sita: male ꝓponeres ꝯ̄ me
confessoriam sed debes ꝓponere actionē
personalem ex stipulatu vel ex testō. adeo
q etiā ante ista nō h3 interdictū fructua
ri⁹. vt. ff. de vi τ vi ar. l. idēq3. §. vnde vi.
postq̄ enim traditio vel quasi interuenit
ex tunc habeo confessoriā: τ nō ante. τ h̄
est quod dicit. l. traditio. τ ꝓ i. est patien
tia inducit officiū p̄toris qd̄ debet seruire
in actione ꝯfessoria: vt. ff. de seruit. rust.
predio. l. j. §. vl. de quo officio loquit̄. l.
ff. si seruit⁹ vē. l. har. τ. l. egi. τ. ff. de act.
emp. rō. §. si iter. vel aliter inducit officiū
p̄toris patientia. i. officiū iudicis: vt def
cōfessoria post traditionē: τ ꝓ. i. patiētia.
Nec obloquit̄. ff. de vi τ vi ar. l. iij. §. vn̄
vi. vbi dici videt̄ ante q̄si traditionem τ
patientiam dari vēdicationē. Rn̄. ibi le
gat⁹ fuit vsuf. ru. vn̄ ab adita hereditate
trāsiuit vsufru. in ꝑsona legatarij: sicut τ
quodlib3 aliud legatū. vt. ff. de furtis. a
titio. ff. queād. serui. amit. l. si partē. §. si ꝑ
fundū. vl' aliter q dicit ibi vēdicare. i. ꝑ
sonali actiōe petere. s. ex testō: vel ex stipu
latu. τ h̄ fm Johā. vel alr. i. sic̄ in rei vē.
officiū iudicis est: vt ꝓbanti suā intētionē
iubeat rē restitui. vt. ff. de rei ven. officiū.
ita in seruit. vbi probaui seruitutem mihi
debitam ex testamēto stipulatiōe vl' p̄scri
ptione iudex iubeat aduersariū seruitutē
mihi p̄stare. vt. ff. si seruit⁹ vēdi. l. har. τ
l. egi. Postq̄ enī q̄si traditio interuenit
locū h3 cōfessoria an̄ nō. vt. ff. si seruitus
vēdi. si a te. τ ar. ff. de seruit. l. quotiēs. ff.
de vsufru. l. ij. §. dare. Oppositio. Sed
his libellis sic opponitur: q2 nō videntur
bn̄ concepti: certū est q cōfessoria ē in rē
vt. ff si seruit⁹ vē. l. ij. in p̄n. τ. ff. si vsufr.
pe. l. fructuario. si est i rē: ḡ dari d3 ꝯ̄ possi
dentē τ nō ꝯ̄ ꝓhibentem. ꝯ̄ prohibentem
dant̄ interdicta q̄ ꝓhibitionē continent:
possessio enim subijcit aduersariū actiōi
in rem. vt. C. de alie. iudi. mu. causa fac.
l. vnica actio enim in rem est ex possessio
ne. vt. ff. de iudi. l. nō alias. Itē si est in rē
ergo in hac fiet restitutio alicuius rei: que
res ergo restituetur: certe nullius rei resti
tutio pōt fieri: vt. ff. de peti. here. l. itē τ. l.
nō tm̄. §. vlt. Rn̄o: verū est q cōfessoria est
in rē: si tu infers. ḡ dat̄ cōtra possidentē:
non est verū: nā hec ꝯpetit ꝓ iurib⁹. i. serui
tutibus que cum sint res icorporales non
possunt possideri. vt. ff. de acquiren. rerū
do. l. seruus. §. incorporales. τ. ff. de vsu
ca. sequitur. §. si viam. Illud enim quod
opponis locum h3 pro rebus corporali
b⁹ q̄ possideri possunt: quod possessio su
bijcit aduersariū actioni in rem: sicut i rei
ven. dictū est: τ in hypothecaria q̄ in re3
est: vt. C. de pig. l. pignoris τ tamē nudā
possessionē auocat. i. rē possessam nudam
a dn̄o debitoris reuocat: vt. ff. de euict.
l. si cū vēditor. §. j. τ. C. d̄ pigno. act. l. pi
gnus. cum ergo ab aliquo ista iura non
possunt possideri: sed ille dicatur q̄si pos
sidere q me inquietat in illa seruitute vo
lentē illa seruitute vti: nec alio mō posset
conueniri nisi me ꝓhiberet vti: ideo ratio
ne cuiusdam similitudinis: ut dictū est: sicut
in reb⁹ corporalib⁹ actio in rem intēditur
contra possidentem: sic ista in rē intēditur
contra ꝓhibentem in corporali ut rē resti
tuat: in hac incorporali: ut non inquietet:
uel nō ipediat: ut colligi pōt p. l. ff. si serui
t⁹ uēdi. l. har. τ. l. egi. τ sic soluit̄ questio.
qd p hāc actionem in rem restituat̄: nihil
enim mihi restituit̄ corporale. sed te ces
santē: ut me nō turbes: nō inquietes: non
prohibeas uolentem uti seruitute que mi
hi competens remanebit integrum τ sal
uum ut possessionem amodo uti libere: τ
sic cū intēdo confessoriam: hoc intendo
ut possim libere uti illa seruitute: sine con

tradictione tua: sicut z in negatoria: que silr est in re nihil ↄsequar: nisi vt p̄diū meum remaneat liberum: z tu amodo illa via vel itinere vel seruitute nō vtaris: vt notabo infra in negatoria: vnde multi me tu isti⁹ q̄stionis libellū sic cōcipiūt in con
12 fessoria. † Libellus. Ago cōtra talē vt patiaē me ire agere vel ducere aquā p fundū talē cui⁹ fines sunt tales: p quē fūdum ius est mihi eūdi agēdi vel aquam ducendi: ꝓpono ↄfessoriā: hoc iō dicunt: q2 patientia inducit officiū p̄toris: vt dixi. ois enim q dz seruitutem ad nihil aliud teneē nisi vt prestet patientiā: non eniz teneē aliquid facere nisi in vnica seruitute .s. oneris ferēdi: in q̄ seruit. ago vt debeat eleuare parietē talem vel reficere possit onera mea sustinere: sicut hec ꝓbanē .ff. de seruit. q̄ trēs. §. vl. z .ff. si seruit⁹ vē. l. z si forte. §. etiā de seruit. sz bn̄ ↄcipitur libellus ꝯ illum q dz seruitutē. ¶ Sed nūquid ꝯ
13 aliū. Rn̄o. bn̄ concipies. † Libellus. Ago contra talem vt patiatur me ire agere vel ducere aquam per fūdum talē p quē ius ē mihi ire agere vel aquā ducere: vel vtifrui: ꝓpono ↄfessoriā. Qō ita recte cōci.
14 libell⁹ dt. l. ff. de serui. q̄ trēs. §. vl. † Qō. Item queritur quare hec actio vocaē cōfessoria: lz eniz dicaē mihi ius esse eundi agendi vel vtifrui ꝓpter dictū meū non dz mihi dari confessoria: vel ꝓpterea q2 confiteor mihi ius esse: nunq̄z enim ex cōfessione mea ex parte actoris maxime vel ex parte rei aliqua actio ↄfessoria datur sed oritur actio specialis: vt in factum vl' ex eo contractu: vt notabo infra de actione in factū: vel vtili que oriē ex confessione: z hoc ꝓbam⁹ per .l. ff. ad .l. aquil. l. inde neratius. §. vl. z .l. ꝓinde. §. si ꝓcurator. vbi inuenim⁹ confessoriam actio. z nō sumimus illa verba proprie: sed alio mō exponim⁹ sicut diceē infra de actiōe in factū que oritur ex confessione. q̄re ergo h̄ actio appellatur cōfessoria. Rn̄o. legislatores studuerunt pro posse inuenire actionū noia s̄m qualitatē factorū: lz plura sint negocia q̄z vocabula. vt .ff. de p̄scrip. verbis. l. j. §. j. z .l. natura. vn̄ in seruitutib⁹ ideo inuenerūt ista duo noia: vt denotent ꝓprium nomē act. s. cōfessoria p seruitute vēdicāda: z negatoria pro seruitute depellenda: nō eniz ex cōfessione mea vel negatione actio aliqua oriē: sz q2 cōfitendo ius mihi esse eundi agēdi: iplico z intēdo mihi seruitutē ↄstitutā vel debitā. Itē q̄n nego ius tibi esse eūdi: vel agendi: nō tamē nego sed ipleo meū p̄diū liberū: que libertas saltem probatur a tēpore ade: vt dicem⁹ infra in negatoria: ideo nō potuerunt alia nomina mag⁹ conuenientia iuenire pro his seruitutib⁹ q̄z ↄfessoria z negatoria. z ideo cū ꝓ iurib⁹ ista ↄfessoria sit speciale nomē act. in alijs casib⁹ ex ↄfessione aliq actio specialis nō cōpetit q̄ voceē cōfessoria: sed alia: vt dicem⁹ infra de actione in factū que oriē ex cōfessione. Itez ꝓ nulla alia re corpali inuenies qō deē negatoria: nisi ꝓ iuribus. Itē ꝓ nulla alia re corporali daē actio posīdēti: hec āt datur. vt insti. de act. §. ij. z sic multa sunt casualia in his iurib⁹ vt notaui supra hac
15 eadē acti. † Qō. Si tu q̄ris vn̄ oriē ↄfessoria z negatoria. j. i tractatu de negatoria dicem⁹. Itē q̄ ēt tpe tolliē ibidē dicem⁹.
16 † Qō. Itē q̄riē: q̄re z q̄lr h̄ actio dicaē i rē. Rn̄. iō q2 ꝓ iure ↄpetit. s. ꝓ ser. q̄ ius est incorpale. vt insti. de reb⁹ incorpo. sic z in rem vocaē actio q̄ cōpetit ꝓ filio vēdicādo. vt .ff. de rei vēdi. l. j. sicut infra in speciali actione dicem⁹. Itē nō videē q. aliquo mō cōpetat ↄfessoria: si forte aliqs n̄ patiaē: vel ꝓhibet te volētē vti seruitute illa. sz vel habebit locuz interdictū qō vi aut clā. qō locū hz etiā ꝓ iurib⁹. vt .ff. si seruit⁹ vendi. l. z si forte. §. sciendū .ff. qō vi aut clā. l. denicꝫ. vel haberet locuz interdictū de itinere actucꝫ p̄ua. ex secundo capite. vt .ff. de itinere actucꝫ p̄ua. l. vnde. §. hoc autem a superiore. Respondeo: z si illa interdicta locum habeant: nihilominus z confessoria locum habet. interest enim nostra plura habere auxilia z plures actiōes. vt .ff. de liber. leg. l. iij. lz illa auxilia sint nobis inutilia. vt .ff. de
17 seruit. l. ei fundo. † Questio. Si tu instes z queras quid prodest nobis habere con

fessoriam: et illa interdicta. et q̄ sit inter illa differentia. Rño: interdictu3 qd vi aut clā locū h3 quotiēs vis inquietatiua mihi infertur: et quotiēs eo celāte aliquis facit qd suspicatur cōtrouersiā ei motu3. vt notaui supra de interdicto qd vi aut clā possi3 etiam habere locū edictū de operis no. nūcia. puta: si aliquis volebat edificare in loco vnde via mihi debebat: et ego denūciaui nouum opus p lapilli iactū ille nihilominus edificauit. vt. ff. si seruitus vēdi. l. et si forte. §. ij. verū posset esse qd violētia non fuisset illata. neqꝫ clādestinitas: neqꝫ nūciatio p iactū lapilli. et sic nullū predictorū auxiliū haberet locum. et tamen h3 locū confessoria si forte edificatum sit i loco vnde mihi debebat via et sic ire nō possum. vel aliter iterdictum quod vi aut clā locū h3 ad ea opera q̄ fiunt in solo vel circa solū. vt notaui supra de interdicto qd vi aut clā. et sic si aliquis ifert tibi violentiam qꝫ non permittit te ire: vel aquā ducere: vel vt frui: nō faciēdo aliquod opus: nō h3 locum interdictum. s3 tñ locū hab3 confessoria. S3 nūne locum h3 quasi vti possi. ff. de seruit. quotiēs. ff. si seruitꝰ vēdi. sicuti. §. aristo. Rño: forte sic. si q̄si possessio seruitutis turbaf locum habet quasi vti possidetis: quo ad possessionem: et cōfessoria q̄ ad ius seruitutis vēdicade. S3 si non turbaris: sed quasi expelleris ab illa quasi possessiōe serui. locū h3 cōfessoria. Oppositio. Si tu opponis a seruitute nemo mero iure detruditur. vt. ff. de vsuca. sequif. §. si viam. quō dicit ergo qd aliqs possit a iure expelli: posset forte dici quod q̄si expellaf. nā iura nō possunt possideri sed quasi. vt. ff. de acquirē. re. do. l. seruꝰ. §. incorporales. s3 si ita dicis: q̄ quō h3 interdictū locum q̄si vnde vi. Rño. p iuribꝰ interdictū vnde vi: nec vtile nec directu3 locū h3. sicut de hoc notaui supra de interdicto vnde vi.

18 † Q. ō. Si tu q̄ris qd differat confessoria ab interdicto quod vi aut clā. Rño: dixi vnā differētiā: dico et aliā interdictū personale. vt. ff. de interdictis l. i. §. interdicta. Itē annale et infra annū vtilem cōpetit. vt. ff. quod vi aut clam. l. semper §. hoc interdictum. cōfessoria aūt in rem. vt supra dixi: et perpetue cōpetit. vt notabo infra de negatoria.

19 † Q. ō. Ite3 si queras: qd differat ab interdicto de itinere actuqꝫ p̄ua. ex secūdo capite: cū in illo non sufficiat quod aliqs pbet se posse disse. sed d3 pbare seruit. sibi cōstitutā vl' debitā. vt. ff. de itinere actuqꝫ priua. l. vnī. §. h autē a superiore. hoc etiā idē videtur in cōfessoria. qꝫ ad hoc vt cōpetat debet pbare serui. sibi debitā seu cōstitutā. vt supra notaui. Rño. differunt in his interdictum personale et cōfessoria in rē. Itē interdictum singulare p itinere actuqꝫ priua. cōfessoria gñalis pro omnibus seruit. personalibus et p̄dialibus rusticis et vrb. Itē illud interdictum tñ ad rusticas seruitutes tuendas ptinet: si etiā agatur ex p̄mo capite p itinere et actu p̄ua. vt. ff. d itinere actuqꝫ priua. l. j. §. j. cōfessoria aūt p omnibus seruitutibus. Item in illo interdicto hoc plus h3 actor. qꝫ interim durante causa et lite nihilominus possidet. hoc aūt in confessoria non est. Et quare est: qꝫ actor in interdicto duo d3 probare: se vsu3 illo anno. xxx. diebus et seruitutem sibi debitam. vt probatur per. l. illam. vnde. §. h autem. et sic respicit causam proprietatis. Oppositio. Item instaf fortiter: nam siue seruitus habet continuam causam: siue nō quod eo tempore vtraqꝫ seruitus queraf scz decennio inter presentes. vicēnio inter absentes: certum est qd seruitus que h3 cōtinuam causam queritur longo tpe. vt. ff. si seruitus vendi. l. si quis diuturno. C. d seruit. l. ij. que nō habet continuam cām queritur tāto tempore cuius non extat memoria. vt. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. vl. et. l. in sūma. §. cassius. et. §. idē labeo. et. l. qui principiis. §. vl. et. l. vl. et. ff. de itin. actuqꝫ p̄ua. l. apparz. §. penul. ff. de aqua quo. et esti. l. hoc iure. §. ductus aque. q̄ aūt sint ille seruitutes q̄ habēt cām continuam notaui supra in hac eadē actiōe: et notaf. ff. de seruit. vrba. p̄. l. foramē. q̄ sunt ille que non habent continuā d'r. ff. de seruit. seruitutes. nā aperte probo qd omnis seruitus h3 continuam cām: vel nulla seruitus h3 cām continuam. si autem habes respectu3 ad ipsā seruit. oīs seruitꝰ h3 continuā cā3

z si non p actum: bz tamē per aptitudinez nā ecce. habito respectu ad ipsam viā servitus illa cōtinua ē. lz aliqs cōtinue non possit vti: sic vides i aqua q̄tidiana. qz lz q̄tidie nō ducaī: qz tñ duci pōt q̄tidiana dr̄. vt. ff. de aq quot. z esti. l. j. §. duo aūt genera. z sic habito respectu ad ipsaz viā z ad ipsaz servitutē: omnis servitus dr̄ cō tinuā cām habere: lz quedā habeant actu z aptitudine. vt servitus luminis: stillicidij: aqueductus. si tota die currat: servit⁹ protegēdi: servitus tigni imissi. q̄dā tamē servitutes habent continuā causaz aptitudine sed non actu ratione itineris: vt servitus vie itineris: aqueductus: q̄ nō cōtinue ducitur: si autē vis habere respectū ad hominē qui servitute vtitur z cui servitus debetur nulla servitus bz cōtinuam causaz: quis enim est q aliqua servitute continue vti possit: certe nullus. sic locū bz ratio illius. l. ff. de srvit. l. servitutes. Si aūt velles habere respectum ad predia qbus servitus debeaī de predialibus loquor oio: servitus ad minus p aptitudinem dicetur habere causam cōtinuam: vides ergo qd̄ bz diversos respectus vel omnis servitus bz continuam causam vel nullā. Itē pbo fortissimo arg. qd̄ potius factum hois debeo considerare in servitute q̄renda tpe q̄z considerare naturam ipsius servitutis. nā certū est qd̄ in prescriptione necessaria est possessio z continua: vt. ff. de vsuca. l. sine pos. z. C. de vsuca. transfor. l. vna. z possessio factum hois requirit. p̄terea possessio non est in hereditate vacāte z nō adita: vt ff. si qs testō liber esse iussus fu. l. j. §. sequela. Preterea hereditas i his q̄ facti sūt nō sustinet vicē defuncti: vt. ff. de acq. re. ho. l. hereditas. p̄terea ab adita hereditate possessio in nos non transit nisi specialiter apprehendaī: vt. ff. de acqui. possessione. l. cum heredes. lz alias hereditas sustineat vicem defuncti tm̄ in his que iuris sunt: vt. ff. quod vi aut clā. l. deniqz. §. que situm. si ergo factum hominis cōsidero: q̄ qd ad me: vtrū servitus habeat causā continuam vel non: dum homo nō possit vti continue aliqua servitute: sicut dictum ē

z sic habito respectu ad hominē nulla servitus dr̄ cām continuā habere: sic nulla q̄riī tpe longo. Itē vide aliud ar. qz potius factum hois cōsideramus q̄z naturā servitutis. nam ad h̄ vt aliqs servitutē sibi q̄rat tpe oportet quod iure servitutis vtaī. alioqn non q̄reret sibi servitutē nec etiam īterdictum pro servitute: vt. ff. quēadmodū servitus amit. l. vl. ff. de itinere actuqz privato. l. vlti. z ita intelligimus illud verbū quod ibi ē. nam ad hoc vt īterdictum cōpetat ius fundi possedisse oportet. Rn̄o secūdū Jo. ad hoc vt servitus tpe q̄ratur oportet qd̄ habeat cām perpetuā z naturalē nō facto hois interveniēte: si. n. factū hois sit necessariū nō dr̄ habere vlla servitus cām pp̄etuā. qz homo pp̄etuo vti nō potest: z sic potius cōsidero naturā servitutis q̄z factū hois: vñ arg. tua deceptibilia sunt: sicut hec pbanī. ff. de servi. vrba. predio. l. foramen. §. j. z. §. omnes servit. prediorū pp̄etuas causas habere debēt. sz lz hoc vt potissimum consideremus non sufficit h̄ solum sed oportet q aliqs cōtinue vtatur: z sic interveniat factū hois: eo salvo qd̄ de stillicidio dr̄ cuius servit. vti q̄tidie non possumus. sz sufficit quod ita stet: vel aliter omnes etiā servitutes debēt habere perpetuas cās zc. s. quo ad hoc quod pp̄etuo non vtatur. qz servitutes ad tēp⁹: neqz ex tpe constitui possunt. vt. ff. de ser. l. servitutes. vñ sequiī in. l. illa. foramen. q neqz ex lacu neqz ex stagno cōcedi aqueductus potest ad hoc vt habeat continuā causam: qz sepe arescunt: vñ ipso iure extinguitur servitus lz restituatur: vt. ff. de ser. vit. rusti. pre. l. stillicinus vel aliter omnes servitutes habere debent pp̄etuam causā scz quod ex ea causa statuanī ex q̄ possūt pp̄etuo retineri. Sz distingue ut ois recedat oppositio. q̄dam servit. habent cāz cōtinuam pp̄etuam naturalē ut servit⁹ aq̄ductus q̄ tota die currit: ista q̄riī tpe longo. ut. C. de servit. l. si p fūdū. Quedā hñt pp̄etuam z naturalē sz nō continuā: ut servitus stillicidij. ista tpe lōgo q̄riī: ut. ff. d servit. ur. pre. foramen. ff. si servitus uē. l. si qs diuturno. Quedā habēt pp̄etuam z

hʒ naturalē nec cōtinuā sicut seruit⁹ vie
7 itineris: vñ acquirit tpe tāto cuius nō
extat memoria sicut probaui plura supe
riora. dco q̄ seruitutes q̄ habēt cām ppe
tuam 7 naturalē siue cōtinuam siue non q̄
runtur tēpore lōgo: 7 ita scripsit dñs. Jo.
distinguendo p.l. illā foramē. lʒ seruitus
q̄ hʒ continuā cām longo tpe queratur: 7
sic infero q̄ oīs seruitus que hʒ cām con
tinuam habet perpetuā: sed nō conuertit:
hʒ naturalē 7 perpetuā: 7 ideo bñ dicim⁹
omnis seruitus q̄ hʒ continuā cām queri
tur longo tēpore. Itē 7 bene dicitur oīs
seruitus que hʒ perpetuam 7 naturalem:
7 si nō continuā tamen lōgo tpe queritur
sicē dcm est. vñ ad itellectū ɔfessorie actio
nis ista sufficerent. verū q: tractatus tam
cōfessorie q̄ negatorie subtilissimus est 7
totus ɔtractus seruitutū: iō in fine actio
nis confessorie quasdā qstiones sicut vti
lissimas 7 subtilissimas tractare pcuidi.

20 †Questio. In primis q̄ro sup.l. illa fo
ramē de qua.l. prima habuimus mentio
nem. legit ibi q̄ si in foramine cadit aqua
de celo lʒ nō assiduetm̄ seruitus illa natu
ralis est 7 perpetuā habet cām. at si in fo
ramen nō cadat aq̄ ex celo non est cā illa
naturalis nec ppetua: ideo q: manu fit qd
volunt sibi illa vba. 7 q̄ sit rō illorū vboꝝ
Rñō facilis: 7 hꝫ sonant verba illa si tu fo
ramē fecisti.i. q̄ddā instrumētū per quod
volebas ducere aquā cā abluēdi triclinij
tui forte p canales si aq̄ ista quā debebas
ducere erat pluuialis: q: veniebat a celo
tm̄ seruit⁹ illa q̄rit lōgo tpe. q: hʒ causā
ppetuā 7 naturalē p aptitudinem: 7 si nō
cōtinuā: 7 sic dr̄: foramē non est flumē.i.
qd hʒ cām cōtinuā qd lʒ nō hʒ cām q̄rit
tpe lōgo. at qñ aq̄ aliūde debebat duci ita
non ex celo sed ex fonte quē habebā iuxta
me: vel ex lacu 7 certis tpib⁹ ista aq̄ non
pōt duci sine facto hois: 7 ideo nō dr̄ ha
bere cām ppetuam nec naturalē. q: factū
hois necessariū est q̄ ō ppetuū eē nō pōt:
7 iō nō q̄rit tpe lōgo: vt in eadē.l. sequr.

21 †Questio. Itē q̄rit in eo qd dr̄. ff. de ser
uit.l. seruitut. ipso iure neqꝫ ex tpe: puta a
pascha in antea: neqꝫ ad tpꝰ: puta vsqꝫ
ad pascha: neqꝫ ex cōditiōe: puta si nauis
venerit ex asia: neqꝫ ad certā cōditionē:
verbi grā q̄diu volā constitui possunt: sʒ
frustra adijciat: puta vel doli exceptio
opponet qui vult vēdicare seruitutē con
tra placita: vt ibi. sed nōne obligatio 7 ex
die 7 ad diem: 7 ex tempore: 7 ad tempus:
7 sub conditione contrahi potest: certe sic
vt inst. de verbo obliga. §. omnis stipula
tio. ff. de actio. 7 obli.l. sub conditione. 7
.l. qd in diem. ff. de condi. inde.l. in diem
debitor. ff. de verbo. obliga.l. in illa 7.l.
hoc iure. 7.l. ante calendas. 7.l. cum qui
calendis. 7.l. q hoc anno. 7.l. centesimis
7.l. si ita quis stip. 7.l. adijcit. 7.l. stipula
tus. Item 7 possessio sub conditione trāf
fertur que facti est: vt. ff. de acqren. pos.
l. q absenti. §. q possessionē. ff. ex qui. cau.
ma.l. deniqꝫ. Itē mandatū 7 sub cōditio
ne 7 ad diem 7 ex die ɔtrahi potest: vt. ff.
mādati.l. si mādato t. iij. § paulus. Lega
tū etiam fili mō relinquit: vt. ff. qñ dies
le. ce.l. si post diē. 7.l. hmōi. Itē vsusfru.
etiam q seruit⁹ ē ex die dari pōt: vt. ff. de
vsufr. in multis. 7.l. quotiens. ff. qñ dies
vsusfr. legati cedit.l. vnica. pōt etiā cōsti
tui ex certo tpe: 7 vsqꝫ ad certū tēpus: vt
.ff. famil. her.l. si alia. Rñō: vba predicta
posita in.l. illa. seruitutes. sic intelligim⁹
seruit⁹ ipso iure nō cōstituit ex tēpore id
est vt vtaris a pascha in añ. q̄si qd nō in
continēti oriat obligatio: imo incōtinenti
orit obligatio lʒ obstet exceptio: neqꝫ ad
tps.i. vsqꝫ ad pascha vtaris: 7 sic finiatur
obligatio: nō est ita: nā in ppetuū durat
obligatio lʒ obstet exceptio: vt institu. de
verbo. obligatio. §. in diē. 7. ff. de verbo.
obliga. cum quis ita. §. qui ita. ff. de ac
tio. 7 obligatio.l. obligationū. §. placet.
ff. de lega. j. nemo. sic ergo si ɔstituta sit ser
uitus a pascha in añ. ante pascha pōt agi
sʒ obstat exceptio: idē est si sit post pascha
ɔstituta: peti.n. pōt post pascha: sed ob
stat exceptio 7 hꝫ est quod in.l. illa seruitu
tes dr̄. sʒ si hꝫ adijcit exceptione pacti vel
doli occurrit. 7 hoc etiam indicat. §. vlt.
predicte.l. vbi dicit interualla dieꝝ 7 ho
raꝝ nō ad tēporis causam.i. vt ad tēpus

vel ex tpe videat̃ cõstituta.sed admodum ptinẽt iure constitute seruit. cõstitute dico ppetuo neqȝ sub conditiõe subaudi potestatiua.s.si volã.nam hic ipso iure nulla cõstituitur obligatio.vt.ff. de actio. ꝛ obliga.l. sub hac.ff. de verbo.oblig.l.stipulatio nõ valet in alterum rei ꝓmittendi collata conditio.ꝛ.l.cẽtesimis.§. vl.in fi.lȝ valeat stipulatio sic cõcepta cum volueris:vt in predicto.§.illius.l.cẽtesimis sc ȝ vt qñ voluerit dare sit in eius potestate nõ ipsuȝ dare:vt.ff.de rebus du.l.vtrũ §.penul.ff.de pac.do.l.vlt.§ ult.ꝛ ibi notat ibi dñs me⁹:neqȝ ad certã cõditioneȝ: puta qñ dñi volã:vt in predicta.l. seruit̃. sub alijs autẽ cõditio.recte cõstituitur:sicut patet p.ll.que in opopsitione no. ꝛ sic idẽ in vsufruc. qd in alijs seruitu. lȝ quidã dixerint ꝙ aliud in vsufr. aliud ĩ alijs seruit̃.qꝛ seruitu.vsuffru. habet qdã casualia:sicut ꝛ illud.q seruitus vsufr.ẽ diuidua.licet alie sint indiuidue:vt. ff.ad.l. falc.l.j.§.si vsuffru ff.de leg.ij.cuȝ fili⁹ §.dñs.ꝛ hȝ etiam aliud casuale in se.alie enim seruitutes si sint ꝯstitute ex tẽpore ꝛ ad tẽpus:ꝛ in diem:ꝛ ex die.ꝛ ante tẽpus ꝛ diẽ ꝛ post' oritur ꝛ durat obligatio:lȝ obstet exceptio:in vsufr.secus qꝛ cõstituitus ꝛ ex die ꝛ ex tẽpore simul ꝛ cedit ꝛ venit dies:nec ante dicitur vsuffr. itẽ post tempus vsuffru.non dicitur si ad tẽpus ꝯstituatur: vt.ff. qñ dies le.ce.l. vnica. prior tñ intellectus melior est. qꝛ eisdem modis ꝯstituitur sicut ꝛ vsuffru. vt.ff.de seruitutibus.l.via.nec admitto qd quidã simplices voluerũt notare:iõ seruitutes neqȝ ex tpe:neqȝ ad tempus: neqȝ ad diem vel ex die:vel sub cõditione constitui possunt: qꝛ sunt actus legitimi.ideo hoc contingit:vt ff.de reg.iur.actus legitimi. sed certe talia dicẽtes in duob⁹ errãt. In pumis qd credunt omnẽ actum legitimum nõ percipere nec diem nec cõditionem.secundo qꝛ credunt seruitutes esse de illis actibus legitimis qui non recipiũt diem vel conditionẽ:sed in vtroqȝ errant.naȝ siue voces actus generaliter ꝛ etiã pro contractibus siue specialiter:vt dicit labeo.ff.de verbo sig.l.labeo.oẽs pro maiori parte recipiũt diem ꝛ conditionẽ: sicut supra not. in hac eadem questione.nouatio autẽ q̃ actus legitimus est recipit conditionẽ:vt.ff.d nouа.l.nouatio autẽ.qd ergo dicit regula iu rĩs:ita attẽde ꝙ qdam actus sunt q nõ recipiũt diẽ vel cõditionem: ꝛ sic non dicit de omnibus.nã dicit actus legitimi q nõ recipiunt.ꝛc.ꝛ statim exemplificat ꝛ ponit de.v. sicut est emancipatio: acceptilatio:hereditatis aditio:serui optio:tutoris datio:subaudi a iudice: a testatore secus: vt insti.qui dari tu pos.est ꝛ sextus legitimus actus q non recipit diem vel conditionem s.auctoritas tutoris:vt.ff. de aucto.tu.l.ꝛ si cõditionalis. Est ꝛ septimus scȝ sñia que nõ dȝ ferri sub conditione lȝ lata tpe illius.l.valeat:vt.ff.qñ appel.sit l.j.§.biduũ.matrimoniũ etiã lȝ possit contrahi sub cõd.tione tñ non credo qd recipiat diẽ.s.recipio te ꝑ vxore vsqȝ ad pascha sic in adoptione.nã non lȝ nobis habere filium tẽporalẽ vel vxorem:vt.ff.de adop.q̃situm.caue tñ ꝙ illi.v.actus non recipiunt conditionẽ neqȝ tacitã:neqȝ expressam:vno solo excepto.s.acceptilatio. qꝛ recipit tacitã:sicut in eadem regula dr: nec est locus oppõi.ff.de tutelis.l.mutuo. §.ij.vbi tenet datio tutoris etiam a iudice:si dicat:do te tutorẽ si satisdederis:qꝛ illud:si:nõ notat conditionẽ sed admonitionẽ:aliogn si notaret ꝯditionem nõ valeret
22 datio:sicut in.l.illa dr. † Qõ.Si tu qras a me q̃ sit rõ quare predicti actus non recipiunt diẽ vel conditionẽ. R̃no.quilibet studiosus aduertere põt de emãcipatione ideo ne leges fiant ludibrio:vt ꝛ alias.C. de bonisqȝ li.l.vl.vel ideo qꝛ ex quo fili⁹ est sui iuris nunq̃ potest redire in potestate patris:nisi in duobus casibus: vno honesto puta p adop. alio inhonesto: puta p igratitudinem:vt.ff.de adopt.l. q liberatus.C.de ingratis li.l.vnica.ergo si emãcipatio fieret ad diem iã die transacto rediret in patris potestate qd est absurdum. ¶ De acceptilatiõe: qꝛ cũ sit imaginaria solo.ff.de acceptilationi.l.j.iã si fieret ad diẽ illud sequeret̃ absurdũ qd iã debitor

liberat⁹ ꝑ solutionē illā imaginariā re ob
ligaret nulla cā interueniēte vel obliga-
tiōe naturali vel ciuili: itē obligatio q̄ fuit
extincta per acceptilationē resuscitaret
qd iura nolūt: vt. ff. de solēnib⁹. q̄ res. §.
areā. ¶ De hereditatis aditiōe rō q: iam
emergeret maxima confusio: vt oia iura ꝛ
dnia ꝛ obligatio q̄ ex q̄si cōtractu induci-
tur i ꝑsona heredis: vt. ff. de acqren. pos.
cū heredes ꝛ insti. de ob. q̄ ex q̄si ꝯctu iaꝫ
recederet ab illo ꝛ trāsiret i aliū quod iu-
ra nō patiunt nisi bñficio trebelliani. alio
qn si hoc admitterem⁹ qd ad diem eēt qs
heres obligatus vsqꝫ ad pascha: iam dies
sine aliqua restitutione faceret actiones ꝛ
iura trāsire: quod esset cōtra iura cū salti
restitutio opꝫ quod fiat re vl' verbo: vt. ff.
ad trebell'. l. restituta. Itē si heres diceret
volo adire hereditatem vsqꝫ ad pascha:
vel volo esse heres ꝛ adire hereditatem
vsqꝫ ad pascha si nauis venerit ex asia: hō
esse non posset: quia cū aditio hereditatis
in sola voluntate cōsistit: vt. C. de iure de
li. quoniā sororē. ff. de here. insti. l. iā q̄uo
posset esse cum sim iam heres qd die adue
niente desinerem vel conditione deficien-
te non essem. vnde ꝓpterea dī hereditas
nec ex die nec ad diē dari potest: sed remo
to vicio tpis manet institutio: vt ff. de he
redi. insti. l. hereditas. Et no. qd lex dt he
reditatem non posse adiri sub cōdi. vl' ad
diem vel ex die: nō autē dixit heredē non
posse institui sub cōditiōe: sub conditione
enim qs pōt heres institui: vt ff. de here-
dib⁹ insti. l. suus. ꝛ. l. sub conditione. ꝛ. l.
iā dubitari. ꝛ. ff. de bo. pos. sm tabl'. l. j.
miles āt ꝓpter ꝑuilegiū suū ꝛ ad tps he-
redē instituit: vt. ff. de mili. testō l. in frau
dē. §. vlti. ¶ De optione serui rō: quotiēs
optio seruoꝝ relinqt cōpellit legatarius
optare ꝛ infra certū tēpus datū a iudice
vt possit heres facere de alijs seruis resi-
duis quod vult: vt. ff. de opti. le. l. legeꝫ mā
cipiorū. ꝛ. l. sicut. ideo ḡ nec recipit diem
nec conditionē: q: heres remaneret impe
ditus in alijs in q̄ esset vicium. ¶ De da
tione tutoris datiui rō: q: cū daṫ cū cau-
se cognitione: ꝛ sic quoddam decretuꝫ sen

sententia interueniat: ideo nec ad dieꝫ nec
sub conditione fiet. ¶ De auctē tutoris
ratio: q: auctoritas statim ipso negocio ꝑ
fecto vel in ipso negocio dꝫ interuenire: vt
insti. de auct. tu. vt. ff. de acqren. here. l. si
qs mihi bona §. iussum. ¶ De matrimo-
nio ꝛ adoptione supra reddidi rationem.
¶ De sentētia ideo q: dꝫ esse certa ꝛ ipo
nere finem ꝛ nō debet eē i pēdēti: vt insti.
de actio. §. curare. ff. de re iudi. l. j. ff. de
iudi. l. non quēadmodū. Oppō. Itē q̄rit
d cit. ff. de seruit. l. ad certā ptē fundi ser
uitus tā remitti q̄ꝫ cōstitui pōt. Itē dr in
eodē titulo. l. vt pomū. §. vl. qd seruitus
ab initio ꝑ partes acqri nō pōt. licet ꝑ p-
tes acq̄sita retineat: sed in eo. ti. dī in. l.
ꝓ parte dominij acqri seruit⁹ nō pōt. im
mo si qs hꝫ fundū ꝛ viā stipulet ꝛ postmo
dū ptem fundi alienet corrūpit stipulatio
nem deducendo stipulationē ad eū casum
a quo incipere nō possꝫ: ꝓ pte quoqꝫ neqꝫ
legari neqꝫ adimi pōt: ꝛ si factum ē neqꝫ
legatū neqꝫ adēptio tenet: ꝛ sic iura ista vi
dentur inter se ꝯria. Rñ. nulla est ꝯrietas
nā ad certam ptē fundi ꝓ diuiso seruitus
constituitur ꝛ remittit: vt. ff. de seruitu.
rusti. predio. l. certo generi. ꝛ in hoc casu
loqt. l. illa ad certā. ad ptē aūt fundi ꝓ in
diuiso: ꝛ sic ad incertā ptem seruitus acq
ri nō pōt: q: nescitur cui parti acquiritur
ꝛ sic nulli: ꝛ in hoc casu loquitur. l. vt po-
mū. §. vltimo. eodem modo intelligit pro
parte dominij. s. pro indiuiso seruit⁹ non
pōt acquiri. ꝛ est alia ratio q: sicut vn⁹ so
cius pro parte nō potest seruitutem impo
nere nec acqrere: vt. ff. de seruitu. rustico
rū predioꝝ. l. si vnus. ꝛ. ff. cōmūia de ser
uit. l. ꝓpriū. quod autē legit in. l. ista pro
parte. quod aliqs alienādo ptē fundi cor-
rump. stipu. vtc. illud, ideo q: nōdū erat
seruitus cōstituta: sed promissa: alioqn si
ꝯstituta esset tunc facta alienatione prius
duraret seruitus ex toto: vt in predicta. l.
vt pomū. §. vltimo. ꝛ vbicunqꝫ inuenias
seruitutē ꝓ parte acqri vel retineri itelli
gas facta relatione ad ꝑdictū prediū: nō
aūt ad seruitutē: quia omnis seruitus est
indiuidua preterqꝫ seruitus vsufr. vt. ff.

23 ad.l.falci.l.j.§.si de vsufructu. † Questio. Si tu q̃ras q̃re seruitus vsusfruc. diuidua sit: et alie indiuidue. Rño. si habeas respectū ad ius etiā seruitus vsusfruc. est indiuidua: si habeas respectū ad viā seruitutis: omnes sunt indiuidue excepta seruitute vsusfruc. nā quomō posses ꝑ parte vti via vel alijs: vsusfructu aūt ꝑ parte vti potes: et hoc colligo ex p̄dicta.l.ff. ad.l.falci.l.j.et.ff. de lega.ij.l.cū filius.§. dñs.ff.de seruit.l.vie itineris pars in obligatione nō deducit: q2 vsus eoꝝ indiuidu⁹ est: et ideo si quis habēs viam decedit pluribus relictis heredib⁹ q̄libet eoꝝ habebit viā insolidū ad ptē hereditariā fundi: vt in p̄dicta.l.vie.ff.famil'.her.l.heredes.§.an ea.et est arg. ꝑ patronatu eccl'ie qd̄ q̄libet heredū insolidū sit patronus: vt.ff.de duo obliga.l.ij.etiā si in equalib⁹ ptib⁹ sint instituti: vt.ff. de operis li.l. vt
24 iurisiurandi. † Questio. Sed illud q̃rit si ad certā partē ꝑ diuiso seruit⁹ sit cōstituta: nūqd ingrediens ad ptes al's poterit ire. Rño. videt q sic: si nullū damnū det seruienti fundo: vt.ff de aq̃ quoti. et esti.l. j.§.illud. dño tñ meo hoc visum est qd̄ nō liceat dño cōmeare gr̄a alioꝝ ptiū: sed ei⁹ partis tm̄ gr̄a cui debet seruit⁹ ne fiat grauior seruit⁹: vt ff.de seruit.vr.p̄dio.l.seruitutes.§.si stillic.diū.ff.de seruit.ru.p̄e. l.ex meo.et.l.q.duo. † Questio. Itē q̃rit:
25 legat.ff. de seruit.l.si cui simplici. qd̄ si simpliciter legetur via per fundū tibi qd̄ tui legatarij est electio ꝑ quā ptem fundi ire libeat. at in titulo de seruit.rusti.p̄dio. l.si via dicit qd̄ electio heredis est. itē.ff. de seruit.rusti p̄dio.l.certo.§.si totus: dicit arbitrū debere determiare locū per quē via debeat: q iura videntur inter se cōtraria. So. dicebat. R. q ab initio semp quādo aliqd simplr̄ legat est heredis electio: sed si fuerit heres in mora transfert electio i legatarium. argu. eius qd̄ dī.ff. de solutionib⁹ l.j.et.ij.et.iij.et argu.ff. de vino et oleo lega.l.iiij.et argumē.ff de lega.iij.q cōcubinā.§.j.et argu.C.de donatio. sanctim⁹.§.ne aūt.et est optimū argu. ꝑ.R.ff. de lega.j.cū reo.§.sꝫ si stich⁹. Nō obstat ve ro doctores dicūt totū cōtrariū q dicunt electionē esse legatarij ab initio: sed si fuerit in mora est heredis electio: vñ si legatarius nō eligat: sed si hodie vadat per vnū locū cras ꝑ alium poterit heres certuꝫ ei locum determinare. et facit pro nobis.ff. de lega.j.legato generaliter.ff.fam h'.her ciscū.l.heredes.§.si in certo hoie. et insti tu.de lega.§.si generaliter. Nō obstat argu.bonum pro.R.ff de legatis.j.cū reo .§.sed si stichus. q2 loquit quādo erat sub alternatione legatū: q̄ casu est electio heredis: vt.ff.de iure do.plerūqꝫ.i fine. Jo. B. Uerū si heres quādo sua est electio velit prestare viā legatario q̄ via legatarius vti sine maximo incommodo non posset: vel si legatarius vellet eligere viā cū here
26 dis incōmodo tūc arbiter eliget. † Questio. Item queritur: leg t.ff de seruitu.l. pap.qd̄ si testator legauit suū fundū q seruiebat fundo heredis: et heres adeat hereditatem quod ꝑ aditionem fit confusio seruitutis: vñ legatario agenti rei vendi. vel actione ex testamēto obstat doli exceptio: nisi patiat seruitutem iponi: et sic videtur q dominium rei legate nō transeat in legatarium ab adita hereditate: immo dominium remanet penes heredē: et sic demum transeat i legatariū. tūc ḡ acgritur qñ legatarius vult sibi acqri et sciat. Sꝫ cō.legit.ff.de peculio: sed si dānū.§.sed et creditores.quod nullo momēto legati remanet dominium penes heredem. Itē.ll.alibi dicunt qd̄ lega.ū acquiritur legatario ignoranti: vt.ar.ff.quēad. seruitus amit. l.si partē.§.si ꝑ fundum. et.C. qñ dies lega.ce.l.vl.ff.de actio. et obliga.l.si a furioso. et ff.de lega.ij.cū pater.§.fundo.et .ff. de testamētis huiusfamil'.in fi. Rño. bene dicit dominus meus et est veꝝ acquiri dominiū legatario ignorāti: nec al q̄ momento fact morā in persona heredis.nec obstat.l.predicta.pap. quia duobus modis intelligitur. primo quando fundus ꝓprius testatoris fuit legatus sub cōditione: et ideo medio tpe fuit facta cōfusio seruitutis cum predio heredis cui seruitutem debebat q2 interim res sub cōditiōe legata

in dillo heredis ē: vt. ff. de rei vēdi. l. non
iō. ꝛ. ff. de cōdi. furt. l. si seru⁹. vñ interim
nō potuit dominiū trāsire in legatarium:
vel aliter si fundus heredis debeat serui-
tutē fundo testatoris: ꝛ fundus heredis fu
it legatus merito cōfunditur seruitus: qꝛ
dñiuz pdij legati cū non fuerit testatoris
27 nō potuit in legatariū trāsire. † Qō. Itez
queritur: legitur. ff. de seruitutibus. l. q̄ti
ens. qꝛ seruitutū nō est vacua traditio: ꝛ
iō iterdicta veluti possessoria ꝑdita sunt:
q̄ qritur. sunt illa. Rñ. iterdictum q̄si vti
possidetis: vt. ff si seruitus vēdi. l. sicuti. §
a risto. Interdictum de itinere actuqꝫ pri
ua. vt. ff. de itinere actuqꝫ pua. l. j. Inter-
dictū de aq̄ estiua. vt. ff. de aqua quoti. ꝛ
esti. l. j. §. qō autē. ꝛ ꝓpterea qꝛ iurtū non
ē vacua traditio: iō si venditur actio habꝫ
emptor vtilē actionē: vt. C. de here. vel ac
tione vē. l. vl. at in re corporali in q̄ pōt in
teruenire traditio. emptor āte rei traditio
nē nullā hꝫ actionē nec vtilē nec directā.
28 † Qō. Item queritur legit. ff. de seruitu-
tibus vr pdi. l. j. qō altius edificare fuit⁹
ē sꝫ instat. altius edificare libertas ē. ff. d
seruit. vrba. pdio. l. cuz eo. ꝛ. l. marcell⁹. ꝛ
C. de seruit. altius. Rño. altius edificare
seruitus est in casu: puta qñ debebas susti-
nere onera ꝛ trabes domus mee ꝛ paries
tuus erat depressus ita quod nō erat loc⁹
equalis loco illi in quo erant trabes mee
ago ꝯtra te vt altius tollas ꝛ sustineas tra
bes: in hac enī s. seruitute. s. oneris ferēdi
tenet facere q seruitutē dꝫ: ut. ff. si seruit⁹
vēdi. l. ꝛ si forte. §. etiā. alias qlibꝫ potest
29 altius edificare ꝛ sic ē libertas. † Questio
Sed qrit: pone ꝙ tu habuisti areā iuxta
palaciū meū: ꝛ forte p annos. xxx. mō vis
edificare: ego ꝓhibeo te quod altius non
edifices nūqd possum: uidetur ꝙ sic: fuit⁹
enim videt mihi quesita. s. altius nō tollē
di: vt. ff. de ser. vr. predio. l. j. Itē seruit⁹
uidet q̄sita tpe lōgo: qꝛ hꝫ cām ꝯtinuam:
ut supra dixi. Itē tertia rō ꝙ ille q uult e-
dificare seruet morē: formaz: ac statū anti
quoꝝ edificioꝝ: ut. ff. de ser. urba. pdio. l.
q luminibus. Rñ. dt dñs meus exponit
formā ac statū. i. formalē statū q seruit⁹ ē
aliogn si p mille annos haberes areā sic ꝯ
pressam posses altius edificare. Si tu di-
cis seruitus ista tpe q̄rit cum habeat cau-
sam ꝯtinuā. Rño: ꝛ dico ꝙ uerū ē: sꝫ ab eo
tpe incepit currere pscriptio ex quo uole-
bat ille altius edificare ꝛ tu ꝓhibuisti: ex
tunc videris incipere seruitutē altius nō
tollēdi acquirere: ꝛ illa q̄si uti: qꝛ nullus
pōt acquirere seruitutē nisi illa utat ꝛ cre-
dat se iure seruit. uti. ut. ff. quēadmodum
30 fuit⁹ amit. l. seruit. † Qō. Itē querit al-
tius nō tollere dicit seruitus urbana: alti-
us tollere dicit seruit⁹ rustica: ut. ff. de ser
uit. vrba. pdio. l. j. ꝛ. ff. de seruit. rusti. p-
dio. l. ij. Iꝫ ēt seruit⁹ nō tollēdi dicat ser.
vrb. vt. dixi: qrit q̄ qūo seruitus dicat ru-
stica altius tollere: cū in urbanis dicatur
potius libertas vt dixi. Rñ. iō in predijs
rusticis altius tollere dr fuit⁹: qꝛ ꝓpter
vtilitatē frugū nō pōt aliqs edificare: vt
vētū auferat: vt. C. de seruit. l. vlt. vñ alti-
us edificar seruit⁹ ē q̄tū ad te q habebas
31 aream iuxta. † Questio. Itē querit an si
nō deberes seruitutē possis edificare alte
ut possis obscurare lumina mea. Rño. ꝛ
dico ꝙ sic: pterq̄: quādo habeo lumē a pu
blico: ut. ff. ne qd in loco publico. l. ij. §.
tānū aliogn ꝯtra. ut. ff. de dā. infec. l. flu
minū. §. ul. ꝛ. l. sequē. ꝛ. l. ꝓculus preterq̄:
in domo in qua habeo usumfru. tunc tan
tū alte edificabis quātū uolueris dūmo-
do in toto non obscurent lumina: sed tātū
luminis mihi relinquas quod sufficit ha
bitātiu: ut. ff. de serui. urb. p. l. binas. ꝛ. l. si
32 is q binas. † Questio. Itē q̄ritur. l. dicit
pdiales seruitutes neminē posse cōstitue-
re uel habere: nisi ab habēte pdium habē-
ti pdium: vt. ff. cōia de seruit. l. j. ꝛ insti. d
seruit. at legitur. ff. famil. hercis. l. here-
des. §. an ea. qō uiam ꝑmittere pōt etiā is
q fundū non hꝫ: ꝛ sic uidet ꝙ possit cōsti-
tui seruitus ab eo q non hꝫ pdiū. Rño. ꝙ
ille q nō habet fundū potest ꝑmittere uiā
scꝫ ad h ut teneatur ex ꝑmissione: nō autē
q̄tū ad hoc ut dicat seruit⁹ si nō hꝫ pdiū
33 ut dictū ē. † Qō. Itē q̄ritur seruitus ꝓte
gendi dicitur seruitus urbana. ut. ff. de
seruitute urba. predio. l. ij. ꝛ dicit ēt serui

tas rustica: vt ff. de seruit. ru. predio. l. ij. quo ergo eadē dr seruitus vrbana vel rustica. Rn. ser uitus dr rustica vel vrba. habito respectu ad locum cui debet seruit⁹. si rustico predio debetur dicitur rustica: si
34 vrbano vrbana. † Questio. Sed qritur: habeo domū ex parte ista in medio est via publica vis mihi concedere vt possim facere pontē: vel ex vtraq3 parte habeo domū i medio est via publica: possum facere pontē. Rn. in primo casu: non vt. ff. de seruit. l. vl. i secūda etiā questione dico q non possū facere sine licētia pncipis: q: illud solū publicum liberum debet esse: vsq3 ad celum. 7 est. l. ad hoc. ff. ne quid in loco publico fi. l. ij. §. si quis a pricipe. 7 §. tra
35 ctatū est. 7. ff. de flu. l. vlt. † Questio. Itez queritur q̄ sit ratio q̄re omnis seruit⁹ tollitur spacio. x. anni inter presentes: 7. xx. inter absentes: si aliqs illa seruitute non vtatur siue seruit⁹ illa sit q̄ hz cōtinuam causam siue non: 7 non est eadē ratio i acquisitione sicut supra notaui: vt. ff. quēadmodū seruitus amit. l. ij. 7 l. si ptē. 7. ff. d vsucap. sequit. §. si via. 7. §. vl. 7. C de presc. longi temp. l. vl. in fi. Rn. ratio ē q: citius amittit aliqd q̄: acquiratur. 7 est rō q̄re amittat. q: siue habuit cām cōtinuā seruitus siue nō: q̄ ex quo seruitus est acquisita ē i⁹ qd possit tolli: l3 i acq̄rēdo nō possit ita dici: 7 sic ois seruitus nō vtendo admittit etiā si sit seruitus personalis: puta vsusfru. vt insti de vsufruc. ff. quib⁹ mo vsusfru. amittat. l. placet. 7. l. si vsusfruc. C. de seruit. l. penul. nisi vnica sola: puta iter sepulchro debitū. vt. ff. quemadmodū seruitus amit. l. iter. 7 est ratio. q: nō moritur tota die aliqs vt illū possit inferre: s3 l3 vtraq3 amittat tam rustica q̄: vrba. vt dictum est: aliter tñ 7 aliter: q: vrba. seruitus nō amittit nisi 7 ille qui vult vēdicare libertatē aliqd faciat: vt dicit. l. ff. d seruit. vrba. predio. l. hec autē iura. 7 credit dñs meus qd in illa libertate vēdicanda necessaria sit bona fides. ar. C. de prescri. longi. tē. l. vlti. in fi. 7. ff. cōia pdio. l pen. §. ceterum. licet in seruitute rustica amittēda nihil debeat facere ille qui libertatem acquirit: sed hec sunt vera qñ seruitus est cōstituta simpliciter. ceterū si sic sit pstituta: vt alternis annis qs vtatur iur̄ duplicato tpe amittit: vt. ff. quēadmodū seruitus amit. si sic. Sed qd sit alternis septimanis vel diebus vel mēsibus dicit idem dñs meus q: odia sunt restringenda. s. p̄ scr. ptionū. vt. ff. de liberis 7 po. l hu. cum quidā. dicit idē etiā si sit cōstituta seruitus vt vno tm̄ die in quinquēnio q̄s vtat. vt. C. de seruit. l. vl. In vsufruc. autē legato singulis annis vel alternis ānis p̄imi anni tm̄ amittit. vsusfr. 7 sic tot sūt necessarie prescriptiones quot anni. vt. ff. quib⁹ modis vsusfruc. amit. l. j. §. sed q̄ est rō. Rn. q: cū seruit⁹ vsusfru. sit diuidua q̄tū ad vsum vt. s. dixi: ille solus amittit q eo tpe ppetebat: at in alijs seruitutib⁹ cōtra: q̄ indiuidue sunt.
36 † Questio. Quid tñ si q̄dā foramina obturasti 7 quedā nō i pariete illo in quo habebā seruit. tigni imittendi. amittitur seruitus in totū: vel p parte vel in toto retinet. Respōdit dñs meus q̄ et posset dici q fauore libertatis in totū seruitus amittit: vt ar. ff. de re iudi. inter pares. ff. quēadmodū seruitus amit. l. stillicidij. 7 hoc in ignorāte: in sciēte poss3 distingui: vt. ff. quibus mo. vsusfru. l. is q vsus vel saltē p pte in his que obtusa sunt: vt eadē sit rō totius ad partē ff. de vsucap. p derelicto. l. an pars. vel melius in nihilū amittit: vt. ff. de serui. rusti. pdio. l. vna est via. 7. C. de agri. 7 cen. l. cū scimus. §. vl. Oppositio. Sed q̄ritur de lege q̄dam mirabili. ff. si seruitus vendi. si cum meus ibi dicitur qd si tibi pstitui seruitutē tignū imittēdi 7 imisisti 7 postea velis noua immittere qd non es audiēdus: 7 sic non videtur q possis tigna vetera extrahere 7 noua imittere. Rño. ille ē intellectus: vt si tigna immisi necessaria 7 postea volo noua foramina facere: nō possu3 aliogn possum vetera extrahere 7 noua immittere.
37 † Qō. Itē queritur: si ago cōfessoria ptra aliquē qui prohibuit me: vel familia sua vti seruitute mihi debita 7 ille sit contumax: qualiter sit iudici pcedendu3. 7 qualiter contumacia eius puniatur. Rño. lex

scripta est ꝛ est mirabilis: q2 in lex mittet
in possessio. bonoꝝ: ꝛ si ille reuertatur non
ante discedam d: possession: q̄ꝫ mihi con
stituatur ius aqueducēde ꝛ totum damnum
resarciat mihi quod propter ꝓhibitioneꝫ
suā contingit: vt. ff. si seruitus vēdice. l. is
38 cuius. † Q̄ō. Sꝫ circa multa instat̄: ago
ego ꝯfessoria q̄ ē i rē. ff. si seruitus vēdi. l.
j. fiet missio i bonis cā cognita: que cause
cognitio fiet. R̄n̄o: summaria: sicut quādo
quis mittatur in possessio. causa cognita
fiet missio. vt. C. de bonis auct. iudi. pos.
aut̄. ꝛ qui iurat: sicut ꝛ alibi fit summaria.
ff. ad exhibendum. l. iij. §. sciendum.
39 † Q̄ō. Itē querit̄ q̄ bona possidebūt̄: oli
omnia. Hodie aūt ꝛ olim cū sit in rē loca
illa possidebuntur p̄ que seruitus vie de/
bebat̄: alia bona pro dāno dato posside/
bitur ꝑ mēsura deb. ti declarati vt in pre
dicta autēti. ꝛ qui iurat. sꝫ nunqd habeo
possessiones sicut alias quando mittor in
reali. R̄n̄o sic. vt notaui supra de secundo
decreto. Sed mirū est qd̄ dicit ꝙ tu reuer
sus deberes mihi constituere ius seruitu/
tis. Sed nunqu d infra annum vel post q̄ꝫ
fuisti reuersus. R̄n̄. lex illa indistincte di/
cit: sed si volumus exemplum realiū sequi
dicemus infra annū: vt. C. de prescri. xxx.
anñ. l. si quis empt onis. §. vltimo. ꝛ hoc
puto. Item illud videtur mirabilissimum
quod non discedam de possessione anteq̄ꝫ
constituas mihi ius seruitutis cum alibi
legat̄ quod misso in possessione non debꝫ
aliud restitui n si impense: vt. C. de bo. au.
iudi. pos. autem. ei qui iurat. ꝛ C. de iu. li.
l. sancimus. C. quomodo ꝛ quando iudex
aut̄. qui semel. R̄n̄o. non ꝯstituet seruitutē
sed ita cōstituet subaudi p̄ caut̄. s. q2 caue/
bit illi misso in pos. ꝙ eū non impediet il/
la seruitute vti: si de iure suo probauerit
. s. qd̄ seruitus sit sibi constituta: ꝛ contine
bit plus i illa cautiōe qd̄ pmittet aquam
currere: sic̄ currebat: vt ar. ff. de vsufru. l.
cuiuscūqꝫ. §. si fūdus ꝛ. ff. si fui.⁹ vēdi. l.
ꝛ si forte. §. etiā de seruit. ꝛ hoc approbat
dn̄s me⁹ Azo. Et quare hoc in his seruit.
ideo ꝓpterea q2 incorporales sunt sicut ꝛ
alias. ff. de operis no. nū. l. si prius, ꝛ qd̄
. leg. ibi de familia itelligas qn̄ dn̄o iubē/
te familia prohibuit alioq n non teneretur
dn̄s de facto familie nisi in q̄ tū ad eū pue
nit: vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. Mas q̄li. es vt
vtilissimas super confessoria tractare p̄/
uidi: huic adde qd̄ inuenies isra. de act.ᵉ ex
stipulatu ꝓpter denunciationē noui opis
40 de ope destruēdo. † Q̄ō. Sꝫ querit̄ sup.
l. illa. ff. si seruitus vēdi. l. si quis diutur/
no. nā. l. illa videt̄ in supficie velle qd̄ in
seruitutib⁹ q̄ habent cām continuā qd̄ in
eaꝝ pscriptione titul⁹ non reqratur sꝫ vi/
det̄ qd̄ stare non possit: nā ad hoc vt fuu⁹
sit oportet ꝙ constituat̄ vel pactionibus
vel actionibus inter viuos vel in test̄: vt
insti. de seruit. itē nō sufficit si aliqs ꝓbet
se vti nisi ꝛ ꝓbet seruitutē sibi ꝯstitutā: vt
ff. de itinere actuqꝫ p̄ua. l. vnde. §. hoc āt
a supiore. R̄n̄o. rō est q̄re titulus non desi
derat̄: nā in seruitutibus nō possunt sequi
iura cōia: iō multa habēt irregularia quo
rū vnū est hoc: ꝛ quedā alia: sicut notaui i
h̄ tractatu de cōfessoria: ꝓpterea fuit di/
ctum: ꝙ seruitutes non sunt in bonis nec
extra bona: vt. ff. de vsufru. leg. l. j. itē ē ꝛ
alia rō: q2 cum in vno oneret. s. vt ꝓbē con
tinuā: in alio releuor vt non probem titu/
lū: ꝛ est ar: ꝓ hoc. ff. de iureiur. eū qui. sed
nonne idē in prescriptione rei corporalis
imobilis: q2 debeo ꝓbare qd̄ cōtinue pos
sederim: vt. C. de vsuca. transfor. l. vnica.
R̄n̄. ibi de alia ꝯtinua ꝛ a lio mō ꝓbat̄ q̄ꝫ
hic: ibi de cōtinua quātū ad te vtentē q̄ ꝓ
bat̄ ptix vere ptim p̄sumptiue: sicut nota/
ui i h̄ tractatu cōfessorie: hic āt ꝓbo vere
ꝛ de continua rōe ipsius rei que hꝫ causā
continuā: vel aliter: iō titulus non exigit̄:
q2 vera traditio interuenire non pōt: vn̄
sola patiētia iducit officiū p̄toris. vt. ff. d̄
seruit. ru. predio. l. j. vn̄ si te patiente vtor
videris mihi tradidisse: vt. C. de ser. l. ij.
ꝛ quod dicit ꝙ debeo probare constitutaꝫ
verū est illis modis vl̄ etiā tēpore: vt hic.
ꝛ in. l. si quis diuturno. ꝛ in illa. de itine.
actuqꝫ p̄ua. non obstat: q2 loquit̄ in serui
tute itineris ꝛ actus: vt d̄r regula: q̄ fuitu
tes nō habēt ꝯtinuā causam: vt. ff. de. ser
uit. l. seruitutes. iō non sufficit vsus nisi ꝓ

betur constitutio: vel aliter: vt dicā requiri tit. in seruitutibus: et qd hic legit nō ē necesse etc. subaudi tm: simile tm subaudi tū habes. ff. quoꝝ bonoꝝ. l. j. §. vl. vbi dr̄ hoc interdictū non ad singulas res subaudi tm̄ nā pro singularibus ēt competit: vt. ff. de seruit. l. hoc āplius. vel aliter idē i seruitutibus qd in reb⁹ corporalibus: et hoc inde naz seruitus vsusfru. nō videt nisi qd qs suo iure credit vti: vt. ff. quēadmodū seruitus amit. l. vl. et ita intelligas de credulitate que est consona iuri: et cōmoda: puta qz iusto errore duct⁹ ē: vt ff. de vsuc. l. iusto vel dicas nō requiri titulū sicut in prescriptionibus alijs: et quare. Rn̄. qz dominiū non tollit: nec directū: nec vtile: sz q̄. daz ius constituit: at i pscriptione rei mobilis dominiū acquirit directū vel vtile sz quosdā: et ideo si desiderat titu. nō est mirū: vt ar. ff. de acquirē. poss. l. si qs vi. §. differentia. vel aliter titul⁹ dz allegari: et postea pbare tēpus cōtinuū p quod psumit titulus pcessisse: vt ar. ff. de vsuris. l. cū de

41 in rē verso. †Questio. Sed queritur de vtraqz rā negatoria q̄z cōfessoria quo datur possessori: et ad quid: nā tria tēpora noto ante seruitu ē q̄si traditā per patientiā: vt. ff. de serui. l. quot. et. ff. de seruit. rustico. predio. l. j. nō hz locum confessoria: sz vel ex stipulatu vel ex testamēto: vt insti. de seruit. et. ff. de vi et vi ar. l. idēqz. §. vj. in fine. et quod ibi dicit vendicare. i. personali actione agere: vel vēdicare per cōfessoriam: quia habuit quasi posses. et amisit. Item secūdū tempus post traditionē vel quasi tunc hz locū confessoria: sz aut possides et turbaris: et tūc hz locū interdictū vti possidetis: vt. ff. si seruitus vendi. l. sicuti. §. aristo. et. ff. de seruit. l. quotiens. aut non turbaris: et tunc nullū habes auxiliū quia non est necesse. Itē tēpus tertium si habuisti possessionē vel quasi: et possessio illa vel q̄si puenit ad alium tūc habes cōfessoriā: sicut in rei vēdi. dicimus que mihi non competit quo ad exerciuū quādiu sum in pos. nisi cū possessio puenit ad aliū: vt. ff. de iudici. l. nā alias: et. C. de alienatione iudi. muta. causa fac. l. vnica. Rn̄o: pono vnicū exemplum in confessoria vbi possideo et habeo confessoriā: vt. ff. si seruitus vendi. l. et sicut. §. sciendū: et quod dicit edificātez. i. edificare volentem. alioqn si edificaueris: tunc nō possideo lz habeaz cōfessoriam: vt in si. §. preallegati. sciendū. in alio autē casu non inuenio quare cōfes-

42 soria possessori detur. †Questio. In negatoria fortius querit: quomodo detur possessori iuris et petitori cum illa det soli domino: et dominus non possidet ius. i. seruitutem sed proprietatē: ut. ff. si vsufr. petatur. l. vti frui. §. ij. et. ff. si seruitus vēdi. l. ij. et. ff. e. l. j. qd ergo est illud qd dicitur in eodem ti. l. sicuti. §. sciendū. et insti. de act. §. j. et. ff. si vsufru. peta. l. fructuario. qd possessori cōpetit. Rn̄o: possessori fundi nō iuris: aliter aūt in negatoria erraretur: et sic nota qꝫ p incorporalibus possidēti dat actio: vt. ff. si seruitus vēdi. l. et si forte: et. l. sicuti. §. sciēdū. et insti. de act. §. sane vno casu: et. ff. si vsufr. peta. l. fructuario. §. vl. al's p re corporali possidēti nō dat actio in rē: vt istit. de actio. in pma col. et. ff. vti possidetis. l. j. §. interdictum.

De actione ciuili i rem que vocatur negatoria que dat domino predij seu domus contra illum qui vult vti seruitute i predio suo seu domo. Rubrica.

1 Actio ciuilis i rem ad hoc ut cōpetat. quot necessaria sint.
2 Predium an sit liberum uel seruum: quomodo in dubio presumendum est.
3. 4. Positiones actoris et rei i tali actione.
5 Libelli i tali actione quomodo formentur. cum plu. seq.
12 Inueniat si quispiam aliquem per fundū suum euntem et ille dicat se ire causa uenādi: sed forte ibat ut sibi seruitutē quereret: an contra illum negatoria agatur.
13 Confessoria: que pro ser uitutibus habentibus causam propetuam competit: unde ortum habeat.
14 Negatoria unde oriatur.
15 Negatoria an sit actio necessaria uel utilis.
16 Negatoria quo tempore tollatur.
17 Negatoria unde nomen traxit.
18 Negatoria an alicui pcedat: si qspiā pdss

dominus non sit: quia forte a nō dño emit.
19 Negatoria an creditori concedatur.
20 Sententie verba in confessoria et negatoria qualiter iudex formare debeat.
21 Sententie forme in confessoria.
22 Sententia in negatoria.
24 Cautiones omnis requisite an in talibus actionibus prestari debeant.

Quia aliquis vult vti seruitute in fundo alterius puta vie: itineris: actus: aqueductus: vel in domo mittere tigna vel auertere stillicidiū vt cadat in domo vel area eius: vel vti alijs seruitutibus q̄ multe sunt. vt. ff. de seruit. vrba. predio. l. j. et si seruitus vēdi. l. ij. et. ff. de seruit. rusti. p̄dio. l. j. ideo vt seruitus talis depellatur prodita est de iure ciuili actio quedā in rem q̄ vocat negatoria q̄ dat domino predij seu domus cōtra illū q seruitute p̄dij seu domus vti velit ad hoc vt seruitus illa non iponat: et sicut dat prima p seruitute q̄renda q̄ vocat cōfessoria: ita et ista dat p seruitute depellēda et vocat negatoria: et de his duabus seruitutibus tractatur: vt. ff. si seruitus vendi. vel ad alium p tinere neget in ipsa rubrica: et p totū titu. in eo. n. quod dicit rubrica: si seruit vēdi. id est de cōfessoria p quā vēdicatur seruitus. i. eo quod dicit: vel ad aliū ptinere negetur. i. de negatoria p quā negatur seruitutē deberi: adeo enim sonāt illa verba: si seruitus etc. quēadmodū si dixisset de negatoria et cōfessoria: qd hec sint vera dicit lex ff. si seruitus vēdi. l. ij. in principio. et insti. de actionib. §. ij. Et ē notandū q vtraq cōpetit tā p psonali seruitute: vt vsu et vsu fru. q̄ p seruitute reali de qbus dixi i p̄ncipio: sicut habes insti. de actio. §. ij. qd seruitutū q̄dā dicūtur reales: q̄dā psonales: habes. ff. de serui. l. j. † ¶ Unde ad h vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria.

¶ In p̄mis q aduersarius tu vtat iure seruitutis: vt insti. de action. §. ij. et in illo versiculo et cōtra quoq. ¶ Secundū q sit dominus soli vel edificij q negatoriā intentat. vt. ff. si seruitus vendi. l. loci corpus. §. competit: et. ff. si vsufruc. peta. l. vti frui. §. j. et. l. fructuario. §. vltimo. sic enim confessoria dat dño predij: cui p̄dio seruitus acquiri d: quia nemo seruitutē vrbani vel rustici p̄dij acqrere potest nisi habeat p̄diū: nec qs d̄re nisi habeat p̄diū vt insti. de seruit. §. inter rusticoꝝ: ita et negatoria dat domino p̄dij qñ vult seruitutem a p̄dio depellere vt dictum est: nec admitto sententiā. D. q uoluit dicere q tunc demum locū habeat negatoria qñ seruitus fuit constituta ab initio: sed fuit amissa: qz ia f̄m eum tertium desideratur in negatoria ad h ut cōpeteret. s. q seruitus esset cōstituta et amissa sz non est uerū quod tunc demū detur: licet in ca su illo det: et detur etiā qñ nunq̄ fuit seruitus constituta: nam si nunq̄ fuit cōstituta seruitus nec potuit esse: ut quia locus erat publicus datur negatoria: ut. ff. si seruitus uēdi. l. loci. §. cōpetit: et. l. fistulas. i teruenīete enim loco publico nec itineris: uel uie: uel actus seruitus interponi potest: ut. ff. de seruit. l. ul. Item nec admitto errorē quorūdā qui dicere voluerūt qd negatoria tunc demū detur: cum aliqs sibi seruitutem defēdit: et aliqd agitur contra seruitutē: et sic dicūt q cōfessoria datur ad uendicandā seruitutē: negatoria datur ne quid cōtra eā fiat. si autem seruitus non est iposita: tunc dat utilis negatoria: ut. ff. de seruit. urba. p̄dio. l. qdam uberus: et. ff. si seruitus uendi. l. fistulas: et l. si qñ. §. j. et. §. ul. Si autē seruitus est imposita tunc dat directa negatoria: ne aliquid p̄ seruitu. fiat. ut. ff. si seruitus uēdi. l. si qñ. §. cū in domo: nos autem dicimus negatoriā nō competere ei q seruitutē sibi defēdit: sed ei dūtaxat q sibi asserit libertatē: ut. ff. si seruitus uēdi. l. ij. in prin. et. l. loci corpus. §. competit: et insti. de actio. §. ij. et hoc etiam collige ex fructibus q in utraq act. ueniūt: ut. ff. si seruitus uēdi. l. loci. §. in cōfessoria: nec obstat. l. j. et. l. si qñ. §. cum in domo: qz ibi proponitur confessoria uerbis negatiuis: nō autem proponitur ibi negatoria sicut. j. in hac eadē actione plene notabo: et sic secundum istos q̄rtū est necessarium: quod tunc daretur qñ aliquid fieret contra seruitutem. ¶ Tertium ergo secundum nos est necessarium q predium

dium illud sit liberū pro cui⁹ libertate cō tendo aliogn si seruit⁹ sit imposita pactionib⁹ vel stipulationib⁹: vel debita: quia legata in testā. vt insti. de seruit. §. vlt. τ ff. que. ad seruit. amit. l. si pte. § si p fundū vel acqsita tpe. sicut est illa q̄ hȝ cōt. nuā cām: vt seruitus luminis: stillicidij τ foraminis. q̄ lōgo tpe q̄runt: vt. ff. ð fuit. vr. p. io. l. foramē. vl' acqsita tāto tpe cuius nō extat memoria: vt in suitutib⁹ q̄ nō habent contīnuā cam vt seruit⁹ vie: vt. ff. de seruit. l. seruitutes. τ ff. de aqua plu. ar. l. j. in fi. τ l. in suma. §. j. τ §. cassius. τ §. idē labeo. τ alius. §. idē labeo tū c negatoria locū habere non posset. si eniȝ hȝ locū confessoria: negatoria tollit τ ecōuerso cū sint immediate cōtrarie: τ cōtrarioꝝ natura est talis quod po. ita se ponūt τ pempta se perimūt. nā si locū habet vnum incontinenti cessat reliquum: nam si pronunciatur rem meam esse per consequentiam pronunciatur tuam non esse vt. ff. de pcur. l. pōpo. §. ij. ar. ff. de his q sunt sui vel alie. iur is. l. j. τ arg. insti. de obliga. que ex fur. nas. §. furioꝝ. insti. qbus

2 mo. ius pa po. sol. circa pnci. † Questio: Sed illud qrit: qd in dubio psumemus q prediū sit liberū vel seruū. Rñ. psumo liberum saltem a tpe Adc poti⁹ psumo aliquē liberū q̄ seruū: poti⁹ bonū q̄ malū presumo. ar. ff. de idiscō. liberta si eū. §. placere. Oppositio. Si tu opponis. ita ille ē in pos. seruitu. q afferit sibi suitutē deberi: ergo sufficit p eo sola possessio: sicut alias in real.: vt. C. ð rei vendi. res alienas sicut etiam in suitute alicui⁹ hois: nā si est in pos seruitut s cū pclamat in libertatē ille τȝ pbare se liberū τ sufficit mihi sola possessio. C. de pbat. l. j. de pos. τ ar. ad id. ff. si vsu fru. pe. l. l. vti frui. §. j. qð eni in seruitutib⁹ q est in pos. fūgat munere possessoꝝ s ðt. l. ff si suitus vendi. l. sicuti. §. distant. Rñ. lȝ i seruitutib⁹ aliqs sit i pos. vel qsi: si ego pbo me dñm pdij: nō pdest sibi possessio nisi doceat de iure suo. s. seruitutē sibi deberi hoc ðt. l. ff. si vsufr. pe. l. vti frui. §. j. τ hͤ est qð dicit ars legislator sane v̄no casu q posidet actoꝝ s pte

sustinet: vt insti. de actio. §. ij. nec obstat. l. illa sicuti. q: fungitur munere poss. istoꝝ s q̄ ad q ia. s. vt habeat maiores inducias τ non prius iuret de calu. τ quo ad q̄daȝ alia: nō aūt intelligas q. tū ad seruit. s. nō vt pbet veritate qð restet pbata fuitus. immo ꝯ̄: cū enim fuit pdiū aliqñ liberū: τ nunc psumit nisi cōtra pbet: vt ar. C. de pbatio. siue possidetis: τ. C. de pigno. actio. nec creditores. nec ē aliud in libertate hominis: nā no taem nā si sum in suitutis possessione: multum prodest i ista pos. quia oportet qð pbes te dñm fundi ad hoc vt pos. s negatoriam intentare vt dictum est: ita etiam τ in seruo pdest mihi possessio: q: oportet quod ille pbet se liberū: nisi ex alia pte pbauero seruū: vterq; enim pbat: vt. ff. de pbatio. circa. ita et in seruitute: pbat te dñm fundi τ sic per consequentiam liberū: oportet q pbē seruitutē ad hoc vt mihi confessoria cōpetat: τ ideo nō pdest mihi sola possessio in seruitutib⁹. ℭ In hac aūt actione ac. fa. ta.

3 po. † Positio acto. Ego dico q tu vteris seruitute tali puta vie vel actus in pdio meo. ℭ Itē ego dico q istud pdium quo vis vti seruitute est meū pprīū. ℭ Item dico q modo solū vis vti seruitute [illegible] hoc ideo pono vt excludat tēpus logissi

4 mum. ℭ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q pdiū istud in quo volo vti seruitute est [illegible] [illegible] cōn. ac. uc. q: si ē tuuj: ergo negatoria nō da. [illegible] nō sū dns pdij. ℭ Itē ego dico q tu mihi cōstituisti pact. τ stipulationib⁹. ℭ Itēȝ dico q decēnio habui continue stillicidiū meum vel lumē vel foramē. ℭ Itē vsus sum ego cum meis antecessoribus ista via tanto tpe cui⁹ nō extat memoria: τ ita cōfi. ac. fuc. q: ex quo seruitu⁹ē ꝯstituta negatoria nō hȝ locu. In hac aūt actio. ac. cō

5 apiat ita libellū. † Libellus. Coram vobis do. con. e. R. de. M. cui cū nō sit ius eundi p fundum meum peto ipsum prohiberi ne amodo vtatur via: ad hoc ppono negatoriam. Qð ita recte concipiatur libell⁹ dicit. l. ff. si seruit⁹ vendi. l. ij. τ l. loci. §.

6 competit. † Libellus. Uel aliter. Ego cō

tra talē q iniuste vult vti seruitute vie per fūdū meum: vñ ne amodo vtatur ago ꝯ
7 ipsum ad h ꝑpono negatoriā. † Libell⁹. Uel sic. Ago: ꝯ talē q vult vti seruitute vie ꝑ fundū meū me inuito quā seruitutē non hz: vñ ipsum vti ꝓhibeo ꝛ ꝓhibēdo peto
8 Ad h ꝑpono negatoriā. † Libell⁹. Itē ꝛ alio mō ago cōtra talē dicens ipsum non habere ius vtēdi fruēdi vel eūdi ꝑ fundū meū vel habitādi in domo mea: vñ ipsum ꝓhibeo ne vtatur fruat̄ fundo vel eat per fundū meū: vel inhabitet domū meā: ꝛ ꝓhiberi peto: ꝛ ad hoc ꝑpono negatoriā: ꝛ quod sic cōcipiat̄ libell⁹ ꝓbat. l. ff. si vsus
9 fru. pe. l. vti frui. j. rñso. † Libellus. Uel alio modo ago ꝯ talē negans vsumfruc. fundi mei titiani ad eū ꝑtinere vel viam per fundū titianum: vñ peto ne vtat̄ fruatur vel vadat per predictū fundū: ꝛ ad h ꝑpono negatoriā: qđ sic recte cōcipiat̄ libellus dicit. l. ff. si vsusfruc. pe. vel ad ali
10 um pertinere ne in ipsa rubrica. † Libellus. Itē alio mō ago cōtra tiū negās ipsum habere seruitutē vie in tali fūdo meo vel negās me talē seruitutem debere: vn
11 de ago contra eū negatoria. † Libellus. Uel sic. Ago cōtra talē dicēs nō esse sibi ius imittere tigna vel imissa in parietem meū habere: vel imittere fumū in domo mea: vel nō est ius sibi stillicidia de domo sua in mea area cadere: vnde peto ne predicta faciat: ꝛ ad h ꝑpono negatoriam. Qđ sic cōcipiat̄ ꝓbat̄. ff. si seruitus vendi. l. sicuti. §. aristo. ꝛ. l. egi. §. fistulas. ꝛ ar. ff. ad. l. acquir. quēadmodū. §. si ꝓcēuz. Oppositio. Omnibus tñ istis libellis sic opponit̄: nō eni videntur libelli bene cōcepti: in ꝓmis sic: aduersarius tuus vtit̄ seruitute aliq̄: ꝛ sic ē in possessio. vel q̄si in dicis: nō ē tibi ius: ideo videris ꝑponere duo ꝯria. nā in posses. nō inqrim⁹ vtrum iuste vel iniuste possideat: sz an possideat. Item nō inquirimus habeat ius vel non quare possideat: si enim possessor nullum ius hz. vincet tñ eo iure quo possessores sunt potiores: vt. ff. si vsusfru. pe. vel ad alium ꝑtinere neget̄. l. vti frui. vnde mala ꝛ incōpetēs videtur clausula: cum dico nō est tibi ius ꝛc. ꝛ primo ꝑmiserim qꝛ tu vteris: tu vadis per fundū. Rño: immo bene cōcipiunt̄: ex tali enim possessiōe vl' quasi ius incipit q̄ri vtēdi seruitute illa siue habeat continuā causam siue nō: vt superius dictū ē. vñ si mihi iura succurrūt ꝙ actionē intētem nō est mirū. in ꝑsonalibus. n. possessionib⁹ al's in puris possessorijs nō inspicit̄ causa quare qs possideat: vt interdictū vnde vi ꝛ alijs: sed in realib⁹ secus. sicut in hac actione que i rē est. vt insti. de actionib⁹. §. ij. ꝛ. ff. si seruitus vendi. l. ij. in prin. q̄re āt exgrit̄ hic cā supra ꝓpe notaui. vel aliter si tu intrares ꝛ ireo ꝑ fundū meū nō iure seruitutis: nūq̄ contra te agerē negatoria: qꝛ lz ab initio possum te ꝓhibere ne intres: ꝛ si intraueris post ꝓhibitionē possum agere iniuriarum: tñ si nō ꝓhibitus intrasti: possum postea contradicere: nō: immo quodcūq̄ cepertis in fundo meo tuū erit: vt. ff. de acq̄ren. rerū domi. adeo. ꝛ. ff. de seruitu. rust. predio. l. diuus pius. ꝛ. ff. de iniurijs. l. iniuriaꝝ. §. vl. ꝛ insti. de reꝝ diuisio. §. fere igit̄. at si in fundo meo vtaris vel intres iure seruitutis. ꝛ ita non simpliciter sed vt iuste habere contēdas vel acquirere velis merito mihi negatoria dat̄: vt dictū
12 est. † Questio. Sz qd erit: inueni aliquem per fundum meū eūtem: ille dicebat se ire causa venandi ꝛ forte ibat vt seruitutem sibi quereret: quid erit: agā contra illum negatoria. Rño. ex prima rōne nō. qꝛ ibat cā venandi. si āt postea vult mutare causam nō potest: vt plerisq̄ vi. ... vt. C. de aquirē. possessione. l. cū nemo. Oppositio. Item alia ratione instatur certū est ꝙ ista actio ꝛ superior sunt in rē: vt. ff. si seruitus vendice. l. ij. in prin. ꝛ in'ti. de actio. §. ij. videtur tñ ex possessione oriri. nam in confessoria ꝑpono: est mihi ius vtēdi fruendi vel eundi in fundo tuo: id est qꝛ vado vel vtor: est mihi ius ꝛc. Item in negatoria nō est tibi ius vtēdi vel eūdi. id est quia vadis vel vteris non ē tibi ius. Rño: non est verum: ꝛ similis oppō occurrit i rei vendicatio. in qua dicitur ꝙ possessio subijcit aduersarium actioni in rem: vt. C.

de alie. iudi. mu. cau. facta vnica. qd oriatur ex possessione nō est verū. dico ergo q confessoria oritur ex iure mihi acqsito descendente ex obligatione qn est constituta pactionibus ꝛ stipulationib⁹: vel ex testamento. ex pacto enim ꝛ ex stipulatione ꝛ ex testamento oritur obligatio: ꝛ ex illa obliga. orit ius qd ius cū patiētia sequēti inducit cōfessoriā: sicut in rei vendi. ex contractu obligatio: ꝛ ex obligatione ius cōpetens traditione secuta pariunt rei vē. ꝛ ita intelligo. l. ff. de pactis si tibi. x. §. de pignore. sola patientia eniz cū aliquo tē. precedente inter viuos pactionali stipulatione vel ex testamento inducit cōfessoriā ꝛ officium pretoris: vt. ff. de ser. ru. pre. l. ij.

13 § vlt. ꝛ. ff. de ser. l. quotiens. † Questio. Si tu qras vnde oriatur confessoria q p seruitutibus habentib⁹ cām ppetuā cōpetit. dico q orit ex iure quod est mihi acqsitum rōne bonefidei mee ꝛ cōtinui tpis. ꝛ ideo mihi vtilis competit pcedente titulo pro suo. lz qdā male dicant q nō debeat requiri titulus in. seruit. q hz cām ppetuā lz verū ē specialit generaliter āt probari dz. ita intelligitur. l. ff. si seruitus vendi. si qs diuturno. ꝛ. ff. quemad. seruitus amit.

14 l. vl. † Questio. Si tu queras negatoria vnde orit. Rñ. q ex iure quod cōpetit mihi vt vero dño. nā dixi. s. q negatoria dat dño pdij volēti depellere seruitutem: ex quo enim sum dñs pdij ex iure dominij hoc procedit: vt te phibeā vti seruitute: optimum ar. ad hoc. C. de reb⁹ alie. nō alie. l. vl. ex quo .n. res aliq mea ē: mea ēē dz ꝛ libera ar. ff. d seruit. l. vl. ff. d aq plu ar. l. ij. iter. Si g tu infers q orit ex possessione. Rñ. nō ē verū: lz tua possessio vel qsi ē cā vl' minus vsus qre ꝯ te intētet actio negatoria: sic. in rei vēdi. habeo rei vendi. pro libro meo. etiā si librū meū habeā ꝛ sic habeo p aptitudinē. q ad actū āt vl' exercitiū tunc habeo qn tu possides vt dictū ē. ꝛ ppterea dictū est i realib⁹ possidēti ꝛ tenenti subaudi nō ē actio pdita. vl insti. d actio. §. iij Oppositio. Itē opponit non vl q negatoria posit habere lo cū certū est qd. l. dicit q negatoria dat domino proprietatis si non possidet: item ꝛ possessori datur hoc videtur mirabile q eadem actio detur possessori ꝛ nō possessori. vt. ff. si vsusfru. pe. l. fructuario. §. vl. ꝛ. ff. si seruitus vendi. ꝛ si forte. §. j. ꝛ. l. si eo loco. Rño: ꝛ verba illa intellige. datur negatoria si nō possidet: subaudi vsumfru. possidet tamen fundū ꝛ hoc est quod sequit. nam ꝛ possessori competit. Oppositio. Si tu obijcias quomō dat actio ista cum sit in rem possidēti cum actioni in rem subijciat aduersarium possessio vel detentatio quā habet: vt. C. de alie. iud. mu. cā facta. l. vnica. ꝛ. ff. de rei vendi. officium. Respon. verū est in realibus q p rebus corporalib⁹ cōpetunt: at p incorpalibus secus: vt insti. de act. §. ij. quare aūt nō sufficit sola possessio vel qsi volēti vēdicare seruitutem: dic

15 vt notaui. s. † Questio. Itē querit: non videt q negatoria sit actio nec sit necessaria vel vtilis. Si enim aliqs vult vti seruitute p fundum meū sufficit mihi dicere nego me seruitutem tibi debere: quare ergo negatoria fuit inducta. si enim tu agis cōtra me confessoria: ꝛ ego dico nō est tibi ius vti hac seruitute: hec vba simpliciter īducunt negationem: ꝛ nullū ius agēdi significant sed solam inficiationem rei continēt. si ergo hec vba simplr īducant negationē: quare significant actionem cū ꝯ te pncipaliter itendo. s. nō esse tibi ius cum nec vba imutent nec significatio. Rñ. cuz a te conuentus rñdeo: nō est tibi ius eūdi: nil peto. sz tm me defendo: at cū aduersus te ppono lz eadē vba dicā ꝛ illa sola nec significationem mutent tamē libertatē vendico: ꝛ cōsequor vt phibearis ab eundo ꝛ satisdeo ne ca ea: ꝛ cōsequor iteresse quātum ius iterest mea non iuisse: vt. ff. si seruitus vend. l. harum. ꝛ. l. egi. ꝛ. ff. si vsusfru. pe. l. vsufructuario. § vl. ꝛ. ff. d a q quo. ti. ꝛ esti. l. pe. pudiciales etiam actiones in modū exceptionis pponunt ꝛ pncipaliter itenduntur: vt insti. de acti. §. pudiciales: ꝛ. ff. de agno. libe. siue. §. j. hoc ēt in rei vendica. contingit q etiam in modum exceptionis opponitur: vt. ff. de publicia. l. paulus. notat exceptio. hoc etiam in

querela in of̃ficio ſi teſtamẽti q̃ in modum
exceptionis opponit̃: vt. ff. de inoffi. teſta
mẽto. papi. §. ſi filiꝰ exheredatꝰ. ⁊ ita re-
ſpondit huic queſtioni dñs etiã p̃ceptor
meꝰ. Audiui tamẽ a dño meo Azo. q̃ etiã
ſi in modũ exceptionis ꝓponat̃ ⁊ nõ prin-
cipaliter q̃ nihilominꝰ negatoria intẽta-
tur: vt. ff. ſi ſeruit. vendi. l. ſicuti. §. j. in fi.
verũ h̃ plus cõſequor q̃ñ in modũ actiõis
ꝓpono querelã: cõſequor vt mihi caueas
ſicut dictũ eſt: quod nõ cõſequor q̃ñ i mo-
dũ exceptiõis ꝓpono. tũc enim tm̃ a tua
16 petitione abſoluar. † Queſtio. Itẽ q̃ritur
q̃ tpe tollat̃ negatoria: ſi tollatur. xxx. vel
. xl. ann. vt. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. an.
l. ſicut. ⁊. l. oẽs. ⁊. l. cũ notiſſimi. Otto pa
pien. r̃ndit minime: quia leges ille de iure
affirmatiuo nõ de iure negatiuo loquun-
tur: tamen cum diceres q̃ tu eũdi ad ſerui
iacobũ tolleret: dño ⁊ preceptori meo. R.
hec ſnia d. ſz licebat: imo dicebat eã tolli:
ſed h̃ mõ: ſi agat̃ de ea ſeruitute q̃ tpe q̃ri
tur: vt aque ductꝰ ſtillicidij ⁊ oĩs illa que
hz continuã cãm: ſi vero agat̃ de via vel
itinere: vel de aliis q̃ nõ hñt cãm cõtinuã
vt. ff. de ſeruit: ſeruitutes. dicebat eã nõ tol-
li niſi tanto tpe cuius memoria non extat:
nõ enim amiſi libertatẽ cũ tibi ſeruitꝰ nõ
ſit q̃ſita: vt ar. ff. ex q̃bꝰ cau. ma. l. nec nõ:
cũ itaq̃ negatoria dño competat neganti
ſeruitutẽ deberi: merito tollit̃ q̃diu ſerui-
tus nõ ſit q̃ſita: at dicet aliq̃s licet ſeruitꝰ
nõ ſit q̃ſita. tamẽ negatoria nõ recte inten
ditur: vt. ff. de ſeruitu. ru pre. p̃ fundum.
Rñ. ibi ideo ꝯtingit: q: pendet p̃ma ceſſio
donec ſequat̃ vltima q̃ cõfirmat p̃mã vñ
ſpẽs eſt ſeruitutis q̃rẽde: at tp̃s nõ ẽ modꝰ
ſeruitutis q̃rẽde. ſicut nec obligatiõis in-
ducẽde: vt. ff. de acti. ⁊ obl. l. obligationũ
. §. placet aliter enim dicere ridiculũ eẽt
vt ecce iuiſti p̃ fundũ meũ ſemel vel bis
cepit mihi negatoria cõpetere: ſi poſt. xxx.
an. ire tentes q̃ nõ ꝯpeteret mihi nega-
toria quaſi ſit preſcripta. ⁊ ſic in hac ſnia
fuit dñs meus. R. ⁊ ſic ſcd̃m eum tribꝰ tem
poribꝰ tollit negatoria: ſicut tribus tpibꝰ
cõfeſſoria q̃rit̃: ſi tu bonam fidẽ habes ⁊
titulũ lz q̃dã dicant ꝯtra: vt. ſ. ꝓpe nota

vi. ⁊ ſi ſeruitꝰ eſt talis q̃ hz cõtinuã cãm tol
litur. x. an. inter preſentes. xx. inter abſen-
tes. q: tãto tpe ſeruitꝰ q̃rit̃ ⁊ inducta ẽ cõ
feſſoria. ſi vero ceſſet bona fides tũc q̃rit̃
ſeruitꝰ. xxx. anñ. ⁊ negatoria illo tpe tollit̃.
vt. C. de p̃ſcrip. x. vel. xx. an. l. vl. in fi. et
. C. d̃ ſeruit. l. ij. ff. ſi ſeruitꝰ vẽ. l. ſi q̃s diutur
no. ſi xõ ſeruitꝰ nõ hz cãz ꝯtinuã q̃rit̃ ſeruitꝰ
⁊ inducit̃ ꝯfeſſoria tãto tpe cuiꝰ nõ extet me
moria: vt. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. vl. ⁊. l.
in ſumma. §. j. ⁊. §. idẽ labeo. ⁊ ſic illo tẽ-
pore tollit̃ negatoria. Et vt breuiter notes
quãdo q̃ris q̃ tẽpore tollat̃ videas an cõ
feſſoria ſit nata: tunc enim iſta tollit̃ alʼs
non. domino tñ meo Azo. vr̃ q̃ negatoria
tollat̃ ſpacio xxx. an. lz alteri ſeruitꝰ nõ ſit
q̃ſita: ⁊ h̃ ꝓpter negligentiã tuã. Uel aliter
dicit: p̃ſe etiã q̃ poſt an. xxx. ꝯcurat nega-
toria nõ ex p̃terita ictione q̃ factã eſt iã ſunt
. xxx. an. ſed ꝓ p̃ñti ictione vel ſequẽti: nec
enim prima ictio eſt vna cum hac ictione ⁊
econuerſo: vt. ff. de ver. ob. ſi ſic. nec ẽ vni
us ictionis cõtinuatio ad aliã. vt. ff. de ſer
ui. ſeruitutes. q̃ ſic eẽt: nõ potes aſſigna-
re in poſſeſſiõe rei mee quã p̃. xxx. an. poſ
ſe. illi propter continuationẽ poſſeſſionis
quã ſemp̃ habui ſaltẽ animo huic nihil ad-
uerſat̃: nã ſi q̃ tot ſint actiões q̃t ſunt ictio
nes. Uel dic q̃ lz plures ſint ictiones cau-
ſa tamẽ minuendaꝝ litiũ vna eſt actio ſicut
in famil. her. ⁊. ꝓ ſocio. vbi ꝓ pluribꝰ here-
ditatibꝰ ⁊ ſocietatibꝰ vnica ſufficit actio
vt. ff. famil. her. l. heredes. §. d̃ pluribus
⁊. ff. ꝓ ſocio cũ duobꝰ. §. ſi plures. ⁊ ſcd̃m
h̃ ſi actione intẽtata ꝓ̃ ictionẽ vnã abſol-
uaris ⁊ iterũ te ex alia ictione cõueniã non
obſtabit exceptio rei iudi. ſicut in rei vẽdi.
nõ obſtabit ſi abſoluaris: q: non poſſides
⁊ iterũ repiris in poſſeſſiõe. vt. C. ad exhi.
neq̃ ſicut copioſe notat dñs meꝰ in ſũma
17 . C. de vſufruc. † Queſtio. Itẽ q̃re dicat̃
negatoria. Placen. dixit: ideo negatoria
d̃ q: ꝓponit̃ verbis negatiuis: ꝯfeſſoria
q: ꝓponit̃ v̾bis affirmatiuis. ſz nõ eſt ve
rũ. imo d̃ negatoria. q: p̃ eã vẽdico liber
tatẽ ⁊ nego ſeruitutẽ. ꝯfeſſoria iõ q: p̃ eã
vẽdico ſeruitutẽ. ꝯfeſſoria enim aliquãdo
proponitur verbis negatiuis. ⁊ negatoria

vbis affirmatiuis. vt in seruitute alti⁹ non tollendi vel tollendi. vt. ff. si seruit⁹ vē. si qñ
18 . §. cū in domo. ₇. §. j. † Q̄ō. Itē q̄rit̄ si aliqs nō sit dñs p̄dij. q₂ forte emit a non dño: an def̄ sibi negatoria cū supra dictū sit q̄ hec actio daf̄ dño. R̄ñ. daf̄ vtilis. vt. ff. de publi. l. si ego. §. si de vsufruc.
19 † Q̄ō. De creditore q̄rif̄ an def̄ sibi negatoria: credo q̄ def̄ cū ad oēm ꝯtrouersiā tā facti quā iuris possid: at. vt. ff. de vsu/ca. serui. noie. De supficiario ₇ emphiteota ₇ de vasallo ₇ de oib⁹ hn̄tib⁹ ius in re. dico q̄ dat eis vtilis negatoria: sicut eis datur vtilis rei ven di. vt. ff. de rei vēdi. supficiario. ₇. ff. ag vecti. l. j. ₇. ij. ₇. iij.
20 ₇. ff. de supficieb⁹. l. j. † Questio. Ultimo queritur qualiter iudex debeat formare verba sn̄tētie in ꝯfessoria. ₇ q̄lit r in negatoria: n q̄d ꝯdēnabit vel absoluet sicut in alijs actionibus realib⁹ vel p̄sonalib⁹.
21 R̄ñ. in confessoria ita formabit. † Forma sn̄ie. cōdēno titiū vt p̄mittat seiū vti frui vel ire agere p̄ fun ū suū. vel q̄ parietem reficiat q̄ possit onera ferre. ₇ q̄ caueat q̄ in futurū eū nō ipediat. nec p̄ se nec per heredes suos quo minus seius possit vti fru. vel ire. ₇ q̄ parietē reficiat tin⁹ ipse in futurū ₇ q̄d p̄stet sibi, decē p̄ suo interesse. q₂ tanti interest se illa seruitute non
22 fuisse ꝓhibitū. † Forma sn̄ie. In negatoria h̄ m : ꝯdēno seiū vt nō vtaf̄ fruaf̄ fūdo titij vl̄ ne vadat p̄ fundū ei⁹. vl̄ ne on⁹ in parietē ipsi⁹ iponat. ₇ q̄ caueat q̄d in futuꝝ eū nō ipediat vtēdo fruēdo vel eundo v l on⁹ in suū parietē iponēdo. ₇ q̄ p̄stet sibi. x. noie interesse. q₂ tāti interfuit titij seiū nō fuisse vsum ₇ fruitū vel nō iuisse p̄ fundū suum Q̄ō i his trib⁹ sit ꝯdēnādus qs tā in ꝯfessoria q̄ȝ in negatoria dicit. l. ff. si vsusfruc. petaf̄. l. fructuario. §. vl. ₇ ff. si seruit⁹ vendi. l. haꝝ. ₇. l. cgi. ₇. l. loci corp⁹. §. in ꝯfessoria. Idē est si iudex nō dicat ꝯdēmno. s₃ dicat p̄cipio vel ꝓnūcio. l₃. eni. l. dicat q̄ sentētia nulla ē q̄ nō ꝯtinet ꝯdēnationē: vt. C. de sentētijs ₇ iter locuti. l. p̄ses. subaudi: vel vba silia: vt. ff. de re iudi. in sūma. ₇ ar. ff. de arb triū gd tñ. §. si arbiter. Idē ē ₇ si dicat ne inquietet eū quēadmodū si dicat ne ipediat vt in predicta. l. fructuario. in fi. Ita formabit vba sn̄ie iudex qñ ꝯdemnare vult. Ceterū si absolutoriā vult ꝓferre dicet: sicut in alijs talē a petitione ta is absoluo Q̄ō dictū est de cautiōe intelligo de nuda ꝓmissiō . vt. C. de vbo. sig. l. sancimus.
23 † Q̄ō. S₃ q̄rit̄ an simul d₃ prestare oēs istas cautiōes. R̄ñ. dñs meus Azo. q̄ sic. ar. ff. vsusfr. quēadmo. ca. l. j. ₇. ff. d iud.
24 l. in oib⁹. † Questio. Quid āt si ꝯdēnat⁹ nō vult aliqd facere vel vult facere p̄mū nō āt vult facere scd̄m. R̄ñ. si nihil vult facere ꝯdēnat⁹ ₇ nō appellat cōdēnabit eū iu dex quanti actor litē iurauerit. vt. ff. si seruit⁹ vēdi. l. haꝝ. in fi. In scd̄o ꝯpellit̄ captis pigno ib⁹ a l cautionē officio iudicis iterponē dā: vt insti. de satis. m. §. sciendū. Si tu dicas: ḡ tract⁹ futuri tp̄is ptinet ad iudicē: vt p̄cipiat cautionē interponi futurā: vt. ff. de vsuris. l. j. R̄ñ. illud ꝯtingit in vsuris: ₇ ē rō q₂ p̄ futuris vsuris nullū ius m hi ꝯpetit. s₃ h̄ ꝯpetit mihi ius: vel alr̄. l₃ nō caueat p̄ vsuris p̄ter cautionē post q̄drimestre tp̄s currit vsura centesima: vt. C. de vsur. rei iudi. l ij. Uel alr̄ refert: vtꝝ agaf̄ p̄ corpalibus: ₇ tūc nō cauef̄ p̄ futuro tp̄e. q₂ corpalia verā traditionē ₇ plenā recip iunt. incorpalia āt q₂ traditionē nō rec piūt s₃ sola patientia inducit traditionem. vt. ff. de furtis. quotiēs. ₇. ff. de serui. ru. pre. l. j. iō si cautio iterponaf̄ nō ē miꝝ. In bone fi. n. ꝯtrib⁹ ₇ stricti iuris ₇ al's iterponi f cautio p̄ futuro tp̄e. vt. ff. de aqua plu. ar. l. si tertio. ₇. ff. de iudi. l. i oib⁹. ₇. ff. vt legatorum. vl̄ fideicom. noie ca. l. ēt. ₇. ff de ed l̄. edic. quod si nolit. §. quia assi lua.

Rubrica. De actione in rē p̄iudiciali qua queritur an aliqs habeat filium in potestate

1 Actio in rē preiudicialis ad hoc vt procedat quot exigantur.
2 Matrimoniū ꝯtc⁹ qualr̄ p̄bari debeat.
3 Longobardi an filios in p̄tāte habeāt.
4 Hispani galli ₇ alij vltramontani. q nō sunt de imperio an filios habeāt in potestate.

5.6 Positiones actoris et rei in tali actione.
7 Libelli in tali actione quomodo concipiatur cum plu. seq.
9 Actio in rem preiudicialis vnde ortum habeat.
14 Actio preiudicialis in rem pretoria: quid differat a rei vendicatione: que datur adiecta causa.

QUia quattuor sunt actiones preiudiciales et in rem: quarum due sunt pretorie. prima per quam dicitur an aliquis sit libertus vel ingenuus. secunda de partu agnoscendo. i. per quam dicitur an aliquis sit filius vel non: et de his duabus diximus. s. i tractatu pretoriarum Sunt et tamen due alie ciuiles. prima preiudicialis in rem per quam dicitur an aliquis sit filius in potestate mea vel non: vt. ff. de rei vendi. l. j. et alia preiudicialis in rem per quam queritur an aliquis sit liber vel seruus: vt. j. de act. § preiudiciales. Ideo de ea primo videamus. s. de preiudiciali in rem: qua queritur an aliquis habeat filium in potestate vel non.
1 † Unde ad hoc vt actio ista locum habeat tot sunt necessaria. Jn primis oportet quod vxorem habuerit. Secundo quod ex illa vxore natus fuerit iste filius: vt insti. de patria po. ff. de his qui sui vel alie. iuris sunt. l. ite. et. l filium.
2 † Quomodo. Sed qualiter probabitur matrimonium contractum. Resp. per testes qui interfuerunt vel per instra dotalia: in dubio quid presumemus: certe si illa domina libera est et iste liber presumimus matrimonium: vt. ff. de ritu nup. l. in libere. Unde qui natus est ex illa presumitur tuus filius: vt. C. de nup. l. si vicinis: et arg. ff. de condi. l. j. circa. prin. maxime si illam dominam maritali affectione tractabas: vt. ff. de dona. donationes. Jdeo dico de legitimo matrimonio quod si alias ex concubina tunc non esset in potestate patris sed curie loci illius: vt. C. de natural. lib. liberis. l. si quis seu. et. ff. ad munici. l. j. Sufficit ergo probare matrimonium contractum per consensum licet forte nuptiarum solennitas non probetur vel quod fuerit per sacerdotem benedicta illa sunt de solennitate non de substa matrimonij: vt ff. de reg. iur. nuptias. et. ff. de dona. int. vir. et vx. l. cum hoc stat. §. si mulier. Tertium quod non liberaueris eum a tua potestate per emancipationem et hoc aliquando voluntarie: vt insti. quibus modis ius pa. po. soluitur. et. C. de emanc. l. vl. aliquando ex necessitate si necessitate peccandi imposuisti ll:vt. ff. si quis a parente fuerit ma. l. j. C. de epali au. si lenones. vel si legatum recepisti vt illum emanciparesin: vt. ff. de condi. et demo. si cui. et emancipasti. Quartum quod sit talis quod potueris filium habere: alioquin si eras de frigidis et maleficiatis quod vxori tue non poteras legere tractatum de concussionibus: nec repetere tractatum de tigno iuncto ille non erit tuus filius: vt. ff. de his qui sunt vel alie. iur. sunt. l. filium. Item quintum quod tanto tempore precedas illum quod possit esse tuus filius. alioquin ridiculum esset quod maior esset filius quam pater: vt insti. de adop. §. maiorem. Sextum quod steteris cum vxore tua: alioquin si multo tempore fuisti absens et reuersus inuenisti anniculum ille non erit tuus filius: nec in potestate: vt. ff. de his qui sui vel alie. iur. sunt. l. filium. quod eam cognouerit hoc probare non debes cum testes in tali facto non inueniantur. Septimum quod sis subiectus romano imperio: hoc est quod dicit l. insti. de pa. po. nulli. n. sunt homines qui talem potestatem habeant qualem nos habemus. i. qui sunt subiecti romano imperio: noli intelligere de romanis sol. †Que-
3 stio Quid dices de longobardis: habent filios in potestate. Resp. sic. hoc etiam iure longobardo cauetur. quia nepos moritur in sinu aui. i. in potestate: vt in lombar. de successionib. l. si quis
4 habue. it filios. †Questio. Quid de vltra montanis: hyspanis: gallicis: quomodo non sunt de imperio. Respo. habent filios in po. gallia enim et hispania sunt de iperio: vt. C. de officio pref. pro. africe. l. j. et. l. ij. Gallia enim et prouincia et Sicilia inter continentes prouincias numerantur: vt. ff. de ver. sig. notionem. §. j. Jn hac autem act. ac. fa. tales
5 po. † Positio acto. Ego dico quod ego contraxi matrimonium cum tali: vel talis est vxor mea. Item tu fuisti natus ex illa domina. Item cum ea fui coniunctus per multos annos et tu infra illa tempora natus es. Item precedo te plena pubertate. Item sanus sum et cognoscere possum mulierem. Item semper te tractaui vt filium. Item ego sum romanus vel de romano imperio. Item semper fuisti in potestate mea.
6 Econtra reus fa. ta. po. † po. rei. Ego dico quod talis domina est vxor titij. si confi. ac. fuc. quia ipse dicebat quod erat vxor sua: hoc esse non potest quia eadem domina eodem tempore duobus nu-

pta esse nõ põt: vt. ff. de his q̃ sũ. in fu. l. j. ⁊ insti. de nup. ℭ Itẽ ex illa domina nat⁹ fui. ℭ Itẽ tu es frigid⁹ ⁊ maleficiatus. ℭ Item absens fuisti de terra p. x. ãnos: ⁊ ego infra illa tpa natus fui. ℭ Itẽ imposuisti mihi necessitatẽ peccãdi: vel fame me afficiebas: vel verberabas: vel legatũ recepisti ꝓpter qd̃ me emãcipares ⁊ emãcipasti. ℭ Itẽ tu sponte me emancipasti. ℭ Itẽ ego habeo tot ãnos. q̃t tu habes. ℭ Itẽ tu es barbare natiõis. ℭ In hac

7 ac. ac. cõci. ita libellũ. † Libell⁹. Ego. R. ago ꝯ talẽ cũ sit fili⁹ meus ⁊ in ptãte mea mihi denegat exhibere reuerẽtiam filialẽ vnde ipsum in ptãtẽ meã vẽdico actione in rem preiudiciali: qd̃ sic recte ꝯcipitur libellus dicit. l. ff. de rei ven. l. j. §. j. Uel

8 sic formabis libellũ. † Libell⁹. Ago ꝯ talẽ q̃ cũ sit fili⁹ meus ⁊ in ptãte mea mihi obedire recusat. vnde ipꝫ in ptãtẽ meam vendico adiecta cã de iure q̇ritũ: q̇ ita recte ꝯcipiat̃ libellus dicit. l. ff. de rei vendi. l. j. §. si quis ita petit. Oppõ. Sꝫ videt̃ p̃m⁹ libellus male ꝯcept⁹: nã pr̃ ꝓponit ꝑiudicialẽ in rẽ: quõ dr̃ ꝑiudicialis cum nulla actio sit ex altera pte ꝓposita: respectu cuius diceret̃ preiudicialis. Rñ. ⁊ dicas: ꝑiudicialis p aptitudinẽ: vel ꝑiudicialis. i. fauorabil̃: vt notaui. s̃. i tractatu ꝑtoriaꝝ: de preiudiciali q̃ dat̃ filio: ⁊ vocat̃ de ptu agnoscẽdo. Oppõ. Itẽ nõ videt̃ q̇ actio ista ꝯpetat certũ ẽ q̇ actio ista ꝑiudicialis ẽ i rem: vt insti. de act. §. preiudiciales. ⁊ ff. de rei ven. l. j. quomõ est i rem qui vel qualẽ rẽ vẽdicat: certe nullã ꝓpter q̃ dr̃ i rem. itẽ si nõ ẽ i rem: i psonam nõ est: q̇ filius nõ ẽ obligat⁹ pr̃i nec ex cõtractu vel q̇si: nec ex maleficio vel quasi. q̃ nullo mõ: vt. ff. de actio. ⁊ obligatio. l. j. Rñ. ẽ i rem: ideo vendicat h̃ ẽ ius patrie po. i filio quod ius res appellat̃: oĩa. n. iura res appellant̃ vel vocant̃ etiã icorporales: vt insti. de rebus cor. ⁊ incorpo. Nã ꝯfessoria ⁊ negatoria i rem sunt: ideo quia iura q̃ sunt res vendicant̃. s. fruit⁹ ⁊ liber-

9 tas: vt insti. de acti. §. eiusdẽ. † Qõ. Si tu q̃ras vnde descendit actio ista vel vñ oritur: dico a iure ciuili: nõ q̇ sum pr̃. ius ciuile hãc act. mihi ꝑparat ⁊ icõtinẽti. naꝫ ex q̃ sũ pr̃ hẽo filiũ i ptãte quẽ i ptãte vendico eodẽ iure ciuili: ⁊ h̃ est qd̃ põit in secũdo libello adiecta cã de iure quiritum. Nec admitto illoꝝ sniam q̇ voluerũt dicere q̇ sit i psonã: q̇ ponit̃ iter psonales instit. de actio. Sꝫ iõ dicunt̃ i rem. i. generales: sicut exceptio doli ex pte rei ẽ i rem .s. generalis: vt. ff. de do. excep. l. ij. Et actio qd̃ met⁹ cã psonalis ẽ: sed i rẽ scripta ẽ. i. generalis. ff. qd̃ met⁹ cã. l. metũ. §. cũ ãt. nã si eẽnt psonal̃ ista ꝑiudicialis vnde oriret̃: certe nõ posses dicere nisi q̇ eẽt datiua sicuti ⁊ multe inueniunt̃: vt. C. de trãsactio. cũ mota. i fine. Oppõ. Si tu ergo opponas q̇ nõ bene respondes qd̃ oriat̃ a iure ciuili: nã sic oĩs actio datur a iure ciuili: vt. ff. de origie iuris l. ij. §. deinde ex his. Rñ. ita attẽde ex iure ciuili iducitur q̇ ius habeã in filio meo qd̃ ius appellat̃ patria potestas. ex isto ergo iure quod habeo i filio oritur illa preiudicialis i reꝫ sicut ex iure quod descendit ex ꝯctu oritur rei vendi. ⁊ hypothecaria lꝫ sint in rẽ: vt .ff. de pactis. si tibi. x. §. de pignore. Oppõ. Scdo libello sic opponitur: tu dicis q̇ ista preiudicialis ẽ in rem: quare ergo adiec. tu in libello adiecta cã de iure q̇ritũ mala est adiectio cũ i realib⁹ non sit necesse q̇ cã adijciat̃. sed sine cã admittit̃ quis ad agẽdum: cũ oẽ ius suũ videat̃ actor in iudicium deduxisse: vt. ff. de exceptio. rei iudica. si mater. §. eadẽ. in fine. Rñ. licet i reali nõ sit necesse q̇ cã inserat̃: tamẽ si cã inseratur non nocet actori: q̇ postea poterit agere ex alia cã: vt in predicta l. si mater. ij. ⁊ iij. rñ. ⁊. C. de peti. here. l. hereditas. vel illud habet locum in reali actione que pro reb⁹ corpalib⁹ intentatur: at in reali q̃ pro reb⁹ incorpalib⁹ intentatur cã dꝫ inseri: sic̃ ⁊ alias in confessoria ⁊ negatoria vbi cã inserit̃ cum sit mihi ius vl̃ cũ nõ sit tibi ius ⁊c̃. Eodẽ modo ꝯcipiet libellũ potestas si vult vendicare ciuem su-

10 um: vt ita dico. † Libellus. Ago contra talem q̃ cũ sit ciuis de tali terra cui⁹ sum ego ptãs vel consul: denegat mihi vt suo potestati vel consuli obedire vnde ipsum

in potestate mea vẽdico vtili ꝑiudiciali i rem adiecta cã de iure oium incolaꝝ vel de iure ciuitatis: ꝙ sic recte ꝯci. libell⁹ ẽt .l. ff. ad munici. de iure oium incolarum. ¶ Eodem mõ ꝯcipiet abbas libellũ ꝯtra monachũ vel prior ꝯ canonicum regula
11 rẽ. vt dicat. † Libellus. Ago ꝯ talẽ q cum sit monach⁹ vel canonic⁹ illi⁹ monasterij vel eccl'ie cui⁹ sum abbas vel pͦr mihi vt suo ꝑlato obedire recusat: vñ ipsum i meã potestatẽ peto vtili ꝑiudiciali in rẽ adiecta cã de iure canonũ. ꝙ ita recte ꝯcipiatᷓ libell⁹ dicit lex ꝑdicta. ¶ Eodẽ mõ ꝯcipiet libellũ dñs ꝯ vassallũ: verbi gratia.
12 † Libell⁹. Ago cõtra talẽ q cũ sit hõ meus seu vasallus mihi vt dño obedire recusat ⁊ intendere de his q̃ vasallus dño suo intẽdere tenetᷓ: vel vt subueniat mihi i exercitu ꝓ maritagio: ꝓ emenda terra: pro corredo dñi impatoris: ꝓ libertate ꝑsone mee: ꝓ militia: vñ vt mihi in predictis intendat ⁊ obediat tanq̃ dño: ago ꝯ illũ: peto etiã ipsum ⁊ vendico in vasallũ meum ꝓponens actionẽ vtilẽ in rẽ ꝑiudicialem adiecta cã de iure vasalloꝝ vl' de iure feudoꝝ: ⁊ sic recte libellus ꝯcipitᷓ. Oppositio. Omnib⁹ tamẽ istis libellis sic obijcitur ⁊ nõ videtᷓ ꝙ aliqs ꝑdictoꝝ ad instar pr̃is possit actionẽ in rem ꝑiudicialẽ proponere: certũ est ꝙ lz monachus abbati pͦri canonic⁹: ciuis potestati obedire teneatᷓ: ⁊ hͦ est de iure gẽtiũ: vt. ff. de iusti. ⁊ iure. l. j. in fine. ⁊ l. veluti. ⁊ etiã est de iure ciuili: vt in autẽ. vt omnes obediãt iudicib⁹. col'. vj. tñ nec abbas monachũ: nec prior canonicũ: nec potestas ciuẽ hz i potestate: nec dñs vasallũ. Immo sicut notat dñs me⁹: quia ꝑ monachationẽ filius nõ liberatᷓ a patria ptãte cum certi sint modi ꝑ q̃s filius liberatᷓ: vt in autẽ. ꝯstitutio q̃ dignitatib⁹ liberat filios a patria potestate: ⁊. C. l. x. de decur. l. vl. inter quos modos nihil de monachatione ponitᷓ: immo notat dñs meus Azo. ꝙ vsusfru. non amittitᷓ monachatione: vt notat in sũma: qb⁹ modis vsusfru. amit. non enĩ caput ipsius minuitᷓ sed augetᷓ. quõ isti vendicabũt in sua ptãte ꝑdictos cũ in eorũ potestate non sint. Respõdeo: imo sunt in ptãte: sed aliter q̃ sit filius in potestate p̃ris. Unde tres noto ptãtes: dñicã: patriã ⁊ ꝑdictã. Optime ẽ ꝓponitᷓ re. vẽ. ꝑiudicialis in rẽ vtilis. q: sñia locũ hz lz verba d ficiãt: vt al's. ff. si qd iu. pau. se. di. l. penul. Oppõ. Itẽ adhuc oppo. tu ꝓponis act. in rem ⁊ vtilẽ ⁊ ꝑiudicialẽ ꝯtra ꝑdictos qd vendicas ab eis certe ius nullũ lz pater aliqͦ vẽdicet. s. patriã potestatẽ vt dictũ est: illi tñ qd vẽdicãt. Rñõ. immo saltẽ illud ius vt eis obediant ⁊ itẽdãt qͦd ius appellatᷓ potestas: multi tñ metu istarũ q̃stionũ ꝓponunt in libellis ꝯtra ꝑdictos officiũ iudicis qͦd al's appellant notionẽ ꝑtoriã: vt. ff. de rei vendi. l. j. Oppositio. Itẽ adhuc opponitᷓ. tu dicis ꝙ ꝑiudicialis ista ẽ in rẽ: vt. s. dictũ est. In oĩ reali oportet ꝙ tria interueniant: qͦd ali⁹ sit q petit ⁊ ali⁹ a q̃ petatᷓ: ⁊ aliud sit qͦd petitur. hͦ aũt bñ est alius q petit ⁊ est alius a q̃ petatur. tñ nõ est aliud qͦd petitᷓ: q: teipm a teipso peto. Rñõ: in reb⁹ corꝑalib⁹ locũ hñt ea q̃ opponis in corꝑalib⁹ qñ ago de iure ꝑsonaꝝ sec⁹: vt vides: qd ẽ .ñ qͦd legitur insti. de actio. §. ꝑiudiciales. q: vna ꝑiudicialiũ fere hz legitimã cãm. Rñõ. sere dicit ꝓpter ꝑdicta opponis: q: idẽ est qͦd petis: ⁊ a q̃ petis. s. qñ vendicas aliquẽ in seruitutẽ: vel qñ qs se vendicat in libertatẽ: de q̃ d cem⁹ in sequẽti rubrica: iõ hec ꝑiudicialis dicitᷓ habere cãm legitimã. qñ. s. peto aliquẽ in seruitutẽ: non qñ ꝓuocat ille in libertatẽ. q: tũc ita vendico dñium in seruo sicut in q̃libet alia re. ⁊ hͦ ẽ intellect⁹ illoꝝ vboꝝ vt excludatur alius intellectus q̃si ꝙ illa sola sit ciuilis ⁊ non ista: de q̃ tractauim⁹. ¶ Cõcipies ẽ tu pr̃ libellũ in hac actione ꝯ ipm filiuz si ipse faciat ꝯtrouersiã sui: eãdẽ actionez intẽtabis: ⁊ si sit aliqs q filium tuum detineat volentem uel inuitum. vbi ita dicas.
13 † Libellus. Ago ꝯtra talẽ q filiũ meũ q ẽ i mea ptãte detinet. vñ ipm filiũ meũ vendico adiecta cã de iure q̃ritiũ. ⁊ ad hͦ ꝓpono ꝑiudicialẽ rei vẽdi. adiecta cã de iure q̃ritũ. ꝙ ita recte cõcipiatᷓ libell⁹ ẽt. l. ff. de rei vẽdi. l. j. Uñ vt breuiter ꝯꝑhendas

omnia nota sicut notat dominus meus: si filius a nullo detinet: si ipse sui controuersiā facit locū hꝫ cognitio pretoria quam appello officiū iudicis: vt. ff. de liberis exhi. deinde. §. hoc interdictū: locū etiā hꝫ p̄iudicialis in rem actio q̄ dr̄ rei vēdi. p̄iudicialis ꝛ pretoria: vt insti. de actio. §. p̄iudiciales. locū hꝫ ēt ista preiudicialis act. in rē adiecta causa de iure qritū q̄ est ciuilis de q̄ dictū est: ꝛ hoc mihi videt: lꝫ dn̄o meo videret ꝙ hec non daret in casu isto nisi qn̄ filius ab alio detinet: qđ non ē verū: vt infra notabo. interdictū đ liberis ducēdis non hꝫ locū nisi in vnico casu q̄ do dico hereditatē p eū quesitā mihi: vt. ff. de liberis exhi. l. pe. Si autē ab alio detinet filius ꝛ volēs locū hꝫ officiū iudi. ꝛ cessat interdictum: vt. ff. de liberis exhi. l. deinde. §. hoc. ꝛ. l. vl. locum hꝫ etiā p̄iudicialis actio in rē q̄ est p̄toria. vt. ff. de rei vendi. l. j. qꝛ apud seipsum esse videt: locū hꝫ actio in rē que ē rei vēdi. adiecta cā de iure qritū rōne possessiōis quā habet aliꝰ vt. ff. de rei vēdi. l. j. Interdictū autē dabitur qn̄ vterqꝫ se patrē p̄tēdit: vt. ff. de liberis exhi. l. vl. Si ab alio detinet inuitus locū hꝫ interdictū de liberis exhi. vt. ff. de liberis exhi. l. j. locū hꝫ rei vēdi. adiecta cā de iure qritū: vt ff. de rei vēd. l. j. nā ista dat ratione possessionis quā alius hꝫ: p̄iudicial' cessat: qꝛ illa dat cōtra filiū qn̄ cōtrouersiā sui facit. Itē cessat officiuꝫ

14 iudicis. ꝛ hoc fm dn̄m meū Azo. †Qđ. Querit āt qd differt illa p̄iudicial. in reꝫ p̄toria ab ista rei vēdi. q̄ dat adiecta cā đ iure qritum. Itē querit q̄re illa ē p̄toria: vt insti. de act. §. preiudiciales. ꝛ. ff. de rei vēdi. l. j. §. p hac. Secunda est ciuilis: vt. ff. đ rei vē. l. j. §. p hac. ꝛ. §. si quis ita. Itē si ista ciuilis i rē q̄ ꝓponit adiecta cā đ iure qritū q̄re dicat p̄iudicialis: sic ꝛ illa p̄toria. dn̄s ꝛ p̄ceptor meꝰ. R. q̄re illa ciuilis alia p̄toria: hec rō i gremio nature ꝯsistit ꝫ multo te video mi dn̄e i h̄ dubitabilē cū nō ꝯsueueris. sed ego sicut fidelis discipulus te excusabo. sicut cassius q sniaꝫ sui doctoris sabini excusat: vt. ff. de arbi. l. diem. Rn̄. etiā alij q̄stioni q̄ q̄rit q̄re illa p̄toria fuit inducta cum sufficere videbat sola ciuilis. Rn̄. ciuil'i rē a p̄toria i h̄ differt fm dominū meū. qꝛ p̄iudicial' p̄toria dat tm̄ ꝯ filiū qn̄ a nullo detinet si ipse sui facit cōtrouersiā rei vēdicatio adiecta cā đ iure qritū dat' rōe possessionis q̄ hꝫ alius seu detentationis: qꝛ libera psona possideri nō pōt: vt. ff. de acqui. pos. l. cū heredes. §. vlt. ego autē dico vtrāqꝫ cōpetere etiā alio possidēte seu tenēte filiū. Itē ꝛ vtraqꝫ cōpetit etiā ꝯ filiū q facit cōtrouersiā sui. nā cum vtraqꝫ sit in rē q̄re magis dat ꝯ possidētē ciuilis ꝛ nō pretoria. Itē q̄re magis daret ꝯ filiū p̄toria q̄ daretur ciuilis: cū per vtrāqꝫ ius vendicet quod est patria ptās: vel ipse filius vēdicet iure patrie ptātis. Itē q̄re magis p̄toria dr̄ p̄iudicial' q̄ ista vtrāqꝫ ego dico p̄iudicialē: vt supra dictū ē vtrāqꝫ dico cōpetere tibi ꝯ filiū q̄ aliū tenētē filiū. Si tu q̄ras q̄ sit dr̄ia iter illas: dico q nulla. Si tu dicis q̄re ḡ pretoria fuit inuēta. Rn̄. sicut in bo. pos. fm tab. q̄ dat inst tuto. ꝛ sic p̄tor idurit auxiliū tā egentibus q̄ nō egentibus: vt insti. de bo. pos. possꝫ tamen allegari dr̄ia. qa in pretoria non est necesse ꝙ cā adijciat: in ciuili sic vt dictum est.

❡ De actione in rem preiudiciali per quam dominus seruum in suam potestatem ꝛ dominium vendicabit.

1 Actio i rem preiudicialis per quam ꝛc. ad hec vt competat: quot necessaria sint.

2 Possessio sola i causa liberali quare sufficiat i seruitutibus autem nequaq̄.

3. 4. Positio actoris ꝛ rei i tali actione.

5 Libellus i tali actione quomodo fiat.

6 Actione i rē quid vēdicatur: vtrum ipsuꝫ seruum. an ius dominice potestatis.

7 Actio i rē an p̄toria vel ciuilis esse dicat.

SI seruus tuus se gerat pro libero ꝛ tibi dn̄o obedire recusat: habes ꝯ eum i reꝫ actionem p̄iudicialem per quā ipsum in tuam potestatem ꝛ dominium vēdicabis: vt. ff. de rei vē. l. j. ꝛ insti. de ac. §. p̄iudiciales. Et no. in primis ꝙ lꝫ alie dicant p̄iudiciales: hec tn̄ dr̄ preiudicial': ꝛ fere dr̄ habere legitimam causam: vt in predicto. §. dr̄. qđ q̄re dicat notaui. ū. i acti. supiori.

Unde ad hoc vt actio ista operetur tot sunt necessaria. ¶ Inprimis quod tu sis dominus et ille seruus: quod multis modis contingit vel iure gentium vel iure ciuili: vt insti. de iure personarum. et ff. de statu hominum. l. libertas. et l. seruorum. ¶ Secundum quod sit in possessione libertatis et tibi respondere recuset: siue sit bona fide in possessio. libertatis siue mala fide. vt. ff. de liberali causa. l. quod autem. et l. licet. et l. igitur. si n. in possessione seruitutis sit et proclamet in libertatem stultus esset dominus qui contra eum ageret aliqua actione reali: cum sufficit sibi sola possessio et ille seruus habeat necesse probare se liberum: vt. C. de proba

2 tio. si de possessione. et l. vis eius. † Nota. Sed queritur quare hoc est quod sufficit sola possessio in causa liberali et necesse habeat probare se liberum. ille qui in libertatem proclamat in seruitutibus autem rerum non sufficit sola possessio nisi probet se seruitutem habere: cum idem deberet esse in seruitute hominis cum homo sit dignissima creatura aliorum: et eius gratia sint omnia preparata vt insti. de rerum di. §. in pecudum. et ff. de vsur. l. in pecudum. Responsio. et dic vt notaui supra in negatoria. In eo autem quod dixi quod detur hec actio: et si sit in pos. dolo malo: videtur quibusdam quod tunc non esset necessaria quia pro inde habetur tunc ac si esset in pos. insti. vt in predictis ll. ff. de liberali cau. et C. de probatio. vis eius. ego autem puto nihilominus illam actionem esse in casu illo competere. ¶ In hac autem

3 ac. ac. fa. ta. po. † Positio Ac. Ego dico quod ego sum dominus tuus. ¶ Item tu es seruus meus. si hanc negauerit descendet singulariter ad omnes illas causas que faciunt aliquem seruum de iure gentium vel ciuili et vtatur ponibus illis. ¶ Item tu geris te pro libero. ¶ Item mihi vt tuo domino obedire recusas.

4 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Po. rei. Ego dico quod ego sum natus de tali muliere. ¶ Item mulier illa libera est. si hec ponit ac. sub eo. quia qui nascitur sufficit si aliquo tempore matrem liberam habuit. vt insti. de ingenuis. et prosequitur singulariter omnes modos quibus aliquis censetur liber. ¶ Item si forte est seruus: dicat ego sum seruus talis: si hoc confi. ac. sub. quia qui suam causam alienam dicit seipsum excludit. vt. ff. quando appellandum sit. l. si procuratorio. ¶ In hac actione con

5 cipiet actor ita libellum. † Libellus. Ago contra talem seruum meum qui cum sit seruus meus tanquam liber se gerit et mihi domino suo obedire recusat. vnde peto ipsum in seruitutem meam subijci: et mihi vt domino suo obediat. ad hoc propono actionem in rem preiudicialem. quod ita recte concipiatur libellus dicit. l. insti. de actio. §. preiudiciales. Oppositio. Sed non videtur quod actio ista locum habeat in tali casu. certum est quod ordinata causa liberali ille habetur loco liberi. vt. ff. de liberali cau. l. ordinata. et C. de liberali cau. l. lite. ideo cum sit in possessione libertatis et dominus petet eum in seruitutem procuratorem recte dabit vt. C. de assertione tollenda. l. j. Item et alias de spartano legimus: qui erat in possessione libertatis gerens se pro libero paratus fuit pere liberale iudicium a domino non possidebatur: imo habetur loco liberi. vt. ff. de acqui. pos. possideri. §. si seruus. Si ergo loco liberi habetur quomodo liber homo vendicatur: cum nec in stipulatione deduci potest. vt. ff. de ver. ob. inter stipulantem. §. sacram. et l. liber homo. nec possideri possit. vt. ff. de acq. pos. cum heredes. Responsio: liceat habeatur loco liberi. non tamen liber est. habetur autem loco liberi quo ad quedam. vt possit dare procuratorem: vt dictum est: vt possit stare in iudicio: cum alias esset seruus non posset. vt. C. de iudici. seruus. et ff. de iudici. l. vir. sicut et alias habes: qui habet tigna immissa fungitur commodo possessio is quo ad quedam vt. ff. si seruitus vendi. l. sicut. et in d. §. in negatoria. Oppositio. Item videtur libellus male conceptus. certum est quod si seruum volo vendicare habeo directam rei vendi. vt C. de rei vendi. partum. et l. cum super vernis. quare ergo intento actionem preiudicialem. Responsio: si alius possideret seruum tuum tunc haberet locum rei vendi. directa: quia omnia concurrerent: quia alius qui peteret et alius qui possideret: et aliud quod peteretur: at quando seruus tuus se gerit pro libero a nullo possideretur: non etiam a domino vt legitur de spartano. ergo directa non potest intentari in cum deficiat possessio ab alio habita que subijcit aduersarium ad ac. in rem. vt. C. de alie. iudicij mu.

cū facta.l.vni.nec dicit eē in pos.sui ipsi⁹ q: sicut nullus dicit dñs mēbro⁊ suo⁊.vt ff.ad.l.aquil.liber hō suo noie.§.j.ita nec sui possessor:sic etiā al's seruus nō dr eē in peculio sui ipsius: vt.ff.de peculio leg.l.stichus h₃ in peculio. ppterea dr: q vna illa⁊ pIudicialiū fere h₃ legitimā cām.vt in.instI.de act.§.pIudiciales.ppterea dixi fere:q illud deficit qd dictum ē.s.possessio habita ab alio.alie tñ cāe cōueniūt q̄ desiderāt in rei vendi.q: ⁊ dominiū vēdicat:⁊ alius ē qui petit:⁊ alius a quo petit.tñ ip se idē ē quē peto ⁊ a quo peto:vt in supiori act.notaui.†Qō.

6 Tertio qrit qd vēdicas p hāc actionē i rē.vt⁊ ipsum seruum an ius ⁊ ñice potestat e.Rñc:ipsu⁊ seruu⁊ vēdico rōne iuris ⁊ ñice potestatis:vt i libello ptinet.†Qō.

7 Querit ēt an ista act.i rē dicat̄ p toria vel ciuil':⁊ certe d'ñs Jo.eā credidit ciuil'ē ⁊ cā inter ciuiles posuit: s₃ hec nō est bona rō:nā de sepulchro violato tractat iter ptoria ⁊ electa cum sit publicum.Et crucifixus est iesus inter duos neq: cū ipse sit sanctus ⁊ iustus: de iure si ptoris dubitari posset ⁊ fm iura.Rño:q ciuilis est:vt in pdicto.§.pIudiciales:q: cū tractet ibi de tribus pIudicialibus.s.per quē qrit:an aliqs sit liber subaudi vl' seruus p quē qrit an aliquis sit libertus subaudi vel igenu⁹:p quē qrit an aliquis sit filius an non:⁊ h̄ dt de partu agnoscēdo: ⁊ postea dt q vna illa⁊:p quē qrit an aliquis sit liber vel seruus h₃ legitimā cām .i.de iure ciuili iducit:alie substātiā capiunt a ptore suaderi tñ posset q eēt ptoria.⁊ h̄ dt q fere h₃ legitimā cām ⁊ itelligo quo ad dominium:q: p hanc vēdicat res rōe dñij: n aliis non:⁊ quod dt cetere capiunt substātiam a ptore subaudi i totū.

¶De actione in rem preiudiciali contraria que datur seruo proclamanti in libertatē vel ascriptio seu vassallo. Rubrica.

1 Actio in rem preiudicialis ɔ̄ria ⁊c:ad hoc vt veniat.quot necessaria sint.
2.3. Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.
4 Libelli i tali act.quō formēt.cū plu.seq.
10 Ascriptiti⁹ alicuius vassallus vel vilan⁹ si icentet actionē in rem preiudicialez ⁊c.

vel officium iudicis an sit ⁊ dominus erat i possessiōe.vel quasi seruitiorū ⁊ redditiuū: vel homagij.debeat medio ipe prohiberi ne iure suo vtat:donec inter ipsum vilanum ⁊ dominum iudicium duret.

Licet d'ñs Jo.nō tractasset d supiori act.i arbore actionū:nec de ista de q̄ tractam⁹ ad pñs:tñ q: vtiles sūt idō de eis tractaui.Cōtigit sepe q fu⁹ pclamat d pos.fuit.i libertatē vel ascriptici⁹:vel cēsuus vel vassall⁹ tu⁹ ⁊ i se ex toto liber:nec debere tibi i aliq̄ rñdere:idō videam⁹ q act.sibi cpetat:⁊ certe dat eis ɔ̄ria pIudicial' i rē:qd ita pbo:certū ē q dño ɔ̄ illos h₃ act.i rē pIudicialē de q̄ dixim⁹ sup i superiori seda rub.sic dño dat directa i rē ita istis dz dari ɔ̄ria i rē cū eadē sit cā ligādi ⁊ solvēdi ducitai ɔ̄riū:vt.ff.d.v.ob.int stipulātē §.sac.Alij dīt q dz dari vtil' in rē pIudicial'.q: snia leců h₃ ls vba deficiāt.q: q̄ rē ē dat dñis ɔ̄ eos directa vt dictū ē ad vēdicāda iura i eis:ita ⁊ illis dari dz vtil'.⁊ vēdicare se i libert.nūq̄.n.dicunt ɔ̄riā i rem ineuiri:inuenit.n.ɔ̄ria psonal'.vt de neg.ge.vel ɔ̄ de pigno.act.vl' ɔ̄ria.cmodati:vel ɔ̄ria.depositi.vl' ɔ̄ria.madati.Alij dāt predictis psonis negato:iā per quā itēdat nō esse dominis ius eos ad fuitia pstāda cogere:⁊ adducūt.l.ff si fui vēdicet.l.sic.j.rñsō.S₃ dñs me⁹ dt negatoriā nō posse cpetere:⁊ h̄ hac rōe:certū ē q illa dat dño ⁊ p seruitutibus dpellēdis pdialib⁹:at nemo ē domin⁹ sui ipsi⁹ nec mēbrorū suorū:vt.ff.ad.l.aquil.liber hō.Alij dāt pdictis psonis officium iudicis loco pncipal' actiōis nō q alicui acti.deseruiat.vt in.C.li.xj.in quib⁹ caus̄ colēni censiti.l.ij.S₃ pmam vt veriorem dñs meus admittit.vtil'.n.i rē non posset hēre locum:q: si daretur:daret ad vēdicādū:⁊ tu dicere:⁊ h dat ad vendicādum.q: vendicat se in libertatē non ē verū.q: libertas nō pōt vendicari:cum non sit in bōis cū estimationē nō recipiat:vt.ff.si q̄dru.paup.se.di.l.pe.⁊.ff.de his q deiecerūt vel effu.l.vl.Si aūt dāt due supiores pIudiciales nō ē mirum:q: vendicantur

talia q̄ pñt esse in bonis. Oppō. Sȝ fȝ h opponi potest snie dñi mei: tu dicis φ datur cōtraria in rē preiudicial'. qñ daf illa in rem lȝ ɔ̄ria qd vendicat. Posset rñderi sic'l negatoria q̄ d: cōtraria actioni cōfessorie. vt. ff. si seruitus ven. sic .i. rñso. vt qꝛ p eā vēdicaf libertas sic p cōfessoriā vēdicaf seruitus. Sȝ hec rō nō ē sufficiēs. qꝛ libertas p̄dioꝝ estimari pōt. vt ar. ff. d acti. empti. si tibi liberꝝ. ꝛ. ff. de edil. edicto. l. quotiēs ꝛ. ff. de euict. l. qd̄ attinet. libertas āt estimari nō pōt vt dictū ē. Rñō p dño meo φ daf cōtraria in rem q̄ 13 d̄r cōtraria: qꝛ ē contraria al' actioni i rē q̄ pponif p parte dñi: qꝛ sic p illā vult me vēdicare i seruitutē: sic p ista volo me vēdicare i libertatē vel exim re me ab illis iuribus: ꝛ sic hoc respectu idē operanf iste due: qd̄ operanf negatoria ꝛ cōfessoria. ideo d̄r i rē: qꝛ per hanc libertatē vendico que est res ꝛ incoporalis: vt. ff. de dona. que statu liber. ꝛ illā vendico lȝ sit inestimabilis: nam ꝛ datur vendicatio p reb9 sacris lȝ res sacre estimationē nō recipiāt vt. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. ꝛ. ff. cōia d seruit. l. caueri. ꝛ. ff. de verbo. obliga. inter stipulantē. §. sacrā: nec iudicis officium habet locum loco principalis actionis sc̄d'ū tū dñm meum. fȝ tanq̄: mercenarius qui deseruit actiōi: sicut in act. quod metus cā. vbi iure actionis fit rei restitutio. fȝ dicitur officio iudicis fieri tāq̄ per exequutōe: ē: vt. ff. qd̄ metus cā. me ū.
1 §. volēti. ꝛ. §. ex hoc. † ¶ Unde ad h qd̄ actio ista competat tot sunt necessaria.

¶ Jn primis φ ille q in libertatē proclamat sit liber. ad hoc enim vt proclamatio fiat cū effectu oportet φ ille sit liber qualiter autē quis probat se liberū: si probat se natū ex libera matre: ideo pbat ē liberꝝ: qꝛ est in possessione seruitutis: alis aduersarius probaret ipsum seruū. vt in superiori actione dixi. Jn persona ascriptitiȳ sifr φ sit liber. Jdē i censito ꝛ in psonis hominū ꝛ vassallorum nostroꝝ φ nullo mō teneantur: ꝛ sunt liberi ex toto. ¶ Unde in
2 hac actione ac. fa. ta po. † P ō Acto. Ego dico φ natus sum ex libera matre: si reus confi. ac. sub. quia pro actore feretur sententia φ sit liber. ¶ Jtem dico m. l berū si re9 cōfi. obtinebit actor: qꝛ nō erit ascriptitius: lȝ enim ascriptitius habeat quedam iura liberi. vt qꝛ testari potest. vt. C. de episcopis ꝛ cleri. si qu s presbyter. ꝛ qꝛ pōt fieri clericus: vt. C. eo. ti. quisquis. ꝛ auten. ibi posita: ascriptitiȳ tamen a seruis nil pene differunt: vt. C. de agri. ꝛ cen. si. l. cū satis. ꝛ non habent omnimodā ingenuitatem sicut vere liberi. Jtem ego dico me ex toto liberum ꝛ absq̄ omni seruicio: si hoc confi. dominus obtinebit act. ꝛ iam vassallus in aliquo non respondebit domino. ¶ Econtra reus fa. ta po.
3 † Posit o rei. Ego dico φ tu es seru9 me9 si confi. ac subcum. ¶ Jtem tu te obligasti mihi per tuas scripturas φ esses me9 ascriptitius: si confi. ac subcūbet. vt C. li. xi. de agri. ꝛ cen. l. cum scimus. ¶ Jtem tu debes mihi tales redditus omni anno prestare: si hoc confi. ac. sub. ¶ Jn hac āt actione actor concipiet ita libellum secundum dominū meū. ꝛ in ista cōtraria actio
4 ne in rē preiudiciali. † Libellus. A. do ego R. contra talem qui cū sim i possessione libertatis: vel cuȝ sim liber ipse me inquietat ꝛ statum meum diffamat: dicendo me suū seruum esse: vnde me ipsum in libertatem vendico: ꝛ ne amodo me in libertate mea impediat nec statum meum diffamet. ꝛ. ago contra eum proponens contrariam actionem in reȝ preiudicialem. Quod ita recte concipiaf libellus pȝ per ea q̄ in principio istius actionis notaui. Oppositio. Et sic opponitur non videf φ actio talis competat: certum ē φ omnis contraria d̄r respectu directe. cū ergo directa nulla ex aduerso intendif: contraria nō habet locuȝ. sed si intentaf ex parte dñi directa contraria posset intentari. Rñdeo nō ē verū: quotiēs enim competit cōtraria illa actio potest intentari sine omni directa: vt. ff. d neg. gest. sed an vltro. Oppositio. Jtem alia ratione non videtur φ competat. nullus seipsum vendicare potest. cuȝ ergo ipse sim qui vendicem: ꝛ a quo vendicem: ꝛ quem vendicem. Rñō. non est verum con

fiteor plane qz ego sum q vendico: ab alio tamē vendico.s.a te qui diffamas statū meum dicendo tuum seruum esse. ⁊ in hoc ego a te vendico: libertatē tamen vendico ⁊ sic aliud. Oppositio. Sed sic opponitur. aut iste qui vēdicat hz libertatem aut non: si hz ergo eā non vendicat qz qđ habeo vendicare nō possum. vt ar. insti. de acti. §.j. ⁊ quod meū est amplius meū fieri non potest. vt insti. de leg. §. sed si rez. si non habet libertatē. ergo nunq̄ poterit eā vendicare. quomō enim qs vendicat qđ non hz. certe nullo mō: vt ar. ff. de rei vendi. l. in rē. §.j. ⁊ §. loca. Rn̄deo oppositio est sophistica. dico enim q̄ habet libertatē ⁊ eam vendicat quare qz aliquid deest ad plenam libertatē. s. diffamatio status illius. sicut ⁊ alias licet rem habeā rem tamē peto: vt. ff. de solu. et cā. hoc etiaz vide in rei vēdi. nonne rem habeo. i. dominiuz. ⁊ tamen qz alius illā detinet propter hoc quod mihi abest s. detentatio sola vendico rē ab illo ratione dominij. ita hic vendico meipsum in libertatē ratione illius libertatis quā habeo: ⁊ sic vēdico me i plenissimam libertatē. ℂ In ascripticio ⁊ cē

5 suo formabis ita libellū. † Libellus. Ago contra talem qui me dicit ascripticiū seu censitū suum esse cū sim liber ⁊ ingenuus vnde me ipsum in ingenuitatē ⁊ libertatē vendico. ad hoc ꝓpono contrariā actionem in rem preiudicialem. ℂ Pro vassal

6 lis contra dominos sic. † Libellus. Ago contra talē qui me dicit vassallum suū eē vel vult mihi imponere talia seruitia que sibi facere non debeo cum sim liber ⁊ ingenuus vnde me in libertatē vendico propo nens contrariā actionem in rē preiudicialem. ℂ Secundum alios ita concipies.

7 † Libellus Ago contra talem cui cum nō sit ius me dicere seruū suū vel ascripticiū vel censitū vel exigere a me adiutoria reddituus seu seruitia. ⁊ spec fiet ea. cum sim liber ⁊ ingenuus. vnde quod cesset amodo ⁊ mihi talia seruitia adiutoria seu reddituꝰ non imponat. vel ne me libertate mea impediat vel statum meum infamet. ago contra eum proponens vtilem negatoriam.

vel officium iudicis. Quod ita recte concipiatur libellus patet per ea que superius dicta sunt. ℂ Uel si vis concipere libellum pro seruitijs adiutorijs redditibꝰ que imponuntur depellendis qui libellus tota die occurrit pre manibꝰ sic cōcipies.

8 † Libellus. Ago contra talem cui cū non sit ius imponendi seu petēdi exigendi talia seruitia talia adiutoria tales redditus: cum sim homo liber ⁊ ingenuus quod cesset ab impositione seu exactione seu petitione talium adiutoriorum seruitiorū seu reddituum. ad hoc propono vtilem negatoriam vel officium iudicis: ⁊ hoc quando aliquid tibi ablatum non est preterqz illorum seruitiorum. si autem aliquid est ablatum dicas ⁊ adijcias in libello.

9 † Libellus. Ago ꝯtra talem cui cū nō sit ius exigere petere seu imponere talia seruitia ⁊ ipse mihi imposuit ⁊ exegit a me tantum qđ estimo decem vnde ⁊ quod exacta mihi restituat: ⁊ cesset amodo in futurum exigere petere seu imponere: ago contra ipsum: ⁊ propono vtilem negatoriā vel officiū iudicis. Quod sic recte concipiatur libelli ꝓbat ff. si seruitus vē. l. si cui. §. j. ⁊ C. l. xj. in quibus causis coloni censiti. l. j.

10 † Qō. Sz illud queritur: si ascriptitius meus vassallꝰ vel vilanus intentet hanc actionē vel officium iudicis: an si dominus erat in possessione vel quasi seruitiorum ⁊ reddituū vel homagij: debeat medio tempore ꝓhiberi: ne iure suo vtat: maxime donec durat iudicium inter ipsum vilanum ⁊ dominum multi simplices iudices faciunt hoc: ⁊ ꝓhibent vt dominus medio tpe nihil exigat a villano. mouentur his argumentis. nā ordinata liberali cā dz haberi loco liberi: vt. C. de liberali cā. l. lite. ⁊ ff. de liberali causa. ordinata: sed male faciunt. nam quis sine cā non est suo iure priuandus. ar. ff. de regu. iu. quod nostruz. quod enim lex dicit seruum haberi loco liberi: intelligas quo ad quedam. s. qđ possit stare in iudicio. cū alias interesse nō posset: vt C. de iudi. seruus. nō tn̄ quo ad oia. nā ita acquirit domino sicut ante acquirebat: vt. ff. de liberali causa. si cui. §. si tibi.

De petitione hereditatis. Rubrica.

1 Actio petitionis hereditatis ad hoc vt cō petat quot requirantur.
2 Petio heredi. q̄re nō def ꝯ tit. possidētē.
3 Possidens rē minimā q hereditatis petitione tenetur an in tota hereditate ꝯdēnari debeat vel tm̄ in re illa quā possidet.
4.5. Positio actoris ꝛ rei in tali actione.
6 Libelli in tali actione quomodo cōcipiatur. cum plu seq.
7 Petitio hereditatis quomodo intentari possit quando aliqs rē minimā possidet.
10 Petitiōe hereditatis q̄ res venire dicāt.
11 Feuda an i petitiōe hereditatis veniāt.
12 Petitio heredi. q̄re ꝯ q̄si possessores def.
13 Petitio hereditatis an ꝛ qñ itētari possit

Frequēter contingit ꝙ aliquo decedēte aliquis sibi succedit ex testamēto vel ab itestato. q: primo: ē ꝛ isti succedēti de iure ciuili cōpetit directā hereditatis petitio. q̄ etiā ipsa ciuilis: vt. ff. de petitiōe here. l. itē veniunt. §. pdie. ꝛ. ff. de rei vē. l. j. nā succedēti de iure ꝑtorio alie petitiones hereditatis cōpetūt. s. possessoria ꝛ fideicōmissaria. de qbus dicimus. s. i tractatu ꝑtoriaꝝ i specialib⁹ rubricis. Nūc videamus ꝺ directa hereditatis petitiōe.
1 Que ad hoc vt cōpetat tot sunt necessaria In ꝑmis ꝙ ille sit mortuus de cuius hereditate tractat. nō. n. debemus esse solliciti de hereditate viuentis: vt. ff. de vulgari ꝛ pupillari sub. l. e. ij. Secūdū ꝙ debeo ego scire illū eē mortuū vt. C. ꝺ capti. ꝛ postli. reuer. l. nec nos. ꝛ C. q admitti ad bo. pos. l. q̄diu. Tertiū ꝙ debeo scire vtrū sit mortuus ex testamēto vel ab intestato: adeo ꝙ itra ipsa iuris auspicia teneor eligere vtrū ex testamēto vel ab itestato agā: adeo ꝙ vna electa ad aliā redire non possum. nisi sim ex parētibus vel liberis agnatis vel cognatis vsq ad quartū gradu. 2 cui nō nocet electio q̄minus ad aliud redire possim: vt. C. de codicil. l. vl. ꝛ. ff. de peti. heredi. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. Quartū ꝙ si ex testamēto volo succedere q ꝺ sim institutus. Quītū ꝙ testamētū sit legitimū vel ꝙ postea nō rūpat q̄rela vel agnatione posthumi qbus modis testamēta rūpunt: vt isti. de testa. or. ꝛ isti. de bo. pos. ꝛ C. de testamētis si vnus. ꝛ. l. ex iperfecto. ꝛ. l. hac cōsultissima. ꝛ. C. de sacrosan eccl. l. gñalit. Sextū ꝙ si ex testamēto volo succedere quod ille fuerit talis q potuisset facere testamētum: vt. C. q testamēta facere pos. l. si frater patru. ꝛ. l. furiosū. C. qñ ꝓuocare non est necesse. l. ij. ff. q testamēta facere pos. is cui bonis. Septimū ꝙ ego istitutus sim capax: alioqn nō possum heres institui: vt. C. de here. isti. instituēdis. l. j. ꝛ. ff. q testamēta fa. pos. l. si ab itestato. Octauū exigit ꝙ ego sim ꝓximior in linea trāsuersali. i q̄ locū h; regula q potior ē i gradu potior ē i successiōe. l; i linea descēdēti fallat. ibi. n. eq̄liter succedūt: vt ist. de heredi. q̄ ab intesta. defe. ꝛ isti. de leg. agnat. succes. Fallit in fratris filio q eq̄liter succedit cū patruo a i bona alterius fratris ꝑmortui l; nō sit i codē gradu: vt. C. ꝺ legi. heredi. aut. post fratres fratrumqꝫ filios. Nonū ꝙ si ab itestato debeo scire me ꝓximior ē alioqn nō admittar: vt. ff. de iuris ꝛ facti igno. l. j. Decimū ꝙ si alij fuit delata hereditas quod eā repudiauerit: vt. or. C. q admitti ad bo. pos. l. vlt. ꝛ. ff. de edicto diui. l. j. ꝛ. ff. de suis. ꝛ legi. l. ij. Vndecimū ꝙ hereditatē illā adiuerim. q̄ aditio i sola animi volūtate ꝯsistit: vt. ff. ꝺ acq. heredi. l. aditio. Duodecimū ꝙ ille q hereditatem possidet: non habeat titulū alioqn nō dabit ꝯ eū petitio hered. nisi i casibus puta qñ vēditor nō compareret: vel qñ fuit i modico distracta: vel qñ qs emit a fisco. hi tres casus notāt. ff. de petitio. hered. etiā. §. qd si qs. ꝛ. §. idē erit. ꝛ. §. itē si qs a fisco licet quando quia emit a fisco incontinenti sit securus: ꝛ ille habeat actionē cōtra fiscū: vt. C. de q̄driēnali p̄s. l. j. ꝛ. ij.
2 ꝛ. l. bñ a zenone. Quod dic at q̄rit quare petitio heredi. nō dat ꝯ titulo possidentē. vt dictū ē. ꝛ habes. C. de peti. heredi. cogi rei āt vēdicatio dat ꝯ titulo possidētē. vt
3 ff. de publicia. l. paul⁹ notat. exceptio ar. ꝓ hoc. C. de rei vēdi. l. res alienas. ꝛ. ff. de peti. heredi. sed si lege cōm. s. §. senat⁹. ff. famil. hercis. l. heredes. §. quod ꝑ emptorē. Respondet qdā q: cū ouet ꝛ s; ad in

nes.xxx.vt.C.de petitio.heredita.l.here
ditatis:iā ipiāt et vsucapio q̄ ē de bono
publico introducta:vt.ff.de vsucapio.l.
j.Sed dñs meus dī ideo nō datur petitio
heredita.ꝯ titulo possidētē:qꝛ q̄ proponit
petitionē heredita.dīc si heredē ex testamē
to vel ab itestato.ꝛ dicit rē hereditariā es
se:nō tamen dicit se dominū illius rei:vt.
ff.de petitio.heredi.l.ꝛ nō tantū. at q̄ rei
vēdi.ꝓponit allegat titulū ꝛ dicit se dñm:
merito ergo dat̄ cōtra titulo possidētē.nā
si probo me dominū qd opponatur titulus
tuus certe nihil Sed nōne etiā res ꝓprie
testatoris venit:vt.ff e.ꝛ nō tm. Rñō sic.
Sꝫ nonne tunc dico titulum dominij. er
go dꝫ dari cōtra titulo possidentē. Rñ se
cundum dominū meum nō ē verum:nā lꝫ
veniat res proprie testatoris: non propte
rea allego titulū vel causam dominij. sed
tantum me dico heredem. ꝛ ideo lꝫ testa
tor fuerit dominus illā causā vnde fuerit
dñs non prosequor nec in iudiciū deduco
sed illā solā qꝛ me dico heredē ¶ Tertiumde
decimum q̄ aduersarius possideat totam
hereditatē vel partē vel etiam rē minimā
vt.ff.e.ti.regulariter.ꝛ.l.lcꝫ.ꝛ.ff.si pars
heredi.pe.l.j.§.j.vel etiā ius vt i p̄dicta.
l.regulariter q̄ ita itelligas.i.actionem
hereditariam.puta qꝛ vēdidit rē heredi.
bona malaue fide.vt.ff.eo.tit.nec vllā.§.
vl.ꝛ.l.iul.vel ius.i.qꝛ debitor est heredi
tarius ꝛ cōtēdit se heredem.alias non te
netur.vt.ff.e.si debitor noli ergo intellige
re iur.i.seruitutis.tal.s enim non tenet̄ pe
ti.heredi.vt.ff.e.ti.ꝛ non tm.§.vl.qd di
ctum est possidet subaudi quasi improprie
enim dꝛ.vt.ff.de peti.heredi. Itē viden
dum.§.si qs cū.ꝛ.l. quod si in die. §. pe.
non enim icorporalia possidētur: sed qsi:
vt.ff.de acqr.re.do.l.seruus.§.icorpora
3 les.ꝛ.ff.de acqui pos.possideri. † Que
stio.Quod aūt dictum est illuꝫ q rem mi
naꝫ possidet teneri petitiōe heredi. q̄rit
an debeat in tota hereditate condemnari
vel tm̄ in re illa quā possidet: Rñ.q dꝫ aliū
de stricto iure in tota hereditate restitue
da teneri.ꝛ ad totam debere cōdemnari:
sed de equitate in re illa cōdemnatur tan

tum:vt.ff.si pars heredi pe.l.j.in prin.ad
ducunt ar.pro se.ff.de peculio. qsuum sꝫ
domin⁹ meus ꝯ.dicit.n.q̄ iure stricto pos
set quis teneri ad totā hereditatē quā nec
habuit nec dolo desijt habere:vñ tal' obli
gatio:vnde istud ius strictū. vñ dicit ipse
ill'ū in re illa tm̄ condēnādū.ꝛ qd dicit.l.
ff.si pars heredi.pe.l.j.q̄ totā heredita
tē vēdicabis ab eo.lꝫ vnā rē possideat.in
telligo.i.rē illā isolidū vēdicabis:qꝛ isoli
dū se dī heredē.de hꝭ plene notat dñs me⁹
i p̄dicta.l.si pars heredi.pe. Oppō. Itē
oppōnit nā nō videt̄ q̄ q rē aliquā possi
det quod possit cōueniri petitione heredi
tatis certum ē q̄ hereditas ē res icorpo
rea cum consistat i iure:vt.ff.de peti.he
redi.l.hereditas ꝛ isti.de rebus icorpora
libus.at res corporea nō ē portio rei icor
poree:vt.ff.si omissa causa te.l.q̄uis:ma
le ergo cōciperes libellum si diceres cum
sis heres a te rē istā peto Uñ respōdeo:cū
ego tm heres ago cōtra te peti. here.qui
bona defuncti possides.ꝛ sic rē illaꝫ non
peto lꝫ veniat i restitutione. nam si rē illā
tantum peterem postea si inciperes alias
possidere illa non veniret quod falsum ē
vt.ff.eo.t.l.iiij ¶ In hac autē actione
4 sa.ac.ta.po. † Po Actoris.Ego dico q̄ ti
tius mortuus ē. ¶ Itē titius ille testamē
tum fecit. ¶ Itē in illo testamēto me he
redē instituit vel si fuit mortuus ab inte
stato dicas. ¶ Ego dico q̄ titi⁹ ab itesta
to decessit ¶ Itē ego sum sibi i gradu p
ximior:si hanc negauerit re⁹ faciat actor
gradatim positiones de parētela quo ille
fuit natus ex talibus cōsanguineis: ꝛ ego
ex talibus. ¶ Itē quando ex testamēto.
¶ Ego dico q̄ illud testamētū fuit legiti
mū. ¶ Itē ego sum istitutus tal' q possuꝫ
istitui. ¶ Itē titius ille fuit tal' q potuit
ꝯdere testm̄. ¶ Itē hereditatē illā ego adi
ui. hec confessio satis probatur ex sola pe
titione heredi.que intentatur. ¶ Item
possides hereditatem illius titij vel to
tam vel partem vel aliquam reꝫ vel ius.
ꝛ te heredem contendis. ¶ Econtra reus
5 facit tales positi † Positio rei. Ego dico
q̄ titius ille viuit. Item si mortuus est di

ent. ¶ Ego dico q titius ille fecit testamẽtum et instituit heredem sempronium. si hoc con. i. ac. seipsum excludet. ¶ Item titi⁹ ille minor erat. xiiij. an. tempore mortis. ¶ Itẽ si maior fuit dicas in illo testamẽto interuenerunt tm. v. testes. si hoc confi. ac. subcũ. q2 in codicillis hereditas neqꝫ dari neqꝫ adimi põt: vt. C. de codici. l. hereditatẽ: et insti. de codicil. § vl. ¶ Item ille titi⁹ fuit intestabilis. ¶ Itẽ tu institutus non es capax quia eius persona illicita. si hoc cõfi. ac. subcũ. vt. ff. q testamenta. fa. pos. l. is cui. et l. cum lege. ¶ Item qñ ab intestato dicas. ¶ Ego dico q gaius fuit primior titio qꝫ tu. ¶ Item ille gaius adiuit hereditatẽ titij. ¶ Itẽ ego nihil de bonis illius titij possideo. ¶ Itẽ illud quod possideo emi. ¶ In hac autẽ actione ac. cõcipiet ita lib. ¶ Libell⁹. Ago ego ꝯ titiũ q possidet seu tenet hereditatẽ lucij titij seu bona que fuerunt lucij titij cui titio ex testamento vel ab intestato successi tanq̃ proximior: vñ q ipsam hereditatem seu bona restituat ago cõtra ipsum. et ad hoc ꝑpono petitionẽ hereditatis. Qd ita recte cõcipiat libellus. õt. l. ff. e. l. j. et ij. et iij. nec credat aliqs q in eodẽ libello ꝑponat vtrãqꝫ ex testamẽto vel ab intestato q2 hoc esse non posset: vt. C. de codicil. l. vl. sed alterũ tãtũ. causa tñ breuitatis in libello vtraqꝫ cõprehendit. Dñs tamẽ me⁹ õt q in nulla reali debet apponi in libello q restituat. sed tñ dz dicere peto rẽ ipsaꝫ vel ipsam hereditatẽ peto. si enĩ dixeris peto q restituas iã agis contra eũ ad factũ cũ nulla realis factum cõtineat: imo contra eũ ago q nullo iure mihi obligat⁹ est: vt in l. i. de actio. §. j. tunc enim ad factuꝫ agimus q qs restituat vel aliquid faciat quotiẽs est obligatio personalis: vt. ff. de re iudica. si qs ab alio. restitutio enĩ fit in realibus non iure actionis sed officio iudicis: vt. ff. de rei vẽdi. officium. et. l. q restituere. qd officiuꝫ seruit actioni: vt C. depositi. si deposi tario. quotidianus tñ vsus iudiciorũ exigit. q sic concipiatur libellus vt in realibus apponitur. s. q restituat q2 possessio subijcit aduersariũ actioni i rem. vt. C. de alie. iudi. mu. cau. fac. l. vnica. et hec actio ex possessione c. vt. ff. de iudi. l. non al'. i. possessio. si causa quare hec actio itẽtat hoc notat dominus me⁹ et C. vbi i rem actio. l. j. ¶ Item in hac vniuersali. et famil. herci. que simili ex vniuersalis ẽ non est necesse q fiat mentio fructuũ et ex. ensarũ quia omnia veniũt iure actionis ideo quia mixte. ¶ In finiũ regundorũ et cõi diuidundo licet mixte sint oportet q fiat mentio fructuũ et expensarũ q2 singulares sunt vt notabo infra cõi diuidundo.

¶ Oppositio. Sed videt q libellus sit male conceptus. In primis q2 in libello res non specificant et sic contĩnet incertũ. vñ admittẽdus non est cuꝫ generalitas obscuritatem pariat: vt. ff de iure fisci. l. ita fidei here. tis. mar. me cum res sint specificãde: vt ff. de rei ven. l. si in rem: et. ff. de furtis. l. actione. et. ff. de censib⁹. forma et. C. l. xj. de apochis publi. l. j. Rñ hec locũ habent in singularibus actionibus: in vniuersalibus autẽ sicut est petitio hereditatis. et in generalibus sicut tutele non est necesse q res specificent. vtruꝫ autẽ sint specificãde in processu iudicij. vel quid operet sententia lata ita super icerto notaui supra i hoc eodẽ libello in illa rubrica q̃liter sit libellus cõcipiendus in vniuersalibus. Oppositio. Secundo querit: nã nõ videt q petitio hereditatis possit itendi vel proponi: certũ ẽ q petitio hereditatis ẽ mixta i rẽ et in persona: vt. C. eodẽ titulo. l. hereditatis: et isti. de actionibus. §. quãdã actiones. si ergo ẽ i rẽ qd vendico quãdo dico peto hereditatẽ quã possidet talis non videt libellus bene cõceptus cũ hereditas sit ius et nomẽ iuris cõtineat: quo ergo actione reali petes illud qd est incorporale. vnde videt q res specificarẽtur. Rñio hoc non ẽ absonum q actione reali q ius ẽ petat icorporalia que in iuribus cõsistunt hoc i confessoria et negatoria pꝫ. Oppositio. Tertio q̃rit quia videtur q male stet i libello qui possidet vel tenet hereditatẽ. nã aut dices quod illud verbum hereditatem supponat ꝓ eo q hereditas consistat in iure et tunc non bene dicitur.

ille

Aderi non possunt: vt. §. dixim⁹ si aūt sup/ponit p reb⁹ corpalibus q̄ sunt in heredi tate necesse habebis dicere q̄ res debeāt specificari. ne aliogn res corporea sit po no rei incorporee: vt. ff. si omissa causa te stamenti. q̄uis. Rṅo pro vtroq̄ pōt sup/ponere: vt insti. de reb⁹ incorporalibus: z sic supponit pro incorporalib⁹ z corpali/b⁹: nec est mix cū sit vniuersalis. sʒ quan do pro incorporalib⁹ dicas illud v̄bum possidet improprie poni. ponit̄ ergo p q̄si: quia incorpalia nō possidēt sʒ q̄si vt di ctū est: si supponit p corporalib⁹ bene se

7 det. qa illa possideri pñt. † Questio. Que rit̄ qūo pōt intentari petitio heredi. quā do aliqs possidet rem minimā. si dicis in libello: ago contra talem q possidet seu te net hereditatē titij certe male diceres. qz reus in ɔtestatione optime negaret se he reditatem titij possidere. Idē est si ponas in libello bona q̄ fuerunt quondam titij. vnde multi metu istius questionis dicunt

8 libellū sic cōcipiendū. † Libellus. Ago ɔ̄ talē q possidet seu tenet reʒ q̄ est de h̄rdita te titij cui ab intestato q̄ʒ primitus successi vel ex testamento. vñ quod mihi restituat ago contra eum z propono petitionē he reditatis. Sed si hoc esset qūo responde res. ff. eo. ti. l. iiij. vbi dicit̄ q̄ si heredita tē peti ab eo q. vnā rem possidebat de q̄ sola ɔtrouersia erat. etiam id quod cepit postea possidere restituet. Respondent ip si hoc cōtingere ppter naturā vniuersalis iudicio qd̄ restituent ea q̄ etiā petita non sunt: quia metit̄ ius nō ex eo qd̄ quis pos sidet: sʒ ex eo q̄ petitio hʒ: vt. ff. si pars heredi. pe. l. j. nec obstat. l. ff. de iudicijs. non pōt. qz illa loquit̄ in singularib⁹ iu dicijs. Oppositio. Sed istis oppōit̄ qūo cōdemnabit iudex in rebus illis q̄ petite nō sūt tu petijsti vnam rem lʒ egeris vni uersali iudicio. s. petitione hereditatis su per alia non fuit facta cōtestatio litis nec iuratū de calūnia nec testes inducti. qua liter ergo iudex vel quomodo pnuncia bit. Rṅ. ita intelligas illum possessorē cō demnādū si actor probauerit rem illam qua inceperit postea possidere fuisse h̄rdi

tariam: z sufficere dicunt primū libellū z primā ɔtestationem z illud sacramētum calūnie prestitū: z hoc ppter naturā ipsi⁹ iudicij cū vniuersale sit. nā z aliud mira/bilius ɔtingit q̄ vniuersaliter ago in li bello z pcessu iudicij. z in sententia nūq̄ʒ res exprimenī z tñ omnia tenent vt nota ui supra qualiter libell⁹ i vniuersali cōci piat. ¶ Mihi tñ videt̄ libellū ita ɔcipiē

9 dū. † Libellus. Ago. contra talem q possi det bona q̄ fuerunt quōdā titij cui titio ab intestato vel ex testamento successi: vnde q̄ mihi restituat ago ɔtra eū. z ppono pe titio. heredi. in hoc libello non inuenit̄ ali qua dubitatio. nā generaliter peto ratio nem mei z rationem tui generaliter. vnde iuste procedit quod in reb⁹ a te postea pos sessis debeas ɔdēnari: vt. ff. de petitio. he redi. l. si hereditatē petitam: z. l. si quo tpe z. ff. si pars heredi pe. l. j. Oppositio. Si tu opponis q̄ ille ɔtestādo litem negabit se bona titij possidere. z hoc etiam idem in sacramēto calūnie dico q̄ negare po test vniuersalē vel generalē seu indefinitā quia non possidet bona. sʒ ego descēdam postea ad specialē an possideat aliqd de bonis: vt. ff. de reb⁹ dubijs. l. si is qui. §. vtrū. in fi. fm hoc cessat ois calūnia. Nec admitto qd̄ quidam simplices admiserūt q̄ in totū teneat̄ de iure stricto. sed de eq tate liberatur p̄stando rē illā quā possi det: vt. ff. de petitio. heredi. l. licet: z. ff. si pars heredita. pe. l. j. arg. ff. de peculio. q̄ situ contrariū credo vt supra in hac eadē actione notaui. addo leges. ff. de peculio q̄ricēs. ff. de libera. legat. l. si quis reū. §.

10 iulia. † Questio. Sʒ querit̄ in hoc vni uersali iudicio veniunt he res h̄rditarie. id est q̄ fuerūt illius mortui h̄ planū ē: ve niūt ēt nō h̄rditarie. s. pignori date defun cto cōmodate seu deposite: vt. ff. eo. ti. q̄ si possessor. §. vl. z. l. nō tm̄. qūo veniunt res iste pbo apte q̄ nullo mō venire pos sunt: certū est q̄ petitio h̄rditatis ē mixta in rem z in personam: vt insti. d actio. § quedam: z. C. de petitione h̄rdita. l. h̄rdi tatis petitio. nullo ergo iure per illam ac tionē res p̄dicte petuntur. nā rei deposite

pprietatē ⁊ possessionē retinet ille q de-
ponit: vt. ff. deposi ti licet. §. rei. ho: in re
cōmodata: vt. ff. cōmodat. l. rei. Si in re pi
gnori data q̄ ad dominiū: vt. C. de actio.
pigno. l. pign⁹. licet nō idē q̄ ad possessio
nem: q: creditor possidet: vt. ff. de acqrē.
pos. l. qui pignoris. ⁊. l. re pignoris. ⁊. ff.
de vsuca. l. serui nomine: si ergo defunct⁹
nō habuit nec possessionē nec pprietatem
quo heres ad illa bona petēda intētabit
petitio. here. in eo q in rem: in eo q in p
sonā intētare non pōt: q: nulla vtilitas in
obuentionibus ⁊ fructib⁹ ptinet p̄dictis p
sonis sed domino: vt. C. de furtis. l. inter
⁊ si creditor recipit fructus recipit ad vti
litatē debitoris. q: sortem extenuāt ⁊ vsu
ras: vt. C. de actio. pigno. l. j. ⁊. ff. de ac
tio. pig. l. cū ⁊ sortis. ⁊. C. de ptu pig no.
l. j. R̄n̄o q omnes res predicte veniunt
hac de causa qui pponit petitio. heredi.
licet sit in rem q: mitta ⁊ res a haberet. nō
tamen ideo aduocat quod ius aliqd in re
b⁹ habeat ille heres qd dominiū respici
at. sed ideo aduocat. q: vel iste fuerūt in
bonis testatoris. ⁊ fuerunt in bonis saltē
q̄ ad exceptionem licet creditor solus ha
beat actionem: vt dicit. l. illa. ⁊ nō tm̄. Rē
aūt in bonis habere dicim⁹ cuius rei noie
habem⁹ actionē vel exceptionē. vt. ff. de
acqren. re. do. l. rē in bonis. Itē si a no
bis bona fide possideant etiā si superficia
ria sint. qcquid etiam est in actionib⁹ pe
titionib⁹ psecutionib⁹ hec eniz oia in bonis
eē vident. vt. ff. de vbo. sig. l. bonoꝝ. §.
in bonis cū ergo p̄dicte psone habeāt sal
tē exceptionē in reb⁹ illis. ⁊ qui pponit
petitio. here. dit. dicat rē fuisse i bonis me
11 rito illa veniunt i peti. heredi. †Questio.
Item queritur nunqd feuda veniūt i peti
tio. heredita. R̄n̄o sic si talia sunt q̄ ad he
redes trāsmittant, multa eni sunt q̄ non
12 trāsmittunt. †Questio. Itē qrit q̄re cō
tra illos quasi possessores iuris detur pe
titio hr̄dita. vt. ff. eo. ti. q si possessor. §.
vl. ⁊. l. si debitor. ⁊. l. regulariter. nō āt da
tur ꝯ q̄si possessorē seruitutū: vt. ff. eo. ti.
l. ⁊ nō tm̄. §. vl. R̄n̄o. ideo p seruitutib⁹ n̄
intentatur petitio heredita. q: nō possūt
venire in restitutione cū sint incorpales. ⁊
q: nihil eoꝝ noie pōt restitui sicut in aliis
corporalibus. vt in predicta. l. ⁊ nō tm̄.
§. vlti. hec ratio reddit. ⁊ q: seruitutes
nō sunt in bonis nec extra bona subaudi
corporalia vel qd p se censeant: vt. ff. de
vsufructu le. l. j. licet illi dicuntur seruitu
tes possidere qui edes possident: vt. ff. de
seruitu. vrba. pre di. l. si edes mee. §. vlti.
Sed hoc idē posset dici etiā in aliis iuri
b⁹. R̄n̄o etiā in aliis iurib⁹ hoc attēde. q: il
la veniūt q̄ p se censeri possūt: ⁊ ita demū
veniunt qn̄ aliqs est q̄si possessor iuris q̄
se ptēdit heredē: vt. ff. eo ti. si debitor alias
13 non. †Questio. Ultimo querit. nā nō vi
q petitio heredi. possit intētari. certū est
q ante aditā hereditatē petitio heredita.
nō cōpetit. Itē post aditā nō videt q cō
petat. adita eniz hereditate incōtinēti fit
dn̄s heres oium illoꝝ quoꝝ testator do
miniū habuit: vt. ff. de acqren. possessiōe.
cū heredes sit q̄ fact⁹ est dn̄s petitio. here
dita. noie illoꝝ q̄rū habet dominiū nō itē
tabit: vt. ff. de petitio heredita. ⁊ non tan
tū. §. qd si p emptore. R̄n̄. licet heres fiat
dn̄s per aditionem vt dictū est nihilomi
n⁹ rem illam petet p petitionē heredi. nec
obstat. §. ille. q si p emptore. q: ibi loqui
tur qn̄ quis de nouo quesiuit dominiū qd
nun q̄ testatori cōpetiit: ⁊ rē illā amodo ven
dicabit. ex quo ergo factus est dn̄s ⁊ iure
suo q̄re p re illa vult intētare petitio. he
redita. ⁊ de hoc dic vt notaui supra de rei
vendi. Sed ad remouendum quorūdam
errorem. nota q libellus iste male cōcipi
tur. ⁊ tota die errant iudices de facto in
14 dicantes. Verbi gratia. †Libellus. Pe
to bona talia q̄ dico ad me ptinere iure pa
terno. dicūt tn̄ petiti. heredita. intentataꝫ
arg. habēt. C. de rei vendica. l. domū. sꝫ
dico q libellus iste incertus ⁊ generalissi
m⁹ est. verbū enim ptinere generalissimū
est: vt. ff. de verbo. signi. l. verbū ptinere
Item iure paterno generalissima sunt. nā
iure paterno posset esse q res ptinerent
ad patrē meū iure rei vendi. q: fuit dn̄s
vel directo vel vtilr̄ vel quia fuit emphi
teota vel superficiarius vel vassallus. ⁊ sic

mihi heredi illa eadē iura possent ꝯpete/
re. nā ꝛ succedēdo heredi cōpetit rei ven/
di. vt. ff. de acquir. pos. cū heredes. Itē
publiciana etiā heredi cōpetit: vt. ff. de
publicia. l. ꝛ non tm̄. multi tn̄ adijciūt pe
to bona talia q̄ dico ad me ptinere q: suc
cessi prī meo ꝛ ad me ptinet iure patno.
nūq; ppterea dico ꝙ petitio hr̄dita. intē
tet nisi specificet vt in h̄ libello notaui.

¶ Quia sepe habētes predia ꝯfinia q̄stio/
nes inter se mouent ꝛ faciunt ideo ꝓdita
est actio finiū regūdorum.

¶ De actione finium regūdoꝝ. Rubrica.

1 Actio finiū regūdorū ad hoc vt procedat: quot requirant.
2 Actio finiū regūdoꝝ an det: si aliqd edificiū sit mediū inter vtrūq; p̄diū rusticū.
3 Actio fin ū regūdoꝝ an locū hēat si vnus p̄diū rusticū hēat: alius aūt vrbanū.
4 Actio finiū regūdorum an det. si via vel flumen interueniat.
5.6 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
7 Libelli i tali act. qūo formēt. cū plu. seq.
11 Fines q ammouet an lege agraria conueniri possit.

Quia sepe habētes confinia questio/
nes inter se mouent ꝛ faciunt siue q:
vnus de finibus alterius occupat si
ue quia nō patitur vicinum fines impone
re siue q: exarauit fines vel remouit in to
tum vel in partem: ideo subueniť ei per
actionē finiū regundoꝝ. i. regūdoꝝ: vt. ff.
1 eo. l. j. ꝛ. l. sed ꝛ loci. §. sed ꝛ si qs. † Que
actio ad hoc vt ꝯpetat tot sunt necessaria.
¶ In pmis ꝙ ille q hanc actionē ꝓpo/
nit sit dn̄s. i. qd̄ directū habeat dn̄ium vł
vtile sicut in p̄dio vectigali: vel ius hēat
in re sicut fructuarius ꝛ creditor: vt. ff.
eo. ti. l. j. ꝛ. l. sed ꝛ loci. §. finiū regūdoꝝ. si
aūt qs emit a nō dn̄o predium hꝫ vtilem
hanc actionē sicut ꝛ hꝫ vtilē rei vēdi. sci/
licet publicianā vt in speciali rubrica de
publiciana. ¶ Secundum ꝙ predia sint
rustica. p vrbanis enim ꝯpetit: vt. ff. eo. l.
hec actio. in p̄n. ꝛ. l. sed ꝛ loci. §. vlti. pre
dia autem vrbana nō dicunť cōfinia sed
vicina. ꝛ parietibus cōib⁹ determinanť
vt in p̄dicto. §. q predia a rusticis nō loco
sed quantitate secernūtur: vt. C. de p̄dijs
minoꝝ. si predium rusticū. ꝛ. ff. de verb.
signifi. vrbana. ¶ Tertiū ꝙ sint cōfinia
. i. ꝙ aliqd non sit mediū puta via publi/
ca vel flumē publicū. Ceterū si sit riuus
priuatus nō nocet tūc enim magis ē in cō
finio via vel flumen q̄; vicini predium: vt
. ff. eo. tit. lꝫ ꝛ loci. §. vl. i fi. ꝛ. l. q: magis
2 ꝛ. l. sed ꝛ si riuus. † Questio. Quid aūt si
aliqd edificiū sit mediū inter vtrūq; p̄diū
rusticū dať hec actio. Rn̄o. sic. vt. ff. eod.
ti. l. hec actio. in prin. nec obstat qd̄ dicit
. ff. eo. ti. sed ꝛ loci. §. pe. vbi dr̄. ꝙ si edifi
cia interueniat ꝙ nō hꝫ locū hec actio su
baudi directa. vt in. l. illa vtilis aūt hēt
locū: vt. ff. e. ti. l. ij. vł aliter ꝛ melius. aut
vtrūq; est rusticū. ꝛ tūc locū hꝫ etiā si iter
ueniat edificiū. aut vnū rusticū ꝛ aliud vr
banū. ꝛ tunc si interueniat edificiū nō ha/
bet locū. ꝛ h̄ notat dn̄s meus in sūma. C.
3 illius tituli. † Questio. Quid si vnus hꝫ
prediū rusticū alius vrbanū nūqd hꝫ lo/
cū actio ista finiū regundoꝝ. Rn̄o. potest
dici qd̄ nō hꝫ locū directa sed vtilis: vt
. ff. e. l. ij. j. rn̄so. ꝛ. l. iiij. §. hoc iudiciū. vel
dic qd̄ vtrūq; cessat. ꝛ directū ꝛ vtile. qd̄
āt dr̄ in. l. ij. locū habet qñ vtrūq; prediū
erat rusticū: sed edificium erat mediū. vt
notat dn̄s meus in summa illius tituli.
4 † Questio. Itē q̄riť si interueniat via vł
flumē nō agit fin. ū regun. vt dictū ē: si vo
lo distinguere fines predij mei ꝯtra quem
agā. Rn̄o. ptor seu p̄ses ꝓuintie ē adeūd⁹
vt faciat illos fines distingui: sicͭ ꝛ alīs in
cā damni infecti. vbi ꝯ nullum datur mi
hi actio sed pretorē adeo vel p̄sidē vt sup
h̄ debeat ꝓuidere vt. ff. de damno infecto
si finita. §. si public⁹ locus. ꝛ. l. fiminuꝫ
. §. j. ¶ Quartū ꝙ ille q vult agere hac
actione sua aucte non occupauerit fines
alicuius punicť qd̄ agere nō posset. vt. C.
eo. ti. l. si ꝯstiterit. ¶ Quintum ꝙ fines
tui sint occupati ab alio vel ꝓhibu⁹ fue/
ris deponere vel appositi sint remoti: vt
ff. eo. l. j. ꝛ. l. sed ꝛ loci. §. sed ꝛ si qs. ¶ In
5 hac ac. ac. fa. ta. posi. † Positio actoris.
Ego Dico ꝙ tale prediū rusticum meum

est vel ius habeo in illo q2 vsufructuarius sum vel creditor vl' habeo in emphiteosim. ¶ Itē illud p̄diū ē confine meo p̄dio. ¶ Itē imediate illud adheret p̄dio meo. ¶ Itē fines illius p̄dij p̄tēduntur vsq3 ad talē locū. ¶ Itē tu occupasti fines illos. ¶ Itē cū volebā poner' fines p̄dij mei s̄m quod p̄tēdebant tu me p̄hibuisti. ¶ Itē terminos tales puta arborē vl' lapidē remouisti. ¶ Econtra reus

6 fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ p̄diū illud cui⁹ noīe ipetis me actiōe finiū regūdorū ē vrbanum. ¶ Itē illud p̄dium pleno iure ē titij. si hoc cōfi. ac. absoluetur reus quia non poss3 dari actio illi actori si pleno iure titius eēt dn̄s. ¶ Itē inter p̄dium illud 7 meum ē via publica vel flumē. ¶ Itē fines p̄dij mei p̄tēduntur vsq3 ad talē locū ita q̄ð includāt locū de q̄ ille vult agere. 7 sic si cōfitebit illū excludet. ¶ Itē tu auxisti p̄pria fines q̄s tuos dicis eē occupasti. ¶ In hac actione cō-

7 cipiet actor ita libellū. † Libellus. Ago ego. R. cōtra titium q me volētē ponere fines inter p̄dium meū 7 suū q̄ sunt cōfinia me p̄hibuit. vn̄ quod cōmodius finib⁹ distinguant 7 ne p̄hibeat me volētē fines distinguere ago ɔtra eū. 7 propono actio. finiū regundorū. Q̄ð sic recte ɔcipiat libellus p̄bat. ff. eo. l. j. 7 in insti. de officio iudicis. §. finiū regundoz. s3 nūqd fit mentio fructuum vl' expēsaz dic vt. j. in ac-

8 tionē cōi diuidūdo. vl' al'r. † Libell⁹. Ago contra titium q occupauit fines p̄dij mei q̄ð ē p̄dio suo confine vnde q̄ ipsos fines mihi restituat ago cōtra eū. 7 p̄pono fini-

9 um regūdoz: vt. ff. eo. l. j. Uel sic. † Libellus. Ago contra talē q fines appositos inter p̄diū meum 7 suum cōfinale puta arborē vl' lapidē remouit seu succidit. vn̄ q̄ p̄dictos fines in loco suo debeat ponere ago contra ip'ū 7 p̄pono actionē finium regūdoz: vt ff. e. t. l. s3 7 loci. §. s3 7 si qs. ¶ Si āt p̄dia non sunt distincta finib⁹ vl' fuerunt fines appo iti sed vix discernitur 7 possunt melius apponi. ɔcipies sic libel

10 lū. † Libellus Ago cōtra talē q cū hēat p̄dium confine p̄dio meo. 7 illa p̄dia non sint finib⁹ distincta. vl' p̄p fines appositos non possunt bene discerni. vn̄ q̄ fines apponant vel fines appositi in meli⁹ reformēt' ago contra eū 7 p̄pono actionē finiū regūdoz. Q̄ð. sic recte concipiat' libell⁹ dī. l. insti. de officio iudicis. §. finium regūdoz. ¶ Si āt si creditor vl' fructuarius vl' emphiteota eodē mō s̄m varietatem factoz concipiāt libellos: adijcient tamē

11 hoc. † Libellus. Ego contra talē q cum hēat ɔfine p̄dium tali p̄dio cuius hēo vsūfructum vl' quod ē mihi obligatū vel habeo in emphiteosim. 7c̄. sicut. s. Oppō. S3 in omnib⁹ libellis sic opponit'. nā non videt' q̄ actio ista ɔpetat. ista actio mixta est in rem 7 in p̄sonā: vt insti. de actio. §. q̄da. s3 non videt' quod sit in p̄sonā nec in rē: in p̄sonā non. q2 nō oritur nec ex ɔtractu vel quasi: ergo non ē in personam. omnis enim personalis oportet q̄ oriatur ex maleficio vel quasi vel ex contractu vel quasi: vt. ff. de actio. 7 obligatio. l. j. instit'. de obliga. 7 insti. de actio. in principio. Itē in rem non ē. vnde enim oritur ex dominio non quia rem non vendicas ratione dominij quare ergo dicitur quod sit mixta. dom. n. me⁹ in summa istius ti. notauit metu istius questiōis q̄ actio ista eēt datiua 7 non natiua sicut 7 al's. C. de transac. cum mota. ff. de pactis iurisgētiū. ij. respōso. S3 opponit' dn̄o meo actio. famil'. hercisc̄. cōi diui. petitio hr̄ditamixte sunt: vt inst. de actio. §. q̄dam. 7 tn̄ dicūtur in eo q̄ð in p̄sonam sunt quod sint ex q̄si ɔtractu: vt isti de oblig. q̄ ex q̄si contractu. §. itē. 7. §. q̄dā. 7 notat dn̄s meus in summa de petitio. hr̄dita. cum ergo actio finium regūdoz sit mixta sicut 7 ille quare in eo quod i p̄sonā nō orit' ex q̄si cōtractu: R̄ndere posses q̄ð l3 i vno ɔueneniant. s. quia sunt mixte nō tn̄ ɔuenīut in alio. s q2 p̄dicte sunt bone fidei. vt insti. de actio. §. actionū. ista āt ē stricti iuris. q2 inter bonefidei iudicia nō numerātur. 7 al's. ff. de donatio. l. eū q donatiōis ita respōdeo s3 tinēs sententiā dn̄i mei. S3 l3 dn̄s meus dixerit hanc datiuā. nō natiuam: immo dico eā natiuā. na3 in eo

q in psona est dico eā oriri ex q̄si ɔtractu sicut ꝛ ille: nec ē maior rō q̄re petitio hereditā. magis oriat ex q̄si ɔtractu ꝛ i eo qd in psona q̄z ista Itē in eo q in rē dico eā oriri ex dominio sicut eniz rei vendi. orif ex dominio. vt. ff. de rei vēdi. l. i rez actio. ita ꝛ ista orif ex dominio. vt. ff. fini um regūdoꝝ. l. j. coheret eniz hec actio questioni ꝓprietatis. vt spēs generi.. vt .C. eo. l. si qs dominiū q̄ est cā vñ oriaf fi niū regūdoꝝ si tu queras vnde oriaf dominiū dico qd orif ex obligatiōe q̄ oritur ex cōtractu: nō tñ sequif q oriaf ex quasi ɔtractu. ꝛ ita intelligo. l. ff. de pactis. si ti bi. §. de pignore. nec admitto qd quidaz simplices admiserāt q actio ista iō dicatur i psonā rōne cōtrouersie quā alius facit ꝑ finib⁹. nā hac rōne rei vēdi. diceref psonalis rōne ɔtrouersie quā ali⁹ facit de ꝓprietate qd esset absurdū. ideo ergo dicitur in psonā q: veniūt in eā psonales p̄stationes. Opposititio. Itē adhuc obijcif actio ista lz sit in psonā ꝑ vendicatione rei ē. vt. ff. eo. l. j. §. j. si est ꝑ vendicatione male concepisti libellū. Ago ɔtra talē q ꝓhibet me volentē distinguere fines cū rei vēdi. non sit talis nature q contra prohibitorē detur. sed ɔtra tenentē seu possidentē vt. C. de alie. iudi. mu. cā facta. l. j. ꝛ. ff. de rei vēdi. officiū. in eo aūt casu quando quis occupat fines vel erarat de iure intenditur. Rñdeo: licet sit in re de iure intentaf cōtra illū q me ꝓhibet apponere fines. nā ꝛ hoc in realib⁹ alijs cōtingit sicut in cōfessoria. vt. s̄. in rubrica de cōfessoria notaui. † Questio. Itē in eo libello
12 q̄n quis amouet fines nōne posset conueniri q remouit lege agraria q̄ ciuiliter imponit penā. l. aureoꝝ q̄ daf in publicum si criminaliter iponit penā ꝑ ɔditione psone nā splēdidiores relegantur ad aliqd breue tēpus si senes si iuuenes in longius alij castigantur verberib⁹. ꝛ ad opus dātur biēnio. si autē p ignorantiā fiat aut casu fortuito verberib⁹ ceduntf. vt. ff. de termino amo. l. ij. ꝛ. l. agraria. q̄re q̄ agif finiū regūdoꝝ. Rñ. ex omni fere crimie potest agi ciuiliter ꝛ criminalr ꝛ vtraqz pena iponif p illū titulū de termino amo to q̄ vtraqz pena non cōtingit agentē: q: si criminalis iponif rō publice discipline hoc exigit: vt. ff. de publicanis. l. licitatio. §. qd illicite. altera pena ciuilis. l. aure. datur fisco: in h̄ nulla esset vtilitas actoris: ideo finiū regundoꝝ agif. petitio. n. ꝑ termio amoto vl' ciuilis vel crimialis publica est: vt. ff. de termio amoto. l. agraria. nec obstat qd legif in eo ti. de termio amoto. l. j. q: ꝑ termino auulso nō est pena pecuniaria subaudi āte aduētū cesaris postea cesar iposuit penā. s. mulctā pecuniariā. l. aureoꝝ. vt. ff. de termino amoto .l. vl. in prin. h̄ etiā al's cōsiderauit i titulo ad legē iul. de vi publ'i. p illam rubricam imponif pena criminalis p interdictū. vnde vi consulitur spoliato.

¶ Quando heredes volunt diuidere inter se hereditatem habent actionē famil'. hercifcunde.

¶ De actione famil'. herciscūde. Rubrica.

1 Actio famil'. hercis. ad hoc vt veniat: q̄t requirantur. (petat.
2 Actio fa. her. an bonoꝝ possessoribus cō
3. 4 Positiōes actoris ꝛ rei in tali actione
5 Libelli i tali actiōe qūo ɔcipiāf cū seq.

Quia heredes siue instituti siue veniētes ab itestato volūt hereditatē diuidere vel oēs vel aliqñ vn⁹. vt. ff. eo. l. ij. §. dubitandū. q: nemo inuit⁹ detinef i comunione vt. C. cōi diui. l. vl. ꝛ q: absurdū eēt vt quod posset peti nō posset diuidi. vt. ff. de peti. here. l. sz si lege cōmis. §. pe. iō inēta ē actio famil'. herciscun. vt heredes volētes a cōione recedāt vl' ɔ iscedant: vt. ff. famil'. hercil. l. j. † ¶ Uñ ad
1 h̄ vt actio ista cōpetat tot sunt nēcaria.
¶ In p̄mis q aliqs sit heres ex testō vl' ab intestato siue ex. l. xij. ta. puta agnatis ꝛ suis. vel ex testō vel ab intestato ille eniz successiōes p. l. xij. tab. deferūf: vt. C. de leg. here. per totum. ꝛ. C. de suis ꝛ legit. ꝑ totū ꝛ insti. de legi. ag. suc. ꝛ. ff. de peti. here. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de ver. sig. l. lege. siue ēt ex lege aliqua deferatur hereditas: vt. l. papia. q̄ defert hr̄ditatē patrono. vt insti.

de suc. libertorũ. §. postea: vel ex senatus consulto orphiciano ꝛ tertulliano. vt. C. ad tertul. ꝛ. C. ad orphicianũ. vl ex ꝯstitutione subaudi ꝑ quã vocat nepos ad successionem aut. v. C. de leg. here. l. pe. ꝛ vl. ꝙ his omnibus cõpetat actio famil. hercis cũ dicit. l. ff. e. l. ij. ꝛ. l. etiam. ꝛ. l. cũ
a putarem. † Questio. Sed illud queritur an bonorum possessorib⁹ cõpetat actio famil. herciscun. inter se quidã admiserũt quod competat vtile non directum iudicium: cum directum cõpetat de iure ciuili succedentibus. ꝛ quia non numerantur inter predictos posset tamen suaderi qꝺ detur eis directũ quia cuiuscũqꝫ hereditas peti põt ꝛ diuidi. Itẽ ꝙ neqꝫ heres est neqꝫ bonorũ possessor non hꝫ iudicium famil. herciscun. directum sed vtile: vt. ff. eo. l. ij. j. rñso. ꝛ. §. si quarta. Itẽ lex dicit ꝙ inter bonorũ possessores ꝯpetit ħ iudiciũ: vt. ff. eo sed ꝛ eius. §. famil. herciscũ fideicommissarij enim quib⁹ restituta est hereditas inter se habẽt vtile. vt. ff. eo. t. si ex asse. dñs meus notat circa prin. sum me istius ti. dari omnib⁹ succedẽtibus de iure pretorio. vtile famil. hercis. iudiciuꝫ ꝛ de hoc dic plene vt ibi. ꝛ quãdo ex testamẽto vel ab intestato oportet ꝙ conueniãt omnia illa que diximus ꝯuenire ad hoc vt petitio heredi. detur sicut diximus de peti. heredi. ¶ Scdm est necessariuꝫ qꝺ quando vnus intentat vt alij fateantur eũ coheredem vel qꝺ ille possideat. alioquin si negauerint eũ coheredem vel non possideat non intentabit hanc actionem sed petitio. heredi: vt. ff. eo. l. j. hoc etiam idem in communi diuidũdo. vt. ff. de excep. l. fundi. ꝛ. l. fũdus. ꝛ sic in petitio. heredi. ꝓbabit se coheredẽ. Oppositio. Sꝫ opponitur ꝙ lex dicit non interest quo genere iudicij res euincantur: vt. ff. de euictioni. si mancipium. Rñdeo ibi ideo euenit quia non fuit opposita exceptio nec imputatur ei cũ hec exceptio intentionẽ agẽtis nõ remoueret nisi ad tempus: nec liceat ei de iuris apicib⁹ disputare: vt ꝛ alꝰ. ff. mandati. l. si fideiussor. ¶ Tertium ꝙ alꝰ sunt in here. ꝓter noia. illa enim nõ veniunt diuidẽda sed assignãda cũ ipso iure diuisa: vt. ff. eo. l. ij. §. vlti. ꝛ. l. plane. ꝛ. C. eo. ti. l. ea q̃. ꝛ. C. si certũ pe. l. j. aliqñ enim hereditas tota consistit in noibus. ħ est qꝺ dicit lex hereditas sine vllo corpore etiã ꝑ se iuris intellectũ hꝫ: vt. ff. de petitio. heredi. hrditas. ¶ Quartũ qꝺ illa q̃ sunt in hereditate nõ sint male quesita. nec ex peculatu: nec ex sacrilegio. aut latrocinio. aut agressura. ꝓ talib⁹ eniꝫ non intentab. actio famili. hercis. vt. ff. eo. l. cetere. hac ergo rõne hrditas vsurarij nõ posset diuidi. ¶ Quintuꝫ ꝙ res ille non possideant titulo: quod enim ꝑ emptore vel donato a coherede possidet in famil. hercis. iudiciũ nõ venit: vt. ff. eo. l. heredes. §. ꝙ ꝓ emptore. ꝛ est ratio qñ vnus coheres possideret ꝛ titulo possideret reꝫ illã insolidũ. ꝛ sic dicit se insoliduꝫ dñm. ꝛ negat aduersariũ coheredẽ. ꝛ aduersarius nõ possidet. vnde ꝓmo dꝫ rem vẽdicare. vt supius dixi. ¶ Sextũ ꝙ non sit ampli⁹ intentatũ. nun dꝫ eni põt intentari amplius q̃ꝫ semel: vt. ff. eo. si filia. §. famili. hercis. ¶ Septimũ optet qꝺ faciat tã q̃ꝫ heres illud quod facit aliqs ad hoc vt veniat in ħ iudicio. vt. ff. eo. l. si alij. §. vl. ¶ Octauum ꝙ res hereditarie nõ fuerũt ꝓmo diuise ꝑ testatorem tũc eniꝫ non diuiderent iterũ. sꝫ q̃si diuisioni suppremi iudicij stabit. vt. ff. eo. si filia. §. si pater. ¶ Nonũ ꝙ nõ sit prescriptũ illi actioni. si eniꝫ steterãt aliq in cõione. ꝑ. xxx. ãnos nunq̃ꝫ am̃o diuiderẽt. vt. C. de ãnali. exc. l. j. §. a. l ħ. ꝛ ħ sꝫ dñꝫ Jo. ꝛ dñm meũ lꝫ. M. visum fuerit ꝙ tũc icipit currere prescriptio qñ est nata actio ista: nõ ãt nascit anteq̃ꝫ voluerunt coheredes diuidere: vt. ff. eo. l. j. ꝛ ħ qñ vterqꝫ coheredũ possidet ceterũ si alius tm̃ possideat tũc bñ tollit spacio. xxx. anno. ꝛ sic itelligebat. l. C. de anna. excep. qũo enim dicebat ipse curret prescriptio qñ aliqs possideret. possidenti eniꝫ nõ currit ꝓscriptio: vt. C. de ꝓscrip. xxx. ãno. l. male. sed ꝯtra non possidentẽ ꝛ sui iuris ꝯtemptorem ꝛ desidẽ: vt. C. de ãnali. excep. l. vl. in fi. Itẽ pactuꝫ non põt opari ne vnq̃ꝫ fiat diuisio: vt. ff.

cōi diuidū. l. in hꝭ iudicio. §. si cōuenerint ꝗ nec tēpus: vt. ff. quēadmoduꝫ seruitus amit. l. nam satis. Itē nemo inuit⁹ in cōione detinet: vt. ff. cōi diui. l. vlt. Sed do. Jo. oib⁹ istis rōnib⁹ rn̄det p̄me qđ túc cō petat qn̄ volūt diuidere. veꝝ ē ꝙ ad exercitiū nō āt ꝙ̄ ad natiuitatē actiōis. iaꝫ .n. illud sequeret absurdū ꝙ actio oriretur ex volūtate qđ iura nolunt: vt. ff. de neg. gest. l. pōponi⁹ si negociū: imo stati ex ꝙ adiuim⁹ hereditatē incōtinēti orta ē actio fami. herc. ⁊ icipit ꝯpetere: ⁊ iō di ex q̄si cōtractu. vt insti. ð obli. ꝗ ex q̄si ꝯtru. Sc̄ðe rōni. R. ꝙ tunc tollat qn̄ alt̄ tm̄ possidet: nō ē veꝝ: qꝛ túc cū sol⁹ possideat nec fateret cū coherede fami. per. nō ꝯpetit: sed heredi. petitio. vt i hac eadē actio ne notaui. Tertie ꝙ possidēti nō currit p̄scriptio. sic ꝙ in actiōib⁹ nō hꝫ locū: suffi cit. n. ꝙ actiōi tue opponā obstaculum. Quarte si pactū nō operat ꝗ nec tempus non est verum. qꝛ aliquādo talis operat tps que pactū opari nō pōt. nam si conueniat ne vnq̄ diuidamus tale pactū non valet: vt. ff. cōi diui. l. in hoc iudicio. §. si cōueniat. tamē si stetimus in cōione. xxx. anno. nūq̄ postea diuidem⁹: vt. C. de annali excep. l. j. §. ad hec. Itē pacto fieri nō potest ne liberta nubat tn̄ posset haberi tēpus tantū quod nō posset nubere. scđm qđ in. l. illa papia ꝓhibet in maiore sexagenaria. lꝫ hoc sit immutatū. vt. ff. qui ⁊ a quib⁹ ma. li. nō fiunt. l. penul. ⁊. ff. de iu re patro. adigere. ⁊. C. de nup. l. sancim⁹. quis enim stult⁹ ⁊ maxime iuuenis cū sexagenaria ⁊ octogenaria ꝯtraheret cum in annis illis plurimū laboris ⁊ doloris sit. ¶ Decimū quod res ille sint tales ꝙ possint diuidi. si eniꝫ sunt indiuidue vt iura seruitutū: ⁊ talia: ista nō veniūt in hoc iudicio: cū cuilibet heredū den̄ insolidū sicut ⁊ religiosa. vt. ff. e. fundus. ⁊ omnis seru. tus sit indiuidua: preter seruitutem vsusfru. vt. ff. eo. l. heredes. §. an ea: ⁊. ff. ad. l. fal. l. j. §. si vsusfr. ¶ Undecimū ꝙ i hoc iudicio ꝯdēnationes ⁊ absolutiones faciat iudex i personis omniū: aliogn nō posset sententia ꝓ parte valere ⁊ ꝓ parte nō. nihil enim debet iudex indiscussuꝫ relinquere. vt. ff. e. l. in hꝭ iudicio. ⁊. l. hr̄des. §. iudex. ¶ In hac aūt actiōe ac. faciat

3 ta. po. † Positio acto. Ego dico ꝙ talis decessit. ¶ Item ego sibi successi ex testō vel ab intestato vel aliis modis vt supra dictum est. ¶ Itē ego sum tuus coheres. ¶ Item hereditatem t tū pro dimidia ꝓ indiuiso possideo. ¶ Item in hac hereditate sunt res mobiles ⁊ immobiles ¶ Itē res oēs hereditarias vt heredes possidemus vt sic excludas oēm alium titulum. ¶ Itē modo in p̄ncipio intēto hꝭ iudicium. ¶ Item tanq̄ heres feci talia vel fecisti vl̄ fecimus. ¶ Item hereditas tota remansit indiuisa. ¶ Itē annus est ꝙ testator mortuus ē vt sic ꝑ hoc excludatur prescriptio. ¶ Itē oēs res hr̄ditarie diuidue sunt. ¶ Ecōtra reus fa. ta. posi.

4 † Positio rei Ego dico ꝙ talis decessit ⁊ me heredē instituit solū si hoc ꝯstie. actor succūbet qꝛ hec actio nō datur nisi heredi. vt. ff. ee. l. j. ⁊. l. cum putarē. ¶ Item ego possideo oēs res hereditarias illius. ¶ Itē decessit ab intestato. ¶ Item ego sum ꝓximior. ¶ Itē sunt in hac hereditate sola noia. ¶ Itē sunt in hac hereditate sola iura ꝙ sunt indiuidua. ¶ Item testator diuisit inter nos. ¶ Itē ego p̄scripsi. ¶ Itē oia ista ꝙ possideo: possideo titulo donationis. ¶ Item istud iudicium fuit propositum ⁊ finitū. ¶ In hac actione ꝯcipiet actor ita libellum.

5 † Libellus. Ago ego. R. cōtra te coheredē meum vt hereditatem mꝗ ꝙ inter nos est cōis diuidamus cui tutio ab intestato vel ex testamēto successimus. ad hꝭ ꝓpono actionem

6 famil' hercis. vel sic. † Libell⁹. Ago ꝯtra titiū q cū sit coheres meus in hereditate seu cui ex testamēto successi m⁹ vel ab intestato: ipsam hereditatē mecū nō vult diuidere vel in ea diuidēda secū cōuenire seu concordare nō possum. vnde hereditatē illā diuidi peto: propono actionē famil'. herc. Qđ ita recte ꝯci. lib. ðt. l. ff. famil'. herci'cū. l. j. ⁊ insti. de officio iudicis. §. cum famil'. hercisc. Oppositio. Sed opponit qꝛ non vi ꝙ actio ista famil'. her

Un̄ ad hoc vt actio ista operat tot sunt ne
cessaria. ¶ Inprimis q tu sis dn̄s et ille
seruus: quod multis modis contingit vel
iure gentiū vel iure ciuili: vt insti. de iure
psonarū. et ff. de statu hoim. l. libertas. et
l. seruoꝝ. ¶ Secūdum q sit in possessiōe
libertatis et tibi respōdere recuset: siue sit
bona fide in possessio. libertatis siue mala
fide. vt ff. de liberali causa. l. quod āt. et l.
licet. et l. igit. si. n. in possessione seruitutis
sit et pclamet in libertatē stultus esset dn̄s
q contra eū ageret aliqua actione reali: cū
sufficit sibi sola possessio et ille seruus ha/
beat necesse pbare se liberū: vt. C. de pba
2 tio. si de possession: et l. vis eius. † Qō.
Sz q̄rit quare h̄ sit q sufficit sola posses
sio i cā liberali et necesse habeat pbare se
liberꝝ. ille q in libertatē pclamat in serui/
tutibus autē rerū non sufficit sola posses/
sio nisi pbet se seruitutē hr̄e: cum idē debe
ret esse in seruitute hoīs cū hō sit dignissi
ma creaturaꝝ: et eius grā sint oīa pparata
vt insti. de reꝝ di. §. in pecudū. et ff. de
vsur. l. in pecudum. Rn̄. et dic vt notaui su
pra in negatoria. In eo āt quod dixi q de/
tur h̄ actio: et si sit in pos. dolo malo: vide/
tur qbusdā q tunc nō eēt necāria qr p in
de habet tūc ac si eēt in pos. iusta: vt in pre
dictis. ll. ff. de liberali cā. et C. de pbatio.
vis eius. ego āt puto nihilominus illā actio
nē eē in casu illo cōpetere. ¶ In hac aūt
3 ac. ac. fa. ta. po. † Positio Ac. Ego dico q
ego sum dn̄s tuus. ¶ Item tu es seruus
meus. si hanc negauerit descēdet singulari
ter ad omnes illas cās q̄ faciunt aliquē s/
uum de iure gētium vel ciuili et vtatur pō
nibus illis. ¶ Itē tu geris te pro libero.
¶ Itē mihi vt tuo dn̄o obedire recusas.
4 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Pō rei Ego
dico q ego sum natus de tali muliere.
¶ Itē mulier illa libera ē. si h̄ pō. ac. sub
cu. qr q nascit sufficit si aliquo tpe matrē
liberā habuit. vt insti. de ingenuis. et pse/
quitur singulariter oēs modos qbus ali/
quis censetur liber. ¶ Item si forte ē ser
uus: dicat ego sum seruus talis: si hoc con
fi. ac. sub. qr qui suam causam alienā dicit
seipsum excludit. vt ff. quādo appellādū
sit. l. si pcuratorio. ¶ In hac actione con
5 cipiet actor ita libellū. † Libellus. Ago cō
tra talē seruum meum qui cum sit seruus
meus tanq̄ liber se gerit et mihi domino
suo obedire recusat. vnde peto ipsuz in s/
uitutē meā subijci: et mihi vt dn̄o suo obe
diat. ad hoc ppono actionem in rē p̄iudi
cialē. q ita recte cōcipiat libellus dr̄. l.
insti. de actio. §. p̄iudiciales. Oppositio.
Sed non videt q actio ista locū habeat i
tali casu. certum ē q ordinaria cā liberali
ille habet loco liberi. vt. ff. de liberali cā
l. ordinata et. C. de liberali cā. l. lite. iō cū
sit in possessione libertatis et dominus pe/
tet eū in seruitutē procuratorē recte dabit
vt. C. de assertione tollēda. l. j. Itē et als de
spartano legimus: qui erat in possessione
libertatis gerēs se pro libero paratus su/
it pere liberale iudiciū a domino non pos
sidebat: imo habetur loco liberi. vt. ff. de
acqui. pos. possideri. §. si seruus. Si ergo
loco liberi habet qūo liber hō vēdicatur:
cū nec in stipulatione deduci pōt. vt. ff. de
ver. ob. inter stipulātē. §. sacrā. et l. liber
homo. nec possideri possit. vt. ff. de acq.
pos. cū heredes. Rn̄o: liceat habeatur lo/
co liberi. non tamē liber ē. habetur āt lo/
co liberi quo ad quedā. vt possit dare pro
curatorē: vt dictū est: vt possit stare i iudi
cio: cū alias si esset seruus non posset. vt.
C. de iudici. seruus. et ff. de iudici. l. vlt. si
cut et alias habes: qui habet tigna imissa
fungit cōmodo possesso is quo ad quedā
vt. ff. si seruitus vēdi. l. sicuti. et ii. xi. sed
in negatoria. Oppositio. Item videtur li
bellus male cōceptus. certum ē q si seruū
volo vēdicare habeo directā rei vendi. vt
C. de rei vendi. partū. et l. cum super ver/
nis. quare ergo itento actionem p̄iudicia
lem. Rn̄o: si alius possideret seruum tuū tūc
haberet locum rei vēdi. directa: qr omnia
concurrerēt: qr alius qui peteret et alius
q possideret: et aliud quod peteret: at quā
do seruus tuus se gerit pro libero a nullo
possideret: nō etiā a dn̄o vt legit de spar/
tano. g directa nō pōt intentari cū defici/
at possessio ab alio habita que subijcit ad
uersariū ad ac. i rē. vt. C. de als. iudicij mu.

tā facta.l.vnl.nec dicit eē in pos.suiipsi⁹ q: sicut nullus dicit dn̄s mēbroꝝ suoꝝ.vt ff.ad.l.aquil.liber hō suo noie.§.j.ita nec sui possessor:sic etiā al's seruus nō dr eē in peculio suiipsius: vt.ff.de peculio leg.l. stichus hz in peculio ppterea d: q vna illaꝝ p̄iudicialiū fere hz legitimā cāz.vt in/ sti.de act.§.p̄iudiciales.ppterea dixi fe/ re:q: illud deficit qd dictum ē.s.possessio habita ab alio.alic tñ cāe cōueniūt q̄ ceside rāt in rei vendi.q: 7 dominiū vēdicaf: 7 alius ē qui petit:7 alius a quo petit.tñ ip se idē ē quē peto 7 a quo peto:vt in supio/ ri act.notaui.†Qō.Tertio q̄rit qd vēdi

6 cas p hāc actionē i rē.vtꝝ ipsum seruum an ius 7 rōnē potestat e.R̄n̄c:ipsuz seruuz vēdico rōne iuris 7 rōne potestatis:vt i li/

7 bello ptinet.†Qō.Querit ēt an ista act. i rē dicat ptoria vel ciuil':7 certe d̄ns Jo. eā credidit ciuilē 7 cā inter ciuiles posuit: sz hec nō est bona rō:nā de sepulchro vio lato tractat iter p̄toria 7 electa cum sit pu blicum.Et cruci fixus est iesus inter duos neq: cū ipse sit sanctus 7 iustus: de iure si c̄ris dubitari posset 7 fm iura.R̄n̄o:q ci uilis est:vt in p̄dicto.§.p̄iudiciales: q: cū tractet ibi de tribus p̄iudicialibus .s.per quē q̄rit:an aliqs sit liber subaudi vl' ser uus p quē q̄rit an aliquis sit libertus sub audi vel igenu⁹:p quē q̄rit an aliquis sit filius an non:7 h' dt de partu agnoscēdo: 7 postea dt q vna illaꝝ:p quē q̄rit an ali quis sit liber vel seruus hz legitimā cām .i.de iure ciuili iducit:alie substātiā capi/ unt a pretore suaderi tñ posset q eēt p̄to/ ria.7 h' dt q fere hz legitimā cām 7 itelli go quo ad dominium:q: p hanc vēdicaf res rōe dn̄ij:in alijs non:7 quod dt cetere capiunt substātiam a p̄tore subaudi i totū.

¶ De actione in rem preiudiciali contraria que datur seruo proclamanti in libertatē vel ascriptio seu vassallo. Rubrica.

1 Actio in rem preiudicialis cōtraria 7c:ad hoc vt veniat.quot necessaria sint.

2.3. Positiones actoris 7 rei in tali actione.

4 Libelli i tali act.quō formēt.cū plu.seq.

10 Ascriptitius alicuius vassallus vel vilan⁹ si iutentet actionē in rem preiudicialez 7c.

vel officium iudicis an sit dominus erat i possessiōe.vel quasi seruitioꝝ 7 reddituū: vel homagij.debeat medio tpe prohiberi ne iure suo vtaf:donec inter ipsum vila/ num 7 dominum iudicium duret.

Licet d̄ns Jo.nō tractasset d supiori ac. i arbore actionū:nec de ista de q̄ tracta/ m⁹ ad p̄ns:tñ q: vtiles sūt iō de eis tra/ ctaui.Cōtigit sepe q fu⁹ pclamat d pos. fuit.i libertatē vel ascriptici⁹:vel cēsuus vel vassall⁹ tu⁹ d'r se ex toto liberꝝ: nec de bere tibi i aliq̄ rn̄dere:iō videam⁹ q̄ act. sibi cōpetat:7 certe daf eis cōtria p̄iudicial' i rē:qd ita pbo:certū ē q dn̄o cō illos hz act. i rē p̄iudicialē de q̄ dixim⁹ sup i supe riori sc̄da rub.sic dn̄o daf directa i rē ita istis dz dari cōtria i rē cū eadē sit cā ligādi 7 solēdi ducēdi i cōtriū:vt.ff.d.v.ob.int' sti pulātē.§.sac.Alij dn̄t q dz dari vtil' in rē: p̄iudicial'.q: snia lecū hz lz v̄ba deficiāt. q: q̄ rē c daf d̄nis cō eos directa vt dictū ē ad vēdicāda iura i eis:ita 7 illis dari dz vtil'.7 vēdicare se i libert. nūq̄.n. dicunt cōriā i rem inueniri:inuenif.n.cōria psonal'. vt de neg.ge.vel cō de pigno.act.vl' cōria. cōmodati:vel cōria.depositi.vl' cōria.mada ti.Alij dāt predictis psonis negato:iā per quā itēdat nō esse dominis ius eos ad fui tia p̄stāda cogere:7 adducūt.l.ff si fui vē dicef.l.sic.j.respōso. Sz dn̄s me⁹ dt ne/ gatoriā nō posse cōpetere:7 h' hac rōe: cer/ tū ē q illa daf dn̄o 7 p seruitutibus d'pel lēdis p̄dialib⁹:at nemo ē domin⁹ suiip si⁹ nec mēbroꝝ suoꝝ:vt.ff.ad.l.aquil. liber hō.Alij dāt p̄dictis psonis officium iudi/ cis loco p̄ncipal' actiōis nō q alicui acti. deseruiat.vt in.C.li.xj.in quibus caus e coloni censiti.l.ij.Sz p̄mam vt veriorem dn̄s meus admittit.vtil'.n.i rē non posset hr̄e locum:q: si daretur:daref ad vēdicā dū:7 tu dicei eis:7 b daf ad vendicādum. q: vendicat se in libertatē non ē verū. q: libertas nō pōt vendicari:cum non sit in bōis cū estimationē nō recipiat:vt.ff.si q̄ dru.paup.fe.di.l.pe.7.ff.de his q deiece rūt vel effu.l.vl.Si sūt daf due supiores p̄iudiciales nō ē mirum: q: vendicantur

talia q̃ pñt esse in bonis. Oppõ. Sʒ fʒ h opponi potest snie dñi mei: tu dicis ꝙ datur cõtraria in rẽ pręiudicalʼ. qñ daẽ ista in rem lʒ ɔ̃ria qd vendicat. Posset rñderi sicł l negatoria q̃ ð: cõtraria actioni cõfessorie. vt. ff. si seruitus ven. sic j. rñso. vt q: ꝑ ea vẽdicaẽ libertas sic ꝑ cõfessoriã vẽdicaẽ seruitus. Sʒ hec rõ nõ ẽ sufficiẽs. q: libertas ꝑdioꝝ estimari põt. vt ar. ff. ð acti. empti. si tibi liberꝫ. ꝛ. ff. de edil. edicto. l. quotiẽs ꝛ. ff. de euict. l. qð attinet. libertas ãt estimari nõ põt vt dictũ ẽ. Rñõ ꝓ dño meo ꝙ daẽ cõtraria in rem q̃ iõ ðr cõtraria: q: ẽ contraria illi actioni i rẽ q̃ ꝓponiẽ ꝓ parte dñi: q: sic ꝑ illã vult me vẽdicare i seruitutẽ: sic ꝑ ista volo me vẽdicare i libertatẽ vel erim re me ab illis iuribus: ꝛ sic hoc respectu idẽ operanẽ iste due: qð operanẽ negatoria ꝛ cõfessoria. ideo ðr i rẽ: q: per hanc libertatẽ vendico que est res ꝛ incorporalis: vt. ff. de dona. que statu liber. ꝛ illã vendico lʒ sit inestimabilis: nam ꝛ datur vendicatio ꝓ reb⁹ sacris lʒ res sacre estimationẽ nõ recipiat vt. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. ꝛ. ff. cõia ð seruit. l. caueri. ꝛ. ff. de verbo. obliga. inter stipulantẽ. §. sacrã: nec iudicis officium habet locum loco principalis actionis sed ſm dñm meum. sʒ tanq̃ mercenarius qui deseruit actiõi: sicut in act. quod metus cã. vbi iure actionis fit rei restitutio. sʒ dicitur officio iudicis fieri tanq̃ per exequutorẽ: vt. ff. qð metus cã. l. metu. §. volẽti. ꝛ. §. et hoc. † ¶ Unde ad h qð

1 actio ista competat tot sunt necessaria.

¶ In primis ꝙ ille q in libertatẽ proclamat sit liber. ad hoc enim vt proclamatio fiat cũ effectu oportet ꝙ ille sit liber qualiter autẽ quis probat se liberũ: si probat se natũ ex libera matre: ideo ꝓbat se liberꝫ: q: est in possessione seruitutis: alʼs aduersarius probaret ipsum seruũ. vt in superiori actione dixi. In persona ascripticij sufficit ꝙ sit liber. Idẽ in censito ꝛ in ꝑsonis hominũ ꝛ vassalloꝝ nostroꝝ ꝙ nullo mõ teneantur: ꝛ sunt liberi ex toto. ¶ Unde in

2 hac actione ac. fa. ta po. † Põ Acto. Ego dico ꝙ natus sum ex libera matre: si reus confi. ac: sub. quia pro actore feretur sententia ꝙ sit liber. ¶ Item dico m. liberũ si re⁹ cõfi. obtinebit actor: q: nõ erit ascripticius: lʒ enim ascripticius habeat quedam iura liberi. vt q: testari potest. vt. C. de episcopis ꝛ cleri. si quis presbyter. ꝛ q: põt fieri clericus: vt. C. eo. ti. quisquis. ꝛ auten. ibi posita: ascripticij tamen a seruis nil pene differunt: vt. C. de agri. ꝛ censi. l. cũ satis. ꝛ non habent omnimodã ingenuitatem sicut vere liberi. Item ego dico me ex toto liberum ꝛ absq̃ omni seruicio: si hoc confi. dominus obtinebit act. ꝛ iam vassallus in aliquo non respondebit domino. ¶ Econtra reus fa. ta po.

3 † Positio rei. Ego dico ꝙ tu es seru⁹ me⁹ si confi. ac succum. ¶ Item tu te obligasti mihi per tuas scripturas ꝙ esses me⁹ ascripticius: si confi. ac succũbet. vt C. li. xj. de agri. ꝛ cen. l. cum scimus. ¶ Item tu debes mihi tales redditus omni anno prestare: si hoc confi. ac. sub. ¶ In hac ãt actione actor concipiet ita libellum secundum dominũ meũ. ꝛ in ista cõtraria actio

4 ne in rẽ preiudiciali. † Libellus. Titio ego R contra talem qui cũ sim i possessione libertatis: vel cuꝫ sim liber ipse me inquietat ꝛ statum meum diffamat: dicendo me suũ seruum esse: vnde me ipsum in libertatem vendico: ꝛ ne amodo me in libertate mea impediat nec statum meum diffamet. ergo contra eum proponens contrariam actionem in reꝫ preiudicialem. Quod ita recte concipiaẽ libellus pꝫ per ea q̃ in principio istius actionis notaui. Oppositio. At sic opponitur non videẽ ꝙ actio talis competat: certum ẽ ꝙ omnis contraria ðr respectu directe. cũ ergo directa nulla ex aduerso intendiẽ: contraria nõ habet locuꝫ. sed si intentaẽ ex parte dñi directa contraria posset intentari. Rñdeo nõ ẽ verũ: quotiẽs enim competit cõtraria illa actio potest intentari sine omni directa: vt. ff. ð neg. gest. sed an vltro. Oppositio. Item alia ratione non videtur ꝙ competat. nullus seipsum vendicare potest. cuꝫ ergo ipse sim qui vendicem: ꝛ a quo vendicem: ꝛ quem vendicem. Rñõ. non est verum con

fiteor plane q: ego sum q vendico: ab alio tamé vendico. s. a te qui diffamas statuz meum dicendo tuum seruum esse. z in hoc ego a te vendico: libertatez tamen vendico z sic aliud. Oppositio. Sed sic opponitur. aut iste qui vẽdicat hz libertatem aut non: si hz ergo eã non vendicat q: qd habeo vendicare nõ possum. vt ar. insti. de acti. §. j. z quod meũ est amplius meũ fieri non potest. vt insti. de leg. §. sed si rez. si non habet libertatẽ. ergo nun. potet it eã vendicare. quomõ enim qs vendicat qd non hz. certe nullo mõ: vt ar. ff. de rei vendi. l. in rẽ. §. j. z. §. loca. Rñdeo oppositio est sophistica. dico enim q: habet libertatẽ z eam vendicat quare q: aliquid deest ad plenam libertatẽ. s. diffamatio status illius. sicut z alias licet rem habeã rem tamẽ peto: vt. ff. de solu. et ã. hoc etiaz vide in rei vẽdi. nonne rem habeo. i. dominiuz. z tamen q: alius illã detinet propter hoc quod mihi abest s. detentatio sola vendico rẽ ab illo ratione dominij. ita hic vendico meipsum in libertatẽ ratione illius libertatis quã habeo: z sic vẽd co mei plenissimam libertatẽ. ¶ In ascripticio z cẽsito formabis ita libellũ.

5 † Libellus. Ago contra talem qui me dicit ascripticiũ seu censitũ suum esse cũ sim liber z ingenuus vnde me ipsum in ingenuitatẽ z libertatẽ vendico. ad hoc ppono contrariã actionem in rem preiudicialem. ¶ Pro vassallis contra dominos sic.

6 † Libellus. Ago contra talẽ qui me dicit vassallum suũ eẽ vel vult mihi imponere talia seruitia que sibi facere non debeo cum sim liber z ingenuus vnde me in libertatẽ vendico propone ns contrariã actionem in rẽ preiudicialem. ¶ Secundum alios ita concipies.

7 † Libellus Ago contra talem cui cum nõ sit ius me dicere seruũ suũ vel ascripticiũ vel censitũ vel exigere a me adiutoria reddit us seu seruitia. z spec ficet ea. cum sim liber z ingenuus. vnde quod cesset amodo z mihi talia seruitia adiutoria seu reddit⁹ non imponat. vel ne me libertate mea impediat vel statum meum infamet: ago contra eum proponens vtilem negatoriam. vel officium iudicis. Quod ita recte concipiatur libellus patet per ea que superius dicta sunt. ¶ Uel si vis concipere libellum pro seruitijs adiutorijs reddit ib⁹ que imponuntur depellendis qui libellus tota die occurrit pre manib⁹ sic cõcipies.

8 † Libellus. Ago contra talem cui cũ non sit ius imponendi seu petẽdi exigendi talia seruitia talia adiutoria tales redditus: cum sim homo liber z ingenuus quod cesset ab impositione seu exactione seu petitione talium adiutoriorum seruitiorũ seu redditiuum. ad hoc propono vtilem negatoriam vel officium iudicis: z hoc quado aliquid tibi ablatum non est preteritu illorum seruitiorum. si autem aliquid est ablatum dicas z adijcias in libello.

9 † Libellus. Ago cõtra talem cui cũ nõ sit ius exigere petere seu imponere talia seruitia z ipse mihi imposuit z exegit a me tantum qd estimo decem vnde z quod exacta mihi restituat: z cesset amodo in futurum exigere petere seu imponere: ago contra ipsum: z propono vtilem negatoriã vel officiũ iudicis. Q ố sic recte concipiãtur libelli pbat ff. si seruitus vẽ. l. si cui. §. j. z. C. l. xj. in q bus causis coloni censiti. l. j.

10 † Qõ. Sz illud queritur: si ascriptitius meus vassall⁹ vel vilanus intentet hanc actionẽ vel officium iudicis: an si dominus erat in possessione vel quasi seruitiorum z redditũ vel homagij: debeat medio tempore phiberi: ne iure suo vtat: maxime donec durat iudicium inter ipsum vilanum z dominum multi simplices iudices faciunt hoc: z pbibent vt dominus medio tpe nihil exigat a villano. mouentur his argumentis. nã ordinata liberali cã dz haberi loco liberi: vt. C. de liberali cã. l. lite. z. ff. de liberali causa. ordinata: sed male faciunt. nam quis sine cã non est suo iure priuandus. ar. ff. de regu. iu. quod nostruz. quod enim lex dicit seruum haberi loco liberi: intelligas quo ad quedam. s. qd possit stare in iudicio. cũ alias interesse nõ posset: vt C. de iudi. seruus. nõ tñ quo ad oĩa. nã ita acqrit domino sicut ante acquirebat: vt. ff. de liberali causa. si cui. §. si tibi.

De petitione hereditatis. Rubrica.

1 Actio petitionis hereditatis ad hoc vt cõpetat quot requirantur.
2 Petitio heredi. qñ nõ detur cõtra tit. possidentẽ.
3 Possidens rẽ minimã q hereditatis petitione tenetur an in tota hereditate cõdẽnari debeat vel tm̃ in re illa quã possidet.
4. 5. Positio actoris et rei in tali actione.
6 Libelli in tali actione quomodo cõcipiatur. cum plu seq.
7 Petitio hereditatis quomodo intentari possit quando aliqs rẽ minimã possidet.
10 Petitiõe hereditatis q̃ res venire dicãt.
11 Feuda an i petitione hereditatis veniãt.
12 Petitio heredi. qñ cõ q̃si possessores det.
13 Petitio hereditatis an et qñ iterari possit

Frequẽter contingit q aliquo decedẽte: aliquis sibi succedit ex testamẽto vel ab itestato. qr primior ẽ et isti succedẽti de iure ciuili cõpetit directa hereditatis petitio. q̃ etiã ipsa ciuilis ẽ: vt. ff. de petitiõe here. l. itẽ veniunt. §. pdic. et ff. de rei vẽ. l. j. nã succedẽti de iure pretorio alie petitiones hereditatis cõpetũt. s. possessoria et fideicõmissaria. de qbus dicimus. s. i tractatu pretoriaꝝ i specialib⁹ rubricis. Nũc videamus de directa hereditatis petitiõe.
1 Que ad hoc vt cõpetat tot sunt necessaria. In pmis q ille sit mortuus de cuius hereditate tractat. nõ. n. debemus esse solliciti de hereditate viuentis: vt. ff. de vulgari et pupillari sub. l. c. ij. Secũdũ q debeo ego scire illũ ee mortuũ vt. C. de capti. et postli. reuer. l. nec nos. et C. q admitti ad bo. pos. l. q̃dam. Tertiũ q debeo scire vtꝝ sit mortuus ex testamẽto vel ab intestato: adeo q itra ipsa iuris auspicia teneor eligere vtꝝ ex testamẽto vel ab itestato agã: adeo q vna electa ad aliã redire non possu. nisi sim ex parẽtibus vel liberis agnatis vel cognatis vsq ad quartũ gradũ. cui nõ nocet electio q̃minus ad aliud redire possim: vt. C. de codicil. l. vl. et ff. de peti. heredi. l. j. et ij. et iij. Quartũ q si ex testamẽto volo succedere q sim institut testamẽto. Quintũ q testamẽtũ sit legitimũ vel q postea nõ rũpat querela vel agnatione posthumi qbus modis testamẽta rũpunt: vt isti. de i. sta. or. et isti. de bo. pos. et C. de testamẽtis si vnus. et l. ex iperfecto. et l. hac cõsultissima. et C. de sacrosan eccl. l. gñali. Sextũ q si ex testamẽto volo succedere quo ille fuerit talis q potuisset facere testamẽtum: vt C q testamẽta facere pos. l. si frater patru. et. et l. furiosũ. C. qñ puocare non est necesse. l. ij. ff. q testamẽta facere pos. is cui bonis. Septimũ q ego istitutus sim capax: alioqn nõ possum heres institui: vt. C. de here. isti. institue̊dis. l. j. et ff. q testamẽta fa. pos. l. si ab itestato. Octauũ exigit q ego sim primior in linea trãsuersali. i q̃ locũ h; regula q potior ẽ i gradu potior ẽ i successiõe. l; i linea descẽdẽti fallat. ibi. n. eq̃liter succedũt: vt ist. de he redi. q̃ ab intesta. defe. et isti. de leg. agnat. succes. Fallit in fratris filiis q eq̃liter succedũt cũ patruo a i bona alterius fratris pmortui l; nõ sit i eodẽ gradu: vt. C. de le. heredi. aut. post fratres fratrumq filios. Nonũ q si ab itestato debeo scire me primiorẽ alioqn nõ admittar: vt. ff. de iuris et facti igno. l. Decimũ q si alij sũt dela ta hereditas quod eã repudiauerit: vt. ar. C. q admitti ad bo. pos. l. vlt. et ff. de edicto suc. l. j. et ff. de suis. et legi. l. iij. Vndecimũ q hereditatẽ illã adiuerim q̃ aditio i sola animi volũtate cõsistit: vt. ff. de acq. here di. l. aditio. Duodecimũ q ille q hereditatem possidet: non habeat titulũ alioqn nõ dabit cõ eũ petitio hered. nisi i casibus puta qñ vẽditor nõ compareret: vl qñ fuit de modico distracta: vl qñ qs emit a fisco. hi tres casus not. ff. de petitio. hered. etiã §. qd si qs. et §. idẽ erit. et §. itẽ si qs a fisco licet quando quis emit a fisco licet contenti sit securus: et ille habeat actionẽ cõtra fiscũ: vt. C. de q̃driẽnali p̃scr. l. j. et ij. et l. bñ a zenone. Qd dic ãt q̃rit quare petitio heredi. nõ dat cõ titulo possidentẽ. vt dictũ ẽ. et habes. C. de peti. heredi. cogi rei ãt vẽdicatio dat cõ titulo possidẽtẽ. vt ff. de publicia. l. paul⁹ notat. exceptio ar. p hoc. C. de re. vẽdi. l. res alienas. et ff. de peti. her. di. sed si lege cõm. s. §. senat⁹. ff. famil. hercis. l. heredes. §. quod pempto re. Respondẽt qdã q̃ cũ oriret ꝑ eã ad an

nes.xxx.vt.C.de petitio.heredita.l.here|ditatis: ita ipsa etiam vsucapio que est de bono publico introducta est: vt.ff.de vsucapio.l.j. Sed dominus meus dicit ideo non datur petitio hereditatis contra titulo possidentem: quia qui proponit petitionem hereditatis dicit se heredem ex testamento vel ab intestato. et dicit rem hereditariam esse: non tamen dicit se dominum illius rei: vt.ff.de petitio.heredi.l.et non tantum. at qui rei vendicatione proponit allegat titulum et dicit se dominum: merito ergo datur contra titulo possidentem. nam si probo me dominum quid operatur titulus tuus certe nihil. Sed nonne etiam res proprie testatoris veniunt: vt.ff.e.et non tantum. Respondeo sic. Sed nonne tunc dico titulum dominij. ergo debet dari contra titulo possidentem. Respondeo secundum dominum meum non est verum. nam licet veniat res proprie testatoris: non propterea allego titulum vel causam dominij. sed tantum me dico heredem. et ideo licet testator fuerit dominus illam causam vnde fuerit dominus non prosequor nec in iudicium deduco sed illam solam quia me dico heredem. Tertiumdecimum quod aduersarius possideat totam hereditatem vel partem vel etiam rem minimam vt.ff.e.ti.regulariter.et.l.lez.et.ff.si pars heredi.pe.l.j.§.j.vel etiam ius vt in predicta. §.regulariter quod ita intelligas.i.actionem hereditariam. puta quia vendidit rem heredi. bona malaue fide.vt.ff.eo.tit.nec vllam.§.vl.et.l.iul.vel ius.i.quia debitor est hereditarius et contendit se heredem. alias non tenetur.vt.ff.e.si debitor noli ergo intelligere ius.i.seruitutis.tal.s enim non tenetur petitione.heredi.vt.ff.e.ti.et non tantum.§.vl.quod dictum est possidet subaudi quasi improprie enim dicitur.vt.ff.de peti.heredi. Item videndum.§.si quis cum.et.l.quod si in die.§.pe. non enim incorporalia possidentur: sed quasi: vt.ff.de acqr.re.do.l.seruus.§.incorporales.et.ff.de acqui pos.possideri.

3 † Questio. Quod autem dictum est illum qui rem minimam possidet teneri petitione heredi. queritur an debeat in tota hereditate condemnari, vel tantum in re illa quam possidet: Respondeo quidam dixerunt de stricto iure in tota hereditate restituendo teneri.i.et ad totam debere condemnari: sed de equitate in re illa condemnatur tantum: vt.ff.si pars heredi pe.l.j.in prin.ad ducunt ar.pro se.ff.de peculio.quesitum sed dominus meus contra.dicit.n.quod iure stricto posset quis teneri ad totam hereditatem quam nec habuit nec dolo desijt habere: vnde tale obligatio: vnde istud ius strictum. vnde dicit ipse illud in re illa tantum condemnandum. et quod dicit.l.ff.si pars heredi.pe.l.j.quod totam hereditatem vendicabis ab eo.licet vnam rem possideat.intelligo.i.rem illam insolidum vendicabis: quia insolidum se dicit heredem.de hoc plene notat dominus meus in predicta.l.si pars heredi.pe. Oppo. Item opponitur nam non videtur quod qui rem aliquam possidet quod possit conueniri petitione hereditatis certum est quod hereditas est res incorporea cum consistat in iure: vt.ff.de peti.heredi.l.hereditas et insti.de rebus incorporalibus. at res corporea non est portio rei incorporee: vt.ff.si omissa causa te.l.quotiens: male ergo conciperes libellum si diceres cum sis heres a te rem istam peto. Unde respondeo: cum ego sim heres ago contra te peti.here.qui bona defuncti possides. et sic rem illam non peto licet veniat in restitutione. nam si rem illam tantum peterem postea si inciperes alias possidere illa non veniret quod falsum est vt.ff.eo.t.l.iiij.

4 ¶ In hac autem actione fa.ac.ta.po.† Po Actoris. Ego dico quod titius mortuus est. ¶ Item titius ille testamentum fecit. ¶ Item in illo testamento me heredem instituit vel si fuit mortuus ab intestato dicas. ¶ Ego dico quod titius ab intestato decessit. ¶ Item ego sum sibi in gradu proximior: si hanc neg. uerit reus faciat actor gradatim positiones de parentela quomodo ille fuit natus ex talibus consanguineis: et ego ex talibus. ¶ Item quando ex testamento. ¶ Ego dico quod illud testamentum fuit legitimum. ¶ Item ego sum institutus talis quod possum isti vi. ¶ Item titius ille fuit talis quod potuit condere testamentum. ¶ Item hereditatem illam ego adiui. hec confessio satis probatur ex sola petitione heredi.que intentatur. ¶ Item possides hereditatem illius titij vel totam vel partem vel aliquam rem vel ius, et te heredem contendis. ¶ Econtra reus

5 facit tales positi † Positio rei. Ego dico quod titius ille viuit. Item si mortuus est di

ant. ¶ Ego dico q titius ille fecit testamē tum ꝛ instituit heredem sempronium. si hō con i. ac. seipsum excludet. ¶ Item titi⁹ ille minor erat. xiiij. an. tempore mortis. ¶ Itē si maior fuit dicas in illo testamē to interuenerunt tm. v. testes. si hoc confi. ac. subcū. q: in codicillis hereditas neq dari neq adimi pōt: vt. C. de codici. l. he reditatē: ꝛ insti. de codicil. § vl. ¶ Item ille titi⁹ fuit intestabilis. ¶ Itē tu institu tus non es capax quia eius persona illicita. si hoc cōfi. ac. subcū. vt. ff. q testamen ta. fa. pos. l. is cui. ꝛ. l. cum lege. ¶ Item qñ ab intestato dicas. ¶ Ego dico q ga ius fuit primior titio q tu. ¶ Item ille gaius adiuit hereditatē titij. ¶ Itē ego nihil de bonis illius titij possideo. ¶ Itē illud quod posui deo emi. ¶ In hac autē actione ac. cōcipiet ita lib. ¶ Libell⁹. Ago ego ꝯ titiū q possidet seu tenet hereditatē lucij titij seu bona que fuerunt lucij titij cui titio ex testamento vel ab intestato suc cessi tanq̄ proximior: vñ q ipsam heredi tatem seu bona restituat ago cōtra ipsum. ꝛ ad hō ꝓpono petitionē hereditatis. Quō ita recte cōcipiat libellus. ōt. l. ff. e. l. j. ꝛ ij. ꝛ. iij. nec credat aliqs q in eodē libello ꝓponat vtrāq ex testamēto vel ab intesta to q: hoc esse non posset: vt. C. de codicil. l. vl. sed alterā tātū. causa tñ breuitatis in libello vtraq cōprehendit. dñs tamē me⁹ ōt q in nulla reali debet apponi in libello q restituat. sed tñ dz dicere peto rē ipsā: vel ipsam hereditatē peto. si enim dixeris peto q rest. tuas iā agis contra eū ad fa ctū cū nulla realis factum cōtineat: imo contra eū ago q nullo iure mihi obligat⁹ est: vt in i. i. de actio. §. j. tunc enim ad fa ctū agimus q qs restituat vel aliquid fa ciat quotiēs est obligatio personalis: vt. ff. de re iudica. si qs ab alio. restitutio enim fit in realibus non iure actionis sed offi cio iudicis: vt. ff. de rei vēdi. officium. ꝛ. l. q restituere. qō officium seruit actioni: vt C. depositi. si depositario. quotidianus tñ vsus iudiciorū exigit. q sic concipiatur li bellus vt in realibus apponitur. s. q resti tuat q: possessio subijcit aduersariū actio

ni i rem. vt. C. de alie. iudi. mu. cā fa. l. vnica: ꝛ hec actio ex possessione c vt. ff. de iudi. l. non al. i. possessio. si causa qua re hec actio dicat hō nota dominus me⁹: C. vbi i rem actio. l. j. Item in hac vniuer sali. ꝛ famil. hercis. que similis ex vniuersa lis ē non est necesse q fiat mentio fructuū ꝛ expensarum quia omnia veniūt iure actio nis ideo quia mixte. In finiū regundorum ꝛ cōi diuidundo licet mixte sint oportet q fiat mentio fructuū ꝛ expensarum q: singu lares sunt vt notabo infra cōi diuidundo. Oppositio. Sed videt q libellus sit ma le conceptus. In primis q: in libello res non specificant: ꝛ sic continet incertū. vñ admittēdus non est cum generalitas ob scu ritatem pariat: vt. ff de iure fisci. l. ita fi dei heredis. max me cum res sint specificā de: vt ff. de rei ven. l. si in rem: ꝛ. ff. de fur tis. l. actione. ꝛ. ff. de censib⁹. forma ꝛ. C. l. xj. de apochis publi. l. j. Sō hec locū ha bent in singularibus actionibus: in vni uersalibus autē sicut est petitio heredita. ꝛ in generalibus sicut tutele non est ne cesse q res specificent. vtrum autē sint spe cificāde in processu iudicij. vel quid ope ret sententia lata ita super icerto notaui supra i hoc eodē libello in illa rubrica qli ter sit libellus cōcipiendus in vniuersali bus. Oppositio. Secundo querit: nā nō videt q petitio hereditatis possit itendi vel proponi: certū ē q petitio hereditatis ē mixta i rē ꝛ in personā: vt. C. eodē titu lo. l. hereditatis: ꝛ isti. de actionibus. §. q̄ dā actiones. si ergo ē i rē qd vend co quā do dico peto hereditatē quā possidet talis non videt libellus bene cōceptus cū he reditas sit iūs ꝛ nomē iuris cōtineat: quō ergo actione reali petes illud qō est incor porale. vnde videt q res specificarētur. Sō hoc non ē absonum q actione reali q iūs ē petāt icorporalia que in iuribus cōsistunt hoc i confessoria ꝛ negatoria pz. Oppositio. Tertio q̄rit quia videtur q male stet i libello qui possidet vel tenet he reditatē. nā aut dices quod illud verbum hereditatem supponat pro eo q hereditas consistat in iure ꝛ tunc non bene dicitur.

ille

sideri non possunt: vt. §. dixim⁹ si aūt sup/
ponit p̄ reb⁹ corpalibus q̄ sunt in heredi
tate necesse habebis dicere q̄ res debeāt
specificari. ne aliogn res corporea sit por
tio rei incorporee: vt. ff. si omissa causa te
stamenti. q̄uis. Rn̄o pro vtroq̄ pōt sup/
ponere: vt insti. de reb⁹ incorporalibus: z
sic supponit pro incorporalib⁹ z corpali/
b⁹: nec est mir cū sit vniuersalis. sz quan/
do pro incorporalib⁹ dicas illud ṽbum
possidet iproprie poni. ponit̄ ergo p̄ q̄si:
quia incorpalia nō possidēt sz q̄si vt di/
ctū est: si supponit p̄ corporalib⁹ bene se/
7 det. q̄a illa possideri pñt. † Questio. Que
rit̄ quō pōt intentari petitio heredi. quā/
do aliq̄s possidet rem minimā. si dicis in
libello: ago contra talem q̄ possidet seu te
net hereditatē titij certe male diceres. q̄z
reus in ɔtestatione optime negaret se he
reditatem titij possidere. Idē est si ponas
in libello bona q̄ fuerunt quondam titij.
vnde multi metu istius questionis dicunt
8 libellū sic cōcipiendū. † Libellus. Ago ɔ̄
talē q̄ possidet seu tenet rez q̄ est de hr̄dita
te titij cui ab intestato q̄z primior successi
vel ex testamento. vñ quod mihi restituat
ago contra eum z propono petitionē he/
reditatis. Sed si hoc esset quō responde/
res. ff. eo. ti. l. iiij. vbi dicit̄ q̄ si heredita/
tē peti ab eo q̄ vnā rem possidebat de q̄
sola ɔtrouersia erat. etiam id quod cepit
postea possidere restituet. Respondent ip
si hoc cōtingit ppter naturā vniuersalis
iudicis qō restituent̄ ea q̄ etiā petita non
sunt: quia metit̄ ius nō ex eo qō quis pos
sidet: sz ex eo q̄ petitio hz: vt. ff. si pars
heredi. pe. l. j. nec obstat. l. ff. de iudicijs.
non pōt. q̄z illa loquit̄ in singularib⁹ iu/
dicijs. Oppositio. Sed istis oppōit̄ quō
cōdemnabit iudex in rebus illis q̄ petite
nō sūt tu petijsti vnam rem lz egeris vni/
uersali iudicio. s. petitione hereditatis su/
per alia non fuit facta cōtestatio litis nec
iuratū de calūnia nec testes inducti. qua/
liter ergo iudex vel quomodo pnuncia/
bit. Rn̄. ita intelligas illum possessorē cō
demnādū si actor probauerit rem illam
quā inceperit postea possidere fuisse hr̄di
tariam: z sufficere dicunt primū libellū z
primā ɔtestationem z illud sacramētum
calūnie prestitū: z hoc ppter naturā ipsi⁹
iudicij cū vniuersale sit. nā z aliud mira/
bilius ɔtingit q̄ vniuersaliter ago in li/
bello z pcessu iudicij. z in sententia nūq̄
res exprimunt̄ z tñ omnia tenent vt nota
ui supra qualiter libell⁹ i vniuersali cōci
piat̄. ¶ Mihi tñ videt̄ libellū ita ɔcipiē
9 dū. † Libellus. Ago. contra talem q̄ possi
det bona q̄ fuerunt quodā titij cui titio ab
intestato vel ex testamento successi: vnde
q̄ mihi restituat ago ɔtra eū. z ppono pe
titio. heredi. in hoc libello non inuenit̄ ali
qua dubitatio. nā generaliter peto ratio/
nem mei z rationem tui generalr̄. vnde
iste procedit quod in reb⁹ a te postea pos
sessis debeas ɔdēnari: vt. ff. de petitio. he
redi. l. si hereditatē petitam: z. l. si quo spe
z. ff. si pars heredi pe. l. j. Oppositio. Si
tu opponis q̄ ille ɔtestādo litem negabit
se bona titij possidere. z hoc etiam idem
in sacramēto calūnie dico q̄ negare po/
test vniuersalē vel generalē seu indefinitā
quia non possidet bona. sz ego descēdam
postea ad specialē an possideat aliq̄d de
bonis: vt. ff. de reb⁹ dubijs. l. si is qui. §.
vtrū. in fi. ꝯm hoc cessat oīs calūnia. Nec
admitto qō quidam simplices admiserūt
q̄ in totū teneat̄ de iure stricto. sed de eq
tate liberatur p̄stando rē illā quā possi/
det: vt. ff. de petitio. heredi. l. licet: z. ff. si
pars heredita. pe. l. j. arg. ff. de peculio. q̄
sitū contrariū credo vt supra in hac eadē
actione notaui. addo leges. ff. de peculio
q̄tiēs. ff. de libera. legat. l. si quis reū. §.
10 iulia. † Questio. Sz querit̄ in hoc vni/
uersali iudicio veniunt he res hr̄ditarie.
id est q̄ fuerūt illius mortui hoc planū ē: ve
niūt ēt nō hr̄ditarie. s. pignori date defun
cto cōmodate seu deposite: vt. ff. eo. ti. q̄
si possessor. §. vl. z. l. nō tm̄. quō veniunt
res iste pbo aptē q̄ nullo mō venire pos/
sunt certū est q̄ petitio hr̄ditatis ē mixta
in rem z in personam: vt insti. de actio. §
quedam: z. C. de petitione hr̄dita. l. hr̄di
tatis petitio. nullo ergo iure per illam a
ctionē res p̄dicte petuntur. nā rei deposite

ꝓprietatē ⁊ posse ſſionē retinet ille q̄ de‑
ponit: vt. ff. depoſi ti licet. §. rei. bo: in re
cōmodata: vt. ff. cōmodat. l. rei. Sꝫ i re pi
gnori data q̄ ad dominiū: vt. C. de actio.
pigno. l. pigñ⁹. licet nō idē q̄ ad poſſeſſio
nem: q2 creditor poſſidet: vt. ff. de acq̄rē.
poſ l. qui pignoris. ⁊. l. re pignoris. ⁊. ff.
de vſuca. l. ſerui nomine: ſi ergo defunct⁹
nō habuit nec poſſeſſionē nec ꝓprietatem
quō heres ad illa bona petēda intētabit
petitio. here. in eo ꝙ in rem: in eo ꝙ in ꝑ‑
ſonā intētare non pōt: q2 nulla vtilitas in
obuentionibus ⁊ fructib⁹ ꝑtinet p̄dictus ꝑ
ſonis ſed domini s: vt. C. de furtis. l. inter
⁊ ſi creditor recipit fructus recipit ad vti
litatē debitoris. q2 ſortem extenuāt ⁊ vſu
ras: vt. C. de actio. pigno. l. j. ⁊. ff. de ac‑
tio. pig. l. cū ⁊ ſortis. ⁊. C. de ptu pigno.
l. j. Rñ ꝙ omnes res predicte veniunt
hac de cauſa qui ꝓponit petitio. heredi.
licet ſit in rem q2 mixta ⁊ res ad hoc et. nō
tamen ideo aduocat quod ius aliqd in re
b⁹ habeat ille heres qd dominiū reſpici‑
at. ſed ideo aduocat. q2 vel iſte fuerūt in
bonis teſtatoris. ⁊ fuerunt in bonis ſaltē
q̄ ad exceptionem licet creditor ſolus ha
beat actionem: vt dicit. l. illa. ⁊ nō tm̄. Rē
aūt in bonis habere dicim⁹ cuius rei noie
habem⁹ actionē vel exceptionē. vt. ff. de
acq̄ren. re. do. l. rē in bonis. Itē ſi a no‑
bis bona fide poſſideanť etiā ſi ſuperficia
ria ſint. ꝗcquid etiam eſt in actionib⁹ pe‑
titionib⁹ pſecutiōib⁹ hec eni oia in bonis
eē videnť. vt. ff. de vbo. ſig. l. bonoꝝ. §.
in bonis cū ergo p̄dicte pſone habeāt ſal‑
tē exceptionē in reb⁹ illis. ⁊ qui ꝓponit
petitio. here. dicat rē fuiſſe i bonis me
11 rito illa veniunt i peti. herdi. † Queſtio.
Item queritur nunqd feuda veniūt i peti
tio. heredita. Rñ ſic ſi talia ſunt q̄ ad he
redes trāſmittanť, multa eni ſunt q̄ non
12 trāſmittunť. † Queſtio. Itē q̄riť q̄re cō
tra illos quaſi poſſeſſores iuris detur pe‑
titio hr̄dita. vt. ff. eo. ti. ꝙ ſi poſſeſſor. §.
vl. ⁊. l. ſi debitor. ⁊. l. regulariter. nō āt da
tur ꝯ q̄ſi poſſeſſorē ſeruitutū: vt. ff. eo. ti.
l. ⁊ nō tm̄. §. vl. Rñ. ideo ꝑ ſeruitutib⁹ ñ
intentatur petitio heredita. q2 nō poſſūt
venire in reſtitutione cū ſint incorpales. ⁊
q2 nihil eoꝝ noie pōt reſtitui ſicut in alijs
corporalibus. vt in predicta. l. ⁊ nō tm̄.
§. vlti. hec ratio reddiť. ⁊ q2 ſeruitutes
nō ſunt in bonis nec extra bona ſubiaudi
corporalia vel qd ꝑ ſe cenſeanť: vt. ff. de
vſufructu le. l. j. licet illi dicuntur ſeruitu
tes poſſidere qui edes poſſident: vt. ff. de
ſeruitu. vrba. pre di. l. ſi edes mee. §. vlti.
Sed hoc idē poſſet dici etiā in alijs iuri‑
b⁹. Rñ etiā in alijs iurib⁹ ſꝫ attēde. q2 il
la veniūt q̄ ꝑ ſe cenſeri poſſūt: ⁊ ita demū
veniunt qn̄ aliqs eſt q̄ſi poſſeſſor iuris qn̄
ſe ptē dit heredē: vt. ff. eo ti. ſi debitor alſo
13 non. † Queſtio. Ultimo queriť. nā nō vi
ꝙ petitio heredi. poſſit intētari. certū eſt
ꝙ ante aditā hereditatē petitio heredita.
nō cōpetit. Itē poſt aditā nō videť ꝙ cō
petat. adita enī hereditate incōtinēti fit
dñs heres oium illoꝝ quoꝝ teſtator do‑
miniū habuit: vt. ff. de acq̄ren. poſſeſſiōe.
cū heredes ſi ḡ fact⁹ eſt dñs petitio. here‑
dita. noie illoꝝ q̄rū habet dominiū nō itē
tabit: vt. ff. de petitio heredita. ⁊ non tan‑
tū. §. qd ſi ꝑ emptorē. Rñ. licet heres fiat
dñs per aditionem vt dictū eſt nihilomi‑
n⁹ rem illam petet ꝑ petitionē heredi. nec
obſtat. §. ille. ꝙ ſi ꝑ emptore. q2 ibi loqui
tur qn̄ quis de nouo queſiuit dominiū qd
nunq̄ teſtatori ꝯpetijt ⁊ rē illā amodo ven
dicabit. ex quo ergo factus eſt dñs ⁊ iure
ſuo q̄re ꝑ re illa vult intētare petitio. he
redita. ⁊ de hoc dic vt notaui ſupra de rei
vendi. Sed ad remouendum quorūdam
errorem. nota ꝙ libellus iſte male cōcipi
tur. ⁊ tota die errant iudices de facto in‑
14 dicantes. Uerbi gratia. † Libellus. Pe
to bona talia q̄ dico ad me ꝑtinere iure pa
terno. dicūt tn̄ petiti. heredita. intentatā
arg. habēt. C. de rei vendica. l. domū. ſꝫ
dico ꝙ libellus ille incertus ⁊ generaliſſi
m⁹ eſt. verbū enim ꝑtinere generaliſſimū
eſt: vt. ff. de verbo. ſigni. l. verbū ꝑtinere
Item iure paterno generaliſſima ſunt. nā
iure paterno poſſet eſſe ꝙ res ꝑtinerent
ad patrē meū iure rei vendi. q2 fuit dñs
vel directo vel vtili vel quia fuit emphi
teota vel ſuꝑficiarius vel vaſſallus. ⁊ ſic

mihi heredi illa eadē iura possent ꝯpete-
re. nā ⁊ succedēdo heredi cōpetit rei ven-
di. vt. ff. de acquir. pos. cū heredes. Jteꝫ
publiciana etiā heredi cōpetit: vt. ff. de
publicia. l. ⁊ non tm̄. multi tn̄ adijciūt pe
to bona talia q̄ dico ad me ꝑtinere q: suc
cessi pr̄i meo ⁊ ad me ꝑtinēt iure patno.
nūq; ꝑpterea dico ꝙ petitio hr̄dita. intē
tet nisi specificet vt in h̄ libello notaui.

¶ Quia sepe habētes predia ꝯfinia q̄stio-
nes inter se mouent ⁊ faciunt ideo ꝑdita
est actio finiū regūdorum.

¶ De actione finium regūdoꝝ. Rubrica.

Quia sepe habētes confinia questio-
nes inter se mouent ⁊ faciunt siue q:
vnus de finibus alterius occupat si
ue quia nō patitur vicinum fines impone
re siue q: exarauit fines vel remouit in to
tum vel in partem: ideo subuenit ei per
actionē finiū regundoꝝ. i. regūdoꝝ: vt. ff.
1 eo. l. j. ⁊. l. sed ⁊ loci. §. sed ⁊ si qs. † Que
actio ad hoc vt ꝯpetat tot sunt necessaria.
¶ Jn p̄mis ꝙ ille q hanc actionē ꝑpo-
nit sit dn̄s. i. qd directū habeat dn̄ium vl'
vtile sicut in ꝑdio vectigali: vel ius hēat
in re sicut fructuarius ⁊ creditor: vt. ff.
eo. ti. l. j. ⁊. l. sed ⁊ loci. §. finiū regūdoꝝ. si
aūt qs emit a nō dn̄o predium hꝫ vtilem
hanc actionē sicut ⁊ hꝫ vtilē rei vēdi. sci-
licet publicianā vt in speciali rubrica de
publiciana. ¶ Secundum ꝙ predia sint
rustica. ꝑ vrbanis eniꝫ ꝯpetit: vt. ff. eo. l.
hec actio. in p̄n. ⁊. l. sed ⁊ loci. §. vlti. pre
dia autem vrbana nō dicunt cōfinia sed
vicina, ⁊ parietibus cōib' determinant

vt in ꝑdicto. §. q predia a rusticis nō loco
sed quantitate secernūtur: vt. C. de ꝑdijs
minorū. si predium rusticū. ⁊. ff. de verb.
signifi. vrbana. ¶ Tertiū ꝙ sint cōfinia
.i. ꝙ aliqd non sit mediū puta via publi-
ca vel flumē publicū. Ceterū si sit riuus
priuatus nō nocet tūc enim magis ē in cō
finio via vel flumen q̄ꝫ vicinu predium: vt
.ff. eo. tit. lꝫ ⁊ loci. §. vl. i fi. ⁊. l. q: magis
2 ⁊. l. sed ⁊ si riuus. † Questio. Quid aūt si
aliqd edificiū sit mediū inter vtrūqꝫ ꝑdiū
rusticū daf hec actio. Rn̄o. sic. vt. ff. eod.
ti. l. hec actio. in prin. nec obstat qd dicit
.ff. eo. ti. sed ⁊ loci. §. pe. vbi di. ꝙ si edifi
cia interueniat ꝙ nō hꝫ locū hec actio fi
baudi directa. vt in. l. illa vtilis aūt hēt
locū: vt. ff. e. ti. l. ij. vl' aliter ⁊ melius. aut
vtrūqꝫ est rusticū. ⁊ tūc locū hꝫ etiā si iter
ueniat edificiū. aut vnū rusticū ⁊ aliud vr
banū. ⁊ tunc si interueniat edificiū nō ha-
bet locū. ⁊ h̄ notat dn̄s meus in sūma. C.
3 istius tituli. † Questio. Quid si vnus hꝫ
prediū rusticū alius vrbanū nūqd hꝫ lo-
cū actio ista finiū regundoꝝ. Rn̄o. potest
dici qd nō hꝫ locū directa sed vtilis: vt
.ff. e. l. ij. j. rn̄so. ⁊. l. iiij. §. hoc iudiciū. vel
dic qd vtrūqꝫ cessat. ⁊ directū ⁊ vtile. qd
āt di in. l. ij. locū habet qn̄ vtrūqꝫ prediū
erat rusticū: sed edificium erat mediū. vt
notat dn̄s meus in summa istius tituli.
4 † Questio. Jtē q̄rit si interueniat via vl'
flumē nō agit fin. ū regun. vt dictū ē: si vo
lo distinguere fines predij mei ꝯtra quem
agā. Rn̄o. pto: seu ꝑses ꝑuintie ē adeūd'
vt faciat illos fines distingui: sic ⁊ alʼs in
cā damni infecti. vbi ꝯ̄ nullum datur mi
hi actio sed pretorē adeo vel ꝑsidē vt sup
h̄ debeat ꝑuidere vt. ff. de damno infecto
si finita. §. si public' locus. ⁊. l. fiminuꝫ
.§. j. ¶ Quartū ꝙ ille q vult agere hac
actione sua aucte non occupauerit fines
aliqn puniet qd agere nō posset. vt. C.
eo. ti. l. si ꝯstiterit. ¶ Quintum ꝙ fines
tui sint occupati ab' alio vel ꝑhibu' fue-
ris deponere vel appositi sint remoti: vt
ff. eo. l. j. ⁊. l. sed ⁊ loci. §. sed ⁊ si qs. ¶ Jn
5 hac ac. ac. fa. ta. posi. † Positio actoris.
Ego dico ꝙ tale prediū rusticum meum

est vel ius habeo in illo qr vsufructuarius sum vel creditor vl' habeo in emphiteosim. ¶ Itē illud pdiū ē confine tuo pdio. ¶ Itē imediate illud adheret pdio tuo. ¶ Itē fines illius pdij protenduntur vsqꝫ ad talē locū. ¶ Itē tu occupasti fines illos. ¶ Itē cū volebā ponere fines pdij mei fm quod protēdebant tu me phibuisti. ¶ Itē terminos tales puta arborē vl' lapidē remouisti. ¶ Econtra reus
6 fa.ta.po. † Positio rei. Ego dico q pdiū illud cui⁹ noie ipetis me actiōe finiū regūdorū ē vrbanum. ¶ Itē illud pdium pleno iure ē titij. si hoc cōfi.ac. absoluetur reus quia non possꝫ dari actio illi actori si pleno iure titius eēt dñs. ¶ Itē inter pdium illud ꝛ meum ē via publica vel flumē. ¶ Itē fines pdij mei protenduntur vsqꝫ ad talē locū ita qd includāt locū de q̄ ille vult agere. ꝛ sic si cōfitebit illū excludet. ¶ Itē tu auctē ppria fines q̄s tuos dicis eē occupasti. ¶ In hac actione cō
7 cipiet actor ita libellū. † Libellus. Ago ego. R. cōtra titium q me volētē ponere fines inter pdium meū ꝛ suū q̄ sunt cōfinia me phibuit. vñ quod cōmodis finib⁹ distinguant ꝛ ne phibeat me volētē fines distinguere ago ɔtra eū. ꝛ propono actio. finiū regundorū. Qd sic recte ɔcipiat libellus pbat. ff.eo.l.j. ꝛ in.ti. de officio iudicis. §. finiū regundorꝝ. sꝫ nūqd fit mentio fructuum vl' expēsaꝝ dic vt.j. in actionē cōi diuidūdo. vl' alr. † Libell⁹. Ago
8 contra titium q occupauit fines pdij mei qd ē pdio suo confine vnde q ipsos fines mibi restituat ago cōtra eū. ꝛ ppono finium regūdorꝝ: vt. ff. eo.l.j. Uel sic. † Li
9 bellus. Ago contra talē q fines appositos inter pdiū meum ꝛ suum cōfinale puta arborē vl' lapidē remouit seu succidit. vñ q pdictos fines in loco suo debeat ponere ago contra ip'ū ꝛ ppono actionē finium regūdorꝝ: vt ff. e.t.l. sꝫ ꝛ loci. §. sꝫ ꝛ si qs. ¶ Si āt pdia non sint distincta finib⁹ vl' fuerunt fines appositi sed vix discernutur ꝛ possunt meliꝰ apponi. ɔcipies sic libel
10 lū. † Libellus Ago cōtra talē q cū hēat pdium confine pdio meo. ꝛ illa pdia non sint finib⁹ distincta. vl' pp fines appositos non possunt bene discerni. vñ q fines apponant vel fines appositi in meli⁹ reformēt ago contra eū ꝛ ppono actionē finiū regūdorꝝ. Qd sic recte concipiat libell⁹ dī.l. insti. de officio iudicis. §. finium regūdorꝝ. ¶ Si āt si creditor vl' fructuarius vl' emphiteota eodē mō fm varietates factorꝝ concipiāt libellos: adijcient tamē
11 hoc. † Libellus. Ego contra talē q cum hēat ɔfine pdium tali pdio cuius hēo vsūfructum vl' quod ē mibi obligatū vel habeo in emphiteosim. ꝛc. sicut.s. Oppo. Sꝫ in omnib⁹ libellis sic opponit. nā non videt q actio ista ɔpetat. ista actio mixta est in rem ꝛ in psonā: vt insti. de actio. §. q̄da. sꝫ non videt quod sit in psonā nec i rē: in psonā non. qr nō oritur nec ex ɔtractu vel quasi: ergo non ē in personam. omnis enim personalis oportet q oriatur ex maleficio vel quasi vel ex contractu vel quasi: vt. ff. de actio. ꝛ obligatio. l. j. instituit. de obliga. ꝛ insti. de actio. in principio. Itē in rem non ē. vnde enim oritur ex dominio non quia rem non vendicas ratione dominij quare ergo dicitur quod sit mixta. dom n me⁹ in summa istius ti. notauit metu istius questiōis q actio ista eēt datiua ꝛ non natiua sicut ꝛ alꝰ. C. de transac. cum mota. ff. de pactis iurisgētiū. ij. respōso. Sꝫ opponit dño meo actio. famil'. hercisců. cōi diui. petitio hrdita. mixte sunt: vt inst. de actio. §. q̄dam. ꝛ tñ dicūtur in eo qd in psonam sunt quod sint ex q̄si ɔtractu: vt isti de oblig. q̄ ex q̄si contractu. §. itē. ꝛ. §. q̄dā. ꝛ notat dñs meus in summa de petitio. hrdita. cum ergo actio finium regūdorꝝ sit mixta sicut ꝛ ille quare in eo quod i psonā nō orit ex q̄si cōtractu: Rñdere posses qd lꝫ i vno ɔueneniant. s. quia sunt mixte nō tñ ɔuenīūt in alio. s qr pdicte sunt bone fidei. vt insti. de actio. §. actionū. ista āt ē stricti iuris. qr inter bonefidei iudicia nō numerātur. ꝛ alꝰ. ff. de donatio. l. eū q donationis ita respōdeo sustinēs sententiā dñi mei. Sꝫ lꝫ dñs meus dixerit hanc datiuā. nō natiuā: immo dico eā natiuā. naꝫ in eo

q in psona est dico eã oriri ex quasi stractu sicut z ille:nec ē maior rō q̄re petitio hereditas.magis orīat ex q̄si stractu z i eo qd in psona q̄ ista Itē in eo q in rē dico eã oriri ex dominio sicut eniz rei vendi. oriṫ ex dominio.vt.ff.de rei vēdi.l.i rez actio.ita z ista oriṫ ex dominio. vt.ff.fini um regūdoꝝ.l.j. coheret eniz hec actio questioni ppṙietatis. vt spēs generi..vt .C.eo.l.si qs dominiū q̄ est cā vn̄ oriaṫ fi niū regūdoꝝ si tn queras vnde oriaṫ dominiū dico qd oriṫ ex obligatiōe q̄ oritur ex cōtractu:nō tn̄ sequiṫ q oriaṫ ex quasi stractu.z ita intelligo.l.ff.de pactis.si ti bi.§.de pignore. nec admitto qd quidaz simplices admiserāt q actio ista iō dicatur i psonā rōne cōtrouersie quā alius facit p finib⁹.nā hac rōne rei vēdi.diceret psonalis rōne ꝯtrouersie quā ali⁹facit de ppṙietate qd esset absurdū.ideo ergo dicitur in psonā q: veniūt in eā psonales pstationes.Oppositio. Itē adhuc obijciṫ actio ista lz sit in psonā p vendicatione rei ē.vt.ff.eo.l.j.§.j.si est p vendicatione male concepisti libellū.Ago ꝯtra talē q phibet me volentē distinguere fines cū rei vēdi. non sit talis nature q contra prohibitorē detur.sed ꝯtra tenentē seu possidentē vt.C.de alie. iudi.mu. cā facta.l.j. z.ff. de rei vēdi.officiū.in eo aūt casu quando quis occupat fines vel exarat de iure intenditur. Rn̄deo:licet sit in re de iure intentaṫ cōtra illū q me phibet apponere fines.nā z hoc in realib⁹ alijs cōtingit sicut in cōfessoria.vt.s̄.in rubrica de cōfessoria notaui.

12 † Questio. Itē in eo libello qn̄ quis amouet fines nōne posset conueniri q remouit lege agraria q̄ ciuiliter imponit penā.l.aureoꝝ q̄ daṫ in publicum si criminaliter iponit penā p ꝯditione psone nā splēdidiores relegantur ad aliqd breue tēpus si senes si iuuenes in longius alij castigantur verberib⁹.z ad opus dantur biēnio.si autē p ignorantiā fiat aut casu fortuito verberib⁹ ceduntṫ.vt.ff.de termino amo.l.ij.z.l.agraria. q̄re q̄ agiṫ finiū regūdoꝝ.Rn̄.ex omni fere crimie potest agi ciuiliter z criminalr z vtraqz pena iponiṫ p illū titulū de termino amo to q̄ vtraqz pena non cōtingit agentē: q: si criminalis iponiṫ rō publice discipline hoc exigit: vt.ff.de publicanis.l.licitatio.§.qd illicite.altera pena ciuilis.l.aure.datur fisco:in h̄ nulla esset vtilitas actoris:ideo finiū regundoꝝ agiṫ .petitio.n. p termio amoto vł ciuilis vel crimialis publica est: vt.ff.de termio amoto.l.agraria.nec obstat qd legiṫ in eo ti. de termio amoto.l.j.q: p termino auulso nō est pena pecuniaria subaudi āte aduētū cesaris postea cesar iposuit penā.s. mulctā pecuniariā.l.aureoꝝ.vt.ff.de termino amoto .l.vl.in pn̄.h̄ etiā al's cōsiderauit i titulo ad legē iul. de vi publi. p illam rubricam imponiṫ pena criminalis p interdictū.vnde vi consulitur spoliato.

¶ Quando heredes volunt diuidere inter se hereditatem habent actionē famił.herciscunde.

¶ De actione famił. herciscūde. Rubrica.

1 Actio famił. hercis. ad hoc vt veniat: q̄t requirantur.

2 Actio fa.her.an bonoꝝ possessoribus cōpetat.

3.4 Positiōes actoris z rei in tali actione

5 Libelli i tali actiōe qūo ꝯcipiaṫ cū seq.

Quia heredes siue instituti siue veniētes ab itestato volūt hereditatē diuidere vel oēs vel aliqn̄ vn⁹. vt.ff.eo. l.ij.§.dubitandū.q: nemo inuit⁹ detineṫ i comunione vt.C.cōi diui.l.vl.z q: absurdū eēt vt quod posset peti nō posset diuidi.vt.ff.de peti.here.l.sz si lege cōmis. §.pe.iō iuēta ē actio famił.herciscun.vt heredes volētes a cōione recedāt vł z iscedant:vt.ff.famił.hercil.l.j.

1 † ¶ Un̄ ad h̄ vt actio ista cōpetat tot sunt nec̄aria.

¶ In p̄mis q aliqs sit heres ex testō vł ab intestato siue ex.l.xij. ta.puta agnatis z suis.vel ex testō vel ab intestato ille eniz successiōes p.l.xij.tab.deferūṫ:vt.C.de leg.here. per totum.z.C. de suis z legit. p totū z insti.de legi.ag.suc.z.ff.de peti. here.l.j.z.ij.z.ff.de ver. sig.l.lege.siue ēt ex lege aliqua deferatur hereditas: vt.l. papia.q̄ defert hr̄ditatē patrono.vt insti.

de suc. libertorū. §. postea: vel ex senatusconsulto orphiciano ꝛ tertulliano. vt. C. ad tertul. ꝛ. C. ad orphicianū. vl' ex ꝯstitutione subaudi p quā vocat nepos ad successionem aui c. v. C. de leg. here. l. pe. ꝛ vl. ꝙ his omnibus cōpetat actio famil'. hercis cū dicit. l. ff. e. l. ij. ꝛ. l. etiam. ꝛ. l. cū
a putarem. † Questio. Sed illud queritur an bonorum possessorib⁹ cōpetat actio famil'. herciscun. inter se quidā admiserūt quod competat vtile non directum iudicium: cum directum cōpetat de iure ciuili succedentibus. ꝛ quia non numerantur inter predictos posset tamen suaderi qđ detur eis directū quia cuiuscūqꝫ hereditas peti pōt ꝛ diuidi. Itē q neqꝫ heres est neqꝫ bonorū possessor non hꝫ iudicium famil'. herciscun. directum sed vtile: vt. ff. eo. l. ij. j. rñso. ꝛ. §. si quarta. Itē lex dicit ꝙ inter bonorū possessores ꝯpetit h iudiciū: vt. ff. eo sed ꝛ eius. §. famil'. herciscū fideicommissarij enim quib⁹ restituta est hereditas inter se habēt vtile. vt. ff. eo. t. si ex ass. dñs meus notat circa prin. summe istius ti. dari omnib⁹ succedētibus de iure pretorio. vtile famil'. hercis. iudiciuꝫ ꝛ de hoc dic plene vt ibi. ꝛ quādo ex testamēto vel ab intestato oportet ꝙ conueniāt omnia illa que diximus ꝯuenire ad hoc vt petitio heredi. detur sicut diximus de peti. heredi. ℂ Scōm est necessariuꝫ qđ quando vnus intentat vt alij fateantur eū coheredem vel qđ ille possideat. alioquin si negauerint eū coheredem vel non possideat non intentabit hanc actionem sed petitio. heredi: vt. ff. eo. l. j. hoc etiam idem in communi diuidūdo. vt. ff. de excep. l. fundi. ꝛ. l. fūdus. ꝛ sic in petitio. heredi. ꝓbabit se coheredē. Oppositio. Sꝫ opponitur ꝙ lex dicit non interest quo genere iudicij res euincantur: vt. ff. de euictioni. si mancipium. Rñdeo ibi ideo euenit quia non fuit opposita exceptio nec imputatur ei cū hec exceptio intentionē agētis nō remoueret nisi ad tempus: nec liceat ei de iuris apicib⁹ disputare: vt ꝛ al's. ff. mandati. l. si fideiussor. ℂ Tertium ꝙ al's sunt in here. ꝑter noīa. illa enim nō veniunt diuidēda sed assignāda cū ipso iure diuisa: vt. ff. eo. l. ij. §. vlti. ꝛ. l. plane. ꝛ. C. eo. ti. l. ea q̄. ꝛ. C. si certū pe. l. j. aliqñ enim hereditas tota consistit in noībus. h est qđ dicit lex hereditas sine vllo corpore etiā p se iuris intellectū hꝫ: vt. ff. de petitio. heredi. hrditas. ℂ Quartū qđ illa q̄ sunt in hereditate nō sint male quesita. nec ex peculatu: nec ex sacrilegio. aut latrocinio. aut agressura. ꝑ talib⁹ eniꝫ non intentab. actio famili. hercis. vt. ff. eo. l. cetere. hac ergo rōne hrditas vsurarij nō posset diuidi. ℂ Quintuꝫ ꝙ res ille non possideant titulo: quod enim ꝑ emptore vel donato a coherede possidet in famil'. hercis. iudiciū nō venit: vt. ff. eo. l. heredes. §. ꝙ ꝑ emptore. ꝛ est ratio qñ vnus coheres possideret ꝛ titulo possideret reꝫ illā insolidū. ꝛ sic dicit se insoliduꝫ dñm. ꝛ negat aduersariū coheredē. ꝛ aduersarius nō possidet. vnde pmo dꝫ rem vēdicare. vt supius dixi. ℂ Sextū ꝙ non sit ampli⁹ intentatū. nun q̄ eni pōt intentari amplius q̄ semel: vt. ff. eo. si filia. §. famili. hercis. ℂ Septimū optet qđ faciat tā q̄ heres illud quod facit aliqs ad hoc vt veniat in h iudicio. vt. ff. eo. l. si alij. §. vl. ℂ Octauum ꝙ res hereditarie nō fuerūt pmo diuise p testatorem tūc eniꝫ non diuiderent iterū. sꝫ q̄si diuisioni supremi iudicij stabit. vt. ff. eo. si filia. §. si pater. ℂ Nonū ꝙ nō sit prescriptū illi actioni. si eniꝫ steterūt aliq in cōione. p. xxx. ānos nunq̄ aīo diuiderēt. vt. C. de anali. exc. l. j. §. ad h. ꝛ h fꝫ dñs Jo. ꝛ dñm meū lꝫ. M. visum fuerit ꝙ tūc icipit currere prescriptio qñ est nata actio ista: nō āt nascit anteq̄ voluerunt coheredes diuidere: vt. ff. eo. l. j. ꝛ h qñ vterqꝫ coheredū possidet ceterū si alius tm̄ possideat tūc bñ tollit spacio. xxx. anno. ꝛ sic itelligebat. l. C. de anna. l. excep. qūo enim dicebat ipse curret prescriptio qñ aliqs possideret. possidenti eniꝫ nō currit ꝑscriptio: vt. C. de ꝑscrip. xxx. āno. l. male. sed ꝯtra non possidentē ꝛ sui iuris ꝯtemptorem ꝛ desidē: vt. C. de anali excep. l. vl. in fi. Itē pactuꝫ non pōt operari ne vnqꝫ fiat diuisio: vt. ff.

tôi diuidũ.l.in hᷓ iudicio.§.si cõue nerint ꝙ nec tẽpus:vt.ff.quẽadmoduꝫ seruitus amit.l.nam satis. Itẽ nemo inuit⁹ in cõione detinet:vt.ff.cõi diui.l.vlt. Sed do. Jo.oib⁹ istis rõnib⁹ rñdet ꝑme qꝺ tũc cõpetat qñ volũt diuidere.verꝫ ẽ ꝙ ad exercitiũ nõ āt q̃ꝫ ũ ad natiuitatẽ actiõis.iaꝫ .n.illud sequeret absurdũ ꝙ actio oriretur ex volũtate qꝺ iura nolunt: vt.ff.de neg.gest.l.põponi⁹ si negociũ:imo stati ex ꝙ adiuim⁹ hereditatẽ incõtinẽti orta ẽ actio fami.herc.⁊ icipit ꝯpetere: ⁊ iõ di ex q̃si cõtractu.vt insti.ꝺ obli.ꝙ ex q̃si ꝯctu. Scꝺe rõni.M.ꝙ tunc tollaf qñ alt' tñ possidet: nõ ẽ verꝫ:qꝛ tũc cũ sol⁹ possideat nec fateret cũ coheredẽ fami.per.nõ ꝯpetit:sed heredi.petitio.vt i hac eadẽ actione notani. Tertie ꝙ possidẽti nõ currit ꝑscriptio.sic ꝙ in actiõib⁹ nõ hꝫ locũ: sufficit.n.ꝙ actiõi tue opponã obstaculum.

Quarte si pactũ nõ operaf ꝙ nec tempus non est verum.qꝛ aliquãdo talia operaf tps que pactũ opari nõ põt.nam si conueniat ne vnq̃ꝫ diuidamus tale pactũ non valet:vt.ff.cõi diui.l.in hoc iudicio.§.si cõueniat.tamẽ si stetimus in cõione.xxx. anne.nũq̃ꝫ postea diuidem⁹:vt.C.de annali excep.l.j.§.ad hec. Itẽ pacto fieri nõ potest ne liberta nubat tñ posset haberi tẽpus tantũ quod nõ posset nubere. scꝺm qꝺ in.l.illa papia ꝓhibef in maiore sexagenaria.lꝫ hoc sit immutatũ.vt.ff. qui ⁊ a quib⁹ ma.li.nõ fiunt.l.penul.⁊.ff.de iure patro.adigere.⁊.C.de nup.l.sancim⁹. quis enim stult⁹ ⁊ maxime iuuenis cũ sexagenaria ⁊ octogenaria ꝯtraheret cum in annis illis plurimũ laboris ⁊ doloris fit. ¶ Decimũ quod res ille sint tales ꝙ possint diuidi.si eniꝫ sunt indiuidue vt iura seruitutũ: ⁊ talia: ista nõ veniũt in hoc iudicio:cũ cuilibet heredũ denf insolidũ sicut ⁊ religiosa.vt.ff.e.fundus.⁊ omnis seru.tus sit indiuidua: p̲ter seruitutem vsussru.vt.ff.eo.l.heredes.§.an ea:⁊.ff. ad.l.fal.l.j.§.si vsussr. ¶ Undecimũ ꝙ i hoc iudicio ꝯdẽnationes ⁊ absolutiones faciat iudex i personis omniũ: alioqn nõ posset sententia ꝓ parte valere ⁊ ꝓ parte nõ.nihil enim debet iudex indiscussuꝫ relinquere.vt.ff.e.l.in hᷓ iudicio.⁊.l hredes .§.iudex. ¶ In hac aũt actiõe ac.faciat

3 ta.po. † Positio acto. Ego dico ꝙ talis decessit. ¶ Item ego sibi succesi ex testõ vel ab intestato vel aliis modis vt supra dictum est. ¶ Itẽ ego sum tuus coheres. ¶ Item hereditatem ⁊ tũ pro dimidia ꝓ indiuiso possideo. ¶ Item in hac hereditate sunt res mobiles ⁊ immobiles ¶ Itẽ res oẽs hereditarias vt heredes possidemus vt sic excludas oẽm alium titulum. ¶ Itẽ modo in ꝑncipio intẽto hᷓ iudicium. ¶ Item tanq̃ꝫ heres feci talia vel fecisti vt fecimus. ¶ Item hereditas tota remansit indiuisa. ¶ Itẽ annus est ꝙ testator mortuus ẽ vt sic ꝑ hoc excludatur prescriptio. ¶ Itẽ oẽs res hrditarie diuidue sunt. ¶ Ecõtra reus fa.ta. posi.

4 † Positio rei Ego dico ꝙ talis decessit ⁊ me heredẽ instituit solũ si hoc ꝯfite.actor succũbet qꝛ hec actio nõ datur nisi heredi.vt.ff.ec.l.j.⁊.l.cum putarẽ. ¶ Item ego possideo oẽs res hereditarias illius. ¶ Itẽ decessit ab intestato. ¶ Item ego sum p̲ximior. ¶ Itẽ sunt in hac hereditate sola noia. ¶ Itẽ sunt in hac hereditate sola iura ꝙ sunt indiuidua. ¶ Item testator diuisit inter nos. ¶ Itẽ ego p̲scripsi. ¶ Itẽ oia ista ꝙ possideo: possideo titulo donationis. ¶ Item illud iudicium fuit propositum ⁊ finitũ. ¶ In hac actio

5 ne ꝯcipiet actor ita libellum. † Libellus. Ago ego. R. cõtra te coheredẽ meum vt hereditatem tuij ꝙ inter nos est cõis diuidamus cui titio ab intestato vel ex testamẽto successimus.ad hᷓ ꝓpono actionem

6 famil' hercis.vel sic. † Libell⁹. Ago ꝯtra titiũ ꝙ cũ sit coheres meus in hereditate seij cui ex testamẽto successi m⁹ vel ab intestato:ipsam hereditatẽ mecũ nõ vult diuidere vel in ea diuidẽda secũ cõuenire seu concordare nõ possum. vnde hereditatẽ illã diuidi peto: propono actionẽ famil'. herc. Qꝺ ita recte ꝯci. lib. ꝺt.l.ff.famil'. herci.cũ.l.j.⁊ insti.de officio iudicis.§. cum famil'.hercisc. Oppositio. Sed opponif qꝛ non vr ꝙ actio ista famil'.her

ris. cōpetat. certū est q actio ista ē mixta. vt insti. de actio. §. quadā actiones. si ḡ ē mixta in eo qd i rē ē male intēditur: ago contra te vt diuidas q2 in omnibus realibus nō debet agi vt diuidāt vt restituāt q2 sic agendo agitur ad factū quod petitur quotiens obligat̄ qs. z q̄tiens agit̄ psonali aliq̄ z q̄tiēs agitur p oībus faciēdis obligationibus. vt. ff. de re iudi. si qs ab alio. at i realibus nullus obligat̄ s3 iō ago cōtra eū q2 rē tenet. vt insti. de actio. §. j. z. C. d alie. iudi. mu. cā facta. l. vnica. z. ff. de iudi. non alias. Itē in eo qd in psonā nō possum agere. nā ideo dicūt̄ iste acti. mixte z in psonā q2 i eis veniūt personales prestationes. vt insti. de officio iudicis. §. eo quoque nomine. ff. eo. si aliter. z. l. denicp. z. l. damno. Item ex diuerso famil̄. hercis. enim iudicium cōstat ex duobus. i. ex rebus z prestationibus. que sunt personales actiones. vt. ff. fam̄ l̄. hercis. l. item labeo §. famil̄. herciscū. Item i eo quod in personā: nō videt̄ q cōpetat. nā omnis actio in psonā aut ex ɔ̄ctu vel q̄si aut ex maleficio vel q̄si. vt insti. de acti. §. j. z. ff. de ac. z ob. l. j. nam qd in ipsa. l. j. dicitur ex varijs figuris causarū appellāt q̄si contractus z q̄si maleficia: at actio famil. hercis. nō orit̄ ex cōtractu vel q̄si nec ex maleficio vel q̄si. vñ ḡ dr̄ i psonā. Rñdeo imo orit̄ ex q̄si ɔtractu. z iō ē i psonā vt insti. d obl. q̄ ex q̄si ɔtractu. §. idē iuris. vñ cū oriatur ex q̄si cōtractu merito eam itēro qd diuidas. nec ppterea dr̄ i psonā tm̄ qd veniāt i eā psonales p̄stationes. s3 iō q2 qs obligatur z tenet̄ diuidere. vt. ff. e. l. j. nec credat aliqs q ipse teneat̄ diuidere z ego actor tenear recipere. q2 h̄ nō ē lege cautum imo te p iudicē ɔpello p̄dicta actione proposita q dabit nobis iudicē q diuidet inter nos vel ipse inter nos diuidet. vt. ff. e. l. i boc iudicio. z. l. vl. z insti. de offi. iudi. §.

7 famil̄. her. † Qd. Itē querit̄ in eo qd i rē vñ oritur. q2 si orit̄ ex q̄si cōtractu vt dictū ē. ḡ d3 esse psonalis vt dixi. q2 ex quasi ɔtractu nō orit̄ nisi psonalis. Rñdeo nō ē verū imo inuenio qd ex cōtractibus oritur realis imo plus dico qd ḡnaliter oēs fere reales ex cōtractu vel q̄si oriuntur. z hoc vide in hypothecaria que ex solo contractu oritur imo ex solo cōsensu. vt. ff. d acti. pign. l. j. z. ff. de pigno. cōtrahit̄. z. ff. de pactis. si tibi. x. §. de pignore. qd ita attēde ne incidat in errorē. actio in rem ex contractu orit̄. i. ex obligatione q̄ ex contractu orit̄. nā oēs contractus facti sunt. vt. ff. de cura furi. ɔsilio. ex cōtractu obligatio orit̄. vt insti. de obli. ex obligatione actio. vt insti. de actio. in p̄n: vnde legislator dī. duo de pignore orit̄ ex pacto actio hypothecaria. vt. ff. de pact. si tibi. x. §. d pignore. i. ex pignoris obligationibus. in rei vēdi. quid dices vñ oritur. Rñ. orit̄ ex dominio. vt. ff. de rei ven. l. in rem act. qd d̄ñiū oritur ex ɔ̄ctu p̄cedēte. z q2 vēditor fuit dominus. z q2 traditio ē secuta. vt C. de pactis. traditionibus. ff. de acqui. re. do. l. nunq̄. z sic nota respecū habendū circa diuersa. nā si loqueris de realibus vñ oriantur habito respectu quantū ad psonam actoris oriuntur vt dixi. habito respectu quātum ad personā possessoris seu detentatoris non oriuntur ex aliquo. vt insti. de act. §. j. at in personalibus secus: ideo enim contra te intento q2 dico te mihi obligatū. vñ hec ē rō q̄re psonal̄ non intētat̄ nisi ɔ̄ eū cum quo ɔtraxi. reales āt intentantur contra quoslibet possessores.

¶ Si aliquis vult diuidere rem communē habet actionem communi diuidundo.

¶ De actione communi diui. Rubrica.

1 Actio communi diuidundo ad hoc vt cōpetat: quot requirantur.

2 Actio communi diuidun. an locum habeat si ager vectigalis sit.

3 Actio communi diuidūdo an vsum habentibus competat.

4. 5. Positiones actoris z rei in tali actiōe.

6 Libelli in tali actione quomodo fiant. cum plu. seq.

7 Libello actione communi diuidun. an rō fructuū. expensarū z damni dati habeat̄.

Si rē aliquā habeo cum aliquo cōez siue ex societate subaudi cōtracta siue ex alia cā puta ex societate incidēti. vel q tibi z

illi res illa e legata. vel alio mo est coio. et vis a coione discedere. et re illa p pte diuisa possidere copetit tibi coi diuidudo actio. vt. ff. coi. di. l. j. et. ij. sicut. n. inuitus non pellit ad coionem. vt. ff. de pdi. ide. si no forte. §. si cetu in fi. ita nullus inuit9 in coione detinet. vt. C. coi di. l. vlti. nisi pacti tenor et facti ad tep9 cotra dicat. vt ff. eo. i hoc iudicio. §. si couenia r. et. ff. p socio. l. ide erit: nisi. xxx. an. spacio steterit in coione. vt. C. de annali excep. l. j. §. ad hoc: ite nisi sint iura qda que etia inuitis socijs remanet coia. vt iura libertoz et sepulchroz. vt. ff. famil. hercis. qdaz C. de relig. si sepulchrum. pet it et hec actio et si aliquid de psonalibus pstationibus soci9 vltra pceperit. vel danu dederit. vt. ff. co di. l. in coi diuidu. ppterea. n. vocat actio ista mixta sicut et tres prime superiores.
1 vt insti. de actio. §. queda acti. † Unde ad hoc vt actio ista copetat tot sunt necessaria. In primis q res aliqua sit cois. si. n. non e cois non petit. vt. ff. e. l. j. et C coia vtriusq indi. l. famil. her. subaudi no petit directu vtile sic. vt. ff. e. si qs putas in pn. et. l. sz et postq. et. l. in suma. nec credat aliqs q eade sit actio ista cum actioe p socio imo ex toto differut: na actio p socio ad psonales pstatioes ptinet. no ad reru diuisione. vt. ff. e. l. j. et q dicit ibi magis ponit electiue et non pparatiue. vt et illud magis volo esse diues q paup. Ite p socio actio itedit vt res non cois coicet communi diuidudo. vt res cois diuidatur vt. ff. p socio. l. si qs societate contraxit. et ff. coi diui. l. p hoc iudiciu. §. h iudicium. Ite act. pro socio locu hz qn tractatu habito ad coitate e societas aliogn si in communione incidimus no erit locus actioni pro socio. sz coi diui. vt. ff. pro socio. l. vt si pro socio. et. l. na cu tractatu. et. l. vt in pductionibus. et. l. quibus casib9. et. ff. coi di. l. j. et. ij. Ite actio p socio no admittit adiudicatione: vt. ff. p socio. l. si actu: ac. coi diui. sic. vt. ff. coi diui. l. coi diui. §. si debitor. et insti. de offi. iudi. et. C. coi diui. l. j. et. ij. et. iij. Secudu e necessariu qd res q debet diuidi sint corporales. vt. ff. e. l. p hoc iudiciu. i pn. eo. n. q sunt i nominib9 seu i iuribus q sunt res icorporales: vt. ff. de acquir. re. do. seru9. §. icorporales. et insti. de reb9 incorporalib9. sunt ipso iure diuisa: adeo qd non veniut diuideda sz adiudicanda: vt. C. famil. her. l. ea q p̃terq in iuribus libertoz et sepulchroz q ipso iure remanet i diuisa: vt. ff. faml. hercis. qda. et. C. de relig. si qs sepulchru. Si eniz sunt iura q sunt icorporalia illa non veniut vt diuidat q nulla iuris coio separati itelligi potest. et io veniut q ad vsu aut mesura aut tpibus diuidut: vt. ff. e. l. arbor. §. si p eade. §. aquaz. i fi. Tertiu q res ille non sint vniuersitas: vt. ff. e. l. p hoc iudiciu. Quartu qd rei illius habeas dominiu. vt. ff. e. l. p h iudiciu. vl qd habeas ius i re. puta q emisti etia a non dño. i quo casu copetit eis et publiciana. vel si sunt creditores. vt. ff. eo. l. coi diui. §. q in re publiciana et. §. iter eos. et. §. si debitor. et. §. si duo. Ite si sut duo fructuarij q itetabut iudiciu coi diui. iter se. vt vtant certis regionib9. vt. ff. e. l. coi diui. §. cum de vsufructu. Alij aut q non habet ius i re no habet iudiciu coi diui. vt sunt coloni: et q pcario habet. Itez predones. vt. ff. coi diui. §. iter. et. §. neq. † Questio
2 Quid si ager vectigalis sit: numqd hz locu actio coi diui. lex dt q sic. vt locu habeat p adiudicatione: no qd diuidat. alioqn pstatio vectigaliu pfunderet. vt. ff. e. l. coi diui. in pn. qd sic itelligit dño me9 qn vni facta fuit locatio et decessit. et plures sibi succedut q habentur loco vnius. vt. ff. de conditio. et demon. cui fundus. Ceterum si duobus ab initio locatus fuisset. q re isti iter se non diuiderent. non esset ro.
3 † Questio. Quid si aliqui habeat vsuz nu qd aget coi diui. Rño. sic. non vt diuidat. sz fiet sic q vnus vtetur et alius pro iure quod hz vtetur precio. et hoc fit ex necessitate propterea q omnis seruitus est idiuidua pter vsufru. seruit. vt. ff. e. l. quanis. §. si vsus. et. ff. ad. l. falci. l. j. §. si de vsufruc. Quintum q no interuenerit prescriptio vel pactum. vel q res non sit talis q necesse est vt remaneat in commu-

rã vt in hac eadem actione supra notaui i prin. ¶ Sextum quod aduersarius meus fateatur rem mihi et sibi esse communem. alioquin debeo rem illam probare primo meam pro parte. et in alio iudicio scilicet in rei vendi. et non in communi diui. vt. ff. de excepti. l. fundus. et l. fundi dum modo non sim in possessione. vt ar. ff. famil. hercisc. l. j. Alioquin si confitearis rem communem datur siue possideam siue non vt. ff. eo. l. commun. diui iudicio. ¶ Septimum quod intentetur pro rebus communibus: si enim volo pro re communi et non communi scilicet vt res cõmunis non cõmuni seruiat nec petere possum nec potest hoc arbiter facere. vt. ff. eo. vt fundus.

¶ Octauum est necessarium si tractare volumus de personalibus prestationibus que veniunt in hac actione mixta propter que dicitur hec actio in personam. vt insti. de actione. §. quedam. et primo de impensis scilicet quod ille impense facte sint vel fructus sint percepti in re communi. si. n. fiant antequam res sit illa mea communis ex secundo decreto pone: et fiant postquam missi sumus in possess. ex primo non erit locus directo iudicio sed vtili. vt. ff. eo. per hoc iudicium. §. vlti. et l. sed et si reo. et. ff. de damno infecto. si finita. §. cum autem plures. ¶ Nonum quod debeo scire rem esse cõmunem alicui pone titio vel alicui: pone quod errauí credidi quod esset communis mihi et titio. erat cõmunis scio. alioquin si ignorem esse communem et tanquam in rem propriã impendo sola retentione mihi subuenitur. quia neminem mihi obligare volui. vt. ff. e. si quis putans. §. j. et l. in hoc iudicio. §. impendia. et l. si quis cum existimaret.

¶ Decimum quod impense ille non potuissent fieri pro parte. vel non ita commode. alioquin locum haberet neg. gest. vt. ff. e. si quis putans. §. sine autem ar. ff. famil. hercis cun. heredes. §. non tantum. ¶ Undecimum quod ad hoc vt directa competat oportet quod res remaneant cõmunes: alioquin si desierunt esse tunc dabitur propter personales prestationes. vt. ff. eo. l. in summa. et l. si non omnino. §. venit. et l. sed et post

quam. et. C. communia vtriusque iudicij. famil. hercisun. ¶ Duodecimum quod vel personales prestationes percepte sint. vel etiam damnum datum. vt. ff. e. si quis putans. §. sine autẽ. et l. si conuenerit. et l. in summa. ¶ Tertiumdecimum quod si aliquid vis facere in re cõi quod non interueniat prohibitio socij. quia in re cõi melior est conditio prohibentis. nisi quãdo vidit socium facientẽ et non prohibuit. vt dicit sabinus. ff. eo. l. sabinus. Item nisi habeamus rem aliquã ad communem vsum et in eo vsu volo, vti me non prohibebis et hoc vide in his exemplis. in purum locum communem inuito socio non feram mortuum. vt. ff. eo. si quis putans. §. si quis in communẽ. in cõmune autẽ sepulchrum infero eo inuito. vt. ff. de mortuo infe. l. j. et si habeamus parietem gratitium qui ferat onera altero etiam socio inuito: imitto. idem in area. vt. ff. pro socio. cum duobus. §. itẽ mella. et. §. idemque et si area. et ar. ff. de damno infecto. si edibus. et l. in reficiendo. Nec obstat. l. ff. de seru. vrba. predi. l. parietẽ. ibi enim volebat deteriorare parietem cõem et ideo non auditur. ¶ Unde in hac actione ac. fa. ta. po.

4 † Positio Ac. Ego dico quod res talis est cõmunis mihi et tibi. ¶ Item res illa ẽ mobilis seu imobilis. ¶ Item res talis: et sic singularis. ¶ Item res illa pro parte est mea quo ad dominium. vel in illa parte ius habeo quia creditor: vel competit mihi publiciana. vel illã rem vos et ego habuimus in emphiteosim. ¶ Item tu etiam confessus es rem istam mihi et tibi esse cõmunem. ¶ Item pro rebus cõibus hanc actionẽ intẽto. ¶ Itẽ res iste quas peto diuisibiles sunt. et sic singulares. ¶ Itẽ ego tantũ expendi. ¶ Item non potui negociũ gerere pro parte. verum quia hec ẽ negatiua et nõ reciperetur: facias ea affirmatiue sic. ¶ Item oportuit me istas expẽsas facere insolidum. ¶ Itẽ res iste cõmunes adhuc erãt: vel si perierũt dicas quod res ille erãt cões quando perierũt. ¶ Itẽ rẽ istam habemus ad talẽ vsum cõem. ¶ Itẽ quod feci ego feci te vidẽte et non contradicẽte. ¶ E contra reus fa. ta. po.

5 † Positio rei. Ego dico

q̄ res quas petis diuidi in solidū mee sūt.
¶ Itē res iste sunt tua. ¶ Item res ille
vniuersitas sunt. ¶ Itē res iste tiuij sunt
⁊ eius nomine teneo. ¶ Itē dico q̄ in reb⁹
illis nullum ius habes. imo nego eas tibi
esse cōmunes. ¶ Itē nego eiuz illud potu
isti ꝑ parte expedire. ¶ Itē me prohibē
te fecisti. ¶ In hac actione ac. cōci. ta li
6 bellum. † Libellus. Ago. e. R. cō. M. cuz
quo habeo rē talē cōem quam volo secuz
diuidere. vnde eā diuidi peto. ⁊ propono
actionem cōi diui. Q. ō ita recte cōci. lib.
ōt. l. insti de officio iudi. §. eo quoq̄ noie
7 ⁊. ff. e. l. j. ⁊. ij. † Questio. Sz nunquid i h̄
libello habebit̄ ratio fructuum ⁊ expensa
rum ⁊ dani dati. R̄ño sic. ⁊ ꝓpterea ō mi
xta ista actio. vt insti. de actio. §. quedam
actiones. ⁊ notaui in hac actione ⁊ supe
rioribus. s. petitio heredi. finiuz regundo.
famil̄. hercis. ⁊ ista cōi diui. iste. n. q̄tuor
mixte sunt. hoc est i rem ⁊ in ꝑsonā in rem
q̄ res petuntur ⁊ diuidunt̄. in ꝑsonam q̄
ꝑsonales prestationes veniūt. sunt etiā du
plices. i. q̄ in istis tribus q̄libet actor ⁊ q̄
libet reus. s. famil̄. hercis. cōi diui. finium
regun. non autē in peti. heredi. ⁊ quilibet
prestat sacramētum actoris ⁊ rei: sed ille
intelligit̄ p̄mo actor qui p̄mo ad iudiciuz
ꝓuocauit. si āt ambo cōcurrerēt sorte res
dirimenda est. vt. ff. cōi diui. l. ij. §. in tri
bus. ⁊. l. si cum ambo: ⁊. ff. famil̄ hercis. l.
inter coheredes. §. q̄ famil̄ hercis ⁊. ff. ō
iudi. l. in trib⁹. ⁊. l. si cū ambo. Oppositio
Sed qūo prestat̄ vtrūq̄ sacramentuz nō
videt̄. nā aut vnus agit tm̄. ⁊ tunc ille erit
actor ⁊ alius reus. aut ambo veniunt ad
agendū ⁊ tunc ille erit actor qui sorte pre
ualerit vt dictum ē. ⁊ sic non inuenitur ca
sus vbi vterq̄ sit actor vterq̄ reus. ergo
vtrūq̄ sacramentū alter eoꝝ non p̄stabit:
sed alterū tm̄. R̄ndeo vterq̄ istoꝝ duplex
sacramentum p̄stat. iō ex natura actionis
vterq̄ actor vterq̄ reus. ⁊ a p̄ncipio. ⁊ ex
post facto. lz enim q̄ primo ꝓuocat videat̄
actor quo ad q̄dā. s. vt p̄mo iuret de calū
nia vt p̄mo recipiant̄ ꝓbationes illius:
nā ⁊ si vnus tm̄ agit. ⁊ ipse ē actor ⁊ reus:
⁊ conuentus est actor ⁊ reus: nam q̄libz il
loꝝ dicet vnus alteri. ⁊ tu des mihi portio
nē oim reꝝ cōmuniū ⁊ tu habuisti tot fru
ctus seu ebnēuenes. seu etiā tu ē ed. ssi e ā
nū. si aliqs vult petere vt res tm̄ in modo
diuidantur conci. li. vt diximus. Si autē
vult petere aliquas res diuidi ⁊ fructus
8 sic concipiat. † Libellus. Ago. e. R. cōtra
talē cuz q̄ habeo tales res cōes quas res
peto diuidi. Item peto fructus ab eo per
ceptos mihi ab eo dari ꝓ dimidia. q̄ fru
ctus fuerunt tot modij frumēti. tot ordei.
Si autem fecisti expensas dicas sic: peto
etiam expensas mihi ab eo dari pro dimi
dia quas expensas feci i re cōi. cū pro par
te nō possez cōmode expēsas facere. q̄ ex
pēse fuerūt. e. tarē. ¶ Si aūt dānū datū
sit in rebus cōibus adijcias sic. Itē peto
mihi damnū ab eo datū in rebus cōib⁹ re
sarciri mihi ꝓ dimidia. qđ damnū est in
e. tarē. ad hoc ꝓpono actionē cōi diui q̄
sic recte conci. libellus ōt. l. ff. eo. l. i cōi di
ui. ⁊. l. p hoc. § sicut. ⁊. l. si nō omnes. §. ve
nit. ¶ Si autē res desinant esse cōes etiā
dolo vel lata culpa q̄ dolo cōparat̄. vt. ff
ō pcsui. q̄ nerua. habet̄ ꝓ possessore. vt. ff
de rei ven. l. sinautē. ⁊. ff. de nexa. electio.
concipias libellū. q̄ ꝓponas vtilē cōi di
9 ui. act. vbi dices sic: † Libellus. Ago ꝯ.
M. cum quo habui res tales cōes q̄s do
lo vel lata culpa desijt possidere vel cui⁹
dolo vel lata culpa perierūt vñ res illas
peto pro dimidia ⁊ fructus ⁊ expēsas q̄s
feci puta tm̄ ꝓ dimidia ⁊ dānum ⁊ inte
resse peto qđ fuit tātuz ⁊ ad h̄ ꝓpono vti
lē actionem cōi diui. vel si sine dolo ⁊ la
ta culpa illius res sunt amisse ⁊ fructus
tm̄ ꝑcepit vel expēsas tm̄ fecisti. vel dā
num datū fuit: petes tm̄ expēsas fructus
⁊ dāna. Q. ō sic recte concipiatur lib. ōt. l.
ff. e si q̄s ꝓ putas. in p̄n. ⁊. l. in sūma. Op
positio. Ibis opponit̄ sic. si aliquis dolo
vl̄ lata culpa desijt possidere tu habes di
rectum cōi diui. iud. ciū contra possessorē
vt. C. eo. l. j. ⁊. ij. ⁊. iij. Ad qd ergo vis age
re vtili: non videtur q̄ tua intersit: ⁊ si tua
non interest non ages. vt ar. ff. de seruit.
quotiens. ⁊. ff. mādati. si ꝓcuratorem. §.
mādati. R̄ño imo ago. nā ⁊ h̄ i rei i vē. cō

tingit. vt. ff. ó nora. electio. §. j. z. ij. iter esse eni mea nõ põt multum vt q: tu eras bõ fidei bone z fidelis. ille maliciosus po tentior. in alia puincia. vt hec cõsiderantur ẽt alš. vt. ff. de alie. iudi. mu. cã fac. l. vna. ¶ Circa pmũ libellũ q̃re illa q̃ que siui circa libellũ. in actio. fa. hercisc. eodẽ mõ cõcipies libellũ in actiõe finiũ regũdoꝝ p fructibus z expẽsis i damno.

¶ Si aliquid certũ ex aliqua obligatione debetur petitur certi conditione generalissima. De certi conditione generalissima. Rubrica.

1 Actio certi conditione ad hoc vt cõpetat quot necessaria sint.
2 Actione tali si res ostendi non posset. qd iuris.
3 Certi conditio vt proponat: an sufficiat si in libello petãt. x. sumate vini frumenti: seu olei.
4 Libellus an nullus sit: dicendo: peto. x. solidos: cum multe et varie sint forme denariorum: vt in theutonia z lombardia.
5 Libellus an valeat si dicatur: peto. x. solidos.
6 Certi conditio in pecunia promissa an locum habeat.
7 Rei vendicatio directa quare nõ ꝯcurrit conditione z econuerso.
8. 9 Positio actoris z rei i tali actione.
10 Libellus in tali actione quõ ꝯcipiatur.
11 Actio talis generalis an pereat tanto tẽpore: quanto perit prima specialis vt redhibitoria: z quanto minoris: que anno tollũtur.
12 Actio talis an crescat in litem per inficiationem: sicut crescit specialis.
13 Actio huiusmodi an sit ciuilis: licet specialis pretoria sit.
14 Actio talis an sit perpetua: vel transitoria ad heredes.
15 Actione huiusmodi an causa ab obligatione difficiat.
16 Certi conditio an competat pro re commodata: deposita: pignori data locata zc.
17 Certi conditio an competat ex contractu certo z incerto.
18 Certi conditio legati causa quomodo cõpetere possit.

FRequenter cõtingit q ex obligatiõe aliqd certũ debet: ideo pdita e certi conditio q̃ competit quotiens aliquid certũ petit ex omni obligatiõe z omni cã. ex omni contractu siue certo siue incerto siue ex cã legati siue ex lege aql. siue ex causa furtiua siue ex senatusꝯsulto certũ qd debeat restitui. z vt breuiter dicam ex oĩbus ꝯctibus cõpetit z ex omnibus causis ex quibus certum petit. vt pbantur hec. ff. e. si certũ petat. l. certi conditio. §. j. z. §. cõpetit. z. §. sz z si ex senatus. z. §. quonia igit. sed ita demũ cõpetit hec cõditio: si obligatio illa sit pura nõ autẽ in diẽ vl conditionalis. tunc enim ante diem vel conditionẽ nõ cõpetit. vt. ff. si certũ petat. l. certi conditio. §. j in fi. In primis autẽ nota q hic tractat de certi conditione generalissima q̃ cõpetit vt supius diximꝰ z cõpetit etiã quãdo nullus ꝯctus pcessit sed q: res certa mea ad te puenit iustum z equum est illud mihi reddi a te condi. certi generalissima. vt. ff. si cer. petat si z me z titium competit etiam quando numeratio non est obligatoria. vt. ff. eo. nam z si fur z est magis ista gñalis q̃ triticaria q: per illã nõ petitur pecunia numerata. vt. ff. de tritica. l. j. per istã sic. z res certe licet p triticariã petant res incerte. qd q̃liter intelligat dicemꝰ in tractatu de triticaria. † Sũt z alie due certi cõditiones. 1
vna que orit ex stipulatione qñ certũ deuenit in obligatione. vt insti. de verbo. obliga. in princi. z. ff. si certum petatur. si quid certum est z alia queritur ex numeratione idest ex mutuo. de qua habes. ff. si certum petatur. l. ij. z. iij. z. l. certi conditio. §. si nummos. z. l. rogasti. z fere per totũ titulũ. i toto. n. titulo si certũ petatur tractat de certi ꝯdi. ex mutuo paꝝ tãgit de certi cõdi. gñalissima: de tribus. n. tractat. p de rebꝰ creditis. scdo de certi ꝯdi. q̃ orit ex mutuo. tertio z vltio tractat de certi conditiõe gñalissima, vtraq3 tñ istarum

rum cōditionū: tā [illegible] que oritur ex stipulatione q̄3 illa que oritur ex mutuo specialis est de quibus in suis locis dicemus. Unde ad hoc vt certi conditio gn̄alissima cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q certū sit illud quod petit. Certum ē autē cuius species vel qualitas q̄ est in obligatione versat. aut suo nomine aut ea demonstratione q̄ proprij nominis vice fungit ostēditur qualis quāta q̄ sit res siue ꝓprio nomine appelles siue digito ostēdis. ꝛ sic ad oculū: siue certis vocabulis ꝛ signis q̄ fungūtur vice ꝓprij nominis. vt. ff. si certū petat. l. certa est.
2 † Nō Quid āt si res certa ostēdi nō pōt. dicit domin⁹ meus nō aget certi cōditio nisi velit iurare. tūc enim admitteret ar. ꝓ eo adduco. ff. de fur. l. in actione. quod nō credo in. l. en nulla cōstabat de re: propter colorē autē de quo erat dubiū interponit sacramē
3 tum. † Questio. Quid autē si petam in libello. x. saumatas, vini ꝛ frumēti seu olei. nunquid sufficiet quātū ad hoc vt proposita videat certi cōditio. Rn̄deo nō nisi adijciatur optimi: lz l denarijs secus. vt. ff. de verbo. obliga. l. vbi aūt nō apparet. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ꝛ quare aliud in denarijs. ideo q: denarioꝝ eadē est vis ꝛ potestas. vt. ff. de eo quod cer. loco ꝛ in. l. predicta, vbi
4 autē non apparet. † Questio. Quid āt hodie dicemus cū multe ꝛ varie sunt forme denariorū: ꝛ maxime in teutonia ꝛ lōbardia ꝛ tuscia ꝛ p singulas ciuitates. ꝛ ego dicerē in libello peto. x. soli certe libell⁹ iste nullus est. nec attēdas i casu isto aliud sic in dena. q̄: in alijs speciebus hoc mō vt dicis. sed ideo aliud q: in speciebus alijs si dico. peto. x. secta. frumēti icerta est petitio: q: bono melius inuenit. at qn̄ dico. x. soli. imperaliū: q quātitas adijciat tūc ista est certa: q: nūq̄ imperiales meliores inueniuntur alijs. ꝛ hoc ē quod dicit. l. ꝑdicta certū cuius quātitatis ꝛc. q: hoc verbum quātitas nō solū ad pecunia sed ad corpora refertur. vt ff. de lega. iij. qsq̄s.
5 † Questio. Sꝫ qd si diceretur peto. x. soli. de iure nō valet talis libellus: possꝫ m̄ suaderi quod valeret. ꝛ viderentur isti solidi peti q in regione frequētantur. vt. ff. de lega. i. l. si seruus pluriū. §. vlti. vel si plures sint in eadē regionē exiguiores videant petiti. vt. ff. de lega. iij. nummis.
6 † Oppositio. Sed opponitur quod nō videt q locū habeat certi cōditio: etiā in pecunia ꝓmissa. verbi gratia tu promittis mihi te daturū. x. soli. in ista stipulatiōe interuenit factū hominis. s. dare qđ factuꝫ est incertū. vt. ff. de verb. obli. vbi aūt nō apparet. §. q id quod in faciēdo. ff. de re iud. si quis ab alio. Rn̄. sophistica est oppositio. nā si ita intelligeres nū. q̄: possent assignari aliqui casus ꝛ si assignaret pauci essent vt certi cōditio haberet locū. intelligas quotiēs aliquid deuenit in obligatione. si illud certū tunc agit certi conditione. si incertū ex stipulatu. vt. ff. si certū petat. l si qs certū. licet illud certum p factū hoīs ꝓueniat. Si ergo aliqs promittit mihi se facturuꝫ daturū vel traditurū aliquid certū. certi cōditio cōpetit. vt. ff. de verbo. obli vbi autē nō apparet. §. vl. Si autē illud sit incertū: puta promittit se facturū mihi domū vel incertū tradere: vel dare ꝛ nō ē certum de qua domo tūc agitur ex stipulatu. Idē est qn̄ factum hominis est in obligatione: puta ꝓmitto me te nō prohibiturū: tunc pncipaliter factū hoīs est i obligatione ꝛ illud est incertum q: p factū hoīs promittit qđ dicit icertum. ideo q: non potest assignari vtꝛ species vel quātitas ꝛc. vt dicit. l. illa certū. ꝛ sic intelligit. l. ff. de verb. obli. vbi autē nō apparet. §. q id quod. ꝛ de re iudi. si qs ab alio. Secūdū est necessariū: q res illa sit debita tibi: nō āt sit tua. nā non posses cōdicere seu vēdicare preterq̄: a fure. nemo. n. rem suā pōt condicere p̄terq̄: a fure vt. ff. vsufr. quēadmodū ca. l. vl. in fi. rē dico directo suā. ceterū si rē vtiliter meaꝫ condico. ꝛ sic vtilis rei vēdi. concurrit cū conditione: directa rei vēdi. non cōcurrit vt. ff. de dona. cā mor. l. q mortis cā. ꝛ. C. de dona. q̄ sub. mō. l. j. ꝛ. C. de dona. añ.
7 nup. l. cū veterū. † Questio. Sꝫ qrit̄r q̄ sit rō qre rei vēd. directa nō concurrit cū conditione ꝛ econuerso. q: cui dat vna nō

mino. vt. ff. de rei vē. l. i rē actio. cōditio āt nulla: pterq̃ȝ ꝯditio furtiua: ꝛ illa odio furis dat' dño. nā q itēdit cōditionē itē/dit aduersariū dare opere. sȝ dare ē rem accipientis facere ḡ vi des q̄ q itēdit ꝯditionē nō petit rē suā sed sibi debitā. vt. ff. de cōdi. furtiua. l. i. ꝛ insti. de act. §. sic itaque discretio. ꝛ. ff. de ver. obli. vbi āt nō apparet. §. vl. ꝛ. ff. de leg. i. nō quocunq̄ȝ. Itē in alio casu rē tuā ꝓpriā cōdicis. i. respectu possessionis. vt. ff. de cōdi. inde. l. indebiti. §. sed ꝛ si possessionē. Quare aūt cōcurrit cū conditione vtil' rei vē. ꝛ econuerso. Rño sic. n. est i illis tribꝰ casibus. s. in dona. cā mor. in dona. añ nup. tacite insunt cōditiones. s. si primo moriat' vel nisi eū peniteat. h in dona. cā mort. In dona. añ nup. inest tacita: si m̄rimoniū sequatur qd̄ ḡ agit' facere tacite inter ꝯhentes pro cauto habēdū ē. vt. ff. si certū petat'. cum qd mutuū. In dona. q̄ fit sub mō: inest ex/p̄ssa cōditio. s. vt istud facias. vñ merito in illis tribus casibꝰ: res remāsit vtiliter mea. ꝛ ratiōe ꝑoris dñij ꝛ rōe ꝯditionuȝ tacitaꝝ seu expressaꝝ. ꝛ sic quodāmō pos/set dici res illa mihi debita. nā ꝛ i vtili rei vē. q datur metū passo. idē est q2 remāsit i bonis passi metū pp restōem q̄ fit iure ac/tionis qd̄ me. cā. vt. ff. qd̄ me. cā. l. metuȝ §. volēti. ꝛ. ff. de i inte. rest. l. nō videt'. propter ista ḡ glosauit yr. certi ꝯditio cōpetit ex oi cā. ꝛc. ex q̄ certū petit': subaudi dari ꝛ nō restitui. vt excludat q̄ōnes q̄ possent notari in realibus. quaꝝ hic vnā noto cā exēpli. q rei vē. ꝓponit rē certissimā petit vt. ff. de rei vē. l. si i rē. si rē petit certam: ḡ cōpetit cert. cōditio. vt dicit. l. illa certi conditio. qd̄ falsuȝ ē rōe predicta. vel non esset opꝰ ita glosar'. vñ dicit yr. nā lr̄a illa illius. l. certi cōditio. q̄ dicit cōpetit ex oi cā ꝛc. dat' itelligi qd̄ certi conditio cōpe/tit ex ꝯtu vel q̄si: vel ex maleficio vel q̄si. ꝛ sic tollūt' questiones in realibus. nā q̄ñ agimus actione reali ꝯ aliquē agimus cōtra eū q nullo iure nob' obligatus est. sȝ iō qd̄ rē hȝ tenet seu possidet. vt insti. de ac. §. j. Tertiū est necessariū q̄ cā vel contractus vel q̄si vel delictū vel q̄si iterue/niat ad h vt actio in[...]petat: ꝛ h q̄ñ ē natiua. vt dicit. l. illa certi cōditio. vel q̄ñ datur sine: ōi cā ꝯtu vel q̄si maleficio. vel q̄/si est illud tertiū necessariū qd̄ res illa ad te puenerit. vt. ff. si cer. petat'. l. si me ꝛ ti/tium. i quo casu qdā dicūt q̄ est datiua. nā cū ista sit psonalis oportet q̄ oriat' ex aliq̄ at nō orit: ḡ est datiua. ꝛ dat' tūc respectu possessionis. ꝛ h multi prudentes admise/rūt. Quartū est necessariuȝ q̄ oportet q̄ obligatio sit p̄sens seu pura: alioq̄n si i diē vel cōditionalis: nō competit añ dieȝ vel cōditionē: vt dicit. l. illa certi cōditio. §. j. In hac autē actione. ac. fa. ta. po.

8 † Pō Acto. Ego dico q̄ res illa quaȝ a te peto talis est ꝛ certa. Itē dico q̄ taleȝ ꝯtum feci tecū. puta ꝓmisisti mihi rē ta/lē certā ex tali ꝯtractu vel q̄si: q2 fuit mihi legata vel dānum mihi dedisti. qd̄ esti/mo decē vel quasi deliquisti. Item res illa certa quam peto ad te peruenit.

9 Econtra reus fa. ta. po. † Pō rei. Ego dico q̄ res illa quā petis icerta ē. Itē ego ꝓmisi me facturū turrim vel codicē. Itēm res illa quam petis a me ē titij. Iteȝ illā desij possidere sine dolo ꝛ culpa. In hac actione concipiet acto: sic

10 libellū. † Libellus. Ago. c. R. cō. tu. a quo peto. c. q̄ debet: q2 ꝓmisit mihi vel ex tali cā: vel vt det mihi domū talē cuius fines sunt tales quā domū vēdidit mihi. vel vt det mihi c. q̄ legata sunt mihi in testō titij cui titio ipse successit. vel vt det mihi. c. q̄ dare dȝ: q2 dānū mihi dedit in re tali: qd̄ dānū. c. estimo. vel q̄ dr deiecit ꝛ dānū mi/hi dedit qd̄ estimo. x. vñ p̄dictā quātitatē seu rē peto. ꝓpono certi cōditio. Qd̄ ita recte concipiat' libellꝰ: ꝓbat' p. l. ff. si certū peta. l. certi cōditio. §. j. ij. ꝛ. iij. Sȝ opponit'. naȝ nō videt' q̄ actio ista possit ꝯpetere. certū ē q̄ i oi libello ꝓponēda ē actio: causa: ꝛ res: vt. ff. de tribut. qd̄ i heredē. §. eligere. ff. de rei vēdi. l. si in rē. ff. de lega. ij. cū hliꝰ. §. varijs. cur hec actio inducta est: cum sufficiāt spāles actiones. Rño lȝ dent speciales: nihilominꝰ ꝛ hec cōpetit. ꝛ expedit hāc dari. si forte specialis infamat: ista autē non infamat. vt. ff.

de act. z obli. cessan vel aliter lz speciales cōpetat:nihilominus locuz habet gñalis: q2 vt ait aristo. Specie posita genus nō excludit: imo genus infert: z interest nr̄a plura iura habere. vt. ff. de liber lega. l. ij in fi. z. ff. de serui. l. ei fundo. Sunt z casus vbi ista locū hz: z nulla specialis. vt. ff. si certū pe. l. certi cōditio. §. quoniā igit̄: z §. idē erit. z. l. nā z si fur. z. l. si a furioso. Sz exempla illa nō placēt: q2 non loquuntur vere de certi conditione gñali sz speciali: que oritur ex numeratione: vel ex cōsumptione in. l. illa nā z si fur. z. l. si a furioso. melius exēplū habes. ff. si cer. petat.
11 l. si z me z titi. j. † Questio. ¶ Itē querit̄ nunquid perit hec generalis tanto tpe quanto perit z prima spālis vt redhibitoria: z quanto minoris q tollunt̄ anno z sex mēsibus: vt. ff. de edil. edic. sciēdum. Rñ. sic vt ar. ff. si qs testa. lib. esse iussus fuerit. l. i. §. sceuola. z. ff. si qs cauti. si qs eū. §. q iniuriarum. z. ff. de dona. l. q id quod. z.
12 ff. de iure iur. l. duob⁹. §. exceptio. † Questio. Item queritur an crescat i litē per inficiationem sicut crescit spālis. vt. l. aqui. z. ff. ad. l. aql. inde neratius. §. hec actio. z C. de de condi indebi. l. ea que. Respō. nō vt arg. ff. de peti. hered. l. itē veniūt. §. cū pdiximus. z. ff. de iureiurā. eū q. §. j. Itē multū profuit q bec gñalis fuit inducta. z hoc vide i hac qstione. ago ꝯ quēdā q rē mihi surripuit: vnde ago contra illū in distincte q faciat mihi rationē de re tali q̄ mihi per furtū vel rapinā surripuit: qd videtur intentatū. Rñ. certi conditio que nō infamat. vt. ff. de suspec tuto. he. n. z. ff. d penis. l. si pses. z. ff. de his q̄ notā infa. l.
13 ij. † Questio. Itē nunquid bec est ciuilis: lz specialis sit ptoria. Rño sic. vt insti. qd cum eo. §. vl. Questio. Item nunquid cōcurret cū actione de dolo. Rño. sic: q2 genus concurrit cum specie: imo posita infert genus: q2 ergo actio de dolo cū nulla alia cōcurrit: sz specialis cū generali sic. z ita itelligit̄. l. C. de do. l. d do. z. ff d dolis. l. j. Questio. Item nunquid est bonefidei. Rñ deo non: q2 non connumerat̄ inter bonefidei. vt insti. de actio. §. actionum.

14 z. ff. de donatio. l. cum donatio. † Questio. Itē nunquid est perpetua vel transitoria a t heredes. Rño. si ex causa descendat que est perpetua vel trāsitoria sic. alioqn nō. vt. ff. q i actio de pecul' est anna l. cū post mortem. z. ff. si quis cautio. l. si qs. §. qui iniuriarum z. ff. vt lega. seu fideicom nomine caueatur. l. i. §. bellissime.
15 † Questio. Item queritur in eo quod dicitur con litio competit ex omni causa z ex omni obligatione ex qua certum petitur. vt. ff si certum peta. l. certi conditio. i pncipi. nūquid aliud sit causa q̄z obligatio. Rñ deo non: sed est inculcatio verborum: pro eodem enim supponunt: vel causa criminalis obligatio ciuilis. vt arg. C. de trāsa
16 ctiōi. causas. ff. de testibus. l. j. † Questio. Item queritur an ista certi conditio competat pro re commodata deposita pignori data: locata: videret̄ q sic. nam res ille nobis debentur ex contractibus pcedentibus: z actiones p predictis rebus singulis cōpetunt. vt instit. qui mod. re contrabitur obligatio. z insti. depositi. z loca. z conducti. Rñdeo non credo q pro rebus illis competat certi conductio. z est ratio: q2 p certi conductionē intēdimus contra aliquē vt oporteat eū dare facere: vt insti. de act. §. sic itaqz discretio: at in pdictis actionibus non possumus intendere: scilicet: dare: nec quo ad possessionem nec quo ad proprietatem: q2 rei commodate proprietatem z possessionem retinemus. vt. ff. cōmo. l. rei. hoc idē in re deposita: vt. ff. d positi. l. 3. §. rei. hoc idem i re locata. vt. ff. loca. z conducti. l. non solet. hoc in re data pignori quo ad proprietatē. vt. C. de pig. act. l. pignus. lz nō quo ad possessionē. vt ff. de acq. pos. l. qui pigno. z. l. re pignoris. predicte enim actiones lz ex contractibus descēdāt: tamē babēt quandoqz z rei
17 psecutionē. † Questio. Itē qrit̄ de eo qd dicit. l. certi conditio: q cōpetit hec cōditio ex contractu certo z incerto. de certo planum est q competit certi cōditio si certū quid debeatur ex contractu: puta certa spēs vel certa quantitas sed quomodo ex contractu icerto posset cōpetere certi cōdi

ctio. cũ certi condictio pro certo cõpetat: ⁊ contractus incertus icertũ cõtineat: ⁊ ita habent se vt opposita imediata. Rñ. qui/dã dicunt metu istius questionis: ⁊ verba illa sic exponunt: siue ex cõtractu certo. id est nominato: siue incerto. i. innominato. subaudi dũmodo certũ debeat. vel aliter siue ex incerto cõtractu idest cõtractu qui cõtinet qd incertũ: puta factũ hominis. vt. ff. de verb. obli. vbi autẽ non apparet. §. q id quod. ⁊ ideo incertus: qꝛ cõtinet interesse: qd tẽpore cõtractus quãtum erat ignorabatur: sꝫ modo cũ agit certuꝫ estima/bitur: ⁊ ideo non ad factũ sꝫ ad interesse: qd certum factum est agit certi conditiõe sꝫ obstat. ff. si quis in ius vocatus nõ ierit. l. vt. vbi dicit ꝙ cũ quis iudicio sisti promisit ⁊ sic factum: cũ eo agitur incerti. sꝫ il/lud verbum sic exponimus. idest ex incer/ta stipulatione agimus certi cõditione ad interesse. vt pdi. l. certi conditione. Oppõ Sꝫ instat ꝙ iteresse non est in obligatiõe. ergo peti nõ potest. Rñ. imo ẽ. ff. de re iu.

18 l. si qs ab alio. §. vlt. † Qõ. Item querit quomodo certi cõditio potest cõpetere ex legati cã. vt dicit. l. illa certi conditio: sꝫ a re non põt. nã aut fuit legata res ꝓpria testatoris aut aliena. aut in specie aut in ge/nere. si res propria testatoris ab adita he/reditate trãsiuit dominiũ in legatariũ: vt. ff. de fur. a titio ergo ꝓ illa re nõ habet cõditionẽ: cũ nemo possit condicere rẽ suam pterq̃ a fure: vt. ff. vsufru. quẽ ad. caue. l. vl. nisi diceres respectu possessionis. vt. ff. de cõdic. indebit. l. indebiti. si res fuit aliena legata. aut in specie: ⁊ tũc non posset intentari certi conditio: cũ res legata i specie talis debeat dari qualis e'. vt. ff. de legat. j. si a substituto. §. heres. ⁊ sic nõ posset itentari cõditio: cũ p conditionem teneatur quis dare quod oportet cũ dare facere. insti. de act. §. sic itaqꝫ discretis. ⁊ dari sit accipiẽtis facere. vt. ff. de verbo. obli. vbi autẽ non apparet. §. vl. si in genere: siue fuit ꝓpria testatoris siue aliẽa: certi cõditio non potest cõpetere cũ res relicta in genere icerta sit. Rñ. dñs meus ⁊ sic no. in l. illa certi cõditio. ꝙ competit pro re aliena legata: que sẽtẽtia reprobatur vt dicitũ ẽ. nec admitto quod voluit notare: ꝙ loq̃tur in re aliena legata in genere: ideo quia tunc heres talẽ rẽ dare debꝫ quã faciat accipiẽtis. vt. ff. de le. j. si a substituto. §. heres. ⁊. ff. de leg. j. si domus. §. de euictione. nec hoc admitto ꝓpterea: qꝛ res legata in genere ẽ incerta: vnde certi conditio non habet locũ dicas ergo ꝙ loquitur in re propria testatoris. quando fuit legata res incerta de certis. verbi gratia: legauit fi/lium vnũ de seruis suis cõpetit certi con/ditio vt detur vnus de illis seruis: nec potuit trãsire dominiũ: qꝛ seruus certus non fuit legatus. vel melius loquitur in quantitate legata: puta legauit decẽ libras iperia/lium quod legatum certũ ẽ. qualiter autẽ quod ẽ in quantitate sit certũ. no. õ. in hac eadẽ actione. ideo dico i quantitate relicta in genere. qꝛ si i specie puta denarios quos in archa habeo. tunc tale legatũ ab alio legato speciei non distaret. ⁊ esset eadẽ oppositio que ⁊ superior: vt. ff. de leg. j. si certus. ⁊. l. si seruus. §. qui quinqꝫ.

¶ Si quis rẽ certam sibi promisit tenetur certi conditione ex stipulatione.

¶ De certi conditione ex stipulatione. Ru.

1 Actio certi conditione ex stipulatione ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

2.3 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.

4 Libellus in tali actiõe quomõ cõcipiat.

5 Res certa: puta pecunia si in dotem promittatur vel detur: nunquid agatur certi conditione ex stipulatione.

6 Fideiussor an certi conditione teneatur.

7 Stipulatio cur valeat: si homo in genere promittatur.

8 Homo si generalis promittat: qua actione petatur.

9 Stipulatione an causa inserenda sit.

Est alia certi conditio de qua domin' Jo. non tractauit in arbore actionum: scilicet certi conditio que oritur ex stipulatione. si. n. aliquis sibi certum quid promittit locũ habet certi conditio ex stipulatione: vt insti. de verbo. obli. in prin.

⁊. ff.

1 .ff. si certū petat.l. si qs certū. †Unde ad h vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q stipulatio interueniat. ¶ Secundum q stipulatio fiat inter presentes. vt.ff.de verbo.obliga.l.j.z.C.de inuti.stipul.l. vt inter absentes. ¶ Tertium q stipulatio illa cōtineat quid certum: vt dicunt iura pdicta. qd autē sit certum: dicit.l.si cer.petatur.l.certum.z.ff. de verbo.oblig. vbi autē nō apparet.§.j. ¶ Quartū q persona sit talis que possit obligari: nō ergo pupillus sine tutore. vt .ff.de noua.l.j.in fi.nō is cui bonis est interdictum.vt.ff.de verbo.obli.is cui.z si qui similes sunt vt furiosus z mente captus.vt.ff.de actio.z oblig furiosus.
¶ Quintum q res talis deducat in stipulatione cuius rei possit haberi cōmercium.vt.ff.de vb.ob.multum interest.
¶ Sextū q vba obligatoria iteruenīāt. si enī nuda nulla daret actio: nisi in casibꝰ. vt insti.de vbo.oblig. ¶ Septimū q se intelligāt cōtrahētes aut iustū habeāt interpretē: vt.ff. de vbo.oblig.l j.in fi.
¶ Octauum q vnus interroget alius respōdeat: z cōgrue z incontinenti.vt.ff. de vbo.obl.l.j.§.ij. z.iij.z.iiij. ¶ Nonū q cā interueniat quare fiat pmissio: vt.ff.de doli exce.l.ij.z.ff. de dona.l.nuda. ¶ In hac autē actiōe ac.fa.ta.posi.
2 †Positio actoris. Ego dico q fui stipulatus a te centū libras. ¶ Itē tu me intellexisti. ¶ Item tu respondisti te illas mihi daturū. ¶ Item tu es persona que potes obligari. ¶ Item quam mihi pmisisti bene rei illius habes commercium.
3 ¶ Econtra reus fa.ta.po. †Positio rei. Ego dico q inter nos vba nuda interfuerunt. ¶ Item absens eram tali die qua dicis stipulationem interpositā. ¶ Item persona sum q̄ nō possum obligari: puta pupillus vel talis. ¶ Itē res illa pmissa nō est in cōmercio nostro. ¶ Item tue interrogationi ex interuallo respondi.
¶ Itē sine cā tibi pmisi. ¶ In hac aūt
4 actiōe cōci.ac.sic libellum. † Libellus. Ago ɔtra titiū q mihi interrogāti pmisit se daturū mihi.x.lib.impiales pro codice quē scripsi sibi. vel p patrocinio qd sibi in causa pstiti. vñ vt mihi det z soluat.x. lib.impiales ago cōtra ipm: z ppono certi cōditionē ex stipulatiōe. qd sic recte cōcipiat libellus dicit.l.ff.si cer. petat.l. si qs certū. z insti.de ver.ob.in pn. Oppō. Sz huic libello sic opponit: z posset hec qstio notari sup pdicta certi cōdi. z etiaz in sequēti.omnis q intētat certi conditionem siue generalissimā siue hanc specialē siue illā que oritur ex mutuo rē certaz petit: aliogn nō cōpeteret certi condi.vt.ff. si cer.p.l.certi.cōditio. si cōpetit ergo p certa certi cōditio: vt dixi. videt econtra q non competat. p conditionē enim intendit aliqs contra aduersariū dare facere: vt instit. de acti.§. sic itaq discretis. z dare est accipiētis facere. vt.ff.de vb.ob. vbi autem non apparet.§. vlti. sed si res danda est certa talis debet dari qlis est. nō enim hz necesse facere debitor rem creditoris. vt.ff.de leg.j.si a substituto.§. si certus homo.ar.ff.d act.emp.ex empto. in prin.quomodo ergo p re certa intētat certi cōditio nō videt. Rño: frustratoria est qstio: qui enim pmittit se daturū certū seruū tenet ad certū z tenet dare. vñ merito intētat certi cōditio: cū tenet facere accipiētis: vt.ff.de vbo.ob. vbi autez.§. vl. at in legato secus: in quo si res specialiter leget: heres nō tenet eā dare sed tradere. vt.in.l.pdi j.de le. si a substituto.§. si certꝰ. z sic p homine certo legato nō cōpetit certi cōdi. vt in supiori actiōe notatu. †Questio. Itē querit si res certa: puta pecunia pmittat in dotem vl' det: nūqd agit certi cōditiōe ex stipulatiōe. videret q sic rōibus pdictis: z p.l.ff. de vbo. ob. stipulationū qdā. cōtrariū putat dñs meus z etiā dñs plac. immo dicūt q detur ex stipulatu. hoc dicit.l.C.de rei vxo. act.l.vnica. z quare ad certū datur actio ex stipulatu. Rño ideo: q si daret certi cōditio p dote: iā esset ɔditio mulieris dotario: q esset stricti iuris: lz actio ex stipulatu sit bone fidei. vt insti.de actio.§.actionū. †Questio. Itē qd si dices d fideiussore: nunquid tenet certi cōditione. placen. 5 6

dixit q nō. dñs meus tamē cōtrariū sen tit: vt dicas. ad quid tenet fideiussor: vtrū ad certum vel ad incertū: vt in primo casu cōpetat certi conditio: in scdo casu ex stipulatu. nec est idē qd est in dote: qz tam actio ex stipulatu q̄z certi conditio est stri
7 cti iuris. †Questio. Itē querit que sit rō quare stipulatio teneat si pmitto hominē in genere. nam si promitto fundū in genere non valet. vt. ff. de vbo. obli. vbi ait. §. j. Rño. ideo stipulatio tenet in hoie: qz homo certas partes habet que imutari nō possunt: ɀ ideo si stipulatio tenet nō est mirum. ad min⁹ dabis mihi hominē talē qualē: qualē etiam vespilionē: vt. ff. de solu. qui decem §. pe. at in fundo ideo: quia fundi destinatione patres famil' ɔstituuntur: vt. ff. de leg. j. qd in rerū. §. pe. vñ nulla esset stipulatio: qz posset dare vnā glebā quā nō expediret habere. hac ergo rōne ɔsiderata stipulatio etiā teneret si domus pmittat: sicut in homine dicim⁹: cū domus habeat certas ptes: vt. ff. de vsuca. cū qui edes. ff. cōtra pdio. si quis edes. §. si quis partē. sed ita demū tenet pmissio vel legatum in domo si testator vel promissor habeat domos: vt. ff. de leg. j. si domus. in pn. eēt ergo idē in pmissione hominis: vt ita demū valeat si pmissor hz homines. Rñdeo nō: sz in domo ideo: qz quādo aliquis legat domū ɀ nullā habet derisoriū est legatum. deridetur enim ille ɀ miser est qui domum nō hz. at in hominib⁹ hoc nō est. multi enim sūt pbi qui homines nō habēt: ɀ ideo stipulatio indistincte tenet in hoie in genere: vt dictum est.
8 †Questio. Itē si homo pmittat gñaliter qua actione petitur. Rño. actiōe ex stipulatu. cur autē aliud si. x. solid. pmittant qui petunt certi cōdi. vt. ff. de vb. ob. l. stipulationē quādā. ɀ. l. vbi ait. Rño: ideo: qz denarioꝝ eadē est potestas: lz in hominib⁹ sit secus: sicut in superiori actiōe notaui.
9 †Questio. Itē q̄ritur an in stipulatione sit cā inserenda: puta pmitto tibi decem ex tali cā. Rño: multi sapiētes admittunt q non: qz. l. dicit indistincte si aliqd certum pmittat agit certi cōditiōe: si incertū ex stipulatu: vt insti. de vbo. obliga. in pn. ɀ. ff. si cert. petat. l. si quis certū. ɀ de vbo. obliga. stipulationū quedā. ɀ. l. vbi autē. si enim cōtrariū placuisset legislatori aposuisset de cā. vt arg. C. de cadu. tol. l. vnic. circa fi. Itē vbi. l. nō distiguit nec nos distinguere debem⁹. vt. ff. de lega. pstandis. petita bo. pos. cōtra tab. l. j. ɀ. ff. de publicia. l. de precio. ɀ. ff. de aleat. l. j. Itē si requireret causa in stipulatiōe: etiam requireret cā cause. ɀ sic res abiret in infinitum: qd euitat in iure. vt. ff. de re iud. a diuo pio. §. si post adiectū. ɀ. ff. de dā. infec. l. q bona fide. circa fi. Itē causa cāe nō exigit: sicut nec obligatio ex obligatione. vt. ff. de re iudi. si se nō obtulit. §. ij. sicut nec lis ex lite vt. C. d fru. ɀ lit. expē. l. terminato. Itē. l. dicit instit. de verbo. oblig. q si stipulatio sic cōtrahit. pmittis: pmitto: facies faciā: dabis: dabo: nū q̄z tamē de causa fiat mentio. mihi tamen videt cōtrariū: ɀ hoc etiā sentit dñs me⁹ q causa debeat inseri in stipulatiōe: puta pmitto tibi ex tali causa: aliogn stipulatio nulla quo ad effectū: qz agēti obstat exce. doli. Item obligatio sine causa condicit: vt. ff. de do. except. l. ij. §. circa. ɀ. ff. de cōdic. sine cau. l. q sine causa. ɀ. ff. de pba. cū de indebito. §. vlt. Itez nuda ratio non facit aliquē debitorē: vt. ff. de dona. nuda. ɀ. ff. de pecul'. non solū. in fi. nec pōt dicere q psumat stipulatio facta aio donandi: nō est vez. nūq̄z eniz psumo donationem nisi in casib⁹ vbi iura dicūt: quos casus notat dominus me⁹. ff. mandati. l. idē labeo. Itē vbicūq3 cā nō interuenerit nihil est qd agit: vt in trāsactiōe: vt. ff. de trāsac. l. cū hi. §. in hac cā. Itez si petat missio cā inquirit: vt. C. de edic. diui adri. toll. l. vl. Idē est in apocha. vt. C. de apo. pub. li. x. l. j. nō obstat si dicis legislator nō expssit. verū est i libro insti. qui fact⁹ est pter rudes: sed expssit in libris. ff. vt dixi alibi cū actio edit. vt. C. d edēdo. l. edita. nō tamē sufficit si nō edatur cū causa: vt. s. no. de causa agē di. qd eniz ponit de verbis: puta: pmittis: promitto ponit ideo quo ad obligationez: vt

ligeris per stipulationez quasi dicat v'ba illa ligant: no tamen cum effectu: nisi cau͂ sa pcedente: vt dictū est.

¶ Qui mutuat pecuniam suam vel id qđ continetur pondere vel mensura hz certi condictione ex mutuo.

¶ De certi conditio. ex mutuo. Rubrica.

1 Actio certi condictiōe ex mutuo ad hoc vt veniat: q̄t necessaria sint.

2 Certi acti° certi cōdictione ex mutuo a cō tractu pmutationis ⁊ alijs inominatis q̄ modo differat.

3 Mutuū q̄re cōtrahit̄ in reb° illis tm̄: que pōdere: nūero: vel mēsura cōsistat.

4 Mutuū quomō ⁊sumptione recōciliet̄.

5.6 Certi ⁊ actio ex mutuo vnde oriat̄.

7 Pecunia quomodo vsucapi possit.

8 Pecunia post vsucapta si creditor petijt pecunia a debitore. ⁊ debitor restituat: q2 nec retinere pōt: an domin° pecuniā ab il lo creditore vēdicare poterit.

9 Stipulatio qūo possit eē tāti valoris vt actio illa: q̄ dz oriri ex numeratione ex sti pulatione oriat̄: ⁊ actionē domino ⁊petē te auferre possit.

10 Actio vnde oriat̄ ex numeratione: an ex stipulat. ōe: si numero alicui pecunia meā ⁊ stipilator eam mihi reddi

11 Libellus in tali actione qūo concipiat̄.

12 Actione tali vinū vetus p musto vel ecō tra an petere possum: vel etiam debitor soluere possit.

13 Aūn ū p pipialib° vl' ecōtra: vl' p marcha argenti: vel venetiani vel ianuen ses an p. et possint.

E Sse tenetur certi condictio specialis que specialiter datur p mutuo. si enim ali cui mutuasti pecuniā tuā: vel illud qđ continet̄ pondere vel mēsura: teneris ti bi restituere illud certi condictione ex mu tuo. vt. ff. si certū pet. l. j. ⁊. ij. ⁊ insti. qui
1 b° mo. re cōtra. oblig. in prin. † ¶ Unde ad hoc q actio illa cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q interueniat cōtra ctus mutui: hoc est res ipsa interueniat: cō tractus enim iste re contrahitur. vt insti. qui. mo. re cōtra. obli. in pn. ¶ Secun dū q res illa, que dat̄ mutuo sit talis que consistit pondere: numero: vel mēsura: vt in prīc. li. ¶ Tertiū q res illa sit mutuā tis: ⁊ sic q fiat de meo tuū aliogn mutuū nō est a pncipio nisi recōciliet̄ postea sti pulatiōe: ⁊sumptione: vel vsucapione. vt . C. si certū pet. l. q̄uis. ff. de fideiusso. l. si ego ⁊ eode. §. si nūmus ⁊sumptione. vt . ff. si certuz pet. l. nā ⁊ si fur vsucapione. arg. ff. de iur. dotiū ⁊culus. ⁊. ff. de dōa. cau. mo. l. q aliena. ⁊. l. si aliena. ¶ Quar tū q psona que dat mutuū sit talis que possit obligari: non ergo pupillus nec fu riosus. vt. ff. si cer. petat̄. l. nā ⁊ si a furio so. ¶ Quintum q in eadē bonitate red dat̄. vt. ff. si certu peta. l. cū quid. ⁊ hoc ē quod dicit. l. ij. si certū petat̄. q2 magis re cipit functionem in genere suo p solutio ne q̄ p speciē: quasi dicat res soluta i eo dē genere: q2 p frumēto frumentū: p vi no vinū: videt̄ spēs data mutuo soluta: qđ nō est veꝝ q illa spēs sit soluta que fu it data mutuo: q2 illa est ⁊sumpta: sed pro pter omnimoda similitudinē videt̄ eadē spēs soluta in eodē genere frumēti: q2 ita bonū reddit̄ ⁊ reddi debet. ¶ Sextū q ideo interueniat numeratio: vt ille qui re cepit incontinenti obliget̄ vt excludat̄ do natio cā mor. ⁊ datio ob causam. vt. ff. si cer. petatur. l. nō omnis. ¶ Septimum q nō sit erratū in contractu. naz si credo mutuare: ⁊ tu reciperes ex cā donationis vel ecōuerso: mutuū nō cōtrahit̄. vt. ff. si
2 cer. peta. si ergo. † Questio. Circa pdicta de mutuis querit̄. ⁊ primo sic. cōtractus iste dr re cōtrahi. Itē etiā in cōtractu per mutatiōis ⁊ alijs innoīatis. vt. C. de re rū pmuta. l. ex placito ⁊. ff. de pscrip. ver bis naturalis. q̄ est ḡ differētia iter istos cōtractus. Respōdeo cōtract° iste ⁊ simi les: vt depositū cōmodatū re ipsa contra hunt̄. nec ante oriuntur q̄ȝ res ipsa interue niat: hodie res interuenit hodie oriuntur ⁊tractus. cōtractus autē pmutationis ⁊ alij innominati concipiūt̄ sic: quia primo interuenit pactū nudū de pmutando: qđ naturalē tantū inducit: postea interuenit res: rei interuentus operatur vt ex natu

tali pcedente agat. hoc dicit. l. predic. ex placito. nõ intelligas q rei interuentus inducat actioné sed pactũ nudũ pcedens & rei interuentus subsequẽs induxit: & ppter hoc ɔtractus innominat⁹ dicit vesti ri rei interuẽtu ẽm q notat dominus me us in summa. C. de rerũ pmu. circa pnci.

3 † Questio. Secũdo querit q̃re mutuũ cõ trahitur in reb⁹ illis tm̃ q̃ cõstant põdere numero vel mẽsura: vt dictum est. Rñdeo qz res iste ppter omnimodam siĩitudinẽ & eandẽ bonitatẽ in suo genere recipiunt functiões. vt. ff. eo. l. ij. quasi. q eadẽ spe cies videt soluta: vt si mutuo tibi. x. soli. imperiales & tu restituas mihi. x. sol. impe riales ppter omnimodã similitudinẽ & bonitatẽ vidẽtur quasi illi pmi solidi red diti. sed si hoc est q in his que cõsistũt pon dere numero vel mẽsura cõtrahatur mu tuũ: g̃ in omnibus rebus de mũdo contra hit mutuũ: cũ omnes res de mũdo conti neãtur vel põdere numero vel mensura. nam nõ est res aliqua q̃ nõ possit põdera ri vl' numerari vl' mẽsurari: g̃ in omnib⁹ in equo in pane ɔsistit mutuũ. Unde mul toties querit circa ista. nũquid oues nu merari possunt. pone. c. & illas tibi dem erit ne mutuũ. Itẽ qui 1 si vnũ panẽ. Item qd si libros ad pondus receptur⁹ librũ in eodẽ genere & põdere: & oues in eodẽ nu mero & alium panem. Rñdeo in omnibus talib⁹ nõ contrahit mutuum. In mutuo enĩz tria cõsiderant⁹: naturã: consuetudi nẽ & aptitudinẽ que nature adaptatur. est .n. natura pecunie vt semp det ad nume rũ. & sic dico in frumẽto & in his que con sistunt pondere numero vel mẽsura. libri enĩz non sunt ad hoc inuenti vt dent a 1 põ dus: imo ẽm bonitatẽ estimatiõis. idẽ in ouibus & similib⁹. nã si do tibi vnũ bouẽ vt aliũ mihi des. nũq̃ꝫ dabis mihi bouẽz eiusdẽ bonitatis. Itẽ quartũ cõsidera in mutuo scilicet actũ. vt si do pecuniã i sac culo nõ erit mutuũ: qz sacculũ mihi redde re debes & nõ pecuniã in quãtitate: & sic ex his que dicta sunt patet q in pane nõ est mutuũ neq̃ꝫ cõmodatũ qz vsu consumi tur. vt. ff. cõmo. l. iij. §. si erit ergo cõtra ct⁹ innominatus do vt des: & hoc notat do

4 min⁹ meus in summa si cer. petat. † Que stio. Itẽ in eo qd dictũ est. s. qz mutuum recõciliat cõsumptiõe: querit quomodo hoc esse possꝫ. nõ videtur q recõciliari pos sit. ab initio enim mutuum nullũ fuit: qz pecunia fuit aliena: & sic nõ potuit fieri de tuo meum. vt. ff. si certũ pe. l. ij. & insti. q. mo. re cõtra obli. circa pnc. si ergo a prin cipio nullũ fuit g̃ tractu tẽporis ex postfa cto nõ conualescit. vt. ff. de reg. iur. quod ab initio. Itẽ tã in cõtractib⁹ q̃ꝫ delictis respicimus initiũ vtrũ debeant valere vl' nõ. vt. ff. mandati. si pcuratorẽ. l. rñso. & ita determinat domin⁹ meus generale il lud initium spectandum. Rñdeo re vera reconciliatur mutuũ consumptione. vt .ff. eo. nã & si fur. nec obstat regula. qd ab initio &c. quoniã tunc obtinet illa regula quãdo solũ tẽpus allegat ad cõfirmãdũ prima que fuerunt inutilia at hic allegat aliud scilicet vtilitas que secuta est inde .s. q ille debitor pecunia illã expẽdit. & adeo sibi pfecit: sicut in rei veritate fuis set creditoris: & sic ppter istã vtilitatẽ q̃ secuta est nõ inspiciemus initiũ sꝫ finẽ. & ita soluit oppo itio. ff. mã. si pcuratorẽꝫ.

5 † Questio. Itẽ secũdo querit circa ɔsum ptionẽ. vnde oriatur certi conditio. ex nu meratiõe nõ: qz fuit pecunia aliena. ex cõ sumptiõe nõ: qz non est mod⁹ cõnumerat⁹ in iure ex quo aliqua actio oriat. Respon dit domin⁹ meus hic q orit ex numera tione pcedẽte re tamẽ secuta. scilicet ɔsum ptione. nã ex cõditionali stipulatione: de mũ post cõditionẽ orit actio: nõ tamẽ ex ɔditiõe sꝫ ex stipulatione. vt. ff. qui po. in pig. habeant. l. potior & sic respõdit alter q̃stioni que siĩiter notat in eo qui accepit pecuniã mutuo a furioso: quẽ credo homi nẽ compotẽ & sane mẽtis. vt. ff. eo. si a fu

6 rioso. † Questio. Unde oriat illa certi cõ ditio. vtrũ ex numeratiõe an ex ɔsumptio ne. ex numeratione nõ: qz numerationẽ p cedere debet consensus qd in furioso non est. vt. ff. de optio. leg. si tibi. & ff. solu. ma tri. l. ij. in fi. nec enim põt dicere q expres sum vel tacite possit furiosus consentire.

maxime hic vbi desideraẗ cōsensus expſ
sus. vt al's. ff. locat. qui ad certū. ex con
sumptione nō: q2 nō est mod⁹ cōnumerat⁹
in iure ex quo actio oriaẗ. vt. s̄. d. xi. Itē
lex videẗ velle q ex numeratione. vt. ff.
de fideiuſ. si qs p eo. §. si nūmos. si ḡ non
oritur ex contractu: certum est qd ex male
ficio non oritur vel quasi. domin⁹ Johan
nes respondit τ dixit dare vtile furioso.
vt arg. C. de act. τ obli. l. j. dominus me
us pdictis rōnib⁹ nō consentit. imo dicit
in hoc casu dari certi conditionem gene
ralē vel sine cā. vt. ff. si cer. pe. l. si τ me τ
titiū Itē in eo qd dictū est. s̄. q mutuū re
conciliaẗ vsucapione sicut in donatione
cā mortis. quādo res aliena cā mortis do
naẗ. vt. ff. de donat. cā mor. l. q alienam. τ
l. si alienā. τ sicut in donatione ita τ i do
te. quādo res aliena datur in dotē. vt. ff.
de iur. dotiū. pculns. Questio. Queritur
in pmis quādo pecunia data mutuo pos
sit vsucapi. nā si pecunia data mutuo sit
de mea tua: ergo vsucapio cessat. vt. ff. de
publicia. l. j. Itē si pōt vsucapi: ergo non
fuit mutua. male ergo diciẗ mutuū recon
ciliari vsucapione. Respōdeo re vera nō
est mutuū: q2 loquitur de pecunia aliena
data mutuo. sed est mutuū quo ad intētio
nē τ propositū mutuantis qd bñ reconci
liatur: sicut habeo in hoc simili. donari
non pōt nisi sit eius cui donatur. subaudi
quantū ad ppositum donantis. vt. ff. de
donatio. l. in edib⁹. §. vlti. tamē res alie
7 na donaẗ τ vsucapiẗ. † Questio. Secū
do queriẗ quomō posset pecunia vsuca
pi. Respōdeo bñ τ notabis sic. illa pecu
niam quā tibi mutuaui nō expēdisti: s3 ha
buisti eam in archa vsq3 ad triennium: τ sic
vsucepisti: τ sic amodo nō potest vendica
ri: τ sic mutuū reconciliaẗ. sed fm hoc nō
est necessaria vsucapio. nam ecce habeo
pecuniā meā τ nō vsucepisti. nunquid po
tero vendicare. per quos testes pbabo q
illi denarij fuerunt mei certe impossibile
est. sed certe in casu illo si nō potest proba
re nō ius deficeret sed pbatio. vt. ff. de te
stamēta. tute. l. τ tio sunt titij. Quidaʒ ta
mē dixerūt q posset sic vēdicari pecunia
τ probari dominiū. quādo illa fuit in quo
dā sacculo sic signata quam testes vide
runt poni in sacculo: τ hec pecunia erat
illius forte quia eā recepit a domino pro
vēditione cuiusdam rei. certe nec hoc exē
plū est aliquod: q2 si quereret a teste quo
modo ille qui numerauit pecuniā fuit do
minus pecunie. certe nullus hodie dice
ret. Itē alia ratiōe: qui habuit pecuniaʒ
sic signatā quomodo posset eā dare mu
tuo nisi eaʒ numeraret: τ sic remoueret si
gillū: τ si mutuaret sic sigillata non esset
mutuū: quia esset data in specie nō in quā 11
titate: vt arg. ff. de lega. j. si seruus pluriū
8 in fi. τ. l. sed τ si certos. † Questio. Item
pone post vsucaptā pecuniā creditor pe
tijt pecuniam a debitore: debitor restituit
quia nec retinere potest. vt. ff. de donat.
cau. mor. l. qui alienā. τ. l. si alienā. τ. ff.
solu. matrimo. l. si alienam. poterit postea
domin⁹ vēdicare pecuniā ab illo credito
re. similis questio notaẗ. C. de pigno. vsu
capio. si dicis sic. obstat q debitor vsuca
piēdo factus fuit domin⁹: igitur desinit
ipse esse domin⁹: cū duo insolidū domini
esse non possunt vt. ff. cōmodati. si vt cer
to. §. si duobus vehiculū. Item si vni est
acquisitū ergo alius amisit: vt. ff. ex qui.
cau. maior. τ eniq3. si dicis q nō possit vē
dicare iam creditor ille locupletabitur:
cum aliena iactura quod est contra ius.
vt. ff. de cōditi. inde. nam natura. τ. ff. de
iur. dotiū. l. iure succursum. Respondeo
admitto dominū ad vendicandā illaʒ pe
cuniā si pbare potest pecuniam esse suā.
9 † Questio. Itē in eo qd dictum est recon
ciliatur stipulatiōe. queriẗ quomodo sti
pulatio potest esse tāti valoris vt actio il
la debeat oriri ex numeratiōe oriaẗ modo
ex stipulatiōe: τ actionē domino cōpetē
tē possit sibi auferre. vt. C. si certū petaẗ.
l. quāuis. Respōdeo stipulatio opaẗ vt
mutuū valeat inter istum creditorē τ de
bitorē: nō qd domino pjudiceẗ. nā domi
nus cuius pecunia data est mutuo pote
rit pecuniā ab illo debitore cōdicere: τ sic
iste desinet teneri illi creditori: vt. ff. de sti
10 pu. ser. l. j. §. sed si seru⁹ cōmunis. † Que

stio. Item queritur: numero tibi pecuniā
meam eam stipulor a te mihi reddi: sicut
tota die faciunt creditores. vnde oritur
actio ex numeratiōe an ex sti pulatiōe. Re
spondeo ex stipulatione: vt. ff. de nouatio
ni. si ita stipulat⁹. §. vlt. ⁊. l. cū enim. ⁊. ff.
de precario. ⁊ habet. §. cū qs. hoc si stipu
latio vtilis est si autē stipulatio inutilis
sit quia: puta stipulor alteri. tunc ex nume
ratione oritur: vt. ff. de verbo. oblig. qui
rome. §. grisogonus candidus. ⁊. §. fla
uius hermes. ¶ In hac actiōe ac. conci.
11 sic libellū. † Libellus. Ago. e. cōtra. M.
quo peto decem libras imperialiū vel de
cē marchas auri quas sibi mutuaui. vn
de ꝙ pdictas marchas mihi soluat ago
cōtra ipsum. ꝓpono certi condictionē de
mutuo. ꝙ sic recte concipiatur libellus
dicit. l. ff. de triticaria. l. j. Oppositio.
Sed huic libello sic opponit̃. tu petis ꝙ
ego reddam tibi decem libras quas mihi
mutuasti: nō potes aliquo modo petere.
certū est ꝙ ille facte sunt mee: vt. ff. si cer
tū petat̃. l. ij. Itē illas consumpsi vel im
miscui. ⁊ ita vident̃ extincte ille libre: vt
. ff. de solutiōi. si pecuniā. si ergo illas pe
tis impossibile petis. Rñ. verū ē ꝙ veritate in
specta nō peto illas ąs tibi mutuaui i ve
ro: sed videor iuris fictione ꝓpter omni
moda similitudinē. ⁊ quia eodē genere re
cipiunt functionem: illas easdem videor
petere: vt. ff. si certū petat̃. l. ij. Opposi
tio. Item opponitur adhuc nam non vi
detur ꝙ certi condictio bene sit intentata:
imo debuit intentari actio que proprio no
mine vocat̃ si certum vocat̃. vt dicit. l.
de triticaria. l. j. nam que certā pecuniā
petit numeratā illa actione si certū petat̃
vtit̃. debuisti ergo in libello ꝓponere ac
tionē si certū petat̃. Respondeo ŷba illa
actionē nō denotant ẜm dominū meū. li
cet domino. M. visum fuerit contrarium.
immo illa verba sic exponim⁹. si certū pe
tat̃. si ꝑ quia: qꝛ certum petit̃: agendum
est certi condictiōe que ꝑ mutuo competit: vt
dictū est. simile alibi dicit̃. si tiu⁹ rem suā
intēdit pete: e in rē est actio. subaudi pro
ponēda. scilicet rei vēdicatiōe: nō tamen
itelligas ꝙ actio in rē sit actio: vt insti.
de ac. §. j. in fi. Oppō. Item obijcitur ꝙ
nō competit hec certi cōditio. certū est ꝙ si
debeo decē vncias teneor in genere nō in
spē. vnde hec ratio q̄re incendiū ere alie
no nō exuit debitorem: vt. C. si certū peta
tur. l. incendiū. ⁊ qđ est i genere nō est cer
tū: vt. ff. de solu. que hominē. ⁊. l. cū quis
. §. penul. quomodo ergo ꝑ decē vncijs
debitis in genere que incerte sūt intentat̃
certi cōditio. Respondeo verū est ꝙ decem
vncie debent̃ in gñe: tamē ideo certe dicū
tur ꝓpter omnimodā similitudinē ⁊ esti
mationē ⁊ bonitatē: cū totius pecunie ea
dē sit vis atq; potestas: vt. ff. de eo quod
12 certo loc. l. ⁊ ideo. † Questio. Itē querit̃
nūqd ꝑ musto possum petere vinū vetus
vel ecōtra: vel debitor possit soluere. Re
spōdeo ꝑ veteri nouū nō: nisi ex volūtate
communi procedat: nec ecōtra. hoc dicit
. l. ff. si certū petat̃. l. cum quid mutuum.
Paupertinus tamen quidam tructanus
dixit: ꝙ ꝑ vino veteri melius volebat ip
se mustū sic dicens. Uersus. Est meli⁹ mu
stum q̄; vinum credo vetustum. hoc dico
iure si querere sit tibi cure. mens. paupti
ni veteris libamine vini. torpet. sed mu
13 stum facit hunc sermone venustū. † Que
stio. Nunquid pro imperialibus aurum
vel econtra vel ꝑ marca argēti sterlinos
vel venetianos vel iannēses vl' ecōtra. vi
det̃ ꝙ sic. ff. de au. ⁊. ar. le. l. j. in fi. sȝ. l. vȝ
ō. ff. de solutio. paulus. Respondeo credi
torem. sed. l. illa paulus. loquit̃ quando
damnum passurus est creditor. si ergo nō
patitur damnum audiri debet pro marca
argenti. si dētur venetiani auditur: quia
nō est aliqđ eis admixtū. In alia forte pe
cunia secus. ⁊ qꝛ damnū esset passurus
creditor: ⁊ quia aliud ꝑ alio solui nō po
test creditore inuito: vt. ff. si certū petatur
. l. ij exceptis quibusdā casib⁹. C. de solu
tio. autē. nisi. ⁊. C. de sacrosan. eccle. aut̃.
hoc ius. ⁊ in causa noxali: vt. ff. de re iu
di. l. miles. §. x. ⁊ i re aliena lega. vbi pōt
heres dare pecuniā: vt. ff. de lega. j. si do
m⁹. §. i pecūia. idē i suo legato: vt eadē. l.
¶ Si aliquis promisit alicui rem certā vel

incertam: corporalem vel incorporalem: si aliquis possideat res predictas tenetur condictione triticaria.

¶ De certi conditiõe triticaria. Rubrica.

SIcut pma cõditio est generalis: sic est ꝛ alia generalis que vocatur triticaria p quam petitur res omnis: siue certa siue incerta siue corporalis siue incorporalis preter pecuniam numeratam: vt. ff. de tritica. l. j. §. j. vñ si querit quare actio ista fuit inuẽta: cum suffecisset illa gñalis certi cõditio. Respõdeo nõ est verũ. nã habent se ista inter se vt excedẽtia ꝛ excessa: quia vincunt ꝛ vincuntur ista ẽ gñalior illa. nã per istã petunt res certe ꝛ incerte: vt. ff. eod. l. j. p illã tantum certe: vt. ff. si certũ petat. l. certi cõditio. Itẽ p istã res corporales ꝛ incorporales: puta seruitutes petunt que incerte sunt: vt. ff. de vbo. obliga. vbi autẽ nõ apparet. §. q id quod. ꝛ. l. eadẽ stipulatio. §. cato. Per illã autẽ petunt spẽs vel quãtitates. vt ibi dixim⁹ Item per istã petim⁹ corporalia si nostra non sunt: pterq; in casib⁹ incorporalia autẽ petunt siue sint nostra siue nobis debita: vt. ff. eod. l. j. §. vlti. ꝛ. l. ij. ꝛ. l. j. §. generaliter. in. fi. ꝛ hoc denotat sequens. §. aduersatiua aũt. ait enim rem aut suam ꝛc. ꝛ hoc notat domin⁹ meus in summa istius tituli certi ãt cõditio gñalior est ista: qꝛ p illã etiã petit pecunia numerata p istam nõ: vt. ff. eod. l. j. in prin. cõcordant autem: qꝛ sicut illa p certis ita ꝛ ista. sicut illa ex ↄctu vel q̃si sic ꝛ ista. vnde q̃cũq; dixim⁹ q sint necessaria q actio illa cõpetat eadem desiderantur. ꝛ in hac actiõe que omnia in illa actione quere: ꝛ sic illa desideratur si pro re certa dꝫ intentari. Item sicut illa intentat contra furẽ: vt. ff. vsuffruc. quẽadmo. ca. l. vlti. ꝛ sic ista cõtra furẽ ꝛ raptorẽ. vt. ff. eod. l. j. §. vl. ꝛ. l. ij. Si autẽ p re incerta desiderat q res illa incerta sit tua vel tibi debita: vt in seruitutib⁹ vt dictũ est. Eedem positiones possũt hic fieri ex parte actoris ꝛ rei: sicut facte sunt in certi conditione gñali quas ibi inuenies. ¶ In hac autẽ actione cõci. act. sic li
1 bellum. † Libellus. Ago cõtra talẽ a quo peto rem talẽ puta equũ talem: ꝛ sic p re certa: vel peto equũ. ꝛ ita in genere: ꝛ sic p re incerta quem equum mihi dꝫ ex tali causa: puta quia pmisit vel aliã causam adijcies. vnde qd predictum equum mihi soluat ago cõtra eũ: ꝛ ppono conditionẽ triticariã. qd sic recte concipiat libell⁹. dicit. l. ff. eod. l. j. Eodẽ modo ↄcipies libel bellũ p re mobili ꝛ immobili: p iurib⁹ ꝛ p alijs: ideo dixi in libello p re tibi debita pponi triticariam quia rem tuã p hãc actionẽ nõ potes nisi ex causa furtiua cõdicere vel re mobili vi arrepta: vel p re quã quis per violẽtiam occupauit si domin⁹ fuit: aliogn solã possessionem condicet: vt. ff. eod. l. j. §. vlti. ꝛ. l. ij. omnia autẽ que dicta sunt circa libellũ in certi conditiõe generalissima hic etiam notari pos
2 sunt. † ¶ Illud aũt in hac actiõe notandũ est q iura vident variare cui⁹ tẽporis fiat estimatio vtrũ ad tẽpus litis cõtesta. vl' alteri⁹ vel rei iudicate vel alteri⁹: ꝛ sic hac occasione sumpta nota breuiter quicquid obtinet tã in bonefidei cõtractib⁹ q̃ stricti iuris: ꝛ hic dico breuiter q copio
3 se notat dñs meus. ff. de tritica. † ¶ In hac actione quotiẽs petit res vel interesse vel estimatio: querit cui⁹ temporis debeat haberi consideratio: refert ex quo cõtractu agat: ex bone fidei aut stricti iur. s si ex bonefidei tunc habet cõsideratio a tẽpore more: vt. ff. de act. empti. ratio. §. si p venditorẽ. ꝛ vsq; ad tẽpus sententie: vt. ff. cõmo. l. sed ꝛ mihi. §. in hac actiõe: vt quocũq; tẽpore res fuerit maioris precij estimet. Idẽ in stricti iuris si agat cõtra aliquẽ ob dolũ: vt. ff. de tritica. l. in hac actiõe. si vo agat ex culpa in cõtractibus bonefidei: serua quod dictũ ẽ. in stricti iu

ris habet ratio a tempe more vsq ad lit. contesta. vt quocūq tempe res fuerit maioris precij prestet. de tēpore autē post lit. cōtesta. nō habet ratio in cōtractibus stricti iuris: q illud venire nō potest iure actionis nisi illud tātum qđ petitū est. et hec omnia vera sunt quoties petit res interesse vel estimatio: verū si petat accessiones: si in bonefidei a tēpore more in stricti iuris. aut peto qđ meū fuit: et tunc a tēpore more. aut mihi debitū: et tunc a tēpore litis cōtesta. vt. ff. de vsuris. videamus. intelligas de accessionib9 naturalibus: puta de fructibus. ciuil. n. accessio nunq̄ pstatur in cōtractibus stricti iuris: nisi vinculo stipulationis: vt. C. de vsur. quāuis. C. de cōdi. inde. l. j. nec obstat q. l. dicit: q vsure vicē fructuū obtinēt: vt. ff. de vsuris. l. vsure. Respōdeo verū est in contractibus bonefidei. Oppositio. Sed prime distinctioni videt obstare. l. ff. mandati. l. hominē. nā ibi in stricti iur. iudicijs nō habet more cōtingentis ante lit. contesta. sz tantū illius temporis quo agit. Sed respōdeo ibi illud de iure est: vt si agat mādati cōtraria cum fide ussore et repetatur homo solutus: habetur ratio estimationis eius tpis quo soluit nō quo agit: cū forte eo tēpore erat homo mortuus vel multū deteriorat9: nō. n. debeo considerare qualis sit homo solutus nūc eo tēpore q̄ ago: sed qualis fuerit quando solut. per cuius solutionē te liberaui: adeo hoc est verū q si homo factus esset melior: nō potes a me petere nisi illud qđ soluisti. i stipulatione autē si peto hominē mihi dari quē promiseras: talem debes dare qualis esset. nisi fuisti forte i mora: tunc. n. debet considerari tēpus anterius. et hoc dicit littera sequēs in fi. i eadē. l. hominē. et qđ dicit ibi aliter verū est i illo casu quādo illud solui mādato debitoris: alias autem i vtroq iudicio: et bonefidei et stricti iuris habetur ratio illius more que contingit ante lit. cōtesta. vt dictum est.

¶ Si des aliquid alicui propter aliquā causam et causa illa nō est secuta habet locū conditio ob causam.

¶ De conditione causa data causa non secuta. Rubrica.

1 Actio in conditione causa data ad hoc vt competat: quot necessaria sint.
2 Contractus innominatos quare penitentia rescindit.
3.4. Positiones actoris et rei in tali actiōe.
5.6. Libelli i tali actione quomō pcipiant.

SI das aliquid alicui pter aliquā cām et causa illa non sit secuta: repetere potes qđ dedisti p cōditionē ob cām: vt. ff. de conditio. ob turpē cau. l j. §. ob rē. ¶ Illud autē in primis nota q causa proprie dicit de preterito res dicit de futuro: vt ff. de conditio. et demonstra. l. si ita legatū sit in fine. et. ff de conditio. indebi. dam9. vnde debet dici potius ob rē: sz improprie ponit causa pro eo qđ futurū est. nā ista respicit futurū conditio. indebi. respicit pte
1 ritum. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q ptract9 inominatus interueniat sz nō oīs vt notat dominus meus in principio summe istius tituli: sed tātū in do vt des: et in do vt facias: vt. ff. de prescri. verbis. natural. §. at cū do. et. ff. de rerū pmu. l. j. in fi. Item in tertio contractu innominato: i do: vt nō facias: vt. C. de condi. ob cām. l. ea lege. in facio. n. vt facias: et i facio vt des: ideo nō habet locū: q cū hec cōditio datū repetat: merito habet in primis casibus locū: q datū potest repeti at factum nunq̄ repeti pōt: vt ff. de cōdi. idebi. si nō forte. §. libertus q facte cāe ifecte fieri nulla ratione possunt vlla iuris pstitutione vt. ff. de cap. et postli. reuer. l. i bello. §. facte. Itē assignat alia rō i facio vt des: q cū ibi oriat de dolo. vt. ff. de pscri. ver. naturalis. §. q si facio. que non admittit secū aliā actionē specialē: vt. C. de dolo. l. de dolo. et. ff. de dol. l. ij. licet actio de dolo cū gnalior cōcurrat. s. cū cōditione certi gnalissima et cū triticaria. In cōtractib9. n. nominatis nō hz locū: vt probat. ff. de rerū pmu. l. j. in fi. lz. M. dixerit pntrariū ff. de act. emp. l. ex empto. et. l. is q vina. sed ibi loquit nō in pctu vēditionis sz i pctu arrarū q ē spālis cōtractus p se: vt

C. de fi. instru. l. cōtractus. In vnico eniz ɔtu nominato s. donationis q hodie nominatus ē hʒ locū cōditio ob cām. vt. C. donati. si quis argē. ff. de rerū pmu. l. j. §. itē emptio. imo ꝛ rei vendi. daꝫ. vt. C. ō dona. q̄ sub mō. l. j. ¶ Scōm qꝫ cā apponaꝫ ob quā illud daꝫ. ¶ Tertiū qꝫ cā illa futurū tēpus respiciat. aliogn si p̄teritum hʒ locū cōditio inde. si. n. tacite gerit i mēte nō inducit cōditionē: vt. ff. de ɔdi. ob cām. l. j. §. ob rē. ꝛ. C. de conditio. ob cām. l. si repetēdi. ¶ Quartū qꝫ cā illa sit honesta ꝛ nō iposśibilis. ꝛ nō ɔ̄ bonos mores ꝛ qđ sit finalis nō ipulsiua. vt. ff. de ɔdi. cā da. l. j. ꝛ. l. ij. ꝛ. C. e. dictā. ꝛ. ff. de cōdi. ob tur. cām. l. j. §. ob rē. ꝛ. ff. de dona. l. ij. §. vlti. ꝛ. ff. de cōdi insti. l. filius. ꝛ. ff. ō ac. ꝛ ob. nō solū. ꝛ. ff. de x̄. ob. ipossibilis. ¶ Quintū qꝫ ad hoc vt ista cōditio locū habeat opoꝛtet qꝫ cā illa deficiat. i. nō sit secuta. ꝛ sic qcquid daꝫ ob cām cā nō secuta repetitio ɔpetit: vt. ff. de cōd. ob tur. cā. l. j. §. ob rē. ꝛ hoc itelligas qn̄ non sequiꝫ culpa accipiētis. verū si deficiat casu foꝛtuito nō est loc⁹ repetitioni. vt. C. de cōdi. ob cām. l. pe. ꝛ vl. ¶ Sextū qꝫ pnia interueniat. ꝛ hoc est nota dignū: qꝫ pnia ɔtus innominatos rescindit: siue gratia mea ꝛ tua siue mea tm̄: dūmodo tu ɔseruer is indēnis: vt. ff. de cōdi. sine cā. l. si pecuniā. j. rn̄so. ꝛ. §. sed si accipit. ꝛ. l. dedi. §. j. Itē dūmodo nō inchoaueris: vt. ff. e. l. qꝫ seruius. ɔtus aūt nominatos pnia nō rescindit vt. C. de act. ꝛ obli. l. sicut. ꝛ. C. de vsucap. ꝑ donato. l. irritā p̄terq̄; i mādato societate ꝛ deposito. vt. ff. depositi. l. j. §. pe. ꝛ isti. mādati. §. recte. ꝛ isti. ꝑ socio. § manet. ꝛ est rō i mādato q: nō dānificaꝫ dn̄s vel ꝓcurator: vt. ff mādati. si ꝓcuratorē. §. mādati. ꝛ. l. si mādauero tibi. §. vl. In societate agiꝫ ad iteresse. vt. ff. ꝑ socio. l. sed ꝛ socius. §. vl. In deposito nō teneꝫ depositez ōpositario ne reuocet. hec excep. no. dn̄s meus in sūma istius ti. ꝓmū i mādato. ꝛ vltimū in deposito placeret mihi: i societate illud viciaꝫ: q: hoc idē ē in oi ɔtu: q: si me penitet teneoꝛ ad interesse i illis autem duobus nullo modo teneoꝛ.

2 †Questio. Sꝫ queriꝫ q̄ sit rō q̄re pnia rescindit ɔct⁹ inomiatos. dn̄s me⁹ hāc rōnē assignat q: cū sint debiles i cōtrahēda obligatione ita ꝛ i ea retinēda. Illud autez no. qꝫ si cā secuta sit propter quā aliquid datū ē nunq̄; datū repetiꝫ: siue cā illa cōcipiatur affirmatiue puta vt aliquid facias: siue negatiue puta ne ad iudicem vadas. q̄dm. n nō iur pecunia data non repetitur. nec teneꝫ ille cauere qui pecuniaz recepit nisi actum sit vt caueret. vt. ff. de cōdi. cā data. l. dedi. nec ē locus mucianę cautioni: q: illa locū hʒ i relictis. vt. ff. de cōdi. ꝛ demō. l. muciane cautionis. casus tn̄ est vbi si aliqd do: ꝛ causa sequiꝫ locuz hʒ repetitio me penitēte. s. si dedi vt parerē conditioni q: fui istitutus sub ɔditiōe. vt. ff. e. l. j. §. si parēdi. sꝫ ibi ideo cuenit dicit dn̄s meus q: tacite agebaꝫ ab vtroq; vt si vellet peniteret. Placē. autē al'r dixit refert quotiens daꝫ aut vt aliquid fiat: ꝛ tunc illo facto nō daꝫ repetitio. aut vt aliqd obtingat: ꝛ tunc si obtingat nihilominus repetiꝫ. vt. ff. de donati. cā mor. l. senatus i fi. j. rn̄so. ¶ In hac aūt ac. ac. fa.

3 ta. po. † Pō acto. Ego dico qꝫ dedi. x. tibi vt capuā ires. ¶ Itē causa illa fuit honesta ꝛ possibilis. ¶ Itē fuit finalis: q: ālias non essem daturus nisi ires capuam. Itē penitet me ꝛ nolo qꝫ vadas. Itē cā illa ꝓpter quā dedi non est secuta. ¶ Econtra

4 reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico qꝫ cā ꝑ qua dedisti fuit turpis turpitudine ex parte tua interueniēte. ¶ Item cā illa fuit ipossibilis. ¶ Itē fuit ɔ̄ bonos mores ¶ Itē stetit p casum foꝛtuitū. ¶ Itē cā illa fuit impulsiua. nā alias eras mihi daturus. ¶ Itē ego iaz inchoaui. ¶ In

5 hac aūt ac. conci. sic libellum. † Libellus. Ego ɔ̄ titiū cui cū dederim. x. vt capuam iret vel vt seruū suū manumitteret: qđ cū non fecerit. x. q̄ dedi peto mihi restitui. ꝛ

6 ꝓpono conditionem ob cām. † Libellus. Uel sic ago ɔ̄ titium cui cū. x. dederim vt capuā iret: vel vt seruū suum manumitteret. ꝛ me penituerit re integra ꝛ sic cā propter quam dedi secuta non est. illa. x. peto mihi restitui. propono conditionē ob cāz.

Quod sic recte cõcipiatˀ libellus. dicit. l. ff. de condi. ob tur. cãm. l. j. §. ob rẽ. ꝛ. ff. de cõdi. cã data. dedi. ꝛ. l. si pecuniã. Oppositio. Sȝ opponitur. nõ videtˀ ꝙ aliquo modo habeat locũ hec actio. nã aut causa fuit finalis aut impulsiua ꝑpter quã datũ ẽ. si fuit ipulsiua hec actio nõ hȝ locũ sed in finali sola: vt. ff. de dona. l. ij. sed si fuit finalis nõ hȝ locũ. de quo. n. ꝑpter illũ nõ stat qui recipit ꝑinde est ac si fecerit. ꝛ quãtũ ad illum dȝ haberi cõditio ꝓ impleta. vt. ff. de contrahẽ. emp. l. labeo. si mihi bibliothecã. Rñio verũ est quod opponis in cõtractibus noĩatis at in innominatis: secus vbi attẽditur penitẽtia dãtis: ꝛ q̃re ħ fit d c vt. s. i hac eadẽ actione notaui.

¶ Si aliquid datur alicui ob turpẽ causaȝ: turpitudine ex parte accipientis interueniente locũ hȝ conditio ob turpẽ causam.

¶ De conditione ob turpem causam. Rub.

1 Actio de conditione ob turpẽ causam ad
hoc vt procedat quot exigantur.
2. 3. Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione quõ ꝯcipiatˀ.
5 Promissũ qd facturus est: si ob turpẽ causam r. non soluta: sed promissa fuerint.
6 Turpitudo si ex parte accipientis versatur: quid tali casu faciendum sit.
7 Actione pignoratitia an vendicari vel peti possit si ex parte vtriusqȝ turpitudo interuenerit.
8 Datum si quid fuerit propter iudicium an quasi ob turpẽ causam repetatur.
9 Recipiat quare aliquis licite vt iudicet: illicite autem ne iudicet.

Dat aliquis aliqñ ob turpẽ cãm turpitudine interueniẽte ex parte accipientis: ꝛ tunc solutũ repetitur ꝑ cõditionem ob turpẽ causam: vt. ff. de condit. ob
1 tur. cãm. l. j. §. vlt. † ¶ Vn le a l hoc vt actio ista cõpetat tot sũt necessaria. ¶ In primis ꝙ ꝑpter turpẽ cãm illud dederis si cã sit futura: puta ne homicidium cõmittas ne furtum ne sacrilegiũ ne mihi iniuriã facias. ab his. n. teneris astinere etiaȝ sine aliquo dato ꝑpter precepta decalogi non occides: non furtum facies non mechaberis: ꝛ ideo dicitˀ causa turpis. s. futura q̃ debebat fieri: ꝛ turpis est cã ideo qꝛ accipis: licet accipiẽdo qd bonũ sit secutum qꝛ maleficiũ nõ est cõmissum. vt. ff. e. l. ij. merito dixi de turpitudine ex ꝑte accipiẽtis tãtũ. qꝛ si ex parte tñ dantis puta qñ pecuniã do meretrici illã turpiter facit. qꝛ meretrix: nõ tamen turpiter recipit cum sit meretrix: non hȝ locũ repetitio. vt ff. de cõdi. ob tur. cãm. l. idẽ. §. sed qđ meretri. vnde propter vtilitatẽ sui libido in meretrice non punitur. vt. C. ad. l. iul. de adul. l. que adulterũ: nec obstat. ff. de fur. l. verũ est. qꝛ ibi non turpitudo meretricia spectatˀ sed eius q ad eã accessit. illud etiã esset vt cessaret repetitio si turpitudo versaretˀ ex parte vtriusqȝ: puta si darẽ pecuniam non meretrici vt eã cognoscerem vel alicui vt homicidiũ cõmitteret. vel iudici vt pro me ꝓnunciaret siue in bona causa siue in mala. omnibꝰ. n. his modis videor corrũpere iudicẽ. ꝛ imperator litẽ perdere cõstituit. omissa illoꝝ sentẽtia qui voluerunt dicere me nõ dare ex turpi cã si do iudici vt i bona causa pronũciet: non ẽ verũ. ab omni. n. specie mali abstinendũ est. vt extra de vita ꝛ honesta. cle. c. j. ꝛ ħ oĩa possunt fingi vt alias. ff. de transac. cũ his §. si cũ lis. vbi dicitˀ. fingi. n. lites potuerũt: ꝓhibeor. n. iudici indistincte dare: vt in aut. vt litig. iurẽt coll. viij. ꝛ. C. de pena iudi. q male iudi. l. j. ꝛ. ff. de condi. ob tur. cãm. l. ij: ꝛ sic nullo modo dabo iudici n. si iustũ suũ salariũ duos aureos in pñ. ꝛ duos i fine cause. vt in autˀ. de iudi. col. vi. ne fiat ꝯ legẽ alia via q̃ lex fieri noluit. vt. ff. de tuto ꝛ cura. da. ab his. l. sciẽ. merito g̃ cessat repetitio vbi ex ꝑte vtriusqȝ turpitudo versatˀ. qꝛ in pari causa turpitudinis melior est cõditio possidẽtis: vt. C. de cõdi. ob turpẽ cãm. l. ij. sed lȝ in hoc casu cesset repetitio quãtũ ad dãtem non tamen qui recipit poterit retinere: qꝛ locus ẽ fisco. vt. ff. de dona. inter vir. ꝛ vx. l. cũ hic status. §. vlt. In casu tamẽ repetit ille qui dedit ob turpẽ cãȝ lȝ ꝛ alius accipiat etiã ob turpẽ cãm: puta adulter in adulterio deprehẽsus si aliquid soluit repetit nõ

p cōditionē ob turpē cām sed per actio
nē.s.qd met.cā.potuit.n.saltē nō iure oc
cidi: vt.ff.qd m eius cā.l.nec timorē. vñ
dicit si reuersus petat id qd dederat dep
hēsus adulter p̄tor adulterium nō videt
immo metū. ¶ Secūdū est necessariū ad
hoc vt conditio ista ob turpē cām locū ha
beat p repetitione q cā sit futura: vt supe
rius dictū est. si.n.cā sit p̄terita bene ɔside
ratur in conditione ista.s.vt solutū non repe
tatur immo soluti repetitio denegetur. ⁊ attende
dari hāc actionē tm̄ turpitudine interueni
ēte ex pte accipiētis. si ɔtractus sit stricti
iuris. ceterū si sit bonefidei. ⁊ hec datur ⁊
actio ex eo cōtractu: vt.ff.e.ti.l.vl. ¶ In
2 hac autē actione ac.fa.ta.po. † Pō actoris.
Ego dico q tu volebas facere homicidiū
vel adulteriū. ¶ Itē ego dedi tibi.x. ne ɔ
mitteres. ¶ Econtra reus facit ta.po.
3 † Pō rei. Ego dico q titius volebat illō
cōmittere. ¶ Itē illi dedisti illa.x. sibi hoc.
confi.act.exclu idet seipsum. qz ex quo de
dit titio reus cōuictus absoluetur. ¶ In hac
4 aūt actione cōci.act.ita libellū. † Libel
lus. Ago ɔ titium cui dedi.x. ne me occi
deret vel ne tale maleficiū cōmitteret. vñ
illa.x.repeto ⁊ ppono conditionē ob tur.
cām. Qō sic recte cōcipiatur libellus. dicit
l.ff.e.l.j Oppositio. Sz opponitur. nā nō
videtur q aliquo modo locū habeat ista cō
ditio. nā aut est turpitudo ex parte vtrius
que aut dātis tātū: ⁊ sic cessat vt superius
diximus. Itē si ex parte accipiētis sil'r nō
hz locū. nā si ego dedi tibi ne maleficium
faceres: nulla turpis cā est secuta: immo
est secutū summū bonū qd ego feci ne tu
fieres malus qūo hz locū actio ista vel cō
ditio. Itē iste forte illud maleficiū non fe
cisset: ⁊ sic vane credidi seu timui vel exti
maui. vnde istius vani timoris nulla sit esti
matio: vt.ff.de re iudi.si qs ab alio. Rñ.
lz in duobus primis exēplis nō habeat lo
cū hec cōditio: i tertio tñ hz locū. nec ob
stat q turpis cā nō est secuta: qz quātū ad
hoc vt repetā illud cōsidero. nūquid tu re
cipias ob turpē cām que turpis est quātū
ad te: qz sine omni dato tenebaris abstine
re: vt in pn̄. dixi. nec obstat q vani timo
ris ⁊c. qz illud locū hz i casibus aduenti
tijs qui nō estimantur: vt.ff.q ⁊ a quibus
ma. liberi nō fiunt. l.iul. ⁊ i actiōe qd me.
5 cā: vt.ff.quod me.cā.l.nec timorē. † Qō.
Quid ergo in hoc casu si ob turpē cāz.x.
non soluta sed p̄missa sunt. qd faciet q
pmisit. videtur q posset obligatio illa cō
dici per cōditione ob turpē cām: sicut.n.
p hanc actionē vel cōditionē solutū repe
titur: sic ⁊ obligatio ɔdicitur: cū idē sit cauere
qd soluere: vt.C.ad.l.falci.l.vlti. ⁊.ff.de
pena.si p̄onus. credo tñ hāc cōditionem
nō cōpetere. ⁊ si cōpeteret aliquā cōpete
ret sine cā: vt.ff.de cōdi.sine cā. qd si ne ⁊
hic tñ nulla cōpetit qz ab initio stipulatio
⁊ obligatio fuit nulla.s.quod ex ea possit
6 agi: vt.ff.de verb. obli.l.si plagij. † Qō.
Quid si pignus datum est in tertio exem
plo qz ex parte accipiētis vertitur turpi
tudo. Rñ. repetitur p hanc conditionem.
7 † Qō. Quid si pignus datum sit turpitu
dine interueniente ex parte vtriusqz: nun
quid poterit vendicari vel peti actione pi
gnoraticia. Rñ. M. ⁊ Aldri. q nō. arg.ff.
ad macedo.l.sz ⁊ si pater.in prin. Sz cer
te melius est vt dicamus pignus posse vē
dicari: qz vēdicatio ɔ eū sicut cōtra quem
libet alium instituitur: vt.ff.ad exhibē.de co.
§.pe. ⁊ vlt. ⁊.fi.si quadru.pau.fe.dica.l.
j.§.vl. secus vero i re principali soluta:
qz eius dominium trāslatum est i accipiē
tem quod nulla conditione seu actione re
petitur. idē in pignore si agatur pignoraticia.
idest ex cōtractu turpiter celebrato: possz
tñ induci cōtrariū. ar. q non admittatur vt
quilibet ppter contractum cū eo initum:
vt.C.de dolo.l.j. ⁊ hoc notat dominus
8 meus. C.e.ti.l.ij. † Questio. Item quid si
datū sit propter indiciū repetitur q̄si datum
ob turpē cām. Rñ vt si tibi do vt indices
mihi furem honeste recipis: nec.n.teneris
indicare: vt.ff.eo.ti.l.idem qz.§.si tibi in
dicium. ⁊.ff.d. prescrip. ver. solent q noue
rūt: lz potestates cōpellant indicare ex of
ficio suo: vt.ff.de offi.preto.l.congruit.
¶ Ceterū si a fure recipias ne ipsum indi
ces turpiter recipis ⁊ ego dominus si a ser
uo meo fugitiuo recceperis possuz ɔdicere

vt.ff.e.l.iij.§.vlti. ꝛ sic a seruo. † Questio. Sꝫ que est rõ quare licite recipis vt indices: illicite recipis ne indices. Rñ. in pmo casu: qꝛ nemo cõpellit ad accusandũ. ꝛ sic nec ad iudicãdũ vnde licite recipis. In secũdo casu ideo illicite: qꝛ interest reipublice ne maleficia remaneant impunita: vt.ff. de fideiussoribus. si quis a reo. ꝛ.ff. de solutionib᷒. stichum aut pamphilum. ꝛ.ff. ad.l. aquil. ita vulneratus.

¶ Si aliquid soluat sine causa repetit per conditionem sine cã.

¶ De conditione sine causa. Rubrica.

1 Actio conditionis sine cã ad hoc vt competat: quot requirantur.

2.3 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

4.5 Libelli i tali actiõe quõ ɔcipiantur.

MUltotiens euenit ꝙ nulla cã precedente qs pmittit alicui.x. vel credens se teneri ad illa.x. soluit illa: vl forte causa aliqua iusta precedente tenebaris ad illa.x. causa facta iniusta vt habes exẽplũ in fullone: vt.ff. de ɔdic. sine causa.l.ij. ¶ In oib᷒ istis casib᷒ succurritur obligato seu soluenti vt obligationẽ vel solutũ p conditi sine cã condicat: vt.ff. de ɔdi. sine cã.l. nihil. ꝛ.l.j. ꝛ.l.q sine

1 cã. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis ꝙ aliqs se obliget puta pmittẽdo. vel soluat pone aliqd. ¶ Scõm ꝙ cã nulla precedat: vel si pcesserit fuit iniusta vel tendit ad iniustã. vt.s. dictũ est. ¶ Tertiũ ꝙ qñ soluit ꝛ sine cã nõ soluit sciens se nõ teneri sꝫ credẽs se teneri: aliogn nõ repetit qꝛ videtur voluisse donare: vt ff. de reg. iur. cui᷒ p errorẽ. Ista enim cõditio gñalis est ꝛ cõcurrit cũ conditione indebiti si aliqd indebitũ solutũ est. Itẽ cõcurrit cũ cõditione: ob cãm: qñ causa fuit aliq̃ ab initio si illa secuta nõ est: vt.ff. eo.l.j.§. si ob cãm. idẽ i debitore q spe future numerationis scripsit se accepisse pecuniã quã nõ accepit nã infra bieniũ condicet cautionem vt.C. de nõ nume. pecu.l. si q̃si accepturi. Itẽ cõcurrit cũ ɔditione ob turpẽ cãm: interueniente tñ turpitudine ex parte accipiẽtis: vt in supiori actiõe notaui. fuit .n. cã illa ab initio iniusta: ꝛ sic ɔcurrit cũ ea: vt.ff. de ɔdi. sine cã.l. nihil. In casu tñ hꝫ locũ vbi nulla alia põt locũ habere puta qñ quis nõ soluit sed tñ se obligat. nã omnes ɔditiones soluti repetunt: hec sola cõcurrẽs cũ illis vt dixi obligationẽ factã cõdicet: vt.ff. de condi. sine cã.l. q sine causa. nec obstat ibi ꝙ hec cõditio vocat incerti: iõ dĩ qꝛ dat ad int'esse qđ incertũ est: vt.ff. de re iudi. si qs ab alio. vel vt dicũt quidã est nomẽ propriũ actionis si incertũ est qđ in obligatiõe deuenit: vt.ff. de act. empti.l. si qs tibi liberũ. Oppositio. Sꝫ opponit: idem est cauere quod soluere: vt.ff. de dõa. si patron᷒.C. ad.l. fal.l. vl. sicut g̃ ɔditio dat indebiti p soluto repetẽdo: ergo ꝛ p cautiõe repetenda. Rño. nõ est verũ: illa tñ cõditio tñ ad soluta indebita repetẽdã cõpetit: nõ autẽ ad obligationem repetenda: vt dixi. licet enim sit solutio silis cautioni: subaudi q̃ntũ ad repetitionẽ: qꝛ sicut repetitur solutũ ita ꝛ obligatio: nõ tñ eodẽ mõ vel iure sed diuerso: nec enĩ idem est cauere per oia qđ soluere: vt.ff. ad mace.l. vlti. Oppositio. Itẽ opponit. tu dicis ꝙ debitori datur ɔditio ista ꝛ infra bienniũ qñ spe future numerationis se obligat pho cõtrarium certũ est ꝙ omnis ɔditio est in psonã: vt insti. de act.§. sic itaqꝫ. si psonalis ergo ppetua: vt.C. de cõsti. pecu.l.ij. quõ ergo tollit biennio. Rñ. qꝛ subrogat in locum exceptionis nõ numerate pecunie q̃ biennio tollit: vñ naturã illius sortit: vt ar. ff. si qs cau.l. si qs cũ.§. qui iniuriaꝝ. ꝛ ff. si qs testõ liber esse iussus.l.j.§. secundo: ꝛ.ff. de dona. q id qđ. ¶ In hac autẽ

2 actiõe vl ɔditiõe ac facta po. † Põ acto. Ego dico ꝙ tibi sine cã pmisi. ¶ Itẽ causa ppter quã ego pmisi facta est iniusta: qꝛ pmisi propter vestimenta tua que ego fullo amisi ꝛ nõ inueni. Item cã illa ppter quam ego promisi fuit iniusta. ¶ Ecõtra

3 reus fa. tal. po. † Positio rei. Ego dico ꝙ tu pmisisti mihi ꝛ causa expressa. ¶ Itẽ cã illa fuit iusta. ¶ Itẽ ppter vestimenta illa p quib᷒ condemnatus fuisti mihi

illa cõbusta

illa cõbust a fu runt penes titium. ¶ In
hac autem actione cõci.act. sic libel. n.
4 † Libellus. Ago ego. R. contra titium cui
x sine causa p̄misi ¶ Uñ ipsa3 obligatio
nē cõdico ad hoc ppono ɔ ditionē sine cā.
vel sic q debeat me ab illa obligatione li/
berare. Ago cõtra ipsum. Q ð sic recte cõ/
cipiat libellus: pbat p.l.ff.de cõdit.sine
cā.l.q sine cā. Oppositio. Oppo uf:non
videt libellus iste bñ cõceptus nec q in h
casu cõpetat hec cõditio: ex quo. n. ɔfitet
actor iste q.x.p̄misit: esto q cā nõ inserat
alia sufficit tñ: q: eo ipso q dico p̄mitto ti
bi.x.in verbo promitto continetur cā pro
missionis sicut in dono cā donatiõis. Uñ
si certũ ē quod promittit agit certi cõdi/
tione. si icertũ agitur ex stipulatu: vt. ff. si
cer.pe.l.si qs certũ. r insti.de v.ob. circa
pn. Jã.n.si i p̄mis. requireret cā iã regrere
tur cā cause: r sic in infinitũ. q: q rõe req/
rit vna cā vnius cãe: ea3em rõe q̃reret r
alia. q infinitas euitat: vt.ff.de dã. infec.
q bõs.§.vl. nec d3 obligatio oiri ex obli
gationib9: vt.ff.de re iu.l.si se nõ obtulit.
nec lites ex litibus. vt. ff. de fructibus r
liti.expē.l.terminato. Rño. multos vidi
sub hac specie recti sic errare: vt dicant in
promissione cãm nõ requiri: r cũ cãm i se ha
beat promissio vt diri s3 amē dico vobis
nescio talia dicētes. Jmmo dico libellum
bñ cõceptũ: vbicũq3 inuenio stipulationē
sine cā p̄cedēte: vel obligatio ipsa cõdicit
vel agēti obstat doli exceptio: vt.ff.de do
li excep.l.ij.§.circa.r.ff.de ɔdi.sine cā.l.
j.r.l.q sine causa. i quibus legibus oĩa
ista ponunt: siue qs sine cā promittat. siue
ex iniusta: siue ex iusta. r illa recidit ad iniu
stā. ¶ Jte3 cautio indiscreta.i.sine cā lo/
quēs non valet nisi cā sit ibi expressa. vt.
ff.de probatio.cũ de idebito.§.vlti. Jtem
nuda rõ non facit aliquē debitorē: vt.ff.ð
donati.l.nuda sine cā.n.transigētē nemi/
nē audiet p̄tor: vt.ff.de transac.l.cũ hi.r
sine cā nõ fit missio: vt.C.de edi.di.adri.
tollē.l.vl. Jn apochis.n.desideratur cā:
vt.C.li.x.de apochis ptcunq3. adde idem
de cēsibus forma.quod.n.ipsi dicũt q p̄/
missio h3 in se cãm nõ est verũ p̄riũ dicũt
leges.nã verba id operant vt qs obliget
verbis: r bene dico cũ obligatũ i3 sine cā:
r hoc ē qð ð: qui sine cā oblig int rc. siue
enim dicas dabis mihi.x.vel p̄mittis mi
hi.x.vel facies mihi domũ.l3.n. vba obli
gationē inducãt: q: tñ cā nõ inuenit obli/
gatio nõ ē efficax: sicut diri p iura supius
allegata. Oppõ. Scðo opponit i eo qð
ð: in libello obligationē cõdico: qũo obli
gatio põt ɔdici cũ lex dicat obligationem
nõ cõdici: vt.ff.de cond.c.sine cā.l.j. Rñ:
obligationē cõdico.i. ago i personã vt ab
obligatiõe illa liberer: vt.ff.de condi.sine
cā.l.qui sine. ¶ Sic ɔcipies libellũ quã/
do itendit ista cõditio p obligatiõe cõdi/
cenda. ¶ Uerũ si intētet pro repetēdo so
luto qñ aliquid idebite solu. e: vel ex iniu/
sta cã vel fuit iusta r recidit ad iniustam di
5 ces sic. † Libellus. Ago ɔtra.c.cui sine cā
solui.xx.libras ex iniusta cā. vel q: cā se/
cuta nõ ē: vel q: causa facta ē iniusta. vn/
de illa.xx.soluta repeto ppono cõditionē
sine causa. Q ð sic recte ɔcipiat libellus
dicit.l.ff.ð ɔdi.sine cā.l.j.r.l.q sine. Op
positio. S3 nõ videt q libell9 iste sit bñ ɔ
ceptus.certũ ē q in casibus illis locũ h3
ɔditio idebiti vel cõditio ob cãz.vel ex in
iusta cā ergo q hec conpetat nulla ē vtili
tas. Rñ. imo locũ h3.hec.n. cõditio quan
tũ ad alias genus ē.nã vbicũq3 cõpetunt
ille r ista. r sic vt gñalior cum suis specie/
bus concurrit: sicut r alias diximus. sup
de cõdi.certi.gñalissima. Oppõ. Jtē op/
ponit. aut sciuisti cã3 illã iniustã vel te nõ
teneri qñ soluisti. aut non sciuisti. si sciuisti
non potes repetere: q: cuius p errorē dat
eius repetitio est: eius ɔsulto dati donatio
est: vt.ff.de reg.iu.cuius per errorē. r. ff.
de condit.inde.l.j.si ignorasti. non h3 lo/
cũ talis ignorãtia cũ nõ admittat ignorã
tia in proprio facto: vt.ff.ad velleia.quã/
quã. Rño. in ignorãte loquit: q ignorãtia
l3 sit factũ propriũ tñ admittit: vt. C. de
cõdi.inde.pro dubietate. r ē rõ q̃re admit
tatur: ne aliquis moretur in dãno: sicut r
alias pro damno euitãdo admittitur igno
rãtia iuris. vt.ff.ð iu. r fac. igno.l.iuris.
¶ Si aliquid soluitur indebitum repetitur

per conditioné indebiti.

De conditione indebiti. Rubrica.

1 Actio códitionis idebiti ad hoc vt veniat quot requirantur.

2.3. Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

4 Libellus in tali actione quomō formet.

5 Actio conditionis indebiti an nomen proprium actionis esse dicatur.

6 Exceptionibus duabus. s. velleiani ꝛ pacti conuenti iutus quare solutum repetitur: in tus aut exceptione macedoniani ꝛ rei iudicate solutum non repetit.

7 Teneatur si quispiam alicui ciuiliter ꝛ naturaliter ꝛ absoluat a petitione: quo casu indebitum omnino non faciat.

8 Dominium an quispiam transferat: soluendo indebitum.

Si aliquis soluat qd indebitū succurrit soluenti qꝛ pōt solutū repetere p conditionem indebiti. Uerū attēde primo qd sit idebitū hoc dicitur tribus modis: siue ciuiliter ꝛ naturaliter. i. qñ nullo modo tibi debebat. siue ciuiliter tm̄: naturaliter tñ erat indebitū: puta qñ me obligo spe future numerationis ꝛ sum infra biennium. Pro primo indebito habeo exēplū qñ tenebar tibi sub cōditione: de q nō ē certū q sit extitura: vt. ff. de ver. signi. cedere ꝛ. ff. co. sub cōditione. si vsure vl'ra duplū ꝓmittant vel aliud ꝯ legē: vt. ff. e. si. neu forte. §. supra. ꝛ. C. de pac. l. pac. vel si nesciens emerim rē meam: vt. ff. co. l. seruuꝫ nisi gratia poss. ssionis: vt. ff. de ꝯhen. em pti. l. si i empt. §. rei sue. Pro secūdo indebito habeo exēplū positum ꝛ legeꝫ ꝛ h. C. de nō nume. pe. l. si quasi. Idē ē qñ ciuiliter ꝛ naturaliter ꝛ creditor fecit mihi pacū de non petēdo tollitur naturalis ꝛ remanet sola ciuilis: vt. ff. de solu. stichum. §. naturalis. ꝛ inst. i. de excep. §. preterea. Idē est ꝛ si creditor legat in testō debitori liberationē. vt. ff. e. si nō sortem. §. adeo. Indebitū tñ ciuiliter naturaliter debitū: puta p pactū nudū solutum nō repetitur: qꝛ natural' cā inhibet repetitionē: vt. ff. e. l. iul. hec exēpla notat dñs meus i summa de condi. inde. in prin. † Unde ad

1 hoc vt actio illa competat tot sunt necessaria. In primis q aliquid sit indebitum aliquo pdictoꝝ modoꝛū vel ciuiliter vl' naturaliter. Secūdo q illud indebitū sit solutū. Tertiū q sit solutū ꝛ ab ignorāte psumit. n. semper ignorantia nisi probet scia: vt. C. q mili. nō pñt. l. pe. ꝛ. ff. ō admi. tu hoc aūt. ff. de probat. verius. ceterum si sciens soluit nō repetit: vt. ff. co. l. j. ꝛ. y. ꝛ. ff. de reg. iur. cuius ꝛ est hoc nota dignū: q quacūq ignorantia qs laboret siue facti siue iuris ꝛ etiam in facto ꝓprio vt. ff. e. s. d ꝛ si me putē. ꝛ. l. elegāter. j. rīso. ꝛ. ff. de iur. ꝛ fac. igno. l. pe. locū hꝫ hec actio. iuris. n. ignorantia non nocet in dāno euitado: vt. ff. de cōdi. ex lege. l. vl. ꝛ. C de nō nume. pec. si qs. ꝛ. l. pe. ꝛ. C. de pac. l. debitori. ꝛ. ff. de cōdi. inde. q excep. §. vl ti. ꝛ. l. si qs iurasset. ꝛ. l. cum is q. §. j. ꝛ. l. si fideiussor. ꝛ. ff. de iur. ꝛ fac. igno. l. antepe. ꝛ. l. iuris ignorātia. ꝛ. ff. de iure i. l. vlt. Quartū q naturalis causa nō interueniat in debito illo soluto: tūc. n. non repeteret vt dñs i. ponit multa exempla dñs meus de naturali cā in suma. C. co. ti. In primis de seruo ꝛ filio q patri ꝛ domino naturaliter obligāt: vt. ff. e. naturaliter. ꝛ l. frater a fratre. §. qsitū. ꝛ. l. si id qd dñs naturalis obligatio vertit iter heredem ꝛ legatariū legato relicto i minus solēni voluntate: vt. C. de testa. l. nō dubium. Itē naturalis obligatio est quotiens falcidia dꝫ iteruenire i legatis relictis in solenni testamēto: vt. ff. e. fideicōmissum. ꝛ. C. ad. l. falci. error. Item naturalis obligatio est i ꝯtctibus inominatis: cū neq stipulatione neq rei iteruētu sint vestiti: vt. C. de rerū permu. ex placito. Itē naturalis obligatio est i pupillo ꝓximo pubertati. Infans aūt nec naturaliter obligat: vt. ff. e. q pupillus. ꝛ. ff. de act. ꝛ ob. pupillus. ꝛ. ff. de nouat. l. j. i fi. In oībus illis debitis naturalibus si fiat solutio cessat repetitio: vt. ff e. l. iul. ꝛ ibi no. ꝛ ē alia naturali. Quintum q ignorātia facti sit pbabilis: etiaꝫ si propria. Uerū si non esset probabilis non admittit: vt. C. ad. l. falci error. C. de iuris ꝛ fac. ignorā. l. cū qs. ꝛ. ff. de iur. ꝛ fa.

eti ignorãtia.l.penulti.§.sed ⁊ facti igno/
ran.⁊.ff.eo.fideicõmissum. sed lʒ dixeri/
mus de naturali itelligas de illa que orit
ex vi pacti.est tamẽ quedã natur alis que
non orit ex vi pacti: sed naturali rõne pu
ta ꝑpter beneficium manumissionis vt in
operis obsequialibus debitis a liberto pa
trono q̃ debet sine aliqua impositione: vt
notatur.ff.eo.si nõ sorte.§ libertus. Est ⁊
alia naturalis q̃ non orit ex vi pacti: sed
naturalis rõ eam iducit vt bñfactori no/
stro benefaciamus.⁊ hoc est qđ dr dona/
tarius obligari ad antidora vt.ff.de peti.
hered.sed si lege cõmis.§. cõsuluit.ex his
duabus natur alibus solutũ non repetit:
vt i predi.l.si nõ sorte.§.libertus.nã non
est donatio sʒ debiti solutio vt.ff.de don.
l.hoc iu.§.si qs. ℭ Sextũ ꝙ lʒ exceptio
nis ope sit factũ indebitũ ꝙ exceptio illa
sit fauorabilis vel velleiani:vel inducta đ
equitate ꝓptis vt pacti côuenti. ex his.n.
duabus tutus soluẽs repetit.vt.ff.e.q ex
ceptionẽ.⁊.C.de pactis.debitori. si autẽ
exceptio esset iducta odio vt macedoniani
vel de rigore iuris ciuilis vt rei indicate
soluẽs non repeteret: lʒ idebitum solueret:
vt.ff.e. q excep.⁊.l.iul. Si aũt excep.esset
tpal:s tutus ea non repetit:vt.ff. de solu.
quod in diẽ.⁊.ff.e.ii.i diem. nisi dubium
tpalis esset an ꝑpetua:vt.ff.e.sufficit.
ℭ Septimum ꝙ nõ interueniat aliquod
illoꝝ qui faciunt hãc conditionẽ cessare.
In primis sciẽtia.vt.s.dixi:vt.ff.e.l.j.⁊
ij.⁊.ff.de reg.iur.cuius. Iteʒ auctoritas
rei iudicate.vt.ff.e.l.iul.⁊.ff.eo.l.j. quã/
do fui tibi condemnatus cũ nũq̃ deberẽ:
nisi falso aliud allegasti ꝑpter qđ cõdem/
natus fui nunc restituar:vt.ff. de iudi. si
pror. vel nisi cã iudicati recidit ad iiustã
cãm:vt.ff.de conditio.sine cã.si fullo. Itẽ
iusiurandũ.vt insti. de act.§. itẽ si qs po/
stulãte.⁊.ff.de iureiu. l.non erit. §.j.⁊.l.
nam postea.§.j. Item transactio:vt.C. đ
transac.l.ij.nisi fiat p calũniã insistenteꝫ:
vt.ff.eo.l.in summa.⁊ nisi iam sit indica/
tũ tunc postea transactio iteruenies nulla
vt.ff.eo.elegãter.⁊.ff.de trãsac.⁊ post rẽ.
Itẽ cã pietatis:vt.ff.e.l.cum his. si mu/
lier.nisi i casu:vt.C.de nup.si vt ꝓponis.
Itẽ cã que crescit i litẽ p inficiationẽ: vt.
C.eo.ti.l.ea q̃. Itẽ debitum ab alio cui⁹
nomine solutũ est:vt si ego possessor solui
nõe veri hered.vt.ff.e.l.repetitio. ℭ In
2 hac autẽ act.actor fa.ta.po.† Positio ac/
toris.Ego dico ꝙ ego solui tibi.xx. ℭ Itẽ
illa fuerunt indebita . ℭ Item illa igno/
rans solui. ℭ Item sine naturali ⁊ ciuili
cã solui. ℭ Itẽ sine naturali. ℭ Itẽ tu⁹
exceptio.pacti cõuẽti solui . ℭ Itẽ tutus
exceptio.velleiani. ℭ Ecõtra reus fa.ta.
3 po.† Positio rei Ego dico ꝙ tu sciẽter sol
uisti. ℭ Itẽ illa.xx.tibi mutuaui. si hec ꝯ
fi.ac.fuc.quia modo nõ fuerunt indebita.
ℭ Itẽ tu fuisti tutus except. rei iudicate
cum ante fueras debitor meus . ℭ Item
tu fuisti tutus exceptione macedoniani.
ℭ Itẽ ex cã trãsactiõis tu soluisti. ℭ Itẽ
ex cã pietatis puta dotis. ℭ Itẽ nomine
veri heredis. ℭ In hac aũt actione con
ci.ac.sic libellũ.† Libellus. Ago.c.cõtra
4 R. cui credẽs me debere.xx.solui cum nõ
deberẽ. Unde illa.xx.soluta sibi ab eo re/
peto. ꝓpono cõditionẽ indebiti. Quod sic re
cte concipiat libellus. pbat .ff.e.l.j.⁊.ij
⁊ fere p totũ titu. multi tamẽ aduocati a p
ponũt cãm in libellis sic.cui credẽs me đ
bere ex tali causa puta mutui vel alia ⁊c.
nõ curo sine apponat siue nõ. Oppositio
Sʒ nõ videt ꝙ libellus sit bene concept⁹
nã nõ potest locum habere cõditio.nã aut
sciuit iste q soluit ⁊ tunc non repetit vt di
ctum est.aut ignorauit:⁊ tunc hec ignorã/
tia nõ admittitur in ꝓprio facto:vt.ff. ad
velleia.quãq̃. Rñō. in superiori questiõe
hãc q̃stionẽ determinaui. ℭ Itẽ sic con/
cipiet libellum si certum ẽ illud qđ solutũ
est:si autẽ sit incertum:puta iter vel actus
vel aliquid qđ est in faciẽdo: qr omne fa/
ctum hominis icertũ est:vt.ff de ver. ob.
l.vbi aũt nõ apparet.§.qui id qđ tũc pro/
ponitur icerti cõditio. vt. ff. eo. sʒ ⁊ si me
5 §.j.⁊.l.q exceptione.§.pe.† Questio. Sʒ
illud queritur an sit proprium nomen ac
tionis. dominus meus notat in summa đ
condit.inde.ꝙ sit proprium nomẽ actio. q̃
enim rõne dicitur certi conditio qñ quid

certum in obligatiõe deuenit.vt.ff.si cer. pet.l.certi cõditio.ea.dé rõne dr incerti cõditio:vbi icertum deuenit in obligatione. dño meo visum fuit 9triũ q nulla cõditio dicaf incerti ita q sit propriũ nomen act. nã z conditio sine cã dicitur cõditio incer. vt.ff.de condi.sine cã.l.q sine. z actio ex empto dr incerti:vt.ff.de act.emp.si tibi libe rũ.q̃ ideo dicaf incerti ppter interesse.vt ff.si quis in ius vo.nõ ierit.l.vl. q.n.oĩno interesse dicaf incertũ probant due leges.ff.de re.iudi.si qs ab alio.ff.de ver. ob.vbi aũt non apparet.§.q id quod.lez illud icresse icertum posset fieri certũ in petitione.vt.ff.si cer.pet.l.certi conditio. in prin.z sic in priori actione de certi conditione gñalissima notaui.Si.n.esset propriũ nomẽ act.cõditio icerti iã posita esset rubrica in corpore iuris:sicut z de aliis 9ditionib9 posite sunt:sz nõ inuenif.¶ Itẽ in arbore actionũ quã fecit dñs Jo.nõ inuenitur circulus i illa actione.ergo fatuũ esset dicere q esset ppriũ nomẽ actionis: sicut z alias inueniunf verba similia.qui certã pecuniã petit numeratã illa actione vtif si cer.pet.vt.ff.de tritica.l.j.non tñ illa verba sunt actio.z alias q rem suam esse dicit i rẽ est actio:non tamen illa verba sunt proprium nomẽ actionis:vt instit. de
6 actio.§.j.†Qõ.Item q̃rif q̃re qs tutus duabus exceptionibus:scz velleiani z pacti cõuẽti:solutũ repetit tutus excepti. macedoniani z rei iudicate solutũ nõ repetit vt i hac ead' actiõe notaui.Rñ.prime z ue sunt fz uorabiles.vnde fauores ,progam9: z sic solués repetit.aliaz duarũ prima est odiosa:z iõ restringẽda:vt.ff.ad maced.l. j.z.ff.de libe.z postb.cum qdã ff.de vẽtre i pos.mit.l.j.exceptio etiã rei iudi.posset dici odiosa quodãmõ:z ideo soluẽs nõ repetit:q: nõ debẽt oriri lites ex litibus. vt.C.de fruc.z liti.expẽ.terminato.z qd sint odiose lites arg.C.de indi.pperan.z in auf.de litig.§.ocm vero.vel in excep. rei iud.est aliud:vt i sequẽti qõne notabo.
7 †Questio.Itẽ q̃rif si nullo mõ tibi tenebar:z p sniaz iudicis sim tibi cõdẽnatus: ego sum debitor z cũ effectu teneor:z agif cõtra me actione in factũ:z sic res iudicata facit debitũ qd omni iure fuit indebitũ q̃re q̃ non operaf 9triũ:vt si ego tenebar tibi ciuiliter z naturaliter z absoluar a petitione tua quare non facit oino idebitũ. sicut hec pbãtur.ar.C.de rebus credi.l. actori.ff.de bonis liberto.patronus.§.si quis mala mẽte.C.de re iudi.l.j.ff.de condi.inde.iul.Rño.q res iudicata facit debitũ:ideo pcedit q: pro veritate accipif: vt.ff.de reg.iu.l.res iudicata.z.ff.de statu ho.l.ingenuũ.z ideo daf actio ex re iudicata.Ideo aũt non põt facere oino indebitum:q: si ego teneor ciuiliter z naturaliter z postea absoluar:res iudicata de iure ciuili non potuit tollere nisi solã ciuilẽ: naturalẽ nõ potuit tollere:q: ciuilis rõ ciuilia corrũpere põt:naturalia aũt non.vt isti.de iur.natu.gẽtũ z ciuili.§.pe.z ideo soluẽs nõ repetit:q: natura remãsit debitor vt in pdi.l.iul. ¶ Illud aũt notabile i fine istius questionis non omitto: q: per hanc 9ditionẽ solummõ solutũ idebite repetif: ciuilis accessio sicut vsura non veniet:vt.C.e.l.j lz yr.dixerit 9trium per.l. ff.de vsur.l.in fideicõ.sed illud i naturali actione est intelligẽdũ.nec obstat etiã.l.ff. de vsuris.vsure vicẽ fructuũ obtinẽt.sub audi i bonefidei nõ in contractibus stricti iuris. ¶ Itẽ illud nota q aliquando soluo partem idebite z totũ solutũ repeto: vt si debeo.c.putans me.cc.debere:dedi tibi insolutũ fundũ.cc.totum repeto ne aliogn inuitus z cum iuito remaneã i communione:ager tñ interim loco pignoris retinebitur donec.c.soluaf.secus in casu posito si aliquid solui i pondere numero vel mẽsura:tunc partem repeto.vt.ff.e.si nõ sortem.§.si cẽtum.z.§.idem marcellus. ¶ Itẽ no.q si soluo aut repeto sicut idebitum vt dictum est.aut non repeto sed liberor si est debitũ:vt insti.qbus mo.tol.obl. vtrũqz tñ non põt opari eadẽ solutio z liberationẽ z repetitionem: vt.ff.eo.si non sortem.z.l.elegãter.Nisi i casu:vt.ff.d solu.l.in numerationibus.¶ In casibus tñ si soluif non repetitur;nec contingit liberatio.z illum casum iuenit neratius: vt qui

q pmisit hoiem in genere soluit statulibe/ rũ. vt. ff. e. ti. l. nẽ ra ti⁹. Hec oia p maiori parte sunt in summa dñi mei. C. co. tiu.

8 † Questio. Sed illud queritur an aliqs soluẽdo indebitũ dñium trãsferat. Rñ. sic in oib⁹ eni conditionib⁹ pterq̃ in ꝯditio/ ne furtiua dñium transfertur: q: per illas non aduocam⁹ res nostras sʒ nobis debi tas. obligati sunt eni re qbus soluim⁹: vt insti. q mo. re. cõtrahi. obli. Et sic obliga/ tio nõ facit rẽ nostrã sed nobis debitã: vt ff. de acti. ꝛ obl. obligationũ substantia. nam nemo ꝯdicit rẽ suã: preterq̃ a fure: a raptore: ab inuasore: vt, v. iusfruc. quemad mo. ca. l. vl. in fi. ꝛ. ff. de tritic. l. j. ¶ Sʒ probo ꝯ: ꝛ maxime in ꝯdi. inde. nã ille q soluit uniat si errans soluit: vt. s. dictuꝫ est: sed nemo errans trãsfert dñium vt. ff. de acqr. re do. si pcurator. ꝛ. l. cũ in cor/ pus. ꝛ ar. ff. si cer. pe. si ego. ꝛ. ff. de cõtra hen. emp. in venditiõib⁹. maxime enim q errat non cõsentit: vt. ff. de iurisdic. om. iu. si p errorẽ. Rño. hic q soluit dñs erat rei solute: ꝛ voluit tranferre dñium: ꝛ pso na fuit que potuit trãsferre in quẽ voluit licet erraret in facto seu in qualitate. In lege illa si pcurator. erratũ fuit in perso/ na: q: pcurator rem suam putabat nõ vt suã sʒ vt dñi: in alijs legib⁹ interueniunt errores iuris vel i alijs: vt notat dñs me/ us in ꝑdi. l. in venditionib⁹.

¶ Si aliquis rẽ aliquã surripiat tenet illã rem restituere ꝯditio. furti.

¶ De ꝯditione furtiua. Rub.

1 Actio furtiua ad hoc vt ꝯpetat: quot ne/ cessaria sint.

2. 3 Positiones actoris ꝛ rei i tali actione.

4. 5 Libelli in tali actione qũo cõcipiatur.

6 Condi. tio furtiua quomodo ꝯcurrat cum conditione indebiti.

7 Actione tali si soluẽs et is cuius nomie solutũ est: ꝯcurrãt: qs pferet.

8 Conditio furtiua vnde ortũ habeat.

Est talis conditio que appellat furti ua: q̃ qñ cõpetat ꝛ ex sui ꝑdicatione po test colligi. si enim aliquis aliquam reꝫ mobilem per furtũ surripuit habes ꝯ fu rem multas actiones: habes penalem sci licet furti manifesti quadrupli non mani festi dupli. habes rei ven. ti. vel publi/ cianam habes ad exhibendum ꝛ ꝯditio/ nem furtiuã: ꝛ ideo istud vt fur pluriб⁹ ac tionib⁹ teneatur: vt insti. de act. §. sic ita/ q: nec vna istaꝝ psecutoriarũ intẽtata tol litur penalis ꝛ ecõuerso: vt. ff. e. si p fure. §. furti actio. ꝛ. C. e. l. j. Ideo de re mobi li dico q: rei imobil' nõ fit furtũ: vt insti. de vsuca. § j. ꝛ. ij. ¶ Si enim aliqs a pos sessione rei imobil' expellat rem illã cõdi cet p triticariã: sicut. s. in actione tritica. notaui. † ¶ Uñ ad h vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q aliqs sit dñs illius rei vel loco dñi sicut tutor: soli enim dño cõpetit: vt. ff. e. l. j. ꝛ suis he redib⁹. tutori et credo cõpetere cũ sit loco dñi: vt. ff. de fur. interdũ. §. q tutelã. ꝛ. ff. pcm. q fũdũ. §. si tutor. Si aũt nõ sit dñs sʒ hẽat ius in re subrepta: q: puta credi/ tor vel filius dat ei cõditio icerti: vt. ff. e. l. ꝛ iõ. §. vl. quã qdã d cũt ppꝛium nomẽ actiõis lʒ nõ sit: vt in supiori act notaui. sʒ cũ nõ credã ppꝛiũ nomẽ actiõis dico q dat incerti in casu isto. i. sine cã. ¶ Si aũt nõ sit dñs nec habeat ius in re sed habeat rei possessionem hẽbit triticariã: vt. ff. de triti. l. ij. ¶ Si autem nõ sit dñs nec hẽat ius in re nec possess. sed detẽtationẽ hũit: vt q: cõmodatarius vl' depositarius colo nus vel inqlin⁹ vel sites omni actiõe vi dent de iuri de iure cõm: ꝛ iõ succurrit p actionẽ i factũ: vt. C. li. xi de agri. ꝛ cẽsi. si colon. dat et ꝯditio furtiua hrdi dñi. vt. ff. co. sed nec. lʒ placẽ. de h dubitau/ rit. ¶ Scdm q res sit furto subtracta alioqn furtũ nõ cõmittit: nec actio furti nec ꝯditio furtiua locũ hꝫ ¶ Tertiũ ẽ ne cessariũ q sit fur. i. q rẽ ipam ꝯrect. si eni pstitit opẽ vel ꝯsiliũ lʒ teneat actione fur ti nõ tñ tenet ꝯdi. furtiua. vt. ff. e. cum ex cã. § p. nde. ¶ Quartum q ꝯditio no sit nouata nã si stipulor a fure q mihi ex con di. furtiua dare facere optet aio nouandi nouat ꝯditio. Ueꝝ si stipulor a fure anio nouãdi rẽ meã nõ est facta nouatio. ꝛ ẽ rõ q: in prio casu stipulor q mihi debet. s. in teresse quod sum habitur⁹ ex ꝯdic. furti.

¶ In scdo casu stipulor rē meā q̄ stipl'o nulla ē: vt. ff. de v. obli. scire. §. vl. z. l. ne mo. z. ff. de solu. q. x. §. cū meo. ¶ Quintū q̄ res p furtū sublata nō sit oblata ipsi cui subrepta fuit: oblata dico a fure vl' ab alio siue res sit pn̄s siue absens: vt. ff. co. parui refert. Tollit enim ꝯdic. furtiua p nouationē: p oblationē: p delegationē: vt in ea. lē. l. in fi. tū h intelligas de oblatiōe q̄ tollat cōditio si res illa p eat. Et est h mirabile q̄ p solā oblationē liberat fur ab interitu rei cū sit odibilis: cū al's fures z raptores semp sint in mora nec liberantur pp interitū rei: vt. ff. e. l. in re furtiua. ar. ff. de vi z vi ar. l. j. §. rectissime h vez est si obtulit: nō aūt ita si parat⁹ sit offerre vel suscipe iudiciū: vt. ff. co. l. vl. ¶ Si aūt res nō p eat. s; sit in reb⁹ hūanis nō credo p oblationē tolli ꝯdic. furtiuā: l; p nouatione z deleg. tollat: sed in eo casu qñ res interijt vt dictū ē. z ar. ff. de solu. si soluitur⁹. z. l. q. x. §. j. Nec obstat illa de solu. q. x. §. cū mihi in fi. vbi dicit nō videt seru⁹ oblat⁹ pp absentiā. ¶ Solutio duplex q̄ ibi dz intelligas qñ stipl'o interuenit z nō aio nouādi: tūc stipul'. nō hr̄ p oblatiōe ex q̄ seru⁹ mortu⁹ erat z sic n̄ vz obtulisse pp absentiā. ¶ Ceterz si interueniret stipl'o nouādi aio siue sit p̄sens seru⁹ siue absens vz facta nouatio: vt in p̄di. l. parui. ¶ Sertū ē necessariū vt dn̄iū nō sit mutatū: z si ē mutatū nō sit mutatū ex volūtate s; ex necessitate: nā heres pēdēte ꝯditione si res legata subripiat nihilomin⁹ hēat ꝯdic. furtiuā z rei vēdi. vt. ff. co. l. z iō. z. ff. de rei vēd. l. nō iō min⁹. z. ff. e. siue. z. l. si seru⁹ furtiu⁹. Idē ē qd ex necessitate recedit. pone q̄ tu prouocasti me ad iudiciū cōi di. z res fuit tibi adiudicata nihilomin⁹ hēo ꝯdic. p pte mea: l; nunc mea nō intersit sed interfuit: l; si mihi eēt adiudicata forte tibi nō daret: vt. ff. e. l. z

2 iō. ¶ In hac āt act. ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q̄ fui; ego dn̄s rei tal'. ¶ Itez rē istā p furtū subtraxisti. ¶ Itez fuisti fur p̄cipalis rem meā cotractādo. ¶ Itē multotiens petij z recusasti reddere. ¶ Itē titi⁹ me p̄uocauit ad iudiciūm

3 cōi diui. ¶ Ecōtra re⁹ fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ titius fuit dn̄s rei talis. si cōsi. ac. exclu. seipsuz q. n. rem suam alienā dicit seipsum excludit. vt. ff. qñ appellan. sit. pcuratorio. ¶ Itē seius rem istā sol⁹ ꝯtractauit. ¶ Itē ꝯditionē tibi cōpetētē nouasti. ¶ Itē rē furto subtractaz obtuli. ¶ Itē res illa non est in reb⁹ hūanis. ¶ Itē tu prouocasti ad iudiciuz cōi di. z fuit socio tuo adiudicata res. ¶ In hac act. act. cōci. sic libellū. † Libellus.

4 Ago ego. R. ꝯ titiū q mihi surripuit codicem meum. vñ ipsum codicē ab eo cōdico ppono ꝯditionem furtiuā. Qd sic recte cōcipiat libellus: dicit. l. ff. co. l. j. z. l. cū ex causa. z ideo dixi meū: q: hec soli domino daf. sic cōcipies libellū qñ al's tua nō interest nisi q̄ res illa restituatur tibi.

5 ¶ Sed si tua interest dices sic. † Libellus. Ago cōtra titiū q mihi surripuit seruū meū qui fuit institutus heres a titio z eius hereditatem adire non potuit: pptcrea q̄ subtractus fuit a te. vnde ipsuz seruum condico z interesse meum hr̄ditatis illius qd estimo. c. ppono ꝯditionem furtiuā. Qd sic recte cōcipiat libell⁹. dicis. l. ff. eod. l. si cōdicat seru⁹. Oppositio. S; opponit q ppōit conditionē dicit aduersarium optere ei dare: qd est accipientis facere: vt. ff. de v̄bo. ob. vbi autē nō apparet. §. vl. z tu dicis in libello condico rem meā si est tua: ḡ amplius tua fieri non potuit: vt instit. de legat. §. sed si rē legatam. z institut. de actionib⁹. §. sic ita q̄. male ergo dicimus condico rē meam cū semp rem mihi debitā condicā. Rñō. verū est qd opponis cōtra alios z nō ꝯ furē: vt. ff. vsufruc. quēad. ca. l. vlti. in fi. odio enim furis inductū est: vt pluribus actiōibus teneat: vt licet dare non possit intentat tamen cōtra eum te optere dare: z sic intendit conditio furtiua: sicut z al's in triticaria: vt insti. de actio. §. sic ita q̄ discretis. z. ff. d̄ tritica. l. j. Oppositio. Item in eo q̄ interesse petit opponit: certū est q̄ in actionib⁹ z in iudicijs illud interesse ꝯsideram⁹ qd est circa rez z circa dāna: nō autē circa lucra. hic autē actor

petit interesse qd' est in lucro z nõ in dam no:cũ damnũ sit dim.nutio rei nostre: vt .ff.de dã.infec.l.ij.z in bonefidei actioni b⁹ nõ habet̃ ratio lucri:nedũ qd.n.hẽat̃ in cõditiõib⁹ q̃ sunt stricti iuris. vt.ff.de act.emp.l.si sterilis.§.cũ per venditorez. Rñio generaliter verũ est qd' opponis:tñ i casibus ratio habetur lucri vt hic rõne odij delinquentis. Secundo in.l.aquil. vbi amisisse videor qd' lucrari potui: vt .ff.ad.l.aquil.si seruũ meũ. Tertio in ac/ tiõe rerũ amotarũ:vt.ff.rerũ amo.si mu/ lier.§.rerũ. Quarto in actiõe furti: vt.ff. de fur.l.si is cui cõmodauit.§.vl. Quinto in actiõe arbitraria quotiẽs quid certo lo co pmittit̃:vt.ff.de eo qd' cer.loco.l.non vtiqz.§.vlt.in fi. Sexto in rem ratã habe ri stipulatiõe: vt.ff.rem ra.hab.l si com/ missa. Septimo in actiõe locati: vt.ff.lo ca.l.si in leg.§.colonus.z.l.in quo vẽit. z.l.si fund⁹ quẽ.in fi. al's nõ habet̃ rõ lu cri vt.ff.ad.l.rhod.de iact.l.ij.§.portio.

6 † Qõ. Item querit̃.leges vident̃ velle q cõditio furtiua cõcurrat cũ cõditiõe inde/ biti.z hoc notat̃ in psona pcuratoris sol/ uentis p parte mea alicui q dicebat se cre ditorẽ cũ nõ esset.nã z procuratori datur cõditio furtiua:z mih. dñõ ratũ habẽti da tur cõditio indebiti.vt.ff.e.quoniã.hoc ẽt notatur in persona falsi procuratoris re/ cipientis noie creditoris.q cõditio indebi ti det̃ illi cuius noie solutio facta est.si ha bebit ratum z cõditio furtiua dat̃ soluenti vt dicit.l.ff.de fur.si vẽdidero.§.vl.non enĩz videt̃ q ille due cõcurrant.in cõditio ne furtiua nõ dico trãslatũ dominiũ vt su perius dixi.in cõditiõe indebiti dñium di co trãslatũ.ergo eiusdẽ rei dico translatũ do minium z non translatũ.z hoc esse non pos/ set q eiusdẽ rei esset translatũ dñium z nõ translatũ. Rñ.hoc cõtingit pp̃ter diuersi tatẽ personarũ.nã quo ad solutionez non transfert̃ dñium: z sic dat̃ sibi cõditio fur tiua. quãtum ad aliũ cuius noie solu/ ta est dñium trãslatũ est z sic dat̃ sibi indebi ti cõditio:nõ tñ cõpetit vtraqz sed vna tm̃ q: vna intentata altera locũ non hz cum vtraqz detur ad rem persequẽdã: vt.ff.de

7 cõdi.fur.l.qm̃.in fi. † Questio. Sed illud querit̃.si cõcurrant illi duo: z soluẽs z is cuius noie soluta est quis pfert̃. Respon. dñs cui⁹ noie solutio est facta. si habebit ratũ sibi acquirit̃ incontinẽti cõditio in/

8 debiti:z ipsum credo preferri. † Questio. Sz illud querit̃ vnde oriat̃ ista conditio furtiua:nã nõ orit̃ ex cõtractu vel q̃si hoc certũ est.nec ex maleficio vel quasi sicut .j.videbis. Rñio dicũt quidã eam oriri ex varijs figuris causarũ.nunqz enĩz cause varie conueniunt ad pariendam actionẽ aliquam:sed tm̃ vna cã. vel erit cõtract⁹ vel q̃si vel erit maleficiũ vel quasi z verba illa quib⁹ ipsi occipiant̃. aut ex varijs fi guris causarũ:que habes.ff.de act.z ob. l.j.sic expono varijs figuris causarũz.i. quasi contractus vel qsi maleficia: q: di/ xerat q actiones oriunt̃ aut ex cõtractu aut ex maleficio aut varijs figuris causa/ rũ.i.quasi cõtractu z q̃si maleficio.licet ista ver/ ba sint i.l.i. insti.de actio.§.j.z alijs qbus/ dã modis.dñs tñ me⁹ sic notat in fine sum me.C.eo.ti dicit eã bene oriri ex varijs fi guris causarũ.nã pp̃ter multa spẽalia q̃ in hac actione dederant̃ dicit eã ex va/ rijs figuris causarũ oriri.nã non sortitur naturam earum q̃ sunt ex delicto vel qua si:q: ille dant̃ noxaliter etiam in manu/ missum:qd' hic nõ est: vt.ff.eo.qd' ab alio. ¶ Ite ille nõ dant̃ in heredes si nihil ad eos puenit. vel nisi lis sit cõtestata cũ mor tuo: vt.ff.de act.z oblig.l.cõstitutionib⁹. z.C.in quantũ heredes ex delic.detin.l. vnica.z.ff.de calũnia l.in heredẽ. hec aũt datur in heredem: z sic nihil ad eum puer nit: vt insti.de obl.que ex delic.nas̃ §.vl. nec obstat.ff.de cõpẽsa.l si ambo.§.q to/ tiens.cũ enim dixerit.ergo cõpẽsationez lo/ cũ habere in actiõe que orit̃ ex maleficio z subijcit idẽ est z si cõdicat̃ ex cã furtiua ergo cõditio furtiua nõ est ex maleficio. Item nõ imitat̃ naturã illarũ que sunt ex contractu vel q̃si:q: ille nõ dant̃ noxali/ ter: vt.ff.de his qui deie. vel effud.l.j §. cũ seru⁹.hec sic p seruo: vt.ff.e.si seruus. oibus tñ argumẽtis sic inductis põt dari instantia:nã non sequit̃ argu. q nõ sit ex

maleficio: ideo q: daf contra heredes etiã si nihil ad eos puenit. nã repetundarũ datur cõtra heredes etiã si nihil ad eos peruenit: vt. ff. ad. l iul. repet. l. j. ḡ nõ est ex maleficio non est verũ Itẽ alij ar. qd inducif. do in ſtãtiã. daf ad interesse: ḡ non est ex maleficio: vt. ff. e. si ex falsa cã. interdictũ qd vi aut clam. ꝛ actio de dolo dãtur ad interesse. ergo non sunt ex maleficio vt. ff. qd vi aut clã. l. deniq3. §. si ex socijs ꝛ. ff. d dolo. arbitrio. Idẽ in eadẽ actiõe in facti que descẽdit ex edicto de eo ꝑ quẽ factũ est quo min' rẽ. que daf ad interesse ꝛ ẽ ex maleficio. vt. ff. de eo ꝑ quẽ fac. ẽ. l. vl. illi ar. daf instãtia: daf noraliter ergo nõ est ex cõtractu. fullo seruus ex ante gesto non tenef sed tamẽ si pecuniã pro libertate ꝓmittit tenef. ergo non ex cõtractu: vt. C. an seruus ex suo facto post manu. l. ꝓmisse. ¶ In hac cõditione multa sunt casualia. nã tenef infans ꝛ furiosus quotiẽs furi succedũt l3 cũ his agi non possit: vt. ff. e. l. ij. Ite3 semp deprẽdi morã quanta res vnq3 plurimi fuit: vt. ff. e. l. in re furtiua. Itẽ ꝛ si impẽsa fiet a fure in re furtiua nõ deducef: immo condemnabif mihi fur. habito etia3 respectu ad id q̃tũ res melior facta sit: vt. ff. e. ex argẽto. Itẽ qcqd est residuum cõdicaf. nã ꝛ boue mortuo ꝯdicunf cornua. ꝛ etiam de vuis vinacia. vt. ff. e si seruus furtiuus. §. pe. ꝛ vlti. sunt alia casualia vt supi' dictũ ẽ.

¶ De conditione ex lege. Rubrica.

1 Conditio ex lege cum ex legib' nouis sem ꝑ competat: quare compositores illã in rubrica posuerunt.

2 Libellus in tali actione quomõ formef.

3 Conditio ex lege an sit rei ꝑsecutoria: penalis vel mixta.

Est ꝛ alia conditio que appellaf conditio ex lege: que cõpetit in eo casu. quotiens enim per lege3 inducif obligatio. ꝛ non est cautum in lege quo genere actionis experiamur. conditione ex lege agitur

1 vt ff. de conditio. ex. lege. l. j. † Questio. Sed illud querif cum fere ista conditio competat semper ex legibus nouis: vt infra videbif in expensis. quare compositores posuerunt illam rubricam in ff. vete. Respondeo ideo: ne videant illũ librum imꝑfectũ fecisse. licet enim nullũ exemplũ habeas de ff veteri: tñ cũ tractauerunt in illo libro de cõditiõib': apposuerunt ꝛ de ista. ꝛ breuiter ꝛ modice notemus exempla: sicut ꝛ notat dñs Io. in qbus locum habeat hec conditio ex lege. competit hec conditio in vasis sacris sine cã venditis vt. C. de sacrosanc. eccle l. sancim'. ꝓ arbitrio q non est pena vallatum: trãsactis decem diebus oṙif ex lege conditio: vt. C. de arbi. l. ne in arbitrio. Pro salario aduocatorum quãdo nudo pacto ꝓmittif: vt. C. de iudi ꝓ operandum in fi. ꝓ suffragio quod daf suffragatorib' qui ꝓprie aduocati non dicunf: vt. C. de suffragio. l. vnica. ꝛ ff. d varijs ꝛ extraordi. cogni. l. j. pro supplemento quarte quando pater min' legitima portione filio dereliquit vt. C. de inoffi. testamẽ. l. sancimus. Pro reuocã ia inofficiosa donatione: vt. C. de inofficio. donatio. l. si totas. Pro hereditarijs negocijs: vt quãdo possessor hereditatis cõuent' ab eo qui nõ erat heres: ꝛ ꝓnunciatũ est ꝓ petitore qui non erat heres: repetit ea que soluit creditoribus. nã si vere esset heres etiã iure veteri haberet actionẽ nego. ḡ ff. vt. C. de pet. here. l. vl. cõtra seruum actorẽ manumissum vt reddat rationẽ villicationis sue: vt. C. de peti. here. l. vl. §. vl. Pro inuasionibus ꝯ omnes inuasores: vt. C. finiũ regun. l. si ꝯstiterit. C. vnde vi. meminerũt. ꝛ. l. si quis in tantam ꝛ. l. non ab re. ꝛ. l. conquerebatur. Pro vsuris ꝓmissis pacto nudo ciuitati. Pro frumento vel ordeo nudo pacto ꝓmisso: ꝛ ꝓ nautica pecunia ꝛ quando datur pecunia pugnatori athlete vel piscatori: in qbus casibus ex nudo pacto debetur vsura: alꝰ nõ debef citra vinculu3 stipulatiõis: preter q3 in contractu bone fidei. vt. C. de vsuris. frumẽti. ꝛ. ff. de vsuris. l. etiã: ꝛ. ff. de nauti. fenore. periculi ꝛ. C. de pactis inter emp. ꝛ vendi. l. initio. Pro duplandis arris si peniteat venditorem: vt. C. de fide instru. ꝯtract'. Pro du

plandis etiã arris spõsalitijs si peniteat
spõsum: vt. C. de sponsa. ꝛ arris spon. l.
vl. Pro antipochis faciendis a debitori/
bꝰ creditoribꝰ: vt. C. de fide instru. l. plu/
res. Pro reuocãdo filio a patre vendito:
vt. C. de parẽtibꝰ q filios di .rare. l. vlti.
Pro cõtractu emphiteo. vt. C. de iure emi
phi. l. j. Pro reb' locatis si nõ vult resti/
tuere conductor: vt. C. loca. ꝛ cõduc. l. pe.
ꝛ. C. vñ vi. l. nõ abre. Pro donis repeten
dis a spõsa qñ mr̃imoniũ nõ complet: vt
.C. de dona. añ nup. cũ veteꝝ. Pro rebꝰ
erogatis causa pietatis: vt. C. de nup. l.
patrem. Pro lucro quarte quãdo celebra
tur diuortiũ: vt. C. de repudijs. l. vl. Cõ
tra subreptorẽ fugitiui ad penã petendã:
vt. C. de fugitiuis. l. qcunqꝫ cõtra debito
res creditoribꝰ hereditarijs: vt. C. de iur.
delibe. sancimus. §. in fi. Ad petenda mis
sionem in bonis quondã testatoris: vt. C.
de edic. diui adria. tollẽ. l. vlti. cõtra illũ
q perperã manumittit ꝛ cõtra perperam
manumissum: vt. C. de his q a nõ do. ma
nu. l. vl. Pro possessiõibꝰ alicuiꝰ viuentis
vacãtibus occupatis. vt. C. vnde vi con/
querebat. cõtra donatorẽ vt cõpleat do/
natiõnẽ. vt. C. de donatio. si qs argen. ꝛ
insti. de actio. §. alie. Pro donatiõe reuo/
cãda. vt. C. de reuocã. donati. l. vlt. ꝯ illũ
qui retinet liberũ hominẽ ꝑ debito. vt in
aut. vt nulli iudi. §. qꝛ vero. Pro cõpen/
dijs litigiosi cõtractus. vt. C. de litigio.
l. vlti. cõtra illũ qui pignorat aliũ ꝑ alio.
vt in aut. vt pigno. nõ fiant. Pro seruis
etiã tortis. vt. ff. ad. l. iul. de adulte. qd ex
his. ꝛ sic nullũ casum habes in digesto in
quo cõpetat conditio ex lege. nisi illũ pro
seruis, ꝛ breuiter vbicũqꝫ in iura nostra
orit actio ex pacto nudo: preterqꝫ in cõsti
tuta vbi orit specialis actio de cõstituta.
vt instit. de actio. §. de cõstituta. ibi locum
habet conditio ex lege. Unde in hac cõdi
tione ex lege nõ potui sequi tractatꝰ alia/
rũ conditionum: faciẽdo positiões ꝑ acto
re ꝛ reo. ꝛ dicẽdo ad hec vt locuꝫ habeat
tot sunt necessaria. cum in multis casibꝰ
cõpetat. vnde quilibet studiosus per se vi
dendo naturas aliaruꝫ actionum poterit
positiones formare. libellũ tñ nõ omitto
ꝛ vnicũ noto ꝑ omnibus gratia exempli:
vt fecit iulianꝰ qui cuꝫ multis abũdaret
exemplis vnum ponere cõtentus fuit: vt
.ff. ad. l. aquili. ita vulneratus. ꝛ. ff. ad. l.
cor. de falsis. si quis obrepserit: ꝛ. ff. de vi
2 ꝛ vi arma. l. j. §. quod vulgo. †Libellꝰ.
Ago. c. ꝯ titiũ q cũ mihi vẽdidisset equũ
talẽ ꝑ decẽ: ꝛ ego dederim sibi pro arris
tria: ꝛ nunc a vẽditiõe peniteat: arras ip/
sas mihi duplari peto: ꝛ ꝑpono cõditionẽ
ex lege. vt. C. de fide in ru. contractus.
¶ Itẽ ago cõtra talẽ qui rẽ mihi talẽ do
nauit. vnde ꝙ eam mihi credat ago cõtra
eũ propono conditionẽ ex lege. vt. C. de
dona. si quis argẽ. ꝛ insti. de actio. §. alie.
3 †Questio. Sed illud querit nunquid ista
conditio ex lege sit rei persecutoria: vel pe
nalis vel mixta. ¶ Itẽ vtrũ sit possesso/
rium iudicium vel petitoriũ. ¶ Itẽ vtrũ
detur heredi vel in heredem vel nõ. Rñ/
deo de sui natura omnis conditio est ꝑso/
nalis ꝛ ciuilis. vt insti. de actio. §. alie. ꝛ
.§. sic itaqꝫ. in casibꝰ. inuenit rei persecu/
toria seu rerũ ꝑsecutoriaꝝ naturã habere
inuenit in cõtractibus emphiteoticarijs.
In donationibꝰ ꝑficiendis. In donatio/
nibꝰ rescindendis. In donis a sponsa re/
petẽdis ꝛ cõsimilibꝰ vt supꝰ diximꝰ. Iteꝫ
inuenitur penalis hec conditio ex lege in
lucro quarte: qñ interuenit diuortiũ. In
ꝑpera mãumissio: vbi opꝫ ꝙ soluãt duo
vel tria mancipia. si liber homo detinetur
pro debito: mixta inuenitur persecutoria
rei vt pene in inuasionibꝰ. in arris duplã
dis ex cõtractu emptionis: in arris spon/
salitijs duplãdis. In rebꝰ locatis vel ꝑca
rio concessis petendis. In fugitiuoꝝ ꝛ su
sceptorum penis. In cõpendijs litigiosi
ꝯctus. In pignorationibus pro alijs per
petratis. In seruis tortis. In possessoria.
In inuasionibus factis in rebus locatis
seu ꝑcario cõcessis retẽtis. In possessione
hereditatis quãdo petitur missio. In pos
sessione vacãte occupata. ¶ Quedã ꝛ ꝑ
maiori pte dãtur heredibus ꝛ cõtra here/
des. heredi autẽ non dãtur illa qñ reuocat
donatio ꝯ heredes non dantur penales.

¶ Si aliquis possideat rem tuam: vel si tua non est habeo tamē ius in ea ⁊ eam velis vendicare potes agere contra eum actione ad exhibendum.

¶ De actione ad exhibendum. Rubrica.

1 Actio ad exhibendum ad hoc vt competat: quot requirantur.
2 Possideat si quispiā actione ad exhibēdū quomodo cōtra ipsum agi possit.
3.4 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.
5 Libellus in tali actione quō cōcipiatur.
6 Uēdicare si qspiā aliquā rem velit: ⁊ agere ad exhibēdū: vtrū p̊ ad exhibēdū agere debeat: ⁊ postea rei vēdicatione: an eodez libello vtrunqꝫ tractare debeat.
7 Sentētie due in actione ad exhibēdū si simul ferāt: an vna possit eē iterlocutoria: alia diffinitiua: vel econtra.

SI aliqs rem aliquā tuā mobilē: vel si tua nō est ius tū habes in ea vel al's tua interest: ⁊ sic vis eā vēdicare: vel alio modo ꝓ re illa agere potes: primo ad exhibēdū actione p quā actionem exhibebit tibi reus rē illā vt habeas copiā rei vidende palpāde tāgende ⁊ cognoscende: q̄ exhibitio fiet corā iudice: vt. ff. e. l. j. ⁊. ij. Uñ hec actio necessaria est ꝑpter ista: vt dicit. l. eo. l. j. Oppō. Sꝫ nō videt necessaria nā ⁊ rē meam mobilē vēdico: ⁊ sic nō ago ad exhibēdū. Rñ. est necessaria: ⁊ ꝑpter vtilitatem ⁊ necessitatem in casibus: vt vbi inclusa sunt aliqua vel imissa: ꝓ qbus ago vt exhibeant primo: ⁊ exhibita eximant nūq̄ enim possem aliter vēdicare: vt. ff. e. l. gēma fallunt ista in tigno imisso in edificio pro quo nō agit ad exhibēdū sed de tigno iniuncto: vt in predi. l. gēma. ⁊ est rō: ne dirutis edificijs vrbs deformet: vt. ff. ne quid in loc. publi. l. si. in fi. ⁊. ff. de tig. iniunc. l. j. ⁊. ff. de rei ven. l. in rē. actio. ⁊ hoc si bona fide tignū immittit ceterꝫ si mala fide: videt lex velle q̧ teneatur ad exhibēdū: vt in predi. l. in rem. ⁊ de tig. iniūc. l. j. in fi. q̄si q̧ dolo desierit possidere: sed tūc tenet nō vt eximat s: vt p̄ciū restituat p interesse suo: vt. ff. de solu. q res. §. vl. in fi. pro alijs in rebus adiūctis ⁊ imissis per applūbaturā fuit hec actio necessaria vt seperarent p̄mo: secus si p ferrū inatio nem. vt. ff. e. tigni. ⁊ instit. ⁊ e rer. di. §. cū in suo. ⁊. ff. de rei vēdi. l. in rē. Itē ⁊ i alio casu est necessaria: qñ vnus de seruis tuis dedit mihi dānū: ignoro nomē eius totam familiā exhibebis vt illū agnoscā. vt ff. e. l. iij. §. si qs noxal'. ꝑpter vtilitatē: vt rē illā ostendā testibus quos inducere debeo pro re illa quā postea petiturus sum vt rē illā recognoscat: al's actio ista ē necessaria
1 ¶ Unde ad hoc vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q̧ intersit agētis hac actione vti: vt. ff. eo l. iij. §. j. ij. ⁊. iij. vbi multa notant exempla. ⁊. §. sciēdū: ⁊. §. pōpo. ¶ Scōm q̧ itersit agētis ⁊ pecuniariter: vt. ff. e. si liber homo. ¶ Terciū vt intersit agētis ex iusta cā: vt ff. eo. l. pe. ¶ Quartum q̧ intersit agētis vtroqꝫ tpe lit. cōte. ⁊ tpe snie: vt ff. eo. l. tigni. §. idē scribit. qđ itelligo si a litis cōte. tpe incipias qđ vtrūqꝫ tps cōsiderat. ceterꝫ sufficit si tua itersit tpe snie: sicut iā diceēmus in positionibus: ⁊ sicut vides in l' sili nulla possessio amittit nisi interueniat corpus ⁊ animus: vt. ff. de acqui. pos. l. quēad modū. l' verꝫ ē si a corpe icipias: verꝫ si ab aīo sufficit solus aīus ad amittēdā possessionē: vt. ff. de acqui. pos. l. possideri. §. in amittēda. in alijs aūt psonalibus sufficit si iter fuit actoris saltē tpe lit. cōte. vel snie vt. ff. de ser. corrup. l. doli. §. vlti. ⁊. ff. de fur. inter oēs. ⁊. ff. si qs cau. q aūt nouo. §. illō. ⁊. ff. de edēdo. l. vbi. §. is āt. ¶ Quītū q̧ res sit mobilis d' qua agit ad exhibēdum. pro re enim imobili non pōt agi: nec pōt ab aliq̄ exhiberi. ipsa enim se exhibet: vt. C. li. x. qñ ⁊ qbus q̄r. pars debo. de cur. debe. l. j. §. sꝫ vbi. ¶ Sextū q̧ actor habeat nota signa rei p q̄ reus possit eē instruct⁹: vt. ff. e. l. in hac actiōe. in p̄n. qđ āt si actor signa rei non nouit, admittit dñs meus q̧ sibi iurāti succurrat: vt al's. ff. d' fur. l. in actione, ⁊. ff. depositi. l. j. §. si cista. ⁊. ff. d' rei vē. l. si in rē notaui. ⁊ nihilo minus tenet exhibere: vt. ff. e. l. iij. §. si qs noxali. ¶ Septimū est necessariū ex pte rei q̧ reus ille possideat iure ciuil'r ⁊ natu

valiter: siue naturaliter tm̄ siue ciuiliter tm̄: vt ff.e.l.iij.§.vlt.⁊.l nā cū eo.⁊ l.si qs merces. ¶ Octauū q̄ ita possideat q̄ habeat facultatē rei restituende: alioquin licet possideat si tm̄ nō pōt restituere nō tenetur vt exhibeat sed vt caueat se exhibiturū si in potestatē ei⁹ peruenerit: vt ī seruo in fug. cōsti. vt.ff.e.si qs merces.§.vl. ¶ Nonum q̄ possideat tpe lit. cōte. ⁊ snie. hoc verū est si a tempore lit. contest. incipias. ceterum si a tpe snie sufficit: vt ff.e.l.tigni.§.pe. ⁊ vl. immo datur ad exhibendū cōtra illū qui tm̄ tenet sicut cōtra illū qui mittitur in pos. cā rei seruande: vt.ff.e.l.si qs merces.in fi. Itē cōmodatarius depositarius colonus seu inquilinus rei mobilis: licet ip̄prie dicant sed possent dici cōductores q nō possidēt: vt.ff.cōmodati.l.rei.⁊.ff.depositi.l.licet.§. rei.⁊.ff.loca ⁊ cōdu.nō solet.⁊.ff.de vsucapio.nō solū.§.qd vulgo. Itē creditor q̄ possidet. Itē fructuarius qui nō possidet subaudi ciuiliter: naturaliter tm̄ sic: vt.ff de acqui pos.nālr.⁊.ff.de vi ⁊ vi ar.l.idēq̄ §.vñ vi. Itē missus in pos. cā rei seruande qui nō possidet sed tm̄ tenet: vt.ff.de acq. pos.possideri.§.vlt oēs isti tenentur ad exhibendū actio. siue sit singularis psona: siue vniuersitas: vt.ff.e.si qs merces.§ j.ij. ⁊.iij.⁊.l.iij.§.vlti. aliter tm̄ ⁊ aliter tenentur isti actione ad exhibendū. creditor enim tenetur vt possessionē det debitori: alij sic tenentur exhibere vt ipsi remaneat in possessione cā rei seruāde: ⁊ fructuarius vtatur ⁊ fruatur. vt ff.e.si quis merces.§.idē iul.

a Questio. Sed queritur quomodo cōtra p̄dictos agitur ad exhibēdū preterq̄ cōtra creditorē. certū est q̄ licet aliqs mittatur in pos. cā rei seruāde tm̄ dñs nō est de possessiōe deiciendus: imo possidet: vt ff.de dā. infe. si finita.§.si quis aūt. si ergo dñs possidet quō agit ad exhibendū. sit ista questio circa predictas psonas posset notari in rei vendica. cū possidēti actio nō sit pdita. vt insti. de actio. in prin. Rūdeo actio ad exhibendū habet locū pro re mobili. vnde licet dñs habeat ciuilem: tm̄ q2 illi rē illā tenent: ideo dño datur actio. quod ergo dicitur possidenti non datur actio subaudi ⁊ tenenti. vel nō datur negatoria: nisi in casu vt ibi dicitur. ¶ Decimū q̄ dolo desinat possidere: tūc enim tenebitur vtili ad exhibēdū ac si possideret: sicut ⁊ tunc tenetur vtili rei vēdic. vt.ff.e.l.iulia. scribit. si hominem. in p̄n.⁊.ff.de noxa. electio.§.j ¶ Undecimū q̄ rē illā exhibeat in eadē forma in q̄ fuit: licet res illa sit deterior. nā tūc agitur actione in factū p deteriorationē. vt.C.e.ti.l.exhibitionis.si n. est in alia forma non videtur exhibita: q2 forma rei est esse rei: vt.ff. e.ti.iul.scribit.§.sed ⁊ si quis. ¶ Duodecimum q̄ exhibeat rē in eodē statu ⁊ causa in qua fuit cum iudiciū acciperetur in nullo casu lesam: si ergo exhibeat vsucaptam nō videtur exhibere: vt.ff.eo.titu.l. iul.scribit.§.quantū. ¶ Tertiumdecimū q̄ ibi exhibeatur vbi fuit res cum lis contestaretur periculo ⁊ impendijs actoris ꝑrenda: nisi forte dolo possessoris res translata sit alio: tūc suis sumptibus adducet vt distinguitur.ff.eodem l.sed ⁊ si hereditas .§.quo autem loco. ¶ Quartumdecimū q̄ possessor nullā iustam causam obijciat quare repellat actorem: vt.ff.e.l.iij.§.ibidem. puta pacti rei iudicate: quam incontinenti debet probare: alīs non audiretur. ¶ Quītūdecimū ex parte actoris: scilicet q̄ probet se dominum si vult agere ad exhibendū p instrumēto: alīs aget in factū: pro instrumento dico non sit testamentum vt.ff e.l.iij.§.interdum p testamento eni solus heres agit ad exhibendum ⁊ nullus alius. alij vt legatarij habent interdicta: scilicet contra negantem de tabu. exhibē. cōtra confitentem. quemadmodum testamenta aperiantur ⁊ describantur: vt.ff.eo. l.iij.§.si quis extra heredem. ⁊.ff.quemadmodū testa. aperiantur.l.j.§.vl.⁊ hoc casuale in carta q̄ debeo pbare me dominū. Sed qualiter probabo sic: q̄ emi cartam ⁊ dedi tabellioni: ⁊ ipse in ea scripsit instrumentum. nam litere carte cedunt: vt in predicto.§.interdū ⁊ insti. de rerum diui.§. litere. Item in hac actiōe q̄ tua intersit summatim debet iudex cognoscere: vt ff.eo.l.iij.§.secundum. Sed qualiter accipimus hic summatim: dicit dominus

que non apparet nec licuit iudici q̃ vel q̃lis fuerit res illa vt possit quantitatē illi⁹ taxare. Itē illud sacramētum in litē tūc defert quando aliquis dolo exhibere nō vult: vt. ff. de in litē iurando. l. ij. ꝛ. l. si iudex. oportet ergo me primo ꝓbare ꝙ rem talē possidet: cuius talia signa sunt: ꝛ eam mihi exhibere non vult ꝛ dolo vel ꝙ dolo eam desierit possidere: q: q dolū dicit dolum ꝓbare debet: vt. ff. de proba. quotiēs §. qui dolū. Si ergo possum scire qualis sit res illa vt dictū est: ꝛ oportet ꝙ sciam: qd operabitur illa actio ad exhibendum. Item quomodo iurabitur in litē ꝙ posset esse suum singulare itercsse qđ in eo sacramētū ꝑstat: vt. ff. de in litē iurādo. l. j. nec credat aliquis ꝙ icōtinenti prestet iusiurandum in litē statim ex quo reus non exhibet. nā ꝛ in rei vēdicatione non statī đfert illud iusiurandum: nec statim: cū de itētione actoris cōstiterit: imo post snīā de re restituēda: secūdū ꝙ lex distinguit: vt. ff de rei vēdicati. q restituere. Respōdeo instituas ita iudicium ꝛ cessabit obiectio. volo agere ad exhibēdum: veniet aduersari⁹ queret ab eo vtrū rē talē cuius talia sunt signa possideat. Respondere dꝫ si dixerit non possideo oportet te ꝓbare illum possidere: sicut in rei vendicatione: vt. ff. de rei vēdicati. l. in rē actio. omnes. n. interrogationes q̃ fiunt ante litē cōtesta. in rei vēdicatione vel in rē actio. omnes ille fient in hac actione ad exhibēdum vtrum possideat: ꝛ pro quota parte possideat: vt notat dominus meus in summa istius titu. Si autē responderit se possidere: agam ꝯ cum actione ad exhibēdum vt exhibeat. si non vult exhibere ꝛ lis non ē contesta. mittat in possessionem bonorum eius pro mēsura debiti idest interesse mei declarati p sacrāmētum: sicut in qualibet alia ꝑsonali: cum ista act. ꝑsonalis sit: vt. ff. eo. l. iij. §. ē aūt ꝑsonalis. vt. C. de bonis auc. iudi. possi. auf. ei q iurat. Si autē lis ē cōtesta. tunc ꝓbabo summatim meū interesse: dicit dominus meus p sacramētū. vt. ff. eo. thesaurus. ꝛ. C. de fide istru. l. vl. ꝛ hoc gñalit dicit vbicunq. l. dicit summatum fieri ꝓbationē: vt l rei iudicate executiōe. vt. ff. de re iud. a diuo pio. §. iij. ꝛ i carboniano: vt ff. de carbo. l. carbonianū. ꝛ sic facta tali ꝓbatiōe p sacr̄m meū de meo itercsse qđ iterest mea iudex ꝯdēnabit reū ad exhibēdū: ꝛ si ille adhuc nō exhibet defert mihi iusiurā. i litē: ꝛ sic iudice taxāte iurabo: vt ff. ad exhibē. l. iij. §. ij. ꝛ. ff. de i litē iur. l. i actionib⁹. ꝛ sic in hac act. danf due snīe. sicut in oibus realibus ꝛ i arbitarijs ꝛ bone fidei: i qbus oibus iuraf in litē: vt i ꝑdic. l. i actionib⁹. ꝛ. ff. de pig. si fund⁹. §. i vēdic. ff. quod me. cā. si cū exc. p. ꝛ. ff. de dolo. arbi. ꝛ. ff. de rei vēdic. q restituere. q̃ lex i fine đt. hec snīa gñalis ē ad oia iterdicta ꝛ ad actiōes i rē ꝛ ad actiones in ꝑsonā. ex qbus dꝫ restitui aliqd arbitrio iudicis: nisi cōstet iudici ꝙ aliqd dolo desijt possidere: tunc vnica snīa terminabit. s. p delationē iurisiurādi i litē. ꝛ sic no. ꝙ oēs actiones reales dicūf arbitrarie lꝫ respectu. s. q: depēdet ex arbitrio iudicis lꝫ sacramētū deferre: vt. ff. de in litē iur. videamus. §. iurare. ꝛ. l. i actionibus. versi. si iudex. lꝫ alio modo dicunf arbitrarie: vt. dicemus infra de act. ex stipulatu quādo aliqd certo loco ꝓmittif. † Questio. Sꝫ. 7 iste sententie q̃ sic ferunf an est vtraqꝫ diffinitiua. vel vna diffinitiua alia interlocutoria. varij varia notauerunt. qdā dicunt ꝙ prima est diff. nitiua: q: finē controuersie imponit: vt. ff. de re iudi. l. j. ꝛ q: oīs solitus ordo iudiciorū seruaf. secundā sentētiā dicunt executionē priorie: Alij dicūt primā iterlocutoriā: secundā dicūt diffinitiuā. alij dicunt primā esse quādā admonitoriā: secundā dicunt diffinitiuam. ar. C. de fideic. aut. hoc amplius. alij dicūt vtrāque diffinitiuā. Oppō. Si tu opponis in secunda non interuenit solitus ordo iudiciorum: dicunt ꝙ primus solēnis ordo sufficit ēt ꝓ secūda. nā ꝛ pluribus hereditatibus sufficit vnū fami. hercis. iudiciū: vt. ff. fa. her. hr̄des. §. ō plurib⁹. ꝛ ꝓ plurib⁹ societatibus suffic̄ vnica actō ꝓ socio: vt. ff. ꝓ soc. l. cū duob⁹. §. si plures. ꝛ hec vltima sententia videf sine minori calūnia vnde ab vtraqꝫ pōt appellari: ꝛ si appella

tum sit a prima: ad secundā iudex nō pce det. ℭ Illud autē nota q̄ multis actionī bus petit̄ exhibitio p actionē ex stipula tu. si p.n. sit aliqs exhibere ⁊ ideo ex stipu latu q̄ cōtinet factū hominis: q̄d ē incer tum: vt. ff. de verbo. obl g. vbi autē. § q̄ id q̄d ⁊ in si. de verbo. oblig. in princi.

ℭ Item actione ex testamēto cōtra here dem: vt exhibeat instrumentū rei legate ⁊ etiam ipsa instrumēta si legata sint. C. de fideicōmis. l. instrumēta. ⁊. C. ad. l. falci si prediorū. ℭ Itē actiōe ex empto ꝯtra vē ditorē: vt exhibeat instrumēta pro questio ne proprietatis vel questione finium regū dori. vt. ff. de acti emp. l. t tusheres.

ℭ Item in omni cōtractu vt actio ex eo proponatur si instrumenta illa debent ex hiberi Item cōditione ex lege si manumis sus petat instrumētū manumissionis a do mino. vt. C. de lber. cau. l. sicut datā. Itē conditio sine causa si debitor soluta pecu nia petat instrumentum a creditore: ⁊ h̄ quando instrumentum erat creditoris: q̄ soluerat pecuniam tabellioni. vt. C. de cō di. ex lege. l. dissolute si autē instrumētū esset debitoris ageret ad exhibendum. vt. C. ad exhiben. l. vl. Item actione famil' hercis. coheres contra heredem: vt. ff. co. si que. ⁊ l. oratione. §. vlti. ⁊. l pompon⁹. Itē actione p socio: socius cōtra sociū. Itē actione mādati contra pcuratorem. Item actione tutele contra tutorē. Item actione negociorū gestorū cōtra gestorē. hec exempla habes. ff. de edēdo. l. quedā in pnci. Itē p actionē in factū cōtra argē tarium ⁊ nūmulariū ⁊ cōtra tabellionem qui eis est similis. vt. ff. de edendo. l. que dā. §. penulti. Item p iterdictū de libero homine exhibēdo. vt. ff. de libe. homi. ex hib. l. j. ij. ⁊. iij. Itē per interdictū de libe ris exhibēdis. vt. ff. de libe. exhibē. l. j. ⁊. ij. Item per interdictū de tabulis exhibē dis cōtra illū qui negat se tabulas habe re: vt. ff. de tabu. exhibē. l. j. ⁊. ij. Itē per edictum quemadmodum testamēta aper. cōtra illū qui cōfitet̄ habere tabulas: ve rū tamē dicit se exhibere nō posse: vt. ff. quem ad. testa. aperi. l. j. ⁊. ij. Itē p actio nem ad exhibendū de qua tractauimus. hec omnia notat dom nus meus in sum ma i. ius tituli. Item officio iudicis quo tiens instrumenta petunt̄ exhiberi a reo vt. C. de eden do. l. vlti.

ℭ Si a i pus rem aliquā ab aliquo emerit competit ei contra venditorem actio ex empto.

ℭ De actione ex empto. Rubrica.

1 Actio ex empto ad h̄ vt operat q̄t exigit̄.
2 Uenditor in actione tali si paup fuerit: ⁊ tenetur soluere: quid fiet.
3. 4 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.
5 Libelli in tali actione quomō formēt̄ cum pluribus seq.
8 Interesse singulare in tali actiōe quō pro bari debeat.
9 Interesse singulare in re vendita quō ve nire potest.
10 Testes in tali actione quomodo depone re debeant.

Si rem aliquam emisti ab aliquo: q̄ fre quenter ⁊ tota die contingit tibi empto ri competit actio cōtra venditorem: vt vel rem tradat vel tibi interesse prestet. se cundum quod infra dicemus. ⁊ vocatur actio ista ex empto. vt. ff. de actio. emp. ⁊ vend. l j. ⁊. l. ex empto in princi. vendito ri aūt datur ex vendito: de qua dicemus in sequenti Rubrica. ℭ Nota tamen q̄ quedam sunt cōmunia vtriusq̄ actionis ad hoc vt vtraq̄ locū habeat: licet queli bet habeat p se que sā specialia. † ℭ Un 1
de ad hoc vt ille actiōes locū habeāt illa debent interuenire. ℭ In pmis q̄ con tractus emptionis interueniat: scilicet q̄ vnus vendat ⁊ alius emat. ℭ Secundū q̄ ex parte venditoris sit res vel merx: ex parte emptoris precium: vt ff. de rerū p mutā. l. ij. ⁊. ff. de cōtrahen. emp. l. j. §. pe nu. sine precio enim nulla est emptio: vt ff. de contrahen. empti l ij. §. sine. ⁊ C. de contrahen. empti l. empti Substātia enim totius emptionis est precium. vt. ff. de contrahen. emptio. l. pacta conuenta. ℭ Tertium q̄ precium illud consistat in quantitate seu in pecunia non autē in spe

cie: vt puta do tibi istos denarios qui sūt in hoc sacculo vel in illa archa. tunc videtur species et non quantitas: et tunc erit contractus innominatus: vt. ff. de condictio. cau. da. l. v. argu. ff. de lega. j. si certis. nec obstat. l. ff. de cōtrahen emp. hec venditio. vbi dicit q est venditio si dicatur pro tāto pcio quātū in archa habeo. sed intellige qn interueniebat in quantitate: alias nō esset vēditio: et sic no. dominus meus ibi. ¶ Quartū q illa res vel merx sit certa siue presens siue futura: vt partus ancille et fructus futuri anni: nisi forte sola spes ematur: vt in iactu retis vel alea: vel iactus missilium tūc enim tenet emptio etiam si nihil capiat: licet enim res non interueniat: est tamē emptio spei et tenet: vt. ff. eod. nec emptio. et. l. si debitor. §. vl. et. ff. de actio. emp si sterilis in principio. et. ff. de hered. vel actio. vndi. l. cum hereditatē. et. l. q si nulla. et. l. in vēditio: et. ff. de cōditio et demōstra. l. j. in fi. et. ff. de verbo. obli. inter stipulantē. §. sacram. intelligas rem interuenire siue demōstretur ad oculū siue ad intellectum: vt vendo tibi pro indiuiso tertiā partē istius predij. vel equū in genere. vel certū numerum regularū: siue res illa sit corpalis siue incorpalis: vt. ff. eo. l. cōuenit. et. l. si debitor Itē intelligit. de re si extat. alioquin si desierit esse nulla est emptio: vt. ff. de contraben. empti. l. et si cēsum. et. l. demum.

¶ Quintū q res illa nō sit ppria emptoris. tūc enim est vēditio nulla: nisi respectu possessionis. vt. ff. de contraben. emptiōe. l. sue rei. et. l. si in emptionē. §. rei sue

¶ Sextum q res illa sit talis que venditur q possit illius rei habere commerciū alioquin vēditio nulla inter scientes: vt. ff. de cōtrahen. emp. l. et celsus. §. j. et. l. si in emp. §. otium. et. §. hoiem liberū: et. l. in modicis: et argumen. ff. de verbo. obliga. inter stipulantē. §. sacrā. inter ignorātes forte tenet. vt. ff. de liber. causa liberis. §. si duobus. et argu. ff. de cōtrahē. emptio. demū et. l. qui officij. admittit etiam dominus meus in re mobili per furtum subtracta non posse inter scientes contrahi emptionem: licet in vi possessa sit secus q in primo casu committitur furtum ratione cōtractus: in secūdo nō: vt. ff. de cōtraben. emptio. si in emptione. §. item si emptor: vt notat dominus meus in summa de contraben. emptio. Item in rebus adiunctis demū: nō valet venditio: quia nō potes habere commerciū: immo pena imponitur: vt. ff. de contraben. empti. senatus. et. ff. et lega. j. cetera. ¶ Septimū q persone que contrahunt sint tales que possūt contrahere: alioquin venditio nulla: vt. ff. de contraben. emptio. l. ij. in princip. et. l. non licet. et. l. qui officij. ¶ Octauum q consentiant contrahentes. vt instit. de obligatio. que ex consen. contrahuntur. si enim interueniat dissensus vel error nulla est venditio. quid enim tam cōtrarium est consensui q error qui imperitiā detegit: vt. ff. de iurisdicti. om. iudicū. si per errorē. sex eniz dissensus seu errores impediunt cōtractū emptionis. si sit erratū in cōtractu: vt. ff. si certum peta. si ego. si in precio: vt. ff. loca. et conduc. si decem. si in corpore: vt. ff. de contrahē. emptio. in vēditiōibus. si in materia vel in substantia: vt si argentū pro plumbo vel econuerso vel acetū pro vino: vt. ff. de cōtraben. emptio. l. in venditionibus. §. idē querit si in seru: vt. ff. de contrahend. emptio. et venditio. l. alioquin si in essentia: vt. ff. de cōtraben. empti. l. demum emi. ¶ Nonum q venditio nō sit facta in scriptis: nec sub conditione sed pure. tunc enim anteq instrumentum esset ex toto completum vel ante conditionē nō posset agi: vt. C. de fi. instrumētis. cōtractus. ff. de pericu. et cōmo. rei vendi. l. qd si pēdente. ¶ Decimū in his que degustat onē exigitur q sit facta degustatio et approbata: vt. ff. de cōtraben. emptio. l. si in emptione. §. alia. Illa decem sunt communia tam actionis ex empto q etiam actionis ex vendito. Actio tamen ex empto alia desiderat. Primum q res illa vendita non sit tradita. si enim esset tradita nunq actio ex empto cōpeteret: vt. ff. de acti. empti. l. j. et. l. ex empto. in princi. et. C. de actio. empti. si traditio.

Secundum q ita sit tradita vt fiat potior
emptor in iudicio possessorio. id est q va/
cua possessio tradatur: quod nullus sit ibi
vel legatorũ seruandorũ causa vel vt cre/
ditor missus: vt. ff. de actio. empti. l. ij. z
.l. ex empto. §. j. licet omnes illi non pos/
sideant: vt. ff. de acquiren. posses. possideri
.§. vlti. non enĩ habet necesse vẽditor fa/
cere rem emptoris: licz emptor necesse ha/
beat facere preciũ vẽditoris: vt. ff. de
actio. emp. ex empto. §. j. z. ff. de rerũ per/
muta. l. ij. Si queratur que sit ratio. Respõ/
deo: q: vẽditor tenetur emptori in specie: z
ideo talẽ deberet dare qualis est: emptor
autẽ tenetur vẽditori in genere. vnde rez ta/
lem debet dare q eã faciat accipiẽtis: vt
.ff. de legat. j. si qs a substituto. p heres.
Tertium q emptor offerat preciũ vẽdito/
ri z insolidũ alioquin ex empto nõ põt in/
tentari actio licet nata sit a pricipio: vt. ff.
de actio. empt. l. iul. §. offerri. z argu. in
2 eo. titu. l. q. pendentẽ. † Qõ. Quid autem
si venditor pauper est timeo soluere pre/
cium. quid fiet. Respondeo locus est cau/
tioni. i. satisdationi. vt si solueris pciũ q
tibi debeat rem dare. vt. ff. de edil. edicto
.l. videam. z qd ibi dicitur locus est cau/
tioni. i. satisdatiõi. vt z als vsufructuari
quẽadmodũ cauea. l. quẽadmo. satisdet.
vel vt ait placẽ. deponant penes aliquez
qñ parũ fidei adinuicẽ sibi habent. vt. ff.
de solu. l. soluturus. alioqn prius dz sol/
ui pciũ: vt arg. ff. cõia de seruit. l. vendi/
tor fundi. ¶ Unde in hac actione ac. fa.
3 tal. po. † Positio actoris. Ego dico q tu
vẽdidisti mihi rẽ talẽ. ¶ Itẽ tu z ego in
tali venditiõe cõsensimus. ¶ Itẽ pro cer/
to pcio: puta p viginti. ¶ Item illud p/
cium vt pcium seu vt quãtitas iteruenit.
¶ Itẽ res illa quã mihi vendidisti fuit
certa. ¶ Item res est talis cuius põt ha/
beri cõmercium. ¶ Itẽ res illa fuit tua.
¶ Item tu es talis qui potes bene con/
trahere. ¶ Item vendidisti mihi pure.
¶ Item sine scriptis. ¶ Itẽ sine cõditiõe
¶ Itẽ sepius te requisiui q rem venditã
mihi traderes. z tradere recusasti. ¶ Itẽ
in possessionẽ rei illius quam mihi vẽdi/
disti missus fuit causa legatorum titius.
¶ Item preciũ tibi solui vel paratus sũ
4 soluere. ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Põ.
rei. Ego dico q rem illam vẽdidi sempro/
nio z tradidi. ¶ Itẽ tu z ego in hac ven/
ditione dissensimus: ego sentiebã de codice
tu de digesto. ¶ Itẽ preciẽ debebas mihi
dare p re illa: z sic nõ erat emptio. vt. ff.
depositi. l. j. §. si quis seruũ in pistrinum.
¶ Item rei illius denegatur tibi cõmerciũ
quia cũ sis iudeus volebas emere manci/
pium christianum. ¶ Item ego sum pu/
pillus. ¶ Item sub conditione vẽdidi si
nauis veniret ex asia: z cõditio nondum
venit. ¶ Item cõtractus fuit celebratus
in scriptis: z scriptura nõ ẽ facta. ¶ Itẽ
quesiui preciũ sepius z soluere denegasti.
¶ In hac actiõe cõcipiet actor sic libel/
lum sm. M. qui fuit in ea sententia q te/
neatur vẽditor precise ad rem tradendaz
5 † Libellus. Ego ego. R. cõtra titiũ a quo
peto vt reddat mihi talẽ rem vel codicem
quẽ emi ab eo pro decẽ: faciatqz me potio/
rẽ in possessionẽ: ppono actionem ex em/
pto: q sic recte cõcipiatur libellus. dicit. l.
ff. de actio. empti. l. ex empto. in principio
z. l. facio. §. j. z. l. tenetur. Opposito. Sed
opponitur non videtur q rei traditio sit i ob/
ligatione sed tantũ interesse: nam dicis q
vẽditor tenetur tradere. z sic ergo tenetur ad
factũ cũ traditio facti sit. vt. ff. de cura.
furio. l. consilio. si tenetur ad factũ ergo ad
interesse: vt. ff. de re iudi. si qs ab alio. si
ergo interesse est in obligatione illud de/
bet peti: cũ illud sit petendũ quod nobis
debetur. vt instit de acti. in princi. z. ff. de
verbo. oblig. si seruum. §. penul. Rñdeo.
pro. M. q rei traditio sit in oblig. vt di/
ctũ est. z pbatur per leges insti. de dona. §.
est z aliud. z argu. ff. de rei vendic. l. qui
restituere. C. de fideicom. liberta. l. vlti.
Nam ibi manu militari res aufertur: preci/
se etiam compellitur donator rẽ tradere
sicut z venditor: vt in pdic. titul. de dona/
tio. z. C. de donatio. si qs argen. §. penul/
ti. Nec obstat q interesse sit in obligatiõe
verũ est vbicũqz factuz est in obligatiõe
puta pmisisti te facturũ domũ vel pro/
hibiturum:

bibiturum. vt. ff. de verbo. obli. vbi autē. §. qui id qd in faciēdo. et ibi dicit. l. illa. si quis ab alio. qd cōtingit i omnibus faciē di obligationibus: at tradere nō ē factum: licet p factum hominis procedat. Opposi tio. Item obijcitur q nō pōt emptor pete re rē tradi: sed tātū intereffe. nā si res ven dita nō tradat: ad id quod iterest agit. vt ff. de act. emp. l. j. et si traditio pcaria vē ditoris non fiat ad intereffe agit: vt. C. de act. emp. si traditio. et sic itereffe videt qd peti debeat: et sit in obligatione. Rñdeo p M. q verū est q intereffe est in obligatio ne sed sequēti loco. nā primo rei traditio est in obligatione: et si vult eā prestare libe ratur ab intereffe: aliogn intereffe presta bit. nā si intereffe esset in obligatione: quo modo liberaret venditor rē prestādo em ptori inuito. cum aliud p alio inuito cre ditori solui nō pōt. vt. ff si certū peta. l. ij. Oppositio. Itē adhuc opponitur. licet hoc vtrumq est in obligatione: et rei traditio et intereffe: ergo vtrumq pōt peti: cū non debeatur sub alternatione: tūc. n. alterum tātum peteret et esset electio disiunctiui de bitoris: vt ist. de actio. §. pl°. versiculo re. et. ff. de iur. do. plerūq. §. vl. Rñdeo mul ti meū istius questionis dicūt nolētes ad herere. M. vt rei traditio sit in obligatio ne intereffe prestatio i exsolutione: sicut in actiōe noxali vbi dāni estimatio est in ob ligatione: noxe deditio i exsolutione: vt. ff. de re iudic. miles. §. decem. et institu. de offi. iudicis. §. j. Sed male dicunt: immo secure p. M. respōdeo q vtrūq est in obli ga. successiue: vt dixi. non tamē vtrumq pōt peti sed alterum: scilicet rē tradi pmo si nō vult statim peto intereffe: sicut in si milibus: sed nō per omnia. Nā si pacto sit subiecta penalis stipulatio. vtrumq est in obligatione: et qd in pacto et qd in penali stipulatione deuenit: nō tamē vtrumq pe tet licet alterum: vt. ff. de pactis. rescriptum. §. si pacto subiecta. et. ff. de transacto. l. pe nul. et. ff. de doli exceptio. l. apud celsum. §. labeo. et. C. de transactio. l. cum propo nas. et est hic quoddā mirabile: q licet obli gatio nō sit alternatiua secūdum. M. est. electio debitoris: licet i pdictis exemplis sit electio actoris vt petat qd velit. vt in p dictis legibus. Fm dominum meū conci

6 pitur sic libellus. † Libellus. Ago cōtra titiū a quo emi codicē: vel rē talē p decē: quā cū nolit mihi tradere itereffe meū ab eo peto: quod estimo. xx. ppono actionem ex empto: qd sic recte concipiat libellus dicit. l. ff. de actio. empti. l. j. et. C. de act. emp l. si traditio. Oppositio. Si oppona tur domino meo de lege. ff. de rei vendic. q restituere. Respondeas: q. l. illa loquit quādo peto illud qd fuit aliquādo meum. ceterū si mihi debitū secus: cum obligatio non in hoc cōsistat q aliquid faciat meum sed nobis debitum. vt. ff. de actio. et oblig. l. obligationū. in princi. et hoc dicit. B. licet dominus meus aliter. l. illā intelligat di cit. n. q iudex non debet precipere: sed si pceperit debet manu militari auferri. con tingit. n. i obligationibus psonalibus et nō solū i realibus. vt. l. illa loquit q iudex p cepit restituere: et quis tenet ad dānum: vt. ff. de verb. obli. vbi autē non apparet. §. vlti. et i causa donationis: vt insti. de don. §. ē et aliud: et sic secūdū dominū meū non tenet vēditor rē tradere pcise sed causati ue. pcise. n. tenet ad intereffe secūdum. M. pcise tenet ad rem tradendā cātiue ad inte reffe: et sic de cōsilio sapiētis pcedit vt em ptor vēditorē requirat si vult sibi tradere. si tradit: ecce bene: si non: agat post modum itereffe: vt dictum ē. Alij libellum sic con

7 cipiunt. † Libellus. Ago cōtra talē q ven didit mihi rē talem p decem: vnde q rem illam mihi tradat et potiorē me i possessio nem faciat vel itereffe meum qd est. xx. p/ stet: ago cōtra ipsum: ppono actionem ex empto: quod sic recte cōcipiat libellus: p batur p. l. ff. de actio. emp. l. j. et. C. eo. ti. si traditio. Oppositio. His opponit. nun quā sic agitur sub alternatione: nisi quan do est alternatiua pmissio: puta promitto mihi stichum aut pamphilū. hic autē cum res tātū sit empta: quomodo libellus cōci piet sub alternatio. Mirū videt cum vi deas alias in actiōe noxali vbi noxe dedi tio est i exsolutione: quod tantum ad dāni

estimationē agimr: vt. ff. de re iudi. miles. §. decē. Respondēt ipsi hoc contingere ꝓpter naturā actionis que tacite in se continet: scilicet ꝙ vēditor vel rē tradat vel interesse: vt dictū ē. Sed quod omnes dicūt de interesse: intelligas singulari ⁊ non cōi ⁊ ita ꝙ illud singulare interesse non excedat duplum interesse cōmunis: verbi gratia: singulare meū iterēē est i. c. cō. ter interest cuiuslibet in. xx. cōsequar. xl. vt. ff. de actio. emp. l. j. §. vi. nec obstat. ff. co. titul. l. iu⁹. §. vi. ⁊ l. seq. que leges vidētur vel le vt vsqꝫ ad duplū dari precij: sed leges ille corrigunt ꝑ. l. sequentem idem Julia.

8 † Questio. Sed qualiter ꝓbabit hoc singulare interesse. quidā dicūt sacramēto: vt arg. ff. de dolo in arbitrio. ⁊. ff. qđ vi aut clam. l. semp. §. in h interdicto. ⁊ arg. C. vnde vi. si quando. hoc etiā cōtingit vbicunqꝫ cōtra aliquē iurat̄ i litē ibi venit: ⁊ ꝓbatur singulare interesse sacramēto. vt. ff. de i litem iurā. l. j. ⁊. l. in actionibus. ⁊. ff. de rei vēdic. qui restituere. sed hoc admitto vbicunqꝫ iteresse petit̄ ratione d. li cet at si petatur ex contractu: tunc ꝑ testes vt. ff. de ꝑto. stipula. l vlti. ⁊ insti. de ver. obli. §. vi. In istis etiā casibus ⁊ contractibus i quibus iurat in litē: cōtingit ratione cuiusdā maleficij: puta qñ quis dolum cōmisit: vt. ff. de in lite iurā. l. ij. ⁊ l. in actionibus. ¶ In hac aute actione tenet vēditor: etiam si culpa leui rē nō tradidit: vt insti. de contra. emp. §. ꝙ si fugit homo q venit. ⁊ tamen venit singulare interesse iure actionis: lꝫ in alijs veniat per iusiurādū i litē ⁊ officio iudicis. Vñ dicit dominus meus i hac actione nō iurari in

9 litem. † Questio. Sed quomodo pōt in re vendita venire singulare interesse. Respōderi pōt: pone ꝙ emi domū que est cōiuncta domui mee magis eā mihi cara q̄ꝫ alicui de domo. Itē cōmodaueras mihi codicem: habui illum i scolis: posui glosulas ⁊ illū mihi vēdis. carior est mihi q̄ꝫ alicui ⁊

10 sic venit singulare interēē. † Questio. Sꝫ quomō deponēt testes. quilibet dicet sic: si domus illa esset mihi coniuncta: vel si illū librū habuissem in scolis ego darem tantum: ⁊ sic quilibet testificando: ad minus duo ꝓbabunt interesse meū singulare. Idem in cōmuni: quod sic probet̄: quia diceret quilibet: ego tantum darē de re talis aliter. n. interesse ꝑ tales probari non potest. Sed si singulariter alicuius non interest: veniet interesse cōmune: in quo habetur ratio interesse circa rem: ⁊ aliquando etiā extra rem: ita ꝙ non habeatur ratio lucri. vt. ff. de actio. emp. iul. ⁊. l. si sterilis §. cum per venditorem.

¶ Si quis vendidit rem aliquam pro certo precio potest petere precium ab emptore per actionem ex vendito.

¶ De actione ex vendito. Rubrica.

1 Actio ex vendito ad hoc vt competat quot necessaria sint.

2 Possessio si pro tradita habeatur: etiāꝫ si ꝑcario a venditore emptori tradita fuerit cur lex in litera posita de precaria possessione loquatur.

3 Emptor fructus precarie possessionis quomodo facit suos: cum ꝑ precariam possessionem seruus ⁊ eius operis non acquirat.

4 Libelli in tali actione quomō ꝯcipiatur.

Sicut emptori per actionē ex empto iura succurrūt. sic ⁊ vēditori succurruntur per actionem ex vēdito: ad ꝑciū petēdum ab emptore: vt. ff. de act. emp. iul. §. ex vēdito. Que actio ad hoc vt cōpetat: omnia illa sūt necessaria q̄ diximus. s. de actio. ex

1 emp. † ¶ Verū ista act. ex vend. multa cōtinet. ¶ In primis de sui natura cōpetit ad ꝑciū petēdum: nisi forte sit informata propter pactum nudum appositum in contractu. tunc. n. daretur ad illud qđ in pacto deuenit: ⁊ sic capit nouam formā: ꝫ quia dat̄ ad aliud q̄ꝫ de sui natura det̄ vel informatur: q: cū sit de sui natura bonefidei: tunc erit stricti iuris. vt insti. de actio. §. actionum. ⁊. ff. de donatio. cum qui donationis. quod sic informet̄. dicit. l. ff. de pactis. l. iurisgentium. §. quinimo. ⁊. C. de pactis inter emptorē ⁊ vēditorē. l. ij. ad h ergo vt competat oportet ꝙ precium non sit solutū. si enim esset solutum non competeret. secundo admittat vsuras precij ab

to tempore ex quo res fuit tradita empto ri. nam ex quo emptor re fruitur equum est illum vsuras expendere. vt. ff. de acti. emp. et ven. l. iul. ex vendito. Oppositio. Sed opponit sic dominus meus quare vsure veniunt postquam res traditur emptori: immo deberent venire a tempore contractus. nonne fructus pertinent ad emptorem venditione contracta. vt. C. de ac. emp. l. curabit. et l. fructus. ergo ab eo tempore debet prestare vsuras. cum. n. hoc ipsum solum debeat spectari an habeat facultatem percipiendi vt. ff. de act. empt. iuli. §. possessionem. emptor vero potest facere vt possit. ergo iam intelligitur posse. vt. ff. de reg. iu. qui potest. Rn. quidam vt otto papiensis dixit. interest an emptor percipiat fructus per se: vt tunc teneatur ad vsuras: etiam a tempore contractus an per alium: vt tunc teneatur a tempore traditionis tantum. arg. ff. de act. pig. si pignora. §. si predio. in fi. vel melius est in arbitrio emptoris accipiat fructus a tempore venditionis. vt tunc a tempore contractus prestet vsuras. quia ex quo fructus sequuntur cum a tempore venditionis peride habeantur ac si tradita fuisset. an relinquat eos: et tunc prestabit eos a tempore traditionis. nec potest venditor obijcere culpam emptori quod fructus non percepit: cum ex culpa lucrum sentiat. vt. ff. de iur. doti. cum in fundo. §. quod si mulier. et hoc in. l. predi.

2 iuli. notat dominus meus. † Questio. Circa hoc queritur. legitur in predic. §. possessionem. quod possessio habetur pro tradita: etiam si precario tradita sit a venditore emptori. cum enim venditor debet illum facere potiorem in iudicio possessorio. vt. ff. de act. emp. ex emp. et. l. ii. quare loquitur de precaria possessione. Rn. dominus meus. et ibi notat quantum ad hoc teneatur ad vsuras non tamen liberatur venditor act.

3 ex empto. † Questio. Sed quomodo emptor fructus precarie possessionis facit suos: cum per precariam possessionem seruis ex eius operis non acquiratur. vt. ff. de peri. et c. mo. rei ven. l. serui. et. ff. de acqui. re. do. l. quesitum. si ergo non acquiratur ex opera: ergo non debet facere fructus suos: cum hec duo simul traduntur: vt in predic. l. quesitum. Rn. tunc illa duo simul traduntur: quando emptor possidet ciuiliter et naturaliter. at quando naturaliter tantum. vt quando precario. tunc locum habet. l. illa serui. nec contradicit. l. predi. serui. quia non acquirit seruus ibi qui precario habet aliquid extrinsecus. ceterum de naturali acquisitione secus. cum fructus sit accessio naturalis. vt. ff. de vsur. l. fructus.

¶ Tertium admittit sumptus factos in re vendita ab emptore. vt. ff. de act. emp. l. iul. §. preterea Oppo. Sed opponitur quod non sit locus repetitioni sumptuum. aut. n. impendit in re propria quam adhuc est venditoris antequam tradat: vt. C. de here. vel. act. ven. qui tibi. et tunc non pot repetere. vt arg. ff. de vsuf. si absente. et quia neminem sibi voluit obligare nec potuit. ff. com. diui. l. in hoc iudicio. §. impendia. et. ff. de condi. inde. si in aliena area.

¶ Item si res vendita pone quod sit aliena sumptus non repetit venditor: quia qui in rem alienam ipendit videtur velle donare. vt. ff. de acquir. re. domi. l. adeo. et insti. de re. diui. §. cum quis. Rn. immo repetit: et hoc ideo tenetur. n. venditor emptori in re vendita adhibere custodiam vsque ad traditionem. vt insti. de contrahen. emp. §. quod si fugerit homo qui venijt. et hoc est de custodia etiam in re vendita facere expensas necessarias vel vtiles in reficiendo pariete curando seruum egrotum quas expensas mihi simile est emptorem facturum. vt. ff. de act. empt. iul. §. preterea. maxime cum quilibet etiam male fidei in rem propriam factam si ipendat expensas deducit. vt C. de rei vendi. domum. Oppo. Sed expensas factas in seruo: non videtur quod possit repetere: quia interim vtitur ministerio serui. vt alias dicitur in marito ex vxore. vt. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. si id quod. §. si quis ipunis. maxime cum seruire nobis intelligantur hi quos curamus egros. vt. ff. de statu li. cum heres. §. penul. Rno. tunc forte haberet locum obiectio quando seruus fuisset sanus. infirmi. n. nulle ope esse pnt. ut. ff. de ope. liber. l. nec audiendus et. l. medicus. et. l. interdum. et. ff. de operis seruo. l. vl. nec obstat. l. illa cum heres. quia illud est casuale propter fauorem libertatis: quia libertas erat relicta illi seruo si decem annis seruiret, ex

quo p eft non ftat feruire videt. z quantum ad eu habet cditio pro iple: a. vt arg. ff d cō. li. ifti. q fub cōditione. z argu. ff. de cō trahē. empt. l. labeo fi m hi bibliothecaz. fi etiā ponas q feruus eſſet fanus repeteret fumptus: qz operas ferui cum cōtineātur i vfufructu: teneret emptori venditor pſtare. vt. s. dictū e: eadē qſtio contingit in domo refecta ppter fumptus: z pro pēfione: quia eā inhabitat vēditor. ¶ Quartū admitto. quod eft mirabile: qz fi vendidi tibi fundū quē habebā cū alio ɔmunē: z agēte focio fit m hi adiudicatus totum habes neceffe emere: z p toto petā pc ū actione ex vēdito. vt. ff. de act. emp. iuli. §. fundi. arg. ff. cōmu. diui. l. cōmuni diuidundo. §. fi debitor. ¶ Pofitiones i hac actione facies ficut in actione fuperiori: ¶ In hac actione cōcipiet vēditor fic libellum. † Libellus. Ago ego. R. contra titium cui vēdidi equum vel librū vel domum p decē: vnde vt foluat mihi illa decē ago ɔ eū: propono actionē contra eum ex vēdito. Quod fic recte cōcipiat libell' dicit. l. ff. de acti. emp. iul. §. ex vēdito. fic cōcipias quādo emptor nō tenet ad aliud nifi tātum ad pciam. verum fi tenetur ad vfuras quas vis petere. vel ad fumptus adijcies in libello fic. † Libellus. Ago ɔtra talē cui vēdidi feruum titum pro decē libris. vnde vt foluat mihi illas decez libras z vfuras. videlicet tres libras que cucurrerūt ex mora poft traditionis diē. Itē quatuor libras quas ipēdi in refectione domus vel i infirmitate ferui: ago contra eū: propono actionē ex vēdito. Et q fic recte cōcipiat libellus dicit. l. ff. de acti. emp. iuli. §. ex vēdito. z. §. poffeffionez. z §. pterea. z. ff de vfur s. l. liberalitatis. Oppofitio. Sed videt q libellus circa vfuras ftare non poffit. vfure. n. hodie peti non poffunt etiam iure canonico: mutuum dates nihil inde fperātes: z iure veteris z noui teftamēti. iuxta illō q pecuniā fuam nō dedit ad vfuram. z fic iure canonico prohibēt. vt extra de vfuris. c. ij. z. iij. z p totū titu. prohibentur etiā iure ciuili: qz non dedignāt noftre leges facros canones imitari: vt in autē. de eccle. tit. Rñ. q opponis locū habet i vfuris q vinculō ftipulationis veniunt. vt. C. de vfur. quāuis nō autē in his q veniunt ex morationē iterefſe: vt bonefidei iudicis. Oppofitio. Si tu opponas: tantū valēt ille vfure quātū z ille. vt. ff. de neg. gef. quia tantundē. Rñ. verum quo ad qd vt exigant: non tamē eodē modo: qz promiffe exigunt iure actionis fecūde officio iudicio. z prime non pereūt: lz actio pncipalis pro forte fit perempta. vt. C. de iudi. l. j. fecūde vero pereūt fi pncipalis actio pro forte nō fubfiftat. vt. C. depofiti. l. iiij. Itē ifte vfure i bonefidei iudicijs q veniunt ex mora non veniunt vt vfure: fed vt interefſe. vt. ff. p focio. l. fociū q. Sed qcquid dicamus vfura ē quocunqz iure veniat: qz quicqd accidit forti vfura eft. vt extra eo. p totum. z fic nō videt q poffz hodie vfura peti. multi tamē p hoc caute faciunt q i libello nō petunt vfuras fed petūt itereffe. In eo autē cafu quando vēditori fuit fundus adiudicatus: cōcipies fic libellum. † Libellus. Ago cōtra talē cui vēdidi p decem libris partē fundi quā cum titio habebam communē p indiuifo: z titius ille prouocauit me ad iudicium cōmuni diuidūdo: pars illius fuit m hi adiudicata p decē libris vnde ago cōtra eū vt foluat mihi viginti libras p parte mea quā vēdidi: decē alias pro parte titij mihi adiudicata: propono actionē ex vēdito: quod fic recte concipiatur libellus: dicit. l. ff. de actio. emp. l. iul. §. fundi. Oppofitio. Sz opponit nō videt q p parte adiudicata poffit vēditor agere contra emptorez iuitū: cum inuitum emere iura nō compellāt. vt. C. de cōtra hen. empt. l. inuitus. z arg. C. de iure. delibe. nec emere. Rñdeo immo inuitus cōpellet emptor emere. z eft ratio: quia vēditor geffit emptoris negociū: ipfe eniz emptor habuiffet neceffe hoc facere: fi poffediffet a ſ cōi diui. iudiciū prouocatus. In alijs cafibus z quis compellit vēdere z quis compellit emere. vt. ff. cōi diui l. cōmuni diui. §. fi debitor. z. C. de cōmu. fer. manu mif. l. j. z. ff. de relig. z fumpt. fune. l. fi quis

4 (margin, beside "bellum. † Libellus. Ago ego. R. contra ti-")
5 (margin, beside "adijcies in libello fic. † Libellus.")
6 (margin, beside "dicatus: cōcipies fic libellum. † Libellus.")

quis sepulchrū. ꝛ. ff. de his q sui vel alie. iur. sūt. l. ij. ꝛ. ff. quēadmodū serui. amit. l. si locus. Oppositio. Itē opponitur ꝙ fructus non possunt peti ꝑ actionē ex em pto. qꝛ dicis qꝺ qcquid accedit sorti vsu ra e: nō est verū quicqd accedit ciuiliter natural. s enim accessio accedit et presta tur: vt supra dictum est.

¶ Si colonus vel inquilinus domum vel prediū ꝯducit ꝛ dominus nō vult rem conductā prestare: habet contra eum ac tionem ex conducto.

¶ De actione ex conducto que datur cōdu ctori contra locatorem. Rubrica.

1 Actio ex conducto q̄ rē. ad hoc vt veniat quot exigantur.
2 Actio: dicta de q̄ seruitute intelligēdū sit.
3 Seruitus vrbana quare habenti vici nā domū locari nō potest.
4 Sterilitas quando dicatur.
5.6 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
7 Libelli in tali actione quomodo fiant. cū plu. seq.
10 Violentia aliq̄ si colono: vel inqlino sim plici inferat: vel qꝛ turbat in possessiōe vel qꝛ expellit: que iure illi subueniat.

Colonus aliqs vel inquilinus cōducit domum vel fundum. ꝛ locator nō vult rem locatam tradere. vel esto quod tra dat non vult cetera prestare ad que tene tur: ideo prodita est actio ex cōducto que datur conductori contra locatorem. vt in ritu. locati ꝛ conduc. ꝛ. ff. eo. tit. l. ex con

1 ducto. † ¶ Que actio ad hoc vt compe tat tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ cō sensus interueniat locatoris ꝛ cōducto ris. ꝛ hoc etiam in actione ex locato exigit. multa enim habent cōmunia inter se. iste actiones ex locato ꝛ cōducto. lʒ etiā q̄dā habeant ꝓpria ꝛ specialia q̄ ꝓsequemur. multa etia cōia habent cū actione emp. ꝛ ven. sicut apparebit. vt. ff. locati ꝛ condu cti. l. j. ꝛ. ij. ¶ Secundū ꝙ interueniat ꝓ ciū: sicut in venditione. si autē interue niat merx vel alia spēs nō erit locatio: sʒ alius contractus innominatus. vt. ff. lo cati ꝛ conducti. l. ij. ꝛ. ff. depositi. l. j. §. si quis seruum. ꝛ. ff. cōi diui. si cōuenerit. sic ḡ ꝯ colonū q nūmis colit dabit actio ex locato ꝓpter pecuniā q̄ interuenit: con tra partiariū dabit ꝑscriptis vbis. vel ꝓ socio. vt. ff. locati ꝛ ꝯducti. l. si merces. §. apparet. qꝺ dico de ꝯsensu: intelligas ex presso vel tacito. de tacito habes exēpluʒ vt si ad certū tp̄s locaui ꝛ postea patior te in sequenti anno ibi esse: videt reductio facta saltem in nudo ꝯsensu seu tacito: ni si conductor incipiat furere. tunc enim non videtur reconduxisse. ff. locati. ꝛ con du. l. q ad certū. facta tamen distinctione rustici p̄dij ꝛ vrbani. nā in rustico p̄dio si prima locatio fuit facta ꝑ lustrū. si finito lustro ꝯductori in ꝯductione remāsit: nō videt recōductio facta nisi vsqʒ ad annū in predio vrbano: puta in domo videt re conductio facta q̄tenus qsqʒ inhabitaue rit: nisi fuerit ꝯductio facta i scriptis: tūc non videtur conductio fcā tacito ꝯsensu: qꝛ actꝰ priori silis debet iteruenire vt ar. C. qn̄ lice. ab emptione discedere. l. post perfectam. ꝛ ar. ff. de reg. iu. nihil tā. ff. de solu. l. put. ꝛ. ff. de vb. ob. inter stipulā tem in fi. i colū. hec oia legunt. ff. loca. ꝛ ꝯdu. l. itē queritur. §. q impleto. qꝺ ver bū q̄tenus inhabitauerit exponit tribus modis primo in vrbanis nō videt recon ductio facta ꝛ sic inhabitauerit erit ver bum futuri tp̄is. vel videat recōduxisse q̄tenus inhabitauerit. ¶ Scdo: vt si vno die inhabitauit vel mense: videat illo die vel mense reconductio facta. ꝛ sic inhabi tauerit erit verbū preteriti tp̄is. vł videa tur reconduxisse q̄tenus inhabitauerit. s. primo. ꝛ erit silr verbū preteriti tp̄is. vt si prima cōductione fuit tp̄s quinqnnij: in secunda tacita ꝯductione. idē tp̄s videat tacite repetitū sed licet sic vario mō in p̄ dio vrbano dicat: tñ in rustico videt fa cta reconductio vnius anni ꝛ nō minori tpe. ꝛ q̄ est rō. Rño qꝛ totius anni vnꝰ est fructus: vt. ff. solu. ma. diuorti. § pe.

¶ Tertio ꝙ q locat ꝛ q conducit sit per sona q̄ potuit obligari: nō ergo furiosus q ꝯsentire nō pōt. nec expssim nec tacite. vt. ff. loca. ꝛ cōduc. l. q ad certū. ꝛ ar. ff.

de op. leg. si tibi. ¶ Quartũ q̄ d3 tã loca
tor q̄3 ꝯductor cõsentire in p̄cio. Ceterũ si
errent locatio nõ ẽ. vt. ff. loca. ꝛ cõduc. si
decẽ. ¶ Quintũ q̄ p̄ciũ cõsistat in aliq̄
quãtitate. alioqn si i nũmo vno qs ꝯdu
cat nulla est ꝯductio. vt. ff. loca. ꝛ cõdu.
l. si qs cõduxerit. ꝛ. ff. de acq. pos. l. si qs
an̄ ꝯduxerit. §. vl. ¶ Sz v̄z q̄ locatio seu
vẽditio teneat in nũmo vno: vt. ff. de iure
do. l. si vsufructus. sz ibi fit ex necessitate
cũ alio mõ vsufruct⁹ restitui nõ possit. vl'
vt alij dicũt nulla ẽ cõductio vno nũmo:
q̄ı vna res erat digna maiori p̄cio: alioqn
sec⁹. nã bñ possũ cõducere securim vl' fer
rũ vel aliõ ferramẽtũ a fabro p̄ vno dena
rio: vel bñ possũ emere vnã denariatam
olei. lz alij dicũt q̄ sit ꝯct⁹ innominatus. do.
vt des. vt. ff. d̄ p̄scrip. v̄bis. l. natural'. cũ
oẽ p̄ciũ dẽat cõstare ex numero. nũm⁹ aũt
nõ est numer⁹ sed initiũ numeri vt dixim⁹
.s̄. in certi cõdic. de mutuo. ¶ Sextum
q̄ res illa quã cõduco nõ sit mea. alioqn
locatio ꝛ cõductio nulla. vt. ff. d̄ reg. iur.
neq3 pignus. ꝛ. C. locati ꝛ cõduc. l. ad p̄
bationẽ. nisi forte diceres respectu posses
siõis. vt al's in emp. vt. ff. de ꝯtrah. emp.
si in emptiõe. §. rei sue. nã nec p̄cariũ nec
depositum: nec emptio nec pignus nec lo
catio rei p̄prie est: vt dicit. l. ff. de reg. iu.
neq3 pignus. ¶ Septimum q̄ res sit ta
lis q̄ possit locari. ꝛ qd illius rei qs pos
sit habere cõmerciũ. al's ꝯtract⁹ null⁹. vt
.ff. de v̄bo. ob. l. multũ. ꝛ. ff. loca. ꝛ cõdu.
2 l. locare seruitutẽ nemo p̄t. † Sz querit
de q̄ seruitute intelligam⁹. quidã intelli
gunt de seruitute reali. ceterũ in seruitute
p̄sonali vt vsufruct⁹: aliud est seruit⁹ enĩ
illa locari p̄t vt. ff. de vsufruc. arbori
bus. §. vsufructuari⁹. ꝛ. §. nõ solũ. Item
de reali intelligas qñ seruitus ẽ vrbana.
ceterũ si rustica secus. illa enĩ locari p̄t
ei q habet vicinũ p̄diũ. vt. ff. de pign. l. si
is q bona. §. vlti. ꝛ. l. sed an vie. Sz que
rit rõ q̄re aliud in seruitute p̄sonali. Rñ.
vsufruct⁹ seruit⁹ personalis est ꝛ persone
debet. vt. ff. de seruit. l. j. ꝛ. ff. de vsufru.
l. si qs vnas. vnde locari p̄t. subaudi per
sone cui deberi p̄t vsufruct⁹. at in serui
tute rustica. vide qd etiã cõstitui nõ p̄t
nisi ab habente p̄diũ habenti p̄diũ. vt
institu. de serui. ꝛ. ff. cõia p̄dio. l. j. sicut ḡ
nõ p̄t cõstitui sic nec locari: q̄ nulla eẽt
3 vtilitas ꝯductoris. † Questio. Itẽ querit
q̄re seruit⁹ vrbana nõ p̄t locari etiã ha
benti vicinã domũ. Rñ. dñs meus si loca
ret seruitus vrbana tigni forte inmitten
di: ꝛ postea finita locatiõe deberet condu
ctor tignũ eximere iam ruinis vrbs de
formaret. qd iura nolunt. vt. ff. ne qd i lo
co publi. fiat. l. vlti. Itẽ si lex admitteret
locationẽ ꝛ postea qs nõ posset eximere:
iã circũueniret ille auctoritate legis qd
esset ꝯ legẽ. ar. C. de his q ven. eta. imp.
l. vlti. Itẽ si posset eximere iam fieret alia
via contra legẽ. qd lex fieri noluit: qd esse
nõ p̄t. vt. ff. de tuto. ꝛ cura. da. ab his
sine egresse. ꝛ. ff. de vulga. ꝛ pupil. substi.
l. v̄bis ciuilib⁹. sed hanc rationẽ admitto
in his seruitutibus. ex quarũ dissolutiõe
illa cõtingerent q dicta sunt. ceterũ eẽt ser
uitus talis vrbana: puta vie q̄ posset dici
vrbana si p̄dio vrbano deberet. ois enim
seruitus fere p̄t dici vrbana que p̄dio vr
bano debet. ꝛ omnis fere p̄t dici rustica
si rustico p̄dio debet. ꝛ h̄ vide in exẽplis
positis. ff. de seruit. rust. p̄dioꝝ. l. j. ꝛ de
ser. vr. l. j. nã fere eadẽ exẽpla in eisdẽ le
gibus ponunt. ¶ Quedã tñ sunt p̄prie
actionis ex cõducto. Primũ. s. q̄ locator
conductori non p̄stet rẽ cõductã. vel si p̄
stat nõ patitur eũ vti re tota vel aliq̄ par
tẽ. vel nõ p̄stat aliqd qd p̄stare cõuenit. vt
.ff. e. ex ꝯducto. §. j. ¶ Itẽ ꝛ si fuit p̄hi
bitus ab ipso dñõ vel ab alio quẽ dñs po
tuit p̄hibere: ꝛ tunc tenet ad totũ interes
se. si aũt p̄hibeat ab alio quẽ locator p̄t
p̄hibere nõ p̄t. tũc tenet ad exoneratio
nẽ mercedis. vt. ff. e. l. si fundus. ꝛ. l. pin
de. ꝛ. l. h̄ distinctio. Itẽ si nõ prestat loca
tor omnia illa que numerantur. ff. eo. sed
addes. ¶ Secũdũ si vult petere remissio
nẽ mercedis qd interueniat sterilitas: nec
anno sequẽti sit secuta vbertas. ꝛ h̄ itelli
ge in cõductore p̄dij rustici ꝛ in colono q
nũmis colit. ceter in partiario: secus. q̄
ille esset soci⁹ damni ꝛ lucri. Itẽ in p̄dio

vrbano nō pōt contingere sterilitas nisi
diceremus de ruina. vt. ff. e. ex conducto
.§. si vis. z. C. eo. ti. l3. z. l. excepto. z. ff. e.
4 l. si vno. † Quest. o. Querit aūt qñ dicit'
sterilitas. Rñ. quidā qñ colonus nihil ex
fructibus pcepit. sicut mulier dicit' sterilis
q̄ nullū filiū habet. ceterū si vnicū filium
h3 non dicit' sterilis. Un̄ cū quidā cōque
rerent' d' exiguitate fructuū: nō fuerūt au
diti vt. ff. eod. l. si vno. §. cū quidā. vel dicit'
tur sterilitas quando nascunt' fructus. s3
semen nō pcipit. vt. ff. eo. ex cōducto. §.
si vis. z. l. si vno. §. vbicūq3. dñs at Jo.
intelligit sterilitatē f'm vulgi opinionē. vt
quādo dicūt rustici malū tēpus ē h' anno
vt arg. ff. de flumi. pub. l. j. §. flumen. ar.
ff. de fundo instru. z instru. leg. l. cū de la
nionis. §. asinā molendinariā. eodē modo
intellige de vbertate. licet quidā dicāt q
tūc dicat': quādo bis tm̄ pcipit'. z intelli
ge de illa facilitate q̄ nō cōsueuerat semp
accidere. aliogn nō teneret' locator vt. ff.
eo. ex cōducto. §. sed z si labes. z. §. vlt.
¶ Tertiū q locator nō patiat' exire colo
nū nec suas res portare finito tpe pductio
nis. vt. ff. e. sed addes. §. si inquilinus. vn
de in hac actiōe q̄ veniat copiose. dic vt i
summa hui' tituli notat dñs meus. ¶ Un
de in hac actiōe vult actor hec positiōibus
5 suis. † Posi. act. Ego dico q tu locasti mi
hi domū talē vel fundū talē. ¶ Itē tu cō
sensisti in tali locatione. ¶ Itē illā rē lo
casti mihi p. x. ¶ Itē tu es p'sona q̄ po
tes de iure obligari. ¶ Itē res illa quā3
mihi locasti fuit tua. ¶ Itē res fuit ta
lis q̄ pōt locari. ¶ Itē rē illā nō tradidi
sti. ¶ Itē re illa nō pmittis me vti: qz pro
hibes. ¶ Itē sum phibitus p talē re illa
frui. ¶ Item ille est talis quē tu ph. be
re potes. ¶ Item h' anno fuit sterilitas.
¶ Itē tu cōtradicis mihi volēti res ex
trahere ¶ Ecōtra re' vtat' talib' positio
6 nibus. † Positio rei. Ego dico q domum
illā v'l fundū de quo dicis ego locaui ti
bi. z ille modo inhabitat. ¶ Itē in pcio
domus vel pēsiōe dissensimus. ¶ Itē tu
volebas mihi dare p pensiōe speciē vel
librā cere vel aliqd tale annuū. ¶ Itē
ego sum talis cui h' anno fuit mihi bonis
interdictū. sed licet nemini su honestū al
legare turpitudinē suā. vt. C. de l. hc. cā.
si liberū. z. C. de his q̄ i frau. credi. filios
z. C. de trāsactio. cū donatione. z. C. de
ser. p ig. dato si creditor. eo. tñ multi alle
gāt vt velint euitare pecuniariā cōdēnatio
nē pponētes pecuniariū cōmodū suc eīti
maiori. ¶ Itē rem quam tibi locaui pmi
si inhabitare p totū tps conductiōis tue.
¶ Itē q te phibet inhabitare est maior
magistratus quē prohibere non possum.
¶ Itē in hoc sequti anno fuit vbertas.
¶ Item tu colonus es me' partiarius.
¶ Itē finito tpe cōductiōis pmisi tibi res
oēs tuas extrahere. ¶ In hac actiōe cō
7 cipiet' sic libellus. † Libellus. Ago ego cō
tra talē a quo conduxi domū tale vsq3 ad
annū vnū p viginti solid. quā domū mi
hi ad habitandū3 assignare contradicit.
Unde quod ipsam domū mihi ad habitā
dū vsq3 ad annū assignet ago ꝯ eū: ppono
actionē ex cōducto q sic recte cōcipiat' li
bell' pbat' p. l. ff. eo. ex conducto. Oppo
sitio. Sed opponit' actio ex cōducto simi
est actiōi ex empto. vt. ff. eo. l. j. at per ac
tionē ex empto qs nō pōt pcise petere vt
res sibi tradat'. vt dixi. s. de actiō. ex emp.
nec g in illa actione possum pcise petere
q res mihi assignet'. Rño: forte libellus
iste bene cōcipit. z pōt qs agere hac act.
q res sibi assignet' ad habitandū. nec est
locus op p̄ōni. sit similis emptioni hec ac
tio. g' enim nō oia q̄ seruant' in ea. Rño nō
est verū. est similis quo ad q̄dā qz vtraq3
bonefidei. vtraq3 psonal. e in vtraq3 pre
ciū in vtraq3 cōsensus. z alia: vt diximus
.s. Nō tñ est simis quo ad oia. nā p illā trās
fert vēditor dominium si dñs fuit. vt. ff.
de actio. empti z vendi. ex empto. §. j. per
istā nō. qz nō posset locatio dominiū mu
tare. Itē in illa nō habet' rō lucri: vt. ff.
de actioni. empti. si sterilis. §. est p vendi
torē. in ista āt habet'. vt. ff. locati z cōdu
cti. si fūd'. multe ēt alie notāt' differentie
qs nō curo pseq. vñ cū trāsferat dñz p il
lā actionē. si forte ad rem tradendā peti
nō intentat' nō est mirū. in ista āt qd plu

dicium sit locatori si conductori assignat cũ ꝛ ꝓprietatem ꝛ possessionẽ retineat. vt .ff.e.nõ solet. ꝛ ar.ff.cõi diui.l.cõ.diui.§. neqꝫ colonꝰ:ꝛ.ff.de vsucapio.nõ solũ.§. qđ vulgo.sicut in cõmodato ꝛ deposito.i qbꝰ ꝓprietatẽ ꝛ possessionẽ retinemꝰ. vt .ff.cõmodati.l.rei.ꝛ.ff.depositi.l. licꝫ.§. rei.Et optimũ sil'e induco. diuisio vicez ꝛ similitudinẽ emptionis hꝫ: vt.C.cõmunia vtriusqꝫ iudi.l.j.q̃ ad q̃dã: nõ tñ q̃ ad oĩa q̃ ad hec sil'es sunt.s.vt dominiũ trãsferãt si fuerit dñi si nõ: vt de euictione teneantur.vt.C.cõia vtriusqꝫ iudi.l.si fratres.ꝛ.C.famil'.hercis.l.si familie hercis. ꝛ.ff.de actio.empti.ex empto.non tñ sunt similes.qꝛ ex pacto diuisionis nõ daẜ actio:vt.C.de reꝝ permu.ex placito.ff.de pactis.l.diuisionis.ex ꝯtractu emptiõis datur actio empti seu venditi. Alij aliomodo cõcipiũt libellũ sic.† Libellus.Ago ꝯ talẽ a q̃ ꝯduxi domũ vel fũdũ.p.x.vñ quia domũ illã vel fundũ ꝓstare mihi seu assignare ꝯtradicit ad habitãdũ seu colẽdũ.iõ interesse meũ qđ estimo.xx.ab eo peto ꝛ ꝓpono actionẽ ex ꝯducto.Q.đ sic recte ꝯcipiaẜ libellus dr.l.ff.eo.si fũdus. Oppositio.Sꝫ opponiẜ:qꝛ interesse non potest peti cum nõ sit in obligatione licet veniat in ꝯdẽnatione:vt.ff.de re iudicata.si qs ab alio.§.vlti. Rño: imo ẽ in obligatione:sicut est in actiõe ex empto: vt .ff.de acti.empti.l.j.ꝛ hec actio similis ẽ emptioni:vt.ff.locati ꝛ ꝯducti.l.j. Multi tñ metu istaꝝ questionũ dicũt libellum debere concipi sic.† Libellus.Ago ꝯ talẽ vt domũ quã ab eo p.x.ꝯduxi tradat mihi seu assignet ad inhabitãdũ. ꝛ si tradere nõ vult peto iteresse meum: quod estimo. xx.ad quod ꝓpono actionẽ ex conducto. Q.đ sic recte cõcipiaẜ libellus ꝓbaẜ ar. ff.de actio.emp.l.j.Que aũt veniãt in actione ex ꝯducto nõ curo ad vnguẽ ꝓseq: qꝛ plene notat dñs meꝰ in summa.C.locati ꝛ cõducti.l.ex cõducto.† Questio. Sꝫ illud q̃riẜ.aliq̃ violẽtia inferẜ colono vel inqlino simplici:vel qꝛ turbaẜ in possessione:vel qꝛ expelliẜ: quo iure subueniẜ illi certũ est:qđ nõ hꝫ interdictũ.nec constitutionẽ si qs in tantã.illa enĩ possidenti ꝯpetunt.vt.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.ꝛ.C.vñ vi: l.si qs in tantã:ꝛ.ff.vti possi.l.j.at inqlinus non possidet:vt.ff.de vsucapio.nõ solum.§.quod vulgo. Rño.agit ꝯ dominũ actione ex cõducto.vt dñs agat ꝯ violẽtũ vt cesset a violẽtia.vl' vt restituat possessionẽ ablatã:vt.ff.locati ꝛ ꝯduc.cũ i pl'es.§.messeꝝ.ꝛ.ff.ad legẽ rhodi.de iactu.l.ij. ¶ Si rẽ aliquã tibi loco vt rẽ illã mihi reddas ꝯpetit actio ex locato.

¶ De actione ex locato. Rubrica.

1 Pensio quo tempore soluenda sit.
2 Cõductionis tpe si domꝰ ita erat nec̃ria vsibus dñi sicut modo:vel locationis tempore ita indigebat refectione sicut modo: quid agendum.
3 Conditio an ꝓimpleta hẽaẜ:si aliqs soluere paratus sit lꝫ nõ soluat.
4 Pẽsio pro rata tpis nũqd admitti debeatur qñ quis ante tempus expell'aẜ:
5 Superficiarius an propter aliq̃s causas expelli possit.
6 Predio in rustico an idem quod in vrbano esse debeatur.
7 Locator conductorem finito locatiõis tẽpore an aliquo casu propria auctoritate expellere possit.
8.9 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
10 Libelli in tali actione quomõ concipiãẜ. cum plu.sequen.
14 Lex nõ ab re ꝛ lex cõductores in lr̃a adducte quid differant inter se ꝛ an vtraqꝫ intenteẜ vl' altera:ꝛ an alia supabundet.
15 Conductor si incõtinẽti ꝓbare vellit: reꝫ illam sibi locatã suam esse locatore agẽte contra illum:an audiendus sit.
16 Operas suas quispiã si duobꝰ locauit: cui primo satisfaciet.
17 Operas suas in ꝑpetuũ si q̃spiaꝫ alicui locauit:an talis locatio valeat.
18 Scriptor vel alius si locauit operas:ꝛ ꝑ scriptorem non stat:quo minus scribat: ꝛ scolaris non vult sibi dare ad scribendũ: quid iuris.
20 Aduocatus si operas locauit ꝛ per ipsuꝫ non stat, ꝛc̃.an sallarium petere possit.

31 Locauit si quispiam operas suas vel in fabrica: vel in vinea: vel in agro ad semi/nandum et postea eadem die fuit pluuia: vel alius fortunatus casus cōtingit: an to tam mercedē conuentam: vel saltē pro ra ta diei: qua laborauit petere possit.

S Icut ex cōducto dat actio cōductori: ita ex locato dat locatori. Que actio ad h vt competat fere tot sunt necessa/ria. de quibus dixim⁹ in actione superio ri. vez quedā alia specialia assumit actio ista. ad h vt cōpetat saluis his q superi⁹ diximus. ¶ Est enim necessariū vt pensio nō sit soluta. vel illud qd in locatiōe deue nit: vt. C. eo. l. si in lege. §. si dom⁹: et. l. do min⁹. §. vl. adeo āt h est vez. vt si locator pactū faciat cōductori et penā pmittat d illo nō expellēdo: poterit tn̄ eū impune ex pellere nisi soluerit pensionē infra bien/niū: vt. ff. eo. l. qro. §. inter. et. l. cum dn̄i.

1 †Questio. Si queras q tpe sit pensio sol uenda: Rn̄o. qda leges vi cent velle qd in pncipio. nā si nō soluit pōt expelli. vt. C. eo. l ij. quedam q in medio. sicut in sala/rio qd fisc⁹ dat aduocato suo: vt. C. de ad uocatis diuer. iudi. p hāc. §. centū aurei. Quedā q in fine: sicut et cū aliqd debet in diē: vt. ff. de vbo. ob. l. q h ano. et. ff. de migrādo. l. j. §. si pēsio. Dn̄s me⁹ putat id esse seruādū qd actū est. qd si nō apparet seruabo morē regiōis. sz si is nō apparet q2 vari⁹ est ad id q d minimū est erit cā redu/cenda. i. vt exigat in fine āni tm̄: vt. ff. d reg. iur. semp in stipulationib⁹. lz. n. dn̄s non possit exigere antequam tn̄ si non offerat et satisfaciat: dn̄s pōt illum expel/lere vt dictū est. et h notat dn̄s meus cir/ca pncipiū sūme huius tituli. ¶ Item si res locata sit necessaria vsib⁹ dn̄i. vel si il lam velit reficere vel si male versēt in rez

2 locatā inquilinus: vt. C. eo. l. edē. †Que stio. Sz qd si tpe cōductionis erat ita ne/cessaria vsib⁹ dn̄i sicut mō. pone q loca/tor aliā domū nō hz. Itē qd si tpe locatio nis ita indigebat refectiōe sicut mō. Rn̄o nō credo dn̄m audiendū. ex q eni res erat in tali statu videt legis bn̄ficio renūciasse vt. ff. de vacat. munerum. l. pter eos. §. si post cām actā. ¶ Itē h posse sibi euenire pspicere debuit. vt. ff. eo. ti. l. si qs domū Itē intellige de refectione q nō possit dif ferri vsq donec finiat tps locationis.

3 †Questio. Itē quid si no soluit parat⁹ tn̄ est soluere. Rn̄o. satis est. q2 q̄tū ad eū ha betur pditio p impleta: vt ar. ff. de pben. emp. labeo si mihi bibliothecā. lz sit arg. cōtra: q2 satisfecisse pdest velle satisface re nō prodest: vt. ff. qb⁹ mo. pign⁹ vel hy/po. sol. l. itē liberatur. §. q parat⁹. lz in eo. §. in pncipio sit ar. p: q2 q parat⁹ est solue re merito pign⁹ liberasse videt: vt in eo. §. ¶ Itē qd dictum est si male versat⁹ sit intelligas nimiū male. si enī modice ma le versaret nō posset expelli sicut nec con ductor ageret p modico dāno: vt. ff. eod.

4 ti. l. habitatore. †Questio Sz nūqd in ca sib⁹ istis qn̄ qs expellit āte tpo dz remit/ti pensio p rata tpis. Rn̄. qdā et dicunt q in duob⁹ casib⁹ fiet remissio. s. qn̄ dz refi/ci et qn̄ est nccāria vsib⁹ dn̄i. In alijs duo b⁹ casib⁹ qn̄ male versat et qn̄ pensionem nō soluit non fit remissio. cum ex delicto suo expellat. ar. C. de sacrosā. eccle. aut. gres. dn̄s tn̄ Jo. in omnib⁹ dt remissionē p rata tpis faciēdā. et satis est qd punior

5 q ante tēpus expellor. †Questio. Itē nū qd idē in supficiario q possit expelli pro/pter illas q̄tuor cās vel aliquā illarum Rn̄o in supficiario cū habeat ius in re p trienniū si non soluit: si aliqd dz soluere pōt expelli: vt. C. de iure emph. l. ij. et in alio etiā casu audirē dn̄m si esset nccāria vsib⁹ ipsi⁹. In alijs aūt duob⁹ non credo ipsum expellēdū cū ad eū refectio ptineat et cū nō posset dici male versari in re loca ta cū totū q ad supficiē illi⁹ sit dānū vel cōmodū qd ptingit: vt. ff. de supficiebus

6 . l. j. †Questio. Itē nūqd idē in pdio rusti co qd in vrbano Rn̄o nō videtur idem in oib⁹. nam videt q nō sit idē si necessariū sit vsibus dn̄i. et aliud i domo: q2 turpe est in domo aliena cōducenda pōpa patere diuitias et familiaris rei detegere pauper tatem: vt. C. qn̄ et q b⁹ quarta ps de bonis decurion. debet. l. ij. lib. x. cū et sit alia dif ferentia inter predia rustica et vrbana. vt

C.e.certi.z.ff.in qb⁹ causis pign⁹ tacite contrahit.l.eo iure.z.C.in quibus causis pign⁹ tacite cõtrahitur si nõ inducta. ego tñ crederẽ idẽ q̃ ad hoc.vt si sit necessariũ vsib⁹ dñi:z si pẽsionẽ nõ soluit.z si forte male vtat maxime in vinea qz eã tempore suo nõ colit ℭ Tertiũ ꝙ dolũ latã vel leuem culpam committat colon⁹ vel ĩnqlin⁹ in re conducta.de leuissima non tenet nisi noiatim ꝓmittat vel mercedeꝫ recipiat ꝓ custodia.nec etiam tenet de casu fortuito nisi spẽaliter ꝓmittat vel nisi ꝓcedat culpa vel mora: vt.C.eo.l.in iudicio.z ff.eo.si merces.§.vis maior.z.l.vt dicam⁹.§.si hoc.z.§.vl.z.l.si qs fundũ.§.j.vniso.j.z.l maritus.z l.vl.z.ff.eo.l.itẽ q̃rit.§.itẽ iul.z.§.fullo.z.§.item si palliũ.z vt plenius notes q̃re in sũma.C.eo.ti.§.ex locatione.ibi videbis q̃ veniãt in actiõe locati.z q̃ cõtineant nomine culpe vel negligẽtie. ℭ Quartũ ꝙ ꝯductor nolit rẽ restituere quã sibi locauit:tũc si culpa non restituit tenebitur ad interesse locatoris: vt.ff.eo.videamus.§.q vinũ. Si aũt ꝓ ꝯtumaciã iurabit ꝯ illũ in litẽ: vt.ff.eo.si cui.§.j.ff.de in litem iurã.do in actionibus.agi etiã põt condit. õe ex lege ꝯ cõductores.per quã cõsequor z rẽ locatã z ei⁹ estimationeꝫ: vt.C.eo.l.si qs cõductionis.z.l.conductores.z.C.vñ vi.l.nõ abre.venit enim restitutio rei locate nisi actũ sit vt tantũdem reddat.duo sunt eni genera locatiõis tũc ad tãtũdeꝫ agit: vt.ff.

7 eo ti.l.in naue saufeli.† Questio. Sz illud q̃ritur an possit locator conductorẽ finito tpe locationis vel in casib⁹ ꝑdictis ĩ.l.illa eadẽ sua auctoritate expellere. Dominꝰ me⁹ admittit qd sic dicẽs ꝙ simplex colon⁹ vel inqlinus nõ possidet vñ potest expelli: vt.ff.e.cũ in plures.§.heredẽ.z.ff.de acq.pos.q vniuersas.§.q per colonũ z ff.de vsucap.nõ solũ.§.qd vulgo.z.C.eo.ti.emptorẽ nisi colonus vl inqlin⁹ interuerterit possessionẽ tũc nõ potest expelli: vt.ff.de vi z vi ar.l.cũ fund⁹.z.l.colon⁹: z nisi colon⁹ vel inqlin⁹ habeat ius in re.qz condarit ad nõ modicum tpa: vt.ff.si ager vectigalis.l.j.z.ij.z.ff.de superficieb⁹.l.j.z C.lib.xj.de fũdis patrimo.l.iubemus.z sic notauit in summa istius tituli credo tñ tutius esse z cõsultius si fecerit hoc auctoritate preto. vt ar.C.de pugno.l.creditores. ℭ In hac actio.ac.fa.

8 ta.po.† Posito act. Ego dico ꝙ domum talẽ vel fundũ ego locaui tibi vsq ad annũ.vel duos annos p.x.z. ℭ Itẽ illa.x.mihi non soluisti. ℭ Itẽ anni illi finiti sũt. ℭ Item res illa quã tibi locaui ẽ mihi necessaria. ℭ Itẽ in re illa male versaris qz eã destruis. ℭ Itẽ res illa idiget refectiõe. ℭ Itẽ iã est ꝯpletũ biẽnũ z tn recusasti mihi soluere pẽsionẽ. ℭ Itẽ rẽ tibi locatam recusas mihi reddere. ℭ Econ-

9 tra re⁹ fa.ta.po. † Positio rei. Ego dico ꝙ rẽ illã locasti soli tuio: sit hoc ꝯtre.ac.fue; qz iã illũ cõuenire nõ põt cũ alij locasset. ℭ Itẽ si mihi locasti ꝓ decẽ illa deceꝫ tibi solui: vel alij ꝓ te vel tuo creditori vel tuo mandato: vt.ff.de pigno.act.l.solutã.§.solutã. ℭ Itẽ adhuc durat tps ꝯductionis. ℭ Itẽ qñ mihi domũ locasti ita erat tibi dom⁹ nẽcaria sic mõ. ℭ Itẽ honeste z cõmode habito in domo quam mihi locasti. ℭ Itẽ rẽ istã ꝯduxi ad decẽ an-

10 nos. ℭ In hac actio.cõci.sic.li. † Libell⁹. Ago ꝯ talem cui locaui domũ meã pro .x.vñ vt illa.x.mihi soluat ꝓpono actionẽ ex locato.ꝙ sic recte ꝯcip at libellus ꝓ pẽsione petẽda quãdo nõ ẽ soluta dicit lex.ff.e.si i lege.§.si dom⁹.z.l.dñs.§.vl. ℭ Si aũt finitũ ẽẽ tps cõductionis z non

11 vult rẽ restituere dices sic.† Libell⁹. Ago ꝯ talẽ cui cũ locaueri domũ meã ꝓ decẽ vsq ad ãnũ z finitũ sit tps cõductiõis ꝙ illã domũ meã mihi restituat ꝓpono actionẽ ex locato.ꝙ sic recte cõcipiatur libell⁹ dt.l.ff.e.videamus.§.q vinũ.z.C.e.ti.si qs ꝯductiõis.Uel si vult i casu isto ꝓpoat cõditionẽ ex lege illa.cõductores

12 z dicit sic.† Libell⁹. Ago ꝯ titium zc.vñ qz rẽ illã nõ vult restituere a zo ꝯ eũ vt restituat z ꝑstet mihi estimationẽ pone decẽ propono conditionẽ ex lege conductores vel conditionẽ ex lege.C.vñ vi.l.non abre.ꝙ sic recte concipiat libell⁹ pbat.C.locati z cõducti.l.cõductores.z.C.vnde

vi. l. nō abre. ¶ Si aūt necessaria sit vsi/
bꝰ dñi vel qꝛ male v̄saf in re locata vel
qꝛ indiget refectione vel qꝛ pensionē non
13 soluit dices sic. † Libellꝰ. Ago ꝯ talē cuꝫ
locassem domum talē ꝓ decē vsqꝫ ad triē
nium ꝛ domus illa sit necessaria mihi qꝛ
aliam domum non hēo quā inhabitē vel
cū sit necessaria domꝰ illa refectione vel
qꝛ male versatus ē in domo illa vel qꝛ iaꝫ
est bienniū qꝺ pēsionē non soluisti: vñ do
mū illā mihi a te restitui peto: ꝓpono ac/
tionem ex locato. ꝙ sic recte ꝯcipiat libel
lꝰ dicit. l. C. ꝫ. ti. eodem: ꝛ. ff. locati ꝛ con/
duct. qro. Oppō. Sꝫ oibus istis libellis
sic opponit: certū ē qꝺ rei locate ꝓprieta
tē ꝛ possessionē retinemus: vt C. locati ꝛ
ꝯducti. l. nō solet. ꝛ. ff. de vsucapio. non
solū. §. qꝺ vulgo. ḡ mihi nō dꝫ dari actio
possidē. si enim nulla actio ꝓdita ē vt in/
sti. de actio. §. eiusdē generis. Respon. im
mo daf actio possidenti: vt in commoda
to ꝛ deposito. nā illaꝝ ꝓprietatē ꝛ posses
sionē retinemꝰ: vt. ff. cōmodati. l. rei: ꝛ. ff.
de pos si. l. licet. §. rei. ꝛ tñ actiones ille in
tētanf ꝯ depositarios: ꝛ cōtra cōmoda/
tarios nihilominus ēt ab his posset res
vendicari. qꝺ ḡ dicit. §. ille. ꝙ possidēti
non daf actio subaudi ꝛ tenenti: vt. ff. de
rei vendi. officiū: vel aliter possidenti nō
daf actio negatoria: ꝛ Bandutii l. tera se
quēs in codē. §. ꝑcrꝗ in futuribus: vbi
possidēti daf actio negatoria vt ibi. ꝛ. ff.
14 si vsusfruc. pe. l. fructuario. §. vl. † Qō.
Item quādo agif conditio. ex. l. illa non
abre vel ex. l. illa conductores. queritur
quid differant: ꝛ an vtraqꝫ intentet vel
altera ꝛ an alia sup̄abundet. Respondeo
vna tm̄ locū hꝫ qua actor vult ꝛ neutra
superabundat: qꝛ lex illa conductores. lo
quitur tm̄ in duabus casibꝰ qñ quis p̄reca/
rio: ꝛ ex cā conductionis detinet. lex illa
non abre est generalis in omnibus alijs
rē alienā alienare noīe detinentibus. Cp
positio. Itē in alijs casibus videf male
conceptus libellus in quibꝰ debet ꝓponi
conditio ex. l. illa eadē: ꝛ ex lege illa qro: ꝛ
. ff. de conditione ex lege. l. vna: si enim in
casibus illis ꝓponitur ex locato videtur
contractus ille approbādus: sed in casibꝰ
illis reprobatur sic alꝰ dat ar. l. C. de fur
tis. l. j. Rñō: imo in casibꝰ illis bene ꝓpo
nitur ex locato: actio cōpetit etiā ista ad
dissoluēdum cōtractuꝫ sicē ꝛ alꝰ cōpetit
actio ex empto ad distrahēdā emptionē:
vt. ff. de act. empti. l. ex empto. §. is q vi/
15 na. † Questio. Itē q̄ritur si ꝯductor vel/
let incōtinēti ꝓbare rē illā sibi locatā suā
esse agēte locatore ꝯ illū: an sit audiēdus
videf ꝙ sic nā exceptio ista iusti dñij cui/
libet actiōi ꝑfert: vt ff. de pub. l. paulꝰ ex
ceptio. ecōtra videf qꝺ nō sit audiēdꝰ: vt
. C. locati ꝛ cōduc. l. si qs ꝯductiōis. Rñ.
dicūt qdā. vt ꝓ placē. aut ille est paratus
incōtinēti ꝓbare: ꝛ tūc audiēdꝰ ē alꝰ non
audiref: vt ar. ff. vt in possessione leg. si is
a q̄ in ꝑn. ꝛ ar. C. de ꝯpēsa. l. vlti. ꝛ. ff. de
iure fisci. l. auferf. q cōpēsationē: ꝛ ar. ff.
ad exhibēdū. l. iij. §. ibidē. ꝛ ar. ff. ad tre/
bel. ille a q̄. §. si de testamēto. ꝛ. ff. ad car/
bo. l. carbonianū. §. oue. ꝛ ar. C. de bonis
q̄ liberis. l. vl. in fi. ꝛ. ff. de eo qꝺ certo lo
co. ꝙ si ep hesi. §. interdū. ꝛ. ff. de coll. bo
norum. l. j. §. vlti. ꝛ. l. vlt: ꝛ ꝑ hac etiā sen/
tentia facit regula q̄ dt qꝺ dolo facit qui
petit qꝺ restituturꝰ ē. ff. de doli excep. l.
dolo facit. Itē ꝛ si daf actio sibi ad vēdi/
cāduꝫ possidente locatore multo fortius
sibi dꝫ tenēti dari exceptio: vt. ff. de sup/
ficie. l. j. ꝛ. ff. de regu. iur. in toto. §. j. ꝛ. l.
in ꝯdēnatione. §. vlti. Alij vt dñs meus
dicūt ꝛ ꝯsenāt ꝓ placē. nisi lex dicat pos/
sessionē p̄mo esse restituēdā tūc dꝫ p̄mo
restitui. Tertiū distinguunt vtꝝ habeas a
me causam: ꝛ tūc nō referes q̄stionem do
minij maxime si ago actione ex ꝯctu: lꝫ si
agā rei vendi. posset mihi referri: qꝛ tunc
nō ago ꝯtra te tanq̄ cōtra habētē sed tan
q̄ cōtra rei possessorē: vt ar. ff. soluto ma
trimonio. l. si aliena ꝛ. ff. de actio. pigno.
l. si pigno. §. si ꝑdo: ꝛ ar. C. de nō nume/
rata pecu. l. j. Si aūt nō haberes a me cāꝫ
potes mihi referre questionē dominij vt
dictū est. posset etiam distingui nisi vnum
obstaret qꝛ h possessorio nō agif: lꝫ hoc q
dam dicere voluerūt in illa lege: si qs cō
ductionis: ꝓpterea qꝛ dicit possessionē dꝫ

primo restituere: sed petitorio si petitoriũ dici pōt agē do qs psonali vel actione ex locato vel cōditione ex lege illa si qs cōductionis: sed iproprie dicat petitorium qñ agit in rē: vt. ff. de rei vēdi. qui petitorio: qd possessoriũ intentet vtrũ recuperande an adipiscēde. si recuperāde nulla exceptio opponit. nam nec criminis: vt. C. de dona. inter vir. et vxo. si maritus: et. ll. ille oēs q̄ dicūt si incōtinenti pbat q tenet q audiet intelligūt in possessione adipiscēda. in possessione enim adipiscenda nō ita subuenit alicui: vt ar. C. de acq. pos. l. vl.

16 † Questio. Quid si aliqs locauit operas suas duob9 cui satisfaciet: pmo. Rñ: cui

17 pmo locauit: vt. ff. eo. ti. l. in opis. † Questio. Itē qd si aliqs locauit opas suas in ppetuũ valet talis locatio: videt q nō qr esset in preiudicium libertatis cū nō haberet liberā facultatē faciēdi qd velit: vt insti. de iure psonar. Itē qr nō multũ distaret a seruo ex q̄ non daret libera facultas sibi recedēdi quo velit: vt. ff. eo. ti. l. ij. et. ff. de cōditio. et demō. ti io: et. ff. q̄r rer actio nō datur. l. j. et ar. qd al's habes de vsufr. q in ppetuũ nō posset cōstitui ne proprietas esset inutilis: vt. ff. de vsufru. l. iij. §. ne in vniuersum: et si fiat pactũ ne vnq̄ diuidamus tale pactũ non valet: si aūt ne infra certũ tēpus diuidamus tale pactũ valet: vt. ff. cōi diui. l. in h iudicio. §. si cōueniat et ar. C. locati et conducti. l. si hi cō q̄s dñs meus dicit q locatio in ppetuũ valet etiā de opis liberi hois: qr pōt se liberare pstando interesse: vt. ff. de re iudicata si qs ab alio. §. vlti. vel pōt seruire p substitutum: vt. C. de episcopis et clericis l. quisqs. et. l. ad similitudinē et in in autē. de sanctissimis epis colla. ix. §. j. hominis enim liberi opere legari et in stipulatiōe deduci possunt: vt. ff. de vsufruc. leg. l. iij. prebet ar. C. lib. xj. de validis men-

18 dicantibus. l. vnica. † Questio. Itē quid si aliqs scriptor vel alius locauit operas et per scriptorem non stat quo minus scribat et scolaris nō vult dare sibi ad scribendum: quid erit. Rñ poterit scriptor petere totũ preciũ ex quo per eū nō stat: vt. ff. loca. et conduc. l. q operas. et ar. ff. de annuis lega. l. meuia. dūmodo operas suas alijs nō locauerit scriptor enim túc nō peteret: vt. ff. eo. ti. sed addes. §. vlti. et. ff. de officio asses. l. diē functo. Quid si stetit forte p mēsem q scriptor nō scripsit et p eum nō stetit et opas suas non locauit alij nunqd petet interesse suũ ratione illius mēsis.

19 Rñ sic. vnde cōci. sic libellũ. † Libellus. Ago cō talē cū locassem opas meas sibi p decē ad scribendũ codicem: et p me nō stetit quo minus scribā decē ab eo mihi solui peto: et qr iā est mensis q a scribēdo vacaui cū per eū staret quo minus scriberē et mea pp ter hoc interfuit in quinq̄: ideo illa quinq̄ peto: ppono actionē ex locato: et q sic recte cōcipiat libellus dicunt iura allegata. ff. eo. qui opas. et. l. sed addes. §.

20 vlt. et. ff. de officio asses. l. diē. † Questio. Sed nunqd est idē in aduocatis. Rñ sic: vt. C. de cōditione cā data. l. aduocati. et ff. loca. et cōduc. qui opas. §. vl. hoc excepto. qr nō pōt dici pprie locatio in aduocato: vt. C. de postulādo. quisquis: et. ff. de varijs et extraordi. cogni. l. j. §. est quidē res sanctissima. et aliud excipio qr lz operas suas si opere dici possunt locet alij s nihilominus petit salariũ: et q̄re aliud in scriptore vel fabro et aliud i aduocato: rō est in promptu qñ scriptor vel faber locat alij operā alij operari nō potest: quia nemo pōt duobus dominis seruire, licet sit cōtra. ff. de operis libertor. l. duor. libertus. at aduocatus multis potest ex officio

21 suo seruire: maxime in eadē curia. † Questio. Sed quid si locaui tibi operas meas ego magister vel faber vel operarius vel in fabrica vel in vinea vel in agro ad seminandum: et postea in eadem die fuit pluuia vel alius fortuitus casus cōtingit; an petam totam mercedem conuentam: vel saltem pro rata diei qua laboraui. videtur q totam petat mercedē ex quo per eū non stat sed p casum fortuitũ: vt ar. ff. de conditio. insti. q̄ sub cōditione. §. quotiens. in fine: et. ff. de legatis. j. turpia. §. titie. et. ff. loca. et con. qui operas: et. ff. de annuis lega. l. meuia. argu. optimũ. ff. de statulib.

l. cum heres. §. stichus. Ecōtra videtur q pro rata debeat preciū cū tā labor q pecunia diuisionē recipiāt: vt. ff. de annuis legatis. l. seio amico meo fidelissimo ve℞ i tali casu dūs Yr. facit optimā distinctionē q sic incipit. locat qs rc. quam q utilis est: ideo huic operi inserui. Distinctio. Locat quis qnq vecturas: qnq operas: qnq rem r operā. cū rem suam locat siue stetit p eū siue p casum fortuitū ex ipsius pte cōtingentē q minus cōductor re cōducta vtat tenet actione locati. sed in primo casu scilicet qn stat p eū tenet ad interesse in quo lucrū etiā ptinet. vel ad penā quā pmisit si cōductor pēsionibus paruit r vt oportet coluit nec male in re locata vsus fuerit: vt. C. eo. l. iij. r. l. si ex fundo. r. ff. r. ex cōducto. r. l. q̄ro. r. l. si vno. §. vbicūq r. l. si fundū. r. l. si in lege. §. colonus. In secūdo casu scilicet qn stetit p casū fortuitū agit vt p rata pēsio remittat: aut reddat veluti si edes locate vel ager terre motu corruerit: vt. ff. eo. si qs domū. r. l. ex cōducto. r. l. sed addes. §. qdā. r. l. si vno. §. itē cū qdam. r. l. q insulā. §. ediles. Idem est si locator rem locatā ppter necessitatē fuerit demolitus vel pprijs vsib⁹ pbaue rit necessariā vel cōductor iusto timore migrauerit: vel vsufrui ab eo pbibeat quem locator ppter vim maiorem aut potentiā eius phibere nō potest: vt. ff. eo. q insula℞. r. l. si fundus. r. l. pinde. r. l. hec distinctio r. l. habitatores. r. C. eo. l. eden. Si vero steterit p conductorem vel casum fortuitū cōtingentē ex parte ipsius quo minus re locata vtat solidā pensionē pstare cogit: vt. ff. eo. l. colon⁹. cū aūt qs operas suas locat vel rē r operā nec p eū stat q minus eas soluat: sz p cōductorē licet casu fortuito ipeditū mercedē totius tpis cōsequit: vt de eo q mācipia vehenda cōducit r de herede aduocati a q nō repetit salarium quia p eū nō stetit q minus cām ageret: vt ff. de varijs r extraordi. cogni. l. j. r. ff. eo. sed addes. §. cū qdam. r. l. q operas. r l. si fundus. r. ff. ad. l. rhod. de iactu. l. si vehenda. Si vero steterit p locatorē q minus operas prestet vel p casum fortuitū in sua psona cōtingētē. In primo casu tenet ad interesse: r vt pēsionē remittat etiā pro rata tpis q eas pstitit: vt. C. e. ti. si bi. r. ff. eo. itē si vno. §. itē. r. C. de conditione ob cām. l. aduocatiōis. Yr. Et isti notule addit h dūs meus. si opponit q casus fortuitus nō dz in bone fidei iudicijs venire scilicet vt teneat locator opera℞ ad interesse: nec solitā pensionē petere pōt: q casus fortuit⁹ nō dz cōductori nocere r pdesse locatori. diceret qs nōne vēditor etiā si res vēdita casu fuerit amissa pciū cōsequit: sz iste mercedē lz casu fuerit ipeditus pstare opas. Rño aliud est in vēditore q certat de damno euitādo. nā si nō haberet pciū damnū rei sue pateret. cōductor āt certat de lucro cū nihil de suo amiserit: ar. ff. de cōditio. r demō. titio. §. j. Oppositio. Itē videtur cōtra qd est. ff. de varijs r extraordi. cogni. l. j. §. pe. r. ff. de statuliberis. cū heres §. penul. Rño speciale est in aduocatis r libertatibus: nec obstat qd dr. C. de cōdi. cau. da. l. pe. q vt supra dictū est loquit cū cōtingit in cōductore casus. secus si in locatore. vt. C. de cōdi. cā da. si militē. Opposito. Itē videt cō. ff. de con. cā da. l. si pecuniā p̄io rūso. ibi cū p te non stetit rc. Rño illud disputando dicit. est enim alia ratio repetēdi: vt in eo. ti. l. vl. r. l. si pecuniā. §. vl. Oppositio. Itē cōtra. ff. de cōdi. cā da. l. iij. §. qd si ita. sz ibi cōtingit casus nō in manumittēte sz in manumittēdo: vnī distinguit vtr℞ fuerit i mora vel non. Itē p hoc. ff. ad. l. ro. de iactu. l. q leuiāde. §. si vehē. r i ca. l. est ar. contra. §. si ea.

¶ Si conductor recepit in se periculum rei conducte tenetur actione oneris aduersi.

¶ De actione oneris aduersi. Rubrica.

1 Actio oneris aduersi ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

2 Casus fortuiti cum preuideri nō possint: quomodo specificari valeant.

3. 4 Positiones actoris r rei in tali actione.

5 Libellus in tali actione qūo formetur.

Contingit sepe q conductor recipit in se periculum rei conducte speciali pacto interueniēte. alio autem periculum

si in re locata ꝯtingit respicit locatorē cū
cōductor non teneatᷓ nisi de dolo lata ꝛ le
ui culpa. vt. ff. eo. ex ꝯducto. ꝛ. ff. commo
da. l. si vt certo. §. j. ꝛ. C. loca ꝛ cōdu. l. in
iudicio locati ꝑpter qd̓ inuēta fuit actio
specialis q̄ di oneris aduersi. id̓ qꝛ onus
aduersitatis. i. casus fortuiti seu periculū
in se recipit: vt. ff. loca. ꝛ con. opus. qd̓ in
aduersione. ꝛ. l. in naue saufelli. quā actio
nē dn̄s meᵘ dt hodie locū nō habere: ꝛ ita
sentimus. lꝫ. R. dixerit locū eā habere ve
rū qꝛ dominᵘ Jo. eā posuit in arbore ꝛ in
ordine actionū: ideo aliqd de ea dicamus
1 ꝛ breuiter. † ¶ Ad hᷓ eniꝫ qd̓ ꝯpetat opꝫ
qꝛ illa ꝑ maiori pte interueniāt q̄ diximus
supra in actione ex ꝯduc. q̄da etiā specia
lia sūt necc̄aria. ¶ In primis q̄ cōductor
in se recipiat piculū: vt. ff. e. opus. ¶ Se
cūdū q̄ casus ꝛ picula specificent̄ ſm do
minū meū: al's qs de casu fortuito nō te
neᷓt: vt. ff. si qs cau. sꝫ ꝛ si qs. §. quesitum
ꝛ. C. de neg. ge. l. negociū gerētes. ꝛ ē rō
q̄ nō debeant specificari: qꝛ illos nō pōt
ꝓuidere vllū hūane sortis iudiciuꝫ: vt. ff.
de admi. reꝝ ad ciuita. pti. l. ij. §. si eo tpe:
ꝛ ꝓpterea nō veniūt ēt i iudicijs bōefidei
vt. C. de actio. pigno. q̄ fortuitis. qd̓ de
beant specificari ar. sunt. C. ad velleia. iu
bemᵘ. C. qn̄ mulier tu. officio fungi pōt
l. vl. ꝛ. ff. si qs in ius voca. non ierit. l. j.
ꝛ. ff. de ꝓcuratō. l. pōpo. i ꝓn. ꝛ. l. q duos
ꝛ. ff. de mino. illud. §. si talis. ꝛ in aut. de
mnp. col. iiij. §. soluto. ꝛ. ff. d̓ lega. iij vxo
rē. §. felicissimo. in oibᵘ. n. istis legibᵘ spe
cialia desideranᷓt. sꝫ ſm. M. nō ē ſm illō
necessariū sufficeret enim pactū gn̄ale: q̄
oē periculū qs pstaret ꝛ sic dicebat q̄ ve
niēt oēs casus fortuiti ar. inducebat ꝑ se
. ff. de pactis. l. iurisgētiū. §. sꝫ ꝛ si qs. ff.
cōmodati. l. si vt certo. §. ij. ꝛ. ff. mādati.
ꝛ arulloni: ꝛ. ff. de ꝯhen. emp. fistulas. §.
vl. ꝛ. ff. loca. ꝛ ꝯdu. si qs fundū. ꝛ. l. ut q̄
rit ꝛ. l. opus. ꝛ in aut. coll. vij. vt sine ꝓ
hibitiōe. §. qꝛ vero. in aut. col. v. vt oēs
obediāt iudicibᵘ. §. ante penultimo. C. qn̄
mulier tu. officio fungi po. l. vl. ꝛ respon
dēt legibᵘ in iuctis a dn̄o meo q̄ casuale
est circa iudicia cū ꝛ multa sint casualia:
vt in eo. ti. ff. s. qs cau. qlibꝫ aduertere pōt
ꝑ dn̄o meo. R. qꝛ leges q̄ dicūt pactū va
lere in q̄ qs ꝓmittit de oi piculo subaudi
qd̓ cura ꝛ diligētia potuit preuideri. ꝛ sic
expono oē periculū. i. oēm culpā. ꝛ qd̓ di
cit aut. vt sine ꝓhibitiōe: casuale ꝛ spēa
le ē in ꝓuilegijs q̄ facilius tollunᷓt vt va
leat pactū si qs renūciet oi ꝓuilegio: sicut
ꝛ al's rōne delicti omne ꝓuilegium cessat
vt in aut. vt oēs obediat iudicibus. circa
2 fi. † Questio. Sed qn̄o casᵘ fortuiti cū pre
uideri non possint vt dictū ē possunt spe
cificari. Rn̄. nō possūt ꝓuideri ne ꝯtingāt
ꝑnt tn̄ ꝓuideri vt si contingāt q̄ qs nō te
neatᷓ: ꝛ sic nota argu. ꝑ q̄stionibus cōdu
ctorꝫ q conducūt equos: ꝛ ꝓmittūt omne
periculū sꝫ snia dn̄i mei placet ꝛ ei ꝯsentit
dominus ꝛ p̄ceptor meᵘ. R. ¶ Tertium
ē necessariū q̄ aduersitas ꝯtingat in p̄di
ctis legibᵘ. in naue. ꝛ. l. opus. ¶ Un̄ in
3 hac ac. sic. fa. ta. po. † Positio acto. Ego
dico q̄ tu conduxisti opus tale a me tuo
periculo. ¶ Itē tu specificasti oēs casus
fortuitos ꝛ oia pericula. ¶ Iteꝫ illa peri
cula cōtigerūt ꝛ sic q̄ op' illud ꝑemptū ē.
4 ¶ E contra reus vtatᷓ talibᵘ. po. † Posi
tio rei. Ego dico q̄ opus tale locasti mihi
sine aduersione. ¶ Item tu retinuisti in
te periculum ¶ Itē casus fortuitos ꝛ pe
ricula gn̄alr̄ recepi in me sine specificatio
ne. ¶ Itē aduersitas nō contingit: qꝛ il
lud sanū tibi restitui ¶ In hac actiōe cō
5 ci. ac. sic libellū. † Libellus Ago ꝯ talē q
cū a me tale opus puta domū vl' turri edi
ficandā a me conduxerit suo piculo ꝛ spe
cialr̄ oēs casus ꝛ picula fuerunt specifica
ta: puta ruine casmatis incēdij ꝛc̄. ꝛ nunc
illud opus casmate vel ruina perierit: ago
ꝯ eū ꝛ peto interesse meū quod estimo. xx.
q̄tenus interesset mea illud opus nō esse ꝑ
emptū: ꝓpono actionem oneris aduersi
vel ago ꝯ eū ꝛ peto vt domū mihi vel tur
rim suo periculo faciat vt couenit. propo
no actionem oneris aduersi. Q̄d̓ sic recte
ꝯcipi. lib. dicūt leges. ff. locati. ꝛ ꝯduc. in
naue. ꝛ. l. opus. Oppositio. Sꝫ libellᵘ ꝛ
actio reprobatᷓ ſm dn̄m meū sic. nā actio
ista locū non hꝫ: vt in p̄dicta. l. in naue sa

quis ꝙ ꝙ libellus sit male cocept⁹. nã si ac tio ꝓponat inutilis nec tenet agẽtis inten tio: vt ff. si agri mẽsor fal. mo. dixerit. l. i. assignari ẽt põt rõ q̃re actio predicta non põt locũ habere: certũ est ꝙ lz pactũ ap ponaṯ de casu fortuito ⁊ cõtract⁹ accipi at legẽ ex ꝯuentione: vt. ff. depositi. l. i. §. si ꝯuenerit: tñ ꝑpter cõuentionẽ nõ mutaṯ actio ex illo ꝯctu descẽdẽs imo cõpetit: q: si h̃ ẽẽt iã si al. qđ pactũ apponeretur vel accidẽtale vel naturale vel substãtiale nõ informaret actionẽ ex eo ꝯtractu: vel no/ uam iduceret p̃scriptis v̱. vt. ff. de pactis. l. iur: sgẽtiũ. ⁊ C. de pactis inter empto/ rẽ ⁊ ven. l. ij. lz ꝗ pactũ aduersionis pona tur nõ agiṯ actiõe oneris aduersi. sz agi/ tur ex locato vt i p̃dicta. l. in nane: s. n. h̃ ẽẽt ꝙ p pactũ oneris aduersi induceret ac tio spẽalis oneris aduersi: iã ⁊ si pactũ fa ceres de scribendo codice de bono incau sto diceret actio de scribẽdo codice de bo no incausto. dñs tñ ꝓ p. scripsit ⁊ dt hanc esse specialẽ actionem q̃re aũt motus fue rit tu diligens ⁊ studiosus aduerte.

¶ Si aliqui inter se faciunt societatẽ agũt actione pro socio.

¶ De actione pro socio. Rubrica.

1 Actio pro socio ad hoc vt ꝯpetat: quot re/ quirantur.

2 Societas an valeat: si pactu' fiat vt vn⁹ habeat duas partes lucri: ⁊ alius tertiaz eodem modo damnini.

3 Conferens operas an de communi expẽ sas faciat.

4 Conferens operas ⁊ habens facere expẽ sas de communi: quas expensas facere debeat.

5 Pecuniam qui cõtulit: nũqđ caput saluũ hr̃e debeat: idest sortẽ: ⁊ lucrũ ex ea proue niens communicare.

6 Societas an duret: pecunia amissa.

7 Pactum de lucro de aliqua parte p̃stan/ da si fiat: ad idem de damno factum esse dicatur.

8 Actio pro socio an competat: societate du rante.

9 Societas q̃re vnius morte soluaṯ: vnius autem dissensu non.

10 Hoc etas an dissoluaṯ: si multi secum in hospitio sint: ⁊ vnus recedat sicut soluiṯ vno moriente.

11 Socij si plures fuerit: vn⁹ aũt inuitis alijs sociũ introducere vult: vel oẽs sociũ itro ducere volũt: vno tñ inuito: maxie si camera vacet: q̃ fuit illi⁹ recedẽtis, an fieri possit.

12 Actio pro socio quare no. a ad. nittat.

13. 14 Positiões actoris ⁊ rei in tali actione

15 Libelli in tali actione q̃uo ꝯcipiantur. cum pla. seq.

Quia sepe cõtingit ꝙ societas iter ali quos ꝯhiṯ. io de actione ꝓ socio videa m⁹. q̃ actio ad h̃ vt cõpetat tot sunt

1 necessaria. † In p̃mis ꝙ ꝯsensus interue niat: vt insti. de obli. ex consensu. ⁊. ff. de act. ⁊ ob. consensu. ¶ Scđm ꝙ persone sint tales que potuissent obligari vt dixi/ m⁹. s̃. in actiõe ex empto. ¶ Tertiũ ꝙ so cietas ista ꝯhaṯ ad cõmod oĩe vsũ ⁊ vbe riorẽ questũ. ad hoc vt locũ habeat dire/ cta actio. ⁊ h̃ iuenitur i marco tulio: licet v̱ba ista exp̃ssim in. ll. nõ inueniãtur. equi pollentia tamẽ ponũtur. nã dicitur i socie tate vnius socij industriã multũ cõferre. ⁊ sic propter vnũ fit cõmodior vsus alte/ rius: ⁊ questus vberior. ⁊ multotiens ha/ bet ratio damni ⁊ lucri: vt ff. ꝓ socio. si nõ fuerint. §. ita. ⁊. §. vlti. in fine. ⁊. l. mu cius. vtilis eñ actio ꝓ socio aliquan do locũ hz inter scholares ⁊ inter aliqs habi tãtes simul in eodẽ cenaculo. q nõ contra hũt societatẽ ad ꝯmodiorẽ vsũz ⁊ vberio rẽ questũ. societas tamẽ inṯ eos negari nõ põt. ⁊ ideo locũ habet vtilis: vt. ff. de his qui deie. vel effu. l. ꝯceptione. ⁊ sic p hanc legẽ determinauit dñs meus questionẽ. q̃ aliquan do sepe inter scholares vertiṯ. qñ vnus forte nõ vult cõmunicare qđ dz vl̃. facere duodenã immo pl⁹ dixit ꝙ si scho/ laris vn⁹ in eodẽ hospitio vel in eadem camera turbat alium ꝙ ille legere nõ po/ test: vel quia repetit alij vel sibi. ⁊ ita alta voce ꝙ alius studere nõ potest. dixit ipse agẽtũ ꝯtra illũ vtili actiõe ꝓ socio, p quã copellã eũ vt desistat. cũ eniz sit bonefidei veniunt ea de quibus neqz actum neqz

cogitatū est. vel in casu isto sicut ab aliis sapientib⁹ audiui hꝫ locū actio ex cōducto ꝯ dn̄m vt ipse ex locato ageret cōtra scholarē impedientē ꝙ ab illo ipedimento cessetᷓ vt ar. ff. loca. ꝛ cōduc. cū plures .§. messem. ꝛ ff. ad. l. rhod. de iac. l. ij. hec que dicta sunt intelligas in societate ꝯtracta. aliquando tamen est societas incidēs puta in re cōmuni: vt. ff. eo. vt sit. ꝛ. ff. familie hercis. l. heredes. §. non tantum. dicit enim aliqn̄ q̄si societas inter cohabitātes ꝛ int̄ scholares vt dictū ē ꝛ inter virū ꝛ vxorē: vt. C. de crimie expi. hr̄di. aduersus. ꝛ h̄ ꝑpter debitum carnis. inter dominū etiaꝫ ꝛ colonū: vt. ff. loca. si merces. §. vlt. vt h̄ notat dn̄s meus in princi. sūme. ꝓ socio. ¶ Quartum ꝙ res illa super q̄ ꝯbit̄ societas sit honesta: vel nō cōtra bonos mores: vt. ff. eo. nec ꝑtermittēdū. ¶ Quintū ꝙ societas nō ꝯtrahatur animo donādi q̄si ꝙ ego nihil sim habiturus: tūc eniꝫ nō valet talis societas: vt. ff. eo. l. societatē. §. vl. nā ꝛ si fiat pactum vt vn⁹ habeat totū damnū ꝛ alius totum lucrum talis societas nulla erit. qꝛ esset leonina: vt in fabulis Esopi dicit̄. qꝛ leo societatē ꝯtrahēs cū vulpe ꝛ lupo capta preda totā retinuit. vnā tertiā qꝛ socius: aliā tertiam qꝛ maior ꝛ fortior. aliā tertiā. qꝛ

2 dn̄s: vt. ff. eo. si nō expedierit. §. vl. † Questio. Quid autem si fiat pactum vt vnus habeat duas ptes lucri ꝛ alius tertiā. idē dicim⁹ ꝛ de dāno nunquid valet talis societas. videret̄ in p̄mis ꝙ sic. qꝛ ꝯtractus ex ꝯuētione legem accipiūt: vt. ff. eo. l. j. §. si cōuenerit. cū ꝛ p̄tor dicat pacta seruari: vt. ff. de pactis iurisgentiū. §. ait p̄tor. dn̄s tn̄ me⁹ vt circa p̄ncipiū summe ꝓ socio notauit: dixit tale pactū nō valere. ꝓpterea qꝛ societas ius fraternitatis obtinet: vt. ff. ꝓ socio veꝝ nisi forte vn⁹ adhiberet maiorē operā vel diligētiā. tūc eniꝫ admisit hmōi pactū valere. vno eniꝫ ꝯferente pecuniam. alio operā societas recte ꝯbit̄: vt. C. e. l. j. cū opere preciuꝫ artis sit velamētū: vt. ff. eo. ti. cū duob⁹. §. si in coeunda ꝛ illud auctoris: materiā superabat opus: aliqn̄ eni opa p̄ciosior ē pecūia

3 vt. ff. eo. societas. † Questio. Sꝫ querit̄ an ille q cōtulit operā sumat expēsas de cōi. Rn̄o si qs velit exemplū liberti: seq dicet. qd̄ q debet operā suā victu ꝛ vestitu illā p̄stare dꝫ: vt. ff. de operis liber. suo victu. puto tn̄ verius ꝙ de cōi sumpt⁹ faciat cū opere intelligant̄ q̄ super sunt iustis deductis sumptib⁹: vt. ff. de opis seruoꝝ. l. fructus. Nam cū lucrū est cōmune ꝛ sumptus debēt esse cōes: vt. ff. e. l. ij. ꝛ l. cū duob⁹. §. si quis. ꝛ qd̄ dicis de opis libertoꝝ loqtur de operis incertis. alioqn si certe sunt vt in casu isto prestantur sumptu patroni: vt. ff. de operis libertorū. l. opere. ꝛ possunt ista notari ꝓ vassallo q debet seruitium prestare in exercitu cuius

4 expēsis seruiat. † Questio. Sed quas impensas faciet iste qui debet cōferre operā ꝛ debet expensas facere de cōi. nūqd ibit eques. comedet capones. ꝛ phasianos. ꝛ talia. vel ibit pedes comedet panem ꝛ caseum vel cepas. nam caseus ꝛ cepe veniūt ad prandia sepe. pisces ꝛ caro venient ad prandia raro. subaudi alicuius miseri ꝛ auari. Rn̄o istud attende s̄m qualitatem ꝑsone. vt sic vel vadit eques vl̄ pedes. vl̄ caseum comedat vel carnes. impēse eniꝫ debēt fieri bona fide in qua etiā necessarie imputant̄: vt. ff. mādati. l. si qs alicui. §. ipēdia. ꝛ. l. idēqꝫ. §. idē labeo. ꝛ. ff. d adminiſtra. tutoꝝ. l. a tutorib⁹. §. vlt. lꝫ littera illa posset trahi in argumentū qd̄ expen-

5 se nō sunt deducēde. † Questio. Item queritur nūquid q pecuniā ꝯtulit debet habere caput saluū. i. sortem: ꝛ lucrū ex ea ꝓueniens cōicare. dn̄s Jo. dixit cōsiderandū qd actū sit: vt si actū sit ꝙ esset cōis cōicetur: si nō: nō cōicabitur. cū ꝯtract⁹ ex cōuentione legem accipiunt: vt. ff. depositi. l. j. §. si ꝯuenerit. In dubio qd p̄sumem⁹. nūqd p̄sumem⁹ illa cōicata vel nō. videret̄ in p̄mis ꝙ nō. quia melius est meū q̄ nostrū vt dicit ꝓuerbiū. ꝛ ē ar. ff. de ꝓbatio. cum de indebito. Sꝫ certe cōicata videtur: vt. ff. eo. l. j. §. vl. ꝛ. l. ij. non obstat ꝙ leges ille loquunt̄ in societate oium bonoꝝ. nā ideꝫ iuris est in toto q̄ ad totū qd̄ est in pte quo ad ptem: vt. ff. ꝓ derelicto.

an pars.

in paro. z. ff. de rei vēdicat. de. q̄. de tota z. ff. de admini. tuto. si duo. z fm leges ve rū de ꝯsuetudine semp isti q côferūt pecu niā caput saluū exigunt z habent. z sic sol nit' alia questio. nunqd amissa pecunia te net' ille q ꝯtulit operā pecuniam refunde re pro rata. certe si est côicata refundet. si non nil mihi refundet vt vbi emolumē tū ibi z onus: vt insti. de ligiti. patrono. tu
6 te. z. C. de furtis. l. vl. † Questio Nunqd amissa pecunia societas durat. Rño non nā nō tenet' exhibere operā cum opera pe cuniam exigat: vt insti. co. §. itē si alicui⁹. z. ff. e. l. verū. §. vl Dño tñ alderic⁹ admi sit pactū valere vt vn⁹ habeat tam partē lucri q̄ dāni. z si nō valet iure societatis vt. ff. eo. si nō expedierit. §. j. z insti. e. va let tamē iure pacti. z sic pro alteri. potest induci curial ter. nam conuentio talis vt alterius sit solum: z alterius superficies nō valet de iure ciuili: vt. ff. de actionib⁹ z obliga. l. obligationū fere. §. placet. iu re tñ pretorio valet talis conuentio: vt. ff.
7 de supficieb⁹. l. j. † ℭ Jllud āt nota q̄ si de lucro fiat aliqd pactū de al' q̄ pte pstā da: idē pactū videt' factū z in dāno: vt in sti. co. ti. z econuerso. cū ꝯtrarioꝝ eadē sit ratio: vt. ff. de legatis. iij. l. vl. z. ff. de ver. obli. inter stipulantē in fine pme colūne. ℭ Sextū q̄ societas ꝯtracta sit dissolu ta. q̄ habet dissolui multis modis duran te enim societate non agit' p socio: vt. C. p socio. l. tamdiu. z. ff. p socio. l. actione. sicut i pignoratitia: vt. ff. de actio. pigno. l. si rē alienā. §. omnis. qd multi simplices admittūt. z ideo fm eos istud sextū reqrit' excipiētes vnicū casum. s. vectigaliū in q̄ di q̄ pōt agi p socio durāte societate: vt ff. p socio. l. actione. §. nōnunq̄. sicut est z aliud casuale in vectigalib⁹. q: in sequē ti anno tenet' qs recōducere si pmo anno habuit qs maximos fructus: vt. ff. de pu blica. z vectigalib⁹. l cōte. §. vl. lz istd ho stie remittat'. vt. ff. de iure fisci. nō intelli gitur. §. pe. Ego aūt dico nō esse casuale in vectigalib⁹: imo causa exēpli ponit'. vt
8 ff. eo. l. actione. §. non nunq̄. † Questio. Si aūt qris vtrū actio p socio competat durāte societate. Rño. q̄ sic. vt in pdicta l. actione. §. nōnūq̄ z vides h̄ vbicūq̄ so cius in societate nō ꝯtulit qd debuit con ferre. debebam⁹ ꝯferre centum ego cōtuli mea qnquagīta tu nō vis ꝯferre tua. itē ego socius feci duodenā meā. tu nō vis fa cere tuā. cōpellā te vt facias lz iter socios sit vtilis actio pro socio. itē cōtuli ego pe cuniā. tu nō vis ꝯferre operā quam debe bas ꝯferre agā ꝯ te actione p socio. q̄ eni competat societate durāte dī. l. ff. co. l. cū duob⁹. §. papi. §. itē ex facto. §. pōpo. §. idē respondit. §. si qs societatē. §. itē me la. §. itē si in cōem. §. si qs ex socijs. Op positio. Si tu opponis actione pro socio dirabit' societas: vt ff. e. l. actioē. in pn. Rño actio p socio ad pl'a intētat': aliqñ vt cōpleas q̄ debebas cōplere in societa te: z tūc ꝯpetit durāte societate vt dictū ē: aliqñ vt societatē dissoluam⁹. z q̄ sūt cō munia diuidam⁹ postea p cōi diuidundo z tūc no cōpetit nisi dissoluta societate. z sic nota q̄ vna z eadem actio operat' du os cōtrarios eff ct⁹: nō tñ circa idē. nam z h̄ al's in actione ex empto q̄ dat' ad ꝯfir mandū cōtractū conditionis. qñ ego em ptor peto pciū: aliqñ datur ad distrahen dam emptionē qñ actū fuit vt dissoluat': vt. ff. de actio. emp. l. ex empto. §. is q vi na. z sic discite sanari p quem didicistis amare: vna man⁹ nobis vuln⁹ opemq̄ tu lit: dissoluit' eni societas multis modis. ex personis si mouat' vn⁹ de socijs: mul to fortius si oēs. Ex reb⁹ id ē si res publi cate sunt vel res perierūt pp̄ter q̄s socie tas cōtracta fuit. ex volūtate expressa qñ oēs dissentiūt. nō āt si vn⁹ dissentierit ex volūtate tacita puta si actio p socio intē tet'. fm qd sup̄ dixi: vt. ff. eo. l. verū. §. sol uitur. z. l. itaq̄. z. l. actione. §. j. z. §. diu⁹. §. morte. §. si alicuius. §. itē publicatioē.
9 † Questio. Si tu q̄ras qre societas mor te vni⁹ soluit' z vni⁹ dissensu nō vt dictū ē. Rño vni⁹ dissensu non pōt dissolui. q: er q̄ cōi ꝯsensu ē ꝯcta societas cōi dissen su dz dissolui q: nihil tā naturale ē q̄ eo genere dissolui q̄ ligatū ē: vt. ff. de reg. iu ris. nihil. z pro vt qs ligat' ita solui dz vt

ff. de solutionib⁹. l. put. ꝛ eadē cā est ligā
di ꝛ solui. di ducta in 𝔠trū: vt. ff. de vbo.
obli. inter stipulantē. in fine prime colune
vno ergo dissentiente nō soluit: qꝛ qui ↄ̄ss
sentit alios qdē a se liberat. ipse aūt nō li
berat ab eis. vt. ff. co. actiōe. §. itē qui so
cietatē morte vnius ideo soluit: qꝛ ab ini
tio q̄ ituc ꝛ munio forte cōtraximus. ꝛ
sic nos oēs: modo nō sumus omnes: qꝛ ve
rum est vnū decessisse. maxime cū societas
cōtēplatione certaꝝ pꝫsonaꝝ cōtrahat:
10 vt. ff. co. adeo. † Questio. Sed qd si multi
secū in hospicio sunt recedit vnus: dices
societatē dissolui sicut vno moriēte. Rño
non. immo dico societatem durare sicut
qñ vnus dissentit. nūquid tenebit socijs.
dico q̄ l. c. de curialitate tñ non mouetur
questio talis. imo oēs socij recedētem pro
sapienti multū honorant: equitando cum
eo. ꝛ quadam vice ini cū socio meo haben
do equū q farinā portabat ad molendinū.
11 quia aliū habere nō potui † Questio. Itē
quid si plures sunt socij vnus inuitis alijs
vult in hospitio introducere socium vel
omnes volūt introducere sociū aliū vno
inuito. maxime si forte camera vacat. que
fuit forte illius recedentis. Rño ꝛ dico q̄
nunq̄ socius inuit⁹ ceteris vel inuito vno
poterit introduci. quē eīm introducit eis
inuitis socius erit ei q introducit. non tñ
erit socius 𝔠dicētib⁹: vt. ff. co. q ad mittit
ꝛ. l. nā. ꝛ. l. quicquid. ꝛ. l. o ex 𝔠trio. ꝛ. l. de
illo. ꝛ argu. ff. cōi diui. l. sabinus. ¶ Se
ptimū q̄ res illa q̄ petit nō sit cōis sed cō
municanda. siue agatur durante societate
siue iam dissoluta. puta qꝛ siue res sine pe
cunia peruenit ad te ex illa societate sine
simus socij oium bonoꝝ siue al. cuius ne
gociationis. ꝛ ex illa negociatione puenit:
vt. ff. eo. si qs societatē cōtraxerit. ꝛ argu.
ff. p socio. si actū. sed in socio omniū bo
noꝝ intellige leges istas vel in aliq̄ specie
dūmodo ad speciē illā res illa pertineat.
aliequi nō tenet cōmunicare: vt. ff. cō mu
nia vtriusq3 iudicij. si patruus. Itē in so
cio oium bonoꝝ attēde statim oia cōmu
nicari corpalia: incorporalia āt nō q̄ sepa
rari nō possunt. vñ in oibus fiet inuicē so
cij pcuratores in rē suam. vt habeant vti
les: vt. ff. eo. l. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ argu. ff. de pecu
lio. qs ergo casus: ꝛ ff. fam. her. l. ij.
in fine: ꝛ. l. plane. cōmunicari debēt oia ac
quirenda. siue hereditates siue legata. vel
quicquid aliud. secus si sint socij bonoꝝ. qꝛ
tūc indefinita nō equipollet vniuersali. qꝛ
tunc cōmunicari debent q̄ perueniūt ex lu
cro ꝛ quest u ꝛ q̄ puenīunt opera ꝛ felici
tudine ipsoꝝ: nō hereditates non legata:
vt ff. eo. coiri. ꝛ. l. questus: ꝛ. l. nec adijcit
ꝛ. l. quia: ꝛ. l. sed nec eo. ꝛ. l. sed ꝛ si adijcia
tur. Itē illud septimū qd dico requirendū
attende in speciebus hoc est in aliquibus
rebus q̄ ad societate pertinent: sed tñ so
cio quesite sunt. puta qꝛ sibi soli fuit aliqd
traditū ipse solus cōcepit stipulationē. nō
aūt intelligas in oib⁹: nec in psonalib⁹ p̄
stationib⁹. puta si fecisti sumptus. si recepi
sti fruct⁹ vel pecuniā ex societate. recte pe
tam p actionē p socio ptem istoꝝ mihi pre
stari: ꝛ sic in his nō agam vt ista cōmuni
cent ꝛ postea diuidamur: qꝛ illud tñ lo
cū hꝫ in reb⁹ ꝛ specieb⁹ q̄ sunt cōmunicā
de ꝛ nō sunt cōmunes vel habite ex re cō
muni. tūc enim pro socio cōpeteret nō vt
res cōes diuidant̄ sꝫ pp̄ter psonales p̄sta
tiones: vt si aliqd pcepit q̄ det tibi ptem
suā. ꝛ h̄ est qd dr̄. si actū est p socio te illic
cōi diui. iudiciū ꝛ cetera ꝛ h̄ est qd dicit:
q̄ actio p socio magis electiue admittit
psonales prestatiōes. ꝛ h̄ est qd dicit etiā
qꝛ non admittit adiudicationes: vt. ff. eo.
p socio. §. vl. ꝛ. l. si actū. ꝛ. ff. cōi diui. l. si
12 † Questio. Sed illud querit q̄re actio p
socio admittit noia: vt. ff. eo. si actum. cōi
diui famil. herc. s. nō: vt C. famil. herci.
ea que. Rño nomen pōt esse pꝛiū ita q̄
tibi tñ sit q̄situ. qꝛ tu soci⁹ noīe tuo es sti
pulatus vnde bñ possum agere q̄ cōmuni
ces: stat in facta cōmunicatione incontī
nenti p legē diuidit: vt. C. si certū pet. l. j.
ꝛ ideo cū sit diuisum p legē nō pōt iterū di
uidi p actiones. nō āt intelligas nomē ip
sum diuidi in eo qd nomē. qꝛ cū sit ius er
go indiuiduū: vt. ff. de lega. ij. l. cū filius.
§. j. ꝛ. ff. ad. l. fal. l. j. §. si de vsufructu. il
lud tamen diuiditur q̄ ex actione debet.

¶ Octauũ q̃ societas sit ɔ̃cta. ⁊ ita opoꝛtet q̃ res illa q̃ vel est cõ s vel dꝫ cõicari sit cõis. ex socie. vel ex ɔ̃ctu. alioquin si alio mõ sit res cõis. puta incidẽter q: nobis duobus fuit res legata. tũc non hꝫ locũ ꝓ socio actio. sꝫ cõi diui. vt. ff. eo. l. vt sit ꝓ socio. hˀ est veꝝ nisi placuerit nobis hr̃e societatẽ in rebus illis. tũc enim socij erimus ⁊ cõpetit actio ꝓ socio: vt. ff. e. nã ⁊ ɔ̃ctu. ⁊ l. in ꝓductionibus ⁊. ff. cõi diui. l. ij. Quid aũt differat actio ista a cõi diui. habes supra in actione cõi diui. ¶ In

13 hac aũt actione ac. fa. ta. posi. † Positio acto. Ego dico q̃ ego ɔ̃xi tecũ societatem. ¶ Item concessisti. ¶ Itẽ tu es ꝑsona q̃ cõsentire potuisti. ¶ Itẽ gratia cõmodioris vsus ⁊ vberioꝛis questus cõtraximus ¶ Itẽ super re honesta ɔ̃traximus societatẽ. ¶ Itẽ societas illa q̃ fuit inter nos ɔ̃cta dissoluta est: vel q: renũciauimus vł alijs modis de qbꝰ dixi supra i hac actione qbus modis soluit̃ societas. ¶ Itẽ tu debes adhuc conferre in societate. xx.

14 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̃ tu ɔ̃xisti societatẽ cum titio. ⁊ me ꝓ socio reprobasti si hˀ ɔ̃ti. actoꝛ suc. q: nedũ q̃ꝺ interuenit cõsensus imo expꝛssus interuenit dissensus. ¶ Itẽ tu reqsisti me de hac societate ⁊ ego negaui seu ɔ̃dixi. ¶ Item tu debebas habere totũ lucrum. ⁊ hˀ ɔ̃ti. ac. sub. q: est leonina vt supra dixi. ¶ Itẽ sup re turpi societatẽ cõtraximus. ¶ Itẽ societas adhuc durat. ¶ Itẽ oia cõtuli q̃ debui cõferre. ¶ In hac actio.

15 ac. ꝯci. sic lib. † Libellus. Ago ego ti. ɔ̃tra sempꝛoniũ quondã sociũ meũ cũ q̃ societatẽ cõtraxi oium bonoꝝ. de q̃ societate puenerũt ad eũ res tales vñ vt illas mihi pro pte debeat cõicare ago cõtra illuꝫ ꝓpono actionẽ ꝓ socio. q̃ sic recte cõcipiat̃ libellus qñ aliqd est cõicãdũ q̃ꝺ nõ eit cõe. sed tm̃ socio fuit quesitũ. lꝫ ad societatem debeat ptinere. dicit lex. ff. cõi diui. l. j. ⁊. ff. ꝓ socio. si qs societatẽ ɔ̃traxit. ⁊ sic vides q̃ actio ꝓ socio cõpetit vt res nõ cõis cõicetur. q̃ cõicando est. lꝫ cõi diui. cõpetat vt postea cõicata diuidatur. Oppositio. Sꝫ opponit̃ aut libellus cõcipit̃ qñ societas oium bonoꝝ est contracta aut qñ reꝝ singulariũ in pꝛimo casu stare non põt. q: cũ oia sunt cõia: vt. ff. ꝓ socio. l. j. nõ potes petere q̃ reꝝ cõmunicent̃. sed in secũdo casu stare non potest. q: non potes agere vt cõicent̃: vt. C. cõia vtriusqꝫ iudicij. si patruus. Itẽ actio ꝓ socio cõpetit societate dissoluta. C. pꝛo socio. tãdiu. ⁊ hˀ etiã implicas in libello. si ergo dicis societatẽ dissolutam quõ petis vt rẽ cõmunicẽ cũ ꝑ cõionẽ videat̃ societas potius contrahi q̃ꝫ dissolui. Rñɔ in societate omnium bonoꝛum dico libellũ sic cõcipiendũ. ⁊ recte ago vt res non cõis q̃ tibi soli quesita fuit cõicet̃. nec obest. l. j. ff. eo. quia. l. illa loquit̃ in rebus q̃ ante erant illoꝝ. ⁊ ideo ille cõicantur. Ceteꝝ si postea res aliqua queratur illa est cõicanda: vt in. l. pꝛedicta. si quis societatẽ. ⁊. ff. e. l. iij. §. vl. Si aũt cõtracta sit societas rei singularis vel etiam omniũ bonoꝝ. ⁊ aliqua pcepit socius vel aliq̃ expẽdit. tũc nõ intẽtabit̃ actio ꝓ socio. vt res non cõis cõicetur. sꝫ vt debeat ꝓ̃stare ptẽ pceptoꝝ vel refundere partem expensaꝝ q̃s socius fecit. ⁊ concipit̃ sic li

16 bellus. † Libellꝰ. Ago ɔ̃ titiũ quondam sociũ meũ cũ quo habui vel ɔ̃xi societatẽ oium bonoꝝ vel rei talis ex q̃ soci. tot fructus percepit vel tantã pecuniam vel tot expensas feci. vñ vt ptem illoꝝ vel ipsius pecunie mihi pꝛestet ago ɔ̃ illum. ꝓponõ actionẽ ꝓ socio. Q̃ ꝺ̃ sic recte concipiat̃ libellꝰ dicit. l. ff. cõi diui. l. j ⁊. ff. e. ꝓ socio. §. vl. ⁊. l. si actio. ⁊. l. cũ duobꝰ. §. si qs ex socijs. ¶ Si ãt libellum clarioꝛẽ vis facere dicas. peto dimidiã. si fuistis duo socij. lꝫ si non apponit̃ bene stat libellus. q: nomẽ ptis indistincte ꝓlatũ pro dimidia supponit̃: vt. ff. de ver. signi. nomẽ. §. poꝛtionis: ⁊. ff. ꝺ̃ vsufru. l. etiã. ¶ Et sic p ista q̃ dixi. nota q̃ actio pꝛo socio de sui natura generalr̃ ꝓ ꝑsonalibus ꝓ̃stationibꝰ cõpetit: vt ptẽ cõsequaris ꝑsonaliũ ꝓ̃stationũ. ⁊ ppterea iudicat̃ mere ꝑsonalis: cõpetit ẽt i societate oim bonoꝝ vt rẽ nõ cõem cõicet̃. ⁊ certe hec ꝑsonalis ẽ: alˀs hˀ spãle est. Itẽ ⁊ durãte societate si agat̃ vt cõferas q̃ꝺ non ɔ̃tulisti vt. s̃. dixi. Eodẽ modo

co̅ci. libel. si p̄ socium damnu̅ ɔtingit in so
7 cietate. † Libellus. Ago co̅tra titiu̅ quon
da̅ sociu̅ meu̅ cum q̄ societate̅ ɔ̄xi in q̄ p̄p̄
eu̅ tale damnu̅ illatu̅ est. vel etia̅ mihi vn̄
vt da̅nu̅ datu̅ mihi eme̅det. ago ɔ̄ eu̅ ꝓpo
no actione̅ p̄ socio. Q̄ ō sic recte ɔci. lib.
dt. l. ff. p̄ socio. l. cu̅ duob⁹. §. da̅na. ⁊. §.
vl. ⁊. ff. co̅i diui. l. si is cu̅ q̄. imo ⁊ si da̅nu̅
datu̅ sit mihi al's du̅ ire̅ p̄ co̅ib⁹ negocijs
societatis: vt in p̄dicta. l. cu̅ duob⁹. §. da/
na. ⁊. §. si qs ex socijs. l: aliud in ꝓcura/
tore cui⁹ officiu̅ dꝫ esse gratuitu̅: vt. ff. e.
l. inter cas. §. no̅ oia. ⁊ societas ius frater
nitatis obtinet: vt. ff. p̄ socio veꝝ. His oi
bus sic co̅sideratis r̄citat veꝝ qd. l. dt ac/
tio pro socio hꝫ ratione̅ noim. ⁊ no̅ admit
tit adiudicatio̅es: vt. ff. e. si actu̅ ⁊ q̄re. Rn̄
deo q: adiudicatio̅es hn̄t fieri in diuisioni
b⁹ vt. ff. co̅i diui. l. si quis putans. §. offi/
cio. ⁊ insti. de officio iudi. at p̄ actione̅ p̄
socio no̅ ht diuisio: vt. ff. co̅i diui. l. j. ⁊ ibi
illud magis ponit̄ electiue. ergo ideo ad/
iudicationes non admittit.

¶ Si aliquis mandat tibi vt eius negocia geras: ⁊ tu mandatu̅ suscipis teneris sibi actione mandati.

¶ De actione mandati. Rubrica.

1 Actio ma̅dati ad hoc vt co̅petat: quot ne/
cessaria sint.
2 Uassalus si dn̄o ma̅det: nu̅q̄d ab initio ad
suscipie̅du̅ ma̅datum compelli possit.
3 Mandet si quispia̅: vt p̄ eo penes meretri
ce̅ fideiubeas: nu̅q̄d si solueris: habes ma̅
dati actione̅ ɔ̄ria̅: vl' nu̅q̄d ma̅datu̅ tenuit
4. 5 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione
6 Libellus in tali actione qu̅o formet̄.

Quia multotiens ma̅datu̅ interue
nit: ⁊ actio ma̅dati frequens est:
1 io̅ de ea videam⁹. † ¶ Un̄ ad hoc
vt ɔpetat tot sunt nec̄aria. ¶ In primis
q̄ mandatum p̄cedat. qd̄ p̄ omne̅ idoneu̅
v̄bu̅ ɔ̄bit̄. siue rogo siue volo siue mando
vt. ff. e. l. j. Q̄ ō at dixi q̄ p̄ v̄bu̅ rogo in/
ducit̄ ma̅datu̅. intelligas l3 esse veꝝ qu̅d
do q̄s rogat ea me̅te vt velit obligari. sic̄
de proxeneta. na̅ ⁊ si laudet nomen vl' ma̅
dat suscipi laudare potius q̄ ma̅dare e vi

detur. vnde no̅ tenetur ma̅dati nisi dolo ⁊
calliditate creditore̅ circu̅uenerit: tu̅c enim
tenet̄ de dolo: vt. ff. e. ꝑ si ne. icio. l. u. il/
le enim q̄ rogat vt admoneat no̅ tenet̄: vt
. ff. eo. l. ide̅q̄z. §. si qs ea. ide̅ e̅ ⁊ si ɔme̅dat
vt. ff. e. si vero. §. cu̅ q̄da̅ ⁊. C. qd̄ cu̅ eo. l.
vl. Ide̅ e̅ si hortet̄: vt. ff. de his q̄ nota. in
fa. l. ob hoc. ide̅ etia̅ ⁊ si ta̅ ꝑsuaderet: vt
. ff. depositi. l. j. §. ide̅ po̅po. ¶ Ide̅ est ⁊
si quis rogat animo admone̅di: vt. ff. de
nego. gesto. l. si serui mei rogatu. ¶ In
dubio q̄d p̄sumemus. Rn̄. si inuenio q̄ ta/
lis rogauit tale̅ p̄sumo mandatu̅ cum a si
gnificatione verboru̅ no̅ recedam: vt ff. de
legatis. iij. non aliter: ⁊ in dubijs meli⁹ est
verbis edicti seruire: vt. ff. de exercitoria
. l. j. §. penul. sicut de l3 notat dn̄s meus in
summa titu. illius: nec admitto q̄runda̅ er
rore̅ qui dicu̅t vt si dn̄s iperator vel dn̄s
papa vel aliq̄s supior mittat iferiori ⁊ di
cat: p̄cipio iubeo vt iussus ⁊ preceptu̅ ne/
cessitate̅ iponat. si vero dicat mando vel
volo no̅: ⁊ argumentant̄ sic: vbi e̅ iussus:
e̅ necessitas. ⁊ no̅ expirat morte ⁊ elegatis
vt. ff. qd̄ iussu. l. j. ⁊ in aute̅. vt nulli iudi.
liceat loci serua. ha. §. ⁊ l3 vero. col. ix.
Si aute̅ dicat mando: expirat tunc morte
mandantis ⁊ no̅ iponit necessitatem: vt
. ff. de iurisdictione oium iudicu̅. q̄z. Rn̄o:
no̅ est veꝝ: imo dico q̄ omnia necessitate̅
imponu̅t. Uersus na̅ est rogare ducu̅ spe
cies viole̅ta iube̅di. ⁊ q̄si ma̅dato suppli/
cat ense potens. nec obstat. §. ⁊ hoc. q: ibi
no̅ fuit nome̅ speciale in l̄ris legationis:
sed general'r scribit̄ iudici ꝓuincie. vnde
successor cognoscit: vel res non erat inte/
gra: al's expiraret: siue dicat iubeo preci
pio volo vel ma̅do. q̄cu̅q̄z moreret̄ dele/
gat⁹ vel deleg̅a̅s: vt ex. ra de officio ⁊ po.
iudi. dele. q̄m abbas leicestrie. ⁊. c. gratu̅
⁊. c. relatu̅. ¶ Sc̄o̅m q̄ ille cui ma̅dat q̄
suscipiat mandatu̅ ⁊ ɔsentiat ab initio cui
libeꝝ est mandatu̅ in suscipiendo: postq̄
susceptum est necessitate̅ continet in co̅su̅
mando: vt. ff. commodati. l. in commoda
to. §. sicut. obligatur enim quis hac ac/
tione. no̅ quia gessit sed quia negocia ge/
renda suscepit: vt. ff. eo. si remune. §. j.

† Questio

2 † Questio. Quid ergo si dñs mãdat vassallo nũquid ab initio compellit̃ ad suscipiendũ mandatũ: videt̃ q sic. dũmodo nõ sit atrox: vt. ff. ad. l. quil. l. liber hõ. ar. ff. de his q no. in fa. qd ergo: r. ff. de actio. r ob. l. serui. sed forte nõ cõpellit̃ nisi in his in qbus dño tenet̃ obedire vassallus. loquit̃ ḡ hic de illa actione mãdati q̃ datur qñ inter aliquos liberos hoies ex toto liberos q nõ teneat̃ vnus alteri: vt i vassallis r dñis mãdatũ interuenit. ¶ Tertiũ q psone sint tales q̃ possint consentire r que possint obligari: cũ 9ctus iste cõsensu contrahat̃: vt insti. mandati: r insti. de oblig. que ex consensu 9hunt. que autem sint psone iste dixi. s. in actione ex empto. r dñs meus notat in summa de pactis. ¶ Quartũ q illud mãdatũ sit gratuitũ: alioquin si pecunia interueniat esset locatio: vel si aliud: esset 9ctus innoiatus r p̃scriptis verbis daret̃ actio: vt. ff. e. l. j. r ff. depositi. l. j. §. si qs seruũ. h intelligas ab initio. ceteꝝ si ex postfacto animo remuneradi interuenerit aliqd: non viciat̃ mãdatũ: vt. ff. eo. si remunerãdi. ¶ Quintum q fiat de re honesta: alioquin rei turpis nõ est mãdatũ: vt. ff. e. si remunerandi. §. rei turpis. r. l. si mãdauero. §. qui edẽ. r insti. e. §. illud quoqꝫ. ¶ Sextũ q causa sit tuã vel mea tñ: vel aliena tñ: vel mea r aliena: vel tua r aliena: vel mea r tua: vt

3 in insti. eo. r. ff. eo. l. ij. † Questio. Quid si aliqs mãdet vt p eo penes meretricẽ fide iubeas: nũqd si solueris habeas mãdati cõtrariã: vel nunqd tenuit mãdatũ: videt̃ q nõ: vt. ff. e. l. si vero. §. si adolescens. sed. l. illa loquitur in adolescenti q minor erat. Quid in maiore. xxv. an. talia mãdante: qdã dixerũt idẽ qd in minore. ff. de vsucapi. p empto. si qs cũ. sed. l. illa loquit̃ in illo maiore qui mente captus erat: vel cui bonis erat interdictũ q nõ poterat vẽdere: vt. ff. de ver. obli. l. is cui. vel ibi dr̃ quis mala fide emiss: 9trũ ad ipediẽdã vsucap. al's mãdatũ tenet: cũ dare meretrici nõ est turpe. lꝫ ipa meretrix turpiter faciat ideo qꝛ meretrix: vt. ff. de cõdic. ob turpẽ cãm. l. iiij. vñ r si soluat locum hꝫ 9tria mãdati ar. ff. de in rẽ ver. l. q si seruus. §. nec non r illud: r ar. ff. de annuis leg. l. cũ qui. in minore tñ cõtra: vt. ff. de minori. l. q si minor. §. pe. r in hac opinione est dñs meus: sic notat in summa tituli istius. ¶ Septimũ q interueniat dolus lata culpa vel leuis vel leuissima: al's non hꝫ locũ actio mãdati. C. e. a pcuratore: r. ff. e. si pcuratorẽ. §. vl. qd ita intelligas v. non oriat̃ actio mãdati interueniẽte dolo vel culpa: sed ab initio orit̃ statim ex quo aliqs suscepit mãdatũ nõ eo ppterea q gerit: vt. ff. e. si vero. §. ij. dolus postea vel culpa interueniẽs facit q ille teneat̃. ¶ Octauũ q intersit agẽtis. al's nõ hꝫ locũ: vt. ff. e. l. si pcuratorẽ. § mãdati actio. r ar. ff. de seruit̃. qñẽs. verũtñ qdã dicũt q in mãdato non interuenit leuissima culpa. r q d̃ dicit. l. a pcuratore. C. eo. q exigimus dolũ r oẽm culpã. i. oẽ genus culpaꝝ. s. latã r leuẽ: iuxta distinctionẽ. l. ff. cõmodati. si vt certo. §. j. r sic cõprehẽdit gñã singuloꝝ r nõ singula geneꝝ: sicut r illud ois tutor põt accusari de suspecto: vt in. l. i. de suspec. tuto. in pn. i. omne genus tutoꝝ. nõ tñ qlibet tutor. credo ãt a pcuratore leuissimã culpã exigẽdã: vt in pdicta. l. a pcuratore: r est exceptio distinctionis i'li. ff. cõmo. si vt certo: qꝛ duꝝ est 9 stimulũ calcitrare: cum lr̃a dicat oẽm culpã exigẽdã. ¶ Nonum q nõ sit finitũ mandatũ. ¶ Finit̃ aũt multis modis morte interueniente re integra 9trio mãdato: vt. ff. de iurisdictio. omniũ iudi. r qꝛ. C. mãdati. l. mandatum re integra. Aliqñ tñ finit̃ mandatũ r durat actio mandati: vt. ff. e. l. inter causas. qbus aũt modis finiat̃ mãdatũ notat dñs meus in summa tituli istius. ¶ In hac aũt actio-

4 ne ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q mãdaui tibi vt facceres tale qd. ¶ Itẽ tu suscepisti mandatũ. ¶ Itẽ tu es psona que potes obligari. ¶ Itẽ res illa quã tibi mãdaui fuit honesta. ¶ Itẽ tua culpa res illa est in tm̃ deteriorata. ¶ Item tm̃ interest mea. ¶ Econtra reus sic ponat.

5 † Positio rei. Ego dico q tu mãdasti rem illã gerendam tuio. ¶ Item tu mandasti mihi r ego renũciaui. ¶ Itẽ sum psona q̃

nō pos. obligari: q: pupill⁹. q: bonis fuit mihi interdictum. ¶ Itē rē mādatā dili gēter fui execut⁹. ¶ Itē qđ mihi manda ui fuit turpe. ¶ In hac autē actiōe cōci
6 piet actor sic libellū. † Libell⁹. Ago ꝯ ti tium cui mādaui vt negocia mea gereret: vl' equū vel libꝝ emeret: ipse mādatū su scipiēs negocia mea nō gessit: vel g ssit ꝛ male: vel equū vel librū mihi nō emit: vel emit ꝛ malū. vñ q: mea interest pone i de cē: ideo illud intesse peto ꝛ ꝓpono actio nē madati. Qđ sic recte cōcipi. lib. dī. l. ff. mādati. si ꝓcuratorē. §. mādati actio. ꝛ l. si remunerādi. §. j. Oppositio. Sꝫ vꝫ in hꝰ libell⁹ ma'e cōcept⁹: q: lꝫ mea non in tersit possum tamē agere actione mādati. ff. mādati l. si remunerādi §. si tibi man daucro. Rñ: ibi est duplex lra. vna est sine nō. ꝛ tūc nō ē loc⁹ opp̄ni: si ē ibi nō tunc ꝓcedit oppō. sed rño mea nō intererat tūc qñ mādaui: sed cepit postea mea interesse puta q: heres fui illius ꝓ q̄ ego mādabā vel non intererat mea rōne dñi: vel pnci palr. intererat tñ mea al's q: qdā manda uit mihi vt negocia sua gererē: ꝛ ego tibi mandaui vt illa gereres. vt. ff. de nego. g. st. l. si qs mādato: vel mea nō interesset si nō gessisses: sꝫ tñ quia gessisti ago. Has tres positiones notat dñs meus in lege il la. si remunerandi. pme due ꝓcedunt sine calūnia vltima calūniā patit. quō enim posse dari si mea non interest: esto ꝙ nego cia mea gesta sint si mea non intererat ꝙ gererent. sed excuso dñm meū vt fidelis discipul⁹: vtens exēplo Cassij q sentētiaꝫ magistri sui Sabini diligēter excusat: vt. ff. de arbitris dicere. al's qlē. §. dicere. dico enim ꝙ in eo qđ mādaui tibi vt nego cia titij gereres: fuit negociū gestum titij saltē q̄ ad ꝓpositū: vñ si nō gessisti nō ago. q: hec obligatio. s. neg. gest. ex re ipsa venit vñ etiā pupill⁹ ꝛ furiosus obligat: vt. ff. de neg. ge. l. ij. ꝛ. ff. de actio. ꝛ ob. l. furio sus. si g gessisti ego teneor titio: ꝛ tu tene ris mihi sicut ē ar. ex. l. illa. ff. de negoc. gest. si qs mādato. Oppositio. Itē oppo nitur ꝙ actio mandati locū habere nō pōt certū est ꝙ si mandasti mihi vt ego tua ge ram negocia ꝛ ego gessi ꝛ male: quō potes agere ꝯ me, cū lex dicat ꝙ sibi qs iputare dꝫ ꝙ tali sua negocia administrada man dauit vel commisit: vt. ff. de minoribus. l. cū mādato. ꝛ alibi dicit. l. generale ꝙ ma la electio est in culpa: vt. ff. si mensor fal. mo. dixerit. l. j. ꝛ. ff. de act. ꝛ obl. l. ij. ꝛ q negligēti amico rem custodiēdā tradidit sue facilitati dꝫ iputare: vt insti. qb⁹ mo. re ꝯhit ob. §. ꝑterea: ꝛ q parū diligentē sociū sibi acqrit de se q̄ri dꝫ: vt. ff. ꝓ so cio. l. socius socio: ꝛ insti. ꝓ socio. §. vlti. Respōdeo locū hꝫ actio mādati. nā pone qđ ignorabam te esse negligētē: vñ opposi ta nō ꝯdicūt. q: loquunt in sciēte: vel esto ꝙ sciré ꝙ eēt locus actioni mādati i his q̄ dolo vel forte lata culpa ꝯmissa sūt. nā licet ego fuerim in culpa cōmittēdo nego cia alicui min⁹ diligēti: ille dolo vel lata culpa aliqd faciēdo nihilomin⁹ tenebit: q: dol⁹ culpe ꝑpōderat: vt. ff. ad. l. aql. l. item si obstetrix. in. fi. aliogn culpa cum culpa cōpensaret. ff. ad. l. aql. iuc mela in. j. rñso. ꝛ. ff. de cōpēsa. si ambo. ꝛ forte ac tio mādati locū nō haberet nisi aliqd pe nes ꝓcuratorē ex illo mādato eēt tūc sine distinctione loc⁹ esset actioni mādati cuꝫ ex mandato nihil penes ꝓcuratorē rema nere opꝫ: vt. ff. mādati l. ex mādato: ꝛ. ff. de ꝓcur. l. q ꝓprio. §. vt in ceteris.

¶ Si aliquis propter mādatū sibi iniūctū aliquas expensas faciat habet contrariā actionem mandati.

¶ De actione mandati cōtraria. Rubrica.

1 Actio mandati ꝯria ad hoc vt procedat: quot exigantur.
2 Actiones cōtrarie multiplices inueniunt.
3 Actio nulla ꝯria quare nō infamet: nisi mandati.
4 Actiones quattuor tñ cōtrarie. s. mādati: depositi tutelle ꝛ pro socio: q̄re infament.
5. 6 positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
7 Libelli in tali actione quomodo fiunt. cum plu. seq.
8 Bona sua qñ aliquis dilapidare icipiat.

Sicut directa actio madat dat dño ita ꝛ ꝯria dat ꝓcuratori ꝯ dñm: vt. ff. mā dati. l. si vero non remunerandi. §. ꝯrio.

†Que actio ad B ut competat tot sunt ne cessaria fere q̄t dixim⁹ in actione superiori. ⁊ lꝫ dñs Jo. i arbore actionū nō tractauit nec de ista nec de aliq̄ ꝯriaꝝ: vñ mirandū ē cū sint valde vtiles. Ego tñ ō hac tractabo ⁊ stati post tractatū directe suppo/ nā de tractatu ꝯrie: sūmulā tñ breuē tra/

2 do de ꝯrijs. † ¶ Sciendū ē ꝙ actiones ꝯrie qnq3 iueniunt. pma ꝯria mādati: ⁊ sic ititulat mādati vel ꝯ: vt. ff. e. l. si vo ñ remunerādi. §. ꝯrio. Scōa ꝯria depositi: ⁊ sic intitulat depositi: vel ꝯ: vt. ff. deposi ti. l. ei apō quē. Tertia ꝯria tutele: vt i spe cialib⁹ titulis tā in. C. q̄3 in. ff. de ꝯrio tu/ tele iudicio. Quarta ꝯria ꝯmodati: ⁊ sic intitulat ꝯmodati vel ꝯ: vt. ff. ꝯmodati. l. in ꝯmodati ꝯria. Quinta p gnoraticia ꝯ ria: ⁊ sic ititulat de pignoraticia actio. vl' ꝯ ria: vt. ff. de pigno. actio. l. tutor. §. ꝯria He āt ꝯrie iō intitulant insimul cū dire/ ctis qa fere eiusdē nature sunt. fere iō di/ xi: qꝛ tres pme directe ifamāt: vt insti. de pena temere litigātiū. §. ex qbusdā. ⁊. ff. ō his q no. infa. l. j. Et ē dignū no. ꝙ nulla actio ex ꝯtu vel quasi descēdēs q̄ sit ciuilis infamat nisi ille tres ⁊ actio ꝓ socio q̄ est ex vtraq3 pte directa. nulla āt cōtra/ riaꝝ infamat pter q̄3 ꝯria mādati: vt. ff. ō his q no. infa. l. furti. §. mādati. ⁊. §. vl. ⁊ ꝯria mādati. Jn vno tñ casu qñ dat fide iussori: vt in predicta. l. furti §. mandati.

3 †Qō. Sed q̄rit q̄re nulla ꝯria infamat nisi mādati ⁊ in casu illo. Rño: in nulla cō traria agit de pfidia nisi ibi sꝫ in alijs ꝯ rijs agit de calculo sicut hec rō reddit i d. l. illa. furti. §. vl. q̄ rō illud sonat. in ꝯria mandati q̄ dat fideiussori agit de pfidia .i. de fide rupta. nā ex q̄ mandas mihi vt ꝓ te fideiubeā ⁊ ego fideiussero ⁊ solui: qꝛ 𝔅 etiā mihi mandasti vt soluerē: vt. ff. de cōdic. inde l. indebitū. recte ifamaris qꝛ venis ꝯ fidē tuā. Jn alijs āt ꝯrijs agitur de calculo. i. de aliqb⁹ expēsis vel de aliq̄ interesse quod deducitur p rationē facie dā per calculū sicuti ⁊ al's de errore calculi i. cōputationis facte p calculū. Sed eo dē modo videtur in contraria mādati vt agatur ibi de calculo ⁊ de interesse: quare ergo infamat. ꝙ enim in ꝯria mandati agat de interesse ōt. l. ff. mādati. l. si vero nō remunerādi. §. ꝯrio. Rñ. lꝫ ibi veniat iteresse: agit tamē mādati de perfidia. nā in nulla ꝯriaꝝ de pfidia pōt agi sꝫ tñ de expensis: ⁊ sic de interesse. Jn hac āt agit de vtroq3. nam si depono nō videor mandare nisi custodiam: vt. ff. depositi. l. j. §. j. non autē videor mandare vt aliqd facias vel expendas lꝫ si expenderis aliqd repetas p cōtrariā actionē depositi: 𝔅: dē in oīb⁹ alijs ꝯrijs. in sola ꝯria mādati ⁊ in casu illo tñ venit perfidia. qꝛ fideliter mādas mihi vt fideiubeā ⁊ vt soluā: vt su pradictū ē. vñ cū graue sit ꝓbo viro fidē frāgere: vt. ff. de ꝯstit. pe. l. j. ideo merito

4 dānatus de pfidia infamat. †Questio. Jtē q̄rit: q̄re ille q̄ttuor actiones tñ infamat. s. mādati. depositi. ⁊ tutele. ⁊ ꝓ socio. cū etiam sint alie actiones bone fidei que debent similiter infamare: vt institu. de actio. §. ac. Rño: lꝫ in alijs desiderat bona fides ⁊ in illis quattuor desideratur maior bona fides ⁊ est ratio. quia in mandato in deposito in tutela in societate in illis quattuor de omnibus hominib⁹ te specialiorem eligo ⁊ magis in te cōfido q̄3 de aliquo alio. ⁊ ideo iuste ꝓcedit qō sequatur infamia. Sꝫ cum sint quattuor que infamat q̄re dicit de trib' actionib⁹. Rñ. ideo de illis trib⁹: qꝛ ille tres habent ꝯrias. ꝓ socio: licet infamet vt. C. ex quib⁹ causis infa irro. l. fi. ē rūpens. tamen nō hꝫ contrariā: imo e. l ex vtraq3 pte directa: vt in sti. de pena temere litigantiū §. ex quibus dā. ¶ Jtem nota ꝙ omnes cōtrarie sunt ciuiles. n. i cum sint actiones ergo ciuiles vt. ff. de orig. iur. l. ij. in fine pme colūne solam cōtrariā tutele inuenimus pretoriam: ⁊ ideo de ea in articulo spēali inter ꝓ torias tutele tractaui. ¶ Uideamus ergo de cōtraria mādati actione q̄ ad 𝔅 vt cōpetat tot sunt necessaria ¶ Jn pmis ꝙ mandatum sit completū si ego mādaui tibi vt fundum emeres: ⁊ si preciū nondum solueris ages cōtra me vt preciū soluā ꝓ quo tu emeris: ⁊ ego agam cōtra te vt cedas mihi actionem ex empto. ⁊ sic in 𝔅 ca

su completū est mandatū: qz emptio simul atqz de pcio fuit conuētum cōpleta ē. Si autē mandaui vt iudicium pro me suscipe res nō ages ɔ̄ me nisi finito iudicio. Si autē mādaui vt obligationē meā animo nouādi accipias: anteqz prestes vel dam natus sis: ages cōtra me. qz ego sum libe ratus: secus si pro me fueris fideiussor cō stitutor seu mandator. nūqz enim ages an teqz soluas: vel sis condemnatꝰ: vel diu ste teris in obligatione. qd intelligo ſm arbi trium iudicis ꝛ ſm ɔditionē ꝛ q̄litatē p sonaꝝ: vt. ff. de iure deliberādi. l. j. nec ad mitto de quinquennio: vt. ff. q fine ma. ad li. l. si cū fideicōmis. §. aristo. nec de bien nio: vt. ff. loca. ꝛ. ɔduc. l. cū domū vel ni si bona mea dilapidē vel nisi alr fuerit ac tū inꝰ nos. ff. e. l. lutius. ꝛ. C. e. si p eo. ꝛ. ff. de fideiusso. l. fideiussor pro venditore: ꝛ. l. fideiussor q minori. ꝛ est rō. qz fideiusso ri videor vtrūqz mādare. s. qd se obliget. ꝛ qd soluat. vñ nō videꝰ ipletū mādatum nisi vtrūqz fiat: vt. ff. de cōdic. inde. l. ide bitā. cū iuuari nō decipi bñficiis nos opz vt. ff. cōmodati. l. j. §. sicut. ℭ Scdm vt fines mādati diligēter custodiat is q vult agere ɔtraria actione mādati alr non cō petit: vt. ff. e. l. ꝑterea. ꝛ. l. si pculus. ꝛ. l. di ligēter. ℭ Tertiū q p te fideiubeā ꝑsen te etiam sine mādato: alioquin locū habet nego gest. vt. ff. e. ex mādato. §. j. ꝛ. l. qui fidē. ℭ Quartū vt meum mādatū inter ueniat: al' ogn si me vetāte vel in rē tuam vel animo nouādi nō hz locū ɔtraria mā dati: vt. ff. e. si remunerandi. §. si passus ē ꝛ. §. vl. ℭ Quintū vt non sis in culpa cui mandaui: puta qd seruasti oia q̄ seruare debuisti. al' ogn si omisisti exceptionē pem ptoriam ꝛ sciens tibi cōpetentē ex ꝑsona mea mādati ɔtraria nō ages: sicut de hoc copiose notat dominus meus i summa ti tuli istius. ꝛ notātur hec. ff. e. si fideiussor. §. vl. ℭ In hac āt actione act. fa. ta. po.

5 † Positio acto. Ego dico q tu mādasti mi bi vt emerem tibi domū: vel vt p te fide iuberem. ℭ Item ego emi vel fideiussi. ℭ Itē emendo vel fideiubēdo fines man dati custodiui diligēter. ℭ Ecōtra reꝰ fa.

6 ta. po. † Positio rei. Ego dico q ego mā daui titio q domū mihi emeret. ℭ Item ille mihi emit. ℭ Item tibi prohibui ne emeres vel ne p me fideiuberes. ℭ Item omisisti fines mādati: qz tibi mandaui de emēda domo titiana. ꝛ tu emisti seianā. ℭ Item tu in culpa fuisti omittēdo exce ptionē pemptoriam puta pacti ɔuenti cō petentē tibi ex ꝑsona mea. ℭ In hac aūt actione vario mō concipiꝰ libellꝰ. naz si pcurator seu fideiussor agit cōtraria mā

7 dati p eo qd soluit ɔcipiꝰ sic lib. † Libel lus. Ago ego ɔ̄ titium qui cū mihi mādas set vt domū sibi p. xx. emerē. ꝛ solui illa. xx. vt cū mādasset mihi: vel p eo fideiube rē penes talē creditorē in. x. fideiussi ꝛ sol ui: vñ vt. xx. seu decē q̄ solui mihi prestet: ago contra ipsum ꝛ ad hs ppono ɔ̄riā ac tionē mādati. Qd sic recte ɔcipiatꝰ libellꝰ. dr. l. ff. e. l. si vero nō remunerādi. §. ɔ̄rio. Oppositio. Sz non videꝰ q actio talis in hoc casu possit ɔpetere. nā certū est q fi nes mādati diligenꝰ sunt custodiendi. vt. ff. e. l. diligenter. at ego mādaui vt eme res vel vt fideiuberes. nō aūt mādaui vt solueres: vñ si soluisti tibi imputa cū in pe cunia soluēda nō interuenisset mādatum. satis ē eniz si emisti: si fideiussisti. ar. ff. de iureiur. l. iusiurādum ꝛ ad pecūias. §. p curator. ff. iudica. solui. l. iā tam. §. i hac vnde potius videꝰ q locū haberet actio neg. gest. Rñō imo locū hz ɔtraria māda ti mādatū eniz interuenit de soluendo. nā si mando vt fideiubeas videor mādare vt soluas: vt. ff. de cōdic. inde. l. indebitam. solo eniz pcedit ex cōsequētia potis man dati. ar. ff. de mior. deniqz. ij. rñso. ꝛ. C. ad velleia. l. antiqz. ℭ Si āt fideiussor nō soluit sz ē obligatus creditori ex fideiussio ne: ꝛ agit ɔ̄ dñm in q̄ttuor casibꝰ: vt supe

8 rius dixi ɔcipiꝰ libellꝰ sic. † Libellꝰ. Ego. R. ago ɔ̄. M. q cū mandasset mihi vt p eo fideiuberē penes talē creditorē in. x. fi deiussi: vnde cum ipsi creditori sim ɔdem natꝰ in illis decē: vel cū diu steterim in ob ligatione: vel cū ipse incipiat dilapidare bona sua: vel qa hoc actum est inter nos. ago ɔtra ipsum vt me ab ipsa obligatio

ne liberet: ppono actionē ɔ̄riā mādati q sic recte cōci. libellus dī. l. ff. e. l. si māda/ to meo. §. qtiens. Qđ aūt in istis q̄tuor casib⁹ possit quis ager ɔ̄ria antq̄ʒ soluat notaui supra in hac eadē actione. Oppo/ sitio. Sʒ videt q libell⁹ sit inepte conce/ ptus. nā. l. dī abesse mihi videt pecunia in q obligat⁹ sum: vt. ff. de neg. ge. si quis man. in fi ɿ ar. ff. ad. l. falci. qđ de bonis . §. ex donatione. ista enim duo parifican/ tur siue qs soluerit siue dēat: vt. ff. de ne. gest. l. at si qs. §. q mādato. ɿ ar. ff. de he reditate vel actio. ven. l. ij. §. vlt. ɿ ar. ff. de iure do. l. pfectitia. §. sʒ ɿ si pr̄. ɿ ar. ff. de peculio. l. si noxali. in pn. Uñ cum ista sint paria debuit libell⁹ sic ɔcipi. Ago con traria mandati vt soluat etiam si pecunia nō fuerit a me soluta. R̄ño: lʒ ista duo ha beātur vt paria: nō tñ q̄ ad oia. nā lʒ pecu nia in quā obligatus sum videat abesse: nō tñ abest in veritate: vt. ff. soluto matri. l. facere posse. videt ḡ mihi abesse ad hoc vt agā mādati. sed non vt soluā. sʒ vt ob/ ligatiōe liberer vt dixi. sil'e habes: idē est cauere qđ soluere: vt. ff. de dona. si patro n⁹: ɿ. C. ad. l. falci. l. vl. nō tñ q̄ ad oia: vt i macedoniano. nā filiusfa. si soluat fact⁹ paterfa. nō repetit: si caueat hʒ exceptio/ nē: vt. ff. ad macedo. l. sʒ ɿ iul'. §. vl. ɿ. l. sʒ ɿ si pr̄. ɿ. l. vl. Opposit o. Jtē nō vi q pos sim agere i duob⁹ casibus añq̄ʒ soluā. s. qñ fui cōdēnat⁹ ɿ qñ diu steti i obligatiōe. q2 mihi iputare debeo q̄re p tali fideiussi: in alijs āt duobus casib⁹ de iure ago: ɿ q2 est pactū qđ dat formā contractui: vt. ff. de/ posit. l. j. §. si ɔuenerit. ɿ q2 icipit fieri nō soluēdo: ɿ in q̄ ēt ca u vxori ɔsul: s: vt. C. de iure dot. l. vbi adhuc. ɿ ar. ff. in pos. leg. l. plane. R̄ño: imo etiam in illis duo/ b⁹ casib⁹ dʒ mihi subueniri: nā nō debeo eē p te ppetuo obligatus. vt. ff. de dā. in/ fec. q bona. §. vl. sufficit ergo si diu steti. Jtē sufficere dʒ si fui ɔdēnat⁹ ɿ tot labo/ res in cā sustinui cū nō sine magno incom modo a nostris negocijs auocamur. vt. ff. quēadmo. te. ap. si qs ex signatorib⁹. ɿ maxime cum sufficiat si cui vel in paucis amici laborib⁹ cōsulat. vt. C. de neg. gest.

9 l. tutori vel curatori. † Qō. Jtē q̄rit: qñ aliqs dicat incipe dilapidare bōa sua. q dā dicūt qñ incipit dare dāda ɿ nō dāda: sic de pdigo. vt. ff. de cura. furio. l. j. sicut fecit iuuenis ille q destruxit patris substā tiā viuēdo luxuriose. q ḡ tota die p mere/ trices: p tabernas: ludēdo ad aleas: dan/ do ioculatorib⁹ vacu istū dicūt dilapida re. vel quando hoies dicūt iste male fecit facta sua vel factū suū cōsumit dilapidat sua. vt. ff. de fluminib⁹ publicis. l. j. §. flu/ mē. ɿ. ff. de fundo instructo ɿ instru. leg. l. cum de lanionis. §. asinam.

¶ Si aliquā rem deposuisti penes aliquē hʒ locum actio depositi ad rē repetendā.

¶ De actione depositi que dat deponēti cō tra depositarium. Rubrica.

1 Actio depositi ad hoc vt ɔpetat: quo neces saria sint.
2. 3 Positiones actoris ɿ rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione qūo concipiatur.
5 Actio ista an psonalis esse dicat.
6 Actio depositi pretoria cuius nature sit.

SJ rē aliquā penes aliquē deposuisti ad eā repetēdā cōpetit tibi actio depositi vt. ff. deposit. l. j. ɿ insti. quibus mo. re
1 ɔ̄hit ob. † ¶ Que actio ad hoc vt cōpe/ tat tot sūt necessaria. ¶ Jn pmis vt res interueniat q̄ deponat: ɿ pptera dī con tract⁹ iste re ɔ̄hi. vt in pdictis. ll. ¶ Se/ cūdū vt custodia rei ad illū ptineat apud quē depōit. vt. ff. e. l. j. § j. nec admitto q̄ rūdā errorē q voluerunt dicere qđ ppte/ rea q2 depositari⁹ tenet pstare custodiam qđ teneat mādati ɿ depositi. ɿ habent ar. ff. eo. l. j. §. si te rogauero: sʒ ibi iō euenit: quia ibi mandatū pmo pcesserat. ɿ iō mā dati agit habēs ɿ custodie l gē: ppterea quia in contractib⁹ spectam⁹ initiū: vt. ff. mādati. si pcuratorē. §. j. alia enim custo dia desiderat in deposito. q2 tenet de do/ lo ɿ lata culpa. vt. ff. e. qđ nerua. nisi i ca/ sib⁹ vbi tenet de leui culpa qñ conuenit vt. ff. e. l. j. §. si cōuenerit. Jtē tenet de ca su fortuito si nominatim conuenit: ɿ speci ficauit casus ɿ si obtulerit se deposito. vt

ff.e l.j.§.sepe euenit.si fuit in mora red/
dendi dpositū:vt.ff.e.ꝛ si in alia.§.quē/
admodū.culpa pcedēs casum fortuitum
facit etiā depositarium teneri de casu. vt
ar.ff.cōmodati.l.si vt certo.§.qui vero.
ꝛ.ff.e.quod nerua.dolus etiā cōmissus in
re deposita obligat depositarium de casu
fortuito. vt.ff.e.l.j.§.si rē depositā si sui
gr̄a idē.vt.ff.si certū petat.si qs.in fi. Itē
si pciū p deposito accepit tenet etiā de ca
su.vt.ff.vi bo.rap.l.ij.§.querit.in fi. In
mādato aūt venit leuissima. vt.C.mā.l.a
pcuratore.ꝛ.ff.mādati.si pcurator.§.vl.
ꝛ.ff.cōmo si vt certo.§.j. ¶ Tertiū qꝛ p
re deponēda nihil det.tūc eniȝ nō erit cō
tractus depositi:sed aliꝰ:vel locati:vel p/
scrip.vbis.vt.ff.e.l.j.§.si qs seruū:statim
enim ex q pecunia interuenit mutat natu
ra depositi.vt.ff.depositi.l.lucius titius.
¶ Quartū:vt rei deposite ppꝛietatem ꝛ
pos.retineamꝰ.vt.ff.e.l.lȝ.§.rei. Si aūt
dn̄iū rei trāseat in depositariū nō erit de/
positū sȝ aliꝰ ɔ̄ctus:puta mutui.vt.ff.e.l.
lucius titius. Oppō. Sȝ opponit.ff.e.l.
die spōsalioꝝ.§.vl.ibi.n.trāsfert dn̄ium
ꝛ tn̄ depositi agit. R̄n.referas te ad pnci/
piū:vt si in pncipio fuit deposita ꝛ tūc cō
uenit vt vteret ppter pꝛincipiū: depositi
agit.vt in.l.illa die. si aūt ex interuallo:
agit de mutuo.vel aliter ꝛ meliꝰ in.l.illa.
lucius titius.pmus ɔ̄ctus fuit mutui: qꝛ
seruus tuꝰ mihi numerauerat.vel vt dicit
dn̄s meus casuale ē: vt lȝ dn̄iū trāsferat
qd agat depositi.vt in.l.illa. possessio tn̄
in casu nō retinet qn̄ deponit apud seque
strū.vt.ff.e.l.lȝ.§.vl. ¶ Quintū: qꝛ res
deposita nō reddat vel reddat ꝛ deterioꝛ.
vt.ff.eo.l.j.§.si res deposita. ꝛ.§.si rem.
¶ Sextū:qꝛ res sit mobilis vel se mouēs
q deponit: p re enim imobili non dat: vt
notat dn̄s meꝰ in pn.sūme ti.istiꝰ.ꝛ h ex il
lo colligit.oia enim exēpla q ponunt i ti
tulo de rebꝰ mobilibꝰ ꝛ se mouētibus tra
ctāt.ꝛ pterea.l.j.in pn.ff.e.dicit depositū
di qd ponitur: at res mobilis di deponi.
Sȝ qre res imobilis sic cōmodat non sic
deponit. vt ff.cōmo.l.j.lȝ dn̄s meus de
re mobili tm̄ intellexerit. ¶ Septimū:qꝛ

res nō sit ppꝛia illius apud quē deponit.
tūc enim nō tenet depositū. vt.ff.e.l.q rē.
ꝛ.ff.de reg.iur.neqȝ pignus.ꝛ.ff.de preca
rio.certe.§.vl.ꝛ.ff.de ɔ̄ben.emptio.sue
rei.ꝛ.l.si in emptione.§.rei sue.ꝛ.C.loca.
ꝛ cōduc.l.q rē. ¶ Octauū: qꝛ qn̄ petitur
res deposita qd sint dicenda signa rei. vt
ff.e.l.j.§.si qs aux.ꝛ.l.sequenti. ¶ No
nū:qꝛ res deposita sit i rez natura: alioqn
si naturali interitu pereat liberat deposi
tarius nisi forte in casibus illis vbi tenet
qs de casu fortuito.vt.ff.eo.l.si plures.§.
penulti. ¶ Vn̄ in hac actio.ac.fa.ta.po.
2 † Positio ac. Ego dico qꝛ rē talē deposui
penes te. ¶ Item rem illam tu recepisti.
¶ Itē rē illā tu recepisti in tua custodia
ꝛ gratis. ¶ Itē rei illius ppꝛietatem ꝛ
pos.ego retineo. ¶ Itē rē illā tu non vis
mihi reddere. ¶ Itē reddidisti ꝛ deterioꝛ
rē. ¶ Itē res illa quā deposui fuit mobi/
lis. ¶ Itē res illa mea ē. ¶ Itē rei illius
signa talia sunt. ¶ Ecōtra reus vtat tali
3 bꝰ po. † Positio rei. Ego dico qꝛ rē illam
tu deposuisti penes titiū. ¶ Itē rē illā re/
cusaui recipere. ¶ Itē rei illiꝰ i me tran/
stulisti dn̄ium. ¶ Item p re illa deposita
soluisti mihi pecuniā. ¶ Itē res illa mea
est. ¶ Itē rei illiꝰ sunt talia signa ꝛ diuer
sa a pmis. ¶ In hac aūt actiōe concipit
4 ac.sic libel. † Libellꝰ. Ago ɔ̄.t.penes quē
deposui rē talē cuius signa sunt talia. vn̄
vt rē illā mihi restituat ago ɔ̄ ipm ppono
act.depositi.qꝛ sic recte ɔ̄ci.lib.dicit.l.ff.
eo.l.j.§.j.ꝛ.§.si rē.§.si qs aux. Opposi/
tio. Sȝ videtur qꝛ actio ista nō possit intē
tari: certū est qd rei deposite ppꝛietatē ꝛ
pos.retinemus:vt.ff.e.l.lȝ.§.rei.ꝛ h in re
cōmodata.vt.ff.cōmo.l.rei.h in actiōe ex
locato in re locata:vt.ff.loca.ꝛ ɔduc.l.nō
solet.ꝛ.ff.de vsuca.nūqȝ.§.qd vulgo. Si
g res est mea vt dcm̄ est.g res nō est mihi
debita.vn̄ in obligationibus res est mihi
debita: ꝛ nō mea.vt.ff.de actio.ꝛ obliga.
l.obligationū in pnci.ꝛ eadē questio pōt
notari in actione cōmodati ꝛ locati. R̄n.
immo locū hȝ.nō enim intēto act.deposi
ti vt rē illam mihi debeas vel dēs.l.qꝛ fa
cias accipiētē:cū ɔbū dare hoc sonet:vt

.ff.de v̄bo.ob.l.vbi āt nō apparet.§.vlti. ⁊ isti.de ac.§.sic itaqꝫ discretio: q: res de posita mea ē:nō intēto eā vt rei ipsi⁹ pos. in me trāsferat.q: rei ipsi⁹ possessionē ha/beo:vt dictū ē.s; iō eā ꝑpono rōne illius detētatiōis quā hꝫ depositari⁹ vt mihi rē illā p̄stet: ⁊ si nō vult rē illā mihi reddere non cōdēnabit in interesse solo illi⁹ detē/tationis sed quāti res illa tota estimabit: adeo ꝙ iurabit in litē.vt.ff.e.l.j.§.in de/positi. ⁊ h̄ sit̄ in conditionibus:nemo pōt cōdicere rē suā p̄terꝗ̄ a fure.vt.ff.quem/admo.vsusfr.ca.l.vlti.ve꜄ est rōne ꝓprie tatis .rōne tn̄ possessionis condicet:vt.ff. de cōdi.inde.l.indebiti. Oppositio. Sed nōne ista daf p̄doni.vt.ff.eo.l.j.§.si p̄do. imo etiā furi:vt ibi:sed si daf: qūo ḡ intē/tabūt:vt dicāt se ꝓprietatē ⁊ pos.retinere cū nō sint dn̄i. R̄n̄.l; nō sint dn̄i . tn̄ q hꝫ hꝫ ab eis in depositū proprietatē.i.ipsam rē:nō dn̄ium ⁊ pos.retinet:nec audet refer re q̄stionē dominij cū ab eis habeat cām: maxime cū agat actione ex contractu . vt ff.soluto matri.l.si res aliena.⁊.C.loca.⁊ cōdu.l.si qs ꝯdu.⁊ est hoc mirabile qd de positario nolente restituere iurabūt isti in litē ⁊ fiet estimatio illius rei . Et q̄re: cum nō sint dn̄i:⁊ lex assignat rationē : ideo q: ipsi tenent rē illā restituere: vt.ff.e.l.j §. si predo.Actio enim ista hꝫ q̄da꜄ casualia in se:⁊ q: cōpēsationē nō recipit. vt.C.de cōpensa.l.vlti.⁊ q: nullus p̄ter dn̄m inter dicere pōt restitutionem depositi.vt.C.de positi.autētica sed iā cautū ē: ⁊ est in aut̄. 5 de deposito ⁊ denunciationibus. † Que/stio.Sed illud q̄rit̄ an actio ista sit ꝑsona lis ⁊ r̄ndet̄ ꝙ sic:vt.ff.e. si qs inficiatus. §.vl.nā ibi dicit ꝙ tenetur cōdi.i.actiōe ꝑsonali : cū ois cōditio sit in ꝑsonā actio: vt insti.de actio.§.sic itaqꝫ.Sed ꝓbo qd est in rē:certū est ꝙ contractus iste re ꝯtra hit̄.vt insti.qbus mo. re ꝯ̄hi. ꝓpterea lex dicit ꝙ dolus descēdit in hac actiōe ex ꝑ/secutione ꝯ̄ctus ⁊ rei . vt.ff.e.si hoiem.§. daf.ḡ videt̄ ꝙ sit in rē actio. maxime cū rē ipsā ꝑsequat̄. R̄n̄o:nō est in rē: s; in ꝑso nā:vt dictū est: l;.n.re cōtrahat̄ .i.ꝓpter rē q̄ interuenit ꝑsona tn̄ q̄ suscipit obligat̄ ad rem illā restituēdā:sicut ⁊ al's d; credi tor re obligat̄ .i.propter rem.vt insti. qb⁹ mo.re cōtra. ob.§.creditor. obligat̄ dico pignoraticia ad rē illā restituēdā : q̄ actio ꝑsonalis est.vt C.de distrac.pig.l.fi.p̄ter ea lex dicit ꝙ in actiōe depositi ꝓpter do lum a defuncto cōmissum tenet̄ qlibet ꝓ hr̄ditaria portione vt.ff.e.si hoie꜄.§.daf ⁊.ff.de act̄.⁊ oblig.ex depositi.licet si age ret̄ ꝓ re illa recuperanda ageret̄ ꝯ̄ illum tm̄ q rē illā tenet.sic in actio.cōmo. vt.ff. 6 cōmo.l.iij.§.heres. † ¶ Est ⁊ alia actio depositi p̄toria q̄ cōpetit q̄tiēs aliquid ra tione incendij ruine vel tumultus depo/nit̄:vt.ff.eo.l j.§.ij.⁊.l qd tumultus . de qua diximus supra in tractatu pretoria/rum in speciali rubrica.

¶ Si aliqs in re penes se deposita expēsas faciat locum hꝫ actio depositi contraria.

¶ De actione depositi contraria. Rubrica.

1 Actio depositi contraria ad hoc vt cōpe/tat:quot exigātur.

2 Libellus in tali actione quo formetur.

Sicut actio directa depositi cōpetit de/ponenti sic cōtraria actio depositi com petit depositario propter expensas vel alia que expendit in re deposita:vt.ff.e.ti. 1 l.ei apud quē.⁊.l.actione depositi. ¶ Un̄ ad hoc vt actio ista competat tot sunt ne/cessaria quot fere diximus in directa:pre terꝗ̄ quia in directa iuratur in litem : vt ff. eo.l.j.§.in depositi . in hac non iura/tur sicut in.l.illa ei apud quem : sicut nec in qualibet alia contraria iuratur preter q; in contraria mandati:vt.ff.de his qui no.infa.l.furti.§.ꝯ̄rio.⁊.§.mādati. ⁊ de h̄ dixi.s̄.i ꝯ̄ria actiōe mādati. Est ⁊ aliud necessariū ꝙ ille fecerit expēsas ⁊ vtiles al's nō hēat locū:vt i.l.illa.⁊ ar.ff.d neg. gest.l.sed an vltro . ⁊.ff.cōmo. in reb⁹.§. possunt. ¶ Unde in hac act.nō sunt posi/2 tiones necessarie.libellus. ¶ Libellus au tem conci. sic . Ago e.R.contra. M. qui cum deposuisset penes me rem talē : puta equū vel seruū in illo equo vel seruo im/pēdi.x. vnde vt illa.x.mihi restituat vel prestet ago cōtra ipsu꜄:ꝓpono actionē de

actio. vt. C. de iur. do. l. scimus. §. sinautē: & ipse. & ff. de fideiuss. l. vranius. si enim snia dñi mei obtineret q actio ista tutele oriret: tunc cū tutela est finita q̄ finis administrationis pareret actionem: qd esset valde absurdū. cū hec actio inducatur & oriat ex quasi 9ctu: iā oriret fm dñm meū ex distractu: sicut in cōdi. inde. vt insti. q. mo. re contra. obli. §. is quoq;. sed illa cōditio indebiti oritur non ex distractu sed quasi contractu: quia videtur q̄dam obligatio extra id qd agitur tacite induci: vt in predicto ti. & ff. como. l. si is q. ¶ Unū in
2 hac actione act. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q tu fuisti tutor meus testamentarius legitimus vel datiuus. ¶ Itē in administratione vel non administratione cōmisisti dolū vel latā vel leuem culpam. ¶ Itē tutela finita ē. ¶ Ecōtra reus fa.
3 ta. po. † Positio rei. Ego dico q solus titius fuit tibi tutor relictus in testamento. ¶ Itē optima fide administraui sine omni culpa. ¶ Item adhuc durat tutela.
4 In hac aūt actione pci. ac. libel. † Libell⁹ Ego. e R. 9. M. olim tutorē meū testamētariū legitimū seu datiuū: vt reddat mihi rationē administrate tutele p eum vel ab eo propono actio. tutele: q sic recte concipiaf libellus dicit lex. ff. de tutelis & ratio. di. l. j. § j. Oppositio. Sz opponif q nō vz libel. bñ cōceptus. si. n. tutelā administrauit: nō pp terea obligaf pupillo: sed obligaf si male administrauit vel si aliqua ex administratione sunt apud eū. ¶ Itez si nō administrauit nō ideo agif qz nō administrauit. sed ideo dz agere qz pp ter administrationē nō factā dānificate sunt res pupilli: vt ar. C. arbitriū tutele. l. si defunctus. & sicut alibi habes simile vbi quis hz ratū negociū male gestū. qz etiam postea agit nego. gest. nō pp ter verbū quod gessit: sed pp ter aduerbiū. qz male gessit: vt. ff. de neg. gest. l. pōpo. si negociū: nō ergo deberet cōcipi libellus vt reddat rōnē sed deberet dicere: tu male administrasti: pp ter qd sum dānificatus in. c. vel qz nō administrasti negocia mea facta sunt deteriora in. c. ideo illa. c. peto: ppono acti.

tutele. Rñ. multi simplices motu isti⁹ questionis dicunt libellū hō vltimo modo concipiendū: sed male: cōfiteor enim qd ō male gestis tenef: & de male neglectis: hō enim est vez in sentētia: sed quo ad petitionem recte formo sic libellū. quō enim possum scire q̄ bene vel male gesta sunt si a capite rōnē oīum nō reddat. vt & al's habes: qz a capite ratio est edēda: vt. ff. de edēdo. l. argentarius. §. edi. & etiā totā rōnē tenef edere. vt. ff. de edēdo. l. j. §. edere. & l. vbi. §. j. in fi. Oppositio. Itē opponif ex conceptione libelli videf: vt equaliter conueniaf administrans & nō administrās: sed nō est ita. sed causa breuitatis libel. sic cōcipif vt qñ administrauit reddat rōnem & e administratis: qñ non administrauit reddat rationē de nō administratis: & hō quando vnicus est tutor q administrauit vel nō administrauit. si autē plures fuerunt sili &
5 & cōtra eos cōci. libel. † Questio. Sz q̄s cōueniā: vtz oēs simul: an aliquē illorum put mihi placuerit queritur. Certe distinguif: aut oēs ministrauerūt cōiter: aut separatim. Itē aut qdam gesserūt: qdā nō. si oēs administrauerūt cōiter & oēs sunt soluendo oēs poterit conuenire pupillus vel vnū eligere: ita q actionē tutele transferat in electū 9 alios p portione illoz. vt C. de diui. tu. l. ij. sz hō ita si se cōuenire patiatur: alioquin exēplo fideiussoz poterit iplorare remedium epistole diui adriani. vt. ff. de tutelis & ratio. dis. l. j. §. tractemus. & ff. de fideiuss. l. inter fideiussores. imo. & si actio tutele nō cedif electo & soluat p oībus hz cōtra eos vtilē actionem nego. gest. subsidiariam: vt in predicto. §. nūc tractamus. Et quare aliud in fideiussore q si soluat solidū 9 fideiussorē nullam hz actio. vt. C. de fideiussorib⁹. l. cū alter. Rño fideiussor si nō hz contra fideiussorē ideo est: qz hz mandati 9riam cōtra debitorem p quo fideiussit & soluit. tutor autē cōtra pupillū: nō hz actionē: qz nō soluit p eo sed p cōtutore: & ipsi pupillo soluit: ideo hz subsidiariā actionē neg. gest. 9 tutorē & hoc qd dico de actione cedēda & q agere possit cōtra cōtutores qñ ex cōi cul-

pa lata. vel levi cõueniť. Ceterũ si ex dolo cõi cõueniať nec potest petere qd actiones sibi cedanť: nec hz actionẽ ɔtra tutorem: vt. ff. de administra. tu. si plures. z. ff. de tute. z ratio dis. l. j. §. nũc tractemus. Si aũt oẽs administrauerũt z separatim aut diuiserũt ipsi p se: z tũc pinde ac si cõiter gessissent: aut fuit facta diuisio p testatorẽ vel p iudicẽ in qb9 casib9 neuter pro altero cõueniť: sed tm̃ qlibet p sua administra. nisi in qnqz casib9. tres notanť. C. de diui. tu. l. ij. s. qñ cõtutorẽ suspectũ nõ remouit: vel remouit z tarde vel remouẽdo pdidit iura pupilli. Quart9 casus inuenitur qñ non satis exigitur a contutore. vt. ff. de admi. tu. qtiens. §. ɔstat. Quint9 casus inueniť qñ tutor administrat z i administratione inuenit rões ad aliã administrationẽ ptinẽtes z cõtutorẽ nõ certiorauit. vt. ff. de admi. tu. titiũ. §. tutores. z si vis recte ɔsiderare in oib9 illis qnqz casib9 nõ teneť qs ob alienũ negociũ. sz rõe sue negligentie: z qd dico istũ teneri quando alienatio est diuisa intelligas si est diuisa in eadẽ puincia: vel in eodẽ loco: h ẽt. l. ij. C. de diui. tutela. pterq̃ in rõnib9 inuentis. Ceterum si in alia puincia sit facta diuisio p testatorem vel iudicem: tunc in illis quattuor casib9 vnus p alio nõ tenetur: vt. C. de periculo tuto. l. ij. Si aũt istoz q gesserunt qdam sunt soluendo: quidã nõ: soli illi q soluendo sunt ɔueniuntur: nisi omnes fuerint soluẽdo tẽpore depositi officij: tũc eni imputet sibi minor: vt. C. de diui. tu. l. j. z vlti. z. C. de pba. l. ex persona. Si aũt qdam administrauerunt: z quidã nõ: tũc pmo ɔueniũť administrantes. secũdo magistratus q nominauerũt: vel satis exegerũt: hoc dico in legitimis z datiuis: z nõ in testamẽtarijs. tertio loco q nõ administrauerũt: vt. ff. de tute. z ratio. distra. l. j. §. nũc tractem9. nisi in predictis qnqz casib9 in qbus pmo ɔueniuntur nõ administrãtes q̃ magistrat9: vt. ff. de admi. tu. l. cẽt: z. l. emilius. in fi. z. l. tres §. vlti. Si autem vnus gessit z alius aliqua gesserit cõuenitur vterqz p omnibus anteq̃ magistrat9. vt. ff. de magistra. cõ. l. duo. z. ff. de administra. tu. l. luci9. §. penul. dicitur ergo subsidiaria actio ista plerumqz per aptitudinem.

¶ De actione contraria tutele. Rubrica.

1 Actiones oẽs iure ciuili inducte sunt.

Sicut ɔtra tutorem dať actio tutele: ita z ipsi tutori cõpetit cõtraria pꝑter expẽsas qs fecit in administratione illa. vt. ff. de contrario tu. iu. l. j. in qua actione omnia illa desiderantur que in actione superiori: h plus quod expensas faciat. verũ de hac ad presens nõ tracto. qz tractaui supra de actione tu. z p tute. ɔria i tractatu pretoriarũ: cũ illa sola contraria sit pretoria. licet alie ɔrie sint ciuiles: z q̃re Rñ. semper actionẽ iudico ciuilẽ nisi illaz 1 inueniam in edicto pretorio. † omnes eni actiones sunt a iure ciuili inducte. vt. ff. de origi. iur. l. ij. in fi. j. columne. at in contraria actione tutele inuenio q ea ptor induxit. vt. ff. de cõtrario tu. iud. l. j. i pnci.

¶ Si quis ɔmodauerit rẽ alicui teneť eaz sibi restituere per actio. ɔmo.

¶ De actione ɔmodati. Rubrica.

1 Actio cõmodati ad hoc vt cõpetat: quot requirantur.

2. 3 Positiones actoris z rei in tali actione.

4 Libell9 in tali actione quomõ concipiať.

5 Res cõmodata cũ alicuius sit: qũo causa obligationis iure petere possit.

6 Actio talis an ptoria vel ciuilis esse dicať

Frequenter ɔtingit q rem tuã vel etiam alienam quam possides alij cõmodas: z ille nõ vult tibi restituere locum habet actio commodati. vt. ff. cõmo. l. j. z. l. cõmoda. z. l. ita. z insti. qbus modis re con 1 trahiť ob. §. item is quoqz cui. † ¶ Que actio ad h vt ɔpetat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q res cõcedať alicui cãm commodati. ¶ Secũdũ q cõcedať gratia alicuius vsus siue res sit mobilis siue imobilis z etiam incorporalis: adeo q ante cõpletũ tps vsus illius rẽ illã auocare nõ possum: lz in pcario sit secus. quia precariũ cõceditur sine prefinitione alicuius vsus. vt. ff. e. l. j. z. l. in cõmodato. z. C. e. l. cũ q. z. ff. de pcario. l. cũ precario. z q̃re

re aliud in p̄cario rō assignatur, q: cū in p̄cario sit vnū ꝓ eo cui res p̄cario ꝯcedit vt lꝫ gr̄a sui fiat. nō tñ tenet nisi d̄ solo dolo ꝛ lata culpa. vt. ff. d̄ p̄cario. l. ij. §. ij. alibi ēt ꝓ vno ꝯmodo sustinet qs aliud incōmodū: vt. ff. de iureiu. l. cū q. in cōmo. aūt durius agit ꝯtra illū. q: tenet de dolo lata culpa ꝛ leui leuissima vt. ff. cōmo. l. si vt certo. §. j. ideo si hec gratia fiat ei iustū ē qd ante tēpus nō reuocet. licet qdam male dicāt hāc esse differētiam inter commodatū ꝛ p̄cariū. q: cōmodatū d̄r qñ qs d̄t cōmodo: p̄cariū: qñ quis d̄t cōcedo p̄cario: veꝝ nō approbo q: iā imponerem⁹ legem verbis ꝛ nō reb⁹: qd iura nolūt: vt. C. cōtra delega. l. omne verbū. ℭ Tertiū: ꝙ cōcedat res ꝛ gratis: alioqn si pecūia interueniat erit locatio: vel alius ꝯctus innominat⁹: si spēs aliq̄ debebat dari: sicut in mādato. vt. ff. mādati. l. j. ꝛ illi. mādati. §. penul. ꝛ. ff. cōmo. l. si vt certo. §. nūc videndū. ℭ Quartū: ꝙ rei cōmodate ꝓprietas. ꝛ pos. remaneat penes cōmodantē. vt. ff. cōmo. l. rei. ℭ Quintum vt gratia tui tm̄ interueniat cōmodatū ad h̄ vt tenearis de dolo lata leui ꝛ leuissima. De fortuitu enim casu nō teneris: nisi culpa precesserit casum: ꝛ nisi specialiter fuerit pactū exp̄ssum: aliogn si gr̄a mei tm̄ commodo tūc nō teneris nisi de dolo solo: ꝛ lata culpa. vt. ff. cōmo. l. si vt certo. §. cōmodatū. §. qd vero. ꝛ. §. custodiaꝫ. ꝛ. §. sed interdū. ꝛ. ff. eo. interdum plane.
ℭ Sextū: ꝙ res nō reddat vel reddat ꝛ deterior. vt. ff. e. l. iij. §. ij. ℭ Septimuꝫ: ꝙ in re nō reddēda vel deteriori reddita interueniat dol⁹ lata leuis vl' leuissima culpa cōmodatarij: vt dictū est. ℭ Uñ i hac actiōe actor faciat tales positi. † Positio
2 acto. Ego dico ꝙ tibi rem talem cōmodaui ꝓ tali vsu. ℭ Itē vsus ille finitus est. ℭ Itē gr̄a tui tm̄ tibi cōmodaui. Item gratis il'lā tibi cōmodaui. ℭ Itē illi⁹ rei ꝓprietatē ꝛ pos. retineo. ℭ Itē rē illā nō reddidisti vel reddidisti deteriorē. ℭ Itē in h̄ tua culpa saltē leuissima interuenit.
3 ℭ E cōtra re⁹ fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico ꝙ rem talē tu cōmodasti titio ꝛ insolidū. ꝛ sic restat qd sibi nō cōmodaueris: lꝫ possint fieri duo rei insolidū in cōmodato: vt. ff. e. si vt certo. §. si duob⁹. ℭ Item tu cōmodasti mihi ad certū vsum: ꝛ vsus ille adhuc durat. puta pro vindemijs.
ℭ Itē ego dedi tibi. x. vt reꝫ illā mihi cōmodares. ℭ Itē illius rei in me trāstulisti dominiū ꝛ posses. ℭ Itē tuī gr̄a tui cōmodasti. ℭ Itē res illa perijt naturali interitu sine dolo malo meo ꝛ culpa lata leui vel leuissima. ℭ In hac āt actione cō
4 cipi. ac. sic libellum. † Libellus. Ago ego R. ꝯ. M. cui cōmodaui equū meū vt iret vsq; ad capuam. vñ cum iuerit ꝛ redierit vt mihi equū meū restituat: ago ꝯ ip̄m ꝓpono actionē cōmodati: vel simpl'r ꝓpone. Ago ꝯ talē cui reꝫ talē cōmodaui. vñ vt mihi restituat ꝛc̄. ꝙ sic recte cōci. libel. d̄t lex. ff. e. l. j. ꝛ. l. iij. ꝛ insti. qb⁹ modis re cōtra. ob. §. itē is cui. Oppositio. Sꝫ opponit: q: nō videt ꝙ actio ista cōpetat h̄ modo: certū est ꝙ actio cōmodati p̄sonalis est. vt. C. qbus nō obest lon. tpis p̄scri. l. neq; mutui. ḡ dꝫ ꝯ p̄sonā intēdi. si ergo cōtra personā intendit dꝫ peti interesse: cū per actionē realē soleat fieri ꝛ nō p actionē p̄sonalē: vt. ff. de rei ven. li. officiū. ꝛ. l. q restituere. Rñ. nō bñ opponis qd in oib⁹ p̄sonalib⁹ debeat peti interesse: nō est veꝝ. imo id dꝫ peti qd est in obligatione aliquādo ipsum factū si factū est in obligatione. aliqñ res ipsa etiā si dari nō pōt: puta quia mortua ē. interesse tñ veniet in cōdēnatione si factū ꝛ res ipsa p̄stari non pōt: vt in p̄dicta. l. si qs ab alio. ꝛ. ff. de ver. ob. l. si seruū. §. vl. ꝛ. l. vbi. §. vlti. ꝛ ad idē. ff. de dolo. l. arbitrio. Hoc etiā in realib⁹ idem: qd veniat res ipsa de sui natura in restitutione: al's si res non pōt restitui veniet singulare interesse p iusiurandū in litē: vel cōe interesse: vt in p̄dicta. l. q restituere. Oppositio. Sꝫ huic responsioni videt obstare. l. stipulatio. § siue āt. de operis no. nūcia. nā ibi videt ꝙ sit electio actoris quid petat in personali: vel vt res defendat: vel vt res restituat: vel vt interesse cōsequr. Rñ. multi fugiētes dicunt casum illū specialē sicut ꝛ multa

alia sunt spēalia in titulo illo. nos aūt sub tilissime cūcta rimātes locū illū sic itelligi m⁹. nec vos decipiat sicut multos decepit ꝛ decipit: dicim⁹ ꝙ ibi id euenit. q꞉ ibi int'posita fuit stipulatio ab edificāte illi q nūciauerat nouum opus: vt si appareat eū iniuste edificasse quod destruat: de hac stipulatione loquitur lex illa. in pˢnci. ꝛ ꝓse sequ꞉ hanc materiam vsq꞉ in fi. Sic ergo dī. § ille. siue aūt exq̄ satisdedisti mihi de opere destruendo nisi appareat te iuste edificasse. ꝛ tu edificasti nō vis te defendere: quia volo docere q̄liter iniuste edificasti teneris destruere vel ꝓnūciatū ē te iniuste edificasse teneris destruere. ꝛ sic manu militari fiet destructio operis. verū si mihi actori. i. stipulatori placuerit ꝙ debeas mihi dare interesse audior forte ꝛ si tu vis immo etiam ꝛ si nō vis forte ne ruinis edificij vrbs deformet'. vel ideo quia videt' factū ꝯ ꝓhibitionē p̄toris: ꝛ pretor vī te detulisse q fecit tibi ꝑ stipulationem caueri: ideo ne ei⁹ auctoritate deciparis. vt ar. C. de his q ve. eta. ipe. l. eos q ideo fecit tibi hanc grām. ḡ ceci fuerunt ꝛ min⁹ intelligentes qui illū. § inducūt qd interesse sit in obligatiōe vel in petitione: immo falsum. q꞉ est in solutiōe: vt ibi aperte
5 dī. † Questio. Itē q̄ritur: q̄uo cū res cōmodata tua sit: petis camobliga. iure. vnde videt' ꝙ sit debita tibi ꝛ nō tua: si tua ḡ nō tibi debita. hanc q̄stionē solui in actiōe depositi. sic ꝯcipit' libell⁹ qn̄ res illa nō reddit'. Uez si reddat' s꞉ deterior q̄liter ꝯcipies libel. nunqd petes rē ipsā: vl' dāni estimationē ꝛ sic int' esse. ꝛ vr̄ ꝙ rem ip̄am petere debeas. vt. ff. de solo. l. etiā. Itē nō vr̄ res reddita q̄ deterior reddit': si nō vr̄ reddita. ḡ res ipsa petit'. vt. ff. de po. l. j. §. si res. Itē si aliqd defuit puta cautio de euictiōe fūd⁹ ipse petit'. vt. ff. de v. ob. l. iul'. in fi. ꝛ si vsuffr. defuit legato fundo fūdus petit'. vt isti. de v. obli. §. si cui. nā ꝛ gnāle vnū dt rē habeo ꝛ rē peto. Ꝯ vr̄ ꝙ tm̄ interesse petat'. vt. ff. ꝯmo. l. iij. §. j. Itē solū interesse petit' exq̄ res pˢncipalis soluta est. vt. ff. de eo qd certo loco. l. nō vtiq꞉. §. iul'. tractat. Itē si res tradat' ꝛ male solū interesse petit'. vt. ff. d' dolo. l. elegāter. §. nō solū. Circa ista distiguit dn̄s me⁹ in solutione generaliū: in solutione illius generalis rem habeo ꝛ rem peto cum rem mihi debitam soluat quis: ꝛ res mihi aufertur propter illud quod fecit debitor: vt quia alij obligauerat vel in emphiteosim dederat vel similia fecerat: rem ipsam peto actione primitiua: q꞉ non videtur soluta que ita soluta est vt retineri nō posit. vt. ff. de leg. i. l. non quocūq꞉ ꝛ. ff. de solutionib⁹. l. si quis alienam rez. ꝛ. l. qd sic. ꝛ. l. qui res. j. rn̄so. ꝛ. l. si hoiez. ꝛ. ff. de actio. empt'. ex empto. §. inde neratius. ꝛ. ff. de leg iij. qui cōcubina. ij. rn̄so. idem est etiam ꝙ ipsam rem petam ꝛ actione primitiua si aliquid desit in re illa siue de ipsa re principali: siue de eo quod ad eam pertinet. vt. ff. de solutionibus. l. etiam. ꝛ in superioribus exemplis. Si vero res tota soluatur ꝛ nihil in ea desijt s꞉ soluitur ꝛ deterior si quidē ex ꝯtractu bonefidei: actio pˢma intentabit' sed ꝓ interesse non ꝓ re illa: ita si interesse venit iure actionis: sicut in bonefidei: vt in actione cōmo. ꝛ depositi: vt. ff. e. l. iij. §. j. ꝛ. ff. depositi. l. j. §. si res. Idē in his q̄ imitant' naturā bonefidei sicut in actione ex testamēto q̄ imitat' naturā bonefidei: vt. C. in quibus causis in inte. re. nō est necessaria. l. i minor. ꝛ. C. de vsur. ꝛ fructib⁹ leg. l. j. ar. p̄bet ꝑ hoc. ff. de solutionib⁹. l. q decē. §. q hominē. Idē in actiōe stricti iuris q̄ est arbitraria ratiōe loci: vt. ff. de eo qd certo loco. nō vtiq꞉. §. itē iulianus. licet dn̄s meus aliter intelligat locū illum: vt ibi notat'. nā ibi dicit nō posse peti interesse cū non veniat iure actionis sed officio iudicis: illud enim interesse re soluta non petit' qd venit officio iudicis: vt. ff. de eo qd certo loco. l. nō vtiq꞉. §. nūc de officio iudicis. ꝛ. l. cētum c[illegible] ꝛ. l. vlti. ꝛ. C. depositi. l. iiij. Si enim ex ꝯtractu stricti iuris tunc pro interesse actio pˢma nō intentabit' sed agit' de dolo: vt. ff. de dolo. l. eleganter. §. nō solū. sed cōtradicit ibi. ff. de solutio. q sibi. §. q stichum. vbi dicit' ꝙ q hominē vulneratū tradit quē dare debebat non

bat non

bat nõ liberaf ab actione prima. Rño. õt dño me⁹. R. euidens lesio ẽ in vulnerato: z ideo agit p̃ma nõ ita si latẽs: z iõ agif de dolo: vel aliter q̧ õt ibi nõ liberaf subaudi ab actio de dolo: vl' aliter hominẽ vulneratum tradẽdo. i. dare volẽdo: non tñ dedit. Oppositio. Itez ɔtra adicit. l. C. ad exhi. l. exhibitionis. vbi agif in factũ intelligas ɔtra parẽtes z patronos. alio qn agef de dolo: vel ibi liberaf ab actione p̃ma: qz iã res erat exhibita: vt. ff. ad exhibẽ. l. ij. z sic fm̃ ista aliqñ p'tes interesse: aliqñ rẽ ip̃az. † Questio. Sz illud q̃rif: an actio ista sit p̃toria vel ciuilis: dñs

6 Jo. z dñs me⁹ eã dicũt ciuilem: vt. ff. cõmo. l. in cõmodato. §. ij. z eã nter ciuiles posuit: nõ obstat: qz p̃tor tractatũ fecit in ea: vñ qdam voluerunt dicere qd sit p̃toria: sed nõ est vez: qz p̃tor fecit i ea tractatũ p approbationẽ sicut z in petitione here. in q̃ p̃tor fecit tractatũ p approbationẽ tamẽ est ciuil s z nõ p̃toria: vt. ff. si ps here. petaf. l. item pridie.

¶ De contraria actione ɔmodati. Rubrica.

1 Actio ɔ̃ria commodati: ad h̃ vt procedat quot exigantur.

2 Cõmodator an ad ip̃az rẽ p̃cise teneatur

3.4 Positiones actoris z rei in tali actione.

5.6 Libelli in tali actione quõ formentur.

Quia cõmodatarijs daf ɔ̃ria commodati: ideo de ea videamus.

1 † ¶ Que actio ad h̃ vt ɔpetat tot sũt necessaria q̃t in actione directa dixim⁹ supra. ¶ Est z aliud necessariũ q̧ cõmodatari⁹ faciat expẽsas altas in re cõmodata p̃ter cibaria. expẽsas aũt cibariorũ nõ restituet is q rem ɔmodauit: qz est i seruitio commodatarij: vt. ff. cõmo. l. si vt certo. §. sumptus. z. l. in commodato. §. cõtraria. z. l. in reb⁹. §. possunt. maritus etiã nõ recuperat cibaria q̃ fecit in seruũ dotalem: quia hz cũ in ministerio suo: vt. ff. de dona inter virũ z vxorẽ. l. si id qd. §. si q̃s operas. Itẽ venit etiam in ɔ̃ria cõmodati si cõmodator vasa viciosa nobis cõmodauit z propterea damnum habuim⁹: cũ iuuari nõ decipi beneficijs nos oportet: vt. ff. cõmodati. l. in cõmodato. z. l. in reb⁹. §. vl. Itẽ venit etiã in contraria ne intẽpestiue reuoces: vt. ff. e. in commodato. §. j. Itẽ si cõmodator rẽ ɔmodatã mihi subripuit z ego ignorãs illũ subripuisse p̃stiti extimationẽ: re cõperta hẽo actionẽ cõmoda. cõtrariã ad interesse: vt. ff. e. l. rẽ cõmodatam actionẽ aũt furti nõ habeo nisi intererat mea pp expensas p̃pter q̃s retinere poterã rẽ illã: vt. ff. de furt. s. l. si is cui cõmo. Si aũt ñ subripuit eam cõmodator: sed alius deinde pro ea precium dedi z res illa pueniat i potestate cõmodatoris tenetur cõtraria cõmo. cõmodator: vt aut rẽ mihi prestet: aut p̃ciuz

2 qd dedi: vt. ff. e. in cõmodato. §. vl. † Quõ Sed cuius erit electio: videtur enim q̧ cõmodator precise ad rem teneatur sicut in vẽdicãte rẽ q accipit rei extimationem a possessore: vt. ff. co. si vt certo. §. j. z. ff. de rei vendi. si vt culpa. nã z si extrane⁹ possideret cederet mihi cõmodator actiones suas: vt. ff. de re iudi. l. in depositi. vel si malit tenebif ad pecuniã: vt. ff. de conditio sine causa. l. ij. ¶ Venit etiã in contraria interesse meũ si sciens cõmodasti mihi seruũ furẽ: vt ff. e. l. penul. Quecunqz ãt dixim⁹ venire in cõtraria veniũt in directa in modũ cõpẽsationis: sed si nõ fuerint cõpẽsata veniũt etiã in ɔ̃ria vel etiaz cõpẽsata: vez iudex nõ admisit: nõ tñ reprobauit: vt. ff. e. l. in reb⁹. §. qd aũt. z. l. in cõmodato. §. j. z. ff. de neg. gest. l. si aũt. §. si q̃cũqz modo: z. ff. de cõpẽsatio. l. qd in diẽ. §. si rõne ɔpensatiõis: z h̃ notat dñs me⁹ i fi. sũmet i. isti⁹. ¶ Vñ in hac ac. ac.

3 sa. ta. po. † Põ acto. Ego dico q̧ tu cõmodasti mihi rẽ talem. ¶ Itẽ in re illa feci expẽsas p̃ter cibaria. ¶ Itẽ res illa quã mihi cõmodasti fuit viciosa. ¶ Item tu sciuisti sz h̃ non videf necessariũ cum teneaf ignorãs de vase vicioso locato: vt. ff. loca. z ɔduc. sz addes: imo ẽ necessariuz: qz in locato iõ teneaf ẽt ignoras qz celebratur grã vtriusqz: in cõmodato ideo sciens qz intercessit grã sui tm̃. ¶ Itẽ rẽ cõmodatã mihi subripuisti. ¶ Itẽ p ea tibi pcciũ dedi. ¶ Itẽ talis subripuit mihi rem cõmodatã. ¶ Item postea rem habuisti.

¶ Itē ad certum vsuz mihi cōmodasti. ¶ Itē nō est finit⁹. ¶ Ecōtra reus fa. ta; po. † Positio. Ego dico q̄ rē talē tm̄ tuo
4 ꝯmodaui. ¶ Ite expēse q̄s fecisti in ser/ uū fuerūt tm̄ cibaria. ¶ Itē ꝯmodatum intercessit grā tui tm̄. ¶ Itē seruū fidelez cōmodaui tibi. ¶ In hac āt actiōe cōci.
5 ac. libellū sic. † Libell⁹. Ago ego. R. ꝯtra .M. a q̄ peto mihi solui. xx. noie expensa rū q̄s feci in seruo quez mihi cōmodauit: ꝓpono actionē cōmodati ꝯriā. Q ō sic re cte cōcipiat libell⁹ dī. l. ff. c. l. in reb⁹. §. pnt. ꝛ. l. in cōmodato. §. ꝯriam. ¶ Item ꝓ aliys causis pdictis fm qualitates cau
6 sa; pones in libello. † Libell⁹. Ago ꝯ ta lē: q̄ sciens ꝯmodauit vasa viciosa vel ser uū furē: vñ vinū fuit effusū qd valuit de cē: vñ illa. x. peto: vel subtraxit mihi res tal: s. vnde ꝓ reb⁹ ill: s ꝓpono actionem cōmo. ꝯriā. ¶ Q ō sic recte ꝯci. lib: dicūt .ll. predicte. Oppositio. S; videt q̄ libel l⁹ nō sit bene format⁹: si eniz fecit expēsas in re aliena ꝛ sciēs videt voluisse donare vt. ff. de negō. ge. l. si pupilli. §. ... ff. tc aegren. re. do. adeo. ꝛ insti. de re rū diui. §. cū in suo: vñ nō repetit: vt. ff. de reg. iur. l. cui⁹ p errorē. Huic q̄stioni rn̄deo: q̄ lz in rē alienā impēdi; nihilomi n⁹ repeto: nā cū tenear de leuissima culpa: ꝛ culpa ē q̄ a sapiēte potuit ꝓuideri ꝛ nō ē preuisa: vt. ff. co. l. si vt certo. ꝛ. ff. ad. l. aquil. si putator. merito repeter: quia si nō faceret expensas teneretur.

¶ Si aliq̄s debitor obligat rē pignori cre ditori ꝛ sit pecunia sit soluta vel aliter sibi satisfactū dat debitori pignoraticia.

¶ De pignoraticia actione. Rubrica.

1 Actio pignoraticia ad hoc vt veniat quot exigantur.
2 Constitutio pignoris an teneat: si cā prece dens inutilis fuerit.
3 Pecunia si a campsore probata fuerit: an debitor liberatus sit.
4 Creditor si pecuniā pro ꝓba expēdat: an quia nō reddit reprobā: expelli debeat.
5. 6 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

Quia frequenter contingit q̄ debitor soluta pecunia creditori vel alio mo do sibi satisfacto, vñ pignus libera tū videt. ꝓpterea datur debitori pigno raticia per quā tenet creditor sibi restitue re pign⁹: vt. ff. de pigno. actio. l. si rez alie nā. §. ꝓprie. ꝛ. §. oia. ꝛ insti. quibus mo.
1 re. contra. ob. §. vlti. ¶ † Que actio ad h vt cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In pri mis q̄ res interueniat. i. q̄ possessio pigno ris transferatur in creditorē: ꝛ hoc ꝓprie dicit pign⁹ a pugno. i. a traditione: ꝛ ma xime in reb⁹ mobilib⁹. Hypotheca autez dicitur quādo solo ꝯsensu ꝯtrahit: ꝛ ma xime in reb⁹ imobilib⁹: vt. ff. c. l. si rem. §. proprie. ꝛ. l. cū sortis. §. vlti. ꝛ insti. q̄bus mo. re contra. ob. §. vlti. ꝛ insti. de actio. §. inter pign⁹ autē. ꝛ. ff. de pigno. contra hit. §. j. Cōfiteor tñ q̄ tā i mobilib⁹ q̄; in imobilibus consistit pignus ꝛ hypotheca. Oppositio. Sed obijcit. inter pignus ꝛ hypothecā nulla ē differētia: vt. ff. de pi gno. l. cōtrahit. §. iter. ꝛ insti. de actio. §. inter. Rn̄o vez est q̄ītū ad hypothecariaz actionē. q̄ītū āt ad pignoraticiā ē differē tia: q̄ si traditio nō interueniat nō habet locū pignoraticia: ꝓpterea dī creditor re obligari: vt insti. q̄bus mo. re cōtra. obli. §. vlti. Est et alia differētia: q̄ pignorati cia de qua tractam⁹ datur debitori ꝛ est personal: s: vt. C. de distrac. pigno. l. fm placiti. Hypothecaria est q̄ ex solo ꝯsensu inducitur dat creditori ꝛ est in rem vt. C. de pigno. l. pign⁹. lz etiā creditori ꝯpetat hypothecaria pignoris poss ssione tradi ta: vt. ff. de act. pigno. l. j. ꝛ h est qd dicit ibi pignus. i. obligatio pignoris ꝯhit nō sola traditione sed etiam nuda ꝯuētione. adeo autē est necesse q̄ res interueniat in pignoraticia quod vidi dubitari sic: pone q̄ rem meam obligaui creditori solo ꝯsen su ꝛ nō tradidi: res illa peruenit ad credi torē sine vicio suo: an incidat in edictū di ui marci: vt. ff. qd metus cā. l. extat. solu ta pecunia q̄ actione recuperabo rez illā. certū est q̄ pignoraticia locū nō hz ex quo res non interuenit: vt dictū est. Audiui q̄s dā respōdentes quod hz locum vtilis ac tio pigno. vt. ff. vt in posses. leg. l. is cui §. queri poterit. dñs me⁹ dicit i casu isto competere actionē in factū: vt. ff. de pre/

scrip. v. l. qtiens. ¶ Scd'm: q pecunia sit soluta vel alio mō satisfactū ad volun tatē creditoris ad h vt nascatur pignora. vt. ff. e. l. si rē alienā. §. oīs. z. ff. si c rtum pe. l. si qs. §. res pignori. z. l. grege. §. vl. z. ff. qbus mo. pign° vel hy po. sol. l. itē liberat. Un̄ fm h putauit dn̄s meus Ja. z dn̄s Jo. q ante solutā pecuniā pignoraticia nō nascat. Si tu opponis: q ex solutione orit. Rn̄: nō: nō enī oriret ex solutione sz ex 9ctu pcedēti: multe enim sunt actiones q non nascunt a pncipio sed post: ex 9tractu tñ oriunt vt in pecunia aliena mutuo data z pecunia data mutuo a furioso seu pupillo: si postea consumatur oritur certi conditio: non ex consumptione sed ex contractu prece lenti: vt ff. si certū peta. l. nam z si fur. z. l. si a furioso. Hoc idem in permutatione: vt. C. de rer pmu. ex placito. Optimū sile. ff. de solutiōi. sub cōditione vbi dr q si debitori sub cōditione accepto ferat postea cōditiōe existēte intelligit ia olim liberat°: q liberatio pcedit beneficio acceptilati is pmo interposite. vez cōditio exists facit qd liberatio sdu cit: vt. ff. de noua. qtiēs dn̄o āt. M. z dn̄o meo visuz est 9triū: vt pignoratitia stat in nascat qn pign° dat creditori: z h dr insti. qb° mo. re cōtra. obli. q creditor obligatur re: si obligatur: q ex illa obligatione aliq actio orta ē: sz nulla alia potest ori nisi pignorat. qd ergo dicit lex illa: si rem alienam. q soluta pecunia nascit. sez quo ad exercitiū sicut notaui sup i actiōe tute le: z sic fm dn̄m meuz pignoraticia to lit spacio. xxx. annorum cōputato tpe a die dati pignoris: z per regulā iuris: vt. ff. de re. iur. q pōt facere. fm dn̄m. B. tollit ius offerendi: vt. C. de pscrip. xxx. annoz. l. cū notissimi. §. ij. z sic vario mō intelligit lex. C. de annali excep. l. j. §. ad hec. z. C. qb° nō obijcit lō. tē. pscrip. l. necp mutui. ¶ Tertiū: q cā aliq pcedat vel obligatio p q pign° interueniat: cū enī sit accessio sine pncipali esse nō pōt: vt. ff. de act. pigno. l. si alienā rem. § ij. z l. solutū. §. si qst. pign° enim ideo datur creditori vt sibi magis sit in tuto: vt insti. qb° mo. re cō tra. ob §. vl. cū meli° sit pignori incūbere q in psonā agere vt. ff. de suspicieb°. l. j. §. ij z insti. de oblig. que ex delic. nas. §. furti. vn̄ ppterea tenet remissio etiam cōstante matrimonio: vt C. ad. vell. z 9stāte. ppterea remittēdo debitor pign° non vz alienare in fraudem creditoz: vt. ff. de his q in fraudē cre. si pignus. sicut z al's habes in actiōe de 9stituta: oportet. n. qd pmo pcedat aliq obligatio cui actio d cōstituta accedat: vt. ff. de consti. pecu. l. j. Idē in obligat dē fideiussoris saltē naturalis dz pcedere: vt. ff. de fideius. l. j. itelligo cūm pcedētez siue q fuerit z desijt esse puta d. biti: siue debebat 9trahi. tñ pecunia n im rata nō fuit: vt. C. de non nume pecu. l. j. z. C. si pignoris 9uē. numeratio secuta nō fuerit. l. j.

2 † Questio. Sz nūquid si cā pcedēs est inutilis tenebit 9stitutio pignoris non videtur cum idem iuris quod ē in pncipali ē in accessorio: vt. ff. d reg. iuris. cū pncipalis. z ar. C. ad vell. l. si sine. Sz cōtra videt. C. d pdijs minorū. l. z si is. vbi cā principalis nulla: z tñ pignora data tenent: sz ibi loqtur de pignorib° dati a tutore. ¶ Quartū ē necessariū fm qsdā q res fuerit ppria debitoris: vt. C. q res pignori ob. possunt. l. qui liberos. s; h vez est qtū ad hypothecariā qtū aūt ad pignoratitiā etiā p re aliena intentat: vt ff. eo. si rē alienā. §. penl. z. l. si pignore. §. si predo. ¶ Quintū q pecunia q soluit sit pba. aliogn si pecunia sit reproba. nō libera solutē: nec hz locū pignorat: vt. ff. e. l. eleganter §. ij.

3 † Questio. Sed h querit dn̄s meus quid si pecunia fuerit a capsore pbata: videt in pmis q debitor sit liberat° z locū hz pignor. ar. ff. de cōdi. z de. l. q̄uis. q: sibi dz imputare qui malū capsorē elegit q illam pecuniā pbaret: vt. ff. si mēsor fal mo. dix. l. j. z ff. de ac. z ob. l. ij. z. ff. p socio soci° socio. z. ff. loca. z cōdu. ca leg. §. vl z. ff. māda. inter causas. §. abesse. z. ff. de fideiusso. l. iij. in fine: z. l. qd debitorē. z. ff. vt i poss. leg. l. si is a q. Sz 9tra videt vt deficiat electio vel solutio si. ut z vēditio cuz erratū sit in substantiali qualitate: vt. ff. de

cōtrahē.emp.l.in vēditiōib⁹.ꝛ.ff.de opt. lega.l.ij.§.vl.Dñs meus putat illū q cer tat de dāno vitādo potiorē esse: vt arg.ff. de mino.l.veruꝫ.§.vlti.ꝛ.l.si minor.xxv.
4 an.filio. †Questio. Itē qd si credito ex pendit eā p pba.videt̃ ꝙ repellat̃ saltem qꝛ non reddit reprobā:vt.ff.e.l.eleganter §.ij.ꝛ.ff.de solutionib⁹.l.sicut seruus.ꝛ.l. cū quis.§.qd.Sed videt̃ contra:quia re probe pōt reddere estimationē: ꝛ qꝛ a de bitore dꝫ habere debitū non cauit.C.de inofficio.testō.l.scimus.ꝛ qꝛ hꝫ ex sua ne gociatione:vt.ff.ad.l.fal.l.iij.ꝛ qꝛ his q bus soluit adhuc tenet̃ sicut lꝫ notat dñs meus in.l.illa elegāter.adeo aūt est lꝫ verꝫ vt soluat pecuniā qđ si ab initio sit actum pignoratitia ꝛ pecunia nō sit soluta quod nō videt̃ recte actū. vñ hꝫ necesse offerre vt recte videat̃ egisse:vt.ff.co. si rem alie nā.§.vlti.neqꝫ admitto qđ qdam stulti no tant ꝙ oblatio debeat fieri in iudicio non est verū: qđ ergo ibi dicit in iudicio ideo dicit:qꝛ sic de facto cōtingebat: vel ideo qꝛ actum erat in iudicio:ideo in iudicio fa cta fuit oblatio. ¶ Itē nota vnū mirabi le:ꝙ iudiciū a principio nullū post ratifi catur:sicut ꝛ alꝰ.ff.rē ratā ha.l.iij.§.vl. ꝛ.l.paul⁹.ꝛ.ff.de iudicijs.lꝫ.ꝛ.C.li.x.de filijsfa.ad pub. mu. nō vo.l.j. ¶ In hac
5 aūt actiōe ac.fa.ta.po. †Positio act.Ego dico ꝙ tu mutuasti mihi.x. ¶ Itē pro il lis.x.obligaui tibi codicē meū. ¶ Iteꝫ il la.x.tibi solui. ¶ Item pro illis.x.tibi sa tisfeci. ¶ Itē illa.x.fuerūt pba. ¶ Econ
6 tra reus fa.ta.posi.†Positio rei. Ego di co ꝙ petijsti a me.x.mutuo:ꝛ ego dare ti bi recusaui. ¶ Itē illa.x.q̄ tibi dare pmi si dedi titio. ¶ Itē illa decē q̄ tibi nūera ui mihi denegas soluere. ¶ Itē illa que soluisti fuerunt reproba. ¶ In hac act.
7 actor pci.sic libellū. †Libellus. Ago ego R.ꝯ.T.cui obligaui codicē meū p.x.vn cijs q̄s mihi mutuauit q̄s vncias cū sibi soluerim peto vt illū codicē mihi restituat ppono actionē pigno. ¶ Quod sic recte pcipiat̃ lib. dicit lex.ff.e.l.si rē alienā.§. oio.ꝛ insti.qb⁹ mo.re cōtra.ob.§.creditor. Oppositio. Sed opponit̃:qꝛ vꝫ ꝙ actio

ista nō cōpetat p codice recuperādo:certū est ꝙ pignoratitia ē in psonā: vt.C.de di strac.pig.l.fm placuit.Si ē in psonam:ꝙ res p eam non auocat̃:vt in.ꝰl. de ac.§.j. Preterea est ꝛ aliud qꝛ mirū vr̃ ꝙ pigno raticia sit in psonā q̄ orit̃ ex re:vt insti. q bus mo.re ꝯtra.ob.§.vl. Hypothecaria q̄ etiā aliqñ orit̃ ex cōsensu:vt.ff.de pign. l.contrahit̃.ff.eo.l.j.est in rē:imo potius dꝫ dici psonalis ꝛ tñ est in rē:vt.C.de pi gno.l.pignoris.Rñ.ois actio posset dici realis hac rōne generali cōsiderata: quia volo vt res aliq mihi det̃: in oibus enim psonalib⁹ ꝛ si veniat interesse tñ res est: ꝙ ois actio pōt dici realis. Itē ois actio q̄ est in rē pōt dici in psonā:qꝛ ꝯ psonā inte do:qꝛ peto rē talē a tali ꝛc. Sꝫ ita attēde ꝛ cōsidera ꝯctū vel q̄si pcedētē:vt si prece dūt oriat̃ actio psonalis. Itē si maleficiū vel quasi precedat:vñ sic ago ꝯ te vt mihi pignus restituas:dico te mihi obligatum ad hoc:ꝛ sic rōne obligatiōis dr̃ actio pso nalis nō rōne rei que fuit restituēda. Itē actio realis ideo dr̃:qꝛ psona non est obli gata a q̄ peto:sꝫ ideo tenet̃ qꝛ possidet: vn de rē illā peto:lꝫ possessori cōpetat rei il lius defensio:vt.ff. de iudi.l.nō alꝰ.ꝛ.C. de alie. iu. mu. cā fac.l.vnica. ꝛ insti. de actio.§.ij.lꝫ enim sit psonalis hꝫ tñ rei pse cutionē:vt.ff.đ actio.pigno.l.si rē alienā §.vlti.Sic eni inutilis ē vt actio ad exhi q̄ est psonalis:ꝛ hꝫ tñ psecutionē.ff.ad ex hi.l.iij.§.est autē.ꝛ.l.de eo.§.vl. Hoc in actione qđ metus cā:vt.ff.qđ met⁹ causa. l.metum.§.cum autem hec actio.

¶ De ꝯria actiōe pig.q daf creditori. Ru.
1 Actio.ꝯria pignora.q̄ creditori datur: ad hoc vt cōpetat:quot requirantur.
2 Actione tali an stellionatus crimine aliqs teneri possit.
3 Stellionatus crimen an ꝛ quo casu infa met.
4.5 Positio actoris ꝛ rei in tali actione.
6 Libelli in tali actione quomodo concipiā tur. cum plu.seq.
9 Libellus an possit concipi ꝯ aliquem: vt det sibi eque idoneū pignus:cum illud in ter eos non conuenit.

Quia

Quia creditori cōpetit ɔ̃tria pigno/
1 ratitia: ideo de ea ponimus. † Que
actio ad h' vt cōpetat tot fere sūt
necessaria quot diximus in directa. Sūt
etiā alia necessaria vz qd̄ creditor fecisset
impēsas in pignore: dūmodo nō sint maxi
me nec onerose: q2 neqꝫ delicatus debitor
nec onerosus creditor audiēdus est: vt.ff.
de pigno.actio.l.in seruus: z.C. de pigno/
ri.l.in sūma. Posset etiā cōpetere ɔ̃.ia pi/
gnoraticia si decepit debitor creditorē dā
do es ꝓ auro pignori: vt.ff.e.l.j.§.vl. vel
ponēdo aliquē q pignus reciperet qsi pe/
cuniā soluturus: vt.ff.e.l.si quasi. vel si rē
alienā dederit pignori: vt.ff.eo. tutor.§.
cōtrariā. vel si obligauit rē alicui obliga
tam q res nō sit sufficientura duobus: vt.ff.
2 eo.si quis in pignore. † Questio. Sed nun
quid in casib' istis tenebit' crimine stellio
natus. Rn̄o. si sciuit alienā tenet': al's nō.
Itē si nō sufficit res vtriqꝫ debita tenet':
al's nō: vt in predictis.ll. tutor. z.l.si qs
3 in pignore. † Questio. Sed nūquid in ca/
su isto stellionat' infamat: lex videt' velle
q sic ff.de his qui no.infa.l. quid ergo §.
vlti. Et lex alia dicit contra q non infa/
mat.ff. de crimine stellio.l.ij. Rn̄o. si ex
causa famosa descēdat vt qn̄ ex dolo fa/
mosum est: vt.ff. de dolo.l.si qs familie.
Secus: si nō ex causa famosa descendat: vt
qn̄ ex pignore tūc nō infamat: vt.ff.de pi
gno.actio.tutor. Questio. Itē q̄rit: qua/
re qui obligat rē duobus crimine stellio.
tenet': vt dicit lex illa si qs i pignore. z.C.
de crimine stellio.l.j.q̄ aūt vēdit duobus
etiā tenet' crimine falsi: vt.ff. ad.l.corne.
de falsis.q duob'. z.C. de rei vēdica.quo
tiens. q̄re h̄ hoc. Rn̄o: plus peccat q ven/
dit duobus: q2 voluit vtrūqꝫ facere dn̄z:
qd̄ falsū cōmittit: q āt obligat duob' ius
vtriqꝫ q̄rit qd̄ minus est: vnde tenetur
crimine stellionatus: vt dictum est. Oppo
sitio. Sed videtur: qui vendit duobus de
bere penam non debet mereri: vt. C.ad.l.
iul. de adulte.l.gracus. z.ff. de concubi/
nis.l.j. Respon. legitime vendit duobus
vt se obliget ad interesse vtriqꝫ actione
ex empto: non autem legitime vēdit quod

excusetur a crimine falsi: sicut al's mulier
que intra tempora luctus accepit mari/
tum: tenet matrimonium: vnde in hoc non
punitur: sed nimia tantum festinatione: vt
in aut'.de rest.f. z ea que pa.cest'.iiij. Itē
z posset agere pignoraticia si alium expressi
sit conuentus de euictione venditi pigno/
ris: quam euictionem promisit: vel quia
de consuetudine erat: vel quia maiori pre
cio vendidit: z minus consecutus est q̄z
esset debitum: vt.ff.eo.si pignore.§.vlti.
Item vt possessionem pignoris quam pre
cario rogauit debitor vt sibi restituat: vt
ff.eo.si pignore.§.possunt. Item si seruū
suū obligasset pignori z dānū dedit cre/
ditori: vt.ff.eo. si seruus pignori. ¶ In
4 hac autem actione actor fa. ta.po. † Po
sitio actor. Ego dico q in seruo quē obliga
sti mihi feci tales expēsas. ¶ Itē tu obli/
gasti mihi rem alienā. ¶ Item de precio
qd̄ recepi ex vēditione pignoris tm̄ min'
habui: z hoc qn̄ habuit potestatē vendēdi
ex pacto vel ex lege. ¶ Itē precario con/
cessi tibi pign'. ¶ Itē sciēs seruū tuū fu/
rē obligasti mihi z seru' ille abstulit mihi
5 tm̄. ¶ E cōtra re' fa.ta.po. † Positio rei.
Ego dico q res illa quā tibi obligaui fuit
z est mea ꝓpria: ergo potuit obligari: vt
C.q̄ res pigno.obli.pos.l.qui liberos i fi.
¶ Itē impēse quas fecisti fuerūt volūta
rie. ¶ Itē pignus fuit obligatū ꝓ.x.tm̄:
z tu vēdidisti pro.xj. ¶ Itē obligaui pi/
gnus sine potestate vēdendi. ¶ Itē seruū
bonū z fidelē obligaui tibi. ¶ In hac au
6 tē actione pet.lib.ita. Libellus. Ago ego.
R.ɔ̃.M.q cū obligasset mihi codicē pro
x.q est alienus vel alij obligatus z nō suf/
ficit vtriqꝫ ꝓ debito vt det mihi pignus
eque idoneū: ꝓpono ɔ̃riā pignoraticiam.
Qd̄ sic recte ɔcipi.lib. dicit lex ꝑ ar.ff.de
ɔstitu.q aūt.§.pen. ¶ Uel s'm dn̄m meū
7 petet in libello h' meo interesse. † Libell'.
Ago cōtra. M.q obligauit mihi codicem
alienum ꝓ.x. vel alij obligatū qui nō suf/
ficit vtriqꝫ ꝓ debito: vn̄ q2 mea interest for
te in.xx. ago ɔ̃ eū: ꝓpono actionē pigno.
cōtrariā. Interest.n. mea agere hac actio
ne etiā si debitorē habeamus locupletē: vt

ff.e.l.cũ debitorẽ. Interest enim mea: qꝛ periculum est ne facere posse designat: vt .ff.de neg gest.diuortio.ꝛ qꝛ forte ob pecuniã cirographariã possem retinere: vt .C.etiã ob cirographariã. ℭ In alijs aũt

8 casib⁹ ꝯci.sic lib. † Libell⁹. Ago ꝯ talẽ q cũ obligasset mihi codicem ꝑ decẽ feci in eo ipensas pone.v.vel vẽdidi codicẽ illũ ꝑ.v.ꝛ.v.alia cuꝫ desint mihi illa peto: ꝑpono actionẽ ꝯriã pignorat. Q᷑ sic recte cõci.lib.dt lex.ff.eo.si pignore.§.penul. ꝛ.l.si seruos. Oppositio. Sꝫ opponit: ꝙ ꝑmi libelli nõ sint bñ cõcepti: certũ est ꝙ p gn⁹ dat creditori vt magis sit sibi tutũ: vt insti.qb⁹ mo.re cõtra.obli.§.vlti.qũo ergo agit ad interesse ꝑpterea ꝙ rẽ alienã pignori dedit: vel alij obligatã: ꝛ non sufficit duob⁹: peti ꝗ interesse meũ q̃si q᷑ magis sit mihi cautũ: satis videt mirabile h̾ interesse. Rño: potest poni exemplum qũo potest mea interesse sicut supra prope dixi in hac eadẽ actione. Uel aliter potest esse ꝙ debitor ille homo maliciosus erat: melius esset mihi habere pign⁹ q̃ꝫ agere contra eum: qꝛ melius est pignori incumbere q̃ꝫ in ꝑsonam agere: vt.ff.de supfi.l.

9 j.† Questio. Itẽ q̃rit: qũo põt cõci.libel. contra me vt dem tibi eque idoneũ pign⁹ cũ hoc inter nos nõ cõuenit. Rñ.imo: nã ex q̃ cõuenim⁹ vt dares mihi pignus talẽ rẽ debes mihi dare q̃ posset pignori obligari: vt.C.q res pig.ob.possunt.l.q liberos. vñ quodammõ videt pignus euictũ a creditore: vnde si aget nõ ẽ mirũ: qꝛ non videt aliqd datum quod ita dat ꝗ est vt retineri non possit: vt.ff.de leg.j.l.non quocũꝗ.ꝛ.ff.de leg.iij.si cõcubinã. Oppositio. Itẽ alij libello opponit: ꝙ nõ sit loc⁹ repetitiõ. ipẽsaꝝ: qꝛ sciens in alienũ impẽdit: vnde videtur donasse. huic questioni respondeo sicut in superioribus contrarijs notaui.

ℭ De actiõe in factũ prescriptis ṽbis. Ru.

1 Actio omnis ꝑscriptis verbis est in factũ nõ autẽ econtra.

2 Actio talis ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

3 Contractu illo innominato: facio vt des q̃re actio in factũ nõ oriat: sed de dolo.

4.5 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

6 Libellus in tali actione qũo cõcipiatur.

7 Actio talis quare actio incerti eẽ dicat.

8 Actio in factũ ꝑscriptis verbis qñ ex pacto in ꝯctu adhibito oritur: an bone fidei vel stricti iuris esse dicat.

Licet de actionib⁹ in factũ dixerim⁹ supra de interdictis: ꝛ de edictis: qꝛ loco cuiuslibet interdicti ꝑponitur actio in factum: vt insti.de interdictis.§.vl. ꝛ ex quolibet edicto orit in factũ: sicut ꝛ supra de edictis notaui. Nunc de alijs actio.in factũ dicem⁹: ꝛ primo de actione ꝑscrip. ver. secundo de actione in factũ generalissima ꝛ subsidiaria. Tertio de spẽali.s. de actiõe in factũ descendente ex re iudicata. Sꝫ primo videamus de nomine: ꝛ qd sonent hec verba actio in factũ: ꝛ qd sonent alia verba ꝑscriptis verbis. ꝛ nunquid verba ista sunt ꝑpria noia act. Propter h̾ sciendũ est ꝙ cũ plura sint negocia q̃ꝫ vocabula ꝛ deficientib⁹ vulgarib⁹ actio. cum nomen ꝑprium inuenire nõ possimus: qꝛ recurrimus ad actionẽ in factuꝫ .ff.de prescrip. ver.l.j.ij.iij.ꝛ.iiij. Unde vocat actio in factũ.i.actio ex tali facto: vel qꝛ nõ possum habere ꝑprium nomen. in subsidiũ propono hac actio. in factuꝫ: ꝛ sic est proprium nomen actionis ab ipso facto nomen sumens: vel aliter actio in factũ.i.actio in defectũ.i.loco deficiẽtis actiõis: ꝑpono actio. in factũ.i.fcm̃ loco actionis: ꝛ sic fm boc non esset propriuꝫ nomẽ actionis. Sꝫ ꝑmũ verius.

1 † Nota etiam illud ꝙ omnis prescriptis ṽbis est in factum: nõ tñ omnis in factũ ẽ ꝑscrip. ṽbis: ꝛ h̾ videtiã ex ipsa expositiõe verboꝝ tũc enim locũ habet actio in factuꝫ ꝑscrip.ver. qñ ex ꝯtractu precedẽte orit: ꝛ h̾ sonant talia verba: ꝑcesserũt inter me ꝛ te: ꝙ ex illis verbis bene oriret actio si nomẽ speciale habere possem⁹. vnde qꝛ non habeo propono actionẽ in factũ prescriptis verbis.

2 † ℭ Unde ad hoc vt actio ita ꝯpetat tot sũt nec̃aria. ℭ In ꝑmis ꝙ ꝯtractus aliqs ꝑcedat noiatus vel innominatus: diuerso tñ mõ. qꝛ in ꝯctib⁹ innoiã.

Ho pterq; in vno.s.in facio vt des.oriť in factũ pscriptio vbis.s.in do vt des. in facio vt facias.z in do vt facias:vt.ff.de pscrip.verbis naturalis. †Qu.stio.Et qre
3 ex illo ɔtractu facio vt des: nõ oriť hec sed de dolo. Di dñs meus ideo, qz i do vt des z in do vt facias põt repeti datum: z ideo si datur in factũ pscriptio vbis non est mirum. At in facio vt des: ideo quia factũ non põt repeti: vt.ff. de captiuis z postlimi.reuer.l.in bello.§. facte: z ideo qz inuenif deceptus q fecit locum habet de dolo. Oppositio. Sz insurgit oppositio in facio vt facias.vbi fm rationem p dictam debet dari de dolo.sed dñs meus respondit lz ibi ɔtingere pp̃ter inequalitate obligatiõis:vbi nullus alio magis posset decipi.posset aũt alia ratio reddi melioz q in duobus ɔtractibus innoiatis videlicet do vt des:z do vt facias: ideo oriť tur pscriptis vbis qz datũ põt repeti. In alijs at duob⁹.s.in facio vt des z in facio vt facias dico idem scilicet q deť pscrip. vbis si tale est factũ qd mihi absit z tibi adsit.ff.de pscrip. vbis.l.solent.imo si tibi adest z mihi nõ abest daf prescrip.verbis:vt in.l.illa solet.Si aũt tale est factũ qd mihi absit z tibi nõ ad sit daf de dolo Oppositio. Sed opponif p.l.illa naturalis.in fine. vbi ex facio vt facias non aderat tibi z daf pscrip. vbis. Rñ imo adest saltẽ rõne affectionis:si aũt nõ adesset aliqd dareť de dolo tũc: vt.C. de dolo.cũ pponas si ante ɔtractus nominat⁹ pcedat. Est z secũdũ necessariũ qd aliqd pactum apponatur in ɔtractu illo incontinenti vel pax ante ɔtractuz: vel in ipso ɔtractu:vel pax post siue sit cõtractus bonefidei siue stricti iuris. verbi grã. vendis mihi codicẽ tuũ facio tibi pactũ vt debeã tibi cõmodare pro exẽplo: ecce istd pactũ parit nouã actionẽ in factũ prescrip. verbis.z infoꝛmat veterẽ:vt.ff.de pac.l. iurisgẽtiũ ff.si certũ petaf.l. lecta est .z.C. de pactis inter empto.z ven.l.ij. Tertiũ: q in cõtractib⁹innoiatis pactũ nullũ interuenerit z non stipulatio sicut z als in actio.de cõstituta; vt.C. de rex pmuta.l. ex placito:z insti. de actio.§.de pecunia. z.ff.de cõstit.pecu.l.j.tũc eniz ageref ex stipulatu. Quartũ: q ɔctus sit vestitus ex parte actoris interuentu rei als non hz locũ actio pscrip. verbis in factũ: vt.C. de rex pmu.ex placito.z.l.rebus. ¶ In
4 hac at actiõe ac.fa.ta.po. † Positio acto. Ego dico q vendidi tibi codicem meum. ¶ Item ɔuenisti mihi incõtinenti pacto nudo q illũ mihi cõmodares p exemplo. ¶ Itẽ illum codicem tibi tradidi. ¶ In ɔctibus at stricti iuris eisdẽ vteť positio
5 nibus. ¶ Econtra reus fa.ta.po. † Positio rei.Ego dico q tu vendidisti mihi codicem pure z sine aliquo pacto apposito. ¶ Itẽ pactũ qd fuit appositũ fuit appositum ex interuallo. ¶ Itẽ vendidisti mihi tali die. ¶ Itẽ post tres dies fecimus pactũ. ¶ Itẽ vẽdidisti mihi codicez sed adhuc codex est penes te. ¶ In hac at ac
6 tione ɔcipi.actoꝛ sic libelluz. † Libellus. Ago ego. R.ɔ.M. cui cũ vẽdidissem codicem meum pro decẽ in ipso contractu incõtinenti ɔuenit mihi qd illum ɔmodaret mihi p exẽplo.quẽ codicẽ cũ sibi tradiderim peto vt illum codicẽ mihi ad exẽplũ cõcedere debeat: ppono actionẽ prescriptis vbis. q sic recte cõci. libell⁹ de lex.ff.de pscrip.vbis. naturalis. z.C.de rex pmu.l.reb⁹.z.l.explacito. Oppositio Sz opponiť:ñ vi q actio ista operat: certũ est q qñ pactum apposui res erat mea. ergo pactũ nullũ est.s. vt rem meam mihi cõmodes:quia neq pcariũ:neq pignus neq cõmodatũ ppꝛie tenet:vt.ff. de reg. iur.l.neq pignus. Itẽ tempoꝛe illo quo dedi ego tibi codicẽ pactũ non apposui ex qb⁹pscrip. verbis oriref illa actio i factum sicut alias quãdo volo ɔstituere seruitutem in re mea quã tibi volo tradere opoꝛtet q ɔstituaf in tradendo z tradendo alioquin nulla est seruitus: vt.ff. de serui tu.vrba pre.l.si binarũ. Rñ. pactuz appositũ bene valet vt inducat actio. pscri. vbis.qz ea q dicunf in pfationibus videtur in stipu.repetita.vt.ff.de vbo.obl.l.tita.Qd eni vtroq tẽpoꝛe desideratur impositio.seruit.in re mea: vex est si ab obli

gatione incipias: ceterum si a traditione sufficit tēpus traditionis: vt ℞ al's. ff. de acq̄re. posses. quēadmodū. ℞ ar. ff. de publici. l. eum q. §. publiciana. In q̄stione enim presenti fere idē si a traditiōe incipias: vl ideo aliud in seruit. propter quādam impossibilitatē quia tēpore ꝯtract⁹ res erat mea que mihi seruire nō posset: vt. ff. de serui. ru. predio. l. in re cōi. Opposuio. Si tu opponis stipulorem mea mihi cōmodari vnde nō tenet stipulatio. R̄n̄o. nō est verū: q2 nō stipulor eo casu in quo est mea: sed in quo desinet esse mea: ℞ ideo tenet stipulatio: vt. ff. de verbo. obliga. l. ne-
7 mo. † Questio. Item quare actio illa vocat incerti: vt. C. de rerum p̄mu. l. rebus si est incerti: q̄uo ago ḡ vt cōmodet cū certū sit illud qd peto. R̄n̄o: actio ista vocat incerti propterea q2 ad factū itendit: qd factū incertū est: vt. ff. d ver. ob. l. vbi āt. §. q id qd: ℞ incertū dī ꝓpter interesse: vt. ff. de re iudi. si qs ab alio. sile alibi ꝙ ꝓpter hs actiones vocant incerte vt actio depositi: vt. ff. deposi. l. penl'. ℞. ff. de ꝯditione sine cā. l. q sine. ℞ actio ex empto: vt
8 ff. de actio. emp. si tibi liberū. † Questio. Itē q̄rit an qñ actio ista in factū p̄scrip. ꝟbis orit ex pacto adhibito in ꝯtu nunquid sit bonefidei vel stricti iuris. R̄n̄. ē stricti iuris: iō q2 iter bonefidei nō numerat vt insti. de actio. §. actionū. In duob⁹. n. casib⁹ est bonefidei qñ ex p̄mutato ℞ estimato ꝓponit: vt ibi ℞ ar. ad idē. ff. de donat. cū ex donatiōe. Itē in tertio casu est bonefidei qñ ꝓponit ex interdicto de p̄cario. ff. de p̄cario. l. ij. Neq̃ ē loc⁹ opposutioni: orit ex ꝯtu bonefidei: ḡ bonefidei est. Fallit q̄uens peto preciū rei quā vendidi: ꝯpetit actio ex vēdito: ℞ certi ꝯditio. ergo ℞ certi cōditio est bonefidei: certe nō: nō eni orit ex cōtractu bonefide: sꝫ ex pacto apposito in ꝯtu: satis ḡ opat ꝯtus qui illū vestit vt sic possit intētari. Itē si stipulat⁹ sum vacuam posses. dari vel tradi in ꝯtu vēditionis nunq̄ ex stipulatione erit bonefidei q2 in ea veniunt fructus vt. ff. de ac. emp. ratio. §. ij. argu. tñ possent induci ꝙ esset bonefidei: q2 actio subrogata in loco alterius actionis sortit naturā illius in cuius locū subrogat: vt. ff. si qs testamēto liber esse ius. fu. l. j. §. sceuola. ℞. ff. vt lega. noie ca. l. j. §. bellissime ℞. ff. si qs caut. si qs cū. §. q iniuriam. ℞. ff. de donatio. q id qd. Neq̃ ē loc⁹ oppōni ꝙ ex p̄mo ꝯtu orit actio vna: q̄ est stricti iuris ℞ alia q̄ est bon. fidei: nam nō orit p̄scrip. verbis ex contractu ℞ ex pacto licet pactum vestiatur.

¶ Si res aliqua dat vēdēda ꝓ. x. dat actio prescrip. verbis estimatoria vt vel res vel. x. reddantur.

¶ De actione prescriptis verbis estimatoria. Rubrica.

1 Actio prescriptis ꝟbis ad hoc vt veniat: quot requirantur.
2. 3 Positiones actoris ℞ rei i tali actione.
4 Libellus in tali actione quomō formet.
5 Res estimata vendenda qñ dat cui⁹ erit periculum: illius q dat vēdendā: an illi⁹ qui recepit.

Si res aliq̄ dat alicui vendēda ꝓ decē neq̃ res: neq̃. x. reddant: cōpetit danti actio prescrip. verbis estimatoria ꝑ quam aut res aut. x. reddant: vt. ff. de esti-
1 matoria actione. l. j. † ¶ Que actio ad hs vt ꝯpetat tot sunt necessaria. ¶ In p̄mis ꝙ res aliq̄ det vendēda. ¶ Secūdum ꝙ estimet. ¶ Tertiū vt certo p̄cio estimet. ¶ Quartū vt neq̃ res neq̃ preciū sit restitutū sicut hec oia colligunt. ff. e. l. vni.
2 ¶ Unde actor sic ponet. † Positio actoris. Ego dico ꝙ rē talē dedi tibi. ¶ Item pro decē illā rē estimaui: vt vel rem vel ipsa decē mihi restituas. ¶ Item recusas reddere mihi rē vel ipsa. x. ¶ Econtra reus
3 sa. ta. po. † Positio rei. Ego dico ꝙ rē illā dedisti vendendā titio. ¶ Itē rē ipsā habes. ¶ Item precium dedit tibi. ¶ In
4 hac āt ac. erūt ta. libelli. † Libellus. Ago ego. R. ꝯ. M. cui dedi codicē meum vendēdū ꝓ. x. vñ vt illa. x. mihi prestet vel ipsum codicē incorruptū: ago ꝯ illū ꝓpono ad hs actionē i factū p̄scrip. ꝟbis estimatoriā. Q d sic recte ꝯci. libell⁹ dt. l. ff. de estimat. l. j. Oppō. Sꝫ opponit ꝙ libell⁹ sit

male ↄcept⁹ ꝛ ꝙ actio ista nullo mõ locũ beat. In pmis tñ q̃ro qd sit in obligatiõe vtrũ pciũ: vel res ipsa: vel vtrũqꝫ. Si dicis alteꝝ tñ: ergo male dicis in libello vt vl' pstet x. vel rẽ ipsaꝫ: si vtrũqꝫ ẽ in obligatiõe sic instat: aut estimatio q̃ facta ẽ fuit vera: ꝛ tũc q accipit fit dñs: vt. C. de iure dot. q̃ncs. ꝛ. ff. p empt. l. litis. Aut estimatio fuit interposita vt sciret si tñ posset haberi sicut ꝛ al's fit estimatio vt sciat quãti res deterior hat q̃ estimat in vtroqꝫ casu nõ facit vẽditionẽ: neqꝫ trãsfert dominiũ: vt. C. de iure dotiũ. l. si inter virũ: ꝛ. C. de vsufruc. l. interest. ꝛ. ff. de iure dotiũ. l. plerũqꝫ. §. pe. ꝛ. ff. cõmoda. l. si vt certo. §. cõmodatũ: ꝛ sic in pmo casu qñ fuit certa estimatio nõ põt peti pcium: vt dicit lex illa q̃ciens. In scdo qñ nõ fuit vera nõ põt peti nisi res ipsa vt dicunt iura pdicta: male ergo vtrũqꝫ petit in libello. Rñõ ꝛ dico nõ esse vtrũqꝫ in obligatione sꝫ alteꝝ tñ ꝛ successiue. Si tu q̃ras qd. Rñõ: si res nõ ẽ vẽdita ẽ res ipsa: si vẽdita ẽ pciũ. q̃re ergo vtrũqꝫ peto in libello ↄsi- 5
derata natura actiõis. ꝛ tũc ↄci. sic libell⁹ qñ incertũ est vtꝝ res illa sit vẽdita vel nõ: ꝛ q̃ñ põt cẽ incertũ. Rñõ. bñ: qꝛ ego q̃rebã a te: frater vẽdidisti reꝫ illã ꝛ tu respõdere nolebas pp tuã stultitiã ↄcipiã libell'. sup vtroqꝫ. alteꝝ tñ cõsequar sicut ꝛ al's in optimo sili qñ qs cõuenit nõ vult respondere vtꝝ. p hẽde aut p possessore possideat recte cõtra illũ. instituo ꝛ petitio. heredi. ꝛ interdictũ quoꝝ lega. ↄtestãdo tñ velle me consequi ex altero qd mel ↄtingit. vt. ff. quoꝝ legatoꝝ. l. j. §. q aũt. Unde in hac actione sic dico faciat iudex: conuentũ etiam se venire ꝛ querat ab eo si rem illã vendiderit an non. nã vbicũqꝫ equitas mouet iudicẽ partes dꝫ interrogare: vt. ff. de interroga. actio. l. vbicũqꝫ ꝛ si respõderit qd non vẽdidit actor in libello petet tñ incorruptũ codicẽ sibi restitui. Si aũt respondit se vendidisse ꝛ p decẽ: petat actor tñ preciuꝫ: ꝛ sic hoc modo vtrũqꝫ dico successiue esse in obligatione. nõ precise sicut in alternatiua pmissione qñ pmitto stichũ aut pamphilum: vt. ff. de verbo. obliga. l. vl. Oppositio. Itẽ nõ videtur ꝙ actio ista cõpetat. nã aut tu q suscepisti rem istã vendendã fecisti h gratis: ꝛ sic cõpetit actio mãdati: vt. ff. mandati. l. j. aut recepisti pcium ꝛ certũ: ꝛ tũc est ex cõducto quasi ꝙ ego cõduxeriꝫ operas tuas: vt. ff. loca. ꝛ ↄduc. l. j. ꝛ. ij. Aut pciũ fuit incertũ quod debebã tibi dare: ꝛ tũc hꝫ locũ actio p̄scrip. vbis. et si nõ dicat estimatoꝛia: vt. ff. depositi. l. j. §. si quis seruũ. Rñõ hec questio examinatur. ff. e. l. vnica in ipso textu ꝛ respondet ꝙ causa dubitationis tollẽde dat ista in factũ p̄scrip. verbis estimatoꝛia. Et i quo casu: in illo videlicet qñ iste q recipit vendẽdam rẽ debuit habere preciũ: sꝫ incertũ p suo laboꝛe sic tota die cõueniunt isti triculi ideo in subsidium dat ista i factũ p̄scrip. vbis q̃ dꝫ estimatoꝛia ex accidẽti qñ res estimatur. Ceteꝝ si nõ fuisset data estimata tũc daret in factum p̄scrip. verbis. Itẽ ꝛ si certũ preciũ daret isti: tũc haberet locũ actio ex ↄducto vt dictũ ẽ.

†Questio. Sꝫ q̃rit qñ res estimata vendenda dat cuius sit periculũ: vtrum illi⁹ q dat vendendam an illius qui recipit. Rñõ. ff. eo. ti. l. j. videt indistincte dicere ꝙ periculũ sit illius qui recipit. Sed de quo periculo intelligit Rñdent qdam de oĩ: etiam de casu foꝛtuito: vt. ff. commo. si vt certo. §. dãna. Alij de eo periculo qd cura ꝛ diligẽtia potuerit euitari. nõ tñ de casu foꝛtuito: vt. ff. p socio. l. cũ duobus. §. dãna. ꝛ. ff. loca. ꝛ cõduc. opus. ꝛ. ff. de dona. inter viꝝ ꝛ vxo. qd ait. Et hoc credo potius. ergo scdm h ppter estimationem tenet quis de leuissima culpa: cũ al's non debet teneri nisi de leui cũ sit celebrat⁹ iste ↄtract⁹ gratia vtriusqꝫ: vt. ff. cõmo. l. si vt certo. §. j. ꝛ h operat estimatio. lꝫ. P. dixerit ꝙ plus operat ꝛ vltra leuissimã. dixit eniꝫ aliqd esse mediũ inter foꝛtuitũ casuꝫ ꝛ leuissimã culpã. ar. p se. ff. nau. cau. sta. l. iij. §. ex h edicto. j. rñso. in fine sed quid sit illud mediũ nõ video nec posset esse aliquod mediũ: sicut inter duo opposita imediata. nã culpa est q̃ potuit pruideri: vt. ff. ad. l. aquil. si putatoꝛ. casus foꝛtuitus qui

puideri non pōt: vt.ff. de admini. rez ad ciui. pti l.ij. z.C. de actio. pigno. q̄ fortui tis. inter sic at z nō nil ē mediū lex illa.ff. naute cau. sta. sic intelligit si sine culpa. su bau di lata vl' leui. leuissima tū interuenit sic ego intelligo qd habeo insti. de ōben. empti. § si fugerit homo. Uez in q̄stione i ta cui⁹ sit piculū. lz hec lex nō distinguat .ff.e.l.j. leges tñ alie disting ūt z diuer so mō z alia mira statuūt: lex tñ .ff. si certum peta. l. rogasti. vtrū rē illā habui venalē. z tūc est periculū meum aut nō: z tūc tuū est. Itē alia lex .ff. de p̄scrip. vbis. l. si gra tuitā. §. si margaritā. distiguit aut ego ro gaui te: z tūc est meū periculū: aut tu roga sti me: z tūc erit periculū tuū. Itē alia ōdi tio. q: l. illa rogasti. ff. si certū peta. dicit q si vēdidisti z habes preciū erit pecunia mutua. lex aūt .ff. de p̄scrip. vbis rogasti dt in eodē casu dari p̄scrip. vb. Rñ. ista vl tima ōditio sic soluit i ti. si certū peta. re cepit pecuniā p q rem vēdidit: in ti. de p̄ scrip vb. pecuniā nō receperat: z iō dat p̄ scrip. v. Itē fm varietatē alis intelligas qd legit de piculo. ff. de rez pmu l. fi. alis .l.j. ff. de estimato. actio. vbi dñs Jo. disti guit vtz ouenit de p̄stando estimationem rei: aut rē: aut etiā de p̄stando. r. aut rē: vt in p̄mo casu locū habeat distinctio. l. si gratuitā. in scdo teneat oino ad estima tionē: siue culpa siue casu perierit. Sed salua auctoritate tāti viri nō videt q ali qua sit differētia. qd .n. differt quo ad pe riculū dicere p̄stabis estimationē rei aut rē aut. r. vere dico q in his oib⁹ in p̄mis attende distinctionē. l. ff. si certū pe. l. ro gasti. Si āt res nō sit venalis tūc fm di stinctionē. l. illius. si gratuitā attende qd legitur in distinctione. ff. eo. l. vnica.

¶ De actiōe prescrip. verbis que ex permu tatione oritur. Rubrica.

1 Actio p̄scriptis verbis: q̄ ex permutatiōe orit ad h vt procedat: quod requirantur.
2 Contractus pmutationis quare fuit in uentus: cum sit nominatus: z ex ipso pre scriptis oriatur
3 Contractus permutationis quare cōtra ctus innominatus sit:
4 Positionis actoris z rei in tali actiōe
6 Libellus in tali actiōe qūo concipiat.
7 Rei interuentus si nō incōtinēti: sz ex inter uallo sequat: an dici possit q insit.

Si cōuentio sit facta de permutādo codi ce tuo cū digesto meo z ego tradidi tibi digestum meum z tu nō vis tradere co dicem: competit mihi actio prescript ver. ex permutato seu ex permutatione: vt. ff. e.l.ij. z.C.e.l. ex placito. ¶ † Que actio 1 ad hoc vt competat tot sunt necessaria. ¶ In p̄mis q fiat cōuētio d pmutā do z pacto nudo: alio qn si stipulatio interuenit ageret ex stipulatu: vt. C. eo. ex placito: sicut in action: de cōsti. vbi agit de ōstitu ta si nudū pactū interuenit: nō āt agit de ōstituta si stipulatio interueniat. ff. d ōsti. pecu. l. j. z insti. de act. §. de pecunia aūt. ¶ Scdm q res certa pro certa: vel in certa p certa: lz h ex p̄ssum fm iura non habeam⁹: sz tñ h tradūt docto. nr̄i: z quia vbicūq̄ fit mentio de pmutādo semper de re certa lex loqtur: vt. C.e.l. qm̄. z hec est dr̄ia iter ōctū pmutationis z ōctū illum innoiatū do vt des: ois eni pmutatio est 2 do vt des. † Questio. Quare ḡ ōct⁹ pmu tationis fuit inuēt⁹ cū vterq̄ ptract⁹ sit inoiat⁹ z ex vtroq̄ oriat p̄scrip. vb. z ōdi tio. ob cāz. vt. ff.e.l.ij. z.C e.l.ij. iij. z. iiij. Rñ. pp illō qd dixi qñ res certa rē. Uel al'r: q: qñ ex pmutatiōe vt l re certa vt di xi erit tūc bone fidei: vt in isti. de actio. §. acti onū. In alio āt casu qñ res certa p cer ta erit stricti iuris: sz qd dico de re intel ligas cōsistēte in specie z sic alicubi inue nies pmutationē ōbi: z si ex vtraq̄ pte sit p̄ciū. ff.e.l.ij. z intelligas p̄ciū certū. s. i specie nō āt in q̄titate: q: tūc eēt vēditio vel locatio: pōt enī esse qd est p̄ciū z ha beat p spē: vt qñ quis legat vel pmittit nū mos quos hz in archa p corpe vel p spe cie alia legata vel pmissa accipienda sūt z fundo legato cōpant: vt. ff. de lega. j. l. plane. §. ij. z. l. sed z si cert⁹: z. ff. de v. ob. l. si certos. Sed in rum videt qd legitur .ff. eo. l. ij. qd in permutatione si ex vtra q̄ pte est precium in vtriusq̄ rez fieri opor tet: sī merx erit subaudi ex vtraq̄ pte ne.

strius subaudi rem fieri oportet. Sz q̄re. Rńo. q̄ ibi dicit si vtrunqꝫ e. ꝑcium q̄d res vtriusqꝫ fieri debet: si merx neutri⁹ subaudi. quedaꝫ illud dicit disputando: alioquin non posset reddi rō quare aliud in ꝑcio ꝛ aliud in merce ex quo de certo ꝑcio loquimur in quo casu locum hꝫ actio ex ꝑmutato scilicet preścri. ver. Uel aliter iō illa verba ponūtur de precio ꝛ merce ꝛ iͣmissa de trāslatione dn̄ij ad hoc vt notet d̄riam inter contractum illum ꝛ cōtractū vēditōis: q꞉ in hoc cōtractu pōt ex vtraqꝫ parte interuenire precium dūmō certū ꝛ merx dummodo certa. At in vēditione secus. s. quia ex vna pte ꝑciū debet esse: ꝛ ex alia merx. Tertij voluerunt alio modo notare vt dicant si ex vtraqꝫ parte est precium: ideo q̄libet tenetur facere rē, i. ꝑciū alterius: q꞉ lꝫ sit certū precium puta istos tarenos tamē quedā mō assimilat̄ ei q̄ tenet̄ in gen. re: vñ dꝫ facere rē accipiētis: at in merce tenet̄ in spē spēalissima. vnde talē dꝫ dare q̄lis est: vt ꝛ alꝰ venditor nō tenet̄ facere rē emptoris: sed sufficit si de euictiōe se obliget. Et q̄re q꞉ tenet̄ in specie: emptor aūt tenet̄ facere precium vēditoris: q꞉ tenet̄ in genere: vt. ff. de ac. emp. ex empto. si. ff. de leg. j. l. si a substituto. §. heres. ꝛ. l. nē q̄cunqꝫ. ꝛ. l. si dom⁹. §. si decuit. Jili at q̄ dicūt q̄ verba illa ponūtur disputādo: sumunt ar. ex lr̄a inferiori .l. illius. de rerū ꝑmu. q꞉ dꝫ q̄ in re aliena pōt ꝑmutatio ꝯhi lꝫ pedius al'r senserit ꝛ male.

3 † Questio. Jtē q̄rit̄ quare ꝯtract⁹ ꝑmutationis est contractus innoiat⁹: vt. ff. co. l. ij. circa finē. ꝛ querit̄ q̄re: cū ita bene sonet permutatio sicut emptio. Rńo: ideo q꞉ nomen permutationis est nomē generalissimū: ꝯ ēs enī ꝯctus ꝯphēdit: cuꝫ ḡ sit gen⁹ non pōt dici spēs. Q̄d sit nomen generale dī lex. ff. de ꝯtrahē. emp. l. j. Ul' al'r: cōtractus illi dicunt̄ noiati q̄ statim cū nascunt̄ seu fiunt dāt actionē: vt. ff. de rerꝫ ꝑmuta. l. ij. Jn h̄ āt ꝯctu statim non oꝛit̄ actio: sꝫ tunc demū cū res postea interuenit: q꞉ q̄n conuenimus de ꝑmutando oꝛit̄ sola natur alis ꝑpterea dī contract⁹ iste vestitus rei interuētu: vt. C. de rerꝫ ꝑmuta. l. ex placito. Si tu opponas de cōtractu depositi ꝛ commodati q̄ re contrahunt̄ nec ante dicunt̄ q̄ꝫ re ꝯhātur: vt insti. qb⁹ mo. re contra ob. ꝛ tñ dicūtur ꝯct⁹ noiati: vt. ff. de pac. l. iurisgentiū. j. rńso. Rñ. ibi ex quo fiunt oꝛit̄ actio vñ sil' fiunt sil' oꝛit̄ actio ꝛ iō dicūt̄ re vestiri: sicut q̄n ꝯtract⁹ vestit̄ ꝯsensu stati ex q̄ oꝛit̄ dat actionem: sic h̄ plene notat ꝛ ño me⁹. ff. e. l. ij. ꝛ in sūma de rerꝫ ꝑmu. ¶ Tertiū est necessariū f̄m quosdā vt res q̄ datur in permutatiōe sit ꝑprie tradētis: alioq̄n dicūt ꝑmutationē no ꝯhi: ꝛ in hac etiam opinione fuit pedi⁹: vt. ff. e. l. ij. sꝫ non est verum vt glosauit ibi. ꝛ h̄ nimium ꝑsecutus ē pedi⁹. vnde ꝛ in re aliena ꝯhit̄ ꝑmutatio sic ꝛ venditio: vt. C. e. l. j. ꝛ. ff. de ꝯtra. emp. l. res aliena sꝫ q̄d dixit pedius. ff. eo. l. ij. re euicta nō ꝯhi ꝑmutationē: verꝫ ē cū effectu: q꞉ nō videt̄ datū q̄d ita dat̄ q̄d retineri nō pōt: vt. ff. de lega. j. nō quecunqꝫ. ¶ Quarto q̄ vn⁹ dꝫ: vt. C. co. l. ex placi

4 to. ¶ Jn hac aūt ac. ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q̄ nos ꝯuenim⁹ inter nos de ꝑmutando. s. q̄ dares mihi codicē tuuꝫ ꝛ ego darē tibi digestum meum. ¶ Jtē codex ille cert⁹ erat ꝛ digestū meū certū. ¶ Jtē ille codex me⁹ fuit ꝛ illud digestū tuum fuit. ¶ Jtē ego dedi tibi digestū ꝛ tu non vis dare mihi codicē. ¶ Econ

5 tra reus fa. ta. posi. † Positio rei. Ego dico q̄ a cōuentiōe facta de ꝑmutādo discessim⁹. ¶ Jtē multotiēs petij a te codicē ꝛ dare mihi recusasti. ¶ Jtem codex ille alienus erat. ¶ Jtē incertū fuit de q̄ codice actū eēt inter nos. ¶ Jn hac autem

6 actio. ꝯci. ac. sic libellū. † Libellus. Ago ego. R. cōtra. M. q̄ cōuenisset mecum de permutādo codice suo tali vꝫ cum tali digesto meo ꝛ ego dederim sibi digestū: codicē ꝑdictū mihi dare recusat: vñ vt illū codicē mihi det ago ꝯ illū ꝑpono actionem in factū ꝑscrip. v. ex ꝑmuta. ita ꝯcipias q̄n vis habere digestum: ceterꝫ si velles agere ad iteresse posses: vt diceres: vnde. q꞉ codicē mihi dare recusat ago ad interesse meum q̄d estimo. x. ꝑpono actionē in factum ꝑscrip. ver. ex ꝑmutatione. Uel si

vis repetere d ig. flū potes. s. p cōditionē ob cām. q sic concipiatur libell^9: z q ista tria auxilia cōpetant dñt iura. C. e. t. l. cū precib^9. z. l. qñ. z. l. reb^9: z. l. pe. z vl. z. ff. e. l. j. z. l. ij. Oppositio. Sz opponit. nam nō videt q ali j mō cōpetat actio prescri. ver. nā nō videt q possit oriri: certū ē q in pmutatione precedit nudū pactū ex q pacto nō agit ni i in casib^9: vt. ff. de pactis. l. iurisgētiū: z. C. de pactis. legē. Itē ex rei interuētu nō potest actio oriri: vñ g orit ista pscriptis ver. Rñ. qdam z dicūt si pactū fuit nudū z res incontinenti interueniat orit ista actio prescrip. ver. ex ptractu isto. i. pacto qd est vestitū rei interuentu.

7 † Questio. Quid si nō incōtinenti sed ex interuallo seqtur interuēt^9 rei non pōt dicere q insit: vt. ff. de cōben. emp. l. acta. z. ff. de pactis. l. iurisgētiū. Dñs meus ita respōdit q rei interuētus postea secutus facit qd nascat actio nō ex ipso rei interuentu sz ex pacto dudū habito: z inducit silia ff. de peculio. quesitū. §. is q. z. l. qtiēs. §. sisimul. z h in mutuo: vt. ff. de fideius. l. si qs pro eo. § si nūmos. z ar. ff. si certū pet. l. si a furioso. z. l. nā z si fur. idē in actione tutele z p socio q licet dicantur nasci finita tutela z dissoluta societate: vt. ff. de tut. z rationi. distra. l. si tutor. §. vl. z. l. sed nō datur. z. l. nisi: z. C. p socio. l. tādiu. nō tñ ex dissolutione oriunt sz a pncipio. Item in mandato iurisdictionis: vt. ff. de officio pcōsul. l. obseruādū. §. vlt. Idē in actione ex stipulatu p dote q dicitur nasci soluto mrimōio: vt. C. d rei vxo. actione. l. vn. ca. ar. p h z ptra hoc. C. de repu. l. j. z. ff. de boni s dā. l. sz et. z. ff. soluto ma. l. hec actio. Oppositio. Sz opponit: actio q ab initio non pōt oriri postea nō orit: vt. ff. de fur. l. serui z filij. j. rñso. Rño: nō pōt oriri nisi aliquid interueniat qd prestet adminiculū pori quod faciat illā oriri: vt notat h dñs meus. C. eo. tit. l. ex placito. Sed salua pace dñi mei oia exēpla posita possant pati calūniam. Uerius tñ puto q nec ex solo pacto pcedit nec ex rei interuētu ista actio oriat quia vtrūq3 impfectū ad actionē pariēdā. Sz ista duo iperfecta cōstituūt vnū pfectū. s. originē actiōis: sic z alias faciūt duo qd nequit vnū: z q nō p ant singula multa iuuant: vt ar. C. de trāsac. l. si qs maior: z. C. de testamētis. l. sancimus.

De actione in factum generalissima z subsidiaria. Rubrica.

1 Actio in factū subsidiaria ad hoc vt competat: quot requirantur.

2 Libelli in tali actione quomō formentur. cum plu. seq.

4 Actio talis an sit datiua vel natiua.

5 Legum multaꝝ solutio que inter se contrarie videntur.

1 Est z subsidiaria q dā actio q vocat in factum † que actio tūc cōpetit qñ iura suadent actionem dari sed non dāt aliquā spēalē tūc in factū agit. Idē ē z in exceptiōe: nā qtiens deficit actio vel exceptio: vtilis actio vel exceptio dāda ē: vt. ff. de pscri. v. qtiens. Que actio differt ab actione in fact i pscrip. v. sic supra dixim^9: z qd sonent hec vba in factū: ibidē notaui. Idō āt subaudit z iura suadēt actionem dari: alr āt si iura nō suaderēt actio mihi nō daret: ni p capa tua p domo: p vinea actio mihi deficit: non tñ dabit in factum iō q: iura hec nō suadēt: notem^9 g exēpla. In pmis tñ scias qd hec ē illa in factū cui^9 tenor in multis z varijs iuris articulis est admissus: vt. C. de sacrosā. eccl. l. sācim^9. z caue: q: ibi de trib^9 actionib^9 loqt: de rei vē. subaudi qñ vasa extāt. de cōditione ex. l. illa. subaudi qñ res desijt esse: de actione in factum scilicet qñ forma rei est mutata: q: forma rei ē esse rei: vt. ff. ad exhibē. l. iul. Uel ibi vltimū corrigit qst qd in factum detur z nulla aliaꝝ: sic z alr. vel corrigit de in litē dādo tutore vel curatore. illud vel corrigit q: curator daf z nō tutor. Sicut in. l. illa sancim^9 est exēplum. l. illi^9 qtiens: q: ibi dat in factum. Secunda exemplum. ff de rei vē. l. q religiosis: z. l. in rem. C. locati. Tertiū exēplum. ff. de rei ven. l. in rē. §. loca. z. §. itē qcunqs. in qb^9 legib^9 p religiosis z ferruminatis ag. t. in factū cum nulla alia competat.

¶ Quartū exēplum quādo datur certis psonis tēperāda xbis: vt. ff. de dolo non dz. ¶ Quintū: qn̄ aliquid ad te de rebus nr̄is peruenit. ff. si certum petatur. si z me z titium. ¶ Sextū: qn̄ mater reuocat donationem a filio ingrato: vt. C. de reuoc. dona. l. his sol's. ¶ Septimū: quādo creditor possidet pignus nō traditum sibi a debitore sed possidet sine vicio suo soluit pecuniam debitor non hz pi norat tiam q̄ oritur re iterueniēte vt insti. qbus mo. re contra. obli. §. cred tor. z ideo committit in factū sicut notaf. C. de pigno. l. vsu capio. ¶ Octauū: in creditore ab sente q hz actionem in factum ꝯ credit res psentes qui se tm̄ creditores extimauerūt z p ciū peeperun ex bonis debitoris curatore bonis ꝯstituto: vt. ff. mā dati. l. si mādauero. §. si curator. in fi. ¶ Nonū exēpluz notāt qdā sic: possedi rem aliquā bona fide spacio decennij sine titulo res ista puenit ad te sine vicio tuo q nullū ius habes actio mihi deficit qz nō publiciana daf: datur mihi in factū de equitate. ¶ Decimum qn̄ qs vult agere p instrumēto non scripto in carta sua: vt. ff. ad exhi. l. iij. §. iterdū. ¶ Undecimū qn̄ qs itulit mortuū in locū alienū: vt. ff. de religiosis. l. is q. Sz h̄ exemplum nō approbo qz est illa in factū ex edictis. ¶ Duodecimū. ff. de pscrip. ver. l. q seruū la. §. vlti. ¶ Alia exēpla studioso inueniēda relinq̄. ¶ Exēpla notem⁹ qn̄ datur exceptio in factum: ¶ Primū exemplū habef. ff. ad mace. l. vl. vbi si pr̄familias fact⁹ p ignorātis facti facta nouatione pmittat si ꝯueniaf exceptiōe in factū iuuaf. ¶ Scd̄m. ff. vsufruc. quēad. ca. l. si fructuarius. vbi si fructuari⁹ pprietatē acqsiuit. si cōueniaf ex stipulatu poterit i factū excipere. ¶ Tertiū. ff. de exce. rei vēdi. z tradite. l. j. §. si seru⁹. vbi si seru⁹ merces peculiares emerit: z dn̄s priusq̄ pprietatē rex nāciscere tur cū liberz esse iussit z sibi peculiū plegauit: si ꝯueniaf postea habebit exceptionē i factū. ¶ Quartū: vbicūqz ex pacto alicu⁹ nō pōt alteri acquiri exceptio pacti z daf in factū vel doli: vt. ff. de pactis. l. z heredi. §. j. z. ij. ¶ Quintū exempluz vbicūqz doli exceptio non pōt dari puta qz ex altera pte ē pater vel patron⁹ in factū excipif: vt. ff. de doli excep. l. apō cel sū. §. aduersus. ¶ Alia exēpla curiosus z diligens inueniat. ¶ In hac āt actiōe nō curo notare sicut in alijs q̄ sunt necāria ad h̄ vt ꝯpetat lōgū esset z plurū ꝯprehendere: cū nō ex vna cā sz ex multis descēdat vt dictū est. Et iō etiā nec positiones pono. Libellū āt grā exempli vnicuz notabo. Libellus. Ego. R. ago. ꝯ. M. qui cemēta mea posuit in sepulchro suo qd se pulchrū dissolutū est: vn̄ illa cemēta mihi peto restitui p actionē in factū. Quod sic recte cōcipiaf libell⁹ pbaf. ff. de rei vēdi. l. q̄ religiosis: quā legē in pn̄. intelligo domino edificāte vel alio de sua volūtate vl' mādato: z ita iposita facta sunt religiosa alioquin dissoluta posset dn̄s vendicare. Merito ḡ aget actione in factū. Constante āt sepulchro ageref de tigno iniūcto si sine volūtate dn̄i fuisset ipositū. z h̄ dixit dn̄s me⁹ Otto: qz sicut dom⁹ viuorum nō deberet destitui: ita nec dom⁹ mortuoꝝ. vltima āt ps illi⁹ leg s intelligif qn̄ iniūxit sine dn̄i volūtate. ¶ In ferruminatis autem plātatis z seminatis ꝯpetit etiam actio in factū ad pcium: vt in pdicta. l. ff. de rei vendi. l. in rem. Et tūc ꝯcipies libellū.
3 † Libell⁹. Ago ꝯ. M. q brachiū meū argenteū p ferruminationē adiunxit statue sue argentee vel frumētū meum seminauit vz vnū corbē: vel plātā meā plātauit: q̄ estimo. x. vnde vt pdicta mihi. x. soluat ago ꝯ ipsum ppono actionez in factum. Qd̄ sic recte ꝯcipi. libell⁹ ōt lex pdicta. ff. de rei vēdi. l. in rem. Opposito. Sz non videf q in pdictis casibus locuz habeat actio in factū. nā religiosa non sunt in dominio nr̄o: vt. ff. de rei vēdi. l. in rē. §. locati. nec vendi. nec obligari pn̄t: vt. C. de religio. z sumpti. fu. l. ij. nec fuitutē recipiunt: vt. ff. cōia de fuit. l. caueri. z. ff. de aq̄ plu. arcen. l. si puo. §. vl. quō ḡ cū non videatur esse in bonis nr̄is: nisi q̄ ad h̄ vt possim⁹ inferre: dabif actio in factū: cū actio sit ius psequēdi in iudicio qd nobis

debet: vt insti. de actio. in pn. Itē seminata et plātata stati sunt dñi soli: vt. ff. de acqui. rer. dñio. l. adeo. et illi. de rer. diuisio, §. cū in suo. quo mihi dño pmitto dabit actio in factu. Rñ. dabit mō p ferruminatis. et satis. plātatis ad pciū: oia enim q opponunt locū hñt in reb9 pncipalibus: pro pcio enim habeo actionē in factū: vt.
4 ff. de relig. l. is q. † Questio. Itē qrit an actio ista sit datiua an natiua. Rñ. datiua: ff. de pscrip. v. quotiens. sicut et alie actio. est datiua. C. d trāsac. cum mota. et. ff. de
5 pact. l. iurisgentiū. § ij. † Questio. Ultimo querit et cū instantia petit solo seu vna rō multar legū q inter se vident 9trie: multa enim sunt iuris auxilia q videntur subsidiaria et tūc cōpetere qtiens alia non cōpetūt: ecce actio ista in factū tūc dat qtiens alie nō cōpetūt: vt. ff. de p'scri. ver. l. qtiens. Itē actio de dolo tunc dat quotiens alia nō 9petit: vt. C. de dolo. l. dolo. et. ff. de dolo. l. qtiēs. Itē 9ditio ex. l. tunc dat qtiens alij auxilio p ipam legē locus nō est: vt. ff. de 9ditione ex lege. l. vni. Itē restitutio tūc locū hz qtiens ordinariū auxiliū deficit: vt. ff. de mino. l. in cause. Itē officium iudicis tūc locū hz quotiens nulla actio cōpetit: vt. ff. de mi. l. qd si minor § vl. Itē querela inofficiosi testamēti tūc demū dat si nullo alio modo ad bona defuncti venire pōt quis: vt insti. de inofficio. testamento. §. ita autē. Rño: oia predicta auxilia subsidiaria sunt: et in diuersis casib9 cōpetūt: nec aliq modo se cōtingūt: nec inter se concurrunt. si enim concurrerēt: tūc optima esset qstio quo ista dicunt subsidiaria. Et videamus de singulis: et primo de actione in factū. ista enim qñ cōpetit dixi supra i hac eadē actiōe: et tūc qñ hec subsidiarissima cōpetit nullū pdictor auxilior: nec aliqd aliud posset cōpetere. Actio de dolo tūc cōpetit et in subsidium qñ maleficiū cōmittitur in 9cu. l. dolus siue fuerit incidens siue dans cām contractui: siue sit contractus bone fidei: siue stricti iuris: fm distinctionē quam notaui. s. in actione de dolo: tunc qr maleficiu n est cōmissum. l. dolus q dolus necesse est vt puniat et nō sit alicui lucrosus: vt. ff. de dolo. l. ne ex dolo. si cui. l'r agit i subsidiū iuncta sua actio de dolo. si criminaliter locū hz crimen stell. onatus: vt. ff. de cri. stel. l. ij. Itē conditio ex lege tunc dat qñ nulli alij auxilio locus est. qr lex noua illā obligationē inducit: que qñ cōpetat: et in quibus casibus. s. t. e cōdi. ex lege notaui. Itē restitutio q pet. officio iudicis siue subsidiaria est. qr tūc nullo iure subuenit mihi. qr qñ habeo actionē habeo ius meū: et oportet q iudex huic iuri meo. i. actioni tanq dñe vt mercēnarius seruiat. Lt ergo qñ peto resti. vel imploro officiū iudicis: vt in multis casibus et circa alimenta: vt C. de alendis liberis. l. j. et circa indebita seruitia q imponit dñs censito: vt. C. li. xj. in quibus cau. colo. censi. l. lege. et in alijs casibus qui notantur in generalibus dñi mei iudicis officium et c. sub illo generali de iudicib9 et presidibus: tūc peto iudicis miseru ordiā. et illud tūc loco actionis imploro: lz non sit actio: vt in pdicta. l. qd si minor. §. vl. Itē qrela inofficiosi testamē ti cū sit odiosa. ideo vltimo pat at. et sic cū aliud nō competat illa tūc dat. Attēde g p ea q dicta sunt q quelibet dr subsidiaria in domicilio suo: sic adinuicem nō concurrunt nec possunt sicut dictum est.

De actione in factum que datur ex re iudicata. Rubrica.

1 Actio in factum: q dat ex re iudicata: ad hoc vt procedat: quot exigantur.
2.3 Posi. onē actoris in rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione quo concipiat.
5 Actione qua potius agatur: vtrum prima vel secunda.

Ineniatur est et alia actio in factū que orit ex re iudicata et q quam habes in. C. de rebus credi. et iureiur. l. actori. verum alibi vocatur actio iudicati. vt. ff. d re iudi. l. si se non obtulit. in prin. et. l. miles. §. decem. et. §. viij. et. C. de re iudi. l. j. q verba sic intelligimus. actio iudicati. i. actio in
1 factum que orit ex re iudi. † Que actio ad h vt cōpetat: tot sunt necessaria. In primis q fuerit actor et reus. Scdm q sit lis contesta. iuratum de calumnia et

illa omnia interuenerit que in processu iu dicis desiderantur. s. quod const terit de intentione actoris p testes vel istrumenta vl' allegationibus sit conclusum et pbationibus renunciatum: vt dicit auf. posita in C. de iu si. auf. iubemus. ¶ Tertium q sit lata snia condenatoria et sic p actore: vel tali modo q cōdemnationē cōtineat: vt. ff. de re iu. l. in summa: et C. de sententijs et inter. l. preses. ¶ Quartū q snia illa rite lata sit nō contra leges: non precio: vt. ff. de re iudi. l. si se nō obtulit. §. condēnatum: et ar. ff. ad tertul. l. j. §. vl. et C. qn puoca non est necesse. l. venales. et ff. de appel. si expressum. ff. que snie sine appel. res. l. j. ¶ Quintū q sit lata snia ab eo q fuit iudex in causa illa et cui iu licidi ius fuit: vt. ff. ad tertul. l. j. §. vl. et C. si a non cōpetēti iudi. fu. iu si. l. vl. et ff. d iniusto et irrito test. l. si qs exheredi tato. circa finē. ¶ Sextū q ab eius snia non sit appellatum: alioquin pendēte appellatione nihil innouabit: immo appellatione interposita extinguit pnunciatū: vt. ff. nihil inno. appel. pēdēte: et C. de appel. l. iij. et ff. ad turpil. l. j. §. vl. et ff. ad tertul. l. j. in fine. ¶ Septimū q res sit iudicata que finez controuersie imponat: vt. ff. de re iudi. l. j. ¶ Octauū q cum ista solēnitate sit prolata q a iure desiderat: vt. C. de sentētijs ex periculo reci. l. j. et ij. et vl. et ar. §. de arbitris. si feriatis. ¶ Nonum q actio in factū ex re iudi. nō sit nouata: vt. C. de ex cep. rei iudi. l. si cām. ¶ Decimū q nō sit plata sententia cōtra solitum ordinem iudiciorum: vt. C. de sentētijs et interlocuti. l. prolatam. Oppositio. Sed opponitur: nā snia lata cōtra solitum ordinē: videtur q teneat: vt. C. de appel. l. j. ij. rūso. Rūo: q ibi iudex pcauit inter cām et cām. qr primo pnunciauit de vna cū debuit de alia pnūciare: et sic intermissus fuit ordo inter cām et causam: ceterū si in eadē cā intermittat ordo: pone q primum fuit iuratū de calūnia. et post a fuit lis cōtesta. snia est ipso iure nulla. Oppositio. Item opponit: qr videt q snia lata contra legem teneat: vt ff. de re iudi. l. pses. et l. cum plata. Rū. ideo in l. illa preses. dicit dñs iste q nō iudicauit expe fluz contra legē sed tacite. nā nō dicit cdēno luciū i vsuras vsurarū. sed dixit in. c. que centū faciebant vsuras vsurarū. ar. ff. que sententie sine appel. rescin. l. j. et sic etiā respondit legibus alijs in eo ti. cū prolatis. Sed fm h opponit in l. illa di q lucius nō appellauit fm legē imo appellatio tenuit: vt. ff. que sent. sine appel. resci. l. j. Rū nō appellauit fm. l. j. infra biduum: vel aliter vt tollant omnia contraria: dicas q snia fuit ipso iure nulla lata in vsuras vsurarū: et lucius appellauit de facto licet non appellasset fm iura: qr appellatio nō erat necessaria: vt. ff. de appel. si exp sum. et ff. q sen. sine appel. rescin. l. j. et sic vsqz ad lram illā nullū est prtū: et qd dicit in fi. agi pōt iudicati subiudi non p vsuris sed p sorte: et h est qd dicit ibi Modestinus si snia certā quantitatē cōtineat: puta sortis: quia iudex cōdemnauit in sorte et in vsuris vsurarum. Agit modo iudicati q̄tum ad sortē et sic non viciat snia per inutile. i. condēnationem vsurarū. Uel alr in fi. superabundat vna negatio: in eo qd dicit nihil nomi quasi d iudicati agi nō pōt. silr alibi superabundat de dāno infec. l. fluminū. in pn. et ff. de appel. l. j. in prin. legi aūt illi cum platis ita rūdeo q ibi iuder non iudicauit cōtra legē sed ꝯ ius litigatoris: h modo erāt plate constitutiones imperiales q fuit leges: et his silibus causis iudex pronunciauit ꝯ illas: ideo qr nō putabat cāz de qua iudicat p eas limari h modo: quia non credidit pbatū q constitutiones locū haberent: et sic pnūciauit ꝯ constitutiones tacite seu indirecte: directo tn ꝯ ius litigatoris: vnde snia tenet nisi appelletur. nā facti qualitas est in arbitrio iudicantis. i. videre si sit pbatū vel non: vt. ff. q sen. sine appel. l. j et ff. ad municipa. ordinem et ff. ad turpil. l. j. ¶ Unde in hac
2 actione act. fa ta. posi. † Positio actoris. Ego dico q conueni te corā iudice titio de decē que tibi mutuaui. ¶ Itē sup hac petitione fuit lis cōtestata et iuratum de calūnia. ¶ Itē de intētione mea pbaui p te

stes seu p instrumenta. ¶ Itē allegationi bus ꝛ pbationib⁹ conclusimus ꝛ renūciaui m⁹. ¶ Itē iudex titius condemnauit te mihi in illis decē. ¶ Itē titius ille fuit iudex vester. ¶ Itē in illa sniā fuit serua tus ordo solitus iudicioꝝ ꝛ omnis solēni tas. ¶ Itē ab illa sniā non fuit appella
3 tū. ¶ Ecōtra re⁹ fa. ta. positio. † Positio rei. Ego dico ꝙ illa decē tu petijsti titio. ¶ Itē si a me petijsti tu renūciasti: ꝛ sic nō fuit lis contestata. ¶ Itē remissum fuit iuramētū de calūnia expssim. ¶ Item in pbatione defecisti ¶ Item iudex erat capuanus ꝛ nos sum⁹ beneuētani. ¶ Itē ab illa sniā appellaui. ¶ Itē post illā sen tentiam nouatio intercessit. ¶ Itē in illa sniā fuit intermissus ordo solit⁹ iudicioꝝ. ¶ Item contra iura sniā lata fuit ꝛ speci ficet in q̄ ¶ Itē obmissa fuit iuris solēni tas: qꝛ sine scriptis vel qꝛ die feriato vel p pcuratorē pnūciauit cū nō esset iudex illustris. ¶ Itē p pecuniā corrupt⁹ iudex sniam tulit. ¶ In hac actione act. cōci.
4 sic libellū. † Libellus. Ago ego. R. contra M. a quo peto decē solui: ꝛ dari in qbus fuit mihi p sniam titii iudicis cōdēnatus: ppono actionem in factum q̄ oritur ex re iud. Q̄ð sic recte cōci. libel. dicit. l. C. de reb⁹ credit. ꝛ iureiurādo. l. actori. ꝛ. ff. de re iudi. l. si se nō obtulit. in pn. ꝛ. l. miles. §. vl. ideo dico in libello dari ꝙ ita illa decē solui debēt ꝙ fiāt accipiētis al's nō liberaꝰ: vt ar. ff. de le. j. nō quocūqꝫ: ꝛ. ff. de re iu. si se nō obtulit. §. pe. Oppō. Sꝫ opponiꝰ ꝙ nō videꝰ ꝙ actio ista possit in tētari: certū est ꝙ sniā lata qð fuit dubiū declarauit: vt. ff. de rei vēd. ex diuerso. §. vbi. ꝛ. ff. si serui. vend. sicuti. §. distāt quo modo ergo actione pposita ꝙ fuit certū fiet dubiū cōtestatiōe interueniēte: maxi me cum omnis res ꝛ cā fiet p negationeꝫ ꝛ cōtestationē litis dubia: vt. C. qbus ad liber. pcla. nō lꝫ. l. vl. ff. si cui plusqꝫ p. l. falci. l. j in fi. Rñ. verū est ꝙ sniā fecit cla rū qð fuit dubiū: ꝛ ꝙ illud fuit iteꝝ dubi um ħ nō pcedit ex vicio snie: sed propter maliciā cōdēnati: cōtra quē iudiciū red/ diꝰ i iuitū: vt. ff. de v̄. ob. l. inter stipulātē.

in fi. j. rñsi. fecit eniꝫ sniā suo inter ptes ꝛ veritati preiudicauit: vt. ff. de re. iuris. l. res iudicata: ꝛ ideo actionē parit. s. in fa ctū. Oppositio. Itē adhuc opponiꝰ: non vꝫ ꝙ actio ista sit alicui⁹ vtilitatis: ꝛ stul tū reputarē actorē qui hanc actionē pro poneret: actor enim q obtinuit petere pōt sniaꝫ executiōi mādari: vt. ff. de re iud. l. a diuo: ꝛ. C. de execu. rei iudi. l. si cūm iudi cati. ꝛ p totū. quare ḡ tanqꝫ stult⁹ pponit hanc actionē in factū: in quo iudicio mul te exceptiones ꝛ multe pñt esse contentio nes. Rñdeo: nō obstat obiectio: licet enim actor possit petere sniaꝫ executioni man dari: nihilomin⁹ hꝫ aliud auxilium s. hāc actionē in factū. Interest enim nostra plu ra hīe auxilia etiā si nobis inutilia sunt: vt. ff. de seruit. l. ci fundo. ff. de liber. leg. l. ij. in fi. sicut al's video: filius in potesta te cōstitutus pteritus dicere pōt ipso iure testamentū nulluꝫ de iure ciuili. ꝛ si vult laborare de iure ptorio hꝫ cōtra ta. vt. C. de liber. pte. l. vl. Itē pono exemplū vbi dareꝰ in factū ex re iudi. ꝛ ideo posset pe tere ꝙ mādareꝰ sniā executioni: pone ꝙ nō cōparent mobilia nec imobilia nec no mina cōdēnati: vt dicit lex a diuo. qd fa ciet qd obtinebit. in ħ casu aget in factuꝫ ex re iudicata: nihilomin⁹ etiā posset age re pma actiōe si vellet: qꝛ p hāc actionē p ma nō nouaꝰ. Et qð di. C. de vsur. rei iu di. l. vl. ꝙ pma actio nouaꝰ. Itē ꝛ pme ac tioni noua adijciꝰ in factū: nā non solet deterior illoꝝ cōditio fieri qui litē contes tanꝰ qꝫ q nō cōtestantur: vt. ff. de reg. iu. l. nō solet. ꝛ. ff. de nouatio. l. aliā. Consulo tū ꝙ poti⁹ agas hac actiōe in factū qꝫ pri ma: qꝛ ista est magis expedita in qua non sine rubore de calūnia iurabit. Oppositio. Sed adhuc ostendo ꝙ hac actiōe nō pōt agi: certū est ꝙ sententia lata ꝯ sententiā est ipso iure nulla: vt. C. sniam rescin. non posse. l. j. ꝛ. C. qñ pouoca. nō est necesse. l. j. Rñ. verum est si sniā ferreꝰ ꝯ primā es set ipso iure nulla. sed si feraꝰ circa ideꝫ. tūc etiā sc̄ða teneꝰ. Oppositio. Itē osten do ꝙ null⁹ erit litiū finis: ꝛ sic est cōtra. l. C. de transacti. fratris. Itē res abijt i in finitum

finitū cū infinitas sit cū tādā vt.ff.de dā. infecto.qu bona.§.pe.nā pone q fuit cō dēnat⁹ z nō vult satisfacere. Item magis iterū condemnat: z sic iterū z iterū. quid ergo erit: stultū reputarē actorē qui toties ageret z plura expēderet in litis sumptibus q̄ posset de lite consequi: sed si vult agere pōt licz procedat res in infinitū quātūcunq3 potest. Questioni etiā p̄mc possit alio mō responderi: q: vtilis est actio ista in factū: q: post q̄drimestre tp̄us veniet vsura centesima: vt.C.de vsu.rei iu.l.ij.z vēiet illa vsura iure actiōis. † Qō.

5 Itē si tu queras qua potius actiōe agat: vtrū prima an sc̄da. dico q sc̄da: q: in p̄ma si erat stricti iuris veniunt expense z fruct⁹ officio iud. cis: in hac venient iure actiōis.licz enī3 ista noua adijciat prime: nō tñ in eius locū subrogat: z licz prime veniat expense officio iudicis z fruct⁹: vt.ff.de rei vēdi.q restituere. hic tñ veniēt iure actiōis: nec.n.possunt peti officio iudicis: cū officio iudicis lata sñia finitū sit vt.ff.de re iudi.l.iudex.ex illa enī re iud. que p veritate accipit orit̄ ius.i.actio in factū: que actio in factū cōprehendet tam sortē q̄ fructus z expēsas. Et sic si tu queris vnde orit̄ actio ista in factū: Rñ̄o z dico q orit̄ ex rigore iuris ciuilis. Si tu opponis lata sñia durat officium iudicis vt.ff.de rei vēdi.q restituere. Rñ̄o durat: sz nō circa prima sed circa aliud z nō eiusdē iudicis: nisi habeat merum impium. qō enim executiōi mādat ex dignitate meri imperij h̄ procedit: vt.ff.de re iudi.l.a diuo. quidā tñ dicunt cā oriri ex quasi contractu vt.ff.de peculio.licet.

¶ De actione in factum vel vtili que oritur ex confessione. Rubrica.

1 Actio in factum siue ex confessione: siue ex iureiurando vbi causa inserta non inuenitur quomodo oriri possit.

2 Actio in factum ad hoc vt cōpetat: quot requirantur.

3.4 Positiones actoris z rei in tali actiōe.

5.6 Libelli in tali actiōe quō cōcipiantur.

7 Sētētia ꝯ cōfessum an danda sit: vel ipso iure pro damnato habeat: vt sententia necessaria non sit.

8 Confessus errorē suū an mutare z corrigere possit añ litē cōtestatā vel post.

9 Confessio facta in iudicio an plus q̄ extra operet.

Est z alia actio in factū de q̄ dñs Jo. non tractauit in arbore actionū. verū quod omittit p legē: z p ipsum nō omittitur religione iudicātis: vt.ff.ꝺ test.l.quāsitū. z quod oratione deest p iudicātē supplet: vt.ff.de spōsa.l.oro. z iō de ea tractem⁹. Est enī illa q̄ orit̄ ex confessione. si enim aliquis confitetur se debere tibi.x. ex hac confessione orit̄ actio in factum: z iō i factū: q: ꝯfessus fuit informit.i.cā nō adiecta. Si autem confessus esset formit. i.cā adiecta puta se debere ex cā mutui: tunc dabit̄ vtilis certi cōdictio ꝯ illū sicut daret̄ directa ex vero ꝯctu: vt.ff.de interrog.act.l.de etate.§.q interrogat⁹. sile in iure iurādo delato: vbi si iurat̄ formiter cā adiecta: datur vtilis actio ex eo cōtractu: si iurat̄ informit.i.sin: cā: tūc datur in factū: vt.ff.ꝺ iureiur.l.nā postea.§.pe. z vl.z.l.sz z si possessori.z.l.si duo p̄roni.§.pe. Quidā tñ dicūt q ex ꝯfessiōe oriat̄ vtil' ꝯfessoria: vt.ff.ad.l.agl.p inde.§.si tutor.sz nō ē verū: nā illud sic intelligimus vtilis ꝯfessoria.i.vtil' ex eo ꝯctu vel in factū ex ea cōfessiōe: ꝯfessoria enī3 sola pro seruitutib⁹ ē inuēta: vt.s.in spēali act.ꝺ cōfessoria notaui. Questio. † Sz illud q̄rit̄:

1 qūo pōt oriri ista actio in factū siue ex cōfessiōe siue ex iureiur. vbi cā nō inuenit̄ inserta: cū ēt obligatio emissa sine cā ꝯdicit̄ vt.ff.de cōdic.sine.cā.l.q sine cā. imo ēt agēti sine cā ex obligatiōe obstat doli exceptio. vt.ff.ꝺ do.ex cep.l.ij. Itē z trāsactio sine cā circa alimēta viciat̄: vt.ff.de trāsac.cū hi.§.vl. Apocha enī sine cā nō recipit̄: vt.C.li.x.de apoc. gcūq3.qñ etiā script⁹ hr̄s in pos.mutit̄ cā reqrit̄: vt.C. de edi.di.adri.tol.l.vl. Rñ̄. in iureiuran. opat̄ h̄ auctoritas religiōis.s.sacri.idē dicūt ꝯstringere pp auctem iudicis z ptātē ipsius cōfessiōis q: sua sñia se dānat: vt.ff. de ꝯfes.l.j.q̄ cōfessio mlta iducit. q: facit aliquē hr̄i p cōdēnato: vt.C.de cōfes.l.

vnica. Itē ꝯfesso sicut ⁊ cōdēnato statim tpa duoꝝ mēsiū: hodie q̄ttuoꝛ cōputant̄ : vt. ff. de re iu. l. debitorib⁹. ⁊. ff. de ꝯfes. l. certū. §. si alia. ⁊. §. al's post rē. n. iudicatā vł iuretur. decisā vł ꝯfessionē i iure factā nihil q̄rit̄ : q2 i iure ꝯfessi ꝓ iudicatis habent̄. vt. ff. de re iudi. l. post rē. Cū ḡ parificent̄ ista tria: sñia: iusiurādū: ⁊ ꝯfessio: vt in p̄. ll. l. post rē. ḡ ex ꝯfessiōe ēt cā n̄ adiecta orit̄ actio in factū sic̄ in facto ⁊ in sentētia in q̄b⁹ orit̄ actio in factū : ēt si cā nō adijciat̄ vt dictū ē. ⁊ in hac opiniōe fuerūt plurimi prudētes: spēalr dñs me⁹. R. Alij dicūt vt notat dñs me⁹ in sūma. C. d nō nu. pe. circa p̄n. q̄ cōfessio cū cā p̄iudicat vt ⁊ ēt vtilis ex cōfessione q̄ daret̄ ex ꝯctu directa: ⁊ in h̄ cū alijs cōcordat vt dictū ē. Cete2 si aliqs cōfiteat̄ sine cā nō p̄iudicat p ar. p̄dicta. in q̄b⁹ cā requiritur ⁊ p. l. expssa2. ff. de pba. cū de idebito. §. vlti. quod enim legitur in. l. illa post rem intelligit̄ qn̄ i ꝯfessiōe fuit cā expssa. Itē inducit aliud argu. q cōfitet̄ obligat̄ q̄si ex ꝯctu: vt. ff. d inter. act. de etate. §. q interrogat⁹. at in ꝯctu req̄rit̄ cā: ḡ in cōfessiōe. sed ipsi rñdent q̄ nō ē p oia silitudo sed i h̄ tm̄ q̄ ad obligatiōnē: nō aūt q̄tū ad modū: q2 in cōfessiōe obligat̄ qs sine cā: in ꝯctu nō. ⁊ ē sile. Estote pfecti sicut ⁊ pr̄
2 vester celestis ē pfect⁹. † Vñ ad h̄ vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria: siue agām⁹ de vtili siue de in factū. ¶ In primis q̄ aliqs cōfiteat̄ se debere. ¶ Scḋm q̄ in iure. ¶ Tertiū q̄ ꝯ se. ¶ Quartū q̄ sit maioꝛ. xxv. anī. ¶ Quintū in cā ciuili ⁊ pecuniaria. ¶ Sextū certā q̄titatē vel speciē vel factū. ¶ Septimū q̄ ius ⁊ natura nō respuat. ¶ Octauū q̄ de eo actio eē possit cū alio in rē eandē. ¶ Nonū q̄ null⁹ erroꝛ facti interueniat. ¶ Decimū q̄ p̄sente aduersario: que oia dñs vr. i notula sua breuissima cōphēdit cōfessos in iure ꝯ se maiores. xxv. anī. in cā ciuili ⁊ pecuniaria certā quātitatē speciē vel factū qd ius ⁊ natura no respuat: de quo cū alio actio esse pōt vel rē eā esse: nullo facti errore interueniēte p̄sente aduersario ꝓiudicatis haberi placet vr: q̄ v̄bo breuiter cōsequar. l3 dñs me⁹ in summa de ꝯfessis copiose fuerit ꝓsecutus: iō primū ⁊ secūdū exigo q̄ cōfiteat̄ se debere ⁊ in iure. q2 si extra ius nō p̄iudicat nisi corā. v. testib⁹ rogatis: l3 Iaco. doctoꝛ antiqu⁹ dixerit ꝯfessionē factā extra ius corā paucioib⁹ p̄iudicare p aut. quā falso posuit in. C. de ꝯfes. hec ꝓbantur. ff. de interro. act. l. j. in fi. ⁊. C. de cōfes. l. vna. ff. d ꝯfes. l. ij. ⁊ iij. nisi ꝯfessio facta extra ius vim pacti obtineat: puta cōfiteoꝛ me debere. x. tibi: & ꝓmitto illa tibi redditurū vsq3 ad pascha. vel q̄ soluā tibi vsq3 ad pascha: tūc. n. facta corā duob⁹ p̄iudicat: vt notat dñs me⁹ p. l. C. de nō nu. pe. l. gn̄aliter. ⁊ h̄ plene notat in summa titu. illi⁹. Tertiū ideo dr̄ ꝯ se: q2 si p se nō pdest: vt. ff. de interro. act. de etate. §. j. ⁊. C. de pbati. l. rōneo. ⁊. l. infra. ⁊. l. exēplo. Quartū de maioꝛe iō dr̄: q2 si minoꝛ posset petere restitutionē: vt. ff. de cōfes. certū. §. minorem. Quintū in cā ciuili ⁊ pecuniaria. iō dr̄: q2 in criminali cōfessus s̄m oēs non est ipso iure ex sua cōfessiōe dānat⁹ l3 est p sniam dānandus: vt. ff. de cust. ⁊ exhi. re. si confessus. Hoc ita nisi cōfessio sit secuta formidine tormētoꝝ. nā tūc nō preiudicat nisi post tormēta in ipsa cōfessiōe pduret: vt. ff. de q̄stio. l. j. §. diu⁹. ⁊. l. si qs vltro. Itē sicut qdā dicūt ideo factū fuit in cā ciuili q2 in cā liberali sibi nō p̄iudicaret qs: vt. C. de l be. cā. l. interrogatā. l3 ibi fuit extra iudiciū: aliogn si in iudicio preiudicaret ēt in cā liberali: vt. C. de lib. cā. l. iubem⁹. Sextū certā quātitatē speciē vel factū: ideo dr̄: q2 si incertū nō p̄iudicat incōtinēti l3 ad h̄ vt teneat̄ cōfiteri certū : vt. ff. de cōfes. l. certū. Septimū q̄ ius ⁊ natura nō respuit. ideo dr̄: q2 si cōfessio sit iuri vel nature ꝯria non p̄iudicat iuri : vt si cōfitear me seruū cū sim liber natura si cōfiteat̄ qs filiū tuū q est maioris etatis. facte eni3 cōfessiōes cū naturalib⁹ debēt cōuenire. vt. ff. de interro. act. l. cōfessionib⁹. ⁊. l. si is cui⁹. ⁊. l. si seru⁹. Octauū de quo cū alio actio eē pōt. vł rē eā eē: iō dr̄: q2 si cōfiteoꝛ me occidisse illū q viuit vel dum sim ipubes me cōmisisse adulteriu3: vel si

virga vel genital' b⁹ carere nō p̄iudicat. vt. ff. de interro. act. l. si is cui⁹. ⁊. ff. ad. l. aql. l. inde neratı⁹. §. vl. ⁊. l. h̄ aptius. ⁊. l. p̄inde. ⁊. ff. de cōfes. q̄stiōibuz. ⁊. ff. ad. l. aql. iul. ⁊ ff. de adul. l. si minor. Nonum nullo facti errore interueniēte: ideo dr̄: q: si errat i facto pōt p̄bare 9riū vsq; ad sen tētiā ⁊ ita sibi nō p̄iudicat. vt. ff. de cōfes. l. nō fatef. ⁊. C. de iuris ⁊ fac. ig. l. error. Decimū p̄sente aduersario: ıō dr̄: q: tā de cōfessiōe i iud. cio q̄z extra ad h̄ vt p̄iudi/ cet op; q̄ aduersarius sit p̄ns. vt. ff. de in terro. ac. l. vlt. nō. n. solet qs obligari ab/ senti. vt. ff. de cōfes. l. certū. §. si qs. Hec oia p ordinē fui p̄secut⁹ sumēdo il'a ex sū ma dn̄i mei d̄ ɔfessis. q̄ ibi copiosi⁹ inuenies

3 ¶ In hac āt ac. ac. sa. ta. po. † Pō acto. Ego dico q̄ tu fuisti cōfessus in iure te de bere mihi. x. ¶ Itē tu es maior. xxv. an. ¶ Itē illa causa erat ciuilis. ¶ Itē cer/ ta fuit q̄ntitas illa. ¶ Itē seru⁹ meus oc/ cisus est quē fuisti cōfessus te occidisse. Itē cōfessus fuisti ex certa scia ⁊ sine erro re. ¶ Itē me p̄nte. ¶ Ultimo adiiciam cām. Ego dico q̄ ex tali cā ad h̄ vt oriat vtil' ex illo 9ctu: al's orirel' in factū scdm̄ q̄sdā: l; fm alios nulla vt. s̄. dixi. ¶ E cō

4 tra re⁹ sa. ta. po. † Posino rei. Ego d. co q̄ extra ius fui cōfessus. ¶ Itē corā duo/ b⁹. ¶ Itē sum minor. xxv. an. ¶ Item si seru⁹ tu⁹ viuit. ¶ Itē erraui i fcō. ¶ Itē te absente. ¶ In hac āt act. concipiet ac tor libellum sic: ⁊ p̄mo in actiōe in factū.

5 † Libellus. Ago ego. R. 9. M. a q̄ peto. x. vl' rē certā mihi dari ⁊ solui: q. x. fuit cō fessus in iure vel extra ius corā rogatis. v. testib⁹ me p̄nte se mihi dare debere: ⁊ p pono 9 eū actionē in factū ex cōfessiōe: in

6 ac. āt vtili cōcipiet sic. † Libell⁹. Ago. e. R. 9. M. a q̄ peto mihi. x. solui ⁊ dari q. x. fuit cōfessus in iure vel extra ius corā. v. testib⁹ rogatis me p̄nte se mihi debere ex 9ctu vēditiōis vel mutuo p̄pono 9 ip̄m vtilē certi cōditionē de mutuo vl' vtilē ac tionē ex vēdito. Q d̄ sic recte cōcipiat li belli p̄bat p ea iura q̄ in p̄ncip. hui⁹ actio nis notaui. Oppō. S; nō vr̄ q̄ aliq̄ istā rū cōpetat; ⁊ p̄mo de act. in factū. certum

ē q̄ hec act'o aut ē datiua aut natiua q̄cū q̄ sit. Quero vnde oriat vel q̄re det: cuz enim cōfiteor me tibi debere ⁊ cā; nō adij cio q̄mo pōt oriri actio cū ois actio oriat ex obligatione: vt p; ex diffinitiōe obli/ gatiōis. vt insti. de obli. Itē si nō est dati/ ua q̄ rōe daf cū nulla cā subsit. Itē d̄ vti li esto q̄ cā; adijciā q̄re ex cōfessiōe indu cif vtilis. Rn̄. qdā dicūt de actiōe in fa ctū q̄ sit datiua. ⁊ iusta est rō q̄re def pp cōfessionē tuā: q: tua snia te dānasti. vt. s̄. dixi. ⁊ si ē natiua nascif ex cōfessione si/ cut actio orif ex 9ctu. in vtili plana ē rō: vt sicut directa ex 9ctu ita vtil' ex cōfessio ne p̄sumim⁹ eni 9ctu interuenisse ex q̄ cō/ fiteris: ⁊ sic sni a locū h; l; v̄ba deficiāt si

7 cut al's. ff. si q̄dru. pau. fe. di. l pe. † Que stio. Illud ēt q̄rif an 9 cōfessū sit danda snia vel habeat ip̄o iure p dānato vt snia nō sit necessaria. iura q̄dā videt velle vt snia nō sit nec̄aria. nā ip se sua se snia dā/ nauit. vt. ff. de cōfes. l. j. Itē nulle sunt p/ tes iudicis in cōfitētē. vt. ff. ad. l. aql. p̄in de. Itē cōfessus h̄r p cōdēnato: vt. ff. de cōfes. l. j. ⁊. l. iij. in fi. ⁊. C de cōfes. l. vna. Itē cōfesso sicut ⁊ dānato daf t̄ps ad sol uēdū. vt. ff. d̄ re iu. l. debitorib⁹. ⁊. ff. d̄ cō fes. l. certū. §. si alia. in fi. Itē nō ē cōfessi cā tuēda rei. E9 vi; q̄ cōfess' sit dānādus: ff. d̄ cōfes. l. v le. Itē si qs cōfess⁹ fuerit in cā criali dānand⁹ est: vt ff. de cust reo. l. si qs cōfessus. ⁊ q̄d dr̄ nulle sunt ptes iudi/ cis: subaudi q̄ ad cāe examinationē nō āt q̄ ad cōdēnationē. cōdēnatio eni nec̄aria ē Itē iura allegata dicūt q̄ cōfessus h̄r p cōdēnato: ḡ nō est dānat⁹ s; dānand⁹ nam nihil est id cui ē sile vt dt Aristo. nā rati/ habitio h̄r p mādato vt. C. ad mace. l. vl ti. nō tn̄ est mādatū. Rn̄o. dn̄s meus. R. dr cōfessū; debere dānari: ⁊ q̄d d̄ i. l. illā debitorib⁹. ⁊ alia iura silia locū habēt qn̄ debitor fuit a creditore interpellat⁹: ⁊ di/ lationē petet tale d; t̄ps dari sibi q̄le con dēnato daf. Dn̄s me⁹ distinguit vtrū iu/ dex cepit audire cām p libellū ⁊ ordine iu diciario tūc confessus ē dānand⁹. Si aūt sine libello ⁊ iure extraordinario sicut fa/ ciunt ptates q̄nq; in lombardia ⁊ alscia

puta habeo debitorē meū duco eū corā ptāte ⁊ dico: dn̄e q̄re a debitore meo si dz mihi .xx. ⁊ ille ꝯfitetur tūc nō est dānādus: sꝫ statim ptās dat tp̄s ad soluendū sicut ⁊
8 cōdēnato. † Questio. Itē q̄rit vtrū ꝯfes sus errore suū possit mutare ⁊ corrigere an̄ lit. ꝯte. vel post. Rn̄. an̄ lit. ꝯte. penitere pōt ⁊ reuocare q̄ fuit cōfessus si ignorat id qḋ ꝯfitetur falsuꝫ eē: aliogn si sciat nō reuocat post .l. āt ꝯte. nō reuocat nisi pbet q̄ iusta fuit ignorātia: vt. ff. d̄ inter. ac. de eta te. §. q iusto. In casu āt an̄ li. ꝯte. nō reuocat: puta qn̄ actor a certa psona volebat petere ⁊ reus voluit penitere cū captione actoris puta vsucapiōe cōpleta a possidē
9 te: vt. ff. de rei vē. is q. ⁊. l. si āt. † Qō. Ultimo q̄rit qd opet plus ꝯfessio facta in iudicio q̄ꝫ extra. aut. n. confitetur cā adiecta ⁊ tūc siue in iudi. siue extra corā. v. test. rog. ꝯfessio p̄iudicat ⁊ h̄ fm illos q dicūt ꝯfes. sine cā nō p̄iudicare. Rn̄. forte nihil. vel assignari possit h̄ rō q̄ pl' opet i iudicio q̄ꝫ extra ⁊ h̄ plus: q: qn̄ in iudicio vbi sine cā cōfiteor q̄ teneor cām exprimere: sicut qn̄ cōfiteor incertum teneor exprimere certū: vt. ff. de confes. l. certum.

¶ De actione ex stipulatu que datur marito pro petenda dote ⁊ actione ex stipulatu q̄ datur vxori pro repetēda dote. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu ad hoc vt veniat: quot requirantur.
2 Matrimonium vbi esse non potest: nec etiam dos.
3 Stipulatio si itercedat: q̄ ex noua stipulatione agatur: que vtilitas esse potest.
4 Dotē nulla si vir recepit: an de iure fori vel poli vxorem alere teneatur.
5 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione: cum plu. seq.
9 Libelli in tali actione quomodo formentur cum plu. seq.
12 Dilatio anni an marito dabitur: si res mobiles vel se mouentes extiterint.
13 Anni dilationē an maritus h̄re debeat: si diues: ⁊ bene soluēdo sit: res aūt mobiles ⁊ se mouentes non extitant.
14 Maritus si diues nō fuerit: vel heredes sui: dilationē tamē anni habent: qui⁹ ipsi mulieri alimenta p̄stabit?
15 Actio ex stipulatu an recte intentaretur: si certa quātitas i dote data fuerit: cū actio ex stipulatu ad incertum competat.
16 Dotē an maritus restituere teneatur: si vxor decedat: ⁊ filij ex eodem matrimonio superstint.
17 Actio ex stipulatu an nascatur: que actio datur vxori pro dote repetenda.

Cum inueniatur duplex actio ex stipulatu pro dote: prima que datur marito ad petendam dotem secūda que datur vxori vel heredi ipsius ad repetēdā dotem matrimonio soluto morte viri vel diuortio: ideo de vtraqꝫ simul tractemus ⁊ primo de ea q̄ datur marito p dote petēda.
1 ¶ Que actio ad h̄ vt cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In p̄mis q̄ m̄rimoniū ꝯctū sit nā sine m̄rimonio dos eē nō pōt: lꝫ m̄rimoniū possit esse sine dote: vt. ff. d̄ iu. do. l. iiij. ¶ Scd̄m q̄ m̄rimonium sit de iure:
2 † aliogn vbi m̄rimoniū eē nō pōt nec dos vt i. l. p̄di. ¶ Tertiū vt nuptie secute sint: vt. ff. de iu. do. l. nō enim. ⁊. l. pmittendo ¶ Quartū vt dos sit pmissa siue stip'lo interuenerit vtilis vel inutilis: vtilis dico rōne cōceptiōis nō rōne rei vel dissensus nā si tu diceLas vt darē tibi domū i dotē ⁊ ego cōstitui fundū nihil est: siue ēt pactū nudū vel pollicitatio interuenerit agitur ex stipulatu: vt C. de rei vxo. ac. l. vnica circa p̄n. si enim dos a datione inciperet ⁊ sic eēt tradita hec actio locū nō h̄ret nec petere posset: cū ois obligatio sit sublata solutione eius qḋ debetur: vt insti. qui. mo. tol. obli. ēt si res data fuisset euicta. Item qn̄ a datione inciperet nō ageret ex stipulatu p. l. C. de iu. do. l. j. Oppositio. Sꝫ vr̄ ꝯ p. l. C. de rei vx. l. vnica. circa p̄nci. vbi agitur ex stipulatu ēt si nulla stip'latio intercessit: sicut ⁊ al's. ff. de adop. l. bis ꝯbis. ⁊ ff. si cui plus q̄ꝫ p le. fal. nisi. §. itē sciendū. ⁊. ff. de fideius. tu. l. vlti. sed dn̄s r. eus dicit. l. C. de iur. do. nō corrigi p. l. C. de rei vxo. ac. q: i p̄ncipio loqtur in psona mulieris: sed ꝯ stimulū calcitrare durū est imo loquitur ēt in psona mariti q̄ꝫ vxoris: cū dicat omnes dotes ⁊c. sicut statim in seq. §. plenius

plenius subiungit: vbi tā marito q̄ʒ vxori dat lex tacitam hypothecā: hʒ q̄ maritus actionē ex stipulatu a lege inductā i oībus casib⁹ ⁊ hʒ hypothecā in bonis datis dotē ēt re euicta q̄ fuit i dotē data p.l.C.de rei vxo.ac.§.j.⁊.ij.remota.l.C.de iu.do.
3 l.j.⁊ hʒ mihi vi3 veri⁹. †Qō. Sed que vtilitas si itercedat stipulatio q̄ agat ex stipulatiōe ista noua. Rn̄.q2 p̄ma eēt stricti iuris: hec eēt bone fidei: vt in p̄di.ti.de rei vxo. ac.lʒ enim haberet locū hec distinctio vt si interueniat stip̄lo ageret ex stipulatu: vbi pollicitatio condi.ex lege.idē ⁊ si pactū nudū: nā ad exationē dotis q̄liacunq̄ѣ vba sufficiunt: vt.C.de do. promis.l.ad exactionē. Si aūt a datiōe inciperet nulla actio cōpeteret vbi bona fide res fuit tradita nisi qn̄ dolo: tūc enim pp cōiūctionē p̄sonaꝝ daret in factū: sicut distinguit C.de iur.do.l.j.tn̄ hodie p.l.predic.de rei vxo.his amfractib⁹ locū eē nō credo: ⁊ iō tn̄ fauorē ꝯcedo marito pp onera m̄rimonij q̄ sustineat: cū ipsa dos onerib⁹ m̄rimonij seruire debeat: vt.C.de iur.do.p onerib⁹.ff.de iur.do.l.dotis fructus. ff.fa. hercis.l.si maritus.⁊.l.si filius. p quātitate enim dotis tenet eam alere: vt.ff.solut.
4 m̄ri.l.si dotē.§.finaūt. †Qō. Quid si nullā dotē recepit: videret de iure fori q̄ nō tenet eā alere sed de iure poli ꝯ̄: ita q̄ poterat excōicari sicut ibi no. dn̄s meus. ⁊ hoc est de summa eqtate cū sit in ipsi⁹ obsequio: vt.C.q po.in pigno.ha.l.assiduis. ⁊ alioqn cōpelleret forte meretricari. nā cū sint duo in carne vna: qūo ps corporis esuriet ⁊ ps alia saturet; vt extra ō biga. debitū.⁊ de diuor. gaudemus ⁊ imputet sibi q vxorē sine dote recipit non attēdēs illud. ne accipias vxorem sub noīe dotis. ¶ Quintū vt dos sit certa q̄ sit p̄missa: hoc cōsiliū est nō tn̄ est necesse. nā tenet cōstitutio dotis icerte vt sit postea constituēda dos s̄m modū facultatū ⁊ dignitatum nataliū: vt.ff.de iu.do.l.cū post.§.gener.
5 ¶ Un̄ marit⁹ his positionib⁹ vtet. †Positio actoris. Ego dico q̄ ꝯ̄xi m̄rimonium cū berta. ¶ Itē illud m̄rimoniū de iure tenet. ¶ Itē eam duxi ad domū meam. ¶ Itē p illa ꝯuenisti mihi dare i dotē.xx. ¶ Econtra reus p̄mittens dotem faciat
6 ta.po. †Positio rei. Ego dico q̄ tu pposuisti ꝯ̄here m̄rimoniū cū berta ⁊ postea repudium interuenit ⁊ sic remāsit impfectū. ¶ Itē illa berta est tibi cōiuncta in tertio gradu. ¶ Itē sine dote recepisti illā vxorē. ¶ Actio āt ex stipulatu q̄ cōpetit vxori vel ei⁹ p̄ri vel ei⁹ heredi soluto m̄rimonio. ad hoc vt cōpetat tot sunt nec̄aria: q̄t sunt illa q̄ diximus in hac act. supiori ex stipulatu q̄ dat marito. ¶ Est etiā aliud necessariū q̄ m̄rimoniū sit solu. morte alterutrius seu diuortio. constāte enim m̄rimonio dos nō repetit a pte viri: nisi in casu: puta marito vergēte ad inopiā: vt.ff. de rei vxo.ac.l.vnica.C.de iur.do.l.vbi. ⁊.ff.solu.m̄ri.si cōstāte.⁊.C.sol.m̄ri. per totū. qualr āt m̄rimoniū soluat diuortio ⁊ qbus de causis legit.C.de repu. ¶ Itē aliud exigit q̄ soluat dos in vero vel interpretatiue: puta si marit⁹ fuit ꝯfessus se recepisse dotē ⁊ tp̄s sit trāsactū aliqn̄ anni: aliqn̄ biennij s̄m q̄ taxat a iure. C.de do.cau.nō nu.l.vl. ⁊ in aut. de ipe nō so. pec.coll.viij. ⁊ est postea in.C.in p̄di. ti.q̄ re ipsa pbari debeat solutio dotis dicit.l. C.de do.cau.l.j.⁊ ar.C.q po.in pig.l.vl. ⁊.C.de bo.dā.l.si quis post hac. Hec ita sunt vba nisi pactū factū sit de dote lucranda muliere p̄mo decedēte in totum vel in pte: vt.C.de pac.cō.tā sup dote.l.pe.⁊ p totū.⁊ i aut.de equal. doti.col.vij.⁊ nisi forte mulier amisit repetitionē dotis rōne delicti: puta p adulterio: tūc enim marit⁹ lucri facit dotē: vt.C.de repu.l.cōsensu. ⁊.l.pe.⁊ i aut.vt lic.ma.⁊ auie.§.q2 q̄dā vo.⁊ in aut.vt nulli iudi.§.adulterā. imo mlr̄er amittit dotē si diuortiū fuerit factū sine causis exp̄ssis in p̄di.aut. vt li.ma. ⁊ auie.⁊ lucrifaciūt filij vel si nō sunt lucrifaciat marit⁹. ¶ In hac aūt acti.fa.ac. ta.po.supradictas q̄s ēt dixi.ō.⁊ dicet sic.
7 †Positio actoris. Ego dico q̄ tu maritus vgis ad inopiā. ¶ Itemego dico q̄ m̄rimoniū solutū est diuortio interueniēte bona grā. ¶ Itē.c.solui tibi marito p dote. ¶ Item tu fuisti confessus te recepisse do

tē ꝛ ip̄s legitimū trāſijt. ¶ Ecōtra mari/
8 t⁹ vel hr̄.es sui vtetur talib⁹ po. † ꝑosi/
tio rei. Ego dico ꝙ mr̄imoniū adhuc du/
rat. ¶ Itē bn̄ facio factū meū. ¶ Itē tu
incitasti diuortiū culpa tua. ¶ Itē tu cō
misisti adulteriū ¶ Itē tu p̄missisti do/
tē ꝛ non soluisti. ¶ Itē mr̄imoniū fuit cō
tractū sine dote. ¶ Itē dotē [illegible] solui cō
stāte mr̄imonio: in his casib⁹ in qbus pōt
solui constāte mr̄imonio: vt. ff. de iur. do.
mut⁹. §. manēte. al's dos nō posset solui:
vt. C. si ɔstā. mr̄i. dos solu. fue. ¶ In ac/
9 tiōe p̄ma marit⁹ cōcipiet sic libellū. † Li/
bell⁹. Ago. c. R. ꝯ. M. q ꝓmisit se datuꝝ.
c. in dotē ꝓ tali vxore mea: quam dotem
mihi soluere ꝛ dare recusat: vnde ꝙ ille
.c. mihi soluat ꝛ det ago ꝯ ipꝫ: ꝛ ꝓpono
actionē ex stipulatu. Quia sic recte cōn/
ci. libell⁹. ðt. l. C. de rei vxo. ac. l. vnica.
circa p̄n. Oppositio. Sꝫ opponit ꝙ ac/
tio ista sit male ꝓposita: certū est ꝙ q̄uis
certū in stipulationē deuenit ꝙ agit certi
cōditiōe ex stiplōne: nō aūt actione ex sti/
pulatu: vt insti. de v̄. ob. in p̄n. ꝛ ff si cer.
pe. l si qs. at si. c. qs ꝓmisit noie dotis ista
stip'o cōtinet certū: vt. ff. de v̄. obli. l. vbi
aūt n̄ apparet. ꝛ. ff. si cer. pe. l. certū ergo
dꝫ agi certi ɔdi. ex stipulatiōe nō aūt ex sti
pulatu. R̄n. actio ista ex stipulatu habet
multa spēalia in se: ꝛ h̄ vnū ē ꝙ licet cer/
tū veniat in stipulatiōe ꝙ nihilomin⁹ aga
tur ex stipulatu: ꝛ h̄ iō q: ē bone fidei: licet
in omnib⁹ casib⁹ sit stricti iuris quod etiā
ē casuale ꝛ alia casualia hꝫ: sicut notat do
minus me⁹ in ti. de rei vxo. ac. Eodē mō
soluit' qd̄ alia q̄re actio ista fuit inuēta cū
sufficiat actio ex stipulatu: vel certi ɔdi.
ex stipulatione ¶ Mulier autē vel pater
10 vel hr̄s eius cōcipiet sic libellum. † Li/
bellus. Ago. c. berta ꝯ talē maritū meum
cui dedi in dotē. c. ꝛ tūc cū mr̄imoniū bo/
na grā diuortio solutū sit: illā dotē mihi
restitui peto: ꝓpono actionē ex stipulatu.
Qd̄ sic recte ɔcip. libell⁹ qn̄ mr̄imonium
diuortio bona grā separet' ðt. l. C. de rei
vx. ac. l. vnica. qn̄ ēt sepat' bona grā ꝛ sit
locus repetitiōi dotis eiꝰ exēplū qn̄ fit mo
nachus tūc n̄ repetit' dos: vt. C. ð episco.

ꝛ cleri. l. vlt. ꝛ h̄ iure fori qd̄ ēt vxore in
vita si [illegible] poli nō nisi volēte vxore ꝛ vo
uēte [illegible] vel mōasteriū intrāte, nō
eni pōt vna [illegible] ad deū trāsire: ꝛ alia i secu
lo remanere: vt in [illegible] xxvij. q. ij. c. mul
toꝝ. ꝛ. c. agathosa [illegible] aūt soluat' ma/
11 trimoniū morte mariti tūc dicet sic. † Li/
bell⁹. Ago. c. berta ꝯ tales hr̄des mariti
mei vt reddant seu soluāt vel restituāt. c.
vel domos vel vineas q̄s inestimatas de
di in dotē titio viro quondā meo cū fructi
b⁹ inde ꝑceptis: ꝓpono actionē ex stipula
tu. Quia sic recte ɔcipiat lib. ðt. l. eadem
. C. de rei vxo. act. §. ex actio. ꝛ. §. fructi/
b⁹: saluo eo qd̄ de fructuū diuisiōe ðt. l.
ff. solut. mr̄i. diuortio. iō posui in libello
de reb⁹ inestimatis: q: ille ꝓprie dicūt do
tales: vt in p̄di. l. C. de rei vx. ac. §. cū āt.
Si enī darent' res estimate: tūc res non
possent peti sꝫ extimatio sola: vt. C. ð iur.
do. q̄ncs. nisi sit electio mulieris. vt. ff. de
iu. do. plerūqꝫ. ꝛ nisi facta sit extimatio vt
sciat q: ti deterior fūd⁹ fact⁹ sit: vt C. do.
l. si inter viꝝ. Illud āt ē in hr̄de mariti ꝙ
res immobiles incōtinēti restituit res mo
biles anno transacto: vt. C. de rei vxo. l.
12 vna. §. exactio. † Questio. Sed qd si res
mobiles vel se mouētes extant: nūqd da/
bit' dilatio anni. R̄n. nō puto: q: vbi ea/
dē rō ꝛ idē ius: vt. C. ð ɔsti. pe. l. vl. ꝛ vbi
rō diuersitatis reddi nō pōt idē ius statuē
dū: ꝛ. C. ð. lib. p̄te. vl'exhere. l. iij. lꝫ ille.
13 §. exactio indistincte loquat'. † Qd̄. Sed
esto ꝙ res mobiles ꝛ se mouētes nō extitāt
marit⁹ autē hō ille diues sit ꝛ bn̄ soluēdo
nūqd hēbit dilationē anni. R̄n. nō puto.
14 ar. insti. de offi. iudi. in princ. † Questio.
Sed pone ꝙ non est diues hꝫ dilationem
anni ipse marit⁹ vel hr̄des sui. mulier in/
terim qd faciet: qs dabit sibi alimēta: ma
xie si tota dos consistat in mobilib⁹. v̄r in
p̄mis ꝙ nō debeat marit⁹ seu sui heredes
dare alimēta: cū eni hēat dilationē illud
tp̄s hꝫ a fructibus dependēdis: vt. ff. de
vsur. l. in fideicommissi. §. in his quoqꝫ.
Itē ip̄s illō apponit ad cōmodū debito
ris: vt. ff. ð reg. iu. l. cū tp̄s. ꝛ. ff. ð leg. ij.
si ita. §. pegasus. qd̄ ēēt cōmodū si vellet

dare alimēta vxori cū forte illa eēt diuor/
tatrix. Et aduerso videtur vt interim de
beat hēre alimēta. nā cū remaneat dos pe/
nes maritū: ḡ cū suo onere. s. vt debeat da
re alimēta: q̄ ō ē vnū de oneribus mrimo
nij: vt. ff. de iur. dot. l. dotis fruct⁹. z. C.
de iur. do. l. p̄ onerib⁹. z ar. ff. ō acq. re.
do. l. traditio. p̄terea h̄z emolumētū i hoc
vt interim nō soluat: ḡ h̄z on⁹. s. alimētoꝝ
iuxta regulā: vbi on⁹ ibi z emolumētū: vt
insti. ō leg. pa. tu. z. C. de fur. l. vl. p̄terea
mlier ali dz h̄z c̄titatē doꝝ: vt. ff. so. ma.
l. si cū dotē. §. sinaūt. quā dotē mulier ad
suos vict⁹ suasq3 al. mon: as possidet: vt.
C. q po. in pig. l. assiduis. Itē ar. p̄ h. ff.
ex qbus cau. i pos. ea. fulcini⁹. §. vl. z. ff.
de sepul'. cre. l. vl. M. bi vi vt lz mulier nō
sit amodo in obsego mariti in cui⁹ obsego
eē dz: vt. C. q̄ po. in pig. ha. l. vl. z. ff. de
ope. lib. sicut prona. z h̄ ē vnū de onerib⁹
dotis q̄ dz alere vxorē: vt. ff. fami. herc.
l. si filia. §. i fili⁹. z. l. si marit⁹. cū ḡ mri/
moniū sit solutū cui⁹ mrimonij onera susti
nebit: certe nulli⁹: tñ si vxor nihil hēat ne
cōpellaf meretricari cū sit abstinēdum a
malo z ab oi specie mali: vt extra de vita
z ho. cleri. si cū ab omni. z cū auferēda sit
occasio delinquēdi: vt ar. ff. ō eo qd cer.
lo. l. j. z. C. de in li. vidui. l. ij. z. C. vñ vi
. l. meminerit. tñ si nō hēat qd ma. iu. et dz
interim hre alimēta. ar. ff. vt in pos. leg.
l. q legatoꝝ. z arg. ad idē. ff. ō inof. test. si
instiiu. a. z. ff. de iur. deli. l. ait p̄tor. in fi.
z. l. fili⁹. z ar. C. de or. cog. l. vl. z ar. ff. de
15 bo. a. z. l. si qs a liberto. † Questio. Itē q̄/
rat an actio ex st. p̄latu recte intentaret si
certa quātitas fuerit in dotē data cū ac/
tio ex stipulatu cōpetat ad incertū. de hoc
dicas sicut i hac eadē actu. notaui. nec mi
reris si actio sua mutet naturā pp̄ p̄uile/
giū dotis. nā z al's actio q̄ est bonefidei ō
sui natura pp̄ pactū appositū incōtinenti
mutat suā naturā eq; fit stricti iuris lz pa/
riat noua tñ p̄ma informat: vt. ff. de pac.
l. iurisgētiū. §. ij. z. §. adeo z. C. de pac. in
16 ter emp. z ve. l. ij. † Questio. Itē querif
an marit⁹ teneaf restituere dotē si vxor de
cedat z filij ex eodē mrimonio superint.

Rñ. refert de q̄ dote loq̄ris. aut de aduē/
ticia aut de p̄fecticia si de aduēticia in q̄
nō ē dissensio inter doctores: tūc si extra/
ne⁹ ille q dat dotē stipulaf vl' paciscat il/
lā sibi reddi: ille solus h̄z actionē z sibi so
li restituef: alioqn sola mlier vel h'edes
sui puta filij hēbūt: z intellige dotē aduē/
titiā quā dat aliqs extraneus. z extraneū
intellige oēm p̄sonā p̄ter illā q̄ h̄z p̄sonaz
dotata i p̄tāte. vt. C. de iur. do. auia. z. C.
de rei vx. act. §. accedit. z. §. extraneū. in
extraneo ēt dare dotē loquif. l. ff. de ꝯdi.
cā da. l. si extrane⁹. z. ff. sol. ma. si cū dotē
q̄. ll. videnf ꝯrie: sed nō sunt. nā in. l. illa
si extrane⁹. vbū distributiuū qsquis fuit
appositū: vt. ff. de her. inst. qsquis. z ideo
oēs casus cōtinenf i. l. illa si cū dotē. vn⁹
casus fuit except⁹ z iō in alijs nō vi p̄iudi
casse: vt al's. ff. de euic. l. q libertatis. al's
solutiōes q̄re q̄s no. ibi dñs me⁹. Si aūt
dos sit p̄fectitia i q̄ doctores dissentiūt z
q̄ sit p̄fectitia legit. ff. de iur. do. p̄fecti/
tia. z. l. hāc q̄q3. tūc si p̄r qui dat dotē sti/
plaf incōtinēti illā sibi soli reddi: sibi red
def ēt filijs extātib⁹. vt. ff. sol. ma. l. q̄tiēs
Si āt nō stipulaf tunc actio de dote erit
cōis p̄ri z filie. vt. ff. sol. mat. l. ij. Et tunc
q̄rif qre extrane⁹ vl' mater vel auus ex so
lo pacto q̄rit acti. s. p̄scrip. vbis: paf aūt
nō nisi stipulef: vt in p̄dic. l. auia. z. ff. sol.
mri. l. q̄tiēs. Rñ. q; magis fauēt iura ex/
traneo paciscēti q mulierē dotare nō co/
git q̄3 faueāt p̄ri q filiā dotare cogif: vt.
C. de dotis p. l. vl. est z alia rō: p̄ri ꝯpetit
ipso iure actio vt dcm̄ ē: q̄ actio nō potuit
innouari p pactū: sicut h̄ no. dñs me⁹ in
summa ō rei vx. ac. circa p̄n. In h̄ ēt casu
qn̄ nō stipulaf sibi soli reddi in q̄ est maior
dubitatio si de p̄fectitia loquitur: ad pa
trē redire dz. z sunt filij extēt sui: nō filia i
mrimonio mortua. z h̄ sentit. [illegible] z domi/
nus Jo. z dñs me⁹. faciūt iura p cis. C.
sol'. ma. l. dos a p̄re. q̄. l. indistincte ō do/
tē redire ad patrē. Itē aliud ar. ff. de iur.
do. iure succursum. Itē. C. de bo. q̄ lib.
ij. z. C. de rei vx. ac. l. vnica. §. sileat. z. ff.
de dot. p̄le. l. j. rñ. j. z. ff. de pa[illegible]. l. si cō
uenerit. z. l. si paf. z. ff. sol. ma. l. si dota/

ū pri ēni dos dʒ restitui rōne pacti vel ēt ꝓ dimidia saltē q̄ sibi cōpetit. vʒ bñficio legis dño tñ. M. ꝛ. P. videbaꝉ vt dos ꝓfectitia reuertaꝉ ad patrē qñ liberi nō extāt ꝛ qñ mulier in mrimonio decedet: al's liberi extātes illi succedunt: ꝛ dos remanet penes patrē ipsoꝝ q̄si penes legitimū administratorem: vt. C. de bo. ma. l. j. Quia filij succedāt ē rō. certū ē ꝙ dos est ꝓpriū pr̄imoniū mulieris: vt. ff. ð mino. l. deniqȝ. ḡ filij succedūt in dicto pr̄imonio sicut in pr̄imonio mr̄is: cū in successione ab intestato ꝑma cā successionis sit filioꝝ. vt insti. ð here. q̄ ab intes. defer. ꝛ in auē. e. ti. Itē aliud ar. ff. sol. mr̄i. l. post dotē. ꝛ. C. de colla. l. illā merito. nā nepotes ex filia cogūtur ꝯferre dotē: ḡ ꝯstat ꝙ filij ꝛ nō pater in dotem succedunt. §. ille sileat. C. de rei vx. act. itelligiꝉ qñ mr̄imoniū solutū est diuortio: tūc eniʒ mulier hʒ dotē etiā si pactū esset factū vt dos apud maritū remaneret filijs supstitib⁹. vt. ff. ð dote ꝑleg. l. j. rñ. j. Tu elige de istis duab⁹ sentētijs q̄ tibi placet. ꝛ h notat domin⁹ me⁹ in summa de rei vxo. actī. ꝛ in sū-
17 ma sol. mr̄i. † Quest. o. Illud aūt queriꝉ qñ nascaꝉ actio ex stipulatu q̄ daꝉ vxori ꝓ dote repetēda. de illa eniʒ q̄ daꝉ marito ꝓ dote petēda non est dubiū q: incōtinēti nasciꝉ. de hac dissentiunt doctores. q̄dā dicūt ꝙ nasciꝉ statiʒ dote data sʒ nō intēdiꝉ nisi sol. matri. ꝛ vtunꝉ his argumētis. q̄tiēs aliqd debeꝉ sub ꝯditione q̄ omni mō est extiura iterim orta ē obligatio ꝛ actio adeo ꝙ solutū interim nō repetiꝉ q̄si debite solutū. vt. ff. de ꝯdi. inde. nā ꝛ si. ꝛ. l. qð sub ꝯditiōe. ꝛ relictū sub tali cōditiōe q̄ oino ē extitura trāsmittitur ad heredē. vt. ff. qñ di. le. ce. l. si cū hrs. sed dos dʒ red ii sub ꝯditiōe q̄ oino est extitura. s. so. mr̄i. ḡ interim nasciꝉ obligatio ꝛ actio. dño tñ Jo. visum ē eā nasci demū sol. matri, sicut simile no. ē. in actiōe tutele ꝛ actione pignoraticia.

¶ Si facias aliquod opus pp quod aq̄ pluuia nocere pōt ꝯpetit contra te actio aque pluuie arcende.

¶ De aqua pluuia arcenda. Rubrica.

1 Actio de aqua pluuia arcēda ad hoc vt competat: quot necessaria sint.
2 Predio suo rustico actio talis q̄re locum habeat.
3 Fructuarius si fecit aliquod opus in fundo: vbi vsumfructum habebat: nūqd tali actiōe teneaꝉ: vel si fecit alius op⁹ in suo: vnde fundo fructuario nocere possit: nunquid fructuarius aget.
4 Colonus vel ꝓcurator si in fundo domini opus fecerit: quis conueniet.
5 Extrane⁹ si fecit op⁹: an teneaꝉ ꝑstare patiētiā: cuʒ sit ille cui heres extitit.
6 Secūdus si nō immittat: sed patiaꝉ: vt ꝑ fundū suum tertius immittat: qd iuris.
7.8 Positiones actoris ꝛ rei in tali actiōe.
9.10 Libell⁹ in tali actiōe qūo formeꝉ.

Si facias aliqð opus propter qð aqua pluuia nocere pōt competit ꝯ te actio aque pluuie arcēde. cōtingit sepe ꝙ pp op⁹ manu factū in agro alicui⁹ alteri⁹ p̄dio aq̄ pluuia. i. pluuia q̄ est aqua. vel aq̄ pluuia. i. aqua pluuialis nocerꝉ pōt. vnde cōsuliꝉ dño illi⁹ ꝑdij cui aq̄ illa nocere potest ꝑ actionē spēalē. s. ꝑ actionē aq̄ plu. post lit. cōtest. cōtingens emēdare. Si āt postea op⁹ ab alio factū teneꝉ ꝑstarꝉ patiētiā vt destruaꝉ: vt. ff. de aq̄ plu. ar. l. j. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. §. in sūma. ꝛ. l. si tertius. §. pe. ꝛ vl. ¶ Illud tñ in ꝑmis nota fm ꝙ notat dño me⁹ ꝙ rubrica ista sic intitulatur. De aqua ꝛ aq̄ pluuia arcēda ꝛ de actione aq̄ pluuie arcēde. ꝛ ita multi libri hñt sic ēt hēbat dñs Rogeri⁹. fm h rubrica ista tractat ð aq̄ q̄ nō fit pluuia vel pluuiaꝉ ꝛ de aq̄ pluuia. de ꝑma aq̄ dr̄. l. ff. e. ti. l. si ꝑus. j. rñ. ꝛ. ij. de alia aq̄ tractat tot⁹ titulus: tractat ēt de in̄dicto: ð actiōe aq̄ plu. ar
1 cē. sʒ idē est. † ¶ Ūn ad h vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In ꝑmis ꝙ aliqs op⁹ manu faciat: vt. ff. e. l. j. §. hec āt actio. ¶ Scðm ꝙ in loco suo faciat. Ceterū si opus de natura loci sit hec actio nō hʒ locū. Itē ꝛ si in publico nō hʒ locū sibi hec actio: vt. ff. e. l. j. §. hec aūt actio. in fi. l. apð trebatiū. §. aq̄ pluuie. ¶ Tertiū ꝙ pp illud opus aq̄ nocere possit: non

tamē q nocuerit nisi post lit. ɔte. vt. ff. eo. l. j. §. j. ⁊. ij. ⁊. l. si tertius. §. officiū. ⁊. ff. de statulib. l. labeo. ¶ Quartū q aq̄ illa sit pluuialis vel pluuiali admixta ad h vt locū hēat hec actio directa: si aūt alia aq̄ dānū dabit: hꝫ locum vtilis fm q̄sdā: fm alios locū hꝫ negatoria: vt. ff. e. l. j. ⁊. ij. ⁊ l. si pluscꝫ. §. j. ⁊. ij. ⁊. §. placuit. ⁊. l. j. §. itē sciēdū. vel in factū daf: vt. ff. de pscri. v. q̄tiēs. aqua āt pluuia dr̄ q̄ de celo cadit aut ymbre excrescit: aut colorē mutat: vel increscit aqua illa cui aq̄ pluuia iūgitur: sicut contingit in multis fluminib⁹: vt. ff. e. l. j. §. aquā pluuiā. ⁊. §. i sūma. ¶ Quintum q aq̄ illa possit nocere agro: non aūt si edificio vel opido vel domui: tūc enim locū hꝫ negatoria: vt. ff. e. l. j. §. itē sciēdū locū enim hꝫ hec actio dūmō pdio rustico aq̄ nocere possit pp illud opus: siue oriaf aq̄ in loco puato siue in publico siue i fundo locato: vt. ff. eo. l. j. §. itē sciendū. ⁊. §. cassius. ⁊. §. apđ labeonē.
2 † Questio. Sꝫ illud querif q̄re p pdio rustico locū hꝫ h actio. Rñ. iō: q: pro predio rustico tm̄ hec actio cōpetit: ⁊ est rō. cū enim aliqd qs faciat in suo ɔ̄ eū nullā habeo actionē: vñ p futuro dāno spēalissimā hāc habeo actionē. In pdijs āt vrbanis locū hꝫ negatoria q̄ locū hꝫ q̄tiens qs facit in re aliena qđ iure seruitutis facere nō posset: vt. ff. si serui. vēd. l. ij. j. rñ. ⁊ hec no. dñs meus: posset forte etiā hr̄e locū negatoria. ¶ Sextū q cā nocēdi vicino factū sit opus illud ceteꝝ si agri colēdi ⁊ arādi ⁊ fructus pcipiēdi factū sit: nō hꝫ locū hec actio: vt. ff. e. l. j. §. de eo ope. sicut nec hꝫ locū qñ iussu publice auctoritatis opus factū possit nocere: vel qñ vetustas excedit memoriam vel natura loci vel ēt pactū: vt. ff. e. l. j. §. hec aūt actio. ⁊. §. illđ huic. ⁊. §. vl. ⁊. l. in sūma. §. j. ⁊. §. cassius. ⁊. §. itē labeo. ⁊. §. vl. ⁊. l. vl. Itē cessat h actio si iussu pncipis aut senat⁹ aut illoꝝ q p ɔstituerīt agros. f. qñ nō extat mēoria: vt. ff. e. l. j. § q iussu ¶ Septimū: q op⁹ illđ sit scīn igrāte illo cui⁹ pdio aq̄ nocere possit. ceteꝝ si eo sciēte cessat hec actio: vt. ff. eo. l. labeo. ⁊. l. sꝫ hec ita. ⁊. l. in ɔcedēdo. ¶ Octauū q dānum futuꝝ timeaf: ceteꝝ lucrū tibi auferre possum. nā si opus facio i meo: ⁊ sic venę putei tui precise sunt: non teneor hac actione: vt. ff. eo. l. j. §. hec autem actio. ⁊. §. de eo opere. ⁊. §. idē ait: ⁊. §. deniqꝫ. sił arg. ff. de dā. infec. l. pculus. cū dānū dicatur diminutio rei mee: vt. ff. đ dā. infe. l. ij. ideo āt dixi q dñs faciat in suo: ad h vt locū hēat directa actio ɔ̄ eū q op⁹ facit
3 † Questio. Quid autē si fructuarius fecit illđ op⁹ in fūdo vbi hēbat vsumfruc. nūquid tenebif hac actiōe: vel nūqd si fecit ali⁹ op⁹ in suo vñ fūdo fructuario possit nocere: nūqd fructuari⁹ aget. Rñ. directa nō aget nec tenebitur. vtili āt actione aque plu. ar. ⁊ aget ⁊ tenebif: vt. ff. eo. l. apđ trebatium. §. vl. ⁊. l. si vsusfructus.
4 † Qō. Quid si colon⁹ vel procurator fecit op⁹ in fundo dñi qs cōuenief. Rñ. si fecerit sciēte dño: dñs tenef hac actiōe q destruat: q si eo ignorāte tm̄ pstabit patiētiā vt op⁹ illud destruaf: vt. ff. e. l. quāqꝫ. §. j. ⁊. §. idē. ⁊. §. vl. ⁊. l. si colon⁹. ipse āt colon⁹ seu pcurator tenebunf interdicto qđ vi aut clā p impensis ⁊ p toto interesse:
5 vt in pdic. legibus. † Questio. Quid si extraneus fecit teneor pstare patiētiā nisi f t ille cui hr̄s extitit: vt. ff. e. si titius. §. vlt. Quid si soci⁹ Quid si vēditor me⁹ tūc patientiā psto: vt. ff. e. l. emptor. ⁊. l. si venditio. Quid si terti⁹ mediāte alio ⁊ immittente alio op⁹ faciat. Rñ. cū vtroqꝫ agēf possuꝫ hac actiōe: vt. ff. e. l. si terti⁹. in princ.
6 † Questio. Quid āt si scđs nō imittat sed patiaf vt p fundū suū terti⁹ imittat: non videf q possit agi ɔ̄ scđm: q: nullū op⁹ fecit: vt. ff. e. l. j. §. hec āt actio. Rñ. ɔ̄ tertiū tm̄ agi pōt: vt. ff. e. l. supra iter alienū. §. vl. hic enim q patif al'ū ducere nō suo nomine patientiā seu volūtatē accōmodat: ideoqꝫ nō tenef hac actiōe. Itē nec negatoria: q: nō đt seruitutē sibi deberi: posset tm̄ distingui: vt. ff. ne qd in lo. pub. f. l. j. §. si qs cloacā. ⁊ h notat dñs me⁹ in. l. illa. si terti⁹. ¶ Illud āt not. q q̄tiens opere manufacto aq̄ fluit al'r q̄: natura solita sit fluere locum hꝫ hec actio: siue imittat aquā vel faciat maiorē vel citiorē vel ve

hementiorē vel cōprimēdo fac eā redūdare: vt. ff. e. l. j. § h aūt actio. vñ si aliquis plātat salicta ⁊ pp h aqua restagnat ⁊ vicino nocere poss; cōpetit actio aq plu arcē. vt. ff. e. l. j. §. de eo ope. in fi. Unde querit dñs me⁹ quō in h casu cōpetere posset actio aq̄ plu. arcē. imo potius deberet cōpetere actio aque plu. nō arcē. naz posset agi ꝯ eū vt n̄ arceat. R̄n. actio illa ꝓponitur ꝓ aq̄ arcē. ⁊ ꝓ aqua nō ar. nec ob. ꝙ vocaf actio aque plu. arcē. nā ⁊ actio ad exhibēdū ⁊ rei vēdic. cōtra dolosos ⁊ ꝯ eos q mala fide tignū iniunxerūt ꝓponif nō vt res exhibeaf vel vendiceſ ſ; vt iureſ ꝯ eos in litē. h; nomē al'r insinuat: vt .ff. de rei vēdi. l. q restituere. ⁊. ff. de tig. iniunc. l. j. §. vlt. Iteʒ actio coi diui. ꝓ sūptib⁹ ⁊ fructibus ꝑceptis nō ꝓ diuisione faciēda plerūq; ꝓpōit: vt. ff. cōi di. l. iij. §. sicut. Itē actio ex empto cōpetit ad cōplendā emptionē ⁊ ad dissoluendū. vt. ff. de act. emp. l. ex empto. § j. ⁊. §. is q vina idē in acti. ꝓ socio: vt. ff. ꝓ socio. l. actio. §. i. ⁊. §. nōnunq̄; vñ differentiā nois pertinacibus relinquam⁹: vt. C. de ꝯſti. pe. l.

7 iij. ¶ In hac āt actiōe ac. fa. ta. po. † Positio act. Ego dico ꝙ tu fecisti op⁹ manu i p̄dio meo. ¶ Itē pp op⁹ aq̄ plu. nocere potest p̄dio meo. ¶ Itē prediū illō cui nocere pōt ē rusticū. ¶ Itē illud opus fecisti aīo nocendi. ¶ Itē illus op⁹ me igrāte fecisti. ¶ Itē ꝓpter op⁹ illud aq̄ pluuia dānū mihi inferre pōt. ¶ Ecōtra reus fa.

8 ta. po. † Positio rei. Ego dico ꝙ istud op⁹ naturalr se ita h;. ¶ Itē tu fecisti mihi pactū illud edificiū ita hr̄e. ¶ Item tanto tpe stetit sic edificiū cui⁹ nō extat memoria ¶ Iteʒ illud edificiū tm̄ tibi lucrū affert. ¶ Iteʒ dom⁹ tua ꝯiūcta est illi p̄dio in cui⁹ loco illud edificiū factū est. ¶ Itē illud opus feci te sciēte. ¶ In hac āt ac.

9 ꝯcipiet act. libellū. † Libellus. Ago ego .R. ꝯ. M. qui tale op⁹ fecit in p̄dio suo pp qd aq̄ plu. dānū dare pōt agro meo vel p̄dio meo nocere pōt: vnde op⁹ illud in pristinū statū peto restitui: vel peto illō opus amoueri: ⁊ dānū qd post lit. ꝯtest. cōtingit resarciri peto ꝓ ope destruendo: ꝓpono act. aque plu. arc. ꝓ dāno postea cōtingente ꝓpono offm̄ iudicis. Q̄d sic recte cōci. libell⁹. d'. l. ff. e. tit. l. j. §. j. ⁊ ij. ⁊ §. de eo ope. ⁊. §. in sūma. ⁊. l. si terti⁹. §. officiū. Oppō. S; nō vr̄ ꝙ libell⁹ bn̄ cōcipiaf pp duo. In p̄mis pp legē: q; nō pōt videri in iudicium venisse vel venire: qd post lit. ꝯtest. ꝯtingit: ideoq; alia interpellatione opus ē: vt. ff. de iudi. l. non potest Itē de his reb⁹ q̄ vēture sunt iudiciū insti tui nō pōt: vt ff. de iudi. l. nō quēadmodū. R̄n. l. p̄d e. nō obstat: q; loquif i re ꝓfsus alia. Ceterū si in eadē sec⁹: vt. ff. d' aq̄ plu. ar. athelus. §. vl. ⁊. ff. de edil. edi. l. ediles etiā. §. itē sciendū. Itē. l. illa non quēadmodū nō obstat: q; res illa nō venit in iudicio q̄ nullo mō aduenit. Ceterū si incipiat deberi venit in iudicio etiam id qd futuꝝ est: vt. ff. de pecul'. l. q̄situ. §. j. ⁊. ff. depositi. l. j. §. nō tm̄. ¶ In actiōe autem p̄senti q̄rif q̄re venit id quod futurū est: iō pp naturā ipsius actiōis q̄ tm̄ futura dāna respicit: h; oēs alie respiciāt p̄terita vt. ff. e. l. alterius. §. in h iudiciū. ⁊ h iō: q; op⁹ iā factū erat: iō si futuꝝ dānū venit qd post lit. ꝯtest. ꝯtinget nō ē miꝝ: imo ēt plus qd in hac actiōe iō admittif actor q; solū futuꝝ dānū timef: vt dictū ē. Oppositio. Itē ēt alio mō opponif: esto ꝙ dānū post lit. ꝯtest. cōtingēs veniat officio iudicis: vt dictū est: q̄re hr̄ expssa mētio de officio iudicis i libello: nō vr̄ pp duo. In primis q; ēt si non petef in libello: nihilomin⁹ tn̄ si dānū post lit. cōtest. ꝯtingeret officio iudicis veniret sicut ḡnaliter est in oibus: ⁊ maxie in his vbi officiuʒ iudicis deseruit actiōi. nā dic rubrica ꝙ ea q̄ an̄ lit. ꝯtest. cōtingūt noiatim sunt ꝯprehendēda. q̄ āt postea ꝯtingūt valde ꝑtinēt ad officium iudicis: sicut in h exēplo in fructibus ⁊ expensis ⁊ alijs: q̄si dicat valde ꝑtinēt: q; si nō petanf in libello dūmodo fiat mētio in iudicio nihilomin⁹ veniunt: vt. ff. de edil. edi. ediles etiā. itē sciendū. Oppositio. Itē ⁊ alio mō opponif vbicū q; actio ꝓponif cui officiū iudicis deseruit sufficit si sola actio ꝓpōaf. vt in act. quod me. cā; vt. ff. qd me. cā. metū. §. ex h

edicto: ꝛ. C. depositi. l. iiij. nisi ꝑ metum istaꝝ q̄onũ dicũt libellũ simplr̃ sic cõcipiẽ
10 dũ. † Libell⁹. Ago. ac. aq̄ plu. ar. vt op⁹ factũ debeat amouere: pp qḋ aq̄ plu. p̄dio meo nocere pōt: ꝑpono actionem aq plu. ar. nō faciũt mẽtionẽ in libello de officio iudicis: dicũt tñ si dãnũ ꝯtingit post lit. ꝯtest. postea dicũt iudici: dñe iudex: dãnũ tale cõtingit post lit. cõtest. reducim⁹ hoc ad memoriã vrã vt vr̃o officio debeatis eũ ẽt in estimatione illius dãni ꝯdẽnare: nobis aũt vr̃ libellũ de iure bñ esse concep tũ. In oĩb⁹ eniꝫ vbicũqꝫ aliqd veniet of ficio iudicis recte in libello ꝑponeret of/ ficiũ iudicis. Ubi grã: vnicũ cã exẽpli ex/ emplũ notabo. In rei vẽdi. veniũt fruct⁹ officio iudicis ꝛ nō iure actionis: qꝛ si iu/ re actiōis veniũt iã esset mixta ꝛ bone fi/ dei sicut petitio heredi. ſꝫ illa ẽ stricti iu/ ris: ꝛ tñ officio iudicis veniũt fruct⁹ ẽt ꝑ cipiẽdi a male fidei po. ꝛ sine. t. vt. C. de rei vẽdi. l cẽtuꝫ. ꝛ. ff. de rei vẽ. l. q restitue re. vñ si in rei vẽdi. diceremus sic: rẽ talẽ peto ꝑ rei vẽdic. cũ fructibus ꝑcipiendis ꝑ re rei vẽdica ꝑpono ꝑ fructibus offi/ cium iudicis: certe non errarem.

¶ Si immittis animalia tua in p̄diũ alte rius vt frumentum depascant dabit con tra te actio de pastu pecoris.

¶ De actiōe de pastu pecoris. Rubrica.

1 Actio de pastu pecoris ad hoc vt ꝓcedat quot requirantur.

2. 3 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

4 Libellus in tali actione quõ ꝯcipiatur.

5 Damnũ datũ in frumẽtum dum est her/ ba quomodo estimari debeat.

6 Dominus dando animalia noxe an libe/ rari possit.

SI immittis animalia in p̄dium alterius ꝛ frumẽtũ comedãt dabit ꝯ te actio de pastu pecoris: si aliquis immittit oues vel alia animalia in p̄dio tuo: ꝛ depascan tur frumentũ tuum vel ordeũ vel alios fructus vel glandẽ: cõpetit contra eũ ac/ tio q̄ vocat spẽali noĩe de pastu pecoris: vt. ff. de p̄scrip. v̄. l. q seruãdoꝝ. §. vlt. in q̄. l. solũmõ de noĩe istius actiōis inuenies ꝛ intelligas noĩe glãdis oẽs fructus cõti neri: vt. ff. de glã. leg. l. vnica. ſꝫ. l. illa que seruãdaꝝ. de glãde tm̃ loquaẽ. Itẽ ſꝫ lo/ quaẽ de pecore: intelligas ẽt de oĩb⁹ aĩa lib⁹ q pascunẽ: cũ nomẽ pecoris sit nomẽ gñale cõphẽdens oues ꝛ boues ꝛ vniuer/ sa pecora cãpi: vt. ff. d: edil. edic. l. ediles

1 aiũt. §. iumentorũ. † ¶ Uñ ad h̄ vt actio ista cõpetat tot sunt nccaria. ¶ In p̄mis ꝙ aliqs immittat pecora i p̄dio tuo. ¶ Se cũdũ ꝙ in tuo pascanẽ glãdes: alioqn si glã⁹ tua cecidisset in p̄dio meo vicino: ꝛ ego imisso pecore depasco nō hꝫ locũ de pastu pecoris ſꝫ hꝫ locũ i factũ: vt. ff. de p̄scri. v̄. l. q seruãdoꝝ. §. vl. ꝛ. h̄ qñ sine do lo: alioqn si dolo imisi: locũ hꝫ act. ad ex/ hiben. vt ff. ad exh. l. iul. §. glans. Qō. Quid ãt si oues mee depascãt in tuo sine mea imissiōe: nũqd hꝫ locũ hec actio. Rñ. dñs meus ꝙ locũ hẽat vtil' actio de pau perie. directa eniꝫ nō hꝫ locũ: quia dãnũ nō est datũ ꝯ naturã: ꝛ sic vba dẽ sic ũt. cũ ĝ snĩa locũ hẽat: vtilis locũ hꝫ: vt ꝛ al's . ff. si q̄dru. pau fec. di l. pe. de pastu. pe/ coris nō locũ hꝫ: qꝛ opꝫ vt tuas oues in trom. ttas vt dictũ est. actio legis aql. nō hꝫ locũ: qꝛ illa tũc locũ hꝫ qñ dãnũ fit ꝑ iniuriã: vt insti. ad. l. aql. circa pn. ꝛ aia/ lia nō pñt dãnũ dare iniuria cũ sensu ca/ reat: vt. ff. si q̄dru. pau fe. di. l. j. ¶ In

2 hac act. ac. sic ponet. † Positio act. Ego dico ꝙ tu imisisti pecora tua in p̄dio meo. ¶ I. ẽ illa pecora comederũt glãdes me/

3 as. ¶ Ecõtra re⁹ sic ponat. † Positio rei. Ego dico ꝙ pecora q depasta fuerũt glã/ des tuas fuerunt itij. ¶ Itẽ pecora mea per se intrauerunt. ¶ Itẽ glãdes tue sal/ ue sunt. ¶ In hac act. cõcipiet act. sic li/

4 bel. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. q immi/ sit pecora sua in p̄diũ meũ ꝛ glãdes meas vel frumẽtum vel ordeũ meũ depasta sũt vel pauerunt vel comederunt: vnde dãnũ illud qḋ estimo. x. m. hi resarciri peto: ꝑ pono actionẽ de pastu pecoris. Quia sic recte cõcip. libell⁹ dt. l. ff. de p̄scrip. v̄. qui seruãdaꝝ. §. vl. Oppositio. Sed videtur ꝙ actio ista nō possit cõpetere nec possit esse de pastu pecoris ꝑprium nomẽ actio

nis.certū est q̄ dānū datū ē a corpe i corp°:q̄ pecora que corp° sint dederūt dānū in frumētū meū vl' in glādes meas ⁊ sic locū hꝫ directa actio legis aql. vt insti.ad .l.aql.§.vl. Rñ. nō ē verū ħ. qd enī dicis dānū datū a corpe ⁊c. verū ē a corpe hois q: hō pōt dānū iniuria dare. ceterū si corpe aialis:tūc locū hꝫ de pauperie. ſꝫ q̄re nō hēat locū in hac eadē actiōe no. Opp 3. Itē adhuc opponit. nā vī agendū vtili aql.ad exēplū enī.l. aql.ago de his q̄ pasta sunt.vt.C.ad.l.aquil.de his. Rñ. qd ibi dicit ad exēplum intellige de pastu pecoris.q d ista ō pastu p̄tous ad sīlitudinē.l.aql.ē inducta. directa eni actio nec vtilis posset locū hr̄e: q: corp° nō est lesū.frumētū.n.iō est inuētū vt comedat:vinū vt bibat.in q̄ casu si hō dedisset hoc dānū locū haberet vtil'. vt.ff.ad .l.aql.q occidit.§.si qs vinū Ceterū si aial locū hꝫ de pastu pecoris:quā dico esse ꝓpriū nomē actionis ex.l.xij.tab.descendētis:vt in ꝑ.lic.l.q seruādarū.⁊ in ħ ēt ꝯsentit dñs me°:lꝫ antiq dixerint q̄ nō sit ꝓpriū nomē actiōis ſꝫ dicat vtil'.l.aql.actio p.l.C.ad.l.aql.de his.ſꝫ.l. il'a loqt qñ glādes imature fuerūt : tūc forte vtil' aql.locū hꝫ:sed si mature tūc de pastu pecoris:vt.ff.ad.l aql.si seru° seruū.§. vl.
5 vel dic vt.ō.dixi in hac eadē act.† Questio. Itē q̄rit qūo debeat estimari dānū datū in frumētū dū ē in herba. Rñ. duob° modis.vl' spectabit tps messiū vt sciam° q̄tū ex illo frumēto habebit vel ꝯsiderabit fruct° q̄tus in anno p̄terito habit° fuit. ꝓ p̄mo exēplo habes ar.ff.ad.l.aql. in.l.aqli.si deletū.⁊.ff.ō ta.exhi. locū.§.
6 cōdēnatio.† Qō. Item nūqd dñs dā.lo. aialia noxe posset liberari. Jo.rñdit si ipse imisit nō al's credo ꝯtriū.vt insti.si quadr.pau.fe.di.⁊.ff.de nox.l.in delictis.

¶ Si alicui relinquant legata:petet illa actione ex testamento.

¶ De actione ex testamento. Rubrica.

1 Actio ex testamēto ad hoc vt veniat:quot exigantur.
2 Codicillos si quis faciat : in quibus non pōt directo heredē instituere: quid iuris.
3 Heres primus institut° si hr̄ditatē adire nollit q̄liter ꝯsulitur illi:cui hereditas restitui debet:⁊ qualr legatario.
4 Legatari° quid faciet:si ille cui dꝫ hereditas restitui:nollit primū compelli vt sibi restituat:primus etiam nō adijt.
5 Institut° in codicillis vt alij restituat vel ille cui dꝫ restitutio fieri: si proxim' sit : q ab intestato succedere pōt:quid iuris.
6 Legatarij quem couenient : si nullus i codicillis institutus sit: vt restituat: ſꝫ tm̄ in codicillis legata relicta sint.
7 Legata relicta an peti poterūt : si testator hr̄dē istituat:nō corā septē:ſꝫ quiq; testib°
8 Legatarij quē ꝯueniēt:si aliqs nō istituit hr̄dē sed tm̄ legata reliquit:puta in codicillis:i qb° reliqt aliquē distributorē ⁊c.
9 Distributor si loco heredis fuerit : quas actiones intentabit:⁊ quibus teneatur.
10 Heres vel distributor an teneneat dare instrumēta legatario:q̄ rei legate ꝑtinent.
11 Libellus intali actione qūo ꝯcipiat.
12 Fructus ⁊ vsura an a tempore more vel litis ꝯtestate veniant.
13 Legatario qūo simul pro re legata petenda det rei vendicatio ⁊ hypothecaria.

Faciunt aliq aliqñ testā ⁊ hr̄des instituūt ⁊ legata relinquūt ⁊ hr̄des nolūt legatarijs soluere: iō legatarijs iura succurrunt.s.trib° actionib°.s.actione ex testō q̄ ꝑsonalis est actiōe in rē.s. rei vēdi.⁊ actione hypothecaria.p q̄s legata cōsequūtur ab herede. vt.C. coia de leg.l.j.⁊.ff. de leg.ij.l.cū fili°.§.varijs.de p̄ma videam°.s.de actione ex testō.de alijs dicemus aliq̄:q: plene dixim° de natura ipsarū generalit'.s.s.de rei vē.⁊ de actiōe hypothe-
1 caria. † ¶ Vñ ad ħ vt actio ista cōpetat tot sunt nēcaria. ¶ In p̄mis q̄ aliqs faciat testm̄. ¶ Scōm q̄ ꝑsona sit talis q̄ posset testari.q̄ āt sunt ille ꝑsone q̄ testari nō pn̄t. legit insti.q nō.est p.fa.test.⁊.ff.q test.fa.pn̄t.l.si filius.§. vl. ¶ Terciū q̄ i illo testō inst tuerit sibi hr̄dē q est caput ⁊ fundamētū toti' testi.vt insti. de her e.isti. ⁊ ar.ff.de pig.l si superatus.⁊ ar.C.de fideicō.l.cā quā. ¶ Quartū q̄ talis sit per

sona legatarij q̃ possit cape ex testõ: alioqn legatum nõ valet. vt. ff. de leg. ij. si ti-tio. la p̃ma. ¶ Quintũ q̃ testm̃ sit factuz fm iura. vt. ff. q te. fa. pos. l. si queramus. Qualr āt fiat testm̃ corã. vij. rogatis testib⁹: ⁊ qualr alie solẽnitates debeãt itervenire. dr. l. C. d testa. l. hac cõsultissima. ¶ Sextũ q̃ illud testm̃ sit vltimũ: alioqn si p̄mũ fiat ⁊ muteť statť scdo: vt in p̄di. l. hac ꝯsultissima. imo pl⁹ q̃ si in scdo testõ ꝯfirmať p̃mũ nũq̃ ageť nisi ex scdo:

3 vt. ff. ad treb. l. si qs priorẽ. † Qõ. Quid āt si aliqs faciat codicillos in qb⁹ nõ põt heredem directo instituere: vt insti. de codicil. §. vl. ⁊ C. de codicil. l. hereditatez. in codicill' relinquat legata q̃ actiõe relicta legata petentur Rñ. dñs me⁹ vtili ex testõ vel ꝯdic. ex lege: vt. C. de codicill'. l. vl. ꝑ p̃ma actiõe facit rõ. certũ est q̃ legata relicta in testõ petunť directa actione: testm̃ eniz in q̃ est hr̃s institut⁹ est vltia nostre mẽtis snia: vt. ff. de testa. l. j. testm̃. n. di vet⁹ codex: codicill⁹ aũt di paruus codex: in q̃ lz sit nostre mentis testatio q̃ ad legata ⁊ q̃ ad alia. nõ tñ ẽ nostre mẽtis testatio ad id qd maius est. s. ad instituẽdũ heredẽ. i. dñz loco nr̃i. ꝑ secda actiõe fac. l. ff. de ꝯdic. ex lege. l. vnica. hec qõ ꝓcedit in codicill' qñ aliqs ꝑ obliquũ relict⁹ est hr̃s: puta ꝑ fideicõ. q: ẽ ꝑsona aliq̃ possũ petere legatũ ⁊ qñ bona testatoris possi

3 det. † Questio. Quid āt si p̄im⁹ institut⁹ nolit adire qualr ꝯsulitur illi cui dz hereditas restitui: qualr ẽt ꝯsuleť legatario. Rñ. illi cui dz fieri restitutio ꝑ fideicõ. ꝯsuleť vtili bñficio trebelliani: vt. ff. ad trebel. l. j. §. hāt. s. senatuscõ. ⁊ sic fctã sibi restõe: legatari⁹ ab eo petet legatum. † Qõ.

4 Quid aũt si ille cui dz hr̃ditas restitui nolit p̃mũ cõpelli vt sibi restituat: p̃m⁹ ẽt nõ adijt qd faciet legatari⁹. Rñ. idẽ qd i testamẽto vt nõ possit legatũ petere: q: ea q̃ in testõ vel in codicill' relinquunť ita demuz valẽt si ex testõ vel ex codicill' adeať here

5 ditas. vt. s̃. dixi. † Questio. Quid si forte institutus in codicill' vt alij restituat vel ille cui dz restitutio fieri sit ꝓxim⁹ q põt ab intestato succedere: ⁊ ideo d' tali aditio

ne nõ curat sed bona ab intestato possidet Rñ. tũc legatari⁹ petet legatũ ꝑ edictum si qs omis. cã test. vt. ff. si qs omis. cã test.

6 l. j. † Questio. Quid āt si null⁹ in codicillis sit institutus vt restituat: sed tm̃ legata qs in codicill' reliqt. qd facient legatarij quẽ cõuenient: quã actionẽ intẽtabũt. certũ ẽ eniz q̃ in codicillis sc la legata p̄nt relinq: ⁊ spẽalr ꝑꝑ legata relinquenda sine institutione hr̃dis inuẽta fuit solennitas codicillorũ: vt insti. de codicil. Rñ. in hoc casu tale inuenio ꝯsiliũ: q̃ aut bona testatoris possidenť ab aliq̃ aut nõ. si nõ possidenť ꝓmptũ est remediũ. vel peteret missionẽ in bonis auẽte iudicis: vt. ff. ex qui. cau. in pos. e. l. j. vel peteret dari tutorẽ bonis quẽ loco hr̃dis ꝯueniẽt. vt. ff. de cur. bo. dã. l. ij. si aũt bona possidenť ab aliq̃: tũc legatarij agũt hypothecaria. cũ enim tres actiones ꝯpetãt legatario vt dictuz est. illa sola cõpetit q̃ dať vi bñficio legis: sicut pupillo in reb⁹ tutoris. vt. C. de adm. tu. ꝑ offõ. ⁊ sicut in dote. vt. C. de rei vxo. ac. l. vnica. ⁊ sic in alijs casib⁹. C. ⁊ . ff. in q. cau. p. g. ta. cõtra. p̃ma eni. s. ex testõ dari nõ põt. illa eniz cũ sit ꝑsonalis solũmõ ꝯ heredẽ dať: q: est obligat⁹ legatario ex q̃si ꝯctu. vt insti. de obli. q̃ ex q̃si cõtractu ori. Jtẽ rei vẽd. nõ posset cõpetere q: tũc illa ꝯpetit qñ hr̃ditas ẽ adita tunc dñiũ rei legate trãsit in legatariũ. vt. ff. d fur. l. a titio. qd hic nõ ẽ. Jtẽ illa tũc locũ hz qñ ꝓpria testatoris fuit res legata tũc trãsit dñiũ in re aliena hz publicianã: vt . ff. de pub. l. j. si tñ fuit q̃titas relicta rei vẽdi. nõ hz locũ. restat g̃ vt sola hypothe

7 caria ꝯpetat. † Questio. Quid aũt si heredẽ instituat ⁊ nõ corã. vij. s̃z. v. pone nunqd legata relicta poterũt peti. Rñ. nõ: q: voluit facere testm̃ ⁊ nõ codicillũ. vt. C. de testis. l. nõ codicillũ. nisi rogati fuerint veniẽtes ab intestato. vt. C. de fideicõ. eã quã. vel nisi dictũ sit si nõ valet hec volũtas iure testi valeat saltẽ iure codicillo⁊: tũc petereť vtili ex testõ sicut ex codicill' vel cõdic. ex lege vt di. C. de codicil. l. vl. quã. l. qdã male intelligũt: q: dicũt q̃ si aliqs egerit ex testõ nõ põt agere ex codi-

in fi. z.l.si q̃ fuit. z.ff. de fide instrõꝝ. si ta bulis. Nec obstat.l.ff. de act. emp.l.titi⁹ heres. z.l. creditoꝛ. q2 tenet vēditoꝛ exhi bere z nō dare. q2 vēditoꝛ de euict. tenet. dico q̃ heredem dare debere instr̄a legata rio. ar. C.ō libei ali cā:sic z. C.ad.l.falci. si p̄sioꝝ: scōm q̄ vno mō.l.illa intelligit.

11 ℭ In hac aūt actione ꝯci.ac.lib.sic. † Libellus. Ago.e.R.ꝯ.M. heredē titij qui titius mihi in testō suo rē talem legauit vel xx. quā rē mihi dari peto. ꝓpono ꝯ eum act. ex testō. q̄ sic recte ꝯci.lib. dicit.l.C. cōia de lega.l.j.z.ff.de lega.ij.cū fili⁹.§. varijs.sic ꝯcipiet libel. qñ hñs non fuit in moꝛa vt sic nō debebat hñri rō fructuū. Ceterū si ip̄e fuit i moꝛa retēta p̄ma foꝛma libelli addes: peto rē illā mihi dari cū fructib⁹ inde pceptis z pcipiendis. Et si fuit quātitas legata dicas: peto illā quātitatē cū vsuris: s3 q̄ veniēt q̄ frequētant regionis ꝯsuetudine. vt.ff.ō vsur.l.vsure.z.l.j. Oppositio. Sed huic libello sic obijcit: aut ē legata res certa: puta talis domus vel tale p̄diū: aut incerta: puta lego stichū vl' lego fundū: aut quātitas puta.x. Item aut res legata fuit ꝓpria testatoꝛis: aut aliena. Itē qñ aliena: aut legauit eā scient: aut ignoꝛāter. si res fuit legata certa z ꝓpria fuit testatoꝛis incōtinēti legatari⁹ ab adita hr̄ditate h3 rei legate dñium: vt.ff.de furt.a titio.z.ff.de lega.ij.l.legatum: si q̄ dñiū h3: q̄ h3 rei vēdi C.cōia de lega.l.j. si q̄ res est sua qūo rē suā petet actione psonali ex testō cū res nr̄as reali actione petamus: vt instit.de ac.§.j. Itē si fuit aliena h3 legatarius publicianā: vt.ff.de publi.l.j.in fi z.l.ij.z illa est in rē. z similis est obiectio z h qñ legauit sciēter psone non ꝯiūcte. Ceteꝝ si ꝯiūcte: siue sciuerit siue ignoꝛauerit valet: vt.C.de lega.l.cū alienā.z h in re q̄ est alterius nō heredis: tūc siue sciuerit siue ignoꝛauerit foꝛe heredis tenet legatū: vt.ff.de lega.ij.l.vnū ex familia.§.si rē. Itē si fuit res incerta legata puta lego fundū vel domū non videt q̄ valeat legatū: vt.ff.de iure dotiū.l.cum post diuoꝛtiū.§.gener a socero. Itē si fuit relicta quātitas pone.x.aut fuerūt illa re licta in specie aut in genere. si in specie: puta.x.q̄ sunt in archa tñ valet istud legatū quēadmodū si res certa fuisset testatoꝛis legata: vt.ff.de lega.j.l.sed si certos. Eadē insurgit oppō sicut in re aliena legata. Si autē incerta.x.puta in genere fuerūt legata nō videt q̄ valeat legatum rei incerte sicut dictū est. z ita breuiter cōcludo q̄ nō videt qđ in aliquo casu possit actio ex testō cōpetere. Rñ.l3 subtiles sint oppōnes. tñ in oīb⁹ casibus locū h3 actio ex testamēto. vbicūq3 enim legatū tenet actio ex testamēto intendit: z sic de singulis videamus. Si enim res ꝓprie testatoꝛis legatur z dñium trāseat ab adita hereditate in legatariū vt dictū est. tñ actio ex testamēto cōpetit ꝯ heredē vt legatario pos. assignet: l3 enim dñiū legatario sit acq̄sitū tñ pos. nō acq̄rit nisi sp̄al'r pos. sibi tradatur sic al's i hr̄de adeunte. vt.ff.ō acquir. pos.l.cū hr̄des.z.ff si quis.t.lib eē ius.fu. l.j.§.sceuola. Eadē rñsio ē in re aliena relicta. Itē si fuit res relicta icerta locum h3 actio ex testō. Nec obstat qđ opponis res incerta nō pōt legari. Rñ. imo pōt. vt.ff. ō leg.j.l.cū icert⁹. z.l.legato.§.j. Et qđ legit.ff.de iur.do.cū post. itelligo duob⁹ modis. vl' qñ testatoꝛ volebat relinquere certū: z sic legauit icertū: vt al's.ff.de ꝟ. ob.l.ita stip'lat⁹. vl' tūc nō val3 qñ nec domū: nec fundū h3. ceteꝝ si h3 tūc val3. vt ff.ō leg.j.si dom⁹.§.j. Et ē alia rō q̄re legatū icertū nullū i domo ñ nullā h3: q2 derisoꝛiū ē magis q̄3 vtile: z h dicit.l.illa. si dom⁹. In fūdo iō q2 cū destinatiōe p̄riss. ꝯstituāt p̄dia. vt.ff.de lega.j.qđ in rerū posset.n.digitū terre vel ita modicū dare q̄ nō expediret legatario. In reb⁹ āt alijs relictis i gñe tenet legatū z intētat actio ex testō: z sic cessat oppō in quātitate relicta. Oppositio. Itē in eo qđ apponit in libel. de fructib⁹ z vsuris sic opponit. q2 nō vr̄ qđ aliq̄ mō possit peti: certū ē q̄ actio ex testō stricti iuris ē. q2 nō ꝯnumerat iter bonefidei iudicia. vt insti.ō actio.§.actionū.z.ff.ō dona.l.cū q donationis. vñ nō admittit nec fructus vt i p̄dicta.l.cū qui dona, nec vsuras: q2 in stricti iuris iu

dicijs nō petunt citra vinculū stipulatio/
nis: vt. C. de vsur. q̄uis: i solis enim ꝯcti
b⁹ bonefidei vsure veniūt ex sola mora of
ficio iudicis. vt. ff. ō neg. gest. si pupilli. §.
vl. ꝛ. l. qa. q̄ vsure petunt q̄si interesse. vt
ff. ꝓ socio. sociū qui. Rñ. actio ista lꝫ sit
stricti iuris tñ imitat naturam bonefidei.
q̄tū ad hoc vt veniāt fructus ꝛ vsure. vt
C. in qbus causis in integrū resti. non est
necessa. l. in minoꝝ ꝑsona. ꝓpterea ꝛ inti/
tulatur rubrica. C. de vsur. ꝛ fruc. le. ꝛ fi/
deicō. ꝛ hꝫ iō cōtingit in hac actiōe pp sum
mū fauorē q debet testatori. vt. C. de sa/
crosan. eccle. l. j. cū publica vtilitas hoc
exposcat volūtates testatoꝝ cōpleri. vt in
12 aut. de here. ꝛ fal. † Qō. Itē q̄rit qūo ve
niāt hꝫ fruct⁹ ꝛ vsura a tpe more: imo vr̄
qō a tpe litis ꝯte. vt. C. de fructib⁹ ꝛ vsu
ris leg. ꝛ fideicō. l. j. ij. ꝛ vl. Preterea si pe
to rē: aut peto rem que fuit mea ꝛ tunc ve
niūt fruct⁹ a tpe more. Si āt peto rē mihi
debitā tūc veniūt fruct⁹ nō vsura post lit.
ꝯtesta. vt distinguit lex. ff. de vsuris. l. vi/
deamus. At res legata est nobis debita:
maxime si quātitas sit legata ꝛ maxie qñ
petit actione ex testō de qua tractamus ꝛ
heres est obligatus ex q̄si ꝯctu: vt dictum
est. ꝛ obligationū substātia in hꝫ ꝯsistit: nō
vt res fiat nr̄a sed nobis debita. vt. ff. de
ac. ꝛ obli. l. obligationum substantia. Rñ.
in hac actiōe veniūt fructus ꝛ vsure a tpe
more. ꝛ ita notat dñs meus in sūma. C. de
vsur. ꝛ fruc. leg. ꝛ fideicō. ꝑ. l. ff. de leg. j.
cū res. in pn. ꝛ. ff. de lega. ij. si qs seruo. ꝛ
l. titia seio. §. vsuras. ꝛ. ff. vt leg. seu fideic.
no. l. j. §. bellissime. ꝛ. ff. de vsuris. l. equis.
ꝛ. l. herenius. ꝛ. l. alia. herenius. qō ergo
fuit visum qbusdā ꝛ male qō post litē ve/
niant ꝑ iura. C. de vsur. ꝛ fruc. nō est veꝝ
ita enim itelligim⁹ illa iura ꝙ veniāt post
lit. ꝯte. subaudi qñ ante lit. nō fuit in mo/
ra heres. Exēplū ponit ꝙ heres nō sit in
mora. C. de vsuris ꝛ fruc. l. ij. ꝛ. ff. si cui
plusq̄ ꝑ. l. falci. l. cū falcidie. imo plus ꝙ
tenet heres ꝑstare fructus post diffiniti/
uam sniaꝫ in tpe q̄drimestri qñ nō fuit ap
pellatū: vel etiā si fuit appellatū tpe etiam
appellationis: imo in q̄drimestri tpe tene/
tur de fructib⁹ ꝑcipiēdis si ante lit. cōte.
heres fuerit in mora lꝫ sit difficile vt mo/
ra nō ꝑcedēt: puniat ad iudicē. vt. ff. de
13 vsur. l. in fideic. ꝑstatione. † Questio. Itē
vltimo q̄rit qūo legatario det simul ꝓ re
legata petēda rei vēdi. ꝛ hypothecaria si
enim res est mea illā vēdico ff. de rei ven
di. l. in rē. ꝛ. l. solū. §. vl. ff. de auro ꝛ ar. le
ga. l. qntus. §. argēto. si q̄ res est mea mihi
pignori eē nō pōt. vt. ff. de reg. iur. l. neqꝫ
pign⁹. vt. ff. de excep. rei iudi. l. ex sextāte.
§. latin⁹ largi⁹. Rñ. duob⁹ modis. Primo
ꝙ in diuersis casib⁹ ꝯpetāt: qñ res ꝓpria
testatoris legat tunc cōpetat rei vendi. qñ
res aliena tūc det hypothecaria. Uel alr
dat rei vēdi. ꝓ re legata: hypothecaria in
alijs reb⁹ testatoris ꝑ quā cōpellā here/
des vt mihi soluāt legatū. Uel habeo hy/
pothecariā qñ quātitas legat. Uel aliter
etiā ꝓ eadē re habeo rei vēdi. ꝛ hypothe/
cariā: nec est mirū ꝙ i casu isto hꝫ cōtingit
nā alibi ē ꝙ etiā res mea mihi ē pignori: ꝛ
ꝓ eadē re mihi datur rei vēdi. ꝛ hypothe
caria. C. de iure. dot. l. in reb⁹. ꝛ. C. ad tre
bel. aut. ꝯ rogatus. ꝛ. C. cōia de lega. aut.
res q̄ subiacet restitutioni. vt. ff. de actio.
emp. iulian⁹. §. offerri. ¶ Qō āt dixit in
libello rē legatā peto dari: duo nota. Pri/
mū ꝙ hec actio in simplū cōpetit nisi i ca/
su qñ legatū fuit relictū venerabili loco
tūc dat actio in duplū ꝯ negātē. vt insti.
de obli. q̄ ex quasi ꝯctu ori. §. si. ꝛ. C. de fi/
deicō. questionē. ꝛ insti. de fideicō. here. ꝛ
isti. de actio. §. itē mixta. Scōm ꝙ heres
dꝫ rē talem dare quā faciat accipiētis cū
ꝟbū dare sit accipiētis facere. vt insti. de
actio. §. sic itaqꝫ discretis. ꝛ. ff. de ꝟ. obli.
vbi aūt non apparet. §. vl. tenet q̄ dare ꝛ
nō tradere. Nūqd q̄ si res legata euincit
tenetur heres de euictione illi legatario.
Rñ. aut res legat in genere aut in spē. si in
gñe tūc ō euictiōe tenet. qz nō vr̄ res data
q̄ ita dat qō auocat. ff. ō leg. j. nō q̄cūqꝫ
§. j. ꝛ. l. si domus. §. de euict. l. heres ser/
uus. Si āt relinqt in spē tūc de euic. non
tenet: talē enim rē dꝫ tradere q̄lis est: vt
ff. de lega. j. si a substituto. §. frō. ꝛ. l. Fuū
filij. §. pe. ꝛ. l. si Fu⁹. i casu tñ ista fallūt in

C. de

C. de inoffi. test. l. scim⁹. §. j. vbi extra-neo istituto filiofa. res data si euicit agat de euic. Jtē et i alio casu qñ res plegat i genere vni filioꝝ filijs istitutis. vt. ff. de leg. ij. l. cū pr. §. euictis. vt res prelegata euincit de euictione nō agit: vel quia forte res in specie fuit prelegata et euicta. ideo de euictione nō agitur: q: hoc plegatū inuidiam et liuorē inter fratres parit.

Si aliqs pmittit alicui aliqd incertum ꝯpetit ꝯ eū actio ex stipulatu.

De actione ex stipulatu. Rubrica.

1 Actio ex stipulatio ad hoc vt ꝯpetat: quot necessaria sint.
2 Libellus in tali actione qūo formetur.
3 Stipulatione qui tenet: an ciuilr et naturaliter teneatur.
4 Stipulatu agit: si aliquis stipulet aliqd fieri: puta domū edificari: vl codicē scribi
5 Obligatione quid veniat: si factum in pmissione deuenit.
6 Promittat si aliquid quispiam sub pena: an vtrūqꝫ peti possit.
7 Promittat si aliqs quidqꝫ se factuꝫ: et si nō faciat: promittit penam: quid in obligatione veniat. vtꝫ illud qd promittit: an pena tantū: vel vtrūqꝫ.
8 Stipulari penā qd pdest: si tm̄ est i pena quātū in forte: et vtrūqꝫ peti nō possit.
9 Stipulatio penalis quādo promittat.
10 Pena promissa quid prodest: si reus qd pmisit dare nō pōt: et p ꝯñs purgādo moram penā euitare poterit.
11 Fideiussor omnis cōuenit ex stipulatu licet reus debeat certū vel incertum: et alia multa. de similib⁹ stipulationibus.
12. 13 Libelli in tali actiōe qūo ꝯcipiantur.
14 Stipulet si quis stichuꝫ aut pamphilū: et alius vnum se daturū. an stiplo valeat.
15 Stipulatio an teneat: si quis aliū sisti in iudicio promittit.
16 Promittens dolū malū abesse: absfuturū ve esse quid promittere habeat.
17 Pena nunqd insolidū cōmittat: si aliqs pmittit aliqd dare vel facere: et sub pena.
18 Pena an insolidū cōmittat: si plura capitula deuenerūt in ꝯtu: vl i arbitrio: et pena pmissa sit: et q: ꝯ vnū capitulū faciat.

Contingit frequenter q aliqs pmittit alicui aliqd incertū: puta facere domū scribere codicē. ꝯpetit contra illuꝫ actio ex stipulatu. vt insti. de ob. in princi. et. ff. de vbo. obli. l. vbi āt nō apparet. §. j.

1 † Unde ad h vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria quot dixim⁹. s. de certi ꝯdic. q oritur ex stipulatione. Est et aliud necessariū q illud sit incertū quod in stipulatione deuenit vt dictū ē: vnde positiōes ita nota i hac actiōe sicut et in illa. Jn hac autē

2 ac. cōcipiet actor sic libelluꝫ. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. q mihi pmisit se scripturū codicē vel factuꝫ mihi domū: vñ cum nō fecerit ago cōtra eū ppono actionē ex stipulatu. q sic recte cōcipiat lib. pbāt iura pdcā. Multi tñ ignorātes iura pponūt actionē ex stiplone: sꝫ male: imo dꝫ pponi actio ex stipulatu. vt insti. de vbo. obli. in pn. ex stipulatu eniꝫ ē h ppriū nomē actionis: ex stiplone nō ē nomē ppriū: nā promittis: pmitto: h ē stiplo. ex hac g stiplone oritur act. ex stipulatu si incertū in ob-

3 ligatione deuenit. † Questio. Sꝫ qritur i pmis: an q tenet ex stiplone teneat ciuilr et naturaliter: dñs me⁹ admittit q sic. naꝫ ois stipulatio ē ꝯuētio: et ois cōuentio hꝫ naturalē obligationē in se. vt. ff. de pactis. l. j. et. ff. de fideiussori. heres. §. fuo. ergo ois stipulatio hꝫ naturalē. Al. autē dixit illū obligari sola ciuili p. l. insti. de actio. §. de pecunia āt cōstituta. et. ff. solu. mri. l. ex diuerso. §. j. Jtē si stiplo hꝫ ꝯsensum naturalē et naturalē obligationē: qre dicitur g de iure ciuili. Rñ. ppter solēnitatē vboꝝ q fuit inuēta a iure ciuili. nā cū aliqd addim⁹ vel detrahim⁹ ius ciuile efficimus. vt. ff. de iusticia et iure. l. ius ciuile. Oppositio. Jtē huic libello sic opponit: nō enim videt q actio ex stipulatu ꝯpetat sꝫ cōditio incerti qd sic probo. ex stiplone due oriunt actiones: si certū: certi cōditio si incertū deuenit in stiplone dꝫ oriri conditio incerti eadē rōne. vt. ff. si certū pe. si quis certū. nam vbi eadeꝫ rō et idē ius vt. ff. de iniusto et irrito testō. l. iij. et. C. de ꝯsti. pe. l. vl. Rñō. de plano cōcederē nisi ista incerti cōditio tanqꝫ meretrix cuilibꝫ

vocāti adhereret. nō est eniz ꝓpriū nomē actiōis. nā inuenio cōditionē indebiti vocari cōditionē incerti. vt. ff. de cōdi. indebiti l. sed ⁊ si me puté. §. vl. Jtē inuenio cōditionē sine cā vocari incerti. vt. ff. de cōdi. sine cā. q sine. ⁊ actio ex vendito vocatur incerti conditio. ff. de actio. emp. l. si tibi liberuz. ⁊ actio ex stipulatu vocatur actio incerti: vt. ff. de vsur. l. stipulatus. §. j. ⁊ actio ex testō vocatᷣ incerti: vt. ff. de vsufru. cap̄ re. q̄ vsu ꝯsu. l. tribus. ⁊ in hac opinione est dñs me⁹. Jtē dñs me⁹ Azo dicit cōditio incerti eē ꝓpriū nomē actionis q̄ñ incertū ē in obligatione: vt in p̄dictis ll. p̄terq̄ȝ vbi incertū deuenit in stipulatione. tunc enim dicit dari ex stipulatu sicut notat in p̄dicta. l. d̄ cōditione indebiti. sed ⁊ si me puté. g̊ f̄m eū vbi incertum deuenit in obligatione agetᷣ ex stipulatu. qd̄ āt in p̄dicta. l. notat dñs meus nō videtᷣ verū qd̄ in alijs casibus incerti conditio esset ꝓpriū nomen actionis p̄terq̄ȝ in stipl'one. q: nō eēt rō q̄re in stipulatione nō d̄ diceretᷣ incerti ꝯditio. p illa tñ nō est satisfactuȝ questioni vl' q̄rēti. R̄ndeti tñ posset q̄ hec sit ratio: certū ē q̄ contradicere est publica lingua denūciare. i. te dare facere oportere: vt insti. de actio. §. sic itaq̄ȝ discretio. si g̊ p re certa intentatur certi cōditio planū ē. q: res ē q̄ pōt dari ⁊ cui⁹ pōt trasferri dñium. vt. ff. de v̄bo. ob. l. vbi aūt i p̄n. ⁊. §. vl. ⁊. ff. si certū peta. l. certū. Si autē res incerta deuenit in stipl'one sicut dictū est qūo rē illā cōdicerē cū sit incerta. qūo possum dicere: da mihi rē ⁊ trāsfer dñiū cū res illa nō cōparet ⁊ nō sit certa: certe nullo mō. ⁊ ideo de sūma nec̄itate fuit inuenta actio ex stipulatu q̄ueris incertū in obligationē deuenit: aliogn diceretᷣ incerti cōditio si incertū deuenit in obligatiōe. sicut dicitᷣ certi conditio q̄ñ certū in obligatione deuenit. q̄dā tñ voluerunt notare q̄ vnica sit actio ex stipulatu ex stipulatione descendens: sȝ dicūtᷣ due ꝓpter certū ⁊ incertū: sȝ nō placet q: iā plures stipl'ones dicerentᷣ ꝓ pluribᷣ rebus boue ⁊ asino ⁊ alijs si plures eēnt res i stipulatiōe. Nec obstat. ff. de v̄bo. ob. q̄ dī tot stipl'ones q̄t res. i. tot petitiones sicut in. e. t. l. plures. Oppo. Jtē opponitᷣ. nā nō vi q̄ actio ex stipulatu posset aliq̄ mō iectari: certū ē q̄ tuc hȝ locū vt dictū ē q̄n res incertū in obligationē deuenit. at si incertū deuenat nō vi q̄ stipulatio valeat sic legatū. vt. ff. de iure dot. l. cū post diuor. ū. §. gener a socero. ⁊ si stipulatᷣ q̄s vsuras incertas puta si q̄ ꝯpetierat nulli⁹ momēti ē stip'atio vt. ff. de vsur. l. qd̄ in stipulatione. R̄n. immo valet si incertū aliqd deuenit in stipulationē. vt. ff. de v̄b. ob. l. in stipulationib⁹ ⁊. l. vbi āt nō apparet. §. j. ⁊. §. q id qd̄ in faciēdo. Nec obstat. l. ff. de vsur. q: illud ꝯtingit ꝓpter odiū vsurarū q̄ non p̄nt peti nisi certe ⁊ legitime ⁊ sine vinculo stipulationis. vt. ff. d̄ vsur. l. placuit: ⁊. C. d̄ vsur. l. q̄uis. lex āt illa de iure dot. non obstat q: duob⁹ modis intelligitᷣ vt in superiori

4 ꝓxima actione notaui. † Questio. Jtē q̄ritur si stipulor aliqd fieri puta domū edificari: vel codicē scribi: illud f̄m incertū ē ⁊ agitᷣ ex stipulatu. vt in p̄dicta. l. vbi āt. §. q id qd̄ in faciēdo. Quare factū si deueniat in obligatione dī incertū. R̄n. iō q̄ si certū ē q̄ d̄ qd qualecūq̄ȝ sit aut a noie suo aut ea demōstratiōe q̄ fūgitᷣ vice ꝓpriȷ nois ostēditᷣ: vt. ff. de v̄bo. ob. l. stipulationū q̄dā. ff. si certū peta. l. certū. restat g̊ q̄ si aliqd̄ f̄m deueniat in obligatione q̄ illud sit incertū. q: si debes mihi facere domum qūo possum scire q̄lis sit vel quāta vel q̄ cū nōdū sit edificata. Nec admitto errorē q̄rūdā q dixerūt iō factū hoīs vocari incertū ⁊ agi ex stipulatu. q: nescio an tu q ꝓmittis facere possis cū status hoīs sit in ꝑpetuo motu. vt. C. de veteri iure enu. l. ij. §. sed q: diuine. ⁊ in autᷣ. de non alie. aut ꝑmu. reb⁹ eccl'iasticis. col. ij. §. de cetero. ⁊ multa mortalib⁹ accidūt q̄ nec dici nec enumerari p̄nt. vt. C. de p̄scri. xxx. anno. l. vl. Versus. Oia sunt hoīum tenui pendentia filo. Et subito casu q̄ valuere ruūt. Nā ludit ⁊ humanis diuina potētia reb⁹. Et certā p̄ns vix hȝ hora fidem. vel ideo dī incertū factū. q: nescio qd sim cōsecuturus: vtrū ipm factū aut interesse. ⁊ hec rō mala ē. q: etiā certi cōditio diceretᷣ ad

incertū cōpetere cū multotiēs cōseqr qd interesse ꝛ nō illud certū qꝫ fuit ꝓmissum. †Q̄ō. Subsequēter q̄rit si factū in pro/
5 missione deuenit: puta ꝓmisit domū facere vel aliqd an possit actor p̄cise petere factū an interesse: ꝛ sic p ꝯsequēns queritur qd sit i obligatiōe. videt qꝫ vtrūqꝫ fm qꝫ actori placet. vt. ff. de oper. no. nuncia. l. stipulatio de operis. §. siue aut̄ ꝛ. ff. de re iu. l. si qs ab alio. §. vl. ꝛ. ff. de ꝓcur. non cogēdū. §. sabin⁹. ꝛ. l. sꝫ ꝯ psone. §. p̄ter. ꝛ h̄ etiā multi sequūt. Dn̄s me⁹ dic qꝫ interesse sit i obligatiōe. vt. ff. de ꝟ. ob. q̄tiens qs aliū. ꝛ. ff. rē ratā h̄ri l. si ꝓcurator. ꝛ. l. in stipulatione. ꝛ. l. si sine. ꝛ. ff. de euictio. l. si ita qs stipulāti. in oib⁹. n. istis. ll. factum erat in ꝓmissione ꝛ tn̄ interesse petit. Itē qꝫ iteresse sit in obligatiōe ꝓbat: nā lex dt qꝫ in stipl'onib⁹ adijciat pena ne forte rōne interesse ad exiguā sūmā deducat reo: vt. ff. de p̄to. stipu. l. vl. ꝛ insti. de ꝟbo. ob. § vl. Alij dicūt qꝫ factū sit in obligatione īteresse in exsol'one sic i actiōe noxali vbi dāni restitutio ē in obligatione serui dedi/tio noxe ē in sol'one: vt. ff. de re iudi. miles §. decē. Qualr̄ āt r̄ndeat legi. ꝯ opis no. nūcia. q̄re. s̄. de actiōe ꝯmo. Legi autem de ꝓcur. R̄ndet qꝫ spāle sit ne spes aduersarij cōuicti a ꝓcuratore actoris circūuenit. s. de hac āt materia q̄re. s̄. de actione ex empto. ꝛ. s̄. de actiōe cōmodati. Sup q̄t actiōe ex stip'latu multe pn̄t notari qōnes: q̄sdā tn̄ vt vtiliores notaui ꝛ notabo.
6 †Questio. Querit si ꝓmitto aliqd ꝛ sub pena an possit vtrunqꝫ peti. R̄n. non: nisi actū sit qꝫ vtrūqꝫ debeat: vt. C. de pactis cum ꝓpenas: ꝛ. C. de trāsac. l. cū ꝓpenas ꝛ. ff. de pactis. l. rescriptum. § si pacto: ꝛ. ff. ꝯ trāsac. l. q fidē. ꝛ. l. pacto ꝯucto: ꝛ. ff. de doli excep. apud celsuꝫ. §. labeo. sꝫ q̄n nō est actū qꝫ vtrūqꝫ debeat ita demū nō pōt peti nisi alteꝝ tm̄: al's q̄n cōcurrūt q̄titates. Ceteꝝ si plus ē in pena q̄ in sorte vel ecōuerso: tunc petet illud qd plus est ff. pro socio. l. si qs a socio. ꝛ. l. qd si. ꝛ. ff. de actio. emp. l. p̄dia. Unū tn̄ q̄rit: posset notari p. l. illā p̄dia q̄re si cōcurrūt quantitates ꝛ actū sit ex vēdito: tollit p excep.

actio ex stipulatu ꝓ pena. si aūt actū sit ex stip'latu ꝓ pena actio ex vēdito ipso iure tollit. q̄re ꝗ nō tollit p excep. R̄n̄o. ibi notat diuersitatis rōnē dn̄s meus si actio ex vēdito tol'it ipso iure. iō euenit quia cito orit cui⁹ tollit qd nō ē in actiōe ex stipulatu q̄ cū difficultate orit: puta p stipulationē ꝛ ꝟba obligatoria: vn̄ si tollit p excep. nō est mirū: alias etiā responsiones ibi no/
7 tat. †Questio. Itē q̄rit: si ꝓmitto aliqd me facturū: ꝛ si nō faciam ꝓmitto penā qꝫ sit in obligatiōe vtrū illud qd ꝓmitto me facere. an pena tm̄: vel vtrūqꝫ: ꝛ vi qꝫ pena tm̄ sit in obligatione qd ꝓmitto me facere i exsol'one: vt. ff. de act. ꝛ ob. l. obligationū fere. §. vl. ꝛ ad iō. ff. ꝯ penu leg. l. j. nā ex. ll. istis colligit qꝫ noua. prioris. ꝛ sic tm̄ ex vltia agit. R̄n. ego dico qꝫ vtrūqꝫ ē in oblig. successiue tn̄. p̄mū illud qd debui facere. scd̄m pena h̄ mō si ego q debui facere fui i mora potes a me petere illud qd debui facere: sināt potes petere penā: ita vi. l. illa. j ꝯ penu leg. velle distinguere. ꝛ etiā alia. l. accedit. ff. ad l. fal. l j. §. itē si ita. sꝫ miꝝ ē qd dt. l. illa ꝯ ꝟ. ob. l. obli. §. vlti. i fi. qd fiat noua. ꝓoris cū stip'lator iō nō penā adijciat vt primā stip'lonē tollat: sed vt metu pene ꝓmissor stet prime: consequens ē vt ex vtraqꝫ agat: vt. ff. ꝓ soc. si qs a socio. ꝛ de ac. emp. p̄dia. R̄spō. dn̄s me⁹. h̄. qꝫ nō sit ꝟa nouatio: qꝫ p̄ma ipso iure nō tollit sed p excep. trāsfertur itaqꝫ ptās agēdi in scd̄am: vt ex sola scd̄a cā agat. si h̄ actū est vt nō fcō qd in ꝓmissiōe deuenit sola pena debeat: vt. ff. de ꝟ. ob. si ita stipulat⁹: in fi. aut dicas. ll. de ac. emp. ꝛ ꝓ socio loq cū nō affirmatiue stipulatio ꝯhit: sed tn̄ ꝯct⁹ affirmatiue ꝯhit. deinde secuta est stip'lo negatiue: ꝛ facili⁹ stip'lo in stip'lonē trāsfert q̄ ꝯct⁹. Alij dicunt nouationē fieri fm illa iura veteꝝ: qꝫ quotiens aliqd addit vel detrahit obligationi p̄me sp nouatio fiebat. Hodie tn̄ his anfractib⁹ nō est locus qꝫ nūq̄ fiet nouatio: ꝛ si h̄ inter se agāt ꝯhētes nisi ex p̄ssim dicat qꝫ fiat aio nouādi: vt. C. de no. l. vl. ꝛ insti. q. mo. tol. ob. §. p̄terea nouatiōe.
8 †Questio. Sed si tm̄ est in pena q̄ tū i sor

te: qd ꝓdest stipl'ari penā si nō pōt vtrūqꝫ peti. Rñ. in h pōt: qꝛ i ac. ex stipulatu poterunt eē fideiussores vel pignora. Itē pp aliud ꝓdest stipu'ari penā: qꝛ forte in act. ṗncipali pōt eē qd forte ꝯdēnaref ꝓmissor eaten⁹ q̄ten⁹ facere pōt: vt. ff. ꝓ so. verū in pn. ꝛ. ff. ō re iu. sūt psone. at ex stipulatu actiōe ꝯdēnaf isolidū. Itē i act. ṗncipali hꝫ qs necesse interesse ꝓbare ꝙ aliqn̄ difficil' lumū est ꝓbare: at in ac. ex stipulatu penali nō probat qs interesse nisi q̄ti tas in stipl'one sit deducta: vt. ff. de preto. stip. l. vl. ꝛ insti. de ꝟ. obli. §. vl. ꝛ insti. de

9 inuti. stip. §. alteri. †Questio. Itē querif qn̄ penal's stipl'o cōmittif. i. qn̄ pena q̄ ꝓmittif possit peti. dñs me⁹ in sūma de pactis. ꝛ in l. si pacto. q̄ penā copiose notat. Breuiter dico ꝙ in p te ista tres sūt snie distinctione tn̄ ṗmo habita: vtꝝ penal' stipulatio icipiat a ꝯditiōe an a p̄cedēti pactione. qn̄ a ꝯditiōe tūc nulla dissensio iter doctores qꝛ tūc cōmittif cū qs desijt posse dare: vt ff. de ꝟ. obli. ita stipulat⁹. p̄terq̄ in qbusdā casib⁹. Prim⁹ de fideiussore: vt ff. ō fideiuss. l. fideiussor obligari. §. vl. vbi stipl'o incipit a cōditione tn̄ cōmittif statim ex q̄ re⁹ fuit interpellat⁹. Sꝫ rñ. ꝙ lꝫ a ꝯditiōe icepisset in psonā fideiussoris: tn̄ a rei ṗncipal's obligatione incepit: ꝛ iō illud ꝯtingit in psona fideiussoris: cū rei ṗncipalis ꝛ fideiussoris eadē sit obligatio. vt ff. de ac. ꝛ ob. l. j. §. xvis. Scḋs casus excipif. ff. de ꝟ. ob. titi⁹. ꝛ seius. vbi incipit a cōditiōe ꝛ cōmittif stati ex q̄ iudiciū accipif. Rñ. illud cōtingit pp implicitas stipulationes ꝛ pplexas: sicut cōtingit in institutionib⁹ pplexis: vt. ff. de cōdi. insti. si titius. vbi istitutio viciaf. ¶ Ceteꝝ si icipit a p̄cedēti. s. pactio. h sūt tres snie. Prima est: vt stati cōmuttaf penal' stipl'o. i. statim cū potuit facere ꝛ nō fecit: vt. ff. de ꝟ. ob. ita stipulat⁹. ꝛ h ſm. R. ꝛ. P. Alij dñt ꝙ cōmittif tūc demū post lit. ꝯte. vt. C. ō ꝯbē. ꝛ cōmit. stip. nuda. ꝛ h Aldri. Sed Uber. dixit ꝯditio illi⁹. l. nuda. declaraf extitisse olim a tpe more. dñs. M. ꝛ Jo. ꝛ dñs Az. distinguūt aut pactio p̄cedēs fuit obligatoria ꝛ tunc cōmittif a tpe more: ꝛ sic cōsonant Uber. ꝛ. P. p. l. illā ità stipulatus. at si p̄cedēs pactio fuit nuda ꝛ tūc cōmittif post lit. cōte. vt in p̄di. l. nuda: ꝛ sic cōsonat aldri. Oppō. Sꝫ oppōif: si p̄cedens pactio fuit nuda: qūo sup illa nuda potuit lis ꝯte. cū ex nudo pacto nō possit agi. vt. ff. de pac. l. iuris ḡē. ꝛ. C. ō pac. legē. Rñ. debuit saltē de facto ꝓponere vt videret an ꝓmissor vellet adiplere qd cōuenit. sic̄ vbi ēt de facto ꝓponif actio. vt ff. de rei vē. l. ex diuerso. §. vbi āt fundus ꝛ. ff. de ꝟ. ob. si dotē. Alioqn nulla itelligeref mora: ꝛ sic nō ꝯmitteref pena vbi nul

10 la petitio. vt. ff. de ꝟ. ob. si pupill⁹. †Qō. Sed qd ꝓdest ꝙ pena ista cōmittif nō potest reus q ꝓmisit dare qd in prima conuētione deuenit: ꝛ sic morā purgare ꝛ penā euitabit. Rño. i hac purgatione more sūt tres sunt snie. Pria est gosianoꝝ: q dicunt oēm morā purgari: ꝛ sic penalē stipl'onē nō posse cōmitti nisi in duob⁹ casibus: puta si intersit agētis ꝛ si lis sit ꝯte. vt. ff. de ꝟ. obli. l. interdū. sicbi ꝓmissor. ꝛ. l. si ita §. scia. ꝛ. ff. si qs caut. ꝛ si post. ꝛ. ff. de arbi. l. si cū dies. §. vl. ꝛ. l. celsus. ꝛ. C. de fideius. sancim⁹. Alij dicūt sic. P. ꝙ nunq̄ penal' stipl'o possit purgari q̄ nō ꝯtinet penā sꝫ iteresse: vt. ff. de ꝟ. ob. si insulā. ꝛ. l. si ita. §. scia. Ceteꝝ si pena sit apposita in ꝯ̄ctib⁹ nō ē licitū purgare penā vt in. l. illa si ita. §. scia. al's. l. traiectitie. §. de illo. ff. de ac. ꝛ ob. ꝛ de ꝯ̄bē. ꝛ cō. stip. magna. In iudicijs āt ꝛ in arbitrijs licitū est purgare penā: vt in p̄di. ll. de arbi. ꝛ de fideius. ꝛ si qs cau. Et qre aliud in iudicijs iusta est rōne lites oriant ex litib⁹. vt. C. de fructi. ꝛ li. expē. l. ij. ꝛ de his oīb⁹ copiose no. dñs

11 me⁹ i sūma de pac. †Questio. Itē querif legif. ff. de ꝟ. obli. vbi āt nō apparet. §. q vero a titio. ꝙ si stipulor a te qd ex testō mihi debes incertū i obligationē deduco: lꝫ ex testō certū qd debeaf. Itē si stipulor a te ꝙ mihi seius dꝫ incertū deduco in obligationē lꝫ certū qd mihi debeat. Idē ꝛ de fideiussore q cōuenif ex stipulatu. licet reus certā quātitatē mihi debeat: ꝛ in his oibus casibus agif ex stipulatu: imo vꝫ ꝙ debeat agi certi cōditione ꝛ nō incerti: qꝛ

non

nō incertū imo certū in obligationem devenit nā tu pmittis q̄ ille mihi dz ⁊ ille dz certū: ḡ tu pmittis certū: nō enim titulus actionis tue vel obligatiōis sz debiti pncipalis cā ɔsiderāda ē: vt. ff. de fideiuss. tutor. §. j. cām enī ⁊ originē pecunie ɔstitute nō iudicij ptāe pualere placuit. vt. ff. d dona. q id qd. §. j. ar. ē de cā pmiordia lī inspiciēda: vt. ff. de le. ij. cū filiꝰ. §. dñs preterea. l. tāli iudex aliquē cōdēnet vt qd bz ex testō titij restituat sic accipiēdū ē ac si quātitatē noiauerit q̄ in testō relicta est. vt. ff. de re iu. l. aut ptor. §. si iudex in eadē ēt. l. vbi aūt. ff. de v. ob. sic̄ nota tur obiectio p iurisċōsultū. Ulp. ⁊ sic ē valde notabile q̄ ois fideiussor ɔuenit ex stipulatu debeat reus certū vel incertū. Rñ. h iō cōtingit: qr is q pmittit factū suum pmittit. i se factuꝝ q̄ ille det qd factū incertū ē. i. d. l. vbi. §. q id qd. l; ḡ tu dicas q̄ in pma obl gatiōe devenit certū ⁊ nō titulꝰ actionis. subaudi tm̄ nō curo: qr iste nō pmisit illud certū qd pmisit ille: sz factū suū. s. se factuꝝ qd ille det: q̄ ⁊ hoc in fideiussore quod ille tibi dz fide mea eē iubeo. vnde si agit ex stipulatu nō est mir. in snia āt fiet postea certa ɔdēnatio. Nec obest q̄ incertū ē i oblig. ⁊ snia postea feraꝶ sub certo. nā h contingit pp officium iudicis q dz curare vt ce tā ferat sniam: vt instit. de act. §. curare. Jtē h alibi ɔtingit qd plꝰ est: q̄ aliqñ aliud petimꝰ ⁊ aliō ɔsequimur. vt. ff. de v. ob. l. in executione.

12 ¶ Uel alr petitio erit talis. † Libellus. Ago. e. R. ɔ ti. q pmisit mihi qd seius dz vel fideiussit. vñ q̄ soluat m. b: ago ɔ eū: ɔpono actionē ex stipulatu. Si iudex q̄ret qd sei dz: dicā certū vel aliqd incertū: ⁊ si volo possū adijcere in libello q̄ melius ē ad maiorē cautelā.

13 † Libellꝰ. Ago ɔ titiū q pmisit mihi vel fideiussit se soluturū quod seiꝰ dz mihi. c. vel hoiem in genere. vñ q̄ illa. c. vel hoiem soluat mihi ago ɔ eū. Snia erit talis: erḡ cōstat mihi q̄ tu sic pmiseris. cōdēno te vt soluas actori qd seiꝰ debuit sibi. Sz si ē icertū in obligatiōe: iudex in snia specificet si nō fuit specificatū in pcessu iudicij. vel in libello: alioquin snia esset ipso iure nulla. vt. C. de sen. q̄ si cer. q̄ti. pse. cū incertitudo reꝝ obscurā faciat sniam. vt ff. de iu. fi. l. ita fidei heredis.

14 † Questio. Jtē q̄rit. ff. de v. ob. inter stipulantē. qr q stipulaꝶ stichū aut pāphilū ⁊ tu vnū te daturum. Rñ. nō tenet stiplo. si aūt stipulor stichū ⁊ pamphilū ⁊ tu vnū rñdeas stiplo tenet: ⁊ potius vz ecōtra. Rñ. cū stipulor illō aut illud vnica ē stiplo. vnde iō nō valet stiplo: qr ad ptē nō ad totā stipulationē rñdes. at qñ stipulor illud ⁊ illud tot sunt stipulatiōes q̄t sūt res: vt. ff. de v. ob. quod

15 di. vñ si rñdet vni stipulatio tenet. † Questio. Jtē q̄rit. ff. de v. ob. inter stipulātem ⁊. l. stipulatio ista hr̄e licer. q̄ nemo factū alienū pmittēdo obligaꝶ. at in. e. t. l. quotiens quis. dr̄ q̄ si quis alium sisti in iudicio pmittit tenet stipulatio: qr pmittit se factuꝝ vt stet. Respondeo est spēale circa iudicia ne lites oriant ex litibꝰ. vt in pdi. l. de fructi. ⁊ lit. expē. l. ij. Sicut ⁊ alr tenet stipulatio pter iudicia qñ qs pmit

16 tit rem ratā aliū habiturum. † Questio. Jtē legiꝶ in pdi. l. inter stipulantē. q̄ qui pmittit dolū malū ab esse abfuturū vel esse nō simplex abnutiuū spōdet. qd sonēt illa vba. Rñ. duobꝰ modis. primo. i. nō pmittit dolū malū abesse ab oi hoie quod videbatur pmissum pter vba infinitiui modi que cōprehendūt oē tēpus psens pteritū ⁊ futurū ⁊ sic nō pmittit generale abesse: vel abnutiuū sed suū tantū ⁊ heredis sui. ⁊ h sentit dñs meus. R. sicut ibi notat. Uel aliter nō pmittit simpler annutiuum. i. non simplr annuit. i. concedit de suo dolo. immo de dolo cuiuslibet se tamē curatuꝝ vt dolus malus absit ab omni

17 hoie. † Questio. Jtē querit si aliqs pmittit aliqd dare vel facere sub pena: ⁊ postea p parte faciat vel p pte det: nūqd pena insolidū committiꝶ. exigiꝶ aūt p parte. Jtē nūquid sit idem in psonis heredū. Respōdeo aut pena promittitur loco interesse aut loco pene. si loco interesse: tunc iurta estimationē facti vel non facti dati vel nō dati: cōmittitur ⁊ exigiꝶ. Leteꝝ si loco pene: tunc insolidū cōmittitur ⁊ exi-

gif. intersit vel non: q2 in stipulatiōe penali nō inspicimus qd intersit sed agētis sit q̄titas in stipulatiōe deducta. vt insti. de inuti. stipu. §. alteri. vt. ff. de ver. obl. stipulatio ista habere. §. alteri. ꝛ hoc sentit dñs meus. R. sed salua pace sua videt mirabilis ista distinctio. In primis quia dubiū videt vtrū loco pene vel interesse pena promittat: q2 difficillima esset probatio: preterea nō semper pena cōmittit insolidum: nec insolidū exigit sicut statī distinguemus. Refert enim vtrum dare vel facere sit in obligatiōe. si dare: tunc si ꝑ parte fiat contra pena insolidū cōmittitur ꝛ exigit adeo: qḋ si de marcha restat vnus denarius ad soluēdū: pena insolidū committitur ꝛ exigit: vt. ff. de ver. ob. stipulationū alie iudiciales. §. si forte. ꝛ. l. in executiōe. §. pe. ꝛ ar. C. de dist. pig. q̄: diu. h ita: qñ aliqd dādum est ab vno. Ceterū si a plurib⁹ tunc ꝑ parte cōmittit ꝛ exigitur: vt. ff. ō cōd. ꝛ demō. q duob⁹. ꝛ. l. q heredi. §. plauci⁹. ꝛ. l. cui fund⁹. h ita nisi illi plures habeant loco vnius: vt in p̄dic. l. cui fund⁹. ꝛ. ff. de v. ob. l. ij. Si āt factū sit in obligatione aut diuiduū aut indiuiduum. si diuiduū: tūc ꝑ parte cōmittit ꝛ exigit. si indiuiduū tūc isolidū ꝯmittit ꝛ exigit: vt. ff. de ver. ob. stipl'onū q̄dā i dd do. ꝛ. l. eadem. §. catho. Fallit tamē i quodā fctō in q̄ pena cōmittit insolidū ꝛ prop te exigit. vt. ff. si qs cautio. si seru⁹. §. si pluriū. sed illud casuale est ꝓpter iudicia vbi pena cōmittit insolidū ꝛ ꝑ pte exigit q2 habito respectu ad iudiciū indiuiduū ꝯtinet. oē eni iudiciū ē indiuiduū: vt. ff. de re iud. l. de vno quoq3. ꝛ. ff. fa. her. l. in h iudicio. habito respectu ad suos factū illud ē diuiduum. S3 s̄m h idē qñ dare est in obligatiōe: vt habito respectu ad stipl'onē q̄ ē ius cōtinēat indiuiduū: habito respectu ad dare diuiduum. Unde dicas ꝙ iō euenit in. l. illa si seru⁹. ꝙ pena committat ꝑ pte: q2 pendet ex fctō alieno: sic ꝛ al's p̄stat pena pp factū alienū: vt. C. ō fideiuss. sancim⁹. l3 in fcō ꝓpo sec⁹: vt. ff. si qs caut. ꝛ si post tres vel al's in. l. illa. si seru⁹. opat h spōtanea oblatio debitoris:

sicut ꝛ al's. ff. de dolo elegāter. §. si dolo. ꝛ. ff. de iur. fis. l. edicto. S3 qñ dare ē in obligatiōe: puta. x. ita ista. x. p̄nt diuidi: sicut ꝛ qñ factū diuiduū ē in obligatione: sic ḡ pena dz ꝑ pte cōmitti ꝛ ꝑ pte exigi. vñ male vī. s̄. d. stinctū. Rñ. imo bñ: nā q̄tiēs debes dare. x. si min⁹ soluas q̄. x. ḡ merito penalis stipl'o nō cōmittit ꝑ pte s3 insolidū isolidū eni. x. dāda sūt sic ꝛ qñ factū diuiduū ē in obligatiōe. facit ꝓ prima distinctione. ff. fami. her. l. heredes.

¶ De hr̄dib⁹ āt si q̄ris nūqd mutat obligatio pp illos: iura variare vident. legit. ff. de v. ob. l. stipl'onū q̄dā. §. j. qḋ ex psonis heredū ꝯditio obligatiōis nō mutet. at in. e. ti. l. eadē. §. cato. i illo v̄si. s3 iō cautum ē. dt. ꝙ mutat. Rñ. tūc mutat: q2 illḋ qḋ erat in nō faciēdo erat diuiduū. in h casu loquit. l. illa. eadem. ceterū si indiuiduū: q2 hō ꝓmissus in gñe ꝑ pte p̄stari nō pōt vel erat indiuiduū vt via p̄stari vel nō ipedire volētē ire agꝛ: nō mutat cōditio obligationis pp ꝑsonas heredū: ꝛ iō posuit iuriscōsult⁹ nō mutat ꝯditio obligatiōis: dixit in obligatiōe ꝙ ꝯditio obligationis nō mutat. conditio dico si sit indiuisibilis: at si diuisibil'. ꝯ. Oppō. Sed opponit. ff. e. stipl'onū. §. vl. nā ibi factū ē diuisibile: ꝛ tñ si vnus soluat pena committit insolidū. Rñ. ibi ēt nō mutat cōditio in ꝑsonis heredū. nā ibi l3 illḋ qḋ debebat erat diuiduū natura nō tñ erat diuiduū p̄statiōe. nā nec debitor audit si velit ꝑticularē solutionē facere: vt. ff. de vsur. tutor. §. luti⁹ ita distinguo s̄m dñm meum. Dñs tamē Jo. alio mō distixit ab vno qd sit dādū vel faciēdū: puta ꝓmisi tibi vl' legaui si qd dares vl' faceres: an a plurib⁹. Si ab vno agere nō pōt ad aliqd nisi totū qḋ iniūctū ē faciat: excipe tñ pōt vt nō teneat nisi ꝑ pte: vt. ff. si qs cau. si seru⁹. §. si pluriū. ꝛ. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. q duob⁹. ꝛ. l. q heredi. Si āt a plurib⁹ distigue: sit pecunia aut species vel factū si pecunia dare dz qsq3 ꝑ pte: q2 ad ptē qsq3 tenet ꝛ ꝑ pte soluta agit: vt. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. l. cui. si v̄o speciē ꝑ pte qdē tñ tenet s3 non liberat nec agit ꝑ pte soluta: vt. ff. de v.

ob.l.ij.§.q̄dā partis.ꝛ.l.in executiōe.§. ꝑpte. Si vō sit faciendū aliq̄d a pluribꝰ. necesse ē vel ab vno vl'oibꝰ adimpleri:vt .ff.de test.ma.si ita fuerit seruꝰ:scdm Jo.

18 †Questio. Quid āt si plura capl'a deue/ nerūt in ꝯctu vl'in arbitrio ꝛ pena sit ꝑ/ missa ꝛ quis faciat ꝯ vnū capl'm an pena cōmittat insolidum ꝛ exigat. Rñ.ꝑpte credo penā ꝯmitti ꝛ exigi:qꝛ q̄t sūt capl'a tot sūt diuisiones illiꝰ penal' stipl'onis:sic al's q̄t sunt r.s tot sūt stipulatiōes:vt.ff. de v.obli.qd dr̄.sicut ḡ qs si veniret ꝯtra oia pena cōmitteret in totū:ita si veniat ꝯ pte ꝑ pte pena committat:vt idē iuris sit in toto q̄ ad totū ꝛ i pte q̄ ad ptē:vt.ff. de vsuca.pro dereli.an ps:ꝛ.ff.de rei vē. q̄ de tota.ꝛ.ff.de admi.tu.l.si duo. Pro pter istd ḡ dat a lege ꝯsiliū:vt si vis qꝫ pe na ꝑ vno capl'o cōmittat insolidū appo nat in stipulatione. ꝑmittis istud ꝛ istud sub pena tali ꝛ si qd pdictoꝝ nō eris dab penā.vñ tabelliōes nr̄i tpis scribūt sic:tu ꝑmittis oia pdcā te seruatuꝝ ꝛ singl'a. ꝛ si ꝯ pdcā vel aliqd pdictoꝝ veneris dab tm̄ noie pene:dabo:vt insti.d v.ob.§.vl.

¶ Jn vltimis tamē istd nota.qꝫ siue tra/ ctemꝰ de certi ꝯdic.nō ex stipl'one siue de act.ex stipl'atu.optet qꝫ qs ꝯcipiat vba in ꝑsona sua ad h vt acquirat certi ꝯditio ex stipl'one vel actio ex stipulatu:puta ꝑ/ mittis mihi:ꝛ ille dicat ꝑmitto:vel ꝑmit tis mihi qꝫ dabis illi Jtē si mea intest va let stipl'o:puta qꝫ ille cui debebat solui'erat creditor meꝰ:vel si mea nō interest debeo penā adijcere:tūc si nō det illi ago ad pe nā.vt.ff.de v.obli.l.stipl'o ista hec licere. §.alteri.ꝛ insti.d inuti.stip.§.alteri. ꝛ h ē vior intellectꝰ. multi tamē dicūt qꝫ vbi mea intest vel vbi pena adijcit qꝫ stipl'o sic ꝯcepta teneat:ꝑmittis illi.xx.qd nō ē veꝝ nisi in casibꝰ:vt in tutore vel curator minoris vel furiosi ꝛ in actore municipū: in seruo ꝛ filio:al's p̄ncipali optet qꝫ pro/ mittas:vt.ff.de ꝯsti.pe.l.eū q.§.iuli. ꝛ .ff.de v.ob.stipl'o ista.§.alteri.ꝛ.l.si ꝓcu ratori p̄ntis. Has qōnes vt vtiliores in hac act.ex stipulatu tractare ꝓuidi:alias subtilioribꝰ alijs tractandas relinquo.

¶ Si quis promittat tibi se datuꝝ vel fa/ ctuꝝ aliquid certo loco:ꝯpetit actio ex sti pulatu arbitraria:vbi icertū:si certū cer/ ti conditio ex stipulatione arbitraria.

¶ De actione ex stipulatu arbitraria seu de certi conditione ex stipulatione arbitra/ ria. Rubrica.

Est ꝛ alia actio ex stipulatu vel certi cō di.ex stipl'one de q̄ dīs Jo. nō tracta/ uit in arbore actionū.s. quādo aliquis aliquid se datuꝝ vel facturū certo loco ꝑ mittit. q̄ actio ex stipulatu seu certi cōdi. est arbitraria:ꝛ est alterius nature q̄: sup/ perior:vt insti.de ac.§.pterea q̄sdā.ꝛ.ff.de eo qd cer.lo.l.ij.ꝛ ꝑ totū ti.id de ea videa 1 mus. †¶ Unde ad h vt actio ista ꝯpetat

tor sũt neccaria q̃t in act. ex stipl'atu ⁊ q̃t in act. certe ꝯditiõis ex stipl'one. Est ⁊ aliud neccariũ q illud debeat dari vl' fieri certo lo. vt p3 p ira allegata. si certũ qd promittat certo loco aget ac. ex stipl'atu arbitraria. Illd tñ nota p̃cipuũ q oĩs actio stricti iuris rõe loci sit arbitraria. actio aũt bonefidei nõ sit arbi. rõe loci. ff. de eo quod cer. lo. l. si hrs. ⁊. l. aut. ⁊. l. i bõefidei. Sz q̃rit q̃ sit rõ. Rñ. actio bõe fi. pp adiectionẽ suã naturã nõ mutat. vñ poti⁹ expedit agere actiõe bone fi. q̃3 arbitraria q̃ ẽ stricti iuris: cũ in bone fi. largi⁹ possit iudex officiũ suũ ostẽdere: vt insti. de ac. §. actionũ. q2 in bõe fi. iudex augere ⁊ minuere potest: ⁊ veniũt ea q̃ sũt moris ⁊ ꝯsuetudinis vt. ff. d edi. edi. q si nolit. §. q assidua. qd in arbitraria ⁊ stricti iuris nõ ẽ. Itẽ i ac. bõe fi. venit int'esse iure actiõis ⁊ sic iure ordiario: vt. ff. de ac. emp. l. j. ⁊. ff. p so. sociũ. In arbi. vẽit offõ iudicis ⁊ sit iure extraordiario. vñ h̃ ẽ rõ q̃re bo. fi. nõ fiat arbitraria rõe loci: q2 int'esse qd venit iure ordiario iã veniret iure extraordiario qd iura nolunt: vt. ff. de mino. in cãe. ⁊ h̃ fm illam l'ram cõdictuꝝ vel fm illã l'raꝫ ꝯductuꝝ: q̃ ẽ in. e. l. in bone fi. dicas q oĩs actio bõe fi. sit arbitraria rõe loci. Et q̃re in p̃ma p'te illi⁹. l. d2 ꝯ. Rñ. q2 inducit pactũ nudũ quod nõ sufficit ẽt si sit vestitũ coherẽtia ꝯct⁹: s3 stipl'o neccaria ẽ: vt i. e. l. al's ẽt sil'e. C. de vsu. q̃3uis ⁊. ff. d relig. quod

2 si loc⁹. ⁊. C. d iur. do. auia. † Qõ. Sz q̃re solũ pactũ appositũ in ꝯctu stricti iuris de loco facit actionẽ stricti iuris arbitrariã: bõe fi. nõ. Rñ. q2 illa ẽ frigida ⁊ statiꝫ ex quo sentit calorẽ modicũ: ex illo pacto sit calida. i. arbitraria quod i bõefidei nõ ẽ: q̃ vo est multũ calida nõ multi caloris. i. stipl'o facit eã calidã. i. arbitrariã: sicut in vase argenteo ⁊ ligneo in qb⁹ apponat' de aq̃ calida. Itẽ ⁊ masculo ⁊ muliere in instinctu luxurie: q2 frigidior mascul⁹ calidior ẽ q̃libet muliere: s3 p̃or expõ magis placet. Oppõ. Itẽ adhuc instat': in omni act. venit int'eẽ: al's actio nõ posset incertari: vt. ff. de fui. l. q̃tiẽs. ⁊. ff. de neg. ge. si q negocia. ⁊. ff. mãdati si pcuratorẽ. §. mãdati. si in act. stricti iuris vẽit int'esse offõ iudicis: ⁊ in arbi. veit i sil'r offõ iudicis: vt. ff. de eo qd cer. lo. nõ vtiq3. §. nũc d offõ q̃re g̃ actio stricti iuris rõe loci d2 arbitraria. Rñ. ic: q2 l3 in alijs stricti iuris hẽat' aliq̃n rõ int'esse offõ iudicis: ⁊ h̃ sil'r iudicis officio vt dictũ est. aliter tñ ⁊ al'r. nã in oĩb⁹ act. stricti iuris hr̃ rõ interesse offõ iudicis tm̃ ex p'te actoris: in hac aũt hr̃ rõ interesse vtriusq3. s. tã actoris q̃3 rei: vt. ff. de eo qd cer. lo. l. ij. In hac aũt hr̃ rõ interesse circa rẽ ⁊ p̃ter rẽ: vt. ff. e. l. iij. §. nũc de. In alijs aũt hr̃ rõ int'esse circa rẽ p̃ter q̃3 in casu. vt. ff. de ac. emp. iul'. Itẽ i alijs stricti iuris actiõib⁹ habetur rõ interesse circa dãnũ. In hac aũt actiõe dãni ⁊ lucri: vt. ff. de eo qd cer. lo. l. ñ vtiq3. §. pe. sicut in quibusdã alijs. vt in actiõe tutele vt. C. arbi tute. qcquid. ⁊ in actiõe reruꝫ amotarũ: vt. ff. re. amota. si mulier. §. reꝝ ⁊ in actione locati ⁊ cõducti. ff. lo. ⁊ conduc. l. si in lege. §. colon⁹. ⁊. l in quo etiã: ⁊. l. si fund⁹ quẽ in fi. i actione ex stipulatu rẽ ratã hr̃i: vt ff. rẽ ratã ha. si cõm ssa in. l. aquil. vt. ff. ad. l. aqui. si seru⁹ seruum. Sed in actione tutele ⁊ locati que sunt bonefidei qd habet' rõ lucri extra naturam aliarũ actionũ est: vt. ff. de act. emp. l. si sterilis. vel al'r actio stricti iuris rõe loci sit arbitraria in h̃ mõ: vt sicut in actiõ. b⁹ bonefidei venit interesse iure actiõis: ita ⁊ in hac re arbitraria: ppterea actio bone fidei rõne loci nõ fit arbitraria: q2 nõ posset interesse pl⁹ iure actionis arbitrarie venire q̃3 veniat: ⁊ sic itelligit' . l. ff. de eo qd cer. lo l. nõ vtiq3. § nũc de officio. qd officiuꝫ iudicis defuiat actioni arbitrarie: sic deseruit actiõi bone fi. vt. ff. de neg. ge. l. q2 tantũdẽ. Et mirabilissimo mõ seruit offm̃ iudicis. nã in hac actiõe seruit duob⁹ modis: q2 p officiũ iudicis venit iteresse: ⁊ q2 postea seruit sicut ⁊ mercẽnarius: ⁊ in alijs actiõib⁹ seruit vt mercẽnarius: nõ q interesse veniat officio iudicis. Sz miꝝ vi2 qũo in hac actione possit hr̃i rõ interesse vtriusq3. s. tã actoris q̃3 rei in vno eodẽq3 iudicio ⁊ in vno eodẽq3 casu. Jo. sũme auctatis hõ glosauit q hẽat' ratio

vtriusqз alio ꝛ alio casu: estimauit enim q̄ i diuersis casib⁹ possit hr̄i rō vtriusqз. Dn̄s me⁹ estimauit i vno eodē qз casu posse hr̄i rōnē interesse vtriusqз. Ubi grā iterest actoris: puta q̄ alicui sub pena in loco destinato ꝓmiserat: vt. ff. eo. l. nō vtiqз. §. pe. Rn̄. int̄est: qꝛ ē minoris p̄cij ibi vbi ꝓmisit q̄з vbi cōuenit̄: si ḡ pl⁹ actoris q̄з rei interest: in sup̄fluū fiet ꝯdēnatio. Ubi ḡ foris est. c. int̄esse actoris. x. rei interesse. v. ꝯdēnabit̄ re⁹ actori in. c. ꝛ. v. Actoris āt dico in hac actione rōnē habēdā: ita demum si culpa vel mora possit reo imputari. alioqn cur puniret̄ re⁹. Sз rei habēda est rō sēp qꝛ aufert̄ ei locus quē habuit ex pacto: vt. ff. e. q̄ si ephesi. §. j. ꝛ h̄ ᵴm dn̄m meū Az. ¶ Et ad notitiā hui⁹ actiōis sciēdū ē q̄ aliqn̄ ē alt̄natiua ꝓmissio rerꝫ: puta ꝓmitto stichū aut pāphilū vtraqз re existente i rerꝫ natura: sēp ꝓmissoris ē electio ꝛ āte petitionē rei post: vt. ff. e. l. nō vtiqз. §. ij. ꝛ. ff. ō in. do. l. plerūqз. in fi. ꝛ. ff. de v. ob. l. cū q. §. j. aliqn̄ ē alternatiua ꝓmissio locorꝫ: puta ꝓmitto tibi piscē Capue vł Uenetijs: tūc an̄ peti. rei ē electio vbi soluat: postea aūt lз nō sit sua electio vbi soluat hr̄ tn̄ rō interesse rei q̄tenus sua interesset ibi soluisse. ¶ Jdē est qn̄ est alternatiua ꝓmissio locorꝫ ꝛ rerꝫ: puta ꝓmitto ephesi. x. aut hoiēз capue: vt. ff. e. l. nō vtiqз. §. j. ꝛ. ij. vsqз ad. §. si qs ita stipl'et̄. Si āt stipl'o nō cōtineat locū: puta ꝓmitto tibi stichū: tūc nō erit arbitraria sз ꝯtinebit interesse. Si āt loc⁹ sit adiect⁹ tūc erit arbitraria vt dictū est.

3 † Questio. Sз qd si loc⁹ nō adijcit̄ in q̄ loco pōt peti. Rn̄. vbi hз domiciliū vel vbi ꝯtraxit: ꝯtraxisse āt v̄ i eo loco vbi qs se soluturū ꝯstituit: vt. ff. de iudi. l. hrs. ꝛ. ff. de bo. auc. iu. pos. l. iij. ꝛ. ff. de act. ꝛ ob. ꝯtraxisse. ¶ Quedaз tn̄

4 qōnes cōcurrunt h̄ tanq̄з vtiles. † Questio. Legit̄. ff. e. l. ij. §. hec āt actio. vbi est ꝛ alt̄natiua ꝓmissio rerꝫ ꝛ locorꝫ qō non pōt experiri altero loco detracto ne auferat ei loci vtilitatē. ꝛ. l. illa vlpia. est. Legit̄ postea in. e. ti. l. nō vtiqз. in illo v. q̄rit̄ ꝛ in ꝓposito ꝛc̄. qō pōt peti altero loco ꝛ sine loci adiectiōe hз actor electionē petitiōis vbi petat reus vbi soluat. vn̄ in alternatiua locorꝫ ꝛ rerꝫ actoris ē electio: ꝛ in rē ꝓp locū. i. qꝛ hз electionē loci vbi petat hз elec. rei qua petat̄: alioqn tollis ei actionē. i. tolleres si reo vis seruare optionē ꝛ illa. l. nō vtiqз. sceuole ē rēspōsio. multi dn̄t q̄ sceuola corrigit vlpianū: sed nō est verꝫ. imo ᵴm p̄dicta in diuersis casib⁹ loquunt̄: qō enī dixit Ulpi. vt possз ꝯueniri sine loci adiectiōe: ita itelligo vt re⁹ non

5 hēat electionē q̄ loco ꝯueniat̄. † Qō. Jtē querit̄ qd est qō dicit Sceuol'. ff. e. l. non vtiqз. in p̄n. q̄ ea q̄ tacite insunt in stipl'onib⁹: nō sēp sunt in rei p̄tāte: cū. n. legatur alibi: q̄ ea q̄ tacite insunt ꝯctib⁹: ꝛ quod agit̄ tacite ꝓ cauto habēdū ē: vt. ff. si cer. pe. l. cū qd mutuum vn̄ v̄ q̄ sit in p̄tāte actoris. Rn̄. l. sceuo. sic intelligit̄. ea que tacite insunt stipulatiōib⁹ Ubi grā. si promitto ephesi vł capue tacite h̄ inest stipulatiōi vt re⁹ si cōueniat̄ soluat i q̄ loco velit vel ephesi vel capue h̄ nō sēp. i. oi t̄pe est i rei p̄tāte: sз qn̄ est in rei p̄tāte. s. ante petitionē actoris postea nō: h̄ ē qō sequit̄ Sceuo. ē in p̄tāte rei qō debeat: subaudi ante petitionē actoris. iō locū d̄t nō esse in arbitrio rei vt eligat q̄ loco ꝯueniat̄: qꝛ iā cēt in p̄tāte sua an d̄eat qō iura nolūt. Hoc etiā d̄t idē Sceuo. in. e. l. in v̄si. illo: ꝓinde inqt ꝛc̄. Nec obest l. cū qd. qꝛ loquitur de alijs q̄ tacite insunt. s. vt in eadem

6 bonitate mutuū reddat̄. † Questio. Jtem q̄rit̄. legit̄. ff. e. l. j. ꝛ ꝑ totū. q̄ re⁹ q certo loco ꝓmisit pōt in alio loco ꝯueniri: ḡ i q̄libet: vt vbi te inuenio ibi te iudicabo. vꝫ q̄ sic: vt. ff. de iudi. l. cū q. ꝛ. ff. de ꝯdi. inde. l. q certo. Dn̄s me⁹. R. d̄t q̄ nō in q̄libet loco nisi vbi hēat domiciliū. ꝛ qō legitur in p̄di. ll q̄libet loco posse cōueniri: subaudi idoneo. i. vbi hēat domiciliū: vt. s. in hac act. notaui. ꝛ sic est ar. ff. ō muner. ꝛ ho. l. vt gradatim. §. ꝛ si lege. ꝛ. ff. de cō

7 sti. pe. quod āt in fi. † Questio. Jtē q̄ritur. legit̄. ff. e. l. j. ꝛ ꝑ totū ti. q̄ q certo loco ꝓmittit qō alio loco cōueniri pōt. at in eo. ti. legit̄. l. is q certo loco ꝓmittit. in nullo alio loco pōt soluere inuito stipulatore qз in eo loco in quo promisit: sic multo m̄

gis nullus re⁹ pōt cōpelli vt soluat i alio loco q̄ȝ in q̄ ꝓmisit: maxie cū re⁹ fauorabilior sit q̄ȝ actor: vt. ff. de reg. iur. fauorabiliores. R̄n. ꝙ re⁹ alio loco conueniatur q̄ȝ vbi ꝓmisit. iusta rō est q̄ assignat̄ in. l. j. q: nū q̄ȝ a. d locū illū accederet: qḋ ꝯtingeret q: alijs locis forte distingueret̄ vl' data opa nū q̄ȝ iret: si ḡ inuit⁹ cōpellit̄ de iure ꝓcedit: sic ꝛ alias iudiciū red. dit̄ in inuitū: vt. ff. de v̄. ob. inter stipulātē. in fi j. col. In iudicijs eniȝ magis credit̄ actori: vt. ff. de iudi. si qs intētiōe. Quia āt inuito stipl'atore in alio loco re⁹ nō possit soluere: iō ꝓcedit: q: actū ē exp̄ssiȝ vt i eo loco soluat̄. In casu āt au. diret re⁹ si vellet in alio loco soluere si offerret idēnitatē: ꝛ h̄ b̄ȝ q̄sdā. vt arg. ff. ḋ v̄. ob. q rome. ꝛ. ff.

8 de sol. l. paul⁹. † Questio. Itē q̄rit̄. legit̄. ff. e. nō vtiq̄ȝ. §. idē iulia. ꝙ si ꝓmisisti mihi aut titio soluere ephesi ꝛ titio alibi soluat̄ ḋt iul. lib: ratione nō cōtigisse. ꝛ ideo ḋt solū iteresse petendū Dicit dn̄s me⁹ vel q̄rit q̄ actiōe petat̄ cū nō sit i obligatiōe. nā actio ꝑmitiua sublata erat ꝑ solutionē vt instit. q. mo. tol. ob. ꝛ sic interesse amodo peti nō potest qḋ venit offō iudicis cū non iueniat actionē cui seruiat: vt in. e. ti. l. cētū capue. ꝛ. l. vlti. ꝛ. C. depositi l. iiij. R̄n. pōt dici ꝙ ē rō: q: qḋ est ꝑ sorte solutū ꝛ ꝑ int̄esse vi̇ solutū: vt i. e. ti. l. vl. Nec obstat ꝙ hec opi. in fi. eiusdē. l. reprobat̄: q: nō loquit̄ in eo casu: ꝛ reprobat eā vbi mihi ꝛ nō adiecto soluta ē: tūc. n. recepta sorte frustra de pena laborē. Faciāȝ ḡ sic computationē sors erat. c. int̄esse. xx. si. c. soluisti titio vr̄ esse solutū. ꝑ. v. ptib⁹ ꝑ sorte restat serta soluēda ꝑ int̄esse: ꝛ h̄ b̄ȝ dominū meum azo. Nec placet opinio dn̄i mei: q: ill: q soluit eo aio soluit pro sorte tm̄: ꝛ sic nulla actio posset intētari ꝑ interesse illo. sȝ lȝ dn̄s me⁹ sic r̄ndeat: qōni tm̄ ꝛ querēti nō satisfacit. R̄n. ḡ ꝙ actionem ꝑmitiuā intētabo. ꝛ petā totū qḋ in stipl'one deuenit: nō tm̄ fiet cōdēnatio nisi i interesse: vt al's. ff. de v̄. ob. l. in executiōe. Et qḋ ḋt. l. nō vtiq̄ȝ. solū int̄esse petēdū: subaudi ꝯdēnatiōe inspecta nā totū p̄tit̄ ꝛ in solo interesse fiet cōdēnatio: vt. ff. de pe. her. lȝ

ꝓpterea ḡ ꝙ adiecto solutū ē: remanet actio ꝑmitiua integra ꝑꝑ quā solutionē ꝯditio mea nō debuit fieri deterior. Al's etiā ꝯtingit ꝙ ꝑꝑ pign⁹ remanet actio ꝑmitiua q̄ solutione erat sublata: vt. ff. ad treb. l. debitor. alias nullū auxiliū vi̇ cōpetere cū actio ꝑmitiua erat solutiōe sublata ꝛ officiū iudicis nō posset fuire actioni q̄ nō sup̄esset: vt. C. depositi. l. iiij. ꝛ. l. vl. ff. e. nō obstat. q: ibi fuit facta solutio in q̄ debuit: ꝛ nō alibi: ꝛ h̄ notat dn̄s meus ꝛ p̄ce

9 ptor me⁹. † Pō. Positiōes āt tā ꝑ actore q̄ȝ ꝑ reo collige ex illis positiōib⁹ q̄s not. s̄. ḋ certi cōd. q̄ orit̄ ex stipl'one. ¶ Libellum āt sic cōci. q̄n alt̄natiua ꝓmitto rez.

10 † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. q ꝓmisit mihi stichū aut pāphilū: vn̄ vt soluat mihi stichū aut pamphilū ago ꝯ eū: ꝛ propono ac. ex stipl'atu. Qḋ sic recte cōci. lib. ḋt. l. ff. ḋ v̄. ob. l. vbi āt. §. q illḋ. Oppositio. Sȝ nō vi̇ ꝙ talis petitio admittatur ꝑꝑ duo. In ꝑmis q: actor rē certā dȝ petere: vt ff. de rei v̄ē. si in rē. Itē certa s̄nia nō possȝ ꝓferri quā certā iudex ꝓferre dȝ vt insti. de act. §. curare. Itē ꝑꝑ aliḋ: q: lȝ duo deueniant in obligatiōe vtrūq̄ȝ tn̄ certū ē. vnde debuit agi certi cōditione ex stipulatiōe: vt. ff. si cer. pe. l. si qd certum. R̄n. h̄ cōtingit ꝑꝑ alt̄natiuā obligationē ꝙ certa res nō pōt peti ꝛ certa nō pōt proferri s̄nia. sed optet ꝙ s̄nia ꝛ petitio ferat̄ s̄m qḋ est natura obligatiōis: vt ar. insti. de act. §. huic āt q loco. Quia āt obijciat q: certū vi̇ i stipulatione venire: h̄ verū eēt si electio stipl'atoris esset verū si est electio ꝓmissoris tūc incerta ē: q: lȝ vterq̄ȝ sit in obligatiōe: alter tn̄ ē in ex solutiōe: vt. ff. ḋ v̄. ob. l. vbi āt. §. q illud i fi. ꝛ. ff. de sol. q: x. §. q stichū aut pāphilū. ꝛ. ff. de ac. ꝛ ob. li. l. obligationū fere. §. cōditio. In ꝓmissiōe alt̄natiua locorum sic libel. ꝯcipies.

11 † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. qui ꝓmisit mihi piscē capue vel neapol. ago ꝯ eū: ꝓpono actionē ex stipulatu arbitrariā: q̄n res ē incerta. Ceterū si certa res promissa fuerit dicā: ꝓpono certi conditionē ex stipulatione arbitrariā. Quia sic recte ꝯcipiat̄ libel. dicit. l. ff. eo. l. ij. ꝛ. l. non vtiq̄ȝ

Oppositio. Sed hoc videt mirū: quare
apponit in libello vt soluat mihi Capue
vel Neapoli. Aut eni peto in alio loco qd
possum vt dictum est. ⁊ tunc sufficit si di-
co peto mihi piscem dari vel solui. aut pe
to Capue vel Neapoli similiter: tunc suffi
cit. naz possuz petere sine loci adiectione.
vt dicit Sceuola in illa. l. nō vtiqȝ. ⁊ su-
pra dixi. Rn̄deo imo illud debeo adijce-
re in libello quantū ad hoc: vt quia in cō
demnationē debet haberi ratio interesse
rei: ideo peto mihi solui piscem Capue vl'
Neapoli idest vt habeatur ratio mei ⁊. ei
quaten⁹ sua potius iter fuisset soluisse ibi.
¶ Si autē stipulatio sit alternatiua loco
12 rum ⁊ rerum. sic libellum cōcipies. † Li-
bellus. Ago ego. R. contra. M. qui pmi-
sit mihi ephesi. x. aut hominez Capue vn
de ꝙ soluat mihi. x. ephesi aut hominē.
Capue ago ꝯ eū ppono actionē ex stipl'a-
tu arbitrariā. Q ŏ sic recte cōci. lib. ŏt. l.
ff. e. nō vtiqȝ. §. pinde. Oppō. Sȝ huic
libello sit'is insurgit obiectio. ⁊ eadē mō
ħ rn̄deas. Uel al'r esto ꝙ nō adijcias hoc
in libello: satis intelligit esse adiectū. sit'e
ar. ŏ x. ob. l. vlti. in illo x̄si. aliogn cū ita
stipulor. ¶ Sȝ in oib⁹ libellis i qb⁹ agi
tur arbitraria sic opponitur. Oppositio.
In hac act. hr̄ rō interesse pte actoris vt
dictū ē: quō pōt hr̄i rō in sn̄ia de interesse
ex q̄ petitū nō ē siue veiat illud intesse iu-
re actionis siue offō iudicis. Rn̄. bn̄ pce-
pt⁹ est lib. si forte actoris intererat: q2 for
te penā alteri pmisit vt illō titio daret qd
tu sibi pmiseras certo loco ⁊ sic mea inter
erit: vel forte intererat sua rōe lucri. tūc i
13 libello pōt adijcere. † Libellus. Ago ꝯ
. M. q pmisit mihi soluere. x. Ephesi aut
hoiem Capue: quē hoiem Capue promi-
si titio sub pena. xx. vel si hoiem mihi sol-
uisset vendidissem. c. vn̄ illud interesse me-
um peto: ppono actionē ex stipl'atu arbi-
trariā. p hoie ppono officiū iudicis: vt
. ff. e. l. ij. ⁊. l. iij. §. nūc ŏ offō. Q ŏ sic recte
cōci. libell⁹. ŏt. l. ff. e. l. ij. ⁊. l. nō vtiqȝ. §.
nūc de officio. Ul' sic. peto hoiez mihi sol
ui ⁊ illā penā vl' illō intesse pstari: vt. ff.
e. qd si ephesi. §. j. Oppositio. Itē adhuc
obijcit. actio ista dr̄ arbitraria: vt. ff. e. l.
arbitraria. ⁊ insti. ŏ act. §. pterea quasdā
⁊. §. loco. qūo actio ista dr̄ arbitraria cuȝ
alie actiōes dicant arbitrarie: vt in pdi.
§. pterea. q̄ est cā. Rn̄. vt notes notitiam
isti⁹ tituli scire debes. ꝙ lȝ oīs actio stricti
iuris posūt fieri rōe loci: tn̄ in toto ti. ff. e
nō tractat nisi de trib⁹: puta si pmissū est
aliqd certo loco certū vel icertū: vt. ff. e.
l. j. Itē si testator aliqd dari iussit certo lo
co: vt. ff. eo. si hrēs. Itē si pecunia dat mu
tuo reddēda cer. loco: vt. ff. e. ⁊ si. ⁊ sic ac
tio ista dr̄ arbitraria rōe loci q̄tiēs aliqd
petit: nō in eo loco in q̄ est pmissum sȝ ali
bi. tūc eni iudex hȝ rōnē loci illi⁹ vb. ē p
missuȝ: ⁊ extēdit ibi officiū suū: vt. ff. e. nō
vtiqȝ. §. nūc de offō. Si vo petat i eo lo-
co in q̄ pmissuȝ ē: tūc officiū iudicis ces-
sat nec petit nisi summa pmissa: ⁊ si ali-
qd interest rōe tpis: vt. ff. eo. qd si ephesi.
Alie autē actiōes dicunt arbitrarie alio
respectu: vt not. i sūma de act. ⁊ qlibet stu
diosus ex natura ipsarum colligere pōt.
¶ In fine isti⁹ actionis intentionē. l. cētū
Capue. ⁊. l. vl. tractare puidi. Due qōnes
14 formant i. l. illa cētū. † Prima tal'. stipu
lat⁹ fuisti a me. c. Capue: dedi tibi fideius-
sorē. qsitū ē an ita posit agi arbitraria ꝯ
fideiussorē si fuerit in mora: sicut ꝯ reum
pn̄cipalē: ⁊ si agat an hēat rō vtilitatis
ipsi⁹ fideiussoris ⁊ rei actoris. Rn̄. a ꝫ i pos
se arbitraria ⁊ hr̄i rōnē vtilitatis oium.
15 † ¶ Ponit scd̄a q̄stio: an si re⁹ sit i mora
⁊ nō fideiussor: augeatur obligatio fide-
iussoris: vt p h̄ posit agi ꝯ eū arbitraria
Rn̄. ꝙ nō: ⁊ ad x̄bū illud nec optebit ⁊c̄.
notat responsio lȝ q̄stio nō tenet: alias nō
moueat ⁊ formet obiectio ꝯ responsionez
tu dicis obligationē fideiussoris non au-
geri. sed vr̄ ꝯ: nā si sit debitor aliqs q de
beat debitū sub vsuris pmissis p stipula-
tionē si re⁹ non soluat debituȝ cōmittitur
obligatio vsuraȝ ꝯ fideiussorē: ⁊ ita auge
tur obligatio fideiussoris pp morā rei. nā
mora rei fideiussori nocet: vt. ff. de re iu.
ob. l. mora. ⁊ not. ff. de vsur. l. mora. Rn̄.
ibi alio ideo: q2 due erāt stipulatōes: vna
sortis: alia vsuraȝ: h̄ āt vna. s. certi condi

ctio ꝓ pecunia credita certo loco reddenda. Et ꝙ sit aliud adducit exēplū ar. si aliqs soluat prē pecunie. i. sortis ꝑncipalis ꝑ ea pte tollit obligatio q̄ ad interesse. At si soluat pars sortis: nō perijt obligatio q̄ ad vsuras. In. l. vlt. ff. eo. si post morā due q̄ōnes notant: sed non soluit ꝑma q̄ talis est. dictū est in. l. illa centū: ꝙ si aliqs dedit fideiussorē anteq̄ fuisset in more ꝙ ex posteriori mora nō augetur obligatio fideiussoris: nunc ponit q̄n reus iam fuerat in mora: ⁊ dū creditor vult illum arbitrarium conuenire dedit fideiussorē, querit an fideiussor teneatur pro isto interesse qđ iam incepit deberi: ⁊ potest accedere officio iudicis. ad hanc questionē nō respondet in lege. Sed respondit dñs meus Jo. aut hic fideiussor simpliciter intercessit ⁊ tunc tenetur: vt ff. de fideiussori. l. si quis pro eo. §. si nummos: aut pro sorte tantum vel interesse tantum: ⁊ tunc vltra non tenetur nisi quantū intercessit: vt. ff. ad municipaleo. l. libertus. in fi. non admissa distinctione. P. qui dixit debeatur interesse iure actionis vel officio iudicis: vt notat dñs

16 meus. ff. locat. ⁊ cōduc. l. quero. † ¶ Ponit ⁊ alia questio an soluta sorte possit interesse rei peti postea: ⁊ incipit questio ab illo versic. adeo vt nunc. ⁊ licet aliquis possit dicere ꝙ illud qđ est solutum vꝫ esse solutum ꝓ sorte interesse ⁊ pro vsuris non admisso tali dicto. Respondetur ꝙ soluta sorte interesse nō petet. Nec est cōtra. ff. e. l. iij. §. idem iuli. quia hic soluit principali: vn̄ rō est ꝙ sibi imputet q̄re recepit: q2 vr̄ renūciare īteresse: ibi āt soluit adiecto.

¶ De actione ex stipulatu ex tempore presumpta. Rubrica

1 Actio ex stipulatu ex tempore presumpta ad hoc vt ꝑcedat: quot requiratur.

2 Libelli in tali actione quomodo concipiantur cum plu. seq.

Superest ⁊ alia actio ex stipulatu presumpta ex tempore de qua dominus Job. non tractauit in arbore: tamen de ea tractare preuidi si enim aliquis soluat aliquid longo tempe. x. anni. inter presentes. xx. inter absentes presumitur ꝙ stipulatio ꝑcesserit ⁊ agitur ex stipulatu: de qua actione habes. ff. de vsuris. l. cū de in rem verso. qđ enim de tanto tpe intelligatur. est arg. C. de ꝑscrip. x. vel. xx. anno. l. vlti. ⁊ ff. de dam. infec. si finita. §. si quis

1 autem. † ¶ Que actio ad hoc vt competat sūt ꝓ maiori pte necessaria. q̄ diximus supra de certi conditione ex stipulatione. ¶ Secundum ꝙ solutio facta sit vt dixi longo tēpore: ⁊ hoc quādo non erat rusticus. in rustico eñ desideraret solutio per tēpus lōg ssimum: vt. C. de agricol ⁊ censitis. l. litibus. lib. xi. ⁊ licet. l. illa: cū de in rem verso. loquat in vsuris: idē dixit dñs Job. in alijs prestationibus ⁊ seruitutibus acquirendis. ¶ Positiones autē in hac actione tam pro actore q̄ ꝓ reo facillime sunt. ⁊ ideo eas hic nō pono. ¶ In hac aūt actione concipiet libellū actor sic

2 † ¶ Libell᷒. Ago ego R. cōtra. M. vt soluat mihi vsuras: videlicet solidū vnū pro qualibet libra singulis mēsibus: quas vsuras mihi ꝓmisit se soluturū: ⁊ soluit per x. annos: ⁊ ad hoc propono certi cōditione ex stipulatiōe. Quare dico ex stipulatione: ideo q2 vsure fenebris pecunie citra vinculum stipulationis peti nō possūt: vt C. de vsur. l. q̄uis. pro annuis autē pre-

3 stationib᷒ dicam sic. † Libellus. Ago ego R. cōtra. T. vt prestet mihi librā cere vel piperis: vel caponem vnū ꝓ anno preterito: ⁊ ꝙ caueat se soluere in futurū singulis annis quē caponē vel librā piperis anncessores sui ⁊ ipse mihi ꝓmiserūt ⁊ antecessoribus meis annuatim soluere ꝓ tali predio qđ a me tenet vel pro alia cā: ⁊ qđ ꝓmiserint ꝓpono antecessores suos ⁊ ipsū antecessoribus meis ⁊ mihi soluisse p. x. annos: ꝓpono actionē ex stipulatu presūptā ex tpe. ꝙ sic recte concipiat libellus. dicit l. ꝑdic. cum de in rē verso. Quia cā sit inserenda ꝓpter quam petitur: notaui s. de certi cōdic. que orit ex stipulatione. Q2 ad cautionē agā ꝓ futuris tēporibus ꝓbāt iura. ff. de indi. l. in oībus. ⁊ hoc in bone fidei: vt dicit. l. illa. ⁊ etiā in stricti iuris. ff. si ser. vendi. l. egi. ⁊ de ser. vrb. ꝑdi. l. qui edificium. ⁊. ff. de peti. here. quod

ft in diem. & ff. de pigno. l. grege. §. si sub cōditione. & ff. vt in possess. leg. l. etiam. & ff. de iurisdi. om. iudi. l. & si susceperit. in fi. & ff. p socio l. p socio arbiter. & ff. si cui plus q̄ p. l. fal. l. j. in p̄n. ff. de aqua plu. arcē. si tei tu⁹. & ō eo qd cer. lo. qd si e/ pbcsi. Oppositio. Sed oppo. nō videt q p futuro tēpe possit agi: cū tractus futuri tēpis nō ptinent ad iudicē: vt. ff. de vsur. l. j. & est ar. ff. de iudi. l. nō quēadmodum. Rn̄. qd legit de vsur. qd em̄ &c. legaf in/ terrogatiue & respondeaf affirmatiue. qd em̄ pertinet. Rn̄. q pertinet sicut al's. qd em̄ municipes dolo facere pn̄t vel faciūt: & dicim⁹ q faciunt: vt. ff. de dolo. s; si. §. sed an in municipes. ff. qd metus cā. l. me tū. §. ij. Et al's si sacerdos peccauerit quis orabit pro eo: & certe erit alius sacerdos. Uel al'r vt notauit dn̄s Jo. in. l. j. de usu/ ris. nō ptinet odio vsuraꝝ: l; al's ptineat. Uel melius in nullo casu pertinet. vt in p̄/ dic. l. de vsuris. & de iudic. nisi accidat rō ne p̄cedentis vel presentis iuris tract⁹ q in futuꝝ respicit: vn̄ ibi tract⁹ futuri tp̄is spectat ad iudicē rōe p̄sētis iuris. vt. ff. si vsusfru. pe. l. pe. & §. vl. Itē & in alijs po test videri: vt. ff. si ser. ven. l. harum. & ff. cōi diuidundo. §. cū de vsufructu. & ff. ō aqua plu. ar. l. atheius. & l. vicinus loci. vnde in annuis prestationibus pensionū vel aliarum rerum: puta reddituum seu seruiciorū in futurum cōdēnat: q2 rōe p̄sē tis 9ctus vel obligatiōis q̄ in futuꝝ reci/ pit fit nec plus actor petere intelligit cū vult reū cōdemnari in p̄sentē p̄stationē & futurā suo tpe soluēdā: q si rōe 9ctus futu ri tpis vellet aliquem cōdemnari q ei for/ san i futuro pmissur⁹ ē h̄ ad iudicē nō spe ctare: q2 tunc nullum ius vel 9ctus pre/ sens ad hoc iudicē induceret. Similiter & in. l. j. ō vsuris. nō est aliqd ius vsurarū p̄ns. s. i his q̄ ex sola mora veniunt: vt pos sint ille vsure peti. vn̄ nec iudex super illis ptes suas dz ipōnere. Oppō. Sz adhuc opponit. ff. de admi. tu. l. tutor q repto. §. si deponi. nā ibi etiā iudex p futuro tpe & pro iure nō cōpetenti in presenti interpo/ nit partes suas & cominatur: & pp cōmi/ nationem iudicis legitime postea prestan/ tur vsure. Rn̄. illud decretum iudicis vel p̄toris est: sicut & illud. ff. ō tute. l. mu/ to. §. j. constat em̄ iudicem posse quem iu/ bere quid facere quid si non faciat condē nat vel multat prout vult. vt. ff. si quis ius ōi. non ob. l. j. & hoc secundum Joh Oppō. Sz huic libel. sic opponitur: tem pus non est modus inducende obligatio/ nis sicut nec tollende: vt. ff. de act. & ob. l. obligationum fere. §. placet ar. ad idem inducitur. C. ō pac. l. si certis ānis. quod enim tempus obligationem nō inducat iu sta est rō ois em̄ obligatio aut orit ex 9ctu vel q̄si aut ex maleficio vel q̄si: vt insti. de obliga. & ff. ō act. & oblig. l. j. nō āt nume rat ibi tēpus: quō g̃ possum dicere vt sol uat vel caueat se soluturū in futuꝝ qd sol uit. x. ānis nō videt Rn̄. fateor: h̄ de pla/ no esse veꝝ q h̄ tp̄s solū nō est mod⁹ idu/ cēde obligatōis: vt. C. li. x. ō fun. pat. l. ius. vn̄ si aduocatus sic poneret. Ago 9 ta lē vt mihi soluat in futuꝝ vel caueat se so luturū in futurū: q2 soluit mihi. c. ānis vl mille. male ageret cū solum tp̄s allegaret non cām p̄sumptā ex tpe s. stipulatōis. q̄ ido p̄sumpsit impator in. l. illa cū de in rē xso. q2 ex q̄ aliqs soluit lōgo tpe p̄sumit q soluerit debitum gs em̄ totiens solue/ ret illō qd ad soluendū nō tenet: cū nemo sit pmptus ad iactādū pecuniā suā: vt. ff. de pbati. cū de indebito. Preterea exigi/ mus in p̄sona rustici solutionē p. xxx. a. q2 p. l. illā cū ō indebito p̄sumit soluere in debitum. multa em̄ p̄sumim⁹ ex tpe. pre/ sumim⁹ em̄ volūtate p̄ris hereditatē adi/ tā & sibi cōmodū acquisitū si filiusfamili. hereditatē lōgo tpe detinuit: vt. C. de pe/ ti. he. l. si fili⁹. p̄sumit ēt q pat emancipa uit filiū cū lōgo tpe passus sit res sui filij: vt p̄rissa. tutores administrare: vt. C. de p̄ris pot. l. j. Presumit ēt donatio p lon/ gū tp̄s si pat passus ē rē donatā filiū possi dere: vt. C. de bo. q̄ libe. l. cū optet. in fi. j. col. Presumit ēt ex longo tpe fideicō. re/ missum: vt. ff. ō pba. pcula. Quidā tn̄ di cūt q in. l. illa cū de in rē xso impator bn̄ p̄sumpsit s; male iudicauit: & maxime pp

odiū vsurar̄: sꝫ lꝫ male iudicauerit sequē
da est snia impatoris in oibus silibus: vt
.C. de leg. ⁊ cō. l. vl. ⁊ ar. ff. d v'ur. l. in fi
deicōmissi. Oppō. Sꝫ i oib⁹ his oppōit:
tota die dicim⁹ tps nō est mod⁹ inducēde
obligatiōis. ⁊ adducit .l. illa tanq̄ mere/
trix obligationū: §. placet. sꝫ .l. illa nō dt
nec dedicit. sꝫ h dt q obligatio nō pōt ad
tps ꝯstitui sicut nec legatū: ex q̄ lra ⁊ ex se
qnti ille itellect⁹ assumit vt tpe obligatio
nō finiat: nec tps obligationū tollat. Rn̄.
ex lra illa h sumim⁹ si tps nō tollit actio
nē ḡ nō iducit: ⁊ ē loc⁹ a maiori. citi⁹. n. de
beret tollere q̄ꝫ iducere: cū re⁹ sit fauora/
bilior q̄ꝫ actor ⁊ ēt absolutio q̄ꝫ ꝯdēnatio:
vt. ff. d ac. ⁊ ob. arrian⁹. ⁊ multū facit p
vbo illo notabili: tps nō iducit obl. l. p̄. ti.
C. li. xi. de fū. p r. l. ius. Oppō. Sed op/
pōit huic vbo notabili. nā vꝫ q tps obli.
inducat: vt. C. de fideicō. l. j. Rn̄o. illud
operat geminus fauor ⁊, vltime volunta
tis ⁊ alimētor̄. vel relicta erant alimēta
in minus solēni testō: vn̄ cū sciens solue/
rit tenet cōplere: vt. C. de testis. nō est du
biū. Oppō. Itē adhuc opponit tps enī
obligationē inducit ⁊ actionē parit: nōne
seruit⁹ q̄ hꝫ continuā causam longo tem/
pore querit: vt. ff. si fui. vē. l. si qs diutur
no ff. de ser. vr. p̄di. foramē. ⁊. C. d serui.
l. ij Rn̄. nō ē loc⁹ oppōni lꝫ enī seruitus
q̄rat ⁊ actio mihi ꝯfessoria detur: non tn̄
sequit q obligatio sit acqsita: ois ꝯfesso/
ria in rē: vt. ff. si serui. vē. ⁊ si forte §. vl.
⁊ qd ibi dt magis in rē electiue ponit: vt
i. e. ti. l. ij. in pn̄. si est i rē. ḡ obligatio nul/
la orit: qꝛ actiōe in rē agim⁹ cū eo q nul/
lo iure nobis est obligat⁹: vt insti. t e act.
§. ij. vel meli⁹ ex q̄ te sciēte trāsco p fūdū
tuū seruitutē illā q̄ hꝫ ꝯtinuā cāꝫ videris
mihi ꝯcessisse: cū seruit⁹ pactiōib⁹ ⁊ stipu
lationib⁹ ꝯstituat: vt insti. d fui. qd p tuā
patiētiā videaris tua volūtate in me tras
ferre: ē ar. C. de acqr. pos. min⁹. ff. de aq̄
plu. ar. l. labeo cū. l. seq. ⁊ sic nō solū tps
inducit obligationē sꝫ tua patiētia ⁊ tua
volūtas p̄sumpta ex tpe: ⁊ sic p hanc solu
tionē soluere potes multas obiectiones.
Itē in eo qd dicit q tps nō est mod⁹ ac/
tiōis tollēde ē loc⁹ obiectiōi. de oib⁹ illis
q̄ loquunt de vsuca. ⁊ p̄scriptiōib⁹. nam
vsucapio est acqsitio dn̄ij: vt. ff. de vsuc.
l. iij. Itē p̄scriptiōe marie. xxx. an. ⁊. xl.
ois actio tollit: vt. C. de p̄scrip. xxx. an.
sic i rē. ⁊. l. cū notissimi. Itē ē loc⁹ obiectio
ni qcqd de actiōe de dolo q̄ biēnio tollit
vt. C. d dolo. l. vl. qcqd de redibitoria: ⁊
q̄to minoris q̄ tollunt sex mēsib⁹ ⁊ ānō
vt. ff. de edil. edi. sciēdū. Et sic vt breuiter
excludā qcqd posset opponi de oib⁹ actio
nib⁹ q̄ certo tpe limitant: p qd infert vt
tps sit mod⁹ actiōis tollēde. Rn̄. tps non
est mod⁹ tollēde actiōis ipso iure ita tollē
de ipso iure nulle reliqe remaneāt: tollit
āt tpe p exceptionē: ⁊ ē rō: qꝛ tps nō pōt
tollere actionē ⁊ obligationē p̄mitiuā: iō
qꝛ i p̄ma obligatiōe erat natural' q̄ nō pōt
tolli p tps qd est inductū a iure ciuili: pu/
ta pp p̄scriptionē: sꝫ ciuil' q̄ fuit i p̄ma ob
ligatiōe elidit mō p p̄scriptionē: ppea. l.
dt q p̄scripsit filiis ē soluēti: vt. ff. d admi/
ni. l. si pupill⁹. filiis e in h qꝛ nō pōt cōue/
niri dissiliis ē tn̄: qꝛ q soluit liberat ipo iu
re: q p̄scribit liberat p exceptionē. Item
dissiliis: qꝛ q soluit si uer̄ soluit repetit secū
do solutū vt indebitū: vt. ff. mā. si fideius/
sor. q p̄scribit si soluit nō repetit: qꝛ natu/
ral' cā inhibet repetitionē: vt. ff. de ꝯdi. in
de. l. iul'. ⁊ ar. ff. d fideius. l. vbicūqꝫ. Op
pō. Sꝫ oppōit. ff. d fideius. l. si qs postq̄
tpe. vbi re⁹ liberat⁹ p̄scriptiōe si dedit fi/
deiussorē: fideiussor nō tenet: ḡ post p̄scri.
nulla remanet. si enī remāsisset illi accede
ret fideiussor cū oi obligatiōi fideiussor ac
cedat vt. ff. de fideius. l. j. Rn̄. ibi iō fideius
sor dat⁹ nō tenet qꝛ fuit dat⁹ p errorē. ille
enī q dedit credebat se ciuilr ⁊ naturalit
obligatū: ⁊ iō dedit: ⁊ h ē qd dꝫ in eadem
.l. qm̄ erroris fideiussio nulla ē al's fideius
sor tenet lꝫ vtat exceptiōe q̄ cōpetit reo
p̄ncipali: vt. ff. de excep. l. oēs. Quidā tn̄
voluerūt distiguere vtr̄ loq̄mur de actio
ne reali an psonali. si de reali dn̄t q ipso
iure tollit. ⁊ ē rō qꝛ ex tpe inducit: vt i rei
vēdi. ⁊ p tps ipso iure tollit: vt eadeꝫ sit
cā ligādi ⁊ soluēdi ducta in ꝯtrium: vt ff.
d v. ob. int' stipulātē. i fi. j. col. Si āt sit p

sona vel tollit per excep. sed non est verum: non. n. so-
lum tempus inducit rei ve. per usucapi. sed alia pre-
cedentia. l. contractus et continuata possessio et negli
gentia non petentis nec hypothecaria que est
in rem. vt. C. de pig. l. pignoris durat ex tempore sed
ex consensu. vt. ff. de ac. pig. l. j. et ex pacto:
vt. ff. de pac. si tibi. x. §. de pignore. si eni
solum tempus induceret bona esset illatio: ergo so-
lum tempus auferret: sed est falsum. Sic ergo assu
me tempus non est modus inducende obligationis
nec tollende ipso iure. sed per excep. vnde sequitur quod
ad tempus obligatio non posset constitui nec etiam le
gatum: vt de. l. illa obligationum. §. placet.
nam et si promitto tibi. x. quod ad viua etiam post mor
tem meam durat obligatio. et heres meus potest conue
niri licet habeat exceptio. Idem si promitto tibi
vsque ad kalendas ianuarij. Idem si concedo
tibi seruitutem quod ad viuam quod etiam post tempus et post
mortem durat oblig. licet obstet excep. pacti:
quia tacite videtur pactus ne post mortem vel tempus pe
tat: vt. ff. de verbo. obl. l. eum qui ita. §. qui ita.
Oppo. Sed opponitur: videtur quod obligatio et le
gatum ad tempus possit constitui. nam si dico: da-
bo tibi. x. singulis annis vsque ad decimum et
post decimum ipso iure non petitur. quod hac ratione
probatur: quia sunt. x. stipulationes. x. summarum: vt
. ff. de ver. ob. l. pluribus. §. de hac. et. C. de pre
scrip. xxx. anno. l. cum notissimi. §. in his.
vbi cauetur quod tot prescriptiones sunt necessarie
quot sunt anni et quot actiones: et sic post tempus statu
torum annorum nulla prescript. necessaria est. Rn. do
minus meus. R. quod si cui hec sententia placet vt tot
sint stipulationes quot anni dicet nulla prescri
ptio est necessaria. s. cum effectu: nam post annos
durat actio: licet doli vel pacti obstet excep.
vt. ff. de ver. ob. l. eum qui ita. §. qui ita insti. de ver.
ob. §. at si ita. sed de legato maior questio sequitur
nam tot sunt legata quot anni: vt. ff. quando di. le. ce.
l. cum in annos. et. l. nec. ff. de do. cau. mor. l. se
natus. §. vl. adeo quod primi anni legatum est purum
ita quod legatarius transmittit legati petitionem
ad heredem: sequentium annorum conditionale. i. quod
ita demum transmittit si legatarius vixerit: vt
. ff. de annu. leg. l. cum in annos cum ergo tot sint le-
gata quot anni: ergo post annos finitos nullum le-
gatum et sic nulla petitio: vt. ff. de ver. ob. l. et
ideo. §. cum stipulamur. alias. l. si stichum. §. stipu
latio huiusmodi. Rn. dominus meus. R. quod hec dicit quod le
gatum non possit ad tempus constitui intelligo vt
si in testamento legauit alicui c. vel fundum et dixit
heredem post tempus non teneri: quia sic non potest obli.
legati ad tempus constitui vt ipso iure tempore fi-
niatur: vt. ff. de. leg. j. nemo.

¶ Si quis rem tuam contractet te inuito te
netur actione furti nec manifesti.

¶ De actione furti non manifesti. Rubrica.

1 Actio furti non manifesti ad hoc vt veniat
quot exigantur.
2 Agat si pater nomine filij. filius autem non: quoniam
liber homo estimationem non recipit: quid
duplicabitur.
3 Opere ex affectione quare plus estiman-
tur in patre quam in matre: cum equalis sit pie
tas que parentibus debetur: licet eorum pote
stas non sit equalis.
4 Res sacra si furto subripiatur: quis fur-
ti agere debeat.
5 Actio furti manifesti quare pretoria sit: nec
manifesti autem ciuilis.
6 Libelli in tali actione quomodo formentur:
cum plu. seq.
8 Actione furtiua quid duplex: et quod du-
plum petatur.
10 Creditori si pignus subripiatur: an actione
furtiua agere debeat.
11 Creditor si pignus contractet: an furti te-
neatur.
12 Fullo an actione furtiua an teneri possit.
13 Colonus vel inquilinus pro fructibus
subreptis an furti teneantur.
14 Fructuarius. vsuarius: superficiarius et feu
datarius an furti teneantur.
15 Actio furti an assidua contractione nascatur.
16 Hereditatem post aditam si aliquis rem subri
piat et ante apprehensam possessionem ab
herede: an furti teneatur.

Si quis rem tuam mobilem contractet te inuito tene
bitur actione furti nec manifesti licet possit con
ueniri actione furti manifesti si in fur-
to deprehenditur de qua actione. s. diximus de
actione furti manifesti que est pretoria: hec autem
actio non manifesti ciuilis est. et sicut ibi
not. ideo dixi de re mobili tua contractata-
ta: quia si non esset res mobilis non posset furtum
committi: abolita est enim sententia dicentium fundi loci

ve furtū fierī: vt insti. de vsuca. §. ij. Que
aūt sunt necāria ad h vt actio ista ꝯpetat.
d. dixi de acti. furti mani. verū tn̄ sic' dn̄s
me⁹ plenissime not. in sūma de fur. q̄ sunt
necāria in hac act. q̄ ex diffinitione furti
ꝓ maiori pte collig. m⁹ inserā illa in h ope
pp pauperes scolares marie qb⁹ h opus
vtilissimū est: cū nō possint hr̄e copiaꝫ li/
broꝝ: dn̄s tn̄ sua dicta asscribā. dt eni sic.
Furtū est ꝯtrectatio rei fraudulosa: aliene mo
bil' corpalis q̄ fit inuito dn̄o aio lucrādi
.s. grā rei vel possessio. vel vsus qd iure
naturali ꝓhibitū ē admittere: vt. ff. e. l. j.
§. vlti. ꝛ instit. de ob. qui ex del'. nas. §. ij.
a † ¶ Collig. .g. sex esse necāria in hac ac.
¶ Primū ꝙ interueniat ꝯtrectatio. ¶ Scdꝫ
ꝙ res sit aliena. ¶ Tertiū ꝙ sit mobilis.
¶ Quartū ꝙ sit corpalis. ¶ Quintū ꝙ
inuito dn̄o ꝯtret. ¶ Sextū ꝙ sit fraudu/
losa ꝛ aio lucrādi. ¶ Uideamus d singu
lis. fraudolosa g̃ dr̄ qꝛ si credat sibi licere
rē suā suscipe furti nō tenet: vt habes in/
stit. vi bo. rap. Itē si credat facere dn̄i vo/
lūtate nō tenet furti: vt statim dicemus:
quia nō facit dolo cōtractatio ideo qꝛ si
ne ea furtū fieri non potest sola enī volū/
tas vel inficiatio non facit furtū. vt. ff. e.
l. j. §. j. ꝛ. l. si qs vxori. neq3. ꝛ. l. inficiādo ꝛ
. l. fals⁹. §. si qs nihil ꝯtrectationē. itellige ve
rā vel interptatiuā. De vā est exēplū quan
do res portat de loco ad locum vel re il/
la vteris vl' illā vēdis. de interptatiua est
exēplū: puta qn̄ falsus ꝓcurator volēs de
bitū exigere alij delegauit soluēdū esse se
p̄nte. n. i pp p̄sentiā suā ꝯtrectasse vr: vt. ff. e.
falsus. §. s3 ꝛ si is q. ꝛ de interpretatiua ē
exemplū qn̄ alieno suo dico vade: ꝛ vadit
veni ꝛ venit. fac ꝛ facit: vt. C. e. alienum.
Intelligaꝫ g̃ ꝯtrectationē gn̄alissime oēꝫ ab
ductionē baiulationē: vt. ff. e. si qs vxori
. §. si qs asinuꝫ. Rei aliene id ponit: qꝛ rei
q̄ plenissim: mea ē nō facio furtū: ideo di
co plenissime: qꝛ si ē cōis vl' si ali⁹ h3 ius i
ea: vel si alij est obligata ꝯtrā. do furtū cō
mitto: vt. ff. e. si socius. ꝛ. ff. ꝓ socio. l. rei
cōis. ꝛ. ff. e. l. cū eo. §. j. ꝛ. l. si qs rē pigno
ri in pn. ꝛ. ff. d vsuca. l. sequit. §. si reꝫ. ꝛ
. ff. ꝓ emp. l. si rē. Itē ideo dico aliene qꝛ
si nulli⁹ eēt: puta h'rditarie n̄ ꝯ fiet furtū
nisi rōe ꝯmodati vl' pignoris vl' vsufru/
ct⁹: vt. ff. e. l. hereditarie. ꝛ. l. veꝝ ē ꝙ ple
riq3. Corpalis id dr̄: qꝛ icorpalia tradi nō
pn̄t ꝛ sic nec ꝯtrectari: vt. ff. de acqr. re do.
seru⁹. §. incorpales. Inuito dn̄o id dr̄: qꝛ
si credit dn̄m cōcessuꝝ nō tenet furti: ꝛ est
in culpa si nō fuit iusta credulitas qꝛ non
debuit putare dn̄ꝫ cōcessuꝝ: vl' in tali cā
vtat in q̄ nullo mō dn̄s cōcederet: tūc. n.
ꝛ si nō teneat furti tenebit tn̄ cōmodati
vl' depositi. si commodatū vel depositū
pcessit. vt. ff. e. l. q re. ꝛ. ff. de cōdi. cā da.
l. vl. Si aūt puto me facere inuito dn̄o ꝛ
facio eo volēte l3 furtū sit furti nō tenet
vt. ff. e. inter oēs. § pe. l3 qdā dicāt ꝙ ver
ba illa correctiue ponant .s. q̄ sequunt. vt
rūtamē ꝛc. esset enī ꝯ regulā vt volēti do
mino fieret furtū nisi dicas casuale: vt. C.
e. ti. l. si qs. veꝝ in. l. illa inter oēs. ē qddā
vbū qd multos in errorē iduxit: qꝛ siue ve
ro siue falso puto dn̄m pmissuꝝ ꝙ nō te/
neor furti. vn̄ est ꝯ illud qd ꝓpe diximus
ꝙ dꝫ esse iusta credulitas. Rn̄. illud vbuꝫ
duob⁹ modis intellige: ꝙ siue vo siue fal/
so credo dn̄m pmissuruꝫ excusor a furto:
qd enim dolo facit q putat dn̄m pmissuꝝ
sed alio mō tenet sicut dixi: vel al'r qꝛ si ve
credebā dn̄m pmissurū ꝛ veꝝ erat siue fal
sū: quia credebam dn̄m pmissurū ꝛ h fal/
suꝫ erat: qꝛ nūq3 dn̄s pmitteret tūc excu/
sor a furto: siue iusta cā pcedat q̄re debe/
bā h credere sicut dixi: alioqn furtū ꝯmit
to: ꝛ ita intelligit insti. de oblig. q̄ ex deli.
nas. §. pena aūt. Itē id dꝫ inuito dn̄o qꝛ si
ei⁹ volūtate vtar furti nō teneor: vt si rem
habuit ꝓ derelicto: qꝛ eā ꝓiecit vel dedit
ptātem mihi vēdēdi ꝓ debito: vt. ff. e. fal/
sus. §. si qs. ꝛ. § si iactū. ꝛ. l. cū creditor
ꝛ. C. de pigno. l. creditores. Fraudulosa
aio lucrādi id dr̄: qꝛ si nō h3 animuꝫ frau
dādi ꝛ lucrādi non cōmittit furtuꝫ n. si in
casu. vt. ff. e. q saccū. Si enim non aio lu/
crādi s3 dāni dādi vel libidinē exercendi
cū meretrice ancilla aliena: nā sec⁹ est i nō
meretrice furtū nō committit: vt. ff. e. l.
veꝝ. ꝛ. l. fullo ꝛ sarcinator. §. si qs ancillā
Itē coꝝ noie tenet furti q̄ qs accepit aio
lucrandi:

lucrādi: vt d. de vnionib⁹ ꝛ aceruo frumē ti: vt. ff. e. vulgaris. ꝛ. l. si qd fur. ꝛ rñso. ꝛ. ij. ꝛ. l. verū est. ꝛ sic ē arg. vt qs teneatur furti rōe vsus. Gr̃a rei vł possessionis vł vsus ideo dr: q: vbi rē ipsā ꝯ cto furti te neor: estimata re tota vbi vsum rei volui ꝯctare ꝛ contractaui nō rē túc teneor fur ti rōne vsus: vbi possessionē teneri furti rōne possessionis: ꝛ h̃ dicūt qdā ꝛ forte be ne. arg. ll. p̃dic. Alij ꝯ ꝛ dicūt estimari ꝓ prietatē plenā: q: nō pōt sic separi vsus rei a re sicut frumētū ab aceruo: vt. ff. co. qui iumēta. ꝛ. l si vēdidero. §. cū āt. Sed melior vr̃ prima snīa ꝛ non sine cā posuit gr̃a rei possessionis vel vsus: ꝛ possum cō tractare rē ꝛ nō vsum. Vbi gratia qñ rem tuā vendidi. Item possum ꝯctare vsū rei ꝛ nō rē: qñ cōmodasti mihi equū vsq3 be neuētū duxi vsq3 tropā. Itē possessionem ꝯtracto ꝛ nō rē vel vsum: qñ rē mobilem possidebas vt te possessione priuarē rē il lā furto subtrari. Q ō lege naturali iō ōt. i. lex diuina: natura eni dr ipse deus: vt insti. de iur. natu. gen. in p̃n. Et a libi: hāc deus ꝛ melior litem natura diremit. lex ḡ diuina dr naturalis. deus enim p̃cepit in ter vnū ō decē p̄ceptis decalogi. Nō occi des. Nō furtum facies. vel lege naturali. i. iure gēt. ū qd dr naturale: vt isti. de re. diui. §. singulor. nō intelligas iure natu rali p̄meuo: q: illo iure nihil meū nihil tu um. sed Domini est terra ꝛ plenitudo eius ꝛ sic non poterat furtū cōmitti. h̃ secūdū dn̄m meū Az. sicut in summa notat ꝛ cō pendiose notaui. ¶ Addo tñ diffinitiōi q̄ res illa mobilis sit talis cui⁹ possit habe ri cōmerciū. vñ liberi hoīs nō fit furtū: vt. ff. e. mater. ꝛ. l. cū qui. §. vl. ꝛ insti. de ob li. q̄ ex delic. nas. §. interdū. Legit̃ tñ q̄ agitur furti noīe liberi hoīs: puta pater agit furti si filius in ptāte ꝯstitut⁹ subri piat̃. Rñ. ll. ille loquuntur in patre. Sed q̄re aliud in patre ꝛ aliud in matre. Rñ. ꝓpter patriā ptātē pater agit furti ma ter nō: q: nō h3 filiū i ptāte: vt. ff. de vul. ꝛ pu. sub. l. ij. ꝛ. ff. de suis ꝛ legi. here. l. nulla femina. pater ēt h3 actionē vtilē ser ui corrupti ꝓ filio; vt. ff. de ser. cor. l. ꝛ tā

2 tū † Questio. Sed qd duplicabit̃ si pater agit furti noie filij: filius ipse nō: q: liber hō nō recipit estimationē: vt. ff. de his q̄ deie. vel effu. l. vlt. ꝛ. ff. si q̄drū. pau. fec. di. ex hac. Itē si tu dicis q̄ estimabit̃ p̃ris ptās male dicis: q: patria ptas inestima bilis est: vt. ff. de leg. j. fili⁹. §. fm vulga rē. Rñ. estimabunt̃ opere qbus caruit ꝛ caritur⁹ est: vt in dictis. ll. de his q deiec. ꝛ si q̄dr. pa. fe. di. ꝛ. ff ad. l. aql. ij ac. Itē estimabit̃ affectio in p̄sentia filij sicut alās estimat̃ amenitas ꝛ gestatio: vt. ff. quod vi aut clā cōpetit. alās estimat̃ affectio: vt.

3 ff. ma. cū seru⁹. † Questio. Sz q̄re plus estimant̃ ope ex affectione in p̄re q̄3 in ma tre cum eq̄lis sit pietas q̄ debet̃ parenti b⁹ l3 cor ptās nō sit equalis: vt. ff. de cu ra. furi. l. furiosi. Rñ. de opis iō in p̄re. q: qcquid fili⁹ acqrit acquirit p̄ri ꝛ nō ma tri: vt instit. p q̄s pso. no. acq. de affectio ne idem: maior eni est affectio i filiū p̄ris q̄3 matris. qs est eni3 amor q vincat pater nū: vt. C. de cur. fur. l. vlt. mater aūt mu tat affectionē filij: ꝓ marito maxie secōo

4 vt. C. de admi. tu. l. lex q̄ tutores. † Que stio. Quid si res sacra furto subripiat̃ si cut sepe ꝯtingit qs agit furti. Rñ. aget p̄ latus l3 laico nō datur actio sicut ꝛ p̄lato dat̃ rei vēdi. ꝓ re sacra: vt. C. de rei ven. sancim⁹. ¶ Positiones āt ꝓ actore ꝛ ꝓ reo easdē facias q̄s notaui. s̄ in actiōe fur

5 ti manifesti. † Questio. Si tu queras q̄re actio furti manifesti sit p̄toria: ista nec ma nifesti sit ciuilis: vt inst. de noxa. Rñ. ius p̄toriū fuit posteri⁹ q̄3 ius ciuile ꝛ est viua vox iuris ciuil: vt insti. de iur. natu. gen. ꝛ ciui. ꝛ. ff. de iusti. ꝛ iur. l. ius aūt ciuile: ꝛ. l. nā ꝛ ipsu3. Vñ fuit inductum istud ius cā adiuuādi ꝛ corrigendi ꝛ supplendi ius ciuile tractauerat tm̄ de furto nec mani festo: de furto aūt manifesto nihil dixerat ꝛ ideo ius p̄toriū suppleuit. sicut ꝛ in ac tione iniuriarū q ciuilis ē in tribus casi bus. qñ aliqs dicit se pulsatū verberatum domū suā vi introitā: vt. ff. de iniur. l. lex cornelia. ꝛ sic ius ciuile punit iniuriā q̄ fit de factō: ius āt p̄torium suppleuit ꝛ punit iniuriam q̄ fit dicto ꝛ iō illa p̄toria; vt. ff.

ꝺ iniur. l. sꝫ si vnꝰ. §. filio. In hac aũt act.
6 côci. ac. libellũ. † Libellꝰ. Ago. c. R. ꝫ. M.
qui rem talem puta librum vel equum mi
hi furtiue subtraxit seu me inuito ꝯcrauit
vnde ipm equum peto mihi restitui cũ pe
na dupli: propono actionem furti nec ma/
nifesti ꝛ conditionẽ furtiuã cõdic. ꝑ re ac
tionẽ furti ꝑ pena. Qꝺ sic recte côci. libel
lus dicit. l. ff. eo. si pignore. §. cum furti. ꝛ
l. in furti actõe. iõ illa forma libelli ꝑmisit
q: sic q̃tidie formatur libell: . ꝙ has actio
nes sit ponunt conditionẽ furtiuã ꝛ actio
nem furti. Oppositio. Sed huic libello
sic opponitur: certum est quod plures ac
tiones non possunt in eodem libello pro/
poni sed vna tantum est proponenda: vt.
ff. de tribu. quod in heredeꝫ. §. el. gere. ꝛ.
ff. ꝺ leg. ij. cum filius. §. varijs. ꝛ. ff. quo.
lega. l. j. Rñ. nõ obstãt. ll. illeq: loquun/
tur qñ vtraqꝫ actio q̃ ꝓponitur vl̓ est per/
secutoria rei vel pene: vt. ff. de act. ꝛ ob. l.
ꝗ seruũ. ꝛ. l. plura. ꝛ. ff. de pũa. deli. l. nũ/
q̃ꝫ. veꝝ si vna sit ꝑsecutoria rei ꝛ alia pene:
vt h̓ vtraqꝫ ꝓpõit eo saluo qꝺ hr̃. ff. nau.
cau. sta. l. iij. §. vlt. qꝺ ibi iõ vna electa al/
tera tollitur: q: qs eligendo ius ciuile vel
cõe renũciat iuri ꝑtorio: vt ꝺ cõfe. inuen.
le. ꝛ. C. de in. del̓. sancimꝰ. ¶ Si côcipi/
7 as libellum tm̃ in actõe furti dicas. † Li/
bellꝰ. Ago ꝫ talẽ q digestum meũ vl̓ equũ
mihi furto subtraxit vel clã ꝯcrauit me in
uito: vẽdẽdo vtẽdo vel alio modo vñ ipm
mihi i duplũ ꝯdẽnari peto: ꝓpono actio
nẽ furti nec manifesti vl̓ duplũ mihi sol/
ui ab eo peto. Quod sic recte ꝯci. libel. ꝺr
8 isti. ꝺ ob. q̃ ex deli. nas. §. pena † Qꝺ. Sꝫ
querit illꝺ certũ ẽ ꝙ duplũ est pena in ac
tõe furti nõ manifesti: ꝛ q̃druplũ in actõe
furti manifesti preter rei ꝑsecutionem: vt
i predic. §. vlt. Sꝫ illud querit qd duple/
tur ꝛ qñ dicis peto duplũ qꝺ duplũ petas.
Rñ. dñs meus circa finẽ summe. C. e. ꝛ dr
ꝙ qcqd est simplãdũ in cõditone furtiua:
hoc duplatur in actiõe furti nec manifesti
hoc q̃druplatur in actiõe furti manifesti ꝛ
cõdictiõe ãt estimat res q̃ti plurimi fuit
vl̓ cepit rẽ a tpe more. Itẽ estimat qꝺ lu/
crari iuste potuit sine alterius iniuria: vt

hr̃ditates ꝛ legatã q̃ ꝑ seruũ acquisiuisset
si mihi non esset subtractus. Iteꝫ estimat
damnum penarum vl̓ consimilũ in qꝺ in
cidit ꝑpter furtũ: danũ aũt h. s. ꝙ vsuca/
pionẽ nõ cõpleuit impeditus nõ cõputat:
vt. ff. de cõdi. furti. ꝛ in re furtiua. ꝛ. ff. e.
si quis vxori. §. vlti. ꝛ. l. inficiendo. §. j. ꝛ.
ij. ꝛ. l. si is cui. §. vlti. In tabulis aũt amo
tis nõ tantum preciũ tabularũ dꝫ estima/
ri sed etiã summa que continet in eis: si tñ
nõ sunt alie ꝓbationes de lite pecuniariat
vt. ff. e. qui tabulas. ꝛ. l. quidam tabulaꝝ.
Et subijcit dominus meus regulam gene
ralẽ: ꝙ vbi defertur alicui actio furti rõ/
ne dñj: dominiuꝫ ꝛ predicte vtilitates esti
mant: vbi aũt defertur rõe intẽesse intẽesse
solũ estimat: vt. ff. e. si vẽdidero. §. cũ aũt.
Oppõ. Sꝫ huic regl̓e dñi mei obijcitur:
de eo qꝺ dr. ff. e. l. in furti actõe. nõ qꝺ in/
tẽest q̃druplat vl̓ duplat sꝫ veꝝ rei ꝑciuꝫ
Rñ. l. illã intelligo sic nõ q̃druplat vl̓ du
platur qꝺ intẽest: subaudi tm̃: vt. ff. e. l. qui
tabulas. sꝫ veꝝ rei preciũ Uel alr̃ in lucro
nõ estimat interesse: vt. ff. e. si is cui. §. vl.
nisi de illo lucro vt supꝰ dixi: sꝫ estimat
veꝝ ꝑciũ rei. i. veꝝ int esse circa damnũ. ꝛ
h dicit. l. tandẽ i furti. in illa lr̃a sꝫ ꝛ si res
rẽ. Sꝫ secundũ ꝑdicta recte formaret sic
9 libellus † ¶ Libellus. Ago ꝫ te q mihi ser
uum meũ clã subtraxisti ꝛ ipm contractasti
me inuito vẽdẽdo tio vel al̓s vtẽdo: quẽ
seruum meum ꝓmisi tio dare sub pena. c.
in die tali: vñ q: non dedi in penam incidi
vñ vt mihi duplũ ꝑstes tã estimationis q̃
valet. xx. q̃ ẽt illoꝝ. c. q: in penã incidi a/
go ꝫ te ꝓpono actiõeꝫ furti nec manifesti
Qꝺ sic recte ꝯcipiat libellꝰ ꝓbãtur a ꝑdi
10 cta † Questio. Quid autẽ de creditore di
cimꝰ si pignꝰ sibi subripiat aget actõe fur
ti: ꝛ vr̃ ꝙ sic. omis em̃ ille agit hac actiõe
cuius interest: vt. ff. e. l. is cuius. s. cũ ex ho
nesta cã: qꝺ iõ dico pp furẽ: furtis. n. intẽest
rẽ sibi nõ surripi. sꝫ tñ nõ aget cũ sit odibi/
lis ꝛ ne ex im ꝓbitate sua ꝯsequat actiõeꝫ
vt. ff. eo. cũ q. §. is aũt apud quem. nisi in
casu: vt. ff. e. l. ita. §. sꝫ furti. ꝛ. l. q vas. §.
si ego. Rñ. ꝙ creditor aget aliqñ. creditor:
em̃ ꝑ quãtitate pecunie habuit obligatuꝫ

pignus qñ sine culpa sua admittit furto: vez si culpa tunc aget insolidũ. ⁊ est rõ: q: in pmo casu nõ tenef restituere pignus: cũ pignus pereat debitori: vt. C. de act. pig. l. pign⁹. ⁊ iõ non agit nisi ꝑ summa debiti. In scdo casu tenef restituere pign⁹: vt. C. de ac. pig. l si nulla. ⁊ l. si creditor. ⁊ iõ insolidũ agit ꝑ summa toti⁹ pignoris: vt. ff. eo. l. creditoris. ⁊ l. creditori. Et hec vera sunt qñ ab extraneo. cetez si a debitore subripiaf tenef tñ in summa debiti: vt in prima l. creditori. lz. n. nõ fiat furtiuũ pign⁹ debitore pign⁹ subtrahẽte tñ furti tenef: vt. ff. de vsucap. seqtur. §. si rẽ pignori datã. ⁊ ff. eo. l. itaqꝫ. §. sz ⁊ si res

11 † ℭ Questio. Quid si creditor ꝯtractat pignus. Rñ. furti tenef: vt. ff. eo. l. si pignore. sz obstat. l. ff. e. cũ creditor. Rñ. cũ creditor pignus aufert: subaudi qñ habebat ptãtem accipiendi auct. ppria: vt. C. de pi. l. creditores. nõ vr̃ cõtractare sed suo pignori incũbit: q: p̃sumif q iure suo vtaf: vt. ff. de distra. pig l. j. ⁊ ff. õ seruo corru. si qs seruũ. nisi ꝯtrariũ pbef vt faciat aio cõtractãdi: tunc eñ furti tenef sicut alibi legif

12 † ℭ Questio Quid de fullone. Rñ. si ẽ soluẽdo aget furti. alioquin agit dñs: ⁊ sic actio furti erat ambulatoria: vt. ff. e. l. itaqꝫ. ⁊ insti. õ ob. q̃ ex deli. nas. §. itẽ si fullo. Qõ. Quid de cõmodatario: tũc dñs electionem hꝫ: si velit agere ꝯ cõmodatariũ actõe cõmodati: vel ꝯ furez actiõe furti: vt distinguit. l. vl. C. e. ti.

13 † ℭ Questio. Quid de colono vel inqlino: ⁊ maxime in fructibus subreptis leges variare videntur. vñ eñ q nõ pñt agere: vt. ff. loca. ⁊ cõdu. l. cũ i plures §. messem. alia iura videtur velle q agũt furti ꝑ fructib⁹: vt. ff. e. fullo. §. frugib⁹. Rñ. multi lz male voluerũt distinguere colon⁹ partiari⁹ nõ agit furti: vt i p̃di. l. cũ in plures. Ceterum si colonus nummis colit agit furti: vt. ff. e. l. si apes. §. vl. sz male dicũt. quod eñ legif in. l. cũ in plures q colonus nõ potest fructus cõdicere: subaudi conditione furtiua que soli domino datur: vt. ff. de cõdic. furti. l. j. ⁊ loquitur ibi de vtroqꝫ colono: qñ fructus tñ erãt i picis vl' in segete: ⁊ nondũ erãt secati: alio qn vterqꝫ colon⁹ ageret odic. furti. q: facti essent eorũ stat: ⁊ ex q̃ essent a solo separati. Unica tñ est dr̃ia inter ptiarium ⁊ illum q nũmis colit qd ptiarius agit furti ꝑ pte sua: qui colit nummis agit insolidũ: vterqꝫ tñ hꝫ actionẽ furti ⁊ cõditionẽ furtiuã. ⁊ qd legif in p̃di. l. cũ plures. §. messem. expone. i. segetẽ. oẽs tñ predicti excepto creditore qcqd cõsequũtur ex actõe furti totum lucrantur. creditor aũt debito iputat: vt. C. e. l. vl. ⁊ insti. de obli. q̃ ex delic. nas. §. q̃ de fulloe. ⁊ ff. de. ac. pi. l. si pignore. ⁊ ff. loca. l. is q. Sz tñ querif q̃ sit rõ. Rñ. creditori datur pign⁹ vt sibi magis sit in tuto: vt insti. q. mo. re. ꝯhi. obli. §. vl. ⁊ sic nullam vtilitatẽ amittit: cõmodatarius aũt ⁊ cõductor vtilitatẽ vsus amittunt. vñ si nõ restituũt nõ ẽ mirz. Sed in fullone restat obiectio. Rñ. pp solicitudinem ⁊ curã officij fullonis si magis ei ꝓuidef nõ ẽ mirz.

14 † ℭ Questio. Quid i fructuario: in vsurario: in superficiario i feudatario. Rño. oẽs isti agunt furti: vt. ff. de vsucapi. l. si hõ. ℭ Et vt notes cui def actio furti: scias q actio furti daf oĩi illi cuius interest ex honesta cã ⁊ ꝓbabili rõne dñij vl' q̃si: vel rõne possessiõis vl' custodie vt in personis predictorũ apparet. multoz eñ interest ex honesta cã: ⁊ tamẽ furti nõ agũt vt ẽptoris ⁊ illius cui res illa ꝓmissa fuit. Itẽ fideiussoris colonoz ⁊ creditoris cirographarij qbus res obligata nõ fuit: ⁊ mulieris in rebus dotalib⁹ tutoris curatoris ꝓcuratoris negocioz gestoris. lz eñi omnium istoz intersit tñ furti nõ agũt: vt. ff. eo. is cui⁹. ⁊ l. cũ q. §. neqꝫ eñi inquit. ⁊ l. q iniurie. §. q alienis. ⁊ l. is cuius. hãc respõnonẽ plene sequitur dñs meus i sũma in. e. ti.

15 † Questio. Item q̃rif an actio furti nascatur assidua cõtractatione. Rñ. si a p̃ncipio cõtracta fuit assidua cõtractatiõe nõ orif: vt. ff. e. l. eũ qui. §. j. Cetez si a p̃ncipio nõ fuit nata: vtpote seruo tuo contractante postea orif: non tñ ex quo nata est ex posteriori contractatiõe in libertate itez orief: vt. C. õ noxa. act. l. j.

16 † Questio. Item queritur an si aliqs rẽ subripiat post hereditatẽ aditã ⁊ añ app-

quid in lo.pub.fi.l.pretor ait quod in via.
5 ¶ Econtra reus fa. ta.po. † Pō rei. Ego dico φ tignū illud fuit titij. ¶ Itē illud tignū ego imisi de volūtate tua. ¶ Item tu renūsisti mihi oēm qōnē. ¶ In hac āt
6 act.cōci.ac.lib.sic. † Libellus. Ago.e.R. ꝯ.M.q tignū meū suis edibus ꝯ volūtatē meam iniunxit: vel qñ nō iniūxit. dicas q tignū meū edib⁹ suis ꝯ volūtatē meā iniunctū cū edib⁹ suis hꝫ φ tignū estimo.x. vñ mihi in duplū ipsum ꝯdenari peto: ꝓpono actionē de tig.iniūcto. Qō sic recte cōci.libel⁹ dicit.l.ff.e.l.j. ꝛ.ff.de rei vē. l.in rē.§.pe. Oppō. Sed opponit: vr enī libell⁹ male cōcept⁹.nā actio ista de tigno iniunc.aut est in rē aut in ꝑsonā. si esset in rē qō posset ꝯ illum intentari cū non possideat: vt.ff.de vsuca.l.eū q edes. ꝛ.l.rerū mixtura. si ĝ nō possi.let ergo actio in rem ꝯ eū intētari nō pōt: vt.C.de alie.iu.l.vnica: ꝛ ff.de iudi.l.nō als. Itē si est in persona ꝛ in duplū: vt insti.de rer. di.§.cum in suo. Uñ oriť aut ex ꝯtu vel q̄si: aut ex maleficio vel q̄si. Rñ. ꝛ dico φ libellus bene ꝯcipiť ꝛ sic distinguo: aut iste bona fide iniunxit: aut mala fide: si bona fide dico φ actio ista est ex q̄si delicto: ꝛ perinde patitur q̄ tū ad hāc actionē sicut mala fide: vt ŝ.in hac actione notaui: ꝛ ita est in duplū qō vnū simplū sit rei ꝑsecutio. aliud pena si vero mala fide iniūxit. hec actio ē ex maleficio ꝛ in penā ꝛ in duplū: imo alie competunt. s.ad exhibēdū ꝛ rei vēdi.nō φ possideat sꝫ φ dolo desierit possidere: competit ēt actio furti ꝛ condictio furtiua: sed oēs iste actiones nō cōcurrūt cū effectu.nā rei vēdi.cōdi. furtiua ꝛ forte a.d exhiben. qꝛ rē ꝑsequunť vna intētata ꝛ facta exactione alie tolluntˀ. ꝛ credo actionē de tigno iniuncto in eo φ cōtinet vnū.s.simplū tolli. In ŝ aūt simplo qō est pena nō tolliť. nec
7 etiā tolliť actio furti: vt.ff.e.l.vl. † Qō. Itē q̄riť qūo si aliqs non iniūxit sꝫ iniunctum possidet teneť ad penā sicut supius dixi. Rñ.nō: qꝛ cū non possit restituere sine suo grauissimo icōmodo si duplū ꝑstat nō est mix: vt.ff.de his q deie.vl effu.l.si vo.
8 §.accipe eꝯdem⁹. † Qō. Sed nūqd liberaf a pena si vellet eximere tignū. Rño.φ non: qꝛ non fuit cōmodo ē inductū sed ꝑp publicam vtilitatē.s.ne ruinis vrbs deformeť: vt.ff.e.l.j.ꝛ.ff.ne qd in loc.publ. l.vl.ĝ nō est in ꝑtāte sua renūciare vel immutare: vt ar.ff.de ope.lib.cer.donē.ꝛ.ff. ꝺ admi.tu.qdā decedēs.qdā vo ꝯ sentiūt s.φ sit audiēdus.arg.ff.de vsufr.l.cū fructuari⁹. Alij distinguūt vtrū sit malefidei q iniūxit: vt tūc nō audiaf si vult eximere si aūt sit bonefidei sit audiēdus: cū in ŝ melioris cōditionis debeat esse bonefidei q̄ꝫ malefidei: vt.ff.de noxa.l.nō solū aduer
9 sus. † Questio. Itē q̄riť an idē sit i villa. Rñ.non vř.vt.ŝ.ne qd in loc.pub.l.vlti. ꝛ.ff.de leg.j.l.senat⁹.dñs meus tñ admittit φ idē sit in villa ꝑpter generalia v̄ba q̄ sunt vt tignū edib⁹ alienis iniūctū nō cogať qs eximere: vt insti.de rer. diui.§.cū in suo.ꝛ locus rusticus ab vrbano non loco sed qualitate secerniť: vt.ff.de v̄b.sig. l.vrbana.ꝛ.l.ꝑdia vrbana.ꝛ.C.de predi.
10 minor.l.si ꝑdiū. † Qō. Itē qd si aliqs bona fide iniūxit ꝛ p.xxx.ānos stetit edificiū ꝛ postea fuit dissolutū: nunqd poterit dñs tigni vēdicare. Respō. ꝛ dico φ sic: vt.ff. de acqui.re.do.l.adeo.§.cū in suo. Certū est enim φ dissoluto edificio tignū vēdicari pōt: vt.ff.de rei vēdi.l.inter. ꝛ insti. de rerū di.§.cū in suo.ꝛ.ff.de acquir. re.do. l.adeo. sꝫ nonne obstat ꝑscriptio.xxx.an. ita vr: qꝛ omne ius tolliť spacio. xxx. an.vł.xl.vt.C.de ꝑscrip.xxx.vel xl.an.l. sicut.ꝛ.l.oēs.qūo ĝ post.xxx.an. Resp. iō: qꝛ ois ꝑscriptio currit actioni cōpetēti: si aūt nō cōpetat ꝑscriptio nō currit: vt.C. de ꝑscri.xxx.an.l.cū notissimi.§.illō aūt: ꝛ.C.ꝺ an.excep.l.j.in fi.vñ cū non posset
11 vēdicare ꝑscrip. nō currit. † Qō. Quid dices in malefidei. Respon. post annos. xxx.nō poterit dñs vendicare: erit ĝ deterioris ꝯditiōis bonefidei q̄ꝫ male i. Rñ.nō imo est deterioris: qꝛ durante edificio ille ꝯueniť rei vēdi.bonefidei non. vñ ē apta
12 rō φ rei vē. tollaf post ānos.xxx. † Qō. Itē qūo rei vēdi.post ānos.xxx. reseruaf isti domino contra bonefidei possessorem. Respon.rei vendi. infra.xxx.annos inte

rim dormit & cessat non tamen tollitur: vt & als actio cessat: vt. ff. de soluti. qui reos §. arcani. & als. ff. de serui. rusti. predio. l. & attilicinus.

¶ De actione arboz furtim cesaz. Rubri.

1 Actio arborum furtim cesarum ad hoc vt procedat: quot exigantur.
2 Actio. l. aquilie cur fructuario detur. actio autē arboz &c. ipsi denegetur.
3 Arbores si plures ceciderunt an contra ipsos insolidum agi debeat.
4 Arbor cesa si plurium fuerit cur vna tantum pena prestetur.
5 Vicino an arboris radices rescindere liceat si in fundū ipsius radices porrexerit.
6 Arbor si alatur radicibus fundi vicini cuius arbor illa esse dicatur.
7.8 Positiones actoris & rei in tali actione.
9.10 Libelli in tali actione quō cōcipiantur.
11 Interesse quomodo petitur: cū proponitur actio arborum furtim cesarum.
12 Actio talis quare inuenta fuit.
13 Actio talis an criminaliter intentari possit.

Contingit frequenter q aliqs furtiue incidit arborē alterius: & sic dño arboris dat maximū dānū & sibi parū commodi acquirit. ppterea de iure ciuili pdita est actio q vocatur actio arboz furtim cesaz ab ipso facto nomē assumens. & est in duplū qr duplatur iteresse exceptis lignis. Xbi grā anteq esset arbor incisa valebat .x. nunc ligna arboris valēt duo deductis istis duobus estimabuntur illa. viij. verum tamen dic lz sit dupli vnū simplū est pena qr in casu isto cōcurrit. l. aql. verū si vna egeris pone. l. aql. & consecutus sis interesse tuum ages p hanc act. & consequeris reliquū. i. illud simplū: nō aūt econuerso: qr si egeris primo hac act. aquil. cessat. & c est vnum simplum pena. de lignis autem arboris contractabuntur agetur furti. hec oia probantur. ff. arbo. fur. cesa. l. j. & ij. & l. furtim. §. vlti. & l. facienda. & l. penulti. licet quidam in hac actio. errent.

1 †Unde ad hoc vt actio ista competat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliquis incidat. ¶ Secūdm q incidat arborez. que autē dicatur arbor. legitur. ff. e. l. vitem arboris appel. contineri. & ff. de arbo. ce. l. j. §. ij. vñ vites, hedere, arūdines. salicta arboz numero continentur. ¶ Tertiū q arbor illa radicibus cōtineat: siue stet in radicibus siue habeat radices nō stās erecta: vt si est auulsa vēto vel extirpata vt reponi possit. nulla enim arbor dici pōt q radices nō habeat. vel si est tracta vt loco sit recto: Unī qdā aduocatus male pposuit actionē arbo. fur. cesa. pr quēdā rusticū q ligna inciderat cuiusdā q iacebāt in trunco euulsa sine radicibus: nec ēt hēret locū. l. aql. sed p lignis cōctis haberet locū forte actio furti: sicut hec pbantur. ff. e. vite. & l. certe

¶ Quartū q aliqs incidat furtim. ceterū si sciēte dño & p vim nō tenetur hac actione vt. ff. e. l. furtum. in pn. & l. facienda. als furtim. ij. §. vl. sed tūc tenetur actione vi bonoz rap. vel. l. aquil. vel interdicto quod vi aut clam. vel. l. iul. de vi. publi. si cum armis. vel priuata si sine armis: vt ibi notat dñs meus. furtim intellige ignorante dño & eo celāte. nō enim est hec actio furti: vt. s. persequatur rē vel possessionē lignorum vel arboris sed persequetur interesse: vt. s. dixi. vel nō est actio furti vt ipsa demū hēat locū seu aio lucrādi succidit seu cōctando: imo & sine furto hēat locum hec actio: pone q incidis arborē & dimittis illā sic incisam: vt. ff. e. l. furtim. & dr aliqs incidere ēt si radicitus arborē euellat siue succidat: siue feriat: siue vrgeat: siue deglabet: & quasi arcū circa ramos tollat: siue secet & excoriet arborē: & hic vī cortex. qsi quidā cingulus illud est cingere: & posuit legislator Xbū secuisse. s. cōprehendens tēpus plusqz pteritū: modo posuit secare. s. vt cōprehēderet pñs tps: qr iā nō cōtinetur postea q secuit sed qui secat qd ēēt iniquū. sicut hec pbantur. ff. eo. furtim. & l. cedere.

¶ Quintū q ille q agit hac actione sit directo dñs vel vtiliter vt emphiteota: fructuarius aūt hac act. nō agit: directa subaudi vtili sic: vt. ff. eo. l. cedere. §. vl. & ita intelligimus qd ibi di q fructuarius hac ac. nō agit: subaudi directa sz vtili: sicut dixi.

2 †Questio. Unī ibi qrit dñs meus cur datur fructuario aql. vt. ff. ad. l. aql. itē mela. §.

vl. ista aūt fructuario actio denegat: vt in pdic. l. cedere. Rñ. dic ipse ꝛ hāc hꝫ vtilē: vt. ff. d aq plu. ar. l. si vsufructus. Quid ḡ differt vsufructuarius ab emphiteota i hoc: q2 emphiteota hꝫ directā: q2 hꝫ vtile dñium: ꝛ iō. l. xij. tab. dat sibi actionē dire ctā: fructuari⁹ aūt cū nō sit dñs nec vtili ter nec directo: iō hꝫ vtilē vt dictū est: ꝛ h
3 fm Azo. † Qō. Itē q̄rit qd ē qd legit. ff. e. l. si plures ceciderūt arborē ꝙ cū singul' agit insolidū nō vꝫ. nā si vnū simplū ē pe na: vt. ḡ. dixi. ꝛ. ff. eo. l. pe. in illo solo sim plo debere teneri insolidū: sed in alio sim plo qd cōtinet interesse in illo solo simplo vno deberēt alij liberari: vt. ff. de eo per quē fac. l. vl. ꝛ. ff. eo. ad. l aql. item mela. Rñ. verꝫ ē qd oppono: ꝛ ita intelligimus.
4 l. illā si plures. † Questio. Adhuc ēt q̄rit in. l. si plures. dicit ꝙ si plures incidāt cū singul' insolidū agit. at si arbor sit pluriū vniuersis dūtaxat vna ꝛ sil' pena pstabit. sed cur non pstant tot pene quot sunt dñi arboris sicut ꝛ qñ plures incidūt. Rñ. lo quit in eo casu qñ arbor pluriū est incisa ab vno. ceterꝫ si a plurib⁹ plures insolidū
5 penā soluerint vt dictū est. † Questio. Itē ad h querit in illa. l. si plures. § si. arbor. aperte di ꝙ nō lꝫ vicino incidere radices arboris si in fundū vicini radices porre xerit. totū ꝯtrariū leg t. ff. de ar. ce. l. vnica. §. vl. Rñ. l. illa si plures. loquit an de nun ciationē: post denūciationē aūt loquit. l.
6 de arb. ce. † Questio. Itē iterz q̄rit in. §. vlt. illius. l. si. plures. dī ꝙ si arbor alat ra dicibus fundi vicini: arbor illius ē in cui⁹ fundo origo ē arboris. totū ꝯtriū legit in sti. de re. di. §. adeo. nā si arboris radices alant ex terra vicini illius ē arbor. Rñ. in. l. illa si plures. lꝫ alat arbor ex terra vici ni: hēbat tñ tot radices in terra vñ durit originē qd ēt ex illis poterat viuere: ꝛ iō origo spectat. insti. nō hēbat radices ex q b⁹ posset viuere nisi in solo vicini. vel al'r qd legit insti. qd sit illius ex cuius terra vit t subaudi ppter dimidiā: q2 p alia di midia est illi⁹ ex cui⁹ fundo ducit originē. vel al'r de iuregētiū ē illius ex cuius fū do ducit originē, de iure ciuili ē illi⁹ ex cu ius terra viuit: ꝛ h dixit. M. vl' isti. imit tit radices in directū in. ff. p latitudinem. ꝛ h dicit dñs me⁹ azo. faciūt p his solu tionibus. ff. de acqui. re. do. l. adeo. §. vl. ꝛ. l. p regiōe. ꝛ. l. q rōe. in pn. ꝛ. ff. cōi. di ui. l. arbor. ꝛ. ff. p socio. l. pe. ℭ Illud aūt nota: ꝙ h actio locū hꝫ siue qs cedat suis manib⁹ siue imperet alicui vt incidat siue sit seruus siue liber: vt. ff. eodem. l. furtim.
7 ℭ In hac aūt actio. act. fa. ta. po. † Po sitio actoris. Ego dico ꝙ tu incidisti in ta li loco talē arborē. ℭ Itē illa arbor radi cib⁹ cōtinebatur si radices hēat. ℭ Itez illā arborē icidisti ꝛ furtim. ℭ Itē me ce lāte ꝛ ignorāte qd sp psumo nisi pbetur ꝯ triū: vt. ff. de fur. l. q vas. §. vetare. ꝛ ff. de pba. verius. ꝛ. ff. de admini. tu. l. h autē. ℭ Itē illi⁹ loci ꝛ arboris ego sum dñs.
8 ℭ Ecōtra re⁹ vtat talib⁹ posi. † Pō rei. Ego dico ꝙ illam arborem incidit talis. ℭ Itē illo die q̄ icidit ego erā beneuēti. ℭ Itē ille icidit neapolim. ℭ Itē illa ar bor radicibus caret. ℭ Itē illā arborē in cidi te volēte. ℭ Itē te sciēte ꝛ nō ꝯdicē te. ℭ Itē illius loci ꝛ arboris dñium ptī net ꝛ pleno iure titio ḡ iste nō aget. q2 duo insolidū dñi eē nō possunt. vt. ff. cōmoda. si vt certo. §. si duob⁹. ꝛ. ff. de acqren. pos sessio. possideri. §. ex plurimis. ℭ In hac
9 autem actione conci. ac. libellum sic. † Li bellus. Ago ego. R. contra. M. q furtum succidit vel incidit arborem meā talem: puta oliuā quā arborem estimo. x. sol. pro interesse meo exceptio ipsis lignis vnde mihi ipm. M. in duplum ipsius interesse peto cōdēnari. s. in. xx. ppono actionē ar borū furtim cesar: ꝛ h ita qñ nō cōtracta uit ligna sed tm̄ incidit. Ceterꝫ si ligna con tractauit sicut multotiens euenit: adijcias in libello sic. ꝛ q2 ipsa ligna contractauit q̄ estimo. ij. soli. ideo ipsum in duplum ip sorum lignorꝫ cōdēnari peto. ꝛ ad hoc pro pono actionē furti nec manifesti. Q ō sic recte concipiat libellus pbat. ff. e. l. fur tim. §. vl. ꝛ. l. facienda ℭ Cōcipies alio
10 mō libellū. † Libell⁹. Ago ꝯ. t. q furtim mihi icidit arborē talē ex cuius incisione dānificat⁹ sum in. x. q̄. x. mihi in duplum

ab eo p̄stari peto ꝓpono ac. fur. ce. ꝛ q̄ ligna ꝯtractauit que valent duobus ꝛc. Oppositio. Huic libello sic opponitur nā nō videt̄ ꝙ in eodē libello possit quis duas actiones ꝓponere: vt. ff. de lega. ij. cū filius. §. varijs. ꝛ. ff. de tribut. q̄ ō i he redem. §. eligere. R̄n. vez̄ ē si actiones ille ꝯpetāt ad idē. Ceterū si ad diuersa vt hic sec⁹ sicut. s̄. de actione furti manifesti

11 notaui. † Questio. Itē q̄rit̄ quō peto interesse cū ꝓpono actionē ar. fur. ce. videt̄ eniz ex significatione ipsi⁹ actionis q̄ō interesse nō d̄eat peti sed ipsa arbore in duplū ꝛ sic duplarētur ligna maxime cū interesse nō sit in obligationē: sꝫ i ꝯdēnatione. vt. ff. de re iudi. si q̄s ab alio. R̄n. nō ē vez̄ ꝙ p̄ hāc actionē fiat estimatio lignorū: imo fit estimatio interesse q̄tenus interesset meā arborē nō esse succisam. ꝛ sic interesse ē in obligatiōe sicut ē in omnib⁹ alijs maleficijs q̄ ꝓ re familiari intētantur: vt notauit. ꝓ C. q̄n ciuilis actio p̄. cri. l. vnica. Questio. Itē opponit̄ legit̄ in. ff. nau cau. sta. l. licet q̄ō ō delicto eiusdem hoīs nō d̄z sepi⁹ q̄ri. Hoc idē habes. ff. de penis. l. sanctio. ꝛ de vna re nō d̄z pati q̄s duas calūnias: vt in lombarda. depositi. l. vnica. nec deus iudicat aliquē bis in idip̄m. R̄n. oppositio tua cessat: q̄z hic sunt diuersa maleficia. primum ꝙ incidisti arborē pp̄ q̄ō datur actio ar. fur. ce. Scōm ꝙ ligna contractasti ex q̄ ꝯpetit actio furti. vnde si plures pene imponūt̄ nō est miꝛ. leges āt que opponūt̄ lo-

12 quunt̄ q̄n vnicum est delictū. † Questio. Itē q̄rit̄ q̄re fuit actio ista inuēta: sufficere. n. d̄buit actio furti. si. n. tu furti arbores meas succidisti actio ista furti d̄z cōpetere in q̄ etiā venit totū interesse: vt. ff. de fur. l. is cui⁹ interest. ꝛ notaui supra de actione furti nec māifesti ꝛ i illa duplat̄ q̄cquid eēt simplūdū vt ibi notaui. R̄n. non ē mirū si actio ista fuit inuēta: pōt. n. ꝯpetere quādo furtū nō fit puta aliq̄s incidit arborē ligna non contractauit vel ipam arborē vel ei⁹ possessionem ad quid ꝯpeteret actio furti: certe ad nihilū: ideo actio ista fuit ꝓdita ꝛ interesse duplatur. vt. ff. e. l. furtim. Itē alia rōne arbor quādiu solo coheret res imobilis est: vt. ff. ꝓ socio. l. illō ꝛ. ff. s̄ cōi diui. arbor. vnde tūc ꝓ arbore nō potest dici ꝯmitti furtuz: q̄z rei imobilis furtū non fit: vt insti. de vsu ca. §. ij. Itē postq̄ꝫ incisa ē non fuit ꝯ̄ctata. ꝛ sic furti agi nō posset: tūc ḡ agit̄ furti q̄n ligna ꝯ̄ctantur quid ē ḡ q̄ō d̄ꝫ arborum furtim cesaz furtim exponim⁹ non q̄ō furtū ꝯmittat. sꝫ rōne cuiusdā similitudinis. nā furtū dicit̄ a furuo. vt insti. ō ob. q̄ ex deli. nas. ꝛ illud q̄ō fit dn̄o ignorāte ꝛ celāte ita h̄. vt. ff. e. l. fur. i p̄n. ꝛ. l. faciēda. §. fur. arborē cedit qui clā cedit. igit̄ si ceciderit ꝛ lucri faciēdi cā ꝯ̄ctauerit etiam furti tenebit̄ lignoꝝ cā ꝛ ꝯditione subaudi furtiua ꝛ ad exhibendū sicut ibi dī. competit etiā actio ex locato si colon⁹ incidat. vt. ff. e. si colon⁹. ꝯpetit ēt l. aq̄lia: vt. ff. e. l. ꝯ. competit ēt interdictū q̄ō vi aut clā. vt. ff. quod vi aut clā. l. deniq̄ꝫ. in p̄n. ꝛ. l. competit. §. si q̄s. ꝛ. l. si immaturā. ꝛ. l. iudiciū. ꝛ. l. si vitē meaz. ꝛ. l. nā ꝛ si ramos. ꝛ. l. is q̄ i puteū. §. si q̄s vineas meas. Sed illud q̄rit̄ q̄d differant iste actiones iter se. R̄n. actio ista ad q̄d ꝯpetat sup̄ dixi in hac eadē actione ꝯditio furtiua ad interesse: vt. ff. de ꝯdic. fur. l. in ꝯditi. actio ex locato sil̄r ad iteresse vt. ff. loca. ꝛ. l. ex ꝯducto. ꝛ. l. itē q̄rit̄. lex aquil̄. ad interesse ꝛ in simplū ꝯ̄ ꝯfitētē ꝯ̄ negantē in duplū ꝛ h̄ plus q̄z habet̄ rō quāti plurimi retro fuit ifra. xxx. dies. vt. ff. ad. l. aq̄l. l. inde neratius. §. hec actio ꝛ. l. si seru⁹ seruū. §. huius legis. ꝛ insti. ad. l. aq̄l. §. iterdictū q̄ō vi aut clā. sitr ad iteresse: ꝛ h̄ plus q̄z forte habet̄ rō amentatis. vt. ff. q̄ō vi aut clā. l. sēp. §. vl. ꝛ. l. ꝯpetit. §. vl. vn̄ si aliq̄s egerit a. iq̄ istaꝝ ꝛ ꝯsecut⁹ fuerit iterē alie actiōes cessabūt nisi i eo q̄ō excedit. l. aq̄l. pp̄ repetitionez. xxx. dieꝝ. ꝛ i eo quod iterdictū q̄ō vi aut clā h̄ꝫ rōnē amenitatis s. c hec ꝓbāt p̄. l. illā semp. in. §. vl. ꝛ. ff e. l. j. Actio āt furti solā penā ꝛ ꝓ lignis actio ista arboꝝ. fur. ce. in duplū in vno simplo plus. Q̄ō. Itē nunq̄d posset agi crimīalr̄. R̄n. sic vt. ff. e. l. ij. ꝛ. C. q̄n ciuil̄ actio p̄iu. crimi-

uali.l.vnica. ¶ Illud aũt nõta q si due sint arbores incise: p vtraq; agit adeo vt si et iũcte sint ita q iũctura sit infra terrã due censent. Cetez si iũctura sit sup terrã censet vna. vt.ff.eo.si gemina. & h pdest notare pp statutũ ciuitatis. dt dñs meus si ptineat qd qui icidit arborẽ q soluat tm idẽ p taxatione vt si pena apponat qui ꝯ fecerit puta icidẽdo arbo. sic ibi notat

¶ Si vxor vel maritus dolo malo vel causa diuortij amouerit tenet eas restituere p actio. rerum amotarum.

¶ De actione rez amotaz. Rubrica.

MUltotiẽs vxor marito & econtra res furatur & subtrahũt: vñ q: actio furti non cõpetit lz furtũ fiat sicut i filia q subripuit res paternales. Et q: actio famosa cõstante mrimonio in honorẽ mrimonij non competit. iõ inuenta est ppter res amotas actio specialis q vocat actio rez amotarum: vt.ff.eo.l.j.&.ij.&.C.de furtis.l.vj.in fi.&.C.rez amotarum.l.ij. ¶ Vñ ad h vt actio ista cõpetat tot sunt
1 necaria. † ¶ In pmis q mrimo. ꝯctuz sit. ¶ Scdm q mrimoniũ illud cõtractũ sit de iure ita q teneat: alioquin si ẽ ꝯcubina vel ꝯciũ sit mrimoniũ ꝯ leges non hz locũ hmõi actio. sz locum hz actio furti. vbicunq; eni cessat mrimoniũ cessat hec actio. vt.ff.e.si ꝯcubina. & intellige hanc actionẽ ꝯpetere ꝯ vxorẽ amouẽtẽ & ꝯ nuz & pro nurũ si mariti eoz sint in potestate. alioquin dabit actio furti: vt.ff.e.t.l.nihil. ¶ Tertiũ q res amouerit vxor vel maritus. ¶ Quartũ q dolo malo amouerit. ¶ Quintũ q res ille sint mobiles vl se mouẽtes: alioquin cũ p rebus imobilibus nõ possit agi furti vt insti. de vsucap. nec aget rez amotaz. ¶ Sextũ q cã diuortij. ¶ Septimũ q cõstãte mrimõio amouerit: si enim post dissolutionẽ ageret furti nisi post mortẽ viri & iacentẽ hereditatẽ: tũc nõ hz locũ furti actio. q: rei hereditarie nõdũ possesse nõ fit furtũ sz hz locũ rei ven. vel hereditatis petitio. vt.ff.e.ꝯ.§.vl. crimen eni expilate hered. ꝯ vxorẽ nõ posset itẽtari: vt.C.de furtis.l.d his &.l.q̃uis.&.C.de crimie expilate hereditatis.l.aduersus.&.ff.de crimie expilate here.l.vxor. Nec ẽ ꝯ.C.de crimie expil. here.l.expilate: &.l.si alij. nã in.l. illa. expilate agit ꝯ vitricũ qñ vitricus expilauit hereditatẽ alterius nõ matris priuigni. in.l.illa si aui. nõ obstat q: hereditas auita fuit a nouerca expilata non vxore aui sz vxore patris. hec oia pbant.ff.e.l.j.&.l.ꝯtra.&.l.mulier: &.l.pe.&.l.pmittẽdũ: &.l.nihil.&.l.si ꝯcubia.§.si res.&.l.si diuortij.&.l.rez.quidẽ amo.&.C.e.ti.l.diuortij. Qd aũt dico de rebus amotis intellige siue res sint illius cui amote sunt intellige illius siue sint pprie siue sint sibi pignori date: siue ab alio bona fide possesse siue dotales siue quocunq; alio titulo iustaq; ratione dederint vt.ff.e.l.si ꝯcubina.§.vlti.&.l.ob res amotas.&.l.si in rem. De dolo iõ dixi q: si cessat dolus cessaret actio furti vt ex diffinitione furti: vt.ff.de furtis. l.inter oẽs. si cessaret actio furti: & ista. nã vbicũq; daret actio furti q extraneo dat: dat h actio ꝯ vxorẽ: pterq; i casu: vt.ff.e.l.si mulier.§.si seruus. nã ibi cessat furtũ & tñ dat hec actio. De causa diuortij iõ dixi: quia si mulier alio modo amouerit puta marito existẽte infirmo cũ de vita illius desperasset locũ hz vtilis hec actio rez amotaz. vt.ff.e.si mulier.§.j. dicitur aũt mulier amouere siue cõtractet siue celet siue ꝯsiliũ siue auxilium datũ est vt res amouerent ab alio: vt.ff.eo.si cõcubina.§.res.&.§.vl.&.l.diuortio.&.l.si rem quidã.&.l.ob res amotas. ¶ Octauũ q diuortiũ interueniat. ꝯstante aũt matrimonio

sonalis q̄uo daẗ ad rē p̄sequēdā nō videtur: vt insti. de actio. circa pn. Itē videẗ aliud p̄riū: hec enim actio oriẗ ex delicto .s. ex furto. vt. ff. e. l. j. ꝛ. l. si mulier. §. vl. q̄uo ḡ rē p̄sequiẗ. R̄n̄o: i vtraq̄ꝫ p̄fiteor ꝙ hec actio est p̄sonalis: q: cōditio. ꝛ qd̄ oritur ex delicto. s; tn̄ h; q̄dā i se. q̄ nō h; alia actio. s. q: h; rei p̄secutionē vt i p̄dicta. l. si mulier. §. vl. ꝛ habeẗ i ea ratio lucri vt in predicta. l. si mulier. §. rer. Simile habes in conditione furtiua q̄ p̄sonalis est ꝛ oriẗ ex d̄licto. l; q̄dā male dicāt eam oriri ex varijs figuris causaꝝ: vt notaui. s̄. de c̄ditione furtiua ꝛ est rei p̄secutoria. ꝛ imitaẗ natura rei persecutorie: vt. ff. eo. l. ob res amotas. Oppositio. Itē q̄riẗ: nō videẗ ꝙ locū habeat actio maxime iure poli. i. iure canonico seu diuino: qd̄ non habeat locū sic p̄bo. hec actio locū h; qn̄ cā diuorcij res amouenẗ ꝛ diuortiū secutum est: vt. ff. e. l. rer q̄dē. at iure diuino ꝛ canonico: q̄s deꝰ p̄iūxit hō nō separet. naꝫ si mr̄imoniū tenuit nunq̄ꝫ pōt separi nisi pp̄ adulteriū: ꝛ tunc non soluiẗ mr̄imonium: q̄̄tū ad vinculū mr̄imonij: sed q̄̄tū ad hoc vt mulier non possit exigere debitū a marito nec mariꝰ teneẗ reddere: vt extra de diuortijs. c. ij. Si āt matrimoniū non tenuit hec actio nō daẗ. vt. ff. e. si cōcu. nec dici pōt diuoriū qn̄ separaẗ iure cognationis vel affinitatis vel alijs cāis q̄ notātur i his v̄sibꝰ. Uersus. Error c̄ditio votū cognatio crimē. Cultꝰ disparitas vis ordo ligamē honestas. Hec sociāda vetāt cōnubia iuncta retractāt. Iūcta q̄dē de facto: imo declaraẗ mr̄imoniū a p̄ncipio fuisse nullū. R̄n̄. verū ē ꝙ hodie iure poli hec actio directa non posset locū h̄re cum diuortium nullū possit inueniri. vtilis āt actio rer amo. posset hodie locū h̄re quādo res amoueẗ pp̄ sperată mortem siue maritus p̄ualuerit siue moriaẗ: vt ff. eo. l. si mlier.

7 §. j. † Questio. S; illō q̄riẗ: an si agatur hac actiōe c̄dēneẗ mariꝰ vl' vxor s̄m p̄uilegiū sui eatenꝰ q̄tenꝰ facere pōt. R̄n̄. nō imo c̄dēnabiẗ isolidū. vbicūq̄ꝫ eni ex delicto c̄ maritū vel vxorē isolidū agiẗ isolidū fit cōdēnatio. si āt ex cōtractu vel q̄si ibi p̄uilegiū h; vt eatenꝰ c̄dēneẗ q̄tenꝰ facere possit: vt. ff. e. si mulier. §. vl. ꝛ. ff. de re iudi. l. si rer. ℂ Itē nota in hac actiōe iurari i litē ꝛ crescit estimatio cōis pp̄ delictū illꝰ. ꝛ q̄re qn̄ iuraẗ in litē fit maior estimatio: assignaẗ rō q̄ posset esse generalis pro oībꝰ illis in q̄bꝰ iuraẗ in litē. q: nō est equū aliquē inuitū suo p̄cio. i. iusto res suas vendere: ideo veniet singulare interesse ꝛ p̄ciū: vt. ff. e. si cū dos. §. vl. ꝛ. l. non .n. ꝛ. ff. de in litē iur. l. j. ℂ Itē no. aliud qd̄ est dignū nota. p hac actione ꝛ p oībꝰ illis actionibꝰ q̄ ex maleficio descēdūt qd̄ l; tibi deferā sacramētū vt iures nō furtū fecisse qn̄ negabas te fecisse non potes mihi referre qd̄ ego iurē te fecisse. l; alas sacramētū delatū possit referri: vt. ff. e. l. siue. § iurare. ꝛ. §. vl. ꝛ. l. nō magis. ꝛ. l. ideo. ꝛ. ff. de iureiurā. l. iusiurādū. ꝛ ad pecunias. §. vl. ꝛ. l. manifeste. s; l; aliud sit in delictis q̄̄tū ad hoc. tamē q̄̄tū ad alia idē in delictis qd̄ in c̄ctibꝰ. q: nullꝰ c̄pellit de alieno facto iurare. q: durū esset vt anceps subiret piuriū: vt. ff. e. siue. §. iurare: ꝛ. ff. de in litem iuran. l. videamus.

ℂ Si q̄s tutor dū tutelā gerit durāte tutela si rem mobilem vel pecuniam intercepit tenetur in duplum actione de rationibus distrahendis.

ℂ De actione de ratiōibꝰ distrahēdis. Rub.

1 Actio de rationibꝰ distrahēdis ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

2 Tutor si quispiā nō fuit: s; protutor: vel forte falsus: ꝛ rē de bonis illius pupilli auferat: qua actione conueniaẗ.

3 Curator in tali actione an sicut tutor teneatur.

4. 5 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione

6 Libellus in tali actione quomō cōcipiaẗ

7 Furādi animo tali actione si q̄s rē aliquā intercepit an furti teneatur.

8 Furādi animo esto ꝙ in tali materia furtū fecit. an actio furti vel de rōnibꝰ distrahendis intentari possit.

9 Actio talis an cum actione tutelle concurrere habeat.

Durante tutela sepe cõtingit q̄ mali tutores res mobiles pupillis vel pecuniã auferunt ⁊ in ꝓprias vtilitates cõuertunt ⁊ forte nõ aio furãdi: q̄ tunc tenerent furti: ideo ꝓdita est actio spãlis que vocat actio ð rõnib⁹ distrahẽdis: q̄ actio in duplũ est ita qð vnũ simplũ sit rei pſecutio ⁊ aliud pena: ita q̄ illud simplũ qð est rei pſecutio cõtineat tm̃ estimationem rei nõ interesse. vt. ff. de ꝯzio tu. iudi. l. ij. ⁊. ff. de tutelis ⁊ rõnibus distrahẽdis. l. j. §. de rõnib⁹ distra. ⁊. §. ꝯsiderãdũ. ⁊. §. i tutela. ⁊. l. act. §. vl. i quã actionẽ hodie incidũt oẽs tutores id ẽ oim gen⁊ tutores: siue testamẽtarij siue legitimi siue datiui ⁊ multi miseri tutelas affectãt vt ex illis bonis icrassent nõ attẽdẽtes illud. pupillo ⁊ orphano tu eris adiutor: ⁊ nõ est adiutor sed hostis. vt. ff. de tuto. ⁊ rõni. distra. l. j. §. de ratio. distra. ⁊ i auf. vt hi q ob. phi.
1 hñre res minoꝝ. coll. vj. † ¶ Que actio ad h̃ vt competat tot sunt nc̃aria. ¶ In primis q̄ ille fuerit tutor testamẽtari⁹ le-
2 gitim⁹ vel datiu⁹ vt dictũ est. † Questio. Quid si aliqs nõ fuit tutor s; ꝓtutor vel forte falsus ⁊ rẽ auferat de bonis illi⁹ pupilli qua actione cõuenit. R̃n. forte vtili actione de rõnib⁹ distra. cũ snia locũ habeat l; ỽba deficiãt q̄ directo competit ꝯ veꝝ tutorẽ. q: ỽba ⁊ snia edicti cõcordãt. Hic aũt q: ỽba deficiũt ⁊ locũ hz snia intentat vtilis. vt. ff. si qua. pau. fe. di. l. j.
3 ⁊. l. penul. † Questio. Quid in curatore ⁊ forte idẽ qð ⁊ in ꝓtutore l; al's nõ idẽ. q: ꝓtutor ten: ꝓ tutele: curator ãt cõuenit vtili actiõe nego. gest. vt notaui. s. in hoc ope in spãlibus titulis de actiõe ꝓ tutele ⁊ de vtili actione nego. gest. ¶ Scõm q̄ res auferant. ¶ Tertiũ q̄ sint mobiles. h̃ vulgo ex ipsa. l. sumit. nã dic lex tutorẽ teneri q rẽ pupilli abstulit. res mobilis dr auferri: vt. ff. de furtis. l. q vas. §. j. ⁊ insti. vi bo. rap. ¶ Idẽ colligo ex alio: q: dicit qð si fecit aio furãdi qð tenet furti. vt. ff. de furtis. q vas. §. j. vt dixi: g̃ ð re mobili: q: abolita ẽ snia dicentiũ fundi loci vel furtũ fieri. vt insti. ð vsuca. hec ꝓbant. ff. co. l. ij. ¶ Quartum q̄ tutelam gerant. ¶ Quintũ q̄ durãte tutela auferãt: vt. ff. e. l. j. §. de rõnib⁹. ⁊. l. ij. ¶ Sextũ q̄ ad h̃ vt cõpetat opz q̄ tutela sit finita. vt. ff. eo. l. j. §. vl. ⁊. l. si tutor reipublice. §. vlti. ⁊ l. si nõ dat. ¶ In hac actiõe ac. sa. ta. po.
4 † Positio acto. Ego dico q̄ tu fuisti tutor meus testamẽtarius legitim⁹ vel datiuus. ¶ Itez tales res habui. ¶ Itẽ res illas tu habuisti. ¶ Item tu administrasti tutelam meã. ¶ Itẽ durãte tutela tu res predictas abstulisti. ¶ Itẽ mõ tutela finita ẽ.
5 ¶ Ecõtra reus defendat se po. istis. † Positio rei. Ego dico q̄ titius fuit tutor tuus ⁊ solus vel in testõ relict⁹ vl legitim⁹: q: primior vl sol⁹ dat⁹ fuit. ¶ Itẽ ego dico q̄ sol⁹ titi⁹ administrauit. ¶ Itẽ res illas palã accepi. ¶ Itẽ sũ res illas parat⁹ restituere. ¶ Itẽ res illas vẽdidi ⁊ p̃ciũ in tuã vtilitatẽ cõuerti. ¶ Itẽ finita tutela tu clamasti me quietũ ⁊ libeꝝ ⁊ spãlr ð rebus illis. alioquin gñalis remissio nõ valeret: vt. ff. de liber. lega. l. nõ solum. ⁊. l. aurelius. ⁊. l. aurelio. ⁊. ff. de pactis. tres fratres. ⁊. ff. mãdati. l. creditor. §. lucius. Et si tutela nõ est finita dicat. ¶ Itẽ durat adhuc tutela q: tu es mior. xiiij. ãnis.
6 ¶ In hac aũt ac. ꝯci. ac. li. sic. † Libell⁹. Ago. c. R. ꝓ. M. quõdã tutorẽ meũ q cũ tutelã meã gereret durãte ipsa tutela res tales meas vel de bonis meis abstulit: vel pecuniã intercepit vel suppressit: vñ res illas mihi in duplũ restitui peto: vel ꝓ reb⁹ illis illũ mihi in duplũ cõdẽnari peto. ꝓpono actionẽ de rõnib⁹ distrah. ¶ Qð sic rect: cõcipiat libel. dicit. l. ff. e. l. j. §. de rõnib⁹. ⁊. §. cõsiderã. ⁊. §. i tutela. ⁊. §. vl. ⁊. l. ij. ⁊. l. si tutor. §. vl. ⁊. l. sed si nõ datur. ⁊. ff. de ꝯzio tute. iudi. l. ij. Oppositio Sz opponit: nõ vi q̄ actio ista sit alicui⁹ vtilitatis: vel q̄ sit necessaria: ⁊ q̄ nũq̄ expediat pupillo hac actione agere. si eniz tutor quõdã intercepit pecuniam tenetur furti. vt. ff. e. l. j. §. in tutela. ¶ Itẽ tenet condiitione furti. vt. ff. e. l. ij. Et sic potius expedit pupillo quõdã agere furti ⁊ persequi duplũ ⁊ cõditione fur. ⁊ persequi simplũ in quib⁹ est mai interesse q̄; agere hac actione que est in duplũ ⁊ tm̃ res estimant

⁊ nō interesse: vt. ō. dixi. ¶ Item si pecuniā nō itercepit: nec furti agi pōt: nec hac actione sꝫ tm̄ tutele. vt. ff. e. l. j. §. i tutela. Rn̄o. imo actio ista est nc̄aria: qꝛ ipsa sola cōpetit ⁊ nulla alia ꝓpon. f. qꝛ de volūtate pupilli qli: qli vel cū noticia cōsanguineoꝝ pupilli pecuniā illā accepit: vel credidit sibi licere. ꝓpterea qꝛ habet loco domini. vt. ff. ꝓ emptore. l. qui fundum. §. si tutor. ⁊. ff. de furtis. interdū. §. qui tutelā. In oibus istis casib⁹ nō cōmittit furtuꝫ. vt. ff. de furtis. l. j. ⁊. l. inter oēs. Et iō vtilis ⁊ necessaria fuit hec actio. Et ita notat dn̄s me⁹. ff. eo. l. ij. Oppositio. Sꝫ opponit: hec actio ex delicto vꝫ penalis: ⁊ ideo dat in heredē: vt ff. e. l. j. §. pt. At si tutor de volūtate pupilli vel de noticia cōsanguineoꝝ pupilli: vel qꝛ credebat sibi licere: pecuniā recipiat nō cōmittit delictū: quare ḡ punit in duplū: nō deberet teneri nisi in simplū: vt ar. ff. de admi. tu. l. non existimo. Rn̄. iō hec actio penalis ē: qꝛ nō debuit tutor pecuniā illā auferre etiā d̄ volūtate pupilli: qꝛ illa volūtas nulla: vt. ff. de acquirē. pos. l. q̄uis: ⁊ qꝛ eius etas qd videat ignorat: vt. C. de fal. mo. l. j. vel esto ꝙ credat sibi licere. vbiqꝫ tn̄ in culpa est rē pupilli intercipiēdo: ⁊ iō si punit in duplū nō est mirū: ⁊ sic excuso dn̄m meū. nec obstat. l. illa nō existimo. qꝛ ibi a contutore pecuniā mutuo accepit ⁊ publice.

7 † Questio. Sed qd si aio furādi rē illam intercepit. certe lex dicit eū furti teneri: vt ff. e. l. ij. Sed in dubio qd p̄sumā: vtꝝ aio furādi vel nō. presumerē forte aio furādi: nisi forte dicat ille se fecisse: qꝛ credebat sibi licere ⁊ iusta cā p̄cedat q̄re debeat credere sicut notaui. ō. in actiōe furti.

8 † Questio. Sed esto ꝙ aio furādi fecit: pōt vtraqꝫ intētari ⁊ actio furti: ⁊ hec actio de rōnibus distrahē. Rn̄. refert q̄ actione p̄mo sit actū. si actione furti tollit actio de rōnib⁹ distra. q̄tū ad vnū simplū qd est pena. durat āt q̄tum ad aliud simplū qd est rei pseccutio. vt. ff. e. l. ij. §. vl. ¶ Si autē sit p̄mo actū actione de rōn. b⁹ distra. tollit actio furti in vno simplo. in alio durat ⁊ etiā tollit cōditio furtiua: ⁊ ita itelligitur lex. ff. e. l. j. §. in tutela. ⁊. l. ij.

9 † Qō. Sed nūqd cōcurret cū actione tutele: certe sic: ⁊ vna intentata tollit alia. Rn̄. si intentat p̄mo hec actio de rōnibus distra. tollitur tutele. si aūt p̄mo tutele sit actū tollitur hec actio in vno simplo: i alio durat. ⁊ ita intelligitur lex. ff. eo. l. j. §. in tutela.

¶ Si dānū dedero in reb⁹ tuis corpe meo cōpetit tibi ꝯ me directa actio legis aquil.

¶ De actione directa legis aquil. Rubrica.

19 Seruo occiso quare ante aditā hr̄ditatē nō agit legatarius lege aqu. lia: seruo āt vulnerato ante ad. tam hereditatem tenetur eam legatario cedere.
20 Actio bone fidei an possessori detur.
21 Titulum nō habens an actiōe legis aquilie agi posūt.
22 Bone fidei possessor & nō cōmodatarius quare agi possit.
23 Seruus si sit hr̄s institutus a dn̄o: & liber occisus sit: an illius liberti hr̄s lege aquilia agere posūt.
24 Confessoria actio: idest ꝯfessorius actus actione legis aquilie cui remitti debeat.
25 Actio legis aquilie an in similibus supradictis locum habere posūt.
26 Condemnatio si fiat in tabulis tm̄: vel in eo quod in eis continebat: quid iuris.
27 Testes in actione legis aqlie quid dicere debeant.
28 Iudex in actione legis aquilie qualiter pronunciare habeat.
29 Testes si iuuenes & robusti erāt nūqd ante conditionē euentus inducentur.

Si dampnū daf tibi in corp⁹ rei tue a corpe meo locū hꝫ actio directa legis aqlie per quam cōseq̄ris totum tuum interesse: nō q̄ veniat singulare sed cōe: & cōseq̄ris etiā quicquid lucrari potuisti si dānū illud nō eēt datū: vt si occidisti seruū tuū qui fuit heres institut⁹. & sic hereditatē amisisti quā fu⁹ occisus a iure ñ potuit: nam amisisse videris qd lucrari potuisti vt. ff. ad. l. acquil. l. si seruum meum. §. j. & l. in l. acquil'. & ff. ad. l. falci. p̄cia. q̄ lex aquil. lꝫ sit pleb. scitū: q2 acquili⁹ tribun⁹ plebis eā edidit qñ discordia fuit orta inter nobiles & ppl'm: & ppl's ꝯtulit se i montem auētinū: vt. ff. e. l. j. & ff. de origi. iur. l. ij. §. deinde cū esset tantum ciuilis est.
1 † ¶ Que actio ad lꝫ vt cōpetat tot sūt necessaria q̄t dixim⁹. s. de vtili actione legis aql. & ó act. in factū sub. l. aquil. i fine p̄toriaꝝ. vñ & easdē pōnes assume tā p ac tore q̄ꝫ p reo. Quedā tñ psequamur in actione directa q̄ in illis non fuim⁹ psequu
2 ti. † Questio. Queritur in p̄m. s cum lex acquil. sit plebiscitū vt dixi qūo pōt dici ciuilis. Rñ. dr̄ ciuilis. i. a iure ciuili inducta. nā plebiscitū est portio iuris ciuilis. n. i oia illa, q̄ cōnumerantur in insti. de iure naturali gētiū. & ciui. §. ꝯstat. sunt de iure ciuili: imo vt verius loq̄r illa faciūt ius ciuile. & ita stricte sumo ius ciuile: si autē larg: & ius p̄toriū dr̄ ciuile & viua vox ei⁹
3 vt. ff. de iusti. & iur̄. l. nā & ip̄m. † Questio. Querit etiā q̄re cū a corpe bois in corp⁹ rei alicuius non dico in corp⁹ bois datur dānū daf directa de qua tractamus. in alijs āt casib⁹ datur vtilis. l. aquil. s. qñ a nō corpe i corp⁹: daf & in factū subsidia. l. aqu l. qñ a nō corpe in nō corp⁹ dānuꝫ daf sicē de his casib⁹ notaui exēpla. s. de actiōe in fac. subsi. l. aquili. Rñ. idō hec dr̄ q2 verba & sn̄ia edicti locū hn̄t. plebs eniꝫ & aquili⁹ tribun⁹ plebis statutuꝫ fecerant q̄tiens dabif dānū a corpe bois in corp⁹ rei alicui⁹: postea p̄tores inuenerunt illā in fcm subsi. q2 illa vtilis credo q̄ sit ciuilis sicut & vtilis rei vēdica. q daf ꝯ illuꝫ qui dolo desijt posīidere. vt. ff. de noz. electio. §. ij. & qd dr̄ ibi p̄toria subaudi ertēsione: nō autē inuentione sic & al's ius ciuile papirianū dr̄: nō qd papiri⁹ aliquid de suo adiecerit: sꝫ q2 leges dispsas i vnū cōposuit: sicut etiā appellaf ius ciuile flauianū: nō q̄ flauian⁹ aliquid de suo adiecerit: sꝫ q2 libꝝ actionū cōpositū ab apio claudio p furtū subreptū pp'lo tradidit: vt. ff. de orig. iur̄. l. ij. §. vl. & §. postea cū apius nā & acceptilatio dr̄ iurisgē. p approbationē: vt. ff. de acceptil. l. an inutilis. §. vl. lꝫ sit de iure ciuili p inuentionē vt insti. qb⁹ mo. tol. ob. nā. & l. falcidia pdita ē a iure ciuili: dr̄ tñ pdita a diuo pio ppterea q2 traxit eā ad voluntatē ab intestato: vt. ff. ad. l. falci. l j. & l. filiusfa. §. j. Que āt sit dr̄ia inter directaꝫ. l. acquil. & vtilē & factū ex is collige & ex illis q̄ notaui. s. de in factū subsidiaria. l. aquilie. Oppositio. Sed non vr̄ q̄ lex aquilia sit seruāda certū ē q̄ vane voces populi nō sunt audiēde. vt. C. de penis decurionūt nec ille de iure manumissus dr̄ qui ad vocē ppl'i manumittif: vt. ff. qui & a qu. bus

manu.li.nō si.l.si ille pñuat⁹. cū ğ lex aql. sit statutū pplī.ğ nō ē suadēdū. Rñ. imo ser uaſ vane.n.voces pplī nō seruāt vt dcīn ē:s3 iuste exaudiūt: v t. C. de officio recto prouin.l.iustissimos. iustū enim fuit statu tū pplī vt dāna nō inferanſ: ⁊ si fuerint il lata q puniaſ. ⁊ iō lex aqlia iusta: vt.ff. e.l.ita vulnerat⁹. Attēdēdū ē tñ hui⁹ ac tiōis duo eē capita: hodie primū ⁊ tertiū qđ hodie scōm ē.i. duo esse capitula seu tractat⁹. Primū locū hʒ si seru⁹ alicuius vel aial quod gregatim pascitur occida tur siue pascaſ siue nō: dūmō possit gre gati pasci ⁊ ex pmo capite hr rō quāti me lioꝛ fuit seru⁹ retro infra annū cōtinuum q ɔstat ex.ccclxv. dieb⁹ ⁊ aliqñ ex.ccclxvj dieb⁹ qñ ān⁹ ē bisextus: vt.ff.e.l.ij.⁊.l.ita vulneratus.§.idq3. Tertiū caput locū hʒ in alijs dānis illatis i reb⁹ quibuscūq3. vñ si seruus vulneretur vł aial lecū hʒ tertiū caput. ⁊ nō pmū: ⁊ fit ibi estimatio quanti seruu⁹ ille vel res lesa melioꝛ fuit retro in fra dies.xxx. vt.ff.e.l.si seru⁹ seruū.§.hu ius legis: ⁊.§.si quis alteri. vñ. P. iudica uit hāc actionē fatuā: ⁊ habere oculos re tro: fatui semper retro respiciūt. Sapiēs āt recordaſ de pteritis ⁊ ordinat psentia ⁊ puidet futura: qꝛ culpa ē qđ a sapiente poterit puideri ⁊ nō ē puisum: vt.ff.eo. si putatoꝛ. dñs etiā me⁹ assimilat.l.aqui.ia no q depingiſ q hʒ oculos āte ⁊ retro: vt notaſ in sūma ti.istius. in casib⁹ hʒ oculos ante qñ pro homine vulnerato vel occiso estimāt ope in futuꝝ: vt.j.notabo. ¶ Ad h āt vt directa ista cōpetat ⁊ ēt illa vtilis .l.aql. ⁊ illa in factū subsi. optet q dānuʒ sit datum. qꝛ actio ista ⁊ qđ met⁹ cā dāna exigūt s.cōmissa puniri: vt.ff. qđ met⁹ cā s3 ⁊ ptus: ⁊.ff.e.t p totū. Cetez si dānū nō sit datū: qꝛ res nō ē facta deterioꝛ vel res erit facta: melioꝛ h actio locū hʒ: vt ecce oliuā maturā decerpsisti: vł segetē maturā secuisti: vel vineas maturas vīdemiasti. ⁊ fecisti ide mustū ñ pijciēdo vuas i terrā: vel salictū maturum incidisti: vel seruum meū q erat puer castrasti ⁊ pciosioꝛem ip sum fecisti: in his casib⁹ nullū dānū ē illa tū cū ipensas tibi donauerit. id est donaſ

se fingaſ a lege qui in collectiōe fructuū vel in sūb⁹ ipenderit: alio tñ iure posse cō ueniri qui h fecit. si eniʒ collecta itercepe rat furti teneſ: p seruo castrato teneſ in iuriaruʒ: aut ex edicto ediliū: aut ex.l.xij. tab. in qdruplū. si āt hec oīa pdicta imatu re eēnt collecta locū hʒ aql. vt.ff.e. si su⁹ seruū.§.rupisse.⁊.§.iulian⁹.§.si salictū: ⁊.ff.de edil edic.l.ediles āt.§.s3 eni. ⁊ sic no dñs me⁹ i sū. isti⁹ ti. i pn.† Qō. S3 qri
4 tur qūo su⁹ castrat⁹ dr pciosioꝛ: cū ille qui castrat teneſ pēa.l.coꝛ. de sica. medic⁹ pēa capit3 puniēſ ⁊ eadē pēa q patiſ se castra ri: vt.ff.ad.l.coꝛ.ď sic.l.eiusdē.§.q hoieʒ ⁊.l.lege.§.vl. cū marie p bono ope quis nō sit lapidād⁹. Rñ. imo ⁊ p bono ope qs puniſ aliqñ: vt.ff.de re mili.l.iij.§. i bel lo. qđ eniʒ dr q su⁹ sit pciosioꝛ. veꝝ ē fm diuersitates locoꝝ sic i sicilia. in italia ꝟo minoꝛis ē pcij: ⁊ nō sine cā moueſ siculi ⁊ fuit mot⁹ iuriscōsult⁹ ď seruo castrato po tius.n. itereſt hre i domo suū castratū q3 nō castratum pꝑter dñam q aliqñ se suo suppōit qđ liqre pōt. Est aliq pulcra dña hʒ pulcerrimū maritū nascif fili⁹ turpioꝛ qre h ɔtingit nisi q su⁹ nō castrat⁹ dedit cām edicto: qđ ğ lex ďt castrāte teneri edi cto.l.coꝛ. de sica. h iō qꝛ de facili pp taleʒ medicinā moꝛiuntur. male ğ glosauit dñs meus q dixit in.l.illa. si suus seruū. q in apulia castrāſ: nō ē veꝝ. s3 in sicilia: i apu lia eni potētes sūt ope ⁊ smone. ¶ Scōʒ ē necāriū q dānū deſ facto hois interue niēte. Cetez si p negligētiā dānū ɔtingat cessat directa aquilia vt si fructuarius ri uos patiaſ coꝛrūpi vel vites non pscin dat: vt.ff.de vsufru.l.si cui⁹.§. deniq3 h pbāſ.ff.ad.l.aquil.q occidit.§. in hac. Oppō. S3 oppōiſ de eo qđ le.ff.e.si su⁹ seruum.§.si foꝛnicari⁹.⁊.l.q occidit.§.in hac. vbi ēt dānū datū ex negligētia puniſ .l.aql. ⁊ si nō directa saltē vtili. vt ibi dr Rñ. q dixi fcm inuenire debere subaudi ad h vt deſ directa: veꝝ si negligētia ho minis facto hois pcedēte locū hʒ vtił aq. vt in pdictis.ll. de qb⁹ opponis: ⁊ sic dā nū fuit datū in pmittēdo ⁊ nō i faciēdo Oppō. S3 opponiſ: si quis sit in culpa

vel det dānū ꝑtermittēdo: ꝙ locū hꝫ de dolo. vt.ff.de dolo.l.cū qs ꝑsuaserit.ꝛ.l. elegāter.§.si qdru.si locū hꝫ de dolo.ḡ nō hꝫ locū aql.q: si illa hēret locū de dolo cessaret: vt.C.de dolo.l.ꝰ dolo.ꝛ ff.ꝰ dolo.l.ij.Rñō.ꝙ legit ibi ꝙ det de dolo.i. vtil' aql.noīe doli.Uel alr si dānū detur culpa hoīs ꝑcedēte pp cāꝫ extrīsecā nō ex vicio ipsiꝰ rei hꝫ locū vtilis agl. pp dānū in ꝑtermittēdo ꝯmissū. si āt cōtingat dānū ꝑtermittēdo pp viciū rei ipsiꝰ ag.ē de dolo.nec ē ꝯ.ff.loc.et.ꝛ cō.l.q domū. q: ibi denegat actio directa.l.agl ꝑ hac solōne facit.ff.ꝰ vsufr.si titiꝰ.§.de ꝑteritis.sꝫ huic solōni multū ꝯdicit.§.ille si qdru n.si soluas vt ꝑmo. ¶ Tertiū ꝙ culpa iteruēiat ꝛ sic dānū det. multotiēs.n. dānū dat ꝛ sine culpa. ꝛ sic nō agit agl. puta si me defendēdo feci ꝛ icōtinēti cuꝫ moderamie iculpate tutele vel ꝑ defēsione rex meax.vt.ff.e.l.sciaꝫ.§.q cū alr.ꝛ .ff.e.l.iiij.ꝛ.l.v.ꝛ.l.si ex plagis §.tabnariꝰ.ꝛ.ff.ad.l.cor.de sic.furē:ꝛ.ff.ꝰ iusti. ꝛ iure.l.vt vi. Idē ē ꝛ si magratꝰ dedit dānū ꝯhit iure magratꝰ tibi q tibi resistebas nō tenet agl.vt.ff.e.quēa.l.§. magratꝰ. nā q iure magratꝰ fit ad acti.iuriax n ꝑtinet: vt.ff.de iur.l.iuriax.§.q iure magratꝰ. Aliogn si nō iure mgratꝰ tenet. vt .ff.ꝰ iur.l.nō lꝫ. Idē ē ꝛ si dānū det cā iuris nri ꝯseruādi cessat agl. vt.ff.e.quēa.l.§.si primū. Idē ē ꝙ cessat aglia si in pulsu alteriꝰ vl' vi vētox dedi dānum.vt .ff.e.quēad.§ si nauis.ꝛ.l.si ex plagis.§. i cliuo.idē ē saltē si culpā leuissimā dedi. vt .ff.e.l.i lege.ꝛ l.si putator.ꝛ.l.si qñcūqꝫ .§.j.ꝛ.l.sñia.§.pe. Itē si dedi dānū culpa: ꝛ tu cui dedi dānū fuisti i culpa non ages agl.q: culpa cū culpa ꝯpēsat ꝛ i tali culpa deterior ē agētis ꝯditio: cetex si tu i culpa: ego in dolo: dolus culpe ꝑponderat vñ retineo: hec oia ꝑbat.ff.co.itē si obstetrix.§.vl.ꝛ l.itē mela.ꝛ.l.ex plagis ꝛ.l.si putator.ꝛ.l.q.foueas ar.ff.ꝰ v.ob. si fuū.§.seqt.ꝛ ar.ꝰ ꝯpēsatiōibꝰ si abo.ꝛ ar.ff.sol' ma.viro.Sꝫ h culpa qñqꝫ ꝑcedit factū: qñqꝫ seqt: ꝑcedit vt in eo q fecit foueas ꝛ aliꝰ incidit, Itē in mulione qui non potuit retinere mulā ligādo lora a I policē. Itē in lapidario q male aptauit lapides i plaustro Itē i eo q obdormiuit ad fornacē ꝛ i eo qui imisit i gnē cā ꝯburēde stipl'e.vt.ff.e. qui occidit.§.in hac.ꝛ.l.q foueas.ꝛ.l.idem iuris.§. mulionem: ꝛ.l. si fuꝰ fuū.§.si ex plaustro. Qñqꝫ seqt vt cū medicꝰ vñ secuit ꝛ postea derelīqt. Qñqꝫ est in ipo facto culpa: vt si medicꝰ iperite secuit: ꝛ i magro qui effodit oculū discipulo forma calcei.vt.ff.e. q actiōe.§.vl. ꝛ.l. idē iur.ꝛ.l. sꝫ ꝛ si qcūqꝫ.§.vl.ꝛ.ff.locati.l.itē qrit.§.si tutor pueri. sꝫ lꝫ dicamꝰ de culpa itelligās ꝛ de dolo. vt.ff.e.l. sꝫ ꝛ si qcūqꝫ.§.iuriā: ꝛ ar.ff.ꝰ mio.si ex cā.§.si mlier.sic hꝫ oia ꝑsequit dñs meus circa ꝑn.sū.istiꝰti.ꝛ de hac act.si copiose vis notare qre i sū. ¶ Quartū ꝙ res illa sit corrupta seu lesa: alioquin si eo mō re illa vtar vel vsu illo nō teneor directa sꝫ vtili puta bibi vinū tuū: comedi panē tuum: vl' carnes tuas: vt.ff.e.l. qui occidit .§. si quis alie. ꝛ ar.ff.e.t.l. si fuꝰ fuū.§. iul.scribit. ¶ In hac āt ac. ꝯci.ac.libel.

5 sic. † Libellꝰ. Ago.e.R.ꝯ.M.q fuū meū stichū occidit vl' vulnerauit: vl' suo corpe re mea tali dānū dedit: qd dānū estio.xx. vñ illa.xx.mihi solui peto: ꝑpono ac.dire.l.aquil. ¶ Si āt fuꝰ ille fuit melior retro.j.anni.pp ꝑmū caput: vel res illa fuit melior.j.xxx.dies retro: pp tertium caput

6 adijcias i li. † Lib.llꝰ. Ago.e.R.ꝯ.M.q fuū meū stichū occidit qui retro.j.annū maluit.l.vñ illa.l.peto ꝑpono ac.directa

7 .l.aquil. ¶ Pro re alia sic † Libellꝰ. Ago ꝯ.M. qui corpe suo i re mea tali puta domo vl' vinea vl' boue dedit dānū talē q res retro.j.dies.xxx.valuit.xl.vñ illa.xl. peto ꝑpono ac.hāc dire.l.aquil. Et i vtroqꝫ li.adijcias sic.itē si negauerit peto illū mihi i duplum ꝯdēnari ꝙ sic rēe ꝯci lib. ꝑbat.ff.e.l.ij.ꝛ.l.si fuꝰ fuū.§. huiꝰ: ꝛ.l. idē neratiꝰ.§.h actio.ꝛ isti.e.t.§.vl. Oppō. Sꝫ oppōit: certū ē ꝙ act.s.l.aqu l.ꝑ emēdatiōe dāni ꝯperit. ḡ damni restō vel emēdatio ē i obliga.nō āt estimatio: vt ff. ꝰ v.ob.l.si fuum.§. vlt.nā si hoiez mihi ꝑmisisti ꝛ illū occidisti nō petam estimationem:

tione: sz volens vt ibi. Itē si peto dānū mi
hi emēdari vr̄ q̄ petā īpossibile: et ita im-
possibiliū nulla obligatio: nulla petitio:
nullū ꝓcēsū. vt. ff. de reg. iur. impossibiliū
et. ff. q̄ sniē sine ap. rescin. l. vl. q̄ āt sit im-
possibile ostēdo. Ecce tu occidisti seruū me
um ī cidisti vineas meas: si peto mihi tm̄
dari dānū videor petere vt hō mortuꝰ rur
sū viuat et q̄ ligna icisa reducāt ad ꝑmū
statū quod nisi miraculose fieri non possz.
Rn̄. i vtraq̄ qōne dico q̄ interesse sit pe-
tēdū et illud rōe tui delicti eē i ob. et illud
debeo opponere. alioqn ipossibil' vr̄ ista
petitio sic dc̄m ē: optie facit ꝓ hac solone
.l. ff. de euic. l. si ita qs stipulātū. vbi et simil'
qō filꝰ rn̄sio notat ꝑ ipz iurisconsultū.
8 ¶ Qō. Itē q̄rit: si aliqs det dānū iussu al
teriꝰ an teneat' ille q iussit vel ille q dedit
dānū: an vterq̄. Rn̄. lex vr̄ distiguere: vt
si ille q iussit habuit ius iperādi: puta pr̄
vel dn̄s tenet' tm̄ ille q iussit si āt non ha-
buit ius iperādi tenet' ille q fecit. vt. ff. e.
liber hō. §. j. et. ff. de reg. iur. l. ad ea. et. ff.
de iniurijs. l. nō solū. §. ꝑculꝰ. et. ff. de aq̄
plu. ar. l. si colonꝰ. in fi. isti. de nox. ols. Sz
an teneat' ille q iussit si nō habuit ius ipe-
rādi. Rn̄. sic. vt C. de accu. l. nō iō minꝰ.
sz qn̄ non hūit ius iperādi vterq̄ tenet'.
Sz nūqd vno satisfaciēte aliꝰ liberat': s
q̄re i plibꝰ coherētibꝰ dāti dānū. et vr̄ q̄
alij n̄ liberēt'. nā i. l. aql. si vnꝰ soluat aliꝰ
nō liberat' cū sit pēa. vt. ff. e. l. itē mela. §.
sz pl'es. Sz vr̄ ꝯ q̄ alij liberēt'. vt. ff. de
eo ꝑ quē fac. ē. l. j. §. si pl'es. et. ff. de his q
deie. vel effu. l. j. §. vl. cū. ll. sequētibꝰ. Ad
soluēda igit' ista ꝯria et silia distigue. Aut
petit' res seu int'esse: vel pēa: aut res et pe-
na. si petit' res vel int'esse: vno soluēte libe
rāt' alij. vt. C. de ꝯdi. fur. l. j. et i p̄dictis.
ll. ff. de eo ꝑ quē factū ē. et de his q deie.
Si āt petat' pena tm̄ et q̄ sit pēa ex pte sol
uētis: q2 soluit qō nūq̄ ad eū puenit: et sic
pena ex pte recipiētis: q2 recipit illud qō
nūq̄ sibi abfuit: sic vides in actione furti
vbi duplū vel q̄druplū totū ē pena: tunc
vno satisfaciēte alij non liberāt': imo a q̄-
libet exigā insolidū. vt. ff. de furtis. l. vul.
et fi. et. C. de ꝯdi. furt. l. j. in prin. Sz ꝯdi-
cit. l. ff. de admi. tutō. tres tutō. vbi vno
soluēte pecuniā quā st' furati ceteri liberā
tur. Rn̄. rō. i ipa. l. redd': q2 non videt' pe
cuniā iuito dn̄o ꝯtare vel ꝑīde agere: vl'
ibi non ꝯueniebant' actione furti sz act.
tutele. Si āt petat' pēa q̄ sit pēa respectu
soluētis sit āt iteresse respectu petētis sic
in titu. illo de eo ꝑ quā fact. et de his q de
ie. vel effu. tūc vno soluēte liberāt' ceteri.
Sz ꝯdicit. l. illa itē mela vbi alij n̄ liberāt'
vno soluēte. Rn̄. tūc nō liberāt' cū sit pēa
.i. qn̄ ē pēal'. i. ꝑ repetitione āni. vel. xxx.
dierꝫ: al's nō satisfaciēte ceteri liberāt'. vt
.ff. de dolo. si plures. et. ff. de vi et vi ar. l.
j. et. ff. ne vis fiat ei q i pos. missus ē. l. si vt
9 et. ff. qō metꝰ cā. l. si cū excep. §. vl. ¶ Qō.
Sz nūqd qn̄ vnꝰ soluit alij liberāt': vt di
xi: pōt ne agere ille q soluit ꝯ illos qui sūt
liberati ꝑ solonē illiꝰ: salte neg ge. actōe.
Rn̄. non. q2 qō soluit lz sit iteresse q̄tū ad
actorē: tn̄ ipe soluēs penā suiipsiꝰ delicti
subijt. ar. ff. de admi. tuto. l. si pl'es. et. ff.
de tutel' et rō. distra. l. si ex et uobꝰ. si xō rē
restituit nihil de suo soluit: de q̄ ḡ vellet
agere: certe de nihilo. Si xō petat' res et
pēa: vniꝰ exactio alterū nō ipedit. vt. ff.
de ꝯdi. fur. l. si ꝑ fure. Oppō. Sz oppo-
nit sic dn̄s meꝰ i. l. illa liber hō: sz q̄lit' is
q iussit hūit ius iperādi. nā aut hūit ius
imperandi is q iussit. et tūc n̄ aget' aquil.
q2 non ē datū iiuria sz iure: aut non hūit
ius iperādi. et tūc non solū qui iussit: sz ēt
qui paruit tenet'. cū i dāno dādo et i py-
ratica faciēda parere non debuit filꝰ pri.
nec seruꝰ dn̄o. vt. ff. de act. et ob. l. seruꝰ. §.
iul. multo minꝰ iussui magistratus vel pn̄
dis: vt. ff. de ar. l. si cū dies. §. ex ꝯpromis.
vn̄ teneri dz. Itē si ius iperādi nō hūit te-
net': vt. ff. quod vi aut cla. l. aut qui al'r. §.
si quid seruꝰ marie cū al's facturꝰ nō erat
vt. ff. de iiurijs. l. non solū. §. ꝑculꝰ. Itē
si alias facturꝰ erat tenet' cū n̄ opz commē
dādo augere maliciā: vt. ff. de ser. cor. l. j.
§. psuadere: et sic distictio. l. illiꝰ liber hō
nulla tenet'. Rn̄. in. l. illa. pr̄ vel magistra
tus ius iperādi alias hēbat. non in ea re
quā iussit fieri. parenti āt subuenit' ideo
q2 nō erat atrox delictū: nec. n. occidere li

berū vel seruum iussit: vel furtū facere vł
rapinā. ē.n. grauiꝰ delictū rapina q̄ȝ dānū
datū in vinea. al's iniuria cū ex ea quis
crimialr accusat. Itē puniūt in quadru
plū ex rapina ex furto in duplū vel q̄dru
plū: ſȝ ex dāno ab initio in simplū ē actio.
Itē ex furto vel rapina nō agit nisi dolꝰ
interueniat: in. l. aql. secus: vt. ff. e. l. illud.
huiꝰ āt q paruit dolꝰ nō affuit nec culpa
. ff. de reg iur. l. nō vr. §. qui iussu. ⁊. l. is
dānū. ⁊. ff. qđ vi aut clā. l. aut q alr. §. si
q. ⁊. l. is q i puteū. §. si tutoris. Itē ex pre
cio rei minꝰ vel maius delictū vr. vt. ff.
incēdio. l. pediꝰ. §. j. ¶ Sciēdū ē āt q
q̄dā sunt in qbꝰ dȝ parere filiꝰ vel seruus:
vt. ea i quibꝰ nullū delictū vsat. alia sunt
i quibꝰ nō cog t filiꝰ vel seruꝰ parere vel
ciuis magistratui. si tñ pareāt excusant:
vt in act. l. aql. ⁊ interdicto qđ vi aut clā:
alia sunt i quibꝰ oino parere nō dȝ. vt in
atrocioribꝰ. Qđ āt diximꝰ supius si non
hūit ius sperādi teneri cū q fecit subaudi
⁊ nihilominꝰ tenet q iussit vt dictū ē. ⁊ h
ſm dñm meū. Oppositio. Sȝ opponit: si
necesse hūit obedire in. l. aquil. ⁊ interdicto
qđ vi aut clā. ergo legitime factū ē. ergo pr vel
dñs teneri nō dȝ: vt. C ad. l. iul. de adul.
l. graccꝰ: ⁊. ff. de ɔcubinis. l. j. Rñō. di le
gitie factū q̄tū ad obediētes vt excusent
10 nō tñ vt pr vel dñs excusent. †Questio.
Itē q̄rit dñs meꝰ an ꝓ libero hoie occiso
possit agi. l. aql. ipse admittit q sic. lȝ. B.
dixerit ɔ̄triū p legē. ff e. huic scripture. §.
vl. sȝ dñs meꝰ rñdit. q. l. illa loquit i here
de qđ nō possit asseq estimationē sui testa
toris. vt. ff. e. si dñs seruū ⁊ ē notabile q
hrs nō agit. lȝ dñs ⁊ testator ageret. fa
cit etiam p. B. ff. de edil. edicto. l. hrs. n.
§. deinde. sȝ rñō q ibi dānū erat datū a fe
ra bestia. sȝ snia. B. vr magis. ll. cōuenire
sȝ esto qđ snia dñi mei obtineat q debeat
agi ɔ̄ illū aquil. q cāȝ maloꝝ pbuit: vt. C.
ad. l. iul. de vi pub. l. quē. ⁊ inducit ēt. l.
ꝓ se. ff. e. l. qua actio. §. si quis i collucta
tiōe. vbi qs nō tenet a q. l. si occidit libe
rū hoiem vel vulneret i publico certamie
sic bononie: ⁊ pistorij. vbi fit ludꝰ gratitio
rū: ⁊ bñuēti. ⁊ neapolī. vbi fit ludꝰ forēsiū
cū lapidibꝰ ⁊ clauis. ergo si i pugnato occidat
agit. l. aql. iō dico q libero q: serui nō so
lēt certare. Oppositio. Sȝ oppōit sic ad
qd agit ꝓ libero hoie occiso. certe in nul
lo vr q possit agi certū ē q liberꝝ corpꝰ
nō recipit estimationē: vt. ff. si q̄dru. pau.
fe. di. l. pe. ⁊. ff. de his qui deie. vel effu. l.
vl. sȝ rñō ⁊ defendo opinionē dñi mei sic
Cassiꝰ sniam dñi sui: vt. ff. de arbitris. di
cere. qđ pōt agi pro libero hoie occiso. l.
aquil. sic ⁊ cū vulnerat. l. vt veniūt pteri
te mercedes q̄ dant medicis. ⁊ oia ipēdia
q̄ in eiꝰ curatiōe facta sunt ⁊ estiatio opa
rū qbꝰ caruit pater ⁊ cariturꝰ ē. liberta
tis āt ipsiꝰ vel mēbroꝝ vel cicatricū nō fi
et estimatio: vt. ff. si q̄dru. pau. fe. di. l ex
hac. l. sȝ si quecūqȝ. in fi. ⁊. l. q̄ actiōe. ⁊. l.
liber hō ⁊. ff. de his qui deie. vl' effu. l. vl.
iure tñ lōbardo miserrimo fit estimatio li
beri hois si occidat. q: aliqñ estimat iu
dex si aliqs nobilissimꝰ occidat. ccc. soli
dis alij mediocres. cc alij popula. cs. cl.
vt i lōbarda de homicidio liberi hois. l.
recolimꝰ: estimant etiā mēbra singula. vt
in lōbarda de plag s ⁊ feritis p totū: ti.
11 †Questio. Sȝ pone q liber hō fuit incō
tinēti occisus. ⁊ sic nulle ipēse sunt facte
medicis. tūc quid estimabit. Rñ. ope qbꝰ
cariturꝰ ē pr vel si fuit pr occisus estima
bit heres opas illas q̄s amiserit ⁊ potu
it habere tpe vite sue. puta sartor erat vel
pellipariꝰ. vel mercator vel aduocatus.
12 †Qō. Quid si nullā artē hēbat sicut mul
ti inutiles iueniunt. ⁊ sic nulle ope pñt esti
mari. Rñō. ⁊ tūc nulle estimabūt: vt. ar.
ff. de liberali cā. l. vl. ⁊ ar. ff. de vsufru. l.
13 arboribꝰ. §. de illo. †Qō. Sȝ vsqȝ ad qđ
tps estimabunt ope quibꝰ qs cariturus ē
rñdeo vsqȝ ad tps q̄ veri sile ē illū occisū
potuisse viuere ſm estimationē. l. vt. ff. ad
. l. falci. hereditatū ɔputatiōi: vt. ē ar. ad
14 idē. ff. de trāsac. l. cū hi. †Questio. Sed
qđ itelligis publicū certamē. rñ. quod im
pator cōcessit. vel cōsuetudo loci alia cer
tamia intelligo puata. ff. de fluminibꝰ. l.
j. §. j. ⁊. ff. de fūdo instruc. l. cū de laniōis.
§. asinā arg. ff. qđ vi aut clā. phibere. §.
15 sȝ enim ꝓmisit. †Questio. Itē q̄rtur: an

actio ista directa vel vtilis det' cōmoda/ tario. dt dñs me⁹ q̄ nō: vt. ff. e. l. itē me/ la. §. cū qui. lz actio de paupie det. vt. ff. si qdr. pau. fe. di. l. ij. Sz q̄rit: q̄re. l. aql. l. actio denegat'. ō paupie āt ɔcedit. Rñ. quidā sic. q̄ directa actio aquil. denegat' cōmodatario vtil' ɔcedit. sic nō pōt nota ri ɔ̄. Alij dicūt qd̄ si intereēt ɔmodatarij agit. l. aql. p suo interesse: ⁊ sic in act. furti. si nō intest nō agit. ⁊ sic in vtraq; idē dñt tn̄ in actiōe. l. aquil. q̄ i actiōe de paupie: vt. ff. de furtis. l. cū qui. §. idē scribit. ⁊ l. creditor alij dicūt vt dñs me⁹ q̄ nō datur aql. nec vtil'. nec directa. iō q̄ alteri⁹ natu re ē ista. q̄ ē penalis vel de paupie ad īter esse. sz cōsentio dño meo q denegat act. l. aquil. cōmodatario dari: rō tn̄ sua mala. sic ⁊ al's. ff. de ex. tuto. l. q testō. nā si iō de negat' hec actio q̄ penal' multofortı⁹ dz denegari actio furti: sz illa ɔcedit': g̃ ⁊ ista vt. C. de furtis. l. vl. hāc āt q̄ōnē dñs Jo. reputat friuolā q̄re illa dat' ⁊ ista nō. sic si aliquis q̄reret q̄re conditio furtiua soli dño dat': vt. ff. ō cōditiōe furti. l. j. actio āt furti dat' ei cui⁹ intest. vt. ff. de furtis. l. is cui⁹. Uñ remotis his oībus p̄dictis hāc rōem assigno. ⁊ dico q̄ iō denegatur aquil. cōmoda. q̄ directa dat' dño vtilis dat' habēti ius in re vt vsuario ⁊ fructua rio; creditori. cū distīctione sicut dicā: vt. ff. e. l. itē mela. §. l. aquil. ⁊. §. vl. ɔmoda tari⁹ āt nec dñs ē nec ius hz in re. ⁊ iō nō agit nec vtili nec directa: si āt de paupie vel alie actiōes q̄ p intesse ɔpetūt dat' cō

16 modatario planū ē. † Questio. Quid de creditore dabit' sibi vtil' aquil. Rñ. aut lo q̄ris de creditore cui res est obligata. aut de alio cui forte res fuit p̄missa. si fuit ob ligata aget aquil. vtili in duob⁹ casib⁹. si debitor ē nō soluēdo: ⁊ si actionē tpalē tpe amisit: al's ñ: vt. ff. e. q occidit. §. q pigno ri: lz eni psonalis actio sit sublata. durat tn̄ ius pignoris: vt. C. de luitiōe pigno. l. itelligere. ⁊ iō hz ius in re: ali⁹ āt creditor l. aquil. nō aget q̄ nō hz ius in re. sed de bitor. l. aql. aget. ⁊ illā tenet' cedere cre/

17 ditori: vt. ff. eo. l. huic scripture. † Que/ stio. Sz quid si fp⁹ p̄missus occidit': aget

creditor vel debitor ē liberat⁹. Rñ. refer t a q̄ occidat': si a debitore ppetuat' actio ɔ̄ illū ⁊ fideiussores: ⁊ ɔ̄ p̄rez q tenebat' ex filij psona: vt. ff. de v̄bo. ob. si ex legati. ⁊ l. si seruū. §. de illo. ⁊. §. vno. ⁊. §. an fili⁹ si āt occidat' a fideiussore si quidā post mo rā rei ⁊ suā vel post morā rei tm̄ tenet' ac/ tiōe p̄ma ⁊ directa. si vero post morā suā tm̄ nō tenet' p̄ma actiōe sz vtili. si vero añ oēm morā suā: ⁊ p̄ncipal' tenet' de dolo: vt. ff. de dolo. l. si fideiussor: ⁊. ff de vsur. l. mora. §. vl. ɔsiderat' eni mora i psona cu/ iusq; ⁊ rei ⁊ fideiussoris: vt. ff. ō fideiusso. l. si testamēto. §. q̄situ. si v̄o occidat' a cre ditore anteq̄; debitor sit in mora liberatur quidē debitor ⁊ aget ɔ̄ illū. l. aquil. si aūt post morā debitoris liberat' quidē debi/ tor: sz nō aget. l. aquil. vt. ff. e. l. legis aql. si āt occidat' ab extraneo liberat' quidem debitor. sz creditor aget de dolo ɔ̄ occiso rē: vt. ff. ō dolo. arbitrio. §. vl. h ita se hñt nisi occidat' seru⁹ in casu licito a q̄cūq; oc cidat' tūc eni liberatur debitor: vt. ff. de v̄. ob. qui seruū: ⁊. ff. de leg. j. quid g̃. §. si hr̄s. ⁊ sic intelligit' cū p̄dicta distinctione. ff. de v̄. ob. mora. Oppositio. Sz oppo/ nit' cū dicis debitorē liberari extraneū te neri de dolo q̄n ille occidit: sicut d. ñs me⁹ notat i sūma isti⁹ ti. lex aquil. dt liberatuz debitorē puta heredē: ⁊ l. aquil. actio re/ manet in hereditatē: ⁊ dat' heredi: vt. ff. eo. l. huic scripture. §. j. ⁊ sic duz v̄r q̄ oc cisor extrane⁹ teneat' creditori actione de dolo. ⁊ heredi debitoris teneat'. l. aquil. ⁊ sic eēt ɔ̄. ff. nau. caupo. sta. l. ⁊. ff. de penis sāctio. Rñ. multi distinguūt vtrū in odiū creditoris occidat' seru⁹. ⁊ tūc locū hz. l. de dolo. arbitrio. aut in odiū debito ris. ⁊ tūc locū hz. l. illa huic scripture ⁊ est ibi rō q̄ legatari⁹ nō possit agere quia nec dñs erat ante hr̄ditatē aditā nec ius hēbat in illo. ⁊ sic in casu isto moritur ser uus cū lucro heredis. vt ⁊ al's. ff. de leg. j. filius. §. vl. ⁊ h dixit dñs me⁹ Azo. R. tn̄ dixit q̄ siue in odiū creditoris vel debi toris vel heredis vel legatarij sēp acqui rit' debitori actio. ⁊ tn̄ cogit' cedere lega/ tario seu creditori. ⁊ ita illi agūt sibi actio

ppter pbatio. qꝛ pbat illum viuere. ff. de pba. in exceptionib⁹ ꝛ. ff. de excep. l. j. nõ aũt remittit sibi illa ↄfessio si vult pbare ab alio occisum ꝛ sic pcõsequẽtiã nõ est a se occisus. qꝛ ista pbatio non releuat ipm
25 cũ sufficit a q̃cũqꝫ occisũ. † Questio. Ultimo q̃rit sup. l. ill'a. ff. e. in. l. aql. si deletũ. ꝛ multis modis. In p̃mis nõ vꝫ q loců hꝫ aql. nã illud erat cirographũ qd̃ est priuata scriptura. vt. C. qui pot. in pig. l. scripturas. si erat p̃uata ergo ad pbatio. nõ sufficiet. vt. C. de pbatio. l. instra. ꝛ. l. rõnes: ꝛ. l. exẽplo. si ad pbationẽ nõ pdest. ꝛ si ẽ deletũ. g nullũ ẽ dãnũ. marie cũ rei veritas al's pbari possit: vt. ff. d̃ fide istru. l. pe. ar. C. de fide istru. l. cũ donationis. Rñ o: scriptura illa lꝫ esset p̃uata tñ mihi pderit ↄ̃ debitorẽ q eã fecit. qꝛ lꝫ sibi non psit ↄ̃ te tñ p̃iudicat. vt. ff. de inter. act. l. de etate. in p̃n. vl' al'r illa p̃uata scriptura habeat subscriptionẽ triũ testiũ. vnde fere habet p publica. vt. C. q pos. in pig. scripturas: vel forte alijs admin culis adiuuabat vt dixit. M. si adiuuent. vel ipropzie ponit cirographũ p publico instro. Itẽ nõ vꝫ q aliq̃ casu possit agi. l. aql. ↄ̃ debitorẽ. ꝛ si agit in nullo casu poterit fieri exactio: qd̃ ita pbo. aut. n. deficiet conditio. aut extabit. si deficiet nec iste tenetur qui deleuit: nec principalis debitor. qꝛ sic in. l. illa. in. l. aql. si deletũ. cauet: exactio differt in tp̃s cõditionis. si extitit ↄditio. ꝛ debitor principalis ẽ soluẽdo nõ potest agi ↄ̃ debitorẽ. sꝫ tũc agit qñ debitor nõ ẽ soluẽdo. vt notauit dñs me⁹. vt. ff. de edẽdo argẽtari⁹. §. cũ ãt. ꝛ. ff. e. q occidit. §. j. ꝛ. ff. de eo p quẽ factũ. l. vl. ꝛ. ff. de fur. q tabulas. si vero debitor sit in soluẽdo lꝫ dñs meus dicat in eo ca'u agi qñ debitor p̃ncipalis est nõ soluẽdo non videt verũ. nã pone q cirographũ nõ eẽt deletum ↄ̃ p̃ncipalẽ nõ possũ agere. vt. ff. de furtis. itaqꝫ. ꝛ. ff. de dolo. nã is. cãtabit vacuus corã latrone viator. Rñ o ꝛ dico q agit ↄ̃ debitorẽ si extat cõditio. ꝛ debitor p̃ncipalis ẽ soluẽdo q inficiat debitũ. ꝛ testes eo tpe mortui sunt p q̃s nõ possum pbare ↄ̃ debitorẽ principalem. Si tu queras non possum pbare p attestationes illas ↄ̃ debitorẽ principalẽ. Rñ o nõ. vt. C. res inter alios acta. ꝛ. C. de fide instr. si vteris. l. de nũciasse. §. quẽ. ꝛ sic apte ↄ̃dico dño meo. Itẽ alia rõne vꝫ q nõ hꝫ locũ aql. ex quo enim actor hꝫ testes põt illos ante lit. ↄte. inducere sꝫ h̃ hodie. vt. C. de vsur. p pupilla. l. vl. ꝛ in aut̃. de testibus. coll'. vij. §. pe. nõ ãt poterat h̃ facere tpe bar legũ. ꝛ hoc Jo. imo etiã tpe bar legũ. vt. ff. de testib⁹ currẽt: ꝛ. ff. de furtis. l. qdã tabular. Uel al'r istud in reo. h̃ in actore. vel al'r. illd̃ extra ordinariũ auxiliũ de testi. pducẽdis. ante li. ↄte. vnde mihi aduersari⁹ nõ poterit iputare sꝫ illd̃ obmitto. vt. ff. de bonis auc. iudi. pos. l. p̃tor ait. §. pe. ꝛ ar. ff. eo. l. stichũ. Itẽ obijcit qd̃ debuit ↄdẽnari q̃ti nomen illud ↄditionale potuit vẽdi. vt. ff. ad. l. fal. l. hereditatũ ↄputationi: ꝛ. l. pꝛ si liũ. ꝛ. ff. de furtis. l. si qs vxori. §. vlt. sed forte in electiõe rei ẽ qd velit p̃stare. s. q̃ti vẽdi põt. an su'tinere ↄdẽnationẽ in totũ vt ita deficiẽte ↄdẽnatiõe cõdẽnatio alia euanescat. vel. l. ista i. l. mediũ statuit. Oppositio. Itẽ opponit ex eo qd̃ legit. ff. de tabul' exhi. locũ. §. ↄdẽnatio vbi si legatũ sit sub ↄditi. relictũ soluit illd̃ ille q tabu. nõ exhibet ac si pure eẽt relictũ. ñ ex pctõ euẽtu ↄditiõis. Rñ o alid̃ in interdicto qꝛ q tabulas nõ exhibet penã sue ↄtumacie soluit qꝛ locũ hꝫ ẽt si nullũ dãnũ iteruenia t. l. ãt aql. nisi dãnũ iteruenia t cessat. vt. ff.
26 e. si seruũ. §. rupisse. † Qõ. Itẽ q̃rit si fit cõdẽnatio in tabulis tñ. vel in eo q ↄtinebat in eis. Rñ o: de eo qd̃ cõtinebat in eis vt. ff. de fur. q tabulas. ꝛ ar. C. q̃ res pig. ob. pos. l. cũ q emptores: ꝛ. C. d̃ dona. l. j. ꝛ. ff. de leg. iij. q cirographã. Oppositio. Itẽ opponit ex eo qd̃ legit. ff. de euic. l. nõ quẽadmodũ. Rñ o i. l. ista ꝛ p̃sens erat obligatio ꝛ p̃sens actio. ꝛ p̃sens cã ꝛ p̃sens s̃nia. sꝫ nõ p̃sens ex toto actio vel exactio qd̃ est mirabile vel notabile ꝛ sp̃ale sicut sunt multa alia sp̃alia. qd de pena inficiationis ꝛ in debito repetendo ꝛ de culpa leuissima. illud non placet qd̃ h̃ inducat testes causa publicationis. qꝛ s̃m hoc reuelleret seipm actor a. l. aqui. perpetuas sibi

p̄ rādo ꝓbationes. ꝛ sic r̄ndit dn̄s meus.
27 † Questio. Itē q̄rit̄ q̄d debeāt dicere te stes. R̄n. dico ꝙ nos scim⁹ ꝙ tal' ꝓmisit ti tio p aliq cā. x. sub ꝯditione si nauis venerit ex asia. ꝛ ex hac promissione debitor fecit ide cirographū qd̄ nec plus nec minus ꝯtinebat istud cirographū iste deleuit. vl' alr̄ esto qd̄ habeat testes. q int̄fuerunt ꝓmissioni hʒ tñ q viderūt cirographum isti⁹ debiti: isti dicēt nos vidim⁹ istud cirographū in p̄ma figura in q̊ ꝯtinebat ꝙ talis ex cā donatiōis ꝓmisit titio. x. si nauis venerit ex asia. qd̄ cirographū scripsit talis notari⁹. ꝛ istud cirographū iste deleuit ꝛ h̄ ē qd̄ dt̄. l. sūmatim ꝓbari debitum. q: nō ex toto ꝑbo ꝯtinētiā instri p aut'. vt fratrū filij. q̄ est in. C. de edēdo. si qs in aliq̄.
28 † Questio. Itē q̄rit̄: q̄lr̄ pronūciabit iudex. R̄n̄o pure sʒ executio differt̄ in tēp⁹ ꝯditiōis. h̄ etiā alibi ꝯtigit: vt. ff. de v. ob. l. interdū: q̄dā tñ iperiti dicūt sniam ferē dā sub ꝯditiōe sʒ male. nō eni fuisset aliqd̄ dubiū ꝺ executiōe si snia ꝯditional' fuisset ex hac lege q dā minus periti sumpserunt ar. vt testes ante lit. ꝯtes. p̄nt ꝓduci. sʒ verū est qd̄ dicunt sʒ nō p legē istā. h̄ enim agebat̄ ꝯ dānū dātē ꝯ quē sicut dixi oia sunt p̄sentia. si eni ageret ꝯ debitorē an̄ ꝯditionē ageret̄ vt cautio interponeret̄: vt. ff.
29 de iure dot'. lʒ. ff. de iud. l. in oīb⁹. † Questio. Itē q̄rit̄ si testes erāt iuuenes ꝛ robusti: nūq̄d isti inducentur ante ꝯditiōis cuētū. dn̄s me⁹ r̄ndit ꝛ dixit ꝙ nō: intelligit. l. ꝺ testib⁹ illis q̄s verisil'e ē nō existere tēpore ꝯditiōis. puta senes erāt ꝛ infirmi. ꝛ sic admittit in oīb⁹ casib⁹ vbi āte litē ꝯtes. inducūtur: vt de talib⁹ testib⁹ intelligam⁹: ꝛ de illis etiā q longinq̊ sūt absuturi. vt. ff. de fur. q̄dā tabularꝝ. ꝛ. C. de vsur. pupil. l. vl. ꝛ. ff. de testib⁹. curēt. ꝛ in aut'. de testib⁹. §. vl. sʒ salua pace dn̄i mei non credo verꝝ in. l. ista. lʒ verꝝ sit al's. nā in. l. ista debitū erat ꝯditionale. ꝛ illa ꝯditio casualis an̄ cui⁹ euētum etiaʒ robustissimi iuuenes possint mori. ꝛ h̄ est qd̄ dicit. l. ista ꝙ testes possunt nō esse. nā oia sunt hoiuʒ tenui pēdētia filo. ꝛ ideo generaliter de oīb⁹ testib⁹ intelligo. ar. ff. de furt. l. eū. q. §. vl. bas questiones vt vtilissimas super lege aq̄l. ii actari ꝑuidi.

¶ Si quadrupes alicuius dedit dānū alicui tenetur dominus quadrupedis actione in factū de pauperie.

¶ De actiōe in factū de pauperie. Rubri.

Si q̄dr upes alterius det dānū alicui ille hʒ actionē ꝯ dn̄m q̄drupedis in factum de paupie p quā cōpellit̄ dare tantū dānum vel dare aial noxe. vt. ff. si quadru.
1 paupe. fe. di. l. j. ꝛ insti. e. t. † ¶ Que actio ad hoc vt competat tot sunt necāria. ¶ In p̄mis ꝙ aial det dānū. ¶ Scd̄m ꝙ animal istud sit q̄drupes ad h̄ vt locū habeat directa: alioquin si bipes puta gallina locū hʒ vtil'. q: snia edicti locū hʒ lʒ verba deficiāt: vt. ff. e. l. j. §. j. ꝛ. §. ij. ꝛ. l. pe. ¶ Tertiū ꝙ dānū sit datū contra naturā: vt. ff. e. l. j. §. ꝛ gn̄aliter. ꝛ. §. itaqꝫ vt
2 seruius. † Qō. Sʒ q̄liter intelligit̄ ꝯ naturam. lex p̄ma ponit exēplum puta: quia equus calcitrosus calce ꝑcussit: aut mula p nimiā ferociā calce ꝑcussit: aut bos cornu petere solitus cornu petijt: aut si canis aliquem momordit. sʒ si ita est qūo ꝯ naturā dānū dat aial qd̄ erat solitū sic nocere

immo non dat dānū cōtra naturā. sʒ ꝓm sui naturā. ꝛ iō hec actio nō dʒ hr̄e locuʒ. Respōdit dn̄s me⁹ ꝛ ita glosat ꝯ naturaʒ .s. sui gn̄is. non ꝯ naturā sui alioqn si sua natura det damnum locū hʒ vtilis actio in factū de pauperie. ꝛ sua natura .i. sui: vel sui gn̄is. vt. ff. e. l. j. §. j. ꝛ insti. eo. §. j. ꝛ ar. ff. ad legē aql. l. qnt⁹. ꝛ ar. ff. ō pscri. vbis. l. q fundaꝝ. §. vlti. ꝛ ħ dn̄s meus. vnde subaudiēdū ē in lr̄a marime vt cornu petere solit⁹ ꝛ c̄. subaudi in marime: qꝛ multomagis si nō erat solitus cornu petere sic etiā glosauit. p. ꝛ dn̄s me⁹. Oppositio. Sʒ opponit̄ legitur. ff. eo. l. j. §. in bestijs. ꝛ insti. e. t. §. hec āt actio. qō si fugerit vrsus ꝛ dederit dānū nō pōt q̄ndā dominꝰ cōueniri. qꝛ desijt esse dn̄s vbi fera euasit ꝛ si tu occideris corp⁹ tuū erit. vt insti. e. §. ceteꝝ. ff. de edil'. edic. l. hi. eni. ꝛ. l. generalr. ꝛ. l. q̄ vulgo. ꝙ si canis vrs⁹ leo ꝛ aliud aial qō nocere pōt eunti alicui p illā prē q̄ vulgo iter fit ꝛ si libeꝝ hoiem occiderit soluet ducētos solidos: si noceat libero hoi forte in psonā vel mēbris vl' al's punit̄ dn̄s aialis q̄tū equū fuerit visum iudicāti extraordinariā penā iponēs. si vero in alijs reb⁹ det dānū tenebitur in duplū siue aial illud sit solutū siue ligatū. sʒ ꝑter illā penā hʒ locū actio i'factū ō pauperie. nec vna actio alterā tollet. Rn̄. qō legitur. ff. e. l. j. §. in bestijs. loqtur qn̄ dānū datum fuit ab vrso eo tpe q̄ aufugit: vn̄ merito illud damnū nō reqrit̄. ler aūt insti. e. §. ceteꝝ. ꝛ. ff. de edil'. edic. loquūt̄ qn̄ dānū dederunt. ꝛ nō in fuga. imo tūc

3 cū erant in custodia dn̄i. † Questio. Itē si tu queras quare ille grauissime sic punit̄ ꝛ qūo ex eodē delicto quis sic punitur: ꝛ bis. ꝛ sic ꝯ iura. qꝛ nō dʒ de delicto eiusdē hois sepi⁹ q̄ri. vt. ff. nau. cau. sta. l. lʒ: nec deus iudicat aliquē bis in idipsum: ꝛ sanctio legū nō estimat idē delictū varijs estimationib⁹ coherc̄edū: vt. ff. de penis. sanctio: ꝛ de vna re nō debet qs pati duas calūnias. vt in lōbarda. de deposito .l. vnica. Rn̄o. lʒ vnum sit factū: plura tn̄ sunt delicta. ꝑmū ideo ꝙ habuit illa animalia in eo loco vn̄ iter fit. aliō qō nocuit libero hoi vel in reb⁹ suis. vel melius non est delictū vnum sed duo: vnū qꝛ si nocuit libero hoi punit̄ dn̄s ꝑpter illud in p̄dicta pena. cc. solidoꝝ. qꝛ libeꝝ corp⁹ nō recipit estimationem: vt. ff. eo. l. pe. aliud qꝛ al's dānū dedit: ꝛ non ꝯtra naturaʒ. imo ꝓm naturā sui gn̄is: ꝑterq̄; in canc. omnes eniʒ bestie alie q ibi num rant̄ fere sunt ō sui natura. vnde nō hʒ locū directa actio in factū de paupie sed vtilis. ꝛ ꝑmo pena petet̄ conditione er leg h⁹ illis. insti. e §. ceteꝝ. ꝛ. ff. de edil'. edic. dānū aūt qō est illatū petit̄ vtili actione in factū de pauperie. Oppositio. Itē adhuc oppon̄t̄. tu dicis q. libeꝝ corp⁹ non recipit estimatione vt dictum ē. qūo ḡ ꝓ libero hoie occiso dant̄. cc. solidi. ḡ taʒ iure lōgobardo q̄ʒ iure romano libeꝝ corp⁹ estimat̄. vt in lōbarda de libero hoie. l. reco'im⁹. q̄ etiā iure aliqn̄. cl. aliquādo. cc. solidi. aliqn̄. ccc. solidi soluunt̄ pro estimatione hominis. Rn̄o nō ē veꝝ ꝙ libeꝝ corp⁹ est met̄ iure romano vt dictū est. ꝛ. ff. de his q deie. vl' effu. l. vl. ꝛ illi. cc. solidi p̄stant̄ ꝓ estimatione libe i hois. sed loco cuiusdā pene: sicut ꝛ soluit̄ pena. l. aureoꝝ qn̄ ex deiectis ꝛ effusis liber hō perisse dr̄. vt. ff. de his q deie. vel effu. l. j. §. j. ꝛ. l. si vero. §. hec

4 actio. † Questio. Iteʒ q̄rit̄ si canis tuus comedat carnes meas. vel equus tuus comedat herbas meas vel porcus comedat farinā meā. nunquid hʒ locū hec actio directa vel vtilis ꝛ si nō hʒ locū hec actio querit̄ q̄ actio. Rn̄. nō hʒ locū directa: qꝛ dānū nō est datum cōtra naturā rei ꝯsumpte vel consumētis. iō eniʒ est caro vt comedat̄: herba ꝛ silr farina: ꝛ canis libenter comedit carnes: equus herbā: porcus farinā. Oppositio. Itē nō videt̄ ꝙ locuʒ habeat directa actio: qꝛ tūc hʒ locū qn̄ q̄drupes feritate mota nocuit: at comedere carnes: herbam: ꝛ farinā. nō est ħ ō feritate q̄drupedis. ꝛ iō nō hʒ locum directa. ꝛ sic vno mō erponit̄ illud verbū ꝯ naturā lʒ alio mō erponant̄ illa vba ꝛ proprius. vt. s̄. diri. credo āt ꝙ locum hʒ vtilis. vt ar. ff. ad. l. aql. l. q occidit. §. si qs alienū vinū. ꝛ. l. si su⁹ suū. §. vl. ꝛ. ff. ō pscriptis

verbis.l.qui servãdaꝝ.§.vl.ꝛ.C.ad legē
5 aqu.l.l.vlti. †Qõ. Jtē q̄rit̄ p̄dicta pena
cc.solidoꝝ cui⁹ erit:ꝛ sibi q̄rit̄ de pena.l.
aureoꝝ.ꝛ lex dic̄ ꝙ nõ sit h̄dis: imo ē po/
pularis ꝛ daf ei cuius itereſt magis: vel
affinitate vel ꝯsanguinitate defunctū cō/
tingens:vt.ff.de his qui de eie. vel effu.l.
si vero.§.hec āt actio.nec dabit̄ heredi in
re h̄ditario.sed daf h̄di q̄si vni de pplo
vt isti.e.i.d.§.Rñ.ꝙ daf agēti. vt in.l.p̄
dic.dñs me⁹ notat qđ dimidiet̄ ꝙ medie/
tatē h̄eat fiscus:ꝛ dimidiā aliā accusator.
vt ar.ff.ad silania.l.lege.§.vl.ꝛ.C.đ as/
sessorib⁹.l.iiij. ¶Quartū ē neċariū ꝙ q̄/
drupes det dānū p se nõ istigatu alteri⁹ vl'
p fcm̄ hois:aliogn nõ aget̄ ꝯ dñm aial'.sꝫ
aget̄ ꝯ hoiem cui⁹ culpa q̄drupes dedit
dānū.vt.ff.e.l.j.§.ij. Jdē est ꝛ si pp loci
inigtatē h̄ ē duriciā. vt.ff.e.l.j.§.qđ si.ꝛ
§.sꝫ si istigatu.ꝛ.§.gn̄alr.nā ꝛ q incitauit
canē vt aliū morderet illeq icitauit tenet̄
vtili aql.sic̄ h̄ ꝓbant̄.ff.ad.l.aql.l.itē me
la.§.itē cū eo.ꝛ.l.q̄ actiōe.§.sꝫ ꝛ si qs pl⁹
iusto.ꝛ.l.q occidit.§.i hac. ¶Quītū ꝙ il
lud aial qđ dedit dānū nõ fecerit se đfen/
dēdo,nā tūc nõ tenetur dñs aialis.vt.ff.e.
l.j.§.cū arietes.ꝛ ē ar.qđ ēt iure rōano a
me homicidiū ꝯmissum cū me defendēdi
ꝙ nõ punitur:ꝛ h̄ ēt i iure lōbardo.vt i lō
barda đ homicidio.l.si qs hō lib' se defen
6 dēdo.†Qõ.Quid si dubiū sit q̄ q̄drupes
aliā sit aggressa.ꝛ vtraqꝫ sit mortua neut̄
dñs alteri tenebit̄:vt.ff.ad.l.aql.sciētiā.
§.frumēta ¶Sextū ꝙ q̄drupes illa vi
uat eo tpe q̄ agit̄:aliogn si mortua sit hac
act.nõ tenebit̄ dñs nisi post lit.ꝯte.sit occi
sa ab alio: tūc.n.tenet̄ dñs q̄dru. ce. act.
vt.ff.e.l.j.§.ꝛ cū in q̄dru.ꝛ.§.post.ꝛ.ff.đ
noxa.l.si pluriū.§.sꝫ ꝛ si post. Jllud antē
no.ꝙ si q̄drupes det damnū libero hoi in
mēbris suis forte ꝙ excecauit eū non h̄i rō
deformitatis sed opaꝝ amissaꝝ ꝛ ipēsaꝝ.
vt.ff.e.l.ex hac.ꝛ.ff.de his qui deie. vel
effu.l.vl. ¶Jn hac āt ac.act̄.fa.ta.posi.
7 Positio acto.Ego dico ꝙ talis q̄drupes
tua ē. ¶Jtē illa q̄drupes dedit mihi dā
num tale. ¶Jtē illud dānū dedit ferita/
te nāli. ¶Jtē illud dānū dedit in q̄drupe

dem meā sup illā ambulando. ¶Jtē illa
quadrupes tua viuit. ¶Ecōtra reus fa/
8 ta.po.†Positio rei.Ego dico ꝙ illa qua
drupes miī est. ¶Jtē q̄drupes illa de/
dit dānū ꝓpter angustiā loci. ¶Jtē de/
dit dānū istigatu sempronij. ¶Jtē q̄dru
pes illa mortua est. ¶Jn hac ac. ꝯci.ac.
9 li.sic.Libellus. Ago.c.ꝯ.M.vt emendet
mihi illud dānum qđ sua q̄drupes forte
asinus vl' equus intulit in rebus meis mō
ta nāli feritate,qđ dānū estimo.xx. ꝓpo/
10 no actionē in factū de pauperie.†Libel/
lus.Uel sic.ago ꝯ talē vt p̄stet mihi ꝛ sol/
uat estimationē dāni quā facio vel estimo
xx.qđ dānū intulit equus suus in rebus
meis.puta fregit mihi vasa mea vel vege
tem meā calce fregit ꝛ vinū est effusū:ꝫ na
turali feritate:ꝓpono ꝛē. ¶Uel qñ equ⁹
tuus fregit crus calce vel effodit oculuꝫ:
11 vel fecit aliquā plagā tibi dices sic. †Li/
bellus.Ago ꝯ talē cuius equus calce me
ꝑcussit ꝛ fregit mihi crus seu brachiū vel
effodit oculū.vel me vulnerauit. pp quā
plagā oportuit me dare medicis.x.ꝛ alia
x.impēdi in curatione. ꝛ peto.xx. ꝓ opis
tot quibus carui ꝛ cariturus sum. ꝓpono
ac.in factū de pauptate:sic ꝯcipies libel/
lū in directa.vt recte ꝓbat̄.ff.e.l.j.§.j.ꝛ
.l.ex hac.l.ꝛ insti.e.§.j. ¶Jn vtili āt act.
12 in factū de pauperie cōcipi.sic.†Libell⁹.
Ago ꝯ talē cui⁹ canis comedit meas car/
nes.vel cui⁹ equus comedit herbā meaꝫ.
vel cui⁹ porc⁹ comedit farinā meā vl' cui⁹
murileg⁹ comedit lardū meū q̄ estimo.xx
vnde illa.xx.peto vt mihi soluat. ꝓpono
actionē in factū vtilē de pauperie.Quo⁊
sic recte cōcipi.lib.dic̄ lex.ff.ad.legē aql.
qui occidit.§.si qs alienū vinū. ꝛ alis in/
ra sicut.s.dixi. Oppō. Sed oib⁹ libellis
sic opponit̄.nā nõ vr̄ qđ possit peti estima
tio dāni.sꝫ vt aial det̄ noxe.i.det̄ actori p
noxa.i.p delicto. ꝛ sic deditio noxe est in
obligatiōe.ꝫ in petitione.lex.n.xij.tabul'.
voluit aut dari aial noxe qđ nocuit. aut
offerat dñs estimationē noxe.vt.ff.eo.l.j.
in p̄n.ꝫ vr̄ vt dāni estimatio sit in solōne:
nõ aūt in obligatiōe. Jtē vr̄ hūc sensum
exprimere ordo lr̄e. q2 primo dicit.l.xij.

tablaꝝ ꝙ dñs det noxe ⁊ postea ꝗ offerat dãni estimationẽ. Sꝫ rñdeo ⁊ dico ꝙ dãni estimatio ẽ in obligatiõe noxe deductio i exsolutione vͦ ꝓbaẜ ex eo qḋ habes insti. e.t. circa pn. ⁊ ff. de dãno infec. l. ꝑtor ait §. h edicto. ⁊ ff. de re iud. miles. §. decẽ ⁊ ff. de peti. heredi. l. itẽ veniũt. §. cũ ꝑdiximus. ⁊ ff. de noxa. l. j. Multi tñ simplices dicunt libellum ꝯcipiẽdũ hic: ⁊ in actiõe noxali ꝑ seruis sub alternatiõe vt dicas.
13 † Libellus. Ago ꝯ talẽ vt emẽdet dãnũ vel seruũ det noxe: ⁊ eodẽ modo dñt ferendã esse sñiaꝫ ꝓpter id qḋ habes insti. de officio iudi. in pn. sꝫ ex lrã illa colligimus ꝯriũ. nã ita dicit iudex i actiõe noxali. lutiũ titiũ in. x. cõdẽno. ecce. s. sñia aut noxe dedat. illud est ꝯsiliũ legis. sꝫ hãc potestatẽ dandi noxe dñs amittit si negauerit q̃drupedẽ in iudicio eẽ suã. vt. ff. e. l. j. §. interdũ. ⁊ si cõueniatur post q̃ttuor menses post rẽ iudicatam. vt. ff. de peti. here. l. itẽ veniunt. §. cũ ꝑdixim⁹.
14 † Questio. Sꝫ nũqd hec actio daẜ cõmodatario vel fulloni vel talib⁹ vel creditori puta cõductori. Rñ. ⁊ dico ꝙ sic daẜ eis forte vtilẜ. vt. ff. e. l. h actio. ⁊ q̃re aliud in. l. aql. que nõ daẜ ꝯmodatario: in supiori actiõe notaui.
15 † Qõ. Item assidue q̃riẜ ⁊ maxie a simplicib⁹. si inuenio aial alicui⁹ in prato meo vlẜ i segete mea cõedat ⁊ det dãnũ qd mihi faciẽdũ sit. Rñ. iure romão ꝓmptũ ẽ auxiliũ: vt. ff. ad. l. aql. l. qnt⁹ muci⁹. q: nõ debeo illud aial ferire nec icludere. imo si fecero tenebor. dẽo. n. istõ aial educere tãq̃ meũ ⁊ dñs admonere vt suũ aial recipiat. ⁊ dãnũ mihi emẽdet: vt i ꝑdic. l. qnt⁹. Sꝫ qd si inclusi an punior iure romão. Rñ. sic ꝑ edictũ diui marci: vt. ff qḋ met⁹ cã. l. extat. nisi forte inclusero cã custodie restituturus dño si sciuissem: vt ⁊ ar. ff. de furt. l. fals⁹. §. q alienum qd iacẽs. Et sic soluiẜ alia qõ. qd si ĩgrauerit dñs q̃drupedis tũc inclusã sic meã donec dñs sciuero: vt dixi.
16 † Qõ. Quid si occidaẜ aial sic mlẜti simplices faciũt teneẜ q occidit. l. aql. vt. ff. ad. l. aql. qnt⁹ muci⁹. ⁊ h iure romão. iure tñ lõgobardo aliud est. q: si inuenit pecudẽ dãnũ faciẽtẽ ⁊ nõ cognoscat dñm cui⁹ sit pôt illã icludere donec veniat cert⁹ dominus sꝫ interi vadat ad iudicẽ. vt ꝑ ꝑtorẽ faciat dici ꝙ inuenit equũ ⁊ si venerit dñs assignet sibi dato fideiussore vel pignore triũ siliq̃ꝝ ⁊ solidoꝝ a dño eq: ⁊ si ille q inuenit equũ nõ vult restituere puniẜ: vt dt. l. ij. in lõbarda. de eo q pecudẽ i dãno inuenit. si ãt dñs cognoscat cui⁹ sit hꝫ locuꝫ. l. j. illi⁹ ti. si ãt aliqs iueniat porcos i messe suã si iuenerit. x. vlẜ vltra. x. occidat vnũ de illis mediocrem: si vo minus. x. non occidat aliquẽ. immo ꝑ quolibet porco habebit. iij. sol. vt. ff. e. t. l. de porcis. si in prato locũ hꝫ. l. vl. eiusdẽ ti. si qs in porcos. si in silua locũ hꝫ. l. vl. t. illius. si cõtra sit locum hꝫ. l. pe. ti. illius. leges aũt in lombarda. de damno iniurie. l. si quis caballũ. ⁊ l. si quis porcos. imponunt penã pro presumptione: excepto dãno quod debet emendari ex lege cornelia.

¶ Si aliqs verbereẜ vel pulsetur vlẜ dom⁹ ei⁹ vi introita sit. vlẜ etiã alio mõ sibi inferaẜ iniuria hꝫ ac. iniuriarũ ciuilẽ.

¶ De ciuili acti. iniuriaꝝ ex le. cor. Rubrica.

Licet iniuria trib⁹ modis ꝯmittaẜ facto: dicto: ⁊ scripto ⁊ trib⁹ modis pũiaẜ iniuria q̃ fit fcõ puniẜ ꝑ le. xij. tab. ⁊ ẽ ciuilẜ q̃ fit dicto puniẜ iure ꝑtorio. ⁊ est ꝑtoria. que fit scripto. vt ꝑ libellũ famosũ puniẜ

agit pub. iudicio si pōt postea agi ad pecuniam cōdēnationē. Rn̄. bn̄ pōt agi vtroqꝫ iudicio: vez si egi vno iudicio non potero agere reliq̄. vt. ff. e. l. qḋ senat⁹. qdā tn̄ minꝰ itelligētes dixerūt ex q̄libet publico crimie posse agi ciuil'r ⁊ crial'r. ⁊ h̄ sumūt ex l. ff. e. l. p̄to. §. j. sꝫ apte errant. multa. n. sūt crimia publica ex qb⁹ nō pōt agi nisi crial'r ex homicidio: ex adulterio: ex lege iul. maie. ⁊ ex m'tis nō pōt agi nisi crial'r. Itē ex. l. fauie de plagiarijs qḋ crimē publicū ē sꝫ pecuniaria i vsu eē desijt. vt. ff. ad. l. fa. ō plagi. l. vl. q̄dā tn̄ sunt publica ex qb⁹ pōt agi ciuil'r ⁊ crial'r sicͭ in lege iulia. de vi publica vel p̄uata: ex qb⁹ crial'r dānat⁹ deportaꝰ ex. l. iulia. de vi pub. ex vi p̄uata dānaꝰ i tertia pte bonoꝝ. vt isti. de publicis iudicijs. si agaꝰ ciuil'r agiꝰ ad recuperādā pos. vt. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. j. sꝫ h̄ nō ē bonū exēplū q: nō agit ciuil'r ex eadē. l. sꝫ alio iure. bonū ē exēplū in crimine falsi. q: ciuil'r ⁊ crial'r agiꝰ: vt. C. ad. l. cor. ō falsis. l. dam⁹ crialis pena ē deportatio: ciuilis ad duplū itercsse. vt. ff. ad. l. cor. de falsis. l. j. §. vl. ⁊ l. pe. Itē i actiōe sepulchri violati q̄ publica ē ⁊ pena crialis. si ossa extraxit vltimo supplicio afficieꝰ al's relegaꝰ aut daꝰ i metallū. ciuil'r ageꝰ ad interesse. vt. ff. ō sepul. vio. l. p̄to. in p̄n. ⁊. §. vl. ⁊ l. de sepul. vio. ⁊ l. vlti. ⁊ alia etiā inueniūt q̄ nō curo pseq. nec obstat. l. illa. ff. e. p̄to. ꝙ lex illa sic intelligiꝰ ex qb⁹ cāis publica sūt iudicia ex his causis nō eē nos p̄hibēdos q̄min⁹ p̄uato iudicio agam⁹. q. d. legislato: illā regulā v'lt assumere: vt ex publicis iudicijs ex qbus pōt agi ciuil'r: si agaꝰ crial'r qḋ possit agi ciuil'r: fallit in actiōe iniuriaꝝ ex q̄ agitur tm̄ ad vindictā. vt. ff. de col. bonoꝝ. l. cuꝫ emācipati. nō āt assumit illā regulā ꝙ ex oib⁹ criminib⁹ publicis possit agi ciuil'r ⁊ crial'r: q: h̄ staꝰ nō possꝫ vt dixi. ℭ In hac āt ac. ac. fa. ta. po. p maiori pte q̄s dixim⁹. s̄. ō ac. iniuriaꝝ p̄to: ia. ⁊ faciat al's.

5 † Positio ac. Ego dico ꝙ tu me vberasti. ℭ Itē domū meā p vim itrauisti. ℭ Itē me pulsasti. ℭ Itē de me carmē famosū scripsisti. ℭ Itē malā cantionem cātasti. ℭ Itē lugubrē vestē ad iniuriā mei portasti. ℭ Itē capillos submisisti. ℭ Ecōtra reus fa. ta. po. de qb⁹ diximus. s̄. in tracta.

6 p̄to: iaꝝ: facia: ⁊ istas. † Pō rei. Ego dico ꝙ tm̄ manū leuaui ℭ Itē domum illā tu ꝯduxeras vt starem ibi p momētū. ℭ Itē ego sū fr̄ tuus carnalis. ℭ Itē domū illā itraui de volūtate tua. ℭ Itē illud qḋ cātaui v'l scripsi vez ē. ℭ Itē illā barbā v'l illos capillos ⁊ vestē sic portabas ⁊ lꝫ mō nō portes nō curo. ad tp̄s. n. q̄ fiūt iniurie me refero: vt. ff. eo. l. iniuriaꝝ. ℭ In hac ac. ꝯci. ac. li. sic. † Libell⁹. Ago. e. R. ꝯtra W. q iiuriose ⁊ violēt itrauit domū meā v'l me pulsauit v'l vberauit quā iiuriā nol lē sustinuisse p. x. lib. auri. vn̄ i p̄dcā q̄titate illū mihi ꝯdēnari peto: ꝓpono ac. iniuriaꝝ ciuilē ex l. co. ꝙ ita recte ꝯci. lib. dicͭ l. ff. e. l. lex co. ⁊ l. p̄to. ⁊ l. itē apō labeonē. §. au p̄to. Eodē mō op. huic. l. sic opposuit alio li. s̄. i act. iiuriaꝝ p̄toria. Oppō. Itē adhuc op. ꝙ nō vꝫ lib. bn̄ ꝯposit⁹ nec i ista nec i ac. iiu. p̄to. nā iiuria dꝫ estiari a i idice. vt. ff. e. ꝯstitutiōib⁹. ⁊ acto: estiat i lib. q̄ male. vn̄ m'ti simplices metu isti⁹ q̄ōnis dicūt lib. ꝯci. sic. † Libell⁹. Ago ꝯ ta

8 lē q me vberauit. vn̄ peto ciuiliter de ipsa iiuria puniri ⁊ mihi ꝯdēnari fm̄ estimatonē a vob dn̄e iudex faciēda ꝓpono ac. iuriaꝝ ciuilē ex. l. co. Alij tn̄ dixerūt ꝙ i actꝰ. iuriaꝝ ciuili: vt i ista iiuria dꝫ estiari a iudice. ⁊ ita dicūt vt p̄rie dn̄i libellū fore ꝯci. i p̄toria āt dn̄t estimatio. iiurie fieri apte ⁊ ita ꝯci lib. sicͭ ibi notaui. ⁊ h̄ dicūt p duas. ll. ff. e. ꝯst tutō. h̄. quā. l. itel'igūt i ciuili. ⁊ h̄ colligūt ex p̄n. l. q: dicit ꝯstitutionib⁹ p̄n. ⁊ p al ā. l. isti. eo. t. §. pena quē §. itelligūt i p̄to. dn̄s tn̄ m⁹ ⁊ qcūqꝫ recte sapit dicūt libellū debere ꝯcipi sic ꝯcepi⁹ est p̄ ⁊ tā i ciuili q̄ i p̄toria: estimari. n. dꝫ iiuria a pte p̄: iudice tn̄ taxāte: ⁊ ita dicͭ. §. ille pena. i ti. e. t. ⁊ h̄ et idē est i oib⁹ ill'is vbi iuraꝰ i litē qḋ ps estiat ⁊ postea iudex taxat: vt. ff. ō dolo arbi. ⁊ ita itelligim⁹ l. ff. de rei vē. q rest. ti:ere. lꝫ. hod. e i iure u. i litē sit mutatū: q: p̄ taxat iudex ⁊ postea iuraꝰ: vt i aut. d: iudi. col. vj. §. oportet. nō aūt est imutatū vbi a principio sit esti

matio sic̄ h:maxīe cū estimata iniuria ab
actore meli⁹ pcedat cū certa quātitas sit
petita arbitrio iudicis postea moderāda:
ꝛ sic q̄tū ad illa nō ē drīa iter act. iniuria
rū ciuilē ꝛ ptoriā al's.n. ē drīa. naꝫ actio
iniuriaꝝ ptoria tollit āno cōtinuo: vt.C.
e.t.l.si nō ꝯuicīj:nisi iniuria sit fcā p metū
tūc.n tollit anno vtili: vt.ff.qd me. cā.l.
si cū excep.§.ij.si āt sit actio iniuriaꝝ ciui
lis descēdēs ex l.cor. illa ē ppetua. vt in/
sti.de ppe.ꝛ tēp.act.ꝛ B.M. ꝛ sui seq̄ces
sꝫ dñs Jo.ꝛ dñs me⁹ ꝛ dñs pceptor me⁹
.R.ꝯsonāt i actiōe iiuriaꝝ fcā p metū q
āno vtili tollat:ꝛ ē casuale vt ibi notant:
al's ōis actio iniuriarū siue sit ciuil' siue sit
ptoria tollit āno ꝯtinuo.nec ē mirū q hec
ac.ciuil' tollat āno:q: iō pcedit q: ꝯpetit
ad vīdictā.vt.ff.de colla.bo.l.cū emāci.
Jtē fꝫ q̄dā ē alia drīa iter ciuilē ꝛ ptoriā
nā certū ē q fctā iniuria vxori agit ipsa:
agit marit⁹:agit pr̄ dñe si sit in ptāte ipi⁹:
ꝛ fcā iniuria filiofa.et ipsi prī ꝛ ipsi filio
actio iniuraꝝ ꝯpetit:siue sciebā eē mulierē
maritatā siue ignorabā.vt.ff.eo.l.j.§.pe.
ꝛ vl.insti.e.t.Uñ dñt q in act.iniuriaꝝ ci
uili ēt si pr̄ sit pñs vel ei⁹ pcurator soli fi/
lio dat actio:sꝫ ipsi prī det ptoria. vt.ff.
e.l.cor.§.illō q̄rit.ꝛ.§.i lege. Jn hac ac.
iniuriaꝝ pactū filij nō piudicat prī.vt.ff.
ō pac.i psonā. Huī⁹ ac.ciuil' fili⁹ hꝫ exer/
citiū.vt.ff. ō ac.ꝛ ob.l.filiusfa. itē filiusf.
in hac ac.dabit pcuratorē.vt.ff.de pcu.
l.filiusfa.§.filiafa.si dat pcuratorē: q hꝫ
act.suo noie.ōēs.n.q hñt actionē suo noie
pcuratorē dare pñt.vt.ff.e.l.sꝫ si vni⁹.§.
idē iul.pr̄ ēt posset agere noīe filij in hac
ac.ciuili:vñ satisdabit filiū habituꝝ ratū.
vt.ff.rē ra.ha.l.si sine.§.q prīs de actiōe
.n.ꝯpetēti filio loquit.i.de ciuili: q: dt q
actio illa redit ad filiū:ceteꝝ si loq̄ret de
ac.ptoria prī ꝯpeteret:si āt actio iniuriaꝝ
sit ptoria:tūc ita fili⁹ agit si pcurator prīs
nō sit pñs vl' ipe pr̄.nisi qñ pr̄ est vilis fili⁹
honeste vite tūc fili⁹ agit al's nō. ꝛ sic itel/
ligūt.ff.de pcu.filiusfa.§.j.ꝛ.ff.de iud.si
longius.§.pe.ff.eo.l.sꝫ si vni⁹.§. filiofa.
alij indifferēter itelligūt idē i ciuili ꝛ i p/
toria:vt fili⁹ agat absente prē vel ei⁹ pcu

ratore:nisi pr̄ p̄sens sit male vite vt dem̄
est. ꝛ ita itelligim⁹.ff.e.l.sꝫ si vni⁹.§. si fi
liofa.sꝫ si egerit:subaudi ꝛ exegerit prī ac
tio nō ꝯpetit:ita itelligit.l.ff.de pac. im/
pator.q piudicat prī subaudi si vult age
re noīe filij:nō āt piudicat si vult agere no
9 mie suo.† Qō. Sꝫ illud q̄rit quō filiofa.
passo iniuriā i psonā:pone q fuit xberat⁹
re:nō diceret redire sꝫ trāsire dr̄ q filius
hꝫ act.iniuriaꝝ ex.l.cor. quā pr̄ nullo mō
hꝫ: ipe aūt pater habet act. ptoriā.vt.ff.
e.l.lex cor.§.illud q̄rit. quō eē pōt. nam
quō ex iniuria illata facto locū hꝫ ptoria:
cū illa locū hēat q̄ñs iniuria fit dcō vt.s.
dixi. Jtem si hꝫ locū ptoria q̄re illa fuit
iducta cū sufficeret actio iniuriaꝝ ciuil'.
Jtē q̄re illa ciuil' denegat prī. Rñō.h iō
euenit q ius ciuile voluit iniuriaꝝ tm̄ pos
se agere actiōe.vñ si dat actio.l. cor. filio
nō ē miꝝ.pr̄ aūt hꝫ ptoriā iō:q: cū psona
prīs ꝛ filij eadē reputatur.C. de ipube.ꝛ
alijs subsi.l.vl.iniuriato filio iniuriat ꝛ
10 pꝫ vt dem̄ est. ꝛ sic pr̄ agit.† Quest o.
Si iu dicis q̄re ptoria fuit inducta cum
sufficit ciuil'. Rñō.q: ea q notabilr̄ fiūt ni/
si spālr̄ notēt vidēt q̄si neglecta: vt.ff.e.
l.itē apd labeo.§.ait ptor. ꝛ q: ptor nō fuit
auar⁹ tā egētib⁹ q̄; nō egētib⁹ subuenire.
vt al's in bo.pos. fm tab.vt institu.de bo.
pos.ꝛ sic male q̄rit dñs me⁹.ff.e.l.lex cor.
q̄r e actio ciuilis iniuriaꝝ fuit inuenta cū
sufficeret ptoria:imo debuit querere vt di
xi q̄re ptoria fuit inducta cū sufficeret ciui
lis:cū pmo fuerit ciuilis q̄; ptoria. vt.ff.
de iusti. ꝛ iure.l.ius autem.§.ius ptoriū
ꝛ.l.nā ꝛ.ff.de orig.iu.l.ij.in fi.j.col.ꝛ rñ
deas sicut.s.dixi. Et sic not.q iniuria q̄
facto cōmittit punit ēt iure ptorio: ꝛ in/
iuria ēt q fit dicto ꝛ scripto pūit p.l. cor.
sic.s.dixi. Oppositio. Jtē qd legit.ff.e.
l.j.§.siue autē.siue scias filiū meū vel vxo
rē meā siue ignores q hꝫ actionē pr̄ vel
maritus vt in eo.ti.l.cū q.§.vlti. q si ego
credidi mulierē viduā vel filiāfa. prēm
fami.q nō teneor iniuriaꝝ neq prī neq
marito.Rñ.l.j.ff.e.loquit siue sciui siue
ignoraui cui⁹ esset fili⁹ vl' vxor sciui tñ illā
esse filiāfa.ꝛ illā maritatā.ꝛ in.l.illa. cuꝫ

q in fi. h rō colligit. si aūt credidi viduaʒ vel patrē fa. nō teneor sic in pdu. l. eū qui. ¶ Itē qḋ legit. ff. e. l. cū qui. §. si iniuria. q si mihi fiat iniuria q sum gaius: ʒ tu credebas me luciū: nō obstāte tua credulitate ago iniuriarū act. at i. e. t. legit. i. l. itē apḋ. §. mādū. q si verberaui illū q gerebat se p libero cū eēt seru⁹ vl' cū eēt fi⁹ tu⁹ credidi illū fuū tiij: tu ʒ nō nō agos iniuriaʒ. Rñ. in. l. illa. eū qui. ideo euenit: qr cert⁹ sum q lesus sum. ideo si iniuriaʒ ago de iure est: In. l. illa. itē ideo: nō agef: qr seru⁹ ex sua psona nō agit: dñs nō: qr nō est iniuriatus

11 †Questio. Itē querit: si iniuria fiat mercenario tuo vl' caplario tuo: an tu dñs possis agere iniuriaʒ. Rñ. nō videt. nā p iniuria fcā liberto nō agit dñs: vt. ff. e. l. j. §. labeo. nisi forte facta eēt in sugillationē domini. tūc enim forte ageret: sicut qñ fit iniuria seruo in sugillationē: tūc dñs aget vt. ff. eo. l. itē apud. §. si qs sic fecit. ʒ ita

12 intelligit. ff. eo. l. sed si seruū. † Questio. Itē q̄rit si fiat iniuria seruo. l. ōt dñʒ possit agere. vt. ff. e. l. itē §. p̄ or. vsqʒ in fi. at in e. t. legit in. l. fuo aūt manumisso q ō iniuria quā passus est in seru. tutē ñ aget. Itē nō videt q possit agere dñs: qr seru⁹ nō hʒ tōlonē actus ciuilis vel p̄torio edicti. vt. ff. qui tes. fa. pñt. l. qui testō. §. fi⁹. ḡ neutra actione iniuriaʒ agi pōt. Rñ. bene opponis si de omni iniuria itelligerē: sed cum inuenis qḋ iniuriaʒ agit noīe serui: intelligas de atroci iniuria. ʒ fm qualitatem ʒ conditionē psone serui. vt distinguit. l. illa. ff. eo. l. itē. § p̄tor ait. sic als de p̄rono ʒ libto. nā libertus non agit de oi iniuria sed de atroci sic contra patronum vt. ff. de in ius vocā. l. sʒ si hac lege. §. pe. ʒ ar. ad idē instit. de iniur. §. seruus. qñ ḡ dñs agit iniuriaʒ agit habito respectu ad ipsum dominū nō ad ipsum seruū. vt i p̄di. §. seruus ¶ Illud aūt nota: q tria faciūt iniuriarū actio. factū. si aliquis verberet vel vulneret: loc⁹ si fiat iniuria i foro: psona si fuit magr. vl' pr̄ vl' p̄ro. q passi sunt iniuriā. vt. ff. e. l p̄tor. ʒ insti. e. t. §.

13 atrox. † Questio. Itē an in iure lōbardo puniat omnis iniuria siue dicto siue fctō siue scripto committat. ʒ videtet q sit distinguēdum: vt in masculo puniatur iniuria vnica q̄ fit dicto: puta tu vocasti aliquē argū. i cucurbitā seu cornutū. argus eniʒ est quidā fm ouidiū q habet multos oculos ante ʒ retro: ita cucurbita multa hʒ cornua: q̄ vxor sua sibi iponit die ʒ nocte hec pbant in lōbarda de cōuicijs. l. vnica. In muliere aūt punit iniuria fcō: si mulier verberet ʒ etiā si sibi dicat iniuria: puta quia appellat stri a. i. ianara q: vadit de nocte sicut canis vt in fabul' inuenit. ʒ est mirabile vt qs teneat de iniuria iure lōgobardo q̄ esse nō pōt: sicut hec pbant in lōbarda. de iniur. muli. l. j. ʒ. ij. ʒ. iij. p totū. ʒ in lōbarda. qualr mū. a mū. l. ij. ʒ. iij. credo tñ vt iur lōgobardo puniat oīs iniuria: sic in iure romano preterq̄ʒ qr ille iniurie de qbus tractat in lōbarda puniunt in certa cōpositiōe: non p iusiurādū cū taxatione iudicis: sicut fit iu re romano. alie autē iniurie puniunt sicut ʒ iure romano: ʒ h collige ex lōbarda q̄liter diuersaʒ. ll. hō viuere debeat. l. j. ʒ. ij. qr ō qb⁹ causis de iure scripto aliqd non cauet cōi iure. i. romano viuamus.

¶ De actione in factū que datur ɔtra magistratus qui non dederūt tu. vel cu. pupil. vel mi. vel' dederunt minus idoneos vel non exegerunt rē pu. vel mi. sal. fore vel minus idonee exegerūt. Rubrica.

1 Actio in factū: q̄ dat ɔ̄ magistrat⁹ ʒc. ad hoc vt competat: quot requirantur.

2 Libellus in tali actione quomō fiat.

3 Estimator substantie adulti si minus estimauit: ʒ scriba minus scribas actione tali conuenictur.

Frequenter cōtingit: q pupilli tutores nō habent testamētarios qr pater ab intestato decedit: vel non habēt legitimos ideo tutores eis dandi sunt a magistratibus. vt insti. de attil'. tuto. ʒ. ff. de tutori. ʒ cura. da. ab his. qui dādi tuto. ius habēt l. j. ʒ. l. ius dādi. verum magistratus amoniti vt dent tutores pupillis vel curatores minoribus volētib⁹ negligūt: ʒ sic medio tempe pupilli minores dāno afficiuntur. vnde illi magistratus tenent de toto

illo dāno actione i factū. vt. ff. de magra. tōue. l. j. §. si curatores. Eodem modo tenent̄ ꝛ si data opa distulerunt dare tutores s. u curatores donec i dignitate alij eis succederent. vt. ff. e. l. j. §. sciendū. Eodem modo et tenentur si pupilli habebant legitimos ꝛ ab illis non satis rexerunt rem pupilli vel minoris saluā fore: vl' erexerunt minus idonee. Idem est ꝛ si fuerūt dati tutores sine inqsitione: si ab eis magistratus non exegerunt satisdationē vel exegerunt minus legitie: vt. ff. e. l. j. §. si curatores. ꝛ. l quod ad heredem ꝛ isti. de satisda. tu. §. pe. ꝛ. C. e. ti. l. si tu. Eodem modo tenentur si dederunt tutorē minus idoneum: vt. ff. eo. l. j. §. si p̄ses. ꝛ instit. de satisda. tuto. ꝛ. ff. de puil. credi. si creditores Si autem receperunt fideiussorem idoneū vel tutorē idoneū dederūt ꝛ subito lapsus sit facultatibus non iputatur magistratui. vt. ff. eodē. l. j. §. si magistratus. Oppositio. Sꝫ opponitur. legitur. ff. vt l possess. lega. si is a quo. §. vlti. ꝛ. l. plane. qd̄ si fideiussores ab initio fuerunt minus idonei dati non tenentur nec magistratus nec ille qui dedit tenetur iterum satisdare ceterum si fideiussores lapsi sunt facultatibus tenetur ille qui satisdedit iterum satisdare. Respondeo ibi ideo aliud quia maior fuit qui petebat sibi satisdari nomie legatorum: vnde est ꝙ sue facilitati debeat iputari q tales fideiussores recepit sicut: i. l illa rō red dif: ꝛ sil'a rō reddif. ff. de fideius. l. iij. ꝛ. ff. mā. l. inter cās. l ꝓn. quas ll. itelligimus qn̄ ille q recipiebat fideiussores illos minus esse idoneos sciebat: aliogn subueni: vt. ff. ꝛ c iur. do. ꝓmittēdo. §. si a debitore. ꝛ ita itelligit̄. l. ff. so. ma. l. pe. §. si vir. Oppō. Sꝫ qd̄ diximꝰ ꝙ magr̄atꝰ tenent̄ hac act. h vꝫ mirū. nā. l. dic: neqꝫ p̄fectꝰ vrbis neqꝫ p̄ses ꝓuicie neqꝫ qs aliꝰ cui dādi tutores ius est hac act. tenet̄: vt istit. de satis. tu. §. vlt. ꝛ. ff. de magis. cōue. l. j. §. neqꝫ. q sunt ḡ magr̄atꝰ q hac ac. tenent̄ si nō tenentur illi q dāt tutores vt dcm̄ est. at oēs predicti p̄nt dare tutores. nā si h̄nt merū ꝛ mirtū iperium h̄nt ꝛ iurisdictionē: ꝛ est locꝰ a maiori.

ꝙ eni possit. legit̄. ff. de offi. p̄. l. j. ꝛ. ij. ꝛ vl. ꝛ. ff. de offi. p̄fec. vi. l. j. §. itē solēt. ff. de offi. p̄si. l. p̄ses. h̄nt eni cognitionē oiuz illoꝝ q̄ sūt ḋ volūtaria ꝛ pretiosa iuri'di. Rn̄. ll. illas itellige s̄m diuersitatē magr̄atuū. marie eni magr̄atus: sicut sunt prefectꝰ vrbis: p̄tor p̄ses prouicie. h̄n p̄nt dare tutores cōsiteor: verūtamē ipsi nō dant ꝑp excellētiā dignitatis: sꝫ cōmittūt h mgr̄atibꝰ municipalibꝰ. vn̄ hodie defensor ciuitatis si sub̄a pupilli sit vsqꝫ ad qngētos aureos: q̄z septuaginta duo accepto ferūtur i librā auri. vt. C. lib. x. de suspe. ꝛ archa. l. quotiēs. possit magr̄atꝰ municipal' .i. defensor vna cū ep̄o loci vel alio iudice sine iussione p̄sidū dare tutorēꝫ. vt isti. de att. l'. tuto. §. pe. Si aūt facultates pupilli sint maiores. tūc vel p̄sides dabūt si volūt vel alij iussu p̄sidū s̄ꝫ iura antiqua: vt i predi. ti. de attil'. tu. ꝛ. ff. de admi. tu. lucius. §. cū i testō. ꝛ ita itelligimꝰ. l. ff. de tuto. ꝛ cur. da. l. ius dādi tutoris datū est siue p̄sidibꝰ si quantitas sit maior qngentis aureis. vel si sit minor datū est ꝑ ꝑ p̄saꝫ .l. magr̄atibꝰ municipalibꝰ. illi ḡ magr̄atus hac actiōe tenent̄ q noīationē ꝛ satisdationē exigūt: vt sūt magr̄atꝰ municipales. vt istit. de sati'. tu. §. vl. i fi. ꝛ ar. ff. de admi. tu. l. emiliꝰ. Quā ḡ leg t. ff. e. l. j. §. neqꝫ hac actiōe. tenetur is cui dandi tutores ius est subaudit dn̄s meꝰ tn̄ nō exigēdi satisdationē: sic dixit. Oppositio. Sed obijcit̄: tu dicis ꝙ tutele datio demādari potest. sed ꝯ. ff. de tuto. ꝛ cur. da. ab his. nec mādante p̄side aliꝰ tutorē dare poterit Rn̄. dn̄s meꝰ alius q non sit subditꝰ iurisdictiōi p̄sidis. vt ar. ff. de iuris. om. iud. l. si. ꝛ. ff. de bo. auc. iud. pos. cū vnus. §. is locꝰ. Uel al'r: alius qui nō habeat iurisdictionē. vt. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. j. ꝛ. l. ius dādi habēti tn̄ iurisdictionē mādare pōt: vt isti. de attil'. tu. Uel al'r mādare nō potest quasi delegare sed iubet̄ quasi ꝙ necessitatē iportet. sic vt isti. de atti. tu. Differētia eni est inter mādare ꝛ iubere. vt. C. quod cū eo. l. iij. ꝛ i aut'. vt nulli iud. §. ꝛ h vero. iubemus. coll. ix. Oppositio. Itē adhuc opponit̄ tutele datio: neqꝫ iperij

est neqꝫ iurisdictiõis: sed ei nomiatim cõpetit cui dedit hec. l. xij. tabularum. vt i prefecto vrbis: ꝛ ptore: ꝛ pcõsule. ꝛ psīde puicie: sicut d. xim⁹. §. vel senatusconsulto puta i. l. illa. si ipuberi. ff. de tu. ꝛ cur. da. ab his. vel priceps. ꝛ. C. de episco. au. l. de creatiõibus. ꝛ isti. de attu. tu. ꝛ. ff. de tutelis. l. muto. qño ergo magrat⁹ municipalis h̄ hꝫ. vt. ff. de tuto. ꝛ cu. da. ab his. l. j. ꝛ. l. ius dãdi. Rñ. non est iperij: subaudi meri. neqꝫ iurisditionis: subaudi talis si cui sunt alia que sunt de iurisdictio. s. in ciuili ꝛ pecuniaria cãe cognitione ↄsistentia illa eni idifferẽter delegant ꝛ cuicũqꝫ tutele aũt ꝛ atio nõ est talis iurisdictiõis: tñ hec est mixti impij. si in dicis demãdatur h̄ fauore pupillorꝫ: sicut ꝛ cã restitutiõis. q̄ lꝫ sit mixti iperij fauore tñ miorꝫ delegat. vt. C. vbi ꝛ apud quẽ. l. vl. ꝛ de h̄ no. s. q̄ cãe pos. delega. vel non. Uel sic notat dñs me⁹. neqꝫ est iurisdictionis: subaudi neqꝫ iperij tm: qꝛ ẽ vtriusqꝫ. i. mixti iperij. de iperio mero hꝫ. qꝛ nulli alij ↄmãdat nisi magratui sicut ꝛ papa q̄ excõmunicatiõeꝫ clerico ꝛ non laico demãdat de iurisdictiõe hꝫ. qꝛ cuilibet mgratui cõpetit. vt isti. de attu. tu. §. nos. † ¶ Uñ ad h̄ vt ac. ista ↄpetat tot sũt nccaria. ¶ In pmis: q̄ aliqs sit pupill⁹ vel mior. ¶ Secũdum q̄ tutorẽ testamẽtariũ nõ habeat: ille eni non tenet satisdare. vt isti. d satis. tu. ꝛ. C. de epis. au. l. de creatiõib⁹. vel si hꝫ datiuũ nõ sit datus ex iqsitiõe: tũc eni nõ tenet. vt. isti. de satis. tu. ¶ Tertiuꝫ q̄ illi sũt de pdictis mgratib⁹ q̄ hac act. ↄueniri pñt: vt. s. dixi. ¶ Quartũ q̄ non dederint tutorẽ vel curatorẽ: vel dederunt ꝛ min⁹ idoneũ. vel satis nõ exegerũt vel exegerunt satisda. ꝛ minus idoneã sicut dixi.

4 ¶ In hac ac. ac. ↄci. libel. sic. † Libellus Ago. c. R. ↄ. M. q̄ cũ esset magrat⁹ ciuitatis mee: vel cũ gereret magratũ ciuitatis mee: cũ fuisset sepi⁹ reqsitus a titio amico meo vt daret mihi tutorẽ vel curatorẽ: dare neglexerit vel distulit vel dedit tutoreꝫ vel curatorẽ min⁹ idoneũ: vel nõ exegit satisda. vel exegit ꝛ min⁹ idoneã. vñ propterea sum dãnificatus i. c. vnde illa. c. ab eo mihi pstari ꝛ solui peto ppono actioneꝫ i factũ cõpetẽtẽ ꝛ iductã ↄ̄ mgratũ. Quia sic recte cõci. lib. pbatur. ff. de magis. cõuc. l. j. §. si curatores. ꝛ. §. sciẽdũ. Oppõ. Sed videt q̄ actio i factum nõ possit itentari. nã de h̄ noie non iuenim⁹ sed iura de h̄ variare vident. Nam. ll. q̄dam dicunt magrat⁹ cõueniri actiõe subsidiaria: vt. ff. e. l. j. § j. ꝛ. §. nõ tãtũ ꝛ isti. de satis. tu. §. pe. Alie. ll. dicũt cõueniri actione vtili. vt. C. de magra. ↄue. l. j. ꝛ. l. mgrat⁹. Alie. ll. dicũt eadẽ act. ↄueniri mgratus q̄ ꝛ cõueniunt ꝛ tutores. vt. ff. d mgrati ↄue. l. vl. q̄ cõueniunt actiõe tutele. Alie. ll. dicunt ↄueniri actiõe ꝛ nõ denotãt nomẽ actiõis. vt. ff. e. l. j. §. neqꝫ. ꝛ. §. diu⁹ adrian⁹. i. §. exigere. ꝛ. l. ppẽ ebat. ꝛ. l. qd si tu. ꝛ. l. qd ad heredẽ. ꝛ. C. de magra. ↄue. l. in heredẽ. Rñ. lꝫ expssim nõ ponat d act. in factũ: tñ de illa itelligimus. illã eni legim⁹ subsidiariã cui⁹ tenor i mltis ꝛ varijs articul' est admissus. vt. C. de sacrosanc. ec. l. sancim⁹. ꝛ. ff. de pscri. v. quotiens. vbicunqꝫ. g. ll. dicunt dari subsidiariã vel vtilẽ. i. efficacẽ. vel subsidiariã de actione in factũ itelligim⁹. Nec obest. ff. eo. l. vl. q̄ eadẽ actiõe cõuenit qua tutores: subaudi eadẽ i genere q̄ ad actionẽ nõ q̄ ad speciẽ nã tutores cõueniunt actiõe tutele: mgratus ãt act. i factum. ꝛ est simplex relatio q̄ ad gen⁹: sicut ꝛ alibi mulier q̄ dãnauit eadẽ saluauit. ꝛ eadẽ herba que est in horto meo est i tuo. ꝛ crucifixus est Ihs ꝛ duo alij neqꝫ cũ eo. ꝛ ar. ff. de mior. patri fil'e ꝛ. ff. de duobus re. l. iij. i fi. nam ꝛ duoꝝ reꝝ dꝫ vna obligatio: pter q̄dam q̄ dicuntur. ff. de duo. reis. l. iij. sed tamen obligatiões diuerse sunt. vt. ff. de duob⁹ reis. l. iij. §. j. Oppõ. Itẽ opponitur qñ dant tutores vel curatores pmo debent ipsi conueniri vt. ff. de tute. ꝛ ra. d ist. l. j. §. nunc tractemus. ꝛ tunc magistratus i subsidium. vt isti. de satis. tu. §. pe. Rño. veꝝ est. s. d qñ h̄ fiat ꝛ quo ordine. quere supra de actione tutele. † ¶ Illud autẽ nota q̄ estimator

3 substantie adulti si minus estimauit ꝛ scriba si minus scribit hac actione conueniẽtur. vt. C. de magistratibus conue. l. vlt.

¶ Si fuerit libert⁹ ingrat⁹ p̄rono vl' fili⁹ p̄ri reuocat̄ libert⁹ in s̄uitutē ꝛ filius in p̄ris ptātē p actionē vel accusationē ingrati.

¶ De actio. vel accusatio. ingrati. Rubri.

1 Actio vl' accusatio ingrati. ad hoc vt pro cedat: quot requirantur.

2 Patronus aliquis si fuerit q manumittit pecunia sibi data ab extraneo: an possit libertum vt ingratū accusare: ꝛ eum in seruitutem reuocare.

3 Liberti filij an ppter ingratitudinē propriam: vel saltē ppter patris ingratitudinē in seruitutē reuocentur.

4 Patroni filius: viuente vl' mortuo patrono: an poterit reuocare patronū libertum vt ingratū si contra filiū ip̄m ingratitudinis causam cōmisit.

5 Pater aut filius an donationē inofficiosā vel quid aliud reuocare poterūt.

6 Filij in infinitū an libertum vt ingratū reuocare possint.

7 Heres extrane⁹ patroni an libertū vt ingratū reuocare possit.

8 Patronus si amisit oīa bona sua: q2 forte fuit crimine pduellionis damnatus: vl' forte ciuitatē amisit: an filij libertorum iura salua habebunt.

9 Pater si alio modo p̄ronatus ius in liberto amittat nūqd filius punietur.

10 Jus patronatus si pater i liberto amisit q2 libertū capitis accusauit: an liberi patroni puniantur.

11 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione. cum plu seq.

13 Libelli in tali actione quomō cōcipiant̄:

14 Reuocationes dicte quo iure fiant.

15 Accusatio in dictis actionibus quare dici possit.

16 S̄niam in talib⁹ actiōib⁹ i cui⁹ p̄sona ferēt vtrū in p̄sona pcuratoris liberti: vel domini vel i p̄sona p̄ris liberti vel domini.

17 Iniurie atroces vel acerbū conuitium que dicantur.

18 Emancipet si p̄r filiū: recepto aliquo legato: an filiū vt ingratū reuocare possit.

19 Pater si filiū emācipauit: q2 imposuit sibi necessitatē peccādi: vel q2 durus erat: ꝛ seuerus contra filium: an ip̄m in potestatē reuocare possit.

20 Filius si circa matrē ingratus fuerit: an in patriā potestatem reuocetur.

Quia multotiēs liberti sunt ingrati circa patronos ꝛ ppterea reuocant̄ in seruitutē: ꝛ hō fit p actionē vel accusatioē ingrati. eodē mō etiā filij emancipati sunt ingrati circa patrem qui emancipat eos: ꝛ reuocant̄ in patriā potestatē p predictam actionē: vt. C. de lib. ꝛ eo. lib. l. j. ꝛ. C. de ingra. li. l. vnica. ideo de ea videamus cum sit vltima in arbore actionum. ¶ Que actio ad hō vt competat cōtra libertū tot sunt nēcaria. ¶ In p̄mis q aliqs fuerit seru⁹. ¶ Scōm q fuerit manumissus. ¶ Tertiū q a tali p̄sona que potuit manumittē. ¶ Quartū q manumiserit ex voluntate non ex necessitate: puta ex cā fideicōmissi. vt. C. de liber. ꝛ eo. libe. l. j. ꝛ ar. C. de ope. liber. l. ij. ꝛ ar. ff. de ritu nup. prime. ꝛ. ff. de opis liber. cerdonē suū meū. ¶ Quītū q fuerit ingrat⁹. vt. C. de lib. ꝛ eo. libe. l. ij. Sed de qua ingratitudine intelligimus. R̄n. dn̄s meus distinguit in summa. C. de libe. ꝛ eo. li. qn̄ libertus est ingratus. aut eniz est ingrat⁹: ꝛ q2 forte aliqđ obsequiū non facit patrono: tunc nō reuocat̄ in seruitutē: vt. C. de li. cau. l. solo. nisi obsequiū sit valde necessariū puta q2 alimēta nō dedit patrono: cū patronus egeret. vt. C. de alen. liber. l. alimēta. ꝛ. l. si quis a liberis. §. solēt q̄ alimenta patrono a liberto pauperi p̄standa sunt ēt si libert⁹ filius habeat: vt. ff. de alen. lib. l. vi. l3 patronus existentib⁹ filijs nullū ius habeat in bōis liberti vt ibi. Eodē modo esset ingratus vt reuocet̄ in seruitutē si res patroni vel tutelā filiorū non administrauit: vt. ff. de iur. patro. l. ingratus. Ingrat⁹ libertus est qui obsequium p̄rono nō p̄stat: subaudi necessariū. sed ppter alia obsequia denegata a liberto poterit sibi p̄tor cōminari: vt. ff. de iur. p̄ro. l. j. §. j. ff. de offi p̄se. vi. l. j. §. cū p̄ronus ꝛ. ff. de of. pcō. l. nec qcq̄. §. ð plano. l3 qdā intelligāt. l. p̄di. ingrat⁹. de iur. pa. q nō reuocet̄ in seruitutē s3 cōminet̄ sibi p̄tor. mīta tn̄ vident̄ obsequa q̄ l3 libert⁹ recuset erit

cu'et erit spunis: vt puta si phibeat pron⁹ liberto exercer̄ negocia licita: vt. ff. d iur. pa. l. ij. Itē si phibeat pron⁹ liberto vt in eadē colonia in qua ipe negociat̄ gen⁹ negociatiōis nō exerceat. vt. ff. de iure patro. l. quero. Itē si phibeat liberto vti arte sua. vt. ff. de iur. pa. l. vlti. Itē si dicat patronus liberto: volo vel nolo q̄ habites in tali loco: vel volo q̄ habites mecū. vt. ff. de oper. liber. l. qui manumittunt. Licet ḡ dicāt iura q̄ libert⁹ dz p̄rono oē obsequiū nec dz refragari volūtati patroni vel p̄rone. vt. C. de obse. pro. pstan. l. ij. z vlti. intelligas de obseq̄o iusto z pbabili sicut dixi. Si aūt sit ingratus id: quia iniuriā fecit p̄rono ēt pp iniuriam leuē reuocat̄. vt. C. de liber. z e. li. z si manumissori. itellige leuē q̄ ad alios tm̄ grauissima reputat̄ respectu psone p̄roni: crescit eni iniuria respectu psone: vt. ff. de iniur. l. pr̄. in fi. al's etiā leuis offensa q̄ ad alios grauissima reputat̄ fm quosdā. z grauissime punit̄: vt. C. lib. xij. de pmicerio. l. j. z. C. de here. l. ij. nisi remiserit ius p̄ronatus: tūc ex his causis reuocabit ex qbus reuocant̄ donationes. vt in aut̄. coll'. vj. vt liberti decetero. §. illud. Cū āt ex necessitate manumittit eadem fit distinctio: sed nō eadē pene impositio: qz vbi in officiosus ē qz nō pstat obsequiū primum cōminat̄ ei ptor. sc̄do extra ordine cohertionē iponit. Sz si sit in officiosus qz fecit iniuriā. si quidē quo ad v̄ba tm̄ dānat̄ in exiliū. Si vero ad factū dānat̄ in metallum vt. ff. de iur. pa. l. j. z. ff. de offi. p. vrb. l. j. §. cū p̄ron⁹. z. ff. de offi. pcō. l. nec qcq̄. §. d plano. Aliqñ ēt ps bonoz aufert̄ liberto z dat̄ p̄rono: aut cedit̄ fustib⁹ z sic absoluit̄. vt. ff. d iur. pro. l. diu⁹ vespasian⁹. §. mādatis. z. §. interdū. ¶ Sextū: q̄ patron⁹ illā offensam nō remiserit vel expssim vel tacite: puta reuocādo ipz in gratiā: vt ar. ff. ad sill'. l. si qs in grauī. ff. de adimē. le. l. q. si inimicitie. z. C. de reuoc. do. l. vl. j. rn̄. z. l. his solis. Eodē mō reuocatur in seruitutē z punit̄ si fuerit ingrat⁹ vel inofficiosus circa filios patronoz vel circa vxorem. vt in pdit. ll. z. ff. de offi. p

2 fec. vr. l. j. §. cum patron⁹. † Questio. Sz quid si patronus sit aliqs q manumittit pecunia sibi data ab extraneo pōt libertū vt ingratū accusare z eum in seruitutē reuocare. Rn̄. nō. nā nec q ex cā fideicōmissi manumittit reuocat: vt. ff. de liber. z. e. lib. l. j. z ar. ff. de ope. lib. si qs hac le. z. ff. de ho. liber. l. etiā. z ar. C. d ope. lib. mater. sed p̄. ar. ff. de obseq. a lib. pro. pstan. l. titius. Sz ibi fecit pactū cū seruo dn̄s de manumittēdo lz ab extraneo pecuniā accepisset. lz enim dn̄s faciat pactum cū seruo de manumittēdo: tm̄ nō t i manumittere ex necītate sed ex volūtate. vnde obsequiū pstat p̄rono: vt. C. de obseq. pa. pstan. l. etiā. z. C. de trāsact. l. iter positas z. C. de lib. cā. l. cū affirmes. lz. p. cōtrariū dixerit. i. l. illa. cū affirmes. dixit hortabit̄ z artabit̄. Oppositio. Sz opponit̄ nā nō videt̄ q̄ libertus hodie pp ingratitudinē possit in seruitē reuocari: quia nemo pp aliqd suppliciū fit seru⁹. vt in aut̄. de nup. coll'. iiij §. qd autē. Rn̄o. aut̄. loquit̄ de his qui bene ab initio nascuntur vt in predic. §. In liberto āt secus: qz pter ingratitudinē reuocat̄ i seruitutē z mrimoniū separat̄: cū seruit⁹ a morte non distet: vt in predic. aut̄. de nup. §. si v̄o q. §. cōtinue. ponit̄ post illū. §. q aūt. † Questio.
3 Ecce dixim⁹ q̄ liberti⁹ reuocat̄ pp ingratitudinē in seruitutē. Quid āt dicem⁹ de filijs ei⁹ nūquid reuocant̄ pter ingratitudinē propriam vel saltem pp ingratitudinē p̄ris. z videt̄ q̄ pp nullā cām ingratitudinis possint reuocari: pter suā non qz fili⁹ liberti siue nat⁹ statim ex q̄ fuit manumissus siue postea omnia iura hz ingenui: z omnia iura integra extranei hois. vt. ff. de obseq. a liber. z lib. e. l. heres. z intelligit̄ h̄rs. i. fili⁹. nā z fili⁹ liberti si vult agere iniuriarū pōt: lz patri. i. liberto non det̄: quia fili⁹ liberti suo noie experit̄. vt. ff. de iniur. nō solū. §. pe. z sic cū sit extrane⁹ q̄ ad patronū: ḡ nō dz esse ingrat⁹. nec obstat. l. C. de liber. z eo. li. l. ij. z. l. libertine. q̄ filij liberti reuocant̄: filij dico cum p̄re manumissi: alij tm̄ reuocant̄ alij autē nō nisi q fuerunt nati post cām ingratitu

ḡlnis.vt.C.de liber.⁊ eo.li.l.ij.⁊ hoc etiā sensit magne auctoritatis hō Pilcus q ꝓpter ingratitudinē p̄ris non vī q possit reuocari: q2 nullū delictū p̄ris innocēti filio pena esse deb3.vt.ff.de decurio.l.ij.§. nullū.⁊.ff.ó penis.l.crimē. Et poss3 hic allegari qđ al's de posthumo legit: l3 non sit per oia sile.nam posthum⁹ nō est exheredand⁹ vicio suo nec vicio patris: quia nō d3 alieno odio ali⁹ ꝑgrauari. vt.C.de inof.te.l.si qs suo.⁊.ff.de iur.patro.diui fratres.S3 dn̄s me⁹ sicut no. in summa. .C.de liber.⁊ eo li.dt q filij liberti.l3 sint ingenui nec pariter cū patre manumissi reuocantur in seruitutem propter suā: nō ꝓpter ingratitudinē patris sed futuris filijs etiā patris ingratitudo nocet: futuris dico post cām ingratitudinis cōmissam vt.C.de liber.⁊ eo.lib.l.ij.§.filijs qđ pōt resolui in femininū.i.qn̄ ancilla extitit ingrata.sicut etiā ponit equ⁹ p equa: vt.ff. de vsuris.l.equis.Aliogn filij sequerent ↄditionē m̄ris:nō obstante ingratitudine patris: nisi in murilegulis vel similibus quoꝝ filij sequunt cōdi.p̄ris.vt.C.li.xj. de murile.l.vl.⁊.C.de rei vendi.partum nec obstat.l.ff.de obseq.l.heres.q2.l.illa. loqt in extraneo herede liberti: vel loqt post mortē liberti: viuēte eni liberto ita reuoco filiū sicut ⁊ patrē: sicut distinctum est. Nec valet q ipsi dicunt q rubrica loquit: ⁊ leges etiā ó filijs cū patrib⁹ manumissis: sed nō est veꝝ.nā frustra adijceretur in rub.de liber.⁊ eo.libe.cū filij liberti manumissi cū patribus ita essent liberti sicut ⁊ patres eoꝝ: ⁊ ita appellarentur liberi. Sile si idē posset testm̄ ⁊ codicill⁹ cur diuersa vocabula his mandarent: vt .C.de codici.l.si idem. Preterea confundit eos.l.in.C.de liber.⁊ eo.lib.l.libertine.ex quo enim adijcitur in rubri.⁊ liberis debet saltē adiectio aliquid operari:
4 vt ⁊ al's.ff.de leg.j.si qn̄.† Questio. Sed nūqd fili⁹ patroni viuēte vel mortuo patrono poterit reuocare p̄ronū libertū3 vt ingratū si contra filiū ipsu3 cōmisit cā3 ingratitudinis. R̄n̄.sic.vt.C.de liber.⁊ eo. lib.l.vlti.⁊ ar.ff.de offi.p̄fec.v2.l.j.§.cū
5 patron⁹.† Questio.Sed qs reuocabit pater an fili⁹. R̄n̄.viuente patre reuocat pater siue fili⁹ sit in p̄tāte siue sit emancipat⁹: mortuo autē p̄re reuocat ipse filius. Na3 ⁊ alias si donatio sit inofficiosa quā fecit ipse pater nato filio reuocat ipse idem. vt
6 C.de inoffi.dona.l.si totos.† Qō. Sed nūquid intelligimus filios in infinitū: q illi possint reuocare libertū vt ingratum videret q sic p.l.ff.de excu.tuto.l.liberti⁹.⁊.ff.de in ius vo.l.s3 si hac lege.§.liberos. R̄n̄.in hoc casu nō accipim⁹ liberos nisi liberos primi grad⁹: vt.ff.de ver.sig. sciēdū.⁊ in aut.vt.liberti decetero.§.illū In quattuor eni casib⁹ nō continentur h̄r̄s heredis: nisi tm̄ ꝑmus heres. tres casus notant in ꝑdi.l.sciendū.Quartus qn̄ fuit relictus vsusfru.⁊ tibi ⁊ h̄rdib⁹ tuis.vt
7 .C.de vsufru.ambiguitatē.† Questio.Et qd dices in extraneo herede p̄roni: nūqd reuocat libertum vt ingratū. Respō. non vt ar.C.de oper.liber.l.liberti liberteq3. Nā sicut extrane⁹ heres liberti h3 oia iura extranei hois q̄ ad patronū idē ⁊ econuerso.vt.ff.de obseq.l.heres.P.tn̄ dixit cōtrariū p.l.C.de lib.⁊ eo.lib.libertine. sed illud vrbū restringim⁹ ad filios tantū
8 † Questio.S3 illud queritur de filijs p̄roni.si p̄ronus amisit omnia bōa sua: q2 forte fuit crimine pduellionis dānat⁹: vel forte amisit ciuitatē.nūquid filij hēbunt iura libertoꝝ salua.⁊ videt q non: vt.ff.de inter.⁊.rele.l.iij. Sed verum est de iure stricto olim hodie ex equitate ⁊ benignitate imꝑatoris contra.vt.ff.de iure p̄ro.l. iura.⁊.C.de obseq.li.l.etia3 liberis.⁊.ff. de bonis.dāna.l.cū ratio.§.sed si plures. Hodie aūt ⁊ sine omni equitate ꝑterq3 i crimine maiestatis. vbi seruam⁹.l. illam iura libertoꝝ nec alia bona auferunt liberis dānatoꝝ.vt in auten.vt nulli iudicū. coll.ix.§.vl.⁊ est posita in.C.de bōis dā
9 na.aūt.bona.† Questio.S3 qd si p̄r alio mō amittat ius p̄ronatus in libero. nunquid fili⁹ puniet.puta q2 adegit libertū3 vel libertā ad iusiurandū ne nubat. certe. l.videt velle q filius nō puniat quasi innocēs.vt.ff.de in ius vocā.l.adoptiuum

.§.vl.ℸ iudex mag' ppendet innocentiā ℸ merita filij q̄ȝ delictū pris.vt.ff.de bo no.posses.cōtra ta.l.iij.§.emācipat'. Nā ibi nepos nō excludit a successione auita ppter delictū patris nā peccatū pris innocenti filio pena nō est:vt.ff.de decurio. l.ij.§.nullū.ℸ.ff.de penis.l.crimē.ℸ filij albini habuerūt bona pris damnati: nec eis fuit ipedimēto delictum patris.vt.ff. de bonis dāna.l.vlti.§.si plures. Nam ℸ reatus pris nō obest filio quo min' ad ho nores pmoueri possit:vt.ff.de mune.ℸ ho. l.ℸ q ob negociū.§.qd pr:ℸ.C.de inoffi. testa.l.si qs suo.ℸ suo.ℸ.C.de penis.sancimus.ℸ ar.ff.d senatus.l.filiā.Ecōtra vr vt filius nō admittat obstante sibi delicto pris.vt.ff.de iur.pa.l.q ꝫ legē eliescēriā. adegit libertā ad iusiurandū ne nubat: nihil iuris hȝ nec ipse nec liberi eius. Idem est etiā.C.de q̄stio.l.diuortio.ℸ.ff.de interdic.ℸ rele.l.iij.Rño.posset distingui de q̄ filio tractemus vel de quo ipe.si filius ē in ptāte viuente patre oino repellit durāte patria ptāte.Si aūt esset emācipat' vl' pr eēt mortuus nō repellit fili':vt.l.distinguit.ff.de bo.liber.l.q̄rit.ℸ.ff.d bo.pos. ꝫ tab.l.iij.§.si emācipatus. Et p eadē distinctione facit.l.ff.de bo.li.si fili'.§.vl. nā alio iure qsquis veniēs admittit. Uel alr posset distingui qn pr deliqt adigēdo ad iusiurandū ne nubat si filij iā erant nati non amittunt ius patronatus: si autē po
10 stea nati fuerunt tunc amittunt. † Questio. Sed quid si pater amisit iuspatro.in liberto:qȝ libertū capitis accusauit: tunc liberi proni nō puniunt:lȝ de hoc compe rimus a peritioribus dubitatum:vt.ff.de iur.patro.l.diui fratres. ℭ Et psunt ista ar.notare pro qōne vassalli:vt lȝ vassall' amittat feudū q filius eius nō puniatur. ℭ In hac āt acti.act.vtit his positioni
11 bus.† Positio act.Ego dico q tu fuisti seruus meus. ℭ Item te manumisi. ℭ Iteȝ fui dominus tuus.ℸ sic potui te manumittere. ℭ Item tu denegasti mihi alimēta. ℭ Itē ego sum paup. ℭ Itē tu verbera
12 sti me. ℭ Ecōtra reus fa.ta posi.† Positio rei. Ego dico q titius fuit insolidum dñs meus:ℸ ego isolidū fui seruus suus. ℭ Iteȝ ille titius me manumisit. Uel esto q cōfiteat q fuerit libert' meus dicat sic. ℭ Ego dico q illaȝ iniuriam tu remisisti mihi. ℭ Itē tu es patron' me' qȝ ex necessitate me manumisisti. ℭ In hac āt ac.
13 cōci.ac.lib.sic. † Libellus. Ago.e.R.ꝫ M.libertū meū qui mihi talem iniuriam intulit.forte xberauit vel turpia xba mihi dixit.puta latronē vel cucurbitā. vñ illū in seruitutē reuocari peto:ppono ac.ingrati.Quod sic recte cōci.lib.dic.l.ff.de pcu.sȝ he psone.§.pronus.ℸ.ff.de obse.l. p procu. Oppō.Sȝ obijcit:ex.ll.illis colligit q debeat accusatio pponi ꝫ libertū ingratū ℸ nō ac.ℸ tu in libello dicis:ago: ℸ dicis propono act.ingrati: g̃ male. Rñ. imo bene.nō eniȝ fit p accusationē reuocatio sed p actionē ingrati:vt.C.de liber.ℸ eo.lib.§.pe.fm vnam lrām qbus ingrati actio cōpetit.Sȝ fm aliā qd si dices.que talis est:qb' ingratis.f.libertis existētib' cōpetit actio fȝ que.l.illa nō dicit. Rñ.q sp reuocatio in seruitutē hȝ fieri p actionē nō p accusationē.si.n.deberet fieri accusatio necāria esset inscriptio.vt.ff.d pua. deli.l.vl. Quia fiat p actionē fm vtrāq lrām dicit.l.vl.C.de liber.ℸ co.lib. Nec obstat.l de procu.dr q accusat.i.agit.vt C.de edēdo.q accusa. Nā ℸ als q̄rela inofficiosi testi dr accusatio q̄ actio ē.vt.ff. de inof.tes.l.i arenā.Si g̃ tu q̄ras fm vltimā lrām an actio cōpetat: dico q igrati. vel alr dico q de igratitudine liberti ℸ filij ℸ donatarij ciuiliter agit ℸ nō criar.
14 † Qō. Si tu dicis q̄ iure fit reuocatio. P.dixit.ℸ scriptū reliquit p act.vtilē in rē.ad instar donatiōis reuocāde ab igrato donatario.vt.C.de reuo.dona.l.his solis.ℸ.l.vl.sicut dat vtilis in rē ad reuocādā donationē q̄ facta ē sub mō ℸ mod' nō est seruatus.vt.C.de do.q̄ sub mo.l.j. Et sicut dat vtil' in rē ad reuocādā dona.cā mor.vt.ff.de dona.cā mor.l.qui mortis. Et sic dat vtil' in rē ad reuocādā donatiōe spōsalitiā:vt.C.d do.añ nup.l.cū veteꝝ. sȝ forte fm dñm meū. R.nō ppera dr fieri p offm iudicis.nā sicut filia ℸ ancilla pat

tria ꝛ dñica ptāte p offm̄ iudicis liberāt. vt.C.de ep.ſ.au.ſi lenones.ff.de ↄdi.ꝛ de l.ſi cui.Fili⁹ quoq ↄ pietatē tractat⁹ cogit pře ꝑ offm̄ iudicis emācipare: vt.ff.ſi qs a pa.ſu.manu.l.vl.Sic ꝛ libert⁹ offō iudicis in ſuitutē reuocat: vt ↄtrioꝝ eadē ſit rō.vt ſicē p offm̄ iudicis liberant a pſia ptāte ꝛ ſic reuocēt.ꝛ ꝑ h fac qd legit.C. de liber.ꝛ eo.li.l.j.ꝙ ſit reuocatio eē ordināe.i.p offm̄ iudi.offm̄.n.iudicis vocat eē ordinariū auxiliū: vt.ff.ď minoꝝ.l.i cāe. Si ḡ ē actio q̄ fuit dubitatio ꝙ poſſit ēt p pcur.libert⁹ argui.vt i p̄dic.l.ff.ď pcu. ſꝫ he.ꝛ.ff.de obſe.l.p pcuratoꝛ:ē.Rñ.h ēt in alijs dubitat i qb⁹ pcuratoꝛ nō admittit.vt.ff.de pcu.nec ciuitatis.Jtē nec ipetratio venie etatis.vt.C.de his q ve.eta.

15 ipe.l.eos q.ita videbat ꝛ h.ſꝫ ↄ ē.†Qō. Quare poterat vel poſſet dici accuſatio. Rñ.ꝙ tractabat de libertate adimēda.q̄ libertas ſtat⁹ ꝛ caput hoīs cenſet.vt.ff.ď penis.capitaliū.ꝛ.ff.de re.iur.l.ſuitutē.ſi ḡ eſt h quō iteruenit pcuratoꝛ. Rñ.lꝫ poſſit dici quodā reſpectu accuſatio tñ pecuniariā cōdēnationē reſpicit: ſicē accuſatio ſuſpecti.vt.ff.de pcura.l nō ſolū.§.vlti.

16 †Qō.Sꝫ qs cōdēnabit vel i cui⁹ pſona feret ſnīa:vtrū in pſona pcura.liberti vel domini: vel in perſona ipſius liberti vel dñi.Rñ.in pſona dñi ꝛ liberti: nō i pſona pcu. vt ꝛ als.C.de iniur.l.vlti. Dñs tñ me⁹ Az.vř notare in ſūma.C.de liber. i fi. ꝙ iſta reuocatio fiat actiōe ꝑpoſita ipſoꝛ to offō iudicis: qd nō placet. ℭ Pro reuocādo filio emācipato i ptāte ꝙ hec erāt neceſſaria. ℭ Jn pmis ꝙ fili⁹ fuerit i ptāte. ℭ Scdo ꝙ př emācipauerit eū. ℭ Tertiū ꝙ emācipatio fcā ſit corā legitima pſona:vt.C.de emā.lib.l.j.ꝛ.l.penul.ꝛ vlti. ℭ Quartū ꝙ fili⁹ cōmiſerit cām ingratitudinis ↄ patrē: vel pp acerbū ↄuiciū vel q̄ꝛcūq iniuriā atrocē.vt.C.de igra.libe.

17 l.vnica.†Qō.Sed q̄s intelligem⁹ atroces iniurias vł acerbū ↄuiciū. Rñ.illas ꝑpter q̄s donatio reuocat.vt.C.ď reuo.do.l.vlt.ꝛ h ſm dñꝫ meū azo.Uel ſi ē talř iniuria pp quā fili⁹ pōt exheredari. vt in auť.vt cū de ap.cog.ꝛ ſic fili⁹ nō reuocat i ptāte niſi pp atroces iniurias ꝛ acerbū ↄuiciū.libert⁹ āt pp leuē offenſaꝫ vt dcm̄

18 eſt.†Qō.Quid āt ſi př emācipet recepto aliq legato.vt.ff.ď cōdi.ꝛ de.ſi cui.dicit dñs me⁹ iſtū přem nō poſſe reuocare filiū

19 vt ingratū.†Qō.Quid ſi emācipauerit eū ꝑpterea q: ipoſuit necītatē peccādi filio.vł q: dur⁹ erat ꝛ ſeuer⁹ ↄ filiū.vt.C. de epi.au.ſi lenões.ꝛ.ff.ſi qs a pa.ſu.manu.l.vl.Rñ.idign⁹ ē reuocare filiū i ptātē

20 †Qō.Sꝫ nūqd ſi fili⁹ ſit igrat⁹ circa matrē reuocat in ptātē patris. videt ꝙ ſic. nam.l.dicit ſi filius ſit ingratus ↄ parentes verbū plurale ponit: ḡ intelligitur de patre ꝛ matre ꝛ auo ꝛ ꝑauia:ſicut etiā intelligimus de nepotibus ꝛ ꝑnepotib⁹. vt C.de ingra.lib.l.vnica.Jtē.l.dicit:ꝙ oib⁹ parētib⁹ vna ē ſeruāda reuerētia tā přī q̄ꝫ matri.vt.ff.de in ius vo.l.parētes. pietas.n.debet eq̄lis lꝫ nō ſit eoꝝ eq̄lis ptās. vt.ff.de cura.fu.l.furioſe.Filius ēt miles indign⁹ militia iudicādus ē q přem ꝛ matrē qbus ſe educatū dixit maledicos appellauit.vt.ff.de obſeq.a libe.ꝛ liber.l.j. ꝛ vl.Dicit.n.ſapiētia.honoꝛa přem tuū ꝛ mřem tuā vt ſis lōgeuus ſup terrā. ꝛ alibi.q maledixerit přī vel mřī moꝛte moꝛiatur.Ecōtra videt ꝙ nō reuocat in ptātē: ideo q: nulla femina filios in ptāte hꝫ. vt ff.de ſuis ꝛ le.nulla.ꝛ.ff.de bono.poſ.ↄ tab.illud.§.ad teſtā.ſi ḡ nō hꝫ in ptātem quō reuocabit eos in ptātē. Rñ.verꝫ eſt ꝙ ſi filius ſit ingratus circa matrē ꝙ i ptātē nō poſſit reuocari. Sꝫ credo eū als grauiſſime puniēdū extra oꝛdinē ꝑ motu iudicis.vt.C.de pa.po.l.ſi fili⁹.q̄ loqt in pře ꝛ.l.cōgruētius.q̄ loquit in mře. Et di ꝙ ſnīam obtinebit quā voluerit př:iō q: mitiſſime aget př ꝛ mř circa filiū. pſona enī přis ↄſiliū capit ꝑ liberis.vt.ff ad.l.iul. de adul.l.nec in ea lege. ℭ Pōnes facilli

21 me ſiunt in hac ac.vt dicat př.†Pō přis. ℭ Ego te emācipaui. ℭ Jtē mihi igrat⁹

22 fuiſti.†Poſitio filij. ℭ Ecōtra dicat filius. ℭ Ego ſp bñ ſerui tibi. ℭ Jtē illaꝫ offenſam rem ſiſti mihi. ℭ Libellū āt cō

23 ci.ſic.†Libell⁹.Ago.e.R.ↄ.M.filiū meū quē emācipaui: ꝛ ipſe extitit mihi ingratus:q:

ius: q2 acerbū conuicium mihi dixit. vel me verberauit. vel dixit mihi atrocē iniuriā. vnde illum filiū meū in meā ptātē reuocari peto, ppono act. ingrati. vel offm iudicis qd melius est vt superi⁹ distinxi p .l. C. de ingra. lib. l. vnica. ¶ Itē in reuocanda dona. a donatario ingrato ppone tur vtilis rei vendicatio vel condic. ex le
24 ge 2 cōcipies li. sic. † Libellus. Ago. e. R. contra. M. cui donaui res tales: 2 ipse immemor ac ingratus accepti bñficij me verberauit. vnde res mihi reddi peto. vel res illas ab ipso reuoco vt ab ingrato. propono vtilē rei vēdi. vel ɔdic. ex lege vl. C. de reuo. dona. Quia sic recte conci. lib. dixit. l. C. de reuo. donati. l. his. 2. l. vl. 2 B est verum ex iure romano. Jure vero lombardo donatio rei singularis non reuocatur per ingratitudinem: q2 cum prestetur res similis ab eo qui recepit donationem quod vocatur laimecbil. quare debeat reuocare per ingratitudinem cum habeat tantum idem. vt in di. titu. de donat. que cū fingat vel laimecbil fuerit. l. pe. 2 vlt.
¶ Si aliquis emat equum vel librum vel aliud in quo est vicium vel morbus quo res valeat minori precio agitur quanto minoris empturus esset.

¶ De actione ciuili quanto minoris. Rubr.

1 Actio ciuilis quanto minoris in quo differat ab illa que pretoria est.
2 Redhibitio 2 quanto minoris res sit 2 quanti minoris empturus essem an sint propria nomina actionum.
3 Actionū predictarū an aliq̄ locū habeat.
4 Redhibitio 2 quanto minoris an ppetuo cōpetant: vel temporalia sint.
5 Actio ciuilis quanto minoris ad hoc vt competat. quot necessaria sint.
6 Libelli in tali actione quomodo ɔcipiant cum plu. sequen.
7 Actione quanto minoris si agat: qualr debeat esse illud minus pp quod agatur hac ciuili quāto minoris empturus essem: vel illa quāto minoris res est.
8 Agere an possit aliqs si sine dolo decipiat
9 Emptori an succurrat: si rem vltra dimidiam emerit.
10 Emit qualr quis i fraudē vltra dimidiā
11 Actio quāto minoris an i pmutatiōe locatione: pductione. 2 in alijs ɔctib⁹ bonefidei 2 stricti iuris locum habeat.
12 Decepto in actione tali siue de venditore: siue de emptore sermo sit, qualiter succurratur.
13 Electio in actione tali cuius erit venditoris an emptoris.
14 Rei restitutio: vl pcij supplemētum an in obligatione sit.
15 Decepto i actiōe tali quo iure subueniat vel q̄ actio proponatur.
16 Beneficiū legis rem maioris an locū habeat in tali actione: siue venditor sciuit. siue ignorauit rē illā valere maiori pretio.
20 Fundus cum fructib⁹ receptis an in tali actione restitui debeat.
21 Emptor si rē illā: quā emit p q̄tuor: cum .xx. valeret. xx. alij vēdidit. nūqd vēditor primus decept⁹ poterit agere ɔ illū tertiū qui nō possidet: vel ɔ illū: cui primo vendidit: 2 si aget: ad quid aget.
22 Res vt minus dimidia vendita dicatur qd tpo considerādum sit: vtz tps quo agit: an tempus facte venditionis.
23 Res q sit vendita min⁹ dimidia vēditionis tēpore: quid probandum sit.
24 Venditor si renūciauit beneficio legis rē maioris: 2 ɔsulat vt specificet: ac vēditor dicat: ego renūcio: vt nullo tēpore ɔtraueniam: etiā si res appareat vendita minus dimidia: an contrauenire poterit: maxime si iurauit.
25 Juret si quispiam q nō ɔtraueniet: 2 non renunciauit: an precium suppleri: vel restitui petere possit.
26 Minor si iurauit q nō veniet ɔ: nūquid legis beneficio: de qua in lr̄a vti possit.
27 Maior si aliqs pmittat penā: ne veniat ɔ vēditionē: 2 nō renūciauit beneficio legis: de q̄ i lr̄a: an eius bñficio vtat 2 possit ab eo pena peti: maxime si actum est: vt pena ɔ̄stet contractu firmo manente.
28 Venditor si ignorans fuerit: rē venditā habere tale vitiū: vel morbū: vt emptor similiter: an ipse venditor teneatur.

SEd lz dñs Jo. in arbore actionum non tractauerit de act. q̃to minoris ciuili: lz tractauit de act. q̃to minoris pretoria. Et nos dixim⁹ de ea. s. in trac. pto. nũ de act. ciuili quanto minoris videamus. De hac quanto minoris tractat iul. i. ff.
1 d ac. emp. l. iul. §. j. z. l. q̃ro. † Q̃ō. In primis q̃rit qd differat ac. ista q̃to minoris q̃ ē ciuil' ab illa q̃ est p̃toria. R̃n. in multis illa p̃toria. ista ciuil'. Jtē illa ɔpetit q̃to minoris res ē: ista q̃to minoris ēēt. vt. ff. de edil'. edi. l. qđ si nolit. §. q̃ i. pcuratore. z .ff. d ac. ēp. iul. z. ff. de exerce. rei in. l. si is. §. ē i ptate. Jtē q̃to minoris p̃toria durat ano vtili: vt. ff. de edi. edi. l. sciēdũ. §. vl. q̃to minoris ciuil' durat ppetuo sic z alie ciuiles. vt insti. d ppe. z tēp. ac. Jtē istđ min⁹ pt eē totũ aliq̃n si forte pp illđ viciũ vl' morbũ nullo mō fuisse emptur⁹. Et ita est mirabile q̃ p hāc q̃to minoris fit redhibitio: vt. ff. d edil'. edi. l. bouē. §. aliq̃n. qđ ēt admitto in illa quanti minoris res ē. si p illud viciũ res illa nō valeat denariũ. vt in. p̃di. l. ff. de ex. rei in. l. si is q. §. ē i ptate. nec mireris qũo pp lz v̄bũ min⁹ ɔtineē lz totũ. nā z alibi ē lz. ff. d tribu. l. illđ. §. min⁹ vr tribuere q nihil tribuat: z min⁹ soluere dr ēt q nihil soluit: sic ecōuerso ampli⁹ dr ad aliquē ptinere cui nihil debetur. vt .ff. de v̄. sig. l. min⁹. z. l. v̄bũ amplius. z residui cōmemoratio toti⁹ verbi repetitionē inducit: vt. C. de here. insti. l. ij. nā z si fideiussor sic accept⁹ q̃to min⁹ ex pignore cōsequi potest: tāto min⁹ soluat totũ tenetur soluere si nihil haberi pōt de pignore: vt. ff. de fideiuss. l. amisit ruina pignoris nā z nomine reliquoz omnes cōtinent. vt. ff. de opti. leg. l. cum optio. z si legatarius satisdat reddere q̃d ampli⁹ noie legati acceperit aliq̃n totũ reddit: vt. ff. si cui plusq̃ p legē falcidiā. l. j. §. hec verba. Jtē non videt aliqua differentia inter has duas actiones quāto minoris res est z quanto minoris empturus essem. nā idem sonare videtur: nam res quanti est tanti valet. z quāti est z quāti valet tāti emo: maxie cuz res tāti valeat quanti vendi potest. vt. ff. ad. l. rho. de iac. l. ij. §. portio. z. ff. de do. cā mor. l. mortis cā capiunt. §. vl. z. ff. ad .l. falci. pcia. R̃n. nō sequit qđ opponis. nā res aliq̃n valet. x. z ego emo eā p. viij. z aliq̃n ecōuerso. lz aliq̃n ɔsemat tāti quāti valet. z lz res valeat tanti quāti vendi potest. subaudi s'm cōe preciũ. z tñ etiam pōt esse q̃ res valet apud oēm hoiem. x. z ego eā emo tamen p̃cio minori: sic dico in re morbosa vel viciosa vēdita: q̃ pp viciũ res illa valet duo min⁹: ecce quāti minoris est. Jtem ego pp illud viciũ dedissem quattuor min⁹ si illud sciuissem. ecce
2 quāto min⁹ emptur⁹ essez. † Questio. Jtē querit an redhibitoria z quanto minoris res est z quanto minoris empturus essez sint ppria noia actionum. z dñs meus admittit q̃ nō sunt propria noia sed adiectiones. vt diximus de actiōe de peculio. z de in rē v̄so. q̃ sint adiectiōes pbat. nā z ciuilis actio ex empto dr redhibitoria: vt. ff. de ac. emp. ex empto. §. redhibitionē. lz etiā al's in sil'ibus. nā actio depositi dr sequestraria: vt. ff. depositi. l. si in ɔsia. §. cū sequestro. sic g actio ex empto vel in factũ dr redhibitoria: q̃ per eā fit redhibitio. z q̃ actio dr quanto minoris res ē pp viciũ. vt. ff. de edil'. edicto. l. q̃ si nolit. §. si plures. i fi. z. C. d edil. actio. l. pe. z hec eadē actio ex empto dr quanto minoris empturus essem pp viciũ. vt. ff. de ac. emp. l. iul. Et hec eadem ex empto aliquādo vocatur p̃toria. Sicut z hereditatis petitio q̃nq3 dr ciuilis que daf heredi. z hec eadē dicitur pretoria que daf fideicōmissario vel bonoz posses'. z dicitur possessoria z fideicōmissaria. vt. ff. de posse. heredi. peti. z .ff. de fideicommiss. heredi. l. prima z secū-
3 dā. z hoc s'm dominum meũ Azo. † Questio. Jtē queritur: nā non videtur q̃ hodie aliqua actionũ p̃dictaz locũ habeat: imo vr esse q̃ sint superflue. nam redhibitio cōtinet empti ciuili iudicio: vt. ff. de ac. emp. l. ex empto. §. redhibitionē. Jtez quanto minoris cōtinet sub actione ex empto. vt .ff. de act emp. l. iuli. §. j. R̃no. non obstat .§. ille redhibitionē. q̃ q̃ ibi dicit redhibitio. i. redhibitio. vt in eadē. l. ex empto. §. si quis virginem. nā ibi dt q̃ ex hac causa

nō est redhibitio: lʒ fiat redditio mulieris Uel aliter: esto ꝙ redhibitio cōtineat em/ pti ciuili iudicio: tamen actiones edili/ tie nō sunt supflue. multa eniʒ veniūt i edi cto edilium que nō veniūt i ciuili iudicio. Ecce eniʒ ex duob⁹ viciis redhibet seru⁹. si sit erro vel fugitiu⁹: ꝛ si dictū sit aliquid abesse ꝛ adest. vt. ff. co. ob q̄. §. animi. Itē quo ad cautiones si nō caueat ſm edictū fit redhibitio. vt. ff. e. l. vēditor. Itē si non dicat de natione mancipiorū: vt. ff. e. ꝙ si nolit. §. qui mancipia. Itē si appositū sit pactum si displicuerit: ꝛ postea displicue/ rit fit redhibitio. vt. ff. e. ꝙ si nolit. §. si qs ita venierit. Itē si nō dat ornamēta: sicut ostensa sunt: vt. ff. eo. l. ediles. in p̄n. Iteʒ redhibitoria duplicē habet cōdēnationē: vt. ff. e. redhi. si eniʒ diceres has actiones superfluas ꝓpter act. ex empto generalē: iō diceres omnes actiōes spēales que cer tū ꝯtinēt ꝓꝑ certi conditionē generalem

4 † Questio. Itē querit an qn̄ fit redhibitio empti ciuili iudicio. ꝛ qn̄ agit quāto mi/ noris emptur⁹ essem q est ciuil'. vt. ff. eo. l. ex empto. §. redhibitionē. ꝛ. §. si qs virgi nē. ꝛ. l. iuli. §. j. an ista iura ꝑpetuo cōpe/ tāt. vel an sint tꝑalia ꝙ tollant anno vel sex mēsib⁹ vtilib⁹: sicut qn̄ agit ſꝫ edictū ꝑtoris: vt. ff. e. sciendū. §. vl. Rn̄. quidam admittūt alias esse ꝑpetuas alias esse tē/ porales, ita enim dicūt actiōes ciuiles es/ se ꝑpetuas. sicā ex qua cōpetūt sit ꝑpetua al's si tꝑalis sit cā ꝓꝑ quam ꝯpetūt tꝑales erūt. ar. ff. si qs cau. sigs cū. §. ꝗ iniuriarū. ꝛ. ff. vt leg. seu fideicō. noie ca. l. j. §. si qs ff. de noua. si vsufru. ꝛ. ff. de dona. qui id quod. ꝛ. ff. si qs tes. li. eē ius. fue. l. j. §. pe. puto tn̄ ꝯ: ꝙ per actionē ex empto per petuo fiat redhibitio: lʒ edilitie sint tēpo/ rales. Nam ꝛ bonorū pos. q̄ est de iure pre torio est tꝑalis aliqn̄ centū dierū aliqn̄ an/ ni. vt. C. q admit. ab bo. pos. l. ij. ꝛ. iij. Pe titio aūt hereditatis q̄ est ciuilis ꝑpetua est: vt. C. in q. cau. lon. tēp. ꝑscri. l. heredi tatē. ꝛ. C. q. nō ob. lon. tēp. ꝑscri. l. neqꝫ. Itē iterdictū vn̄ vi. ꝙ ē ꝑtoriū est annale. ꝯstitutio. si qs in tātam. q̄ est ciuil' ꝑpe/

5 tua. † ℭ Un̄ ad h vt actio ista cōpetat tot sunt necessaria qt dixim⁹. s̄. in tractatu ꝑ/ toriarū. de actiōe redhibitoria ꝛ quāto mi noris. Et easdem pōnes rei notabis hic Unū tm̄ desiderat in hac ꝙ nō est i illa. s illud preciū qd minus essem datur⁹ sicut .s̄. dixi. ℭ In hac aūt act. cōcipies libel/

6 lū sic. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. qui vē didit mihi equū quēdā talis coloris: quē equum inueni retrogradū ꝓpter quod vi ciū si ego sciuissem ego dedissem duo mi/ n⁹. vnde vt illa duo mihi ꝑstet ago cōtra ipsum: ꝓpono actionē quāto minoris em pturus essem. Qd sic recte cōci. lib. vt. l. ff. de ac. emp. l. iul. §. j. Oppositio. Sed nō videt ꝙ hec actio possit intētari sicut ꝓbat per qōnes ꝑdictas. Etiā alia rōne certū est ꝙ licitū est ꝯhentibus se decipe/ re in precio naturaliter. i. sine ingenio vel fraude: vt. ff. de mino. l. in cause. ꝛ. ff. loca ti ꝛ cōduc. l. itē si precio. Si ergo cū dolo vel fraude vēditoris nō sit emptor iste de ceptus: q̄re agit. Rn̄. ll. allegate locū hn̄t qn̄ res vēdita rōne sui minus valet qd to lerat: ibi deceptio in ꝑcio. deceptio dico re ipsa dūmodo nō sit min⁹ dimidia iusti precij. at quando deceptio inest ꝛ re ipsa ꝓpter viciū rei vel morbū: tunc subui ni tur emptori. siue venditor fuit sciens siue ignorās: q2 nō interest cur fallat emptor virū ignorātia vēditoris an sciētia vt. ff. de edi. edic. l. j. §. causa. Oppositio. Item alia ratione non videt ꝙ cē petat. certum est ꝙ aliquis totū ꝯtractū vel debet ap/ probare vel debet reprobare. vt. ff. de ad/ mi. tut. cū querit. ꝛ arg. ff. de ꝓcura. l. in cause. ꝛ. C. de iur. delibe. l. quidā. ꝛ. ff. de bōis liber. l. nā absurdū. Et sic iste emptor vult ꝑ parte approbare ꝛ ꝓ pte vult re/ probare: ꝛ conqueri quasi ꝙ iniqua sit il/ la venditio. nā hoc patrono etiā nō cōce/ dit vt obligationē cōprobet ꝓ pte: ꝛ pro parte quasi de iniqua obligatiōe querat. vt. ff. de opis liber. si ita stipl'o. q̄. l. mul/ tum accedit ad qōnem istā. Rn̄o. in legib⁹ allegatis iusta est rō quare ꝑ pte aliquis nō sit audiēdus: sicut diligēs ꝛ studiosus p. ll. ipsas aduertere pōt. Hic aūt quare contingat rō est. nā siue agatur hac quan/

tó minoris. q̃ est ciuilis: siue agat quanto minoris res est q̃ est p̃ toria. noluit ius ciuile ⁊ noluerūt p̃tores vt deciperetur emptor. ⁊ sic ꝓpter cām. i. ꝓpter vicium vel morbū copetūt vt illud deť q̃zto minoris empturus essem vel quāto minoris res ē.
7 †Questio. Itē querit si agat quāto minoris qualiter debeat esse illud min⁹ ꝓpter qḋ agat hac ciuili quāto minoris emptu r⁹ essem. vel illa quāto minoris res ē. verbi grā res valeret. xx. nisi viciū vł morb⁹ esset. nūc pp viciū res valet minus duo vel vnū. vel duob⁹ vel vno min⁹ essem empturus: nūqd pp tā minimū p̃ciū locū hꝫ hec actio. vı̄ q̄ nō de q̃cūq̄ actione q̃zto minoris tractem⁹. certū est qḋ licitum est ꝯ̃hentib⁹ se decipe in p̃cij quātitate. vt. s̃. dixi in hac eadē act. Itē p rē minorē non dꝫ fieri p̃iudiciū maiori. vt. ff. de iudi. per minorē. Itē p p rez minimā nō daf restō. vt. ff. de inte. rest. scio. Item de dolo non agit si quātitas sit minor duob⁹ aureis. vt. ff. de dolo. l. si oleum. in fi. ⁊ l. seq. Rñ. ⁊ dico q̄ natura actionis ē vt ꝑ minimo p̃cio deť etiā ꝑ vno vel duob⁹: sꝫ stult⁹ eēt actor q ꝑ re tā minima ageret cū plura expēderet q̃z ꝯ̃sequeret: cū itersit nr̃a litis sumptib⁹ nō vexari. vt. ff. de mio. l. mior. Et cū nōnullas moras hēat exceptio iudicij. vt. ff. vt leg. no. ca. l. ēt. marie cū euentus litis sit dubi⁹ ⁊ incert⁹. vt. ff. de pecu. l. q̄ debet. Et si tu diceres q̄ recuperaret expēsas: q̄r vict⁹ victori ⁊c̄. ⁊ h̄ nō ꝓdest: q̄r poti⁹ interest nr̃a retinere q̃z solutū repetere: vt. ff. de compē. l. ideo nec obstat si dicas. licitū ē naturalr̄ ⁊c̄. i. nō interuenien te dolo vel morbo vł vicio. Itē nō obstat q̄r dicis q̄ ꝑ minima re nō daf restō nec h̄ fit. nā ꝯ̃ctus tenet sꝫ agit ꝑ h̄ min⁹. nec ēt alicui rei maiori ꝓpterea fit p̃iudiciuꝫ. Oppō. Itē querit: si preciū minus datū sit vēditori dolo emptoris interueniente. nō ꝓpter viciū rei vel morbū an hēat locū hec actio quanto minoris empturus essem. vel illa quanto minoris res est. Rño. ista questio superuacua videt. nā nō hꝫ locū nisi pp viciū vel morbū rei. sꝫ dolo interueniente qualr̄ ꝯ̃sulet vēditori. Rñ. si dolus dat cām ꝯ̃ctui bonefidei ⁊ statū sit in finib⁹ ꝯ̃ctus ipso iure non tenet. vt. ff. de dolo elegāter. §. ij. si fuit ꝯ̃ctus stricti iuris ⁊ statū ē in finib⁹ ꝯ̃ctus: tenet ꝯ̃ctus sed obstat exceptio: vt. C. de inuti. stip. dolo vel metu. si āt sit vltra processum in ꝯ̃ctu bonefidei reuocat ꝑ actionē de dolo. vt in p̃di. l. elegāter. Vñ dixit. B. dolo dāte cām ꝯ̃ctui bonefidei ꝓcedit vēditio: vt infirma sequit traditio infirmāda ꝑ actionē de dolo. vt. C. de inutił. stip. dolo. si āt dolus sit incidēs i bonefidei agit vsq̄ ad vltimū denariū ꝑ actionem ex eo ꝯ̃ctu. vt ff. de act. emp. iul. § ꝑ ꝯ̃trū. si aūt incidit i ꝯ̃ctu stricti iuris aget ac. de dolo si sit vltra duos aureos si minus ageret i factū. vt. ff. de dolo. si oleū. i fi. ⁊ l. idē. ⁊ l. itaq̄z.
8 †Questio. Quid aūt si sine dolo aliqs decipit nunqd agit. Rñ. nō: nisi sit deceptus venditor vltra dimi. Sed tūc q̃rit qualr̄ di vltra dimidiā. Rño. qñ res valebat. x. vēdidit pro quatuor ⁊ sic vēdi. non habet dimidiū precium rei sue. vt. C. de rescin.
9 vē. l. rē maioris. †Qō. Sed nūqd emptori succurrit si rē emit vltra dimidiā. Rñ. q̄ sic. vt. ff. si qs in frau. pa. l. j. §. si qs in
10 fraudē. †Qō. Sed qualiter quis emit i fraudē vltra dimidiā. dñs me⁹ rñ. qñ res valebat. x. ego eā emi ꝑ. xvj. nā. v. sūt dimidia. x. sꝫ dñs me⁹. B. pōit exēplū sic qñ res valebat. x. ego emi eā ꝑ. xxj. nā nunc abē mihi vltra dimi. insti p̃cij: q̄r d. xxj. absūt mihi. xj. ⁊ nō habeo nisi. x. q̄r hēo rē q valꝫ. x. cetez in exemplo dñi mei. qñ emo. ꝑ. xvj. nō possum ꝯ̃sentire: q̄r tūc de xvj. habeo. x. q̄r hēo rē q valꝫ. x. ⁊ sic habeo vltra dimidiā p̃cij q̄r nō absunt mihi
11 nisi. vi. †Questio. Sꝫ illud q̃rit an locū hēat h̄ in ꝑmutatiōe locatiōe ꝯ̃ductiōe: ⁊ i alijs ꝯ̃ctib⁹ bonefidei ⁊ stricti iuris. Rñ. sic: vt. ff. d edi. edi. l. modesti. §. exercitorē ⁊. ff. si quid in frau. patro. l. j. §. si quis in fraudē. ⁊. ff. de v. ob. si qs cū alr̄. ⁊ cū rō diuersitatis reddi nō pōt idē ius statuēdū est. vt. ff. de v. ob. l. actio. ⁊. ff. de iniusť. ⁊ irri. te. l. iij. eadē eniꝫ eqtatis rō diuersas species actionis nō excludit: vt. C. de cō sti. pe. l. yl. ⁊. ff. de fideiusť. tu. l. si fideius. §.

12 † Questio. Itē q̄rit̄ qualr̄ succurrat̄ isti decepto siue de venditore siue de emptore loquamur. Respō. vel res restituat̄ vel p̄cium suppleat̄ vēditori vel restituat̄ emptori qn̄ emit vltra dimidiā. vt. C. de rescin. ven. l. rē maioris. ꝛ. ff. si qd in frau. p̄to. l.
13 i. §. si qd in fraudē. † Questio. Sȝ cuius erit electio vēditoris an emptoris. Rn̄. qn̄ vēditor ē deceptus ē electio emptoris. vt in p̄dic. l. rē maioris. qn̄ emptor ē deceptus est electio vēditoris. vt in p̄di. l. si qd in frau. p̄to. vt. C. si maior fac. l. j. ꝛ. ff. de fur. do. si res estima. ꝛ s̄m legem gn̄alē: qꝛ electio est sp̄ disiūctiuū debitoris: vt. ff. de iure do. plerūqȝ. §. vl. qꝛ tenet̄ emptor vl̄ rē restituere vel preciū supplere. sed dn̄o
14 Jo. visuȝ est ꝯ: vt statim dicā. † Questio. Itē querit̄ qd sit in obligatione: vtrū rei restitutio vel p̄cij supplementū. ꝛ sic q̄rit̄ qd debeat petere deceptus: vtrū p̄cij supplemētū an rē restitui an vtrūqȝ: ꝛ sic per ista scies qualr̄ sit formādus libell⁹. Rn̄t qdā vtrūqȝ ē in obligatiōe: alteꝝ aūt in solutiōe sicut in ꝓmissione alternatiua. vt insti. de ac. §. sic itaqȝ. vn̄ dn̄t in libello vtrūqȝ peti. alteꝝ enim p̄cise peti non posset. Alij dicūt precij supplemētū eē in obligatiōe. ꝛ sic in petitione sed male: qꝛ iā p̄ p̄cij supplemētū nō ageret̄ vt vēditio rescinderetur: sed vt cōpleret̄: ꝛ sic male poneret̄. l. illa sub ti. de rescindēda vēditiōe. Dn̄s tn̄ Jo. ꝛ dn̄s me⁹ putāt rei restōnē eē in obligatione. ꝛ sic in petitione p̄cij supplementū in exsolutiōe. sicut in ac. noxa. vbi dāni estimatio est in obligatiōe ꝛ petitiōe. noxe deditio est in exsolutione: vt. ff. de re iu. mi. ꝯs. §. decē. Et sic s̄m dn̄m Jo. friuola est qḋ cuius est electio sicut dixi. ß. imo dicit decepto cōpetere petitionē circa rē: ꝛ sic rē petēdo petit vēditionē infringi sic ꝑtinet ad ti. Oppositio. Sed multū ꝯdicit huic opiniōi. l. illa. rē maioris: s͡z. R. lraȝ legu sic. humanū ē te restituente p̄ciū emptorib⁹ fundū recipias ad quē p̄cise agis vel recipies supplementū iusti p̄cij si emptor elegerit: ꝛ ita p̄ciū: vt in. l. illa continet̄. Uel io. ꝓetit̄ p̄ciū pp̄ illud bn̄ficiū q̄ cōpetit emptori. s. supplere iustū preciū ꝛ sic rei restō s̄m dn̄m Jo. ē in obligatiōe. ꝛ ß ꝯsequeris aucte cōpetentis iudicio. ꝛ
15 sic lr̄a p̄ eo facit. † Questio. Itē q̄ actio ꝓponat̄ vel q̄ iure subuenit̄ isti decepto. Rn̄. qdā dicūt offō iudicis: ꝛ ß dicūt p. l. C. ex qb⁹ cau. ma. l. in ꝯtibus: ꝛ. C. de rescin. vendi. l. rē maioris. ꝛ sic s̄m eos istud bn̄ficiū tolletur ꝯtinuo quadriēnio. vt. C. de tp̄i. in integ. rest. l. vl. Sȝ ꝯ puto: imo subuenitur ei actiōe ex eo ꝯtu. in vēditione ex vēdito i locatiōe ex locato: ꝛ erit istō beneficiū ꝑpetuū cum sit p̄sonale: vt. C. ꝛ e ꝯsti. pe. l. ij. ꝛ C. qui. nō ob. lon. tēp. p̄scri. l. neqȝ. nā actio ex ꝯtu descēdens venditionē rescindit: ꝛ ad rescindendū ꝯtū competit: vt. ff. de ꝯhen. emp. l. sed ꝛ cel ius. §. si fundū. ꝛ. ff. de ac. emp. l. ex empto. §. si is q vina. Nec obstat qḋ legitur i. l. illa rē maioris: ꝛ in. l. illa i ꝯtib⁹. qḋ offō iudicis subuenitur. ponitur. n. nō loco p̄ncipalis actionis sed tāqȝ seruiēs actioni sicut mercēnarius: sic al's vbi seruit actioni. vt ff. de neg. ges. sin aūt. sicut i actiōe qḋ me. cā. Uel sit restitutio iure actiōis: ꝛ tn̄. l. dicit q̄ sit restō offō iudicis qḋ actiōi deseruit: vt. ff. qḋ me. cā. l. metū. §. volēti. ꝛ. §. ex ß. Uel sicut alij dicūt agitur ꝯditio. ex l. illa rē maioris. ꝛ tūc sir̄ esset ꝑpetua: qꝛ ōis cōditio p̄sonalis. vt insti. de acti. §. sic itaqȝ discretio. ¶ Cōcipitur ergo sic lib.
16 † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. cui vendidi fundū meū p̄ quattuor q̄ valet. x. vnde qꝛ in illa vēditiōe fui decept⁹ vltra dimidiā peto ꝯtū rescidi. ꝛ dico illū mihi restitui: ꝓpono actionē ex vendito. Uel s̄m alios ꝓpono offīn iudicis. Uel s̄m alios conditionē ex. l. illa. C. de rescin. vē. rē maioris Quod sic recte cōci. lib. dicunt ll. s̄. ꝓpe
17 posite. ¶ Ul' s̄m alios dices sic. † Libellus. Ago ꝯ. M. cui vēdidi. ff. meū p̄ quattuor qḋ valet. x. vn̄ ago ꝯ illū. vt vel. ff. meū mihi restituat vel iustū preciū ß ē sex mihi suppleat: ꝓpono ꝛc̄. ꝛ ß s̄m illos q dicūt vtrūqȝ eē in obligatiōe. ¶ Scd̄m alios q dicūt p̄cij supplementū esse in ob
18 ligatiōe dices sic. † Libellus Ago. e. R. ꝯ M. cui vendidi. ff. meum pro quattuor qḋ valet. x. vn̄ ago cōtra ip̄m: vt iustū pre

ciú q̄ eſt. vi. mihi ſuppleat: propono actio
19 nē vt. ſ. † Queſtio. Itē querit: an locú ha
beat beneficiú. l. illius rē maioris. ſiue ven
ditor ſciuit ſiue ignorauit rē illá valere maio
ri precio. Rñ. locú habet in ignorāte: al's ſi
ſciret rem pluris eſſe vel maioris p̄cii nō
ſubueniret ei. vt. C. de reſcin. vē. l. vendi
tor. q: videt voluiſſe donare ⁊ tanti rē ſuá
eſtimaſſe. vt ar. ff. de fideicō. liber. l. gene
raliter. §. ſi quis alienú. ⁊ q: per. l. illá rē
maioris. purgat dolus qui re ipſa cōmit
titur. merito ſciēti nō ſuccurimus: q: ſcien
ti ⁊ volenti nō infert dolus: vt. C. de tran
ſac. l. cú donatiōis. ⁊ arg. ff. de aqua plu.
ar. l. in dīc. ⁊ q: ſciens videt volu iſſe do
nare. vt. ff. de cōdic. inde. l. j. ⁊. ff. de regu.
iur. cuius. Oppoſitio. Sz opponis. ná nō
videt q̄ locú habeat. l. illa rē maioris. in
ſciente nō h3 locú vt dictú eſt. nec ēt locú
habet in ignorāte preciú rei ſue: cú nullius
talis ignorantia ſit audienda. vt. ff. de re
ſcin. vēditi. i. q̄ſgo. Rñ. l. illa quiſquis lo
quit q̄ nullus deb3 ignorare vires ⁊ emo
lumenta rei ſue vel merita: q̄ v̄ba illud ſo
nant. i. quia debeo ſcire vtrú predia mea
ſint bona vel mala: vtrú p̄ducāt herbam
peſtibulā vel boná. vel vtrú ſint bona pro
frumēto vel ordeo vel leguminib⁹. iſte ſūt
vires ⁊ merita p̄dioꝝ. i. redditus. vel quā
tú vinú vel quātum frumentum ex vinea
vel ex terra ſolet puenire. vt ar. C. de edil.
act. l. ſi p̄diú. p̄ciú āt rei mee nō teneor ſci
re: q: aliqñ plus habeo rem caram mihi q̄
valeat. vt. ff. de fideicō. liber. l. gñal'r. §. ſi
quis alienum. ⁊. l. alieno. ⁊ ppterea dicit
hoies aliquādo plus ſperāt hr̄e q̄3 habe
ant in ſuis facultatibus. vt inſti. q manu.
20 poſ. vel nō. † Queſtio. Itē querit vtrum
debeat reſtitui fund⁹ cú fructib⁹ pceptis:
q: a pcipiēdis excuſat pp titulú: vt. C. de
rei vēdi. ſi fundus. Rñ. ſi nō vult ſupplere
p̄ciú iuſtú emptor: reſtituet fundú cum fru
ctibus pceptis: ⁊ recipiet p̄ciú qd̄ dedit cú
vſuris q̄ frequentātur cō ſuetudine regio
nis que veniant in bone fidei iudicijs. vt
ar. ff. d' vſur. videam⁹. ⁊. ff. de v̄bo. ſigni. l.
pen. quia verbú reſtituere plená h3 ſignifi
cationem etiam fructuú ⁊c. ar. C. d' ac. em
pti. l. curabit. ⁊. ff. de act. emp. l. iul. §. ex
21 vēduo. ⁊. ff. de rei vē. emptor. † Queſtio.
Itē querit: ſi emptor rē illá quā emit pro
quattuor cum valeret. x. vēdidit alii. ⁊ po
ne. xx. núquid vēditor primus decept⁹ po
terit agere ꝯ illú tertiú q mō poſſidet: vel
ꝯ illú cui p̄mo vendidit. ⁊ ſi agit: ad quid
aget. ⁊ videt in primis q̄ ꝯtra nullú agat.
ná cōtra tertiú nulla ſibi cōpetit actio. ſiue
enim cōpetat officiú iudicis ſiue actio ex
vēdito ſiue ex lege cōditio vt. ſ. dixi. oia
iſta ſunt beneficia p̄ſonalia nō darentur ꝯ
rei poſſeſſorē ſed tm̄ cōtra illum cú quo cō
traxit. ⁊ eſt ar. ff. ad trebel. l. j. §. fuit queſi
tú. Itē primus nō pōt couenire. ⁊ illa enim
actōe agit cōtra illú vt res ſibi reſtituant
vt dixi. ſ. at iſte. rem nō h3 nec dolo deſijt
poſſidere: quia vēdendo ſuo iure vſus eſt ⁊
ſic nō videtur q̄ poſſit ꝯueniri quia ꝯuen
tus deberet abſolui ſicut al's inuenio. qua
re ergo ꝯuenietur. vt. ff. de rei vē. l. ſinaūt.
vnde ex his poſſet dici q̄ male faciút mul
ti q litteras impetrant re alienata a primo
emptore: ſiue impetrant cōtra primú ſiue
contra tertiú. Rñdeo ⁊ dico primú empto
rem teneri in quo tenebit. Rñdeo in eo pre
cio qd̄ vendidit vltra q̄3 emit. vt arg. ff. ex
quibus cau. maio. l. cú miles. §. ſi is qui.
tertiú enim emptorem teneri nō credo. vt
arg. C. de reuoca. dona. l. his ſolis. quidā
tamē minus intelligentes dicút primú em
ptorē teneri ad totú preciú iuſtú qd̄ debe
ret ſupplere: etiá ſi rē minori precio vendi
dit: q: cú teneat ad duo. ſ. vel rē reſtituere
vel p̄ciú ſupplere ſi nō pōt facere primum
faciat vltimum. ſ. ſuppleat p̄ciú. arg. ff. d'
cōtrahē. emp. ſi in emptiōe. §. ſi emptio. ſ3
hoc reprobo: quia nō tenetur ad duo ſ3 ad
alteꝝ tantum: ſicut ſupius dixi. aliqui ta
mē minus ſciētes temptauerunt dicere q̄
tertius teneatur. ⁊ dicút intentari vel offi
ciú iudicis vel cōditio ex lege illa rē ma
ioris. ⁊ licet ſint p̄ſonalia tamē habent na
turá rei p̄ſecutiōis. ſicut actio qd̄ met⁹ cau.
⁊ ad exhibendum. ⁊ commodati. ſed male
dicunt: q: i p̄dictis actionibus ratio ē q̄re
dantur ꝯ rei poſſeſſorem quod hic nō eſt.
ſicut ex. l. illa rem maioris colligi poteſt

22 †Questio. Item querit̃ qđ tẽpus cõside
remus vt res dicatur vẽdita minus dimi
dia. vtrũ tẽpus quo agit an tempus facte
vẽditionis: q2 põt esse q tpe venditionis
erat res vilior: nũc facta ẽ carior vel ecõ-
tra. R̃ndeo. inspiciam tp̃s facte vendi-
tionis. vt arg. ff. de cõtrahen. emp. l. rutilia
polla. & l. in lege. vniuscuiusq3 enim con-
tractus initiũ esse spectandum & cãm. vt
ff. de reg. iur. l. nõ omnẽ. §. in stipulationi-
bus. & ff. mãdati. l. si pcuratorẽ. R̃ndeo. &
hoc etiã in quasi cõtractib9: vt. ff. de neg.
gest. l. põpo. & hoc quando agit̃ ex beneficio
l. istius. si aũt agitur propterea q2 res est
euicta si agit̃ empto inspicit̃ tempus eui
ctionis. vt. ff. de euic. l. euicta. sed si agat̃
ex stipulatu inspicit̃ tempus celebrati cõ-
tract9: vt. ff. de euic. bonitatis. & l. ex mil-
23 le. †Questio. Item queritur: qualiter pro
batur q sit res vendita minus dimidia tẽ
pore vẽditionis. R̃ndeo. pbat̃ sic. dicunt
testes ego scio q res ista illo tpe q̊ vẽdita
fuit: puta tali anno tali mense valebat. x.
queret iudex a teste quõ scis sicut iam que
situ. dicet testis. dñe si ante vẽdidisset ego
tm̃ dedissem & scio aliter: q2 predia vicina
que nõ sunt meliora pro tanto precio fue-
runt vendita. Item si ego habuissem de-
narios pro tãto precio ego emissem: & om-
ni tpe valeret in illo loco illud predium
tm̃ p̃ciũ: & sic pbat p plures. nec enim erit
quilibet singularis in dicto suo: q2 oẽs cõ
cordant in hoc tanti valere. & sic proban-
tur hec. & pbantur etiã al's & cõe & singu-
lare interesse vt dicemus in fi. actionum
24 anteq; veniamus ad cõtesta. li. †Que-
stio. Itẽ querit̃: si venditor renunciauit be
neficio legis illius rem maioris: & consulo
q specificet: dicit vẽditor ego renuncio vt
nullo tpe cõtraueniã etiam si res illa ap-
pareat vendita minus dimidia: nunqd po
terit ɔ̃uenire: maxime si iurauit. R̃ñ. & di-
co q nõ: cũ licitum sit cuilibet renunciare
his que p se introducta sũt: vt. C. d̃ pac.
si qs in cõscribẽdo. & ff. de mino. si iudex.
cũ etiã nõ sit licitũ alicui ad id redire cui
renunciandũ putauit. vt. C. de rebus cre.
si qs iusiurandũ. nec cõcedit̃ alicui infir-
mare quod voce propria protestatus est
testimonioq3 proprio resistere. vt. C. de i õ
na. pe. l. generaliter. & cum nõ debeam ius
auctores eẽ periurij. vt. C. de indi. vi. l. ij.
25 †Questio. Itẽ queritur si aliqs iurat q
nõ veniat ɔ̃ & nõ renũciauit an possit pete
re suppleri preciũ vel restitui. R̃. admisit
q sic nõ tñ venit ɔ̃ sacr̃m. nec enim preci
se petet sed sub alternatione vnũ vel aliud
& in ptãte emptoris est quid d3. sed Io. ɔ̃.
ar. ff. de cõdi insti. l. que sub cõditione. §.
si quis. & q2 quãdo iurauit nõ veniã: ɔ̃ id
videor iurasse vt nõ vtat̃ bñficio. l. istius.
debet enim adiectio saltẽ aliquid operari:
vt. ff. de le. j. l. si quãdo. & ff. ad muni. l. j.
26 & C. de inof. testã. si quando. †Questio.
Itẽ si qs minor iurauit vt nõ veniat ɔ̃tra.
nunquid vtitur beneficio. l. istius. Re-
spondeo. & dico q sic. quãdo enim minor
iurauit q non veniret cõtra tanq̃ minor
iure restitutionis & ab illo beneficio se ex-
cludit: vt in ɔ̃stit. dñi Federici sacra pube-
rum. C. si ad. vẽ. vtit̃ ğ beneficio. l. istius.
ar. ff. de edic. suc. l. j. §. largius. nam qui
amittit vnũ beneficium nõ vi aliud amis-
se. vt. ff. de acquiren. here. is qui. & ff. de
27 milit. test. l. iij. †Questio. Itẽ queritur i
maiore si aliqs promittat penã ne veniat
cõtra vẽditionem & nõ renunciauit bñfi-
cio. l. istius: an si vtat̃ bñficio. l. illius pos-
sit ab eo pena peti: maxime si actum est vt
pena p̃stet̃ cõtractu firmo manẽte. Respõ
deo. q sic: q2 nullo alio modo cõtrauenire
posset: & sic pena põt peti q2 contrauenit.
28 †Qõ. Itẽ q̃rit̃ si vẽditor fuit ignorans
rẽ venditã hr̃e tale viciũ vel morbũ & em-
ptor silr̃ ignorans an vẽditor teneat̃. R̃ñ.
sic. tenet̃. n. ignorans q̃nto minoris emptu
rus eẽt emptor in vi. casib9: puta in capi-
tatiõe p̃dij. vt. C. de act. emp. l. si minor.
scd̃o in vase nõ integro vẽdito. vt. ff. loca.
& ɔ̃du. s3 addes. §. j. s3 i vase nõ itegro lo
cato seu vẽdito ad totũ agit̃ iteresse: vt in
p̃di. l. tenet̃. p vicioso aget q̃nto minoris &
h̃ meli9 ẽ. q̃rto p vestimẽt̃ iterpolat̃. vt. ff.
d̃ ɔ̃hẽ. emp. l. lab. qnto. p seruo fugitiuo. vt
ff. d̃ ac. emp. l. iul̃. §. j. sexto p pecore mor
boso vẽ. & p tigno. vici. vt i p̃di. l. iul. §. j.

cipiet q sit vltra dimidiã deceptus. puta res valebat. x. z emit p. xxi. sicut i supiori rub. dixi. vñ pónes facillime sunt. ¶ In
4 hac aũt act. ɔcip. act. lib. sic. † Libellus. Ago. e. R. ɔ. M. q domũ talẽ vẽdidit mihi p. xxj. cũ dom⁹ illa valeat. x. z iõ pciũ mihi reddi peto cũ rẽ illã sim pat⁹ sibi restituere: ppono actionẽ ex empto quanto pluris. Qđ sic recte ɔci. lib. pbaẽ p. l. ff. si qd i frau. pro. l. j. §. si qd i fraudẽ. z iõ sic libellũ cõcepi: z pcise peto pciũ reddi q: illđ solũmõ est i obligatiõe. sic ecõuerso qñ vẽdidit min⁹ dimidia sola rei restitutio est in obligatione. z illa sola petiẽ. vt i supiori actiõe notaui. ¶ Alij q dicunt nõ tantũ preciũ esse i obligatione: sed vtrũq ɔcipiũt libellum sic. † Libell⁹. Ago vt vel precium superfluũ hoc ẽ. xj. qđ sibi dedi reddat vel rẽ recipiat z totã pecuniã: hoc ẽ. xxj. mihi restituat ppono actionẽ ex empto quanto pluris. hec oia ecõuerso late estimauimus. s. i actione quãto minoris. ¶ Si aũt dol⁹ vẽditoris itersit dicam sic.
6 † Libellus. Ago. e. R. ɔ. M. q dolo me iduxit ad emendam rẽ vel hereditatẽ pro x. q̃ valet. viij. q: de artificio fuit mẽtit⁹: vl' mlta subtraxit pp. q̃. s. q: fidẽ adhibui. vel nõ credebã aliq̃ subtracta emi rẽ illaz pluris q: pro. x. vnde illa duo superflua peto: ppono actionẽ ex empto. z quod sic recte conci. libel. dicit. l iul. §. si vẽditor: z. §. per contrarium.

¶ De. xiij. cautiõib⁹ q̃ ex stipulatu pueniũt.

¶ De actione ex stipulatu rem pupill. saluã fore. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu ad h̃ vt procedat: quot exigantur.
2 Tutor q sit q i tali actiõe satisdare dẽat.
3 Tutor i tali actione cui satisdare teneaẽ.
4 Solennitas illa: q seruus pupillo emaẽ quare desideretur.
6 Libelli i tali actione quomodo formenẽ. cum plu. seq.
7 Actio ex stipulatu an pretoria vel ciuilis esse dicatur.

Sunt ẽt. xiij. cautiones. alie q̃ ex stipulatiõe pueniunt z ex eis oriẽ actio ex stipulatu. de qb⁹ dñs Jo. i arbore actionum non tractauit. sed tamẽ de his dicemus. ¶ Prima est stiplo rem pu. sal fo. ¶ Scđa stiplo rẽ ra. haberi. ¶ Tertia stiplo iudicatum solui. ¶ Quarta stiplo noie dãni ifecti. ¶ Quita de ope destruẽdo si appareat illũ cui nunciatio noui operis facta est iniuste edificasse. ¶ Sexta q̃ iterponitur a fructuario de vtendo fruendo arbitrio boni viri. ¶ Septia que iterponitur de rebus que vsu ɔsumunẽ: vt ille fructuari⁹ tot res restituat vsufructu finito. ¶ Octaua que iterponitur ab here de p legato prestando. ¶ Nona q̃ iterponiẽ ab eo qui arrogat q restituet bõa filij arrogati his ad quos illa ptinẽt: z pterea quartã partem. ¶ Decima que prestatur ab eo qui rogatus ẽ h̃ sine liberis decederet restituere quod de hereditate superest cogitur cauere vt seruet q̃rtam. ¶ Undecima qñ qs pmittit vel de se vel de alio iudicio sisti. ¶ Duodecima qñ venditor promittit emptori de vitio z euictione.
¶ Tertiadecima que iterponitur a legatario si est solutum sibi vltra q̃z competat rõne legis falcidie. ¶ Uideam⁹ de oib⁹.
1 sed pmo de pma. † Unde ad h̃ vt competat tot sunt necaria. ¶ In primis q aliqs sit tutor. ¶ Secũduz vt satisdet: sicut habemus. ff. rem pu. sal. fo. l. j. ij. z. iij. z p totũ.
2 † Questio. Sz queriẽ de q̃ tutore dicimus q debeat satisdare. Rñ. de tutore legitimo z datiuo dato sine inquisitione. isti eni duo satisdãt tm̃. testamẽtarius nõ satisdat: q: fides eius satis ẽ a testator: approbata: z sufficit pro eo testimoniũ paternum: vt insti. de satisda. tu. z. C. de episco. aud. l. de creationibus. tutor dat⁹ cũ inqsitione nõ satisdat: q: ex quo est facta inqsitio fides ei⁹ satis approbaẽ: vt instit. de satisda. tuto.
3 † Questio. Itẽ cui satisdabit Rñ. si pupill⁹ sit pñs z fari põt. q aliquez hẽat itellectũ ipsi pmittit tutor: aliogn si est absens vel psens z fari nõ põt: tũc seruo ipsi⁹ satisdabiẽ: z fiet pmissio: z si non hz seruũ emẽd⁹ ẽ. si aũt nõ sit vñ emaẽ: aut si emptio nõ sit expedita seruo publico corã ptore satisdabitur. aut aliquẽ dabit pretor cui caueaẽ: vt. ff. rẽ pu. sal. fore. l. ij. z

iij. z. l. seruũ. ideo dixi de pupillo habẽte intellectũ. i. maiore. vij. anno. vt arg. C. de iur. delib. l. si infanti. z. ff. de admi tu. l. j. alioqn si stipulationẽ interponeret cũ nõ intelligeret qd ageret: nõ valeret cum stipulatio nõ teneat nisi inter psentientes: ff. de v. ob. l. j. §. vl. z sic intelligim⁹. l. il/ lã seruũ. ff. e. ¶ Tertiũ vt res pupilli sal ua nõ sit. vt. ff. e. l. nõ qsi. §. si qs curator. siue res illa sit corpal: z in pr̃imonio siue i noib⁹: vt. ff. e. cũ pupill⁹. ¶ Quartũ vt tutela sit finita. añ eni nõ agit̃ tutele: vt ff.
4 e. l. j. † Questio. Sz qre desiderat̃ illa so/ lẽnitas q emat̃ seruus illi pupillo: vt. ff. e. l. ij. Rñ. ad hoc vt acquiratur directa illi pupillo: alioqn acqreret̃ vtilis. vt. ff. e. l. nõ quasi. Et sic nota q differentia ẽ inter vtilẽ z directã. Et not. q hec satisdatio p̃/ stat̃ a tutore z cur. z ẽt a ptutore: siue sit curatoris mioris siue pdigi vel furiosi vl̃ mẽte capti. vt. ff. e. non qsi. §. vl. imo z si ad speciẽ aliqu i curator dat⁹ sit locũ hz: vt. ff. eo. z si ad species. ¶ In illa etiã z i alijs põnes obmitto: qr pptera q̃ i alijs dixim⁹ glz facere põt. ¶ In hac ãt act.
5 pci. act libellum sic. † Libell⁹. Ago. e. R. p̃. M. quondã tutorẽ meũ q mihi pmisit vel seruo meo rẽ meã sal. fore. vnde qr nõ fecit saluã in hoc qr talia mea bona psum psit vel in tantũ me damnificauit forte in . c. vnde illa. c. peto: ppono actionẽ dire/ cta ex stipulatu. Qñ satisdatũ est seruo pu blico pponas in libello ppono actionez vtilẽ. ¶ Cõtra fideiussorẽ datũ a tutore
6 cõcipies sic. † Libellus. Ago p̃ talẽ fideius sorẽ q pmisit mihi rẽ meã sal. fore admi/ nistrandã a tali tutore meo quondã vel q fideiussit p tali tutore rẽ meã sal. fo. vnde qr ipse tutor dãnificauit me in. c. iõ illa. c. ab ipso fideiussore peto: ppono actionẽ ex stipulatu directã vel vtilẽ: fm qd. s. dixi. Qd sic recte cõci. lib. pbat̃. ff. e. l. nõ qua si. §. vl. Oppositio. Sz oppoñt: nõ vr̃ q hec actio sit aliquo mõ vtil' vel nec̃aria. nã oia q̃ veniũt in actiõe tutele veniunt z in ista: vt. ff. e. l. cũ pupill⁹. z sic potius ex pedit agere tutele q est bonefi. vt instit. de act. §. actionũ. at ista ex stipulatu ẽ stricti iuris: cũ inter bonefidei iudicia nõ nume ret̃: vt. ff. de dona. eu z q donationẽ. qre g̃ interponit̃ cum videat̃ supuacua: z sic tu tor supuacua cautiõe onerad⁹ nõ est: vt. ff. vt leg. seu fideic. no. ca. l. hec stip'lo. Rñ. nõ est supuacua pp duo. In p̃mis qr i ac. ex stipulatu dat fideiussor cũ satisdet: vt. C. de v. sig. sancim⁹. in actiõe tutele non: z sic põt intereẽ pupilli. Itẽ z pp aliõ: qr timebit magis tutor ex q̃ sciet q pmisit rẽ pu. sal. fore. qr dĩ canon: pl⁹ solet timeri qd speale q̃z qd gñali spõsiõe pcludit̃: z ea q notabilr̃ fiũt nisi spealr̃ notent̃ vidẽ tur qsi neglecta: vt. ff. de iniur. l. itẽ apud
7 labeonẽ. §. ait ptor. † Questio. Itẽ qrit̃: an actio ista ex stipulatu sit p̃toria an ciuil'. Et vi q sit ciuil': z eodẽ mõ q̃rit̃ de oibus alijs ex stipulatu de qbus dicent⁹. j. sz pu to q sit p̃toria z a p̃tore fuit iducta. vnde istam puto pretoriã z oẽs alias ciuil's: vt. ff. de p̃to. stip. l. p̃toriẽ. z. l. j. lz dixeri. s. de preto. st. p. q ciuilis sit: vbi de hoc dixi.
8 † ¶ Si tu obijcias quare nõ tractaui de his inter p̃torias. Rño. decepi⁹ specie re cti: qr credebam dñm Jo. de his tractasse in arbore actionum. sed qr non inueni tra ctatũ: ideo de eis inter ciuiles tractaui z nõ collocaui int̃ p̃torias vt auxiliũ facerẽ ciuilib⁹: z qr iã opusculũ istõ publicũ erat lz nõdũ pfectũ. multoties. n. iuriscõsult⁹ de vno tractatu hz mẽtionẽ i alio: vt. ff. d vi z vi ar. l. vim fac q̃ poit̃ sb rub. de vi z vi ar. z tñ ptinet ad titulũ vti possidetis.

¶ De actione ex stipulatu rem ratam habe ri. Rubrica.

1 Persona piuncta vsqz ad quem gradũ in telligatur.
2 Actio ex stipulatu rẽ ratã hr̃i: ad hoc vt competat: quot necessaria sint.
3 Actio ex stipulatu zc. an sit p̃toria: vel ci/ uilis.
4 Stipulatio talis qñ interponi debeat.
5 Actione ex stipulatu procuratorẽ habere mãdatum quomodo dubitari potest.
6 Minor. xxv. annis an pcurator eẽ possit
7 Actor ciuitatis z magister quomõ el gan tur: z quomõ decretũ suũ pbent.
8 Domino ratũ habente in actione ex stipu

latu quomodo conditio perimat.
9 Pecunia si debita soluta fuerit: quo casu eius repetitio non competat.
10 Procurator falsus si p iudicē exegerit pecuniā indebitam: ⁊ dñs ratū habeat: stipulatio non cōmittit: si āt ratū nō habeat bene cōmittit: ⁊ fideiussores tenentur.
11 Procurator falsus si p iudicē pecuniā exegerit: ⁊ debitā pstiterit satisdationē: si dñs ratum habeat: stipulatio cōmittitur si aūt nō: stipulatio committitur: ⁊ fideiussores insolidum tenent.
12 Procurator si recte petat: q: mandatū habuit ⁊ sic non fuit falsus: ⁊ nihilomin⁹ satisdedit: rem ratā dñm habituz: ⁊ sic debitor soluit: quid iuris.
13 Procurator si nō teneat in eo i q̄ est condēnatus debitor dñs pperam agenti: quare saltem ad litis impendia teneat.
14 Procurator si recte agat: ⁊ ei solutū fuerit: debitor ipo iure liberat: nec ratihabitione op⁹ est quare pcurator ⁊ fideiussores teneantur: ⁊ alia multa in ista. q.
15 Procurator si exegerit: ⁊ dñs ratū nō habeat ⁊ succumbat agēdo ꝯ illū debitorez q liberat⁹ fuerat p solutionē fctā illi debitorē q facere possit ⁊ alia mlta i ista. q. no.
16 Debitor a dño cōuentus si succubuit: ⁊ p iudicis iniuriā fuit dñs cōdēnat⁹: quomodo ⁊ a quo ei subuenietur.
17 Fili⁹ pulsat⁹ vel verberat⁹. vel ēt nepos quid promittere habeāt: ⁊ quomodo.

Est scđa ex stipulatu. s. rē ratā hřī: quā interposuit ille qui agebat noie alterius ⁊ dubitabat de mādato: vt. C. de pcu. l. j. vel erat ꝯiūcta psona q̄ admittitur ad agendū sine mādato. s; nihilominus satisdat rem ratam patrem vel coniunctam psonam habiturus. vt. ff. iudi. solui. l. iij. ⁊. ff. de cōpēsa. filio. ⁊. ff. de pcur. l. pōn po. §. vl. lex. n. facit pcurātes ⁊ nō pcuratores: idō satisdāt vt dictū est. Questio. S; vsq; ad quē gradū intelligim⁹ cōiunctā psonā. Et vī q vsq; ad vnū gradū in ascendente de prē in descēdente de filio. i transuersali de fratre carnali. ⁊ de affinib⁹ accipias pmū gradū: ⁊ de extraneis ⁊ familiarib⁹ libertū: vt. ff. de pcu. l. s; hę psone s. d verius puto q ibi de illis psonis dič gra exēpli ponit. Idē est i alijs supiorib⁹ ⁊ inferiorib⁹ ⁊ ex linea trāsuersali ⁊ ō affinib⁹: vt. ff. ō postu. l. j. i fi. cū. l. seq. ⁊. ff. de lib. cā. l. j. in fi. cū. ll. se. nā si ibi ad postulādū honor ē q multofortī⁹ dz admitti ad pcurādū qđ on⁹ est: vt insti. de excep. §. vl. postea dñs vel cōiuncta persona venit ⁊ nō hz ratū qđ factū fuit p illū pcuratorē vel p illā ꝯiūctā psonā: ⁊ sic stiplō illa cōmittit rē ra. ha. ad interesse isti⁹ cui

1 pstita est. vt. ff. rē ra. ha. l. ij. † ¶ Uñ ad hoc vt actio ista ꝯpetat ex stipulatu tot sūt necessaria. ¶ In pmis q aliqs veniat ad agendū p alio. ¶ Scđm q dubitetur de mādato. ¶ Tertiū q stiplō sit iterposita. ¶ Quartum q sit interposita añ litē contes. vt. ff. de pcur. l pōpo. §. rati. ¶ Quītū q si aliquis vult agere p minori quod ⁊ pmittat minorē nō petere restōnē: vt. ff. rē ra. ha. l. iij. ¶ Sextū q dñs ille pro quo satisdatū est non hēat ratū: vt. ff. rez ra. ha. l. pcurator. §. si pcurator. ⁊. l. quo. n. ⁊. l. si pcurator. ¶ In hac āt act. con

2 cip. ac. lib. sic. † L. bell⁹. Ago. e. R. ꝯ. M. qui pmisit mihi titiū ratū habiturū iudicū qđ noie titij instituebat. vñ q: titi⁹ non hz ratū ven. ēdo ꝯ ⁊ petēdo a me debituz illō: a cui⁹ petitiōe fui absolut⁹: ago cōtra ipm: ⁊ peto meū interesse qđ estimo. x. propono actionē ex stipulatu: si illud interesse sit incertū. si āt certū dicas certi conditio. ex stiplone. Qđ sic recte cōci. lib. dič. l. ij. ff. eo. ti. Oppō. S; opponit fm dominū meū: q: nō videret q actio ista ex stipulatu hodie pos it cōmitti: ⁊ sic nō dz interponi: vt. ff. vt leg. seu fideicō. no. ca. l. stiplō: qđ. n. nō posīt cōmitti pbo. nā dominus reuersus aut hz ratū aut nō qđ fecit ille pcurator. si hz ratū nō cōmittitur vt. ff. e. l. paul⁹. Rñ. si nō hz ratū sil'r nō vž q possit cōmitti. nā aut añ li. ꝯte. nō hz ra. aut post: q̄cūq; tpe ñ hz ratū dz letari re⁹ ⁊ marie si esset cōdemnatus illi pcuratori: q: dñs necesse hēbit itez agere. In vnico tñ casu posset cōmitti si forte re⁹ fuisset absolut⁹; tūc ageret ad suum interesse q̄

admittit̄ lʒ ꝯiūcta ꝑsona admittat̄ vt di xi. q̄uo ḡ pōt dubitari. R̄ndēt q̄da ꝛ dicūt stati ex ꝗ ꝯuētus dī nego te h̄re mandatū vel dubito. ꝑ negatioñē res fit dubia: vt .C. qb⁹ ad li ꝓcla. nō li. l. vl. ꝛ ar. ff. ð pe ti. here. si debitoꝛ. sʒ ſm istos idem est qñ certū ē aliquē nō h̄re mādatū. ꝛ qñ dubitat̄. nā si nego procuratoꝛē h̄re mādatū ꝛ ille nō ꝓbat mādatū certū est illū non habere mādatū. R̄ñ. certū est aliquē non h̄re mandatū quādo venit quis ꝛ dicit se habere mandatū: ego dico illū nō h̄re mandatū ꝛ ipse non ꝓbat: tunc certū est illum nō habere mandatū. Sicut econtra certū est aliquē habere mādatū qñ constitutus est apud acta. vt. C. de satisdatio. l. vnica. vel qñ ꝓbat ꝑ litteras missas aduersario vel iudici in q̄bus cōtineat̄ aduersus quē ꝛ in quā cām ꝓcuratoꝛē constituat habens ratū qd̄ ipse fecerit. vt. ff. de ꝓcura. l. si ꝓcuratoꝛē. ꝛ. ff. rē ratā haberi. nec satisdatio. dubiū est aliquē habere mādatū qñ cōuentus negat ꝓcuratoꝛē habere mādatum. ꝛ ꝓcuratoꝛ ꝓbat ꝑ testē vnū vel ꝑ litteras quaꝝ sigillū nō poterat bene legi vel sigillū nō erat dn̄i sed alterius: nō autentice ꝑsone: si enim eēt sigillū autētice ꝑsone puta p̄lati vel p̄tātis vel alicuius ꝑsone famose puta ep̄i vel dn̄i pape. vt ar. xj. q. iiij. cū re. xcvj. di. nobilissimus: vel sigillū capituli cuiuscūq; eccl'ie ꝛ cuiuslibet p̄lati. abbatis. vel archidyaconi. vl' p̄positi. vel p̄ncipis secularis. vel iudicū ð legatoꝝ: tūc illis litteris fides daretur: ꝛ scriptura illa habetur ꝓ publica ꝛ pro autenticata vt extra de fide instru. c. ij. ꝛ extra de testib⁹. cū A. de plano. xix. q. iij. statuimus: ꝛ extra de eo q̄ mittit̄ i pos. cā rei ser. cū sicut accepimus. ꝛ. C. de epis. ꝛ cle. si q̄ ꝑ calūniā. ꝛ. ff. de cu. ꝛ erbi. reo. diu⁹. ꝛ. ff. qñ appe. sit. l. j. ꝛ de ꝓba. c. iij. ¶ Illud aūt no. ꝙ hec stipulatio tūc interponitur qñ procuratoꝛ est actoꝛis. ꝛ hāc solā. p̄ter in casibus vbi p̄stat istā ꝛ iudicatum solui ꝓcuratoꝛ rei. vt dicemus in sequēti

6 rubrica. † Questio. Sed nūq̄d minoꝛ. xxv. an. possit esse procuratoꝛ. R̄ñ. sic ꝓ parte actoꝛis ꝛ cū mādato: sed sine mādato nō: nec etiā ex p̄te rei. vt. ff. de mino. cū mādato. ꝛ. ff. de ꝓcura. l. minoꝛ. Sʒ q̄ est ratio. Respōdeo: quia quādo cū mādato est: q̄ sibi dn̄s debeat imputare qui cōmisit: ceterum quādo sine mandato vel quando pro reo opoꝛtet illū satisdare in quo casu obligaretur: ꝛ ideo succurrit̄ ei ꝛ fideiussoꝛibus suis: vt in p̄dictis. ll. nec admitto. l: illam cū mandato q̄ loquit̄ in ꝯtctibus licet ꝛ in ꝯtctibus veꝝ sit. ꝛ. l. illa minoꝛ. loquit̄ in iudicijs. ¶ Itē hec stipulatio rē ra. haberi cōmittit̄ quanti intersit illius qui stipulationē interposuit: vt. ff. rē ra. h̄ri. l. ij. siue illud interesse sit circa dānū: siue circa lucrū. vt. ff. e. si cōmissa. ¶ Itē nota ꝙ hec stipulatio statim cōmittit̄ ex quo dn̄s non hʒ ratū qd̄ infra modicū tēpus colligit̄ qd̄ potius intellectu q̄ʒ locutione exprimi potest. vt. ff. e. quo enim tutioꝛe. lʒ aliud sit in stipulatione amplius nō peti. q2 nō statim cōmittit̄ sʒ tūc demū postq̄ʒ in iudicio amplius petierit: vt. ff. e. l. amplius: ꝛ ē rō ꝙ citius cōmittat̄ stipulatio rē ra. dn̄ʒ ha. q2 solo v̄bo ꝯrio cōmittitur: vt in p̄dicta. l. quo. n. ꝛ. l. paulus respondit. ¶ Itē nota ꝙ actoꝛ a tutoꝛe datus cauet rē ra. h̄ri dn̄m. actoꝛ ciuitatis magistratus: vniuersitatis: curatoꝛ bonis datus nō cauēt: vt. ff. e. actoꝛ. Sʒ q̄ est ratio. R̄ndit dn̄s meus hic actoꝛ a tutoꝛe cōstitutus tunc satisdat. etiā si habeat mādatū a tutoꝛe qñ dubium est an solēniter fuerit oꝛdinatus: q2 oꝛdinari dʒ cum decreto vt insti. de curato. §. vl. al's si certū eēt ꝙ solēniter esset oꝛdinatus ꝛ ꝯstaret de decreto ꝛ de mādato nō satisdaret. Alij autem ideo nō satisdāt. si certū est de mādato: q2 cū decreto nō oꝛdinantur: ꝛ sic glosat dn̄s

7 meus in. l. illa actoꝛ. † Questio. Sed instatur in actoꝛe ciuitatis ꝛ magistro vniuersitatis. nā isti solēniter eligunt̄. ꝛ cū decreto totius oꝛdinis. aut duaꝝ p̄tium. aut amplius. vt. ff. qd̄ cuiusq; vniuersi. no. l. itē coꝝ. §. si decuriones. ꝛ i aut̄. de desen. ciui. col. iij. ḡ idē in istis qd̄ in actoꝛe a tutoꝛe oꝛdinato. si dubitaretur de decreto. vt. ff. quod cuiusq; vniuersi. l. itē coꝝ. §. actoꝛ. Un̄ alia melioꝛ rō reddit̄. actoꝛ ci

hz ceteri si ex ea pte p q nō hz ratū ōmit/ tif.vt.ff.e.si pcurator.hʒ intelligas qñ ne gociū erat tale q poterat p pte ratū ha/ beri alioqn si eēt indiuiduū tūc lʒ pro pte nō habeat ratū.tñ insolidū ōmittif.vt.ff. de v.ob.l.ea.dē.§.cato.vl' lʒ nō possit pro pte ratū hři a defuncto.ab herede sic.qñ sunt plures heredes.vt.ff.de leg.j.legif. ꝛ sic forte itelligif qđ legif.ff.famil'.her/ cis.l.heredes.§.illa.ꝛ.§.an ea. ¶ Item no.q si falsus procurator exigit pecuniā indebitā ꝛ sine iudice: ꝛ satisdat rē ra.hři dñm si nō hz dñs ratū fideiussores tenenf etiā illa ōditio.q procurator tenerēf si nō fuisset itēposita stipulatio perimif.vt.ff. eo.si sine.Querif de q̄ cōditione loquaf. Rñ.dicit dñs indebiti.ꝗ solucēs ea solōne se liberatū putauit.vt.C.de ōdi.ide.cre/ ditoris.si dedit vt falsus ille procurator faceret illum liberari dabif ob cām vt.ff. de cōdi.cā da.si procuratori.ꝛ si nolit i p curatorē trāsferre dominiū sʒ vt ministrū eū eligit cōuenif rei vēdi.ꝛ cōdi.furtiua. ꝛ actione furti si ōtrectauit ꝛ habuit animū furādi.vt.C.de fur.l.falsus.ꝛ.ff.de fur tis.si vēdidero.§.vl.ꝛ.ff.de condi.fur.l.

8 qm.†Qō.Itē qd ē qđ dicit in pdicta.l. si sine.q dño ratū nō habēte cōditio perl/ mif.Rñ.ibi locū nō hz sic.ff.de solo.l.di spensatorē.circa finē.nā sublata est actio neg.gest.dicit ibi lex locū nō hz.sicut etiā ff.ad.l.aql.sʒ si seru⁹ suū.§.si calicē dia/ tretū vbi di q res tollit ex locato actio.i. locū nō hz sicut etiā.ff.de ōdi.furti.l qm. in fine.sed altera conditione altera tollif cū nō hz.nā cū stiplō rē ra.ha. interponi tur nō nascif cōditio indebiti.sicut in mu tuo nō nascitur certi cōditio ex numeratio ne cū stipulatio interponif.vt.ff.de noua tio.l.si ita fuero.§.cū pecuniā.nā cōditio in de.ex numeratione nascif.vt insti.qbus mo.re ō.ob.§.is q̄ꝓ.ꝛ hʒ sentit dominus meus.d io g ratū nō habēte hz locū actio ex stipulatu ad interesse.ꝛ ad impēsas lit. vt in pd cta.l.si sine.§.j.si aūt hz ratū do minus actio ex stipulatu rē ra.ha.non hz locū.sed dñs tenef cōditio.indebiti.vt in pdicta.l.si sine.§.qđ si ratū.ꝛ.C.de ōdi.

furti.l.qm.vbi dño ex q̄ hz ratū cōditio furtiua cessat.ꝛ locū hz indebiti.ꝛ oia p/ dicta locū habēt in pecunia indebite solu

9 ta.†Questio.Quid in debita.Rño idem sed hʒ plus.q: ex q̄ dominus hz ratū nulla repetitio pecunie cōpetit.vt.ff.e.si sine.§.

10 q si procurator.† Questio.Quid si per iudicem falsus procurator ille exegit pe/ cuniā indebitā.si domin⁹ hz ratū i nullo ōmittif illa stipulatio.si āt nō hz ratū cō mittif ꝛ fideiussores tenenf.vt.ff.e.si sine §.q si procurator.in id qđ stipulator acto ri prestiterit:vt circa iudicium expendit.

11 †Questio.Quid si p iudicem exegit ꝛ de bitā pstitit satisdatio.si dñs hz ratū ecce bñ si aūt nō hz ratū fideiussores tenebūf insolidū.q: stiplō ista ōmittif.vt i p.dicta

12 .l.si sine.§.qđ si debitā.†Qō.Quid aūt si pcura.recte petit q: hūit mādatū: ꝛ sic non fuit falsus.ꝛ nihilominus satisdedit rē ra.ha.d.iʒ.ꝛ sic debitor soluit.Rñ.dñs me⁹ postea ppriā petit.q: ō factū pcura/ toris venit pcurator ꝛ fideiussores in nul lo tenebuntur illi dño.nisi tm ad impēdia lit.q: iniuria fieret p iudicē debitori q sol uit.s.q itez solueret.nō dʒ hʒ iputari pro/ curatori:vt.ff e.si sine.§.cū aūt pcurator.

13 †Questio.Queritur si pcurator nō tene tur in eo in q̄ est cōdēnatus debitor domi no ppterā agēti qre tenetur saltē ad ipen/ dia lit.Resp ō.dicūt doctores nři q ipen/

14 dia litis nō sunt ex snia.†Questio. Item queritur pcurator recte agit.ꝛ ei solutus est debitor facto ipso iure liberatur nec ē opus rati habitiōe:vt.ff.de.ōditiōe inde/ biti:si procu.q̄re g procurator ꝛ fideiusso res tenetur.potuit.n.debitor ōuēt⁹ oppo nere excep.rei iudi.si opposuit ꝛ fuit ōdē nat⁹ fuit illi facta iniuria.vñ iniuria fa/ cta illi nō cōtingit procu.vt.ff.de exic.si p ipzudētiā.ꝛ.ff.de fideius.l.exceptione si nō opposuit obmisit peremptoriā.ergo in nihilū dʒ agere sed sibi dʒ iputare: vt.ff. mādati.l.si fideiussor.Rñ.hic debitor cō uētus exceptionē opposuit: vñ qcquid se quatur de snia ōdēnetur vel absoluatur. nūq̄ʒ pcurator tenetur nisi ad impendia que non sustinuisset debitor si dñs habuis/

set ratū. ⁊ q: ipendia nō sūt de snia sicut di
15 ctū ē. †Questio. Sz pone φ pcurator exe
git dominus modo nō hz ratū: subcumbit
agēdo ꝯ illū debitorē q liberatus erat p so
lutionē factā illi pcuratori: qd faciet dñs
ꝯ debitorem illū. non aget iterum. q: est ab
solutus: ꝯ pcuratorē nō vr φ possit agere
q: illā solonem sibi factā ratū nō hūit vñ
seqr φ illā pecuniā faciat lucri pcurator
⁊ dñs sibi iputet q noluit hre ratā illā so/
lu. vñ dānum qd quis sua culpa sentit sibi
dz iputare. vt. ff. de regu. iur. φ qs. rñdit
dñs meus. R. φ subuenit huic dño ꝯ pro/
cura. p actōez mādati. vel poterit illā pe/
cuniā pcuratori solutā vēdicare: q: illa pe
cunia facta fuit dñi. vt. ff. de acq. re. do. si
pcurator. ⁊ l. tra ditio. §. vl. ⁊. ff. de do/
na. q mihi. ⁊ ar. ff. de neg. ge. l. si ego. ⁊ ar
gu. ff. de regu. iur. non dz actori. §. vlti.
16 †Qō. Item pone φ debitor ille ꝯuent⁹ a
dño succubuit ⁊ p iniuriā iudicis fuit do
mino ꝯdēnat⁹ qūo ei subuenietur nūqd a
debitore isto dñs duplū cōseqt qd eēt ꝯ iu
ra q: natura non patit vt bis idē ab eodē
exigat. vt. ff. de ꝟ. ob. l. q bis idē. ⁊. ff. de
reg. iur. bona fides. ⁊. ff. de leg. j. l. plane.
rñdit dñs me⁹. R. si debitor iā soluat tene/
bitur creditor crimine stellionatus ppter
sui calliditatē. ar. ff. mā. si fideiussor. §. in
oib⁹. vel forte tenebit creditor ille ꝯditi.
sine cā. vt. ff. de ꝯdi. sine cā. si fullo. Si āt
nōdū soluit ex eqtate dz ei subueniri ppt
calliditatem creditoris. vt. ff. de iudi. si pre
tor. nā ⁊ dat replicatio doli ꝯ rē iudicatā.
vt. ff. de dolo cum a te Illud āt no. φ qñ i/
ens stipulatio interponit rē ra. ha. dñz: vl
amplius ab illo dño non peti intelligit ⁊
de illis personis illas. scz psonas āpli⁹ nō
petere: ⁊ ratū habituras ad qs ea res pti/
net ꝯnect ēt heredes. vt. ff. d edi. edi. l. sci
endū. §. deinde. ⁊. ff. e. si sine. §. si stipulatio
ne. ⁊. l. pcurator. ⁊. ff. de pcur. suū. §. ait
17 pretor. †Questio. Itē qrit i eo qd dr. ff.
e. sine. §. q pris noie agebat iuriaz. φ si
filius sit pulsat⁹ vel ꝟberat⁹ dz pmittere
rē ra. pa. babituz. ⁊ ēt filiū cui ē illata iiu
ria. item est si iniuria facta ē nepoti ⁊ ali/
qs agit noie aui dz pmittere rē ra. ha. auū
patrē ⁊ nepotē. cui illata est iniuria ⁊ assi/
gnat rō: q: si pr decederet añq sciret pro
curatorē egisse iniuriarū actio rediret ad fi
liū. ⁊ idē in nepote. vt ibi. nā nō vr φ noie
filij vel nepotis debeat de rato caueri. vt.
ff. de procura. nō solū. §. si pr. nam aut in
tentat actionē iniuriaz ciuilē competentē
filio ⁊ ita non deberet de rato caueri vel sa
tisdare patrē ra. hri aut intentat actio. iiu
riaz pto: iā ꝯpetentē ipsi pri. ⁊ tūc nō dat
satisdare rem ra. ha. filiū nec nepotem. qñ
āt actio iuriaz cōpetat pri ⁊ qñ filio dixi
s. de actione iniuriaz ex. l. cor. in tractatu
ciuilium. Rñdit dñs me⁹ φ in. l illa. si si/
ne. agebat de actione iniuriaz ex. l. cor. q
cōpetebat filio. vt. ff. de iniur. l. lex cor. si
eñ pretoria ageretur q cōpetit pri iure p
prio nō eēt satisdatio necēaria ex psona fi/
lij vl nepotis. q: illā hz pr noie suo etiaz si
volēti filio fiat iniuria. vt. ff. de iniur. l. j.
§. iij. in q casu loqtur. l ff. de pcura. ⁊ qd
d actiōe filio cōpetēti loquit. l. illa. si sine
legit i pdicto. § qui pris q: actio redit ad
filiū q actio nō diceret redire sz trāsire si
d illa loqret q patri cōpetat. sz dñs me⁹.
R. sic opponit. esto φ i. §. illo q pris loqt
de actiōe iniuriaz filio cōpetente. qre satis
dat filiū rē ra. ba. cū pr legitimā admini/
gerat. ⁊ in actionibus cōpetētib⁹ filio. vt.
C. de bonis mater. l. j. ⁊ si soli si presens
sit actio deferatur ⁊ donare pōt. vt. ff. de i
iurijs sz si vnus. §. si filio. ⁊. ff. de iudi. si
lōgius. ⁊. ff. de procu. filiusfa. ⁊. ff. de pa/
ctis. l. i psonā. Rñ. hec vera sunt si seqt ra
ti habitio pris. nec tenebuntur postea fide
iussores. sz filius ratū hre nolit. nisi i sum/
ptib⁹ litis. vt. ff. e. si sine. sz patre āte a de/
cedente qz sciret: hs est ratū hret actio redit
ad filiū: i ꝯ filij psona cōphēdēda ē i stiplāti
one: ⁊ sic estimatur iudiciū nō hz quod ē
sz sm qd eē pōt. ⁊ sic aduētitij casus esti/
mat. ⁊ sic ꝯ. ff. qui ⁊ a quibus ma. liberi
nō fiāt. l. iul. ⁊. ff. de furtis. cū q. In stiplō
ne rē ra. ha. teneret fideiussor. vt. ff. e. si si
ne. §. si i stiplatiōe: q distinctio locū hz in
ceteris actionib⁹ filio cōpetētib⁹. ⁊ hs dñs
meus. R. ¶ Illud in fi. no. φ si stipulatio
sit iterposita rē ra. dñz ba. φ dñs dz habe

re ratum

re ratū infra tempus legitimū.ꝗ.qꝺ pos/sit ratum haberi:alioqn ratihabitio nihil operaꝛ.vt.ff.eo.l.bonoꝝ.ꝛ.l.pater.§.vl.

¶ Si aliquis sit procurator rei ꝛ satisdedit iudi.solui ꝛ postea non defendat vel defendendo cōmittat dolum vel non soluat qꝺ iudicatum est conuenitur actione ex stipulatu pro illo soluendo.

¶ De actiōe ex stipulatu iudicatū solui.Ru.

1 Mandato si constet:quare procurator debet satisdare iudicatum solui.

2 Judicatum solui sub conditione: quare alie due contineantur.s.de re defendenda ꝛ de dolo malo non comittendo.

3 Lex vel operis de procurato.de qua ope. no.nunciatio.loquatur:ꝛc̄.

4 Actio ex stipulatu ad hoc vt requirantur quot exigantur.

5 Procurator in rem suam an teneatur defendere illum nomine cuius actionem intentat.

6 Procurator dictus an omnium actionū nomine defendere teneatur.

7 Procurator talis an in perpetuum defendere teneatur.

8 Satisdatio si fuit prestita:ꝛ procurator defendere nollit:sed vult pati stipulationem committi:nunquid ad defendendum compelli possit.

9 Procurator actoris ex quo satisdedit indicatum solui precise:quare defendere cōpellatur cum dominus eius conueniebaꝛ: procuratur autem rei:non.

10 Certitudo in actione tali:ꝙ non possit existere aliquis qui defendat:quomodo dari valeant.

11.12 Positiones actoris ꝛ rei in tali actiōe.

13 Libellus in huiusmodi actiōe quomodo concipiatur.

14 Stipulatione prestita iudicatum solui: si reus non defendatur:inquantum stipulatio committatur.

15 Procurator si ex mandato defendit: quid prodest agenti fideiussores recipere: cum procurator ex re iudicata non conueniaꝛ:

17 Procuratorem:tutorem:curatorem stipulari posse iudicatum solui: quomodo intelligatur.

17 Fideiussores qui satisdant iudicatum solui: si defensionem obmittant: quomodo ipsi domine mandati actione teneantur.

Est ꝛ alia stipulatio iudicatū solui: que interponiꝛ hodie a ꝓcuratore rei etiā si cōstet eū hr̄e mādatum. vt insti. de satisda.§.sed hodie.ꝛ.C.ꝺ satisdādo.l.vnica.quā satisdationē prestat etiam si ditissimus sit ꝛ si cōsularis . alioqn nō admittā eum ad defendēdū. vt.ff.de ꝓcu.l.minor §.vl.ꝛ.l.qui ꝓprio.§.q aliū.Questio.Sꝫ in primis queriꝛ:qr̄e si ꝯstat de mandato dꝫ satisdare iudicatū solui vt dixi. ꝓcurator'tn̄ actoris nō satisdet de rato si constat de mādato vt in superiori actione notauit. Rn̄.rō est in promptu. procu. rei teneꝛ ad tria.s.ꝙ defendat.ꝛ ꝙ in defendēdo dolū nō cōmittat. ꝛ soluere iudicatum . qꝺ lr̄a sonat.has enim tres clausulas cōtinet iudicatū solui.vt.ff.iudicatū solui.l.iudicatū solui.vn̄ iō satisdat vt defendat ꝛ ꝙ in defendendo nō cōmittat dolū . mādatum enim hoc operatur ꝙ non teneꝛ satisdare qꝺ lr̄a sonat.i.soluere iudicatū.adeo ꝙ defendat ꝛ sine dolo actio iudicati nō dabitur cōtra procu.sed ꝯ dn̄m ꝓpterea ꝙ defendat cuꝫ mandato:alioquin teneretꝛ. vt ff.de procu.l.plautius ait.ꝛ.ff.de re'iudi. l.si se nō obtulit.

2 †Questio.Sꝫ illud queriꝛ quare sub hac conditione iudicatum solui continenꝛ ille alie due.s.de re defendenda ꝛ de dolo malo.s.non cōmittendo. Rn̄o ideo has duas interpositiones assumit hec stipulatio ne quid in fraudē hu9 stipulationis fiat cōtra debitorē ꝓcuratore nō defendēte. vel ne debitor ꝯdemneꝛ iniuste ꝓcuratore dolose quid faciente . ꝛ hec. R.est ꝛ alia rō:q ꝓmittit iudicatū solui de necītate ꝓmittit ꝛ alia duo.qꝛ sine illis ad sn̄iam nunq̄ꝫ posset perueniri . ꝛ sic nō videꝛ aliqd ꝓmittere . nā q̄tienscunqꝫ qs aliqd ꝓmittit ꝛ ea videꝛ ꝓmittere sine qbus ꝓmissum expediri nō pōt. vt ar.ff. de iurisdi.om.iudi.l.iiij.ꝛ.ff.de ꝓcura.l. ad rē mobilem.ꝛ.l.ad legatū.Oppositio. Item adhuc instaꝛ; superflue videnꝛ ille

due clausule.s.de defendēdo ⁊ de dolo. si sint superflue.ḡ non interponēde. vt.ff.de ꝓcura.l.nō cogendū.⁊.ff.vt in pos.leg.l. si is a q.⁊.ff. vt leg.no.ca. hec stipulatio. q̇ sint supuacue probo.si enim procurator nō defenderet mittereť actor in pos.vt.ff. de bo.auc.iudi.pos.⁊.C.de bonis auc.iudi.possi.p totū.⁊.ff.ex qbus causis i pos. eať.l.j.⁊.l.ĥ aūt.imo.s.diċ q̇ videť ꝓcurator defendere dn̄m ⁊ si patiať in possessionem venire.vel ex causa dāni infec.vel ex opis no.nū.vel legatorum vel ex causa noxali patiať seruū duci. ita qḋ satisdet rē ra.dn̄m ha.vt.ff.de ꝓcura.l sed ĥe personę.§.vl.⁊.l.vel in operis. Rn̄o: ꝓpter ĥ qḋ opponis nihilominꝰ defendēdo dꝫ stipulatio interponi.potiꝰ enim interest actoris reū defēdi ad ĥ vt cōdēneť sibi reus. ⁊ si nō fuerit a snīa appellatū mādabiť exeentioni post q̈ttuor mēses.vt.C.de vsuris rei iudi.l ij.⁊ vl.⁊.C.d̄ his q ad ecclesias. cōfu.l.vl.⁊.ff.de re iudi.l.a diuo. Si.n. mittiť actor in pos.ꝓpterea q: reus nō defendiť in ꝑsonali qñcūq; veniēs reus auditur vsq; ad annos.xxx.vt.C.de bonis auc.iudi.possi.auť.⁊ q iurat.in reali ante litem vsq; ad annū.post nō: vel post litem cōtest.nō audiť.vt.C.de p̄scrip.xxx.ãno. si qs emptionis.§.vl.⁊.C.vbi in rē actio. l.ij.⁊.C.de iudi.ꝓperandum. Item stipulatio de dolo videť supflua.nā ⁊ ꝓpter stipulationē tenetur de dolo si dolū cōmittat.vt.ff.de dolo.elegāter.§.si ꝓcurator. Rn̄o ꝓpter ĥ non est supflua.q: plus obligať ⁊ strictius p istā q̄: p illā.nam illa cum sit p̄toria desiderat ꝑsonas ꝑ se interuenientes.vt.ff.de p̄to.stip.l.p̄torie.qḋ in ac. de dolo nō est. ¶ Item tertia clausula.s.soluere iudicatū.s.qñ mādatū non interuenit nō ē supflua.imo necessarissima: si enim illa nō interueniret iudiciū eēt delusoriū qḋ iura nolūt.vt.ff.de iudi.si p̄tor. ⁊ ar.ff.ne quid in loco pub.l.vl.in fi.esset.n.ita derisoriū: q: iudicium tractatū nō preiudicat absenti:ḡ ad ĥ vt ille teneať.s.soluere iudicatū illā stipulationē interponit. Illud mirabile videť quod sup̄ dixi p.l.illā.ff.d̄ ꝓcura.sed ĥe ꝑsone.§.vl. Rn̄o illud intel

lige qñ expediebat potius dn̄o q̇ aduersarius mitteretur in pos.q̄: q̇ in causa ꝓcederetur. Oppositio. Sed opponitur:i contra qḋ ibi diˀ q̇ dꝫ iste ꝓcurator q patiť mitti aduersariū i pos.satisdare rē ra. dn̄m ha. vt in predicta.l.ff.de procuratori.l. vel in operis.cū apte dicať cōtra.ff.de opis noui nuncia.l.de pupillo.§.vl.⁊.l.⁊ ideo.sed soluit dn̄s meus q̇ ibi dicitur cautio rem ra.dn̄m ha.non p̄stari loqtur ſm cōes regulas q̄ sunt vt procuratores reoꝝ non satisdant:hic aūt diċ eā p̄stari habito respectu ad quasdā exceptiones.sicut ⁊ alˀo ꝓcurator rei satisdat in rei vēdica. rem ra. ha.vt.ff.de ꝓcurato.pōpo.§.j.q̄ satisdatio ideo prestatur ne qḋ factū est dn̄s posset infringere.s.de missione in pos. vel de seruo ducto ex causa noxali. vel melius vbi ꝓcurator patiť me ire in possessio.ibi satisdat rem ra.ha.dn̄m.vt in.C.de ꝓcura.vbi āt defendebat dn̄m cōuentū vel se ipsum q: impediebat tūc nō satisdat.vt in sti.de operis no.nuncia.vel qḋ ē verius in tit.de ꝓcurato.loqtur qñ nunciatio erat facta dn̄o q cauit de ope demoliendo si appareat iniuria edificatū q̄ cautio cōmittiť siue sit iudicatum siue res non defendatur vt.ff.de ope.no.nū.l.stipulatio de operis .§.hꝫ aūt. Si ḡ ꝓcurator cauit de defendendo dn̄o q sic cauerit patieť aduersariū ire in pos.dꝫ cauere de rato. ⁊ sic videtur dn̄m defendere.⁊ hoc dn̄s meus. † Questio. Itē adhuc q̄ro d̄ q̈ opis no.nūc.⁊ cui sit facta vel a q̄ loqtur.l.ff.d̄ ꝓcura.l.vel opis.q̇ ꝓcurator satisdat rē.ra.ha.dn̄m. Rn̄dit dn̄s meus in nūciatione no. operis facta ipsi ꝓcuratori ne qd opis noui faceret:nihilominus agiť contra eū vt tollat ipo aūt iure se nō defendēte mittiť aduersarius in pos.opis.vt.ff.de dam.infec.l.a quo. Si āt ꝓcurator nondū fecit opus cogitur nuncianti cauere non prius se facturum q̄: si ꝓbet se iuste facere. vt.ff.d̄ opis no.nuncia. si primo. vel pone in eo casu in quo obligatū est opus q̇ debet prestare patientiā nunciati. ⁊ ob id mittiť in pos.ꝓcuratore eius patiente cui alienatū est.vt.ff. de opis noui nū.l.penul.⁊ vlti.⁊ hoc dn̄s

4 meus. † ¶ Ad hoc vt locū habeat ex stipulatu actio iudicatum solui tot sunt necessaria q̄t diximus. s. in actione ex stipulatu. ¶ Est ⁊ aliud necessariū q̄ ille q̄ hāc stipulationē interponit velit defendere: alioquin inuitus nō cōpellit̄. vt. C. de ꝓcura. l. inuitus. ⁊ h̄ in ꝓcuratore rei. ꝓcurator āt actoris. de simplici loquimur fm q̄sdā cōpellit̄ ad defendēdū: s̄ȝ h̄ admitto causatiue nō p̄cise: q̄ȝ si nō defendat denegat̄ ei actio quā intētat noie dn̄i. vel denegat̄ ei actio. s. ꝯ dn̄m. q̄ȝ nō h̄ȝ contra euȝ cōtrariā mādati ꝓ expēsis ⁊ h̄ est pena ꝓcuratoris. nā q̄ denegetur ei actio quam noie dn̄i intētat nō est pena lȝ forte videretur pena ex q̄ aliquis nō pōt facere q̄d vult. ⁊ sic intelligatur. vt. ff. de ꝓcura. l. inuitus. §. pena. ⁊. C. de procura. l. actio.

5 † Questio. Quid āt de ꝓcu. in rē suā nunq̄d tenet̄ defendere illuȝ noie cuius actio. intētat. R̄n̄o si ex cā lucratiua sit factus ꝓcurator tenet̄ aliogn nō: n si ex cā necessaria esset factus in fraudem creditoꝝ tunc enim tenet̄ defendere. vt. ff. de ꝓcu. p̄r. ⁊ l. seruus. §. vl. ⁊. l. si q̄s in rē suā. ⁊ h̄ plene notat dn̄s meus in summa de procura.

6 ideo sub breuitate procedo. † Q̄ō. Sed querit dn̄s me⁹ nūq̄d tenet̄ defendere nomine oium actionū. l. videt̄ velle q̄ sic. vt ff. de procu. l. oiuȝ. S̄ȝ ipse r̄n̄dit oium. s. p̄sentiū ꝯpetentiū t̄pe suscepte procurationis ⁊ t̄pe interposite stipulationis. vt ff. de neg. gest. l. nā ⁊ seruus. §. si viuo titio. ⁊

7 ff. de dā. infe. l. dāni. §. si is q. † Questio. Itē nunq̄d in ꝑpetuū tenebit̄ defendere. R̄n̄o nō nisi vsq̄ ad. ij. mēses: vt. C. de fideiuss. l. penul. nā ibi aliū statuꝝ hic autem aliū defensuꝝ vel tēpus moderabit̄ a iudice. vt. ff. de dāno infec. q bona. §. vlti. ⁊ l. si finita. ¶ Scdm̄ q̄ hec stipulatio sit p̄stita: aliogn si aliquis admisit ad defendēdum aliquē ⁊ nō petijt satisdari ille quidē sibi imputet qui talē defensorem admisit. vt. ff. iudicatū solui. l. iaȝ tn̄. §. nūc videamus. ¶ Tertiū q̄ ista stipulatio petatur in ipso litis limine. hoc est ante litē ꝯtest. ceteꝝ postea nō peteret̄: sicut nec ratihabitio. vt. C. de satisdando. l. vnica. in fi. ⁊

8 ff. de procu. l. pompo. §. rati. † Questio. Sed pone q̄ fuit p̄stita hec satisdatio nūc procurator non vult defendere sed vult pati stipulationē illā cōmitti nūq̄d poterit cōpelli ad defendendū. R̄n̄o. ll. inter se variare vident̄. nam. l. ff. de procura. filius. §. vl. dicit q̄ ꝯpellit̄ nisi habeat iustas excusationes. Itē dicit. l. ff. de procura. si defunctus. ⁊. l. s̄ȝ he p̄sone. §. p̄ter satisda. ⁊. l. mutus. §. q nō cog. S̄ȝ in titu. de procura. in. l. nō cogendū dicit sabin⁹ nullas esse ptes iudicis ad cōpellendū defendere sed satis ē si patiat̄ stipulationē cōmitti. Sed respō. oēs leges p̄dicte locū habēt in procuratore actoris: q̄ȝ actor agebat ⁊ ⁊ cōueniebat̄. ⁊ ideo satisdat iudicatū solui. ⁊ iō cōpellit̄ vt defendat siue dn̄s satisdedit pro eo. vt in. l. illa fili⁹: siue ipse pro se vt in legibus illis. sed he persone: ⁊. l. mutus. Procurator autem rei si ipse satisdedit nō compellitur defendere. vt in. l. illa non cogendū: si aūt dn̄s satisdedit pro eo tūc cōpellit̄. vt in. l. illa: si defunctus.

9 Questio. Sed illud q̄rit̄ q̄re procurator actoris ex q̄ satisdedit iudi. solui p̄cise cōpellit̄ defendere cū dn̄s eius cōueniebat̄: procurator rei non. Dn̄s meus respondit ideo q̄ȝ procurator actoris ex q̄ vult agere. nec. n. aliter admittitur nisi satisdet vt defendat iam illo satisdante h̄ȝ votū suū q̄ possit agere ⁊ ita quodāmō pro vtilitate agētis illa satisdatio interponit̄. q̄d in procuratore rei ꝯtrariū est vt notat dominus meus in. l. illa. filius. in fi. Sed mirū est q̄ dicit̄ q̄d procurator actoris prestat satisdationē iudicatū solui cum non teneatur prestare nisi rem ra. ha. vt in superiori actiōe notaui. R̄n̄o. vt cesset dubitatio attēde generaliter. procurator actoris non satisdat nisi rem ra. ha. iudica. aūt solui satisdat q̄n sibi obijcitur vt defendat: vt dictum est. in oib⁹ duplicibus iudicijs. s. cōi diui. finiū regūdoꝝ. famil̄. her. q̄ȝ in illis sustinet vicē actoris ⁊ rei. ⁊ ideo satisdat rē ra. ha. dn̄m ⁊ iudicatum solui. vt. ff. de procura. si defunctus. §. vl. l. ⁊. ff. ō iudi. in his. ⁊. ff. fami. her. inter coheredes. §. q famil̄. Procurator āt rei satisdat q̄n̄asr

iudica. solui sz rē ra. ha. satisdat in q̄ttuor casibus. Primus in causa liberali. fm q̄ vno mō ponitur casus. Scđs in cā restitutionis. Tertius i crimine suspecti. in cā status: ꝛ in crimine suspecti nō satisdat iudicatū solui quia non posset cōmitti maxime ex vltima clausula. Sed qñ ꝯmittit̄ ꝛ ad quid stipulatio de rato i cā status interposita. R̃ño qñ ꝓnūciabitur iste liber dño agēte ad interesse expēsaꝝ: nō libertatis q̄ est inestimabil': vt. ff. si q̄dru. pau. fe. di. l. vlt. Quartus in rei vēdi. vt. ff. de ꝓcur. l. non solum. §. si status. ꝛ. §. est casus. ꝛ. §. itē ait. ꝛ. l. pomp̄. §. sed ꝛ his. ¶ In psonali aūt actione nō satisdat rē ra. ha. dñm qa de bursa sua soluit. vñ habeat ratū vel nō dñs qd ad rē: solutum. n. repeti nō pōt. ¶ Quartū q̄ iste q vult esse ꝓcurator ex pte rei q̄ non sit minor. xxv. annis. lz ꝓcurator actoris possit esse minor: vt. s̄. in superiori actione notaui. ꝛ etiā que sit ratio. ¶ Quintum vt ille idem iudex sit coram quo prestita fuit illa stipulatio: alioquin si sit mutat̄ stipulatio illa nō ꝯmittit̄. vt. ff. iudicatū solui. l. si quis apud aliquem. ꝛ. l. cū apud semproniū. ¶ Sextū vt non defendat si agit ex prima clausula. sed si agit ex secūda vt dolū ꝯmittat: si agit ex tertia sit condemnatus ꝛ nō sit appellatū: vt. ff. iudicatū solui. l. iij. §. si reus. ꝛ. l. iudicatū solui. ¶ Septimū q̄ lis illa duret: ceteꝝ si sit mortua quia perijt instantia iudicij: puta triennio olim: hodie anno ꝛ dimidio vt. C. de iudi. ꝓperandū. ꝛ. C. qūo ꝛ qñ iuder. aut'. q semel. non cōmittit̄ illa stipulatio. vt. ff. iudicatū solui. l. ij. ¶ Octauū q̄ si ex vna cā commissa sit vel q2 non defendat. vel quia dolum cōmisit. vel qa sit iudicatū nunq̄ ex alia ꝯmitti pōt. vt. ff. iudicatum solui. ita tñ. §. in hac stipulatiōe. q2 plures. ꝛ. l. cū querebatur. ¶ Nonū q̄ donec pōt existere qui defendit stipulatio ob rem non defensam non ꝯmittat̄. vt. ff.

10 iudicatum solui. iam tñ. §. ob rem. † Q̄ō. Sed q̄ritur qūo possum esse certus q̄ non possit existere aliqs q defendit. R̃ño si seruata sit solemnitas legis. ff. ex quibus causis in pos. eat. l. hec aūt. ꝛ nō appareat aliquis q defendat certū est illū non defendi. ꝛ sic ista stipulatio cōmittetur. ¶ Decimū q̄ stipulator q recipit satisdationem iudicatū solui nō sit heres ei qui satisdedit vel possessori. vt. ff. co. l. si ptor. ¶ In hac āt

11 ac. actor fa. ta. po. † Positio Acto. Ego dico q̄ tu sponte talem defendisti. ¶ Itē ꝓ eo iudicatum solui satisdedisti. ¶ Item tu satisdedisti ꝛ ante litem. ¶ Item tu es maior. xxv. an. ¶ Itē titius erat iudex qñ tu satisdedisti. ꝛ ipse idē adhuc durat. ¶ Itē tu omisisti defensionē. ¶ Itē dolum commisisti in defendēdo. ¶ Itē tu fuisti cōdēnatus. ꝛ non appellasti. ¶ Itē tu defendisti sine mādato. ¶ Item lis adhuc durat. ¶ Itē citati fuerunt oēs qui deberent defendere. ꝛ oēs defuerunt. ¶ Ecōtra reus

12 fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q̄ ego defendi titium. ¶ Itē tu neglexisti petere satisdare tibi. ¶ Itē ego sum minor. xxv. an. ¶ Itē iudex ille primus q de causa illa cognoscebat mutatus est. ¶ Itē lis illa perijt. ¶ Item ego defendi vsq̄ ad sententiam ꝛ fideliter. ¶ Itē sum absolutus. ¶ Itē ab illa sn̄ia fuit appellatū. ¶ In

13 hac āt actiōe ꝯci. ac. libel. sic. † Libellus. Ego. e. R. ꝯ. M. qui cū titiū in iudicio defenderet ꝛ satisdedisset mihi ꝓ eo iudicatum solui cū non defendit vel in defensione dolū cōmisit vel fuit mihi ꝯdēnatus cū sine mandato defendisset. vñ q2 mea tanti interest pone in decem qđ ille defendisset vel q̄ dolum non commisisset ideo illa decem peto: ꝓpono cōditionē ex stipulatione. Aut si vis agere ex vltima clausula sic dicas. vñ q2 fuit ꝯdēnatus in. xx. illa. xx. peto ꝓpono certi ꝯdi. ex stipulatione. Q̄ō sic recte ꝯci. libel. dicit. l. ff. e. iam tñ. §. iij. ꝛ. l. cū querebat̄. ꝛ. l. iudicatū solui stipulatio expeditā. Oppositio. Sed nō videt̄ q̄ libellus i aliquā predictaꝝ clausulaꝝ possit bene cōcipi. si enim ille q satisdedit iudicatū solui. ꝛ sic defendendo si nō defendit qd interest mea q̄ modo possum scire quid mea intersit. certe non videtur. ꝛ sic ad nihilum videt̄ q̄ possit agi. R̃ño immo possum. Si enim defendisset in tm̄ fuisset conditio mea melior pone in. x. quia habui ꝓ

stes illo tpe q forte modo mortui sunt vel forte sicut video p instrumenta mea obtinuisset p illu q eo tpe erat soluēdo mō factus ē nō soluēdo. Oppositio. Itē ex scda clausula nō videt q possit cōcipi libell⁹ esto qd cōmisit dolū in defensione non videtur defendisse. ⁊ sic agit ex prima clausula qsi nō videret defendisse. vt ar. ff. de arbitris. ita demū. Rñō imo agit: lz enim qtū ad officiū nō videatur defendisse defendit tn. ⁊ ideo actio ex stipulatu quando interesse est incertū. vel certi cōditio ex stipulatione. qn est certū locū hz. nō hz locū de dolo cū alia habeat. vt. ff. de dolo. l. ij. ⁊. C. de dolo. l. de dolo. Oppositio Item ex vltima clausula. s. iudicatū solui nō videtur q possit agi neq cōtra illū qui defendit: neq p fideiussores. ⁊ hoc pbo his rationib⁹. certū est q omnis ille q defendit est cōdēnandus: vt. ff. de neg. gest. liberto vel amico: siue interueniat defensor ab initio: siue postea: siue defendat cū mādato siue sine mandato. vt. C. de pcura. l. nihil arbitramur. ⁊. ff. de his q no. infa. l. furti. §. si qs alieno. ⁊. ff. de obsequijs a liber. pa. pre. l. ij. reprobata. M. sentētia q dixit pcuratorē seu defensorē cōdemnādū q a pncipio interuenit. Cetep si postea dñs hz cōdēnari. vt ar. C. de sen. ⁊ inter. omnium iudi. l. j. Sed nos subaudimus ibi maxime. licet. M. respondeat illi. l. nihil arbitramur interesse qtum ad personam cōstituentis pcuratorem cōstituti. Si. n. cōdemnat defensor vt dictū est quare cō petit actor sententiā executioni mandari. vt. ff. de re iudi. a diuo. ⁊. C. de executiōe rei iudi. l. ij. ⁊ hoc qn sine mādato defendit: vt. ff. de pcu. plaucius. ⁊. ff. de re iudi. l. si se nō obtulit. Itē si defendit cum mādato: aut ille qūo defendit est non soluēdo ⁊ tūc idem: q ipse conuenietur ⁊ sententia cōtra ipm mādabit executioni: aut est soluēdo: ⁊ tūc sententia mandabitur executioni contra illum vt superius dictuz est. Rñō: ex hac vltima etiā potest agi: siue sine mandato defendit ⁊ hoc planum est. siue cum mādato ⁊ ille dñs soluendo non sit. Si tu dicis qre non petit sententiam executioni mādari hoc non obstat. q si habeo plura beneficia est in potestate mea q velim vti: maxime cū intersit mea plures habere debitores ⁊ plura auxilia. vt. ff. de liberat. leg. l. iij. ⁊ est optimum ar. p hoc. ff. de bonis aut. iu. pos. l. ptor. §. penul. Uel ideo agitur ex hac stipulatione cōtra illū qui promisit ⁊ contra fideiussores q nō inueniebat aliqd mobile vel imobile vel etiā noīa in qb⁹ posset sentētia executioni mādari. vt dicit. l. ff. de re iudi. a diuo. Uel agit hac actione ex volūtate sicut ⁊. C. de re iudi. l. ij. §.

14 si autem. † Questio. Sz qrit dñs meus ⁊ preceptor. R. si pstita satisdatione iudicatum solui reus nō defendit inquātū stipulatio cōmittat. dixi qd si post litē contest. stipulatio cōmutat dico q reus pōt ptracto hermoditio cōdemnari: agi poterit similiter cōtra fideiussores inquātū potuit ipse reus cōdēnari si eam defenderet. vt ff. eo. l. cū querebat. ⁊. l. iudicatū solui stipulatio. Si vero ante litē ptesta. reus non defendat: querit vtrum cōmittat: qdam dicūt nō cōmitti. vt. ff. eo. l. cū querebat: ⁊ ita ibi glosauit. R. dñs meus. R. putat cōmitti. vt. ff. de pcura. l. nō cogendum. Sed inqtū cōmittit qrit dicūt quidā q iudex nō pōt ante litem cōtesta. ad cōdēnationē pcedere vt cōmittat ratione sumptuū. Ipse aūt rñdit sic: fideiussorē ob rem non defensam cōueniā ⁊ si putauerit non defendere condemnabitur in quātitate p quā satisdatū fuit. si liquide appareat iudici condēnādū fuisse si fuisset iudiciū prosecutus. cōtinet. n. eandē quātitatem illa clausula ob rē non defensaz: quā res iudicata. vt. ff. e. iā tn. j. Rñ. ⁊. l. iudicatū. ⁊. l.

15 cū querebat: ⁊ hoc dñs meus. † Questio. Item querit si procurator defendit ex mādato quid prodest agenti recipere fideiussores cū procurator nō pueniat ex re iudicata. Rñdit dñs meus. R. si forte dñs sit non soluēdo pueniet fideiussores cū effectu vel lz nō proderit qtū ad clausulam rei iudicate proderit ad reliquas clausulas q dñs ex reliqs cōueniri non potest. vel prodest si fiat nouatio ex iudicij exce-

16 ptio. ⁊ hoc dñs me⁹. R. † Qō. Itē qrit pr

curator tutor curator stipulari possunt iu/
dicatū solui. de procuratore intellige siue
habeat speciale mandatum siue vniuerso
rum bonoꝝ siue habuit ratū dñs. si aūt cō
iūcta psona agat sine mādato ⁊ ei satisdet
iudicatum solui ⁊ postea coniuncta perso/
na cuius noie agebat non hꝫ ratū illud iu/
dicatū: stipulatio iudicatum solui interpo
sita nō cōmittit sed ex integro dꝫ cauere:
lꝫ enim sit coniuncta psona non tñ est pcu
rator. vt. ff. e. iam tñ. j. rñ. quid ē qđ ibi dꝫ
ꝙ stipulatio nō cōmittit. Rño: non cōmit
titur: ideo erq̄ enim nō habet ratū coniun
cta psona illud iudicium qđ fecit hic pcu
ratorio noie: q̄re deberet illa stipulatio cō
mitti. Itē qđ de tutore legit: intellige si ad
ministrat: ceteꝝ si nō administrat non pōt
stipulari. vt. ff. e. iā tñ. §. ij. Sed miꝝ ē qđ
hic tutor qui nō administrat nō pōt stipu/
lari cū al's tutor ⁊ si nō administrat potest
tñ pupillus ei⁹ auctoritate suā hereditatē
adire. vt. ff. de acquir. here. pupillū. Rño
hec est ratio si tutor nō administrat videnť
oia sibi denegata q̄ in administratione cō/
tinentur sicut ꝯcessa administratione cōce
dunť ⁊ oia q̄ ad administrationē ptinent.
iō nec stiplōem pōt exigere tutor qui non
administrat: cū exigere stiplōem sit ō admi
nistratione qđ in hereditatis aditiōe nō ē.
qꝛ in ea acqrēda p̄stet tutor auctoritatē nō
17 iō qꝛ administrat: sꝫ qꝛ tutor. † Q. ō. Item
q̄rit: legitur. ff. eo. iam tñ. §. in hac. ꝙ fide
iussores q satisdāt iudicatū solui si defēsio
nē omittāt ꝙ nō teneť mādati actiōe dño
hi enim in quātitatē interuenerūt ⁊ hoc si
fuit illis mādatū nō i defensiōe: sꝫ quō pōt
h eē cū ille qui pmittit iu. sol videat ēt p/
mittere defēsionē. vt. ff. e. l. iu. sol. Rñ. h fi/
deiusserūt tñ p vl. clau. i. sol. iu. aliogn te
nenť defēdere ⁊ dño obligareť act. mā. ⁊
h dicu lr̄a seq. hi. n. i quātitate ⁊c. ¶ Itē
illō no. ꝙ si aliqs vult defēdere aliū dꝫ in
solidū defēdere: aliogn nō admittit. vt. ff.
e. l. ex clau. cū defēder sit idē facere quod
dñs factur⁹ eēt. vt. ff. de pcu. sꝫ he psone
§. defēdeť. Un̄ plēs hrdes dñt vnū defē
sorē ꝯstituere actore h volēte ne defēsio p
plēs scissa i cōmodū actori faciat: lꝫ hrdi/

bus actoris nō iponať necessitas agere p
vnū. vt. ff. e. iā tñ. §. pen. Sed h attēde qñ
vnica actio pponit ab actore. sꝫ si plēs p
singulis actiōib⁹ singuli erūt defensores.
vt. ff. de pcu. l. oim. ⁊. l. nō tñ. ⁊. ff. de exer
citoria. l. j. in fi. ⁊. l. sequēti Et sic opponit
qđ fauorabilior sit actor q̄ re⁹ quod iura
nolūt. vt. ff. de reg. iu. fauorabiliores. ⁊. ff.
ō ac. ⁊ ob. arrianus. Rñdent quidā ꝙ ali
qñ cōtingit sic in p̄dicto exēplo. ⁊ al's. ff. ō
iudi. si qs intentione ambigua. Uel meli⁹
non facit h fauor psone sed fauor actionis
cū enim actio sit indiuidua: ideo nō pñt de
fensores plures existere sed plures actores
sic. qa ipso iure diuidit es alienū. vt. C. si
certū pe. l. j. ⁊ sic cuilibet sua q̄titas debe
tur. vt. ff. fami. her. l. ij. ⁊. l. plane. ¶ Itē
no. qđ ibi fieri dꝫ defensio vbi agit. vt. ff.
eo. ti. iā tñ. §. vl. ⁊. ff. ō iudi. l. vēditor. Itē
q̄rit si qs aliquē defendit nec satisdedit iu
di. solui: qꝛ nō fuit ab actore petitū in p̄nci
pio vel si aliqs egit noie alteri⁹ ⁊ sine man
dato nec fuit ab eo petita satisdatio rē ra.
ha. dñm. ⁊ fuit pcurator re cōdemnatus
vel pcurator actoris subuenit: p̄ quē man
dabitur snīa executiōi: aut qd faciet ille q
obtinuit. nā vr̄ ꝙ snīa sit delusoria qđ esse
nō dꝫ. vt. ff. de iudi. si p̄tor. ⁊. ff. ne qd i lo
co pub. fi. l. vl. in fi. Q. ō sit delusoria pbo:
dño absenti nō preiudicat nisi hēat ratum
vt. ff. de pcu. l. lꝫ. ⁊. ff. de iudi. l. lꝫ. ⁊. ff. rē
ra. ha. l. paulus rñdit. Cōtra procuratorē
non ago: qꝛ mihi nō satisdedit nec iudi. sol
ui nec rē ra. dñꝫ ha. Rñ. i vtroqꝫ casu snīa
mādabitur executioni cōtra illū pcurato
rē q se liti obtulit cū sciret cautū nō eē. i. si
bi mādatū nō esse nec mihi cauisse. vt. ff. ō
pcurat. l. plauci⁹. ⁊. ff. de re iudi. l. si se nō
obtul. t. sicut in rei vēdi. in q̄ is q se liti of/
fert: ⁊ pe. here. cōdēnatur ac si possideret.
vt. ff. de peti. here. is q se liti. ⁊. ff. ō rei vē
di. is q se liti. ⁊ h sustineri pōt i pcuratore
rei seu defensore ꝯdēnato. Sed subcūbēte
pcuratore actoris qꝛ reus fuit absolutus
qd faciet re⁹. Rño ⁊ dico ꝙ habebit acti.
in factū ad interesse suū q̄tenus sua inter/
sit qđ dñs haberet ratū. vt. ff. de prescrip.
verbis q̄tiens. Nā ⁊ alias pcurator acto/

rio vel rei lz satisdaret ꝛ postea succedat dño lz ex ꝑori stipulatiõe nõ possint conueniri conuenientur postea sicut heredes. vt.ff.iudicatum solui.l.si ante.

¶De actione ex stipulatu nomine damni infecti interposita ab eo qui habuit domum viciosam. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

2 Libellus in tali actione quõ cõcipiat.

DE quarta stipulatione ꝛ actiõe ex stipulatu noie dãni infec. nõ curo multũ ꝓsequi: qꝛ plene dixi.s̃.in tractatu d̃ dã

1 no infec.circa fi.† ¶Hoc tñ addo: qꝛ ad h̃ vt ista cõpetat opꝫ qd̃ oia p̃dicta fere interueniãt q̃ diximus ibi. ¶Oportet etiã aliud interuenire.s.qd̃ dãnũ sit datũ.s.ꝙ domus ruinosa ceciderit. ¶Scdm ꝙ vicio opis dãnũ ꝯtigerit nõ si extrinsec⁹. vt ff.de dã.inf.l.dãni.§.sabini.ꝛ.l.fluminũ. §.hec stiplo.ꝛ.§.idẽ serui⁹.ꝛ.§.q̃ꝗ̃.Et accipias sic dãnũ diminutionẽ rei nr̃e.vt ff.e.l.ij.nõ ãt lucrum. vt.ff.e.l.fluminum in fi.ꝛ.l.ꝓculus. Itẽ hec stiplo cõtinet in teresse agẽtis qd̃ attenditur circa parietẽ q cecidit ꝑpter domũ ruinosam.ꝛ cõtinet fulturã edificij ꝛ pẽsiones inqlinoꝝ q migrauerunt iusto metu ruine. Itẽ ꝛ si iusto metu ruine nõ potuit dñs locare hospiciũ.ꝛ si qd mihi dãni cõtigerit aq̃ ducẽde cã in fundo.vt.ff.e.l.in hac.ꝛ.l.sꝫ si cõducere.ꝛ.l.dãni. Immo etiã si nouũ parietẽ ego refeci q hactenus cecidit ꝑpter ruinã estimabit impẽsa refectiõis moderata: qꝛ illud ꝯsideratꝰ qd̃ hꝫ mõ meliorẽ parietẽ:nõ tñ habebit rõ incrustationum q̃ fuerũt in antiq̃ pariete. vt.ff.e.l.inter q̃s.§.

2 vl.ꝛ.l.ex dãni.† ¶In hac ãt ac.ꝯci.sic libel.Libell⁹.Ago.e.R.ꝯ.M.q cũ domus sua ruinosa minaretur ruinã domui mee ꝓmisit mihi.x.noie dam. infec. vñ qꝛ domus illa cecidit ꝛ domũ meã vel parieteꝫ illũ destruxit qd̃ dãnũ estimo.xx.id̃ peto: ꝓpono certi conditio.ex stipulatione. Uel si non vis estimare dãnum dicas vñ illud damnũ mihi resarciri peto. ꝓpono actionem ex stipulatu. Uel si edificaui parietem qui cecidit propter illã ruinam in cuius refectione expendi.xx. vnde illa.xx.peto: propono certi condi.ex stipulatione. Qd̃ sic recte conci. libelli ꝓbant iura p̃dicta. Oppositio. Sed opponit .nã ꝙ non possit agi videt ad aliquid predictoꝝ. nã metu ruine dominus edificij ruinosi ꝓmisit mihi nomine dãni infecti vnde nihil certũ in ꝓmissione deuenit.sed non videt ꝙ certi cõditio possit intentari. Itẽ cum damnum mihi emẽdari nõ sit promissum: sed tñ nomine dãni ifecti nihil videtur mihi ꝓmissum.naꝫ promisisti mihi nomine dãni nondũ contingentis:ꝛ sic ꝓmisisti noie damni futuri. Rñõ:imo recte ago. statim enim ex quo paries ruinosus factus est iã tunc damnum accipere videor: vt.ff.eodem.l.damni infecti.§.sabini.ꝛ.l.pretor. §.hoc edictum.

¶De actione ex stipulatu interposita ab edificante cui nunciatum est nouum opus si apparebit eum iniuste edificasse. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu interposita: ꝛc̃. ad hoc vt cõpetat:quot requirantur.

2 Confessoria in tali actione cum agebat: quomodo missio fieri poterat:cum confessoria sit in rem.

3 Aduersarius in tali actione si non caueat: nihilominus iudex ex officio suo mittit in possessionẽ faciendo caueri forte compellendo captis pignoribus:quid iuris.

4 Libellus in tali actione quõ formetur.

5 Non defendi qualiter quis dicatur.

6 Docere in huiusmodi actiõe quis debeat: vtrum ille qui satisdat:ꝙ iuste edificet:vel ille cui satisdatum est: ꝙ iniuste edificauerit.

7 Possessio sola an ꝓ edificãte sufficiat: vt dicat nunciantem probare debere.

8 Obligatione in tali actione quid sit: vel quid precise peti debeat: vtrum restitutio operis vel interesse.

DE quinta ex stipulatu actiõe nõ multũ curo ꝓsequi qꝛ plene tractaui.s̃. i tractatu edictoꝝ de operis no. nuncia.tñ

1 addã aliq̃. † ¶Uñ ad h̃ vt cõpetat sunt fere illa necaria q̃ diximus ibi. ¶Est ꝛ aliud necessariũ qd̃ ille q edificauit satisdederit si i loco ꝑuato:si in publico ꝙ ca

ueat vt si appareat eũ iniuste edificasse qd debeat destruere. vt. ff. de ope. no. nũ. l. p̄tor. §. hoc interdictum. ⁊ §. deinde. ⁊ l. stipulatio. ¶ Itẽ est necessariũ q sit iudicatũ illum iniuste edificasse vel si non deffendat se qui satisdedit vel cauit. s. q iuste edificauerit. vt. ff. e. l. stipulatio. §. siue autẽ. Oppositio. Sed videtur mirũ. vt ille q satisdedit si nõ defendit qd stipulatio cõmittitur. vt in p̄dicta. l. stipulatio. §. siue at. s. vt boni viri. i. iudicis arbitratu res restituatur ⁊ sic destruat opus si h pretori placuit: aliogn cõdẽnabit reus ad interesse. vt in p̄dicto. §. sed hoc qualiter intelligit q̄re. s. in actione cõmodati in tractatu ciuilium. Sed insurgũt iura cõtra nã legit. ff. eo. t. l. si priusq̄. q aut non defenditur ille cui nũciatũ ẽ opus nouũ: ⁊ tũc iudex precipiet q caueat ille nõ prius se edificaturũ q̄ vltro egisset. i. ĩ. tres menses. vt. C. de opis no. nũ. l. vnica sibi ius est edificare: si vo nõ defẽdit ille q nũciat officiũ iudicis erit vt caueat ille q nũciauit op⁹ no. nõ nũciaturũ nec opi obsuturũ. i. nociturũ: sed dz de iure suo probare quo cõpetebat sibi ius nũciãdi vel ex cã publica vel ex nãli vl ex ĩpositia. vt. ff. e. de pupillo. §. meminisse. ⁊ sic punit is q nõ defenditur q fiet de pos. petitor. vt in p̄di. l. si prius. ⁊ sic ɓm hanc legem nõ differetur opus ꝑpterea q non defendit aduersarius. ¶ Itẽ alibi habet ⁊ legit. ff. de dã. infec. l. a q̄ fundus petit qd si tu edificatũ habes a me q peto fũdũ id ẽ seruitutẽ fũdi talis petitio instituit. s. quia ago ius nõ esse ita tibi edificatũ habere. ⁊ sic intẽdo negatiuis verbis confessoriam qd possum. vt. ff. si seruitus vendi. l. si qñ. §. cũ in domo. si tu nõ defenderis in me nõ transferenda ẽ possessio: nõ vt edificiũ destruat: h enim eẽt iniquũ demolitionẽ ꝑtinus fieri. sed si infra certũ tp̄s h est infra tres menses vt dixi non docueris te iuste edificasse postea destruit. ⁊ sic legitur littera istius. l. a quo q verba tertie ꝑsone resoluant in primã ꝑsonam vt i dominus. hic ẽ discipulus ille quẽ diligebat Jesus ⁊c. ¶ Item ita itellige vt exposui si tu habes edificatum a me non ita vt multi stulti. ⁊ sic nõ incõtinẽti destruet opus ꝑpterea qa aliqs non defenditur. Oppositio. Itẽ alibi legit q si familia tua ꝓhibeat aliquẽ vti seruitute si nõ defendaris vel si nõ defendat familia tua actor mittat in pos. bonorũ aduersarij nec actor ante discedet de illa possessione q̄ cõstituat sibi seruitus ⁊ totũ dãnuʒ sibi restituatur. vt. ff. si serui tus vendi. l. is cuius. Sed q̄liter. l. ista is cuius intelligat: q̄re. s. de ɔfessoria. in. fi. ¶ Unde absolutionẽ istorũ cõtrariorũ distingue ⁊ intellige quãlibet. l. in domicilio suo in diuersis enim casibus loquũt. lex enim stipulatio. §. siue autem loqtur qñ ego nũclaui nouũ opus illi q edificabat. ⁊ ille satisdedit de ope destruẽdo si non defendat merito opus destruit qr vr delusisse nunciationẽ ⁊ p̄toris ɔsiliũ ꝑ qd subuenit edificãti vt satisdet ⁊ edificet. vt. ff. e. l. p̄tor. §. deinde. ne q̄ malicia sua ei ꝓsit q desse non dz. vt. ff. de rei vẽdi. in fundo. iõ destruit ex q̄ nõ defendit. legẽ at si priusq̄. itellige quando edificatum nõ erat ⁊ h dicit p̄ncipiũ. l. si ꝓusq̄ edificatũ eẽt. ⁊ sic nulla satisdatio ꝑstita fuit ab illo cui nũciatum fuit no. op⁹. Legẽ illã de dã. infec. a q̄ itellige qñ ille edificauit nulla denũciatione iterueniẽte vel p̄cedẽte: sʒ agebat postq̄ edificauit cõ illũ cõfessoria verbis negatiuis. s. vt edificiũ illud tollat. si enim ẽ contumax q edificauit qr se nõ defendit mittar in pos. illius edificij: ⁊ nisi doceat infra tres menses vt dixi. vel intra certũ tp̄s a iudice statuẽdũ. subaudi qr vbi mẽtio tpis haberet si nõ sit certũ arbitrio iudicis cõmittitur. vt. ff. de iure deliberãdi. l. j. in fi. Merito me ꝓbãte d iure meo ⁊ illo absente ꝑ cõtumaciã op⁹ illiõ d'struet ⁊ sic ꝓcedet ad diffinitiuã sniam. i ɔfessoria etiã lite nõ ɔtes. vt i supiori. l. stipulatio. §. siue at. Licet q dã voluerũt legẽ illã intelligere post litem ꝑpterea qr ponũt illã duo vt paria siue at iudicet. s. illũ iniuste edificasse siue non defendat. Sed p̄mũ credo ver⁹ cum multa alia sint casualia i ɔfessoria ⁊ q̄uẽs agit d illis iuribus: vt notaui. s. i cõfessoria. Legẽ illã. ff. si seruitus ven. is cuius: attẽde qñ aduersari⁹ vl familia d volũtate dñi ꝓhi

hibebat me aquā ducere: phibebat dico de facto: si nō defēdat mittar in pos. bonorū illius ex q̄ dñs mandauit familie alioquin dñs nō tenet ꝯ facto familie nisi q̄tenꝰ ad eū puenit: vt notaui. s̄. de ꝯfessoria. vnde mittor in pos. bonoꝝ olī oium: hodie pro mensura debiti declarati. vt. C. de bonis
2 aut. iu. pos. aut. ei qui iurat. † Qō. Sed cū agebat̄ cōfessoria quō fiebat missio cū cōfessoria sit in rē. Rñ. fiet missio in pos. illiꝰ rei vñ aq̄ curritur: ita ꝙ nullo mō ipediar vt dixi. s̄. de ꝯfessoria. Et sic mittar i pos. illiꝰ rei ꝑ cautionē p̄standā mihi ab aduersario vt nō impediar aquā ducere donec ꝓbet ille de iure suo: vt in p̄dic. l.
3 si pusq; . † Questio. Sz qd si aduersarius non caueat: nihilominus iudex ex officio suo me mittet in pos. faciendo mihi caueri qn̄ petit̄. ꝛ forte ꝯpellēdo captis pignoribꝰ. vt isti. ꝯ satis. tu. si hꝫ bōa ꝑ q̄ captis pignoribus possit vrgeri. Oppō. Sed oibus his opponit̄ de. l. ff. de ꝓcur. sꝫ he ꝑsone. §. vl. ꝛ. l. sequēti vel in opis vbi aliqs vr̄ defendi ꝛ si aduersariꝰ in pos. mittatur. Sꝫ q̄liter. ll. ille intelligāt̄ q̄re. s̄. in actiōe ex stipl̄atu iudi. solui. ¶ In hac āt
4 ac. ꝯci. ac. lib. sic. † Libellꝰ. Ago. e. R. ꝯ M. cui cū nūciassez no. opꝰ qō faciebat i loco ꝛ ipse mihi satisdedisset opꝰ illud tollere si appareat eū iniuste edificasse: vñ qꝛ apparuit postea ꝑ s̄niaꝫ iudicis sempronij illum iniuste edificasse: vel qꝛ cū vellē contra eū cōtendere qꝛ iniuste edificauerat se nō defendit. iō ꝓpono actionē ex stipl̄atu vt p̄dictū edificium tollat. Uel si mihi actori placet dicā: vñ vt p̄stet mihi meum interesse ago ꝯ illum ꝓpono ac. ex stipl̄atu. Qō sic recte cōcl. lib. ꝓbat̄ ꝑ. l. ff. ꝯ opis
5 no. nū. l. stipulatio. §. siue āt. † Qō. Sed q̄rit̄ q̄liter qs dicat̄ nō defendi. Rñ. quotiēs citatꝰ nō cōparet Itē q̄tiēs citantur amici cognati agnati ꝛ affines nullus postea defendit. vt. ff. ex qbꝰ causis in pos. l. hec āt. ꝛ. ff. ex qbꝰ causis ma. l. iteꝫ ait p̄
6 tor. §. pe. ꝛ vlt. ꝛ. l. ḡ. † Qō. Iteꝫ q̄rit̄ qs debeat docere: vtrū ille q satisdat. s. qō iuste edificet. vel ille cui satisdatū ē. s. ꝙ iniuste edificauerit. Rñ. vtrūqꝫ admittā ad probādū. maxīe cū vterqꝫ affirmatiuā ꝓponat sic ēt in cā criali vt. C. ad. l. cor. ꝯ fal.
7 vbi. † Questio. Sꝫ nūqd ꝓ edificāte suffi ciat sola pos. vt sic dicamꝰ nūciātē debere ꝓbare Uel nūqd distinguemꝰ de mō nunciatiōis fiat possessor cui nūciatuꝫ est vel nō: vt dixi. s̄. de iterdicto de ope. no. nū. Rñ. lꝫ de B. s̄. in tractatu de opis no. nun. tractauerimꝰ: sic tñ dico ꝛ distinguo. Si nūcio nouū opꝰ ꝛ nō recipio satisdationē a te. Si nūcio iactu lapilli: vel ꝑ p̄torē possessionē retineo si āte possidebā. vnde ille q edificat dꝫ ꝓbare se iuste edificare debere. ¶ Si autem nudo s̄mone facio aduersariū possessorē: tūc debeo ꝓbare qō iniuste edificat: ꝛ sic circa ista credo opari cōmodūꝫ possessionis: vt distinguit. l. ff. de opis no. nū. l. de pupillo. §. meminisse. ꝛ B ante satisdationē: post satisdationē idem credo: lꝫ q dam dicāt ꝙ ille q satisdat sibi p̄iudicauit: qꝛ satisdedit se destructurum opꝰ si appareat eū iniuste edificasse. ḡ vr̄ onꝰ ꝓbatiōis in se trāsferre ꝑ satisdationē vt probet ꝙ iuste edificauit. Sed durum videt̄ B qꝛ nō solet ꝯditio illoꝝ durior haberi q̄ꝫ q nō satisdant: imo melior sicut ꝛ illoꝝ q litē cōtestant̄. vt. ff. de reg. iur. l. nō solet maxime cū stipulatio seu satisdatio soluēdi debiti ita tēpus interrumpit sicut ꝛ cōtestatio facit actionē ꝑpetuare. vt. C. de p̄scri. xxx. an. l. cū notissimi. ꝛ. l. vl. Alij dicūt ecōtra: sꝫ primū puto verius remo-
8 tis his duabꝰ sentētijs. † Questio. Itē vltimo querit̄. qd sit in obligatione vel qd debeat precise peti vtrum restitutio operis vel interesse. Respōdeo de hoc dic vt notaui supra in actione cōmodati in tractatu ciuilium.

¶ De actione ex stipulatu que competit ꝛ datur ꝓprietario contra fructuariū vel vsuarium si male vtatur vel qō restituat quod superest. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu ꝯ competit: ꝛc. ad hoc vt procedat: quot exigantur.
2 Fructuarius vel vsuarius an habeāt ius vtendi fruendi: vel an tales percipiendo fructus bona fide: faciant eos suos: an ꝯ satisdationem prestent: ꝛ an ipsa satisda-

tio sit de substantia vsusfructus vel de dif finitione.

3 Uerba ista: vsusfructus valet de iure ciuili: et per tuitionem pretoris. quid sonare habeant.

4 Fructuarius quid suscipere debeat.

5 Proprietarius qui est domin⁹ rei quare stipulet sibi restitui: cum nemo stipulando rem suam obliget sibi aduersarium tuum stipulatio nulla est.

6.7 Positiones actoris et rei in tali actione.

8 Libelli in tali actione quomo formentur cum plu. seq.

9 Fructuarius si vtat et fruat: et nō satisdet sed damnū det: qua actione proprietarius contra illum aget.

10 Actio ex stipulatu cū sit ciuilis: quomodo pretoria esse dicatur.

11 Fructuarius si satisdare noluerit: quid faciet proprietarius: qua actione compellet illum ad satisdandum.

13 Proprietarius si satisdationem fructuario remiserit: quid iuris.

DE serta actione ex stipulatu q̄ cōpetit p proprietario ꝯ fructuariuꝫ pp duas cās .s. si fructuarius nō vtit̄ fm arbitriū boni viri. i. q2 male vtit̄. Itē scda causa quādo vsusfru. ē finit⁹ ꝙ restituat qđ ex re illa extabit. Uñ pma fepi⁹ committitur et totiēs quotiēs male vtit̄ fructuari⁹: secūda nō ꝯmutit̄ nisi sel vt pbant̄ hec. ff.

1 vsusfru quēad. ca. l. j. §. cauere. † ¶ Uñ ad h vt actio ista ꝯpetat tot sunt necaria. ¶ In pmis ꝙ vsusfru. vel vsus sit ꝯstitutus inter viuos vel relict⁹ in testō. vt. ff. vsusfru. quēad. ca. l. vsu q̄q3. ¶ Scdm ꝙ fructuari⁹ vel vsuarius satisdet se vsurū fruituꝝ arbitrio boni viri: et cū vsusfr. vel vsus ad eū ptinere desierit restituere qđ inde extabit. vt. ff. vsusfr. quēad. ca. l. j. in pn. Et lꝫ rubrica. et ll. multe dicāt qđ dꝫ cauere ita itelligas. i. satisdare. tenet̄ eni satisdare fideiussorē. vt. C. de vsufr. l. vsusfru. cōstituto. et. ff. de vsufr. l. si cui⁹ .§. j. et. ff. de vsufruc eaꝝ reꝝ q̄ vsu. cō. l. t̄ ib⁹. et sic. C. de pcu. l. j vbi dī cautio. i. satisdatio. vt. ff. de pcu. seru⁹. §. ait ptor.

Hāc aūt satisdationē p̄stat vsufructuari⁹ et vsuari⁹ ēt si testator phibeat. vt. C. de vsufru. l. si vsusfru. et C. in pos. leg. l. scire. Ab herede āt remitti pōt. vt. ff. ad. l. fal. l. pōt et. l. qđ de bonis. §. vl. et. ff. si qs. cau. l. sed et si qs. §. vl. Itē p̄stat̄ hec satisdatio siue rei mobilis siue soli relinq̄t̄ vsusfr. vt. ff. vsusfruc. quēad. ca. l. j. §. hec stipulatio. Sꝫ intelligas de re mobili q̄ vsu nō ꝯsumitur: alioqn alia satisdatio p̄stabit̄ de q̄ dicemus in sequēti rubrica. Siue res illa sit mobilis q̄ p se moueat̄. vt. ff. de v̄ sig. mouētiū. Cōsiliū āt dat legislator siue pro re mobili siue pro re imobili qđ proprietari⁹ estimet rē illā vt postea sciat̄ an res illa dterior fiat. vt. ff. vsusfr. quēad. ca. l. j. §. cauere. Silis estimatio fit in re data in dotē: vt. C. de iure dot. l. si inter vi. et vx. Aliqñ eni lex dat cōsiliū. vt. ff. de reliq. et sump. fu. l. at si qs. §. sed interdū. et. ff. de rei vēdi. io g. et. ff. de inofficioso testō. l. j.

2 † Questio. Adeo āt ē necaria ista stiplo qđ interponat̄ ꝙ multū dubitatū fuit et adhuc etiā dubitat̄ vtrū fructuari⁹ vl̄ vsuarius habeat ius vtēdi fruēdi vl̄ si vsufructuari⁹ pcipiendo fructus bona fide an faciat suos anq̄ p̄stet predictā satisdationē Et sic etiā q̄rit̄ an ipsa satisdatio sit de substātia vsusfr. vel de diffinitiōe. Rńo. dñs meus admittit ꝙ fructuarius habeat ius vtē. et ꝙ sit vsufr. et ꝙ bōa fide recipiēdo fruct⁹ faciat suos. et ꝙ illa satisdatio non sit de substantia vsusfru. nec de diffinitione. Oppositio. Sꝫ opponit̄ illa v̄ba vsusfru. ē ius vtendi fruē. i reb⁹ alienis saluar reꝝ suba. vt. ff. de vsufru. l j. q̄si dicat ꝙ ita vtar qđ reꝝ suba salua sit: vt. ff. de vsufru. l. ij. et. iij. et sic v̄ba illa q̄ndā restrictionē inducūt: et dñs me⁹ suā sniam his argumētis defendit sic̄ et ibi notat: dic̄ esse de substantia vel de diffinitiōe oporteret qđ conuerteret̄ cū suo diffinito: nec ante esset vsusfruct⁹ q̄z cautio p̄staret̄ et satisdare vsusfructua. vt. ff. de vsufru. eaꝝ rerū q̄ vsu. ꝯsu. l. h senatus. §. si pecunie. et ar. ff. quēad. fu. vs. amit. l. si p̄tē. §. si p fundū. et. ff. qñ di. lega. ce. l. cū ita. §. cū suo. Preterea in q̄ttuor casib⁹ ē vsusfru. lꝫ nul

la satisdatio pstet. Prim⁹ casus e .ff. vsus/
fru.quēad.ca.l.vsufru.§.illud sciendū.
Scds casus e de bonis q li.l.cū opz. in
fine.pme colūne:z.l.cū nō solū.§.lz pcul
dubio. Terti⁹ cū relict⁹ est fisco q nō tene
tur satisdare:vt.ff.vt leg.no.ca.l.j.§.si ad
fiscū. z.ff.si cui plusq; p.l.fal.l.iij.§. itez
sciendū.Et qre nō satisdat q: semp e ido/
ne⁹ z soluēdo.vt.ff.de fundo do.l.ij.Et in
qrto casu excogitato a dño Jo. vt cū reli
ct⁹ e tibi vsusfructus pure: z pprietas ti/
bi relicta cū amiseris vsumfru. ad instar
illius.l.ff.vsusfru.quēad.ca.l. si vsufru.
§.illud sciēdū. Oppō. Sz videt q nō sit
vsusfru.anteq; pstet satisdatio nec fructu
arius pcipiēdo fruct⁹ suos faciat: z q sit
satisdatio de subā vel de diffinitiōe vsus/
fru.ante enim q; vsufructuarius satisdet
fruct⁹ suos nō facit.vt.ff. de vsufru. leg.
l.vxori vsusfru.bonoz.Sz dñs me⁹.l.illā
intelligit qñ fructuarius credebat se tene
ri satisdare z sic cū nō haberet bonā fidē
fructus nō faceret suos.vt ibi notat. Itē
anteq: satisdet nō hz actionē fructuarius
vt.ff.de vsufru.l.si vsusfru.legat⁹ in pn.
Itē heres rē vēdicat pinde ac si vsusfru.
relict⁹ nō eēt erq fructuari⁹ nō satisdat.vt
.ff.vsusfru.quēadm.ca.l.si vsusfru.noie.
Sz ?sentio dño meo. Nec obstat qd dicis
q nō hz actionē fructuarius z q heres
pōt vēdicare. Rñ.nō hz actionē.s.q pos/
sit vsusfru.petere nisi satisdet.satisdare n.
tenet adeo q sit vsusfr.si traditus stipula
tio ista cōdicit.i.petit a pprietario p cō/
ditionem incerti vel sine cā vel ex lege vt
fructuari⁹ pmittat z det fideiussorem de
vtēdo fruendo.zc.vt.ff.vsusfru. quēad.
ca.l.iij.z.l. si vsusfr.nomine.z.ff.de vsu/
fr.eaz.rez q vsu.?sumūt.l.lz senatus.§.
si pecunie.ante eni q; satisdēt e vsusfru. z
hz ius vsufructuarius sz postea satisdare
dz:nā fruct⁹ stātes z pendētes maturi sta
tim ad fructuariū ptinēt a die legati cedē
te. vt.ff.de vsufruc. si pendentes. z ar.p
.l.e.usdē titulisi vsusfruc.legat⁹. Itē pdi
cta satisdatio pstat siue vsusfru.sit ?stitu
t⁹ z valet de iure ciuili p tuitionē ptoris:
vt.ff.vsufr.quēad.ca.l.si vsussr.§.illud.
ad oēm eni vsūfru.ptinet.vt.ff.de vsufr.
3 l.si cuius. †Questio. Sz qrit de eo quod
dic q vsusfruc. valet de iure ciuili z per
tuitionē ptoris qd sonēt vba ista. Rñ. d iu
re ciuili valet constitutio vsussr. qñcs cō
stituit inter viuos pactionibus z stipula/
tionib⁹ vel in testō. vt.ff. de vsufr.l.iij. z
inst..de vsufr.tuitiōe ptoris valet vsusfr.
q de iure ciuili nō valet. vt si supficiari⁹
vel emphiteoticarius ?stituat vsumfr.vt
.ff.de supfi.l.j.§.qd āt.z.ff.qb⁹mo.vsus
fru.am.t.l.j.§.j. Itē si tibi legat⁹ sit vsus
fru.vt alij restituas z sit restitu⁹ ille habe
bit vsumfr.tuitiōe ptoris, z nō iure ciuili
q: de iure ciuili vsusfruc.sine interitu sui
a persona nō recedit.vt.ff.de vsufr.lega.
l.si qs vsūfru.z.ff. famil. her.l.si seruo.
Itē valet tuitiōe ptoris qtiēscūqz legata
valēt iure ptorio.vt.ff.de iniusto rup.tc.
l.posthum⁹ pteritus z.ff.de le.pres.pe.bo
noz pos.? ta.p totū. z istu.qb⁹ modis te.
infir.§.nō tñ p oia. z hec exē pla notat do
min⁹ me⁹. z qñcs alicui cōstituat vsusf.
a nō dño:multa eni valēt tuitiōe ptorio q
iure ciuili infirmant vt dictū e.z pbat p
legē.ff.qd falso tu.l.j.§.pe.qd ius preto
riū factū fuit grā supplēdi iuris ciuil. vt
4 .ff.d iusti.z iure.l.ius āt ciuile.†Qō.Itē
qrit:qd e qd legitur.ff.vsusfr.quēad.ca.
l.si vsusfr.mihi.§.istd.Qd āt debeat ca/
uere vsufructuarius aut actiōes suscipep
mū pcedit sine calūnia sz de scdo dubita
tur qs actiōes suscipiet fructuari⁹.Rño.
veluti rei vē.si rē pprietari⁹ vēdicare vlt
a fructuario vel cōdi. incerti quā qdā vt
dñs me⁹ dicūt ēē ppriū nomē actiōis:alij
dicūt eā vocari cōdi.ex le.p quā stipula/
tionē cōdicet.vt.ff.vsusfr.quēadmo.ca.
l.si vsusfru.noie.z.ff.de vsufru.eaz rerū
q vsu.?su.l.lz senat⁹.§. si pecunie: z erit
cōditio ex legibus pdictis. ¶ Tertiū vt
fructuarij male vtantur:vel q finitus sit
vt vsusfru.z res existat q debeat restitui
5 in q fuit vsusfruc.†Qustio. Sz qrit:q
re pprietarius q e z ñs rei stipulat sibi re
stitui qd inde extabit cū nemo stipulando
rē suā obliget sibi aduersariū: imo stipu/
latio nulla:vt.ff.de ver.obli.l.nemo.z.l.

scire. §. vl. R̄n. legislator huic questioni rn̄dit: q2 nō stipulat sibi dari sz sibi restitui q̄ stip'lo tenet: vt. ff. vsufru. quem. ca. l. j.
6 §. vl. ¶ In hac āt ac. ac. fa. ta. po. † Positio acto. Ego dico q rei talis tibi relict⁹ est vsufru. ¶ Itē noie vsufr. satisdedisti mihi te vsuȝ fruituȝ arbitrio boni viri. ¶ Item tu male fuisti v'us. ꝛ h̄ modo. ¶ Itē vsufr. ille finitus est. ¶ Econtra
7 re⁹ fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico q illa re bn̄ fui vsus ¶ Itē illa res est in illo statu in q̊ erat qn̄ fuit relict⁹ mihi vsufr. ¶ Itē vsus ille adhuc durat. ¶ In hac
8 āt ac. cōci. l. sic. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. cui cum vsumfr. talis vinee vel domus ꝯstituissez ꝛ satisdedisset mihi se vsurū fruiturū arbitrio boni viri ꝛ in re illa ita male sit vsus: vt illud in quo male est vsus mihi soluat ago ꝯ ipm ꝓpono actionē ex stipulatu: ꝛ h̄ ita qn̄ dānū ē datum. ¶ Ceteȝ p re restituenda dices sic. Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. cui cū vsumfru. cōstituissem in re tali vel fuisset sibi ꝯstitut⁹ vel relict⁹ a p̄re meo in re tali: ꝛ vsufr. sit finit' q2 mortu⁹: vel q2 nō fuit vsus p. x. ānos inter p̄ntes iō rē p̄dictā peto ab eo mihi restitui ꝓpono actionē ex stipulatu. q sic recte cōci. lib. dicūt iura. ff. vsufr. quēad. ca. l. j. ff. de vsufr. l. si vsusfructus legatus. Oppositio. Sz opponit: nā non vȝ q ista actio ex stipulatu locū possit habere nec ꝯmitti: vnde stipulatio nō est interponēda a fructuario cū supuacua cautione gs onerād⁹ nō sit. vt. ff. vt leg. seu fideicō. no. ca. l. hec stipulatio. qȏ sit supuacua ꝓbo nā ꝯ fructuariū agit in duob⁹ casib' si dānū dat i re illa in q̄ hȝ vsumfr. ꝛ q̄nēs vsufru. finitus est vt restituat qȏ inde extabit. vt. ff. vsufru. quēadmo. ca. l. j. in p̄n. sed qn̄ damnū dat a fructuario ꝯpeteret ꝓprietario actio. l. aql. Itē ꝓ precupando illo qȏ inde extabit cōpet. r rei vēdi. q̄re g̊ fructuarius satisdat de vtēdo fruēdo arbitrio boni viri. R̄n. non est superuacua ꝓpter fideiussorē quem dat fructuarius: q2 satisdat vt ꝛ al's. ff. ad le. falci. l si is cui⁹ fideicom. Uel aliter multi casus sūt in qb⁹ nō hȝ locū. l. aql. ꝛ locū hȝ ex stipulatu: puta si dānū sit datū i omittendo p negligētiā fructuarij: puta q2 viteo nō submisit: vel q2 ductus aque corrupitus ē. lex eni aquil. tūc locū hȝ q̄ñ: ēs datur dānū faciēdo. vt q2 arbores succidit. vt. ff. ad. l. aql. q occidit. §. i hac. Et hāc rationē reddit legislator i p̄dicta. l. si cui⁹ ꝛ. l. si vsufru. legatus. sz nō vr̄ hec bona rō: nā ꝓ dāno dato p negligētiam vel obmittēdo locū hȝ. l. aql. vt. ff. ad. l. aq. si ser u⁹ seruū. §. si fornicarius. ꝛ. §. si ex plaustro. R̄n. nō hȝ locū actio directa le. aql. ꝓ dāno dato in obmittēdo: sed locū hȝ vtilis vt in predictis. ll. Oppositio. Sz adhuc opponit q nō vr̄ bona rn̄sio nā propter dānū datū p̄termittēdo locum hȝ de dolo. vt. ff. de dolo. l. cū qs ꝑsuaserit: si g̊ locū hȝ vtilis: de dolo cessat ꝛ ecōtra. vt ff. de dolo. l. ij. ꝛ. C. de do. l. de dolo. R̄n. qn̄ dānū contingit p̄termittēdo aut ex ipsa re vel ipsius rei vicio. ꝛ tūc agit de dolo. vt. C. de dolo. l. de dolo. ꝛ. ff. de dolo. l. cū qs ꝑsuaserit. si āt ex alia cā extrinsec⁹ accidēte locū hȝ valis aql. vt. ff. ad legeȝ aquil. si fuus fuū. §. si fornicari⁹. In predicta āt. l. ō vsufr. l. si vsufr. legat⁹ q2 dānū ꝯtigit ipsi⁹ rei vicio locū hȝ ex stipulatu. iō de dolo cessat. ¶ Itē nēcaria fuit ēt ex stipulatu. q2 si ageret ꝓprietarius rei vē. lȝ fructuari⁹ teneat restituere offō iudicis qȏ de'eruit rei vē. vt. ff. de rei vē. q restituere: tn̄ qn̄ stipulatio iteruenit tenet restituere iure actiōis. ꝛ ex ꝯctu. ꝛ al's iter est nr̄a plures actiones hr̄e. vt. ff. de lib. leg. l. iij.
9 † Questio. Itē q̄rit: pone q fructuari⁹ vtit ꝛ fru. t ꝛ nō satisdedit ꝛ dānū dedit q̄ actiōe agit ꝓprietari⁹ ꝯ illū. R̄n. si dānū sit datū in faciēdo ꝯuenict. l. aql. ꝛ iterdicto qȏ vi aut clā. vt. ff. de vsufru. l. si vsufr. legat'. §. de p̄teritis. Si āt dānū datū sit in p̄termittendo puta q2 non submittit si possidet fructuari⁹ ꝯuenit a proprietario rei vē. ff. de rei vēdi. l. nō solū si āt fructuarius nō possidet forte q2 amisit vsumfr. tūc p acti. in factū vel offō iudicis ꝓprietario succurrit. vt. ff. de p̄scrip. vbis. q̄ñēs. ꝛ iō ne recurrat ꝓprietari⁹ ad ista mēdicata suffragia nēcaria est actio ex stipulatu.

10 ex stipulatu † Qō. Itē q̄rit̄ cū actio ex stipulatu sit ciuilis vt insti. de v. ob. i p̄n. quo dī q̄ sit p̄toria. vt. ff. de vsufr. l. si vsuf fr. legat⁹. §. deniq̄. R̄n. dī p̄toria p appro bationē. vel extēsionē: q2 p̄tor illā actio/ nē ex stipulatu extēdit ad fructuarium vt al's. ff. si qs herc. pe. l. j. ⁊ sic dixim⁹ in ac/
11 tiōe cōmoda. ⁊ neg. gest. † Questio. Item q̄rit̄ si fructuari⁹ nō vult satisdare qd fa ciet ꝓprietarius: q̄ actiōe ꝯpellet illū ad satisdādū. R̄n. aut possidet ꝓprietari⁹ rē illā cui⁹ ē relict⁹ vsufr. ⁊ tūc h3 exceptio nē vt nō ꝯpellat̄ dare vel ꝯstituere vsufr. nec ipsi fructuario dat̄ actio anteq̄; satis/ det. vt. ff. de vsufr. l. si vsufr. legat⁹ in p̄n. Si āt fructuari⁹ possidet tūc ꝓprietarius posset rē vēdicare p inde ac si vsufr. reli/ ct⁹ nō eēt. ⁊ si fructuari⁹ excipet de re vsuf fru. noīe tradita ille ꝓprietari⁹ replicabit: q2 satisdatū n̄ ē. vt. ff. vsufr. quead. ca. l. si vsufr. Uel si nō vult rē vēdicare pote/ rit stipl'ōnē ꝯdicere sicut ⁊ sup⁹ dictū est.
12 ¶ In q̄ actiōe cōcipi. ac. lib. sic. † Libel lus. Ago. c. R. ꝯ. M. cui cū cōstitutus seu relictus eēt vsufr. in vinea vel domo ta/ li ⁊ ego vineam illā sibi tradidi non p̄sti/ ta mihi ab eo satisdatione de vtēdo fruen do arbitrio boni viri: vn̄ vt mihi satisdet p̄dicto mō ago ꝯ ipsū ꝓpono ꝯditionē incerti vel cōdi. ex lege. ff. de vsufr. earū rez que vsu. l. h̄ senat⁹. §. si pecunie. ⁊ ex lege. ff. vsufr. quēad. ca. l. si vsufruc. noīe ⁊. l. si vsufruc. §. illud. Alij dicūt alr̄ ⁊ sic: vn̄ ipam obligationē cōdico ꝓpono cōdi tionē incerti vel conditio. ex lege h3 varie tates opinionū. q2 qdā dicūt q̄ conditio incerti nō est ꝓpriū nomē actiōis. s3 de h̄ dic vt notaui. s̄. de actione ex stipulatu.
13 Questio. Quid aūt si ꝓprietarius hāc sa tisdationē remiserit fructuario. R̄n. non valere remissionē ad instar sacramēti ca/ lumnie. vt. C. de iureiur. ꝓpter calumniā. l. ij. §. sed quia veremur. ego autem cōtra rium credo per legem. C. vt leg. seu fidei/ cō. nomine ca. l. scire.

¶ De actione ex stipulatu que datur con/ tra fructuarium pro rebus que vsu con/ sumuntur. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu: q̄ dat̄ cōtra fructuariū ⁊c̄. ad hoc vt ꝯpetat: quot requirantur.
2 Pecunia an q̄si vsufruct⁹ relinq possit.
3 Legatarius an ꝯ debitores hereditarios vtiles actiones habeat.
4 Usufructuarius an aūq̄; caueat: aliquod ius habeat.
5 Libellus in tali actiōe quomodo ꝯcipiat̄

De septima actione ex stipulatu q̄ sil'ris est valde superiori ⁊ fere in oīb⁹ con/ cordat vn̄ de ea pauca dicemus. Dat̄ enim proprietario cōtra fructuarium q̄n vsufrua. rei alicuius relictus ē q̄ vsu con sumit̄. sic̄ in vino frumēto oleo ⁊ pecunia que actio ad h̄ ꝯpetit vt finito vsufru. tm̄ restituat̄: ⁊ i eadē q̄litate aut estimatio re/ b⁹ certe pecunie nomine cauēdū est quod vtilius ē. vt. ff. de vsufr. eaꝝ reꝝ q̄ vsu cō su. l. h̄ senat⁹. ⁊. l. si tibi vinū. Supior aūt dat̄ q̄tiēs vsufru. relinq̄t̄ rei imobil' vel
1 mobilis q̄ vsu nō ꝯsumit̄. † Un̄ ad hoc vt actio ista cōpetat tot sūt necaria q̄t in ac/ tione supiori dixim⁹. Uez h̄ attēde q̄ in his rebus q̄ vsu ꝯsumūtur i totū vt vinū oleū frumētū: vel minuunt̄ pp vsū vt ve stis si relinq̄t̄ vsufr. nō vere dī vsufru. sed q̄si. In vero enī vsufr. ē salua rerū subā: h̄ āt cū nō possit esse salua iō senat⁹ fecit ꝓut potuit vt p cautiōis remediū in troduceret q̄si vsufr. nō enī potuit natu/ ralis rō aūcte senatus immutari. vt. ff. de
2 vsufr. eaꝝ reꝝ q̄ vsu cōsu. l. j. ⁊. ij. † Qō. Quid dices de pecunia: pōt q̄si vsufr. re linq. R̄n. sic. s3 ostendo ꝯriū. certum est q̄ pecunia nō pōt vsu ꝯsumi sic̄ res predicte l3. n. ex re adimit̄: tn̄ durat ei⁹ suba: vn̄ vi det̄ q̄ verus vsufru. possit in pecunia cō stitui. S3 tn̄ ē ita. ita enī constituit̄ qua/ si vsufr. in pecunia. sic̄ ⁊ i alijs reb⁹ q̄ vsu cōsumūt̄. vt. ff. e. l. h̄ senatus. §. pecunie pp difficilē enī separationē dī pecunia cōsumi. ff. de sol. l. si alieni. ¶ Itē no. q̄ senat⁹ fecit qō potuit. s. p remediū cautio nis induxit q̄si vsufru. sic̄ ⁊ alibi fecit pro herede q2 fecit bono. pos. cū nō potuit fa/ cere veꝝ heredē. vt insti. de bo. pos. in p̄n. Oppositio. Sed ostendo q̄ senatus fecit

ipossibile ꝛ q̃si vsufr. nihil ē. certū ē q̄ añ
q̄; corpa ipsa tradāť nullū ius hꝫ legata
ri⁹ in corpib⁹ illis: postq̄; vero tradita sūt
legatario legatari⁹ fact⁹ ē dñs. vt. ff. e. si
vini. si ḡ est dñs ergo i corpib⁹ illis nō pt
hr̃e nec vsumfr. nec q̃si vsufr. q fuit⁹ ē cū
res ppria nemini fuiat. vt. ff. si vsusfru.
pe. l. vti frui. ꝛ. ff. de fui. vr. pdi. l. i re cōt
Rñ. ptor nō fecit ipossibile nec. n. q̄ vsus
fruc. fuit⁹ ē. qd̄ eni lꝫ induxit senat⁹ fecit
lꝫ ad ꝯmodū legatarij. qꝛ legatarius alio
m̄ ꝯ ꝯmodū reꝝ illaꝝ nō possit hr̃e. Nam
si relinquať vsusfr. vie legatarius nō hꝫ
p u tute. fuitus enim seruitutis eē nō po
test: sꝫ habebit ꝯmodū eūdi agēdi. vt. ff. d
vsufr. leg. l. j. Qualiter ḡ aget legatarius
ꝯ heredē si fuit quasi vsusfr. pdictaꝝ reꝝ
sibi in testamēto relict⁹: vel si mihi pmisit
sti qualiter agā ꝯ te. Rñ. sic in vero vsufr.
actione ex testamēto vel ex stipulatu. Sꝫ
in hꝫ dissimile: qꝛ in vero vsufr. constituto
pcessoriā. vt. ff. si vsusfr. pe. l. j. hic autem
habeo directam rei vendi. cū sim domin⁹
corpoꝝ illoꝝ. vt. ff. eo. si tibi vini. ¶ Sꝫ
illud certum est qd̄ nominum possit vsus
3 fr. reling. vt. ff. e. postq̄. † Questio. Sed
q̃rit: an legatari⁹ habeat vtiles actiones
cōtra debitores hereditarios: videť q̄ sic
an instar creditoris cui obligata sunt no
mina vt. C. q res pig. ob. pos. l. nomen. ꝛ
sic legatari⁹ nois. vt. ff. de pcur. pr̃. ꝛ. C.
de leg. l. ex legato ꝛ sicut emptor nois: vt
C. de he. vel ac. vend. l. postq̄. ꝛ. l. vl. ma
xime cū vsusfr. in multis casib⁹ ps domi
nij sit. vt. ff. de vsufruc. l. iij. Sed placet
doctorib⁹ nr̃is vt legatari⁹ habeat actio
nē ex testamēto ꝯ heredē vt heres exigat
pecuniā ꝛ exactā illi fructuario pstet in
q̄tū ppaietas transibit pstita cautiōe. vt
ff. e. si tibi vini multotiēs. n. aliq nō hn̄t
ipsi actio. ꝯ debitores tuos. sꝫ hn̄t ꝯ te ꝛ
tu ages ꝯ debitores tuos ꝛ eis solues. vt
ff. loca. ꝛ ꝯduc. l. marcius. alias cum in
plures. §. messem. ꝛ. ff. ad. l. rho. de iac. l.
ij. ꝛ. ff. de leg. j. si fuius. §. q margaritam.
4 † Questio. Itē q̃rit an iste vsufructuari⁹
habeat ali qd̄ ius anteq̄ caueat: ꝛ sic q̃rit
an in his reb⁹ cautio sit d subā. M. respō
dit q̄ ante nullū ius hꝫ ꝛ sic dixit esse de
subā. ꝛ dixit plus q̄ ab herede non possit
cautio ista remitti. Prīū putāt doctores
nostri ꝛ idē lꝫ qd̄ dixim⁹ in questione sile
in actione supiori. ¶ Illud āt no. q̄ i his
rebus q̄ vsu cōsumūtur idem est relinqui
vsum sicut ꝛ vsumfr. idē in pecunia. ideꝫ
in silua. idē in bob⁹. vt. ff. e. lꝫ senatus. §.
vl. ꝛ. l. q̄m. ꝛ. ff. de vsu. ꝛ ha. plenū. §. sed
si pecoris. ꝛ. l. fundi. ꝛ. l. diuus. ¶ Easdē
po. p actore ꝛ reo facies lꝫ sicut in supio
ri. Preterq̄; de illis q̄ dixisti q̄ male vta
tur in his eni reb⁹ pter abusum nō pos
set stipl̄o cōmitti. In duob⁹ eniꝫ tm̄ casib⁹
amittiť vsusfr. morte ꝛ capitis diminutio
ne. vt. ff. e. in stipulatione. ꝛ. ff. vsufr. quē
ad. ca. l. si vsusfr. nomine. §. vl. Et qd̄ ibi
dī de pecunia intelligas de alijs rebus q̄
vsu cōsu. vsus eni verus multis alijs mo
dis amittiť. vt. ff. qb⁹ modis vsusfr. amit.
p totū. vt. C. de vsufr. ꝯ corruptionē. Sed
hoc intelligas qn̄ vsusfru. reꝝ illaꝝ reli
ctus est alicui puatoꝛ: ceteꝝ si ciuitati tunc
vsq ad centū ānos. ꝛ sic itelligitur mors
accedere ciuitati vel si ciuitas patiať q̃si
ca. di. qꝛ forte destructa ē sicut cartago.
vt. ff. de vsufr. leg. l. si vsusfr. ꝛ. ff. de vsu
fru. l. an. ¶ In hac āt ac. cōci. ac. lib. sic.
5 † Libellus. Ago cōtra. M. cui cū relict⁹
vel cōstitutus fuisset q̃si vsusfr. xx. vncia
rū auri vel. xx. copbinoꝝ frumēti vl'. xx.
sarcinaꝝ vini vl' tot vasoꝝ olei ꝛ satisde
dit mihi de tot vncijs restituēdis vel vi
no oleo ꝛ frumēto. ꝛ nūc vsusfr. sit finit⁹
qꝛ passus est capitis diminutionem peto
tot vncias vel vinū oleū ꝛ frumētū mihi
solui: propono actionem ex stipulatu: vel
melius certi condit. ex stipulatione cū cer
tum sit q̄ in stipulatione deuenit: ꝛ q̄
sic recte ꝯcipiať lib. dic̄ lex. ff. e. si vini. ꝛ
ff. si certū pe. l. si qs certū. Si āt p vesti
b⁹ vel bobus vel talib⁹ dicas sic. vnde cū
finitus sit q̃si vsusfr. ꝛ pper illū vsū res
ille tāti deteriores sūt ideo illaꝝ estimatio
nē peto. s. x. ppono certi cōdi. ex stipula
tione: q̄ sic recte petā dic. l. ff. eo. si tibi vi
ni. Oppositio. Sꝫ non videť q̄ actio ista
sit bn̄ pposita certum est q̄ ppaietas reꝝ

istaꝝ trāsit i legatariū: vt. ff. e. si vini. quō ꝙ tenet stipulatio ꝙ rē illā ꝓpriā legatarius mihi restituat. ꝛ sic ꝯdicit lex. ff. de verbo. ob. l. nemo. Rñō nō est veꝝ ꝛ male opponis. lz eniz res fiat legatarij tñ tenet stipulatio vt tantūdem mihi restituat vel illud quod inde extabit. vt notaui supra in actione superiori

¶ De actione ex stipulatu que interponitur ab herede legatario pro legato prestando. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu: q̄ interponit̄ ꝛc̄. ad h̄ vt cōpetat: quot necessaria sint.
2 3 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
4 Libellus in tali actione quomodo fiat.
5 Actio ex stipulatu ꝛc̄. quare inuenta fuit.

De octaua actione ex stipulatu q̄ interponitur ab herede legatario ꝓ legato prestando: ꝛ ꝙ heres satisdet dando fideiussorez cuiuscūqꝫ dignitatis sit ꝛ quarūcūqꝫ facultatū. vt. ff. vt. leg. seu fideicō.
1 nomine caueat. l. j. §. videamus. † Que actio ad h̄ vt locū habeat tot sunt necaria ¶ In primis ꝙ legatū sit relictū in testamēto vel in codicillis in qbus etiam legata relinq possunt. vt insti. de codicil. §. vl ti. qd̄ ꝓbat̄. ff. vt leg. no. ca. l. j. in pnci. ¶ Scdm ꝙ ꝑsona fuerit tal' q̄ potuisset facere testm̄ vel codicillū. vt ar. ff. de do. inter vir. ꝛ vx. l. cum h̄ stat°. §. si maritus. ¶ Tertiū ꝙ ꝑsona sit tal' cui potuisset legatū relinq. i. q̄ cape possit ex testō. vt ar. ff. de leg. ij. l. q tit. o. x. ꝛ. ff. de his q̄ ꝓ nō scriptis ha. l. iij. ꝛ. l. pe. ꝛ oia illa reqrūt̄ que diximus. s. in actione ex testamēto. ¶ Quartū ꝙ hereditas si adita vel boноꝝ pos. agnita si eni ē certum hereditatem repudiatā vel obmissam vel heredes abstentos non satisdat̄. Si āt dubiuz sit an sit hereditas adita vl' nō satisdatur. vt. ff. vt in pos. leg. l. j. §. vl. ꝛ. l. ij. ¶ Quintū ꝙ cōstet de fideicōmi. ꝛ ꝓferat scripturam legatarius nisi scriptus heres dicat hodie ꝯstet hodie agam°. vt. ff. vt in pos. leg. l. si dies. ¶ Sextū ꝙ legatarius iuret se calūnie cā nō petere si h̄ petat̄ ab herede. vt. ff. vt in pos. leg. l si is a q̄. ¶ Septimum ꝙ heres satisdet, i. det fideiussorem legatario. Pign° aūtē dare nō cogit̄ nec aurū nec argētum. vt. ff. de pretorijs stip. l. ꝑtorie stipulatiōes. ꝛ. ff. de colla. bono. l. j. sz si vult dare pign° lz non cogatur heres: stultus eēt legatarius si non reciperet cū melius sit pignori incūbere q̄z in ꝑsonā agere. vt. ff. de suspiciebus. l. j. Et ꝙ aud. af ille q dz satisdare si vult dare pignus dicit. l. ff. de colla. bono. l. j. §. iubet. Debet āt satisdare se ꝑstatuꝝ legatū legatario die vel conditione adueniente si legatū est ꝯditionale vel in diem. Uel vsqꝫ ad certum diem qñ legatū est puꝝ ꝓ omnib° eniz legatis locū hz satisdatio: ꝓ cōditionalib° ꝛ ꝓ relictis in diē: ꝛ ꝓ pure relictis q: nō nullas moras hz exceptio iudicij. vt. ff. vt leg. no. ca. l. hec stipulatio. j. rñ. ¶ Octauū ꝙ ꝯditio vel dies aduenia nt ꝛ legatum non sit prestitū ꝛ ꝙ legatarius viuat in conditionalib° legatis. nā conditionalia legata nō transmittuntur ad heredem: vt. ff. de reg. iur. q̄ legata. pure relicta vel in diem certum trāsmittunt̄. vt. ff. qñ dies leg. ce. si post diem. ꝛ. C. de cadu. tol. l. vna. §. j. Ita demū ista satisdatio ab herede prestat̄ si legatum aliqd r. linqtur qd̄ prestari possit al's non: puta si debitori liberatio sit legata nō est satisdandū quia iam hz penes se legatū. si eniz cōueniat̄ exceptione doli vti pōt. vt. ff. vt i pos ses. leg. l. j. §. si debitori. ¶ Nonū ꝙ heres in satisdatione ꝓmittat legatario dolum malū suum absfuturꝝ. s. ꝙ nihil faciat dolo in traditione rei vt quia traderet seruū venenatum vel fundo legato imponeret seruitutē vel similia faceret: vel dolo faceret ne existeret ꝯditio. vt. ff. vt leg. nomine ca. l. j. responso primo. ꝛ. l. iij. in fi. ꝛ. ff. de dolo eleganter. §. i. ¶ In casib° tñ qbusdam non satisdat̄ sed repromittitur voluntati defuncti statum iri: puta si respublica instituatur heres vel fiscus. ff. vt leg. no. ca. l. si quando. ꝛ. l. j. §. si ad fiscū. Itē si instituat̄ heres vel pater vel dñs ꝛ filio vel seruo sub cōditione legatum relinquitur. ꝛ ante conditionē m[illegible]mittat̄ seruus vel emancipetur filius ii petant legatū cauent pater vel domin° sub hypo

theca rerũ suarũ vt.ff. vt lega.no.ca.l.fi/
lio. ¶ Unde in hac actione ac.fa.ta.po.
2 † Positio acto. Ego dico q titi⁹ mihi le/
gauit.x.vel talẽ domũ in testamẽto suo vł
codicillis z sub tali conditione. ¶ Item
noie illius legati cõditionalis tu heres sa
tisdedisti mihi. ¶ Item cõditio illius lega
ti exstitit vel dies aduenit. ¶ Econtra re⁹
3 fa.ta.posi. † Positio rei. Ego dico q titi⁹
ab intestato decessit sine testamento z co/
dicillis. ¶ Itẽ esto q faceret testamẽtuz
vel codicillos dicat. ¶ Ego dico q fecit
testamẽtũ sed nõ legitime: vt ex ipso testa/
mento apparet. ¶ Item esto q legatum
fuit tibi relictũ: ego tñ satisdare tibi recu/
saui. ¶ Itẽ esto q satisdedissem nec dies
nec legati conditio exstitit: z p maiori par
te facios illas po. pro actore z reo q̃s no/
taui.s̃.de actiõe ex testamẽto. ¶ In hac
4 aũt actione cõcip'. actor lib.sic. † Libell⁹.
Ago.c.R.S.M. heredem titij qui mihi
stipulanti promisit soluere decem vel do/
mum talem mihi legatam in testamento
vel in codicillis per fideicom.ab ipso titio
vnde vt mihi soluat ago cõtra ipsuz: ppo
no certi condi.ex stipulatione: z h̃ qñ lega
tũ fuit pure. Si aũt conditionale vel in
diem adijcias h̃: rem talem mihi legatã
sub cõditiõe si nauis ex asia venerit vel in
diẽ.puta kalen. Jañ. Et hoc quando dies
est certa. Si autẽ incerta: puta cum filia
nupserit cum talis fuerit consul: adijcias
vñ cũ talis dies aduenerit.s. kalendarum
vel q filia nupsit. vel ille fuit consul peto
mihi predictã rẽ legatã solui ab eo. ppo/
no certi cõdi. zc. q sic recte cõcipiatur li/
bell⁹ dicit lex.ff.vt leg.no.ca.l.cũ legato/
rũ.z.l.nõ tamẽ.z.l.si a te.z.l. hec stipula
tio: z.l.etiam.z.ff.qñ dies leg.vel fideicõ
mis.ce.l.si post diẽ.z.l.si cum dies.§.j.z
.ff.vt leg.no.ca.l.j.§.q minorẽ.z.l. si ab
vno. ¶ Potest etiã quis adijcere in libel
lo z petere fruct⁹ seu pẽsiones qñ res im/
mobilis fuit legata. vel vsuras quando
pecunia legata fuit.q̃ frequentantur i cõ
suetudine regionis si heres fuit in mora.
Sicut enim veniunt in actione ex testamẽ
to ita veniunt in actiõe ex stipulatu vt.C.
de vsur. z fruc. leg. z fideicom.l.j.z.ij.z
iij.z.ff.vt leg.vel fideicõ.no.ca.l.j.§.bel
lissime. Oppõ. Sz opponit: nam non vr
q hec actio ex stip'atu sit vtilis. cũ enim
idẽ opet actio ex testamẽto z q̃ ad legatuz
z q̃ ad fructus z quo ad vsuras: vt in illa
actione notaui. quare g̃ ista fuit inuenta.
Rñ.nõ ẽ supuacua vel inutilis: q in hac
act.veniet fideiussor qd in acti.ex testamẽ
to nõ est vt.ff.leg.no.ca.l.j. Uel alr inter
est nr̃a plures actio.hr̃e.vt.ff. de lib.le.l.
iij. Oppositio. Itẽ p legato pure relicto
nõ vr q hec actio sit multũ vtilis: q stul/
tũ reputo legatariũ q hãc actionẽ intẽtat
cũ possit acti.ex testõ intẽdere z legatum
psequi.q̃re g̃ intentat vt sibi hr̃s caueat z
de duob⁹ iudicijs q̃re nõ facit vnũ cũ in/
tersit nr̃a litis sumptibus non vexari. vt
.ff.de mi.l.minorib⁹.xxv.an. Rñ. immo
multũ opat h̃ actio: q legatarius magis
est securus si sibi sit cautũ ab hr̃de z cũ ha
beat fideiussorẽ sicut.s̃. dixi in prima qõ
5 ne. † Questio. Itẽ querit q̃re h̃ actio fuit
inuẽta. Rñ.rõ reddit: vt.ff.vt leg.no.ca.
l.j.§.j.q̃ talẽ: vt sic hr̃s incumbit posses
sioĩ bonoꝶ: sic legatarij nõ careãt bõis de
functi: vñ p̃tor hãc stipulationẽ inuenit.

¶ De actione ex stipulatu que interponitur
ab arrogatore seruo publico. De restituen
dis bonis filij arrogati. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu: que interponit ab arro
gatore seruo publico: zẽ ad hoc vt proce/
dat: quot requirantur.
2 Arroget si cõtra p̃ncipe aliqs q est sui iu
ris: q sit maior: an debeat sibi caueri de
quarta ab arrogatore danda.
3 Impubere arrogato si interponat stipu/
latio de bonis illius restituẽdis: nõne mor
tuo filio arrogato: minori succederet.
4.5 Positiones actoris z rei in tali actione.
6 Libelli in tali actione quomodo cõcipiat.
no.cum plu.seq.
11 Quartam an heres arrogati viuente ar/
rogatore petere possit.
12 Quarta an debeat: vtrũ tẽpus facte ar/
rogationis: an tempus mortis arrogato/
ris inspici debeat.

13 Quartas

13 Quartas duas an heres ab arrogatore institutus hre debeat: si forte restituere rogatus sit: vel hereditas per legata & fideicōmissa diminuta fuerit.

De nona actione ex stipulatu q̄ interponit ab arrogatore seruo publico q̄ restituat ea q̄ ex bonis filij arrogati consecutus fuerit illis: ad q̄s bona illa puentura essent si arrogatus permansisset in suo statu: & q̄ det sibi quartam de bonis suis si eum emācipauerit sine causa vel exheredauerit cū sine causa. vt. ff. e. l. nec ei. & ll. seq. & l. si arrogator. §. j. in fi. insti. eo. §. sed si decedens. & ff. de inoffi. test. l. papi. §. si qs ipuberis. & ff. de colla. bo. l. j. §. si impubere. & ideo de ista videamus.

1 † ¶ Que actio ad hoc vt cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q̄ aliqui sint sui iuris. vt. ff. de adop. l. j. in fi. ¶ Secūdū q̄ interrogef ille qui adoptat an velit sibi illum in suū filiū facere: & interogef ille q debz arrogari an hoc velit: sicut fit in matrimonio contrahēdo. ¶ Tertiū: q̄ fiat ista arrogatio corā p̄sentia p̄ncipis: & hoc est qd̄ dicit lex q̄ fit auctoritate principis. i. p̄sentia alioquin etiā adoptio q̄ fit p magistratū fieret autoritate p̄ncipis. vt ar. C. d vete. iur. enu. l. ij. ibi merito oia nr̄a &c. hec oia loquunf. ff. de adop. l. ij. & sic de auctoritate qd̄ de p̄sentia intelligaf. legif. ff. de auc. tu. l. iij. vel ex rescripto. vt. C. de adop. l. arrogationes. ¶ Quartū: q̄ si sit minor. xxv. an. q̄ interueniat auctas curatoris. vt. ff. de adop. l. qd̄ nec curatoris. ¶ Quintū q̄ si est pupillus q̄ pater arrogator caueat de danda pte q̄rta bonorū suoꝝ: & de restituendis bonis q̄ ad eum puenerūt de bonis filij arrogati illis quibus sunt restituēda: vt. ff. de adop. nec ei. in fine. & l. nō aliter. cum. ll. se. & l. si arrogator. s; lz arrogatio possit & debeat p p: incipē statui: tn̄ iudices beneuētani sibi vsurpātes ea q̄ principis sunt: q: & dāt pign⁹ creditori iure dn̄ij. mittūt etiā in possef. ex scdo decreto: qd̄ nō possunt. vt. ff. ad muni. l. ea. & l. magistratib⁹. & C. de iur. do. ipe. l. vl. & ff. de act. pigno. elegāter. i p̄n.
2 corā se faciunt fieri arrogationes. † Qō. Sed illud querif: an si arrogef corā principe aliqs qui est sui iuris q sit maior an debeat sibi caueri de ista quarta dāda ab arrogatore. R̄n̄. nō credo. oia iura loquuntur de ipubere. vt insti. de adop. §. cū aūt impubes. & ff. de inoffi. te. l. papi. §. si cū impuberis. & ff. de adop. l. si arrogator. arrogatus enim q̄rit patri arrogatori. q̄ ad vsumfru. vt isti. de acq. p arro. † Qō. Itē querif: ipubere arrogato interponif hec stipulatio de bonis illius restituēdis: nōne mortuo filio arrogato minori succederet. Item qd est quod dicit: q̄ pp hāc stipulationē puidef seruo substituto & libertatibus & legatarijs. vt. ff. eo. his vbis. R̄n̄o: nō sine cā hoc cauef. si. n. stipulatio nō esset interposita forte filio arrogato decedēte in pupillari etate: & durante arrogatione succederet pr̄ arrogator. vt insti. de accu. p arrogationē. Item si illa stip̄lo nō interponeref iā legatarij non succederent p̄ri arrogati. & seruus substitutus cui relicta est fideicōmissaria libertas omni destitueф auxilio: q: testm̄ illud quod fuit ipuberis arrogati substitutio: que substitutio dr̄ testm̄ pupillare. vt insti. de pupil. sub. finif pp̄ter cap. di. minimā filij arrogati q trāsit in ptātem p̄ris arrogatoris. vt instit. q. mo. testa. infir. §. alio. & §. non tn̄. & ff. de adop. l. ij. & sic cū ex testō rupto nihil possit peti si moreref arrogat⁹ durāte arrogatiōe. quia si moriaf sui iuris nō nocet q̄ medio tpe ruptū fuit testm̄: q: oia consolidanf. vt instit. q. mo. te. infir. §. nō tn̄. & ideo fuit inductum vt stip̄lo interponaf: vt beneficio stipulatiōis p̄. dictis oib⁹ sit puisum. Oppositio. Sed adhuc videf q̄ hec stip̄lo nō sit necessaria. nā & si nō interponif: nihilominus agitur ex stipulatu vtili. vt. ff. e. his verbis. R̄n̄o: ideo interponif vt actio queratur. & lz queraf vtilis per seruū publicū. i. tabellionem qui dicitur seruus quia omnibus seruit: non q̄ sit seruus: q: seruus nō pōt eē tabellio. vt. C. lib. x. de tabula. l. generali. R̄n̄o. tamen si non interponitur vtilis datur a lege & erit in casu isto datiua & non natiua. vt. C. de trāsac. cū metu. in. fi. & ff. de pac. l. iurisgē.

§.j. In multis enim casib⁹ hoc ɔtingit: vt
si stipl'o fuerit obmissa q̄ agat̃ vtili ex sti/
pulatu. vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. circa
pn. ff. de dã. infe. l. ampli⁹. §. j. ⁊. l. si fini/
ta. §. elegãter. ff. si cui plusq̃: p. l. fal. l. ni/
si. §. q̃uis. ⁊ i aut̃. vt nulli iudi. coll'. ir. §.
sup hoc aũt iubem⁹. ff. ad muni. quoties.
⁊. C. de ɔ̄hen. ⁊ ɔmit. stipul. optimã. ff. de
fideiuſ. tu. l. cũ ostẽdim⁹. §. fideiussores. in
fi. Et si recte cõsideras q̃tiens stipl'o inter
poniturin pſona serui vel officialis vtilis
q̃rit̃ ⁊ non directa. vt. ff. rẽ pu. sal. fo. l. ij.
⁊. l. nõ q̃si. ⁊. C. de edifi. pua. l. de opis. i fi.
⁊ in aut̃. de execu. ⁊ qui cõue. ⁊ recõ. coll'.
viij. ⁊ est posita. C. de li. cõtest. aut̃. libellũ
⁊ in aut̃. de liti. §. ad excludẽdã. coll'. viij.
⁊ ẽ posita i C. de epiſ. ⁊ cle. aut̃. generali'r.
sic ⁊ h. Uerum si non interponatur stipl'o:
dabitur vtilis q̄ erit datiua ⁊ nõ natiua vt
diri. Sed licet alijs legatarijs hec stipula
tio videt̃ vtilis: quãtũ tñ ad seruũ substitu
tũ ⁊ ad ceteros libertate donatos videtur
inutil': cum seruus non possit agere nisi in
certis casib⁹. vt. ff. de iudi. l. vir. si g̃ ẽ inu
tilis g̃ quãtũ ad seruũ substitutũ nõ erit in
terponẽda. vt. ff. de pcur. l. non cogendũ.
§. vl. ⁊. ff. vt leg. no. ca. l. hec stipl'o. Huic
q̃stioni dñs Ot. rñdit: quãtũ ad seruũ sub
stitutũ non cõmittitur vt agat ex stipulatu
q: non potuit sibi queri sed ex vi stipl'onis
iudicis officiũ iplorabit: vt q: simul ɔcur
rit vtrunq̃: cõditio libertatis: ⁊ petitio bo
norũ: seruabit̃ ordo vt offm̃ iudicis petat
libertatẽ q̃ nõ põt sibi cõpetere: cũ primũ
testm̃ sit ruptũ ca. di. arrogati. deinde ex
stipulatu agẽs reos expediet̃. vt ar. ff. vt le
ga. no. ca. l. j. §. si. qd ita. Et sic ẽm Ot. sti
pl'o nõ cõmittit̃ quãtũ ad h vt ex stipula/
tiõe agat̃: sed ex vi stipl'onis pretor ex offi
cio suo arrogatorẽ artabit vt substitutum
seruũ mãumittat: eiq̃ hereditatẽ restituat
⁊ ceteras libertates p̄stet. Sed dñs ⁊ pre/
ceptor meus. R. dicit: cũ inter eundẽ casũ
⁊ dies libertatis ⁊ stipulatõis ɔcurrãt. i. si
impubes i pubertate decedat ⁊ cedit dies
libertatis: ⁊ sic stipulationis dies vtiliter
cedere videt̃. vt. ff. de. l. ij. si qs seruo suo
substitut⁹ itaq̃ mãumissus ẽtoris offõ ex
stipulatu aget pp hereditatẽ. idẽ dico ⁊ si
ceteris seruis legatũ sit: q si nuda libertas
his relicta est preceptor meus az. cõsentit.
¶ Que aũt sunt necessaria in arrogatio/
ne: dñs meus no. in summa de act. ¶ In
4 hac ãt ac. ac. his vtet̃ po. † Positio Actor.
Ego dico q fui paterfa. ¶ Item tu inter
rogasti me an vellem esse filius tuus: qđ
ego ɔsensi. ¶ Itez tu arrogasti me corã
principe vel eius rescripto. ¶ Itẽ curato
ris auctas interuenit. ¶ Itez minor fui.
xiiij. an. ¶ Econtra reus has fa. ta. po.
5 † Positio rei. Ego dico q tu fuisti i prate.
¶ Itẽ dũ vellem te arrogare tu ɔ̄dixisti.
¶ Item arrogatio fuit fcã corã magi/
stratu. ¶ Item curator tuus fuit absens.
6 ¶ In hac ac. conci. ac. libellũ sic. † Libel
lus. Ago. e. R. contra. M. qui cũ me arro
gauerit ⁊ satisdederit mihi de restituẽdis
omnibus bonis meis: ⁊ nunc arrogatio sit
dissoluta q: me emãcipauit: ideo illa bona
peto mihi reddi: ppono actionẽ ex stipula
tu. Bona autem illa talia sunt ⁊c. sic cõci
piat̃ libellus: qñ aliqs maior. xiiij. an. ar/
rogat̃. ¶ Si aũt pupillus arrogat̃ cõci/
7 pies lib. sic. † Libellus. Ago. e. R. ɔ̄. M.
qui cum me arrogauerit pmisit tali seruo
publico q omia bona mea restitueret illis
ad quos puctura sũt: si arrogatio facta nõ
esset. vnde q: dissoluta est arrogatio: quia
me emãcipauit oĩa illa bona mea peto mi
hi reddi: ppono vtilẽ actionem ex stipula
tu: ⁊ q: me emãcipauit ⁊ sine cã peto quar
tam partẽ oĩm bonoꝝ suoꝝ mihi ab eo pre
stari debitã ex cõstitutione diui pij ad quẽ
quartã petendã: ppono ɔdic. ex lege vl' ex
constitutione diui pij. Qđ sic recte cõcip.
lib. pbant iura superiora. ff. si qd in fraũ.
pro. l. ɔstitutõe diui pij. ⁊. ff. đ colla. bo. l.
j. §. si ipubere arrogato. ⁊. ff. đ inoffi. te. l.
papi. §. si qs ipuberis. ¶ Si aũt sit mor/
tu⁹ pater arrogator: ⁊ filiũ arrogatũ exhe
redauerit sine cã vel pterijt: eodẽ modo cõ
cipi. lib. petet omnia bona sua ⁊ quartam
oĩm bonoꝝ patris arrogatoris. vt institu.
8 co. §. si decedens. ⁊ dicet sic. † Libellus.
Ago. e. R. cõtra titium heredẽ. M. patris
mei arrogatoris vt restituat mihi omia bo

na mea que ad .p̄m arrogatorē deuenerūt
vꝫ talia: cum arrogatio morte ipsius ar-
rogatoris sit dissoluta: ꝑpono vtilē actio-
nem ex stipulatu: ꝛ preterea peto quartam
omnium bonoꝝ ipsius mihi debitam ex
constitutione diui pij: cū me preterijt vel
sine causa exheredauit. ꝑpono cōditionē
ex cōstitutiōe diui pij: sicut .s̄. ꝑpe ꝓbaui.
¶ Si aūt heredes arrogati mortuo arro
gato impubere volunt agere concipiant
sic libellū vel ꝯ̄ arrogatorem si viuit vel
cōtra heredes illius. † Libellus. Ego ego
R. heres titij cui ab intestato successi. ꝯ̄
M. vt restituat mihi vel reddat oia bona
q̄ fuerūt quōdam titij: quē titiū ipse. M.
arrogauit cauēdo seruo publico vt bona
restituat his ad quos ꝑuentura essent bo-
na si arrogatio facta nō fuisset. vñ qꝛ illa
bona tanq̄ꝫ ꝓximiori mihi ꝑtinēt: ideo il-
lius bona peto .s. talia ꝑpono vtilē act. ex
stipulatu: ꝑterea peto quartā oīuꝫ bonoꝝ
ipsius. M. ꝑstari debitā ipsi titio arroga-
to ꝛ mihi suo heredi ex ꝯstōne diui pij ad
quartā. ꝑpono ꝯdi. ex ꝯstitutiōe diui pij.
Quō sic recte ꝯcip. lib. dicunt vra p̄dic. ꝛ
ff. e. ti. de adop. si arrogator. Ideo dixi in
libello qꝛ me exheredauit ꝛ emancipauit
sine cā: qꝛ si cā cognita facta fuisset eman-
cipatio vel exheredatio cum cā legitima:
lꝫ bona arrogati teneatur arrogator resti
tuere: tñ arrogatus perdit q̄rtam. vt insti.
e. §. sꝫ si decedēs. ff. si q̄d in frau. pa. l. vl.
¶ Si aūt legatari⁹ vult agere cui relictū
fuit legatū in testō pupillari. i. in substitu-
tione pupillari: q̄ substitutio dr testm̄ pu-
pilli. vt isti. de pupil. sub. i p̄n. ꝛ ff. de inof.
testa. l. ꝯ̄ veterani. §. sꝫ nec ipuberis: cōci-
piet libellū vt statim dicam. Eodē modo
de substituto ipsi pupillo ꝛ de libertatib⁹
relictis in testō pupill. si. n. libertas seu le
gatū fuisset relictū in testō patris arroga-
ti: oia ista deberent nec perirent ca. dimi-
nutio. imo peterent durante arrogatione
a pře arrogatore noie pupilli. vt instit. de
acqsi. p arro. Propterea ḡ qꝛ substitutio
pupillaris ꝛ legata a substituto relicta ꝛ
libertates pereunt: ideo remedium satis-
datiōis inuētū fuit. vt. ff. e. ti. l. his verbis.

10 ¶ Vñ si dixi. lib. † Libellus. Ego. e. R. ꝯ̄
M. q cū arrogasset titiū pupillum cui fui
pupillariter substitut⁹: ꝛ ꝓm. sisset suo pu
blico. s. meuio q̄ restitueret oia bona illius
ad q̄s ꝑuentura eēnt si arrogatio facta nō
fuisset: ꝛ titi⁹ ille mortuus fuit īfra puber
tatē: ꝛ sic bona ad me substitutum deuene
rūt: peto illa bona restitui: ꝑpono vtilem
act. ex stipulatu. Si vult specificare bona
specificet: alioq̄n non cogā eū qꝛ hec actio
ex stipulatu vniuersalis ē sicut petitio he-
11 redi. quod nō est absonum. † Questio. An
possit petere quartā bōꝝ arrogati viuēte
arrogatore ꝓbabilr querit. Sꝫ lꝫ paruꝫ
s̄. notauerim q̄ sic: fm q̄ videbat antiq̄s
tñ videret mihi recedēdū ab opiniōe ve-
teꝝ sicut fecit aristo. qa veteꝝ opinione re
cesit. vt ff. ad. l. fal. l. j. §. si de vsufru. ꝛ
hac rōne ista q̄rta debet filio arrogato ꝑ
cōstitutionē diui pij in duob⁹ casib⁹: puta
si arrogator emancipat arrogatū vel sine
cā exheredauit. vt isti. e. ti. §. sꝫ si decedēs
ff. si qd i frau pa. l. vt. cū ḡ p̄mo decedat
arrogatus q̄ꝫ arrogator cui daret quar-
ta: arrogato nō: qꝛ nō viuit: heredi non qꝛ
nō fuit ꝓmissa. n. si tm̄ q̄ bona restitueren
tur q̄ fuerūt illius arrogati. Preterea ar
rogat⁹ illud qđ sibi nō cōpetiit nō potuit
ad heredē trāsmittere vt. C. de iur. delib.
l. qm̄ sororē. lꝫ sit ar. ꝯ̄. ff. de acq. he. l. pā
toni⁹ aut⁹. ꝛ ꝓ hac snia facit. l. ff. e. si ar-
rogator. §. i. i q lege cauet q̄ q̄rta tūc da
tur heredi arrogati qñ arrogator p̄us de-
cedit: ꝛ ē quoddā sile i dona. cā mor. vbi si
p̄us decedit ille cui donat donatio reuo-
cat. vt isti. de dona. ꝛ ff. de do. cā mor. si
12 mortis cā. † Questio. Sꝫ querit q̄ tp̄s
inspiciat: vtrū tēpus facte arrogationis
an tp̄s mortis arrogatoris: vt sciat an q̄r
ta debet: vtrū bo. illoꝝ q̄ fuerūt tp̄e arro
gatiōis an tp̄e mortis: vt sic habeat rō bo-
noꝝ q̄sitoꝝ postea: vel ēt si fuerūt diminu
ta. Rño: tp̄s facte arrogatiōis. vt. ff. si qd
in frau. pa. l. vlti. Adeo vt si aliqd aliena
uerit arrogator in fraudem filij arrogati
quasi p caluisianā vel fauianam actio. re-
uocandū ē. vt in p̄dicti. l. in fi. ꝛ sic cōpetit
arrogato caluisiana vtilis. ¶ Illud autē

no. q: arrogator potest isti pupillo arrogato substituere vsq3 ad pubertatem 7 sic pupillariter. cetez vltra nō q: nō iudicio defūcti sed pncipis puidētia ad ipm puenit 7 q̄si es alienū deducit. vt. ff. e. si arrogator. §. vl. 7. ff. de inoffi. test. l. cōtra veterani. §. si qs impuberis. Pōt etiā substituere pupillariter 7 ēt i bis que ad arrogatū occasione patris arrogatoris obuenerūt. vt. ff. de vul. sub. sed 7 si plures. §. in arro

13 gato. † Questio. Sed nunquid institutus ab arrogatore habebit duas quartas: si forte rogatus sit restituere vel hereditas diminuta sit p legata 7 fideicō. Rñdent q̄dam q̄ sic. vt ar. ff. ad. l. falci. l. pater filiā. §. vt. nam vnā quartam h3 iure trebellianice seu beneficio falcidie: aliā h3 quasi es alienum ex cōstitutōe diui pij. vt. ff. de inoffic. testa. papi. §. si qs impuberis. Licet aliud dicant in filio legitimo: 7 naturali: quia illi sufficit habere vnā quartā. vt. C. de inoffi. testa. cū q̄rif. Nobis tñ videtur cōtrariū vt arrogatus habeat vnicam q̄rtam. s. vel iure falcidie vel trebel. quando est institutus. q̄rtā. n. debitā ex cōstitutione diui pij habere nō pōt: q: illā habet i duobus casibus vt dictū est q̄ñ emācipatur sine cā q̄ñ exheredaf sine cā. vt insti. e. tit. §. si qs autem decedens. At in isto casu q̄ñ institut⁹ ē f3 ius cōe vēdicat sibi locu3. s. q̄ habeat aliquā de p̄dictis quartis. Oppositio. Itē nō videtur q̄ i omnibus p̄dictis casibus sit bene çōceptus libellus. nā isti qui agūt: agūt ex stipulatione cōcepta in p̄sona officialis: 7 sic non videtur q̄ possint agere: q: alteri paciscí vel stipulari nemo pōt nisi sua intersit: vt. ff. de v. obli. stipulatio ista. §. alteri. 7 insti. de inuti. stipu. §. alteri. Rñō: hoc vez est generaliter in casibus tamen p̄pter publicū officiū 7 in defectū p personam publicā stipulationē cōtrahent 7 stipulatio tenet vt in eadē actiōe notaui. Oppositio. Item adhuc opponif nō videtur q̄ stipulatio interposita ab officiali. s. seruo publico concepta quod istis acquiratur. nā excepta causa possessionis nihil potest acquiri per liberam personā que iuri nostro 7c. vt. C. per quas pso. nobis acqritur. l. j. Rñdeo: illud q̄d opponis regulariter vez est. In casibus tamē fallit vt hic: 7 hoc ratione publici officij: 7 ideo dicif seruus: cū p officiū suū alijs actiōes vtiles acquirantur: sic 7 als. ff. de consti. pecu. l. eum qui ephesi. §. iulianus.

¶ De actione ex stipulatu que datur fideicōmissario contra illum qui rogatus erat restituere quicquid post mortem de hereditate extabit. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu: que datur fideicōmissario: 7c. ad hoc vt p̄cedat: quot requiranf.

2 Moriatur si primo ille: cui restitutio fieri debet: nunquid heres illius habebit aliquod auxilium contra illum qui restituere debebat.

3. 4 Positiones actoris 7 rei in tali actione.

5 Libelli in tali actione quomodo formenf cum plu. seq.

7 Restituere rogatus quare promittat: cui iura succurrere debeant.

8 Actiones due. s. rei vendicatio 7 hippothecaria pro eadem re quo casu eidem cōpetere possunt.

9 Rei vendicatio pro re alienata vnde fideicommissario concedatur.

10 Restituere rogatus si decesserit sine liberis: si monasterium ingrediatur: nunquid restituere teneatur.

11 Restituere rogatus si nollit adire ad hoc vt restituat: qualiter fideicōmissario cōsuletur: cui restitutio facienda est.

De decima actione ex stipulatu videamus que competit quando quis rogatur restituere: vt si sine liberis decesserit restitueret quod de hereditate supest qui cogitur cauere illi cui restitutio debet fieri vt conseruet ei quartam partem. vt in aut. de restit. colla. viij. §. si qs enim. 7 est posita in. C. ad trebell. aut. cōtra. Et est quoddam mirabile: quia hic qui oneratus est poterit tres partes consumere: dūmodo non in fraudem illius consumat cui restitutio facienda est: quartam partē cōpellitur reseruare. Uerum si nō consumit totū q̄d supest tenetur restituere sola quarta institutiōis reseruata instituto: sicut hec omnia leguntur i predicta auten. §. nobis

igitur. ¶ Et sic nota de triplici restitutione. De vna dictum est. de alia verbi gratia: si aliquis instituatur ꝛ rogetur restituere locū hꝫ trebellia. de illa restitutione loquitur. ff. ad trebel. l. j. ꝛ per totum. ꝛ. ff. quod cum eo. si filius. De tertia loquitur i auten. de restitu. ꝛ ea que parit in. xj. mense. collat. iiij. i. j. ꝛ. ij. colū. quādo aliquis rogatur restituere post mortem suā: ꝛ medio tēpore accepit vxorē donatio. constituit ꝑpter nuptias: cui magis consulatur vtrū vxori an illi cui restitutio facieda ē: certe vxori. ꝛ est posita ista auten. in. C. cōmunia de lega. aut'. res que subiacet restitutioni.
1 † ¶ Unde ad hoc vt actio ista locum habeat tot sunt necessaria. ¶ In primis: omnia illa fere que. ō. diximus. s. in actione ex testamēto. ¶ Et est secūdū necessarium: ꝙ ille qui rogatus est restituere qd̄ debeat cauere se restiturū. ¶ Tertium ꝙ existat casus qd̄ moriat᷑ ille q tenet᷑ restituere: fm qd̄ patet ex predicta auten.
2 † Questio. Quid aūt si primo moriat᷑ ille cui restitutio dꝫ fieri: nunqd heres illius habebit aliqd̄ auxiliū cōtra illū qui debebat restituere. Rn̄o: videt᷑ ꝙ nō. nam istud habet᷑ loco hereditatis adite. vt. ff. ad trebell. a. qui quadringēta. at hereditatē nō aditam nō trāsmittimus ad heredē. vt. ff. de iur. delib. eran. l. qn̄ sororem. ergo nec istud ius: nisi in iure deliberādi qd̄ ad heredes trāsmittimus. vt. C. de iur. delibe. l. cum antiquioribus. ꝛ hoc notat dn̄s meus in summa ad trebellia. qd̄ enim habeatur loco adite hereditatis probat᷑: quia ille cui hereditas restituta est quantum ad officium heres est: licet de iuris subtilitate heres remaneat qui restituit. vt. ff. de mi noribus. aut pretor. §. restitutus. Oppositio. Sed videtur ꝙ in hac restitutione: maxime stipulatione interposita quod datur actio heredi: si primo moriatur ille cui restitutio debeat fieri. nam si fideicommissarius compellat heredem vt adeat: licet primo decedit fideicōmissarius ꝙ̄ heres: nihilominus heredi fideicommissarij succurritur per officium iudicis vt compellatur heres sibi hereditatem restituere. vt. ff. ad trebel. l. apud iulia. §. vtrum ꝛ. l. postulante. §. j. In hac enim restitutione de qua tractamus adiuit heres hereditatem ꝛ stipulationem interposuit fideicommissarius ꝛ sibi vigilauit. vnde multi prudentes dant auxiliū heredi fideicōmissarij: ꝛ dicunt sibi cōpetere actionē ex stipulatu. Uerū si quis vellet defendere primā opinionem haberet. ar. si quis cau si quis eum. §. qui iniuriarum. nam ibi actio ex stipulatu non daretur ſꝫ actio iniuriaꝝ in cuius locum fuit illa subrogata: ita ꝛ hic. Tu autem diligens ꝛ studiosus elige cui dicas: tu mihi sola places: sed videtur ꝙ vltima opi. equitatē contineat. ¶ In hac act. ac. fa. ta. posi.
3 † Positio ac. Ego dico ꝙ titius fecit testm̄. ¶ Item in illo testamento rogauit patrem tuum vt quicquid superesset de hr̄ditate sua restitueret mihi post mortē ipsius patris tui. ¶ Item pater tuus mihi ꝓmisit se restitutuꝝ. ¶ Itē pater tuus mortuus est. ¶ Econtra reus fa. ta. po.
4 † Positio rei. Ego dico ꝙ titius ab intestato decessit. ¶ Item bona illius habent venientes ab intestato: vel fiscus. ¶ Itē esto ꝙ sic dimisisset titius in testō: tn̄ pr̄ meus fuit pauper. ¶ Itē ex illis bonis diminuit cā viuendi. ¶ Item illam quartam diminuit pro dote ꝑ dona. propter nup. si hoc confi. actor ꝛ succumbet. q: licitū ē sibi diminuere ꝑ his causis: vt in aut'. de resti. coll'. viij. §. si vero ꝛ ipsaꝫ quartam. ¶ In hac aūt ac. cōci. ac. li. sic
5 † Libellus. Ago. c. R. ꝫ. M. hr̄dē sempronij vt det mihi q̄rtā ꝑtē oiuꝫ bonoꝝ q̄ fuerunt quōdā titij: q titius semproniū heredē instituit ꝛ rogauit illū vt mihi restitueret qcqd de bonis suis post mortē sempronij extaret: q ēt sempronius de q̄rta mihi restituēda ꝓmisit: ꝑpono act. ex stip'latu. Sic cōcipies lib. qn̄ semproni⁹ bona diminuit vsq ad q̄rtā. ¶ Si āt bōa nō diminuisset ꝯcipies li. ꝑ trib⁹ ꝑtib⁹: q: quartā
6 pōt retinere. vt in ꝑdic. aut'. dicēs sic. † Libellus. Ago. c. R. ꝫ. M. heredē sempronij vt det mihi ꝛ assignet tres ꝑtes oiuꝫ bonorū q̄ fuerūt quōdā titij q titius semproniū heredē instituit ꝛ rogauit illū vt mihi resti

fuerret qcqd de bonis suis post mortē sempronij supesset: q sempronius de bonis illis restituēdis 7 ad minus q̈rtā pmisit mihi: ppono ac. ex stipl'atu. Qō sic recte pci. li. bonis nō diminutis pbat p̄di. aut̄. Oppositio. Sed opponitur. nā nō vī q̄ sit locus cautōi interponēde 7 si interponitur vī inutil' 7 ꝯ iura: vñ ex ea agi non potest. Certū est q̄ volūtas testatoris q̄ legib⁹ nō repugnat p lege seruaẗ. vt i aut̄. de here. 7 fal. §. j. 7 insti. ad. l. fal. i p̄nci. adeo q̄. l. est. 7 fm q̄ testator statuit ita ius sit ita q̄ etiā impiale rescriptū ꝯ voluntatē testatoris nullū sit. vt in aut̄. de nup. §. ꝯstitutionū. 7. §. disponat. cū ḡ testator dicat restitui q̄ tūc ex h̄rditate supest q̈re statuimus de q̈rta sola cum a verbis testatoris non sit licitū recedere. vt. ff. de leg. iij. nō al'r. 7. l. ille aut ille. Rñ. istud qō statuit legislator nō statuit ꝯ volūtatē testatoris sed fm volūtatem. voluit. n. testator fideicōmissariū aliqd h̄re: vñ q2 posset eē incertū quid supesset: 7 q2 totū posset ꝯsumer̄ is q rogatus ē restituer̄: iō in h̄ dubio p̄cepit legislator caut̄. interponēdā d̄ q̈rta. Sicut 7 al's in dubio q̈rtam petit actor. vt. ff. si ps here. pe. l. antiq. Et aliud ēt sil'e ꝯtingit in. l. fal. q̄ inducit̄ nō ꝯ volūtatē testatoris sed fm volūtatē p̄suptam a legislatore. vt. ff. ad. l. fal. l. j. in p̄nc. 7 insti. ad. l. fal. in p̄nc.

7 †Qō. Item queritur q̈re iste q rogatus ē restituere pmittit. nā 7 si nō pmittat vī q̄ isti cui res debebāt restitui iura succurrāt. Nā si alienat preterq̄ ex cā dotis vel dona. pp nup. vel alimentoꝝ vel in redēptionem captiuoꝝ quādo nō h̄ȝ vñ al's faciat iste q dȝ restituere poterit fideicōmissarius alienata vēdicare 7 petere p hypotecariā. vt in aut̄. de resti. coll'. viij. §. pe. 7 in aut̄. de resti. 7 ea. q̄ parit. in. xi. men. coll'. iiij. Rñ. lȝ illa iuris auxilia cōpetāt fideicommissario interest sua interponere stip'lonē vt h̄eat plures reos. vt. ff. de lib. leg. l. iij. ¶ Itē no. q̄ iure veteri tal'r rogatus restituere qō de h̄rditate supfuisset: totū poterat alienare: dūmō nō alienaret in fraudē fideicōmissarij. vt. ff. de peti. here. sed si legē cōmissaria. §. qō aūt quis. ff. ad treb. l. titius. lȝ alienatio hodie nouo iure prohibeat: sed si alienat obligat̄ q alienat: lȝ nullū p̄iudiciū faciat illi cui restō debeat fieri vt in p̄di. aut̄. 7. C. cōia de leg. l. vlt. i fi. 7 ar. ff. de pig. l. greg. §. statu liber. 7. ff. ad treb. l. marcell⁹. §. pōp. 7. l. si h̄rs instiut⁹. 7. ff. de fideicōmis. lib. l. gñal'r. §. quoties. 7. ff. d̄ rei vēd. l. nō ideo min⁹. 7. ff. d̄ cōdi. fur. l. si seruus. 7. ff. quēad. seruitus amit. l. is cui. §. vlti. In casibus tñ si alienat h̄rs q est rogatus restituere non reuocat fideicōmissari⁹ rē ipam sȝ p̄ciū: puta si seruus q dȝ restitui sit manumissus ab h̄rde: vt. ff. ad treb. l. qdā. §. si qs filiū. immo dat̄ electio ipsi libto quem velit p̄ronū habere. vt. ff. de fideicō. li. l. gñal'r. § q̈tiens.

8 †Qō. Item queritur: qd ē qō legitur in p̄dictis aut̄. q̄ p reb⁹ alienatis dat̄ fideicōmissario rei vēdi. 7 hypothecaria: quō p̄t h̄ eē q̄ iste due actiōes p eadē re ꝯpetāt ei dēcū rei vēdi. deẗ dño. vt. ff. de rei vē. i rē 7 rei ppie nō ꝯsistat pign⁹. vt. ff. d̄ re. iur. neq̄ pignus. 7 hypothecaria dat̄ creditori q nō ē dñs. vt. ff. de ac. pig. l. cū 7 fortis. §. pign⁹. 7. C. de act. pig. l. pignus. imo acq̄sito dñio a creditore hypothecaria tollit̄ vt. ff. d̄ exce. rei iu. l. ex sextāte. §. latin⁹ largus. Rñ. noli mirari. nā h̄ cōtingit in alijs casibus. nā 7 legatarius h̄ȝ rei vē. 7 hypothecariā p relegata. vt. C. cōia de le. l. j. ff. de le. ij. cū filius. §. varijs. vxor ēt p re data i dotē h̄ȝ rei vē. 7 hypothecariā. vt. C. de iur. do. l. in rebus. h̄ etiā in vēditore rei ppie nōdum tradita. vt. ff. de act. emp. l. iul. §. offerri. Uel dicas q̄ oēs p̄dicti h̄ūt illas act. nō p eisdē reb⁹ sȝ p diuersis. nā legatarius p re legata h̄ȝ rei vē. p alijs rebus restituēdis h̄ȝ hypothecariā q̄ tacite obligant̄ p legato. Idē i vxore q̄ p re dotali soluto m̄ri. vel etiā ꝯstante marito vergēte ad inopiā habet rei vē. p alijs rebus mariti h̄ȝ hypothecariā que tacite obligātur p dote. vt. C. de rei vx. ac. l. vnicā. 7. C. in q. cau. pig. ta. ꝯhi. l. satis. Uēditor dī ipropriē h̄re rē pignori: fideicōmissarius forte p re alienata h̄ȝ rei vēd. p alijs non alienatis datur hypothecaria. Uel al'r qō oppōis locū h̄ȝ in directa rei vē. q̄ nō con

currit cũ hypothecaria. vtilis aũt rei vẽ. cõcurrit sicut ⁊ cõcurrit vtilis rei vendi. cũ cõditiõe. vt. ff. de do. cã mor. q monis. lʒ cũ directa nõ ꝯcurrat. vt. ff. vsufir. quẽ

9 ad. ca. l. vl. in fine. † Qõ. Illud aũt querit̃: vñ illa rei vẽdi. dcẽ fideicõmissario ꝓ re alienata: ⁊ hec qõ notat̃ tã in gñali fideicõmissario q̃ʒ in isto cui dʒ restitui quicqd de hereditate supest. Et subtilis videt̃ hec qõ rei vendi. habent illi fideicommissarij ante restitutam hereditatẽ que habeat fieri re vel verbo. vt. ff. ad treb. restituta. cũ rei vendicatio non soleat competere nisi dño vt dixi: ⁊ dñium nõ trãseat nisi traditione interueniente: preterq̃ʒ in casibus. vt C. de pac. l. traditionibus. Rñ. ipso iure transfertur dominium sine traditione ⁊ sine restitutiõe facta re vel vbo. Sicut ⁊ in alijs casib⁹ ipso iure fit restitutio ⁊ actiões trãsferunt̃. Primus qñ ille q rogat⁹ est restituere añ lit. ꝯte. vel post dolo malo ꝯtumaciter se absentat ne hereditatẽ restituat Scdõs qñ ille q dʒ restituere decessit sine vllo successore. Tertius qñ p̃mus fideicõmissarius oneratus est vt scdo restituat. Hi tres casus cõtinent̃. C. ad treb. sancimus. Quartus ẽ in reb⁹ alienatis vt dcm̃ est. nã in alienatis nõ est necessaria restitutio. cũ. n. hr̃s restõne grauatus alienauit dñium trãstulit nihil penes ipm̃ remansit ⁊ sic nõ hʒ qd restituat: ⁊ hoc vr̃ dicere. l. cõtra de lega. l. vl. ⁊. C. ad treb. aut̃. ꝯ rogatus. Quintus casus est: cũ rogat⁹ heres ẽ restituere duob⁹: vni pure ⁊ alteri sub ꝯditione: ⁊ hr̃s remittit totã hr̃ditatẽ illi cui pure debebat restituere pẽdente conditione alterius. vt. ff. eo. ti. l. j. § sed ⁊ q̃tiens. Ideo dixi in scdo casu qñ decedit sine successore. q: si haberet successorem hr̃s restitueret successor. vt. ff. ad treb. si ei⁹ pupilli. §. si qs rogat⁹ ⁊ lʒ notat dñs meus in fi. sũme ad treb. Sextũ casum adijcio i quo ipso iure trãseũt actiões etiã sine restõne: puta si pr̃ filiũ in ptãte instituat: ⁊ restitueret ⁊ si se nõ imisceat nihilominus ipso iure: subaudi trãsferunt̃ actiones in fideicõmissariũ. vt. ff. ad treb. l. ita tamẽ. §. si pr̃

10 filiũ. † Questio. Illud autẽ querit̃: an ille qui rogatus est restituere si decesserit sine liberis si igrediatur monasterium: nunqd teneat̃ restituere. Rño nõ. filio enim nato assimilat̃ monasteriũ. vt i aut̃. de sanctis.

11 epi. §. sed lʒ pñti. coll. ix. † Qõ. Itẽ querit̃: si rogat⁹ restituere nolit adire ad hoc vt restituat: qualr̃ cõsulet̃ fideicõmissario cui restõ faciẽda ẽ Rño. si ẽ. pñs cõpellet̃ adire officio iudicis ⁊ restituere. vt. ff. ad treb. l. ille a quo. §. tempestiuũ: nec admitto vt cõpellat̃ ꝑ actionem ex testamẽto: sicut quidã dixerũt cũ nõ sit heres: licet ipsi dixerint ꝙ aliquãdo intentat̃: etiã cõtra illũ qui nõ ẽ heres vt cõtra illũ qui ẽ confessus se esse heredẽ. vt. ff. de inter. ac. l. de etate. ⁊ hoc notat dominus meus in fine summe. C. ad trebellia.

¶ De actione ex stipulatu que competit contra illum qui promittit aliquem iudicio sisti. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu q̃ cõpetit ꝯ illũ: ⁊c. ad hoc vt procedat: quot requirant̃.

2. 3 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.

4 Accusatus si aliquis fuerit: ⁊ nõ recipiat̃: prout in lr̃a: an etiam in priuatis causis locum habeat.

5 Actor iure veteri ⁊ iure digestorum quare non cauebat de iudicio sisti.

6 Libelli in tali actione quomodo formentur: cum plu. seq.

9 Dico si nõ fuit appositus: quo deberet qs in iudicio sisti: quantũ tẽpus expectari dʒ ad hoc vt actor suũ interesse petere possit.

10 Fideiubet si aliqs ꝓ aliquo in cã criminali: nũquid fideiussor conuenietur.

De vndecima actione ex stipulatu videam⁹ que cõpetit ꝯ illũ qui ꝓmittit aliquẽ iudicio sisti: de qua actione loquunt̃ due rubrice. ff. qui satisd. cog. ⁊. ff. si qs cauti. que stipulatio cũ frequẽter in-

1 terponat̃ quotidie locum habet. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ tu voces me ad iudicium. ¶ Secũdũ ꝙ iudicium teneat ⁊ ratione agẽtis ⁊ ratiõe iudicis. vt. ff. ne quis cũ q in ius voc. fue. vi exi. l. j. in fi. ⁊ l. ij. ⁊. iij. §. si qs ad pedaneũ. ⁊. ff. qui satisda. cog. l. ij. §. si q ex his psonis. ⁊ ar. ff.

de exc u. tuto. l. scire oportet. §. pen. in fi. ꝛ qualiter iudiciū nō teneat notat dñs me⁹ in summa de iudi. ¶ Tertiū ꝙ stipulatio interuenerit iudicio sisti vł ꝺ se vł de alio. vt. ff. si quis caut. l. ij. §. si quis in iudicio. adeo etiam ꝙ si nou sit posses. rez imobili um tenetur satisdare. i. dare fideiussorē qꝺ stet in iudicio. vt. ff. q. satisda. co. l. sciēdū. ꝛ sic fm. l. illā itelligitur aut. nouissima offeratur: quia nō est nouū ꝙ posteriores ll. trahant ad priores: vt intelligant fm distinctionē antiquaꝝ legū. vt. ff. de legi ꝛ ꝯsti. nō est nouū. lꝫ quidā dicāt ꝙ hodie iure autenticoꝝ quilibet ꝯuentus satisdat iudicio sisti. vt i p̄di. aut. qꝺ nō credo. Et sic intelligo qꝺ legit insti. de satisda. §. sed hodie. ¶ Intende tñ diligenter ꝙ qui ꝓmittit de se vel de alio debet se ꝓmittere iudicio sisti: ꝛ non debet promittere facere fieri rationem sicut multi stulti promittunt: quare ratio est quia prima stipulatio finita sētētia finit. vt arg. ff. iudi. sol. l. ij. ꝛ. ff. si quis cau. l. ij. scđa stiplo non finitur sed optet ꝙ satisfaciat sententie. vt. ff de ꝟ. sig. l. verbū. fideiussor aūt q dat dꝫ eē idone⁹ circa tria: ꝙ sit locuples fm quātitatē rei petite. i. ꝙ tm̄ hēat in bonis quantum petitur. vt. ff. de ꝟ. sig. ꝗs nos hostes. §. locuples. ꝛ. ff. q satis. cog. l. ij. §. j. Secūdū ꝙ sit habilis ad ꝯueniēdū. vt. ff. q satis. cog. l. fideiussor. §. j. Tertiū ꝙ sit fide dignus. vt. ff. de ꝟ. ob. l. si qs stipulatus sit stichum aut pāphilū. §. vl. Quartū ꝙ nō steteris i iudicio vt sic interesse cōmittatur agētis. vt. ff. q satis. cog. l. ij. §. vl. Quintum ꝙ sit mutata ꝯditio illius q debuit in iudicio sistere circa habilitatē cōueniēdi: vt qa nūc ꝯtrit es alienū. vt. ff. si qs cau. l. ꝛ si qs. §. j. ꝛ. l. si qs quēq̄. ꝛ. l. q aūt. Sextū ꝙ itersit agētis: vel ꝙ ius actōis factū ē ex mora deterius. vt. ff. si qs cau. ꝛ si post tres. ꝛ in h̄ iura variare vident. vt. ff. si qs caut. l. q aūt nouo p̄uilegio vtit nō vꝫ in eadem cā sisti. ꝛ. ff. de iudi. l. si quis postea. vbi apte dꝛ: ꝙ si quisꝙ̄ i ius vocatus ē miles vel alterius fori esse cepit: in ea cā ius reuocādi foꝛ nō habebit: q̄si preuentus. ad idem facit. ff. ꝺ iuris. om. iu. cū q̄dā puella. Itē alie. ll. vident circa idē alio mō loq. vt. ff. iudi. solui. si reus post iudicatū solui ab eo datū satisdationē in mag stratū sit assumptus nec inuitus in ius vocari non possit: tñ nisi reo boni viri arbitratu defendatur fideiussores tenent. ꝛ sic p̄ma ps. l. illius vꝫ ꝙ respiciat. l. illā. ff. si qs cau. q̄ aūt se cōda ps respicit. l. illaꝫ. ff. de iudi. si qs postea. Itē in eo. ti. iudi. solui. legit in. l. vir bonus nō arbitrat indefensam eē rē de q̄ p̄toꝛ iudiciū accipere nō cogat: q̄. l. ꝯdicit fini. l. illius tit. si re⁹. Sꝫ vt oia ista iura q̄ vident ꝯria cōcordent sic soluit dñs me⁹ Quotiens priuilegium fori ꝯcedit alicui: aut ad sui postulationem: ꝛ tūc nō prodest quominus ꝯueniat ꝛ iputet sibi q tale priuilegiū ipetrauit: ꝛ in h̄ casu loquit. l. ff. de iudi. ꝛ de iuris. om. iudi. ceteꝝ si sine sui postulatione priuilegiū fori alicui ꝯcedit: ꝛ tūc hꝫ locū l. si quis caut. qui aūt. Et ē rō ꝓ hac respōsiōe: qꝛ iprob⁹ extorquet sepe negata sibi. ꝛ tāta ē instātia petentiū ꝙ cōcedēda ꝛ nō cōcedenda cōcedimus. vt. C. de peti. bo. sub. l. j. lib. x. Sed cōtra ē. C. ꝺ fruc. ꝛ li. ex. l. vl. Uñ aliter soluit si pp publicā cām indultū ē p̄uilegiū ꝓdest al's nō ꝛ h̄ idē in milite si factus ē ex necessitate ꝙ ꝓsit sibi priuilegiū al's nō. Uel alr: qui nouo priuilegio vtitur nō vꝫ in eadē cā sisti: subaudi interim: qꝛ forte ad tps prodest sibi illud priuilegiū: sicut i legato cui tādiu ꝓdest q̄diu ē in legatione postea nō. vt. ff. de arbi. non distinguemus. §. item si qs rome. Uel alr: q ipetrat priuilegiū vtit non inceptis sed futuris causis rñdeat tūc proderit. vt in. l. illa q̄ aūt. si aūt ipetrat p̄uilegium vt i futuris nō rñdeat tūc ꝺ p̄teritis rñdere tenetur. vt in. l. illa. de iudi. In dubio p̄sumo ꝙ tm̄ ad futura priuilegiū prosit. vt. C. ꝺ leg. ꝛ ꝯsti. leges. Legē aūt iudicatum solui sic intelligo pluribus modis. Primo si reus q erat in magistratu ꝯstitutus post datā satisdationeꝫ iudic. sol. sit in mgr̄atu. i. qꝛ remansit in eo ꝛ tali mgr̄atu subaudi maioꝛi in quo inuitus in iudiciuꝫ vocari nō pōt. vt. ff. de iudi. ps lraꝝ. tñ si reo nō defendat: sub audi postea. s. post finiū magistratū fideiussores tenentur: sub

iudici postea tale postea inuenit. ff. re et uo.
re. l. vl. in fi. nā ibi legitur: q̄ si reo aqua et
igni interdictum est fideiussor ab eo. s. reo
dat⁹: subaudi anteq̄ interdiceret reo aq̄ et
igni tenet postea. vel aliter intelligo. l. il/
lā: si re⁹ impetrauit priuilegiū vt in alio fo
ro debeat conueniri: fideiussores nō vtentur
illo priuilegio: q: psonalia iura fideiussori/
bus nō psunt lz reo cōpetāt. vt. ff. de exce.
l. exceptiōes. Uel alr. l. illā q̄ āt. intelligit
vt. de priuilegio q̄d nō ē facti sed iuris. q̄
sic intelligo q: dignitatē acqsierit: ex q̄ di
gnitate puta magr iusticiari⁹ hz hoc a iure
vt non conueniat tpe sui magistrat⁹. Ue/
rū si de facto ipetrat priuilegiū vt nō con
ueniat: tūc locū hz. l. de iudi. Lex aūt illa
vir bon⁹. loquit qñ capitalis inimicitia
intercessit inter defensorē et illū quē defē/
debat: vel alia iusta cā interuenit pp quā
nō cpellit defendere. vt. ff. de pcu. mut⁹
l. §. vl. et l. nō cogēdū. Uel alr. si lis finita
sit sentētia vel trāsactiōe vel iureiurando
ptor nō cōpellit suscipere iudicium: et sic
reo nō vr nō defensa. ¶ Unde in hac ac.
2 ac. his vtar posi. † Positio act. Ego dico
q̄ te citari feci corā tali iudice. ¶ Itē
contra te petitionē instuui. ¶ Itē tu pro
misisti iudicio sisti ¶ Itē tu cōtēpsisti sta
re i iudicio. ¶ Itē hodie cōditio tua mu
tata ē rōne alteri⁹ fori ¶ Ecōtra re⁹ di/
3 cat sic. † Positio rei. Et si ego pmisi iudi/
cio sisti iudiciū illud finitū est: vel trienij
cursu vel trāsactiōe vel snia vel iureiurā/
do: vel q: ali⁹ iudex datus fuit: vel q: pri/
m⁹ mortu⁹ scd⁹ subrogat⁹. vt. ff. de iud.
sol. l. ij. et l. cū apd sempronium. cstat enim
p pdictas. ll. reū nō teneri. Itē si stare nō
potuit q: fuit iusto ipedimento ipeditus d
quo si cstaret hz excep. ne pena cōmittat
cū effectu: sicut multa patent excēp'a. ff. si
qs cau. l. ij. ¶ Item i ea cōditiōe sum i q̄
4 fui quādo pmisi iudicio sisti. † Questio.
Sz illud querit. l. dic. ff. si qs cau. sz et si
qs. § illo. q: si aliqs iō nō stetit q̄ accusa
tus fuit crie capitali q̄ nō hz exce. cōtriū le
git. ff. de custo. et ex. reo. l. ij. §. vl. vbi ca/
uet: q̄ si aliqs accusatus sit postea nō re/
cipit re⁹. i. accusari nō pōt postea: q̄ ēt lo

cū hz i priuatis causis et noibus sub fideiuss
sore i actis nisi accusatio ipal'i periculuz
cadat. Rñ. l. illa nō cōdicit. nā multi fatui
fatue. l. illā itelligunt et ita simplr sicut so
nat lra sed nō ē ita itelligēda: sz si aliqs est
exhibēdus pp actionē motā cō eum iterim
subaudi donec dz itentari actio illa. l. il/
lo dic q̄ optet accusatū stare iudicio. non
dz de alio crie eodē die accusari: et hoc ēt i
ciuili cā fuat postea do accusat et cōuenit
etiā i ciuili. vt ff. de i ius vo. qq̄. §. j. et ita
ibi ser. psit dñs me⁹. et sic. l. si qs cau. loq
tur qñ die posteriori nō stetit q̄ potuit cpa
rere: al's dura reo esset tā i criali causa q̄z
i ciuili: vt sil' cōuentus donec cā illa non fi
nit qd ab alio nō possit accusari vel cōue/
niri ab alio: cū iura illa q̄ videt loq d hac
materia loquunt virū accusatus suuz ac
cusatorē vl cōuētus actorē recōuenire pos
sit: de alio autē qn pc sitt legib⁹ cautuz nō
est. vñ vr cōcessū ex q̄ nō ē phibitū: vt. ff.
ex q. cau. ma. l. nec nō. §. ij. et. ff. de pba.
ab ea pte. et ar. ff. ad munic. l. magr̄atib⁹.
i his casibus loquunt. C. q accu. nō pos.
l. negāda. i ciuili loqtur aut. et cōsequēter.
C. de sen. et iter. om. iud. sed si recte cōside
ras totus ti. ff. si qs caut. et. ff. q satis. cog.
loqt i reo absente et satisdāte iudicio sisti.
sz de actore nō loquit an actor teneat sa/
tisdare: lz i criminib⁹ iueniamus q̄ accu/
sator tenet cauere iudicio sisti. i. se pseuera
turū vsq ad sniam. vt. ff. de accusa. si cui
. §. j. hodie tamē iure autentico teneat ēt
actor cauere iudicio sisti etiam anteq̄ dz
libellū reo. vt dic aut. gnalr. C. de epis. et
cler. q̄ est i corpore aut. de litig. coll. viij.
5 §. et excludendas. † Questio. Sz q̄rit q̄/
re iure veteri et iure dig. actor nō cauebat
iudicio sisti. Rño. illa erat rō q: actore ab
sente non cōdebat hermodicium pterq̄ i
cā liberali. vt. C. de li. cā. l. si is q i huiu/
te. ff. de lib. cā. l. diui frēs. et pterq̄ i cau/
sis q̄ at clatorib⁹ deferebant. vt. ff. d iur.
fis. l. ex qbusdā. §. senat⁹. et. l. senatus. §.
diu⁹. hodie aūt cōbit hermodiciū: siue ac
tor absit siue re⁹. vt. C. de iud. pperādū.
et iō si vterq cauet iudicio sisti nō est mir.
¶ In hac autez act. cōci. actor libel. sic.

6 †Libellus. Ago. c. R. Z. M. q cū pmisis set mihi iud cio sisti tali die. vñ q: nō ipso die stetit ⁊ iterest nr̃a i. x. ideo illa. x. peto ppono certi cōdi. ex stiplōne. Q̄ŏ sic recte ɔcip. lib. dic. l. ff. si qs cau. l. q aūt. §. vl. Oppositio. Sz ñ vr̄ li. bñ ɔcept⁹: q: reus factū pmisit. s. iudic'o sisti tali die. vñ ad factū agi debuit ⁊ nō ad iteresse: cū factū sit i obligatione ⁊ id dz peti quod i obligatiōe ē. vt. ff. de v. ob. s uū. §. vl. ⁊ isti. de ac. §. j. ⁊ i diffinitiōe actionis idem ē. ⁊ . ff. de v. ob. vbi aūt. §. vl. Rñ. lz factū sit in oblig. tñ iteresse pōt peti. vt. ff. de iud. si qs ab alio. imo vr̄ q. sit i electione actoris vtrū petat p̄cise factū an iteresse. vt. ff. ŏ no. ope. nūci. l. stiplō de opis. § fine aūt. ⁊ de lȝ q̄re vt notaui. s̄. de ac. cōmodati. sed posset rñderi. ll. illis q non h̄nt locum. l. eni illa de re iu. si qs ab alio. nō loquit i petitione sed i sententia. multotiēs. n. aliŏ petimus ⁊ aliud ɔsequimur. vt. ff. de vb. ob. l i executiōe. ⁊. ff. ŏ dolo arbitrio. Itē forte. l. illa de noui opis nū. spēalis est. sz Rño. imo bene possum petere iteresse quādo factū est in obligatiōe. id. n. videtur in obligatiōe venire. s. iteresse. vt. ff. de euic. l. si ita quis. lz aliud sit quādo dare ē i obligatione: vt i actione commodati notaui. Ita cōcipies l bellū quādo qs pmisit p se p̄ncipaliter q stabit iudicio. Si autem
7 pmisit aliū iudicio sisti cōcipies sic. †Libellus. Ago contra talē q pmisit mihi stipulanti titiū stare iud cio die tali: vn de q: die tali non stetit ago cōtra ipsum ⁊ peto ab eo vt p̄stet mihi. x. q: tantū mea iterest ppono certi cō. ii. que orit ex stipulatiōe. vt. ff. si quis cau. l. si quis quēq̄. ⁊ p totū titu. q satisda. cogant: ⁊ sic petes iteresse si vis. Si autē vis petere q sistat i iudicio ⁊ nō tran⁻ it tantū tempus q periit istantia iudicii: puta trienn. ū p. l pperanduz. vel annus ⁊ dimidius. p aut. q semel ac. ponit: potes petere q i iudicio sistat vt
8 dicas. †Libellus. Ago cōtra talē qui promisit se vel titiū iudicio sisti. vnde q sistat ago cōtra ipsum: ppono actionē ex stipulatu. Q̄ŏ sic recte cōcipiat libel. dic. l. ff. si quis cau. l. ij. §. si quis iudicio. ff. de v. ob. vbi aūt nō appareret. §. qui id qŏ i faciēdo. Oppositio. Sed oibus libellis sic oponit maxime q̄ quis pmisit aliū iudicio sisti. nam nō videt q stiplō teneat ⁊ sic ex ea agi nō pōt. nā nemo scīn alienū p mitt ndo obligatur. vt. ff. de ver. obl. stiplō ista h̄re licere. §. j. Rñ. in iudiciis sti plō tenet ēt si quis promittat factum alienum: vt hic ⁊ i stipulatione rem ratā ha. vt. s̄. i speciali rub. notaui. ⁊ ē ratio ne lites oriant ex litib⁹. vt. C. de fruc. ⁊ li. ex. l. ij. i fi. ⁊ q: iudicia sunt odiosa. vt. C. de iud. properandum. i p̄nc. ⁊ i aut. de litig. §. oēm vero. sed hec rō non multū bona ē q: hac rōne teneret stiplō i contractibus ne obligatiōes oriant ex obligatiōib⁹. vt . ff. de re iud. si se non obtulit. §. j. sed illa rō ē si stiplō teneat: q: qui pmittit aliū iudicio sisti vr̄ pmitter se curatuz q ille stet ⁊ ita vz promittere factū suuz: vt. ff. ŏ v. ob. quotiens qs alium. ⁊ sic qcquid dicas spēale ē i iudiciis at i cōtractib⁹ secus. vt isti. ŏ inuti. stip. §. si qs aliū. cū mlta casualia sint circa iudicia q̄ qlibet studiosus in
9 tit. si qs cau. colligere pōt. †Questio. Sz quid si dies nō fuerit apposit⁹ q̄ deberet quis i iudicio sisti: quātū tp̄s deberet spectari ad lȝ vt actor possit petere suum iteresse. Rñ. secundū loci distantiā facias cōputationē. ɔsideraf eni q̄tū distat domus isti⁹ a loco iudicii: ⁊ sic p quēlibet diē dentur sibi. xx. miliaria. vt. ff. de v. sig. l. j. ⁊ . ff. si qs cau. l. j. ff. si quis ex. i bono. pos. l. ij. §. si p̄sens. ⁊ isti. ŏ excu. tu. § pe. ⁊. ff. de excu. tut. l. scire. § lȝ aūt. In ɔctib⁹. n. alr̄ dantur iducie ⁊ aliter tp̄a cōputanf. s. p tm̄ tp̄s p quātū hoies tut ser⁹ ⁊ etatis ⁊ ɔditiōis ire p̄nt. vt. ff. de v. ob. ɔtinuus. Sed lz i iudiciis tp̄a sic cōputenf: duo tm̄ dies subducunf. p̄mus i quo actū ē. ⁊ ali⁹ dies i quo quis dz sistere: ⁊ sic quodlibet miliariū dz h̄re mille passus qui mille nō a muro ciuitatis sz a cōtinentib⁹ edificiis numeranf. vt. ff. si quis ca. l. j. ⁊. ff. ŏ v. si. l. mille. ɔtinēta edificia accipe suburbia vt. ff. ŏ v. sig. l. vt alphen⁹. ⁊. l. q̄ i cōtinētib⁹. vñ i qlibet miliario ponebāt antiqui lapidē sicut vidi verone: ⁊ pp eos tura

dicūt centesimū lapidē.i.cētesimū miliariū.vt.ff.de excu.tu.l.pp.z insti.de excu.tu.§.pe.z.ff.de offi.pfe.vz.l.j. Et pdest h notare p lateran.pcilio q̄ cauet vt vltra duas dictas lr̄e nō impetrenť:nisi spēalr clausula illa inseraf.nō obstāte illa pstitutiōe zc.vel de assensu partiuz sint lr̄e ipetrate: vt in pcilio de lr̄is nō ipetrādis vltra duas dictas.c.vnico.ita enim accipim⁹ dictā.i.xx. miliaria p diem. Ista aūt serua qñ qs pmittit iudicio sisti de psona sua.ceteꝝ si aliqs pmisit nō se sz aliū iud. sisti:tūc serua qđ leg f.C.de fideiuß.sanci

10 m⁹.†Questio.Sz qd si aliqs fideiubet p aliquo i cā criali nūqd fideiussor pueniet Rñ. sic:nō vt puniaf crialr sz pecuniariter: z habebit inducias illius.l.sancim⁹ vt.C.de fideiuſ. si bar saro:ā. z.ff. de custo.z exhi.reo.si qs reū.male ergo faciunt officiales q dant cū fideiubēt psonā p persona:qz in hoc casu fideiussio nulla. sz in hoc caueant vtrum accusatus sit cōmitendus fideiussoribus z penam statuant quam promittat fideiussor si nō represenrat.vt.ff.de custodi. z exhi.reo.l.j.z.l.diuus.z lege si quis reum.

De actione ex stipulatu que interponitur pro vicio vel pro morbo seu euic.quando res aliqua vendiſ. Rubrica.

1 Furtum sit an vitium animi: si seruus sit fur.
2 Stipulatio an teneat si emptor venditori dixit tu promittis mihi furem nō esse.
3 Actio ex stipulatu q̄ inťponiť p vitio zc. ad hoc vt ppetat:quot necessaria sint.
4 Libelli in tali actione quomodo formenť cum seq.
5 Actio propter vitia an sit vtilis vel necessaria.
7 Venditor in tali casu an cōpellere caueaf de dupla: vel dare fideiussorem: ne res euincatur.
8 Lex bonitatis de euictionibus cū loquatur ō act.one ex stipulatu: quare ibi ratio aluuionis habeſ.
9 Triplum si cōmitaf: an perpetuo ex empto agi possit.
10 Laudatio auctoris iure romano an quolibet tempore fieri possit.
11 Venditori pñti in iudicio an denunciāduz sit:si sciuit questionē moueri.

De duodecima actione ex stipulatu videam⁹ q̄ interponiť frequētissime a vēditore libroꝝ vel aialiū vl' aliarū reꝝ vel prediorum. vēditores enī pmittūt sepius ō vicio z euictiōe:de qua act. loquūtur multa iura.ff.de euic.l.si fūdus: z.l. euicta.§.duple.z si seru⁹.z.l.si seruū cuius.z.l.si rē.§.duple.z.l. si emptori. z.l. si ita.z.l.qz dī z.l.emptori.z multe.ll.i.e.ti.ff.de euic.ff.de edi.edic.l.sciēdū.§.dictū a pmisso.qliter āt posset esse viciū in seruo vel in aiali: vel morb⁹ in libro vel ī pdio notaui.s.in trac.ptoriaꝝ de redhibitoria.vicia eni sunt ppꝛie animi z cadunt in seruis z aialib⁹.puta si seruus sit fugitiuus vel erro.vñ de his duob⁹ vicijs opter q̄ venditor noiatim caueat ad h vt agaf redhibitoria vel ex stipulatu: al's agereť ex empto sicut agiť p morbo corpis aut corporis z animi.sicut z hec habes.ff. de edi.edic.l.ob q̄ vicia.§.animi.z.§.in sū

1 ma †Questio.Quid aūt si seruus sit fur: nōne ē vicium animi.certe sic.quare ğ de fure nō caueť in l.illa ob q̄.sz tm̄ de errone z fugitiuo. Rñ. qz mai⁹ viciū ē esse fugitiuū q̄; furē.cuz fugitiuū nobis hr̄e nō expediat:furē autē sic.vt.ff. de act.emp.

2 l.iul.§.j.†Questio.Sed qd si emptor dixit vēditori: tu pmittis mihi furem non esse:vel qñ dixit pmittis mihi de vicio.s. furti q̄ nō sit fur.nūqd stiplō tenet. Rñ. sic z vi interesse venire. vt.ff. de euic.l. si ita qs stipulāti.z ar.ff.de pac.l.nō ipossibil: e de fugitiuo ğ iō poniť z de errone:qz emptor ignorās ſuuz fugitiuū agit nisi fuit sibi cautū p stiplōnē q̄ fugitiu⁹ non sit. vt.ff.de doli exce.l.apō celsū.§. itē labeo ō suo fure ñ agit etiā si ignorās: qz debuit scire illū furē ex q̄ erat seru⁹. vt notaui su

3 pra de actio.q̄ to minoris ciuili.† Vñ ad h vt actio ista cōpetat tot sūt necessaria. In primis q̄ pctus interueniat. Secōm q̄ stiplō sequaf. Tertiū q̄ viciū inueniaf:vel morb⁹ vl' etiā q̄ sequatur euictio.qualr res euicaf nō curo pro

seq: q2 notaē plene in sū ma dñi mei. C. de euic. q2 ista sint necessaria. pbaē .ff. ð edi. edic. l. j. §. cū. 7 pbāt ēt iura pdicta. 7 illa que notaui. s̄. de edil. act. 7 de redhibitoria 7 quāto minoris. que aūt dicanē vicia 7 qui dicantur morbi. legiē .ff. de edil. ac. l. j. §. pe. 7 vl. cū. ll. seq. ¶ Uñ in hac ac. illas easdē positiōes faciat actor 7 reus quas facit in hac redhibitoria vt ibi diri
4 ¶ In hac āt ac. cōci. ac. lib. sic † Libell⁹ Ago. e. R. cōtra. M. q cū vēdidiss: t mihi talem equum 7 pmisisset mihi de vicio 7 morbo 7 euic. 7 ille equ⁹ hēat tale vicium vel morbū bz: q2 calcitrosus vel galosus vel q2 est mihi euict⁹. vñ ago ꝯ ipsum ad meū interesse qd estimo. xx. ppono certi ꝯdi. ex stipl'atu. vt. ff. de edi. edic. ediles aiūt. 7. l. bouem. ¶ Si āt seru⁹ fuit vēditus vel liber vel fund⁹ dicā sic. † Libellus
5 Ago. e. R. ꝯ. M. q vēdidit mihi stichū vel codicē vel talem fundū. 7 pmisit mihi de morbo vicio 7 euict. q seru⁹ fugitiuus est vel erro vel codex est mēdax. p maiori pte vel' fundus ille ducit herbas pestibulas vel illa sunt euicta pp qd mea inter sit in. xx. ideo illa. xx. peto: ppono certi cōdi. ex
6 stiplōne. † Questio. Sz illud q̄ritur. nam nō videē q2 actio ista sit vtil' vel necaria: 7 sic supuacuo fuit inducta. nā 7 pp morbos 7 vicia etiā si nō pmittatur agiē: 7 si euincaē agitur ex empto de euic. vt. ff. de edi. edi. ob. q̄. §. pen. 7 vl. 7. C. de euic. l. nō dubitaē. cū ḡ locū hēat redhibitoria quāto minoris res ē q̄ ē ꝑtoria: vel q̄to mioris empturus essē q̄ est ciuilis. ð qb⁹ .s̄. dirim⁹ in spēalib⁹ rubri. q̄re ḡ fuit inuēta ista vel q̄re cōpelliē pmittere cū cō mitti nō possit. 7 id interponēda nō ē. vt .ff. de pcur. l. nō cogēdum. 7. ff. vt le. no. ca. l. hec stiplō. Rñ. multū fuit vtilis 7 necessaria actio ex stipl'atu i multis eni casib⁹ fuit necaria 7 pp multa nā ecce: si aliqs sciēs emit fugitiuū vel morbosū vel rē alienā: ēt si appareat viciū vel morb⁹ vel res euincaē: oi emptor destituiē auxilio. vez si fuit sibi cautū p stiplōnē agitur. vt .ff. de doli exce. l. apō celsuz. §. nc labeo. 7. C. de euic. si fundū sciēs. Item necaria pp q̄dā vicia. s. fugitiui 7 erronis pp que nō ageret redhibitoria lz agaē ex empto nisi stiplō interuenisset. vt. ff. de edi. edic. l. ob q̄ vicia. §. anim. 7. §. in summa. 7. l. sciēdū. §. dictū. Item ē vtilis actio ex stipl'atu pp illō: q2 si agit ex empto venit tm̄ interesse 7 in simplū. si agit ex stipl'atu forte veniet duplū vel triplū vel q̄druplū qd fuit pmissum. Itē i stipulatiōe potuit eē fideiussor vel pign⁹ q̄ in act. ex empto non
7 veniūt. † Questio. Sz nū quid vēditor iūctus cōpelliē cauere de dupla vel dare fideiussorē ne res euincaē. Rñ. nō cōpell'iē de dupla prestanda nisi pro rebus ꝑciosis puta si margarita vel vestis serica vel ornamēta ꝑciosa. vt. ff. de euic. emptori. 7 sic talia mobilia accipio ꝑciosa. Quid. n. de reb⁹ immobilib⁹: forte quodlibet imobile accipio ꝑciosum: q2 rei mobil' vilis atq3 abiecta est possessio. vt. ff. ð ac. q. pos. l. si rē mobilē. In alio ēt casu teneē cauere de dupla si ꝯsuetudo loci h̄ iducit. vt .ff. de acti. pig. l. si pignori. §. si creditor. fideiussorē āt dare nō cogiē nisi euictio immineat in limine ꝯctus. vt ff. ð pe. 7 con. rei vē. l. pe. si ḡ nō cōpelliē pmittere duplū nisi vt dictū est: qd opaē hec stipulatio cū ēt simplū veniat i act. ex empto: immo plus: q2 ibi venit singulare interesse. vt. ff. de ac. emp. l. j. qd in ac. ex stipulatu nō est cū sit personalis: 7 in nulla p'onali stricti iuris ꝑterq̄: si sit arbitraria iuraē in litē. vt. ff. de in lit. iurā. videam⁹. §. in actiōib⁹. 7. ff. de pig. si fund⁹. §. in vēditiōe. Rñ. h̄ opaē: q2 qñ interuenit stiplōre euicta si agaē ꝯ vēditorē inspiciē tp̄s vēditiōis. ff. de euic. l. bonitatis. 7. l. cū fund⁹: 7. l. ex mille. si autē agaē ex empto inspiciē tp̄s euictiōis: q̄ tpe ꝯsiderabiē si res sit melior vl' deterior. vt. ff. ð eui. l. euicta.
8 † Questio. Sz q̄riē: si. l. ff. de euic. bonitatis loqē de ac. ex stipl'atu: q̄re hr̄ ibi rō aluuionis. vt in. l. sc. sz 7 si q d. cū in ac. ex stipl'atu ñ hēaē rō melioratiōis postea cōtingētis: vt dcm ē: nec deterioratiōis. Rñ. dñs me⁹ q2 spālr pmissum fuit. Uel alr. l. illa sed 7 si qd. loqtur in act. ex empto in qua hr̄ rō melioratiōis. 7 h̄ indicat principium

cipiū. l. illi⁹ sed z si qd. vbi ponit̄ ꝯiūctio
aduersatiua. sed cui aduersat̄. nā. l. supior
bonitatis. loquitur i acti. ex stipl'atu in q̄
nō hr̄ rō melioratiōis. l. illa. sꝫ z si qd. lo/
quit̄ in actio. ex empto in q̄ hr̄ rō meliora
tiōis: vt dictum est. z in hac snia fuit. M.
sꝫ fm dominū meū licet ista cōiunctio sed
aduerset̄ ita intelligit̄: licet in actiōe stri/
cti iuris. s. ex stipulatu inspiciat̄ tēpus vē
ditiōis. tn̄ si fuit spēaliter ꝓmissum vt me
lioratio postea ꝑstet̄ supueniēs prestabit̄.
Attende tamē aliud ꝙ qn̄ agit̄ ex stipula/
tu etiam lata sentētia cōtra emptorem nō
agit̄ cōtra vēditorē nisi re ablata empto/
ri. vt. ff. de euic. l. habere licere. actione
aūt ex empto agit̄ etiā z anteq̄ꝫ res abdu
cat̄ lata sententia. vt ar. ff. de act. emp. l.
seru⁹. §. vlt. Oppositio. Sꝫ opponit̄. nā
vi ꝙ tn̄ snia lata possit agi de euic. in ac/
tione ex stipl'atu vt. ff. de euic. l. euicta. §.
duple. z ar. ff. mā. lucius. Rn̄. domin⁹ me
us refert vtrū vēditor ꝓmittat duplā re
euicta: z tūc stati lata snia cōmittit̄ actio
z agi potest vt ibi. an ꝓmittat hr̄e licere:
tūc nō agit̄ nisi res ab emptore abducat̄.
vt in. l. illa hr̄e licere. vel alr̄. l. illa euicta.
intelligit̄ fm. l. istam hr̄e licere. q2 iō non
cōmittit̄: q2 ille q vēdicabat sine successo
re decessit. aliogn si successorē habuisset
cōmitteret̄ vt ibi. vel iō emptor nō agit i
. l. illa hr̄e licere. q2 res fuit dōata vel lega
ta ab euincēte. sꝫ in hͦ casu lꝫ nō agat ꝺ du
pla agit tn̄ ex empto. ff. de eui. l. si ei cui. in
ꝑn. z. l. emptori. Oppositio. Item adhuc
opponit̄ stipl'o ha. licere interposita com/
mittit̄ mota ꝯtrouersia. vt. ff. de ꝟ. ob. sti
pulatio ista hr̄e licere. §. j. Rn̄. refert vtrū
moueat ꝯtrouersiā is q vēdidit: z tūc mo
ta cōtrouersia cōmittit̄ vt ibi. an alius: z
tūc nō cōmittit̄ nisi re abducta. vt in. l. il/
9 la. hr̄e licere. †Questio. Itē querit̄: legit̄
. ff. de eui. l. si dictū. in ꝑn. vt si triplū aut
q̄druplū cōmittat̄ pōt agi ꝑpetuo ex em/
pto: q̄si illa bōefidei informata ꝑ pactū nu
dū vel ēt ageret̄ ex stipulatu si stipulatio
interuenisset. Oppositio. Sꝫ opponit̄. sti
pl'o de euicti. ꝑtoria est. vt. ff. de ꝑto. stip.
l. j. §. stipulatiōi, si est ꝑtoria ḡ nō pōt im/
mutari vt aliq d addat̄ vel detrahat̄. vt
. ff. de ꝟ. ob. l. in cōuētionalibus. In hac
eni fit imutatio: q2 si res est preciosa dꝫ du
plū ꝓmitti ꝓ nō ꝑciosa simpluꝫ. vt. ff. de
euic. emptori. z. l. si in vēditione. Rn̄. dn̄s
me⁹ ꝙ casuale sit in hac stipulatiōe. l. illa
in cōuentionalib⁹ gn̄alr̄ intelligēda ē. vel
alr̄. l. illā i cōuentionalib⁹ intelligo ꝙ nō
possit mutari ꝑtoria stipl'ō: puta addendo
vel detrahēdo. ita vt forma stipl'onis mu
tet̄: vꝫ retenta forma stipulatiōis possūt
ꝯhētes addere z mutare. sil'r circa senten
tiā in q̄ nō pōt iudex addere vel minuere.
vt. C. de senten. experi. reci. l. ij. s. ad hͦ vt
forma snie mutet̄: vtrū pōt acta mutari
tenore snie ꝑseuerāte. vt. ff. de re iudi. l. ac
torū. ¶ Itē attende ꝙ ad hoc vt actio de
euicti. committat̄ z agi possit ex stipl'atu
in trib⁹ casibus. vt. ff. ꝺ euic. euicta. §. z si
ple. optet ꝙ in re euict̄. vij. iteruenitant.
¶ Primū vt q̄stio sit mota z corā iudice.
vt. C. e. emptor. z. l. si ꝯtrouersia. ¶ Se/
cūdū vt auctori meo denūciem q̄libet tpe
dūmō nō ꝓpe sniam. vt. C. de euicti. au/
ctore laudato. z. ff. de euic. l. si dictū. §. si
cōpromisero. z. §. si me. z. l. si rē. §. q̄libet.
nisi denunciatio sit remissa ꝑ pactū. vt. ff.
de euic. herēni⁹. iure tn̄ lōbardo tu ꝯūct⁹
tā pro re mobili q̄ꝫ immobili laudabis au
ctorē tuū an̄ lit. ꝯtest. postea āt nō audiris
z ꝓ re mobili ibis cū auctore: z cū re mo/
bili vsqꝫ ad tertiū auctorē seu garentē ad
tertiū cōmutatū: ꝓ re imobili tenet̄ vēdi/
tor tu⁹ defendere te i tuo foro: z hͦ vtroqꝫ
iure: defensione rei mobilis q̄ ad forū: vt
in lōbar. de reb⁹ interciatis. l. vl. z in lom
bar. ꝺ euic. l. j. z. ij. nā. l. j. illi⁹ ti. loquitur
de re mobili: scd̄a loquit̄ ꝺ imobili: z dīc
ꝙ dꝫ emptorē defendere: ḡ in foro empto
ris vt etiā iure romano. ff. de iudi. l. vēdi/
tor. z. ff. iudi. sol. iam tn̄. §. vl. ff. de iudi.
10 hr̄e. †Questio. Sꝫ q̄re aliud vꝫ in lōbar
da circa laudationē auctoris ꝙ laudat̄ an̄
lit. ꝯtes. iure romano q̄libet tpe vt dictuꝫ
est. Rn̄. q2 dicūt lōbardiste ꝙ iure longo/
bardo trāsfundit̄ in ꝑsona laudati aucto
ris iudiciū: sed iure romāo tuo auctori de
nunciat vt tibi assistat z rōnes competen

res alleget. vt. C. de euic. l. si controuersia. ¶ Tertiū vt emptor non pscripserit: alio qn de euic. non agit. ff. de euic. q alienā. z .C. eo. si obligatā. ¶ Quartū q pnūciatū sit 9 emptorē psentē alioqn si 9 absentē sit pnūciatū nō agit. vt. ff. ð euic. l. si id. ¶ Quintū vt res sit euocata p iudicez z nō p arbitros. vt. ff. de euic. l. si dictū. §. si cōpromisero. z vel sine snia: nisi qn manifestissimū erat rē eē euincētis: tūc lz restituat sine iudice nihilominꝰ agit. vt. ff. de act. empti. ex empto. §. emptorē. alias. l. emptorē cū i illo casu pceat emptori q suo dixit pudori parcēdū: vt z hr in fideiussore. ff. mā. qntꝰ mucius. nec 9dicit. l. ff. de neg. ge. at q. §. cū me abnte. qz ibi z si erat manifestū parti nō erat manifestū iudici. vt in. l. illa emptorem. ¶ Sextum: q emptor non amisit cām culpa sua. vt. ff. de euic. l. si rē quā. §. duple. l. herēnꝰ. §. vl. z. l. si furez. z. ff. de fideiussori. l. exceptiōe ¶ Septimū vt res nō sit euicta p iniuriā iudicis. vt. ff. de euic. si p iprudētiā. z. ff. de fideius. l. exceptiōe. q āt ē dcm̄ vt denūciet vēditori: itelligas nisi steterit p vēditorē: q minꝰ ei denūciet vel ignoret vbi sit. vt. ff. de euic. l. si id. §. pnti. z. l. si dictū .§. si psentē. z. ff. qð vi aut clā. l. j. §. sz aristo. z. l. vim fac. † Qō. Sz nūquid psenti
11 venditori i iudicio est denūciādū si sciuit qōnē moueri. vi q nō. vt. ff. de act. emp. l. j. 9ria tn̄ sūt. ar. ff. de euic. si ideo. §. presenti. z. ff. de adul. denūciasse. Rñō. satis credo vēditori denūciādū: lz eni vēditor sciat tn̄ denunciare teneris: sicut z alo optimū sit: iduco in seruo iusso reddere rōnes: lz reliqua reddat nō tn̄ liberat nisi rōnes reddat heredi. vt. ff. de lib. leg. non solū nostrū. §. is q reddere rōes. ¶ Sed lz agat de euic. vel ex empto vel ex stipulatu: attēde tn̄ ad qd agat. 9sidera tn̄ pmo quare res euicit: aut ideo qz creditor est q euicit. tunc agit ex empto vt obligatio dissoluat. vt. ff. e. euictus. si autem euincit a dño tūc agit ad totū interē z ad dupluz z ad qdruplū si pmissum fuerit: vt dcm̄ est. In oi casu recuperat preciū emptor a vēditore nō ab euincente: vt. C. de euic. su per empti. z. C. de rei vendi. mater. 9. C. de vx. militū. l. vl. i fi. sed ibi quia preciuz versum erat i vtilitatē vendicantis.

¶ De actio. ex stipulatu que daf heredi cōtra legatarium qui plus recepit q̄ lex falci. patiatur. Rubrica.

1 Actio ex stipulatu q̄ datur heredi contra legatarium zc. ad hoc vt procedat: quot requirantur.

2 Cautioni z satisdationi anteq̄ heres legatum soluat licet locus sit: tamen z post legata soluta huiusmodi etiā satisdationi z cautioni locus erit.

3 Legatarius si postq̄ legatū recipit satisdare nollit: qualr cogetur: ac ipsi heredi consulatur.

4. 5 Positiones actoris z rei in tali actione.

6 Libellus in tali actione quomodo fiat.

De tertiadecima actione ex stipulatu videamꝰ p quam 9sulit heredi quotiēs legatarius petit ab herede legatuz: z dubiū est vtrū falcidia locum habeat debet pmittere z satisdare legatariꝰ heredi vt qð ampliꝰ accepit nomie legati quam patif. rō. l. falcid. qð heredi restituat. vt .ff. si cui plus q̄ p. l. falci. legatum esse dicaf. l. j. §. j. z. l. nisi. §. hec cautio. sz stipulatio z satisdatio locū hnt i donationibus cā mortis. vt. ff. eo. l. j. §. hec stipulatio. z nō solū pstaf heredi imo etiā prestaf fidei cōmissario seu legatario si ab eo reliquaf legatū. vt. ff. e. l. j. §. i qbusdaz. nisi malis legatariꝰ circuitu sublato heredi caueri. vt. ff. e. vidcamꝰ. Itez pstaf hec cautio z satisdatio non solū si dubitatur de. l. falc. heredi debita. sed si dubitaf an locum habeat portio prono debita que ē hodie tertia. p. l. insti. de succes. liber. sicut pbatur.
1 ff. eo. l. j. §. intdum. † ¶ Unde ad hoc vt actio ista 9petat tot sunt necāria fere quot sunt necāria i actio. ex testō sicut ibi diximus. ¶ Est z aliō necessariū qð dubiuz sit an. l. falci. locū hz. Cetez si certuz ē. l. falc. locū nō hre: qz pter legata tm̄. erat i bonis q sufficiat heredi ad falcidiā huic stipulationi z satisdationi locꝰ nō ē. vt. ff. e. l. j. §. j. etiā si certum sit. l. falc. locū hre vt. ff. e. l. ij. §. si i plures. ¶ Secūdum ē

necessariū ꝙ heres offerat legatū itegrū si satisdationē vult sibi pstari a legatario: alꝰ nō pstabit legatariꝰ hāc satisdationē imo eligent arbitri ad ineundā quātitatē bonoꝝ vt legatarius ꝯsequat legatū: qua tinꝰ patit rō.l.falci.ꝛ sic vocant omnes legatarij ꝛ fideicōmissarij: sic tñ vt si non vocarent absentibꝰ nō pjudicaret. vt.ff.eo.l.j.§.marcellꝰ.denūciat ēt creditoribꝰ vt de iure suo pbēt corā arbitris illis vt ibi dr. ¶ Tertium ꝙ testm̄ sit tale i quo falcidia locū hꝫ: alꝰ si sit talis psona i cuius bōis cessat falcidia. puta q: miles vel q: testator phibuit q̄rtā deduci cessat hec satisdatio: vt.ff.e.l.j.§.in qbusdam.ꝛ.C.ad.l.falcid.in testō.ꝛ aut. sed cū testator. q̄ ē i corpore aut. de heredi.ꝛ fal.coll.j.sꝫ licet miles habeat h̓ pͥuilegium nō tñ hꝫ h̓ veteranus lꝫ decedat infra annū missionis.vt.ff.ad.l.falci.l.ad veterani.ꝛ.l.si post missionē.ꝛ.l.si impubes. Oppositio. Sꝫ videt vt trebellianū habeat locū. vt.ff.ad trebel.l.j.§.vl. Sꝫ forte aliud i q̄rta trebellianica. vel meliꝰ alia remedia trebel.locū hn̄t.s.vt cogat adire ꝛ restituere ꝛ qō actiōes trāseat nō aūt hn̄t locū q̄ ad quartā: q: nō esset rō q̄re nō haberet locū .l.falci. trebellianū hēbit locū. Oppositio. Sꝫ videt hodie iure nouissimo ꝙ habeat locū falcidia i testō militis. vt i aut. de here.ꝛ fal.coll.j.§.vl. Rn̄o. qō ibi dic de milite intelligas qñ fuit miles īstitutꝰ i testamēto alicuius pͥuati: nō quādo miles fecit testm̄. Sed lꝫ cessat satisdatio pp falcidiā tñ nō cessat forte si dubiū sit de ere alieno qō pͥmo dꝫ deduci ꝛ pp precia libertatū q̄ etiā primo deducēda sunt. vt.ff.e.l.j.§.i qbusdā.ꝛ.C.ad.l.falcid.l.in ponēda.ꝛ.C.de iur.delib.sancimꝰ.§.licentia. ¶ Quartū ad h̓ vt cōmittat cuꝫ effectu ꝙ res legata sit i rerū natura: alioqn nō cōmittit stiplo nisi dolo legatarij res illa peat. vt.ff.eo.l.j.§.vl.ꝛ.l.ēt.ꝛ.l.nisi. ¶ Quintū ꝙ ad h̓ vt satisdatio ista pstet a legatario ꝙ magna res vel q̄titas sit sibi relicta. alioqn si minima vsqꝫ ad.x. aureos nō prestatur hec satisdatio sic diui frēs i psonā pōpeie faustine rescripserūt .ff.e.l.iij.§.q̄tuis. lꝫ alꝰ minima summa appellat vsqꝫ ad duos aureos. vt.ff.de dolo.si oleū.i fi.ꝛ.l.id est. ¶ Sextū ꝙ nō sit fisc ꝰ legatariꝰ ille.n.nō satisdat nec cauet sꝫ pinde ꝯuenit ac si cauisset. oēs autē alij legatarij qcūqꝫ sint cuiuscūqꝫ sint dignitatis satisdāt. vt.ff.e.l.iij.§.itē sciēdū ¶ Sꝫ si q̄ris que sit rō quare nō cauet. Rn̄deo: hec cautio ꝛ satisdatio ideo interponitur: q: pōt fieri nō soluēdo is cui legatum soluitur. vt.ff.e.l.j.§.hec stipulatio. at fiscus est semp idoneus ꝛ soluēdo.ff.de fun.do.l.iij. Unde cū cesset hec causa iō cessat ꝛ hec cautio. ¶ Item no. ꝙ lꝫ cautio ꝛ satisdatio prestetur p restituēdo illo qō vltra falcidiā recepit legatarius: tñ si totū legatū appareat reuocandū. vel propter es alienū vel pp alia totū reuocabit ex hac stiplone. vt.ff.e.l.j.§.hec ꝟba stipulatiōis.
2 † Questio. Itē no.ꝙ lꝫ videat esse locꝰ huic cautiōi ꝛ satisdatiōi anteq̄ꝫ hr̄s soluat legatū tñ ꝛ post soluta legata locꝰ erit cautiōi ꝛ satisdatiōi.i.q: tenet legatariꝰ satisdare. vt.ff.e.l.iij.§.itē sciēdū
3 † Questio. Sꝫ qd si legatariꝰ pc̄sq̄ꝫ recepit legatū nō vult satisdare qualr̄ coget ꝛ qualr̄ ꝯsulet heredi: q: anteq̄ꝫ soluat heres legatū hꝫ retētionē nisi legatariꝰ satisdet. Rn̄. cōpellet legatariū hr̄s sibi satisdare p conditionē ex lege.ff.e.l.iij.§.item sciēdū. vel conditi.inde. q̄si plꝰ debito videat esse solutū ex q̄ cautio fuit omissa. vt.ff.e.l.iij §.vl. ¶ Septimū: ꝙ legatariꝰ legatū sibi retineat q̄ ad cē modū. alioqn si distributor sit tm̄ ille nō cauet nisi testator mādet. vt.ff.e.diuus. ex q̄ l. colligitur ꝙ distributor nullum ius hꝫ: q: ptes cessantiū sibi nō accrescunt sed heredi: vt in predic l.o nꝰ.ꝛ.ff.ō le.ij.si qs titio.x.ꝙ amitto si heres instituat: alioqn distributor hr̄ loco hr̄dis vt no.ō. in act. ex testō de hac materia. ¶ Octauum ꝙ legatarius sit diues a quo petit satisdatio. alioqn si pauper remittit ꝛ h̓ satisdatio ꝛ habebit legatum. vt.ff.e.cū nō facile. ¶ Nonū: ꝙ .l.falci. locꝰ sit alioqn i nihilum cōmittet. ¶ In hac aūt ac.ac.fa.tales positiones,
4 † Pō act. Ego dico ꝙ titiꝰ relique sibi

tale legatū. ¶ Itē dubiū erat an legi fal. ci. loc⁹ esset. ¶ Itē in testō illo titi⁹ me herede instituit. ¶ Item tu petebas a me legatū. ¶ Item satisdedisti mihi de legato restituendo pro rata: si loc⁹ legi falci. esset. ¶ Item modo certū est q legi falci. loc⁹ est. ¶ Itē legatū relictū fuit magne q̄titatis. ¶ Itē qui fecit testamentū fuit pagan⁹. ¶ Ecōtra reus vtat his positionib⁹.
5 † Positio rei. Ego dico q talis mihi reliqt legatū. ¶ Itē dico q satisdedisti. ¶ Itē legi fal. loc⁹ nō est: qz p̄ter legata et es alienū remanet in bonis vltra falcidiā ¶ Itē q fecit testm̄ fuit miles. ¶ In hac ac. cōci. act. lib. sic.
6 † Libellus. Ago ego .R. ꝯ. M. cui cū relicta essent. xx. a titio q me herede instituit. et cū dubiū eēt de lege falcidia que mihi heredi debetur dum legatū a me peteret mihi stipulāti ꝓmisit et satisdedit: vt si legi falci. locus eēt ꝓ rata mihi legatū redderet. vñ qz legi falci. locus est vel qz es alienū apparuit: peto illa. xx. mihi solui et reddi et h̄ quādo totū legatū dz repeti. alioqn si pro pte dz reuocari adijcias ꝓ parte: ꝓpono certi cōdi. ex stipulatiōe. Qō sic recte ꝯci. lib. dicit: l. ff. eo. l. j. i p̄n. et §. hec vba. Oppositio. Sed opponit: non videt q hec cautio et satisdatio sit interponēda. nā si heres soluit legatū legatario: aut sciēs locū esse legi falci. soluit et nō retinuit aut ignorauit si sciuit et nō retinuit nō repetit tanq̄ indebite solutum: qz vz voluisse donare: vt. ff. de condi. inde. l. j. et. ff. de reg. iu. cuius p errorē. et. C. ad. l. falci. error. si ignorauit loc⁹ est repetitiōi q̄ si legato indebite soluto. vt in p̄dic. l. error. cū g̃ possit sibi alia via ꝯsuli q̄re huic cautiōi loc⁹ ē et satisdationi. Rñ. et dico cū vlpi. q hāc q̄ōnē mouet: lz soluerit iō hec satisdatio interponitur: qz lz repeti posset ab herede errāte in fcō vel dubitāte an legi fal. loc⁹ eēt: tamē qz legatari⁹ posset fieri nō soluēdo et sic periret qō esset solutū: iō huic satisdationi loc⁹ fuit. vt. ff. e. l. j. §. hec stiplō. ¶ Satis patet p ea q̄ dicta sūt qualr satisdet a legatario pp. l. falc. q̄ speraf ab hr̄de deduci si āt nō sit timor. l. fal. sed forte ali⁹: qz quidā vl moueāt vel sperāt mouere ꝯtrouersiā toti⁹ hereditatis tūc legatari⁹ ꝓmittit et satisdat legatū reddere si hr̄ditas fuerit ab herede instituto euicta: de q̄ satisdatione loquit. l. j. ff. eo. l. nisi. §. si legatarius. vsq3 in fi. cū. l. se. h̄ āt satisdatio vsq3 i fi. et. C. de peti. he. l. vlti. in qb⁹. ll. plene i ipsa lr̄a de hac materia tu studiosus poteris lector et diligens edoceri. ¶ Hec de his. xiij. stiplā. exēpli et doctrine cā dixisse sufficiat: lz multas al'a stiplōnes studiosus p se possit inuenire: nūc āt stilū nr̄m et tractatū ad offm̄ iudicis qō loco actiōis ꝓponitur ꝯuertam⁹ et de eo tractem⁹ ad plenū: lz dñs Jo. omiserit tractare i arbore actionū et sic est finis ad laudem dei huius tractatus.

¶ Incipit tractatus de officio iudicis.

¶ De officio iudicis quod loco actionis ꝓ ponitur. Rubrica.

1 Judicis officiū cum sit latissimū: an actio esse dicatur.
2 Judicis officium cū sit subsidiariū auxiliū quomodo actioni deseruiet.
3 Judicis officium qūo actioni deseruiat.

Explicuim⁹ p dei grām p ordinē arborez actionū fm q dñs Jo. tractauit p ordinē ponendo naturas oiuz actionū positiōes actoris et rei et libellos et etiā qō nes notādo qbus libelli reprobent et qb⁹ etiā debeāt approbari tractauimus ēt de multis act. de qb⁹ dñs Jo. in arbore actionū mentionē nō fecit. vez qz multa sūt iura q̄ lz nō sint actio instar tn̄ actionū obtinēt sicut ē offm̄ iudi. bonoz possessiōes et senatuscō. iō de illis tractabim⁹: qz fere opant idē qō operantur alie actiōes post certamina iudicij vt q3 ad finē singulr ꝓseq̄mur. ¶ Dz lz iudicis offm̄ latissimū sit et ad multa possit extēditñ h de offō iudi. dicim⁹ q loco actionis proponitur.
1 † Questio. Ecce in primis q̄rit cū offm̄ iudi. sit latissimū. vt. ff. de iurisdi,

de iurisd. om. iu. l. j. et ad multa extēdat an sit actio dñs. M. et sui seqces admittūt q sic. et his rōnibus h pbāt. In pmis: qr idē opat offm iudi. qd actio: ita. n. si pci/ pi i libellū pponēdo offm iudi. sequat cō dēnatio in multis casib⁹: vt in hac eadem rub. dicemus. sic et si ppriū nomē actiōis. Itē actionis vbo offm iudicis cōtinet: qr ptinent stiplōnes dāni ife. et legatoꝝ q̄ so lo iudicis offō interponunt et petunt iter poni: vt no. s. in spāli rub. de dā. ifec. et d pretoriis stipu. hoc hr. ff. de act. et oblig. l. actiōis. Itē legit. ff. de rei vē. l. j. qd p rei vē. directa n petunt filij s3 alijs actioni/ b⁹: puta notione ptoria. i. offō iudi. Item l. dicit: q si alia actio supest actio de dolo nō dat. vt. C. de dolo. l. de dolo. et ff. de do. l. j. §. au ptor. et si sapsū offm iudicis p qd dat retō nō dat de dolo. vt. ff. de do. l. j. §. idē pōp. g offm iudi. ē actio. dño tn R. et dño Jo. et dño meo visum ē q offm iudi. nō sit actio. et in pmis pbāt ex diffi/ nitiōe actionis. Nā actio ē ius psequendi in iudicio qd mihi debet. vt insti. de act. §. j. q in offō iudi. nō est. Itē inducūt. ff. de mino. q si minor. §. vl. ex h edicto nul la pprie pficiscit actio: s3 totū hoc pēdet ex ptoris cognitiōe. et certū ē q minorib⁹ datur restō offō iudicis. nec obstant ar. a M. inducta. opat offm iudi. qtū et actio: g est actio. nō seqtur. nā et ratihabitio opa tur qtū et mādatū. vt. C. ad mace. l. vlti. nō tn est mādatū: qr ex ratihabitiōe oritur actio neg. ge. vt. ff. de neg. ge. pōp. si nego ciū. ex mādato oritur mādati. vt. ff. mād. si pcuratorē. §. mādati actio. Itē nec ob. q actionis vbo ptinetur offm iudi. veꝝ ē si actio largissime accipiat si āt stricte nō. et est silr. actio in rē dr actio gnalr stricte tn nō ē actio: qr agimus cū eo actiōe in rē q nullo iure est obligat⁹ nobis: vt insti. de act. §. j. et. ff. de act. et ob. l. actionis. sed tn pprie petitio dr. vt. ff. de ac. et ob. l. actio. nec obstat etiā qd opponitur. ff. de dolo. l. ij. et. ff. de mino. l. in cause. vbi dr et si alia actio zc. qr ibi fuit fctā simplex relatio: vt et ibi crucifixus ē Jhs: et alij duo neq3 cuꝫ eo: ipse tn nō fuit neq3: et alibi eadē mulier que dānauit saluauit. et eadē herba crescit in horto meo q crescit in tuo. et h etiā p iu/ ra legitur in aut. q semel actio. pponit. et et aliud ei anni spaciū idulget: nō tn pcess/ sit annus. Itē silr. ff. de pcu. nō solū. §. q/ rit. Itē silr in aut. de manda. pnc. §. op3. coll. iij. ibi in illo vbo oportet igit collato res zc. et auten. vt defuncti seu fune. i pn. vbi dr milites et alios plurimos seruos: et tn miles nō est seruus. vt. C. q m. li. non pos. sup seruis: et. ff. ad vellea. l. he actio/ nes. et. ff. de excu. tu. sed et reprobari. §. sinautē. et. ff. de do. inter vi. et vxorē. l. iij. §. seruus. Questio. Si tu queras quare officium iudicis non sit actio. Rn. ideo. qr qn illud imploro p singulis causis p qui bus habet locū: vt infra dicemus. recurro ad dni refugium ad vltimū auxilium ad emendicatū suffragiū: et est in ptāte iudi/ cis denegare mihi vel concedere. at quan do actio. propono auxilium mihi compe/ tens de psona mea nō aliunde. vnde siue velit siue nō: oportet q iudex tanq3 mercē narius dñe sue actioni mee deseruiat. vt C. depositi. l. iij. ff. de rei vēdi. l. officiū. et l. q restituere. et. ff. qd metus cā. l. metū. §. ex hoc edicto. Itē vide absurdū q seque/ ret si offm iudicis esset actio: qr iā ipe sibi seruiret cū offm iudicis teneat actioni ser uire vt dictū est. ¶ Videamus g singulos casus et collocem⁹ eos sub singulis rubri/ cellis vbi locum habeat et ppon itur iure actionis vt euidentior pateat intellectus. Et in primis videamus quotiens intenta/ tur pro alimentis: cū causa alimentorum sit fauorabilis. vt. C. de fideicōmis. l. j. et ff. de transactionibus. cū hi. † Questio. Itē quomodo officiū iudicis cū sit subsi/ diariū auxiliū deseruiet actiōi: vt. s. dixi. et pbat. ff. mādati. l. j. l. idemq3. §. ij. et. ff. fami hercis. et puto officio. et. ff. de eo qd certo loco. l. ait vtriq3. §. nunc de officio. sed et. s. diximus de actionibus et sic de of ficio iudicis diximus: quare ergo intitula tur rubrica specialis d officio iudicis. Re spondeo officium iudicis latissimum est et ideo sapientissimū. et nō dixit longissimū: qr vix longum inuenies sapientem iuxta

Salomonē. nam vir vir parimis humilis vir longus cum ratione: ꝛ ideo in lōgo nō est sapientia: quia stultitia sicut ꝛ longitudo in infinitū extenditur. at qui latissimus est omnium circumcirca conspicit. vt. ff. de iurisdictio. omnium iudic. l. prima. Et licet ad multa extendatur hic tamen non tractatur nisi ꝺ officio iudicis quod loco actionis ꝓponitur. Insti. n. de offi. iudic. nō tractat̄ de hꝫ ſꝫ tractat̄ quō offm̄ iudicis deseruiat actiōi. sic ptꝫ in oib⁹ exēplis

3 positis in rub. † Qō. Sed illud q̄rit̄ quō officiū iudicis deseruiat actōi. Rn̄. deseruit: qa nisi officium iudicis esset nec actio possꝫ imp̄trari nec ita ꝓcedi nec in ea ꝓnūciari nec mādari executōi: nā parū essꝫ iura in vrbe cōstitui nisi essent ꝯstituti qui iura defenderent. vt. ff. de ori. iu. l. ij. §. post originē. ꝛ sic in oibus casibus vbi offm̄ iudicis ꝓponit̄ loco actōis necessarius est libell⁹. ¶ Quāto aūt tpe duret offm̄ judi. qn̄ loco actōis ꝓpōit̄. dic vt no. ꝺ. i fi. edictoꝝ. i rub. ꝺ pto. stip. i fi. ¶ Itē quō offm̄ iudi. cū sit subsidiariū auxilium cū ꝛ alia multa auxilia inueniant̄: ꝛ qn̄ cōpetat in subsidiū. dic vt no. ꝺ. in tractatu ciuilium in rub. de act. in factum subsidiaria. in fi.

¶ De offō iudicis q̄ petūt̄ alimēta. Rubri.

Cum alimenta petant̄ officio iudicis. videamus i pmis q̄ sūt ꝑsone que possint ꝛ debeāt petere alimēta ꝛ a qb⁹ ꝑsonis petantur alimenta: ecce fil⁹ petit alimēta a p̄re: siue sit in ptate siue emancipatus nepos ab auo: ꝓnepos a ꝓauo: ꝛ sic de ceteris p virilem sexum descendentibus ꝛ ascēdētibus. Itē fili⁹ a m̄re: max nisi sit vulgo quesitus. Itē ꝛ hi petūt alimenta: pater a filio: au⁹ a nepote: ꝓau⁹ a ꝓnepote mater a filio sicut hec ꝓbant̄. ff. ꝺ libe. ag. l. si qs a liberis. § j. ꝛ ij. ꝛ. C. ꝺe alē. libe. a parē. l. j. ꝛ ij. Itē nepos ab auo materno. Itē filia a p̄re. vt. ff. de libe. ag. l. si qs a liberis. §. idē rescripsit. ꝛ ueb⁹ ꝙ modis filij petunt alimēta si sint nati ex legittimo m̄rimonio vl' ex ꝯcubina vnica ꝛ i domo. ceteꝝ si ex dānato coitu q appellatur illicitus: puta nasci untur ex amasia cū hēat qs vxorē: puta nasci[illegible] qꝛ ꝯtristi m̄rimoniū cū al[illegible] sanguinea: puta ē filius sacerdotis. isti. n. [illegible] alēdi nō sūt. vt in aut. q. mo. na. tu. effic. sui. §. si qs. coll'. vij. Isti tales filij illiciti ab omni bn̄ficio excludunt̄. ꝛ si aliquis habuit filios legitimos illi soli succedēt patri ēt viuēti ꝛ sui iuris efficiunt̄ alere tn̄ debēt patrē. nam lꝫ peccauerit ꝛ indignus sit p̄r tn̄ ē. vt in aut. de incest. ꝛ inuti. nup. coll'. ij. Naturalis ꝙ fili⁹ ꝛ licit⁹: puta natus ex concubina: quā habuit vnicā ꝛ in domo ex indubitato affectu petet alimēta a p̄re: ꝛ p̄r ab eo. Petet ēt frater alimēta a fratre suo legitimo ꝛ naturali si superest. si aūt qs habuerit plures concubinas nati ex illis p̄ter primū alimēta nō petent: qꝛ sicut vna vxore ducta aliā non pōt qs supinducere: ita pōt q̄. qs habet cōcubinā aliā nō hēat vn̄ postea nati sunt illi illiciti. vt in aut. qbus mo. na. effi. sui. co'. vi. §. si ꝺo effusa. ꝛ. §. si qs āt. vulgo aūt q̄situs filius a m̄re petet alimēta nisi sit illustris. vt. C. ad se. cō. orfi. si q̄ illustris. ꝛ hꝫ

1 iō in m̄re: qꝛ certa ē etiā si vulgo pariat. vt ar. ff. de in ius vo. qꝛ. † Qō. Sꝫ q̄rit̄ quō filius petet alimenta a patre ꝛ matre sicut superius dictū est. Item quō petet alimenta

ita filius a pr̃e auo ꝛ ꝓauo. ab oib⁹ q̃ simul
alimēta petētur. Rn̄. ita intelligas: ꝙ fili⁹
petat alimēta primo a pr̃e. ceteꝝ si pater
nō supest vel supest ꝛ paup sit: tūc petet a
matre. Idē in auo ꝛ ꝓauo. vt ar. in aut.
vt lice. ma. ꝛ auie. §. illō quoqꝫ. coll. viij.
ꝛ. ff. de lib. ag. l. pe. vel alr̃ vtroqꝫ exñte ꝛ
eodē tpe petet fili⁹ alimēta ab vtroqꝫ sed
diuersis tpib⁹. a mr̃e petet vsqꝫ ad trienniū
donec lacte viuit: a trienio. ū. petet a pr̃e.
vt. C. de pa. potest. l. nec filiū. sed pleriqꝫ
prudētes notauerūt ꝙ ēt infra trienium:
donec est penes matrē ꝙ alat expēsis pa-
tris. s. ꝙ pr̃ dabit alimēta mr̃i sicut daret
nutrici. modica tn̄ impēdia: sicut lactis ꝛ
castaneaꝝ ꝛ aliaꝝ reꝝ pr̃i nō iputant. ita
etiā intelligit dn̄s me⁹ ꝛ adducūt. ll. ff. de
lib. ag. l. si qs a liberis. §. si mr̄. ꝛ h̄ intelli
ge stāte mr̄imonio. ceteꝝ secuto diuortio:
alr̃ alimēta p̄stant. nā si pr̃ cām diuortij
p̄stitit ꝛ mr̄ ad sc̄das non venerit nuptias
apud matrē aleret: pr̃is tn̄ expēsis. idem
ecōtra: nisi forte pr̃ vel mater sit pauper.
tūc enim a diuite petēt alimēta ꝛ apud eū
morabunt: vt in aut. vt li. ma. ꝛ auie. §. il
lud quoqꝫ. coll. viij. ꝛ. ff. de lib. agn. l. pe.
2 † Questio. Itē querit: in eo qd̄ dr̄ ꝙ auus
mr̄nus cogit alere nepotē ex filia. vt. ff. d
lib. ag. l. si qs a liberis. §. itē diu⁹ pius. at
in co. ti. l. pe. dr̄ ꝙ onus liberoꝝ q nascū-
tur ex femina pr̃i nō auo ptinet. nā ꝛ imu-
nitas data tibi ꝛ posteris ad natos ex fe-
mina nō ptinet. vt. ff. de iur. imu. l. j. p̄terea
enim tm̄ respicit on⁹ alimētoꝝ q̃ filijs ex-
bibēda sunt: ꝛ auū parci nū. vt. ff. fa. her-
cis. l. si filia. §. si fili⁹. ꝛ. l. si marit⁹. Rn̄. l.
pe. de q̃ oppon ꝰ. ff. de lib. ag. tollit ꝯtriū.
nā ita dicit nō quēadmodū masculinoruꝫ
onus ad nos ptinet: ita ꝛ in femininis. nam
manifestū ē ꝙ filia parit nō auo sed patri
suo. i. marito suo esse oneri nisi pr̃ aut non
sit supstes aut egenus sit: ꝛ sic fm ꝙ. l. illa
distinguit intelligas qd̄ legit in. e. ti. si qs
a liberis. de auo materno. Itē petet alimē
ta p̄ronus a liberto. vt. ff. de li. ag. l. si qs
a liberis. §. solet. Itē petet etiā a liberta.
vt in p̄di. l. §. si qs a liberta. Itē liberi pa-
tronoꝝ petēt alimēta a liberto. vt in p̄di.

l. §. si libertū. Itē pr̃ ꝛ mr̄ p̄roni si p̄ron⁹
ꝛ filij ei⁹ nō supsunt petēt alimēta a liber
to si diues sit ꝛ ipsi pauperes. vt in p̄di.
l. §. vl. si enim filius p̄roni ꝛ nepos supsūt
ꝛ diuites sint: primū ab illis sunt alimēta
petenda. sed lꝫ p̄ronus petat a liberto: a li
bertis tn̄ libertis nō petet. vt. ff. de li. agn.
l. si qs a liberis. §. si qs a liberti liberto. ꝛ
est ar. ꝙ a vassallo vassalli mei fidelitatē
nō petam. Itē libertus a p̄rono non petet
alimēta: vt. ff. de libe. ag. l. alimēta. Et sic
his argumētis dico dn̄m petere alimēta
a vassallo vassallū a dn̄o. i bōis enim vas
salli ꝛ liberti supstitis: nullū dn̄o ius q̃ ad
alimenta hꝫ patronus vel eius filius nisi
i summa deducat egestate. vt. ff. eo. l. vlti.
Itē petet alimēta pupill⁹ a tutore. vt. ff.
vbi pupil. edu. debe. l. j. ꝛ p totum. ꝛ. C. de
ali. pupil. p̄stā. l. j. ꝛ. ij. de adm. tu. l. cum
plures. §. cū tutor. Itē petet alimēta vxor
a marito. sed lex modificat fm quātitatē
dotis. vt. ff. sol. ma. si cū dotē. §. si autē. ꝛ
ꝯcordat. ff. de iur. do. dotis fructus. ꝛ. C.
de iur. do. l. p onerib⁹. ꝛ. ff. de doli excep.
l. vlti. ꝛ. ff. fa. her. si filia. §. si filius. ꝛ. l. si
3 marit⁹. † Qō. Sed qd si marit⁹ nullā do-
tē recepit nūqd alet vxorē. certe iure fori
rn̄dit dn̄s me⁹ ꝙ nō sꝫ iure poli sic: adeo
ꝙ potest excōicari maritus. cū. n. sint duo
i carne vna: nō dꝫ ps saturari ꝛ alia esuri
re. Itē petet alimēta p̄ronus eccl̃ie a p̄la-
to eccl̃ie. vt extra de iu. pa. c. vl. Itē petet
alimēta ille q donauit res suas tibi vt an
nua alimēta sibi p̄stares: sꝫ h̄ agit ꝯdi. ex
lege. vt. C. de do. q̃ sub mo. l. j. oēs aūt p̄-
dicti petūt alimēta sibi p̄stari offō iudicis.
4 † Uñ ad h̄ vt locū hēat petitio alimen
toꝝ in p̄sona filij vel patroni vel alioꝝ
opꝫ ꝙ ista interueniāt. Primū ꝙ non
neget illū filiū vel libertū. si enim negat nō
dabit alimenta anteqꝫ constet illū filiū vel
libertū esse de h̄ summaria fiet cognitio. s.
an sit filius. vt. ff. de ag. liber. l. si qs a libe
ris. §. si vel parēs. ꝛ. §. solet. † Qō. Sed
5 nūqd pr̃ sp poterit negare illū esse filium.
certe si h̄ est nūꝙ pater dabit alimēta: qa
sp hāc excep. oppōet: nō es fili⁹. Rn̄. nō sp
pōt negare. naꝫ si maritus cōtinue steterit

cū vxore ꝛ fuit in possessiōe fil'atōis. lꝫ pr̄ neget illū filium nihilominus tñ dabit' alimēta. vt. ff. ð. ag. liber. si qs a liberis. §. si ꝯstiterit. ꝛ. l. si qs neget. ꝛ ar. ff. de dona. l. donatōnes. ꝛ. ff. de qōnibus. l. j. §. nec facili. ꝛ. C. de nup. l. si vicinis. ꝛ p ꝯstitu. factā a diuo adriano. vt. ff. de lib. ag. l. siue. §. qꝛ. si aūt diuortium interuenit ꝛ filius iā natus est idē est. si āt diuortium interuenit ꝛ mulier est pꝛegnans locū hꝫ senatuscon sul. plau. ꝙ pp duas species factum fuit. Pria vt parentes agnoscāt filios. i. ꝙ agnoscere debēt. Secūda pp illos q partuꝫ falsuꝫ subijciūt. i. vt occurrat fraudi illorū q ptus falsos vellēt subijcere. occurrit enim eis p denunciationes factas a muliere viro: qꝛ dicit se ex eo eē p̄gnātē. Itē pp renūciationē factā a marito vxori. s. ꝙ nō sit ex eo pꝛegnās. Itē pp custodiam apponēdā circa ventrē ꝛ custodiendū partū pp q̄ fcā sunt alia duo senatuscōsul. pꝛimum de denūciatiōibus ꝛ renunciationibus p̄dictis qð factum fuit a plauciano senatore: ꝛ sic vocatū fuit plaucianū qð pertinet ad p̄dictas duas species ꝛ ad filios qui nascunt post diuortium. de hꝰ senatuscōsul. ꝛ de illis denūciatiōibus loqt. l. j. ff. de ag. libe. l. siue. §. qꝛ plaucianū. ꝛ sic plaucianū nō loquit de partu supposito: qꝛ de partu supposito loqt. l. ff. ad. l. cor. de fal. l. lege cornelia: ꝛ est in casu illo crimen illud priuatum. ꝛ. C. ad. l. cor. de fal. l. j. ꝛ. l. cū supposuit. Scōm senatuscōsul. factū fuit temporibus diuoꝝ fratrū. de q̊ loquitur. ff. de vētre inspi. l. j. Est ꝛ tertiū senatuscōsultuꝫ qð factū fuit tpibus diui adri. ꝙ loquitur de ptu edito ꝯstāte mr̄imonio vt agnoscat a pr̄e saltē quantum ad alimenta. vt. ff. de lib. ag. l. siue. §. qꝛ plauci. ¶ Scðꝫ ꝙ ille q petet alimēta nō sit sibi sufficiēs: si enim hꝫ vnde se exhibeat tūc alēdus nō ē. vt. ff. de lib. agnos. l. si qs a liberis. §. alimenta. ¶ Tertiū ꝙ illa psona q̄ petet alimēta lꝫ paup sit: sit infirma si enim sit in bona valitudine ꝙ possit opari ꝛ ex opis sibi sufficere alimēta prestāda nō sunt. argu. ad hꝰ. C. lib. xij. de validis mendi. l. vnica. ff. de li. ag. l. si. qs a liberis. §. idē rescripsit. quā l. intelligo de illa psona cui nō sit verecundum opari. Ceterum si sit psona cui sit verecūdū opari: qꝛ nobilis nō credo hꝰ locuꝫ hr̄e. ¶ Quartum ꝙ psona illa q̄ petit alimenta nō detulisset illā psonā a q̄ petit alimēta. vt. ff. de lib. ag. si qs a liberis. §. idē iudex. quā delationem intelligimus si grauia dāna psona delata sustinuit. vt in aut. vt cuꝫ de app. cog. coll. viij. §. si delator. ¶ Quintū ꝙ psona q̄ petit alimenta non fuerit ingrata. vt. C. ð alen. li. l. vl. qualiter psona dicat ingrata legit in p̄di. aut. ꝛ C. de reuo. do. l. vl. ꝛ in aut. de nup. coll. iiij. §. ingratitudineꝫ. ꝛ notaui. s. de actione ingrati. ¶ Sextū ꝙ psone ille a qbus alimēta petūt supsint: ꝛ ille psone q petūt eis desit. si enim mihi petēti desit ꝛ tibi a q̄ peto nihil supest nihil dabis. vt. ff. de lib. agno. l. si qs a liberis. §. pen. Iniquum est enim patrem egere cuꝫ filius sit in facultatibus. vt. ff. de li. agno. si qs a liberis. §. si

6 impubes. † Qō. Sed q̄lis alimēta prestabunt. Rñ. fm modum facultatū. vt. ff. de li. agno. l. si quis a liberis. §. si libertum. ꝛ fm qualitatē psone. vt. ff. de admini. tu. l.

7 cum plures. §. cum tutor. † Qō. Itē q̄ro quid nomine alimentoꝝ ꝯtineat. Rño. cōtinent victus calciamentū vestimentū habitatio aqua etiam si sumus i ptibus illis vbi aqua vendi solet. vt. ff. de alimentis ꝛ ciba. lega. l. j. ꝛ. l. legatis. ꝛ. l. vl. ꝛ. ff. ð verbo. sig. l. verbo victus hec si tractemus de alimētis ꝯstituendis. qs faucrem cōtinet: vero si de alimētis minuendis nō cōtinent omnia ista nomine alimētoꝝ. vt. ff. de trāsac. l. cū hi. §. qui trāsigit. ¶ Septimū ꝙ si patronus petit alimenta nō sit patronus manumittens ex cā fideicō. nec ꝙ libertus sit suis nummis redemptꝰ nec ꝙ exegerit a liberto mercedē p opis. s. futuris. qꝛ pro preteritis potest ꝛ pro futuris in cā necessitatis. puta patronꝰ ē paup exigit p alimētis. vt. C. de opis liber. l. j. ꝛ. l. si quā pecuniā. ꝛ. l. nec patronus. sed si exigat operas patronꝰ libertus ꝯsequit liberā factioneꝫ testa mēti: nec enim tenet aliquid relinq̄re patrono. vt. ff. de iure patro. sicut ꝛ. ff. de opis liber. l. libertus q opaꝝ. ꝛ. C. de ope

ris liber.l.si quā pecuniā. Itē q patron⁹ sit q nō accusauerit libertū crimine capitali.vt.ff.de li.agno.si quis a liberis.§.si quis aliberti liberto.

8 † Questio. Illud āt qrit si pronus recipit pecuniā ꝓ opis futuris ex toto amittet ius patro. vt.ff.de li.agno l.si qs a liberis §.si a liberti liberto.nisi in duob⁹ casibus qn cā necessitatis vt dixi.ꝛ qn liber tus spōte offert.vt ff.q ꝛ a qb⁹ ma.liberi nō fi.l.vl.si aūt recipiat pecuniā ꝓ preteritis opis tūc non amittit ius patronatus nec etiā q ad alimenta.nec q ad alia ꝑterq; q: nō succedit siue ꝓ futuris siue pro preteritis vt dixi. vt.C.de operis liber.l.j.ꝛ.l.si quā pecuniam.ꝛ.l.nec pronus. ꝛ.C.de bono. pos. cōtra ta.l.patronus. Respondeo rō est in ꝓmptu:q: qn ꝓ pterito tpe pecuniā recipio nihil debeo amittere.q: pteritas opas non possem petere.ꝛ sic pciū videt qsi gratis ꝛ sponte solutū: at qn ꝓ futuris recipio ꝓ illis opis qs petere possim. vnde habēdo preciū habeo operas. vt ar.ff de peti.here.si rē ꝛ pciū.ꝛ sic exactio operaꝝ facit me patronum ius patro. amittere.

9 † Questio. Itē qrit:nōne si sint alimenta legata vel ↄstituta iter viuos petunt. Itē si do tibi aliquā rem vt mihi alimēta annua prestes nōne petam alimēta. vt.ff.de alimētis ꝛ ciba.leg. p totū ti. ꝛ.ff.de trāsac.l.cū hi.ꝛ.C.de fideicō.l.j.ꝛ.C.de dona.q sub modo.l.j. Item si dono tibi oia bona mea nōne a te petā alimenta: videt q sic.vt in lombarda.de dona.q cōtignatione vel leonachil fuerit.l.ij.lz alio modo.l.illa intelligat qre g de istis.s.non habuimus mētionē. Rňdeo:q: dēs pdicti petūt alimēta officio iudicis. isti autem ꝛ s[..] petunt alimēta petunt alio iure. legatarij actio.ex testamēto.si iter viuos petuntur ac.ex stipulatu.ꝛ iō de istis.s.exēpla notaui. ℭ Istas positiones fa.act.pro se.

10 † Positio ac. Ego dico q sum filius tuus vel pater vel nepos vel ꝓnepos vel auus vel ꝓauus vel mater vel filia. ℭ Item ego sum patronus vel libertus. ℭ Item ego sum pupillus ꝛ i tua tutela ℭ Egen⁹ sū. ℭ Itē tu diues es. ℭ Itē mihi dee.st ꝛ tibi superabundat ℭ Itē infirmus sū. ℭ Item arte careo. ℭ Item bene seruiui tibi. ℭ Itē semꝑ habuisti me pro filio tuo.

11 ℭ Econtra reus vtet his po. † Positio rei. Ego dico q tu es filius tuꝰ: ꝛ sic de ceteris. ℭ Item tu es diues. ℭ Item tantū habeo qtū mihi sufficit. Itē tu es bene sanus. ℭ Item bene potes operari. ℭ Item tu me accusasti crimine capitali. ℭ Itē tu me detulisti. ℭ Itē pp tuā delationem passus sum magna dispendia.

12 ℭ Cōcipiet ac lib.sic. † Libell⁹. Propono. R. ↄ patrē suum q cū ipse. R.sit egenus vel infirmus q opis nō possit sibi sufficere ꝛ pr suus sit diues q sibi debeat alimēta pstare.pponit offm vestrū dñe iudex eodē mō cōcipiet libellū filia nepos ꝛ ꝓnepos ↄ auū vel ꝓauū:sic dcm est ꝛ predicte psone sibi cōcipient ecōtra si ipse indigent ↄ filiū nepotē ꝛ ꝓnepotē. ℭ Patro-

13 n⁹ āt sic ↄci.lib. † Libell⁹. Proponit. R. pronus ↄ.M.libertū suū q cū ipe. R.sit egen⁹ ꝛ libertus sit diues q sibi alimēta pstet ad hoc pponit offm vrm dñe iudex. Quod sic recte cōcipiāt libelli ꝓbat.l.pdicta.si qs a liberis:non enim apponet in libello q patron⁹ sit īfirmus ꝛ q opis nō possit sibi sufficere:q: hoc tm in filio dicit lex illa.si quis a liberis.ꝛ quare: q: patronus plus iuris hz i alimentis petendis ꝓpter beneficium libertatis qui liberto prestitit.in liberto autē ita dicatur sicut in filio. Oppositio.Sz opponit: nā nō videt q offm iudicis possit intētari. nā certū ē q alimēta predictis psonis a pdictis naturali iure debent. vt.ff.de iusti.ꝛ iur.l.j. ꝛ insti. de iure na. gentiū ꝛ ciuili. si g iure naturali debent soluta nō repetunt. vt.ff. de ↄdi.inde.l.uł. sz ex naturali obligatiōe nō aget. vt.ff.de pactis.l.iu[.]i.gētiū.ꝛ.ff. de fi.deiussori. fideiussor obligationi.§.fideiussor.ꝛ ar.ff.ad trebel.l.l.facta.§.si sub conditione:ꝛ.l.qūis.qūo ergo intentatur officium iudicis. Rňdeo lz ex naturali obligatione non possit agi generaliter: tamē agitur in casibus vbicunq; aget ex pacto nudo.ꝛ hic etiā nō iure actionis: sed officio iudicis. ꝛ q: nō aget ex ei naturali

Rñdeo. iõ q: naturalibus obligationibus oib⁹ ius ciuile nõ assistit. sed istis qb⁹ assi stit agit aliq̃ ꝯdi. ex lege aliqñ officio iu dicis vt h: ꝛ sic notat dñs me⁹. ff. de peti. heredi. sed si lege cõmissoria. §. consuluit.

14 Proponit autẽ pupillus sic. † Libellus. Proponit. R. pupillus ꝯ. M. tutorẽ suũ vt sibi alimenta prestet ad h̃ ꝑponit offm̃ iudicis. vt. ff. de alimẽtis pupillo p̃. l. j. ꝛ sic ꝑista cõcipies libellũ in ꝑsonis alioꝝ. Sꝫ lꝫ alimẽta teneant̃ prestare: nõ tñ tenen tur soluere es alienũ ꝯtũ ab ipsis ꝑsonis quibus alimenta prestantur. vt. ff. de lib. agno. l si qs a liberis. §. parens.

¶ De officio iudicis quo datur restitutio minori. Rubrica

1 Actio de officio iudicis q̃ dat̃ restitutio mi nori ad hoc vt locũ habeat. quot exigat̃.
2 Minor quomodo sui facilitate decipiat̃.
3 Minori quando subuenitur mero iure: ꝛ cõmuni auxilio.
4 Ulpianus qũo in lege in cause procedat.
5 Minor an per aliam actionem restitutio nẽ petere possit.
6. 7 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
8 Libelli in tali actione quomodo concipiã tur: cum plu. seq.
10 Minori quomodo detur restitutio contra tertium: cum quo non contraxit.
11 Minori an restitutio detur: si decretũ in terueniat ꝛ auctoritas vel curatoris: vl' ẽt pretoris ꝛc̃.
12 Probatio an minori vel neganti minori tatem incumbat.

SUbsequenter videamus de officio iudi cis quo loco ꝑncipalis actionis restitu tio datur minori. vt. ff. de mino. l. ꝙ si minor. §. vl. nã de officio iudicis q̃ restitu tio dat̃ minori vidimus ꝛ diximus. s̃. in
1 tractatu ꝑtoriaꝝ de rescissoria. † ¶ Unde ad h̃ vt cõpetat in h̃ casu tot sunt necessa ria. ¶ In ꝑmis ꝙ aliqs sit mior. xxv. an. ita ꝙ tempora computes de momento ad momentũ. vt. ff. de minori. l. j. ꝛ. l. deniqꝫ ¶ Secundum ꝙ sit lesus: videlicet vel circũuentus ab aliquo dolo dante causaꝫ contractui vel incidenti. vel lesus sui faci litate forte: quia amisit quod habuit aut amisit emolumentũ qd̃ habere potuit aut obligauit se oneri qd̃ non incipere licuit. vt ff. de mino. l. non omnia. Oppositio. Sed opponitur: si dolus dat cãm contra ctui vel incidit nõne iuuatur quilibet ma ior. vt dixim⁹. s̃. de actione de dolo. Qua re g̃ de restitutione tractamus danda mi nori officio iudicis. Itẽ si dolus dat cãm ꝯtractui cõtractus ipso iure nullus est. vt ff. de dolo. elegãter. in ꝑn. g̃ non dꝫ minor restitui. vt. ff. de minori. l. in cause. Rñõ. lꝫ iuuet̃ maior ꝑpter dolũ dantẽ causam cõtractui: vel ꝑpter dolũ incidentẽ: vt di ximus. s̃. de actiõe de dolo. minori tñ suc curritur sicut ꝛ maiori ꝑterꝗ̃ i vno casu. q: qñ dolus dat cãm cõtractui ꝛ ꝓcessuꝫ est ad traditionẽ maior hꝫ actio. de dolo. vt in ꝑdicta. l. elegãter. minor restituitur. ex q̃ enim restitutio cõpetit actio de dolo cessat. vt. ff. de i integ. re. l. diuus. ꝛ. ff. de dolo. l. ij. ꝛ. C. de dolo. l. de dolo. In alijs casibus iuuat̃ vt maior. nam si dat dolus cãm cõtractui ꝛ stet̃ in finib⁹ ꝯtus qd̃ nõ ꝓcedat̃ ad traditionem: ꝛ est ꝯtus talis bonefidei. ꝯtus ipso iure nullus est vnde nec minor nec maior hꝫ necesse aliqd̃ ha bere auxilium. Si aũt est ꝯtus stricti iu ris quid dices. Rñdeo idẽ: q: ibi lꝫ teneat ꝯtus: obstat tñ exceptio. vt. C. de inuti. stip. l dolo. ꝛ si locũ hꝫ exceptio cessat de dolo seu restitutio. vt. ff. de dolo. l. ij. ꝛ. ff.
2 de minori. l. in cause. † Questio. Item que ritur qũo sui facilitate decipiatur minor. Rñõ. habes multa exẽpla tã in. C. q̃ʒ in. ff. de minori. ꝛ specialiter qñ emit plus iusto ꝑcio ꝛ vẽdidit minori. nõ vltra dimidiam vel minus: q: tũc iuuat̃ qlibet maior ꝑ le gem rem maioris. Itẽ nõ itelligas de mo dico ꝑcio: q: tũc nõ daret̃ restitutio si for te res valebat. xx. minor vendidit. xviij. vt. ff. de in integ. re. l. scio. ꝛ. ff. de mino. ait pretor. §. quesitum. ꝛ. l. penul. q̃liter ãt ledatur minor in eo qd̃ habuit ꝛ amisit ha bes i. C. si vt ab heredita. absti. Itẽ q̃liter ledat̃ i emolumẽto habes. C. si vt obmis. hered. vel bonoꝝ pos. ꝛ. ff. de minori. ait ꝑ tor. §. quesitum: qualiter circa onus ha bes. ff. de minori. l. ait pror. iõ. n. illa duo

eriguntur ꝛ ꝙ sit minor ꝛ lesus: qꝛ si alterꝝ tm interueniat nō daẜ restitutio: vt. ff. de iureiuran. l. nā postea. §. si minor. Ꝧ idē dicimus in ecclesia q̄ vtiẜ iure minoris. vt extra de in integ. res. ecclesie vel minoris: ꝛ hec attēdas esse vera in ꝯtractibus: in delictis at nō subueniẜ minori si agaẜ criminaliter siue cōmissis a minore siue ꝯmissis cōtra minorē: nisi qtenus miseratio etatis adduxerit iudicē ad minorē penā. vt. ff. de mino. auxiliuꝫ. ꝛ. ff. de termino moto. l. ij. ꝛ. C. si aduersus delictū. l. j. ꝛ. ij. Si autē ex crimine agaẜ ciuiliter si qdeꝫ cōueniaẜ ex culpa siue ciuiliter siue criminaliter restituiẜ. vt. ff. de minori. l. si ex causa. §. nūc videndū. l. pap. §. si in cōm. ssū. ꝛ qḋ legiẜ in ea. l. si ex causa. §. si mulier ibi cū culpa ꝛc̄. i. dolo. si aūt delinqt dolo ꝛ cōuenitur ciuiliter tunc eatenus subueniẜ quatenus potuit confiteri ꝛ negauit vt habeatur pro confesso. vt in. l. aquilia in qua inficiatio punitur in duplū. vt. ff. ad legem aquil. in de neratius. §. hec actio. vel eatenus subuenitur quatenus potuit haberi ꝓ transacto si certa fuit qnt. tas ꝓ qua potuit transigere: alioqn pro tanta pecunia transactū ꝑsum. ẜ. vt. ff. de mino. si ex causa. §. nunc videndū. ꝛ. l. pap. §. si in cōmissum. ꝛ. C. si aduersus delic. l. j. alij distinguunt vtrū minor delinquat cōmittendo vel omittendo vt cōmittēdo non subueniaẜ omittēdo sic. sed hec distinctio reprobatur per legē. C. si aduersus delic. l. j ꝛ. ff. de mino. si ex causa. §. nūc videndum. ꝛ. §. si mulier. ꝛ. l. pap. §. si in cōmissum. ꝛ Ꝧ notat dominus meus. ff de minori si ex causa. ¶ Tertiuꝫ ẜm Jo. vt minor non habeat aliam actionem: si enim minori ipso iure succurriẜ vt qꝛ hꝫ aliā actionem cessat restitutio. vt. ff. de minori. in cause. † Questio. Queriẜ circa ista in primis quādo minori subuenitur mero iure ꝛ cōi auxilio. Jtē quādo minori subueniẜ qḋ habeat aliā actioneꝫ. Rn̄deo mero iure. i. pure subuenitur minori qn̄ cōtractus est ipso iure nullus: puta cum dolus dat causam cōtractui ꝛ statū est in finibus contractus tunc subueniẜ minori mero iure ꝛ ꝓ id est cōi auxilio. ẜ. maiorꝝ quia tam maiori q̄ꝫ minori subueniẜ in casu istᵒ ꝛ sic illa verba cōi auxilio ꝛ mero iure pᵒsita in lege illa. in cause idem sonant ꝛ vltima sūt explanatiua priorum ꝛ omnia fere exempla posita in lege illa Ꝧ indicant. vel aliter cōi auxilio ꝛ mero iure tutus est minor qn̄ pupillus ꝯtrahit siue tutoris auctoritate qḋ exemplum statim sequitur i lege illa. in cause. in q̄ casu obligaẜ tm naturaliter. vt. ff. de nouatio. l. j. in fi. vel qn̄ minor habēs curatoreꝫ sine ipsius auctoritate contrahit in quo casu nullo mō obligatur. qa non est absimilis furioso. vt. C. de in inte. resti. si curatorem habēs. hic iuuaẜ minor cōi auxilio ꝛ mero iure. qūo cōi auxilio. Rn̄deo cōi auxilio minorum. ẜm qḋ siẜe dicimus: alienatio rei ecclesiastice sine solēnitate iuris reuocatur cōi iure scꝫ ecclesiaꝝ. Jtem mulier intercedēs nō in casibus specialibus cōi iure iuuaẜ. ẜ. cōi iure feminaꝝ. i. ꝑ velleia. in q̄ ergo casu isto nulla est inter doctores discēsio. ẜ. ꝙ ipso iure ꝯctus nō tenet: quia nō datur restitutio. ꝛ est ratio: qa cū restitutio rescindat qūo potest rescindere ꝙ ipso iure non tenet. vt. ff. de iniusto ꝛ irrito testamēto. l. nā ꝛ sub conditione: ceterꝝ si minori cōpetat aliq̄ actio vtrū detur sibi restitutio. hic doctores dissentiunt sicut infra dicemus. sed qn̄ minori cōpetit alia actio si q̄ras: habes exēplū ff. de dolo. l. j. ꝛ. l. elegāter. §. i. ꝛ. ff. de mino. l. in cause. §. cū qdā. in quo. §. apte colligiẜ ẜm pomp. ꝙ daẜ minori conditio sine causa ad cōdicendam cautionē quā nō debuit minor interponere. cū enim l gatū cōditionale nō transit ad heredē pendente cōditione: merito ꝯ cōdicet cautionē ꝓ cōditioneꝫ sine causa.
4 † Qō. Sed illud q̄riẜ qūo vlpia. homo auctoritatis sūme ita indissolubiliẜ discedit ꝛ procedit in lege illa. in cause. nam primo dicit si alia actio ꝯpetit ꝙ cessat restitutio. ꝛ postea per totam legē nō ponit exēpla ꝙ alia actio competat. sed ponit qūo contractus est ipso iure nullus. Rn̄deo similitudinarie procedit q̄si ponendo ista vt paria. vt sicut minor habens actionem nō restituitur: ita non restituitur qn̄ ipso iure iuuaẜ. ꝛ postea ponit exēpla

qñ iuuat ipo iure: vel aliter qd dicit in pn ci. alia actio ꝛ aliud auxiliú. qliter autem aliud auxiliú ꝯpetat ponit postea in supio
5 ribus exéplis. † Questio. Sed núc videamus si mino: hz aliaꝫ actioné an possit petere restitutio. Rñdeo ꝛ dico q nó: sed hec attende circa candé psonam: ceteꝝ si circa diuersas hz electionem mino: an velit intétare actioné. s. tutele côtra tutoré cuius auctoritate ꝯtraxit ꝛ fuit deceptus an velit côtra te restitui cú q ꝯrit. vt. C. si tuto: vel curato: inter. l. etiá ꝛ. l. vl. Sed qa hic doctores dissentiút inseram argumenta qbus vtraqꝫ iuuatur snia: ꝛ videamus q snia magis cú iure ꝯcordet. dñs. B. ꝛ dñs Jo. ꝛ. P. ꝛ dñs meus sunt i hac snia vt si alia actio ꝯpetat ꝛ q restitutio cessat ꝛ adducút p se. l. istá in cause. Jté rõem vnam alleg it si mino: hz actõeꝫ sibi competenté quá pót itédere: cui actiõi velit nolit optet iudicé deseruire táq mercénari ad qd iudicis officiú iploraref cú in ptãte iudicis sit túc facer grã: vel nó. ná si h eét iá lederef minoris ꝯditio: q iá eét in iudicis potestate côcedere vel denegare restif. cú cognitio sibi principaliter ꝯmittaf an mino: sit captus vel nó. vt. ff. de mino. l. j. ꝛ. l. ait ptor. ꝛ. l. in cãe. Jté officiú iudicis in subsidiú ꝛ in defectú actionis fuit iuétú: q loco pncipalis actõis itédif vt diximꝰ. s. ꝺ officio iu licis. cú q héat mino: ius côpetés ꝛ ordinariú subsidiariú ꝛ extraordinariú non regrif vt qd enim ꝯditio hec. ꝛ sic fm istos in. l. illa in cãe póv. adijcit corrigédo aristonem. dñs Ro. M. ꝛ sui seqces ꝛ dñs pceptor meus. R. d cút q lz mino: héat actõeꝫ: nihilominus tñ restituif ꝛ adducút in pmis. l. illaꝫ in cause ꝛ dicút aristoné nó corrigi p pomp. imo plus adijcit nó corrigédo dictú aristonis ꝛ qd dicit. l. illa in cãe. in princi. ꝛ si alia actio ꝛc. exponút ꝛ si aliud auxiliú. i. si cói auxilio ꝛ mero iure qsi dicat si iuuaf mino: ipo iur rúc cessat restitutio. i. si côtractus ipo iure nullus é. ꝛ h ind cát exépla sequétia: si tñ fuisset i illa snia qd si actio illa competeret q nó daretur minori restitutio posuisset exéplú de actione sicut posuit exéplú quo

ꝛ mino: iuuaf ipo iure. pro se inducút ar plura. C si aduersus fiscu. l. j. ꝛ. ff. de mino. emilius. ꝛ. C. de fideiusso. mino. l. si ea. ꝛ. ff. de mino. l. pri §. pe. ꝛ. l. cú qui fraud. al's. l. impatores. ad. l. j. si aduersus fiscú. sic rñdeamus p. B. ꝛ dño Jo q lex illa loqf qñ mino: ꝯtraxit ꝛ deceptꝰ fuit re ipa minus dimidia iusti pcij in q maio: nó iuuaref: mino: tñ de iure spali restituif vt ibi. Sz ꝯ h videf. C. de dolo. si supstite. vñ alio mó potes rñdere q lex illa loqur qñ dolus dedit cãm ꝯctui ꝛ secuta fuit traditio maiori succurref p actioné de dolo: minori succurrif per restitutioné. vt. s. i hac eadé actioné not. ad legem emilius. rñdemus q: ibi fuit datú tps minori ad transac. vñ q: actio non supest merito restitutio datur ad legem. C. de fideiuss. mino. rñdemus. q: ibi minori nó daf restitutio cú habeat aliud auxiliú. scz côditioné indebiti ꝛ h é qd dicit. l. illa in fi. ꝯstat esse ꝯsulumꝫ i psona véditoris. s. q: hz ꝯditiõeꝫ in. se. l. illa pri non ꝯdicit. l. illa cú qui fraud. itelligif ꝯ diuersas psonas ꝛ intelligif cú ea instantiá iudicij vt ibi notatú é. credimus q fm dñm meum: vt si mino: habeat aliaꝫ actioné qd nó def sibi restitutio. q: non est opus sanis medico: sed male habétibꝰ: ꝛ h sic intelligas circa restitutionem nó circa alia. ná ꝛ al's etiá si alia actio ꝯpetit nihilominꝰ officiú iudicis ꝯpetit vel locú hz. vt. ff. de rei védica. l. j. ꝛ. l. officium. ꝛ nota ui. s. de piudicialibꝰ ac. male q dicunt aduocati q generalr dicút vt ibi hz locú alia actio q officiú iudicis cesset. Sed qritur fm dñm meú i restitutione minoꝝ si hz locu alia actio q ceét officiú iudicis. i alijs át casibus ꝯ. Rñ. rõ est in promptu: q: qñ tractat de officio iudicis q subuenif minoribus ꝯtractus rescindif vñ rõ est: vt si hz aliud auxilium mino: qd nó detur restitutio. in alijs át casibus rõ ista cessat. ¶ Unde istas: o. fa. ac. p se. † Positio Act. Ego
6 dico q ego sum mino: xv. vel. xxv. an. ¶ Jté teců ꝯri. ¶ Jtem in illo côtractu sum lesus. ꝛ postea specificet cãm lesionis.
7 ¶ Econtra reus fa. ta. po. † Positio rei. Ego dico te maioré. xxv. an. ¶ Jté cú te

maiore ꝯrl. vel esto ꝙ esset minor dicat sic: tu iurasti corporaliter te maiorē. ⁊ si hoc ꝯfitebitur actor denegabit sibi restitutio: etiam si eēt mior ⁊ lesus. vt. C. si mior se ma. di. l. iij. in fi. Itē esto ꝙ nō iurasset se maiorē sꝫ iurasset ꝙ ꝯ nō veniret denegat ei restitutio hodie ꝑ ꝯstitu. dn̄i fre. sacramēta
8 pubez. ¶ Cōcipiet ac. sic lib. † Libellus proponit. R. ꝯ. M. ꝙ cū ipe. R. sit mior vel esset minor. xxv. an. cū ꝯtraxisset cum M. equum q valebat. xx. vēdidit sibi pro xv. vn̄ qr sui facilitate fuit decept⁹ in precio petit p̄ciū restitui: ꝑponit officiū vr̄m dn̄e iudex. ꝙ sic recte cōcipi. libel. dic. l. ff. d mino. l. tutor. ⁊ l. pe. ⁊ C. si aduersus vēdi. l. j. ⁊ iij. Eodē mō ꝯcipies libellum vbicūꝗ minor i contractu vel q̄si leditur specificādo tn̄ nomē ꝯctus i q̄ lesus ē vel pignoris vel alteri⁹ ꝯctus vel q̄si ꝯctus: puta aditiōis hereditatis vl' etiā iudicij: puta hermodicij. vt. ff. de mino ait pretor. §. sed i iudi. ⁊ §. non solum. ⁊ l. si sine. §. restitui⁹. ⁊ §. itē si nō ꝓuocauit. ⁊ §. item in hermodicijs. adeūdo eni hereditatē videt q̄si ꝯhere. vt. ff. ex qb⁹ causis in pos. ea. l. ait. §. fi. in fi. vt. videt etiā qs q̄si cōtrahere q iudiciū susc pit. vt. ff. de peculio. l. lꝫ. Oppositio. Sꝫ opponit minor ē decept⁹ i p̄cio ⁊ petit resti. vꝫ ꝙ male petat restitutio. n. ē potis stat⁹ reintegratio vt. ff. de mino. qd si minor. §. restitutio. si g̃ petat restitui: minor dꝫ petere in libel. rē illā sibi restitui ⁊ ipse minor p̄ciū restituat. vt. C. de reputa. in iudic. i integ. rest. faciēdis. l. vnica. Rn̄. imo libell⁹ bn̄ cōcept⁹ est. minori eni subuenitur i eo i quo lesus est: si g̃ minor non ē lesus qr rē vendidit: sed ē lesus quia miori precio vendidit tn̄ expediebat sibi rē vēdere: restituit i minor tate precij ⁊ bn̄ pōt dici rest ꝯ ex q̄ peto p̄ciū mihi suppleri. qd min⁹ habui cuꝫ p̄ciū sit sub a ꝯct⁹ emp. vt. ff. de ꝯhē. em p. l. pacta hoc ita ꝓcedū: qn̄ mior decipit i p̄cio. ¶ Si āt decipiatur qr rem vendidit quam non expediebat vēdere tunc cōci.
9 lib. sic. † Libell⁹. proponit. R. mior. xxv an. ꝯ. M. cui vēdidit codicē suū ꝓ. x. petēdo ꝯctū illū rescindi, ⁊ codicē illuꝫ sibi

restitui officio vr̄o dn̄e iudex. ꝙ sic recte ꝯci. li. dic. l. ff. d mio. l. i eāe cū. ll. seqn. ad. l. illā. i cause. ¶ Et no. fm distictionē dari resti. etiā ꝯ tertiū ⁊ ꝯ q̄rtū ⁊ vltra ad rē ipsam. sic i illis. ll. notatur i ipsa lra. ꝙ. n. miori subueniat aliquādo i p̄cio: aliquando i rē ipam fm ꝙ leditur dic. l. ff. d iure dot. si res estiata. §. pe. ⁊ hoc attende i re mobili q̄ sine decreto pōt alienari. si āt sit talis res mobilis vl' imobilis q̄ sine decreto nō pōt alienari. vt. C. de admi. tu. l. lex q̄ tutores. ⁊ ff. de reb⁹ eoꝝ q sub tu. l. j. tūc si nō iteruenerit decretū suo iure vendicat mior nec hꝫ necesse petere resti. nisi iurasset ꝑ ꝯstitu. sacra pubez. si āt iteruenisset decretū ⁊ nō iuramētum mioris tunc est necessaria restitutio vt. ff. de mio. l. tutor. ⁊ C. de predijs mio. l. ⁊. si p̄sens. ⁊ l. ⁊ si is. ⁊ l. ⁊ si p̄diū. ⁊ ꝑ totū ti. ⁊ C. si aduersus vē. l. j. ⁊ ij. ⁊ hoc est qd dic. B. p̄stito sacro decreto iteruenienteoffō iudicio non vtere non iteruenieute aūt decreto nec p̄stito sacro tuo iure vtere. p̄tor. n. non tibi
10 tuū sed tibi suū denegat auxilium. † Questio. Sꝫ q̄rit: quō miori dat rest tutio ad rē ipsam ꝯ tertiū cū q̄ nō cōtraxit. vt i. l. illa. i cause. cuꝫ rest. tutio sit bn̄ficiū ꝑsonale. Rn̄. hoc opat hoc fauor. qd al's odiū i actione qd metus cā vt notant. s̄. de actione quod met⁹ cā. ⁊ ff. qd met⁹ cā si cū excep-
11 ti. † Qō. Itē q̄rit si decretū iteruenlat ⁊ aucto. tuto. vel cura. ⁊ auctoritas p̄toris. Itē si dat⁹ ē curator ⁊ facta ē inq̄sitio de his de qbus mādat lex. C. si ꝑ publicas pē. l. vl. ⁊ ff. de rebus eoꝝ q sub tute. l. j. ⁊ l. magis. ⁊ C. de predijs mio. per totuꝫ an det restitutio miori. Rn̄o. dat. pōt. n. esse ꝙ oia iteruenerūt. sꝫ tn̄ mior lesus est: qr fuit circūuent⁹ p̄tor. vt i p̄dicta. l. magis ⁊ C. de p̄dijs mio. si prediū. Attende tamē i his oibus libellis: qr qn̄ petit resti. mior. si mior est eo tēpore qn̄ petit dic sic. Ego talis mior ⁊c̄. cum aucte talis curatoris ⁊c̄. Sed hoc non multū expedit miori. s. agere cum aucte curatoris. sed expedit pot⁹ alteri: ideo i libello nō curaui appo nere. vt. C. de ꝓcura. nō ideo min⁹. Si āt factus sit maior ⁊ vult petere restitutionē

petat infra q̃driẽniũ pȏst.xxv.ãnos completos numerandũ vt.ff.ꝛ c i integꝝ resti.l.vl.ꝛ tunc dicã h̃:qꝫ cũ essem minoꝛ.ꝛc.

12.†Q̃ő.Sꝫ illud q̃r.f:qs dꝫ ꝓbare an minoꝛ q dic ego talis q sum minoꝛ vel fui an ego qui nego illũ ess: minorẽ.R̃ño.i parte ista iura variare videt̃.ff.de mino.l.ő etate.nã ibi est duplex lr̃a miorẽ ꝛ alia lr̃a maiorem.item.C.de i inte.resti.l.si minorẽ.nã ibi ẽ lr̃a ostẽdẽs qꝫ pȏt eẽ passiuũ ꝛ pȏt esse actiuũ.itẽ.C.de ꝓba.cũ te.ꝛ.ff.de ꝓba.cũ de etate.nã ibi videt̃ qꝫ vterqꝫ ꝓbet.vt.ff.de mino.xxv.an.l.mioꝛ aspectu.ꝛ.l.intra vtile ꝛ sic per ista iura vꝫ qꝫ minoꝛ ꝓbet vel aduersarius vel vterqꝫ. Un̄ nos sic distiguim⁹.refert qꝫ agat vtꝝ minoꝛ petẽdo restitu.ꝛ dicẽdo se esse vel fuisse minorẽ:ꝛ tunc ipse ꝓbet:sufficit.n.alij pti negare:nisi vel h̃ ad maiorẽ caute lã ꝓbet̃.s.illum esse vel fuisse maiorẽ tũc eni mos gerẽdus est:vt.ff.de ꝓba.circa. Si ãt aliqs agat ꝯ̃ minorẽ:ꝛ tũc dic̃ maiorẽ ille ꝓbare dꝫ:ꝛ ita h̃ ẽ veꝝ:lꝫ alij distinguant si tpe ꝯ̃ctus fuit minoꝛ p̃sumit̃ ꝛ adhuc minoꝛ.sꝫ nõ e.t totũ h̃ admittendũ cũ trãscursu tpis aliqs minoꝛ fiat maioꝛ:lꝫ in dominio sit ꝯ̃ qꝫ qui erat dñs hodie dñs p̃sumit̃.vt.C.ő ꝓba.siue possidetis.ꝛ in patria ptãte idẽ.vt.ff.de his qui sui vel alieni iur.sunt.l.vl.Itẽ ꝛ in alijs distinguunt aut respectu corpis p̃sumit̃ minoꝛ.ꝛ tunc aduersarius ꝓbat illuꝫ maiorem aut aspectu corpis p̃sumit̃ maioꝛ ꝛ tũc ipe ꝓbare dꝫ se minorẽ.nec h̃ admitto qꝫ multi sunt annosi q semp vident̃ iuuenes ꝛ ecõtra.vñ dñs me⁹ h̃ totũ cõmittit arbitrio iudicãtis. ℂ Illud ãt attẽde tu iudex q de restitutionib⁹ cognoscis qő vtraqꝫ pte p̃nte de restitutiõe cognoscas. vt.ff.de mino.l.in cause.j.§.cã eni.Hec oia q̃ dicta sunt attende circa ꝯtract⁹.vel q̃si ꝛ circa maleficia vel q̃si. In tpalibus aũt hodie nõ videt̃.nã nec restituunt̃ in oib⁹:q: ipso iure seruant̃ illesi.vt.C.in q̃b⁹ causis in inte.rest.nõ est ne.§.vltimo. ℂ Un̄ vt celsent oia ꝯ̃ria q̃ signari p̃nt ő tpe attende.Quedã sunt tpa q̃ currebant ꝯ̃ minorẽ ꝛ nõ restituebat̃ nec hodie restituit̃.vt tpa.lr.deꝝ i quib⁹ accusat iure mariti.vt.ff.de mino:l.l auxiliũ.Item in qnquennio qő iuet̃ statũ defuncti.vt.C.ne de statu d.functo.si mater.Iteꝫ in tpe statuto ad cõfect.onẽ inuẽtarij.vt in aut.de here.ꝛ fal.coll.j.§.vlti.Et in tpe q̃ durat initant.a iud cij.sꝫ in h̃ cu dist nctiõe si tutoꝛ sit soluendo.vt.C.de iudi.ꝑperãdũ.§.vl.ꝛ ita itelligo.l.de mi:ne.l.ꝛ si line.§.idẽ.ꝛ.§.si nõ ꝓuocauit.ꝛ.§.item ꝛ in hermodi.Ideꝫ forte in dieb⁹ ꝯ̃stitutis ad appellãdũ.vt őt.§.ille.uẽ si nõ ꝓuocauit si tutoꝛ sit soluẽdo.Quedã tpa ipso iure nõ approbant̃ vt hodie currãt vt qnquẽniũ qő dat̃ ꝑ q̃rela iofficiosi.vt.C.i qb⁹ causis i inte.resti.nõ.l.adolescẽtie.ꝛ.ff.de mino.itra.ꝛ.C.si maioꝛ fact⁹.l.vl.ꝛ sic i his iustinian⁹ nihil inouat:vñ ꝯtigit qꝫ minori a.s maiori.xxix.an.subuenit̃. ℂ Quedã ẏo tpa currebãt sꝫ restituebat mioꝛ in his inouat iustinianus vt ipso iure minoꝛ seruet̃ illesus:ꝛ inouat sil̃r circa vsucap.reꝝ mobilium vt ipso iure fuet̃ illesus:lꝫ oli currebat:sꝫ dabat̃ restő.vt.C.si aduer.sus vsuca. ℂ In p̃scriptiõe eni.x.vł.xx.an.nõ inouat:q: in illis minoꝛ seruat̃ ipso iure illesus:q: cũ ꝓhibeant̃ alienari ꝛ p ꝯ̃ñs vsucapi.vt.ff.de ꝟ.sig.l.alienationis ꝟbo.ꝛ notat̃.C.qbus nõ ob.lõ.tẽ.p̃scri.l.nõ ignotũ. ℂ In p̃scriptiõe.n.xxx.an.nihil mutat̃.q: sola pupillaris etas excipit̃ remanet eni in suo statu.vt.C.i qb⁹ causis in integ.resti.non est ne.l.vlt.in fi. Q̃ño remanet in suo statu q̃rit̃.R̃ño.quidã dicũt sic.q: in his nõ restituunt̃ minores:currũt eni ꝯ̃ eos:ꝛ assignãt rõneꝫ.q: semp hñt initiũ a p̃decessorib⁹:vñ tanq̃ maioꝛib⁹ nõ datur restitutio:cũ eodẽ iure cẽseant̃ illi sicut ꝛ illi qb⁹ successerunt.vt.ff.si aduersus vẽ.pigno.l.ij.ꝛ.ff.de mino.emili⁹.ꝛ ar.ff.de fundo.dota.si fũdũ Sꝫ nos ꝯ̃.ꝛ exponim⁹sic:in suo statu:id ẽ q: currũt.ꝛ restituunt̃ minores.vt.ff.de mio.ait pꝛoꝛ.etiaꝫ si cepit a p̃re minoris. vt.ff.de mino.l.etiã.ꝛ.C.de nõ nu.pecu.si intra.minorib⁹ g̃ currit p̃scriptio sed restituunt̃:pupillis ãt nõ currit.vt.C.de p̃scrip.xxx.an,sicut in rẽ.ꝛ.l.cũ nouissimi.

Questio. Si tu q̄ras: q̄re i ɔ̄ctibus mino res lesi restituātur. i ɔ̄tib⁹ āt ipso iure ser/ uanf illesi. R̄ño. rō est in ɔ̄mptu: quia in ɔ̄tractib⁹ ipse minor seipm̄ dic̄ deceptum sui facilitate. vñ satis est si ɔ̄tractus tenet s; restituit. q2 i cōtractibus ipse rescindit qd fecit. At in ɔ̄tib⁹ minor seipsū non le/ dit. q2 nihil agit: sed q2 solū ip̄s ledit illuz idō si seruaf illesus nō est mir. ¶ Et sic p̄ hec q̄ dicta sunt nota q̄ plus ɔ̄uidef ec/ clesie q̄; minori: q2 contra ecclesiam currit q̄driennīū. vt in aut. quas actiones ⁊ ēt vsucapio vt ibi: minor autem in illis ser/ uatur illesus.

¶ De officio iudicis quo petitur satisdatio noie damni infecti. Rubrica.

1 Cautio vel satisdatio edificij ruinosi iudi/ cis officio petitur.

Quia p̄p edificiū ruinosuz vicin⁹ pe tit a vicino sibi caueri vel satisda/ 1 ri noie dāni ifecti † q̄ cautio vl' sa tisdatio petif officio iudicis. vt. ff. de dā. infec. l. j. ⁊ l. dico. ⁊ l. p̄tor. §. j. ⁊ ff. d p̄re to. stip. l. j. ideo de illo videam⁹. S; q2 ple ne de h̄ notaui. s̄. in fine edictoꝝ post ru/ bricā de p̄to. stip. de illo nō ɔ̄sequor nam questiones positiones ⁊ libellum ⁊ impu gnationes ibi inuenies.

¶ De officio iudicis quo petitur satisdatio nomine legatorū. Rubrica.

1 Judicis officio mlta p̄icipalr expediūf.

Quia p̄p legatū pure vel sub cōditiōe relictū petif satisdatio ab herede vt heres satisdet legatario qd sibi dēat legatum prestare illa satisdatio petitur of ficio iudicis. vt. ff. vt leg. vel fideicō. noie ca. l. j. ⁊ l. etiam. de ea deberez ad presens. tractare. Sed q2 ad plenum de hac mate ria tractaui supra i vltima rubricella edi ctorum iuxta tractatū de sc̄do decreto: idō h̄ nō tracto. Ibi igif naturā positionū 1 libelloꝝ ⁊ ipugnationum inuenies. † Ue/ rum quia sunt multa que iudicis officio principaliter expediūtur sicut preto. stip. sed q2 i omnibus nō ē necessari⁹ libellus. illa idō nō ɔ̄seq̄r: sic̄ de h̄ plene notaui i fi. edictoꝝ i rubrica de p̄to. stip. ibi. n. iueni/ es i q̄bus pretorius necāriꝰ sit libellus: ⁊ in q̄bus. nō. Licet pretorie stipulatiōes officio iudicis interponantur.

¶ De officio iudicis quo consulif p̄ri ɔ̄tra filium qui ei obedire recusat. Rubrica.

1 Libellus i tali actione quomō formentur

Quia ɔ̄tingit sepe q̄ filius q ē i ptāte tua ab aliq̄ detinef ⁊ volēs vel ip'e filius a nullo detinef: s; p se moraf: ⁊ in vtroq; casu nō vult tibi obedire. s; fa cit tibi ɔ̄trouersiā sui: vel q2 negat se filiuz tuū vel in tua eē potestate: idō ɔ̄ditū ē offi/ ciū iudicis qd appellaf notio p̄toria. vt . ff. de rei vēdi. l. j. §. p hāc. p qd officiuz iudicis pater poterit filiū petere. ¶ In q̄ 1 casu cōci. sic lib. † Libell⁹. Proponit. R. cōtra. M. q cū sit fili⁹ ei⁹ ⁊ in sua ptāte si/ bi obedire recusat. vñ q̄ sibi obediat ɔ̄po nit officium vr̄m dn̄e iudex. Qd sic recte cōcipiaf lib. dic̄. l. ff. de rei vēdi. l. j. §. per hanc. ⁊ ff. de liberis exhib. l. deinde. §. h̄ autē iterdictū. Naturā aūt: ⁊ questiones: ⁊ positiones: ⁊ ipugnationes q̄re ad ple/ nū in tractatu ciuilium ɔ̄pe p̄ncipium in rubrica de preiudiciali actiōe i rē per quā queritur an aliqs sit filius vel non. ⁊ ibi ad plenum inuenies.

¶ De officio iudicis quo subuenitur censi/ to ⁊ vassallo si dominus exigit vltra q̄; debet exigere. Rubrica.

1 Judicis officiū: quo cōsulif ⁊c̄. ad hoc vt competat: quot requirānf.

2 Ascriptitij an serui esse dicantur.

3 Ascriptitius vel censitus ascript⁹ an pōt donare bn̄ merentib⁹ amicis: vl' dotare fi liaz vel ɔ̄mutare: vl' alio modo alienare ɔ̄ necessitatibus suis.

4 Ascriptitius an quis ex prima scriptura constituatur.

FRequenter contingit q̄ dn̄i a colonis seu a vassallis exigūt plus q̄; consueue runt ⁊ plus q̄; in anterioribus tempo/ ribus exactum est vel plus q̄; debeāt exi/ gere ⁊ cum nulla actio colonis ⁊ vassal/ lis cōpetat cōtra dn̄os vt talia non com/ mittant: ⁊ vt exacta restituant. q2 nō hn̄t actionem vi bono. rap. quia violentia nō inferebaf. Non quod met⁹ cā; q2 metus

non iscrebatur. nec etiā si qs i tantam. qr silr nulla violētia i:teruenicbat. ideo i sub sidium iuentum est i hoc casu officium iu dicis p qd subuenit colonis τ vassallis ꝯ dños: vt hec talia facere dñi i poster ꝓhi beanf: τ q restituant dñi q perperā cre gerunt. vt. C. l b. xj. i quibus causis colo ni censiti capite dominos accusare pos sunt. l. j. τ i aut. de questori. coll. vj. Et do minus meus notat copiose i summa i spe

1 ciali rubrica de agricolis τ cen. ¶ † Un ad hoc vt officiū iudicis i hoc casu cōpe tat tot sunt necessaria. ¶ In pmis q ali qs sit colonus seu vassal'us seu castald'. ¶ Scdm q erigat aliqd vltra q̄ sit con suetum. vt. C. i qbus causis co. cen. l. j. ¶ Ter vt aliqua noticia possit haberi d hmōi colonis τ censitis τ vassallis: auten de breuiter q̄ notabo. lz dñs meus copio se notet i summa i rubrica speciali de agri colis τ cēsit:s qdam de illis sumā τ i hoc opc. ¶ Sciendū est q agricolar qdam sunt ascripticij seu ascripticie ꝯditionis. Quidam cēliti seu natalib' ascripti. Alij ppetui. Alij cōditionales coloni. Alij sunt ingl ni. Alij originarij. Alij simplr colo ni appellanf: q vel sunt partiarij. vel nū mis colunt. Et sic nomē agricole gen' est q̄si colens agrū: oia alia noia spēs sunt. Et sic ititulatur i rubrica pmo genus τ po stea spēs: vt alib. C. de hereticis τ mani. τ . C. de seruitu. τ aq. C. d leg. τ cōsti. Ascri pticius ē q p scripturā solo ascriptus est id ē cōstrictus q̄si ascripticius. i. ad solū p scripturā astrictus ¶ Ad hoc. n. vt ali qs cōstituaf ascripticius optet q multa i teruenuant. ¶ In pmis q publica scri ptura iteruenuat i q̄ scriptura h cōtineaf qd expssim ꝓmittat dño soli qd nunq̄ a solo recedat nec pūcto qdem a solo separi dz. vt. C. de agricolis τ cēsitis. l. cū scim' . §. j. τ. l. colonos nunq̄. Scdm q iterue niat post illā scripturā alia scriptura i q̄ ꝯfiteaf vel d ponat se ascripticiū esse que cōfessio iteruenuat sine oi necessitate: τ tūc ex vtroq̄ genere obligationis. i. pme scri pture τ secunde. s. confessionis tal: cū cre dimus q̄ krn. ter acta deposuit. vt i predi cta. l. cū scimus. §. j. nec. n. sola scriptura sufficit: nec sola confessio: nec aliud admi niculū nisi illa duo predicta iteruenuant. vt i predicta. l. Quotiens. n. plura desyde rantur ad constitutionē alteri' alter iter uenire non sufficit. vt. ff. i qbus causis i pos. eaf. fulcinius. i fine pme colūne. Op positio. Sed opponif. C. d liberali causa . l. nec si volens. vbi di scripsisti te seruū meū cū eēs liber nullū piudiciū iuri tuo cōparasti. Item i eo. t. legif q liberi p ua tis pactiōib' mutare codi. no pnt vt i eo. t. l. liberi. Itē i eo. ti. l. iterrogata τ ꝓfes sa; apud acta q sit ancilla q. si liber a nil sibi piudicat. h idem i eo. tau. l. liberos. Itē libertas res fauorab. l' ē vt dic. reg. iur. ff. de reg. iur. libertas. Itē ptores fa uent libertatibus. vt. ff. de al. iu. mu. cā fac. l. iij. q̄lr faueant legif. ff. de re iud. l. iter pares. Itē cū libertas sit d iure natu rali qūo tali figmēto iuris ciuilis tollif cum ius naturale sit imutabile. vt isti. de iure naturali gen. τ ci. §. penul. Item qūo rei veritas si liber es obumbraf imagine scripturar τ cōfessionis cu; scriptū sit q veritas nature imagine nō pōt obūbrari. vt. ff. de liberis τ post. l. filio. Item rei ve ritas non pōt aboleri vel cōfundi ꝓpter subtilitatē iuris ciuil. s. vt. C. de iure dot. l. i rebus. ff. ad municipa. l. i summa. Itē hoies liberi detrahi ad deteriorē fortunā non debent. vt. C. de agricolis τ censitis . l. cū scim'. Rñ oia ista q opponūtur iu stinian' cōditor legis illi' cū scimus. lon ge an ꝓuidit: τ i lege illa nō dt p ista talia fieri seruū illū q liber est. s; fieri ascripti cium. Uel alr omnes. ll. allegate loquun tur vel i sola scriptura vel i sola cōfessio ne vt dic eadē. l. cū scim'. Uel alr i lege il la cū scim' nō dic legislator q aliqs liber possit fieri ascripticius. nā lz vtraq̄ scri ptura iteruenuat: si posset ꝓbare se liberū i nullo preiudicass. t sibi. s; legislator re spōdit i dubio: ex quo eni apparet gemi na scriptura τ ꝯfessio: talē eum esse cred mus vt d;: non tā i lege negaf qn possit p bare se liber: i dubio eni videm' q transa ctio interposita super statu tenet. vt. C. de transactio.

trāsactio.l.vl.sꝫ nō elegāter posset intellect⁹ iste ex lege illa cū scim⁹ assumi. Sed videt̃ i mo meo q̄ de liber possit fieri ascriptitius sicut dictū est ꝛ ꝓfessio multū operatur p̄ eū: sic ꝛ alias.C.de liberali cā iubem⁹. Nec obstāt.ll. allegate q̄ liber n̄ possit fieri seruus verꝫ ē illis modis. alio tn̄ mō fit si patit̃ se venūdari ad p̄ciū pticipādū.vt insti.de iure p̄sonaꝝ.ꝛ.ff. de liberali cā.l.liber.C.de liberali cā.l.nō ideo. Potest etiam liber fieri ascriptitius sine seruus.nec ꝓpterea ius naturale tollit̃: lꝫ
2 iste subijci patiat̃. †Questio. Si tu q̄ras an ascriptiti⁹ seruus sit: videt̃ q̄ sic: nā nulla instātia inter seruos ꝛ ascriptitios itelligitur.vt.C.de agricol.ꝛ cē.l.ne diuti⁹.ꝛ ar.C.in q̄b⁹ causis coloni cēsiti.l.vl.R̄n̄. tn̄ ꝛ dico q̄ ascripticij cēsiti ꝛ oēs p̄dicti liberi sunt. Nec obstat lex illa ne diutius. q̄ꝛ qd̄ ibi dr̄.que ē eni differētia ꝛc̄. itelligas q̄ ad qd̄: q̄ꝛ ascripticius ꝛ seruus sūt in potestate dn̄i: ꝛ q̄ꝛ sicut pōt vēdere seruum cum peculio ita ascripticiū cū terra: vt in fine legis illi⁹. alias āt magna differentia ē.nam seruus vēdi pōt cū peculio ꝛ sine peculio.vt in p̄dicta.l.ne diutius.ꝛ .ff.de ꝯtrahen.emp. q̄tiens: ascripticius aūt nūq̄ꝫ vēdit̃ sine terra. vt.C. de agricolis ꝛ cēsitis.l.ij. Item seru⁹ pōt eē q̄s ꝛ sine peculio ascriptici⁹ nunq̄ꝫ sine terra. vt.C.de agricolis ꝛ cē.l. cū scim⁹. ꝛ.l.ij. Itē seru⁹ ꝛ si hꝫ peculium pōt esse sine eo ꝛ ab eo recedere: ascripticius āt neqꝫ puncto a terra recedet: vt.C.de agricolis ꝛ cēsitis.l.colonus nunq̄ꝫ.ꝛ sic p̄ ista videt̃ q̄ plus ligatur ascripticius.tn̄ cū voluntate dn̄i ꝛ p̄ter volūtatē. Qd̄ p̄ter q̄dā exponūt ꝓ ꝯtra.sicut dn̄s Jo. Alij intelligunt ꝓprie. Potest fieri cleric⁹ in possessione in q̄ est ascripticius seru⁹ vero minime.vt in aut̄.de sanctis.epis.coll.ix.§.ascripticios ꝛ.C.de agricolis ꝛ cēsitis.l.cuꝫ scimus. Itē ascripticij cū volūtate ꝛ sine volūtate dn̄i matrimoniū cōtrahūt sed ꝯditione nō liberant̃.vt.C.de agricolis ꝛ cēsitis. l.vl.serui āt si cōtrahūt matrimoniū sciēte dn̄o ꝛ volēte cū aliqua libera muliere: vel ancilla cū aliq̄ libero quā ancillā ille credebat liberā vel que seruum illa credebat liberꝝ liberi efficiuntur ꝛ ingenui. vt i aut̄.de nup.coll.iiij.§.si vero ab initio. Itē libera pōt ꝯtrahere cū seruo sicut dictū ē: verūtamē libera cū ascripticio non pōt ꝯtrahere etiā volēte dn̄o.vt i aut̄. de nup.colla.iiij.§.ascripticios: ꝛ si fiat nec matrimoniū est.nec aliq̄ ꝯstitutio dotis vt ibi dr̄.C.de agricolis ꝛ cēsi.si quis ascriptici. Itē ascripticio succedit soboles: vt .C.de agricolis ꝛ censitis.l.vl.seruo non vt.C.de cōia de succes.seruus. Itē ascriptitius testat̃.vt.C.de episco.ꝛ clericis. l.si q̄s p̄sbyter.seruus non.vt.ff.q̄ te.fa. po.ad testm̄.§.seru⁹. Itē ascriptitius iter viuos nō alienat.vt.C.in q̄b⁹ causis colo. ꝛ censi.l.penul.sed q̄ dixi q̄ testat̃ intelligas de suo.nō de his q̄ hꝫ a dn̄o. vt in p̄
3 dicta.l.si q̄s p̄sbyter. †Questio.Sꝫ nunq̄d ascripticius vel cēsit⁹ ascript⁹ potuit donare bn̄ merētib⁹ amicis. vel dotare filiā: vel p̄mutare vel alio mō alienare ꝓ necessitatib⁹ suis. Uidet̃ q̄ nō p̄.l. vl.C. in q̄b⁹ causis colo.ꝛ cē.ar.C.de iure emphi. l.vl.nā cū in lege illa vl.C.in q̄b⁹ causis colo.ꝛ censi.sit ꝓhibita alienatio: ḡ ꝛ ois actus dn̄ij transferendi.vt.C.de reb⁹ alienis nō alie.l.vl.ꝛ.C.de fundo dot̄.l.j.ꝛ. ff.q̄n̄ actio de peculio est an.l.j.§. in alienatione. Ecōtra videtur q̄ alienare posset nam libertus donat bn̄ merētib⁹ amicis. ꝛ dotat filiam.vt.ff. de his q̄ in fraudem patro.l.j.§.si trāsegit.ꝛ.l. diu⁹. Nec obstat qd̄ dr̄ alienare nō pōt: ḡ nec donare. fallit eniꝫ: nā fund⁹ emphiteotic⁹ ꝓhibet̃ alienari: sed tn̄ emphiteota donare potest vt.C.lib.xj.de fundis patri.l.j.salua lege fisci.dūmodo pensio suis tp̄ib⁹ fisco soluat̃ vt ibi. R̄n̄o q̄ ascriptiti⁹ donare potest vēdere ꝛ p̄mutare ꝛ dotare sicut ꝛ q̄libet liber si habet res aliūde q̄sitas: si naūt nō hꝫ nō alienabit nec p̄mutabit nec vendet si t.. res habeat de peculio patroni q̄sitas: l.. B eni peculio ois ē ei alienatio interdict.. : vt in p̄dicta.l.Et ꝓbatur hec distinctio p̄ le.si q̄s p̄sbyter.C.de ep̄is ꝛ cleri.Eadē in censitis ꝛ colonis ꝛ mancīb⁹. Sꝫ q̄dam dicunt q̄ aliud in liberto qui

pōt oia predictā. ⁊ aliud i ascriptitio ⁊ cē sito: ⁊ quare aliud: qꝛ oia bona cēsiti ⁊ ascriptitij dñi sunt. vt i. l. vl. C. i qbus cau sis colo. ⁊ censi. In bonis āt liberti hꝫ dominꝰ tertiā. vt isti. ō suc. lib. sed ꝓmū puto verius. Sed i dubio quid p̄sumo vtꝝ illa que hꝫ ascriptitius vel censitꝰ habeat de peculio domini vel occasione illius q̄sita an aliunde. Respon. presumo oia acq̄sita de peculio dñi ad istar vxoris. vt. C. de donatio. iter viꝝ ⁊ vxo. l. etiā. ⁊. ff. de dona. iter virum ⁊ vx. q̄ r tius mutius. Et ad instar epi p̄sumit̄ habere de bonis ecc͞lie. Idem i clerico nisi ꝓbet q̄ aliūde q̄sierit. vt. C. de epis. ⁊ cleri. aut. licētiā. ⁊ extra de peculio creditorū. Et idē de iure
1 lombardo i actore regis. vt in lombarda. de acq̄sitio. actoꝝ regis. l. j. Et ad idē i iure lombardo i fratribus remanentibus i cōi cā post mortem p̄ris qꝺ p̄sumūt̄ habere de bonis cōibꝰ nisi ꝓbent q̄ habuerint aliunde. vt i lōbarda de succes. si fr̄es. ar. C. arbitrium tu. si d. functꝰ. ¶ Itē ascriptitij ⁊ cē. agūt ꝯ dños ⁊ eos accusant de publicis crībꝰ si suā suorūq̄ȝ iniuriā ꝓsequunt̄. vt. C. i qbꝰ cāis colo. ⁊ cen. l. j. ⁊ vlt. qꝺ i seruis non est nisi i casibꝰ. vt. ff. de in di. vir certis: ⁊ i seruo nō cadit iiuria. vt isti de iiurijs ⁊. ff. de iiurijs. l. j. nisi qñ potest recurrere ad statuā. vt isti. ō his q̄ sut vel ali. iuris sūt. §. fi. ⁊. ff. de his q̄ sui vel
4 alie iuris sūt. l. ij. †Qō. Itē q̄rit̄ vtꝝ ex ꝓma scriptura ꝯstituat̄ q̄s ascriptitiꝰ an p scd̄az. Rñ. dñs meꝰ notat i sūma. C. ō agr. ⁊ cē. q̄ ex istis duabꝰ scripturis ꝓbat̄ ascriptitiꝰ: sꝫ tm̄ ex ꝓma cōstituit̄. ⁊ inducit sil'e. C. ad velleia. si mulier. nā ibi ex ꝓma itercessiōe mulier obligat̄: sꝫ nō cū effectu alia cautiōe seq̄ṫe vere cū effectu mulier icipit teneri. sic ēt. C. ō plus peti. l. vnica. Sꝫ puto veriꝰ p. l. C. de agri. ⁊ cē. sancimꝰ. q̄ post vtrāq̄ȝ scripturā ⁊ ñ ante q̄s ascriptitiꝰ fiat p cōfessionē: cū eni sola scriptura nō sufficit: vt dicit. l. predicta i ꝓncipio. quomodo sola prima scriptura facit illum ascripticium certe nullo modo. Et sic vidimus q̄ sunt ascriptitij seu ascriptitie ꝯditionis qꝺ idem est.

¶ De colonis censitis. Rubrica.

1 Coloni censiti an testari possint.

Nunc videamꝰ de colonis cēsitis. cēsiti dicunt̄ q̄si cēsibꝰ ascripti. ꝯstituunt̄ eni eisdē modis q̄bus ascriptitij. s. gemia scriptura iteruenien te: lꝫ alij dicant q̄ vnica scriptura sufficit i qua scriptura opꝫ q̄ obliget̄ ad certum censum prestandū. ⁊ hec ē sola dr̄ia iter ascriptitiū ⁊ censitū qꝺ cēsitꝰ obligat̄ ad certū cēsū p̄standū: ascriptitiꝰ ad icertū: puta terciā ptem vel q̄rtā fructuū ex fūdo ꝓueniētiū. Qō cēsitꝰ dicat̄ censibus ascriptꝰ ⁊ sic scriptura sit necaria ⁊ de certo cēsu ꝓbat̄ p. l. C. i qbꝰ causis colo. cē. l. ij. C. de apparitoribꝰ mḡroꝝ militū. l. iij. li. xij. C. de agrico. ⁊ cēsi. lib. xi. oēs oino. ⁊. C. lib. xij. ō remilitari. q̄cūq̄ȝ. †Qō. Si queras an testari
1 pūt. Rñdit. dñs meꝰ q̄ sic iter suos q̄ sunt de familia sua: iter extraneos nō. C. de hereticis ⁊ manicheis. cognouimus ⁊ de incestis ⁊ inuti. nup. l. si q̄s. Alij āt dñt q̄ nullo mō testant̄. ar. C. in quibus cāis colo. cēsi. l. vl. ⁊ C. de agricol' ⁊ cē. quēad. ⁊. l. ne diutiꝰ: ⁊ sic idem sunt cēsiti qꝺ cēsibus ascripti. Oppō. Sꝫ vꝫ ꝺm h̄ q̄ q̄libet colonus q̄ recipit terrā ad certū q̄d p̄stādū q̄ posset dici cēsitus id ē cēsibꝰ ascriptus sꝫ si h̄ eēt iā q̄libet caueret sibi q̄ terrā alicuiꝰ nō laboraret si deberet eē cēsitꝰ. Rñ. de his colonis iā stati dicemꝰ nec dꝫ aliq̄s pp̄ h̄ timere q̄ fiat cēsitꝰ. q̄ terrā laborat ad certū cēsuȝ p̄stādū. qꝛ h̄ solū nō facit illū censitū nisi ⁊ scriptura illa gemia p̄cedat quā diximus precedere in ascriptitio. sicut supra diximus.

¶ De perpetuis colonis. Rubrica.

1 Coloni perpetui qui dicantur.

Nunc de ꝑpetuis videamꝰ ⁊ dic dominus meꝰ † q̄ ꝑpetui sunt q̄s pditor studiosus ⁊ diligēs ꝑpetuo fulciuit colonatu. erāt. n. antiq̄tꝰ statuti ꝓ miseris ⁊ debilibus ꝑsonis certi redditus ex publico designati tp̄e famis. tunc q̄ validi erāt ⁊ bñ sani ⁊ fortes i mēbris simulabāt corpoꝝ miseriā. ⁊ demētiā ⁊ debilitatē: ptē redditū̄ ꝑcipiebāt ⁊ ita veris miseris p̄bēdā suā diminuebāt q̄s vulgariter

spauaIdos appellam⁹: hos ꝓditoꝛ studio/sus ⁊ diligēs iquisitoꝛ si hāc simulationē i publicū reduxerit si erant liberi q talia fingebāt i suo ppetuo bēat colōatu. si eī āt fui pim⁹ ē ñs eis carebat ⁊ ꝓditori assignabanť. vi. s. si ī ñs cē filii nō dederit seruo ꝙ hāc debilitatē simularet. vt. C li. xi. de validis mēdicātibus. l. vnica. Oppō. Sed vī ħ corrigi p aut. ō q̄stoꝛ. col. vj. §. si vero vite occasionē. q: ibi cauet ꝙ fui sunt dñis reddēdi ⁊ liberi i op⁹ publicū tradi. vel dicas q aut. nō corrigit. ⁊ qđ dič aut loqť de his q nullā miseria simulabant a dispēsatoꝛe: iñ admittebanť. nā sepe validi ⁊ inualidi admittūť ad elemosinam at. l. illa de validis mēdicātib⁹ loqť de his q debilitatē simulabāt: vt dixi qđ pp suū delictū perpetuo colonatui tradi debēt. Uel alr aut. loquiť ō his qui iueniunť i ciuitate cōstantinopolitana lex de validis ⁊ mēdi. generalr loquiť cū sit generalis.

¶ De conditionalibus colonis. Rubrica.

1 Coloni conditionales qūo cōstituantur.
2 Colonus conditionalis ab ascriptitio in quo differat.
3 Colonus quare conditionalis dicatur.

1 NUnc videamus ō ꝯditiōalib⁹ colonis q̄lr cōstituanť. † Et quidam dicunt ꝙ coloni ꝯditionales cōstituunť ħ solo ꝙ p. xxx an. i solo sine ꝯtrouersia fuerūt. vt. C. de agri. ⁊ cēsitis. l. cū satis. §. cū āt. ⁊ ħ cōsuetudo ē bononie ⁊ in plurib⁹ ptib⁹. ⁊ ħ ad exēplū aliaꝝ reꝝ q̄s q possederit p. xxx. an. securus erit. vt. C. de p̄scrip. xxx. an cū notissimi. ⁊. l. sicut Sꝫ dño meo vī ħ falsuꝫ pp ḡnalē rōneꝫ positā i eo. t. de agrico. ⁊ cēsitis cū scim⁹. vbi dī ꝙ non ex vno solo sꝫ ex plurib⁹ capitulis liberi hoīes ad deterioꝛē conditionē trahēdi sunt. Jdcirco ad ħ vt cōditionales coloni fiant optet qđ p̄cedat ꝓmissio in scriptis vel sine scrip. q perpetuo iure coloni se esse in fundo ꝓmittāt ⁊ postea p. xxx. anñ in fundo ꝑmaneant: hos quidam putant esse ascriptitie cōditionis q̄si nullam differētiam iter ascripticios ⁊ istos colonos facientes. sꝫ apte dñt ꝯ iura. lex eni facit differētiā iter hoīes ascriptitios ⁊ hoīes colonarie conditionis. vt. C. de epali audi. aut. neminē. ⁊. C. de infantib⁹ expositis. l. vlt. Jtē aliud falsum dicūt: q: colonus cōditiōalis ⁊ eius filii⁹ trāscursu tpis liberāť. vt. C. de fūdis rei p̄ua. lib. xj. l. cū qui nisi aliqs de sua cōiōne remāserit i fūdo qui agriculturā adimpleat: tūc. n. nō ꝓdesset sibi p̄scriptio cū pars i fundo remaneat. vt. C. de agricolis ⁊ cēsitis. l. cū scim⁹. §. si. ⁊ sic ītell. gim⁹. l. C. ō p̄scrip. xxx. an. l. oēs. ascriptitius āt vel et ei⁹ filius l. ē ⁊ illi qui ad curialeꝫ conditionē vocanť nūq̄: aliq̄ lōgissima p̄scriptio. pñt liberari. vt. C. de agricolis ⁊ cēsitis. l. cū satis. §. j. ⁊. C. de p̄script. xxx. an. l. p̄scriptio. idē ⁊ i publica fūctio neq̄ p̄scribi non pōt. vt. C. de p̄scrip. xxx an ꝯpetit. Jtē colon⁹ cōditionalř cōditionē suā nō immutat ⁊ si solo sit ascript⁹. vt C. de agricolis ⁊ cēsitis. l. cū satis. ascriptitii⁹ vero imutat. vt. C. de agri. ⁊ cēsi. l. ne diutius. sꝫ qcqd dicat dñs me⁹ ibi nulla vel modica differētia assignať iter ascriptitios ⁊ istos conditionales colonos.

2 † Si tu queras q̄ differētia alia sit. Rñ. i ascriptitio desideratur gemina scriptura. ħ nulla. Jtē ascriptiti⁹ nec pōt se a terra separe. vt. ō. dixi. hic āt sic. dūmō terrā non dimittat ex toto. † Si tu q̄ras: q̄re dicať ꝯditionalis colonus. Rñ. q: aliquā ꝯditionē habeo i p̄sona isti⁹ coloni. ⁊ sic vulgari mō loquitur verbū qđ vocať ꝯditio p̄sonalis. C. de p̄scrip. xxx. anñ. l. omnes. sic idē sunt coloni conditionales ⁊ colonarie conditionis. 3

¶ De inquilinis cōditionalib⁹. Rubrica.

1. 2 Jnquilinus cōditionalis quis sit: ⁊ vnde dicatur.

NUnc de iquilinis cōditionalib⁹ nō de simplicibus: q: de simplici colono ⁊ inquilino isti a iā ꝓpe dix cm⁹ ⁊ qdē fm q̄sdā nulla ē differētia iter iquilinū ꝯditionalē. ⁊ colonū ꝯditionalē. ⁊. l. vī ꝓ eis facere. C. de agri. ⁊ cēsi. diffinim⁹. Sꝫ ⁊ no

1 meo videť ꝯtrū. † nā colon⁹ cōditionalis ē ꝓprie qui cū sua familia i fundo inhabitat sicut ꝓpi⁹ diximus nec a fundo recedere pōt. iquilinus cōditionalis ē ille qui

colenus fundū alibi inhabitat in suburbio forte ⁊ ſm dominū meum minime ē astrictus inquilinus conditionalis quia colonus conditionalis cū in aliq parte suburbij domū conducēdo ihabitare possit qd colono nō licet. Quidā tn voluerūt aliā differētiaꝫ inter istos notare: nā lex illa diffinimus. dic lꝫ in noie differūt q̄tū ad originē vendicandā eadē pene videt esse conditio. pene dicitur propter hoc: qꝛ inquilinus conditioalis se prescriptione.xxx.an.defēdit: qꝛ cū alibi habitet nō pōt dici q eius agnatio vel cognatio in fundo remaneat. vt.C.de pscri.xxx.an.oēs. ⁊.C.de fundis rei puate.cū q.lib.xi.qd i colono ꝯq ex quo eius cognatio vel agnatio remanet in fundo nō pōt se pscriptiōe defendere. vt.C.de agri. ⁊ censi.l. cū scimus.§.vl. Alij aliter: propter hoc dic pene ⁊c.
a †qa inquilinus conditionalis appellat q conducit domū faciēdā i agro q aūt facta cōducit ille dī colonus. sed illud friuolū ē. mihi āt videt q hec sit differētia vt sicut colonus conditionalis dī ille de quo diximus.s.q hoc pacto fundū cōducit vt sibi perpetuo ⁊ postea morat ibi p.xxx.an.ita ⁊ inquilinus conditionalis dicat ille q pacto domū aliquā a me conducit vt ibi perpetuo moret: ⁊ postea morat ibi p annos.xxx.cōductor eni agri colonus dī conductor domus dī inquilinus; vt .ff.de acquir.pos.l.rem pignoris.

¶ De originarijs colonis. Rubrica.

1 Colonus originarius qui sit.
2 Colonus originarius vnde dicatur.
3.4 Dominū suum si quispiam habeat: ⁊ accipiat feminam que est de fundo alterius: ⁊ aliquis ex ea nascat: cuius erit ille homo.
5 Domino an licitū sit auctoritate propria comphendere ascriptitiū vel filium eius si in aliquo loco illū extra fundum inuenierit ⁊ maxime si fugitiuus sit.
6 Ascriptitium alienū q recipit: illum cum fundo restituere tenet.

Nunc de originarijs colonis videamus. dicit dñs meus † q originarius ē q ex colono conditioali nascit ⁊ hꝫ quosdam in ipso solo: aliter enim non esset originarius. vt.C.de agri. ⁊ cē.l. cū scimus circa finē. vbi dī q in iure natl. ⁊c. ⁊ in.l.cū satis.§.cum āt. vbi dī: ⁊ ipsa simul in fundo nata ⁊c. qd si esset verum qd ipsi dicūt colonus semper posset dñm suuꝫ prole defraudare.s.vxorē tēpore pariendi ad alia loca ducēdo. vt igitur fraudem colonorū excludamus dicimus q siue in solo fuerint nati vel extra solū tanq̄ originarij propria vel presidis auctoritate sunt reducendi.nam sufficit q pater terrā alicuius suscepit colendā.vt.C.de agri.⁊ cē. si.l.si quis ascriptitie. ⁊.l.cum satis. nec obstat qd legit in lege illa cū satis.⁊.l.cū scimus: si in fundo fuerint nati subaudi maxime idem ē: ⁊ si alibi nati sint. vt in.l. illa cū satis.§.j. ⁊ hoc notat dñs meus. Ego āt appello originariū colonū dēm illoꝝ q nascit ex pdictis. siue ex ascriptitijs. siue ex cēsito. siue ex perpetuo. siue ex cōditionali colono siue ex inquilino conditionali. ⁊ ideo dī originarius: nō q i eo origo incipiat. sed qꝛ rōne sue origis.i.suoꝝ pdictorū a quibus
2 hꝫ originē tale ius i eo vēdico. † Qō. Et quo noie appellet si q̄ras vl'd.cēt originari' ascriptitius vel originarius cēsitus. vel originarius perpetuus ſm q fuerit pr eius. de his originarijs hēs.ll.i quibus hoc nomē originarij exprimit.C.de agri.⁊ cēsi.l.mulier.⁊.l.quēad.⁊.l.originarios.⁊.C.li.xj. de murilegul.l.edicimus.⁊.C.li.xj.de colonis tracensibus.l.vnica.⁊.C.de colonis illiricianis.l.vni.li.xj. ad hec satis accedūt leges.C.de agricolis.l.cū scimus.⁊.l. cū satis.⁊ sic sic p ista iura pbat isti vere dicūt originarij.nā. Ortus cūcta suos repetūt matrēq regrūt. Oppō. Sꝫ q̄ritur qūo filij istoꝝ dicūt origiarij nōne sūt ingenui ⁊ liberi sic i patribus eoꝝ.s. ppe notaui.⁊ legit.C.de colōis tracēsibus.l.vnica si nolūt hre bona pris ⁊ nolunt succedere qūo ꝯpellūt inuiti terrā habitare quā pr colēdā suscepit cū cuilibet licitū sit sibi hereditatē delatā repudiare. vt.C. de iure delibe.nec dānosaꝫ cū aditio hrditatis i sola ai volūtate ꝯsistat.vt.C.de iure deliberādi.si aua. Itē video q filius liberti ⁊ heres oia iura hꝫ ingenui q̄ ad pronū. ⁊ si ponamus q iste filius pri succederet ⁊ velit renunciare

lit renūciare illi terre ꝙ posſit. vt. ff. de ob sequijs liberto℞. l. heres. Item heres filij ad ea pſtāda nō tenet̄ q̄ pr̄ pſtare tenebat̄. vt. ff. de libe. agnos. l. si qs a liberto. §. itē reſcriptū eſt. ſi ḡ ita eſt qūo reſpōdimus oībus. ll. q̄ ꝑus ꝑpe poſite ſūt i qb⁹ cauet̄ ꝙ nō hʒ licētiā derelicto rure in q̄ pr̄ inhabitauit ad aliuʒ locum migrare: ſed ſp terre inhererent quā pr̄es eo℞ colendā ſcē ſuſceperūt. vt i. l. illa cū ſatis. §. cū āt. ſʒ h etiā idē habes. C. de colonis tracēſibus. l. vnica. R̄n. oīa q̄ opponis locū hn̄t de iure cōmuni qđ nullus inuitus ꝯpellit̄ hereditatē pr̄is adire: ſed intelligas de illo q vere liber ē: h āt originari⁹ ꝛ pater ei⁹ lʒ ꝯditōe primitiua videat̄ ingenuus ſeru⁹ tn̄ glebe cēſet̄. ꝛ ꝑpterea nō datur ſibi recedēdi facultas q̄ velit. vt. C. ō colonis tracē. l. vnica. ꝛ ſic nō multū diſtat a ſeruo. vt. ff. de libero hoīe exhibendo. l. iij. ꝛ. C. de agri. ꝛ cē. l. cū ſatis. illud q̄rit̄ ſi naſcit̄ quis ex aſcriptitia ꝛ libero vel ecōuerſo an partus

3 ſit liber an aſcriptitius. † Item q̄rit̄ ſi habeo dn̄m meū ꝛ accipiat feminā tuā q̄ eſt ō fundo tuo: ꝛ aliqs naſcat̄ cuius erit hō ille tu⁹ vel meus. R̄n̄o ꝑma facie de iure cōt ſemꝑ part⁹ q̄ ad libertatē ꝛ q̄ ad ſuitutem ſequitur cōditionē matris vt ſi mater ē libera ꝑtus liber ſi mater ācilla ꝑtus ſeru⁹. vt inſti. de ingenuis. ꝛ. C. de rei vendi ꝑtū q̄ ad honores ꝛ onera ſeqtur cōditionē patris. vt. ff. de ſenatoribus. filiū. ꝛ. l. ſenatores filius. ꝛ. l. emācipatū. ꝛ. ff. ad munici pa. l. j. ꝛ. l. aſſumptio. §. fili⁹. ꝛ. §. vl. ꝛ. C. li. x. de munici. ꝛ originarijs. l. fili⁹. In filijs āt aſcriptitio℞ ſic ſtatutū eſt in iure vt ſi aliqs naſcatur ex aſcriptitia ꝛ ſeruo vel aſcriptitio ꝛ ancilla ſemꝑ partus ſequitur conditionē mr̄is. vt. C. ō agri. ꝛ cē. ne diutius. Si āt vterqꝫ tā pater q̄ꝫ mater fuerit cenſitus vel neuter fuit cēſitus: repete ſi aſcriptitius fuerit vterqꝫ tūc ſeqt̄ ꝯditiōeʒ patris. vt. C. de agricol. ꝛ cē. l. diffinimus ꝛ ſic vere lex illa intelligitur. lʒ qdā male dicāt ꝙ lex illa diffinimus corrigat̄ ꝑ legē ne diutius. Si āt alqs naſcat̄ ex aſcriptitio ꝛ libera ſiue ſciente dn̄o aſcriptitij ſiue ignorāte aſcriptitius ꝯiūxerit illā ſibi vxorē liber erit partus. Si āt ex aſcriptitia ꝛ libero naſcatur. aſcriptitius erit. vt. C. de agri. ꝛ cē. l. ſi q aſcriptitie. Hodie aūt non pōt aſcriptitius ꝯhere cū libera ſiue dn̄s ſciat ſiue ignoret imo mr̄imoniū diſſoluit̄ vt in aut̄. de nup. coll. iiij. §. aſcriptitie. ꝗdā tn̄ dicūt hodie corrigi ꝑ aut̄. ꝯſtitu. q̄ ex aſcriptitio ꝛ libera natos liberos eſſe vult nō is qui āte cōſtitu. nati ſunt: ſed qui poſt cōſti. ꝑdcē. coll. v. vbi in fine ꝑmi. §. videt̄ dicere ꝙ ſint ex aſcriptitia fortuna ꝛ ſi ex liberis naſcant̄ matribus: ſʒ nō ē ve℞. qꝛ conſtitutio illa nihil aliud innouat ſm ꝙ patet ex rubrica ꝛ ex ipſo textu niſi ꝙ cōſtitutio illa ꝑtineat ad illos q naſcunt̄ poſt cōſti. ꝛ ꝙ dicit in fi. illius. §. ita pūcta hos eſſe ſola aſcriptitia fortuna incipe ſic. Si ex liberis naſcant̄ mr̄ibus oēm āntiquū ſtatū ꝑterite legis ſeruabūt: ſed lʒ nō habeat̄ h ex autentica ꝑdicta habet̄ tn̄ ex libro nouellaruʒ ex illo ti. de his q ex libera matre ꝛ aſcriptitio pr̄e nati ſunt ꝙ liberi ſint filij taliū: ſed ſalua parte illo℞ ꝑpterea iura vetera nō imutāt: vꝫ ſi aliqs naſcat̄ ex aſcriptitia ꝛ libero ꝙ fili⁹ nō ſic aſcriptiti⁹ imo aſcriptiti⁹ eſt ſicut dixi. nā natus ex originaria ꝛ libero filius originarius ē. vt. C. ō agri. ꝛ cē. l. mulierē. lʒ qdā. l. illā i aſcriptitia originaria itelligant: ſed du℞ eſt ꝯ ſtimulū calcitrare. natus ēt ex ingenuo ꝛ ex ancilla vel colona fiſcali cōditōnem mr̄is ſequit̄. vt. C. lib. xj. de agri. ꝛ mācipijs ex ingenuis. In murilego habes h caſuale ꝙ ſi libera mulier adhereat murilego. ꝛ ipſa ſit eiuſdē cōditiōis ꝛ filius. vt. C. lib. xj. ō murilegulis. l. igenue. ꝛ. l. edicim⁹. ꝛ. l. hi qbus. ꝛ. l. vl. Ue℞ ſi aſcriptiti⁹ liberā mulierē accepit dn̄s aſcriptitij hʒ ꝑtāteʒ ſiue ꝑ ſe ſiue ꝑ ꝑſidē ꝯpetēti moderata caſtigatione corrigere ꝛ abſtrahere a tali muliere quod ſi neglexerit ſuo dāno cedet hmōi ꝯſidia. vt. C. de ſenatuſcō. clau. l. vnica. i fine. ꝛ. C. de agri. ꝛ cē. l. ſi q aſcriptitie. in fi. Sed qđ dānū habebit q: aſcriptitius fiet lib ad iſtar ſui. vt i aut̄. ō nup. coll. iiij. §. ſi vero ab initio. lʒ in eo. titu. §. aſcriptitie nihil de negligentia dn̄i dicat. iure tn̄ lombardo alr̄ ſeruat̄: qa ſi liba recipiat ſeruū

pro viro tūc dn̄s sui punire poterit seruū z parētes puelle punire puellam extraordinarie vt i lōbarda. si suus liberā mulierē in coniugē. accep. l. j. z h̄ qū eā nō cognouit: si aūt eā cognouisset tūc dn̄s solueret pro seruo. l. libras vt in lōbarda de fornicationibus. l. vl. Si aūt parētes fuerint negligētes q. j. anū distulerint: z sic de iure lōbardo ponit ipse in q̄ videat qs negligēs: lz iure romāo nō ponat z ipse suus z illa libera fiūt serui regis. vt i eo. t. l. pe. lz. l. vl. faciat grām q: restituit dn̄o. † Qō. Sz licet
4 multa dixerimus de hac materia: q̄ro tn̄ si hō meus accipiat feminā tuā z nascat filius cuius hō erit nō ē soluta. R̄n. z de iure z consuetudine regni qd̄ si hō tuus accipiat feminā feudi mei me volēte z illa erit femina tua z natus ex ea erit hō tuus q si me dn̄o ignorāte cū ea hō feudi tui p̄xit z mlr remanet mea z filius natus ex ea. vt
5 z pbāt iura supiora. † Qō. Sz illud q̄rit an licitū sit dn̄o aucte ppria cōprehēdere ascriptitiū vel filiū eius si in aliq̄ loco illū inueniet extra fundū. z maxime si sit fugitiuus. R̄n. dn̄s meus notat q sic aucte ppria. vt ar. C. lib. xij. de metatis. l. deuotū. z p. l. C. d agri. z cē. l. si qs ascriptitie. vel p p̄sidē vt ibi. z. C. de agri. z cen. l. oēs oi no. z. l. si colono. z. l. vlt. q: ibi dicit restituere ꝓpellat h̄ idē. C. d colonis tracēsibus. l. vnica. z. C. de colōis illiricianis. l. vnica. Sz ego distiguo vtrū ascriptitius detineat ab aliq̄ z tūc p iudicē. an nō detineat z tūc aucte ppria pōt cū cape ad instar fugitiui. vt ar. C. de agrico. z cēsi. l. vl. §. j. z ar. ff. de acq. pos. l. j. §. p eū. z ar. C. d fuis fugitiuis. l. j. z sic intelligimus. l. C. lib. xj. de colonis palestinis. l. vnica. in fi. lz qdā intelligāt indi. iuncte siue possideat siue nō qd̄ pōt dn̄s aucte ppria cape. z qd̄ dicūt. ll. vel p p̄sidē consilium est q̄si di. pōt p se z si nō pōt tūc p presidē. sic. C. d pigno. l. creditores. z sic inducūt legē p̄dictā de colonis palestinis. z. C. lib. xij. de metatis. l. deuotū. z. C. qn̄ li. sine iudice. l. j. z in aut. vt iudices sine q̄quo suffrag. §. si qs aūt. z C. de mācipijs z colonis p̄rimonialiū fundoz. l. vl. lib. xj. z. C. de agri. z censitis. p nos. z. C. de iniur. l. p̄tor. z de colonis fugitiuis. l. j. † ℂ Illud autē nota q q recipit ascriptitiū alienū restituit illū cū sobole. z si h̄ facere supsederit tenet restituere oēs functiones medij tēporis q̄ apud eum
6 moratus est. vt. C. de agri. z censi. l. vl. §. vl. hoc idem in liberto. vt. C. de operis liberto. l. vl. §. si. que autem sit pena illoz q recipiunt fugitiuos seruos vel colonos ascriptitios vel alios quere in summa dn̄i mei. C. de ser. fugitiuis z ibi inuenies.

ℂ De colōis z inquilinis simplicibus. R̄n.
1 Coloni vel inquilini simplices qui dicantur.

Nunc de simplicibus colonis z inquilinis videamus † z qdē simplices colōi vel inqlini sunt q sub annua mercede certa i pecūia numerata p̄dia colēda
1 accipiūt aliter enim sine pecūia nō esset locatio. vt. ff. depositi. l. j. §. si qs seruū. Horū qdā colōi sūt ptiarij. qdā ad nūmū conducūt. q sunt ptiarij etiā fructibus a solo sepatis in ipsis nullum ius habēt. z si in eis furtū factū fuerit non aget furti: sed cōpellet dn̄m p actionē ex cōducto ad agēdum furti de fructibus. vt. ff. locati z cōduc. l. cū i plures. §. messez. Si aūt nūmis cōduxit statim vt a solo separati sunt vt vsufructuarius itelligit factus dn̄s. vt. ff. d vsufru. l. z si fur decerpserit. z. ff. de furtis. si apes z h̄ dn̄s meus. Oppositio. Sz opponit. l. ff. de furtis. l. fullo. §. frugibus ex fūdo subreptis tā colonus q̄: dn̄s furti agit. furti. n. dat ei cuius iterest. vt. ff. de furtis. l. is cuius. z sic nulla vz distinctio dn̄i mei int ptiariū colonū z illū q nūmis colit. cū videat q vterq3 possit z debeat agere furti. imo magis videt q agat ptiarius furti q̄: ille qui nummis colit. Uel si vis defendere dn̄m meum assigna rōem q̄re magis agit furti qui nummis colit q̄: partiarius. R̄n. z dico salua pace domini mei q vterq3 agit furti. vt in p̄dicta. l. fullo. z qd̄ legitur in p̄dicta. l. cū in plures. intelligo partiariū non agere furti subaudi insolidū cū partiarius sit p pte tn̄ agit. q colit nūmis insolidū agit cū totū cōmodū suū sit. z fm h̄ pprie accipias messem sicut vulgariter

dicimus hec ē bona messis qñ fruct⁹ erāt 1
separati a solo. Si āt fructus erāt stantes
tunc impropzie messis.i.seges: ⁊ túc neu/
ter aget furti:q2 nō fiunt coloni nisi postq̄3
a terra sunt separati vt dictū ē: alioqn nō
esset rō nec reddi posset quare magis age
ret furti qui nummis colit q̄3 partiarius
p fructibus a solo separatis. isti ergo co/
loni ⁊ inquilini nulla conditio. tenentur
¶ Sed licet plene ⁊ ex summa dñi mei ⁊
ex his que supaddidi plene tractauerim⁹
de ascriptitijs ⁊ alijs: tamen non videtur 1
q̄ hodie tractatus iste sit vtilis: quia ho/ 1
die de consuetudine tales ascriptitij nec
censiti fiunt: non tamen nego qn ⁊ hodie
possint fieri cum solēnitate predicta.

¶ De villanis ⁊ manentibus ⁊ reddētibus ⁊ angarijs ⁊ perangarijs ⁊ hoībus alioꝝ ⁊ de recommendatis. Rubrica.

1 Uillani manentes qui dicantur.

Sed qd dicemus hodie d̄ villanis no
1 stris † q̄2 qdam dicuntur reddētes
quidam angarij: quidam peranga/
rij: qdam simpliciter vocantur hoies nr̄i:
quidā manentes: quidā recōmēdati Rño:
s̄m diuersas ⁊ varias locoꝝ consuetudi/
nes opoztet nos istos accipere.

¶ De reddentibus. Rubrica.

1 Coloni vel inquilini reddentes qui ppzie
dicantur.

1 R † Eddentes qdā sunt q nihil aliud
dño faciunt nisi qd̄ reddunt galli/
nas vel spallas porci vel porcū vl'
agnū vel librā piperis: vel cere: vel aliqd
tale in pasca dñi vel i natiuitate. hos red
ditus qdā p̄stant p p̄dijs q̄ habent a do/
minis: ⁊ est ille ɔ̄ctus innominatus do vt
des. qdā p̄stāt p psonis ⁊ si nulla p̄dia ha
beāt a d̄nis: sicut vidi in pluribus partib⁹
hi nullū alium seruitium dño faciūt.

¶ De manentibus. Rubrica.

1 Coloni vel inquilini manentes qui appel
lentur.

Manentes sunt q in solo alieno manēt
in villis qbus nec liberis suis inuito
dño l3 recedere. sicut multi sunt bo/
nonie ⁊ villis neapoli. isti manentes pre/
stant aliquando certos reditus ⁊ faciunt

certa seruitia. † Itē manētes appellamus 1
qui xxx. an. in solo alicuius supersederint
⁊ dño soli eos p manētibus habuit. ⁊ ma
nentia seruitia vel redditus vel opas vel
collectas p maritāda filia ⁊ p alijs sicut
dicemus de vasallis ab illis p. xxx. ānos
receperit scientibus ⁊ patiētibus. vel etiā
si alibi habitant voluntate dñi manenti/
tia tamen seruitia dominus semper retī/
nuit per annos. xxx.

¶ De angarijs. Rubrica.

1 Coloni vel inquilini angarij qui sint.

1 A † Ngarij sunt qui seruitiū faciunt
ppzijs expensis puta tot opas in se
ptimana: ⁊ sic vulgariter dī in mul/
tis ptib⁹ angaria ⁊ tales villani q faciūt
operas cū psona ⁊ suis expensis vocant̄
vulgariter angarij. ⁊ qd̄ suis expēsis fa/
ciant ē ar. ff. de opis liberto. l. suo victu.
vñ dī in diuinis in passione dñi. ⁊ anga/
riauerūt quēdā simonem cireneum.

¶ De perangarijs. Rubrica.

1 Coloni vel inquilini perangarij q dicāt̄.

1 P † Erangarij sunt qui operas faciunt
suis expensis. ⁊ soluunt etiā redditus
patrimonij. de istis habes. C. de epi/
scopis ⁊ cle. l. ij. §. ad perangariam. ⁊ C.
de sacrosan. eccle. l. neminem. de anga/
rijs habes. C. lib. x. quemadmodum ad
ciuilia munera indicantur. l. j. ⁊. ff. de mu
ne. ⁊ hono. l munerum. §. patrimonioꝝ.
Et quod ibi dicit de angaria intelligas
de perangaria: ne contradicat illi verbo
quod ponitur circa pricipium eiusdem. l.
quod angaria sit munus personale. vnde
quod repetitur. in. §. illo p̄imonioꝝ ⁊ dī
de angaria exponit̄. i. perangaria. ⁊ sic in
multis ptibus inueni etiā tales peranga/
rios q dant operas dño sumptu suo. ⁊ in
ueni et tales pangarios. Alij dicūt q̄ an/
garia ē exhibitio vel p̄statio ope sine sum
ptu mercedis quasi dicat q̄ tenetur anga
rius tibi dare operam sed expensis tuis.
nam si dono tibi brachia non tibi ventrē
dicit pverbium ⁊ habent leges pro se. ff.
de operis liberto. l. ope. ⁊. ff. de muneri. ⁊
ho. l munerum. circa pn. nam ibi dī qd̄
angariarum exhibitio: ⁊ i a dē ē in textu

alia littera est ꝓhibitio. ⁊ habes. l. C. lib. x. quēadmodū ciuilia munera īdicant. l. j. si ꝑsonale munus est dicūt ipsi: ꝗ ꝑstabit operā sine suo sumptu. nā q̄ ꝑsonale munus est qd̄ animi ꝓuisione ⁊ corpalis laboris intētione sine aliquo gerētis detrimēto ppetrat. vt ī p̄n. l. p̄di. muneꝝ. ⁊ §. patrimonioꝝ. ⁊ ſm qd̄ legit in eadē. l §. pr̄imonioꝝ. pr̄imonioꝝ q̄ sumptibus pr̄imonij ⁊ dānis administrātis expediunt: vt. ff. de mune. ⁊ ho. l j. §. illud. ⁊. ff. d̄ vacatio. mune. l. item munera. de angarijs intelligas ⁊ de parangarijs. ⁊ sic dicūt pangaria est exhibitio ope cū p̄statione mercedis. ⁊ sic multotiēs vidi i multis partibus multos q prestant tales operas expē
2 sis patroni. † Sed ego credo q̄ angaria sit munus ⁊ onus rei adherens. i. persone. vt dicit. l. ff. de vacati. mune. ⁊ p̄mā expositionem credo veriorem. ⁊ credo quod ī lr̄a. l. illius munerum debeat esse prohibitio adeo. n. rei coheret qd̄ neqꝫ liberi neqꝫ etas neqꝫ merita militie. neqꝫ vllū aliud priuilegiū excusationem ab angarijs tribuit. vt in predicta. l. sunt munera. imo ēt si alicui imunitas concedatur personaliū ⁊ ciuiliū muneꝝ ab angarijs nō excusat. vt. ff. de mune. ⁊ bono. l muneꝝ. §. penul. ⁊. C. de mune. pr̄imo. l. q imunitatē. li. x. nā ibi non excusat ab hospite suscipiendo que paria sunt. s. recipere hospites: ⁊ prestare angarias. vt in. l. illa sunt munera. Nanes etiā veteranoꝝ angariantur nec excusant coꝝ p̄uilegio. vt. ff. de veteranis. l. vie. Et sic p ista iura pbat q̄ oēs remissiones q̄s faciūt dn̄i angarijs suis qd̄ nulle sunt. ⁊ p̄uilegia eis etiam cōcessa q̄ nulla sint. Oppositio. Sed opponit: legit. ff. de vaca. mun. l. his oneribꝰ. angariarū prestatio ⁊ recipiēdi hospitis necessitas militi ⁊ ꝓfessoribus liberaliū artiū remissa sunt. ħ idem legit. ff. de mune. ⁊ bono. l. muneꝝ. §. vl. ⁊. l. tui. Rn̄o re vera milites ⁊ ꝓfessores liberalium artiū habēt priuilegiū sicut dicūt illa iura: nec ꝯ̄dicit. l. illa sunt munera. q̄ dicit nec merita militie qr loquitur de veteranis. vt. ff. de veteranis. l. v. e ⁊ finis. l. illius, sunt munera tollit ꝯ̄rium: qr dic̄ preter eos quibus p̄ncipali bn̄ficio cōcessum est. ⁊ si qua sunt predicta alia hmōi. Oppositio. Sed huic soloni ꝯ̄ dicit. l. ff. de mune. ⁊ bono. l. muneꝝ. §. pe. ī fi. vbi dr̄ ab angarijs nō excusat cui imunitas ē ꝯcessa. exceptis militibꝰ ⁊ veteranis: sed Rn̄o sicut dixi. s. est angaria ⁊ est pangaria. angaria cōsistit tm̄ i opis ꝑsone ab his angarijs excusant milites ⁊ veterani. vt i predicta. l. muneꝝ. §. pe. i fi. ⁊ de vaca. mune. l. his oneribus. §. angariarum. perangaria cōsistit in opis persone ⁊ patrimonij de quibus habes multa exempla. ff. de mune. l. j. ⁊. l. muneꝝ. §. pr̄imonioꝝ. ⁊. §. mixta i p̄n. ipsius legis. ab his pangarijs neqꝫ milites neqꝫ veterani excusant i eo qd̄ perangaria tāgit onus patrimonij. ⁊ ħ dic̄ lex illa de vaca. muneꝝ. sunt munera. q̄ rei ꝓprie coherent vt p̄diorū collatio: ⁊ vie sternēde ⁊ angarioꝝ exhibitio. i. p angariaꝝ ⁊ hospitio suscipiendi q̄ munera si consideras rōne p̄dioꝝ possessorij īducunt. ⁊ hoc ēt dic̄ lex de veteranis. l. vie. ⁊ hec est vera solo. Scio q̄ qdā dixerunt q̄. l. illa muneꝝ. §. pe. loqt exceptis milibus ⁊ veteranis qbus subaudi si imunitas concedatur q̄ excusantur quasi dicat duo sunt que excusant illos. s. p̄uilegiū ⁊ imunitas concessa. qd̄ nō placet.

¶ De hominibus aliorum. Rubrica.

1 Homines aliorum qui nominentur.

1 HOmines alioꝝ vulgariter dicuntur hoies feudi qui nō sunt reddētes aliquid. nec sūt manētes. nec angarij. nec pangarij sed sunt fideles ⁊ vassalli isti nihil prestāt nisi ꝯ̄siliū ⁊ re vera sicut statim de vassallis dicemus.

¶ De recommendatis. Rubrica.

1 Recōmendati homines qui dicantur.

1 REcōmandatus dr̄ q venit de alienis partibus ⁊ habitare vult i ciuitate tua elegit potrociniū tuū ⁊ dic̄ dn̄: volo eē tuus recōmendatꝰ vt habeā tuā defensionē. ⁊ tibi singulis annis seruiā i pascha i natali. s. dando duas gallinas. vel librā piperis. vel qd aliud. de istis multos inuenies apud neapolim i villis coꝝ. ⁊ bononie. isti de iure nihil aliud

debēt cōferre sed neapol'tani ab illis mul ta exigunt ꝛ fere omnia que exigunt domi ni a vassallis.

De vasallis. Rubrica.

1 Vassalli qui proprie sint.

1 NUnc de vasallis videamus † ꝛ qdā vassalli sunt q rē aliquā ab aliq in feudū recipiūt sicut dñs impator a papa h; regnū sicilie. ꝛ multi d iperio idē dicūt: reges ab impatore: ꝛ pncipes ꝛ comites a rege barones a comitib⁹: milites a baronibus: ꝛ q appellantur in regno sicilie barones: in tuscia ꝛ i lōbardia appellantur cathanei: qsi capitanei. qdā vocāt valuasores qui habent feuda a cathaneis ꝛ baronibus. ꝛ quosdā milites habēt sub se. Item aliqui burgenses vel villani recipiunt rē in feudū a m.l.tib⁹ fm qd de hac materia copiose tractat in ꝯstitutionibus feudoꝝ. Isti oēs q appellāt vassalli ppter feudū iurant fidelitatē dño suis. vñ et epi ꝛ plati oēs archiepi ꝛ clerici iurāt dño pape ꝛ suis primatibus de gradu in gradu; fidelitatem. vnde possent dici vassalli. hñt enim quasi in feudum suos episcopatus ꝛ archiepiscopatus ꝛ abbatias a dño papa ꝛ suis primatibus secundum gradum.

Sacramentū fidelitatis quod prestat dominus imperator pape.

1 Sacramentū fidelitatis: qd imperator romano pontifici prestat: qua forma fiat.

2 Sacramentū fidelitatis quo tēpore pape honorio fredericus imperator prestiterit.

VIdeamus qliter iuret fidelitatē. ꝛ primo de sacramento fidelitatis qd pstat dño impator dño pape qd ē tale.

1 † Tibi dño Jo. pape. Ego rex otto pmitto ꝛ iuro p patrē ꝛ filium ꝛ spmsanctum. ꝛ p lignum viuifice crucis ꝛ p has reliquias sanctorum: q si permittente dño romā venero sanctam romanam ecclesiam. ꝛ te rectorē ipsius exaltabo fm meū posse ꝛ nūq vitā aut mēbra nec ipsum honorem quem habes mea voluntate aut meo cōsensu aut meo consilio aut mea exhortatione pdes ꝛ in roma nullum placitum aut ordinationem faciam de omnibus q ad te pertinent vel ad romanos sine tuo consilio: ꝛ qcqd de terra sancti petri ad nostram potestatē peruenerit tibi reddam ꝛ cuicunq regnū italicum cōmisero iurare faciam illum vt adiutor tibi sit ad defendendā terrā sancti Petri fm suum posse. ꝛ hanc formā sacramēti habes in decretis. dis. lxiij. tibi dño. Hoc sacramentū pstat legato dñi pape eo tpe qñ i regem eligitur: postea qñ venit romā iurat impator oia pdicta manu ppria.

2 † sicut ego. H. vidi āno dñi. M.cc.xx. mēse nouembris. in dñica prima post octa. sancti martini dñm Fredericū dei grā romanorum imperatorem semper augustū; hierusalē; ꝛ sicilie regē iurantē in ecclesia sancti Petri vidēte dño Papa Honorio.

De sacramento episcopi. Rubrica.

1 Sacramentum fidelitatis: quod epus dño pape prestat: qua forma fiat.

FOrma sacramenti fidelitatis qd prestat epus talis est. Ego. M. epus ab hac hora in antea fidelis ero sancto Petro sanctecq romane ecclesie dñoq meo pape. H. eiusq successoribus canonice intrātibus: nō ero i ꝯsilio neq i facto: vt vitā pdat: aut mēbrū vel capiat mala captione ꝯsiliū qd m hi p se aut p litteras aut p nūciū manifestabit ad eoꝝ dānū nulli pādā: papatū romane ecclesie ꝛ regulā sanctoꝝ patrū adiutor ero ad defēdēdū ꝛ retinēdū saluo meo ordine ꝯ oēs hoies. vocatus ad synodum veniā nisi ipeditus fuero canonica ipeditione. legatum apostolice sedis quem certū esse cognouero in eundo ꝛ redeundo honorifice tractabo. ꝛ in suis necessitatibus adiuuabo: apostoloꝝ limina singulis ānis aut per me aut per certum nunciū visitabo nisi vrā absoluar licētia sic me deus adiuuet ꝛ hec sancta dei euangelia. hanc formam sacramēti habes extra de electione ꝛ electi potestate. c. ego. M. episcopus. ex quo enim iurat sic. s. successoribus: non tenetur postea iurare successoribus. vt extra de iureiurādo. c. veritatis. ꝛ extra de excessibus prelatoꝝ. c. retulit nobis. Ideo dicitur canonice ꝛc̄. quia si non canonice non tenetur postea obedire sibi: vt dicitur de cōsecratione distinc. j. c. nos ergo. Quod autem dicitur vt vitam perdat ꝛc̄. hoc nō

sufficit: imo vbicumq3 senserit dñm peri
clitantē ad insidias ꝓhibendas dz occur
rere: vt. C. de his qb⁹ vt indignis. l. pe. ꝛ
ff. ad sillcia. l. j. ꝛ. ij. ꝛ i decretis. xxij. q. v.
§. de forma. de quo capitulo multa cōti
nent ꝛ supplent de sacramēto fidelitatis
sicut statī dicem⁹. Itē iō dī mala captio
ne ꝛc̄. q: bona captione capi pōt puta si
freneticus sit vel furiosus. vt in decretis
xxiij. q. iiij. c. ipsa pietas. circa p̄n. Item
ꝙ dī consilium ꝛc̄. i. strictum. more enim
italico loqtur. ꝛ ꝙ dī cōsiliuꝫ nulli pādā
ꝛc̄. intelligas de honesto cōsilio qm̄ cōsi
liū malū tenet reuelare tali ꝑsone q̄ pos
sit ꝓdesse ꝛ nō obesse. vt in decretis. xxij.
q. vi. c. ħ videt. Qd dī saluo ordine ꝛc̄. i.
fm ꝙ attinet ad mei honorē nō armis. vt
i decre. xxiij. q. viij. qcūq3 ex clero. Quē
legatū cognouero ꝛc̄. dicit glosa siue p te
stes siue p lr̄as vel alio mō: q: ē nota ꝑso
na. vt. xcvij. di. nobilissim⁹. ꝛ. xliij. di. qe
scam⁹. s3 ꝯ q: nō nisi p lr̄as. vt. C. de mā.
p̄nci. l. vnica. ꝛ. vij. di. c. noli meis. ꝛ ex
tra de offō ꝛ pot. iudi. deleg. c. cū in iure.
ꝛ extra de fide instrō. c. scripta ꝟo autēti
ca. Et ꝙ vltimum est aplo꜄ limina visita
bo ꝛc̄. circa idus maij. qn̄ tp̄s sanū ē. Et
de illis itellige q sunt itra italiā. q ꝟo sūt
de lōginquo itelligas eos debere visitare
scdm qd hn̄t in instrō ꝛ cirographo: qdā
sel' in duobus annis. qdā sel' in trib⁹ fm
ꝙ distāt. vt i decr. xciij. di. c. iusta. Quili
bet. n. q ad sacros ordines ꝓmouet dz iu
rare obediētiā suo prelato. vt di. xxiij. c.
q̄. q̄3. ꝛ extra de iureiuran. c. j.

Sacramentū cuiuslibet vassalli ꝛ que cō
tineat sacramentum fidelitatis. Rubrica.

1.2 Sacramētū quod oēs vasalli imperato
ri prestant: qua forma fiat.
3 Uasalli pp feuda in quibus teneātur.
4.5 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
6 Libelli in tali actione quomodo ꝯcipiāt.
cum plu. seq.
9 Uassall⁹ q̄ actione ꝯ dñm agere possit.

Nunc generaliter de sacro cuiuslibet
vassalli videamus ꝛ que contineāt sa
cramētū fidelitatis ꝛ est scriptus ca
non antiquus q oia cōtineat: quē canonē
1 habes. xxij. q. v. c. de forma. † Qui dño
suo fidelitatē iurat ista. vj. semꝑ in memo
ria hr̄e dz. Incolume tutū honestū facile
vtile possibile. Incolume vz ne sit in dā
no dño suo de corꝑe suo. Tutū ne sit in dā
no de secreto suo vel de munitionib⁹ p q̄s
tutus eē pōt. Honestū ne sit ei in dānū de
sua iusticia. vel de alijs causis q̄ ad hone
statē eius ꝑtinere vident: puta si cogno
scat vxorē filiā vel sororē dñi sui cui dz ex
cellētiā fidei. vt de peñ. di. v. c. cōsideret.
Utile ne sit eis dāno d suis possessionib⁹.
Facile vl' possibile ne id bonū qd dño suo
facere poterat leuiter: faciat ei difficile ne
ne ꝛ id qd possibile erat reddat ei ipossibi
le. Preter ista. vi. dz ꝑstare auxiliū ꝛ ꝯsi
liū dño suo si beneficio suo dignus videri
vult ꝛ saluus esse de fidelitate quā iurat.
Dñs quoq3 fideli suo in his olb⁹ vicē
reddere dz: qd si nō fecerit merito cēsebit
male fid⁹ sic ille q in eo꜄ ꝑuaricatiōe vel
faciēdo vel ꝯsentiēdo fuerit ꝑfidus ꝛ piu
rus. Hec oia in p̄dicto ca. ꝑtinent de ꝟbo
ad ꝟbū. Hodie āt ql'r vidi iurare p̄n
cipes dño impatori ꝛ ep̄os lōbardie ꝛ tu
scie ꝛ alios p̄latos ꝛ milites ꝛ comites ꝛ
barones qn̄ veni cum dño meo imperato
re Frederico ad coronādū: ꝛ multis etiaꝫ
2 sic cōputaui sacr̄m. † Ego talis iuro fide
litatē dño meo impatori. ꝛ vassallagiū ꝛ
suis successorib⁹. nō ero in facto seu cōsi
lio ꝙ ꝑsonā aut vitā vel mēbꝛ aut hono
rē suū amittat aut ꝙ mala captione deti
neatur: ꝛ si ad notitiam meam peruenerit
ꝙ aliqs aliqd p̄dicto꜄ ꝯ dñm meū vellet
cōmittere ꝓ posse meo disturbabo alioqn
citius q̄: potero vel p me vel p nūciū meū
vel p lr̄as meas sibi nūciabo. iperium qd
h3 ꝛ terrā iuuabo ꝓ posse meo manutene
re ꝛ defendere ꝛ aliā terrā aqstare. ꝛ cōsi
liū qd a me petierit sibi fidele fm meā ꝓui
dentiā dabo. secreta mihi ab eo cōmissa
nulli sine sui licentia manifestabo sic me
deus adiuuet ꝛ hec sancta dei euangelia.
Sic iurāt barones comitib⁹ ꝛ milites ba
ronib⁹: ħ excepto ꝙ oēs isti iurāt homa
gium salua fidelitate dñi impatoris. p̄di
cti āt iurāt dño impatori dignū homagiū

z hec dicere ligiū homagiū. q: iurāt impa
tori nullius alterius fidelitate salua: quia
alijs iurat salua fidelitate regis vel impa
toris. z iō nō est ligiū. Multi tñ simplices
dicūt q ligiū homagiū ē qñ vassallus mit
tit manus suas in manus dñi qd nihil est.
3 ¶ Isti ḡ vassalli tenent in sex propter feu
da que recipiunt a dñis obedire z seruire.
Primo p exercitu iperiali: tenet enim cō
ferre vassall⁹ fm qlitatē z qtitatē sui feu
di qd vocat adiuuamentū: q: aliqñ multi
adiuuāt se: z pferūt. Scdo p corredo im
periali vt qñ dñs impator trāsit p locum
dant sibi expēse: i his duobus seruit p cu
ria: in alijs qttuor seruit vassallus p vtili
tate dñi. Tertio p filia maritanda. Quar
to p se vel p filio milite faciēdo. Pro filio
āt vxorādo vassall⁹ nō pfert z ē rō: q: tūc
dñs recipit. z sic fit ditior. Qñ āt dat filiā
suā ad maritum tūc dat de suo z sic fit pau
perior: ideo si vassallus confert de iure est.
Quinto si dñs sit captus tenet vassallus
p eo redimēdo cōferre. Sexto p emenda
aliq terra. Uñ admitto q in his qttuor q
principaliter tangūt dñm: z nō dñm regez
vel impatorez q dominus possit liberare
vassallū: i primis duob⁹ nō. q: illa duo sūt
statuta p vtilitate domini impatoris. Si
ḡ dominus vult grauare vassallū in alijs
pter illa sex: vel ēt i illis sex pdictis vltra
qtitatē z qlitatē feudi sui: sicut cēsitus di
recto intētat officium iudicis. vt releuetur
ab illo onere sic vassallus vtiliter intenta
bit offm iudicis. qre dico vtilr: q: vassal
lus nō est cēsitus: z sic cū verba deficiant
q: snia locū hz. ideo dat offm iudicis vti
liter. vt ar. ff. si qdru. pau. fe. di. l. pe. z ff.
de iurisdictiōe oium iudicū. si quis id qd.
4 ¶ Positiōes āt sic fa. ac. † Positio Acto.
Ego dico q ego sum cēsitus seu vassallus
tuus. ¶ Itē h debeo pstare vel pueni noie
cēsus seu seruitij. ¶ Itē tu exigis a me vl
5 tra. ¶ Ecōtra reus his vtat po. † Positio
rei. Ego dico q hoc qd peto tu conuenisti
mihi pter tale tenimētum qd postea tibi
dedi. ¶ Itē ego tua sponte recepi. ¶ Itē
tu mihi sponte soluisti z obtulisti. ¶ Item
tu ex certa scia h plus mihi soluisti, si hoc
cōfitebitur actor liberat reus. q: cuius per
errorē dati repetitio ē eius psulto dati do
natio ē. vt. ff. de reg. iur. l. cuius. ¶ Libel
6 lus aūt pcipiet sic. † Libellus. Ago. c. R.
cēsit⁹ p. M. dñz meū q a me exegit. x. p⁹us
q: cōsueuit exigere z debuerit. q: cū debeā
sibi nomine census. x. ipse a me exigit. xx. z
exigit etiā pro tempore futuro. vñ peto q
illa. x. exacta mihi restituat officio vro dñe
iudex. z q prohibeat exigere in futuz ad
h ppono offm iudicis. ¶ Uassallus autē
7 sic pcipiet. † Libellus. Ago. c. R. vassallus
p. M. dñm meū q a me talia seruitia exi
git vt coperiā domum eius vel portē lras
vel talia q sibi facere nō psueui nec debeo.
vñ peto q phibeat officio vro dñe iudex
talia a me exhibere i futuz. z. q. x. q a me
exegit noie illius q illa mihi restituat. ad
8 hoc ppono offm iudicis. ¶ Uel sic. † Li
bellus. Ago. c. R. p. M. dñz meū cui⁹ vas
sallus sū q psiderata qtitate z qlitate feu
di qd habeo z teneo p seruitio seu corredo i
piali vel filia maritanda vel p alijs exegit
a me. x. plusq; debeā z plus q psueuerim
pstare cū semp pstiterim p corredo ipiali
vel pro exercitu. x. z ipse a me exigit. xx. vñ
q phibeat in futuz a me exigere offo vro
dñe iudex ago p ipsum ad h ppono offm
iudicis. Quod sic recte cōcl. lib. dicit. l. C. li.
xj. i qbus causis colo. cē. l. j. z. C. d agrico.
z cen. l. vl. z i aut. de qstore. coll. vj. Eodez
modo ascriptitij z oēs predicti cōcipient
libellum. Oppositio. Sed videtur q libel
li propter multa debeant reprobari. In
primis sic. nam non videtur q hic qui sol
uit possit repetere: nam aut sciuit se non de
bere z soluit aut ignorauit. si sciuit nō repe
tit: q: sciēs soluit indebitū. vt. ff. de condi.
inde. l. j. z. ij. z. ff. de reg. iur. cuius per er
rorē. Si dicas q fuit ignorās eius ignorā
tiā i facto pprio nō admitto. vt. ff. ad vell.
quecūq; z. ff. p suo. l. vl. nec enim admittit
ignorātia circa quātitatē rez suaz. vt. C.
de rescin. vēd. l. quisquis. Rñ. repetit z di
co q soluit z sciēs z sz nō spōte imo inuit⁹
vñ cessat tua obiectio: q: qd opponis locū
habet in sponte soluente: ab isto autem fuit
exactū, z est exactio q fit ab inuito. vt. ff. d

&. si g. l. debitor ꝛ. ff. ꝺ leg. iij. fideicōmissa §. si rē. ꝛ ar. ff. ꝺ nego. ge. l. sinaūt. Oppositio. Item adhuc videt ꝙ libell⁹ sit male ꝯceptus: qꝛ dicis ꝙ ꝓhibeat in su uxꝛ ꝛ h̄ dicis ꝯ̄ legem: qa tractus futuri tpis nō ptinet ad iudicē. vt. ff. de vsur. l. j. nec potest eē iudiciū de his rebus q̄ postea in obligatione venture sunt: vt. ff de iudi. l. nō quēadmodū. Rn̄. imo tract⁹ futuri tēporis ptinet ad iudicē i mltis casib⁹. ꝛ h̄ est vn⁹ ex illis. ꝛ de h̄ dic vt plene no. s̄. ꝺ act. ex stipl'atu p̄sumpta ex tpe. Oppositio Itē adhuc opponit. nā vi ꝙ isti non possint agere ꝯ̄ dn̄os suos: marie cēsiti q quodāmō serui sunt. vt. s̄. notaui. maxime cū dn̄i coꝝ sint coꝝ iudices. vt i aut. de q̄sto. coll'. vj. §. si vero forsan. Rn̄. de cēsitis ꝛ ascripticiis ꝯ̄ dn̄os suos nō agūt ꝑ aliq̄ causa ciuili sed pro exactionibus. Itē nec p:o aliqua causa criminali nisi qn̄ suam vel suoꝝ iniuriā ꝓsequunt. vt. C. lib. xi. in qbus cau. colo. cē. l. vl. Nec obstat qꝺ legit in aut. de questo. ꝙ dn̄i illoꝝ sunt iudices. verū est si alij agūt ꝯ̄ censitos vl' ascriptitios. ceteꝝ si ipsi cēsiti seu ascriptitij vel vassalli agūt contra dn̄os dn̄i non possunt esse iudices: qꝛ iā essent iudices in cā sua. qꝺ iura nolūt. vt. C. vt nemo in cā ꝓpri. iudi. l. vnica. ꝛ. ff. de arbi. l. penul. Uassallus autem credo in causa ciuili posset agere contra dn̄m: etiam pro alijs causis cum liberi sint. in causis criminalibus idem de vassallis ꝙ de censitis.

¶ De officio iudicis per quod subuenitur illis qbus collecta imponit vltra vires patrimonij: ꝛ per quod subuenitur illis qui cum sint inhabiles vel vocari non debeant vocantur ad officia. Rubrica.

1 Libelli i tali actiōe quō ꝯcipiat: cū plu. se.
3 Jus idem quomodo vicis: castris: ꝛ villis sicut ciuitatibus competit: cū omnia ipsi ciuitati subiaceant.
4 Judex i collectis quomodo officium suuꝫ interponet.

Contingit multotiens ꝙ collectores ꝑ collectis aliū exigunt ab hoibus supra vires patrimonij. Itē ꝙ aliqn̄ vocant ad officia cū sint inhabiles ideo subuenit officio iudicis personis talib⁹ vt a talib⁹ oneribus l berent: vt. ff. de vaca. mu. l. Sextūdecimū. §. vl. ꝛ. C. li. x. quēad. ciui. mu idi. l. j. ij. in. i ij. Un̄ sub breuitate trāseo ꝛ obmitto positiones: ꝛ libellū ꝯcipies

1 sic. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ̄. M. collectorem ciuitatis vel castri vel ville q supra vires patrimonij mei mihi ꝛ uas vncias idixit cū habita rōne ꝛ collatiōe dn̄ij mei de collecta iposita: cōtingeret me vnciam vnā ꝛ ipse iposuit mihi tres. vn̄ ꝙ tale indictum tollat ꝛ a me nihil exigat: peto a vobis dn̄e iudex ꝛ offm̄ vr̄m ꝓpono. Qꝺ sic recte ꝯci. lib. ꝛ ꝙ locū habeat tā in ciuitatib⁹ q̄ꝫ i castris ꝛ villis. dic. l. p̄di ꝺ vac. mu. Si āt collector exegit adiječtas i libello: ꝛ ꝙ vncias exactas mihi restituat: ꝓpono ꝛc. ar. C li. xj. in q. cau. colo. cē. l. j. ¶ Qn̄ aūt vocaris ad offm̄ cū sis inhabilis vel cū vocari nō debeas: sic̄ frequēter aliqn̄ fit maliciose cōcipies sic libellū.

2 † Libellus. Propono. e. R. coram vobis dn̄e iudex: q cū sim inhabilis ad offm̄ cōsular⁹ vel ad aliud: vel sim de altera ꝓuincia vel vocat⁹ ad munus tale ꝛ ab illo appellauerim pēdēte appel. ad aliud mun⁹ me talis noiator noiauit. vn̄ a tali noiatiōe p vos releuari peto: ad h̄ offm̄ vr̄m ꝓpono dn̄e iudex Qꝺ sic recte ꝯci. lib. dic̄. l.

3 p̄di. C. quēad. ciui. mu. † Qꝺ. Sed queritur: quō idē ius ꝯpetet vicis castris ꝛ villis sic̄ ciuitatibus: cū vici ꝛ castra ciuitatibus subiaceāt. vt. ff. ad muni. l. q ex vico. ꝛ. C. de epis. ꝛ cle. nulli licere. circa fi. ꝛ in aut. q. mo. na. effi. leg. §. si q s. autē coll'. vij. Rn̄. lꝫ subiaceāt tn̄ iustū ē ꝙ iure ciuitatis vtant. ꝛ si nō subiaceāt nihilominus hn̄t illa iura q̄ habent ciuitates. nā legata pn̄t ita reling vicis quēadmodū ciuitatibus. vt. ff. de le. j. l. si hrē. §. vicis. nā cū q̄libet ciuitas hēat ius inclite vrbis q̄ ad istitutiōes ꝛ legata: qꝛ pn̄t i stitui ꝛ eis legata reling. vt. C. de here. isti. hereditas. nō est miꝝ si vici ꝛ ville vtunt codeꝫ iure q̄ ꝛ ciuitates q̄ ad oia: ꝛ ciuitatibus hereditates per treb. restituunt: vt. ff. ad treb. l. oibus. ꝛ ar. C. li. xj. de fundis. limitro. l. qcūqꝫ. nā ꝛ q curie alicui⁹ ciuitatis vel

collegio vl' burgo vl' ceteris corpib⁹. xxx. an. fuerit i eo loco remanebit nec poterit inquietari tanq; ex colon⁹ vel. n q l. n⁹. vt. C. lib. xj. de fun. rei pua. cũ q curie. † Questio.

4 Ité querit: quõ iudex i collectis iterponet offiñ suũ vt vltra iste tat' nõ grauetur Rñ. facta estimatiõe toti⁹ collecte iposite z fctã estimatione quãtum iste habeat in bonis qui cõquerit: z quãtũ sit sibi impositum iudex pinus rem ad suã equitatez redigat vt dictum est.

De officio iudicis per quod subuenit dominis ad exigendos redditus a colonis vel ascriptitijs quotiens coloni dubitant an sint domini prediorum qui redditus exigunt. Rubrica.

1 Libellus in tali actione quomodo formetur.

Contigit sepe q' dñi a colonis seu ascriptitijs petũt redditus: siue essent i pecunia siue in alijs speciebus z coloni z ascriptitij recusant soluere dubitantes an ipsi sint domini illoꝝ p̃dioꝝ ꝑ quibus petunt redditus: ideo succurrit dñis per officiũ iudicis: vt coloni z ascriptitij dent fideiussorem idoneũ sub hac forma: vt si dñi ꝓbauerint q' predia sint sua z q' sint sui coloni vel ascriptitij: z ab eis illa p̃dia habeant q' reddit⁹ sine ꝑcrastinatione p̃stabunt. que fideiussio renouabit de triennio i triennium. z sic coloni non inquietabuntur. Si autẽ fideiussorẽ p̃stare nolunt tunc per offiñ iudicis redditus exigentur z deponentur i ede sacra: donec dominus de iure suo ꝓbet: z h̃ fiet singul' annis donec cã durabit z exigat ꝑ illa tpa ꝑ q̃ colõi soliti erãt soluere: z sic cã diffinitiua si dñi de iure suo ꝓbauerit dabunt illis: sin autẽ restituunt colonis: z hoc qñ reddit⁹ sunt in pecunia. Si ãt in speciebus vẽdẽtur species ꝑ offiñ iudicis: z p̃ciũ deponetur sub forma p̃dicta. sicut hec ꝓbant. C. li. xj. de agric. z cẽ. l. li ib⁹. §. j. Si aũt nõ sit qõ tm̃ de redditib⁹ sz de publicis functionib⁹ soluẽdis: z coloni p̃dcõ mõ p̃dicũt a q̃ exiget functio ꝑ illis p̃dijs: vtrũ a dñis vl' a colonis. legislator distiguit: refert qõ erat soliti⁹ soluere functiões si coloni erant soliti soluere ipsi soluẽt nullo p̃iudicio dñis generado. si aũt dñs ꝯsueuerat soluere q: partẽ soluebat pro publica functione: sibi partẽ retinebit. tunc si colon⁹ vult dare fide. ussorẽ sibi partẽ illam retinebit: quã dñs ꝯsueuerat ꝑ se recipere: aliã partẽ soluet q̃ dz dari ꝑ functiõe Si ãt coloni fideiussorẽ nõ dent tũc reddit⁹ oẽs offõ iud. exigunt z dabũt domino: p̃te illoꝝ reddituũ soluta q̃ ꝑ functionib⁹ solui debebat alia parte que dño erat soluẽda sequestrata vsq; ad euentũ lit. z sicut h̃ legunt in p̃di. l. a medio. vsq; i fi. z hec intelligas esse v̄a de ill' colonis q nõ ex lõgissimo tpe reddit⁹ soluerunt. Illi. n. non h̃nt ꝯdicẽdi licentiã. vt i p̃n. p̃dicte. l. liuib⁹. z h̃ est q' dt. l. lib: q nõ ex lõgo ꝑlixoq; tpe vel lõginquis. z ꝑ. i. inueterata

In h̃ autẽ casu omissis positiõib⁹ que p̃nt colligi ex precedẽti rub. ꝯcipiet actor

1 sic lib. † Libell⁹. Propono. e. R. corã vobis dñe iudex q cũ ab. M. colonis meo vl' ascriptitio redditum. x. librãꝝ peterẽ. vel. x. librãs cere vel aliqd aliud: quem reddtũ mihi soluere dz ꝑ talib⁹ terris q̃s sibi locaui ꝑ p̃dicto redditu: ipse mihi soluere recusauit: dubitãs an sim domin⁹ earũ reꝝ. vñ vel q' det mihi fideiussorẽ de p̃dicto rdditu soluẽdo mihi sine ꝑcrastinatione si ꝓbauero me dñm illaꝝ terrarum: vel predictũ redditũ mihi soluat officio v̄ro: ad h̃ ꝓpono officiũ vestrũ dñe iudex. Quõ sic recte cõcipiat petitio dt. l. p̃d. liui b⁹. Oppositio. Sz opponit mltis modis

In p̃mis non videt q' libell⁹ sit bñ cõcept⁹: q: dt propono zc. imo deberet dicere: ago cõtra talẽ zc. sicut i supioribus libel lis. si eniz proponis iudici: qd hz facere tibi iudex nisi q' interponat offm̃ suum. Rñdeo: quocũq; modo ꝯcipiat libellus iudicio meo bene cõcipit: siue dicas ago cõtra talẽ siue dicas ꝓpono corã vobis zc. ex quo eni factũ dedũtio z officiũ iudicis ꝓpono: qõ cõpetit sufficit. Multi tamẽ volẽtes subtilizare dicunt: q' vbicunq; officiũ iudicis proponit loco p̃ncipalis actionis. non debet dicere ago contra talẽ sed ꝓpono coram vobis domine

iudex rc. r assignant ratione: quia cũ officiũ iudicis nõ sit actio. vt. ff. de minorib⁹. q̃d si minor. §. vlti. ergo contra partẽ nõ debes proponere sed tm̃ ipsi iudici quando autẽ intẽtas actio. tunc debes dicere: ago cõtra talem: quia tũc agis iure tuo sicut i p̃ncipio in rubrica de officio iudicis notaui. sed non curo de talibus: quia nomine actionis generalissimo r officium iudicis continet. vt. ff. de act. r obliga. l. actionis ꝟbo. vnde bñ sedet: si dico: ago contra talem. Oppositio. Itẽ obijcitur: q̃ l. illa. litibus. videtur fatua r fatue loquit r fatuus eẽt clientulus r aduocatus qui sequeret legis illius cõsiliũ: r qui sic libellũ proponeret vt ꝓpositus est: r fatuus esset iudex qui cõpelleret partẽ alterã vel ad dandum fideiussorem vel ad redditũ soluẽdũ. q̃d sic ꝓbo. nã aut locauit dominꝰ terras illas illis colonis vl' ascriptitijs pro certa pensione soluenda in pecunia: aut fuit contractꝰ inominatus si alia species debebat solui. vt. ff. depositi. l. j. §. si qs seruum. r tũc si vult petere redditus: vel proponat actio. ex locato vel prescriptis ꝟbis. vt in p̃di. l. depositi. vel si vult terras auocare auocet possessionem p ꝯdi. ex. l. C. loca. r cõdu. l. si. qs ꝯductionis titulo: q̃re eniꝫ iste stultus dñs vellet de ꝓprietate litigare r ꝓbare se dñꝫ. vt dicit. l. p̃di. litib⁹. cũ possessiõe recupata postea si colonꝰ vult õ ꝓprietate litigare litiget. vt dt. l. si qs ꝯductiõis. r sic meliꝰ erit et q̃ fiet de petitore possessor f'm ꝯsiliũ alteri⁹. l. ff. de rei ven. is q destinauit: r sic habebit maximũ ꝯmodũ. vt. C. de rei vẽdi. l. vl. r. ff. si vsufr. pe. l. vti frui. r insti. de interdi. §. ꝯmodũ. Itẽ si nõ locauit q̃ frõte q̃ iure de cã dicet iudici vel colono vel q̃ det fideiussorẽ vel q̃ soluat redditũ q̃ũo iudex onerabit colonũ supuacua cautione: imo satisdatiõe quod iura nolunt. vt. ff. vt leg. seu fideicõ. no. ca. hec stipl'o. r. ff. de pcur. l. nõ cogendũ. vel q̃ũo compellet iudex colonũ soluere cũ nõ ꝯstet de debito. Rñ. remotis multis solutiõib⁹ q̃ p multos prudẽtes notate sunt. dico prudẽtissimum esse ꝯsiliũ, l. illi⁹ litib⁹. r in subsidiũ. iusti. ibi subuenit dño. nã non erat certũ q̃ dñs locasset terras illas: si enim certũ esset locũ hꝫ q̃d opponis. sꝫ colonꝰ vel ascriptitiꝰ aliquibꝰ annis illũ redditũ soluit illi dño: nõ dico. xxx. vñ solutio illa r lapsus ille tp̃is inducit illud remediũ: vt vel det fideiussorẽ colonꝰ vel soluat sicut supꝰ dixi. Oppõ. Si opponis: solutio aliquoꝝ annoꝝ nõ facit p̃iudiciũ soluẽti. vt. C. de pac. si certis annis. maxie cum tp̃s solũ nõ sit modus inducẽdẽ obligationis. vt. ff. õ ac. r ob. l. obligationũ. §. placet. nisi forte geminꝰ fauor ꝯriũ inducat. vt C. de fideicõ. l. j. Rñ. r ꝯcedo: q̃ solutio illoꝝ annoꝝ nõ p̃iudicat vt faciat redditus illos debitos. s. q̃ teneaf ꝗs ꝓpterea soluere i futurũ. sed in h ꝓdest vt vel des mihi fideiussorẽ vel soluas: sic r alias i interdicto de itinere actuq̃. p̃ua. ex p̃io capite si iui h anno. xxx. dieb⁹: h acqro q̃ interim ꝓhibendus non sim q̃diu de iure meo ꝓbẽ. vt. ff. de iti. actuq̃. p̃ua. l. iij. r sicut in interdicto. C. de aqua quo. r esti. q̃d mihi acqrif. r si vna die p annũ duxi acqrif q̃tũ ad h vt iteri nõ ꝓhibeat. vt. ff. de aq̃ q̃ti. r esti. l. j. §. q̃d ãt. sic r i facto electiõis vbi si iterfui i vno p̃lato eligẽdo lꝫ nõ acquiraf mihi ius tñ mihi multũ facit possessio q̃ electio valet. vt extra de cã possessi. r proprie. cũ ecclesia.

¶ De officio iudicis quo petũt salaria grãmatici rhetores geometre aduocati r obstetrices. Rub.

1 Salarium i tali actione vt peti possit: r q̃e exigantur.

2. 3 Positiones actoris r rei in tali actione.

4 Libelli in tali actione quomodo fiant. cum plu. seq.

5 Salarium incertũ qua actione peti possit

6 Sallarium quomodo incertũ esse dicaf.

7 Libellus i tali actiõe q̃ũo cocipi debeat.

8 Debitor an tali actione libereſ dando rẽ vilissimam.

9 Libelli in talib⁹ actionibus q̃ũo diuersimode formenf. cum plu. seq.

11 Promissio an valeat: si aliquis hereditatẽ vl' feudũ petebat: r noie sallarij alicui res aliqua de ip̃is promittaf.

2 Promissio an valeat: si alicui in casu victorie promittantur .x. in casu autē succūbentie quinq3.

Nunc de officio iudicis videam⁹ p̄ qd̄ loco p̄ncipal'ac. subuenit' ad mercedes petēdas z salaria pollicita preceptoribus liberalium artium. s. grammaticis rhetoribus geometris. Itē medicis z obstetricib⁹ z aduocatis: vt large intelligas aduocatos z suffragatores: q quoq3 mō vel studio in causis opant'. Itē nutricibus que dicunt' nutrices donec pueri lacte viuunt. vt. ff. de var. z extraor. cog. l. j. §. j. z per totā. l. Philosophi autē z legū doctores nō pn̄t salaria petere. p̄mi q2 h̄ ex offō eo2 p̄stet'. veri eni philosophātes pecuniā cōtēnunt. scdi p̄pter scientiā legalē quā docēt: q̄ cū sit res sctissima nūmario p̄cio nō d3 dehonestari. vt. ff. de vari. z extra. cog. l. j. §. ij. z. ff. de vacat. mu. l. in honorib⁹. §. philosophi. z. C. li. x. de mu. p̄rimo. l. p̄fessis. Oppō. S3 vi q2 a legū doctorib⁹ salaria p̄missa pn̄t peti. vt. C. li. x. de p̄fes. z me. l. medicos sed quod d̄t ibi finis. l. illi⁹ de salarijs. referas ad alios. puta medicos z grāmaticos de quib⁹ eadē. l. mētionē facit. vel loquit' nō d̄ salarijs p̄missis a pte: s3 de salarijs cōstitutis a publico. vt. C. de postulan. l. pe. Hodie tñ vsurpatū ē: ita vt salaria p̄missa a scolarib⁹ doctores exigāt z libros scolariū p̄ collectis capiunt: vt tutius sit eis pignori incūbere q̄3 in p̄sonā agere. vt insti. q. mo. re ō̄bi. ob. §. vl. z. ff. de suph. l. j. sicut z vsurpatū ē q2 mgr̄is ludi litterarij dicat' eis ius p̄ salarijs eis p̄missis vt. ff. de vari. z extraordi. cog. l. j. §. ludi. Opppositio. Itē sil'r in aduocatis opponit'. nā vi3 q2 salariū eis p̄missum de iure nō pn̄t peter̄ cū nō debeāt eē viles atq3 degeneres. s. nec pecunia capi: sed illud tm̄ d3 recipe qd̄ sibi obtulerit litigator. vt. C. de postulā. l. quis. Salariū aūt nō d3 peti s3 offerri i initio sacramēmcti. z h̄ ē qd̄ dicūt q̄dā v̄ba dubia posita. ff. de var. z extraor. cog. l. j. §. an philosophi. dum in iudicio honor petit' q in ingressu sacri debuit offerri. q. d. honor. i. honorariu3 petit'. z salariū in iudicio ab aduocato a cliētulo suo scientia ciuili dehonestat'. qui honor. i. qd̄ honorariū. i. salariū debuit offerri a cliētulo illi aduocato in ingressu sacri. s. aduocati: iurabat eni3 aduocat⁹ in qualibet cā f'm formā statutā. C. de iudi. l. rē nō nouā. §. p̄roni. l3 hodie nō iurēt: q2 vt ait. B. q2 iuret' lege caue t'. sed in cōsuetudine non habet': nō ā̄t debuit vel d3 peti modo in iudicio. z h̄ ē qd̄ d̄ icit lr̄a sequēs in eadē. l. multa eni honeste accipiuntur q̄ inhoneste petunt'. Rn̄. nō est verum quod opponis. nā salariū p̄missum aduocato petit'. vt. C. de suffra. l. vnica. z. ff. d̄ var. z extra. cog. l. j. §. in honorarijs. z. §. aduocatos. z. §. vl. Leges autē p̄dicte h̄ solū remouēt vt aduocati nō sint iportuni i petendis salarijs: s3 exiguū mun⁹ cū dat sibi paup̄ amic⁹. Accipias placide. z grates referre memēto. z remouent aliud. vt durāte lite nō faciat pactū cū cliētul': sed añ li. cōt.

1 † Vñ ad h̄ vt salariū istd̄ possit peti ista sūt nec̄aria. In p̄mis: q2 aliquis sit medic⁹ vel grāmatic⁹ vel aduocat⁹ vel retboric⁹ vel geometra vel obstetrix vel nutrix. Secūdū: q2 doceāt vel p̄stēt medicinā vel p̄ciniū: vel nutriant vel seruiant ibi partū pariētib⁹. vt. ff. d̄ var. z extraor. cog. l. j. z. C. de suffra. l. vnica. Tertiū: q2 salariū sit cōuētū: al's non credo q2 possint petere sicut statī3 notabo. Quartū: q2 salariū cōuētū marie i aduocato nō excedat quātitate3. c. aureorū3 etiam si q̄stio esset de toto regno: p̄ alijs āt q̄stionib⁹ minoribus salariū d3 competēs p̄ aduocati facūdia p̄ cāe qualitate z f'm p̄suetudine3 fori. vt. ff. de var. z extraor. cog. l. j. §. in honorarijs. z. §. aduocatos. Qd̄ credo ve2 qñ aduocati habebāt salaria a publico: hodie aūt cū a publico nihil p̄cipiāt: credo iustū salariū ēē vltra. c. aureos. Illd̄ sēp̄ attendo: q2 f'm facundiā aduocati z q̄litatē cāe z p̄suetudinem fori p̄stet' salariū. salariū eni. c. aureo2 nō est magnum salarium. nā. lxxij. aurei acceptō ferunt' in libram auri. vt. C. li. x. de suscep. z archa. q̄tieno. z ego ipse habui maiora salaria z aliq̄ñ. lx. vncias. ali

qñ.l. ¶ Quintū: vt nō fiat conuentio lite pen. sed añ litē vt. C. de postulā. qsquis. ¶ Sextū: vt fiat in quantitate: maxime in aduocato ⁊ nō de alijs ptib⁹ litis: alioqn diffamraet. vt. C. de postu. l. qsquis. ¶ Septimū: vt sit certum salariū. vt. ff. mā. salarū. ¶ Actor hic vtat po. † Pō. ac. Ego dico q sū grāmatic⁹ rhetor phisic⁹ vel medic⁹ aduocat⁹. ¶ Itē tu conuenisti mihi dare. x. libras p doctrina vel pro cura tua vel p salario cāc. ¶ Itē procinū illō tibi pstiti vel curā tibi exhibui vl docui. Itē cā illa fuit maria. vñ ptigebat mihi salariū. x. librar. ¶ Itē cōsuetudo ē i partibus istis q talia salaria dentur.

3 ¶ Ecōtra re⁹ hic vtat po. † Positio rei. Ego dico q tu dicebas te eē grāmaticū medicum seu aduocatum: ⁊ eras gramās medicul⁹ ⁊ aduocatell⁹. si. n. h cōsi. ac. nō fouebit iustā cāz: q: turpe ē patritio ⁊ cās tractāti ius i q vsat ignorare. vt. ff. ō ori. iur. l. ij. circa fi. ⁊ q: reprobari pōt ēt medic⁹ sei elect⁹ ⁊ grāmatic⁹ ⁊ doctor. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. vt gradatum. §. reprobari ⁊. ff. de excusatio. tutu. l. sed ⁊ reprobari. ⁊ . C. de profes. ⁊ me. li. x. l. grammaticos. ¶ Itē gratis mihi exhibuisti procinū si ue doctrinā vel curā. ¶ Itē p te stetit q min⁹ pstares. si h ē vez salariū nō petit. vt. ff. m. i. l. j. ⁊. C. de ⁊di. cā da. l. aduocati. ¶ Itē mlti faciūt hāc positionē. tu aduocat⁹ vel medic⁹ vl grāmaticus pstitisti alijs procinū vl docuisti vl curasti alios vñ vi q nō possit salariū petere p. l. ff. locati. sz addes. §. vl. ⁊. ff. ō aff. s. l. diē functo. sz nō credo ⁊ aliō i comitib⁹ legati: q vocant soldatherij. ⁊ i scriptorib⁹ ⁊ in talib⁹: q si locauerint medio tpe opas suas q salaria sua non petent ab illis qui pmo eis ipe illo dare pmiserint: q: ex q locauerūt nihil eis deperijt. In aduocato sec⁹ q lz pstiterit procinū alijs nō pptere p hibet petere salariū q̄si videt eis deperire. codē en m tpe nō tamē codē momēto pōt plurib⁹ prestare patrocinū ⁊ curā sine ipedimento cause ⁊ psone tue: qō in soldatherijs ⁊ in scriptoribus nō est. ¶ Li-

4 bellū aūt sic pcipiet act. † Libell⁹. Ago. e. R. ptra. M. qui cū pollicit⁹ esset mihi . x. libras pro patrocinio qō ei pstiti i tali cā: vel cū p me non stet q minus prestem vel pro cura infirmitatis sue quā ei pstiti: vel p mea doctrina: illas. x. libras m hi soluere recusat. vñ vt mihi soluat ago cōtra ipum: ppono officiū vestrū dñe iudex. Vel aliter. vnde vos domine iudex ex officio vestro cōpellatis ipsum mihi soluere illas. x. libras. ad hoc ppono officiuz vestruz. Qō sic recte pcipiat libell⁹. dicit. l. ff. de vari. ⁊ extraordi. cognitio. l. j. §. i honorarijs. ⁊. §. aduocatos. ¶ Et caue tibi: q: tunc pponitur officiuz iudicis quādo clientul⁹ per pollicitatonē que est solius offerētis pmissio. vt. ff. de pollicita. l. j. cōuenit dare tibi salariū. ceteꝝ si p pactū nudū hz locū cōditio ex lege. C. de suffragio. l. vnica. si autem stipulatio interuenit ⁊ certa locū habet certi conditio ex stipulatione. vt notaui. s. de aduocatis circa pncipiū Multi tamē doctores voluerūt notare q salariū possit peti a predictis officio iudicis ⁊ si nulla pollicitatio iteruenit: neqz cōtentio. ⁊ sic glosauerūt. C. li. x. de pfessor. ⁊ medi. l. medicos ⁊. ff. de var. ⁊ extraord. cognitio. l. prima ⁊ ideo dicūt q his psonis dicitur ius extraordinarium: q: ⁊ si nulla sit facta pollicitatio q salariū possit peti. Sz salua eorum reuerētia sicut doctorib⁹ debita ptriū credo. ⁊ satis eēt mirabile q illō salariū peteret de q pstando nūq: ptes adinuicē cogitauerūt: ⁊ mirabil esset ille extraordinari⁹ ordo. Et mirabile eēt offm̄ iudicis vt ad illud daret ad qō aliq actio de sui natura dari nō posset. ii esset potenti⁹ officiū iudicis q̄z actio ipsa. qō eēt satis absurdū. qō g dr in pd. l. circa fi. psonis p dictis extraordinarie subueniri: intelligo sic extraordinarie: q: nō iure actionis vt notaui. s. de offi. indi q dat resto mino. vel alr dr eis ius extraordiariū: q: de ordie ⁊ regulari iure ex pollicitatiōe nō agit nisi i casibus notatis in ti. de pollicitationib⁹. l. totiēs. ⁊. l ob casum. g cū i casu isto agat ex pollicitatiōe extra ordinem ⁊ ius

5 cōe agitur. † Questio. Sz querit: an salarium

larium incertum: vel per stipulationem vel per pactum nudum vel per pollicitationem possit peti: vel per actionem ex stipulatu vel per condic. ex lege: vel officio iudicis. Rn. l. videtur velle quod non: vt. C. man. l. salarium. et ff. man. quod mutuam. §. salarium. et l. salarium. Oppositio. Sed opponitur: i. ll. illis dicitur salarium incerte pollicitationis peti non posse. sed quid si non fuit pollicitatio sed promissio. videtur quod possit peti saltem ex stipulatu. vt insti. de verbo. ob. i prin. Rn. quod idem est si interueniat stipulatio: non enim est illa ratio quare salarium non possit peti quia pollicitatio interuenit: sed i illa quia incertum. sed enim pollicitatio interuenerit nihilominus salarium petitur sicut supius dixi. quare ergo in. ll. illis dicitur pollicitationibus. Rn. doctores nostri quia salarium frequentius pollicetur aduocato domus vel

6 procuratori quam ipsi stipulentur. † Qo. Item queritur: quando salarium dicitur incertum. Rndet doctores nostri quando re et genere est incertum: puta quia dico ego bene faciam tibi. ceterum si dico: ego dabo tibi raubam vnam vel faciam te militem: vel dabo vnum equum: licet equum non certum per m. serum vel certam raubam: licet fieri incertum sit militem: quia omne factum hominis incertum vt. ff. de ver. ob. l. vbi autem non apparet. §. quid id quod i faciendo. tamen quia sunt i genere admittimus quod et i his casibus salarium non dicatur incertum

7 immo certum et peti possit. † Questio. Sed quomodo petetur et qualiter incipiam libellum. dicam sic. quia vel solue mihi vnam raubam vel vnum equum: quam raubam quem equum petam: cum tamen res certa peti debeat quotiens iudicio singulari i siue i rem siue i personam agatur. vt. ff. de rei vendi. l. si i rem. et ff. de furtis. l. i actione.

8 † Questio. Item queritur: an libereris mihi dando raubam vilissimam et de vilissimo panno: et forte de veteri: vel vilissimum equum i quem amittam ordeum quod sibi dedero de prebenda. nam quando promittit triticum videtur quod dando vilissimum liberetur. vt. ff. man. l. si fideiussor. et ar. ff. de leg. iij. l. nummis. et ff. de condi. inde. l. cum is qui pamphilum. §. vl. et ff. de vino et tri ti. et ole. leg. l. cum certum pondus. Sed contra videtur. nam qui vendidit seruum et dixit cum esse cocum debet prestare illum mediocrem cocum. vt. ff. de ed. e. edi. l. si quid venditor. §. vlt. licet et finis. l. illius faciat propria parte. Item et quando vult donare vsufructum certum ex possessionibus suis: videlicet. x. saumatas boni vini: non dabit de deterioribus possessionibus sed de mediocribus. Et si dono certum numerum seruorum mediocres dare debeo: non illos quos expedit potius non habere quam habere. vt. C. de dona. l. si quis argentum. §. j. et. ij. et ar. ff. de lega. j. l. legato generaliter. et. C. com. de leg. si duobus. Oppo. Item tu dicis quod si salarium est certum genere: et quod possit peti tamquam certum possit intentari certi conditio. Ponamus quod stipulatio interuenisset: puta promitto tibi vnam raubam v. def quod sic. Si tu dicis quod sit certum. vt. ff. si cer. pe. l. si quis certum. vt dixi. quam est illa rauba certa: imo potius videretur quod ageret ex stipulatu. vt insti. de ver. ob. Rno. quod istud salarium dicitur certum quantum ad quid. s. vt peti possit: quia. ll. predic. loquuntur de salario omnino incerto: sed confiteor quod si stipulatio interuenit ex stipulatu agatur: quantum enim ad naturam actionis incertum est. ¶ Item dico quod salarium peteretur hoc modo vt constituatur certum et soluatur verbi gratia.

9 † Libellus. Ago contra talem quod mihi pro procinio quod sibi prestiti conuenit vel promisit: vel fuit pollicitus se daturum vnam raubam vel vnum equum: vnam illam raubam saltem mediocrem vel illum equum saltem mediocrem vt constituat et constitutum mihi soluat ago contra eum: propono actionem ex stipulatu: vel conditionem ex lege vel offm iudi. et ita dicit dominus. M. i distinctionibus. C. man. quia quando incertum salarium promittitur tunc agitur vt constituatur et certioretur: sed salua sua actione sicut doctoris et cetera: quare istos facimus anfractus. s. vt constituat et constitutum salarium mihi soluat. Sic ergo agam.

10 † Libellus. Ago contra talem et cetera. vnde et illam raubam vel equum saltem mediocrem mihi soluat ago contra eum et cetera. iudex enim estimabit an rauba illa sit mediocris. nec admitto quod i speciebus debitor dando pessimam liberetur. quia i l. illa mandati forte creditor ex propria voluntate recipit: nec erit locus oppositioni. vt. ff. de leg. iij. l. nummis. quia licet exigui eris soluantur: puta veneti vel veronenses saltem ad aliquem vsum prosunt: in frumento pessimo et i alijs speciebus pessimis solutis nulla vtilitas esse posset. Item quare salarium debet dari aduocato secundum qualitatem cause sicut

.ō.dixim⁹. Pone. q.l. petebat aduocat⁹ noie salarij. ꝑmisi.xx. erit licita ista ꝑmissio. dñs Jo. admisit q sic.l.ēt.xx.faciā ptē illoꝝ.l.q: nō fuerūt ꝑmissa sub noie ptis tenet stipl'o.vez si sub noie ptis fiat ꝑmissio: sic multi vilissimi faciūt: ꝛ sic fit ꝑmissio turpis ꝛ ꝯ iura: ꝛ iō nō tenet ꝛ i aduocato ꝛ in pcuratore. vt.ff.man.l.j.i fi.ꝛ.l. si remunerandi.§. vl.i. ꝛ.C. de postbu. l.si sub specie.ꝛ.l.si qs.ꝛ.l.qsquis ꝛ inducit simile si rogat' hrditatē restituere ptez retineat ꝑ illa creditorib⁹ respōdebit. Si rē retinere iussus ꝛ hrditatem restituere: lz illa retēta partē faciat: nunq̄; ꝑ pte creditorib⁹ respōdebit vt insti. de fideicōmis. heredi.§.si quis vna re deducta.ꝛ al's ar. q: expssa nocēt.vt.ff.de cōdi.ꝛ demon.l. nōnun q̄. Ego āt credo aduocato nō posse ꝑmitti de.l. q noie salarij habeat.xx. q: dʒ dari salariū ſm quātitatē rei petite. vt.ff.de var.ꝛ extraor.cog.l.j.§.i hono. credo iustū salariū si forte.v.vel.vi. ꝑmittent ꝑ quātitate pdicta.

11 † Q.ō. Sed illud querit: si petebas hereditatē vel feudū vl' bñficiū ꝛ ꝑmittas mihi noie salarij rē aliquā de ipsis: an valeat talis ꝑmissio admitūt doctores nri q sic: q: ñ vī pars vel aliqd de lite ꝑmissum. ꝛ assignāt hāc rōnē: q: res corporea nō est portio rei icorporee.vt ff.si omis.cau.testa.l.q̄ uis. credo tñ st pl'onē turpē ꝛ nō valere quasi cōtra bonos mores ꝛ cōtra iura: q: nō solū a malo sed ēt a speci: mali abstinēdū est. vt extra de vita ꝛ ho.cleri.c.j.ꝛ non dʒ fieri ꝑ aliā viam quod.l. fieri vetuit. vt.ff.de tu.ꝛ cu. da ab his.l.scire.ꝛ.ff. de vul. ꝛ pu.substi.l.ꝟbis ciuilib⁹.

12 † Questio. Itē querit: sicut faciūt multi aduocati si valet talis ꝑmissio in cōstitutione salarij: si obtinueris dabis mihi.x.si succubueris dabis mihi.v. Rñ.sic: q: licitū est mihi stipulari aliquid vltra noie salarij a'lo palmarij. vt.ff.de var.ꝛ extra.cogni.l.j. circa fi. Multos tñ aduocatos vi.li qui ecōtra stipulationē interponūt: q: si succumbunt volūt habere mai⁹ salariū. si obtinēt minus ꝛ cōpensant honorē victorie cum minoratione salarij: ꝛ vituperiū amissionis cāe cū augmento salarij. ¶ Quandō autē prestandū sit illud salariū. dixi.ō.de aduocatis. Et cōsiliū est q i pricipio. vt. C.de sustra.l.vnica.ꝛ.C.de iudi.ꝑperādū.circa finē.l.cet.ll.ille alio modo exponant. Et do cōsiliuz q icontinenti faciāt sibi solui vel ad min⁹ habeant pignora. q: meli⁹ est pignori icūbere q̄: i personā agere. vt.ff.de supfici.l.j.ꝛ.ff.de reg.iu. inuitū.ꝛ q: si expectabūt vsq3 ad sententiam forte nunq̄; consequent: ꝛ maxime si succumbent Et hoc idem in medico: q: dicit Amphorism⁹: dum dolet accipe.

¶ De officio iudicis quo petunt fructus a possessore. Rubrica.

1 Fruct⁹ idustriales q̄ cāu aliqs suos faciat.

2 Fruct⁹ pcepti q̄ iure veniāt ꝛ petant q̄tenus locupletior aliquis fact⁹ fuerit.

3 Locupletior quomodo aliquis itelligat.

4 Libelli in tali actione quomodo formenf cum plu seq.

8 Judex si sup principali snia; tulerit an postea de fructib⁹ pronunciare possit.

Cum officio iudicis petant fruct⁹ tā in petitione hereditatis q̄; in rei vēdica. ꝛ in alijs etiam actiōib⁹: iō de eo videam⁹. ¶ In pmis tñ vt no. domin⁹ me⁹ in summa.C.de rei vēdi. videam⁹ distictionē fructuū ꝛ possessorū. Fructuū eni qdā sunt natura'es: qdā idustriales. naturales sunt qui sola natura prouen ūt: vt poma: pira: cera'a. industriales sunt q industria hois ꝑu niunt.s.cul ura ꝛ cura culture: vt segetes.cura: vt lac: ca'eus: pil⁹: ꝛ lana hoꝝ fructuū qdā dicunt pcepti.i.pfecte lecti: ħ ē collecti. vl' stati ex q̄ a solo sepati sunt vt.ff.de rei vē.l.ei⁹ fundi.§.pceptū. ꝛ.ff.ď vsufru.l.si fructua. al's.l.si fur decerpserit.ꝛ.ff.q mo.vsufru.ami l.si fructuari⁹. Sz no.vnū: q in ll.illis ꝛ spēal'r in.l.illa.si fructuarius. q fructus ita fiūt fructuarij si sint pcepti ab eo vel ab alio nomine eius: vel ab alio perceptos ipse occupat: vt in fure bo.fi. possessoris fiūt a q̄ cū q3 sint a solo separati: vt in.ll. predi.ꝛ .ff.de vsur.l.q sit.§. i alieno. Alij dicunt percipiendi.ꝛ.h duob⁹ modis siue q: potuerūt ab aliquo pcipi si sibi possidere li-

fuisset. vel q2 nondum potuerūt pcipi pro pter imaturitatem fructuū: pcipi tñ pote/ rūt tpe pcedente. Alij dicunt ꝯsumpti. i. qui desierūt esse. Alij dicunt extātes. ⁊ ho rū quidā dicunt stantes: vt spice. quidaꝫ dicunt pēdentes: vt poma. quidam stan/ tes dicunt qui nō cōtinētur arista: vt spi/ ce. sed continentur silliqua: id est pelle vel corio quodā: vt faba ⁊ lupinū. vt. ff. ḋ rei vendicatio. l. fructus pendentes. vt. ff. de verbo. signi. l. frugem. Tertio etiam mo/ do dicuntur fructus extantes generaliter scilicet fructus qui sunt percepti ⁊ nō cō/ sumpti. ¶ Item possessor sit distinctio. quia alij bonefidei alij malefidei: alij cum titulo: alij sine titulo. Oppositio. Sed op ponit: q nulla videtur distictio fructuuꝫ naturaliuꝫ ⁊ idustrialium. si eni stricte cō/ sideramus oēs fructus iuenies idustria/ les. poma eni ⁊ cerasa prouenniunt ex idu/ stria hois ⁊ cultura ⁊ cura. si eni arbores non pastinarent ⁊ colerent nunq̄; poma ꝓuenirent ⁊ si nō colerent postea: sicut in vino quod nunq̄; ꝓueniret nisi vites pa/ stinarentur ⁊ colerent: sicut ⁊ in alijs: ea/ dē rōne contigit i frumento qḋ nunq̄: per ueniret nisi seminaret ⁊ coleret. q̄re ergo segetes dicunt fructus idustriales. poma aūt dicunt fructus naturales. null⁹ eni fructus hodie videt naturalꝭ: vel si sit vi/ lissim⁹ erit. Rñ. re x̄a rōne sic large ꝯside/ rata oēs fruct⁹ videntur idustriales ꝓue/ nientes ex cura hoīs vel cultura: sed q2 i quibusdam magis cōsiderat cultura vt i segetib⁹: ideo dicuntur idustriales. i po/ mis eni nō tanta desiderat idustria. si. n. ponis arborē. ⁊ si aliam culturā nō adhi/ beas poma nascent: in segetib⁹ enim non sic. nā lꝫ semines si aliā culturā non adhi beas fruct⁹ nō ꝓueniūt sicut vides i his silibus. oīs homo mendax. sed illum dice m⁹ mendacem q i h̄ vicio laborat: ⁊ oīs hō comedit ⁊ bibit: sed illū dicemus come storem ⁊ potatoreꝫ qui magis comedit ⁊ bibit: ⁊ oīs hō melanconicus: sed illum di cem⁹ magis melanconicū i quo abundat melanconia: ⁊ in oīb⁹ ꝯtcibus considerat bona fides. vt. C. de acti. ⁊ oblig. bo. nam

fidē. sed illos ꝯtus appellam⁹ bonefidei in qbus maior fides exigit. in fructib⁹. n. percipiēdis magis vis corpis ex quo per cipiuntur: q̄; vis seminis ex q̄ oriunt aspi cit. vt. ff. de vsur. l. q scit. §. in fundo alie no. Fruct⁹ naturales null⁹ possessor facit suos siue sit bonefi. siue malefidei: siue hēat titulū siue non vt. ff. ḋ vsur. l. fruct⁹. Op positio. Sed opponitur. ff. de acquir. re. do. l. bonefidei. §. ij. vbi dr̄ q bonefi. posses sor nō tm̄ illos fruct⁹ facit suos q diligen tia ⁊ opa eius ꝓueniunt: sed etiā oēs ḡ ⁊ naturales. sed Rñ. q ḋ dicit ibi oēs: itelli/ go alterius fctō pceptos. vt. ff. de vsur. q scit. §. pterea. ⁊ h̄ dicit dñs me⁹. Licet an tiqui dixerint ⁊ forte nō male q bonefi. possessor cū titulo faciat etiam naturales suos: ⁊ h̄ facit titul⁹: ⁊ in h̄ casu loqtur. l. ff. de acqui. reꝝ do. l. bonefidei. si autē nō hꝫ titulū: tunc naturales non facit suos: ⁊ in h̄ casu loquit. ff. de vsufruc. hos ḡ fruct⁹ si existant vēdicabit petitor. ⁊ erit h̄ alia rei vēdicatio ꝑ fructibus q̄; illa q̄ cōpetit ꝑ re principali. si x̄o ꝯsumpserit nō tenebit rei vē. cū nō possideat nec do/ lo fecit quo min⁹ possideret: sed cōditione sine cā tenet cū ꝯsumpserit i eā cām i qua tm̄ erat cōsumptur⁹ ḋ suo. vt. ff. si cer. pe. 1 l. si ⁊ me ⁊ tit. ū. † Industriales autē oēs fruct⁹ ois bonefi. pos. pcipiēdo facit suos siue titulū habeat siue nō. sed quidā dicūt nō inueniri l. exp̄ssam: q bonefidei pos. si ne titulꝭ facit fruct⁹ suos. nā oēs. ll. loquū tur vbi hꝫ titulū. vt insti. de re. diui. §. si qs a nō dño. ⁊. ff. de acqr. re. do. l. bonefi/ dei. ⁊. ff. de vsur. l. q. scit. §. in alieno. sed tñ postea ḡnaliter loq videt i oi bo. fi. pos. ⁊ sic intellexerunt oēs iuris periti. ⁊ satis est expressum. ff. q. mo. vsufruc. amit. l. si vsufructuari⁹. ⁊. ff. fini. reg. l iiij. §. post litē. sed lꝫ pcipiēdo faciat suos qui si extēt iudicis officio tenet restituere: ⁊ h̄ ꝑponi tur loco pncipalis actiōis: nō āt tenetur rei vend. q2 pcipiētis sūt. vt. C. de rei vē. l. certū. §. bona fide. in fuo āt possesso fiet acqsitoꝝ restō ex opa nō ex re: ⁊ tūc offō iud. ⁊ sic loquit. l. ff. de rei vē. l. pterea. lꝫ . p. ꝯdixit. fruct⁹ stātes ⁊ pēdentes pcuū

tur cū ipsa re & eadē rei vēdi. q: sunt ps rei tā a bonefi. pos. sicut & a malefi. vt. ff. de rei vēdi. l. fruct⁹ pēdentes. de consum ptis aūt nullo mō tenet. vt instit. de offi. iud. §. si bonefi. & forte nec ad p̄ciū. q: l. dic eu lucrari & eos lucrifacere pp cultu/ rā & curā. vt. ff. fi. regū. l. iiij. §. post litē. bōa fides tm̄ i initio exigit. vt. ff. d vsur. l. q scit. §. bonefi. nisi i duob⁹ casibus. qñ repetit sumpt⁹ factos i re: & qñ petit vsu/ ras medij tpis: in his duob⁹ casib⁹ ht cō/ pēsatio fructuū cū sumptib⁹ & vsuris vt. ff. de rei. vēdi. l. sūpt⁹. & l. emptor. Nec ob. l. ff. de acq. re. domi. l. bonefidei. §. in cōtrariū. q: ibi loquit opponēdo: immo dico ōēt post lit. ꝯtest. pcipiēdo facit suos lz a tpe litis mote sicut in peti. here. tenea tur restituere. vt. C. de rei vend. l. certū §. post litē. & ff. de peti. hered. sz si lege cō missoria. §. sz si ante litē. Si vo fuerit ma lefi. pos. si quidē sine titu. de ꝯsumptis te/ net ꝯdic. sine cā. de extantib⁹ rei vēdic. & erit alia ista p fructib⁹ q̄z illa q̄ cōpetit p re vēdicāda. lz in peti. here sit sec⁹ q: sub eadē petitiōe heredi. veniet hr̄ditas & fru ctus. vt. j. dicem⁹: ꝙ veniāt i rei vēdi. ex/ tātes. dic. l. C. de ꝯdi. ex lege. l. mala fide. De pcipiēdis autē tm̄ officio iudi. i. quos ver⁹ possessor pcipere potuisset tenet. vt. ff. de rei vē. l. si nauis. §. vl. & insti. de of/ fi. iud. §. sz si rē. potuisset dico pcipere ho neste. vt. ff. de rei vēdi. l. fruct⁹ nō modo. & ff. de vsur. l. generalr. sz lz non teneat de fructib⁹ inhoneste pcipiēdis quos for te ver⁹ possessor habuisset: q: locasset do/ mū meretrici. tn̄ si inhoneste percipiat te/ net restituere. vt. ff de peti. here. l. ancil/ larū. §. vlti. & l. si possessor ex hereditate. & h tā in rei vēdic. q̄z in peti. here. Si vero malefidei possessor sit cū titulo de ꝯsum/ ptis tenet ꝯditiōe sine cā. de extātib⁹ rei vēdi. & erit alia p fructib⁹ q̄z pro re p̄nci/ pali. a pcipiendis aūt excusat ꝓpter titu lū. vt. C. de rei vedic. l. si fundū. Nisi i ca sib⁹: cū emit ab eo quē sit vēdere i fraudē vel in p̄iudiciū creditoꝝ. vt. ff. de his q̄ in frau. cre. l. ait p̄tor. §. p hāc. Itē cū emit inferēdo metū vēditori. vt. ff. quod met⁹ causa. sz & part⁹. Itē cū emit ꝯ iterdicta legū: q: tūc tanq̄z malefi. pos. tenet. vt. C. lib. xj. de agri. & cēsi. l. quēadmodū. & in aut. de nō alie. aut p mu. reb. ec. §. si quis emere. coll. ij. Itē si fruct⁹ maturos patia tur corrūpi. vt. ff. de rei vendi. l. si nauis. §. vl. & sic voluit intelligere. l. illā placē. aliogn nō teneretur: n. si de fructib⁹ quos potuit pcipere pñs possessor nō vet⁹. ar. ad h. ff. de leg. iij. pron⁹. & ff. de. leg. j. l. apd iuli. vel itelligebat i illis q̄ttuor casi/ b⁹ p̄dictis. hec oia p ordinē sic notata inue/ nies in summa dñi mei. C. de rei vēdi. ve/ rū tanq̄z vtile in h ope iserui & alia addo. q̄ distinctio dñi mei & antiquoꝝ doctorū locū hz in fructib⁹ ante lit. ꝯtest. ceteꝝ de fructibus post lit. cōtest. indistincte di/ mus ꝙ veniant officio iudi. & tūc omnes possessores pares sūt & p̄donio more ver sant. vt. ff. de vsuris. l. neqz. & ff. de peti. here. l. sed si lege cōmissoria. §. ante litem & ff. fini. regū. l. sz & si. §. post litē. & C. de fruc. & li. expē. l. ij. Oppositio. Sz oppo nit: tu dicis ꝙ si post lit. cōtesta. ille q fuit bonefi. sit malefidei & tenet de oibus fru/ ctibus. sed videntur. ll. ille velle ꝯtriū. nā lit. ꝯtesta. q fuit bonefidei: nihilomin⁹ re/ manet bonefi. vt. ff. de vsur. l. q scit. §. bo nefidei aūt. alibi legit ꝙ post lit. ꝯtest. nō remanet possessor. vt. C de acqr. pos. l. ne mo ambigit. & alibi legit ꝙ sit malefidei vt dicūt iura p̄dicta. & ff. de acqr. re. do/ mi. l. bonefidei. §. in ꝯtriū. Rñ. oia iura al/ legata loquant in diuersis casib⁹: veꝝ di co ꝙ lit. ꝯtesta. remanet bonefidei q̄tum ad pceptionē fructuū vt pcipiēdo faciat suos: & in hoc casu loquit. l. de vsur. Itē nullo modo remanet possessor q̄tū ad pre scriptionē cōplendā: q: more litis cāz pos sessionis nō instruūt q: in p̄teritū estimāt vt. C. de rei vend. l. more. & C. de p̄scrip. lon. tēporis. l. j. & in h casu loquitur. l. C. de acquir. pos. nemo. leges alie que dicūt illū fieri malefidei: subaudi quo ad resti/ tutionē fructuuz. Sed hec omnia locum habēt p maiori parte in rei vēdi. & in ac/ tionibus specialibus. In petitiōe aūt he redita. bonefidei possessor sine titulo & an/ te litem

te litē cōtesta. fructus tā pēdentes q̄ʒ stantes q̄ʒ etiā perceptos ⁊ extātes nō cōsumptos iure actionis: h̄e l peti. heredi. restituere cogit: ⁊ erit vnica actio tā p̄ re q̄ʒ p̄ fructibus: licet in rei vendicatione sicut s̄. dixi. alia sit rei vēdicatio p̄ re ⁊ alia p̄ fructibus perceptis ⁊ extātibus ⁊ nō cōsumptis: q̄ in pendētibus ⁊ stātibus idē: ⁊ in petitione hereditatis q̄ð in rei vēdicatione: quia cū sint pars fundi cū ipsa re ⁊ eadē actione petunt vt. s̄. dixi. ⁊ hoc est q̄ð alibi legit. fructus augent hereditatē ⁊ petitione hereditatis q̄ iure actiōis petunt. vt. ff. de petitio. heredita. l. item veniunt. §. fructus. de cōsumptis aūt tenet eatenus quatenus locupletior fact⁹ est. vt ff. de peti. heredi. l. sed si lege cōmissoria. §. p̄suluit. de pcipiēdis aūt credo illū nullo modo teneri: quia ex quo de cōsumptis nō tenet: nisi eatenus quatenus locupletior vt dixi: quomodo diceres illum de percipiendis teneri: certe nullo modo.

2 † Q̄ō. Sed querit: quo iure veniant ⁊ petant fructus percepti quatenus factus ē locupletior. R̄n. licet quidam dicāt q̄ veniāt ⁊ petant petitione hereditatis. ⁊ adducunt. ll. ff. de petitio heredita. l. itē veniunt. §. fructus. oēs augēt hereditatem dicit ibi. Sed ego respōdeo. fructus oēs: scilicet nāles. de illis. n. loquit: ⁊ hoc indicant exēpla sequentia. Uel oēs augent hereditatē aliter: quia percepti ⁊ extātes augent hereditatē. i. quia augmētum prestant hereditati ⁊ petuntur eadem actione: ⁊ quia vniuersalis ⁊ quia bonefidei. Fructus percepti ⁊ consumpti augent hereditatē quatenus possessor bonefidei factus est locupletior: quod inspicimus tempore rei iudicate. vt. ff. de peti. heredita. l. si a patre. §. quo autem tempore. Ego autem credo consumptos fructus eatenus quatenus locupletior est possessor bonefidei venire ⁊ peti officio iudicis. vt. ff. de petitione heredita. l. illud. §. predo. ⁊. §. ad officium.

3 † Questio. Sed quomodo intelligitur locupletior. Respondeo: vbi expendit fructus illos in eandē causam in quā tantū erat expensurus de suo. vt. ff. de peti. here. l. sed ⁊ si lege cōmissoria. §. q̄ aūt qs. Et sic no. q̄ in rei vendi. bonefidei possessor lucrifacit fructus consumptos etiā si factus sit locupletior: i petiti. here. non ex toto q̄ tenet eatenus q̄tenus factus est locupletior: vt dixi. Nec admitto errorē quorūdā q̄ voluerūt dicere bonefidei possessores nō facere fruct⁹ suos in peti. here. ⁊ errorē suū iuuāt his. ll. ff. de petitio. here. l. itē veniūt. §. fructus. ⁊. l. sed si lege cōmissoria. §. vl. ⁊. C. de peti. here. l. ij. in fi. ⁊. C. de peti. here. illud. §. p̄do. sed male dicunt. dico. n. cū dn̄o meo bonefidei posses. fructus suos facere. nā cū acqrit sibi seruus hereditarius ex re sua. vt. ff. de peti. he. l. nisi ergo fructus suos facit: q̄ hec duo sil' cōcurrūt vbicūq̄ʒ ex re mea mihi q̄rit q̄ fructus pcipiēdo facio meos. vt. ff. de acq. re. do. l. q̄sitū. q̄ð ḡ dicūt illa iura q̄ fruct⁹ augēt h̄ditatē. i. peti. here. q̄ fructus p̄nt peti p̄ petitionē h̄ditatis ⁊ aliq̄n alio iure vt dixi: non t̄n iura dicūt q̄ bonefi. pos. nō faciat suos. Si v̄o bonefidei pos. h̄eat titulū ⁊ verum peti. h̄di. non tenetur sed teneret rei vendi. vt. C. de peti. h̄di. l. ij. ⁊. l. cogi. nisi in quattuor casib⁹. puta q̄n vēditor nō p̄pareret: vel q̄n modicū distraxit. Itē q̄n aliqs sciēs emit h̄ditatē quā scit ad aliū pertinere. Itē ⁊ i eo qui emit a fisco h̄ditatē ʒ lʒ hic vltim' casus hodie corrigat p. l. C. de quadri. p̄scri. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. bene a zenone qui oēs casus numerat. ff. d̄ pe. he. l. etiā §. q̄ð si qs. ⁊. §. idē erit. ⁊. §. si qs sciēs. ⁊ §. itē si qs a fisco. vnde dic de fructib⁹. sicut i rei vē. dixim⁹. In p̄dictis aūt casib⁹ lʒ teneat peti. h̄di. excusat t̄n a pcipiēdis pp̄ titulū. Si aūt sit malefi. de oīb⁹ dico eū teneri peti. here. de pcipiēdis ēt ⁊ h̄ dico ēt in eo casu quādo qs sciēs emit: ⁊ in eo casu quādo emit post p̄trouersiā motā sciēs illā p̄trouersiā motā eē. Sʒ lʒ diximus possessorē teneri de fructib⁹ tā i rei vē. q̄ʒ in peti. here. hʒ tamē ille q̄ p̄uenit deducere oēs ip̄ēsas q̄s fecit i fructib⁹ seminādis: querēdis: colligēdis: p̄seruādis: q̄ nullus casus iteruenire pōt qui h̄ genus deductiōis ip̄ediat. vt. ff. de peti. he. l. si q̄

dño vel a patre. §. fructus. z. ff. sol. ma. l. fru tus. que aut sunt expēse p querēdis col ligēdis z cōseruādis fructibus. legit. ff. d fun. instru. z instr. le. l. instra. ¶ Sic ꝑ ptz ex oībus q̄ dcā sunt triplicis gn̄is fructus petunt offō iudicis: primi a bo. fi. pos. siue habeat titulū siue nō si fructus extāt: sc di. s. pcipiēdi qn̄. s. malefidei pos. nō hꝫ titulū terij in peti. heredit. qn̄ consumpti sunt a bonefi. pos. quatenus locupletior ē. Quarto etiā mō petuntur fructus offō iudi. oēs. s. post lit. cōtest. sicut etiā notaui. s̄. de rei vēdi. ¶ Un̄ positionibus nō insistā sed cō

4 cipies sic libellū. † Libellus. Ago contra talē a quo peto rē talē quā dico ad me ptinere iure dominij vel q̄si: quā rē peto cum fructibus extātibus. s. tot corbibus frumēti vel vini p re ipsa rei vēd. ppono: p fructib⁹ aūt offm̄ iudicis sic ꝯcipies ꝯ̄ bonefi. pos. p fructibus pceptis z extātibus z nō ꝯsumptis. Et q sic recte ꝯcip. libell⁹. dicit. l. C. de rei vē. l. certū. §. bonefi. ¶ Cōtra malefidei pos. nō habentē titulū pro percipiendis a veteri possessore vt. s̄. dixi. cōci

5 pies sic libellū. † Libellus. Ago ꝯ̄ talem a quo peto rē. quā rem peto cū fructibus pcipiēdis si mihi possidere licuisset. s. tot corbibus frumēti p re ipsa rei vēd. ppono. p fructibus ppono offm̄ iudicis. Quia sic recte cōci. lib. dic. l. ff. de rei vēd. l. si nauis. §. vl. ¶ Cōtra possessorē bonefidei in petitio. hereditat. pro fructibus consumptis de quibus factus est locupletior dices sic.

6 † Libellus. Ago ꝯ̄ talem q possidet hereditatē q̄ fuit quondā titij. cui titio ab intesto successi. vnde peto vt ipsam hr̄di. mihi restituat cū fructibus pceptis z ꝯsumptis ex qbus factus ē locupletior: videlicet in tot corbibus frumēti: p hr̄ditate peti. hr̄. ppono: p fructib⁹ p̄dcis ppono iud. offm̄. Q ō sic recte cōci. li. dic. l. ff. ō peti. her. l. illud. §. p̄do. z. §. ad offm̄. ¶ Cōtra oēm possessorē p fructib⁹ oib⁹ post li. ꝯte. ꝯci. sic lib. † Libellus. Ago ꝯ̄ talē a q̄ peto rē.

7 cū fructib⁹ pceptis post li. ꝯte. vsqꝫ ad tp̄s restō. rei p qb⁹ ppono offm̄ iud. Quod sic recte ꝯci. lib. dic. l. ff. de peti. here. sed si lege ꝯmissoria. §. si an̄ litē. z. C. de rei vēd. l. certū. Oppositio. Sꝫ cōtra hos libellis sic op ponit. nam nō videt q offm̄ iudi. possit intētari p fructibus. nā sufficit rei vēdic. p re ipsa: cui rei vēdicationi iudex tanq̄ mercēnarius deseruiet circa fruct⁹: z maxime ō illis q pcipiūt post lit. ꝯtest. cū illa q̄ post lit. ꝯtest. emergūt seu ꝯtingūt valde ptinēt ad offm̄ iudicis. vt. ff. de rei vēd. q restituere. z. ff. de edil. edi. l. ediles. §. fi. z. §. item sciēdū. nā z si errore iudicauit in rei vēd. z eodē errore tenetur iudicare de fructibus: vt. ff. de rei vē. l. ex diuerso. §. vbi aūt alienū. Rn̄. ꝯfiteor q vbi fructus veniūt iure actōis q iudex tāq̄ mercēnarius interponet offm̄ suū z parebit sue actōi sic oppōis: at in p̄dcis casibus fructus iure actōis nō pn̄t peti. z iusta est rō sic ex superioribus colligere potes: necessariū ḡ fuit vt iudi. offō loco pncipalis act. fruct⁹ petant. Oppō. Itē sup vltimo lib. sic opponit. certū est q iudicia nō instituunt nisi ō preterito vel ō p̄senti: de futuro aūt iudicium esse nō ppo nitur: quia ō futuro iudiciū esse nō potest. vt. ff. de iudi. l. nō quēadmodū. nā de his rebus que postea in obligatione aduēture sunt iudiciū esse non pōt vt ibi. Item qūo pn̄t peti fructus q nō sunt pcepti tp̄e mote litis. Rn̄. dicūt qdā q fructus oēs post lit. cōtest. veniūt iudicis offō: nō tn̄ q petātur iudi. offō loco principalis act. namqꝫ post iudiciū acceptū omnis cā z oēs fructus z ptus ptinet ad offm̄ iudi. vt. ff. de rei vē. l. q restituere. licet fruct⁹ aūt lit. pcepti seu pcipiendi seu extantes nō veniūt in iudiciū nisi petantur. vt. ff. de edil. edi. l. ediles. §. itē sciendū. z. ff. ō vsu. l. partum. z. l. neqꝫ.

8 † Qō. Item si in q̄ras: an iudex lata sn̄ia sup re principali possit postea pronūciare de fructibus: lꝫ ō hoc notauerim. s̄. de rei vē. circa finem. tn̄ distingui posset de qbus fructibus loq̄ris. nam de pceptis post lit. ꝯte. cū illi nō veniāt nec iure actōis nec iudi. offō qō interuenit loco pn̄cipalis acti. sed veniūt iudi. offō tāq̄ mercennarij vel executoris: tūc eodē die suppler pōt. vt. ff. de re iud. l. paulus rn̄dit. nisi in sn̄ia dicat de fructibus distuli iudicare qr ad plenuꝫ mihi nō liqbat: tūc ō fructib⁹: postea iudi

seabit. vt. C. de fru. & lit. ex. l. ij. ceterum si sint fruct⁹ q petanē iure actiōis vel offō iudi: qō loco pncipalis act. intēdit: & tūc etiā de illis post sniaz poterit iudicare: & ē ar. C. de iudi. l. j. In primo āt casu iō de fru ctib⁹ nō pnūciat: q: sublata pncipali ac. nō inenit actionē cui offm iudicis deser uiat. vt. C. de po. l. iiij. vl' si velles defen dere lib. vltimū dicere potes q ēt ō futu ro pōt eē iudiciū: marie ō illo qō prie fu turū ē stati post li. cte. & ō hac dic vt no. s. de actione ex stipulatu psumpta ex tpe.

De officio iudicis quo retinent impense de nouo facte vel circa rē iā factā siue in rei vendicatione siue in petitio. hrdi. Ru.

1.2 Impensarum distinctio quomodo fiat.

3 Possessor bonefidei si de nouo edificat si possideat: habet doli exceptionē: nisi om nes impensas restituat.

Nunc de officio iudicis videamus quo conseruantur impēse: sed cum officio iudicis non possint peti impense loco principalis actionis: sed tm̄ beneficio ex ceptionis vt infra dicemus. quare ergo hic tractat de officio iudicis cum non sit intentio tractare de alio officio iudicis: nisi de illo q ponit loco pncipalis actio nis. vt. s. diximus de offi. iudi. Rn̄. ideo tractat pter tollendā dubitationē mul toz qui credebant & credunt vt sunt go siani. q iure actionis. i. officio iudicis qō loco actionis proponit possint peti impē se. Itē & pter aliud remouendū: quia si cut fructus possunt peti officio iudicis: vt. s. dixi. ita videbat de impēsis. sed cō trariū est sicut infra videbis. verū: quia vtilis est materia de impensis ideo de ea

1 videamus. † Sciendū est q impensaz sit talis distinctio. quedā circa fructus. que dā circa rē. que circa fructus ille dedu cunt a quolibet possessore siue bonefidei si ue malefidei: siue cū titulo siue sine titulo & quacunq actione cōueniat: siue rei vēdi. siue peti. heredi. Et deducunt quecunq expense sint: siue gratia querendorum fru ctuum fiant siue colligendorum vel perci piendoz vel cōseruandorum: vt in superio ri rubrica notaui. Oppositio. Sed oppo

nit de lege vltima. ff. de impē. in reb⁹ do talibus. nā ibi maritus expensas factas circa fructus nō deducit. Rn̄deo ideo: q: cū fructus faciat lucri nec eos restituit: vt dicit. l. ff. de iure dot. l. dotē fructus. & C. de iure dotiū. p oneribus. & ff. solu. mrimonio diuortio. ideo si expēsas nō re cuperat nō est mirū. At omnes. ll. que lo quunt de repetendis impensis circa fru ctus: vt. s. notaui. loquuntur quādo fru ctus debent restitui: tunc si recuperantur impēse planū est. † Impense que fiunt

2 circa rē distinguunt. qō quedā sunt neces sarie: quedā vtiles: quedā voluptarie seu volūtarie. Necessarie sunt: qb⁹ nō factis res erat peritura vel deterior futura vti les que rē meliorem faciunt. voluptarie: que tm̄ voluptatis causa fiūt: vt incrusta tiones & picture. vt. ff. de vbo. signi. l. im pense. & ff. de impen. dotalibus. l. j. & per totū titulū. & ff. de petitio. hrdi. l. plene. & l. vtiles. Itē alie sunt impense que fiūt de nouo. aliud est enim facere. s. de no uo facere. aliud est reficere. s. in rē iā factā impēdere. vt. ff. de itine. actuq priuato. l. iiij. §. penul. verum quia iste impense alio modo a bonefidei & alio modo a malefi dei deducuntur. & alio modo in rei vendi catione: & alio in petitione hereditatis: ideo de eis videamus. Et primo de rei vē

3 dicatiōe q: frequēti⁹ occurrit. † Sciē dum est q possessor bonefidei si de nouo edificat si possideat exceptionem doli hz: nisi restituat oēs impēsas. si vero nō possi deat nullā hz actionē vt insti. de rez diui. §. certe illud cstat. & argu. ff. de exceptio. l. paulus. Sed licet habeat exceptionem quando possidet: fiet tamen quedam con sideratio per iudicem circa illas expēsas recuperandas: & fm conditionem perso narum: & fm qualitatem & quantitatem expensaz. vt. ff. de rei vendic. l. in fundo. Et caue tibi in. l. illa. in fundo. quia licet de vtroq genere impēsarum loquat & de impēsis factis i semine & de ipēsis factis in edificio. ad impēsas factas i semine nō rn̄dit: q: respondet. ff. famil. her. fundus qui dotis noie. sed rn̄det tm̄ ad impensas

factas in edificio. vñ glosauit ibi yr. vt de vtroqꝫ gñe impensarũ. l. ista loquaẗ de impensis factis in semine: ⁊ de impensis factis in edificio. sed qualiter in impẽsis factis in semine procedat: nõ video. P. etiã glosauit ꝯfidenter ꝑ deuia celsus ambulat ¶ Item quod diximus de bonefidei pos. q ab initio fuit bonifidei ⁊ postea fuit bonefidei qñ edificauit. cetez si fuerit a principio bonefidei ⁊ qñ edificauit fuit malefidei: tunc eligitur media via: vt sine damno dñi rei tollat edificium qd imposuit. vt. ff. de rei ven. l. si in aliena area. al's iulian⁹. qd intelligo nisi dominus vult tantum dare quantuz esset habiturus ex illo edificio sublato. vt in. e. tit. in. l. illa. i fundo. Sed lꝫ nos dicamus malefidei possessori actio. non dari. M. tamen dabat sibi actio. catenus q̃tenus locus melior ex edificio factus est: ad instar illius qui aliena negocia animo depredãdi gesturus accedit. vt. ff. d nego. gest. l. si pupilli. §. ij. Sꝫ nos cõtra: q2 hic neminẽ sibi voluit obligare: ibi sic. vt. ff. cõi di. l. in h judicio. ⁊. ff. de condic. inde. l. si in aliena area. ¶ Si vero ille qui de nouo edificat scit solum ad aliũ pertinere: ⁊ ita est possessor malefi. omni caret remedio: q2 qui sciens de nouo in alieno impẽdit vꝫ voluisse donare. vt insti. de reruz diui. §. certe illud. ⁊ ar. ff. de reg. iur. l. cuius ꝑ errorẽ. ⁊ h est qd legiẗ. C. de rei vẽ. l. ij. in fi. vbi dr si nõ donãdi ⁊c̃. q2 malefi. videẗ velle donare: ⁊ sic materia nõ redibit ad dñz. sꝫ. M. ẽt huic malefidei ex sua equitate dabat vtilẽ actionẽ neg. ge. quatenus fundus ille melior factus est: sꝫ reprobamus silr vt. s. ¶ Si vero in rẽ iam factã impẽdit bonefi. possessor: ⁊ ille impense sunt necessarie vel vtiles: tunc cõseruat eas excep. doli opposita: si possidet. vt insti. d rez diui. §. ex diuerso. ⁊. §. certe. ⁊. ff. de acqr. re. do l. adeo. voluptarias tollet sine lesione prioris status rei: nisi dñs tãtũ vult dare quãtũ esset habiturus his abrasis. vt. ff. de rei vendic. l. in fundo hec ita nisi ꝑcepit ex fructibus qd sufficiat ꝓ impẽsis: tũc fiet cõpensatio. vt. ff. de rei vẽd. sumpt⁹. ¶ Si vo sit malefi. ⁊ in rẽ iam factã impẽdit necessarias impẽsas cõseruat si possidet: solo offõ iudicis: nõ aũt doli exceptione opposita vtiles tollit sine lesione prioris status rei. vt. C. de rei ven. l. domũ nisi dñs tantũ vellet dare quantũ esset habiturus his abrasis: sicut in voluptarijs diximus in bonefidei pos. vt. ff. de rei vẽ. l. in fũdo. Quid dicemus de voluptarijs. Rñ. quidam dixerunt qꝫ eas tollat sine lesione prioris status rei: nisi dñs tantũ vult dare ⁊c̃. ⁊ sic ẜm eos non est differentia inter bonefi. ⁊ malefidei quantũ ad voluptarias. ⁊ habẽt h'ẽ i actiõe qd metus cã. vbi equal'r teneẗ tã ille qui intulit metũ q̃ȝ ille qui nõ intulit: dũmodo rẽ possideat. vt. ff. qd metus cau. l. si cũ ex. §. i hac actiõe. ⁊. §. hec autem actio. ⁊. §. aliquãdo. idẽ i actiõe de tig. iniuncto. in qua eodẽ modo tenetur in duplũ: tã ille qui bonafide iniũxit: sicut ⁊ qui mala. vt. ff. de rei vendi. l. in rẽ. Alij dicunt quorũ snīa videẗ verior: vt malefidei posses. voluptarias amittat: q2 non debet esse cõditionis eiusdẽ in bonefidei sicut ⁊ malefi. vt. ff. de noxal. l. nõ soluz. ⁊ stulti sicut ⁊ periti. vt. ff. qd vi aut clã. seruius. Et q̃re in actione qd metus cau. ⁊ i actiõe de tig. iniũcto. sint eiusdẽ cõditiõis rõ redditur in. d. l. illis. ¶ Sed ita demũ tam bonefidei quã malefidei iuuantur in retentione impẽsaꝝ si possidẽt: aliogn omni carẽt remedio sicut supius dixi. ⁊ ꝓbant iura. in sti. de re. diui. § ex diuerso. ⁊. ff. de acqr. rez do. adeo. ⁊. ff. de cõdic. indebi. si in aliena area. Hec omnia que dc̃a sunt locũ hñt in rei vendic. sicut fere ꝑ eadẽ verba notat dominus meus in sũma. C. de rei vendic. ¶ In petitione aũt hẽditatis hñ fit eadez distinctio possessorum ⁊ impensaꝝ: sed nõ sunt eadẽ iura. nã possessor bonefi. si de nouo edificat. idez qd in rei vẽ. q2 hꝫ retentionem: ⁊ ꝑ exceptionẽ doli in retentiõe impẽsaꝝ sibi subueniẗ si in rẽ iã factã impensas fecerit. si quidẽ vtiles ⁊ necessarias cõseruare põt doli exceptione: licet res nõ extet i q̃ impẽse vtiles facte sunt: volũtarias tollit sine lesiõe pors status rei. vt. ff. de peti. here. l. plane. ⁊. l. vtiles. nisi dñs esset paratus tãtũ dare quãtũ esset habitur⁹ his vo

luptarijs sublatis:sicut in rei vē. diximus vt. ff. de rei vē. in fundo. Si vero fuit ma lefi. possessor:necessarias: ꝛ vtiles deducit officio iudi. si res in q̄ impense sunt melior facta sit ꝛ extet. bonefide: aūt pos. lꝫ res nō extet. nihilominus deducit etiā alijs reb⁹ hereditarijs. vt. ff. de peti. here. l. plane. ꝛ .l. illud. §. ad offm̄. voluptaria credo ma/ lefi. amittere nec posse deducere. vt. ff. de peti. he. l. vtiles. quā. l. sic vere intellige vt bo. fid. pos. nō hēat doli exce. in volupta/ rijs sꝫ possit eas tollere: ꝛ sic finis. l. respi cit bonefidei pos. nā dū fuit quesitū an bo nefi. possessor in voluptarijs possit vti do li excep. ꝛ certe nō sed tm̄ tollit. nā ꝑdoni īputaī q̄re in alieno supuacuas fecit īpen sas. Et sic his notatis tanq̄ vtilibus: vt' ꝛ dñs meus notat in summa de rei vend. po sitiones ꝛ libellū obmitto: q: libell⁹ nō pōt cōcipi: cū nō succurraī eis nec iure actōis nec officio iudicis quod loco principalis actionis intentaī: sed subueniī eis benefi/ cio exceptionis: ꝛ tūc tm̄ si possidēt: aliogn oi caret remedio: sicut dixim⁹. s̄. ō rei vē.

¶ De officio iudicis quo petuntur vsure q̄si interesse que currunt ex mora in bonefidei iudicijs ꝛ in his que naturam bonefidei iu diciorum imitantur. Rubrica.

1 Usure sola mora quo casu prestentur.
2 Usure que in tali actiōe veniunt que sint.
3 Libellus in tali actione quomodo forme/ tur.
4 Usure ex mora currentes an peti possint si sententia super sorte lata fuerit.

Quia officio iudi. loco pricipalis act. petitur vsura in bonefi. iudicijs: ꝛ in his q̄ imitantur naturā bonefid. sicut ī legatis. vt. C. de ī integ. re. l. in minor ꝑ sona. ꝛ. C. de vsur. ꝛ fruc. l. ꝛ fideicō. l. j. ꝛ .ij. ꝛ. iij. ꝛ. ff. de vsu. l. vsure. ideo ō illo vi

1 deamus. ¶ † Sciēdū ē ꝙ ī bonefi. iudi. ꝛ in his q̄ imitanī naturā ipsoꝝ vt dixi: ex sola mora ꝑstanī vsure vt ptꝫ ꝑ iura alle/ gata. ꝛ. ff. de ne. gest. l. si pupilli. §. vl. ꝛ. l. q. q̄ vsure nō veniūt vt vsure sꝫ tāq̄ inte/

2 resse. vt. ff. pro socio. sociū qui. † Questio. Si tu queras que vsure veniunt. Rñō. ille que frequentantur in consuetudines regio nis. vt. ff. de vsur. l. j. sed si in regione sunt diuerse consuetudines mininam sequimur vt arg. ff. de re. iur. l. sꝑ in obscuris. ꝛ. l. sꝑ in stipulationibus. ꝛ. ff. ō admi. tut. l. tutor qui. §. tunc si a debitore. Hoc ita attēde nisi a. l. certus numerus vsuraꝝ fuerit prefi/ xus. vt. C. ō his qui. vt indig. l. j. Oppō. Sed oppōiī. nā nō vī ꝙ ex sola mora pos sit vsura peti. l. certū est. ꝙ vsura fenebris pecunie citra vinculū stipulatōis peti non pōt. vt. C. ō vsu. l. q̄uis. q̄ūo ḡ ex sola mo ra petiī. Rñ. qō oppōis locū hꝫ in ꝯctib⁹ stricti iuris: q: loquitur in ꝯctu mutui. loq tur enim de pecūia fenori data: in ꝯctibus aūt. bonefi. ex sola mora veniunt ex officio iudi. ꝛ tm̄ valet in bo. fi. iudicijs. offm̄ iu/ di. quātū ad vsuras quantū in stricti iuris iudicijs eiusdē rei habita ē stipl'o. vt. ff. de neg. ge. q: tātūdē. ꝛ est rō. q: in bonefi. iud. veniūt ea de qbus neq̄ actū neq̄ excogita tū ē: ꝛ veniūt ea q̄ sūt moris ꝛ ꝯsuetudinis vt. ff. de edil'. edi. l. qō si nolit. §. q assidua. Oppō. Itē non vī ꝙ hodie pos. t hec vsu ra peti nec iure canonico nec ciuili. iure ca nonico nō: q: dicit canon mutuū dātes ni/ hil inde sperantes. vt in decretis. xiiij. q. iij. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ꝛ alibi. q pecuniam nō de dit ad vsurā. ꝛ alibi. maledict⁹ ē vsurari⁹ sup oēm mercatorem si ꝓhibite sūt iure ca nōico: ḡ ꝛ iure ciuili: q: nr̄e. ll. nō dedig. sa cros canōes imitari. vt ī aut'. vt cle. apud ꝓepis. coll'. vj. §. vl. ꝛ in aut'. qūo oportet epi. col'. j. §. j. ꝛ iure canōico ꝓhibenī vsu re. vt extra de vsuris. ꝑ totū. ꝛ nō solū vī h̄ veꝝ in vsuris ex mora debitis: sed ēt debi tis ꝑ stipl'ōnē: ꝛ sic hodie titulus de vsu. nō vī ꝙ locū hēat. Rñō. si vis defendere vsu rarios dicas ꝙ hodie vsure pn̄t peti iure ciuili lꝫ ꝯriū sit iure cano. Nec ob. qō op/ ponis: q: sacre. ll. nō dedignaī imitari sa cros canones: veꝝ est q facti fuerūt ī quat tuor ꝯcilijs. s. ꝯstantinopolitāo: ephesino: calcedonēsi. niceno. vt in aut'. de eccl'. tit. Sed decretiste dicūt ꝙ ī vno ꝯsilioꝝ illoꝝ fuerūt vsure ꝓhibite: ꝛ sic hodie nō habet locū qō dī hodie de vsu. vt. C. de vsu. l. j. ꝙ vsure iure optimo debenī: imo iure iniq ꝯsideratis his q̄ diximus: sed iure ciui. ꝯsi

derato debent iure optimo.i.iure ae.s.cer ti cōdi.ex stipulatione. Jure bono qñ pac. nudo: vbi lz non possint peti solute tñ iure ci.nō repetunt.vt.C.de vsu.l.q̄nis. ⁊ iu re meliori debent ꝯsiderato iure ciui.qñ ex sola mora offō iu.in bo.fi.iudi.ō qbus tra ctamus i hac rub.vt.C.de vsu.l.in bo.fi. Sed qcqd dicam⁹ hodie ꝓhibite sūt vsu re ēt iure ci.q2 legit in aut.qūo optet epi. col.j.ꝙ sacre.ll.ꝑ oia imitāt sacros cano nes:sed ipsi r̄ndent quātū ad ecclesiasticas ꝑsonas: sed nō est veꝝ: sic dixi. Est ⁊ aliud fortissimū arg.vsuras ꝓhibuit ipē deus q creator ē ⁊ ꝯditor oim tā in veteri testō q̄3 in nouo.qūo ḡ impator q minor ē possz tol lere iura maioris: cū par in parē nō hēat impiū.vt.ff.ō arbi.nā ⁊ ingratus. multo forti⁹ mior i maiorē.sz adhuc qdā defēdē tes vsurarios dicūt vsur.eē prohibitas q̄ deuenerūt i pac. vt ꝯuētōe nō āt q̄ currūt ex mora:q2 ille nō petūt vt vsure.sz petūt vt itercsse.vt.ff.ꝑ so.l.sociū q.sa.male:q2 dic canō q2 qcqd sorti accedit vsura ē. vt .xiiij.q.iij.c.vl.⁊ qocūqȝ sibi nomē ipōas vt ibi sz maliciosi q vsu.defēdūt dicūt ita ꝙ mutuū dātes nihil inde sperātes.vt ex tra ō vsu.c.vl.nihil īde sperātes vltra.ll. ⁊ ꝙ di:qcqd sorti accedit.s.vltra q̄3.ll.vo lūt.q̄si B solū ꝓhibeat sz duꝝ ē ꝯ stimulū calcitrare. ¶ Sz q2 f̄m iura ci.ō his vsu ris ex mora currentibus q̄ nō vt vsure sz q̄si interesse petūtur.multa iura loquunt. C.ō act.emp.l.curabit.C.ō i integ.rest.l. in minoꝝ.C.de vsur.i bonefidei.ff.de neg. gest.l.si pupilli.§.vl.⁊.l.q2.⁊.ff.ꝑ socio.l. sociū q.⁊ de rei vē.emptor.⁊.ff.de peti.he re.l.item veniunt.§.petitā.⁊.ff.de vsuris .l.j.⁊.ff.de act.emp.l.vl.⁊.ff.ō admi.tu. l.tutor q reper.⁊.l.quotiens.⁊ infinita sūt iura q̄ de his loquunt. Jdeo pp ista iura

3 nota libellū:positiōes omitto. †Libellus. Ego.e.R.ꝯ.M.qui cuz negoci a mea gest sisset sine mādato vel cum mādato:vel cuz fuisset socius meus vel tutor ⁊ tantam pe cuniā conuertisset in vsus suos vel quam ... restituit ⁊ in mora fuerit quod no ... mihi soluere: iō ꝓpter morā ꝓdicte pe ... soluere tantam pecuniam nomine vsuraꝝ ex mora currentium prestari mihi ab eo officio vr̄o peto dn̄e iudex:ad hoc ꝓ pono officiū vr̄m dn̄e iudex. Qd sic recte ꝯcip.lib.ꝓbāt iura ꝓdicta.⁊ spēaliter.l.ff. de neg.ge.l.q2.⁊.ff.ꝑ socio.sociū qui.Op positio. Sed cum petitio vsuraꝝ sit hodie prohibita vt supius dictū est.qūo formas tu libellū ad petēdas vsuras. R̄n.ego for mo f̄m iura ciuilia f̄m ꝙ p̄nt vsure petiti. iure vero canonico vel diuino vel f̄m iura ciui.illo mō q̄ non dedignantur imitari sa cros canōes.talis petitio hodie nō admit teret nō vicio libelli sed vicio rei q̄ peti.

4 †Questio. Sz q̄ritur f̄m iura ciuilia vsu re ex mora currētes petunt offō iudicis si/ cut dctm est.pone ꝙ lata est s̄nia sup sorte. potes petere istas vsu.si forte nō sunt pe/ tite:vel si sunt petite ⁊ iudex de his non cō demnauit. Et vr̄ ꝙ nō.vt.C.depo.l.si de/ posita.Ego tñ distinguo ō his vsuris. aut loq̄ris de vsuris q̄ cucurrunt ex mora añ lit.ꝯte.aut post.de illis q̄ sunt añ litē dico ꝙ si petite sunt vel nō sunt ꝙ p̄nt peti: ⁊ iu dex etiā sup his pōt ferre s̄niam:q2 offō iu di.petunt ⁊ sunt petite qō loco ꝑcipalis acti.intētat.ceteꝝ si loquaris ō his q̄ post litē currunt: iudex non pronunciabit amo do q2 ibi officium iudicis interuenit tanq̄ mercēnarius vel executor actionis:sicut ⁊ al's nota.s.de offi.iu.qō intētat ꝑ fructi/ bus.Et induco optimū sile:qa vsure vicē fructuum obtinēt.vt.ff.de vsuris.vsure. Que regula hz locū i bonefidei iudicijs et in his que imitant naturā ipsoꝝ vt ibidē dz nō in stricti iuris iudicijs. Jtē nec alr̄ quia vsura accessio est ciuilis:fructus ac/ cessio naturalis.vt.ff.de rei ven.l.si nauis. ⁊.ff.de ver.signi.l.vsure.

¶De officio iudicis ꝓpter quod reuocatur res data medico propter mala medicamē ta apposita ab eo qui patiebatur in ocu/ lis. Rubrica.

1 Judicis officium ⁊c̄. actione tali ad hoc vt competat quot requirantur.

2 Libelli in tali actione quomodo formari debeant:cum plu.seq.

Est ⁊ alius casus mirabilis:in q̄ officiū iudicis loco principalis actōis locū hz

puta philippus qui patiebatur in oculis pp mala & aduersa collyria q̄ medicus sibi apposuit in oculis rē suā vēdidit medico certe san⁹ fact⁹ p offm̄ iudicis rē inciuilr̄ vēditā ab illo medico vēdicabit. vt.ff.ð

1 var. & extra. cog.l.si medicus. † Uñ ad h̄ vt i casu isto offm̄ iudi. locū hēat tot sunt necāria. ¶ In pmis: q̄ ille fuerit ifirm⁹. ¶ Itē q̄ medic⁹ apposuerit mala medicaméta. ¶ Tertio q̄ pp h̄ rē vendiderit vel rē aliquā dederit: sicut hec oia ex.l.illa colligunt ¶ Uñ satis de facili actor & reus colligūt po. suas. ¶ Cōcipiet autē

2 act.sic lib. † Libell⁹. Ago.e.R.ɔ̄.M.q cū paterer ifirmitatē in oculis pp aduersa medicaméta q̄ apposuit i oculis meis cōpulit me q̄ sibi vineā meā p.xx.vēdere & vēdidi, vñ vt rescissa pdicta vēditiōe vineā illā mihi restituat offō iudi. ago ɔ̄ ipm: & ad h̄ ppono offm̄ vr̄m dñe iudex. Qð sic recte ɔcip. lib. dic̄.l.ff.de var. & extraor. cogniti.l.medic⁹. ¶ Si aūt nō

3 vēdidit s3 rē aliq3 dedit dicat sic. † Libellus. Ago.e.R.ɔ̄.M.q cū paterer in oculis pp aduersa medicaméta q̄ apposuit in oculis meis: cōpulit me vt talē librū vel equū darē. vt rē illā mihi offō iudicis restituat ago cōtra ipm: ad hoc ppono officiū vr̄m dñe iudex. Qð sic recte ɔci. lib. pbat lex pdcta. Oppositio. S3 opponit̄ nā nō vi q̄ locū hēat offm̄ iudi. loco pncipalis act. nā cū sit ius extraordinariū nō h3 locū: si ordinariū ɔpetit. vt.ff.ð mino. in cause. ¶ Sed vi q̄ locū hēat qð me. cā. q: pp corpis cruciatū fecit qð fecit: vñ illa cōpetit. vt.C.de trāsa. iterpositas & ff. qð me. cā.l.ij.cum.ll.se. Rñ. non est verū: q̄ vbicūq3 itervenit corpis cruciat⁹ q̄ locū hēat actio qð me.cā. qnq3.n. modis subuenit̄ metū passo: hic no.s̄. in trac. ptoriaz. in rub. de vtili rei vē. q̄ dat̄ metū passo. hic.n.l3 interueniat corpis cruciatus: nō interuenit ille cruciatus q corpore inferētis inferat̄: sed qð dr̄ & tenens suffocabat eū vl̄ verberabat eū teutonice: h̄ aūt apponēdo collyriū cruc at⁹ nō interuenit: imo videbat̄ a pncipio bonū postea fecit ardorē sicut faciūt multi medici imperiti: & ideo si offm̄ iudi. locū h3 de iure pcedit. fuerūt tñ q dicebāt q̄ i h̄ casu locū h3 qð met. cā. & qð dicit.l.illa medic⁹ de offō iudi. dic̄ tāq3 de executore & mercenario: nō q̄ pponat̄ loco pncipal̄ act. sile.ff. qð me.cā. metū. §. ex h̄ edicto. offō iudi. flet reslō tāq3 mercēnarij & executoris nō loco pncipal̄ act. & sic. C.de rescl. vē.l.rei maioris. vbi ponit ð offō iudicis loco executoris nō loco pncipalis act. q: iure actionis subuenitur ibi decepto. vt notaui.s̄. in trac. de ciuilibus. in rubrica de act. quanto minoris: primā tamen sententiam puto veriorem.

¶ De offō iudicis qð dat̄ in qnq3 casib⁹ p vsu aque p riuis & p alijs vt seqt̄. Rub.

1 Libelli in actione tali quomodo cōcipiantur: cum plu. seq.

In criminalibus & i alijs casib⁹ cōpetit offm̄ iu. loco pncipalis ac. ecce habebā vsū3 apiēdi vl̄ hauriēdi vl̄ ducēdi aquā nō dico iure seruitutis q: tūc competeret cōfessoria. vt.ff.de serui. ru. p.l.ij. iu illū vsum ipedis q̄ nō pmittis me vti l3 & i h̄ casu ɔpeteret forte interdictū q̄si vti pos. vt.ff.de serui. q̄tiens. nā p seruitutib⁹ turbatis iterdicta veluti possesso. ia pro⁹ita sūt: vt ibi. & ff si fui. vēdi. sicuti. §. aristo. vl̄ forte amouisti illū vsu aq̄ vl̄ illā aquā: ita q̄ nō possum vti. & in h̄ casu mirabili & valde nota. ɔpetit mihi offm̄ iu. per qð ɔ sum aq̄ retinco in eo statu in q̄ fuit: q: iudex ɔz cōbercere factū aduersarij & competētē formā rei dare. ¶ Itē & in alio casu locū h3 offm̄ iudicis loco pncipal̄ ac. puta riuū aq̄ incluilr̄. i. non de iure ciuili nō cōstituta fuitute tibi q̄ est approbata a iure ciuili: instituisti modo i.ɔ̄ me p pdiū meū: & est illa ɔstructio alr̄s ɔstitutio acqsita tota in malū: sicut alr̄s sile. C.de testi. si tibi. i.ɔ̄ te. dabit̄ mihi ɔ̄ te offm̄ iudi. p qð remouebis riuū & te cohercebit: & sic rei illi cōpetētē formā dedit: l3 in casu isto cōpeteret mihi negatoria directa: qñ directo erā dñs pdij. vel vtilis qñ vtilr̄ eram dñs pdij. vt.ff.de fui.l.ij. & ff. de publi. l.si ego. C.de vsufru.l.vel si nō erā dñs pdij vtilr̄ vl̄ directo: tūc valde eēt mihi ne

cessarium officium iudi. ¶ Itē ꝛ locū habent predicta auxilia: siue ille dicat illum riuū iure seruitutis se ducere siue non. vt .ff. si serui. vē. l. ij. ꝛ. l. fistulas. ꝛ. l. si cū pri⁹ ꝛ. l. si qñ. ¶ Cōpetit. n. mihi negatoria si aliqs faciat i meo ꝛ nō iure seruitutis. vt i illis. ll. ¶ Itē i tertio casu cōpetit offm̄ iudi. loco pncipalis ac. qñ tu sciēter possidebas equā meā q̄ cōcepit ꝛ pepit penes te. vñ reddes mihi eā equā cū fetu ipsius: lꝫ cōpeteret forte mihi vel directa rei vē. vel publiciana. vt. C. de rei vē. ptū. ꝛ. ff. de publ'. l. si ego. Et qđ dico ꝺ eq̄ idē dico pp fetū: ꝛ silr̄ expositionē notamus. ff. ꝺ vsur. equis. i. eqb⁹. ff. de vsuc. si aliena. §. sceuola. vbi habes si bos. i. vacca. ¶ Itē in quarto casu locū hꝫ offm̄ iudicis loco pncipalis actionis si imittant aialia in p̄diū meū ꝛ dānū mihi dent in segetē: maxime dū est in herba vel i vinea: lꝫ locū habeāt alie actiōes. s. l. aql' vl' de pastu pecoris: vt no. s̄. in spālib⁹ rubricellis. ¶ Itē in q̄nto casu hꝫ locū offm̄ iudi. loco pncipalis actionis: puta multi hoies q debēt distribui p predia pluriū: q2 forte mutant de loco ad locū vt fit in regno sicilie ꝺ sarracenis qui erāt in sicilia: modo sunt mutati in apulia: ꝛ ꝺ terris alijs vniuersi homines sunt collocati: oēs in p̄dio meo vl' tuo: certe tūc interueniet iudex vt competentē modū rei det. i. q̄ fiat eq̄ distributio. Hi. v. casus numerantur. ff. de var. ꝛ extraor. cog. l. de vsu. ꝛ sic de primo ꝛ vlti. casu offm̄ iu. est necessariū: in alijs tribus volūtariū: q2 alie actiones cōpetūt: vt dictū est. Oppositio. Itē opponitur: si alie actiones locū habent qūo officiū iudicis ibi locū hꝫ: q2 cū hꝫ locū ordinariū. vt. ff. de mi. l. in cāe. Rñ. nō est vez: q2 illud dī in cā minoz: in alijs āt casibus ēt si actiones habeāt locū: vēdicat sibi locū offm̄ iudicis. sicut. s̄. de offō. qđ datur minorib⁹ tractaui. ¶ Omissis positionibus libel-
1 lū sic qs ꝯcipiet in primo ca. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ̄. M. q vsum aq̄ mee auertit vel ipedit: ita q̄ vti non possum vel ita q̄ me vtentem tali vsu aque ipedit q̄ vti nō possum: vel cum tali aqua vtar ipse vsum meum impedit auertendo aquam, vel alio modo. vel sic: q aquam talem cuius vsum habebā vel qua vtebar auertit: ita q̄ illa aqua vti nō possum: vñ ne me ipediat vel ne aquā illā sic auertat offō vr̄o prohiberi peto. ad h̄ ꝓpono offm̄ vr̄m dñe iudex. Quia sic recte cōci. lib. dicit. l. ff. de var. ꝛ extraor. cog. l. de vsu aque. in scđo casu
2 ptinus dices sic. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ̄. M. qui riuū aque p prediū meum instituit: vñ q̄ remoueat nec amotū instituat ipm̄ riuū ꝓhiberi peto officio vr̄o dñe iudex: ad hoc ꝓpono offm̄ vr̄m. ¶ In ter-
3 tio casu cōcipies sic. † Libellus. Ago ego R. q sciens equam meā possidet: vnde vt illā mihi restituat ꝛ fetū ipsius ago ꝯ̄ ipsum: ꝛ ꝓpono offm̄ vestrū domine iudex.
4 ¶ In quarto casu sic. † Libellus. Ago ego. R. contra. M. qui animalia sua vel talia que nō erant sua imisit in p̄diū meū: ꝛ damnū mihi in messe mea vel vinea dedit: quod danum estimo. xx. vnde vt illud dānū mihi emēdet offō vestro ago ꝯ̄ illū: ad hoc ꝓpono offm̄ vestrum dñe iudex.
5 ¶ In quinto casu sic. † Libellus. Peto a vobis dñe iudex equā fieri distributionem hominum talium qui cum debebant p illa p̄dia distribui ꝛ collocari: in predio meo fuerūt collocati ꝛ distributi: ad h̄ ꝓpono offm̄ vestruꝫ domine iudex. Quod sic recte concipiant oēs isti libelli ꝓbat per. l. ff. de var. ꝛ extra. cogni. l. de vsu. Oppositio. Sed secundo libello sic opponitur. videtur q̄ ꝓpria auctoritate potest riuū institutū sua auctoritate remouere: vt. ff. ad. l. aquil'. l. quēadmoduꝫ. §. si protectum. Rñ. esto: quare ergo intētat actionē. Rñ. q2 forte timidus erat ꝛ aduersariū suū timebat: quia potētior: cui par esse nō poterat: vt. ff. de alie. iudi. mu. cā fa. l. iij. vñ magis vult agere in iudicio. nā ꝛ ille qui pōt p lapilli iactū nunciare nouū op⁹ sua auctoritate: tamē q2 magis placet sibi p p̄toꝛē nūciat. vt. ff. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. meminisse. ꝛ sicut creditor qui ex pacto sua aucte pōt intrare possessionē pignoris: tutius tamē facit si aucte p̄toris hoc faciat. vt. C. de pigno. l. creditores.

¶ De officio iudicis quo petit̃ ne aliqd fiat in via publica vrbana ꝓpter qđ quis ire non possit: ꝛ si factum est vt tollatur: ꝛ vt vie reparentur ꝛ ne aliquid immundum in eis proijciatur. Rubrica.

1 Libelli in tali actione quomõ concipiat̃. cum sequen.

Est ꝛ proditũ officiũ iudicis in alio vsu puta via publica que in vijs alias vicis ciuitatũ propter edificium alicuius facta est angusta vel est clausa nunc: vt in multis locis i terra mea h̃ cõtigisse vidi: ꝛ ita public⁹ cõmeat⁹ est exemptus: vel via ẽ coangustata vel aliq̃ via ẽ affluxior ꝙ nocet dño dom⁹: vnde ꝓditũ est id officiũ iudicis ad h̃ ꝙ debeat illa via equari sicut ꝛ in multis locis in terra mea ẽẽt necessariũ ꝙ repararent̃ deteriorata vel de angustata. Item si per illã viã trãsire non põt nisi faciat pontẽ: cõpellet̃ vt pontẽ faciat: vel forte sicut aliquãdo ꝯtingit non emũdãt aliqui coraȝ domibus suis: ꝛ sic aq̃ nõ põt labi. vnde vix aliqs trãsire potest. vnde dñi domoꝝ sic faciant ꝙ aqua possit labi: vt sic possit quilibet trãsire per viã. Uel forte ꝯtingit sicut sepe fit ꝙ aliqs effodit viã vel subruit vel cõstituit aliqd ꝓpter qđ qs transire nõ põt: vel etiã vehiculũ inde trãsire nõ põt. Uel forte ꝓijciũt in vijs morticinia ꝛ stercora vel aliã immundiciã dom⁹ sicut multi miseri habent in consuetudine ꝙ tantũ lutũ fit in via publica: ꝛ est tãtus fetor ibi ꝙ aliqs vix transit ꝛ vix sustineri põt. in omnib⁹ istis casib⁹ ꝓditũ est officiũ m̃gratus: quod appello officiũ iudicis vt ista talia nõ fiant: ꝛ si facta sunt ꝙ remoueant̃. vt. ff. ne qd i lo. publi. fi. l. ij. §. h̃ interdictum tm̃ ad vias publicas. Uñ positiões nõ sunt necessarie

1 sed tm̃ nota libellũ sic. † Libellus. Ago ꝯ talem qui in via publica ciuitatis in loco tali edificauit: propter quod via aliqs ita vti nõ põt vel ẽt vehiculũ ire: vel ꝙ clausit viã publicã propter qđ publicus commeat⁹ est exempt⁹: vel ꝓiecit morticinia vel imunda ꝓpter q̃ aliqs vix trãsire põt vel subruit vel effodit viã publicaꝫ ꝓpter qđ qs vix ire põt. vnde ꝙ p̃dictum edificiũ tollat vel ꝙ viam publicã emundet ꝛ amodo nõ ꝓijciat: ago cõtra eũ ꝛ ad h̃ ꝓpono officiũ vr̃m dñe iudex. Qđ sic recte ꝯci. lib ꝓbant iura p̃dicta. ꝛ. ff. de pub. itine. ꝛ lo. l. j. ij. ꝛ. iij. ¶ Si aũt concipiat̃

2 libellus vt aliqd faciat dices sic. † Libell⁹ Ago cõtra talem ꝙ cũ coraȝ domo sua sit via publica ita plana ꝙ aqua non potest discurrere ꝙ sic faciat qđ discurrat. vel ꝙ corã domo sua sint multa imunda: ꝓp q̃ nec aq̃ discurrere nec aliquis vix transire põt. vel ẽ ita loc⁹ ꝓcliuus ꝙ aqua defluens nocet vicinis: vt p̃dicta imũda remoueat ꝙ aqua possit fluere: vel locũ sic cõplanet vt aq̃ nõ possit sic fluere. ago cõtra ipsum: ad hoc ꝓpono officiũ iudicis. Qđ sic recte cõcipiat̃ libellus ꝓbãt iura p̃dic. Oppõ. Sȝ oppõn. f. nã nõ videt̃ ꝙ in h̃ casu locũ habeat officium iudicis: qđ sic ꝓbo: officiuȝ iudicis ẽ extraordinariũ: sicut. s̃. de offi. iudi. notaui ğ locuȝ nõ hȝ si ordinariũ auxiliũ locũ hȝ. vt. ff. de mino. l. in cause. at videt̃ ꝙ locũ habet ordinariũ. s. interdictũ. ff. ne qd in loc. publi. fi. l. ij. §. j. ꝛ. §. vlti. ꝛ. ff. de itine. pub. l. j. ꝛ. ij. ꝛ vl. Rñ. nõ est veꝝ: nã illa interdicta nõ habẽt locuȝ ad vias publicas sȝ tm̃ ad rusticas. vt. ff. ne qd in lo. pub. fi. l. ij. §. hoc interdictũ tm̃ ad vias publicas. Si tu queris q̃re. Rñ. in ciuitatib⁹ enim sunt magistrat⁹ ꝛ officiales ꝛ ediles curules qui pñt de facili videre: qd sit i vijs vrbicis emend. ꝛ iõ cũ eoꝝ officiuȝ sit specialiter circa talia deputatũ: ñ curauerũt pretores reddere interdictũ sed tm̃ ꝓ vijs publicis rusticis que multo p̃uilegio gaudent. ¶ Et est quoddã notabile in hoc officio iudicis. ꝙ inquilinus tenetur aptare viam coram domo locata: ꝛ totũ qđ expẽdit imputabit dño dom⁹ in pẽsione. vt. ff. de via pub. l. iij. §. j. circa fi.

¶ De officio iudicis qđ competit quotiens aliquis missus vel iussus mitti ẽ expulsus vel non est missus. Rubrica.

1 Actio huiusmodi an locũ habeat in maximis iudicibus: qui habent merum imperium seu mixtum.

I Nterponit̃ ⁊ officiũ iudicis quo cõsulit̃ alicui misso in possessionem vel mitti iusso quo non admisso vel vere misso: ⁊ expulso succurrit̃ officiũ iudicis: vt cum p̃ceperit aliquẽ in possessionẽ mitti cũ i re quat̃ suũ decretũ ⁊ aliquãdo fort. p manũ militarẽ.i.re ipsa nõ tñ verbo. vt.ff. ne vis fi.ei q in possess.mis.e.l.si qs missus sz de h̃ non multũ p̃sequor:q: copiose inuenies notatũ.s̃.de interdic.in rubri. spali. ne vis fiat ei qui in possessio. missus est.

2 † ℂ Illud tñ not.q̃ quidã dixerũt q̃ locũ hz in maximis iudicib⁹ qui hñt merũ impiũ seu mixtũ:de qb⁹ loquit̃.l.ff. de re iudi.a diuo ppterea q: dicit q̃ ipsi exequunt̃ decretũ suũ q̃ minores nõ possent:sicut sunt magr̃atus municipales. vt.ff.ad munici.l.ea q̃.⁊.l. mgr̃atus: sz lz hoc sit vez in magr̃atib⁹ municipalibus: quod nõ pñt re ipsa exequi decretũ suũ: tñ verbo pñt exeq: ⁊ ita bene posset p̃cipere q̃ executioni mandet̃ ⁊ suũ officiũ circa h̃ interponere:sed primũ puto veri⁹: qd pdesset iterũ pnunciare q̃ hi in possessionẽ inducant̃:certe nihil. posset ãi qs ꝯcipere libellũ. Sz qual'r ꝯcipiat̃: ⁊ q̃ sint dicenda circa h̃ notatũ inuenies.s̃.in illo interdicto:ne vis fiat ei qui in posses.mis.est.

ℂ De officio iudicis quo petit fili⁹ emancipari a patre vbi pater agnouit legatum vt eum emãcipet: ⁊ si eũ male tractauerit contra paternam pietatem.

1 Actio tal s ad h̃ vt ꝯpetat: q̃ exigantur.
2.3 Libelli in tali actione quomõ ꝯcipiant̃.

C Ontingit sepe q̃ aliqui relinquunt legatum alicui vt emãcipet filiũ suũ qui legatum recipit nõ vult emancipare: certe compellet̃ extraordinarie.i. officio iudicis filium emãcipare vt.ff.de cõdi. ⁊ 1 demõ.l. si cui legatũ.† ℂ Unde ad h̃ vt in casu isto competat tot sunt necessaria. ℂ In primus q̃ aliqs relinquat sibi legatum. ℂ Secũdũ q̃ agnouerit illud legatũ. ℂ Tertiũ q̃ filium suũ hẽat in ptãte. ℂ Quartũ q̃ fili⁹ velit emãcipari. sicut ex.l.illa oĩa ista possunt ꝯprehendi; quia sicut pater inuit⁹ nõ cõpellit̃ emanciparẽ: ita nec fil.⁹ inuit⁹ cõpellit̃ emãcipare. vt ff.de adop.l.nõ põt.⁊.C.de emãci.li. nec auus.⁊.ff.de his q sui vel alie.iu. sũt.l. vl. ℂ Eodẽ modo etiã cõpelleret fili⁹ patrẽ qd ipsum emãcipet si cõtra pietatem male tractauerit ipsum. vt.ff.si qs a pa. fu.ma.l.vlt. ℂ In his autẽ casib⁹ concipiet fili⁹ libellũ sic.† Libellus. Ago.e.R. ꝯ titiũ patrẽ meũ cui cũ fuerit legatũ relictũ i testamẽto sempronij vt me emãciparet:cũ legatũ agnouerit me emãcipare recusat. vnde q̃ me emãcipet peto ipm compelli p vos dñe iudex.⁊ ad h̃ ppono officiũ iudicis. Qd sic recte ꝯcipiat̃ libellus dicit.l. predicta.ff. de cõditio. ⁊ demonstratio. ℂ Item alio modo concipies sic.

3 † Libellus. Ago ego. R. contra titium patrẽ meũ q me cõtra pietatẽ paternã male tractat: q: tota die verberat me ⁊ sine offensa me fame necat. vñ vt compellatis ipsum vt emancipet me dñe iudex ĩploro officiũ vr̃m. ⁊ ad h̃ offm̃ iudicis ppono. Qd sic recte cõcip.li.dt.l.p̃dic.ff.si quis a pa.fue.ma. Oppositio. Sed his libel. opponit̃. certũ est q̃ lis nulla nobis põt eẽ cũ his q̃s in ptãte habem⁹. vt.ff. de iudi.l.lis nul a qũo g̃ hic fili⁹ aget ꝯ patrẽ. Rñ. illud est regulariter vez:fallit in casib⁹ quoz vn⁹ est hic ⁊ ali⁹ circa alimenta. vt.s̃.de offi.iudi.quo pe. alimẽ. vt.ff.de libe.ag.l.si qs a liberis intentat etiã interdictum de liberis exhi.vt.ff.de li.exhi.l. j.⁊ al's etiã.vt.ff ad treb.l.cogi.§.si pr̃.⁊ ar.ff.de inoffi.te.fili⁹.sicut plene notat̃ in p̃dic.l.de iudi.l. lis nulla. ⁊ qd dicit.l.p̃di.cogi.§.si pater.q̃ fili⁹ cõpellat patrẽ. intellige de filio emãcipato: al's autem in potestate cõstitutus non compellet patrẽ nisi quo ad cautionẽ interponendã. Item nec compellet quia videret̃ dilata restitutio in id tempus quo fiat sui iuris. vt.ff. ad tre.impator.⁊.l. vbi pure. ⁊.ff.de leg. ij.fideicom.§.filium.

ℂ De bonis auctoritate iudicis possidendis ⁊ venundandis ⁊ de separationib⁹. Rub.

1 Actio talis ad h̃ vt ꝯpetat q̃ requirant̃.
2 Debitor actione tali quis esse dicatur.

3 Creditor in huiusmodi actione quis esse dicatur.
4 Creditor conditionalis an in possessionem mitti possit.
5 Libelli in tali actione quomodo formenf. cum plu. sequen.
6 Bona iudicis auctoritate q possideanf: vel q ipsius auctoritate missio in possessionem fiat: quid operef.
7 Iudex infra quod tempus bona in actione tali vendere debet.
8 Missus in reali an possideat.
9 Missus in reali quare possideat: in psonali autem non.
10 Iudex si dixerit simplr mitto te in possessionem: an missus possideat.
11 Actione personali quid prosunt ista verba mitto causa rei seruande: causa custodie 7c.
12 Actione psonali an cā rei seruāde: vł custodie vel tedio: 7c. aliquis in possessionē mitti debeat: vel pro mēsura debiti declarati
13 Clausula debiti declarati quomodo itelligi debeat.
14 Mittif qñ quispiā in reali in possessionē an summatim de iure suo docere debeat.
15 Missus in actione reali in possessionē an fructus pcipiet: 7 quando ille qui possidebat de possessione deiciaf.
16 Creditorib9 p actiones reuocatorias quare non succurratur.
17 Beneficium separationis quare inductū sit 7 q̄ eius vtilitas sit.
18.19 Positiones actoris 7 rei i tali actiōe.

Multotiens 7 sepe contingit q bona debitoris nō soluentis petit creditor possidere: 7 qz ista procedunt ex officio iudicis: ideo de ea videamus. ita eniz intitulatur de bonis auc. iudi. possi. 7a in .C. 7 in. ff. ¶ Istud tamen in primis notatq in. ff. primo intitulaf rubrica. Ex qbus causis in possessio. eatur. 7 postea intitulatur rubrica. De bonis auctori. iudi. possid. 7 venundandis 7 de separa. 7 hoc ideo: qz cā precedere solet per quā fiat missio in bonis debitoris: nā sequitur missio si nō satisfacit fiet postea vēditio: 7 iō cadidit in rubrica de venūdādis. Et de separatio. ideo qz aliqñ decedit aliquis debitor meus cui succedit heres qui nō est soluēdo pero ego creditor bōa debitoris mei heredis separari a bonis defuncti. Hec tria habent fieri etiaz officio iudicis. Primum q bona possideantur. Secundo q
1 venundenf. Tertio q separenf. † ¶ Unde ad hoc vt istud officiū in predictis casib9 habeat locū tot sunt necessaria. ¶ In primis q ego sim creditor: 7 p ɔsequētiaz
2 q ille sit debitor. † Questio. Sz q̄ret aliqs quis est debitor. Rñ. is a quo inuito pecunia exigif. vt. ff. de vbo. sig. l. debitor. 7
3 . ff. de lega. iij. fideicō. §. si rem. † Questio. Item q̄rif quis dicaf creditor. Respondeo ois ille cui ex q̄libet cā debef: siue ex ɔtractu vel quasi siue ex maleficio vel q̄si: dummodo non ex actione populari: quia tunc ante litem cōtef. non est creditor nisi pbaref ppriū damnū vt. ff. de vbo. sig. l. creditor. 7. l. si cui. imo etiā creditores dicūf qb9 debef aliqd ex quacunqz actione vel petitione vel iure ciuili vel honorario vel iure extraordinario: puta officio iudicis sine vlla exceptiōe siue pure siue i diē siue sub conditione. Itē si ē ciuiliter 7 naturaliter debitū: alioqn si tm̄ naturaliter vel tantū ciuiliter nisi post bienniū: vt in excep. non nu. pecu. nō sunt creditores. vt . ff. de v. sig. l. creditores. Sed mirū videtur q is cui debef sub cōditione qō dicatur creditor cū sibi solutū ab eo repetaf. vt. ff. de cōdi. 7 demōstra. l. sub conditione. 7. ff. de verbo. obli. decē. Respondent qdā 7 dicunt q si cōditio illa sit certa: puta si morieris: tūc est creditor. vt. ff. de condi. inde. l. qō si. 7. ff. de noua. si pupillus. §. qui sub cōditione Ceteꝝ si sit icerta: puta si nauis ex asia venerit tūc creditor nō est. alij nō distinguunt: vtꝝ sit certa vel incerta: indistincte eni dicūt creditorez esse illum cui sub conditione debef: qz ipsam spem trāsmittim9 ad heredes: 7 qz conditionalis spes venit in collationē: 7 i legato cōditionali sit sec9. vt insti. de vbo. ob. §. si sub ɔditiōe. 7. ff. de ac. 7 ob. l. is cui. 7 . ff. de colla. bono. l. iij. §. de illis. 7. ff. de reg. iur. l. q̄ legata, 7 i hac plurima opinio

4 ne fuit dns meus. ff. † Questio. Sz nūqd creditor conditional' in possessionē mitti pōt. Rñ. & dico q̄ sic: vt. ff. ex quib⁹ causis in pos. eat. l. in possessionē. sz lz mittant: nō tñ possunt bona vendere. vt. ff. ex qb⁹ causis in pos. ea. l. in possessionē. & ff. ex q bus causis in pos. ea. l. fulcinius. §. si in diē: & rō q̄re h̄ cōtingat reddit in ipso. §. De hac materia copiose tractat. seu notat dns meus in summa. C de bonis auct. iudi. possi. ¶ Secundū ē necessariū vt debitor ille vocet & vocat⁹ nō veniat tunc fiat missio in bonis: facta tñ distinctione vtrū agatur reali: & tunc in pos. rei petite: an p̄sonali & tunc pro mensura debiti declarati: vt in autē. de exhibē. & intro. reis. coll. v. & C. de iudicijs ppperandū. sicut de h̄ .s̄. notaui in fine edictoꝝ de secūdo decreto. Et in hoc casu nō credo q̄ debeat dari libellus imo sine libello procedat iudex.

¶ Tertiū vt debitū illud qd petitur non possit p exceptionē elidi: vt. ff. de v̄bo. significa. creditores. & qd dixi de creditore cōditionali q̄ nō possit agere ad petēdum debitū ante cōditionē: si tñ agit vt cautio sibi p̄stet. s. qd adueniēte cōditione sibi soluat audiēdus est. vt. ff. de iudicijs. l. in oibus. ¶ Quartum ē necariū q̄ vocent ēt agnati: & cognati: amici: affines: q̄s verisimi e ē defensionē illis nō omissuros. siue sit maior siue sit minor: siue pupillus. Et q̄re isti citant. vt forsan possit aliquis excitari & cōparere ad sui defensionem. vt. ff. ex quib⁹ causis maiores. l. itē ait p̄tor. & l. ḡ. & ff. ex qb⁹ cāis i pos. eatur. l. hec autē. Itē etiā i eo qui reipubli. cā abest: q2 si citatus nō defendit q̄ bōa ipsi⁹ possidebūt vt. C. de resti. militū. l. ignorare. Oppositio. Sz opponit: qui reipub. cā abest non cōpellit in puincia se defendere. vt. ff. qñ appell. sit. l. vl. Item si fiat missio in bonis illius nō ɔtrahit p gn⁹. vt. ff. de p̄uil. credito. l. cū g. qd ḡ opat qd absens reipublice cā citat. Itē qd p̄dest si nō veniat si fiat missio in bonis ei⁹ si pign⁹ nō ɔtrahit. Rñ. absens cā reipublice cogit se defendere caus. siue nō p̄cise: si eni non defenditur fit missio in bonis illi⁹. ḡ cogit se defendere si nō vult missionē pati. Oppō. Sz opponit. q2 hoc idē in q̄libet alio absente: ḡ qd ē p̄uil. absentes cā reipublice. Rñ. h̄: q2 si allegat ei⁹ absentia nō dz iudex ppperare ad missionē in bonis: sz si pperat dat restitutio absenti reuerso. vt. ff. de dā. ifec. l. si finita. §. si forte. qd ḡ di q̄ pign⁹ nō ɔ̄hit. Rñ. verū est q̄ nō ɔ̄hit tale q̄le in bonis alioꝝ absentiū. nā res alioꝝ absentiū vēdūt: sz res istoꝝ nō. vt. C. de resti militar. l. ignorā. ¶ Vñ q2 ista expediūt absente altera pte. & p ɔtumaciā q̄ nota ē iudici: iō positiōes nō noto: q2 notari nō p̄nt: imo q̄ plus est multi dicūt quod etiā nō sit necessari⁹ libell⁹. lz eni expediātur officio iudicis qd fiat missio: nō tñ dabit libell⁹: sed sufficit libell⁹ alius dat⁹ in p̄ncipali. ¶ Si āt vultis alioꝝ sequi sententiam q dicūt dādū libellum ɔcipiet sic.

5 † Libell⁹. A vobis domine iudex peto ex officio vestro mitti in possess. bo. debitoris mei titij. p. x. q̄ mihi dz: q titius cū p vos citat⁹ fuerit contumax ē inuētus: ad hoc ppono officiū v̄rm. q̄ sic recte cōcipiat libell⁹ dicūt iura. ff. ex quib⁹ causis ma. l. itē ait p̄tor. & l. ḡ. & ff. ex qb⁹ causis i pos. eat. l. hec āt. & l. in pos. & C. de bonis aucto. iudi. possi. l. si bona. & l. cū pponas. & l. vl. & C. de p̄scrip. xxx. an. si qs emptio

6 nis. §. vl. lz lex illa loq̄t i reali. † Questio In p̄mis q̄rit: quid opat h̄ missio vel q̄ bona sic possidentur auctoritate iudicis. Rñ. multū. q2 hz p̄toriū pignus. vt. C. q potio. in pigno. ha. l. ij. & C. vt in pos. leg. si postea. & l. q legati & C. de pret. pign. l. vl. qd ita ɔstituit si ventū sit i pos. vt. ff. d ac. pig. nō est mir. Hoc ideo dico pp stultos nuncios cōmunitatū & potestatū seu iudicum q q̄tiens mittūt aliquem in tenutā vel vt possideat cā rei seruāde mittunt ipsum in tenutam vnius rei dicētes nos mittim⁹ te p ista & oibus alijs in tenutā vl' dam⁹ ista & oia alia cā rei seruāde: & aliqñ ostendūt oia & aliqñ nō. sz qñ ostendūt oia possēt eoꝝ rō subleuari per. l. ff. de ac quiren. pos. l. qd meo. §. si venditorē: sz decepti sunt: quia lex illa loquit in possidente, vñ p oculorum inspectionem possessio

transfertur:

transfert: at nũcius q tenutã dat nullam hʒ possessionẽ: quã ğ possessionẽ trãsferret quã nõ hʒ: certe nullã. Et ẽ alia vtilitas qꝛ si debitor i psonali loqr nõ satisfaciat creditori misso: poterit postea creditor petere a iudice. ꝛ hꝰ sine libello qꝺ possit bona vẽdere i quoꝝ pos. missus ẽ ita demũ si latitat. i. turpit se occultat nec defẽdit. vt. C. de bonis auc. iudicis possidendis. l. pro debitore. ꝛ. l. cũ pponas. ꝛ. ff. ex qbus causis in possessio. ea. l. fulcinius: vñ ille solus põt vẽditionẽ ipetrare aduersus quẽ latitat: alij nõ: vt i pdicta. l. fulcinius. in fi. pme colũne. ꝛ ar. solu. matri. l. etiã. §. licet. ꝛ arg. vt in pos. leg. l. iiij. §. si
7 heres. † Questio. Sed infra qꝺ tps iudex iubet bona vendi. Rñ. l. illa. C. de bonis aucto. iudi. possi. cũ pponas. non diffinit sed bene potuit de tpe. Sed lʒ multa possent notari de diuersis tpibꝰ: puta. x. dieꝝ sicut in cõstituta. vt. ff. de constituta pecu. l. promissor. vel duoꝝ mẽsium. vt de re iudi. l. debitoribus: tñ his omissis vel dico esse in arbitrio iudicis vt videat qualitates ꝛ conditiones psonaꝝ ꝛ q̃titatem debiti: ꝛ sic coartet vel proroget tps. vt. ff. de iure deliberãdi. l. j. §. vl. ꝛ. ff. de re iudi. l. ij. ꝛ ar. ff. de iudi. l. nunq̃. vel seruemꝰ illud tps in hꝰ pignore ptorio vẽdẽdo quod seruamꝰ in cõuentionali scʒ pignore fʒ distinctionẽ. l. vl. C. de iure do. impetran. hꝰ attẽde q̃tiẽs pignus ptoriũ vẽdit ex hac interlocutoria. ceterũ si ex diffinitiua tunc seruamꝰ hodie q̃ttuor menses q dant condemnatis. vt. C. de vsur. rei iudi. l. ij. ꝛ ꝺ
8 hꝰ dic vt notat. s. de scꝺo decreto. † Questio. Jtẽ qrit multis modis cũ officio iudicis fiat missio tã in reali q̃ in psonali ppter ꝯtumaciã ptis aduerse. vt. ff. de acqren pos possideri. §. vlti. ꝛ. ff. q̃ꝝ legat. l. j. §. qꝺ ait pretor. ꝛ. ff. vt in pos. leg. l. is cui. ꝛ i. ll. pdictis. C. de bõis auc. iud. pos. ꝛ. ff. de bonis auc. iudi. possiden. ꝛ extra vt lite nõ contes. c. qm frequẽter. ꝛ in psilio latere. ꝯtingit de dolo ꝛ con. Et in primis sic an missus in reali possideat: ꝛ hꝰ q̃ro ante lit. ꝯtesta. qꝛ post lit. ꝯtest. vel q̃si sit verus possessor ꝛ irreuocabiliter. vt. C. de iudi. pperãdũ. ꝛ. C. vbi in rẽ ac. l. ij. Et q̃re q̃ro de reali qꝛ in psonali nõ ẽ dubiũ: qꝛ nõ possidet: vt i pdictis. ll. ꝛ. ff. vti pos. si duo. §. creditores. Rñ. reprobatis opinionibus alioꝝ ꝛ dñi. B. ꝛ illoꝝ maxime q in iure canonico errãt: qui dicunt ꝛ glosant q missus in posses. tã in reali q̃ in psonali qꝺ nõ possideat sʒ tm̃ custodit. vt extra vt lite nõ ꝯtesta. qm̃ frequẽter. lʒ in reali post annũ possideat. vt. C. de prescrip. xxx. an. l. si qs emptionis. §. vl. dico cum. M. q missus in reali in pos. ante lit. ꝯtes. qꝺ possideat. ꝛ hꝰ sic pbo. Certuʒ ẽ q si in reali mittor in pos. ꝛ ante lit. ꝯtestũ veniẽs. j. annũ rẽ recipis. vt in pdicta. l. si qs emptiõis. §. vl. si rẽ recipis ğ amiseras. aliogn nõ diceretis rẽ recepisse: sʒ diceretur qꝺ missus in pos. discederet de pos. Jtẽ si missus in reali nõ possideret illud seqret absurdũ q lapsus anni faciet eũ possessorẽ qꝺ ẽ ipossibile. naʒ cũ pos. facti sit. vt. ff. ex qbꝰ cau. ma. deniqꝫ. nunq̃ lapsus anni illud qꝺ facti esset i aliũ trãsferret: nec ẽt si volumꝰ ad hꝰ posset pdesse alias nec etiã fictio iuris ad hꝰ posset pdesse ꝛ idẽ in siĺibꝰ: nã hr̃ditas lʒ in his q̃ sũt iuris sustinet vicẽ defuncti in his tñ que facti sũt nõ sustinet. vt. ff. ꝺ acq. re. do. l. hr̃ditas. ꝛ. ff. de stipu. seruoꝝ. l. vsũfru. ꝛ. ff. qꝺ vi aut clã. dniqꝫ. ꝛ. ff. ꝺ acq. re do. l. i co. illud eni qꝺ facti ẽ in hr̃ditate eẽ nõ põt: ꝛ sic nec pos. vt. ff. si qs te. liber eẽ ius sus. l. j. §. sceuola. Jtẽ vide ꝛ aliud simile nã fictio iuris postliminij ad oia illa q iuris sunt pdest ad illa q̃ facti ñ: qꝛ cã facti non cõtinet postliminio. vt. ff. ex quibus cau. ma. l. deniqꝫ. Jtẽ aliud seqret absurdũ qꝺ ex q̃ anꝰ lapsꝰ eẽt nõ posset aliũ in pos. trãsferre: imo ad hꝰ vt haberet posses. necẽariũ eẽt scꝺm decretum in actione reali qꝺ nũq̃ fuit auditũ Sʒ ipsi mã [illegible] errãtes dicũt q̃ tũ cpat scꝺm decretũ i psonalibus: tm̃ opet lapsus ãni i reali: qꝺ nec legibꝰ nec rõne probãt imo apte ẽ ꝯ iura. nã si hereditatem adeo oia iura in me transeũt. illud ãt qꝺ facti ẽ. s. possessio non nisi sit nisi spalr apprehendat. vt. ff. de acqui. pos. l. cũ heredes. Nec obstat lex. si. ex qui

qb⁹ cautio ma.l.cum miles.§.j. vbi dr̄ q
possessio ꝯiūctim descēdit ad heredes ita
intellige.i.vsucapio q̄ mediante possessio
ne cōplet.vt.ff.de vsuca.sine possessione
illa ꝯiunctim cōpleta descēdit ad heredes
ꝛ ita si ab herede fuerit possessio apprehē
sa.vt.ff.de vsucapi.l. possessio. ḡ necesse
habes cōcedere qḋ missus in reali possi/
deat:lapsus ḡ anni facit illū possessorē ir/
reuocabil'r:hoc dicas ꝛ teneas si veritatē
amas. sicut al's sile r̄ndit legislator.ff. de
9 conditio.ꝛ demō.l.cū ita. †Questio. Itē
q̄ritur:q̄ sit rō aduersitatis: q̄re missus in
reali possideat:in personali nō. Rn̄.est rō:
q: qn̄ ago actione ꝑsonali ago ꝯ illū q est
mihi obligat⁹ ex ꝯctu vel q̄si:vel ex male
ficio vel q̄si.vnde si mittor in possessionem
ꝓ mēsura debiti declarati.vt in aut. ḋ ex
hiben.ꝛ intro.re.coll.v.circa aliud mihi
ꝯsulit q̄ꝫ debeat:ꝛ quodā iure extraordi/
nario mihi succurrit: q: vt ita loquar in
possessionē ꝑsone eēm mittēdus q ē obli/
gata nō in possessionē rei q̄ obligata non
est:sicut in delictis ꝑsona ē puniēda non
res q nō delingt:vt in aut. de māda.ꝑnc.
coll.iij.§.oportet:sed q: ꝑsona libera possi/
deri nō pōt.vt.ff.de acq̄rē. pos.l. cū here
des.§.vl.ideo succurritur mihi in reb⁹ vt
nō possideā: sꝫ sim cā custodie: ꝛ vt tedio
affect⁹:vel venias iudiciū suscepturus vel
satisdatur⁹. Et vbicūqꝫ iura dicūt sicut i
.ll.ꝑdictis. q mittit in pos.cā rei seruan/
de ꝛ qḋ custodiat ꝛ qḋ tedio affectus id
intelligas in ꝑsonali nō in reali. In reali
āt'iō missus possidet:q: qn̄ ago in rem di/
co rem eē meā:sicut in rei vēdi. vel mihi i
re illa ius cōpetere sicut in hypothecaria
ꝛ cōfessoria:ꝛ i alijs realib⁹:ꝛ tūc si ago ꝯ
ꝑsonā ago ꝯ illum q nullo iure mihi obli/
gatus est:sꝫ iō ago q: tenet rē. vt insti. de
actio.§.j.vnde si ꝑsona citata nō cōparet
si mittor in pos.rei petite ꝛ possideo iusta
est rō cū h̄ sit ius ordinariū:vt ex q̄ non est
q ius defendat qḋ rē illā possideā quā di
co meam vel me ius habere in ea:sic in no
xali aliq̄ defendēte seruū noxiū dat mihi
abducendi facultas.vt.ff.si ex noxali cā
agat.l.ij.in fi.arg.ff.de noxa.l.electio.§.

vl.in fi.male ḡ iudicant iudices qn̄ ꝓnun
ciant ꝑꝑ cōtumaciā in actione reali. ꝛ an
te lit.cōtes.eo qḋ dicūt ego mitto te i pos.
causa rei seruāde: sꝫ dicāt simpl'r mitto te
10 in posses. †Questio. Sꝫ qd si sic ꝓnūciat.
nūquid missus possidebit: videtur q non
nā iudex qḋ potuit noluit.s.dare possessio
nem:q: dixit cā rei seruāde: qḋ voluit nō
potuit.s.q missus in reali tm̄ custodiret:
cum missus in reali possideat: ꝛ sic loqui/
tur regula qḋ voluit non potuit ꝛc̄.vt.C.
si quis alteri vel sibi.l. multū. ꝛ extra de
officio ꝛ ꝑtāte iudi.dele. cū sup abbatia.
Rn̄.lꝫ iudex ita ꝓnunciet causa rei seruā
de.tn̄ nihilomin⁹ missus in reali in posses.
possidet.nā cum dico mitto te in pos. istaꝫ
habes pos.statim ex quo ventū est in pos/
sessione ꝛ nō ante.vt.ff.de pigno. actio.l.
non ē mirū. lꝫ adijciā cā rei seruan. illud
qḋ supabundat non viciat possessionē.vt
in regula iuris.ff.ḋ reg.iur.nō solet. Nā
si dico ꝓmittis mihi.x. ꝛ tu dicas ꝓmit/
to arma virumqꝫ cano.qḋ extrinsec⁹ adij
cit nō viciat stipulationē: imo stipulatio
de iure ꝯbit.vt.ff.de vbo.obliga.q extrī
sec⁹.nec eni potuit iudex dicēdo cā rei ser
uāde mutare formā antiquus cōstitutā vt
ar.ff.de admi.tu.quidā decedēs. ꝛ iperi/
tia iudicantis nō potuit mutare formam
iurisdictiōis.vt.ff.fami.her.si filia. Nec
sit amodo aliqs iudex ita resupin⁹ q sic ꝓ
nūciet in reali.mitto in pos.cā rei seruan.
sicut de alio resupino iudice habes.C. de
fideicō.liber.l.vl. Et hec nr̄a sn̄ia vtilis
ē iudicib⁹ ipis:quia iudicia eoꝝ nō debēt
esse delusoria. vt.ff.de iudi. si ꝑtor. ꝛ.ff.
ne qd i lo.pub.l.vl. ꝛ vt res dubia potius
valeat q̄ꝫ pereat.vt.ff.de reb⁹ dubijs q̄tiēs.
11 †Qō. Itē q̄rit i ac. ꝑsona l qd ꝓsūt ista
vba:mitto cā rei fua.cā custodie. vel vt te
dio affect⁹ ꝛc̄. Rn̄.pueril'ē qōi sꝫ puerili⁹
ē ignorare.h̄ sonat cā rei fua.q.d.vt fuca
rē in q̄ mitteris i pos.i. vt nō decipiat il/
le q ꝑmo possidebat.vt.ff.de dā.infe. si fi
nita.§.iul'.ꝛ.§.si qs āt.sꝫ sis i pos.ꝛ fuca
rē illā ꝛ custodias ꝛ facias tediū illi cui⁹
ē ꝑdiū:maximū.n.tediū dꝫ hr̄e qn̄ tu cur
sus in prediū suū itrabis vel in domū: qꝫ

nō poterit aliqd facere qđ nōn videas vt dixi. Uel al'r cā rei seruādē: ⁊ custodias ꝑ pter iura tua.s.q: ꝯseruas ius tuū: q' per ta lē missionē habes p̄torū pign⁹: ⁊ hēs hypothecariam: ⁊ si deijceris hēs interdictū ne vis fiat ei. vt notaui. s̄. de. ij. decreto ⁊ sic etiā rē tuā q̄dāmō custodis vt dixit ēt Latho.
12 † Questio. Jtē q̄rit: non vī ꝙ in ꝑsonali actiōe mittat' qs cā rei fuande vel custodie: vl' vt tedio ⁊c. ꝫ mittat' ꝑ mēsura d̄biti declarati. vt i aut. de exhi. ⁊ intro. reis coll. v. Rñ. mirabil'es i opinione tua. q: ista nō sūt ꝯria nec diuersa. q: in ꝑsonali olim mittebat' i pos. quis oium bo. hodie pticulariter ꝑ mēsura d̄biti declarati: ꝫ lꝫ sic mittat' nō possidebit: ꝫ erit ibi cā rei seruādē ⁊ cā custodie ⁊ vt tedio ⁊c.
13 † Questio. Jtē q̄rit: qd sonēt illa vba debiti declarati qūo declarati nūqd ꝑ testes vl' ꝑ instra. Rñ. notat dñs meus summati ꝑ iusiurādū actoris: ⁊ adducit .l. ad exhibē. l. thesaur⁹. Sed salua pace dñi mei nō credo: q: tā inueniret' aliqs in cā sua actor ⁊ testis qđ iura nolūt. vt. C. de testib⁹. oib⁹. ⁊. l. illa. thesaur⁹. multum facit a remotis: nā nō loqtur ibi de iureiurādo qđ in'uenit loco ꝓbatiōis ꝫ calumnie. Qualr' ꝑ illō debitū declarabit'. Rñ. ꝑ testes vel instra. Sꝫ tu instabis. iā non est sūmaria ꝫ erit plenissima. q: ꝑ testes. vel instra. Jtē ē ⁊ aliud viciū: q: testes inducūt' ante lit. ꝯtest. Jtē ⁊ aliud: q: an̄ lit. cōtes. hēbit nēce actor de iure suo docere. Rñ. ⁊ dico ꝙ sūmaria fiet cognitio ⁊ in h' fatis cōcordo cū dño meo: ⁊ lꝫ testes ⁊ instra inducat': nihilomin⁹ ē summaria quātū ad h' q: recipiunt' absente altera pte: q̄ qs forte opponeret multa ꝯ testes i ꝑsonis ⁊ dictis ꝑ q repellerent' q̄ oia h non fiunt ⁊ silr' ꝯ instra. Nec ē mirū si testes iducūt' hic an̄ lit. contes. q: ⁊ h' in alijs casib⁹ cōtingit: q: timetur de morte: vt q: infirmi ⁊ senes: valitudinarij: vel q: longinq̄ affuturi: vt extra vt lite nō ꝯtes. q̄m frequēter ⁊ in aut. de testib⁹. coll. vij. §. vlt. ⁊. C. de vsur. pupill. l. vl. ⁊. ff. de testib⁹. l. curēt. ⁊ ar. fm q̄sdā. ff. ad. l. aql. i lege aqlia. si deletū cirographū. Jtē non est mir̄ si an̄ lit. cōtes. ꝓbat actor de iure suo: q: h' ē hodie gñale vbicūq: vult actor qđ ꝓcedat' ꝯ absētē siue ad dādā possessio. siue ad ꝓcedēdum ad diffinitiuā. vt in aut. q̄ sci' actionē ꝓponet. ⁊ est i corpe aut. de litig. coll. viij. Ul' ad min⁹ sit summaria sic vt ꝑ vnicū testē vel etiā ꝑ p̄uatā scripturā forte q̄ iudici al's nō faceret fidē: tñ h' q: nō dꝫ dari diffinitiua sententia forte admitteret'.
14 † Questio. Sꝫ illud q̄rit: an qñ qs mittitur i reali in possessionē hēat necesse summatim docere d̄ iure suo. qūo res illa ad illū pertineat: vel iure dñij: vel q̄si: vel ꝙ habeat ius in re: q: creditor. Rño. ⁊ dico qđ fit. vt. C. vbi in rē actio. l. ij. Caueas ꝙ tu iudex vt nō ꝓcedas ad dādā possessionē i actiōe ꝑsonali: neq: in reali antēq: actor sūmatim vt dixi declaret debitū in ꝑsonali: vel sūmatim doceat de iure suo i reali. Jtē querit'. qūo in reali iudex q̄ nullam hꝫ pos. nec vllo mō possidet: vel per se vel ꝑ executorē: pōt in me trāsferre pp contumaciā aduersarij mei cū nemo pl⁹ iuris ad aliū trāsferre possit q̄: ipe hēat. vt. ff. d̄ re. iu. l. nemo. Jtē nemo ignorās amittit possess. rei. sue quā suo animo possidebat vt ff. de acqr. pos. l. clā. §. vl. ⁊. l. pegre ⁊ .l. si id qđ. Jtē qđ nr̄m ē sine facto nr̄o ad aliū trāsferri non pōt. vt. ff. de reg. iur. l. qđ nr̄m. ⁊ lꝫ iudex det illi possessionē noie meo nō teneor ratū hr̄e. q: negociū nō fuit gestū vtiliter q̄:tū ad me. vt. ff. de neg. ge. pomp. Rño. in flaminib⁹ censitorib⁹ propter tributa: iudicib⁹ ⁊ executorib⁹ h' habem⁹ qđ ꝓpter imperiū flumis ⁊ pp offensam inofficialis: ⁊ vt cōtumacia quod est delictū nō remaneat ipunita: h' ē iniūctum vt possessio trāsferatur ⁊ dñium: ⁊ in ꝑsonalib⁹ ex scđo decreto. vt. ff. de dam. infec. si finita. §. iul'. ⁊. ff. si ex noxali cā agatur. l. ij. in fi. ⁊ d̄ nox. elec. §. vlt. ⁊ de h' est lex optima. ff. de acqrē. re. do. l. q̄. §. pen. vbi cauet' ꝙ flumis in trāsferēdo dñio iure cēsitorꝫ funguntur. vt. ff. de publica. ⁊ vec. l. cōmissa. Jtē factū tuū. s. ꝯtumacia ē cā q̄re h' fit.
15 † Questio. Jtē q̄rit: nos dicim⁹ qđ missus in pos. i act reali possideat nūqd ꝑ ꝑcipiet fruct⁹ ⁊ dñs ille qui pos-

sidebat deijcieś de possessione. Rñ ꝛ dico ꝙ sic lʒ eni pcipiat nõ tñ lucraś: nisi in pe ti. here. pp nimiã cõtumaciã rei. vt. ff. ex qbus causis in pos. eaś. l. fulcini⁹. §. vlt. Ali⁹ casus ē in muliere missa in pos. cã vẽ tris. vt. ff. si mlier vẽ. noie. l. j. §. itẽst. Ali us ē in missione facta ꝑ carbo. edictũ. vt. ff. ad carbo. l. sʒ si is §. an ãt vescẽdi cã. Ali⁹ est in filia vel nepte vel vxore defũcti missa in possessionẽ legatoꝝ rei seruan. de cã qñ filia neptis vl' pneptis vel vxor nõ hñt vñ se sustentent al's. vt. ff. vt in posses. leg. l. q legatoꝝ. nã si venies ĩfra annũ rẽ recipis cũ oĩbus fructibus. vt. C. de pre/ scrip. xxx. an. si qs emptionis. §. fi. ne vi/ deatur petita si cõditio extiterit. vt ar. ff. de tribu. l. illud. ꝛ. ff. de pecu io. sʒ ꝛ si dã nũ. §. vl. ꝛ. l. ex facto. §. vl. ꝛ. ff. si cui plus q̃ꝫ p. l. falci. l. j. §. si legata. Sʒ lʒ credito/ res ꝯditionales ipetrẽt sepatiõnẽ. tñ cre/ ditores heredis vendũt res a creditorib⁹ defuncti sepatas pstita cautione se refusu ros tibi. al's mirũ videś: nã ꝛ al's creditor cõditionalis fruct⁹ pcepit: lʒ cõputet ꝛ in sortẽ ꝛ in vsuris. vt. C. de actione pigno. l. j. ꝛ. C. de pactis pignoꝝ ꝛ omni cã. l. j. ꝛ. ij. imo plus dico ꝙ in psonalib⁹ actionĩ bus missus cã custodie pcipit fruct⁹ si dñs nõ pcepit. vt. ff. de bõis auctorita. iudicis possidẽ. l. pretor. §. j. ꝛ. §. est preterea. ad aliud respõdeo ꝙ in reali pos. possessor de possessione deijciś in psonali ãt post secũ dũ decretũ: vt in pdicta. l. si finita. ꝛ est ra/ tio: q: duo insolidũ possidere non pñt. vt. ff. de acqren. posses. possideri. §. ex pluri mis. ꝛ. ff. cõmodati si vt certo. §. si duob⁹ vehiculũ. ꝛ de hac materia copiose dicas vt notaui. s. de secũdo decreto. ꝛ notat do min⁹ meus in sũma de bonis auc. iud. pos sideri. ℭ Qualiter ãt officiũ iudicis in/ terueniat circa bona vendita ĩ psonalib⁹ q̃rieus creditor mittiś nõ insisto: q: expe/ ditur illud sine libello. Illud tñ attẽde ꝙ talis modus seruabitur sicut fore in ven ditione rei ecclesiastice ꝛ fiscalis predij tri butarij: pco ibit p ciuitatẽ clamãdo sic: ta lis debitor dʒ. x. titio creditori suo: ꝛ vnde bona ipsius p rata illoꝝ. x. debẽt vẽdi q vult emere veniat ꝛ emat ꝛ forte subhasta buntś. vt al's. C. de fide insti u. ꝛ iu. haste fi scalis ꝑ totũ in. x. lib. ꝛ. C. de rescin. ven/ di. si q̃s. ꝛ. C. si ppublicas pẽsi. ℭ Qua liter ãt bona separẽtur q: illud expedietur officio iudicis ꝛ p libellũ: iõ de h̾ tracta/ bo. ℭ Uñ ad h̾ vt in h̾ casu competat tot sunt necc̃aria. ℭ In primis ꝙ debitor sit qs. ꝛ ꝙ alius sit creditor q vult ipetrare sepationẽ etiã ex die vel cõditione: vt. ff. e. l. creditorib⁹: siue cõditio sit extitura vl' nõ. vt ar. ff. ex qb⁹ causis in pos. eatur. l. i possessionẽ. Quis ãt sit creditor ꝛ qs dica tur debitor. s. in hac eadẽ rubrica notaui. ℭ Scdm est necessariũ ꝙ debitor deces/ serit. ℭ Tertium ꝙ aliquis sit heres ꝛ ꝙ hrditatẽ adiuerit: alioqn succurriś credi/ torib⁹ officio iudicis vt curator constitua/ tur bonis sicut in sequẽti rubrica dicem⁹. sicut hec pbantur. ff. de separatio. bo. l. j. ℭ Quartũ vt creditores qui volunt im/ petrare separẽś. sint creditores defuncti ꝛ nõ heredis. vt. ff. de separa. bo. l. j. §. j. ꝛ. §. ecõtrario. ꝛ rõ reddiś i ipo. §. q̃re cre ditores heredis nõ possint sepationẽ ipe/ trare: in casu eni vno possunt sepationem impetrare qñ heres in fraudẽ suoꝝ credi torũ adiuit hereditatẽ q̃ soluendo nõ erat tũc extra ordinem subueniś illis. i. ꝑ bene ficiũ sepationis quod interponiś officio iudicis nõ iure actiõis ex illo edicto õ his qui i fraudẽ credito. sʒ h̾ nõ facile est ad/ missum ꝛ vere nõ facile nisi pbeś dol⁹ vt

16 in pdicto. §. in fine. † Questio. Sed mirũ ẽ q̃re nõ succurriś creditorib⁹ ꝑ actiones reuocatorias ex illo edicto de his que in fraudẽ. ex q̃ heres in fraudẽ creditoꝝ adi/ uit. vt ar. ff. de his qui i fraudẽ creditoꝝ. l. iij. Rñ. ad h̾ vt ille actiones locũ habe/ ant optet ꝙ dol⁹ ex vtraqꝫ pte interueniat. vt. ff. de his qui in fraudẽ credito. l. q aũt. §. h̾ edictũ. ꝛ. §. simili. ꝛ. §. in h̾. h̾ autem subueniś dolo interueniẽte solũmodo ex pte heredis adeũtis in fraudẽ creditorũ. ℭ Quintũ ꝙ alio mõ nõ possit creditori/ bus succurri: si eni habẽt ꝯ alios actionẽs sepationem forte nõ ipetrabunt. vt ar. ff. e. l. j. §. si filiusfa. in fi. ℭ Sextum ꝙ cre/ ditores

altores nō sint secuti fidē heredis: nā si sint secuti forte qa nouauerūt vel si vsuras ab eo acceperunt sequētes fidē eius vel si satisda. ab eo acceperūt etiā fideiussorē minus idoneū: vel si pignus ab herede acceperūt: vel alio mō fidē heredis sint secuti nō possint ipetrare sepationē. vt. ff. e. l. j. §. illud sciendū. z. ff. si qs pignus. Qd̄ dixi de nouatione intelligas voluntaria: nō necessaria ꝑ. vt. ff. e. l. vi. z est rō vt i ead. l. dr̄. q: facit hoc creditor ex necessitate: z ē ar. ff. de noua. aliā. ¶ Septimū ꝙ bona nō sint cōmixta: z intelligas de illis bonis q̄ cōmisceri possunt sicut sunt liquida z frumēta z pecunia: ꝑdia enim z domus q̄ distinguunt pariete medio. vt. ff. cōia de seruit. si qs duas. §. si qs partē. ista talia non cōmiscent z vix ē qd̄ possit cōtingere. vt. ff. e. l. j. §. ꝑterea sciendū. z ar. ff. de rei vēdica. l. marcell⁹. z. l. q̄ qdē. z. l. idē pōp. z. ff. d̄ solu. l. si alieñ. ¶ Octauū ꝙ adierit z ꝙ ab adita hereditate quinqueñiū nō sit transactū. vt. ff. e. l. j. §. qd̄ dictū ē. ¶ Nonū ꝙ petāt separationē corā ꝑtore vel ꝑside: nulli⁹. n. alteri⁹ notio ē: z sic nō credo magistratus municipales posse cōcedere sepationē: z sic credo separationē ad mixtū iperiū ptinere. vt. ff. e. l. j. in pn̄ §. de his aūt oib⁹. z. ff. ad municipales. l. ea que. z. l. magistratus. ¶ Decimū ꝙ bona sint penes heredē. Ceterum si sint vendita z sine fraude nō ipetraṫ separatio: nā que p heredē medio tp̄e gesta sūt rata cōseruari solēt. vt. ff. e. l. ab herede.

17 † Questio illd̄ āt q̄riṫ: q̄re h̄ bn̄ficiū separationis sit inductū z q̄ sit vtilitas. Rn̄. iō vt creditorib⁹ h̄ditarijs ꝯsulaṫ z vtilitas pōt eē creditoꝝ: z pōt eē dānū: vtilitas si bona testatoris sint soluendo z heredis bona nō sint soluēdo: dānū qn̄ econuerso: vt. ff. e. l. j. §. quesitū. z. l. si creditores. est etiā vtilitas: q: qcqd heres de hereditate habebit totū dabit creditoribus illis: si aliunde acqrit nō: vt in ꝑdicta. l. si creditores. z rō reddiṫ in ipsa. l. Est z alia vtilitas q: ipetrata sepatione potior est creditor q ipetrauit separationē etiā si cirographarius sit ꝙ̄ ille cui ipse heres rē illā pignori obligauit. vt. ff. e. l. j. §. sciendū est. ¶ Illud āt nota ꝙ cōcessa sepatione non admittiṫ penitētia creditoꝝ si vellēt penitere z dicere se nō debere ipetrasse separationē nisi iustissima ignorātie cā allegata: z tūc eatenus mereṫ veniā temeraria petitio separationis: vt si aliqd supest creditoribus h̄dis ad illud admittanṫ non vt illud qd̄ factū ē reuoceṫ nisi in casu qn̄ fideiussori debitor successit z creditor petit sepationē. vt. ff. e. l. j. §. vlti. z. l. debitor. ¶ In hac āt sepatiōe petēda vtaṫ actor

18 talib⁹ positionib⁹. † Positio ac. Ego sum creditor titij. ¶ Itē titius ē debitor me⁹ in. x. ¶ Itē titi⁹ ille decessit. Item tu successisti sibi vel ex testō vel ab intestato nō curo. ¶ Item bona titij sunt soluendo.

19 ¶ Ecōtra re⁹ sic faciat po. † Positio rei. Ego dico ꝙ titius illa. x. q̄ tibi debuit soluit. ¶ Item adiuit z bona sua sunt ita cōmixta qd̄ separari nō pn̄t. ¶ Item quinqueñiū trāsactū ē qd̄ heres hereditatem adiuit. ¶ Item heres vēdidit illa bona. ¶ Itē tu es secutus fidē h̄dis. ¶ Actor

20 cōcipiet sic libellū. † Libellus. A vobis dn̄e ꝑtor vel ꝑses vel magr̄ iusticiarie vel camerarie. Ego. R. peto separi ex officio vr̄o bona semp̄ronij heredis titij a bonis ipsius titij q fuit debitor meus i. x. z ad h̄ ꝑpono officiū vr̄m. Qd̄ sic recte ꝯcipiaṫ libellus dr̄. l. ff. e. l. j. Oppositio. Sed vr̄ ꝙ libellus iste nihil opeṫ: nā aut bona sūt talia q̄ cōiuncta separi nō pn̄t seu cōmixta: vt sunt liqda z frumētū z talia: z tunc officiū iudicis nihil opaṫ, q: est ipossibile ꝙ separenṫ. vt. ff. e. l. j. §. pe. z si ꝑciperet iudex tale ꝑceptū nullū: q: ipossibile. vt ff. q̄ snie sine appellatione rescin. l. vi. Itē si bona sunt talia q̄ ꝯmisceri non pn̄t: vt sunt ꝑdia. dom⁹ z talia z illa sepata remanerēt: qūo petā officio iudicis cū sepata separari nō pn̄t. Rn̄. tu opponendo factum denotas: z ego ad ius refero me: qn̄ enim dico peto bona separi. h̄ est intellectus ꝙ cū ego sim creditor testatoris nolo cōcurrere cū creditoribus heredis q heres forte soluēdo nō ē: s; tm̄ volo esse cōtētus bonis testatoris. ¶ Unde multi meti istius

21 questionis libellū sic cōcipiunt. † Libell⁹ Corā vobis dñe. M. ptor vel magr iusticiarie. ppono ego. R. q̄ Gaius fuit debitor meus in x. qui cū decessisset ⁊ successisset sibi Seius q̄ soluēdo nō est ne cōiunctio bonis cū creditorib⁹ ipsi⁹ cōcurrā: iō bona Gaij debitoris mei p officiū vr̄m separari peto. Sed quocūqȝ mō concipiat libellus qō nō pcedit. Oppositio. Itē adhuc opponit : psona testatoris ⁊ heredis eadē reputat vt in aut. de iureiurā. qō a mo. coll. v. Itē ab adita hereditate dominiū rerꝝ hereditariaꝝ incōtinēti transit in heredē. vt. ff. de acq. pos. cū heredes. qūo ḡ pnt ex officio iudicis bona separi q̄ iam sunt infixa in psona heredis q̄ est eadē psona cū testatore. Rñō de fictione iuris hoc est q̄ eadē psona reputet : ⁊ lȝ h̄ sit ⁊ sit acquisitū dominiū p aditionem beneficiū tñ iuris quantū ad effectū iuris vt dixi creditoribus non est ademptum.

¶ De officio iudicis quo curator datur bonis alicuius qui cedit bonis vel qui decedit sine herede vel cū herede qui nolit hereditatem adire. Rubrica.

1 Actio de officio iudicis: quo curator. ⁊c. ad hoc vt procedat: quot requirantur.
2 Cessio in psonā nihil hñtis qd operet.
3 Decedere qūo aliquis sine herede possit.
4 Heres si dixerit: se non aditurum : quare sibi preiudicet.
5 Heres an a ptore cogi possit: vt vl adeat quando est pure institutus: vel si sub conditione: vt conditioni pareat.
6 Heres quomodo cogetur: si potest: vt conditioni pareat.
7 Curatori quomodo vtiles actiones contra heredem dentur.
8 Curatores plures si bonis dati fuerint: ⁊ vn⁹ nō attingat: quare nō cōueniunt illi qui attigerunt sicut in tutoribus fit.
9 Curator cui rationem reddet: quo casu debitori contra eum actio non detur.
10 Libelli i tali actiōe qūo fiāt. cū plu. seq.

Restat vltimo tractare de officio iudicis quo curator constituitur bonis alicuius qui cedit bonis vel qui decedit sine herede vel cū herede qui nolit hereditatem adire: in quibus casibus solet curator bonis cōstitui ad instantiā creditorum: vt per eum bona vendant ⁊ creditorib⁹ satisfiāt. vt. ff. de curato. bo. dā.
1 l. j. ⁊. l. vlti. † ¶ Unde ad hoc vt officio iudicis curator bonis constituat tot sunt necessaria. ¶ In primis sicut in superiori rubrica notaui: q̄ aliqs sit creditor: ⁊ q̄ alius sit debitor. ¶ Scōm q̄ debitor cessit bonis illis. vt. ff. e. l. vlt. qualiter autē quis cedat bonis: ⁊ qd operet cessio pauca dicā f̄m q̄ dñs meus notat in summa C. q̄ bonis cedere possunt. ¶ In primis attēde q̄ cedere bonis nihil aliud est nisi dimittere bona creditoribus ad instantiā ⁊ petitionē creditoꝝ: non dimittit q̄ ipsi creditores habeant illa bona iure dñij: vl sua auctē diuidāt inter se: sed vt bona vēdant ⁊ ex precio creditoribus satisfiat. vt C. q̄ bonis cedere possunt. l. legis iulie. ⁊ noli adherere v̄bo qō dicitur bonis quasi qō ille solus cedere posset qui est soluendo: stultus eēt enim qui posset soluere q̄ bonis cederet: cum bona intelligantur q̄ beant. i. faciunt hoies beatos. vt. ff. de ver. sig. l. bonoꝝ. ⁊ sic verba simplr ponūtur: nā cedit bonis etiā qui nihil hȝ. vt. C. q̄ bonis cedere possunt cū filijs fa. ⁊ actio de peculio tenet etiā si nihil sit in peculio. vt. ff. de peculio. l. quesitū. Petrus etiaȝ dr̄ reliquisse oia q̄ nō reliqt nisi nauiculā
2 ⁊ rete. † Questio. Sed quid opatur cessio in psona nihil habētis: opaf q̄ ad oia beneficia q̄ hȝ beneficium cessionis. Si tu queras q̄ sint beneficia. Rñ. olim duo: hodie vnū: olim enim nisi debitor cederet bonis detrudebaf in carcerē : sicut etiā hodie fit in lōbardia: q̄ dī eē multū puincia libera: nō attēdentes v̄bum cat bonis. Ut dcto cui des. vt. C. qui bonis cedere pos. l. j. imo vt dicit aulus gellius: dabaf creditoribus lacerādus: lȝ h̄ cautū legib⁹ nō inueniaf. Hodie tñ istud beneficiū nō est necessariū: nā ⁊ sine cessione nunqd debitor q̄ nō est soluēdo pp̄ter pauptatē detruderef in carcerē: nō: immo creditor q̄ retinuerit debitorē caderet a debito: vt i aut. vt nulli iudi. §. q̄ vero. coll. viij. ⁊ est pos

sita. in. C. de actio. z obli. aut. immo nisi in casu. C. de capt. z postli. l. vl. nec dicat aliqs q iure antiq etiā erat illud p. l. C. ð actio. z obli. ob eo. nā nō ē verū: q: iure veteri nō seruiebat liber hō p debito: sz nihi lominus detrudebat in carcerem. ¶ Est z aliud bñficiū z olim z hodie: q: cedit bonis postea nō potest conueniri nisi quatenus facere pōt. i. habita rōne sui ne egeat: qð priuilegiū pauci habēt. vt. ff. q bo. ce. pos. l. is qui bonis cessit. z. ff. de re iudi. l. sunt psone. z. ff. de reg. iur. l. in cōdēnationē. Sz qd ē istud priuilegiū cū nihil aliud habeat: z sic ei⁹ periculo nihil est q nihil hz. vt. ff. de furt. itaqz. z cātabit vacuus corā latrone viator. vt. ff. de dolo. nā is. Rñ. hz h bñficiū si postea aliqd acquisiuit: q: lz cedat debitor nō ppterea liberat: vt. C. q bonis ce. pos. l. j. Nec ē ꝯ ff. e. l. is q. in fi. q: qð ibi dič sedētē nō posse ingetari ab his qb⁹ prius dz: subaudi nisi postea de nouo puenerit ad meliorem fortunā qð aliqd acqsiuit ita q acqsitum non sit modicū qð estimabit iudicio offō sm quātitatē. vt. ff. q bonis cedere pñt. l. is qui bōis. z. l. qui bōis. z. l. si de bonis. ¶ Est scðm necariū ad h vt admutat cessio. s. vt debitor agnoscat debitū: vel sit cōdēnatus: vel cōfiteat in iure: ante enim q̄ʒ aliqd istoꝝ interueniat si vult cedere debitor nō audit. vt. ff. qui bo. ce. pos. l. pe. z sm h dz legi lra illa cū nō: qui bōis cedit. i. bonis cedere vult anq̄ʒ debitū agnoscat soluēdo forte vsuras: exponēdo cautionē de soluēdo debitū: vt ar. ff. de lege pmis. l. iij. z. C. ð iure do. ipetrā. l. ij. z. C. de pscrip. xxx. an. cū notissimi. vel petendo dilationē. vt ar. C. ð re iudi. l. ad solōnē. vel soluēdo ptē. vt ar. C. de nō nu. pecu. cū fidē cautiōis. ꝯdēnet vt p sniaʒ creditore agēte: vel in ius ꝯfiteat audiri non dz: z sic lex illa legit cū nō. Et sm h q̄rit q̄ sit rō. Rñ. optima. sicut assignauit. R. dñs meus: q: interest reipublice ne quis re sua male vtat. vt instit. de his qui sui vel alieni iuris. §. fi. quia multi sunt de facili facturi cessionem ideo illud statuit: legit etiā lra illa sine nō: z erit talis intellectus. aliquis ē debitor z alius ē creditor: petit creditor debitū debitor dič. cedo bonis: q̄rit an audiat anteq̄ʒ agnoscat debitū vel sit ꝯdēnat⁹ vel ꝯfiteat debitū: z rñdit ibi Ulpia. q audit z sic legit sine nō: z q̄re audit q: tacite vr ꝯfiteri de intētione aduersarij: quis enim stultus cederet bonis nisi debitor esset cū non presumat quis pecuniā suā iactare. vt. ff. ð proba. cū de idebito. z erat illa dubitatio. l. illi⁹: q̄si qð tūc demū admittat cessio qñ cōstabit aliquē debitorē vel agnoscendo: vel p cōdēnationē: vel p cōfessionem: adijcias quartum exemplū: vel p cessionē. Nec est locus oppōni. ff. de excep. l. nō videt de itētione aduersarij ꝯfiteri q excep. vtit: q: h nō vtit excep. imo debitū confiteri vr. Et sic etiā respon. alteri. l. C. de excep. l. si quidē. Et sic intelligo. l. illā. remotis oib⁹ alijs glosulis que summa videtur inducere: iudex enim in cessione admittēda dz eē cautus vt temerariā cessionē nō admittat. vt. C. qui bo. cedere pos. l. si quantitatē. ¶ Item licet aliquis dicat si tamen ipm penitet anteq̄ʒ bona eius vendant z vult se defendere audiri debet. vt. ff. de cessi. bo. qui bonis. z. l. quē penitet si enim aliquis vocatus aliquādo ad aliqð munus: dicit ego prius volo dimittere omnia bona mea vel cedere bonis non admittitur hec cessio. vt. C. eo. l. ppter. si. e. vult cedere post administratum officium tunc admitteretur. vt. C. e. si pater. ¶ Itē nō desiderat solēnitas in cessione facienda: sicut faciunt amalfitani qui habent linteamen z pecten z pectināt caput suum sedēdo in terram: z dicunt cedo bonis: immo sufficit sola volūtatis pfessio: siue extra ius: siue p litteras: siue p nunciū: vt. ff. e. l. fi. z. C. e. l. in oi cessione. ¶ Itē in cessione tali voluntas creditoꝝ admittit qui volūt dare iducias non illoꝝ qui volunt admittere cessionē. vt. C. e. l. vlt. ¶ Hac cessione facta petunt creditores dari curatorē bonis: vt. ff. de cura. bo. dan. l. vl. Uel petit curator dari bonis etiā si debitor nō cedit si moritur sine herede: vel cuʒ herede. heres tñ repudiat z dicit se nolle

adire: creditores poterūt adire pretorē vt curatorē bonis constituat p quē bona vendant. vt. ff. de cura. bo. dan. l. j. ⁊. ij. Idē etiā ē ⁊ si qs instituat heres sub conditio. potestatiua vel que pendeat ex facto alter. nã: ⁊ infra statutū tps a iudice cōditio illa nō extiterit creditores pnt petere vt curator bonis constituatur. vt. ff. de heredi.
3 insti. l. si qs istituat heres in diem. † Questio. Circa ista tria exēpla tribus modis q̃ritur: ⁊ primo sic qūo qs pōt sine herede decedere ad minus fiscū hȝ heredem: quia successor caducoꝝ ⁊ bonoꝝ vacātiū est. vt. C. de bonis vacā. l. j. li. x. ⁊. ff. de peti. here. l. itē veniunt. §. cum anteā: ptes. Rñ. posset esse φ fiscus nollet succedere: qꝛ forte ille nō erat soluendo. vt. ff. de iure fisci.
4 l. j. §. an bona. † Questio. Secundo q̃rit: q̃re sibi preiudicat si dicat heres se nō aditurū: ⁊ si sub cōditione sit institutus. nam cū nō possit repudiare nisi hereditatē quā potest acquirere. vt. ff de acqr. here. is q. ⁊. ff. de leg. ij. si ita. ḡ si repudiatio mihi non nocet: nec nocet mihi si dico non adibo: at lex dicit qđ nocet. vt. ff. de cura. bo. dā. l. j. Rñ. aliud ē repudiare qđ fit sola volūtate repudiātis: ⁊ ideo qs iuri competituro renūciare nō pōt: at cū dic̄ qs nō adibo creditoribus instātibus illa verba habēt vim pacti p qđ pactū pōt qs iuri cōpetituro renunciare. vt. C. de pac. l. j. ⁊. C. de tpibus appell. l. fi. §. fi. ⁊. ff. a qb⁹ appell. nō lȝ. l. j. §. si qs an. Uel alr lȝ p̄iudicet vt curator d̄tur bonis: nō tñ p̄iudicat vt hereditatē vide at repudiasse. ⁊ hoc notauit dñs meus. R. sȝ ħ vltimū nō approbo: quia cōstituto curatore bonis ⁊ postea venditis: quid faceret postea heres: certe nihil cū ea que fiunt p curatorem datum bonis rata sunt
5 vt. ff. de cura. bo. dan. l. ij. §. j. † Questio. Itē adhuc q̃ritur cū quilibet heres possit deliberare. vt. C. d̄ iure delibe. l. cū antiqoribus. ⁊. l. scimus. ⁊ habeat certū tps. vt l. ll. illis. ⁊. C. de inofficioso testō. l. penul. qd est qđ legit. ff. de cura. bo. dan. l. j. qđ heres cogēdus est a p̄tore vt vel adeat qñ pure est institutus vel si sub cōditione optȝ vt pareat cōditioni si pōt: vel si non potest optet vt dicat se nō aditurū. Rñ. qđ in. l. illa dȝ intelligitur qñ deliberare noluit heres: vel qñ tpa deliberandi transiuerunt. ℭ Constituetur ēt curator bonis si aliqs sit absens ⁊ nō sit q defēdat ⁊ bona sua deuastentur: vel forte qꝛ captiuus est. vt. C. de cap. ⁊ postli. re. l. iij. ⁊ ff. ex qbus causis
6 ma. in inte. re. l. ab hostib⁹. §. j. † Questio. Itē q̃rit i eo φ dī. ff. de cura. bo. dan. l. j. qđ heres cogēdus ē cōditiōi parere si pōt qūo cogit. Rñ. causatiue nō p̄cise. s. si non vult ab hereditate repelli: sicut ⁊ mater cogit petere tutorē filio ipuberi. vt. C. ad tertul. l. iij. ⁊. ff. q petāt tut. l. ij. ⁊ sic parebit conditioni: si non dabitur curator bonis. ℭ Attēde tñ multa q̃ sunt nota digna in ħ curatore constituto. Primum quia ad instantiam oim creditoꝝ vel maioris partis cōstituit: vt p p̄torē rome vel p̄sidem i prouincia: ⁊ sic credo p magistratū municipalem: quia nomē p̄sidis nomen generale est vt. ff. de officio p̄sidis. l. j. lȝ qdam dicant qđ stricte accipitur nomē p̄sidis: vñ magistratus municipalis nō dabit curatorē bonis: q̄si φ ħ sit mixti iperij. vt ar. ff. ad munici. l. ea q̃. ⁊. l. magistratus. Scđm φ nō creatur curator inuitus: sed volēs nisi magna necessitate iminēte. ⁊ tūc ex mandato iperatoris. Tertiū φ nec agēdo nec defendendo caueat de rato: nec iudi. solui. vt. ff. rē ra. ha. l. actor. Quartū φ oēs actiones q̃ cōpetebāt debitori: vel ɔ̄ eum directe curatori cōpetūt vtiles ⁊ ɔ̄ eū. Quintū φ oia q̃ acta: facta: gesta p illū curatorē sunt qđ rata sunt. Sextum φ si plures sunt curatores cōstituti φ qlibet agit ⁊ conuenit in solidū: nisi sint regiones diuise: qꝛ vnus in Italia: alius in Prouincia: tūc qlibet p regiōne sua aget ⁊ conueniet. Septimum φ qñ plures cōstituūt lȝ vnus nihil attingat nihilominus tñ cōueniri pōt: ħ qñ volens ⁊ spōtaneus cōstituit: nō qñ inuitus. tunc .n. ille q nihil attigit nō ɔ̄uenit. Octauū φ nulla actio datur debitori quem lex vocat fraudatorē ɔ̄ illū curatorē de añ gesto sicut hec oia legūt. ff. d̄ cura. bo. dā. l. d̄ cu-
7 ratore. ⁊. l. si p̄ les. ⁊. l. ipatores. † Qō. Scđ q̃rit qūo isti curatori dāt vtiles actiones

⁊ ꝯ eū cū nō fuerit obligatus nec ex ꝯtu vel q̄si : nec ex maleficio vel q̄si. R̄n. h̄ fit bn̄ficio senatusc̄o. cui⁹ senatus nomē non habemus. vt. ff. ḋ cu. bo. dā. l. ipatores. si cut i trebel. senatusc̄o. cui⁹ bn̄ficio illi cui fit restō ⁊ ꝯ eū ꝯpetūt vtiles actiōes. vt. ff. ad trebel. facta. §. ua. l. ua m̄. §. q ex trebelliano. Q̄ō. Sʒ nūqd ille curator iurabit de calūnia. R̄n. sic: q2 principales p̄sone iurāt hodie: vel ille ad q̄s negocium in medio migrauit sic p̄sona heredis ⁊ sicut tutores ⁊ curatores vt aut. p̄ncipales q̄ est posita in. C. de iuretur. pp calūniā dā.

8 † Questio. Itē q̄rit si plus sunt curatores dati bonis ⁊ vn⁹ nō attingat q̄re non cōueniunt p̄mo illi q attigerūt sic in tutoribus. vt. C. de diui. tu. l. ij. ⁊. ff. de admi. tu. l. tutores q post s̄niam. §. curatores. ⁊ ar. ff. mā. l. creditor. §. duob⁹. In curatorib⁹ āt datis bonis etiā si vn⁹ nō attingat: nihilomin⁹ m̄ ꝯueniūt isolidū: vt dcm̄ est. R̄ndit dn̄s me⁹ ⁊ dn̄s. P. q aliud ē in tutorib⁹ ⁊ curatoribus sicut ibi glosant. sed dn̄s. R. q subtil'r cūcta rimat dic sic: qḋ legit. ff. de cura. bo. dā. l. ij. intellige si curator ꝯueniat ab eo q ꝯ defunctū vel debitorē se actionē habere dicebat: ceterū si ad rōnem reddēdā ꝯueniat qḋ in tutorib⁹ ⁊ curatorib⁹ dr̄: vt p̄mo ꝯueniat qui gessit: idē in h̄ curatore obseruādū dico: ⁊

9 hoc s̄m. B. † Q̄ō. Sʒ cui reddet rōnē iste curator cū debitori ꝯ cū nō dat actio. vt ff. e. l. impatores. R̄n. verꝫ ē qḋ nō datur actio si aliqd cōmisit forte: q2 male gessit leui vel leu. s̄ima culpa. ceterꝫ si dolo vl' lata culpa qd cōmisit tūc tenet. vt. ff. ḋ bo. aucto. iudi. pos. l. p̄tor. §. est p̄terea. Et sūt sil'ia ar. ff. de pact. l. tres fr̄es. ff. de neg. gest. pōp. si negociū. ff. mā. l. creditor. ff. de admi. tu. qdā decedēs. ⁊. ff. de libera. leg. l. aureli⁹. ⁊. l. aurelio. ⁊. l. nō solū: in q b⁹ oib⁹ legib⁹ cauet qḋ illa videt remissa q̄ culpa leui cōmissa sunt nō q̄ lata vel dolo. ¶ Cōcipiūt aūt creditores sic libellū.

10 † Libellus. Corā vobis dn̄e iudex. M. ciuitatis Ar. ꝓponim⁹ nos creditores q ti tius debitor nr̄ sine herede decessit ⁊ nō ē qui nr̄a p̄soluat debita. vn̄ p vos petimus curatorē bonis quē dā titij ꝯstitui: ad h̄ ꝓponimus offm̄ vestrū. ¶ Vel si heres sit aliqs qui nolit adire vel non adiuit dicat

11 sic. † Libellus. Q̄ḋ cū titi⁹ debitor nr̄ decesserit ⁊ seius sit sibi heres q nōdū adijt quē ꝯpellatis vt vel adeat: qn̄ ē pure institutus vel dicat se nō aditurꝫ: vel ꝯditioni pareat qn̄ est istitutus sub ꝯditiōe: qḋ si nolit petimus curatorē bonis ꝯstitui: ⁊ ad h̄ ꝓponimus offm̄ vr̄m. Q̄ḋ sic recte ꝯcipiant libelli dicit. l. ff. ḋ cura. bo. dā. l. j. Oppositio. Sʒ opponit. nā nō vi3 q aliq̄ mō necessarius sit libell⁹. Nā curator nō dat inuitus vt dcm̄ ē: ⁊ sic petes curatorē dari bonis petitio ista nulla ē: q2 nō hūc: non istū: nō illū: ⁊ si aliquē noias ille non ꝯpellet inuitus. Itē si ē volēs aliqs ⁊ vlt creari ad qd necessarius est ille libellus: certe vi3 qḋ ad nihilū. R̄n: lʒ h̄ multi admiserint ꝓpter metū qōnū. m̄ ego dico necessariū eē libellū: q2 si nullū inuenire possum qui velit tūc maximā credo necessitatē ⁊ cām qḋ quis cōpellat. sʒ cū rescripto principis p̄mo habito: vel si est volēs nihilominus libellus dabit vt auctas legitime interponat. vt. ff. de cur. bo. dā. l. ij. ¶ Hec exēpla tāq̄ vtilia tractare ꝓuidi vbi offm̄ iudicis intentat loco p̄ncipalis actionis: alia exempla si q̄ inueniri pn̄t studiosis tractanda ⁊ inueniēda relinquo. Et sic est finis huius tractatus.

¶ Incipit tractat⁹ de bonorꝫ possessionib⁹.

¶ De bonorum possessionibus. Rubrica.

9 Bono.posses.an edicta les decrete: et decrete hodie dicant.

10 Bono.posses.an pñte altera parte fieri debeant.

Ompleto p dei gra'iā tractatu oiū actionū scdm arborē dñi Jo. et multas actiones addidimus q̄ nō sunt in arbore additū ē etiā et de offō iudicis qd non ē actio sz tm̄ q̄ōnū et actio i certis casib⁹ opat: vt.s̄.dixi. Restat vt d bono⁊ pos.q̄ lz nō sint actiōes opant tātū quātū et actiōes fm qd diligēter et p ordinē videam⁹ breuit. Sz lz de bonoruz possessionib⁹ debueri tractare post tractatū p̄tozia⁊ et iter p̄tozias.q: oēs p̄tozie sūt vt insti.de bo.pos.iō tñ vltimo tractare p̄uidi.q: nō sunt actiōes:iō int actiōes illas iserere nolui. † Questio. Sz q̄rit: q̄re bo.pos.nō sint actiōes.nā ex diffinitione vi q sint actiōes bo. pos.ē ius psequendi retinēdiqz p̄rimonij siue rei:q̄ cuiusqz fuerit cū morit io.vt.ff.de bon. pos.l.iij. Et actio ē ius psequēdi i iudicio qd nobis debet.vt in insti.de act.in prin.g̊ bono⁊ pos. sunt actiones. Rñ.nō est ita:nam ē ius qd psequimur:sicut ius pa.ptātis in filio. Est ius q̄ psequimur sic actio: et ē ius ꝓpter qd psequimur sic bono⁊ pos. et sic lz bo.pos. sit ius:nō tñ ē actio.nā nō ē ius q̄ psequimur:sz ē ius ꝓpter qd psequimur. nā etiā iure veteri qñ ipetrabant cū maxima solēnitate ipetrabant.sz hodie nō sit necē et hodie etiam vbi sufficit sola petitio cora⁊ p̄tore: sz cū cā cognita. vt.ff.de bo. poss. l.iij.§.si cā āt cognita.et.§.vl.et.C.q admitti a.d bono⁊ pos.l.vl. et.C.de curatore furi.l.vl.et si cōcedant bono⁊ pos.non ꝓpterea res a possessorib⁹ vēdicabit. sed illud hz q: acqrit sibi quoddā ius ꝓpter qd poterit postea agere.s.possessoz:a here ditatis petitione:q̄ est actio p quā vēdicabit bona a possidentibus.vt.ff. de possessoria heredi peti.l.j.et.ij.sicut de illa diximus.s̄.in tractatu pretoziarum in speciali rubricella et est bonū ar. ad h.ff. de in-

2 of.te.l.pap.§.j. † Questio. Item querit a q̄ hodie petent bono⁊ pos.nūqd a magistratu municipali. Rñ refert de q̄bus loq̄ris an loq̄ris de.vi.ordinarijs q̄ ius tribuūt: aut de alijs q̄ ius nō tribuunt:et extraordinarie sunt. Prime petent et cōcedent ab his q hñt mer: vel mixtū ipertu⁊ et p tribunal:.vt.ff.de bono⁊ pos.l.iij.§. causa.et.§. vl. Alie cōcedunt a magratib⁹ municipalib⁹.vt.ff.de offi.ei cui mādā.ē iur.l.pe.§.vl.et scdm h vba que sunt ib:.vt posses. bono⁊ def: legas q sit vna pars:et volue lrām.et dicas:vt bo.pos. detur.s.extraordinaria.q̄ ius nō tribuit: vt statim dicem⁹vt carboniana: et q̄ dat mulieri noie ventris:et q̄ dat gr̄a litis agnoscēde scdm q̄sdā demādari pōt. ¶ Si āt vis dicere q sint due ptes dicas vt bon. pos.detur.i.dāda sit vt in sequētib⁹ exemplis noie dāni infecti et c.istud demandat q: pōt h delegari et cognoscere magistratus múnicipalis an dāda sit: sz dat re ipsa .i.in possessionem mittere h non demandat:nec cognoscet de h mgratus municipalis.vt.ff.ad municip.l.ea q̄.et.ff.de iurisdic.om.iudi.l vl. ¶ Sciēdū ē q sicut tradit dñs meus in summa.C. qui admitti ad bo.pos.bono⁊ pos.vt sit vna pars diuidit q̄ alia ē ordinaria. alia extraordinaria. Ordinarie sunt.vi.due ex testamento .s.scdm tabulas:et ꝯ tabulas. sz hec ē duplex.vna que datur filijs ꝯ testamētū patris:alia q̄ dat patronis ꝯ testamētu⁊ liberti. Quattuoz ab intestato.s.vnde liberi vñ agnati:vñ cognati:vñ vir et vxoz.vt insti.de bo.pos.§.j.et.§.sunt.et.§.cum de testamentis. Est et septima extraordinaria:q̄ nūc ex testamento:nunc ab intestato cōpetit scdm q de q̄libet i sua rubrica dicem⁹. vt insti.de bo.pos.§.sunt. et.§.de septima et.ff.si tabule testamēti nulle ex.l.j. Dicuntur etiam extraordinarie.s. carboniana et illa que dat mulieri noie ventris: et illa q̄ dat gr̄a litis agnoscēde: scdm q de q̄libet in sua rubrica dicemus. vt.ff.de carbo.edic.l.j.et.ff.si mulier ven.no.l.j.et.ff. de inof.testa.pap. Questio. Sz illud q̄rit q̄re bo. pos. dicunt q̄dam ordinarie im-

imo deberent dici oēs extraordinarie: cuz hodie sine solēnitate petāt et extra illū solēnem ordinē: vt supra dixi. p. l. C. de curatore furi. l. vl. §. j. et C. q admit. ad bo. pos. l. vl. Rñ. dominus meus q duabus de causis dicunt extraordinarie. Jlla sepe prima dr extraordinaria: qr nō est stabili ta certa pte edicti. s. ex testamēto tātū: vel ab intestato: sz qsi larga núc ex testamento: núc ab intestato cōpetit. Alie alia de cā dñr extraordinaria. s. qr ius non tribuūt: vñ pñt dici qd facti sūt: vt ita loquar. s. ille due carbōiana et q̄ daf mulieri no. vē. Jtem et quia in eis cōcedēdis nō desideraf maxima cause cognitio: imo fere sine cause cognitione cōcedunf: qd in alijs ordinarijs ɔtrū est. et iō qr istud internuttif dicunf extraordinarie. vt. ff. qs oz. in bono. pos. seruet. l. ij. §. in bon. et. ff. de car. edic. l. iij. §. cause et. ff. de ventre in poss. mit. l. vbicunqꝫ. §. interdū. et. ff. de inoffi. testa. pap. fateor: tñ q vno ɔsiderato. s. ordine solēnitatis antique oēs bo. pos. dicūtur extraordinarie: sicut et actiones et iudicia. vt insti. de successio. sublatis. et de senatuscō. clau. §. vlt. et. ff. de nego. gest. l.

3 actio. † Questio. Jtē q̄rif qūo bo. pos. ɔ tab. dr ex testō: qr imo dz dici ɔ testm̄ cuz pott9 testm̄ ipugnet q̄; tuet. Rñ. iō dr ex testō nō q testamētuz ɔfirmet: sz qr cōtra testm̄ daf. nā si testm̄ nō eēt factū nō ɔpeteret: iō dr ex testō. qr q̄diu ɔ ta. pōt intētari bonoꝝ pos. fm ta. intentari nō potest vt. ff. de bo. pos. ɔ tab. illud. §. vl. et. ff. de

4 bo. pos. fm ta. l. eqssimū. in pñ. † Questio. Jtē q̄rif q̄re in. ff. intitulaf pmo de bo. pos. ɔ ta. et postea fm tab. in. C. āt ecōuerso. Rñ. in. ff. ɔsiderauit legislator rōem p dictā. qr q̄diu locū hz ɔ ta. fm tabu. non hz locū. in. C. ɔsiderauit iperator tractare pmo fm ta. qr dignior ē cū tueaf volūtatē defuncti q̄; ɔ tab. q̄ ipugnat. † Que-

5 stio. Jtē q̄rif q̄re bo. pos. sunt inuēte. nam sufficit hodie petitio here. siue loqmur de directa peti. hereditatis: siue de possessoria: vel erūt supuacue bo. pos. vel petitiones heredi. vel assigna differentiam inter ista. nā si cōpetit mihi petitio hereditatis: q̄ in sola animi volūtate cōsistit. vt. C. de cura. furi. l. vl. et. C. de iure deli. l. si aura: et. ff. de acqr. heredi. l. aditio. q̄re vellē petere bonoꝝ pos. q̄ mihi nō acq̄rif nisi ɔcedaf a ptore: q̄re volo laborare et ire ad curiā cū nonnullas moras habeat exceptio iudicij. vt. ff. vt leg. no. ca. l. ēt. ¶ Jtem q̄re vellē petere bonoꝝ pos. q̄ tollif alíqñ āno: vt in venientibus ex linea ascendenti vel cētū dieb9 vtilibus: vt veniētib9 ex linea trāsuersali: vt. C. q admit. ad bo. pos. l. ij. et. l. emācipata. et. ff. qs oz. in bo. pos. fue. l. vl. cū possum he. peti. habere. q̄ durat vsqꝫ ad an. xxx. cum sit personalis et mixta vt. C. de cōstitu pe. l. ij. et. C ō peti. hrdi. l. hrditatis. et. C. in qb9 cau. ces. lō. tpis pscri. l. heredītatē. et. C. qb9 nō ob. lō. tpis. l. necꝫ. et. C. de edicto diui adria. tol. l. vl. Rñ. multis modis. et pmo qr interest nr̄a habere plura auxilia. vt. ff. de libe. lega. l. ij. q̄uis etiam nobis inutilia sint. vt. ff. de serui. l. ex fundo. Uel alr bo. possessiones sunt inuēte p illis q alr succedere nō poterāt: nec habere peti. here. et illis sunt necessarie. qr nō est opus sanis medico sz male habētibus. sicut sunt emācipati q̄s ius ciuile nō cognoscebat. vt insti. de exheredi. liberoꝝ. §. emācipatos. et instit. de heredi. q̄ ab intest. defe. §. emancipati. et ita videf q in psonis istorum bonoꝝ pos. sint necessarie. vt insti. de bo. pos. §. sz et nr̄a. illi āt q sunt in potestate habere pñt si volūt: et ita in psonis illoꝝ videntur voluntarie. sicut in q̄libet rubrica plene dicem9. et ideo emancipati habere non poterant peti. heredi. q̄ est ō iure ciuili. vt. ff. de peti. here. l. hec veniunt. §. pdic. cum erāt vt dixi iure ciuili incogniti. et lb idem in cognatis: et in viro et vxore. Sz non vī hec bona rō hodie iure nouo. nam sublata ē differētia patric potestatis et emancipatiōis: et etiā agnatiōis et cognatiōis. vt in aut. de heredi. ab intestato. col. ix. et in aut. vt fratrū filij. col. ix. q̄ sunt posite in. C. ad tertul. aut. defuncto. et. C. ō le. here. aut. cessante. et aut. post fres: et aut. sicut. C. de legit. tute. Rñ. multi lb de plano cōcedūf. Sz dñs me9. R. q subdit cum

cta rl'mat dicit q aut. loquunt qn volút ab intestato succedere z tunc h solú tollit iure nouo: qd in ptate cōstitutus nō pferatur emācipato. sz emācipatus succedet iure suo. z ita etiā hodie bonoz possessiones etiā ab intestato locū habent: in successionibus āt ex testō iura noua non loquunt: vñ q nō mutat qre stare phibet. vt. C. de testamētis. sancimus. z sic etiā ex testō locū habēt bonoz possessiones. Et sic per ista q̄ dicta sunt patet q bo. possessiones nō sunt supuacue: z differētia ē iter illas

6 pet. heredi. † Questio. Si tu qras que sit differētia inter bono. pos. z peti. heredi. Rñ. dic dñs meus i sūma. C. q admitti ad bo. pos. q bo. pos. sunt de iure ptorio: petitio here. de iure ciuili. vt insti. de bo. pos. z. ff. de peti. here. l. itē veniūt. §. pridie. Itē ille tpales illa ppetua. Itē ille p heredi. z bono. pos. illa vero dat heredi. vt insti. de bono. pos. §. j. z ff. de peti. heredi. l. j. ij. z. iij. Itē ille sunt ius ppter qd psequimur z illa ē ius q̄ psequimur: vt. s. dixi. Itē bo. pos. inuito nō acquirit. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. iuito. hrditas āt sic: lz possit abstinere. vt insti. de heredi. qli. z diffe. §. sui. Itē scriptus heres hrditatē adijt: lz ꝯ tab. debeat intērari qd i fm tab. bo. pos. non est. Itē in illis desiderat auctoritas ptoris: at in petitione heredi. ad hoc vt cōpetat nō desiderat sz tm aditio q̄ in aio cōsistit: vt supra dixi. Habet tñ qsdā silitudines: qz sicut hereditas hz cōmoda z incōmoda: sic bo. pos. nā z si nō sunt soluendo bona di hereditas: vel bo. pos. vt. ff. ad. l. fal. l. iij. z. ff. de heredi. vel actione ven. z cū hereditas cū. ll. sequētibus. z. ff. de ver. sig. l. si hereditatis appellatione. z. l. heredis appellatiōe. z. l. bonoz appellatio. sicut hereditas. z. ff. de bo. pos.

7 l. iij. § hereditas. † Questio. Sed querit dñs meus si alicui fuit data bonoz pos. fm tab. vel alia z cā cognita. qz pbauit se filiū nūquid alij veniēt. z pbāt se filiū z illi cui data est patebit aditus ad petēdā bonoz pos. vz q nō. ar. ff. de relig. at siqs § j. in fi. z. ff. de acqui. pos. l. iuste. Sed ꝯ est: qz sub hac oditi ōe vz ptor cōcessisse. s. si filius est. ar. C. de diuersis res. l. vniuersa. z de insti. sub cō. factis. g'ialr. z qz res inter alios acta. zc. z qz hec sententia nō facit ius gñale z cū lex scripta. ff. de inof. testa. l. filio. §. vlti. ¶ Itē idē effectus vr. qz ad idē tendunt: lz alio mō.

8 † Questio. Item querit an iste bonoz pos. repudiari possint: z certe vr in pmis q nō. nā ois bo. pos. cōsideratis certis tpibus vel ē edictalis que ab edicto ptoris inducit: z sic ois bo. pos. di edictalis: qz oēs sunt a iure pretorio. vt insti. de bono. pos. vel est decretal. puta qñ vado ad ptorē vt eā mihi cōcedat. z qz cū cāe cognitione cōcedit interim donec deliberat illa bo. pos. ē decretalis: vel ē decretalis. t. qz ptor decernit illam bonoz pos. mihi dari nulla istaz repudiari pōt edictalis z decretalis: nō qz nō sunt delata decreta. nō qz acquisita z qd ē acquisitū repudiari nō pōt: sic h habes. ff. d suc. edicto l. j. §. decretal. ¶ Itē ecōtra vr q repudiari possit. vt. C de repu. bo. pos. z in rubrica. z in. l. j. z. ij. Itē repudiat z tacite vt si trāseāt. c. dies vel annus. vt. C. q admit. a. l bo. pos. l. ij. z. l. si emācipata. Rñ. dicūt qdā q bo. pos. repudiari nō pōt: z qd vr l. C. de repu. bo. pos. itelligūt de repudiāda peti. bo. pos. z assignāt rōnē. is demū pōt repudiare qui pōt acqrere. vt. ff. de leg. ij. l. si ita. §. sub cōditione. z. ff. de acqui. he. l. his pōt repudiare: cū g possim petere: hāc petitionē repudio. sz bo. pos. q̄ nōdū ē mihi acqsita nec ꝯcessa: qūo posset repudiari. z adducūt silr. pignoratitia q̄ nō cōpetit añ solutā pe. vt. ff. de actio. pigno. l. si rē alienā. §. ois nō pōt tolli pscriptiōe: sz tollit ius offerēdi pecuniā debitori sic z tollit in psona secūdi creditoris. vt. C. d pscri. xxx. an. cū notissimi. P. āt alio mō rñdit. dixit enim bo. pos. nec decretā nec agnitā repudiari posse. z sic dicebat edictalē repudiari nō posse. Itē decreta z agnita silr nō repudiat: qz ptor eā tibi ꝯcessit sine tua petitiōe. z i h vl. ca'u loqt. C. de repu. bono. pos. Alij dixerūt edictalem posse repudiari. in q̄ casu loquit. in. C. decretalis autē z decreta nō. z h ppterea qz ē deducta in

iudiciū. ꝛ sic de decretali ꝛ decreta ꝑpter auctē rei iudi. ꝛ sic loq̄tur. ff. de succes. edicto. l. j. §. decretalis: nunq̄ꝫ cui. §. ille facit mētionē edictali: vel loq̄f in. C. de repu. bonoꝝ pos. s. q̄ datur gr̄a linf a gnos. de q̄ habet. ff. de inof. tes. papi. qd̄ friuolū re/
9 puto. † Questio. Sꝫ cū hodie nō seruetur tāta solēnitas i petēda bo. pos. sic iure antiq̄. vt. C. de cura. furi. l. vlti. in. j. colū. ꝛ . C. q ad bo. pos. l. vl. ꝛ. ff. si ta. testi nulle ex. l. j. ꝛ. ff. de bo. pos. l. iij. §. a municipi/ b⁹ diceref ne hodie bo. pos. edictales decretales ꝛ decrete. dicit dn̄s me⁹ ꝙ non. ꝛ sic notaf i sūma. C. qui admit. ad bo. pos. nā dic̄ hodie vocari edictalē ꝛ iudicialē: edictalē ab edicto p̄toris mortui: iudicialē a p̄tore viuo. ex eo ꝙ accipit efficaciā ex ꝑ sentia iudicis: nec ē differētia inter decretā ꝛ decretalē. Sꝫ salua pace sua lꝫ nō tāta desiderēf solēnitas: nihilomin⁹ etiā hodie posset dici decretalis ꝛ decreta. Jn eo enim instanti q̄ decernif dr̄ decreta. in illo qn̄ cognoscit an sit dāda dr̄ decretalis: ħ ē decernēda. ¶ Has q̄stiones generales ad oēs bonoꝝ pos. ꝑtinētes tractaui. Nunc ad rubricellas singulas descendam⁹: ꝛ q̄liter in eis libelli ꝯcipianf. ꝛ p̄mo de bo. pos. fꝫ ta. q̄ dignior ē. Hoc tn̄ nota in oib⁹ bonoꝝ possessionib⁹ qd̄ q̄ ius tribuunt ꝙ cū decreto ꝛ nō de plano: sꝫ ꝑ tribunali danf. vt. ff. de bono. pos. l. iij. §. si cā.
10 † Questio. Sed q̄rit ibi dn̄s me⁹ nūquid ꝑsente altera pte. R̄ndi ita credo vbicunq̄ tanta solēnitas desideraf. vt. ff. de mino. vex. §. cā. ꝛ ar. ff. de adop. l. naꝫ ita. ꝛ . C. si vt se ab heredi. absti. aut. ibi signata. Nec ē ꝯ ꝙ fu⁹ admittif. vt. ff. de bo. pos. seru⁹ q in ordinarijs nō ꝯsueuit admitti. vt. C. de indi. seru⁹. R̄n. imo in casibus vt . ff. de iudi. vir. ꝛ. C. si ꝑ vim vl' alio mō . l. j. ꝛ. C. q legi. ꝑ. l. momētanee. ꝛ in ħ casu. Jtē nec obstat ꝯ q: victoria aliq̄n non ꝓficit mihi. vt. ff. de leg. pre. filiū. §. si qs. nā. ꝛ ħ idē in querela inofficiosi tes. vt. ff. de inofficioso tes. l. posthum⁹. §. si quis. Et de hoc plenius dicem⁹. j. de bo. pos. contra tabu. circa finem.

¶ De bonoꝝ pos. fm tabu. Rubrica.

1 Actio bono. posses. secūdū tabu. ad hoc vt cōpetat: quot necessaria sint.
2 Bono. poss. secūdū tabu. quare cōcedanf
3. 4 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
5 Libelli in tali actione quomō formentur. cum plu. seq.
6 Bono. posses. secundum tabu. an hodie necessaria sit.
9 Testamētum cum ruptū sit: quomō alicuius voluntate restaurabitur: cum oia ex integro facienda sint.
10 Tabule due testametarie si fuerit: q̄rū q̄ posterior fuit: si nesciatur: qn̄ eodē die diuersis heredib⁹ scripte apparēt an eorꝫ aliquis admittef: vel nullus.

SI aliq̄s facit testm̄ ꝛ te heredē istituat ꝛ vis succedere de iure pretorio habes bono. pos. fm. tabu. q̄ hodie posset appellari bo. pos. fm cartā vel fm membranam. vt. ff. de bono. posses. fm tabu. l. j. §. j. ideo enim dicitur fm tabu. quia antiqui q̄cq̄d scribebāt totū scribebāt in tablis. vn̄ ꝛ dicta fuit lex. xij. tab. si testm̄ sit factū in scriptis: alioq̄n si corā testib⁹: tūc dicetur fm nūcupationē vt. C de bo. pos.
1 ꝯ tab. l. j. † ¶ Que bonoꝝ pos. ad ħ vt cōpetat tot sꝫ fere nec̄aria q̄t dixim⁹. s̄. ō petit. heredi. ꝛ de actione ex testō. ¶ Jtē ē ꝛ aliud necessariū ꝙ ille q fecit testm̄ nō p̄terisset filiū suū cui daf ꝯ tab. nā tūc q̄ꝫdiu cōtra tab. locū hꝫ bonoꝝ pos. fꝫ tab. non cōpet it. vt. ff. de bo. pos. ꝯ tab. l. illud. §. vl. ꝛ. ff. de bo. pos. fm tab. l. eqssime. i p̄n. saluo eo qd̄ notaui. j. de carbo. edi. i fine.
2 † Questio. Sed q̄rif q̄ sit rō. R̄n. in ꝑmptu ē: nā si tales sunt tabule q̄ debent rūpi ꝑ ꝯ tab. qūo. bo. pos. fm tab. petef fm q̄s tabu. certe fm nullas. nā ita demū datur fm tab si tabule ille nō sint incise. vel nō rūpanf. vt. ff. si tab. testamēti nulle ex . t. l. j. §. penul. ꝛ vlti. ¶ Jtē ē ꝛ aliud necessarium q: tabule ille sint vltie. vt. ff. de bo. pos. fm. tab. l. j. §. ij. ꝛ. iij. ꝛ q: sint instituti vtꝛ'r. vt. ff. co. l. hi demū. ¶ Jtē aliud ꝙ in vtroq̄ tpe habeat ius faciēdi testamētū ille q testamentū fecit: ꝛ tpe illo cum facit testamētū ꝛ illo tpe cū moritur.

vt.ff.de bo.pos.secūdum tabu.l.j.§.exi-
git pretor ver.sed si qs. ¶ Quintū q̄ no-
men illius qui intentat secūdum tabu. nō
sit cōsulto deletū.nā tunc nō competit.vt
.ff.de bo.pos.ſm tab.l.eqssimū.§.si ꝯsul
to.z.l.si ita.§.penul. alˀs si casu nomē sit
deletū: vel ipm testm̄ fractū vel corruptū
a murib⁹ nō nocet.vt.ff.de bo pos.ſm ta.
l.j.§.si linū.z.C.de testamētis.l.si vnus.
¶ Sextum vt sciat heres tabulas exta-
re z sibi delata bo.pos.vt.ff.de bonorum
pos.secundū tabu.l.j.§.j.z.ij. ¶ Septi-
mū vt iste tabule q̄ extant sint autētice:nō
exemplum:ex exemplo eni bono.pos.ſm
tabu.non petiť nisi testator ab initio i duo
b⁹ exemplaribus:vel duob⁹ codicib⁹ scri
bi fecerit testamētū:tūc enim vtrūqȝ illoꝝ
habetť pro vno:z bo.pos.peti pōt.vt.ff.
e.l.j.§.si qs duob⁹. Oppositio. Sȝ oppo
niť ex eodē.§.exigit ptor in fi.q: dicit ge-
neralr̄ in oib⁹ q̄ amittūt testamenti factio-
nem qd testm̄ ante factū valet.z sic finis
illius.§.videtur contra adicere principio.
Rñdeo.scio q̄ dñs meus ibi in glosa sua
multa notauit.sȝ illis omissis sic dico q̄ lȝ
de vtroqȝ tpe faciat mētionē ptor: z q̄ te-
stamētum facit z q̄ moriť.pmū tps consi-
dero:vt.dic.§.ipē in pnci.Ceteꝝ si postea
amittat factionē testamēti: z amittat pro-
pter infirmitatē:vel q: bonis fuit sibi inter
dictū testm̄ pmū valet.q: qd legitime fa-
ctū ē nō dȝ ex euentu posteriori infirmari
vt.ff.de iure.actuqȝ priua.l.nec eni.z.C.
de admi.tu.l.sancim⁹.nisi in casu qñ amit
tit capitis diminutione: tūc si tpe mortis
inueniat sui iuris z ciuis roman⁹:lȝ pmo
ciuitatē z libertatē amiserit: z testm̄ inue
niaf in suo statu.i.signatū.vij.sigillis: qñ
fuit solenne bonorū pos.scdm ta.petitur
alˀs nō.vt insti.qb⁹ mo.testa.infir.§.non
tamē.idē ē z si sui iuris dicat pmuz velle
valere.vt.ff.co.q ex liberis.§.vl. Oppō.
Sed ille cui bonis ē interdictū qūo testm̄
illius valet.videretť enim q̄ lȝ ante fece-
rit q̄ deberet rūpi. Rñō illud interdictuȝ
nō opať illud qd opať capitis diminutio
q: stat⁹ illi⁹ nō mutať z nō videť interdi-
cta sibi administratio; q: posset testari. vt
ar.C.de secundis nup.l.si qs prioris. Et
sic remanet verum edictū ptoris q̄ vtro-
qȝ tpe dȝ qs habere factionē testamenti:
vt si amittas vel sponte:vel capitis dimi
nutione minima:vel delicto vt media.si
enim casu amittat non nocet: vt dictū ē.
¶ Octauū q̄ si petať bonoꝝ pos.ex pu-
pillarib⁹ tabulis q̄ testamētū pris signa-
tū sit.vt.ff.eo.l.vt bonoꝝ. ¶ In hac aūt
actione ac.sa.ta.po.qleo p maiori pte fe
ci.s.de peti.hered.z supra de actiōe ex te
3 stō:faciat etiā has. † Positio act. Ego di-
co q̄ ille q me instituit z decessit sine liberis
¶ Itē iste tabule vltime sunt. ¶ Itē ille
q fecit testm̄ habuit factionē testamenti: z
tpe illo q̄ fecit z tpe mortis. ¶ Itē iste ta
bule autētice sunt z originales. ¶ Itē ta-
bule patris pupilli: cui fui substitutus si-
gnate sunt. ¶ Econtra re⁹.illis vtať po-
quib⁹ vtiť.s.de peti here.z de actiōe ex
4 testamēto:dicet etiā sic. † Positio rei. Ego
dico q̄ ille de q̄ dicis q fecit testm̄ qd ha
buit tēpore mortis filiū. ¶ Itē illū in suo
testō pteriuit. ¶ Itē illud testamētum fu-
it primum. ¶ Item ille q fecit testm̄ ami
sit testamēti factionē. ¶ Itē q: passus ē
capitis diminutionē vel minima vel me-
dia:de maxima eni nō dubito. ¶ Itē iste
tabule exēplares sunt. ¶ Itē tabule pris
pupilli sine signis inueniunť. ¶ In hac
5 at.bo.pos.ac cōcipiet sic lib. † Libellus.
A vobis. B.pote.bononie: vel romanoꝝ
senatore peto.c.R.mihi dari z cōcedi bo
norum pos.secūdū ta.primonij: seu oium
bonoꝝ q fuerunt quōdā titij tpe mortis:q
titius me sibi heredē in vltima sua volun-
tate vel in suo te.instituit. Qd sic recte cō
cipiať lib.dic.l.iij.ff.de bo.pos. Opposi
tio.Sȝ videť q̄ stultus sit actor q de tali
b⁹ se intromittit.nā cū sit institutus z pōt
hereditatē adire solo animo.vt.C.de iu-
re delī.si auiam:q̄ aditione facta oia iura
incōtinēti trāseūt in illū.vt.ff.de acquir.
pos.cū heredes:quare vult ire ad ptorē z
petere sibi hāc bo.pos.cōcedi:q̄ petitio nō
pdest sibi i.denario: Rñ.Fȝ ista si vult hāc
bono.pos.petere potest.z sic si vult facere
factum suum male z de suis expendere bū

petest. q: p̄to: nō fuit auar⁹ tam egentib⁹ q̄: nō egētib⁹ subuenire. vt insti de bono. pos. Et nōne audiuisti etiā de illo qui obtinuit in s̄ria ꝛ poterat s̄niam petere executioni mādari: ꝛ tñ ad actionē p̄mitiuā voluit recurrere ꝛ actionē nouare. vt. C. de exe. rei iudi. l. ij. Itē ꝛ de alio stulto nō audiuisti q facto inuentario secure pōt adire ꝛ tñ petijt tēpus ad deliberandum. vt. C. de iure delibera. scim⁹. Et sic confiteor ꝙ multi se intromittūt de lana caprina ꝛ de inanib⁹ sumptibus qd̄ melius esset his si se inanib⁹ sumptib⁹ nō vexarent. vt. ff. de inoffi. te. le. j cū intersit nr̄a litis sumptib⁹ nō vexari. vt. ff. de mino. l minoribus.
6 † Questio. Sz q̄rit an hodie ista bo. pos. sit voluntaria: ꝛ sic modice vtilitatis esset vel nulli⁹: an sit hodie nec̄aria: ꝛ sic maxime vtilitatis eēt: nā videt qd̄ sit nec̄aria ista: ꝛ ꝯ tab. vt insti. de bo. pos. §. sz nr̄a cōstitutio. R̄ndi ꝛ olim ꝛ hodie volūtaria est. sz s̄cdm qd̄ dixit dn̄s me⁹. P. nō fuit p̄tor auar⁹ tā egētib⁹ q̄: nō egētib⁹ subuenire cū scriptū sit: oē supuacuum pleno de pectore manat. ℭ In ser tñ casib⁹ ꝛ olim ꝛ hodie ē nec̄aria. Vbi gr̄a. Prim⁹ cas⁹ est: fecit testm̄ in q̄ posthumū p̄terijt ꝛ aliū instituit nat⁹ fuit posthum⁹ testm̄ rūpit de subtilitate iuris ciuilis si decedat posthumus anq̄; testm̄ rūpat re ipsa: h̄ ē ꝙ apiat qd̄ erat signatū: heres institut⁹ nec̄e h̄z petere scd̄z ta. ꝛ succedere de iure p̄torio: cum de iure ciuili nō possit succedere: q: testm̄ est ruptū. vt. ff. de iniusto ꝛ irrito te. l. posthumus p̄teritus. ℭ Itē ꝛ in filio nato p̄terito si se a bonis p̄rnis abstinet. vt. ff. de iniusto ꝛ ir. te. l. filio p̄terito. ℭ In hoc casu
7 cōci ac. sic li. † Libellus. A vobis dn̄e. n. po. romanoꝝ senato. peto. e. R. dari mihi ꝛ cōcedi bo. pos. scd̄z ta. p̄rimonij ꝛ bonorū oium q̄ fuerūt tittij tpe mortis sue: qui me h̄rde istituit ꝛ nō obstāte ꝙ natus fuit posthum⁹ q fuit i testō illo p̄terit⁹: q: mortu⁹ fuit posthum⁹ anq̄; testm̄ re ipa rūpat. Qd̄ sic recte cōci. lib. pbat. l. p̄dicta. ff. d̄ libris ꝛ posthu. l. posthum⁹. Oppositio. Sz opponit. certū est vt d̄t lex p̄dicta. ꝛ insti. qb⁹ mo. te. infir. ꝙ posthum⁹ p̄teritus natus rūpit testm̄: q̄uo ḡ qd̄ ruptū est pōt postea cōsolidari seu reintegrari. R̄n. veꝝ ē de iure ciuili. sz de iure p̄torio quod fuit inductū gr̄a supplēdi vel corrigendi vel adiuuādi iuris ciuilis. vt. ff. de iusti. ꝛ iur. l. ius aūt ciuile. ℭ Scd̄s casus ē qñ aliqs fecit testm̄ ꝛ postea dedit se in adoptiōe vel arrogatiōe: ꝛ de adoptiōe intelligo auo p̄rno in quē trāseūt ciuilia ꝛ naturalia iura: q: tūc trāsit i ptātē al's nō. vt insti. de adop. ꝛ. C. de adop. l. pe. de iure ciuili ruptū ē testm̄ p capitis diminutionē minimā. q: trāsit i ptātē. sz. si finita sit adoptio ꝛ testm̄ signatū inuenitur bo. pos. s̄m ta. erit nec̄aria vt insti. qb⁹ mo. te. infir. §. alio quoqꝫ mō. ℭ Terti⁹ casus ē qñ aliqs passus est mediā capitis dimi. qd̄ primo fecit testm̄. ruptū ē d̄ iure ciuili. sz si testamētū inueniat signatū ꝛ tpe mortis inueniat ille ciuis roman⁹: bo. pos. s̄m tab. videt nec̄aria. vt insti. qb⁹ mo. test. infir. §. alio q̄z mō. ℭ Quart⁹ qñ qs fecit test. ꝛ dedit se in arrogationē: ecce ruptū ē tes. ꝛ oli ꝛ hodie: q: trāsit in ptātē. vt instit. d̄ acquisi. p arrogat. si postea fiat sui iuris ꝛ dicat lr̄is seu codicillis se mori illo testō bono pos. s̄m ta. erit nec̄aria. q: volūtas q̄ defecit iudicio recētu redijsse intelligit. vt. ff. de bo. pos. s̄m ta. q ex libris. §. vl. ℭ In his tribus casib⁹ cōcipies sic libel
8 lum. † Libellus. A vobis dn̄e senato: peto. e. R. ꝛc̄. retineas oia vsqꝫ ad nō obstante qd̄ fuit ille titi⁹ adoptat⁹ vel arrogatus vel ꝙ amisit ciuitatē vl' libertatē: q: fact⁹ est postea sui iuris testamento signato vel volens mori in illo testamento decessit. ꝙ sic recte cōci. lib. dn̄t iura p̄dicta. † Que
9 stio. Sz q̄rit: q̄modo cū sit testm̄ ruptum sola mea voluntate restaurabit: cum eis ex integro facienda sunt. vt ff. qui testa. fa. pos. heredes. Itē sola volūtate p̄mum te. nō tollit si testator dicat nolle valere. vt insti. qb⁹ mo. tes. infir. §. pe. ḡ eadē rōe testm̄ nō dꝫ reintegrari: si dicat testator qd̄ vult illud valere. R̄ño. veꝝ ē de iure ciuili: sz de iure p̄torio sec⁹: vt dixi. Nec obstat l. C. de testis: heredes. ꝙ eis sunt facienda ex integro. sub audi qñ volo p̄muꝫ

testm̄ mutare. sꝫ nō qñ volo ꝯfirmare. vt .ff. ad trebel. l. si qs priore. Itē nec obstat vl. arg. q: tūc tractat̄ de testō tollēdo: secus si de eo cōfirmādo: vt. h. ¶ Quint⁹ ē qñ qs filiū suū emācipatū sub ꝯditiōe insti tuit: vt si imperator intraret Italiam: vel sub alia casuali: iō dico de emācipato. q: in ptāte ꝯstitutus sub tali ꝯditione nō pōt heres institui. vt. ff. de heredi. insti. l. suus. nisi sub potestatiua: vt ibi. ꝛ. ff. de con- di. ꝛ demō. l. luti⁹ titi⁹. nisi i defectū casua lis exheredet̄. vt. ff. de heredi. insti. l. iam dubitare. iste emācipat⁹ istuit⁹ sub illa cō ditiōe medio tpe accepit bonoꝝ pos. sꝫ ta. qd pōt. vt. ff. e. l. j. §. si sub ꝯditiōe. postea defecit cōditio: q: de iure ciuili nō potest adiri hereditas. vt ar. ff. de ꝯditio. ꝛ de- mō. l. publius. ꝛ. l. qb⁹. ꝛ. l. q heredi. ō iu- re ptorio necāria ē bono. pos. sꝫ tab. q̄ cō uertetur in ꝯ tabu. ꝛ sic albū cōuertit̄ i ni grū. vt. ff. e. l. eqssimū. §. sub conditiōe. ꝛ .ff. de bono pos. ꝯ ta. l. non tm̄. §. si qs ex liberis. ¶ Sextus casus qñ furiosa fuit rogata restituere hrditatē: certū est qd de iure ciuili hereditatē nō pōt adire furiosa nec ei⁹ curator. vt. C. de cura. furio. l. vlt. sed de iure ptorio curator petet bo. pos. sꝫ ta. ꝛ hrditatē restituet vt. ff. ad trebel. l. cū heres instituta. Oppositio. Sꝫ oppon̄ in eo qd dictū ē in qnto casu ꝙ si deficiat conditio qd habebit postea ꝯ ta. q: sꝫ ta. cōuertit̄ in ꝯ ta. vt dictū ē. q̄rit̄ enim quo modo pōt ista ꝯuersio fieri qd bo. pos. sm ta. ꝯuertat̄ i ꝯ ta. Itē q̄rit̄ illa bono. pos. quā accepit medio tpe pēdēte ꝯditiōe vtꝝ fuerit facti an iuris. Rñ. qdam dicunt ꝙ fa cti ē h casu. ar. C. de inof. tes. l. filijs. Dñs meus sic notat in summa. C. de bo. poss. sm ta. dic̄. q: illa iuris ē: q: si extiterit cō ditio habebit efficaciā suā. si āt defecerit ꝯditio cōuertet̄ in cōtra ta. vt dictū est. ꝛ illa cōuersio fit de mirabili eqtate ptorio. nā ex q̄ nūc defecit ꝯditio inuenit̄ fili⁹ iste emācipat⁹ pterit⁹. si ḡ hꝫ ꝯ tab. q̄ dat̄ pte rito planū ē: sicut in sequēti rubrica dice- mus. tūc āt qñ accepit sm ta. sperabat̄ ō aduētu ꝯditiōis. ꝛ sic sm varietates tem- poꝝ iura variant̄. ar. i aut. ō ꝯsanguine

is ꝛ vterinis fratrib⁹. coll. v. Oppositio. Sꝫ adhuc oppon̄. ff. de bo pos. sm tab. l. eqssimū. §. si qs ita instituerit. in si. vbi di ꝙ anq̄ʒ extitat ꝯditio bo. pos. sm ta. pe ti nō pōt. Rñ. nō potest p dodrāte. sꝫ p q̄ drāte sic sm ꝙ ibi pon̄. exēplū quāꝗ ptē certā ē illū oī mō habituꝝ. ar. ff. de hrdi. b⁹ insti. liber hō. §. si ita scriptū. Uel alr. imo ꝛ pro dodrante: vt in pdcā. l. §. si sub cōditiōe. ꝛ qd h dic̄ peti nō pōt illa q̄ iu- ris ē: illa q̄ facti ē petit̄ cōditiōe pēdēte: vt ibi. Uel meli⁹. nō pōt peti pēdēte cōdi tiōe vt illa habeat effectū iuris qd nō pos sit auferri ꝯditiōe deficiente: sic ibi notat 10 dñs me⁹. † Qō. Questio q̄dā fuit h mota p dñm. R. q̄ ē vt̄: qd si fuerint due tabu le q̄ꝝ q̄ fuerit posterior nescit̄: q: forte scri pte apparent eodē die diuersis hrdibus institutis: admittet̄ eoꝝ vll⁹ vel null⁹. Rñ. si qdē sit signate huiusmodi tabule reperiā tur dicem⁹ duo testā dici debere: sed q: in certū ē q̄ prior q̄ posterior: pp incertū dico vtrūqꝫ admitti. vt. ff. de bo. pos. sm ta. l. q ex liberis. j. rñso. ꝛ. ff. de reb⁹ du. l. q du- os. §. j. ꝛ. ff. de vulg. ꝛ pupil. sub. ex duo- b⁹. §. ij. vt sic nō cōsiderem⁹ naturā penes quā oīa certa sunt. sꝫ sciam nr̄am sm quā oīa futura incerta sunt. vt. ff. de iudi. l. sꝫ ꝛ si. §. vl. Ar. tn̄ multa ꝯria inueniunt̄ ꝙ nullus admittit̄. q: nō ē certū ꝙ testm̄ fue rit posterius. vt ar. ff. ad trebel. l. cū q no uissim⁹. sꝫ ibi mater ponebat̄ substituta. ꝛ sic cōtingit pp ter matris reuerētiā vt nō admittat̄ substitut⁹ in ptē sꝫ mater. sicut ꝛ al̄. filiis fictio toleratur pp ter p̄sonalē re uerentiā. vt. ff. de reb⁹ du. l. qui duos. §. si cū filio suo. Itē ꝯ ar. ff. de rei vē. l. itē pō- po. §. vl. nā si nō ē certū de q̄ agro sit actū nullius fiet ꝯdēnatio. nō obstāte. l. ō iudi. si qs intētione. q: l. illa intelligit̄ q̄tū ad h vt recipiat̄ libell⁹. nō tn̄ ꝙ in pcessu iu dicij nō habeat necē pbare de q̄ certo: si- cut al̄. incerte ptis vēdicatio dat̄ q̄tū ad h vt recipiat̄ libell⁹. certū tn̄ oꝫ pbare in pcessu iudicij. vt. ff. de rei vēdi. l. q̄ de to ta. §. incerte. Sꝫ in. l. illa itē pōpo. iō ꝯtin git pp ter fauorē rei ꝛ ē qd iputet̄ actori: qre nō pbauit. vñ actore nō pbāte q con

uenitur

uenit obtinet. vt. C. de edēdo. q accusare Itē ꝯ ar. ff. de liberis ⁊ po. l. ij. nā si dicit testator filiū exhrēdo: cū plures cēnt: si nō apparet qs sit exheredat⁹ null⁹ exhereda bit. sꝫ illud ꝑpter odiū exheredationis qd̄ restringit. vt in. e. t. de liberis ⁊ post. l. cū qdā. ⁊. ff. de vētre i pos. mit. l. j. Itē ꝯ ar. ff. ad. l. aql. sciam. §. cū sramēta. sed ibi ideo: q: dānū cū dano ꝯpēsat: ex q̄ nō ap paret qs fuerit aggressor. tūc eni teneret aggressor. vt. ff. si q̄dru. pau. fe. di. l. j. §. cū arietes. Itē ꝯ arg. q nullus admittat nō rōne iuris deficiētis sꝫ rōne ꝓbatiōis vt. ff. de testa. tu. l. duo sunt titij. sꝫ ibi iō q: deterius est pupillo ꝑ plures tutelam spargi. vt. ff. de admi. tu. l. ij. vñ cū testa tor voluit vnum dare tutorē ⁊ non duos null⁹ illoꝝ erit. q: poterit pupillo alio iu re succurri: q: dabit sibi datiuus tutor. Itē ꝯ ar. ff. de heredibus insti. l. in tpē. §. q̄tiēs. nā ibi cū testator hꝫ mltos amicos eiusdem nois. ⁊ dixit seiū heredē instituo null⁹ erit heres. Rñ. ibi certū ē testatoreꝫ vnum voluisse habere heredem. ⁊ ideo si oēs nō admittunt nō ē mirū. h āt p̄sumo ꝯ: erq̄ vtrū testamentū apparet. Itē ꝯtra ar. ff. de here. insti. q soluēdo: ⁊. l. inuitu ꝫ sed in l. illa rō reddit q̄re ꝯtingat pp le gē eliascenciā q̄ voluit tm̄ vnū manumit ti ab eo q nō ē soluēdo. vñ ꝯcurrēdo se im pediūt. Sicut ⁊ al's in legatarijs. C. d̄ ca du. tol. l. vnic a. circa mediū. Et sicut vsu fruct uarij ꝯcursu se ipediūt. vt. ff. de vsu fru. l. q̄tiēs. ⁊. ff. de leg. j. l. hmōi. §. vlti. Itē ꝯ ar. ff. d̄ reb⁹ du. l. si heri. in q̄. l mul ta ponunt exēpla. ⁊ tñ ꝑpter icertitudinē oia viciant. Sꝫ rñ. q ibi iō viciant: q: si oia fierēt eēt ꝯ voluūtatē testatoris: qd̄ hoc nō ē. Itē ar. ꝓ ⁊ ꝯ. ff. d̄ leg. j. l. titie terro res. §. j. sꝫ in. l. ipa reddit rō. Preterea si vtrūq; admittim⁹ iā faciem⁹ ꝯ voluntatē testatoris: q noluit nisi vnū heredē esse ab surdū est enim plus tribui a p̄tore q̄ testa tor voluit. vt. ff. ad trebel. facta. §. si sub ꝯditione. ⁊. l. si cui pure. §. si aūt a me.

¶ De bonoꝝ pos. contra ta. que datur filio vel nepoti preterito ꝯtra testamētum pa tris vel aui. Rubrica.

1 Actio bonoꝝ posses. ꝯ tabulas ad hoc vt procedat: quot requirantur.
2 Bono. posses. ꝯ tabu. quare ꝯcedat.
3 Filius preteritus in potestate ꝯstitutus an dicat testamētum nullum ipo iure.
4 Filius institutus quare ꝯ tabu. nō habeat.
5 Filij in preteritione an causa inserenda sit sicut in exheredatione.
6 Exheredatus q̄re ꝯtra tabulas nō hēat.
7 Emācipato qui est iure ciuili incognitus q̄re det querella inofficio. testa. que est de iure ciuili.
8 Bono. posses. ꝯ tabu. quomodo viciosa eē dicatur.
9. 10 Positiones actoris ⁊ rei i tali actione.
11 Libellus in tali actione quomō formetur
12 Filio i potestate quid magis expediat: di cere testamentum nullū de iure ciuili: vel rūpere de iure p̄torio ꝑ ꝯtra tabulas.
13 Filius emancipatus si i ꝯtabu. obtineat: nūqd oib⁹ legata prestabit.
14 Fili⁹ testm̄ defendēdo an hrēditatē adire videat: q̄ i sola animi volūtate cōsistit.
15 Iure p̄torio quare scōm tabu. locū nō ha beat: donec contrabu. intentare possint.
16 Bonoꝝ possessio ꝯtratabu. q̄ dat filijs p̄ teritis quare ꝯpetat: siue hereditas adita fuerit siue non.
17 Preteritus quare ꝯtabu. habeat: q̄rellā inofficiosi testamēti neq̄q̄: ⁊ qre exhrēda tus q̄rellā habeat: ꝯtratabu. āt minime.
18 Emācipat⁹ si exhrēdatus fuerit: qd fiet.
19 Testamētū prius si re pfectum fuerit: et ille filius exheredatus sit: ⁊ in secundo te stamento pfecto sit p̄teritus: quomodo ꝯ testamētum cōtratabu. habeat.
20 Bono. posses. ꝯ tabu. qd̄ beneficiū filio preterito afferat.

Nunc de bonoꝝ pos. ꝯ tab. videamus. ⁊ in p̄mis q bus ꝯpetat: ⁊ qñ. Sciē dū ē q ꝯpetit fm iura antiqua tā filijs legitimis ⁊ naturalibus q̄ꝫ adoptiuis vt. ff. de bo. pos. ꝯ ta. l. j. §. j. ⁊ i mltis. ll. ti. illius: ex liberis cui optet eē eos vt hanc habeāt bo. pos. vt. ff. e. ñ putauit. §. vt āt sed ⁊ oibus etiā descēdētib⁹ ex illis: si ali⁹ eū in gradu antecedenti nō p̄cedat de de scendētib⁹. vt. ff. e. nō tantū. §. j. sꝫ hodie

p iustinianū filio adoptiuo nō dacꝫ ꝯ ta. cū nullū auxiliū habeat in bonis patris adoptiui nisi tantū ab intestato. ꝛ hꝫ qñ ab extraneo sit adoptat⁹. vt. C. de adop. l. vi. ꝛ instit. de here. q̄ ab intes. defe. §. admonendi: ceterꝫ si ab auo materno vel paterno in quē trāseūt ꝛ ciuilia ꝛ naturalia iura: tūc forte hꝫ: ꝛ nō cōpeteret tunc tanq̄ adoptiuo: sꝫ tanq̄ filio. q: nō videtꝫ trāsactus sed reddit⁹: vt potius veritas nature .s. filiationis q̄ꝫ imago adoptionis cōsideretꝫ. vt. ff. de liberis ꝛ posthu. filio. ꝛ cōpetit hec bo. pos. siue filij sint nati siue nascituri: vt posthum⁹ vt. ff. e. l. j. §. ij. † ¶ Unde
h ad hoc vt cōpetat tot sunt necessaria. In primis q aliqs sit filius legitim⁹ ꝛ naturalis: soli eni adoptiuo vel soli naturali non datꝫ vt dictū est. ¶ Sꝫ opponitꝫ. ff. eo. l. j. in pñ. vbi. l. videtꝫ velle q soli naturali detꝫ: sꝫ subaudi qđ ibi dicꝫ siue naturales: subaudi ꝛ legitimos: naturalis enim sol⁹ q nō sit legitim⁹ nullū ius hꝫ in bonis patris naturalis decedentis ab intestato: nisi q: succedit tm̄ in duabus vncijs. vt in aut. qb⁹ mo. effi. sui. §. discretis. coll. vj. ꝛ ē posita in. C. de naturalib⁹ libe. aut. lꝫ hodie: ꝛ de hꝫ dic vt plene notatꝫ. s. đ offō iudi. q̄ alimēta petūtꝫ. q̄liter naturalibus hodie subuenitꝫ vbicūqꝫ inuenitꝫ qđ naturali detꝫ ꝯtra ta. itelligas đ legitio ꝛ naturali. ¶ Scđꝫ q ille q fecit testm̄ sit pater vel auus paternus. si. n. sit mater vel auus matern⁹ ꝯtra testamēta illoꝝ hec bo. pos. nō cōpetit. vt. ff. e. l. illud. §. ad testamēta
a feminaꝝ. † Questio. Sed qritꝫ q̄ sit ratio. Rñdetꝫ in iure q nulla femina pōt haberꝫ filiū in potestate. vt in. l. pdicta. ꝛ. ff. de statu ꝛ legi. l. nulla. ꝛ. C. de adop. si mulierē. ꝛ sic illi psone datꝫ ꝯ testm̄ illius q potest habere filiū in potestate: ꝛ sicut al's in pupill'. substi. quā non pōt aliqs facere nisi psonam illaꝫ habeat in potestate. vt. ff. de vulga. ꝛ pupil. sub. l. ij. Nec obstat in eo. l. si mater. q̄ videtꝫ inuere q mater pupillariter substituat. Rñ. non ē verꝫ: q: quod dicꝫ ibi q valet substitutio: intelligas non pupillarie, sed valet substitutio ab illa matre facta. i. q: illi filio suo substituit. Uel aliter ꝛ melius cū pteritio matris ꝛ oīuꝫ ascēdētiū p matrē habeatꝫ p exheredatione. vt insti. de exheredatione liberoꝝ. §. mater. ꝛ hec bo. pos. non datꝫ exheredato. vt. ff. e. nō putauit. §. j. iđ cōtra testamenta feminaꝝ nō datꝫ. vt. ff. e. l. illđ. §. ad testamēta. ꝛ sic notat dñs me⁹ in summa. C. de bo. pos. ꝯ tabu. Et quare preteritio matris habetꝫ p exheredatiōe rō redditꝫ insti. de exheredatiōe libe. §. mater. ¶ Tertiū q iste fili⁹ vel nepos sit emācipat⁹. vt. ff. e. l. nō tantū. §. si emācipat⁹. ꝛ hꝫ qdam sꝫ nō admitto sic indistincte. nā si emācipat⁹ tūc hꝫ hāc bo. pos. vt necessariā. ceterꝫ si suus tūc hꝫ etiā hāc bonoꝝ pos. lꝫ volūtariā. vt. C. de liberis pteritis. l. maximū. ꝛ hꝫ ē qđ di. ff. e. l. iij. §. si emācipat⁹ in illis verbis obscuris. nō eni p rescissionem. s. patrie potestatis q rescinditꝫ p emācipationē is q est iustus filius fit nō iustus filius: cū rescisio. i. emancipatio vl' liberatio patrie potestatis facit: subaudi q̄ magis admittatꝫ ad contra tab. nō q̄ minus admit-
g tatꝫ ad contra tab. † Questio. Sꝫ qritꝫ in eo qđ dixi q filio i potestate cōstituto datꝫ cōtra ta. nōne filius in potestate cōstitut⁹ pterit⁹ dicꝫ testm̄ ipso iure nullū. vt insti. de exhereda. liberorum. ꝛ. ff. de liberis ꝛ posthu. l. gallus. ꝛ. l. inter cetera. ꝛ. C. de liberis pte. l. vi. si testamētū est nullū quo ergo filio in ptāte ꝯstituto ꝛ pterito datur contra tab. cum hec bono. pos. testamentum rescindet quod ipso iure nullū est: ꝛ qđ nō ē rescindi nō pōt. vt. ff. de iniusto ꝛ irrito te. l. nā ꝛ si sub cōditione. Rñ. veruꝫ est q testm̄ ē ipo iure nullū: imo nullius momēti in q̄ filius i ptāte ē pterit⁹. vt. ff. de iniusto ꝛ irrito te. l. j. cōsiderato iure ciuili: sꝫ cōsiderato iure pretorio testm̄ tenet sꝫ optet q rescindatꝫ. ꝛ sic hēbit electionē hꝫ filius. vtꝝ velit succedere de iure ciuili ꝛ dicere nullū: an de iure ptorio ꝛ rūpere p cōtra tab. ¶ Sꝫ diceret. qs ita stultus eēt q posset dicere nullū: si vel'et inanib⁹ sumptib⁹ vexare: ꝛ p ꝯ tab. rumpere arg. ff. de inofh. tes. l. iij. Rñ. ꝛ si stultus est: tñ hꝫ pōt facere multotiens hꝫ eni inuenim⁹: nonne stultus fuit ille q poterat petere mā

dare sententiam executioni: et ipse actionem illam in factum ex re iudicata vel causam iudicati nouauerit. vt. C. de execu. rei iudi. l. ij. imo licitum est nobis etiam quedam habere que inutilia sunt. vt. ff. de seruit. l. ei fundo. ¶ Item quod dixi quod filius in potestate preteritus dicit testamentum ipso iure nullum: si natus est. Ceterum si posthumus etiam de iure ciuili testamentum nascendo rumpit. vt. ff. de libe. et post. l. quod dicitur. et l. gallus. et C. de posthu. here. insti. l. j. ¶ Item de vtroque attende vt testamentum sit nullius momenti: si filius natus preteritus hoc proponat. Uerum si a bonis paternis abstinuit: licet iuris subtilitas videatur refragari. attamen voluntas testatoris ex bono et equo tuenda est a pretore. vt. ff. de iniust. et ir. test. l. filio preterito. Item in posthumo si natus vel ipse vel alius pro eo petat hoc. s. testamentum esse ruptum. ceterum si ante decedat licet iuris scrupulositate nimiaque subtilitate testamentum sit ruptum. de iure tamen pretorio consolidatur. vt. ff. de iniusto et irri. te. l. posthumus preteritus. et in his duobus casibus bono. pos. secundum ta. necessaria est vt in superiori rubrica notaui. ¶ Quartum quod filius sit preteritus. i. quod nulla mentio de eo instituendo vel exheredando facta sit: nam si sit institutus: siue pure: siue sub conditione cum habeat secundum ta. contra tab. sibi non datur. vt. ff. eo. l. non tamen. §. si quis ex liberis. Item si est exheredatus similiter contra tab. non habet locum. vt. ff. eo. l. non putauit. §. j. vt. C. eod. l. ij.

4 †Quod. Sed queritur que sit ratio quare institutus filius non habet contra ta. Responsio. in predicta. l. ratio redditur: quia cum sit institutus quod bonum esset dari sibi contra tab. certe nulla vtilitas. nam cum datur contra tab. contra testamentum: quomodo posset contra testamentum petere in quo inuenitur institutus: et hoc attende nisi alius frater preteritus qui committat edictum: tunc institutus habet contra ta. et si non beneficio sui habet tamen beneficio alterius. vt in predi. l. §. si quis ex liberis. quasi hic sit intellectus: vt si sint duo filij vnus instituatur alius sit preteritus. preteritus committat edictum. i. habet contra tab. ex edicto pretorio: et sic propter hoc quod est valde mirabile institutus habet hoc beneficium. i. quia potest dicere et proponere contra ta. Item aliud mirabile quod siue preteritus proponat contra tab. siue non: nihilominus institutus habet contra ta. si vult. vt. ff. eo. l. si post mortem. §. vl. et l. labeo. §. vl. et sic illa secundum tab. conuertetur in contra ta. sed hec conuersio sibi non proderit: quia prestabit omnibus legata illo preterito non proponente contra tab. nec adeunte. vt. ff. de lega. prestan. peti. bo. pos. contra tab. l. nunquam. ff. e. l. si post. §. vl. preterito enim adeunte postquam obtinuit in contra tab. si postea institutus adeat: non prestabit omnia legata nisi liberis et parentibus. vt. ff. de lega. prestan. l. si is q. §. sed si scriptus. Oppositio. Sed opponitur. ff. eo. l. si duobus. §. si sed et illud. vbi videtur quod omnibus legata prestat pro illa parte pro qua institutus est. Sed respondeo: quia ibi noluit proponere contra tab. sed voluit ex testamento habere: et ideo sibi preiudicauit. Hodie autem his anfractibus non est locus: quia ex causa preteritionis si sit irritum testamentum omnibus legata prestantur. vt in aut. posita in C. de lib. preteri. aut. ex. ca. vnde hodie non video expedire quod institutus propter alium preteritum committentem edictum quod proponat contra ta. nisi quo ad vnum: quia si institutus est ex minori parte per contra ta. reducetur illa portio ad virilem. vt. ff. eo. l. non putauit. §. vl. sicut hoc notat dominus meus in summa. C. de bo. pos. secundum tab.

5 †Questio. Sed an in preteritione causa sit inserenda sicut in exheredatione: dicemus in rub. de querela inofficiosi te. ¶ Sed quod dixi de preterito quod detur contra tab. intelligas de preterito a patre vel ab ascendentibus per patrem: si autem a matre vel ab ascendentibus per matrem non habet contra ta. quia illa preteritio habetur pro exheredatione. vt. s. in hac bo. pos. notaui. Item quod dixi de exheredato attende ita verum si exheredatio rite facta est. vt. ff. eo. non putauit. §. non quis. Sed quomodo rite. Responsio. quidam dicunt quod commisit causam quare debet exheredari quod non credo: quia tunc nullo iuuatur remedio et littera dixisset recte. dicas ergo rite. i. pure. Ceterum si sub conditione sit filius exheredatus: de quacunque conditione intelligas tunc habet contra ta. licet institutus sub conditione non habeat: et quare ratio redditur in ipsa. l. ff. e. l. sub conditione. hoc de emancipato et in potestate constituto idem. vt. s. de lib. et posthu. l. et si peperit. §. filius. sed hoc plus in filio in potestate constituto: quod si sub conditione instituatur sub conditione casuali nisi in defectum

tpi⁹ exheredaret nō valet institutio: sʒ qñ instituit ipm sub cōditiōe ptātiua non hʒ necesse ipsum exheredare i defectū ipsius vt. ff. de here. insti. l. su⁹. ꝛ. l. iā dubitari. ꝛ. C. de instit. sub cōdi. fac. l. si pr. † Que-
6 stio. Sed illud querit: qre exheredat⁹ nō hʒ ꝯ tab. Rñ. in. l. illa nō putauit. in pn. vr rō reddi: sicut nec iure ciuili testm̄ parētū turbāt: sʒ si velint pnt qrelā iofficio. si instituere. sed rō illa nulla: qꝛ de iure ciuili nō hūt ꝯ ta. cum oēs bo. pos. sunt de iure ptorio. vt insti. de bo. pos. Rñ. illud sicut: nō est p oia silitudinariū sed q̄ ad q̄dā sicut alibi. Perfecti estote sicut ꝛ pat vester celestis est pfect⁹. nō est ibi p oia sicut ꝛ sile. ff. de ac. pig. sicū vēderet. §. vl. Sʒ hec est rō: cū enim exhr̄dati de iure ciuili nullo alio mō turbēt testm̄ pris nisi per q̄relā: ꝛ sic pōt emācipato exheredato p q̄relā succurri: h noluit ptor esse largus vt daret. l. ꝯ tab. q̄ daf tm̄ preterito: in q̄ bo. pos. tm̄ testm̄ redarguo: ex q̄ nō inuenio me institutū neqʒ exheredatū: sed in q̄rela qñ inuenio me exheredatum: tūc ꝛ patrem meū accuso qd fecerit ꝯ officiū pietatis: ꝛ etiā ipsum testm̄ qd rescindaf. † Que-
7 stio. Sed illud querit: qūo emācipato q ē iure ciuili incognit⁹. vt insti. de exhere. lib. §. emācipatos. ꝛ de here. q̄ ab itest. §. emācipati. daf q̄rela inof. test. q̄ est de iure ciuili. Rñ. hāc q̄ōnē determinabim⁹ stati in trac. de q̄rela in ofn̄. te. Itē quod dixi de filio rite exhr̄dato ideo dico: qꝛ si non rite vl qꝛ sub ↄditiōe vt dixi. vl qꝛ tm̄ ab vna psona exheredatur hr̄ p pterito. ꝛ iō hʒ ꝯ ta. vt. ff. de bo. pos. ꝯ tab. l. nō putauit. §. si ab vno. ꝛ. ff. de lib. ꝛ posth. l. ꝛ si pepcerit. §. fili⁹. eodē mō est viciosa exhr̄datio qñ post aditā hereditatē exhr̄dat: scil' cet qsquis mihi hr̄s erit: fili⁹ me⁹ exhr̄s esto. nā h est iposibile vt post aditaʒ hereditatē sit exheredat⁹ tn̄. nā cū añ aditam hereditatē inueniaf pterit⁹: g hʒ ꝯ ta. vt. ff. de lib. ꝛ posth. l. ꝛ si pepcerit. §. fili⁹. in fi. Sed qūo qs exheredat ab vna persona. Rñ qñ dico sic. filiū meum exheredo tm̄ a titio meuium mihi instituo: vt. ff. de lib. ꝛ posthu. l. iij. §. fili⁹. Itē intellige rite ex-

heredatū qñ p aliū scribit exhr̄datio. ceterū si manu sua qs exhere. se scribit pro nihilo est. vt. ff. eo. l. nō putauit. §. si quis
8 sua manu. † Q̄ō. Sʒ q̄rit q̄re est viciosa: nōne pōt ab vno gradu exhr̄dare. vt in. l. pdic. q̄re nō g ab vna psona. Rñ. ratio est in pmptu: qꝛ qñ exheredat a g̃du toto ꝯ totū illū gradū hʒ q̄relāqʒ qñ ab vna psona exheredat ē incōueniēs. ꝛ h est vicium qꝛ iā i ↄ grad⁹ inueniref diuersi iuris. s. qꝛ ꝯ vnā psonā q̄ ē in eodē gradu hʒ querelā a q̄ est exheredat⁹: cōtra aliā haberet ꝯ tab. a q̄ est pterit⁹. ¶ Sed vt pleni⁹ intelligas de exhereda: iōe ꝛ pteritione fcā seu facienda ꝛ de gradibus ita distingue. Quia sit exheredatio añ grad⁹ sit iter grad⁹ sit post oēs grad⁹ ꝛ sit etiā intra gradū. gradū appello institutionē ꝛ substitutionē. Sit exheredatio añ oēs grad⁹ sic: testator qñ incipit testari dic sic: ꝛ sic incipit testm̄. filiū meū exheredo: titiū ꝛ meuiuʒ mihi heredes instituo. ecce prim⁹: si titius ꝛ meui⁹ mihi heredes nō erūt: sempronius ꝛ gaius mihi heredes sunto. ecce secūdus grad⁹. s. substitutionis. Sit etiā exhr̄datio inter grad⁹ sic. titiū ꝛ meuiū heredes instituo ꝛ filiū meū exheredo: si titi⁹ ꝛ meui⁹ mihi heredes non erunt: sempronius ꝛ gaius heredes sunto: ecce scōs grad⁹. s. substitutiōis. Sit exhr̄datio post oēs gradus sic. titiū ꝛ meuiū mihi hr̄des istituo: ꝛ si heredes nō erūt gaius ꝛ semproni⁹ heredes sunto: filiū meū exhr̄do. Et sic fili⁹ exheredatus ante institutionē ꝛ substitutionē vꝫ exheredat⁹ añ oēs grad⁹ inter institutionē ꝛ substitutionē exhr̄dat⁹ vꝫ intra grad⁹ exheredat⁹: post institutionē ꝛ substitutionē exheredat⁹ post oēs grad⁹ vꝫ exheredat⁹. vt habes. C. de lib. pte. l. j. ꝛ. ff. de li. ꝛ posth. l. iij. ff. de bo. pos. ꝯ tab. l. nō putauit. Sʒ iura pdic. inter se variare videnf. nā. l. illa de lib. ꝛ posth. in. ff. dic: ꝙ si exheredatio fiat siue añ grad⁹ siue post grad⁹ siue intra grad⁹: ꝙ ab oib⁹ gradib⁹ videf exheredat⁹. l. aūt. C. de libe. pte. dixit ꝙ quando post oēs grad⁹ fit exhr̄datio ita ē exheredat⁹ ab oib⁹ si testator h exp̄ssit. l. autē. ff. de bo. pos. ꝯ tab. nō putauit. §. aliq. ꝛ. §. si ab

§.si ab vno. et §.si a p. dicit quod si filius fuit a primo gradu preteritus: a secundo exheredatus. et qui sunt in primo gradu non sunt in rebus humanis: a secundo gradu incipimus vt habeat querelam filius: quia contra tab. non habet locum: hoc dicit ille. §.a primo. et hoc quando mortui sunt illi qui erant in primo gradu a quo filius fuerit preteritus. ceterum si viuerent et adire noluerunt vel non possunt: quia tempore sunt exclusi: tunc contra ta. habent. vt in ff. de bo. pos. contra tab. l. non putauit. §. aliqua. Sed nunquid contra secundum gradum habebit querelam. Respondeo non: et est ratio: quia substituti non possunt habere secundum tab. quandiu contra tab. potest intentari. vt. ff. de bono. pos. secundum tab. l. equissimum. in princi. et ff. de bo. pos. secundum tabu. l. illud. §. vlti. et si non possunt adire querela inofficiosi non competit. vt. ff. de inoffi. testa. l. contra. §. si conditioni. et C. de inoffi. testa. l. pe. Sed cum aditio hereditatis consistat in sola animi voluntate: quos posset contradicere substitutis quo minus animo adeant: et sic cum sit adita hereditas. vt. C. de iur. delibe. si auia. quare non competit querela contra secundum gradum: et sic contra primum gradum habeat contra tab. a quo est preteritus: contra secundum habeat querelam a quo est exheredatus. Item fortior insurgit obiectio. ff. de liber. et posthu. l. iij. §. vlti. que ex toto contradicit. dicit enim quod si sit filius a primo gradu preteritus: a secundo exheredatus. primo gradu perempto a quo fuit preteritus: ab eo gradu exordium capimus vnde filius exheredatus est. Respondeo in primis: quod quidam nescientes respondere obiectis admitterent quod contra primum gradum a quo est preteritus filius habet contra tabu. contra secundum a quo est exheredatus habet querelam: et quod legitur. ff. de libe. et posthu. l. iij. in. §. vl. intelligunt secundum distinctionem quam notat. l. illa. ff. de bo. posses. contra tab. non putauit. §. aliqua. et. §. si ab vno. et. §. a primo. Nos autem qui subtiliter cuncta rimamur et omnia ista soluantur sic dicimus. quod si facta est exheredatio siue ante gradum siue intra siue post: quod ab omnibus videtur exheredasse. vt dicit. l. iij. de libe. et posthu. siue testator exprimat. vt C. de libe. preteri. l. j. siue non: quia videtur expressum a iure. quod autem legitur in predi. l. non putauit. et de lib. et posthu. l. iij. §. vlti. dicimus cum Jo. quod ibi exheredatio facta fuit intra gradum: tunc presumimus propterea: quia exheredationem intra gradum inclusit quod tantum ab illo gradu voluisset exheredasse alios preterijsse. nec admitto quod voluit notare dominus meus et reprehendere hoc quia iam videtur exheredare a persona quod est prohibitum: sed non est verum: quia exheredando intra gradum ab illo toto gradu videtur exheredasse et non a persona sicut superius dixi. vel dicas vt dixit dominus. H. quod. l. illa tunc locum habet quando testator dicit se velle tantum ab vno gradu exheredare: tunc ab vno gradu est exheredatus: ab alio preteritus: alioquin si non exprimat tantum ab vno ab omnibus gradibus videtur exheredatus. Illi autem oppositioni an possit adire substitutus: cum aditio in sola animi voluntate consistat. Sic tamen quod non: propter obstaculum bono. pos. contra ta. Item quod legitur in. §. vl. de libe. et posthu. in. l. iij. intelligo quod primus gradus sit peremptus ipso iure quando filius est in potestate quia dicit testamentum ipso iure nullum. ceterum si emancipatus: tunc intelligo secundum distinctionem. l. illius non putauit. Hec omnia vera sunt in filijs iam natis. ceterum in posthumis secus. nam preteritus posthumus natus gradum illum rumpit nascendo etiam iure ciuili. a quo gradu preteritus est: licet gradus ille non rumpatur a quo est exheredatus: vt. ff. de lib. et posthu. l. iij. §. vlti. et de illo posthumo intelligas quod rumpat de iure ciuili nascendo qui natus esset in potestate patris vel aui futurus: alioquin si esset nepos filij emancipati: ille nascendo non ruperet de iure ciuili: cum ipse et pater eius sint iure ciuili incogniti: sed natus haberet contra ta. per quam oportet illud rumpere: filius autem natus preteritus gradum illum a quo est preteritus ipso iure facit nullum. vt C. de lib. pte. l. vl. Vbicunque ergo inuenies quod filius preteritus ab vno gradu habet contra tab. intelligas de emancipato. vel si vis intelligere de suo: dicas quod habet si vult succedere de iure pretorio vt in predi. l. vlti. C. de lib. pte. vel exhe. vnde posthumus si a primo gradu sit preteritus a secundo exheredatus: si illo tempore natus esset posthumus quo aliqui sunt instituti a quibus est preteritus: subsequenti totum testamentum ruptum est. nam sublato gradu primo ipse posthumus facit sibi locum

id est q: succedit substitutis exclusis: licet ecōtra sit sec⁹.s.qñ a pmo gdu ē exhereda 1⁹:a scdo pterit⁹.nā tūc pm⁹ valet lz scdo rūpat.vt.ff.de lib.z posth.l. naz z si sub ɔditiōe.§.vl.z.l.iij.§.vl. ¶ Quintū: vt tpe mortis tabule extēt: z tales ex qb⁹ pos sit adiri hrditas:subaudi de iure ciuili vl' de iure ptorio bonorū pos.fz ta.peti possz nā si oēs instituti añ testatorē mortui sunt: vel si heres est institut⁹ q capax nō ē ɔ ta. nō hz locū:qa inanis esset z sine effectu. vt.ff.eo.l.qd vulgo. z qd ibi dz cōtra.l. cē dari bo.pos. ɔ tab. sic exponit ibi dñs me⁹.ɔ.l s.ptoris.q.d. ptor tuef volūtatē testatoris qñ induxit bo.pos.fm ta.nō fa cit ɔ.l.inducēdo bo.pos.ɔ ta.Uel alr:ius ptoriū est viua vox iuris ciuil' vt.ff.de iu sti.z iur.l.nā.vñ ɔ ipm ius ciui.est: q bo. pos.ɔ ta.def ɔ testm:q ius ciuile vltias volūtates tuef:cuz nihil sit q magis hoi bus debeaf q: vt supme volūtatis liber sit stil⁹ zc.vt.C.de sacrosan.ec.l.j.z in aut. de here.z fal.coll.j.Uel alr ɔ ll.l.j.ɔ vo lūtatē vel pter volūtatē defūcti.q.l.ē. vt in aut.de nup.§.disponat.coll.iiij. Op. pō.Sz mirz ē q bo.pos.ɔ ta.nō def ɔtra testm qd nullū ē: cū alibi def ɔtra testm qd nullū ē.vt.C.e.ti.l.ij.Rñ.dñs me⁹:re fert qre testm sit nullū: vtrū fauore alicu ius:puta q: nat⁹ ē posthum⁹ z ita ruptuz. vel q: fili⁹ in ptāte est pterit⁹. vt in pdi.l. z.C.de li.p.l.vl.z.tūc daf ɔ ta. an testm sit nullū:q: solēnitatib⁹ caret: vel non sup est q possit adire vt dixim⁹.i hō casu bono. pos.ɔ ta nō daf.vt in pdi.l.quod vulgo. ¶ Sextū q fili⁹ pterit⁹ si legatū sit sibi re lictū q illud nō agnoscat:siue sit legatū si bi siue filio vel suo ipsi⁹:si eni agnoscat re pellif a ɔtra ta.vt.ff.eo.l.nō tm.§.vlt.z .l.si post mortē.§.si in adoptionē.z.l.sub ɔditiōe.§.vlti.z.l.ex duob⁹.j.rñso. Fal lit tamē tpe baruz.ll.in filio adoptiuo cui dabaf ɔtra ta.vt in pn.dixi.nā si adijt he reditatē in q est institut⁹ iussu pris adopti ui:tūc emācipat⁹ hēbit bo.pos.ɔ ta.z po ti⁹ habebit hrditatē ipse q: pr adoptiu⁹. vt.ff.e.l.si post mortē.§. si in adoptionē. Sed quare hō.Rñ.q: tpe barum.ll. filius

trāsibat in potestatē pris adoptiui:z ideo si adibat hereditatē insolidū qrebat patri adoptiuo:hodie aūt nō sic: q: non transit nisi cū daf i adoptionē auo prno vel ma terno.vt insti.de adoptio.z.C.de adop.l. vl.Itē hodie nō querit aliqd pri adopti uo nisi in arrogato q qrit q ad vsumfru ctū q: diu durat arrogatio.vt insti.de ac quisi.per arrogationē.Sz mirz etiam est tpe baz.ll.qūo pdi.casu cū fili⁹ sit institu t⁹ q postea emācipat⁹ hz ɔtra ta.etiam si adiuit.Rñ.hoc ɔtingit pp stultitiaz pris illū instituētis:q: cū sciebat illū adoptatū z ipsum instituebat debebat scire q si adi ret q pri adoptiuo qreret. vñ debuit il lū istituisse post emācipationē factā a pre adoptiuo vel si fuerit emācipat⁹: nūc aūt cū emācipat⁹ inueniaf nihil hre: q: adeū do pri adoptiuo quesiuit merito hz ɔtra ta.Sz hodie cū non qrat nisi q ad vsum fru.nō haberet ppterea ɔtra ta. z ita no. dñs me⁹ in pn. summe.C.e.ti. ¶ Septi mū:q filij tales sint q possint hrdes insti tui:aliogn si sunt tales q nō pnt heredes istitui eis nō daf ɔtra ta.qd totū ɔsideraf tpe mortis testatoris vt ff.e.ti l.nō tm.§. liberi.Sz q sunt q nō possint heredes in stitui.Rñ.heretici.vt.C.de here.z ma.l. cognouim⁹.z q sunt deportati.vt.C.d he re.instit.l.j.Itē dānati in metallū. vt.ff. d his q p nō scri.ha.l.si i metallū. ¶ Oc tauū:q tpa nō sint trāsacta puta ann⁹ vti lis.vt.C.q admit.ad bo.pos.l.emācipata z q sciuerint illū mortuū: aliogn tpa qsi sint vtilia nō cedunt ignorāti.vt.ff.d iur. z fac.igno.l.j.z.ff.de diuer.z tpa.p.l.j. z.ff.qs or.in bo. pos.ser.l.j. Sz mirz vr q hec bo.pos.ɔtra ta.cōpetat infra annū vtilē.nā.l.illa si emācipata.nō loquitur nisi de bo.pos.vñ liberti.q daf ab intesta to.z nō dic d āno vtili sed tm de anno no tat.Rñ.nō cures.nā bñ dixi de āno.om niū eni bo.possessionuz tpa equalia sunt. nā p oib⁹ que fm ta. siue ɔtra ta. siue pro alijs oib⁹ ascēdētib⁹ daf ann⁹ vtil' in bo norē sanguinis:alijs ex linea transuersali venictib⁹.c.dies vtiles.vt in.l.pdi.z.C. q admit.ad bo.pos.l.ij.z instit.de bo.pos.

§. vl. q ann⁹ sit vtilis hinc assumo. nã. c.
dies sunt vtiles q dãtur venientib⁹ ex linea
trãsuersali: q nõ habẽt ita pingue ius si-
cut ascẽdẽtes z descẽdẽtes: ğ ann⁹ erit vti
lis. vt. ff. qs or. in bo. pos. ser. l. ij. §. dies.
z in pñ. Nec videat tibi mirabile si tan-
tũ bñficiũ tam breui tpe tollit. Ratio ẽ: nã
cũ bo. pos. sint p̃torie. vt isti. de bo. pos. z p̃
toris imperium est annale: ideo sunt anna
les. vt insti. de perpe. z tpa. ac. sz maximã
gratiã fecit pretor h: z facit ius ciuile cui⁹
ius pretorũ est viua vox. vt. ff. de iusti. z
iur. l. nã z ius. q cũ ann⁹ p̃toris erat cõti-
nuus: q hic annus erit vtilis q aliqñ extẽ
di posset vsq ad quadriẽniũ. z forte vltra
qz nõ numerant dies nisi quibus habue-
rim copiam p̃toris vt i p̃dic. l. quis ordo
z hec magna est grã. nã z al's cũ auxilia iu
ris ciuilis ppetua sint querela tñ qnquen
nio tollit z continuo: vt dicem⁹ in rubri.
de querela inoff. testi. Oppositio. Sz op
ponit. vt insti. de ppe. z tpa. act. nam ibi
dz q actiões q̃ dant bonorum possessori
z illis q sunt loco heredis perpetue sunt.
Rñ l. illa loquit de ac. in rẽ que dant bo.
possessori: sicut est possessoria hereditatis
petitio z fideicõmissoria q̃ dant illi cui re
stituit hereditas q est loco heredis. vt. ff.
qđ cũ eo. si fili⁹. sicut habes in spãlib⁹ ru-
bricellis. ff. de pos. z fideicõ. here. peti. Et
si tu queras q̃re. Rñ. q oẽs acti. p̃torie in
rẽ sunt perpetue. vt. ff. de act. z ob. l. i ho-
norarijs. in fi. l. vna sola p̃sonalis. scilicet
furti manifesti ppetua est. vt insti. de ppe.
z tẽpo. actiõibus. ¶ Actor aũt vtet his
9 posi. † Positio actoris. Ego dico q titius
fuit pater me⁹ vel auus me⁹: vel filius vel
nepos. Et quare dico de filio vel nepote.
Rñ. qz sicut dat filio vel nepoti p̃terito c̃
ta. testamẽtũ patris vel aui: sicut. s. dixi.
z ecõtra dat patri vel auo si sunt p̃teriti
cõtra testm̃ filij vel nepotis emancipato-
rũ. nã si sunt in potestate testari nõ pñt: ẽt
p̃sentiẽte patre vt insti. qbus non est per-
mis. fa. testa. z hoc intelligas non in bonis
castrensibus z q̃si. nam cum testamenta i
talib⁹ nõ subiaceãt q̃rele: nec subiacebũt
ɔtra ta. vt. C. de inof. te. l. vl. z. C. ð epis.

z ele. l. cũ lege. z in auk. ibi signata. p̃sbite
ros. nec cõtradicit finis illius aut. p poste
ros. vbi dz legitimã ferant partẽ p cõdi.
ex lege. lz alij dicãt ɔtra hodie iure nouo.
¶ Itẽ ego dico q ille testator seruũ in testa
mento heredem instituit z me preteriuit.
¶ Itẽ. vj. mẽses sunt q testator ille mor
10 tu⁹ est. ¶ Ecõtra reus sic ponat. † Posi-
tio rei. Ego dico q talis fuit auus tu⁹ ma
tern⁹. ¶ Itẽ testator ille te exheredauit
vel instituit. ¶ Itẽ reliquit tibi legatũ z
tu agnouisti. ¶ Itẽ trãsacti sunt. v. anni
q testator mortu⁹ fuit. ¶ In hac ãt bon.
11 pos. sic petẽda sic ɔcipiet act. lib. † Libel-
lus. Corã vobis dñe Ar. Romanoꝝ sena-
tore vel corã. L. p̃side puincie vel iusticia
rio vel mgr̃o iustic. ppono. c. R. q cũ pa-
ter meus titius fecerit testm̃ in quo sibi sẽ
pronium heredem instituit z me p̃teriuit
qz nec instituit nec exheredauit: ideo a vo
bis peto mihi cõcedi bono. pos. cõtra ta.
per quã testamẽto p̃ris mei rescisso possiz
postea bona vendicare. z ad hoc ppono
officiũ vestrũ vel peto officio vr̃o ut ð mi
hi debere concedi. Qð sic recte cõcipiat
lib. õt. l. C. q admit. ad bo. pos. l. vl. z. C.
de cur. fu. l. vl. z. ff. de bo. pos. l. iij. §. si cã
Si aũt sunt exheredat⁹ z nõ rite vel fuit si
bi relictũ legatũ: retẽtis oĩbus dicat z me
preteriuit: qz nõ instituit nec rite exhereda
uit: lz mihi legasset qđ legatũ nõ agnoui.
Qð sic recte concipiat libel. p̃dic. l. ff. de
bo. pos. c̃ ta. nõ putauit. §. nõ quuis. z. l.
iij. §. vl. Oppositio. Sed obijcit in p̃mis
sic. nã nõ videt q ista bono. posses. sit ho-
die necessaria. vnde supuacue formatur
lib. z petit supuacuo. q sic pbo. hodie no
uo iure sublata est differẽtia sexus eman-
cipationis z patrie potestatis. vt in aut.
de here. ab intesta. veniẽtib⁹. colla. ix. si ẽ
sublata sic infero: fili⁹ in potestate p̃terit⁹.
dicit testamentum ipso iure nulluz vt. C.
de libe prete. l. maximũ. si ergo ipso iure
nullum est rumpi nõ potest. vt. ff. de iniu-
sto. z irri. testa. l. nã z si sub ɔditione. Rñ.
dic vt dixi. s. de bono. pos. Et hoc attẽde
q filius siue sit emancipatus siue in pote.
state z est preteritus: hz c̃ tab. Et si tu que

tas: est volũtaria vel necessaria. Rñ. in p̱sona filij in p̃tãte cõstituti est voluntaria: q: hz aliud auxiliũ: q: si vult succedere de iure ciuili dicet testm̃ ipso iure nullũ q̃d est tutius: si vult succedere de iure p̃torio hz ꝯ̃ tab. vt in. C. de libe. p̃te. vel exhere. l. vlti. ꝛ sic est voluntaria in p̱sona filij in p̃tãte ꝯ̃stituti: in filio emancipato est necessaria: q: nullo alio remedio iuuari potest.

12 †Questio. Sed querit̃ qd magis expediat filio in p̃tãte dicere nullũ de iure ciuili vel rũpere de iure p̃torio p̱ ꝯ̃ ta. cũ illo iure teneat. Rñ. si dicit ipso iure nullũ hodie p̃stabit legata oĩbus. vt aut̃. ex cã p̃teritionis. q̃ est in aut̃. vt cum de ap. cog. §. aliud q̃q;. si p̱ ꝯ̃ ta. nõ p̃stabit legata nisi liberis ꝛ parẽtibus. vt. ff. de leg. p̃stã. pe. bo. pos. ꝯ̃ ta. l. j. ꝛ p̱ totũ. †Qõ. In emancipato qd dices si obtinet in ꝯ̃ ta. nũquid p̃stabit legata oĩbus. Rñ. ad h̃ vt bene notes hãc materiã attẽde diuersitates nr̃oꝝ doctoꝝ. dicit. n. dñs me⁹ ꝛ dñs Jo. ꝛ B. q̃ cũ p̃r exheredat aut p̃terit filiũ aut inserit cãm exheredatione ꝛ preteritione aut non. si inserat: aut est vera aut falsa. si vera: filius qcunq; sit in p̃tãte vel emãcipatus repellit̃ ꝛ a q̃rela inofficiosi testi ꝛ a ꝯ̃ ta. si falsa: tũc expugnato testõ p̱ querelã nulla legata p̃stant̃: vt. ff. de inoffi. te. papi. §. vl. expugnato p̱ ꝯ̃ ta. p̃stat̃ legata liberis ꝛ parentib⁹ vt dixi: ꝛ sic magis benigne ait p̃toꝛ q̃; ius ciuile. Si at̃ nõ inserat̃ cã hodie testm̃ est irritũ ipso iure q̃tũ ad institutionẽ h̃rdis. cetera firma p̱manẽt q: oĩbus legata p̃stabunt̃: ꝛ s̃m h̃ vltimũ qñ cã nõ inserit̃. dicunt ex cã p̃teritionis vel exheredationis sunt irrita ipso iure. Scd̃m primũ qñ cã inserit̃: sunt irrita. i. irritãda. sic̃ ex expositiones sunt. C. de legi. ꝛ ꝯ̃sti. l. j. ꝛ. C. ex q. cau. infa. irro. si pos sidoneũ. ꝛ. l. ip̱obũ. dño tñ. M. ꝛ suis sequacibus visum est: q̃ siue inserat̃ cã siue nõ dũmõ inserta nõ sit vera: q̃ testm̃ sit irritũ ipso iure ex cã p̃teritionis vel exheredationis q̃tũ ad institutionẽ. cetera nãq; firma p̱manẽt: ꝛ vtinã eius snĩa hodie obtineret ꝛ posset legib⁹ defendi: q: iã sicut ꝛ ipse dicebat titulus d̃ inoffi. test. ꝛ q̃ ꝯ̃ ta. de bo. pos. hodie diciunus toleret̃. Quidã tñ tenẽtes snĩam dñi mei aliquãtulũ discordãt: ꝛ dicũt q̃ in p̃teritiõe nõ dz inseri cã: tũc. n. vere dr̃ qs p̃terit⁹ cũ de ipso nulla mẽtio habita ẽ: ꝛ q̃d dicit aut̃. vt cũ de ap. cog. §. aliud quoq;. q̃ nõ lz parẽtib⁹ exheredare filios aut p̃terire: nisi cãs ingratitudinis inseruerint i testõ: dicũt ipsi referri ad exheredationẽ nõ ad p̃teritionez nõ. n. dz distare sensu q̃d v̱bo nõ distat. vt C. de lib. p̃te. l. iij. Quid. n. eẽt aliud dicere: exheredo filiũ meũ pp̱ hãc cãm q̃; si diceret: p̃tereo pp̱ hãc cãm. vel forte intelligat̃ in p̃teritione facta a mr̃e vel ab ascẽdentibus p̱ mr̃em q̃ habet̃ p̱ exheredatione. vt insti. de exhe. libe. §. vl. Sz duꝝ est ꝯ̃ stimulũ calcitrare. vnde magis iuri cõsonat opinio dñi mei. Oppositio. Itẽ adhuc instat̃ fortissime: ꝛ p̱bo q̃ non sit necessarius libellus. l. dicit q̃ bo. pos. cõpetit: siue sit adita hereditas siue nõ. ꝯ̃ testm̃ enim dat̃. vt. ff. eo. l. illud. §. j. vñ si hereditas nõ ẽ adita ꝯ̃ quẽ ꝯ̃cipiã libellũ ꝛ ad qd: q̃re nõ adeo ab intestato. Rñ. ab intestato adire nõ possum: q: q̃diu locus ẽ testamẽtarie institutioni nõ ẽ locus ab intestato. vt dicit regula iuris ff. de acqr. he. q̃diu. ꝛ si hereditas ẽ adita planũ ẽ q̃ citabit̃ h̃rs ꝛ dabit̃ libellus: si nõ ẽ adita nihilominus heres institutus citãdus ẽ: q: ex q̃ cã cognita dz dari. vt. ff. de bono. pos. l. iij. §. si tñ. g̃ aduersarij sũt citãdi: vt s̃. diximus de bo. pos. ꝛ sic citabit̃ h̃rs vt defendat si vult testm̃: ꝛ si nõ: nõ ꝯ̃pellet̃. nã ꝛ al's ꝯ̃tingit qñ petit̃ curatoꝛ dari bo

14 nis. vt. ff. de cura. bo. dã. l. j. †Qõ. Sed nõne defendẽdo testm̃ vr̃ adire h̃rditatẽ q̃ in sola ai volũtate cõsistit. vt. C. de iu. deli. si auiã. Rñ. sat̃ vr̃ q̃ vlt adire nisi forte p̱testet̃ sic de iure suo. dñe iudex: ego delibero de adeunda h̃rditate sz nõ volo vt p̱pterea p̃sumar adire eo q̃ volo defendere testm̃: ꝛ sic ista p̱testatio faciet vt non videat̃ defendere aio adeũdi h̃rditatem. ar. ff. de rel. ꝛ sump. fu. at si qs. §. sz interdũ. ꝛ sic. ll. loq vident̃. ff. de acq. he. l. p̱ h̃rde. ꝛ. l. gerit. ꝛ. C. vñ legi. l. nõ h̃. ꝛ. C. de iur. delĩ. l. j. ꝛ. ij. i gb⁹. ll. m̃lta ponunt̃

exēpla p q̄ vī hr̄di. adita: z tñ non adif. si nō fuit aīus adeuntis velle adire: q̄d melius fieri nō pōt q̄ꝫ p p̄dictā ꝓtestationē. Sed ostēdo q̄ aduersari⁹ citād⁹ nō ē: z sic nō dꝫ dari libell⁹: certū ē q̄ q̄ꝫdiu locū hꝫ ꝯ ta. non hꝫ locū. vt. ff. de bo. pos. ſm ta. l. illud. §. vl. z de bo. pos. ꝯ ta. l. eqssimū. §. j. z assigno rōnē q̄re h̄ fit. si ḡ nō hꝫ locū ſm ta. z sic institutus nō admittet. ad qd ḡ citabit z qualr admittet ad defendēdū testm̄: cū illa ſm ta. nō vr̄ q̄ nata sit: z si vellet adire nō posset: z sic nullū ius sibi ꝯperit. Itē si h̄ concedis qd ē q̄d dicit. l. ff. de bo. pos. ꝯ ta. illud. §. j. q̄ hec bo. pos. cōpetit: siue hr̄ditas fuerit adita siue nō: z sic vr̄ q̄ possit adiri hr̄ditas: lꝫ ꝯ ta. debeat ītētari. Rñ. argumētatio tua in supficie ꝓcedit z ē deceptoria. nā q̄ tu dicis q̄ donec ītētaf ꝯ ta. heres institutus adire nō pōt. Rñ. male dicis de iure ciuili. nā illo iure adiri pōt: z in h̄ casu loquif. l. illa illud. §. j. veꝝ ꝯsiderato iure p̄torio q̄ nō ē aditio: q̄ quātū facit aditio de iure ciuili tantū opaf bo. pos. ꝯtra ta. habita z ꝯcessa de iure p̄torio: tūc ꝓcedit oppō tua: z illo iure ꝯsiderato dico citandū heredē cū sua intersit testm̄ defendere sicut dixi.

15 † Q̄ō. Si tu q̄ras q̄re iure p̄torio nō hꝫ locū ſm ta. donec cōtra ta. pōt ītētari. Rō ē in ꝓmptu. nā in dāda bo. pos. ſm ta. de iure cognitio ē nc̄caria. vt ff. de bo. pos. cōtra ta. l. iij. §. si cā. vt qd p ditio hec, q̄ hec def q̄ forte posset dari sine fructu. vt ar. ff. de bo. pos. ꝯ tab. l. q̄d vulgo. z ar. ff. de inoffi. test. l. j. q̄ contra ta. icōtinēti rescinderet: z iō expectaf euētus illius bo. pos. q̄d de iure ciuili nō ē in hr̄ditate adita: q̄ cū illa in aī volūtate cōsistat nulla solēnitas ibi necessaria ē. vel aliter cōtra ta. z ſm tab. ista sunt duo opposita z imediata. z cōtrarioꝝ hec ē natura: q̄ si vnū sit veꝝ aliud eē nō possit z ꝓpterea cōtingit q̄ ꝓbato vno p ꝯsequētiā restat ꝓbatū z reliquū. nā z posita se ponūt: z perēpta se perimūt. vt. ff. de his q sui vel alie. iur. sunt. l. j. z insti. de oblig. q ex deli. nas. circa p̄nc. z. ff. de ꝑcu. pōpo. §. ij. z. ff. de excep. rei iudi. l. si inter me.

Est z tertia rō: si ꝓcederet ſm ta. iā quodāmō approbaret testm̄: z sic fieret p̄iudiciū bo. pos. cōtra ta. q̄ iā quodāmō pronūciaret i ꝯ ta. i q̄ ꝓnūciaret testm̄ rūpēdū: z sic tū pp p̄iudiciū: sicut al's in peti. hereditatis. vt. ff. de peti. here. l. si qs libertatē. z. C. de peti. here. l. vl. circa p̄n. tū q̄ snīa lata cōtra snīaꝫ nō tenet. vt. C. q̄n ꝓuo. nō ē ne. l. j. z. C. snīaꝫ rescin. non pos. l. j. z sic ſꝫ ta. nō hꝫ locū donec ꝯ ta. pōt ītētari. Scio tñ q̄ qdā volētes oēs istas q̄ōnes vitare: legunt. l. illā. ff. de bo. pos. l. iij. §. si cā zc. si iudex vult dare bo. pos. cū cāe cognitiōe: tūc aduersari⁹ citat z p tribunali expedit: z tūc seru⁹ nō internenit: z sic ponit i illo. §. si cā cognita. ceteꝝ si vult dare sine cāe cognitiōe: tūc aduersari⁹ nō citabit nec ꝓ tribunali dabit z tūc seru⁹ iteruenit. Sꝫ h̄ mihi nō placet nā dico q̄ illō si. nō notat ꝯditionē sꝫ cāꝫ .i. q̄: vt al's. ff. de tute. l. muto. §. sub ꝯditione. z extra de elec. z elec. po. significauli.

16 † Q̄ō. Sed q̄rif q̄ sit rō q̄re bo. pos. ꝯ tab. q̄ daf filijs p̄teritis cōpetit siue hereditas sit adita siue nō: vt. ff. de bo. pos. ꝯ ta. l. illud. §. j. bonoꝝ aūt pos. ꝯtra tab. q̄ daf p̄rono ꝯ testm̄ liberti non daf nisi hr̄ditate adita. vt in p̄dic. l. illud. §. j. i fi. z. ff. de bo. liber. etiā. §. vt p̄ron⁹. z h̄ idē in q̄rela de inof. te. q nō nascif nisi adita hr̄ditate. vt. ff. de inof. te. l. ꝯtra veterani §. si ꝯditioni. z. C. de inof. te. l. pe. cū enī denf oēs ꝯtra testā z illa rescindāt: deberēt eē eiusdē ꝯditiōis. vt in p̄di. l. illud z C. de lib. p̄. l. vl. z ar. ff. de bo. pos. ex tes. mili. l. vnica. Rñ. rō ē ista. q̄rela iofficiosi tes. ē de iure ciuili: z aditio hr̄ditatis est de iure ciuili. vn̄ iō expectat ꝯditionē nec an̄ nascif: q̄ si istitutus nō adijt nō ē necessaria sibi querela: q̄ adibit ab intestato z hēbit oia si aūt institutus adijt tūc pōt cōqueri vt rūpat testm̄ cum exheredatus sit. Bonoꝝ aūt pos. cōtra tab. ē de iure p̄torio. vnde de aditione nō curauit p̄tor que ē de iure ciuili. Uel aliter: magis fuit largus p̄tor q̄ꝫ ius ciuile. nā z al's h̄ fecit de sua largitate q subuēit tā egētib⁹. q̄ꝫ nō egentibus. vt instit. de bono. posses. z al's

magis subuenit ꝑto: preterito q: dat sibi
carbonianã: ius aũt ciuile nõ dat eã exhe
redato. vt. ff. de inof. test. l. q de inofficio.
ꝛ. ff. ad carbo. l. j. §. ꝛ gñalr. ꝛ. §. põpo.
Uel alr querela inofficiosi test. est subsi-
diariũ auxiliũ: ꝓpterea q: quodãmõ dã-
naſ iudiciũ patris q̃si furiosi. vt insti. de
inoffi. testa. §. j. ꝛ. ij. vnde cũ sit subsidia-
ria sicut ꝛ de dolo: si aliud auxiliũ locum
hȝ aut habere põt h̄ cessat. vt. C. de dolo
l. iij. vnde q: scripto herede nõ adeũte ha
bet auxiliũ illud qḋ adit ab intestato: ideo
ante aditã hereditatẽ nõ nasciſ qḋ nõ est
in cõtra tab. nã non ẽ ita odiosa ista sicut
ꝛ illa minus enim peccat ꝑtereũdo q̃ ex-
heredãdo. vnde posset dici quodãmodo
hec fauorabilis illa odiosa. vnde si cõtra
tab. daſ siue adeatur hereditas siue non:
de iure est. Oppositio. Sed oppone de
eo qḋ est insti. de inoffi. test. in pn. vbi dr
tã exheredato q̃ ꝑterito deſ q̃rela. Rñō:
ibi loquiſ de ꝑteritis a matre ꝛ ab ascen-
dentibus per matrẽ: quoꝝ ꝑterito habeſ
ꝓ exheredatione. vt insti. de hereḋ libe.
§. vl. alr̄s ꝑteriti habẽt cõtra tab. exhere-
dati habẽt querelam. vt. ff. de bo. posses.
17 cõtra tab. l. nõ putauit. Qõ. Si tu que-
ras quare ꝑteritus hȝ ɔtra tabu. ꝛ nõ hȝ
querelã inofficiosi testamẽti. ꝛ quare ex-
heredatus hȝ querelã ꝛ non hȝ cõtra ta-
bu. Rñ. aliq ꝙ hec ratio in gremio natu-
re consistit. Sed ego dico ꝙ hec ratio est
de iure ciuili. omnis pater hȝ necesse filiũ
suũ in potestate cõstitutũ vel exheredare
vel heredem instituere. vt insti. de exhere.
lib. al' ogn si ꝑterijt testamẽtũ ipsius nul-
lũ. vt in predic. titu. C. de lib. ꝑte. l. maxi-
mũ. vnde exheredatus in potestate cõstitu
tus habet querelã ꝑ quã quodãmodo pa-
trem accusat vel de patre conqueriſ qḋ
fecerit contra officiũ pietatis ꝙ eũ exhe-
redauerit: ꝛ sic per quãdam cõsequentiã
dicit testm̃ debere rescindi. at qñ est ꝑteri
tus: cũ testm̃ sit ipso iure nullũ: qũo posset
hr̃e ɔ tab. q testm̃ de sui natura rescind. e.
qḋ rescindi non posset cũ rescissum sit. vt
ff. de inius. ꝛ irri. te. l. nã ꝛ si sub cõditiõe
ꝛ ideo exheredat⁹ nõ hȝ ɔ ta. sed hȝ q̃relã.

ꝑteritus emãcipatus nõ hȝ q̃relã dua
bus de causis: q: cũ sit q̃rela de iure ciui-
li ꝛ est emãcipat⁹ iure ciuili incognit⁹: vt
insti. de exhe. lib. §. emã. ꝛ insti. de here. q̃
ab intes. defe. §. emãcipati. nõ posset illaȝ
hr̃e. Est alia rõ: q: qñ pr̃ ꝑterit nõ peccat
i faciẽdo vt ita loquar: sȝ in ꝑmittẽdo.
vñ non accusaſ iudiciũ illius q̃si furiosi:
sed dr̃ ɔ testm̃ cõpetere. vt. ff. de bo. pos.
ɔ ta. l. illud. q. d. peto testm̃ rescindi in q̃
pr̃ meus me ꝑterijt: q̃si q in testõ illo mi-
18 nus sit. s. q: nõ fuit fili⁹ institutus. † Qõ.
Sed qd si emãcipatus sit exheredat⁹ qd
fiet: oi vi distituitus auxilio. nã querelam
nõ hȝ cũ sit iuri ciuili incognitus vt dcm̃
est: cõtra ta. nõ hȝ. vt. ff. de bo. pos. ɔ tab.
l. nõ putauit. Rñdeo: emãcipatus exhere-
datus hȝ querelã. vt. ff. de inof. te. l. pap.
§. j. ꝛ. l. si ꝓponas. q: de filio emãcipato
loquiſ ab illo v̄siculo seq. hoc tñ faciet ꝙ
ꝑmo petet bo. pos. quã qdã dicũt vocari
gr̃a litis ordinãde. vt i ꝑ. di. l. pap. alij dnt.
eã vocari vñ liberi q̃si veniat ab itestato.
vt. ff. vnde liberi. l. j. alij dicũt eã vocari
septimã extraordinariã. de q̃ habes in ti.
de bo. pos. §. septima. q̃ bo. pos. nõ faciet
aliud nisi q: rediget illũ filiũ in locum suo
rum: ꝛ sic iponit in fronte eius signũ tau:
qḋ signũ iposuit angel⁹ filijs israel: qñ ꝑ-
cutiebanſ ab angelo ꝑcutiẽte quicunq̄ si-
gnabaſ in frõte ab alio angelo signo tau:
qḋ erat tale ꝛ signabãt crucẽ dñi nr̃i: ipse
erat reductus inter fideles nec ꝑcutiebaſ
ab angelo: sic ꝛ emãcipatus ꝑ illã bo. pos.
datã sibi loco tau: qḋ v̄bũ hebraicum tm̃
sonat q̃ꝫtũ in lingua nr̃a lr̃a. t. rediſ inter
suos: ꝛ sic postea habebit q̃relã: ꝛ alio mõ
hr̃e non posset. vt. ff. de bo. pos. l. sed cuȝ
pro. §. pe. in fi. ꝛ de inof. test. pap. §. j. ꝛ
l. si ꝓponas. ꝛ istit. de bo. pos. §. septima.
Oppositio. Si tu oppones: ꝙ hodie sub-
lata est dr̃a emancipationis ꝛ p̃ric pote-
statis. vt in aut. de here. ab intes. Rñd.
ſm nos veꝝ est ab intestato: q: neuter alte
ri ꝑferſ. sed ex testõ nõ: q: qlibet suo iure
vteri succedat. Oppositio. Itẽ si tu op-
ponas: ꝙ eciã iure veteri cõiungebaſ fili⁹
emãcipat⁹ cũ suo. vt. ff. de cõiugen. lib. cũ

emā. l. j. ꝛ ꝑ totū. ꝛ sic nō ē nec͡e q̄ hec bo. pos. def. Rn̄. tunc͡ ille tot⁹ itelligit post istā bo. pos. datā ꝛ cōcessam. i. postq̄ȝ emā cipat⁹ reduct⁹ ē in locū suoꝝ: vn̄ āt nō. sed hodie tn̄. ille nō hȝ locū q2 rupto testō res trahit ad exitū intestati: in q̄ successione neuter alteri p̄fert vt dixi. Hec v̄ba de tan. tō exposui: q2 multi sup v̄bis illis du bitauerūt sicut dn̄s Jo. posuit sup illa. l. pap. sed oīa p̄dcā optie reposita sunt: q̄re aliud i q̄rela ꝛ aliud in ꝯ. ta. q̄ daf filijs. Sȝ q̄re aliud i ꝯ ta. q̄ daf p̄rono ꝯ testm̄ liberti si sit p̄terit⁹: vt nō cōpetat nisi he reditate adita. bo. āt pos. ꝯ tabul. q̄ daf fi lijs ꝯpetit: siue sit adita h̄reditas siue non. vt. ff. de bo. pos. ꝯ tab. l. illud. ꝛ. ff. de bo. liber. l. etiā. §. vt p̄ronus ad istud non est rn̄sum: sȝ rn̄deat q pōt. Sed ego rn̄deo. s. q2 nihil volo dimittere idiscussum. qd̄ iō aliō nā bo. pos. ꝯ ta. q̄ daf filijs totū testa mētū rescindit: illa q̄ daf p̄rono nō resci dit testm̄ nisi ꝑ tertia q̄ debef p̄rono. vt ff. de bo. pos. sȝ cū p̄rono. §. j. ꝛ. C. de bo. pos. ꝯ tab. quā pte. li. pol. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. C. d̄ bo. pos. ꝯ tab. liberti. l. j. vn̄ cū nō rescin dat nisi pro tertia expectaf aditio: iō q2 si daret āñ aditā h̄rditatem: ecce iā p̄ronus h̄ret tertiā. de alijs duab⁹ pt. b⁹ qd fieret: certe eēt quodda inconueniens. est ꝛ aliud: ideo noluit p̄tor illā dari p̄rono āñ aditā h̄rditatē: q2 posset eē q̄ p̄ron⁹ totū h̄ret:
19 scripto h̄ide nō adeunte. † Questio. Item adhuc q̄rif de eo qd̄ legif. ff. de bo. pos. ꝯ ta. si duobus. §. si p̄us. vbi mirabile est qd̄ dicit ibi legislator nā dicit: q̄ si prius testm̄ sit iure pfectū ꝛ in illo sit exhereda tus filius: ꝛ in scd̄o testō pfecto sit p̄terit⁹ qd̄ ꝯ testm̄ hȝ ꝯ tab. q̄uo pōt h̄ eē: cū enī p̄mū testm̄ teneat in q̄ est exheredat⁹: scd̄ȝ sit nullū ꝛ sic rūpi nō pōt. q̄uo imitabit ꝯ tab. Rn̄. ipse idē. §. in seq. l. q̄ est ibi: si re moto ꝛc̄. soluit oppositionē. q2 refert qui sint instituti in scd̄o testō impfecto. aut fi lij testatoris. s. fr̄is illi⁹ p̄teriti aut extra nei. In p̄mo casu hȝ p̄teritus ꝯ tab. ꝛ q̄re ideo: q2 illud testm̄ impfectū: tūc q̄n insti tuunt filij: ꝛ in p̄mo testō erāt instituti ex tranei: tollit p̄mū. in scd̄o casu fili⁹ prete rit⁹ nō hȝ ꝯ tab. q2. scd̄m nō tollit p̄mū: ꝛ scripti non possint h̄rditatē obtinere. vt i p̄di. l. C. fami. her. l. vl. ꝛ C. de test. l. hac
20 consultissima. §. vlt. † Questio. Ultimo q̄r f: qd operef hec bo. pos. ꝯ tab. qd̄ bn̄ ficiū afferat isti p̄terito. Rn̄. h̄ operaf q2 rūpit testm̄ ꝛ parat sibi viam ꝑ quā possit petere bona q̄ fuerunt patris sui: ꝛ h̄ fm diffinitionē bo. pos. q̄ est ius acqrendi ꝛc̄. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. bonoꝝ. ꝛ sic pote rit postea petere bona nō ꝑ hanc bo. pos. sed ꝑ possessoriā hereditatis petitionē vt ff. de posses. here. peti. l. j. ꝛ. ij. ꝛ sic erit ma ximū beneficiū isti preterito. Oppositio. Sed opponif. nā vȝ q̄ ꝑ hāc bo. pos. oia ista cōtingāt filio emācipato. vt. ff. de bo. pos. ꝯtra tab. l. emācipatus. §. j. Rn̄. q̄ ibi di q̄ script⁹ h̄rs coged⁹ ē p̄stare h̄rdita tē ꝛ suos h̄rditarios ꝛ ius totū trāsferre in filiū qd̄ accepit per bo. pos. subaudi nō ꝑ bo. pos. ꝯtra tab. sȝ ꝑ possessoriā h̄rdita tis petitionē: ꝛ h̄ est verus intellectus: alr̄ in nullo differret bo. pos. a peti. he. dire recta vel possessoria: qd̄ non est veꝝ. licet q̄ȝ ad ius concordent. vt. ff. de bo. pos. l. uj. §. j. ꝛ sic notaui. s̄. de bo. posses.

¶ De bonorum possessio. contra tabul. que datur patri auo seu proauo si sint preteri ti contra testamētum filij vel nepotis vel pronepotis. Rubrica.

1 Bono. posses. contra tabu. que datur pa tri ꝛc̄. ad hoc ut procedat: quot necessa ria sint.
2 Filius si aduocatus fuit: an idem esset.
3. 4 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.
5 Libellus i tali actione quomodo formef.
6 Aduersarius in tali actione an citandus sit ꝛ an libellus calumniā patiatur.
7 Pater preteritus quare non dicat testa mentum ipso iure nullum sicut ꝛ filius q est in potestate: quando est preteritus:
8 Pater cuȝ in potestate non sit: quare quā do proponit querelam inofficiosi testamē ti: non petit primo bono. possessio. gratia litis ordinande: vel aliquaȝ aliam anteq̄ȝ querelam proponat.
9 Pater quare sic est iuri ciuili cognitus: fi lius autem emancipatus incognitus.

EST ꝛ alia bo. pos. ꝯtra ta. q̄ daṫ pr̄i p̄terito vl' mr̄i: q2 lz nō sit eadē ꝑtās: equa tū pietas vtriqꝫ d:beṫ. vt. ff. de cur. fu. l. furiose. ꝯtra testm̄ filij emācipati vl' auo p̄terito ꝯtra testamētū nepotis emācipati decedētis sine liberis. vt. ff. de inoffi. tes. l. pā. ff. si qs a pa. fue. manu. l. j. Jdē ꝛ in proauo ꝛ in ꝓnepote. Que bo. pos. cōtra ta. pp̄ duo cōpetit ꝑsonis p̄dictis. Jn primis pp̄ solatiū tristitie qb⁹ ē merito consulēdū. vt. ff. de inof. te. l. nā ꝛ si parētib⁹ ꝛ. C. de his q ante aper. tabu. l. vnica. i fi. ꝛ ar. ff. de m. do. l. iure succursum. Sc̄da rō assignaṫ. ff. si qs a pa. fue. ma. l. j. q̄ est pp̄ p̄miū emācipatiō ꝰ: sicut p̄ronus pp̄ p̄miū manumissiōis hꝫ ꝯtra ta. cōtra testm̄ liberti: de q̄ ꝓxime dicemus: ꝛ nec videaṫ tibi mirabile si inueniṫ in p̄di. ti. ꝙ filius dicaṫ a p̄re manumissus: ꝛ h̄ etiā in rub. q2 iꝓprie dr̄. nā filius dr̄ emācipari seruus manumitti. vt. ff. qn̄ ac. de pecu. ē an. l. j. sir iꝓprie poniṫ v̄bū manumitti q̄tū ad filios. vt. ff. de offi. ꝓcō. l. ij. vel aliō dr̄ filius manumitti: q2 filius qn̄ emancipabaṫ olim pp̄ iniuriosa rapismata deducebaṫ in quandā imaginariā seruitutē, vnde postea merito tunc dicebaṫ esse manumissus: hodie vero nō sic. vn̄ diciṫ emācipatus. i. a manu que accipiṫ ꝓ potestate dimissus: ꝙ manus dicaṫ potestas. habes. ff. de insti. ꝛ iur. l. manumissiones ꝙ sic manumissio ꝛ emācipatio fieret olim: lz hodie nō habes. C. de emāci. lib. l. vlt.

2 † ¶ Que bonoꝝ pos. cōtra tabu. ad h̄ vt p̄dictis ꝑsonis cōpetat tot sunt necessaria. ¶ Jn p̄mis: ꝙ hic sit pater: ꝛ ille filius. ¶ Scđm ꝙ sit legitimus ꝛ naturalis: al's si tātū legitimus vel tātū nāl's hodie nō h̄ret ista beneficia: multotiens haberet si esset illicitus. vt. C. de adop. l. vl. ꝛ in auten. q. mo. na effi. legit. colla. vi. ꝛ est signata in. C. de naturalibus liberis. lz ꝛ in aut. de incestis ꝛ inutil. nup. coll'. iij. ꝛ ē signata. C. de inces. nup. aut. incestas. ¶ Tertiū: ꝙ filius iste sit emācipatus. ¶ Quartū: ꝙ fecisset testm̄. ¶ Quintum ꝙ patrē p̄terisset: q̄re oīa ista sunt necessaria, ideo: q2 si fuisset in potestate non potuisset cōdere testm̄ etiā patre cōsentiēte. vt insti. qbus non ē permis. face. testa. Jtē si nō fecisset testamētū sed decessisset ab intestato: pater hodie sibi succederet. vt in aut. de here. ab intest. coll'. ix. licet olim occupabat bona iure peculij vt. ff. de castrē. pecu. l. ij. Jtē si fecit testamentū ꝛ pater nō fuisset p̄teritus sed exheredatus nō haberet contra tab. sed haberet querelam inofficiosi. tes. sicut daṫ filio qn̄ exheredaṫ a patre: q2 cōuerso mortalitatis ordine ita pie prouidebiṫ patri sicut ꝛ filio. vn̄ ait Bulga. Ordine turbato succedis bulgare natis. vt. ff. de inoffi. testa. l. j. ꝛ. l. nā ꝛ si. Oppositio. Sed obijciṫ: nā vr̄ ꝙ p̄ri p̄terito deṫ querela inoffici. test. vt. ff. de inof. tes. l. pater. Sed rn̄. sic ꝛ ibi glosant doctores nr̄i. vnde qđ diciṫ ꝓ querelā nō inofficiosi tes. sed ꝓ cōtra ta. ꝛ h̄ duab⁹ rōnibus. p̄ma ꝛ optima: q2 sic filio p̄terito daṫ contra tab. ita ꝛ patri. vt ff. de inoffi. test. l. filio. §. vlti. ꝛ. ff. si qs a pa. fue. ma. l. j. si autē pater sit exheredatus: tūc hꝫ querelā sicut ꝛ quādo filius exheredaṫ. vt. ff. de inofficio. tes. l. j. in. l. autem illa pater. non fuit pater exheredatus sed p̄teritus: qūo h̄re posset querelam inofficiosi tes. certe nullo modo. ꝛ qđ dr̄ ibi querela. vulgari more loquiṫ. i. lamentatio. nā ꝛ qui cōtra tab. intētat cōqueritur ꝛ querelā mouet: nō tn̄ inofficiosi tes. sicut ꝛ alibi vulgari more loquunṫ legislatores. ff. de iudi. qui prior appellat. ꝛ. C. ꝺ ꝓba. possessiones. ¶ Secūda est rō sed nō bona: lz sit assignata per doctores ibi .s. qđ ideo nō habet querelā inofficiosi testamenti: q2 cū sit subsidiaria. vt insti. de inoffi. testa. §. tam autē. ex quo hꝫ contra tab. ꝛ sic aliud auxiliū nō habet querelā. Sed hoc nihil ē. in primis: q2 non posset habere querelā vt dixi. Secundo: quia posset suaderi: vt glosat dominus meus Al. ꝙ p̄teritio filij inducit exheredatiōnē sicut ꝛ p̄teritio matris. vt insti. de exhe. lib. §. vl. ꝛ sic ex eadē cā dareṫ ꝛ ꝯtra ta. ꝛ q̄rela. ꝛ qđ ibi dr̄ huic daṫ q̄rela: quia nullo alio iure. i. ex alia cā iuuaṫ: sic ꝛ filie actio qđ me. cā. daṫ si nulla alia actio cō-

petit. vt. C. qđ me. cā. l. si p vlm. §. vl. sed tñ dat metū passo vtilis rei vēdic. vt. ff. qđ me. cā. l. metū. §. volēti. sʒ nō dʒ alia: qꝛ ex alio edicto nō defēdit. Sʒ hͦ omisso pmū credo veri⁹: ꝙ pr̄ pteritus habeat ꝯ tab. ꝛ nō q̄relā. ꝛ adeo vēdicat sibi hanc bo. pos. ꝯ tab. auus ꝯ testm̄ emācipati nepotis tn̄ q̄ inuenit se pteritū: vt etiā si arrogef a pr̄e suo: siue durāte arrogatiōe siue soluta decedat ꝛ ptereaf: ꝙ locū hʒ hͦ bo. pos. vt. ff. si quis a pa. fue. ma. l. j. §. j.

¶ Sextū est necariū: ꝙ pr̄ emācipet filiū suū gratis spōte ꝛ hōeste: si eni pecuniā recipit siue spōte emācipet pecunia recepta: siue inuit⁹ compellef. vt. ff. de ꝯditi. ꝛ demō. si cui in hͦ casu pterit⁹ pr̄ nō hʒ ꝯ tab. vt. ff. si qs a pa. fue. manu. l. j. §. si parēs. Itē si cōpellit emācipare filium propter cām inhonestā: qꝛ iponit necessitatē peccādi filio vel filie sue idē est. s. ꝙ nō hʒ ꝯ tab. vt. C: de epis. au. si lenones. ꝛ. ff. si quis a pa. fue. ma. l. vl. multū eni opanf ista duo. s. receptio pecunie vel cōpulsio delinquēdi vel alteꝝ illoꝝ. nā deponēs recipiendo pecuniā p deposito pdit priuilegiū. vt. ff. depositi. l. si hominem. §. q̄tiens. ꝛ pron⁹ filr̄ punitur si recipit pecuniā a liberto qꝛ nō hʒ ꝯ tab. vt. C. de bo. pos. ꝯ ta. liberti. l. vl. ꝛ q iponit necessitatē peccādi amittit ius qđ hēbat. vt. C. đ cap. ꝛ postl. l. fedissime. ꝛ. ff. si mā. ita ve. ne pstitua. p totum. ¶ Septimū: vt non recipiat a filio tātū qđ sufficeret ad tertiā pteꝫ debitam. si enim recipit tantū q̄tū satis ē ꝛ paciscatur ne iudicia filij ingetet: postea pteritus a filio bo. pos. ꝯ tab. nō hʒ. vt. ff. si q a pa. fu. ma. l. j. §. si parēs. qđ. n. ibi dʒ quātū satis ē: hodie itelligas de tertia: qꝛ sic aug mētata ē tertia in psona filij q̄ oliʒ fuit q̄rta ita ꝛ i psona pr̄is. vt in aut. de tri. ꝛ se. coll. iij. in ṗ. i. col. lʒ qdā glosent ibi ꝙ illđ qđ ibi dʒ hͦ obseruādo in oib⁹ psonis qui de inofficioso tē. restringant tm̄ ad filios nepotes ꝛ pnepotes nō ad frēs nec ad parētes: sicut hr̄ in nouell. in. e. titu. q liber autētic⁹ nō ē. vñ durū ē ꝯ stimulū calcitrare: ꝛ bñficiū principis qđ largissime interpretari debem⁹. vt. ff. de cōsti. pn. l. benefi-

cia. qđ restringam⁹: ꝛ si dñs fuit largus seru⁹ nō dʒ eē auarus restringēdo. Oppositio. Sʒ opponif: nā nō vꝛ ꝙ pp hͦ pr̄ repellaf: ꝛ multis rōnib⁹. ¶ In primis: qꝛ istđ pactū vꝛ ꝯ bonos mores qꝛ de futura successiōe: ꝛ iō reprobaf. vt. C. đ pac. l. vl. qꝛ siue fuit pactū de succedēdo reprobaf vt ibi. siue đ nō succedēdo ēt reprobatur. vt. C. de col. l. pactū dotali. siue đ certo mō succedēdi filr̄ ñ valet. vt. C. đ pac. ꝯuē. l. hrditas. Lʒ sint ꝯria ar. ff. de act. emp. si seru⁹. ff. sol'. ma. si do. §. itē qcqd. sʒ in. ll. ill' admittif pactū illđ de necītate pp ꝯctus pcedētes. Itē de directo ꝯdic. l. C. de inof. te. l. si qñ. ꝛ. ff. de suis ꝛ leg. l. vl. vbi si fili⁹ res certas a pr̄e recipiat ne ingetet ei⁹ iudicia: nihilominus hʒ exheredat⁹ q̄relā: ꝛ pterit⁹ ꝯ ta. ñ obstāte pacto nec preiudicaf sibi pp res q̄s recipit. ꝛ assignaf rō: qꝛ filij sunt ad pr̄is obseq̄a mentis puocādi: nō pactiōibus astringendi. Sʒ videt doctores nr̄i: qđ pactū istđ ideo admittif: qꝛ lʒ q̄dammodo videaf de futura successiōe tñ toleraf: qꝛ pr̄ habuit tertiā sibi debitā: qđ satis est. nā ꝛ iure aut. de triē. ꝛ se. §. j q̄cūqꝫ relicto titulo iputatur in tertiā. vñ merito pr̄ repellif: nō vi pacti sʒ qꝛ pr̄ satis hʒ. ꝛ est optima. l. pro hac solu. C. de inof. te. l. cū querif. nam si aliqs hʒ q̄rtā: hodie tertiā repellif a q̄rela. ḡ sola receptio tertie repellit nō pactū i. ll. āt alijs nō hēbat filius tantū quātum satis est: ideo si pponit querelā vl' ꝯ ta. nō ē mirū: ꝛ volūt iuuare solutionē hāc p. l. illā. si qñ. §. ꝛ gñal'r. Sʒ hͦ solutio nihil valet: qꝛ hodie si hēret vltra tertiā si mō non hēret iure institutiōis nihilomin⁹ subuerteret testm̄: vl' haberet ēt locū pdcā auxilia: si hēret min⁹ tertia ꝛ iure institutiōis ageret ad supplemētū. vt in aut. vt cū de ap. cog. coll. viij. Est ꝛ alia solutio ꝫm cōs: ꝙ dēs. ll. loqunf in filio cui pactū nō pꝫiudicat pp rōnē assignatā in pdcā. l. si qñ. nec ēt preiudicat sibi si aliqs res recipiat. hec sola. l. si qs a parē. loquif in pr̄e: ꝛ q̄re aliđ in pr̄e ats assignat rōnē: qꝛ nō itā debef hrditas filij patri sicut ecōuerso. sʒ nā vnica cā dat pr̄i hereditatē filij: s. sola

tiuz tristitie vt. s. dixi. Due aũt sunt cãe q̃
dãt filio hereditatez p̃ris. s. votum p̃ris ⁊
nã. votũ: q: nihil aliud ꝯsistit i voto p̃ris
nisi vt filios suos dimittat diuites. vt. ff. d
bo. li. l. nihil vñ multi miseri offendũt de
um ⁊ animam suã amittũt: qđ non est in
filio. Nã fili⁹ añ dic̃ patrios ingrit in an
nos victa iacet pietas Est ⁊ alia rõ. s. cha
ritas naturalis. nã ipsa natura sua dictat vt
p̃r p̃mo decedat ⁊ fili⁹ sibi succedat: hec ẽ
charitas naturalis ⁊ ordinata vt carnez
suã qs nõ despiciat. sicut habes. ff. si tab.
te. nul. ex. l. scripto. i fi. ⁊. ff. de li. ⁊. posth.
l. in suis. Solõ: bene vez est q̄ nullũ pa
ctũ de futura successiõe valet: sicut dicũt
iura signata ꝯtra. ⁊. l. ista nõ dt q̄ valeat
vel nõ valeat: sed dic̃ patrẽ repelli ideo:
q: recipit qđ dicunt hodie corrigi q: non
hz iure istitutiõis vt dixi. ¶ Octauũ: q̄
tpa nõ p̃terierũt. s. anni vtil': vt insupiori
rub. no. ¶ Nonũ: q̄ fili⁹ ille nõ fuerit mi
les: de vero milite intelligas nõ de milite
nostri tpis. si eni fuerit miles cessat ꝯ ta.
vt. ff. si qs a pa. fue. ma. l. j. est ⁊ aliud ne
cessariũ. s. q̄ in militia decesserit: alr̃ non
credo cessare. vt inst. de mili. test. ⁊. C. de
mili. te. l. nec qdã. ⁊. l. milites. §. est ⁊ ali⁹
2 casus. † Questio. Sed q̃rit dñs me⁹: nũ
qd idẽ esset si fili⁹ ille fuit miles inermis:
puta aduocat⁹ vel tal': dic̃ ipse vr̃ q̄ sic. vt
C. lib. xij. negociatores ne militẽt. l. vni
ca. ⁊. C. de aduo. di. indi. l. aduocati. ⁊. l.
nemini. ⁊. l. laudabile. Sz argu. ꝯ: q̄ tm̃
de armata. vt. C. de his q ve. eta. impe. l.
vl. ⁊ ar. C. de nup. sancimus inclinat tñ q̄
idez est: q: beneficia principis largissime
sunt interp̃tanda. vt. ff. de ꝯsti. p̃n. l. bene
ficia. Sz de h dic vt dixi in h ecõuerso late
re ⁊ not. in supiori rub. ¶ In hac autem
3 bo. pos. sic suas actor ꝯcipiet pos. † Posi
tio actoris. Ego dico q̄ titi⁹ fuit me⁹ filius le
gitim⁹ ⁊ naturalis. ¶ Itẽ illum emãcipa
uit. ¶ Itẽ fecit testm̃. ¶ Itẽ seiũ heredez
instituit ⁊ me p̃teriuit. Itẽ sex mẽses sunt
tm̃ q̄ fili⁹ me⁹ mortuus est. ¶ Item filius
meus p̃uatus hõ erat. ¶ Ecõtra re⁹ sa. ta.
4 po. † Positio rei. Ego dico q̄ titi⁹ fuit fili
us sempronij: si hec ꝯñ. actor succũbet. q:
duo insolidũ eiusdẽ filij pãtres eẽ nõ pos
sunt: nisi vnus vere ⁊ alius p̃sumptiue:
sicut de multis ꝯtingit qui nutriunt filios
alienos sz sufficit bona fides. Itẽ si fuit fi
li⁹ ectorie dicas. ¶ Ego dico q̄ fuit fili
us naturalis ⁊ illegitimus vel illicitus.
¶ Itẽ si fuit ver⁹ ⁊ licit⁹ dicas. ¶ Ego
dico q̄ tu emãcipasti ipz pecunia recepta
vel legato tibi relicto vt ipsum emancipa
res. ¶ Itẽ tu emãcipasti ipsum inuitus
p̃pterea q: iposuisti sibi necessitatẽ peccã
di ¶ Itẽ tu fecisti pactũ secũ ne sua indi
cia ingetares: ⁊ recepisti ab eo totũ quan
tũ satis est. ¶ Itẽ filius ille fuit miles: ⁊
in militia decessit. ¶ Itẽ iam sunt quatuor
anni q̄ filius tu⁹ ille fuit mortuus. ¶ In
5 hac bo. pos. ꝯci. ac. sic lib. † Libell⁹. A vo
bis dñe p̃tãte ar. vel a vobis dñe senator
vl' mgr̃ iusticiarie peto. c. R. cõcedi mihi
bo. pos. ꝯ ta. ꝯ testm̃ filij mei q seiũ istituit
⁊ me p̃teriuit: ad h p̃pono offm̃ vestrum.
Qđ sic recte ꝯcipi. lib. dicũt iura. C. q ad
mit. ad bo. pos. l. vlti. ⁊. C. de cur. fu. l. vl.
⁊. ff. qs ordo in bo. pos. ser. l. j. Uel cõcipi
as libellũ: sicut ⁊ in superiori rub: notaui.
Nec mireris: q: de potestatib⁹ ciuitatũ fa
cio mentionẽ: q: multe ciuitates habent p̃
6 uilegiũ mixti imperij ⁊ meri. † Questio.
Queritur: an sit aduersarius citandus ⁊
an libell⁹ patiat̃ calũnia. oẽs questiones
quas contra libellũ posui in supiori rubri
ca. hic repete ⁊ an etiã causa sit inserẽda
in petitiõe p̃tis. dic vt notaui in superiori
rubrica. ¶ Illud aũt diligẽter nota: q̄ lz
supior bo. pos. cõtra tabu. que datur filio
rũpat testm̃ in totũ: vt supius dixi: hec ta
mẽ que dat̃ patri nõ rescindit nisi p̃ ter
tia patri debita nisi in casu. s. qñ turpis p̃
sona est heres instituta. tunc enim rescin
dit in totuz: puta si meretrix. vt. ff. si qs a
pa. fu. ma. l. pantonius ait. ⁊ sic in h vl. ca
su sic equalr̃ p̃uidet̃ patri sicut ⁊ fratri.
vt. C. de inoffi. testa. l. fratres. Si tu que
ras que sit rõ. Rñ. q: magis debet̃ here
ditas patris filio q̃z ecõtra: sicut superius
dixi. ¶ Illud i fine nota: q̄ lz iste bo pos
ses. dentur patribus qñ sunt preteriti: non
tamẽ dant̃ reuocatorie actiones: siue filie

ns alienet in fraudē patris siue non: sicut dant patronos. z quare: quia ingenuis ho/ minib⁹ nō debet interdici rex̄ suaruz alie natio. vt. ff. si quis a pa. furi. manu. l. ij. eo saluo q̄ si pater facit donationē immo dicā qđ subuenit filio. vt. C. de inoffi. do/
7 na. l. si liqueat. † Questio. Item queritur: quare pater p̄teritus nō dicit testamentū ipso iure nullū: sicut z filius qui est i pote state quando est preterit⁹. vt. C. de libe. p̄ te. l. vlt. Respōdeo ratiōe p̄dicta: quia ma gis debet hereditas patris filio q̄ᵹ econ/ tra. vnde vocat filius ad bona patris si/ cut ad propria bona. vt. ff. de edicto suc/ ces. l. j. §. largius. z. ff. de bonis liber. l. ni hil. z intelligit dn̄s fili⁹ in vita patris. vt. ff. de lib. z posthu. in suis. ideo si p̄terit⁹ filius dicit testamentū ipso iure nullum.
8 nō est mix. † Questio. Item querit cū pa ter nō sit in potestate filij: quare qn̄ ppo/ nit querelā inofficiosi testamēti nō petit primo bonoꝝ posses. gratia litis ordinan de vel aliquā aliā anteq̄ᵹ pponat querelā. Rn̄. pater est iuri ciuili cognitus: ideo re cta via venit ad querelā vt. ff. de inoffici. test. l. j. qđ in emancipato nō est q̄ est iuri ciuili incognitus. vt institu. de exhereda. lib. §. emācipatos. z insti. de here. que ab
9 intest. defe. §. emancipati. † Questio. Sᵹ quare pater est sic iuri ciuili cognitus: fi/ lius autem emancipatus incognitus. Re spō. in patre nulla immutatio interuenit: pater fuit z pater est: at in filio capitis di minu. facit. s. emācipatio: qđ a iure ciuili non cognoscitur.

¶ De bonorum possessio. contra tabu. que datur patrono preterito contra testamen/ tum liberti. Rubrica.

1 Actio bono. poss. ɔtra tabu. q̄ dat patro/ no zc̄. ad hoc vt ɔpetat: quot requirant.
2 Patronus ois an bonoꝝ posses. ɔtra ta/ bulas habere dicatur.
3 Iurans quare quātum ad ius succedēdi patronus non sit.
4 Ius patronatus quare amittat exigen/ do precium pro futura opera: nisi quan/ do ex necessitate z pro preterita non amit titur.

5.6 Positiones actoris z rei in tali actione.
7.8 Libelli in tali actione quomō cōcipiant
9 Actio talis quare rescindit tm̄ testamen/ tum pro tertia. illa autē q̄ datur filijs re/ scindit in totum.

SIcut cōtra ta. bo. pos. dat patri p̄teri/ to ɔ̄ testm̄ filij vt. s. diximus. sic z datur bo. pos. ɔ̄. ta. p̄rono p̄terito ɔtra testm̄ liberti: de q̄ habes titul' spālem in. C. de bo. pos. ɔ̄ tab. liberti. z. ff. si qs a pa. fue. ma. l. i. z. ff. de bo. lib. l. j. z insti. de succes.
1 liber. † ¶ Que bonoꝝ pos. ad h̄ vt locuz habeat tot sunt nec̄aria. ¶ In p̄mis q̄ il le sit p̄ron⁹ qui eā intētat: z ille sit libertus ɔ̄ testm̄ cuius intentat: vt in predictis. ll.
2 † Questio. Sᵹ illud q̄rit: an ois p̄ronus p̄terit⁹ hēat hāc bo. pos. Rn̄. h̄ diligenter attende. nam multis modis qs fit p̄ronus si habeo seruū: vel q: emi vel q: nat⁹ est ex ancilla mea: z ipsum spōte manumitto sū p̄ronus si collusionē deteri si pronuncia/ tum est q̄ sum p̄ron⁹: si iuraui liberto de/ ferēte q̄ essem p̄ron⁹ su⁹ si ex cā fideicom missi māumisi. Itē si emi hac. l. vt manu/ mittā siue manumisi: siue p ɔstitutionē fiat liber. suz p̄ron⁹: h̄ si meis nūmis emi: vex si suis nūmis h̄ q̄tū ad cōniuentiā oculo ruz suis. vt. ff. de manumis. l. is q se suis. z nō manumisi sᵹ fidez fregi: l: p ɔsti. fiat liber non sum eius p̄ron⁹. Itē si vendidi ancillā ne ɔstitueret: z si ɔstitueret fieret libera: ego ero p̄ron⁹. hec exēpla ponunt. ff. de i ius vo. l. adoptiuū. §. p̄ronū. z. l. is q̄ᵹ. z. l. sed si hac leg. §. j. z. §. ɔstituta. oēs p̄dci p̄roni hn̄t ius succedendi z hn̄t hāc bo. pos. si sūt p̄teriti: excepto illo qui est p̄ronus pro sacro delato. ille eni nō est p̄ronus q̄tum ad ius succedēdi vt. ff. de suis z leg. l. intestato. z. ff. de iur. pa. l. si iu
3 rauero. z. ff. de bo. liber. l. q̄ ex cā fideicō/ mis. † Questio. Sᵹ q̄rit: q̄re q iurat non est p̄ronus q̄tū ad ius succedēdi. Rn̄. l. p̄ di. si iurauero. assignat rōnē: q: iusiuran/ dū nō facit p̄ronū lᵹ aliud sit in snia. vt in p̄dic. l. Sed ad hec mittat: sacr̄ z facit p̄ro nū vt. ff. de in ius vo. adoptiuū Itē faci z hr̄ loco veritatis z rei iudi. vt. ff. de iure/ iur. sᵹ z si. possessori. §. item si iurauero. z

.§.si cū te ehereditate.ff.p sacr3 dz qs vere pron' cstuui. Rñ.lz sacrm delatū q̄ ad alia faciat pronū:tñ q̄ ad duo nō facit.s. ad ius succedēdi z ad h vt possit illū reuocare in seruitutē.z est rō:qz cū ista duo cōcedant prono qñ vere manumittit z spōte.vt.ff.si qs a pa.fue.ma.l.j.z.ff.de bo. liber.l.j.nō tñ debent cōcedi alicui iuranti s: pronū:qz de fictione iuris est q̄ hēat p veritate nō tñ est vez vt ar.ff.de iureiurā.si duo proni.§.j.in snia ideo aliō:quia ibi interuenit auctoritas ius dicentis. vñ si aliō statuat nō est mirz.Et sic no.de pronis q̄ ille ggratis z spōte manumittit hz oia iura pronat⁹plenissima.z q̄ non vocet in ius sine venia.vt.ff.de in ius vo.l.ij.z.l.adoptiuuz. z q̄ ɔ̄ eū nō intēret nec doli actio nec exceptio.vt.ff.ō doli excep. apud celsū.§.aduersus.z q̄ possit iponere opas.vt.C.de opis lib.l.j.z q̄ sibi succedat vt dictū est: z q̄ possit alimenta ab eo petere si nō habeat vñ se sustētet.vt.ff. de alē.lib.l.si qs a libertis.§.pe. z q̄ possit eū reuocare in seruitutē.vt.ff.de liber. z e.li.l.si manumissor.z.l.vl.z.C.de ope. lib.l.pe.Qui ex cā fideicōmis. manumittit oia iura hz pronat⁹: pterq̄ qz non reuocat i seruitutē z nec iponit opas.vt.C. ō oper.lib.l.ij.Pro q̄ aūt fertur snia q̄ sit pronus ipsum credo oia iura pronat⁹ habere:tñ operat auctoritas iudicātis. Et ille qui accepta pecunia manumittit non hz ɔ̄ tabu.vt.ff.de bo.lib.l.etiam.§.si qs nūmos.z.ff.si qs a pa.fue.manu.l.j.§.si parēs.℄ Scōm q̄ libertus sit maior cētenario.i. q̄ habuerit plus q̄.c. aureos in bonis:si eni min⁹hz lz ab intestato succedat pron⁹impune pterit pronū: nec hz pronus ɔ̄ tabulas.vt instit. de succes.liber.§.sed nr̄a.Et quātū faciunt.c. aurei: scias q̄ septuagintaduo aurei accepto fecerunt in librā auri.vt.C.de suscepto. z archa.l.q̄tiēs.li.x.℄ Tertiū: q̄ faciat testm̄ i q̄ aliquē sibi hrdē istituat.℄ Quartū:q̄ pronū preterea.℄ Quintum q̄ nō habeat filiū:filius eni siue sit institutus siue pterit siue exheredat⁹ dūmodo iniuste prono prefert: si eni iuste non nocet; sicut hec probantur insti. de succes.lib.si enim libert⁹ab intestato decederet sine filio pronus insolidū succederet. Item si esset institutus cessaret ɔ̄ tab.qz dat tm̄ preterito. Itē si haberet filium pron⁹ excluderet.vt. in pdic.titu.z.ff.de bo.liberto.l.liberto. ℄ Quid dices de pr̄e liberti vel de fratre vel de filio fratris an pferant prono. Rñ.dñs meus notat in fine summe de bo. liber.C.q̄ pr̄ liberti pferat prono: in fratre z filio fratris idem videt etiā.l.dicere vt pferant prono.insti.de gra.cog.§.illō. lz qdā hēant rubricellā de fulli cognatiōe. qdā tñ dicūt ɔ̄.vt.ff.de bo.lib.l.liberto sine liberis.z.ff.de suis z leg.l. intestato.z. insti.de suc.liber.§.finalis intesta.z insti. de le.pa.tu.Ego sue tñ snie assentio vt pr̄ z frater pferant prono:z oēs.ll. loquentes vt pronus succedat liberto decedēti sine liberis:subaudi z sine pr̄e vel fratre.satis.n.euidēter ponit.l.de gradi.cog.§.illud q̄ frat excludat pronū:ō filio fratris ibi nō notat:vñ durum est dicere nec dñs me⁹notauit:lz fili⁹fratris eadē iura habeat sicut z frater:vt in aut. vt fratrū filij. qō qdā de eqtate admittūt.℄ Sextū q̄ pronū nō instituat nec legatum sibi relinquat: nec donet cā mortis: nec donet inter viuos libert⁹ patrono vt sibi cōputēt in debitā portionem.z adeo est h verū: q̄ si ex modica pte sit institutus vl'si legata nō sufficerēt:nō pponet ɔ̄ tab.lz aget ad supplemētū pdic.ex lege.sicut hec probantur .ff.de bo.lib.l etiā si ius.§. totiēs.z.§.si pron⁹.z.§.si debita.z.§.vl.z.l.z si ex modica.§.j.z.§.vl.z.l.nā.z insti. de suc.li. Idē est z si filio proni vel suo aliqd sit legatū z pron⁹agnouit.nā tūc repellit a ɔ̄ tab.lz aget ad supplemētū si nō sufficiat ad tertiā:sicut in legato relicto ipsi prono. Et quod dixi de mortis cā donatiōe vel inter viuos: attende si post mortem liberti agnouit:aliogn si in vita liberti nō nocet z q̄re:qz potuit sperare q̄ libert⁹ in testō circa eū grat⁹fieret:sicut he omnia leguntur.ff.de bo.lib.l.si xo.§.j.z.§. si pron⁹. z.§.si suo.Et hec sunt xa nisi sit minor q̄ posset restitui: pptere a qz post mortem liberti

b;rti agnouit.vt.ff.de bo.lib.si vo.§.vl. ¶ Septimū oportet q̄ sit adita hrēditas liberti:saltē ab vno ex heredibus:alioquin nō adità hrēditatē nō cōpetit.vt.ff.de bo.lib.l.etiā.§.vt pronus.z.§.libertus q sol uēdo.z.ff.de bo.pos.ↄ tab.l.illud.z q̄re h sit:z q̄re aliō in ↄ ta.que daf filio dixi.ō.de bo.pos.ↄ tab.que daf filio. ¶ Octauū:oportet q̄ bona illa nō sint quesita in castris.nā in illis bonis h; liberā factionē testi nec timet contra ta.vt.ff.de bono.lib.l.etiā.§.pron⁹.z.ff.de mili.testa.l.si a milite.§.vl.z.l.seq. ¶ Nonū:q̄ libert⁹ ille nō sit natalib⁹ restitutus:vel ipetrauerit a pncipe liberā testi factionē:tūc enim cessat ↄ ta.l; nō cesset qn̄ impetrauit ius aureoꝝ anuloꝝ:qd hodie nō h; necesse petere.vt.ff.de bo.lib.l.etiā.§.j.z.§.plane. Si enim liberā testi factionē ↄsequitur a proni filio per lr̄as forte ipsius:nihilominꝰ filius proni.h; ↄ tab.z sic libertus non ↄsequif liberā testi factionē.vt.ff.de bonis liberto.l.paulus rn̄.exhereda.§.proni fili⁹.Sed querif que sit rō.Respōdeo.si vis adherere littere posses ita dicere:q̄ ibi fili⁹patroni viuente patrono cōcessit testamenti liberā factionem liberto.vnde propterea libert⁹nō cōsequif liberā testamēti factionē.Ceterū si pronus ipse cōcederet forte sec⁹.S; mirabilis esset iste intellect⁹.nā sic nō haberet aliqd necesse relinquere filio proni.vnde de filio loquif proni qui pronus erat:qūo g̃ respōdebis Rn̄o:ideo illud ↄtingit:q: concedere liberam testi factionē nō est nisi solius imperatoris:vn̄ ali⁹priuat⁹si cōcedere nō pōt nō est mirū.Uel alr̄ concedere liberā testi factionē:h est de iure publico qd nec pactis transfertur nec mutatur nec concedif:sicut habes similē:nā pater filio nō pōt concedere testi factionē.vt inst.q.nō ē pmis.fa.te.q: testamēti factio ē de iure publico vt.ff.qui tes.poss.l.testamēti factio.Uel aliter ↄcedere liberā testi factionē:h ē de futura hereditate concessio:que cum sit ↄ bonos mores reprobaf.vt.C.de pac.l.vl ti.z non solet pacto trasferri nec concedi nec mutari.vt ar.ff.de pac.con.l.heredi-

tas.Oppō.Sed opponif de eo qd habet in.C.de inof.tes.l.si qn̄ vbi dr̄:q̄ si aliqs ipetrauit liberā testi factionem a principe:nihilominꝰ d; testari fm ius cōe.ita z hic:l; libert⁹liberam testamēti factionē a pncipe impetret nihilomin⁹ testari debet fm ius cōe.s.vt pron⁹ habeat tertiā:maxime cū bn̄ficia non ↄcedanf in alteri⁹ iniuriā.vt.C.de emā.li.l.nec au⁹.z.C.de p̄ci.impe.offe.l.quotiēs.Rn̄.l.illa.si qn̄.loquif qn̄ cōcessa ē libera testi factio alicui intestabili.Uel aliter:si cōcedaf testamēti factio libera:h verbū nō tollit solēnitatē testi de iure publico introductā:ppter rōnem redditā in.C.de fideicō.l.qonem sed tollit vt libert⁹nō timeat ↄ tab.in quo potuit impator preiudicare prono.z h q: ab eo.h;.i.a iure proprio qd est viua vox principis z iuris ciuilis.vt.ff.de iusti.z iur.nā vel:q: patrono nō infert dammum sed aufert lucrum qd cōceditur.vt.ff.de dam.infec.pculus.z ar.ff.de acq.pos.l.vl.Et qd tu opponis nō solent cōcedi priuilegia in alteri⁹iniuriā.Rn̄deo:veꝝ ē non solēt cōcedi de facili s; si ↄcedanf valēt. ¶ Decimū:q̄ patronus non amittat ius pronatus:tūc eni nō h; cōtra tab.qd contingit multis d causis.In primis si denegat pronus alimenta liberto egēti.vt.ff.de iur.pa.l.diuus claudius.Item si adegit pron⁹libertū vl̄ libertā ad iusiurādu; ne nubāt dūmodo nubere possent.alioqn si castratū vel forte sexagenarium faciat iurare ne nubat:pron⁹nō punif.z est rō: q: non sunt vtiles illi liberti ad filios procreandos.q: qnqgenari⁹ ptus mirabilis ē.vt.C.de le.here.si maiori.sicut z als cōtingit q vēdidit mulum castratū non tenef redhibitoria:q: muli nō sunt apti ad gnandū.vt.ff.d edil.edi.l.ediles.§.iumētoꝝ.hec l.gunf.ff.de iur.pa.adigere.z.l.qui ↄ.z ē veꝝ si h; sociū pron⁹ q̄ socius habebit insolidū ius pronat⁹.vt.ff.d bo.liber.l.cōi.Item si pron⁹fuerit deportat⁹ z non restitut⁹.vt.ff.de bo.liber.l.etiam.§.si deportat⁹.Itē si libert⁹ filr̄ fuerit deportatus.Itē si pronus vl̄ libert⁹ fuerit crie pduellionis dānat⁹:iura tn̄ filijs dāna

si nō auferunt et in .lignatiōe ipatoris. vt .ff. de iu. pa. l. iura. lȝ de rigore iuris amit tant. vt. ff. de suis ꝛ leg. l. j. ꝛ. ff. de iter. ꝛ relega. l. iij. ꝛ siliis benignitas fctā est ab impatore: al's. ff. de bonis dam. l. cū rō. ꝛ .ff. de inter. ꝛ rele. l. j. ꝛ. ij. Itē amittit pp negligētiā suā ꝛ pp ꝓbitatē sui si fili⁹ nō vindicauerit mortē pris: ꝛ suus vindica/ uerit indign⁹ est hre illū libertū: ꝛ ille fiet liber. vt. ff. de iur. pa. l. pe. in pn. ꝛ. C. pro qb⁹ cau. sui. p p. acq. li. l. j. ꝛ. ff. de bo. li. si necē. Itē amittit si eo ꝯniuēte consor tiū fecerit cū ancillis vl' colonis dñi im/ patoris. vt. C. de bo. liber. si liberti. Item amittit si exegit mercedē opaꝝ: sȝ distin/ gue. q: aut fecit ad pces liberti cū magis vult dare mercedē q̄ȝ opas: ꝛ tūc pronus nō amittit ius patronat⁹. aut patronus exigit mercedē ab iuito liberto: ꝛ tūc amit tit si exegit ꝑ futura: sȝ si ꝑ pterita nō q: accipit pciū ope: sȝ ꝛ ꝑ futura nō amittit si facit ꝯ ex necessitate: puta q: nō hēbat vñ se sustentaret: sicut ꝓbat h̄. ff. de ope. liber. pronus. ꝑ totā. l. ꝛ. ff. de lib. ag. l. si qs a liberis. §. si qs. ꝛ. C. de ope. libe. l. si quā pecuniā. ꝛ. l. nec pron⁹. ꝛ. l. j. ꝛ. ff. qui ꝛ a quib⁹ ma. nō fi. l. fi. ꝛ h̄ notat dñs me/
4 us in summa de bo. liber. † Questio. Sed querit q̄re amittat ius pronat⁹ exigēdo pciū pro futura opera nisi qñ ex necita/ te ꝛ ꝑ pterita nō amittit. Rñ. rō est. nam cū tps sit pteritū ꝑ illo nō posset petere: lȝ recipiā pciū tñ mihi nō pudico: q: illo tpe pterito nihil cōtingit qd pron⁹ petere possit cū tpus sit pteritū. at qñ ꝑ futuris cū videar hre opas ex q̄ h̄ habeo pciū imo pl⁹: q: tanti videor estimasse ius pro/ nat⁹. vt arg. ff. de fideicō. li. l. gñal'r. §. si qs alienū. ideo si aliqd ꝯtingit vel q moria liber⁹ vel q indigeā oia amitto. ꝛ fa cit ꝑ hac solutiōe. ff. de oper. liber. l. pro nus. in fi. Sed lȝ sic dñs meus distinguat virū ꝑ futuro tpe an ꝑ pterito. qdā tñ in h̄ discordāt: q: si ꝑ futuro tpe recipiat pe cuniā pronus q amittat ius patro. q̄tū ad ꝯ tab. ꝛ ita intelligūt. ll. de ope. lib. l. si quā. ꝛ. l. nec. ꝛ. C. de bono. pos. ꝯ tabu. li ber. l. fi. Si vo pronn⁹ exigat opas amit

tit ꝯ tab. nec inuenim⁹ q in aliq̄ alio pu/ niat: ꝛ sic plus punitur recipiēdo pciū ꝓ opis q̄ȝ opas: ideo q: recipiēdo preciū vr tanti tota ius patro. estimasse vt dixi. vt ꝓbat. C. de bono. pos. ꝯ tabu. liber. l. pronus. ꝛ. ff. q ꝛ a qbus ma. non li. l. fi. ꝛ .C. d ope. lib. l. si quā. Itē amittit si pron⁹ remittit ius pronatus vel in testō vel iter viuos. duo tñ iura sibi remanēt. s. honor ꝛ reuerentia: ꝛ q reuocat illum in serui/ tutē. vt. C. de bo. lib. l. vl. ꝛ in aut. vt liber ti decetero. §. illō. coll'. vj. Itē amittit si li bertū pēa capitis accusauerit: nisi h̄ ex ne cessitate faciat. Sed dñs me⁹ vt no. in sū/ ma tit. de bo. lib. intelligit h̄ vltimū eē ve rū in filijs patronoꝝ: siue eos accusent si/ ue eos petāt in seruitutē ꝛ pseuerent vsq ad sniam: ꝛ sint maiores. xxv. an. ꝛ nō fa/ ciant ex necitate. vt. ff. de bo. liber. q cum maior. ꝑ totā. l. ꝛ. l. in seruitutē. In prono aūt dic q nō punit etiā si accusauerit li/ bertū pena capitis. vt. ff. de fideicō. li. l. si fili⁹. §. erit. Sȝ. l. illa parū facit: imo pu/ nit ꝛ amittit ius pro. ipse pronat⁹ libertū accusans. vt. ff. de iur. pa. l. cuȝ pronū. ꝛ .ff. de bo. lib. l. quero. Itē amittit si liber/ tū petat in seruitutē. vt. ff. de bo. li. l. qui i seruitutē. ꝛ. l. in seruitutē. ¶ Undecimū est necessariū in psonā filij: q non sit filius exheredat⁹. sicut. n. exheredato denegat cōtra tab. vt. ff. de bo. pos. cōtra tabu. l. nō putauit. ita ꝛ denegat ista cōtra testa/ mētū liberti si fili⁹ sit exheredat⁹ a patre. vt. ff. de bonis liber. l. si ex pronis. §. iul. ꝛ. l. qd si pr. ꝛ. l. si patron⁹. per totā. l. ꝛ. l. si fili⁹. in qbus. ll. multa notant d filio ex heredato ꝛ nepote an possint hre cōtra ta. ad libertoꝝ suoꝝ auitoꝝ vel patronoꝝ testamēta. ꝛ ad idē. ff. e. l. si fili⁹ q pri. Itē qd dixi de exheredatiōe intelligas sicut ꝛ in alia ꝯ tabu. si exheredatio sit legitime fctā: non quęuis exheredatio remouet fili um a ꝯ tab. vt. ff. de bo. pos. cōtra ta. l. nō putauit. §. nō quis. ita ꝛ hic. nā si fili⁹ sit exheredat⁹ nō mala mēte parentis: sȝ qs forte furiosus vel ipubes ꝛ rogat⁹ sit illis tut⁹ sibi restituere: exheredatio talis non nocet; adeo q etiā si ꝓnunciatū sit illum

exheredatū: vel perperā sit exheredat⁹. id est non mala mente non repellit̄ a contra tabu. vt. ff. de bonis lib. l. si patron⁹. §. si quis nō mala mēte. ⁊. §. si qs cū eēt. Et ē quoddā mirabile q̄ lʒ reb⁹ iudicatis stan dum sit. vt in predic. §. ⁊ stemus. tñ presu mimus pnunciatū exheredatū non mala mēte: ⁊ sic dubia in benigniorē partē in terpretant̄. vt. ff. de legi. ⁊ ꝯsti. l. benigni⁹ Sʒ lʒ exheredatus a p̄re repellat̄ a ꝯ ta. liberti p̄teritus tñ nō repelletur. vt. ff. de bo. lib. l. paulus r̄ndit exheredatus. §. vl. nisi p̄terit⁹ sit fili⁹ a p̄re milite. in q̄ casu p̄ teritio habet̄ p exheredatiōe. ⁊ hꝰ idem in matre ⁊ in ascendentib⁹ p matrē. vt. ff. de bo. lib. si p̄ronus. ⁊ insti. de exhere. lib. §. vl. ℂ Duodecimū est necessariū in psona filij vt habeat ꝯ tab. cōtra testamentuʒ li berti. s. vt sit legitim⁹ ⁊ naturalis al's nō: lʒ in matre sit sec⁹. nā vulgo quesit⁹ hʒ cō tra ta. contra testm̄ liberti. ⁊ est rō: q: cer ta est mater pater aūt is est quē nuptie de monstrāt. vt. ff. de bo. lib. l. patrone. ⁊. ff. de in ius vo. l. q. ⁊ simile in querela inof fi. te. vt. ff. de inoffi. te. l. si suspecta. §. de in officioso. ℂ In hac autē bo. pos. fiant ta.

5 posi. ex pte actoris. † Positio actoris. Ego dico q̄ titius fuit seru⁹ meus. ℂ Item ip sum manumisi. ℂ Itē ipse libertus ma ior est cētenario. ℂ Itē fecit testamentuʒ. ℂ Itē in illo semproniū heredē instituit. ℂ Itē me p̄ronum suū p̄teriuit. ℂ Item decessit sine liberis. ℂ Itē oia bona que hʒ ipse libert⁹ quesiuit negociādo. ℂ Ecō

6 tra re⁹ fa. ta. posi. † Positio rei. Ego dico q̄ titius fuit seru⁹ meuij. ℂ Item ille ip sum manumisit. ℂ Itē esto q̄ sit actor ve re patronus. dicat libertus ille fuit minor cētenario. ℂ Itē ego fui fili⁹ illius liber ti. ℂ Itē tu p̄ronus amisisti ius p̄ronat⁹: ⁊ facias positiones ex oibus illis causis pp ter quas qs amittit ius p̄ronatus. vt .s. in hac cadē rubrica notaui. ℂ Itē li bertus in suo testamento reliquit tibi ter tiam iure patronat⁹ tibi debitā. ℂ Item reliquit tibi legatū vel seruo vel filio tuo: ⁊ tu agnouisti illud. ℂ Illud autē diligē ti⁹ attēde q̄ hꝰ bo. pos. ꝯtra ta. nō rescin dit testamētū liberti in totū sʒ vsq; ad ter tiā que hodie patrono debet̄. vt. C. de bo no. pos. cōtra tab. li. l. j. sicut ⁊ illa contra ta. que dat̄ patri. vt. ff. si qs a pa. fu. ma. l. pantoni⁹. in p̄n. lʒ cōtra tab. que datur filio in totū rescindat: vt in superioribus rubricis notaui. ℂ Iteʒ ⁊ illud nota: q̄ iure veteri dimidia debebatur p̄rono: ho die aūt tertia: ⁊ sic illo iure q̄dā societas cōtrahebat̄ iter patronū ⁊ libertū. vt. ff. de bono. liber. l. j. ⁊ insti. de succes. liber.

7 ℂ Cōcipiet ac. lib. sic. † ℂ Libell⁹. A vo bis dn̄e magister Iusti. vel dn̄e potestas: peto ego. R. cōcedi mihi bono. posses. con tra tabu. cōtra testamentū liberti mei titij p tertia pte mihi debita de iure: qui cum esset maior centenario in testō suo me p̄te riuit ⁊ gaiū sibi heredē instituit. Qd̄ sic recte ꝯcip. lib. dic̄. l. C. qui admit. ad bo. pos. l. vl. ⁊. C. de cur. furio. l. vl. ⁊. ff. si qs or. in bono. pos. serue. l. j. ⁊. ij. ⁊ insti. d̄ suc ces. li. ⁊. C. de bo. pos. ꝯ tab. li. l. j. ℂ Si

8 āt relictū sit sibi aliqd dicat. † Libellus. Peto suppleri ⁊ ꝯcipiat sic libel. Coram vobis dn̄e potestas ppono. e. R. q̄ cum ti tius libert⁹ me⁹ q maior erat cētenario fe cisset testm̄ ⁊ talē sibi heredē instituit ⁊ mi hi. xx. reliquit q̄ ad tertiā nō sufficiūt. vn̄ cum. x. mihi ad tertiā illā non sufficiant pe to illa. x. mihi ab herede suppleri: ⁊ ad hꝰ propono ꝯdic. ex lege. ⁊ hꝰ puto verius vt .s. notaui. Quod sic recte ꝯcip. lib. pba tur insti. de succes. liber. ⁊. ff. de bōis lib. etiā. §. si debita. ℂ Item illud nota p ista tertia parte: q̄ illa bona spectant̄ que fue runt tpe mortis liberti vt. ff. de bōis liber to. l. etiam. §. vlti. ⁊. l. si patronū ex debi ta. §. vl. Oppositio. Sed nō videt̄ q̄ li bellus sit necessarius: cū eni tantum a pre tore impetret̄ q̄re habeo necessario cōci pere libellū. Rn̄. imo in oib⁹ eni in qbus desiderat̄ cāe cognitio necessari⁹ est libel. vt. s. de bo. pos. notaui. etiā si illa debeāt offō iudicis expediri. Oppositio. Sʒ op ponit̄. oia q̄ cāe cognitionē desiderant p libellū nō explicant̄. vt ff. de reg. iur. oia ⁊. ff. de offi. procon. ⁊ leg. l. nec quicq̄. §. j. Respondeo: frater deciperis specie re

cti:qđ ibi dicit per libellū.noli intelligere p libellum.s.q scriptura nō sit tibi necessaria sed p libellū.i.breuit er q possit ō mandari:imo causa cognita ⁊ pbata.⁊ q nō posiit demandari ⁊ similia verba inuenies.ff.de excu. tuto.l.excusare.⁊.C.de predi.mino.l.in minoꝝ. ¶ Libell⁹ āt hic est necessarius:qꝛ oportet vt sit hereditas adita:ad hoc vt hec bon.poss.competat ⁊ sic veniet heres ⁊ defendet.vt.ff.de bo.liber.l.etiā.§.ij.⁊ dixi.s.de bo.pos.contra
9 tab.q̄ dat filijs. † Questio. Illud āt querit quare hec rescindit testm tm̄ p tertia vt dixi.illa aūt q̄ datur filijs rescindit in totū.Respondeo:qꝛ illa magis fauorabilis:⁊ quia magis debentur bona patris filio q̄ʒ bona filij patri. vel q̄ʒ bona liberti patrono que nō debent nisi pro tertia.

¶ Si exheredatus sit aliquis de descendentibus vel ascendentibus vel frater consanguineus ⁊ vterinus datur eis querela inofficiosi testamenti. Rubrica.

1 Uterinus an q̄rellā habeat:cū sit sublata differentia sexus:⁊ emācipationis:⁊ patrie potestatis.
2 Uterini quare querellā non habeant consanguinei aūt sic.
3 Actio si exheredatus ⁊c̄ ad hoc vt competat:quot exigantur.
4 Cause plures quare in persona patris requirantur:vt possit filiū exheredare pauciores autē in filio:cū totuʒ econuerso esse deberet.
5 Fili⁹ an iure veteri in supplemētū agebat.
6.7 Positiones actoris ⁊ rei in tali actione.
8 Libellus in tali actione quomō cōcipiat.
9 Querella in actione tali quare pmutat variare:⁊ negare qđ primo affirmauit.
10 Testamētū inofficiosum qui dicit: quare legatū amittere debet sibi in testamēto relictum.
11 Legatū post acceptum quare testamētum inofficiosum dici nō potest:falsum autem vel nō iure factū sic.

Sed licet tractemus de bonoꝝ pos.que oēs ptorie sunt:vt instit.de bo.poss.tm̄ inserere volum⁹ de q̄rela inofficiosi testamēti lʒ ipsa ciuil' sit:vt insti.ō inof.te.⁊ ideo.qꝛ fere idē operat qđ §.tā. nā testm̄ rescindit. vt.ff.de inoffi. testa.l.pap.§.si ex cā. Itē sicut illa dat p̄teritis:tā filio q̄ʒ pr̄i:vt.s.dixim⁹ i supioꝛib⁹rub. ita ⁊ ista dat exheredatis.siue eni fili⁹ exheredetur a pr̄e vl' a mr̄e:imo ⁊ si a mr̄e p̄tereat:vl' ab ascendentib⁹ p matrē dat eis q̄rela qꝛ matris p̄teritio hr̄ p exheredatiōe. vt insti.ō exhe.li.§.vl.siue pr̄ siue mr̄ vel ascēdētes exheredent a filio emācipato datur eis q̄rela.vt.ff.de inof.test.l.j.Et sic nota q hec q̄rela dat oib⁹ descendentib⁹:siue sint masculi siue femie si sunt exheredati. nā lʒ nō sit eadem ptās materna:eadeʒ tm̄ reuerentia ⁊ pietas ē pstāda matri sicut ⁊ pr̄i.vt.ff.de cur.fur.l.furiose.Ex linea āt trāsuersali etiā si sint exheredati:non hn̄t querelas nisi fratres q sunt consanguinei ⁊ vterini:⁊ tūc qn̄ turpis psona hr̄s est instituta:intelligas turpem nō in psonā:sed turpem.i.infamē.siue ō infamia facti intelligas siue de infamia iuris. vt.ff.de inof.test.l.j.⁊.C.de inof.test.l.fratres.⁊ intelligas de cōsanguineo fratre tm̄:vel cō sanguineo ⁊ vterino.solis eni vterinis nō
1 dat querela:vt in p̄dic.ll. † Questio.Sʒ nūquid hodie vterinus hʒ querelā:cuʒ sit sublata dr̄ia sex⁹ ⁊ emācipationis ⁊ pr̄ie ptātis.vt in aut̄.de here.ab intest.col.ix. Rn̄.nō hʒ:qꝛ est sublata q̄tū ad successionē ab intestato.nō q̄tū ad cām testi sicut ⁊
2 in supioꝛib⁹rub.notaui.† Questio.Sʒ illud q̄rit:q̄re vterini nō hn̄t q̄relā:cōsanguinei sic.Rn̄.rō est. vterin⁹ eni ē cognat⁹ ⁊ cognati sunt iuri ciuili incogniti:consanguine⁹ est agnatus q iuri ciuili cognitus est. vn̄ si hʒ querelā nō ē mirū:q̄ ē ō iure ciuili. Oppositio. Sʒ vʒ q etiā ↄsanguineo nō det qꝛ exheredatio nō cadit in extraneo sʒ in pr̄e solo.vt.ff.de v.ob.l.quidā.Rn̄o.⁊ si ppꝛie nō cadat i extraneo:tm̄ nihilomin⁹ si frater exheredat' fratrē vl' p̄terit:qꝛ pinde habeo p̄teritū a fratre sicut a mr̄e p exhr̄dato:hʒ querelā vt dixi. ⁊.l.illa quidā.si bn̄ intelligat deceptione
3 inducit.† ¶ Un̄ ad h vt q̄rela inoffi.te. cōpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis q aliq̄s sit de linea descēdēti vel ascēdētiū vel sit

vel sit frater cōsanguineus. ¶ Secūdū q ille q descēdit nō sit emācipatus: qz tūc opz eū aliud petere remediū. s. bonoꝝ pos. q̄ vocat̃ grā litis agnoscēde. vt diximus. s. de bo. pos. ꝯ tabu. q̄ dat̃ filijs circa finē. ¶ Tertiū ē necessariū: q ille q decessit fecisset testm̄ i q̄ aliū sibi heredē istituat: z istū exheredet vel pterat si est mr̄ z ff: sicut hec oia pbant̃. ff. de inof. test. l. j. z. ij. z. l. pap. z illi. de inof. test. z insti. de exhe. lib. §. vl. h̄ etiā dico in milite: qz silentium militis h̄r p exheredatione. vt. ff. de bo. liber. si pron⁹ testō. z. C. de mili. tes. sicut. nō tñ dat̃ q̄rela. C. de inof. test. l. de inofficioso. z. ff. eo. si istituta. z. ff. de mili. tes. l. sicut. ¶ Quartū q filius vel pr̄ vel fr̄ nō cōmiserit cās ingratitudinis. nā si cōmisit z veꝝ est cessat q̄rela. Cause aūt pp q̄s fili⁹ pōt exheredare patrē sunt septē. Et cause pp q̄s pr̄ filiū sunt. xiiij. que oēs numerant̃ in aut̃. vt cū de ap. cog. §. aliō quoqz. coll̃. viij. Cause vero pp q̄s frater pōt exheredare fratrē sunt tres. vt in aut̃. de nup. coll̃. iiij. §. ingratitudinis. Quia iusti exheredati nō habent q̄relā. legit̃. ff. de inoffi. testa. l. ij. z instit. de inoffi. testa.

4 † Questio. Sed q̄re plures cāe requirūt̃ in psona p̄ris vt possit filiū exheredare: pauciores aūt in filio: cū totū ecōuerso deberet eē sicut. s. diximus: cum magis debeat̃ h̄rditas p̄ris filio q̄z ecōuerso. ar. ff. eo. nā z si. z. ff. de bo. liber. l. pe. §. j. z. ff. vñ liberi. l. scripto. R̃n. h̄ cōtingit nō rōne bonoꝝ sed rōne psone. Sed plures cāe requirunt̃ in psona p̄ris: h̄ ideo qz psona p̄ris sancta z reuerenda dz filio videri. vt ff. de obse. a lib. pa. p̄stan. l. liberto. Itē p̄ceptū ē dñi. honora pa. tu. z ma. tuā vt sis lōgeuus sup terrā. z alibi: q maledixerit p̄ri vel matri morte moriat̃. nō tñ ista sūt dicta de filio: q psona filij debeat videri reuerēda p̄ri: z q pr̄ honoret filiū z q q dixerit filio racha. morte moriatur. De fratre aūt non curo rōnē reddere: qz sufficiunt tres cause numerate in aut̃. de nup. z tūc si aliqua illarū erit vera etiā turpi psona instituta cessabit q̄rela: qz qñ nō est turpis istituit̃ z si nulla illaꝝ causarum interueniat: tñ cessat querela vt. s. dixi. ¶ Quintū q pater dicat eos igratos in testō q̄s exheredat. nā si tñ exhrdat z nō dicit eos ingratos aut sibi aliqd reliqu tz z tūc nō lz heredi instituto illos ingratos noiare vel talē q̄nē inducere: imo ageret filij ad supplemētū si aliqd hodie hñt iure institōn is: vt in aut. n. vt cū de app. cog. coll̃. ix. si aūt nihil eis reliqt z dicit eos ingratos: tūc enim h̄rdes instituti p̄nt pbare cām ingratitudinis al's nō: z sic intelligim⁹ qd di. tūc vetera iura zc. sicut h̄ colligunt̃. ff. de inof. te. l. oimodo. lz q dā dicat q faciat mētionē in. l. illa oimodo. de l. alia in. e. ti. liberi. sz semp p̄sumo q filij grata obseq a p̄ri p̄stiterint nisi ꝯ: iū pbet ab h̄de: z sic intelligo. l. illā liberi. z. ff. e. l. nā z his. sile verbū habes. ff. de le. iij. si deicom. § si sic. z. ff. de ma. test. l. seruos. ¶ Sextū q h̄rditas sit adita. añ. n. non nascit̃ q̄rela. vt. ff. de inoffi. tes. pap. §. si cōditioni. vt. C. de inof. test. l. pe. ¶ Septimū: q n̄ ꝯ p̄terierit qnquēniū cōtinuū ab adita h̄rditate. vt. C. de inoffi. testa. l. pe. §. vl. ¶ Octauū. s. q nō fuerit sibi relictū legatū: z si fuerit q illō nō agnouit. vt. ff. de inof. te. l. si ps iudicantiū. §. vl. z l. nihil. z. l pap. §. si ꝯditioni. tūc. n. repellit̃ a q̄rela: nisi legatū illud alij debuit restituere. vt in p̄dic. l. nihil. §. si cuz filius. ¶ Nonū q non p̄stiterit p̄rocīniū alicui petēti legatū in testō p̄ris relictū illi clientulo: tūc. n. cessat q̄rela. vt. ff. de inof. test. l. vl. ¶ Decimū: si tractam⁹ q def h̄rdi ex̃neo q illa q̄rela sit p̄parata: al's nō cōpetit heredi extraneo: lz ad suū transmittat q̄relā: etiā nō p̄paratā vel cōminatā. vt. C. de inof. tes. l. pe. §. vl. Et qual̃r intelligat̃ p̄parata vel cōminata. legit̃. ff. eo. posthum⁹. §. vl. z. l. quēadmodū. ¶ Undecimū: q non sit sibi relicta legitima: vel si minus legitima hodie iure institutionis. vt in aut̃. vt cū d ap. cog. §. aliud quoqz. coll̃. viij. aget ad supplementū: lz olim q̄ quo relicti titulo cōputabant̃ in q̄rtam: z excludebat̃ fili⁹ a q̄rela. vt in aut̃. de triē. z se. col̃. iij. z. C. de inoffi. te. l. cū querit̃.

5 † Qō. Sed nōne etiam iure veteri filiis

agebat ad supplemētū. vt. ff. de inoffi te. si nō mortis. quō ergo Iustini. dicit q ipse de nouo iduxit. vt. C. de inof. test. l. pe. Rñ. in. l. pdi. si nō mortis. fuit additū a cōpositoribus noui iuris. ℭ Duodecimū: q aliud auxiliū nō habeat locū: si enim hꝫ aliud cessat q̄rela. vt insti. de inoffi. te. §. i. at naturales. ℭ Decimūtertiū: q ille q fecit testm̄ nō fuerit miles: tūc enim fili⁹ ei⁹ siue sit p̄teritus siue sit exheredat⁹ oi caret remedio siue auxilio. vt. C. de inof. test. l. de inofficioso. ⁊ de h̄. s. dixi: nisi fuerit veteran⁹: tūc enim dať q̄rela ꝯ tab. ipsius ff. eo. ti. ꝯtra. ℭ In hac aūt q̄rela fa. ac.
6 ta po. † Positio actoris. Ego dico q titi⁹ fuit pater meus. ℭ Itē fecit testm̄ ⁊ seu heredē inst. tuit. ℭ Itē me exheredauit. ℭ Itē seuus h̄rditatē adiuit. ℭ Itē duo anni sunt q pr̄ meus mortuus est. ℭ Itē si filius exh̄rdati vult ꝑponere dicat sic. pr̄ meus hāc querelā fuit cōminatus vel
7 p̄parauit. ℭ Ecōtra re⁹ sic ponat. † Positio rei. Ego dico q titius fecit testm̄: ⁊ illo testō tibi reliq̄t legatū. ℭ Itē tu illud legatū agnouisti. ℭ Itē tu p̄stitisti patrociniū petenti legatū ex testō qd̄ ipugnare intēdis. ℭ Itē tu habes legitimā tibi debitam de iure. ℭ Itē quinquēniū transactū est ab hereditate adita. ℭ Itē pr̄ tu⁹ decessit sine p̄paratione vel cōminatione
8 q̄rele. ℭ Cōcipiet ac. sic libellū. † Libellus. Corā vobis domine senator conqueror. e. R de titio pr̄e meo q i testō suo gaiū heredē instituit: ⁊ me filiū suū imerētē exheredauit. vñ cum ab ipso herede sit h̄rditas adita: peto ipm̄ testm̄ rescindi per querelam inoffi. testi: ⁊ ad h̄ ꝑpono querelaꝫ inoffi. testa. Eodem mō cōcipiet pater vel mr̄ si sint exheredati a filijs. Quod sic recte ꝯcipiať lib. dicit. l. isti. d inof. te. ⁊. ff. de inoffi. te. l. j. ij. iij. iiij. ⁊. v. Oppositio. Videť āt libell⁹ iste reprobād⁹ m̄ltis modis: ⁊ illo potissime: q̄ q̄rela nō est actio nec accusatio. qd̄ reprobeť libell⁹ sic insisto. nā i libello i q̄ ꝯquereris de defūcto q ad maiꝫ adiutoriū ē vocat⁹: q defunct⁹ ⁊ si vellet iniuriā cōmittere nō posset. vt ff. si qs cau. l. si cū. §. iniuriaꝝ. Itē ꝑpōis querelā q̄ nō est actio: ⁊ sine actiōe nemo experiť. vt. ff. de adm. tut. q̄tiēs. §. itē si tpali. ⁊. ff. qd̄ me. cā. exiat. q nō sit actio sic ꝑbo. si. n. eēt actio cū sit ciuilis ꝑpetuo dareť. vt. C. de ꝯsti. pecu. l. ij. sed dať infra qnquēniū. Sed recipit instantiā. nam multe sunt ciuiles ⁊ ꝑsonales ⁊ citiori tpe tolluntť. nā actio iniuriarū q̄ ex. l. cor. descēdit ciuił ē ⁊ tñ f̄m q̄sdā anno tolliť vt notaui. s. in actione iniuriaꝝ. Item si eēt actio q obtinueret haberet cōmodū qd̄ in hac nō est. vt. ff. e. posthum⁹. §. si qs. Itē si eēt actio dareť heredi: qd̄ i ea nō est nisi cōminata vel p̄parata sit vt. s. d xi. ⁊ insti. de ppe ⁊ tēp. act. §. nō oēs. Itē accusatio nō est q̄ in ea nō agiť de crīe. Itē si esset accusatio morte accusati vel accusatoris finireť. vt. C. si re⁹ vel accu. mor. fu. l. ij. ⁊. l. vl. qd̄ h̄ nō est: q̄ aliqñ dať heredi si est cōminata. Itē accusatio nō est: q̄ nō intētaret eā filius ꝯ patrē: vt q̄ lis nulla ꝛē. vt. ff. de iudi. lis nulla. hāc tñ intentat. vt. ff. e. l. filio. Itē nō est accusatio: q̄ aliqñ opponiť in modū exceptiōis. vt. ff. e. pap. §. filius. Itē non est actio: q̄ certe sunt actiones que danť filio suo noie. vt ff. de actio ⁊ ob. l. in factū. iter q̄s he nō numerať. Vñ multi di: ūt q q̄rela teneat q̄ddā mediū inter actionē ⁊ accusationē: ꝑpterea. ff. e. in multis. ll. inuenies eā vocari accusationē. vt. ff. e. posthumus. §. si qs instituta. ⁊. l. si instituta. ⁊. l. si suspecta §. q̄uis. ⁊. l. vl. in multis. ll. vocať actio vt. ff. e. queadmodū. ⁊. l. si suspectā. §. j. ⁊ §. ij. ⁊. l. aduersus. ⁊ in multis vocať querela. vt. ff. e. ꝯ veterani. ⁊ in multis alijs. ll. eius ti. vñ Rñ. q his nō obstātibus libell⁹ recte ꝯcipiť: lꝫ. n. de defūcto videar ꝯqueri pp factū ipsi⁹ ipm nō ꝯuenio: sed testm̄ ei⁹ rescindi peto. ⁊ licet nō sit ꝑprie actio nec accusatio vt dictū ē nihilomin⁹ itētať. nā ⁊ offm̄ iudicis qd̄ ꝑprie nō pōt dici actio nec accusatio ⁊ tñ intētať. Oppositio. Itē adhuc istať: nā non vž q hodie q̄rela hēat locū: q̄ ex cā preteritionis vel exheredationis fiunt irrita testā. vt in aut. ex cā. ⁊ ē in corpe aut. vt cū de ap. cog. Rñ. de hoc dic vt notaui. s. de ho.

pos. ꝯ tab. q̄ daẜ filio. Oppō. Itē adhuc instatẜ q nō sit necessaria q̄rela nec vī q quia cla inof. test. aliqd sit. nā qui ꝑponit querelā nihil aliud ꝑponit nisi peti. here. vt. ff. e. q de inoffi. in fine. vñ q̄re tot sunt circuit⁹: veniā ḡ ꝛ ꝑponā peti. heredi. qa dico me filiū: ꝛ ille excipiet de testō. q dicet se in testō institutū ego possum replicare nō curo. quia illud testm̄ fuit inofficiosum. Rñ. nō ē vex̄ qd q ꝑpon i q̄relā qd ꝑponat peti. heredi. immo falsum ē: ꝛ sic ꝓbo. scriptus heres q adijt heres ē ꝛ isolidū: lȝ desinat eē heres plata q̄rela. vt. ff. de vulga. ꝛ pupil. substi. l. in substitutiōe. ꝙ. ff. e. cū q. ḡ ali⁹ isolidū vel ex pte heres esse nō pōt. vt. ff. de reg. iur. l. qd ꝯ. §. vni duo: ꝓ nobis ē. ff. e. pap. j. rñso. ꝛ. §. si fili⁹. ꝛ. l. posthum⁹. §. si qs ex his. ꝑterea h nō est heres q ꝑponit q̄relā qd pȝ: ex testō nō: q nō est istitut⁹ ab itestato nō q adhuc testm̄ tenet: vt. ff. e. l. ij. nec enim locus est ab intestato donec loc⁹ ē testamētarie. vt. ff. de peti. heredi. l. j. ij. ꝛ. iij. ff. de reg. iur. q̄diu. ꝛ. ff. de acqr. here. q̄diu. ꝛ sic nullo mō pōt ꝑponere petitio. he. Itē petitio here. ꝑponiẜ ꝯ cū q ꝓ herede. vel ꝓ possessore possidet. vt. ff. de peti. he. l. pro hr̄de. ꝛ. l. q inter. ꝛ. C. de peti. here. cogi: h aūt istitutus vere est heres. ꝛ titulū hȝ. petitio. hereditatis ḡ nō teneẜ. Si autē obijciaẜ nobis q duo sunt iudicia fm h. s. q̄rela inof. testamētū ꝛ petitio. he. Rñ. vex̄ est: ꝛ lȝ petitio heredi. sit noua actio q̄ statim ꝯpetit ex q̄ obtinuit in q̄rela exheredatus statim mandaẜ execucioni qsi de ea sit cognitū sicut fit in actione in factū q̄ oriẜ ex re iudicata. Oppositio. Sed obijciẜ nobis qd est. C. e. ti. l. j. nā ibi q̄rela daẜ ꝯ fideicōmissariū ac si ꝓ hr̄de vel ꝓ possessore posideret. Rñ. q̄rela inoffi. test. sicut ꝛ petitio heredi. daẜ ꝯ eū q possidet ꝓ herede vel ꝓ possessore: alio tn̄ respectu. quia in petitio. he. titulus ꝓ herede nō ē vere titulus sed in q̄rela vere qdē titulus ē: q scripi⁹ ē vere interim ē ver⁹ heres sed fingiẜ q̄tū ad q̄relā nō hr̄s: q nō vī istitutus. vt. ff. de i inte. resti. nemo: 9 ꝛ nō vī qs possessionem adeptus q ita hȝ

vt restituere nō possit. vt. ff. de acqr. pos. l. nō vī: hoc notat dñs meus. ff. de inof. test. q de inofficio. Sed sunt qdā errātes qui dicūt qd qui ꝑponit q̄relā q ꝑponit petitio. he. facit ꝓ eis. ff. e. pap. §. si filius i fi. ibi quēadmodū ageret si nō possideret et sȝ peteret: ḡ vr̄ vt agēdo querela ꝑponat peti. he. Sed rñdeo peteret subaudi testō primo rescisso p q̄relā peteret postea petitio. here. Itē facit ꝓ eis. ff. eo. pap. §. si ex cā. nā ibi dr̄ rescissum ē testm̄ ꝛ suus heres erit. Sed rñdeo rescisso testō p querelā illud sequiẜ qd erit suus heres ꝑposita postea petitio. heredi. Itē facit ꝓ eis. e. ti. titia. vbi drẜ si soror obtinuerit in centum virili iudicio. ꝛ actū fuit ibi q̄rela ꝛ nullū aliud legimus centū virile iudiciū nisi petitio heredi. vt. ff. de petitio. he. l. itē veniunt. §. ꝑdte: ꝛ sic vī q ꝑponēdo q̄relā ꝑponat peti. heredi. Rñ. ibi loquiẜ de q̄rela quā appello cētūuirale iudiciū. Uel si vis intelligere de peti. here. intelligas rupto ꝑus testō p q̄relā. Itē fac. ꝓ eis. ff. eo. q repudiātis: sȝ filis ē sensus. Itē facit ꝓ eis. ff. e. qui ō inof. i fi. p quā. l. vī q ꝑponēdo querelā ꝑponat petitionē hr̄di. ꝛ est fac. ff. de dolo. l. j. §. ꝛ si alia. ꝛ. ff. de officio ꝓcon. ꝛ le. l. legati. Sȝ rñdeo qui ō inofficioso dicit ꝛ obtinuit subaudi nullā aliā intentabit postea nisi peti. hr̄di. q querela ꝑparatoria ē peti. heredi. vel nullā aliā intētat subaudi quo ad ꝑpositū: q ꝑpterea intētat q̄relā vt rescisso testō venire possit ad petitio. he. lȝ aliqñ habeat locū illud. Falliẜ augurio spes bona sepe suo. ꝛ vide rōnē euidētē q̄ multū facit ꝓ nobis: si illox̄ erronea snīa obtineret cur facti essent diuersi tituli: sicut als de codicillo ꝛ testō si idē essent frustra diuersa noia his vocabulis mādarenẜ. vt. C. de codicillis. l. si idem. Item peti. heredi. est actio mixta. vt. C. de peti. here. l. hereditatis. qd in querela nō ē. Itē illa res auocat ista testm̄ rescindit. Itē illa intendiẜ ꝯtra institutū ista directo ꝯ testamentum vt. ff. e. l. posthumus. §. si quis inst. tuta. †Qō. Illud tn̄ q̄riẜ: quare ꝑmittiẜ i hac q̄rela alicui variare ꝛ negare qd primo

affirmauit ⁊ ecōuerso. vt. ff. e. ɔtra. §. sed
nec ipuberis. Rn̄deo h̄ ɔtingit pp varias
psonas agētiū: ⁊ illoꝝ de q̄z testamentis
agit: sicut ⁊ al's. ff. ad. l. agl. l. nā sicut. §.
si dn̄s. ⁊. §. vl. nā ibi rōne diuersaꝝ psona
rū licitū est dicere ꝙ ille q ē mortu⁹ fuerit
seruus ⁊ sic posset agi. l. agl. ⁊ qd̄ sit liber
⁊ sic agi nō possit. h̄ etiā habes al's ꝙ etiā
rōne vsufr. dr̄ res extincta: rōne seruitu
tis dr̄ res durare. vt. ff. qbus mo. vsufr.
amit. qd tn̄. §. nō tantū. ⁊. ff. de seruit. vr.
pdi. l. seruitutes. §. si sublatū. ⁊ sic in illo
§. sz nec ipuberis: hz ɔuentus mātellū ad
omnem vētū. nā si venit mater ⁊ pponat
sic. substitutio pupillaris ē testm̄ filij mei
in illo testō inuenio me preteritā. g̃ de iure
possum habere querelā: vt insti. de pupil.
sub. ⁊ insti. de exhereda. liberoꝝ. §. vlti.
excludit mater: qz tūc haberet locū qn̄ fi/
lius fecisset testm̄ ⁊ matrē p̄terimisset: at h̄
cū pater fecerit testm̄ filio suo ⁊ expressim
substituerit lz iuris fictione dicat pupilla
ris substitutio testamētū filij: tn̄ mater ex
cludit. qz exp̄ssa pupillaris admitit con/
tra matrē. vt. ff. de vul. ⁊ pu. sub. l. lutius.
⁊. l. q habebat. lz in tacita sit aliud: p̄terq̄z
in milite. vt notat. C. de ipub. ⁊ alijs sub.
l. precibus. ⁊ sic excludit mater: excludit
frater pr̄is ⁊ frater ipuberis: h̄ modo au
diuit patris frater. i. patruus. qz fr̄ suus
fecerat testm̄ qd̄ pupilli videbat: dicebat
frater meus me preterijt expugno testm̄:
repellit h̄ frater. qz qn̄ frater instituit si/
bi filiū suū pupillū ⁊ sibi pupillariter sub
stituit substituendo fecit honorē filio non
iposuit sibi onus. vt in eadē. l. §. si qs im/
puberi. vn̄ frater p̄teritus non hz ɔ ta'o.
nec etiā q̄relā: nisi quādo turpis psona ē
instituta. vt. s̄. dixi. audiuit fr̄ ipuberis ꝙ
testm̄ fuit fratris: veniebat ad q̄relā: sed
fuit repulsus. ⁊ pp illā rōnem qz fratri nō
dat querela nisi qn̄ turpis psona istituit
⁊ qz istud testm̄ patris ē: vn̄ expugnet pa/
ternū ⁊ sic expugnat pupillare al's nō. vt
in p̄dicto. §. ē. n. vnū testm̄ duaꝝ heredi/
10 tatum. vt insti. de pupil. sub. † Questio.
Itē q̄rit q dicit testm̄ inofficiosum debet
amittere legatū sibi in testō relictū. vt. ff.
co. ɔ. §. meminisse. si vsqz ad snīam psuē
rauerit: al's si ante destitit nō punit. vt
ibi: imo si testis fuit: ⁊ si adfuit: vel fideius/
sor fuit p illo q dicebat inofficiosum vel
falsum. vt. ff. de his quibus vt indig. l.
post legatum. §. etati. Idē ē ⁊ si iudicauit
ɔ testamētū vt ibi. In aduocato ɔ. vt. e. l.
§. aduocatū ⁊ in tutore idē qd̄ in aduoca
to. ⁊ q̄re: qz ⁊ p officio ⁊ noīe alioꝝ. vt in
e. t. l. tutorē. Un̄ qdā intelligūt idē in iudi
ce. vn̄ glosant i illo. §. etati. qdā ⁊ p̄sidem
indignū putāt ⁊c. subaudi: ⁊ male putant
qz excusat p officiū: sicut aduocatus ⁊ tu
tor. sz forte posset itelligi d̄ iudice ꝙ amit/
tat legatū qn̄ ɔ tes. pnūciauit. sed si pro
11 testō nō credo ipm puniendū. † Questio.
Sed illud q̄rit q̄re post legatū acceptū
nō possum dicere tes. inofficiosum falsuz
sūt: vel nō iure factū possuz dicere. vt. ff.
de his qb⁹ vt indi. post legatū. §. j. cū in
vtroqz casu ego amitto legatū vt dictū ē
Rn̄o tes. falsum abusiue dr̄ testm̄. vt. ff.
quēad. te. aperi. ⁊ descri. l. j. vn̄ pp̄ter re/
ceptū legatū nō potui h̄ facere qd̄ valeat
istud qd nihil ē: vt solēnitas q̄ deest videa
tur suppleri: at i testō inofficio. qd̄ legiti/
mū ē vnū solū supest. s. ɔditio mei exhere
dati q̄ incōtinēti cessat ex q̄ legatū recepi
vt dixi: ⁊ sic testm̄ remanet in suo statu: ⁊
ideo ɔuenire nō possum: qz videor cōpro/
basse. Oppositio. Sed ɔ h̄ opponit de
quadam. l. mirabili. ff. de peti. here. l. post
q̄z. nam ibi postq̄z legatū recepi possum
hr̄ditatē petere. ecce vnū mirabile: aliud
ꝙ lz restituam legatū possessori heredita/
tis ille mihi cauet qd̄ si non obtinuero ꝙ
legatum mihi reddat: sed ita demū petaz
hereditatē post legatū receptum nisi ma/
nifesta sit mea calūnia: ⁊ sic tribus modis
instat. Primo sic. si legatū recepi possum
hereditatē petere: ante enim q̄z petā here/
ditatē: aut dicā testm̄ inofficiosum: vel fal
sum vel irritū: vl' min⁹ solēne: si volo dice
re inofficiosū nō possuz vt dictū ē. ⁊ sic in
isto casu. l. ista nō loqt: si volo dicere fal/
suz legatū amitto vt dictū ē. q̄re g̃ posses/
sor caueret mihi d̄ legato restituēdo certe
nullo mō: cū nō teneat mihi restituere: ⁊

fic nec cauere: z fic in casu isto. l. ista nō loquit si volo dicere nō iure factū qd possū nec legatū amitto qd recepi vt in pdi. l. post legatū. §. j. z. ij. qre legatū restituo z ipse mihi cauet de illo restituēdo quare fit iste circuit⁹ q euitari dz a iure. vt. ff. ḋ ꝯdi. ide. l. dns testā. z. ff. si cui plus q̄ p. l. fal. videam⁹. z. C. p q̄s pso. no. acq. l. vl. z sic videt qd debeā retinere legatū qd mihi i ocm euētū dz restitui. nā dolo facit q petit qd restituturus ē. vt. ff. ḋ doli excep. l. dolo. in q̄ casu. l. ista postq̄ logt z in hac q̄stiōe vidi ipeditū dnz meū cū eēt sibi oppositū in cōuentu. Rn̄deo q in vltimo casu loquit lex ista z nō in alio: q̄re g restitu it: dico iō q: retinēdo legatū z petendo hereditatē q̄dāmō videt sibi ipi ꝯri⁹. vel forte defunct⁹ legauerat rē nō hereditariam sed rē ipsius possessoris nō ipsi possessori: sz illi q petit hereditatē: vn̄ si in peti. heredi. obtineret res apud ipsum nō eēt remāsura. vn̄ si medio tpe res illa residet penes illū possessorē hereditatis a q̄ ē legata nō ē mirū. Oppositio. Sz illud q̄ro quare nō amittit legatū q ḋt testm̄ nō iure factū. vt in pdic. l. post legatū ego ostendo q dz amittere. nā qui dic testm̄ nō iure factum ḋt heredē hereditatē nō posse obtinere z sic nec ipaz adire: z p ꝯsequētiā dicit legata nō valere. nā ea q̄ in testō relinquunt ita demū valent si ex testō adeat hrditas vt. C. de fideicō. eam quā. Jtē q ḋt testm̄ nō iure factū ḋt rē redire ad exitū intestati. Rn̄. qn̄ dico testm̄ mi⁹ solēne non pecco nec sum mihi ꝯri⁹ immo dico testm̄ factū z legata relicta q̄ pn̄t in mi⁹ solenni volūtate relinq: vt in codicillis. vn̄ lz dicā heredē non debere obtinere hereditatē tn̄ ꝯ legata nihil dico: qd in q̄rela falsi cōtrariū ē: z q: qn̄ dico falsuz nec heredē dico institutū nec legata relicta. Oppositio. Sz videt qd idē sit in q̄rela inofficiosi testamēti: sicut qn̄ ego dico irritū vel mi⁹ solēne. vt legatum mihi relictū nō amittā q: nō pecco circa legata. sed tn̄ circa heredis institutionē. Sz iō ibi ꝯtingit: q: vt dixi. s. in q̄rela inofficiosi: testatorē accuso q̄si q fuerit furiosus faciendo contra officiū pietatis. vn̄ st legatū amitto de iure ē. ¶ Hec tā q̄ vtiliora tractaui de q̄rela inofficiosi. reliq q̄re. s. de bo. pos. cōtra tabu. qua datur filio preterito contra testamentum patris.

¶ De bonorū pos. vnde liberi q̄ datur filio emācipato quādo pater decedit ab intestato. Et de bonorum pos. vnde parētes que dat pr̄i filio descēdente ab itestato. Et de bono. pos. vn̄ nepotes: z vn̄ aui. z sic deinceps in linea ascēdēti z descēdenti. Rub.

1 Uerba vnde liberi quid sonent.
2 Liberoꝝ appellatione quid ꝯtineatur.
3 Rubrica spālis vnde parentes quare posita non fuit.
4 Rubrica vn̄ liberi q̄re in plurali ititulet
5 Rubricā talē q̄re sic legislator intitulauit.
6 Uerba vnde liberi: vnde agnati: vn̄ legitimi: vnde cognati: vnde vir z vxor: ꝯm ta. z contratabu. an sint propria nomina bonorum possessio.
7 Actio vn̄ liberi ad hoc vt ꝯpetat quo necessaria sint.
8 Mater si ab intestato decedat: p quā bonoꝝ pos. sibi filius succedit.
9 Libellus in tali actione quomodo fiat.
10 Bonoꝝ poss. vnde libe. an sit necessaria: vel voluntaria.
11 Questio domini ottonis subtilr̄ soluitur.

Vidimus de bonoꝝ possessionib⁹ q̄ ex testō cōpetūt z de q̄rela inofficiosi testamēti. nunc ad bonoꝝ pos. q̄ ab intestato ꝯpetūt stilū z materiā ꝯuertam⁹. Sz q: inter illas pma ē z dignior vn̄ liberi q: patre decedēte ab intestato pma successio est liberoꝝ. vt in aut. de heredi. ab intestato coll. ix. z ē rō: q: p illi succedūt: q: eadem persona censent filij cū patre. vt. C. de impuberꝝ z alijs substi. l. vlti. i fi. quod etiā intelligit dns me⁹ in vita pr̄is adeo q sola administratio sibi desit: adeo q ille genitor z ille genitus noiat. vt. ff. de liberis z posthu. l. in suis. z vocat ad illa bona q̄ si ad ꝓpria. vt. ff. de edicto suc. l. j. §. larg⁹. l. z q̄si ad debita. z. C. de codicil. l. vl. z vocat propterea votū parētū z naturalē erga filios charitatē. vt. ff. e. l. nā z si parētib⁹. z. ff. vn̄ liberi. l. scripto. cū omnia

nr̄a liberis nr̄is parentis. ff. de bonis liber. l. nihil. cū dulciori noīe nō pn̄t appellari q̄ꝫ liberi cū ꝓpter eos nr̄i memoriā in euū relinquam⁹. vt. ff. de ver. sig. l. liberorum. §. j. ꝛ. §. vl. vocanť. n. q̄si ad debitū naturale adeo ꝙ descriptionis on⁹ nō timent: vt. C. li. x. de iponēda lucra. descripti. l. j. rō. n. naturalis p̄ris facit filios successores. vt. ff. ď bōis dā. l. cū rō. Jdeo
2 de bo. pos. vn̄ liberi videam⁹. † ¶ Jn primis q̄riť qd sonēt ista v̄ba vn̄ liberi defectiua. n. videnť. R̄n̄. optime facim⁹ si hūc stilū tenem⁹. nā ꝛ p̄tor fecit. vt. ff. si tabu. testamēti nulle ex. l. j. v̄ba āt illa sic intelligas lꝫ defectiua. est. n. q̄dā q̄si interrogatio vulgaris. nā dicit aliqs alicui vn̄ venis frater: roma. vel si aliqs recitat aliq̄s rumores ꝛ aliqs dicit vn̄ tibi h̄: ꝛ ille dič qꝛ ita vidi ꝛ interfui: vel si aliqs vadit pōpat⁹ dicit aliqs vn̄ tibi h̄ ꝛ ille dicit qꝛ dices: ꝛ ita ꝛ h̄ venit aliqs fili⁹ ꝛ vult succedere patri ab intestato dicit p̄tor vn̄ tibi h̄: rn̄dit fili⁹ dn̄e ideo: qꝛ liber. i. filius id ē. ex q̄ cā petis bono. posses. tibi ꝯcedi h̄ sonat h̄ v̄bū. vn̄. ꝛ ille dicit iō qꝛ fili⁹: vn̄ ita bn̄ sonat vn̄ filij. q̄re ḡ intitulať vnde liberi. R̄n̄. qꝛ nomē liberoꝝ est magis generale q̄ꝫ nomen filioꝝ. qꝛ cōprehendit etiā nepotes. vt. ff. de v̄. sig. l. liberoꝝ. ꝛ. ff. de testa. tu. l. si qs filiab⁹. ꝛ. l. q̄ď si nepotes. ꝛ sic dicēdo vn̄ liberi ꝯprehēdit filios nepotes ꝛ ꝓnepotes vl' si velles alludere vocabulo poneres in p̄sonam nepotis vnde nepotes. Jtē ꝓ nepote vnde ꝓnepotes.
3 † Questio. Jn sup̄iorib⁹ qd dicis: appellatiōe liberoꝝ nō cōtineť pater nec auus filio ḡ ab intestato decedēte ꝛ emācipato olim. qꝛ si eēt in potestate pater nō diceba tur succedere sed occupabat oia iure peculij: lꝫ hodie ab intestato filio in potestate succedat. vt. ff. de castrensi pec. l. ij. ꝛ in aut. de heredi. ab itest. col. ix. Sed q̄ erat rō. R̄n̄. qꝛ olim filiusfa. qcqd acqrebat totū acqrebat p̄ri iō pater non poterat sibi succedere. hodie aūt cū in aduētitijs sit ꝓprietas filij. ꝛ in castrensibus ꝛ q̄si totum sit filij. vt. C. de bonis q̄ liber. cū oportet. merito pater succedit filio. Quaťr ergo ꝛ ꝓ quā bonoꝝ pos. succedet. R̄n̄o ꝓ vn̄ parentes: vel ꝓ vnde agnati: vel ꝓ vnde legitimi. ꝛ qꝛ parēs qi q̄ ratione filius ꝓ vn̄ liberi: eadē rōne pater ꝓ vn̄ parētes: auus ꝓ vnde aui: proauus ꝓ vnde pati. Jtem filius p̄ri est agnat⁹ ꝓximus. vt. ff. de suis ꝛ legi. l. filius. posset ḡ pater h̄re vn̄ agnati. Jtē qꝛ. l. vocat eū posset ḡ habere vnde legitimi q̄ daľ oibus q ꝓ legē vocantur. vt. ff. si ta. te. nul. ex. l. vlt. ff. vn̄ le. l. ij. §.
3 vl. † Questio. Si tu q̄ras q̄re nō fuit rubrica sp̄alis vnde parētes. R̄n̄o ꝓꝑ duo. qꝛ dicēdo vnde liberi v̄ꝫ ꝓ ꝯsequētiā vnde parētes sicut dixi. vel al'r ad ea q̄ frequētius accidūt iura adaptanť. vt. ff. de leg. ꝛ cōsti. l. nā ad ea. frequētius enim accidit ꝙ patri moriēti succe. fat fili⁹ q̄ꝫ eco
4 uerso. † Questio. Jtē q̄riť q̄re intitulať ī plurali cū ꝓ maiori p̄te vnicus fili⁹ ꝓponat semꝑ hac bonoꝝ pos. R̄n̄o q̄dā in iure nr̄o in plurali numero ꝓferunť sicut hic, nā ꝛ qs dr̄ h̄re filios etiā si vnicū hꝫ filiū. sicut ꝛ pugillares ꝛ codicilli. vt. ff. ď ver. sig. nō est sine liberis. ꝛ. l. cum quē Sicut ꝛ al's actio vi bonoꝝ rap. nego. gesto. que locū habēt ꝛ si vnicus bos raptus sit. ꝛ vnicū negociū gestū sit. vt. ff. vi bo. rap. l. ij. ꝛ. ff. de neg. gest. l. ait pretor. Hoc etiā in interdicto vti possidetis q̄ď etiā cōpetit. ꝛ dr̄ vti possidetis etiā si vnus possideat. ꝛ alibi indignati sunt discipuli ꝓpter effusionē vnguēti cū solū iudā inuenimus indignatū. Et alibi lapidati sunt cū soluꝫ stephanū inueniam⁹ lapidatū. Eodē etiā modo in ꝓposito has questiōes repete in alijs sequētibus bonoꝝ pos. vnde agnati. vel vnde legitimi vn̄ cognati vnde vir ꝛ
5 vxor. † Questio. Jtē q̄riť q̄re sic intitulauit legislator. Respōdeo ꝓꝑ penuriā vocabuloꝝ ꝯtingit qꝛ plura sūt negocia q̄ꝫ vocabula. vt. ff. de p̄scrip. ver. l. iij. sicut ꝛ in interdictis vbi ꝓpter penuriā vocabulorū a p̄mis v̄bis sumpsit rubricā vnde
6 vi. vti possidetis vtrobi. † Questio. Jtem q̄riť an hec v̄ba vnde liberi vnde agnati. vn̄ legitimi vn̄ cognati vn̄ vir ꝛ vxor sī ra tab. ꝛ ꝫ tab. sint ꝓpria noia bonoꝝ possessionū. R̄n̄deo sic. nā legislatores ex ipso fa

ctio nova actionum inueneritur sicut et in omnibus quilibet studiosus per se inuestigare potest.
7 † ¶ Unde ad hoc ut ista bonorum pos. competat tot sunt necessaria. ¶ In primis quod sit filius siue legitimus et naturalis siue tantum legitimus .i. adoptiuus durante tamen adoptione et olim et hodie. vt. ff. si ta. testi nulle ex. l. j. §. pretor. et. C. de adop. l. vlti. et ff. vnde liberi. l. ij. eodem modo requiritur quod sit pater vel auus vel proauus qui vult intestare vnde parentes vel vnde legitimi vel vnde agnati. ¶ Secundum quod ille qui decessit decesserit ab intestato alioquin si ex testamento non habet locum hec bonorum pos. propter regulam quod diu locus est testamentarie successioni non est locus ab intes. et ff. si ta. tes. nulle. ex. l. j. §. ita autem. et ff. vnde liberi. l. j. et ff. de acq. hered. l. quod diu. et de leg. iur. quod diu. Sed hec ita sunt vera nisi institutus repudiasset tunc. n. quod post repudiationem venire non potest locus est ab intestato et hinc bonorum pos. nec preiudicabit filius sibi qui fuerit impubes si medio tempore petijt carbonianam. vt ff. si ta. testi nulle ext. l. j. §. ita aut. ¶ Tertium est necessarium quando qui testatus decedit ad hoc vt ista bo. pos. locum habeat quod hic filius preteritus proponat contra ta. vel si exheredatus est proponat querelam: alioquin si permittat institutum adire et ipsa bonorum pos. contra ta. transeunt hec bonorum pos. non habet locum. vt ff. si ta. testamenti nulle ext. l. emancipatus. ¶ Quartum quod ille qui decedit sit pater vel auus proauus et quare hoc dico ideo quod cuicumque preterito datur contra tab. eidem ab intestato datur hec bo. pos. vt. ff. si ta. tes. nulle. ext. l. j. §. pretor. at contra tab. non datur filio a matre preterito contra testamentum matris. vt. ff. de bo. pos. contra ta. l. illud. §. ad testamenta. Sed que est ratio quare ista denegatur filio si vult matri ab intestato succedere quod quare filio denegatur contra ta. contra testamentum matris super de bonorum pos. contra ta. que datur filio notaui. Respondeo illa pos. hec ratio secundum dominum meum quod denegatur filio hec bonorum pos. contra ta. contra testamentum matris. quod femina suos heredes non habet. vt. ff. de suis et leg. l. nulla: adeo etiam quod non potest pupillariter substituere. vt ff. de vulg. et pupil. substi. l. ij. Et quare quod ad bona patris habet ad bona matris non cum et si non sit equus pietas eadem tamen reuerentia vtrosque debetur. vt. ff. de cura. furi. l. furiose. Responde. quod hereditas patris magis debetur filio quam hereditas matris. vt. C. de repu. hered. l. vlti.
8 † Questio. Et sic secundum hoc queritur si mater ab intestato decedit per quam bonorum pos. succedit sibi filius et econtra. Responde. per vnde cognati vel per vnde legitimi non per vnde agnati: sed per vnde legitimi quod lex vocat istos. vt ff. vnde leg. l. ij. §. vl. et l. iij. et ff. vnde cog. l. j. Et sic secundum dominum meum illud sicut est per omnia simile vel similitudinarium quod est. ff. si ta. testi nulle ext. l. j. §. recte autem pretor sic sicut datur contra ta. datur et hec et sicut illa denegatur denegatur et hec. Quibusdam tamen videtur contrarium quibus non esset inconueniens consentire quod filius matri decedenti ab intestato succedat per hanc bonorum pos. vnde liberi. Nec obstat. l. j. ff. si ta. testi nulle ex. §. recte autem pretor. nam ibi dicitur similitudinis causa. vt sicut datur contra ta. preterito ita datur hec ab intestato. et propterea notat similitudinem illam propter filios qui obtinent primum gradum in successione. quod siue ex testamento siue ab intestato primi succedunt ipsi non tamen sequitur vt cuicunque denegatur contra ta. denegetur hec. quod hoc esset valde durum. similitudo. n. non est per omnia attendenda: sicut et alias. ff. de actio. pig. l. si cum venderet. nam ibi dicitur quod dolus et culpa venit in pignore vt in comodato. sed non est verum quod in pignore venit leuis: in comodato leuissima. vt. ff. comod. si vt certo. §. j. et insti. quibus mo. re contra. §. creditor. Item in illa auctoritate estote perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est. ¶ Quintum est necessarium quod status filij mutatus non sit eo tempore quando incepit sibi competere hec bonorum pos. nam si mutatus est non competit. si. n. prius competijt hec bo. pos. et postea mutat statum propter mediam capitis diminutionem non nocet. vt. ff. vnde liberi. l. vl. ¶ Sextum quod iste qui petit hanc bonorum pos sit primior ita quod nullus eum precedat nisi in quodam casu mirabili vbi pater precessit nepotem tempore mortis aui. et tamen nepos nihilominus habet hanc bo. pos. puta quando scriptus heres deliberauit filius exheredatus moritur institutus omittit nepos admittitur qui videbatur repellendus. quod tempore mortis aui pater eum precedebat. Sed vlp. respondit quod licet ipsum precederet tamen quod dubium erat propter insti.

tutū ne adiret patri non cōpetijt bo. pos.
ab intestato. vt. ff. de suis ⁊ leg. hrdi. l. j.
§. pe. nūc aūt quādo institutus omittit in
uenit sol⁹ nepos ⁊ primus q merito ad/
mittit. vt. ff. vñ cog. l. j. §. primus. nā si
hō nō diceremus qūo nepos iste auo succe
deret q nō ē agnat⁹. subaudi prim⁹. nā si
ne dubio ē agnat⁹. vt. ff. de suis ⁊ leg. l. fi/
lius. Nec obstat. l. ff. vñ liberi. fili⁹. q: ibi
dī fili⁹ primus cognatus loqt de mre cui
fili⁹ volebat succedere sic hec legūt. ff. vñ
liberi. scripto. ⁊ hō dic. l. illa vsq3 ad xbū
ceterorum ⁊c. ab illo xbo sic pcedit q si sit ex/
heredatus nepos nihilominus posset in/
stitutus adire ⁊ hēret nepos ex sua psona
qrelā. ex psona enim pris nō posset hre.
q: hrditas non fuit adita ⁊ qñ adita non
fuit pparata: s3 hodie ēt nō pparata trās/
mittit ad suū hrdē. vt. ff. de inof. te. pap.
§. si cōditioni. ⁊. l. posthum⁹. ⁊. C. de inof.
test. l. pe. Qd āt seqt in eadē. l. qre ⁊c. il/
lud sonat qsi pcludit dicēs ex q scriptus
hrs nō admit. ⁊ sic nō obstat iure testati. i.
iure testi. merito hō nepos adibit ab inte/
stato. q: vī obstitisse. s. scriptus heres. q:
si adiuisset ex testamēto obstaret huic ne/
poti. q: nō posset ab intestato venire pro/
pter regulā. ff. de acqui. here. qdiu. opor/
teret enim pmo testm expugnare p qrelā.
Uel alr vī obstitisse illi nepoti vt ab inte/
stato adire nō possit: s3 nō obstat. ¶ Se/
ptimū q annus nō sit trāsactus q daf in
honorē sanguinis ascēdētibus ⁊ descēdē/
tib⁹ s3 istud nō multū curo. q: succederet
sibijpsi in vñ cog. vt. C. qui admit. ad bo.
pos. l. iiij. ⁊. ff. de edicto succe. l. j. §. s3 vi/
dēdū. ¶ In hac bo. pos. pcip. ac. sic lib.
9 †Libellus. A vobis dñe senator magr in
sti. peto. e. R. mihi a vobis pcedi bo. pos.
vñ liberi p quā volo ab intestato pri meo
titio succedere. Qd sic recte pci. lib. dicit
l. ff. si ta. te. nulle ex. l. j. ⁊. ff. de bo. pos. l.
iij. §. cā. ⁊. ff. qs ordo in bo. pos. ser. l. ij. ⁊
C. d cura. fu. l. vi. ⁊. C. q admit. ad bonorum
pos. l. vi. ¶ Positiōes āt ac. ⁊ rei qs no
tare pōt eas s3 modū supiorum bonorum pos.
10 †Questio. S3 illud qrit an hodie ista bo
norum pos. sit necessaria vel volūtaria. nam
non vr multū expedire. Rñ. ista olim bo
norum pos. in filijs emācipatis erat necāria
in suis erat volūtaria. vt insti. de exhere.
liberorum. §. emācipatos. ⁊ insti. de here.
q ab intest. defe. §. emancipati. hodie aūt
cū sit sublata differētia sexus emācipatio
nis ⁊ patrie potestatis. vt in aut. de here.
ab inte. colla. ix. hodie est volūtaria si vo/
lūtaria si volūt pponere si nō succedūt ab
11 inte. †Questio. Ultimo querit sup. l. illa
C. vñ liberi. l. q se pris. nā ibi nepos q nō
vult succedere pri: sed vult succedere auo
dicit q nō pōt nisi p bo. pos. vñ liberi. vñ
qsiuit ibi dñs Otto aut pr fuit i ptāte aut
fuit emancipatus: occurrit instantia. re/
spondeat qui potest quare fuit motus ita
dominus Otto aut pater fuit in potesta/
te: ⁊ tūc ipso iure fuit heres. vt. ff. de suis
⁊ leg. l. in suis. ⁊ sic bona pueniūt ad nepo
tē tāq3 prna: nō tanq3 auita etiā si bo. pos.
petat. Itē si erat emācipatus nepos suc/
cedet auo siue se neget heredē pris siue nō.
qd est g qd dicit. l. illa q se pris negat he/
redē. Rñ. fili⁹ ille erat emācipat⁹: vñ si ne
pos vult auo succedere pōt. q: pr q eū p/
cessit auo nō successit. q: si successisset iam
eēt cōmixtio bonorum. ⁊ ita nō posset iā auo
succedere si succederet pri. negabat g ne/
pos se pris heredē forte pp debita q fi
lius ille ↄxerat ⁊ volebat auo succedere
qd dubiū videbat. nā cū hrditas aui de/
fert nepoti p filium quasi p mediū. vt. ff.
d bonis liberto. l. si ex patrōis. ⁊. ff. de in
terdi. ⁊ relega. l. iij. tñ nihilominus succe/
dit ex sua psona. ⁊ qd dicit negabat ⁊c.
subaudi marie: q: siue neget siue nō nihil
ad rē. ⁊ qre dic nō nisi p vñ agnati ⁊ si tpa
illa lapsa erant. i. q bonorum pos. vñ liberi
peti poterat qsi ipse sibi succederet. vt. ff.
de suc. edicto. l. j. Rñ. iure veteri edictum
successoriū nō hēbat locū in suis: s3 hodie
sit secus. vt. ff. d suc. edicto. l. j. §. sciēdu3
⁊ insti. de legi. agna. suc. s3 hic nepos siue
erat emācipatus verum ē qd iure isto nō po/
terat succedere nisi p vñ liberi. q: ius vet⁹
nō agnouit emācipatos. vt insti. de exhe.
liberorum. §. emācipatos. ⁊ insti. de here. q
ab intesta. defe. §. emancipati. siue erat

suus de iure ciuili succederet. hod'e autẽ siue suus siue emãcipat⁹ posset de iure ciuili succedere. q2 sublata ẽ dñia emãcipationis. vt i aut. de here. q̃ ab inte. coll. ix. z qd dr ibi in. l. illa q se pris nõ nisi p bo. pos. vñ liberi. Rñ. verũ ẽ de iure ptorio: lz de iure ciuili secus vt dictũ est. q̃liter aũt succedit vtrũ in capita aut in stirpes q̃re infra de bonoz pos. vnde cognati.

¶ De bonorum possessio. vnde agnati vel vnde legitimi. Rubrica.

1 Unde legitimi in duplici differẽtia sunt.
2 Rubrica vnde legitimi : nihil de vnde agnatis continet.
3 Actio de bono. pos. vnde agnati ad hoc vt competat: quot requirantur.
4 Libellus in tali actione qũo formetur.
5 Bono. posses. vnde agnati: quare agnatis pateat: cũ abintestato succedere possint.
6 Uerba vnde agnati quid sonent.

SEcũdo loco post liberos veniunt ab intestato agnati q sunt p virilẽ sexũ coniuncti. vt insti. de here. q̃ ab intestato defe. z insti. de leg. agna. suc. io de hac bonoz pos. videam⁹. ¶ Sciẽdũ ẽ in pmis q tã in. ff. q̃z. in. C. intitulatur rubrica sic vñ legitimi z nunq̃z inuenies rubricã vñ agnati: lz in. ll. positis sub rubrica inuenies hãc bo. pos. vnde agnati. q̃re g intitulat vñ legitimi. Rñ. iõ. q2 l. xij. tabu. vocat hos ad successionẽ sicut ad tutelã. vt
1 in pdictis. ll. z. ff. de leg. tu. l. j. † ¶ Et nota q hec vñ legitimi duplex est: prima est vnde legitimi agnati de qua tractamus. Est z alia vñ legitimi q̃ est generalissima z dat oib⁹ illis q alr ab intestato veniũt ad successionẽ siue sit patronus q posset habere vñ patroni siue sit mater que posset habere vñ mater vel vnde parẽtes si p tores talia nomina inuenissent. vt. ff. vñ legitimi. l. ij. z. l. generalr. z fm hoc dicit vñ legitimi. i. q lex approbet talẽ possessionẽ vel successionẽ. vt. ff. de ver. sig. l. lege. de hac nõ tractabimus: q2 nõ est spe-
2 cialis p se. † ¶ Itẽ nota q lz. in. C. intitulet vñ legitimi nihil tñ sub rubrica ponit de vñ agnati. z multotiẽs h ptingit in C. vbi de eo qd ponit in rubrica nil cõtinet i. legib⁹. sic habes. C. de relig. z sump. fu. z de alee vsu z de aleatorib⁹ sub q̃ rubrica nihil ponit de aleatorib⁹. Itẽ in. C. de reb⁹ cre. z de iureiur. sua q̃ rub. nil ponit de reb⁹ creditis. Si tu q̃ras q̃re hoc Rñ. q2 forte i trãslatiõe q̃ fuit fcã i greco i latinũ. vt. C. de veteri iure enu. l. tãta. z ẽ ɔsti. ffoz. oẽm rei pub. leges erãt in greco sub illis rubri. z i greco remãserũt z i latino nõ hẽmus. nã dñs burgũdio pisanus sub titulo de reli. posuit. l. grecã de alea-
3 torib⁹. ¶ Uñ ad h vt ista bo. pos. cõpetat tot sunt necãria. ¶ In pmis q ille decesserit de cuius bõis tractam⁹. q2 nõ dz qs eẽ sollicitus de hrditate viuẽtis. vt. ff. de vulg. z pupil. sub. l. ij. z. ff. de dona. l. quidam. z. C. de cap. z postli. re. l. nec nos. ¶ Scdm q sit mortu⁹ ab itestato. vt. ff. vñ legi. l. j. q q̃tuor modis ɔtingit. vt insti. de here. q̃ ab intesta. defe. z. ff. de suis z legi. l. j. si. n. testatus morit hec bo. pos. cessat. vt. ff. si ta. testi nulle ext. l. j. ¶ Tertiũ q nullus supsit de illis q sui sunt. illi. n. preferuntur. vt. ff. si ta. testi nulle ext. l. j. nisi repudiassent. vt. ff. eo. l. ij. z. l. inter. ¶ Quartũ q iste agnatus sit. i. p virilem sexũ cõiũctus. vt in pn. dixi. fallit tñ in quibusdã psonis q̃ lz sint cognate: tñ admittunt vt agnati: vt i filio sororis germane vl' ɔsanguinee vl' vterine: q2 lz sint cognati cũ agnatis admittunt sic agnati. vt. C. de leg. hrdi. l. lege. xij. tab. §. vl. Itẽ fratrẽ emãcipatũ fratri. Itẽ filiũ emãcipati qa lz de iure ciuili desierũt eẽ agnati per emãcipatio. tñ vt agnati succedũt nõ obstãte emãcipatiõe. z iõ dz isti. de leg. agna. tutel. q2 agnatio plerunq3 pp fres pimit capitis diminu. z h p anastasiũ maxime. q2 fiebat emancipatio ex isto rescripto. vt C. de legi. tu. l. frater. z in. C. de leg. heredi. si ab eo. z. l. de emãcipatis. z. l. vl. §. j. Itẽ fr vterinus vel soror insil'. succedunt cũ cõsanguineo sic agnati. vt. C. de legi. he. l. vl. §. pe. lz. hodie cõiũctus ex vtroq3 parẽte pferat ei q ex altero tñ parẽte cõiunctus ẽ. vt i aut. ibi signata. z ẽ aut. de cõsanguineis z vterinis fribus. coll'. v. Sz hodie cũ sit sublata dñia emancipa.

nō curo de psonis talibus ꝛ de gradu cognationis trāslato in gradū agnatōis. q: ita succedit cognat⁹ sic agnat⁹. vt in aut. de heredi. ab intes. coll. ix. ¶ Quintū q certū sit de illo qui mortu⁹ ē vtꝝ decesserit: ꝛ qd decesserit pater in a. vt. ff. vñ legi. l. ij. §. si quis decesserit. ¶ Sextū q sit primior siue sit sol⁹ siue cuꝫ alijs. vt. ff. de suis ꝛ legi. l. ij. §. exheredatos. ꝛ. ff. vñ cogna. l. j. §. ij. ¶ Septimū q ipa bonoꝝ pos. petēde q sunt. c. dierum nō sint trāsacta. vt. C. qui admit. ad bono. pos. l. vl. ꝛ in sti. de bo. pos. §. vl. neqꝫ posset sibi ipsi succedere. q: forte alius agnatus eum precederet. ¶ In hac āt bonorum pos. actor faciat tales pos. ꝛ reus similiter sicut ꝛ facte sunt in alijs. ¶ Qd talis sit mortuus. ¶ Itez q ab intestato. ¶ Itez q sit sibi agnatus. ¶ Item q proximior. ¶ Et econuerso reus faciat contrarias po. ¶ Libellus at
4 sic concipitur. † Libellus. A vobis domine senator vel magister iustitia. peto mihi concedi bonorum pos. vnde agnati. per quam volo succedere titio agnato meo qui ab intestato decessit cum illi titio sim agnatus primior: ꝛ titius ille sine liberis decessit ꝛ alijs descendentibus. ¶ Qd sic recte conci. lib. dicit. l. ff. quis ordo in bono. pos. ser. l. ij. ꝛ. C. de cura. fu. l. vl. ꝛ. ff. de bono. pos. l. iij. §. causa. ꝛ. ff. vnde leg. l. ij. ꝛ. ff.
5 de suis ꝛ leg. l. post cōsanguineos. † Questio. Sed illud queritur quare hāc bono. pos. petunt cognati cum hodie possint ab intestato succedere: q: sublata est differentia emancipa. vt in aut. de heredi. ab intestato. coll. ix. Rñ. frater hodie bonorum pos. illa voluntaria est ꝛ non necessaria ꝛ olim similiter: vt diximus. s. de bono. pos. Oppositio. Sed opponitur quia videtur q sit necessaria. vt insti. de bono. pos. nā ibi dr q bo. pos. ille necessarie sunt. Rño. necessarie sunt quedā: vt. s. dixi de bono. pos. ꝛ in qualibet speciali rubrica notaui: vel sunt necessarie si vult aliquis succedere de iure pretorio: vt ꝛ alijs. C. de libe. pre. l. vl.
6 † Questio. Item queritur quid sonent ista verba. vnde agnati. Rño: vt in superiori rubrica notaui.

¶ De bonoꝝ possessione vnde cognati. Ru.
1 Libellus in actione vnde cognati quomodo fiat cum plu. seq.
3 Bono. pos. vnde cognati an sit necessaria vel voluntaria.
4 Agnati potius q cognati quare in tali actione succedant.
5 Lex octaui vnde cognati qūo intelligat.
6 Tēpus quod ɔsiderari debeat in tali lege.
7 Unde liberi: vnde agnati: vñ cognati succeſſio an in capita: vel in stirpes fiat.
8 Gradus in actiōe tali quomodo cōputēt.

Tertio loco stabilita est bonoꝝ pos. vnde cognati. in qua bonoꝝ pos. eadē fere requirunt q ꝛ in superiori vnde agnati. vñ nō differunt nisi q: ista daſ illis p femininū sexū cōiuncti sunt. ꝛ ita si sint proximiores. ꝛ primū intellige etiā si solus sit: sicut hec habes. ff. vñ cognati. l. j. ꝛ. ff. de suis ꝛ legi. l. post consanguineos. hoc tñ plus hꝫ hec bonoꝝ. pos. quia daſ siue cognati sint siue legitimi ꝛ naturales nati de legitimo matrimonio siue nō. pone: q: spurius ē qui succedit. ꝛ cui vult succedere nihilominus succedit: qd in cognatis nō est. vt. ff. vnde cognati. l. si spurius. ꝛ. l. modestinus. ff. de inoffi. test. l. si suscepta. §. de inof. ꝛ. ff. ad munici. l. j. nisi mulier sit illustris cui est vel e̾ndū habere spuriū: q forte tali matri nō succederet. vt. C. ad se. cōsul. orfici. l. si qua. Que. l. in fine videt notare mirabile q in alia muliere q̄ nō ē illustris filius naturalis equaliter succedit cū legitimo. sꝫ hodie credo correctū iure autēticoꝝ: vt in aut. posita in. C. de natural lib⁹ lib. aut. sꝫ: q̄ est in corpe aut. quib⁹ mo. naturales effi. legi. coll. vi. Et de hoc dic vt notat dñs me⁹ in sūma. C. de legi. heredi. b⁹. Illud tñ veꝝ ē q matri succedunt filij etiā si ex diuersis matrimonijs nati sunt. vt. ff. ad tertul. l. matris intestate. vñ q̄cūq sunt dicta in superiori rubrica h intelligātur repetita. ¶ Positiones act. ꝛ rei facilime quis cōprehēdet sicut in superiori rubrica: vnde liberi. ¶ Libellum āt sic con
1 cipiet. † Libell⁹. A vobis dñe senator seu magister iusti. peto. e. R. mihi cōcedi bonorum pos. vnde agnati. per quā volo succe

sere titio cognato meo qui ab intes. deces/ sit cũ illi titio fuerim cognatus ꝓximioꝛ: ꝛ ille titius sine ascẽdẽtibus ꝛ descẽdẽtib⁹ ꝛ agnatis decesserit. Qd̃ sic recte cõci. libe. dicũt iura posita in superioꝛi rub. ꝛ. ff. vñ cogna. l. j. ꝛ. ff. de suis ꝛ legi. l. post ꝯsan/ guineos. ¶ Mater filio ab intest. decedẽ/ te ꝛ ecõuerso petẽt hãc bono. pos. ꝛ forma/
2 bũt libellos. † Libellus. A vobis dñe ꝛc. peto ego mat̃ mihi cõcedi bo. pos. vñ co/ gnati ꝑ quã filio meo ab intest. decedenti volo succedere. ꝛ sic in hoc casu. est volũta ria. de quo dic vt. s. de hac bo. pos. extraoꝛ.
3 notaui. † Questio. Sꝫ illud q̃rit̃ an hodie ista bo. pos. sit necessaria vel voluntaria. Rño olim ista bo. pos. fuit necessaria. quia ius ciuile nõ cognoscebat cognatos: sꝫ tm̃ agnatos cũ agnatio iuris ciuilis erat no/ mẽ. vt. ff. d̃ gradib⁹ cog. l. iure. circa. ꝑn. vt insti. de legi. parẽ. tutel. ꝛ institu. de legi agna. suc. vñ de necessitate ꝑtoꝛ eis subue nit ꝛ hꝫ nudã ꝑtoꝛis idulgẽtiã hec bo. pos. nec. n. a iure ciuili originẽ hꝫ ꝛ illos ad suc cessionẽ inuitat q sũt iuri ciuili incogniti. vt. ff. vñ cog. l. j. in ꝑn. ꝛ insti. de succ. cog. ꝛ iõ posui in libello q decessit sine agnatis agnati. n. excludebant cognatos. vt insti. de leg. agna. suc. Sicut ꝛ de iure lõbardo ꝓm ꝙ tm̃ agnati suc. ꝓm multos ꝛ cognati nullo mõ imo deficiẽtib⁹ agnatis admit/ tũt fiscũ: sꝫ errãt iure illo ꝛ credo ꝯriũ. bñ tñ hoc admitto ꝙ ita sit de iure lõbardo si cut ꝛ iure romano antiquo vt agnati ꝑfe/ rebant̃ cognatis. nã q̃diu aliqs ex agna/ tis supest in vltimo gradu ꝑferat̃ cognato q ẽ in ꝑmo gradu. sꝫ illis deficiẽtibus ad/ mitto etiã illo iure cognatos. vt in lõbar/ da de succ. l. j. nã ibi de omni parentela lo quit̃ ꝙ parẽs parẽti vsqꝫ ad septimũ gra dũ succedat. Itẽ filia matri cognata ẽ ꝛ tñ succedit. vt in lombarda de suc. l. si qs lõ/
4 go. † Questio. Si tu q̃ras q̃re istis iurib⁹ succedũt poti⁹ agnati q̃ꝫ cognati. Rñó qꝛ magis erãt vtiles masculi q̃ꝫ femine ad pu gnãdũ de die non de nocte. qꝛ in pugna il/ la mulieres potẽtioꝛes: ꝛ iõ masculi prefe/ rebantur ꝛ nati ex eis. Hodie aũt ꝓm iura codicis ꝓm iustinianũ loquoꝛ eq̃liter suc/ cedũt masculi ꝛ femine. qꝛ nolum⁹ esse ac/ cusatoꝛes nature cur nõ oẽs masculos ge/ nerauit vel paterno vicio hoc ĩputare si vi ciũ ẽ: vel ꝓlem innocẽtẽ grauare: cum. n. natura vtrumqꝫ coꝛpus edidit vt maneat suis vicib⁹ ĩmoꝛtale ꝛ vnũ alterius semꝑ auxilio egeat vt vno semoto necesse ẽ q̃d al terũ coꝛrũpat̃. vt. C. de leg. hered. l. lege. xii. tab. vñ hec bonorũ pos. vñ cog. ẽ volũ taria. ꝛ hoc etiã iure nouissimo ꝓm ꝙ sub lata est dr̃ia serus ꝛ emãcipa. vt in aut̃. de heredi. ab intestato coll̃. ix. Nec dicat ali/ quis sicut in ꝯ̃ta. diximus q̃ dat̃ filio q̃d illa ẽ necessaria. ergo ꝛ ista ꝛ ꝙ est sublata dr̃ia inter suos ꝛ emãcipatos ꝛ inter agna tos ꝛ cognatos ẽ sublata q̃tũ in mõ ꝑlatio nis scꝫ ꝙ vn⁹ alteri nõ ꝑferat̃. sꝫ q̃libet iu re suo succedet: sicut notat dñs meus in fi. summe. C. de codicillis. nõ est verũ. qꝛ in ꝯ̃ ta. illud obtinet: at in istis nõ. qꝛ q̃ ad suc/ cessionẽ ab intestato in oib⁹ parificat̃ ꝛ q̃ ad p̃elationẽ vt neuter alteri ꝑferat̃ ꝛ in mõ succedẽdi. lꝫ ille sit agnatus ꝛ iste co/ gnatus dũmodo sint in eodẽ gradu: lꝫ nõ ẽ eodẽ genere. vñ hodie ꝓximioꝛ i gradu co gnatus preferret̃ agnato q est vlterioꝛ in gradu. De q̃dã tñ lege mirabili volo quere re q̃ ẽ. ff. vnde cognati. l. octaui nã ibi di/ cit̃ q̃d agnato q ẽ in gradu octauo lꝫ non extiterit heres bonorũ pos. defert̃ postea dicit totũ ꝯriũ. nã dicit ꝙ nõ defert̃ vt ꝑ ximo agnato q̃uis extiterit heres. Sꝫ ad notitiã. l. illius scire debes ꝙ agnati suc/ cedebãt vsqꝫ ad decimũ gradũ: cognati vs qꝫ ad sextũ nisi in sobrino ꝛ sobꝛina ꝛ nati ex eis qui succedũt vsqꝫ ad septimũ. vt in/ sti. de suc. cog. §. vi. lꝫ hodie ꝓm dñm meũ parificant̃ agnati cognatis vt dixim⁹ ita succedebant cognati vsqꝫ ad. x. sicut ꝛ a/ gnati. ꝛ lꝫ. P. ꝛ alij prudẽtes ꝯriũ dixe/ rint vt notat dñs meus in summa. C. de leg. hered. in fi. Vñ. l. illã octaui valde ob/ scurã sic intellige bonoruꝫ pos. s. vnde co/ gnati quia de illa tractamus ꝛ sub illa ru brica ponitur defertur agnato octaui gra dus. i. qui est in gradu octauo: lꝫ nõ existi/ tit heres ꝑ vnde agnati qui forte repudia/ tione vel ipe est exclusus ꝛ quõ hꝫ: vñ co/

gnati hʒ q2 sibiipsi succedit.vt.ff. de suc/
cessorio edicto.l.j.§.sed videndũ.Sʒ lʒ de
feraẽ hec bonoꝝ pos.s.vnde cognati:non
tñ deferẽ vt primo agnato:sʒ deferẽ vt p
ximo cognato q̃:uis heres extiterit.i.esse
potuerit p vnde agnati: vel q̃:uis extite/
5 rit heres.i.existat p vnde cognati. †Que
stio.Sʒ illud q̃ritur tpe haꝝ legũ ꝛ maxi
me fm sniam.p.q dixit cognatos nõ suc
cedere nisi ad.vij.gradum p iura ṗdicta:
qũo lex illa stare potest si enim erat agna/
tꝰ in octauo gradu.ḡ ꝛ cognatꝰ in octauo.
q2 oĩs agnatꝰ ꝛ cognatꝰ habẽt se vt genus
ꝛ species:vt.ff.ð gradibꝰ cog.l.iurIscon
sultus.§.ij.qũo ḡ omissa bono.pos. vnde
agnati poterat sibi succedere p vñ cogna
ti cũ agnatꝰ ille q et cognatꝰ erat fuerit in
octauo gradu cognati non succedunt vl/
tra septimũ.Rñ.q ð opponis locũ hʒ i his
q tm̃ cognati sunt: at in illis q sunt agna/
ti: ꝛ sic cognati.lʒ bono.pos.vnde agnati
tollatur repudiatione vel t pe.tñ vnde co/
gnati durat vsq3 ad gradũ.x.vsq3 ad quẽ
durat agnatio.ꝛ sic p ↄsequẽtiã cognatio
6 †Questio.Itẽ q̃riẽ in ea.l.octaui.§. vl.
vbi dĩ q dʒ cõsiderari tps mortis ꝛ a die
illa dʒ haberi rõ. ad qð rñdeo ṗpter stul/
ticiam instituti q volebat succedere p vn/
de cognati ꝛ omittere ex testõ sed contin/
git ei secũdum ṗuerbium. voluit cornua:
amisit auriculas.q totũ pdit.vt.C.de in/
offi.testa.si qs suo.q2 illã bonoꝝ pos. non
poterat habere.q2 a tempore mortis tem/
pus centũ dieꝝ trãsijt infra quod debuit
petere.vt insti.ð bon.pos.§.vl. sʒ ille stul
tus dicebat illud tps ẽ vtile ꝛ nõ currere
nisi a tpe sciẽtie.vt.ff.de diuer.ꝛ tpa.pre/
scrip.l.j.ego incepi scire illũ ↄsanguineuʒ
meũ esse surdũ nõ ẽ mensis.Cõtrũ sibi rñde
tur q a die mortis fiat ↄputatio.nec.n.de
buisti ignorare infirmitatẽ illius tui pri/
mi ↄsanguinei.sicut al's.C.de i inte.resti.
l.de tutela:sʒ stultꝰ erat ꝛ stulta allegatio
sua.q2 ṗbatũ nõ releuat ṗbantẽ. vt.C.ð
probationibꝰ.ad ṗbationẽ. ꝛ sic ↄsulo si/
bi vt nõ omittat ex testõ ꝛ habeat illã mo/
dicã ptẽ in q̃ est institutus in pace: q2 me/
lior ẽ bucella panis cũ gaudio q̃ȝ totus
panis cũ tristitia:nã lʒ illũ testatorẽ ṗbẽt
surdũ:nihilominꝰ tñ testari potuit fm qð
distinguit.l.C.q testa.fa.possunt.l.discre
7 tis.†Questio.Ultimo q̃riẽ vtrũ vnde li/
beri:vñ agnati.ꝛ vñ cognati fiat successio
in capita vel in stirpes.Itẽ vtrũ q ṗor in
gradu potior sit in successio.Rñ.iste due
regule locum habent in successionibꝰ:sed
diuerso mõ.in linea descẽdenti ꝛ ascendẽ
ti non hʒ locum q prior in gradu potior
sit in successiõe.nã nepos ex vno filio suc
cedit auo simul cum filio: in eadem tamen
psona ꝛ linea locũ hʒ vt ego filius ṗus suc
cedam patri meo q̃ȝ filius meus. ꝛ filius
meus primo q̃ȝ meus nepos. Item alia
regula locũ habet: q2 fit successio in stir/
pes ꝛ nõ in capita.vbi grã habui duos fi
lios ex vno habeo vnũ nepotẽ: ex alio.x.
mihi decedẽti succedũt i stirpes:tm̃ hẽbit
ille solus nepos quãtũ ꝛ illi decẽ:ꝛ q̃re q2
succedunt in stirpes ille in locum patris
sui ꝛ ille in locũ patris sui. In vnde agna
ti ꝛ in vnde cognati.ꝛ sic in linea trãsuer/
sali locũ hʒ regula: vt q potior ẽ in gradu
potior sit in successione. preterq̃ȝ in filio
fratris hodie qui lʒ in posteriori sit gradu
succedit simul cũ patruo ꝛ fit successio in
capita ꝛ nõ i stirpes.vt in autẽ. de heredi.
ab intestato.ꝛ in autẽ. vt fratrũ filij. collẽ.
ix.ꝛ insti.de legit.agna.succes.ꝛ.C.de le/
giti.heredi.l.pe.ꝛ vl.ꝛ.ff.de gradibꝰ co/
gnationũ.l.iurisconsultus.Si tu queras
quare illud in linea descẽdẽti. Rño rõ est:
q2 hereditas aui deferẽ nepoti p patrẽ.vt
ff.de bonis libertorũ si ex patronis.qð in
agnatis nõ est:imo mihi iure meo deferẽ.
8 ꝛ ideo fit successio in capita. † Questio.
Item ꝛ illud queritur circa ista fm iura
ciuilia opʒ q psona generata adijciat gra
dũ.vt insti.de gradibꝰ cognationũ. fm iu
ra canonica ꝛ lombarda secus. nã psona
generata sola non adijcit gradum. Sed
due psone generate gradũ adijciunt.Et sic
vt melius sub breuitate itelligas scias q
in linea ascẽdẽti nihil imutaẽ iure cano/
nico vel iure ciuili. In linea trãsuersali ẽ
differentia.nam de iure ciuili linea trans/
uersalis incipit a secundo gradu.vt.ff.de
gradibus

gradib⁹ cognationū.l.j.circa pnc. ꝛ q̈re: ppter regulā pdictā q2 iure romano opꝫ q̄ persona generās ꝛ generata faciāt gradū p se.sꝫ enī generātes psone faciūt gradū ipare. generate faciūt pare. Vbi grā. pater ꝛ fili⁹ fm oia iura sunt in primo gradu: duos fratres carnales fm apulos fm lombardos in secūdo dicim⁹ eē gradu. filij duoꝝ fratrū opꝫ q̄ sint in quarto nam ego frater sum filio tuo in tertio gradu. ꝛ tu filio meo i tertio: ipsi inter se in quarto: ꝛ sic deinceps. ꝛ sic si bene numeras iure romanorū nō pertinebit successio nisi consanguineis ꝛ existētib⁹ in qnto gradu: licet iura dicāt q̄ extēdaẗ vsqꝫ ad decimū. nā ille decim⁹ fm iura canonica. ꝛ fm iura lōbar.erit qntus.nā ꝛ duo gradus legales vnuꝫ canonicum gradū efficiūt. ꝛ sic fm illa iura duo fratres carnales sunt in primo gradu. ꝛ sic linea trāsuersalis incipit a pmo gradu sicut ꝛ ascēdēs: filij eoꝝ sūt in secūdo: ꝛ sic de ceteris. ꝛ sic illis iurib⁹ cōsideratis nunq̄; persona generans facit gradū nec psona generata adducit gradū Sꝫ psone due faciunt p se gradū.nā si sum⁹ tu ꝛ ego frēs carnales ego filio tuo carnalis ero in pmo ꝛ tu meo. ꝛ sic non mutaẗ nec genus nec grad⁹. ipsi tñ inter se.s. fili⁹ tu⁹ ꝛ fili⁹ meus mutāt gradū. q2 erūt in secūdo ꝛ non genus: q2 sunt agnati. Et si tu queras quare ius ciuile se numerat ꝛ non ascēdit vltra quintum gradum q est decimū iure illo ꝛ ius canonicuꝫ vsqꝫ ad septimū q essent.xiiij. ciuili iure. Rñō.q2 ius ciuile ꝯsideraūt in gradib⁹ illā rōnē propter successiōes ꝛ tutelas.vt.ff.d gradib⁹ cognationū.l.j.§. sꝫ admonēdi.ꝛ.l. iuriscōsult⁹.in pnci. Jus canonicū considerauit in gradib⁹ parētelā ppter matrimonia ꝯhēda qđ nō cōsiderauit ius ciuile nā duoꝝ fratrū vel soroꝝ liberi iungi pñt.vt insti. de nuptijs.§.duoꝝ. lꝫ oliꝫ iure veteri lege mosayca ita eēt ꝛ hodie est mutatū.vt i dcre.xxv.q.j.c.ij.ꝛ.iij. Dec oia copiose q̄re in decretis.xxxv.q.v.ca. ad sedē aplicā.in :po textu.sꝫ lꝫ iure canonico vsqꝫ ad.vij. gdū ptenderet parētele phibitio.hodie tñ p ꝯciliū lateranēse stat phibitio vsqꝫ ad q̈rtū gdū. vt dicẗ ꝯstitutio eē de ꝯsanguinita.ꝛ aff.c.nō dꝫ reprehēsibile: ꝛ sic in affinitate vsqꝫ ad qrtum gradū vt ibi. Jus aūt lōbardū secutū fuit ius canonicum in numeratiōe gdūū in linea trāsuersali: ꝛ excedit ius romanuꝫ in successiōe q2 ōfert successionē vsqꝫ ad gradū.vij.vt in lombarda de successione.l.j. Questio. Quid autem sit de affinitate in rubrica sequenti dicemus.

¶ De bonoꝝ possessiōe vñ vir ꝛ vxor. Rub.

1 Astutia cuiusdam mulieris fingentis se testamentum facere: qualis fuerit.

2 Bonoꝝ posseß. vnde vir ꝛ vxor ad hoc vt competat: quot requirantur.

3.4 Positiones actoris ꝛ rei in tali actione.

5 Libellus in tali actione quomō formeẗ.

6 Bonoꝝ possessio vnde liberi an sit necessaria vel voluntaria.

7 Bonoꝝ possessio talis q̈re marito vel vxori deferaẗ.

8 Scientie affinitatis cognitio pp mrīmonia necessaria est.

9 Mulier si ad secunda vota conuolauerit de iure canonico ꝛ lombardo an succedat.

10 Beneficium leguꝫ tituli vnde vir ꝛ vxor nūqd ad oēs extendaẗ: vel ad illos tantū in quibus sanguinis turbatio timeẗ.

Quarto ꝛ vltimo loco venitūt adinuicē ad successionē marit⁹ ꝛ vxor q̈ñ eoꝝ aliqs eoꝝ ab intestato decedit. vt insti.d bo. pos.iō dico ab itestato.q2 ex testō nō ē dubiū qn possent succedere.nā indiciū postremū in se puocari maritali fmone nō ē criminosuꝫ.vt.C.si quis aliquem

1 test. phi.l.vl. †.Vñ audiui de q̈dā muliere astuta cui⁹ moriebatur mari⁹ ꝛ testm̄ ꝯdebat in q̄ n.l vxori ꝑter doteꝫ relinquebat astuta xo fingēs se infirmā itrauit lectū vocauit sacerdotē p penitētia q̈si moreref ꝛ notariū p testō faciēdo in q̄ maritū sibi i o.b⁹ hr̄dē instituit: audiēs maritell⁹ i umores istos penitētia ductus vocauit notariū ꝛ testes dicēs mutare volo testm̄ q̄ ego miser n.l dimittebā vxori ꝛ ipsa moriẗ ꝛ cūcta mihi dimittit: ego volo ipsam hr̄dē istituere qđ ꝛ fecit ꝛ sic mortuꝰ

ē maritell' ꝛ vadat cū maledictione dei ꝛ
sepeliat̄ in inferno inferiori: qualis uxor
q̄ nūq̄ȝ fuit inf'rma. ꝛ sic habuit oīa bona
mariti. Ideo dico vobis vt sciatis a tali/
bus fraudibus cauere vobis ꝛ cōsulo vt
nil dimittatis vr̄is vxor b'si iuuenes sint
ēt cū illa cōditiōe si thoꝝ vestꝝ honeste ser
uauerint: q: hanc cōditionē credo iposi/
bilē. ꝛ qn̄ maritos accipiunt obliuiscun/
tur pora. adeo q̄ etiā bona filioꝝ p̄mi ma
trimonij adijciunt secūdo marito. vt. C.
de administra. tu. l. lex q̄ tutores. Iure tñ
lōbardo non posset marit' vxorē heredeȝ
instituere si haberet filios ex p̄mo mr̄imo
nio: nec aliqd sibi q̄ ad ꝓprietatē relinq̄re
nisi q̄ ad vsumfructū ꝛ ꝓ mr̄imonio filio/
rū: vt in lombarda. de his q̄ a viro vxori
2 dan. vel relin. † ¶ Uñ ad h̄ vt hec bono
rū possessio ꝯpetat tot sūt neĉaria. ¶ In
p̄mis q̄ illa sit vxor ille marit'. ¶ Scōȝ
q̄ mr̄imoniū illud sit iustū: nā si iniustum
nec ab intestato succedit: nec etiam posset
heres institui. ¶ Tertiū q̄ illud mr̄imo/
niū duret vsq̄ȝ ad tp̄s mortis: ceterum si
diuortiū interueniat nō posset succedere.
¶ Quartū q̄ mr̄imoniū illud factū sit le
gitime: sicut hec oīa probant̄. ff. vnde vir
ꝛ vxor. l. vnica. ¶ Quītū q̄ vxor vel ma
rit' de cui' successione tractat̄ decesserit
ab intestato. ¶ Sextū q̄ ascendentes vl̄
descendentes vel agnatos non reliquerit:
solum enim fiscum excludit. vt. C. vñ vir
ꝛ vxor. l. vnica. ꝛ. C. q̄ȝ bonoꝝ. l. vl. ꝛ. ff.
de gradib' cogna. l. nō facile. §. affines.
3 ¶ Uñ actor fa. te. po. † Positio actoris.
Ego dico q̄ illa fuit vxor mea. ¶ Iteȝ le
gitime ꝯtcū ea. ¶ Iteȝ mr̄imoniū illud
durauit vsq̄ȝ ad tempus mortis. ¶ Iteȝ
illa mortua ē ab intestato. ¶ Item mor/
tua ē sine liberis agnatis cognatis ꝛ ascē
4 dētib'. ¶ E contra reus facit ta. po. † Po
sitio rei. Ego dico q̄ illa fuit vxor tuij.
¶ Itē tuī' viuit. si h̄ ꝯsi ac. suc. q: nō po/
tuit eē nupta duob' ꝛ sic mr̄imoniū istum
nō fuit. vt. ff. de his qui no. infa. l. j. ꝛ de
adul cū q. ¶ Itē si fuerit vxor dicas di/
uortiū interuenit ꝛ legitime. ¶ Itē fecit
testm̄. ¶ Itē filij agnati vel cognati vel

ascēdētes supsunt. ¶ Concipiat actor sic
5 li. † Libell'. Ā vobis dn̄e senator seu magr̄
iustitia. peto. e. R. mihi cōcedi bo. pos. vn̄
vxor per quā volo succedere vxori mee ab
intestato decedenti sine descēdēt. b' ꝛ ascē
dentibus agnatis ꝛ cognatis. Q̄ō sic re/
cte cōcipiat̄ lib. ꝓbāt iura ꝑdicta. ꝛ. C.
de cura. fu. l. vl. ꝛ. C. q admit. ad bonoꝝ
pos. l. vl. ꝛ. ff. de bo. pos. l. iij. ꝛ. ff. qs ordo
6 in bonꝝ pos. serue. l. ij. † Questio. Sȝ illō
q̄rit̄ an ista bonorū pos. olim vel hodie sit
neĉaria vel volūtaria. Rñ q̄ olim ꝛ ho/
die est necessaria. q: nullo alio mō posset
7 succedere. † Questio. Sȝ illō querit̄. q̄re
ista bono. pos. defert̄ marito vel vxori cū
non sint d ascēdētib' vel descēdētib' vel
agna. vel cogna. vel de affinib'. nā p viꝝ
ꝛ vxorē affinitates incipiūt ꝛ ꝯiūgūtur.
vt. ff. de gradib' cogna. l. nō facile. §. affi
nes. Rñ. iō defert̄ nā cū sint ꝛ fiant duo i
carne vna: vt extra de biga. c. debitū. ꝛ
de diuor. gaudem'. nō tñ sunt vna caro. ꝛ
q: societas viri fac̄ vxorē dominā. vt. ff.
reꝝ amota. l. j. ꝛ q: fuit socia diuine ꝛ hu
mane dom'. vt. C. de crimie expi. heredi.
aduersus. ꝛ. C. de furtis. l. q̄uis. ꝛ. l. vlt.
in fine. ꝛ ꝓpter part' picula ꝛ obseq̄a no/
cturna ꝛ diurna q̄ maritis ꝑstant. lȝ ali/
quando ꝑstent alijs vt. C. q poti. in pig.
habe. l. assiduis. de iure ꝑtorio sat is beni
gne fuit indultū vt mulier marito decedē
ti ab intestato succedat. ꝛ in solatium sue
tristitie. lȝ aliqn̄ multū gaudeat q̄ amisit
maritum: ꝛ si plorat ficte sunt lachryme.
immo qn̄q̄ȝ ludit post maritū mortuūȝ. ꝛ
plorat pre gaudio. ꝛ cum habeat capillos
ante oculos latenter tūc respicit quē dēat
eligere pro socio ꝛ multotiens emittit vo/
cem cooperto vultu capillis dilaceratis
ꝛ lachrymas non effundit. ¶ Itē qō ma
rit' vxori succedere debeat eedem sunt ra
tiones: ꝛ alia q: cui' fuit onus ipsius sit ꝛ
emolumentum. vt insti. de legi. paren. tute
la. ꝛ. C. de furtis. l. vl. sustinu t cui onera
mr̄imonij. vt. ff. de iure doti. l. dotis. ꝛ. ff.
famil̄. herc. l. si marit'. ꝛ. C. de iure dot̄.
pro oneribus. Ideo his oneribus cōside/
ratis benign' pretor in supplementum ma/

ris ciuilis hanc bono.pos. inuenit. Iure tn̄ lõbardo si maritus habeat mũdiũ vxoris siue supersint descẽdẽtes vel ascendẽtes siue agnati vel cognati maritus succedit q p mũdium sua fecit.vt in lombar. de successionib⁹.si sorores.in fi.alias non.vt in lombarda de eo q sine vo mu.l.penul. ꝛ vl.Ego autem dico ꝙ filij mariiũ ꝛ mũdualdũ excludũt.vt in lombard.de suc.l. vlt.Item iure lõbardo lꝫ multos deficiẽtibus agnatis dicunt fiscũ succedere. sed non credo vt notaui in superiori rubrica ℂQuid dices de affinib⁹ q cõstituunt pp hmõi mr̄imonium.nam lꝫ nõ sint affines maritus ꝛ vxor per eos tñ ꝯtrahitur affinitas.vt.ff.ð gradib⁹cognationũ.l.nõ facile.§.affines.nunqd habẽt aliquam bono.pos.si ab intestato decesserit. Rñ. non inuenim⁹.Sed si hodie p̄tor eẽt posset sibi suaderi vt induceret illã ꝛ vocaret vnde affines.sꝫ nõ est nostrũ eã inuenire vel cõcedere.†Qõ.Quid ḡ pdest aliqd scire ð 8 istis affinibus. Respõdeo pdest ppter p̄hibitionem matrimonij.vt si inter se contrahãt filij nõ erunt legitimi.vt ðt ꝯstitutio lateranen.extra de clãde despõ.c.cũ inhibitio copule ꝯiugalis. Et lꝫ olim tria eẽnt genera affinitatis hodie non remãsit nisi vnũ genus sub q̃ remanserunt q̃ttuor gradus sicut in vera parẽtela.ꝛ sic hodie psona addita psone p carnis ppagationẽ mutat gradũ ꝛ non gen⁹. Ceteꝝ si p carnis copulã mutat gen⁹ ꝛ nõ gradum vt dicit cõstitutio lateranen.cõ. extra de ꝯsanguinitate ꝛ affinitate.c.nõ dꝫ reprehẽsibile.Post oẽs istos.s. agnatos ꝛ cognatos liberos ꝛ ascẽdẽtes viꝝ ꝛ vxorẽ loc⁹ est fisco.de q̃ q̃rit quare nõ hꝫ bono.pos. vnde fiscus.Rñ.q: nõ ẽ ibi necẽaria:q: de plenitudine potestatis inuenit bona illa vacãtia accipit illa si vult. vt.ff. de iure fisci. l.j.§.an bona.ꝛ.C.li.x.de bonis vacã. l.j.ꝛ.ij.p totũ.ꝛ.C.de peti. here.l.j. ꝛ.ff. de peti hered.l.itẽ veniũt.§.p̄die. ppter qõ statutũ ẽ q̃drienniũ vt si infra illud nõ petat q: postea nõ admittit.vt.C.ð q̃driẽna p̄scip.l.j.licet al's ꝯ fiscũ opponat prescriptio.xx.anno. vt.ff.ð diuer. ꝛ tempora.p̄scr.l.i oib⁹. ℂSꝫ lꝫ dictũ sit ꝙ vxor marito ab intestato decedẽti succedat intelligas nisi nupserit infra annum tũc eni oĩa amittit etiaꝫ si aliqd ex largitate viri cõsecuta fuerit ꝛ successionem amittit.vt .C.de secundis nup.l.j.Immo etiã vltra tertiũ gradũ iure cognationis nõ succedit vt ibi. al's autẽ vxor marito succedit nisi fuerit marit⁹ de corpe curialiũ nauicularioꝝ:vel militũ vel fabricẽsiũ.vt.C.ð heredib⁹ decuriationũ naui. ꝛ mili. ꝛ fabri. l.j.ꝛ.ij ꝛ.iij.ꝛ iiij.ꝛ.v. nã tũc illi p̄ferũt vxori ꝛ fisco vt ibi.non ãt intelligas lꝫ i ciuitatibus.ciuitates eni nemini ab intestato p̄nt succedere.vt.C.de bon. vacan.l.j. lib.x.iure vero autẽticoꝝ in casu etiã liberis stãtib⁹succedit marit⁹ vxori ꝛ ecõuerso:puta qñ mr̄imoniũ fuit sine dote vl' donatio.ppter nup.ꝛ ꝯiunx p̄moriẽs fuerit locuples tũc supstes paup succedit i quartam si supersunt tres filij siue ex illo mr̄imonio siue ex alio siue pautiores.Si vero plures tunc pro virili.s.q̃ ad vsumfr.proprietate filijs reseruata. Si ãt filij non supsunt lꝫ supsint agnati vel cognati habebit etiã q̃ ad pprietatẽ ꝛ hec in muliere. In marito ꝯ.vt in aut. vt liceat matri ꝛ auie.coll.viij.§.q: vero legẽ. ꝛ ẽ posita i .C.vnde vir ꝛ vxor aut.p̄terea. Sed hodie idẽ in marito qð in vxore. vt aut.vt fratꝝ filij.§.pe.In alio etiã casu ali⁹p̄fert vxori sicut socius impialis liberalitatis.vt i.C.li.x.si ipialis libera soci⁹ mor. su.l.j.hec oĩa notat dñs meus in summa 9 .C.vnde vir ꝛ vxor.†Questio.Sꝫ qd dices hodie ð iure canonico ꝛ iure lõbar.si mulier ꝯuolauerit ad scd̃m mr̄imonium nũqd succedit videtur ꝙ sic.nã dicit aplŝ mulier ex q̃ a lege viri soluta est nubat in dño cui vult.vt in decre.viij.q.j.sicut ꝛ in lõbar.infra qð tp̄s mulierib⁹ viꝝ ha.l.j. ij.ꝛ.iij.ꝛ vl.Rño veꝝ esse illis iuribus cõsideratio ꝙ mulier statim nubẽs nullã penã patit nec q̃ ad infamiã nec q̃ ad alia. vt extra de dote restituẽda post diuortiuꝫ ꝛc.vl.ꝛ extra qui filij sint legit.c.p venerabilem.ꝛ in dec.ij.q.iij.c.hinc colligitur. 10 †Questio.Sꝫ nũqd h̄ bñficiũ extẽdit ad

ḋcs vel ad illas tñ in qb⁹ turbatio sangui nis nō timet: puta q̄ sunt steriles vel rōe etatis vel frigide. Respō. ad oēs benefici um illud extēdit. vt ar. extra de dona. cū dilecti. et in decre. dis. v. ad ei⁹ vero. et ff. de cōsti. pnci. l. beneficiū. et sic glosauerūt doctores in iure canonico laurē. et vincē. Sed certe si audeo dicere stari deberet le gi romane in hac pte honestius loquenti propter ratione legis. q̄ ista turbatio sā guinis timet. vt. ff. de his q no. infa. libe roꝝ. vel q̄ presumit qd impudice vixerit cū pore marito q̄ nō potuit p ānū ptinere vt in aut. de resti. et ea q̄ parit i. xi. mense coll. iiij. sic al's benign⁹ loquit lex q̄ș canō .s. q aliqs nō offendat domū moribundi vsq̧ ad. ix. dies. vt i aut. vt def ūcti seu fu ne. coꝝ a creditori. nen ipedi. coll. v. canō tñ de appell. q̄ frōte extra nō fuat tps il lud. Itē hñt ar. p se. si mri. fm ē legū. qd veꝝ ē ēt iure nro. q̄ nō dꝫ puniri: q̄ qd le gitie fem ē nulla penā meret. vt. ff. de cō cu. l. j. et C. ad l. iul. de adul. gracc⁹. Rñ. illō qd fit legitie nō punit. s. mrimoniuꝫ. ſꝫ qd fit min⁹ legitie illō punit. s. festinan tia. vt et al's q vēdit duobus tenetur crie falsi. vt. ff. ō crie falsi. l. q duob⁹. et tñ ven d tio tenet. vt. C. de resci. vē. qtiēs. Itē q obligat duob⁹ tenet crie stel. vt. ff. de act. pig. l. tutor. et l. si qs i pig. et tñ tenet pign⁹ i psona vtriusq̧. vt. ff. q potio. in pig. per totū. et tñ q̄ peccauit volendo fm ōhētes decipe punit ita et h lꝫ tpa et h iure cano nico non admittantur ꝯ illud: pena potest demi culpa perennis erit.

❡ De septima bono. possess. extraordi. Rub.

1 Septima bono. posses. quare sicut supio res nomē nō habeat.

2 Bonoꝝ possessio talis an sit necāria vel voluntaria.

3 Libelli in tali actione quomō formentur. cum plu. seq.

CUm iā p dei grām tractauerim⁹ de or dinarijs bonoꝝ pos. q̄ tres sunt. due ex testō s. fm ta. et ꝯ ta. sed hec triplex. et sic incident dixim⁹ etiā ō q̄rela inof. testa mēti q̄ț mor ab intestato. s. vñ liberi vnde cognati vñ vir et vxor et vñ agnati. restat vt videam⁹ pe q̄dā septima bo. pos. q̄ ca ret noie et dꝫ extraordiaria. Sꝫ hec q̄dru plex. ē pma nomē hꝫ et vocat carboniana scda q̄ dat mulieri nomine ventris. ter tia q̄ dat grā litis agnoscēde: de qb⁹ dice mus in suis rubricis. Est et q̄rta q̄ sine no mine dr extraor. q̄ ius tribuit sicut et pre dicte. vt. bono. pos. et cōpetit his q tā ex le gib⁹. et ex senatuscō. et ex ꝯstitutionib⁹ prī cipū et tā ex testō q̄ș ab intestato veniunt vt insti. ō bo. pos. §. septima. et. ff. vt ex le gib⁹ senatus ve cō. bono. pos. def. l. vni ca. et de illa. n. bo. pos. tractat ibi et ō hac

1 pmo videam⁹. †Questio. Sꝫ in pmis q̄ rit q̄re nō hūit nomen sicut et supiores et que dicat extraordinaria. cū supiores or dinarie dicant et ius tribuūt. vt. ff. de bo. pos. l. iij. sicut et ista a ptore ita et ille petan tur. Rñ. ideo nō hꝫ nomē certū et est extra ordinaria. i. extra illū ordinē illaꝫ reꝫ fu it inducta et non intelligas q alio mō dica tur extraor. q̄ q̄si vaga et subsidiaria nūc ex testō: nunc ex legib⁹: nūc ex senatuscō. nūc ex ꝯstitutionib⁹ ꝯpetat et sic nullū no

2 mē pōt ibi sibi iponi. †Questio. Itē que rit an hec bono. pos. sit volūtaria vel ne cessaria. i. olim et hodie. Rñ. in qbusdā ne cessaria: in qbusdā volūtaria sic in exem plis ifi a positis videre potes. De hac. n. septima extraor. nō possum⁹ ita seriati tra ctare sicut tractauimus de superioribus. sed notauim⁹ singula exēpla in qb⁹ cōpe tat. et in singulis formabimus libellos.

❡ Cōpetit hec bo. pos. ex testō vel ab in testato et his q̄ ex legib⁹ senatus ve cō. et ex ꝯstitutionib⁹ vocātur. Ecce ꝯpetit qñ quis vocat ex. ll. xbi grā. fili⁹ emācipatus fuit captus ab hostibus reuersus inuenit pa trē mortuū ab intestato iste fili⁹ nullo alio iure succedit nisi per hanc septimā extra or. et vidēas viuā ratione: tpe mortis pa tris nō posset succedere: q̄ seru⁹ erat: seru⁹ eniꝫ non pōt succedere nisi ex persona do mini. vt. ff. q testā fa. pos. l. si. et. ff. de leg. ij. l. debitor §. j. ❡ Itē fictio postliminij nō posset illi ꝓdesse p quā fingit eū semp in ciuitate

in ciuitate fuisse. vt. ff. de capti. z postli. re. l. retro. q: cū sit emācipa. z sic iuri ciuili incognit⁹. vt insti. de heredi. q̄ ab intesta defe. §. emācipati. z insti. de exhere. liberorū. §. emancipatos. Idē exēplū z circa idē qn̄ cōpetit ab intes. q̄niēs qs vocaretur p legē si emācipatio nō obstaret. vbi gra. pater capt⁹ ab hostib⁹ moriť in captiuitate: filius emancipat⁹ succedit sibi p hāc bono. pos. vij extraor. z nō alio iure. q: fictio. l. cornelie q̄ fingit illū mortuum hora captiuitatis. vt insti. qb⁹ nō ē per. fa. tes. §. vl. z. ff. q. testā. fa. pos. l. lege cor. z. ff. de bonis libe. l. si necē. §. ij. nō pōt pdesse filio emācipato q̄ est iuri ciuili incognit⁹ sicut dixi. Sic in his duob⁹ exēplis h bo. pos. z olim z hodie necīaria ē. nā alio iure nō posset succedere cū tpe mortis pater ille fuit seruus. z sic nō potuit habere successores. vt. C. cōia de suc. seru⁹. Nisi velles dicere q̄ hodie etiā in istis casibus sit volūtaria. q: hodie sublata est dr̄ia emancipationis. vt in auc. de here. ab intestato. coll. ix. qd̄ nō credim⁹. q: ē sublata q̄tū admodū platiōis: vt suus nō pferať emācipato: non tn̄ i modū succedēdi: vt no. ē. in rub. vnde agnati. z vnde cognati. z sic vides exēpla q̄ iēs cōpetit hec bono. pos. z ab intesta. q̄niens aliq vocarenť legib⁹ .i. lege. xij. ta. iure postlimi. z. l. cor. si emācipatio nō obstaret. ¶ Concipies āt sic li
3 bel. † Libellus. A vobis dn̄e se. vel iusti. seu mgr̄ iusti. peto. e. R. mihi concedi bonorū pos. illā. vij. extraor. q̄ dať illis q ab intes. vocantur ex legib⁹: p qua volo succedere patri meo quē ab intes decessisse inueni: cū ab hostib⁹ redij vnde cū fuerim emācipat⁹: z sic iuri ciuili incognit⁹: z sic fictio iuris postliminij nō mihi prodest illā bonorū pos. mihi cōcedi peto: p quā bono. pos. habitam z cōcessam, volo bona q̄ fuerunt patris mei vēdicare. ¶ Itē ali⁹
4 libellus in. l. cor. † Libellus. A vobis dn̄e mgr̄ iusti. peto ego. R. mihi cōcedi bo. pos. septimā extraor. q̄ dať illis q ab intes. vocanť ex legib⁹: p quā volo ab intes patri meo decedēti apud hostes succedere: cui bnficio z fictione legis cornelie nō possuz succedere cū fuerim emācipatus: z sic iuri ciuili incognitus: p quā bonorū poss. habitam z concessam postea volo bona que fuerunt quondam patris mei vendicare. ¶ Qd̄ sic recte cōcipiať libellus pbant iura predicta. z insti. de bonorū pos. §. septima. Ideo posui in libellis de emācipatis. q: si essent in potestate tūc succederēt in illis z hanc bonorū pos. haberent vt voluntariā nō vt necessariā. vt. C. ex qb⁹ cau. ma. l. vl. z. C. de capti. z postli. l. j. z. ff. de capti. z post. l. diuus. ¶ Itē habes illud exēplū in q̄ hec bonorū pos. cōpetit illis q vocanť ex lege. xij. tab. Ecce patron⁹ liberto decedēte ab intest. z sine liberis vocať ad bona ipsi⁹ z succedit insolidū. vt in insti. de succes. libe. z dixim⁹ copiose de h. s. de bo. pos. cōtra. liberti q̄ patrono cōpetit: z si vult patron⁹ habere bo. posses. z succedere de iure ptorio poterit hāc. vij. extraor. q̄ alibi vocať. vnde legitimi. i. q: lex vocat patronū ad talē successionē nō vn̄ legitimi. id est agnati. vt. ff. vn̄ legitimi. l. ij. z. ff. de ver. sig. l. lege. sed in h casu z olī z hodie volūtaria ē. Sz eodē mō posset qs notare in agnatis q vocantur p. l. xij. tab. vt insti. de legi. agna. suc. sed non credo. q: illi habēt specialē. s. vnde agnati. qd̄ nō ē in patrono qd̄ habeat aliquā spalē q̄ pprio noie censeať: lz habeat vn̄ legitimi. quā vn̄ legi. credo hāc esse. vij. extraordi. ¶ Cōcipiet āt patronus sic lib.
5 † Libell⁹. A vobis dn̄e senator peto. e. R mihi cōcedi bo. pos. septimā extraor. p quā volo liberto meo ab intestato decedenti z sine liberis succedere. Qd̄ sic recte cōcip. lib. probant iura prima. ¶ Videam⁹ exēpla in personis illorū q vocanť ex senatuscon. illa exēpla habes in matre z filio mater enim filio p tertul. senatuscō. succedit. vt. C. ad sena. tertul. l. j. z p totū. z. ff. ad tertul. l. j. z. ij. z p totū fili⁹ matri succedit p orphi. vt. C. ad senat. orphi. p totū. z insti. ad senatuscō. tertul. z orphi. lz ipsi inter se habeant sic z patronus vn̄ leg. vt q: p leg. vel senatuscō. vocanť. vt. ff. vn̄ leg. l. ij. z. s. vn̄ legitimi notaui. ¶ Vn̄ posset
6 sic formare lib. † Libell⁹. A vobis zc̄. pe

to ego. R. mihi p̄cedi bo. pos. vij. extraor. p quā volo matri mee ab itestato succede-
7 re. ¶ Et mater dicat ecōuerso. † Libell⁹. A vobis 7c. peto ego mater mihi cōce li bo. pos. septimā extraordi. p quā volo fi- lio meo ab intestato decedenti succedere. ¶ Quod sic recte formet li. ꝓbant iura ꝓxima. 7 insti. de bonoꝝ pos. §. septima. 7 in hoc casu hec bono. pos. 7 olim 7 hodie volūtaria est. ¶ Multi tñ miseri de iure lōbar. nō admittūt qđ mater succedat fi- lio: ideo q2 nō inuenit i iure lombar. hoc inductū 7 adducūt. l. in lombar. de suc. re colimus. 7 sic ƒm eos ista senatuscō. rece- dūt 7 hec. vij. bono. pos. silr recedit q̄ da tur mr̄i. Cōtrariū tñ credo. nam ego inue nio ꝙ filia succedit matri 7 soror sorori. vt in lōbar. de suc. si qs lōgo. 7. l. soror: eo q̄ filia mr̄i cognata ē. g̃ eadē rōne mr̄ filie vel filio succedit. Itē ois parētela succe- dit vsq3 ad. vij. gradum vt in lombar. de suc. l. j. g̃ 7 mater filio q̄ est in p̄mo. vt. ff. de gradi. cog. l. iurisc. S3 nō curo d̄ hac bo. pos. multū q̄tū ad p̄sonā matris. quia posset habere vñ cognati vel vñ legitimi. sicut in supioribus rubricis no. ¶ Nūc videamus exēpla qñ cōpetat his q vocāt ex testō vel ab intestato ex cōstitutionib⁹: ecce ex testō 7 ex cōstitutionibus cōpetit. Vbi gratia. mater fecit testm̄. filios natos q̄s hēbat heredes istituit decessit in puer- perio nascit filius p̄sumit institutus ex cōiectura materne pietatis seruate in fi- lios iam institutos q̄ prius decessit q̄3 po tuisset testamētum mutare. vt. C. de inof. test. l. iij. 7 in h̄ casu est necessaria. Quod aūt dico istū vocari ex cōstitutionibus at- tēde nō ꝙ cōstitutiones ipm vocēt ad suc- cessionē. s3 iō q2 cōstitutiones istū casu3 in
8 uenerunt. ¶ Cōcipiet ergo libel. sic. † Li bellus. A vobis domine 7c. peto ego tu- tor talis infantis mihi cōcedi bo. pos. vij. extraordi. p quā vult succedere matri ex testamēto q̄ testamētu3 mutare nō potuit morte p̄uenta cū in puerperio decesserit 7 alios sibi filios heredes istituit. ¶ Qđ sic recte concipiat dicunt iura proxime posita. 7 institu. de bonoꝝ posses. §. septi- ma. 7. ff. vt ex leg bus senatus ve con. l. j. ¶ Itē alia exempla habeo quando da- tur illis qui veniunt per cōstitutiones ab intestato: ecce filius arrogatus patri ar- rogatori succedit ab intestato per constitu tionem diui pij per quam intestatus com pellitur sibi dare quartam. vt. ff. de ado- pti. si arrogator. 7 ff. de inofficio. testa. pap. §. penul. ¶ Item hodie etiam per constitutionem vocatur filius adoptiuus ab intestato ad successionem patris ado- ptiui. vt. C. de adoptio. l. vlti. ¶ Unde istis hec bonoꝝ possessio competeret: sed in personis istoꝝ erit voluntaria. ¶ Un
9 de concipiunt sic libel. † Libellus. A vo- bis dn̄e 7c. peto ego. R. mihi cōcedi bono rum posses. vij. extraordi per quam patri meo titio arrogatori seu ab intestato ado- ptiuo decedēti volo succedere. ꝙ sic recte cōci. libel. ꝓbant iura proxime posita. 7 insti. de bonoꝝ pos. §. septima.

¶ De carboniana bonoꝝ possessione. Rub.

1 Carboniana possessio quare ita dicatur.
2 Carboniana possessio quare inuēta fuit.
3 Carboniana possessio ad hoc vt cōpetat: quot necessaria sint.
4 Carboniana possessio: quare detur impu beri: 7 non puberi.
5 Questio status quomodo intelligatur.
6 Questione status si non directa: tamen quasi status cui subueniatur.
7 Beneficium carboniane quomodo locum habeat.
8 Questio si de bonis tantum moueat: num quid per carbonianam differatur.
9 Mater si accusetur lege cornelia de falsis propter partum suppositū: an status que- stio differatur.
10 Bonoꝝ qđ si petat: 7 status questio diffe- ratur: de quibus bonis intelligitur.
11 Status questio si non differatur: si matri ꝓpter impuberē obijciat: nunqd sñia la- ta cōtra matrem illi impuberi preiudicet.
12 Status qđ an differat pro legatis reli- ctis in testamento patris tanq3 filio.
13 Qđ si bonoꝝ p̄rnoꝝ 7 status fiat 7 diffe- rat: nūqd fiet missio in bonis maternis 7 fraternis: bonoꝝ paternoꝝ gratia.

14 Carboniana quare non detur alicui de scendenti ex linea feminina.
15 Mr si ab itestato decedat filio succedere volēti: ꝛ q̄stio filiatiōis ꝛ bonoꝝ moueat: nūqd carboniana locum habebit.
16 Exheredat⁹ q̄re carbonianā nō habeat.
17 Exheredatio cū elogio fcā q̄re nō teneat.
18 Institutus quare carbonianā nō habeat: licet p cōstitutiones status questio in tempus pubertatis differatur.
19 Ille q itētat carbonianā: nō solū opꝫ euꝫ agnoscere carbo. sed opꝫ eū accipere bonorum possessionem vnde liberi.
20 Satisdatiōis forma in tali actione q̄ fit.
21 Pretores ꝙ studeat impuberē missum in possessionē cōstituere possessorem qd prodest: ꝛ nūqd opus erit secūdo decreto: vt per hoc verus possessor efficiatur.
22 Possessor in tali actione quemodo constituatur: ꝛ qua actione.
23 Libellus in tali actione quomodo formetur: cum plu. seq.
25 Ille q mittit in possessionē simul cum pupillo: cui faciebat controuersiam: ꝛ ex liberis erat: licet non satisdet: tamen datur curator bonis: ꝯ quē actiones intentabit: ꝛ quos actiones.
26 Exheredat⁹ quare habeat carbonianā: si non petat contratabu. bono. posses. sed petat ab intestato p vnde liberi.
27 Impubes si carbo. accipiat: ꝛ institutus secūdum tabu. ꝛ ambo in possessione sint: licet preteritus non petierit ꝯtabu. vel ab intestato vnde liberi: quomodo illa procedere possint.

Explicito tractatu bono. pos. oiuꝫ q̄ ius tribuūt videam⁹ amodo de alijs trib⁹ bo. pos. q̄ ius nō tribuūt sed facti sunt. Et ecce in primis de carboniana ponamus que in possessione ius tribuit: lꝫ alię in ppꝛietate de quibus. s̄. diximus. ꝛ ille dant ratione agnatiōis vel cogna. h̄ tm̄ ratione filiationis sicut infra dicemus.
1 † Questio. Videamus ergo in primis de noie q̄re dicat carboniana. Rño: a noie cōditoris. carbo enim fuit p̄toꝛ sicut ꝛ publicius q publicianā induxit. vt insti. de
2 actio. ꝯ. sed ille. † Questio. Sꝫ q̄rit quare fuit hec inuēta nōne sufficiebāt prime nunqd est voluntaria vel necessaria. Rñ. necessaria ē ꝛ fuit inuēta ppter ipuberes qbus mouet questio status. vel qꝛ nō fuit fili⁹ vel qꝛ seru⁹ ꝛ mouet questio bonoꝝ. ¶ Et voluit p̄toꝛ duo potissima inducere beneficia ꝙ h̄ impubes petat hāc bonoꝝ pos. carbo. ꝛ erit sic in possessione interim ꝛ vtet ꝛ fruet rebus forte alienis ꝛ dimi mitet causa vescendi ꝛ ppter studia. qꝛ interim poterit ēē in possessione ꝛ pp suas necessarias ipēsas sic. j. dicemus. ¶ Est ꝛ aliud bñficiū: qꝛ q̄stio illa differt vsqꝫ ad tp̄s pubertatis: vt. ff. ad carbo. l. carbonianū. §. ij. ꝛ. §. missum. ꝛ. l. sed ꝛ si is q. §. an ait vescēdi cā. ꝛ. l. de bonis. § nō
3 solū alimēta. ꝛ. C. ad carbo. l. ij. † ¶ Sꝫ ad h̄ vt ista cōpetat tot sunt necaria. ¶ In p̄mis ꝙ aliqs sit ipubes. i. minoꝛ. xiiij. annis si ē mascul⁹. ꝛ mulier minoꝛ. xij. ānis. tā. n. masculo q̄ꝫ femię daf. vt. ff. ad car. l. j. §. j. puberi. n. nō daf. imo ꝛ si obrepserit vt ipubes: ꝛ ipetrauerit q̄si ipubes cū esset pubes sibi nō pdest. vt. ff. ad car. l. carbonianū. §. puberi. imo statim ex q̄ pubes factus est: ꝛ si sit data sibi hec bonoꝝ pos. statim in finit emolumentū ipsius vt
4 in p̄dicto. §. † Questio. Sꝫ q̄re daf impuberi ꝛ nō puberi. Rñ. voluit p̄toꝛ ipuberi pudere ppter tenerā etatē ipsius: sicut ꝛ al's in iure nr̄o in multis casibus iura impuberi succurrūt cū talis etas qd videat ignoraret: ꝛ etiā in casu illo in falsa moneta subuenit ill: s. vt. C. de falsa mōeta. l. j. Itē ꝛ circa ꝯst. diui pij q̄ pudet ipuberi arrogato de q̄da q̄rta. vt. ff. de adopti. l. si arrogatoꝛ. ꝛ de inofi. test. ꝯ veterani. §. si qs ipubes. Itē ꝛ circa p̄scriptionem q̄ pp infirmitatē etatis minorib⁹ ipuberibus ipso iure nō currit: sed incipit currere postq̄ꝫ ad annos puenerit q ad solicitudinē ptinēt curatoris. i. postq̄ꝫ fuerit pubes: ꝛ. C. de p̄scrip. xxx. an. l. f. cut in rem. ꝛ. l. cū notissimi. Itē ꝛ eadē rōne cōtingit vt tutoꝛ def ipuberi q ip̄m hꝫ in potestate ꝛ inuitū curatoꝛ puberi cui nō daf nisi volenti. vt insti. de cu. in p̄n. Itē ꝛ eadem rōne ꝯtingit vt ipubes obliget natura

liter tm̄: pubes ciuiliter ⁊ naturalr̄ si non
h₃ curatorē. vt. ff. de noua. l. j. §. vl. ⁊ C.
de in inte. resti. mi. l. si curatorē. vn̄ nō est
mirum si ptor in hac bo. pos. ɔcedē da: magis
subuenit ipuberi q̄₃ puberi. Et adeo ꝓuide
tur impuberi qđ siue agat alio possidente
⁊ petat car. siue possideat ⁊ moueat ꝯ eu₃
controuersia vt statim dicem⁹ poterit pe
tere car. vt. ff. ad car. l. carbonianum. §.
parui refert. ¶ Scđm q̄ huic ipuberi si
ue agēti siue possidēti moueat questio sta
tus ⁊ bonorum: alioquin si status tantum
vel bonoꝝ tm̄ nō h₃ locum beneficiū car
boniani nec q̄ ad missionem nec q̄ ad h̄ vt
differat questio stat⁹ i tp̄s pubertatis. sed
hn̄t locū cōstitutiōes. s. q̄tū ad h̄ vt diffe
rat q̄stio in tp̄s pubertatis: non āt vt fiat
missio si nō possideat. s₃ si possideat prode
rit ei possessio. q̄ q̄stio differret ⁊ h̄ p cō
stitutiōes impiales q̄s nō habem⁹. sed il
laꝝ tenorē nisi forte dicas ɔstitutiōes im
periales q̄ habent in. C. e. t. vel h̄ ex iter
p̄taiōe prudētum. sicut hec ꝓbant. ff. ad
car. l. carbonianū. §. q̄uis. ⁊ l. de bonis.
§. ita demū. ⁊ ff. de vētre i pos. mit. l. vbi
cūq₃. §. interdū. ⁊ sic dicas si veꝝ amas.
vt ⁊ al's rn̄det legislator. ff. de cōdi. ⁊ de
5 mō. l. cū ita. † Questio. Qđ āt dicim⁹ de
q̄one stat⁹ q̄rit quo intelligat. Rn̄. largis
sime siue dicat q̄ nō fuit fili⁹ siue qđ fue
rit supposit⁹ siue qđ seruus dicat vel h̄ ipu
bes vel pr̄ eius. ⁊ sic successorem habere
nō pōt. vt. C. cōia de suc. seru⁹. ⁊ ff. đ ver
bo. sig. l. pr̄sa. in oib⁹ istis casib⁹ dī q̄ mo
ueat questio stat⁹. vt. ff. ad car. l. j. i prin.
⁊. §. s₃ ⁊ si qs. nō tm̄ ex liberis. ⁊. §. si mr̄.
6 † Qđ. Itē dī qđ stat⁹ ⁊ si nō directa tm̄ q̄si
stat⁹. ⁊ tō subuenit ipuberi p sile decretū
car. puta si dicat ipubes nō iure arroga
t⁹. ⁊ sic nō hēbit ipubes directū bn̄ficium
car. s₃ vtile. Eodē mō hēbit vtile bn̄fi. car.
si ipubes dicat dat⁹ i ado. ⁊ ꝓpterea di
cat p̄ris natural' ad eū h̄rditatē nō ꝑtine
re ⁊ fili⁹. sic ipubes h̄rditatē natural' p̄ris
vēdicet ⁊ se adoptatū neget loc⁹ erit huic
edicto car. vtilr̄: ⁊ ista duo exēpla ponun
tur. ff. ad car. l. si ipubes. j. rn̄. ⁊. ij. S₃ in
h̄ vl. exēplo hodie nō credo cōpetere car.
q̄ p̄p adoptionē cū nō trāseat i ptāte p̄ris
adoptātis nisi dēt auo pr̄no vel mr̄no in
adop. in quē trāseūt ⁊ ciuilia ⁊ naturalia
iura nō amittit fili⁹ successionē p̄ris natu
ral'. vt. C. de adop. l. vl. at iure illo cū per
adop. trāsibat merito fiebat q̄si ɔtrouersia
stat⁹. ⁊ sic naturalis patris nō posse here
ditatē habere. vn̄ locus erat carbo. Item
dicit etiā questio stat⁹ ⁊ si nō directa saltē
similitudinaria puta questio ē de patria po
testate quā dt aliqs ad se ptinere ex ꝑsona
defuncti puta decessit filius quē in pote
state mea fuisse dico existit ipubes q eam
patrē sa. ⁊ se ei⁹ esse h̄rdē dicit. Idēq₃ exē
plū ponitur ⁊ si questio sit de patria ptāte
quā dt aliqs se habere in ꝑsona ipuberis
filij ⁊ nepotis nati ⁊ cōcepti ante emanci
pationē filij. ipubes vero d. ē se ɔceptum
post emācipationē. vt. ff. ad car. l. decessit
Idē est ⁊ si q̄stio sit de patria potestate ⁊
dī q̄stio stat⁹ ⁊ differt ⁊ h₃ locu₃ carbo.
non directū s₃ vtile: puta si nepos dicat se
retētū in aui ptāte ⁊ dicat patrē emācipa
tū: ⁊ sic patri iūgi desiderat p illud edictū
de ɔiūgēdis liberis. vt. ff. e. l. j. §. si qs nō
ab aliq̄. Itē ⁊ si testator negauit illu₃ esse
tūc ex liberis: nō tm̄ scripsit cū exheredem
nihilomin⁹ dī q̄si ɔtrouersia stat⁹. vt. ff.
7 ad car. l. j. §. si qs nō ab aliq̄. in fi. † Que
stio. S₃ in oib⁹ istis exēplis q̄rit quo lo
cū h₃ bn̄ficiū car. nā l₃ moueat q̄stio sta
t⁹ vel directa vel quasi: tm̄ car. cessat nisi
moueat questio stat⁹ ⁊ bonoꝝ simul. vt. s̄.
dixi. ⁊ ꝓbat. ff. ad car. l. carbonianu₃. §.
q̄uis. ⁊ l. de bonis. §. ita demū. i p̄dictis
āt exēplis mouet q̄stio stat⁹ ⁊ nō bonorū.
⁊ sic d₃ cessare car. Rn̄o imo si bn̄ conside
ras in oib⁹ p̄dictis exēplis vtraq₃ questio
deducebat ⁊ bonoꝝ p̄ncipalr̄ ⁊ status se
cūdario vel ecōuerso stat⁹ p̄ncipalr̄ ⁊ bo
noꝝ secūdario. ceterū si tm̄ de statu ita q̄
non đ bonis fiat questio nec principaliter
nec secūdario tūc cessat car. vt. ff. ad car.
l. de bonis. §. ita demū. vbicūq₃ eni quasi
status vel vere stat⁹ cōtrouersia vertitur
⁊ ꝓsequētiā bonoꝝ differt questio p car.
si vere status per directā carbo. si q̄si sta
tus per vtile car. vbi āt tm̄ stat⁹ vel q̄si ⁊

nō bonoꝝ tūc p cōstitutiones vel p īterp tationē prudētū differt vt.s.d.rit † Que
8 stio. Sz qd si de bonis moueat q̄stio tātū nunquid differtur p carbo. vel cōsti. Rñ nō. vt. ff. ad carbo. l. j. §. si quis filiū suum z de h statim copiose dicem⁹. Sed querit q̄ sit rō. Rñ in pmptu est. nā ptores habuerūt respectū ad statū impuberis pricipaliter z secūdario q̄ ad bona vnde si vtraq; q̄stio mouet voluerūt questionē differri. Itē ɔstitutiones voluerūt illā differri silr vbi questio status tm̄ mouet at vbi questio sola bonoꝝ mouet nō eēt rō quare deberet differri cū pter bona nullū piudiciū circa statū possit ipuberi afferri. Et hec oia q̄ dicta sunt locū habēt qcūq; sit ille qui cōtrouersiā mouet siue sit extrane⁹ siue pater siue frater siue fiscus. vt. ff. e. l. j. §. si quis non ab aliquo. z. §. sz z si quis.
9 † Questio. In pdictis exēplis de vno q̄rit. s. de eo qd legit. ff. ad carbo. l. j. §. si mater. nā in illo. §. in pnci. dr q si mater accusat. l. cor. d falsis pter partū suppositū in quo casu. l. cor. de falsis locū hz. qz q̄ maior falsitas ē q̄z vt nō filius supponatur p filio in q̄ multotiēs peccāt dñe z maxime nobiles z diuites q stat⁹ qd differt. qz stat⁹ pupilli reuocat in dubiū z metus pōt esse ne min⁹ idonee dfendat z cōcordat fm vnā lecturā. ff. e. t. l. j. In scda aūt pte illius. §. dz q si mater rea postulat q̄stio nō differt. qz verisile est q mater i illo recēti tpe optime causaz defendet. sz si apparebit p sniam partū suppositū denegabunt actiones hereditarie illi ipuberi. lz scriptus fuerit ac si institut⁹ nō fuisset. z cōcordat. C. ad. l. cor. de falsis. l. j. z sic videt maxima ɔrietas accusata matre crimine part⁹ suppositi q̄stionē differri z nō differri Uel solue ɔria. Rñ referre q̄ñ q̄stio mouet vtrū pncipaliter moueat ɔ impuberē. z sic secūdario matri p quādaz cōsequētiā. qz ex q̄ dico te suppositū satis matrē tuā diffamo de illo crimine: nō tñ q illā accusem tūc differt questio. Et in hoc casu loquitur pma ps illius. §. si mater. z. C. e. ti. l. j. z qd ibi dr si tibi ac p z: z filio tuo. l. tibi p quandā cōsequētia nomie filij tui: cui pncipalr q̄stio mouebat de partu supposito. qz dicebat seru⁹. s. q mater sua filiū serui supposuit. z hoc ē qd dicit. l. j. C. e. in fine. questionē seruitutis in tps pubertatis differri. si aūt pncipaliter mater accuset rea crie partus suppositi. z p ɔsequētiā ipubes nō q ipubes accusaret tūc nō differt q̄stio z in hoc casu loquitur finis illi⁹. §. si mat. z. C. ad. l. cor. de fal. l. j. z p hac distictiōe habes. ff. e. si ipubes. §. si mat. Scio tñ qd qdā volūt distinguere. refert q̄ crie mr ea accuset vtz crie p t⁹ suppositi vt tūc differat qd. z in h casu loqt pma ps illi⁹. §. si mr an accusetur de adulterio: z tūc ñ differt: qz pōt eē qd mater eēt adultera z ptus nō eēt supposit⁹. z hīt. ll. p se. ff. ad. l. iul. d adulte. l. miles. § defūcto. z. ff. e. titu. sz pma solo melior ē. qz hec vltima ē ɔ. l. C. de fal. l. j. z ē ɔ illū. §. si mr: nā ibi in vtraq; pte loqt. §. vbi crimē pt⁹ suppositi intētabat. Oppositio. Sz opponit de hoc qd habes. ff. de vē. in pos. mit. l. j. §. sz ea q̄ in pos. z. l. si vētris. vbi si mouet q̄stio mri pncipalr q nō sit pgnās ex illo marito mortuo. tñ differt q̄stio. Rñ. ipator illud ex benignitate rescripsit. sic z alr ipe idē diu⁹ adri. ex benignitate rescripsit ɔ iura cōia. vt. ff. de bo. dā. l. cum rō. z. ff. de iure patro. l. iiij. vel alr ibi qz loqt de muliere pgnāte q̄ mai⁹ ɔsequitur puilegiū pter vētrē z illū q gestat i vētre q̄z pter ipuberē iā natū. sicut in. e. §. dr. Sz q̄rit q̄re. Rñ: qz part⁹ ille z si nō nascatur pri nascit tñ reipub. vt. §. ille dicit in fi. alibi tñ iura minus pnderūt nascituro q̄z nato. nā nat⁹ in ptāte pteritus dicit testm̄ ipso iure nullū. nascitur⁹ rūpit. vti. C. de liberis pteri. l. vl. z. C. de liberis
10 z posth. l. j. z. ij. z vl. † Questio. Itē qd dixim⁹ si petat questio bonoꝝ z stat⁹ qd differt: sz q̄rit de quib⁹ bonis intelligimus. Rñ. de bonis prnis z maternis z fratnis z cuiuscūq; agnati vel cognati. vt. ff. ad car. l. de bonis. §. j. z. ij. z. ff. de vētre in pos. mit. l. vbicūq;. §. ita demū. Oppositio. Sz in eo qd dico de fratnis bōis opponit d eo qd habes. ff. ad car. l. carb. §. si is q stat⁹. in fi. z. l. si ipubes. §. si pupill⁹.

nā in. ll. illis dī q qꝛ nō de paternis bonis sit ꝯtrouersia: sꝫ ď fraternis vel bonis liberti paterni nō ē differēda cognitio ꝛ sic vꝫ q edictū carbo. vel ꝯstitutiones loquūtur vbi de bonis paternis ꝯtrouersia fiat qō tūc sit cognitio differēda si ꝛ status qō moueaꝭ alſs non. Rño. lꝫ ille due. ll. illū supficialiter videanꝭ exprimere itellectū. s. vt p fraternis bonis non habeat locum carbonianum nec constitutiones: ita tamē intelligas qď ēt p illis bonis hēnt locū: ꝛ q dic. l. illa carb. §. si is cui status in fi. nō. n. ꝛc̄. glosat ibi dominus me⁹ ma la rō. s. qꝛ nō de paternis sꝫ de fraternis ꝛc̄. sꝫ illa ē rō ꝛ bona q nō differaꝭ. s. qꝛ tm̄ de bonis fiebat ꝯtrouersia: ꝛ iō nō differꝭ siue sint bona paterna siue fraterna. vt. ff. e. l. j. §. sigs filiū. legis enim latores aliqn̄ malas rōnes assignāt ar. ff. de his q no. infa. liberoꝵꝫ. qꝛ ibi dicit ꝓhiberi mr̄imoniū infra annū pp turbationē sanguinis. ꝛ si sit aliqua in q̄ hꝫ non timeꝭ qꝛ non ꝯcipit nihilominus ꝓhibeꝭ nubere. Ueꝝ ē. n. q in lege illa carbonianum i p̄dicto. §. de fraternis bonis agebaꝭ ꝛ tm̄ n̄ ppea differꝭ qꝛ fraterna. sꝫ qꝛ tm̄ de bonis vt dictū est. Ad legem illam si impubes. §. si pupillus. qūo rn̄debis refert dn̄s me⁹ ꝛ glosat q nō est illa bona rō. qꝛ ď paternis bonis nulla cōtrouersia fieret ꝛc̄. sꝫ melius dixisset qꝛ agit impubes ꝛ nō ꝯuenit. lꝫ de paternis bonis tm̄ non fieret cōtrouersia: tn̄ questio status in tempus pubertatis differꝭ nō ex carbo. sꝫ ex ꝯstitutionibus: vt. s̄. dixi p legē. ff. eo. carbo. §. q̄uis. ꝛ. §. missum. ꝛ in. l. illa si impubes. §. si pupillus. Oppositio. Sꝫ obijciꝭ domino meo ď eo qď hēs. ff. e. l. carb. §. paruī. vbi dī q parui refert ꝛ nihil refert similis lr̄a ꝛ expositio est. ff. de ꝯdic. furti. l. parui. vtrū petitoꝛ sit impubes an possessoꝛ is q cōtrouersiam patitur. nam si questio status moueatur questio illa differaꝭ per constitutiones vt dixi. Rn̄dit dominus meus ꝛ glosat ibi parui refert rerum sit petitoꝛ glosat ille. s. possessionis carboniane: an possessoꝛ ꝛc̄. Ul' melius rn̄debis ad illā legeꝫ si impubes. §. si pupillus nō

differtur subaudi per carbonianum. sed per constitutiones. vt eo. titu. l. carbo. §. q̄uis ꝛ hoc est quod dicitur non paternis bonis ꝛc̄. quasi dicat q non sit questio bonoꝵum: sed status tantum. i. filiationis. qꝛ dicebatur sic frater de bonis liberti non facimus tibi qōnem. qꝛ si te ꝓbabis filiū p̄roni admitteris ad bona liberti. ꝛ sic tm̄ de filiatione mouebaꝭ controuersia. ideo non differretur per carbonia. sed per constitutiones vt dictum est. Uel nō differꝭ: qꝛ expediebat pupillo non differri. vt. ff. eo. l. carbo. §. cause cognitio. Oppositio. Sed his oībus foꝛtissime ꝯtradicit. l. ff. eo. de bonis. vbi dicitur quod si de bonis mr̄nis sit cōtrouersia decretū carbonianum nō interponitur: sed differtur qō in tēpus longissimū. s. vsqꝫ ad tempus pubertatis. Itē i eadē. l. dī quod si de paternis ꝛ maternis ꝛ fraternis sit qō q differretur vsqꝫ ad tempus pubertatis. Item i eadē lege dicitur quod ita demū differꝭ si sit ꝯtrouersia stat⁹ ꝛ bonoꝝ. nā si status tm̄ nō differtur imo statim explicatur: ꝛ sic. l. ista de bonis ꝯ̄dicit oīb⁹ q̄ supius dicta sunt. Rño. multi breuiter se expediūt ꝛ dicūt sic quod si qō status ꝛ bonoꝵum sit differtur per carbo. si vero tantum bonorū differꝭ p cōstitutiones. si vero tm̄ stat⁹ differꝭ silr̄ p cōstitutiones. ꝛ hꝫ p legē istā de bonis. ꝛ p legem. ff. ad carbo. l. carbonianū. §. q̄uis. ꝛ. ff. de ven. in pos. mit. l. vbicunqꝫ. sic ergo intelligunt. l. illam de bonis. si de bonis maternis. s. vn̄ glosant sit controuersia decretum carbo. nō interponiꝭ ideo qꝛ tm̄ de bonis ꝛ non de statu est cōtrouersia: sed dilatio differt negociū in tēpus pubertatis per constitutiones. ꝛ hoc dicit litera sequens vsqꝫ ad versiculum plane ꝛc̄. ꝛ verba illa sequētia sic glosant plane si de maternis ꝛ paternis vel fraternis sit controuersia: subaudi ꝛ ď statu he controuersie differentur in tp̄s pubertatis p car. ꝛ qď dic lr̄a inferioꝛ ita demū explicat ꝛ magis apte ponit. Uel aliter lr̄a illa plane ꝛc̄. dicas si ď p̄rnis ꝛ mr̄nis vel fraternis sit qō tm̄: qō differꝭ p ꝯstōnes: ꝛ iō dubitabaꝭ q debeat differri per

car. pp qōnem p̄rnoꝝ bonoꝝ: ſz nō ita: qꝛ vbicūqꝫ qō altera ſola mouet nō differt ſz qñ vtraqꝫ: ꝛ h̄ dic̄ lr̄a ſeq. ita demū ꝛc. ꝛ quod dic̄ i fi. q̄ ſi qō ſtat⁹ ſit tm̄ q̄ iudiciū n̄ differt ſz ſtatī explicādū erit dicūt p car. ſz differt p ꝯſtōnes: vel ſtatiz expli caſ ſi vtile erat pupillo vt dixi: tm̄ eſſꝫ ſa tis iſtoꝝ plana ſn̄ia niſi. l. j. §. ſi qs filiuꝫ. euidēter obſtaret: p quā. l. dic̄ dñs me⁹: ſi qō ſit tm̄ bonoꝝ q̄ nō differt ēt p ꝯſtōnes vt ſupius dixi ꝛ notat in ſumma ti. iſtius. Sz ipſi rn̄dent ad. §. illū ſi qs filium. q̄ nō ē differēda p car. ſubaudi. ꝛ h̄ dic̄ lr̄a ſeq in. e. §. ꝛ carbo. ceſſat: ſz differt p conſtōnes vel expediebat pupillo vt dictū ē. Si āt vis defendere ſn̄iaꝫ domini mei vt ſi qō ſit tm̄ de bonis q̄ non differaſ qō ēt p ꝯſtōnes. qūo rn̄debis illi. l. ō bonis. Rn̄. ꝛ defendo ſn̄iam dñi mei ſicut fideliſſim⁹ diſcipul⁹ more celſi q ſn̄iam ſui doctoris ſabini defendit. vt. ff. de arbitr. l. dicere. al's qualē. ꝛ nō ipugnādo ſicut qdā faciūnt qꝛ ſn̄ia ex toto ceſſaret ꝛ ab aula recederet ſi ſcripta dñi non eſſent. ꝛ dico ſic. l. illa de bonis ita itelligiſ. ſ. ſi cōtrouerſia ſit de bonis mr̄nis nō tm̄ ſz de ſtatu nō hꝫ locū car. ſz differt qō in tp̄s pubertatis: ſcꝫ p ꝯſtōnes ꝛ p interp̄tationē prudentū. Sz q̄re nō hꝫ locū car. Rn̄. pp regulā traditā. ff. e. l. j. §. ꝛ gn̄alr. nā cuicūqꝫ deneгaſ ꝯ ta. denegaſ ꝛ car. ſicut. j. copioſe dicem⁹ in hac. e. rub. ſz ꝯ ta. denegaſ ꝯ teſtā feminaꝝ. vt. ff. de bo. poſ. ꝯ ta. l. illud. §. ad teſtā. ḡ denegaſ ꝛ car. Si de p̄rnis vel fraternis ꝛ mr̄nis ſit ꝯtrouerſia: ſubaudi ꝛ de ſtatu tūc differt p carb. ꝛ h̄ dic̄ lr̄a ſeq̄ns plane ꝛc. ꝛ ſic rōe p̄rnoꝝ bonorū mr̄na bona h̄nt bn̄ficiū q̄ qō differaſ. ꝛ quod dicit lr̄a iferioꝛ ita demū ꝛc. itelligec ē locū qñ ſtat⁹ ꝛ bonoꝝ p̄rnorū ſolūmō: vel mr̄noꝝ ꝛ p̄rnoꝝ qō fiat ꝛc. ceterū ſi tm̄ ſtat⁹: tūc expone vt dictū eſt. Oppō Sz his q tenēt p̄mā ſn̄iaꝫ oppōiſ qūo daſ tur carb. propter bona materna: ꝛ opponitur p illam rōnem quā ſupius poſui: m⁹ p illū. §. ꝛ gn̄alr. Sz ipſi rn̄dent q̄ nō per carb. ſz p ꝯſtōnes. Oppō. Sz adhuc iſta tur. dixi. ē. q̄ ſi mr̄i moueaſ qō ſuppoſiti

ptus q̄ qō nō differt. vt. ff. e. l. j. §. ſi mater. ꝛ. l. ſi ipubes. §. ſi mater. Sz oſtendo q̄ dꝫ differri ſilr̄. ff. e. l. car. §. ibidē iul'. q̄rit ſcꝫ ſi duo ipuberes patiāſ ꝯtrouerſiā: ꝛ vn⁹ pubuerit expectaſ pubertas alteri⁹: ꝛ ſic differt ne aliqð p̄iudiciū fiat ipuberi pp puberis perſonam. ſicut ꝛ. ff. ō appel. l. a ſn̄ia. ḡ multomagis dꝫ differri qō ſtatus ſi fiat mr̄i. qꝛ mai⁹ p̄iudiciū affert filio ſn̄ia lata ꝯ mr̄em cui⁹ ē portio viſceꝝ. vt. ff. de ven. inſpi. l. j. q̄ꝫ ſn̄ia lata ꝯ fratrē: ꝛ ſic dꝫ differri vt hec hēat mater p filiū quod ex ſua pſona h̄re nō pōt: ſic̄ ꝛ de f̄re dixi: vt ꝛ al's. ff. q̄ res pig. obli. pn̄t. l. ariſto. Uel ſi nō differt aſſig. rōnem q̄re aliud ē i mr̄e magis q̄ꝫ in fratre. Rn̄. ꝛ dico nō differri qōnem ꝓpoſitā ꝯ matrē pp filiū: qꝛ p̄ſumptio iuris ē: ꝛ forte ō iure q̄ illa mater q̄ bn̄ ē inſtructa ꝛ nouit rei veritatē ꝛ eſt maioꝛ. xxv. an. ꝛ timeat piculū capitis q̄ cām illā bene ōſendat: ſicut in. §. illo ſi mater. ff. eo. l. j. rō iſta aſſignaſ: qð i fratre nō ē: qꝛ lꝫ ſit pubes ē tamē minoꝛ ꝛ v̄itatē rei nō nouit: ꝛ ideo ſi differt nō eſt mirꝫ p̄terea lꝫ ptus dicaſ ſuppoſit⁹ ꝛ ꝓbeſ: n̄ tm̄ fratri illi puberi iminerct piculū capitis ſz tm̄ ſupponēti. vnde qō eſſet maioꝛ vt veritatē ſciat ſi eſſet poſſibile: nō tm̄ ē p̄ſumptio q̄ ita bona fide ōſendat ſic̄ mī cui piculū capitis iminet ſic̄ dictū eſt. † Qō. Item queritur: eſto q̄ non 11
differaſ qō: ſi obijciat mr̄i pp ipubereꝫ: nūqd ſn̄ia lata ꝯ matrem p̄iudicat illi impuberi: videtur q̄ ſic. nā ſi poſt cognitionē apparuit partū eſſe ſuppoſitū denegant puero h̄rditarie actiones. vt. ff. eo. l. j. §. vl. Itē ꝛ ſn̄ia latā ꝯ fratrē aliquod p̄iudiciū afferret ipuberi fratri. vt. ff. eo. l. car. §. ibidē. ḡ multo forti⁹ mr̄is. Itē iuſiurādū p̄ſtitum a mr̄e vel ōbitū ꝓdeſt ꝛ p̄iudicat partui. vt. ff. e. l. cū mulier. Ꝯ̄n̄ vi q̄ n̄ p̄iudicat. nam res inter alios acta ꝛc. vt. C. res inter alios ac. ꝛ. C. q. res iudi. non no. Itē iuſiurādū delatū matri vel a matre neqꝫ ꝓdeſt neqꝫ nocet filio. vt. ff. ō iureiur. l. iij. §. pe. Rn̄. dn̄s me⁹ no. in ſumma ti. iſti⁹ in fi. ꝛ in p̄dic. §. q̄ ſn̄ia nō p̄iudicat neqꝫ iuſiuran̄dū. ꝛ quod dꝛ i. §. illo

ff. de cōditio. & dem onstra. l. Iutius. Rñō sic: si ibi pbat plene: hic aūt semi plene: & sufficit si nō pt plene pbare. vt. ff. ad car. l. cārum. §. cause. sed prima exceptio magis plz. licet dominus Jo. aliter glosauerit. ff. de ven. in spi. l. edituū. ¶ Quartum est necessariū q aligs sit ex linea virili descēdens. ceterū si ex feminina: nō videtur q cōpetat licz def tam masculo q̄z femine ex virili sexu descendenti. vt. ff. e. l. j. & pter aliā rōnem: cuicūqz denegaf ɔtra tab. denegaf & carbo. ista. At ɔtra tab. denegaf cōtra testamēta feminaꝝ. vt. ff. de bo. poss. s. cōtra tab. l. illud. §. ad testamēta g denegatur & ista. vt. ff. e. l. j. §. & generaliter. & quare cōtra tab. denegaf ad testamēta feminaꝝ. s. de ɔ tab. q̄ daf liberis.

14 † Questio. Et sic queritur: q̄re nō datur car. alicui descendēti ex linea feminina. Rñ. illa est rō que est cōtra tab. vt. s. notaui. & dicam apertius ideo nō daf: q̄ hec carb. non datur exheredato sed pterito vt statim dicam: ergo ideo nō datur. nam aut iste filius est institutus a matre: & sic nō habet car boniā. aut fuit preteritus aut exheredatus: quia ista duo in matre parta sunt. vt insti. de exheredati. liberorum. §. vlt. sed licet nō habeat carbo. filius propter bona matris vel aui materni: differf tamē questio p ɔstōnes si moueaf ei qō filiatōis. i. q nō fuerit filius defuncte: sue ēt moueaf qō bonoꝝ. vt. ff. e. l. de bonis. & de hoc dic vt notaui in hac eadē rub. s. eo. ¶ Sed hec regula q̄ hic traditur. s. vt cuicūqz datur ɔ tab. & car. & cuicūqz denegaf ɔ tab. & carb. subaudi si moueaf qō status & bonoꝝ: vt dictū est. vt. ff. e. l. j. §. & generaliter. & ff. de ven. in pos. mitt. l. j. §. j. & §. si ita. Regula tñ ista fallit. ex testō & ab intestato. ex testō fallit. vt. ff. e. l. j. §. pōpo. vbi posthumo istituto datur carb. si negaf filius: sed illi⁹ tm̄ partis habebit carb. in q̄ est institut⁹: sic vide q hz qs car. q nō hz ɔ tab. naz instituto non daf ɔ tab. sed pterito vt dixim⁹. s. de ɔ tab. h exemplū habes. ff. eo. l. j. §. pōpo. Jtē in alio casu fallit regula ex testō. puta si aligs exheredat⁹ cuz elogio: puta exheredo filiū meū in adulterio cōceptum: hic non hz ɔ tab. q̄ exheredat⁹. vt. ff. de bo. pos. ɔ tab. l nō putauit. & tamē hz hāc sic h exemplū notaf. ff. eo. l. j. §. pōpo. i illo versic. idē ait. Fallit i tertio casu ex testō: puta si dico qcunqz dic se filiū meū exheres esto. hic script⁹ nō hēbit ɔ ta. sz tamē hēbit car. si moueaf illi qō stat⁹ & bonoꝝ. & h exemplum hēs. ff. eo. l. j. §. pōpo. sub illo ver si. idē est. Jtē in quarto casu fallit ex testō: puta filius est exheredatus in talib⁹ tabulis ex quibus bo. pos. fm tab. dari nō pōt de iure p̄torio: certe hēbit car. lz nō hz ɔ tab. si negetur filius. vt. ff. eo. l. si ipubes. §. interdū. Ab intestato deficit regula: puta q̄ negatur esse veꝝ qō in testō scriptū est. s. impuberē vel posthumū istitutū: & dicaf nō filius hēbit locuz carbo. lz. ɔ tab. nō hēat locū. h exemplū hēs. ff. eo. car. in prin. Jtē deficit ab intestato: puta si venit p vnde liberi vel vnde agnati: qbus nō daf ɔ tab. tamē si moueaf q̄stio bonorum & status datur carb. vt. ff. eo. l. ō bonis. §. huic autem.

15 † Questio. Sz querif: decedit mater ab itestato filio volēti succedere mouetur qō filiatiōis & bonoꝝ: nūqd habebit car. Uidetur q non: q̄ non daf nisi ex virili sexu descēdēti. vt. ff. eo. l. j. §. nō tm. Jtē pro bonis maternis decretū car. ñ iponif. vt. ff. ad car. l. ō bonis in p̄n. Sed quare nō daf i h casu car. certe nō videf rō quare nō def: q̄ que re denegaf ex testō bōa ē rō: sic reddif i ɔ tab. sz qñ ab intestato rō illa cessat. Rñ. ēt ab itesta. non datur & est rō: hec bonoꝝ pos. car. adaptata est ex testō ad ɔ tab. vt cui def vna & reliqua: & cui denegaf vna & reliqua vt dictū est. adaptata est ab intesta. ad vnde liberi: vt cui daf illa & ista & ecōuerso. vt. ff. eo. l. carbo. i p̄nc. at vnde liberi denegaf ad bona mr̄is: g & ista. & de h dic vt notaui. s. ō bo. pos. vnde liberi. Sz fz illos q dicūt dari vnde liberi ad bona mr̄is vt ibi notaui forte fm eos daref & carb. & qō dicit. l. illa. ff. eo. de bonis. in p̄n. subaudiretur ex testō & nō ab itestato. ¶ Quintum est necessariū: q filius iste i̇pubes nō sit exheredatus. naz tūc nō ha-

bebit car. nisi qñ cũ elogio exheredatus est vt dixi: q2 tũc h3. vt. ff. eo. l. j. §. põpo. 7. ff. de inoffi. te. l. q de inoffi. Itẽ q nõ sit in stitut⁹. vt in p̃dic. §. põp. 7. l. cũ sine bene ficio. g̃. locũ h3 q̃tiens qs est p̃terit⁹ vel ex heredatus cũ elogio vel si veniat ab intest. Neq3 obstat. l. q̃ de inoffi. ff. de inof. te. vbi dr̃ q totiẽs ea indul̃gẽda est quotiens filius esset hr̃s: subaudi ab intes. de iure ci uili: aut bo. possessor de iure p̃to:io⁹ vel per

16 ꝯ ta. vel ab intestato. † Questio. Sz q̃rit q̃re exheredat⁹ nõ h3 car. Itẽ q̃re institut⁹ nõ h3 sil̃r car. sed tm̃ p̃terit⁹ vel veniẽs ab intesta. nõne tã exheredato q̃3 etiã instituto põt moueri qõ status seu filiationis 7 bo noꝝ: certe sic. q̃re g̃ nõ h3 carb. R̃ñ. exhe redat⁹ ideo nõ h3 carb. q2 nõ de statu filij neq3 de iure ipsi⁹ sed testi iure queritur. vt. ff. e. l. si ipubes. 7. l. j. §. si qs filiũ. Itẽ est 7 alia rõ: p̃to: h3 odio exheredatos: vnde nõ putauit p̃to: exheredatiõe notatos ad bo. pos. ꝯ ta. admittẽdos. vt. ff. de bo. pos. ꝯ ta. nõ putabit. nec etiã putauit illos ad mittẽdos ad car. q2 cuicũq3 denegat ꝯ ta. 7 ista. vt. s̃. dixi p. l. ff. e. l. j. §. 7 gñal̃r. Itẽ qõ dixi q exheredat⁹ nõ h3 car. intellige h̃ esse veꝝ qñ exhr̃datio tenet. ceteꝝ si ipo iu re nõ t3: l3 qs sit exheredat⁹ nihilominus h3 car. puta qñ cũ elogio eũ exhr̃dauit: sic dicendo: illũ exheredo quẽ scio ex adulte rio natũ: vel ita q̃squis est q se filiũ meum

17 dicit exhr̃s esto. vt. ff. e. l. j. §. põp. † Que stio. Sed illud querit: q̃re exhr̃datio fa cta cũ elogio. i. cũ ꝯuitio nõ teneat: cũ ali bi legat q exhr̃datio facta cũ ꝯuitio va leat: puta nõ filius meus latro gladiato: ñ noiandus ex adulterio nat⁹. vt. ff. de libe. 7 posthu. l. 7 si pepcerit. R̃ño. exheredatio est nulla facta cũ elogio seu cõuitio 7 ẽ ali qua: nulla ẽ si p̱bet ille filius testatoris eẽ 7 ideo nulla: q2 testato: noluit exheredare filiũ3 s3 extraneũ: qa dixit eũ nõ filiũ3 7 ex adulterio natũ q2 ṽba in extraneo non ca dunt. vt. ff. de ṽ. ob. qdã. 7 tũc hoc p̱bato q sit filius cẽsetur exheredatio nulla: q2 eo ipso q p̱pter hãc cãm exheredat p̱ba tur presumptione iuris 7 de iure patrẽ cir ca tale3 causa3 errasse 7 per errorem assi gnasse. vt. ff. de libe. 7 posth. l. si posth. §. vl. 7. l. ide3 est. Est 7 aliq̃ illa exhr̃datio. s. interim donec se p̱bet filiũ3: qa p̱babit p̱ sumptiue. s. qõ fuerit in possess. filiationis vt. s̃. dixi in hac eadẽ ru. 7 ẽ ar. ff. ad car. l. qõ labeo. in fi. q̃ tũ ãt ad car. bo. pos. dã dã exheredatio nulla cẽsetur facta cũ ꝯui tio. 7 quare ideo: q2 p̱r ipe videt mouere si bi qõnẽ filiatiõis. vñ de iure est q habeat carb. si mouebit qõ bonoꝝ. vt. ff. e. l. j. §. si qs nõ ab aliquo. Itẽ in scdo exẽplo. s. q̃s quis diceret se filiũ meũ exheredes esto: ideo exhr̃datio nulla. vt in fi. illi⁹. §. põpo. q2 testato: qñ dicit: q̃squis dicit se filiũ meu3 exhr̃s esto: de extraneis intellexit nõ de fi lio. q. diceret: qcũq3 extraneus dicit se fi liũ meũ ille sit exhr̃s. ceteꝝ si filius dicat se filiũ 7 est filius: illũ noluit exhr̃dare te stato:. 7 hoc dicũt ṽba vl. illius. §. põp. q̃ talia sunt: q2 nõ est filius exhr̃dat⁹. Mul totiẽs. n. legislatores ṽba testatoris sic sil̃r interp̃tant. vt ar. ff. de manu. test. si qs lo cuples. in fi. 7. C. de ꝯdi. inser. l. cũ patrẽ. In casu tñ exhr̃datus etiã sine elogio h3

18 carb. vt. ff. e. l. si ipubes. §. interdũ. † Qõ Si tu queras q̃re istitut⁹ nõ h3 car. l3 dis ferat qõ stat⁹ in ipo pubertatis p̱ ꝯstõnes vt. ff. eo. l. car. §. q̃uis. R̃ñ. rõ assignatur in ipsa lr̃a q2 script⁹ hr̃s de iure ciuili põt petere induci in pos. olim p̱ edictũ diui adri. hodie p̱ ꝯdi. ex. l. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. hec rõ reddit. ff. e. l. j. §. põp. 7. l. cũ si ne beneficio. 7. l. car. §. q̃3uis. 7 sic vbi locũ h3 o:dinariũ auxiliũ nõ est recurrendũ ad extrao:dinariũ. vt. ff. de mino. l. in cãe. 7 sic no. q car. beneficium subsidiariũ est: vt si aliud beneficiũ locũ hẽat qõ nõ cõpetat: sicut in q̃rela inoffi. testi. vt insti. de inoff̃i. testa. §. tam 7 si Sz l3 dixerim q institut⁹ nõ hẽat car. intelligas hoc esse veru3 quã do institutio tenuit. ceterum si ostendã q i stitutio non teneat q2 tabule testamẽti non erãt solẽnes: nihilomin⁹ talis institut⁹ ha bebit car. q2 ipse põt mitti i pos. beneficio cõditionis ex. l. fi. C. de edic. diui adri. 7 ideo h3 car. vt. ff. e. l. j. §. si quis filium.

¶ Sextum est necessariũ q annus nõ sit trãsactus: q annus vt credo vtilis ẽ: sicut

z annus ad petendā bo. pos. vñ liberi. z sicut sunt. c. dies vtiles q dant venictibus ex linea trāsuersali. vt insti. de bo. pos. §. fi. z. C. q admit. ad bo. pos. l. iiij. q annus incipiet currere a die mote cōtrouersie: lz annus ordinarie bonorum pos. petēde incipiat currere ex quo scit aliqs patrē suum mortuū vt pbaf. ff. e. l. car. §. fi. z sic ex illo. §. fi. colligitur q hec bo. pos. dicaf extraor. z q̄re dicaf extrao. ā. in p n. notaui.

19 † Qō. Sed q̄rif qd ē qō dr. ff. e. l. car. §. fi. q ille q intētat car. nō solū opz eū agnoscere car. sz oz eū accipe ordinariā bo. pos. s. vñ liberi. z sic videt q septimū esset necessarium. s. q peteret ordinariū simul cū carb. z sic occurreret istud dubiū: in car. desiderat semiplena cāe cognitio vt statīz dicā. vt. ff. e. l. car. §. cāe cognitio. in ordinaria desideraf plena cāe cognitio vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. cā. z sic semiplene pbat se filium pp car. z plene pbat se filium pp bo. pos. vñ liberi. z in eadē instantia. Itez si hec cōcedas instaf ex eo q habes. ff. e. si ipubes. §. fi. nā vbi ipubes petit solā car. institut⁹ petit fm tab. q̄ bo. pos. ex quo hz locū nō hz locum vnde liberi ab intestato. vt. ff. de acq. here. l. q̄dm. z sic vides q ipubes pōt petere car. z si ordinariū nō petat. Rñ. quotiens impubes petit carb. aut vult esse sola pos. cōtentus vt interim possideat: z fruatur forte rebus alienis: z percipiat inde alimēta: z tūc nō hz necesse petere aliā ordinariam: in q̄ casu loqtur. l. pdic. si ipubes. §. vl. z. l. sed z si is. z. C. e. l. ij. aut ipubes vult actiōes mouere z res petere a possessoribus: in quo casu nō sufficeret si tātū petiuisset carb. z fuisset sibi cōcessa: immo etiā oz petere ordinariam. z in hoc casu loquitur. l. ff. eo. carbo. §. fi. z hec induxit. §. supior in ea. l. car. §. missum. ¶ Septimū est necessariū: q in hac car. cōcedenda interueniat cause cognitio aliās enim nō daf. vt. ff. e. l. j. in pn. sed hec cognitio cause duplex. Prima semiplena. s. qñ petif car. ad hoc vt fiat missio: qz si aliqd modicū faciat p impubere dabif car. vt. ff. eo. l. carbo. §. cause cognitio. Scōa cause cognitio est plena, s. quādo oz differri in tēpus pubertatis. tunc enim bene ptor oz esse circūspectus vtrū expediat pupillo differri: z tūc differat si nō expediat quia forte habz testes paratos q forte senes sunt: vel qui pūt ex tūc fidē mutare: vt pp aliās iustas rationes: certe aut stulti aut iniqui pretoris erit causaz pubertatis differri cū summo incōmodo eius cui iura voluerunt cōsulere. vt. ff. eo. l. carbo. §. due. ¶ Octauum est necessariuz q impubes iste satisdet: sed hoc est ita necessariū si nō vult esse tantū in possessione sed vult actiōes mouere vel res hereditarias petere: tunc eni prestita satisdatione actiones intentabit z res vendicabit z debita exiget: z collationē bonorū z dotis z omnium illorū que conferuntur petet. vt. ff. eo. l. penult. aliās si nō satisdat stabit i possessione: ita q neq actiones intentabit sz tantū erit in possessione z cōtentus debet esse hac prerogatiua q ptor ipsum tantisper possessorē cōstituit. vt. ff. e. car. §. missum. z. C. eo. l. j. ¶ Item z alia est necessaria satisdatio. s. q possit vti frui: qz lz diximus. s. q in hoc pdest carb. vt quis interim possideat z vtaf z fruatur: rebus forte interdū alienis. vt. C. e. l. ij. tñ ita distinguas hic qui mittif in pos. p carb. aut alias habet vnde possz se sustētare aut nō. In primo casu si satisdet vtetur z fructur al's nō sed viuat de suo. In scōo casu indistincte vtitur z sine satisdatione. vt. ff. e. l. sz si is q cōtrouersiā. §. an. aūt vescēdi. z hec est distinctio vtrū habeat de suo aut nō sit alibi qñ nō mouef cōtrouersia status vel filiationis sed mittif in pos. vxor filius vl filia: nepos vel neptis propter cōtumaciā heredis nō cauētis: vt ita diminuat fructus causa vescēdi si non habeat aliquid de suo aliās nō. vt. ff. vt in pos. lega. l. pe. In casu tñ missus in pos. pp nimiā contumaciā possessoris hereditatis puta qz dixit veniā ad illū iudicē sicut ad asinū: z hec dicit versutia nimia: ille qui agebat petitio. here. lucri faciat fructus. vt. ff. ex quibus cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. fin. z in alio quādo mulier mittitur in pos. vētris noie, vt, ff, de ven, in possess, mit, l, j, §, pe, z

fi. sicut de hoc plenius in seq. rub. i. dice/
20 m⁹. †Questio. Sed circa pdicta multis modis querit pus de q̄ satisfatōne loquatur legislator. i. q̄ erit forma satisdationis. Rn̄. dn̄s me⁹ no. in sūma istius ti. q satisf dat de restituēdis bonis si apparuerit illū nō esse filiū. z habet ar. ff. de col. bo. l. ptor. §. emācipat⁹ fili⁹. Dn̄o Py[illegible]leo videbat q d3 satisdare d: vtēdo fruēdo arbitrio boni viri: ad silitudinem fructuarij. vt. ff. vsuffruc. quē ad. ca. l. j. z. ff. de vsu fr. l. j. s3 mi[illegible] est z si ita pp hāc satisdatione ad instar fructuarij posset intētare actiones z res vēdicare: forte de vtēdo fruēdo poss3 admitti: si illa tm̄ prestaret satisdatio: qd nō admitto ppt opi. dn̄i mei q de alia satisdatione loquit. S3 dn̄o m⁹o sic opponit: q: videt valde mirabile vt pp hāc satisda. s. q restituat zc̄. vt ppt hoc possit res petere z actiōes intētare. Quo actiōes tā reales q̄3 psonales incipiūt illi cōpetere. Rn̄sponderi poss3 q: faciūt duo qd neqt vnū: z q̄ nō psunt singula multa iuuāt. sicut z al's. C. de testa. sancim⁹. qd hoc cōtigat opat z carb. pos. z satisdatio pstita sub q̄ cōtinent fideiussores z pignora. vt. C. de v. sig. sancim⁹. z ar. ff. de coll. bo. l j. §. iubet. Nec ob. l. ff. d pto. stip. l. ptorie. q: ibi dr̄ q n̄ fungunt vice satisdatiō. s species auri vel argēti depositio. i. nō cogit fūgi. q. d. q nō tenet vel cogit dare pignora: sed satis est q det fideiussores: cū facilius quis fideiussores inueniat q̄3 pignora: z meli⁹ sit pignori incūbere q̄3 in psonā agere. vt. ff. de supficie. l. j. z iam securū erit ei z cautū q mouet ɔtrouersiā impuberi. vnde ipubes seu tutores ipsius mouebāt actiones pstita satisdatiōe: nō tanq̄3 possessores vel q̄si possessores: nō tāq̄3 satisdātes vel q̄si satisdātes. sed mouebūt q̄si curatores bonis ɔstituti. z hoc est qd dr̄. ff. e. s3 z si is. §. j. Quia aut satisdat impubes: z tunc actiōes intētabit z alia hēbit vt statim diximus. Aut aduersari⁹ satisdat q mouet ɔtrouersiā: z tūc oia illa habebit si sit de liberis: q: al's l3 pp satisd. habeat administrationē nō tamē vtet z fruet. Itē l3 habeat administrationē z act. itetet: nō tn̄ habebit copiā instro2 hereditariorum. vt instruat z piudicet pupillo: imo illa deponunt. Aut satisdat vterq3. s. z q mouet cōtrouersiā z ipubes: z sic vterq3 hēbit illa cōmoda sicut distictū est. Aut neuter z tūc dabit curator bonis q res petet z actiōes intētabit: sicut hec legunt in pdic. l. s3 z si is q. z arg. induco q tāq̄3 curator dat⁹ bonis intētabit actiōes. vt. ff. de col. bo. l. j:
21 §. si fruct⁹. z. l. ij. §. si cū duob⁹. †Questio Itē adhuc querit qd iuuat qd dr̄ q studēt ptores istū impuberē m ssum in pos. ɔstituere possessorē: nūqd opus erit scdo decreto vt p hoc efficiat ver⁹ possessor: sicut in dāno infecto. vt. ff. de dā. inf e. l. si finita. §. iul. vel erit possessor ita q nō possideat: sicut qn̄ mulier mittit i pos. noie vētris. ff. de acq. pos. l. possideri. §. fi. z qd dicit ibi in fi. q: missus ex cā dāni infecti q vsucapiet tpe lōgo: subaudi qn̄ mittit ex scdo decreto Rn̄. aliud hic q̄3 in cā dāni infecti: hic enim possessor a pncipio ɔstituit z verus: nō enim mittetur in pos. pter cōtumaciā alicuius. sicut fit in oib⁹ illis vbi qs in pos. mittitur: sed pter ɔtrouersiā bonoz motā mittitur impubes in pos. ita q verus fit possessor. vt. ff e. l. carb. §. missum. at in dāno infec. nō statim actori datur possessio pp dominiū vel cām dn̄ij. s. vsuca. cui⁹ euent⁹ sperat z etiā satisdatio: q̄ si nō interuenit scd3 decretū interponit q scdm decretū vel dn̄ium trāsfert si fuit dn̄s ille in cui⁹ bono. pos. missus fuit. vel si nō fuit dn̄s parat. s. cām vsuca. vt. ff. de dā. infec. si finita. §. nō aūt. z de acq̄r. pos. possideri. §. fi. in fi. Item aliud in muliere missa in pos. noie vētris: q: per totū ti. z etiā per rubricā ipsam videtur q mulier nō possideat sed sit in pos. ita enim intitulat de vētre in pos. mit. sicut de hoc latius dicemus in rub. seq. At in titulo isto p totū dr̄ q ptores dant car. bo. pos. vt. ff. eo. l. car. §. cause. in fi. z § due. in pnc. qd ergo legit. ff. e. in. l. illa car. §. missus. q studet pretor possessorem constituere: non intelligas q de nouo q: statim ex quo fuit data pos car. incontinenti fuit factus possessor: sed studet pretor possessorē ɔstituere. i.

re.i.ↄstitutũ tueri in adepta iã possessiõe
21 nõ in adipiscenda. †Questio. Sed quõ
tuebit̃ ⁊ q̃ actiõe. R̃n. tuebit̃ ipsuȝ ꝑ actio
nẽ in factũ si de illa possessiõe deijciat̃ vł
molestet̃ vel inquietetur: q̃ actio in factũ
ex h edicto descendit vt.ff. ne vis fiat ei.
l.si qs missum.§.cũ ꝓtoꝛ ventrẽ. ⁊.§.vlt.
⁊ ꝑ hãc act.tm̃ tuebit̃ in possessione rerũ
corpaliũ.vt ar.ff. q̃ꝛ bo.l.ij. q: iura non
possident̃.ff. de acqui.reꝝ do.l.seru⁹.§.
incoꝛpales.⁊ de vsucap. sequit̃.§ si vis.
¶ In hac ãt bo.pos. nõ est necesse ꝙ fiãt
positiões actoꝛis vł rei: q: ⁊ semiplena fit
cãe cognitio.vt.s̃.distinxi.⁊ q: nulla põt
opponi exceptio si est impubes qn non de
23 tur car. ¶ Cõcipiat̃ aũt libell⁹ sic. †Li-
bellus. A vobis dñe senatoꝛ peto.e.R. im
pubes fili⁹ quondã titij qui me i testõ suo
ꝓterijt vel q ab intestato decessit: cui volo
succedere ab intestato tanq̃ꝫ ꝓximioꝛi vel
rũpere testm̃ ꝑ ↄ̃ ta. vel dicere ipsum testa
mẽtũ ipo iure nullũ cũ fuerĩ ꝓterit⁹. obij
cit̃ mihi cõtrouersia ipsoꝝ bonoꝝ ⁊ filia-
tiõis. vñ cũ sim impubes peto.e.R. mihi
cõcedi car.pos.ꝑ quã ⁊ possessoꝛ ↄstituar
⁊ controuersia mota differat̃ vsq̃ꝫ ad tpa
pubertatis mee. Et ꝙ sic recte concipiat̃
lib. dicit.l.ff.ad car.l.car.§.q̃ꝫuis. Op-
positio. Sed opponitur ꝙ nõ sit necessa-
ri⁹ libel.nã ex quo aduersari⁹ nõ auditur
qn det̃ impuberi car. q̃re libell⁹ dat̃: cum
dicũt ita offerat̃ ei q ad iudiciũ vocat̃ li-
bell⁹.vt in aut.offerat̃.C.de lit.ↄte.R̃n.
refert vtrũ ipubes possideat ⁊ sibi possidẽ
ti moueat̃ ↄtrouersia stat⁹ ⁊ bonoꝝ: tunc
nõ credo necessariũ fore libellũ an alius
possideat: ⁊ tũc libellũ necessariũ esse. Et
si tu dicas quõ pupillo possidẽte põt peti
hec car.bo.pos.R̃n.petit̃ nõ vt mittatur
in pos.quã hꝫ sed vt differat̃ q̃stio in tem
p⁹ pubertatis: talia enim bñficia in modũ
exceptiõis opponunt̃ sicut in q̃rela. vt.ff.
de inoffi.testa.l.mater. ¶ Si aũt moueã
tur q̃stio status ⁊ pupillus non possideat
cõcipiet lib. sic. Si eni possidet libellus
24 nõ est necessari⁹ vt dixi. †Libell⁹. A vo-
bis dñe Justi.peto.e.R. ꝙ cũ p̃ri meo ab
intestato decedẽti volo succedere ⁊ titius

moueat mihi q̃stionẽ stat⁹ dicẽdo me nõ es
se filium ipsius vel me esse seruũ: quaten⁹
talẽ questionẽ ꝓpositã contra me vsq̃ꝫ ad
tẽpus mee pubertatis faciatis differri.
Uel peto ꝑ vos tali meo aduersario cõtra
dicẽdi vsq̃ꝫ ad tps pubertatis silentiũ im
poni. Et ꝙ sic recte cõcipiat̃ libell⁹. dt.l.
ff.e.carb.§.q̃ꝫuis. Oppositio. Sed osten-
do apte ꝙ impubere agẽte in nullo sibi ꝓ
dest hanc questionẽ in tps pubertatis dif
ferri: lꝫ possidẽti ꝓdesset vel si in aliq̃ pro-
dest dicas mihi in quo. quod sic ostendo.
Iste impubes agit vel petit. hereditatis
q sibi cõpetit vel ex testamẽto vel ab inte-
stato. vt.ff.de peti. here.l.j.ij. ⁊.iij. ⁊.C.
de codicil.l.fi.vel ẽt petit bonoꝝ pos. fm
ta q: institut⁹ vel cõtra ta. q: preteritus.
vel ab intestato vñ liberi. vel saltẽ inten-
tat interdictũ quoꝝ bonoꝝ: in oibus istis
aut aduersari⁹ obijcit ei qõnem status ⁊
tũc differt̃ ꝑ cõstitutiones vsq̃ꝫ ad tpa pu
bertatis. vt in.l.illa car.§.q̃ꝫuis. aut non
obijcit ⁊ tũc ꝓcederetur. Sed obijcitur.
quõ dicis ꝙ differat̃.nã si nõ ꝓbat se filiũ
ex q̃ ab altera ꝑte negat̃: neq̃ꝫ ad bonoꝝ.
pos.neq̃ꝫ ad peti. heredi.neq̃ꝫ ad interdi-
ctũ quoꝝ bonoꝝ admittit̃. vt.C.quo. bo
noꝝ.l.j. Itẽ cũ bono.pos. detur cã cogni-
ta. vt.ff.de bono. posses.l.iij.§.cã. ⁊ inter
alias cause cognitiões hoc tractabit̃ an
sit filius ex legitimo matrimonio natus.
vt.ff.vnde vir ⁊ vxoꝛ.l.vnica. ergo vnũ
sequetur de duobus: ꝙ dilata q̃stiõe sta-
tus differat̃ questio ꝑncipalis q̃ a pupil-
lo ꝓponeb at: ⁊ sic nullũ cõmodũ erit illi
us impuberis: imo incõmodũ. Itẽ si ꝑnci
cipalis nõ differt̃ quomodo in alia ꝓce-
deret̃ nisi iste ꝓbet se filiũ. vt.ff.eo. carbo-
nia.§.missum. ⁊.§. si qs liber. certe nullo
modo. Uel dices ꝙ ꝓcedet iudex. actoꝛe
suã intentionẽ non ꝓbante: cũ actoꝛ qd as
seuerat probare debet. vt.C. de ꝓbatio.
actoꝛ. ⁊.ff.de ꝓbatio. ei qui dicit. Respõ
deo. dicũt quidã: in qua opi. est dñs meus
ꝙ qd ista nõ ꝓcedit. nã qn ipubes cõueni
tur tũc differt̃ qd ꝑ car. si vtraq̃ꝫ mouere
tur. si altera: puta stat⁹ vel bonoꝝ sꝫ quos
dã ꝙ ↄstitutiões. ceteꝝ si pupillus agat

non differt. & sic glosat ipsi. C. de ordine cog. l. j. Unde tam libellum q̃ questionem propositam dicunt inepte conceptã. Sed contra eos est aperte quod legitur. ff. eodem. l. carboni. §. parui. vbi dicitur q̃ parui refert vtrum aliquis su poss. flor an petitor. semper enim videtur q̃ q̃stio sit differenda: sed ipsi respondent illi. §. parui. vt supra in hac rubrica diximus. Nobis autẽ videtur durum contra stimulũ calcitrare. & contra illum. §. parui nã iã sm eos ipubere agente: iam etiã p carbo. nõ differetur questio stat° & bonorum. sic essent cõtraria oia iura q̃ supius allegauim°. Rñdemus ergo & dicim° q̃ qõ stat° differt: & sic certe differentur & alia iudicia. nõ enim põt qõ status differri & alia qõ expediri pp multa incõuenientia que sequerentur vt diximus: & pp arg. l. ff. de admi. tu. l. cũ q̃rit. ar. ff. de pecu. l. i rẽ. & C. de iur. del. l. quidem elogio. Si tu dicas q̃ vtilitas erit pupillo. Rñ. q: deferuntur ipa bo. pos. & ipa peti. here. q: i oib° i qb° ptelat admonitio sine ipali dãno litigatoris procedere dz. vt. ff. de iudi. l. ij. §. si. & lz differat peti. pncipal: tñ pupillo nõ nocet: q: põt esse q̃ sit alis diues pp bona pria: vel si viderit sibi nõ expedire differri nõ petat: & sic pcedet vtraq̃. Hec qõ & rñsio notat qñ nõ mouet qõ bonorum sicut supra distinxi. in carbo. enim non pcederet hec qõ: q: lz differatur q̃ stat° & bonorum: tñ maximũ cõmodum hz pupill°: q: interim vtit & fruit q: mitit in pos. qõ in altera istarum q̃ñ nõ est. vt. ff. de vẽ. in pos. mit. l. vbicũq̃. & ff. e. l. õ bõis. §. ij. q: ibi dt explicãdũ erit iudiciũ p car. sed p cõsti. differet. vel explicãdũ si pupillo erit vtile: sed lz differat per cõsti. nõ tñ fiet missio vt in p̃di. l. vbicũq̃. Oppositio. Sed his oib° obijcit: de eo qd legit. C. de ordi. iudi. l. j nã in. l. illa q̃cũq̃ mõ ponat casus siue in possessorio siue in peti. qõ stat° differt & in qõne pncipali pcedit. sic insurgunt oẽs ille inconueniẽtie qs. s. in qõne notaui: vel illi. l. erit sic rñdẽdũ. lz lz in. l. illa vario mõ p multos notet: tñ sic rñdeo q̃ si vis casum. l. illius notare in possessorio nõ est loc° alicui opponi. neq̃ his que dicta sunt. l. illa in aliq̃ cõdicit. & qõ dicit nõ põt cognoscere: nõ cõtingit pp ter viciũ presidis: sed pp pupillũ q petebat qõnẽ stat° & bonorum p carb. in tpe pubertatis differri. Itẽ qõ dicit examiare &c. subaudi semiplene. s. an su fili°. vt. s. e. diximus & qõ dicit q̃ de hrditate. i. possessiõe hrdita. pnũciat: & sic plana est. l. illa. Si aũt vis q̃ ponat casus i petitorio dicas duob° modis. Prio q: pupillo agente & petente nõ differat qõ. sed tñ pupillo cõuẽto vt. s. dixi. sz h nõ plz. p. l. ff. e. l. car. §. parui. vñ dicas q̃ vtraq̃ differat. s. qõ stat° & qõ principal: & verba sequẽtia: qm non de ea. s. qõne stat° incidẽti sz de hereditate pnunciat. s. differendã illã cognitionẽ. lz alr ibi. B. notauerit: q: ibi nõ pnũciat de incidenti. ideo q: ciuilis inciðat in ciuili qõ nõ placet. sz pmus ẽ ver° & san° intellect°.

25 † Questio. Itẽ adhuc de qbusdã dubijs q̃rit. legit. ff. e. si is q. §. j. q̃ ille qui mit. in pos. litẽ cũ pupillo cui faciebat ɔtrouersiã & erat ex libertis: q̃ lz nõ satisfacet dabit curator bonis cõ que actiões intentabit. Sz q̃rit qs actiões. si tu dicas hrditarias vt q̃dã glosauerũt h esse nõ posset q: ille nõ pñt intentari anq̃ satisdet vt. s. dixi p. l. ff. e. car. §. missum. & l. pe. Si de alijs loquit dicas mihi q̃ sunt ille actiões. Rñ. notat dñs me° in p̃di. l. q̃ nõ intentabit actiones hereditarias: quia non posset & si posset fieret pĩudiciũ pupillo petituro hereditatẽ: sz intentabit actionẽ ex cõtractu habito cũ defuncto: in q̃ casu & hodie põt institui iudiciũ: nec dicit fieri pĩudiciũ petitiõi heredi. & vt. C. de peti. here. l. fi.

26 † Questio. Itẽ querit. legit. ff. e. l. si ipubes. §. interdũ. q̃ exheredat° hz car. si nõ petat cõ tab. bonorum pos. sz petat ab intest. per vnde liberi. & quere: q: negat tabulas testi pẽis tales esse vt sm eas bo. pos. dari posit. & dicat esse nõ fili° qũo põt h ẽ vt hẽat cõ tab q̃ nullo mõ posset dari exheredato: sed tñ q̃rela inofficiosi testa. vt. ff. de bo. pos. cõ tab. l. nõ putauit. in p̃n. & l. si post mortẽ. §. exhẽdati. Itẽ qũo posset petere ab intesta. vñ liberi cũ te. in teneat: & illa cõpetat ab intestato: & sic cõdi

est regula. ff. de acqr. here. q̄diu. Item 2 ꝯdicit alio mō exheredat⁹ nullo mō hꝫ ꝯ ta neqꝫ car. vt. s̄. dixi. Itē si nō hꝫ car b. neqꝫ ꝯ ta ḡ neqꝫ vnde l beri. ab intestato. vt s̄. vñ liberi. notaui p. l. ff. si tab. te. nul. ex. l. j. 2 sic in nullo casu videt q. l. illa si ipubes. §. interdum. stare possit. Rñ dñs me⁹ 2 uob⁹ modis 2 pmo sic: q hic fuit filius exheredat⁹ 2 nō rite q2 sub cōditione. vñ pinde habet ac si exheredatio fctā non esset. vt. ff. de bono pos. ꝯ tabu. l. nō puta uit. §. nō quis. 2. ff. de lib. p̄te. vel exhe. l. iij. §. pure. vñ exheredat⁹ hic 2 hꝫ ꝯ ta. 2 hꝫ car. 2 h̄ est qd dicit lr̄a sequēs in illo §. interdū. q2 negat tabu a tales esse ex qbus bo. pos. fm tab. dari possit. Itē pos set hr̄e etiā ab intestato vñ liberi: q2 fuit in prāte p̄terit⁹. hic aūt emācipatus exhe redatus pp beneficiū p̄ terui q fuit in prā te q testm̄ dicit ipso iure nullū. vt. C. de li be. p̄te. vel exhe. l. si vex: q2 ab intestato nō habebit ꝯ tab. vt. ff. d lib. p̄te. l. fi. Itē 2 alio mō rñdeo: q hic fuit exheredat⁹ le gitime: 2 intētauit ꝯ tab. vel vnde liberi 2 fuit admissus q2 nemo cū repulit. sicut. ff. de inoffi. test. posthum⁹. sicut etiā de coll.
27 dotis. l. finalis. †Questio. Itē quer. legi tur. ff. e. l. si impubes. §. fi. q 2 impubes accipit carb. 2 institutus fm ta. 2 ambo erunt in possess. qn̄ p̄teritus nō petierit ꝯ tab. vel ab intesta. vnde liberi. qūo pñt il la pcedere in primis car. bono. pos. facti est 2 nullū ius tribuit: bonoꝝ pos. fm tab. iuris est 2 ius tribuit: q2 est ius acgrendi 2c. vt. ff. e. l. car. §. missū 2. ff. de bo. pos. l. iij. illa que ē iuris fꝫ ta. non est facti: qūo ḡ ille q hꝫ car. erit i pos. cū illo q accipit fm tab. Respō. de iure est q vterqꝫ sit in pos. 2 fm tab. nō ipedit carbo. nec ecōtra q2 lꝫ fm tab. ius tribuit: nihilomin⁹ etiaꝫ dilata qōne per carbo. in tp̄s pubertatis institutus erit in possess. simul cū ipubere alioquin dura videret cōditio istitut ybi pp carbo. qd dat impuberi cū omni desti mit auxil o. Item adhuc instituatur qūo institutus potuit petere fm tab. cū ꝯ tab. poterat intētari: certe nō pōt. vt. ff. de bo. possess. fm tabul. l. ij. §. j. 2. ff. de bonoꝝ

pos. ꝯ tab. l. illud. §. vl. 2 notaui. s̄. d bo. pos. fm tab. 2 d bono. pos. ꝯ tab. Rñ sic q2 ille p̄teritus nō fuit filius: 2 h̄ est q di in littera in pd. c. l. si ipubes. in fi. si filius nō ē: vel alr̄ si filius p̄terit⁹ nō est: nō super est. s. quit in lr̄a hāc nō accepisset forte q2 tpe fuit exclusus: tūc lꝫ cōpetierit ꝯ tabu. nihilomin⁹ fm tab. hꝫ locū. vt. ff. de bon. pos. fm tab. l. ij. §. j. Itē adhuc opponit in eo qd di in illo. §. vl. ab itestato potuit aliq bono. pos. locū habere: cū in eo. §. di catur q quidā fuerūt instituti. Itē dica tur q filius fuit p̄terit⁹. s. alius: 2 sic nūqꝫ videt q ab intestato potuit locū hr̄e. vt. ff. de acqr. hered. l. q̄diu. Rñ. potuit ab intestato locū hr̄e forte q2 fuit fili⁹ p̄terit⁹ in prāte q testamentū ipso iure nullū dicit vt. ff. de lib. p̄te. l. fi. 2 ita demū est nullum testm̄ 2 succedit ab intestato si p̄teritus il le hoc petat: alr̄ non. 2 sic in pdic. §. scri pti heredes potuerunt hr̄e fm tabu. quia preteritus non perijt ab intestato: q po tuit dicere testamentum ipso iure nullum vt dixi. Item non cessat questio i. e. §. cer tū est. q carbo. est inducta ad exēplū bo noꝝ pos. ꝯ ta. q2 cui cōpetit vna 2 reliqua vt. ff. e. l. j. §. 2 gnaliter. 2 l. car. §. i. ergo sicut ꝯ ta. tollit fꝫ ta. q2 q̄diu illa locū hꝫ fm ta. cessat vt statim. s̄ dixi. Ita 2 car. dꝫ tollere fm tab. 2 sic institutus non dꝫ esse in poss. simul cū isto q petit car. sed in pdic. § di totū ꝯriū. Rñ. qstio ista non p cedit. nā bene verū est: vt cui dat ꝯ ta. dat 2 carb. nō tñ sequit q sint eiusdē efficatie vel effect⁹ vt possis propterea inferre hoc opat ꝯ tab. ergo 2 h̄ operat carb. 2 econ trario. nā diuersi sunt effect⁹ istaꝝ sicut pꝫ p ea q i istis rubricis notaui. ¶Et sic no. q dicit dñs me⁹ treo casus in quibus ge hꝫ car. 2 institutus fm ta. nō obstāte q p̄ teritus hꝫ ꝯ tab. 2 sic. §. ille. vl. illius. l. si ipubes. pōt lequi de 2 uab⁹ tm̄ per sentē: pone q pater in testō quēdā instituit: fili um p̄teriuit q 2 tebatur fili⁹ hic p̄terit⁹ si petat carbo. p̄pter qōnē sibi motā. 2 si nō petat ꝯ ta. vel ab intestato vnde liberi. sit admittet cum institutis hic ad car. illi ad fm ta. sed qūo dat sibi carbo. quia in illo

§.dicit si nõ esset filius. Rñdit dñs meus vere nõ erat fili⁹: sed tñ modica p̄sumptio nõ sufficeret in ꝯ tabu. vt.ff.de bo.pos.l. iij.§.cã.nã hic talis cũ vere nõ sit filius: ꝛ si acciperet ꝯ tab. ipso iure esset nulla datio bo.pos. vt.ff.de lega.p̄stan.l.filiu.§. si qs bonoꝝ pos. ¶ Scḋs casus qñ ille p̄teritus vere erat fili⁹: sed nõ accepit bo. posses. cõtra ta. puta q: tpe erat exclusus. vl' qualiter cũqꝫ: ad quã postea admitti non pot. vt.ff.de bo. pos. sm tab.l. equissimũ.§.j. ¶ Terti⁹ casus est: qñ filius p̄teritus i potestate cõstitutus potuit dicere testm ipso iure nullũ vt dixi: tñ noluit lꝫ iuris subtilitate testm̃ sit nullũ: tñ ex bono ꝛ equo illã voluntaté tuebit pretor. vt.ff. de in.iust. ꝛ irrito testamen.l.filius. si eni ille preteritus dicit testamentũ ipso iure nullum: tũc secundũ ta. nõ hꝫ locũ. ꝛ sic in istis tribus casibus lꝫ contra tab. cõpeteret: nihilominus hꝫ locum sm tabu. Hec de car. bon. posses. nota tanq̃ vtilissima ꝛ difficilima: cetera curiosis inuestigãda relinquo: ꝛ hodie ꝛ olim hec car. est necessaria.

¶ De bonorum possessione extraordinaria que dat mulieri nomine vẽtris. Rubri.

1 Bonoꝝ possessio extraordinaria quare inuenta sit.
2 Bonorum possessio extraordinaria qñ locũ habebit.
3 Actio bo.poss. extraordinaria ad hoc vt competat: quot requirantur:
4 Bonoꝝ possessio extraordinaria quare p̄terito dat: exheredato aũt non.
5 Mulier in actione tali: si aliũde habeat: vnde se sustentare possit: an alimenta requirantur.
6 Actione tali quare magis nascituro prouideatur.
7 Libelli in actione tali quomõ cõcipiatur. cum sequen.

Videamus de bonorũ possessione que extraordinaria est sicut ꝛ carb. que facta est que datur mulieri nomine ventris vt interim sit in pos. ꝛ pcipiat omnia necessaria donec certũ sit an partum vel abortum faciat vel certum sit eã non esse pregnantẽ. vt.ff.de vẽtre in pos. mitten.l. 1 j.in fi. de hac bo possesſ. §. septia. † Questio. Sed in primis querit: quare ista bo. pos. fuit inuenta. Rñ. pp er summa vtilitatem. sicut eniꝫ qꝫ q g. itur in vtero habet pro iã nato. vt.ff.de sta.ho.l. qui in vtero ꝛ.ff.e.l. vbicũqꝫ. ꝛ ideo vtile fuit vt interim in pos. mittat venter ꝛ alat vt.j.dice 2 mus. † Questio. Sꝫ qñ hébit locum hec bo.pos. Rñ. qñ mulieri non mouet cõtrouersia qꝫ nõ fuit vxor vel nõ est p̄gnans vel non obijcit qd̃ status mulieri. si enim moueat qd̃ tunc summaria cognitio fiet: ꝛ sic venter in pos. mit. ꝛ ex qb⁹ causis dat car bo. ex hisdẽ datur ꝛ ista. ꝛ sicut fit ibi summaria cognitio ita ꝛ hic. vt.ff.eo.l.j.§.si ea q̃. tamẽ nõ intelligas qꝫ sicut in carb. differtur qd̃ vsqꝫ ad tẽpus pubertatis vt in superiori rubri. dixi. qꝫ ita differat in hac: q: in hac nõ differt nisi pau: vt i hac 3 rub. dixi. † ¶ Vñ ad hoc vt cõpetat tot sunt necessaria. ¶ In primis: qꝫ illa fuerit vxor. ¶ Secundũ: qꝫ mariti⁹ esset mortuus. ¶ Tertium: qꝫ mulier ista sit p̄gnans vere: neqꝫ sufficit dicere se p̄gnatẽ esse: si.n. vere p̄gnãs non sit nõ tenet datio bo. pos. vt hoc pbat. ff. de vẽ. in pos. mit. l. j. §. j. imo si aliqua recepit de bõis defuncti cum fuit missa: ꝛ nõ fuit p̄gnans de suo pprio psumit vt.ff.e.l.j.in fi. ¶ Quartũ: qꝫ sit pregnãs tpe mortis testatoris: ꝛ illo tpe q̃ petit ista bo.pos. vt.ff.e.l.j.§.j. ¶ Quintũ: qꝫ vẽter nõ sit exheredat⁹: tũc eni hec bo. pos. nõ petet. vt.ff.eo.l.j.§. totiẽs. sꝫ erat hoc iure isto: hodie aũt cũ posthum⁹ exhrdari nõ possit neqꝫ suo vicio: q: cãz ingratitudinis cõmittere nõ põt neqꝫ alieno non credo exheredationẽ necessariã q̃ minus possit hodie petere hãc bo.pos. vt.C. de in of. test. l. si qs suo. in fi. nã etiã iure antiq̃ si fuerat exheredat⁹ ꝛ nõ rite nõ repellebat a ꝯ ta. vt.ff.de bo.pos. ꝯ tab. l. nõ putauit .§ nõ ptrari⁹. nec etiã talr exheredat⁹ repellebat ab ista. si aũt sit p̄terit⁹ ꝛ hodie ꝛ olim datur ei: vt optie distinguit. l. ff.cod. l.j.§.si vẽter ab institutis. sed tpe bar. ll. ita demũ vẽter exheredat⁹ excludebat ab hac bo.pos. si certũ erat ventrẽ exheredatum esse:

tū eēt: sʒ si dubiū eēt pp exheredationē nō repellebaṫ. Ubi gr̄a: exheredauit qs sic. si fil⁹ vn⁹ mihi nascet̄ exhr̄s sit nō obstāte hac exheredatione nihilominus venter in pos. mit. ꝛ quare: qꝛ pōt nasc filia vel plures nasci. Itē ꝛ si eēt exhr̄dat⁹ ꝛ sub ꝯditiōe ptātiua l3 mō: qꝛ fuit institut⁹ sub ꝯditiōe ptātiua ꝛ in defectū illi⁹ exheredat⁹ qꝛ aliter nō teneret. vt. ff. de here. insti. l. non dubiū. ꝛ. ff. de lib. ꝛ posth. l. iij. §. pure sicut hec legunt̄. ff. e. l. j. §. sʒ si incertū sit. ꝛ. §. si sb̄ ꝯditōe. ꝛ. §. sʒ ꝛ si qs. Oppō. Sʒ mir̄ vr̄ i primo exēplo: qꝛ si nasciť filia q̄ nō inueniaṫ exhr̄data: nōne sub masculino ꝯtinet̄ ꝛ femininū. vt. ff. de le. ij. l. si ita. q̄re ḡ filia non inueniť exheredata. R̄n. exheredatio est odiosa ꝛ ideo restringenda. vt. ff. de li. ꝛ posthu. l. cū qdā. ꝛ iō sub masculino ñ ꝯtinet̄ femininū aliogn si esset fauor puta institutiōis: puta instituo filium qui mihi nascetur: tūc filia nata succederet sicut ꝛ filius: qꝛ fauores ampliamus. vt arg. C. de bo. vac. l. j. ꝛ. ff. de ꝯsti. p̄n. l. bñficia. Sʒ qḋ dixim⁹ ḋ exhr̄datio. ventre repellēdo in tpe bar̄. ll. ab hac bo. pos. intelligas qñ ē exheredatus ab institutis ꝛ illi viuunt. ceterum si mortui erūt non repelletur etiā si a substitutis eēt p̄teritus. vt. ff. eo. l. j. §. si vēter ab istitutis.

4 †Questio. Sʒ illḋ q̄rit̄: q̄re p̄terito datur hec bo. pos. exhr̄dato nō. vt in p̄dic. l. R̄n. exheredat⁹ iuri p̄torio fuit odiosus p̄sumptione habita ꝑ parentē q̄ iuste fuerit lesus: ꝛ odio p̄sumpto ꝯ filiū q̄ cām offension s cōmisit. vñ de exhr̄dato p̄tor nō curauit sicut ꝛ al's idē in ꝯ tab. vt. ff. de bo. pos. ꝯ tab. l. nō putauit. ꝛ sicut al's in car. vt. ff. de inoffi. te. l. j. §. q ḋ inoffi. test. ꝛ. ff. ad carb. l. j. §. pōp. p̄teritus autē hʒ istā ꝛ car. ꝛ ꝯ ta. qꝛ tūc fuit negligētia p̄ris nō odiū filij p̄sumptū: sicut. s̄. de ꝯ tab. ꝛ s̄. ad car. in simili qōne notaui. Sʒ quod dixi q̄ dʒ ꝓbari q̄ fuit vxor: subaudi tpe ꝯceptionis: nō aūt tpe mortis: qꝛ aliquando pōt esse q̄ tunc fuit vxor: ꝛ tpe mortis nō est forte celebrato diuortio ꝛ iure ciuili ꝛ canonico in casibus illis in qb⁹ iure canonico locum hʒ: ꝛ ideo p̄tor de tpe mortis nō fecit mētionē vxoris. s. ꝑgnātis. vel. ff. eo. l. j. §. pregnantem. ꝛ. §. rectissime.

¶ Sextū. q̄ vēter q dʒ mitti i pos. ñ sit ex filio emācipato. qḋ ita itelligas: si habui filiū ꝛ illū emācipaui ꝛ postea nurus mea ꝯcipiat nūq̄; mitteť in pos. bo. aui. verū si fuit ꝯcept⁹ añ emācipationē mitteť: qꝛ nat⁹ p̄ri ꝯiungiť: ꝛ gnal'r vbicūqʒ natus p̄ri iūgitur ꝛ ꝑ illā rub. de ꝯiūgēdis libe. cū emācipati. lʒ qdā dicāt illā rub. hodie locū nō h̄re vēter admittiť ad pos. vt. ff. e. l. j. §. etiam ex emācipato. ꝛ. §. si p̄r. imo si medio tpe p̄r capiaṫ ab hostib⁹ ꝛ moriť aū⁹: mittiť vēter i posses. bo. soceri. vt. ff. e. l. j. §. fili⁹ ab hostibus. imo i fauorē ptus ne añ vitā neceť: subuenim⁹ ventri ex benignitate i casu. vt. ff. e. l. j. §. sʒ ꝛ si qs vētrē exheredasset. ꝛ l3 de ventre illius q ē legitim⁹ fili⁹ ꝛ natural'. Sʒ qd de adoptiuo satis ponit. §. si fili⁹ in adop. ff. e. l. j. ꝛ facias differētiā inter patrē naturalē ꝛ adoptiuum: sʒ cū dicit in pos. vtriusqʒ admittendū hodie admitterē patre adoptiuo extraneo decedēte ab intestato. ceterū ex testō ꝛ non instituente ventrem sʒ p̄tereunte nō admitterem. vt. C. de adop. l. fi.

¶ Septimū: q̄ misso ventre in pos. dabitur aliqñ curator vētri aliqñ bonis: ꝛ sic erūt plures curatores. aliqñ vn⁹ dabiť vētri ꝛ bonis q curator datus bonis dabit omnia neccaria illi ōñe vsqʒ ad illḋ modicū tp̄s donec certū sit q̄ partū vel abortū faciat ꝛ f'z dignitatē mulieris ꝛ q̄litatē ista sunt ꝯstituēda. vt legiť. ff. e. l. j. §. q̄ ičs. ꝛ. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ. iiij. ꝛ. v. 5

†Qō. Sʒ circa p̄tē istā duo q̄runt̄. In p̄mis. l. dič q̄ interiʒ ēt si mulier hēat aliūde vel dotē vñ se sustētare possit: nihilomin⁹ hēbit alimēta. vt. ff. e. l. curator. alia. l. ꝯdicit. in. eo. ti. l. extraneo. q̄ ita demū dantur alimēta si mulier nō hʒ vñ se sustentet. l3 idē legiť. ff. vt in pos. leg. l. pe. R̄n. l. illa curator. rōnem assignat: qꝛ circa alimenta ꝓuideť ptui potiusq̄; mulieri. l. illa extraneo. loqť in posthumo extraneo instituto cui ita nō ꝓuideť sicut suo: neqʒ i alimētis neqʒ i alijs. l. illa vt in pos. leg. non contradicit: qꝛ ibi ꝓuideť ipsi ꝑsone mis. in pos. ꝛ tūc qñ nō

bz vnde aliũde se pascat: ꝛ ita nõ ꝯdicit. Oppõ. Itẽ alio mõ opponit. legit. ff eo. l. j. circa pñ. ꝙ debẽt conscribere. i. simul ꝯsentire oẽs creditores illi curatori vẽdẽti ꝛ subscribere: sicut faciũt clerici in venditione rei ecclesiastice. alibi dicit. l. ꝙ nõ opz illos ꝯsentire imo ratũ ẽ ꝙ ille distrabit. vt. ff. de cur. bo. dã. l. ij. Rñ. l. illa de cur. bo. dã. loquit de vero curatore q est electus ad bona distribuẽda vt satisfaciat creditorib⁹. hec ãt loqt ð ꝯstituto curatore ventri in q̃ casu lz alius curator constituat bonis pp timorẽ illius curatoris ꝛ pp timorẽ mulieris ne male bona ꝯsumat. nõ distrahet nisi quod necesse ẽ distrahi. Oppõ. Itẽ tertio opponitur. legit. ff. e. l. si vẽtris. ꝙ si qõ adulterij moueat mulieri misse in pos. noie vẽtris ꝙ qõ illa differat ne aliquod p̃iudicium fiat nato. ꝯriũ legit. ff. ad carb. l. j. §. fi. qꝛ ibi dicit ꝙ nõ differt. ꝛ sic. C. ad. l. cor. ð fal. l. j. Itẽ alibi legit: ꝙ mulier si de adulterio accuset nõ differt qõ pp filium: ꝛ si ꝯdemnet de adulterio filio nõ p̃iudicat: qꝛ põt esse ꝙ illa sit adultera ꝛ ille fuit fili⁹ ð functi. vt. ff. ad. l. iul de adul. l. miles. §. defuncto. Rñ. de hac mã plene notaui in superiori rub. de car. Sz ista ꝯria sic soluunt. l. ff. de vẽtre in pos. mit. si ventris. loqtur i nascituro. ll. alie loquuntur in iaz nato. ꝛ sic in casu isto magis ꝓuidet nascituro q̃z nato. Alibi eꝯ: magis nato q̃z nascituro. naz nat⁹ p̃terit⁹ facit testamentũ nullũ ipso iure nascitur⁹ rũpit. vt. C. de lib. p̃te. l. fi. ꝛ. C. ð posth. her. insti. l. j. Uel alr. in. l. illa si vẽtris. rescrip sit diu⁹ adri. sz male: fm forte fecit grã mulieris illi⁹: qꝛ spẽs mulieris eũ decepit. vt ꝛ alr. ff. de ori. iur. l.
6 ij. † Qõ. Et si tu q̃ras q̃re in casu isto magis ꝓuideat nascituro. Rñ. rõ est in ꝓmptu. nã hic si differt nõ magnũ p̃iculũ est: qꝛ modicũ est tp̃s donec pariat vel faciat ab ortũ: ibi si differret esset magnũ tp̃s. s. vsq₃ ad tp̃a pubertatis. ¶ Et qꝛ faciles sunt positiones positionibus non insisto.
7 Libellũ aũt sic concipies. † Libellus A vobis dñe magr̃ iusti. peto. e. R. mulier nomine vẽtris mitti in pos. bo. titij quondã mariti mei ex q̃ sum p̃gnãs: ꝛ mihi ꝯstitui alimẽta fz dignitatẽ meã p vos ꝛ familie
8 mee fm q̃litatẽ ꝛ facultatem bonoꝝ. † Libellus. Ul' aliter. A vobis ꝛc̃. peto. e. M. mulier titij quondã de q̃ sum p̃gnãs ꝯcedi mi bo. pos. noie vẽtris de bonis oĩbus q̃ fuerunt olim titij: ꝛ fz dignitatem meã mihi ꝛ familie mee in alimentis ꝓuideri peto. Qõ sic recte ꝯcip. lib. dicit. l. insti. ð bo. pos. §. septima. ꝛ. ff. e. l. j. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. §. q̃ties. ꝛ. l. ij. iij. ꝛ. iiij. Oppõ. Sz opponit. nã nõ vz lib. bñ cõcept⁹. nã si mulier petit in pos. mit. noie vẽtris: nõ petit bo. pos. sz petit missionẽ i bonis: q̃ missio bz fieri off. iud. vt no. s. ð of. iu. q̃ bõa possident: ꝗ male intẽtat hec bo. pos. Rñ. si loq̃ris de bo. pos. que ius tribuit sic̃ supiores: bñ opponis. si ãt loq̃ris de ista ꝛ car. q̃ facti sunt ꝛ nullũ ius tribuũt recte petitur mitti in pos. bo. ꝛ dari sibi bo. pos. nomine vẽtris: sicut in libel. positũ est.

¶ De bonorũ possessione que dat ex edicto diui adriani vel per conditionẽ ex. l. vl. illius tituli. Rubrica.

1 Bonorũ possessionis ex edicto diui adriani: que ratio sit.
2 Possessio quare in hereditate non sit: cuz hereditas domine locum sustineat.
3 Edictum diui adriani an sit tali bonorum possessio. vtilis.
4 Petens an necessario de dominio probare habeat.
5 Possessio licet non descendat ad heredẽ: nisi specialiter apprehendatur: an in suo locum habeat.
6 Instrumentum an fidem faciat: si repetitio a tabellione non fiat: ꝛ instrumentum rasum inueniatur. vel interlineatum vel abolitum.
7 Instrumentũ eodẽ die confectũ si p duos proferat: quis iura potiora habeat.
8 Missio bono. posses. in tali actione vsq₃ ad quod tempus peti possit.
9 Libellus in tali actione quõ formetur.
10 Institutus sub conditione an missionem ante conditionis euentum petet.
11 Fideicõmissarius si hereditatem possideat: legatarius aũt hereditatem petat: vel

scriptus: vel ab intestato veniens: et sibi excipiatur: an legitimus contradictor dici possit.
11 Edictum divi adriani a petitione heredi tatis in quo differat.
13 Edictum divi adriani quid a quorum bonorum differat: an etiam utrumque sit possessorium adipiscende possessionis.
14 Edictum divi adriani in quo differat a bono. possessio. secundum tab.

Ultimo nobis videndum occurrit post bo. pos. de quibus sufficientissime tractavimus qualiter alicui heredi venienti ex testamento vel ab intestato: sive testamentum sit solenne sive nuncupatiuum succurratur circa habendam possessionem rerum hereditariarum defuncti. nam licet aliquis vocetur ad hereditatem de iure civili et hereditatem adeat que in sola animi voluntate consistit. ut. C. de iur. delibera. si aniin. possessionem tamen heres non habet nisi illam specialiter apprehendat. ut. ff. de acqr. pos. l. cum heredes.
1 † Quo. Si tu queras que sit ratio. Respondeo in evidenti est: possessio non est in hereditate: et ideo propter aditionem non potest in nos transferri. Iura autem cum in hereditate inveniantur illa incontinenti transeunt. ut in predic. l. cum heredes. et ff. si quis testa. liber esse ius. fue. l. j. §. scevola. † Questio
2 Item si tu queras: quare possessio non sit in hereditate cum hereditas locum domini sustineat. ut. ff. quod vi aut clam. l. deniqz. §. si ex socijs. in fi. et C. depositi. l. cum heredes. Item hereditas vicem defuncti sustinet. ut. ff. de acqr. rerum do. l. hereditas. et ff. de heredi. insti. non minus. et insti. de here. insti. Item cum hereditas sustineat personam heredis. ut. ff. de nova. l. novatio. in fi. Item hereditas habetur pro domino. ut. ff. de acq. re. do. l. hereditas. in multis. Respondeo duplex est ratio quare possessio non sit in hereditate. Prima nam cum hereditas sit res que possidetur: ergo possessionem habere non potest neqz in se contineri. nam nil possessus habet: quia quis habet habere nulla potest si non possidet ergo nihil ar. ff. de ver. ob. stipulo ista habere licet. §. hi. qui. et §. habere. et hec ratio redditur i. l. predic. si quis test. liber esse ius. l. j. §. scevola. Secunda ratio est. nam ideo possessio non est in hereditate. nam cum possessio facti sit. ut. ff. ex quibus cau. ma. deniqz. in his que facti sunt hereditas non sustinet vicem defuncti neqz heredis neqz domine neqz domini: et ideo procedit nisi in casibus rei hereditarie non s. i furtum. ut. ff. de fur. l. hereditarie. quia cum furtum sit contractatio rei aliene invito domino: velle et nolle facti sunt. ut. ff. de tribut. l. j. hereditas non potest habere ea que facti sunt. s. velle et nolle: et ideo hereditarie rei non fit furtum. et hac fere ratione servus hereditarius usumfru. stipullari non potest. ut. ff. de stip. servo. l. usumfructum sine persona. cum ergo sit necessarium heredi apprehendere pos. ideo videamus qualiter sibi succuratur. ¶ Sciendum est quod omnis heres qui succedit aut succedit ex testamento aut ab intestato. Item aut ex testamento nuncupatiuo aut solenni ut. ff. de peti. here. l. j. ij. et iij. et iiij. C. de testis. l. hac consultissima. et C. de codi. l. fi. unde si succedit aliquis ab intestato de re iure pretorio datur sibi interdictum quorum bo. directum. si de iure civili secundum quosdam habet illud interdictum utile. idem est si quis succedit ex testamento nuncupatiuo: si autem succedat quis ex testamento solenni tunc subvenitur sibi vel per condi. ex lege iusti. legis dico vl. C. de edic. divi adri. vel subvenietur sibi per edictum divi adria. quod etiam hodie locum habet: licet sit eius sublata iniquitas quantum ad vicesimam quam compellebatur habere dare fisco: et quantum ad alia inutilia. Quidam tamen dicunt quod venienti ab intestato de iure pretorio succurratur per interdictum quorum bonorum. Si autem quis succedit de iure civili vel ab intestato vel ex testamento nuncupatiuo tunc subvenietur ei per condi. utilem ex. l. ult. Iusti. de edicto divi adri. vel per utile edictum divi adri. Quid autem differat edictum divi adri. a peti. here. et a bo. poss. secundum tab. et ab interdicto quorum bonorum dicemus in fi. † Questio. Sed illud
3 queritur. nam non videtur quod edictum divi adria. vel conditio ex. l. ult. illius itiu. sit utile vel utilis. unde tractare de illis non expedit ab adita hereditate que in sola animi voluntate consistit ut dictum est: quis prohibet heredem apprehendere possessionem rerum hereditariarum: certe videtur quod nullus. interdictum. n. quorum legatorum prohibet habere quominus legatarius apprehendat: ut in speciali ti. notavi. ergo de interdicto

q̃z lega. sed in h edicto diui adria. vel in ꝯdic. ex lege vl. ⁊ interdicto quoꝝ bo. qs ꝓhibet heredē volentē accipe possessionē sua auctoritate: certe nulli⁹. q̃re g̃ vadit ad iudicē: q̃re vult cōcipe libel. q̃re vult vexari inanib⁹ sumptib⁹ ꝯ ꝯsiliū legis. ff. de inoffi. test. l. j. cū nōnullas moras exceptio habeat iudicis. vt. ff. vt leg. seu fidei cō. no. ca. l. etiā. cū euict⁹ litis dubi⁹ sit ⁊ incertus. vt. ff. de pecul. q̄ debet. ⁊ multi sum pt⁹ fiāt in iudicio vt ibi. an īterfit nr̄a liteꝫ sumptibus nō vexari. vt. ff. de mino. l. in minorib⁹. Rn̄. ⁊ duob⁹ modis. In p̄mis ꝙ tu opponis locū hꝫ nemine possidēte. at si aliqs possidet tūc hꝫ locū ⁊ edictum diui adr. ⁊ ꝯditio ex. l. vl. illius t. ⁊ hoc est q̄ dicit. l. illa vl. mittat̄ qdē in possessionē rerū q̄ testatoris mortis tēpe fuerūt: nō aūt que legitimo mō ab alijs detinent̄. si aūt aliqs ꝯdictoꝛ ⁊c̄. Uel al'r esto: ꝙ null⁹ possideat: tn̄ tutius fecerit si auctoritate p̄toris ⁊ ꝑ edictū diui adria. ⁊ ꝑ ꝯdic. ex lege vlti. vt dicā domine iudex: licet possiꝫ auctoritate mea bona app̄hendere q̄ fuerunt testatoris: tamē de auc̄te vr̄a ꝑ edictū diui adria. vel ꝑ ꝯdi. ex lege vl. illius ti. volo app̄hēdere. ⁊ habes simile in creditore q lꝫ ex cōuētione possit itrare pos. pignoris: tutius tn̄ fecerit si auc̄te pretoris. vt. ff. de pig. l. iij. sed in hoc vlt. casu nō est multuꝫ
4 vtile. † Questio. Sꝫ illud querit̄ de eo q̄ dicit ꝙ mitteret̄ in pos. reꝝ q̄ fuerūt testatoris tpe mortis: ergo necessario hēbit ꝓbare qs petit de dn̄io: q: ꝑ hec ꝟba: meum: tuū: suū: alterius dn̄iū denoto. vt. ff. de rei vēd. l. nō solū. §. meū. ⁊. ff. de religi. ⁊ sūp. fu. l. ij. §. ij. ⁊. ff. d le. iij. l. si qs seruos. ⁊ ff. ad treb. si legat⁹. §. si qs bona. Rn̄. non est. sꝫ q̄ dico fuerūt testatoris large ⁊ vulgari mō locut⁹ fuit legislatoꝛ. sicut dicunt multi: ista sunt mea. s. q̄ etiā a me tenēt̄ saltē cōniuētib⁹ oculis. vt. ff. de manu. l. is q se suis. intelligas ergo largissime ꝙ siue fuerūt testatoris quo ad dn̄iū siue quo ad posses. siue ꝙ tenuerit locū habet edictū diui adria. ⁊ sic omnia ista dicūtur ꝙ fuerūt testatoris: vt alias in peti. here. ff. de peti.
5 here. l. nō tantū. ⁊. l. itē veniūt. † Questio. Itē q̄rit̄: in eo q̄ diximus. s. ꝙ possessio nō descēdit ad heredes nisi spealr app̄hēdat̄ an hoc locū habeat in suo. ⁊ certe prima facie n̄ vꝫ. nā in suo hr̄de videt̄ ꝙ pos. ꝯiūctiꝫ descēdat ad hr̄des. vt. ff. ex q. cau. ma. l. cū miles. Itē in suis heredib⁹ continuatio dn̄ij ꝑducit̄ non vt videat̄ hereditas ad eos deuenire q: olim dn̄i fuerūt. nā ⁊ viuo p̄re domini existimāt̄: adeo ꝙ post mortē p̄ris nō vident̄ hereditatē ꝑcipere: sꝫ magis liberā bonoꝝ administrationē ꝯsequunt̄: vt lꝫ nō sint hr̄des instituti tamē domini sunt. vt. ff. de li. ⁊ posth. l. in suis. Itē serui⁹ estimauit naturalē pos. penes filiū fuisse viuo p̄re. vt. ff. de vsucapi. ꝓ hr̄de. l. ij. §. filiū. Rn̄. q̄ tū ad hoc idē intelligo in extraneo ꝙ in suo vt pos. nūq̄; in eos trāseat nisi app̄hēdat̄. Necꝫ obstant. ll. allegate. nā. l. illa. cū miles. loqt̄ in vsucap. ⁊ sic intellige pos. i. vsuca. q̄ mediāte possessione cōplet̄. vt. ff. de vsucapi. sine pos. illa ꝯiūctim descēdit ad hr̄des. i. q: heres pōt iplere vsucapi. q̄ fuit a defuncto incepta. vt. ff. de vsuca. l. inceptā. Uel al'r pos. ꝯiunctiꝫ descēdit ad heredē: ita si hr̄s app̄hēderit posses. ⁊ velit vsucape recte pos. test. cōputabit ad vsuca. suā q: pos. test. heredi ꝓdest q̄si medio tēpore nō fuit ab alio app̄hēsa. vt. ff. d vsuca. l. pos. ar. ff. d acq. pos. pōpo. §. fi. Itē. l. in suis. loquit̄ de fictione iuris: q̄ fictio nō p̄t operari hoc vt illd q̄ facti est inducat. nā fictio post liminij que est maioꝛ fictio. q̄; sit in corpore iuris: tamē ad illud q̄ facti est: puta possessionē nō ꝑtinet. vt. ff. ex q. cau. ma. l. deniq. Itē. l. illa pro herede intelligitur de naturali pos. rōne cuiusdā vsus ꝓmiscui quē hꝫ filius in bonis p̄ris: sicut ⁊ vxoꝛ naturaliter possidet dotē ⁊ est domina. vt. C. de iur. do. l. in rebus. ⁊ sic de illa naturali quā hēbat qs iure naturali p̄meuo. nā illo iure non poterat dici res aliqua mea nisi quo ad vsum ⁊ vtilitatē: nō ergo intelligas de illa naturali. i. de iuregētium. quia illa erat penes patrem: de qua si intelligeres iā sequeretur ꝙ duo in solidum possiderent quod est ꝯ iura. vt. ff. de acqr. pos. l. possideri. ⁊. ff. cōmo. si vt. §. si duobus

¶ Item illud attende quod ita demum sit missio per editionem ex. l. ulti. vel per edictum divi adriani. si testamentum non sit abolitum non cancellatum: nec aliqua parte sui viciatum. ut. C.e. l. fi. Sed contra dicitur. l.in.e.tit.l.ij.in qua dicitur quod licet filius dicatur preteritus vel testamentum dicatur inofficiosum vel falsum: vel alij vicio subiectum: vel quia testator fuerit servus: non obstat vicia talia quominus scriptus heres in pos. mittatur. Responsio non est contra. nam. l.vl. loquitur de vicio visibili quod merito obstat. l. secunda loquitur de vicio inuisibili quod victum obstare non debet. Oppo. Sed opponitur. C.de peti. heredi. l. liber. nec ne fuerit testator an omnia inquirendum est. Item si questio falsi proponitur de illa primo debet cognosci: ut pote maiori preiudiciali: nisi opponatur causa morandi de solutionis. ut. C. de ordi. iudi. l.j. et vl. et. C.ad.l.cor.de fal.l.ij. Respondeo: predicta locum habent quando agitur petitorio intentatur. at in possessione secus. Et si tu queras que est ratio. Respondeo tale possessorium iudicium hoc habet in se priuilegium ut nulla questio opp ipsum impediat. ut ar. ff.de dona. inter v.rum et vxo. si maritus. et arg. C. locati et condu. si quis conductionis. et arg. ff. de doli excep. l. do lo facit qui petit etc. q l.in possessorio locum non habet. sed hec ita sunt vera nisi velit ille qui obijcit inuisibilia vicia incontinenti probare tunc ne differtur missio maxime cum per hanc missionem tractemus de possessione adipiscenda non recuperanda. ut arg. ff.ad exhi.l.iij. §.ibidem. et. ff. ad car.l.carbo.§.cause. et. ff. ut in pos.l.g.si is a quo. et sic ex istis colligimus illa quotidiana ar. que sunt pro pane querendo: ut de instro cancellato vel interlineato vel abolito non credatur nisi interlineatio sit repetita in fine instri sicut maiori tenens faciunt tabelliones q dicunt. s. interlineatum est tale verbum. et. s. tale verbum abrasi. † Questio. Quid autem si talis repetitio non fiat a tabellione et instrumentum rasum inuenatur vel interlineatum vel abolitum. numquid tale instrumentum faciet fidem. et videtur quod sic habet quod distinxit legislator. ff. de his que in testa. delentur.l.j et.l.cancellauerat. et. l. proxime. et arg. ff. de bono.pos.sm tab. l.j.§.si linium. et.§.si rose. et arg. C. de testis. l. publicati. et. l. sancimus. et ar. C. de transactio. l. si ex falsis. nam sola pars illa viciatur ut ibi. Respondeo: quidam distinguunt ubi sit rasura: utrum in ea parte ubi est vis negocij: et tunc nocet. an non: puta in narratione negocij: et tunc non nocet. ut extra de fide instrumentorum. c.ex litteris. et arg. sunt pro his. ff. de manumis. testa. l. qui habebat. et. ff. de statu homi. l. imperator. et arg. in decre. de consecra. distinc. iiij. c. si non satisfaciat. in fine. Alij dicunt totum viciari si aliquid reperiatur falsum vel rasum vel viciatum. ut argu. ff. de rebus dubijs. l. si is qui. §. verum. et sicut viciatur ratione rasure sic viciatur rescriptum: etiam illo exemplo forte si manifestum contineat in gramatice artis constructione peccatum. ut extra de rescrip. ad audientiam. ¶ In dicta autem pos. sit iudex cautus ut primo admittat institutum quam substitutum. ut. C.e.l.j. nisi in casu. ut. ff. de here. insti. si pr. Item si duo contendant inter se ille admittatur qui potiora iura allegauerit. ut. C. eo. l. fi. puta quia unus ostendit primum testamentum alius posterius; ille qui posterius ostendit obtinet ut. C. de testis. hac consultissima. et. ad treb. si quis priore.

7 † Quo. Quid si ambo eodem die confectum proferant instrumentum quis habeat potiora iura. et videtur quod uterque admittatur. ut. ff. de rebus du. l. qui duos. sed dominus meus in summa tituli istius dicit euidentiore esse ratione quod neuter admittatur. ut. ff. ad treb. si eum. et. ff. de rei vendi. l. pompo. §. fi. et hanc questionem plene notatam per te contra

8 inuenies. s. de bo. pos. secundum tab. † Questio. Sed illud queritur: usque ad quod tempus possit peti hec missio. Responsio. usque ad annos. xxx. quia cum petatur per condi. ex lege. et omnis conditio personalis est durat usque ad annos . xxx. ut C. de consti. pe. l. ij. Idem dico et si petatur per constitutionem diui adriani. quia omnis constitutio imperialis est ciuile auxilium: ergo perpetuum. sed hoc ita nisi petatur missio possidente illo qui titulum habet in quo casu cum tollatur petitio heredi. decennio. et tollitur hec petitio. ut. C.e.l. fi. in fine. Et sic nota quod quanto tempore tollitur petitio hereditatis tollitur et ista petitio. Oppo. Si tu opponis quomodo datur petitio ista vel petitio

tio heredi ꝯ titulo poss' dicit cū ꝯ iura sit. vt. ff. ꝺ peti. he. l. regulariter. cū. l. seq. ꝛ l. et. ꝛ. C. ꝺ peti. heredi. l. cogi. Rñ. nō datur de ordine ꝛ regulari iure. i casibus tñ datur: vt in. ll. p̄di. ꝛ est rō quare in casibus illis detur. ꝛ est rō q̄re nō datur ꝯ titulo possidentē. vt notaui. s̄. de peti. here. vñ dic. B. cū petitio heredita. excedit suos termi nos. s. q꞉ datur ꝯ titu. possidentē. merito excedit a nō suis terminis. s. q꞉ tollitur spacio. x. vel. xx. an. hic. In hac ꝯdōe ex lege vel ex edicto diui adria. non curo facere

9 posi. ¶ Libellū aūt sic concipiam. † Libellus. Corā vobis dñe Justi. ꝑpo. e. R. ꝙ talis me heredem instituit vel tali ab intestato successi. vñ peto in pos. bonoꝝ quōdam ipsius mitti ad hoc ꝓpeno ꝯdi. ex lege fi. C. de edic. diui adri. tol. vel propeno edictū diui adria. Et ꝙ sic recte ꝯcip. lib. dicit. l. fi. C. de edic. diui adri. tol. Oppō. Sꝫ opponitur. nā nō videtur ꝙ possit missio peti ex edic. diui adri. nā vt dicit illa rubri. tollitur illō hodie edictū: sicut ꝛ intitulatur de nudo iure quiri. tol. ꝛ ꝺ lege. fu. ca. tol. ꝛ. C. de cad. tol. l. vnica. Rñs: imo hodie locū hꝫ: lꝫ enim dicatur i rubri. tollēdo. ñ itelligas ꝙ ex toto tollatur: sed tollitur ei⁹ solēnitas. sicut alias hēs de caducis tollē. vt. C. de cad. tol. l. vnica. fiet ḡ missio hodie vel ꝑ edictū diui adri. vel ꝑ consti. Just. s. ꝑ ꝯdi. ex. l. fi. C. ꝺ edic. diui ad.

10 † Qō. Sꝫ illō q̄ritur: an institut⁹ sub ꝯdi. petet missionem ante ꝯdōnis euentum. ꝛ videtur ꝙ sic. vt. ff. de bo. pos. ꝑm. tab. l. nam ꝛ si sub conditione. Sꝫ rñdeo: q꞉ illō de iure p̄torio ꝛ in bo. pos. ꝑm tab. istud āt ꝺ iure ciuili. Et si tu queras q̄ sit rō q̄re illud concedatur istud nō. Rñ. bo. pos. ꝑm tab. iuris est. vnde si medio tempore pendente ꝯdōne institutus sub ꝯdōne habeat illam non est mirum: maxime cum institutus erat talis q remota institutione poterat ab intestato succedere. nā ꝯdōne deficiēte remanet heres ab intestato. ꝛ h̄ idem dicem⁹ de comittēdo in pos. si esset talis ꝑsona q̄ ab intestato succederet. at qñ petitur missio in bonis cū illa facti sit: iā durū esset ꝙ aliqs cui hereditas nō ꝑtinet debe-

11 at vti reb⁹ alienis. † Qō. Itē queritur: si fideicōmissari⁹ hereditatē poss' dicat: legatarius hereditatē petat: vel scripti⁹ vel ab intestato veniens: puta in codicillis q rogatus erat illi hr̄ditatē restituere: ꝛ ille excipiat dolo facis ꝙ petis hereditatem quā mihi restituturus es. an sit audiendus: ꝛ an possit dici legitim⁹ cōtradictor: ꝛ an possit dici ꝙ habeat iura cōpetētia. ꝛ videtur ꝙ sic. vt. ff. ꝺ doli exce. l. dolo. ꝛ. ff. ꝺ reg. iu. i ꝯdēnatione. Sꝫ rñdeo: ꝙ auditur si velit incōtinenti ꝓbare: q꞉ tractatur de adipiscenda pos. vt als. ff. vt in pos. leg. l. si is a q̄. ꝛ alias nō credo ipsū repellendum: q꞉ iura allegata in possessorio locū non hñt

12 nisi vt dictū ē. † Qō. Ultimo q̄ritur: qd differat edictū diui adri. a peti. here. satis liquet. nā peti. heredi. est petitorium istud possessorium. Itē illud ad corporalia ꝛ incorporalia ꝑtinet. vt. ff. de peti. here. l. itē veniūt. ꝛ. l. nō tm̄. istud ad corporalia: q꞉ tractatur de possessione querēda q̄ facti ē. vt. ff. ex. q. cau. ma. deniqꝫ. possessio āt in corporalibus tm̄ hr̄: q꞉ incorporalia non possidentur. vt. ff. de acqr. re. do. l. seru⁹. §. incorp̄ales. ꝛ. ff. de vsucap. l. sequitur. §. si viā. lꝫ forte nō argute posset ad icorporalia extēdi: cum in illis sit q̄si possessio. Itē petitio here. nō datur si opponatur dictū inuisibile: puta ꝙ testator fuerit seruus vel testamentū dicatur falsum. istud āt nihilominus datur ēt si opponatur dūmodo vicium nō sit visibile. vt. C. de peti. heredi. l. liber. ꝛ.

13 C. ꝺ edic. diui adr. tol. l. ij. ꝛ. l. vlti. † Qō. Item quid differt a q̄ꝝ bonoꝝ cū vtrūqꝫ sit possessorium ꝛ adipiscēde possessionis: Respondeo: illud p̄torium istud ciuile: ꝛ illud annale istud perpetuum. Item quidā assignant differentiam ꝙ in illo debet ꝓbare se heredē. vt. C. q̄ꝝ bonoꝝ. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. ff. q̄ꝝ bono. l. j. in h̄ āt nō. h̄ āt non approbo: quia in isto etiam oportet se ꝓbare heredē. vt. C. de edic. diui adria. tollē. l. vlt. Itē illud datur succedentibus de iure pretorio directum: istud āt directū datur succedentibus de iure ciuili. Sunt aūt silia: q꞉ sicut ꝑ istud sic ꝛ per illud corp̄alia aduocantur: ꝛ si de iurib⁹ diceres non errares.

Itē vtrūq; ē vniuersale. vt ff. q̄z bonoꝝ. l. j. ⁊. ij. ⁊. C. de edic. diui adria. l. vl. nam
14 ibi dī ꝙ ꝓ parte datur. † Qō. Itē queritur: quid differat a bonoꝝ possessione fm tab. Rñ. illa nō daẗ si spereẗ aliqs nasci. vt. ff. ꝺ bo. posses. cōtra tab. l. illud. ⁊. ff. de bo. posses. fm tab. l. j. Istud āt nihilominus datur. vt. C. ꝺ edic. diui adri. tol. l. ij. Itē bonoꝝ pos. fm ta. tribuit ius vt. ff. de bo. pos. l. iij. hec āt facti est. ¶ Hic de bonoꝝ possessionib⁹ copiose tractauit: propterea quia tractatus propter subtilitatē iuris dubius est neq; est bene expeditus illoꝝ tractat⁹: neq; ꝑ summaz neq; ꝑ glosulas antiq̄z. Nūc āt stillū nostruz ad senatusconsul. que q̄dāmodo vice actionū funguntur per ordinem tractemus vt nihil videamur de actionibus vel de his q̄ ad actiones pertinent omisisse. vltimo de ꝯstōnibus que violentias puniunt: q̄ ad actiones pertinēt tractaturi. ⁊ sic est finis huius tractatus.

¶ Incipit tractatus de senatusconsultis.

¶ De senatusconsulto velleiano. Rubrica.

1 Actio senatusconsul. velleia. ad hoc vt ꝓcedat: quot requirantur.
2 Uelleiano an de iure longobardo hodie locus sit.
3 Senatusconsultum velleia. an fauorabile vel odiosum sit.
4 Senatusconsultum macedo. an etiam sit fauorabile vel odiosum.
5 Senatusconsul. vellei. qua de causa inductum fuerit.
6 Exceptio velleia. vbi olim ⁊ hodie mulieri competit: que exceptio sit.

Ractaturi ꝺ senatuscōsultis q̄ cum summa ꝓuidētia inducta fuerūt que centū fuerūt numero: lz sint hodie reducta ad vnū qꝺ sustinet vicem omnium. vt. ff. de periti. heredi. itē veniunt. §. preter hec. ⁊. C. ꝺ peti. heredi. l. vlt. ⁊. ff. de inoffi. test. l. titia. ⁊ arg. ff. qꝺ cuiusq; vniuersi. l. item eorum. ¶ Primo ꝺ velleiano quod est fauorabile videam⁹. ⁊ breuiter: quia dominus meus satis prolixe tradit in summa ⁊ breuiter ꝺ omnib⁹ tractare preuidi: cum ipsorum tractatus hodie non sit multum frequens nec i exercitio. sed ideo de eis inserui vt omniuz notio haberetur. Uelleianum igitur senatusconsul. a marco silleiāo ⁊ velleio ⁊ ab alijs factum subuenit mulieribus: non quādo principaliter ꝯtrahunt sed qñ ꝓ alijs intercedunt: vel fideiubendo vel se constituēdo vel mandando vel quocūq; alio modo: dummodo alienam obligationem suscipiat vel ꝓ alijs se obligent: siue ꝑsonas suas siue bona sua adeo subuenit vt sint tute mulieris ipse ⁊ bona earum: ita etiaz ꝙ si nouandi animo interuenissent nō obligantur ipso iure sed actio instituitur magis cōtra veterē debitorē q̄z restituat̄ hec omnia probantur. ff. eo. l. j. ij. ⁊. iij. ⁊. C. e. l. j. ⁊. ij.
1 † Unde ad hoc vt locuz habeat ħ senatusconsul. opz ꝙ interueniat mulier ꝓ alio ⁊ se obliget sicut dixi. ¶ In casibus tñ cessat exceptio senatusconsul. velleiani. l. si ce. notata renūciauit: al's ignorāti renūciatio nō preiudicat. vt. ff. e. l. vl. §. vl. C. qñ mulier tu. offi. fun. pt. l. vl. C. e. l. vlti. ⁊ iō tabe. liōes dicūt: dñā tu hēs velleiani bñficiū qꝺ te ab obligatione aliena excusat. scias ħ vel scire debes ⁊ te facio certam: vis renūciare isti beneficio: illa dicit volo ⁊ renūtio. ⁊ sic intelligūẗ. ll. ꝑdic. que dicūt renūciationem ꝑiudicare ꝑ argu. l. ff. de trāsac. q cū tutorib⁹. Item cessat si donauit. vt. C. eo. l. j. ⁊. ff. eo. l. sz si ego. q: auarissimum est genus mulierū sic̄ ⁊ sacerdotū: ⁊ donare eas est ꝯtra ser⁹nām. vt. ff. de dona. inter viz ⁊ vxo. l. si stipulata. ideo: quia istud rarissime contingit: ideo senat⁹ in hoc casu non subuenit sed ad illō qꝺ frequenti⁹ cōtingit. s. q: fideiubeant. vt in dicta. l. sz si ego. ⁊. ff. ꝺ legi. ⁊ ꝯstit. l. nam ad ea. Itē cessat si ꝓ creditore suo itercessit. vt. C. eo. l. ij. Itē si ꝓprīū negociū gerat vt pncipalis: adeo ꝙ si volēs gerere tutelam filij ꝓmisit tutori: ego dabo tibi ꝙ tu tēbeas filio meo: secus si diceret tutori administra: ego dabo ti-

bi qd filius meus tibi dz: qz tūc intercedit qz recepit alienā obligationē in se. vt. C.e.l. si mater. z. ff. e.l. tutor. vñ dixit Bul. S. z. L. dissonātiā remouēt in his ꝯctibus. Itē cessat si dolus muli. interuenerit. vt. ff. e. l. ij. z. C. eo. l. si sine. z. l. feminis. Itē cessat si successit ei ꝓ q̄ intercessit. vt. C. eo. l. mulierē. inutilis eni obligatio p aditionē hereditatis fit vtilis. vt. ff. de sol. l. stichū. § aditio. Itē cessat si ꝓ dote intercesserit. vt C. eo. l. si dotare. z. l. vl. Itē cessat si p libertate intercessit. vt. C. e. l. vetez. Itē cessat si scdo post bienniū ꝯfiteat se fideiussisse. vt. C. e. l. si mulier pfecte etatis. Itē cessat si in rē suā se obliget. vt. C. e. l. ij. Item cessat si aio decipiēdi interuenerit. ponit exēplū. s. qñ sciuit se securā z ꝓ alio interuenerit. vt. ff. e. l. si decipiēdi. qd exēplū sane intelligit qñ creditor ignorabat illam tutā. ceterz si sciebat ipse seipm decepit nō ab alio decipit. vt ar. ff. de reg. iur. l. nemo videt frauda. z. ff. de rei vēdi. l. nā si actor. z. ff. eo. l. si fideiussor. z sic intelligit l. j. C. e. ti. si id ꝯhētes nō ignorarēt. Item cessat si ꝓ intercessiōe aliqd accepit. vt. C. e. l. antique. Itē cessat silr si intercedat instrō publice ꝯfecto z a trib⁹ testib⁹ subsignato. vt. C. e. l. antique. §. vl. sed in hoc vl. exemplo diuersitas notat. nā ex illo. §. voluit notar. M. z sui seqces. q mlier hodie nō teneat nisi intercedat in instrō publico cōfecto z a tribus testib⁹ subsignato etiā si intercedit ꝓ dote ꝓ libertate vel in oibus illis casib⁹ vbi cessat. z ideo dicebat. l. illā antique. in ñ. corrigere oēs. ll. p cedētes q̄ dicunt mulieres obligari: z sic habebat. l. antique. vltimā toti⁹ tituli in libro suo. z hoc iure. C. fm cū. hodie aūt iure nouissimo mulier nō tenet: sicut eccl'ia etiā si intercedat instrō publice ꝯfecto z a trib⁹ testib⁹ subsignato nisi ꝓbet q pecunia sit vsa in vtilitatē mulieris. vt in aut. vt nulli iudi. coll. viij. §. z illud. z sic oia iura corrigant q̄ dicūt mulierē teneri in aliq̄ casu: z sic fm eū nō hz locū hodie velleianū. z hāc sniaz secuti sunt multi: z pcipue. P. q dū in cathedra legeret dixit de dño hērico de baila: cuius glose inueniūtur signate p yr. q nobilis erat z potēs in ciuitate boñ. z tūc tēporis regebat hō ille erat in ptib⁹ vbi habitat velleianū. Cū dominus henric⁹ q erat in ꝯria epi. d nocte assaluit dñz. P. z sic timore ill'⁹ recessit de bononia z iuit apud mōtē pessulanum. Dño. B. z dño Jo. z dño meo visum est q locū hēat hodie velleianū: z mulier efficacissime teneat in oibus p̄dictis casibus in qbus cessat velleianū: etiaz si nō intercedat in instrō publice ꝯfecto z a trib⁹ testib⁹ subsignato. in illis aūt casib⁹ vbi mulier obligabat olim sz iuuabat p velleianū: hodie ꝓ iure seruat illesa: nisi intercedat in instrō publice cōfecto z a trib⁹ testib⁹ subsignato: tūc enim obligat: sed obstat exceptio. z si intelligit. l. illa antiq. neqz z dicim⁹ vl. corrigere pncipiū. l. illi⁹. neqz l. illā antique. habem⁹ vlti. in libro nrō: imo est añpenul. z due ꝯstitutiōes sequuntur. vna q̄ de libertate loquit: alia q̄ de dote. neqz ꝯficit snie nrē z doctoz nrōrum. aut. vt nulli iudi. qz tūc locū hz qñ mulier se obligat ꝓ marito nō ꝓ extraneo. ar. ff. de iudi. l. cū ptor. z. ff. de mino. pri. z. C. de ꝓ cura l. maritus. z est rō: qz mutuis amplexib⁹ se inuicē spoliarēt. vt. ff. de dona. int vi. z vxo. l. iij. z qz facili⁹ se ꝓ marito obligat q̄ ꝓ extraneo: z iō voluit legislator eā nō obligari nisi vt dictū est. z hāc rōnē assignat dñs Uber. in casibus.

2 † Questio. Sz qd dices: nūqd de iure lōgobardo sit hodie loc⁹ velleiano. Rñ. cum distinctione. nā illo iure siue pncipalr mulier ꝯhat siue ꝓ alio interueniat siue sine auctē mundualdi mulier nō obligat: vt in lōbar. q̄l' mulie. ali. pmissum sit. l. j. si vo cū auctoritate mūdualdi: tūc siue ꝓ marito siue ꝓ alio interueniat dicūt mulierē teneri. vt in p̄dic. ti. l. ij. siue res dotales aliener siue alias. z est rō iure illo: qz cū iure illo: pp fragilitatē sexus ꝓuideat mulieribus in mundualdo cui⁹ auctē ꝯhant z aliter non obligent nō est iniustū si cū ipsius auctoritate obligent: z sic neqz male ꝯhit cū illis sicut alo cū tutorib⁹. vt. ff. de cui. cti. illud. z sic iure illo qd meta de scō nō videt hēre locū qñ mulier vēdidit rē pro

priã cũ auctte mũdualdi vt pciũ daret pro debito mariti:q: vẽditio tenet vt dictũ est. Neqʒ obstat. l. pe. ff. ad vell'. §. pe. nã ꝛ in iure rõano loq̃f ille. §. qñ mulier erat i fraudẽ intercessura al's nõ. vt. ff. e. si fideiussor Hodie forte iure autẽticoꝝ. §. ille corrigitur:q: ꝓ marito mulier nõ obligaf vt dictũ est. Itẽ hodie iure autẽticoꝝ in certis casibus mulier nõ obligaf neqʒ sibi p̄iudicat:puta in donatiõe ꝓpter nup. in q̃ ita p̄iudicaf mulieri si scd̃o post biennium se obliget ꝛ marit⁹ sit soluẽdo. ꝛ sic dicit auf al's aũt si marit⁹ se obligaret i donati. nullũ fieret mulieri p̄iudiciũ. Itez in dote ꝛ rebus dotal'ibus nullo mõ sibi p̄iudicat:etiã si millesies ꝛ etiã post biẽniũ se obligaret: ꝛ etiã si maritus sit soluẽdo. ꝛ sic dicit auf ꝛ multo fortius hec in dote valebunt. vt i aut'. coll'. v. vt mobilia añ nup. dona. §. vl. ꝛ vbũ illud qd̃ est positũ in aut'. posita in. C. ad vell'. i ue a me. in fi. sec⁹ i donatione. vel verbũ idẽ in dote est yr. nõ p̄ncipis. Itẽ attẽde de reb⁹ dotalib⁹. s. imobilib⁹:ꝛ q̃ danf inestimate. nã ille vere dicunf dotales. vt. l. j. C. de rei vxo. ac. §. cũ aũt. In rebus aũt mobilib⁹ ꝛ immobilibus estimatis in quibus maritus efficitur summe p̄cij debitor. vt. C. de iure do. quof. nõ hʒ locũ aut'. neqʒ etiã ꝓhibitio. l iul fũdi dotal'q: mobilia vsu ꝯsumunf. vt insti. q. alie. lʒ vel nõ. ꝛ. ff. de iur. do. plerũqʒ. ꝛ. ff. de fun. dota. l. j. ꝛ ꝑ totũ.

3 † Questio. Sed illud querif an sena. uscõsul. velleianũ sit fauorabile vel odiosum. Rñ o fauorabile: adeo ꝙ exceptio post sniam opponif ꝛ soluti repetitio daf. vt. ff. ad mace. tã ꝛ si nõ

4 opposita. ff. de ꝯdi inde. q exceptio. † Questio. Sed querif: q̃re magis dicif fauorabile q̃ʒ odiosum. nã lʒ sit iductũ rõne fauoris:est tñ inductũ ratione odij creditoꝝ. Et eo. mõ q̃rif d̃ ma. an. sit odiosũ vel fauorabile. Et respõ. odiosuʒ:q: odio creditorũ fuit inductũ adeo ꝙ noiatur a mace. pessimo feneratore q dedit cãm senatui ꝯdendi velleianũ aũt denoiatũ est a conditore propter sui fauorẽ. vt. ff ad mac. l. j. ꝛ ff. ad vellei. l. ij. adeo ꝙ exceptio macedo. dicitur odiosa. vnde licet post sententiam opponatur tamen solutum non repetif. vt. ff. ad mace. l. tã ꝛ. ff. de condi. inde. q exceptionẽ.

5 † Qõ. Sʒ nõne inductũ est fauore filiorũfa. quare ergo magis iudicatur odiosum q̃ʒ fauorabile. Rñ. ꝛ nota hãc rõnem ꝓ omnibus similibus. nihil ẽ statutũ in iure nr̃o qd̃ ꝑtineat fauorẽ:qn ex alia pte ꝑtineat odiũ ꝛ ecõuerso. ꝛ ideʒ i exceptiõibus. sʒ cõsidera duo. In p̄mis q̃ fuerit cã que mouit legislatores. Scd̃o ꝙ p̄ncipaliter in velleiano sol⁹ fauor mulierũ induxit senatores ad ꝯstitu. senat⁹. ꝛ id̃o iudicaf fauorabile:lʒ illud senatuscon. sit odiosum creditoribus. Item in mace. econuerso solum odium creditoꝝ fuit i cã q̃re illud senatuscon. fuit inductũ. ꝛ ideo iudicaf odiosuʒ:lʒ fauor ꝓueniat filijsfa. Hoc ẽt vide in vsu cap. ꝛ p̄scrip. vsu capio fauorabil' iudicaf:qa solus fauor caʒ induxit ne reꝝ dominia eẽnt in incerto:lʒ odium sit ex alia pte:ꝙ tã cito qs amittit dominium p̄scriptio iudicatur odiosa q: solũ odiũ non petentium illã introduxit:lʒ fauor sequaf q̃ ad possidentẽ: q: hʒ exceptionem ꝯ dñm. vt instit. de vsuca. ꝛ. C. d̃ edic. diui adri. tol. l. vl. ꝛ. C. de anna. exce. l. vl. i fi. ꝛ. C. d̃ p̄scrip. xxx. an. si quis emptionis. Itẽ alia silia hẽs vbicũqʒ per p̄ualentiã res vna trahit ad se aliã. vt instit. d̃ reꝝ diui. ꝛ. ff. d̃ acq. re. do. l. adeo. Hoc ẽt in cõtractibus: in q̃libʒ ꝯctu ꝺsiderat bona fides. vt. C. de actõ. ꝛ ob. l. bonã fidẽ. sed qdã ꝯctus dicuntur bonefidei: q: maior bona fides desideraf in eis:ꝛ magis bona fides i eis p̄ualet. vt insti. d̃ act. §. actionũ. Itẽ ois hõ mẽdax. sʒ illũ mendacẽ dices qui magis abundat in vitio illo. Idẽ i comestore ꝛ potatore. Idẽ i melãconico sanguineo vel colerico q dicetur vel sanguineus vel colericus vel fleumaticus: scd̃m ꝙ magis humor abundat.

6 † Qõ. Itẽ illud querif hodie ꝛ olim vbi mulieri cõpetit exceptio velleiani: vtrum illa sit exceptio actionis competentis cõtra mulierem:ꝛ sic dicas mulierem obligatam. an sit exceptio intentionis:ꝛ sic dicas mulierem non obligatam. Rñ ꝛ dico esse exceptio. actionis:ꝛ dico mulierẽ ob/

ligari sed non cum effectu. vbi vero cōtra senatusc̄ō. interuenit τ tūc mulier nō obligat: τ eis͡z exceptio intētiōis nō actōnis: τ tñ actio instituit̄ τ nō restituit̄: sic̄ restituitur qñ mulier iteruenit aio nouādi. vt. ff. ad vell'. l. q̄uis. §. si mulieri heres. τ. §. si cū esse͡z. τ. l. debitrix. Itē fauo: velleiani q ꝓducit̄ subuenit fideiussori: etiā si interuenit aio nouādi. in fideiussore aūt filij fa. ꝯ. vt. ff. ad vell'. si mulier. τ. ff. ad mace. l. sed τ si. §. nō solū. Et si tu qras q̄ sit rō. Rño: q: in velleiano hꝫ act. creditor ꝯ reum pñcipalē τ restitutoriā vel institutoriā. vt in ꝓdi. ll. in maced si fideiussor nō tenerec̄ ꝯ: nullū haberet creditor act. τ quod dico ꝺ institoria nō intelligas de illa de q̄ tractatur in ti. ꝺ institoria rōe euēmo: q: illa que ꝓncipaľr intētabat̄ ꝯ mulierē: siue ex stipulatu siue alia: τ illa intētabit ꝯ illū. vt. ff. ad vell'. l. q̄uis. §. si cū essem. eodem modo dico de restitutoria. τ non intelligas ꝙ fiat illa restitutio officio iudicis. sicut tractauimus de restitutione danda vel maiori: vel minori: sed intelligas hāc restitutionem fieri ipso iure. vt. ff. ad velleia. l. debitrix. §. si senatus.

¶ De senatusconsulto macedoniano. Rub.

1 Exceptio senatusconsul. macedoniani ad hoc ut competat: quot necessaria sint.

2 Exceptio macedoniani nunquid locū habeat: si creditor esset bonus: qui sine usuris mutuaret: neq͡z macedonianum esset.

3 Pater si nō solebat ministrare: licet esset diues: nūqd exceptio macedoniani cesset.

4 Filius si in scholis male cōsumpsit: an macedoniani exceptio cessare habeat.

5 Filiu' familias in scholis si habeat patrē pauperem: qui neq͡z consueuit ministrare: nec ministrat: quia non potest: nunquid si in scolis recipiat mutuum locum habeat exceptio usq͡z ad probabilē quātitatem.

6 Debiti partē si soluat vel dedit pignora ꝓ parte debiti: nunqd in reliquo cessabit.

7 Lex que dicit: ꝙ pater filio succedens habeat exceptionē senatusc̄ō. quō cū alijs legibus variantibus concordari possit.

8 Filiusfamilias an possit exceptioni senatusconsulti renunciare.

SIcut suplius senatuscon. est fauōre inductū: sic τ macedo. rōne odij creditor͡z ē inductū. vt. ff. e. l. j. τ ibi tractat̄ de illo macedo. τ de cā odij ipsius. † ¶ Unde ad h̄
1 vt locū habeat exceptio mace. tot sunt necessaria. ¶ In pmis ꝙ aliqs sit filiusfa. ¶ Scdm ꝙ recipiat mutuo a creditore pecuniā: vel id quod cōstat pōdere nūero vel mēsura: vel res alias estimatas: puta equū vel talia. ¶ Tertiū ꝙ nō habeat peculiū castrense vel q̄si: quia tūc censet̄ vice patrisfa. in solo enim contractu mutui locū habet mace. τ nō in alijs cōtractib⁹ nisi fiant in fraudē senatusc̄ō: vt. ff. eo. l. j. §. vl. τ. l. ij. τ. l. si filius. τ. l. sed iul. §. mu-
2 tui. † Questio. Sed qd si creditor eēt bonus q sine vsuris mutuaret τ nō eēt macedo. nūqd habet locū exceptio maced. Rñ. sic oēm enim creditorē odiosum reputo. τ macedo. non fuit cā finalis s͡z ipulsiua. sicut de calfurnia dr̄ q̄ fuit cā ipulsiua: dedit enim cām edicto de postulādo. vt. ff. de postulā. l. j. τ. ff. e. l. s͡z τ iul. §. siue aūt. Et nota ꝙ semꝑ ꝯsidero tp̄s numeratiōis pecunie vtrū sit aliqs filiusfa. vel paterfa. l͡z enim qñ stipulatus fuit de pecunia sibi numerāda vel ꝯuenit si fuerit filiusf. tñ si tpe numeratiōis inuenit̄ p̄rfa. cessat senatusc̄ō. τ sic ecōuerso. vt. ff. e. l. si filius. in fine cū. ll. sequē. τ sic nō respicitur principiu͡z s͡z finis. vt. C. q potio. in pignor. ha. l. diuersis. τ. ff. q potio. in pig ha. potior. §. j. ꝯ arg. ff. de fideiu. l. si debitori. ff. q poti. in pig. ha. l. q balneū. τ. l. potior. §. videam⁹ s͡z. l. illa. si debitori. loqt̄ de eqtate. vbi dr̄ humanitatis intuitu. l. illa q balneū. loqtur in ꝯctu q p ꝯsensu͡z pficit̄: sicut ē locatio vñ merito pignus tenet̄. l. illa potior. s illo. §. videamus. nō obstat. q: ꝯctus consūmat⁹ erat: q: pecunia mutuo data erat l͡z pign⁹ sub cōdi. datū fuerit. ¶ Quartū ꝙ nō sic agat sic ꝯtrahat vt videatur cuilibet paterfa. tūc enim cessaret alias locum hꝫ. vt. ff. e. l. si qs patrēfami. τ. C. e. zenonis. τ sic ar. extra de procbijs. c. corā. ¶ Multa enim sunt q̄ faciunt cessare senatusc̄ō. macedo. In primis si filiusfa. ꝯtrahat vel fideiubēdo vel alias preterq͡z i mu

tuo vt dixi. Itē si hʒ peculiū castrēse vel q̄si vt dixi. Itē si agat vt pater fa. vt dixi. Itē si mentiat̄ ꝛ dicat se patrē fa. ꝛ creditor potuit iuste credere. vt. C. eo. l. j. sicut ꝛ alias punit̄ ipe fili⁹ si dicit se patrē fa. ga ꝯuenit̄ insolidū. vt. ff. qd cū eo. l. sʒ si ex p te. §. interdū. Itē si ꝓ dotāda sorore sua vl̄ filia recipit mutuū. vt ff. e. l. sed ꝛ iul. §. sʒ ꝛ si filius. ff. de in rē verso. l. ꝛ id. §. fi. Itē si filius sit institor de volūtate pris. vt. ff. e. l. sʒ ꝛ iulian⁹. §. interdū. Itē si dū eēt in scolis recipiat pecuniā mutuo vsq̄ ad illā q̄titatē quā pater solebat ei ministrare. vt ff. e. l. sʒ ꝛ iul. §. qd dicet̄. ꝛ. ff. de in rē ver
3 so. l. q̄tin⁹. §. j. † Questio. Sʒ qd si pater nō solebat ministrare lʒ eēt diues: q̄rit dn̄s meus nunqd cessat certe sic. qꝛ negocium vtil'r gestū tenet̄ pr̄ habere ratuʒ. vt. ff. de neg. gest. pōpo. ꝛ ff. de in rē verso. l. q̄ten⁹
4 §. j. † Questio. Sʒ qd si filius i scolis male ꝯsumpsit sicut multi faciūt. Rn̄. in necessarijs expēsis puta in vestimētis ꝛ calciamētis ꝛ talib⁹ cessat exceptio ꝛ in alijs voluptarijs expēsis locū hʒ ar. l. illius. de i
5 rē verso. q̄ten⁹. † Questio. Sʒ qd si filius fa. in scolis habeat patrē pauperē q necq̄ ꝯsueuit ministrare nec ministrat: qꝛ nō p̄ōt nūquid si in scolis recipiat mutuū locum habeat exceptio vsq̄ ad ꝓbabilē q̄titatē. Rn̄. nō hʒ locum exceptio. quia licet pater nō subministret non curo. qꝛ subministraret sibi si haberet. vnde cā fauorabilis facit cessare. Itē cessat si mutuā pecuniā soluit creditori patris q non repellitur exceptiōe. vt. ff. e. l. sʒ ꝛ iul. §. si filius. Itē cessat si in vtilitatē patris illā pecuniā vertat vt. C. e. l. ij. ꝛ. ff. e. l. si filiusfa. Itē cessat si forte mercatus pecuniā sub vsuris creditori ꝓpōdit. nā origo obligatiōis inspicitur ꝛ nō titulus actionis. vt. C. ad macedo. si filiusfa. Itē cessat si ꝑmittēte patre mutuū ꝯtrahat̄. vt. C. e. si ꝑmittente. ꝛ. ff. e. l. si ti. vn̄ glosauit yr. q̄n exasperatur senatuscō. si sine pate detur filiofa. pecunia mutua: tāto magis leuiat̄ si eius volūtate mutuū ꝯbat̄. nā magis gaudet de⁹ super vno peccatore ꝛc. Itē cessat si iussu patris det̄ mutuuʒ vel mutuet̄ filio pecunia: vel in scolis: vel in legatiōe: in ꝓbabilib⁹ vsus q̄s pr̄na pietas nō recusaret. vt. C. e. l. macedoniani. Item cessat si filiofa. existenti in castris det̄ mutuo pecunia. ꝛ q̄re: ga presumptio iuris est ꝙ in nullā aliā cāʒ expēdat nisi in cā militie. vt. C. e. l. vl. §. vl. Itē cessat si pat̄ ꝯtēū ratū habeat. qꝛ ratihabitio retro trahit̄ ꝛ mādato ꝯpat̄. vt. C. e. l. vl. Itē cessat si factus pater fa. soluit: vel si dedit pignora. vt. ff. e. l. sʒ iulia. §. vl. ꝛ. l. sʒ si pater in pn̄. ꝛ hec vera sunt q̄n soluit in totū: vel in totū dedit pignora
6 sufficiētia q̄ ad debitū. † Questio. Sʒ qd si soluit prē debiti vel dedit pignora ꝓ pte debiti nūqd cessabit in reliquo. iura pdicta variare videntur. nā in solōne dicit. l. p̄dicta. sʒ ꝛ iul. in fi. ꝙ senat⁹ cessat. ꝛ sic videt̄ ꝙ etiā in reliquo cesset vn̄ residuū peti pōt. sʒ in pignore dicit. l. illa. sʒ ꝛ si pater ꝙ cessat vsq̄ ad pignoꝝ q̄titatē. ḡ in residuo obstat senatuscon. in hac opinione est dn̄s me⁹ sicut ibi notat. Et si tu q̄ras r̄m cā q̄ sit i ō. rn̄detur ꝙ plus sit soluere q̄ cauere p pignora. vt h̄. ꝛ. ff. e. l. vl. al's aūt idē est cauere qd soluere. vt. C. ad. l. fal. l. vlt. ꝛ. ff. de donatio. l. si patronus. sed magis placet. B. snia quaʒ ibi iprobat dn̄s meus me⁹ vt exceptio macedo. cesset vsq̄ ad q̄titatē solutā ꝛ vsq̄ ad q̄ntitatē pig. ꝛ lex illa. sʒ ꝛ si pater nō aduersat̄: qꝛ nō ē ibi sic. sʒ est ibi sʒ ꝛ. ¶ Illud aūt nota ꝙ siue pecunia extet siue ꝯsūpta sit locū hʒ exceptio. vt. ff. e. sʒ ꝛ si pater. §. B senatus. Itē locū hʒ exceptio siue priuatus mutuet siue ciuitas. vt neapolis scolaribus ꝛ mutina. ꝛ padua: q̄ ciuitates loco priuatoꝝ funguntur vt. ff. ꝯ. nihil. ꝛ ff. de ver. sig. l. cū q vectigal. ꝛ. l. inter. Itē etiā nepotes loco filioꝝ famil'. habent̄ dūmō illi sint in potestate. vt. C. e. l. si filius. ꝛ. ff. e. l. filiū. Itē qd neq̄ ꝯ patrē potest intētari actio de peculio
7 C. e. l. fi. † Questio. Sed q̄ritur circa iura q̄ variare vident̄. nā lex dicit ꝙ pater filio succedēs habet exceptio. senatuscō. vt. ff. e. l. sʒ ꝛ iul. §. quecq̄. Itē lex in eo. tit. l. creditor. ꝛ. ff. de fideiusso. l. q ꝯ senatuscō. dicūt ꝙ fideiussor a prēn̄ pt recipi post mortem filij nomine illius pecunie que filio

fa. ꝯ senatuscon. data fuit. qꝛ nulla obligatio sup̄est ciuil. s vel nālis cui fideiussor accedat nec ꝯ patrē actio ciuilis vel nālis pōt intentari. neqꝫ vlla ē hereditas cuius noie fideiussor accipi possit. vt. ff. de mi. l. deniqꝫ. § pōp. posse patrem quasi heredē filij in integrū rest. tui. nā i actione de peculio nō datur patri restitutio. qꝛ nō fuit ptoris ꝓpositum maiorib⁹ subuenire. vt. ff. de mino. l. deniqꝫ. §. sꝫ vtruꝫ. Rñ. l. deniqꝫ loqꝉ i. §. illo pupo. qñ fili⁹ hēat bona ad patrem nō pertinentia: in quibus pater succedit: ꝛ iō restituitꝉ: in alijs. ll. loquitꝉ qñ fili⁹ hēat bona peculiaria q̄ ad prēm pertinēt in qbus pater non succedit vt heres. sed occupat ille bona iure peculij. vt. §. d castrēsi peculio. l. j. Oppositio. Itē adhuc obijcitꝉ: ꝓ pecunia data mutuo actio ꝯ pr̄em ñ intētatꝉ: vt dcm̄ ē. sꝫ. ff. e. l. creditorē legitꝉ: ꝙ post mortē filij fideiuss. a pr̄e recte accip. ē noie actiōis que ꝯ patrē de peculio intentatꝉ. ꝛ sic vr̄ ꝙ ꝓ mutuo detꝉ actio de peculio ꝯ pr̄em. Rñ. l. illam creditorem intellige alias in alijs casib⁹ ñ in macedo. ꝛ sic cessat ꝯ. reiectis oib⁹ alijs q̄ ibi notantꝉ. † Qō. Itē q̄ritꝉ an possit filiussa. huic exceptioni renūciare. ꝛ multi admittunt ꝙ sic sicut i superiori dixim⁹. ꝛ qa licitū ē cuil. bꝫ iuri suo renūciare ꝛc̄. vt. C. de pactis. si qs i conscribēdo. ꝛ d mi. si iuder: Dñs me⁹ cui⁹ opinionē seq̄: notat nō posse filiū renūciare: cum nō in sui fauorē: sꝫ in odium creditorū sit inducta: vt in supiori exceptione dixi. ¶ Itē nota ꝙ h̄ exceptio ꝓdest filiofamilias ꝛ fideiussoribus nisi interueniat animo donādi qd̄ pp odiū ē: lꝫ in fauorabili. s. v. ille. ani si secus: ꝛ ibi propter pui legiuꝫ. qꝛ totam obligationem senatus improbat. vt. ff. ad velleianū. si mulier. Et pt̄ opponi hec exceptio post sniaꝫ. lꝫ sit odiosa. ꝛ sic odiū ꝓrogatꝉ: quod alias ē ꝯ. ff d liberis ꝛ posth. l. cū q tā. soluti tñ nō datꝉ repetitio pp odiū. vt. ff. e. sꝫ ꝛ iulian⁹. §. vl. ꝛ. l. quia. ꝛ. l. tā. ꝛ si. Sed nonne naturalis oritꝉ ex mutuo dato filiofa. certe sic. vt i pdcā. l. qꝛ. q̄re ḡ illa nālis nō trāsit in patrem. vt in pd. cta. l. de fideiussoribus.

ꝙ ꝯ sena. ꝛ. ff. e. l. creditorem. cuꝫ ꝛ nāles actiones trāseāt i here iē. vt. ff. ad trebel. l. ꝯ uis. ꝛ. l. facta. § si sub ꝯditione. ꝛ. l. si eius pupilli. ꝛ ar. ff. de fideiussorib⁹. l. fideiussor obl ga §. fid iussor. ꝛ. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. l. qbus. §. dñs. Rñ. nō obstat: qa verū ē ꝙ filius nāliter obligatꝉ: ꝛ ꝙ nāles actiones trāseunt i heredes. lꝫ abusiue dicantꝉ actiones nāles: vt in p̄dic. l. fideiussor. cum actiones oēs fere sint de iure ciuili. vt. ff. d ori. iuris. l. ij. in fi. ꝓme colū. adeo trāseunt ꝙ ēt heres cū effectu tenetur. vt. ff. de sol'. l. stichū. §. adijtio. at in patrem iō nāl' nō transit: qꝛ nō est heres: sꝫ occupat bona iure peculij: vt. s̄. dixi.

¶ De senatuscon. plauciano.

1 Nunciatio senatusconsulti plaucia. quare infra dies. xxx. fiat.

2 Annciatio senatusconsul. plauciani qd possit.

3 Filius ex alio natus ꝙ sit in tali actionē quomodo probabitꝉ.

Subsequenter post odiosuꝫ senatuscons. ꝛ post aliud fauorabile videamus d senatuscon. plauciano quod est pro parte odiosum: ꝛ pro parte fauorabile. odiosum pro maritis: fauorabile pro filijs: sed magis iudico illud fauorabile. Inuentū fuit hoc senatuscon. ex summa necessitate. naꝫ sepe contingit ꝙ non bona gratia matrimonium separatur iure fori loquor: vel etiam iure poli: licet matrimonium nō separetur. tamen aliquando propter discordias maritus ꝛ vxor separatum habitāt ꝛ vxor dicit se pregnātē: ne forte duo mala contingant: primum ne maritus negando ex se esse pregnātem non debeat agnoscere filiū: ꝛ h̄ eēt malū. Scdm ꝙ mulier forte possꝫ ptū supponē sic multe faciunt ꝛ h̄ eēt pessimū ꝙ falsus fili⁹ reputaretur ꝓ filio vero. iō senatuscō. sic ꝓuidit vt mulier post diuortiū iure illo: vel postq̄ fuerit i discordia cū marito ꝙ separatiꝫ bint. iure canonico denūciet marito se ex ꝓgnantē: ꝛ denūciet h̄. ī. xxx. ꝛ ico. fi ec hēs. ff. de liberis agnos. l. j. in p̄n. † Qō.

1 Sꝫ illō q̄ritꝉ q̄re ista nūciatio fit. Itē q̄re infra. xxx. dies. Rñ. iō fit nūciatio vt mulier

lier si appareat pregnãs nõ possit marit⁹ dicere vel vehementer p̃sumere q̃d nõ sit ex eo p̃gnãs. iõ dico de diuortio. q̃a si maritus vel vxor se maritali affectione ptractẽt: nõ h̃z locum senatuscõ. plau. De triginta diebus ponit. q̃z bene põt mulier scire in fine mensis an sit pregnãs vel nõ. vt pp̃ter mẽstrua: nã si hodie diuertit ꝛ post duos menses vult nunciare quod sit pregnãs mulier: nõ audit̃ sine cause cognitione in q̃ q̃rit̃ forte si mulier est minor vel errauit: q̃z credidit non esse. sicut aliqñ ꝯtingit. vt. ff. e. l. j. §. si mulier. ꝛ. ff. de acq̃rẽ. heredi. cũ q̃dã. ꝛ h̃z hoc locum siue mulier qñ diuertit nõ fuit p̃gnãs. q̃z nõ erat certa sc̃z ꝙ d̃z denũciare se p̃gnãtẽ: siue fuit pregnãs de. v. vel. vi. mẽsib⁹ qñ recessit a marito: semp denũciare d̃z infra mensez etiaz si eẽt pregnãs de. viij. mẽsib⁹. adeo vt si nõ denũciat ĩfra. xxx. dies illos cõtinuos numerãdos a die diuortij. etiã si partus nascat̃ in. ix. mẽse. ꝛ sic infra vnũ mẽsẽz post diuortiũ senatuscõsul. plau. cessat. sicut h̃ legunt̃. ff. de libe. agnoscẽ. l. j. §. si mulier Sed q̃re mulier q̃ semp stetit cũ marito ꝛ fuit p̃gnãs ponam⁹ p octo mẽses: in quibus in pace steterũt vult denunciare marito: q̃ sit ex eo pregnãs infra. xxx. dies: nõ ne presumit̃. Rñ̃o iõ nũciat̃ ab illa vt marit⁹ bene possit menses numerare: ꝛ rationẽ facere intra se tractãdo domestica thori ꝛ secreta vxoris: ꝛ a quo ipe cessauerunt mẽstrua vel non: ꝛ alia q̃ referre pudorus
2 sunt: an sit ex eo pregnãs. † Questio. Item q̃rit̃ q̃d p̃sit ista denũciatio. nã ostendo ꝙ nihil. nã siue denũciat: siue nõ: nihilomin⁹ poterit pater negare illũ eẽ filiũ: ꝛ partui nullũ p̃iudiciũ fiet: etiã si denunciatio fuit omissa. vt. ff. de liberis agnos. l. j. §. elegãter. Rñ̃. imo denũciatio p̃dest. nam si denũciatio facta est l̃z filius nascat̃ post diuortiũ: ꝯpellit̃ pater ipsum agnoscere ꝛ dare alimẽta: ꝛ si nõ dabit alimẽta cohercetur pro motu iudicis. vt. ff. de libe. agnos. l. j. §. j. Et facta sic denunciatione p̃stabit alimẽta pater. si vero miserit custodes ad custodiẽdũ vẽtrem: vel denũciet ꝙ nõ sit ex eo pregnãs. ꝛ tũc nato filio nõ p̃stabit alimẽta nisi p̃bet̃ fili⁹. vt. ff. eo. l. j. §. j. i fine: ꝛ p̃babit̃ filius sũmatiz. vt. ff. de libe. agn. l. j. §. idem iulian⁹. ꝛ. l. si qs a liberis. §. si vel parẽs. si eni pr̃ mittit custodes siue neget illã vxorẽ siue ꝯfite at: sz negat p̃gnãtẽ ex eo recte mittit ꝛ nõ fit p̃iudiciũ sibi dũmodo id p̃testet̃ ad cautelam. q̃z si etiã nõ protestetur nõ p̃iudicat sibi q̃si inde videat̃ curã habere mittendo custodes. vt. ff. eo. l. j. §. eleganter. in fine. ¶ Illud autem nota ꝙ quando h̃mõi diuortium interuenerit: mulier d̃z denũciare marito se ex eo esse pregnantẽ ꝛ denũciabit ipsi marito se ex eo esse pregnãtẽ infra illos. xxx. dies: si maritũz inuenerit. vel si nõ denunciabit domi. domum accipe propriã. siue hospitiũ in ciuitate siue in municipio. vt. ff. eo. l. j. §. j. ꝛ. ff. de iniurijs. l. lex cor. ꝛ. ff. de v. sig. l. in lege. ꝛ ar. ff. de excusatio. tuto. l. scire. ff. q̃d vi aut clam aut q aliter. Et sic nota ꝙ denũciatio incipit a muliere ĩfra predictos. xxx. dies. s. vt denunciet: domino: sum ex te pregnans. facta hac denũciatione iam merito incumbit: vel mittere custodes: vel denũciare ꝙ non sit ex eo pregnans. q̃d alterutrũ si fecerit filiũ natũ nõ cõpellit̃ agnoscere: alioqñ si vtrũq̃ omiserit natũ q̃ztũ ad alimẽta agnoscit. vt. ff. e. l. j. § j. ꝛ. ij. Sed ista oĩa locũ habẽt q̃ztũ ad hoc vt agnoscatur filius. s. vt alimẽta sibi nato p̃stentur. nõ aũt habẽt locũ q̃ztum ad cãm principalẽ ipsius filiationis: an sit filius vel non quia siue fiat denũciatie a muliere siue non: siue maritus mittat custodes siue non: nihilominus causa p̃ncipalis tractabitur. s. vtrum sit filius vel non. ꝛ est adeo istud verũ vt licet pater in alimentis p̃standis agnoscat illum suũ filium: non tamen propterea necesse habebit illum suum heredem habere: immo poterit probare contrarium. s. q̃ ex alio nat⁹ sit. licet maximum preiudicium afferat p filio illa confessio patris que erat facta in
3 alia causa. vt. ff. eo. l. j. §. iul. † Questio. Sed quomodo probabit ꝙ fili⁹ ille sit natus ex alio: certe videtur ꝙ non possit: nã quando adulter ille de quo dicit illũ natũ non accessit cum testibus ad adulteriũ cõ

mittendum: z quando essent ibi multi quo modo probare possent q filius ex illo concipiatur: cum illud non videatur: neque sciatur hora conceptionis. propterea legislator putauit conditionem illam si filius probauerit se filium non esse potestatiuam: sed quasi impossibilem. vt. ff. de conditione z demonstratione. l. lutius. Respon. probabit indirecte: nam probabit quod absens fuit decem annis. reuersus inuenit pregnantem vxorem. vel si erat presens non erat potens in opere z sermone: non poterat intentare actionem de tigno iniuncto: nec legere titulum de concussionibus: vel quia infirmus: vel quia maleficiatus vt. ff. de his qui sui vel alie. iuris sunt. l. filium. z. ff. eodē. l. j. §. si qs ex longo tempore. licet enim pater confitebitur quod mulier sit ex eo pregnans nō propterea constabit illum esse suum heredem. vt. ff. eodem. l. j. §. idem iulianus. causa tamen filiationis tractabitur plene z non summatim: adeo quia sententia ibi lata faciet ius generale si pro filio pronunciabitur z patri erit filius z omnibus fratribus consanguineus. si vero contra: nulli erit coniunctus. vt. ff. eodem. l. §. finali. z. l. sequenti. sicut snia facit ius generale in causa inofficiosi testam. vt. ff. de inof. testa. l. posthum⁹. z. l. cōtra. §. vl. z in causa status. vt. ff. ō statu hominū. l. igenuū. z in causa populari. vt. ff. de iureiurando. eum qui. §. in popularibus. z in causa publici criminis. vt. ff. de accusationibus si cui. ¶ Qualiter autem alimenta petantur a filio hic non tracto. quere supra de officio iudicis quo alimenta petuntur. Et quere de materia ista alias. s̄. de preiudiciali actione in rem per quam queritur an aliquis sit filius vel non.

De senatusconsulto adriano facto sub temporibus diui adriani. Rubrica.

1 Filius natus: q non nascatur in potestate patris quomodo esse possit.

2 Filius si ex cōcubina nascatur z in domo quid iuris.

3 Pater si mortuus sit: z auus non supersit in tua potestate nepos recasurus sit.

Et z aliud senatusconsul. cuius nomen non habemus z quare. quia forte missi fuerunt illi qui ediderunt: quorum nomina non sunt scripta: vel omissa sunt per incuriam scribentis: sicut in multis senatusconsul. videbis. factum tamen fuit temporibus diui adriani: z forte propter nomen tanti principis: nomen senatoris fuit omissum. vocemus ergo istud senatusconsul. adriani z multotiens istud est. nanqz z ius ciuile flauianum appellatur. non q aliquid de suo posuerit: sed quia suo tempore ius illud patuit populo z per hoc fuerit suum. z hoc etiam de iure papirio. vt. ff. de origi. iuris. l. ij. §. postea cum apius. Istud senatusconsul. adrianum pertinet ad liberos qui constante matrimonio nascuntur: vt illos pater habeat necesse omnibus modis agnoscere. vt. ff. de liberis agnos. l. siue. §. quia plaucianum. z insta fuit prouisio senatorum. vt ex quo in pace steterunt maritus z vxor toto tēpore quo fuit pregnans: licet dicat' iste miser quod non sit suus filius vt illum compellatur agnoscere quantum ad alimenta. Item ita demum habet locum hoc senatusconsul. z hoc etiam idem credo de plauciano: si illi qui nascentur vel agnascentur sint sui heredes. ceterum si in potestate nō sunt recasuri ad illos non pertinet. vt. ff. codez l. j. §. vlti. † Questio. Quare ista dubia sunt: nam quomodo posset esse q filius natus non nascatur in potestate patris. Respondeo potest esse quod non nascatur in potestate patris: puta quia ex dannato coitu: vel ex incestu seu nefario: illi sic nati nō sunt alendi. vt in auctentico quibus modis naturales efficiūtur sui. §. vltimo collactione septima. † Questio. Quid si nascatur ex concubina vnica z in domo. Respondeo: isti tales z si non nascantur in potestate: tamen agnosci debent z ali. vt in aut. quibus modis na. effi. sui. §. si quis igitur habens. collatione septima. Item illud attende esse verum vt agnoscatur fi-

lius quo ad alimenta siue nascatur filius viuo patre: siue post mortem patris auo superstite: in cuius potestate est recasurus compellitur enim auus nepotem agnoscere idest dare sibi alimenta adeo quod potest agi cum auo preiudiciali iudicio vel preiudiciali actione. Sed quod erit illud iudiciũ preiudiciale vel q̃ actio preiudicialis. Respondeo ista verba sane sic intelligere: est agendum cum auo de partu agnoscendo preiudicio idest petam alimenta ꝓ isto filio per hoc senatusconsul. ꝛ dicam auo cognosce hunc partum. ꝛ est ista cognitio preiudicialis idest fauorabilis. qa si modicum faciat pro filio pronunciabitur pro eo: vel preiudicialis idest omnibꝰ questionibus mouendis p̄iudicans. quia licet auus dicat non fuit mater tua vxor filij mei. vel non fuisti ex eo genitus: semper auus dabit alimenta nepoti: que petuntur officio iudicis deseruiente huic senatusconsul. ꝛ hoc sonant verba que in p̄dicta. l. siue. ponuntur: quia si hoc ipsum

3 ꝛcetera. † ℭ Itē illud nota ꝙ si pater sit mortuus: ꝛ auus non superest: in cuius potestate nepos sit recasurus: quod hoc senatusconsul. cessat. ꝛ hoc idem credo de plauciano quod cessat: quia non superest persona a qua possint alimēta peti. vt. ff. eodem siue. §. illud tenendum. Item quid si iste filius viuente patre ꝛ auo intentauit petitionem heredi. certe licitum est possessori conuento dicere vel excipere quod nō fuit filius illius cuius hereditatem petit. ꝛ tunc queritur plenissime vtrum sit filius vel non. vt. ff. ad carbonianũ. l. carbo. §. missum. verum consulitur isti filio. vt si viuente patre intentauit actio. preiudicialem in rem: per quam vendicabat se in filium: vel patrem suum in patrem: dicendo illum esse suum patrem: dicendo agnosce me filium cum sim in potestate tua. vnde propono preiudicialem in rem de qua diximus supra de actione preiudiciali in rem per quam queritur an aliquis sit filius: vbi de hac materia inuenies: ꝛ aduersarius obijciat non est filius. si pater ille mortuus est ꝛ filius iste est impubes petat carbonianā. vt. ff. eodem siue. §. penulti. ꝛ. ff. ad carbo. l. j.

De senatusconsulto sillaniano. Rubrica.

1 Senatusconsultum sillanianum vnde denominationem sumpsit.
2 Senatusconsultum sillanianum ad hoc vt competat quot requirantur.
3 Morte clandestina serui dominis opem ferre neq̃q̃ possunt.
4 Serui impuberes ꝛ ancille nōdũ viri potentes ꝓpter mortem domini vt non torqueantur: excusari debent.
5 Surdi: muti: ceci ꝛ furiosi ꝛ similes persone a torture excusari debent.
6 Senatusconsultũ silllanianum locum habet circa duo: si mors scilicet non sit clandestina: ꝛcetera vt in litera.
7 Questio in tali actione ad quid necessaria est: si constet eum occisuz ꝛ sic scelere interfectum ꝛ alia vt in litera.
8 Mādator quis fuerit qñq₃ inquirit: licet constet aliquē interfectum fuisse.
9 Eodem aliquē eē sub tecto qũo intelligat.
10 Serui nunquid excusantur: si timuerint: ne morerentur: dum suũ dñm iuuarentur.
11 Serui qui opez dominus nō dederint excusantur: si infirmi fuerint.
12 Mariti si forte vxorem in adulterio deprehensam occiderit: vel econtra: serui excusantur.
13 Dominus serui stultus eēt: qui seruũ ō nocte cum vxore sua in camera cubere faceret: qm forte barba sua male pateret.
14 Aliquis si dolo malo celauerit vel receperit aliquem seruum de illa familia: qui alicuius facinoris noxius erit: proinde tenebitur ac si noxius fuerit.
15 Actio aliqua an competat: siue seruus in libertate eripiatur: q: mortem domini deterit accusando interfectorez non aũt in eum crimen retorquendo quia forte seruꝰ accusabatur ꝛc. vt in lr̄a.
16 Actione in tali nunqd seruus vel estimatio debeatur.
17 Actione huiusmodi de actione directa: q̃ ad seruum petendum dat intelligit.

Seru⁹ ꝓhibit⁹ manumitti: lꝫ alˀs manumitti non possit. si dñi interfectorem accuset: ⁊ probauerit: manumitti debet.
8 Lex sicut est fauorabilis seruo detegenti mortem domini: ita est odiosa ipsi fugienti ante aperturam tabu.
9 Accusatori semper de bonis accusati prouidetur.
10 Seruus si mortem domini detexerit: libertati donatur.
11 Testamentum si aliquis qui dicitur occisus fecerit: vel codicillos: non debet aperiri nec in totum: nec in parte: anteq̄ꝫ de familia questio habeatur: quis aperiri dicatur: ⁊c̄.
12 Testamentū vel codicilli q̄re apiri ꝓhibeāẗ in totū vel in parte: anteq̄ꝫ q̄ꝺ de familia habeatur.

PRoditum est senatuscōsul. sillanianū de summa prouidētia per quod prouidetur dominis patribus matribus ⁊ omnibus fere vt securi sint tam a familia q̄ꝫ ab extraneis sint securi: per quandam consequentiam nō vt periculum euenire non possit sed vt serui qui sunt de familia dominis opem ferant. ⁊ sic si prouide. dominis ꝓuidetur ⁊ domib⁹ vt secure sint.
1 vt ff. ad sillanianū. l. j. in p̄n. † ℭ Est āt illō senatuscōsul. denominatum a conditore pone a silla. sicut ⁊ multa alia. Sꝫ cū essent senatores centū numero. vt. ff. ꝺ petitio. heredi. l. item veniunt. §. preter hec. ⁊ de offi. te la. tit a. ⁊. C. ꝺ petitiōe here. l. vl. in p̄ncipio. nam ibi appellatur petitio hereditatis cētūuirale iudiciū. i. actio inducta a senatoribus qui erant centū numero cur denominatur ab vno. R̄no ideo quia forte ille dignior erat iter illos. Uel ab alijs erat sibi cōmissum q̄ senatum sic ordinaret preterq̄ꝫ in macedoniano quod non denominetur a conditore. sed a creditore in cuius odium fuit introductum. vt. s̄. ad macedo. notaui. ℭ Hoc senatuscōs. locum habet quādo dominus occiditur: ⁊ familia sibi opem ferre potuit ⁊ non tulit: q̄ꝺ illa familia capite puniatur. ⁊ sic vt istud sciatur per tormenta familie veritas inquiretur vel seruorum: seu libertoꝝ in testamēto manumˀssoꝝ. vt. e. ff. si. qs in gradu. §. si ex stipulatu. in fi. ⁊. §. si qs bꝫ. ⁊. ff. eo. l. j. §. occisorum. ⁊. §. potuisse.
2 † ℭ Unde ad h̄ vt istud senatuscō. locuꝫ hēat tot sunt necessaria. ℭ In p̄mis q̄ sit dñs. vt ff. e. l. j. §. j. ⁊. ij. intellige dñꝫ siue ꝓ pte siue isol' dū. vt. ff. e. l. j. circa p̄n. ⁊. §. dñi appellatione. vt arg. ff. de ver. sig. l. recte. ⁊. ff. de ritu nuptia. l. illō. itellige dñs siue sit dñs pleno iure siue hēat ꝓprietatē: vsufructuarius. n. ⁊ bonefidei possessor: ⁊ creditor dñi appellatione n̄ cōtinenẗ. vt. ff. e. l. j circa p̄ncipiū. Itē appellatione dñi itellige etiā liberos. i. nō solū ipsum dñm: sꝫ ēt liberos ei⁹ siue sint in ptāte siue sint emācī. imo. ⁊ p̄r dominus itelligiẗ q̄ꝫtum ad h̄ q̄ ad seruos castrēsis peculij: mariı⁹ ⁊ vxor adinuicē q̄ꝫtum ad seruos eorum: lꝫ serui vxoris nō sint viri. neq̄ꝫ econuerso. sꝫ q2 ē cōmixta familia ⁊ vna domus: nō dicūtur dñi. vt. ff. e. l. j. in tota p̄ma colūna vsq̄ꝫ ad. §. occisoꝝ. arg. ff. reꝝ amotaꝝ. l. j. ⁊. C. ꝺ furtis. l. q̄ꝫ nis. ⁊. C. de crimine expi. heredi. l. aduersus. ⁊ ar. ff. ꝺ iure do. l. q̄ꝫuis. Et ꝓdest ista ar. notare ꝓ eo q̄ꝺ sepe q̄riẗ qs sit dominus dotis. ⁊ ꝓ vassalis nr̄is. Sꝫ lꝫ dixeriꝫ filiū appel. domini ꝯtineri intelligas ēt de adoptiuo nō tamē continebitur si alij in adoptiōe deẗ. vt. ff. eo. l. ij. §. in eo q est ē adop. sꝫ lꝫ adoptiu⁹ itelligaẗ appellatiōe dñi: nō tn̄ alūnus. vt i eo. §. Et ꝓdest istud notare ꝓ illis q sunt afiliati ab alˀq̄ quando dat ibi filiā suā ꝓ vxore ⁊ afiliat te: lꝫ sit ꝯ. ff. ꝺ vbo. ob. l. qdā. Sꝫ lꝫ q̄ ad suos p̄ris fili⁹ hēaẗ loco domini. nō tamē ita i seruis mr̄is. vt in p̄dicto. §. Sꝫ si tn̄ q̄ras q̄ sit rō. dominus meis ita ibi glosat. q2 filius est de p̄ris nō matris famil'. vt insti. de legi. agna. tu. ⁊ q2 in ptāte esse opteẗ: vt in p̄dicto. §. vltima rō ⁊ ēt p̄ma reprobaẗ a multis. q2 filius emancipatus contineẗ appellatione domini. sꝫ optima est q̄si dicat domin⁹ me⁹ ille itelligiẗ domin⁹ suorū illi⁹ q ꝑsonā illā posset hēre in sua familia. i. in ptāte: q̄ꝺ in muliere non est. vt. ff. de suis ⁊ legi. heredi. l. nullaꝝ. ⁊ de bono. pos. ꝯ tab. l. illud. §. ad testamēta fe. sicut

⁊ alias

τ alio in substitu. pupillari. vt. ff. de vulgari τ pupillari substi. l. ij. ¶ Scdm est necessariū φ dñs sit occisus: τ intelligas occisum ense vel gladio peremptū: aut cesum vel iugulatum vel strangulatū: vel pcipitatū vel saxo vel fuste vel lapide percussum vel alio mō necatū. ceterū si veneno vel alio clandestino mō sit dñs interfect⁹
3 senatuscō. silleianū ñ bꝫ locū. † Et ē ratio: q: in morte clandestina serui dñs opē ferre nō possunt. vt. ff. e. l. j. §. occisorū. nisi venenū p vim infusum eēt: tūc. n. locū bꝫ senatusconsul. vt. ff. e. l. j. §. plane. verū si dñs seipsum occidit nō metu criminis sꝫ tedio vite: vel propter ipatientiā doloris nō ē locus senatuscō. nisi fecerit hō coram
4 seruis. vt in pdicto. §. † Excusanť tñ serui ipuberes τ ancille nondū viri potētes. scꝫ vt nō torqueanť. terreri tñ ꝯsueuerūt ferula vel habena vt veritatē dicant. vt. ff. e. l. j. §. impuberes. vt in dis. l. eiusdē ti. excipiunť. Excipiunť ēt serui clausi sine
5 dolo malo. τ q sunt ifirmi. † Itē τ q sunt surdi. τ muti. τ ceci. τ furiosi: τ surdum τ mutū excuso a clamore: nō tamē a visu si videret dñm occidi. cecum excuso a visu nō ab auditu si audiuit dominū iterfici q̄re nō clamauit. vt. ff. e. l. si qs in graui. in pnci. §. subuenitur. simile arg. ff. de vacatio. mun. l. sertū decimū. §. corporis. † Et
6 sic senatuscōsul. silleianū locum habet circa duo: si mors non sit clandestina torquētur serui vt dictū ē: τ añꝙ vindiceť mors testatoris hereditas adiri nō potest. quod in clandestina totū contrariū est. vt. ff. e. l. j. §. plane. τ §. si quis ñ metu. ¶ Tertiuꝫ est necessariū q̄tū ad hō vt serui torqueantur qō constet dominū scelere interfectū.
7 vt. ff. eo. l. j. §. si quis nō metu. † Qō. Sꝫ querit dominus meus ad quid fiet qō illa. nam si constat eum occisum τ sic scelere interfectum ad quid fieret. si non cōstaret non fieret: vt dicit predictus. §. in quo casu potius debet fieri p tormenta seruoꝝ questio. Rñdeo bene constat quod aliquis sit scelere interfectus. non tamen constat
8 quis fuerit interfector. † Item bene constat aliqñ qs fuerit interfector: tñ fiet qō τ inquisitio quis fuerit mādator. vt. ff. eo. l. τ si certus. τ. l. prius. ¶ Quartum ē necessarium ad hoc vt senatusconsul. locus sit vt serui torqueantur τ φ puniātur capite si potuerint opeꝫ ferre vt sint vel fuerint quādo dominus fuit occisus sub eo.
9 tecto. τ sic potuerūt opem ferre. † Sꝫ q̄liter accipiť sub eodem tecto. Rñ. ut sepius legislator τ sic esse iudicatum vt nō sit necesse vt sint sub eadeꝫ contignatione: sꝫ in illo loco vnde potuissent vocē dñi exaudi
10 re. vt. ff. e. l. j. §. hoc autē senatus. † Qō. Quid si timuerunt ne morerenť dū dñm iuuarēt: nūqd excusanť. certe ñ: debēt. n. salutem dñi ppꝛie saluti pponē. vt. ff. eo. l. j. §. hō āt senatuscōsu. τ. §. potuisset. Idē forte in milite qui cū potuit pposítū suuꝫ protegere vel defendere τ non defendit φ capite puniť: nō tamē credo φ debeat salutem prepositi sui proprie anteponere. vt. ff. ō re mili. l. iij. §. vl. τ. l. oīe. §. vlť.
11 ¶ † Quintū φ serui illi fuerint sani quī opē potuerūt ferre: alis excusanť. vt. ff. e. si qs i graui. i pnci. sic excusantur quando dñs vulneratus purgauit seruorū officiū in vltima sua volūtate: nam tūc sollicitudo heredis obtinere dꝫ vt pietas facta seruis a dño nō tollať. s. ne torqueāt: ne ad penā veniant serui qs absoluit dñs ipse. vt. ff. ad silleianū. l. j. §. vl. sꝫ lꝫ bonū testimoniū dñi psit seruis: malū tñ nō nocet. nam si domin⁹ moriēs dicat vix mortis latā a seruo nō sibi creditur nisi cum
12 pbauerit. vt. ff. e. l. si qs i graui. §. j. † Itē excusantur serui si forte marit⁹ vxorē vel ecōuerso in lecto cubantem nocte occidit. Itē si occidit eā in adulterio deprehēsaꝫ. q: in pmo casu nō potest imputari seruis cum in camera dñi non iaceāt: τ qūo pōt seru⁹ scire quid faciat maritus de nocte
13 cū domina in camera † τ stult⁹ eēt ille dominus q seruū faceret de nocte cubare in camera cū vxore sua. q: aliqñ barba sua male pettercur. in scdo casu excusanť: q: ñ obuerāt resistē iustū dolorē psequēti vt ff. eo. l. si qs i graui. §. si marit⁹. Excusantur ēt serui si cū domini eoꝝ agressioneꝫ patereť cū omnib⁹ subuenire nō possent

si vni subuenerũt. Itẽ si magis subuene-
rũt dño q̃ dñe vel ecõuerso. vt. ff. e. si qs
14 i graui. §. ñ cũ oẽs dñi. † ¶ Illud autẽ
nota q̄ si aliqs dolo malo celauerit vl' re
ceperit aliquẽ seruũ de illa familia q illi⁹
facinoris noxius erit: pinde tenebitur ac
si fuit noxius. l. cornelia de sic. vt ff. eo. l.
15 si qs in graui. §. si qsq̃ eorũ. † ¶ Itẽ no-
ta q̄ siue seru⁹ eripiatur in libertate: quia
mortẽ dñi deterit accusando interfectorẽ.
nõ ãt retorquendo crimẽ in eũ. q: forte ac-
cusabat seruus: sicut ⁊ alias ar. ff. de pe-
nis. l. si forte. siue etiam occidat seru⁹ q:
fuit cõscius mortis domini. vel q: potuit
dño opẽ ferre qd si ille seruus mihi ex sti
pulatione debebat actio nulla mihi ope-
rat. sicut ⁊ alia. ff. de ver. ob. q seruũ. ⁊. ff.
d lega. pmo: qd g̃. §. si heres. verũ si alio
mõ seru⁹ pmissus manumitteret: vel oc-
cideret iniuste q: sub eodẽ tecto si fuerit:
⁊ sic opem dño ferre nõ potuerit tunc mi-
hi creditori erit vtilis actio ad estimati o-
nem serui. vt. ff. eo. si qs i graui. §. si ex sti-
16 pulatu. † Sed qd petet nũqd seruus vel
estimatio: lex videt velle q̄ seru⁹ sit petẽ-
dus. vt. ff. de vbo. ob. seruũ. §. si qs. h ãt
videtur q̄ estimatio sit petenda. vñ multi
adherẽtes huic. l. petunt estimationem in
libell' quando res eorũ mortua ẽ. Rñdeo
17 in. l. illa seruũ loquit † legislator de actio
ne directa q̃ dat ad ipsũ seruũ petendũ.
h ãt loqt de vtili actione q̃ dat ad pciũ.
Uel aliter. l. illa seruũ respicit nãm obli-
gationis ⁊ principiũ iudicio lex ista respi
cit finem ⁊ sententiã iudicij. qñ dicat vti
lis actio erit creditori ad estimationem. i.
q: iudex pdẽnabit debitorẽ nõ ad restitu-
tionem serui: sed ad estimationem: sicut ali
as. ff. de dolo arbitrio. ⁊ tũc iudex debet
pdemnare ad rei restitutionem qñ res ex-
stat. vt. ff. d rei vẽdi. officiũ. ⁊. l. q restitue
re. nec ẽ mirũ qd aliqñ aliud petimus ⁊
aliud psequimur. vt ⁊ als. ff. de vbo. obli. l.
18 in executione. † ¶ Itẽ adhuc tertiũ nota
q̄ seruus phibitus manumitti lz al's ma
numitti nõ possit. vt. C. si manci. ita fue.
ali. vt ma. l. ca. tñ si accusat interfectorẽ
dñi ⁊ pbauerit q̄ manumittit. ⁊ bñficio
legis. vt in pdicto. §. ⁊ sic plus opatur
lex q̃ minister eius. lz alias sit arg. c tra.
ff. de arbitrijs celsus. ⁊. ff. de iure psona.
19 l. si libertus. † ¶ Item nota aliud q̄ sicut
lex est fauorabilis seruo detegenti nec' m
domini in quo casu legitimã habet pso-
nam standi in iudicio. vt. ff. de iudicijs. l.
vix. ⁊. C. de precibus imperato. offeren. l.
j. ⁊ sibi libertatem concedit. ita lex odiosa
est seruo fugienti ante aperturam ta. vt lz
illi sit relicta libertas in testamento domi
ni: tamen sibi non prodest: quia perinde ẽ
ipsis sicut ⁊ de seruis supplicium sumit ⁊
ẽ eq̃ssimum non obstante indulgentia do-
minorum quam quisq; pleniorem esset ex
pertus eo grauiorem sceleri suo penã re-
feat. vt. ff. eo. si quis in graui. §. de his:
immo plus q̄ ipsi ex vinculis causam di-
cent. etiam si aperto testamẽto liberi inue
niãtur. ⁊ sic puniuntur ac si nõ esset eis re
licta libertas: ⁊ accusatori dabũtur deni
aurei. i. decem de bonis dãnati. si autem
non inueniantur liberi in testamento tunc
dabuntur accusatori quinq; aurei. pro quo-
libet seruo qui cedẽ commiserunt. vel ẽ
fugerunt iudicio meo non p quolibet ser-
uo q fuerit sub eodem tecto. ⁊ isti quinq;
aurei dabuntur de bonis occisi. q: de bo-
nis seruoz non possunt dari. q: seru⁹ non
dr hẽe bona. vt. ff. de ver. sig. l. paterfa.
si autem non inueniat in bonis occisi: tũc
dabuntur de publico. vt. e. ff. l. lege corn.
Et sic nota q̄ he ex vinculis causam di-
cent. ⁊ hoc idem alias in seruo committẽ-
te delictũ si non defendit ex vinculis cãz
dicet. vt. ff. de custodi. ⁊ exi. re. l. ij. aliter
ẽ in libero hoie accusato: q: lz ponat i vin
culis vel q: fideiussorẽ dare nõ pt: vel q:
ẽ tale crimen qd fideiussori non committi
tur. vt. ff. de custo. ⁊ exi. re. l. j. ⁊. l. diu⁹. si
tñ vinculis causam dicet: imo liber a vin-
culis examinabit ⁊ cãz dicet ⁊ in iudicio
se defendet. vt. ff. de questionibus. l. diu⁹.
20 §. cogniturum. † ¶ Item in pdictis vnũ
dignum nota q̄ accusatori prouidetur de
bonis accusati. simile. C. ad. l. iul. maie.
quisquis. in fi. Item q̄ de publico datur
precium. vt aut. de manda. principũ coll.

lij. ꝛ in auĩ. de indi. coll̃. vi. si ergo dñs oc cidit ꝛ palam auxilium dꝫ sibi ferre familia. armis. manibus. clamorib⁹ ꝛ obiectu corporis: qḋ cũ non fecerit merito ꝺ ipsa familia supplicium sumitur. vt. ff. e. l. cum dñs. ꝛ h̾ q̃ tũ ad familiã q̃tũ aũt ad hẽdẽ talis pena imponit̃ q̄ si adeat hereditatẽ illi⁹ quem constat publice occisum anteq̃ sumat̃ qḋ ꝺ familia ꝛ ante suppliciũ sumptum q̄ ab eo auferẽ hereditas tanq̃ ab indigno ꝛ applicatur fisco. vt. ff. e. l. necessarios. §. non alie. ꝛ. l. si sequens. §. vl. ꝛ sic ipse palam occisum ꝑus dꝫ vindicare nõ ense vel gladio sed accusando ꝛ postea adire. In morte clandestina prius poterit adire ꝛ postea vindicare. aliogn si postea non vindicauerit auferet̃ ab eo hereditas tanq̃ ab indigno. vt. ff. eo. l. necessarios. ꝛ. l. vl. ꝛ. l. heres. ꝛ. l. ꝑpter veneni. ꝛ licꝫ teneant̃ vindicare tenet̃ vsq̃ ad sniam: ñ autẽ appellare. ff. e. l. ꝑpter veneni. §. vlti. Et sic no. arg. q̄ cã appellatiõis sit alia a ꝑncipali. Itẽ q̄ ꝑcurator cãm appellationis exercere nõ teneat̃. vt. C. ꝺ ꝑcu. inuit⁹. ꝛ. C. ne cui liceat in vna cadẽq̃ cã. tertio ꝑuocare. Sꝫ lꝫ heres nõ possit dare anteq̃ vindicet vt dixi: tñ q̃relam inofficiosi testamenti p̃t intentare ꝛ mortẽ vindicare. vt. ff. e. ex inofficio. ꝛ h̾ attende in ꝑmo herede quod si vindicet q̄ põt adire ceteꝝ si substitut⁹ vindicet nõ ꝑpea sibi applicabit̃ hereditas. vt. ff. e. si sequẽs. sed
21 nihilomin⁹ applicabit̃ fisco. † ¶ Itẽ nota q̄ si seru⁹ detexerit morteꝫ dñi qḋ libertati donat̃. imo cũ si cõis sit partem soci⁹ ꝯseq̃t̃ de bonis occisi qḋ intelligo. vt. ff.
22 e. l. si seru⁹. ꝛ. l. domino. † ¶ Ex hoc senatusconsul. orit̃ aliḋ beneficiũ qḋ est nota dignũ: nam si aliq̃s q̃ dicit̃ occisus fecerit testa. vel codicillos nõ dꝫ apiri nec in totũ nec in ꝑte anteq̃ ꝺ familia qḋ habeatur. q̃s aũt dicatur aperire: ꝛ que tabule dicant̃ clause. hꝫ. ff. e. si q̃s in graui. §. edicto cauet̃: q̃ contra fecerit punit̃ in centũ aureis. q̃ꝝ ꝺ media pars datur accusatori ꝛ dimidia fisco. ꝛ erit contra euꝫ actio in factũ q̃ popularis ẽ. vt. ff. e. l. lex cor.
23 §. ex h̾ edicto. † Q̃ő. Sꝫ queritur quare ꝓhibet̃ apiri testamentũ vel codicilli i totũ vel in parte anteq̃ qḋ habeat̃ de familia. R̃n. sic ipse legislator ne heres ꝑpter suũ compendiũ familie facin⁹ occultaret. vt. ff. eo. si q̃s in graui. §. si pupill⁹. Excusat̃ tamen q̃ aperuit si ignorauit testatorẽ occisum: vel si sciuit aperuit sine dolo: puta per rusticitatem vel per imperitiam ignarus edictũ pretoris: vel senatuscõ. vt. ff. e. l. si q̃s in graui. §. edicto. sic ꝛ alias excusat̃ q̃s a pena edicti ꝑp rusticitateꝫ q̃ corrupit albũ pretoris. vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. si q̃s i. i qḋ. ¶ Hec de isto senatuscõsul notaui. rel. q̃ copiose q̃re in summa dñi mei de his q̃b⁹ vt indignis.

¶ De senatusconsulto pisoniano. Rub.

1 Senatusconsultum pisonianum quandṍ locum habeat.

1 S † Ed circa ꝑdictũ senatuscon. silleianum sunt duo alia senatuscon. vnuꝫ vocat̃ pisonianum ꝛ locũ hꝫ q̃ñcũq̃ seru⁹ obnoxi⁹ pene vendit̃ alicui. vt si seruus penis subdat̃ q̄ emptor ne afficiatur iniuria poterit petere preciũ a vẽditore ꝛ vẽditor tenet̃ sibi reddere. vt. ff. eod. titu. l. senatusconsul. pisoniano.

¶ De senatuscõsul. taurino ꝛ lepidano. R.

1 Senatusconsultuꝫ taurinum ꝛ lepidanũ quando locum habeat.

2 E † St ꝛ aliud senatuscon. quod vocatur taurinum ꝛ lepidanum quod factum fuit a tauro ꝛ lepido consulib⁹ quod locum habet in determinatione temporis vt licet alia crimina ꝛ ipsorum accusationes vsq̃ ad. xx an. durẽt. vt C. ad legẽ corne. de falsis. l. q̃rela. tñ in casibus ꝑdictis ꝛ de cognitione apti testamẽti de q̃ in supiori senatuscõ. fecim⁹ mẽtionẽ durabit accusatio ꝛ actio illa in factũ vsq̃ ad. c. aureos vsq̃ ad q̃nquenniũ ꝛ non ꝯtinuũ. Et h̾ erũt v̾a si sint hẽdes extranei. ceteꝝ si sui q̃ parricidiũ ꝯmiserũt possent lege põpeia ꝺ parricidijs accusari ꝛ ill' perpetuo accusabunt̃. vt ff e. l. in cognitiõe. ꝛ q̃ sint ille ꝑsone legit̃. ff. ad. l. põpei. de parrici. l. j. ꝛ. l. sꝫ sciẽdũ. ꝛ sic̃ i. l. põp. ꝺ parri. ꝯtinet̃. vt. ff. ad. l. põ. ꝺ parri. l. vl. ꝛ sic deterior ẽ ꝯditio suoꝝ q̃ extraneoꝝ.

& ratio est quod durius cum eis agatur: quia grauius deliquerunt.

De senatusconsulto trebelliano. Rubrica.

1 Senatusconsultum trebellianum quare potius denominatum fuit a trebellio q̄3 ab alijs.

2 Senatusconsultum trebellianum ad hoc vt locum habeat: quot necessaria sint.

3 Quid est quod dicitur: q ab intestato qs rogari possit: vt hereditatem restituat.

4 Institutus quare adire recuset: cum inde commodum habeat.

5 Institutus vt adeat: per quem cogetur.

6 Institutus qualiter cogi debeat.

7 Heres rogatus restituere si fuerit contumax: neq3 de pignoribus captis & multa imposita curet: quid faciet fideicōmissarius: cui ipsa hereditas restitui debet.

8 Institutus quo iure adire compellatur.

9 Heres si passus sit re ipsa: illu3: cui debet restituere: hereditarias res possidere: quā dā tamen rem hereditariā possidebat. nū qd ad rem illam singularem restituendā: illum fideicōmissarius conuenire poss t.

10 Fideicōmissarius quo iure heredē p re singulari restituenda conuenire possit.

11 Testator si reliquit alicui rem singulare3: & rogat: vt alij restituat: ille vero vel non vult agnoscere legatum: vt illi restituat: vel agnoscit: & restituere non vult: quam actionem habebit titius contra eum: siue sit institutus heres in testamento: siue tantum fuerint codicilli.

12 Restitutionis verbalis effectus qui.

13 Actiones que nam sint que transeunt: vtrum ille directe: que fuerunt in persona heredis: an vtiles: modo sint in psona fideicōmissarij.

14 Sepulchri ius quare in fideicommissarium non transit.

15 Fideicommissarius quare agit: & vtilibus actionibus conuenitur.

16 Actiones tēporarie q̄re ex trebelliano esse soleant: & euictionis potestas tollit intellectum restitutionis fideicommissario indebite restituto.

17 Heres quare pro quarta trebellianica respondere tenetur.

18 Heres secundus si sit rogatus restituere tertio an secūd9 trebellianicā detrahit.

19 Res aliqua si ad quartam non sufficiat: an heres petere poterit sibi suppleri.

20 Heres an teneat creditorib9 & legatarijs respondere.

Introductū ē & aliud senatuscō. trebellianū qđ senatuscō. capsarij bononie parisius & neapolis de facto licet nō quo ad ius optime sciūt. de hoc senatusc. habes i insti. de fideicō. here. & ff. ad trebel. & C. ad trebel. per totum. Hoc senatuscō. factum fuit anneo seneca. & trebellio consulibus 1 tēporibus neronis. vt. ff. e. l. j. in p̄n. † Qō Sed illud queritur quare potius fuit denominatum istud senatuscō. a trebellio q̄3 ab alijs. Rñ. propter duo. primo q: trebellius fuit maximus inter eos. vt in. c. l. habetur. & licet in. ff. postponat nomē trebellij in insti. de fideicō. here. preponitur. secūdo propter vitādā eufoniā. i. malā sonoritatē. male enim sonaret senatusc. anneū seu senecanū. Et locū habet senatuscō. quotiēs quis decedit: & aliquē sibi heredē instituit & rogat ipsum hereditatē restituere poterit quartā retinere heres institutus & tres partes restituet. vt. ff. eo. l. j. §. pe. & vl. & l. ij. & l. si heres ab eo. §. si tota. & insti. de fideicō. here. & C. e. l. j. & ij. & iij. & 2 iiij. † ¶ Sed ad h vt locū habeat hoc senatuscon. multa sunt necessaria. ¶ Primū q rogatus sit quis restituere hereditatē siue ex testō siue ab intestato. sed quādo ex testō quis rogatur oportet q primo instituatur qui rogat. aliogn nullū esset testm̄ sine heredis instōne vt. ff. de fideicom. here. circa prin. & §. p̄terea intestatus. vt ff. eo. l. j. §. hoc aūt senatuscō. & C. e. t. & sine scriptura. ¶ Scōm q ille roget q testari pōt: vñ filiusfa. nisi de castrensi vel q̄si rogare nō posset. vt. e. l. j. §. in filij q̄3 fami. 3 † Questio. Sed q̄rit qd est qđ dicitur q ab intestato qs rogari pōt vt hereditatem restituat si ab itestato decedit qs qđ cōtingit quattuor modis. vt insti. de here. q̄ ab intesta. defe. q̄n rogatum credā aliquem quem non inuenio heredē. Rñ. dicitur qs rogari ab intesta. quādo qs nō fecit testm̄

sed fecit codicillos in qb⁹ hereditas relin qui directo nō pōt: tñ rogari pōt veniēs ab intestato vt hereditatē restituat. vt. C. d codicil. l. hereditatē. ⁊ insti. d codicil. ⁊ C. d fideicō. l. eā quā vl' qñ qs fecit testm̄ ⁊ nō de iure moriē intestat⁹ ⁊ rogare pt. vt. ff. d leg. ij. cū pater. §. filius: nec facio vim qs rogetur vtꝝ sit priuata psona vel habeat dignitatē: ⁊ vtrū ciuitas collegiū seu corpus. in oib⁹ enim istis locuꝫ hꝫ se natuscō. vt. ff. e. l. recusare. §. meminisse. ⁊. §. si fisco. ⁊. §. itē si municipes. ⁊. l. ille a quo. §. tēpestiuū. ⁊. l. oib⁹. sꝫ qñ fit resti tutio ciuitatib⁹ locū hꝫ apronianū sena tuscon. vt i pdcā. l. oib⁹ ⁊ non fiet restitu tio ciuitati qñ qs rogat⁹ ē ciuitati restitue re p senatuscō trebellianū: sed p apronia nū vt dixi. ¶ Tertio qꝫ rogetur vt heres. ¶ Quarto vt totā hrditatē vel aliquaꝫ ptē heredi. sit rogat⁹ restituere ñ si res sin gulas. vt. ff. e. l. mulier. §. vlt. ⁊. l. cogi po terat. §. ij. ⁊ qd dr in. l. ita tamen. §. q ex trebelli. ⁊ in. §. vltimo illius. l. si mulier. si cui portio hereditatis ⁊c̄. intelligas nō sub nomine portionis. sꝫ erat talis res q̄ faciebat ptēꝫ hereditatis. ¶ Effectus āt istius senatuscon. trebel. v. sunt. Primus vt qs cogatur adire. Scōs vt restituat ⁊ si nō sponte cogatur restituere. Terti⁹ vt trāseant actiones in fideicommis. Quar tus vt possit quartam retinere. Quintus vt si heres institutus q restituit agat vel ɔueniat isolidū qd repelleē ⁊ repellet agē tem p exceptionem vt non ɔueniatur vel nō agat nisi p quarta. ¶ Uideam⁹ ergo de singulis primo de primo effectu. s. qd qs ɔpellaē adire hēs insti. de fideicō. he redi. fere circa mediū tituli. ⁊. ff. e. t. l. naꝫ qd. ⁊. l. quia poterat. ⁊. l. ille a q̄. §. tem pestiuum. ⁊. l. cogi in pn. ⁊. §. si quis hēs

4 institutus. ⁊ i multis. ll. illius. ti. † Qō. Sed circa istum primum quedam q̄runē pmo quare institutus recusat adire cum habeat inde cōmodum. s. qꝛ pōt retinere quartam si spōte adijt qꝫ amittit si coact⁹ adijt. vt i pdictis. ll. ⁊ ifra dicem⁹. ⁊ ma xime si faciat inuētarium p qd nō ɔuenie tur vltra vires q̄rte. vt. C. de iure dlibe. l. scim⁹. lꝫ qdam min⁹ bn̄ dixerint qꝫ etiā si ne ɔfectione inuētarij nō cōueniet vltra quartā. vt. l. videē velle. insti. de fideicō. heredi. ⁊. ff. e. l. cogi. sꝫ nō ē verꝫ. nā si non fecerit ɔuenitur p illa q̄rta ⁊ insoliđū qꝫ tū ad q̄rtā oium oneꝝ testatoris in q̄ pt eē dura heredis ɔditio. qꝛ i q̄rta illa trebel lianica sunt forte. c. in q̄rta āt bonoꝝ oim testatoris sunt forte mille. si āt faciat inuē tariū nō ɔueniē p oibus onerib⁹ testato ris nisi p illis centū q̄ inueniūtur in illa q̄rta. ⁊ sic vno mō sane intelligis. l. j. ff. e. §. is q. ecce. Rō q̄re aliqs nolit adire multe ⁊ varie sunt hoim volūtates q̄ assi gnaē. ff. e. l. qꝛ poterat. ⁊. l. sꝫ ⁊ q magna.

5 † Qō. Secūdo q̄riē p quē cogeē. Rn̄o p supiorē. par. n. parem nō coget nisi se sue iurisdictioni subijciat. vt. ff. e. l. ille a q̄. §

6 tēpestiuum. † Qō. Tertio q̄ritur quali ter cogeē. Rn̄deo captis pignorib⁹. vt in sti. de satisda. tuto. § vl. ⁊. ff. de vendi. in spi. l. j. §. post edictum. ⁊. ff. de liberis ag̃ scen. si quis a liberis. §. ex his. vel indicet sibi mulctaꝫ. vt. ff. si quis ius. di. nō obtē.

7 l. vnica. † Qō. Quarto queritur pone qꝫ heres rogatus restituere sit cōtumax: nō curat de pignoribus captis. non curat d mulcta imposita. qꝛ forte diues. qd faciet fideicōmissari⁹ cui hereditas dꝫ restitui. Rn̄o hodie in casu isto ⁊ in alijs q̄ttuor iu stinianus puidet quod ipso iure trāseant actiones: sicut ⁊ in alijs duobus casibus: puta si premoriatur heres qui dꝫ restitue re nullo herede relicto. vel si a primo in se cūdū restitutio debebat fieri. vt. C. ad tre bellia. l. sancim⁹. §. vlti. Itē ⁊ i alio casu vbi rogat⁹ alienauit: qꝛ non hꝫ actionem quaꝫ transferat. vt auē. contra rogatus. Itē qñ rogat⁹ ē restituere vni pure ⁊ alij sub ɔdōne si vniuersaꝫ restitueret illi cui pure aduenīēte ɔdōne ipso iure trāseunt actiōes. vt. ff. e. l. j. §. sꝫ ⁊ q̄tiēs. ¶ Circa istum pmum effectum nota duo. vnum p herede restituēte qꝛ nullū sentiet on⁹ aliđ ɔ̄ eum qꝛ q̄rtam trebellianicam nō dedu cit. vt. ff. e. l. qꝛ poterat. adeo quod si vult penitere post qꝫ compulsus adiuit nunq̄ꝫ quartam retinebit. vt. ff. eo. l. nam quod

§.q ɔpulsus:nisi sub ɔdóne sit rogat⁹ re/stituere ⁊ pendéte ɔdóne cópellaẽ pót illa pédente penitere ⁊ quartaȝ deducere.vt. ff.e.si duo patroni.§.q fideicómissariaȝ in fi.Sȝ ad hoc vt ɔpulsio ista fiat opȝ ꝙ ista itervenia͂ t.s.ꝙ ille petat cui restitutio facienda est ⁊ in qué possunt actiones tra͂sire:non ergo procurator nisi habeat spe/ciale mandatum ſm quosdam. Iteȝ ⁊ ille cópellet cui restitutio totius hereditatis vel maioris vel alicui⁹ ptis faciéda é.ce/terum si fideicómissum aliquod vel res sin gularis sit restituéda nó hȝ locú ɔpulsio. vt.ff.e.l.nam qd.§.nó ois.⁊.l.cogi pote rit.§.⁊ gñaliter.sed lȝ ille possit petere có pelli heredé in qué actiones possunt tran sire vt dixi.tñ in psona instituti aliud ser/uaẽ quod lȝ capere non possit vel capere possit.sȝ nó solidú nihilominus tñ cópelli tur vt restituat.cum nihil oneris apd euȝ remásurũ sit.vt.ff.ad trebel.l.cogi pote/

8 rat.§.hi q solidú.† Qó.Quito qrit͂,q̃ iu re ɔpellit͂ adire.Rño qdá dicút actióe ex testamento:qꝛ ⁊ ɔ̃ nó heredes sepe daẽ sic ⁊ ɔ̃ eum qui confessus est se heredem. vt. ff.de inter.acti.l.de etate.§.j.putat tamé dñs me⁹ offó iudicis.vt.ff.e.l.ille a q̃.§. tempestiuú.℃ Núc de secundo effectu.s. qꝛ postq̃ adiuit si sponte dȝ restituere:⁊ si non vult restituere compellit͂ restituere sic compellit͂ adire.vt in predicá.l.qꝛ pote/rat.⁊ in pluribus.ll.ti.illius.De compul sione a q̃ ⁊ qualiter ɔpellaẽ.s.ppe dixi. ℃ Nunc videam⁹ q̃liter fiat restitutio ⁊ q̃ teneaẽ restituere ⁊ an aliq̃ remaneat pe nes heredé restituété.Fit restitutio duob⁹ modis re ⁊ ⱱbo sic ponunẽ exempla.ff.e. t.l.restituta.⁊ atende diligentius in resti tutione que fit re duo:vt restituaẽ tote res hereditarie vel aliqua. Item qd hac mé/te ille velit restituere ⁊ ille suscipe nó si ex alia cá putauerit se possidere.vt in.l.pdi/

9 cta restituta caueẽ.† Qó.Querit tñ.dñs: M.i.l.illa restituta sic.pone ꝙ heres pas sus est re ipsa illum cui dȝ restituere here/ditarias res possidere quadam tñ rem he reditariá possideret núqui.l ad rem illam singularem restituendam pót illú fideicó/missariú ɔuenire.Rñdit dñs Io.ꝙ sic nó rei vend.nisi ⱱbo fuisset facta restitutio. vt.ar.ff.e.l.balista.⁊.ff.de petitio.here. ꝙ si in diem.§.iij.vsq; in fi.⁊.l.etiam.§. idé.⁊.ff.de fideicómis.heredi.peti.l.ij.⁊ ff.de here.inst.l.actioné.⁊.l.q fili⁹.§.vlt. ⁊.C.de peti.here.l.si scripti.in qbus.lȝ caueẽ qd ét p singulari ɔpetit ⁊ petit.he redi.directa ⁊ fideicómissaria ⁊ actio ex empto.lȝ vniuersitas emaẽ:⁊ ét trebellia num pro re singulari scȝ p fructib⁹.vt in

10 pdicta.l.balista.† Qó.Sȝ lȝ dñs Io.di xerit ꝙ pót fideicómissarius ɔuenire here dé pro re singulari restituéda.q̃rit͂ tñ quo iure conueniat illuȝ.Rño per trebelliana͂. Oppó.Sȝ oppones:nó hȝ locú p re sin gulari sic.s.⁊ in.l.e.senatusconsul.nota/ui.Rñdeo non hȝ locum pro re singulari q̃ñdo a testatore res singularis legaẽ ⁊ ro gaẽ qs eam restituere alij sed ɔ̃ heredé ét pro re singulari locum hȝ trebel.vt si ro/gaẽ heres totam hereditateȝ restituere vl q̃tam partem postea si rem aliquaȝ singu larem retineat locum habet trebellia.vt dixi ⁊ optima sunt similia q̃ de petitio.he redita.directa ⁊ fidei cómissaria.⁊ actio/

11 ne ex empto iducta sunt.† Qó.Sȝ inci/déns qd potest eé:pone ꝙ testator religt ré singularé tibi ⁊ rogat vt alij restituas po ne titio:tu:vel non vis agnoscere legatuȝ ad hoc vt illi restituas.vel agnoscis ⁊ nó vis restituere:quam actionem habebit titius contra te:siue sit institutus heres i testamento:siue tantum fuerint codicilli. Rño credo primú legatariú ɔpellédú:vl officio iudicis vel actione in factum vel conditione ex lege illa imperator de le.ij. sȝ diuerso modo compellendum.ná si ag/nouit legatú ɔpelleẽ restituere:si nó agnouit ɔpelleẽ actióib⁹ suis cedere.Et quá actio nem cedet scilicȝ actio.illá q̃ sibi cópetit: vel ex testaméto hypothecariá:⁊ rei ven/dica.de qbus habes mentioné.C.cóia de leg.l.j.ff.de lega.ij.cú filius.§.varijs.lȝ habes.ff.de leg.ij.l.impator.⁊ ar.ff.d le ga.j.si seruus legat⁹.§.cú tes.⁊.§.q.mar garitá.⁊.ff.ad trebel.ex facto.§.nó tan/tú.Sȝ ɔ̃dicit.ff.ad trebel.l.nácq̃.§.vlt.

Sz Rñdeo ñ ɔpellunt auctoritate trebel lianica. vt in.ll.illis.ɔpellunt at alio iu re. vt iudicis officio sicut.s.dixi. ⁊ fm h intellige.l.illa ex facto.§.nõ tñ.nec mo uearis de vltimo.§.illius.l.mulier. ⁊ de eo quod ibi dr de portiõe hereditaria. q2. s.in principio huius senatuscon'ul.dixi.
12 † ℭ De restitutione q̄ hz fieri verbo:nota mirab les effectus. Primo.quia solo ver bo fit restitutio.⁊ ē quoddam mirabile vt solo verbo transeant actiones ⁊ iura i fi deicommissa.vt in predicta.l.restricta. ⁊ nõ videat mirabile.nã ⁊ al's qd min⁹ est: qd pp solã aditionẽ que tñ ex animi mei voluntate procedit.vt.C.de iure delibe.si nuta.qd oia iura hereditaria incõtinenti transeunt in heredẽ.vt.ff.d acqrẽda pos sessione.l.cũ heredes.nõ ē g mirũ si actio nes q̄ sunt q̄site heredi p aditionẽ siue spõ te adeat:siue ɔpulsus:si actiones ille tran seant in fideicõmissarium facta restitutio ne verbo.nam ⁊ al's facta cessione actio nes siue reales siue psonales transeunt.vt .C.d hereditate vel actiõe.l.vlti.⁊.l.em ptor.hoc etiaz in ɔctu innominato.vt.C. de actionibus ⁊ obligationibus l.nomini bus in dotẽ.h idẽ in legato nois.vt.C.de lega.l.est legato.hoc idem ⁊ in hereditate vẽdita.vt.ff.de heredita.vel actio.vẽdi. l.ij.ℭ Sz de hac restitutione attende q ita demũ valet si heres sit istitut⁹ pure.ce tez si sub cõditione ⁊ ante restituat nulla ē restitutio.vt.ff.e.sz si alio.§.vlt.ne actio nes trãseant ⁊ quare:rõ reddit.q: non ita restituit vt testator voluit.⁊ q2 ille q resti tuit nullum ius habet ante conditionem. sed si restituit añ ɔdõnez ⁊ ɔdõ extiterit ip so ratũ hñte tũc trãseunt actiones.vt.ff. e.sz ⁊ si ante diem.ℭ Nunc de tertio effe ctu videamus.s.q actiones transeunt in fideicõ.facta restitutione re vel verbo: vl quando ipso iure transeunt in tribus casi bus quos supra notaui.⁊ certũ ē q actio nes transeunt vt in predicta.l.restituta.⁊. l.postulante.j.responso.⁊.l.q totam i. fi. ⁊ in pluribus.ll.eiusdẽ ti ⁊ insti.de fidei
13 com.here.† Qõ.Sz q̄rit q̄ actiones trã seunt vtrum ille directe q̄ fuerint in pso na heredis.an vtiles sint mõ in person ⁊ fi deicom. Respondeo directe non trãseunt ille enim remanent in personam heredis ⁊ nõ possunt ab ossib⁹ heredis separari. vtiles g transeunt ⁊ sic fideicom.cõuenie tur vtilibus actionibus.⁊ intentabit vti les.ille.n.q fuit heres non desinit esse he res.vt insti.de fideicom.here.§.ij.⁊.ff.d minu.ait pretor.§.restitutus.⁊ ar.ff.d pe culio.qs ergo casus.⁊.ff.eo.si heres in stitutus titio.⁊ propter directas actiones que remanent in persona heredis dicitur q heres hz exceptionem si ɔuenitur a cre ditorib⁹ seu legatarijs vltra quartam.vt s.in h eodem senatuscõ.diximus:⁊ infra dicemus.⁊ sic intellige oia iura q̄ dicunt actiones trãsire in fideicõ.scz vtiles: siue trãseant facta restitutione:siue ipso iure. omnes enim actiones transeunt siue sint ciuiles:siue honorarie:siue ēt sit naturalis obligatio.vt.ff.eo.q̄rnis.⁊.l.si eius pupil li.§.j.heres enim hz exceptionem si con ueniatur.vt.ff.e.l.j.§.q̄rq̄z.Si g hz exce ptionem quid ē quod dicit.l.ff.e.l.facta. §.si heres scriptus postq̄z hereditatẽ re stituit si de hereditate cõtrouersiam patit ⁊ vict⁹ fuerit:aut liti cesserit: durãt actio nes in fideicõ.semel translate. Rñdeo ibi heres stultus fuit.potuit enim creditores agentes exceptione repellere:vt dixi. sed nõ voluit sicut ⁊ de stultis ɔtingit.vt.C. de an.excep.si quis ex multis.⁊ de inoffi. tes.posthumus. tamen ista sententia non multũ nocebit heredi.q: actiones durãt i fideicõ.vt in pdicto.§.ℭ Itẽ nota q scz re tõne incontinenti dñium rerum heredi tariaz trãsit in fideicõ.ēt si nõ apphendat possessionem.h ita si restituat hereditas: verum si soluatur quãtitas vel estimatio: puta mihi agenti ex stipulatu:nõ trãsfert in me dominiũ.vt hec leguntur.ff.e.facta. §.j.ℭ Sed lz dixerim q oẽs obligatio nes ⁊ actiões trãseunt multa tñ sunt q̄ re manent penes heredẽ q̄ nõ trãseunt vllo modo:vt iura sepulchrorum.vt.ff.e.t.l. qa pinde.sed intelligo siue sepulchz fuit hereditarium vel familiare: vtrũq3 enim transit in heredẽ.vt.C.de relig.l.ius se

pulchri. qd̄ aūt dicaṫ familiare ꝛ qd̄ here
14 ditariū legiṫ. ff. de relig. l. vel qd̄. † Q̄ō.
Sꝫ quare nō transit ius sepulchri in fidei
cō. R̄n̄. eo ratio ē cū fideicōmissarius non
sit heres nisi quo ad effectū. sꝫ ille primus
remanet heres vt dixi. ꝛ sepulchrū here/
ditariū seu familiare trāsit in heredē. Itē
cū nulla sit heredis vtilitas viuentis sed
iā mortui. ꝛ illa medica nō est curanduꝫ si
in fideicō. nō trāsit. Itē nō transit in fidei/
cō. facta restitutione operarum obligatio. sꝫ
remanet penes heredē. intelligas qn̄ fili⁹
heres est ꝛ rogaṫ hereditatē restituere. nō
aūt credo in extraneo herede rogato resti/
tuere. vt. ff. e. si patroni filius ꝛ quod dici/
tur de operis: intelligit dn̄s me⁹ de fabri/
15 libus q̄ nō trāseunt ad extraneū heredeꝫ.
vt. C. de epis liber. l. liberti. ꝛ ideo nō trā
seūt in fideicō q nec heres ē licꝫ heredis lo/
co habeaṫ. vt. ff. e. postulante. §. vl. ꝛ. ff.
qd̄ cū eo. si filius. Itē nō transeūt omnia
q̄ heres in suo piculo habuit. puta si ꝯsecu
tus sit vsuras ex pecunia hereditaria quā
mutuauit si opa ꝛ idustria sua fructus ha
buit ex fundo hereditario ꝛ nō fuit in mo
ra restituendi hereditatē. vt. ff. e. l. postulā
te. §. pe. ꝛ vl. ꝛ est ratio vt ibi assignatur.
quia in vsuris piculū est heredis in sorte:
in fructibus impēdit operā. Itē nō trāse/
unt in fideicō. sꝫ remanent penes heredeꝫ
omnia illa q̄ sunt ex bonis testatoris. illa
enim sola transeunt que sunt in bonis. ꝛ ꝓ
pterea dicit. l. ff. e. l. j. §. ij. ꝙ ille actiones
transeūt q̄ danṫ heredi ꝛ in heredē. q̄liter
aūt res dicatur in bonis esse: legiṫ. ff. de
acqr. re. do. l. rem in bonis. ꝛ. ff. de ver. sig.
l. bonoꝝ. §. in bonis. Preterea actiōes ex
maleficio que nō sunt in bonis: sꝫ ex bonis
pone ꝙ post mortē testatoris ante resti. he/
reditat is damnū fuit datū seruo heredita
rio: vel pignora recepit heres ꝓ pecunia
hereditaria quā mutuauit ipse heres: non
ꝙ pecunia quā mutuauit defunct⁹. nā tūc
licet nō transeant: compellitur tn̄ ꝛ pigno/
ra cedere ꝑ auctoritatē trebelli. vt ff. e. q
itē. §. si damnū. ꝛ. l. si heres pecuniā. ꝛ sic
ꝑ ista soluitur vnū queritur qd̄ notari cō/
uenit. ꝛ q̄re actiōes ex maleficio: ꝛ pigno/

ra nō veniūt in restitutione trebellianica.
alibi tn̄ non est differētia si sit in bonis res
vel ex bonis: quo ad hoc vt debeat dari
actio: vt in vi bonoꝝ rap. ꝛ in actione fur
ti. vt. ff. vi bo. rap. l. p̄tor. §. i hac actiōe. ꝛ
ff. si qs tes. lib esse ius. fuerit. l. j. §. hec ac/
tio tpalis. i. ad tp̄s penes fideicōmissariū.
vn̄ natus posthumus ꝛ donec filius obti/
nuit. vn̄ cuncta hereditas constat fideicom
missarium. ¶ Illud āt notadū est ꝙ licet
heres decedat q rogatus erat restituere: si
heredē hꝫ vel successorē ꝛ non restituerit
tempore vite sue teneṫ heres vel successor
restituere. vt. ff. eo. q̄uis. ꝛ. l. pupilli. §. si
quis rogatus: si nō habet heredē ipso iure
15 trāseunt actiōes. vt. C. e. l. sancim⁹. † Q̄ō
Sed illud queritur q̄re fideicō. agit ꝛ cō/
uenitur vtilibus actionibus: vt dixi. em/
ptor: enim noīe vel hereditatis ꝯueniṫ di/
rectis: sꝫ agit vtilib⁹: qd̄ ꝯueniaṫ directis
legiṫ. C. de pac. l. post venditio. vbi dicit
ꝙ creditores mouēt actiōes suas: sꝫ illis
ꝯpetunt directe. ꝙ ipse emptor agat vtili/
b⁹ habes. C. de heredi. vel act. vēdi. l. post
q̄. ꝛ. l. emptor. ꝛ. l. vl. R̄n̄ ro ē in ꝓmptu
ꝙ eni fideicō. agat ꝛ cōueniaṫ vtilib⁹: illa
ē ratio. qꝛ directe nō possunt separari ab
herede. vt. s. proxime dixi. ꝛ ideo fideicō.
agit ꝛ cōuenitur vtilibus. qꝛ habeṫ loco
heredis: ꝛ est heres q̄ ad effectū. vt. ff. eo.
facta. §. vl. ꝛ. ff. qd̄ cū eo. si fili⁹. i emptio/
re āt ideo cōtingit qꝛ cōtra eū creditor hꝫ
directā: qꝛ facto debitoris creditorum pe
titio seu actio nec tolliṫ nec mutaṫ. vt. C.
de pac. l. debitorum: at emptor si agat vti/
li: rō ē: qꝛ directa māsit in psona vēditoris
16 † Q̄ō. Sꝫ vnū q̄ro qd ē qd̄ dicit. l. ff. e. l.
si patroni filius. §. actiones. vbi dr̄ ꝙ ac/
tiones tpa̅rie eē solēt ex trebellia. ꝛ pote/
stas eius. tollit intellectū restitutiōis fidei/
cō. indebite restituto. R̄n̄. pone sic testator
vel vētrē p̄teriit vel filiū iā natuꝫ: ꝛ aliuꝫ
heredē instituit: ꝛ institut⁹ adiuit patitur
cōtrouersiā ab alio agnato noīe vētris: vel
a filio exheredato heres nihilominus re/
stituit nascitur posthumus fili⁹ natus agē
do obtinuit actiones ille q̄ fuerūt trāslate
in fideicō. fuerūt tpales. i. ad tp̄s penes fi/

deicō. donec nat⁹ fuit pōsthumus ꝛ donec filius obtinuit. vnde euicta hereditate cō/stat fideicō. indebitū. ꝛ sic euictio tollit in/tellectū restōnis. s. qꝛ nō intelligitur hrdi/tas restituta: de primis duob⁹ exēplis me/lius ē in filio nato tā: qꝛ pmū calūniā pati/tur. ¶ Nūc de q̈rto effectu videamus. s. de retētiōe q̈rte. Et sciēdū ē ꝙ aut hrs spō/te adijt ꝛ restituit ꝛ tūc retinet q̈rtā etiam si petat ips ad dliberādū ꝛ postea restituit aut cōpellitur adire ꝛ restituere. ꝛ tūc nul/lā q̈rtā detrahet. vt. ff. e. l. j. §. vl. ꝛ. l. ij. ꝛ. l. restituta. ꝛ. l. sꝫ si alio loco. ꝛ. l. oēs. ꝛ in multis. ll. t. illi⁹. sꝫ hāc q̈rtā detrahet de oib⁹ bonis vniuersalr ꝛ integralr. fiet enim q̈ttuoꝛ ptes vna erit hrdis tres erūt fidei/cō. lꝫ. in. l. fal. fiat p minutias deductio q̈r/te. vt insti. ad. l. fal. ꝛ. ff. ad. l. fal. l. j. ꝛ i plu/rib⁹. ll. t. illi⁹. Et q̄ ē rō. Rñ. q: hꝫ heres cū vno ꝯtendere: ꝛ sic fit diuisio vt dixi. ꝛ ibi cōtēdit cū pluribus: vñ si de singulis dedu/cit nō ē mirꝫ. Sꝫ q̈liter fiet ista diuisio. Rñ sicut ꝛ aliaꝝ reꝝ si poterūt cōcordare ecce bñ. alioqn petet arbitriū fꝫ ꝙ dictat natu/ra iudicij cōi diui. vt ff. cōi diui. l. cōi di/ui. ꝛ inst. de officio iudi. ꝛ. C. cōi diui. l. iij

17 † Questio. Solet q̄ri q̄re p q̈rta trebel/lianica heres rñdere tenet vt dictū ē: pro q̈rta fal. nō tenet. vt insti. ad. l. fal. ꝛ inst. de fideicō. here. Rñ. dicūt qdā lꝫ min⁹ bñ qd iō ꝯtigit: qꝛ trebellianica hꝫ vnū emo/lumētum: qa hꝫ quartā in solidū iō si ha/beat on⁹ nō ē mirꝫ in. l. fal. hꝫ on⁹ quia de/ducit q̈rtā p minutias. nā pticularis exa/ctio nō minima hꝫ incōmoda. vt. ff. fami. hercis. l. plane. iō si hꝫ illud emolumētum nō est mirꝫ. vt ar. ff. de iureiur. cū q. sꝫ hec rō nō ē bona sed illa sola videlꝫ ꝙ in q̈rta l. fal. deducēda pmo detrahitur es alienū postea falcidia de legatis detrahit. vñ si es alienū est detractū: iō hrs hꝫ illā liberā ab oi onere eris alieni. vt. C. ad. l. fal. l. q̄ in imponēda. qd in q̈rta trebellianica ꝯ/triū est. qꝛ pmū heres adijt: postea restituit postea deducit q̈rtā seu retinet. ꝛ iō si cre/ditoribus rñdet non est mirū. Alie āt sunt differentie inter istas quartas quas inue/nies in summa domini mei ꝛ ad trebellia. ꝛ ad. l. fal. ꝛ q̄ sint illa que in quartis illis

18 computantur. † Questio. Hic quartā de/trahit pmus heres si spōte restituit heredi/tatē fideicō. Sꝫ qd dicem⁹ de secūdo si se/cūd⁹ ē rogat⁹ restituere tertio detrahet se/cūdus. Rñ. si primus detraxit detrahet secūdus alias nō. ff. e. l. j. inde neratius. l. ex affe. ꝛ. l. facta. §. si cū suspecta. ¶ Ces/sat āt istius q̈rte retētio tribus de causis. Prima si coact⁹ adijt. vt. ff. e. nā qd. §. q ꝯpulsus. Secūda ppter puilegiū testātis qꝛ miles. vt. ff. e. marcell⁹. §. q suspectam Tertia vt dicūt qdā qñ pnceps institut⁹: sꝫ. l. ñ dt: lꝫ d cat qd pnceps remittere cō/sueuit vt. ff. e. si legat⁹. §. vl. ¶ Nūc āt d qnto effectu videam⁹. s. qꝛ heres nec ꝯue/nire nec ꝯueniri potest vltra q̈rtā: imo si ꝯ/uenit vltra vel ꝯuenit exceptione repelli/tur: ꝛ repellit agentē. vt. ff. e. l. j. §. q̄. q̄. sꝫ lꝫ habeat excep. q̄ tū ad creditores. s. qa ipm p q̈rta ꝯueniet ꝛ non vltra. legata tñ ꝛ fideicōmissa a solo fideicōmissario peten/tur. nisi hrs plus habeat sua q̈rta. ꝛ pars fideicō. nō sufficiat ad legata. vt. C. e. l. vl. ꝛ. ff. e. l. j. §. is q q̈drigenta. ꝛ. §. vl. In eo āt casu qñ hrs deductis legatis iussus est hereditatē restituere: tunc enim datur ele/ctio heredi: vt aut nulla legata deducat ꝛ caueat sibi a fideicōmissario qd defēda/tur aduersus legatarios: aut legata dedu/cet de hereditate. Sꝫ hec vera sunt nisi te/stator onus legatoꝝ nominatim heredi iniun/gat. ff. e. marcellus. Sed hec vera sunt qñ heres quartā deducit. si āt rē aliquā singu/larē etiam si quartam faciat in nullo cre/ditoribus rñdebit. qꝛ rē illā non habet vt heres: sed vt legatarius. vt insti. de fideic.

19 heredi. §. si quis aliq re. † Questio. Sed quid si res illa nō suficit ad q̈rtā pōt pete/re sibi suppleri. Rñ. pōt. vt. ff. e. l. j. §. si he/

20 res pcepto. † Questio. Sed an teneat cre/ditoribus ꝛ legatariis rñdere. Rño. ꝙ nō. vt. ff. e. l. j. i fi. posset. si distingui fm quos/dā vtrū habeat ex defuncti voluntate q̈r/tā: ꝛ sic teneat legatarijs: an nō vt tunc nō teneat. putat tñ dñs me⁹ idē in vtroqꝫ ca/su: ꝛ magis ē subueniendū heredi qñ ex vo/luntate defuncti detrahit quartam. vt. ff.

ad.l.fal.titia.nã ibi de q̃rta trebellianica loquit. dñs me⁹ sic distingnit vt p ea pte quã petit sibi suppleri teneat creditorib⁹: p alia nõ.q: p legato eã hz.vt insti.e.§.sz z illud interest hoc notat dñs me⁹ in summa titu.istius. Reliq̃ copiose quere in p̄dicta summa.ego tamen quedam sumpsi ex illa vt potui: z quedã vtilia hic tractaui q̃ in illa summa non inuenies.

¶ De senatusconsulto pegasiano. Rubrica.

1 Senatusconsultum pegasianum quo tempore factum fuit.

1 † Olim fuit quod iã senatusc̃õsul.pegasianũ qd factũ fuit tpe vespasiani augusti pegaso. z puzione cõsulibus: z fuit factũ post senatusc trebel. Uerũ mirabiliter iustinian⁹ ordinauit: q: sublatum pegasianum z introduxit trebel. quod fuit ant quius. z quicquid boni fuit in pegasiano totũ trãstulit in trebel. z fecit fm quod sibi placuit.nam ecõuerso debuit fieri: tamẽ q: pegasianũ posterius: tamen qa z retẽtio quarte z trãslatio act.ex illo senatuscõ. pegasiano fiebãt.sicut hec omnia leguntur insti.de fideicõ.heredi. Simile fecit iustinianus q remouit act.recepticiã z z induxit act.de constituta.vt.C. de constituta pecunia.l.ij. Remouit act.rei vxo. z induxit act.ex stipulatu.transferendo quicquid vtilitatis erat in actionibus primitiuis.cum ita bene sonaret actio recepticia z rei vxo.sicut sonat actio ex stipulatu. z de cõstituta. vt.C.de rei vxo.ac.l.vnica. z ideo cum hoc senatusconsultum hodie locum non habeat:ideo circa illud non insisto.

¶ De senatusconsulto tertulliano. Rubrica.

1 Senatusconsultum tertulianuz ad hoc vt locum habeat quot requirantur.

2 Fratres ex altero tantum parente coniuncti an ex senatusconsulto tertul.cum patre z matre succedant.

3 Auus si superest z frater ex vtroq̃ parente coniunctus an equaliter succedant: vel quis cui preferatur.

4 Libellus in tali actione quomodo fiat.

Inuentũ ẽ senatuscõ.aliud qd vocat tertullianũ qd fuit tpib⁹ diui adriani cõsule tertulio: lz p̄mo diu⁹ claudi⁹ de h tractatũ inueru. z io fuit inuẽtũ.q: l.xii.ta. agnatos cognatis preferebat.matrẽ a successione filij: z fil.ũ a success.one matris ex toto repellebat: nisi iuuaret de iure p̄torio. postea diuus claudius dedit matri success.onẽ filij z fuit primus tertullius.postea dedit successionẽ matri ingenue: si habet ius triũ liberoz: libertine si habet ius q̃tuoz liber. hodie p iustinianũ dat successio matri ingenue z libertine: siue sit ter enixa siue non. vt hec leguntur institu. ad tertul.:

1 † ¶ Unũ ad hoc vt istud senatusc. locũ habeat multa sunt necessaria. ¶ Primũ q illa sit mater q̃ vult succedere. siue sit ingenua siue libertina siue ɔtraxit m̃rimoniũ siue sit cõcubina.siue etiã sit meretrix dummodo nõ sit illustris mulier.q: tunc illa n̄ succederet filio nisi esset natus ex legitimo matrimonio: z est ratio.q: mulieribus illustrib⁹ satis iniuriosũ ẽ spurios noiare qb⁹ obseruatio castitatis p̄cipuũ debitũ ẽ vt.ff.e.l.j. z.ij.in p̄nci. z insti.e.t.z.C. ad senatuscõ.orphi.l.si qua illustris.sz.l.illa si q̃ illustris videt loq qñ illa p̄sona illustris filios habebat ex iustis nuptijs quesitos.imo etiã mater serua tpe mortis filij succedet si forte mora facta fuit in p̄stãda fideic. liber. vel si apud hostes edidit z cũ eo redit vel redempta ẽ mater aũt que aliquo tpe fuit ancilla: dũmodo aliq̃ tpe fuit libera vel qñ cõcepit: vl̃ qñ parit succedit filio: dũmodo illo tpe qñ vult succedere inueniat liba.vt ff.e.t.l.ij.§.si fili⁹.i.z.C.de his qui.vt indig.l.pe. ¶ Secũdũ q fili⁹ ille decedat z pubes: alioquin si impubes excluderetur ma er.si mater infra annũ n̄ petijsset sibi tutorem secũdũ qd optime distinguit.ff.eo.l.ij.§.si mater tutorez.vsq̃ in fi. z ibi de hac materia in ipso textu plene inuenies z etiam omnes q̃stiones q̃ notari possent ff.q petãt tu.l.ij.z.l.vl. Et qd dicit.l.C.e.t.l.j.q mater filio infanti succedit intellige.vel qñ habebit tutorẽ.l. qñ mater petijt alias nõ succederet. Item ad huc ita attẽde illa esse vera si mater nõ petijt tutorẽ q repellatur a successione filij: si fili⁹ moriat ipubes.aliogn si moriat

pubes nō repellit̃ ꝓpterea mater. vt. C. e. l. mr̃es. q̃ puberes ⁊ q̃ est ratio. Rn̄o talis: ꝙ qñ morit̃ in pupillari etate presumitur mortu⁹ ꝓpter negligētiā. q̄ nō habuit tu/ torē. ¶ Tertiū est necessariū ꝙ filius pu/ bes moriatur ab intestato: aliogn si ex testa mēto aut mater ē instituta. ⁊ sic de iure ci/ uili ei succedit. aut est p̄terita vel exhereda ta: ⁊ tunc habet alia auxilia. s. querelā. vt. ff. de querela inoffi. testa. notaui. ꝙ enim ꝟ senatuscon. locū habeat ab intestato dicit. l. ff. e. l. ij. §. si mater tutorē. ⁊. l. si qs inte/ status. ⁊. C. e. t. l. vl. ⁊ insti. e. t. ¶ Quar/ tū ꝙ filius q morit̃ nō habeat filiū: vel ali q̄s descēdētes. filij enim defuncti seu descē dentes matri p̄ferunt̃: ⁊ olim ⁊ hodie. de ascēdētib⁹ aūt sicut de patre ⁊ auo qcquid fuerit olim hodie simul succedūt mater ⁊ pater filio defuncto sine liberis: parētes. i. pater ⁊ mater si soli sunt. i. sine fratribus succedūt. de veniētibus ex linea trāsuersa li videt̃ hodie qcqd eēt olim ꝙ si supersint fratres ex vtroqꝫ parēte coniūcti: siue so/ rores ꝙ succedāt equaliter cū eisdē heredi tate eq̄liter ꝓ virili portione inter eos di uidenda. ita ꝙ pater nullū vsumfructum habeat in portionib⁹ illoꝝ filioꝝ. vt in aut̃ de heredi. ab intesta. coll̃. ix. §. ꝯsequēs āt esse prim⁹. ⁊ est posita in. C. e. t. aut. defū/ cto. vbi nulla secūdaꝝ nuptiarum fit men/ tio. ver. ē yr. nō ē v̄bū p̄ncipis. q̄si di. yr. ita loquit̃ istud aut̃. ꝺ successione. i. ꝙ ma/ ter succedat vt nō fiat mētio secundarum nup. t. q: si mater seu pater ꝯuolauerit ad scd̄as nupti. tūc seruant̃ illa iura que sūt in aut̃. de nupt. coll̃. iiij. §. hinc nobis. si enim esset verbum p̄ncipis oia illa iura de nupti. q̄ loquunt̃ de hac materia tollū tur: cū istud aut̃. sit posterius. † Questio. Sꝫ qd si sint fr̄es ex altero tm̄ parēte con iūcti non credo illos cū p̄re ⁊ mr̄e succede re. q: aut̃. de fratrib⁹ ex vtroqꝫ parēte cō/ ctis facit mētionē: ⁊ sic locū hꝫ lex q̄ si in vno casu ꝑmittat in alijs vetat. vt. ff. de iudi. l. cū p̄tor. ⁊. C. de ꝓcura. l. maritus. † Questio. Quid si supest auus ⁊ frater ex vtroqꝫ parēte cōiūct⁹ succedūt eq̄liter vel qs cui p̄fert̃. Rn̄o. dn̄s. M. voluit vt fra/ tres ꝯiūcti ex vtroqꝫ parēte excludāt auū ⁊ argumentat̃ sic fratres simul succedūt cū patre ⁊ matre: vt dixi: at cū pater ⁊ ma ter excludāt auū. ḡ fratres excludūt auū. Dn̄o tn̄ Al. visum ē contra. ⁊ dicit eq̄liter admitti nepotē cū auo. ⁊ argumēta domi ni. M. p talem instantiā tollit. filij natura les ab intestato excludūt cōsanguineos q̄ꝫ tū ad duas vncias. sꝫ vxor excludit: filios naturales. ergo vxor cōsanguineos exclu/ dit: qꝺ nō est verum. sicut hec leguntur in aut̃. qbus mo. na. effi. sui. ⁊ est in. C. de na turalibus li. aut̃. licet. Mihi videt̃ verior sentētia dn̄i Al. ⁊ hac ratione. q: cū tā au⁹ q̄ꝫ frater ex vtroqꝫ parēte coniunctus sint in secūdo gradu defuncto: de iure ē ꝙ vter qꝫ ad successionē admittat̃. ⁊ ar. dn̄i. M. nō impedit. nā lex maximā gratiam facit fratrib⁹ q eos insimul cuꝫ patre ⁊ matre admittat q sunt in primo gradu. Item in/ stātia dn̄i Al. nō est bona. nā vxor non pre/ fertur filijs naturalib⁹: sꝫ eos excludit q̄si dicat vxor nō succedit ab intestato marito suo. vt. C. q̄ꝝ bonoꝝ. l. ꝯstat. sꝫ ideo exclu/ dit. q: si defunctus habuit vxorē filij non erunt naturales tales q possint succedere. sed erunt omnino illiciti. ⁊ sic his conside ratis hodie nouo iure cōstat ꝙ oia q̄ in. l. vl. C. ad tertul. legūt̃ ꝙ hodie corrigunt̃. Sed licet hodie mater succedat filio p ter tul. vt dixi intelligas hoc esse veꝝ nisi p̄so na defuncta dimiserit filiuꝫ nepotē vel ali quē descēdētem tūc enim illi preferuntur matri ⁊ olim ⁊ hodie. vt insti. e. t. ⁊. C. e. ⁊. ff. e. l. ij. ⁊ in predicta aut̃. defuncto. Uerꝝ qꝺ legit̃. ff. e. l. ij. ꝙ filius adoptiu⁹ emāci patus matri p̄fert̃: intelligas qñ erat fili⁹ legitimus ⁊ nālis: ⁊ fuerat emancipat⁹ a patre. bene scis ꝙ alio mō honeste in pote statē redire nō pōt nisi p adop. ff. ꝺ adop. l. q liberatus. de q̄ filio dicit. l. ꝙ nō vide/ t̃ trāslatus sꝫ redit⁹: ⁊ p imaginem nature veritas nō obūbrat̃. vt. ff. de liberis ⁊ post hu. filio. aliogn si de alio filio adoptiuo e/ mācipato velles intelligere non esset verū q: hodie filius adoptiu⁹ extraneus emāci patus ab intestato nullū ius habet ad bo/ na patris. vt. C. de adop. l. vl. Item atē/

de q ita demũ fili⁹ filij mrẽ excludit si sit nat⁹ vel nasciturus: q̃diu.n.spaꝛ de filio q succedat: puta qꝛ capitur ab hostibus: q̃diu spatur de reditu mater nõ succedit: vel q̃diu speratur vt filius nascatur iterim mater non succedet: immo etiam si fuit missa mulier i pos. noie vẽtris. ꝛ postea nascaꝛ filius ꝛ decedat nõ nocet matri. h etiam bonorum pos. accepta nomine furiosi si ante decedat q̃ fiat sane mentis. qꝛ mater admittiꝛ aliud ẽ si tutor petierit nomine infantis. qꝛ tũc matri nocet nõ autẽ si petierit carbo. h habes. ff. e. l. ij. §. liberi defuncti. ꝛ §. si bonoꝝ. ꝛ §. si qs ex liberis. Itẽ filius ita demum p̃ferꝛ matri si heres existat. ceteꝝ si omittat mr̃i ñ nocet. nõ.n. dꝫ hẽre nudum nomẽ heredis: sed plenum re ipsa ad hoc vt mater excludatur. vt. ff. e. l. ij. §. liberi. ꝛ §. si qs ex liberis. Item ita demum succedit mr̃ filio si filius nõ fiat libert⁹ alicuius. nã si fiat seruus qꝛ forte fuit captus ab hostib⁹ vel patiꝛ se venũdari ad p̃ciuꝫ p̃ticipandũ ꝛ postea fiat libert⁹ mater nunq̃ ei succedit. vt. ff. e. l. ij. §. si filius vel filia. Ita demũ succedit mr̃ si nõ perit maximam capitis diminutionẽ. ꝑpter.n. mediam vel minimã successio mr̃i ñ auferꝛ. ꝛ h est quod dicit. l. q vetus hereditas. i. q̃ deferꝛ agnatis ex. l. xij. tab. illa perit capitis diminutione ẽt minima p̃terq̃ inter fratres. vt insti. de leg. ag. tu. §. fi. C. d leg. tu frater. noue vero hereditates que ex. l. pretoris vel iustiniani hodie vel q̃ p senatuscon. deferuntur capi. di. minima ꝛ media nõ p̃imunꝛ. vt. ff. e. l. ij. § capitis di. ꝛ insti. ad sena
4 tuscõ. orfi. † ℭ In h ãt senatuscõ. cõcipiet mr̃ sic lib. Libellus. Peto. e. M. mr̃ titij filij defuncti a sempronio hereditatẽ q̃ fuit ipsius mortui filij ꝛ ab intes. p tertul. senatuscon. successi. ꝛ intẽto pe. hr̃ditatis. Sꝫ nõ multũ curo de isto libello. qꝛ sufficit si dic̃ cui ab itest. successi ꝛc̃. dic vt. s. de pe. here. notaui.

ℭ De senatusconsulto orficiano.

1 Senatusconsultum orficianum ad hoc vt procedat: quot necessaria sint.

2 Hr̃ditas p̃ris q̃re pl⁹ debeꝛ filio q̃ mr̃is.

Sicut mater succedit filio per tertul. sic e conuerso filius et filia matri succedit per orficianum senatuscon. quod factuꝫ fuit temporibus diui marci orficio ꝛ rufo
1 consulibus. vt insti. e. t. † Sꝫ ad hoc vt locum habeat istud senatuscon. multa sunt necessaria. ℭ In primis q illa fuerit mater: ꝛ iste filius. siue mulier illa sit ingenua siue libertina: vt diximus in superiori senatusconsul. siue filius iste sit legitimus ꝛ naturalis siue naturalis tantum. immo ẽt vulgo quesitus dummodo mulier illa nõ sit illustris cui filius quesitus vulgo non succedat: ꝛ hoc intelligas quando sol⁹ superest filius ille vulgo quesitus verum si superest filius legi. ꝛ naturalis ille prefertur. vt. C. e. ti. si qua illustris. ꝛ. ff. e. l. ij. ꝛ insti. e. ꝛ in auꝛ. quibus mo. na. effi. sui q̃ ẽ posita in. C. d nali. li. auꝛ. lꝫ. ℭ Secundũ ẽ necessariũ q mr̃ illa moriaꝛ ab intes. vt insti. e. ꝛ. C. e. t. l. j. ℭ Tertiũ q filius illo tp̃e q̃ñ succedit inueniaꝛ integri status. ceteꝝ si inueniaꝛ seru⁹ lꝫ postea liber fiat nõ succedit. lꝫ in deportato sit sec⁹. qꝛ lꝫ tp̃e illo q̃ñ debebat succedere sit deportat⁹ si postea restituaꝛ succedit. vt. ff. e. l. j. §. fili⁹. ꝛ h facit bñficiũ restitutionis qꝛ q̃tũ potuit nomẽ deportatiõis in malo ꝛ tm̃ nomẽ restitutiõis i bono. vt. C. de sen. pas. ꝛ resti. l. j. ꝛ vl. si non sit deportatus ꝛ qꝛ insula ñ fuit sibi assignata. vt. ff. d leg. iij. l. j. si tñ sit capitaliter dãnatus: vel locauerit operas suas vt pugnaret cũ bestiis: lꝫ d iuris rigore excluderetur: tñ ex humana interpretatione admittiꝛ. vt. ff. e. t. l. j. §. q operas. Habet etiam filius plus i successione matris q si dicat ẽt nolle se adire nihilomin⁹ potest penitere vsq ad annũ: ꝛ poterit adire dummodo alij agnati nõ adierint. ꝛ quare põt penitere ꝛ vsq ad annũ rõ reddiꝛ: qꝛ verba sunt extẽsiua qñ dic̃ se nolle: qꝛ bonoꝝ pos. filij annalis ẽ. vt. ff. e filius. In hereditate paterna repudiata fili⁹ auditur vsq ad triennium: dummõ alius q admitteret medio tp̃e nõ adiuerit. vt. C. de repu. heredi. l. fi. ꝛ ẽ rõ q̃re ip̃o plirius ꝓceditur ꝑ hereditate p̃rña. qꝛ vt dicũt doctores nr̃i hereditas p̃ris

magis debet filio q̄ hereditas matris: adeo q̄ intelligit dominus in vita patris. vt. ff. de liberis & posthu. l. in suis.
2 † Questio. Sed q̄rit q̄re plus hereditas patris debet filio q̄ matris: certe nō video nisi q̄ placuit de iure positiuo legislatoribus tempore ampliare. Sed est vnū mirū qd dicitur in illa. l. filius q̄ verba illa nolle sunt extēsiua hec vera sunt si ita inueniatur scripta. sed q̄ tunc ad plationem verborū vulgariter platorū queritur filius posset pferre verba q̄ videantur extēsiua. nā si filius dicit nolo hereditatē adire cū sit verbū pñtis tpis quā extēsionē habet verbū enim infinitiui modi. s. nolle si est extēsiuū nō est mirū: cū modus infinitiuus omne tempus presens pteritū & futurum cōphēdat. Rñ. etiā in vulgari si filius dicit nolo adire: nihilominus habet illud verbū extēsionē. q. d. nolo adire modo postea adibo. hoc est etiā idē habes ecōuerso in verbo velle. nā in cōtractibus si qs pmittat stichū aut pāphilū quē volet: etiā si semel vult dare pāphilū poterit mutare volūtatē & dare stichū: licet si cōtineat quē voluero nō poterit postea variare. vt. ff. de ver. ob. l. si ita stipulatus. & ibi assignatur rō pdicta quia pma verba sunt extēsiua & trahunt significationē a pñti indicatiuo qd tractū habet: & ideo pōt variare. at cū dico si voluero illud futurum subiūctiui trahit significationē a pterito subiunctiui: & ideo variare nō pōt. In legatis āt secus. quia siue dicat testator lego stichū aut pāphilum quē heres meus volet: siue etiam dicat quē voluerit ex q̄ semel elegit variare nō pōt. & hoc iō. qa trāsiuit dñium in legatariū. vt ff. de leg. ij. fideicō. §. si sic. & hoc notāt doctores nri in pdicta. l. de verbo. ob. si ita stipulatus. ¶ In hoc āt senatuscō. concipiet filius sic lib.
3 † Libellus. Ago contra ti. qui possidet hrditatē que fuit berte quondam matris mee cui ab intesta. p senatuscō. orficianū successi. vnde ab ipo hrditatem peto. Sed quicquid sit recte pponitur. li. sicut notaui supra de petitio. heredita.

¶ De senatusconsulto rubriano. Rubrica.

1 Senatusconsultum rubrianū ad hoc vt veniat quot exigantur.

Libellus in tali actione quō formetur.

3 Libertas si non fuit relicta: & obreptum fuerit pretori: q̄ relicta esset: & pretor pronunciauerit libertatem deberi: libertas non competit:

4 Libello in actione tali quare dicum fuit: proponam coram quolibet iudice illum libellum.

5 Judex semper debet adijcere in sua sententia: quando pronunciauerit libertatem deberi: vtrum ille qui fuit absens: iusta de causa absens fuerit: an ex voluntaria vel ex malitia.

Inueni etiā q̄da senatuscō. q̄ sunt p libertatibus prodita: & ideo illa non obmittamus. & sunt. v. rubrianū. trasianū. damusianū. artificulianū. & vincianū. ¶ Et primo videamus de rubriano. factū est illud senatuscō. tpibus diui traiani rubrio gallo & pisone cōsulibus. & sic a rubrio vocatū est rubrianū. & habet locū quotiens fideicōmissaria libertas relinquitur & ille qui debet hāc prestare latitat certe vocabitur p pretorē: & si venerit pstabit libertatē: si nō veniet habebit libertatē seruus ac si directo eēt manumissus. vt. ff. de fideic. liberta. l. cū vero. §. subuentū
1 † ¶ Unde ad hoc vt istud senatuscon. locū habeat tot sūt necessaria. ¶ In primis q̄ libertas fideic. relinquatur & ab eo qui relinqre potuit: puta testator seruū habeat cui fideicō. libertatē reliqt: siue pstandā ab hrde: siue a legatario. vt. ff. de fideicō. liber. l. cū vero. §. vl. si āt sit relicta fideicō. libert. seruo alienor tūc si legatarius fuit rogatus manumittere: & agnouit legatū: tenetur illi libertatē prestare si erat dñs serui. si āt nō erat ita tenetur si dñs serui vult seruum vendere: alioquin neq̄ hrs neq̄ legatarius cōpellitur fm q̄ optime distiguit marcellus. ff. de fideicō. liber. l. generalr. §. si qs alienū. & C. e. l. deberi. ¶ Scdm est necessariū q̄ testm illud nō sit ruptū: puta agnatione posthumi: tūc enim neq̄ directe neq̄ fideic. libertates debentur. vt. ff. e. l. generaliter. §. ex testō. si āt testm nō sit ruptū ipo iure sed rūpēdū postea: puta p q̄relā tūc fideicō. li. nihilominus pstari debet etiā si intra qnquēnium dicatur inoffi. tes. xx. tū aurei sunt a quoli

bet p̄stādi hr̄di: lʒ in directis libertatibus sit aliud. q2 ille non p̄stant. vt. ff. de inof. tes. l. ꝯ veterani. §. vl. ꝛ. l. sinaūt. Sʒ quare aliud in fideic. q̄ʒ in directis. Rn̄. q2 fideicō. duos hn̄t auctores. s. testatorē ꝛ hr̄dē. directe vnū tm̄. s. testatorē. ¶ Tertiuʒ est necessariū q̄ ille q debat p̄stare fide. cō. sit absens ꝛ latitet: ceteꝝ si sit absens ex iusta cā qd̄ in dubio sp̄ p̄sumim⁹ nō hʒ locuʒ senatusconsul. vt. ff. eo. l. cum vero. §. vlt. ꝛ. l. si eum seruum. §. primo. ꝛ. §. si qs seruum. sed licet non latitet nec absens sit sʒ presens: nō vult tn̄ venire: idē erit vt in p̄dic. l. si cū seruū. §. j. ¶ Quartū q̄ seruus sit hereditarius quē regatus est manumittere: ꝛ sit qs absens. ceteꝝ si seruus nō eēt hereditarius nō haberet locū senatusc. sʒ hēret locū emilianū seu vincianum vt. ff. e. t. l. si cū. §. si qs seruū. ¶ Quintū vt si ille q dʒ p̄stare fideicō. liber. nō sit p̄ns sed absens etiā si nō latitet euocari dʒ a p̄tore denūciationib⁹ edictis ꝛ lr̄is: ꝛ nō intelligas q̄ oia ista sint necessaria. s. q̄. fiat denūciatio viua voce. Itē postea p edicta ꝛ postea per lr̄as. ꝛ sic q̄ oia ista tria debeāt interuenire. sed sufficit aliquot illoꝝ vt ita citef ꝛ pemptorie. sicut in alijs causis. ꝛ sufficit edictū seu denūciatio emissa ad domū. vt. ff. d̄ iudi. ad edictū. ꝛ. ff. q̄ sn̄ie sine appel. l. j. ꝛ. C. de ānali excep. vt pfectius. ꝛ si nō fit talis citatio nō hʒ locū senatusc. rubrianū. vt. ff. de fideic. lib. l. cū ꝯo. §. pe. ꝛ vl. ꝛ. l. si cū seruū. §. j. ¶ Sextū q̄ illo citato nō ꝯparēte cā cognita p̄tor p̄nūciet libertatē deberi. vt. ff. e. l. cū ꝯo. §. subuentū. ¶ Itē locū hʒ hoc senatus. siue fideic. libertas erat p̄stāda pure siue sub cōditione: ꝛ ꝯditio extiterit. nisi hr̄s p̄stet ipedimētū quo min⁹ ꝯditio existat: tūc enim seruus libertatē hēbit: ꝛ hr̄s libertū amittet: q̄ʒuis alio iure sit habitur⁹ eū: qd̄ sic intellige. q2 si nō p̄stitisset ipedimētū vere cōditio extitisset ipe hr̄et eū libertū q̄d ad oia ac si ipē manumisisset eū: mō remanebit p̄ro n⁹ vt filius defuncti. Sed in hoc etia alio punif. q2 si accusat libertū pena capitis: aut petat illū in seruit. ammittit bo. pos. ꝯ ta. quā nō amitteret alīs si nō p̄stitisset impedimētū: etiā si accusaret libertū. vt. ff. e. si filius. §. erit rubriano. Oppositio. Sed nō videf q̄ sit aliq pena. naʒ ꝛ hoc est iure cōe q̄ qcūqʒ petit libertū in seruit. vel accusat eū pena capitis q̄ amittat bo. pos. ꝯ ta. vt. ff. de bonis liber. q cū maior. Rn̄. alij puniūf nō eoipo q̄ accusan: vel petūt in seruit. sʒ ita si vsqʒ ad sn̄iam procedaf. vt in p̄ei. l. q cū ma or. h̄ āt puni[?]f eo ipso q̄ pe[?]it vel accusat: etiā si vsqʒ ad sn̄iaʒ nō p̄cess[?]t. Multi tn̄ sūt q ꝛ fideicōmissariaʒ libertatē p̄stare debeāt. in hoc senatuscō. nō ꝯp̄hēdūt sicut infantes. furiosi. capti ab hostib⁹ ꝛ multi alij de qb⁹ hēs mētionē. ff. e. l. neqʒ. sʒ tūc hēbit locū senatusc. damusianū. vt in p̄dic. l. ꝛ. j. dicemus de illo senatus spēaliter. ¶ Quedā tn̄ q̄rūt q̄ sūt dubitatiōe digna d̄ quib⁹ q̄r. f. In p2 mis an necessari⁹ sit lib. ex pte illi⁹ q petit liber

2 tatē ꝛ plurib⁹ vr̄ q̄ sic. vt sic ꝯci. lib. † Libell⁹. Corā vobis dn̄e p̄tor dn̄e iudex dn̄e mgr̄ iusti. cō. e. R. q̄ cū talis mihi in testō suo fide cō. libertatē reliq̄sset ꝛ vos fecerītis citari tiiū hr̄dē ipsius q mihi fideicō. liber. p̄stare debeat ꝛ nō cōparuit. peto a vobis mihi libertatē p̄stari vel p̄nūciari mihi libertatē deberi. Q d̄ sic recte conci. li. d̄ t. l. ff. e. l. cū ꝯo. §. sbuētū. Oppō. Sʒ tā libello q̄ʒ sn̄ie iudicis sic. sʒ opponitur qūo petef a iudice libertas prestari vel deberi: ꝛ qūo p̄nūciauit iudex libertatē debere. nā nō dicit a q̄: ꝛ sic vr̄ sn̄ia incerta. nā si dico satisfiet tibi ꝛ nō dico a q̄: certe ista ꝯstitutio nulla. vt in aut. vt cum de appel. cog. §. vl. col. viij. ꝛ est posita in C. de ꝯsti. pec. Itē sn̄ia incertū ꝯtinēs nulla ē. vt. C. de sen. q̄ sine certa q̄ʒtitate p̄fe. Rn̄. bōa ē petitio siue dicas q̄ debeat fieri viua voce siue p libel. nō facio ibi maximā vi. scʒ q̄ def li. nā ex q̄ aduersari⁹ nō ꝯparet q pemptorie citat⁹ ē vt. s̄. d̄ixi iud. x optime pronūciat libertatē deberi: neqʒ intelligas a se nec ab herede nec respicit tp̄s futuꝝ sed p̄teruū. q. d. ego p̄nūcio istū liberū ꝛ libertatē sibi debitā: subaudi ex testō. scʒ a testatore: ꝛ pinde habef ac si eēt directo manumissus. vt. ff. e. l. cū vero. §. subuētū. ꝛ de hoc vide optimā. l. dicit testator legatario

volo vt talē seruū manumittas tibi legatū ꝛ si nō manumiseris volo ꝙ sit liber. inutilr adijcit illud volo ꝙ sit liber. q: ex ꝑmis vbis recipit libertatē ex testō. vt. ff. e. l. inuitus. §. vlt. Silr habes alias in alijs sentētijs. nā si iudex ꝓnūciat rē meā eē dū agerē rei vēdi. nō dat mihi dn̄iū: sꝫ quod fuit dubiū declarat. vt. ff. ď rei vēdi. ex diuerso. §. vbi fundū. Idē in seruitute si pro me ꝓnūciat in ꝯfessoria nō ꝯstituit seruitutē sꝫ illā q̄ fuit in dubio declarat. vt. ff. si serui tus vēd. l. sicuti. §. distāt. † ¶ Illud autē
3 nota ꝙ si libertas nō fuit relicta ꝛ obreptū fuerit ꝑtori qd̕ relicta eēt: ꝛ ꝑtor pronūciauerit libertatē deberi libertas nō ꝯpetit. ꝛ sic nō debeť libertas ex sn̄ia sꝫ ex testō: vt dixi. hoc habes. ff. e. l. cū vero. §. subuentū. Oppositio. Sꝫ opponitur nam si libertas pr. stita fuerit q̄si ꝙ sit debita ex codicillis: licet codicilli sint ꝓnūciati falsi: nihilomin⁹ ꝑstita valet nec reuocať. vt. C. de fideicō. l. q̄ꝫuis. hoc idē habes insti. q ma. pos. vel nō: q: si libtas sit ꝑstita siue va siue falsa fuerit cā nō retractať. Itē hoc idem habes. ff. de exce. rei iudi. l. j. vbi licet testm̄ dicať ruptū irritum aut non iustum: nihilominus libertas petitur quod plus est. hoc idem. C. de inoffi. testa. l. cum duobus Sed cōtra ista insurgūt alia iura q̄ dicunt ꝙ libertas nō debeť: immo ipso iure nō valet si testm̄ rescindať ꝑ querelā. vt. ff. de in officio. testa. l. ꝯtra veterani. §. si ex cā. hoc idem. C. de peti. here. l. vlti. §. sin aūt libertas. habita distinctione temporis: vt si intra annū obtineat ille q agit peti. heredi. libertates euanescūt. si āt post annū: tūc libertates ꝛ directe ꝛ fideicō. cōpetūt: nisi testm̄ falsum ꝓbeť. Ad soluenda ista cōtraria diligēter attende licet multa scripta sint a doctorib⁹ nr̄is: qa forte posset etiam aliqs bene peritus de facili errare: ꝛ videas diligēter in q̄ casu quelibet. l. loquať licet de eadē materia loqui videatur. Dicimus ğ ꝙ si sit obreptū ꝑtori: vel si testm̄ sit falsuꝫ vel rūpať ꝑ q̄relā ꝙ libertates relicte nō valēt: ista iura sunt vera ꝛ imutabilia: non obstāt ꝯria. nā qd̕ legitur insti. q ma. nō ꝑnt. ꝙ siue va. siue falsa fuerit cā ꝛc̄. ita exponimus. siue va. i. iusta. siue falsa. i. iniusta. ꝙ libertas data non retractať: alioqn si esset cā falsa retractaret. vt in ꝑdi. ll. sicut ꝛ transactio ꝛ sn̄ia retractanť ꝛ ēt testm̄: q̄ ex falsis instr̄is vel rumore vires sūpserūt. vt. C. de trāsac. l. si ex falsis. ꝛ. C. si ex falsis instru. su. indi. l. falsaꝫ. ꝛ. ff. de her. insti. l. pacumeui⁹. ꝛ ar. ff. de excu. tu. l. testō. Itē. l. illa. C. de fideic. lib. q̄ꝫuis. nō obstat q: ibi libertas fuit data ab hoīe ꝛ forte a legatario q fuit dominus manumissi ill'i⁹. ll. nr̄e loquūť. s. l. illa de inof. tes. ꝛ de peti. here. de liber. ipōnēda ꝑ. l qd̕ ipediť si appareat falsum testm̄ seu inof. ꝛ sic cui⁹ ipediť factū le. q̄ꝫ factū ministri. l. vt alı̄s. ff. q sine ma. ad lib. pue. l. j. ꝛ. iij. nā ibi si dať vt māumittas ꝛ me dantē peniteat ꝑ le. libertas nō imponiť: imo reuocať. vez si māumisisti ēt post penitēciā manumissio tꝫ. vt alı̄s. ff. de fur. er. l. q̄situ. Itē si libertus alienat in fraudē le. vt se minorē cētenario faciat ipo iure alienatio nō tꝫ. ceteꝝ si in fraudē hominis. s. ꝑroni alienatio tenet: sꝫ opteť ꝙ reuocetur. vt. ff. de iur. pa. libertus. Itē ꝛ si in soluēda pecunia dies ab arbitrio nō apponatur poterit pena purgari. si aūt dies nō apponať pena nō purgať. vt. ff. de arbi. l. si cū dies. §. fi. ꝛ. l. celsus. ꝛ in. l. ista. cū vo §. subuētū. q̄re libertas nō tꝫ ꝛ si fuit obreptum ꝑtori. Rn̄. q: h nō dať libertas a ꝑtore sed a testatore. Itē in. l. illa q̄ꝫuis. non est maximū dān̄ū h̄rdis: q: hēbit. xx. aureos ab illo liberto: q forte qn̄ fuit seruus nō fuit dign⁹ precio maiori. Itē. l. illa de except. rei iudi. nō obstat: q: in illa. l. non fuit ꝓnūciatū inofficiosuꝫ sꝫ ruptū: puta agnatiōe posthumi irritū q: nō fuit adita h̄rditas. iniustū q: solēnitatib⁹ caruit ꝛ iō merito legata debebunť. at qn̄ testm̄ ē falsum nullū est vt. ff. quēad. test. aper. l. j. ꝛ. ff. de ver. sig. l. paulus. Item q̄ꝫdo rescindit ꝑ q̄relā filr nullū fingiť fuisse. vt. ff. de vul. ꝛ pupil. sub. l. in substi. ꝛ de inof. te. l. cū q. §. vl. vel in. l. illa de excep. rei iud. cōtigit ꝙ h̄ro colluserat qn̄ egit: vel forte qn̄ non egit heres sed legatarius. vn̄ alijs legatarijs nō ꝑiudicat. ꝛ h dicit ꝑn. l. illi⁹. ꝛ

dicit dñs me⁹ q͡ hec solutio eq̃tare gau/
det: cā.n. legatarioꝝ ex testō ꝛ ab hde, pē/
det. vt. ff. de pig. si supat⁹. de collu. hrdis
hēs optimū ar. ff. de le. j. l. si seruus plu/
riū. Jtē. l. illa de inof. test. cū duob⁹. ñ ob/
stat: qꝛ ibi ꝯtigit pp duo: ꝛ qꝛ ꝑ pte fuit re
scissum testm̄ ꝛ ꝑ alia pte nō. vñ ꝑ illa p/
te q̄ nō fuit recissum dꝫ p̄stari libertas: ꝛ
qꝛ res est indiuidua opꝫ q͡ insolidū presle/
tur soluta pte p̄cij illi⁹ serui quāti estima/
tur illi coheredi q obtinuit ab illo q liber
tatē p̄stat. vt. ff. de lega. ij. cum fili⁹. §. ij.
Oppō. Sꝫ opponiƭ rupto testō agnatio
ne posthumi fideicō. libertates si debenƭ:
neqꝫ locū hꝫ senatuscō: rubrianū. vt. ff. d̄
fideicō. lib. l. gn̄aliter. §. ex. testō. qūo ḡ tā
fatue loqtur. l. j. de excep. rei iudic. i qua
dr: q͡ si testamentū ruptū sit q͡ libertas pe
ti pōt ꝛc. ꝛ ēt alia legata. Rñ. opꝫ de neces
sitate: q̄ō intelligas vel agēte legatario ꝛ
nō herede: vt dicit ǭnc. ꝛ finis. l. illius. vl'
qñ egit heres ꝛ collusit: al's secus vt diri
4 †Questio. Sed illud queriƭ. quare diri
in libel. q͡ proponā corā quolibet iudice il
lū libellū. Rñ. nō nisi corā illo q hꝫ cogni
tionē meri vel mixti impij. ꝛ ꝓpterea ver
ba senatus de p̄tore. loquuntur i. l. illa cū
vero. §. subuentū. cā. n. liberalis maximū
exposcit iudicē vt. C. de peda. iudi. l. plꝫ.
magistratus āt municipales de h̄ nō cog
scent. vt. ff. ad muni. l. ea q̄. ꝛ. l. magr̄at⁹.
5 ¶ † Jn fine hui⁹ senatuscō. no. q͡ semper
iudex dꝫ adijcere in sua sententia qñ ꝓnū
ciat libertatē deberi: vtꝝ ille q fuit absens
iusta de cā fuerit absens: an ex volūtaria
vel ex malicia: vt p h̄ sciaƭ cui⁹ sit libert⁹
iste cui libtas ꝯpetit si ex iusta cā erit liber
tus absentis. si ex malicia erit libertus or
cinus ac si esset in testō directo manumis/
sus. vt. ff. e. si legatario. §. vlt.

¶ De senatusconsulto trasiano. Rubrica.

1 Senatusconsultū trasianū qñ locū hēat.
2 Socios contra coheredes dabitur actio
alijs coheredibus ad similitudinē actio
nis in factum: que ex re iudicata oritur.

Est ꝛ aliud senatuscō. q̄ō vocaƭ trasi/
lianū q̄ō factū est tēporib⁹ diui pij ꝯsu
le existente trasilio: a quo credo vocari
ꝛ denominari senatuscō. trasilianū. ¶ Hoc
senatusconsul. locum habet quotiens plu
res heredes sunt instituti: ꝛ inter illos est
vnus de heredibus infans qui fari nō po
test: qui non fuit rogatus manumittere sꝫ
alij coheredes rogati fuerunt: quia con/
tingebat q̄dam difficultas propter par/
tem infantis quam habebat in seruo quā
vendere non poterat: ꝛ sic impediebatur
libertas: statuit senatuscon. trasilianū: ꝛ h̄
ēt diuus pius casilio destro rescripsit: vt
partes seruoꝝ quibus ē data libertas iu
sto p̄cio estimētur: ꝛ sic seruus manumitti
tur ab his qui rogati sunt illum manumit
tere. ꝛ isti qui manumittunt dabunt partē
illi infanti precij coꝝ coheredi ꝛ alijs ēt
coheredibus: ꝛ isti erūt obligati: ꝛ ita po/
terit agi cum eis ac si ageret ex cā iudica/
ti. vt. ff. eo. l. cū quasi. §. si plures. ¶ Jtē
locū hꝫ h̄ senatuscō. ēt in alijs casib⁹ i q/
bus impediebatur seruus si fideicōmissa
ria libertas ei relinquiƭ: puta qñ heres q
debebat manumittere erat furiosus vl' so
lus: vel si alios habebat heredes q rogati
erāt manumittere: ꝛ furiosus non erat ro
gatus manumittere qui nō pñt excusari si
dicant: nos sumus i tali ꝯdōne q͡ nō pos/
sum⁹ manumittere ꝓpter furiosum cohe/
redem: nr̄m qui mutus ꝛ surdus est: cer/
te in oibus istis casibus subuenit senatus/
consul. trasilianū: vt sic ꝓcedatur sicut d̄
infante diximus. ¶ Jtē subuenit p̄dictū
senatuscō. ꝛ in alijs casibus: puta quādo
rogatus erat hres manumittere ꝛ ille ab
hereditate abstinuit. Jtē ꝛ si minor. xxv.
an. fuit hrs institut⁹ q adiuit ꝛ postea ab
stinuit q rogat⁹ est manumittere. in oib⁹
istis casib⁹ nō erat q manumitteret: ꝛ sic
ipediebaƭ libertas illi⁹ q debebat manu/
mitti, subuenit h̄ senatusconsul trasilianū
vt iste fiat liber: ꝛ pretor ꝓnunciet eū liber/
tū. ꝛ nō erit libert⁹ illius qui debuit manu
mittere: sed erit libertus orcinus. vt. ff. de
fideicō. lib. cum q̄si. §. i furiosi. ¶ Jn ca/
su tamē excogitato nō subuenitur liberta
ti p senatuscō. trasilianū: sed p rescriptuꝫ
diuoꝝ marci ꝛ seueri vbi gr̄a: duo sunt in
stituti hrdes: vnus moritur sine herede ali/
ter abest.

ter abest. ex iusta cā pinde subuenitur vt ille sit liber: ac si ille sol⁹ debuisset manumittere q ex iusta cā abest. dū tamē heres decedētis nō sit: vel si ip̄s deliberādi trāseat qz forte deliberare vult. ff..e. l. cum quasi. §. vi. Itē ⁊ alij casus notantur i qbus per senatuscō. trasilia. subuenit fidei cōmissarie libertati. vt puta: sol⁹ heres q fari nō pōt qui rogatus erat manumittere vel pupill⁹ hñs tutorē ⁊ tutor non vult manumittere. In his casibus ēt diui fratres forte marc⁹ ⁊ seuerus ō qbus prope diximus subuenerūt vt pinde sit liber: ac si pupillus manumisisset tutore auctore. Sed qūo erit liber: h̄ mō adibit p̄torē: ⁊ p̄tor pnūciabit libertatē deberi: adeo vt si qda ex rogatis sint pñtes: alij latitēt alij sint absentes iusta de cā ⁊ persona ifantis intercedat: ⁊ pñtes se excusant forte p pter personam infantis: pp̄ter absentes ⁊ latitantes optimum remediū adinuenit diuus pius vt iste liber efficiatur: ⁊ sit libertus infantis ⁊ absentiuz ex iusta cā ⁊ presentiū. vt. ff. eo. l cū quasi. §. j. ⁊. ij. Et nota q: lex illa tota loqtur ō trasiliano senatuscō. ¶ In hoc senatuscon. intelligeres petitū ⁊ libellū ⁊ ipsam sententiam p̄toris: ⁊ fere oēs qōnes quas in superiori notauimus. ¶ Unde nota qd̄ est dignuz nota. quia contra socios coheredes dabitur actio alijs coheredibus ad similitudinem actionis in factuz que oritur ex re iudicata: ⁊ erit illa similiter in factum: ⁊ est datiua nō natiua. sicut ⁊ alie. C de trāsac. l. cū mota. ⁊. ff. de pactis. l. iurisgentiū. §. iij. S; qualiter estimabit̄ seruus. Rñdeo forte fm. l. illā. C. cōmunia ō lega. si duobus. vel fm aliā. l. C. de cōmuni fuo ma. nu. l. j. vel forte arbitrio iudicis.

¶ De senatuscōsulto damusiano. Rubrica.

1 Senatusconsultum damasianum in quibus casibus locum habeat.

INuentum fuit ⁊ de summa necessitate aliud senatuscōsul. quod vocatur damusianum: a damusio consule quod factum fuit temporibus diui adriani. vt puto ar.
1 ff. eo. ti. l. in fide: commissarijs. † ¶ Et locū habet in his casibus: ecce rogat⁹ erat quis manumittere. siue heres siue legatarius erat absens iste iusta de causa de iure communi contra absentem de iusta cā procedi non potest. ⁊ si procederetur daretur restitutio. vt. ff. de dāno infe. si finita. §. si forte. Item in casu isto nō poterat dari restitutio: maxime contra libertatem iā competentem: quia nec etiam minor restituitur cōtra libertatem iam competentez vt. C. si aduersus liber. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. ō minoribus. l. vez. in h̄ casu subuenit senatusconsul. damusianū: vt iste seruus pinde fiat liber ac si ipse manumisisset eū. vt. ff. ō fideicō. l. ber. l. nō tm̄. §. senatus. ⁊. §. abesse. Sed cuius erit libert⁹. Rñ. absentis ex iusta causa: quia nō debet ei eripi libertus qfraude caret. vt. ff. eo. l. neq; infantes. §. j. in fi. Sed contradicit. l. ff. eo. l. in fideicō. vbi dī q: fiet liber ⁊ libert⁹ ō functi. sed intelligo. l. illā i eo qui nō ē absens ex iusta causa sed ex voluntaria. Item ēt in alijs casibus locum habet hoc senatuscon. puta si est infans q debuit manumittere furiosus ab hostibus captus vel ille q tenet̄ cā religiōis aut alia honesta ⁊ venire nō p̄t. Itē si aliqua calamitas rei familiaris aut capitis aut piculū fame aut filius cā moret̄. Itē si ē pupill⁹ q tutores si hz: aut hz ⁊ forte vna de illis causis tenētur tutores: vel forte per maliciā sunt absentes. in oībus istis casib⁹ hz locū senatuscō. damusianū: ⁊ forte illis libert⁹ non eripiet̄. ff. e. l. neq; infantes. Et in h̄ differt istud senatus a supiori qd̄ ēt de infante ⁊ furioso loquitur q: illud loquit̄ qñ illi cū alijs sunt admixti ⁊ qñ nō erāt rogati manumittere sic̄ ibi dixi. vel si i aliq̄ casu pcordāt nō ē absonū. ¶ Illud āt no. q: si aliqs p pcuratorē defendat̄ v; ex iusta cā abesse: ⁊ ideo libertus ei ñ eripit̄. q. d. pnūciabitur liber ille seruus: verūtñ erit libertus i llius qui defenditur.

¶ De senatuscōsulto artificuliano. Rub.

1 Senatuscons. artificulianū qñ fcm̄ fuit.

NUnc de senatuscō. artificuliano vi
1 deamus † quod senatuscō. factum fuit vt puto tpe diui adr. qz ex p̄sis; cuius tpe fuerit factū nō habem⁹ seu non

inuenimus: a cōditore denoiat ab artifi/
culio: ꝛ oia hñt locū q̄cūq̄ dixim⁹ i pdi/
ctis senatuscō. Propter vnū tm̄ fuit fcm̄
h senatuscōsul. ecce rogat⁹ erat aliq̄s ma
numittere hr̄s vel legatari⁹ q nō suberat
illi p̄sidi in cui⁹ ꝓuincia fuerat testator vl'
ĩ qua ꝓuincia est seru⁹ ille q libertatē pe
tit: ꝛ sic nō poterat cōpellere illū q debe/
bat māumittere: q: extra territoriū ius di
cēti ipune nō paret. vt. ff. de iurisdi. om.
iudi. l. vlt. ꝛ sic ō iure cōi ipediebat liber
tas subuenit istud senatuscō. vt fauore lib
tatis cog̃scat p̄sides ꝛ de libertate ꝓnūci/
ent: lꝫ hr̄s nō sit de sua ꝓuincia. vt. ff. ō fi
deicō. liberta. l. nō tm̄. §. artificnliano.

¶ De senatusconsulto vinciano. Rubrica.

1 Senatusconsul. vincianuꝫ qn̄ locū hēat.

2 Abesse semp ex iusta cā quis presumatur:
nisi ꝯtrium apparuerit.

Est ꝛ aliō senatuscō. qō vocat vincia/
nū ꝛ factū est forte tpib⁹ diui pij: q: quo
tpe factū fuit nō inuenim⁹. vn̄ factū fu/
it emilio vincio ꝛ iulio seuero cōsulib⁹ sic
1 a vincio vocatū in vincianū. † ¶ Et hēt
locū q̄tiēs qs relinq̄t fideic. libertatē suo
q n̄ erat su⁹: vt siue hr̄s siue legatari⁹ qui
rogat⁹ ē manumittere sit pn̄s ꝛ nolit ma/
numittere: siue sit absens ex iusta cā siue la
titet: q: q pn̄s ē ꝛ nō vult manumittere ꝓ
abn̄te hꝫ. sic h ꝓbant. ff. ō fideicō. lib. l. si
cū suū. §. si qs seruū. ꝛ. l. nō tm̄. §. sꝫ ꝛ siñ
2 hēditariū. † ¶ Illō āt no. q̄ qs dr̄ ex cā
iusta abesse si ē apō edē suā ꝛ domiciliū: ꝛ
sp p̄sumit qs ex iusta cā abesse nisi appa/
ruerit ꝯriū. vt. ff. ō fideicō. lib. l. si cū ser/
uum. §. si quis. ꝛ. §. vlt. ꝛ oia fere q̄ dicta
sunt in supiorib⁹ senatuscon. ꝓximis hic
intelligantur repetita.

¶ De ꝯstitutionibus que eripiunt seruuꝫ in
libertatē ꝛ primo de consti. iusti. Rubrica.

3 Constitutionū multipliciū auctores.

Sicut ꝛ ista qnq̄ senatuscō. libertati sub
uenerūt ita ꝛ subuenerūt. vij. ꝯstōnes i/
patoꝝ: ꝛ vnū aliō senatuscō. cui⁹ nomē
nō hēm⁹ p q̄s ad libertatē puenit aliq̄s si
3 ne manumissiōe. † Pria ē ꝯstō dn̄i Iusti.
Scōa ē ꝯstō ipatoris diui adria. Tertia
ꝯstō ē diuoꝝ frꝫ mārci ꝛ ꝯmodi scripta iste
mestrib⁹. Quārta ꝯstō ē diuoꝝ frꝫ marci ꝛ
cōmodi missa ad aufi. victorinū. Quinta
ꝯstitutio diuoꝝ ē fratrū seueri ꝛ antonini
missa ad vrbiū maximū. Sextū ē edictuꝫ
diui claudij. Septimū edictū diui vespa
siani. Octauū est senatuscō. cui⁹ nomē nō
habem⁹. merito ḡ de his ꝯstōnibus inser/
ui: vt sicut prima quinq̄ senatuscō. liber/
tati subueniunt sic ꝛ ista. Uideamus ḡ de
singulis. ꝛ primo de ꝯstitutione Iusti. qn̄
h ēat h locū: hꝫ locū ꝯstō Iusti. in multis
casibus q numerant in ꝯstōne ipsi⁹ Iusti.
C. ō lati. lib. tol. l. vnica. ꝓ: im⁹ mod⁹ dī
qn̄ dn̄s seruū egrotū non collocauit in ve
nerabilem xenonē: neq̄ al ij cū cōmēdauit
neq̄ soluta salaria ei pbu it ꝯstō ipsa Iu/
sti. eripit eū in libertatē. vt i predic. l. §. sꝫ
ꝛ scimus. Scōs modus qn̄ ancillam alie
nauit ne ꝓstituatur: ꝛ emptor postea ꝓsti/
tuit p legem Iusti. in libertatē eripit. vt
in. e. l. §. sili mō. Tertius mod⁹ ē qn̄ suus
pilleat⁹ antecedit cadauer dn̄i: vel corp⁹
defuncti dn̄i sui ventilat ipsa ꝯstōne in li/
bertatem eripit. vt in. e. l. §. sed q dn̄i fu/
nus. Quart⁹ si testator manumittat seruū
in testamento ꝛ adijciat illū velle esse lati/
nū: supuacua erit illa adiectio ꝛ erit ipe li
ber. vt in. e. l. §. illo ꝓculdubio. ꝛ sic sola
ad iectio viciat. vt. ff. de x. ob. que extrin
secus. ꝛ de aqua quoti. ꝛ esti. l. j. §. itē la/
beo. Quint⁹ modus: vt si dn̄s supauerit s
uū in iudicio: ꝛ alius pro ipso seruo pcīuꝫ
obtulit dn̄o ꝛ dn̄s recepit: in cōtinenti fit
ciuis romanus. vt in. e. l. §. illud etiam sa
tis. Sextus vt si dominus ancillam suaꝫ
collocauerit mr̄imonio alicui libero ꝛ do
talia instra sunt cōfecta: statim ancilla li/
bertatē cōseqtur. vt in. e. l. j. §. sed ꝛ si qs
alicui. Septim⁹ modus ē vt si dn̄s seruū
suū noiauit apō acta filiū incontinenti fit
liber. vt in. e. l. §. simili quoq̄ modo.

¶ De cōstitutione diui adriani. Rubrica.

1 Ancilla si ipso iure libera est: ex quo prosti
tuitur: quare iudicium coram vrbis pre/
fecto ordinetur.

2 Ancilla que prohibetur prostitui: in taber
na esse non potest.

3 Libellus in tali actione quō pcedat.

Secunda constitutio est diui adriani: quotiens ancillam tibi vendo vel ex alio quocunq3 contractu tibi trado sub hoc pacto ne prostituas illam statim illa prostituta incontinenti erit libera ipso iure non liberāda per sniam: adeo q si vēditor seruauit sibi manus in iectionez 7 postea prostitutioni consentiat nihilominus fiet libera. vt. C. si mā. ita ve. ne psti. l. j. immo si seruauit sibi manus iniectionem si prostituta eēt: 7 illa pstituta man9 iniectioné vendiderit ancilla erit libera. vt. ff. q sine ma. ad li. pro. l. impator. adeo est libera ipso iure q si et vba apponanf: vt si pstituta eēt sit libera: illa vba nihil psunt ad libertatem obtinendā. vt. C. co. tit. l. mulierem. Qre g illa vba ponūf. Rñdeo cā melioris intellectus. nam 7 si non apponantur illa vba bene intelligunf. vt al's. ff. de manu.

2 vind. l. manumissio p lictores. † Qō. Sz querif si ipso iure ancilla libera est ex quo prostituitur quare ordinaf iudicium corā prefecto vrbis. vt. in. l. j. C. si man. ita ve. ne prostituaf. qualiter ordinatur iudicium. similiter in. l. ij. titu. illius. Rñdeo in. l. j. ideo adhibetur cognitio. nō vt pronunciet ancilla liberanda sed pronūcief libera. sed ad h adhibef cognitio illa vt sciaf an dominus qui seruauit sibi manus iniectionem consenserit prostitutioni nec ne. vt si cōsenserit nō adducat sed pnuncief ancilla libera. Itē adhibef 7 cognitio pp aliud vt sciaf an illa ancilla fuerit prostituta in. l. ij. iō adhibef cognitio q2 ex alia parte negabaf ancilla venūdata sub tali pacto ne prostituat: nō ad hoc vt pnun

6 cief liberāda. † Illud aūt not. q ancilla q̄ phibef pstitui nō pōt esse i taberna. q2 q̄tiens aliqd phibef 7 id prohibef p q ō puenif ad illud. vt. C. co. l. vl. 7 quare phibef esse in taberna rō est: quia in illo loco dum miscerentur vina incitaf luxuria iuxta illud. nolite inebriari vino i quo est luxuria 7 adulteria solēt exinde sepius 7 prostitutio prouenire. vt. C. de adul. l. q̄ adulterū. Et pcipief lib. fm q̄sdā sic.

3 † Libell9. Coram vobis domine pretor ppono. e. talis: q cum titius dominus me9 vendidit me ancillam suam scio ne me pstitueret quia seius me prostituit: peto per vos me liberam pronunciari. Qō si sic recte concipiaf libell9. dicit. l. C. si man. ita fuerit alie. ne psti. l. j. Uel quidam dicunt q fiat ista petitio vina voce ō quo nō multum curo. 7 dic vt in superiori rubrica notaui de senatuscon. rubriano.

De cōstitutione diuorum fratrum marci 7 cōmodi scripta in semestrib9. Rubrica.

1 Constitutio diuorū fratrū qñ locū hēat.

Tertia pstitutio succedit: sc3 diuoz fratrū marci 7 cōmodi scripta i semestrib9: q semestres ideo dicunf: qa impatores nri p sex menses dabant operā bello: 7 per sex menses dabant operam iuribus. hoc verbum habes instit. de excusa. tuto. §. item diuus marcus. Et locum habet hec constitutio quotiens do: vendo: vel ex alio contractu trado tibi seruum ea lege: vt cum haberet. xxv. annos sit liber: licet factum manumittentis non comprehendatur: tamen ex quo cōplebitur. xxv. annus: incōtinenti ipso iure erit liber. vt. C. si man. fue. ita alie. vt manu. l. iusta. 7 licet postea manumittatur per hominem: tamen nihilominus ipso iure liber fuit. vnde illa manumissio i nullo preiudicat: sicut 7 alias natalibus non officit manumissio. vt i predic. l. 7 instit. ō inge. §. vlti. adeo q si post. xxv. annos nascatur filius ancille que debuit manumitti ingenu9 nascitur. vt in predicta. l. iusta. in fi. 7 sic constitutio ista facit aliquem liberum ipso iure: licet nulla manumissio sequatur. quod enim ad donatos 7 vēditos seruos locum hēat constitutio pdcā. dic. l. j. C. si man. ita fue. alie. vt ma. 7 hoc idē credo de om-

1 nib9 pstitutionib9. † Et nota diligēter q hec cōstitutio tūc locū h3 vt dixi: quando factū manumissoris nō cōprehendif: vt posui exēplum vez si factū manumissoris cōprehendif. verbi grā: do vel trado tibi seruū vt emptor ipsu3 manumitteret: tūc locū h3 sequēs cōstitutio: vt in ea notaf. 7 hec est sola differentia inter illas. Qualiter concipiatur libellus dic vt. s.

De constitutione diuorum fratrū marci & cōmodi missa ad aufidiū victorinū. Rub.

1 Constituto ista quid a superiori constitutione diuorum fratrum differat.

2 Tempus certum si non comprehendatur infra quod aliquis manumitti debet: quādo dicetur manumittentem esse in mora.

3 Manumitti si aliquis debeat: & sub pena & infra certum tempus, licet nō manumittatur in penam non committit.

Quarta constitutio eorūdem diuorum fratrū marci & cōmodi missa ad aufidium victorinum succedit. Que constitutio locum habet quotiens do trado tibi vel vendo seruuz vt manumitteres si non manumisisti locum habet cōstitutio diuorum marci & commodi missa ad aufidium victorinum: & facit ipsum ipso iure liberum. vt. C. si mā. ita fu. alie. vt manu. l. ij.

1 † Questio. Sed queritur: qd differat ista cōstitutio a superiori. Rñ. in hoc: q2 superior locum habet quando factū manumittentis nō cōprehenditur. vbi grā: do tibi seruū: vt cū habuerit ānos. x. volo q̄ sit liber. hec aūt cōstitutio locū habet quando factū manumittentis debeat interuenire. verbi gratia: do tibi seruum meum vt manumittas: si nō manumisisti locum habet cōstitutio presens. & de his duabus cōstitutionibus loquif legislator in duobus. ll. que videntur inter se cōtrarie. hoc habef. ff. q sine ma. ad liber. p. l. j. naz in. l. illa legif: q̄ si seruus sit venditus vt intra certū tempus manumitteretur: & si emptor & venditor sine herede decedāt: nihilominus tamen libertas seruo competit: etiaz si venditor mutauerit volūtatē. at in. e. tit. l. iij. legitur: q̄ si vendo seruū vt intra certū tēpus manumittas: ita demū libertas competit si venditor in eadē volūtate permaserit. Rñ. ille due. ll. non loquuntur de istis duabus constitutionibus sed de vna. s. missa ad aufidium victorinū qua factuz manumittentis comprehēdebatur. in quo ergo casu loquitur. l. j. Rñ. loquitur q̄ndo libertas euit prestita ab hoie qui debuit manumittere: tunc penitentia venditoris libertatem a manumittentem prestitā non impedit. libertatem autem prestitam vi & beneficio. l. impedit. & in hoc casu loquif. l. iij. ti. illius. & faci p hac solutione. vt. ff. de ser. expor. quesitū. Uel in. l. j. pri⁹ libertas cōpetiit & postea mutauit voluntatē in. l. iij. §. Uel in. j. l. loquif quando sine herede decessit tā venditor: q̄z emptor: & sic notat ibi dñs meus. sed p̄ma responsio melior.

2 † Questio. Sed quid si certū tempus nō cōprehēdatur infra quod debebat manumitti quando dicemus istum manum. tētē esse in mora. Rñ. optie distiguit Paulus. ff. qui sine manu. l. vl. vt in p̄sente spaciū duorum mēsium: in absente quattuor.

3 † Item illud nota: q̄ si aliqs debebat manumitti & sub pena & infra certū tempus: licet nō manumittat i penā nō cōmittit. Et quare: quia. l. representat factum illius & facit eum liberū: sicut ecōuerso promittis non manumittere seruum: & si manumisisses dabis decē nomine pene. certe licet manumittas pena tamē nō cōmittif. & quare: q2 manumissio iuris est. vnde cuz non potuit manumitti pena nō committif. vt. C. si mā. ita fue. ali. vt ma. vel econtra. l. penul. & vlti.

De constitutione diuoz fratruz Seueri & Antonini missa ad vrbium maximū. Rub.

1 Cōstitutio diuorū fratrū seueri & antonini ad h vt locū habeat: quot necessaria sint.

2 Libell⁹ in tali actione quomō cōcipiatur.

3 Questio de cōstitutione tali corā q̄ vertaf.

Quinta cōstitutio succedit. s. diuoz fratrū seueri & antonini missa ad vrbiuz maximū: q̄ cōstitutio nō facit aliquez liberū ipso iure: sed liberādū p sententiam.

1 Uñ ad h vt locū habeat hec cōstitutio tot sunt necessaria. In p̄mis q̄ aliquis sit suus. Scdo q̄ aliqs emat ipsum a dño ipsi⁹ serui. Tertiū q̄ ille emptor sit imaginarius. i. q̄ de suo pcīu non soluat. Quartū q̄ seruus emaf de suis nummis: suis dico q̄ztū ad cōniuētiā oculoz. q. d. ex quo video te rē aliquā hr̄e ex oculis cōniueo q̄ res illa sit tua: sic intelligit legislator. aliogn si stricte intelligeres non possz esse: q2 illa verba: meū tuū suum: illius alteri⁹: p̄prietatē respiciūt & dño dāt

act. vt. ff. de leg. iij. suos. z. ff. de rei vē. l. solū. §. meū. z. ff. de reli. l. ij. §. j. z. ff. a 1 treb. l. si legat⁹. §. si qs bona. q̄ oia i seruo nō cadūt: cū seruus nihil habeat nec hic possit: qz quēadmodū paterfa. ñ hz peculiū ita nec suus bona. vt. ff. de v. sig. pr̄fa mil'. qz nihil possessus hz: qz qsqs hī hic nulla pōt: sz nō possidet: ḡ nihil. q̄ verbū suis nummis largissime intellige siue alīqs amicus serui dederit siue alijs modis q̄ numerantur. ff. de manu. l. is q̄ se suis numis: intelligas suis nūmis dummodo nō emptoris. ¶ Quintū q̄ ab initio istō agat: vt imaginarius sit ille emptor. i. vt nomē suū tm̄ accōmodet z nihil ō suo impendat: adeo q̄ siue dicat vt eū manumittat siue nō: nihilominus cōpetit libertas. ¶ Sextum vt seruus sit talis qui possit ad libertatē puenire al's nō erit liber: puta si ille seru⁹ debeat exportari vel phibitus erat mānumitti. ¶ Septimū q̄ seru⁹ ille q̄ vēdit fuerit tot⁹ vēdutoris. alioqn si ēptor fuit dn̄s p pte: vl' qz habuit vsum fru. lz emerit p̄tē alterā cū pstō non hz locū: nec ēt hz locū pstō si duo serui redēpti erūt vno suo redempto ex pprijs nūmis et [illegible]torie alio ex nūmis ipsius serui. in p̄mo nō hz locū pstō: in scdo sic. sic hec oia pbant. ff. de manu. l. is q̄ se suis nūmis. z h̄ est casus vbi seru⁹ in iudicio pōt interesse: lz alias de iure cōi sit ō. vt. C. de iudi. l. suos. z hic est casus vbi audit seru⁹ ō dn̄m vt. ff. de iudi. l. vir ex certis. verū caueat sibi seru⁹ q̄ si nō pbauit qd̄ intendit in op⁹ metali dabit: nisi dn̄s velit ip̄z sibi restitui. vt. ff. ō ma. l si qs dicat. Luz enim ex hac cōsti. nō fiat seru⁹ liber ip̄o iure sz sit p sniaz liberādus. recte cōcip. lib.
2 ō dn̄m suū illū emptorē sic. † Libell⁹. Corā vobis dn̄s p̄tor ppono. e. talis ō L. dn̄m meū: q̄ cū emissz a dn̄o meo sempronio pro. xx. q̄ ego sibi subministraui: z sic fuerit imaginari⁹ emptor: peto vt me manumittat: z ad h̄ ppono cōsti. diuoz fratrū seueri z āto. missaz ad vrbiū maximū. Qd̄ sic recte cōci. lib. dic̄. l. pdi. is q̄ suis nūmis. z. ff. de iudi. l. vir certis ex causis. mlti tn̄ apponūt i lib. z sic dicūt. Ego. T. p pono. ō seiū dn̄z meū: q̄ cū me emerit p. x. a sempronio dn̄o meo que ego sibi subministraui: h̄ acto inter me z ipsum q̄ deberet me manumittere z nō manumisit: peto q̄ me manumittat. ad hoc propono zc̄. z ad probationem huius libel. inducunt iura pdi. sed h̄ non dico necessario ponēdū: qz forte h̄ nō fuit expssum nec actū. z qz ēt si nō essz actū nihilomin⁹ pt petere q̄ manumittat. vt i. l pdic. in vsi. siue āt exp̄mat. Oppō. Sz huic lib. sic oppono. legit q̄ su⁹ nō hz cōionem iuris ciuilis vel p̄torij edicti. vt ff. q̄ test. fac. pūt. l. q̄ testō. §. seru⁹. Itē q̄ ad ius ciuile seru⁹ hz p mortuo. vt. ff. de reg. iu. l. qd̄ attinet. at pstō p̄dictorū fratrū ē de iure ci. qūo dabit ei q̄ est iuri ciuili incognitus: sicut alias i querela inof. te. li: q̄ cū sit ō iure ciui. non dat emācipato q̄ ē iuri ci. incognit⁹. vt no. s̄. de querela inof. testi. z de bo. pos. ō tab. Rn̄. qd̄ opponis locū hz de iure cōi: istud tn̄ casualiter iducit pp fauorē libertatis. p̄tores enim libertati fauēt. vt. ff. ō ali. iu. mu. cā fac. l. qz. z libertas fauorabil' res ē vt. ff. de re. iur. l. libertas. z hoc dic̄. l. illa de iud. vir certis ex cau[illegible] z sic p ista soluitur
3 qd̄ alia seru⁹ audit ō dn̄m. † ¶ Illō āt no. q̄ locū hz ista cōstitutio pdic. siue fisc⁹ siue citas vel priuat⁹ cuiuscū. z seruus vl' etatis sit: siue mascul⁹ sit siue mulier sit minor vel pupillus qui emit vt dixi. locuz hz pdcā cōstitutio ff. de manu. l. iiij. §. ni
4 hil āt interest. Qō. Itē queritur corā q̄ vertet ista qō. Rn̄. corā iudice q̄ habet cognitionē meri vel mixti imperij Rome corā p̄fec. vrbis in puincia corā p̄si. lib⁹: nō ḡ corā magr̄atib⁹ munici. qz hec causa maiores iudices exposcit. vt. ff. de mino. l. si qs dicat. z. ff. ad munici. l. ea que. z. l. magr̄atus. z. C. de pe da. iud. l. plz.

¶ De edicto diui claudij. Rubrica.

1 Seruus quare sit liber ipso iure: z qui est habitus pro derelicto: si sibi egroto alimēta non dentur.

Sextum beneficium videlicet edictū diui claudij succedit q̄ locū habet si pronus seu dominus suum egrotum non aluit sed ipsum in infirmitate p derelicto

habuit quod ex edicto diui claudij competit ipso iure libertas. vt. ff. q sine ma l. suo. sꝫ hec libertas sic ꝯtingebat. s. latina q: toto tpe vite erat liber: postea vo i morte ipsius succedebat pronus: quod hodie emendatum ē per Iusti. vt ipso iure sic liberet in vita ꝛ in morte: ꝙ tale fuit edic. diui claudii. legitur. C. de lati. li. tol. l. vnica. §. sed ꝛ si imus. alias si seruus non sit egrotus: lꝫ dominus non alat eum non fiet liber ipso iur: lꝫ dñs ius qḋ hꝫ amittat. ꝛ h quidam p. l. ff. ꝓ derelicto. l. sempronius. nam ibi fuerunt denegata alimenta thetidi a sempronio q se dicebat pronū. ꝛ tñ thetis illa ancilla fuit postea manumissa a lucio titio pre suo q dedit alimēta nutrici p thetide dr ibi ꝙ tenet mãumissio. si g fuissꝫ libera ipso iure manumitti non potuissꝫ. sꝫ ꝯtrariū obtinet. ꝙ siue sit egrotus siue nō: ꝛ dñs seruū nō exhibet: ius qḋ hꝫ amittit ꝛ seru⁹ fit liber. h idem in filio in ptãte ꝯstituto qḋ fit sui iuris: ꝛ sic pr ius patie ptãtis amittit. ꝛ ē rō: q: quo suū dicere poterit quē man⁹ ipia pereuntē ꝯtēpsit. hoc ꝛ in ascriptitio ꝛ colonarie ꝯdōnis: adeo ꝙ si aliqs nutriuit eū ꝛ ꝓtestat se hre velle ius in illo: nō ppea ius aliquod vendicabit in illo. vt. C. de infã. expo. l. ij. ꝛ. l. vl. h idem in liberto quē patron⁹ : non aluit: q: ꝛ diuus claudi⁹ iduxit ꝙ amitteret i⁹ pronat⁹: ꝯseqt libert⁹ liberã fa. testi. vt. ff. de iur. pa. diu⁹. ꝛ. C. de infan. expo. l. vnusqsqꝫ. ꝛ. ff. de bo. lib. l. si pron⁹ non aluit. ꝛ. ff. de lib. ag. l. alimenta. sec⁹ tñ est in validis mēdicã. vt. C. de vali. mēdi. l.

3 j. li. x. † Questio. Queritur ãt q̄ sit rō q̄re seru⁹ fit liber ipso iure q est ꝓ derelicto habitus si sibi egroto alimenta nō dat: ꝛ ille seruus qui accusatur crimine capitali si dñs eū nō defendat lꝫ absoluat ppea non fit liber. vt. ff. de statu bo. l. seru⁹. ꝛ. ff. qui ꝛ a qb⁹ ma. lib. nō fi. l. ille seru⁹. §. itē nec sile. ꝛ. ff. de publi. iudi. l. sciēdū. Rñ. in alimētis denegatis facit hoc pietas denegata ꝙ sic dñs punitur. At i illis. ll. pdictis iudeo ꝯtingit pp maleficiū quod dicebat a seruo cōmissum: lꝫ. n. dño pmittat defensio serui. vt. ff. de accusa. l. si seruuꝫ. tamē non cōpellit. vnde si dimittit cuꝫ fortune propterea non fit liber vt serui caueant sibi vt nō delinquãt ponendo spem in defensione proni: vel si patron⁹ nō defenderet ꝛ forte p iniuriã iudicis absolueret: iaꝫ accusatione sui delicti ꝯsequeretur libertatem ꝙ iura nolunt ꝙ sit i pena pmiuꝫ. vt. ff. so. ma. si ab hostibus.

¶ De senatusconsulto claudiano. Rubrica.

1 Senatusconsul. claudianū qñ locū hēt.

2 Libellus in tali actione quo fiat.

Septimū bñficiū ponitur ꝛ sine noie: sed forte possꝫ appellari sillãianū seu claudianū: que tractant de vindicanda dñi nece. vt diximus. s. in senatu c. sill. Hec senatuscōsul. locū hꝫ quotiēs seruus instituendo actionem vindicauerit necē domini: ꝛ sic puniunt malefactores q dñm occiderūt: certe seru⁹ iste meruit pmiuꝫ libertatis: ñ ipso iure vł ipso facto sed p sniaꝫ verꝫ necesse est ꝙ adeat ptorē: ꝛ ex ei⁹ snia libertatē mereat. vt. C. pro qbus cau. serui p. liber. ac. l. j. ꝛ hic est vnus de casibus illis vbi seruus in iudicio potest esse. vt C. d pci. ipe. offe. l. j. ꝛ. ff. de iudi. vir certis ꝛ pponet forte libellū: sꝫ nō multū curo. vel viua voce cū nō hēat aduersariū.

2 Libell⁹. Et dicet sic. dñe ptor a vobis peto mihi lib libertatē pstari cū ego vindicauerim necē domini mei: q: inter fectores suos accusaui: ꝛ fuerunt p sniam dãnati: ꝛ sic pronunciabit ptor istū liberanduꝫ ꝛ libertatē dabit. ¶ Hoc ēt cōtingit i alijs tribus casib⁹ ꝙ seru⁹ libertati donabit: sed nō p senatuscō. sed p ꝯstōnem. In primo casu per cōstitutionem cōstantini. s. si seru⁹ detulerit in publicū illos q adulterinã monetã exercēt. vt. C. ꝓ qb⁹ cau. ser. pre. liber. ac. l. serui. Secūd⁹ casus ē etiã p ꝯstōnem eiusdē ꝯstantini si seru⁹ raptorē virginis detulerit in publicū: si ēt erit pactōne transmissum. vt. C. eo. tit. l. si qs scientes. Tertius per constitutionē Gratiani. s. si seruus detulit in publicum desertorē militie. vt. C. eo. ti. l. si desertorem.

¶ De constitutione impatorum Theodosij ꝛ valentiani. Rubrica.

1. 2 Libelli in tali actione quo cocipiatur.

Est et alia cōst tutio ipator Theodosij et Ualentiniani que i mirabili casu subuenit ancillis et filiabus in ptāte constitutis quotienscunqȝ pater vel dominus iponit necessitatem peccandi illis inuitis ꝗ eas supponit: ꝗ tam fil. a q̄ȝ ancilla implorare possunt suffragium episcopi: vt ab omni miseriarum necessitate absoluātur. vt. C. de epis. au. l. si lenones. q̄ ꝯstō n̄ fac ancillā liberā ipso iure sed liberādaȝ: nec filiā sui iuris ipso iure sȝ emancipandam. Sȝ a q. l. illa si lenōes n̄ dic. vn̄ mlti prudētes glosauerūt emācipādaȝ a p̄re filiā: et manumittēdaȝ ancillā a domino. Et sic nota vnū de casib⁹ spālibus in quo pater cōpellit emācipare filiā et dn̄s manumittere ancillam: alias nō. vt insti. q. mo. ius pa po. sol. §. vlt. et ff. de adop. l. nō pōt. et C. de emāci. libe. l. nec auus. et hn̄t arg. ꝑ se. ff. si qs a pa. fu. manu. l. vl. Alij dicūt et etiam glosauerunt ꝙ dn̄s ep̄s iuuante ꝑside ꝓuincie ꝓnunciabit filiā sui iuris et et ancillam liberam: et h dicūt ꝙ ꝯtinet in lege: ꝙ liceat illis epi defensoribꝫ implorato suffragio omni miseriarū necessitate absolui. Itē cōtinet in eadē. l. ꝙ nō solū amittāt ptātem quā habuerint: immo ēt si restiterint parentes seu dn̄i: in h ofensor implebit suffragiū ep̄i ꝙ patientur penam exilij et damnabunt in metallis publicis. vt. C. lib. xi. de specta. seni. et leno. l. vl. si ergo absoluunt et amittunt ptātem etc. ergo nō ꝑ emancipationē. Sed primi respondent absoluuntur emancipatione: et sic ptātem patriam et dominicā amittūt ꝑ emācipationem a se factaȝ: et satis videtur p̄ma eqor opinio. Sȝ licȝ pater et dominus puniant vt dixi: qȝ amittūt ptātē quam habebāt in filias et ancillas et dentur in exiliū et metallū vt dixi: tn̄ alij lenones capite puniuntur. vt i aut. de lenoni. coll. iij. Et sic fm varietates sententiarū diuerso modo formabunt libelli. ¶ Secundum primam opinionē dices sic. † Libellus. Peto. e. R. filia titij a vobis dn̄e ep̄e quatinus compellatis titiū patrē meū vel econuerso. e. ancilla compellatis titiū dominum meum q mihi inuite imposuit necessitatē peccādi: qȝ me tali supposuit: et sic fuit leno me qd me emancipet et me manumittat: et ad hoc imploro suffragiū seu officiū vestrū. ¶ Scdm aliorū snīa ꝯcip. sic. † Libell⁹. Peto. e. R. filia vl' ancilla titij a vobis dn̄e ep̄e liberari a patria ptāte seu dn̄ica: cū ipse titi⁹ pater vel dn̄s meus necessitatem inuite mihi imposuit peccādi et me tali supposuit: et sic fuit leno meus: et ad h imploro suffragiū vestrū. Qd sic recte ꝯci. li. dicūt iura predīa C. de epis. au. l. si lenones. et. C. lib. xj. de specta. l. vlt.

¶ De ꝯstitutione diui vespasiani. Rubrica.

1 Constitutio diui vespasiani quando locū habeat.

Octauum succedit in si. edictū diui vespasiani. † Qȝ loca habet qn̄ alis qs vendit ancillā sub eo pacto ne ꝓstituatur: et siue dicatur ꝙ esset libera siue nō statim ea prostituta sit libera. vt dixi. s̄. de cōstitu diui adri. verū si emptor iste vendidit alij sine simili pacto pure: nulla facta mentione de non prostituēda. Item scd̄s emptor tertio: vel forte vadat ancilla vsqȝ ad millesimum emptorē: et nunc emptor nouissimus prostituit ancillam. constitutio predicta diui adri. i casu isto non subuenit ancille prostitute: ideo diuus vespasianus induxit edictum suuȝ vt propter primum pactum appositum si ancilla prostituatur: nunc ab isto vlt. fiet libera ipso iure: et est liberta prioris venditoris quod est mirabile. q primo. l. apposuit. vt. ff. de iu. patrona. l. diu⁹ vespasianus. et. C si manci. ita fue. alie. ne ꝓsti. l. j. et. ff. d indi. vir certis. et. C. de lati. lib. tol. l. vnica. et sic no. propter fauorem libertatis: immo potius propter odium ꝓstituentis: quod pactum appositum de nō prostituendo ita rem afficit ꝙ statim fit libera si contra hat. sicut et alia pacta de nō manumittendo que propter odium serui ita rem afficiunt ꝙ manumitti nō potest. vt. ff. de ser. expor. l. si venditor.

De senatuscõ. Juniano vel domiciano: Ru.

1 Senatuscõsultum iunianũ quo tempore factum fuerit.

2 Pena serui vel liberti in actione tali que erit: cum ꝛ seruus remaneat sicut ꝛ fuit: ꝛ libertus sicut ꝛ fuit.

1 Est ꝛ aliud senatuscõsul. qđ fuit tẽporibus domiciani: Juniano cõsule qđ imponit penã collusoribus: ꝛ afficit pmio detegentẽ collusionẽ. verbi grã qdam erat suus pclamabat in ingenuitatẽ dño suus patiebatur: ꝛ sic fuit pronunciatus ingenuus p tale colludiũ: cũ in rei veritate seruus esset. voluit imperator domicianus: ꝛ voluit senatus ne nimia idulgentia dñoꝝ amplissimũ ordinẽ inqnaret. q.d. ista modo si sic remanent ingenui promouenẽ ad dignitatẽ: ꝛ sic inquinaretur ordo amplissimus: ꝛ ideo statuit penã in illo qui pronũciatus est ingenuus: vt sit seruus sicut ꝛ fuit: ꝛ sic premio afficiatur ille qui deterit collusionem ꝙ ille fiat seruꝰ illiꝰ. vt. ff. de collu. deteg. l. j. ꝛ hꝫ idẽ statuit fere in hominibus libertine cõditionis. iõ dico fere qꝛ libertus nõ fiet seruꝰ sꝫ remanebit libertus: nõ obstãte snia lata p ingenuitate ꝛ forte illius q collusionẽ deterit. vt. C. de collu. dete. l. vlt.

2 † Questio. Sꝫ in quo erit pena serui vel liberti: cũ ꝛ seruus remaneat sicut ꝛ fuit: ꝛ libertꝰ sicut ꝛ fuit. Rñ. in hoc: qꝛ nõ consequitur votuꝫ suuꝫ ꝙ sit ingenuus ꝛ redit ad suã ꝯditionẽ. ꝙ enim sit libertus detegentis collusionẽ. legitur. ff. de in ius voc. l. adoptiuũ. §. patronũ. Et sic nota ꝙ illa collusio debet detegi: que detectio debet fieri infra qnquẽniũ cõtinuũ: nisi forte differatur istud propter etatẽ illius de cuiꝰ coll'. tractaẽ vsqꝫ in tp̃s pubertatis vel ex alia clausula: ꝙ qnquẽniũ hꝫ qs ad incipiendã cãm nõ ad pficiendã. vt. ff. eo. ti. l. j. que snia semel pmittiẽ retractari ꝛ nõ pluries. vt. ff. eo. l. vl. ℂ Jllud aũt no. ꝙ anteqꝫ detegaẽ collusio interim hꝫ loco igenui quo ad oia ius pro quo snia de ingenuitate lata est. vt. ff. e. l. si libertinus. collusione aũt detecta erit libertus sicut ꝛ fuit: sed alterius domini vt dixi. ꝛ dicit hoc etiã. l. predic. si libertinus. ℂ Jtem nota ꝙ licet sententia pro ingenuitate ingenuum faciat illum pro q̃ lata est apud oẽs. vt. ff. de sta. ho. l. ingenuum. tamen si pro collusione detur nõ pdest sibi vt dictum est. ℂ Jtem non pdest si sit litigatum etiam sine collusione cũ nõ iusto contradictore. vt. ff. eodẽ. l. cum non iusto pluribus tamen occurrentibus ad detegendam collusionem ille pfertur qui est maioris eui ꝛ cuius magis interest. vt. ff. e. ti. l. vlt. in fine.

ℂ De senatusconsulto facto sub temporibꝰ diui marci. Rubrica.

1 Senatusconsultum factuꝫ sub tẽporibus diui marci quid prohibeat.

2 Spectacula qualiter fiant.

3 Seruus alienus quare nec in spectaculis nec alibi manumitti possit.

Inuenit ꝛ quoddã aliud senatuscõsultũ factũ tẽporibus diui marci cuiꝰ nomẽ nõ habemꝰ.

1 † ꝙ prohibet ne quis actorem suũ vel seruum alienum in spectaculo edat: ꝛ si fecerit illud habebitur p infecto. vt. C. q manu. non pos. l. diuo marco. subaudi q̃tum ad ius. q̃tum ad factũ non potest haberi p infecto. facte enim cause in facte fieri non possunt nulla iuris constitutione. vt. ff. de capti. ꝛ postlimi. l. in bello. §. facte. Oppositio. Sꝫ opponiẽ de seruo proprio ꝙ nõ põt manumitti in spectaculo: quare hoc est cũ ego videã ꝙ qs manumittere potest coram pretore in transitu: vel coram eo eunte ad balneum vel ad theatrũ. vt insti. de liberti. §. multis. nam in manumissionibus nõ attendiẽ ꝙ fiãt iudice sedente pro tribunali. vt in pdic. ti. de liberti. Rñ o senatuscõsul. ꝛ a diuo marco phibeẽ illa manumissio fieri in spectaculo. i. que fit ex clamatiõe populi. q. d. in spectaculis ꝯsueuit cõuenire pplo: ꝛ clamat aliqñ tãqꝫ insanꝰ manumittaẽ tal': certe si fiat manumissio nulla erit: ꝛ ꝙ ita sit habes. ff. q ꝛ a qbus ma. li. nõ fiãt. l. si pusillus.

2 † Qual'r aũt fiãt spectacula. legiẽ. C. lib. xi. de spectaculis. l. j. ꝛ p totũ. ꝛ poniẽ exemplũ de ludis qui fiunt rome in agone. Cetez si quis non ad clamorem populi: sꝫ de plano veniret ad ptorẽ stantem in spe-

ctaculo & vellet coram eo manumittere bene possz: sz ibi ad clamorem populi nõ: qz vane voces populi nõ sunt audiende. vt. C. de penis. l. decurionum. verũ iuste voces eorum que rare sunt audiantur. vt. C. de officio recto. prouin. l. iustissimos.

3 †Questio. Itẽ qd est qd dr de seruo alieno qd nõ põt manumitti in spectaculis. nam ille etiaz alibi nõ potest manumitti. vt. C. de his q a nõ domi. ma. p totũ. Rñ. legislator posuit illum casum p indubitabili. q. d. qd qs nec suũ pprium manumittere põt sicut nec alienũ: nec intelligo sicut qdã simplices q intelligũt de seruo actore q̃si aliũ seruum posset manumittere: sed non ẽ ita. Itẽ in eodem senatuscõ. inductum erat vt minores. xx. annoz non possunt manumittere: & si factũ fuerit irritũ pstituit. vt. C. qui manu. nõ pñt. l. si minor. licet hodie illud sit sublatum: qz hodie ex q̃ testari possunt: quod est ex quo habent. xiiij. an. & libertatez relinquere possunt. vt in aut. vt spõ. lar. specialis sit contractus. coll. ix.

¶ De senatuscõsulto volusiano. Rubrica.

1 Pene serui predicte nunquid locum habeant: si aliquis iuste litem mouerat: & tñ aliqui sic conueniant.

2 Libellus in tali actione quomodo fiat.

SUccedit & aliud senatuscõ. qd vocatur volusianum: & locũ habet hodie frequẽter propter maliciam hominum quãdo multi cõueniunt simul improbe in lite alicui mouenda: vt quicquid ex cõdemnatione in rẽ ipsius redactũ fuerit inter eos cõmunicaretur: hi tales incidunt in senatuscõ. volusia. vt. l. iul. de vi priuata teneanr. vt. ff. ad. l. iul. de vi pua. l. ex senatuscõsul. que. l. iponit penã tertie partis bonoz. vt. ff. ad. l. iul. de vi pua. l. vl. & insti. de publi. iudi. §. itẽ lex iul. & ff. de accu. l. hos. §. oibus. q̃ pena iponit ppter rei restõnẽ. nã rẽ sic extortã tenentur restituere. vt. ff. de ocus. l. j. nã & isti tales crimẽ concussionis committunt. vt. ff de ocus. l. vlti. quod crimem penam extraordinariam imponit: qz pena ordinaria non est statuta. vt. ff. de ef. frac. & expi. l. j. tenetur etiam crimine falsi. vt. ff. ad. l. cor. de fal. l. j. §. j. q̃ crimialr iponit penã deportatiõis & publicationis oium bonoz: ciuilr penam dupli. vt. ff. ad l. cor. de fal. l. j. §. vlt. & l. penulti.

1 †Questio. Quid si ille iuste mouerat litẽ: & tamẽ aliqui sic conueniunt: nũqd hñt locũ pene pdcẽ. Rño sic: qz. l. ita scripta est: vt alias. ff. q & aqbus ma. lib. nõ fi. l. psperit. ¶ In hoc aũt senatuscõ. ocipiuntur sic libelli.

2 †Libellus. Uobis dño. M. pisanorum pñti con. e. R. de talibus q cõuenerũt cũ tali vt mihi litẽ inferret: ita qd qcquid ille exigeret totũ illud esset inter eos cõe. vñ cũ illi a me exegerint. x. vel vẽdicauerunt domũ: peto illa. x. vl domũ illã ab illis mihi reddi: & eos mihi in duplum cõdẽnari. Qd sic recte oci. lib. si agat ciuilr. dicit. l. j. de cõcus. & ad. l. cor. de fal. l. vl. ¶ Si aũt criminaliter velles accusare retenta forma. l. libellus. ff. de accu. libel. & d. nota. ui qualr ocipiant libelli: poterit qs de facili formare lib. & notabo dãte dño in libello de criminalibus: quem dante domino & vita comite infra componemus.

¶ De senatusconsulto. liboniano. Rubrica.

1 Senatuscõsul. libonianũ qñ locũ habeat.

2 Pignora vel fideiussores si testibus data fuerint: vt testificẽtur: an eis soluta pecunia videatur.

3 Testi si iuretur: an corruptus reputetur.

4 Testator si dixerit tabellioni scribenti testamentũ suum relinquo talem domũ audientibus testibus: an scriptor ille scribere posset: qd ipsi scriptori tale legatum relictum fuerit.

5 Extraneus an sibi legatum ascribat si subscribat postea testator specialiter: & an ille extraneus in senatusconsultum incidat.

6 Libellus in tali actione quomodo formetur.

7 Accusatio in dicto senatusconsulto an sit publica uel priuata.

INuentũ est & aliud senatuscõsul. qd vocat libonianum de quo hr mẽtio in ipsa rub. ff. ad. l. cor. de fal. & de senatuscõsul. liboniano. ¶

1 †Qd senatusc. locuz habet in multis casibus vt statim dicemus. Uerũ vnũ no. in. ff. ad. l. cor. de falsis. ll. inueniuntur multe que loquunt de senatusc. &

nomē senat⁹ nō ponūt. sed sp intelligas de senatuscōsul. libo. ꝛ hoc senatuscō. denominatur a nomine ꝯditoris sui qui liboni⁹ dict⁹ est. ¶ Locū hꝫ hodie frequēter. verbi grā: quādo qs recipit pecuniā ꝑpter aduocationem instruēdā. ¶ Itē ꝑpter testimonia instruēda. ¶ Itē si societatē fecerint ad obligationē innocentiū: vt dixim⁹ ſ. de senatuscō. volusia. ꝛ hoc senatuscon. libonianū locū hꝫ siue pecuniā acceperit siue etiā pacti fuerit. vt. ff. ad. l. cor. d fal. l. j. §. j. ¶ Et sic nota optimā. l. pro eo qd quotidie querit de facto volo probare testes pecūia corruptos: suff. cit si ꝓbo solā ꝑmissionē: puta ꝓbat ꝙ dixi testib⁹ testificamini ꝓ me sic: ꝛ ego pro mitto cuilibet vr̃m decē: ꝛ sic sola ꝑmissio inducit corruptelā: ꝛ sic intelligitur. l. ff. de re iudi. l. diuus adrian⁹. ꝛ sunt arg. ad h. ff. de his q not. infa. l. furti. §. pact⁹. ꝛ. l. qm̄ ꝛ. C. de aboli. l. ij. ꝛ in aut. vt liti. iur. coll. ix. §. si qs aūt. ꝛ est in. C. de pena iudi. q ma. iudi. aut. nouo iure. ꝛ. ff. de testi. l. testiū. in versi. illo ꝙ neqꝫ lucri ꝛc̄. E cōtra. nā videtur ꝙ sola datio inducat corruptelā. nā. l. iuli. repetūdarum. tenentur q dū in mgr̃atu erāt pecuniam receperunt. vt. ff. ad. l. iul. repetū. l. j. ꝛ. l. lege iul. ꝛ. l. edē. ꝛ. l. lex iul. l. q cōtra. ꝛ. l. vlt. nā in oībus. ll. illis verbū accepit ponit. Idē. ff. de calū. l. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ. ff. ad. l. iul. d adu. l. mariti. §. plectit. ff. de iure fisci. l. i fisci. ff. qd met⁹ cā. l. isti qdē. ꝛ. ff. de ꝯdi. ob turp. cām. l. ij. §. sed si dedi. ꝛ. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. qui iussu. Videt tamē ex saniori intellectu debere assumi: vt sola ꝑmissio iducat corruptelā ꝑ aut. vt litig. iur. ad hoc vt hodie tractat homines ne corrumpantur. Et sic assumo hic ꝙ idem sit cauere quod soluere. vt alias in. C. ad. l. falci. l. vlti. ꝛ. ff. do na. p̄ronus. licet cōtrariū sit arg. propter odiū creditoꝝ. ff. ad macedo. l. vlt. ꝛ. ff. de ꝯdi. ob turpē cām. l. si ob turpē. Quidam tñ voluerūt notare vt sola ꝑmissio nō inducat corruptelā: quia cū ex tali promissione nō possit agi: nullū lucrum videntur
2 testes sentire. † Questio. Quid si data sint pignora vel fideiussores testibus vt iussi/

centur. videtur vt eis videat soluta pecunia: qꝛ datio fideiussoꝝ vel pignoꝝ ꝓ solutione habetur. vt. ff. d mune. ꝛ ho. l. rescripto. §. debitores. maxime in pignorib⁹ q̄ possidentur ꝛ detinentur: in quibus retinēdis licet data sint ex causa turpi melior ē ꝯditio possidētis. vt. ff. d cōdi. ob turp. cām. l. iij. in casu tñ isto nō puto datiōnē fideiussoꝝ haberi ꝓ solutione cū sit cā odiosa: ꝛ ex ea licet posset agi obstaret tñ exceptio: testem tñ nō credo corruptū. † Que/ 3
stio. Quid si iuro testi. Rñ. corruptū reputo. nā cū declinē in illā opinionē: vt sola ꝑmissio inducat corruptelā: multo pl⁹ facit hic sacramentum. ¶ Sed mirꝫ est qd dicitur ꝙ q ob instruendā aduocationē pecuniam recipit quod tenet hoc senatusconsulto: nōne tota die legū doctores ꝛ iurisperiti recipiūt salaria sua ꝛ faciūt allegationes ꝛ instruūt aduocatos minus bene sciētes: sicut ꝛ ego multotiens feci: q̄re ꝑ essem puniēdus. Rñ. nō loquit senatusc̄o. de instructione iuris sed de instructiōe facti: sicut faciūt quidā pessimi q de facto instruūt ꝛ dicūt. dicas ita: cū in rei veritate aliud sit: ꝛ sic senatuscōsul. talē instructionē punit: cū talis instructio falsum cōmutat cū nihil aliud sit falsum q̄ mutatio veritatis. vt in aut. de fide instru. §. j. col. vi. ¶ Item locum hꝫ senatuscō. qñ aliqs in testamēto militis legatū sibi ascribit. vt. ff. ad. l. cor. de fal. l. j. §. ad testā. dicit aliqs sibi ascribere legatū: qñ aliqs scriptor vel notarius siue tabellio vocat ad scribēdū testm̄ alicui⁹ quod noluit. l. eo. Itē senatuscōsul. dicit: q scribit aliorum legata sibi legatū ascribat: sed lꝫ hoc sit in scriptore in dictāte testm̄ ꝯ̄rium est. vt. C. de test. l. dictantibus. Et que est rō. Rñ. talis: dicens testm̄ pōt dicere vt legatum suū scribat: qꝛ alte loquit audiente testatore ꝛ audientibus testibus: ꝛ sic nulla fraus possꝫ interuenire: at ille q scripsit cū illa q̄ scribit nullus audit: possꝫ multotiēs sibi legatū ascribere q d nūq̄ voluit testator sibi le/
4 gare. † Questio. Sed qd erit in casu isto: ꝛ ponam⁹ ꝙ testator dicat tibi tabelliōi scribenti testamentum meū: relinquo talē do.

mū audientib⁹ testibus: nōne ille scriptor possz scribere quod ipsi scriptori fuit relictū tale legatū: qd delictū esset: qd fiet si ē alia manu scribit: nōne iā viciat testm̄: qr iā nō erit istius forme q̄ tum ad lr̄am. Rñ. vnicū inuenit remediū. refert qs est ille q scribit testm̄: aut est filius in ptāte ↄstitut⁹ vel seruus aut emācipatus vel extraneus In primo casu vt excusetur a pena ⁊ possit cape legatū: testator dz subscribere generaliter in fine testamenti. In scđo casu dz subscribere specialiter vt dicat testator. Ego luci⁹ hr testm̄ factū p manū talis tabell' spēalr subscribo p legato q̄ talis sibi ascripsit me volēte ⁊ me sibi legāte. vt ff. ad. l. cor. de fal. l. j. § inter filiū. ⁊. l. diuus. §. itē senat⁹. ⁊. l. filius. Licet in filiofa. ⁊ seruo etiā sine subscriptione euitaret tm̄ pena: legatū tm̄ nō ↄsequerent. vt in p̄di. l. fili⁹. In alio extraneo subscribente si certū esset de iussu testatoris q: h testes audierūt: in h casu excusat a pena legatū tm̄ amittit. vt in p̄di. l. filius. §. vlti. Oppō. Sz huic qđ diximꝰ in dictāte videt posse apponi de eo qđ legit. C. de his q sibi in testa. ascri. l. ij. Sed qđ ibi dr̄ intelligit. vel qn̄ ille q dictauit ipse idē scripsit. Uel q̄ dicit ibi dictasse. i. scripsisse. Et qđ diximus de filio emancipato hodie iure. C. secus ē. vt. C. de his q sibi ascri. in testa. l. j. ⁊ assignat ibi optima rō quare filius non puniat: immo hereditatē habebit: q: cum sit futurus successor petendo bonoꝝ possessionem pinde habet ac si manu p̄ris scriptus fuisset heres functo patre dulci officio. Oppō. Sz opponitur: creditor scribēs si ascribat sibi debitū: vel si vxor scribēs testamētum ascribat sibi dotē qđ incidit in senatuscōsultū. q̄ aut petat veniā ⁊ abstineāt a legato: aut acti. amittēt. vt. ff. ad. l. corne. de fal. l. si qs legatū. §. vlt. quare ergo punitur creditor ⁊ mulier cū alias essent recuperaturi sua. Rñ. ideo creditor ⁊ vxor: iō puniuntur: quia creditor erat in diem. ⁊ vxor similiter ad diem debebat recipere dotem. s. annua bima trima die. vnde cuz pure ⁊ ante diem ascribunt: merito incidunt in senatuscōsultū qđ in filio emācipato nō est. cetez si debitū esset purū ⁊ incōtinenti restituendum: ⁊ idē dico de dote que incōtinenti erat restituenda ,pter pactuz non crederem neq3 creditorē neq3 mulierē teneri. Sed licet incidant in senatuscōsultū hi qui sibi in testamento ascribunt etiaz dictante testatore: tñ si ob ignorantiaz iuris excusantur a delicto. ⁊ hic est casus vbi ignorantia iuris excusat a delicto: ⁊ hoc ↄtingit si ,fiteat ille q ascripsit se a legato discedere pena remittitur. vt. C. de his q sibi in testō ascri. l. senat⁹. ⁊ sic venia petita h facit alias non. vt. C. ad. l. cor. đ fal. l. diu⁹. §. j. ¶ Ab hoc senatuscon. si aliqd sibi ascribat nō excusat qs: ideo q: maritus ideo q: miles: vel cōmilito nō excusat si fuerit ascripta libertas. vt. C. de his q sibi in test. ascri. l. q̄ in testō. ⁊. l. qđ adhibitus. ⁊. l. vlti. ¶ Itē sicut incidi in senatuz q sibi legatū ascri. ita incidit ⁊ q ascribit his q̄s hz in ptāte. vt. ff. ad. l. cor. de falsis l. de co. ⁊. l. diu⁹. §. ij. ¶ Excusant tñ multi licz sibi ascribāt: pone q̄ testm̄ nō fuit p fectū sed licet non iure faceret testator forte q: falsum nihilominus hz locū senatus cō. vt. ff. ad. l. cor. de falsis. l. si qs legatū. Excusatur etiā ille q legata a se testō data manu sua codicillis ademit. Itez ⁊ fili⁹ q paruit p̄ri ⁊ q minor est. xxv. an. vt. ff. ad. l. cor. de sica. l. senat⁹. Excusatur ēt mater cu p seruū suū dictāte filio legatū est ascriptuz. Itē excusatur etiā filia q dictāte matre legatū sibi ascripsit. vt. ff. ad. l. cor. de fal. l. diu⁹. §. pe. Et excusat seruus q libertatē sibi relictam ascribit: ita si dñs subscribat p se vel p alium qđ in liberis personis nō est: in quibus nullū ius habuit testator. vt. ff. e. l. diu⁹. §. itē senat⁹. † Questio.
5 Sed nōne si extraneus sibi legatum ascribat: ⁊ subscribat postea testator specialiter q̄ ille extraneus nō incidit in senatuscon sul. vt. ff. eo. l. j. §. inter filiū. q̄re ḡ dicit legislator q̄ aliud in extraneis est. Rñ. ideo aliud: q̄ in seruis sufficit sola subscriptio generalis: i extraneis dz esse spēalis vt superius dixi. ⁊ sic intelligit. l. p̄di. diu⁹. §. itē senat⁹. Itē excusat impubes. vt. ff. co. t. l. īpuberē. in p̄n. Excusant etiā multi: ⁊

multi icidūt. vt in. l. illa ipuberē. z. l. illa si qs legatū. ¶ Qd si de hac materia qñ aliqs ascribit in testō vis plene scire q̄re in summa dñi mei. C. de his q i test. ascri. Hec tñ exēpla tm̄ ꝓsecutus sum q̄ ptinēt ad senatuscō. libonianum. ¶ Sed qcqd dicas de h senatusconsul. h scias q· oēs isti qui incidūt in hoc senatusconsul. ita te nent sicut q incidūt in. l. cor. ō fal. z adeo puniunt: nec excusant pp ignorātiā iuris vt. ff. e. l. diu⁹. §. j. de eqtate tñ venia peti ta a principe z ꝓfitentibus q· a legato di scedat pena remittit. vt. C. de his q sibi i test. ascri. l. senatus quod intelligas q̄: tū ad ista exēpla qñ sibi ascribunt: in qb⁹ lo cū hz senatuscon. libonianū: nō i alijs ca sib⁹ i qb⁹ istō pdcm̄ senatusc. locū hz vt. dixi. ¶ In h senatuscon. posset concipi li bel. ab accusatorib⁹. vt dic. l. illa. ff. ō ac cu. libellorum vt dicat. † Libellus. Ego.
6 R. accuso. T. q hoc anno mense decēbris in ciuitate Beneuētana in domo tali exi stente rectore domino Joh. iudice: regnan te dño. B. papa: z dño. F. impatore Jhe rusalem z Cicilie rege sibi legatum ascri psit. s. tale in testō tuij: qd testm̄ scripsit ip se. vnde peto ipsum puniri lege cor. ō fal. z p senatusc. libo. quē libellū ꝓfiteor ego. R. dedisse: z subscribo q· si in ꝓbatiōe ō fecero me penam calūnie subiturum. Qd sic recte cōcipi. lib. dic. l. illa. ff. de accu.
7 libel. † Qō. Sz illud q̄ro an ista accusa tio sit pub. vl' ꝓuata. Rñ. dñs meus nūq̄ admittit. l. cor. de fal. esse publicam nisi in duobus casib⁹. In vno de falsa moneta. vt C. ō fal. mone. l. j. Et i alio qñ de testō falso ag̃. vt instit. ō publi. indi. vñ si ista accusatio est ꝓuata: qūo g̃ locū hz subscri ptio. Rñ. bñ. nam in omnibus ꝓuatis cri minibus vbi agit criminaliter oportet q· qs se subscribat. vt. ff. de pua. delic. l. vl. nec enim quia quis subscribit ideo publi cum crimen est. vt. ff. de fur. l. vlti. Si ergo l. cor. ō fal. nō est publica accusatio q̄re ponitur rub. in tractatu publicorū iu diciorum. Rñ. hoc frequenter inuenim⁹. nam inuenietis econuerso: nōne actio ō se pulchro violato est publica. vt. ff. de se pul. viola. l. sepulchri. z tamen ponitur i tractatu priuatorum delictorum: quia sub rubrica de priuatis delic. z nomine sub ti. de vi z vi arma. ponitur. l. illa vim fa cit. que loquitur de vi turbatiua. Item z sub rubri. C. si per vim vel alio mō ab pos se. sue. ponitur. l. j. que loquitur de vi ex pulsiua. Quidā forte trahūt ad publicā accusationē: qñ vez qs in testō sibi ascri bit: qdam q· ad cām ptineat testamenti.

¶ De senatusconsulto turpiliano. Rubrica.

1 Senatusconsultū turpilianū ad h vt lo cū habeat: quot requiratur.
2 Senatusconsultū turpilianū nūqd locuz habeat: si priuatum crimē intentetur: z q accusat etiam lite contestata ab accusatio ne discedat.
3 Senatuscō. turpi. nūqd locū hēbit: si tm̄ libellus det: z ab accusatione cesset.
4 Abolitio si interueniat: an pena senatuscō sulti turpiliani cesset.
5 Libellus accusatorius si tm̄ dat⁹ fuerit: z accusati nomē nōdum est receptū iter eos qñ lis ꝯtestata nō est. nūqd dictū senatus consultum locum habebit.
6 Abolitio i hmōi senatuscōsulto: inuito ac cusato: vel eo volente an ipetrari poterit.
7 Senatuscon. in turpilianū ad h vt aliqs incidat qñ desistere dicatur.
8 Senatusconsul. in hmōi si qs incidat: q̄ pena punietur.
9 Accusatio in crimē senatuscōsulti turpil. an erit publica: vel priuata.
10 Libell⁹ in tali actione qūo formet.
11 Accusatione desistere dz in hmōi senatus cōsul. q ifra tps a iudice p̄firū ñ ꝓcessit.

Nunc de senatusconsulto turpiliano vi deamus q· hodie frequēter occurrit. Est autem hoc senatusconsul. a condi tore sic appellatuz: sicut z cetera. Et locuz habet hoc senatusconsultuz circa multos
1 ¶ Sed ad hoc vt locum habeat tot sunt necessaria. ¶ In primis q· aliquis in tentet publicum crimen. ¶ Secundum: q· dato libello accusatorio fiat contesta tio litis vt nomē accusati recipiat iter eos ¶ Tertiū vt ille q accusauit nulla ipetra ta abolitōe ōsistat: quē talē appellamus tergi uersatorē

uersator est quasi vertens terga. hec probant. C. e. ad turpil. l. j. et ff. ad turp. l. j. §. tergiuersari. et l. quesitum. Sed circa ista quedam queruntur.
2 †Questio. In primis quere ponitur de crimine publico: quid si priuatum crimen intentetur: et qui accusat etiam lit. contest. discedat ab accusatione: nunquid hoc senatusconsul. locum habet. Resp. non: sed officio. i. extra ordinarie coercetur pro arbitrio suo considerata conditione persone et qualitate delicti. vt. ff. e. l. si quis. §. si stellionatus. et l. in priuatis. et ff. de effrac. l. j.
3 †Questio Item quare dicitur de li. contest. nonne si tantum libellus datur et desistat habebit locum senatusconsultum. dominus meus notat in summa quod non. vt. ff. eo. l. quesitum et l. pe. non enim petijt sed petere voluit: et sic non accusauit sed accensare voluit. vt. ff. rem ratam habe. l. amplius. Idem in. l. iul. de adulte. vt. C. ad. l. iul. de adul. l. sine metu. Idem in liberto vt vt euitet penam. l. aureorum. vt. ff. de in ius vo. l. quiuis. et l. libertus. et ff. de adul. l. miles. §. si socer. Dno tamen Jo. visum est contrarium vt locum habeat senatusconsul. turp. etiam si lis non sit contesta. sed tamen libellus porrectus. et probat per talia iura. ff. e. l. in senatus. §. qui post inscriptionem. et C. de calum. l. fallaciter. et arg. ff. iudic. solui cum quereba. sed ar. ibi posset contra assumi. C. e. l. j. Ego et humanior videtur illa sententia vt demum lit. contest. si quis desistat quod puniatur turpil. nam cum tractemus de pena illam mitigare debemus. vt ff. de penis. l. interpretet. Nec obstat. l. illa senatus. §. qui post. quam inducit dns Jo. quia inde colligitur arg. a contrario sensu legis: qui contrarius sensus non assumitur pro lege: quia leges contra dicunt. Item. l. illa. C. de calum. fallaciter non contradicit. quia locum habet in illo qui per calumniam euidentem accusat: et hoc est quod in. l. illa sequitur: quod non prosit illi publica vel priuata abolitio. i. siue sit concessa generalis a principe: siue specialiter ab isto petatur etiam si ad liberandum. Sed dns Jo. ll. inductis aperte aliter respondebat. sic. l. illa quesitum. non obstat quia non obiecit crimen sed dixit se obiecturum si licet libellum dedisset: sicut et also. C. de donatio. inter virum et vx. si maritus. vbi crimen non obijciebatur sed erat cominatum: alias si esset obiectum obstaret. In. l. illa. C. de adul. sine metu. contingit propter priuilegium persone: quia maritus: de cuius calumnia non queritur: vt. j. dicemus. Item. l. de in ius vo. libertus non obstat: quia pretono non fuit datus libellus sed principi seu presidi. Item ibi quoddam contingit quia penitentia in casu illo admittitur. vt in pre dic. l. quiuis.
4 †Questio. Item quare dicit de abolitione. Resp. quia si abolitio interuentat pena senatusconsulti turpill. cessat. Uerum ista abolitio duplex est: generalis seu publica: de qua loquitur rubr. specialis de generali aboli. in. C. que etiam dicitur publica. vt. C. de calum. l. pe. Et est specialis etiam abolitio seu priuata. de qua loquitur. l. predi. C. de calumnia. et C. de aboliti. prima conceditur a solo principe tribus de causis: vel ob diem insignem. glosamus puta natalis sui: vel ob publicam gratulationem quia forte natus sit filius principi: vel ob rem prospere gestam: quia victoriam habuit de inimicis: vt. ff. eo. si quis repetere. §. vl. et l. vl. Priuata obolitio seu specialis dicitur que specialiter petitur vel a principe vel a preside. vt. ff. e. l. aut priuatim. et C. de aboli. l. ij. Est etiam tertia abolitio que habet fieri per legem: puta accusatore vel accusato mortuo vel alio modo impedito quod accusare non possit. vt. ff. e. l. aut priuatim. et C. si reus vel accu. mor. fue. et argu. C. si peden. appel. mor. iterue. Prima abolitio est talis nature quod licet omnes accusationes fingantur obolite id est ac si date vel facte non essent: tamen accusatori si vult datur facultas repetendi reum infra. xxx dies. et erunt vtiles isti dies: quia non computabuntur nec incipient currere nisi post illas ferias repentinas que sunt inducte a principe propter illas tres causas. vt habes. ff. ex quibus cau. ma. l. sed et si per pretorem. Item non computabuntur nisi dies illi in quibus accusator potuit adire presidem. vt. ff. e. aut priuatim. §. xxx. et sic generalis abolitio licet aboleat accusationes vt dixi: possunt tamen repeti postea. In speciali autem abolitione impetrata et concessa nunquam crimen poterit postea repeti nisi dns imperator de nouo concedat. vt. C. de abol. l. j. Si tu queras que sit ratio diuersitatis. Respondeo facilis est: quia quando specialiter impetratur abolitio et tibi conceditur nunquam contra factum tuum veniens

nisi pncipe pcedente. at qn̄ interuenit generalis abolitio tūc nullū factū interuenit in illa abolitiōe impetrāda: ꝛ ideo si reo in re repetis infra. xxx. dies accusatonē sine impetratiōe facienda pncipi: hoc de iure pcedit. Et hic vnū dignū no. quod propter generalē abolitionē crimina ꝛ accusationes que videbātur obolite possūt repeti sed nō omni tpe: sed coartaṫ tēpus infra. xxx. dies vt dixi. † Questio. Sed illō

5 querit: an si libellus accusatorius datus sit tm̄: ꝛ nomē accusati nondū est receptū inter eos: sed qꝛ lis nō est cōtesta. vt. ff. ad l. iul. de adul. si maritus. §. pscriptiones. Et ponamus ꝙ hodie fuit datus iste libel. cras interuenit abolitio gnālis: nūqd generalis abolitio ptinebit ad istā accusationē in q̄ datus est tm̄ libellus vt illaȝ aboleat: ꝛ videṫ ꝙ nō. nā ante lit. ptest. tā in ciuili q̄ȝ in criminali res diciṫ integra. vt in auṫ. de litig. §. si vo apud initiuȝ. ꝛ in criminali videṫ idē. nā abolitio gnālis nō ptinet ad hoc genꝰ criminis. s. qn̄ tm̄ libellꝰ datꝰ est. vt. ff. e. lucius. quō enim abolitio pōt abolere illā accusationeȝ q̄ nondū nata est. At ecōtra videṫ ꝙ gnālis abolitio ptinet ad illas accusationes in qbus tm̄ libell' datus ē. vt. C. ad. l. cor. de fal. si docueris. Rn̄. pfiteoꝛ de plano ꝙ abolitio ptinet siue libellus sit datꝰ tm̄ siue nō. Nec obstat. l. ff. e. lucius. qꝛ illa. l. de sic intelligiṫ. nā. l. illa nō dī vtꝝ gnālis abolitio ptineat ad illas accusationes in qbꝰ tm̄ libellus datus est vel nō. Sȝ h̄ querit. dicit an sit dato libello in crie falsi ꝛ postea gnālis abolitio interuenit q̄ sustulit illā accusationē si accusatoꝛ nō repetit accusatū infra. xxx. dies: an accusatoꝛ incidit in turpill'. Rn̄. M. ꝙ nō. h̄ est qō vltima verba abolitio reoꝝ q̄ publice indulgeṫ ad h̄ genꝰ criminis nō ptinet. q. d. nō punitur q desistit pp abolitionē generalē: qꝛ abolitio ad h̄ ptinet vt criminū accusationes extinguatꝛ: nō ad hoc vt aliquis nō psequens puniatur: qꝛ iā eadē. l. q̄ inducit ꝙ criminis accusatio videaṫ extincta: ꝛ sic ille q accusauit nō cogeṫ in accusatione pcedere: ꝛ qa nō cogeṫ quod puniret̄ cū possit desistere

Oppositio. Itē opponiṫ. legiṫ in. C. ad senatusc. ō. turpil. l. j. ꝙ ille demū incidit in senatuscōsul. turpil. q eā publici criminis ordinata. s. inscriptionibus ōpositis ꝛ dato fideiussore de exercēda lite psente accusato ꝛ sub custodia officij facto: non impetrata abolitione ab executione criminis dsistit: ꝛ sic vr̄ incōueniēta: qꝛ etiam ex sola datiōe libelli videṫ qs in turpil. incidere si ab accusatione desistat: ꝛ sic facit multū p snia dn̄i Jo. quā. s̄. notauimꝰ in hoc codē senatuscōsulto. Sed q tenēt ꝯriā opinionē rn̄dent ꝙ in. l. illa erat vltra pcessū s. qꝛ lis erat ptest. ꝛ sic supplēt. ꝛ hoc colligūt ex fine. l. illiꝰ. ab executione criminis desistit: q̄ erat in crie pcessuȝ. Itē videtur aliꝰ intellectꝰ illius. l. vt dicas ꝙ ppter solā datioñ libelli si qs desistat: non incidit in turp. sȝ si sit vltra pcessū: puta ꝙ fideiussores fuerīt dati ab accusatore ꝛ accusatꝰ sit detētus in custodia: etiā si lis nō sit contest. si qs desistat incidit in turpil. ꝛ h̄ forte ideo qꝛ habeṫ illud p qsi litis ptestatione: sicut ꝛ al's in ciuili sile inueniṫ. C. vbi in rē actio. l. ij. ꝛ vbi ō crie agi optet. auṫ.

6 q̄ in pūnicia. † Questio. Itē queriṫ de eo qō dr̄ in. l. j. C. e. ti. ꝙ ipetrata abolitione poterit qs sine pena recedere nec incidit ī turpill'. nūqd q̄ poterit ipetrare abolitionē inuito accusato vel eo volēte: quia de spēali ipetranda abolitione loquiṫ. Rn̄oꝛ psentiēte illo accusato dȝ spālis abolitio īpetrari: si aūt gnālis abolitio interuenirer ibi nō esṫȝ necesse ꝙ aduersarius psenuret in speciali eniȝ abolitiōe petēda dȝ aduersarius esse psens. vt. C. de aboli. l. ij. verū aut accusatꝰ tm̄ fuit datus custodie: ꝛ tūc eo inuito ipetraṫ abolitio: aut forte accusatus sustinuit carcerem toꝛmēta verbera vel cathenas: tunc nō impetraṫ abolitio īuito accusato: veꝝ quādo accusatus traditus est custodie infra. xxx. dies accusatoꝛ poterit petere abolitionē inuito accusato: post illos dies nunquā petet abolitionē accusatoꝛ inuito accusato. Si vero sit in accusatione pcessum ꝙ testes sint pducti verberibus toꝛmētisqȝ vexati: qꝛ forte inueniebāṫ vacillātes: tūc etiā si vterqȝ volue

rit accusator et accusat^9 abolitio nō pcedi/ tur sed in crie pcedetur. vt hec oia legun/ tur. C. ō aboli. l. fallacif. Uep crederet qs q glibet possit ipetrare abolitionē q ē ac cusator et ab accusatione desistere sz nō est itaas enī demū ipetrat abolitionem qui per errorē: aut temeritatē aut calorem ad accusationē psiluit. Si aūt p calūniam: vt corruptus pecunia etiā ab aduersario ō sistat. iste talis nō poterit abolitionē impe/ trare. vt. C. de aboli. l. ij. et l. vl. et C. de calūnia. l. fallacif. Et sic nō pōt impetrari abolitio ppter vitiū psone: sicut nō pōt i/ petrari pp magnitudinē criminū: puta in. l. iul. maiest. Itē i pria oppugnata vel p/ dita. Itē in. l. iul. peculat^9. et in sacris de/ sertis. quidā intelligūt de sacris militie: a/ lij de oibus sacris ppt piurium: et in omni/ bus criminibus vbi pbatiões ab vtraqz pte regrūt: vt in crie falsi. vt. C. de aboli. l. vl. §. vlt. et ff. ad. l. cor. de fal. l. vbi. Sz hec vera sunt de abolitione denegāda qñ qs psequit accusationē criminis q̄si vn^9 de pplo et ē aliquē extraneū. vep si ille q accusauit psequat iniuria suā vel suop: vel si nō psequat: accusat tñ suos cognatos i his casibus omnimodo abolitionē petere pōt accusator. vt. C. de aboli. l. ij. i fi. et fac hoc vindicta pprij doloris et cōiūctio. sā guinis: sicut alias diximus. nam difficilli/ mū ē iustū tpare dolorē. vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. si adulteriū. §. impatores. ignoscēdū enim est ei q se vlcisci voluit puocat^9. vt. ff. de bo. lib. l. q cū maior. §. libert^9. naz et iustus dolor maritū a pena homicidij li/ berauit. vt. C. ad. l. iul. de adul. l. graccus

¶ Illud aūt no. inter gñalē abolitionē et specialē. nā post generalē lz crimē videat esse sopitū: tñ pōt repeti infra. xxx. dies vt ā. dixi. Si aūt spēaliter ipetrat abolitio nūqz crimē sopitū repetit: nisi a principe fuerit ipetratū q liceat crimē repetere: et sic vr impetrari abolitio abolitiōis. vt. C. de aboli. l. j. Et sic no. q neqz p abolitionē gñalē neqz p spēalē: crimē ipso iure extin/ guit sed qdāmodo excep. nam si ipso iure crimē essz extinctū nunqz posset p pncipē resuscitari: sic nec p pactū de petēdo vt. ff. de pac. l. si vn^9 ex argē. §. pacta. et. §. illō. Hoc etiā in ciuili ptingit q actio semel extin cta nūqz resuscitat. vt. ff. ō sol. l. q res. §.

7 areā. † Questio. Sed illud qrit: qñ aliqs dr desistere ad hoc vt incidat in turpil. Rñ. ille dr desistere q ex toto deposuit ani/ mū agēdi: et nō ille q distulit sz q renūcia/ uit in totum vt. ff. de iudi. desiuisse. et. ff. ō mio. l. destitisse. et ff. ad turpil. destitisse.

¶ Illud āt no. q oēs in turpil. incidunt excepta muliere et minore: nisi petierint ab olitiōez. vt. ff. e. ti. l. j. §. is accusator intu/ lit. in fi. et l. mulier. Oppō. Sz opponit: et primo de muliere. nā vr q mulier inci/ dat in turpil. si ab accusatione sine aboli/ tione desistit: etiā si suā vel suop iniuriā p/ sequatur. vt. C. e. ti. l. si feia. Rñ. l. illa lo/ quit qñ mulier desistit ab accu. pacto ē ve titū. i. recepta pecunia tm sonāt illa vba. Sic habes pfiteri vr crimē q paciscitur. pecunia data. vt. ff. de his q no. in fal. l. qñ. et l. furti. et sic hec mulier pp pecuniā amittit puilegiū qd habet a iure: sic et als amittit mulier puilegiū vell. vbi pecuniaz recepit et intercedit. vt. C. ad vell. l. antiq. Alij intelligunt. l. illā si feia. q̄ dicit q mu/ lier incidat in senatuscō. turpil. qñ mulier paciscit ē vetitū. i. qñ trāsigit vel pacisci tur sup his criminibus sup quib^9 nō lz pa cisci vel trāsigere. vt. C. ō transac. l. tran/ sigere. sed pma expō melior. Oppositio. Itē adhuc opponit: q multi sūt qui etiā si desistāt sine abolitione in turpil. nō inci dūt. nā oēs illi de qp calūnia agi nō pmit titur in turp. nō incidūt et si sine aboli. de sistant. vt. ff. eo. l. in se. §. eos. qre ergo di/ cit q oēs incidūt in turpil. excepta mulie re et miore vt. ā. dixi. Rñ. oēs incidunt in turp. de qp calū. agi pt: excepta mul. et mi nore. at illi de qp calū. agi nō pt illi i turp. nō incidūt. Qō. Sed qrit: q sint illi. Rñ. pr si agat de morte filie. vt. ff. ō pub. iud. l. gñi suus. Oppō. Sed opponit. ff. ad. l. iul. de adul. pr. Sz rñ. in. l. illa pr nō a/ gebat de morte filie sz de adul. accusabat adulterp. vñ in illa accu. nō hz puilegiū lz hēat maritus. vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. ij. §. vlt. q iustiore et maiori dolore affligit

marit⁹ q: p3 in adul. vxoris. In morte aūt si filia maritata dicatur occisa maiorē do lorē h3 p3 q: marit⁹: ꝛ iō accusat p̄r homi cidā sine metu cal. q in marito nō ē q ac cuset occisorē vxoris sine metu cal. Itē si testator q vulnerat⁹ fuit mortifere ꝛ dixit: tal'me vulnerauit: si hēs ꝫ fecit sine calū. accusabit. vt. C. ō calū. l. mr. sine metu āt calū. accusat filius de morte p̄ris. vt. C. ō calū. l. calūnie. Item sine me. cal'accusat marit⁹ qn̄ accusat iure mariti intra. lx. di es. aliogn si postea accusat iure extranei penā cal'. si euitat. vt. C. ad. l. iul. ō adul. l. iure mariti. ꝛ. l. abolitiōem. ꝛ. ff. ad. l. iul. ō adul. l. ij. §. vl. ꝛ. C. ad. l. iul. ō adul. l. quēuis. Itē sine me. calū. accusat forte pronus. vt. ff. de obse. a lib. p̄ro. p̄. l. l3. ꝛ

8 ff. ō bo. liber. q cū maior. † Qō. S3 l3 di xerim⁹ q q s incidit in turpil'. qd erit qua pēa punitᷣ. Rn̄. v. lib. auri. vt. ff. ō p̄ua. l. iij. i fi. s3 cui applicabitᷣ. Rn̄. agēti ꝛ si fi sco nisi. l. dicat. ꝛ sic intelligo. l. C. de mō

9 mulc. l. mulctaꝝ. † Qō. S3 q̄ritᷣ. an accu satio de h̄ crie erit publ'. an p̄uata. Rn̄. p̄ uata. ille. n. sol⁹ ageret q accusat⁹ erat ab il lo accusa. vt. ff. de p̄ua. l. p̄uaricatōis. §. fi. s3 l3 mlti sint de qꝝ cal'. nō agitᷣ tn̄ si p̄ uaricātᷣ infames sunt. vt. ff. ō p̄ua. l. si is cui⁹. ¶ Itē illō no. q nō solū accusat⁹ ō sistēs sine abol'tōe punitᷣ senatusc ō. turp. veꝝ ēt punitᷣ ille q accusatoreꝫ submittit aut instigat: aut q mādat alicui ꝛ instruit eū ad accu. capitalē dando probationes: allegādo accusatiōes. punitᷣ ēt accusator submissus q tale ministeriū suscepit: ꝛ ita puniunᷣ si desistūt sine abol'. ceteꝝ si cri mē fuerit ꝓbatū: null⁹ istoꝝ punitᷣ. ff. e. l. j. §. incidit. ꝛ. l. in senatus. §. j. q: petā no centū nota ēē expedit ꝛ opꝫ. vt. ff. de i iur. l. eū q nocētem. ¶ Itē ita punitᷣ ille qui destitit an̄ sniaꝫ sine aboli. sic ꝛ si desisteret post sniam q̄ fuit appell'. extincta. vt. ff. eo. l. j. §. vl. S3 q̄ erat dubitatio in casu isto. Rn̄. illa: q: ex q̄ snia lata erat satis vi debatᷣ q crimē pegisset accusator vsq3 ad finē: sed nō est ita: q: ex q̄ appellatio inter uenit perinde hēᷣtur ac si snia lata nō ess3: ꝛ sic appellatio extinguit pronūciatum: ꝛ omnia sunt i eo statu in q̄ fuerāt an̄ sn̄ia. vt. C. de appella. l. iij. Uerū q2 illud ver bum valde examinatur ꝛ frequentatur in causis: ideo illud examinabo hic dicitur q per appellationis remedium pronun ciatum extinguitur. exponim⁹. i. suspēditᷣ. vt. C. de trāsac. l. si cā cognita. ꝛ h de ne cessitate opꝫ te dicere: ꝛ f'm varios intelle ctus snia extinguitᷣ ꝛ snia suspenditᷣ. naꝫ aut iudex appellationis ꝓnūciat p vel ꝯ. i. aut cōfirmat p̄mā sniam aut infirmat. In vtroq3 casu snia p̄ma extinguitᷣ: hoc ē q ex vltima tn̄ agetᷣ. vt. ff. de re iudi. l. vl. ꝛ. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. j. in fi. ꝛ. ff. ad treb. l. si qs priore. ꝛ ar. ad idem. ff. de inust. rup. test. l. si ei heredats. §. ij. Si āt ille q appellat appella. nō p̄seqtᷣ: ꝛ sic perinde ē hi ac si nō appellasset: tūc snia p̄ma stat in suo statu: ꝛ ex illa agitᷣ. vt. C. de tēpo. appel. l. vl. circa fi. ꝛ ar. C. de re. iudi. l. ad solutionem. ꝛ sic pp istos duos effect⁹ snia di aliqn̄ extingui aliqn̄ suspē di. Et vide optimū litē. legatū ab adita he reditate acquiritᷣ ignoranti. vt. ff. de fur. a titio. ff. ō leg. ij. l. legatū. ꝛ. ff. quēad. s. amit. l. si p p̄tes. hoc veꝝ est si vult legata ri⁹ hēre legatū: alioquin si repudiat fingitᷣ a p̄nc. si acquisitū. vt. ff. de his q̄ in frau. pa. l. j. in fi. j. col'. Hoc idē in ꝯctu mutui sicut. l. optime no. exempla tam in mutuo q̄: i legato. ff. si cer. peta. l. ꝓide. ꝛ ad ideꝫ fūt ar. ex p̄dic. l. furti accipe. §. j. domino tamē meo. H. nō insubtiliter visuꝫ ē alit̄ l3 fere ad idem tendat. ꝛ glosauit in ti. ad turpil'. l. j. in fi. super illo verbo appella tionis remedio pronunciatum extinguitᷣ. h̄ mō extinguitᷣ. i. suspēditᷣ: q: cum in pen denti sit an snia ꝯfirmetᷣ vel infirmetᷣ: dici mus ipsam sniam pendere. p̄terea si dica tur ipso iure nulla: ꝯsequēs ē q dicatᷣ id ꝯfirmari quod nihil est. Itē si is q ꝓuoca uit appellationis cām nō exercuit: actōne iudicati ꝯ eū agitᷣ: q̄ n̄ ē ipso iure snia nul la: ꝛ si snia irrogauit infamiā retro infa mis est. vt. ff. de his q no. infa. furti. Iteꝝ cū snia ꝓlata est: actio iudicati nata est a tp̄e late sententie ꝛ res iudicata ab eo tem pore dicitᷣ. vt. ff. ō re iudic. l. j. si itaq3 ipo

iure sit

iure sit nulla postea nō renascit. nā obligatio semel extincta postea nunq̄ renascet. vt. ff. de solut. q res. §. areā. Nos autē dicim⁹ sic dic dñs ⁊ p̄ceptor me⁹. M. ꝙ q̄ꝫ tū ad iui is effectū ptinet ipo iure sit nulla snia: ɔfir mari tamē pōt p sniam secundā. nā ⁊ venditio dolo inita ipso iure nulla ē: ɔfirmari tñ pōt vt. ff. de dolo. elegāter. ⁊ cū falso procuratore iudiciū nulluꝫ: nec cōtrouersie aliq dici solēt. vt. C. ō pcur. lꝫ. ⁊ tñ confirmatur ratihabitione. vt. C. de iudi. lꝫ. ar. ff. rē ratā ha. l. paulus. Itē testm̄ p̄mū rūpit p secundū: tñ si scd̄as tab. qs inciderit p̄me q̄ rupte fuerūt: vires sumūt ⁊ valebūt. vt. C. de testis. hac ɔsultissima. ⁊ instit. q mo. testa. infir. ⁊. ff. de bo. possess. sꝫ tab. l. pe. Itē p̄scriptio litis cōtest. interrūpit: tñ si actor desistat vires assum. ac si lis ɔtest. nō esset. vt. ff. de diuer. ⁊ tpa. p̄scrip. iter q̄ttuor. Itē testm̄ rūpit p captionē testatoris: tñ si reuertat postliminio testm̄ vires assumit: ⁊ si moriatur ibi sltr vires assumit sic rōe legis cor. vt. ff. de iniust. rup. test. l. si qs exheredato. §. q̄uis enim. ⁊ insti. q. mo. tes. infir. sic appellatio effectū snie ipso iure tollit: si tñ appellator desistat effectus snie qui fuerat ipso iure null⁹ remanet. vt. C. de tēpo. ap. l. vlti. Qr aūt appellatione secuta sit ipso iure nulla snia: nō aūt in suspēso ex eo probat ꝙ aliqs accusat⁹ ⁊ cōdēnatus in crimine capitali statim fit pene reus ⁊ ei⁹ status p capi. dimi. imutat: ita ꝙ testm̄ p̄mum rūpit: ⁊ aliud de nouo ɔdere nō pt: verꝫ si cōdemnat⁹ appellat ⁊ vetus testm̄ valet: ⁊ nouū condere pōt: nec status eius pēdet. vt. ff. de iniust. ⁊ irri. testa. si qs exheredato. §. he autēꝫ oēs. licꝫ statim ex q̄ dānat⁹ est ⁊ ciuitatē ⁊ libertatē amisit. vt. ff. de penis. l. qdā. ⁊. l. q vltimo. Sicubi āt inuenit sniam p appellationē suspēdi: intelligi dꝫ inspecto fine ⁊ exitu. nam appellatione interposita oia debēt esse in statu p̄stino. vt. ff. nihil ino. ap. pē. l. j. ⁊. C. de appel. l. iij. vnde cōsequens vt snia nō sit in pēdenti: cū oia que statū hñt nō dicātur esse in pēdenti. ¶ In h̄ senatuscōsul.
10 concipit act. sic lib. † Libellus. Corā vobis dñe p̄tor mgr̄ iustic. pponit. R. ꝫ. M. q cū eū accusasset. l. iul. de vi publi. ⁊ lit. ɔtest. ab accusatiōe sine abolitione discessisset: ⁊ sic in turpil. senatuscōsultum incidit: cuius est pena. v. libraꝝ auri: petit ipꝫ sibi in p̄dicta pena cōdemnari per vos: ⁊ illā penā petit sibi dari ⁊ solui. Qō iic recte ɔcip. lib. dicūt iura. C. ad turpil. l. j. ⁊ ff. de priuari. l. p̄uaricationis. ¶ Sic cōcipies lib. si es in ea opi. vt locū hēat senatuscōsultum qñ quis ab accusatione discedit sine abolitiōe post lit. cōtes. ceteꝝ si es i opi. dñi Jo. vt solo dato libello qs icidat de lit. cōtesta. in libello nō adijcies. Oppositio. Sꝫ huic libello sic opponitur. nō videtur ꝙ pena recte petat accusatori solui sed fisco. nam mulctaꝝ seuera ɔpendia fisco applicari iubemus. vt. C. ō nō mulcta. l. mulctaꝝ. ⁊ sic multi ponūt i libello: peto ipsum in. v. libras auri cōdemnari. Oppositio. Sed huic libello magis opponitur si sic d. cas: videtur libellus incertus qr nescitur cui qs sit cōdemnandus. Itē si ponat: peto ipsuꝫ fiscū cōdēnari nō videt ꝙ admittat: qr nō ē pcurator fisci. Rño. bn̄ stat in libel. ꝙ accusator petat sibi illā penā dari ⁊ solui. semp. n. h̄ admitto vt pena pecuniaria soluatur i iuriato. nā h̄ esset valde durū: vt si me accusabas ⁊ fuisset in accusatione pcessum: ego fuissem punitus si accusatio v̄a fuisset: ⁊ mō cū accusator desistit mirū esset ꝙ pena daret in publicū: ⁊ sic daret fisco. bene enim admitto ꝙ vbi pena aliq̄ statuit in iure ⁊ agat ex illa act. populari: ita ꝙ nō intersit agētis nisi q̄tū vni⁹ tm̄ de populo: tūc pena si dat fisco sustineri pōt: imo aliquā do dimidiat inter fiscū ⁊ agentē: ⁊ aliquā do minuunt iura q̄ dicūt totā illā penā p̄stari agēti ⁊ nō fisco. vt. ff. ad sill. l. lege. nā ibi. v. aurei dant accusatori. Itē. l. ⁊ ic alibi ꝙ illa pena insolidū det fisco. nā. l. aurei q iponunt p. l. agrariā dant in publico. vt. ff. de termi. mo. l. agraria. ⁊ mulctaꝝ seuera ɔpēdia fisco applic. iuben. ⁊. C. ō nō mulc. l. mulctaꝝ. alibi dic. l. ꝙ dimidiā fisc⁹: dimidiā spoliat⁹ accipiat. nā ablata inciuilr a cōsiliarijs ⁊ assessoribus

bus i quadruplū r. stituunt: cuius q̄dru/
pli d:midiā recipit spoliat⁹ ꝛ dimidiā fis/
cus. vt. C. de ass. s. l. cōsiliarios. In qōne
ista varia notauerūt doctores. nā qdā vo
luerūt ꝙ iste tales mulcte seu pene pecu/
niarie diuidant̃ p. l. ill. i consiliarios. ꝛ ad
silitudinē thesauri in alieno inuētu. vt. ff.
de iur. fi. l. nō intelligit̃. §. vl. ꝛ i hac opi/
nione fuit dñs me⁹ Cyprianus: dñs Di.
dat totū accusatori seu agēti: nisi. ll. in q/
busdā casib⁹ aliud dicāt. ꝛ sic dicit. nōne
i hac poplari ille dr creditor q illā itētat.
vt. ff. de. v. si. l. si cui. si ḡ est creditor ḡ sibi
debet̃ cōmodū actionis. nec obstat. l. de
termi. mo. l. agraria. qz qd ibi dr ꝙ dat̃
in publico: ita exponit. i. cuilibz de pplo
agēti: ꝛ sic fm p̄dicta in oibus accusatio/
nib⁹ q̄ mulctā iponūt: vt sunt populares
posset hec qd notari: de qb⁹ singulariter
psecuti sum⁹ in suis rñsis. ḡ. in h. e. ope. ꝛ
inducit ar. p dño Di. nōne i actiōe fur.
vi bo. rap indicunt̃ ibi mulcte: ꝛ tn̄ nō dā
1 tur fisco sz agēti ex actōib⁹ illis. † ¶ Illō
no. in fi. ꝙ ille vr ēt destitisse q infra tps p̄
finitū a iudice in accu. nō pcessit. vt. ff. ad
turpil. l. ab accusatione. §. destitisse. ꝛ. C.
q accu. nō pñt. l. si ea q. ꝛ ar. ff. de op. leg.
l. mācipioꝝ. Itē etiam videt̃ destitisse qui
infra tēpus p̄finitū a lege i accusatōe non
pcessit. s. infra biēniū ꝙ pditū est ad fini/
endā crialem accusationē lz triēniū sit sta
tutū in istātia ciuili vt. C. vt infra cer. tps
cri. qd ter. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ. C. d iudi. ppandū.
Uerūtñ videt̃ mirꝰ: ꝙ lz dictū sit qd puni
tur q destitit pena. v. librāꝝ auri. tñ videt̃
ꝙ ꝛ alia pena iponat̃. nam. l. i. C. vt infra
cer. tps. dicit ꝙ mulcteť in q̄rta pte bonoꝝ
. l. ij. e. ti. dic ꝙ dz dari in exiliū: ꝛ sic q̄rit̃
an ēt oēs iste pene p̄rie interponant̃: qd
essz durū vel q̄ magis iponet̃. Rñ. de iure
ꝛ gñali pena turpiliani iponit̃ accusato.
s. v. lib auri. aliqñ tñ duri⁹ ꝯ accusantem
pcedit̃: ꝛ nō iponit iudex illā penā sz ma/
iorē: puta qñ mulctis crassantib⁹ op⁹ est
exemplo vt pena vnius metus sit multo/
rū. vel forte ille q mō destitit ꝯsueuit mul
tos accusare: ꝛ hō supstitiosus erat: i qb⁹
casibus iudex maiorē penā imponit ꝛ im/
ponere pōt. vt. ff. de penis absentē. §. pe.
ꝛ. ff. de custo. ꝛ ex hi. reo. diu⁹. ꝛ. C. ad. l.
iul. repe. l. j. ꝛ. ff. de penis. l. hodie. ꝛ. l. in
seruoꝝ. ꝛ sic iponūt penā q̄rte ptis bono/
rū: nō intelligas ꝙ vtrāqz penaꝝ iponat.
penā āt exilij tūc iponit qñ ille accusa. or
erat hō leuis cui dānū fame nō sit iniuria
tūc impon. t̃ pena exilij retētis illis. s. qñ
multis crassantibus ꝛc. vt. C. vt isra cer
tū tē. l. pe. Hec d turpilli. tractass. suffic.

¶ De senatuscon ulto largiano. Rubrica.

1 Senatusconsultum largianum in quibus
locum habeat.

Sunt ꝛ q̄dā alia senatuscōsulta q̄ hodie
locum nō habent qz sublata sunt: sed vt
nihil antiqtatis penit⁹ ignoret̃ vt insti.
1 de testis. ideo illa inferamus. † Est. n. lar/
gianū senatuscōsul. qd locū hēbat qñ lati
na libertas locū habebat. verbi grā. erat
aliqs toto tpe vite sue liber: tpe mortis erat
seru⁹: ꝛ sic dñs accipiebat oia bona ipsi⁹:
ꝛ sic eodē tpe pcurrebat mors ꝛ fun⁹. oia
ista hodie sublata sunt: ꝛ ipsum ēt senatus
con. largianum sublatū est: qz ex q̄ aliqs li
ber est fit ciuis romanus: ꝛ fit liber i vita
ꝛ in morte. vt. C. de lati. lib. l. vnica. §. j.
ꝛ. §. vlt. De ista āt materia quere. ḡ. in h
eodē ope de qstiōe Iustin. vbi de h ple
ne notaui: de hoc etiam senatuscon. largi/
ano tol. sicut odioso. hēs in aut. vt liberti
decetero. coll. vi. §. j.

¶ De senatusconsulto sabiniano. Rub.

1 Senatusconsultum sabinianum in qu. b⁹
locum habebit.

ERat ꝛ aliud senatusconsultum ꝙ vo/
cabatur sabinianum quod hodie su/
1 blatum est ꝛ merito † habebat enim
locum circa filios adoptiuos adoptādos
p tres mares: ꝛ illos eosdē per tres eman
cipationes emancipandos ꝛ duas manu
missiones. Sed licet non sit vt. le: bonum
tamen est quod sciat qualiter fiebat ado/
ptio p tres mares h mō: ego adoptabam
tuū filiū ꝛ tu iterum adoptabas. ꝛ postea
veniebat ad tertiū q cum volebat habere
filiu adoptiuū: ꝛ ipse adoptabat. ꝛ sic vide
bat ꝙ patria potestas pris naturalis eēt
sublata ex quo per tot manus adoptio iaz

pcesserat. Silr fiebāt tres emācipatiões illi⁹ filij adoptiui ⁊ due manumissiones. s3 hodie oia illa sublata sunt. ⁊ ideo imorari nolo: ⁊ sufficit vnica adoptio ⁊ vnica emancipatio. vt. C. de adop. l. cū i adoptiuis. ⁊ l. vl. ⁊ de liberis forte illi⁹ sab. fuit delata qō ad iustinianum. vt. C. de acqr. pos. l. ex libris.

¶ De senatusconsulto claudiano. Rubr.

1 Senatusconsultum claudianum in quibus locum habeat.

Erat etiam aliud senatusconsultū qō vocabatur claudianum quod ⁊ hodie sublatū est. † Et hēbat locū q̄tiēs
1 aliqua mulier ingēua cupidine capta alicui⁹ serui vl' ascriptitij rē cū eo habuit: vl' de facto cū eo cōtraxit ꝯtuberniū seu ꝯsortiū: hec talis mulier misera fiebat serua ⁊ forte illis cui⁹ erat seru⁹. ⁊ h̄ fiebat p senatuscon. claudianū: qō hodie locū non h3. nunq̄3 enim ꝑpterea mulier fiet ancilla. vt. C. de senatuscō. claudiano. l. vnica. ⁊ de liberali cā. l. libera. sicut nec econuerso liber homo non fit seruus si sortiatur contuberniū ancille. vt. C. de liberali causa. l. si liber. seruus tñ ille vel ascriptitius castigabit a dño: ⁊ si nō castigabit ipsu3: tūc damnū sentiet dñs. q2 fiet seru⁹ vel ascriptitius fisci vt locū hēat regula qō ab indigno aufert fisco applicat. vt. ff. d iof. testa. l. papinia. ⁊ de dona. iter vir ⁊ vxo. cū hic status. circa fi. ⁊ h̄ gdā ⁊ male. imo h̄ dānum sentiet dominus: amittet dñium ipsius serui. q2 fiet liber. ⁊ h̄ nō pp odium ipsi⁹ seru. s3 pp odium dñi q vel pmisit illū ꝯhere taq̄3 liberū: vel sciuit. ⁊ nō cōtradixit: vel ipse dominus facit h̄ matrimoniū: ⁊ liberi nati erūt legitimi ⁊ matrimoniū inter illos erit. vt in auten. de nuptijs colla. iiij. §. si vero decretum. ⁊. §. si vero ab initio.

¶ De senatusconsulto clementiano. Rub.

1 Senatusconsultum clementianum ad h̄ vt locū hēat: quot requirantur.

3 Senatusconsultū clementianū nūqd locū habebit: si pupillus hēat vsum: vel vsumfructu3: vel seruitutē: vel hēat ius i re sicē emphiteota: seu superficiarius.

3 Creditor si fuerit pupillus vel minor: ⁊ hēat vel pign⁹ ꝯuentionale: vel p̄torius nunqd poterit res illa vendi: q̄ est obligata: etiam decreto non interueniente.

4 Senatuscōsultū clementianū an locū hēbit in iurib⁹: q̄ minori competunt.

5 Minor q̄re cū maiori solēnitate resoluitur: ⁊ q̄ sit diuersitatis ratio.

Factū est senatusconsultū a tertullio ⁊ clemēte consulibus tempore imperatoris seueri: ⁊ oratio fuit recitata in senatu illo de qua dicemus. Unde potest vocari illud senatusconsultum vel tertullianum vel clementianum. vocemus ergo illud senatuscō. clementianum. licet possit vocari tertullianum ad differentiam alterius senatuscon. tertul. de quo superius tractauimus: ⁊ est valde vtile circa predia pupillorum ⁊ minorum non alienanda. ⁊ loquebatur senatuscon. in predijs tantum rusticis ⁊ suburbanis vt vēdi nō possent a tutorib⁹ seu curatoribus sine decreto: nisi ꝑpter es alienū. vt. ff. de reb⁹ eorū qui sub tute. vel cura. l. j. §. j. nisi testator cauerit in testō vel codicill s ꝙ pdia illoꝝ vēdant. vt in p̄dicta l. i. ṗn. Postea fuit facta const. tuo a constantino q̄ prohibuit p̄dia vrbana vendi ⁊ etiā mobilia nisi superflua. ⁊ que conseruando conseruari nō pñt. vt. C. de admi. tuto. l. lex que tutores
1 ⁊. C. de predijs mino. l. ob es. † ¶ Qō senatuscon. ad h̄ vt locū hēat tot sunt necessaria. ¶ In p̄mis ꝙ aliqs sit pupill⁹ vel minor. xxv. annis. ¶ Secūdus ꝙ ille pupill⁹ vel minor habeat prediū rusticū vel vrbanum vel suburbanum: vel res al. qo
2 mobiles ⁊ corpales. † Qō. Sed queritur quid si pupillus habeat vsum vel vsumfru. vel seruitu. vel habeat ius in re: sicut emphiteota seu superficiarius: nūqd i his h3 locū senatuscon. Rñō h3: s3 nō ex verbis sed ex sentētia. vt. ff. de rebus eorū. l. sed ⁊ si pecunia. §. si ius h3 pupillus. ⁊. §. nec vsus. ⁊. §. vl. ⁊. l. sequenti. ⁊. l. magis
3 in ṗn. † Qō. Quid si creditor sit pupill⁹ vel minor ⁊ habeat vel pignus conuētionale: vel p̄torius: nūqd poterit res illa vēdi q̄ est obligata etiam non interueniente

decreto. Rñdeo sic. lz eni pign⁹ remittat nihil imutat de obligatione pncipali. simile etiã in muliere q̃ etiam ↄstante matrimonio põt remittere ius hypotecaꝝ: nec hz locũ auxiliũ velleiani. vt. C. ad velleianũ. l. etiã. si aũt ius dñi habeat ꝛ sic minor fact⁹ est dñs: tunc hz locũ oratio. vt. ff. de reb⁹ eoꝝ q sub tute. vel cura. l. magis. §. si fundus. Idẽ est si fundũ habuit pupillus emptũ bona fide ꝑ q̃ sibi cõpeteret publiciana ad illud etiam pertinet oratio. vt in predicta. l. magis. §. j.

4 † Questio. Quid dices in iuribus que ↄpetũt minori: nũquid in his locũ hz senatuscon. Rñdeo nõ: illa eniz alienari ꝛ transferi possunt sine decreto. vt. ff. ꝺ edicto suc. l. j. §. tutor. si eniz locũ haberet senatuscõsultũ nũq̃ posset minor iuribus renunciare sine decreto: sicut dictuz est ꝛ dicem⁹. ℂ Tertiũ est necessariũ ad hoc vt alienatio teneat ꝙ debitum subsit. vt. C. de predijs minorum. l. ob es alienum. ꝛ est ibi: tm̃: qꝺ quidã sic stricte intelligunt. i. ꝙ ꝓpter es alienuz possit alienatio fieri ꝛ non ꝓpter aliud. alij intelligunt etiam si pro similibus causis: puta ꝓ dotanda sorore nata ex eodẽ patre: sed hoc loco est eris alieni: qꝛ ipsam dotare tenet. vt. ff. de admini. tuto. l. cũ plures. §. cũ tutor. Item admittunt pro necessitate famis si non habet pupillus quid manducet: certe hoc admitterẽ: qꝛ ẽ pl⁹ q̃ es alienũ. vnde dicũt qꝺ dicit lex illa: ob es alienũ. cã exẽpli ponit. ꝛ illud tm̃ non determinat pcedẽs. s. ob es alienũ tm̃. sed subsequens. s. tm̃ causa cognita. scz ꝙ cause cognitio ꝺ beat interuenire. q̃ aũt sit cognitio habes. ff. de rebus eoꝝ q sub tute. vel cura. sunt. l. magis. ꝛ. l. si fundus. ꝛ fere ꝑ totũ. Sed durum ẽ tibi ↄtra stimulũ calcitrare. naz in. l. ob es. ponitur verbũ tm̃: ob es alienũ. Itez in ipsis verbis orationis sic habetur. ꝙ si es alienũ tm̃ erit tũc venditio pmittitur. vt. ff. de reb⁹ eoꝝ q sub tutela vel cura sunt. l. j. §. j. Itẽ in eo. t. l. magis. sic habetur. in. §. si. es alienũ. qꝺ ita demũ alienatio pdij minoris pmittit si es alienũ immineat. ꝛ ẽ h adeo verũ vt si obreptũ sit p̄tori de ere alieno qꝺ subesset ꝛ non subesset: ꝛ fiat vẽditio in rei veritate ipso iure nulla est adeo ꝙ poterit minor rem illam directa actione vẽdicare ꝛ habere actionem ꝑsonalẽ tutele ↄtra tutorẽ. vt i p̄dicta. l. magis. §. pe. ℂ Quartũ est necessarium qꝺ dz fieri vẽditio ꝛ ꝓpter es alienũ: vt sit tutor p̄sens. ꝛ q in veritate sit tutor. Itẽ sit p̄sens pretor seu preses: ꝛ non intelligas ꝙ alter tm̃ sufficiat. vt. C. si ꝓpter publicas pẽsi. l. vl. ꝛ. ff. de reb⁹ eoꝝ q sub tute. vel cura. q neq̃. Itez nõ intelligas qꝺ sufficiat auctoritas cuiuscq̃ iudicis municipalis: vt alias. sz opꝫ ꝙ auctoritas illius iudicis interueniat qui habeat cognitionẽ mixti vel meri imperij. qꝛ interponere decretum ꝛ auctoritatẽ circa venditionẽ predij minoris ẽ de mixto imperio: ꝛ vt notaui in p̄ncipio libelli in rubrica illa. qui possunt esse iudices ordinarij ꝛc̃. alij eniz iudices nõ possunt decretũ interponere. Unde propterea multi qñ ipetrant officiũ iudicis a dño papa vel a dño impatore faciũt apponi qꝺ possint decretũ interponere in venditionibus talib⁹: ꝛ caute faciunt: qꝛ alias nõ possent. vt. ff. ad municipa. l. ea q̃. ꝛ. l. magistratus. In solutione tamẽ facienda a debitore minoris sufficit solius pretoris auctoritas: seu tutoris vel cu. vt insti. quib⁹ mo. alie. li. vel nõ. ꝛ. de mio. l. ait pretor. ꝛ etiã est aliud ibi. qꝛ contra venditionem restituitur si ꝓbauerit se lesum: ↄtra solutionẽ factam a debitore cũ tutoris vel p̄toris auctoritate nõ restituit. vt. C. si aduersus vendi. ꝛ i predicta. l. ait p̄tor.

5 † Questio. Sed querit q̃ sit ratio diuersitatis i vtroq̃. Rñdeo: sic assignant preceptores nostri ꝙ solutio fit ab inuito ꝛ ex necessitate. emptio ãt fit ex volũtate: ꝛ ideo si restituitur minor si maior solẽnitas interuenit nõ est mirꝫ ꝛ adducũt ar. ff. de verbo. sig. debitor. ff. de lega. iij. fideicõmis. §. si debitor. ff. de mino. ꝙ si mior. Oppositio. Sz opponitur eis sic. nõne iudiciũ redditur i inuitũ. vt. ff. de ver. sig. l. inter stipulantẽ. in fine prime colũne. certe sic. Quare ergo minor restituitur cõtra rẽ iudicatã. vt. C. si aduersus rem iudi. contra solutionem non restituitur factam a debitore sibi. licz

ipse restituat contra solutionē factā a se alij. vt. C. si aduersus solutio. Rñdeo l iu dicio lz reddatur in inuitum quare datur restitutio: rñ est, qz potest esse q minor omi sit allegationes competētes. z ideo resti tuit: z nō ideo restituitur q ille aduersari us inuitus conuenitur. at si i solutione fa cta minori a debitore z cū tutore seu presi de non posset minor ledi. qz recipiendo a debitore pecuniam vtit iure cōmuni. z sic non videtur circūscriptus. vt. C. de in in ter. restitu. l. non videtur. z sic non restitui tur si postea amittat nec tunc restituit. qz qd legitime factū est nō debet aliq euētu supueniēte postea resuscitari. vt. C. de ad mini. tu. l. sancim⁹. z nō euētus dāni: sz in cōsulta facilitas restitutionē idulget. vt. ff. de mino. l. vez. ¶ Quintū q interue niat cause cognitio q hr in. l. illa magis. p totā legem. z in. l. illa eiusdē ti. si fund⁹. ¶ Sextum q pecunia illa pro qua ven dit prediū qd in veritate soluat credito ri z pp h dat viator q renūciet ptori solu tā esse: vt in pdicta. l. magis. §. illō queri pōt. ¶ Septimū q nō sit obreptū ptori i aliq de qb⁹ mandat oratio. alioquin vēdi tio rescindet. vt in pdicta. l. magis. §. pe nul. z. l. q̄uis. ¶ Octauū q pdiū illō sit insolidū minoris seu cōe nō curo. vt. ff. d reb⁹ eorum qui sub tu. l. qui neq. §. vlti. Sed h io dico: qz si pdiuz sit cōe p indi uiso z cū maiore alienari potest sic maiore puocante ad diuisionē. vt. C. de predijs minoz. l. inter oēs. z in pdicta l. magis. §. vl. z h ē qd dicūt q̄dam vba obscura que ponunt in pdic. ti. in. l. q neq. §. vl. nam qd excepit omitto. s. vt possit fieri pdiorū diuisio maiore socio puocāte: pp h ex cipit vt cōmunio pimat diuisione secuta: nō vt augeat difficultas cōis i q augere tur certe in h: qz iam necesse haberet pre diū cōe cū creditore hēri cū q cōpetit cōi diuidūdo: z cōpetit ēt cū debitore. vt. ff. cōi diui. l. cōi diui. ¶ Hoc breuiter sui psecut⁹ de h senatuscō. ad noticiā ipsius: qz vtile est. Ceterū. copiose q̄re in summa dñi mei. C. de predijs mi no. z. C. si aduer sus ven. ¶ Uez vnū nō omitto. quia bo die p ᵒstitutionē frederici: si minor iurat z vendit nunq postea au. .it: siue interue niat curator: siue pretor: siue nō. z hec ē ve ra sentētia: lz hāc non tenuerit dñs. R. vt dicit ᵒstitutio sacramenta puberū. z ibi si cut glosauit sacramento interueniente ac cedente decreto officio non vtere decreto nō interueniente tuo iure vtere. ptor enim nō tibi tuū sz suū denegat auxiliū. sz sentē tia. B. locum habuit ante cōstitutionez p l. j. C. si aduersus vendi. sz cū cōstitutio il la. sacra pubez hodie de nouo sit facta h admittim⁹: vt adijciat h: vt si sine decre to sit facta venditio a minore: z iurat q te neat: nec aliq mō ꝯuenire possit. Uez qz constitutio illa est valde vtilis: ideo ipsaz in hoc ope inserendam preuidi.

¶ Constitutio Frederici imperatoris. Ru.

1 Constitutio frederici imperatoris de quo sacramento loquatur.

2 Forma iuramēti eius cōstitutionis. q sit.

3 Juramentū verboten⁹ factū an idē sit.

4 Fides vel pacis osculum an iuramento equiualeat.

5 Impubes si iurauerit: z sine decreto vēdi derit: nūqd contra venire poterit.

6 Impubes an tenebit seruare sacrm suuz sponte indistincte in oib⁹ prestitum.

7 Cōtractuū appellatione qd veniat.

8 Obligatio q casu ex vna tm pte oriatur.

9 Minor si testm fecerit: z iurauerit se illō seruatuz: nūqd pp illud sacramentū mu tare poterit.

10 Dictio gnaliter quid significet.

11 Cōstitutio nūqd locū hēbit: si sup reb⁹ nō suis: puta si rē alienā alijs vēdat: vel do net: vel pmutet: vel det in dotem.

12 Pubes an obliget: si iuret aliqd factuz vel daturum.

13 Sacramentū p vim z metū extortū quan tum ad effectum nullum est.

14 Juramentum pp vim vel metum obliga tionem non inducit.

15 Minor aliqs si vēdidit: z in vēditione vl tra dimidiam deceptus fuit: iurauit tm q non veniret cōtra: nūquid si velit intenta re quidpiam audietur.

16 Minor quo quispiã maior censeat: et ipse idẽ contra veniet: cũ nemo contra factum suuz venire possit.

17 Minor si fecit pactum de futura successiõe et iurauit se non contrauenturum: nũquid possit.

18 Minor si rem aliq̃ vendidit et iurauit q̃ hẽbit ratã illã venditionẽ et oẽs alias: et oẽs contus: q̃s facturus est nũqd contra aliquos contus venire possit.

19 Minor si qdpiã remisit: et iurauit q̃ non veniet contra: nunquid audietur.

20 Minor si contra legẽ eliscentiã libertatẽ ostitit: et iurauit: nũqd contra venire possit.

21 Constitutio talis an locuz habeat: siue cũ decreto: siue sine decreto minor contrahat.

22 Minor si iuret aliquid se facturũ vel daturum cũ tñ vel contractus non precedit nunquid obligetur.

23 Minor si vendidit: et in venditione illa est deceptus non vltra dimidiam: sed minus: non tamen in minimo: et iurauit q̃ non veniet contra: et forte res valebat. xxx. vendidit tamen ipsam pro. xx. nunquid si petat iustum precium suppleri audietur.

24 Minor si iuret contra aliquẽ cõtractũ q̃ nullo iure veniet: nunquid audietur: si aliquo iure venit contra.

25 Minor si iuret: petẽte curatore: q̃ ab eo rõnem nõ exiget: sicut sepe cõtingit de facto: nunquid veniet contra.

26 Minor si fecit pactũ cũ fratribus p̃ hereditate p̃ris adhuc viuẽtis et iurauit: nũquid veniet contra.

27 Minor si iurauit: se non subiturum munera ciuitatis: nunquid si vtilis sit: admitti deberet.

28 Minor si ante talem constitutionem vendebat sine decreto: an dominium transferre poterat.

1 Sacramenta. † Queritur de q̃ sacramento loquat. Rñdeo: doctores omnes intelligunt de sacramẽto corpo-

2 raliter prestito: puta iurat minor sic. † Forma iuramẽti. Ego titius iuro corporaliter ad sancta dei euangelia non contra hanc vẽditionẽ me venturum. vt. C. si aduer. sue vẽdi. l. j. et. C. si minor se maior. di. l. iij. i fine. et pp hoc tota die tabelliones cõtrahentes faciunt iurare corporaliter ad sancta dei euã-

3 gelia. † Questio sed quid si verbotenus iurauit et dixit. Ego titius iuro tibi p deũ viuũ et verũ q̃ cõtra hanc venditionẽ non veniam. Respondeo neq̃ veniet contra iure ciuili: nec iure canonico. naz cõtra verbale iuramentum non venit minor nisi in vnico casu. s. qñ vult pbare contrum p instrumentũ. s. se maiorẽ licz qñ corpaliter iurat nullo modo veniet contra. vt. C. si minor

4 se ma. di. l. iij. † Qõ. Quid si dederit fidẽ. Quid si dederit osculũ pacis. Quid si iurauit sic. viuit d\[eu\]s. Quid si iurauit sic: vi uat aia mea: vel si l'ra interuenerint: nũqd est iuramentũ. Rño. est iure canonico: omnibus predictis modis. et etiam si dicatur in verbo veritatis: et etiam si iuret per reliquias sanctorum. vt in decretis. xxij. q. j. c. et iurabunt. et. c. si aliqua causa. et. c. habem9. et. c. si peccatũ. et in eadẽ cã. q. v. c. q pıurat. et extra de sponsalibus. c. cõsuluit. et. c. pterea. et in lombarda. de his q veniunt infra treguas de homici. liber hõ. Unñ possit dici qõ de iure canonico nulla sit differentia inter simplex verbum et sacramentũ: vt in decretis. xxij. q. v. c. iuramẽti. et q̃ oẽ sacramentũ seruandum ẽ qõ nõ vergit in interitũ salutis eterne. vt extra de iureiur. c. si vero. Qõ minor nõ dz cõtra venire satis vĩ pbabile. lz qdam de rigore iuris ciuilis nullo mõ excludãt minorẽ nisi corporaliter iurantẽ. et hõ capiũs ex verbis ipsius constitutionis. Sacramenta puberũ sponte facta. i. pstita. Puberes. i. q cõpleuerũt. xiiij. an. vt insti. de tu. et cu. lz aliter dicant puberes a pubere vocatã. i. a pudẽda corpis pte nuncupata. qz primo in illa pte lanuginẽ ducũt. vt extra de

5 despon. ipu. c. puberes. † Qõ. Quid de ĩpubere: si iurauit et vendidit sine decreto: nũquid poterit venire contra. Rño. plerisq̃ prudentes admittunt q̃ possit contra venire non obstante illo sacramẽto. et hoc ex verbis ipsius constitutionis colligunt: q̃ dic sacramenta puber. q. d. de ipuberibus contra ẽ: et ẽ ar. ad hõ. ff. de iudi. l. cũ ptor. Itẽ

habet alia iura p se. nã legit in iure canonico q pueri iurare an. xiiii. an. nõ coguntur: ⁊ si iurant non tenet sacramentũ. vt i decretis. xxij. q. v. c. paruuli. ⁊ c. pueri. ⁊ in ea. cã. q. iij. ca. iij. ⁊ i lõbarda qliter qs se. de. de. l. vt infantes. ⁊ ff. de iureiur. l. iusiurandũ. §. pupillo. Alij distinguũt: refert de q̃ ipubere loqmur: si de illo pupillo q n̄ sit doli capax: locũ hñt iura allegata. qz eius etas qd videat igrat. vt. C. de fal. mo. l. j. ff. de iureiur. l. q iurasse. Ceterũ si pupillus sit doli capax: sicut in mul in qbus malicia supplet etatẽ. vt. C. si minor se ma. di. l. iij. tũc licz iurare nõ cogatur: tñ si iurauit nõ venit ꝯ ppter iusiurandũ. nõ pp ꝯstõnem illam: sacramenta puberũ. ⁊ h sic pbant. iste pupill⁹ doli capax sciens videtur fallere. vnde si venit cõtra ꝯmittit piuriũ: cũ inueniã q omne crimẽ cadit in psonã impuberis: preter crimen adulterij seu fornicationis. tale. n. crimẽ post pubertatem incipit. vt. ff. ad. l. iul. de adulte. si minor. Item video q pupillus ppter suum maleficium deportatur: ⁊ sic tutela finit. vt inst. qui. mo. tu. fi. in casu tñ inuenim⁹ q sacramentũ impuberis tenet. ⁊ tũc ⁊ de doli capace intellige. q casus talis ẽ: si impubes iurauerit se daturũ opas qui iurare potuit q dabitur actio opaz in ipsum puberem vel ex stipulatu si pmiserit ⁊ formiter iurauerit vel in factum si fuerit libertus vel numiculator: alias dabit actio ꝯ ipsum factum puberem vt. ff. de libera. cã. l. vl. ⁊. ff. de opis liber. l. vt iurisiurãdi. ⁊ ille ẽ casus solus i iure ciuili vbi ex iureiurando non delato def actio: lz delato iureiurãdo de iure cõi def actio. vt. ff. de iureiurã. l. nã postea. §. vl. ⁊. l. si duo. Sponte. ideo dic pp sequentia verba q̃ ponunt in eadẽ ꝯõne. p vim at vel metum ⁊c. ⁊ preterea istud vbum ponũt tabelliones in instrumẽtis qd talis sponte non vi: non coactus: non dolo induct⁹. Facta. i. pstita. qz corpaliter iurauit. vel pstita. i. verbotenus fm quod supertus di
6 ximus. † Qõ. Sed numquid pubes tenebit seruare sacramentum suum sponte pstitũ indistincte in omnibus: diceret aliquis q sic. qz lex ista indistincte dicit. quid g si ꝯct⁹ sit talis qd de iure nõ valet. ibi. n. sacramentuz interpositũ nullũ. vt. C. de leg. ⁊ constit. l. nõ dubiũ. ⁊. ff. de pactis. l. iurisgẽ. §. si paciscar. ⁊. ff. de leg. j. si qs inquilinos. ⁊. C. de nup. aut. qd eis. Rñ. nõ tenebit in h casu seruare. qz qñ minor iurat q nõ veniet ꝯ tanq̃ minor. ⁊ sic q̃damodo sacramentum representat ipsum maiorẽ. vbi at maior pt venire ꝯ: et si iurasset: vt dixi. qs vnq̃ sani capitis h denegaret minori: certe nullus. iam melioris conditionis eẽt maior q̃ minor saluis qõnibus
7 quas infra notabimus. † Super ꝯctib⁹. pmo queritur quid intelligat h noie contractuũ: ⁊ de quib⁹. certe si vbo vis adherere: cõtractũ accipies vnde vltro citroq nascitur obligatio. vt. ff. de vbo. signi. labeo sic in his q̃ agunt vel gerũtur nõ videt q locũ hẽat cõstitutio. q̃ sunt illa que agunt vel geruntur dicit. l. pdicta. labeo:
8 † Qõ. Quid g dicemus de donatio. vbi ex vna pte tñ orit obligatio. vt isti. de donat. ⁊. C. de don. l. sancimus. ⁊. l. si quis argentũ. vbi qz obligat ille q recipit donatio. ad antidora. vt. ff. de petitio. here. l. sz ⁊ si lege om̄. ssoria. §. ꝯsuluit. Quid de transact. ex q orit tñ exceptio. vt. C. de trãsact. cũ proponas. Quid de q̃si ꝯctubus q ꝯctus nõ sunt. vt insti. de ob. q̃ ex q̃si ꝯctu. Quid de actionibus descendentibus ex maleficio vel quasi: q̃ adeo tolluntur p pactũ de nõ petẽdo: qd nunq̃ postea p pactũ de petẽdo resuscitatur. vt. ff. de pactis. l. si vnus ex argẽtarijs. §. pacta q̃ si g tollũtur p pactũ nudũ. g p iusiurãdũ cũ in omni iureiurando saltẽ pactũ nudũ interuẽit. vt. ff. de iureiur. l. vl. certũ ẽ q ita nõ sunt cõtractus. Item qd de obligationibus descẽdẽtibus ex varijs figuris cãrũ fm q̃sdã: q credũt: q aliq̃ sunt obligationes q̃ ex varijs figuris descẽdũt quod nõ credim⁹: vt notaui. s. de cõdit. furtiua. Itẽ qd sup actionibus realibus: puta rei vendi. vel publ. certũ ẽ qñ his actõib⁹ agim⁹ cũ eo agim⁹ q nullo iure nobis obligat⁹ est. vt insti. de actio. circa pn. ⁊ sic de multis posset q̃ri: qd dicem⁹. Rñdeo:

hoc nomen ꝯtractib⁹ generalissime sumimus: ꝓ oib⁹ obligationib⁹ descēdētib⁹ ex ꝯtractib⁹ vel q̄si: ex maleficio vel q̄si: ⁊ c̄t ꝓ realibus. ⁊ similem significationē habemus de h̄ v̄bo cōtractus. C. de fide instrū. l. ꝯtract⁹. simile etiā valde accedit qđ habem⁹. ff. de iudicijs. l. oēm obligationē simile etiā in aut. qua in ꝓuincia qs deli
9 quit vel de q̄li re reus sit ⁊cete. † Questio. Item qđ si minoꝛ fecit testm̄ ⁊ iurauit se illud seruaturꝫ: nunquid poterit mutare propter illud sacramētū. R̄n. pōt: ⁊ hec dico propter tria. Pꝛimo: qꝛ nemo cauere pōt nec etiā sibi legez indicere ne leges in suo testamēto locū habeant. vt. ff. de legatis. j. l. nemo. Scđo q̄ ābulatoria ē vltima volūtas vsq̄ ad supmū vite exitū. vt. ff. de donatio. inter viꝝ ⁊ vxo. l. cū hic status. cū nihil sit qđ magis hominib⁹ debeatur q̄ꝫ vt supme volūtatis liber sit stilus: ⁊ licitū qđ iteꝝ nō reddit arbitriū. vt. C. de sacrosanctis eccle. l. j. Tertio: qꝛ ꝯstitutio p̄sens loquit̄ de his cōtractib⁹ ex quib⁹ vtriq̄ obligatio ꝯtrahit̄: vel saltem ex aliq̄ pte: tm̄: vt in donationibus: ⁊ trāsactiōib⁹ ⁊ stipulationibus. at in testamēto ex nulla
10 pte obligatio inducit̄. † Rerum. h̄ verbū res generale dn̄s impatoꝛ elegit: vt alias. ff. de reb⁹ creditis. l. j. §. rei. ⁊ vltramōtani dicūt etiam sic generaliter: ⁊ ista est vna res in vulgari suo: lꝫ alibi nomē rei stricte ponat̄. vt. ff. de rei vendicatione. l. si rem. C. vbi in rē actio. alias sumit̄ aliq̄ntulum large. ff. de v̄boꝝ ⁊ reꝝ significatione. naꝫ ibi etiā i ipsa rubꝛica ponit̄ de v̄bis signi
11 ficantib⁹: ⁊ de reb⁹ significatis. † Suaruꝫ Quid si sup alijs reb⁹ nō suis: puta: si rē alienā vēdit vl' donat: vel pmutat: vel dat i dotem: vel in similibus: nūq̄d hꝫ locū constitutio. p̄ma facie nō v̄r. nā v̄bū istđ meū tuū: suū: ipsi⁹: alterius: dn̄o donāt actiōes vt. ff. de rei vēdi. l. non solū. §. meū. ⁊ ff. đ leg. iij. seruos. ff. ad trebel. l. si legat⁹. §. si qs bona. ff. đ religiosis ⁊ sump. fu. l. ij. §. i locū. Sed in ꝯ̄riū respondemus ⁊ dicim⁹ obligari minorē sicut ⁊ qlibet maioꝛ: ⁊ qđ dicit suaꝝ generaliter sumitur: vl' saltē dicitur res sua q̄ ad obligationē: qꝛ se obligat. sicut ⁊ alias d̄r iudex facere litē suam q̄ fuit aliena. s; d̄r facere suam. qꝛ deliq̄t male sentētiando. vt insti. de obligatio. q̄ ex q̄si delicto nascunt̄. ff. de iudicijs. l. si filius. vel d̄r saltem res sua. i. ipsi⁹ minoꝛis q̄ tū ad ꝯiunctū oculoꝝ. vt. ff. de manumiss. o. l. is q suis. ⁊ ff. de iudicijs q se. Et alibi etiā habes sile. lex coꝛ. de iniurijs hꝫ locū: si quis dicat domū suam vi introitā. sed accipit̄ domus sua siue locata siue conducta: vel gratis hab: ta. vt. ff. de iniurijs l. lex coꝛnelia. §. j. ⁊ ij. Quid de actionib⁹ R̄ndeo idē. vt. ff. ad trebel. l. si legatus. §. si qs bona. Non retractādis. Ista v̄ba q̄re ponuntur nōne suffecisset si dixisset sacramēta pubeꝝ sponte facta sup cōtractibus inuiolabiliter custodiantur. videt̄ ergo q̄ tunc sacramenta pubeꝝ seruēt̄ quādo iurāt se n̄ irritare ꝯtractū: vt littera di
12 cat. † Quid ergo si iurat aliquid facturū vel daturū nō videt̄ q̄ pubes obliget̄. qꝛ nō iurauit vt ꝯstitutio dicit. R̄n̄o v̄ba illa ideo ponūt̄ q̄si qđ illa sit foꝛma sacramēti: quod iurat minoꝛ q̄ ꝯtractū illū non retractabit. i. nō veniet ꝯtra: immo adijciet pl⁹ iuro me seruaturū ⁊ nō retractaturꝫ: eo enim ipso qđ iurat non retractare iurat ꝑ ꝯsequentiā se seruaturꝫ. nā si retractaret n̄ seruaret. si seruat nō retractat. ⁊ sic expꝛessum hoc prodest. ⁊ hoc colligo in similib⁹ fere verbis. nā si in loco quodam domus Gaij seij seruitus debebatur annio vt in eo loco aliq̄d positum non haberet recte agit annius ꝯtra seiū nō esse ei ius ita positū habere. ⁊ sic licet negatiua verba ꝓponat. tn̄ illis negatiuis videt̄ affirmatiuaꝫ ꝓponere. s. ꝯfessoꝛiā hoc est mihi ius esse te ꝓhibere. vt. ff. si seruitus vēdi. l. si quādo. §. cū in domo. Itē ⁊ q ꝓmittit vacuaꝫ possessionē tradi nō ꝓmittit factū nudū. s. solūmodo tradere possessionē. sed ꝓmittit cām bonoꝝ ⁊ sic tradere vt possessio ab eo non auocetur. vt. ff. de ver. obli. l. in cōuētionalibus. §. si. vt. ff. de v̄boꝝ sig. l. bonoꝝ rū. ⁊ sic q ꝓmittit ⁊ iurat qđ ꝯtractū n̄ retractabit videt̄ iurare qđ debeat seruare nā ⁊ l. iul. de adul. d̄r de adulterijs puniēdis. ⁊ dicitur lex iul'. de pudicitia seruan

da. vt. ff. ad. l. iul. de adulterijs. l. j. τ. l. reos. Nā τ similia vba intelliguntᷓ sub negatiuis affirmatiua τ econuerso lego illi decē si te heres meus meruerit. i. nō offenderit. vel sic: lego illi decē si te heres meus nō offēderit. i. si meruerit. vt. ff. de leg. iij. l. fideicōmissa. §. sic. τ. ff. de fideicō. liber. l. fideicōmissaria libertas. τ si ꝓhibeo titio vt nō inferat tibi violentia volenti ingredi possessionē talis fundi videoꝛ te in possessionē inducere. vt. ff. de acqr. pos. l. per misceri. §. vl. Cōtraria q̄dā sunt argu. nā si pronunciatᷓ rē tuā non esse nunq̄; ꝓpterea ꝓnunciatur rem esse meā: lꝫ econuerso sit verꝫ. vt. ff. de ꝓcura. l. pompo. τ. ff. de excep. rei iudi. l. si inter me. τ. ff. ď iureiur. l. sꝫ τ si possessoꝛi. §. j. τ si ꝓnunciatᷓ ꝓ aliq̄ qꝺ nō sit seruus petētis nō ꝓpterea videtur ꝓnūciatū vt sit lib. vt. ff. de lib. causa. l. diui fratres. §. j. τ. ij. Inuiolabiliter. scꝫ q̄tū ad acᷓ. si ꝯtract⁹ talis fuit q pareret act. q vestitus fuit. vel q̄tū ad exceptionē si tm̄ exceptio inducebatᷓ. q2 erat pactum nudū. vt. ff. de pactis. l. iurisgētiū. §. j. τ. ij. qꝺ eni inuiolabiliter custodiatᷓ q̄tū ad acᷓ. τ q̄tū ad exceptio. dicūt iura. ff. familie. hercis. l. inter coheredes. §. j. τ. ff. de acqren. re. do. l. statuas. τ. ff. de lega. iij. l. cū qs decedēs. §. nuptā. Custodiantᷓ a q̄ vel a qbus. Rñ. ab illo ipubere q sic iurauit vt nō retractaret. vel si vult retractare ď facto iudex iuiolabiliter custodiat nō audiēdo minoꝛē. Per vim scilicet ꝯpulsiuā de q̄ tractatᷓ in ti. qꝺ met⁹ cā. Uel metū vel ꝓ τ. τ pro id est p metū detracta est hodie vis metus vt. ff. qꝺ me. cā. l. j. τ. l. cōtinet. τ. l. metū. Etiā a maioꝛibus ne querimoniā maleficioꝝ faciāt ꝯmissoꝝ. ď hmōi pactis mirꝫ est qꝺ h statuitur. nā si fiat pactū de nō agēdo ipo iure sublate sunt ille iniurie adeo qꝺ nulle relige remanēt: adeo quod etiam per pactum de petendo nō resuscitantur. vt. ff. de pactis. si vn⁹ ex argētarijs. §. pacta. q̄uo ergo dicit in lr̄a seqnti. Extoꝛta nullius sunt momēti scꝫ q̄tum ad effectū: nō itelligas ipo iure. q2 alioqn tolleretᷓ ex toto ille titulus. ff. τ. C. qꝺ met⁹ cā. Sꝫ τ si dicas q̄ ad effectū q̄uo hūiꝰ ciū ꝓtoris pōt actiōeꝫ ꝓmitiuā de maleficio ipo iure sublatā restaurare. Rñ. pōt: nā causa supplendi ius ciuile ius honorariū fuit inuentum. vt. ff. de iusti. τ iure. l. ius āt ciuile. τ iō dico quo ad effectū vt tollā erroꝛē quoꝛundā q dicunt ꝙ hodie per istā constitutionē nō habet locū titulus qꝺ metus cā. vñ glosant nullius sunt momenti: subaudiūt ipo iure. ¶ Exposita littera q̄sdam questiones extra litterā videamus.

13 † Uidetᷓ in primis ex littera colligi ꝙ sacramētū p vim τ metū extoꝛtū nullū sit q̄tum ad effectū: vt in hac ꝯstitutione. τ ē argu. extra de officio delegati. ꝑuenit. τ extra de his q̄ vi metusve causa fiunt plaīū. τ extra de resti. spolia. solicite. τ extra qꝺ metus cā. c. j. τ vl. τ in decre. xv. q. vi. c. auctoꝛitatē. Cōtraria tn̄ sunt arg. extra ď iureiurādo. c. si vero. τ in decretis. xxij. q. v. q cōpulsus. τ extra de resti. spolia. accepta. τ. c. cōquestus. sꝫ ista arg. si bene videantur non faciunt ad illud ꝓ quo inducuntᷓ. vñ ita dicas dicebat vg̃. cuius opinionē sequitur tancredus q sacramentuꝫ vi seu metu extoꝛtū neminē obligat tanq̄ diuina voce pretoꝛ edixerit qꝺ met⁹ cā factū est ratū nō habebo. vt. ff. qꝺ metus cā l. j. Uerūtamē alan⁹ τ quidam alij notauerūt ꝙ si is qui metu iurat habet animum adimplēdi qꝺ tunc obligatᷓ: alᷓs nō. ar. extra de baptis. maioꝛes. Tertij dicūt ꝙ sp est obligatoꝛiū sacramentū metu extoꝛtūt q2 est volūtariū. lꝫ metus ꝓcedat. xv. q. j. merito. q̄si spōtanea solutio tollat ꝓrimā cāꝫ turpitudinis. vt. C. ꝙ met⁹ cā. l. iij. Sꝫ prima sententia magis placet vt sacramētum metu extoꝛtū obligatoꝛiū non sit: dūmodo sit talis metus qui cadat in constantem virum. vt extra de renūcia. cum iter. p. τ extra de iureiur. c. ꝑuenit. qꝺ locū hꝫ in ꝓmissoꝛijs iuramentis secus in assertoꝛijs ad q̄ falsa facienda nullus dꝫ aliq̄ conditione duci. vt. xxxij. q. v. ita. τ extra qꝺ me. cā. sacris. in quo casu intelligitur qꝺ legitᷓ. xxij. q. v. si qs ꝯuictus. τ. xv. q. j. merito. τ ē simile in decretali illa dñi alexādri. de iureiurᷓ. c. si vero. nō eni vult dare materiā deierandi. qꝺ faceret si precise

diceret q iuramētū meū extortū nō obli-
garet. qz posset esse metus van⁹. sic glosa-
14 uit tancredus. † Et sic est no. dignū q iu-
ramentū ppter vim z metū obligationez
nō inducit: sicut nec in alijs casib⁹: imo dr
illicitū. Primo ppter id qđ iuraf. qz ma-
lum: puta iurauit q nunq; ad ↄcordiā ve-
niret. vt. xxij. q. iiij. c. q sacramēto. Scđo
ppter modū iurandi: qz temere: qz non hz
tres comites q̄s dz haber̄ iuramētū. s. ve-
ritatē: iusticiā z iudiciū. vt. xxij. q. ij. aiad
uertēdū. vel quia male iurat vel incaute
non putans hoc esse pctm̄. Itē si puer vel
puella in domo patris iurauerit patre cō-
tradicente postq; audiuerit. vt. xxij. alias
xxvi. q. iiij. c. trib⁹. Tertio pp cāz ob quā
iuraf: qz turpis: vt de Herode ponif exē-
plū qui dedit propter iusiurandum caput
Johānis baptiste puelle saltāti. vt. xiij. q.
iiij. c. vnusq sqz vel si iuraueris te facturū
homicidiū. vt in ca. cā. q. iiij. c. qđ dauid
z. c. iurauit dauid. nā in malis pmissis re-
scinde fidez in turpi voto muta decretum.
quod incaute vouisti non facias. Impia
enim est promissio q̄ scelere adimplef: vt
in. c. cā. q iiij. c. in malis pmissis. z ar. ad
idē. ff. de vbo. obli. l. generaliter. z. l. vlti.
Quarto ppter id p qđ iuratur: vt si p fal-
sos deos. vt. xxij. q. j. c. mouet. Quito p-
pter tps in quo iuraf: vt si in q̄dragesima
sed hoc de facto nō seruaf. vt. xxij. q. v. c.
decreuit. Sexto ppter psonā eius cui iu-
raf: vt si clericus laico. sz h nō obseruaf
maxime in ↄtractib⁹. vt. xxij. q. v. c. null⁹
ex ecclesiastico. Septimo ppter psonā q̄
iurat vt pupill⁹. vt. xxij. q. v. pueri. Octa
uū ppter zelū iurātis: vt si iurat de ipuni-
15 tate ante elect. vt. viij. q. iij. talis. † Que-
stio. Itē querif: pone q minor aliqs vēdi
dit z in vēd tione fuit deceptus vltra di-
midiā: iurauit tñ qđ nō veniret cōtra: num
qd audi f si velit intentare cōdit. ex. l. illa
rē maioris. C. de rescin. vēdi. Respon. po
test non obstante iuramento. nā iuramētū
ad h prestaf vt nō veniat ↄtra tanq; mior
z sic facit eū maiorē: vñ cum maior posset
hēre beneficium. l. illius si non iurasset ita
z minor. cum enim minor si non iurasset z

vēdidisset z si esset deceptus vltra dimidiū
haberet duo beneficia. nā ptextu minoris
etatis posset rē vendicare: vt diximus su-
perius: z posset etiā de iure cōi habere re
mediū legis illius rem maioris. sacramē-
tum ergo interpositum h opatur vt bene-
ficium iuris specialis amittat nō iuris cō
munis: z sunt bona similia. vt. ff. de cōdi-
tio. insti. l. q̄ sub ↄditione. §. si qs sub. z de
condi. z de. hec scriptura. z si due seruitu-
tes mihi conpetant. s. vt altius non tollas
z vt stillicidia mea recipias. lz ego remit-
tam vnā seruitutē. s. qz altius tollere te p-
mittam: nihilominus alia vti possuz. s. vt
stillicidia mea recipias. vt. ff. de seruitu.
vr. pre. l. si dom⁹. z ad idez. ff. de serui. vr.
16 pre. l. si mihi. † Questio. Itez q̄rif quo ip-
se minor censef maior: z ipse idē veniet cō
tra cū aliqs ↄtra factū suū venire nō pos-
sit: z si de iure nō teneat. vt. ff. de adop. l.
post mortē. z. ff de seruif. rusti. pre. l. per
fundū. Rñō bene pōt: nā z sibiipsi q̄si suc-
17 cedit: sicut al's. ff. de edicto. suc. l. j. † Qō
Item quid si minor fecit pactū de futura
succes. z iurauit se nō venturū ↄ: nūqd au-
ditur. Item quid si minor vendidit z ad il
lū ↄtractuz fuit dolo induct⁹ z iurauit se
non venturū ↄtra: nūqd audief. Itē qd si
fecit pactū cū patre de bonis paternis vt
nō succedat z iurauit q nō veniet contra
nunqd auditur. Rñō. in his q̄stionib⁹ z si-
milibus dico minorē audiēdū: vbicūqz ēt
maior audief si nō iurasset: ibi minor audi
tur etiā si iurauit: cū iuramētum nō faciat
aliud nisi qz facit eū maiorē vt dixi: at qui
libet maior etiā si in ↄtctib⁹ illis iurassz ve
niet ↄ. qz ↄct⁹ illi a iure reprobanf. vt. C.
de pactis. l. ex questione tali. z. ff. de dolo.
elegāter. z. C. de inof. testa. si quādo. ergo
z sacramētū. qz vbicūqz ↄtract⁹ a iure re-
probanf ibi z sacramētum non ligat. vt.
C. de leg. z consti. l. nō dubiū. Nec obstat
lex. ff. si qs a parē. fue. ma. l. j. §. pe. quia
lex illa corrigif p. l. illā. C. de inof. testa. si
qñ. vel ibi ↄtulit tātum q̄ntum satis erat.
vel loquif in patre paciscente z recipiēte
18 nō in filio. † Questio. Itē qd si minor rez
aliquā vēdidit z iurauit qđ habebit ratā

illam venditionē: τ ōēs alias: τ ōēs ɔtractus alios q̄s facturus ē nunquid veniet ɔtra aliq̄s ɔtractus. R̄n̄o vtiq3. naʒ istud sacramentū ad alias psonas τ ad alios ɔtractus nō porrigit. vt. ff. de pactio. si vnus. τ. C res inter alios acta. τ nō solet q̄s obligari absenti. vt. ff. de ɔfes. certū. τ de inter. act. l. vl. τ mulier si in vno cōtractu renūciet velleiano in alijs cōtractibus nō nocet sibi. vt. C. ad velleianū. l. iubemus.
19 † Questio. Itē quid si minor seruit. remisit τ iurauit q̄d nō veniet cōtra. nūqd audietur. R̄n̄. nō licet si deceptibile ar. q̄ ser uitutes nō sunt in bonis. vt. ff. de vsufru. leg. l. j. sed verū ē q̄ nō sunt i bonis corporalibus: vel vt p se censeant. sunt tñ in bonis incorpalibus. τ q̄ alijs adhereāt. istō enim verbū: rex: qd̄ in cōstitutione ponit
20 verbū generalissimū est: vt. s̄. dixi. † Qō. Item quid si minor prestitit libertatē ɔ̄ legē eliefenciā: τ iurauit: nūquid veniet contra. R̄n̄. sic: q2 datio libertatis nulla ē: ergo nec sacr̄m. vt insti. q ma. pos. vel non.
21 † Questio. Itē q̄rit an habeat locū hec ɔstitutio siue cū decreto siue sine decreto minor cōtrahit. R̄n̄. τ dico q̄ sic. nā lex antiq̄ C. si aduersus ven. l. j. loq̄bat q̄n̄ cum decreto. ad hoc ḡ vt lex illa noua aliqd adijciat. vt. ar. ff. de lega. j. si q̄n̄. τ. ff. ad munici. l. j. d cim⁹ q̄ cōstitutio locū habeat etiā q̄n̄ minor ɔtrahit sine decreto τ sine curatore siue habeat curat. siue n. τ sic q̄rrū ad hoc pp̄ter iuramētū. lex q̄ est in. C. de in inter. restit. l. si curatorē habens. capit correctionē. l3 q̄dā voluerunt intelligere. l. istam nouā f̄m distinctionē illius. nā nō est nouū q̄ posteriores. ll. ad p̄ores trahātur. vt. ff. de leg. τ cōsti. l. nō est nouū. de hac q̄stione vtrū cū decreto vel sine decreto constitutio ista lo q̄tur notaui in fi. supioris se
22 natusc. † Questio Item q̄rit: pone q̄ minor iurat aliquid se facturū vel daturū causa tamē vel cōtract⁹ nō p̄cedit nūqd obligef. R̄n̄. nō. τ. iō non sine cā posuit legislator sup cōtractib⁹. q. diceret q̄ ɔtract⁹ seu causa dz p̄cedere: aliogn nedū minor imo nec maior obligaretur: etiā si v̄ba vestita interuenirent: imo obligationem condicere pōt p cōdi. sine cā. vt. ff. de ɔdi. sine cā. l. q sine. τ agēti ex illa obligatiōe obstaret doli excep. vt. ff. ō do. excep. l. ij. multo fortius hic vbi τ minor ē τ nudū pactū. ex solo enim iureiur. iuri sibi nō delato nisi vt. s̄. dixi nō orit actio: sed tñ nudū pactū interuenit. vt. ff. de iureiur. l. vlt. ex q̄ nudo pacto non obligatur q̄s vt possit agi ɔtra eū. l3 tñ naturaliter obligetur. vt. ff. de pactis. l. iurisgē. hic aūt nec naturalr̄ nec ciuiliter obligat. quia nuda ratio nō facit aliquē debitorē. vt. ff. de donatio. nuda. τ.
23 ff. de acqr. re. do. nunq̄. † Questio. Itē q̄rit: aliqs minor vendidit τ in vēditione illa ē deceptus nō vltra dimidiā: sed minus. nō tñ in minimis. q2 tunc non daretur restitutio. vt. ff. de in integrū restitut. scio. τ iurauit q̄ non veniet cōtra: forte res valebat. xxx. vēdidit ipam p. xv. nūquid si petat suppleri iustū preciū audiet: videt q̄ sic p ar. ff. de iure p̄t̄na. l. adigere. §. stipulatus. q2 ē in potestate ɔuenti sc luere p̄ciū: τ sic minor piuriū nō incurret: τ sic seruat sacramētū. q2 p hoc videt habere ratū ɔtractū. Cōtrariū tamen putant doctores nostri. quia sicut dicum est: sacramētū representat ipsum maiorem: ergo cum maior non audiret: ergo nec iste: τ fuit contrahentiū intellectus q̄ neq3 hoc modo ɔtrauenirent cū p̄ciū loco rei succedat: vnde petēdo suppleri precium videt q̄dāmō retractare cōtractum. τ sic potius tractamus mentē τ sensum q̄3 verba. vt. ff. ō adi men. lega. l. ij. τ. C. de fideicōmis. l. cū vi
24 rū. † Questio. Item querit: iurat minor q̄ ɔtra illū cōtractū nullo iure veniet: nūquid audiat si aliq̄ iure venit ɔtra. R̄n̄. nō l3 sit ar. cōtra. ff. si q̄s cautio. s3 τ si quis. §. q̄situ. vn̄ tabelliones nostri ipis faciūt specificationes in instr̄is: tu nō venies contra p̄texu minoris etatis. Itē si velles dicere q̄ res esset vēdita min⁹ dimidia τc. τ
25 de similibus: τ sic caute faciūt. † Questio Itē q̄rit si minor iurauit petēte curatore q̄ ab eo nō exiget rōem: sic sepe de facto ɔtingit. nūqd veniet ɔ̄. R̄n̄. τ dico q̄ sic. q2 ipsi nō potuit obligatori ipso auctore. vt. ff. de auctori. tu. l. j. τ maxime de his que

inueniūf penes illū curatorē. vt. ff. ō ad/mi. tu. qdā decedēs. z. ff ō li. leg. l. j. z. l. au relio. z. l. nō solum. z. ff. de pac. l. tres fratres. z. ff. de neg. gest. pōpo. si negociū. z.
26 ff. mandati. l. creditor. §. lucius. † Qō. Item qd si fecit pactū cū fratribus ꝓ hereditate prīs adhuc viuētis z iurauit: nā qd veniet ꝯ. Rño sic. q: ꝯ bonos mores. vt. C. de pactis. l. vl. z. ff. ō dona. quidā.
27 † Qō. Item quid si minor iurauit se nō subituꝝ munera ciuitatis: nunquid si est vtilis admitteretur. Rñ. hanc questionē friuolā eē reputo: q: minores nō possunt subire munera ciuitatis ēt si velit. vt. ff. ō decurio. l. spurij. §. minores. z. ff. de mune. z hono. l. ad rem publicaꝫ. In minore tñ est questio z dr̄ fm duplicē intellectuꝫ ꝙ pretor solet ei facere gratiā iurisiurādi. i. quia non compellet: vel si compellit facit grāz. q: nō est puīrus. vt. ff. q satisdare
28 cog. l. vl. † Qō. Ultimo queritur an ī ilā constitutionem si minor vendebat sine decreto an dominium trāsferret. Rñ. z dico ꝙ nō: imo poterat minor vendicare directa rei vēdica. ēt si decretū eēt īterpositū: z non essent oia seruata q̄ in decreto necessaria sunt: z hꝫ nihilominus actionem cōtra tutorē. vt. ff. de rebus eo. q sub. tu vel cura sunt. l. magis. §. vl. ¶ Hec tanq̄: vltima in constitutione presenti tractare ꝓuidi: z alia addenda studiosis z perspicacibus derelinquo.

¶ De alio senatuscon. cuius nomen nō habemus quod prohibet matrimonium inter pupillam z tutorem. Rubrica.

1 Senatusconsulti: cui⁹ nomē nō hꝫ q̄ ꝓhibitionis ratio sit.
2 Senatusconsultū tale ad hꝰ vt locū hēat: quot requirantur.
3 Senatuscōsulti talis rō que sit.
4 Filiusfamilias si fuerit tutor vel curator: nunq̄: pupilla vel adulta contraheret cū pre tutoris vel curatoris.

SEnatusconsultū aliud inueni cuius nomen non inuenio sed maximam cōtinet equitatem. prohibet enim matrimoniū contrahi inter pupillam tutorem z adultam z curatorem vt. C. de interdicto matrimonio. inter pupillam z tutorem. l. j. z l. vl. z penul. z si contrahitur tale matrimonium nullum est: z filij etiam legitimi non sunt. vt i predictis. ll. z. ff. ō ritu nup.
1 l. non est. † Questio. Sed illud queritur q̄ sit rō istius ꝓhibitionis. Rño. q: si mrīmonium ꝯheret cuꝫ pupilla sua iam pupilla illa non exiget rationem administrationis z sic daretur materia male administrādi. vnde ne istud contingeret ideo istud prohibetur. vt. ff. de ritu nuptia. l. libertū. §. senatus. z. l. non solū. §. sed z videamus.
2 † Unde ad hꝰ vt locū hēat hꝰ senatuscōsul. tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ illa sit pupilla. vel minor. xxv. an. ¶ Scdm ꝙ ille fuerit tutor legitim⁹ testamētarius vel datiu⁹ vel ēt dat⁹ cā notitie nō curor vel curator: ēt si dat⁹ sit vētri: z siue administret siue nō. sic de illis hꝫ. ff. de ritu nuptia. l. si qs tutor ꝓ totā. l. z. l. nō soluꝫ. imo ēt tutor qui falsis se excusationib⁹ excusauit: imo z in casu q tutor nō ē: tñ piculū ad eum spectat. puta pupilla rapta ab hostibus: z tamen prohibef matrimoniū ꝯhere cū pupilla postea reuertēte. vt in ꝑdicta. l. si qs tutor. Ceterum si aliquis nō sit tutor sed ꝓ tutore negocia gessit: vl' alas negocia pupille vel adulte gessit: vel fuerit fideiussor tutoris: vel forte fuerit magistratus q nominauit tutorem: isti pñt bene ꝯhere. vt. C. de interdicto matrimonio. l. vl. z. ff. ō ritu nuptia. si qs. Qō. Sꝫ q̄ritur quare aliud circa illum qui pro tutore gessit: vel nego. gest. nā nō vꝫ ꝙ isti possent ꝯhere. nam hec est rō ꝓhibitionis istius matrimonij ne forte contracto matrimonio nō exigaf rō administrationis. vt. ff. de ritu nuptiaꝝ. libertū. §. senat⁹. sꝫ q ꝓ tutore negocia gerit tenef reddere rōeꝫ administrationis. Itē tenef ēt nego. gest. vt. ff. ō eo. q ꝓ tu. l. j. z. ff. ō nego. gest. cū pr̄. ḡ cū eadem rō idem ius. vt ar. C. ō cōsti. pecu. l. vl. z. ff. de iniusto z irrito testa. l. iij. z. ff. de fideicō. liber. l. cū q̄si. §. i furiosi. Rñ. notauit Py. hꝰ iō contingere ꝓpter odium. odiosum. n. fuit istud senatusconsul ꝓpter veros tutores z curatores: sicut macedonianū pp veros creditores. vnde si

vnis restringitur nō ē mirū cū odiosa sint restringēda. vt. ff. de liberis ꝛ posthu. cū ꝙ dam. nec in talibus ꝓcedim⁹ de silib⁹ ad similia. vt ar. ff. de penis. l. interp̄tationē. vel rationes legum nō sunt semꝑ sufficientes. vt h̄ ꝛ alias. ff. de his q no. infa. liberorū. Itē sicut ꝓhibet senatuscō. matrimoniū ꝯtrahi inter pupillā ꝛ tutorē adultā ꝛ curatorē: sic ꝓhibet etiā cū filio tutoris ꝛ curatoris ꝛ cū nepotibus ipsoꝝ. vt. ff. de ritu nuptia. l. senatusc. tutor aūt ꝛ curator filiā suam pupillo ꝛ adulto dare possunt. vt. C. de interdicto matrimonio. l. curatorem. ꝛ. ff. de ritu nuptiarum. l. libertum ꝛ

3 §. tutor. † Questio. Sed q̄rit̄ ꝙ sit ratio. R̄n. in ꝓmptu ē. nā quare ꝓhibet̄ in p̄mo casu rationem assignaui ꝙ ratio in secundo casu non habet locum. licet enim pupillus vel adultus habeat filiam tutoris vel curatoris nūq̄ propter vxorē dimittit qn exigat rationem: nisi forte sit aliquis maritellus q adeo tantū vxorem diligit quod contra ipsius voluntatem nihil faceret: sicut scio de qbusdam ꝛ in eis locum habet auctoritas: propter hoc derelinquit homo patrem ꝛ matrem ꝛ adherebit vxori sue. d̄ iure tamen communi quilibet maritus q est vere maritus non timet vxorem suam sed ab vxore timetur. Item quod dico de filio tutoris ꝛ curatoris ꝛ nepotis hoc idē intelligas de herede extraneo. vt. ff. de ri

4 tu nuptiarum. l. libertum. §. j. † Questio. Sed quid si filiusfamilias fuerit tutor vel curator: nūquid pupilla vel adulta ꝯtraheret cuꝫ patre tutoris vel curatoris. R̄n. nō fratri alias filio tamen suo poterit nubere. vt. ff. de ritu nuptiarum. l. nō solum. §. sed ꝛ si filius. Sed licet sic senatuscō. ꝓhibeat m̄rimoniū: in casib⁹ tn̄ trib⁹ seu q̄tuor m̄rimoniū recte ꝯtrahit̄ quos notabim⁹. Sꝫ vnū nota. ꝙ ista ꝓhibitio durat etiā post ꝯpletū. xxv. ann̄. vsq₃ donec ꝯpleatur olim vtilis ann⁹ hodie ꝯtinuū q̄driēniū. vt. C. de int̄. matri. l. si patris. Sunt eni casus in qb⁹ matrimoniū cōtractū tenet. Prim⁹ qn̄ tutor vel curator reddidit rōem administrate tutele vel cure ꝛ trāsactus sit ann⁹. xxv. ꝛ etiā ꝯtinuū quadriēniū. vt. C. de interdicto m̄rimonio. l. si patris. Secōs qn̄ pater h̄ voluit: q2 anteq̄ d̄cederet dare voluit in vxorē illi tutori: hoc etiā ꝛ de alio. q2 par affectionis cā suspitionē fraudis remouet: ꝛ summe auite affectionis intuitu hmōi nuptie ꝯcedende sūt. vt. ff. de ritu nuptiaꝝ. l. nō solū. §. de illo. ꝛ. C. de interdicto matrimonio. l. si patris Tertius qn̄ qs ip̄etrauit a p̄ncipe. vt. C. de interdicto m̄rimonio. l si tutor. ꝛ sicut ꝓhibet̄ matrimoniū sic etiā ꝓhibent̄ spōsalia. vt. ff. de ritu nupt̄. l. oratio. Et licet matrimoniū sic contractum nō teneat nec liberi sunt legitimi vt diximus: tamē ꝛ patitur aliam penam: quia accusari potest d̄ adulterio. vt. ff. ad. l. iul. de adulte. qui pupillam.

¶ De senatuscō. auiolano seu pausiano qd̄ prohibet ne ea que sunt edium quis vēdat leget vel distrahat. Rubrica.

1 Senatusconsultum auiolanum vnde nomen traxit.

2 Uendi vel legari an possint ea que in domibus sunt.

1 F† Actum est ꝛ aliud senatusconsultum ab auiolano ꝛ pausiano ꝯsulibus temporibus diui vespasiani: qd̄ p̄t vocari auiolanū seu pausianum qd̄ ꝓhibuit ne ea ꝙ sunt edium qs vendat vel leget vel distrahat cā negociandi: ꝛ pena imponit̄ ꝯtra faciēti. nā ille qui emit cogit̄ dupluꝫ quāti emit fisco inferre vēditione irrita facta q̄tum ad venditorem. nam si precium dedit vēditori emptor ab illo recuperat. ꝛ locū hꝫ siue domus fuerit vēditoris siue aliena. vt. ff. de contrahen. emptio. l. senatus. ꝛ. C. de edific. p̄ua. l. negociādi. ꝛ. ff d̄ lega. j. l. cetera. ꝛ. l. senatus. Itē hoc senatuscō. habet locum in vrbe romana siue in aliis ciuitatibus. vt. ff. de leg. j. cetera. §. h̄ senatus. Itē hꝫ locū hoc senatuscō. non tm̄ ad edes. sꝫ etiā ad balnea ꝛ ad aliud qd̄ libet edificiū in edib⁹: in tabernis: vel popinis extēdit̄. vt. ff. de leg. j. cetera. §. h̄

2 senatusc. nō tm̄ ad edes. † Questio. Item de multis reb⁹ posset q̄ri an possint vendi vel legari ꝙ sunt in domibus: puta de colonis: de marmoribus: de tegulis: ꝛ de ti

gnis: ꝺ hostijs: ꝺ bibliothecis. i. locis vbi repōebāt libri vñ dr̄ biblia volumē librorū theca. i. positio. de cācellis homētorijs. i. locis qbusdā: vel ornatorijs. i. tabulis pictis: ⁊ de statuis. ⁊ tūc hꝫ locū senatusc. vt nec vēdi nec legari possunt aut nō adherent nec sunt affixa: ⁊ tunc vendi ⁊ legari possint. vt. ff. de lega. j. cetera. in p̄n. ⁊. §. item hoc ꝓhibetur legari. Sed lꝫ ista sic ꝓhibeant̄: tñ si dn̄s in eadē ciuitate de vna domo in aliā velut p̄dicta trāsferre pōt idē est ⁊ trāsferre de vna ciuitate in aliaꝫ vt. C. de edifi. pri. l. negociandi cā. ⁊. l. si qs post hanc. ⁊. ff. de leg. j. l. cetera. §. sed ⁊ si qs ad opus. in fi. Oppositio. Sꝫ huic opponit̄ de eo qꝺ legitur. C. ꝺ operi. pub. l. nemo. nam ibi dicit̄ ꝙ nō sit licitū alicui p̄dicta facere sine ꝯsciētia principis ⁊ qui cōtra fecerit punit̄ pena. vi. lib. auri. Rn̄deo nō obstat ꝙ lex illa nō loquit̄ de reb⁹ ꝓprijs illius trāsferentis: sꝫ de reb⁹ que erāt ciuitatis: vel de reb⁹ q̄ erant destinate alicui vsui. q̄si hic ē intellectus. l. illius: sunt aliqꝺ opus i ciuitate beneuētana: puta theatrū: volo cemēta illius extrahere ⁊ facere aliꝺ: vel in eadē ciuitate: vl' i alia sine conscientia p̄ncipis: certe non possuꝫ sed lꝫ detrahere possim de vna ciuitate in aliā: vt dixi: ⁊ possim legare ad opus ciuitatis mee q̄ habito. tñ ad op⁹ alteri⁹ ciuitatis in cuius territorio nō sim nihil legare possum vt. ff. de leg. j. l. cetera. §. si qs ad opus. Item lꝫ mihi hoc concedatur ꝙ possum extrahere de vna domo in aliam: vt dixi. legare tamē nō possum vt legatario sit licitū: ⁊ q̄re assignat̄ rō. q: nō est legatarius vtriusqꝫ domus possessor futurus. idē etiā si domus cōmunis leget̄ viri qꝫ ⁊ alteri domus aliq̄ specialis nō potest de cōi trāsferre ad specialia marmora ēt de mādato testatoris verūtamē estimatio prestabitur. vt. ff. de leg. j. l. cetera. §. item queri pōt. ⁊. §. si a duob⁹. Itē si qs de ciuitate vellet accipere marmora ⁊ ponit in p̄dio rustico: ⁊ facere ibi magnuꝫ palacium punitur: quia locus ille publicabitur. vt. C. de edificijs priua. l. si quis pos. hanc. Sed quare ista prohibeatur. Rn̄o. ne ruinis vrbis vel loci puta castri vel ville deformetur aspectus. vt. C. de edifi. priua. l. negociandi: immo illi qui habent domos ruinosas cōpellunt̄ ꝑ presides illas reficere. vt. C. de ed. fi. priua. l. singulaꝝ.

¶ De senatuscōsulto cui⁹ nomē nō hēmus qꝺ defert accusationē adulterij primo marito secūdo patri: postea ceteris. Rubrica.

1 Senatusconsultum sine nomine prouidet vt mulier de adulterio accusari possit.

1 Si mulier aliq̄ ꝯmittit adulteriū sicut sepe de facto cōtingit poterit de adulterio accusari. ⁊ vr̄ ꝙ illud crimen sit publicum. vt insti. de publi. iudi. §. item. l. iul'. ⁊. ff. de pu. iu. l. j. verumtamen senatuscōsul. cuius nomen non habemus statuit vt primo detur accusatio marito. Scꝺo detur patri mulieris: postea fratri: patruo ⁊ auunculo. extranei āt procul ab accusatiōe adulterij ꝓhibēt̄. vt. C. ad. l. iul'. de adul. l. q̄uis. ⁊. ff. ad. l. iul. de adulte. l. is cuius. §. ex senat⁹. Sꝫ lꝫ qdaꝫ sic admiserint ꝙ senat⁹ sic loqtur. veri⁹ tñ credo ꝙ senat⁹ ħ tm̄ induxit. s. ꝙ marit⁹ ⁊ pr̄ a die diuortij infra. lx. dies vtiles possit marit⁹ p̄mo: postea pater: filiā quā i potestate hꝫ accusare adulterij: ⁊ si īfra istos dies nō accusat vlterius nō audiet̄: vt in p̄dicta. l. is cuius. ⁊. C ad. l. iul'. ꝺ adulte. l. abolitione. qꝺ āt de fratre patruo ⁊ auūculo adijcit̄ nō est ꝑ ħ senatuscō. sed ꝑ cōstitutionē constātini. vt in p̄dicta. l. q̄uis. qꝺ aūt illi dies sint vtiles leg. ff. ad. l. iul'. de adul. l. miles. §. lx. C. ad. l. iul'. ꝺ adul. l. vi. ⁊. l. iure mariti. Sed lꝫ qdaꝫ notauerint ꝙ criminis adulterij accusatio tātuꝫ det̄ certis ꝑsonis ꝑ. l. p̄dictaꝫ: q̄uis tñ verius puto ꝙ etiam post illos alij admittāt̄ q̄si talis sensus sit ꝙ cū crimē adulterij sit publicum: p̄mo ꝯpetet illis accusatio. ⁊ ꝙ dicit lr̄a. extraneos āt ꝓcul ⁊c. intelligas interim: nō āt intelligas ꝙ nunq̄ꝫ admittant̄. ⁊ sil'e habes alibi: si aliqs egit vi bonoꝝ rap. dr̄ ꝙ denegat̄ ei accusatio. l. iul. de vi pu. subaudit̄ interim donec agit p̄uata accusatione vi bo. rap. ⁊ sic intelligamus. l. ff. vi bono. rap. l. p̄tor. §. ħ. edicto, ⁊ ꝑ. l. C. qn̄ ciuilis actio crimi. pu.

dicet. l. vnica. ¶ Istud sufficiat tetigisse ad noticiā istius senatuscō'sul. alia q̄ sunt de accusatione adulterij in libello accusatorio reseruabim⁹: ⁊ q̄re in summa domini mei ad. l. iul. de adul.

¶ De senatusconsul. cuius nomine nō habemus qd̄ vetuit pecuniā ludere. Rubrica.

1 Senatusconsultū sine nomen prouidet: vt nullus pignus super aliqua re negata vel confessa deponere possit.

1 † Inueni ⁊ aliud senatuscō. cuius nomē non habemus: ⁊ est vtile ⁊ habet locum frequēter. multi sunt hodie ita facilles qui quando aliquid dicūt ita esse ⁊ ex alia parte negatur dicūt postea inter se penam⁹ pign⁹ q̄ ita est: ⁊ sic ponūt. ⁊ sic aliqn̄ multi simplices multa amittūt. ⁊ aliqn̄ imperiti iudices sic cōtrahentes cōdemnāt vnde senatuscō. phibuit pecuniam ludere. i. ponere huiusmodi pignora: siue pecuniam: siue aliud quid sit vt nomen pecunie large sumatur. vt ⁊ alibi. C. de consti. pecu. l. ij. adeo vetuit hoc senatuscon. vt non detur actio nec nisi in duobus casibus: qn̄ cā vescendi: ⁊ qn̄ cā virtutis ostendende. vt. ff. de alea. l. ij. ⁊. l. qbus. ⁊. l. qd̄ in cōuiuio. q̄ exempla excepta qdā male intelligunt. ⁊ sic causa vescendi: puta si dicunt ego pono. x. sol. q̄ ego comedam plus q̄ tu: iste intellectus malus est. quia iā inuitarentur hoies ad ingluuiem. sȝ ita intelligas causa vescēdi: puta dico aliquid esse verum: negas tu. ponamus pignus. vel. x sol. ponim⁹ ⁊ p̄ quomodo vt qcūq; obtinuerit. isti. x. solidi ponanf in conuiuio. tunc senatuscō. admisit. quia illa pecunia ponitur in cōuiuio: ⁊ h̄ est inductū causa recreationis. Item aliud exemplū satis leue. ponamus. x. q̄ ego curro plus q̄ tu. q̄ ego iacio pilā plus q̄ tu. q̄ ego te in saliendo: vl' luctando: vincā. ⁊ hoc ideo vt homines fiant vertuosi. vt in predictis. ll.

¶ De senatusconsulto cuius nomē nō habemus qd̄ proditū est de fugitiuis suis. Ru.

1 Mulcta in seruis fugitiuis que sit.

2 Senatusconsul. tale an locum habeat si serui fugitiui gerant se pro liberis.

3 Seruos fugitiuos recipientes quare in huiusmodi actione tali pena mulctentur.

4 Ignorātia an admittetur: si ille qui seruū fugitiuum suscepit: dicat se ignorasse illū fuisse seruum: vel colonum alterius. ⁊ fugitiuum.

5 Pene diuerse quare imponantur seruos fuguiuos recipientibus.

Est ⁊ aliud senatuscō. cuius nomē non habemus qd̄ vtilitatē continet ⁊ locum habet in seruis fugitiuis quo senatusc. prodita sūt multa. ¶ Primū ne fugitiui recipianf siue a dn̄is p̄dior siue villicis: vt sunt castaldiones siue a procuratorib⁹ possessionū vt s̄t baiuli seu bailiui. ¶ Secundum q̄ mulcta statuitur in recipientē.

1 vt. ff. de ser. fugitiuis. l. j. † Questio. Sed que erit mulcta quidam glosant ibi penā illius. l. C. de ser. fugiti. qcunq;. alij dicūt mulcta extraordinaria pro motu iudicis ex quo statuta non fuit. vt ar. de effrac. ⁊ expila. l. j. sed ⁊ primum magis placet. ¶ Tertium est q̄ de equitate procedit: vt si ille qui recipit fugitiuum reddit domino: vel exhibet illum fugitiuum corā magistratu infra. xx. dies q̄ liberetur a mulcta. ⁊ senatus dat veniam ab illa actione in ante actum idest propter actum preteritum. vt. ff. eo. l. j. §. is autem quidam autem glosant ante actum idest illo tempore quo fuit factum senatuscō. quasi di. q̄ hodie non daretur: sed non credo: immo etiā hodie locum habet illa humanitas. senatus infra predictos dies qui erunt continui ⁊ non vtiles. quia semper in iure nostro accipio tempora cōtinua nisi dicātur vtilia. vt. ff. de his qui no. infa. l. genero inquit mortuo. ⁊. ff. de diuer. ⁊ tē. p̄scrip. l. j. ¶ Quartū vt licitū sit domino fugitiui serui inquirere domos senatorū militū: aut paganor: h̄ etiā induxit fama. Item q̄dda senatuscō. factum fuit modesto psule: vt vnus magistrat⁹ mittat l̄ras ad aliū magistratū illius puincie in q̄ puincia latitat fugitiuus: vt inuestitū dn̄m volentē inquirere fugitiuū: q magistrat⁹ si nō iuuerit punief pena. c. sol. q̄ etiā pena punief ille q nō patif domū suā inquiri. ⁊ h̄ fuit inductū p eplā diuor marci ⁊ commodi

vt.ff.e.l.j.§.B autem senatuscon. ⁊.l.diuus. quod dicit de solidis intelligas ꝺ aureis. semper enim hoc est in iure vt solid⁹ pro aureo computetur: quorum.lxxij. acceptis feruntur in libram auri. vt. C. lib. x. de suscepto. ⁊ arca. l. quotiens. Illa. n. mulcta cui dabitur glosatur ibi ꝙ fisco. C. de modo mulct. l. seuera: vel forte dimidiabitur agenti pars. ⁊ pars fisco: vel tota dabitur agenti: vt de hoc notaui.ꝺ. ad senatuscō. turpillia. Diuus etiam marcus ⁊ senatuscon. plus addiderūt ꝙ potest dominus domuȝ intrare cesaris ⁊ senatoris: ⁊ paganorum. ⁊ potest scrutari cubilia ⁊ vestigia occultantiū. i. loca secretissima. scio. n. q̄sdam qui sub lectis: sub veget. b⁹ habent loca secreta in quibus abscōdūt. vt. ff. e. l. diuus. ⁊ hic ē casus vbi scrutātur cubilia maioris ⁊ minoris: al's turpe ē ꝙ scrutenē. q2 turpe ē pōpa patere diuicias ⁊ rei familiaris detegere paupratē. vt. C. qū ⁊ q. quarta ps debea. l. ij. lib. x.

2 Qō. † Quid āt si isti fugitiui gerāt se pro liberis nihilominus hȝ locū senatusc. vt. ff. e. l. fugitiui imo grauius cohercentur ipsi fugitiui vt ibi: nisi forte longo tpe steterit in pos. libertatis: ⁊ bona fide: ⁊ paratus sit suscipe liberale iudiciū: sicut fecit spartanus. vt. ff. de acqren. pos. l. possideri. §. si seru⁹. ℭ Uerꝫ q2 ħ de mulcta iponēda isti q recipit fugitiuū tractamus. q2 iura in pte ista variare videnē. q2 q̄dā maiorē: q̄dā aliā penā iponūt: iō de illis videamus. Distingue tñ ꝑsonā fugiētis ⁊ nō inuentes aliquod ꝯrium. nam in diuersis fugitiuis iura loquuntur. ⁊ sic q̄libet. l. loqē in domicilio suo. Ecce si fugit seru⁹ alicuius priuati ⁊ suscipiē locū hȝ pena. l. illius. C. de ser. fugitiuis qcūqꝫ. ꝙ restituet eū cū pari alio vel. xx. sol'. ⁊ puniet semel si semel susceperit: scdo ⁊ tertio si totiēs peccauerit: q̄ pena dabiē dn̄o fugitiui. vt i p̄dicta. l. quicūqꝫ. ℭ Si autē seruus sit rei pub. alicuius ciuitatis. ⁊ tūc puniē i. xij. sol'. i. aureis: ⁊ ꝺfensor negligēs qui nō requirit dabit duo vicaria mancipia. vt. C. de ser. fugi. l. mācipia. sȝ. l. illa nō loqtur in occultāte: sȝ i sollicitāte ꝙ fugeret. Si autem sit seruus fisci qui fuerit occultās, ius punietur in. xij. lib. argenti. vt. C. e. l. si quis seruum fiscalem. Si autem sit seruus ita ꝙ tributarius: vel inquilinus quod intelligo de ascriptitio: cēsito seruo tūc qui celauerit vel recepit fugitiuū. xij. lib. argenti fisco inferet: ⁊ illū cū altero similī domino reddet. vt. C. de agricolis ⁊ cen. lib. xj. l. seruos. vel dico poni tributarios. i. inquilinos: vt in. l. illa habeē. Si autem sit colonus tracensis qui eum suscipit puniē i libris duab⁹ auri: qs soluit domino illi⁹ coloni ⁊ illū restituit cū toto peculio ⁊ cognatione sua. vt. C. lib. xj. ꝺ colonis tracēsi. l. vnica. Si āt sit colon⁹ illirician⁹ ille qui eū recipit ꝓ motu iudicis puniē: pena illa fisco soluēda ⁊ dn̄o aut tenebiē reddere sibi opas ⁊ dānū totū: ⁊ ipsꝫ colonū in quadruplū reddet. vt. C. lib. xj. de colonis illirici. l. vnica. Si āt sit colonus p̄rimonialis ipsius cesaris: ille qui illū recipit puniē in vna libra auri: ⁊ colonus restituiē. vt. C. li. xj. de fugitiuis colōis p̄rimonialib⁹. l. quisquis.

3 † Qō. Sȝ illud q̄riē q̄re tales pene iponūē recipiētibus p̄dictos fugitiuos. Rn̄o: rō assignaē in. l. illa de agri. ⁊ cen. l. seruo. q2 quilibet isto metu deterritus seruū a se incognitū ꝓpulsabit: ⁊ nullū recipiet: ⁊ volūtas fugiēdi nō erit seruo. nemo. n. dn̄m suū deseret sciēs nunq̄; locum sibi latendi eē derelictū. sed aut cognitū sibi igenium vnusquisqꝫ suscipiet. aut eū q se liberꝫ simulauerit a se submouebit metuēs ne fiat obnoxius penis cōstitutis.

4 † Qō. Quid si ille q suscepit illuȝ dicat se ignorasse illū fuisse seruum vel colonum alterius: ⁊ fugitiuum: nunqd eius ignorantia admittetur. Respondeo non. nam non est ignorantie locus. nam ad criminis rōnem illud solū sufficit ꝙ icognitum sibi seruū tenuit. vt. C. li. xj. de colonis illiricianis. l. vnica.

5 Qō. Item queritur quare ita diuerse pene imponuntur: vt supra dixi. Respondeo i iure nostro semper inuenitur ⁊ multotiens ꝙ vbi debuit maior pena imponi: ꝙ imponitur minor: ⁊ econuerso vel rōe locoꝝ ⁊ ꝑsonaꝝ cōditio est in causa.

ℭ De senatuscon.

¶ De senatuscon. emiliano seu albiano qd̄ probibet donationem inter virum et vxorem. Rubrica.

1 Donatio quare inter virum ꝛ vxorem ꝓhibeatur: inter procum autem ꝛ concubinam nequaꝗ̄.
2 Senatuscon̄sultū emilianū ad h̄ vt locuʒ habeat: quot requirantur.
3 Donatio qūo retro agi dicatur.

Vtilitatis ēt cā patrum ē senatuscō. qd̄ factum fuit ipe iperatoris antonini añ mortem diui seueri pr̄is sui ꝛ auctores fuerūt istius senatuscon. flacus emilianus mima: ꝛ albinus ꝯsules. de nomina ḡ illō senatuscon q̄cūqꝫ vis denoiemus ḡ illō senatusc. cā vitādē male sonoritatis senatusc. emilianū vel albinū vocatur. Qd̄ s. natusc. h̄ꝫ locū in dona. ꝓhibēdis: ne fiāt iter maritū ꝛ vxorē. ꝯstāte mr̄imonio ꝛ admisit ceteros casus i quib⁹ donatio fieri pōt. vt. ff. de dona inter virum ꝛ vxo. l. cū hic stat⁹ in pñ. ¶ Que āt fuit rō ꝓhibitionis notaꝑ. ff. e. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ¶ Pria rō ne amore mutuo se inuicē spoliarēt. ¶ Scd̄a ne nō studerēt circa educationē liberorum. ¶ Tertia: q2 sepe mr̄imoniū dissolueret dum nō donaret q posset. ¶ Quarta: q2 iā eēnt mr̄imonia venalia. ¶ Quinta fuit cā honestatis ꝛ multiplex: vt honestū amorem animorum vir ꝛ vxor cōseruarēt: vt fame tā ꝯiunctaꝝ ꝑsonaꝝ cō suleret: ꝛ vt cōcordia q̄ semꝑ dꝫ eē inter maritū ꝛ vxorē nō videaꝑ ꝑcio recōciliari. sic. C. d̄ istl. sub ꝯdi. l. repbēdēda: ꝛ vt sic melior pauperior ꝛ deterior ditior
2 fieret. † Qd̄. His rōnibus sic consideratis oībus in vnū soluitur qd̄ de q̄ vidi virū prudentē ipeditū: q̄ est rō q̄re donatio ꝓhibeꝑ iter viꝝ ꝛ vxorē: vt dictū ē. donatio āt iter amasiū ꝛ ꝯcubinā valꝫ. vt. ff. d̄ dona. l. affectiōis. ꝛ. l. donatiōes. ꝛ. ff. e. l. iij. §. videam⁹. ꝑterq̄ i militib⁹. vt C. e. t. l. si ācilla. imo pl⁹ qd̄ p̄t qs mērrici donare. vt in p̄dicta. l. nā si sola p̄ma rō ꝯsideraret nō eēt rō. q2 de ordine ꝛ regulari iure pl⁹ aliqs diligit ꝯcubinā: vl' ēt aliqn̄ vilissimā meretricē q̄ꝫ vxorē. sic sciūt illi qui i talib⁹ debacāꝑ: ꝛ sic ꝓhibeꝑ donatio iter viꝝ ꝛ vxorē: sic ēt ꝓhibeꝑ donare ꝛ socer cū soce: o socr⁹ nurui: socer gn̄o. vt. ff. e. t. l. cū h̄ stat⁹. §. oīo. itē ꝛ qui in eiusdem p̄tāte sunt ꝓhibenꝑ sibi donare. vt. ff. e. l. iij. §. qui in eiusdē. ꝛ accipias v̄bū p̄tātis tā ꝑ filijs q̄ꝫ ꝑ seruis. vt. ff. eo. l. iij. §. v̄bū p̄tātis. Et q̄re inter istos donatio ꝓhibeꝑ
2 oēs p̄dicere rōes p̄nt assignari. † ¶ Uñ ad h̄ vt istud senatuscō. locū h̄eat tot sunt necēaria. ¶ Primum q̄ sit mr̄imonium ꝛ ꝑ v̄ba d̄ p̄nti. ꝯsensus. n. ꝑ v̄ba d̄ p̄nti nō cōcubitus facit matrimoniuꝫ. vt. ff. d̄ re. iu. nuptie. ꝛ. ff. e. l. cū h̄ stat⁹. §. si mulier. si enim ꝑ verba de futuro q̄ sunt spōsalia ꝯbiꝑ donatio nō ipediꝑ. vt. ff. e. l. si sponsus. Sꝫ miꝝ ē q̄ donatio ista cōcediꝑ: tū diligit sponsus sponsam magis forte q̄ꝫ marit⁹ vxorē. sed rōnes oēs p̄dicte iuncte sil' hāc qōnem tollūt. ¶ Scd̄m ē necessariū vt ꝛ si ꝑ v̄ba d̄ p̄nti mr̄imoniū ꝯbaꝑ q̄ illud nō retracteꝑ: al's donatio nō valeret. vt. ff. e. l. iij. §. videam⁹. Sꝫ exēplum qd̄ ibi poniꝑ q̄ si libta ꝯbit cū senatore q̄ mr̄imoniū sit nullū: ꝛ sic donatio valꝫ hodie illud exemplū ēt iure autēticoꝝ sublatū ē. vt in aut. vt liberti decetero nō indigeāt aureos h̄re anulos. ꝛ ēt iure canonico. ¶ Tertiū vt donatio fiat inter viuos ad h̄ vt ꝓhibeaꝑ. cēteꝝ si fiat cā mortꝭ tūc donatio valꝫ: q2 excurrit in id tp̄s q̄ maritus ꝛ vxor eē desinūt nisi medio tp̄e fuerit reuocata. vt. ff. e. t. l. si cū fuū. §. vl. ꝛ. l. q2 oīs. n. dōatio mortis cā fcā valꝫ iter eos. vt. ff. e. l. sꝫ iterim. sꝫ ibi ē q̄ddā mirabile v̄bū q̄nqꝫ taqꝫ dōatio nō retro agiꝑ emergūt vicia. qd̄ v̄bū sic intelligimus tūc donatio nō retro agiꝑ quādo ita fit vt tūc demū valeat cū mors fuerit subsecuta: ꝛ tūc emergūt vicia. q. d. r. gul'a viciaꝑ: qd̄ viciuꝫ ē qñ aliquis cas⁹ occurrit q̄ regl'a nō h̄ꝫ locū: ꝛ sic exceptio regl'e dꝛ viciū regule. vt. ff. d̄ re. iu. l. j. rō. n. ē i oīb⁹ ꝯctib⁹ vt specteꝑ initiū. vt. ff. mā. l. si ꝓcurꝑ. h̄ ēt i q̄si ꝯctibus. vt. ff. d̄ ne. gest. l. pōp. i negociis. h̄ ḡ viciaꝑ regl'a vt cū donatō cā mortis sit ꝯct⁹. vt isti. d̄ dona. ꝛ. C. d̄ dōa. l. si qs argē. §. pe. ḡ sꝫ regl'aꝫ dēret ꝯsiderari tp̄s ꝯct⁹: viꝝ valēt vl' n̄ valeret. sꝫ illō

tp̄ t nō ꝯsideraf: qꝛ illo tpe nō posset valeret cū m̄rimoniū ꝯstet. R̄n. iō regl'a viciatur: qꝛ ꝙ inspiciaf tp̄s ꝯctus: ⁊ pncipiū l ꝯctib⁹ locū hꝫ in ꝯctib⁹ veris ⁊ habitis īter viuos. at iste ꝯct⁹ sil'is ē legato. vt. C. de dona. cā moꝛ. l. vl. ⁊ sic nō pt locū hr̄e regl'a. vt. ff. qn̄ dies le. ce. si. post. §. vl. ⁊. l. vlti. ⁊. ff. de dona. cā moꝛ. l. vl. ⁊. ff. ð ꝟ. ob. l. si fili⁹. sꝫ lꝫ senat⁹ dōationē ꝓhibeat: vt dixi: nō ꝓce. sit donatio nō īfirma ipso iure: sꝫ infirmāda qꝛ pōt reuocari: ⁊ q̄re h̄ dico: qꝛ si esset ipso iure infirma nō posset cōfirmari exp̄ssim vel tacite: sicut dic̄ lex posse ꝯfirmari vt. ff. ⁊. C. ð dona. inter virū ⁊ vxo. l. donatiōes. ⁊. ff. e. l. cū h̄ stat⁹. al's nō posset cōfirmari. qꝛ obligationes q̄ ꝓpꝛijs viribus non cōsistunt ꝑtoris imperio nec officio iudicis cōfirmantur vt. ff. ð act. ⁊ obliga. l. obligationes. † Q. ō.
3 Sꝫ illud queritur quomodo dicaf retro agi donatio. Respondeo retro agif: al's si fiat inter viuos agif. i. contrahitur q̄tuꝫ ad fructus: non autem q̄tuꝫ ad dominiū. vt. C. de dona. inter virum ⁊ vxoꝛem. l. donationes. ¶ Sꝫ lꝫ senatusco̅. ꝓhibuerit donat. int̄ viuos. alios tn̄ ꝯctus nō ꝓhibuit. s. venditionis. permutationis ⁊ mutui. vt. ff. e. t. l. si spōs⁹. §. circa. ¶ Itē nota ꝙ lꝫ ꝓhibuerit ēt donationes īter viuos: tn̄ in certis casibus admisit: ⁊ sunt casus illi. xviij. Pꝛimus vbicūqꝫ ille q donat nō fit pauperioꝛ: ⁊ ille q recipit nō fit ditioꝛ valet donatio. pone si donat aliquē locū cā sepulture. vt. ff. e. l. si spōsus. §. cōcessa. Secūd⁹ si donat vxori aliqd ad oblationem dei. Tertius si donat locum pro opere publico qd̄ ꝓmisit faciendo. Quartus si donat vt edem publicaꝫ dedicaret. Quint⁹ si donat vt cōsecraref. Sext⁹ si donat aliqd ꝑ vxoꝛe i edes sacras: vt deus cōseruet illi maritello vxoꝛē suā. vt. ff. e. si sponsus. §. concessa. Et sic per ista ꝓbari possit ꝙ vlp. fuit xp̄ian⁹ ⁊ posset esse cū fuerit de vltimis iuris consultis: cum inueniā marcellū q fuit anterioꝛ. vt ꝓbaf C. de cōdi. idc. l. pe. nā ibi vlpia. marcellū suo sermone coꝛrexit: qd̄ ille marcellus ꝑsumif ꝙ fuerit xp̄ian⁹, nā ipse dixit ꝙ si

qs abstulit rē q̄ fuit donata deo īmoꝛtali q tenef. l. iul. peculat⁹. vt. ff. ad. l. iul. peculat⁹. l. lege iul. pecu. pōponius. n. q fuit de antiqs inuenif ꝙ fuit tpe tiberij: sub q̄ natus est xp̄s. vt. ff. de here dibus insti. l. si pater i fi. ⁊. l. seq. q̄. l. pōpo. ē. Septim⁹ si marit⁹ institut⁹ repudiet hereditateꝫ q̄ ad vxoꝛē deuenit: vel q ꝛ substituta: vel qꝛ ab intest. debebat succedere. Item si repudiet legatū ⁊ vxoꝛ vel erat substituta in legato vel erat heres: ⁊ ē rō. qꝛ marit⁹ nō fit paupioꝛ q non acquiret sꝫ q de suo patrimonio deposuit. vt. ff. e. si spōsus. §. si heres. Octauus: qn̄ marit⁹ vxori rogat⁹ hereditatē restituere: vel econuerso insolidū restituit q̄rta nō deducta ex certa sciētia: nō si ꝑ erroꝛē: iō valet qꝛ nihil de suo soluit: sꝫ plenioꝛem fidem testatoꝛis sequitur. sꝫ magis fidē exoluit q̄ꝫ donet. neqꝫ enim ð s.. o ꝓficiscif. sꝫ qd̄ de alieno plenius restituit. Idē ē etiam si qs marit⁹ sit rogat⁹ restituere hereditatē aliq̄ re deducta: ⁊ ipse insolidū restituit. ⁊ generaliter vbicūqꝫ de suo nō diminuit. vl' si diminuit ille tn̄ q recipit nō fit locupletioꝛ: donatio valꝫ. vt. ff. e. si spōsus. §. si heres. Nonus: qn̄ pecuniā a marito donatam vxoꝛ dedit pro spoꝛtulis sui cognati. iō valꝫ: qꝛ mulier nō fit locupletioꝛ. vt. ff. e. l. si spōsus. §. si mulier. Decim⁹ qn̄ maritus dedit pecuniam ꝑꝑ vnguenta vxoꝛis vt sibi pulchꝛioꝛ appareret. o miser maritele q̄re in talib⁹ expendit certe multe credūt pulchꝛiores apparere. sꝫ sunt turpioꝛes ⁊ vilioꝛes apparēt. vt. ff. e. t. l. qd̄ autē. §. j. Undecimus. s. vt si fiat moꝛtis cā: vt. s̄. dixi. vt. ff. e. l. si cū fuū. §. vl. Duodecim⁹ si vxoꝛ vtaf s̄uis viri: aut vestimēt̄: aut domū viri i gratis inhabitauerit. vt. ff. e. l. si vir vxoꝛis. Tertius decimus qn̄ marit⁹ soluit vectigal ꝓ vxoꝛe: ⁊ ē rō. qa nō vꝫ donare q necessarijs oneribus succurrit. vt. ff. e. si qs ꝓ vxoꝛe. Quartus decim⁹ si aliqd in pueros ex ancillis dotalibus natos expēdit: vel in doctrina: vel in alimēta. ⁊ merito valꝫ: qꝛ ministerijs coꝝ vtif. vt. ff. e. si id qd̄. §. sꝫ siqdē in pueros. Quint⁹ decim⁹ si pecuniā ad diē debitā pure soluat. licet

in medio tpe hȝ ꝯmodū rep̄sentatiōis. vt ff. e. ti. l. sȝ ꝛ si vir. §. ꝙ si vir vxori. Sextus decim⁹ qñ ex opis ācillaꝝ viri: vxor ō sua lana fecit vestimētū: ꝓ opis ācillaꝝ nihil marito soluit. vt. ff. e. l. sed ꝛ si vir. §. si vxor. Septimus decim⁹ qñ vxor donat marito grā adipiscēde dignitatis: q̄tenus ad dignitatē necessariū ē. vt. ff. e. l. qḋ adi p. scēde. ꝛ. l. nup. ꝛ. l. nā. Octau⁹ decim⁹, si fiat ab vxore donatio viro exilij cā. vt. ff. e. t. l. int̄ virū. ¶ Hec breuiter ad noticiā istius senatuscō. notaui. alia quere in summa dñi mei. C. de dona. inter virū ꝛ vxo. Sed lȝ iure romano donatio īpediatur: credo ēt ꝛ in iure lōbardo impediri similiter. vt in lōgobar. de his q̄ a viro in vxorē dātur. l. ij. alios āt ꝯc⁹ īter viꝝ ꝛ vxo. lex lōgobar. nō admittit: q̄re q2 mlr ē i ptāte mariti. i. i mūdio. ꝛ sic ꝯc⁹ ñ valet: sicꝫ īter pupillū ꝛ tutorē. vt in lōbarda: q̄lr mulieri alie. p. ꝛ sic. ff. de auc. tu. l. j.

¶ De senatuscō. qḋ ꝓhibet matrimonium inter senatorem ꝛ damnatam publico iudicio: ꝛ quod ꝓhibet matrimonium inter seruum ꝛ libertam. Rubrica.

1 Senatori prohibet ducere: aut retinere aliquam damnatam crimine publico in vxorem.

1 Ultimo ē inuētum q̄ddā mirabile senatuscon. cuius nomen nō habemus q̄ ꝓhibet senatori ducere aut retinere aliquā dānataȝ publico iudicio in vxorem. vt. ff. de ritu nup. l. palaȝ. §. senatus. Sed de h̄ non multum curo. q2 hodie matrimonia iure poli ꝛ non iure fori cēsent̄. Unde ppe̅a mr̄imonium ꝯctū nō dissoluet̄: nec ꝓhibet̄ ꝯhendū. silr ꝛ ō h̄ēt senatusc. q̄ ꝓhibet̄ ne liberto nubat filia senatoris. silr ñ multū curo de q̄ hēs. vt. ff. de dona. inter vi. ꝛ vx. l. iij. §. videamus. q2 ꝛ iure cano. ꝛ iure aut̄. vt liberti decetero aureis non indigeāt anulis. col. sexta. omnia ista sublata sunt. ꝛ sic erit finis huius tractatus.

¶ Incipit tractatus de constitutionibus q̄ violentias puniunt.

1 Raptor: ꝙ sit fur manifest⁹ ꝛ fur nec manifestus an contraria sint.

Explicito tractatu senatuscōsultoꝝ q̄ collegi in h̄ ope cū in diuersis titulis dispsa sint. nūc ad cōstitutiones q̄ violentias puniūt trāseamus. Uerꝫ q2 sunt actiones interdicta ꝛ edicta ꝛ ꝯstōnes q̄ violentiā puniūt. Primo de actōnibus: ꝛ breuiter. Scdo de edictis. Tertio de ꝯstōnib⁹ dicamus. Itē q2 q̄dā ꝯstōnes loquuntur de non vacante possessione. iō de illis p̄mo videamus. postea videbim⁹ de cōstitutionibus q̄ loquuntur de possessiōe vacāte. Cōtra violētū ꝓdite sunt act̄. iste. s. ciuilis furti nec manifesti. Itē ꝓtoria furti māifesti. Itē act̄. vi bonoꝝ rap. In oībus. n. istis violētia cōmittit̄ ablatiua. oīs. n. raptor fur ē nec manifestus: ꝛ si in furto nec manifesto cōmittit̄ violentia ablatiua. multo forti⁹ ḡ in furto manifesto. vt isti. vi bonoꝝ rap. §. vl. ꝛ. ff. vi bo. rap. l. j. Itē omnis raptor fur manifestus estimād⁹ ē. vt. ff. de fur. si vēdidero. §. cū

1 raptor. † Sȝ videt̄ īter se ꝯria ꝙ raptor sit fur manifestus ꝛ fur nec manifestus. Rñ. fur manifestus est fur qui ꝯctat rem alienā inuito dño. manifestus q2 seipꝫ publicat. vt. ff. vi bonorū rap. l. ꝓtor. nō tñ illo mō q̄ fit fur manifestus. s. appzehēsione anteq̄ꝫ ꝑueniat ad locū destinatū ꝛ isequutus cum clamore. vt insti. de ob. q̄ ex delic. nas. Cōsiderata tñ pena tenet̄ furti nec manifesti. Uel dī fur nec manifest⁹ alia significatione: ex q̄ aliqs istoꝝ modoꝝ nō interuenit. De his rōnibus nō curo ꝓsequi: q2 de his oīb⁹ inuenies spāles rub. ō. de act. furti māifesti. ꝛ supra de actione furti nec māifesti. ꝛ. ō. de act̄. vi bonoꝝ rap. ¶ Est ꝛ alia actio q̄ punit violentiā. s. actio qḋ me. cā. sed ibi de violētia cōpulsiua. vt. ff. qḋ me. cā. l. si mulier. ō h̄ similiter nō multū curo. q2. ō. in tractatu spāli in h̄ ope de hac actione notaui. Sūt interdicta q̄ violentiā puniūt. ¶ Primū interdictū vnde vi qḋ locum hȝ in rebus imobilib⁹ ꝛ locū hȝ ꝓ violētia expulsiua. vt notaui. ō. de interdicto vñ vi, in spāli rub. ¶ Secundū

interdictū vti possidetis qd locū hʒ in rebus imobilib⁹ ꝛ ꝑ vi turbatiua. de q̄ notaui. s̄. de interdicto vti poss. in spēali rub. ¶ Tertiū fuit inuētū interdictū vtrobi. quod etiā locū hʒ ꝑ violētia turbatiua. vt notaui. s̄. de interdicto vtrobi. i speciali rub. ¶ Quartū ē proditū interdictum qd vi aut clā. qd locū hʒ etiā ꝑ reb⁹ imobilibus: ꝛ ꝑ vi ingetatiua. de q̄ notaui. s̄. in speciali rub. qd vi aut clā. ¶ Quintuʒ interdictū ē de operis no. nūc. qd locū hʒ ꝑ opis futuris ne fiāt ꝯ nūciationem fcāʒ vel p pretorē: vel p lapilli iactū. vel nudo sermone. de q̄ dixi. s̄. in spēali rub. i. de operis no. nū. ¶ Sextū ꝑditū ē iterdictū ne vis fiat ei q in pos. missus ē. p qd subuenitur illi q cum esset missus in pos. ꝛ non possideret: cui p interdictū vn̄ vi non poterat subuenir: de quo diximus. s̄. in speciali rubrica ne vis fiat ei q in pos. missus est. ¶ Septimū ē edictū diui marci. de quo qꝛ nō dixim⁹ plene nūc videam⁹: ꝛ postea statim dicemus singulariter de omnibus cōstitutionibus que puniunt violentos.

¶ De edicto diui marci. Rubrica.

1 Edictum diui marci ad hoc vt competat: quot necessaria sint.

2. 3 Positiones actoris et rei in tali actione.

4 Libellus in tali actione quomodo formetur.

5 Creditor occupando bona debitoris quare sic puniatur

6 Edictum diui adriani an locū hēat: si creditor debitoris rem accipiat: vel si auctoritate propria intrauit.

7 Consilium in litera positum quid creditori prosit.

8 Debitor si resistat creditori volenti possessiones rei alicuius accipere ratione pacti: an violentiam committere videatur: ꝛ an creditori resistere possit.

9 Debitor si vendidit rem suam: in qua creditor poterat per pactum sua propria auctoritate intrare: an possit propter illd pactum intrare: re existente penes illum emptorem:

10 Creditor vt sua propria auctoritate intrare possit: an debeat cognosci ordine iudiciario dato libello: lite contestata: vel de plano expediatur.

11 Debitor contra petitionem creditoris petentis ipsum mitti in possessionem: an audiendus sit.

12 Pignus an dicatur pretorium vel cōuentionale: si iudex mittat creditorē in possessionem secundum conuentionis tenorem.

13 Debitoris vnā rem si creditor occupauerit an debitum totum amittat: an vero in re illa tantum punitur.

14 Lex extat quare fuit posita sub titulo ꝙ metus causa: cum nihil in lege illa de metu tractetur.

15 Lex extat quare non ponatur sub titulo. ff. ad. l. iuliam de vi priuata.

16 Edictū diui marci an in tali actione locuʒ habeat: ꝛ actio ꝙ metus causa.

17 Creditor siue rem mobilem siue immobilem occupet: an edictum diui marci locuʒ habeat.

18 Edictum diui marci an locū habeat: siue dolum interueniat: siue non.

19 Actio bono. rapto an in re mobili locum habeat.

Diuus marc⁹ ꝯsultissim⁹ ꝑnceps volēs punire voraginē malicia ꝛ auariciam creditorum ꝛ subuenire debitoribus ne a creditoribus iniuriose verenť. timēt enim debitores creditores suos plusq̄ʒ febrē statuit ꝛ induxit suū edictū quod ē generale in ꝑsonis oim creditorū. ꝛ dixit sic. Quicūqʒ creditor hʒ aliquā act. ꝯ aliquē debitorē suum: bonū ꝛ optimū ē vt ciuilibus actionib⁹ experiať: ꝛ sic faciat sibi debitorē p iudicē ꝯdēnari. si aūt creditor nō vult cū debitore ordine iudiciario ꝯtendere. sꝫ auctoritate propria rem debitoris occupat: vel rem seu pecuniā a debitore sua auctoritate accipit rē occupatā seu pecuniam acceptā restituit. ꝛ ius crediti nō habebit. qꝛ actionē amittet: sic hec ꝓbať. ff. qd metus cā. l. extat. ꝛ. ff. ad. l. iul. de vi ꝑua. l. creditores. †

1 ¶ Unde ad h̄ vt istud senatuscōsul. locū habeat tot sunt necessaria. ¶ In ꝑmis ꝙ ille sit creditor: ꝛ alius debitor: ista enim sunt duo relatiua: ꝙ vnū

sine alio esse nõ potest. ¶ Scdõ q̃ creditor aucte ppria rẽ illius debitoris occupet: vel inuadat. iõ dico aucte ppria: q2 si p pactũ nõ tenet: vel si aucte iudicis. vt. C. de pign. l. iij. z C. ad. l. iul. de vi publi. l. iij. hec pbat. ff. qd me. cã. l. extat. z ff. ad. l. iul. de vi pua. l. creditores. ¶ In hoc
3 ãt edcõ ac. breues poterit face po. † Positio ac. Ego dico q̃ tu es creditor meus. ¶ Itẽ dico q̃ tu mutuasti mihi. xx. lib. ¶ Itẽ tu aucte ppa talẽ rẽ meã occupasti seu inuasisti. ¶ Ecõtra reus sic ponet.
4 † Põ rei. Ego dico q̃ quãdo mutuaui tibi xx. lib. tu pmisisti illas mihi reddere vsq3 ad mẽsez. ¶ Item si non redderes puenimus q̃ aucte ppria mihi liceret rẽ tuã accipe: seu poss. rei tue aucte ppria ingredi. ¶ Itẽ aucte iudicis ego rem illã apphendi. ¶ In hoc edicto cõci. ac. sic li. † Libel-
4 lus. Coqueror. e. R. d. M. creditore meo q cũ mutuasset mihi. xx. lib. auc. ppa rez meã talẽ inuasit seu occupauit. vñ peto ipz p edictũ diui marci i amissione crediti puniri: z rẽ pdictã quã occupauit siue inuasit mihi ab eo restitui. Qd sic recte cõci. li. dicũt iura pdcã. ff. qd met9 cã. l. extat. z. ff. ad. l. iul. de vi pua. l. creditores. ¶ Sz circa hoc edictũ z ↄ hũc libellũ multa opponũ
5 tur. † Questio In pmis q̃rit q̃re creditor puniat sic occupando rẽ debitoris. Rñ. iõ. q2 sic auc. ppria dixit sibi ius: nã optimũ ẽ vt si q̃s actiones h3 creditor actionibus expiat: z debitor d3 in pos. morari: et creditor debuit esse petitor. vis. n. cõmissa ẽ ex q̃ id qd creditor deberi sibi putat p iudicẽ nõ reposcit: nec enĩ verecundie dignitati aut pietati ↄuenit qcq̃ nõ iure facere. Hec rõ redditur in. l. pdicta. ff. ad. l. iul. de vi priua. l. creditores. z. ff. qd me. cã. l. extat. iõ. n. iudicialis vigor ẽ i medio cõstitutus vt nemo sibi valeat sumere vltionẽ nec ius sibi dicere. vt. C. de iudeis z celicolis. l. nullus. Oppositio. Scdo q̃ritur: q2 nõ vi3 q̃ libellus bene concipiatur pp duo. pmo q2 creditor esset puniendus in q̃ deliq̃t: vt infra dicem9. creditor peccauit rem debitoris occupando: z sic d3 i rem puniri vt si fuit mobilis d3 eam i duplũ: vel in triplum: vel i q̃druplũ restituere: si fuit imobilis debuit eã rẽ reddere: z aliã penã sentire: vel altera z tm̃. vt. ff. de publ. z vec. l. licitatio. §. qd illicite. q̃re g̃ punit in credito. q2 dixit diu9 marc9 ius crediti nõ hẽbit. Rñ. diuus marcus ideo talẽ penã induxit. q2 cõsiderauit cãm vel rem pp quã ista violentia cõmittit. creditor. n. pp creditum seu pecuniã datam mutuo rẽ debitoris occupauit. z hoc ẽ ve3: vñ merito penam imposuit q̃si vicium sit in radice seu in cã originali. s. in creditor: z iõ si talem penam induxit de summa eq̃tate pcessit. Oppõ. Scdo nõ vi3 lib. bñ conceptus: q2 petis eũ puniri in amissione crediti: quod nõ vi3 vt pcedat. q2 diuus marcus constituit q̃ ius crediti nõ hẽbit. vñ vi3 q̃ sit ipso iure punitus non puniend9. Rñ. l3 ṽba videantur ad illum intellectũ posse suppinari. tñ si cõsideras ṽba sequẽtia: quisquis igitur probatus mihi fuerit zc. q ponunt in eisdem. ll. bñ cõcipit lib. sic cũ nõ sit ipso iure punitus: s3 ẽ p sniaz
6 puniend9. † Qõ. Item q̃ritur si creditor paciscat cũ debitore sicut frequenter de facto contingit q̃ si debitor in solõne cessaret q̃ licitũ eẽt creditori aucte ppa rẽ debitoris accipe: vel in possessionẽ rez debitoris intrare nũqd si rẽ debitoris accipit: vel si aucte ppria intrauit h3 locũ edictũ diui marci. Rño nõ. vt. C. de pigno. l. creditores. s3 l3 vim facere nõ videat. tutius tñ ẽ si fecerit aucte ptoris: vt ibi. veru3 si pactũ nõ interueniat nec auctoritas iudicis: z creditor auctoritate ppria ingrediatur tũc violentiã ↄmittit: z h3 locũ edictũ diui marci. vt in pdictis. ll. z. C. ad. l. iul. de vi publi. vel pri. l. in pos. Oppõ. Ite3 q̃ritur circa ea que dicis q2 vident ↄria. nã si pactũ interueñit qd creditor possit rẽ debitoris accipe: si accipit nõ vi3 vim facere nec incidit in edictum. z postea dicis qd tutius feceris si aucte ptoris. vt i pdicta. l. creditores. C. de pigno. si. n. nõ facio vi3 ego creditor sic ingrediẽdo: quid op3 ad ibi auctoritas ptoris: nũqd si nõ interuenit videor violentiam committere. certe ita videtur. z sic innuit q̃ creditor cõmit-

sat viz: ꝛ nõ ꝯmittat sic rē debitoris igre
diendo p pactum. R̄ñ quod dr̄ aucte p̄
toris cõsiliū nõ mādatum ē. multotiēs. n.
legislator dat ꝯsiliū: ꝛ mādatū nõ īponit.
vt. ff. de mosti. test. l. ii. ꝛ. ff de rei vēdi. l.
g destinauerit. ꝛ. C. de ordine iud. l. j. ꝛ. C.
de pigno. l. debitores. ꝛ in aut. de fide in
strō. §. si qs āt vult caute deponere. Op
pō. Sꝫ opponis legis ꝟtutes qtuor sunt.
Jmpare: vetare: ꝑmittē: punirē. vt. ff. de
leg. ꝛ ꝯſ. l. legis ꝟtus: ñ inueniť q dare ꝯsi
liū sit de ꝟtute legis. R̄ñ. verū est q ille qt
tuor sunt virtutes legis. i. qb⁹ nece hꝫ bõ
obedire ꝯsilio aut nõ. ꝛ iõ nõ posuit legis
7 lator ꝯsiliū p ꝟtute legis. † Qō. Item q̄
riť ad qd ꝓd sit ꝯsiliū illud. R̄ñ. multum.
q: posset esse q creditori i pos. capiēti de
bitor resisteret ꝛ possent venire ad verbe
ra vñ q: boni p̄toris ē lites minuere. vt.
ff. si certū peta. l. qdam ꝛ nõ dꝫ p̄tor pati
illos ad arma ꝛ rixam venire q̄s sua pt iu
risdictione ꝯpescere. vt. ff. de vsur. l. eqs
simum. iõ lex tāq̄ ꝓuida ꝯcedit tale ꝯsiliū.
8 † Qō. Itē q̄riť an si debitor resistat credi
tori volenti pos. rei alicu⁹ accipe rõne vi
deať violētiā cõmittere: ꝛ an possit credi
tori resistere. vr̄ q sic: q: vim vi repellere
oia iura pmittūt. vt. ff. vñ. vi. l. j. §. vi vi.
ꝛ. ff de iusti. ꝛ iur. l. vt vi. ꝛ ad. l. aql. l.
sciam. R̄ñ. nō puto debitorē in casu p̄di
cto posse resistere: q: tūc resistere p̄t qñ vio
lētia ex altera pte cõmittiť: sꝫ vt dixi nūc
ex pte creditoris pp pactū violētia nõ cõ
mittiť: vñ. ll. allegate nõ ꝓsunt: sic alr̄s ex
cusať creditor qñ resistit vbi iustā cām al
legat. sic ponit exēplum. ff. ne vis fiat ei q
9 in pos. l. j. §. si qs. † Qō. Sꝫ q̄riť si vēdi
dit debitor rē suā in q̄ poterat creditor p
pactū itrare sua ꝓpria auctē: an possit pp
illud pactū itrare mō re existēte penes il
liū emptorē. ꝛ vr̄ q sic ar. ff. p so. l. iõqꝫ. ꝛ
ff. de huis expo. l. titi⁹. ꝛ. ff. de pac. l. si ti
bi. §. pactū. ꝛ. ff. de vsur. l. si pēdēte. Itē
ea q̄ obsunt ꝛ ꝓsūt vēditori eadē absunt ꝛ
ꝓsunt ēptori. vt. C. de euic. l. emptori. Pu
to mī ꝯ. s. q nõ liceat creditori igredi pos.
sua auctē: ꝛ q dicis pactuꝫ nocere ēptori
qd nocuit vēditori. R̄ñ. verū ē si rē ꝛ pso
nā afficiat alr̄s nō. vt. ff. de ꝯhē emp. l. vlt.
Itē ar. l. illā ꝓ socio. R̄ñ: q: altera socio p
sona erat exceptio: ꝛ iõ pactū obest emptori.
istud. n. pactū rē ñ afficit sꝫ psonā. vt. C.
10 de cõ. l. cū da. l. ea lege. † Qō. Itē q̄ritur
an illud vt creditor debeat sua auctoritate
intrare dēat cognosci ordine iudiciario da
to libello lit. cõt. vel de plano expediať.
Credo quod de plano expediať. vt ar. ff.
ne vis fiat ei qi pos. mis. si qs missuꝫ. alibi
nõ de plano sꝫ dato libello hec expediūť.
vt ar. ff. si mulier vē. no. in pos. missa. fue
rit. l. j. Istā qõnem iõ noto pp ꝟbū legis
quod poniť in l. illa creditores: qd iuiunt
11 fecerit creditor si auctē proprie. † Qō. Itē
q̄riť si ē creditor corā iudice: ꝛ petit aucto
ritate iudicio i pos. imitti. iõ q: iniu⁹ ē vs
t ixit: debitor et ponat dicē iudex nõ de
bet audire ipꝫ: q: ego ꝓbabo solutū: vel
forte al qd opponat: q̄ ꝓbato repellet cre
ditorē agētē seu petētē: ꝫ: an debitor sit au
diend⁹. R̄ñ. si debitor vellet incōtinēti ꝓ
bare audiať: alr̄s ñ vt. ff. ad exhibē. l. ii. §.
12 deniqꝫ. ꝛ. C. de cõpensa. l. vl. † Qō. Itē
q̄riť si iudex mittat creditorē in pos. sꝫ te
norē ꝯuentionis: an illud pign⁹ dicať p̄
torū: an ꝯuētiōale. R̄ñ. ꝯuentiōale ē. vt.
ff. de rei vēdi. ex diuerso. §. petitor. ꝛ. ff.
si fun⁹ vēd. sicuti. §. d. stat. ꝛ. ff. de vsuris
. l. si stipulat⁹. ꝛ. ff. de noua. ꝛ delega. l. cū
. n. pactū. ꝛ. l. p̄cedēti. iudex. n. ñ dat pign⁹
p se: sꝫ datū ꝯfirmat. Oppō. Sꝫ ꝯpponis
vr̄ q ista ꝯuētio sit ipo iure nulla facta cū
debitore vt possit sua auctoritate intrare.
nam si fiat pactum vt de dolo nõ agať: ta
le pactum non valet. Item si fiat conuen
tio ne agatur iniuriarum nõ valet. vt. ff. d
pac. l. si vn⁹. §. pacta q̄ nec istud pactū va
lere dꝫ p qd sic cõmittit violētia nõ vr̄ qd
possit agi. R̄ñ. nulla ē oppō. q: ex q̄ cõsen
sit debitor vt creditor sua possit auctorita
te itrare: iā vr̄ voluisse: vñ iniuriā pati nõ
vr̄ cū sic voluer. ꝛ. vt. ff. de aq plu. ar. l. in
dīe. nec ēt si peniteat ꝛ mutet cõsiliū obest
creditori: cum nemo pos. mutare consili
um suū in alteri⁹ iniuriā. vt. ff. de re. iur. l.
nemo põt. Itē istud pactū non est ꝯtra bo. s.
q creditor possit sua auc. intrare. verum

si illo deduceref in pactu: vt si violetia cō mitteref a creditore ꝛ ñ agaf illō eēt tur pe. vt. ff. ō pac. l. si vnº. §. illō ꝛ. §. pacta q̄ turpe est pactū ne d. positu agaf. Itē h nullū dānū sustinet et debitor si creditor ꝑ ꝓpa auc. igrediat. qꝛ ꝛ si hꝫ pignº ad caute lā sui hꝫ. vt in sti. qbº mo. re cō. ob. §. vl. ibi āt patif dānuꝫ ne de dolo agat vt' iniu
13 ria. † Qō. Itē q̄rif an si vnā rem debito ris occupat creditor debitū totū amittat an punif tm̄ in re illa. R̄ndet qdā vtꝗ ꝙ totū debitū amittitur. ar. in aut. vt nō fiant pignorationes col. v. nā ibi q aliū ꝑ alio pignorat ab actōe cadit. ꝛ idē hēs i aut. vt nl' i iudicū liceat loci ꝑuato hr̄e coll'. ix. § qꝛ vo. ꝛ. C. li. xi. vt null' ex vica. ꝑ alicis vicar. l. vnica. ꝛ ar. ff. ō icē. rui. nau. l. qō naufragiū. §. senatus. ꝛ ar. ff. de aqua q̄. ꝛ estī. l. j. §. trebatius. ꝛ. ff. de bonis liber. l. in seruitutem. j. rñ ff. ad silleia. l. si qs in graui. §. de his. ¶ Sed dominus Jo. ꝯ. amittit. n. creditor ius suū tm̄: quod hꝫ in re illa vel pro re illa quā recupauit. vt ar. ff. de his q. vt indig. l. inscriptū. ꝛ. l. hr̄s. ꝛ. l. hr̄di. ꝛ. ff. q̄ꝛ leg. l. j. §. pe. ꝛ. §. si due. ꝛ. ff. de noxa. l. si seruum ꝓ delicto. §. j. ꝛ. C. de penis. l. scimus. ꝛ. ff. de fur. l. vulga ris. ꝛ. C. de leg. ꝛ cōsti. nō dubiū. ꝛ. ff. de vulg. ꝛ pu. sub. ex facto. §. sul. Ar. ꝯ. ff. ō lega. j. ꝛ in aut. posita in. C de fideic. hoc āplꝰ. ꝛ. C. de cap. ꝛ po. li. felissime. Qui bus l'. ꝛ in aut. vt nō fiāt pigno. ꝛ in aut. vt nulli iudi sic r̄ndit dn̄s Jo. ꝙ ꝑstitue re ancillā redēptā pignorare liberū hoiem aliū ꝑ alio pignorare. ista grauissima sunt offendere ēt volūtatē testatoris ꝛ iō si gra uissime punif aliqs nō ē mirū. vt ar. C. de inof. tes. si q s in suo sic notauit dn̄s meus
14 in. l. illa extat enim decretū. † Qō. Item q̄rif q̄i c. l. illa extat fuit posita sub titu. quod me. cā. cuꝫ nihil in. l. illa tractaf de metu. R̄n. ꝛ si nō tractaf de metu: tm̄ tra ctaf de vi. ꝛ si nō de cōpulsiua saltē tra ctaf de alia vi que cōmittif vbicūꝗ ali qs sua auctoritate reposcit quod debuit ꝑ iudicē reposcere. vt in ꝑdicta. l. dr̄. Itē ꝛ ꝓp alud si debitor cōpellaf a creditore ꝙ soluat. non tm̄ hꝫ locum quod me. cā. ꝙ dā na exigit. ꝛ ideo merito diuus marcus il lud edictū induxit. vt ff. quod vi aut clā.
15 l. ꝛ in pñº. §. vlt. † Qō. Itē q̄rif. q̄re non ponatur. l. ista extat. sub ti. ad. l. iul'. de vi pua. R̄n. facilis est responsio: qꝛ cum vio lentia committitur vt dictum est: si sub il
16 la rub. ponitur non est mirum. † Qō. Itē queritur: an locuꝫ habeat edictū d in mar ci: ꝛ locū habeat actō quod me. cau. R̄n. sum est ꝙ non: qꝛ actō illa quod metus cā dana exigit. vt. ff. quod me. cā. l. sꝫ ꝛ pñº.
17 † Qō. Itē querif: an locum habeat siue rē mobileꝫ siue imobile occupet creditor.
18 R̄ndeo sic. † Qō. Itē queritur: nunqd lo cum habeat h edictum siue iteruenirat do lus siue nō: R̄n. ita: qꝛ constōnes ꝛ edcā si bi ignorare nō licuit. vt. C. de legi. ꝛ cōst.
19 l. leges. † Qō. Itē nūqd i re mobili locū hēat vi bonorum rap. R̄n. non: qꝛ nec ra pinam voluit committere creditor: ꝛ for te credidit sibi licere. cum voluntas ꝛ pro positū distinguāt maleficia. vt. ff. ō fur. l. q iniurie cā. ¶ Not. ex. l. illa extat. ista notabilia quattuor. Primuꝫ ꝙ actō ē ꝓ ponenda. fac ad idem. ff. de admi. tu. q̄ri ens §. itē si ipali. Scōm q null' dꝫ dice re sibi ius auctoritate ꝓpa vt. C. de iude. ꝛ celi. nullus sed ꝯ. ff. de fur. l. q vas. naꝫ ibi nō pu̅i tur. Respōdeo: ibi accepit vt iudici ostenderet: hic accepit vt sibi hēret Tertiū vt iudici sit facienda fides. vt. C. de cōd. ob. tur. cau. l. j. Quartū vt punia tur qs i eo i q̄ deliqt. de his plura ar. no. ō hec sufficiant sup decreto di. mar. alia studiosi inueniant.

¶ De constitutione si qs in tantam. Rub.

1 Constitutio si qs i tantam ad hoc vt locū hēat: quot requirantur.
2.3 Libellus in tali actione quomodo for metur.
4 Actōe tali si qs i libello petat: ipsum puni ri per iudicem i amissione dn̄i qd prode rit: si ille dn̄ium amittat: cui ipsum dn̄iuꝫ applicabitur.
5 Dn̄ium i hmōi actōe quomodo iudex ad iudicare poterit.
6 Pupillus an constitutione si quis in tan tam puniri debeat.

niatur.

53 Creditor si expellatur ab alio q̄; a creditore. nunquid aget: ⁊ qualiter creditore agēte condemnatio fiet.

54 Proprietarius si fructuarium expellat: nunquid hac constitutione obligetur.

55 Fructuarius si proprietarium expellat: nunquid hec constitutio locum habeat: ⁊ in quo.

56 Fructuarius si ab alio expellatur: nunqd illi fructuario ad vsusfructus estimationem condemnetur.

57 Constitutionis huius beneficio an expulso fructuario proprietarius agere poterit.

58 Constitutionis huiusmodi remedium an fructuarius habeat: si ꝓprietarius expellatur.

59 Uassalum si dominus expulit: vel econtra an expulsus huiusmodi constitutionis beneficium habeat.

60 Expellentes se adinuicem ex tali constitutione in quo puniātur.

61 Constitutio talis an locum habeat: si quispiam volebat aquirere possessionem: ⁊ ꝓhibitus fuerit: ne aquireret.

62 Constitutione huiusmodi an gaudeant qui sine traditione dominium aquirunt: si inueniantur in fundo ⁊ expellantur vel nō admittantur.

63 Constitutionis huius beneficium an habeat: si banitores dent alicui tenutaꝫ ⁊ dicant sic: nos mittimus te in possessionem istius domus: ⁊cetera vt in litera: ⁊ iste sic missus expellatur cum esset in tenuta rerum illarum: vel vadens non admittatur.

64 Judex si dare voluerit veram possessionem per illum bannitorem: ⁊cetera vt in litera si ille inueniatur in tenuta aliarum rerum: vel vadens non admittatur huius constitutionis remedium habebit:

65 Bannitor si ostenderet ⁊ diceret: uide omnium istorum bonorum tibi possessionem assigno: nunquid aquiretur.

66 Beneficium talis constitutionis nūquid predoni: vel inuasori: vel alij iniuste possidenti concedatur.

67 Constitutionis huius priuilegio nūquid gaudere possit: si volui aliquem priuare possessione: qui se possidere ignoret.

68 Constitutio talis nunquid locum habebit: si quispiam se possidere crederet bona fide ⁊ aliquem possidentem expulit: neqꝫ crederet violentiam committere: quoniaꝫ ipsum possidere ignorabat.

69 Fugitiuum si quis ceperit: nunquid tali constitutione puniendus veniat.

70 Constitutio huiusmodi nunquid talis ⁊ tanta contra heredes: qualis ⁊ quanta cōtra defunctum competat.

71 Appellare an possit quispiam ab ista constitutione: si condemnatus fuerit.

72 Constitutionis huius vigore: si quispiaꝫ appellet: nunquid iudex appellationis de possessione restituenda vel non cognoscere habebit.

73 Constitutio huiusmodi quid ab alijs constitutionibus differat: que violentiam puniunt.

74 Constitutio huiusmodi generalis nunquid cū alijs specialibus concurrere possit.

75 Constitutiones speciales cum locum habeant ad quid ista generalis inuenta fuit.

76 Constitutio huiusmodi an cum interdicto vnde vi concurrere possit.

Succedit ⁊ alia constitutio cōtra violentum que est famosissima ⁊ vocat
1 si quis in tantam. † ¶ Que constitutio ad hoc vt locum habeat tot sunt necessaria. ¶ In primis ꝙ aliquis rem aliquā possideat mobilē vel immobilem non curo sicut. j. dicemus. ¶ Secundum ꝙ aliquis rem illam per violentiam occupet si est mobilis: si est immobilis ꝙ inuadat. ꝟ. ꝙ possidentem expellat. vt. C. vnde vi. si quis in tantam: ⁊ instit. vi bo. rap. ¶ Positiones facilime sunt. ⁊ libellus satis pla-
2 nus: vt sic concipias. † Libellus. Ago. e. R. contra. M. qui me ꝑ violentiā de pos. talis fundi expulit: vnde peto pos. ipsius fundi mihi restitui: ⁊ cum sit ipsius rei dominus: peto ipsum in amissione dominij eiusdem rei per vos domine iudex condemnari. ¶ Si autem non sit dominus di-

3 tas sic. † Libellus. Peto pos. rei illi⁹ mihi
restitui: et in estimatione rei illius mihi ip-
sum condemnari ad hoc propono condi. ex.
l. si quis in tantam. quidam tamen aduocatus lai-
cus barbarizando proponebat: ego propo-
no situla tanta. Quod sic recte recip. lib. di-
cunt iura predic. C. unde vi. l. si quis in tan-
tam. et insti. vi bo. rap. Oppo. Sed huic
libel. sic opponitur: petitur in libel. quod pos. resti-
tuatur: et quod violent⁹ si fuit dominus condemnetur in a-
missione dominij: si non in estimatione rei
condemnetur: quare peto mihi pos restitui
per hanc constitutionem: nonne possum pe-
tere per interdictum unde vi: immo et plus:
per interdictum peto. s. quia fiet mihi resti-
tutio omnium damnorum. vt. ff. unde vi. l. j.
§. rectissime. vt quid ergo perditio hec: cum
per constitutionem istam damna non consequor:
et potest esse quod plus valeant damna quam rei va-
leat dominium. Rn. interest nostra plures
actiones habere. vt ar. ff. de liber. leg. l. iij.
et quedam etiam interest nostra habere licet
inutilia sint. vt. ff. de serui. l. si fundo. ideo
si illa diuersa contra violentum sunt pro-
dita non est mirum. Ecce hodie violentia
commissa est contra te tu deliberas quo iu-
ris auxilio velis agere: utrum per interdi
ctum an per constitutionem si quis in tantam.
et aliquando potius expedit agere iterdicto ali-
quando potius constitu. si quis in tantam. maxi-
me si violentus te poss. ssione priuauit: et ali-
4 quando damna non sunt illata. † Questio. Item que-
ritur: tu petis in libel. ipsum puniri per iudi-
cem in amissione dominij. quid procedit si ille amit-
tat dominium: cui applicabitur dominium. Rn. si
dominium amittitur hoc procedit de iure vt
violentia puniatur: et applicabitur passo vio-
lentiam. unde multi propter istud adijciunt
in libello: et illud dominium mihi per vos do-
mine iudex adiudicari peto: et certe non male
5 le adijcitur in libello. † Questio. Sed queri-
tur: quomodo iudex poterit adiudicare do-
minium. Rn. bene. iudices enim adiudicando
dominium adijciunt. vt in com. diui. et fami. her.
vt insti. de offi. iudi. Item et centores trans-
ferunt dominia. Item et femina. vt. ff. de acq. re.
do. l. g. § fi. ¶ Super constitutione tamen ista mul-
ta queruntur sup singulis verbis. l. illius et

6 primo sup hoc verbo si quis etc. † Quod. Queri-
tur an pupillus hac constitutione puniatur.
Rnd. aut est infans aut maior infante et
puta proximus pubertati. In primo casu non
tenetur. In secundo sic: et hoc his ronib⁹:
quia cui etas quod videat ignorat. vt. C. de fal.
mo. l. j. et de reg. iur. pupillus. Item sciens
fallere non videtur. vt. ff. de iureiuran. l. q
iurasse. Item ipsum excusat innocencia con-
silij. vt. ff. ad. l. cor. de sic. infans. Item
in eum dolus non cadit. vt. ad. l. corne. de
falsis. impuberem. In secundo casu tene-
tur: quia omne crimen cadit in personam
impuberis preter crimen adulterij. vt. ff. ad.
l. iul. de adult. l. si minor. Item propter de
lictum impuberis tutela finitur. vt insti. q
mo. tu. fi. ad idem optime facit. ff. de fur.
impuberem. et C. de pena. l. impunit⁹. et. ff.
de del. exce. l. apud celsum. §. si quis vero tu-
tor. Oppo. Sed circa impuberem et doli
capacem seu proximum pubertati oppo-
nitur duobus modis. nam non videtur quod tene-
tur etiam proximus pubertati. nam licitum est il-
li ius ignorare. vt. ff. de proba. cum de inde-
bito. Item talis a pena constitutionis excusatur. vt.
C. de epis. au. aut. si captiui. Rno. speciale est
in illa aut. sicut et multa specialia sunt in
illa aut. et hoc ideo propter hereditatem pater-
nam que ibi sicut propria debita est. vt. C. de
impo. lucra. de scri. l. j. et. ff. de succes. edi.
l. j. §. largius. et C. de codicil. l. vi. et. ff. de
libe. et posthu. l. in suis. Uel aliter ideo ibi
contingit in illa aut. propter delictum quod fuit
commissum in omittendo: hic autem tractatur
de delicto commisso in faciendo: et ideo puni-
tur. Oppositio. Item et secundo opponitur: quia
non videtur quod debeat puniri. nam talis etas non
videtur habilis ad tale delictum committendum:
et sic excusatur. pone quod aduersari⁹ est maior
An est presumptio quod minor. xiiij. an. il-
lum expelleret: non videtur. vt ar. ff. quod me. cau. l.
non est verisimile. et ar. ff. ad. l. iul. de adul.
si minor. Rn. pot vim committere per alium et
eius mandato: vel licet de facili non possit
cadere in puberem: cadere tamen potest quia for-
te potest esse quod pupillus proximus puber-
tati fortior sit quam aduersarius. pone quod mi-
ser est quod senex est: vel fere femina sicut de

minis' o pñt notaf l exempla: q: sufficit terror a: moz. vt. ff. co. l. iij. ¶ Si aut velles intelligere pupillū. i. aliquē maiorē qui nō dicitur pupillus a patre car. t. vt. ff. de v sig. l. pupillū. de eo nō esset dubiū qn te
7 neret † Questio. Item qu rit: qd si adultus cōmit t violētiā: nūq̄d hac ꝯstitutione teneat. Rñ. B qd videt vel supflua vel fri uola: p ea que dixi in superiori qōne nā si tenetur pupillus proximus puberi tati: ergo multo fortius adultus: vt legif in. ll. p̄
8 di. † Questio. Itē q̄rif: an adulto seu minori vel pupi lo dolo capaci quos dicimus teneri hac cōstitutione: deur restitucio a si noīe ipsoꝝ petat. Rñ. cū hec cōstitutio locū habeat siue dolo siue sine dolo: vt. j. dicem⁹. ideo respō. si dolo fecerit q̄ tūc restitutionem denegabo: ⁊ tenētur ad posses. rei restituende ⁊ ad penā legis. Si vero sine dolo tūc si sunt condemnati insolidū. i. ad resti posses. ⁊ ad penā: tūc minorem restituā q̄tū ad penā nō aūt restituam q̄tum ad restitutionē pos. Et si tu queras que sit rō vti iustꝫ rñsionis. Rño. qn dolū committit: ideo nō restituitur: q: maloruꝫ mores infirmitas animi nō excusat. vt. C. si aduer. deli. l. ij. nisi qꝫ enus miseratio etatis pduxerit iudicē ad minorē penam. vt. ff. de mino: auxiliū. nā dū minor cōmittit in legē frustra legis auxilium inuocat vt ibi. vbi āt ex culpa tūc restituif. vt. ff. de mino. l. si ex cā. §. pe. ⁊ vl. ⁊ l. seq. ⁊ l. verꝫ. Et si queras aa huc rōnē diuersitatis quare restituitur cū ex culpa deliquit non cū ex dolo. Rño. est quando ex culpa: ideo restituif q: tunc decipitur rōne etatis: qa culpa est q̄ potuit puideri ⁊ nō est puisū. vt. ff. ad. l. aqli. si putator. qn dolo nō dꝫ restitui: q: malicia supplet etatem. vt. C. si minor se ma. dix. l. iij. tūc bene sciebat q̄ male faciebat: ⁊ ideo cū ex certa sciētia deliqt denegat sibi restō: q: tunc non d eliqt facil tate etatis. Itē q̄re restitu tur ad penaꝫ vbi siue dolo cōmisit violēt ā ⁊ ad restōnē pos. nō restituif. rō est: q: quando restituif pos. nihil de suo amittit nec sibi infer ur iniur ta: sed q̄d alienū est reddit. vt in decre. liiij. dist. c. gñalis. at in pena restituif. si fuerit in illa cōdēnatus qn sine dolo: q: opteret eū soluere qd nunq̄ ad eū p̄tinuit si cōdēnaretur ad estimationē qn nō fuit dn̄s: si in amissione dn̄ij qn fuit dominus: tūc q: amittit de suo si restituit nō est mir̄. Oppō. Itē oppon f circa pdicta. in dictis q̄ sine dolo potuit minor seu adult⁹ vel prim⁹ pubertati expellere aliquem de pos. puta q: culpa: qūo pōt B esse. Itē qūo potuit cōmitti expulsio de pos. sine dolo: q̄ videt. cuꝫ in omni expulsione interueniat violētia: in omni violētia dolus. vt. ff. vi bo. rap. l. ij. §. doli. Rñ. ponef exemplum qn culpa: puta quia credidit sibi licere: ⁊ iusta vel q̄si iusta cā suberat: puta cū esset creditor vel emphiteota vl' sup ciarius il le q̄ est expulsus a minore q̄ erat dn̄s: credidit minor vt pp̄ter dn̄iuꝫ quod habebat posset illū expellere: ⁊ sic licet cōmitatur violētia nō tñ cōmittif dolus: ⁊ hic casus ponif. insti. vi bo. rap. ⁊ qd ibi dr̄ sic intellige q̄ ibi r pena sit dolo in q̄ casu ēt lata culpa nō cōparabit dolo. vt. ff. ad. l. cor. de sica. l. in lege. sic etiā intelligimus. l. ff.
9 qd me. cā. l. si cū ex. §. cū q̄ metū. † Questio. Itē q̄rif an mulier teneat hac ꝯstōne videf q̄ nō q: lꝫ ei ignorare ius. vt. C. de iur. ⁊ fac. ig l. vl. ⁊ excusaf alīs a delicto pp ignorātiā iuris. vt. ff ad. l. iul. de adul. si adulterā. §. j. sed cōtra ē: q: ius naturale mulier ignorare nō dꝫ ⁊ illo iure cauetur. qd tibi nō vis fieri a īj nō feceris: ⁊ nō cōcupisces rē proximi tui. ñ furtū faciēs. nā mulieri nō subuenit pp̄ter ignorātiā iuris nisi in ca bus specialibus qui notanf in. l. vl. C. de iur. ⁊ fac. ig. punit enꝫ mulier ⁊ ñ excusaf ignorātia iuris. vt. ff. q̄ pe. tu. l. vlt. ⁊ ar. C. de in ius voc. venia. ⁊ ar. ff. de iurif om. iudi. l. si q̄s id qd. nā in. ll. illis nō subuenif rusticitati: q̄ nec sexui. naꝫ ꝯstōnes sacratissimas q̄ ꝯtinēt bonorum vitas nullus dissimulare debet nec ignorare. vt. C. de legi. ⁊ ꝯsti. l. leges. ⁊. C. de iur. ⁊ fac. ig. l. constōnes. tenebitur ḡ mulier pena ꝯstōn s: licet enī mulier nō sit apta ad v olentia cōmittendā. vt arg. in le bar. de homine in vite aliena noctis ipse inuēto: ⁊ mulier aliq̄n pōt committere violen

tiā p suos ipsa mādante: z aliqñ mulier p seipsaz p̄t violentiā cōmittere. vidi eniz aliqñ z scio aliq̄s mulieres fortiores viris: z sunt vt credo de genere amazonū: z siqs quereret forte testiculos inueniret. z quedā ēt vxores sunt viri z v̄berāt maritellos z ancillas. vnde qđ dicit ꝑtō. Si qs in tantam zc̄. subaudi z si q̄. q: masculinū cōcipit femininū. vt. ff. de lega. ij. si ita. z. l. qui duos. z v̄bum hoc si qs. tam masculos q̄z feminas comprehendit. vt
10 ff. de v̄bo. signi. l. p̄ma. † Q̄ō. Quid d̄ seruo: nunquid tenebit̄ hac ꝑstōne. R̄ñ. tenetur q̄ztū ad restōnem pos. nō āt q̄ztū ad penā. nā seru⁹ nihil hz vñ successores hr̄e nō potest. vt. C. cōis de suc. Fuus. Jtē nil possessus hz q: qsquis habetur habere nulla potest: sed ñ possidet ḡ nihil. z ideo ex omnibus. ll. seruus reus esse potest: preter q̄z. l. iul'. d: vi priua. q̄re q: imponit penā tertie partis bonoꝝ: z seruus nō hz bona. vt ff. de accu. hos. §. oībus. z. ff. de v̄. sig. l.
11 paterfami. † Q̄stio. Quid de monaco. R̄ñdeo z dico ipsuz teneri quantū ad restitutionē possessionis. i alijs idē dico sic in
12 seruo † Questio. Quid d̄ magistratu. R̄ñ. z dico ipsuz teneri siue sit maior magistratus siue minor: dummodo non faciat iure magistratus z legitime. nā si manu militari te cōdemnato in rei v̄c. faciat te expelli non tenetur q: legitime fecit. hec tñ est differentia inter eos: q: minor magistrat⁹ tēpore sui magr̄at⁹ cōueniri pōt maior nō: z accipe magr̄atum maiorē q hz cognitionē meri vel mixti impij. sicut hec ꝓbant. ff. de iniur. l. nec magr̄atib⁹. z. l. iniuriaꝝ §. que iure magr̄atus. z. ff. ad. l. aql. quēadmodum. §. si magistratus. z. ff. d̄ regu. iur. l. factū a iudice. ff. de acquiren. poss. l. iuste. z. ff. de rei vēdica. q restituere. ff. d̄ iudi. paris litterarū. C. vt oēs tā ciui. q̄z milita. l. vnica. z arg. ff. de act. pigno. l. vlt. z. ff. d̄ peti. z cōmo. rei vendi. l. lectos.
13 † Questio. Jtem quid de parente z patrono. R̄ñ. istos ad restitutionē pos. dico, teneri: q: nulla actio penal' ꝯ̄ ipos īstituit̄ ꝑnec famosa. vt. C. de fur. l. vl. z. ff. de doli exce. l. apd̄ celsum. §. aduers⁹. z. ff. d̄ obse. a lib. l. honori. z. ff. de dolo. l. si oleū. in fi. z
14 l. nō dz. Furoris † Q̄ō. Querit̄ qd de furioso: nūqd tenebitur hac cōstōe. videret̄ p. l. istā q̄ sic. sz insurgūt multa ꝯ̄ria z occurrit rō viua. ecce cauet̄ in iure q̄ delictū a furioso cōmissum impunitum est vt ff. de rei ven. qđ infans. satis. n. furiosus ip so furore punit̄. vt. ff. d̄ offi. p̄si. l. diu⁹. z vt ñ addat̄ afflictio afflicto. vt. C. d̄ epi. au. l. tā dementis. ad idē inducit̄. ff. ad. l. pōpe. de parrici. l. pena. §. vl. Jtē ipsum furiosum delinquentem excusat infelicitas facti. vt. ff. ad. l. cor. de sica. l. infans. Jtē oñdo viua rōne q̄ delictū nō cadit in furiosum. nam omne delictū venit ex animo. vt. C. si aduer. delic. l. j. Jtē crimē tūc ꝯ̄hitur: cum z voluntas nocendi intercedit. vt. C. ad. l. cor. de sica. l. j. z propterea dī volūtas z ꝓpositū distinguūt maleficia. vt. ff. de fur. qui iniurie cā. at nulla ē volūtas in furioso. vt. ff. de optio. leg. l. si tibi. nā z furiosus hr̄ loco absentis seu quiescentis. vt. ff. de iur. codicil. l. ij. Jtē hr̄ ꝓ ignorante z ꝓ inuito. vt. ff. de ritu nup. l. in eo. §. hoc caput. Jtē coraz furioso nō intelligit̄ aliqd fieri z si presens sit. vt. ff. de arbi. l. diē ꝓferre. §. coram. Jtē cōsensum nō hz furiosus: z ideo matrimonium nō ꝯ̄hit. vt. ff. de ritu nup. l. orōne. nec ēt sponsalia. vt. ff. de spon. furor. his ergo. ll. z argumentis dicem⁹ furiosum nō teneri. z qđ in hac. l. dī furoris zc̄. similitudinis cā ponit. quotiens. n. facit quod facere nō dz: dici pōt furiosus. i. faciēs opa furiosi: nō āt intelligas q̄ v̄e furiosus sit. z similia notabis in lege z in iure diuino. nā qñ dānatur testm̄ vt inofficiosum dānat̄ sicut furiosum tñ dī q̄ furiosus fuerit ille q testat⁹ fuit: q: tūc testari ñ possz. vt. ff. de inoffi. te. l. ij. z. C. de codicil. nec furentē. z in diuinis dī. Dñe ne in furore tuo arguas me zc̄. z Job ēt dixit. quis ħ tribuat vt ꝓtegas me donec ptranseat furor tuus zc̄. nunqd deus est furiosus: absit. sz similitudinis cā ponit̄. q. d. noli de⁹
15 facere in me que faciunt homines irati z furiosi. † Q̄ō. Sed circa furiosum quedā dubitabilia q̄runtur. pone q̄ furiosus est aliquis

ē aliqs p dilucida interualla:nūqd tenebitur hac cōstōne. Rñ.refert q̄ tpe cōmittit: verū tpe furoris ⁊ tunc excusatur : an illo tpe intuualli:q̄ furor nō tenebat eū:in q̄ casu tenet.vt i.ll.p̄di.ff.de of.p̄si.l.ꝯgruit.

16 ⁊.l.diu⁹.⁊ ar.ad idē.C.ō cu.fu.l.vl.†Qō Itē querif:qd si furiosus tpe furoris deiecit:fact⁹ sane mētis rē illā tenet:an teneatur. Rñ.tenet pos.restituere:sʒ nō p beneficiū ꝯstōnis isti⁹ sed p act. in factū subrogatā in locū int'dicti.vt.ff.e.l.j.§.vlt. vel act.in factū gñalissima.vt.ff.de p̄scrip.ṽ.l.q̄tiēs.nec dʒ cū aliena iactura locupletari:nec trahere p̄uilegiū suū ad iniquū compēdiū.nā ⁊ alias impubes ꝯmodati nō tenet nec ēt furiosus.sʒ si rē teneāt vel locupletiores facti sūt vtili act.tenerēf.vt.ff. de ꝯdi.inde.l.nā natura.⁊.C.de vsuca.p emptore.l.fi.⁊.ff.cōmo.l.j.in fi.⁊.l.se.⁊.

17 l.sʒ ⁊ mihi.†Questio. Sʒ querif. nā videtur q tūc sane mētis factus insolidum teneaf.nam detinēdo videf ratū habere re ipsa:⁊ sic ratihabitio cōfirmat ea q̄ ab initio gesta sunt ⁊ mandato cōparatur.vt.C.ad macedo.l.vl.⁊.ff.vnde vi.l.j.§.q̄tiens. Rñ.non est veꝝ. nā tūc ratihabitio trahitur retro ⁊ ꝯfirmat negocium si fuit aliquod ⁊ potuit ratū h̄ri al's nō.vt.ff.de his q no.infa.l.qd ḡ. at istud maleficium nullū fuit vt superius dixi:⁊ sic nō potuit ratū h̄ri.nā ⁊ obligatiōes q̄ ꝓprijs viribus nō ꝯsistūt p̄toris īperio ñ ꝯfirmāf.vt.

18 ff.de act.⁊ ob.l.obligationū. † Questio. Item querif:an furiosus si deiecit tempore furoris posset cōueniri saltē illa actōne in factū:de qua.s.dixim⁹. Respondeo cōuenief curator si habʒ:si nō habet petetur et dari.vt.C.de cura.furio.l.vlti.ff. de le

19 ga.ij.l.licinius lecusta.§.penul. † Qō Item querif:si aliquis de familia furiosi aliquē deiecit ⁊ possess o illa puenit ad furiosum seu ad eius curatorē: an teneatur. Respondeo tenetur de eo quod ad eum p'uenit. vt argu.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.§.qd̄

20 igitur.⁊.§.familie.†Questio. Itē qd de prodigo ⁊ maxime si sit bonis sibi interdictum. Respondeo tenetur. In maleficijs enim non excusatur sed tantum in ciuilib⁹ in quo non est absimilis furioso.vt.C. de in integ.restitu.l.si curatorē habens. ⁊.ff.

21 de ṽbo.oblig.l.is cui bonis. † Qō. Item qd de mētecapto. Rñ.idē q in furioso: vt ⁊ al's parificatur.ff.de cu.l.vl.C.de ipu.

22 ⁊ ali.sub.l.vl. Peruenit audaciā.†Qō. Querif q̄re posuit ista verba. Nōne suffecisset si dixisset si quis alienam possess. o nez inua'erit. Rñdeo nō pōt qs inuadere pos.alicuius ⁊ nō incidere in ꝯsti.p̄nt̄e:vt q: creditor ingredif ex ꝯuētione pign⁹ debitoris sua aucte:ille qdē nō tenef.vt.C. de pig.l.iij.⁊ no.s.de edi.diui marci. Itē ⁊ si aliqs possef.suā incōtinenti recuperat vt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.'qui pos. ¶ No.ex hac littera furiosum audacem esse: ⁊ certe veꝝ est.in decuplo eniʒ audax furiosus q̄ʒ si nō esset furor:sicut de multis de facto vidi.similitudinis ḡ cā ponif istud verbū ⁊ in tantā audaciā:sicut ⁊ ṽbū furoris. q. diceret:sicut furiosus pp furorē sui corporis excedit audaciā:sic ⁊ ille q auc̄te ꝓpria nō mādato iudicis nō aliqua iusta cā munit⁹ pos.alicuius inuadit.Ut vel ꝯsecutiue legas:vt ⁊ illud. Natus est homo vt moreretur.⁊ illud.si aūt actor affuerit vt reus multiplici dilatione fatigetur.vt.s.de iudi.ꝓperandū.§.j.⁊ alibi.vt iustificeris in ser.tuis ⁊c̄.Uel meli⁹ notat modū. vt. C. de his q̄ 'ub mō.l.vl.q.d.ideo venit ad tā tam audaciam vt istud faceret.s. q possessionē ⁊c̄. Possessionē.Querif :an idem sit in detētatiōe si aliquē expello ō detētatione quā hʒ nō de possessione : puta expello seruū alicuius vel filiū fami.hi eni nō p̄nt possidere sed tenent.vt.ff.de ṽ.ob.l. stipulatio ista habere licere.§.hi q.ff. de acq. pos.l.possessio.§.q in aliena.'Rñ. locū hʒ ꝯstitutio nō in p̄sonis illoꝝ sed in persona patris vel domini quoꝝ possessio videtur interuersa:q: dominus ⁊ pater ex p̄sonis illoꝝ possidebāt.vt in p̄di.l.⁊.ff. de. acq. pos.l.qcqd.⁊.l.si id qd.§.j.vñ illis expulsis cū ammittaf illa naturalis quā habebā ego pater vel dñs ex p̄sonis illoꝝ amittif ⁊ mea ciuilis vnde habeo interdictum vñ vi.q: videor ego expulsus. vt.de acq. pos.pegre.§.qb⁹ explicitis.⁊.ff. ō vi ⁊ vi

ar.l.j.§.fi.ꝛ teꝫ no.ō.in tractatu inter/
dicti vn vi.ꝛ sic pr vel dominus intẽtabit
ꝯditionẽ ex lege illa si qs in tantã. nõ aũt
filius vel seruus.vt.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.
23 qḋ seruus.† Questio. Item querit̃ qd ḋ
colono. Itẽ qd de inquilino. Itez quid de
cõmodatario. Itẽ qd de depositario. Itẽ
quid de his q precario tenent. Itẽ qd ḋ se
questro qñ res apud eũ deponuntur: nũqd
si expellant̃ põt habere beneficiũ constitu
tionis illius. Item qd de scolari qui cõdu
xit hospitiũ si expellat̃ vel a dño vel ab a/
lijs: nũqu d iuuari poterit bñficio.l. isti⁹.
Itẽ quid de illo q missus est in possessionẽ
cã rei seruã. Rñdeo omnes ṕdicti cuz non
possideãt si deijciant̃ nõ habẽt beneficiuz
constitionis illius. lex enim ista possessori
subuenit: ꝓpterea dicit vt possessionẽ rez
tcet. ꝙ enim oẽs ṕdicti nõ possideãt ptz:
colon⁹ enim nec viuo nec mortuo dño vllã
hꝫ pos.vt.ff.de vsuca.l.nõ solũ.§.qḋ vul
go.ꝛ.ff.cõi diui.l.cõi diuidundo.§. neqꝫ.
Itẽ nec inquilin⁹ possidet neqꝫ colon⁹.vt.
C.cõia de vsuca.l.j.ꝛ ar.ff.loca.ꝛ cõduc.
l.marci⁹.al's.l.cũ i plures.§.messez. Itẽ
depositari⁹ ꝛ cõmodatari⁹ nõ possidẽt.nã
rei cõmodate ꝛ proprietatẽ ꝛ possessionez
retinem⁹.vt.ff.cõmo.l.rei. ꝛ rei deposite
proprietatez ꝛ possessionẽ retinem⁹.vt.ff.
depositi.l.lꝫ.§.rei. Itez qui p̃cario hꝫ nõ
possidet nisi actũ sit spẽaliter vt hẽat pos.
vt.ff.de p̃cario.l.ꝛ hꝫ.§.eũ qui.ꝛ ꝓpterea
dr̃ ꝙ nõ est digna venire ad iudiciũ vigo/
rẽ.vt.ff.cõi diui.l.cõi diuidũ.§.inter p̃/
dones. Itẽ ꝓpterea dr̃ ꝙ ille vincit inter
dicto vti possidetis: ꝙ nõ vi nõ clã possi/
det ab aduersario.vt insti.de interdic.ꝛ.
C.vti possidetis.l.vnica.ꝛ.ff.vti posside/
tis.l.j. Itẽ sequester nõ possidet vt.ō.di/
xi nisi spẽaliter actũ sit ff.de acqr.pos.l.
interesse. Itẽ scolaris cũ sit inquilin⁹ non
possidet vt dixi. Itẽ qui mittit̃ in pos. nõ
possidet.vt.ff.de acq.pos.l. possideri.§.
vl.ꝛ.l.si qs ante cõduxerit.§.j.ꝛ.ff.quoꝝ
leg.l.j.§.quesitum. Si ergo istis nõ subue
nitur ꝑ ꝯstitutionẽ si quis in tantã. qualr
eis remotis a detẽtatiõe illa eis subuenie/
tur. Rñ. missio.in pos.subuenit̃ ex illo edi
cto ne vis fiat ei qui in pos.missus ẽ.alijs
forte subuenit̃ officio iudicis.vt ar. C.li.
xi.in quibus cau.colo.cẽsi.l.j.vel subue/
niet̃ illis act.in factũ.vt.ff.ḋ ṕscrip.ver.
quotiẽs. Itẽ in ꝑsona coloni inquilini in/
uenim⁹ remediũ .q. aget ꝯ dñm act. ex con
duc.vt dño ꝯ illos q expulerunt agat: ꝛ
sic recuperabit possessionẽ dño: ꝛ ipsi po/
stea detinebũt.vt.ff.loca.ꝛ cõduc.l.cũ in
plures.§.messem.ꝛ.ff.ad.l.ro.de iac.l.ij
§.j. Et sic forte in cõmodatario ꝛ deposita
rio: sed nõ idẽ: qꝛ dñs tenet̃ tradere rẽ cõ/
modatario vel depositario: nisi forte vsqꝫ
ad certũ tp̃s factũ fuisset cõmodatũ: vel
nisi depositũ factũ fuisset grã depositarij:
tũc agit̃ illo remedio sicut dixi: qꝛ iuuari
nõ decepi beneficijs nos oꝑtet.vt.ff.com
mo.l.in cõmodato.§.vl. Hec vera sunt q̃
tiens ab extraneo expellunt̃ colon⁹ seu in/
quilinus: licet quidã dicũt ꝙ habẽt vtilez
cõdi.ex.l.ista vt dicãt possessionẽ id est de
tentionẽ.ꝛ adducũt i ar.C.lib.xi.ḋ agri.
ꝛ censi.l.si coloni.si aũt expellant̃ a domi
no q eis locauit tũc habẽt act. ex cõducto
ꝯ ipm ꝑ quã interesse suũ cõsequũt̃ vel re/
nutã recuꝑabunt.vt.ff.loca.ꝛ ꝯdu.l.ex ꝯ
24 ducto. Rerum.† Queritur an ista consti/
tutio loquat̃ de reb⁹ mobilib⁹ ꝛ de immo/
bilibus vel de alterutris vel de vtrisqꝫ.
Rñ. de reb⁹ mobilibus loquit̃ ꝛ de immo
bilibus.vt insti.vi bo.rap.ꝛ in hoc qḋ de
mobilibus loquit̃ fuit inducta in supple/
mentũ interdicti: qḋ nõ hꝫ locũ ꝓ rebus
mobilib⁹ sed tm̃ ꝓ immobilib⁹ ṕncipaliter.
vt.ff. de vi ꝛ vi ar.l.j.§. si quis de naue.
25 † Qō. Itẽ quid dicemus de rebus sacris
Itẽ quid de reb⁹ religiosis: nũqd si expel/
lat̃ aliquis habeat locũ cõstitutio ṕsens.
Rñ. in ꝑsonis priuatoꝝ nõ hꝫ locum obie/
ctio: laici eniz rẽ sacrã ꝛ religiosaz posside
re nõ pñt.vt.ff.de acqr.pos.l.q vniuersas
ꝛ.ff.de rei vẽ.l.qui religiosis.ꝛ ar.ff.cõia
de seruit̃.l.caueri.ꝛ ar.ff. de ẽxcn.emp.
l.ede. vnde cũ nõ possim ego laic⁹ posside/
re lꝫ detineã si remouear ab illa detẽtione
nõ habeo beneficiũ cõstõnis isti⁹ q̃ tm̃ pos
sessori subuenit: sicut supius diximus. Itẽ
nõ hꝫ locũ propter aliam cãm: qꝛ cũ dñs

debet dñium amittere qui inuasit ꝛ nõ inuenio aliquẽ dñm rei sacre seu religiose: qꝛ isti clerici plati seu rectores dicunt pcuratores nõ dñi. vt extra de dona. c. fraternitatẽ. ꝛ esto q essent domini: tñ malũ eẽt q ecclesia amitteret dñium rei pp̄ter delictũ illi⁹: cũ delictũ prelati in dãnũ ecclesie nõ dꝫ redundare. vt arg. C. vnde vi. l. meminerint. ꝛ in decre. xvi. q. vij. c. si epm. ꝛ extra de pscrip. c. fi. l. vi. Jte si nõ essꝫ dñs nõ posset in estimatione ꝯdemnari: qꝛ res ecclesiastica estimationẽ nõ recipit nec religiosa rite recipit seruitutẽ. vt. ff. cõia pdiorũ caueri. ꝛ sic laico possidẽte siue detinẽtẽ sacrã seu religiosam: ꝛ laico alio vel clerico nõ curo ipsum expellẽte: nõ hꝫ lo-
26 cũ ꝯstitutio psens. † Questio. Sed qualr isti detentori consulet forte pron⁹ erat ecclesie: vel forte sepulchrũ suũ erat. Jtẽ qlit punict ille malefactor. nõ enim dꝫ remanere maleficiũ impunitũ. vt. ff. de fideius. si quis a rec. ꝛ de sol. stichũ aut pãphilũ. ꝛ. ff. ad. l. aquili. l. ita vulnerat⁹. Rñ. satis videt q succurrat isti: vel act in factũ vel offi. iudi. vt. s. dixi. ꝛ est ar. ff. de rei vẽdi. q religiosis ꝛ de re sacra: maxime mobili posset ille malefactor accusari crimine sacrilegij. vt. ff. ad. l. iul. pecu. ꝛ de sacrileg. l. lege. ꝛ. l. sacrilegij. Si aũt clericus possideat ꝛ laicus illũ expellat: tũc hꝫ locũ cõstitutio psens: qꝛ clericus possidere põt ꝛ etiã vtiliter vẽdicare saltẽ noie ecclesie. vt. C. de rei vẽdi. l. sancim⁹. ꝛ arg. ff. de rei vẽ. l. in rem actio. §. loca sacra.
27 † Questio. Et lꝫ habeat locũ ꝯstitutio: qrit qualr punict ille inuasor. Rño. nõ põt puniri in illo qd administrat dñium: quia nec dñs est nec esse potest: ꝛ ideo in estimatiõe rei ꝯdemnabit. Et quõ estimabit res sacra. Rñ. nõ estimabit in eo q sacra: qꝛ ñ recipit estimationẽ sed estimabitur sicut si esset res alicuius priuati: ꝛ sic fiet ꝯdemna-
28 tio. † Questio. Jte querit quid erit de seruitute nũquid locũ hꝫ constitutio nõ videtur: qꝛ nõ potest quis de seruitute mero iure deirudi. vt. ff. de vsuca. sequit. §. si viã. Lex iura p ꝛ contra possunt induci: vnde illa quia sunt vtilia referamus. videtur enim q p viribus eẽ petant vtilia interdicta: ꝛ sic constitutio ista vtilis. nã p seruitute iterdicta veluti possessoria pdita sũt. vt. ff. de seruitu. quieus. petit enim veluti vti possidetis. vt. ff. si fui. vẽdi. l. sicuti. §. aristo. Jtẽ interdictũ de itinere actuq3 puato cõpetit si aliqs possedit ius fundi. vt. ff. de itine. actu. pu. l. vlt. Jtẽ si aliquis expellat ab vsufru. qd est ius vtẽdi fruendi hꝫ interdictũ vnde vi. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. ideoq3. §. vñ vi. ꝛ. l. si pprietariũ. Jtẽ dr q ius possidet. nã hrditas q est i⁹ possidet. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. hrditas. Jtẽ traditio. ꝛ. d. i. paciẽtiã iducit officiũ prorio. vt. ff. de fui. rust pdi. l. j. §. traditio. nã sicut pacientia inducit officiũ prorio vt fuitus constituat ꝛ constituta habeat: sic i paciẽtia habet p expulsione vt iducat interdictũ vnde vi. q enim iura possideant. l. qsi possideantur. habes in decre. ij. q. ij. nullus. xvi q. iiij. volumus. ꝛ extra vt lite pen. c. a memoria. ꝛ de elec. c. qrelã. ꝛ de cã pos. ꝛ ppric. cũ ecclesia sutrina. ex quibus oibus colligit q iura sint restituẽda spoliatis. ꝛ qd a iure põt quidẽ alias destitui restitui sicut a iure psentandi a iure eligendi a iure recolligẽdi redditus a iure possidẽdi ꝛ deferẽdi: in qõne aũt sunt ar. p hoc ff. de iniur. sanc. ff. vti possidetis. l. fi. ꝛ. ff. de aqua plu. arc. l. j. in fi. Cõtraria sũt ar. q iura nõ possint possideri. ff. de acq. re. do. fuus. §. incorporales. ꝛ de acq. pos. l. possideri. in pn. noia enim non possidẽtur. vt. ff. ad treb. cũ hrditas. ꝛ. ff. de vsuca. sequit. §. si viã. ff. de vsufru. le. l. ꝛ. ff. de seruitur. vrb. pdi. l. si edes mee. qꝛ seruitutes seu iura vere possideri nõ pñt. ex quibus. ll. p ꝛ cõtra inductis soluit questio illa: si aliqs habeat ius recolligẽdi pedagium ꝛ postea phibeat ꝛ alius modo recolligat: an dicat possessione priuatus an nõ: ꝛ an hꝫ locũ hec ꝯstõ. ꝛ de hoc dic vt not. s. de interdic. vnde vi. Apud fiscũ. Ex hac. l. notat q fiscus parificat cũ priuato ꝛ lꝫ semper. vt. ff. de peti. heredi. itẽ veniũt. §. petitã. ꝛ. C. de peti. here. l. j. vbi inuenio fiscũ
29 habere priuilegiũ. † Questio. Sꝫ querit: an hec constitutio sit superflua quo ad fi-

scū.nā.l.vʒ aliam penā ipōnere.ff.de iur. fis.l.auferẽ.§.si.nā ibi punit in quadruplū q rē aliquā in fraudē occupat:subaudi p furtū:alioqn in duplū.vt.ff.e.l.§.q aliqd.vel an vtraqʒ pena locū hēat vt nō tollaẽ vna p aliā: vt alias.C.ō sepu.vio.l.q sepulchrū.ꝛ.ff.de ac.ꝛ ob.q̄ūcō. Sʒ rñdeo vt sim⁹ mites in penis imponēdis.ff.de penis.l.interpretatione.ꝛ dicimus ꝙ aut fra⁹ iteruenit:ꝛ tūc locū hēat pēa illa.aut sine fraude alienā rē occupasti q̄ ad fiscum pertinet:ꝛ tūc locū hēat.l. ista. ꝛ sic videtur illa eadem.l.hoc admittere. in.§.ij.Oppositio.Sed videtur ꝙ super vacuo ponit̃ de fisco.quis.n.eēʒ tāte superbie tumid⁹ fastigio ꝛ ita stultus vt pcuratorē fisci auderet de possessione alicu⁹ rei expellere.Rñ.verū est ꝙ nō dʒ aliqs presumere:tñ aliqs ē aliqñ ita p̄sumptuosus ꝙ bene expellit pcuratorē fisci:ꝛ de pluribus possent exempla notari in tuscia ꝛ in lōbar.ꝛ per impiū:ꝛ ideo dicit in tantam

30 furoris ꝛc̄.Ul' apō q̄slibʒ hoies.† Querit̃ an locū habeat specialis ꝯstitutio.C.ō paga.l.xp̄tianis.q̄ ō spālib⁹ psonis loqt̃. Rñ.sic.sāctio oiʒ legū q̄ gñalem penā imponit vt ista constitutio si quis in tantam. nō ptinet ad illā xp̄ianis.que de specialibus personis loquitur ꝛ spālem penā imponit.vt.ff.ō pēis.sanctio.ꝛ ar.ff.ō verꝫ obli.doli.ꝛ multe q̄ones notant̃ circa illud v̄bū sicut.j.dicem⁹. Constitutarum.

31 † Nunquid intelligimus si corpore ꝛ aio qs possideat: vel si corpe tm̄ vel aio tm̄. Rñō.vt sine calūnia pcedat intelligimus si aliqs possideat vel corpe qꝛ insistit i fundo:ꝛ intelligas in possessore ꝛ nō in detentatore:qꝛ colon⁹ inquilin⁹ cōmodatarius depositarius: ꝛ si corpore teneant non tm̄ possident vt supius dixi:siue aliqs possideat aio locū hʒ cōstitutio.pōt.n qs ab illa possessione expelli: puta qꝛ vadēs non admittor: vł' alio ingresso suspicor me posse repelli:in quibus casibus possessionem perdo si non alias q̄ aio tenebā.vt.ff.de acq.pos.l.clā possidere.§ si.ꝛ.l.sed ꝛ si nolit.ꝛ.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.deijcit̃.ꝛ.§.eū q aio.ꝛ.l.i.seqʒ.§.vnde vi.fʒ ꝙ vno modo ponit̃ ibi exemplū Quidam tñ minus bene dicūt ꝙ nō hēat locum ꝯstitutio ista in casu isto:quia locum habet interdictū: sed male dicunt vt infra dicemus . Quidam alij voluerunt distinguere: vtrū ego sciebam illum animo possidere vel nō: vt in primo casu teneat in secundo non: ꝛ sic fuit de facto bononie iudicatū. Sed nullam distinctionem istarum approbo quia ꝛ si a principio nesciebā illum animo possidere:tñ si te veniente nō admitto vel ille suspicatur se posse repelli ip̄sum possessione primo.vnde scientia mea nihil ibi operatur.dicas ḡ si verum amas vt primo respōdi:vt ꝛ al's.ff.ō ꝯdi.ꝛ demō.l.cū ita. nūq̄ʒ tñ admitto ꝙ aliqs ex psona sua posset corpe ꝛ aio possidere vt dicat̃ hr̄e ciuilē ꝛ naleml:ʒ vtrūqʒ interueniat.s.corpus ꝛ animus ad ꝯpandum.vt.ff.ō acq..pos.l.quēadmodum.si ex psona alteri⁹ ꝛ aio suo pōt habere sicut p colonum.vt.ff.de acq.pos.pegre.§.qb⁹ explicitis.ꝛ.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.n.ꝛ de h̄ dic vt no.s̄.ō interdicto vñ vi. Ante aduentum iudicialis arbitri.id ē sentētie.alioqn lr̄a esset viciosa:dicere enim illum iudicem eē ꝛ arbitrū esset oppositio in adiecto:qꝛ ista duo in eodē subiecto nō cadunt:qꝛ aut est qs arbiter : aut iudex lʒ aliqñ equoce ponant̃. vt.ff.de pba.si arbiter.ꝛ.ff.de re iud.l.a diuo pio.in p̄n.ꝛ.ff.q satis.cog.l.arbitro.ꝛ

32 ff.de appel.ex cōsensu.Qō.† Item querit̃ an locū cōstitutio habeat ante dationem libelli vel post libellū ꝛ ante li.cōtest. Rñ.lʒ littera videat̃ velle ꝙ locū habeat post libellū ꝛ ante sniam:tñ locum hʒ ante lit.cōtest.ꝛ ante libellū. Itē ꝛ post libellū ꝛ ante sniam ꝛ illa verba añ euentum etiā comprehendūt oē tp̄s añ sniam a tempore violētie.q.d.si aliqs iuaserit possessionem alicuius rei anteq̄ʒ iudex p̄cipiat.i.faciat auctoritate sua ꝛ nō iudicio:nō tñ intelligas ꝙ res sit deducta in iudicium ꝛ snia debeat expectari:lʒ etiam in casu illo locū habeat vt dixi.ꝛ est sic locutio i diuinis.inuenta est maria habēs in vtero de spiritu sancto anteq̄ʒ conuenirent: nunq̄ʒ tñ maria ꝛ ioseph conuenerunt.Quidam

tamen

nõ volueruñt dicere q̃ post lit. ɔtest. locum nõ hẽat ɔstõ hec sʒ illa. C. finiũ reg. si con stiterit. sʒ illa locũ hʒ spãliter in qõne fini
33 um regũ. sicut. ĩ. dicemus. Qõ. † Itẽ q̃ritur an locũ hẽat post sñiam. Rñ. vtiq̃ʒ. ꝛ sic expone vt dixi. nec admitto vt qdaʒ dicũt q̃ locũ hẽat tũc ɔstõ meminerint. q̃ ɔstõ qñ habeat locum in illa. l. dicemus.
34 Qõ. † Itẽ q̃ritur: si aliquis intret possessionem alicuius vt illũ expellat ꝛ auctoritate iudicis competentis: an sit excusatus. Rñ. sic. vt. ff. de acquir. pos. l. iuste. ꝛ C. de pig. l. iij. ꝛ. ff. ð reg. iuris. l. q auctore. qð sic itelligo q̃ iuste ᵱcipiat: puta q̃ʒ manu militari ħ fecit fieri. vt. ff. ð rei vẽ. qui restituere. ꝛ. ff. ne vis fi ei q in pos. l. j. §. j. ꝛ. l. iij. vel dic q̃ põt creditor intrare auctoritate sua ex ɔuẽtione possessionẽ pignorũ. iudex ᵱcipit q̃ auctoritate sua intret. vt ᵱdic. l. de pig. ꝛ i siĩib⁹ casib⁹. alioqñ si iniuste ᵱcipet nõ excusaretᷣ ille quia nec interlocutio ᵱsidis nec impiale rescriptũ põt mutare statũ possessionis absentis. vt. C. si p vim vel alio mõ. l. nec imperiale. ꝛ q̃ sit ita distinguendũ ꝓbãt ista infra. ff. de reg. iuris. l. factũ a iudice. ꝛ de iniuri. iniuriarũ. §. q iure magistratus. ꝛ. ff.
35 qð metus cã. l. iij. Violenter. † Queritur quõ intelligit violẽter. Rñ. i. sua auctoritate sic dñi. l. ð. de edic. diui marci. nec curo si iteruenerũt arma vel nõ iteruenerũt: sed illõ tm̃ cõsidero an violẽtia sit cõmissa.
36 Qõ. † Sed quid si nullus resistit quãdo intraui ꝛ apprehẽdi possessionẽ: q̃ʒ forte ille miser aufugit: nũquid hʒ locũ ɔstitutio ista. Rño. sic: quia sufficit q̃ aliquis ingrediatᷣ possessionẽ ꝛ alius possessionẽ amittat. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. ideõq̃ʒ. §. qui armati. Sed in. l. illa. ff. qð met⁹ cã. l. metũ. §. ĩ. dĩ q̃ nõ vi vi deiect⁹ q ꝓfugit ꝛ deijci nõ expectauit. Itẽ contra videtᷣ. ff. de vsuca. nõ solũ. §. si domin⁹. vbi dĩ q̃ q ꝓfugit q̃tuis fundũ nemo igressus fuerit vi deiectus vĩ. sed. l. illa loqtur in vsucap. cõpleda in q̃ cõtinua possessio desideratur. vt. C. de vsuca. trãsfor. l. vnica. veꝝ q̃ʒtuʒ ad cõstitutionẽ pñtem: vel q̃ʒtũ ad interdictum vnde vi: vel quantum ad act. qð met⁹ cã. l. ʒ qs ꝓfugiat vi deiectus nõ vĩ nisi alius possessionem apphẽdat.
37 Questio. † Item queritur: an de qualibʒ violẽtia intelligatᷣ. Rñ. nõ nisi de expulsiua. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. si vi me. dicimus enim q̃ʒtũ ad rẽ imobilẽ: si ãt de re mobili queris ẽt locũ hʒ in vi ablatiua. vt insti. vi bono. rap. in vi cõpulsiua nõ hʒ locuʒ: q̃ʒ ibi habet locum actio qð met⁹ cã. de q̃ dixim⁹. ð. i spãli rubrica. Questio. † Itẽ
38 queritur: pone q̃ iste qui intrat posses. credit sibi licere: an excusetᷣ a pena. Rñ. nõ. vt insti. vi bo. rap. ꝛc̃. Oppositio. Sʒ opponitur: iuris ignorantia nemini nocet dãnũ vitare volẽti. vt. ff. de iur. ꝛ fac. ig. l. regl'a iuris. Rñ. hic nõ excusatᷣ ppea: q̃ʒ ignorat q̃si ius naturale vel cõstitutiõis quã ignorare nõ dʒ: nã de nãli ꝛ diuino ꝛ gentium ꝛ precepto decalogi sic hĩ. nõ cõ
39 cupisces rem proximi tui. Questio. † Itẽ queritur: nunquid hʒ locum ɔstõ ista siue dolus interuen. at siue nõ. Rñ. ita ᶠm nos. ʒ quidã dicãt q̃ tũc hʒ locum qñ sine dolo vis fuerit facta. q̃ʒ cũ fuerit facta hec constitutio in supplementum interdicti ꝓ rebus immobilibus: ꝛ in supplementum actionis vi bonoꝝ rap. p mobilib⁹: ergo dicũt ipsi locum hʒ hec cõstitutio quando sine dolo: q̃ʒ quãdo cum dolo locũ hʒ iterdictũ vnde vi ꝓ immobilibus ꝛ act. vi bonoꝝ raptoꝝ ꝓ mobilib⁹. vt. ff. ð vi ꝛ vi ar. l. j. §. si qs ð naue. ꝛ insti. vi bo. rap. i hac opini. fuit ꝑ lacẽ. Sʒ nos ɔ: ne melioris cõditionis essent dolosi q̃ non dolosi: qð esset ɔ. l. ff. de nora. nõ solũ. ꝛ ar. ff. quod vi aut clã. serui⁹. sed ꝑ lacen. rñdebat nõ est melioris conditionis dolosus imo deterioris in alio: q̃ʒ ille põt criminaliter accusari: nõ dolosus nõ poterit. Oppositio. Sed opponitᷣ. ff. de his q̃ in frau. cre. l. ait ᵱtor. §. si debitorem. Sʒ rñdeo illud tolleratᷣ pp fugam: ꝛ q̃ʒ nõ hẽbat copiam iudicis aliq̃ ɔtra. vt. C. ð iude. ꝛ celi. l. nullus. Item ꝛ pp aliud: q̃ʒ si debitor fugeret ꝛ ipsum non possem capere iam ipsum cõuenire nõ possem: ꝛ sic amitterẽ pecuniam debitã: ꝛ sic violentia illata nõ puniretur. Oppõ. Itẽ opponitᷣ. ff. de fur. q vas.

ſ p̄n. nā ibi qui vas furi abſtulit: tñ ꝺ illa
violētia nō punitur. Rñ. ꝙ ibi dicit abſtu
lit ip̄ꝛopꝛie ponit. i. accepit. ſimilis expo
ſitio hʒ. ff. de peti. here. poſtq̄. ꝛ. ff. de le.
ij. ſi duobus. vel ibi abſtulit vt iudici de
ferret non vt ſibi haberet. vel ibi fur ideo
non agit de illa violētia qꝛ fur eſt odioſus
ſiue odibilis. Oppoſitio. Item opponit
de eo quod legitur. C. quando liceat ſine
iudice ſe. l. j. Rñ. ibi ſtatuit ꝑꝑ odium ipſi
us delinquētis: qꝛ itinera publica frequē
tabat: vt dicitur in illa. l. Oppoſitio. Itē
opponitur. C. de exactoꝛib⁹ tributoꝝ. li.
x. l. miſi. Itē opponit. C. de meta. ꝛ epi
de. li. xij. l. deuotū. Rñ. in. ll. illis ratio aſ
ſignat quare aliqs pōt ſibi ius dicere nec
punit. Oppoſitio. Itē opponit de eo qđ
legit. C. in qbus cau. pig. ta. ꝯhi. l. fi. ꝛ. ff.
de dam. infec. l. nō vtiqꝫ. ꝛ. C. in qb⁹ cau.
pig. taci. ꝯhi. l. ſi nō iducta. Rñ. hoc ē ꝑꝑ
tacitum pign⁹ quod hʒ a iure qui rem lo
cat ꝛ ꝑꝑ odium illius cōducentis ꝛ nō ſol
uētis. Inuaſerunt. ergo locuꝫ vr̄ hr̄e hec
cōſtitutio tm̄ in immobilibus: qꝛ immobi
lia dicunt inuadi mobilia occupari. vt i.
ſti. vi bono. rap. Rñdeo: veꝝ eſt ꝙ verbuꝫ
inuaſit ꝓpꝛie ad immobilia ꝑtinet: ſed ni
hilomin⁹ ēt ad mobilia locū hʒ hec ꝯſtitu
tio. vt diximus. ſ. inuaſerit. intelligas ſi
ue ipſe ſiue alius mandato ſuo ſiue nomi
ne ſuo ipſo raptum habēte. vt. ff. de vi ꝛ
vi ar. l. j. §. quotiens ꝛ. l. idē. §. ſi procura
toꝛ. Dominus quidē cōſtitutus poſſeſſio
nē quā abſtulerit reſtituat poſſeſſoꝛi. Vi ꝫ
ꝑꝑ iſta duo verba poſſeſſionem ꝛ poſſeſſo
ri: ꝙ conſtitutio preſens non loquitur i ꝺ
tentatoꝛe ſed in poſſeſſoꝛe ſicut ſuperius
40 diximus. † Qō. Sed illud queritur quo
iure reſtituetur. Rñ. condi. ex hac. l. qꝛ q̄
tiens cautum eſt ꝑ. l. ꝙ agere poſſumus:
nec cautū eſt ea lege qua actione agamus:
tūc cōdōne ex. l. agimus. vt. ff. de ꝯdi. ex
lege. l. j. ꝛ h̄ eſt ſi vult agere ꝑ cōditionē ex
l. iſta ſi aūt ꝑ interdictū fiet reſtitutio poſ
ſeſſionis ꝑ interdictū vnde vi. vel ꝑ actio
nem in factum ſubrogatā loco ipſius. vt.
ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. j. ꝛ. §. rectiſſime. ꝛ i
ff. de interdictis. §. reſtituende. Et domi

41 niuꝫ huius rei amittat. † Sꝫ q̄rit: nūqđ
ipſo iure an ꝑ ſniaꝫ. Rñ. ꝑ ſniaꝫ. vt ar. C.
de apoſta. l. j. C. de heret. cis. qcūqꝫ. ꝛ ſi
milem verbi expoſitionē hēs extra de eta
te ꝛ quali. oꝛdi. c. j. vbi dꝛ: ꝙ abbates pre
poſiti q preſbyteri non ſunt hant aut pre
lationeꝫ amittant aut honoꝛes. Item ſimi
le verbum: clericus q comaꝫ nutrit ana
thema ſit. i. excommunicatus. ꝛ ſic erit ca
nō ferende ſentētie nō late. vt extra de vi
ta ꝛ honeſta. cle. ſi qs ex clericis. ꝛ. xxx. di
ſtin. ꝑ totū. ponit illud verbum in q̄libet.
c. anathema ſit. Et h̄ verbum lꝫ qdam di
cāt ipſo iure ꝛ habēt ar. ff. de pub. ꝛ vect.
l. cōmiſſa. ꝛ. ff. de acqr. reꝝ domi. l. ꝗ. §.
alluuio. ꝛ. C. ad. l. iul. maieſt. qſqs. ꝛ. C.
locati ꝛ cōduc. l. fi. ꝛ in aut. de lit ig. §. om
nē vero. coll. viij. ꝛ in aut. de leno. §. ſi qs
autem inſcriptionem. ſed eſto ꝙ per ſniaꝫ
ſit puniendus: ita intelligas ſi petitum ſit
in bello aliter non. Et qualiter libellus cō
cipiatur notaui. ſ. in hac eadem conſtitu
tiōe. Qualiter cōdēnabit iudex. dices ſic.
Foꝛma ſententie. Cognitis cauſe meritis
titium ſcio ad reſtituendam poſſeſſionem
rei tal: ꝛ in amiſſione dominij rei ipſi⁹ cō
42 dēno. Qō † Itē q̄ritur: cui applicabitur
iſtud dominium. Rñ. illi cui violentia ē cō
miſſa: aliogn ſi nō applicaretur illi ille nō
priuaretur. Nam non videtur amiſſuꝫ ꝙ
alteri queſitū nō ē. vt. ff. ex qb⁹ cau. ma. l.
deniqꝫ. ideo dico in ſnia adijciēdū: ꝯdēno
ꝛ dn̄ium ipſi⁹ rei ſeio adiudico. Si vero
rerum aliarum poſſeſſioneꝫ inuaſerit. alie
narum q̄ꝫtum ad inuaſoꝛem ꝛ q̄ꝫtū ad poſ
43 ſeſſoꝛē. † Sꝫ qualr̄ intelligit alienaruꝫ.
Rñ. ꝙ idē ē qđ nullū ius hʒ in re illa: ꝛ ꝑ
pterea ſeqtur eſtimationē eaꝝ reꝝ reſtitue
re. i. reddere: h̄ ē ſoluere. nā vbū reddēdi
ꝛc̄. vt. ff. de v. ſi. verbū reddēdi. Cōpellat.
ꝑ cōdi. ex. l. iſta offō iudi. ſeruiēte huic cō
di. Sꝫ cui compellet reſtituere. Rñ. ei qui
violentiam paſſus eſt: ꝛ ſic eodē modo cō
dēnabit in ſententia iudex ſicut in amiſſio
ne dn̄ij. ꝛ dic ſic. titiū ſcio i reſtituēda poſ
ſeſſione rei talis ꝛ eſtimatione rei ipſius q̄
44 eſt. xx. cōdēno. Queſtio. † Sed illud q̄ri
tur qđ eſtimabitur: nunqđ poſſeſſio ſola

vel ꝓprietas vel vtrūq3. al'ud. n. est p̄ciū ꝓprietatis aliō possessionis. vt. ff. vti pos sidet3. si duo. in fi. Respon. remot3 a'ijs res pōson. b⁹ dico sic. q̄ i casu isto estimabit ius qō hēbat possessor g pass⁹ ē violētiā. nā si fuerit domin⁹ faciā estimari rē pleno iure si hūerit ius i re forte feudatari⁹ erat vel emphiteota vel creditor: 7 illō ius estimabo si fuerit possessor tm̄: estimabo p̄ciū possessionis. s. q̄t̄i interfuit istu3 possedisse q̄ aliquādo multum expedit: q2 forte iste vsucapiebat cū haberet titulū. vnde q2 est interrupta pos. nō poterit vsucape: q2 nālis interruptio oib⁹ ꝑdest. vt. ff. de vsuc. nālr. op3 g̃ q̄ ista estimet: nō. n. sola pos. estimāda ē q̄ restituit s3 ois cā. vt. ff. ō rei vē. l. p̄terea. ꝓstina. n. cā est mihi restituenda quā hitur⁹ essē3 si nō fuissem deiectus. vt. ff. de vi 7 vi ar. l. j. §. q vi deiect⁹ est. 7 §. nō solū. 7. l. interdcō. alioquin ipsi⁹ iuris: puta qō h3 creditor estimabit solūmō ipsa possessio. Et h̄ ēt sic̃ vides in act. fur ti in q̄ fiet estimatio: aliquādo ipsi⁹ rei: aliquādo possessiōis: aliquādo ipsi⁹ iuris: puta qō h3 creditor q2 nō agit in sūma pig. sed in sum. ōbiti si debitor ipse surrip at. vt. ff. de fur. l. j. §. fi. 7. l. cred. tori. estimamus iudicia n̄ ex eo q̄ quis possidet s3 ex eo iure q̄ pos. h3. vt. ff. si pars hēr. pe. l. j

45 ¶ Queda extra lrām q̄runt. Qō. † In p̄mis q̄rit: nūquid vniuersitas tenet hac ꝯstōne. Respon. sic. sepissime. n. 7 de facili aliquē de pos. expellūt iste vniuersitates sic videre potes p exēpla i citatib⁹ tuscie 7 l̄bar. q̄ paucos sibi vel nullos vicinos relinquūt. vniuersitas. n. metū inferre p̄t. vt. ff. qō me. cā. l. metū. S3 q̄lr ista p vio lentiā pōt ab vniuersitate cōmitti: ipossibile vi3 q̄ tota vniuer. interueniat. vt. ff. ō acqui. pos. l. j. in fi. 7. ff. ō ori. iu. l. ij. in. ij. col. s3 cū maior ps interuenit tota interue nisse vi3. vt. ff. ad munici. qō maior. 7. ff. ō reg. iu. l. aliō. §. refertur. Si tu obijcias quid. n. mūicipes dolo facere possūt. sub audi de facili. vt. ff. ō dolo. s3 7 si ex 7 olo §. j. vel al'r ibi loquit ō dolo latēti. illu3 n. dolū nō cōmitt: i mūicipes: q2 nō possunt aliquid ita cogitare ō al. q̄ ōcipiēdo quin aliquis nō sollicitet aduersarium. at quādo violētia cōmittit l3 cōmittat 7 dolus. vt. ff. vi bon. raptor. l. iij. 7. ff. qō met⁹ cau. l. metū. 7. l. si cū exce. §. eū qui metū fec. loquit h̄ ō dolo patēti qui ō facili ab

46 vniuers vt dixi cōmitti p̄t. Qō. † Itē q̄rit. nūquid marit⁹ tenet hac ꝯstōne si expellat vxorem de pos. alicui⁹ rei: vel ec̄ō si vxor maritū 7 nō mireris q2 multi tales mi'eri mariti inueniunt. Respō. locū h3 q̄tū ad restōnem possessionis: nō āt q̄tu3 ad penā: q2 nulla actio penalis dat inter eos mr̄imonio cōstante. vt. C. de furtis. l.

47 fi. Qō. † Item queritur: si prelatus alicuius ecclesie aliquem de possessione abijciat. Respon. eo ita: 7 vt de suo soluatur.

48 Questio. † Item queritur: si capitulum alicuius ecclesie vel conuentus clericorū aliquem expul rit: an teneat hac constitutione. Respondeo vti3 nō: q̄ teneatur ecclesia sed ipsi de proprio patrimonio tenebuntur. vt. C. de sacro'anc. ecclesiis. l. in-

49 bemus. Questio. † Sed pone q̄ aliquis itrauit mōasteriū qui hac ꝯstōne tenebat: nūquid monasteriū teneat. Respon. ita: eaten⁹ q̄tenus ad monasteriū puenit. vt ar. ff. de pecu. l3. § ex cā. 7 instit. de acqui. p arro. Sed nūquid tenet ipse monachus Respō. vtiq3. nā obligationes ēt ex maleficio cū capite ambulāt. vt. ff de ca. dimi. l. tutelas. §. ij. nō. n. pp monachationem obligationes p̄mo competentes extinguūtur. na3 7 cau'a fit cū monacho. in auten. C. de epis. 7 cleri. auten. causa. que fit cu3 monacho. 7 in auten. de sanctissi. episcopis. §. reuerēdissimi. collatō. ix. Questio.

50 † Sed nūquid cōuenit ad penā. Respō. ita puto. Sed queritur: de quo sat fiat. Rn̄ de bonis quondā monachi. Questio.

51 † Item queritur: si debitor expellat creditorem: nunquid locum habet hec constitutio. Respondeo sic 7 ipse rem restituet creditori 7 amittet dominium: 7 sic creditor

52 fiet dominus. Qō. † Itē q̄rit: quid si debitorē creditor de pos. rei alicui⁹ expulit: nūquid hac ꝯstitutione punit. Respon. dicūt quidā q̄ nō. q2 locū h3 ꝯstō similis. sed ctū dñi marci ō q̄ diximus in fugio:

ri pstõne: ꝛ hoc credo verũ vt. ff. de penis. l. sanctio. Alij dicũt: refert de quo creditore loq̃ris. an de cirographario: tũc hꝫ locũ hec cõstõ. an de credi. q hꝫ pign⁹ vel hypotecã: in q̃ loquitur edictuꝫ di. marci: qꝛ amittit ius crediti i re illa: sꝫ primum verius puto.
53 † Questio. Quid si creditor expellatur ab alio q̃; a creditore nũquid aget ꝛ qualr̃ fiet ꝯdemnatio creditore agẽte. Rñ. refert de q̃ creditore lo q̃ris. an de creditore hñte pignus cõuẽtionale ꝛ tũc creditor aget quia possidet: ꝛ fiet ꝯdẽnatio in psonã violenti. aut vt possessionẽ rei restituat sibi ꝛ soluat estimationẽ q̃tũ creditori. i. pro quanto pcio creditori res illa obligata erat. vel estimationẽ totius rei ꝛ etiã ipsius ꝓprietatis. vt not. s. in hac eadẽ ꝯstitutiõe. Si autẽ sit creditor q hꝫ pign⁹ ptoriũ: tũc lꝫ habeat ille hypothecariã. vt. ff. de pig. act. n̄ est mirũ. ꝛ. C. qui po. in pig. ha. l. iij. ꝛ. C. vt in pos. le. l. iij. nõ tñ habet possessionẽ. vt. ff. de acqr. posses. l. possideri. §. fi. ꝛ. s. dixi. non haberet constitutionis beneficiũ
54 sed illud edictũ. ne vis fiat ei ꝛc̃. † Questio. Quid si ꝓprietarius expellat fructuariũ. põt enim fructuarius expelli vel rõne iuris qd̃ habet: vel ratione naturalis possessionis. vt. ff. de vi ꝛ vi arma. l. idem. §. vnde vi. nũquid habebit cõstitutiõis isti⁹ beneficiũ. Respondeo proprietatem quam habet amittit: ꝛ possessionem restituit fru-
55 ctuario. † Questio. Item quid si fructuarius expellat proprietariũ: nunqd habeat locũ hec cõstitutio ꝛ in quo. Respõdeo habet ꝛ punietur fructuarius in illo iure qd̃ habet: vterq; enim possidet scꝫ proprietarius ꝛ vsufructuarius. vt. ff. vti possides. si duo. † Questio. Quid si fructuarius
56 ab alio expellatur. certũ ẽ ꝙ ipse põt agere ꝛ ꝯdẽnabitur ille illi fructua. ꝛ ꝯdẽna-
57 bit̃ i estimationẽ vsufr. † Questio. Sed nũqd expulso fructuario poterit agere ꝓprietarius bñficio ꝯstõnis isti⁹. Rñ. q̃stio ista ꝛ si notata sit a doctorib⁹ nr̃is ipsã friuolã reputo: qꝛ expulso fructuario nõ videt̃ ꝓprietari⁹ expelli. Si ḡ nõ expelletur nõ hꝫ bñficiũ isti⁹ cõstitutionis. Licet qdã moti argumẽto. l. ff. de fur. inter omnes. §. si fundus. dicãt ꝙ aget fructuarius aget ꝛ ꝓprietarius. sꝫ ibi ideo ꝯiungit ꝓpter bouẽ q est res mobilis q nõ põt ꝯtractari ꝓ parte: imo insolidũ. vnde tã ꝓprietari⁹ q̃; fructuarius agit: at in possessione rei imobilis secus. põt. n. fructuari⁹ expelli a sua possessione naturali: ꝛ ꝓprietari⁹ nõ expellet̃ a sua ciuili: nec ab illa quã hꝫ vt ꝓprietari⁹: fructuari⁹ eniꝫ nõ possidet noie proprietarij: qꝛ tũc locũ hꝫ ꝙ expulso fructuario ꝓprietari⁹ videret̃ expulsus: sicut i colono ꝛ inqlino. de qb⁹. s. dixim⁹. vt. ff. de acq. pos. peregre. §. fi. ꝛ de vi ꝛ vi ar. l. j. §. fi. sꝫ fructuari⁹ noie ꝓprietarij nõ possidet ideo nõ dꝫ dari aliqd̃ auxiliũ ꝓprietario.
58 † Questio. Sed ecõtra querit̃: an si expellatur ꝓprietarius an fructuari⁹ habeat remediũ ꝯstitutiõis isti⁹. Rñdeo eodem mõ ꝙ nõ: sed tm̃ ꝓprietarius agit. qdã tamen minus intelligentes dicunt ꝙ fructuari⁹ aget p. l. que est. ff. de vi ꝛ vi ar. l. si de fundo. Sed. l. illa recte intelligit̃: si de fundo ꝓprietariuꝫ predo expulit: subaudi ꝛ fructuariũ: sic vterq; fuit expulsus. vnde merito agit: alioqn nõ ageret. enim agere nõ põt nisi ille qui deijcitur: sed nullus deijcitur nisi qui possidet. vt. ff. eo. l. j. §. interdictũ aũt hoc nulli. ꝛ hic est verus intellect⁹ illius. l. si de fundo. alioquin si expulso proprietario fructuarius fuit negligens vti frui: ꝛ sic amisisset per sui negligentiã vsũ fructum quare debet teneri predo illi fructuario: imo debet sue negligentie imputare. ꝛ habet locũ regula iuris qd̃ quis sua
59 culpa ꝛc̃. † Questio. Itẽ querit̃: si dominus vassallũ expulit vel ecõtra an habeat expulsus beneficiũ huius ꝯstitutiõis. Eadem questio notat̃ in superficiario ꝛ ꝓprietario: ꝛ etiã in eo qui cõduxit ad nõ modicum tẽpus. Rñdeo. omnes isti deiecti habent beneficium constitutionis istius. ꝛ qꝛ possident. ꝛ quia habẽt ius in re: adeo qꝛ vtilis vẽdicatio eis cõpetit. vt. ff. si ager vectig. vel emph. pe. l. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ. ff. de rei vẽ. l. superficiario. ꝛ. l. preterea. ꝛ. ff. de superficiebus. l. j. §. qd̃ autẽ ait pretor. ꝛ. §. qd̃
60 autẽ. ꝛ. §. fi. † Questio. Sed querit̃: si isti se expellant in quo puniantur. Respõdeo.

si dn̄s expellat vasallū amittit dn̄iū: si vasall⁹ expellat amittit i⁹ qđ hꝫ. Itē i alijs. ⁊ satis credo sufficere q̄ ad penā vt pos. restituāt ⁊ i iure qđ hn̄t puniant̄ ꝙ illud
61 amittāt vt dixi. Questio † Item queritur: volebas acquirere possessionem: ⁊ te ꝓhibui ne acqrereo: an habeat locū hec ꝯstō. Rn̄o. non: q: sicut dixi ꝯstō semp subuenit possidenti: hic autem prohibitus nonduꝫ habuerat possessionē: imo ⁊ si habuisset ⁊ nō ita vt retinere posset: nō vr̄ ꝙ haberet bn̄ficiū ꝯstōnis istius. vt. ff. de acqr. possess. nō vr̄. Sed illud intelligo q̄tum ad illum a quo hꝫ possessionem: sic vt illā retinere non possit: nō autem q̄tuꝫ ad extraneū: si extraneus fuit q expulit. nā ⁊ ꝑdo possidet: lꝫ nō ita vt ab eo auocari nō possit. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. q āt a me. ⁊ tn̄ si ille expellat̄ hꝫ interdictū vnde vi. ⁊ sic ꝯstōnem hāc. hec responsio ꝓbat̄ p. l. ff. vti possidetis. l. j. §. fi. ⁊. l. iusta. Questio.
62 † Itē q̄ritur: bn̄ scitis ꝙ certi sunt casus in qbus dn̄ium querit̄ sine possessiōe seu sine traditione vt verius loquamur: puta retentione vsusfructus. vt. C. de dona. qs qs. Item si dono instrumēta. vt. C. de dona. l. j. ⁊ C. que res pig. oblig. pos. l. cum q emptiones agrorum. ⁊ ff. de leg. iij. l. q cirographum. Item si ostendo fundum d turri: ꝓinde hꝫ ac si pedem finibus intulisset. Item si me ꝯstituo tuo nomine possidere. Item si trado tibi claues coram cella vinaria. vt. ff. đ acqr. poss. l. j. §. pe. ⁊. l. qđ meo. §. j. ⁊. §. si vēditione. ⁊. l. quarundā. ⁊. ff. de ꝯtrah. empti. l. clauib⁹. ⁊. ff. de rei vēd. l. quedā mulier. nunqd isti tales si inueniant̄ in fundo ⁊ expellant̄ vel nō admittant̄: venientes hn̄t beneficium constitutionis huius. Rn̄. vtiq̄ꝫ i oibus. n. p̄dictis. ll. si recte cōsideres vꝫ possessio acquisita. nam retinere ē idē qđ tradere. nā vbi retinet̄ vsusfructus ꝓide ē ac si facta eēt traditio. Itē ōndere fundum ꝓide est ac si pedē finibus intulisset. Itē assignatio clauiū ꝓ traditione hꝫ. Item sic constituere fac aliū possessorē: qđ ita attēde si ille possidebat q constitueꝛit se alterius noie possidere, aliogn si non possideat lꝫ inilico cōstituat se pro alio possidere: nunq̄ꝫ faciet te possessorē: q: nemo plus iuris ad aliū trāsferre pōt quā ipse hꝫ. vt dic̄ regula iuris nemo. ⁊. ff. de acqr. reꝝ do. tra ditio. q̄ nec hic possessionē: q̄ lꝫ facti sit aliqd tn̄ mutuat̄ a iure. vt. ff. ex qbus cau. ma. l. denique. In alijs āt casibus vbi dn̄ium sine possessione querit̄ ab adita hereditate. vt. ff. de acq. pos. l. cum heredes. q: non querit̄ possessio nisi qn̄ naturaliter apphendim⁹. vt. ff. de acq. pos. l. cum heredes. vt in legato cuius dn̄ium sine possessione querit̄ ab adita hereditate. vt. ff. de fur. a titio. ⁊ ff. de leg. ij. l legatum. ⁊. ff. de publicia. l. j. ⁊ in similibus non credo locū hr̄e bn̄ficiuꝫ
63 huius ꝯstōnis. † Qō. Item queritur: ⁊ đ hꝫ fui de facto consultus apđ perusiū. erāt isti bānitores: dant alicui tenutaꝫ. ⁊ dicūt sic. nos mittimus te i possessionē isti⁹ domus: p illa domo ⁊ pro oibus alijs rebus titij. nunqd iste sic missus si expellat̄ cum esset in tenuta reꝝ illaꝝ vel vadēs nō admittat̄: nunqd habet beneficium ꝯstōnis isti⁹. Rn̄. nō pp duo. Prio q: n̄ fuit admissus. op₃. n. ꝙ re ipsa fiat missio. vt. ff. de pig. act. non est mirum. Scđo q: ⁊ si est missus non haberet hoc beneficium: q: nō possidet licet sit i possessione. vt. ff. đ acq. pos. possideri. §. fi. ⁊. l si qs ante conduxit §. j. ⁊. ff. quorum leg. l. i. ⁊ sic cum nō possideat non hꝫ beneficiū ꝯstōnis istius. vt superius dixi. sed iuuaret̄ bn̄ficio illi⁹ edicti. ne vis fi. ei q in pos. missus. Questio.
64 † Sed nunqd si iudex voluit dare veraꝫ possessionem per illum bānitorē: puta q: creditor poterat ex cōuentione intrare. tamen tn̄ vult facere aucte iudicis. vt. C. đ pig. l. creditores. vel manu militari vult ꝑcipere ꝙ res assignetur illi q obtinuit in rei vendi. vt. ff. de rei vēd. l. q restituere. ꝑcipit iudex bānitori vt assignet titio possessionem rerum sempronij: bānitor titio dic̄ vt dixi: assigno tibi possessionem hui⁹ domus ꝓ ista domo ⁊ ꝓ oibus alijs reb⁹: nūquid si inueniat̄ i tenuta aliarum rerū vel vadēs nō admittat̄: habebit remediū istius ꝯstōnis. Rn̄. non. nisi pro illa domo i cuius posses. fuit missus: aliarum enim

rez nō dico possessionē quesitaȝ. Oppō. Sȝ instatur: nōne sufficit aliquā partem intrare ad h̄ vt totius fundi ⁊ amplius vi deaƚ tibi pos. quesita. vt. ff. de acqr. poss. possideri. §. j. amplius. ⁊ si ondo tibi fundū de turri: p inde hī ac si pedem in finibus ītu lisses. vt in eo. ti. qd̄ meo. §. si venditorem. quare ḡ nō hic. R̄n. si essent oīa p̄dia si mł coniuncta ita q̄ nihil esset medium. tūc di co q̄ esset possessio oium quesita: ēt si assi gnetur possessio vnius tantum: ⁊ i illo ca su loqtur. l. illa. possideri lȝ fundi sola de stinatione patrissa. constituantur. vt. ff. d̄ lega. j. qd̄ in rerum. §. pe. ceterū si diuisa sint p̄dia ⁊ i diuersis locis sita: nō sufficit vt assigneƚ possessio vnius vt alioꝝ pos

65 sessio videaƚ quesita. Qō. † Sȝ qd si bā nitoꝛ ostenderet ⁊ diceret: vide omniū isto rū tibi possessionē assigno: nūqd acqreƚ. R̄n. non: qꝛ non hȝ ipse in se possessionem quā assignet: sicut diximus in vera posses sione: ⁊ ille bānitoꝛ sic illā p visum trāsfer re nō pōt nisi per traditionē. Oppō. Sed opponitur: quomodo p traditionem trās ferret possessionē quā nō hȝ ille bānitoꝛ. Itē quō iudex ex mādato posset ēt posses sionē trāsferre cū illā nō hēat. R̄nō. pōt: ⁊ h̄ bn̄ficio iuris pp publicū ipsoꝝ offm̄: vn̄ ⁊ pos. transffert ⁊ dn̄ium qd̄ plus ē. vt. ff. de acquir. re do. l. qd ḡ. ⁊. ff. de rei vē. ex diuerso. ⁊. ff. si fur. vē. sicuti. §. aristo. ⁊ ff. d̄ acq. pos. l. iusta. ⁊. l. si qs vi. §. j. Qō.

66 † Item queritur. nūquid iniuste possidēti puta p̄doni vel inuasori deƚ beneficiū q̄stō nis istius. R̄n. ⁊ dico q̄ refert a quo expel laƚ ⁊ qn̄: si. n. a vero possessore ⁊ incōtinē ti nō hȝ bn̄ficium: qꝛ non vr̄ vis illata cū sua vi retinere possit pos. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. vi possidere. ⁊. l. q possessionem si ab extraneo. tūc hȝ locū vt supius p p̄te dixim⁹: ⁊ locū habent ille pene vt supius dixim⁹. Aut fuit dn̄s aut non: aut habuit ius in re aut nō: vt tūc amittāt dn̄ium vel

67 eius estimationem soluat. Qō. † Itē q̄ri tur. qd si volui te p̄uare possessione cū igno res te possidere: qꝛ ex longo tpe obliuio se quitur. vt. ff. de vsu cap. l. furtū §. j. nūqd hȝ locū beneficiū q̄stōnis istius. R̄n. vtiqȝ si cōstat illum vere possidere: lȝ vbi est ob liuio haberet locum q̄stō conqueretatur.

68 vt in illa q̄stōne dicemus. Qō. † Quid si crederem me possidere bona fide ⁊ te pos sidentē expuli ⁊ non credebam violentiaȝ committere qꝛ te possidere ignorabam: nū quid habet locum constitutio hec. R̄n. ita vt auferatur materia ⁊ occasio delinquen di: alias lata inueniretur per quam possꝫ elidi pena q̄stōnis istius si tal' excusatio lo

69 cum haberet. Qō. † Quid si fugitiuum capiam: nūqd puniar. R̄n. sic: qꝛ possessi. apprehendo q̄ apud dn̄ȝ est. vt. ff. de acq̄ pos. l. j. §. p eum. ⁊. C. de ser. fug. l. j. ⁊. C. de p̄ba. l. vis eius. ¶ Quedam ēt q̄run tur extra lr̄am ⁊ mota sunt p doctores no stros q̄ nō omittamus. Et i p̄mis q̄ritur: qd de parēte ⁊ patrono dicemus. R̄n. vt. d̄. in hac eadem q̄stōne respondi. sed dn̄o. Jo. visum non fuit q̄ ista cōstitutio tenet illos: qꝛ dic hāc cōtinere criminis atroci tatē ⁊ qꝛ pudorē n̄ sugillat: ⁊ qꝛ in ea n̄ hī mentio doli. sed salua pace ⁊ auēte tāti vi ri prioꝛ rn̄sio placet. lȝ. n. ⁊ illa fuerit cā nihilominus tamen fuit ⁊ alia. vt. ff. d̄ ob seq. l. bonori. ⁊ ideo non datur. vt. ff. d̄ ob se. a liber. l. lȝ. Item quid si tutoꝛ vel cura toꝛ noie minoris h̄ faceret. Itē qd si ptās noie vniuersitatis quā regit. Itē quid si p̄ latus noie ecclesie: nūqd tenebitur minoꝛ aut vniuersitas seu ecclesia. R̄n. nō: vt di cemus in constitutione meminerint. qꝛ de lictū tutoris ⁊ illoꝛū in ipsoꝝ q̄s regūt dn̄ nū nō redūdat vt supius dixi. Quid ḡ si dolo fecerint locum hȝ cōstitutio memine rint ꝯ illos: si sine dolo locum hȝ constitu tio presens. Sed in quo punientur isti: pu ta curatoꝛ tutoꝛ prelatus potestas. R̄n. si ue minoꝛ pupillus vniuersitas siue eccle sia sint dn̄i vel nō: semp punienƚ illi in esti matione. vt ar. in autē. vt litig. iuris. §. j. ⁊. ff. qd̄ qsqȝ iur. l. iij. §. j. ⁊. ff. si qs ius di. n̄ ob. l. j. §. ll. p curatoꝛ. ⁊. C. d̄ dig. li. xij. l. q̄tiēs. Sȝ qd si postea res illa puenit ad minorem pupillum vniuersitatem vel ec clesiā. R̄n. tūc teneƚ de eo qd̄ ad eos pue nit. vt. ff. cōmo. l. iij. ⁊ supius dixi. Item nunqd pena p̄stita p tutoreȝ curatorē pos

testatē plātū pñt rēpetere nōie pupilli ad/ulti vniuersitatis vł ecclesie. Rñ. sic: q: nō noie suo sed ad pupilli commodum expe riuntur. vt z ar. ff. sol. mri. l. si socer. §. j. Itē núquid ppea tutor a tutela: curator a cura poterunt remoueri tanq̄ suspecti. Rñ. vtiq̄z. vt. ff. de suspe. tu. l. iij. §. sceuo/la. z. §. vlti. Sz núquid sic remoti erūt in fameo. Rñ. nō: q: nō expressit pp dolū sed forte ob culpā. vt. ff. de suspe. tut. l. he. n. z. ff. de penis. si preses. Si ḡ sunt remouē di super hoc qūo pñt agere ,p illis q̄s re/gūt. Rñ. possunt: q: nō sūt remoti sz remo uēdi. vt. ff. de rei vēdi. nō iō. z. ff. de ɔdi. fur. si fuus. z. ff. qui satisda. cog. l. pe. §. si fundū. z. ff. ō sol. q si forte. Et qd̄ dictū ē de his psonis intelligas idē in oīb⁹ admi nistratoribus z curatoribus aliarum pso/

70 naruz: vt furiosi prodigi z aliorū. † Qō. Itez querit: nunquid hec cōstitutio talis z tāta ɔ̄ heredes: qlis z quāta ɔ̄ defunctū cōpetit. Respō. nō credo nisi lit. cōtest. cū mortuo. vt. ff. de act. z ob. l. cōstōnibus. z arg. C. de here. ac. l. j. z. ff. de po. l. quod tumultuo. de eo āt qd̄ ad eos puenit tenē tur z sine culpa. vt. ff. de calū. in heredez. Quid si volui te puare cū igrarem te pos sidere. Respō. hec qd̄ friuola est: sz q: fu/it formata eaz nolui dimittere. z respon/

71 deo me teneri. Qō. † Sz istud querit: an quis cōdēnat⁹ ex ista cōstōe appellet. Re/spō. ita z h oēs admittūt nō. n. tm̄ posses/sio auocat: q: túc sic ab iterdcō momēta. pos. quis nō appellaret ita nec hic. vt. C. si ō pos. z ei⁹ momē. fuerit appel. verū q: cōtinet penā iō q̄si petitoriū appellat. im/mo vt ꝟius loquar mixtū ē auxiliū cōstō nis istius. s. possessoriū recuperāde posses/sionis: z petitorium quo ad penam. Qō.

72 † Sz esto q appellet: núquid iudex ap/pellationis de possessione restituēda vł nō cogscet. Item si nō cogscet nú quid māda bitur executioni q̄ztū ad possessionem vel differat executio donec iudex appellatio nis cogscat. Item de q̄ cogscet: vtrū tm̄ de pena vel de vtraq̄z. Item q̄liter feret sniaz. Respō. qōnes iste sepe ō facto emer gūt. z sepius super talibus fui consultus

ego. R. beneuētan⁹ cōditor psentis opis. Unde obmissis alioz dictis si ɔ̄rium inue/nitur sic respōdeo duob⁹ modis. Primo vt dicas q lz a snia sola lata in possesso/rio appellari nō possit: tamē q: hec ē mix ta cū petitorio pt ab illa appellari. vnde fz h appellatio iterposita vtriusq̄z effectū suspēdet. z iudex appellationis de vtroq̄z cogscet: z sup vtroq̄z ,pnūciabit. Et sic fz h plana ē responsio: nec recipit dubitatio nē nisi in eo q rōe petitorij mutet nām suā z posset ppea appellari: sz nō vr̄ mirum: q: hoc est in exemplis pluribus. nam ita dicimus in pos. ciuili z naturali: vt si sola ciuilis sit illā nunq̄ amitto nisi sciēs quā/do est adiuncta naturali tantā corruptio/nē capit q illā amitto igrās. vt. ff. ō acq. pos. pegre. §. fi. z. l. si rē. z. ff. ō vi z vi ar. l. j. §. qd̄ seru⁹. z. §. pe. Itē si ō cā cogscat illustris z nō illustris pp psonaz illustris. z hoc cōsequit nō illustris vt ab eo nō ap pellet. vt. C. de appel. precipimus. Sed ista exēpla videtur suadere vt potius nō debeat appellari pp possessoriū q̄ appel/lari pp petitoriū: vt sic petitorium trahat corruptionē ad possessoriū: z vt i pdic. ex ēplis. sz nō ita. bene scis q mai⁹ ē petito/riū q̄ pos. vt. ff. de acq. pos. possideri. §. i amittēda. z. l. si quis vi. §. dīa. vnde ō iu re ,pcedit vt petitoriū ad se trahat poss. z imutet ad h nām ipsius petitorij q̄si p ꝑua lentiā. ar. insti. de re. diui. §. si tamē. z. ff. de acq. re. do. l. adeo. z h est qd̄ consueuit notari i solone ɔ̄tij. ff. de pac. si vn⁹. §. pa ct⁹ ne peteret. Uel alr̄ appellatio interpo nit sup petitorio sup possessorio lata snia interim nō dz fieri ꝑiudiciū p minorē qō/nē. vt. ff. de iud. p minorē. z. ff. de in inte. resti. scio. ideo si suspendit possessoriū mo dico tpe nō ē mir. Sz quid erit: ecce iudex ,pnūciabit in petitorio: pone q confirmat planū ē: q: cōdēnatio ꝑma z scd̄a manda bit executiōi. sz pōe q ifirmat. xv. gr. fuisti ɔdēnat⁹ p ꝑ iudicē actori agēti z p hanc cōstitutionē pos. z amissionis dnīj quan/do fuisti dominus vel ad soluendū seu pre standuz estimationem qñ nō fuisti dñs ap pellasti, iudex appellationis vel dicet bñ

appellatū ⁊ male iudicatū. vel dicet inte[r]mo p̄mā sniaꝫ. vel dicet absoluo. qd fiet ꝺ snia lata i possessorio: certe necesse hēs dicere ꝙ videatur ⁊ sup eodē ꝓnunciasse: ne aliogn ꝑ pte p̄ma remaneat. Uñ pp istas calumnias melioꝛ est rñsio vt non diuidaꝭ cōtinētia cause: qm̄ eadē instātia est ⁊ de eadem re sed duplici beneficio eadē le. succurraꝭ: qꝛ p eadē cōstōnē agiꝭ: qꝛ eadē instātia idē libell⁹ vnica ꝯtestatio vne probationes vnica snia: lꝫ diuersa ꝯtineat. arg.
73 C. de iudi. l. nulli. † Qō. Ultimo q̄riꝭ: qd differat ista ꝯstō ab aliis ꝯstōnib⁹ q̄ violētiā puniūt de qb⁹ spēalr dicem⁹ i suis ru. Rñ. hec gnāl: q̄lib: illaꝝ spēalꝭ ē. ⁊ sic vide ꝙ ab illa. C. de paganis. l. xpianis differt. qꝛ illa spēalr loquiꝭ in illo casu. Ab illa si ꝯstiterit. C. fi. reg. differt: qꝛ illa spēaliter loquiꝭ in qōne fintū reg. Ab illa meminerint differt: qꝛ illa loqꝭ qñ qs auctē rescripti siue snie aliqd inuadit. Ab illa nō ab re differt: qꝛ illa loquiꝭ qñ cāꝛ bꝫ a me aliqs ⁊ vsq ad sententiā nō restituit: sicut in illa dicem⁹. Ab illa inuasoꝛ. e. tit. quasi nihil. vt. ꝩ. in illa dicem⁹. nisi qꝛ ista aperti⁹ penas distinguit. Ab illa cū q̄rebaꝭ differt: qꝛ illa in detētatoꝛe possessionis vacā
74 tis alicu⁹ absentis ⁊ sic de aliis. † Qō. Sed nūqd cū ill' specialib⁹ posset ꝯcurrere hec ꝯstō gnāl: nō vř. vt. ff. de penis sanctio. ⁊ ar. ff. de ꝟ. ob. doli clausula. Eꝯtra vř vt ꝯcurrat. vt C. de sepul. vio. l. q sepulchra. ⁊ ff. de ac. ⁊ ob. q̄nes. Dicūt quidā ꝙ nō ꝯcurrit: qꝛ iā affligereꝭ re⁹ dupli ci ꝯtritiōe: qꝺ iura noluūt. vt in. C. ai si clerici. de iudi. nā ꝯsurgit duplex tribulatioꝛ ⁊ ēt de delicto eiusdē hoīs sepius q̄rereꝭ qꝺ esset ꝯ iura. vt. ff. nau. cau. sta. l. lꝫ. §. fi. ⁊ iā idē delictū variis estimatiōib⁹ coherceretꝭ: qꝺ ess ꝯ iura. vt. ff. de accu. senat⁹ ⁊ tūc bꝫ locū. l. illa de sepul. vio. qñ dꝛ ꝙ vtraq pena iponaꝭ alr nō aliī totū econtra: ⁊ dicūt ꝯsequēter: qꝛ species posita gen⁹ infert. nō tñ ꝙ vtraq pena possit iponi ⁊ ideo locū bꝫ illa. l. sanctio. q spēalr dicit ꝙ illa pena tm̄ iponaꝭ ⁊ p illā solā. l. agaꝭ vel ecōtra. vt ar. C. de rei vx. act. l.
75 vnica, circa p̄n. † Qō. Item q̄riꝭ: si ille spāles locū hñt ad qd fuit inuenta ista generalis. Rñ. duobus modis: p̄rio qꝛ interest nr̄a plura hr̄e auxilia vt sup⁹ dixi. vel al' plurima veniūt in hac ꝯstōne q̄ non veniūt in illis: ⁊ plura in illis q̄ nō veniūt in hac: sicut in illis ꝯstōnibus dicemus.
76 † Questio. Itē q̄riꝭ: an hec ꝯstō cōcurrat cū interdcō vnde vi. Rñ. vtiq: lꝫ secūdū sit in supplemētū: vt. ꝭ. dixi. nō tñ intelligas ꝙ vtrūq intenteꝭ sꝫ alterꝝ tm̄ sꝫ stult⁹ essꝫ q posset hāc ꝯstōnē intētare qꝺ intētaret interdictū vñ vi: vt. ꝭ. dixi. Nā ⁊ bo. pos. fm ta. in supplemētū iuris ciuil' s datur: ⁊ nihilomin⁹ cōpetit cū peti. here. ñ ꝙ vtraq sit necessaria nisi in casibus: vel ꝙ sil' intenteꝭ sꝫ altera. vt no. ꝭ. ꝺ bo. pos. sꝫ t[am]. sed lꝫ hec pena sic imponaꝭ p cōstōnēꝫ istā: iure tñ lōgobar. erat pēa vilissima sex solidoꝝ: vt in lōgobar. de inuasorib⁹. hodie in regno Sicilie p ꝯstitutionē dñi imperatoris federici regis Jerusalēꝫ ⁊ Sicilie alia pena iponiꝭ: scꝫ vt inuasoꝛ rei immobilis: siue sit dñs siue nō in medietate estimationis rei mulcteꝭur: ⁊ ipse ⁊ successoꝛ suus vniuersalis occupatoꝛ aūt rei mobilis nō vult ꝙ p ꝯstitutionē puniaꝭ sed tm̄ in q̄druplū re cōputata cōdemneꝭ. vt in cōstitu. regni de violētiis ⁊ male. l. j. que incipit vio'ētiis subiectoꝝ. ¶ Ultimo no. ar. ex hac cōstitutiōe cōtra sniam domini Jo. qui nō admisit ꝙ posset simul in eodē libello intentari possessoriū ⁊ petitoriū: lꝫ nos admittamus ⁊ iure ciuili ⁊ canonico si sit possessoriū restituende. vt extra de cā posses. ⁊ ꝓprie. excepto interdicto vtrobi. ⁊ vti possidetis. vt notaui. ꝭ. de interdicto vnde vi ⁊ vti poss[i]detis. ¶ Hac. l. vt potui generalē sic notare ꝓuidi taq̄ vtilē. cetera notāda q̄ sup sunt studiosis relinquo. ⁊ sic notaui in tota. l. cētū qnq̄ginta qōnes ⁊ quinq̄ginta ⁊ sex de expositione lr̄e: ⁊ extra lr̄aꝫ q̄draginta ⁊ septē: ⁊ ideo sic copiose notaui: qꝛ in aliis ꝯstōnibus pauca dicam: qꝛ multa sic notantur que in illis possunt notari: ⁊ hic intelliguntur notata.

¶ De constitutione meminerint'. Rubrica.

Constitutio meminerint ad hoc vt locum habeant: quot necessaria sint.

2.3. Libelli in tali constitutione quomodo formentur.

4 Rescripti forma qualis fuerit:cui in presenti constitutione mentio habetur.

5 Sententie appellatione in cōstitutione tali an interlocutoria vel diffinitiua veniat.

6 Constitutionis huius pena an teneatur:si iudex in sententia sua dixerit: vade z accipe possessionē auctoritate tua.

7 Rescripto in causis quomodo quis vtat.

8 Exceptio iusti dominij cum publiciane pferatur quid proderit alicui rescriptum z sententia: si illi qui conuenirētur domini fuerint.

9 Citationes quomodo in iudicijs fieri debeant.

11 Judicio si domini z procurator presentes fuerint an alter vel vterq; citandus sit: z an vterq; uocandus.

12 Rescripta seu sententie qualiter insinuari debeant.

13 Clausula si ita est semper in rescriptis intelligi debet.

14 Priuari ipso iure vel per sententiā an vi huiusmodi constitutionis aliqui possint: vel libellus z iudiciorum ordo requiratur.

15 Possessionem si quis restituere vellet z penitere:an a pena huius constitutionis liberetur.

16 Collusium in constitutione tali quomodo committatur.

17 Collusio si non fiat:nunquid in cōstitutione sequentia locum habebunt.

18 Tutella si quis remoueatur : an infamis efficiatur.

19 Rē propriā pupilli vel minoris si qs inuaserit hec constitutio an locum habeat.

20 Dictio incōtinēti qd significare habeat.

21 Spoliatus iure ciuili sine magno strepitu iudiciorum restituendus est.

22 Restituere quotiens aliquis debeat quid considerandum sit.

23 Eternum dicitur quod non habet principium:neq; finem habebit:

24 Cōstitutio huiusmodi quid differat a cōstitutione si quis in tantam.

25 Constitutionis huiusmodi in crimen incidentes quare sic grauissime puniantur.

26 Constitutio talis an locum habebit:si aliquis rescriptū impetret:in quo rescripto dicitur q possessio illi restituatur:neq; dicitur si ita est:di legatus autem statim exequitur:quo iure contra possessorē spoliato subueniatur.

27 Constitutionis huius beneficium quomodo ad tanta trahatur.

PRodita est cōstitutio alia que violentum punit: z vocatur meminerint: que constitutio loquitur in eo casu quando qs auctoritate vel occasione rescripti imperialis seu sententie iudicis possessionē rei alicuius auctoritate propria occupauit. in q casu punitur inuasor quia possessionem restituit. z sic ius quod habet amittit: quare hoc contingat assignatur ratio ne inde iniuriarum nascatur occasio vnde iura nascuntur. Secundo dicit q tutores vel curatores si hoc faciāt vt pupillos seu adultos ledant: statuitur vt possessio restituatur z illorum delictum pupillis vel adultis non preiudicet: z ipsi tutores publicatis omnibus bonis perpetuo deportabuntur. vt. C. vn̄ vi. l. meminerint. † ¶ Que 1
constitutio ad hoc vt locū habeat tot sunt necessaria. ¶ Jn primis q aliquis obtineat rescriptum seu sentētiā. ¶ Secundo q auctoritate propria rem illam inuadat. ¶ Tertio q cōueniat z puniat fm qd dixim⁹. Positiōes facilime sunt: z ideo eas nō prosequor ¶ Libellum concipies sub 2
hac forma. † Libellus. Ago cō. M. q occasione rescripti imperialis in q cōtinebat vt pos. rei talis vel rē ipsam sibi restituerē Uel alio mō exprime formā ipsi⁹ snie fm q continet in ea auctate ppria possessionē rei ipsi⁹ inuasit: qre peto possessionē ipsam mihi restitui: z ipsum omni iure qd sibi in re illa seu pre illa cōpetit q p rescriptū volebat ptendere: seu ei iure qd contēdit sibi cōpetere: z fuit sibi qsitum p sniaz puari z illd mihi adiudicari peto: z ad h propono z dic. ex. l. C. vn̄ vi meminerint. ¶ Si aūt cō tutorē vel cu. vis cōcipere retineas oia vba predicta p maiori pte z dicas sic. † Libellus. Ago cōtra tuū tutorē 3

vel cu. talis qui occasione talis rescripti seu snie rc talē quā poss. debā inuasit: vt a/ dulto seu pupillo iurgandi copiā admini/ streret: 7 ipsos iure ipsoꝝ puari faceret: q̄re peto possessionem rei ipsius mihi restitui 7 ipsum ppetuo deportari bonis eius om/ nibus publicatis. ad h̄ ppono ꝯdic. ex. l. C. vn̄ vi meminerint. Q̄d sic recte ꝯcip. li belli dicit. l. pdi. Oppositio. Sz vtriqꝫ li/ bello sic opponit. Prlo de fcō: istō certuꝫ est qꝛ actor factū in petitiōe sua debet exp mere q̄: tū pōt: in libello aūt pmo adijcit a ctor 7 dicit: q reus ille occasiōe snie vel re scripti aucte ppria possessionē ipsius rei i nasit. qūo possuꝫ scire q actiōe tali fecerit forte difficilima esset pbatio. vn̄ multi in libel. nō ponunt occasione rescripti seu sē/ tētie. Sz dicūt: ago ꝯ talē qui post impe/ tratū tale rescriptū vel postq̄ obtinuit p talē sniam possessionē rei talis ppria au/ ctoritate inuasit 7 ce. Certe 7 h̄ approbo eē verum. Sz ideo sic primo ꝯcepi libellū vt si illud possꝫ sic probari q ille iuasor dixit: ex quo habeo rescriptū ex quo habeo sen/ tētiā vado 7 aucte ppria possessionē illi⁹ rei intrabo. sicut vixit sic fecit: 7 sic probo. Inuasionē etiā probo p verba ista pceden tia: siue verba h̄ pbāt q libellus sit bn̄ cō/ cep. sicut video in pluribꝰ silibꝰ exēplis q̄ rū duo ponere ꝯtentꝰ ero. Ecce aditio here ditatis in sola animi volūte ꝯsistit. vt. C. d̄ iur. delibe. l. si auia. volo pbare q aliquis adiuit h̄rditatē. qualiter probabo: certe sic: qꝛ ille dixit corā multis ego h̄rditatem adeo: postea inuenio ipsum res h̄rditarias possidere: pbat h̄rs. nō aūt pbat h̄rs p sola reꝝ detentationē. vt. C. vn̄ legitimi. l. nō h̄. Itē exēplū ecōtra: ꝓtestat aliquis q ipe nō vult adire h̄rditatē. Itē q sepeli re vult mortuū vt expensas repetat: facit expēsas aio repetēdi. vt. C. de iur. deli. l. j. 7. C. de repu. here. l. j. 7. ij. q̄s. ll. ꝓtestatio ne pcedēte intelligo. vt. ff. de reli. 7 sump. fu. l. at si qs. §. sꝫ interdū. 7. de neg. ge. nē/ senni⁹. Uel si pbatio videat difficilis nō curo: qꝛ tūc nō ius deficit s; pbatio. vt. ff. de test. tu. l. duo sunt titij. Illoꝝ libell⁹ re/ cipit qōneꝫ: qꝛ esto q aliqs ipetret rescri/ ptū vel obtineat in snia: qūo possum scire q pp rescriptū vel propter sniam inuasit possessionē. sed ipsi dicūt q ꝓsumit q oc casione rescripti vel snie h̄ fecerit: sed du/ ra est talis ꝓsumptio scꝫ ex q̄ tanta sequit pena: 7 maxime ꝯ tu. vel cu. vt. s̄. dixi. cū in penis ex ꝓsumptōnibꝰ nō pcedat. vt. ff de pe. absentē. melior ergo pma libelli ꝯce ptio que pbat vt dixi: vel forte p cōfessio nē in pcessu iudicij. Oppositio. Sed op/ ponit: illa talis ꝓtestatio vel cōfessio fcā extra iudicium absente altera pte: quomo do pιudicabit. vt notaui. s̄. de act. in factū que oritur ex cōfessione in tractatu ciuiliū Respōdeo nō preiudicat si statum sit in fi/ nibus illius protestationis: sed cū inuasio sit secuta illa cōfessio inducitur ad hoc vt ex illo rescripto seu snia inuaserit. Oppo/ sitio. Itē adhuc quero de facto: de eo qd̄ ponitur in libello de forma rescripti: qūo possum scire formā ipsius. de snia bn̄ pos/ sum: qꝛ interfui qn̄ fuit cōdēnatꝰ. Rn̄o. qꝛ forte legit 7 vidit. vnde multi pp illū metū dicunt in libel. nō contineri formā rescri/ pti: sed sicut stulti dū vitant sillā incidūt i caribdim: qd enim dicerent si dicerē sic. A go ꝯ talē q occasione cuiusdā rescripti im pet tal' 7 cet. nōne diceret reus incōtinētī si cautꝰ esset eiꝰ aduocatus qꝛ nō esset de nu/ mero illoꝝ vel sociꝰ illiꝰ miseri aduocati q recipit libellū obscurū. vt. ff. de iudi. si qs intētiōe. C. de ana. exce. si qs. ff. de inoffi. tes. posthumꝰ. certe sic optet q forma re/ scripti 7 snie ponat vt dixi. Unde consulo qn̄ qs dꝫ formare libel. p cōdi. ex lege istas 7 hac itētare bene 7 diligēter deliberet an possit ea q̄ diximus pbare: si pōt intētet 7 procedat 7 obtinebit: alioqn recurrat ad refugiū. l. si qs in tātā. 7 illā pponat que securior ē. Oppō. Sꝫ libello ꝯ tu. vel cu/ sic opponit saluis alijs qōnibꝰ q̄ in litera ipsa 7 extra lr̄am notabunt. certū est sicut ex forma libelli ppēdit q nō videt q pe/ titio sit ciuilis: imo vr̄ q accusatio sit cri/ minalis. sp eniꝫ ex ipositione pene ꝯsidero vtrū sit petitio vl' accusatio ciuil' vl' crial'. nūq̄ eniꝫ inuenies p ciuili petitiōe aliquē deportari vel bona ipsius publicari: sed

tātū ꝑ crialib⁹ act. ⁊ marie publicis. vt l⁄ ffi. de pub. iudi. ꝑ totū. ⁊. ff. de penis. l. ca⁄ pitaliū. ⁊. ff. de bo. pos. edicto. § rei. ⁊. ff. ꝺ ꝟ. sig. l. rei capital̄. si ḡ ita est libell⁹ forma ri oȝ fm ꝙ in accusationib⁹ formaṫ. vt. ff de accu. l. libelloꝝ. Rñ. fateor hoc de pla⁄ no verū: libell⁹ ille ꝯ tu. ⁊ cu. ita formatur fm solēnitatem antiquoꝝ. Uerꝫ si illū vel⁄ les sustinere addas sic. ⁊ ipsum tutorē ac⁄ cuso: ꝙ āno tali mēse tali sub talib⁹ cōsuli⁄ bus talē possessionē inuasit: vt pupillo vl̄ adulto copiā ingrādi afferret. vnde peto ipsum ꝑpetua deportatiōe puniri bōis ip sius publicatis. ⁊ profiteor. e. R. talem li⁄ bellū me dedisse: ⁊ si in ꝓbatione defecero me penā calūnie subiturū subscribo. vt. ſ. viri in ꝑdi. l. libelloꝝ. Oppositio. Sed ꝯ ꝟ sic opponiṫ. duꝝ videṫ ꝙ aliqs debeat inscribere cōditiōe ex. l. que ꝑdictā penā i ponit. sed lꝫ sit duꝝ ita tñ est scriptuꝫ: vt ⁊ al's. ff. q ⁊ a qb⁹ ma. li. ꝓsperit. Uel aliter etiā potes sustinere libellū ꝑdictū vt dicas ꝙ ille libellus admittiṫ ꝓꝑ tria. Primuꝫ: qꝛ tutores voluerunt fraudare pupillos. Secūdū est: qꝛ nolūt ꝙ inde iniuriaꝝ na⁄ sceret occasio vnde iura nascūtur. Tertiū est ꝑpter odiū violētie: ꝓꝑ qꝺ etiā aliꝺ in⁄ duciṫ vt credaṫ sacro violentiā passi. vt. C. vñ vi si qñ. vt in illa ꝗstōne plene nota⁄ bo. vt al'r qꝺ adijciṫ in libel. de punīēdis tutorib⁹: nō est necesse ꝙ in libello ponaṫ. Sed statiꝫ expedito libello sup possessiōe restituenda: q̄ petitio ciuilis est. iudex si hꝫ cognitionē meri impij: sicut sunt ꝑsides ꝓ uinciarum prefectus vrbis: lata snīa incō tinēti ex offō suo ꝓcedet: ⁊ ad illam penaꝫ imponēdā ⁊ illū tutorē ꝯdēnabit. Oppo⁄ sitio. Si tu dicas quō ꝯdemnabit sine ac⁄ cusatore. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. rescripto. §. pe. Rñ. ꝙ ꝑpter illa tria ꝟ sit casuale sicut ⁊ alibi ꝑpter duo sile ꝯtingit: ꝓpter odiū tutoꝝ ⁊ fauorē pupilli. tutor suspect⁹ sine accusatore remoueṫ. vt. ff. de suspec. tu. l. j. ⁊. iij. § ꝑterea. Uiso libel. ⁊ oppōnibus ipsi⁹: videam⁹ illa q̄ in lr̄a ⁊ extra lr̄am cō tinenṫ. Meminerint. Id est memorialr̄ te neant. vñ ex his collige: ꝙ ea q̄ in ista lr̄a notanṫ spēalia sunt: ⁊ ꝟ ꝑpter ꝟbuꝫ istud

meminerint. nā ea q̄ notabilr̄ fiūt nisi spēa liter notenṫ videnṫ q̄si neglecta. vt. ff. de i iuri. apud labeonē. §. si qs. ⁊ sic soluiṫ qꝺ formata q̄re spēalius i. l. ista meminerint q̄ꝫ in aliq̄ aliarū ꝗstōnū q̄ puniūt violen⁄ tiā: ⁊ vt alias dr̄ plus solet timeri ꝙ spēa⁄ li q̄ꝫ ꝙ generali spōsiōe cōcediṫ. vt. C. de iudi. quāq̄. Cūcti. ex hoc verbo collige ꝙ l. sit gñalis ⁊ oēs cōprehēdat: ⁊ oēs q̄stio⁄ nes q̄ notanṫ in supiori ꝗstōne super illo ꝟ bo. si qs pōt ⁊ ꝟ notari sup isto verbo. cū⁄ cti. Siue. Hoc respicit aliud siue qꝺ stati ponitur. Uulgato. Id ē de vulgato. i. pu⁄ blicato nō ꝙ rescriptū sit maioris vel mi⁄ noris auctoritatis diuulgetur vel non pu blicetur: sed ꝓꝑ ꝟ dicit qꝛ notoriū erat ꝙ il le inuasor hēbat tale rescriptū. Sꝫ quare ponit de ista diuulgatiōe rescripti: qd ad rē. Rñ. de facto sic ꝯtingit. vel iō: qꝛ si non excusaṫ qs a pena ꝯstitutiōis in illo casu qꝛ publicū est istū inuasorē hr̄e rescriptuꝫ: multominꝰ excusareṫ quādo rescriptū pri uatim habet. Rescripto. Nō dicit respon⁄ sio: nō dicit priuilegio siue beneficio: ⁊ qua re. Rñdeo qꝛ dñs impator cōsultus respō dit: ideo bñ dr̄ rescriptū ⁊ nō respōsuꝫ: qꝛ respōsa prudētū: rescripta ꝑncipū vt inst. de iur. natu. gē. ⁊ ciui. §. respōsa. nō dicit priuilegiū vel beneficiū: qꝛ noluit impera⁄ tor aliquid singulare cōcedere: sed fm ius cōe al's nō: lꝫ in ꝑuilegijs cōtra. nā oē pri⁄ uilegiū ꝯ ius cōmune est. vt. C. de iustini. co. ꝯfir. l. vnica. ⁊. ff. ad municip. l. j. in fi. ⁊ de leg. j. si qñ. ⁊ in auṫ. de nō alie. aut ꝑ

4 mu. §. ꝙ ꝟo visiṫe. † Questio. Sed illud q̄ riṫ: que vel qualis fuerit forma rescripti ipsius de quo habeṫ mentio i. l. ꝑsenti ad hoc vt procedat questio istius. l. Rñ. glosāt aliqui ꝙ hic in possessionem rei talis mit tatur: vel ꝙ ei restituatur possessio. ꝑnce⁄ ps enim rescripserat ꝙ dixerat hoc mō: dñe imperator debitor fecit mihi pactū ꝙ possessionē pignoris intrare auctoritate mea liceret: vellem tutius facere ꝙ intra⁄ rē auctoritate ꝑtoris. mādat domin⁹ ipe⁄ rator ꝙ ego mittar i possessionē: vel mihi consulenti rescripsit ꝙ ego in possessioneꝫ mittendus sim. Uel consului: dñe possessioꝫ

rē meā abstulit mihi titius: vel me de fundo expulit vel expelli mandauit: ipator rescripsit vel mādat q mihi possessio restituat. Ista sunt exempla fm q̄ cessat ois obiectio. ego tanq̄ stultus z simplex dixi. habeo rescriptū vado z aucte mea possessionē intro punior vt dictū ē. Multi stulti credunt q talis fuerit forma rescripti q dñs iperator mihi cōsulenti rescripsit: q possessionem aucte ppa reciperem seu intrarem: z si accipiam vel itrem lz aucte huius rescripti punior. Sed quare punior cum habeam auctem superioris. deberem. n. esse excusatus. Sed rñdeo iō nō excusatur: q2 id rescriptum ꝯ ius est. s. q aliquis aucte ppa possessionem rei alterius itret: q2 non consueuerunt pulegia seu rescripta concedi i alterius iniuriam. vt. C. de emā li. l. nec auus. vñ notāt tale ar. q si quis faciat ꝯ iura aucte alicuius rescripti qd fit ꝯ iura: qd nō excusatur quin puniatur: q2 iperiale rescriptum statum possessionis imutare nō pōt. vt C. si per vim vel alio modo l. si. Oppō. Sed his opponit: nōne ipator pōt facere de meo tuū cū oia sint pncipis. vt. C. de q̄dri. prescrip. l. bene a zenone. j. rñso. Itē nōne publicare pōt fundum tuū. vt. ff. locati z cōduc. si fundū. z. ff. de rei vēdi. l. itē si verberatum. Nōne pōt fuū tuū rest tuere natalibus. vt. ff. de nata. rest. l. q̄ris. q̄re g̃ non posset sic mādare p rescriptū: marie i possessione q̄ est res vtilissima. vt. ff. d acqui. pos. posideri. §. i amittēda. Rñ. ipsi z dicunt q nō nā nec pdicta facere pt iperator nisi iusta cā iteruenial. Item hoc operatur priuilegiū possessionis q̄ est tanti priuilegij vt nō possit prescriptū pncipis imutari vt dictū est: sicut z al's hz pulegium. vt. C. locati z cōduc. si quis ꝯductionis. z. C. de dona. iter virū z vxo. si maritus. z notari ꝯsueuit. ff. de doli excep. dolo fac q̄ regula i possessorio locū nō hz. Uel iperator non posset nisi diceret nō obstante. l. tali. s. ista. z. l. vl. C. si per vim vel alio mō. Uex: q2. l. ista expssim non notat que fuerit forma istius rescripti. nō fingamus illam formam que subiecta sit qōnibus z querelis: z iō exempla placēt q̄ al's idux vt dixim9. Hoc. n. teneas q semp vt possum9 rescripta z pulegia iterpretat fz i9 cōe. vt. ff. de vul. z pupil. substi. l. ex fctō. z. C. de inof. testa. si qñ. quare pp rōnem vnam assignatam i. l. illa si qñ. q2 nō vult dñs ipator oia iura ciuilia vnico rescripto seu pui'egio tollere. Item queritur: si potest debitor dare potestatē creditori vt itret aucte propa possessionē alicu9 rei. vt. C. d pigno. l. creditores. z non tenet nec committit violentiam quare hoc non possit dñs iperator. Rñ. rō est i promptu: debitor si faciat illud pactū creditori z ius sunt i causa quare illud valeat. Primum: q2 de suo paciscitur. Secundum q2 procedit sine vlla i iuria q2 non potest dici iniuria que fit eo volente. vt. ff. de aqua pluu. ar. l. i dic. z sciēti z volēti nō iferf dol'. C. de transac. l. cum donationis. Masuetudinis nostre. Nota duo ex istis verbis. Primū, q dñs ipator est māsuetus. vt. C. si quis ipera. male. di. l. vna. qui ex mansuetudine lubricū lingue facile ad penā ñ trahit. vt. ff. ad. l. iul' male. l. famosi. q sit māsuet9 dic. l. ff. de bo. dā l. cū rō. i pnci. Itē testaf. C. d sniam pas. l. j z. ff. d iure pro. l. diu9. z sic no. illū mansuetissimū vt pz p iura predcā. Itē est nobilissim9 z sanctissimus. vt. ff. de nata. resti. q̄ris. Item prudētissim9 z religiosissim9. vt. ff. de le. ij. l. vnū ex fa. §. vl. Est mūdi dñs. vt. ff. ad l. ro. de iac. depcatio eudemonis. z. C. de vetera. l. xij. l j. Ista p iunt notare si quis vi lit facere arengā corā dño imperatore. Apls ait paul9 z domin9 papa vident p dicare ꝯtiū. dicūt. n. nos q pmpti sum9 oēz iniuriā vlcisci. vt extra de postu. pla. ad lz circa si ꝯ pphetā. Misericordiaz z iudiciū cātabo tibi domine. sz lz domin9 iperator ita māsuetū se ostēdat: mir abilr tamē pōt i ꝯ vt seqf. in. e. l. z sic vr q opa māsuetudinis ab obiecto discordēt. Respō. excuso ipsum: z de iure ipator māsuetus fuit i eo q mihi ipetrāti rescriptū concessit z pcepit q mihi possessio restitueretur. sz q2 fui abusus grā māsuetudinis pncipis: si post moueatur ꝯ me de ipsis procedi. l.

redit. ¶ Secũm no. in eo q dicit nostre. quia loquit in plurali. et tñ loquit i singulari dñs impator. C. loca. et cduc. l. ex diui. ff. ad. l. ro. de iac. deprecatio. Domin⁹ etiã papa et hospitalarij semp loquuntur in plurali vñ repbēsus fuit qdã hospitalarius q dicebat q tunica erat sua: fuit in iūctũ sibi q diceret nr̃a tunica: cōtingit q fuit infirmus: dicebat ille qñ sentiebat dolores: ve nobis. dixit sibi mgr̃: dicas: ve tibi: et ille sapientissime rñdit. mala est rñsio vestra q̃ dolores iubet esse ꝓprios et tunicã esse cōem. et dñs papa nūq̃ ponit se in singulari nisi in salutatione. imo si inueniatur q in rescripto loq̃tur in singulari viciatur rescriptuz. extra de crimi. fal. c. q̃ graui. lz Jesus saluator seculi semp in singulari de se loq̃t vt ibi: ego sum qui sum. Siue sententia q̃rit de q̃ sñia loqt an de interlocutoria an de diffinitiua. Rñ. de q̃cũ q sñia interlocutoria loquitur. vt. C. de epis. et cle. l. oēs q. Jtē q̃rit q̃ fuit forma istius snie. Rñ. dixi in libello sicut dixi ĩ ꝟbis rescrip. s. in hac. e. l. † Sed pone q iudex in sñia sua dixerit vade et accipe possessionē auc̃te tua: nūqd si iste inuasit tenetur pena isti⁹ qstōnis. videt q nō: qz iuste possidet etc. vt. ff. de acqr. pos. l. iuste. et ĩ hoc dic vt notaui. s. in superiori qstōne si qs in tantã. Rñ. et excuso ipm si ita preciperet dūmō iuste pciperet alr̃ nō. Cuiuslibet iudi. ordi. vel delegati: maioris vel minoris omnis eniz iudex de possessione cognoscit et in cã possessionis nisi sit meri vel mixti imperij. vt notaui supra in pn̄. libri. q̃ cause pñt delegari vel nō. Utātur i causis. quō vtitur qs rescripto in causis vel sñia. Rñ. sic: venit aliquis cũ rescripto qđ ipetrauit ad iudicem et dicit sic iudici. domine ecce mādat dñs iperator vt mittatis me in possessionē vel faciatis mibi possessionē restitui sñia vtit sic. sñia lata ē p me ecce de p cor te vt sñiaz meã mādes executioni: mitte me in possessionē vel facias mibi possessionē restitui sicut sententiatũ est. Sed fm ista verba pone iudex cui mittit rescriptũ qui ē iudex superior p illa ꝟba aliqd non vult facere: tu iudicez illũ nō potes qpelle re qd facias: nunquid poteris habere aliquã actionē q̃ illũ tuũ aduersariuz ex illo rescripto et ex illa sñia. Rñō ex rescripto ñ daf aliq̃ actio. sz extra ordinē interpellaf iudex vt ex officio suo faciat seruari qđ ex rescripto mādaf. vt. ff. de religi. et sump. fu. l. si qs sepulchrũ. §. j. ex sñia orif actio in factũ q̃ aduersariũ qdēnatũ de q̃ locuti sum⁹. s. in tractatu ciuiliũ in speciali rub. de actione in factuz q̃ orif ex re iudicata. Sz in his exemplis nō videtur q actio i factũ posset intentari q̃ aduersarium maxime si iudex pcepit possessionem mihi restitui vel q ego mittar in pos. cũ in nullo sit mibi aduersarius cōdemnatus in illa sententia forte lata qñ iudex pcepit mibi possessionē restitui si possit oriri actio qd ergo erit: recurre ad iudicem: si vult facere: tūc bene: si nō recurre ad superiorē et vsq̃ ad pncipez. vt in aut. de man. prin. col. iij. §. sit tibi q̃z tertiũ studiũ. Cōueniēdos dominos. Qualiter queniunt dato libello: et psequendo cetera iudicij. fm solitũ ordinez iudicioꝝ: q̃tuz ad rescriptum et q̃tum ad sentētiã sine libello et fiet q̃dã sūmaria cognitio. vt. ff. de re iudica. l. a diuo. † Questio. Jtē q̃rit in eo q dicit dños si illi sunt dñi q queniunt qd pderit mibi rescriptũ qd pderit mibi sententia: cũ exceptio iusti dñij publiciane pferatur. vt. ff. de publicia. l. exceptio. alr̃ paul⁹ notat. Rñ. multũ posset pdesse. qz lz ille in veritate sit dñs: tñ si possuz habere aliq̃ mō possessi. iuxta qsiliũ. l. vt. ff. de rei vēdi. l. is q destinauerit. maximũ erit qmodũ meũ. qz beatus q tenebit. vt. ff. de ꝟbo. ob. si seruũ. §. sequit et forte duꝝ erit illi pbare se dñm. Uel aliter qđ dicit littera duos. i. possessores. possessor enim ex qniuentia oculoꝝ psumitur dñs. vt. ff. de manumis. l. is q se suis nūmis. Locoꝝ esse. Que loca fuerūt inuasa et q̃z locoꝝ in rescripto seu sñia cōtinebaf q eēt possessio restituēda. tñ esto q dominus. i. possessor loci veniat qd ē qđ dt littera qucnēdũ seu queniēdos q̃ iure cōuenios. Rñde vt. s. ppe dixi. vt qq̃raris iudici qñ ipetrasti rescriptũ et pones libellũ. intētabis actio. tibi qpetentē vel interdi-

erũ vnde vi vel ꝯstitutionẽ si qs in tantaꝝ
vl' aliõ auxiliũ qḋ tibi posset ꝯpetere. Aut
si forte fuerunt ipsi dñi id ẽ ꝙ nõ sint ꝑsen
tes in iudicio. vt. ff. de dam. infec. l. dies
cautioni. §. ab esse. ꝛ. ff. ex qb⁹ cau. in pos.
ea. fulcinius. Querẽdos eẽ actores procu
9 ratoresq₃ eoꝝ. † Nota ex lr̃a ista optimuꝫ
modum qui hodie seruat̃ etiã in vsu cau/
saꝝ. s. q̃ psone sunt citande quod primo ci
tat̃ domin⁹ si inenit̃. si ñ: citabit̃ actor seu
ꝓcurator. actorem intellige. i. negocioruꝫ
gestorẽ. ꝓcuratorẽ. i. illũ q hꝫ mãdatũ. vt
C. de ꝓcura. l. neq₃. ꝛ. ff. de ꝓcu. l. j. Op/
positio. Sed opponit̃ de eo qḋ legit̃. ff. ḋ
al. mẽtis ꝛ ciba. legatis. l. iij. vbi dr̃ ꝙ de/
bent vocari heredes: ꝓcuratores vel eorũ.
ꝛ sic ex. l. illa videt̃ qḋ sint ãbo vocandi.
Rñ. intellige legẽ illã ſm istã: vt p̃mo voce
tur domin⁹ si ẽ pñs: tñ si absens vocat̃ po/
10 stea ꝓcurator. † Qõ. Sꝫ qd si vterq₃ sit ꝑ
sens. s. dñs ꝛ procurator: quẽ vocabo nun
quid vtrũq₃ vel alterũ. Rño ſm qḋ placet
iudici. certe in p̃mis citabo dominũ ꝛ ille
habet facultatẽ respõdẽdi ꝑ se vel per pro
curatorẽ. nisi forte ob causas iustiores seu
vehementiores domin⁹ debeat venire. vt.
C. ḋ ꝓcu. l. in pecuniarij. ꝛ. ff. de ꝓcura.
l. j. ꝛ hec ṽba sunt ãte litẽ: post lit. aũt ꝯtest.
ꝓcurator qui factus ẽ dñs litis citãdus ẽ
ꝛ nõ domin⁹: ꝛ ipe ꝯdemnãdus. vt. ff. de
11 neg. gest. l. liberto vel amico. † Questio. J/
tẽ querit̃: in. l. ꝑsenti dr̃ actores ꝛ ꝓcura/
tores esse querẽdos: nũqd vocabit̃ vterq₃
s. tã actor q̃₃ ꝓcurator. Rñdeo nõ: sufficit
si alter citet̃: siue actor siue ꝓcurator. ꝛ ista
ꝯiũctiua q₃: ꝓ disiũctiua accipiat̃. vt. ff.
de ṽ. sig. l. sepe. ꝛ. l. pe. Sꝫ qḋ dicit de ꝓ/
curatoris citatione planũ est: ex quo ꝓcu
rator est ꝛ hꝫ mãdatũ gñale ad oẽs cãs vl'
spẽale ad cãm istã. Sed de citatione acto/
ris videt̃ mirabile ad qd citabit̃ actor q
est forte circa negocia. qd p̃iudicabit dño
citatio talis: certe videt̃ ꝙ i nullo. Respõ/
deo. in h̾ citabit̃ actor seu ꝓcurator: nõ ꝙ
respõdeant in iudicio qꝛ nec actor hꝫ mã/
datũ nec ꝓcurator: forte qꝛ non potuit co/
gitare domin⁹ de hac ꝯtrouersia sibi mo/
uẽda: licet ad futuras posset ꝯstitui. vt. ff.
de ꝓcur. l. ad futuras. ſꝫ ad h̾ vt facta il/
lis nũciatiõe illi postea dño nũcient: sicut
cõtingit in nunciatione noui opis que hꝫ
fieri in re ꝑsenti mg̃ris ꝛ opificib⁹ ad h̾ vt
ipsi postea nũciẽt dño. vt. ff. ḋ opis no. nũ
cia. l. de pupillo. §. ij. ꝛ. §. si forte. ꝛ sic nõ
notat ḋ ꝓcuratore seu actore ordinato cir
ca iudicia: sed circa negocia. vt ꝛ alias de
simili loqu̾. C. de neg. gest. l. tutori. ꝛ. ff.
man. l. si ꝓcuratorẽ. Uel alr̃ loquit̃ hic de
actore ordinato a ꝓcuratore ante litẽ: ille
queret̃ seu citabit̃: ꝛ postea citabitur ꝓcu/
rator. Uel actor citabit̃ qñ fuit ordinatus
ab vniuersitate: ꝓcurator qñ ab aliq̃ priua
to. vt. ff. qḋ cuiusq₃ vni no. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. l. itẽ
eoꝝ. ꝛ. C. de ꝓcura. l. neq₃. Ad insinuãdas
snias. ecce ad quid vocant̃ actores seu ꝓ
12 curatores. † Sed qualr̃ insinuabũt snie
seu rescripta in casu. l. isti⁹. Rñ. hoc modo
dicet̃ domino si ẽ ꝑsens vel actori seu ꝓcu
ratori a iudice. vide ecce rescriptũ qḋ ipe/
trauit talis in q̃ cõtinet̃ ꝙ ego mittam eũ
in pos. Jtẽ ecce snia talis iudicis ꝑ quam
precipit̃ ꝙ ille sit in pos. mittendus vel
ꝙ res tal' sibi restituat̃: rẽ istã in possideo:
vel dño cui⁹ es actor seu ꝓcurator. ecce insi/
nuo tibi qua insinuatione facta: quid fiet.
Rñ. ille dicet: domine istud rescriptũ fuit i
petratum per falsã suggestionẽ. Jtẽ snia i/
sta fuit lata ꝑ falsos testes. Jtẽ iudex fuit
pecunia corruptus: ꝛ ideo nõ debetis ipꝫ
mittere in pos. nec rẽ talem sibi restituere.
vt. ff. de iudi. l. si p̃tor. ꝛ. C. si ex fal. instru.
l. iudicati. ꝛ tũc postea iudex de his cogno
scet. Si aũt nihil opponet: tunc iudex ſm
ꝙ in rescripto continet̃ seu in snia faciet.
Sꝫ nũquid in talib⁹ necessari⁹ esset libel/
l⁹. Rñ. nõ credo: qꝛ sũmarie ista offõ iudi:
expedient̃. vt. ff. de re iudi. l. a diuo. Jtem
querit̃: q̃re legislator in. l. ꝑsenti de his nõ
habuit mentionẽ. Respõ. qꝛ sua finalis in
tẽtio est tractare in. l. presenti q̃liter violẽ/
tia cõmissa puniat̃ ab ipso impetrante re/
scriptũ vel ab isto qui obtinuit in snia. de
alijs enim insinuationibus loquuntur iu/
ra circa insinuationẽ donat õis. loquit̃. l.
in. C. de dona. l. sancimus ꝛ. l. donatio. si/
ue directa. ꝛ. l. in donatiõib⁹. ꝛ de insinua

tione testiũ loquit. l. C. de testib. l. ꝯsulta diualia. ⁊ C. quẽad. testa. aperi. ⁊ descri. l. ij. ⁊ ff. quẽad. testa. aper. l. ij. ⁊ l. i. quis ex signatoribꝰ. ⁊ alio modo accipit ibi insi nuatio. s. qꝛ dicta testiũ qñdo fuit nũcupa tiuũ testm̃ insinuet iudici: ⁊ iudex facit ea redigi in scriptis. B etiã idẽ in dona. vt in ꝓdic. l. donatio. Et qꝫ dicit in. l. ꝓsenti sen tẽtias. loquit in plurali. ⁊ ideo dicit vt cõ prebẽdat etiã rescriptum. Et qđ dicit. Cu iuslibet iudicis. Ideo qꝛ de sentẽtijs loqt
13 plurisũ iudicũ. † Ex ista lr̃a colligitur. qꝫ licet rescriptũ ꝓcise emanauerit ⁊ nõ cõti net clausula illa si ita est. que sꝑ dꝫ intelli gi. vt. C. de diuer. rescri. l. vi. ⁊ extra de re scri. ceteꝝ. tamẽ nihilominꝰ de eã possessionis q̃rit. vt. ff. si ꝯ ius vel vti. pub. l. ⁊ si cognitio. ⁊ C. si ꝑ vim vl' alio mõ. l. vi. Ne inde iniuriarũ nascatur occasio vnde iura nascuntur. Ecce verbũ notabile. q. d. iura nascũtur a ꝓncipe: ⁊ princeps ẽ auctor iu ris: si ꝯcedit rescriptũ qꝫ in pos. mittaris: vel qꝫ res tibi restituat: ⁊ licitum esset tibi tua auctꝫe intrare ⁊ aliũ possessorẽ expelle re: iã iniuria oriret. que est illa. Respõ. in iustũ est qꝫ aliqs de pos. expellat. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. ⁊ C. si ꝑ vim vel alio mõ. l. vi. ecce iã ista iniuria cõmitteret ꝓpter re scriptũ: q đ rescriptũ dominꝰ impator con cessit: ⁊ sic dominꝰ impator esset occasio il lius iniurie si talis iniuria seu violẽtia nõ puniret: huic verbo notabili notat simile. C. de inofficio. testa. l. si quãdo. Qui si ꝓ cepta vestra neglexerint adimplere. Que ritur de q̃ loquat. Respõ. de impetrãte re scriptũ vel de illo q obtinuit in sententia. Queritur qũo neglexerit. Respõdeo: quia non seruat huius. l. cõsiliũ: qꝫ faciat cita ri dominũ actorẽ seu ꝓcuratorẽ sed aucto ritate ꝓpria intrauerit ⁊ alium expulerit. Omni negocio quo iurgare ceperint pri uabuntur. si referas ad rescriptũ plana ẽ littera. quia tunc incipit iurgare. Si refe ras ad sñias calũniã recipiet qũo incipiet iurgare cum iam iurgiũ ⁊ negociũ finitũ sit. Respõ. incipit iurgari in eo quod sentẽ tiam peti seu petere posset executioni man
14 dari: vt superius diximꝰ. † Questio. Sꝫ nunquid ipso iure ꝓuabũt an ꝑ sñiaꝫ. Re spõdeo ꝑ sñiam ⁊ necessarius erit libellus ⁊ omnia alia q̃ in iudicio desiderat: vt di
15 ximus in cõstõne si quis intantã. † Que stio. Sed nũquid si vellet penitere ⁊ posses sionem restituere liberat a pena cõstitutio nis istiꝰ. Respõ. nõ: qꝛ in maleficijs nõ ad mittit penitentia. nemo eniꝫ tali pctõ pe nitẽtia desinit eẽ nocẽs. vt. ff. de vi bono rũ rap. l. pe. ⁊. ff. de furtis. l. q ea mẽte. In qbusdã tamẽ casibus admittit penitẽtia vbi videt q̃si delictũ cõmissuꝫ. vt. ff. de in ius vocã. l. q̃stũ. C. de plus peti. l. j. ⁊. ff. ad turpil. q̃stũ. ⁊. C. ad. l. iul. de adult. l. si ne metu. Sin aũt habito plerũqꝫ colludio
16 † Querit qũo adhibet illud colludiũ seu ꝯmittit. Respõ. sic dicit tutor seu curator occasione rescripti seu sñie occupabo rẽ ista lẽ: ego nõ puniar. qꝛ facio illud sicut tutor ⁊ officiũ meũ mihi dãnosuꝫ eẽ nõ dꝫ. vt. ff. de furtis. l. si seruꝰ cõis. ⁊. ff. ex qbꝰ cau sis ma. l. videlicꝫ: minores nõ tenebũt ⁊ si tenerentur ipsi amitterẽt iura sua: ⁊ ipsi puniemur. Plerũqꝫ id dicit qꝛ aliqndo de facto sic ꝯtingit: aliqndo cõtrariũ euenit.
17 † Questio. Sꝫ qd. s. nõ colludãt nũqd lo cũ hñt sequẽtia: videt qꝫ nõ. Sꝫ qlr pu niũtur. Respõ. cõstõne si qs in tãta q̃ gene ralissima ẽ. In dubio qd dicemꝰ. presume mus qꝫ nõ sit collusuꝫ: ⁊ his rõnibus. pri mo qꝛ de pena iponẽda tractamꝰ ğ mitio res ad absoluẽdũ q̃ꝫ ad ꝯdẽnãdũ: ⁊ qꝛ reꝰ. vt. ff. de penis. l. interpretatione. ⁊. ff. de actio. ⁊ obli. arrianꝰ. ⁊ qꝛ vbicũqꝫ agit de collusio agit de dolo. ğ q dolũ dt dolũ ꝓ bare dꝫ. vt. ff. de ꝓbatio. l. q̃ciẽs. §. q dolu. Quidã tamẽ voluerũt notare ꝯtriũ vt hic dolus ꝓsumat ꝯ tutorẽ ⁊ curatorẽ sic alꝰ ꝓsumitur. ff. de admi. tuto. l. tutor q rep
18 toriũ ꝑ mũ tamẽ magis placet. † Qõ. Sꝫ nũquid in h casu remouebit a tutela. Itẽ si remouebit nũqd fiet ĩfamis. Respõdeo iudicis officio ⁊ discretioni cõmitto vtrũ ipsum remoueat vel nõ: ⁊ si inueniat ipsuꝫ in culpa remoueat. culpã dico q̃tum ad pupillũ. si ãt non inueniat qꝛ forte aliq̃ cã saltem qꝛ prima facie iusta videbat mouit tutorẽ: vt tunc licet puniatur a tutela non

remouebit lz pp culpã possit remoueri. vt ff. de susp e. tuto. l. iij. z insti. de suspec. tuto. z sic remot⁹ non erit infamis. Quod si remoueã pp dolum tūc fiet infamis z puniã. vt. s̄. diximus. z sequitur in q̄stōne. licz qdā voluerūt notare q̄ nulla q̄stō ifamat nisi spālr caueaã in ea. vt z al's nullū iter dictū z nulla q̄dō infamat lz ex famosa cā pēdeat. vt. ff. de vi z vi ar. l. neq̄ vñ vi. z ff. de ac. z ob. l. cessat. Tutores vel cu. minorū. expone tutores pupillorū z curatores minorum. Qui rem debitam inuadāt.

19 † Quid si rem ꝓpriam pupilli vel minoris nūqd locū hz q̄stō pñs. Rñ. q̄ sic. z qd̄ dic lr̄a debitam gn̄alr loqtur sicut vulgares hc ieo aliqñ loquūtur: sić z al's dić legislator possessiōes q̄s ad te ptinere dicis. vt C. de ꝓba. possesiōes. z poniã illō verbū iprope ꝓ ꝓpetate: sed vulgariter dico ego hēo amplas possessiones. Itē z alias q pus vel p̄or appellat p̄or agat vulgariter loqã. vt ff. de iudi. q p̄or. nisi. n. ita diceres lr̄a fm hāc rñsionē stare nō posset. q: qd̄ ē meū nō ē mihi debitū: z qd̄ ē mihi debitū nō ē meū. vt. ff. de ac. z ob. l. obligationū substātia. z qd̄ dić lr̄a debitam forte re⁹ possessionis. q: si alius detinebat rem pupilli vel minoris debebat eā illis restituere. Et sic fm ista soluiã alia qō que q̄sueuit notari. nā nō vī q̄ locum hēat hc̄ q̄stō sz potius diui marci edictuz qd̄ locū hz qñ creditor rem debitoris occupat auctoritate ꝓpa: vt notaui. s̄. de edicto diui marci. Itē lz sic loqã nō ē loc⁹ isti oppōi. q: creditor nō occupat rē sibi debitā sz rē debitoris. Ea occasiōe zč. hc̄ difficilimū ē ꝓbare. z sic nō vī q̄ hēat locū hec q̄stō nisi qñ tutores seu curatores faciūt ea occasione zč. De culpa temeritatis aliene scz tutor z curator. atterat eosdē. s. pupillos z minores. q. d. nisi ista statuerim⁹ q̄ tutores z cura. z similes pupilli z minores lederēã. vñ meli⁹ ē q̄ tutores z curatores puniant q deliqrūt z pena suos iueniat auctores. vt. C. de penis. l. sancim⁹. q̄: punirenã pupilli z minores q nō delinquunt. Ex ista lr̄a colligiã istud verbū magr̄ale. dānū tutoris seu plati in dānū pupilli seu eccl'ie nō redūdat. vt. ff. de fidelc. lib. neq̄ infantes. z i decre. xvi. q. vi. si epm. sz notaã q̄rīū. C. de his q. vt indig. l. polla. nā ibi delictū tutoris in dānū pupilli redundat. Rñ. a ut pupillus vel minor certat de dāno euitādo: z tūc locum hz. l. ista meminerint. aut de lucro reportādo: z tūc locū hz. l. illa polla. Oppositio. Sz huic solōni sic opponiã. pupillus adeundo hereditatem nō ē fact⁹ dñs. vt. ff. de acqr. poss. cū hr̄des. si ergo amittit dānū patiã. Rñ. q: vez ē quod larga significatiōe assūpta quod dānū ē. nā dānū vī ee ēt lucrū quod cōseq potui. vt. ff. ad. l. aql. si fu⁹ fuū. Itē donatio pp nuptias dr̄ mulieris z tñ lucrū vocaã. vt. C. q potio. in pig. hn. l. assiduis. ꝓpe tñ dr̄ dānū diminutio rei nr̄e. vt. ff. de dā. infec. l. iij. aliud ē. n. auferre lucrū z aliud iferre dānū. vt. C. de acqr. pos. l. vl. z. ff. de dā. infec. fluminū. §. vl. cū. ll. seq. z. l. ꝓcul⁹. z ar. q̄. C. de codicillis. l. fi. Ul'alr aut tutor ē soluēdo: aut nō. vt in primo casu culpa tutoris redūdet in dānū pupilli: z ꝓ suo interesse actō. hz q̄ tutorē. in scđo casu nō redūdat. vt ar. C. de iudi. ꝓpandū. §. fi. z. ff. de eo p quē factū erit. l. ex hc̄ edicto. z. ff. de leg. j. l. plāe. sz hāc solōnez iō nō approbo. q: in. l. ista tutor erat soluēdo. q: bona ipsius publicanã z tñ pupillo ñ nocet factū ipsi⁹. Sz

20 ilico. † id ē incōtinēti. i. fra quod tps. Rñ. inueniunã ilico. i. infra triduū. vt. C. d̄ iudi. l. vl. sz nō possum sic notare in pñti q̄stōne vt infra triduū fiat. Quid ḡ erit iudicis ptāti z arbitrio q̄mittiã. q: vbicūq̄ tps nō determinaã in iure arbitrio iudicantis cōmittitur. vt. ff. d̄ iure delibe. l. j. Quod ḡ tps cōstituet. Rñ. cōsiderata psona z cā. z qlitate variū tps cōstituet. vt z al's. ff. de rei vēd. in fundo. z sile notauimus in. l. de agri. z cen. l. si coloni. vbi dr̄ q̄ op; qd̄ dñs q̄tū ad pos. restituēdā celeri reformatione succurraã: qlr celeri nō pñt specificare tps. Possessio ei a q̄ ablata ē reddaã. a tutore seu curatore si possidēt: aliogn a pupillo seu minore si ipsi possideāt. teneneã. n. ipuberes de eo quod ad eos ꝑuenit. vt. ff. cōmo. l. iij. z in supiori

q̄stōne

21 ɔstõne notaui. † Ex hac lr̃a no. ar. q̃ iure ciuili spoliat⁹ est restituẽd⁹: ⁊ sine magno iudicioꝝ strepitu, hẽo sic. C. libr. xj. de agri. ⁊ cẽ. l. si coloni. vbi dr̃ q̃ celeri refor matiõe succurraẽ. idẽ. C. si p vi3 vel alio modo. l. j. vbi dr̃ momentaria possessio si ne vlla cũctatione restituaẽ. ar. ad idẽ. C. vbi cã stat⁹. l. j. de agri. ⁊ cẽ. l. oẽs. ⁊. l. co lonos. li. xj. in decre. ij. q. ij. null⁹. ⁊. iij. q. j. reintegrãda. cũ seq̃ntib⁹. c. ⁊ extra. ó re
22 sti. spo. p totũ. Qõ. † Quo iure compelle tur. Rñ. cõdi. ex hac. l. q̃ quotiẽs p leges cautũ ẽ qd agere possum⁹. ⁊ nõ ẽ cautũ q̃ gñe actionis ex lege agitur. vt. ff. de ɔdi. ex lege. l. vnica cõsidera g̃ dationẽ libe l li ⁊ aliqd tps ad deliberandũ ⁊ tps pba tionũ erit nec magnũ nec minimũ ⁊ ɔpel leẽ restituere officio iud. seruiente actioni dñe sue. s. ɔditio ex. l. ista. Curatores aũt. Uel tutores. iõ ponit̃ hec disiũctiua. q̃ si tutor dliqt punit̃ ⁊ si curator dliqt pu
23 nitur. Eterna id est ppetua. † q̃ eternum dr̃ quod nec habuit pnciptum nec habe bit finem. ista aũt deportatio hẽbit finẽ. q̃ in ppetuũ. i. donec viuit deportaẽ. vt. ff. p soc. l. j. ibi sumitur ṽbũ i ppetuũ. i. du3 hoies viuũt. Bonorũ publicatio pseqtur. h erat iure isto q̃ vbicũq3 qs capitalr̃ dã nabaẽ q̃ bona ipsius publicabanẽ. vt. ff. ó bo. dam. l. j. ⁊ intelligo capitale siue ci uitas adimaẽ siue vita vt ibi. ⁊. ff. de pe nis. l. ij. ⁊. l. capitaliũ ⁊. ff. de publi. iudi. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. de bo. pos. edic. Hodie tñ se cus ẽ. q̃ bona dãnatoꝝ nõ ɔfiscanẽ nec fi unt lucro iudicib⁹ s3 reseruanẽ filijs dscẽ dẽtib⁹ ⁊ ascẽ. ⁊ ex latere vsq3 ad tertium gradũ. nisi in crĩe maiestaꝫ vbi vetera iu ra seruanẽ. q̃ bona ɔfiscanẽ. vt i aut. vt nulli iudi. li. loci seruitorez habere. §. vlt. coll. ix. ⁊ est posita i. C. de bonis dã. aut. bona. ¶ Nota ex. l. ista. meminerint pe
24 nã maximã respectu delicti. Qõ. † Que ri ɔsueuit qd differat hec ɔstõ a supiori si qs in tantã ⁊ ab alijs. Rñ. hec spãlr̃ loqẽ ⁊ nulla alia in hoc casu quando auctori tate rescripti seu sñie iuasio ɔmittiẽ: supi or vero generalis ⁊ alie singulares q̃lib3 in. i suo casu loqtur. Item nunqd fiet di

stinctio fuerit dñs vel nõ: vt i supi. i ɔstõ ne vt si fuerit dñs amittat dñium. si nõ cõ dẽneẽ i estimatiõe. Rñ. nõ. sufiẽ. n. q̃ pos. restituatur ⁊ q̃ tutores ⁊ curatores sic pu
25 niantur. Qõ. † Si tu queris quare sic g̃ uissime puniantur. Rñ. duplex ẽ rõ. pma: q̃ voluerũt sic dãnificare miores seu pu pillos. scda q̃ nõ inueniẽ q̃liter subuenia tur illi expoliato nisi q̃tũ ad restitutionez
26 pos. Qõ. † Ultio q̃riẽ ⁊ ista qõ fuit diu examiata ⁊ freq̃ẽter i curia iperiali. va dit aliqs ⁊ ipetrat rescriptum ad aliquez i quo rescripto sic habetur quod pos. illi restituat nõ cõtinetur i rescr. pto: si ita ẽ il le delegat⁹ icontinẽti sic exeqẽ: aufert mi hi pos. ⁊ dat illi. q̃riẽ q̃ iure mihi subue niaẽ ɔ̃ istũ possessorẽ. nũqd hẽbit locũ cõ stõ pñs. Rñ. multi volebãt ɔstõnem istã ex tẽdere ⁊ si nõ directo saltẽ vtilr̃. vt p vulẽ cõdi. ex. l. ista pos. recupet ab illo possidẽ te: putãtes q̃ totũ qd factũ ẽ p illum dele gatũ minus legitime factũ esse. debuit. n. ps illa citari ɔ̃ quã fuit ipetratum rescri ptũ. ⁊ sic dato libello cũ cãe cognitõe de buit i cã pcedere. ⁊ sic intelligũt. l. ff. ó ac qr. pos. l. iuste p. l. ff. de re. iur. factũ a iu
27 dice. Qõ. † S3 q̃lr̃ trahunt. l. istius bñ ficiũ vtilr̃ cũ nec verba nec sñia i qõne p posita locũ habeat: dicũt ipsi sic q̃ l3 ṽba deficiãt: ɔstõnis tamen sñia locum h3. vt ff. si q̃dru. pau. fe. di. l. pe. ⁊. ff. q pe. tuto. l. vl. satis videris tu deiecisse ex q̃ te pcu rãte. i. te ipetrãte factũ ẽ. na3 ⁊ si qs dolo faciat q̃ qs armis te deijciat hẽo ɔ̃ illu3 iterdictum. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. idẽq3. §. h iterdictũ. Itẽ teneẽ i restõne l3 nõ possi deat ille q pcurauit aliquẽ expoliari vel deijci. in decre. ij. q. ij. c. null⁹. ⁊. iij. q. j. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. reitegrãda. Itẽ si opa cred toris acciderit qd pecuniã dbitor quã sol uere pat⁹ erat doli exceptõe remouebitur creditor. vt. ff. de doli excep. l. si opa. Itẽ vide optimã. l. ad qõnem istam dic paul⁹ q̃ si magr̃atum rogasses vt aduersarium tuũ adesse ad iudiciũ iuberet ne opus no uũ tibi nũciaret videris clã opus fecisse qd interi factũ ẽ. vt. ff. qd vi aut clã. l. si imaturã. §. nõ absurde. ⁊ ad idẽ. ff. ó eo p

qui fac. ē. l. j. §. si reus. Itē l vi ingetatiua si ꝓhibit⁹ facias teneris interdcō. ꝛ si ꝓcures q̄ minus ꝓhibearis teneris interdicto. vt. ff. qd vi aut clā. l. vim facit. Itē ita repellit ille vt indign⁹ actiōe legati q ꝓcurauit ꝙ testm̄ falsum accuset sic ꝛ ille q accusat. vt. ff. de his q. vt idig. l. post legatū. §. etati. ꝛ q ꝓcurauit vel dedit opera vt a magistratu detineret non hꝫ exceptionē q̄ ad penā. vt. ff. si qs caut. l. ij. §. vlt. ꝛ ar. ff. ex qbus cau. ma. l. ꝛ q data. ꝛ q ꝓcurauit ne sibi denūciaretur tenet nihilomin⁹ de euictōe. vt. ff. de euic. l. si dictū. §. si p̄ite. Item si mulier ꝓcurat vt custodes a marito missos ad custodiendam ipsaꝫ nō admittat tenet ꝛ excep. repellit. vt. ff. de libe. agno. l. j. §. illud. Itē q ꝓcurauit vel dedit opam vel ꝑsuasit vt fieret tibi iniuria tenet tibi iniuriaꝫ. vt. ff. ō iniur. l. nō solū. §. j. ꝛ. §. si mādato. Itē tenetur q incitauit vociferauit vl' submisit. vt. ff. ō iniurijs. l. itē apō labeonē. §. fecisse. Itē ꝛ q curauit vt fieret tibi iniuria tenet tibi iniuriaꝫ. vt. ff. de iniurijs. l. itē apō labeonem. §. si curauerit. Item q ꝑsuasit. q appellauit. q blando sermone pudicitiā alicui⁹ attētauit. vt. ff. de iniurijs. l. item apud labeonē. §. si qs virgines. Itē ꝛ qui ꝑsuasit tenet furti. vt. ff. de fur. si qs vro. §. si quis seruo. ꝛ. ff. de seruo cor. l. j. §. ꝑsuadere. tenet ēt qui suasit. vt. ff. ad. l. iuliā de adul. l. hec vba. ꝛ. ff. ad. l. cor. de fal. l. falsis. ¶ Multi vo prudētes admittūt vt nec vtil'r nec directo teneat iste qui possidet bn̄ficio ɔstōnis istius. q̄l'r ꝫ fꝫ eos isti ɔsulet vidēt ꝛ dicunt ꝙ corā iudice cōpetēte vel delegato a p̄ncipe ꝑꝑea q: p̄mus iudex fuit delegat⁹ veniat h ꝛ ꝓponat sic lib. Libellus. † Coram vobis domine iu-
29 dex ꝓponit titius ꝯ seiū qd cū ipse seius ipetrauit rescriptū ad suū iudicē vt poss. sibi restitueret quā titi⁹ possidebat p̄dict⁹ iudex ipse titio nō citato omisso iur. ordie nulla cāe cognitiōe adhibita ipm a possessione rei illi⁹ p̄uauit ꝛ seio assignauit q̄re petit qcqd factū ē p p̄dictum iudicē irritari seu irritū ꝓnūciari ꝛ possessionē p̄dictam sibi restitui, ad hoc ꝓponit act. in factū. vt. ff. de p̄scrip. vbis. quicq̄ vl' officiū iudicis q̄ꝛ i ꝙ ista iciuil'r facta sint. vt ar. ff. qd me. cā. l. nō ē verisil'e. vl' triticariā. vt. ff. de tritica. l. ij. ꝛ libellus iste admittitur: lꝫ dicat irritari seu irritū ꝓnunciari ꝗtū ad ius Te de his duabus sententijs elige cui dicas tu mihi sola places. ꝑ vltimoꝝ fni a sto. Alie qōnes pro maiori parte q̄ sunt notate in ɔstōne supiori si qs in tantam: ꝛ hic notari possunt vn̄ intelligantur hic tacite repetite.

¶ De constitutione momentarie pos. Rub.

1.2 Interdictū in actione momētarie posses. qualiter qs ꝓponere intelligat: ꝛ de quo interdicto intelligatur.

3 Interdictū dupl'r nominatur.

4 Interdicta quare nō sint actiones.

5 Interdicta quare momentarie possessionis dicatur.

6 Interdicta recupande seu retinēde possessionis quare nō ꝑtinēt ad vim publicam vel p̄uatam.

7 Interdictis restituendis seu retinēdis q̄ mō quis criminaliter agere possit.

Momentarie possessionis ꝛc. lꝫ ɔstō ista non puniat violentum tamē q: vtilis ꝛ ad illā materiā ꝑtinet: iō de illa tractare p̄uidi. ita ɔstrue. aliqs ꝓponēs interdictū momētarie pos. qd interdictū non semp ꝑtinet ad vim publicam vel p̄uatā meret audiri mox interdum ꝛ sine inscriptione. Uerum q: verba singula posita pōdus hn̄t: iō ō illa differemus. ꝛ pōt dici ō hac ɔstōne sic ꝛ al's dr̄ breuis corpore. sꝫ snia plena: ꝛ vncia carnis ꝛ libra malicie ꝛ malicia ei⁹ supplet etatem eius: vt alias. C. si mi. se ma. di. l. iij. ꝛ qd deficit in syllabis recupabit in tpibus qōnes ista diri subaudiendū aliqs ꝓponēs iterdi
1 ctū. † Querit i p̄mis q̄l'r itelligat qs ꝓponere interdictū. Rn̄. p libellū ꝛ q̄l'r libellū cōcipiant sup interdictis. s. in tractatu interdictorum in singulis iterdictis notaui. Sꝫ huic exponi oppōitur de eo qd hēs ĩ fi. l. istius vbi dic ꝙ sine inscriptione ꝛc. Rn̄. nō ꝯdicit: q: q̄l'r vbum istud intelligatur dicemus statim. Qō. † Item q̄ritur ō
2 q̄ interdicto itelligitur. Rn̄. de omni, siue

sit recupāde siue retinēde siue adipiscende possessionis: q̄dl3.n.alloꝝ dr̄ iterdictū momētarie seu momentanee possessionis: ꝛ sic intellige qd̓ hr̄.C.si de pos. ꝛ ei⁹ momēto fuerit appellatū. ꝛ sic intelligo quod hr̄.C.qui legitimam personam.l.momentarie.reprobato errore q̄rūdā q voluerūt dicere ꝙ interdictū retinende dicat̄ momētarie possessionis.ceterū interdictū recuperāde possessionis ꝛ maxie sumpto bn̄ficio hodie ex nā ꝯstōnis si qs in tantā nō ē momētarie:idē ēt dicūt de iterdicto adipiscē.pos.ſ3 salua eoꝝ grā non video q̄re magis vnum plus dicat̄ momētarie possessionis q̄3 reliquū3. Hec admitto ꝙ aliq̄ mō iterdictū vn̄ vi mutet nām suā ppter ꝯstōnem si qs in tantam.nihil.n.ex illa cōstōne interdictum sortitur: l3 inducta sit i supplemētum.vt.s̄.i illa ꝯstōne notaui.

3 † ℭ Item nota ꝙ hic dr̄ iterdictum momētarie possessiōis:alibi dr̄ momētanee pos. actio.vt.C.qui legi.psonam stā.i iudicio. l.momētanee.ꝛ sic iterdictu3 dr̄ actio.ad qd̓ ē ꝯ:q2 iterdicta nō sunt actiones s3 loco iterdictoꝝ subrogata ē actio hodie in factū.vt isti.de iterdictis.§.fi.Rn̄ stricto sumpto nōie actōis iterdicta nō sunt actōnes.sed generaliter sumpto nomine iterdicta ēt actiones vocantur.sicut ꝛ officium iudicis quod stricto nōie n̄ ē actio.generalr̄ sūt sub nōie actōis ēt iudicis officium cōtinet̄.vt.ff.de mino.l.ꝙ si minor.§.vl.ꝛ ff de actio.ꝛ obli.l.actionis verbo.Q̄ō.

4 † S3 illud q̄rit̄ q̄re iterdcā nō sunt actōnes ego ostendo qd̓ sint.nōne stricto sumpto hoc nōie actōis dr̄ actō i personam.vt. ff de ac.ꝛ ob.l.actio i psonā.certe sic.at iterdicta ꝛ si i rem scripta sint: ipsa tamen psonalia sunt.vt.ff.de iterdictis.l.j.§.interdicta oīa.Itē ex diffinitione actōis h pbo.actio ē ius psequēdi i iudicio qd̓ mihi debet̄.vt isti.de ac i pn̄.at p iterdcā.ꝛ maxie recupāde ꝛ retinēde pseq̄r i iudicio quod mihi debet̄ saltē rōne maleficij.q2 illa ex maleficio oriūtur.Rn̄o.hec ē rō q̄re iterdcā non sunt actōes.q2 actōes tn̄ nō prodite sunt vel ex ꝯctu vel quasi vel post maleficium vel quasi commissum.at iterdcā iter duos dcā dicūtur vt ita vnde illum tu deiecisti.illuc eum restitue. Item ne violētiam iferas possidenti vi3 fieri veto.ꝛ sic ē pduū iterdictū seu pdita iterdicta oīa tam i persona illius qui actor ē q̄3 i persona illius q reus est ꝛ vtriusq3 ꝛ factū ꝛ psonā ꝯphēdit qd̓ nō ē i actōib⁹.q2 actio ex vēdito psonā vēditoris tm̄ ꝯphēdit:ex empto tm̄ psonā emptoris. Itē depositi mādati cōmodati tm̄ psonā deponētis mādātis cōmodātis ꝯphēdūt: psonas alioꝝ ꝯtra cōphēdūt:hec ē vera rn̄sio. ꝛ ita dicas si veꝝ amas:vt ꝛ alia rn̄dit legislator.ff.de cōdi.ꝛ de mon.l.cū ita. S3 illō q̄rit̄ nūqd pponat quis iterdictū vl' act. i factum subrogatā in locum ipsius.Hoc qōe3 no.s̄.i pnci.sumule iterdictoꝝ. Mo-
mētarie possessionis. † Querit̄ quare iter- 5
dcā dicātur momētarie possessionis.Rn̄. q2 possessio vel res vilis ꝛ abiecta p momētū amittit̄.na3 si sis i fundo ꝛ dicas te nolle possidere icōtinenti amittis.vt.ff.de acq.pos.l.possideri.§.i amittenda. quod nō ē in dn̄io.vt.C.si quis vi.§.oīa. Itē statim ex q̄ suspicaris te posse repelli alio igresso statim poss. amittis. Ite3 si vadēs nō admittaris. Item ꝛ si colonus tuus expellatur icontinenti ēt ciuilē amittis quā aio detinebas.vt.ff.de acq.pos.l.clā possidere.§ qui ad nūdinas.ꝛ.l.pegre.§.qbus explicit̄.ꝛ.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.vlt. Item dr̄ alio modo momentaria p aptitudinem non p habitum.q2 aliqn̄ quis obtinet iterdcō vn̄ vi vel vti possi.ꝛ icōtinēti i petitorio succūbit.sic iperator augustus per aptitudine3 sic matrimoniū īdiuiduā vitā cōsuetudinis cōtinēs.vt.ff.de pria ptāte.sic iusticia est cōstās ꝛ ppetua ꝛc.vt .ff.de iusticia ꝛ iure:nō itelligas vt quidā stulti dicūt ꝙ pos.p momētū durat imo sepe durat ppetuo i vita hois. ꝛ i prescrip. xxx.ꝛ.xl.annorum vbi tanto tempore durat.nā ꝯsiderat̄ cōtinua possessio ad h vt pscriptio currat.vt.C.de vsuca.trāsformādis.l.vnica. sūt ḡ iterdcā momētarie pos.q2 pos.de sui nā ē ita facilis ꝙ p momētu3 amittit̄ sic dixi.Q̄ō nō ptinet sem-
6 per ad vim publicam vel priuatā. † Sed

circa ista interdicta recupãde seu retinẽde possessionis nõ circa interdicta adipiscen de q̃rit̃ quõ posset eẽ q̃ illa interdicta cõpeterẽt ⁊ nõ ptinerẽt ad vim publicã vel p̃uatã: certe nullo mõ nã in illis interdictis cõmittitur violentia expulsiua siue turbatiua. ⁊ oĩs violẽtia aut fit cũ armis: ⁊ tunc ptinet ad. l. publicã aut sine armis. ⁊ tunc. ptinet ad. l. iul. de vi p̃ua. vt isti. de publi. iudi. §. itẽ lex iul. ⁊. ff. ad. l. iuliã d̃ vi p̃ua. l. si qs aliquem. R̃ño ⁊ subaudias tãtũ. ⁊ dicas sic q̃ nõ semp ptinet ad vim publicã: sed ptinet ad vim p̃uatã q: sine armis. ⁊ q̃ nõ sp ad p̃uatã ptinet s; ad publicã; q: cũ armis. Uel aliter sicut dixi pone in adipiscẽde possessionis interdictis vt q̃r bono⁊ ⁊ q̃r legato⁊ ibi violẽtia nulla cõmittit̃ ⁊ tñ sunt interdicta momẽtarie possessionis. Mox. q̃d h̃ dicit. s. in lege meminerint dicit illico. ⁊ ibi d̃ h̃ notaui. Uel q̃ dicit mox. i. omissa solẽnitate xbor̃ si q̃ solẽnitas maximũ tp̃s iure antiq̃ desiderabat. q: inetrabãt̃ interdicta ⁊ actiones a collegio potificũ. i. multũ tp̃s trãsibat ãteq̃ cõce[illegible]rent̃. vñ hodie sine ipetratiõe tali pponere poterit ad interdicta. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. deinde. Audiri. audiẽte ordinario vel delegato ⁊ pcedente in causa ⁊ sententiã proferente Interdũ etiam sine iscriptioue mererer̃. Queritur q̃re dicit interdũ qs est ille casus. Itẽ qs est ille casus vbi teneat̃ inscribere. R̃ño casus vbi sine inscriptione procedit qui proponit interdictũ: puta qñ agit ciuiliter ex interdicto restituende seu retinẽde tũc dabit̃ libellus sicut dat̃ in ciuili vt diximus in interdicto vnde vi ⁊ in interdicto vti possidetis ⁊ in p̃dictis constitutionibꝰ: ⁊ nõ inscribet. i. ñ dabit libellum accusato:iu; nec inscribet sicut in accusatiõibus desiderat̃. vt de accusatio. libello:u; ⁊ h̃ dicit littera sine inscriptione. Itẽ est casus vbi tenet̃ inscri-

7 bere. s. qñ vult agere criminaliter. † Questio. S; q̃ritur quõ qs põt ex interdictis restituendis seu retinẽdis agere criminaliter seu ex cõstitutionibus: certe nullo mõ. Dicas q̃ sic. si aliquis vult agere de violẽtia illata sibi. aut vult agere ciuiliter aut criminaliter. si ciuilr̃ recurrit̃ ad interdictũ. ⁊ illud pponat sine libello accusatorio. ⁊ sine inscriptiõe. si aũt vult agere criminaliter ex violẽtia nõ aget ex interdicto vel ex cõstitutione. sed lege iulia. de vi publica vel p̃uata. ⁊ tũc inscribet ⁊ ppterea facte sunt diuerse rubrice. Rubrica de vi ⁊ vi ar. de vtraq; violentia loquitur ⁊ quando qs vult agere ciuiliter. rubrica ad. l. iuliam de vi publica. ⁊ ad. l. iul. de viꝰ p̃ua. de eisdẽ violẽtijs loquũt̃ s; qñ criminalr̃. Itẽ ideo dixi de interdicto de recuperãda vel retinẽda q: propter violẽtiam in illis illatã potest agi ciuiliter ⁊ criminaliter q̃d in interdictis adipiscende cum nulla violentia committatur non potest agi nisi ciuiliter.

¶ De constitutione si quando. Rubrica.

1.2 Constitutio si quando de qua violẽtia loquatur. ⁊ quid de vi cõpulsiua: seu turbatiua: ⁊ inquietatiua.

3 Querela de vi: cum querella de rebus ablatis vel amasis quomodo simul stare possint.

4 Sacramentum in constitutione huiusmodi: quomodo intelligatur: ⁊ que erit forma iuramenti cum plu. seq.

7 Sacramentum calũnie in tali actione nũquid sufficeret: ⁊ nunquid tale sacramentum erit volunt[illegible] vel necessariu;: vel iudiciale ⁊ qualiter etiam credetur cum plu. seq.

10.11 Juramentum super taxatione an ⁊ q̃n do fieri debeat: ⁊ qualiter: ⁊ quomodo index taxabit.

12 Sacramentum factum an loco probationis cedere habeat.

13 Judex si non condemnet: an faciat litem suam.

SI quãdo ⁊ cetera. licet similiter lex ista violentum non puniat sicut ⁊ superiores. meminerint. ⁊ si quis in tantam. ⁊ alie de quibus infra dicemus. tamen qs quedam quodammodo pena imponitur: licet non proprie: quia creditur sacramento violentiam passi sicut dicemus. ⁊ quia est vtilis: ideo illam inserui. Si quando.

1 i. si aliquo casu. Uis. † Queritur de qua

violētia loq̄r. Rñ. loq̄r d̄ violētiā expulsiua ꝛ ablatiua. ꝛ h̄ dicunt vba sequentia super rebus arreptis vel inuasis. nā mob. lia dicuntur rapi: ex qua rapina oritur vi bonorum rap. immobilia dicuntur inuadi: ex qua inuasione oritur vnde vi. vt in
2 stitu. vi bonorum rap. Questio. † Quid dices de vi compulsiua ex qua oritur qđ met⁹ causa. Quid de vi turbatiua ex qua oritur vti possidetis. Quid de inquietatiua ex qua oritur quod vi aut clā. nunquid habet locum beneficium cōstitutionis istius. Rño. lex ista verum est quod loquitur de duabus violentijs. s. expulsiua ꝛ ablatiua: verūtamen idem credo in alijs violentijs. nam hoc video ꝙ in vi inquietatiua probat actor suum interesse per suum iusiurandum. vt. ff. quod vi aut clā. l. semper. §. in hoc interdicto. Item hoc video in actione de dolo vbi etiam actor probat suum interesse suo iuramento. vt. ff. de dolo. arbitrio. Item singulare interesse probatur sacramento actoris propter dolum aduersarij. vt. ff. de i lit. iur. l. j. ꝛ. ff. de rei vendi. qui restituere. at vbicūq₃ committitur violentia committitur ꝛ dolus. vt. ff. quod metus causa. si cum excep. §. eum qui metum. ꝛ. ff. vi bonorum rap. l. p̄tor. §. doli. Fuerit patefacta. per testes vł per cōfessiones rei. ꝛ nō credas ꝙ si aliqs dicat se expoliatū vel violentiā passum qđ stetur sacramēto illius. s. ꝙ ꝓbet p suū sacramentū ꝙ ipse violentiā passus ē. circa qđ āt credaꝭ sacramēto illi⁹ dicet̄ ifra statim. ꝛ sic iste q cōqueriꝭ de violētia dabit libellū: ꝯtestabitur lit. iurabit de calūnia: ꝯ negantem probationes inducet. ꝛ sic publicatis attestationibus si probabit violētiā: vis erit patefacta. In iudicio. siue fuerit iudex ordinarius siue delegatus: non curo. Sꝫ in qua pte iudicij. Rño. post datū libellū li. con. ꝛ iuramētum de calūnia p̄stitū. ſm ꝙ se hꝫ cōsuetudo causarum. Demū super rebus arreptis vel iuasis vł dāno tpe ipetus. lrām istam sic construe. deinde qđ ꝓponaꝭ sup reb⁹ arreptis tēpore ipetus. Item ꝛ super rebus iuasis repete tpe impet⁹: ꝛ sup dāno subaudi dato i rebus: vł circa res: repete tpe ipet⁹. ꝛ sic vr̄ ꝙ lex ista super duabus violētijs loq̄tur. s. ablatiua ꝛ expulsiua: ꝛ super tertio.
3 s. damno. Qō. proponiꝭ. † mirabilis vr̄ hec lr̄a qꝛ diē i p̄mis ꝙ fuit proposita q̄rela de vi. ꝛ postea proponitur qđ d̄ reb⁹ ablatis vel iuasis. Queriꝭ qūo posset h̄ esse. nam aut pro rebus mobilibus fuit intentata actio vi bonorum rap. aut pro rebus imobilibus iterdictū vnde vi vł ꝯstō si qs i tantam ꝛ i illo libello fuit hita mentio rerum quas diē actor ablatas vł illarū rerū a quaꝝ possessione diē actor se expulsum. Item aut re⁹ ꝯfiteꝭ aut negat ꝛ si cōfitetur nō posset haberi qđ. qꝛ nulle sunt partes iudicis i confitentem. vt. ff. ad. l. aql. proinde. si negat oportet ꝙ actor probet: si ꝓbauit qđ est quod diē lr̄a demum sup reb⁹ arreptis vel iuasis tpe ipetus q̄mō ꝓponaꝭ cū iā sit ꝓposita vł ꝓbata vedixi sup̄a. Eodē mō q̄riꝭ i eo ꝙ diē de dāno. nā p̄mo fuit actū. l. aql. ꝛ fuit hita mētio i libello agendo. l. aql. ꝛ specificatū fuit dānum i libello qūo posset iteruꝫ qđ haberi de damno. Rñ. veruꝫ est quod i libellis sicut opponis fuit habita mentio de reb⁹: ꝛ illo non obstante posset haberi qđ de ipsis rebus duob⁹ modis p̄mo posset haberi qđ de ipsis rebus: lꝫ esset datus libellus sup violētia. ꝛ sup. l. aql. ꝛ posset cōtingere sic: ꝯcipies libellum ꝙ expulisti me p violētiam de possessione fundi petēdā restōnem possessionis fundi cum omni cā dāni dati. i ꝓcessu iudicij cōstat ꝙ me de possessiōe fundi expulisti nō tm̄ ꝯstat d̄ rebus mobilibus que p̄empte sunt: puta fuerūt ibi multa aialia. Itē vinū fuit effusum nō cōstat q̄t sarcine fuerūt. vel ēt qđ vinū fuerit ibi stabiꝭ sacramēto violētiā passi vt iuret tot aialia fuisse ibi: tm̄ vini fuisse. ꝛ sic ēt i. l. aql. ꝛ sic credeꝭ sacramēto illius q violētiā passus est circa res ipsas. ꝛ sic posset qđ haberi de rebus. Uel al'r potest haberi qđ de rebus. i. de estimatione reruꝫ ipsarū. vñ ꝓbauerat actor de ipsis reb⁹ q̄ erāt ablate vel i qb⁹ dānū datū erat de estimatione tm̄ dubitabaꝭ. ꝛ sic stabiꝭ circa estimationeꝫ rerū sacramēto

illi⁹. ꝛ h vῑ velle lrā iferioꝛ: sacramento estimationē rerū ꝛc. Oppō. Sꝫ circa ista duob⁹ modis opponitur. pmo sic si actuꝫ fuit tm̄ i interdicto vñ vi quō p reb⁹ mobilibus in illo interdicto posset hēri qō cū p mobilibus interdictum non competat. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l j. §. si qs ꝺ naue. Rñ. ñ veniūt mobilia pncipalr: scdario tñ veniūt. vt ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. rectissime. Oppō. Scdo opponitur quō posset hēri qō circa estimationem rerum: cum semp estimatio certa sit. cū res tanti valet quāti vēdi pōt. vt. ff. ad. l. fal. l. pcia. ꝛ. ff. de donat. cā moꝛ. l. moꝛꝫ cā. ꝛ. ff. ad. l. rho. de iac. l. ij. §. poꝛtio. si vero fuit frumētuꝫ vel vinū vel fuerint oues scit p qnto vēdit coꝛbes seu mensura frumēti vel vini. Itē quāti vēdit centenariū ouoꝝ. Item qd valeāt vestimēta si fuerint ꝺ bꝛuneta ꝺ ypꝛa vel de darsa vl' hīe. qd ē g qō dicit ꝙ de estimatiōe stat sacramento illius q violentiā passus ē. Rñdeo. ēt cū toto h posset esse q ō cēt qō ꝛ staret sacramento illi⁹ pp estimationem vel pp singulare interesse illius vel pp bonitatem rerum ipsarum q̄ oīa non posset pbare p testes. s; pbat sacramēto suo vt h. Si nō potuit q vim sustinuit q̄ pdidit singula compꝛobare. g faciēda ē absolutio in psona ꝯuēti. cū actoꝛe n̄ pbante ꝛc. vt. C. de edēdo. q accusare. Rñ. verum ē nisi seqret pꝛobatio p sacramentū patientis violētiam vt statim seqt p quā pbationem ꝯdēnatio subsequetur. Oppō. Sed huic littere in seipsam vehementer opponitur. pꝛimo dicit q: si nō potuit is q violentiā passus est singula compꝛobare. quod stabitur sacramento suo postea circa estimationē rerū ipsarū. imo ꝺebuit dixisse legislatoꝛ qō stabit sacro illi⁹ circa res illas singulas. ꝛ h sic pbo. certū ē ꝙ h ex maleficio agit. g si actio ex maleficio intēdit opꝫ ꝙ intendatur circa illud qō ē in obligatione fm diffinitionē actionis. vt insti. de acti. in pꝛin. si g p vim ablatiuam res auferant res sunt in obligatione ꝛ sic in petitione. nā si tu aufers mihi codicem meum: agendo vi bonoꝝ rap. codicem ipm petp mihi restitui cum pena

tripli. nō aūt petā estimationē. Itē ēt dico in interdicto vñ vi. ꝛ si mobilia veniāt ibi nō pncipalr sed scdario. Idem dico in. l. aquil. vñ vel littera sibi adinuicē ꝯdicit ꝛ opꝫ ꝙ soluatur vel iudex male defert sacramentum ꝛ non fm naturaꝫ petitionis. Rñdeo multi sic respondent: ꝛ litteram sic exponunt potuit singula sic compꝛobare. i. singuloꝛum estimationem. vt concoꝛdet littera seq̄ns. Sed ꝛ h dicunt illi q sunt in illa opinione: vt non credatur sacramēto illius vt pbet res per suum sacramentum. sed dum ꝯstaret de reb⁹ credatur sacramento q̄tum ad estimationē. Oppō. Sꝫ his opponitur aut fuerūt petite res. aut estimatō. si res male pcedit ad estimationem. ꝛ q̄tum ad estimatiōnē ꝛ q̄tū ad iuramentum. si estimatio fuit petita male fuit foꝛmatus libellus. q: non debuit estimatio peti sed res. Sed ipsi respondent ꝛ dicunt ꝙ res fuerant petite: ꝛ res ille pemptę erant. vnde iudex nō dꝫ condēnare ad estimationem rerum que non extāt ꝛ vt qnid perditio hec. sed dꝫ condemnare ad estimationē reꝝ seu ad iteresse. vt. ff. ꝺ dolo. arbitrio. ꝛ. ff. de rei vēdi. q restituere. ꝛ. C. qō met⁹ cā. l. j. ꝛ ideo si ita in lege pceditur nō est mirum. Oppositio. Si tu opponeres si res non extabant q: perempte erant quare petebas i libello res illas. vā ista petitio quodāmodo impossibilis: vt res petatur que iam sublata est seu pempta. Item ꝛ videretur ille liberat⁹ interitu speciei foꝛte. q: qui tenet ad speciem interitu speciei liberat vt. ff. de verbo. ob. l. si ex legati causa. Rñdeo p illis ꝛ ꝙ licet res sit extincta seu pempta nihilomin⁹ tñ res ipsa petenda est. vt. ff. de ver. ob. si seruū. §. seqtur. ꝛ. §. vl. ꝯdēnatio tñ fiet i estimatione seu interesse: ꝛ si in alio fiet ꝯdēnatio q̄: fiat petitio de iure est: ex q petituꝫ ꝯstari nō pōt vt est. q: aliqñ petimus aliud ꝛ aliud ꝯsequimur. vt. ff. de ver. ob. l. i executione. nec. n. liberat pp rei interituꝫ: q: fures ꝛ raptoꝛes semper sunt i moꝛa: nec propter rei interitum liberantur. vt. ff. de cōdit. furtiua. l. in re furtiua. Alij dicūt ꝛ exponunt singula. i. res singulas quasi ꝙ

credatur sacramēto passi violētiā circa res ipsas pncipales. si.n. de estimatione dicerem⁹ nō eēt odiū violēti: neqʒ fauor violētiā passi. ꝛ qḋ dicit̄ ifra i lr̄a de estimatione intelligūt sic. s. dixi ꝛ ea q̄ sunt ibi dicta h intelligunt tacite repetita. Sequitur lr̄a q̄ʒ ita construas. Manifestet sacramento ꝫo estimationē rerū quas pdidit taxatione facta a iudice p qualitatem personarū

6 ꝛ negocij. † Querit̄ de q̄ sacramēto itelligat̄. R̄n̄o. hec qḋ notat̄. s. i q̄stōne illa. saramēta puberꝫ quam notaui. s. i tractatu senatusconsultorum. Qō. † Querit̄ q̄modo manifestabit q̄ erit forma sacramēti. Itē q̄rit̄ qn̄ manifestabit in q̄ pte iudicij. R̄n̄. sic manifestabit. s. p sacramētum. Et erit forma tal̄. Forma iuramēti. † Ego iuro dn̄e p hec sancta dei euangelia q̄ tpe impetus ipsi⁹ inuasiōis ego amisi tot res. Item res ille tm̄ valebant s̄m illos q̄ dicūt i estimatione iurādū. ꝛ fiet istud sacramentum post litē ꝯtes. ꝛ post iuramētū calūnie prestitū. ꝛ post factas positiones. ꝛ ꝛ post pbationes iductas sup violentia.

7 Qō. † Sʒ nonne sufficit sacr̄m calūnie. R̄n̄o nō. q2 illḋ ē ḋ credulitate. h āt sacra

8 mentū erit de veritate. Qō. † Sed nūqd erit volūtarium vel necessarium vel iudiciale. R̄n̄. potius credo iudiciale. vel si iudex nō dicit̄ h ex officio suo: sed pars offerat ꝛ dicat. dn̄e ego volo iurare q̄ tot res amisi ꝛ q̄ tāta fuit estimatiō rerꝫ illarꝫ. Qō

9 † Sed queritur quomō credet̄ q̄ tot sunt res p iuramentū cū. l. p̄sens nō dicat sup reb⁹ ipsis iurari: sed sup estimatione. R̄n̄o ex lr̄a p̄cedēti colligo. s. vt si nō possit singula ꝯprobare qḋ credat̄ sacramento: vt iuret res singulas ꝛ tales amisisse: sicut supius dixi. ꝛ qḋ h dicit̄ q̄ ḋ estimatiōe iurat̄ intelligas vt dixi qn̄ res erāt amisse. Qō.

10 † Quare dicit taxatione facta a iudice. R̄n̄o. h fuit pp ꝗstōnes iuris. qa multa iura dicebāt q̄ posset iudex ꝯdēnare i infinitum sine vlla taxatione. vt. ff. de rei vēdi. q̄ restituere. ne forte in infinitum iuraret̄. q2 infinitas est cuitanda. vt. ff. de dā. ifec. q̄ bona. §. vl. ideo taxatio iudicis est inuēta. q̄ iudex p̄mo taxabit ꝛ postea faciet iurare. vt i auc. de iud. coll. vi. ꝛ h ēt lr̄a posita recte istius. l. dicit̄. Unde potius credo litteram sic legēdam vt iacet. vt primo iudex taxet ꝛ postea iuret. ꝛ sic intelligit̄. l. ff. de dolo. arbitrio. ꝛ est ista rō: vt p̄mo taxet ꝛ postea iuret. q2 si fieret ordo conuersus iam eēt indecēs vt p̄mo iuraret ꝛ po

11 stea taxaret. Qō. † Sed qualiter taxabit. R̄n̄o lr̄a p̄sens docet p qualitate personarū ꝛ negocij. ecce si vellet aliqs paup hō dicere ꝛ iurare q̄ amisit res valētes mille marcas. Itē diceret se expulsum de possessione cuiusdā puule domus i q̄ diceret q̄ essent mille dolia q̄ dom⁹ nō eēt capax centū doliorꝫ: si vellet dicere dānum datū in vinea sua quod estimat. c. lib. ꝛ vix vinea valeret. c. lib. nō audiret eū iudex ꝛ sic taxabit. al's ēt considerat negocij qualitatē ꝛ psone. vt. ff. de rei vendica. l. i fundo. ¶ Nota ex. l. ista. q̄ certiori datur sacramentū circa dānū. ꝛ h etiam iure lombardo. vt in lōbar. de dāno iniurie. Opposi

12 tio † Sʒ q̄rit̄ nōne illud sacramētū cedit loco pbationis. sicut ꝛ al's ḋ iureiur. l. eū q̄. §. certe. iā erit iste i sua cā actor ꝛ testis. qḋ iura nolunt. C. ḋ testibus. l. oib⁹. R̄n̄. h ꝯtingit pp odiū violenti ꝛ fauorem spoliati. als de cōi iure ꝯ erit. Nec ei liceat vltra taxationem a iudice factā iurare. Uides q̄ ex lr̄a ista q̄ p̄mo iudex taxat ꝛ postea iurat̄. ꝛ sic ē ꝯ illos q̄ hodie dicūt q̄ sit de iure nouo istud imo ēt iure isto. Sʒ ipsi dicunt h additum a compositoribus iuris noui. Et q̄ hmōi iureiurando fuerit declaratū iudicē ꝯdēnare oportere. illuꝫ

13 violentum. † Quid si iudex non cōdēnat. R̄n̄o soluet de suo. vt ar. C. de iudi. pp induꝫ circa fi. h ēt indicat tex̄ ibi op3: ex q̄.n. fecit taxationē. ꝛ ille q̄ passus ē violētiā iurauit: de necessitate iudex cōdēnare de3: alioqn faciet litē sua. i. vt in isti. ḋ ob. q̄ ex q̄si delic. nas. ¶ De ꝗstōe nō ab re. Ru.

1 Locator: ꝯmodator: ḋpositor: si pos. rei locate: ꝯmodate: rei depo. accipiat: si pū. f.

2 Pena hui⁹ ꝗstōnis nūqd locū hēat i creditore: feudatario: ꝛ siīb⁹ q̄ rem alienam possi. tent: si nō restituant.

3 Constō hmōi i qb9 s locū habeat.

4 Constitutio dicta in quo ordine iudiciorū locum habeat.
5 Pena istius constitutionis nunquid locū habeat si aliquis qui retinet rē alieno do m no cui reposcenti ipsam non reddidit: lis tamen fuit contesta. ꝛ fere vsq ad sententiam peruenit: ante tn̄ ipsaȝ sniam cedit.
6 Constitutionis huius secūdū tenorē ꝯ detinentes rem alienam qualiter procedaṫ.
7.8 Libellus in tali actione quomodo fiat cum plu. seq.
10 Locans an sit possessione priuatus: propterea quia negatur ex parte conductoris se nolle restituere: ꝛ iustam causam non allegat.
11 Pena nōduȝ commissa quomodo in casu huius constitutionis peti potest.
12 Estimatio in casu huius constitutionis q̄n do petatur.

NOn est ab re. id est non discordat a vero imo. i. fȝ rē. i. fȝ veritatē. ꝛ sil̄r verbum inuenitur. ff. de probatio. l. circa. Quemadmodum. id est sicut. Tam vetus constitutio. vel illa inuasor. s̄. eo. ti. vel si quis in tantam. Quam presens sacra constitutio censuit puniendos inuasores aliene possessionis. † Ex hac littera collige q si locator commodator depositor possessionem rei locate commodate rei deposite accipiat q non punitur. non enim alienam possessionem occupat sed suam accipit. cum omnium rerum istarum possessioneȝ retineat. vt. ff. cōmo. l. rei. ꝛ. ff. deposi. l. licet. §. rei. ꝛ notaui. s̄. de istis in constitutione. si quis in tantam. Nec conductoribus ꝛ possessionis aliene detentatoribꝰ. colligiṫ g̃ q. l. ista loquiṫ in q̄libet rē aliquā alieno noīe detinēte. ꝛ sunt illi de qbꝰ ꝓprie diximꝰ. s. inglinus colonꝰ cōmodatariꝰ depositariꝰ ꝛ q precario detinet. is. n. possidet cuiꝰ noīe possideṫ. vt. ff. de acqr. pos. l. qd̄ meo. † Questio. Quid de creditore quid de feudatario ꝛ similibus q reȝ alienam possident. nūqd si nō restituāt hȝ locum pena. l. istius. Rn̄o nō. ꝛ duabꝰ rationibus. prima q cōstitutio loquitur in detentatoribus ꝛ non in possessoribꝰ. Itē quia illi habent ius in re nec posset res ab eis sic auocari vt dicit ꝯstitutio p̄senti. Immo auocati opponeṫ exceptio. vt. ff. de su pficieb. l. j. ꝛ. ff. de re. iur. l. inuitū. immo alio possidēte eis cōpeteret actio vtilis in rē: q vtilis prefer ṫ directe quā dn̄s intentaret. vt. ff. de rei vēdica. l. superficiario. ꝛ. l. pretor. ꝛ. ff. si ager vec. l. j. §. vl. ꝛ. ff. de su p. l. j. §. penul. ꝛ vl. Impune ꝓcedere qualiter impune ꝓcederet ita forte si locator vel ille q precario ꝯcessit rē reperit. ꝛ non vult ille q rem detinet restituere. si is non puniret iam ꝓcederet impune. Si tuxerint resistēdū. Quō vt dicit littera sequēs. Si locatoribus forte vel possessionē rerū suarum quā apud alios precario modo eē consenserant. ꝛ sic. l. ista loquiṫ in conductoribus. Itē in his qui precario tenent ꝛ in oibus qui tenēt noīe alterius. Secōȝ legem recuperare volentibus fm quā. l. q̄riṫ. Rn̄o fm. l. C. locati ꝛ cōduc. l. si qs cōductionis. vel fm le. i. fm pactū. pactū. n. lex vocaṫ. vt. C. de pactis. legem. ꝛ. C. de pactis. ꝯuentꝰ. l. legē. ꝛ. ff. depositi. l. j. §. si ꝯuenit. ꝛ. C. de dona. l. legē. pactū forte fuit appositū vt rem illā quā locaueras tibi ꝯductor seu commodatarius restitueret immo plus in eo q tenet precario. vt si cōueniaṫ vt vsq ad pascha nō reuocetur p̄carium: potest ante tempus reuocare. vt. ff. de precario. l. cū precario. ꝛ est rō vt in eo. ti. l. ꝛ habet. ꝛ. l. ij. Cum nulla sibimet. id est illis qui rem alieno noīe tenent. Cognita legibus allegatio cōpeteret. ex hac
3 littera collige duo. † q lex ista locū hȝ in his q dolo faciunt aliqd. ceterū si sine dolo non puniunṫ si iustam habēt causam q̄re non restituant. vt dicit littera presens. possent enim iustam causam habere quare non restituunt: ꝛ sic non puniuntur. vt. ff. de acquirenda possessione. l. si quis reȝ quam. in fine. ꝛ. ff. de vi ꝛ vi ar. l. colonꝰ. in fi. ꝛ arg. ff. de vsuris. l. si quis solutionē §. j. Duxerint resistendum. Queritur quomodo. Respondeo sequitur in littera sequenti. ꝛ non prouinus ipse legislator seipsum glosat. Id est non expectato iudiciorum ordine. Multum protēditur istud ꝓtinus, iudiciorum enim ordo protenditur

multum olim vsqз ad triennium. vt. C. de iudic. properandum. Hodie autem anno ꝛ dimidio. vt in auctenti. illa qui semel a/ctio. proponit. non nullas enim moras habet exceptio iudicij. vt. ff. vt leg. seu fidei/commiss. no. ca. l. etiam Alienam possessionem recte eā recuperantibus. bene dico recte: quia si non recte recuperauit bene possum contradicere: vt. s. dixi. Cedere patiātur bene dixit cedere ꝛ nō restituere. quia non restituent possessionem cum eam non habeant: immo non sine causa posuit verbum cedere. plus est enim cedere q̄з restituere. vt. ff. de acquirenda possessione.
4 l. permisceri. §. vltimo. † Questio. Queritur de quo ordine iudiciorum loquatur. Respondeo de citatione de libello. ꝛ de cōtesta. lit. ꝛ de iuramento calumnie. ꝛ de a/
5 lio processu iudicij: ꝛ de sententia. † Questio. Sed queritur iste qui reз detinet alieno domino reposcenti rem non reddidit recepit lib. lis fuit contesta. peruenit fere vsqз ad sententiam. ante sententiam tamē cedit: nunquid punietur pena. l. istius. Respondeo multi glosauerunt ꝙ liberatur a pena sicut in actione quod metus causā. vt. ff. quod metus causa. l. si cum eo. §. primo. ꝛ. §. satis. ꝛ sic secūdum istos videtur idem si restituat vel cedat post sententiam pēdente causa appellationis. quia sic semper ante sententiam cum appellatio interposita faciat causam esse in eo statu in quo fuit ante sententiam. vt. C. de appellatio. l. iij. Alij admittunt ꝙ possit cedere ꝛ penam euitare vsqз ad sacramentum calumnie. vel statim post. postea non excusatur. vt ar. in aut. de triente ꝛ se. colla. tertia. ꝛ est posita in. C. de non nume. pe. aut. contra qui propriam. Sed satis videretur equa sententia prima cum in penis leuiores esse debemus. vt. ff. de penis. l. interpretatione. ꝛ magis ad absoluendum q̄з ad condemnandum. vt. ff. de actio. ꝛ obligatio. l. arrianus. ꝛ cum fauorabiliores sint rei q̄з actores. vt. ff. de regulis iuris. fauorabiliores. ꝛ hoc indicat etiam littera sequēs. Si cognitioni iudiciarie euentu fuerint ꝯdemnati. ꝛ alia est etiam littera sequens. Usqз ad diffinitiuā sententiam namqз ꝑ ꝛ. nam ꝛ. Jubemus eos pro imprudentia tanta sue iniquitatis si cognitionis iudiciarie euentu fuerint condemnati compelli prebere estimationem rei victrici parti vna cum ipsa re cuius rei possessioneз minime passi sunt sponte restituere: sic est littera construenda vt dixi. Questio. † Sed
6 q̄ritur qualiter procedatur contra istos secundum tenorem cōstitutionis istius: ad hoc vt pena. l. huius cō mittatur. pone ꝙ venio ad colonum meum siue inquilinum vel ad illū q precario tenet: ꝛ dico de plano: restitue mihi domū quā tibi locaui. vel quam tibi p̄cario ꝯcessi. ille nō vult restituere: imo dicit nō restituā: qd faciam: q̄liter ꝓcedā. nūquid in cōtinenti intētabo ꝯdi. ex lege ista. vel intentabo actionem ex locato vel interdictū de p̄cario vel ꝯdic. ex lege illa. C. locati ꝛ ꝯduc. si quis cōductionis ti. Rn̄o sic ē ꝓcedendū. regraꝛ colonus de plano siue inqlinus vt cedat vt domū restituat: si facit: ecce bene. sinaūt intentabis cōtra eū actionē ex locato. vel interdictum de p̄cario. ꝛ formabis libelluз
7 tuū sic. † Libellus. Ago. e. R. ꝯtra. M. colonū meū vel inquilinum quondā: cui cuз locauerim domū seu fundū vsqз ad annū: ꝛ tp̄us sit finitum: seu precario ꝯcesserim. peto ab eo vt restituat mihi fundum p̄dictum seu domū. ad h ꝓpono actionē ex locato seu interdictum de precario. ꝙ sic recte formeꝛ li. ꝓbaꝛ. ff. locati ꝛ ꝯduc. l. videam⁹. §. q vinū. ꝛ. C. de p̄cario. l. ij. Uel intentabis cōdiꝛ. ex lege illa. C. locati ꝛ ꝯduc. si qs ꝯductionis tit. Et sic dato libello lit. contes. iudex ꝯdēnabit illos ad rem illam restituendam. Si adhuc nō vult restituere poteris petere ꝙ sn̄ia illa executioni mandeꝛ. Sinaūt. potes intentare ꝯdi.
8 ex. l. ista ꝛ formabis sic lib. † Libellus. Ago. e. R. ꝯ. M. quondā inquilinum meuз vel colonum cui cum locassem domū: seu p̄cario ꝯcessissem: ꝛ ab eo repetissem cum nollet mihi restituere fuit mihi ꝑ sentētiā mij iudicis: ad domū illā restituēdā cōdēnat⁹. Et qꝛ adhuc mihi nō restituit peto rē illam mihi ab eo restitui: ꝛ estimationem

ipsius rei mihi ab eo pstari: quam estimo. xx. ad hoc propono conditionē ex lege illa C. vnde vi. l. nō ab re. Qd sic recte ɔci. li. ɔbatur p. l. istam. ꝛ. C. locati ꝛ cōdu. l. ɔductores. Uel si non vis sic procede dices
9 sic. † Libellus. Ago. e. R. cōtra. M. quondam inquilinū meū seu colonū vel illū cui pcario ɔcessi vt vsq ad annū domū illam inhabitaret vñ cū finito tpe domum illaz nolit mihi restituere: peto illā domū ab eo mihi restitui ꝛ estimationē ipsius rei mihi ab eo prestari: re3 illā estimo. xx. ad hō ppono condic. ex. l. illa. C. vñ vi. l. nō ab re. ꝛ.
10 C. locati ꝛ condu. l. cōductores. † Questio Sed his libell⁹ sic opponitur ꝛ in pmis queritur an ille q locauit sit possessione priuatus ppterea quia negatur ex pte conductoris se nolle restituere ꝛ iustam cām non allegat. Rñō de rigore iuris ꝙ nō est possessione priuatus. nam neq qs inficiando depositū furtū cōmittit. vt. ff. de fur. l. inficiando. ꝛ. ff. de acqr. pos. l. possideri. §. si rē apud te. oportet enim ad hoc vt possessione priuer vel ꝙ vadens nō admittar vl suspicer me posse repelli vt expellar ego vel is cui mādaui rē assignari. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. cū fundus. ꝛ. l. colon⁹. Questio.
11 † Secūdo qrit qūo potest peti pena q̄ nōdum videt ɔmissa cū effectu sicut superi⁹ dixi. qꝛ si iste hꝫ restituendi facultatē vsq ad sententiā. ergo pena cū effectu non est cōmissa: si nō ē commissa ergo peti nō pōt Rñō immo peti potest. ex quo enim noluit domū restituere pena fuit cōmissa ꝛ cum effectu. lꝫ posset purgari si rē restituat ante sententiā sicut superius dixi. sic sile con
12 tingit in ac. qd mei⁹ ci. † Questio. Uñ qsitū fuit a doctoribus nostris qñ petat estimatio. Respōdēt ipsi ꝛ dicunt ꝙ qdā admittūt ꝙ hoc pendeat officio iudicis qd deseruit huic. l. siue cōditioni. l. istius. vt si nolit restituere ɔductor rē sibi locatā. vt condemnet eū iudex in rei restitutione ꝛ in estimatione ipsius rei. sed hoc duruꝫ videtur: vt iudex debeat cōdemnare super eo qd petituꝫ non fuit. vnde hodie ita forma
13 tur libel. de facto. Libellus. † Ego. R. peto a titio domum talem quā sibi locaui. vl precario concessi mihi ab eo restituere. ꝛ si passus fuerit litem contestari ɔtra se. ꝛ sētētiā dari estimationem ipsius peto. quaꝫ domū estimo. c. ad hoc propono ɔditiōem ex lege. C. locati ꝛ ɔducti cōductores. seu ex lege. C. vnde vi nō ab re. Et sic iudex sine calumnia in vtrūq cōdemnare potest. Dicit tñ dñs Mi. cond. tio. ex lege hac habere instar arbitrarie actionis vt si restituat ante sententiam liberetur a pena. Quidam tamen voluerunt notare vt post sententiam diffinitiuam latam de re restituenda estimationis petitio locum habeat ꝛ non ante vt superius dixi. nam ante sententiam rem restituendo penam euitat. ꝛ sic cū pena non debeatur dicunt ipsi peti non potest. vt ar. ff. de iudi. nō quēadmodum. Domino Jo. visuꝫ est vt iudex possit conductorem in estimatiōnē condemnare. quia veꝝ est rem restitutam non esse. ꝛ dicit penam ab initio peti posse. quia de contingentibus ꝛ simul emergētibus est. Dño aūt meo visum fuit ꝙ ab initio estimatio peti nō posset. post litem eni contes. cōmittit: propter qd estimatio prestanda est. ꝛ iudex potest ex officio suo cōdemnare conductorē. q: ea que post litem contes. emergunt valde pertinent ad officium iudicis. vt. ff. de edil. edicto. ediles. §. item sciendum. Sed omnes iste respon. ones casum nijs subiacent quas curiosus ꝛ diligens disputator poterit inuenire.

¶ De alia constitutione conductores. Rub.

1 Constitutiones sc. licet conductores: ꝛ nō ab re: quare similes facte fuerunt vt in litera.

Rodita est constitutio alia similis cōtra illos qui rem alieno nomine tenent ꝛ nolunt restituere qui puniuntur vt dixi. s. ꝛ vocatur cōstitutio illa conductores. vt. C. locati ꝛ ɔducti. l. conductores. ꝛ punit illos ad rei restitutionem ꝛ ad estimationē ipsius rei. vnde oia que dicuntur in constitutione superiori intelligantur ꝛ hic tacite reperta. † Questio Sed queritur cum
1 dicit iustinian⁹ ꝙ nihil simile in hoc libro inueniē. vt. C. de veteri iure enu. l. j. in fi. j. colūne. qre iste due constitutiones. s. ɔdu

ctores ꝛ nō ab re. facte fuerint sic istes ꝛ maxime cū vnus idemqꝫ fuerit auctor vtriusqꝫ constitutionis. s. diuus zeno. Responderi posset q lex illa nō ab re generalior est. quia loquitur in omnibus cōtinentibus rē aliquā alieno noīe. lex ista conductores in duobus casibus loqt. s. in illis q ex locatiō: vel pcario tenēt. Uel iō posite sunt. lꝫ istes sint ꝓpter diuersitates rubricarum: istā posuit ꝓpter titu. locati. illā posuit ꝓpter titu. vñ vi. nā raro inuenitur similitudo. nisi forte diuisio vel replicatio vel plenior indagatio hoc reijceret. vt. C. de veteri iure enu. l. j. in pn. vl. columne.

¶ De constitutione christianis. Rubrica.

1 Libellus in huiusmodi constitutione quomodo formetur.

2 Judeus vel paganus expulsus de possessione alicuius fundi: interdicto vnde vi: vel si quis in tantam an agere possit.

3 Judeus vel paganus si non vult agere ꝯditione ex lege ista: sed vi bonorum raptorum: an ei liceat.

4 Officialis negligens punitur.

Inuenta fuit ꝛ alia constitutio ꝑ imperatores honorium ꝛ theodosium q̄ de summa clementia ꝛ bonitate tuetur iudeos ꝛ paganos vt ipsos quiete manentes nihil turbelētum ꝛ contra iura tentantes christiani qui vere sunt christiani vel vere dicuntur esse nullo modo offendant etiam si vellent dicere nos vos offendimus quia vos iudei lege abutimini: ꝛ vos pagani legem nō habetis. ꝛ ideo vos offendimus: qꝛ religionem christianorum defendere volumus ꝛ si forte cōtra ipsos iudeos vel papaganos securos idest qui securi sunt ꝛ esse debent hac constitutione violentiaꝫ forte commiserint: vel rapuerint ipsorum bona. ꝛ exinde fuerint conuicti per confessionem vel per testes: vel quia factum notorium est. vt extra de ver. sig. ex parte. omnia que abstulerint vel rapuerit in duplū restituere compellētur. Plus etiā ꝛ quoddam mirabile de nouo statuitur q si rectores prouinciarum talia non vindicauerint sed permittunt hoc fieri ab istis popularibus. quia isti tales sepius mala committunt potius q̄ꝫ nobiles ipsi rectores ita punientur ac si ipsi cōmisissent ꝛ merito. naꝫ iudex qui repertum nō vindicat facinus tegere vt conscius criminosa festinat. vt. C. de cōmertijs ꝛ mercato. l. ij. ꝛ episcopus q delinquentiū peccata non corrigit magis dicendus est canis ipudicus q̄ꝫ epūs. nā error cui nō resistit comprobat: ꝛ veritas cū minime defendit opprimit: negligere qppe cū possit ꝑturbare peruersos nihil aliud ē q̄ꝫ fouere. nā non caret scrupulo societatis occulte qui manifesto desinit facinori obuiare. Quid eni ꝓdest illi suo errore nō pollui qui ꝯsensuꝫ prestat erranti. cōsentire eni videt erranti q ad resecāda q̄ corrigi debēt nō occurrit. vt in decre. lxxiij. di. c. nemo. ꝛ. c. quid enim ꝓdest. Ex hac constitutione formabūt ita libellum iudei vel pagani passi violentiā vel rapinā contra

1 xpianū violentū seu rapientē. † Libellus. Ego. c. P. iudeus seu paganus cōtra. M. christianū qui me de possessione fundi talis quē possidebam vel ꝑ vim ablatuꝫ abstulit mihi codicē q̄re peto possessioneꝫ ꝑdicti fundi seu mihi ablata in dupluꝫ ab eo restitui: ad hoc propono ꝯditionē ex lege. C. de paganis sacri. ꝛ tēplis coruꝫ. l. christianis. Q̄ ō sic recte ꝯcipi. lib. ōt lex ꝑdicta. christianis. Oppositio. Sꝫ huic libello ꝛ huic cōstitutioni multa obijciuntur. In primis quia videt q ꝑsona iudei seu pagani sit omnino repellenda a iure de iudeo sic. ipsi enim eorum dominum crucifixerunt vnde inciderunt plusq̄ꝫ in crimen lese maiestatis. ꝛ illi qui in crimen illud incidunt ipsi ꝛ heredes eorū omni iuris beneficio subducuntur. ꝛ maxime de illo crimine qō in persona principis ipsius committit. qꝛ damnat post mortē ipsius memoria. vt. C. ad. l. iuliā maie. q̄squis. ꝛ. l. vl. Itē ꝛ qui intercedunt ꝑ talibus vt eis remittatur offensa fiunt notabiles. i. infames ipso iure ꝛ sine venia. vt in predicta. l. q̄squis. Iteꝫ pagani simr sunt indigni. nā tam ipsi q̄ꝫ iudei peccant contra legeꝫ dei quia eius precepta non sequuntur. vnde iudicantur vesani. vt. C. de suma trinitate. l. j. ꝛ. C. de iudeis ꝛ celicolis. l. ee.

ticolar. i si. si g patiunt violentiā vel rapinā frustra legis auxiliū inuocant q̄ violentos ꝛ raptores punit cū ipsi cōmittant i legem. vt. ff. de mino. auxiliū. ꝛ extra de electio. ꝛ electi potest. c. bone memorie. Rn̄o re vera isti tales omni beneficio videntur idigni verum ex magna clementia vt i pncipio dixi hoc procedit. sed vnde ista benignitas seu clementia. Respondeo ide procedit qꝛ deus magis ē misericors q̄ȝ creatura sua. s. iperator: noluit. n. mortem peccatoris. sed vt magis cōuertatur ꝛ viuat. ꝛ nō est deus sicut homo terrenus vindicans iniqtatem parentum in filios: imo aia que peccauerit ipsa moriet. vt extra. ideo isti iperatores q fuerunt huius legis auctores exempla ipsius xpi i facto secuti hanc clementiam induxerunt: sicut ꝛ al's i. C. de nup. iperialis. ꝛ ideo qꝛ deus omnem vult saluum fieri ꝛ neminem vult perire. Item qꝛ deus nō vult coacta seruitia ideo ista de summa clemētia a legislatoribus statuunt ꝛ video optimū simile i filio heretici cui si sit fidelis bona patris nō auferuntur. vt. C. de hereticis. aut. idē de nestorianis. ꝛ ē posita i cor. auctenticoꝝ. vt cum de appellatio. cog. coll'. viij. bona tn̄ ɔdēnati i. l. iul. maie. auferūt filio ēt si sit inocens. vt. C. ad. l. iuliam maie. qsquis. Oppositio. Item adhuc opponitur. isti imperatores fecerunt quoddam mirabile. qꝛ fecerunt legem specialem cōtra christianum pro iudeo ꝛ pagano: ꝛ non fecerunt eꝯ. qd g si paganus vel iudeus expellat p violentiam christianum de possessione alicui' fundi: vl' rē mobilē p viȝ subripiat. q̄ pena puniet iude' vl' pagan'. Rn̄. nō sine cā sic statuerūt pp raritatē iudeoꝝ ꝛ paganorum. qꝛ christiani multi sunt. ꝛ pauci iudei ꝛ pagani habitāt inter illos. ideo voluerunt ꝙ ipsi pauci essent securi inter eos. ꝛ sic etiam sicut a multis intellexi est in ptib' vltramarinis ꝛ i hispania apud sarracenos vt qꝛ pauci xpiani habitant inter eos speciali legi muniuntur ꝛ magis punitur sarracenus si xpianum offendat q̄ȝ si paganum fm legem cōmuneȝ vel p iterdictum vnde vi vel p si quis in tātaȝ vel p vi bonoꝝ rap. Iudei. n. cōmuni iure romano viuūt. ꝛ h̄ ēt credo de paganis q̄s diuine imperialis clementie regit iperium. vt. C. de iudeis ꝛ celi. l. iudei romano. ꝛ. C. de summa trinitate. l. j. Sȝ fm h̄ vr̄ ꝙ minori pena xpianus q̄ȝ iudeus i re mobili puniatur. qꝛ maior est pena vi bono. raptorum que est i q̄druplum re cōputata. vt insti. vi bo. rap. q̄ȝ pena ɔstōnis illius que est i duplum ēt sine re. qꝛ an res computetur infra dicemus. Rn̄o. si h̄ est quid mirum certe nihil: nā satis ē subueniri illis saltem i illo. ꝛ concordat generale prouerbium non gaudet vetula qꝛ hȝ maritum: sed vadit querendo amicū. Oppositio. Item opponitur tam in re imobili q̄ȝ in re mobili de eo qd dr̄ i libello si iudeus expellatur d̄ possessione fundi alicuius ꝙ agit in duplū ꝛ repetit possessionē fundi in duplum sibi restitui. p̄ mod vr̄ ꝙ h̄ peti nō possit. lex. n. illa christianis vr̄ ꝙ tantum de mobilibus penam imponat. qꝛ dic̄ diripuerunt ꝛ abstulerunt que verba cadūt tm̄ sup rebus mobilibus. vt insti. vi bon. rap. Rn̄deo v̄ba posita aliqn̄ ꝑ alijs significationē assumūt vn̄ illa verba ēt ad imobilia possent extendi: sicut ꝛ al's. C. d̄ rei vendica. l. domum. Sȝ qūo petet possessio restitui i duplū. cū. n. xpianus si ageret ex natura iterdicti nō posset petere nisi restitutionem possessionis ꝛ in simpluȝ: quomodo iudeus expulsus ageret in duplum conditio. ex lege ista cum agēdo qs ꝑ rebus mobilib' vi raptis nō cōsequat nisi duplū p conditioneȝ ex lege ista. vt h̄. Item qd duplaretur: daret possessio sitis vel estimatio cū preciū possit solui. qꝛ aliud est p̄cium rei aliud possessionis. vt. ff. vti possidetis. si duo. §. vl. Rn̄. insisto lr̄e. ꝛ ipsi adhereo ꝛ volo esse iudeus ꝛ iudaizare cum lr̄a qꝛ de iudeis agimus. ꝛ dico ꝙ lȝ lr̄a faciat mentionem violentie: nō tn̄ de re imobili intelligat. sȝ de mobilib' tātū pp verba illa diripuerūt ꝛ abstulerūt. ꝛ sic restat qd scd̄a soluta. qꝛ tunc duplabitur. Questio. † Sed nunquid aget iudeus vel paganus expulsus de possessione alicuius fundi interdicto vnde. vi

vel si qs in tātā. Rñō ꝛ dico ꝙ sic. qꝛ iure romano viuunt vt supius dixi. ꝛ sic ꝑ ista que ponunt̄ in libello de possessione fundi in duplum restituenda non bene ponuntur. Item quid intelligas ꝑ hoc qđ dicit lex: tu ponis in libello peto ablata seu direpta in duplū restitui. vtrum totū illud dupluꝫ sit pena: vel vnum simplū sit pena ꝛ aliud simplū sit rei ꝓsecutio. Rñō. vnum simplū credo esse penā ꝛ aliud rei ꝓsecutionē. sic etiam in actione in factū de edicto de publicanis. q̄ actio est in duplū. ita ꝙ vnum simplū ē ibi rei ꝓsecutio aliud pena. vt. ff. de publicanis. l. j. §. j. ꝛ. l. licitatio. §. ꝙ illicite. vbicūq; enīꝫ nomen dupli ponit̄ significat vnū simplū rei ꝓsecutionē ꝛ aliud penam. vt. C. de sponsalibus ꝛ arris sponsalicijs. l. vl. Et hec est vtilioꝛ sententia. vt mitioꝛes simus in penis vt supius dixi. Quidā tñ voluerūt dicere ꝙ duplū sit pena simplū sit rei ꝓsecutio. ꝛ sic minoꝛ ē pena q̄ꝫ ꝑ vi bonoꝝ rap. qꝛ ibi triplū est pena simplum rei ꝑsecutio. Sed ꝑmū magis
3 placet. † Questio. Sed illud queritur si iudeus vel paganus nō vult agere cōdictio. ex lege ista. sꝫ vult agere vi bonoꝝ rap. an et liceat: videret̄ ꝙ sic. vt ar. ff. de publica. l. j. §. ij. Sꝫ rñdeo ꝛ dico ꝯtrariū nō. n. do potestatem agendi nisi q̄tum iura concedunt cum omni priuilegio sint indigni. vt superius dixi. ¶ Et sic ex lege ista nota
4 arg. † ꝙ si officialis sit negligens qđ punitur: vt hoc. ꝛ. C. lib. x. de susceptoꝛibus ꝛ arcarijs. l. j. ꝛ in aucten. de collatoꝛibus. coll. ix. §. iubemus. ꝛ. §. sup hoc. ꝛ. ff. đ sepulchro vio. l. pretoꝛ. §. diuus adrianus. ꝛ. C. ne sanctum baptismū. l. vl. Alia ar. ad hoc ꝛ alia super. l. ista dicenda diligēs indagatoꝛ inquirat.

¶ De constitutione si constiterit. Rubꝛica.

1 Libell⁹ in hmōi cōstitutione qūo foꝛmet̄.
2 Cōstitutione in huiusmodi qd ad questio đ finibus in iudicio delata fuit.
3 Uoluntate sola quomodo aliquis grauiter puniatur.
4 5 Petens ꝛ bonam causam habens an in illius amissione puniri possit. ꝛ an ipso iure vel per sententiam.
6. 7 Actione in huiusmodi in qua lite aliqs superatus dicatur: ꝛ quomodo minus possidens condemnari debeat.
8. 9 Fines qui occupauit: si nullus iugerū habeat: qualiter condemnandus veniat.
10 Constitutio huiusmodi a cōstitutione si qs in tantam in quo differat. ꝛ nunquid illa cum ista concurrat.
11 Constitutio talis nunquid saltem vtiliter quantum ad sententiam locum habeat si non erat questio finium ꝛ cetera vt in litera.
12 Constitutio ista an domino rei penam imponat quando in veritate fuit dominus ille qui occupauit.

Occasione finium regundoꝛum fuit ꝓdita ꝯstitutio ab imperatoꝛe Cōstantino. q̄ vocat̄ si constiterit. ꝛ locum habet q̄tiens aliquis q̄stione finium mota ante sētētia fines illos voluerit vsurpare. punitur: qꝛ ꝛ id qđ male petebat amittit ꝛ tātū agri modū q̄tum adimere tētauerit amittit. vt. C. finium regūdoꝛū. l. si constiterit. ¶ Unde ex hac cōstitutione sic formatur lib. Libellus. † Ago. e. R. contra. M.
1 qui cum contra me coram sempꝛonio iudice questionē de finibus pꝛedij sempꝛoniani mouisset de tali loco vsq; ad talem locū ante latā sniam a ꝑdicto iudice. ipse. M. auctoꝛitate pꝛopꝛia ipsos fines vel ipsum locum vsurpauit. q̄re peto ipsum puniri in amissione questionis quam contra me mouebat: ꝛ in tantū agri modū quantum vsurpauit mihi de suis ꝑdijs ad iudicandū cōdēnetis. ad hoc pꝛopono cōditionē ex. l. C. finiū regūdoꝝ. l. si ꝯstiterit. Q đ sic recte ꝯcipi. libel. ꝓbat̄ ꝑ. l. ꝑdictā. ¶ Sꝫ circa cōstitutionē ꝛ libellū multa q̄runt̄. In ꝑmis qđ dicit̄ in lege. Si cōstiterit q̄ritur qliter. Rñō ꝑ testes vel ꝑ ꝯfessionem aduersarij. sequitur. Eum qui detulit finalem questionem. ita cōstrue. Uoluisse vsurpare rem sibi alienam prius q̄ꝫ aliquid sē
2 tentia determinetur. † Sed q̄ritur quam questionem finium detulit ille in iudicio. Rñdeo egit vel petitoꝛio dicendo ꝙ fines sui debeant pꝛotendi vsq; ad talem locum quē locum suus aduersarius possidebat.

vñ ab eo illos fines vẽdicabat. finiũ enim regũdoꝝ actio mixta est ⁊ in rem ⁊ in personã. vt insti. de actio. ⁊ nota. s. in speciali rubrica de actio. finiũ regũdoꝝ. Uel forte detul t qõnẽ super possessorio recuperã de possessionis. q: dicebat ꝙ cum fuerit in possessione vel cẽt taliũ finiũ qui vsq ad talem locũ protẽdebant: talis aduersari᷑ ipsum de possessione illoꝝ finium expulit Si enim questio esset deducta i iudicio super possessorio retinende questio nõ procederet q̃ in lege ponit. q: nõ videtur tunc qs violẽtia amittere sed ꝓpriã possessionẽ retinere † Questio. Itẽ qrit sup eo qđ
3 dr i lege vsurpare voluisse qũo ex sola voluntate sic grauiter punit cuꝫ cogitationis nemo penam patiatur: nisi cogitatio ad actũ perueniat. vt. ff. de penis. l. cogitationis. Itẽ qd obfuit conat᷑. cũ iniuria nullũ habuerit effectũ. vt. ff. qđ qsq iur. in alterũ sta. l. ij. i fi. Rñõ ꝯfiteor q̃ oppones vera eẽ. hic autẽ volũtas peruenit ad actũ. ⁊ litterã sic lege vsurpare voluisse. i. voluntarie vsurpauerit. ⁊ sił'is expõ habetur. ff de rerũ diui. l. vl. ibi trãscendere voluerit. i. volũtarie transcendet: vñ si punit ex q̃ volũtas ꝓcessit ad actum non est mirum. Questio. Item q̃rit in eo qđ in lrã dr. Amittat qđ male petebat. † Quid si bene pe
4 tebat: q: bonaꝫ habebat cãꝫ nũqd in amissione illius puniet. Rñõ ita. sed ideo in littera dr ꝙ male petebat rẽ ratione euẽtus quẽ ipse fecit. q: ꝓpria auctoritate inuasit ⁊ ita dedit intelligere quod male petebat ⁊ malam causam fouebat. sicut ille q maiorẽ partem aduocatorum accipit: dat intelligere ꝙ iniquã litẽ habeat. vt. C. de postulãdo l. prouidendum. ⁊ sicut tutor q cõtrahit matrimoniũ cũ pupilla dat intelligere ꝙ male tutelam administrauerit. vt. C. de interdicto matrimonio. l. si tutor. ⁊ sicut ille qui numerat pecuniã accusatus de crimine dat intelligere ꝙ crimẽ cõmiserit. vt insti. de pena temere liti. ⁊. ff. de his q no. infa. l. iiij. §. fi. ⁊. l. q̃uã. Questio
5 † Item queritur in eo ꝙ dicit. amittat nũquid ipso iure an per sententiam. Respondeo p sententiam. vt notaui. s. in constitutione. si quis in tantã. Item q̃ritur quid ẽ quod dicit. Sed quo ma is vnusquisq suo contentus rẽ nõ expectet iuris alieni. Respondeo verba illa sunt redditiua rationis q̃re legislator sic statuit vt amittat actionẽ ⁊ puniat᷑ vt diximus. Ex littera nota arg: notabile scꝫ vt qlibet de suo esse contẽtus debet ⁊ aliena non debet appetere. Et idem in precepto decalogi. nõ cõcupisces rẽ proximi tui. non vxorẽ. nõ bouem. nõ asinum. hec etiã sunt precepta iuris honeste viuere alterum non ledere. ius suuꝫ vnicuiq tribuere. vt insti. de iusti ⁊ iur. ⁊. ff. de iusticia ⁊ iur. l. ij. Questio. Iteꝫ q̃rit sup eo qđ di
6 cit. In lite superatus. † Queritur in q̃ lite. ⁊ qũo supatus. Rñõ in lite q̃ monet᷑ modo ꝯtra euꝫ super conditione ex. l. ista. q: agebat ꝯtra cuꝫ. qđ durante questione fi. reg. ipse occupauerit fines auctoritate propria. si superabitur. i. conuincet p testes vł p confessionẽ suam punietur: vt diximus. Et tantum agri modum quantuꝫ adimere tentauit. idest adiemit tentando. Amittat.
7 scꝫ per sñiam. † Questio. Sed querit. qd si non habeat tãtum agri modũ pone occupauit tria iugera finium suorum nõ habet tria iugera: h; forte vnũ qualiter cõdemnabit. Rñõ ꝯdẽnabit in illo vno iugero ⁊ pro alijs duobus in estimationẽ. Et si oppones aliud petitur ⁊ in alio fit condemnatio. Rñõ. Et sepe ꝯtingit ⁊ maxime vbi necessitas est in causa. nã ⁊ in rei vẽdicatione qs ꝯdemnatus est in rei restitutione sed si certũ sit illũ non possidere ꝯdemnat in interesse. vt. ff. de rei vendi. q restituere ⁊. ff. de ver. ob. in executionib᷑. Questio.
8 † Quid si nullũ habeat iugerũ ill: q occupauit fines q̃liter cõdẽnabit. Rñõ questio ista nõ procedit. nunq̃ enim iudiciũ finiũ regundorũ põt ab aliquo intentari nisi habeat vicinum fundũ. ratione enim ipsoꝝ finium ⁊ prediorum actio illa fuit inuẽta. sicut ⁊ alias dicimus in seruitutib᷑ predialibus nulli eni nisi habenti prediũ ⁊ ab habẽte prediũ seruit᷑ põt imponi. vt insti. de seruitu. ⁊ expressum legit. ff. finiũ regũdo.
9 l. j. ij. ⁊. iiij. † Questio. Item q̃rit qd differat ꝯstitutio ista a cõstitutione si qs in tã

tam. Rñ'o ibi notaui. sz respõdeo hec ē spe cialior illa generalior: hec locū hz post li 10 tē ↄtes. illa locū hz ante. † Questio. Item nunqd illa cōcurret cū ista. Rñ'o nō sicut z 11 ibi dixi. † Questio. Item q̃rit nunquid hz locū hec ↄstitutio saltē vtiliter q̃ntum ad sniam si forte nō erat q̃stio finiū: sz forte rei vēdicatio intentabit vel aliqua alia actio realis: z post litē cōtesta. ego rē illaz occupaui seu inuasi: nūquid punior saltez vtiliter. Rñ'o qdam dicūt q non: qr in penis nō de similib' ad silia ↄcedit: cuz sint restringēde. vt. ff. de penis. l. pe. sz n̄ cēt ab sonū cōsiderata rōne. l. istius ↄtra illa ver 12 ba. sed q̃modo magis zcet. † Questio. Item qrit an lex ista imponat penā dño rei qñ in vitate fuit dñs z occupauit. Rñ. sic. vt. s. dixi. z in hoc differt ab illa cōstitutione si quis in tātā. qr ibi dñm punit solūmodo in amissione dominij alia penā non imponit: hec imponit penā aliam. qr amittit ius z soluit tantūdē de suo. Sed videretur q hoc durum sit z satis posset admitti q loquat p̄sens ↄstitutio i illo q nō fuit dñs: z hoc posset assumi ex illa lra: in lite superatus. z tūc ex ponit in lite finiū. q. d. q nullū ius habebat in finibus. Item z ex litera illa: qđ male petebat. z sic nō videtur q habuerit ius i re vel q fuerit dñs. Tu nūc elige cui dicas tu m. hi sola places.

¶ De constitutione si qui desideria. Rubri.

1 Constitutionis si qui desideria quot dicta esse dicantur.

2 Aduocatus habens instrumentum in quo clientulus pro sallario promisit sibi domū vel predium: quod propria auctoritate occupauit in quibus puniatur.

3 Aduocati ad auxilium z patrociniū nūqd quilibet recurere habeat.

4 Clausula: desideria sua explere cupiēs: qd importare habeat.

5. 6 Pacto nudo an in casu istius cōstitutionis queri possit: z que actio concedatur.

7 Verbum reddendi z per se dandi significationem habet.

8 Actio q̃ dat clientulis ↄ sallario q̃ nā sit.

9 Rebus in immobilibus transferendis, ↄ salario: siue estimatis: siue inestimatis tria necessaria sunt.

10 Scriptura duplex q̃ casu necessaria sit.

11 Scriptura huiusmodi an vtraqz publica esse debeat: vel priuata vna: altera publica.

12 Restitutio possessionis q fiat: z q ille puniatur: quo iure fieri debeant.

13 Libellus in tali cōstitutione quomodo formetur.

14 Constitutio illa an de re mobili: vel immobili loquatur.

15 Restitutio cum fructibus an fieri debeat.

16 Aduocatus si nonduz prestitit patrociniū z predium occupet pro sallario promissum: an stulte clientulus agat si contra ipsum questionē moueat causa durāte: quā aduocat' patrocinio suo tractare debet.

17 Constitutio huiusmodi quid differat ab edicto diui marci z constitutione si quis in tantam.

20 Per sententiam an ipso iure in casu presentis constitutionis aliquis excludi debeat.

Equitur z alia constitutio contra violētum z vocatur si qui desideria. C. de suffragio. l. vnica. que lz q̃tum ad violentiam in vltima sui parte tractatus posset breuiter expediri. tamen illa que in tota lege sunt notanda notabimus: quia quoti 1 diana sunt z vtilia valde. † ¶ Quecunqz sunt dicta. l. istius. ¶ Primum. si aliquis vult habere aduocatum: vel suffragium alicuius i causa: ex quo aduocatus promisit se prestiturum patrocinium: salarium quod promisit exsoluat. ¶ Secundum si non vult soluere debet ad soluendum compelli. ¶ Tertium si promissum salarium sit in pecunia sufficit facta traditio ipsi aduocato ab illo clientulo. dominium enim queritur aduocato. si autez pro salario debebat dari domus vel prediū duplex scriptura videtur q sit necessaria. Prima de conuētione z traditione rei. Secunda q cōtractus sit ex toto celebratus: aliter dominiū rei immobilis in alium transire nō 2 potest z a veteri iure discedere. † ¶ Quartum dictum tangit materiam nostram de violentia. pone q aduocatus habe-

instrumētum ī quo clientulus ꝑ salario promisit sibi domum vel p̄dium confidēs ex illo instrumento prediū illud auctoritate ꝓp̄a occupauit punitur in duob⁹. Pri mo q: possessionem restituit. ⁊ excluditur a petitione promissi: q: non dubitauit inuadere quod petere debuisset. Uideamus de singulis: ⁊ p̄mo videamus de p̄mo dicto. Si q desideria sua explere cupientes. Indefinite dič de oibus. q: dič si q. i. ꝺ oibus. hoc est si aliq. † Sed queritur nūqd
3 recurrit qlibet ad auxilium ⁊ ad patrocinium aduocati. Rño consilium est quod sic si ēt sapientissimus sit consulo quod habeat aduocatum. ⁊ ego lꝫ non multum sapiens. tamen ī causis p̄op̄is habui aduocatum: ⁊ est rō. q: tanta est affectio quam quis in causa p̄op̄a habet quod ī ꝓp̄io facto cecus est. Nō. † Itē queritur quid
4 est quod dič. desideria sua explere cupientes. Respondeo officium aduocati in eo ē ꝙ amici sui desiderium exponat. vt. ff. de postul. l. j. circa princi. non est in mundo quod plus desideret clientulus q̄ꝫ habere patrocinium aduocati. q: ꝑ ipsum credit ꝯsequi desiderium suum. ⁊ sic est obediēs adeo ꝙ vocatus clientulus ⁊ in celum si iusserit ibit. Ferri sibi a quoq̄ꝫ suffragiuꝫ postulauerit. subaudi pito. ⁊ caue tibi ne sub nomine aduocati: recurras ad consilium alicuius isipientis ne mala electio sit ī culpa: ⁊ de se queratur qui parum sibi idoneum aduocatuꝫ assumit. vt. ff. si agri men. fal. mo. di. l. j. ff. ꝺ ac. ⁊ ob. l. ij. ⁊. ff. ꝓ socio. l. socius socio. In curia tñ ecclie romane ⁊ forte idem ī alijs curijs ⁊ ī curia iperiali ī quibus curijs omnes vocantur magr̄i. omnes vocantur iudices siue aduocati. habent magnas cappas maximos capellos maxima birreta. q: nūcius ex verbis ⁊ itra se crescit ī altum cum est bene vestitus. venit aliquis simplex ⁊ nouus querit aduocatū dř ab aliq̄ prosenera. ecce magister Rofredus talis est: sapiētissim⁹ ē ille videns eum ⁊ audiens nomē magisterij. vidēs eū bene vestitū decipič: quia. Uersus. Uir bene vestitus pro verbibus esse peritus. Creditur a mille q̄uis idiota sit ille. Si careas veste nec sis vestitu⁹ honeste. Nulli⁹ es laudis lꝫ scias omne qꝺ audis. Quod ḡ dicit. A q̄ꝫ vt dixi perito. iste. n. aduocat⁹ non fuit perit⁹. q: auc̄te p̄op̄a rem sibi debitam occupauit. vt ī fi. dř. multi tamen stulti propter vilia salaria miseros aliquando eligunt aduocatos. Suffragium. id est patrociniū qꝺ prestat aduocatus clientulo vnde aduocati dicuntur suffragatores quod honorē laicis ⁊ iperitis iuuantibus partes attribuitur. Dř ēt suffragium. i. ipsum salariū quod datur aduocato: ⁊ tūc ip̄op̄e. alibi dř honorarium vt. ff. de var. ⁊ extraor. cog. l. j. §. diuus. dř ēt merces lꝫ ip̄op̄e. vt. ff. locati ⁊ cōduc. l. q opas. §. aduocati. nā ciuilis sciētia seu sapiētia cui⁹ ministri sunt aduocati est res sanctissima nummario precio non dehonestanda. vt. C. de postu. q̄sqs ⁊. ff. de varijs ⁊ extraor. cogni. l. j. §. proinde. Sed forte de professoribus seu p̄ceptorib⁹ dici potest. hodie tñ aduocati bene possunt dici locare opas suas. q: in curijs se venales exponūt maxime icuria dñi pape ⁊ dñi iperatoris ꝓstant. ⁊ in q̄stu ꝓ meretrice sedent. se venales exponunt. frondes habent ī capite sič eq venales occurrunt venientibus: dñe bene veniatis qd habetis facere ī curia si vobis est necessarium meum seruitium p̄cipiatis: qs vnq̄ꝫ magis locat operas suas. In partibus ēt vltramontanis locāt opas suas diurnas ⁊ continuant dies sič q darent nuncios ad vecturā. ⁊ sic s̄m ꝙ ista diuersa nōia assumunt. dicūtur aduocati. vt. C. ꝺ aduoca. di. iudi. l. aduocati. dicūč suffragatores. vt. ī. l. hac de suffra. dicunč patroni. vt. ff. ꝺ aduocatis diuer. iud. l. j. dicūtur togati. vt. C. de iud. ꝓpe rādū. ī fi. ⁊ h̄ a gn̄e vestimētoꝝ. hn̄t. n. isti aduocati ypocrite vestiméta talaria vsq̄ꝫ ad talos. vt ex gn̄e longoꝝ vestimentoꝝ videanč hoibus rabbi. Et ob referēdam vicē se ꝯstrinxerint sponsione. illi cliētuli q. d. cōstringāt se sponsione salarij. i. q: ꝓmittunt salariū aduocato ob referendā vicē. i. vt recōpenset laborē illius. ⁊ sic salariū cedit iure bn̄ficij. Questio. Itē q̄ritur qd est

qd ẽ qd̃ dĩc spõsione vr̃ q̃ nudũ pactũ i/teruenerit. si ğ nudũ pactũ iteruenit qd ꝓderit. ex nudo. n. pacto ñ agit. vt. §. ꝯ̃ꝑ hẽ. ꝛ com. stip. l. nuda. ꝛ. ff. de pactis. l. iurisgẽ. Rño. verum est regulariter q̃ ex nudo pacto actio nõ queritur: hic tamẽ sec⁹. nã aduocatꝭ obstetrici b⁹ ꝛ medicis: ecce bona societas: dr̃ extraordinẽ ius. i. vt ex nudo pacto def eis actio. vt. ff. de varijs ꝛ extraord. cog. l. j. §. j. ꝛ ideo dr̃ extra ordinẽ. qꝛ cũ de iure ordinario ex nudo pacto nõ datur actio: hic qꝛ datur actio extra il
6 lud ordinariũ ius ẽ. Qõ. † Sꝫ q̃ actio dabitur. Rño ꝯdõ. ex lege ista vel ex lege illa ff. de varijs ꝛ extraor. cog. l. j. Et do de hꝫ tibi regulam generalem q̃ vbicũqꝫ lex dicit q̃ ex pacto nudo possit agi intelligas conditio. ex lege illa que hoc inducit. Sꝫ mirum est q̃ aduocati cum sint vel esse debeant in iure periti cum potuerunt sibi ꝑ stipulationem prouidere ꝛ per nudum pactum contraxerint quare eis datur actio cum inutilis acceptilatio facta inter iurisperitos etiam vim pacti non habet. vt ff. de acceptilati. l. an inutilis. si ignorauit imputet sibi. qꝛ turpe est patricio. i. aduocato causas tractanti ius in quo versatur ignorare. vt. ff. de origine iur. l. ij. §. post hos quintus mucius. sed ratio forte illa fuit. qꝛ voluit legulator q̃ aduocati pactiones non contrahant cum clientulis suis. sed sint contenti eo q̃ clientuli offerunt. vt. C. de postulando. l. quisquis. ꝛ ff. de varijs ꝛ extraordi. cogniti. l. j. ideo ex q̃ de ꝓpa liberalitate clientuli offerunt debent cõpelli ad illud prestandũ. sicut ꝛ i donatio. vt. C. de dona. si qs argentum. Promissa restituant idest dent vel ꝑstent.
7 † nam verbũ reddẽdi ꝛ ꝑ se dãdi significationẽ hꝫ. vt. ff. de ver. sig. l. verbũ reddendi. ꝛ simile verbuꝫ habes. ff. de lega. ij. cũ qdam. vbi ponitur verbum restituere pro dare. ꝛ prosunt ista ar. notare pro eo quod sepe põitur i libello i causis quotidianis. dicunt aliquando aduocati i libello: ago contra titium vt restituat mihi decem que sibi mutuaui. Item ago contra talem q i/tulit mihi damnum in vineam meam. qd̃ estimo. x. vñ vt ill a. x. mihi restituat ago cõtra illũ. oportet vt illud verbum restituat appositum i libello exponatur sicut dixi: alioquin libellus male cõciperetur: cũ pecunia que fuit data mutuo transiuit in dominium debitoris: ꝛ illa nunq̃ꝫ peti potest vt restituaf. Itẽ nec estimatio damni q̃ nũqꝫ fuit tua ꝛ cuius nũqꝫ habuisti possessionem. Cum ea que optauerint consequantur. littera ista potest legi duob⁹ modis. ꝑmum vt salarium sit soluendum aduocato i ꝑncipio cause: ꝛ erit intellectus ex quo clientulus vadit ad aduocatum vt prestet sibi patrocinium ꝛ ille promittit se prestaturum iam obtinet desiderium suũ. ꝛ sic salarium soluat. ꝛ sic ista dictio cum. ponatur causatiue cum pro quia. ꝛ q̃ salarium sit soluendum in principio habes ar. ff. cõmunia de seruitu. l. venditor. vbi dicitur ꝑus exhibendum salarium anteq̃ꝫ lapidicine cedatur. Potest legi ꝛ alio mõ vt talis sit itellectus vt i fine cause detur salarium aduocato. ꝛ est ar. ad hꝫ. C. de iudi. ꝓperandũ. §. vl. ꝛ ponetur tũc hec dictio cum pro quando vt sit aduerbiũ tẽporis. ꝛ sic nõ ꝯ̃dicit lex illa ꝓperandũ. Uel aliter lex illa properandum. non dicit q̃ in fine cause detur salariũ. sed dĩc honorarijs prestandis subaudi i ꝑncipio. ꝛ quod dr̃ in lege presenti cum ea que optauerint non intelligas victoriam cause: sꝫ optauerunt patrociniuꝫ habere illius aduocati. ꝛ hic ẽ melior intellect⁹ ꝛ vtilior ꝑ nobis aduocatis. ꝛ hꝫ cõsulo vt i ꝑncipio faciatꝭ vobis solui salarium. qꝛ scriptum est nobis ꝛ medicis dum dolet accipe: aliogn si finem expectabis pauci essent q salarium soluerent. nisi forte tibi per pignora cautũ eẽt. ille. n. itellectus q̃ in fine cause deberet solui salarium malus ẽ. qꝛ s̃m illum intellectum illud assumeretur quod tũc demũ solueret salarium clientulus quando in causa obtineret tunc enim consequitur quod optat. non autem quando subcumbit. Si artibus moras nectauit. hoc facit contra multos cliẽtulos ꝛ multos de illis inueni. dico eis soluite salarium ꝛ ipsi dicunt cras soluemus. Illud cras nunq̃ꝫ ve

nit. nam. Uersus. Dum cras post cras di-
cis dona tardantur amicis: ꝛ alibi mille
futura dedi. Sed quid erit de mille futu-
ris que sine preterito perierere mihi. ꝛ ali-
bi. denigrat dantis mora: dataꝗ raptiz.
munera plus laudis plusꝗ fauoris hñt.
annectunt ergo moram artibus. i. per ar-
tes moram adinueniunt. quia dum quero
ab eis salarium ꝛ ipsi dicunt non inueni
campsorem in cuius tabula pecuniam ha
beo nuncium misi cito veniet: ꝛ his simi-
lia Ad solutionem modis omnibus coar-
tandi sunt. subaudi in littera maxime. qꝛ
siue annectunt moram artibus siue non ni
8 bilominus soluere tenẽt. Questio. † Sed
queritur quo iure coactentur illi clientuli
ad solutionem ꝛ que actio detur aduoca-
tis contra clientulos pro salario. R̃ño. aut
salarium fuit promissum stipulatione in-
teruenienti: puta promittis promitto. ꝛ
tunc si incertum puta de facienda domo
describendo codice. quia omne factuz ho
minis est incertum. vt. ff. de ver. obli. l.
vbi autem non apparet. §. qui id quod in
faciendo. tunc competit actio ex stipula-
tu. vt insti. de ver. ob. in prin. vbi autem
conuentum fuit omnino incertum salari-
um tunc nullo modo peti posset. vt. ff. mã
da. l. salarium. ꝛ. C. manda. l. salarium.
Si autem sit certum salarium puta. x. age
tur condi. ex stipulatione. vt. ff. si cer. pe.
l. si quis certum. Si autem stipulatio non
interuenit sed nudum pactuz tunc agetur
condi. ex. l. ista. vel ex. l. ff. de varijs ꝛ ex-
traor. cog. l. j. Si autem pactum nudum
non interuenit sed pollicitatio tũc implo-
rabitur officium iudicis. vt. ff. de varijs
ꝛ extraor. cog. l. j. de quo tractaui. s. in ru
bri. speciali de officio iudicis quo salaria
petuntur. Sed quid in auro ꝛc. traditio
sola sufficit. Quare hoc dicit: propter se-
quentia vt si res imobilis datur pro sala-
rio quod aliud debet seruari sicut ibi dice
tur. ꝛ optimum est salariuz istud quod da
tur in auro vel argento siue in pecunia si-
ue in massa. vt. ff. de auro ꝛ argento le. l. j.
§. vl. ꝛ. ff. de solutionibus. l. paulꝰ respon
dit. Uel in alijs rebus mobilibus. Dan-
tur ergo pro salario ꝛ equi ꝛ pelles varie
ꝛ grisee ꝛ marturine ꝛ oues ꝛ vacce. ꝛ ali
quando in talibus recepi salaria. ꝛ mul-
tis aduocatellis dantur pelles edine ꝛ ca
prine. ꝛ aliquando vidi questionem inter
illos de pellibus corrosis a muribus pe-
nes aduocatos. vt ali. s. ff. locati ꝛ condu
cti. l. item queritur. §. si fullo. Quoniam
collatio rei mobilis iusta integra fide ac
ratione cumulatur. Ista verba sunt red-
ditiua rationis quare traditio sola suffici
at in rebus mobilibus. sufficit enim quan
tum ad translationem dominij si dominꝰ
fuit ille qui tradidit: si non paratur aduo
cato vsucapiendi cõditio. vt. ar. ff. de dã
no infec. l. si finita. §. iul. ꝛ. §. illud queri-
tur. ꝛ. ff. si ex noxa. causa agatur. l. ij. Itẽ
illa verba illum habent intellectum colla
tio rei mobilis iuxta. i. data. i. res mobilis
que confertur datur loco patrocinij pre-
stiti ƒm vnum intellectum seu prestandi
ƒm alium. quia aduocatus prestitit patro
ciniũ vel prestare debet ꝛ iu clientulꝰ das
sibi rem illam mobilem loco salarij cumu
latur. i. recipit perfectionem integra fide.
qꝛ clientulus fidem seruauit aduocato de
dando salario. ecce dedit ꝛ hac ratione qꝛ
de iure est ꝙ quis fidem seruet ꝛ graue est
probo viro fidem frangere. vt. ff. de cõsti-
tuta pecu. l. j. cum nihil magis congruat
bonefidei q̃ȝ ea que placuerunt inter con-
trahentes seruari. vt. ff. de act. empti. l. ex
9 empto. Quod si predia ꝛc. † Nota ꝙ i re-
bus immobilibus trãsferendis pro sala-
rio siue estimatis siue iestimatis tria sunt
necessaria immo quattuor. Primũ vt pa-
ctum vel stipulatio precedat de re illa im-
mobili danda pro salario. Secundum vt
interueniat scriptura in qua contineatur
ꝛ dicat clientulus ecce ꝙ ego trãsfero do
minium talis predij in aduocatum meum
pro patrocinio prestito seu prestãdo. Ter-
tium ꝙ sequatur traditio corporalis. i. rẽ
illam corporalem tradat. Quartum ꝙ in
terueniant gesta. i. scriptura publica in q̃
contineatur sic. ꝙ dum conuentio esset fa-
cta inter talem aduocatum ex vna parte
ꝛ talem clientulum ex altera de patroci-

his ipsi clientulo prestando. z clientulus ip se promiserat aduocato pro suo salario ta le predium. z illud predium corporaliter sibi assignauit ad noticiam futurorum sci ant cuncti omnia esse completa. Questio.
10 † Utrum autem duplex scriptura sit ne cessaria. dominus meus dicit q vna suf ficit in qua totum contineatur sicut in. l. ista de facto euenerat. alij dicunt q due sunt necessarie sicut littera dicit. alias ha bes simile in ascriptitio in cuius creatiõe due scripture sunt necessarie. vt. C. de agri
11 colis z censi. l. cum scimus. Qõ. † Sed vtrum vtraqz scriptura debeat esse publi ca: vel priuata vna et altera publica. Rñ. conueniunt in hoc omnes vt prima scriptu ra debeat esse priuata: secunda publica. z si dicas q vtraqz debeat esse publica non esset absonum. immo sine calumnia proce deret cum priuate scripture fides non ad hibeatur. vt. C. de probatione. exemplo. z. l. rationes. z. l. instrumenta. ¶ Et nota vnicũ casum inter alios vbi scriptura ne cessaria est. sicut z alias in. C. de fide in instrumentorũ. ꝯcti. z. C. de iure emphi. l. j. z. ij. z in testamento solẽni. vt. C. de te stamẽtis. l. hac ꝯsul. z i donatione excedẽ te legitimã summã. vt. C. de dona. l. sanci mus. z quando hoc agit iter ꝯhẽtes vt in scri ptis contractus celebretur. vt in. C. de fi de istrumẽtoꝝ. ꝯctus. z sic i casibus istis z silibus scriptura ẽ de solẽnitate. al's de iu re cõi scriptura sit causa memorie vt. C. de pba. l. cũ res. vnde ex hoc loco dixit dñs. B. q vbi venditio debeat in scriptis fieri si sequatur traditio ante scripturam com pletã quod dominium nõ transferat. P. vero eẽ cuius sentẽtia magis placere dz. nã z al's in indebito soluto trãsfertur do minũ. in lege. n. ista iõ nõ trãsfert q2 ge mina scriptura necessaria est. Quod si qs dñ solo cõmonitorio nuit suffragio zc. q si di. si aduocat⁹ nuit solo suffragio ꝯmo nitorio q cõmouere dz partẽ ad soluẽda ꝑmissa: vel forte aduocat⁹ multotiẽs mo nuit clientulũ vt daret sibi salariũ z clien tulus procrastinabat. ille nitẽs ex suffragio ꝑmisso vel presũto credens forte posse au ctoritate ꝑpa rem ꝑmissam occupare au ctoritate ꝑpria occupauerit. Reus retine bit violẽtie ac temeritatis. est endiadis id est ꝑ temerariam violentiam. z qũo erit reus. Rñdeo ita q pos. rei occupate resti tuet z amittit ius quod hz z assignat rõ. Quia non dubitauit inuadere qd petere debuisset. ideo sola vltima ꝑticula ꝑtinet ad mãm nostram. s. de constõibus q vio
12 lentiã puniũt. Qõ. † Sed illud queritur q iure fient ista. s. q fiat restitutio possessio nis z q ille puniat q sic occupauit. Rño cõditio. ex lege ista. q2 vbicũqz p legẽ in ducit q possidemus agere z nõ ẽ cautuz p legẽ illã q gñe actionis experiamur con di. ex lege agit. vt. ff. de cõdi. ex lege. l. j. ¶ Unñ in pte ista cõcipiet ac. sic lib. Libel
13 lus. † Ago ego. R. z. M. cui cum ꝑmisis sem ꝑ salario equum meum vel pdiũ me um tale vel domum talem, ipse auctorita te ꝑpa equũ ipsum occupauit vel pdium seu domũ meã sibi ꝑmissaz ꝑ salario suo occupauit. quare peto possessionẽ ipsi⁹ eq predij vel domus mihi restitui: z ipsum a petitione salarij q a me amodo petere nõ possit per sententiam vestram excludi. ad hoc ꝑpono cõdi. ex lege. C. de suffragio. l. vn. ca. q sic recte cõcipi. lib. d. ẽ. l. pdcã.
14 C. de suffragio. Qõ. † Sz queritur vtz. l. illa loquat de re mobili an imobili. Rñ. de vtraqz. q2 nõ esset ratio quare aliud in re mobili q3 in immobili q3tum ad posses sionem restituẽdam: z quantum ad hoc vt puniat ille aduocatus q sic occupauit. z lz in lege dicatur occupauit qd verbũ ꝑti net tñ ad rẽ mobilẽ. vt insti. vi bonorum rap. tñ z idẽ in re imobili sicut dixi. Hẽc tñ ẽ differẽtia iter rẽ mobilẽ z immobilẽ quantum ad dominium transferẽdum si cut s. dixi. z alibi ẽ dria inter dominium rei mobilis z immobilis amittẽdum. q2 ci tius amittitur. s. p vsucapionẽ q3 rei im mobilis in cuius dominio amitẽdo necel saria ẽ prescriptio. h ideo: q2 rei mobilis vilis neglecta atqz dimissa cu lodia ẽ. vt. ff. de acquir. poss. si rem mobilẽ. Oppõ. Item queritur super isto libello. nã non videt q ꝑcedat petitio q3tũ ad vltimã p

tem libelli: aduocatus quod occupauit vt debeat restituere ratio est. sed qualiter excludetur a petitione quam non proposuit. si enim aduocatus salarium peteret posset clientulus petere q a petitione excluderetur. & facit multum questio ista pro libellis qui cõsueuerant fieri in curia romana antiquitus. petebatur enim contra non agentem vt restitueret talem prebendam seu tale beneficium. & super illa sibi perpetuum silentium imponeretur. hodie tamen tales libelli reprobantur vt petam silentium imponi illi qui nihil a me petit. & sic secundum ista videtur q libellus sit male conceptus. Respondeo non videtur in alijs casibus ideo libellus inepte formatus: quia ego illi qui a me petere possit obligatus non sum. vnde improprie dico peto illi silentium imponi. sed in casu presenti bene dico: domine peto per sententiam vestram ipsum a sua petitione excludi q a me non possit salarium petere ad quod dandum sum obligatus. Multi tamen metu questionis istius dicunt in hac parte sic concipiendum libellum. peto per sententiam vestram pronunciari quod a me amõ petere non possit salarium quod promisi vel ipsum puniri in amissione actionis seu petitionis que pro salario sibi competere posset.

15 † Questio. Sed nunquid fiet restitutio cum fructibus. Rñ vtiqз. cũ possessio debeat in pristinum statum restitui & restitutio sit prioris status reintegratio. vt. ff. de mino. l. q si minor. §. restitutio. &. ff. de vsur. l. videamus. &. ff. de ver. sig. l. penul.

16 † Qõ. Sed pone q aduocatus nõdũ prestitit patrocinium occupat p̃dium sibi p salario pmissum non ne stulte agit clientul⁹ si cõtra ipsum questionem mouet durante causa quam aduocatus dз patrocinio suo tractare. Rñ. si vult potest. sз de consilio meo q̃rat sibi aliũ aduocatum. Oppositio. Sed videtur q nõ possit agere clientulus ꝯ aduocatũ. nam dolo facit q petit' qđ statim restituturᵘ ẽ. vt. ff. de doli. excep. l. dolo facit. Rñ. friuola fuit hec q̃stio ppter do. io. p̃mã cũ aduocatus sit puniendus in amissione actionis seu petitiõis sue p salario. g nõ tenebitur clientul⁹ illi aduocato rẽ pmissaз p salario soluere. Itẽ qñ tenetur nõ hз locũ regula illa in possessorio sic ẽ scitur ppter odiũ violẽtie & fauorẽ spoliati.

17 † Qõ. Itẽ q̃rit quid differat ista ꝯstitutio ab edicto diui marci. & ꝯstitutiõe si qs in tantã. Rñ. ista spẽalissime loqͭ in hͦ casu aduocati. ille ꝯstitutiões gñalissime sũt.

20 Questio. † Ultio quertur ĩ eo qđ dicit in hͦ casu eo a petitiõe excluso &c. nũqd ipso iure: an p sniaз. Rño p sentẽtiã sicut & notaui. s. in constitutione si qs in tantam.

¶ De constitutione auctentice immo. que est C. de ac. & ob. Rubrica.

1.2 Auctentica ista de quo creditore loquaͭ. & de quo retinente: & qualiter intelligatur: siue retineat ex conuocatione: siue i inuitum.

3 Auctentica huiusmodi quid est quod dicit circa primam penam.

4 Creditor in casu auctentice an per sententiam: vel ipso iure cedat.

5 Tantundem in casu auctentice quid significare habeat.

6 Retentus in hac actione si consensit: & sic volens retinetur: & non inuitus: quid iuris.

7 Inuitus si quis retineatur: & actioneз habeat: qualiter cum retinetur agitur: & quis pro eo aget.

8 Constitutio huiusmodi cum de parentib⁹ mentionem faciat: de quibus parentibus intelligi possit.

9.10. Creditor in casu huius constitutionis quibus penis subijciatur: & nunquid omnes penas patiatur.

11 Homo liber pro pace & treuga formanda an absens dari potest.

12 Libellus in tali actione quomodo formari debeat.

13 Libellis diuersis porrectis an simul procedetur: vel expecteͭ finis ciuilis & postea criminalis exhibeatur.

Aducta est & alia cõstitutio contra violẽtum que sepe de facto occurrit. & est i corpere aucten. vt nulli iudi. liceat loci seruatorem habere. coll. viij. §. quia vero. &

est posita in. C. de ac. ꝛ obli. super. l. illa ob es. ꝛ incipit immo. cauebatur in iure ꝙ propter es alienum liberi homines cre ditoribus non seruiant. huius legis intel lectus secundum quosdam sic sumitur ꝙ propter es alienum liber homo non fiat seruus creditoris. quia liberi priuata pa ctione serui fieri non possunt. vt. C. de li berali causa. liberos. Item ꝛ sumitur ali us intellectus secundo ꝙ si ego pecuniã debeo alicui creditori ꝛ volo dare sibi fi lios meos vt sint serui creditoris: certe iu ra non patiuntur. Tertio modo etiam po nitur casus. ecce debeo pecuniam credito ri meo cum non haberem vnde redderem cum eo conueni vt sibi seruirem ꝑpetuo: subaudi iura non patiuntur. ꝛ est ratio: qꝛ non multum distat a seruo cui nõ datur li bera facultas recedendi quo velit. vt. ff. de libero hoie exhi. l. iij. Prima positio ẽ indubitabilis. ꝛ ideo non est multum ne cessaria vel vtilis. qꝛ nullus de illa du bitaret. Scḋa positio recipit opponem. nonne potest vendere filium suum tempo re famis. vt. C. de patribus qui filios di strã. l. j. adeo ꝙ potest alium dare pro illo filio vendito ꝛ illum recuperare. vt. C. de liberali causa. l. j. ꝛ si potest illum vende re pro seruo. ergo ꝛ dari potest pro seruo creditori vt exsoluat ex alienum. Rñeo nõ est ita: ibi permittitur vt famem possit pa ter euitare vt vendat filium. quod in casu presenti non est. Tertia positio recipit ob iectionem. nonne mercenarius potest mi hi locare operas suas pro precio. vt. ff. lo cati ꝛ conducti. l. qui operas. ꝛ. C. locati ꝛ conducti. l. si hi. ꝛ. C. de ingenuis ma. l. si vestrã. ꝛ non solum ad tempus imo vĩ ꝙ in ꝑpetuũ. qꝛ condemnať ad interesse vt. ff. de re iudicata. si qs ab alio. ꝛ ar. ff. de opis no. nũcia. l. stipulatio. §. nũc aũt. ꝛ ar. ff. de aqua plu. ar. l. si tertius. §. offi ciũ. Itẽ qꝛ põt seruire ꝑ aliũ. vt ar. ff. de sol. inter artifices. ꝛ. C. de caducis tollen. l. vnica. ꝛ in auť. de sanctis epis. colľ. ix. Itẽ ope hois locari possunt. vt. ff. de vsu fru. l. ij. ꝛ. iij. Respõdeo positio illa tertia hñ sedet ꝙ perpetuo nõ potest quis serui re al'cui ꝑ pecunia vel ꝑ ere alieno ꝑ ar. l. ff. de libero homine exhi. l. iij. ꝛ. ff. ḋ cõ di. ꝛ demon. l. titio. ad tpͤs aũt loca ̄e põt ꝛ i illo casu intellige. ll. supius allegatas. ꝛ quod legiť. ff. ḋ vsufruc. lega. ꝙ ope ho minis legari possunt. hominis non liberi sed serui. de opis. n. seruoꝝ agitur sicut ꝛ dicit specialis Rubrica de operis seruo rũ. si. n. ꝑpetuo quis vellet seruire pro ere alieno. ħ ꝓhibetur in lege ista. ꝛ videreť contractus ille celebratus gratia oneran de libertatis. ꝛ ideo non teneret. vt. ff. q̃ꝛ reꝝ actio non da. l. j. ꝛ simile habes in pa cto diuisionis nam si faciamus pactum ne vnq̃ diuidam᷒ tale pactum nullũ ẽ. si ãt fiat vt ad certũ tpͤs nõ diuidamus pa ctum valet. vt. ff. cõmuni diui. l. in ħ iudi cio. §. si cõueniat. ¶ Sꝫ lꝫ ꝑ ere alieno li beri seruire ꝓhibeanť. tñ est casus ꝛ olim ꝛ hodie in q̃ liber homo seruit ꝑ ere alie no. puta i redẽpto ab hostibus. nã si l. bez hõ fuit captus ab hostibus factus fuit ꝟ uus hostiũ. vt insti. de iure ꝑsonarũ. ꝛ. ff. de captiuis ꝛ postliminio reuer. l. hostes. si aliqs emit illũ ab hostib᷒ ꝛ emptus nõ hꝫ vnde ꝑ̃cium reddat potest seruire ꝑ ꝑ̃ cio ꝑ qnquenniũ: ꝛ ħ ideo ne retrahantur ẽpt ores vt nõ emãt istos captiuos ab ho stib᷒. vt. C. de capti. ꝛ postli. l. vl. ¶ Itẽ est ꝛ alius casus vbi liber hõ seruire põt. si liber homo sit validus ꝛ mendicãs pos sum ipsum capere vt mihi seruiat ꝛ dare sibi necessaria. vt. C. lib x. de validis mẽ dican. l. vna. ¶ Uenit ius nouum nõ cor rigens ius antiquum: sed addens sic mul totiens contingit. vt. C. de sententijs ꝛ in terlocuto. l. nemo. ꝛ auct. ꝛ consequenter ꝛ imponit penam creditori triplicẽ. Pri ma si retinebat liberum hominem ꝑ debi to cadit a debito. i. a debiti petitione. Se cũda: qꝛ tantũdem dabit retento vel parẽ tibus ei᷒. Tertia: qꝛ ipe creditor penis cor poralib᷒ subijcieť. vt in auct. vt cũ de ap pella. cog. §. qꝛ vero. colľ. viij. Qõ. † Ui deamus de singulis. ꝛ pͥmo queramus de quo creditore auct. ista loquatur. Respon deo de quolibet intelligo ꝛ specialiter in creditore ex causa mutui. vt. ff. de ver.

2 sig. l. creditores. Questio. † Item queritur de quo retinente & qualiter loquatur siue retineat ex conuentione siue inuitum. Respondeo de vtroque loquitur sicut etiam intelligitur. l. antiqua: & est maxime contra bononienses & contra potentes lombardie. qui pro minimo debito homines captiuos detinent: & vidi de facto & bononie & parme. sed ipsi dicunt hoc se habere ex constituto ciuitatis: sed durum & miserabile statutum est & de summa seruitute. licet ipsi dicant quod summa libertas est in lombardia. nam video quod contra legem est si de pecunia mutua loquimur & de tali creditore iniquissimum est vt persona pro debito capiatur cum habeamus in iure quod eius periculo nihil est qui nihil habet. vt. ff. de furtis itaque. & inanis est actio quam inopia debitoris excludit. vt. ff. de dolo. l. nam is. & cantabit vacuus coram latrone viator. & pauper debitor principalis conueniendus non est nec etiam conreus pauper. vt in aucten. de fideiusso. colla. prima. & est in. C. de fideiusso. aucten. i. presente. & in auctentico de duobus reis. & est posita in. C. de duobus reis. auctentica hoc ita. Item si legisti catonem. ita dicit. vidicto cui deos. sed pro maleficio posset forte fustigari. vt. ff. de penis. l. prima & ff. de in

3 ius vocan. l. penul. Questio. † Sed circa primam penam queritur quid est quod dicit auctentica. Immo creditor cadet a de-

4 bito. † nunquid ipso iure an per sententiam. Respondeo per sententiam sicut hanc questionem & argu. pro ea notaui supra in constitutione si quis in tantam. Qualiter autem puniat eum iudex videbis sta-

5 tim in conceptione lib. Questio. † Super secundo queritur in eo quod dicit. Tantundem dato retento vel parentibus eius. quid est quod dicit tantundem. Respondeo quantum erat in debito. Que-

6 stio. † Quid si retentus consensit & sic volens retinetur & non inuitus. Item quid si speciale pactum interuenit. vt si pecuniam non solueret quod creditor posset ipsum retinere. nunquid creditor punietur: & si punitur vt dicit aut. nunquid in hoc casu dabitur tantundem retento. videtur quod non: quia non est iniuria que fit in volentem. vt ff. de aqua plu. arce. in dictum. & scienti & volenti non infertur dolus. vt. C. de transact. cum donationis. & maxime si renunciauit beneficio istius constitutionis cum remittentibus suas actiones non est dandus regressus. vt. ff. de edil. edic. queritur. Respondeo si retentus retinetur volens & sue retensioni consensit: nihilominus creditor punitur. nam & si filius retinetur volens: nihilominus ille qui retinet tenetur interdicto. vt. ff. de liber. ho. exhi. l. vlt. & propterea dicitur in aut. vel retento quando retinetur inuitus: vel parentibus quando retinetur volens. patronus enim qui vendit ancillam sub eo pacto ne prostituatur: & si prostitueretur quod haberet manus iniectionem si prostitutioni consentit beneficium amittitur. vt. C. si manci. ita vene. prosti. l. j. creditor etiam amittit debitum qui seruum vel ancillam prostituit quam habuit pignori. vt. C. de capti. & postli. l. j. & l. fedissime. nec potest hoc pacto caueri quod creditor possit ipsum pro debito retinere: quia hoc est de mero iure publico introductum: vnde non potest pacto remitti. vt. ff. de pactis. l. ius publicum. ff. de oper. liber. l. cerdonem. ff. de admi. tu. l. quando

7 decedens. Questio. † Sed illud queritur: ecce quis retinetur inuitus habet actionem vt dixi. quo cum retinetur agitur vel quis aget pro eo. Respondeo forte alius nomine ipsius. Oppositio. Sed circa hoc opponitur: nonne creditor punitur quia corporalibus penis subijcitur: & sic videtur quod criminaliter agatur vt in fine constitutionis: & sic ad crimen istius iudicij criminalis prosequendum: frustra procurator interuenire potest. vt. ff. de publi. iudic. l. pe. §. ad crimen. Unde melius est quod dicas retento: quondam: non nunc. quasi dicat iste olim retentus nunc liberatus agit. Nec admitto quod quidam periti voluerunt notare quod admittatur hic procurator propter necessitatem: quod nunquam inuenio nisi in casu. C. de iniur. l. vl. & ff. ad municipa. l. fi. male ergo faciunt illi qui ludunt ad azarpum: qui in defectu pecunie etiam personam

ppriá posuit pignori. Et vidi aliqñ testicu los alicuius firos in tabulario cú clauo: cum credito: in ludo illo obtinuit contra
8 illum. Questio. † Item queritur: quid est quod dicit vel parentibus eius queritur de quibus parentibus loquatur vtrum in ascendentibus. sicut in. C. de in ius vocã. an tantum de patre z matre vsq; a i trita uum. vt. ff. de gradibus cogna. l. iurifcon sultus. §. parentes. Respondeo eqtas sua det vt de omnibus. vt. ff. de in ius vocã. l. ij. Et sic nota q actio vel accusatio ista non erit popularis sed certis personis da tur. Sed quid erit si parentes non super sunt: nec retentus viuit. nunquid dabitur actio cuilibet de populo: vel si forte parẽ tes supersunt z negligunt. Rñ. forte sic. vt C. ad. l. iul. de adul. l. qñuis. ¶ Super tertia queritur in eo quod dicit. Credito/
9 rẽ corporalib⁹ penis subijciendo † Que/ ritur in primis quibus penis subijcietur. Respondeo relegabitur. vt. ff. q̃ res pig.
10 obli. pos. l. vlti. Questio. † Sed nunquid credito: patietur omnes istas penas: scili cet q cadat a debito: z q det tantum pa/ rentibus: vel retento: z q relegetur. non videtur: quia non debet de delicto eiusdẽ hominis sepius queri. vt. ff. nau. cau. sta. l. licet. §. si z non iudicat aliquem de⁹ bis in id ipsum. z sanctio legum non putauit idem delictum varijs estimationibus co/ hercendum. vt. ff. de penis. l. sanctio. Re/ spondeo omnes iste pene imponuntur: z hoc ideo propter atrox delictum quod est liberum hominem retinere pro debito. Preterea quia libertas res fauorabilis ẽ. vt. ff. de reg. iur. libertas. Preterea quia pretores libertates fouent. vt. ff. de alie. iudi. mu. causa fac. l. iij. alibi etiam inue/ nies q pro vno delicto etiam duplex pe/ na imponitur. vt. C. de his qui a non do/ mino manu. l. vl. al's ẽt duplex pena ipo/ nit in edicto de publicanis. quia alterum exigit vtilitas puatorũ alter vigor publi ce discipline postulat. vt. ff. de publica. z
11 vecti. l. licitatio. §. qđ illicite. Qõ. † Sed nunquid liber homo põt dari obses p pa ce formanda. z pro treuga. Rñ. propter il lud bonũ admittit. nã z meli⁹ est q vnus sic detineat z non tota gens pereat. de ob sidib⁹ loquũtur iura. ff. qui test. fa. posses. l. obsides. z. ff. de iur. fis. l. diuus. Sed lz loquant iura illa de obsidib⁹: nõ tñ d ta/ lib⁹ loquũtur de quibus diximus. Sed lo quuntur de obsidibus hostiũ q nec testari pñt z bona ipsoz fisc⁹ accipit. vt i pdictis . ll. at obsides de qb⁹ loqmur z eos posse testari credo: z ipsis descẽdentib⁹ proximi ɔsanguinei succedũt. ¶ Posset aũt in hac
12 ɔstõne sic libell⁹ formari. † Libell⁹. Ago ego. R. ɔ̃. M. creditorẽ meũ q pro debito . xx. marcarum quas sibi debebam me in/ uitum retinuit. vnde peto ipsum púri ex officio vestro in amissione debiti illi⁹ qđ ab illo debito cadat: z pronũcietis dñe iu/ dex me amodo sibi non teneri: z peto solui ab eo mihi. xx. pro pena ideo q: inuitũ me retinuit: z cũ retinuerit me inuitũ pro p̃ di cto debito: anno domini. M. cc. lviij. mẽ/ se februarij. apud perusiũ in domo domi/ ni sinibaldi regnãte domino impatore Fe derico: z domino papa Grego. z existente potestate in ciuitate ipsa raimondo de ioc cu'o. vnde ipsum accuso q propter predi ctũ factũ relegef. Qđ sic recte ɔcip. libel. dicit pdicta constitutio in aut. vt nulli iu/ di. lice. loci serua. hre. §. q: vero. Qões omnes que sunt superius notate pñt repe ti in libello. Oppositio. Sed illud oppo/ nit: q: nõ videtur q libell⁹ sit bene cõce/ pt⁹. In lz maxime ago in eodẽ libello ciui liter z criminaliter: cũ iura ɔdicãt. vt. ff. vi bo. rap. l. iij. §. j. z. C. qñ ciuil' actio pr/ mi. piudi. l. vnica. Sz respõdeo admittit ille libell⁹ pp immanitatem criminis vt agaf ciuilr z criminaliter: sicut admittit q aliqs puniatur triplici pena: vt in au/ ten. pdcã. alias de ordine z regulari iure vez est qđ opponis. Multi tñ separãt li/ bellos vt p se faciãt libellum vt puniaf ci uiliter tm̃. s. q cadat a debito z soluat tan tũdem: z aliũ libellũ vt criminalr puniaf . s. q corpalibus penis subijciaf: qđ non
13 reprobo. Qõ. † Sed nunquid porrectis diuersis libellis simul procedetur: vel ex/ pectabo finẽ ciuilis: z postea dabo libellũ

suo.§.quod per colonum.⁊.l.peregre.§.quibus explicitis.⁊.ff.si ager vecti.vel em phi.pe.l.j.ij.⁊.iij.⁊.ff.de superficie.l.j. Uel quispiam alius.puta liber homo qui erat procurator meus vel amicus me⁹ hospes vel inquilinus vel colonus: per istos enim ⁊ si liberi sint pos.retineo vt.ff.de acquiren.pos.l.generaliter.⁊.C.de acquir.pos.l.j.⁊.C.per quas perso.nobis acqui.l.excepta. Per quem est licētia nobis possidere corporaliter. Animo tamen meo vt hic.⁊.ff.de acquir.pos.l.peregre.§.quib⁹.adeo ꝙ illa naturali amissa ciuilis possess.amittitur ⁊ nō ante.vt.ff.ð vi ⁊ vi ar.l.j.§.vl. Nactam possessionem cuiuscunq; rei mobilis vel immobilis.⁊ sic de acquisita pos.loquitur.j.tamen loquitur de acquirenda. Eam dereliquerit desidia. Quando. Respondeo pone ita: iste colonus erat ita piger: ita erro: ita vagabundus ꝙ nunq; ad possessionem meam ibat: ⁊ sic alius dum videret domum vel predium vacuū possess.accepit. Uel prodiderit.lo.⁊ sic redde singula singulis. Ut locus aperiatur alij eandem. Scilicet possessionem. Detinere. Id est receptam pos.tenere istud verbum vt locus ⁊ cetera.si refertur ad primum.s.quando reliquit desidia coloni talem intellectum habet.s.quia ex desidia istius istud consecutum est: ⁊ sic ponitur istud vt.consecutiue: vt alias.C.de iudi.properandum.§.sin autē ⁊ illud. Natus est homo vt moreretur.⁊ alias.vt iustificeris i sermo.tu.⁊ vin.cum iudica. si refertur ad secūdum exēplū qn̄ prodijt dolo ponit causatiue: ⁊ ponitur ꝓprie in vim modi.⁊ est optimū exēplū qn̄ ꝓdijt dolo: vt qꝛ dū alius vellet intraret pos.dn̄i: iste colonus siue inquilinus prodidit.i.dixit non ꝓhibeo.nō concedo.nō assentio.nō cōtradico: si vis intrare intra.⁊ sic dolo a possessione discedit: ⁊ ali⁹ intrat. Nullum domino preiudiciuꝫ generet.

2 †Et sic nota duos casus in qbus p̄iudiciū nullū parat domino ⁊ si possessio ꝑ ueniat ad aliū. Primus quando colonus negligit. Scd's qn̄ ꝓdidit.vt in.l.presenti. Tertius qn̄ locat alij.vt.ff.ð acqr.pos.l.si id quod.§.⁊ ꝑ colonos. Questio. Sed in hᷓ casu queritur: nōne colon⁹ locando alij tradit nōne tradendo tn̄m possessione priuat vt statim dicemus.qūo dicis per locatione nullū dn̄o preiudiciū cōparari. Rn̄. ideo qꝛ omnis locatio hꝫ fieri precio interueniēte.vt.ff.loca.⁊.ꝯduc.l.j.⁊.ij.⁊.iij.⁊ si preciū interuenerit donec precio vtitur videtur re frui.vt.ff.de vsufruc.l.qui precio. Sūt etiā alij duo casus in qbus nullū p̄iudicium dn̄o cōparatur: puta si colon⁹ moriatur vel furere ceperit.vt.ff.de acqr.possess.l.si id quod.§.j. Sed in colono mortuo videtur.l.velle si nullus alius medio tēpore possessionē apphēderit.vt.ff.ð acq.possess.l.si deo.§.si forte. Sed qd est qð dicit littera nullū dn̄o preiudiciū generetur. nunquid ista.l.vult vt nō amittat possess.vel nūquid amittit sed dn̄s recuperat eaꝫ postea: ⁊ sic q̄tum ad effectū nullū dn̄o dicitur preiudiciū comparari. Rn̄deo quidā volunt notare ꝙ f'm vltimuꝫ intellectum nullum domino p̄iudiciū generetur: q̄tū ad effectū: scꝫ quia recuperare pōt.nā nō videtur reexclusus quē ptor i integruꝫ restituturū pollicetur.vt.ff.de integ.resti.l.non videtur.⁊ q act.hꝫ rem habere videtur.vt.ff.de reg.iur.l.qui actionē.⁊ f'm hunc intellectū nulla cōtraria signant.due tn̄ questiones restāt f'm istos. Si hoc est non videtur ꝙ Iustinian⁹ aliqd de nouo induxerit.nā etiā iure antiquo etiā colono tradente vel expulso dn̄s habebat interdictū ⁊ recuperabat possessionē vt statim dicemus.⁊ sic ita videtur ⁊ hic. Sed ipsi rn̄dēt: ⁊ dicūt ꝙ hic inducit de nouo ꝙ datur conditio ex lege ista dn̄o contra illos qui mō possident. ⁊ sic f'm eos priuatur dn̄s possessione lꝫ postea recuperet. Et si tu queras que vtilitas q̄re Iustinian⁹ hāc conditionē ex lege induxerit. Respondent ⁊ dicunt vt plurib⁹ actōibus violent⁹ teneatur: sicut ⁊ in iure vt insti.de act.§.sic itaqꝫ discretis. Sed hoꝝ reprobata opinione placet nobis illorū snia: vt hodie ꝑ Iustinianū nullū dn̄o preiudicium generetur f'm primū intellectū id est vt nullo mō dn̄s possessione priuetur. Et si tu queras q̄ actio dabitur dn̄o. Rn̄o. cōdi.ex lege ista sicut statim dicemus in hᷓ

bello. ꝛ sic in casu isto conditio ex lege fuit necessaria non autem voluntaria vt ipsi dicunt: nec in hoc casu daretur interdictuꝫ vnde vi. quia istud succurrit expoliatis ꝛ possessione priuatis: quod hic nō est. Oppositio. Sed huic nostre opinioni ꝛ doctorum nostrorum opponitur multis modis. Et primo de eo quod habes. ff. de acquir. pos. l. possideri. §. quod si seruus vel colonus alij tradiderit possessionem ꝙ possess. amittimus. Itē opponitur de eo quod habes. ff. de acqui. pos. l. si ꝺ eo. §. si forte colonus. nam si colonus de possessione discessit ꝛ alius interuenit possessione priuatur. hoc idem dicitur. ff. de acquir. pos. l. peregre. §. quibus explicitis. Item opponitur de eo quod habes. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. pe. nam colono expulso dominus possessione priuatur. Sed respōdeo ꝛ nota ꝙ quattuor modis loquuntur iura opposita. videlicet colono tradente vel expulso. In his casibus ꝛ olim ꝛ hodie dominus possessione priuatur ꝛ sibi competit auxilium interdicti vnde vi. in duobus alijs casib⁹ loquitur Justinianus: quos casus de nouo induxit: de quibus merito fuit dubitatum: scilicet colono negligente vel colono prudente. in quibus casibus loquitur Justinianus in. l. presenti. ꝛ dicit possessionē non admitti: nec dominum possessione priuari. ꝛ ideo dicit nullū domino p̄iudiciuꝫ comparari. Sed licet soluantur cōtraria illa de colono tradēte. vt in. l. illa possideri. ꝛ de colono expulso. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. pe. tamen ista duo restant. s. l. illa si de eo. ꝛ. l. illa peregre. nā in. ll. illis nō loquitur legislator in colono tradente expulso. Rñ. l. illa si ꝺ eo. bene loquit̄ qñ colon⁹ sponte de possessiōe discedit. ꝛ alius ingreditur ꝙ possessio amittitur. sed illud erat iure illo: hodie per legē istaꝫ secus. vel aliter ꝛ subtilius: quod dicit ibi littera ideꝫ estimanduꝫ: ꝛ si colonus de possessiōe spōte discesserit: ꝙ idem. Rñ. vt dñs possessionem nō amittat: sicut in supioribus exemplis in ipsa lege notatis. sequit̄ in eadē. l. sed hec ita va esse si nemo extraneus eam rē possederit sed sp in hereditate coloni remanserit: ꝛ sic lr̃a illa. sed hec ita referat̄ ad primū casum: scꝫ quādo colon⁹ morit̄ ꝛ dñs eā possessionē negligit adipisci: qui casus in p̄di. l. ponit̄. ꝛ in eo. §. Uel aliter sꝫ hec ita vera esse ꝛc̄. in quo casu nullum hodie dño preiudiciū cōparat̄. vt p legem istā ex libris. ad. l. illā peregre. § quib⁹ explicitis. sic respondeo: nō aliter amittitur possessio quā habes corpe serui vel coloni q̄; si eā fuerit ingressus alius: subaudi colono tradente vel expulso: negligēte autēꝫ vel ꝓdente nō. Si tu queras q̄ sit ratio. q̄re in duob⁹ primis casibus possessio amittitur. s. colono tradēte vel expulso. in alijs duobus primis pos. non amittitur secūdū nos. s. colono negligente vel ꝓdente. vt in l. p̄senti. Rño. rō e ī in euidenti. nā qñ tradit vel expellit̄ colon⁹: illa naturalis possessio quā habebā ex corpe ipsius transfertur in aliū: sicut contingeret in ꝑsona mei dñi. pone ꝙ trado. pone ꝙ expellor: certū est ꝙ possessio amittit̄. at in illis casibus quādo ꝓdit vel negligit nulla pos. trāsfertur. naturalis nō q: illā retineo per ꝑsonā coloni. si est in fundo nō est dubiū. q: illaꝫ hꝫ naturalē: ꝛ ego illā ex ꝑsona sua ꝛ ciuilē animo meo: ꝛ ideo non posset ille qui ingreditur aliquā pos. habere. ex quo nō tradit colonus vel non expellitur. Si aūt colonus erit de fundo aut aīo retinende pos. tūc retinet illā naturalē naturaliter. aut animo deserēde: ꝛ tūc lꝫ nō retineat̄ p colonū illa natural̄ sed illa ciuilis que aīo solo a dño retinet̄: hꝫ tantā efficatiā vt non amittat̄ nisi qñ amitteretur: vt qñ solo aīo tm̄ possedissem: in q̄ casu nō amitto illam: nisi vadens non admittar: vel suspicer me posse repelli. vt. ff. de acquir. pos. l. clam possidere. §. vl. ꝛ. l. pegre. §. qb⁹ explicitis ita ꝛ hic in casu isto. verū quādo colonus hꝫ illā naturalem: quia existit in fundo ꝛ illā tradit illa naturali amissa amitit̄ ꝛ ciuilis. rō est. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. pe. quia cū per animū retineā illaꝫ naturalē si illa naturalis est amissa nō inuenit̄ q̄ possit retineri. at qñ prodit vel negligit naturalis possess. non amittit̄: quia remanet sola ciuilis penes dñm. vnde illa ciuilis

nō amittit qz nō est naturalis quā sequatur. vt illa amissa amittat z ciuilis vt dixi. Et sic nota q ubicūq possideo aio meo nō amitto pos. nisi in duobus casibus: qñ vadens nō admittor: z qñ suspicor me posse repelli vt. ā. dixi. Si vero corpore meo possideo tunc amitto in vnico casu: si expellor: ideo sic diuido qz non admitto q aliqs ex psona sua possideat ciuiliter z naturaliter. lz fere in h omnes errauerint si audeo dicere: z h sic pbo. nā q̄diu sum in fundo non habeo nisi naturalez z ciuilem vno mō: qz illa pos. fuit a iure ciuili ap pbata: nō habeo illam ciuilē de q̄ dicā stati exiens de fundo: nunc habeo ciuilem. i. illam quam habebam naturalē existens in fundo: modo retineo aio: z sic retenta dicitur ciuilis. vt. C. de acquir. pos. l. lz: q̄uis enim anim⁹ interueniat vt possessionē habeā q̄diu suz in fundo. Itē vt illā acquirā. vt. ff. de acqui. pos. q̄uis. nō tñ pter illū animū dicit pos. ciuilis nisi qñ animo retinet quā habeo z nō retineo existens in fundo: in cuius retentiōe possessio pluriū mutuat a iure. Si vero aio meo z corpe alieno: sicut in colono inquilino seruo z pcuratore z filio: tūc illis tradētibus vel expulsis priuor: illis negligentibus z prodētibus non vt superius dictum est. Itē qd dictū est de seruo z de filio idē intelligas: quia hi qui in ptāte sunt retinere possunt possidere non possunt vt. ff. de ver. oblig. stipulatio ista habere licere. §. hi q. Et qd dicit. l. ista circa seruū z filiū in pos. acquisita nullū dño preiudiciū comparari: verū est in pos. rei dominice. si aūt sit res peculiaris tunc dño preiudictū cōparat. qz in illis ignorans acquirit z in h nullū casuale. qz idez in quolibet. vt. C. de acqr. pos. l. j. z ignorans vsucapit. z in hoc casuale. vt. ff. pro soluto. l. ij. ignorans amittit: z tunc quidā notauerunt q dño preiudicet siue tradat. vt. ff. ō fur. l. iterdū. §. si res peculiaris. siue expellatur siue pdat siue negligat. sed nō puto: qz nō inuenio q aliud sit in peculiaribus z aliud in dominicis. nisi qd dicit ignorās vsucapit sicut dictū est. vnde attēdas idē in re dominica quod in re peculiari. Nec ex aliena malignitate alienum damnū emergat. Hec littera reddit rationem quare per illos nullū domino preiudicium generetur. z similis ratio redditur in regula iuris: non debet alteri per alterum iniqua conditio afferri. vt. ff. de reg. iuris. l non debet. neq ex facto alterius non debet ledi ius ceterorū. vt. ff. de transact. l. impatores. Itē nec alterius dolo vel desidia alijs nocere debet. vt. ff. ō norali. l. electio. §. si absente. Item nec factum alterius alteri damnū afferre. vt. ff. ad trebel. l. quidam ita. §. si quis filium. Item nec absentia. vt. C. de anna. excep. l. vt perfectus. Item nec potentia. vt. C. de statuis z imagi. l. vt virtutum. Sed si ipse libere conditionis est. Ideo dicit: quia si est seruus non posset conueniri. vt. C. de iudi. seruus. z. ff. de iudi. l. vix certis. Itez non habet communionez ciuilis iuris vel pretoris edicti. vt. ff. qui testa. face. pos. l. qui testamento. §. seruus. Item pro mortuo habetur. vt. ff. de reg. iur. l. quo ad ius ciuile. z. l. seruitutem. Item seruus nihil habet vt. ff. de verbo. signi. l. paterfamil. naz nil possessus habet: quia quisquis habetur habere nulla potest. se non possidet: ergo nihil. Cōpetētibus actionibus subiugetur. Sed queritur: que sunt ille actiones. Respondeo si fuit procurator cōpetit mādati si colonus vl' inquilinus competit ex locato. vt. ff. mandati. l. si procuratorez. §. mandati actio. z. ff. locati z conducti. si quis domuz.

3 † Questio. Cōtra extraneuz queritur: que actio detur. Respōdeo nō inuenio notatum in notis antiquis q nulla detur: sed salua pace illorum qui sic glosat dico dari contra illum actio. in factuz saltem. vt. ff. de prescri. verbis. quotiens.

4 Questio. † Sed illud queritur: ad quid detur hec actio contra illos: siue mandati siue locati siue in factum. Respondeo ad interesse dominij non ratione possessionis: circa quam nullum preiudiciū domino generatur. Sed circa suuz interesse: quia sustinuit damna fecit expensas in agēdo: circa aduocatos z circa executores sicut faciunt illi qui causas tractāt; qz nōnullas

morās habet exceptio iudicij. vt. ff. vt in poss. lega. l. j. etiam ꝛ multas expensas ꝛ sumptus cause quotidiane requirunt: sicut dicunt etiam plura iura. C. de iu. iu. propter calumniandum. ꝛ. l. sancimus: ꝛ dicunt rubrice speciales. C. de sportu. ꝛ sumptu. in iudi. faciendis. ꝛ. C. de fruc. ꝛ lit. ex. licet enim nullum preiudicium domino generetur: tamen oportet ꝙ dominus possessionem illam auocet ab illo detentore: in cuius reuocatione oportet ipsum multas expēsas
5 facere. Questio. † Sed illud queritur: ponamus ꝙ predicte persone sint non soluendo: qualiter domino consuletur circa istō tale interesse: posset presumi ꝙ tenetur ille qui habet detentationem possessionis illius. ꝛ est arg. ff. de eo per quem factum est. l. vlti. ꝛ. ff. de lega. j. plane. sed contrariū credo. nā in legibus illis aliud: qꝛ ibi succurritur mihi de equitate contra debitorem meum antiquum. vnde non videt cōditio illius facta deterior. vt. arg. ff. de pac. l. si vnus. hic autem vult agere circa ista accessoria ad que non credo ꝙ illi cōpetat actio contra detentorem. Si tu dicis quid faciet. Respondeo. cantabit vacuus coram latrone viator. ꝛ eius periculo nihil est qui nihil habet. vt. ff. de furtis. l. itaqꝫ. ꝛ inanis est actio quam debitoris inopia excludit. vt. ff. de dolo. l. nam bis. Sin autem necdum sub manibus procura
6 toris ꝛc. † Ab hinc vsqꝫ ad finem hoc nota: ꝙ licet domino nullum preiudiciū generetur in possessione iam acquisita ex dolo vel negligentia predictarum personarum: in possessione tamen acquirenda domino preiudicium generatur: puta mādauit dominus al. cui procuratori colono vel inquilino vel seruo ꝙ possessionem alicuius rei acqreret nomine domini. pone ꝙ aliqua possessio domino debebatur tradi ex aliqua causa: fuerunt negligentes predicte psone: dño preiudicium generatur: ꝛ est qđ sibi dñs debeat imputare: qꝛ mala electio est in culpa. ꝛ quare: assignant rōnem: qꝛ hic tractat dominus de lucro captando: in pma parte de damno euitādo: tamē si qua actio competat dño contra illum q possessionē illā detinet actō illa salua erit: ꝛ mihi dominus salua erit actō dño contra istum procuratorem colonum vel
7 inqlinum q fuerunt negligentes. † ℭ Ex his q̄ dicta sunt nota duo. Primū ꝙ mala electō ē in culpa: vt hic. ꝛ. ff. si agri mēsor fal. mo. dixe. l. j. ꝛ. ff. đ actō. ꝛ obliga. l. ij. ꝛ. ff. pro socio. l. socius socio. ꝛ insti. p socio. §. vlt. ꝛ. ff. ad. l. aql. item mela. §. j. ꝛ. ff. de arbitris. l. diem. §. stari. ꝛ. ff. do
8 mino. l. cum mandato. † Item nota aliud ꝙ iura magis subueniunt nobis circa dāna q̄ꝫ circa lucra: qꝛ non est par rō debita amittere ꝛ lucra non capere. vt. C. de codicil. l. vlti. ad idem. C. de iur. delibe. sancimus. §. licētia. Hoc idē estimauit proculus. nam possum fodere immo ꝛ precidere venas putei tui: ꝛ eleuare edificium: ꝛ auferre lumē qđ hēbas a loco meo priuato: nec infero dānum sed aufero lucrū: qđ possuꝫ. vt. ff. đ dāno infecto. fluminū §. vl. ꝛ. l. seq. ꝛ. l. pculus. ꝛ. ff. ne quid i loco publi. l. ij. §. dānum. Et sic ex istis duobus notabilibus nota hec optima ar. ad questionem de facto. ex primo cōtra illos qui malos prelatos potestates ꝛ officiales eligunt: ꝛ contra illos qui turpes ꝛ deformes vxores accipiunt. vt non possit illos reprobare: vel illam cu⁹ mores pbauerunt. vt. ff. ad. l. iul. de adulte. si vxor.
9 † Et scđo nota argu. ad questionem de facto: qdam construxit quādā ecclesiā i parrochia alterius de licentia superioris: qꝛ alio modo nō posset. modo querit antique ecclesie plans: ꝙ ille aufert sibi decimas. Rndet ꝙ possum: qꝛ nō infero dānum sed aufero lucrū. ℭ In hac aūt lege
10 concipietur ita lib. ꝺm primā partē. † Libellus. Ago ego. R. cōtra. M. qui possessionem fundi talis quam per procuratorē talem colonū seu inqlinū hēbam: seu queꝫ fundū per illos possidebam: nūc detinet. vnde vt mihi restituat ago contra ipsum. ppono conditionem ex lege. C. de acqrē.
11 poss. ex libris. Libellus. † Uel aliter: ago contra talem vt possessionem fundi talis quam per procuratorem colonum seu inquilinum habebā: ꝛ ipse dolo siue desidia

ipsorum

ipsoꝝ accipit seu detinet vt mihi restituat ꝓpono cōditionē ex lege illa ex libris. C. de acquir. pos. Q̄d sic recte cōcipiat͂ lib. ꝓbat. l. p̄dicta. Sed obijcit͂: dico in libel/ lo ꝙ mihi restituat. v̄bū restituere sonat in expoliato: ergo si sum expoliat⁹ quo mō. n̄. dr̄ in lege p̄senti ꝙ nullū preiudiciū do/ mino generetur. Respōdeo licet ibi oppo/ natur verbū restituere: nō tamē sequit͂ ꝙ sim exspoliatus. nā qd̄ dicitur ꝙ restituat ratione detentationis dicit͂ quam habet aduersarius. simile in petitorio habes. ff. de rei vendica. qui restituere. simile habes econuerso: ꝙ dicitur mihi fieri restitutio rei illius cuius nunq̄ʒ habui possessioneʒ. sed dicitur restitutorium respectu restituē/ tis. vt. ff. quorum bo. l. j.

¶ De constitutione inuasor. Rubrica.

1 Actore non probante per testes vel alio modo reus absoluitur.

2 Facto proprio errans non auditur.

3 Error vel incuria alicuius domini an in causa sit: quare alius possideat.

4 Possessio uacans quo pacto restituenda veniat.

5 Restitutio possessionis illi qui non posse/ dit: nec possidet quo pacto fienda sit.

Libellus in tali actione qūo formetur.

6 Facta prouisione per legislatores contra occupatores seu inuasores reruʒ que ab alijs possidentur in omnibus casibus i quibus constitutiones superiores loquun tur: prouidetur etiam circa illos qui occu pant possessiones rerum vacantium. in q/ bus casibus prodita est constitutio cū que rebatur. ⁊ hoc planum est. Est ⁊ prodita se cundum quosdam alia constitutio que vo catur inuasor. ⁊ ideo de his videamus. Et primo de constitutione illa inuasor in qua pauciora dicēda occurrūt. Inuasor. Reꝝ immobilium. vt instit. vi bonorum rap. ⁊. ff. de vi ⁊ vi arma. l. j. §. si de naue. ꝑ mo/ bilibus enim non habet locum interdictū nec forte ista cōstitutio. Locorum. Ab alio possessorum. ⁊ sic prima pars. l. loquitur in possessione non vacante: licet secunda pars. l. loquatur in possessione vacante: vt. j. dicemus. Pena teneatur legitima.

Sed videtur ꝙ lex ista locum non habeat nec q̄tū ad primā partē: nec q̄tū ad secū/ dā. q̄tum ad primam nō. Nam tempore harum legum nulla pena saltem impone/ batur violento. Item secunda pars. l. vi/ detur ꝙ hodie locum non habeat: quia pe na imponitur. C. vnde vi. l. cum querebā/ tur. Sed respondent quidam ⁊ dicunt: im mo prestabatur per constitutionem si quis in tantam. sed illa posterior ⁊ hoc ex ordi/ ne. sicut vides quia posterius posita est: ⁊ ex mandato Iustiniani precipientis cōsti/ tutiones priorum imperatorum priore lo/ co ponendas. vt. C. de iustinia. C. facien/ do. l. hec que necessario. ⁊. ff. de albo scri/ ben. l. j. sed ipsi dicunt ꝙ hic fuit erratum a scriptoribus. nam lex si quis in tantam debet esse anterior: quia fuit Ualentiniani Theodosij. lex ista inuasor. fuit cōstantini. qui fuit fere proximus ante iustinianum. nam post cōstantiū fuit iustinus pater Iu stiniani. vt inst. de dona. §. est ⁊ aliud. post iustinum fuit iustinianus. Uel dicas illud additum a compositoribus noui iuris: q̄a tempore harum legum nulla pena presta/ batur. Uel aliter pena teneatur legitima. pena scilicet interdicti vnde vi. scilicet vt restituat rem cum fructibus perceptis ⁊ percipiendis. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. j. ⁊. §. rectissime. Oppositio. Sed videtur ꝙ considerata natura interdicti nulla pe na imponatur: ⁊ hoc probo. nam si rem restituit id est possessionem rei. in hoc nul/ la pena: quia ⁊ violentus nihil de suo sol/ uit: ⁊ expulsus nihil recipit preter posses/ sionem rei sue. hoc etiam idem in fructi/ bus perceptis. in percipiendis autem pos set ita esse ꝙ esset pena violenti respectu: quia soluit illud quod nunq̄ʒ ad eum per/ uenit respectu violentiam passi nulla ē pe na: q̄a fructus illos recepit quos habuis/ set si ei possidere licuisset. vt. C. de fructi. ⁊ li. expen. l. ij. Respondeo prima est pena considerata natura interdicti saltem in re bus que naturali morte penes violentum perierunt. vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. rectis/ sime. nec enim liberatur violentus per rei interitum naturalem cuʒ semper sit in mo

ra: sicut fur ꝛ raptor. vt. C. de condic. ob tur. cau. l. vl. ꝛ. ff. de condic. fur. l. i re fur tiua. §. vl. ꝛ. l. vl. Uel dicatur pena impo ni ex natura interdicti fructibus percipiẽ dis vt diximus: licet nõ sit pena respectu recipiẽtis: est tñ pena respectu soluẽtis qd soluit: qꝛ nunq̃ ad eũ peruenit. ꝛ sic ipro prie dicitur pena: ꝛ mera pena est ex parte vtrinsqꝫ quando soluitur illud mihi quod nunq̃ affuit: ꝛ tu soluis quod nunq̃ tibi affuit: sicut duplum in actione furti nec manifesti vel quadruplũ in actione furti manifesti quod totum est pena. vt institu. de obli. que ex deli. nas. Uel aliter pẽa teneatur legitima. s. l. iul'. de vi publi. si violentia fuit facta cum armis. vel. l. iul'. de vi priua. quando violentia infertur sine armis ex quibus pena imponitur ꝓportationis. vt ex prima ꝛ ex secunda tertie partis bonorum publicatio. vt instit. de publi. iudi. ꝛ. ff. de accu. l. hos. §. omnibus. ꝛ. ff. ad. l. iul. de vi priua. l. j. Si tamen vi eadẽ loca inuasisse constiterit iudi. Ipsi eniꝫ faciẽda est fides. vt. ff. de cõdic. ob tur. caꝫ l. j. ꝛ super illis rebus de quibus liquet sibi tanq̃ iudici debet ferre sententiam. vt i decre. vi. q. ij. c. si tantum. ꝛ. c. placuit. ꝛ extra de sen. excõ. cum non ab homine. in p̃n. ꝛ extra de offi. iudi. ordi. c. si sacerdos

1 cũ concordantijs suis. † Questio. Sed q̃liter constabit. Rñ. vel per testes vel per ꝯfessionem partis: credis eniꝫ ꝙ si actor nõ probat ꝙ credatur sue soli assertioni. certe nõ immo actore nõ probante reus ꝛ si nihil prestiterit obtinebit. vt. C. de edendo. qui accusare. Nam si per errorem aut incuriam domini loca ab alijs possessa sunt

2 † Sed quãdo potest hoc esse ꝙ aliquis erraret in facto proprio ꝛ circa res suas: certe nõ auditur. Primo qa in proprio facto vt. ff. pro socio. l. vl. Secundo quia vires ꝛ emolumẽtum rerum suarum non debet quis habere incognitum. ꝛ si dicit nõ auditur. vt. C. de rescin. vendi. l. q̃squis. Rñ. bene potest quis errare in proprio facto ꝛ circa possessionẽ rerum suarum: nã errando credebã forte maternũ qd erat paternuꝫ ꝛ econtra. vt. ff. de iur. ꝛ fac. ig. l. pluri mum. ꝛ. l. iuris. ꝛ. C. eo. l. e. ꝛ. l. cũ falsa. ꝛ quod dicit. l. pro suo. verum est ꝙ ita de facili non admittatur: si sit deperdui hominis ꝛ crassa. vt in p̃dic. ll. ꝛ circa possessionem que vilis est ꝛ abiecta que de facili amittitur non est mirum. Nonne legitur de Plotio qui nomen propriuꝫ ignorabat vt. C. de here. insti. l. vl. Audiui etiam de q̃dam a quo dum quereretur quod esset nomen filie quã desponsare volebat. ipse respondit queram a sacerdote qui ipsam babaptizauit quia eius nomen ignoro. Et qd dicit. l. illa quisquis. de rescin. venditi. nõ obstat: quia non loquitur in casu presenti. sed loquitur ꝙ nullus debet ignorare vires suaꝝ facultatũ. s. vtrum terra sua producat frumentum vel ordeum. ꝛ que sit bona terra vel mala: sed certe pauci sunt: ꝛ maxime cõuersantes in scolis q ista sciãt. Aut incuriam. De his pone exemplum in multis negligentibus: ꝛ maxime in illis q habent amplas possessiones: qui nesciunt etiam de omnibus vbi sint nec curant scire. sunt enim de malefacientibus rationes suas. ex longo enim tempore obliuio sequitur. vt. ff. de vsucapi. l. furtũ. §. j. Questio

3 † Sed illud querit: quomodo per erroreꝫ aut incuriam domini loca ab alijs possidentur: nunquid error vel incuria dñi est cã q̃re alius possideat: ꝛ certe nõ: sed ideo dicit iste per errorẽ vel incuriã desijt possidere: ꝛ sic possessio vacat: si vadat modo aliquis ꝛ intret possessionẽ istã sic vacãtẽ: sine pena possessio dꝫ restitui: hoc oliꝫ tempore hui⁹. l. q̃ tpe nulla pena iponebat in possessione vacante occupata: sꝫ hodie secus: vt in ꝑstõne cũ querebat. † Questio.

4 Sed querit: quo iure restituẽda sit possessio isto vacãs. Rño. glosauit. s. agendo in rem: glosula ista mala: qꝛ p actiõeꝫ in rem non auocat possessio sꝫ ꝓprietas. vt. ff. de rei vẽdi. q restituere. ꝛ. l. is q destinauerit ꝛ aliud est preciũ rei aliud possessiõis. vt. ff. vti possidetis. si duo. ꝛ est ar. ad h. ff. de tritica. l. j. Unde dico ꝙ restituit possessio p ꝯdi. ex. l. sicut p ꝯditiones q̃ intẽtant ex alijs ꝑstõnib⁹: quia vbicũqꝫ p legẽ cautũ est ꝙ agere possumus: nec cautũ est quo

gñe actionis ꝯdi.ex.l.illã anim⁹.vt.ff.de ꝯdi.ex lege.l.vnica.

5 † Questio. Sed qũo fiet restõ possessionis illi q nõ possedit nec possidet:q̃ possessio est vacãs q̃tũ ad actorẽ qũo ꝯcipiet l.b. Rñdeo bene.nã dicam

6 sic.† Libellus. Ago ego titi⁹ contra. M. g possessioné talis fundi vacanté quẽ fundũ dico ad me pertinere iure dñij:auctoritate propria vsurpauit.vñ pe o possess:onẽ illius fundi mihi restitui ꝯdi.ex.l. C.vñ vi.l.inuasor.Fiet mihi restitutio possessionis nõ ꝙ possederim sed dicitur restitutio ex parte possidentis: sicut dicit de interdicto quorũ bonorũ. qđ dicitur restitutoriũ ex parte restituentis non ex parte agentis quia ex illa parte dicitur adipiscendc. vt. ff.quorum bo.l.vnica.

De constitutione cum querebatur. Rub.

1.2 Possessio vacua q̃ dicatur in huiusmodi cõstitutionis casu:⁊ que proprie possessio vacua nominetur.

3 Possessio absentum vel presentiũ ꝙ occupetur:an idem esse dicatur.

4 Judex quomodo possessioné que est apud alium vel etiam que vacat in aliuꝫ sine facto illius transferre possit.

5 Jus sibi auctoritate ꝓpria nullus sibi dicere debet.

6 Jurisdicio generalis:que sunt veteres leges que nam sit.

7 Quod suum est vnusquisꝗ scire tenetur.

8 Stultus si ita aliquis fuerit:qui nihil nouit:quid erit de illo.

9 Illud quod est alicuius quod esse dicitur.

10 Rem alienam ꝙ nullus occupare debeat proxima dispositio est.

11 Tempora minora quare statuuntur quando criminaliter agitur:q̃ quãdo ciuiliter agitur ex crimine.

12 Libellus in huiusmodi constitutioné quomodo formetur.

13 Constitutionis huiusmodi pena an locuꝫ habeat si sit res hereditaria:quaꝫ aliquis occupauit.

14 Constitutio talis an locũ habeat:qñ quis accepit cum dolo vel sine dolo.

15 Constitutio ista an locum habeat: si aliqs occupet rem meam vacantem ab alio:non a me:licet vacua nõn existat.

16 Possessio si erat vacua:quomodo hec cõstitutio locum habere possit.

Ultima cõstitutio ponitur que punit detentorem qui possessionem vacantem alicuius accipit: sine auctoritate iudicis ⁊ sine violentia que punit talem sic accipientem.vt.ĩ.dicemus.⁊ compelletur cõdi.ex.l.ista pos.restituere:sicut statim.ĩ.de omnibus dicemus. Cum querebatur inter illiricinam aduocationem quid fieri oporteret. Hic dominus imperato fuit consultus super questione dubia iuris:quod semper debet fieri si non inuenitur diffinita in corpore iuris. vt. C. de legi.⁊ consti.l.humanum.ff.de fideicom. liber.l.itaꝗ.⁊ fuit consultus ab aduocatione illiriciana.i.de partibus illirij. illa enim cõtra tab. vocatur illiricum: đ quo illirico habes.C. de offi.presec.preto. orientis ⁊ illirici.⁊.C.de temp.appel.l. vlt. circa prin.al:bi etiam fuit consultus a cesariana aduocatiõe.vt.C.de acquir. pos. l.vl.Qui vacuam possessionem absentiuꝫ sine iudiciali sententia detinuerint. Merito fuit dubitabilis:quia secundum iura antiqua que scripta erant omni carebat remedio q̃tum ad possessionem ille cuius possessio fuerat:quia cum non possedisset neꝗ violentia illata fuisset vnde vi nec cõstitutio si quis in tantaꝫ. nec alia quelibet locum habere poterat:⁊ tantum realis actio competebat vt dicit littera sequens. vsꝗ ad illud verbum:nos vero contradicentes ⁊cetera.⁊ ideo de summa necessitate oportet principem beneficium huius cõstitutionis inducere.

1 † Questio. Queritur in primis que pos.dicitur vacua: de qua loquitur constitutio presens. Rño. voluit notare dominus. H. sicut tradit dominus meus in summa super ista.l. quãdo aliqs absente corpore suo animo retinet pos.ali⁹ in absentia illius ingreditur possessionem ille suspicatur se posse repelli: ⁊ ita possessione priuatur: non ex primo facto sed ex volũtate sua:q: habuit aim reliqñdi possessionem.vt.ff.de acqui.pos.l.ꝫ si noluit. ⁊ hec fm eũ đr vacua pos. corpe ſꝫ nõ aio

Sed nonne in hoc casu locum habet interdictum vnde vi. ita videtur, nam posses. amittit vt dicit. l. predic. sz si noluit. Item siue animo solo quis possideat siue corpore: et reuertens prohibeatur ingredi habet interdictum vnde vi. vt. ff. de vi et vi ar. l. j. §. siue autem corpore. et §. idez labeo. nam et qui metu turbe pterritus fugit vi detur deiectus vt ibi. et ff de vsuca. nō solum. § si dominus. Rñ. ipse domin⁹. M. quod non habebat locum interdictum sz cum in casu illo: qz ad hoc q interdictum locum habeat oportet q violentia corpore inferatur. nam vis sine corpore non habet locum: vt dic pomp. ff. de vi et vi ar. l. j. §. idem labeo. qui pompo. in eo §. videtur corrigere labeonem sed nō corrigit: vt statim dicā. vnde si animo possidebam et veniēs fui ꝓhibit⁹: tūc hz locū interdictū. qz violētia nō corpore iferf. vel si qs me i itinere detinuerit. vt. ff. de vi et vi ar. l. j. §. siue aūt corpe. vñ vide i. ff. de acq. pos. i. l. illa possideri. i fin. nā ibi dr qñ aio possidebam et veniens non admittor: vis cōmittif et aduersarius vr vi possidere. et B idem dic. §. ille siue aūt corpore. qz tunc aduersarius vi possidet: et ego videor vi amittere pos. sz qñ suspicor me posse repelli et nolo ad fundum redire: pos. amitto sz nō dr violentia illata. vt i. l. illa de acqr. pos. l. sed si nolit. nō. n. vr vt deiectus qui ꝓfugit et deijci ñ expectauit. vt. ff. qd me. cā. l. metū. et l. de vsucap. Rñdebat dñs. M. q vr vi deiectus q̄tum ad B vt vsucap. nō procedat: et hoc iō. nā p talē suspitū nō pos. amitto vt dictū est: lz violentia nō iferaf si pos. amittif: g vsucapio interrumpif sicut si esset vi deiectus. vt. ff. de vsuca. l. nālr. cum vsucapio sine possessione pcedat. vt. ff. de vsuca. l. sine posses. et ₰m B labeo nō corrigif p pōp. i tit. de vi et vi ar. l. j. §. idē labeo. Sz qd erit ₰m dñz. M. i casu illo: qualr succurref illi q poss. amisit ex suspitione animi. certe ₰m eū oi carebat remedio tempore illarum legum et iō dicebat hāc constōnem iductam. dñs tñ me⁹ dat sibi iterdictū vñ vi vtile. qz lz verba deficiant snia locuz hz, s. qz pos. est amissa: sicut nōtauit i summa vñ vi. et ego notaui. s. i rubri. de iterdcō vnde vi. hanc sniam dñs meus hic adinuenit propter verba q ponunf i lege. violētia i ablata pos. minime procedente. Qd ēt competat vtile iterdcm̄ i casu pmo quādo suspicor me posse repelli. est ar. nā sicut dñs vel pr teneṫ vtili iterdcō si filius vel mercēnarius aliquē deiecit a pos. et possessio deuenit ad prem vel dñm. vt. ff. de vi et vi ar. l. j. §. si fili⁹. Dñs tñ. p. nō admittebat i casu illo qd qs suspicaf se posse repelli q daretur illi vtile iterdcm̄: nisi quando vadens ad fundū nō fuit admissus. Vñ his obmissis dicim⁹ q illa pos. dicaf vacua q̄ ab illo neqz corpe neqz aio ōtinef: et sic i casu isto loqf cstō i quo casu nec directū nec vtile iterdcm̄ competebat illi: et ideo de summa necessitate iducta fuit cstō presens. Qd.

2 † Sed queritur: vr q hoc sta e nō possit. nā ego video q venditor emptori tenetur tradere vacuā pos. vt. ff. de act. emp. et vēdi. l. ex empto. et C. de ꝓba. cū res. et B i debitore et creditore. vt. C. de distrac. pig. l. q prediū. et sic vides q possessio di vacua q̄ corpe et animo possidef. si. n. nullo mō possideref tradi non posset. Rñ tu deciperis i noie. quod. n. hr i. ll. illis hoc idez sonat si bñ itellexeris. dz tradere vēditor emptori pos. vacuam: ita vacuam q a nemine possideaf: neqz aio neqz corpore neqz quod habeat ius i re ad B vt liberef actō. ex empto: non autem esset necesse quo ad translationem dominij: qz tunc dominiū trasfertur ēt si non tradatur vacua. vt. ff. de fun. do. l. si fundus. quem titius possidebat: et sic i illo momento tradit vacuam pos. animo et corpore et a se venditore et ab alio: tamen melius dixisset legislator vacantem pos. sicut illa est quando quis sine herede decedit: cuius possessio dicitur vacans. vt insti. de vsucap. §. quod autem. et C. lib. xij. de communi agro deserto. q agros. Sed ideo posuit legislator de vacua et non de vacāte vt differat ab illa vt det itelligere q loquaf hec cstō quādo qs occupat possessionem alicuius viuentis vacuam: i quo casu nullū inueniebaf remedium:

medium: quia in possessione vacante here ditatis occupata habet locum vel quorũ legatorum contra legatarios: vel quorũ bonorum contra tenentes res hereditari as: quod locum habet & pro vniuersitate & pro re singulari. vt. ff. quorum leg. l. j. & ij. & ff. quorum bon. l. vnica. & ff. de iur. hoc amplius. in hereditate enim non est possessio: & ideo dicitur vacans. vt. ff. si quis test. li. esse ius. fu. l. j. §. sceuola. ea. n. que sunt facti in hereditate non sunt: nec sustinet hereditas vicem persone. vt. ff. de acquiren. rerum do. l. hereditas. sicut in apulia dicitur de puella & virgine. hec puella est vacua. i. que a nemine possidetur nec habet neqз animo neqз corpore. Op positio. Sed illud q̃ritur: quomodo pos set esse q̃ si aliquis sit viuus & habuerit aliquam pos. q̃ possessio illa dicatur va cua cum saltem animo retineri possit: & si animo retinetur non est vacua. vt. C. de acqui. pos. l. licet. Rñ. ita potest esse q̃ pos sessionem quis habuerit & longo tempore fuerit absens: ita q̃ per incuriam desijt possidere: nesciebat enim loca vbi essent sue pos. ex longo enim tempore obliuio se quitur. vt. ff. de vsucap. l. furtum. & ff. de acquir. pos. l. peregre. & ff. de proba. si ar biter. vel potest idem contingere per negli gentiam q̃ aliquis est ita miser q̃ extra ci uitatem non vadit ad vidẽdas pos. suas: & sic desijt possidere. vt. s. e. inuasor. vel habebat aliquis amplas possessio. & ali quas nesciebat bene: sicut de omnibus predictis possem notare exempla. Que

3 stio. † Item queritur: quare dicit absenti um: nunquid esset aliud si poss. vacua pre sentiũ fuerit occupata. Rñ. nõ: sз iõ dic̃ q̃ ita de fctõ cõtingit: q̃ absentis & viuentis possessio vacua fuit occupata: idẽ ẽ ẽt & si p̃sentium: vel ideo ponit absentium: q̃ ci tius contingit q̃ pos. absentium potest fie ri vacua q̃з possessio presentium. Sine iu diciali auctoritate &c. Hoc ideo dicit: q̃ si auctoritate iudicis detineret non habe ret locum ista constitutio: cum iuste possi deat qui auctore pretore possidet. vt. ff. de acqui. pos. l. iuste. & hoc intelligas si iudex iuste precipiat: alias auctoritas iudicis nõ excusaret. vt. ff. de reg. iur. l. fcm̃ a iu dice. Pone q̃ absens fuit citatus noluit comparere: mittetur aduersarius in pos. rei illius vel mandabitur executioni sen tentia contra bona immobilia illius: quia mobilia non inueniebantur. vt. ff. de re iu dic. a diuo pio. & sic quod legitime factuз est nullam penaз meretur. vt. C. ad. l. iul. de adul. l. gracchus. & ff. de ꝯcubi. l. j. nec deberet aliq̃ euẽtu resuscitari. vt. ff. de iti ne. actu. priua. l. nec enim. & C. de admi. tu. l. sancimus. & que iure magistratus fi unt ad actionem iniuriaruз non pertinẽt. Et iuris executio non habet iniuriam. vt. ff. de iniur. l. iniuriarum. & l. non solum.

4 §. que iure magistratus. Questio. † Sed queritur quomodo posset iudex possessio nem que est apud alium vel etiam que va cat in alium transferre sine facto illius. vel saltem illo ignorante. nã quod nostruз est sine facto nostro ad alios non transfer tur. vt. ff. de reg. iu. l. id quod nostrũ. Rñ. bene iudex ex officio suo possessionem al terius in alium transfert etiam illo igno rante. nam & hoc faciunt cẽsitores qui re colligunt censum & tributa. & hoc etiã flu mina faciunt que vice censitorum fungũ tur. vt. ff. de publica. l. cõmissa. vectigali um. & ff. de acqui. rerum do. l. ergo. & ff. de acquir. poss. l. pompo. §. si iussu iudi cis. sed ita si ventum sit in possessionem. vt. ff. de pig. act. l. non est mirum. nec eniз possessio ad te quando non vacat: vel etiã si vacat recedit sed propter tuam contu maciam. vt. s. dixi. immo iudex ex officio suo in alium transfert dominium. vt. ff. si ex nox. cau. agatur. l. j. in fi. & ff. de noxa. l. electio. in fi. & ff. de damno infecto. l. si finita. §. iul. & arg. ff. de publica. l. j. & in sti. de officio iudi. Nec vnde vi interdic. ẽ quia illud datur possidenti & deiecto. vt. ff. de vi & vi ar. l. j. §. dicitur. at iste viuẽs & absens vel presens non curo: neqз ani mo neqз corpore possidebat non potest di ci deiectus cum possessio eius vacaret. vt. ff. de vi & vi ar. l. j. §. eum qui nec animo solo quod dicit dominus. H. in eo q̃ sine

spicatur se posse repelli: q2 nec illi crede bat interdictum competere. sed hec cōsti tutio: vt in hac ea. l. notaui. Nec quod vi aut clā. Et merito: illud enim interdictuz vel interdicta competunt quando aliquis celante domino possidet: vel quādo īfert vim inquietatiuam quod in vacua poss. assignari nō potest. vt. ff. quod vi aut clā. l. j. z. l. prohibere. §. clā. z. l. vim facit. Ex hac littera sum: vnum ar. q interdi ctum quod vi aut clā sit vnū habens duo capita: de hoc notatum habes. s. in spe ciali rub. qō vi aut clā. Uel aliā quā iam actionē ad recipiendā possessionē. Nota q actio est proponēda hodie ēt ad recupe randā possessionē: q actō sit pponēda no taui. s. in h eodē libello. circa pnci. añ tra ctatū actionū. Oppositio. Sed opponit: imo sm vetera iura ppetebat cōditio ex. l. illa inuasor. s. eo. ti. naz ibi loqtur de ap phendente pos. vacuam q debet eam resti tuere: cū illā possessionē p errorez aut in curiā domini possedit. qūo g dicit q nul la actio cōpetebat ex veteri iure ad recu perandā talē possessionē. Rñō. possz dici q illud qō cauet in. l. illa fuit additū a cō positoribus noui iuris. Uel alr: nulla ac tio cōpetebat p legē veterē cū pena. nam. l. illa inuasor sine pena pcipiebat pos. resti tui. hec aūt cstitutio cū querebat. facit re stituere cū pena sicut. j. dicemus. Uel ter tio mō z melius. l. illa inuasor. loquit qñ qs occupauit pos. vacuā credendo suā: in q casu videt loqui dū dicit p errorez. i. q2 credebat esse suā cū nō erat: vel p incuriā siue q nō curauit multū diligēter iquire re an essz sua vel aliena. l. aūt ista loquit qñ qs occupauit posses. alicui viuētis va cuā psentis vel absentis quā possessionez sciebat suā nō esse: credebat tñ sibi licere il lā apphēdere ex q vacabat: sic z qñ qs oc cupare rem que est in bonis nullius quaz incontinenti facit suam. vt insti. de re. di. per totum. z. ff. de acquir. rerum do. l. j. z ij. z. l. adeo. z hoc est quod dicit littera in fi. omnes autem scire debent zc. vnde si lex ista penam imponit non est mirum: q2 plus peccat q in illa. l. inuasor. Uiolētia

l ab'atā pos. minime pcedēte. Ex hac lra sumit q. l. ista loquit de possessiōe vacua gcqd dixerit dns M. salua pace sua: z ex lra supiori q dic vacua: si. n. nō cēt vacua nūq3 possz ab alio apphēdi sine violētia: si enī z ille possidebat ego posidere nō pos sem nisi violētiam cōmitterē z ille deijce ret: q2 duo insolidum possi lere nō pnt. vt. ff. de acq. pos. l. possideri. §. ex plurimis. z. ff. cōmodati. l. si vt certo. §. si duobus. Nisi dño trimō i rē actio. exercere pmit tētes. Et sic cōtingebat tpe veterū legū: si cut cōtingit hodie illi q m ttit in pos. rei alicui qñ agit reali post lit. cte. vl q si: q sola qō ppetatis reseruatur absenti: vt. C. vbi in rē actio. dz ex. l. ij Nos s vo non pcedentes aliquē alienas res vel posses.

5 vsurpare p suaz auctoritatem. † Nota ex ista lra q nullus auctoritate ppa dz sibi ius dicere. sit'e. C. de iudeis z celi. null. iōp iudicē reposcere dz vt h. z. ff. qō me tus cā. l. extat. z. ff. ad. l. iul'. de vi publ. l. pe. Fallit tñ in casib qbusdā. vt. C. qñ li ce. sine iudi. l. j. z. ij. z. C. de metaz. li. xij. l. j. ff. de his q in frau. credi. aut ptor. §. si debitorē. Sancim talē possessorē vt pdo nē intelligi. Talē. s. inuasorē occupātem: Oppō. Qūo tenet vt predo: certe nō vz. nam, pdo tenet actione vi bonorum rap. vt. ff. vi bono. rap. l. ptor. z insti. vi bono rum rap. Item ille ita tenetur si violētiaz cōmittat. vt in predic. legib. hic aūt sine violētia vt ēt dicit lra isti. l. Item ille te net p re mobili: hic aūt loqt de occupan te pos. vacuā rei immobilis vel etiā mobi lis: sed frequenti ad illud qō de facto cō tingit imo ēt frequenter ptingit de re mo bili: sicut de imobili. z frequenti z plus q2 rei mobilis a natura neglecta custodia est. vt. ff. de acqr. pos. l. si rē mobilē. Qua re g dicit q tenet vt pdo: cū ille punit in triplū pputata re. vt isti. vi bo. rap. hic aūt minus punitur: vt. j. dicemus. Rñ. istud punitur ratione similitudinis quo ad gd. s. quo ad restituēdam illam possessionem nō quo ad aliā. nā nō ē pdo nec punit pe na pdonis: propterea ponit verbū silitu dinarium vt predonem intelligi. z h ēt in

dicant verba sequentia. Et generali iuris/ditione ea teneri que pro restituenda pos: contra huiusmodi personas veteribus de/
6 clarata sunt legibus. † Que est illa gene/ralis iurisditio: que sunt veteres leges. Rn. quidam voluerunt notare. s. interdi/ctum vnde vi. vt sicut per illud interdi/ctum tenetur inuasor possessionem resti/tuere cum fructibus: ita et per istam con/stitutionem teneatur iste occupator: nõ ta/men alia pena imponatur. et hoc voluit notare dominus Jo. et dominus Aldri. Alij idem sentiunt quantum ad penam: sed vocant generalem iurisditionem. l. il/liam inuasor. et sic secundum istos mala est illa expositio quam notaui. s. in hac ea/dem. l. Dominus meus intelligit genera/lem iurisdictionem: scilicet constitutionẽ si quis in tantam. non q tenecatur illa con/stitutione sed ista. quia illa punit violen/tos: et quando occupant vel inuadũt pos. apud alios constitutam sicut ibi notaui. Dicit ergo hunc predonem teneri ad resti/tutionem possessionis cũ fructibus et ad penã legis: qz tñdẽ soluet si nõ ẽ dñs vel non habuit ius in re: alioquin amittit dñi/um vel punitur in iure quod habet: vt di/cit illa constitutio si quis in tantam. Ridi/culũ est enim dicere vel audire q per igno/rantiam quis rem alienam occupauerit. Simile habes insti. vi. bo. rapto. vbi quis excusabatur si dicebat. ego erraui: credi/di rem istam fore meaz et hec mihi licere: vnde in vtroqz inuentum est iuris remedi/um ad puniendaz maliciam que possit ex/cogitari hic et ibi. Sic ergo nota quattu/or casus. in duobus habet locum constitu/tio: scz quando quis putauit rem illã quã occupauit esse alienam et erat aliena: vel credebat suam et erat aliena. in alijs duo/bus non habet locum: scz quando puta/uit suaz et erat sua: vel quãdo putauit alie/nam et erat sua. Omnes autẽ scire debẽt quod suum nõ est hoc ad alios medis om/
7 nibus pertinere. † Tenetur ergo aliquis scire id quod suũ est: et quid habeat et quã/tum. sed aliquando multi plus sperãt ha/bere in saculis suis q̃ꝫ habeant. vt insti. qui manu. poss. vel non. Item tenetur sci/re quis vires et emolumenta rerũm sua/rum. vt. C. de rescin. venditi. quisquis.
8 Questio. † Item quid si est aliquis stultus qui fere nihil nouit quid erit de isto. Re/spondeo nihilominus punitur ne melio/ris conditionis sint stulti q̃ꝫ periti simpli/ces q̃ꝫ scientes. vt. ff. quod vi aut clã. ser/uius. omnes q̃ sciunt vel scire debent ista: sunt. n. in iure parta: vt h. et. C. de rescin. vendi. l. qsqs. et. ff. de fideiuss. l. si tuts et se/ia. et. ff. loca. et cõduc. l. itẽ qruur. §. si ful/lo. et. ff. de edil. edic. l. j. §. cã. Quod suum
9 nõ est. † Quid est q̃ illud qd dr esse alicu/ius. Rn. stricte h dr: meũ tuũ suũ illud qd ptinet ad dominiũ. nã ista verba illud sa/piũt. vt. ff. de rei vẽ. l. nõ solũ. §. meũ. et. ff. de leg. iij. l. seruos. et. ff. de religi. et sump. fune. l. ij. §. in locũ alteri. et. ff. ad treb. l. si legat. §. si qs bona sua. h ad alios mo/dis oib ptinere largo mõ ponit. vt. ff. de ver. sig. verbũ ptinere. et sic si ad aliũ res ptinet rõe pos. lz sua esset pprietas puni/ris. qz restituis rẽ et dñiũ amittis: et si pti/nebat ad aliũ iure dñij restituis rẽ et aliõ tantũdẽ. vt. s. dixi. vnde dic medio oi/bus. q. d. q aliud nõ posset esse. nã si res est mea nõ est tua et ecõtra. vt. ff. de p tur. põpo. et. ff. de execu. rei iudic. l. si inter me
10 et te. Cũ talis dispositio. † Queritur que. Rn. est illa prima qd oĩs scire debẽt et cẽ. Itẽ q nullus dẽat occupare rẽ alienã. Itẽ aliud qd ridiculum est dicere vel audire. Ut si qs rẽ alienã inuito dño attigerit. et aio lucrandi vt dicũt veteres. ll. ff. de fur. l. j. et. ij. et. iij. licet in casu etiam volẽte do/mino fiat furtum. vt. C. de fur. l. si qs ser/uo. Si qs rẽ. subaudi mobilẽ: qz abolita ẽ snia dicentiũ fundi loci ve furtum fieri. vt insti. de vsucap. Oppõ. Sed nõ vr hec bo/na similitudo in actione furti. nam excu/sat qs a furto si cessat dolus. Item si non fiat lucrandi aio vt ex distinctiõe furti ap/paret. Item et si qs vtat re aliena vt cre/dat dominũ pmissurũ: lz falso credat tñ excusat a vitio furti et a pena. vt insti. de ob. q̃ ex dli. nas. et. ff. de fur. l. inter oẽs. Rn. re vera nõ omnimoda similitudo sed

inducit simile q̄tum ad hoc quādo iste sciuit possessionem esse alterius scil cet alicuius rei mobilis ⁊ dolose contractat tunc punitur: ita punitur ⁊ hic quādo dolo occupat pos. vacuā alicuius absentis: non ē autem oimoda similitudo vt dici. ¶ Sȝ ita demum constitutio presens succurrit absenti. Si. xxx. annoꝝ nō excesserint curricula. Circa ista opponitur quō durat q̄rela ex. l. ista vsqȝ ad. xxx. an. cum sit penalis debebat saltem durare vsqȝ ad annos xx. vt. C. de fal. l. querelam. Rñ. ita durat quia cōdi. ex. l. ista est personalis: ⁊ omnis personalis de sui natura ⁊ de iure cōmuni durat vsqȝ ad an. xxx. vt. C. de consti. pec. l. ij. Item ⁊ est ciuilis: quia a Iustini. inducta. nam ⁊ actio furti nec manifesti ciuilis est ⁊ penalis: vt insti. de perpe. ⁊ tempora. act. ⁊ durat vsqȝ ad ānos. xxx. immo etiā furti manifesti actio que pretoria est ꝓpt vicinitatē illius actionis ciuilis furti nec manifesti durat vsqȝ ad an. xxx. vt instit. de perpe. ⁊ tempora. act. ⁊. l. illā querelaȝ C. de fal. ñ obstat: q̄a locū hēt qñ ex crimine criminaliter agitur. Item ⁊ in. l. illa po

21 nitur fere. † Questio. Si tu queras quare minora tempora statuuntur quādo criminaliter agitur: q̄ȝ quando ciuiliter agitur ex crimine. Rñ. rō est. s. ipsa pene impositio que est odiosa ⁊ idea restringenda. vt. ff. de penis. l. pe. ⁊ vbi maius periculum ibi maius consiliuȝ. vt. ff. de carbo. l. j. nā etiam instan ia iudicij criminalis finitur biennio. vt. C. vt infra cer. tēs crimi. qō term. l. vl. ciuilis iudicij instantia durat triennio. vt. C. de iudi. ꝓperandū. §. j. Item mitius agit̃ cū aliq̄ in crimine si criāliter ↄdēnet̃. nā pānicularia sibi ñ auferūtur: nec ȝona nec leues anuli nec nūmi iuteralis. vt. ff. de bo. dāna. l. diuus. in ciuilibus aūt insolidū ↄdēnat̃ nisi sit persona q̄ habeat priuilegiū vt nō ↄdēnet̃ nisi eatenus q̄tenus facere possit. vt. ff. de re iudi. l. sunt persone. cū. ll. seq. Et sic i criminibꝰ si criāliter agat̃ est quedā benignitas lȝ delinquētes sint odiosi: in vita actionis q̄ minꝰ durat ⁊ in instātia iudicij lȝ hic alīs durius agat̃ cū cōdēnato. Oppositio. Sed circa istā pꝛescriptionē. xxx. an. opponit̃ vel p̄nt iura ass̄ g̃ari. s. de censi. ⁊ cēsito. l. vl. li. xi. nā legitur ibi ꝙ si aliquis desertā possessionem recipit a perequatore: perequatoꝛ dicitur ille qui equaliter diuisit possessiones tributorias inter illos qui volunt recipere a fisco ad censum: ⁊ ille qui credebat sibi ius in re illa competere non venit infra sex menses in perpetuum conquiescat ⁊ nullum repetendi dicu imperatoꝛ volumus esse principium. ⁊ hic in. l. ista cum querebatur. auditur vsqȝ ad ānos xxx. Rñ. in. l. illa de censibꝰ. hic possessoꝛ habet titulum vnde iuste possidet qui a perequatore possidet. vt ⁊ alias. ff. de acquiren. pos. l iuste. in. l. cum querebatur. nullū hȝ ti. qui inuasit: ⁊ ideo tantuȝ occupauit ad suum cōmodum. in predic. l. ad cōmodum suū ⁊ ad commoduȝ fisci. vnde illi prioꝛ possessoꝛ debet audiri vsqȝ ad sex menses tantum. Et quare vsqȝ ad sex. Rñ. ad instar redhibitorie. vt ff. de edi. edic. l. cum sex. ⁊ ne diu predia tributoria vacent Oppositio. Itē adhuc opponit̃ de. l. l. C. de omni agro des. r. li. xi. qui agros. nam si aliquis accipit agros desertos vetꝰ possessoꝛ poterit infra biēnium auocare. nam post biennium omni possessionis ⁊ dominij carebit iure qui siluit. Rñ. in. l. illa ideo sic statuitur infra biennium: quia ille qui accipiebat agros desertos accipiebat ad commodum suum, ⁊ ad commodum fisci. ⁊ hoc dicit littera ibi ad priuatum publicumqȝ compendium: ⁊ nō accipit a pereqtore sed sua auctē: ⁊ ideo biēniū statuit̃ infra qō dño ⁊ veteri possessori auxilium cōpetit ⁊ nō vsqȝ ad annos. xxx. q: in. l. ↄquerebat̃. ex toto ⁊ in totum ad suuȝ cōmodū occupabat. ⁊ qō dicit. l. C. q agros volūtati sue nouerit adesse nostrū rūsuȝ. nō intelligas ꝙ aliquis debeat expectare rūsuȝ ꝑncipis an velit ↄcedere: quia tūc sine dāno more opteret expectare ne biennīū currat. vt ar. ex illa aut̃. sȝ lis que sperat̃. C. de tēpo. appel. Itē si haberet a principe a nullo aliq̄ tpe questionē pateret̃. vt. C. de oī agro deser. l. vl. In hac aūt ↄstitutione

22 formabit actoꝛ sic lib. † Libellꝰ. Ago. c. R.

ctra M. qui pos. meā vacuā ppria auctē invasit seu intrauit vel occupauit. vnde peto illam pos. mihi restitui cum pena: vt si dominus est vel ius hȝ in re q amittat: vel si non est dominus vel ius non habet q mihi soluat estimationem rei ipsius quam facio. xx. propono condi. ex. l. cum querebatur. Oppositio. Sed huic lib. sic opponitur. non videtur q libellus sit sic cipiendus: cum actor debeat esse certus de iure suo. vt. ff. de reg. iu. l. q in alterius. vnde sub cōditione non debet recipi ita libellus. Respō. non est locus oppositioni nam de facto suo non dubitat hic actor: quia certa res est que petitur: z certa est conditio que intentatur. verū incertitudo versatur circa factum alterius: qa non possum scire vtrum sit dominus ille vel non. z simile contigit alias. ff. quorum leg. l. i. §. ħ interdictuȝ. z. ff. si pars here. pe. l. j. §. vl. Oppositio. Uerumtamen opponitur de eo quod habes. ff. de tribu. l. quod in heredem. §. eligere. nam ibi tenetur actor eligere licet videatur dubitare de facto alteri⁹. Sed respondeo ideo ibi: quia debui explorare de illo cum quo contraxi vtrum fuerit exercitor vel institor vel in rē domini verterit pecuniam illam. vel an iussus domini interuenerit vel saltem an habeat peculium: quod hic nō est cum agitur ex malefi

13 cio. † Questio. Quedam tñ querit dominus meus extra litteraȝ sicut in summa super. l. ista notat. Et primo sic queritur: qd si res sit hereditaria quā aliquis occupauit an habeat locū pena. l. istius. Rñō. non quia hic loquitur in pos. absentis z in re aliena vt ptȝ per illa verba qui per ignorantiam rem alienam zcetera. res autem hereditaria non est alicuius: z possessio ipsius non est alicuius. vt. ff. de re. diui. l. j. z. ff. si quis te. li. esse ius. fue. l. j. §. sceuola. Itē queritur: quid si hereditas erit adita sed pos. non apprehensa: potest dici vt locum habeat constitutio secundum vnā positionem casus. Questio.

14 † Item querit: nunqd locū habeat ista constitutio qñ qs accipit cū dolo vel sine dolo. Rñ. dñs me⁹ dt q locū habet qñ cuȝ dolo. z ħ colligit ex duob⁹. pmo ex illo qd dicit q debs scire debēt. sc̄do ex illo q ponit de exemplo furti z sic notat in sūma. C. vnde vi. sup hac. l. Alij sine destinctione admittūt siue cū dolo siue sine dolo: z ita dicūt q sit generalis sicut z cōstō si qs in tātā. alioqn qlibet posset dicer. ego credidi ħ mihi licere: z sic excusari. sicut alis cōtigebat inst. vi. bo. rap. z difficilimū eēt mihi pbare dolū cū dolus pspicuis insidijs pbari dȝ. vt. C. de dolo. dol⁹. Posset forte media s̄nia eligi: vt qñ dolo locū habeat. l. ista: z q̄tū ad penā z q̄tū ad restitutionē pos. qñ vero sine dolo locū habeat hec cōstō tñ ad restōnē pos. nō aūt q̄tū ad penā.

15 † Qō. Itē querit dñs me⁹ nūqd locū hēat. l. ista. si aliqs occupet rē meā vacātē ab alio nō a me lȝ nō sit vacua. Respōdit dñs me⁹ q nūq: alij auxilio loc⁹ ē. sȝ qd eēt illd auxiliū. Rñdeo vel vñ vi. vel si qs in tātā. si. n. vacat ab alio ñ

16 āt vacat a me. † Qō. Itē q̄rit: quō si possessio erat vacua possȝ locū hre cōstō ista vl libell⁹ vt possiȝ dicere peto mihi possessionē restitui q̄ȝ amiserā ex oblivōe. Itē quō restituet mihi pos. ssio q̄ nō fuit mihi ablata. Rñdeo dicit restitui ex parte illi⁹ qui occupauit sicut interdictū quorū bonorū qd dicit restituēde ex pte cōnēti: lȝ ex pte agētis sic acqr. vt. ff. qr bonoz. l. j. Ul dicit restituēdū. i. dādū. nā z verbū restituēdi z p se dādi signatū hȝ. vt. ff. de vbo. sig. l. verbū reddēdi. z. ff. de leg. ij. l. cū quidā vrori. ¶ Hec vt vltima sicut potui ad vtilitatē scolarū z doctrinā de qōnib⁹ q violētiā puniūt notare puidi. Et sic p dei gratiā cōpleta sunt omnia q̄ i arbore act. inuenta fuerunt nomina actionum. z multa plura sunt addita per studium z solicitudinem presens opusculum cōponentis.

¶ Sublimis z vtraqȝ censura consultissimi ac totius practices facile principis domini Rofredi beneuentani in suum elegantissimum opus. De ordine iudiciorum super iure cesareo finis feliciter.

FINIS.

¶ Finit singulare & egregium opus Roffredi de libellis: omnibus cesarei iuris professoribus maxime necessarium: per dominum Lucam Panetium: artium ac iuris utriusq; professorem: nuper accurata dil:gentia recognitum: Impressum autem Venetijs summa diligētia per Bernardinum de Vianis de Lerona Vercellensem. auspicijs & impensis Melchioris sesse. Anno domini. 1537. Die.xii. Maij.

Cum priuilegio. Ne quis hoc opus audeat imprimere: neq; imprimi facere in toto dominio Venetorum ac in toto regno Neapolitano sub pena in ipsis priuilegijs contenta.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO. PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ. AAA BBB.
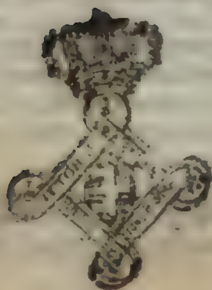
Omnes sunt quaterni: preter. ✠ Et BBB. qui sunt duerni.